

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

TERENTII AFRICI

COMEDIAE.

RECENSUIT,

NOTASQUE SUAS

ET

FRIDERICUS FAERNI

ADDIDIT

JOHANNES BENTLEIUS.

EDITIO ALTERA REPETITA.

Denuo recensita, ac Indice amplissimo Rerum &
Verborum, tam in Textum quam Notas, aucta.

LIPSIAE

SUMTU E. B. SCHWICKERTI, A. MDCCCLXXII

^{apliu}
^{us}
^{us}
**P. TERENTIO AFRI
COMOEDIAE.**

RECENSUIT,
NOTASQUE SUAS
ET
GABRIELIS FAERNI
ADDIDIT
RICHARDUS BENTLEIUS.

EDITIO ALTERA REPETITA.

Denuo recensita, ac Indice amplissimo Rerum &
Verborum, tam in Textum quam Notas, aucta.

LIPSIAE

SOMEU E. B. SCHWICKERTI, A. MDCCXCI.

John S. Lawrence Estate

84

4-22-1926

LECTORIBUS

S. P. D.

LIBRARIUS.

Quod iustis *Bentleianae sagacitatis et eruditionis admiratoribus vehementer placuit consilium alius librarii, qui Bentleii Horatium viginti sex abhinc annis repeti formulis Lipsiensibus iussit, idem ego, hortante Reizio, desideratissimo viro, secutus sum, ita, ut, cum summus ille harum rerum iudex ostendisset, multum Bentleii decreta de Terentianis metris, diligentius examinanda, et reliquas eius copias in Terentii editionem collatas, iuuenibus optimarum litterarum studiosis commendari debere, equidem curarem, ut editio illa, accurate descripta, bene emi posset. Constituerat vero beatus nostrae editionis auctor, quem vel ex libello quodam ante tres et quod excurrit annos edito omnem locum de metro et caesura versuum pedumque penitus perspexisse constat, cum peculiarem de illo argumento addere dissertationem, tum locos quosdam poetae ex praeceptis a se scriptis emendare. Verum morbi diuturni vis, quam exstinxisse lumen illud nemo non luget, invasit eum, cum maxima pars huius editionis singularem Ipsius curam esset experta. Reliqua oportuit, sine ulla mutatione, fideliter tamen, repetere. Vtini his feliciter et fauete! Scr. Non. Octobr. C1313CCXC.*

John S. Lawrence Estate
gt
4-22-1926

RICHARDUS BENTLEIUS

LECTORI SALUTEM.

DOCTISSIMI viri *Gabrielis Faerni* Notas, quamvis saepius iam recusas, ideo Meis integras interserui; quod, nisi id fecissem, singulis pagellis ad partes vocandae essent, maiore meo labore, tuoque commodo minore. Quippe ille Romae vetustissimos omnium qui hodie supersunt Terentii Codices nactus, luculentissimam Editionem, *Petro Vissorio* procurandam, moriens reliquit, sine cuius vel auxilio vel saltem usu quicquam hic novi adtentare, foret hominis de opera sua & exillimatione ludentis. Eae tamen Notae, nisi multum fallor, sic Meis insertae, maiore cum fructu ac voluptate quam usquam alias legentur. De singulis enim iudicium meum interpono; & illius Codices Scriptos cum meis ubique comparo: qui a Faernianis proximam Vetustatis gloriam & dignitatem facile tutantur. Plurimos autem ad illius Editionem ipse meis oculis accurate contuli & exegi; qui vel in Bibliothecis Cantabrigiae vel Regia & Amicorum Londini habentur: eosque in Notis, ubi reconditae quid Lectionis & in paucis Membranis visae profertur, nominatim appello. Orthographiam autem Faerni, quam & vetustiores nostri servabant, secutus sum: Textum autem mille, opinor, locis immutavi; nusquam tamen, nisi cum in Nota modum mutationis causamque retulerim. De Metris, deque Accentuum (quod novum in Editione hac Repertum est) intervallis nihil hic te morabor: cum in sequente Schediasmate quod satis visum est dixerim. Quare hoc quicquid est munusculi, iam olim tibi destinato, sed festinatius nunc, ut evenit, celerique opera deproperato, fruire ac vale.

DE METRIS TERENTIANIS ΣΧΕΔΙΑΣΜΑ.

ILAMBICUS versus senorum pedum Latinis veteribus *Senarius* Agri. 2
vocabatur, a Pedum & Ictuum numero. Horatius Art. Poet. Olen
251.

*Syllaba longa brevi subiecta vocatur Iambus,
Pes citus: unde etiam Trimetris accrescere iussit
Nomen Iambis, cum Senos redderet Ictus
Primus ad extremum similis sibi.*

Sex, inquit, habet Ictus versus Senarius; & tamen Trimetrus
sive *Ternarius* Graecis vocatur; quasi tres tantum Ictus redderet,
ob pedis celeritatem, praesertim cum totus Iambis puris decur-
rit. Latini igitur per *μονοποδίαν*, *singulos pedes*, hos versus divi-
debant; Graeci per *διποδίαν*, seu *geminatos*. Inde qui Graecis Διποδία
est *Tetrametrus*, Varroni a pedum numero est *Octonarius*. Juba
rex apud Rufinum de Metris p. 2712. *Quod autem binis pedibus,
& non singulis, scandatur Iambicus; vetus institutum est.* Et mox,
*Unde apparet Heroicum singulis pedibus scandi etiam apud veteres
solum, Iambum autem binis.* Marius Victorianus p. 2497.
*Per Monopodiam sola Dactylica scanduntur; per Dipodiam verò cete-
ra.* Nescivit hic Bacchiacos & Creticos, quos etiam Monopo-
dia dimetitur. Diomedes p. 503. *Foritur Senarius Iambicus
combinatis pedibus ter.* Terentianus Maurus p. 2432.

*Iambus ipse sex enim locis manet,
Et inde nomen inditum est Senario:
Sed ter foritur, hinc Trimetrus dicitur;
Scandendo binos quod pedes coniungimus.*

Ictus, *Percussio* dicitur; quia Tibicen, dum rythmum & tempus
moderabatur, ter in Trimetro, quater in Tetrametro, solum
pede feriebat: *Agas* autem sive *Elevatio* appellatur; quod in iis-
dem syllabis, quibus Tibicen *pedem* accommodabat, Actor vo-
cem acuebat ac tollebat. In *Thesi* autem sunt ceterae syllabae, quae
Ictu destitutae minus idcirco audiuntur. Hos Ictus sive *Agas*,
magno discentium commodo, nos primi in hac Editione per
Accentus acutos expressimus, tres in Trimetris, quattuor in
Tetrametris:

VI

DE METRIS

*Postea cum primum animum ad scribendum appulit,
Id sibi negoti credidit solum dari.*

Enimvero, Dave, nil loci est segnitias neque socordias,

Quantum intellexi modo senis sententiam de nuptiis.

Eti revera, quod Romani voluerunt, seai in quoque Trimetro
sint Ictus; qui sic exprimi possint,

*Postea cum primum animum ad scribendum appulit,
Id sibi negoti credidit solum dari.*

Verum quia in paribus locis, 2, 4, 6, minus plerumque elevar-
tur & feriuntur, quam in imparibus, 1, 3, 5, idcirco eos more
Graecorum hic placuit omittere. Horum autem accentuum du-
ctu (si vox in illis syllabis acuatur, & par temporis mensura,
quae pedis Ditrochaei vel *Επιπύρξ* *δευτύρξ* spatio semper finitur,
inter singulos accentus servetur) versus universos eodem modo
Lector efferet, quo olim ab Aëore in Scaena ad tibiam pronun-
tiabantur. Hoc quoque commodi in his Accentibus Lector in-
veniet; quod statim & ictu oculi Trochaicos ab Iambicis, qui in
eadem scaena interdum locum habent, possit distinguere: si accen-
tus scilicet in prima versus syllaba est, Trochaici sunt; sin mi-
nus, Iambici.

Caesura.

OMNE versuum genus suam habet *Caesuram* sive Incisio-
nem; qua verbum terminatur, & vox in decursu paulum inter-
quiescit. Illa fere Caesura Romanis placuit; quae in priore tertii
pedis syllaba fit: ut in Heroico:

Arma virumque cano | Trojae qui primus ab oris

Italiam fato | profugus Lavinaeque venit

Litora, multum ille & | terris gaudatus & alto

Vi superum, saevae | memorem Junonis ob iram.

Varro quidem apud Gellium xviii, 15. *scribis observasse se in*
versu Hexametro, quod omnimodo quintus semipes (id est, prior pe-
dis tertii syllaba) *verbum finiret.* Mirum, quod *Omnimodo* dixerit,
cum Lucretius jam tum variaverit,

Reddenda in ratio | ne vocare, & semina verum.

& Catullus,

Omnia fanda nesci | da malo permissa furor.

Postea saepius Virgilius;

Lyrnessi domus al | ta, solo Laurente sepulcrum.

Homerus autem olim saepissime,

Οὐλαμένην ἢ μὴ | εἰ ἀχαιοῖς ἄλγε' ἔθηκεν.

Non *Omnimodo* igitur dictum oportuit; sed *Plerumque.*

In Sapphico similiter Romani quinto fere semipede:

Pindarum quisquis | studet aemulari,

Sula, ceratis | ope Daedalea

Nititur pennis | vitreo daturus

Nomina ponto.

In Alcaico: *Dollrina sed vim | promouet instam,*
Reliquae cultus | peiora roborant.

In Phalaecio: *Multis ille bonis | stibilis occidit:*
Nulli stibilior | quam tibi, Virgili.

Sic & in Iambe Trimetro:
Jam jam efficaci | do manus scientiae:
Supplex & oro | regna per Proserpinas,
Per & Dianae | non mouenda numina,
Per atque libros | carminum valentium
Refixa caelo | deuocare fidera.

Hanc Caesurae sedem plerumque in Trimetris servant Poetae Comici: ut Noster;

No cui sit vestrum | mirum, cur partis seni
Potia dederit | quas sunt adolescentium:
Id primum dicam | deinde quod veni eloquar.

& itidem Graeci:

Οἱ γὰρ βλέποντες | τοῖς τυφλοῖς ἡγήμεθα,
Οὗτος δ' ἀκολυθα | καί με προσβιάζεται.

In Iambicis Trochaicisque Tetrametris Caesura plerumque fit post ditrochaicum secundum:

Demissis humeris esse vincto | peiore ut gracilas sent.
Kideo sentum squalidum aegrum | pannis annisque oblitum.

ILLUD autem in primis notandum; cum Graeci Magistri per διποδίαν Trimetros Iambos scandere iuberent, semper eos intellexisse διποδίαν ἰαμβικὴν; adeo ut sic divideretur ex eorum ratione verficulus:

No cui sit ut | strum mirum, cur partis sem.
Potia dede. | rit quas sunt adolescentium:
Id primum di | cam, deinde quod veni eloquar.
Οἱ γὰρ βλέπον | τες τοῖς τυφλοῖς ἡγούμεθα,
Οὗτος δ' ἀκολε | θα καί με προσβιάζεται.

ubi vides primam Dipodiam in mediis verborum syllabis desinere, totamque Caesurae virtutem ac gratiam misere perire. Quare ego jam ab ipsa adolescentia in omnibus Iambicis, praeter Tetrametrum Catalecticum, de quo postea dicam, aliam mihi scanfionis rationem institui, per διποδίαν scilicet τροχαϊκὴν, hoc modo,

Po | etia dederit | quas sunt adolescentium:

primo semipede quasi subducto, & abciso, versu autem in Dactylum vel Creticum exeunte. Siquidem ista διποδία ex Trochaicis duobus, vel uno & Spondeo live Epitricto secundo constans, Commodare, Commodavi, & cum Caesurae indole convenit; & verum Iambeī rythmum auribus insinuat; & Poetae, dum versus hos fabricatur, praecipue mentem occupat; &, quod maximum est, in omni fere Comicorum metrorum genere principatum obti-

net; veramque causam, cur in una Comoedia tot versuum species adhibeantur, sola demonstrat.

QUINTILIANUS Institut. Orat. X, 1. *In Comoedia maxime claudicamus, - licet TERENTII scripta ad Scipionem Africanum referantur: quas tamen in hoc genere sunt elegantissima; & plus adhuc habitura gratiae, si intra versus Trimetros stetissent.* Mirificum sane magni Rhetoris iudicium! Optabat scilicet, ut Fabulae Terentianae, quae in primo cuiusque Actu & Scaena a Trimetris inchoantur, eodem metro ac tenore per omnes Actus Scaenasque decurrerent. Crederes profecto hominem numquam Scaenam vidisse, numquam Comoedum partes suas agentem spectavisse. Quid voluit? quod nec Menander nec ullus Graecorum fecit, Terentius ut faceret? ut ira, metus, exultatio, dolor, gaudium; & quietae res & turbatae, eodem metro lente agerentur? ut Tibicen paribus tonis perpetuoque cantico spectantium aures vel delassaret vel offenderet? Tantum abest, ut eo pacto plus gratiae habitura esset fabula, ut quantumvis bene morata, quantumvis belle scripta, gratiam prorsus omnem perdidisset. Id primi Artis repertores pulchre videbant; delectabant ergo varietate ipsa, diversaeque *ἡδὴ καὶ ποικίλῃ* diverso carmine repraesentabant. Marius Victorinus p. 2500; *Nam & Menander in Comoediis frequenter a continuatis Iambicis versibus ad Trochaicos transit, & rursus ad Iambicos redit.* Non ita tamen agebant veteres, ut ab uno in aliud plane contrarium repente exilirent; ab Iambicis in Dactylicos; sed in propinquos Trochaicos, ipso transitu paene fallente. Quod ut clarius conspiciatur; omnem Terentianam copiam hic suslam, unoque & eodem pede Ditrochaeo universam fere emetiar.

ILLUD tamen prius admonendum; ut a Trimetris suas Fabulas, rebus sedationibus, nostrum inchoasse; ita semper Tetrametris finisse; quod fabulae Catastrophe, cum res turbulentae paulatim & aegre consulescerent, hoc carminis genus postularet, magno spiritu effundendum. Prae omnibus tamen, Trochaici pleni firmum Actoris latus requirebant; qui numquam scilicet nisi in maximo affectuum tumore veniunt; efferendi, non ut quidam autumant, tarde lenteque, sed

Clamore summo, cum labore maximo.

Unde factum, ut cum alias in *ἡξυδίζ* Spondei vel Anapaesti placuerint; in his Trochaei vel Dactyli studio quaerantur,

Crēdo equidem illum jam disfuturum, ut illam a me eripiat: sine veniat:

Atqui si illum digito attigeris, oculi illi illico effodiantur.

qui versus, nisi toto pulmone exhausto, pronuntiari apte non possunt: in Trimetris vero clamorosa haec *καὶδὴ* inarescerent prorsus & obmutescerent.

Ditrochaëis igitur sic constituitur Iambus Trimeter:

Id | *sibi negoti* | *credidit so* | *lūm dari.*

Vi | *commodavi* | *oimmodavi* | *commoda.*

Iambicus Tetrametrus plenus:

Dum | *tempus ad eam* | *remittit fvi* | *diuinum us exple* | *ret fsum.*

Vi | *commodavi* | *commodavi* | *commodavi* | *commoda.*

Trochaicus Tetrametrus plenus sive ακατάληκτος,

Adcon | *hominem esse* | *lauesuflum aut* | *infelicem* | *quēquam ne*
ego sum.

Commodavi | *commodavi* | *commodavi* | *commodavi.*

Trochaicus Tetrametrus syllabâ deficiens, sive καταληκτικός,

Quē modis con | *sumptus spretus?* | *filia, transacta* | *omnia hom.*

Commodavi | *commodavi* | *commodavi* | *commoda.*

Pentametrus καταληκτικός; qui semel iterumve adhibetur.

Sanus es? Domum | *ira pergam: ibi* | *plurimum est. Revo* | *ce-*
mus hominem. | *Sto illico.*

Commodavi | *commodavi* | *commodavi* | *commodavi* | *commoda.*

in his omnibus; commodius est, meo iudicio, διποδίαν τροχαϊκὴν Caesurae accommodatam & congruam, quam ἑμβιακὴν ab ea deerrantem, in metiendo versu adfiscere.

SUPEREST tamen unus Iambici generis, Tetrametrus καταληκτικός; in quo διποδία veterum Magistrorum ἑμβιακὴ sine controversia tenenda est; ob ipsam, a qua in aliis discedit, Caesurae concinnitatem:

Nam si remis | *tent quippiam* | *Philimenam* | *dolores.*

Ἀνδρὲς φίλοι | *καὶ δῆμοσσι* | *καὶ τὰ ποίαν* | *εργάσι.*

Δημόσθενος | *Δημόσθενος* | *Ποιάντιος* | *εργάσι.*

Vi comoda | *vi, comoda* | *vi, comoda* | *vi, comoda.*

Sed & in his διποδία τροχαϊκὴ tempus quidem & spatium exacte servat, in Incisionibus tamen peccat. Ceterum utram velit rationem Lector sequatur: Accentus in hujus Editionis Textu ambabus aequè conveniunt: at in nupera quadam, universi hujus generis, quorum ingens copia est, versus prava Caesurae distinctione jugulantur;

Concurrunt laeti mi obviam cup | *pedarii omnes,*

Cetarii, Ianii, coqui, far | *tores, piscatores.*

Cum sic Caesura ponenda esset,

Concurrunt laeti mi obviam | *cuppeditarii aunes,*

Cetarii, Ianii, coqui, far | *tores, piscatores.*

Illud quoque in hoc genere observandum, pedem illum ante Caesuram *Mi obviam* & *I coqui* semper, ut hic, Creticum vel ei ἰσόχρονον media brevi esse oportere: nullum hic apud Nostrium Licentiae locum esse; non magis quam in fine Senarii. Haec versuum horum indoles & sola gratia est: quam in hac Editione

X

DE METRIS

incolumem habent; in prioribus vero ante nos innumeris mendis strangulatam & sepultam.

Cretici,
Bacchiaci,
Choriambici.

PORRO, super hos Iambicos Trochaicosque, etiam Creticis, Bacchiacis, Choriambicisque versibus, sed semel tantum singulis, utitur Terentius; eisque in Monodia duntaxat, numquam in Diverbio: hi, ringente licet invidia, nobis se apud nostrum debent.

Creticus: Tanta vo | cordia in | nda cuiquam | us fiet.

Cassitas | cassitas | cassitas | cassitas.

Bacchiacus: Adhuc Ar | chyllis quae ad | solent quaeque | oportet.

Honestas | honestas | honestas | honestas.

Choriambicus: 'Obstipuit | pectore con | sistere nil | consili quit.

Contremui | contremui | contremui | contremisco.

Hi tamen, more Graeco, novissimum sibi versum alterius generis adsumunt, ut pro Rythmi ratione cum strepitu ac canore finiantur.

Clausulae.

De Clausulis sic Varro apud Rufinum p. 2707. Clausulas primum appellatas dicunt, quod clauderent sententiam: ut apud Aescium;

An haec jam obliti sunt Phryges?

Nonnunquam ab his initium fit; ut apud Caecilium,

Di boni, quid hoc?

apud Terentium,

Diffrucior animi.

Hinc ultimae adde, aliam ex Nostro:

Oecidi.

Ceterum de Clausulis hoc uno verbo dixisse sufficiat: Si ab eis initium fit; liberae sunt & nullius metri legibus adstrictae: Si sententiam claudunt, a praecedentibus legem accipiunt. Scilicet post Iambicos Tetrametros, vel Trochaicos Catalecticis, ab Iambo incipiunt; ut illa Accii,

An haec jam obliti sunt Phryges?

& illae Nostri,

Praescisse me ante? nonne prius communicatum oportuit?

Miseram me, quod verbum audio?

Meum nostrum orndo verbis, quod poteris; & istum aemulum

Quod pleris ab ea pellito.

Ita semper in ceteris: & ratio est, quod διὰ τὴν τροχαϊκὴν quasi uno versu continuetur;

Communicatum oportuit: miseram me quod verbum audio?

Unde in Trochaico pleno, quo διὰ τὴν consummata est, a Trochaico incipit.

Proin tu sollicitudinem istam falsam, quas te excruciat, mittas.

Quicum loquitur filius?

'Et illud rus nulla alia causa tam male odi, nisi quia prope est:

Quod si gresset longius.

Hanc sibi legem fixerunt, fancientibus aure ac rylmo, primi artis inventores: sed in hac tamen ante nos Editiones peccant. Illud porro notandum; in Tetrametris solis apud Nostrum, numquam in Trimetris, Clausulis locum esse. Neque id omitendum, has & reliquas omnes apud Nostrum Clausulas in Cretico terminari, *Audio, Pellito, Filius, Longius*; una tantum excepta, *Hec. V, 1*, quae in Spondeum exit.

Aut nē quid faciam plūs, quod post mē minus fecisse sūtius sit.

Adgrédia. Bacchis, sūve.

Id tamen iudicio, non casu, a Poëta factum: quippe post hanc solam ex omnibus Clausulam a Tetrametris plenis in Catalecticos Scaena transit, qui Spondeo finiuntur;

Salyē, Lacke. Edipot crēdo te non nīl mirari, Būcchis.

DE Licentia veterum Romanorum, Tragicorum Comicorumque, paulo inclementius loquitur Horatius, *Arte Poet.* 255. Iambicus, inquit, versus,

*Tardior ut paulo graviorque ueniret ad aures,
Spondeos stabiles in iura paterna recepit
Commodus & patiens; non ut de sede secunda
Cederet aut quarta socialiter. hic & in Acci
Nobilibus trimetris apparet rarus & Enni:
In scaenam missus cum magno pondere versus
Aut operae celeris nimium curaque carentis,
Aut ignoratae premis artis crimine turpi.
Non quivis videt inmodulata poemata iudex:
Et data Romanis venia est indigna poetis.
Ideircone vager, scribamque licenter? ut omnes
Visuros peccata putem mea, tutus & intra
Spem veniae cautus? vitavi denique culpam,
Non laudem merui, vos exemplaria Graeca
Nocturna versate manu, versate diurna.
At vestri proavi Plautinos & numeros &
Laudavere sales: nimium patienter utrumque,
Ne dicam stulte mirati; si modo ego & vos.
Scimus inurbanum lepido sponere ditto,
Legitimumque sonum digitis callemus & aure.*

Candide magis de iis iudicat, venustissimus in tenui materia scriptor, Terentianus Maurus, p. 2433.

*Culpatur autem versus in Tragoediis,
Et rarus intrat ex Iambis omnibus:
Ut ille contra, qui secundo & talibus
Spondeon aut quem comparum receperit.
Sed qui pedestres fabulas Socco premunt.
Ut quae loquuntur sumpta de vita putes.
Vitiant Iambon tralibus Spondaeis,*

Licentia
Terentia
na, qua
deflectit
a Graecis
Comiciis

incolumem habent; in prioribus vero ante nos innumeris mendis strangulatam & sepultam.

Cretici,
Bacchiaci,
Choriambici.

PORRO, super hos Iambicos Trochaicosque, etiam Creticis, Bacchiacis, Choriambicisque versibus, sed semel tantum singulis, utitur Terentius; eisque in Monodiā duntaxat, numquam in Diverbio: hi, ringente licet invidia, nobis se apud nostrum debent.

Creticus: *Tanta vo | cordia in | nata cuiquam | ut fiet.*

Cassitas | cassitas | cassitas | cassitas.

Bacchiacus: *Adhuc Ar | chyli quae ad | solent quaeque | oportet.*

Honestas | honestas | honestas | honestas.

Choriambicus: *Obstipuit | pectore con | sistere nil | consili quit.*

Contremui | contremui | contremui | contremisco.

Hi tamen, more Graeco, novissimum sibi versum alterius generis adsumunt, ut pro Rythmi ratione cum strepitu ac canore finiantur.

Mausulae.

DE *Clausulis* sic Varro apud Rufinum p. 2707. *Clausulas* primum appellatas dicunt, quod clauderent sententiam: ut apud Accium;

An haec jam obliti sunt Phryges?

Nonnunquam ab his initium sit; ut apud Caecilium,

Di boni, quid hoc?

apud Terentium, Discrucior animi.

Huic ultimae adde, aliam ex Nostro:

Occidi.

Ceterum de *Clausulis* hoc uno verbo dixisse sufficiat: Si ab eis initium sit; liberae sunt & nullius metri legibus adstrictae: Si sententiam claudunt, a praecedentibus legem accipiunt. Scilicet post Iambicos Tëtrametros, vel Trochaicos Catalecticos, ab Iambo incipiunt; ut illa Accii,

An haec jam obliti sunt Phryges?

& illae Nostri,

Praescisse me ante? nonne prius communicatum oportuit?

Miseram me, quod verbum audio?

Meus nostrum orando verbis, quod poteris; & istum aemulum

Quod pteris ab ea pëllito.

Ita semper in ceteris: & ratio est, quod *διποδια τροχαική* quasi uno versu continuetur;

Communicatum oportuit: miseram me quod verbum audio?

Unde in Trochaico pleno, quo *διποδια* consummata est, a Trochaico incipit.

Proin tu sollicitudinem istam falsam, quas te excrucias, mittas.

Quicum loquitur filius?

**Et illud rus nulla alia causa tam male odi, nisi quia prope est:*

Quod si abesset longius.

Hanc sibi legem fixerunt, fancientibus aure ac rythmo, primi artis inventores: sed in hac tamen ante nos Editiones peccant. Illud porro notandum; in Tetrametris solis apud Nostrum, numquam in Trimetris, Clausulis locum esse. Neque id omittendum, has & reliquas omnes apud Nostrum Clausulas in Cretico terminari, *Audio, Pellito, Filius, Longius*; una tantum excepta, *Hec. V, 1*, quae in Spondeum exit.

Aut nē quid faciam plūs, quod post mē minus fecisse sātius sit.

Adgrēdiar. Bacchis, sūlve.

Id tamen iudicio, non casu, a Poëta factum: quippe post hanc solam ex omnibus Clausulam a Tetrametris plenis in Catalecticos Scaena transit, qui Spondeo finiuntur;

Salyē, Lache. Edepol crēdo te non nīl mirari. Būcchis.

DE Licentia veterum Romanorum, Tragicorum Comico-
rumque, paulo inclementius loquitur Horatius, *Arte Poet.*
255. Iambicus, inquit, versus,

Licentia
Terentia-
na, qua
deflectit
a Graecis
Comiciis.

*Tardior ut paulo graviorque ueniret ad aures,
Spondeos stabiles in iura paterna recepit
Commodus & patiens; non ut de sede secunda
Cederet aut quarta socialiter. hic & in Acci
Nobilibus trimetris apparet rarus & Enni:
In scaenam missus cum magno pondere versus
Aut operae celeris nimium curaue carentis,
Aut ignoratae premis artis crimine turpi.
Non quivis vides inmodulata poemata iudex:
Et data Romanis venia est indigna poetis.
Idcircone vager, scribamque licenter? ut omnes
Visuros peccata putem mea, tutus & intra
Spem veniae cautus? vitavi denique culpam,
Non laudem merui, vos exemplaria Graeca
Nocturna versate manu, versate diurna.
At vestri proavi Plautinos & numeros &
Laudavere sales: nimium patienter utrumque,
Ne dicam stulte mirati; si modo ego & vos
Scimus inurbanum lepido sponere ditto,
Legitimumque sonum digitis callemus & aure.*

Candide magis de iis iudicat, venustissimus in tenui materia scriptor, Terentianus Maurus, p. 2433.

*Culpatur autem versus in Tragoediis,
Et rarus intrat ex Iambis omnibus:
Ut ille contra, qui secundo & talibus
Spondeon aut quem comparem receperit.
Sed qui pedestres fabulas Socco premunt.
Ut quae loquuntur sumpta de vita putes,
Vitiant Iambon praetibus Spondaeis;*

*Et in secundo & ceteris aequae locis:
Fidemque filijs dum procurant fabulis,
In ustra peccant, arte, non inficitia:
Ne sint sonora uerba consuetudinis,
Paulumque rursus a solutis differant.
Magis illa Nostrae: nam fere Graecis tenax
Cura est Iambi, uel Novellis comitis,
Vel qui Vetusta praecedunt comedia.*

Ceterum quod in utrisque vituperat Flaccus; & in Comicis excusat Maurus, hoc est: Quod in sedibus paribus, secunda & quarta (nempe uterque per dipodiam Iambicam dimetitur: in ratione nostra erunt prima & tertia, pedes scilicet ditrochaeorum priores) non volubiles pedes Iambum aut Tribrachyn, ex rythmi lege ac Graecorum exemplo; sed tardos Spondeos sive alios eis *ισοχροὺς* intulerint. Totum hoc, uno exemplo, & sensu & memoria facile tenebis. Graeci ad hanc formam in Iambicis;

Vi commodavi | commodavi, comoda.

Latini ad istam, non semper, sed quotiescumque vellent;

Vi commendavi | commendavi | comoda.

Vides menda spondeum bis positum pro Iambo *moda*: postremam sedem violare numquam sunt ausi. Idem & in Trochaeis obtinet.

Graeci: *Commodavi | commodavi | commodavi | comoda.*

Latini: *Commendavi | commendavi | commendavi | comoda.*

In his pedibus, excepto ultimo, pro brevibus longae syllabae adsumuntur; quod tamen, opinor, celeri pronuntiatione iuvabat & occultabat Actor, ne ipse a Tibicine rythmum Graecum servante discreparet.

Quon ad Crimen autem hoc attinet; Tragicis quidem veteribus minor est excusatio, cur non ad artis regulas versus suos exegerint; cum toto stilo & colore a communi sermone discreti, nova uerba ac sesquipedalia pro lubitu finxerint. Fugiebant scilicet limae laborem; certi se in re ante in experta & apud aures tum indoctas veniam impetraturos. Melius vero ac mitius de Comicis est sentiendum. Profecto Terentius noster, si quisquam alius, in artis leges arte peceavit; studio, non ignorantia; necessitate vel saltem commoditate inductus; & quaecumque illud delicti est, magnis virtutibus redempturus. Sermo enim ea de causa propius apud Nostrum ad consuetudinem accedit, quam apud Menandrum: oratio apud unum de medio sumpta deque vita honestiorum civium; versus minime cavi sed uerbis sensibusque spissi: apud alterum, dum metro servire coactus est, stili paulo elatior, & sententiae dilutiores. Adde huc, consonantes in Lingua Latina pro vocalium numero frequentiores esse, quam in Attica: adde omnia apud Latinos vocabula, monosyl-

labis duntaxat exceptis, esse Barytona; de qua re mox plura dicam; & facile pronunties, minoris esse operae atque artis, ad Menandri normam Graece scribere, quam Latine ad Terentii.

ENIMVERO par & aequum est, ut eandem veniam veteribus Latinis demus, quam hodiernis qui Anglice scribunt poëtis concedimus: quorum nemo est, cui non indulgemus, ut syllabis interdum longis contra indolem rythmi loco brevium utatur. Nam ut Latini omnia metrorum genera de Graecis acceperunt; ita Nostres sua de Latinis. Quo magis est dolendum atque indignandum, jam a literis renatis pueros ingenuos ad Daëtylica, quod genus patria lingua non recipit, ediscenda, ferula scuticaque cogi: Terentiana vero metra, quae domi tamen & in triuiis inscientes ipsi cantitant, Magistrorum culpa penitus ignorare. Trochaicus Tetrametrus Catalecticis, ut Terentio, ita Nostribus frequentissimus est:

De Metris
in lingua
nostra
usitatis.

'Ego ille agrestis, | saluus, tristis, | parcus, truculen | tū, tenax.

Hdppy is the | Country life blest | with content good | health an' ease.
Qui Trochaicus, unius syllabae accessione, fiet Iambicus Tetrametrus plenus.

*Thrice hdppy is | the Country life | blest with content | good
health an' ease.*

Quin & Iambicus ille *καταληκτικός*, Terentio multum & merito amatus, apud Nostros quoque in magna gratia est;

Nam si remit | tent quippiam | Philumenam | dolures.
He's decently | run through the lungs, | and there's an end | o' Bully.

Neque vero Bacchiacus Terentii Nostris intactus est:

Adhuc Ar | chylis quae ad | solent quaeque | oportet.
All joy to | great Cadfar | long life, love | and pleasure.

Creticum ejus quoque lingua nostra facillime admittit;

Tanta te | cordia in | nūta cui | quam is fiet.
'O the sweet | Country life | blest with health | peace an' ease.

Denique & illud metrum, quod in Epicis & Heroicis jam diu apud Nostres regnum obtinet, ab Iambico Veterum Senario profluxit; necessitate linguae nostrae, quae tota monosyllabis scatens caesuram Senarii raro admittit, Quinarius factus:

Though deep, yet clear | ; though gentle, yet not dull.

Huic in fine sextum Iambum appone; & extemplo habebis Senarium Terentianum:

Though deep, yet clear though | gentle, yet not dully slow.

Rursus, si ab hoc Euripidis Senario, qui primus omnium in Orestea (imo in *Hecuba*) venit,

Ἡκὺ νεκρῶν κενθμῶνα καὶ σκοτοῦ πύλας,
pedem novissimum auferas; Quinarium jam habebis, perfectissimum hodierni nostri Epici exemplar:

Ἡκὺ νεκρῶν | κενθμῶνα καὶ σκοτοῦ.

Though deep, yet clear, | though gentle, yet not dull.

In Anglico tamen hoc notes velim, tres syllabas positione longas loco brevium poni. Eas tu postea, & quam *Denhamo* veniam concedis, Terentio neges. *Perfektissimum* autem *exemplar* ideo appello; ut Poëtis nostratibus, ingenii sane venaeque felicibus, sed eruditionis interdum modicis, quid hodierni Epici, quo numeris omnibus absolutus fiat, rythmus geniusque sibi poscat; obiter ostendam: in versibus nempe singulis tres syllabas breves. Hoc sane consistendum est; Avorum tempore, scabros asperosque versus, magno longarum pondere onustos, plerumque exiisse: hodiernos autem poëtas longe eos teretiores tornatioresque dare; sed Aure fortassis magistra, non Arte: quae tamen Ars principio iudicibus Auribus dedebatur. Habent itaque, quod in longo sane opere frustra expectandum, in Epigrammate vel Elegiola facile obtinendum, versus Epici *exemplar*; quo et numerus Brevium & sedes ostenduntur. Quamquam in nostris est & Varietati locus, ut in his:

Though deep, yet clear; though gentle, yet not dull;

Strong without rage, without overflowing full.

Ictus in hoc posteriore, qui in secunda syllaba fieri solet, in prima fit; & venuste quidem; modo raro fiat, ac Brevis sequatur. Et nescio equidem, an in Terentio quoque, cum Trimetrum aliquoties inchoet ab *Hicine*, *Hocine*, *Sicine*, *Libéra*, non in primam retrahendus sit accentus *Libera* &c. etiam in Iambico; ob τὸ ἰσόχρονον scilicet & ἰσοῦνθρον; cum Rythmus, Hephæstione teste, sit Metro potentior. Tale illud Plauti Rudeat. II, 6, 29.

Piscibus in alto credo praebent pabulum.

ubi *Piscibus* libentius esserem, quam *Piscibus*.

Licentia
Terentiana,
qua de-
fecta
Latinis
Epicis.

SED ut redeam, unde digressus sum. Ut a Graecis Comicis desciverunt Latini pro brevibus syllabis tardas infulciendo: ita vitio prorsus contrario peccarunt, corripiendo scilicet ejusmodi syllabas, quae in Latino sermone erant longae. Huius autem Licentiae modum ac fines non cuiusvis est reperisse, cum ex interpretibus, hi qui laxissime & ultra terminos Licentiam hanc expandunt, monstra nonnumquam & portenta pro veris Lectionibus tuentur; alii contra qui nimis arctis eam finibus claudunt, syllabasque omnes ad Epicorum poëtarum normam exigunt, singulos fere versus miseris modis, addendo, mutilando, invertendo, contra Codicum fidem; jugulant & trucidant. Illud in universum animadvertas velim, nullas eos syllabas, quae natura & vocalis sono longae sunt, corripuisse; sed eas tantum quae per vocalem quidem breves erant, positione tamen & consonantium concursu factae sunt longae. Hae vero voces & numero paucae sunt, monosyllabae fere vel dissyllabae, vel cum praepositionibus compositae; & ex ipsa sede situque commodo veniam

merentur. Cum autem in ipso hujus Editionis textu singula haec in versibus singulis per Accentuum intervallum sponte se ostendant; non opus est, ut singillatim hic enumerentur. Illud tantum monebo, quod ante me opinor nemo; In primo fere versuum pede, & parcius alias, Licentiam hanc exercuisse Nostrium: idque rectissimo judicio; cum Actor, in fine prioris versus anima recepta, plenum rapidumque spiritum posset effundere.

*Sed id grátum fuisse —
Sine invidia laudem.
Sine omni periculo.
Propter hóspitai.
Hic est ille non es.
Studet pár referre.
Ob hanc inimicitias.
Ob decem mnas inquit.
Inde súmam uxori.
Soror dícta est cupio.
Simul consílium cum re.
Color vérus, corpus.
Néque Antípho díta.
Adest óptime ipse.
Solent esse id non fit
Quid huic hic negotíssi.
Student fácere.
Sed ostium concrépuit.
Némíni plúra acerba.*

*Sed hoc mlihi molestum ess.
Bonum ingéniúm narras.
Sed hic Pámphilus quid.
Is hinc bellum fugiens.
Nenips Phórmionem.
In hanc nóstram plateam.
Supellestíle opus est.
Sed eccá ipsa egreditur.
Ego excludor ille.
Negat, quis! négo; ait, aio.
Enimvéro, Dave, nil loci est.
Habent déspicatu.
Dolet díctum imprudenti.
Quid ignáve peniculo.
Sed estne ille nóster.
Tamen víx humane.
Tacet cúr non ludo.
Jubet fráter? ubi is est.
Omnia ómnes ubi rescísunt.*

Hoc, ut vides, Terentii judicium erat; ut in primo fere pede versus, ubi paratior venia est, Licentia illa uteretur: idcirco excusator, quod non ipse eam primus intulerit; sed a Plauto, Caecilio, ceterisque tum in scaena regnantibus acceptam retinuerit. Licentia certe erat; & indigna forte, cui Romuli nepotes indulgerent. Nam qui hodie non Comicos veteres excusatum, sed defensum eunt: qui fontem rei causamque & originem deprehendisse se gloriantur; popularem scilicet tunc temporis pronuntiandi morem: ut necesse fuerit Comicis, quae verba communium civium sermone spretis Consonantibus rapide efferebantur, ea verba in suis Fabulis, quae audiebantur scilicet, non legebantur, corripere: nae illi operoso conatu nihil dicunt, pollicentes magna nihil extricant. Quid enim? si usus tum civium communis,

Quem penes arbitrium est & jus & norma loquendi,
syllabas de quibus agitur raptim pronuntiabat: jam non Comi-
corum vel licentia vel crimen est, qui mori obtemperantes ea cor-
ripiebant; sed Epicorum, qui usa improbante producebant.

Mutantur tantum Rei; Crimen ipsum non eluitur: aut hi aut illi sunt culpa damnandi. Quibus autem culpa haereat, scitu facilimum est. Priorem in *Ille* & *Esse* constanter producebant Epici; Noster interdum corripit, saepius producit: quod si recte & ex usu corripit; tanto saepius, dum saepius producit, peccat. Propter apud Epicos semper priore longa est: Noster semel corripit, And. II, 6, 8.

Propter hospitum huiusce consuetudinem.

Si hoc ex consuetudine vulgi; cur intra decimum versum, & ubique alias, producit?

Nil propter hanc: sed est quod susceperit tibi.

Eadem reliquorum ratio est: quibus venia quidem, praesertim hodie, lingua jamdudum emortua, facile conceditur: nisi culpam quis defendendo fecerit maiorem.

CETERUM *Abi, domi, vedi, dari, roga, jube, tace, vide*, & siqua id genus alia quae ultimam brevem habent, vix est ut Licenter dicas, sed Legitime corripit; cum veteres Epici idem jus usurpaverint.

SIMILITER de Crasi censeas; quae duae vocales, quarum una brevis, in unam contrahuntur: ut *Diu, Deum, deorum, meum, tuum, suum, meorum* &c. *fact, fuisse*: haec & siqua huiusmodi, jure quoties vellent contrahebant Comici; quia idem Epici jus erat. Durius quidem Nostratibus sonant *Hujus, ejus, ejus, novo, levi* in unam syllabam contracta: verum id eo evenit, quod nos hodie male pronuntiemus. Notum enim est eruditis, consonantes *I* & *U* apud Latinos eodem fuisse sono & potestate, quo hodie *T* & *H*. Pronuncies igitur *Cynus, novo, levi*, & mollior fiet Crasis. Ita noster *Twa, swa, grandynusula, stellyonino*; plane ut Virgilius *Stellio, abysse* &c. Eadem ratione, cum *Iam* efferrent, ut nos hodie *Iam*; in duas syllabas pro lubitu dissolvebant, *Nunc iam*. Ceterum in hac Editione ubi *iam* dissyllabon est, notatur diaeresis; & *Culus, hulus, eius*, ubi monosyllaba sunt, super *I* habent accentum; ubi dissyllaba, super *U* & *E*, *Cujus, hujus, ejus*.

Eii, reii, spetii, priore per *Ectasin* producta, non indigent venia, cum Lucretius alique olim Epici idem fecerint. In hac Editione, cum producuntur, duplici *I* scribuntur.

NEQUE illud inter Licentias numeres, cum comici *S* finale in syllaba brevi, sequente tamen consonante, nonnumquam abjiciunt, ut *Tristi, famelicu*: siquidem idem facit passim Lucretius. Ceterum quod nos quidam docent, & in syllaba longa hoc solere fieri, & sequente vocali, & totam etiam syllabam cum *S* saepe refecari, falluntur & fallunt. In *Consimilist*, a priore nihil, sed ab *Est* vocalis refecatur; ut in *Palamst, Necessumst*.

Multimodis apud Nostrum non divisim effertur *Multi' modis*; sed vox una est ut *Omnimodis*: & Lucretius utraque ulitur.

QUIN & ubi Synaloephae vis cessat, & vel vocalis quæpiam vel *M* finales non eliduntur, altera vocali eas excipiente; ne hoc quidem in Licentiis ponas: qualia ista & plura apud Nostrum. *Omnēs qui amant, Mē & astate, Nē ubi acceperim, Quod erat mortua, Una ire cūm amica, Dūm id efficias, Quicum uno rē habebam.* Quippe & Epici, Lucretius, Virgilius, Horatius eodem modo in Hexametris: *Sed dūm abest quod avemus. Credimus an qui amant, Si mē amas inquit, Collo nūm adest honor idem.* In his autem aliisque similibus Tria sunt observanda; Numquam hoc fieri nisi in verbo Monosyllabo; quod verbum si in vocalem exit, oportet Syllabam esse Longam; Ictum denique habere in prima syllaba Anapaesti. Harum vero conditionum ignorantia quot nuper peperit errores? dum & in polysyllabis verbis, & id syllabis brevibus, & in aliena sede, posse fieri hoc exillimabant.

ATQUE hætenus de Licentia Terentiana, deque ejus limitibus, modicis sane illis neque incommodis: qualem hodie in Poëtis nostratibus patriaque lingua patienter ferimus. Quin & ausim polliceri sponforque fore, quemvis adolescentem, vulgaris modo Profodiae & Syllabarum quantitatis callentem, Iesta una alteraque Editionis hujus Scaena, suo Marte ac sine Magistro totum hoc quod quaeritur percepturum. Quo magis mirum, quosdam cetera doctissimos, sed in his rebus paulo *idiotas*, tam immodica verborum pompa se & operam suam efferre: quasi tantæ molis esset Romanam nunc Licentiam, quantæ olim erat Gentem condidisse. Neque tamen, si ipsi audiendi sunt, immerito glorianur: cum ex eorum sententia nihil non veteribus Comiciis & licuerit & libuerit: ut tam vagæ Licentiae limites ullos posuisse, perinde sit ac Sarmatas & Gelonos intra campos suos coercuisse. Nimirum hi non ipsos Poëtas, non artem & rythmi genium, sed Librarios sibi duces sumunt; & tot fere Licentiarum species sibi fingunt, quot in toto Plauto Terentioque vitiosae Lectiones nunc restant; unique loco, qui emendandus erat, ex altero aequè mendoso patrociniū quaerunt. Quid mirum igitur; si quo major iis tam falsæ Metricæ notitia accrevit, eo in dies, ut queruntur, magis decreverit emendationum suarum numerus? Illud, si dubitas, exemplo sit; ubi Plauti auctoritate pedes Creticos in Trimetris adsciscunt. Locus elegantissimus est, Trinummo I, 2 in *Urbanos* quos vocat *Scurras*,

Qui omnia se simulant scire, nec quicquid sciunt:

Quod quisque in animo habet aut habiturūst, sciunt:

Sciunt, quod in aurem rex reginae dixerit:

Sciunt, quod Juno subulatūst cūm Jove:

Quas neque su | tura neque | facta sunt | tamen illi sciunt.

Duos illic Creticos agnoscunt & accipiunt, Daſtylorum ſcilicet Vicarios: neque hoc contenti, *innumera* huiusmodi portenta Plauto ſuo assignant, *pauca* etiam Terentio. Nos Pauca illa jam ejuravimus; de Innumeris olim fortasse curabitur. Interèa, quid hic Plauti locus ſibi poſtulet, videamus;

Quae neque futura nec facta ſunt, tamen illi ſciunt.

Hic duae Longae corripuntur; duo Cretici veniunt, quo ne Daſtylis quidem, ſi aurem habemus, venire fas eſt. Hofne *numeros ut laudaverint* Piſonum proavi? quis Comoedus Actor, ne ipſe quidem *Pellio*, vel pretio voluerit emere; vel blaterare haec ad tibi in Scaena auſus fuerit? non ſuas potius ſibi res Poetam talem habere jufferit? Si Licentiarii noſtri de Emendatione deſperarunt; humanius tamen erat, de mendo potius confiteri, quam Poetam ipſum proſcribere. Vide tamen, quam facilis ea ne quaerentibus quidem ſe offerat. Tolle illud *Faſta*; & Trimetrum, quales hic ceteri ſunt, rotundiſſimum habes;

Quae neque futura, neque ſunt, tamen illi ſciunt.

Quin & hoc ſenſus ipſe, non metrum ſolum, effugitat: nam *Quae futura, & Quae ſunt*, in eodem genere ſunt oppoſita: non *Futura & Faſta*. Si illud *Faſta ſunt* a Poëta eſſet; dixiſſet utique, *Quae neque ſunt neque faſta ſunt*; atque inſuper de duobus peccatis unum lucratus eſſet.

Ars Terentiana.

REſTAT jam, ut de Arte Terentiana, quae tantopere olim celebrata eſt, pauca delibemus. Horatius Epist. II, 1.

Ambigitur quotiens uter utro ſit prior, auſert

Pacuvius doſti ſamam ſenis, Accius alti:

Dicitur Afrani toga conveniſſe Menandro:

Plautus ad exemplum Siculi properare Epicharmi:

Vincere Caecilius gravitate, TERENTIUS ARTE.

Ubi dubium eſt, artemne Metricam velit, an Comicam: Utramque opinor: nam in utraque laude Noſter, tam verſuum concinnitatis, quam lucidae rerum diſpoſitionis, primas tenebat.

ILLUD ſane in Lingua Latina notabile, ne unum quidem verbum praeter Monosyllaba Tonum in ultima habuiſſe. *Deum* igitur, *Virum*, *Meum*, *Tuum* priore licet brevi pronuntiabant, numquam niſi in Verſu *Deum*, *Virum*, *Meum*, *Tuum*. Quintilianus Inſtit. I, 5. *Eſt autem in omni voce utique acuta ſyllaba, nec ultima umquam: ideoque in diſyllabis prior.* Prifcian. p. 1287. *Acutus accentus apud Latinos duo loca habet, penultimum & antepenultimum: apud Graecos autem et ultimum. Et paulo poſt; Apud Latinos in ultima ſyllaba, niſi diſcretionis cauſa, poni non ſolet accentus.* Donatus p. 1740. *Tonus acutus, cum in Graecis diſtionibus tria loca teneat, ultimum, penultimum & antepenultimum; tenet apud Latinos penultimum & antepenultimum; ultimum numquam. Maximus Viſtorinus p. 1942; Acutus, cum apud Graecos tria loca teneat, apud nos duobus tantum*

poni potest; aut in penultima ut Praelegistis, aut ea quas a fine est tertia ut Praelegimus. Olympiodorus in Aristotelis Meteora p. 27. Τότε μὲν Γραικοὶ ἐκλήθησαν, νῦν δὲ Ἑῤῃνες. τοῦτο δὲ τὸ ὄνομα οἱ μὲν Ῥωμαῖοι παροξύνουσι, Γραικοὶ λέγοντες. ἡ δὲ κοινὴ διάλεκτος ὀξύνει. Καθόλου δὲ οἱ Ῥωμαῖοι πᾶν ὄνομα παροξύνουσι διὰ τὸν κόμπον. Ὅθεν Τερενιορῶντες ἐκλήθησαν ὑπὸ τῶν πεινητῶν. Hoc est, Qui olim Γραικοὶ dicti, nunc appellantur Ἑῤῃνες. Illius autem verbi penultimam Romani acuiunt, dicentes Γραικοὶ; sed communis sermo aequit ultimam Γραικοί. Et universim Romani in quacumque voce penultimam vel antepenultimam acuiunt, propter Fastum & Grandiloquentiam; unde a Poëtis dicantur Τερενιορῶντες, feroces & superbi. Ceterum quod hic fastui tribuit, id dialecto Aeolicæ, unde Lingua Latina partem maximam profluxit, rectius imputatur. Aeolenses enim, ut notum est, Βαρυτόνοι erant; & Θῆος, Ἄνη pronuntiabant, cum alii Θεός, Ἀνη.

JAM vero id Latinis Comicis, qui Fabulas suas populo placere cuperent, magnopere cavendum erat; ne contra Linguae genium Ictus seu Accentus in quoque versu syllabas verborum ultimas occuparent. Id in omni metro, quoad licuit, observabatur; ut in his,

*Arma virumque ceno, Trojæ qui primus ab oris
Italiam fato profugus Lavinaque venit
Litora; multum ille & terris jactatus & alto.
Vi superum, salvæ memorem Junonis ob iram.*

Qui perite & modulate hos versus leget, sic eos, ut hic accentibus notantur, pronuntiabit; non, ut pueri in Scholis, ad finulorum pedum initia,

Italiam fato profugus Lavinaque venit,
sed ad rythmum totius versus, ubi nulla vox, ut vides, accentum in ultima habet, praeter unicam illam *Virum*: idque recte ob sequens Encliticon *Que*: quod hic, semel dictum, in Terentio passim fieri animadvertes. Idem efficiunt ME, TE, SE: *Miseram me, quod verbum audio?* quippe haec Latinis, ut etiam *Rom*, Enclitica sunt, ut Graecis ME, SE. Eadem est & interrogationis vis; sive cum *Ne* Enclitico, sive absque *Ne*. In hac igitur concinnitatis laude palmam omnibus praeripuit Terentius; eamque ut consequi possit, ut & vetitos Ictus effugeret, & vocabula tamen significantiora semper sub Ictu poneret; non minore studio judicioque verba disposuit, & a prosæ orationis ordine decenter invertit, quam mirificus in hac materie artifex ipse Virgilius.

PRISCIANUS De versibus comicis narrat, Fuisse quosdam qui abnegarent ulla esse in Terentii Comoediis metra; vel ea, quasi arcana quaedam & ab omnibus doctis semota, sibi solis esse cognita confirmarent. Ibidem ait, Omnes quidem Comicos, crebris Synaloephis &

Episynorthosis & Collisionibus & Abjectionibus S litterae, fuisse usus scandendo versus suos; TERENTIUM AUTEM PLUS OMNIBUS. Verum profecto hoc est; & causa unica, cur Magistrelli isti vel negarent metra esse apud Nostrum, vel ut arcana quaedam venditarent. Quod vero hic queritur & criminatur magnus Grammaticus, non vitium est, sed virtus Terentii prima: qui Synaephas illas data opera confectatus est; quo syllabae ultimae liqueberent coalescerentque cum sequentibus; eoque vetiti ac vitiosi in ultimis Ictus artificiose effugerentur. Hae vero Synaephae, quae tenebras olim Magistris offuderunt, jam in hac Editione, Percussionum intervallis distincta, ne pueris quidem negotium facessent.

TOTUM autem hoc, quod de Ictu in ultimis syllabis cautum fuisse diximus, de secunda tantum Trimetri *διποδία* capiendum; nam in prima & tertia semper licuit; siquidem ista sine venia conclamatum actumque erat de Comoedia Tragoediaque Latina. Cum igitur hunc versum similesque apud nostrum videris,

Μαλὸν γὰρ ἴσθι δι δαεὶς οὐκ ὄντι:

cave vitio id poetae verteris; etsi *Μαλὸν* illud & *Οὐκ ὄντι* si in communi quis sermone sic acuisset, deridiculo fuisset. Nimirum aures vel invitae patienter id ferebant, sine quo ne una quidem in Fabula Scaena poterat edolari. Quin & Graecos ipsos eadem tenuit necessitas, eadem passa est indulgentia. Cum Aristophanes dixit,

Δουλὸν γὰρ ἴσθαι πᾶσι φρονέοντος δέσποτος.

Cum Euripides,

Ἡκὼ νεκρῶν πνευμῶνα καὶ σκοτὴ πύλας,

idem admiserunt in *Δουλὸν* & *Ἡκὼ*, quod Noster in *Μαλὸν* & *Οὐκ ὄντι*: ipsi enim alibi priorem acuunt, *Δουλὸν* & *Ἡκὼ*.

In secunda igitur Trimetri *διποδία* hoc de quo agimus non licebat. Gellius XVIII, 15. *In Senariis versibus animadvertunt Metrici duos primos pedes, item extremos duos, habere posse singulos integras partes orationis, medios haud umquam posse: sed constare eos semper ex verbis aut divisis aut mixtis atque confusis.* Quotus quisque hoc vel intelligat? nedum ut Senarios per singulos pedes scandendo tempus in hac observatione conterat? At in hae Editione vel aliud agentibus in oculos incurrit; simulque ratio, quam Metrici isti tacent, plano apparet. Hoc illi voluerunt; in his similibus Senariis,

Venit Chremes postredie ad me clamitans,

Μουσικτικῶς ἀνὴρ ὀφείλει, τίς ποτε μοι μέλει.

duos primos duosque postremos pedes singulis verbis claudi, recte: at pedem tertium quartumve non posse recte. Cur? quia tum necesse est, ut Ictus in ultimas syllabas cadant; q

ut dixi, in prima ultīmaque *dinodis* solet fieri; in media nec solet & vix unquam licet. Rarissime igitur, semel atque iterum, sed magno sententiae lucro, admisit hoc in Trimetris Terentius:

Persuasit nox, amor, vinum, adolescentia.

Scelerata cūctis lupō commisit. dissundet.

Nam illud, *Nasse omnia haec salus est adolescentibus*, in hac Editione *Saluti* est. Notandum quoque in *Amor & Lupō* priorem brevem esse & ex Musicae rationibus ita oportere; ut apud Horatium,

Jam jam efficaci do manus scientiae.

Ad pervicacis heu pedes Achillem.

Et similiter in verbo trisyllabo, duos Ictus recipiente, si id *dinodis* trochaicam inchoat, media erit ex arte brevis,

Nisi pot filium multimodis expeto, ut redeat domum.

Ita recte hic editum, non *Expello*; ut & alia plurima, quae ante nos vitiosa ferebantur, in omni versuum genere hic corriguntur.

LECTORI

S. P. D.

TYPOGRAPHI.

CUm virum hoc tempore paucis comparandum R. Bentleium audiebamus Terentium & Phaedrum, scriptores elegantissimos atque utilissimos, suâ operâ castigatos in Anglia edidisse, & in his regionibus aut pauca aut nulla exemplaria istius editionis reperiri intelligebamus, statim consilium cepimus utrumque edendi ita emendatum & castigatum, ut Vir Clariss. illos in publicum emiserat, una cum ipsius & Faërne animadversionibus. Verum cum sciremus haud frustra dici solere, secundas curas esse primis meliores, ipsum Bentleium literis compellavimus, si quid in editione sua vellet mutatum aut emendatum. Nec spes frustra fuit. Transmisit Vir summus, quæ est ejus erga nos humanitas singularis, Anglicæ editionis codicem sua manu emendatum ad editionem secundam, ut illum nos sequeremur. Secuti sumus igitur, nec usquam a duce isto discessimus, tam in Phaedro quam in Terentio typis describendo. Addidimus præterea indices duos, plane novos, absolutissimos, tam in hunc scriptorem quam in illum, ut consuleremus istis, qui linguæ Latinæ puritati student, quibus hinc discere licebit, quid Latinis quondam placuerit auribus, quidve illæ adspersæ fuerint. Quid igitur hæc nostra editio Anglicæ præstet, quivis videt. Vale, & fave conatibus nostris.

ANDRIA TERENTI.

Fabulae interlocutores.

SIMO senex.	BYRRIA servus.
SOSIA libertus.	LESBIA obstetrix.
DAVUS servus.	GLYCERIUM adulescentula.
MYSIS ancilla.	CHREMES senex.
PAMPHILUS adulescens.	CRITO hospes.
CHARINUS adulescens.	DROMO lorarius.

ACTA LUDIS MEGALENSIB. M. FULVIO ET M'.
GLABRIONE AEDILIB. CURULIB. EGERUNT L. AM-
BIVIVS TURPIO L. ATILIUS PRAENESTINUS. MO-
DOS FECIT FLACCUS CLAUDI TIBIIS PARIB. DEX-
TRIS ET SINISTRIS. ET EST TOTA GRAECA. EDI-
TA M. MARCELLO CN. SULPICIO COSS.

A N D R I A E

P R O L O G U S.

*POETA cum primum animum ad scribendum adpulit,
Id sibi negoti credidit solum dari,
Populo ut placerent, quas fecisset fabulas.
Verum aliter evenire multo intellegit:
Nam in prologis scribendis operam abutitur,
Non qui argumentum narret, sed qui malevoli
Veteris poetae maledictis respondeat.
Nunc, quam rem vitio dant, quaeso animum advertite.
Menander fecit Andriam Et Perinthiam.
Qui utramvis recte noverit, ambas noverit.
Non ita dissimili sunt argumento, et tamen*

5

10

II Non ita dissimili sunt argumen-
to, sed tamen. Ex argumento eli-
ditur a, per, syncopam, ut sit ar-
gumento, sicut ex tegumen fit segmen,
ex tagumentum tegumentum, ex sal-
sumentum salumentum. FAERNUS.
De Salmento nihil inaudivi. Te-
gumen & Tagumentum, quia secun-

dam syllabam brevem habent, id-
circo elidunt a. Sed Argumentum
producit secundam, ut vel ex Vir-
gilio notum, Argumentum ingens
— Falluntur ergo, qui hic trisy-
labum ex eo faciunt: praecipue isto
qui exempla (ut putat) ex Plauto
adducit; Amphit. Prol. 57. & 96.

A

Diffimili oratione sunt factae de stilo.

Quae convenere, in Andriam ex Perinthia hic

Fatetur transulisse, atque usum pro suis.

Id isti vituperant factum; atque in eo disputant,

19

Contaminari non decere fabulas.

Faciuntne intellegendo, ut nihil intellegant?

Post argumentum hujus eloquar
tragœdiae.

Dum hujus argumentum eloquar
comœdiae.

Quippe aliter pronuntiandi sunt illi
versus:

Post argumentum hujus eloquar
tragœdiae.

Dum hujusce argumentum eloquar
comœdiae.

Ubi secundam acceit, ut in Asina-
riae prologo v. 8. & saepe alias,

Nam quod ad argumentum atti-
net, saepe breve est.

Pro se igitur repono et;

Non ita dissimili sunt argumento,
et tamen.

Quam postea lectionem apud Eugra-
phium reperi. Et tamen, praeter-
quam quod versul medetur, elegan-
tiae hic plus habet. Infra v. 32.

Horum ille nihil egregie praeter
cetera

Studebat: & tamen omnia haec
mediocriter.

IV, 1, 9.

Et timent: et tamen res premit
denegare.

Non ita dissimili: vides istum esse
in Ita: proinde recte Donatus, Ita,
inquit, pro valde: non ita dissimili,
non valde dissimili. Addit: Sed
tamen, ἀναλόγου est: non enim
supra posuit Quidem. Nempe hoc
voluit: si sed tamen. ut ipse legebat,
legitur; tum dicit oportere, Non
dissimili quidem argumento, sed ta-
men dissimili stilo. Et sic sane res
se habet. Cicero: Miser est illa
quidem consolatio, sed tamen neces-
saria. Ovidius:

Mira quidem, sed tamen alta loquor.

Cum igitur non praecesserit *Quidem*,
addo nec *Esti*, consequens est, ut
& tamen sit vera lectio: Non mul-
tum dissimili argumento; et tamen
dissimili oratione. Mittimus ergo
tres ex nostris recentiores codices,
qui sic habent,

Non ita sunt dissimili argumento:
set tamen.

Ubi metrum quidem commode ha-
bet: sed praeter ea quae diximus,
illud incommodum est; quod in
priori versu pronuncies *Dissimili*,
in sequente *Dissimili*.

13. *Quae convenere, in Andriam*
ex Perinthia Fatetur transulisse]
Quis fatetur? an Menander? In
enim Nominativus in proximo est.
Adde igitur in fine versus, *Ex*
Perinthia hic. Hic, auctor, Te-
rentius. Ita in aliis Prologis. He-
aut. 19. & 23.

Dum facis

Paucas Latinas: id esse factum
hic non negat.

Repente ad studium se applicasse
hunc musicum.

Adelphi. 10.

Eum hic locum sumxit sibi.

Et 18.

Eam laudem hic ducit maximum.

Phorm. 20.

Hic respondere voluit, non laces-
sere.

Unde ibi versu 4. corrigendum:

Qui ita distat, quas ante hic
fecit fabulas.

non, ut nunc fertur, *Antehac*. sic
Eunuch. v. 31. inferendum est *hic*;

Eas se hic non negat

Personas transulisse.

Qui cum hunc accusant; Naevium, Plautum, Ennium

Accusant: quos hic noster auctores habet:

Quorum aemulari exoptat negligentiā,

20.

Potius quam istorum obscuram diligentiam.

Dehinc, ut quiescant porro, moneo, et desinant

Maledicere; maleficia ne noscant sua.

15. *Id isti vituperant factum, atque in eo disputant*] Vel abjecto *d*, ex *id*, ea syllaba per synaloephen eliditur; vel ex *isti*, *s*, eliso, prior ejus dictionis syllaba brevis fit: ut primus pes sit anapaestus: vel *vituperant* fit trisyllabum eliso *e*, per syncopen: quod aliqui malunt. FAERNUS.

Qui malunt *vituprant* pronunciarī, nihil in his rebus sapiunt. In *Id* non potest abjici *d*, neque quicquam ejusmodi. In *Isti* prior syllaba corripitur; quoniam: natura brevis est, i positione tantum longa. Hoc singulis Scaenis experiendo discitur.

17. *Faciunt nae intellegendo ut nihil intellegant*] Haec particula, *nae*, ubicunque apud auctores invenitur, pro *valde*, vel pro *o quam*, non sere in ullo libro nec antiquo nec recenti per diphthongum scripta invenitur, sed per *e* purum. itaque etiam legisse & scripsisse videtur Donatus, dicens, *Hanc parti ulam ne, hic & correpte cum interrogatione pronuntiari, & proavisse accipi posse, pro valde*: ubi nulla de diphthongo mentio est, sed tantummodo de correptione & productione syllabae, quod si quis contendat, hanc particulam Graecam esse, & ideo Graeco more scribendam, negaverim ego mihi liquere an Graeca sit: cum praefertim in Latino sermone diversam a Graeca significationem obtineat. postremo & Donati auctoritatem & omnium librorum fidem opponam. Ceterum quod Donato melius videtur, *ne*, pro *valde* accipit, confiderent observa-

tores linguae Latinae, an ea particula in hac ipsa significatione usurpari possit sine alicujus adjunctione pronominis. nam & in exemplis ab Donato adductis, & in iis, quae nos observavimus, haec particula post se aliquod habet pronomen: ut, *Ne isti vehementer errant*. Et, *Ne iste haud mecum sentit*. nec quemquam fallat exemplum Lucilii infra ab Donato adductum, *Ne in arce bovem discerpsi magnifice*, inquit. Nam *Ne quem in arce* ex libris scriptis legendum est. FAERNUS.

Quod Faernus hic dicit, ne productum apud auctores inveniri pro *Valde* vel *O quam*, id non ita est. Semper significat id quod *Certe*, *Profitto*. Deceptus est a Donato, cujus haec sunt verba: *Faciunt ne*] *Ne quidam corripunt; & cum interrogatione pronuntiant; quidam producant: quorum alii Ne pro Non accipiunt, ulli pro Valde. Et hoc melius*. Immo utrique prave; & qui sic accipiunt, *Faciunt ne intellegendo*; hoc est, valde intellegendo, ut nihil intellegant: (argute hoc quidem, sed non Latine dicitur) & qui sic interpretantur, *Faciunt non intellegendo, ut nihil intellegant*: nec enim sermoni neque sensui satisfaciunt. Restat itaque, ut cum interrogatione proferatur, *Faciuntne?* Et profero, cum *Faciunt* habeat ultimam in Arsi, & *Ne* sit in Thesi; non aliter pronuntiarī potest, quam ut *Ne* sit Encliticum. Atque errat *ὁ δ᾽ ἄνα*, qui *Ne* etiam pronomini postpositum *asserendū* vim habere existimat. Exemplā ab ipso prolata plane aliud narrant.

*Favete, adeste aequo animo, Et rem cognoscite,
Ut pernoscatis, Equid spei sit reliquum:
Posthac quas faciet de integro comoedias,
Spectandas an exigendas sint vobis prius.*

39

ACTUS I. SCENA I.

SIMO senex, SOSIA libertus.

31. *VOS istaec intro auferte: abite. Sôfia
Adedum: paucis te volo. so. dictum puta:
Nempe ut curentur recte haec. si. immo aliud. so. quid est,
Quod tibi mea ars efficere hoc possit amplius?
si. Nihil istac opus est arte ad hanc rem, quam paro;
Set ist, quas semper in te intellexi fitas,
Fide et tariturnitate. so. expecto quid velis.
si. Ego postquam te emi, a parvulo ut semper tibi
Apud me iusta et clemens fuerit servitus,*

25 *Et quid spei sit, reliquum*] Sic Faernus. Eit casca scriptura, & quid pro *esquid*: ita tamen, ut *et- quid* pro uno verbo veniat, & quid sit encliticum. Semel movemus,

nos ubique *Esquid, Equem* &c. daturps esse. Eadem monitum velim; me ubique, ubi *Nihil* monosyllabon est, *Nil* editurum; ubi *Mihi* monosyllabon, *Mi*: ut in aliis Poëtis praeter Comicos omnibus numquam non factum est: idque veterrimum codicum auctoritate. Cur enim major adolescentibus hic creetur, quam alibi, molestia? Satis per se, ut nunc est, difficultatis haec habent: quam tamen hac mea opera posthac aut modicam aut omnino nullam fore cum spero, tum praesagio. Fiat, bono omine, periculum.

11 *Propterea quod serviebas liberaliter*] *Serviebas* trisyllabon est; & scriptum & pronunciatum olim *Serviebas*; quod cum veteres Grammatici doceant; & in Horatii Virgilique codicibus jam semper obtineat; atque in Terentii scriptis exempla-

ribus interdum fiat; equidem & hie & ubique alias, cum metrum postulet, & expungam, *Serviebas, Aiebas*; non *Serviebas, Aiebas*.

13 *In memoria habeo. si. Haut muto factum. so. Gaudeo*] Olim monuit Palmerius, nemine tamen el auscultante, sic distinguendum esse: *In memoria habeo. si. Haut muto. so. Factum gaudeo.*

Muto, absolute: *Haut muto*: non me poenitet; non alio nunc erga te animo sum atque olim. Plautus Rud. III, 6, 27.

Equidem tibi hodie dixeram praesto fore

Apud Veneris sanum: numquid muto? sumus ibi?

Idem Pseud. I, 5, 142, & 153.

Non demutabo.

& Mil. IV, 3, 37.

Numquid videtur demutare?

Siquid *se* aut *facio* quod placeat, *factum* gaudeo. Iterum Plautus Mostell. V, 3, 26.

Me iudificatus. Bene hercle factum, & factum gaudeo.

*Scia feci ex servo ut esses libertus mihi,
Propterea quod servibas liberaliter.*

10

Quod habui summum, pretium persolvi tibi.

30. *In memoria habeo.* 31. *haut muto.* 30. *factum gaudeo.*

Si tibi quid feci aut facio quod placeat, Simo;

Et id gratum fuisse adversum te habeo gratiam.

15

Sed hoc mihi molestum est: nam ista est commemoratio

Quasi exprobratio est inmemori benefici.

Quin tu uno verbo dic, quid est quod me velis.

31. *Ita faciam. hoc primum in hac re praedico tibi:*

Quas credis esse has, non sunt verae nuptiae.

20

30. *Cur simulas igitur?* 31. *rem omnem a principio audies:*

Eo pacto et gnati vitam et consilium meum

Cognoscas: et quid facere in hac re te velim.

Nam is postquam excessit ex ephebis, Sofia, ac

Libera vivendi fuit potestas, (nam antea

25

Qui scire posses, aut ingenium noscere,

Nostr Hecyra IV, 4, 20.

*Bene, ita me di ament, nuntias;
et gaudeo*

Natum illum et tibi illam salvam.

17 *Quasi exprobratio est inmemoris beneficii* Donatus: *Sunt qui ad beneficium referunt inmemor: ut, Memorem Junonis ob iram: ut sit sensus, Inmemoris beneficii, id est, cuius nemo meminerit. Hem tibi solertiam Magistrorum veterum: Inmemor, ajunt, beneficium, ut apud Virgillum, Memor ira. Atque ut paria loca sint, sic exponendum est. Memor ira, quae semper offensae meminit; Inmemor beneficium, quod benefactoris numquam meminit. non, ut isti, cuius nemo meminerit. Has turbellas dedit lectio vitiosa. non dubium est enim, quin Inmemoris beneficii non conjungenda sint, sed separanda. Plant. Merc. V, 4. 36.*

Hunc senem para clientem: memorem dices benefici.

Lege hic igitur,

Quasi exprobratio est inmemori benefici.

Exprobratio mihi, non mihi. Ceterum Faernus pro Benefici dedit Beneficii; de quo & omnibus ejusmodi, Vide nos ad And. II, 1, 20.

25 *Liberius vivendi fuit potestas: nam antea* Sunt qui distionem vivendi, eliso ex ea, a medio, in duas syllabas contrahunt: quod per synizesin fieri posse supra diximus. nos etiam ita sustentari versus putamus, si vel ex potestas, s medium abiciatur; vel ex liberius eliso e, per syncopam fiat librius: sicut ex asperius, faceremus asprius: ex dexterius, dextrius. ita librius, erit daetylus abjecta s, more veterum: dictio autem fuit, una sit syllaba per synizesin, ut saepe. FAERNUS.

Omnes immodulate; & qui Vivendi dissyllabon; & qui Potestas, secunda brevi; & qui Libriu, ut daetylus sit; vel, ut quidam, Liberyu, quo pacto Creticus fiet loco Anapaesti. Ceterum illud Liberius non minus sententiae, quam metre officit. Quippe si nunc Liberius vivendi potestas erat; etiam, dum ephebus esset, Libere vivendi po-

Dum cum aetas, metus, magister cohibebant? so. ita est.)

SI. Quod plerique omnes faciunt adulescentuli,
Ut animum ad aliquod studium adjungant, aut equos
Alere, aut canes ad venandum, aut ad philosophos:
Horum ille nihil egregie praeter cetera
Studebat, Et tamen omnia haec mediocriter.
Gaudēbam. so. non injuria: nam id ego arbitror
Adprime in vita esse utile, ut ne quid nimis.

testatem habebat. Atqui hoc falsum; dum in metū agebat & sub magistro. Hoc & Donatus sensit, qui hac vi coactus negat Liberius esse gradum comparativum. Neget idem solem meridie lucere. Sed scripsit, opinor, poeta,

Libera vivendi fuit potestas: nam antea.

Cicero Orat. Antequam iret in exilium: *Libera fuit illi potestas loquendi.* Suetonius Tiberio: *Principem, quem vos tanta & tam libera potestate instruxistis.* Ceterum cum a Daëtylo Senarius incipit; Idus a secunda syllaba in primam retrahitur; quod saepe apud Nostrum tibi occurrit. Cicero de Inventionem I, 23. *Liberius vivendi* habet, si Editionibus fides: sed illud ibi additum esse omnes membranae indicant.

27 *Dum aetas, metus, magister prohibebant, ita est* Scitum sane magistrum sen paedagogum! qui prohibebat patrem noscere filii ingenium. Nempe data credo opera & de industria celabat Simonem, quae prave ageret filius. Hancine lectionem tam diu ferri? Repono:

Dum cum aetas, metus, magister cohibebant. ita est.

Cohibebant, retinebant: oppositum *Liberas* vivendi potestati. Noster Adel. I, 1, 33.

Pudore & liberalitate liberos

Retinere satius esse credo, quam metu.

Dum cum cohibebant: Heaut. V, 2, 46.

Non tu te cohibes? non se respicis?

Plautus Merc. I, 1, 65.

Non, ut ego, amoris neque desiderium in otio

Operam dedisse; neque potestatem sibi

Fuisse: adeo arte cohibitum esse se a patre.

Ceterum *Eum* absorptum est a praecedente *Dum*; metrum vero numerosius fit, & Idus fiunt commodissime:

Dum cum aetas, metus, magister cohibebant. ita est.

Prorsus, ut Eun. IV, 4, 21.

Hic est viduus, vultus, venterosus, senex.

Quale vero est, quod Simo tamquam ignotum quid memorat, Filio suo, cum ex ephēbis excessisset, liberam fuisse vivendi copiam. Hoccine ut Sosia, vel tacente sene, ignoraret, quod more civitatis publico factum? Immo vero hiat totus hic locus, sic addita particula coagmentandus:

Nam postquam excessit ex ephēbis, Sosia, ac

Libera vivendi fuit potestas,

Horum ille nihil egregie praeter cetera

Studebat.

Quae media interveniunt, per Parenthesin dicuntur.

33 *Non injuria: nam id arbitror* Lege, *Nam id ego arbitror.* Vitatur, quantum potest, in hac statione Trochaeus. Neque debet *Nam* sine elisione pronunciari; cum extra Idum sit.

21. *Sic vita erat: facile omnes perferre ac pati:*
Cum quibus erat cumque una, iis sese dēdere: 35
Eorum studiis obsequi: [adversus nemini:
Numquam praeponens se illis] ita facillume
Sine invidia laudem invenias, & amicos pares.
 20. *Sapienter vitam instituit: namque hoc tempore* 40
Obsequium amicos, veritas odium parit.
 21. *Interea mulier quaedam abhinc triennium*

35 *Sic vita erat, facile omnes perferre ac pati, Cum quibus erat cumque una: iis sese dēdere.] Laborat a mala distinctione sententia; quam sic restituas:*

Sic vita erat; facile omnes perferre ac pati:

Cum quibus erat cumque una, iis sese dēdere;

Eorum studiis obsequi.

Omnēs perferre ac pati, etiam ignotos: at sodalibus suis dedere se, & obsequi eorum studiis.

37 *Eorum obsequi studiis: adversus nemini: Nunquam praeponens se illis: ita, facillume]* Non difficile est, internoscere hic interpolatorem, qui Terentii purpurae pannum de suo adfuit. Primo, bis vitiose ponitur *Arts*, *Eorum obsequi studiis*. Hoc in medio versa non fecisset Terentius; qui, ut ait Flaccus, *arte vincebat*. Deinde bis idem dicitur; aut quod pejus, in posteriore loco minus dicitur, sententia decrescente. Qui enim *omnes facile perferit*; quid miri, si *nemini adversus* & *infestus* est? Qui aliis *obsequitur* & *dedit sese*, sine dubio non *se praeponit*. Porro & vitiose hic dicitur, *Praeponens illis*. Cum enim prius universe locutus sit *Nemini*: dicendum utique erat *Aliis*, non *illis*. Denique vitiose transit oratio ab Infinitivis ad Adjectiva: *Sic vita erat; adversus nemini*. Qui loqui scit, hoc modo diceret, *Adversari nemini, se non praeponere*. Quod si Adjectiva mal-

let, saltem diceret *esse adversum nemini*; casu accusativo: quo tamen pacto *esse praeponentem* barbarum prorsus foret. Quid jam videtur? Specta autem, sublato hoc panno, quam rotunde & castigate exeat sententia, & numerose currat versus:

Eorum studiis obsequi. ita facillume

Sine invidia laudem invenias & amicos pares.

Pares, nempe obsequendo: cui apposite jam respondet *Sofia*:

Sapienter vitam instituit: namque hoc tempore

Obsequium amicos, veritas odium parit.

Satisne apparet, illud *Obsequi* adhuc in aure *Sofiae* sonuisse? nequa istis interjectis extinguendum nunc esse? Neque tamen Interpolatio haec valde, ut opinor, vetusta est: cum Donatus, qui in hac Scaena singula fere verba expendit, nihil ex hoc additamento proferat: neque item Eugraphius. Ceterum *Invidia* primam hic corripit; utpote positione tantum longam: sono literae *I* hic exlli. adde quod in primo versus pede major concessa sit licentia. Sic *Ingenium* primam corripit, III, 1, 8.

Bonum ingenium narras adulescentis.

Priscianus p. 546. *Apud Latinos quoque hoc idem v. invenitur pro nihilo in metris, & maxime apud vetustissimos Comicorum: ut Ter. And. Sine invidia laudem invenias, &*

Dum cum aetas, metus, magister cohibebant? so. ita est.]

si. Quod plerique omnes faciunt adolescentuli,
Ut animum ad aliquod studium adjungant, aut equos
Alere, aut canes ad venandum, aut ad philosophos:

Horum ille nihil egregie praeter cetera
Studebat, Et tamen omnia haec mediocriter.

Gaudēbam. so. non injuria: nam id ego arbitror
Adprime in vita esse utile, ut ne quid nimis.

testatem habebat. Atqui hoc falsum; dum in metu agebat & sub magistro. Hoc & Donatus sensit, qui hac vi coactus negat Liberius esse gradum comparativum. Neget idem solem meridie lucere. Sed scripsit, opinor. poëta,

Libera vivendi fuit potestas: nam antea.

Cicero Orat. Antequam iret in exilium: *Libera fuit illi potestas loquendi.* Suetonius Tiberio: *Principem, quem vos tanta & tam libera potestate instruxistis.* Ceterum cum a Daëtylo Senarius incipit; Ictus a secunda syllaba in primam retrahitur; quod saepe apud Nostrum tibi occurret. Cicero de Inventionem I, 23. *Liberius vivendi* habet, si Editionibus fides: sed illud ibi additum esse omnes membranae indicant.

27 *Dum aetas, metus, magister prohibebant, ita est.]* Scitum sane magistrum sen paedagogum! qui prohibebat patrem noscere filii ingenium. Nempe data credo opera & de industria celabat Simonem, quae prave ageret filius. Hancine lezionem tam diu ferri? Repono:

Dum cum aetas, metus, magister cohibebant, ita est.

Cohibebant, retinebant: oppositum Liberae vivendi potestati. Noster Adel. I, 1, 33.

Pudore & liberalitate liberos

Retinere satius esse credo, quam metu.

Dum cum cohibebant: Heaut. V, 1, 46.

Non tu te cohibes? non te respicis?

Plautus Merc. I, 1, 65.

Non, ut ego, amoris neque desidia in otio

Operam dedisse; neque potestatem sibi

Fuisse: adeo arte cohibitum esse se a patre.

Ceterum *Eum* absorptum est a praecedente *Dum*; metrum vero numerosius fit, & ictus sunt commodissime:

Dum cum aetas, metus, magister cohibebant, ita est.

Prorsus, ut Eun. IV, 4, 21.

Hic est victus, victus, venterosus, senex.

Quale vero est, quod Simo tamquam ignotum quid memorat, Filio suo, cum ex ephēbis excessisset, liberam fuisse vivendi copiam. Hoccine ut Sofia, vel tacente sene, ignoraret, quod more civitatis publico factum? Immo vero hiat totus hic locus, sic addita particula coagmentandus:

Nam postquam excessit ex ephēbis, Sofia, ac

Libera vivendi fuit potestas,

Horum ille nihil egregie praeter cetera

Studebat.

Quae media interveniunt, per Parenthesin dicuntur.

33 *Non injuria: nam id arbitror.]* Lege, *Nam id ego arbitror.* Vitatur, quantum potest, in hac statione Trochaeus. Neque debet *Nam* sine elisione pronunciari; cum extra ictum sit.

Ex Andro commigravit huc vicinia,
Inopia & cognatorum negligētia
Codēa, egregia fōrma atque aetate integrā.
 30. *Ei, vēreor ne quid Andria adportēt mali.*
 31. *Primum haec pudice vitā parce ac dūriter*
Agēbat, lana ac tēla victum quāeritans:
Set pōstquam amans accēssit, pretium pōllicens,
Unus & item alter; ita ut ingenium est omnium
 30
Hominum dō labore pōclive ad lubidinem,
Accēpit conditionem, dein quāestum occipit.
Qui tum illam amabant, fōrte, ita ut fit, filium
Perduxere illuc, sēcum ut una essēt, meum.
Egomēt continuo mēcum: Certe cāptus est:
 35
Habet. observabam mēne illorum sērvolos
Veniēntis aut abeūntis: rogitabam, Heus puer,
Dic sōdes, quis heri Chrysidem habuit? nam Andrias
Illi id erat nomen. 30. tēneo. 31. Phaedrum aut Cli-
niam aut

amicos pares. Est enim Iambicum trimetrum: quod nisi sine inui pro Tribracho accipiat, fere versus non potest. Haec magnus Magister: in eo tamen errat; cum literam u elidere mavult, quam syllabam in corripere.

43. Huc vicinia] Nostri Codices universi, Huic vicinia. Vetus admodum hic error est. Nonius Marcellus p. 499. Dativus pro Accusativo: Terentius in Andria:

Ex Andro commigravit huic vicinia.

Nempe huic vicinia distum hic existimavit pro In hanc viciniam. Sed hujus hominis minor habenda est ratio. Quid princeps Grammaticorum Priscianus? Is p. 1101. Casus, inquit, pro Casibus figurate ponuntur. Terentius in Andria:

Ex Andro commigravit huic vicinia.

Pro in hanc viciniam. Rectius sapuit Dodatus ad locum: Huc vicinia] Vicinia nuptiarum: huc loci, vel huc locorum. Legitur & Huicvi-

cinia. Ex Cello fortassis habuit, vetere ad Nostrum Commentatore. Nam Charisius p. 197. de Adverbis: VICINIAE. Huc vicinia: Terentius in Hecyra: (lege Andria) ubi Celsus: Adverbialiter, inquit, ut Domi militiaeque. Plautus Bacchidibus (II, 2, 27.) Proximas vicinas habitas. Vides, ut magnos olim magistros exercebant, quae pueris jam nostris facillima sunt.

39 Phaedrum, aut Clinium dicebant, aut Nicratum: nam hi tres tum simul Amabant] Vides coratam Anapaesti locum hic sustinere. Atqui Graeco non dicitur Naxipatos, sed Naxipatos: vide Menandri Reliquias, & Plutarchum Περὶ σαπροφορίας. Egrege igitur Codex Regius, Chartaceus is quidem sed ex optimo exemplari transcriptus:

Illi id erat nomen. Tēneo. Phaedrum aut Cliniam aut

Nicratum dicebant: nam hi tres eūdem simul.

*Niceratum dicebant: nam hi tres tunc simul
Amabant. Eho, quid Pamphilus? Quid? Symbolam
Dedit, cenavit, gaudebam. item alio die
Quaerebam: comperiebam nihil ad Pamphilum
Quicquam adtinere. enimvero spectatum satis
Putabam, & magnum exemplum continentiae:
Nam qui cum ingeniis consistatur eiusmodi,
Neque commovetur animus in ea re tamen,
Scias posse jam habere ipsum suae vitae modum.
Cum id mihi placebat; tum uno ore omnes omnia
Bona dicere, & laudare fortunas meas,
Qui gnatum haberem tali ingenio praeditum.
Quid verbis opus est? fama hac impulsus Chremes,
Utro ad me venit, unicam gnatam suam
Cum dote summa filio uxorem ut daret.
Placuit: despondi: hic nuptiis distulisti dies.
20. Quid igitur obstat: cur non fiant? si audies.*

60

65

70

75

Fere in diebus paucis, quibus haec acta sunt,

Ceterum cum *Aut*, *Aut* dicit *Simo*:
diffidit scilicet memoriae suae: ne-
que enim ipsi servuli ita responsum
variabant. Quippe semel tantum
rogaverat adhuc *Senex*: ut constet
ex v. 62. Item alio die quaerebam.

61 *Symbolum dedit.*] *Symbolam*
lego ex lib. Vaticano & Basilica-
no et aliquibus aliis. ita & *Plautus*
in *Curculione*: *Symbolarum collato-
res apud forum piscarium.* item in
Epidico: *Sine meo sumptu paratae*
jam sunt scapulis symbolae. & in
Sticho: *Eadem symbolam Dabo; &*
jubebo ad Sagarinum cenam coqui.
FAERNUS. Recte hoc: vix unus
tamen aut alter ex nostris libris,
Symbolam.

68 *Scias posse habere jam ipsum*
Lege ex codice Academico; ut iam
in idu sit:

Scias posse idem habere ipsum suae
vitalis modum.

72 *Quid verbis opus est? hac fa-*
ma impulsus Chremes] *Hac* in ele-
vatione est; *Fama*, quod praeci-
pnam emphasin habere debuit, in

depressionem vix auditur. Quante
igitur mellus est, et in pronuntiatione
luculentius?

Quid verbis opus est? fama hac
impulsus Chremes.

76 *Quid obstat cur non veras fi-*
ant? In omnibus libris post quid est
dictio igitur, praeterquam in Vati-
cano & Basilicano, qui eam in con-
textu non habent, quorum auctori-
tatem sequor, maxime propter ver-
sum. **FAERNUS.**

Omnes nostri Igitur, hoc ordine
Quid igitur obstat cur non veras
fiant? Audies.

ubi pes integer supra numerum ex-
currit. *Priscianus* de metris *Comi-*
cis: *Miror*, inquit, quosdam vel
abnegare, esse in *Terentii* comediis
metra; vel ea quasi arcana quaedam
& ab omnibus doctis semota sibi solis
esse cognita, confirmare. De priorum
hominum genere satis constat, ex
tot Codicibus vetustis, mille cir-
citer annorum; qui *Terentium* sic ex-
hibent ut *Ciceronem* aut *Livium*,
non ulla verbum distinctione pro

Chrysis vicina haec moritur. 80. *o factum bene!*
Beasti: ei metui a Chryside. 81. *ibi tum filius*
Cum illis, qui amarent Chrysidem, una aderat fre-
quens: 80

Curabat una funus: tristis interim,
Nonnumquam conlacrumabat. placuit tum id mihi.
Sic cogitabam: Hic peruae consuetudinis
Causa huius mortem tam fext familiariter:
Quid si ipse amasset? quid mihi hic faciet patri? 85
Haec ego putabam esse omnia humani ingeni

poëta agnoscendum. Ex secundo genere videntur illi, qui Codices Faerni aliquot primi descripserunt. Cum enim Metrorum aliquantum periti essent; ubi versus conturbatos esse videbant, statim correctionem aggrediebantur; immutando, addendo, delendo; teste quidem plerumque, sed interdum perverſe: sicut in hoc ipso versiculo perperam cōſciebant *Igitur*; cum alia vox exulare deberet, scilicet *Verac*:

Quid igitur obstat, cur non fiant?
Audies.

Verſu quidem xx habuimus:

Quas credis esse has, non sunt verae nuptias.

Sed aliud est *Esse veras*, aut *Credere veras*; aliud *Fieri veras*. Hoc postremum inepte prorsus & infulse dicitur: cum ipsum *Fieri* per se satis ostendat, non posse *esse* nisi *veras*. Ita III; 2, 48.

Quando alias malim quam hodie, has fieri nuptias?

III, 3, 11. *Atque ita uti nuptias fuerant futurae, fiant.*

Sic passim Noster; neque umquam aliter loquitur.

79 *Beasti: metui a Chryside*] Vis quaedam & Venus sententiae accedet, ex Lectione trium Codicum ex nostris, & Donato manuscripto:

Beasti: ei metui a Chryside.

Ut supra 46. *Ei veroor, nequid Andria adportet mali.* Firmat hanc

lectionem Priscianus p. 796. *Verba, alt, Timeo & Metuo absoluta sunt; cum non junguntur casui accusativo, sed dativo: ut Terentius in Andria (I, 3, 5.) Ejus vitae timeo: idem in eadem: Ei metui a Chryside.* Sic MS. Cantabrigiensis: notae optimae: Editiones, *Hui metui a Chryside*: plane adversus Prisciani sententiam; qui *ei* hic legit, non pro *hei* sed pro casu dativo ab *is*: in quo tamen frustratus se est magnus Magister.

80 *Cum illis, qui amabant Chrysidem; una aderat frequens*] Quid hoc sodes *Amabant*? Atterrimos vero amatores, qui adhuc amabant meretricem mortuam: *Repone oculus, amarent*; scilicet, dum ea in vivis erat: Supra de iisdem v. 60. *Nam hi tres cum simul amabant. Hi qui tum amabant, ideo nunc funus mortuae comitantur, quod eam antea amarant.* Infra de Pamphilo: *Quid si ipse amasset?* Recte: non, *Quid si ipse amaret.*

85 *Quid si ipse amasset? quid mihi faciet patri?* Sicut *Ipse* in *Ar-* si est, ita *Hic* esse debebat. Lego igitur, fide priscarum aliquot Editionum,

Quid si ipse amasset? quid mihi hic faciet patri?

Nam quod quidam autumat, perituram esse omnem hic gratiam, nisi

Mansuetique animi officia. quid multis moror?
Egomét quoque ejus causa in funus pròdeo,
Nihil suspicans etiam mali. so. hem quid id est? si. scies.
Effertur. inus, interea inter mulieres,
Quae ibi aderant, forte unam aspicio adolescentulam,
Forma bona. so. fortasse. si. Et vultu, Sofia,
Adeo modesto, adeo venusto, ut nil supra.
Quae cum mihi lamentari praeter ceteras
Visa est, et quia erat forma praeter ceteras
Honestâ et liberali, accedo ad pèdissequas:

90

93

Mihi signanter efferatur: parcat id metuere; tum Paerf, quod in Arfi est et esse debet, satis superque eam gratiam tutetur.

89 *Nihil suspicans etiam mali. Hem, quid est? Scies]* *Hem quid, jam dixi in hac statione non libenter recipi Trochaem.* Recte ergo tres ex nostris codices,

Nihil suspicans etiam mali. Hem, quid id est? Scies.
Quid id mali est, Quid id est, saepe occurrunt. Hic a praecedente syllaba id devorabatur.

92 *Forma. so. Bona fortasse. si. Et vultu Sofia]* Sic quidem distinguunt & Scripti & Editi: nec male quidem. Pace tamen illorum, sic potius distinxero: (quamvis probe sciam, rem esse aleae plenam, ex sententia sic satis bona meliorem suscitatum ire.)

Forma bona. so. Fortasse. si. Et vultu, Sofia.

Quod in recepta lectione minus placet: hoc est: Sofia hic, ignarus quorsum iret quidve disturus esset Simo; cur de bona forma potius, quam de mediocri harridolaretur, nescio. Contra, in nostra distinctione nihil est quod desideres. *Forma bona*, ut II, 5, 16. *Virginem forma bona Memini videre. Fortasse* autem absolute positum, est consentientis quidem, sed dubitan-

ter & tepide. In qua re Ethos hic pulchre servatur: sere enim servi & liberti in talibus rebus iudicandis inducuntur suis dominis severiores & difficiles. *Fortasse*, inquit, bona: paucae enim sunt vere bona: quae ita videntur, cultus magis quam naturae id ferunt acceptum. Heaut. IV, 5, 30.

cm. *Nam prorsus nihil intellego, sv. Vah tardus es.*

ch. *Fortasse. sv. Argentum dabitur ei ad nuptias.*
 Plaut. Afin. II, 4, 86.

Neque est alter hodie quisquam, Cui credi recte aequo putant. me.
Fortasse. S. d tamen me.

& ibidem 92.
Nec potest peculium enumerari. me.
Fortasse. L. Etiam nunc dico &c.

94 *Quia tum mihi lamentari praeter ceteras Visa est, Et quia erat forma praeter ceteras]* Nescio, quorsum pertineat illud tum. Quando enim alias lamentari videretur Simoni, quae tunc primum a Simone visa est? Unde autem illud quia tum? Nostris codices summo consensu, & Editiones praescae, quae tum. Unde in promptu est veram lectionem revocare:

Quae cum mihi lamentari praeter ceteras &c.

Nihil certius, sic in Prologo supra, *Qui cum hunc accusant; Naevium, Plantum &c.*

Quae sit, rogo, sororem esse aiunt Chrysidis.
 Percussit ilico animum. atat hoc illud est,
 Haec illae lacrimae, haec illast misericordia.
 80. Quam timeo, quorsum evadas. si. funas interim 100
 Proccedit: sequimur: ad sepulcrum venimus:
 In ignem inpositast: fletur. interea haec soror,
 Quam dixi, ad flammam accersit imprudētius.
 Satis cum periculo. ibi tum exanimatus Pámphilus
 Bene dissimulatum amorem et celatum indicat: 105
 Adcúrrit: mediam mulierem complēctitur:
 Mea Glycerium, inquit, quid agis? cur te is perditum?

98. *Atat hoc illud est*] Haec vox *atat*, priore syllaba & producta & correpta invenitur: quod ex eo factum reor, quia cum antiqui hanc dictionem per duo *e*, in medio scriberent, ea syllaba positione longa erat: subtrahito vero altero *e*, per parellipm, brevis fiebat. Sed hoc loco quanta sit prior syllaba nihil refert: ex posteriore videtur versus laborare, cum, *e*, in fine corripit syllabam: sed sustentatur ex veterum licentia, quibus etiam producebat. Livius Andronicus in *Odysea*:

Cum socios nostros mandisset impius Cyclops.

Ennius:

Is eques, & plausu cava concutit ungula terram.

Idem:

Omnis cura viris uter esset induperator.

Item:

Infit, O cives quae me fortuna ferro sic

Contudit indigno bello, confecit acerbo.

FAERNUS.

Male Nostro patrociniatur Faernus: cum ex caecorum illorum licentia T in fine recte produci postulat. Et nihilo melius ille alter, qui sequentem litteram H, *atat* Hoc, vim consonantis habere putat, & ea vi posteriorem brevem in *Atat* pro-

ductam facere: quod ex eburna porta somnium saepe ei illufit. Adhuc vero deterius; cum versa sententia, sic digitis versiculum hunc metitur:
Percussit illico animum. atat hoc illud est:

ita ut *Animum* non solidat syllabam ultimam. Fulse ostendi in Prolegomenis, numquam elisionem cessare; nisi syllaba in ictu sit, hoc est, prima sit ex tribus in Tribracho vel Anapaesto. Hujus rei ignoratione, quoties in fraudem se induit? Quod ad *Atat* attinet, sic seres habet: Interjectiones ejusmodi, quae affectum animi sono exprimunt, variare accentum solere pro arbitro loquentis. Sic *Ha ha he* nonnumquam ut Anapaestus profertur: alias ut Creticus *Há ha he*. Sic Graecorum *Αἰαῖαι*, unde Latinum defluxit, alias est *Αἰαῖαι* vel *Αἰαῖαι*. Eodem modo Comici Latini. Naevius in *Tarentilla* apud Charisium p. 213.

Atattatas, cave cadas amabo.

Idem in Corollaria:

Quid salus atattatatatas

Rivális, salve. quid istud attatatas advertisti tam cito?

Ergo *Atat* pro poetae libitu variat suum tonum; nunc *attat*, nunc *atattat*, nunc *atát*: quod postremum hoc loco placet.

99 *Hoc illud est, Hinc illas lacrimas, haec illa est misericordia*] *Hinc illas lacrimas*, in proverbii

*Tum illa, ut consuetum facile amorem cerneres,
Rejicit se in eum flens quam familiariter.*

10. Quid ais? 11. redeo inde iratus, atque aegre ferens. 110

*Nec satis ad objurgandum causae. diceret,
Quid feci? quid commérui aut peccavi, pater?
Quae sese in ignem injicere voluit, prohibui:
Servavi. honesta oratio est. 10. recte putas:
Nam si illum objurges, vitae qui auxiliū tulit;
Quid facias illi, dederit qui damnum aut malum?
11. Venit Chremes postredie ad me, clāmitans:*

115

locum cessit; hodieque omnibus videtur apud Ciceronem & Horatium: ut paene impudens esse videatur, de hac apud nostrum lectione controversiam facere: faciendum tamen periculum est. Haec nominativo plurali pro Hae saepe apud Plautum & Nostrum usurpari, jam vel pariter notum. And. IV, 1, 32.

Haec nuptias non apparabantur mihi.

Ubi Donatus: Legitur & Haec nuptiae: Sic enim veteres dixerunt. Eun. III, 5, 34.

Novitiae puellas: continuo haec adornant ut laet.

Ita plane tres libri ex nostris: neque ipse versus aliter sustentari potest. Iterum Donatus: Haec pluraliter pro Hae; ut in Phormione: Haec illae erant itiones. Locus, quem ex Phormione citat, extat ibi V, 8, 23.

Haec illae erant itiones crebrae & mansuetae distinctae

Lamni? haecine erat ea, quae nostros minuit fructus utilitas?

Ubi hodie male legitur, Haecine erant itiones. Ad hanc faciem sic hunc, de quo agitur, locum re-lingo:

Atid hoc illud est.

Haec illae lacrimas, haec illae misericordiae.

Tu jam dijudica; annon elegantius sit, Hoc illud, Haec illae, Haec illae, eodem tenore dicere; quam

alienum illud Hinc in medium intrudere? Neque enim hic Proverbi vicem est; sed ideo Haec Pamphili lacrimas, quia supra v. 82. Nonnumquam conlacrumabat. Postea vero, cum hoc pro proverbio obtinisset, & obsolevisset plurale femininum Haec; illius locum occupavit Hinc: quod postea Magistri in ipsum Terentium induxerunt.

102 In ignem posita est: sicut] Nostri codices plerique omnes, In ignem inposita est: sicut.

Recte, & ex poetae more. Quippe amat, quantum fieri potest, elidere postremam syllabam; ut lique scat & misceatur sequenti. Hoc magnum Terentianae artis arcanum etiam veteribus animadversum erat; quo & sibi cavebat ab accentu in syllabis ultimis, contra indolem linguae Latinae; & versus suos solidiores, succique pleniores reddidit. Priscianus p. 1322. Omnes Comici crebris synalophs & elisionibus & abfessionibus literas sunt usi, Terentius autem plus omnibus.

113 Quae sese voluit in ignem injicere, prohibui] Et Donatus, & omnes libri scripti Terentii ita collocant: quae sese in ignem injicere voluit, prohibui. FAERNUS. Sic & nostri.

116 Qui dederit damnum aut malum. Lege, Dederit qui damnum

*Indignum facinus: comperisse, Pámphilum
Pro uxóre habere hanc pégrinam. ego illud sídulo
Negére factum. ille ínstat factum. déniqúe* 120
*Ita tñm díscedo ab illo, ut qui se filiam
Negét daturum. so. nón tu íbi gñatum? sí. nō hác
quídē*

*Satis véhēmens causa ad objurgandum. so. qui cedo?
sí. Tute ípse his rebus finem præscripsti, pater.
Prope adést, cum alieno móre vivendúmst mihí:* 125
*Sine nūnc meo me vívere intéreá modo.
so. Qui igitúr relíctus ést objurgandí locus?
sí. Sí própter amorem uxórem nólet dúcere,
Ea prímum ab illo animáduertenda ínscrípsí.
Et nūnc íd operam do, út per falsas níptias* 130
*Vera objurgandí caúsa fit, sí déneget:
Simúl sceleratus Dávos síquid cónsili
Habet, út consumat nūnc, cum nihil obsínt doli:
Quem ego crédo manibus, pédítus, obnixe ómnia
Factúrū: magis íd ádeo, mihí ut incómmode, 135
Quam ut obsequatur gnáto. so. quaprópter? sí. rogás?
Mala méns, malus animus. quém quídē ego sí sēnséro.
Sed quíd opusť verbis? sín eveníat, quód volo,*

*aut malum. Dederit qui ut Vitae
qui: ne latus in ultima sit.*

127 *Quis igitur reliquus est objurgandi locus?* In nostris fere universis, *Qui igitur.* Codex veterrimus Vaticanus, teste ad Phaedrum Gudio, *Reliquus.* Legebat igitur:

Quis igitur reliquus est objurgandi locus?

Ego mallet,

Qui igitur reliquus est objurgandi locus.

ut Eun. V, 5, 26.

Reliquom. Tantum est. Cisso huc introrumpere?

Et apud Plautum Cist. II, 1, 29.

Quód dedi datúm nōn vellem: quód reliquom est, non dabo.

Sed omnino retinenda est recepta lectio; adscito huc ex codicibus *Qui.* Infra III, 4, 22.

Nihil est preci loci relíctum: jam perturbavi omnia.

Et, nequis forte & hic quoque reliquom substituat, adde Phorm. III, 3, 14.

Ne instigemus etiam, ut nullus locus relinquatur preci.

128 *Si propter amorem uxorem nolit ducere*] Euphrasius: *Non vult ducere.* Donatus: *Legitur Et nollet.* Et apud ipsum & apud Terentium, reponere *NOLET.* -

133 *Nunc, cum nihil obsint doli*] Videtur legendum, *obsunt*, non tamen muto: omnes enim libri habent, *obsint.* FAERNUS. *Nostrí quoque universi, obsint.* Nec, quid intersit, video.

134 *Quem ego credo manibus pedibusque obnixe omnia*] Vehementior & melior oratio est, sublato isto *que.*

ACTUS I. SCAENA I.

13

*In Pámphilo ut nil sit moras; restat Chremes,
Qui mi exorandus est: et spero consore.
Nunc tuum est officium, has bene ut adsimules nuptias:
Pertérrefacias Dávom: observes filium,
Quid agat, quid cum illo consili capiet. so. sat est:
Curábo: eamus nunc iam intro. si. i prae, sequar.*

140

ACTUS I. SCENA II.

SIMO senex. DAVUS servus.

si. *NON dubium est, quin uxorem nolit filius:
Ita Dávom modo timere sensi, ubi nuptias
Futuras esse audivit. set ipse exit foras.
DA. Mirabar hoc si sic abiret: et eri semper leuitas
Verébar quorsum evaderet:
Qui postquam audierat non datum iri filio uxorem suo,
Nunquam cuiquam nostrum verbum fecit, neque id aegre
tulit.*

5

si. *At nunc faciet; neque, ut opinor, sine tuo magnó malo.*

DA. *Id voluit, nos sic nec opinantis duci falso gaudio,
Sperantis iam amoto metu, interea oscitantis opprimi,
Ut ne esset spatium cogitandi ad disturbandas nuptias:*

10

*Quem ego credo manibus, pedibus,
obnix omnia.*

at IV, 1, 53.

*Conari manibus, pedibus, nollest-
que & dies.*

144 *Curabo: eamus jam nunc in-
tro. Iprae, sequar* Victorianus li-
ber, sequor. quod magis videtur con-
suetudini sermonis accommodatum.
FAERNUS.

Meliores ex nostris:

*Curábo: eamus nunc iam intro.
I prae, sequar.*

quo pacto mollius decurrit versus.
SEQUAR etiam omnes, non se-
quor. Neque audiendus est codex
Victorianus. In Eunuchó quidem
est, V, 2, 69.

Id ipsum. Id ipsum? virgo vero.

I prae, sequor.

Sed observandum est, Thaidem il-

lic statim & sine mora sequi prae-
euntem Chaeream: & semper ita
fieri, ubi sequor ponitur. Hic
vero SEQUAR magis convenit: quia
Simo non continuo Sofiam sequi-
tur, sed in Scaena aliquamdiu sub-
sistit.

10 *Sperantis jam amoto metu, in-
ter oscitantis opprimi* Meliores
quique ex nostris, INTEREA osci-
tantis. Et sane vel furca abigen-
dum est illud, *Inter oscitantis*. Qui-
nam sodes sunt illi alii, praeter Da-
vum & Pamphilum, qui tum osci-
tabant? Tota vero via errat, qui
ideo *Inter* praetulit, quod metro
magis commodum arbitraretur. Im-
mo nocet potius metro, quam pro-
ficit.

11 *Ne esset spatium.* Ne Tro-
chaicus inter iambicos veniat, cor-

Astute. si. *caruſſex, quae loquitur?* D. *erūs eſt, ne-
que provideram.*

si. *Dave.* D. *hēm, quid eſt?* si. *ehodum ad me.* D. *quid
hic volt?* si. *quid aiſ?* D. *qua de rē?* si. *rogas?*

Meum quātum rumor eſt amare. D. *id pōpulus curat
ſcilicet.*

si. *Hocine agis, an non?* D. *ēgo vero iſtuc.* si. *ſēt nunc ea
me exquirere,* 15

*Iniqui patris eſt. nām, quod antehac ſecit, nihil ad me
adinet.*

*Dum tēpus ad eam rēm tulit, ſui animum ut expleret
ſuum:*

Nunc hic dies aliam vitam defert, alios mores poſtulat.

*Dehinc poſtulo, ſive adquumſt, te oro, Dave, ut redeat
iam in viam.*

DA. *Hoc quid fit?* si. *omnes, qui amant, graviter ſibi dari
uxorēm ferunt.* 20

DA. *Ita aiunt.* si. *tum ſiquis magiſtrum cepit ad eam rem in-
probum,*

ſigo, *Ut ne eſſet ſpatium.* Sic Eu-
nuch. V, 4, 20.

*Ulſciſcar, ut ne impune in nos in-
luſeris.*

Et paſſim. *Ne, cum hic extra
iſtum ſit, non poteſt non elidi; quod
quidam opinatus eſt.*

12 *Erus eſt, neque praevideram]*
Omnes fere libri *provideram*: licet
alter Donatus. *provideram* autem
pro, porro *videram*. Plautus in
Aſinaria: *Non hercle te provideram.*
FAERNUS. Noſtri, uno excepto,
omnes *Provideram*.

18 *Nunc haec dies aliam vitam
adfert, alios mores poſtulat]* *Hic
dies* habent omnes libri ſcripti, &
Donatus. FAERNUS.

Noſtri quoque omnes *Hic dies*.
Sed vide, ut incommode haec di-
viſa ſunt Arſi & Theſi. *Alidm* acui-
tur in ſyllaba ultima; *Vitam* in
Theſi cubat, ut vix exaudiatur;
denique primo *alidm*, mox *alios*;
cum conſuetudo & ratio poſtulent,

ut verba quae repetuntur, eodem
accentu pronuntientur. Haec om-
nia incommoda tollit leſſio, quae
apud Ciceronem exſtat, Epist. Fam.
xii, 25. 'Accipio, inquit, exeu-
'ſationem tuam de Sempronio. ne-
'que enim ſtatuti quid in tanta per-
'turbatione habere potuiſti;

'*Nunc hic dies aliam vitam de-
fert, alios mores poſtulat.*

'ut ait Terentius. 'Conſulantur nunc
aures; & quantum interſit, ipſae
teſtabuntur: *Hic* corripitur, ſequen-
te licet conſonante; ut paſſim. III,
1, 4.

Sed hic Pāmphilus. *Quid dicis?*
Firmaviſti fidem.

vel *Dies* monosyllabon eſt. Neſci-
unt Terentium, ſiqui ſuſpicabuntur
commodius haec diſponi a Cice-
ro, quam ab ipſo potuiſſe.

27 *Aut velle in ea rē oſtendere
quam ſis callidus]* Plerique libri &
in iis omnes antiqui, *oſtendi quam
ſis callidus.* FAERNUS. Unus

Ipsum animum aegrotum ad deteriore partem plerumque applicat.

DA. Non hécle intellegò. si. non? hem. D. non: Dávos sum, non Oédipus.

si. Nempe érgo aperte vís quae restant mé loqui. D. sané quidem.

si. Si sénsero, hodie quicquam in his te nuptiis 25

Falláciae conári, quo fíant minus;

Aut vèlle in ea re ostèndi, quam sis cállidus:

Verbéribus caesum té in pístrinum, Dáve, dedam usque ad necem,

Ea lége atque omine, út, si te inde exémerim, ego pró té molam.

Quid, hoc intélléxtin? an nondum etiam ne hoc quidem? D. immo cállide; 30

Ita apérte ipsam rem módo locutus, nil circum itione úsus es.

si. Ubi vís facilius pássus sim, quam in hac re, me delúdiér.

DA. Bona verba, quaeso. si. inrides: nil me fallis. edicó tibi, Ne témere facias. néque tu haut dices tibi non praedíctum. cave.

tantum ex nostris *Ostenders: ceteri Ostendi.*

28 *Verbéribus caesum té, Dáve, in pístrinum dedam usque ad necem]* Miror, qui hoc intactum reliquerit Faërus. Dáve hic in depressione totum latitat. Quanto melius & numerosius, quod in Nostris omnibus habetur?

Verbéribus caesum té in pístrinum, Dáve, dedam usque ad necem.

Idem, quem dedi, verborum ordo est apud Nonium v. Caedere; Servium ad Aeneid. I, 144.

31 *Nil circúitione úsus es]* Fallitur & fallit ó dáva, cum Diphthongos & Consonantes hic praedicat, ut pronuntietur *Circúitione*. *Circumire* semper Plautus & Noster, non *Circuire*: neque elidunt M; Phormio IV, 3, 10. Sic *circumiri*: & sic Horatius, *Circumagi*. Quin & hic nonnulli codd. *Circumitione*.

Ergo hic duo verba sunt *Circum itione*. Iterum Phorm. V, 8, 23.

Haec illae erant itiones crebrae & mansiones diutinae.

33 *Bona verba, quaeso. Inrides? nihil me fallis. sed dico tibi]* Veteres nostri codices *Inrides* sine nota interrogationis. Recte. Illud autem *Sed dico tibi*, nimis tepide in rotam gravi. Repono:

Nil me fallis. edico tibi,

Ne temere facias.

Edico, denuntio. Simo ipse de eadem hac re loquens, III, 2, 15.

Edixin tibi,

Interminatus sum, ne faceres?

ubi Donatus; *Edixin tibi*; Hic illud reddit, *Edico tibi, ne temere facias*. Vides Donatum ipsum sic olim legisse, ut nos nunc legendum admonemus. Nonius tamen v. Dicere, *Sed dico* legebat, quod exponit Denuncio. Vides mendii vetustatem.

34 *Notemere facias: neque tu haut*

ACTUS I. SCAENA III.

DAVUS servus.

ENIMVERO, Dave, nil locist segnitiae neque socordiae,

Quantum intellexi modo senis sententiam de nuptiis:

Quae si non astu providentur, me aut erum pessum dabunt.

Nec quid agam certumst: Pamphilumne adjutem, an auscultem seni.

Si illum relinquo, eius vitae timeo: sin opitulor, huius minas;

Cui verba dare difficilest: primum iam de amore hoc comperit:

Me insensus servat, ne quam faciam in nuptiis fallaciam.

Si senserit, perii, aut quam lubitum fuerit causam ceperit,

dicas tibi non praedictum. Cave]

O. l. s. *neque tu hoc dicas.* Vaticanus, *hoc dicas*, quod idem est: nam antiqui *dicis* pro *dicas* efferebant; solus Donatus legit, *hanc dicas*, quem & sequimur. FAERNUS.

Vera sine dubio & vetusta illa lectio est; *Neque hanc*, non *Neque hoc*: Sic Plautus ter quaterque, Noster III, 3, 31.

At ego non posse arbitror,

Neque illum hanc perpetuo habere, neque me perpeti.

Sic alii *Neque non* negative; etiam ipse Virgilius. Recte quoque Vaticanus codex *Dicas*, cui accedunt tres meliores ex nostris: quod non idem est ac *Dicas*: sed futurum indicativum. non enim *Edicite* Simo, ne Davus *dicat* sibi non praedictum: ipse Davus jam praemonitus non hoc *dicet*, nec dicere audebit.

7 *No quam faciam nuptiis fallaciam]* Duo ex nostris, & editiones pleraeque veteres, *Faciam in nuptiis*. Plane ut supra I, 2, 25.

Si sensero hodie quicquam in his te nuptiis

Fallaciae conari, quo fiant minus. Atque insuper hoc commodi est, quod eo pacto ultima in *Faciam* li-

quescat; & evitetur ingratum Homoeoteleuton, *Faciam, Fallaciam.*

8 *Si senserit, perii: aut si lubitum fuerit, causam ceperit]* Nec verba, nec sententiam expediunt interpretes. *Perii* quasi Interjectionis vim hic habet; ut, *Perii, quid ego egi?* Deinde pro *Si* reponendum est *Quam*. Sententia est: *Si senserit, immo (quod minus est) quamlibet causam ceperit, in pistrinum me dabit.* Hec. IV. 1, 25.

Quamvis causam hunc suspicari, quam ipsam ceram, mavolo.

9 *Quo jure quaque injuria praecipitem me in pistrinum dabis]* Sic Codices nostri, & editiones praeae: nec Faernus quicquam ad locum. Atque syllaba hic abundat; nisi *Injuria* in trisyllabum redigas, quod quidam inepte faciunt. Sed & aliud animadvertendum est; *Quo jure, quaque injuria* (quod & nostri omnes habent) nullo modo hic posse subsistere. Sententia quidem apparet; sed verbis destituitur: quippe *Qua* omnino hic requiritur, non *Quo*: ut non unus ante nos vidit. Nondum tamen locus expurgatus est, quem sic sibi restituo:

Qua iure qua me injuria praecipitem in pistrinum dabit.

Ad haec mala hoc mi accedit etiam: haec Andria,

Si ista uxor siue amica est, gravida e Pamphilo est.

Audireque eorum est operae pretium audaciam:

Nam incipientio amantium, haut amantium:

Quicquid peperisset, decreverunt tollere:

Et fingunt quandam inter se nunc fallaciam,

Civem Atticam esse hant. Fuit olim hinc quidam senex,

Mercator: navem is frégit apud Andrum insulam:

Is obiit mortem. ibi tum hanc ejectam Chrysidis

Patrem recepisse orbam, parvam. fabulae.

Mi quidem non sit verisimile; at ipsis commentum placet.

Set Myfis ab ea egréditur. at ego hinc me ad forum, ut

*Convéniam Pamphilum, ne de hac re pater imprudentem op-
primat.*

Qua iure, qua me injuria praecipitem in pistrinum dabit.

Numquam in ista distributione Latine dicitur *Qua-quaue*, sed *Qua qua*. Plautus Milite, IV, 4, 20.

Qui consellare qua mares, qua feminas.

Trinummo, IV, 3, 37.

Rapere properant qua sacrum, qua publicum.

Cicero: *Qua dominus, qua advocati*. Livius: *Qua paterna injuria, qua sua*. Sic ubique reperies. Cum autem conjunctio *Qua* de sua sede *Me* expulisset, necesse erat *Me* alibi locum habere, licet versus ipsius injuria.

11 *Sive ista uxor, siue amica est, gravida e Pamphilo est*] Etiam hic quoque syllaba versul superest: quam frustra quidam in metrum concludere laborat, nunc hoc nunc illud arripiendo. Qui natura pes Creticus est, nulla licentia vel in dactylum vel in anapaestum redigetur. Recte olim hoc expedivit Janus Guilielmus:

Si ista uxor siue amica est, gravida e Pamphilo est.

Si hic eandem prorsus sententiam efficit, quam *Sive*: ne aliquod sen-

sus dispendium hic cuiquam metuatur. Plaut. Curc. I. 1, 4.

Si media nox est, siue est prima vespera.

Pseud. I, 5, 129.

Si fumus compacti, siue confilium unquam iniuvimus.

Quin & *Si* si perinde est ac *Sive* siue. Captiv. I, 2, 5.

Sinito ambulare, si fores, si intus volent.

16 *Civem Atticam esse hanc. Fuit olim quidam senex*] Non satis venuste illud *olim*, cum istu in syllaba posteriore. Neque vero si *quidam mercator* in Andro obiit, &c. id ullo modo demonstrat civem *Atticam* esse Glycerium; nisi & illo quoque mercator fuerit Atticus. Utrique vitio medicinam facies, si sic legeris,

Civem Atticam esse hanc. Fuit olim hinc quidam senex.

Hinc id est Athenis, ubi fabula agitur. Infra V, 1, 14.

Illam hinc civem esse atunt.

& V, 3, 21.

Adducti, qui illam civem hinc dicant viceris.

20 *Mihi quidem hercle non sit verisimile, atque ipsis commentum*

ACTUS. I. SCAENA IV.

MYSIS ancilla.

AUDIO, Archylis, jamdudum: Lesbiam adduci iubes.
 Sane pol illa temulentast mulier & temeraria,
 Nec satis digna, cui committas primo partu mulierem:
 Tamen eam adduci? inopportunitatem spectate aniculae:
 Quia conpotrix eius est. Di, date facultatem obsecro
 Huic pariundi, atque illi in aliis potius peccandi locum.

placet] Ita in omnibus fere libris invenitur ordinatus hic versus, itaque impressit Robertus Stephanus; est autem versus tetrameter trochaeus hypercatalecticus. FAERNUS.

Atqui ejusmodi versus hypercatalecticus nusquam reperitur; nec mirum, cum absonus plane sit & amovendus. Tolle vero illud *Hercle*, quod & versus & sententiam onerat. Cur enim adjuret hic, & tantopere asseveret Da. us? hicinquam ubi dubitat tantummodo & suspicatur.

Mi quidem non fit verisimile: at ipsis communis placet.

Quidem correptum, ut passim. Adelph. III, 4, 16.

Prins uelo. Haecine flagitia. Mi quidem non placent.

At ipsis, lege cum Guyeto. Post Quidem de more sequitur, At, Sed, Tamen; non Atque.

1 *Audiri, Archilis, jamdudum: Lesbiam adduci iubes*] Per unum l. in omnibus l. s. est: &, per i, in penultima. FAERNUS.

Sic & nostri Codices *Archilis*: reponendum tamen *Archylis* cum y: Graece enim est *Ἀρχυλῖς*: qualia plura eadem terminatione. *Thalys, Xestis, Philis, Erotis*. Illud vero *Auxis* parum est pro Terentii elegantia. Anicula intus saepe Lesbiam nominaverat, credens Mysin non audisse, quia nihil responderet. Cui Mysis subrata:

Audio, Archylis, jamdudum: Lesbiam adduci jubet.

Audio te saepe vociferantem; non audiui, quasi semel tantum. Hec. III, 2, 1.

Nescio quid jamdudum audio his cum: illuari misera.

Phorm. II, 1, 59.

Jamdudum te omnes nos accusare audio.

& ita alias saepe.

2 *Sane pol illa temulenta est mulier, & temeraria*] Versus est Trochaicus, in quo *pol illa*, tribrachus est, eliso uno l, ex *illa*, *pol* autem corripitur exemplo Ennii:

Nec pol homo quisquam faciet impune animatus. FAERNUS.

4 *Tamen eam adducam: inopportunitatem spectato aniculae*] Illud *Adducam* nec cum prioribus, nec cum sequentibus verbis bene convenit. Si anicula inopportuna & crudelis, quod Lesbiam accersi jubeat; si ipsa Lesbiam temulenta & temeraria; cur culpa se participem hic facit Mysis? *Tamen eam adducam*; etsi indigna sit, cui puerpera committatur. Difficultatem hanc sentiens Guyetus, Archylidi haec verba tribuit, intus loquenti. Sed nec is mos est in comoediis, illis quae foris sunt clamare de domo: nec ulla tam inhumana, tam stollida, ut sic palam loqueretur. Dixerat prius Mysis, *Lesbiam adduci jubet*: repetit postea secum cum indigna-

*Set quidnam Pamphilum exanimatum video? vereor quid fiet.
Opperiari, ut sciam numquidnam haec turbæ tristitia ad-
ferat.*

ACTUS I. SCAENA V.

PAMPHILUS adulescens. MYSTIS ancilla.

PA. *HOCINEST factum humanum aut inceptum? hocine est
officium patris?*

tione; *Tamen eam adduci? tam ebriosam, tam inconsultam? ob eam solum causam, quia compo-
trix est? Et nota, quod in repeti-
tionibus sit, utrobique eodem ac-
centu dici, adduci.*

8 *Opperiari, ut sciam nunc, quid-
nam haec turba tristitiae adferat]*
Donatus pro *Nunc, quidnam*, ut
codices hodie exhibent, legebat
Numquidnam; & ita sane unus ex
nostris a primo habuit, postea in-
terpolatus. *Numquidnam* rursus
habes, II, 1, 25. Sine dubio prae-
stantior haec lectio est: quid enim
ad sententiam confert illud *Nunc*?
Totus versus sic legendus est:

*Opperiari, ut sciam numquidnam
haec turbæ tristitia adferat.*

Num tristitia, inquit, turbam, non
turba tristitiam asserat. Nondum
enim turbam ullam viderat Mystis.
Pamphilum conspexerat ambulante
solum, nihil dum loquentem;
sed ex vultu & incessu tristem & ex-
animatum esse facile coniecitabat.
Ergo scire expetit, numnam haec
Pamphili tristitia turbæ quid prae-
nuntiet. II, 3, 5.

*Sed si tu negaris ducere, ibi cul-
pam in te transferet;*

Tum illae turbæ fient.

1 *Hocine est humanum factum,
aut inceptum? hocine officium pa-
tris?* O. I. s. & Donatus geminat
verbum *est*, hoc modo, *hocine est
officium patris?*—Vetustiora vero ex-
emplaria & hic, & ubique, *hocine*

per unum *c*, habent: ita nulla du-
bitatio est quin *hocine* in casu recto
& accusativo primam corripiat, sic
ut pronomen *hoc*, unde *hocine* com-
positum est, teste Probo, corripiat;
quemadmodum usurpavit & Virgi-
lius, sive ille Ovidius sit, in lufibus
Priapeis:

*Et vos hoc ipsum quod minamur,
invitat.*

& Plautus in Aulularia:

*Nunc hoc ubi abstrudam cogito so-
lum locum.*

Erit ergo hic versus Terentii odo-
narius. FAERNUS.

*Hocine est humanum factum aut in-
ceptum? hocine est officium patris?*

Vides in repetitione accentum va-
riari; *Hocine est, hocine est*. Quod ca-
vere solebant artis periti. Lege
ergo:

*Hocine est factum humanum aut in-
ceptum? hocine est officium patris?*

Unus tamen apicis dispendio, cre-
scet elegantia:

*Hocine est factum humanum, aut
inceptum.*

Sic Heaut. IV, 3, 26. *Rem factum
facilem*. Phorm. II, 4, 16. *Tur-
pe inceptum est*. Quid quod postea
vidi apud Donatum: *Factum aut
inceptum; in aliis, Factum aut in-
ceptum, fuit*. Bene, quod doctissi-
mus Magister vetustam lectionem
indicavit. Hoc interest; Si *Factum*
legis, ad singulare quid respicis;
si *Factum*, ad omnia, circa nuptias
& praeterita & futura.

MY. Quid illud est? P. pro deum fidem, quid est, si hoc non contumeliast?

Uxorem decrevit dare sese mi hodie: nonne oportuit Praescisse me ante? nonne prius communicatum oportuit?

MY. Miserrim me, quod verbum audio?

PA. Quid Chremes? qui denegarat se commissurum mihi Gnatam suam uxorem: is mutavit, quia me immutatam videt.

Ita obstinate dat operam, ut me a Glycerio miserum abstrahat:

Quod si fit, pereo frinditus.

Adon hominem esse invenustum aut infelicem quemquam, ut ego sum?

10

2 Quid illud est? Pro deum atque hominum fidem quid est, si non haec contumelia est?] Potest hic esse monometer, aut praecedenti applicatus facere eum pentameterum Iambicum. Sed, quia haec genera inusitata Terentio sunt, potest esse octonarii Iambici initium elisione i, & d, ex illud, item d, ex quid est, quod mox sequitur. Porro omnes fere libri etiam antiqui, cum Donato, ita collocant, si haec non contumelia est. FAERNUS.

Miseret me hic optimi Faerni, qui in metiendis versibus digitos saepenumero, non aurem consultit. Illud Atque hominum a codice primariae notae abest, & in codicibus aliis non certum locum habet. Recte quidem abest. Non enim ubique deos testantur, adjiciunt & homines. Vide Phorm. II, 3, 4.

Jam ego hunc agitato: pro deum immortalium,

Negat Phanium esse hanc sibi cognatam Dimipho?

Sic igitur versum constitue:

Quid illud est? Pro deum fidem, quid est, si hoc non contumelia est?

ut Eun. V, 5, 1.

Pro deum fidem, facinus foedum: o infelicem adolescentulum!

Adelph. IV, 7, 28.

pro divom fidem,

Meretrix & materfamilias una in domo?

Atque hoc pacto elegantius veniet, v. mox 11. Pro deum atque hominum fidem. Principio enim deorum tantum fidem appellat, postea & deorum & hominum. Porro Hoc habet codex Collegii Corporis Christi; & Donatus, qui recte adnotat, Hoc, cum stomacho dictum. Haec, quod fecit pater.

3 Uxorem decrevit dare sese mihi hodie] Ita liber Victorianus. alii fere omnes, & Donatus decreverat, paucissimi decrevit, atque hi recentissimi. FAERNUS. Duo tantum ex nostris Decrevit: alii magno numero Decreverat.

7 Gnatam suam uxorem: id mutavit, quoniam me immutatam videt] Multi libri, inter quos Victorianus, pro quoniam, quia habent; quod malim; ut versus sit trochaicus ut praecedens. FAERNUS.

Unus ex nostris Quia: sed univrsi Id mutavit: Fallor tamen aut scripsit Auctor Is Mutavit. Mutavit absolute, ut supra I, 1, 13. Hanc mutavit. Vide vero, quam venuste oppositio fiat, Is mutat; quia ego

Pro deum atque hominum fidem!

Nuillon' ego Chremetis pacto adfinitatem effugere potero?

Quot modis contemptus, spretus? facta, transacta omnia, hem,

Répudiatus répetor: quamobrem? nisi si id est, quod suspicor:

'Aliquid monstri alint: ea quoniam nemini obtrudi potest, 15

'Itur ad me. M. oratio haec me miseram exanimavit metu.

PA. Nam quid ego dicam de patre? ah

Tántam rem tam nélegenter ágere? praeteriens modo

Mi áput forum, uxor tibi ducenda est, Pámphile, hodie, inquit, para:

'Abi domum. id mi visus est dicere, abi cito, Et' suspende te. 20

non muto; quia videt me immutatum. At in vulgata lectione hinc opponitur *res*, illinc *persona*.

8 *Itane obstinate operam dat, ut me a Glycerio miserum abstrahat?* Si tollas interrogationem, melius procedet sententia, seu priora respicias, seu sequentia. Lege igitur, *Ita obstinate dat operam*. ut Heaut. I, 1, 14.

Ita attente tute illorum officia fungere.

Is mutavit: ita obstinate dat operam. Tum & illud, *Quod si fit, ut abstrahar*, ostendit priora affirmative poni, non dubitanter & interrogative.

11 *Pro deum atque hominum fidem! nullon' ego]* Haec verba *pro deum atque hominum fidem*, in multis l. s. recentibus inveniuntur superius sita, & hi versus ordinati ut infra.

Itane obstinate operam dat, ut me a Glycerio miserum abstrahat?

Pro deum atque hominum fidem: quod si fit, perco funditus.

Addeon' hominem esse inveniustum aut infelicem quemquam ut ego sum!

Nuillon' ego Chremetis pacto adfinitatem effugere potero?

Quot modis contemptus, spretus, facta, transacta omnia, hem.

qua ordinatione versuum primi duo & ultimus essent trochaici catalectici, tertius & quartus] acatalectici: nobis tamen probatur collocatio versuum vulgata, quae eadem invenitur in omnibus antiquis libris: ita ut, *Quod si fit, perco funditus*, sit dimeter Iambicus: *Pro Deum atque hominum fidem*, dimeter trochaicus. FAERNUS. Antiqui libri hic audiendi sunt: novitios nihil moramur.

17 *Nam quid ego nunc dicam de patre? ah.* Versus est dimeter Iambicus, si ex *quid, d*, elidatur. FAERNUS.

Immo delendum est *Nunc*, cum Mistorum auctoritate, tum versus ipsius causa. *Quid* enim reque elidit neque in *Thesi* esse, sed sub *Ictu* stare debet.

18 *Tántamne rem tam nélegenter ágere?* Si illud *Ne* hic admittis, Iambicus fiet versus; cum sex septem & hinc & inde Trochaici sint. Lege igitur cum codice Regio, qui *Ne* inter lineas habet:

Tántam rem tam nélegenter ágere? Jam vero aurium iudicium fiat, annon bis tanta res evadat, vel hac ipsa pronuntiatione.

'Obstupui: censeri me verbum potuisse ullum proloqui? aut
'Ullam causam, saltem ineptam, falsam, iniquam? om-
mutui.

Quod si ego scissem id prius, quid facerem, si quis nunc me in-
terroget;

'Aliquid facerem, ut hoc ne facerem. set nunc quid primum
exsequar?

Tot me impediunt curae, quae meum animum divorſae tra-
hunt; 25

Amor, misericordia huius, nuptiarum sollicitatio,

Tum patris pudor, qui me tam leni passus animo est usque
adhuc,

Quae meo cumque animo libitum est, facere. cine ego ut ad-
vorſer? ei mihi,

Incertum est, quid agam. M. misera timeo, incertum hoc quor-
sus accidat.

21 Obstupui. censeri me verbum potuisse proloqui] O. l. s. ita collocant:

Obstupui. censeri me verbum potuisse ullum proloqui:

qua ratione versus est Trochaicus, ut ceteri, atque is quoque qui proxime sequitur, si ejus prima syllaba praecedenti applicetur. Vaticanus & Decurtatus obstupui habent, quemadmodum & alibi Bembinus; & apud Virgilium antiquissimus liber Romanus. FAERNUS. Non omnes nostri ita collocant, ut Faerniani; sed eorum perique.

22 Ullam causam, ineptam saltem, falsam, iniquam; ommutui] Rotundiores fluunt numeri, fide codicis Petrensis:

Ullam causam [saltem ineptam], falsam, iniquam]

Saltem non semper postponitur; et si plerumque ita solet; quae causa interpolationis erat. Vide And. II, 1, 28, III, 2, 14. & Adel. II, 2, 41.

23 Quod si ego rescissem id prius; quid facerem, si quis nunc me roget] Sic edidit Faernus. & ita habent

codices vetusti. Vides tamen, ut inconcinne se habeant Arses & Theſes. Repone:

Quod si ego scissem id prius, quid facerem, si quis nunc me interroget.

Si scissem, ut infra IV, 5, 13. Nam pot si id scissem. & Hec. II, 1, 25. Quod si scissem. Ceterum Interrogus pro Roget, etiam Eugraphius habet.

27 Tum patris pudor, qui me tam leni passus est animo usque adhuc] Vides totum illud Animo in Theſi latere; plane contra artem. Sed nullo negotio revocatur vera lectio:

Tum patris pudor, qui me tam leni passus animo est usque adhuc.

29 Incertum est, quid agam. Misera timeo hoc incertum quorsum accidat] O. fere libri hunc ordinem verborum habent, incertum hoc; quae melior compositio est: versus est Trochaicus, aut etiam octonarius Iambicus, ut proximi, si in quorsum accidat non fiat Synaloepha. FAERNUS.

Omnes codices Incertum hoc. Interpolatoris est Hoc incertum; Ver-

Sed nunc peropuisti, aut hunc cum ipsa, aut de illa me adversum hunc loqui. 30

Dum in dubio est animus, paulo momento huc vel illuc impellitur.

PA. Quis hic loquitur? Myfis? salve. M. o salve, Pamphile.
P. quid agit? M. rogas?

*Laborat e dolore; atque ex hoc misera sollicita est, diem
Quia olim in hunc sunt constitutae nuptiae. tum autem hoc ti-*
met,

Ne deserat se. P. hem, egone istuc conari queam? 35

Egon' propter me illam decipi miseram finam?

Quae mihi suum animum atque omnem vitam credidit?

Quam ego animo egregie caram pro uxore habuerim?

Bene et pudice eius doctum atque educitum finam,

Coactum egastate ingenium immutaverit? 40

Non faciam. M. haut vercar, si in te sit soló fitum:

sus nempe gratia, quem digitis me-
tiebatur. Atqui hoc pacto, prius
Incertum, posterius *Incertum* pro-
nuntiatur; quod minime ferendum.
Faernus in *Quorsum* synaloepham
prohibet, alius in *Timeo*. Nescias,
uter in artem magis peccet; nisi
quod hic etiam accentum variet in
Incertum. Quam in promptu est,
quod reponendum erat, *Quorsus?*
Quorsum, *Quorsus* eodem sensu: ut
Prorsum, prorsus; Rursum, rur-
sus; Sursum, sursum; Adversum,
adversus.

30 *Sed nunc peropuisti, aut hunc cum ipsa, aut me aliquid de illa adversum hunc loqui* Cernis, opinor, versus scabritiem. Syllabae finales accuntur; *Ipsa, Illa*, quae in emphasi esse debebant, in Theſi occultantur. Huiusmodi versus non pro arte Terentii, tam nobilitata, Est qui sic legat, *De illa eieſto*,

Sed nunc peropuisti, aut hunc cum ipsa, aut me aliquid adversum hunc loqui.

Sed dum metro prospicit, sententiae parum cavet. *De illa* profecto hic necessarium est: nisi enim de

Glycerio loqueretur, quid ad rem? quid ad confirmandum aut accendendum Pamphilum? de aliis rebus loqui, plane garrire esset. Nimirum aia medicina tentanda est; quae quidem sponte se offert. Pro *me aliquid de illa*, nostri omnes alio ordine; *Aliquid de illa me*. Tolle, *Aliquid*, quod tam incertae sedis est.

Sed nunc peropuisti aut hunc cum ipsa, aut de illa me adversum hunc loqui.

Tolle inquam illud *Aliquid*: id enim hic minus nihilo est. *Aliquid loqui?* Immo omnia, quae ex arte meretricea blande loqui didicerat.

31 *Huc illuc impellitur* Omnes libri antiquiores, & Donatus, *huc vel illuc*. FAERNUS.

36 *Ego propter me* Omnes nostri codices *Egon' propter*. Recte: ut versu praecedente *Egone*.

41 *Haut vercar, si in te solo sit fitum* Plerique ex nostris *Vercar*. Duo Insuper, *In te sit solo*. Lego igitur, quod magis ex arte est,

Non faciam. Haut vercar, si in te sit soló fitum.

Sit ut vlm queas ferre. r. adeone me ignavom putas?

Adeone porro ingrátum, inhumanum, ferum?

Ut neque me consuetudo, neque amor, neque pudor

Commoveat, neque commoveat, ut servem fidem?

45

MY. Unum hoc scio, esse meritam, ut memor effés sui.

PA. Memor éssém? o Myfis Myfis, etiam nunc mihi

Scripta illa sunt in animo dicta Chryfidis

42 *Sed vim ut quædas ferre. Adeon' me ignavom putas?* Vides illa *Vim & Ferre*, in quibus solis vis hic atque emphasis est, in Thesi vix posse exaudiri. Scripsit poeta sine dubio,

Sed ut vlm queas ferre. Adeone me ignavom putas?

Queas una syllaba; ut passim.

43 *'Adeon' me ignavom putas?* *Adeon' porro ingrátum aut inhumanum aut ferum?* Primum in his vitium est, quod in repetitione varietur accentus; *adeon*, & *adeón*: Alterum est, in illis particulis *Aut aut*. Quasi vero *Inhumanus* tam sollicito distinguendus esset a *Fero*? In tanta animi commotione, devolvenda haec erant rapidissime per Asyndeta, ut in Adelphis,

Ego ille agrestis, sadus, tristis, pœrcus, truculentus, tenax.

Quin & illud *Porro* in Thesi totum delitescit. Spondeo tibi, sic a poetæ manu profectum esse:

Adeone me ignavom putas?

Adeone porro ingrátum, inhumanum, ferum?

46 *Unum hoc scio, hanc meritam esse, ut memor effés sui* Meritam, in quo sententiae vis est, in de-
pressionem occultatur: quod ut clare exaudiri possit, sic verba colloca,
ut in Donato Mito Oxoniensi ea vidi:

Unum hoc scio, esse meritam, ut memor effés sui.

Hanc adest a meliore parte codicum: nec ancillae de domina loquenti convenit.

48 *Scripta illa dicta sunt in animo Chryfidis* Ambiguum nullo modo tolerabile. Quis enim, ut primum haec audit, non sic acclimat, *In Chryfidis animo?* non, ut Poeta vult, *Pamphili*. Ne dubites, quin is sic dederit,

Scripta illa sunt in animo dicta Chryfidis.

52 *Nec clam te est, quam illi utraque res inutiles* Omnes fero l. s. quam illi nunc utraque res inutiles. Duo tantum, scilicet Vaticanus & Basilicanus, itemque Donatus & Eugraphus haec habent sine dictione, *res*: quod & placet. *utraque* enim, refertur & ad *formam*, & ad *actum*: itaque legendum, *quam illi nunc utraque inutiles*: ita fiat versus, qui aliter admissa dictione nunc, impeditus est. FAERNUS.

Nostri omnes, uno excepto, agnoscunt illud *Res*, quod versum quidem jugulat. Accesserunt igitur olim correctores, & stilo id confoederunt. Atqui minime expungendum erat; cum adeo Terentianum sit, ut nihil supra. Mos enim ei est; quamvis ipsa nomina supra posita sint, Rem tamen subinferre. Phorm. II, 1, 40.

Si est, patrus, culpam ut Antipho in se admiserit,

Ex qua te minus rei foret aut famae temperans.

Ubi Donatus: Ex qua re, *Haud venuste insertum Re, cum praeposuisse Culpam*. Sic hodie editum. Itane vero, bone Magister? Tun' quicquam in Terentio arguas di-

De Glycerio. inu fërme moriens mē vocat:

Accēssī: vos semōtae: nos soli: incipit:

Mī Pāmphile, hujus fōrmam atque aetatē vides:

Nec clām te est, quam illi utraq̃ue res nunc ūtiles

Et ad pudicitiam ēt ad rem tutandām sēnt.

Quod te ēgo per dextram hanc ōro, et per geniū tuum,

Per tuā fidem, perque hūjus solitūdinem,

ūtum inuenisse? Sed injuria hic facta est Donato. Editiones veteres non habent *Haud*: lege igitur, *VERU-STE infortum RE*. Jam, opinor, sentis, retinendum esse *Res*, non ejiciendum. Porro Donatus ad locum: *INUTILES*. Legitur & *Utiles*. Unde sic versus est constituendus,

Non clām te est, quām illi utraq̃ue res nunc ūtiles.

Quam ūtiles, hoc est, quam parum ūtiles: moraliter & ex consuetudine dictum: quod cum olim Magistelli non caperent, locum interpolauerunt. Ceterum & codex Regius hoc ordine ponit,

Non clām te est, quām illi utraq̃ue res nunc inutiles.

Repone *Utiles*; & rem conficis. Rivius quoque vir doctissimus sic, ut nos nunc, olim legebat; firmabatque ex *And. IV, 5, 16*.

Nunc me hospitem

Lites sequi, quā id mihi sit facile atque ūtile.

53 *Et ad pudicitiam & ad tutandam rem sēnt*] O. l. s. & Donatus ita collocant, & *ad rem tutandam*. FAERNUS.

Sic & Nostri omnes collocant. Atque hoc pacto, ita versus erit esferendus:

Et ad pudicitiam et ad rem tutandam sēnt.

Est tamen, qui sic versus modulatus est:

Et ad pudicitiam & ad rem tutandam sēnt.

Quid audio? an pudicitia secundam corripit; tamquam si veniret a Pā-

dicus? Apage a Terentio talem maculam. Unum tamen errorem altero cumulat & defendit; Plautum quoque in partes advocans, *Epid. III, 3, 23*.

Non nimis potest

Pudicitiam quisquam suae servare filiae.

Pudeat in loco tam facili haesisse. Corrigendum,

Non nimis potest

Pudicitiam quis suae servare filiae?

54 *Quod ego per hanc te dextram oro & geniū tuū*] O. l. s. & Donatus ita collocant, *quod ego te per hanc*. quod vero sequitur, & *geniū*, in omnibus libris, itemque Donato, & Eugraphio est, & *ingeniū*. quod & versus magis convenit. exponemus autem *ingeniū*, id est *naturam*; quam cum laude intelligendo, tanto magis quadrabit, ut sit *per tuam stabilem constantemque naturam, per tuum probum & amabile ingenium*: ut & infra de Pamphilo, *Quandoquidem ipse est ingenio bono*. elidetur autem in scansionē, *d*, ex *quod*. ut *quod ego te* sit anapaestus. FAERNUS.

n. in *Quod elidi* non potest. Sensit hoc & *dāvā*, & sic versus scandit,

Quod ego te per hanc dextram ōro.

Neque animum advertit, *Hanc dextram*, in quo summa emphasis est, (tunc enim Pamphili dextram dextra sua prehendit) in Thesi hoc pacto obmutescere. Plautus *Capt. II, 3, 82*.

Hanc per dexteram tuam te dextra retinens manu, Obsecro,

Te obtēstor, ne abs te hanc sēgregeſ, neu deſeras:

Si te in germani frātris dilexi loco,

Sive hæc te ſolum ſemper fecit maximi,

Sen tibi morigera fuit in rebus omnibus.

Te iſſi virum do, amicum, tutorem, patrem.

60

Bona nōſtra hæc tibi permitto, & tuæ mandō fidei.

Hanc mi in manum dat: mōſ continuo ipſam occupat.

Accipi: acceptam ſervabo. M. ita ſperō quidem.

PA. Set cūr tu abis ab illa? M. obſetricem adcerſo. P. propera.
atque aūdīn?

Verbum unum cave de nūptiis; ne ad mōrbum hoc etiam.

M. tēneo.

65

Lege ego:

*Quod te ego per dextram hanc oro
& per geni' in tuum.*

Quod te, noſſima obteſtandi formula; & item Per genium: ut Horat. Ep. I, 7, 94.

*Quod te per genium dextramque
deſicque penates.*

Plautus tamen Captiv. V, 2, 24.

*Philocrates, per tuum te ingeni-
um obſecro, exi: te vo'o.*

Ubi tamen duo Codices Palatini *Genium*: quod & ſententia ipſa flagitat. Ceterum *Per* neceſſario hic continuatur: *Per dextram, per genium, per fidem, per ſolitudinem.* Si unum ex his tollis, de elegantia tollis: aut tria tollenda ſunt, aut ne unum quidem.

58 *Sive hæc te ſolum ſemper fecit maximi*] Aliqui libri, inter quos Vaticanus & Baſilicanus: item Donatus & Prifcianus ſic collocant, *sive te hæc ſolum.* & ſtat verſus, ſi in *te hæc* non fiat ſynaloepha. erit enim *sive te*, daſtylus. Quod vero ſequitur, *ſemper fecit maximi*, omnes recentes libri habent, *fecit maximum*, & ita etiam Prifcianus citat. infra quoque in eiſdem recentibus legitur, *maximum feci Chreme.* ſed utrobique in antiquis, *maximi.* **FAERNUS.**

Immo & Donatus Manuscriptus & Prifcianus p. 1143. *Sive hæc te*: non ut editiones modo, ſed ut codex vetergiſmus in Bibliotheca hie publica. Sic & duo codices Terentii, Regius & Academicus. Ignoratae artis crimen habent tam *Faernus* quam alius; cum ſic efferunt, *Sive te hæc.* Te enim, cum in iſtu non ſit, non poteſt non elidi. Adde, quod *Hæc* omnino in iſtu hic eſſe debet.

64. *Sed cur tu abis ab illa? M. obſetricem adcerſo. P. propera*] Verſus eſt trimeter iambicus, ſed *ex abis* elidendum eſt, s, & in quinta ſede daſtylus collocandus. **FAERNUS.**

65 *Ne ad morbum hoc etiam. M. tēneo*] Verſus eſt iambicus dimeter cataleſticus nam quod alii hunc ſupplent ex inſequenti ſcaena, ut, *quid ais Byrria*, perficiat ſenarium, primum hæc ordinatio verſuum in nullo libro invenitur. deinde verſus qui ſequuntur, impediit remanent, ut non facile certum eis genus poſſit assignari. **FAERNUS.**

In Faerni editione ſic verſus conſtituuntur,

Sed cur tu abis ab illa? Obſetricem adcerſo. Propera.

ACTUS II. SCAENA I.

CHARINUS. BYRRIA. PAMPHILUS.

CH. QUID ais Byrriā? daturne illa Pámphilo hodie nuptum? B. sic est.

CH. Qui scis? B. apud forum modo e Davo audiui. C. vae miseró mihi.

Ut ánimus in spe atque in timore usque antehac adtentus fuit,

Ita póstquam adempta spēs est, lassus circa confectus stupet.

BY. Quáeso edepol, Charíne, quando nón potest id fieri quod vis,

Atque audin. verbum unum cave de nuptiis;

Ne ad morbum hoc etiam. Teneo.

Ubi nihil facilius erat, quam vulgatissimum metri genus Tetrametros Catalecticos deprehendere, sine ulla ordinis literulaeve mutatione, quod & alii ante nos viderunt.

Sed cur tu abis ab illa? Obstetricem adcerso. Propera; atque audin?

Verbum unum cave de nuptiis: ne ad morbum hoc etiam. Teneo.

1 Quid ais Byrria? daturne illa hodie Pamphilo nuptum? O. l. s. hanc collocationem habent, daturne illa Pamphilo hodie. & infra, modo e Davo, ut etiam Donatus legit, non de Davo. quae vero paulo infra sequuntur, ita & apud Donatum, & apud Priscianum citantem hunc locum libro XVIII. & in omnibus Terentii l. s. collocata sunt, Quoniam non potest id fieri quod vis, id velis quod possit. Qua collocatio ne constituta, versus ita ordinamus:

CH. Quid ais Byrria? daturne illa Pamphilo hodie nuptum? B. sic est.

CH. Qui scis? B. apud forum modo e Davo audiui. CH. vae misero mihi.

Ut animus in spe, atque in timore, usque antehac attentus fuit,

Ita postquam adempta spes est, lassus, cura confectus stupet.

B. Quaesó edepol Charíne; quoniam non potest id fieri quod vis. Id velis quod possit. CH. nihil volo aliud nisi Phitumenam.

Ut primus & quintus hujus scaenae versus, sint trochaici tetrametri acatalectici, sextus catalecticus, secundus octonarius iambicus, contracto audit in duas syllabas. item tertius & quartus. FAERNUS.

5 Quaesó edepol Charíne quoniam non potest id fieri quod vis, id velis, quod possit] Codex Regius pro Quoniam habet Quando; & sic citat Donatus ad Aen. V, 704.

Quando id non potest fieri quod vis. Sine dubio magis convenit sententiae Quando: ut infra IV, 5, 10.

Ut quinus, aiunt, quando ut nolimus, non licet.

Crediderim tamen ab auctore fuisse, Quando id non potest confieri quod vis.

Virgil. Aen. IV, 116.

Nunc qua ratione quod instat Confieri possit.

sic Lucretius, Caesar, alii.

Si id facis, hodie postremum me vides. p. quid ita? c. ei mihi,
Vereor dicere: huic dic quaeso Byrria. b. ego dicam.
p. quid est?
bx. Sponsam hic tuam amat. p. ne iste haut mecum sentit. cho. dum dic mihi:
Nunquidnam amplius tibi cum illa fuit Charine? c. ah, Pamphile, 25
Nil. p. quam vellem. c. nunc te per amicitiam et per amorem obsecro,
Principio ut ne dicas. p. dabo equidem operam. c. set si id non potest,

Codices quippe alii *praemi* habent; quae vera lectio est. Primus ex Poetis qui hodie extant Propertius bis vel ter, Ovidius saepissime, & post eum alii omnes geminum *i* usurpant. Sub Augusti scilicet senescentis aetate mutatio ista facta est. Egomet ergo fallebar, cum in Horatii Serm. I, 4, 70. ederem,

Non ego sin Capril neque Sulci?

Nunc reponi velim *Cupri*: tuum enim hoc, quod nunc alios doceo, ipse nesciebam. Quod si in Poetis ubique hoc obtinuit; quis dubitet quin idem obtinuerit in oratione soluta? Cicero itaque sic semper locutus est: quod maxime attendendum est eis, qui numeros oratorios cupiunt intellegere. Nigidius Figulus, Romanorum a Varrone doctissimus, apud Gellium XIII, 25. *Voculatio*, inquit, *qui poterit servari? si non sciemus in coniniis, ut Valeri, interrogandi sint an vocandi. Nam interrogandi secunda syllaba superiori tono est quam prima; deinde novissima desinitur. At in casu vocandi summo tono est prima, deinde gradatim descendunt.* Explicante ibidem Gellio, *Voculatio* apud Nigidium est, quem Accentum nos dicimus; *Casus interrogandi*, quem nos Genitivum. Ergo Nigidius aetate, qui post Augustum natum vixit, a Nominibus in

ius nulla erat distinctio Vocativi & Genitivi, nisi solo accentu: A recto *Valerius*, Vocativus *Valeri*, Genitivus *Valeri* pronuntiabatur. Ad hanc faciem ubique Terentius; *Gandi, fili, viti, prati* genitivos facit. Quid igitur de versu hoc fiet? Duo ex codicibus mihi visis, Petrenius & Regius, sic habent,

neque ad auxiliandum copiam.

at Eugraphius sic:

neque ad auxilium copiam.

Lege igitur sine controversia,

Neque pot. consili locum habeo, neque ad auxilium copiam.

27 *Sed si id non potes*] Quid sodes id, quod non potes? *non potes non ducere.* Hocine placet? veteres quaedam Editiones *Potest*. Donatus: *Deest Fieri: & hoc ad patrem retulit.* Apparet hunc legisse *Potest*: alioqui non deest *Fieri*, sed *Ficere*. Recte: passim enim apud nostrum & Plautum *Potest* perinde venit ac *Possibile est*: & saepe hic Librarii peccarunt, *Quantum potes, pro potest.*

28 *Sut tibi nuptiae hae sunt cor-di*] Maluit, opinor, noster hic, ut alibi, *Nuptiae hae*; ut vitetur Homoeoteleuton. Sic IV, 1. 32.

Haec nuptiae non apparabantur mihi.

30 *Officium esse liberi puto*] Deest dictio *hominis*, quae in omnibus

Aut tibi nuptiae haec sunt cordi. p. cordi? c. saltem aliquot dies

Profer, dum proficiscor aliquo, ne videam. p. audi nunc iam:

'Ego Charine ne utiquam officium liberi esse hominis puto, 30 Cum is nil mereat, postulare id gratiae adponi sibi.

Nuptias effugere ego istas malo, quam tu adipiscer.

CH. Redduxti animum. p. nunc si quid potes aut tute, aut hic Byrria,

Facite, fingite, invenite, efficite qui detur tibi:

'Ego id agam, qui mihi ne detur. c. sat habeo. p. Davom optume

35

est l. s. & in plerisque ita collocata, *Officium liberi esse hominis puto.* quo modo etiam melius procedit trochaicus. liberi autem hominis intelligendum non eius modo qui non est servus, sed & qui nobilitate & bona existimatione inter suos cives censetur. Juvenalis:

Tu tibi liber homo: & regis convivae videris,

Captura te nidore suae putat ille culinae.

Cicero libro primo Officiorum: *Nihil est agricultura melius, nihil uberior, nihil dulcius, nihil homine libero dignius.* FAERNUS. Ita nostri universi.

31 *Cum is nil promereat postulare id gratiae adponi sibi]* Iambicus hic inter tot Trochaicos non satis belle incedit. Lege,

Cum is nil mereat, postulare &c. Donatus: *Mereri est aliquid mercedis pro labore sumere; ut cum dicimus, Nihil meretur.* Satis hinc apparet, Donatum Mereat hic legisse. Servius ad Aeneid. VI, 664.

Quique sui memores alios fecere merendo,

hanc Terentii locum citat: unde & hunc quoque sic legisse constat; licet Editiones ibi *Promereat.*

33 *Reddidisti animum: Nunc si quid potes aut tu, aut hic Byrria]*

Duplex hic erratum est. Primo *Tu* non potest non elidi, cum extra istum subsidet. Deinde *Reddidisti* perperam incipit a pede Critico. Pro *Reddidisti* codex noster Peirensis *Reddixit*: unde nascitur certa emendatio:

Redduxti animum. Nunc si quid potes aut tute aut hic Byrria.

Reduxisti animum, plane ut Hec. III, 2, 12.

Istoc verbo animus mihi redde, & cura ex corde excessit.

& And. III, 3, 27.

Redducunt animum aegrotum ad misericordiam.

Plautus Epid. IV, 1, 42.

Remigrat animus nunc demum mihi.

Horatius quidem Carm. I, 16.

Fias recantatis amica

Opprobriis, animumque reddas. & I, 19.

Finitis animum reddere amoribus. Sed longe alio sensu. *Reddere animum* est In gratiam redire; quod ad hunc Nostri locum nihil facit. *Redduco* semper apud Terentium prima longa, & geminato.

34 *Efficite qui detur tibi; Ego id agam, mihi qui ne detur]* Quanto melius, ut *Mihi* sub istum veniat? *Ego id agam, qui mihi ne detur.*

C

Vide: cuius consilio fretus sum. c. at tu hercle haut quicquam mihi;
Nisi ea, quae nil opus sunt sciri. fugin hinc. v. ego vero de lubens.

ACTUS II. SCAENA II.

DAVUS. CHARINUS. PAMPHILUS.

DA. *DI' boni, boni quid porto? sēt ubi inveniam Pāmphilum, Ut metum quo in nūc est adimam, atque expleam animi gāudio?*

CH. *Latus est nescio quid. p. nihil est: nōdum haec rescivit mala.*

DA. *Quem ego nunc credo, si jam audierit sibi paratas nūptias,*
 CH. *Audin tu illum? d. toto me oppido exanimatum quā-*
rere.

5

37 *Nisi ea, quae nihil opus sunt scire]* Unus ex nostris, *Opus est.* Certe alterutrum legendum est, aut *opus est scire*, aut *opus sunt sciri*. Posterius placet.

2 *'Ut metum in quo nūc est adimam]* Sic omnes Scripti, & bis ad Virgilium Servius. Vides tamen ut *Metum* in Thesi totum subsidat, ut exaudiri vix queat. Repone,

Ut metum quo in nunc est adimam. Quo in pro *In quo*: & similia veteribus familiarissima. Plautus Curc. IV, 1, 6.

Commonstrabo, quo in quemque hominem facile invinientis loco.

In Plauto haec manent: in Terentio puerorum gratia Magistri immutabant.

6 *Sed ubi quaeram? aut quonunc primum intendam? C. ffas alloqui? Aboe]* Donatus ad locum: *Habeo*, inventi: legitur & *Aboe*. Nostri quidem codices *Aboe*: sed illud alterum praetulerim, *Habeo*. Porro Sex ex nostris meliores non agnoscunt illud *Aut*. Lego igitur & distinguo:

Sed ubi quaeram? quo nunc primum intendam, o. Cffas adloqui? d. Habeo.

Continuatur oratio, *Quo nunc primum intendam, habeo*: quam Charinus interloquendo mediam intersecat.

8 *Te ipsum quaero, euge o Charine ambo opportune vos volo]* Nec Donatus, nec l. s. habent o, interjectionem, & stat versus omittendo facere synaepham, in *scipsum*, vel dissolvendo diphthongum in *quaero*. FAERNUS.

Nostri quoque omnes, *Euge Charine* sine o. Sed taedet ineptiarum istarum: *Te ipsum* sine Synaepha, *Quaero* trisyllabum. Huc redactus est Faernus, quia *Euge* posteriorem corripere putabat. Graece quidem *Eūye*: sed Latinis *Euge* ambiguum, ut *Alas*, & alia ejusmodi, pro lubitu pronuntiantis. Plaut. Merc. III, 4, 41.

Di sciunt culpam meam istanc non esse ullam. Eugē papae.

& Asin. III, 2, 9.

Vi pugnando perjūriis nostris eugē potiti.

Ceterum Charisius p. 96. & Servius ad Aen. XII, 342. In exemplis & hoc adducunt: *Ambo opportune vos volo*: unde probent *Ambo* aequo

Sét ubi quaeram? quò nunc primum inténdam, c. cessas dd. loqui?

DA. Hábso. P. Dave: adls. resiste. D. quis homost, qui me? o Pámphile,

Te ipsum quaero. eugé Charine: ambo oportune: vós volo.

PA. Dave, perii. D. quín tu hoc audi. P. intérii. D. quid timeas scio.

CH. *Méa quidem hercle certe in dubio vltast.* D. et quid tú, scio.

PA. Núptiae mi. D. etsi scio? P. hodie. D. optúndis, tametsi intéllico?

'Id paves, ne dicas tu illam: tu autem, ut ducas. c. réntenex.

PA. *'Istuc ipsum.* D. atque istuc ipsum nil pericli est: mé vide.

PA. *'Obsecro te, quám primum hoc me libera miserúm metu.* D. hem,

Libero: tibi uxórem non dat jám Chremes. P. qui scis? D. scies. 15

ac *Ambo* accusativi esse casus. En tibi acumen Grammaticum! Immo casu hic recto: *ambo opportune*, i. e. adeatis; ut recte hic Donatus. Quo enim sensu dicas, ut isti voluerunt, *opportune volo?*

9 P. Dave perii. P. interii] Haec verba Charino Donatus adscribit: & bene. FAERNUS.

Itane vero? Bene hoc Donatus, te iudice? Atqui omnes codices Pamphilo tribuunt, non Charino. Quippe absurdum fuerit, priores vel in amore vel metu partes Charino dare: absurdum quoque, Davum prius Charinum compellare, *Quid timeas scio*, quam herilem filium Pamphilum. Nam quod Nugator ille (sine dubio non hic Donatus) philosophatur, si dis placet; Pamphilum plus fecisse, *periturum se esse* dicendo, quam Charinum *se interiisse*; Pamphilum iurjurandum addid. e, *Heracle certe*: quo innuit illud Charini *Interii* falsum esse: dignus profecto est, qui sua sibi regula vapulet, & inter cathedrae discipulorum perpetuo ploret.

10 *Mea quidem hercle*] Donatus his addit adverbium, *certe*, & tres

libri vetustiores. *Et tu quid, scio*] Iidem libri, & *quid tu*. FAERNUS. Certe etiam meliores ex nostris; Item *Quid tu*.

11 *Et id scio*] Affirmat Donatus etiam legi & *si scio*, & ita habent omnes vetustiores libri. FAERNUS.

Nostrum partim *Et id scio*, partim *Etsi scio*. Sed memorare hoc non satis erat; quid interfit, dictum oportebat. Necessario hic legendum, *Etsi scio*. Dixerat Davus, *Quid timeas scio*; Nuptias scilicet. Sildem, Pamphilo dicente, *Nuptiae mihi*, respondeat *Et id scio*; sequetur, ut praeter nuptias aliquid aliud timeret Pamphilus: quod falsum.

15 *Uxorem tibi jam non dat*] Iidem libri vetustiores & aliqui alii, & Donatus ita collocant, *tibi non dat jam*. FAERNUS.

Ita & nostri; nisi quod unus ex Reglis numerosius, *Libero: tibi uxorem non dat jam Chremes*. Porro in istis, *Qui scis? Scio. Tuus pater modo*, nonne inutile est istud *scio*? non enim respondet Interrogationi; quae non est *An sciret*, sed *Quomodo sciret*? Codex Collegii Corp.

*Tuus pater me modo prehendit: ait tibi uxorem dari
Hodie; item alia multa, quae nunc non est narrandi locus.
Continuo ad te properans percurro ad forum, ut dicam tibi
haec.
'Ubi te non invenio, escendo in quendam ibi excelsum locum.
Circumspicio; nusquam es. ibi forte huius video Byrriam; 20
Rogo: negat vidisse. mihi molestum. quid agam, cogito.
Redeunt interea ex ipsa re mi incipit suspicio: hem,
Paululum obsoni: ipse tristis: de improviso nuptiae:
Non cohaerent. p. quorsumnam istuc? D ego me continuo ad
Chremem.*

Christi Scio in textu quidem habet, sed pro varia lectione Scies. Egre-
gie & vere. Scies, qui ego sciam.
Quin & sic Donatus, ut ex nota
ejus constabit. Scio. *Præparatio
est auditoris ad narrationem.* Atqui
Scio non promittit narrationem: sed
Scies. supra I, 1, 89. *Quid id est?
Scies.*

15 *Tuus pater modo me prehen-
dit: ait tibi uxorem dare se]* O. l.
s. *dare sese.* ita erit trochaicus aca-
talecticus. FAERNUS.

In uno Nostro locum mutat sese,
Uxorem sese dare: in altero prima-
riae notae codice non comparet il-
lud *Sese:* quod sane in versu redund-
dat. Praeterea duo codices rotun-
dus, *Tuus pater me modo prehen-
dit.* Versum integrum sic constitue:

*Tuus pater me modo prehendit:
ait tibi uxorem dari.*
ut supra I, 2, 20.

*Omnes qui amant, graviter sibi
dari uxorem ferunt.*

19 *'Ubi te non invenio, ibi descen-
do in quendam excelsum locum]* A
duobus nostris abest *ibi.* At sentis,
opinor, quanto cum pondere, quan-
to molimine hic versus se inferat,
descendo in quendam excelsum. Au-
get hoc *o dāva*, qui tolli cupit *ibi*,
& In *Invenio* synaloepham omitti:
Ubi te non invenio, descendo. Non
jam dico hoc Artis non esse: sed
illi ponderi hic hiatus

accedat, minoris pene operae esse
locum excelsum ascendere, quam
hunc versum pronunciare. An for-
te dices captasse hoc Poëtam? haud
existimo. Non enim Mons aliquis
in foro esse potuit, sed mollis qui-
dam Clivus. Vide vero, an pon-
dus istud sic commode amoliar:

*'Ubi te non invenio, escendo in
quendam ibi excelsum locum.
Escendo codex vetus Guyeto visus:
magis ex vetere consuetudine.*

20 *Circumspicio: nusquam: forte
ibi huius video Byrriam]* Donatus:
Nusquam, deest Vidi. Immo &
plus deest; *quem* enim vidit? Pro
Forte ibi, tres ex nostris *Ibi forte.*
Spondeo, sic ab auctoris manu esse,
*Circumspicio: nusquam es: ibi
forte huius video Byrriam.*

Nusquam es; ut infra IV, 4, 4.

*Nusquam est: vas miserae mihi.
Reliquit me h. 7, atque abiit.*
Eun. III, 4, 5.

Homo ipse nusquam est.

25 *Cum illo advenio]* O. l. s. Do-
natus, *cum illoc.* FAERNUS.

Atqui *Illo* priscae editiones mihi
visae. Et sic veterrimus Plauti co-
dex passim, ut Amph. II, 1, 56.

*Quid igitur? Prius multo ante a-
des stūbam, quam illo adveneram.*

27 *Video exire neminem, matro-
nam nullam. in aedibus Nihil orna-
ti]* Ita Faernus, & quantum scio
omnes alii distinguunt. Atqui, cum

Cum illo advenio: solitudo ante ostium: jam id gaudio. 25
 CH. *Recte dicis. P. perge. D. maneo: interea introire neminem*
Video, exire neminem: matronam nullam in aedibus,
Nil ornati, nil tumultu. accessi: intro aspexi. P. scio.
Magnum signum. D. num videntur convenire haec nuptiis?
 PA. *Non, opinor, Dave. D. opinor, narras? non recte*
decipis. 30

Certa res est. etiam puerum inde abiens conspexi Chremi
'Olera et pisciculos minutos ferre in cenam obolo seni.
 CH. *Liberatus sum hodie, Dave, tua opera. D. ac nullus*
quidem.

prius dixerit *neminem* omnino introire vel exire, frustra additur, *matronam nullam* introire. Non opinor dicent, *Neminem* de viris dici: si meminuerint III, 2, 26.

Hoc ego scio unum, neminem poperisse hic.

Distinguent spero posthac in hunc modum,

Video exire neminem. matronam nullam in aedibus,

Nihil ornati, nihil tumultu.

Nulla erat ibi ex vicinis & cognatis matrona, quae sponsam ornaret: sola domi sedebat cum ancillis virgo Philumena.

31 *Puerum inde abiens conveni Chremis*] Donatus: Sic *Chremi*, ut *Ulixi*, & *Achilli*. Contra Valerius Probus p. 1465. *Chremes*, *Chremis*, vel *Chremetis*: Terentius: *Puerum conveni Chremis*. Et eadem rursus habet p. 1468. Consentius quoque p. 2050. Quaedam duplici modo declinantur, ut *Iubeo Chremetem*: & postea, *Etiam puerum inde abiens conveni Chremis*. Cuiam ex his magistris auscultabimus? Donato, opinor. Sic enim Noster *Heaut. V, 5, 21. Archonidi hujus filiam*. Ubi Codices omnes, ut hic *Chremis*, ita illic, excepto Bemblino, *Archonidis*. Sed mirum profecto est, & Magistros illos & codices nostros *Conveni* hic agnoscere. Quid, quaeso, Sermonis genus est,

Conveni puerum ferro olera? Et tamen solus, quod sciam, Guyetus hoc animadvertit: qui tamen pro solita temeritate & audacia sequentem versum jugulat, ut huic versui medietetur. Atqui levi manu facile & certo sanatur locus:

Certa res est. etiam puerum inde abiens conspexi Chremi.

Conspexi puerum ferre; ut Hec. III, 2, 17. Sed eccum, video ipsum egredi.

32 *'Olera ac pisciculos minutos ferre obolo in cenam seni*] *Obolo*, quod hic emphasin habere debet, totum in Thesi latitat. Erigitur, si ordinem sic mutaveris:

'Olera ac pisciculos minutos ferre in cenam obolo seni.

Si hoc, ut est, melius vulgate est; ne dubites, quin sic dederit Auctor, artificum omnium summus.

33 *Liberatus sum, Dave, hodie tua opera. At nullus quidem*] *O. Is s. hodie Dave: non Dave hodie. Et Ac non At. FAERNUS.*

Tres ex nostris *Dave, hodie*; omnes *Ac nullus*. Priscianus quoque utrumque habet, p. 1015. ubi hoc exemplum dat, *Nullus dici pro Minime*. Putschius quidem edidit *At*; sed scripti, quos vidi, *Ac*. Ceterum ista cuiusdam conjectura, quae in tanta laetitia jocante Dave *At* pro *Ac* substituit, nec rebus

CH. *Quasi necesse sit, si huic non dat, te illam uxorem dā-*
cere: 35

Nisi vides, nisi senis amicos oras, ambis. c. bene mones.
'Ibo: etsi hercle saepe jam me spes haec frustratūst. vale.

ACTUS II. SCAENA III.

PAMPHILUS. DAVUS.

PA. *QUID* igitur sibi vult pater? cur simulat? D. ego di-
cāti tibi.

Si id suscensat nunc, quia non det tibi uxorem Chremes,
'Ipsus sibi esse injurius videatur: neque id injuria:
Prius, quam tuum, ut sese habeat, animum ad nuptias per-
spexerit.

Sed si tu negaris ducere, ibi culpam in te transferet: 5
Tum illae turbae fient. p. quidvis patiar. D. pater est, Pām-
phile.

Difficilest. tum haec solast mulier. dictum ac factum invenerit
'Aliquam causam, quamobrem eam oppido eiciat. p. eiciat?
D. ac cito.

PA. Cedo igitur quid faciam, Dave? D. dic te ducturum.
P. hem. D. quid est?

PA. Egon dicam? D. cur non? P. nūquam faciam. D. ne
nega. 10

PA. Suadere noli. D. ex ea re quid fiat, vide.

nec tempori convenit: proorsus est *Eiciat* trisyllabon, ut Virgilius, *A*
angustioribus. *flumine reica capellas. Ac cito, ut*

2. *Quia non dat tibi uxorem Chre-*
 mes] Complures libri, dat. FAER-
 NUS. Nostri omnes *dit*: & ad
 sententiam rectus est.

3. *Aliquam causam, quamobrem*
eiciat oppido. Eiciat? Cito] Sic a
 Faerno est; & sic codices *Eiciat*.
 Si, ut quidam facit, utrobique scri-
 bis *Ejiciat*; prius acuet secundam
 syllabam *Ejiciat*, posterius primam
'Ejiciat: atqui in repetitione nam-
 quam mutatur accentus. Repono
 igitur,

Aliquam causam, quamobrem eam
oppido eiciat. Ac cito.

Faciam boni tibi aliquid pro ista

re, ac lubens. Eun. V, 9, 55. Re-
cipimus. Ac libenter. V, 3, 6. Co-
gnoscentes? Ac memoriter. Plautus
Epid. I, 1, 28.

Pol illa ad hostis transfugerunt.
Arman? Atque quidem cito.

Eam absorptum a praecedente em,
Ac ab at.

17 *Sine omni periculo]* Nisi legas
periculo, & ex omni m elidas, im-
peditus est versus. FAERNUS.

21 *Nam quod tu speras]* Liber
 Vaticanus & Donatus, *speres.*

PA. *Ut ab illa excludar, huc concludar. D. non ita est.*
Nempe hoc sic esse opinor: ducturum patrem,
Ducas volo hodie uxorem: tu, ducam, inquires:
Cedo quid iurgabit tecum? hic reddes omnia, 15
Quae nunc sunt certa ei consilia, incerta ut fient,
Sine omni periculo: nam hoc haut dubium est, quoniam Chremes
Tibi non det gnatam. nec tu ea causa minueris
Haec quae facis, ne is mutet suam sententiam.
Patri dic velle: ut, cum velit, tibi iure irasci non queat. 20
Nam quod tu speres, propulsabo facile; Uxorem his moribus
Dabit nemo. inueniet inopem potius, quam te corrumpi sinat.
Set si te aequo animo ferre accipiet, negligenter feceris:
Aliam otiosus quaeret: interea aliquid acciderit boni.
 PA. *Itan credis? D. haut dubium id quidem est. P. vide quomodo*
inducas. D. quoniam taces. 25
 PA. *Dicam. puerum autem ne resciscut mihi esse ex illa, cautio est:*
Nam pollicitus sum si suscepturum. D. o facinus audax! P. hanc fidem
Sibi me obsecravit, qui se sciret non desertum iri, ut darem.
 DA. *Curabitur. set pater adest. cave, te esse tristem sentiat.*

ACTUS II. SCAENA IV.

SIMO. DAVUS. PAMPHILUS.

21. *REVISO* quid agant, quidve capient consili.
 DA. *Hic nunc non dubitat, quoniam te ducturum neges.*

FAERNUS. Ita & ex nostris veterrimis.

22 *Dabit nemo. inueniet inopem potius quam te corrumpi sinat* Ex dabit, & elidetur, ut sit anapaestus in prima. si quis tamen contrahere velit & potius in pyrrichium, non repugno. FAERNUS. Apage pyrrichium istum Potius: Dabit ex more ultimam corripit, in versus initio.

24 *Aliam otiosus quaeret* O. l. a. & Donatus: *alia*. FAERNUS. Nostrum quoque omnes *Alia*. Rectum tamen est *Alia*; cum dote scilicet; non ut v. 22. *Inopem inueniet*.

26 *Puerum autem ne resciscut mi-*

hi esse ab illa cautio est Mihi magis placet ex illa, quod in multis libris, praesertim antiquioribus, legitur. FAERNUS. Sane omnes nostri Ex illa.

28 *Qui se sciret non desertum* Recte vetus Mureti codex *Desertum iri*. Alloqui sententiae deest *Me: sciret me non desertum se*. Plautus Cal. III, 5, 56.

Ni sese sciret villicus non datum iri.

1 *Reviso* quid agant, aut quid capient consili] Attende fodes, ut prius *Quid* in Arsi sit, ut oportet; alterum vero in Thesi. Scripsit Auctor,

Veni meditaturs dicunde ex soló loco :

Orationem sperat invenisse se,

Qui differat te: prolu tu fac apud te sit fies.

5

PA. *Modo ut possim, Dave. d. crede inquam hoc mihi, Pámphile,*

Numquam hodie tecum commutaturum patrem

Unum esse verbum, si te dices ducere.

ACTUS II. SCAENA V.

BYRRIA. SIMO. DAVUS. PAMPHILUS.

BY. *ERUS me relinquit rebus jussit Pámphilum*

Hodie observare, quid ageret de nuptiis.

[Scirem: id propterea nunc hunc venientem sequor.]

Reviso quid agant, quidve capiens consili.

Eun. II, 3, 13.

Quid tues tristis? quidve es alacris?

Infra IV, 4, 9.

Eho, Myfi, puer hic unde est? quisve huc attulit?

5 *Qua differat te]* Libri Basilicanus & Decurtatus, qui differat, & ita etiam in Victoriano & Vaticano emendatum. FAERNUS. Duo tantum e nostris *Qua*: ceteri *Qui*.

6 *Modo ut possim]* Hic versus ita legi debet addita dictione *Davo*, ex o. l. s. & Donato,

Modo ut possim Dave. d. crede inquam hoc mihi Pamphile.

Eliditur, & ex ut, FAERNUS. T nec eliditur, nec elidi potest: tota vero syllaba corripitur, sequente licet consonante.

3 *Scirem, id propterea nunc hunc venientem sequor]* Unus ex nostris *Huc*; & mihi quidem pro certo est auctorem hujus versus dedisse *Huc*. Sed totum a mala manu suppositum esse, statim evincam. Dicit Byrria, se Pamphilum sequi *huc* (id est, in Scaenam) venientem. Atqui Pamphilum ex quo Byrria fugere jussus, nusquam pedem ex

Scaena moverat. Nunc & causam Interpolationis indicabo. Prioros duo versus sic in omnibus libris feruntur:

Herus me relinquit rebus jussit Pamphilum

Hodie observare, ut quid ageret de nuptiis.

In hac lectione sententia, ut vides, mutila & manca est: quam idcirco de suo aliquis, ut nunc habetur, integrabat. Atqui, non additione, verum correctione opus erat: quam hic praesto.

Hodie observarem, quid ageret de nuptiis.

Apparet ex m natum esse ut & quia jussit facere vulgatus est quam jussit facerem. Eun. IV, 4, 25. *subi me denuo respondeat.* And. I, 1, 142. *Observes filium, Quid agat, quid cum illo consili capiet. Observes quid agat; non Observes, ut scias quid agat.* Videlicet jam versum hunc spurium non re modo peccare, sed oratione supervacua & inerti?

8 *Nunc nostras parti timeo]* O. fere l. s. ita collocant, *nunc nostras timo parti.* FAERNUS. Sic & nostri plerique omnes.

9 *Tibi usquam eris]* Nescio, qui hoc intactum praeterierit Faernus:

Ipsum adeo praesto video cum Divo: hôt agam.

SI. *Utrûmque adesse video. D. hem, serva. s. Pâmphile. 5*

DA. *Quasi de improviso respice ad eum. P. ehém pater.*

DA. *Probe. s. hódie uxorem dicas, ut dixi, volo.*

BY. *Nunc nōstrae timeo párti quid hic respōndeat.*

PA. *Neque istic, neque alibi tibi erit usquam in me mora. B. hem.*

DA. *Ommittuit. B. quid dixit? s. facis ut te decet, 10*

Cum istuc quod postulo impetro cum grátia.

DA. *Sum vérus? B. erus, quantum auidio, uxore exēdit.*

SI. *I nūc iam intro; ne in mora cum opus sit, sies.*

PA. *Eô. B. nullane in ré esse cuiquam homini fidem?*

Verum illud verbumst, vólgo quod dici solet, 15

Omnis sibi esse bene mavelle, quam alteri.

Ego, cum illam vidi, virginem formá bona

cum omnes fere nostri rotunde legant, *Tibi erit usquam: illud autem alterum metri legem violet.*

14. *Eô. Nullane in ré esse homini cuiquam fidem?* Sentisne istum in ultimam τὴ Homini perperam incidere, quippe in medio versu? Veteres quaedam Editiones, *Cuiquam hominum.* Codex Petrensis, *Cuiquam homini.* Placet. Plautus enim & Noster saepe habent, *Homo quisquam & Quisquam homo.*

16. *Omnis sibi melius malle esse quam alteri.* Nullum fere librum invenias hac collocatione verborum, sed plerosque ea quae infra scripta est, *Omnis sibi esse melius malle, quam alteri.* Vaticanus & Basilicanus,

Omnis sibi malle molius esse quam alteri,

numero etiam meliore. FAERNUS. Plerique codices cum Editionibus priscis,

Omnis sibi esse melius malle quam alteri.

Sed suspicor, immo plane credo, correctores hic olim grassatos esse. *Malle melius esse* quasi duplex Comparativus est: neque *Melius esse* hoc sensui dicitur, sed *Bene esse.* Repono:

Omnis sibi esse bene mavelle quam alteri.

Mavellem, Mavelim &c. Plautus passim; & Noster Hec. IV, 1, 25. *Mavolo:* cum autem Discipulorum causa *Malle* dedissent Magistri, restabat, ut versus causa *Melius* substitueretur. Noster Adel. I, 1, 9.

Et tibi bene esse soli, sibi cum sis male.

Plautus Pseud. IV, 7, 36.

Qui neque tibi bene esse patre, & illis quibus est invidet.

Trin. II, 2, 71.

Quandoquidem nec tibi bene esse potes pati nec alteri.

& Truc. IV, 2, 31.

Nam invidere alii bene esse, tibi male esse, miseriasti.

17. *Ego illam vidi virginem: forma bona Memini videre.* Distinguat post *Vidi*, ut *virginem* ad Insequentia referatur; hoc modo, *ego illam vidi:* deinde subdatur, *virginem forma bona memini videre.* FAERNUS.

Immo lege,

Ego, cum illam vidi, virginem forma bona

Memini videre.

Tum de distinctione non laborandum erit.

*Memini videre: quo aequior sum Pámphilo,
Si se illam in somnis, quam illum, amplecti maluit.
Remintiabo, ut pro hoc malo mihi det malum.*

30

ACTUS II. SCAENA VI.

DAVUS. SIMO.

DA. *HIC nunc me credit aliquam sibi fallaciam
Portare, et ea me hic restituisse gratia.*

SI. *Quid, Dáve, narrat?* D. *aéque quicquam nunc quidem.*

SI. *Nilne?* hé. D. *nil prorsus.* S. *atqui expectabam quidem.*

DA. *Praetér spem evenit: sentio: hoc male habet virum.* 5

3 *Quid Davus narrat? Aequé quicquam nunc quidem*] Sic omnes codices, & diu inolevit mendum. Lega.

Quid, Dave, narrat? Aequé quicquam nunc quidem.

Hoc est, *Quid narrat Pamphilus?* Priore Scaena v. 15. domum ibat Pamphilus, comitante Davo: qui tamen extra ostium restitit, Pamphilo introeunte: constat hoc ex istis, *Es ea me hic restituisse gratia.* Jam sequitur v. 4. *Nihilus* narrat? *atqui expectabam quidem.* Quid fides expectabat? Pamphilum, dum cum Davo iret, locuturum fuisse aliquid de Nuptiis. Atqui in recepta lectione; ut expectaverit Simo, Davum, dum ad ostium staret, solum secum garriturum fuisse, putidissimum est. Heaut. I, 2, 18.

Quid narrat? Quid iste? se miserum esse.

6 *Potius es mihi verum dicere?* D. *nihil facilius*] Prima, ut vides, Anapaesti syllaba Simonis est, duae alterae Davi. satis invenisse. Ne dubites, quin Poeta sic dederit,

Potius es mihi verum dicere? D. *ego? nil facilius.*
ut Eun. I, 2, 21.

Hoc primum, potius est hic tacere? D. *egone? optime.*

7 *Num illi molestae quippiam haec sunt nuptiae?* Codex unus ex Re-

gils, Haec. Vetuste & vero. VI. de infra IV, 1, 32. & supra I, 1, 99.

8 *Propter hospitas hujusce consuetudinem*] O. l. s. quos vidimus, & Donatus, habent hanc collocationem,

Propter hujusce hospitas consuetudinem.

Utroque modo scanditur versus elisione r, ex propter, & dissolutione diphthongi in voce *hospitas*. FAERNUS.

Restiqr tamen est alter ille verborum ordo,

Propter hóspitañ hujúsce consuetudinem.

Hujúsce; non ut in recepto ordine *Hújusce*; quippe illa ex Paragoge accentum eo trahit. Phorm. V, 4, 8.

Hujúsce habendas: sed ubinam Gram invenire possum?

Hec. I, 2, 97.

Horúnc: ea ad hos rediebat lege hereditas.

Ceterum *Hospitañ* edidimus; prout optimi codices apud Virgilium aliosque exhibent, *Aquañ, Aurat, Terrat frugiferat*. Nostri hic *Hospitae*.

9 *Bidui aut tridui est?* O. l. s. et Donatus, *bidui est aut tridui*. ita & melius versus procedit. FAERNUS.

ST. *Potin es mihi verum dicere?* D. *ego? nil facilius.*

SI. *Num illi molestae quippiam haec sunt nuptiae,
Propter hospitae hujusce consuetudinem?*

DA. *Nihil hercle: aut, si adeo, bidui est aut tridui
Haec sollicitudo: nostri? deinde desinet.*

10

Etenim ipse eam rem recta reputavit via.

SI. *Laudó. D. dum licitum est éji, dumque aetas tulit,
Amavit: tum id clam: cavet, ne unquam infamiae
Ea res sibi esset, ut virum fortem decet:*

Nunc uxore opus est: animum ad uxorem adpulsit.

15

SI. *Subtristis visus est esse aliquantillum mihi.*

DA. *Nil propter hanc: set est, quod suscenset tibi.*

11 *Etenim eam secum rem recta reputavit via]* Non ita habent l. s. sed hoc modo,

Etenim ipse secum eam rem recta reputavit via:

sed senarius impeditus est, quem nos expeditus delendo distionem, *recta*: quae nec est in libro Vaticano: nec ponitur a Donato, qui *via*, exponit consilio, ratione. Nec ab Eugraphio, cujus haec verba sunt: *Via*, id est *ratione*: ut Virg. *laevi germana viam*. haec ille. Ita & M. Tullius libro de claris oratoribus, *Via*, inquit, *& arte dicere*. & ad Atticum: *Utor via*. item libro secundo de natura deorum: *Viam participem rationis atque ordinis, tamquam via progredientem*. FAERNUS.

Etenim ipse secum eam rem reputavit via.

Sic Faernus ex Vaticano suo: cui consentit unus ex nostris vetustissimus. Sed vereor, ne hoc Correctorum olim facinus fuerit, ut verbi consulerent. Unus ex nostris:

Etenim secum ipse eam rem recta reputavit via.

alter sic:

Etenim ipse eam rem secum recta reputavit via.

Nos hinc tollimus illud *secum*, quod, ut vides, toties locum mutat; magnum suppositionis signum; &

praeterea sententiae officit. Quippe ipse *secum*, *Ego mecum*, *Tu te secum*, notant quempiam solum sine consilio aut participio aliquid facere. Unde igitur Davus rescivit, si solus secum hoc Pamphilus? Immo socium se & auctorem consilii praedicat v. 38.

Quis igitur eum ab illa abstraxit, nisi ego?

Jam vero *Recta via* passim apud Neostrium ac Plantum: *Via* absolute nusquam. Et quod Donatus hic interpretetur *Via*, *Consilio*, *Ratione*, id nihil refert; sic enim exponat, etiam qui *Recta via*, hic legit. Ceterum, qui ex *Ipse se* Anapaestum pedem facere aggressus est, non sensit se grave & plumbeum solum focco Comico suppegisse.

16 *Subtristis visus est esse aliquantulum mihi]* Aliqui libri & Donatus, *visus est aliquantulum*. FAERNUS. Pro *Aliquantulum*, ut trochaeus ibi levitetur, lego,

Subtristis visus est esse aliquantillum mihi.

Plant. Cap. I, 2, 34.

Foris aliquantillum etiam quod gusto, id beat.

17 *Sed est quod succenset tibi]* Antiquissimi libri hoc verbum *succenset*, non per duo c, sed per s & e habent. FAERNUS.

SI. Quidnamst? D. puerilest. s. quid id est? D. nil. s. quin dic quid est.

DA. Ait nimium parce facere sumptum. s. mēne? D. te.

Vix, inquit, drachmis est obsonatum decem:

20

Num filio videtur uxorem dare?

Quem, inquit, vocabo ad cenam meorum aequalium

Potissimum nunc? et, quod dicendum hic fiet,

Tu quoque per parce nimium. non laudō. s. tace.

DA. Commōvi. s. ego istaec recte ut fiant videro.

25

Quid hoc est reji? quid hic volt veterator sibi?

Nam si hic malist quitquam, hem illic est huic rei caput.

ACTUS III. SCEANA I.

MYSIS. SIMO. DAVUS. LESBIA. GLYCERIUM.

MY. ITA pōl quidem res est, ut dixisti, Lesbīa:

Fidēlem haut ferme mulieri invenias virum.

Nihil propter hanc rem: sed est quod susceperet tibi.

Atqui illud quod succenset, Nimis parce facere sumptum, est propter hanc rem; utpote ejus pars. Lege igitur,

Nihil propter hanc: sed est quod susceperet tibi.

hoc est, propter hanc hospitam, hanc amicam, Glycerium... Nempe Sīmo id a principio interrogaverat v. 7; an hae nuptiae molestae essent Pamphilo,

Propter hospitā hujusce consuetudinem.

II, 2, 17.

Credon tibi hoc nunc, peperisse hanc e Pamphilo?

18 Quidnamst? Puerilest. Quid est? Nihil. Quin dic quid est? Non satis venuste hic versus pulpitā percurrit. Codex Regius, Quid est? Puerile est. Quidnam est. Commodo ad versum, sed repono, Quid id est?

obsonatus est decem] Vaticana, alii, est obsonatus.

Vix, inquit, drachmis est obsonatus decem.

Duo ex nostris libris primarii, Est obsonatum. Recte: Plant. Bacc. I, 2, 35.

An hoc ad eas res obsonatumst, obsecro?

24 Tu quoque perparce nimium. non laudo. Tace] Lege. Per parce nimium. hoc est, Pernimium parce. Quod supra v. 19. Nimium parce dixerat, nunc amplificat: ut Adelph. III, 4, 29.

Nimium inter vos, Demen, ac Non quia ades praesens dico hoc, pernimium interest.

Sic & infra,

Per ecastor scitus puer est natus Pamphilo.

*Priscianus p. 1070. Terentius in 'Andria Post deinde (III, 2, 3.) 'abundat Post. Idem in eadem: 'Pernimium. non laudo. Per super- 'vacuum esse videtur: quamvis am- 'plioris significantiae causa potest 'esse. Vide & p. 1020.

26 Quidnam hic volt veterator se?

SI. *Ab Andria est ancilla haec.* D. *quid narras?* S. *ita est.*
 MY. *Set hic Pámphilus s. quid dicit?* M. *firmavit fidem.* S. *hem.*
 DA. *Utinam aut hic surdus, aut haec muta facta sit.* 5
 MY. *Nam quód peperisset, jussit tolli.* S. *o Iuppiter!*
Quid ego audio? actum est, siquidem haec vera praedicat.
 LE. *Bonum ingenium narras adulescentis.* M. *optimum.*
Set sequere me intro, ne in mora illi sis. L. *sequor.*
 DA. *Quod remedium nunc huic malo inveniam?* S. *quid hoc?* 10
Adeone est demens? ex peregrina? jam scio, ah
Vix tandem sensi solidus. D. *quid hic sensisse ait?*
 SI. *Haec primum adfertur jam mihi ab hoc fallacia:*
Hanc simulant parere, quó Chremetem absterreant.
 GL. *Juno Lucina fer opem, serva me, obsecro.* 15
 SI. *Hui, tam cito? ridiculum: postquam ante osium*
Me audivit flare, adproperat. non sunt commode
Divisa sunt temporibus tibi, Dave, haec. D. *mihi?*
 SI. *Num inmemores discipuli?* D. *ego quid narres nescio.*

hi?) O. l. s. & Donatus, quid hic
 vols. FAERNUS.

Quid hoc rei est? quid hic volt ve-
terator sibi?

Libri nostri omnes & Eugraphius,
 Hoc est rei. Lege,

Quid hoc est rei? quid hic volt ve-
terator sibi.

27 Nam si hic mali est quicquam,
 hem illic est huic rei caput] Lege
 Malist; ne Mali totum in Thesi ob-
 scuretur. Priscianus p. 948. Illic-
 ce: unde Illic, quasi Apocopa facta,
 in fine servat accentum: Terentius
 in Andria: Illic est huic rei caput.
 Sed fallitur summus Magister: Illic
 enim in hoc versu non in fine, sed
 in priore syllaba habet accentum.
 Atque ita apud Plautum; ut Afin.
 II, 2, 6.

Illic homo aedes compilavit, more
si fecit suo.

Capt. IV, 3, 1.

Illic hinc abiit, mihi rem sum-
nam credidit cibariam.

Neque usquam aliter: non igitur
 venit ab Illicce per Apocopam.

1 Ita pol quidem res est, ut dixti.
 Lesbia] Donatus ad locum: Es
 Dixti & Dixisti legitur. Duo tan-
 tum ex nostris codicibus, Dixisti
 quae vera lectio est:

Ita pol quidem res est, ut dixisti,
Lesbia.

Concinnius Res In Arsi hic ponitur,
 quam illic in Thesi.

3 SI. *Ab Andria est ancilla haec.*
 quid narras? D. *ita est*] Ita omnes
 scripti editique. Ego vero sic ver-
 ba distribuo,

SI. *Ab Andria est ancilla haec.*
 DA. *quid narras?* SI. *ita est.*

Quid narras? Davi verba sunt,
 non interrogantis, sed admirantis
 & quasi negantis, vel gravate con-
 cedentis: ut Phorm. V, 7, 42.

DE. *Ut filius*

Cum illa habitet apud te, hoc ve-
strum consilium fuit.

PH. *Quaeso, quid narras?*

Et sic alibi non raro. *Ita est* Simo-
 nis sunt, rem confirmantis.

19 Num inmemores discipuli? Sic
 lege cum Donato: *Discipuli Lesbiae,*
Lesbia, Pamphilus, omnes per quos

21. *Hicne me si inparatum in veris nuptiis
Adortus esset, quos me ludos redderet?
Nunc huius periculo fit, ego in portu navi.*

20

ACTUS III. SCAENA II.

LESBIA obfretrix. SIMO. DAVUS.

17. *ADHUC, Archylis, quae adsolent quaeque oportet
Signa esse ad salutem, omnia huic esse video.
Nunc primum fac istaec lavet: post deinde,
Quod iussi ei dari bibere, Et quantum imperavi,
Date: mox ego huc revertor.* 5
*Per scastor scitus puer est natus Pamphilo.
Deos quaeso, ut sit superstes, quandoquidem ipsest ingenio bono;
Cumque huic est veritus optumae adulescenti facere injuriam.*

agitur fallacia. Altera lectio, quam ponit Donatus, & expressit Faernus, *Inmemor es discipuli*, scil. Pamphili, prius inepta est.

21 *Quos mihi ludos redderet?* Lege, *Quos me ludos redderet?* ut Plautus saepe, *Ludos me facitis*. Reddere autem est facere. Adel. IV, 2, 18. *Tam placidum, quam ovis est, reddo.* Sed *Reddere mihi ludos* ne Latine quidem dici existimo.

1 *Adhuc, Archylis*] Apud Plautum quoque Truc. II, 5, 25. *Archylis*. Sed a Graeco Ἀρχυλῖς, scribendum *Archylis*; ut a Γλυκερίων, *Glycerium*. Vide supra I, 4, 1.

2 *Signa ad salutem, esse*] O. l. s. & Donatus, *signa esse ad salutem*. FAERNUS. Ita & nostri omnes.

3 *Tam primum | fac istaec ut | lavet: post, deinde*] Olim cum ad Tuscianas Ciceronis Bacchiacos hos primus detexi, legebam *Fac istaec | lavet*: deleto *Ut*, ut pedem Creticum servarem. *Fac lavet*; ut *Fac trahas*, *Fac promissu appareat*; nihil vulgatus. Si qui *Ut* retinere malit, legat cum veterrimo Nostro, *Fac ista ut*.

4 *Quod iussi ei dare bibere*] Invenio emendatum *date bibere*, quemadmodum & Donatus legit. alii habent *dari bibere*: ut Vaticanus & Decurtatus. in aliis quoque antiquis ita emendatum est. FAERNUS.

Quod duo isti Faerniani omnium principes habent, *Dari bibere*; id ipsum reperi in Septem ex Nostri: & sic ad Ciceronem edidi; ut Bacchiacorum lex & modi postulant.

5 *Mox ego huc revertar*] Aliqui libri & Donatus, *revertor*. FAERNUS. Ita & Nostri pars maior & melior.

6 *Per scastor scitus puer natus est Pamphilo*] Priscianus lib. IV. ita citat:

Per scastor scitus puer est natus Pamphilo.

Et in hunc modum omnes fere Terentii l. s. habent, & alii Donati. Vaticanus tamen & alii antiqui habent *Per scastor*; sine diphthongo, ut & *Edepol*. quam lectionem sequimur constituendo anapaestum in prima huius versus: correpta antepenultima in *Per scastor*, FAERNUS.

Omnes praeter unum Nostri, *Per scastor*. Quin & Priscianus p. 987.

21. *Vel hoc quis non credat, qui te norit, abs te esse ortum?*
D. *quidnam id est?*

21. *Non imperabat coram, quid opus fūcto esset puerperae: 10*
Set postquam egressa, illis quae sunt intus clamat de via.
O Dāve, itan contēnnor abs te? aut itane tandem idōneus
Tibi videor esse, quē tam aperte fallere incipis dolis?
Saltem decurate: ut metui videar certe si resciverim.

DA. *Certe hērcle nunc hic se ipsus fallit, hāit ego. s. edixi*
tibi,

Intērmīnatus sūm, ne faceres: nūm veritū's? quid retulit?
Credon tibi hoc nunc, peperisse hanc e Pāmphilō?

DA. *Teneo, quid erret: et quid agam habeo. s. quid taces?*

DA. *Quid credas? quasi non tibi fiet renūciatum haec sic fore.*

21. *Mīn quicquam? D. eho an tute intellexi hoc adsimulari?*
s. inrideor.

loco a Faerno laudato, non *Percastor*, ut editum est, sed in duobus manu scriptis *Perecastor*. Sic & Nonius in *Scitum*; tam a Mercero editus, quam in veterrimo Codice Academiae. Ordo, etiam veteribus adnotatus, *Ecastor perscitus*. Alcuinus p. 2138. Terentius: *Perscitus puer, id est, valde scitus*.

8 *Cumque huic veritus est optimas adulescenti facere injuriam*] Sic Faernus, & codices plerique omnes: sed immodulate. Lege ex codice Petrensi, *Cumque huic est veritus*.

9 *Vel hoc quis non credas, qui norit te, abs te.*] Unde hoc Faernus acceperit, nescio: Nostri omnes & vet. Edd. *Qui te norit*. Recte. *Te* in altera lectione non potest non synaloepham pati; cum extra lūm sit. Donatus & *Ortum* & *Natum* hic legi adnotat. Si *norit te* adsciveris, lege etiam *Natum*. Sed prior lectio numerosior.

13 *Tibi videor quem tam aperte*] Ex omnibus fere l. s. legendum est, *tibi videor esse*. aliter non staret octonarius. FAERNUS. Sic & omnes nostri.

16 *Edixi tibi*] Lege, *Edixi tibi*; & tolle notam interrogandi.

Num veritus? quid retulit? Ex accentu intellegas, *Veritus* hic esse *Veritus es*, ut *veritus* id quod *veritus est*.

17 *Credon tibi hoc, nunc peperisse hanc Pamphilo?*] Decepit virum optimum Faernum mala distinctio. Tu sic interpunge,

Credon tibi hoc nunc, peperisse hanc e Pamphilo?

18 *Teneo quid erret. quid igo agam habeo. s. quid taces?*] O. l. s. & Donatus, & *quid agam habeo*. FAERNUS. Nostri quoque universi, *Et quid agam habeo*.

19 *Quid credas? quasi non tibi renuntiata sint haec sic fore*] Attende ad orationem: *Haec renuntiata sint, sic fore*. Ergo fuerunt haec, priusquam forent. Immo dedit Auctor:

Quid credas? quasi non tibi sint renuntiata haec sic fore.

ut mox v. 21. *Renuntiata sunt*; non *Renuntiata sunt*: quod tamen oportebat, si supra ita dixisset.

20 s. *Mihin quicquam?* DA. *eho, an tute intellexi hoc adsimulari? s. inrideor*] Plerique libri scripti, in-

DA. *Renúnciatumst*: nám qui tibi isthaec incidit suspicio?

SI. Qui? quia te noram. D. *quási tu dicas, fáctum id consilió meo.*

SI. *Certe enim scio.* D. *non sátis pernocti me étiam, qualis sim, Simo.*

SI. *Ego nón te?* D. *set, si quid narrare occoépi, continuo dari Tibi verba censes falso: itaque hercle nil jam muttire audeo.* 25

SI. *Hoc ego scio unum, néminem peperisse hic.* D. *intelléxti.*

Set nihilo secius mox puerum huc deferent ante óstium.

Id ego jam nunc tibi, ére, renunció futurum, ut scís sciens.

ter quos antiqui, habent *assimularier*. & stabit octonarius, si *mihin*, in unam syllabam contrahatur. item *eho*, per *syualoephen* elidatur. FAERNUS.

Mihin quisquam?] Quanto melius aptiusque, *Mihin'* quicquam; supple, renuntiatum est? Vide vero, ut Faernus versum metiatur,

Min' quisquam? Eho an tute intelléxti hoc assimularier. In-rideor.

Scilicet ubique enim digitos confu-
luisse, de aure securum. Recipiamus illud *Assimulari*; & valeat prava haec erga codices superstitio.

21 *Tibi incidit suspéctio*] O. l. s. etiam vetustissimi *suspicio* scriptum habent per *c* tantum. nectimendum versui, antepenultima enim hujus vocis longa est. Martialis:

Oblinitur minimae si qua est suspicio rimae.

FAERNUS.

Renuntiatumst. nam qui isthaec tibi incidit suspicio.

Suspicio, Nostri omnes, & res nunc vel pueris nota est. Ceterum pro *Isthaec tibi*, reponere *Tibi isthaec*; nonnulli & versus & sententiae commodo. Priscianus quoque p. 1011. *Tibi isthaec*; non in Editione modo, sed in duobus, quibus utor, scriptis.

23 *Non sátis me pernocti etiam*

qualis sim, Simo] Rotundius & verius sic:

Non sátis pernocti me etiam, qualis sim, Simo.

24 *Ego ne te? Sed si quid narrare occoépi, continuo dari*] Ubi vel pronuntandum *Egónne te?* vel *Ego ne te?* quorum utrumque est pravum.

Reponere: *Ego nón te?* quod & sententia postulat. Dixerat Davus: *Non sátis pernocti me*: convenit, ut Simo respondeat, *Ego non te?* scilicet *Pernovi*. Male igitur Nostri codices, *si quid tibi narrare*: quo admissio, legendum fuerit, *Egon te?* Et recte Faerniani, qui non agnoscunt hic *Tibi*: siquidem iners plane & supervacuum est. Cum enim statim sequatur, *Tibi verba dari*, illud *Narrare* per se satis indicat, *Simoni* id narrari.

25 *Continuo dari Tibi verba censes. s. Falso.* D. *Itaque hercle nihil jam muttire audeo*] Omnes, quantum novi, scripti edique illud *Falso* Simoni tribuunt: ut & Donatus ipse, qui hoc dicit: *Potest & æquívocis* pronuntiai: *potest & Falso loqueris* dici. Non tanti erat; ut Simo vir, ut Ethos indicat, naris emunctae hoc tam nihil interponeret. Davi totum hoc est:

Continuo dari

Tibi verba censes falso: itaque hercle nil jam muttire audeo.

Ne tu hoc posterius dicas Davi factum consilio aut dolis.
Prorsus a me opinionem hanc tuam esse ego amotam volo. 30
 si. 'Unde id scis? D. audiui, et credo: multa concurrunt simul,
 Qui conjecturam hanc nunc facio. jam primum haec se e Pám-
 philo
Gravidam dixit esse: inventum est falsum. nunc, postquam
videt
Nuptias domi apparari, missast ancilla ilico
'Obstetricem accersitum ad eam, Et puerum ut adferret simul. 35
Hoc ni fit, tu puerum ut videas, nil moventur nuptiae.

Falso confes, ut falso credere, falso queri, falso suspicari. Heaut. II, 3, 27.

Quod malim, quam me hoc falso suspicaries.
 Hec. V, 2, 11. *mulieres suspensas fuisse falso.*

27 *Sed nihilo secius mox deferent puerum huc ante ostium*] Videsne ut *Puerum*, verbum hic ἐμφατικόν, totum in Thesi absorbeatur? Quin & Trochaeus iste *Defer* in sede incommoda est. Codices nostri omnes *Puerum deferent huc*. Legendum sine dubio est:

Sed nihilo secius mox puerum huc deferent ante ostium.

28 *Id ego jam nunc tibi renuntio, ere, futurum, ut sis sciens*] Non satis pro elegantia Terentii est, ut tibi nulla cum Emphasi ultimam producat & acuat. Nostri omnes & vet. Edd. alio ordine:

Id ego jam nunc tibi, ere, renuntio futurum, ut sis sciens.

Melius profecto, quam illud prius. Auctor tamen adhuc melius fortasse,

Id ego jam nunc tibi, ere, renuntio esse futurum, ut sis sciens.
 ita III, 5, 15.

An non dixi esse futurum?

29 *Ne tu hoc posterius dicas*] O. l. s. quotquot sunt, habent *ne tu hoc mihi posterius dicas. mihi autem*

non utique Davo intelligendum est, sed ea vox ex consuetudine sermonis est addita. ut in Phormione, *Qui mihi ubi ad uxores ventum est, tum fiunt senes.* versus est trochaeus ut ceteri, sed hypercatalepticus. FAERNUS.

Ne tu hoc mihi posterius dicas,

Davi factum consilio aut dolis.

Faernus de versu nihil prospicit. Alius fatetur quidem versum hunc uno pede longiorem esse iusto, alios tamen esse apud Nostros hujus similes; more suo loca vitiosa pro exemplis constituens. Tres ex nostris codices, *Ne tu mihi hoc.* Tolle illud *Mihi*, utpote larvis incerti; & repone:

Ne tu hoc posterius dicas Davi factum consilio aut dolis.

ubi ordo est, *Ne tu posterius dicas hoc factum esse.* Nulla distinctio hic ponenda est, & sane cum *Davi* dicit, qui potest dicere *Mihi*?

30 *Prorsus a me opinionem hanc tuam ego esse amotam volo*] In l. s. etiam antiquis melior collocatio, & elegantior compositio est; *esse ego amotam volo.* Stabit autem Trochaeus, si *tuam* una sit syllaba, quae per synaloepham abjiciatur. FAERNUS. Sic & nostri universi.

36 *Hoc nisi fit, puerum ut tu videas*] Codex C. C. *puerum ut videas, sine Tu.* Legendum: *Hoc ni fit, tu puerum ut videas.*

31. *Quid dis? ubi intellexeras*

'Id consilium capere, cur non dixti extemplo Pámphilo?

DA. *Quis igitur eum ab illa abstraxit, nisi ego? nam omnes
nós quidem*

Scimus, hanc quam misere amarit. nunc sibi uxorem expetit. 40

Póstrremo id da mihi negoti: tú tamen idem has núptias

Pérge facere ita, ut facis: et id spéro adjuturos deos.

31. *'Inimmo abi intro: ibi me opperire, et quód parato opus est para.*

Non impulit me, haec nunc omnino ut crederem:

Atque háút scio, an quae dixit sint vera omnia:

Set párví pendo: illúd mi multo máximum est,

Quod mihi pollicitus est ipse gnatus. nunc Chremem

37 *Quid ais? cum intellexeras]*
Dimeter trochaicus catalecticus.

FAERNUS.

Atqui debet esse Dimeter Iambicus
acatalecticus, ut doceo in Prolego-
ments. Lege igitur,

Quid ais? ubi intellexeras.

38 *Id consilii capere]* Terentii
aevo & diu post *Consilii* semper dice-
bant, numquam *Consilii*. Vide nos
ad II, 1, 20. Recte igitur Nostri
praeter unum omnes: *Id consilium
capere.*

50 *Scimus, quám misere hanc
amdris]* Lege, ordine meliore:
Scimus, hanc quam misere amdris.
Heaut. I, 2, 16. *Eam misere amat.*
Adelph. IV, 5, 33. *An illam mi-
sere nunc amat.*

41 *Póstrremo id mihi dá negoti]*
Lege: *Póstrremo id da mihi negoti:*
ut Prol. v. 2. *Id sibi negoti.*

42 *Et id spéro adjuturos deos]*
In antiquis libris est, *adjuturos:*
in recentibus habent *adjutores.*
FAERNUS. Unus tantum Ex
Nostri, *Adjutores.*

48 *Conveniam: orabo gnato uxore-
rem: si impetro]* Alia distinctio est
in codice nostro vetusto,

*Conveniam: orabo: gnato uxorem
si impetro.*

ut Scaena proxima de hac ipsa re
v. 12.

*Quasi hoc te orando a me impo-
trare oporteat.*

Placet tamen Prisciani lectio: 10 *si
impetro.* p. 1143. sic ibi quattuor
codices scripti.

49 *Quid alias malim quam hodie
has fieri nuptias?]* Donatus ad lo-
cum: *Quid, cur. Alias, alio tem-
pore.* Charisius p. 175. *Alias pro
Aliter.* 'Terent. in Andr. *Quid
'alias malim quam hodie has fieri
'nuptias.* Ubi Flavius Caper de La-
'tinitate, Non ausim affirmare *Al-*
'*as* pro *Aliter* dici. Nam neque
'Pronomen est, neque Adverbium
'temporis est: sed proximum vero
'est, ut pro eo quod est *Aliter*, di-
'ctum esse fateamur.' Vides hunc
versiculum veteribus Magistris ne-
gotium creavisse. Neuter tamen
rem expedit. Quale enim est, *Cur*
alio tempore malim quam hodie?
Non sane deliberandum hoc, sed
optandum. Quale vero illud, *Quid
aliter malim quam hodie?* Nihil
aliter; nisi velit nuptias non esse
futuras. Controversiam hanc diri-
met Horatii Scholiastes Acron ad
Serm. I, 4, 63.

*Hactenus haec; alias justum sit
necne poema.*

Alias, inquit, alio loco, tempore:
Terentius:

*QUANDO alias malim quam hodie
has fieri nuptias?*

ACTUS III. SCAENA II.

51

*Convéniam: orabo gnáto uxorem: id si impetro,
Quando alíat malim quam hódie has fieri núptias?
Nam gnátus quod pollicitus, haut dubiúmsi mihi,
Si nólit, quin eum mérito possim cógere.
Atque ádeo in ipso témpore ecum ipsum Chremem.*

50

ACTUS III. SCAENA III.

SIMO. CHREMES senex.

51. *JUBEO' Chremetem. CH. o, te ipsum quaerebam. s. et
ego te. CH. optato ádvenis.*

Aliquót me adierunt, ex te auditum qui álbant, hodie filiam

Rectissime: etsi Priscianus loco dicto *Quid* habeat, & Codices ibi firmant. Quo alio tempore malim, quam hodie; ut simulatum fuit? Hec. I, 2, 5.

Alias ut uti possim causa hac integra.

ubi Donatus recte: *Alias*, alio tempore: *Aliá*, aliter, aut per alia.

52 *Atque adeo in ipso tempore ecum ipsum obviam]* Numerus & sensus pulchre constat hoc modo: utique enim, per hoc pronomen, *ipsum*, intelligimus Chremetem, quem jam Simo convenire velle se dixit: nec ab eo qui secum loquitur, exigi debet, ut omnia voce exprimat; sed aliquid tacito sensui suo relinquat. Donatus tamen videtur addere *Chremen* in fine hujus versus. quae distinctio & in aliquibus libris Terentii est, mihi tamen magis probantur exemplaria, quae eam non habent. FAERNUS.

Recte suspicatur Faernus, Donatum addidisse huic versui *Chremen*; licet in editis sit *Chremetem*. Verba Donati sunt: *Ecum ipsum obviam Chremetem]* Continuo mutavit Declinationem, ut *Jubeo Chremetem*. Nempe versu sequente. Si enim utrobique *Chremetem* ponas, quomodo mutatur declinatio? Si *Chre-*

men a sexto abhinc versu arcessis, quomodo continuo mutatur? Quid quod aliqui etiam libri, Faerno teste, & Rivii codex, *Chremen* adjiunt. Repono:

Atque adeo in ipso tempore ecum ipsum Chremen.

Nam primo, nisi Chremetis nomen hic ponas, necesse est ut illud *Ipsum* de Pamphilo accipiat, non de Chremete: lege modo dubiis versus praecedentes. Deinde *ecum Chremen*, absolute: ut *Ecum Parmenonem*, *Ecum Dromonem cum Syro*, *Ecum sceleratum Syrum*, *Sed ecum ipsum*, & similia. Nusquam alibi apud nostrum *Ecum obviam*. Quid quod obviam reciprocum est: atqui adhuc in Scaena stabat Simo, nec dum Chremen conventum erat.

2 *Aliquot me adiere, ex te auditum qui ásbant, hodie filiam]* Unde vero hoc Faernus? Omnes, quos vidi, codices cum vet. Edd. *Adiuvant*: recte, ut *Sisteruntque comas*. Si *Adiere* huc adsciscas, claudicabit versus: neque enim sine synaloepha hiatum hic facies, contra artem. Nonius quoque v. *Aditus: Terentius]* in *Andria*: *Aliquot me adierunt, ex te auditum*. Sic Merceri Editio, & codex Academicus 900 annorum. Sic etiam Eugraphius.

Meam nubere tuo gnato: id viso, tū an illi insāniant.

21. *Auscul̃ta: paucis ē̃t quid te ego velim ē̃t quod tu quaeris scies.*

CH. *Auscul̃to: loquere quid velis.*

5

21. *Per te ē̃go deos oro, et nōstram amicitidm, Chreme,*

Quae incēpta a parvis cum aetate adcrevit simul,

Perque unicam gnatdm tuam, et gnatiū meum,

Cuius tibi potestas sūmma servandi datur,

Ut me dājuves in hāc re: atque ita uti nūptiae

10

Fuerānt futurae, fiant. CH. ah ne me obsecra:

Quasi hōc te orando a me impetrare opōrteat.

Alium ē̃sse censes nūnc me atque olim cūm dabam?

Si in rēms̃t utrique ut fiant, accersi jube.

Set si ex ea re plūs malist̃ quam cōmodi

15

3 *Tūc an illi insāniant*] In antiquis libris est, *tū an illi inf.* FAERNUS. Sic & in Nostri.

4 *Auscul̃ta: paucis, ē̃t quid te ego velim, & tu quōd quaeris, scies*]

Laxo neque satis adstricto socco hic versus incedit. Cui ut opem ferrent veteres Magistri; *Pauca* substituerunt pro *Paucis*. Donatus: *Et Paucis & Pauca legitur*. Priscianus p. 1167. *Terentius in Andria: Auscul̃ta pauca: & quid te velim & tu quod quaeris, scies: nec enim aliter stat lambus qui est quaternarius; quod etiam Donati commentum approbat*. Idem p. 1186.

Auscul̃to cum accusativo. Terentius Andria: Auscul̃ta pauca: & quid ego te vellm, & tu quod quaeris, scies. Sic enim habent antiqui codices, teste Donato commentatore ejus. Vides idcirco eum Pauca praetulisse, quod aliter non stare versus. Nos tamen cum omnibus qui nunc supersunt, codicibus, Paucis legitimus ob sententiam: de versu alia via videbimus. Quid enim promptius occurrat, quam Et quid te ego, pro Et quid ego te? totumque versum sic constituendum:

Auscul̃ta: paucis ē̃t quid te ego velim ē̃t quod id. & tu quod quaeris.

Ubi vides Terentianae artis specimen; Et, Et utrumque in Arsi; atque itidem Ego ac Tu: quod in Antithetis recte & venuste fieri, & paucos plane est qui non sentiat.

6. *Per ego te deos oro*] Pronomen ego, non fere est in antiquis libris: nec ponitur a Donato, qua dictione sublata bene procedit senarius, alias impeditus, nisi quis ex *per* reddat. FAERNUS.

Nullis tormentis *per* istud potest elldi. Quinque ex Nostri, *Per ego te deos*. Reponet:

Per te ē̃go deos oro, & nōstram amicitiam, Chreme.

Vim & affectum orationi addit illud: *Ego; ut supra I, 5, 54.*

Quod te ē̃go per dextram hanc oro & per gentium tuum.

& V, 1, 15.

Per ego te deos oro, ut ne illis animum inducas credere.

Dido apud Virgilium:

Mene fugis? per ego has lacrimas dextramque tuam te.

Livius xxiii, 8. *Per ego te, fili, quaecunque jura &c.*

10 *Atque ita ut nūptiae*] Haesit haec labes Editioni Faerni a vete-

*Utrique, id oro te, in commune ut consulas,
Quasi illa tua sit, Pamphilique ego sim pater.*

SI. Immo ita volo itaque posulo ut fiat, Chreme:
Neque posulem abs te, ni ipsa res moneat. CH. quid est?

SI. Iræ sunt inter Glycerium et gnatum. CH. audio.

SI. Ita magnæ, ut sperem posse velli. CH. fabulæ.

SI. Profecto sic est. CH. sic hercle, ut dicam tibi:

*Amantium iræ, amoris integratio. s. hem,
Id te oro, ut ante eamius. dum tempus datur,*

*Dumque eius lubido oculisfast contumeliis,
Prius quam harum scelera et lacrumæ conficiat dolis*

Redducunt animum aegrotum ad misericordiam,

Uxorem demus. spero consuetudine et

Conjugio liberali devinctum, Chreme,

ribus accepta. Lege cum MSto
Regio: *Atque ita uti:* ut passim.

14 *Si in rem est utriusque, ut fiant, accersi jube.* Ita antiqui libri ut in vulgata, nonnulli vero, & cum iis Donatus, in re: sane & apud auctores, ubi in impressis est in rem, fere reperias in scriptis, in re. FAERNUS.

Unus tantum e nostris Re. Elegans vero lectio apud Euphrasium habetur,

Si in rem est utrique, fiant, accersi jube.

quæ nescio quomodo suavior videtur, quam recepta.

16 *Utrique, id oro te in commune ut consulas* O. l. s. *id te oro*, habent. in oro autem non fiet synaloepha. quod vero sequitur, Donatus legit, in commune consule: quod parvi refert utro modo dicatur. FAERNUS.

Atqui apud Nostrum, in Arte metrica principem, nusquam suspenditur synaloepha. Recte igitur, *Id oro te*; atque ita Codex Petrensis.

17 *Pamphilique ego sim pater* Codex Academicus: *Pamphiloque*; nescio an verius.

19 *Neque posulem abs te, nisi ipsa res moneat. Quid est?* Quis

tulerit illud *Nisi ipsa*, cum tam in propinquo sit auxilium, *Ni ipsu?* ut ex Nostris quinque codices habent. In Membranis veteribus vix differunt *Nisi* & *Ni*: hoc integre scribitur, *ni*, illud compendiose *i*, *i* super *n*.

20 *Audio*] *Audio* hic ut saepe alias est negantis & aspernantis: ut mox, *Fabulae*.

23 *Amoris reintegratio*] Antiqui libri & aliquot alii, & Donatus habent *integratio*. FAERNUS. Servius ad Virg. Eclog. II, 14. & Acron ad Horat. Carm. III, 9. *Reintegratio est*. Charisius p. 98. *Reintegratio est*. Nostri codices *Integratio est*. Equidem sic versum constituo,

Amantium iræ amoris integratio. s. hem,

Id te oro.

Quippe ipse animadvertes: *Hem, Hui, Ah*, & similia, fere semper in versus fine poni. Et venustius erit, siquid video, si est hinc abest.

27 *Reducant animum*] Idem antiqui libri *reducunt*. FAERNUS. Nostri quoque omnes *Reducunt*.

29 *Et conjugio liberali devinctum*]

Dein facile ex illis sese emerfurum malis.

30

CH. *Tibi ita hoc videtur: at ego non posse arbitror
Neque illum hanc perpetuo habere, neque me perpetui.*

SI. *Qui scis ergo istuc, nisi periculum feceris?*

CH. *At istuc periculum in filia fieri, grave est.*

SI. *Nempe incommoditas denique huc omnis redit,*

35

Si eveniat, quod Di prohibeant, discessio.

At si corrigitur, quot commoditates vide:

Principio amico filium restitueris:

Tibi generum firmum, et filiae invenias virum.

CH. *Quid istuc? si ita istuc animum induxti esse utile,*

40

Nolui tibi ullum commodum intercludier.

SI. *Merito te semper maxime feci, Chreme.*

CH. *Set quid ais? s. quid? CH. qui scis eos nunc discordare inter se?*

Antiqua lectio *devinsum*. FAERNUS. Non aliter in Nostris.

aliis sequitur, *si ita istuc*. FAERNUS. Ita nostri omnes.

30 *Dehinc facile*] Aliquot libri, inter quos Vaticanus, *Dein*. FAERNUS. Nostri quoque, & Rivii unus, *D. in*.

31 *Tibi ita videtur*] *Tibi ita hoc videtur*, est in o l. s. FAERNUS, Sic & nostri perique omnes.

33 *Qui scis ergo istuc, nisi periculum feceris*] Non procedit oratio, *Qui scis, nisi feceris*: immo, *Qui scias, nisi feceris*. Scias saepe monosyllabon apud Plautum & Nostrum,

34 *At istuc periculum in filia fieri grave est*] Ita ut posuimus ordinandus est hic versus ex l. s. eliditur autem *s*, ex *istuc*: ut, *at istuc*, sit anapaestus. FAERNUS.

37 *At si corrigitur*] Sic vetustiores: in aliis *Corrigatur*, vel *Corrigetur*: si hoc aridet, tum lege,

Sic corrigatur, quot commoditates vide.

39 *Es filius invenies virum*] Vetustiores nostri *Invenias*. Recte, ut prius *Restitueris*.

40 *Quid istuc? si istuc animum induxti esse utile*] Ex libris antiquis, & Donato, lego *quid istuc?* deinde in hisdem libris & omnibus

41 *Nolo tibi ullum commodum in me claudier*] Sententia satis constat: sed qua dictum ratione sit *In me claudier*, nemo adhuc ostendit, similis fertur locus Eun. I, 2, 84.

Nuncubi meam

Benignitatem sensisti in te claudier. Quo sane exemplo etiam hic dictum oportuit *In te claudier*, non *In me*. Lego utrobique *Intercludier*. Vide nos ad Eunuchum.

47 *Tute adeo jam ejus audies verba*] In libro scripto inveni ita ut sequitur collocatum: qua collocatione & Robertus Stephanus impressit, *Tute adeo jam ejus verba audies*. ita versus aliter impeditus procedet, & quidem cum iambo in quarta sede, si tamen vox *ejus* monosyllaba fiat. FAERNUS.

Recte, tamen omnes nostri habeant *Audies verba*: quod versus respuit; nisi pro *Evocate* legeris *Vocate*.

48 *Sed eccum video ipsum foras*] O. l. s. & Donatus, *atque eccum*. FAERNUS. Pariter & Nostri.

st. *Ipfus mihi Davos, qui intumuit eorum confiliis, dicit:
Et is mihi fuadet, nuptias quantum queam ut matrem. 45
Num censes faceret, filium nisi sciret eadem haec velle?
Tute adeo jam eius verba audies. heus, evocate huc Davom.
Atque ecce: video ipsum foras exire.*

ACTUS III. SCAENA IV.

DAVUS. SIMO. CHREMES.

DA. *Ad te ibam. s. quidnam est?*

DA. *Cur uxor non accersitur? jam advesperascit. s. audin?*
Ego dudum non nil veritus sum abs te, Dave, ne faceres
idem,

Quod vulgus servorum solet, dolis ut me deluderet:

I D. *Ad te ibam. s. quidnam est?*
D. *Cur uxor non accersitur? jam*
advesperascit. s. audin tu illum?
Ego dudum nonnihil veritus sum
Dave abs te, ne faceres idem.] Donatus super hoc loco consideranti, apertissime liquet legisse eum sine illis verbis, *ne faceres idem*: sic enim ait, *Nonnihil veritus sum Dave abs te. Breviter, pro, Veritus ne quid abs te fieret: sicut supra, Ei motui a Chryside.* haec Donatus. sed verbis illis demptis quomodo versus ordinari possint, nescio. quare quemadmodum in impressis est, relinquemus; ita ut hemistichium compleat imperfectum versum praecedentis scaenae: ut sit tetrameter catalecticus, qui vero sequitur hypercatalecticus, & qui post hunc est acatalecticus, omnes Iambici. FAERNUS.

Cur uxor non accersitur? jam advesperascit. Audin tu illum?

Hic versus diu vexavit Interpretes, jam ab Erasmi aetate, nec minus ab ipsis vexatus est. Spondeo tamen posthac quietum fore. Tolle addititium illud *Tu illum*, & Iambicum Tetrametrum habebis, quales sex priores:

Atque ecce video ipsum foras exire. Ad te ibam. Quidnam est?
Cur uxor non accersitur? jam advesperascit. Audin?
Audin absolute; ut supra I, 5, 66.
Atque audin? verbum unum cave de nuptiis. V, 2, 24. Atque audin? quadrupedem constringito. Atque ita semper. Dixerat ad Chremem Simo, *Tute adeo jam ejus verba audis*: nunc ad eundem ait, *Audin?* scilicet *ejus verba*, quod subauditur. Porro nusquam Ostonarius plenus, ut hic vulgo est, Iambicus est, sed Trochaicus; neque versus qui plenum subsequitur, Iambicus est, ut hic sequens, sed Trochaicus. Utriusque igitur versus causa, ejicendum est illud, quod ex notula in textum irrepsit, *Tu illum*.

3 *Veritus sum Dave abs te.] Dave in Thesi pene mutum est: ut exaudiatur, lege cum uno ex nostris, Ego dudum non nil veritus sum abs te, Dave, ne f. idem.*

Donatus: *Veritus sum abs te: Breviter, pro, Veritus sum ne quid abs te fieret: sicut supra, Ei motui a Chryside.* Quae .x ista brevis, satis aperte liquet; nempe quia lucratus est tria verba, *ne quid fieret*.

Propterea quod amat filius. D. egon istuc facerem? s. credidi:

Idque adeo metuens vos celavi, quod nunc dicam. D. quid? s. scies:

Nam propemodum habeo jam fidem. D. tandem cognosti qui siem?

Non fuerant nuptiae futuras. D. quid? non? s. set ea gratia simulavi, vos ut peremptarem. D. quid ais? s. sic res est.

D. vide,

Numquam istuc ego quivi intellegere, vah consilium callidum. 10 s1. Hoc audi. ut hinc te introire jussi, opportune hic fit mi obviam. D. hem,

Numnam perimus? s. narro huic, quae tu dudum narraſti mihi.

DA. Quidnam audiam? s. gnatam ut det oro, vixque id exoro. D. occidi. s. hem,

Quid dixisti? D. optime inquam factum. s. nunc per hunc nullast mora.

Inepta tamen haec Magistri notatio est; cum statim sequatur, quod eodem redit, *ne faceres*. Ceterum miseret me illius, qui *Tu illum e priore versu* in hunc concludit; & nunc Iambeum Inficetum format, nunc Hypermetrum, qualis nullus est nec fuit: quem tamen, ut solet, cum alio aequae mendoso comparat, erroremque unum alio tutatur.

5 D. *Ego istuc facerem*] Omnes fere l. s. habent *egon*; ita etiam mellus procedit oſonarius. FAERNUS.

7 *Habeo jam fidem*] Distionem tibi, quae interciderat, ex fide p. l. s. restitue hoc modo, *habeo tibi jam fidem*. FAERNUS.

Nam propemodum habeo tibi jam fidem. Tandem cognosti qui siem. Dormitabat hic bonus Faernus, cum illud *Tibi*, quod versum adeo deformat, ex libris suis evocavit. Abeat vero, unde malo pede exiit: nam ex nostris veterimus non agnoscit. *Habeo fidem*; absque illo

Tibi. ut Eun. I, 2, 59. *Si fidem habeat, se praepositum iri.* Ceterum lege cum interrogatione: *Tandem cognosti qui siem?* nam idcirco *Tandem* habet istum in secunda.

9 *Sic est res*] Antiqui libri & aliqui alii, & Donatus, *sic res est*. FAERNUS. Sic & omnes Noſtri.

10 *Numquam quivi ego istuc intellegere*] O. l. s. ita collocant haec verba: *Numquam istuc quivi ego intellegere*. numero & compositione mellore. FAERNUS.

Ita & nostri: nisi quod duo, *Numquam ego istuc quivi*. Alter: *Numquam istuc ego quivi intellegere*. Quae vera lectio est, ut istus sit in *Ego*.

11 *Ut hinc te jussi introire*] O. l. s. *introire jussi*. FAERNUS. Eodem ordine & Noſtri.

12 D. *Hem, numnam perimus?*] Antiqui libri, & Donatus, *perimus*, more Terentii, qui hoc verbum in praeterito per unum *i*, scribebat, teste Probo. *Narro quae tu dudum*

CH. *Domum modo ibo: ut apparetur, dicam: atque huc renuntio.* 15

SI. *Nunc te oro, Dave, quoniam solus mi effecisti has nuptias,*

DA. *Ego vero solus. s. corrigere mi gnatum porro enitere.*

DA. *Faciam hercle sedulo. s. potes nunc, dum animus irritatus est.*

DA. *Quiescas. s. age igitur, ubi nunc est ipse? D. mirum, ni domi est.*

SI. *Ibo ad eum: atque eadem haec tibi quae dixi, dicam itidem illi. D. nullus sum.* 20

Quid causae est, quin hinc in pistrinum recta proficiscar via?

Nihil est preciloci relictum; jam perturbavi omnia:

Erum fefelli: in nuptias conjeci erilem filium;

Feci hodie ut fierent, insperante hoc, atque invito Pamphilo.
hem

Astutias: quod si quiessem, nihil evenisset mali. 25

Set ecceum video ipsum: occidi.

Utinam mihi esset aliquid hic, quo me nunc praecipitem darem.

narrasti mihi. Post narro, adde pronomen huic, quod in omnibus est I. s. FAERNUS.

Hem, numnam perimus? Ita dedit Faernus: quippe in veterimis suis membranis, quae vocales raro geminant, sic scriptum invenerat. Repone, Perimus: Quod tamen cave cum quodam ut Dastylum pronunties; sed illud Hem priori versui appone: & statim, quae antea deformia erant, fient pulcherrima. Jam dixi Hem, Hui, in fine versus plerumque poni: idque hoc certo indicio; quia ubicumque fere hodie Hem versum inchoat, prior versus vel vocali vel consonante m terminatur: quod casu accidisse non potest.

13 *Quidnam audio? Gnatam ut des oro] Donatus ad locum: Quidnam audio? Legitur & Audiam. Menander enim sic ait, Τί δῆνός ἀκούω. Unica haec & vera lectio est; futuro tempore, non praesentis. Dixerat Simo, Narro Chremi*

quae tu dudum narrasti mihi, hoc est, Iras esse inter Glycerium & filium. Nondum exanimatus est Davus, licet hoc audierit; poterat enim Chremes fidem non habuisse: sed id metuit, quidnam audieturus sit, nempe exoratum fuisse Chremen.

14 *Hem. Quid dixisti? Optume.] Unus ex nostris primariae notae, Dixisti. Lege, Quid dixisti, & Hem priori versui appone.*

15 *Domum modo ibo: ut apparetur, dicam] Apparentur scilicet Nuptiae: atque eae apparandae erant, in domo Simonis, non Chremis. Repone: Ut apparetur, dicam: Impersonaliter dictum; ut Eun. III, 5, 35. Adhortor, properent. dum apparatur, virgo in conclavi sedet. Et Adel. V, 7, 2. In apparando consumunt diem.*

20 *Atque eadem haec quas tibi dixi] Unus ex nostris, Quas dixi tibi. Lege, Tibi quae dixi, dicam itidem illi. Tibi & Illi utrumque in istu.*

Sét sine paululum ad me redeam: jam dliquid dispiciam. r. &
 mihi,
Cúm non habeo spátium, ut de te sumam supplicium, út volo:
Námque hoc tempus, prâcavere mihi me, haut te ulcisci,
monet.

ACTUS IV. SCAENA I.

CHARINUS. PAMPHILUS. DAVUS.

CH. *HOC CINE* crédibile, aut memorâbile;
Tánta vecórdia innâta cuiquam út fiet,

bent verbum *es*, quod nec a Donato quidem ponitur. FAERNUS.

Etiam in Nostriis mellioribus deest *Es*. *Meritus* autem scribendum, ut *Es* cum eo coalescat; ut *Meritus* pro *Meritis* est. Nostri autem plerique omnes, *Annon dixi* esse hoc futurum, melius quam *Hoc esse futurum*.

16 *Sed paululum sine ad me ut redeam*] O. l. s. & Donatus, *sed sine paululum*. quod vero sequitur, in libris antiquioribus & plerisque aliis est sine particula *ut*. est autem versus trochaicus, ut ceteri qui sequuntur. FAERNUS. Non aliter Nostri.

17 *Ei mihi, cur non habeo tempus*] Omnes antiqui libri habent, *cum non habeo*: cum enim, etiam indicativo temporis praesentis jungitur, ut & in Phormione, *Peccandi cum ipse de se finem non facit*. FAERNUS. Unus tantum ex nostris recentior, *Cur*.

18 *Namque hoc tempus*] Et hic quoque o. l. s. & Donatus *hoc tempus* habent: ut & exigit ratio trochaici. FAERNUS.

Hoc tempus omnes nostri quoque; & *ulcisci finit*. Sed quale, quaeso, illud est? *Hoc tempus finit me mihi praecavere*. Itane vero *finis*, permittit, copiam facit? Cur ergo tam dolenter & tam acerbè fers; si potestas tibi est praecavendi? *Hocine*

diutius feremus, quia codices nihil adjuvant? Immo valeant Codices & quicquid usquam fuit Librarium, potius quam ipsi Terentio talem maculam inuramus. Lego audacter, ut Poeta scripsit:

Namque hoc tempus, praecavere mihi me, haut te ulcisci, monet. ut alibi, *Res monet*. *Res ipsa monet*. Sallustius Jug. xxii. *Quondam alio properare tempus monet; & alii passim.*

[*Hocine credibile est*] O. l. s. & Donatus, *hocine est credibile*. FAERNUS.

Nostri quoque libri *Hocine est*; sed perperam: Totus enim versus e Dactylis constat.

Hocine credibile aut memorabile. Bonum tibi sponforem dabo Priscianum p. 948. *Huncce, Hocce*: unde *Hocce*, quasi duabus consonantibus & sequentibus, solent poetae praeducere: ut Virgilius, *Hocce erat, alma parens*; & sic in antiquissimis codicibus invenitur bis & scriptum: quomodo & apud Terentium in Andria, *Hocine credibile aut memorabile*. Sic ibi codex Academicus 900 annorum: *est* enim, inter lineas habet. In editione quidem Putschii *Hocce est*, mendose. Res enim ipsa clamat; si *Hocine* primam longam habet, *Est* abesse oportere: ne pro Dactylo Creticus fiat.

*'Ut malis gaudeant, atque ex incómodis
 'Alterius sua ut comparent còmmoda? ah
 'Idne est verum? immo id est gènus hominum pèssimum, in 5
 Dénegandò modo quis pudor paulum adest:
 Pòst ubi tēpus promissa jam pèrfici,
 Tūm coacti necessariò se àperiunt:
 'Et timent: et tamen rēs premit dènegare:
 'Ibi tum eorum impudentissima oratio est, 10
 Quis tu homo es? quis mihi es? cūr ego medm tibi? heus,
 Pròximus sum egomet mi. attamen ubi fides
 Sī roges, nil pudet hic, ubi opus: illic ubi*

3 *Ut malis gaudeas*] Vaticanus liber & Basilicanus, & Donatus, gaudeant. FAERNUS.

4 *Alterius, sua comparet ut com-
 moda?*] Particulam, *ut*, post *sua*
 ex o. l. s. collocamus. *comparent*
 autem scribimus ex Donato & duo-
 bus antiquis libris paulo ante ad-
 ductis. FAERNUS.

Unus tantum e nostris, *Gaud-
 ant, Comparent*. sed ita habent
 Lactantius ad Statil Theb. II. p.
 64. & Nonius v. Comparare.

5 *Immo id genus hominum est pè-
 ssimum, in*] Ita legendum, *immo
 id est genus hominum pèssimum*. Ita
 Donatus & o. l. s. in quibus tamen
 extremorum verborum alia colloca-
 tio est, quam in Donato: particu-
 lam autem *in*, non huic versui,
 sed sequenti attribuunt. FAER-
 NUS.

Nostris, *genus hominum pèssimum*;
 nisi quod duo recentiores, *pèssimum
 hominum genus*.

6 *In denegando modo quis pudor
 est paululum*] Scripsimus ex Do-
 nato, & o. l. s. *pudor paululum
 adest*. FAERNUS.

Paululum adest. Codex Petren-
 sis *Paulum adest*; ut Creticus fiat.

7 *Promissa est jam pèrfici*] Anti-
 qui libri, & aliqui alii non habent
 verbum *est*; cum quibus & Dona-
 tus concordat. FAERNUS.

8 *Tum necessariò*] Interponimus

verbum *coacti* ex o. l. s. & Donato.
 FAERNUS.

9 *Et tamen res cogit denegare*].
 In nullo l. s. præterquam in Victo-
 riano, hanc unctionem invenio, sed
 ita, & *tamen eos res premit dene-
 gare*: sic & apud Donatū, licet
 alia collocatione: antiqui sane libri
 non habent pronomen, *eos*. FAER-
 NUS.

10 *Ibi tum impudentissima eorum
 oratio est*] O. l. s. ita collocant:
eorum impudentissima. FAERNUS.
 Sic in his quattuor versibus codi-
 ces quoque Nostris.

12 *Attamen ubi fides est*] In ple-
 risque l. s. etiam antiquis, non ha-
 betur verbum *est*, itaque id delevi-
 mus. FAERNUS.

*Quis tu es? quis mihi es, cur me-
 am tibi?*

*Heus proximus sum egomet mihi.
 attamen ubi fides*

*Sī roges, nil pudet. hic ubi opus est
 Non verentur: illic ubi nihil opus
 est, ibi verentur.*

Ita Faernus, & codices nostri; ni-
 si quod in nostro omnium veterimo,
 & MS. Regio apud Lindenbrogium
 deest illud *non verentur*, ut etiam
 Eugraphio. Egregie: unde Creti-
 cos sic constituere in promptu erat:
*Quis tu homo es? quis mihi es?
 cūr ego medm tibi? heus,
 Pròximus sum egomet mi. att-
 amen, ubi fides,*

Nil opust, ibi verentur.

Sét quid agam? adeamne ad eum, et cum eo injuriam hanc ex-
póstulem?

15

'Ingeram mala multa? atque aliquis dicat, Nil promóveris:

Nil? molestus certe ei fuero: atque ánimo morem géssero.

PA. *Charine, et me et te imprudens, nisi quid Di respiciunt,*
pérdidi.

CH. *'Itane imprudens? tandem inventast causa. solvisti fidem.*

PA. *Quid ita tandem? c. etiám me dictis dicere istis póstulas?* 20

PA. *Quid istuc est? c. postquám me amare dixi, complacitást*
tibi.

Héu me miserum, qui tuum animum ex ánimo spectavi meo.

PA. *Falsus es. c. non sátis tibi esse hoc sólidum visumst gáudium;*

Sí roges; nil pudent, hic ubi opust:
illic ubi

Nil opust, ibi verentur.

Quistu homo's, ut Plaut. Curc. III, 42.

Ut háas tabellas ad eum ferrem.

Quis tu homo's?

& Mil. II, 5, 15.

Quicám, nisi lucum? Quis tu ho-
mo's? aut mécum quid est ne-
gótí?

Cicero quidem Epist. Fam. VII, 16.
Cui tamen dixi, cum me aliquoties
invitaret, oro te, quis tu es? Ve-
rum, si ita apud nostrum legeris,
Tu cum in istu non sit, necessario
elidetur; ut haec Plauti loca de-
monstrant. Deinde ut Homo hic ad-
scivimus, ita mox Ego: Cur ego
meam tibi? Ubi Guyetus mavult
Meum genere neutro, τὸ ἐμόν. Sed
Priscianus p. 1091. Terentius Andr.
Cur meam tibi? subauditur Conju-
gem vel Sponsam. Porro, Nil pu-
dent hic, oppositum ei quod sequi-
tur Ibi verentur: ut jam facile ca-
reamus illo Non verentur; quod
versum conturbat, sententiam au-
tem frustra onerat. Pudent, ve-
tuste: ut Adel. IV, 7, 36. Non te
haec pudent? Plaut. Cal. V, 2, 3.
Ita nunc pudeo, atque ita nunc pa-
reo. Denique ejusmodi Colan. Ibi

verentur, clausula esse solet tam
Creticorum quam Bacchiacorum;
Ibi verentur. Ego huc revortor, III,
2, 5. Plautus, Velim sepultam, Ca-
pít quadrantat, Te delicatam. Est
qui multum hic laborat, ut probet
horum versuum rationem Erasmo &
Bergio cuidam fuisse perspectam,
ante meam ad Tusculanas operam.
Mirum igitur, qui factum ut isti
neminem post se Interpretem ean-
dem docuerint: mirum, qui hic
ipse, non ἀμύστος, ut de se narrat,
ab illis eam non didicerit; cum ul-
tra ea quae in Tusculanis ego di-
gesseram, ne pedem quidem unum
hic promoveat, quin labatur &
cadat.

17 *Multum. molestus certe ei fu-*
ero] Donatus: Subauditur, Pro-
movero. Sed non subjunxit, quo
modo Multum. Quomodo fodes id
subjungeret? cum ea quae subjun-
git Molestus certe, clare indicent se-
parum promoturum. Praestaret, ut
opinor, sine distinctione legere,
Multum molestus: vel ut unus ex
nostris Multum ei molestus certe fu-
ero: nisi quod nulla de causa Tro-
chaicos duos lambicus exclpiat. Ut
hoc evitetur, & quam versui tam
sententiae consulatur, sic lego:

Nisi me lassaffes amantem, et falsa spe produceres.

Habeas. p. habeam? ah nescis quantis in malis verser miser; 25

Quantasque hic suis consiliis mihi confecit sollicitudines

Meus carnufex. c. quid istuc tam mirum, de te si exemplum capit?

PA. Haut istuc dicas, si cognoris vel me vel amorem meum.

CH. Scio: cum patre altercasti dudum: et is nunc propterea tibi

Suscenset: nec te quivrit hodie cogere, illam ut duceres. 30

PA. Immo etiam, quo tu minus sis aerumnas meas,

Haec nuptiae non adparabantur mihi:

Nec postulabat nunc quisquam uxorem dare.

CH. Scio: tu coactus tua voluntate es. p. mane:

Atque aliquis dicat, Nil promoveris.

Nil? molestus certe ei fuero, atque animo morem gesserō.

Plane, ut Phaedria Eun. IV, 2, 10.

Hem, biduum hic

Menendum est soli sine illa? quid tui posse?

Nil est. quid? nil? si non tangendi copia est.

20 P. Quid tandem? c. etiam nunc me subducere illis distis postulas?] L. s. recentes seducere habent: antiqui vero, ducere. quod & placet. ita versus est trochaeus ut praecedens, & sequentes: ducere autem, falsa spe, subaudiendum, ut in Phormione: *Ut phaleratis distis ducas me.* FAERNUS.

Quid tandem? Etiam nunc me ducere istis distis postulas?

Dixerat Charinus: Tandem inventa est causa: Pamphilus jam in repetitione accentum mutat, Quid tandem? ut Tandem in Thesi lateat. Ne dubites igitur mendum fuisse, quod sic tollo:

Quid ita Tandem? Etiam me distis ducere istis postulas?

Quid ita Tandem; ut Eun. V, 5, 17. Qua audacia Tantum facinus audet? Quid ita Tantum? Etiam

autem pro *Et jam nunc passim.* Accutur in fine propter interrogationem. Ita absorptum est a syllaba sequenti.

22 Heu me miserum, qui tuum animum] Donatus: Legitur & *Cum tuum.* Nescio an recte. sic III, 5, 17.

Hei mihi, cum non habeo spatium.

23 Falsus es. Nonne tibi satis esse hoc visum solidumst gaudium] Versus impeditus & inconcinuus. Duo ex nostris cum vet. Edd. & Donato, *solidum est visum.* Tolle interrogationem & lege,

Falsus es. Non satis tibi esse hoc solidum visumst gaudium.

26 Confecit sollicitudines] Donatus: Legitur & *Conflavit.* Qui hodie supersunt libri omnes *Confecit.*

27 Quid istuc tam mirumst] Tolle est, quod etiam nescit Engraphius. Virgilius: *Quid tam egregium, si femina fortis Fidis quo?* Horatius: *Quid tam magnum?* inquit.

32 Haec nuptiae] Donatus, *Legitur & Haec nuptiae: sic enim veteres dixerunt.* Recte: exempla jam supra habuimus, & habebimus rursum.

34 Scio, coactus tua voluntate es] Post scio Interponimus pronomen

Nondum etiam scis. c. scio equidem ducturum esse te. 35

PA. Cur me enicas? hoc audi. numquam desistit

Instare, ut dicerem me ducturum patri;

Suadere, orare, usque adeo donec perpulit.

CH. Quis homo istuc? P. Davos. c. Davos? quamobrem?

P. nescio:

Nisi mihi deos fuisse iratos, qui auscultaverim. 40

CH. Factum est hoc, Dave? D. factum est. c. hem, quid ais scelus?

At tibi Di dignum factis exitium dunt.

Eho, dic mihi, si omnes hunc conjectum in nuptias

Inimici vellent; quidni hoc consilium darent?

tu, ex o. l. s. & Donato. FAERNUS.

35 *Nondum scis. Scio equidem illam ducturum esse te.] Nondum scis: illud sub istu, hoc in Thesi; non satis pro cetera Nostri elegantia. Codex Palatinus, hoc est, Romanus apud Georg. Fabricium, Nondum etiam scis. Unde certissime est corrigendum:*

Nondum etiam scis. Scio equidem ducturum esse te.

Illam melius abesse scias ex versu abhinc altero.

37 *Instare ut dicerem esse ducturum patri.] Omnes quidem libri habent me esse ducturum, sed impedita est ratio scandendi, nisi aut ex dicerem, m, abjicias, aut legas sine verbo esse, ut Donatus. FAERNUS.*

Nunquam desistit Instare, ut dicerem me esse ducturum patri. Respicit ad illa Davi II, 3, 9. Dic te ducturum, & II, 4, 8. Si te dices ducere. Versus tamen hic iusto longior est. Sunt qui ejiciant Me; Ego illud retineo, & esse rejicio:

Instare, ut dicerem me ducturum patri.

ut supra, *Dic te ducturum*, absque illo *Effe. Dicerem* acut syllabam ultimam, propter *Me* encliticum.

39 *Quis homo istuc? P. Davos. c. Davos? P. interturbat, & quomob-*

rem? P. nescio: Nisi mihi deos satis scio fuisse iratos, qui auscultaverim.] Sic dedit Faernus. Sed vide jam facinus veterum correctorum. Scripserat olim aliquis in libri sul margine, Davos interturbat omnia: quod postea in textum irrepit, & nunc extat in plerisque codicibus. Videbant tum qui metri peritiores erant, haec ultra versus terminos excurrere. Ergo illud Omnia ejecerunt, ceteris retentis; & posteriori quoque versum interpolaverunt, sic ut duo fierent Tetrametri. Quorum vero Interturbat, tempore praesenti? quod tamen agnoscit & explicat ipse Donatus; ut errat vetustatem vel inde colligas. Dixisset utique Pamphilus Interturbavit. Sed ecce tibi ipsum illud, quod dederat Terentius:

Quis homo istuc? P. Davos. c. Davos? quamobrem? P. nescio;

Nisi mihi deos fuisse iratos, qui auscultaverim.

Certe tres ex nostris Codices, quorum duo veterrimi, non habent Scio. Tolle satis scio, quod elegantius abest. Nescio nisi. Heaut. III, 2, 31. Nescio;

Nisi mihi quidem addit animum, quo lubeat magis.

Adelph. IV, 5, 64. Nescio;

Nisi tam misere hoc esse cupio verum, eo vercar magis.

DA. *Deceptus sum, at non defetigatus. c. scio.*

45

DA. *Hac non successit, alia adgrediemur via.*

*Nisi si id putas, quia primo processit parum,
Non jam ad salutem posse converti hoc malum.*

PA. *Immo etiam: nam satis credo, si advigilaveris,
Ex unis geminas mihi conficies nuptias.*

50

DA. *Ego, Pamphile, hoc tibi pro servitio debeo,*

Conari manibus, pedibus, noctisque et dies:

Capitis periculum adire, dum prosum tibi:

Tuum est, si quid praeter spem evenit, nil ignorere.

Parum succedit quod ago: at facio sedulo.

55

Vel melius tute reperi, me missum face.

Phorm. III, 1, 11.

Nescio;

*Nisi Phaedria haud cessavit pro
te emit.*

& V, 8, 6.

Nescio;

*Nisi me dixisse neminem id certo
scio.*

Plaut. Pseud. I, 1, 105. & I, 1, 155.

Nescio;

Nisi quia futurum est.

Rud. IV, 3, 85.

*Nescio, neque ego istas vestras le-
ges urbanas scio;*

Nisi quia hunc meum esse dico.

41 *Falsum est hoc Dave? v. Fa-
sum, c. Hem quid ais scelus?* O-
mnes libri antiquiores, *Falsum hoc
est Dave?* FAERNUS.

*Falsum hoc est, Dave? Falsum.
Hem quid ais scelus?*

Atqui ex nostris antiquiores omnes,
*Falsum est hoc. & mox pro Falsum,
Petrensis Falsum est. Lege ergo,*

*Falsum est hoc, Dave? Falsum
est. Hem quid ais, scelus?*

*Falsum enim ante Hem, non pot-
est non elidere ultimam.*

44 *Quid, nisi hoc, consilium da-
rent?* Quod consilium, nisi hoc?
Immo alia via eodem pervenire pot-
erant. Viles quoque versum du-
riter incedere. Lege, minima mu-
tatione, duorum scilicet in Mstis
apicem:

*Inimici vellent, quidni hoc consi-
lium darent?*

46 *Alia adgrediemur*] Donatus;
Legitur & Adoriemur. Codices
nunc superstites, omnes *Aggre-
diemur.*

47 *Nisi id putas*] Lege, *Nisi si
id putas.*

48 *Non posse jam ad salutem con-
verti hoc malum*] Lege numerose
magis:

*Non jam ad salutem posse con-
verti hoc malum.*

54 *Tuum est siquid praeter spem
evenit ignorere*] Ex l. s. interpone
post *evenit*, pronomen *mihi*. & stat
senarius, si *tuum & mihi* monosyl-
laba fiant. FAERNUS.

Etiam nostriannes *Mihi*. Sed
audiamus Donatum: *Evenit pro-
ductum, magis quia hoc perpetuo
non vult Pamphilo accidere. Ergo
Evenit: non autem Evenit media
correpta. Vide Magistrorum acu-
men. Nam & metri ratio Evenit,
non Evēnit, esslagitat: & sententia
ipsa: quippe Evēnit, ut Succedit.*

55 *Parum successit quod ago*] Vi-
ctorianus & aliqui alii libri etiam
antiqui & Donatus, *parum succe-
dit.* FAERNUS. Sic & nostri
succedit.

56 *Vel melius tu aliud reperi*] Non sere inventas librum scriptum
in quo non legatur *vel tute*: vox
vero *aliud* non est in aliquibus li-
bris, inter quos Victoriano. ut &

PA. *Cupio: restitue quem a me accepisti locum.*

DA. *Faciam. P. ut jam hoc opus est. D. sēt concepuit hinc a Glycerio ostium.*

PA. *Nihil ad te. D. quaero. P. hem, nūcnc demum? D. at jam hoc tibi inventum dabo.*

ACTUS IV. SCAENA II.

MYSIS. PAMPHILUS. CHARINUS. DAVUS.

MY. *IAM, ubi ubi erit, inventum tibi curabo, et mecum adductum*

versus exposcit. FAERNUS. No-
stri *Tute*: sed plerique etiam *Alind*.

57 *Restitue in quem me accepisti locum*] Omnes antiqui libri, *restitue quem a me accepisti locum*. ita legit & Eugraphus. ita videtur legisse & Donatus. nam quamvis aliter verba Terentii citet, tamen in expositione sic dicit: *omnia mihi integra & salva reddo, qualia tibi tradidi consulturo*. quae verba Donati optime quadrant cum *restitue mihi locum*. FAERNUS.

Sic & nostri vetustiores, *Restitue quem*, non *In quem*. Phorm. Prol. 34. *Quem alioris virtus nobis restituit locum*.

Plautus Mil. III, 1, 108.

Si istam semel amiseris

Libertatem, hanc facile te in eundem rursus restitues locum.

Idem, qui hic, error est: corrigendum enim ex metri ratione:

Libertatem, hanc facile eundem rursus restitues locum.

58 D. *Faciam. P. ut jam hoc opus est. D. hem. sēt mane. concepuit a Glycerio ostium*] Post *hem* nullam videtur habere significationem dictio *sed*. quare, licet reclamantibus omnibus libris, accedimus sententiae Mureti legentis *st*. quae nota silentii est. ita etiam optime procedente octonario iambico. FAERNUS.

Neque *Hem*, neque *St* mihi videtur significationem hic habere. Muretus, quem hic sequitur Faer-

nus, *Hem*, *St*, quasi unam syllabam ponit, ubi omnes ubique Codices *Hem sed*. At illud *St*, ubi recte venit, per se syllabam semper facit. Velius Longus p. 2213. 'Inventi sunt tamen, qui & sine vocali putent posse syllabam fieri. Nam animadvertimus apud Comicos *S* & *T* pariter scriptas litteras: ut apud Terentium in Phormione, *Non is obsecro es Quem semper te esse distitasti? St. quid has motus fores?* Hoc *S* & *T* pariter remittat silentium.' Vides ex his veteris Magistri verbis, ex *St* syllabam fieri. Hieronymus Epistola ad Damasum: (Tom. IV. p. 149.) 'Sicut nos in Lingua Latina habemus interjectiones quasdam: ut insultando dicimus *Vah*, & in admirando *Papae*, & in dolendo *Hem*: & quando silentium volumus imponere, strictis dentibus spatium coartamus; & agimus tantum sibilum, insonando *Sish*.' Sic ex uno codice edidit Martianaeus; narrat tamen alios codices habere *Si*. Lege *St*. Ex his, & ex ipsa re patet, *St* syllabam per se facere; neque cum praecedente vocali, vel cum *Hem* posse coalescere. Quid igitur fiet? Videamus, an ex recepta librorum lectione aliquid excuti potest auctore suo dignum. Tolle ista *Hem* & *Mane*; & eorum vice substitue *Hinc*.

Faciam. P. ut jam hoc opus est. D. sēt concepuit hinc a Glycerio ostium.

Tuum Pámphilum: modo tu, anime mi, noli te macerare.

PA. *Myfis. M. quis est? chem Pámphile, opportúne te mihi offers.*

Orare iussit, si se ames, era, jam ut ad sese vénias:

Videre ait te cupere. P. vah, perii: hoc malum integráscit. 5

Sicine me atque illam operá tua nunc míseros sollicitári?

Nam idcirco adcersor, níptias quod mi ddparari sínst.

CH. *Quibus quidem quam facile potuerat quiesci, si hic quiesset.*

DA. *Age, si hic non insanit satis sua sponte, infliga. M. atque edepol*

Illud autem *Sed*, quod spreverunt Muretus & Faernus, tam apte & apposite venit, ut nihil supra. Eun. V, 8, 3. *Sed fores crepuerunt ad ea.* Hec. IV, 1, 6. *Sed ostium concrepuit.* Phorm. V, 5, 12. *Sed ostium concrepuit abs te.* Heaut. I, 1, 122.

Sed quid crepuerunt fores

Hinc a me? quisnam egreditur? huc concessero.

Ubi nota *Hinc a me*, ut hic *Hinc a Glycerio*: & vix, opinor, de hac emendatione dubitabis. Omnes fores, quae in fabulis memorantur, intra Scaenam erant, & eam versus aperiebantur.

59 *Hem nuncne demum*] Codex nostris insignis, *Hem nuncne demum*.

2 *Tuum Pamphilum. tu modo, anime mi, noli te macerare*] Ride eos, qui vel spondeum hinc *Pamphilum*, vel Anapaestum *Paphilum* faciunt. Muta modo ordinem, & nihil opus erit ejusmodi portentis.

Tuum Pamphilum. modo tu, anime mi, noli te macerare.

Modo sententiam inchoat, ut *Modo ut possim; Modo ut tacere possis.*

3 P. *Myfis. M. quis est?*] Haec verba omnia in Vaticano & aliquibus aliis, personae Pamphili ascribuntur. quod vero sequitur, *mihi te offers*, ita collocatum legitur, *te mihi offers*. est autem utroque modo iambicus tetrameter acatalecticus, si quid per dialysin, disyllabum fiat. FAERNUS.

Myfis quid est? M. Hem, Pamphile, optime te mihi offers.

P. *quid est?*

Apage illud *Quid* disyllabum per dialysin, *Quid*. Repono:

P. *Myfis. M. quis est? chem Pamphile, opportune te mihi offers:*

Orare iussit, si se ames, era; jam ut ad sese vénias.

Quis est? ita unus ex nostris, & pro varia lectione alter. Sic & supra II, 2, 7. *Quis homo est, qui me? o Pamphile:* & alibi. Ehem autem monosyllabon in hujusmodi locis; non *Hem*, quod indignantis vel conturbati est. *Opportune te mihi offers*; ut Adel. III, 2, 24. *Opportune te obtulisti mi obviam.* *Opportune* et *opportune* non semel permittantur, tam apud Nostrum, quam Plautum: quippe in scriptis vix differunt, *optune*, et *optume*. Ceterum illud *Quid est* olim a Corroboribus venit ad supplendum verbum; postquam *Optume* coeptum est legi pro *Opportune*.

6 *Sic míseros sollicitarier?*] *Lege*, ut versus postulat, *sollicitari*. At, inquit, in dimetiendo versu er omittendam. Quae, malum, haec superstitio est, praeter communem loquendi morem apponere Paragogen, quam tamen non pronunties?

8 *Quibus quidem quam facile potuerat*] Antiqui libri *potuerat*. FAERNUS. Sic & Nostrum, ipso versu postulante.

Ea res est: propterea nunc misera in noerore est. P. My-
fis, 10

*Per omnis adjuro deos, numquam eam me deserturum;
Non, si capiundos mihi sciam esse inimicos omnis homines.
Hanc mi expetivi, contigit: conveniunt mores: valeant,
Qui inter nos discidium volunt: hanc, nisi mors, mi adimet
nemo.*

MY. *Respiro.* P. non Apollinis magis verum atque hoc respon-
sum est. 15

*Si poterit fieri, ut ne pater per me stetisse credat,
Quo minus haec fierent nuptiae, volo. set si id non poterit,
Id faciam, in proclivi quod est, per me stetisse ut credat.
Quis videor? c. miser, aequae atque ego. d. consilium quaero.
c. fortis;*

Si quid conere. d. hoc ego tibi profecto effectum reddam. 20
PA. *Jam hoc opus est. d. quin jam habeo. c. quid est? d. huic,
non tibi habeo, ne erres.*

11 *Per omnis tibi adjuro deos, numquam eam me deserturum]* Tibi redundat; nisi primam vel in *Omnis*, vel in *Adjuro* corripueris: quorum neutrum necesse est. Duo ex nostris, *Te adjuro*: unus, *Tibi juro*. Deleatur *Tibi*. Plaut. Bacch. IV, 6, 8.

Taces? per omnis deos adjuro, ni inrum.

Men. IV, 2, 52.

Per Jovem deosque omnis adjuro, uxor, sat in hoc est tibi?

14 *Qui inter nos discidium volunt]* Antiquissimi libri *discidium* per s & c scriptum habent; unde conjicimus a *disiundo* venire *discidium*, sicut ab *excindo*, *excidium*. quod ita esse ipsa vocabuli hujus significatio ostendit, usurpatur enim & hic & alibi apud auctores non pro discordia, in quem sensum necesse esset hoc nomen accipi, si a dissideo veniret, sed pro separatione violenta, & abruptione duorum inter se conjunctorum, quod & hic ipse locus probat, & ille in Hecyra: *Neque*

mea culpa hoc evenisse discidium, id testor deos. & Ciceronis ad Atticum libro quarto: *Acerbissima discidium nostrum tulisse*. FAERNUS. Recte hoc: & sic ex nostris vetustiores.

15 CH. *Respiro]* Sic codices & Faernus. Atqui hoc Myfis loquitur, non Charinus: ut locum contemplanti statim patebit. Ceterum Codex C. C. R. *spiro*. Utrumvis recte & eodem sensu. Heaut. II, 2, 12. Timro. *Respira*.

19 *Quis videor? c. Miser aequae atque ego. d. Consilium quaero. c. Fortis. p. Solo quid conere]* Tan. Faber, *At fortis*: nempe a Charino hoc dictum putavit: quo posito, sane meliuscule erit, quam vulgata lectio. Sed aliud me & melius spero allaturum. Charinus non Pamphilo hoc dicit, sed Davo, qui dixerat, *Consilium quaero*. Lige & distingue: CH. *Fortis*; Si quid conere, posterius Colon in vulgatis Pamphilo assignatur. Perperam Pamphilus enim adhuc ita succenset Davo, ut nondum quicquam

CH. *Sat habeo. P. quid facies? cedo. D. dies mi hic ut satis fit vereor*

Ad agendum: ne vacuum esse me nunc ad narrandum credas: Proinde hinc vos amolimini: nam mi impedimento estis.

PA. *Ego hanc visam. D. quid tu? quo hinc te agis? c. verum vis dicam? D. immo etiam* 25

Narrationis incipit mi initium. c. quid me fiet?

DA. *Eho tu impudens, non satis habes, quod tibi dieculam addo, Quantum huic promoveo nuptias? c. Dave, at tamen. D. quid ergo?*

CH. *Ut ducam. D. ridiculum. c. huc face ad me venias, siquid poteris.*

DA. *Quid veniam? nil habeo. c. at tamen siquid. D. age, veniam. c. si quid;* 30

Domi ero. D. tu, Myfis, dum exeo, parumper opperire hic.

MY. *Quapropter? D. ita factum est opus. M. matura. D. jam inquam hic adero.*

et blandius dicat. Quin & Donatus hoc a Pamphilo abjudicat, & Charino assignat; & sic unus codex ex Nostris. *Fortis; si quid conere: hoc est, optimum consilium extundes, si modo nervos intendas, ut supra IV, 1, 49. Si advigilaveris. Eun. V, 9, 26. am. Difficile est. TH. Si quid conlibuit, novi te. Illud vero, Scio quid conere, plane absurdum. Quomodo enim vel Charinus vel Pamphilus praescire id posset? Cur etiam & postea alter interrogat, Quid est? alter, Quid facies? cedo: si jam resciscerent? Ex pronuntiatione sciebant, *Fortis*, ut *Tristis*, *veritus*, *meritus*, coalitum esse ex *Fortis* es.*

22 c. *Sat habeo. P. quid facies cedo. D. dies hic mihi ut sit satis vereor*] Ita haec colloca ex l. s. *dies mihi hic ut satis fit vereor.* & versus procedit, qui est ejusdem generis cum superiore: aliter impositus est. FAERNUS.

Nostris omnes, *Dies hic mi*, non *Dies mi hic*. Non flocci interest.

28 *Huc face ad me ut venias*]

Duo ex nostris vetustissimi, *Ad me venias*, concinnius.

31 *Dum exeo, parumper opperire me hic*] Peccat hoc in metri leges: ac licet vetustiores quoque nostri sic ordinent: vix crediderim a Faerno sic datum. Unus ex nostris, *Me parumper opperire hic. Tres, Parumper me opperire hic. Hoc certe versum satisfacti. Ejice tamen potius Me, quod sedem adeo incertam habet: neque eo hic opus est, cum dicat Exeo. Sic And. I, 4, 8. Opperiar ut sciam, & alibi: absolute, non sequente accusativo.*

32 *Ita factum opus est*] Lego ex ratione versus & libro scripto, *ita factum est opus. FAERNUS.*

Nostris quidem omnes, *Factum opus est*; cui lectio est qui faveat contra Faernum; sed ut versus, inquit, consulatur, inferendum *At*.

Quapropter ita factum opus est. M. At matura.

Sane optime versus consultum est: si consulere est jugulare. Quid? an opus est at corripit est in ea sede? ut fiat Paeon

ACTUS IV. SCAENA III.

MYSIS. DAVUS.

MY. *NILNE esse proprium cuiquam? Di vestrâ fidem:
Summum bonum esse eras deputabam hunc Pâmphilum,
Amicum, tutorem, virum in quovis loco
Paratum: verum ex eo nunc misera quem capit
Ia'ô em? facile hic plûs mali est, quam illic boni.* 5
*Set Davos exit. mi homo, quid istuc obsecro est?
Quo portas puerum? n. Missis, nunc opus est tua*

quartus, quomodo supra v. 8. *Potuerat; infra, Digitalo, Philosophor?* Non, opinor, hoc dicere sustinebit. Sed *Matura*, ait, nude positum languet frigetque. At ex cuius contagione friget? Non certe in Epidico friget V, 1, 27.

Oppetire dum effero ad te argentum. r. A. Matura. ex. Domist.

2 *Summum bonum esse heras putavi hunc Pâmphilum*] Quinque ex nostris cum Edd. vet. *Putabam*. Recte. Sic enim loquimur, cum postea nos deceptos esse intellegimus. Praeterea pes tertius integro verbo *Eras* constat, contra veterum *Metricorum* effatum. Repone,

Summum bonum esse eras deputabam hunc Pâmphilum.

Esse eras anapaestus est. Hec. IV, 1, 9.

Tum virum me aut hominem deputas adeo esse?

3 *Amicum, amatorem, virum in quovis loco Paratum*] Non placet illud *Amatorem*; quod minus est quam *Amicum*. Et si hic est *Amator*; Glycerium erit meretrix; prorsus contra fabulae argumentum. Lege ergo, vel Terentii causa, velint nolint Librarii,

Amicum, tutorem, virum in quovis loco,

ut supra de re eadem, I, 5, 6.

Te isti virum do, amicum, tutorem, patrem.

Infra IV, 5, 18.

Aliquem esse amicum & defensorem ei.

Amator in quovis loco paratus obsecro accipi possit.

5 *Quem capit dolorem?*] Multi libri scripti, etiam antiqui, habent, *quem capit laborem?* ita legit & Donatus, licet variare videatur; ita & Euphrasius, qui hic *laborem* accipi dicit pro *dolore*, sicut *periculum* pro *temptamento*. FAERNUS. Etiam ex nostris plures & meliores *Laborem*.

8 *Memoria atque astutia*] Liber Vaticanus & Basilicanus, pro *memoria* habent *malitia*, & aliqui alii. ita legit & Euphrasius. In aliquibus corrupte legitur *malitia*. FAERNUS. Donatus *Memoria*. Nostri codices, partim hoc, partim *Malitia*: quae verior lectio est. *Malitia*, calliditas, vassities.

12 *Quamobrem id tute non facis*] Lege ob numeros meliores, *Quamobrem tute id non facis?*

13 *Quia si forte opus ad eum furandum mihi*] Post opus, deest verbum *fit*, quod in omnibus scriptis est, & videtur necessarium. FAERNUS.

Donatus ad locum: *Sic locutus est, ut explicari atque intellegi non possit; aut enim deest Ius, ut fit Furandum pro Iusjurandum, aut ut vulgo dicitur Juramentum*. Ex his apparet, nullum alibi locutionis huius exemplum Donato occurrisse:

Mihi ad hanc rem exprompta malitia atque astutia.

MY. *Quid nam inepturus?* D. *accipe a me hunc ocius,*

Atque ante nostram januam adpone. M. *obsecro,*

Humine? D. *ex ara hinc sime verbenas tibi,*

Atque eas substerne. M. *quomobrem tute id non facis?*

DA. *Quia si forte opus sit ad erum jurato mihi*

Non adposuisse, ut liquido possim. M. *intelligo:*

Nova nunc religio te istaec incessit cedo?

DA. *Move ocius te, ut quid agam porro, intelligas.*

Pro Juppiter. M. *quid est?* D. *sponsae pater intervenit.*

neque sane crediderim vel Nostrum vel quemquam hominum sic locutum. Ratio enim & sensus communis non patitur, ut *Jurandum* valeat *Jusjurandum*, non magis quam ut *Familias* sit *Paterfamilias*. Hodie tamen ex Plauto auctoritatem, sed falso, petunt. Cistell. II, 1, 25.

Abi quaerere ubi tuo jurando tuo satis sit subfidi.

Ita codex omnium veterrimus: unde sic locum extra aleam constituo:

Alibi quaere, ubi tuo jurando juri satis sit subfidi;

Hic apud nos, Alcëfimarche, con-fregisti tesseram.

Jurando juri, hoc est, *jurijurando*: ut Pleud. I, 2, 63.

Lanios qui item ut nos jurando jure malo quaerunt rem audi.

Ita scripti veteres: ubi corrigendum:

Lanios, qui item ut nos jurando jure male quaerunt rem, adi.

Jurando jure pro *Jurejurando*. Desinant igitur posthac huic *Jurando* ex Plauto patrocinari. Sane apud Terentium omnes, quos videlicet, versu licet invito, habent,

Ut si forte opus sit ad herum jus-jurandum mihi.

praeter unum Academicum, qui *Jure jurando*; quod egregie versum medebitur, si tollas hinc *Ad herum*:

Ut si forte opus sit jure jurando mihi

Non adposuisse: ut liquido possim.

Sed aliam viam & meliorem, immo rectissimam, insistemus: sic enim dedit Auctor,

Ut si forte opus sit ad herum jurato mihi.

Opus sit mihi jurato, ut opus est tibi transcurso. Hec. III, 4, 17.

In arcem transcurso opus est. Cui homini? Tibi.

Phorm. V, 8, 14.

Non opus est dicto. Tibi quidem, at scito huic opus.

Sic alibi *opus prolato, parato, tacito* &c. Plaut. Aſin. I, 1, 8.

Per Diem Fidium quaeris: jurato mihi

Video necesse esse eloqui, quicquid roges.

Amph. I, 1, 280.

Nam injurato scio plus credet mihi, quam jurato tibi.

Perf. III, 3, 11

Qui nisi jurato mihi nil ausus credere.

15 *Nova nunc religio in te istaec incessit cedo*] Turpe mendum in omnibus libris inolevit: *In te incessit*, quasi praeteritum esset ab *Incedo*. At praesens tempus est ab *Incesso*. Lego,

Nova nunc religio te istaec incessit cedo?

Incessit te metus, timor, religio &c. non in te.

17 *Pro Juppiter. m. quid?*] Ad-datur verbum est, ex o. l. s. ita ex

Repudiū quod consilium primum intenderam.

MY. *Nescio quid narres: d. ego quoque hinc ab dextera*

Venire me adsimulabo: tu, ut subservias

20

Orationi, utcumque opus, verbis vide.

MY. *Ego quid agas nihil intéllego: set, si quid est,*

Quod mea opera opus sit vobis, ut tu plus vides,

Manebo, ne quod vóstrum remorer cónmodum.

ACTUS IV. SCAENA IV.

CHREMES. MYSIS. DAVUS.

CH. *REVERTOR, postquam quae opus fuere ad nuptias*
Gnatae paravi, ut jubeam arceri. sit quid hoc?

Puer hercle est. mulier, tu adposuisti hunc? M. ubi illic est?

quid d. eliso, factaque synaloepha, versus procedet. FAERNUS. Ita & nostri, Quid est?

18 *Repudiū consilium quod primum intenderam]* Antiqui libri ita collocant,

Repudiū quod consilium p. i. FAERNUS. Ita & nostri, praeter tres recentiores.

21 *Utrumque opus sit]* Opus in Thefitotum occultatur. Lege, *Opus*. Vide ad Heaut. III, 3, 17.

23 *Aut tu plus vides]* Lege cum Guyeto, *Ut tu plus vides*. Certum quippe erat, non, cum *Aut*, dubium, Davum Myside longe callidiorem esse.

3 *Puer hercle est. mulier, tu adposuisti hunc? Ubi illic est?]* Versus justo longior est vel syllaba vel toto pede: unde plerique ex nostris, *Tun' posuisti hunc?* Sed hoc a correctoribus minus peritis. Lege,

Puer hercle est. mulier, tun' adposuisti? 'Ubi illic est?

Dele *Hunc*; quod, cum *Puer* est dixerit, facile abesse potest. vel etiam lege, *Tu adposuisti hunc?* ut editiones veteres habent. *Adposuisti*, ad januam. *Ad* (non absolute *Posuisti*) ut *Ad* 10 & 14.

& in hac Scaena, 24 & 34. Ceteram Iambicorum, qui inter Senarios praetibus septem incedant, cum ex corruptis Plauti locis creati sint, gratiam facimus eorum repertori.

6 *Quid turbas est apud forum? quid illic hominum litigant?]* Etiam hic versus ultra mensuram excurrit. Est qui refingat *est ad forum*. melius, opinor, Guyetus,

Quid turbas apud forum est: quid illic hominum litigant?

vel, *Quid illud hominum? ut Plautus Rud. I, 2, 60.*

Quid illud est, Scarpinio, Hominum secundum litus?

8 *Cur tu, obsecro, hic me solam? D. Quae est haec fabula?]* Plures & meliores e Nostris, concinnius:

Cur tu, obsecro, hic me solam? D. Hem, quae haec est fabula?

10 *Quem igitur rogem?]* Post quem, o. l. s. habent prouomen ego: quod in scansione in unam syllabam contrahendum, & per synaloepham abjiciendum est. FAERNUS.

Satin sanus es, qui me id rogitas? Quem ego igitur rogem?

Ita codices cum Faerni, tum nostri. Repone:

Satin sanus es, me qui id rogitas? Quem igitur rogem?

Vel istis ipsi satis hoc probant.

CH. *Non mihi responderis? M. nusquam est. vae miseræ mihi, Reliquit me homo, atque abiit. D. Di vobiscum fidem, Quid turbæ apud forum? quid illic hominum litigant? Tum annona carast. quid dicam aliud, nescio.*
 MY. *Cur tu obsecro hic me solam? D. hem! quæ hæc est fabula?*

Eho Mysis, puer hic unde est? quisve huc attulit?

MY. *Satin sinu's, me qui idrogites? D. quem igitur rogem? 10 Qui hic neminem alium videam.* CH. *miror, unde sit.*

DA. *Dictura es quod rogo? M. au. D. concede ad dexteram.*

MY. *Deltras: non tute ipse? D. verbum unum mihi, Prætereaquam quod te rogo, faxis cave.*

Quin dicis unde sit clare. M. a nobis. D. attate: 15

11 *Qui hic neminem alium video?]* Ita & Donatus; sed o. l. s. Terentii, *videam*. FAERNUS. *Videam, nostri quoque omnes.*

12 *D. Dicturam quod rogo?]* Liber Victorianus, *dicturam es*: alii omnes, *dicturam es*, itaque Priscianus citat libro xv. versus autem sustentatur vel abiectione *s ex es*, vel *d ex quod*. primo modo, secundus pes erit anapaestus, tertius jambus; altero, secundus erit jambus, tertius anapaestus. FAERNUS.

Dicturam es quod rogo? Unus ex Nostri: Dicturam quod rogo. Logo, Dicturam es.

13 *Verbum si mihi Unum, præterquam quod te rogo, faxis, cave]* Quinam, quaeso, hic sermo est, *Cave si faxis?* pro *Cave faxis*. Deinde omnes fere Nostri, *Prætereaquam*, non *Præterquam*. Unde facilis est loci restitutio:

Verbum unum mihi,

Prætereaquam quod te rogo, faxis cave.

Prætereaquam, præterquam; ut *Posteaquam*, postquam. Mutarunt hoc, ut alia, Magistelli; ne discipuli vetuste loqui discerent.

15 *D. Unde est? dicis clare. M. a vobis]* Non fere invenimus librum ul-

lum scriptum, qui non habeat, *a nobis*: quemadmodum etiam Donatus legit, ita dicens, *Quia a nobis, parum intelligebatur, hic addidit morem meretricis. ut vel sic intelligat senex*. hæc Donatus. Ceterum qui *a vobis* legunt, ex eo falsi sunt, quod *unde est*, acceperunt pro, *cujus est*, quod si ita intelligeretur, jam illud quod infra dicitur, *cedo, cuius puerum hic adposuisti?* ut geminatum, supervacaneum esset. Duo ergo Davum interrogare dicendum est; unum *unde sit puer*, id est ex cuius domo exportatus, ad quod Mysis respondet, *a nobis*, id est ex domo nostra: ut re vera erat; alterum, *cujum puerum adposuerit* ante aedes Simonis: ad quod illa respondet, *Pamphili*. quod vero Davus Mysidem, cum respondisset, *a nobis*, impudentiæ insinuat, ad id respicit, quod infra dicturus erat: *Quemne ego heri vidi ad vos adferri vesperi?* in eo enim videri vult eam accusare, quod puerum ut ipse vult credi suppositum Glycerio, adposuerit ante aedes Simonis, tanquam filium Pamphili. FAERNUS.

Male dicis. Unde est? dicis clare.

A nobis. Ah ah ah.

Vides, opinor, cum *Nobis ultimam*

Mirum vero, inpudenter mulier si facit

Meretrix. CH. ab Andria est haec, quantum intellego.

DA. Adeon videmur vobis esse idonei,

In quibus sic includatis? CH. veni in tempore.

DA. Propera adeo puerum tollere hinc ab janua:

20

Mane: cave quoquam ex istoc excessis loco.

MY. Di te eradicient: ita me miseram territas.

DA. Tibi dico ego, amon? M. quid vis? D. at etiam rogas?

Cedo, cum puerum hic adposuisti? dic mihi.

MY. Tu nescis? D. mitte id, quod scio: dic, quod rogo. 25

MY. Vestri. D. cuius nostri? M. Pamphili. D. hem, quid?

Pamphili?

MY. Eho, annon est? CH. recte ego nempe has fugi nuptias.

DA. O facinus animadvertendum. M. quid clamas?

DA. Quemne ego heri vidi ad vos adferri reperi?

MY. O hominem audacem. D. verum. vidi Cantharam

30

producat, *Ah ah eh* non Trisyllabon, sed Disyllabon esse. Repone-
re possis:

Male dixti. Undest? dic clare.

A nobis.

Male dixti est querentis & indignantis, ut *Bene dixti, Benefecisti*, gratias agentis. Eun. III, 1, 61.

Bene dixti: ac mi istuc non in mentem venerat.

& III, 2, 10.

*Ituran, Thais, quopiam es? E-
hem Parmeno;*

Bene facisti: hodie itura.

Atque hoc pacto versul quidem confules; sententiae vero parum propicias: cui nec *Maledicis* neque *Maledixti* fatis apte respondet. Donatum vide, qui hic haesitat, nec expedire se potest. Fuit, opinor, ab Austore:

Verbum unum mihi,

Praetereaquam quod, te rogo, facis cave.

Quin dicis undest clare. MY. a nobis. DA. attente.

Respondit Davus v. 9. Eho Myfis, unde est? Illa bis tergiver-

sata est, nec dum certum & clarum responsum dederat: ergo hic denuo ei praecipit, *Quin dicis undest clare*. Porro meliores ex nostris *Athakes* non ut in risu solet *Ha ha he*. Neque sane ullus hic ridendi locus est; si modo bene suas partes agat Davus. Lege *Attente*, quae interjectio est admirantis & conterriti, & ob rem subitam conturbati. Plaut. Epid. III, 4, 21.

Meam amicam audivi te esse mercatum. Attente.

(et alibi non semel.) Merc. II, 3, 31. *Attente: Meus pater hic quidem est.*

16 *Mirum vero inpudenter mulier si facit meretrix. Ab Andria est ancilla haec; quantum intellego* Prior versus toto pede ultra terminum vagatur. Repone:

Mirum vero inpudenter mulier si facit

Meretrix. Ab Andria est haec, quantum intellego.

Mulier meretrix, Plautus aliquoties: ut Merc. IV, 1, 19.

Quid, mulier? Mulier meretrix. Veron? Serio.

Suffarcinatam. M. Dis pol habeo gratiam,
Cum in pariundo aliquot adfuerunt liberae.

DA. Ne illa illum haut novit, cuius causa haec incipit.

Chremes, si adpositum puerum ante aedis viderit,
Suam gnatum non dabit: tanto hercle magis dabit.

35

CH. Non hercle faciet. D. nunc adeo, ut tu sis sciens,
Nisi puerum tollis, jam ego hunc in medicum viam
Provolum: teque ibidem pervolum in luto.

MY. Tu pol homo non es sobrius. D. fallacia

Alia aliam trudit. jam susurrari audio,

40

Civem Atticam esse hanc. CH. hem. D. coactus legibus

Eam uxorem ducet. M. Eho, obsecro, an non civis est?

CH. Foculdrum in malum insciens paene incidi.

DA. Quis hic loquitur? o Chremes, per tempus advenis.

Ausulta. C. audiivi jam omnia. D. anne haec tu omnia?

45

CH. Audiivi, inquam, a principio. D. audistini, obsecro? hunc

Turpillius apud Nonium v. Quaestl:

Mulier meretrix, quae me quaesi causa cognovisti sui.

Ancilla autem nihil confert sententiae; cum id ex vestitu constaret.

21 *Mane*. cave quoquam ex illo excessu loco] Est qui corrigit: *Mane*, cave tu quoquam: quia sensus, inquit, exigit, ut *Mane* raptim pronuntietur. Immo sensus exigit potius, ut mora fiat in *Mane*: quia jubet, ut Myfis in eodem loco moretur.

23 *Tibi ego dico annon?*] Venu-
lius Edd. vet. *Tibi dico ego annon?*

27 *Eho annon est?* *Responde ego semper fugi has nuptias*] Quomodo semper fugit, qui I, 1, 73. ultro ad Simonem venit, ut cum summa dote filiam Pamphilo uxorem daret: & postea III, 3. consensit ut hodie fierent nuptiae? Codex ex Nostriis unus *Semper has fugi*; duo cum editione vetere *Has semper fugi*. Repone:

Eho annon est? Responde ego nempte has fugi nuptias.

31 *Dis pol habeo gratias*] Duo ex Nostriis *Gratiam*. Recte & ex

more. Eunuch. I, 2, bis, *Est dis gratia*. Hec. III, 2, II. *Dis gratiam habeo*.

34 *Chremes*, si positum puerum ante aedis viderit] Nostri aliquot cum Edd. vet. *puerum positum*. Lego, ut antea bis, ter:

Chremes, si adpositum puerum ante aedis viderit.

37 *Ni puerum tollis*] O. l. s. *Ni*. f. FAERNUS. Nostri etiam *Ni*.

42 *Eho obsecro*] Donatus legit *an*, dicens esse interjectionem perturbationis mulieris. FAERNUS. Omnes nostri, *Eho*: & recte.

45 *Audiivi omnia*] Omnes fere libri & in his plerique antiquiorum, *audiivi jam omnia*. versu etiam id. postulante. FAERNUS.

In omnibus nostris deest *Jam*. Ceterum pro *An ne tu omnia*, plures & meliores nostri *An haec tu omnia*. Donatus: 'Aut ne pro non legitur, aut *Ne tu omnia*, ut *Ne* producat, & accipiat pro *Non*.' Atqui *Ne* productum nullum hic locum habet. Lego, *Anne haec tu omnia?*

Scelera, hanc jam oportet in cruciatum hinc dbrigi.

Hic est ille: non te credas Davoni ludere.

MY. *Me miseram: nil pol falsi dixi, mi senex.*

CH. *Novi omnem rem. est Sino intus? D. est. M. ne me attigas* 50

Scelste, si pol Glycerio non omnia haec.

DA. *Eho inepta, nescis quid sit actum? M. qui sciam?*

DA. *Hic focer est. alio pacto haut poterat fieri,*

Ut sciret haec, quae volumus. M. praediceres.

DA. *Hilum interesse censet, ex animo omnia,*

Ut fert natura, facias, an de industria?

55

47 *Obsecro. hem scelera]* Hem, ut supra monui, in fine versus fere semper sedem habet: ut & hic legendum:

Obsecro. hem

Scelera, hanc jam oportet.

Viderunt jam alii.

48 *Hic illic est]* Libri omnes & Donatus, hic est ille, & rō hic praecedenti versui in scanstione attribuitur. FAERNUS. Plerique etiam Nostri *Hic est ille*, & Priscianus p. 1114. tam editus quam manu scriptus.

50 *Novi rem omnem. sed est Sino intus? D. est]* L. s. o. novi omnem rem: particula vero sed, non est in antiquis libris: versus autem est dimeter iambicus. FAERNUS.

Ita hos versus ordinavit Faernus:

Novi omnem rem. Est Sino intus? Est.

Ne me attigas, scelste, si pol Glycerio non omnia haec.

ubi inter Senarios male Dimeter & Tetrameter locum occupant. Sed jam dudum correxerunt Guyetus, alique. *Attigas* Plautinum quoque est, Epid. V, 2, 58.

Ne attigas. Ostende vero. Na'o.

Non acquum facis.

Porro hinc intelligitur, Davum Myfidi osculum obtulisse.

52 *Quid sciam]* O. l. s. qui sciam, FAERNUS. Unus tantum & aliter ex nostris *Quid.*

54 *Ut sciret haec quae volumus. M. praediceres]* Hunc versum sustentamus dissolutione alterius ex diphthongis, quae in hoc versu sunt. FAERNUS.

Ut sciret haec quae volumus. Praediceres.

Faernus libris suis semper addidit, ex *Qua* vel *Prae* disyllabon facit. Desperaretur Terentius, si hoc & plura ejusmodi vera essent. Codex 900. annorum, nunc inter Academicos, *Volumus*. Recte; quod & alii ex conjectura dederunt.

55 *Paulum interesse censet, ex animo omnia, Ut fert natura, facias, an de industria?]* Donatus ad locum: *Paulum inter. ff; nove pro Multum: & est Ταλαιπωρία*. Sane & nove & mire; si *Paulum* idem significare queat ac *Multum*: praesertim ubi nullus sit ironiae locus. Et tamen verum est, quod Magister hic ex cathedra pronuntiat: aut in hac lectione *Paulum* perinde est ac *Multum*; aut sensu cassa est tota sententia. Pone enim, *Multum interesse censet?* & ille ipso sensus recte nascitur, quem prave accipiunt, qui legunt *Paulum*. Hoc tamen praetereunt, & consulto, opinor, dissimulant omnes, in quos incidit, Interpretes. Nos, si possumus, etiam hic suppetias Terentio feremus. Donatus iterum, *Ex animo omnia, ut fert natura,*

ACTUS IV. SCAENA V.

CRITO hospes. MYSIS. DAVUS.

CR. *IN* hác habitasse plátea dictumst Chrysidem,
 Quas sibi inhoneste optávit parere hic divítias,
 Potius quam honeste in pátria pauper viveret:
 Eius mórtē ea ad me lége redierunt bona.
 Set quos perconter vídeo. salvēte. M. óbsecro,
 Quem vídeo? estne hic Critó sobrinus Chrysidis?
 Is est. CR. o Mysis, sálve. M. sálvos sis Crito.

facias. Figura ἐπεξηγησῆς, nam quid est ex animo, nisi ut fert natura? Et haec sententia a Terentio ἰσχυρικῶς prolata est, quam Menander ἐπιδεικτικῶς posuit. Fallit primo Magister; cum ex animo dicit idem esse quod ut fert natura. Immo ex animo est prospere, ex animi sententia: ut fert natura, est sponte, forte, temere, oppositum τῇ de industria. Quod sequitur apud Donatum, Terentium quidem per Interrogationem, Menandrum autem per Affirmationem sententiam hanc protulisse; uterque affirmative dixerit, si sic legas:

Paulum interesse censeo, ex animo omnia,

Ut fert natura, facias, an de industria.

Sed vera lectio est, *Hilum interesse censes? Hilum interesse, hilum asferre*. Lucret. III, 881. Neque hilum Differre, an nullo fuerit jam tempore natus.

3 Quas se inhoneste optavit parere hic divítias] Ex o. l. s. & Donato geminamus pronomen se; pro parare autem, parere habent omnes libri antiquiores & aliqui alii, tam Terentii, quam Prisciani hunc locum citantis. atque ita ratio versus requirit. divítias autem, per synizesin coeuntibus vel duabus primis syllabis, vel duabus extremis, contrahitur in creticum: ita remanet

jambus in fine. atque hoc modo facpe ab Terentio & Plauto usurpatur haec dictio. FAERNUS.

3 Potiusquam in patria honeste] Ita & Donatus, & antiquiores libri Terentii. sed omnes alii, potiusquam honeste in patria. FAERNUS.

Duo quoque ex nostris recentiores honeste in patria. & sic Priscianus p. 647, & 1030. etiam scriptus. Ita quoque Val. Probus 1457. Suaviore sic sunt numeri. Sed aliud quid, sodes, vide. Quas optavit sese parere divítias, potius quam (se) vivere pauper. Fatens jam, in hac lectione pauperem dictum oportuisse, casu accusandi, Codex ex Regiis Chartaceus, sed e vetusto transcriptus,

Quas sibi inhoneste optavit parere hic divítias.

Hoc quidem posito, recte erit Pauper. Sibi parere divítias, ut Eun. V, 2, 32.

Ut solidum pauperem hoc mi beneficium, Chaerea.

Codices duo Bodlejani, qui sese agnoscunt, alia tamen via Syntaxis cavent,

Potius quam honeste in patria pauper viveret.

Et hoc etiam recte: ut Adel. I, 2, 23. Et tu illum tuum fineres nunc facere, potius quam faceret otiosior aetate. Utrumque nos amplectimur & sibi & viveret.

Ea res est: propterea nunc misera in moerore est. P. *My-*
sis, 10

Per omnis adjuro deos, numquam eam me deserturum;
Non, si capiundos mihi sciam esse inimicos omnis homines.
Hanc mi expetivi, contigit: conveniunt mores: valeant,
Qui inter nos discidium volunt: hanc, nisi mors, mi adimet
nemo.

MY. *Respiro.* P. *non Apollinis magis verum atque hoc respon-*
sum est. 15

Si poterit fieri, ut ne pater per me stetisse credat,
Quo minus haec fierent nuptiae, volo. set si id non poterit,
Id faciam, in proclivi quod est, per me stetisse ut credat.
Quis videor? C. *miser, aequae atque ego.* D. *consilium quaero.*
C. *fortis;*

Si quid conere. D. *hoc ego tibi profecto effectum reddam.* 20
PA. *Jam hoc opus est.* D. *quin jam habeo.* C. *quid est?* D. *huic,*
non tibi habeo, ne erres.

11 *Per omnis tibi adjuro deos, mea culpa hoc evenisse discidium, id*
numquam eam me deserturum [Tibi *estor deos.* & Ciceronis ad Atticum
redundat; nisi primam vel in *Omnis*, libro quarto: *Acerbissime discidium*
vel in *Adjuro* corripueris: quorum nostrum tulisse. FAERNUS. Recte
neutrum necesse est. Duo ex no- hoc: & sic ex nostris vetustiores.
stris, *Te adjuro*: unus, *Tibi juro*.
Deleatur *Tibi*. Plaut. Bacch. IV,
6, 8.

Taces? per omnis deos adjuro,
ni meum.

Men. IV, 2, 52.

Per Jovem deosque omnis adjuro,
uxor, satin hoc est tibi?

14 *Qui inter nos discidium volunt*]
Antiquissimi libri *discidium* per s &
& scriptum habent; unde conjici-
mus a *disiundo* venire *discidium*, sic-
ut ab *excindo*, *excidium*. quod ita
esse ipsa vocabuli hujus significatio
ostendit. usurpatur enim & hic &
alibi apud auctores non pro discor-
dia, in quem sensum necesse esset
hoc nomen accipi, si a *dislideo* ve-
niret, sed pro separatione violenta,
& abruptione duorum inter se con-
junctorum, quod & hic ipse locus
probat, & ille in Hecyra: *Nique*

15 CH. *Respiro*] Sic codices &
Faernus. Atqui hoc *Mytis* loquitur,
non Charinus: ut locum contem-
planti statim patebit. Ceterum Co-
dex C. C. *R/spiro*. Utrumvis re-
cte & eodem sensu. Heaut. II, 2,
12. Timeo. *Respira*.

19 *Quis videor?* C. *Miser aequae*
atque ego. D. *Consilium quaero.* C.
Fortis. P. *Scio quid conere*] Tan-
Faber, *At fortis*: nempe a Chari-
no hoc dictum putavit: quo posito,
sane meliuscule erit, quam vulgata
lectio. Sed aliud me & melius spe-
ro allaturum. Charinus non Pam-
philo hoc dicit, sed Davo, qui di-
xerat, *Consilium quaero*. Lige &
distingue: CH. *Fortis*; *Si quid co-*
nere. posterius Colon in vulgatis
Pamphilo assignatur. Perperam;
Pamphilus enim adhuc ita succen-
set Davo, ut nondum quicquam

CH. *Sat habeo. p. quid facies? cedo. d. dies mi hic ut satis sit vereor*

Ad agendum: ne vacuum esse me nunc ad narrandum credas: Proinde hinc vos amollimini: nam mi impedimento estis.

PA. *Ego hanc visam. d. quid tu? quo hinc te agis? c. verum vis dicam? d. immo etiam* 25

Narrationis incipit mi intium. c. quid me fiet?

DA. *Eho tu impudens, non satis habes, quod tibi disculam addo, Quantum huic promoveo nuptias? c. Dave, at tamen. d. quid ergo?*

CH. *Ut dicam. d. ridiculum. c. huc face ad me venias, siquid poteris.*

DA. *Quid veniam? nil habeo. c. at tamen siquid. d. age, veniam. c. si quid;* 30

Domi ero. d. tu, Myfis, dum exeo, parumper opperire hic.

MY. *Quapropter? d. ita facto est opus. m. matura. d. jam inquam hic adero.*

ei blandius dicat. Quin & Donatus hoc a Pamphilo abjudicat, & Charino assignat; & sic unus codex ex Nostri. *Fortis; si quid conere: hoc est, optimum consilium extundes, si modo nervos intendas, ut supra IV, 1, 49. Si advigilaveris. Eun. V, 9, 26. an. Difficile est. TH. Si quid contulit, novi te. Illud vero, Scio quid conere, plane absurdum. Quomodo enim vel Charinus vel Pamphilus praescire id posset? Cur etiam & postea alter interrogat, *Quid est?* alter, *Quid facies? cedo: si jam resciscerent? Ex pronuntiatione sciebant, Fortis, ut Tristis, veritus, meritus, coalitum esse ex Fortis es.**

22 c. *Sat habeo. p. quid facies cedo. d. dies hic mihi ut sit satis vereor*] Ita haec colloca ex l. s. *dies mihi hic ut satis sit vereor.* & versus procedit, qui est ejusdem generis cum superiore: aliter impeditus est. FAERNUS.

Nostri omnes, *Dies hic mi, non Dies mi hic.* Non flocci interest.

28 *Huc face ad me ut venias]*

Duo ex nostris vetustissimi, *Ad me venias, concinnius.*

31 *Dum exeo, parumper opperire me hic]* Peccat hoc in metri leges: ac licet vetustiores quoque nostri sic ordinent: vix crediderim a Faerno sic datum. Unus ex nostris, *Me parumper opperire hic.* Tres, *Parumper me opperire hic.* Hoc certe versui satisfact. Ejice tamen potius *Me*, quod sedem adeo incertam habet: neque eo hic opus est, cum dicat *Exeo*. Sic And. I, 4, 8. *Opperiar ut sciam, & alibi: absolute, non sequente accusativo.*

32 *Ita facto opus est]* Lego ex ratione versus & libro scripto, *ita facto est opus.* FAERNUS.

Nostri quidem omnes, *Facto opus est;* cui lectioni est qui faveat contra Faernum; sed ut versus, inquit, consulatur, inferendum *At.*

Quapropter ita facto opus est. m. At matura.

Sane optime versus consultum est: si consulere est jugulare. Quid? an opus est at corripit est in ea sede? ut fiat Pacon

ACTUS IV. SCAENA III.

MYSIS. DAVUS.

MY. *NILNE esse proprium cuiquam? Di vobiscum fidem:*
Summum bonum esse eras deputabam hunc Pamphilum,
Amicum, tutorem, virum in quovis loco
Paratum: verum ex eo nunc misera quem caput
La'o em? facile hic plus mali est, quam illic boni.
Set Davos exit. mi homo, quid istuc obsecro est?
Quo portas puerum? D. Mysis, nunc opus est tua

5

quartus, quomodo supra v. 8. *Potuerat*; infra, *Digitulo*, *Philosopho*? Non, opinor, hoc dicere sustinebit. Sed *Matura*, ait, nude positum languet frigetque. At ex cuius contagione friget? Non certe in Epidico friget V, 1, 27.

Oppetira dum effero ad te argentum. I. A. Matura. Ep. Domist.
 2 *Summum bonum esse heras putavi hunc Pamphilum* Quinque ex nostris cum Edd. vet. *Putabam*. Recte, Sic enim loquimur, cum postea nos deceptos esse intellegimus. Praeterea pes tertius integro verbo *Eras* constat, contra veterum Metricorum effatum. Repone,

Summum bonum esse eras deputabam hunc Pamphilum.

Esse eras anapaestus est. Hec. IV, 1, 9.

Tu virum me aut hominem deputas adeo esse?

3 *Amicum, amatorem, virum in quovis loco Paratum* Non placet illud *Amatorem*; quod minus est quam *Amicum*. Et si hic est *Amator*; Glycerium erit *meretrix*; prorsus contra fabulae argumentum. Lege ergo, vel Terentii causa, velint nolint Librarii,

Amicum, tutorem, virum in quovis loco,

ut supra de re eadem, I, 5, 6.

Te isti virum do, amicum, tutorem, patrem,

Infra IV, 5, 18.

Aliquem esse amicum & defensorem ei.

Amator in quovis loco paratus obsoene accipi possit.

5 *Quem capit dolorem?* Multi libri scripti, etiam antiqui, habent, *quem capit laborem?* ita legit & Donatus, licet variare videatur; ita & Engraphius, qui hic *laborem* accipi dicit pro *dolore*, sicut *periculum* pro *temptamento*. FAERNUS. Etiam ex nostris plures & meliores *Laborem*.

8 *Memoria atque astutia* Liber Vaticanus & Basilicanus, pro *memoria* habent *malitia*, & aliqui alii. ita legit & Eugraphius. In aliquibus corrupte legitur *militia*. FAERNUS. Donatus *Memoria*. Nostri codices, partim hoc, partim *Malitia*; quae verior lectio est. *Malitia*, calliditas, vassities.

12 *Quamobrem id tute non facis?*

Lege ob numeros meliores,

Quamobrem tute id non facis?

13 *Quia si forte opus ad eum furandum mihi* Post *opus*, deest verbum *fit*, quod in omnibus scriptis est, & videtur necessarium. FAERNUS,

Donatus ad locum: *Sic locutus est, ut explicari atque intellegi non possit; aut enim deest* *Sus*, ut *fit* *Surandum* pro *Susurandum*, aut ut vulgo dicitur *Suramentum*. Ex his apparet, nullum alibi locutionis huius exemplum Donato occurrisse:

Mihi ad hanc rem exprompta malitia atque astutia.

MY. *Quid nam inepturus?* D. *accipe a me hunc ocius,*

Atque ante nostram januam adpone. M. *obsecro,*

Humine? D. *ex ara hinc sime verbenas tibi,*

Atque eas substerne. M. *quomobrem tute id non facis?*

DA. *Quia si forte opus sit ad erum jurato mihi*

Non adposuisse, ut liquido possim. M. *intéllego:*

Nova nunc religio te istaec incessit cedo?

DA. *Move ocius te, ut quid agam porro, intéllegas.*

Pro Juppiter. M. *quid est?* D. *sponsae pater intervenit.*

neque sane crediderim vel Nostrum vel quemquam hominum sic locutum. Ratio enim & sensus communis non patitur, ut *Jurandum* valeat *Jusjurandum*, non magis quam ut *Familias* sit *Paterfamilias*. Hodie tamen ex Plauto auctoritatem, sed falso, petunt. Cistell. II, 1, 25. *Abi quaerere ubi tuo jurando tuo satis sit subsidi.*

In codex omnium veterrimus: unde sic locum extra aleam constituo: *Abibi quaere, ubi tuo jurando juri satis sit subsidi;* Hic apud nos, *Alcesimarche, con-fregisti tesseram.*

Jurando juri, hoc est, *jurijurando*: ut Pfeud. I, 2, 63.

Lanios qui item ut nos *jurando jure malo* quaerunt rem audi. Ita scripti veteres: ubi corrigendum:

Lanios, qui item ut nos jurando jure malo quaerunt rem, adi.

Jurando jure pro *Jurejurando*. Desinant igitur posthac huic *Jurando* ex Plauto patrocinari. Sane apud Terentium omnes, quos videlicet, versu licet invito, habent, *Ut si forte opus sit ad herum jusjurandum mihi.*

praeter unum Academicum, qui *Jure jurando*; quod egregie versum medebitur, si tollas hinc *Ad herum*:

Ut si forte opus sit jure jurando mihi

Non adposuisse: ut liquido possim.

Sed aliam viam & meliorem, immo rectissimam, insistemus: sic enim dedit Auctor,

Ut si forte opus sit ad herum jurato mihi.

Opus sit mihi jurato, ut opus est tibi transcurso. Hec. III, 4, 17.

In arcem transcurso opus est. Cui homini? Tibi.

Phorm. V, 8, 14.

Non opus est dicto. Tibi quidem, at scito huic opus.

Sic alibi *opus prolato, parato, tacito* &c. Plaut. Afin. I, 1, 8.

Per Diem Fidium quaeris: jurato mihi

Video necesse esse eloqui, quicquid roges.

Amph. I, 1, 280.

Nam injurato scio plus credet mihi, quam jurato tibi.

Perf. III, 3, 11

Qui nisi jurato mihi nil ausus credere.

15 *Nova nunc religio in te istaec incessit cedo*] Turpe mendum in omnibus libris inolevit: *In te incessit*, quasi praeteritum esset ab *Incedo*. At praesens tempus est ab *Incesso*. Lege,

Nova nunc religio te istaec incessit cedo?

Incessit te metus, timor, religio &c. non in te.

17 *Pro Juppiter. m. quid?*] Ad datur verbum est, ex o. l. s. ita ex

ACTUS IV. SCAENA III.

MYSIS. DAVUS.

MY. *NILNE esse proprium cuiquam? Di vobiscum fidem:*
Summum bonum esse eras deputabam hunc Pamphilum,
Amicum, tutorem, virum in quovis loco
Paratum: verum ex eo nunc misera quem capis
Laebem? facile hic plus mali est, quam illic boni.
Set Davos exit. mi homo, quid istuc obsecro est?
Quo portas puerum? D. Mysis, nunc opus est tua

5

quartus, quomodo supra v. 8. *Potuerat*; infra, *Digitulo*, *Philosopho*? Non, opinor, hoc dicere sustinebit. Sed *Matura*, ait, nude positum languet frigetque. At ex ejus contagione friget? Non certe in Epidico friget V, 1, 27.

Oppetere dum effero ad te argentum. EA. Matura. EP. Domist.
 2 *Summum bonum esse heras putavi hunc Pamphilum*] Quinque ex nostris cum Edd. vett. *Putabam*. Recte. Sic enim loquimur, cum postea nos deceptos esse intellegimus. Praeterea pes tertius integro verbo *Eras* constat, contra veterum *Metricorum* effatum. Repone,

Summum bonum esse eras deputabam hunc Pamphilum.
Esse eras anapaestus est. Hec. IV, 1, 9.

Tum virum me aut hominem deputas adeo esse?

3 *Amicum, amatorem, virum in quovis loco Paratum*] Non placet illud *Amatorem*; quod minus est quam *Amicum*. Et si hic est *Amator*; *Glycerium erit meretrix*; prorsus contra fabulae argumentum. Lege ergo, vel *Terentii* causa, vellent nolint *Librarii*,

Amicum, tutorem, virum in quovis loco,
 ut supra de re eadem, I, 5, 6.

Te isti virum do, amicum, tutorem, patrem,
 Infra IV, 5, 18.

Aliquem esse amicum & defensorem ei.

Amator in quovis loco paratus obsecro accipi possit.

5 *Quem capis dolorem?*] Multi libri scripti, etiam antiqui, habent, *quem capis laborem?* ita legit & Donatus, licet variare videatur; ita & Engraphius, qui hic *laborem* accipi dicit pro *dolore*, sicut *periculum* pro *temptamento*. FAERNUS. Etiam ex nostris plures & meliores *Laborem*.

8 *Memoria atque astutia*] *Liber Vaticanus & Basilicanus*, pro *memoria* habent *malitia*, & aliqui alii. ita legit & Eugraphius. in aliquibus corrupte legitur *malitia*. FAERNUS. Donatus *Memoria*. Nostri codices, partim hoc, partim *Malitia*; quae verior lectio est. *Malitia*, calliditas, vassities.

12 *Quamobrem id tute non facis*] *Lege ob numeros meliores,*
Quamobrem tute id non facis?

13 *Quia si forte opus ad eum jurandum mihi*] Post opus, deest verbum *fit*, quod in omnibus scriptis est. & videtur necessarium. FAERNUS,

Donatus ad locum: *Sic locutus est, ut explicari atque intellegi non possit; aut enim deest Jus, ut fit Jurandum pro Jusjurandum, aut ut vulgo dicitur Juramentum.* Ex his apparet, nullum alibi locutionis hujus exemplum Donato occurrisse:

Mihi ad hanc rem exprompta malitia atque astutia.

MY. *Quid nam incepturus?* D. *accipe a me hunc ocius,*

Atque ante nostram januam adpone. M. *obsecro,*

Humine? D. *ex ara hinc sime verbenas tibi,*

Atque eas substerne. M. *quámobrem tute id non facis?*

DA. *Quia si forte opus sit ad erum jurató mihi*

Non adposuisse, ut liquido possim. M. *intéllego:*

Nova nunc religio te istaec incessit cedo?

DA. *Move ocius te, ut quid agam porro, intéllegas.*

Pro Juppiter. M. *quid est?* D. *spónsae pater intérvénit.*

neque sane crediderim vel Nostrum vel quemquam hominum sic locutum. Ratio enim & sensus communis non patitur, ut *Jurandum* valeant *Jusjurandum*, non magis quam ut *Familias* sit *Paterfamilias*. Hodie tamen ex Plauto auctoritatem, sed falso, petunt. Cistell. II, 1, 25.

Abi quaerere ubi tuo jurando tuo satis sit subsidi.

Ita codex omnium veterissimus: unde sic locum extra aleam constituo:

Abi quaere, ubi tuo jurando juri satis sit subsidi;

Hic apud nos, Alcésimarche, confregisti iſſeram.

Jurando juri, hoc est, *jurijurando*: ut Pseud. I, 2, 63.

Lanios qui item ut nos jurando jure malo quaerunt rem audt.

ita scripti veteres: ubi corrigendum:

Lanios, qui item ut nos jurando jure malo quaerunt rem, adi.

Jurando jure pro Jurejurando.

Definant igitur posthac huic *Jurando* ex Plauto patrocinari. Sane apud Terentium omnes, quos videlicet codices, versu licet invito, habent,

Ut si forte opus sit ad herum jusjurandum mihi.

praeter unum Academicum, qui *Jure jurando*; quod egregie versul medebitur, si tollas hinc *Ad herum*:

Ut si forte opus sit jure jurando mihi

Non adposuisse: ut liquido possim.

Sed aliam viam & meliorem, immo rectissimam, insitemus: sic enim dedit Auctor,

Ut si forte opus sit ad herum jurato mihi.

Opus sit mihi jurato, ut *opus est tibi transcurso*. Hec. III, 4, 17.

In arcem transcurso opus est. Cui homini? Tibi.

Phorm. V, 8, 14.

Non opus est dicto. Tibi quidem, at scito huic opus.

Sic alibi *opus prolato, parato, tacito* &c. Plaut. Afin. I, 1, 8.

Per Dium Fidium quaeris: jurato mihi

Video necesse esse loqui, quicquid rogas.

Amph. I, 1, 280.

Nam injurato scio plus credes mihi, quam jurato tibi.

Perf. III, 3, 11

Qui nisi jurato mihi nil ausus credere.

15 *Nova nunc religio in te istaec incessit cedo*] Turpe mendum in omnibus libris inolevit: *In te incessit*, quasi praeteritum esset ab *Incedo*. At praefens tempus est ab *Incesso*. Lege,

Nova nunc religio te istaec incessit cedo?

Incessit te metus, timor, religio &c. non in te.

17 *Pro Juppiter. m. quid?*] Ad-

datur verbum est, ex o. l. s. ita ex

Repudio quod consilium primum intenderam.

MY. *Nescio quid narres: d. ego quoque hinc ab dextera*

Venire me adsimulabo: tu, ut subservias

20

Orationi, utcumque opus, verbis vide.

MY. *Ego quid agas nihil intéllego: set, si quid est,*

Quod mea opera opus sit vobis, ut tu plus vides,

Mantebo, ne quod vóstrum remorer commodum.

ACTUS IV. SCAENA IV.

CHREMES. MYSIS. DAVUS.

CH. *REVERTOR, postquam quae opus fuere ad nuptias
Gnatae paravi, ut iubeam accersi. set quid hoc?*

Puer hercle est. mulier, tu adposuisti hunc? m. ubi illic est?

quid d, eliso, factaque synaloepha,
versus procedet. FAERNUS. Ita
& nostri, *Quid est?*

18 *Repudio consilium quod pri-*
imum intenderam] Antiqui libri ita
collocant,

Repudio quod consilium p. i.
FAERNUS. Ita & nostri, prae-
ter tres recentiores.

21 *Uscumque opus sit]* Opus in
Thesi totum occultatur. Lege, *Opus*.
Vide ad Heaut. III, 3, 17.

23 *Aut tu plus vides]* Lege cum
Guyeto, *Ut tu plus vides*. Certum
quippe erat, non, cum *Aut*, du-
bium, Davum Myside longe calli-
diorem esse.

3 *Puer hercle est. mulier, tun*
adposuisti hunc? Ubi illic est?] Ver-
sus iusto longior est vel syllaba vel
toto pede: unde plerique ex no-
stris, *Tun' posuisti hunc?* Sed hoc
a correctoribus minus peritis. Lege,

Puer hercle est. mulier, tun' ad-
posuisti? Ubi illic est?

Dele *Hunc*; quod, cum *Puer* est
dixerit, facile abesse potest. vel
etiam lege, *Tu adposuisti hunc?* ut
editiones veteres habent. *Adposui-*
sti, ad januam scil. (non absolute
Posuisti) ut supra IV, 3, 10 & 14.

& in hac Scaena, 24 & 34. Ce-
terum Iambicorum, qui inter Sena-
rios pedibus septem incedant, cum
ex corruptis Plauti locis creati sint,
gratiam facimus eorum repertori.

6 *Quid turbas est apud forum?*
quid illic hominum litigant?] Etiam
hic versus ultra mensuram excur-
rit. Est qui resingat *est ad forum*.
melius, opinor, Guyetus,

Quid turbas apud forum est: quid
illic hominum litigant?]
vel, *Quid illud hominum? ut Plau-*
tus Rud. I, 2, 60.

Quid illud est, Scarpnio,
Hominum secundum litus?

8 *Cur tu, obsecro, hic me solam?*
D. *Quae est haec fabula?]* Plures
& meliores e Nostris, concinnas:

Cur tu, obsecro, hic me solam?
D. *Hem, quae haec est fabula?*

10 *Quem igitur rogem]* Post quem,
o. l. s. habent prouomen ego: quod
in scanione in unam syllabam con-
trahendum, & per synaloepham
abjiciendum est. FAERNUS.

Satin sanus es, qui me id rogi-
tas? Quem ego igitur rogem?
Ita codices cum Faerni, tum no-
stri. Repone:

Satin sanus, me qui id rogitas?
Quem igitur rogem?
Vel istus ipsi satis hoc probant.

CH. *Non mihi respondes? m. nusquam est. vae miseræ mihi, Reliquit me homo, atque abiit. d. Di vostram fidem, 5 Quid turbæ apud forum? quid illic hominum litigant? Tum annona cara est. quid dicam aliud, nescio.*
 MY. *Cur tu obsecro hic me solum? d. hem! quæ hæc est fabula?*

Eho Mysis, puer hic inde est? quisve huc attulit?
 MY. *Satin sinu's, me qui id rogites? d. quem igitur rogem? 10 Qui hic neminem alium videam.* CH. *miror, unde sit.*
 DA. *Dictura es quod rogo? m. ai. d. concede ad dexteram.*
 MY. *Dexteras: non tute ipse? d. verbum unum mihi, Prætereaquam quod te rogo, faxis cave. Quin dicis unde sit clare. m. a nobis. d. attate: 15*

11 *Qui hic neminem alium video?]* Ita & Donatus; sed o. l. s. Terentii, *videam*. FAERNUS. *Videam, nostri quoque omnes.*

12 *d. Dicturam quod rogo?]* Liber Victorianus, *dicturam es*: alii omnes, *dicturam es*, itaque Priscianus citat libro xv. versus autem sustentatur vel abiectione *s ex es*, vel *d ex quod*. primo modo, secundus pes erit anapaestus, tertius jambus; altero, secundus erit jambus, tertius anapaestus. FAERNUS.

Dicturam es quod rogo? Unus ex Nostri: Dicturam quod rogo. Logo, Dictura es.

13 *Verbum si mihi Unum, præterquam quod te rogo, faxis, cave]* Quinam, quaeso, hic sermo est, *Cave si faxis?* pro *Cave faxis*. Deinde omnes fere Nostri, *Prætereaquam*, non *Præterquam*. Unde facilis est loci restitutio:

Verbum unum mihi, Prætereaquam quod te rogo, faxis cave.

Prætereaquam, præterquam; ut *Posteaquam*, postquam. Mutant hoc, ut alia, Magistelli; ne discipuli vetuste loqui discerent.

15 *d. Unde sit? dic clare. m. a vobis]* Non fere invenimus librum ul-

lum scriptum, qui non habeat, *a nobis*: quemadmodum etiam Donatus legit, ita dicens, *Quia a nobis, parum intelligebatur, hic addidit morem meretricis. ut vel sic intelligat senex*. hæc Donatus. Ceterum qui *a vobis* legunt, ex eo falsi sunt, quod *unde est*, acceperunt pro, *cujus est*, quod si ita intelligeretur, jam illud quod infra dicitur, *cedo, cuius puerum hic adposuisti?* ut geminatum, supervacaneum esset. Duo ergo Davum interrogare dicendum est; unum *unde sit puer*, id est ex cuius domo exportatus, ad quod Mysis respondet, *a nobis*, id est ex domo nostra: ut re vera erat; alterum, *cujum puerum adposuerit* ante aedes Simonis: ad quod illa respondet, *Pamphili*. quod vero Davus Mysidem, cum respondisset, *a nobis*, impudentiæ insinuat, ad id respicit, quod infra dicturus erat: *Quemne ego heri vidi ad vos adferri vesperi?* in eo enim videri vult eam accusare, quod puerum ut ipse vult credi suppositum Glycerio, adposuerit ante aedes Simonis, tanquam filium Pamphili. FAERNUS.

Male dicis. Unde sit? dic clare. A nobis. Ah ah ah.
 Vides, opinor, cum *Nobis* ultimam

Mirum vero, inpudenter mulier si facit

Meretrix. CH. ab Andria est haec, quantum intellego.

DA. *Adeo videmur vobis esse idonei,*

In quibus sic inludatis? CH. veni in tempore.

DA. *Propera adeo puerum tollere hinc ab janua:*

20

Mane: cave quoquam ex istoc excessis loco.

MY. *Di te eradicient: ita me miseram territas.*

DA. *Tibi dico ego, amon? M. quid vis? D. at etiam rogas?*

Cedo, cum puerum hic adposuisti? dic mihi.

MY. *Tu, nescis? D. mitte id, quod scio: dic, quod rogo.*

25

MY. *Vestri. D. cuius nostri? M. Pamphili. D. hem, quid?*

Pamphili?

MY. *Eho, annon est? CH. recte ego nempe has fugi nuptias.*

DA. *O facinus animadvertendum. M. quid clamitas?*

DA. *Quemne ego heri vidi ad vos adferri reperi?*

MY. *O hominem audacem. D. verum. vidi Cantharam*

30

producat, *Ah ah eh non Trisyllabon, sed Disyllabon esse. Repone-
re possis:*

Male dixti. Undest? dic clare.

A nobis.

*Male dixti est querentis & indi-
gnantis, ut Bene dixti, Benefecisti,
gratias agentis. Eun. III, 1, 61.*

*Bene dixti: ac mi istuc non in
mentem venerat.*

& III, 2, 10.

*Ituran, Thais, quopiam es? E-
hem Parmeno;*

Bene fecisti: hodie itura.

Atque hoc pacto versul quidem con-
sules; sententiae vero parum pro-
spices: cui nec *Maledicis* neque
Maledixti satis apte respondet. Do-
natum vide, qui hic haesitat, nec
expedire se potest. Fuit, opinor,
ab Autore:

Verbum unum mihi,

*Prastereaquam quod, te rogo, fa-
xis cave.*

*Quin dicis undest clare. MY. a no-
bis. DA. attate.*

*Rogaverat Davus v. 9. Eho Myfis,
quor hic undest? Illa bis tergiver-*

fata est, nec dum certum & clarum
respondum dederat: ergo hic denuo
ei praecipit, *Quin dicis undest clare.*
Porro meliores ex nostris *Ahahs*:
non ut in risu solet *Ha ha ha*. Ne-
que sane ullus hic ridendi locus est;
si modo bene suas partes agat Da-
vus. Lege *Attate*, quae interje-
ctio est admirantis & conterriti, &
ob rem subitam conturbati. Plaut.
Epid. III, 4, 21.

*Meam amicam audiui te esse mer-
catum. Attate.*

(etalibi non semel.) Merc. II, 3, 31.
Attate: Meus pater hic quidem est.

16 *Mirum vero inpudenter mulier
si facit meretrix. Ab Andria est
ancilla haec, quantum intellego]*
Prior versus toto pede ultra termi-
num vagatur. Repone:

*Mirum vero inpudenter mulier si
facit.*

*Meretrix. Ab Andria est haec,
quantum intellego.*

Mulier meretrix, Plautus aliquo-
ties: ut Merc. IV, 1, 19.

*Quid, mulier? Mulier meretrix.
Veron? Serio.*

Suffarcinatam. M. *Dis pol habeo gratiam,*
Cum in pariundo aliquot adfuerunt liberae.

DA. *Ne illa illum haut novit, cuius causa haec incipit.*

Chremes, si adpositum puerum ante aedis viderit,
Suam gnatum non dabit: tanto hercle magis dabit.

35

CH. *Non hercle faciet.* D. *nunc adeo, ut tu sis sciens,*
Nisi puerum tollis, jam ego hunc in medidm viam
Provolvam: teque ibidem pervolvam in luto.

MY. *Tu pol homo non es sobrius.* D. *fallacia*

Alia aliam trudit. jam susurrari audio,

40

Civem Atticam esse hanc. CH. *hem.* D. *coactus legibus*
Eam uxorem ducet. M. *eho, obsecro, an non civis est?*

CH. *Jocularium in malum insciens paene incidi.*

DA. *Quis hic loquitur? o Chremes, per tempus advenis.*

Ausultq. c. audiui jam omnia. D. *anne haec tu omnia?*

45

CH. *Audiui, inquam, a principio.* D. *audistin, obsecro? hem*

Turpilius apud Nonium v. Quaestl:

Mulier meretrix, quas me quas-
si causa cognovit sui.

Asilla autem nihil confert sententiae; cum id ex vestitu constaret.

21 *Mane, cave quoquam ex illoc excessu loco* Est qui corrigit: *Mane, cave tu quoquam:* quia sensus, inquit, exigit, ut *Mane* raptim pronuntietur. Immo sensus exigit potius, ut mora fiat in *Mane:* quia jubet, ut *Mytis* in eodem loco moretur.

23 *Tibi ego dico annon?* Venerius Edd. vett. *Tibi dico ego annon?*

27 *Eho annon est? Resse ego semper fugi has nuptias* Quomodo semper fugit, qui I, 1, 73. ultro ad Simonem venit, ut cum summa dote filiam Pamphilo uxorem daret: & postea III, 3. consensit ut hodie fierent nuptiae? Codex ex Nostriis unus *Semper has fugi;* duo cum editione veteri *Has semper fugi.* Repone:

Eho annon est? Resse ego nempse has fugi nuptias.

31 *Dis pol habeo gratias* Duo ex Nostriis *Gratiam.* Recte & ex

more. Eunuch. I, 2, bis, *Est dis gratia.* Hec. III, 2, II. *Dis gratiam habeo.*

34 *Chremes, si postum puerum ante aedis videris* Nostri aliquot cum Edd. vett. *puerum postum.* Lege, ut antea bis, ter:

Chremes, si adpositum puerum ante aedis videris.

37 *Ni puerum tollis* O. l. s. *Ni si.* FAERNUS. Nostri etiam *Nisi.*

42 *Eho obsecro* Donatus legit *an,* dicens esse interjectionem perturbatae mulieris. FAERNUS. Omnes nostri, *Eho:* & recte.

45 *Audiui omnia* Omnes fere libri & in his plerique antiquiorum, *audiui jam omnia.* versu etiam id, postulante. FAERNUS.

In omnibus nostris deest *Jam.* Ceterum pro *An ne tu omnia,* plures & meliores nostri *An haec tu omnia.* Donatus: *Aut ne pro non* 'legitur, aut *Ne tu omnia,* ut *Ne* 'producatur, & accipiat pro *Non.* Atqui *Ne* productum nullum hic locum habet. Lego, *Anne haec tu omnia?*

Scelera, hanc jam oportet in cruciatum hinc abripi.

Hic est ille: non te credas Davon lédere.

MY. *Me miseram: nil pol falsi dixi, mi senex.*

CH. *Novi omnem rem. est Simo intus? D. est. M. ne me attigas* 50

Scelste, si pol Glycerio non omnia haec.

DA. *Eho inepta, nescis quid sit actum? M. qui sciam?*

DA. *Hic sôcer est. alio pãto haut poterat fieri,*

Ut sciret haec, quae volumus. M. praediceres.

DA. *Hilum interesse censes, ex animo omnia,*

Ut fert natura, facias, an de industria?

55

47 *Obsecro. hem scelera*] Hem, ut supra monui, in fine versus fere semper sedem habet: ut & hic legendum:

Obsecro. hem

Scelera, hanc jam oportet.

Viderunt jam alii.

48 *Hic illic est*] Libri omnes & Donatus, hic est ille, & rō hic praecedenti versui in scanſione attribuitur. FAERNUS. Plerique etiam Nostri *Hic est ille*, & Priscianus p. 1114. tam editus quam manu scriptus.

50 *Novi rem omnem. sed est Simo intus? D. est*] L. s. o. *novi omnem rem*: particula vero *sed*, non est in antiquis libris: versus autem est dimeter iambicus. FAERNUS.

Ita hos versus ordinavit Faernus:

Novi omnem rem. Est Simo intus? Est.

Ne me attigas, scelste, si pol Glycerio non omnia haec.

ubi Inter Senarios male Dimeter & Tetrameter locum occupant. Sed jam dudum correxerunt Guyetus, alique. *Attigas* Plautinum quaque est, Epid. V, 2, 58.

Ne attigas. Ostende vero. Nō.

Non arguam facis.

Porro hinc intelligitur, Davum Myſidi osculum obtulisse.

52 *Quid sciam*] O. l. s. *qui sciam*, FAERNUS. Unus tantum & alter

54 *Ut sciret haec quae volumus. M. praediceres*] Hunc versum sustentamus dissolutione alterius ex diphthongis, quae in hoc versu sunt, FAERNUS.

Ut sciret haec quae volumus. Praediceres.

Faernus libris suis semper additus, ex *Qua* vel *Prae* disyllabon facit. Despueretur Terentius, si hoc & plura ejusmodi vera essent. Codex 900. annorum, nunc inter Academicos, *Volumus*. Recte; quod & alii ex conjectura dederunt.

55 *Paulum interesse censes, ex animo omnia, Ut fert natura, facias, an de industria?*] Donatus ad locum: *Paulum interesse; nove pro Multum: Est Tanavvovis οχημα*. Sane & nove & mire; si *Paulum* idem significare queat ac *Multum*: praesertim ubi nullus sit ironiae locus. Et tamen verum est, quod Magister hic ex cathedra pronuntiat: aut in hac lectione *Paulum* perinde est ac *Multum*; aut sensu cassa est tota sententia. Pone enim, *Multum interesse censes?* & ille ipse sensus recte nascitur, quem prave accipiunt, qui legunt *Paulum*. Hoc tamen praetereunt, & consulto, opinor, dissimulant omnes, in quos incidi, Interpretes. Nos, si possumus, etiam hic suppetias Terentio feremus. Donatus iterum, *Ex animo omnia, ut fert natura,*

ACTUS IV. SCAENA V.

CRITO hospes. MYSTIS. DAVUS.

CR. *IN* hâc habitasse plâtea dictumst Chrysidem,
 Quas sibi inhoneste optavit parere hic divitias,
 Potius quam honeste in patria pauper viveret:
 Eius morte ea ad me lege redierunt bona.
 Set quos perconter video. salвете. M. obsecro,
 Quem video? estne hic Crito sobrinus Chrysidis?
 Is est. CR. o Mystis, sâlve. M. sâlvo sis Crito.

facias. *Figura ἐπεξηγησας, nam quid est ex animo, nisi ut fert natura? Et haec sententia a Terentio ἐπισηματικῶς prolata est, quam Menander ἐπιδεικτικῶς posuit.* Fallit primo Magister; cum ex animo dicit idem esse quod ut fert natura. Immo ex animo est prospere, ex animi sententia: ut fert natura, est sponte, forte, temere, oppositum τῇ de industria. Quod sequitur apud Donatum, Terentium quidem per Interrogationem, Menandrum autem per Affirmationem sententiam hanc protulisse; utque affirmative dixerit, si sic legas:

Paulum interesse censeo, ex animo omnia,

Ut fert natura, facias, an de industria.

Sed vera lectio est, *Hilum interesse censes? Hilum interesse, hilum asferre.* Lucret. III, 881. Neque hilum differre, an nullo fuerit jam tempore natus.

2 *Quas se inhoneste optavit parere hic divitias.* Ex o. l. s. & Donato geminamus pronomen *se*; pro *parare* autem, *parere* habent omnes libri antiquiores & aliqui alii, tam Terentii, quam Prisciani hunc locum citantis. atque ita ratio versus requirit. *divitias* autem, per synizesin cœuntibus vel duabus primis syllabis, vel duabus extremis, contrahitur in creticum: ita remanet

jambus in fine. atque hoc modo facpe ab Terentio & Plauto usurpatur haec dictio. FAERNUS.

3 *Potiusquam in patria honeste.]* Ita & Donatus, & antiquiores libri Terentii. sed omnes alii, *potiusquam honeste in patria.* FAERNUS.

Duo quoque ex nostris recentiores *honeste in patria.* & sic Priscianus p. 647, & 1030. etiam scriptus. Ita quoque Val. Probus 1457. Suviores sic sunt numeri. Sed aliud quid, sodes, vide. *Quas optavit sese parere divitias, potius quam (se) vivere pauper.* Fateris jam, in hac lectione *pauperem* dictum oportuisse, casu accusandi, Codex ex Regiis Chartaceus, sed e vetusto transcriptus,

Quas sibi inhoneste optavit parere hic divitias.

Hoc quidem posito, recte erit *Pauper. Sibi parere divitias*, ut Eun. V, 2, 52.

Ut solidum parerem hoc mi beneficium, Chaerea.

Codices duo Bodlejani, qui *se* se agnoscunt, alia tamen via Syntaxi cavent,

Potius quam honeste in patria pauper viveret.

Et hoc etiam recte: ut Adel. I, 2, 23. *Et tu illum tuum fineres nunc facere, potius quam faceret alienior aetate.* Utrumque nos amplectimur & sibi & viveret.

'*Ut beneficium verbis inquit didum, nunc re comprobet.* 5
CH. *Vide quam iniquus sis prae studio: dum id efficias quod cupis,*

*Néque modum benignitatis, néque quid me ores, cogitas:
Nam si cogitis, remittas jam me onerare injuriis.*

SI. *Quibus?* CH. *at rogitas? perpulisti me, homini ut adolescentulo,*

'*In alio occupato amore, abhorrenti ab re uxoria,* 10
*Filiam darem in seditionem, atque in incertas nuptias;
Eius labore atque eius dolore gnato ut medicarer tuo:*

'*Impetrasti: incépi: dum res tulit. nunc non fíet: feras.*

'*Illam hinc civem esse atunt: puer est natus: nos missos face.*

SI. *Pér ego te deos oro, ut ne illis animum inducas credere,* 15

Quibus id maxime utilest, illum esse quam deterrimum.

Nuptiarum gratia haec sunt fácta atque incepta omnia.

6 *Dum efficias id quod cupis*] O. l. s. et Donatus, *dum id efficias*. FAERNUS.

Vide quam iniquus sis prae studio, dum id efficias quod cupis:

Prava hic distinctio invaluit, sententiae detrimento. Tu sic interpunge,

Vide quam iniquus sis prae studio: dum id efficias quod cupis,

Néque modum benignitatis &c.

9 *Quibus? Ah rogitas? perpulisti me, ut homini adolescentulo*] Omnes nostri *ut rogitas?* ut Hec. IV, 1, 11. & alibi. Legendum etiam, *Homini ut*, non *ut homini*.

11 *Filiam darem in seditionem atque incertas nuptias*] O. l. s. & Donatus, *filiam ut darem*. quod si recipimus, particula *ut*, vel hic, vel supra, superfluit, & tantum ad majorem expressionem posita est. praeterea omnes fere l. s. & maxime antiqui habent, *atque in incertas*. qua lectione admissa, in abjiciendum in scanfione est. ut in Eunuchis: *In hanc nostrum plateau*. FAERNUS.

Filiam ut darem. Valeant libri omnes, potius quam ut Terentius

prae oblivione bis dederit *Ut. Lege, Filiam darem*, ut Edd. pleraeque habent.

17 *Fícta atque incepta omnia*] Chartaceus noster *Fácta*; & a prima manu duo alii; postea interpolatum *Fícta*. Vera lectio est *Fácta*; ut v. sequente, *Ubi en causa, quamobrem id faciunt*: non *Quamobrem id faciunt*. Videre hoc, vel ex conjectura, alii.

19 *Erras: cum Davo egomet vidi surgentem ancillam. Scio*] Lege numerosius: *Vidi ancillam surgentem*. Ita solet Noster, *Ancilla*, accentu in syllaba media.

20 CH. *At vero vultu, cum ibi me adesse neuter tum praesenserat*] Hic versus in libro Bembino incipit a dictione *at*: ceterum in scanfione ea particula in finem praecedentis versus rejicitur. quod vero sequitur *neuter tum*, conjicit Lolgius legendum *neuter dum*. quod nobis maxime placet, hoc tamen addimus, videri nobis legendum esse, *persenserat*. FAERNUS.

Tolle illud At: obest enim potius quam prodest. Lolgius *neuter*

Ubi ea causa, quâniobrem haec faciunt, erit adempta his; definent.

CH. *'Erras: cum Davo egomet vidi ancillam jurgantem. s. scio.*

CH. *'Vero vultu; cum tibi me adesse neuter tum praesenserat. 20*

SI. *'Credo; et id futurum Davos dudum praedixit mihi:*

'Et nescio qui tibi sum oblitus hodie, ut volui, dicere.

ACTUS V. SCAENA II.

DAVUS. CHREMES. SIMO. DROMO.

DA. *'ANIMO nunc iam otioso esse impero. CH. hem Davom tibi.*

SI. *'Unde egreditur? D. meo praefidio atque hospitis. s. quid illud mali est?*

DA. *'Ego commodiorem hominem, adventum, tempus, non vidi. s. scelus,*

dum, id est, neuter adhuc. Atqui Codicum omnium lectio, Tum, eodem prorsus sensu est. Tum, cum, passim: & nonnumquam Cum, tum. Ovid. Triit. III, 3, 53.

Cum patriam amisi, tum me per-riisse putato.

Ergo recte Tum: quasi dixerit, Tum, cum neuter praesenserat ibi me ad-esse.

21 Credo, & id fasturas Davos dudum praedixit mihi] Quid, obsecro, fasturas? Praecessit, Si vidisse ancillam cum Davo jurgantem. Anne hoc praedixit Davus? aut, si fecisset, Fasturas hic ullam Syntaxin habet? Supra v. 18. habuimus, Quamobrem haec faciunt: nunc ex multis unum fit, Id fasturas. Re-ponere,

Credo, & id futurum Davos dudum praedixit mihi.

Nempe puerum delatum iri ante ostium. III, 2, 27.

Sed nihilo secius vox puerum huc deferent ante ostium:

Id ego jam nunc tibi, ero, renuntio futurum, ut sis sciens.

Vide haec, Id futurum renuntio;

Id futurum praedixit. Non verbum addam.

22 Et nescio qui tibi sum oblitus hodie, ac volui, dicere] Lege, Et nescio qui: Nescio quomodo oblitus sum tibi dicere, id quod Davus mihi praedixerat. Ac volui, Donatus explicat Contra quam volui. Mira vero Magistrorum auctoritas: Paulum, cum ipsis placet, erit idem quod Multum: Ac idem quod Contra quam. Nimirum retulit hoc ad Oblitus; Oblitus sum, ac volui; sive Contra quam volui. Tu vero ad Dicere refer; & sic versum constitue,

Et nescio qui tibi sum oblitus hodie, ut volui, dicere.

Dicere, ut volui, ut mecum constitui tibi dicere. Supra,

Ut quimus, aiunt, quando, ut volumus, non licet.

Phorm. V, 1, 32.

Quicum volebam, atque, ut volebam, filium locatam.

1 Animo jam nunc otioso] Nunc jam o. l. s. & Donatus. & stat versus divisa voce jam in duas syllabas. FAERNUS.

Quemnam hic laudat? D. *omnis res est jam in vado. s. cesso dd-*
loqui?

DA. *'Erus est: quid agam?* s. *o sálve bone vir. d. éhem Simo,*
o noster Chreme, 5

'Omnia adparáta jam sunt intus. s. curastl probe.

DA. *'Ubi voles, adérse. s. bene sane: id enimvero hinc núnc*
abest.

'Etiam tu hoc respónde, quid istic tibi negotist? D. *mihi'n?*
s. ita.

DA. *Mihi?* s. *tibi ergo. d. módo ego introivi. s. quást ego*
quam dudúm rogem.

DA. *Cúm tuo gnato una. s. ánne est intus Pámphilus? cruciór*
miser. 10

'Eho, non tu dixti ésse inter eos inimicitias, cárnufex?

DA. *Súnt. s. cur igitur híc est?* CH. *quid illum cénset? cum*
illa litigat.

DA. *'Immo vero indignúm, Chreme, jam fácinus faxo ex me*
audies.

Néscio qui senéx módo venit: éllum, confidéns, catus:

Cúm faciem videás, videtur ésse quantivís preti: 15

Tristis severitás inest in vóltu, atque in verbis fides.

7 Bene sane, id enimvero hic
nunc abest] Omnes fere l. s. &
Donatus habent hinc nunc abest:
item Eugraphius, qui hoc ita ex-
ponit, Id enimvero, s. solum. hinc
nunc abest, id est puella. FAERNUS.

Tres ex nostris, Is enimvero:
unus Hic nunc. Frustra. Plaut. Stich.
V. 4. 29.

Modo nostra huc amica accedat:
id abest: aliud nihil abest.

8 Etiam tu hoc respondes] Dona-
tus: Etiam tu hoc respondes? Deest
Annot. Qui hoc adnotavit, legit
Respondes. Sequitur: Etiam, aut
adhortatio est, aut conjunctio. Qui
hoc, legit Responde, ut nostri co-
dices praeter unum universi. Ser-
vius ad Aen. xi, 373.

Etiam tu, si qua tibi vis,
Si patris quid Martis habes, illum
aspice contra.

Nunc, ait, Etiam hortantis adver-
bium est, ut Eja: Terentius: Etiam
responde. Vides ut Aspice, ita &
Responde.

9 Modo introii] Codex C. C. C.
Introivi. Lege,
Mihi? Tibi ergo. Modo ego in-
troivi.

Apud Nostrum Introire semper in
medio Synaloepham facit; tam-
quam bina fuerint verba, Intro ire.

13 Immo vero indignum, Chre-
mes, jam facinus faxo ex me audias]
Lege Chreme cum uno ex no-
stris; & cum quattuor audies, ut
Faxo insultabis, Jam faxo scies &c.

14 Nescio quis senex] In antiquo
Decurtato est nescio qui. FAER-
NUS. Unus quoque e nostris, Ne-
scio qui: & Nonius v. Confidens.

18 Glycerium se scire esse civem
Atticam] Ex vetustioribus libris, &

SI. *Quidnam adportas?* D. *nil equidem, nisi quod illum audiui dicere.*

SI. *Quid ait tandem?* D. *Glycerium se scire civem esse Atticam.*
s. *hem,*

Dromo, Dromo. DR. *quid est?* s. Dromo. D. *audi.* s. *verbum si addideris.* Dromo.

DA. *Audi obsecro.* DR. *quid vis?* s. *sul limem hunc intro rape,*
quantum potes. 20

DR. *Quem?* s. *Davom.* D. *quomobrem?* s. *quia lubet, rape*
inquani. D. *quid feci?* s. *rape.*

DA. *Si quicquam invenies ne mentitum, occidito.* s. *nil audio.*
'Ego jam te commotum reddam. D. *tamen etsi hoc verum est?*
s. *tamen.*

Cura adservandum vinctum. atque audin? quadrupedem con-
stringito.

Age nunc iam: ego pol hodie, si vivo, tibi 25

Offendam, quid erum sit periculi fallere,

Et illi patrem. CH. *ah ne fasvi tantopere.* s. *o Chreme,*

Pietatem gnati. nunc te miseret mei?

Tantum laborem capere ob talem filium?

Age Pamphile: exi Pamphile: ecquid te pudet? 30

Donato, versusque ratione lege, ci-
vem esse. FAERNUS. Ita & nostri
omnes.

19 Hem, Dromo, Dromo] Ut
saepe autem, appone Hem ad finem
prioris versus, Atticum. s. hem,
Dromo, Dromo.

22 Si quicquam mentitum inveni-
es, occidito] Antiqui libri,

Si quicquam invenies me mentitum,
occidito.

alii eandem collocationem verbo-
rum habent, sine pronomine me;
alii, & cum his Donatus,

Si quicquam invenies mentitum me.
FAERNUS. Nostri omnes, *Memento*
mentitum.

23 s. *Ego jam te commotum red-*
dam. D. *tamen si hoc verum est?* s.
tu tamen] Omnes fere l. s. & in his
antiquiores, *tamen & si.* quod vero
sequitur, *tu tamen,* omnes libri ha-

bent *tamen tu.* Solus Vaticanus
non habet vocem *tu,* quae etiam
versui incommodat. Itaque delenda
est, & distinguendum est post
tamen, ut ad eam interrogationem
Davi, *tamen & si hoc verum est?*
respondeat Simo, *tamen.* Deinde
subdat ad Dromonem, *cura adser-*
vandum vinctum. FAERNUS. Ve-
terrimus noster *Tamen.* neque agno-
scit *Tu.*

25 *Offendam, erum quid sit peri-*
culi fallere] Lega commodiore or-
dine:

Offendam, quid erum sit periculi
fallere.

27 CH. *Ah ne fasvi tantopere.* s.
Chreme] Omnes fere l. s. o Chreme.
& sane majorem emphasin habet
adjecta ea interjectio. FAERNUS.
Ita omnes nostri, duobus exceptis.

ACTUS V. SCAENA III.

PAMPHILUS. SIMO. CHREMES.

PA. *QUIS* me volt? perii, pater est. s. quid ais, omnium?

CH. ah,

Rem potius ipsam dic, ac mitte male loqui.s1. *Quasi* quicquam in hunc jam gravius dici possit.*Ain* tandem, civis Glyceriumst? P. ita praedicant.

s1. Ita praedicant? o ingentem confidentiam:

Num cogitat quid dicat? num facti pigei?*Numnam* eius color pudoris signum usquam indicat?*Adeo* impotenti esse animo, ut praeter civium*Morem* atque legem, et sui voluntatem patris,*Tamen* hanc habere studeat cum summo probro?PA. *Me* miserum. s. hem, modone id demum sensi, Pamphile?*Olim* istuc, olim, cum ita animum induxisti tuum,*Quod* cuperes, aliquo pacto efficiundum tibi:*Eodem* die istuc verbum vere in te accidit.*Set* quid ego me autem excrucio? cur me macero?*Cur* meam senectutem huius sollicito amentia?7 *Vide* num ejus color] Donatus legit sine diſtione *Vide*. FAERNUS.*Num* ejus color pudoris signum usquam indicat?Omnes ubique codices: *Vide* num. Nempe viderunt aliquid verſus deſſe. Lego:*Numnam* ejus color pudoris signum usquam indicat?ut paſſim: *Numnam* periiſtus? *Numnam* illa quaſo parturis?8 *Adeo* impotente] O. l. s. adeon, quam tamen diſtione oportebit per ſynizeſin contrahere in pyrrichium. FAERNUS.*Apage* ſynizeſin iſtam *Aton*: & alteram quam nescio quis ſomniat in Eun. IV, 6, 3. *Uſque* ado ego illius. Legendum hic: *Adeo* impotenti; & illic, *Uſque* adeo illius.Is s. *Modone id demum sensi* Pamphile? s. quotquot vidi, periiſtus personam

habent, hem. FAERNUS. Sic & Noſtri omnes.

15 *Sed* quid ego? cur me excrucio? cur me macero?] Codex Academicus:*Sed* quid ego me autem? cur excrucio? cur me macero?

Lege, vocola cur ejeſta,

Sed quid ego me autem excrucio? cur me macero?

Virg. Aen. II, 101.

Sed quid ego haec autem nequicquam ingrata revolvo?23 CH. *Attamen* Simo audi. s. ego audiam? quid ego audiam Chremes? CH. *attamen* dicat ſine] Liber Bembinus, qui hic ſere incipit poſſe legi, nam reſſequum Andriae vetuſtate corroſum eſt, habet *Tamen* Simo audi: ut & Baſilicanus, quod numero magis ſervit. habet etiam idem liber Bembinus, *quid* audiam Chremes? ſine geminatione pronominis, ego, ut & Viſtorianus: & pro at-

An ut pro huius peccatis ego supplicium sùfferam?

Immo hâbeat, valeat, vivat cum illa. P. mi pater.

SI. *Quid mi pater? quasi tu huius indigeads patris.*

Domus, uxor, liberi inventi invitó patre.

20

Adducti qui illam civem hinc dicant: viceris.

PA. *Patér, licetne paúca? s. quid dicés mihi?*

CH. *Tamén, Simo, audi. s. egon aúdiam? quid ego aúdiam, Chreme? CH. at tamen dicát sine. s. age dicát: sino.*

PA. *'Ego me amare hanc fateor. si id peccáre est, fateor id quoque.*

25

Tíbi, pater, me dâdo. quidvis óueris inpone: impera:

Vis me uxorem dúcere? hanc vis mittere? ut poteró, feram.

Hóc modo te obsecro, út ne credas á me adlegatum hunc senem:

Sine me expurgem, atque illum huc coram addúcam. s. adducas? PA. sine, pater.

CH. *Alíquem postulát: da veniam. P. sine te hoc exorém. s. sino.*

30

Quidvis cupio, dùm ne ab hoc me fálli comperiár, Chreme.

CH. *Pró peccato mágno paulum súpplici satis ést patri.*

tamen dicat, hic & Vaticanus, & nonnulli alii, praesertim antiqui, at- tandem dicat. verbum vero sine, Bembinius liber non habet, nisi sapperadditum.

CH. *Tamen Simo audi. s. ego audiám? quid audiám*

Chremes? CH. at tandem dicat. s. age dicat, sino. FAERNUS.

Tamen Simo audi. Ego audiám? quid audiám,

Chreme? At tandem dicat sine. Age dicat; sino.

Sic dedit Faernus. Tamen Simo, Nostri omnes; &, uno excepto, Quid ego audiám: Tres ex vetustioribus At tandem. Lege,

Tamen, Simo, audi. Egon audiám? quid ego audiám,

Chreme? At tamen dicat sine. Age dicat, sino.

Quid ego audiám? ne ante dactylum finalem trochaeus sit; quod cavent, quantum possunt, Poetae. At-

tandém duplici istu plane invenustum. Tamen Simo, At tamen dicat; ut supra IV, 2, 28. Dato, ad tamen, & 30. Attamen si quid.

27 Hanc vis amittere?] Ex vis elidendum est, s, ut sit trochaicus. expeditius tamen mihi videretur si legeretur mittere. FAERNUS.

Reste Faernus ex conjectura Mittere: ut Phorm. IV, 3, 70.

Si illam dant, hanc ut mittam: no incertus sum.

& V, 3, 29. Hanc igitur mittimus. At alius retinet illud Amittore, & innocentem voculam Vis e textu relegat.

Vis me uxorem ducere, hanc amittere?

Perperam omnino: quippe Amittitur uxor, jam domum ducta. Mit- titur, quae nondum ducta est. Ergo hic, Mittere vis Glycerium, non Amittere.

32 Paululum supplicii] Aliqui

ACTUS V. SCAENA IV.

CRITO. CHREMES. SIMO. PAMPHILUS.

CR. *MITTE* orare. una harum quaevis causa me ut faciam
monet,*Vt* tu, vel quod verum est, vel quod ipsi cupio *Glycerio*.CH. *Andrium* ego *Critonem* video? is certe est. CR. *salvos sis*,
Chreme.CH. *Quid* tu *Athenas* insolens? CR. *evenit*. set *hic* *est* *Simo* 2CH. *Hic*. CR. *Simo*, *men* *quaeris*? s. *eho*, tu *Glycerium* *hinc*
civem esse ais? 5CR. *Tu* *negas*? s. *itane* *huc* *paratus* *advenis*? CR. *qua* *re*?
s. *rogas*?*Tunc* *impune* *haec* *facias*? *tunc* *hic* *homines* *adulescentulos**Inperitis* *rerum*, *et* *in* *fraudem* *inlicis**Sollicitando*, *et* *pollicitando* *eorum* *animos* *laxas*? CR. *sa-*
nus *es*?recentes libri habent *paulum*, ut &
exigit *versus*. omnes tamen antiqui
& Donatus *paululum*. Item Eu-
graphius, qui super hoc loco ita
dicit: *Adverbia frequenter fiunt no-*
mina cum pro casu accipiuntur; ut
paululum, & *satis*. Horatius, *Sam-*
facis *nivis* *misi* *pater*. FAERNUS.Quae tanta indoctorum Librario-
rum reverentia est? Si *Paulum*, ut
spondeus, pronuntietur, cur scri-
bamus *Paululum*?3 Certe is est] Lege, *Is* *certe* *est*.5 CH. *Hic*. s. *men* *quaeris*? *aho*
tu *Glycerium* *hinc* *civem esse* ais?] Ita in omnibus vetustioribus libris
& aliquot recentibus. sed huic tro-
chalco dimetiendo necesse est di-
phthongum dissolvere in *quaeris*. in
Glycerium vero non facere ultimas
syllabae collisionem. FAERNUS.Cuiam hoc & huiusmodi alia
persuaserit Faernus? *Quaeris* *trisyll-*
labon? Codices scripti ita fere ha-
bent, *Hic*. *simo*. *men* *quaeris*? At
duo ex mellioribus, *Hic*. *simo*. *Simo*
men *quaeris*? *note* *scilicet* *emenda-*
ta *est*:CH. *Hic*. CR. *Simo*, *men* *quaer-*
is? s. *eho*, tu *Glycerium*
hinc *civem esse* ais?Critonis verba sunt; cui Pamphilus
scilicet dixerat, a Simone eum
quaeri.6 CR. *Quare*. s. *rogas*] O. i. s.
qua *de* *re*: & sic quoque stat tro-
chalcus. FAERNUS.*Tu* *negas*? *Itan* *huc* *paratus* *ad-*
venis? *Qua* *de* *re*? *Rogas*?Fallit Faernus, cum & sic quoque
stare Trochaicum dicit. Neque
enim *Advenis* primam corripit; ne-
que 's in ultima elidi potest, cum
syllaba natura sit longa. Lege igitur
cum duobus Nostis, *Qua* *re*.7 *Tu* *ne* *impune* *haec* *facias*] An-
tiqui libri *haec* *facias*? quod & In-
vidiosus est. FAERNUS. Sic &
nostri; & in expositione Donatus.8 *In* *fraudem* *inlicis*, *Sollicitando*
et *pollicitando* *eorum* *animos* *la-*
xans] Sic dedit Faernus, *Laxans*
pro *Laxas*, ut codices omnes ha-
bent & Eutyches p. 2185. Erratum,
ut credo, Typographi est: quod ta-
men virum eruditum in fraudem il-
lexit. Ceterum Distinctio prava est.

31. *'Ac meretricios amores nuptiis conglutinas?* 10

PA. *Péris: metuo, ut subſtet hoſpes. CH. ſi, Simo, hunc no-
rís ſatis,*

Nón ita arbitrére: bonus eſt hic vir. s. hic vir ſit bonus?

'Itane adtemperáte evenit, hódie in ipſis nuptiis

*'Ut veniret, antehac numquam? eſt véro huic credendum,
Chreme.*

PA. *Ní metuam patrem, hãbeo pro illa re illum quod moneám
probe.* 15

31. *Sýcophanta. CR. hem. CH. ſic, Crito, eſt hic: mitte. CR. vi-
deat quí fiet.*

Sí mihi perget quæ vult dicere, ea quæ non vult audiet.

*'Ego iſtaec moveo aut cúro? non tu tuúm malum aequo animo
feres?*

*Nam ego quæ dico, véra an falſa audierim, jam ſciri
poteſt.*

quæ ſic corrigetur: *In fraudem in-
licis Sollicitando, & pollicitando
eorum animos laſſas?* Divide iſta,
non conjunge. Porro ſanus es?
eddidimus; non literis ſupervacuis,
Sanus ne es?

12 *Bonus hic eſt vir]* O. l. s. bo-
nus eſt hic vir, & Donatus. FAER-
NUS. Sic & noſtri omnes.

13 *Itane adtemperato venit hodie
in ipſis nuptiis, Ut veniret antehac
numquam?* Lege, & diſtingue:

*Itane adtemperate evenit, hodie
in ipſis nuptiis*

*Ut veniret, antehac numquam?
eſt véro huic credendum, Chreme.*

Evenit, plurimi ex noſtris: & re-
ſer ad illud Critonis v. 4.

*Quid in Athenas inſolens? CR.
Evenit.*

Hoc Simo, ut irati ſolent, repe-
tit. Ceterum noli cum Faerno per
interrogationem efferre, *Eſt véro
huic credendum?* Longe melius eſt
per Ironiam.

17 *Sí mihi pergit quæ vult dica-
re, ea quæ non vult audiet]* Omnes
præter unum Noſtri *Perget; &*

ſic Edd. vett. Reſte. *Perget, ut
Audiet.* Eun. Prol. 18.

*Quæ proſequentur poſt, ſi perget
laedere.*

Neque aliter, credo, ipſe Faernus;
ſed eo devenum eſt, ut vel menda
Typographica pro Bembinis the-
ſauris accipiantur.

19 *Nam ego quæ dixi véra an
falſa audieris jam ſciri poteſt]* Li-
ber Bembinus habet, *nam ego quæ
dico, quod etiam magis quadrat:*
*nam ſi utque jam dixiſſet, quid
opus erat iterum dicere, ea quæ
jam dixiſſet? Idcirco in præſens
tempus ait, nam ego quæ dico; in
futurum autem véra an falſa audi-
eris. ſane in libro Bemmino erat
audierim, quod ſorte malum ſen-
ſum non habet. FAERNUS.*

*Nam ego quæ dica, véra an fal-
ſa audieris, jam ſciri poteſt.*

Dico, apud ſolum Bembinum eſt;
Audierim, etiam Collegii C. C. co-
dex: quod poſtea interpolatum.
Audieris. Atqui recte habuit a ma-
nu prima, *Audierim,* ex Phania
ſcilicet. Sic v. 28, de re eadem:
Multi aliis in Andro audiere.

'Atticus quidam olim navi fracta ad Andrum eiectus est, 20
'Et istae una parva virgo. tum ille egens forte adplicat
Primum ad Chrysi^{dis} patrem se. s. fabulam inceptat. CH. fine.
CR. 'Itane vero obtinebat? CH. perge tu. CR. is mihi cognatus
fuit,

Qui eius recepit. ibi ego audiui ex illo sese esse 'Atticum.

'Is ibi mortuus est. CH. eius nomen? CR. nomen tam cito?

P. Phania. CH. hem,

25

Perii. CR. verum hercle opinor fuisse Phaniam: hoc certo scio,
Rhamnium sese aiebat esse. CH. o Juppiter. CR. eadem haec,
Chreme,

Multi alii in Andro audire. CH. utinam id sit, quod spero.
cho, dic mihi,

20 *Apud Andrum eiectus est*] Liber Bembinus ad Andrum. FAERNUS.

Nostri omnes *Apud Andrum*. Sed recte Bembinus: *Ad* in significatione motus. Cicero, *Eiectus in exilium*; Seneca, *Eiectus in desertum litus*.

23 CH. *Perge*. CR. *tum is mihi cognatus fuit*] Inepte prorsus, *Tum cognatus*. Si enim *Tum*, utique nunc & semper. Corrige,

CH. *Perge tu*. CR. *Is mihi cognatus fuit*.

25 *Is ibi mortuus est*] Idem liber, cum quo omnes alii fere concordant, ita ordinatos habet hos ver-
sus:

Is ibi mortuus est. CH. *eius nomen?* CR. *nomen tam citotibi?* Phania.

CH. *Hem perii*. CR. *verum hercle opinor fuisse Phaniam*. hoc certo scio,

Rhamnium se aiebat esse. CH. o Juppiter. CR. *eadem haec Chreme*

Multi alii in Andro tum audire. CH. *utinam id sit, quod spero: cho dic mihi,*

Quid cum tum? suum ne esse aiebat? CH. *non. CH. cuiam igitur?*

Iambici octonarii sunt, quorum in primo, *eius* monosyllabum est. secundi prima syllaba fini praecedentis adiungitur. in quarto *audire*, trisyllabum est. in quinto, *ex quid d*, abjicitur. *nam vero* monosyllabum est. FAERNUS.

Quae hic peccavit Faernus, ad singulos versus notabimus. Ceterum male hic rem gessit o dñm, qui a Faerno desciscens, & Mureto obsecutus, quattuor totos versus miseris modis luxavit: & multis verbis nihil dixit.

25 *Nomen tam cito tibi? Phania*] Donatus: *Phania: Hoc ita dixit Crito, ut nemo audiret: scilicet adhuc dubitans, an ipse sit*. Falsum hoc: quippe, si nemo audiebat; qui factum est, ut statim subinferret *Hem & Perii?* Donatus iterum: *Hem: sunt qui putant Simonem Hem dicere, irascentem filio Critonem submonenti*. Hinc patet, olim fuisse qui illud *Phania* Pamphilo tribuerent, non Critoni. Recte; unde sic legendum:

CR. *Is ibi mortuus est*. CH. *Eius nomen?* CR. *Nomen tam cito?*

PA. *Phania*. CH. *Hem*.

Ejecimus *Tibi*, quod abest a Regio & C. C. C. & in altero 900 anno

Quid tam tum? suamne esse aibat? CR. non. CH. *cujam igitur?* CR. *fratris filiam.*

CH. *Certe mea est.* CR. *quid ais?* s. *quid tu ais?* P. *dirrige auris, Pámphile.* 30

SI. *Qui credis?* CH. *Phania illic frater meus fuit.* s. *noram et scio.*

CH. *Is hinc, bellum fugiens meque in Asiam persequens, proficiscitur;*

Tum illam hic relinquere veritus est. post illa nunc primum audio
Quid illó sit factum. P. *vix sum apud me: ita animus commotus est metu,*

Spe, gaudio, mirando hoc tanto tam repentinó bono. 35

SI. *Ne istam multimodis civem inventam gaudeo.* P. *credó, pater.*

rum a manu secunda est post rasuram; ut jure quis suspicetur PAM. fuisse erasum, & interpolatum Tibi.

27 *Rhamnufium se aiebat esse*] *Lege, Rhamnufium se aiebat esse.*

28 *Multi alii in Andro tum audire*] *Trisyllabon esse putat Faernus Audire.* Quo pacto? *Audire an Andere?* Quis ita pronuntiantem ferat? Immo ejice illud *Tum*, quod nihil confert sententiae, nec in Codice Petrensi est. In sequente versu d ex *Quid* abjici vult Faernus. Qui fieri potest, ut *Quid* sit *Qui*? succurrendum erat alia via, *Aiebat* scilicet pro *Aiebat*; ut passim.

33 *Tum illam hic relinquere est veritus*] *Nullus est liber, qui ista collocet; sed omnes in hunc modum:*

Tum illam relinquere hic est veritus. post illa nunc primum audio.

Sed versus impeditus est, nisi *post illa* in duas dictiones dividas, ita ut *illa* sit pyrrichius. FAERNUS.

Male Faernus & eum secutus vir doctus dactylum faciunt ex *Post illa*, quod tribus constat longis: ut Heaut. III, 1, 38. & semper,

Post illa coepit villum vulgo quare.

Lege, ordine paululum immutato:

Tum illam hic relinquere veritus est: post illa nunc primum audio.

36 *Ne istam multis tuam inveniri gaudeo*] O. libri antiqui & Donatus, multis modis, habent. Sed Bembinus, multimodis. quod & ad versum optime quadrat, qui est octonarius, ut ceteri. FAERNUS.

SI. *Ne istam multimodis tuam inveniri gaudeo.* P. A. *credo, pater.* Turpe mendum jam diu hic insedit: vide apud Donatum, quas turbas Magistris olim dederit, *Tuam inveniri*, hoc est, *Tuam, o Chreme, filiam inveniri.* Cur hoc dicenti Simoni non Chremes responderet, sed Pamphilus? Repone:

SI. *Nao istam multimodis civem inventam gaudeo.* P. A. *credo, pater.*

Hoc dixit Simo; non Chremetem, sed Pamphilum intuens; ideo recte ei Pamphilus respondit: postea autem v. 43. Chremetem alloquitur, *Omnes nos gaudere hoc, Chreme, Te credo credere.* Ceterum *civem inventam gaudeo*, ut Eun. V, 5, 10.

Scis eam hinc civem esse? Atque sic inventa est.

& V, 9, 6

Scis Pamphilam meam inventam civem?

CH. *At mi unus scrupulus etiam restat, qui me male habet.*
r. dignus es

Cum tua religione, odium. nodum in scirpo quaeris. CR. quid istuc est?

Nomen non convenit. CR. fuit hercle huic aliud parvae. CH. quod, Crito?

Numquid meministi? CR. id quaero. r. egon hujus memoriam patiar meae 40

Voluptati obolare, cum egomet possim in hac re medicari mihi?

Non patiar. heus, Chreme, quod quaeris, Passibula. CH. ipsasst. CR. east.

PA. *Ex ipsa miles audiui. si omnis nos gaudere hoc, Chreme, Te credo credere. CH. ha me Di ament, credo. r. quid restat, pater?*

SI. *Jam dudum res redduxit me ipsa in gratiam. r. o lepidum patrem.* 45

De uxore, ita ut possedi, nil mutat Chremes. CH. causa optumast:

Hec. IV, 4, 21.

Gaudeo

Natum illum, & tibi illam salvam.

38 *Cum tua religione odio* Odium habet liber Bembinus & Vaticanus, quemadmodum & Donatus legit. FAERNUS.

Noster quoque veterrimus Odium: & sic Nonius v. Religio, & Cledonius p. 1901.

41 *Cum ego possim* Tres ex nostris cum vet. Edd. *Cum egomet possim.* Recte, & tum *Egomet* acutetur.

42 *Passibula* Per unum s, & in Bembino & Vaticano, & in multis aliis est libris. FAERNUS.

Non patiar. heus, Chreme, quod quaeris, Passibulasst. Ipsasst. East.

Teterimum mendum: an *Passibulasst* hic legemus, tertia brevi, cum Graece sit Πασσιβύλα? Immo lege, *Passibula. Ipsasst. East.*

Ceterum nihil opus est aut T, Fa-

brum acumine, qui hic correctum vult, Heus, Crito, quod quaeris; aut viri docti, qui Heus, Chreme, quod quaerit. Cur sodes utrumvis? Nempe, quia versu abhinc altero, Crito dixerit, *Id quaero*: & ideo hic dicendum sit, vel Crito, quod quaeris; vel Chreme, quod quaerit, Crito scilicet. Quid aliud est, si hoc non est, nodum in scirpo? Crito quidem quaerebat, cogitabat, haesitabat: at qui quaerebat, sciscitabatur, percontabatur, Chremes erat. Non ergo hoc Pamphilus retulit ad Critonis memoriam, sed ad Chremetis sollicitudinem.

47 *Nisi quid pater aliud ait* Bembinus & multi alii, ait aliud. Item dos Pamphile est. FAERNUS.

Nisi quid pater ait aliud. r. Nempe. s. id scilicet. CH. Dos, Pamphilo, est.

Pamphilo, etiam nostri omnes. Logo, & distingue,

ACTUS V. SCAENA IV.

91

Nisi siquid pater ait aliud. P. nempe id. s. scilicet. CH. dos, Pámphile, est

Decem talenta. P. accipio. CH. propero ad filiam. eho mecúm, Crito:

Nam illam me credo haut nósse. s. cur non illam huc transferri jubes?

PA. Recte ádmones. Davo égo istuc dedam jam negoti. s. nóu potest.

PA. Qui? s. quia habet aliud magis ex sese et majus. P. quidnam? s. vinctus est.

PA. Pater, non recte vinctus est. s. at ita jussi. P. jube solvi obsecro.

SI. Age fiat. P. at matura. s. eo intro. P. o faustum et felicem diem.

ACTUS V. SCAENA V.

CHARINUS. PAMPHILUS.

CH. PROVISO quid agat Pámphilus: atque eccum. P. alius quis forsan me putet

Nisi siquid pater ait aliud. Nempe id. Scilicet. Dos, Pámphile, est.

48 *Propere ad filiam. eho mecúm Crito]* Codex Academicus paulo aliter, *Propere ad filiam eho mecúm Crito.* Sic V, 6, 15. *Propere ad-cerso:* ubi antea, *Propere.*

49 *Nam illam me haut nósse credo]* Antiqua exemplaria, *nam illam me credo haut nósse.* FAERNUS. Sic & Nostri, duobus exceptis, Quod mox sequitur, *Magis ex sese,* est *Magis ex re sua;* ita ut hoc curare non possit.

50 *Davo istuc dedam jam negotii]* Omnes fere libri, & in iis vetusti, post *Davo,* habent pronomen *ego.* & stat versus, si ex *istuc* s. pelidatur. FAERNUS. Sic & omnes nostri.

52 *Pater, non recte vinctus est. s. Haut ita jussi. P. Jube solvi, obsecro]* Quid est, *Haut ita jussi?* Nihil extricare possis. Recte codex

Academicus: *At ita jussi.* hoc est, ut recte vinciretur. Jocatur senex ex ambiguo verbi *Recte.* Dopatus hic egregie (qui, ut nos, legebat *At;* etsi hodie ejus exemplaria *Haut* habeant) *Non recte:* id est, *Non jussit;* sed hic ad Causam retulit *Non recte,* senex vero ad Rem, *Ita jussi:* quia quadrupedem constringi jusserat, quasi Recte ac Diligenter. Et hoc ipsum non vacat. *Nam jam joculariter loqui, & minus irascentis est & placabilis animi.*

53 *O faustum & felicem hunc diem]* In Bembino, & aliis libris, non est pronomen *hunc,* quod & consuetudini dicendi accommodatius est. FAERNUS.

Etiám ex nostris pars major non agnoscit *Hunc:* nec Nonius v. *Faustum.* Ceterum verum est, quod T. Faber conjecit, *Matura,* non *Matura.* Eun. II, 1, 2. *Faciam, At diligenter. Recte. At matura, Fido.*

Nōn putare hoc verum: at mihi nunc sic esse hoc verum liquet.
'Ego Deorum vitam eap: propter sempiternam esse arbitror,
Quōd voluptates eorum propriae sūnt: nam mi immortālitās
Pars est, si nulla aegritudo huic gaudio intercesserit. 5
Sed quem ego mihi potissimum optem, cui nunc haec narrem, dari?
 CH. *Quid illud gaudi est? P. Davom video. nemo est, quem*
mallem omnium:
Nam hunc scio mea solide solum gavisurum gaudia.

ACTUS V. SCAENA VI.

DAVUS. PAMPHILUS. CHARINUS.

DA. *PAMPHILUS* ubinam est? P. *hic est, Dave.* D. *quis*
homo est? P. ego sum Pamphilus:

Plane, ut hic: & frustra cavilla-
 tur vir doctus. Certe propius est,
 ut fiat subintellegatur, quam *Fa-*
cere.

2 *Aliquis forsam me putet Non*
putare hoc verum: at mihi nunc sic
esse hoc verum lubet] Quid hic fa-
ciat Lubet? An quod ei lubet, ve-
rum erit? an ex ejus libidine verum
est mutabile? Codex Academicus,
Licet. Repono,

At mihi nunc sic esse hoc verum
liquet.

Liquet mihi, constat, patet, cer-
 tum, compertum est. Eun. II, 3, 39.
Illum, liquet mihi dejerare, his
mensibus.

3 *Ego vitam deorum] Ita Bem-*
binus & Basilicanus libri: sed
omnes alii, & Donatus, ego deo-
rum vitam. FAERNUS.

Ego deorum vitam propterea sem-
piternam esse arbitror.

Sic dedit Faernus: at nostri omnes:
'Ego vitam deorum propterea. Vi-
des ut incorcinne fiant istus in syl-
labis postremis. Neque hilo melius,
Ego deorum vitam propterea. Deo-
rum vitam Nontus habet v. Propri-
um; & Servius ad Virgil. Eclog.
vii, 31. Vir eruditus solita sibi so-
licitate, Ego deum vitam propterea.

Sed locus erat ex Servio restituen-
 dus, qui sic citat,

Ego deorum vitam eapropter sem-
piternam esse arbitror.

6 *Sed quem ego potissimum] Bem-*
binus liber, & multi alii, haec ver-
ba sic collocata habent,

Sed quem ego mihi potissimum ex-
optem nunc, cui haec narrem,
dari?

Ita trochaicus, aliter impeditus,
 procedit. Ceterum liber Bembinus
 pro *exoptem*; habet *optem*. FAER-
 NUS. Faernus sic dedit,

Sed quem ego mihi potissimum ex-
ptem nunc, cui haec narrem,
dari?

Sed verius laborat: Cui enim, cum
 extra istum sit, non potest syna-
 loepham evadere. Succurrunt duo
 ex nostris codices, qui recte habent,

Cui nunc haec narrem, dari?

Et ex his alter *Optem* cum Bem-
 bino: ceteri omnes *Exoptem*.

1 D. *Quisnam homo est] Antiqui*
libri quis homo est, ut versus expo-
scit: qui trochaicus esse debet ut
ceteri. FAERNUS.

Etiā nostri omnes, *Quis homo*
est. Sed locus a Faerno sic da-
tus est:

Nescis quid mi obtigerit. D. certe: *set quid mi obtigerit scio.*

PA. *'Et quidem ego.* D. *more hominum evenit, ut quod sim ego nactus mali*

Prius rescisceris tu, quam ego tibi quod evenit boni.

PA. *Mea Glycerium suos parentis repperit.* D. *factum bene.*
c. hem. 5

PA. *Pater amicus summus nobis.* D. quis? P. *Chremes.* D. *narras probe.*

PA. *Nec mora ulla est, quin jam uxorem ducam.* c. num ille somniat

'Ea, quae vigilans voluit? P. *tum de pueri, Dave?* D. *ah desine:*

Solus es quem diligunt Di. c. *salvos sum, si haec vera sunt.*

Pamphilus ubinam hic est? P.

Dave. D. *quis homo est?* P. *ego sum.* D. o Pamphile.

P. *Nescis quid mi obtigerit?* D. *certe.*

Duo ex nostris *Ubinam est:* quorum alter *Pamphile* sine o: at codex *Academicus, Ego sum Pamphilus.* Lege & distingue:

Pamphilus ubinam est? P. *Hic est,*

Dave. D. *Quis homo est?* P. *Ego sum Pamphilus:*

Nescis quid mi obtigerit. D. *certe.*

Inepta prorsus est ista exclamatio, o *Pamphile*; cum nihil aliud addatur. At ex more, *Ego sum Pamphilus:* ut Eun. III, 3, 25. *Ego sum Chremes:* & Adel. IV, 4, 24. *Aschinius ego sum.* Antea respondabat, tertia persona *Hic est*; ut Eun. V, 8, 20. *Sed ubi est frater? Praesto adest.* Ceterum illud, *Nescis quid mi obtigerit*, sine interrogatione pronuntia.

4 *Quam ego quod tibi evenit boni]*

O. l. s. post *ego* habent pronomen *illud*. stat trochaicus abjecto uno i ex *illud*. FAERNUS.

Nostris item omnes *Illud*, sed male: ut ex oppositione constat, *Quod mali mihi, Quod boni tibi.* Porro

pro *Ut quod sim nactus mali* repono, *Ut quod sim ego nactus mali*, & pro *Quod tibi*, repono *Tibi quod*: & statim accentuum vim & venustatem agnosces. Codex Palatinus Fabricii non habet *Illud*.

5 *O factum bene]* Bembinus, & aliqui alii libri non habent interjectionem o, sicut hic ipse antiquissimus liber nec in Eunuchio eam habet, nisi superadditam, in eo verum, *quid mi habeam? factum bene.* FAERNUS. Omnes nostri praeter unum agnoscunt O.

7 *Nec mora ulla est, quin eam uxorem ducam]* Duo ex nostris *veterrimi, Quin jam uxorem.* Recte: ut Adel. IV, 5, 66.

Quid? jam uxorem? Jam. Jam? Jam quantum potest.

9 *Solus est quem diligunt di]* Scripsimus, *diligant*, ex antiquis libris. FAERNUS.

Duo ex nostris cum vett. Edd. *solus es*, quod & viro erudito iure placuit: non tamen ideo, quia est Phorm. V, 6, 15.

Nam sine controversia ab dis solus diligere, Antipho.

*Conloquar. r. quis homōst? Charine, in tempore ipso mi
advenis.*

10

*CH. Bēus factum. r. audisti? c. omnia. aga, me in tuis secun-
dis respice.*

*Tūus est nunc Chremēs: facturum quae volēs scio esse
omnia.*

*FA. Mēmimi: atque adeo longumst nos illum expectare dum
exeat.*

*Séquere hac me. intus apud Glycerium nunc est. tu, Dave,
abi domum:*

*Pròpere adcersē, hinc qui auferant eam. quid stas? quid ces-
sās? D. eo.*

Sed quia non tam infanti hoc con-
venit, quam patri, cui omnia bona
tam repentino contigerunt. Hoc
tamen ex Phormionis loco scire li-
cet, *Diligunt*, quod ex nostris ali-
quot habent, non *Diligant* legen-
dum. Ut enim illic *Diligere*, ita
hic *Diligunt*; ut & in Graeco pro-
verbio:

*Ὅν οἱ θεοὶ φιλοῦν, ἀποδύναται
νῆος.*

10 *Conloquar. r. quis homo est?*
Charine in tempore] Omnes quot-
quot sunt l. s. habent, o *Charine*;
& stat versus, si vel ex *conloquar*
r, vel ex *quis s*, elidatur. FAERNUS.

Apagē istas elisiones: velint, no-
lint Librarii, ejiciendum est o, ut
in versu sequente n, *Audisti*, non
Audistim. Ludit enim operam vir
doctus, cum ex eo, quod plurimi
codices habeant, *Adibo & conlo-
quar. Quis homōst?* mavult ejici,
Et conloquar: & in textum recipi,
Adibo. Quis homōst? o Charine:
sic ut hic versus Iambicus fiat, qua-
lis & sequens. Immo neuter Iam-
bicus est, quippe in mediis Tro-
chaicis sit. Jam autem quod addit,
Adibo per se stare posse; *Conloquar*,
nisi *Adibo* praecedat, minime; id
nihil est. Phorm. V, 1, 12.

Est ipsa:

Conloquar. Quis hic loquitur?
*Sophrona. Et minime nomen no-
minat?*

11 *Hem audistin'?*] Aliqui libri,
inter quos Bemblinus, non habent
interjectionem *hem*.

Me in secundis respice] Libri vo-
tulli, *me in tuis secundis*. Donatus,
tuis secundis rebus, quod tamen di-
cit esse ex lis, quae absolute di-
cuntur; ex quo apparet eum lege-
re, *in tuis secundis*, nam si adde-
retur *rebus*, non esset absolutum.
Sane versus hic est octonarius iam-
bicus; si vero legeretur, *audisti?*
esset trochaicus, ut ceteri, quod &
placet. FAERNUS. Plures quo-
que ex nostris non habent *Hem*.

14 *Sequere hac me intus. apud
Glycerium est nunc]* Liber Bemblinus ita habet: *Sequere hac me in-
tus ad Glycerium nunc*. Donatus
sic: *Sequere me intus apud Glyceri-
um*. FAERNUS.

Pro Nunc, nostri omnes *Nunc est*,
quod versus ipse postulat; ut & vi-
dit vir eruditus.

15 *Propera. adcersē]* Meliores &
plures libri, *Properē adcersē*. Sine
dubio haec mellor lectio.

*Ne expectetis dum exeat huc: intus despondetur:
Intus transigetur si quid est quod restet. Plaudite.*

17 *Plaudite* Hic ante verbum *Plaudite*, in omnibus vero aliis fabulis ante ea verba *Vos valet*, Bemblinus liber & omnes alii antiqui hanc notam habent Ω. super quo loco ita Engraphius: Verba sunt recitatoris, qui dum fabulam terminaret, elevabat aulaea scaenae, & dicebat ad populum: *Vos valet & plaudite*. FAERNUS.

Nota illa in Libris veteribus non est Ω sed ω: de qua, praeter Engraphii sententiam, tres alias longa commentatione producit vir doctus: quarum tamen nulli assentitur, nec suam addit. Nos novam, & aut veram aut certe vero proximam, tribus verbis adferemus. Horat. Art. Poet. 154.

*Si fautoris egres aulaea manentis,
& usque*

Sessuri, donec cantor, Vos plaudite, dicat.

Nota illud *Plaudite* a Cantore dici solere. Alius est Actor, alius Cantor. Actores in hac Andria Primarium & Secundarum partium *Ambivius* & *Milius* erant. Tertiarii partium actor, utpote ignobilis, nusquam memoratur. Cantor autem *Flaccus Claudii filius*, qui tibialis paribus canebat, dextris & sinistris. Ergo cum Actores omnes ex Scaena exirent, Cantoris erat, depositis ex ore tibialis, *Plaudite* insonare. Ut igitur in veteribus libris personae aliae notantur, PAM. DAV. CHREM.; ita hic olim CA. pro Cantore scilicet: quae nota cum non intellecta esset, paulatim & compendii causa in proximam ei formam ω degeneravit.

EUNUCHUS TERENTI.

Fabulae interlocutores.

PHAEDRIA adulescens.
 PARMENO servus.
 THAIS meretrix.
 GNATHO parasitus.
 CHAEREA adulescens.
 THRASO miles.
 PYTHIAS ancilla.

CHREMES adulescens.
 ANTIPHO adulescens.
 DORIAS ancilla.
 DORUS eunuchus.
 SANGA coquus.
 SOPHRONA nutrix.
 LACHES senex.

ACTA LUDIS MEGALENSIB. L. POSTUMIO ALBINO
 L. CORNELIO MERULA AEDILIB. CURULIB. EGERE
 L. AMBIVIVS TURPIO L. ATILIUS PRAENESTINUS.
 MODOS FECIT FLACCUS CLAUDI TIBIUS DUARUS
 DEXTRIS. GRAECA MENANDRU. ACTA IL. M. VA-
 LERIO C. FANNIO COSS.

E U N U C H U S.

P R O L O G U S.

*Si quisquam est, qui placere se studeant bonis
 Quam plurimis, et minime multos laedere,*

1 *Bonis quam plurimis]* Super his verbis ita Eugraphius: *Bonis quam plurimis, quidam intelligunt, quam plurimis bonis. nos intelligamus extrinsecus, plurimos nihil aliud possuisse nisi malos. boni enim admodum pauci sunt. ita quod dixit in numero, plurimis, qualitatem potius declaravit.* FAERNUS.

Ex Eugraphii sententia sic locus accipiendus est, Placere Bonis potius quam Plurimis sive Malis, quoniam οἱ πλείους κακοί. Tu ride has Grammaticorum ineptias; & junctim accipe, *Quam plurimis bonis, ut Minime multos bonos.* Sed aliud & majus adhuc restat: Legendum inquam,

Si quisquam est, qui placere se studeant bonis.

Nisi enim studeant legeris, inepte insertur, In his. *Quisquam qui studeant, plane ut And. IV, 1, 3. Cuiquam, ut gaudeant. Ubi Donatus: Cum dixisset Cuiquam, intulit numerum pluralem: ut alibi:*

Si quisquam est, qui placere se studeat bonis.

Ita quidem hodie editum est: sed luce clarius est Donatum hic legisse studeant. Priscianus p. 1099. *Construuntur, inquit, diversi numeri: Terentius in Eunuchis, Si quisquam est qui placere se studeant bonis &c. Quisquam enim ad multos intellegitur: quomodo in Adelphis, Aperito*

*In his poëta hic nomen proficitur suum.
Tum si quis est, qui dictum in se inclementius
Existimarit esse, sic existimet,
Responsum, non dictum esse, quia laesit prior:
Qui bene vertendo, et eisdem scribendo male, ex
Graecis bonis Latinas fecit non bonas:*

aliquis astutum. Ubi Putschius quidem *Studeat* dedit, plane contra loci sententiam. At testor ego me in quattuor Prisciani exemplaribus *Studeant* reperisse.

5 *Existimet esse, sic existimet*] Donatus videtur legisse *existimat*, pro *existimavit*. sed non stat versus. liber vero Bembinus & Eugraphius in hunc modum habent, *existimavis esse, sic existimet*. ita & alii fere o. l. s. sed eo amplius, post *existimet*, in aliquibus est *praesumat*, in aliquibus vero, *sciat praesumat*. ut, facile appareat ea verba inculcata ex glossemate alicujus interpretantis verbum *existimet*. FAERNUS.

Plures ex nostris *Existimavit*; unus *Existimabit*. Sane sententia ipsa Futurum postulat; Si quid in hoc prologo dicturus est inclementius. Legendum tamen,

Existimavit esse, sic existimet.
Si quis existimaverit, ut v. l. *Si quis studeat*. Donatus ad locum: *Existimat*, pro *Existimavit*: Corrige, *Existimarit*, pro *Existimaverit*.

6 *Quia laesit prius*] *Prior*, quod est in Bemmino & Vaticano, mihi magis probatur. FAERNUS. Notum libri *Prius*: Eugraphius *Prior*.

7 *Qui bene vertendo & eas describendo male*] Lege ex libro Bemmino, & eisdem scribendo male; ut sit sensus: elegit ille quidem bonas quas verteret, sed easdem male scripsit. quem sensum confirmat insequens versus: *Ex Graecis bonis, Latinas fecit non bonas.* est & haec

lectio in libro Victoriano, licet is pro *scribendo*, habeat *conscribendo*. ita legit & Eugraphius sic dicens: *bene vertit, de Graeco in Latinum: male scribit, male verba componit.* FAERNUS.

Due ex nostris optimi, *Easdem scribendo*. Recte. Quid autem sit *bene vertere & easdem male scribere*, quot Interpretes, tot fere sententiae. Vir doctus multis hic verbis declamavit, sed nihil expodivit. *Bene vertere*, est Fideliter vertere, verbum verbo reddere ex Graeco: id ipsum *Bene vertere*, est *Male scribere Latino*. Diversa enim est indoles utriusque sermonis. Terentius itaque ita libere vertebat, ut poemata sua nativum Latinitatis colorem praestarent; neque tam ex Graecia petita, quam in Latio nata viderentur. Contra Lavinus Luscus, dum nimis fidem interpretem agit; id quod necesse erat, ex Graecis bonis malas Latinas fecit. Notum est Horatii praeceptum,

Nec verbum verbo curabis reddere fidus

Interpres.

Boethius in Porphyrium: *In qua quidem verveor, ne sublerim fidei interpretis culpam; cum verbum verbo expressum comparatumque reddiderim.*

8. *Ex Graecis bonis*] Sic Faernus: sed *Ex priori* potius versus apponendum: ut infra V, 2, 20. *Quin involem in Capillum.* Neque enim cum viro docto tam facile corripuerim syllabam, cum positione, tum natura longam.

*Item ut Menandri Phasma nunc nupér dedit:
Aique in Thesauro scripsit, causam dicere
Prius inde petitur, auctum quare sit suum,
Quum illic qui petit, unde is sit thesauris sibi:
Aut inde in patrium monumentum pertéerit.
Dehinc, né frustretur ipse se, aut sic cogitet,
Defunctus jam sum, nihil est quod dicat mihi:
Is ne erret, monce, et déinat lacerare.*

10

15

9 Idem Menandri Phasma nunc nupér dedit] Donatus: Apparet pronuntiatum, quasi hoc ipso adnoverit spectatorem, quam turpiter & imperite haec fabula scripta sit. Iterum: Phasma; hanc fabulam totam damnat, ut apparet, silentio; Thesaurum vero non totum, sed ex uno loco. Reste quidem haec: sed tamen, ut nunc fertur, totus hic versus arena sine calce est: nec cum prioribus nec cum sequentibus cohaeret. Equidem in Donato manu scripto hoc legi, quod in editis non reperitur: *Item, id est, Similiter*. Unde sic legendum constat,

Qui bene vertendo & eisdem scribendo male, ex

Graecis bonis Latinas fecit non bonas:

Item ut Menandri Phasma nunc nupér dedit.

Item ut, Similiter ac Phasma dedit, ex bona Graeca Latinam non bonam. De Item ut vide II, 2, 33. Heaut. III, 1, 8.

12 Quam illum qui petit] Liber Bembinus ac Vaticanus & Donatus, quum ille qui habent, qua lectione sunt illae tres dictiones anapaestum, faciunt, correpta priora syllaba in ille; petit vero iambus est, posteriore iam producta more veterum. FAERNUS.

1 Quam ille qui petit, unde is sit thesaurus sibi.

Tres ex nostris Ille, multi Illi, unus Iam. Audianus Donatum: Quam ille qui petit: esset recta locutio, si diceret Quam-petitorem, aut

Quam illum qui petit. Sed Quam ille maluit, ut subaudianus Causam dicat. Verum hoc est; Syntaxis enim simplex postulat Illum, non Ille. Concedimus sane auctoritati Magistri, qui Nominativum hic positum testatur: ita tamen ut non Ille, quod (quicquid dicat Faernus) a versu ipso respulatur, sed Illi adiciamus ex tribus codicibus, Rivii, G. Fabricii, & Lindenbrogii.

Ceterum de Phasmate & Thesau- ro, vetus Scholiastes, sive is Donatus hic sit, sive quis eo antiquior, ea nos docet & lectissimis quidem verbis, quae & hic quoque digna sunt quae legantur. Phasma, ait, nomen est fabulae Menandri: in qua Noverca superducta Adolescens, Virginem quam ex vicino quodam conceperat, furtim eductam cum apud vicinam proximam haberet in latebris, hoc modo secum habebat assidue nullo consilio: Parietem, qui medius inter domum mariti ac vicini fuerat, ita perforavit, ut in ipso transitu sacrum locum esse simularet. Cumque transitum intenderet fertis & fronde felici, rem divinam saepe faciens evocabat ad se virginem. Quod cum animadvertisset Adolescens, primo aspectu pulchrae virginis, velut numinis visu, percussus exhorruit; unde Phasma nomen Fabulae. Deinde paulatim re cognita, exarsit in amorem puellae: ita ut remedium tantae cupiditatis, nisi ex nuptiis,

*Habeo alia multa, nunc quae condonabitur;
Quae proferentur post, si perget laedere;
Ita ut facere instituit. quid nunc acturi sumus
Menandri Eunuchum, postquam Aediles emerunt;
Perfecit, sibi ut inspicendi esset copia.
Magistratus cum ibi adessent, accepta est agi.
Exclamat, furem, non poetam, fabulam
Dedisse, et nil dedisse verborum-tamen;*

20

*non reperiretur. Ita ex commodò
*mâtris ac virginis, & ex voto ama-
*toris consensuque patris, nuptia-
*rum celebratione finem accipit
*Fabula.

In Thesaurο autem, hujusmodi
est Luscii argumentum: *Adole-
*scens, qui rem familiarem nequi-
*tia prodegerat, Servum mittit ad
*patris Monumentum, quod senex
*sibi vivus magnis opibus appara-
*verat, ut id aperiret; illaturus
*Epulas quas pater post annum da-
*ctum caverat sibi inferri. Sed
*eum agrum, in quo Monumentum
*erât, Senex quidam avarus ab
*adolescente emerat. Servus ad
*aperiendum Monumentum auxilio
*usus senis, Thesaurum cum Epi-
*stolâ ibidem reperit. Senex The-
*saurum, tamquam a se per tumultum
*hostilem defossam, retinet &
*sibi vindicat. Adolescens judicem
*capit: apud quem prior Senex,
*qui aurum retinet, causam suam
*sic agit:

**Athenienses; bellum cum Rho-
diensibus.

**Quod fuerit, quid ego prae-
dicem?

*& cetera, quae contra naturam
*jurisque consuetudinem posita ar-
*guunt & notat Terentius: quod ille
*ordo potior erat, ut Adolescens
*prior proponeret Causam, qui pe-
*titor inducitur.

Vides argumenta dñarum fabu-
larum toto caeloq̃ inter se distantia.
Scholiastem autem, quicumque sit,
vetustissimum fuisse vel ex Luscii

versibus certo scias; quos inter re-
liqua latitantes primus, quod sci-
am, verius esse deprehendi. Ce-
terum quis dubitet, quin haec vera
retulerit Scholiastes? Quod si con-
stat, quis eos ferat, qui Thesau-
rum Luscii non fabulam integrâ;
sed Phasmatis fuisse partem volunt?
Quin addunt, Eunuchum partem
fuisse Andriae; Aululariam, par-
tem Amphitryonis? Quae in nulla
una re conveniunt, ut in eandem
fabulam contrudantur? Et jure mi-
reris, virum eruditum tam prava
in sententia esse potuisse.

17 *Habeo alia multa, quae nunc
condonabitur, Quae proferentur post*
Egregie Codex C. C. *nunc quae
condonabitur.* Sic enim & *Nunc
& Post*, quae opponuntur, in istu
ambo sunt; & *Quae* non inchoat
utrumque Colon, parum venuste.

19 *Nunc quam acturi sumus* O.
l. s. *quam nunc*; qua collocatione
admissa, primam hujus versus syl-
labam praecedenti versui in scan-
sione applicabimus. FAERNUS.

Nostri etiam omnes *Quam nunc*.
Nec tamen syllabam priori versui
applicabimus, sed *Us*, quod passim
fit, corripiemus.

22 *Magistratus cum ibi adesset,
accepta est agi* Magistratus hic sunt
Aediles. Ergo recte tres ex nostris
antiquissimi *adessent*. Phorm. II, 3,
56.

*At tu, qui sapiens es, magistra-
tus adi.*

23 *Fabulam Dedisse, & nil de-
disse verborum tamen* Est Luscii jo-

Colacem esse nempe, Plaúti veterem fábulam:

25

Parasíti personam inde ablatam et militis.

Si id est peccatum, peccatum imprudentiost

Poëtae: non quo furtum facere studuerit.

Id ita esse, vos jam iudicare poteritis.

Coláx Menandri est: in ea est parasítus Colax,

30

Et miles gloriósus: eas se hic nobis negat

Personas transulisse in Eunuchum suam

Ex Graeca: set eas fábulas factas prius

Latinas scisse sese, id vero pernegat.

Quod si personis ísdem uti aliis non licet:

35

Qui magis licet currentis servos scribere,

Bonas matronas facere, meretrices malas,

Parasítum edacem, glóriosum militem,

cus in Terentium, paulo obscurior. Donatus: 'Aut, Neminem fessellisse (dare enim verba, declpere est) aut Nihil apposuisse de suo, Nihil addidisse de stilo suo.' Posterius illud *De suo* vir doctus amplectitur. Neutrum verum est, sed prius illud est vero proplus. Sententia est: *Fabulam dedisse*, quod ipsum est quodammodo *verba dare*, fallere: & *verba tamen non dedisse*, nempe Luscio; quo minus deprehenderet furtum factum ex Colace Plauti.

25 *Colacem esse Naevi & Plaúti veterem fabulam*] Colax Plauti a Nonio Marcello citatur; Naevii Colax nusquam memoratur: nam quae superiore saeculo apud Nonium & Priscianum ferebantur, tamquam ex Naevii Colace; ea jam ex vetustioribus Codicibus Novio tribuntur. Mira vero locutio est, *Esse Colacem Naevi, & veterem fabulam Plaúti*. Veterem modo fabulam? an nullum ei nomen erat? & cur *veterem* de Plautinis, cum Naevianae essent illis veteriores? Denique, si haec vera lectio est; in eo quo accusat Luscio Terentium, etiam excusat. Quippe si noster furatus sit personam Parasiti & Militis

& a Plauto & a Naevio; etiam Plautus suam a Naevio sit furatus. Exemplo igitur ipso accusatio diffinitur. Si haec displicent; de correctione cogitandum erit. Codex bonus C. C. C. *Naevi Plaúti*, sine conjunctione *Es*. Fallor, an sic dedit Terentius:

Colacem esse nempe, Plaúti veterem fabulam:

Parasíti personam inde ablatam & militis.

28 *Non qui furtum facere studueris*] Antiquissimi libri quo habent, non *qui*. quo autem pro quod exponendum. FAERNUS. Etiam unus noster & vetustissimus, *Quo*.

31 *Eas se non negat*] *Lege, Eas se hic non negat*. Vide supra ad And. Prol. v. 13. Mox v. 33. *Eas fabulas* intellego Menandri Colacem & Eunuchum.

34 *Latinas scisse sese*] Haec lectio placet mihi propter versum, quamvis o. l. s. non habeant nisi unum *se*; & in Bembino, ubi geminatum erat, posterius sit deletum. FAERNUS.

Male factum, quod ex Bembino deleverant *Se*. Fallitur enim vir doctus, cum verum stare posse opinetur unico *Se*. At, inquit, *Me*,

*Puerum supponi, fœlli per servum senem,
Amare, odisse, suspicari? denique
Nullum est jam dictum, quod non dictum sit prius.
Quare æquum est vos cognoscere atque ignoscere,
Quae veteres fecerunt, si faciunt novi.
Date operam, et cum silentio animum attendite,
Ut pernoscatis, quid sibi Eunuchus velit.*

40

45

ACTUS I. SCAENA I.

PHAEDRIA adulescens. PARMENO servus.

PH. *QUID* igitur faciam? non eam, ne nunc quidem
Cum adterfor ultro? an potius ita me comparem,
Non perpeti meretricum contumelias?

as, se, sequente vocali saepius produci solent, neglecta Synaloepha. Ita quidem, sed (quod sero nunc discet) in initio Anapaesti vel Tribrachi; nusquam Iambi. Sed exemplum adducit, Hec. I, 1, 11.

Quin ita paret se, abs te ut blanditiis suis.

Hic quidem Iambus est: sed incommode, ut semper sere, affert Erratum pro Exemplo: omnes Faerni praeter Bembinum & Nostri universi ibi *Se* habent.

35 *Quod si personis iisdem uti aliis non licet*] In Bemmino est, *iisdem hinc uti non licet*. Quarum lectionum utra melior sit, statuere nescio. interim vulgatam tenebimus. FAERNUS.

Atqui facile erat, utra melior esset, statuere. Recte *Aliis*, quia multi tum una florebant Poetae: non *Hinc*, quasi hic solus tum scriberet.

36 *Qui magis licet currentes servos scribere*] Ego potiore arbitror lectionem, quam continet liber Bembinus, *currentem servum*; ut & in Heautontim. *Ne semper servus currans*. FAERNUS.

Immo *Currentes servos* cum omnibus aliis exemplaribus lege. *Servos*,

ut postea *Matronas, Meretrices*. In loco, quem citat, Heaut. Prol. v. 37. alia ratio est: nam ibi singularis sunt numeri etiam cetera, *Servus, Senex, Parasitus, Sycophanta, Leno*. Quid quod etiam vir doctus, Faerno licet additus, *Currentes servos* recte hic praefert?

41 *Nullum est jam dictum, quod non dictum sit prius*] Quinque ex nostris, *Non sit dictum*. Credo poetam sic dedisse:

Nullum est jam dictum, dictum quod non sit prius.

ut supra v. 27.

Si id est peccatum, peccatum imprudentia est.

In utroque loco, prius Nomen est, posterius Participium.

44 *Date operam & cum silentio animadvertite*] Ab antiquis libris abest copula & sed hoc amplius Bembinus & Basilicanus habent, *animum attendite*. eandem lectionem continet & Donatus, licet aliqua ex parte corruptus: ita enim dicit: *Nos dicimus Attendite, quod veteres plene Animadvertite*. ubi pro animadvertite legendum *animum attendite*. lectionem vero Donati, quae impressa est, in nullo l. s. ejus invenit. est autem locu-

Exclūsit: revocat: redeam? non, si me obsecret.

PA. Siquidem hercle possis, nil prius neque fortius: 7 5

Verūm si incipies, neque pertendes naviter,

Atque ibi pati non poteris, cum nemo expetet,

Infesta pace, ultro ad eam venies; indicans

Te amare, et ferre non posse: actumst. licet.

Peristi. eludet, sibi te victum senserit. 10

Proin tū, dum est tempus, etiam atque etiam hoc cogita,

Ergo, Quae res in se neque consilium neque modum

Habet illum, eam rem consilio regere non potes.

In amore haec omnia insunt vitia: iniuriarum,

tio Terentiana, ut in Phormione:

Nunc quid velim animum attendite.

FAERNUS. Tres etiam ex nostris,

Animum attendite.

§ Siquidem hercle possis, nil prius neque fortius] Donatus: Siquidem hercle possis: διαλογισμός, quasi ad alterum: ut

Nescis huius perditam, necdum

Laomedontae sentis perjuriam Trojae.

Ergo secundum hunc Magistrum, Phaedria haec secum loquitur; & ab hoc, credo, inductus Faernus contra omnes quos viderim Codices, Phaedriae omnia tribuit, usque ad v. 12. *Here, quae res in se* &c. in quo iudicium ejus desidero. Quippe ab hoc v. 5. usque ad 25. indignum facinus: perpetua Parmenonis oratio est, ut recte olim vidit Muretus. Vir tamen eruditus, *re*, ut loquitur, *altius perpensis*, a Faerno suo stat, multis scilicet rationibus inductus. *Chrissime*, ait, *liquet*, *Here quae res, esse hominis orationum tum incipientis*. Quo argumento? quare sua luce hoc liquet? Nego omnino liquere. An id credo voluit; quia quicumque herum alloquitur, a verbo *Here* incipit? Quale igitur hoc Davi? And. III, 2, 26.

Intellexi?

Sed nihil factus mox puerum huc deferent ante ostium;

Id ego jam nunc tibi, here, renuntio futurum ut sis sciens.

Qui minus hoc in medio sermone potuit Parmeno, quam Davus? praesertim ubi gravior ceteris sententia in medio nascitur & exsurgit, Pergit autem: Si ab hoc versu incipit Parmeno, tum prior versus est Phaedriae. Hoc quidem certum: si modo inceperit: sed non hinc primum incipit Parmeno. Pergit porro: Si prior iste Phaedriae est; tum & ei proximus est ejusdem: donec paulatim ad primum perveniat. Haec omnia, utpote *πρὸς τὴν αἰτίαν* & invalido talo nitentia, sponte sua per se cadunt. Sed, ait, diversas esse personas diversi hic sensus aperte docent. Immo vero tota oratio & eandem personam & eandem sententiam prae se fert. Phaedria iratus deliberat, an vel ultro invitatus recuset accedere: Parmeno, ut accedat, consulit; neque frustra cum viatrice contendat. Si quidem, inquit, possis pertendere, laudo & hortor. Sed cum hoc non possis, ne incipias quidem velim. Amore devinctus es; & repugnando instrictiores laqueos te indues. Proin, dum tempus est, hoc tecum cogita: Non magis cum ratione amas, quam cum ratione insanias. Cedo igitur necessitati: & captum te redime, quam minime queas. Sed Horatius, ait, ab O *here* servi ven-

Suspiciones, inimicitias, indutias,
Bellum, pax rursus: incerta haec si tu postules,
Ratione certa facere, nihilo plus agam,
Quam si des operam, ut cum ratione insanias.
Et quod nunc tute tecum iratus cogitas,
Egone illam? quae illum? quae me? quae non? sine modo, 20
Mori me malim: sentiet qui vir siem:
Haec verba ea una mehercle falsa lacrimula,
Quam oculos terendo misera vix vi expresserit,
Reslinguet: et te ultro accusabit: et dabis
Ultro ei supplicium. PH. o indignum facinus: nunc ego 25

ba incipit. At non ad finem usque persequitur. Quid miri igitur, si insigniora seligens, vel e medio incipiat? At Cicero dicit Phaedriam subtiliter hic disputare. Et recte quidem. Nam in primis quattuor versibus, quos & nos Phaedriae damus, singula verba sunt totidem hinc inde argumenta: adde huc quae Phaedria dicit a versu 25.

6 *Verum si incipies, neque perficies naviter*] *Pertendes naviter,* videtur antiquius: quod in Bembino & nonnullis aliis antiquis libris est. FAERNUS.

Nostri quidem *Perficies*: sed Charisius p. 185. & Servius ad Aen. I, 41. *Pertendes*.

11 *Proin tu, dum est tempus, etiam atque etiam cogita. Here, quae res*] *Lego & distinguo:*

Proin tu, dum est tempus, etiam atque etiam hoc cogita,

Here, Quae res in se.

ut infra IV, 6, 21.

Immo hoc cogitato; quicum res tibi est, peregrinus est.

13 *Eam consilio regere non potes*] *Lego Eam rem.* Vetuste. Hoc patio ex laxo densior fit versus & solidior.

17 *Incerta haec si tu postules Ratione certa facere*] *Certa* hic est Accusativus pluralis. Horat. Sermon. II, 3, 270. dum hunc locum tractat,

Haec si quis tempestatis prope ritum Mobilia & caeca fluitantia sorte labores

Reddere certa sibi.

22 *Haec verba una mehercle falsa lacrimula Reslinguet*] Et versul & sententiae gratificaberis, si sic reponas:

Haec verba ea una mehercle falsa lacrimula.

Ea, hoc est, Thais meretrix: *Mehercle* dissyllabon, ut apud Phaedrum. Noster quidem Eun. III, 1, 26. trissyllabos:

Pulchre mehercle distum & sapienter. papae!

sed legendum fortasse,

Perpulchre mehercle distum.

ut ibidem III, 2, 15.

Perpulchra credo dona & nostris similia.

23 *Quam oculos terendo misere vix vi expresserit*] *Lego Misera*, non *Misere*. Qui hoc non probet, parum in Terentio profecti. Quamvis Servius ad Aen. II, 196. *Misere*; & Charis. p. 184. *Misere* hic exponat, *Male*.

24 *Et te ultro accusabis*] Si hoc dicere voluisset, rectum erat ut diceret, *& te ipse accusabis*: quare melior mihi videtur ea lectio, quae est in Bembino & tribus aliis antiquis libris, & omnibus fere aliis: *& te ultro accusabis*: ut sit ultro pro *insuper*: ut non modo Thais minas

*Et illam scelestam esse, et me miserum sentio:
Et taedet: et amore ardeo: et prudens sciens,
Vivus vidensque pereo: nec quid agam scio.*

PA. Quid agas? nisi ut te redimas captum quam queas

Minimo: si nequeas paululo, at quanti queas:

30

Et ne te adfluites. PH. itane suades? PA. si sapias.

Neque, praeterquam quas ipse amor molestias
Habet, addas: et illas, quas habet, recte feras.

Set eccae ipsa egreditur, nostri fundi calamitas:

Nam quod nos capere oportet, haec intercipit.

33

ACTUS I. SCAENA II.

THAIS meretrix. PHAEDRIA. PARMENO.

TH. MISERAM me, vereor ne illud gravius Phaedria
Tulerit, neve aliorum atque ego feci acceperit,
Quod heri intromissus non est. PH. totus, Parmeno,
Tremo horreoque, postquam aspexi hanc. PA. bono animo es:
Accede ad ignem hunc, jam calesces plus satis.

5

TH. Quis hic loquitur? ehem, tu hic eras, mi Phaedria?

Phaedriae una lacrimula restinctura, sed insuper eum accusatura dicatur. FAERNUS.

Ac usibus nostri etiam omnes.
Ceterum pro,

Accusabit, & dabis ei
Ultero supplicium,
tu sic verba dispone,

Accusabit, & dabis
Ultero ei supplicium.

34 Sed ipsa egreditur] Nullum librum vidi in quo non ita legatur, Set eccae ipsa egreditur. ratio carminis constat, si ex set, elidas t. FAERNUS. Eadem chorda semper oberrat: noli t elidere, sed Es corripere.

6 Tu' eras hic mi Phaedria?] O. l. s. hanc collocationem habent, tu' hic eras mi Phaedria? qui ordo verbum verbum reddit expeditio-
FAERNUS, Sic & Nostri

12 Ac pariter fieret, ut] In libro Bemblino particula ut subsequenti versui adjungitur. ita fieret primam producit. FAERNUS.

14 Nihil penderem] Codex Aca-
demicus, Vili penderem.

15 Anime mi Phaedria] Sic Faer-
nus, errato opinor Typographi. Re-
cte alii, Anime mi, mi Phaedria.

18 Credo, ut sis, misera pro
amore exclusit hunc foras] Ita ut
supra habent omnes antiqui libri.
at omnes recentes & Donatus ac
Priscianus exclusisti. ego exclusi lo-
gendum arbitror, ordine tantum
duarum literarum ex antiqua lectio-
ne immutato. ita conveniet cum ver-
bis Donati dicentis, Parmenonem
hoc intulisse κατὰ ἀποδομίαν, intu-
endo puellam, & ei Phaedriam
ostendendo; quae in exclusi locum
habere non possunt. FAERNUS.

Recte Faernus Exclusisti. Duo ex
nostris Exclusisti. Ceteri Exclusi:

Quid hic stābas? cur non rēcta introibas? PA. cēterum
De exclusiōne vērbum nullum. TH. quid taces?

PH. Sanē, quia vero hae mihi patent sēpēr fores,
Aut quia sum apud te primus. TH. missa istācē face. 10

PH. Quid missa? o Thais, Thāis, utinam essēt mihi
Pars aequa amoris tēcum, ac pariter fieret,
Ut aut hoc tibi dolēret itidem, ut mihi dolet;
Aut ego istuc abs te factum nihili pēnderem.

TH. Ne crīcia te obsecro, ānime mi, mi Phaedria. 15
Non pōl, quo quemquam plūs amem aut plūs diligam,
Eo fēcī: set ita erat res, faciundū fuit.

PA. Credo, ut fit, misera praē amore exclusi hūnc foras.

TH. Sicine agis, Parmeno? dge: set huc qua grātia
Te accērsi jussī, ausculta. PH. fiat. TH. dic mihi 20

Hoc primum, potin est hic tacere? PA. egone? optume.
Verum heus tu, hac lege tibi meam adstringō fidem:

Quae vērā audiui, tāceo et contineo optume:

Sin falsum audierim ac fictum, continuū palamst:

Plenūs rimarum sum, hāc atque illac pērplo. 25

Prēm tū, taceri si vis, vexa dīcito.

ut & Priscianus p. 997. etiam in
Scriptis; non ut Faernus citat, ex-
clusi.

19. Sicine agis? Quinque antiqui
libri, sicine agis? ut sit sensus: ho-
cine modo me tractas? FAERNUS.
Nostri omnes Agis, duobus ex-
ceptis.

24. Sin falsum aut vanum aut fi-
ctumst, continuo palamst] Qua so-
des subtilitate distingues tria ista,
Falsum, Vanum, Fictum, ut, quod
conjunctio Aut postulat, diversa sint?
Quattuor hoc modis aggreditur Do-
natus; & de verbis servuli mirifice
philosophatur. Tu eum, si sapias,
sibi sapere iubeto: & de emendatio-
ne cogita. Pro Aut vanum, unus
ex nostris Academicus Aut varium,
alter Regius Aut vacuum. Certe
in isto Aut vanum mendum latitat.
Legē,

Quas vera audiui, taceo & con-
tineo optime:

Sin falsum audierim ac fictum,
continuo palamst.

Vides ut ex illo Audierim, facta
sint Aut varium, Aut vacuum; Aut
vanum. Ceterum Ac lege, non
Aut; quae duo passim permutantur.
Thais ipsa infra v. 120.

Me miseram, forsā parvam hic
habeat mihi fidem.

Ego pol, quas mihi sum conscia,
hoc certo scio:

Neque me finxisse falsi quicquam.

Nota sodes illud, Finxisse falsi: ita
ut falsum ac fictum prorsum idem
sit; tantum abest, ut tria ista di-
stingui debeant aut possint. Prisci-
anus p. 999. Falsum aut fictum:
omisso aut vanum: sed p. 1143.
omnia tria habet, etiam in scriptis
exemplaribus.

25. Plenūs rimarum sum, hāc at-
que illac pērplo] Donatus ad 100

TH. *Samid mihi mater fuit: ea habitabat Rhodi.*

PA. *Potest taceri hoc.* TH. *Ibi tum matri parvulam*

Puellam dono quidam mercator dedit,

Ex Attica hinc abreptam. PH. *civemne?* TH. *arbitror:* 30

Certum non scimus: matris nomen et patris

Dicebat ipsa: patriam et signa cetera

Neque scibat, neque per aetatem etiam potis erat.

Mercator hoc aedebat: e praedonibus,

Unde emerat, se audisse abreptam e Sinio. 35

Mater ubi accepit, coepit studiose omnia

Docere, educere, ita uti si esset filia.

Sororem plerique esse credebant meam.

Ego cum illo, quicum tum ino rem habebam hospite,

Abii hinc: qui mihi reliquit haec, quae habeo, omnia. 40

PA. *Utrumque hoc falsumst: effluet.* TH. *qui istuc?* PA. *quia*

eum: Vilis atque obiecta translatio:

& apta apud meretricem loquenti:

translata autem est ab aquario vase

filii. Bona verba quae so, Ma-

gistrorum optime. Tunc metapho-

ram Terentio placitam, vilem at-

que obiectam dixeris? Sed injuria

tibi a Librariis facta est. tu sic de-

disti: Vernilis atque faceta transla-

tio. Recte: nisi enim ejusmodi es-

set, non esset apta apud meretri-

cem loquenti. Sed in ipso hic Te-

rentio, non minus quam in Dona-

to, mendum jam diu latuit. Lego,

Plenus rimarum sum, hac atque

illae perpluo.

Non, ut omnes ubique codices &

Priscianus p. 1143. *Perfluo:* quip-

pe liquor in vase *perfluit*, vas

ipsum sive domus *perpluit*. Lucret.

III, 950.

Et non omnia pertusum congesta

quasi in vas

Commoda perfluxere, atque ingra-

ta interiere.

Quintil. Instit. VI, 3. *Galba penu-*

lam roganti. Non possum, ait, com-

modare, domi maneo: *cum conacu-*

sum ejus perflueret. Plaut. Trin.

II, 2, 41.

Benefacta benefactis aliis protegi-

to, ne perpluant.

Most. I, 2, 30.

Venit imber, lavit parietes, per-

pluunt signa.

27 *Ibi tum matri parvulam]*

Omnes nostri unanimi consensu,

& editiones veteres *Tum ibi. Utrum-*

vis probe.

33 *Neque sciebat, neque per aeta-*

tem etiam potuerat] Corrige,

Neque scibat, neque per aetatem

etiam potis erat.

Nam *Potuerat* peccat tempore: *Sci-*

bat, poterat. Potis erat neutro ge-

nere, ut semper, accipe: *neque*

Possibile erat eam scire per aetatem.

37 *Docere, educere, ita ut si esset,*

filia] Videtur haec lectio inde sum-

pta, quod infra dicitur *eduxit ma-*

ter pro sua. Sed nullus liber est

in quo sit, *educere.* Sed in omni-

bus *educare:* quam lectionem si ad-

mittere voluerimus, non oportebit

synaloepham facere in, *ita ut.*

FAERNUS.

Nostri quoque omnes, *Educare*

ita ut. Sed vide superfluitio quid

*Neque tu uno eras contenta, neque solis dedit:
Nam hic quoque bonam magnamque partem ad te attulit.*

TH. *Itá est: sēt sine me pervenire quō volo.*

Interea miles, qui me amare occēperat, 45

In Cariam est profectus: te interea lōci

Cognōvi. tute scis postilla quam intumum

Habeam te: et mea consilia ut tibi credam omnia.

PH. *Neque hoc tacebit Parmeno.* PA. *oh, dubiumne id est?*

TH. *Hoc agite, amabo. māter mea illic mortuast* 50

Nupér: eius frater aliquantum ad rem est avidior.

Is, ubi esse hanc forma videt honesta virginem

Et fidibus scire, pretium sperans illico

Producit: vendit: forte fortuna adfuit

Hic meus amicus: emit eam donō mihi, 55

Inprudens harum rerum ignarusque omnium.

facit. Maluit ignoratae artis crimen Auctori impingere: quam ab ignaris Librarlis vel litteram discere. Lege ut jam a centum annotationibus meliores:

Docere, educere, ita uti si esset filia.

Vir doctus recte hic *Educere*; sed cum *ita ut*, gemente versu, retinebat, corrupti beneficium.

39 *Quo cum uno rem habebam tum hospite*] Reposuimus ex o. l. s. & Donato hanc collocationem verborum, *Quo cum tum uno rem habebam hospite*. & stat versus, si in *rem* collisionem non facias. FAERNUS.

Sic & nostri. Sed porro legendum *Quicum*; ne toties illud o. aurem vulneret. Infra IV, 4, 31. *Quicum? Cum Parmenone*. & IV, 6, 21. *Quicum res tibi est*. Neque aliter solet Plautus.

49 *No hoc quidem tacebit Parmeno*] Aut ex *quidem* in elidendum quamvis sequente consonante: aut legendum ut in Vaticano, *Neque hoc tacebit Parmeno*, quod minus placet. FAERNUS.

No hoc quidem tacebit Parmeno. O dubiumne id est?

Dem in quidem facile corripitur: sed quod Faerno minus placet; id mihi unice placet,

Neque hoc tacebit Parmeno. Oh, dubiumne id est?

Oh codices nostri: & sententia ipsa rogat, ut *Hoc* sit in istu.

52 *Is ubi hanc forma videt honesta virginem, Et fidibus scire*] Laborat versus, utcumque existimet vir doctus: neque enim *Ubi hanc Anapaestum* facere potest. Tria vacant; quorum unum quodvis satis est ad vetandum; quod *Bi* non monosyllabon est, quod non in istu est. Lege igitur:

Is, ubi esse hanc forma videt honesta virginem.

Esse plane requiritur, ob id quod sequitur, *Et fidibus scire*. *Esse* & *scire*; alioqui supervacuum foret.

Et. Andria I, 1, 95.

Et quia erat forma praeter ceteras

Honestas.

Eun. II, 3, 69.

Estne, ut fertur, forma?

Is venit: postquam sensit me tecum quodque

Rem habere, fingit causas ne det sedulo:

Ait, si fidem habeat se tri praepositum tibi

Apud me; ac non id metuat, ne, ubi acceperim,

60

Se se relinquam; velle se illam mihi dare:

Verum id vereri. set ego quantum suspicor,

Ad virginem animum adjecit. PH. etiamne amplius?

TH. Nil: nam quaesivi. nunc ego eam, mi Phaedria,

Multae sunt causae, quamobrem cupiam abducere:

65

Primum quod soror est dicta: praeterea ut suis

Restitutum ac reddam. sola sum: habeo hic neminem,

Neque notum neque cognatum. quamobrem, Phaedria,

Cupio aliquos parere amicos beneficio meo.

Id amabo adjuta me, quo id fiat facilius.

70

65 Multae sunt causae quamobrem cupio abducere.] Liber Bembinus & alii antiqui, cupiam. quamvis recentes & Donatus, cupio. FAERNUS. Omnes nostri, uno excepto, Cupiam.

67 N-que amicum neque cognatum.] Atqui versus proximo rursus, Cupio aliquos parere amicos, satis invenisse. Thais peregrina erat, & recens e Rhodo advena. Lego igitur:

N-que notum neque cognatum.

ut Phorm. I, 2, 48.

Neque illi benevolens,

Neque notus, neque cognatus.

69 Cupio aliquos parere amicos beneficio meo.] Scio & Donatum & o. l. s. consentire in hanc lectionem, sed video versum impeditum, nisi legatur ut in Bembino, cupio aliquos parere amicos. ut & supra legitur in Andria, parere hic divitias. ita enim versus stat, & sensus idem est. FAERNUS.

Recte Bembinus Parere. Nostri, ut supra Educere pro Educere, ita hic Parere pro Parere. Infra V, 2, 28.

Ut solidum parerem hoc mi beneficium, Chaerea.

Ubi itidem plerique codices Para-

rem. Ceteram Beneficio meo spondei & dactyli spatium metiuntur. Sic Plaut. Trin. IV, 3, 45.

Cum repetas, inimicum amicis beneficio invidis tuo.

Afin. III, 3, 83.

Redime istos beneficium te ab hoc, & ilbi eme hunc isto argento.

Poen. III, 3, 22.

Malò siquid beneficias, beneficium interit.

Rud. IV, 7, 21.

Ne conscii sint ipsi maleficiis suis.

In his omnibus, quattuor breves duarum longarum tempus & vicem habent.

72 Nihil respondes?] Ita quidem omnes antiqui libri, sed alii omnes & Donatus inter haec duo verba habent pronomen mihi. quod etiam ita a Donato consideratur: Satis blande mihi dixit, tamquam cui debeas amoris vicem. FAERNUS.

Versus respuit Mihi: nec Editio-nes Donati agnoscunt. Duo tantum ex Nostri Mihi.

74 Hec nost r, laudo] Bembinus & nonnulli alii antiqui libri En si ne aspiratione habent. FAERNUS. Duo quoque ex Nostri, En.

75 At ego nesciebam quorsum te iter.] Tres antiquissimi libri ha-

*Sine illum priores partes hosce aliquot dies
Apud me habere. nil respondes? PH. pessuma,
Egon quicquam cum istis factis tibi respondeam?
PA. Eu noster, laudo: tandem perdoluit: vir es.
PH. At ego nescibam, quorsum tu ires: pavorola 75
Hinc est abrepta: eduxit mater pro sua:
Soror distast: cupio abducere, ut reddam suis:
Nempe omnia haec nunc verba huc redeunt denique,
Ego excludor: ille recipitur. qua gratia?
Nisi si illum plus quam me amas; Et istam nunc times, 80
Quae advektast, ne illum talem praecipiat tibi.
TH. Ego id timeo? PH. quid te ergo aliud sollicitat? cedo:
Num solius ille dona dat? num tibi meam
Benignitatem sensisti intercludier?*

bent, aut ego. alii omnes, hant
ego; quod & placet, id est, non
eram nescius. FAERNUS.

Illud quod Faerno placet, Haut,
vix locum suum tenebit. Qui enim
certo praescire poterat, quo tenderet
Thais; qui haec nunc primum
audivit? Melius tres nostri cum
Edd. vet. At ego. Prius, inquit,
in tam longa narratione nesciebam
quorsum ires: nunc demum ex his
novissimis tandem intellego. In-
fra IV, 5, 10.

*Ego nonne id sat erat? At nesci-
bam id dicere illam.*

Heaut. II, 2, 68.

*Ita timui. At ego nil esse scibam,
Clinia.*

Quintill. Inst. ix, 2. *Homonis* sive
muqois in dictis, quale est apud
Terentium: *At ego nesciebam —
ut reddam suis.*

77 *Soror dista est*] Liber Bembi-
nus cum quo hic consentiunt omnes
fere libri recentes, habet *soror di-
sta est*. nec versus repugnat, si ab-
jicias *ex soror*, ut primus pes sit
anapaestus, sicut & supra in *nupcr
ejus frater*. at alii antiqui libri *so-
ror est dista*. FAERNUS.

Omnes nostri *Dista est*. Et *Soror*
in initio versus, ut *Color*, (II, 3,

27) *Habent*, (II, 3, 93) ultimam
corripere, sollemne est.

80 *Nisi illum plus quam me amas
me, & istam nunc times*] Versus
satis inconcinuus. Adjuvant alii co-
dices, qui *Nisi si illum*: sed aliud
restat. Lege,

*Nisi si illum plus quam me amas,
& istam nunc times.*

Me omnino in istu esse oportet.

82 *Egon id timco? Quid te ergo
aliud sollicitat? cedo*] Versus sylla-
ba hypermeter, sed facilis emenda-
tio est. Unus ex nostris *Ego*; quod
viam complanat. Vir doctus viti-
um sensit; sed mavult tollere *Id*,
quam reponere *Ego*. Nempe quia
Phorm. V, 9, 10.

ch. *Egon timco? PH. Resse sane,
quando nil times.*

In quo iudicium ejus, non metri
peritiam delideres. Quippe in
Phormione Chremes *timet* absolute;
totus frigit, delirat pene timore.
Ergo resse ille interrogando negat,
Egon timco? Thais vero id solum ti-
mere hic dicitur, *Ne virgo recens
advektast Thrasionem sibi praecipias*.
Non igitur haec, *Egon timco?* di-
cit; sed *Ego id timco?*

8: *Nuncubi meam benignitatem*] Liber Bembinus & aliquot ex anti-

*Et is se hodie venturum ad me constituit domum.
Concedam hinc intro, atque exspectabo, dum venit.*

125

ACTUS II. SCAENA I.

PHAEDRIA. PARMENO.

PH. *FAC*, ita ut *jussi*, deducantur isti. PA. *faciam*. PH. *at diligenter*.

PA. *Fiet*. PH. *at matùre*. PA. *fiet*. PH. *sátine hos mandatum est tibi?* PA. *ah*

Rogitare, quasi difficile sit.

*Utinam tam aliquid invenire fáciie possis, Phaédria,
Quam húc peribit.* PH. *égo quoque una péreo, quod mi est
cáriu*s: 5

Ne istuc tam iniquo pátiare animo. PA. *minime: quin fáctum
dabo.*

Set númquid aliud imperas?

PH. *Múnus nostrum ornáto verbis, quód poteris: et istum
aemulum,*

125 *Et is hodie venturum ad me
constituit domum]* Tres ex nostris
cum vett. Edd. *venturum se ad me.*
Lege,

Es is se hodie venturum ad me con-
stituit domum.

Hec. I, 2, 120. *Constitui cum quo-*
dam hospite hic esse illum conventu-
ram. & III, 4, 23. *Constitui me*
hodie venturum eum.

6 *Ne istuc tam iniquo pátiare*
animo. P. minime, quin] Hunc ver-
sum ita ordinamus:

Ne istuc tam iniquo pátiare ani-
mo. P. minime, quin effectum
dabo.

Sed númquid aliud imperas?

Quorum prior non faciendo colli-
sionem in *tam iniquo*, est trochal-
cus tetrameter hypercatalecticus:
posterior dimeter iambicus, duos
vero versus, qui hos sequuntur,
ita ordinamus:

Múnus nostrum ornato verbis quod
poteris; & istum aemulum,
Quod poteris, ab ea pallio.

FAERNUS.

Ne istuc tam iniquo pátiare ani-
mo. Minime: quin effectum
dabo.

Recte quidem versus hos ordinavit
Faernus; & sine dubio ex libris
suis: in eo tantum deceptus, quod
Trochaicum tetrametrum hypercata-
lecticum, qualis nusquam gentium
fuit, hunc esse somniat. Nec sili-
cius rem gerit alius, qui *subtimide*,
ut ait, correctionem hanc offert,
Men', pro *Minime*:

Ne istuc tam iniquo pátiare ani-
mo. PA. Men? quin effectum
dabo.

Bene sane & pudenter, quod *Sub-*
timide hoc: dum enim metro cave-
re studet, Syntaxin violat; quae
Egon sic postularet, *Men* omnino
abnegat. Sed quid verbis opus?
Trochaicus est, ut circa se alii, le-
vi brachio corrigendus:

Ne istuc tam iniquo pátiare ani-
mo. Minime, quin factum dabo.

Plaut. Casina II, 8, 3.

Ita fieri oportet. Factum & cura-
rum dabo.

Quod poteris, ab ea pellito. PA. ah,
Memini, tamen si nullus moneas. PH. ego rus ibo, atque ibi
manebo. 10

PA. Censeo. PH. set heus tu. PA. quid vis? PH. censen posse me
affirmare et

Perpeti, ne redeam interea? PA. tene? non hercle arbitror:
Nam aut jam revertere; aut mox noctu te adiget horsum in-
somnia.

PH. Opus faciam, ut defetiger usque, ingratiis ut dormiam.

PA. Vigilabis lassus: hoc plus facies. PH. ah, nil dicis, Pdr-
meno. 15

Ejiciunda hercle est haec mollities dormi: nimis me indulsgeo.
Tandem non ego illa caream, si sit opus, vel totum triduum?

PA. hui,

'Univorsum triduum? vide quid agas. PH. stat sententia.

PA. Di boni, quid hoc morbi est? adeo homines immutari
Ex amore, ut non cognoscas eundem esse? hoc nemo fuit 20
Minus ineptus, magis severus quisquam, nec magis continens.

9 Pellito. PA. Memini] In omni-
bus Nostri & Edd, vet. Au me-
mini. Lege,

Quod poteris, ab ea pellito. PA. ah,
Memini, tamen si nullus moneas.

11 Censeo] Notent adolescentes,
Censeo ironice hic esse negantis se
censere; ut Audio & similia.

12 Censen posse me affirmare Et per-
peti] Sic versus hos constitue, Posse
me affirmare et Perpeti. Nam Tro-
chaicum octonarium plenum Tro-
chaicus ubique excipit, Iambicus
nusquam.

13 Te adiget horsum insomnia]
Donatus affirmat legi etiam adiget
in singulari; quam lectionem in
uno tantum libro Terentii invenit.
FAERNUS.

Bene sit isti libro, qui Adiget:
nostri enim omnes Adigent. Jamdu-
dum de vera lectione constitit. Do-
natus: Legitur & Adiget; ut sit
Insomnia numeri singularis. Sensus
& responsum Phaedri hoc postulant;
Ingratiis ut dormiam: cui mox Par-
meno: Vigilabis lassus. Insomniam,

feminino genere, usurparunt En-
nius, Pacuvius, Caecilius, Sallu-
stius, Suetonius, Gellius.

14 PH. Opus faciam ut defatiger
usque ingratus ut dormiam] Dona-
tus & liber Bembinus habent ingra-
tis, utroque modo impedita scan-
sione octonarii. Ubaldinus Bandi-
nellus legebat, ingratiis: quod &
mihi probatur, nam & versus stat,
& usitata est ea dictio Terentio, &
Plauto, praeterea antiqui libri ha-
bent, defatiger. FAERNUS. No-
stri Ingratus. In promptu erat
corrigere Ingratiis.

16 Ejiciunda hercle haec est mol-
lities] Melius unus e Regis,
Ejiciunda hercle est haec mollities.

17 Tandem ego non illa caream]
Ex o. l. s. & Donato, ita colloca-
haec verba, tandem non ego illa,
stabit autem versus, si ex illa,
unum l abjicias. & ex libro Bem-
bino, scribe univorsum. FAER-
NUS. Ego illa, Anapaestus. Ni-
hil frequentius.

Sét quis hic est, qui huc pèrgit? attat, hic quidem est parasitus Gnatho

*Militis: ducit secum una virginem dono huic: papae,
Fecit honesta. mirum, ni ego me turpiter hodie hic dabo
Cum meo decrepito hoc eunucho. haec superat ipsam Thüdem. 25*

ACTUS II. SCAENA II.

GNATHO parasitus. PARMENO.

¶ N. *DI immortales, homini homo quid praestat? stulto intelligens*

*Quid interest? hoc adeo ex hac re venit in mentem mihi:
Conveni hodie adveniens quendam mei loci hinc atque ordinis
Hominem haut impurum, isidem patria qui obligurrierat bona:
Video sentum, squalidum, aegrum, pannis annisque obstitum. 3
Quid istuc, inquam, ornati est? quoniam miser, quod habui,
perdidi: en*

*Quo redactus sum! omnes noti me atque amici deserunt.
Hic ego illum contempsit prae me; quid homo, inquam, ignavissime?*

¶ *Atas, hic quidem est parasitus Gnatho* Nisi vox quidem in unam syllabam contrahatur, quocunque id modo fieri possit, trochaicus mihi impeditus videtur. FAERNUS.

Non in unam syllabam contrahitur *Quidem*; sed *Hic* corripitur, ut Anapaestus ibi sit.

23 *Virginem huic dono* O. l. s. *dono huic.* ita & in Bemblino emendatum. FAERNUS. Sic & nostri codices cum F. id. vett.

6 *Quid istuc inquam ornati est? quoniam miser quod habui, perdidi* Ex quid elliso d; item ex miser r, stat trochaicus. FAERNUS.

Non ex *Quid* elliso d: sed in *Istuc* priore correpta, ut passim. Porro pro *Hem* Codex C. C. C. singularis notae En. Enimvero legendum est, *En quo redactus sum!* vel unius Virgilli auctoritate, *En*

quo discordia civis Productis miferos!

9 *Itano parasti te, ut spes nulla reliqua in te sit tibi? Simul confilium cum re amissi? viden me ex eodem ortum loco?* O. fere l. s. & Donatus pro *itane, itan,* pro *fit, fit,* habent. solus Bemblinus *est;* quam lectionem recipimus, ut & antiquiorem & elegantiore. versus tamen impediti remanent, maximeque posterior. alii qui *ro sunt* in priorem versum rejecerunt: iustque versus primam syllabam praecedenti applicarunt. nos ordinationem versuum vulgatam retinentes, quae eadem est in o. l. s. ex *sunt* l, ex *viden n,* ellidimus: ut eae dictiones pyrrichii vim in versu habeant, & sit hic trochaicus catalecticis, ut ceteri. FAERNUS.

Probo *Sit,* non *Est:* cum verba sint de praesenti tempore. *Sit,*

'Itan parasti te, ut spes nulla reliqua in te sit tibi?
Simul consilium cum re amisti? viden me ex eodem ortum loco? 10
Qui color, qui nitor vestitus; quae habitudo est corporis?
'Omnia habeo, neque quicquam habeo: nil cum est, nil desit
tomen.

'At ego infelix neque ridiculus esse neque plagas pati
Possum. quid? tu his rebus credis fieri? tota erras via.
'Olim isti fuit generi quondam quaestus apud saeculum prius: 15
Hoc novum est aucupium: ego adeo hanc primus inveni viam.
'Est genus hominum, qui esse primos se omnium rerum volunt,
Nec sunt; hos confector: hisce ego non paro me ut rideant,
Sed eis ultro arrideo, et eorum ingenia admiror simul:
Quicquid dicunt, laudo: id rursum si negant, laudo id
quoque: 20

Negat quis? nego: ait? ajo: postremo imperavi egomet mihi
'Omnia adferantur. is quaestus nunc est multo uberrimus.

PA. Scitum hercle hominem; hic homines prorsum ex frustis insanos facit.

GN. Dum haec loquimur, interea loci ad macellum ubi advenimus;

quod tribus exceptis nostri habent, nibili facio. Quippe cum *Reliqua* semper apud Nostrum, vel primam producat, vel quadrisyllabum sit, ipsum *Siet* pronuntiandum erit *Sie*: atque adeo cur non & scribendum? Ceterum quod *Simul* hic secundam corripit, sequente licet consonante, id post nostram operam vel pueris notum erit.

11 *Qui color, nitor, vestitus, quae habitudo est corporis?*] Distingue & lege hoc modo:

Qui color, qui nitor vestitus, quae habitudo est corporis?

Nitor ultimam corripit, ut v. 6. *Miser.* *Color* & *nitor* ad vestitum pertinent. *Parasti* enim in scaenam inducebantur ἐσθῆτι μελαίνῃ ἢ Φαιῇ, veste atra vel pulla, (vide Julium Pollucem IV, 18.) ut statim a spectatoribus colore vestis agnoscerentur. Gloriatu Gnatho, se nitide

& pulchre vestitum; cum ille alter sordido esset pallio & obsoleto. *Habitudo corporis* corpulentia est: infra II, 3, 23. *Siqua est habitior paulo.* Ceterum quam inficere vulgo accipiunt, *Color* de corpore, mox *nitor* de vestitu, & rursus de corpore *habitudo*?

14 *Quid tu his rebus credis fieri?*] Distingue: *Quid? tu his rebus credis fieri?*

19 *Sed his ultro arrideo*] *Lego Sed eis ultro.* Frustra enim est & nil promovet vir doctus, cum ponit *his*; quod, ut *Diis*, semper monosyllabon est, aeque ac *His*. Cum disyllabon volunt, *Eis* pronuntiant scribuntque, ut *Deis*.

24 *Dum haec loquimur, interea loci ad macellum ubi venimus*] *Versus*, qui est iambicus tetrameter catalecticus, ut ceteri qui sequuntur, constat, si *venimus* praesentis sit

Concurrunt laeti mi obviam cuppédarii omnes: 25
Cetarii, lanii, coqui, fartores, piscatores,
Quibus et re salva et perditâ profueram et prorsum saepe:
Salutant: ad cenam vocant: adventum gratulantur.
Ille ubi miser famelicus videt me esse tanto honore, et
Tam facile victum quaerere; ibi homo corpit me obsecrare, 30

temporis, vel certe legatur *adven-
 tamus*, ut in Bembino est, & non-
 nullis aliis libris, attestante Io. Ri-
 vio. sane in antiquis aliis libris
 est *advenimus*; quod non ita mul-
 tum distat ab *adventamus*. FAER-
 NUS.

Vera lectio est *Advenimus* prae-
 sentis temporis, ut praeter antiquos
 Faerni quinque ex nostris habent.
 Sic noster passim, *Advenire*, nuf-
 quam *Adventare*.

25 *Concurrunt laeti mi obviam*
cuppédarii, cetarii, Lanii, coqui,
fartores, piscatores, aucupes] O.
 sere l. s. post *cuppédarii*, habent
 distionem *omnes*; vocem vero *au-*
cupes, nec Donatus habet, nec li-
 ber Bembinus, nec M. Tullius
 hunc versum citans libro primo of-
 ficiorum. qua distione detracta, di-
 geruntur hi versus in iambicos te-
 trametros catalecticos, ut & prae-
 cedentes sunt, & sequentes; hoc
 modo:

Concurrunt laeti mi obviam cup-
pedarii omnes,
Cetarii, lanii, coqui, fartores,
piscatores.

FAERNUS.

Libri quidem hic *Cuppédarii*;
 sed cum hoc a *Cuppédis* denomine-
 tur, ex Analogia non dubites, quin
Cuppédarii scribendum sit. De
 adscitis isto *Aucupes*, jam olim
 res conclamata est.

29 *Ille ubi miser famelicus videt*
me esse in tantum honorem] Ex
 omnibus libris nullus est in quo
 haec vulgata lectio reperitur, prae-
 terquam in Bembino, sed ex emen-
 datione & extra contextum; nam
 in eo prius erat, *videt mihi esse tan-*

tum honorem. alii antiqui libri in
 hoc cum eo concordant, quod prae-
 positionem *in*, nec ipsi habent;
 omnem autem hunc locum ita, *vi-*
det me esse tanto honore. in omnibus
 vero aliis cum praepositione sic le-
 gitur, *videt me esse in tanto honore*.
 allucibi tamen haec lectio est sine
 verbo *esse*: quemadmodum & Do-
 natus legit, quam lectionem, de-
 tracta tamen praepositione *in*, quae,
 ut diximus, ab omnibus antiquis
 libris abest, omnium commodissi-
 mam & locutioni & sensui judica-
 mus, ac versui quoque: nam &
 iambus erit in quarta, quod in hoc
 versum genere prope solemne est,
 & non erit necesse ullam licentiam
 admittere. FAERNUS.

Ille ubi miser famelicus videt me
tanto honore.

Esse, quod ut versul (sic enim pu-
 tabat) incommodum eiecit Faer-
 nus, agnoscunt Nostri omnes cum
 Edd. vet. Et recte.

Ille ubi miser famelicus videt me
esse tanto honore, &

Nec tamen, ut quidam facit, cor-
 ripies secundam in *Videt*; ut *ens*
videt sit dactylus: sed *cu' videt* A-
 napaeus est, & ejecto; ut passim
 Lucretius & alii veteres.

32 *Si pote tamquam philosopho-*
rum habent disciplinae ex ipsis Vo-
cabula] Si potis est corrigo ex o. l.
 s. versumque sustento, contrahen-
 do per syncopam *philosophorum* in
philosophum; ita erit in quarta sede
 pyrrichius. praeterea testatum re-
 linquimus, in contextu libri Bem-
 bini pro *disciplinae* esse *discipinam*,
 quemadmodum & Donatus legit,
discipina hoc inconsequens esse, nisi

Ut sibi liceret discere id de me: sectari iussi.

Si potis est, tanquam philosophorum habent discipuli ex ipsis Vocabula, parafiti item ut Gnathonici vocentur.

PA. *Viden otium et cibus quid facit alienus.* GN. *set ego cesso*
Ad Thaidem hanc, deducere, et rogare ad cenam ut veniat?

35

exponatur, disciplinam pro discipulis: quam & veram esse lectionem putamus. FAERNUS.

Si potis est, tanquam philosophorum habent disciplinam ex ipsis.

Sic dedit Faernus, Bembino codici plus nimio additus. Quis enim sensus est, *Vocabula philosophorum habent disciplinam ex ipsis*? Frustra autem Donatum ad partes vocat, qui cum dicit, *Nisi forte Disciplinam pro discipulis posuerit*, casum accusativum orationi suae accommodat, non ut in Textu sic positus sit. *Disciplinas* legebat Donatus, ut codices plerique: sed duo Regii, alter in contextu, alter pro varia lectione.

Si potis est, tanquam philosophorum habent discipuli ex ipsis.

Quid pote planius aut certius? Viri viris opponuntur, hinc *Discipuli*, illinc *Parafiti*.

33 *Parafiti itidem ut Gnathonici vocentur*] Sic o. l. praeter Bemblinum & impressum ab Aldo, in quibus pro *itidem* est dictio *ita*. pro qua ego *item* legendum puto, atque eo magis, quod in aliquo libro legitur *idem*, quod fere est *item*. haec autem lectio quam nos probamus, & perinde ad versum quadrat ut *ita*; facit enim iambum in quarta; & sensui servit, ut *itidem*: consuevere enim antiqui *item* ut, pro *similiter* ut, ponere. ut in Adolphis.

Ille ut item contra me habeat facio sedulo.

& in Heautontim.

Item ut filium meum amico atque aequati suo.

FAERNUS.

34 *Viden otium & cibus quid faciat alienus?*] Donatus etiam *facit*, legi affirmat; & ita habent plerique antiqui libri: ut & ratio versus exposcit, iambum vel pyrrichium in quarta exigentis. ceterum quod aliquibus visum est in libro Bembino pro *otium*, *offum* scriptum esse, qui diligentius observarunt eum librum, adnotarunt signa impressa calamo vocis *otium*, detricto vetustate atramento. *offum* vero ut videatur aliquibus esse scriptum, effecit macula quaedam, quae sequenti paginae haerebat, ex cuius conglutinatione superinductum est huic dictioni instar duorum s, loco s & i. sed & omnes alii libri scripti quotquot sunt & antiqui & recentes vulgatam lectionem continent. praeterea & Donatus, & Euphrasius, qui in hunc locum dicit, duo hic posita esse ad vituperationem Gnathonis, otium, & cibum alienum. Quin & Dionysius Romanus Pontifex, & Martyr ante annos mille trecentos, apertissime hanc lectionem tenet, ita scribens ad Severum: *Vos otiosi comedere vultis alienum cibum, videte ne in vos illud conveniat: Vide quid faciat otium, & alienus cibus.* haec ille. adde huc rationem versus, quicum *otium* optime stat: cum *offum* pessime. de cetera absurditate ejus lectionis *offum* plura dicemus, nisi haec sufficere existimarem. FAERNUS.

Nostri omnes *Otium*; & item, duobus exceptis, *Facit*. Utrumque sine controversia vere.

35 *Et rogare ad cenam ut veniat*] *Rogare* videtur legisse Dona-

Set Parmenonem ante ostium opperiri tristem video
Rivalis servom: salva res, nimirum hinc homines frigen.
Nebulonem hunc certum est ludere. PA. hinc hoc minere arbitry
Suam Thaidem esse. GN. plurima salute Parmenonem
Summum suum impertit Gnatho. quid agitur? PA. J
GN. video.

tus: o. l. s. Terentii rogare habent, quod parvi refert. FAERNUS. Omnes nostri Rogare.

36 *Sed Parmenonem ante ostium Thaidis tristem video*] Sunt qui versum consulere volentes, ne sit trochaeus in quinto, quem pedem hoc genus carminis non admittit, legant *Thaidis*. quod ego, quamvis in scriptis exemplaribus non inveniam, tamen non improbo: cum praesertim Donatus hoc nomen varie hic legi affirmet. FAERNUS.

Claudicare hunc versum omnes sentiunt. De medendi via certatur. *Thaidis* plane insulsum est. Muretus pro *Thaidis* vult *Meretricis*: sed hoc nimis inclementer dici visum est, nec placuit. Alii *Ego* inferciunt, *Thaidis ego tristem video*: imperite: tum enim *Thaidis* primam corripere. Vir eruditus, qui toties, ait, tantumque de hoc loco restituendo cogitavit, ut pudeat falsari, quid tandem profert? Immutat ordinem, & sic versum constituit,

Sed Parmenonem Thaidis ante ostium tristem video.

Bene sane: si post tam diuturnam cogitationem ex una geminas mendas confecit. Nam & ultimam in *Thaidis* producit, & *Ostium* ut *Ostium* pronuntiat: quorum neutrum ei licebit. Idem tamen in curis secundis alio se vertit; & pro Mureti *Meretricis* reponit *Mulleris*, *Ante ostium mulieris tristem video*: quod nomini non facile se probaturum opinantur. Nescio alios, mihi quidem non ita facile: qui sciam nusquam Terentium pronuntiare *Mulleris mulierem* (ut nos hodie) sed semper

accentu in prima *Mulieris*, rem; ut Andr. I, 1, 90, & Effertur. imus. interea insulas.

Accurrit, mediam mulierem perstruit.

Quid igitur de versu hoc sic cam, quid mihi non ita distant venerit in mentem; quod omnibus se probaturum sit a nemine improbari posse celego igitur.

Sed Parmenonem ante ostium periri tristem video.

Eun. V, 2, 56.

Domus opperimur, postus hic ante ostium.

& V, 6, 5.

Quem praesolare, Parmenon ante ostium?

Uterque locus de hoc *Thaidis* agit: nec tam dominas additur: quippe quod in comaeat intra Scaenam. Et plane fuisse, *Thaidis* vel *Acis* vel *Mulieris* hic repetere priore jam versu *Thaidem* noset. Plaut. Most. III, 2, 108.

Senex ipse te ante ostium, opperitur.

Nota quoque, in versu clausulae primi commatis *Ostium op.* scire cum syllaba sequente, per alias: mox v. 44.

Quam hoc munus gratum arbitrare esse? Hoc munus

37 *Nimirum hic homines* Ab omnibus antiquis libris distinctio hic; quae & versum in sensui non est necessaria. I NUS.

Rivalis servum. salva nimirum homines frigen

Numquidnam hic quod nolis vides? PA. *te. GN. credo: at numquid aliud?*

PA. *Quidum?* GN. *quia tristis.* PA. *nll quidem.* GN. *ne sis: set quid videtur*

Hoc tibi maucupium? PA. *nón malum hercle.* GN. *vro hominem.* PA. *ut falsus animi es.*

Quod Faernus dicit *Hic* versum im-
pedire; fallor an id causae fuit,
cur a correctoribus olim ejiceretur.
Atqui duo ex nostris habent *Hic*,
cum Edd. vett. & Servius ad Ge-
org. IV, 104. & rursus Aen. I,
440. Si autem sustuleris *Hic* ex
versu; pronuntiandum erit *Nimi-*
rum; cum tamen Noster & Plautus
semper alias efferant *Nimrum*, ac-
centu in media: & cum in prima
lis opus est, *Mirum* ni dicant. Re-
pone,

Rivalis servom. salva res. nimi-
rum hicc homines frigent.

Salva res, ut II, 3, 69.

At nihil ad nostram hanc. Alia
res.

ubi nostri omnes; ut hic, *Est per-*
peram addunt. Plant. Cap. III,
1, 28.

Perge ad alios; venio ad alios,
deinde ad alios: una res.

Rud. I, 2, 83.

Surrexit. horum se capessit. Sal-
va res.

Hic autem lego; id est *Hi* homi-
nes; ut mox versu sequente.

38 *Hic* hoc munere arbitrantur] Omnes fere antiqui libri & in his
Bembinus, sed & Donatus, habent
hisse. FAERNUS.

Donatus in Edd. vetustis ita:
Isce hoc munere arbitraturs; Isce pro
is, vetuste. Hic ergo testis, cita-
tus nil respondet. At Priscianus
clare, p. 948. *Nominativus* plura-
lis *Hisce*, ut *Hisce* hoc munere arbi-
trantur; in quo videntur Euphonias
causa & interposuisse. Sane saepe-
cule apud Plautum sic fertur *Hisce*
in codice vetustissimo, rarius *Hice*
vel *Hic*. Nos tamen ex tribus co-

dicibus *Hice* & Analogiam potius
sequemur, quam istam nescio quam
Euphoniam. Plaut. Rud. II, 1, 5.

Hisce hami atque haec arundines
sunt nobis quaestus & cultus.

Sic vet. Cod. Lego,

Hice hami atque haec arundines.
ubi pronuntia, ut veteres *hha*,
haek; & dic utrum S euphoniam
an cacophoniam addat.

40 *Imparitis Gnatho*] *Imparitis*
antiqui libri. FAERNUS. Nostri
omnes *Imperitis*. Et Priscianus p.
801.

41 *Num quidnam hic quod nolis*
vides] Liber Bembinus non habet
vocem *hic*, quae & abesse potest si-
ne detrimento sensus, & versus.
FAERNUS.

Numquidnam quod nolis vides?
Sic dedit Faernus prava erga Bem-
binum codicem reverentia. Nostri
omnes, uno excepto, cum Edd.
vett. *Numquidnam hic*: nec abesse
potest sine sensus dispendio. Tam
constat hoc; ut si a ceteris omnibus
afuisset *Hic*, & in solo Bembino ex-
titisset, in textum recepisset Faer-
nus.

42 *Quidum? Quia tristis es. Nil*
equidem] Pro *Equidem* omnes no-
stri uno excepto *Quidum*; quod ipse
versus efflagitat. Porro *Tristis*
pronuntia & scribe; sicut And. IV,
2, 19. *Fortis*.

43 *Uro hominem. Ut falsus ani-*
mi est] Donatus: *Illud sibi dicit*
Gnatho; & hoc similiter Parmeno
secum. Non accedo: quippe si id
Gnatho averfus dixisset, ut ne au-
diret Parmeno: qui potuit Parme-
no ei dicto, quod non audierat, re-
spondere? Ergo uterque recte vul-

GN. *Quam hoc minus gratum Thaidi arbitrare esse?* PA. *hoc nunc dicis,*

Ejectos hinc nos; omnium rerum huius vicissitudo est. 45

GN. *Sex ego te totos, Parmeno, hos mensis quietum reddam; Ne sursum deorsum circites; neve usque ad lucem vigiles:*

Ecquid beo te? PA. *in? papae.* GN. *sic soleo amicos.*

PA. *laudo.*

GN. *Detineo te: fortasse tu profectus alio fueras.*

PA. *Nusquam.* GN. *tum tu igitur paululum da mi operae: fac ut admittar* 50

Ad illam. PA. *age modo nunc tibi patet foris haec, quia istam ducis.*

GN. *Numquem evocari hinc vis foras?* PA. *sine biduum hoc praetereat:*

Qui mihi nunc uno digitulo forem aperis fortunatus,

Ne tu istanc faxo calcibus saepe insultabis frustra.

GN. *Etiāne tu hic stas, Parmeno? eho numquam hic relictus cistos,* 55

Nequis forte internuntius clam a milite ad istam curset?

tu, ut audiretur. & egregie tres ex nostris codices, falsus est: Tum omnes habent *Animo*. Illud animi Donato debetur.

44 *Hoc nunc dicis ejectos hinc nos*] *Dicis* legitur in libro Bombino & aliquibus aliis, & est sensus, ita dicendo, hoc dicis, ejectos hinc nos. id est, hoc significare, hoc innuere vis. FAERNUS. Nostrum omnes *Dicis*; minus recte.

50 *Tum tu igitur paulum da mihi operae*] *Paululum* legendum ex o. fere l. s. & maxime antiquissimis versisque ratione: ut in quarta sede sit iambus. FAERNUS. Nostrum quoque omnes *Paululum*.

51 *Nunc tibi patet foris haec, quia istam ducis*] Pendet animi vir eruditus, utrum pronuntiet *foris haec*, an *fora haec*. Posthac animo otioso non est contrarium enim. Repetitur.

Ad illam. Age modo, nunc tibi patet foris haec, quia istam ducis.

Ubiq. apud Nostrum pro *Foris Forem* numero singulari, reponebant olim Magistri *Fores* plurali: praeterquam Adel. II. 3, II. ubi versus plane repugnabat: scilicet ne pueri sub serula obsoleto loqui discerent. Quasi vero non Horatius sic locutus sit, *Serm. I. 2, 67.*

Exclusus fore, cum Longarum foret intus.

At apud Plautum, qui pueris non praelegebatur, manet integrum *Foris* num. sing. plus decies, idque in Codice qui Terentio illi Bombino aetate non cedit.

53 *Fores aperis fortunatus*] Rursus singularem numerum huc revoca, versu ipso te obsecrante,

Qui mihi nunc uno digitulo forem aperis fortunatus.
& versu sequente, *Ne tu istanc faxo calcibus; non istas.*

PA. *Facite dictum: mira vero militi quas placeant.*
Set video erilem filium minorem huc advenire.
Miror, quid ex Piraeo abierit: nam ibi custos publice est nunc.
Non temere est: et properans venit: nescio quid circum-
spiciat. 60

ACTUS II. SCAENA III.

CH. AEREA adulescens. PARMENO.

CH. 'OCCIDI.

Neque virgo est usquam: neque ego, qui illam e conspectu
amisi meo.

Ubi quaeram, ubi investigem, quem percontor, qua insitam via,
Incertus sum. una haec spes est: ubi ubi est, diu celari non
potest.

O faciem pulchram: deleo omnis dehinc ex animo mulieres: &
Taedet cotidianarum harum formarum. PA. *ecce autem alterum,*
Nescio quid de amore loquitur: o infortunatum senem!

Hic vero est, qui si occiderit,

55 *Etiam tu hic stas Parmeno?*
cho numnam tu hic relixtus custos]
 Multi l. s. & in his antiqui omnes
 praeter Bembinum, neutrobi ha-
 bent *tu*, sed pro priore adverbium
nunc; quod & locutioni & versui
 est aptius. in Bembino non est *neo*
tu, nec *nunc*. FAERNUS.

Etiam nunc hic stas, Parmeno.
 Unus ex nostris cum Edd. vett.
Etiam tu hic stas. Repone,

Etiame tu hic stas, Parmeno?
 Ex *no* factum *ne*, id est, *nunc*.
 Hec. III, 4, 16. *Hec, etiam tu*
hic stas?

56 *Clam a milite ad istam cursi-*
tes] Corrige *cursus*, ex eodem li-
 bro, ut versus sit iambicus tetra-
 meter catalecticis, quemadmodum
 ceteri. FAERNUS. Nostri omnes,
Cursites.

1 *Occidi]* Licet o. l. s. aliter ha-
 beant, necesse est hanc dictionem,
 & a praecedentis scaenae ultimo &
 ab hujus primo versu separare, &

monometrum trochaicum catalecti-
 cum per se constituere. sunt autem
 iambici tetrametri, praecedens qui-
 dem catalecticis; sequens vero aca-
 talecticus. FAERNUS.

3 *Ubi quaeram? ubi investigem?*
quem percontor? quam insitam vi-
am? Incertus sum] Donatus: &
Qua via legitur. Et sic duo codices
 ex nostris cum Edd. vett. Rectius,
 vel ob hoc, quod non habeamus
Am ter repetitam. Phor. I, 4, 15.
Qua quaerere insitam via? Ce-
 terum tolle istas interrogationis no-
 tas; & sic accipe, *Incertus sum,*
ubi quaeram &c.

6 *Taedet harum cotidianarum for-*
marum] Ex libris scriptis & Do-
 nato haec verba sic colloca: *cotidia-*
narum harum. ut & exigit versus.
 FAERNUS. Ita nostri similiter
 omnes.

8 *Hic vero est qui si amare occi-*
peris, ludum jocumque Dices fuisse
illum alterum praens hujus rabies

PA. *Age inepte. CH. hoc hercle factum est. fac sis nunc promissa appareant:* 20

*Sive adeo digna res est, ubi tu nervos intendas tuos.
Haut similis virgost virginum nostrarum; quos matres student
Demissis humeris esse, vincto pectore, ut gracilae fient.*

*Siqua est habitior paulo, pugilem esse aiunt: deducunt cibum:
Tamenetsi bona natura est, reddunt curatura iunceas: 25
Itaque ergo amantur. PA. quid tua istaec? CH. nova figura
oris. PA. papae.*

CH. *Color verus, corpus solidum & succi plenum. PA. anni?
CH. anni? sedecim.*

20 *Faxis nunc promissa appareant*] Ita & in libro Bemino. sed Vaticanus & alii, *fac sis*. quin & in Bemino est glossema indicans dictum esse *faxis pro fac sis*. FAERNUS.

Unus quoque ex nostris *Faxis*: inepte. Cledonius tamen, magister vetus p. 1916. *Fazo faxis*, Terent. *Faxis, nunc promissa appareant*. Ceterum male post *Appareant* plenam distinctionem hodie ponunt. Nam, ut recte Donatus, *Sis* perinde est ac *Si vis*: ergo ordo & connexio est, *Fac si vis*, quia promissisti; *sive* adeo quia sine promisso digna res est, in qua operam naves.

21 *Sive adeo digna res est*] Haec verba ex auctoritate Donati, Chaereae attribulmus. FAERNUS. Nostri male dant Parmenoni.

23 *Ut gracilae fient*] Donatus legit *gracilae*, dicens a singulari *gracila* venire hanc declinationem. Sic & in Vaticano erat: sed superaddito s, factum *graciles*. contra in Basilicano ex voce *graciles s*, expunctum. FAERNUS.

At editiones Donati, tam veteres quam recentiores, *Gracilae a Gracilis*. Male tamen, ut existimo. Sed accedat certior testis Val. Probus p. 1466. *Hic & haec gracilis, hic & haec imbecilles. sed Terentius auge, Ut gracilae fient. Nominati- singulari, haec gracila, haec*

imbecilla. Engraphius: Legitur & Gracilae; ut declinauerit Terentius, Haec gracila. Puerorum olim causa factum hic Graciles.

25 *Tamenetsi bona est natura, redd. c. iunceas*] Lindenbrogii codices, & ex nostris veterissimis unus, *Tamenetsi*. Lege, ut *Bona* sub idu collocetur:

Tamenetsi bona natura est, r. d. iunceas.

27 *Color verus*] *Ex color r*, elidendum, ut in prima sede sit anapaestus. FAERNUS. Hoc in primo praesertim pede fieri, jam notissimum est.

28 *Flos ipse. CH. hanc tu mihi vel vi, vel clam, vel precario*] Videtur hic iambicus septenarius esse, inusitatum genus. ego puto legendum *hance*: & in *ipse* non faciendam synaloepham. FAERNUS.

Miseri sane medendi ratlo, *ipse* sine synaloepha, & *Hance*, ut octonarius fiat. Cautior vir doctus; qui ex recepta lectione pro Senario Septenarium fore videbat; qualis ait, versus quam maxime potest evitandus est; etsi uno alterove loco necessario admittendus videatur. Bono animo esse jubeo, ne semel quidem admittetur. Ipse igitur illud *Flos ipse*, extra versum posuit: ut Clausula sit, qualis *Occidi* in hac Scaena, & in Heaut. *Discrucior animi*. Laudandus est, quod ali-

[PA. *Flos ipse.* CH.] *Hanc tū mihi vel vi, vel clam, vel precario*

Fac tradas: mea nihil refert, dum potid' modo.

PA. *Quid, virgo cujasi?* CH. *nescio hercle.* PA. *undeſt?*

CH. *tantundem.* PA. *ubi habitat?*

30

CH. *Ne id quidem.* PA. *ubi vidisti?* CH. *In via.* PA. *qua ratione illam amiſti?*

CH. *Id equidem adveniens mecum stomachabar modo:*

Neque quemquam ego hominem eſſe arbitror, cui magis bonae

Felicitates omnes averſae ſient.

qua tenus prodierit; tamenſi non ad terminum ipſum. Equidem non ut Clauſulam extra numerum poni, ſed omnino excludi & ejici velim. Excutiamus enim ſententiam. *Ani ſedecim: Flos ipſe.* *Florem* quidem *aetatis* de adolescentia & juventute ſaepe uſurpant Latini; ſed nuſquam id ſolum commendatio eſt formae. Nonne plurimae tum Atticae virgines erant aequae annorum ſedecim? Quot, putas, ex illis quas contemnit juncceis, eadem tum aetate erant? Eadem erat ipſe Chae- rea: infra IV, 4, 26.

At ille aliter vinit, annos natus ſedecim.

Ergo & Chae rea tam *flos ipſe*, quam Pamphila. Quamobrem, cum nec in verſum intromitti queat, nec, ut clauſula fiat, dignum ſit, abeat hinc exulatum.

31 *Qua ratione amiſſi?* Donatus quidem ita legit: ſed ratio verſus, qui eſt iambicus tetrameter cataleſticus ut praecedens, exigit *amiſſi*: ut & in Bembo in omnibus aliis fere libris eſt. qui vero ſequuntur verſus ſenarii ſunt: itaque in eo libro cum hoc, quem ſupradiximus, verſu ordinantur:

CH. *Ne id quidem.* P. *ubi vidisti?*

CH. *In via.* P. *qua ratione amiſſi?*

CH. *Id equidem adveniens mecum stomachabar modo.*

Nec quemquam eſſe hominem arbitror, cui magis bonae.

FAERNUS.

Quod Donatus legebat *Amiſſi* per ſyncopen pro *Amiſſi*, confirmant praeter unum & alterum recentiorum tres noſtri vetuſtiſſimi. Videtur olim fuiſſe, *Qua ratione illam amiſſi?* ut ſupra: *Qui illam e conſpectu amiſſi mo.* Vir doctus, *Qua r. autem amiſſi?*

32 *Nec quemquam eſſe ego hominem arbitror*] Sic dedit Faernus. Noſtri plerique:

Neque ego quemquam hominem eſſe, unus:

Neque quemquam ego eſſe hominem. vet. Edd.

Neque quemquam hominem eſſe ego arbitror.

Repone, ſic ut in utramque verbum cadat accentus,

Neque quemquam ego hominem eſſe arbitror.

Sic Adelph. I, 1. 13.

Quemquamne hominem in animo inſtituere?

Eodem ordine ponit vir eruditus.

33 *Cui magis bonae Felicitates omnes adverſae ſient*] Primus, opinor, moneo mendum hic ſubefſe. Quomodo enim bonae Felicitates poſſunt eſſe adverſae? Donatus laborat ut explicet; *Felicitas*, inquit, *adverſa eſt; cum ex proſperitate,*

Quid hoc est sceleris? perii. PA. quid factumst? CH. rogas? 35
Patris cognatum atque aequalem Archidemidem
Nostine? PA. quidni? CH. is, dum hanc sequor, fit mi obviam.
PA. Incommodè hercle. CH. immo ènimvero infelicitèr:
Nam incommoda alia sunt dicenda, Parmeno.
Illum liquet mi dejerare, his mensibus 40
Sex septem prorsus non vidisse proxumis;
Nisi nunc, cum minime vellem, minimeque opus fuit.
Eho nonne hoc monstri similest? quid ais? PA. maxime.
CH. Continuo adcurrit ad me, quam longè quidem,
Incurvus, tremidus, labiis demissis, gemens: 45
Heus heus, tibi dico, Chaerea, inquit. restiti.
Scin quid ego te volebam? dic. cras est mihi

quod laedat nascitur. Atqui infelicitas sic fiet, non felicitas. Lego,

Felicitates omnes aversae fient.

Aversos deos passim habes. Ideo aversae; quia me fugiunt, numquam ad me veniunt: sed si aversae sint, desinent esse id quod sunt: naturam suam mutabunt.

35 *PA. Quid hoc est sceleris? CH. perii. PA. quid factumst? CH. rogas?* Male codices, qui nunc supersunt, Parmenoni illud tribuunt, *Quid hoc est sceleris?* Plane, contra Ethos & Terentii morem: Parmeno enim totam hanc servidi adolescentis orationem tepidus & lentus audit. Omnia sunt Chaereae:

Aversae fient.

Quid hoc est sceleris? perii. PA. quid factumst? CH. rogas?

Et sic olim Donatus: *Quid hoc est sceleris? Propter hoc quod patior, inquit. Nunc enim scelus dicit a se commissum. Lege, Propter quod hoc patior. Si Parmenoni hoc assignasset, non Patior dixisset, sed Pateris. Errat tamen Magister: Scelus enim hic est Infortunium. Plautus, plane ut Noster, Capt. III, 4, 104. ubi Pater infelix sic queritur,*

Perdidi unum filium

Puerum quadrimum, quem mihi servus surripuit:

Major potitust hostium, quod hoc est scelus?

Quasi in orbitatem liberos produxerim.

37 *Nostin? PA. quidni? CH. is, dum sequor hanc, fit mihi obviam]* L. o. hanc collocationem verborum habent, dum hanc sequor. sed, ut versus constet, vel legendum est *novissin*, ut in libro Bembino est, vel ex *quidni*, nihil elidetur. *mihi* autem in vocam syllabam contrahendum. FAERNUS.

Patris cognatum atque aequalem Archidemidem

Novissin? Quidni? Is, dum hanc sequor, fit mi obviam.

Novissin, quod in Bembino est, versus gratia videtur interpolatum. Ceteri omnes *Nostin*. Quod retinet vir eruditus; modo ut *Dum* ne elidatur. Atqui in ista sede ut elidatur est necesse. Miserum est unius regulae ignorance centies in eundem errorem prolabi. Poteris legere, *Nostine? Quidni?* ut Horatius,

Novissine locum poteram rure beato?

*Judicium. quid tum? ut diligenter nunties
Patri, advocatus mäne mi esse ut meminerit.
Dum haec loquitur, abiit hora. rogo num quid velit.* 50
*Recte, inquit. abeo. cum huc respicio ad virginem,
Illa sese interea commodum huc adverterat
In hanc nostram plateam. PA. mirum ni hanc dicit, modo
Huic quas data donost. CH. huc cum advenio, nulla erat.
PA. Comitēs secuti scilicet sunt virginem.* 55
*CH. Verum; parafitus cum ancilla. PA. ipsist: illicet:
Desine: jam conclamatumst. CH. alius res agit.
PA. Istuc ago equidem. CH. nostin quaeſo dic mihi, aut
Vidiſtin? PA. vidi, novi: ſcio, quo abduſta ſit.
CH. Eho Parmeno mi, noſtin, et ſis ubi ſit?* 60

Noster infra IV. 4, 45.

Verum? Vidiſtine fratrem Chaerum?

& III, 5, 15.

Nostine hanc quam amat frater?

Et Phorm. I, 2, 14 *Nostine?*

Quidni?
41 *Sex septem prorsum*] Quinque nostri cum vett. Edd. & Priic. p. 1200. *Prorsus.* Concinnius hoc: quia praecedens vox in terminatur.

50 *Dum haec dicit, abiit hora*] Sic dedit Faernus, & sic Edd. vett. Sed nostri omnes, excepto uno suis recenti, *Dum haec loquitur.* ut supra II, 2, 24. *Dum haec loquimur, interea loci.*

53 *In hanc nostram plateam. P. mirum ni hanc dicit modo*] Versus potest sustentari elidendo ex in n. FAERNUS.

54 *Huic quas dataſt dono. Huc cum*] *Dono* totum in Thesi occultatur. Repono, *Huic quas data dono est.*

55 *Comites secuti scilicet sunt virginem?*] Tolle interrogationis notam. Non Interrogat, quod Donatus vult, sed conſeſtat. Ideo Chaerea respondet, *Verum.*

56 *Ipsist: illicet: Desine: jam conclamatumst*] *Scilicet*, nostri Codices & Editiones vetustas. Tacet Faernus: sed ita Bembi codex, no-

tante G. Fabricio. Eugraphius ad locum;: *Ipsa est: ipsa.* Quoties causa ab oratoribus sinebatur, & a iudice sententia ferri corporat, semper conclamabatur *Illicet*, hoc est *Ire li. et.* Signum ergo finis & cognitionis plenae. Miror igitur virum doctum, qui illud *Scilicet* verius putat. Inter *Illicet* & *Conclamatumst* invenuisse, ait, inferi videtur *Desine.* Si Quare roges, nesciat: illud tamen scire poterat, Invenuisse hic repeti *Scilicet*; cum in versa fuerit praecedente.

58 *Istuc ago equidem*] Ita & in libro Bembino. FAERNUS.

Unus ex Nostis, *Ago equidem*; ceteri *Equidem ago* *Nostin quaeſo ſit? dic mihi, aut Vidiſtin?* Codex Collegii Corporis Christi egregie, *Nostin quaeſo dic mihi aut Vidiſtin?* *Quaeſo* passim in interrogatione locum habet. Et respondet Parmeno, *vidi, novi*; absolute; non *quaeſo ſit.*

60 *O Parmeno ni noſtin? P. no- vi. B. ſcis ubi ſit? P. Huc deduc- ta est ad Thaidem meretricem, et dono dataſt*] O. I. 2. *Eho Parmeno* habent: item in & Donatus, *ad meretricem Thaidem.* aliqui vero, inter quos Bembinus, & *ſcis*; omnesque fere antiqui praeter eum,

PA. *Huc deducisti ad meretricem Thaidem: ei dono data'st.*

CH. *Quis is est tam potens, cum tanto munere hoc?* PA. *mi-
lēs Thraſo*

Phaedrine rivalis. CH. *duras frātris partis praedicās.*

PA. *Immo enim si scias quod donum dono huic contra comparet,
Magis id dicas.* CH. *quodnam quaeso hercle?* PA. *eunuchum.*

CH. *illumne obsecro*

65

'Inhonestum hominem, quē mercatus est heri, senem mulierem?'

PA. *Istunc ipsum.* CH. *homō quatiētur cēte cum dono foras.*

in quo est, & dono data'st, habent,
ei dono data est. itaque sic le-
gemus:

CH. *Eho Parmeno mi nescin? r.
novi.* CH. *& scis ubi fiet?*

P. *Huc deducisti ad meretricem
Thaidem, ei dono data'st.*

Quorum verum prior senarius lam-
bicus est, ut praecedentes, poste-
rior trochaicus, ut sequentes.
FAERNUS.

*Eho Parmeno mi, nescin? r.
novi.* CH. *& scis ubi fiet?*

Syllaba ultra metrum redundat:
nisi Parmeno dactylum facis, quod
non licet. Tolle istud Novi; & to-
tum da Chaereae:

*Eho Parmeno mi, nescin, & scis
ubi fiet?*

Sic habet Donatus Lindenbrogli;
& viro docto idem visum est.

64 Immo si scias quod donum huic
dono contra comparet] Codices no-
stri duobus modo exceptis, Immo
enim: & sic veteres Editiones. And.
V, 1, 4. Immo enim nunc cum
maxime. Phorm. II, 2, 23. Im-
mo enim nemo satis pro merito. Re-
pone:

*Immo enim si scias quod donum
dono huic contra comparet.*

Donum dono, omnia omnes & simi-
lia, inter venteres Terentianas pu-
mera.

65 Tum magis id dicas] Prono-
men id, varie collocatur. antiqui
enim libri & Donatus verbo prae-
ponunt; omnes alii postponunt.

ego hanc vocem id cum videam
certam sedem non habere, & ver-
sui incommodare, ne sit trochaicus
catalecticus, ut ceteri, subditivum
arbitror, & ab aliquo adiectum, pu-
tante non satis intelligi, tum magis
dicas, pro tum magis id dicas: quod
tamen Latine, & antiquè dicitur.
Plautus in Milite glorioso:
*Ei mihi. Magis dicas si scias quod
ego scio.*

FAERNUS.

Omnēs nostri Tum magis id dicas.
Nec cum viro docto Faerno acce-
dam, qui id subditivum putat;
Ego contra Tum subditivum existi-
mo; & sic versum constituo,

*Immo enim si scias quod donum
dono huic contra comparet,*

Magis id dicas.

Omnino melius est, ut in ista sit
Magis, quam ut in Theſi latitet.
Par locus est Heaut. V, 1, 16.

*Vēnit in mentem. Venerator! Mā-
gis, si magis noris, putes*

Ita rem esse:

Ubi ita rem esse perinde est, ac hoc
loco id. Plaut. Bacch. IV, 4, 27.

*Pol tu, quam nunc, mod accu-
ses magis, si magis rem no-
veris.*

Locus Plauti a Faerno citatus, est.
Mil. V, 36.

*Simdudum. r. Hei mihi. s. Ma-
gis dicas, si scias quod ego scio.*

Ubi tam versus quam sententiae
causa corrigo,

*Simdudum. Hei mi. Magis id di-
cas, si scias quod ego scio.*

Sét istam Thaidém non scivi nobis vicinam. PA. *haút diúst.*

CH. *Pérví, numquamne étiam me illam vldísse? eódum díc m. hi:*

'Estne, ut fertur, fórmó? PA. *sane.* CH. *at níhil ad nostrém hanc.* PA. *ália res.* 70

CH. *'Obsecro hercle, Párméno, fac ut pótiar.'* PA. *faciam sé iulo,*

Dábo operam, adjutábo: numquid me áliud? CH. *quo nunc is?* PA. *donum,*

Id, scio, animadvertes, in omnibus his locis illud *Tum* locum nullum habere.

66. *Quem mercatus est heri*] O. l. s. *heri.* quae tamen vox sic quoque posteriorem corripit. FAERNUS.

Et nostri quoque *Heri.* Donatus ad locum; Senem mulierem: *Non communi genere dixit Senem; quippe qui alibi separaverit, dicendo, Senex atque anus* (Hec. IV, 3, 15.) *sed subdistingnuendum est, ut sit duplex vituperatio; una ab aetate, quod ait Senem; altera a membrorum mollietate, quod ait Mulierem.* Haec magnus Magister: cavendam nempe erat, ne adolescentes obsolete *Senem* de muliere dicerent. Pace tamen ejus, non subdistinguo, sed conjungo,

Inhonestum hominem, quem mercatus est heri, senem mulierem. *Heri* hic longam habet secundam; ut I, 2, 89.

Heri minas pro ambobus viginti dedi.

& *Senem* in *Thesi* latet, quasi monosyllabon esset *Senem*. Atque vel ea causa non subdistinguo *Senem*, quia tum in *Arsti* esse oportebat. *Senex mulier*, quod nostrates *An old Wife*. Si subdistinguas, primo *Senem* de viro, dein *Mulierem* de sexu toto: etiam juvenculas includis, & minor sit contemptio & contumelia, quam si junctim & mulierem & vetulam dicas. Varro de Ling. Lat. VI. *Pomponii Epigram-*

mation quod in adolescentem fecerat Cascam, (hoc est Veterem)

Ridiculum est, cum te Cascam tua dicit amica,

Fili Petroni, sesquisenex puerum.

Dic tu illam pusam: sic fiat Mula tua muli.

Nam vero pusus tu, tua amica senex.

Sic & Catullus Tibullusque *Senem* de muliere. *Senex autem mulier, ut Mulier meretrix.*

70 *Alia res est*] Liber Bembinus non habet verbum *est*. ita versus est trochaicus catalepticus ut ceteri: nisi quis eum volet acatalepticum facere retento *est*. quod non placet mihi. FAERNUS. Vido nos ad II, 2, 37.

71 *Faciam sedulo, ac Dabo operam, adjuvabo*] *Lego,*

Faciam sedulo,

Dabo operam, adjuvabo.

Ac deleo, ut per Afyndeta fortius incedat oratio. Adjutabo; quia ita solet Noster; & quia Spondeus in hac sede Trochaeo est melior.

72 *Numquid me aliud vis?*] *Vit,* non est in libri Bembini contextu, nec in aliis antiquis. Itaque eam dictionem delevimus, quae & impedit versum, nec adjuvat sensum, utique enim subauditur *vis*. FAERNUS. Duo tantum ex nostris *Vit* habent.

'Ut mancipia haec, ita uti iussit frater, ducam ad Thaidem.

CH. *'O fortunatum istum eunuchum; qui quidem in hanc detur domum!*

PA. *Quid ita? CH. rogitas? summa forma semper conservandi domi*

75

Videbit, conloquitur: aderit una in unis aedibus:

Cibum nonnumquam capiet cum ea: interdum propter dormiet.

PA. *Quid si nunc tute fortunatus fias? CH. qua re, Parmeno?*

Responde. PA. capias tu illius vestem. CH. vestem? quid tum possea?

PA. *Pro illo te deducam. CH. audio. PA. te esse illum dicam. CH. intellego.*

80

PA. *Tu illis fruiare commodis, quibus illum dicebas modo:*

Cibum una capias, adsis, tangeris, ludas, propter dormias:

Quandobquidem illarum neque te quisquam novit, neque scit qui fies.

73 *Ut mancipia haec, ita ut iussit frater, deducam ad Thaidem]* Liber Bembinus & aliquot alii ex antiquis habent *ducam*. quod probro. & versus constabit, si vel in *ita ut* non facias synaloepham: vel legas *ita uti*. FAERNUS.

Ita ut, quod & in Nostreis est, non potest esse Anapaestus. Recte illud alterum Faerni *ita uti*: quod vir doctus adscivisse debuit. *Ducam* nostri, duobus exceptis, omnes, non *Deducam*.

80 *Pro illo te ducam. Audio. Te esse illum dicam. Intellego]* Vir doctus, ultima, ait, in *Ducam* non eliditur, ob Diphthongum sequentem. De illa Diphthongi vi mera hallucinatio est. Idem tamen malit *Deducam*, si per codices litteret. Sane licet; nam omnes nostri, demptis duobus, *Deducam*: quibus etiam nolentibus sic corrigi necesse est. Porro omnes nostri cum Edd. vet. *Te illum esse*. Sed *illum* in Arsi esse debet.

81 *Quibus tu illum dicebas]* Melius absque *Tu* cum codice Petrensi.

83 *Neque quisquam te novit]* Id est, *neque te quisquam*. FAERNUS. Sic & omnes nostri; accentu id postulante.

84 *Praeterea forma, aetas]* O. fere libri, & in iis antiqui, & Donatus, *forma & aetas*: quod si recipimus, versus est iambicus tetrameter acatalecticis: sin aliter, trochaicus. FAERNUS.

Praeterea forma & aetas ipsa est, facile ut pro eunucho probes.

Donatus: *Forma & aetas ipsa est: Deest, in te*. Recte hoc: nam cum *illarum quisquam* proxime dixerit; cuius *aetas & forma* sit, in ambiguo est. Atqui etsi sententia *in te* subintelligi postulet, in sermone hoc subintelligi non conceditur. Codex C. C. *Praeterea forma & aetas ipsa es; Es*, inquam, non *Est*. Vide, an ex vestigio tam tenui verum subodoratus sim:

Praeterea forma & aetate ipse es, facile ut pro eunucho probes.

Es forma, ut And. I, 1, 95. *Erat forma honesta & liberali.*

Praeterea forma et aetate ipse es, facile ut pro eunuchò probes.

CH. *Dixi pulchre: nūquam vidi melius consiliū dari.* 85

Age eānus intro nūc iam: orna me, abduc, duc, quantum potest.

PA. *Quid agis? jocabar equidem.* CH. *garris.* PA. *pérui, quid ego egi miser?*

Quo trādis? perculeris jam tu me. tibi equidem dicò, mane.

CH. *Eāmus.* PA. *pergiu?* CH. *cértumst.* PA. *vide ne nīnium calidum hoc sit modo.*

CH. *Non est profecto: sine.* PA. *at enim istaec in me cudetur faba.* CH. *ah!* 90

PA. *Flagitium facimus.* CH. *an id flagitiumst, si in domum meretriciam*

*Deducar, et illis crucibus quae nos nostramque adulescentiam
Habent despicatu, & quae nos semper omnibus cruciant modis,
Nunc referam gratiam: atque eas itidem fallam, ut ab illis
fallimur?*

86 *Age eamus intro: nunc jam orna me, abduc, duc, quantum potest*] Lege et distingue:

Age eamus intro nunc iam: orna me, abduc, duc, quantum potest.

Sic Adel. II, 1, 14. *I intro nunc iam.* And. I, 1, 144. *Eamus nunciam intro. Quantum potest,* veteres G. Fabricii, & codex Bembinus, Bembo ipso teste. Ita noster passim.

89 *Vide ne nīnium calidum hoc sit modo*] Donatus & *callidum*, & *calidum* legi affirmat: sed *callidum* videtur magis probare, nulla quidem ratione: cum potius Parmeno, praecipue & inconsultum hoc consilium afferat, quam versutum: & dictionem, *callidum*, quae primam habet productam, versus ratio non admittat, nisi forte ex magna licentia, demendo in scansionem unum *l*. Mihi libros scriptos Donati consideranti, videtur omnis expositio huius loci esse corrupta; omninoque legendum *calidum* per unum *l*, & ex sensu & ex versu, ut & aliqui

l. s. habent, & Robertus Stephanus impressit. FAERNUS. *Calidum*, quod & versus & sensus postulant, unus tantum ex nostris, *Calidum consilium*, Plautus, Livius &c.

90 P. *At enim isthaec in me cudetur faba. ah flagitium facimus*] In libro Bembino, & Victoriano, interjectio *ah*, Chaereae ascribitur, reliqua Parmenoni. FAERNUS.

93 *Habent despicatam*] Sic Donatus & omnes antiqui libri praeter Bembinum, & stat versus rejecta prima ejus syllaba in finem praecedentis. omnes alii libri recentes, *despeltam* habent, ut Bembinus. FAERNUS.

Correctores, non Librarii, *Despeltam* primi dederunt: nesciebant scilicet *Habent* in initio versus corripi solere. Sed aliud est: nam seu *Despicatam* five *Despeltam* velis, ad unum tantum nomen refertur, cum ad utrumque debeat, *Nos & nostram adulescentiam*. Praestabo tibi veram Poetae manum, *Habent despicatu*.

An potius par atque æquum est, pater ut a me ludatur dolis? 95
Quod, qui rescierint, culpent; illud merito factum omnes putent.

PA. Quid istic? scertumst facere, facias: verum ne post conferas
 Culpam in me. CH. non faciam. PA. jubeſne? CH. jubeo, cogo,
 atque impero;

Numquid defugiam auctoritatem. PA. ſequere: di vortant bene.

ACTUS III. SCAENA I.

THRASO niles. GNATHO. PARMENO.

TH. *MAGNAS* vero agere gratias *Thois* mihi?

Despicatu vetusto, pro *Despicatu*.
 ut Heaut. II, 3, 116.

Quapropter haec res ne utiquam
neglectu est mihi.

Habent despicatu; ut Poen. III, 3,
 13. *Habere quæſtui.* Menaech. IV,
 3, 19.

Quando tu me bene merentem tibi
habes despicatu;

Aliam post hæc inventito, quid ha-
beas frustratu.

Unde & in Caf. II, 2, 15.

Vir me habet pessimis despicatam
modis:

libenter legerim, *Despicatu*.

95 *An potius haec pati? æquum*
est fieri ut a me ludatur dolis, Quod
qui rescierint culpent, illud merito
factum omnes putent] Liber Bem-
 binus & omnes alii antiqui pro *pa-*
ti habent *patri*. ac Donatus quo-
 que, licet aliqua ex parte corru-
 ptus: nam quamvis citando hæc
 verba dicat *pati*: tamen in exposi-
 tionis progressu legit *patri*. & sane
pati nullum habet sensum; *patri*
 autem si legas, sensus est: cur non
 has meretrices debeam fallere? an
 potius æquum est, hæc a me fieri
 adversus patrem, ut eum ludam
 dolis, pecuniam scilicet ab eo per
 fallacias auferendo, quam in amo-
 res & voluptates meas insumam?
 cum liceat, fallendo has meretrices,
 cupiditatem meam, sine ullo sum-
 ptu aut dispendio explere. illud

enim si facerem, id est, si patrem
 dolis luderem, qui hoc rescierint,
 culpent; hoc autem, id est, a me
 deceptam esse meretricem, meri-
 to factum omnes putent. atque hunc
 esse germanum sensum poetæ,
 omnia fere argumenta comica osten-
 dunt, ubi plerumque inducuntur
 adulescentes amatores patribus stru-
 ere fallacias, ad pecuniam ause-
 rendam, quam meretricibus aut le-
 nonibus dent. huc etiam spectant
 & ea quæ supra dixit, *o infortuna-*
tum senem; & ea quæ infra, *Eam*
corſeci, sine molestia, sine sumptu,
sine dispendio; nam si sumptus in-
 intervenisset, utique eum a patre
 oportuisset auferri. FAERNUS.

De sententia loci satis constat:
 de verbis dispiciendum est. *Haec*
pati nostri omnes; nisi quod unus
 vetustus a manu prima *Patri*. &
 postea *Pati* factum. Unde istud
Pati processit? suberat aliquod men-
 dum. Si enim a principio *Patri*
 ibi fuisset, vix umquam in *Pati*
 degenerasset. Praeterea, quænam
 ista sunt *Haec*? nempe *in domum*
meretriciam deduci, crucibus illis
gratiam referre. An *haec patri*
fieri possunt? Haeret hic aqua: &
 sapuit T. Faber, qui *Hoc* corrigebat;
 & ad sequentia retulit, *Us a me*
laudatur dolis: quem frustra ob id
 fugillat vir eruditus. Sed, ut di-
 xi, altius aliquod latet ulcus, unde
 illud *Pati* profuxit. Vide an re-

GN. *Ingéntis.* TH. *ain tu, laétast?* G. *non tam ipso quidem*
Dono, quam abs te datum esse: id vero serio
Triumphat. P. *huc proviso ut ubi tempus fiet,*
Deducem, sit ecum militem. TH. *est istuc datum* 5
Profecto, ut grata mihi sint quae facio omnia.
 GN. *Adverti hercle animum.* TH. *vel rex semper maxumas*
Mihi agel at quicquid feceram; aliis non item.
 GN. *Labore alieno magno partam gloriam*
Verbis saepe in se transmovet, qui sal habet, 10
Quod in te est. TH. *habet.* G. *rex te ergo in oculis.* TH. *scilicet.*

Et sanaverim: absit modo ut infundas succum loliginis:

An potius par atque aequum est, pater ut a me ludatur dolis?

Illud observabis; *Pater*, ut par est, in Arsi hic esse; cum in recepta lectione *Patri* vix audiatur.

98 *Jubesne?* *Jubeo, cogo, atque impero?* Sic dedit Faernus: sic & Nonius citat v. Cogere; non editus modo, sed in codice nostro veterrimo. Nostri omnes hic cum vet. Edd. *Jubeo immo cogo.* Unde facile fuit refingere:

Juben? CH. *Jubeo? immo cogo atque impero.*

Nisi post *Jubeo* interrogationem ponas, putidum est *Immo*: sed vel sic, longe melius abest. Vir vero eruditus, qui libentius, ut ait, sic legat:

Culpam in me. Non faciam. Juben? *Immo jubeo, cogo, atque impero.*

ut *Juben*, quod praecipnam emphasim habere debuit, in Thesi supprimatur, alio mentem alio aures diviserat.

99. P. *Numquam defugiam auctoritatem. sequere.* CH. *di vortant bene]* Accedo eorum sententiae, qui putant has personas male esse inscriptas; & priora quidem in persona Chaereae continuanda; posteriora Parmenoni tribuenda. ut *numquam defugiam auctoritatem*, in ore Chaereae sit, perinde ac si di-

xisset, numquam negabo me tibi auctorem hujus rei fuisse. FAERNUS. Recte hoc: & aberrarunt omnes libtarii, praeunte Donato.

6 *Profecto mihi ut grata sint quae facio omnia]* Alia verborum collocatio in o. l. s. & Donato invenitur, hoc modo,

Profecto ut grata mihi sint quae facio omnia.

grata autem mihi, non jocunda mihi exponendum est, sed talia, ut pro iis mihi gratia habeatur; ut & in Heautontim. *tum cum gratum mihi esse potuit, nolui*, id est, tum cum mihi potuit haberi gratia. FAERNUS. Etiam hoc recte: & eodem ordine nostri.

10 *Verbis saepe in se transmovet, qui habet salem, Quod in te est]* Veterrimi quique codices & veteres Grammatici *Quod*: bene factum, & hoc veram nobis lectionem conservavit, quam a multis jam saeculis discipulorum gratia corruperant Magistri. Lego enim,

Verbis saepe in se transmovet, qui sal habet

Quod in te est.

Certe *Qui habet salem* non bene meto satisfacit: neque enim *Quibus* legi poterit per synaloepham; ut *Qui* non audiatur, & in quinta sede Trochaeus sit; neque *Qui* evitare synaloepham, cum in Arsi non locetur. *Sal* olim genere neutro erat. Varro apud Nonium v. Salis. *Et*

GN. *Gestare*. T. *verum: credere omnem exercitum,*

Consilia. G. *mirum*. TH. *tum sicubi eum scitias*

Hominum, aut negoti siquando odium céperat,

Requirere ubi volébat, quasi: noslin? G. scio.

15

Quasi ubi illam expueret miseriam ex animo. TH. tenes.

Tum me convivam filium abducebat sibi. G. hui,

Regem elegantem narras. TH. immo sic homo est:

Perpauorum hominum est. G. immo nullorum, arbitror,

Si tecum vivit. TH. invidere omnes mihi,

20

Mordere clanculum: ego non flocci pendero:

Ill: invidere misere: verum unis tamen

Inpense, elephantis quem Indicis praefecerat:

postea id *sal* virgines vestales *serra* ferren secant. Idem apud Charisium p. 82. Nunc vides in conviviis ita poni & *sal* & *mel*. Quod Genus, addit Charisius, etiam *Verris* placuit. Fabianus apud eundem: *Cur sal aliud pericidius, aliud inquinatus aut nigrus? quia sal ex arido congelatum est*. Priscianus p. 644. *Salem* gen. masc. ex hoc loco citat, *Qui habet salem, quod in te est: &* addit, *Inveniuntur tamen quidam vetustissimi etiam neutro genere hoc protulisse*. Cur autem vetustissimi? qui Terentio posteriores multo sunt. Idem paulo post p. 659. *Afranius in Compitalibus: Ut quicquid loquitur, sal merum est*. Huic consentit Lucretius,

Parvula pumilio, xapitov ita, tota merum sal.

Satis opinor de Neutro genere. Jam vero *Sal* syllabam productam esse testis Beda de metris p. 2359. In monosyllabis producuntur, *Ur* ut *Fur*, *Al* ut *Sal*: & mox: *Pes, feni* & *Sal* & *Par*, cum monosyllaba est, longa est. Ausonius Epigr. 86.

Sal, oleum, panis, mel, piper, herba, novem.

12 *Gestare*] Omnes libri quotquot sunt, & antiqui & recentes, tum Terentii, tum Donati, habent *gestire*. quam lectionem admitten-

tes, exponemus, laetum esse, & gaudere ex convivio, scilicet tuo: quod vero supra dictum est, *Rex* ergo in oculis, hic subaudlemus vel habere, vel ferre. FAERNUS.

Codex tamen Bembinus, Bembo narrante, *Gestare*: atque ita duo ex nostris veterrimi, Miror, qui Faernus de hac lectione dubitare potuerit.

Ib. TH. *Verum credere omnem exercitum*] Pro *verum*, liber Bembinus habet, *vero*: quae vox est asseverantis, & in principio orationis ponitur ab respondente: ut in Adelphis,

An quicquam est etiam amplius? Vero amplius.

FAERNUS.

Nostris omnes *Verum*, & recte. Par locus supra II, 3, 55.

PA. *Comites secuti scilicet sunt virginem.*

CH. *Verum: parasitus cum ancilla.*

18 *Immo sic homo est Perpauorum hominum. Immo nullorum arbitror*]

In hac lectione *Hominum* non elidit ultimam: quod etiam Plautus sibi indulgeat in Caesura, nunquam id facit Terentius. Lege itaque & distingue, *Immo sic homo est: Perpauorum hominum est. Sic homo est*, absolute, ut Adelphi. I, 2, 63. *Nam ita est homo.* Andr. V, 4, 16. *Sic, Criso, est hic: mitte. Perpau-*

*Is ubi molestus magis est, Quaesio, inquam, Strato,
Eone es ferox, quia habes imperium in beluas?* 25

GN. *Pulchrè mehercle dictum et sapienter. papae,
Iugularas hominem. quid ille?* TH. *mutus ilico.*

GN. *Quidni esset? p. di vostram fidem! hominem perditum
Miserumque: et illum sacrilegum.* TH. *quid illud, Gnatho,
Quo pacto Rhodium tetigerim in convicio,* 30

Numquam tibi dixi? G. numquam: sed narra obsecro.

Plus milies jam audivi. TH. *una in convicio*

Erat hic, quem dico, Rhodius adulescentulus:

Forte habui scortum: coepit ad id adludere,

Et me irritare. quid agis, homini inquam, impudens? 35

corum hominum est, absolute, ut Horat. Serm. I, 9, 44.

Maecenas quomodo tecum,

*Hinc repetit, paucorum hominum,
& mentis bene sanae?*

31 *Numquid tibi dixi?* Liber Bembinus & omnes alii antiqui, *numquam*; quod magis videtur quadrare: nam si per *numquid*, interrogans esset, sufficisset respondere, non: nunc per *numquam* interrogatus, apposite per *numquam* respondet. FAERNUS. Quin & nostri omnes, tribus exceptis, *Numquam*,

32 *Plus milies jam audivi*] Nec in libro Bembino, nec in Donato est dictio *jam*. itaque eam delevimus. FAERNUS.

Atqui nostri omnes cum Edd. vet. agnoscunt *Jam*: quod cur unus Bembini causa ejiciatur, nullus video. Phorm. III, 2, 2.

Andi quod dicam. At enim taces jam audire eadem milies.

34 *Forte habui scortum: coepit ad id adludere. Et me irritare*] *Adludere*, est adblandiri, osculari, manum in scorti sinum inferere. Quo pertinent igitur *Me irritare*? aut cur hoc ultro narraret Thraso? Praeter tamen Codices, Priscianus clare agnoscit p. 1187, & 1201. Donatus quoque *Inridere* legebat: *Vide*, inquit, *quemadmodum miles,*

dum multa ad dictum suum pervenire fateatur, interim quam contemptus sit atque derisus. Ubi legendum, Dum vult ad dictum suum pervenire, fateatur interim. Pace tamen utriusque, dico a manu Terentii fuisse,

Et me irritare.

Inritat sine dubio amantem, qui eo praesente amicam ejus contrectat. Heaut. III, 3, 4. in re simili,

Facis adeo indigno injuriam illi, qui non abstineas manum:

Novi ego amantium animum; advertunt graviter quae non censeas.

Recte igitur *Inritare*; & irritatus miles se dicto illo, quod memorat, ulciscitur.

35 *Quid ais, inquam, homo impudens?*] Ita omnes antiqui libri: sed recentiores *quid agis*. quod non displicet; nam miles facta, non verba castigat. sane Bembinus pro *homo, homini*, in contextu habet. ut sit *impudens*, absolute: ut & apud Plautum, *quid ais impudens?* FAERNUS.

Quid ais, inquam, homo impudens? Repone,

Quid agis, homini tuquam, impudens?

Tres ex Nostreis, *Quid agis?* id est, quo manum inferis? Illud *Ais* tum natum est, postquam *Inridere* se in-

Lepus tute es, et pulmentum quaeris? G. *há ha hae.*

TH. *Quid ist?* G. *facete, lép-de, laute, níl supra.*

Tuum obsecro ne hoc dictum erat? *vetus credidi.*

TH. *Audieras?* G. *saepe: et fertur in primis.* TH. *meumst.*

GN. *Dolet dictum imprudenti adulescenti, et libero.*

40

P. *At te di perdant.* G. *quid ille quaeso?* TH. *perditus.*

Rifu omnes qui aderant, emoriri: denique

-Metuebant omnes jam me. G. *non injuria.*

TH. *Sei heus tu, purgon ego me de istac Thaidi,*

Quod eam me amare suspicatast? G. *níl minus.*

45

geßit, pro *Initare*. Recte autem Bembinus, *Homini inquam: quo & Nostri spectant, qui uno excepto omnes habent Homo inquam, non inquam homo. Quid agis, impudens.* Plaut. Men. V, 1, 10.

Etiams, impudens,

Mutire unum verbum audes?

Noster infra V, 2, 17.

Paulum quid. Eho paulum, impudens?

36 *Lepus tute es, & pulpamentum quaeris. Ha ha hae* Vides ut inuenisse accentus cadant. Vir eruditus, ut hoc effugiat, ex *Tute es* et dactylum facit: sed *Es* apud veteres Comicos producte, opinor, semper. Repono,

Lepus tute es: & pulmentum quaeris? Ha ha hae.

Pulmentum id ipsum est quod *Pulpamentum*; & facile inter se permutantur. Plaut. Curcul. I, 1, 90.

Vultisne olivas, aut pulpamentum, aut capparim?

ubi *Pulmentum* reponi versus ipse postulat; Scaligero olim corrigente, & nuper rursus viro erudito. Poteris etiam hoc modo,

Lepus tute es: & pulpamentum quaeris? Ha ha hae.

vel,

Lepus tute, pulpamentum quaeris? Ha ha hae.

Quocumque modo constituas, omnino melius est, ut per interrogationem proferatur. Vopiscus in

Numeriano c. 13. *Ipsi denique Comici plerumque sic milites inducunt, ut eos faciant vetera dicta usurpantes; Nam & Lepus tute es & pulpamentum quaeris Livii Andronicum dictum est, multaque alia quas Plautus Caeciliiusque posuerunt.*

38 *Tuum obsecro ne hoc dictum erat?* O. l. s. & Donatus, *tuumne obsecro.* & hoc amplius, antiqui libri habent, *te: ut sit obsecro te.* FAERNUS.

Tres ex nostris *Te*, ceteri *Tuumne obsecro*. Placet veterum Editionum lectio, *Tuum obsecro ne hoc dictum erat?* id est per *Tmesin* *Tuumne obsecro*. Sic Eun. IV, 4, 53. *Utrum praedicem ne an taceam.* & Adel. III, 4, 19. *Utrum studio ne id sibi habet?* hoc est, *Utrumne*. Plaut. Truc. II, 7, 42.

Num obsecro nam driolus, qui ipse se verberat?

id est, *Numnam obsecro.*

40 *Dolet dictum imprudenti adulescenti & libero* Imprudens hic in laude ponitur, ut And. V, 4, 8.

Adulescentulos, imperitos rerum, eductos libere.

Gnathonis verba sunt, ex intimo adulatoriae artis penu petita. Egrege Donatus: *'Addidit parasitus, quo gravius sit Thrafonis dictum, commiserationem ejus in quem dictum est: scit enim homines stultos malos videri velle.'* Quid igitur cum illo facias, qui melius pu-

Immo auge magis suspicionem. TH. cur? G. rogas?

Scin, siquando illa mentionem Phœdriæ

Facit aut si laudat; te ut male urat? TH. sentio.

GN. *Id ut ne fiat, hæc res solast remédio.*

Ubi nominabit Phœdriam, tu Pâmphilam

50

Continuo, siquando illa dicet, Phœdriam

Intrōmittamus commissatum: Pâmphilam

Cantum, tu, provocemus. si laudabit hæc

Illius formam: tu hujus contra. dūique

Par tū pari referto, quod eam mordeat.

55

tat, ut Thraſoni hic verſus tribuat-
tur? Idne ut Thraſoni doleat dictum,
quod dictum eſſe hic gloriatur? At
ſic, ait, melius Thraſonem exci-
pit Gnatho, *Quid ille quaero?* Ita-
ne melius? at quemnam tum Par-
meno excipiet, *At te di perdant?*
Thraſonem ſcilicet perdant, non
quem voluit Gnathonem.

45 *Quod eam me amare ſuſpica-
tur?*] O. l. s. & Donatus, *ſuſpica-
ta eſt?* FAERNUS. Ita & noſtri
plerique omnes.

46 *Immo magis auge ſuſpicionem*
O. l. s. *Immo auge magis.* FAER-
NUS. Sic & noſtri univerſi.

52 *Intrōmittamus commiſſatum*
Vaticanus & Baſilicanus *commiſſa-
tum* habet: itemque Bembinus, ſed
is per duo s, & in ejus margine
aſcriptum eſt, *Commiſſatio eſt pro-
pria convivium meretricum & adu-
leſcentulorum.* FAERNUS.

Siquando illa dicet, Phœdriam
Intrōmittamus commiſſatum: tu
Pâmphilam

Cantum provocemus.

Ubi illud *Tu* ultra metrum excur-
rit. Cui vitio ut occurratur, vlr
eruditus poſt alios in præcedenti
verſui apponit; ut ſic legatur,

Phœdriam in-

Tromittamus commiſſatum: tu
Pâmphilam.

Nonne belle cadunt accentus?
Quanti eſt, ex Horatii præcepto

non digitis modo, ſed & aure le-
gitimum ſonum callere? Noſtri
ſere omnes cum Edd. vett. non
agnoscunt illud *Tu*. Reſte. Sic er-
go locus conſtituendus eſt, minima
mutatione:

Siquando illa dicet, Phœdriam
*Intrōmittamus commiſſatum: Pâm-
philam*

Cantum, tu, provocemus.

Cantum a Canere, non *Cantatum*.
Pâmphila hæc (I, 2, 5.) *ſidibus*
ſciebat. Atqui in hac re proprium
eſt *Canere*. Cicero Tuſc. I, 2.
Epaminondas *ſidibus præclare ceci-
niſſe dicitur*. Quintil. Inſtit. I, 10.
Duces maximos & ſidibus & tibiis
ceciniſſe traditum. *Comiſſatum*, non
commiſſatum; prima ſcilicet produ-
ſta a Graeco *κωμίζειν*. Apud. Cic.
Ep. Fam. I, ix. hi ſex verſus ad-
ducuntur, ubi editum eſt, *Tu Pâm-
philam Cantatum provocemus*. Ex-
cutiant, quibus copia eſt, veteres
ibi codices.

55 *Par pro pari referto, quod*
eam mordeat] Ita eſt in antiquis
libris, quod teſtatum relinquere vo-
luimus, ne quis amplius hanc leſti-
onem in dubium vocet. FAERNUS.

A quattuor noſtris *Pro* abeſt.
Apud Ciceronem quoque in diverſa
abeunt Codices, quos Interpretes
ibi conſuluerunt; ita tamen ut plu-
res habeant *Par pari referto*; quo-
modo & Servius citat ad Aen. I,
265. Noſter, Phorm. I, 4, 35.

TH. Siquidem me amaret, tum istuc prodesset, Gnatho.

GN. Quando illud quod tu das, expectat atque amat,
Jam dilectum te amat: jamdudum illi facile sit
Quod doleat: metuit semper, quem ipsa nunc capit
Fructum, ne quando iratus tu alio conferas

60

TH. Bene dicti: ac mihi istuc non in mentem venerat.

GN. Ridiculum: non enim cogitaras: ceterum

Idem hoc aut melius tute invenisses, Thraso.

ACTUS III. SCAENA II.

THAIS. THRASO. PARMENO. GNATHO. PYTHIAS ancilla.

TH. AUDIRE vocem visa sum modo militis.

Atque ecce. salve, mi Thraso. THR. o Thais mea,

Hem istuc serua: & verbum verbo, par pari ut respondeas.
Ep. Attic. xvi, 7. Provide, si cui quid debetur, ut sit, unde par pari respondeatur. Sane frustra quaeritur aliud locutionis huius exemplum, Par pro pari referre. Cur igitur in ipsorum codicum dissidio non liceat reponere,

Denique

Par tu pari referto, quod eam mordet.

Tu & sententiae adprime convenit, quater repetitum; & facile excidere potuit, deinde ad versum fulciendum Pro substitut.

58 Jam dudum amat te] Ex o. l. s. ita colloca, jamdudum te amat. versum autem sustenta, non faciendo collisionem. FAERNUS.

Reste hoc: collisio non fit, quia in istu est 72, & prima syllaba Anapaesti. Omnes nostri in hac lectione consentiunt.

59 Metuit semper quem ipsa nunc capit] Liber Bembinus & alii, qui alii, metuit. utrumque stare potest. FAERNUS.

Nostri omnes Metuit. Utrumvis se satis probat; tamen Metuit malo; quia jam diu locum in Textu obtinuit.

63 Idem hoc tute melius quanto invenisses, Thraso.] Si Idem est, quomodo melius? Repono,

Idem hoc aut melius tute invenisses, Thraso.

And. IV, 1. 57.

Parum succedit quod ago: at facio sedulo:

Vel melius tute reperi, me missum face.

Phor. 1, 4, 50.

Nunc ipsast opus ea, aut, siquid piteat,

Meliore & callidior.

7 Ex homine hunc natum dicas]

Quicquid hoc sit, sine dubio opprobrii loco est; Dicas Gnathonem ex homine natum esse. Quo homine? Thrasone scilicet: ita sunt stultitia pares. Sic explicant, qui simplicius agunt: nam plerique caute & versute, quasi scopulum, hunc locum praetereunt. Ergo Gnatho, provesta satis aetate, quippe qui patria bona jam abliguriorat, dicitur natus esse ex Thrasone juvene? Si hoc placet & fautores invenit; omnia protinus sint alba. Parmeno inducitur, ut homo callidus & disertus, & a principio ad finem usque eas partes tuteatur. Cum miles beneficium suum amicae oggerit

Meum suaviū, quid agitur? ecquid nōs amas
De fidicina istac? P. *quān venisse! quōd dedit*
Principium adveniens! TH. *plūrimū meritō tuo.* 5
 GN. *Eānus ergo ad cenam: quid stas?* P. *hem alterum:*
Abdōmini hunc natum dicas. THR *ubi vis, nōn moror.*
 P. *Adibo, atque adsimulābo quasi nunc exeam.*
Itūran, Thais, quōpiam es? TH. *ehem, Pārmēno,*
Bene fecisti: hodie itūra. P. *quo?* TH. *quid, hunc nōn vi-*
des? 10
 P. *Video, et me taedet. tibi vis dona adsint tibi*
A Phaedria. THR. *quid stānus? cur non inus hinc?*
 P. *Quaeso hūc ut liceat, pāce quod fiat tua,*
Dare huic quae volumus, cōvenire et cōloqui.
 THR. *Perpulchra credo dōna, aut nostris similia.* 15

& quasi exprobrat; castigat hoc Parmeno, Quod dedit principium adveniens! Cum edax Parasitus, ventri deditus, ejusque solius memor, ex illo principium det.

Eamus ergo ad cenam: quid stas? nihilne Parmeno apposite & πρὸς τῆς γαστῆρος? nihil, nisi id frigidum, Qualis herus, talis servus: Qualis rex & praebitor, talis parasitus? Immo, vel Terentii causa, melius quid suggeremus:

α. *Eamus ergo ad cenam: quid stas?* P. A. hem alterum: Abdōmini hunc natum dicas.

Recte de Parasito, qui de ventre solo cogitaret. Cicero in Pisonem c. 17. *Ille gurgēs atque heluo; natus abdōmini suo, non laudi atque gloriā.* Trebellius Gallieno c. 16. *Natus abdōmini & voluptatibus, diis ac nobis vino & stupris perdidit orbem terrarum.* Ceterum, cum *Hunc* & *Hanc* passim corripiant Comici, inde factum ut qui per se Creticus esset *domini*: addito *Hunc*, *domini hunc*, dactylus fiat: & additione plurium consonantium brevior evadat: ut v. mox decimo, *Quo? quid hunc* pro dactylo est. Vel potius *Abdōmini* pronuntiatur,

quasi esset *Abdōmi*, ut Hec. III, 1. Nemini quasi Nemini.

10 *Quid hunc vides?* Legitur in o. l. s. & apud Donatum, *quid, hunc non vides?* itaque & Robertus Stephanus impressit. stat autem versus eliso d, ex *quid*. FAERNUS.

Benefecisti. hodie itura. Omnes omnino nostri cum Edd. vett. *Bene pol fecisti.* Fieri potest, ut vetuste dederit Noster,

Bene pol fecisti, hodie itura. ut *Duxti, dixti, scripisti, discesti, emunxiti, extinxiti, gessi, amissi, occlusi*, & alia, Plautus & Noster; quin & partim Virgilius atque Horatius. *Hunc non vides*, Nostri universi.

15 *Hanc nostris similia*]. *Aut*, melius mihi videtur, ut perseveret ironia per particulam disjunctivam. FAERNUS.

Perpulchra, credo, dona, aut nostris similia.

Ita recte dedit Faernus; dum ejus, credo, Codices, ut nostri omnes, haberent *Hanc*; & plausiores sibi multos repperit. Viro tamen docto frigidum videtur *Aut*, & a magistro suo desciscens in textum adscrivit *Hanc*. Atqui sua Thrafo dona pul-

- P. *Res indicabit. heus jubete istos foras*
Exire, quos jussi, citius. procéde tu huc.
Ex Aethiopia est, usque haec. THR. *hic sunt tres minae.*
 GN. *Vix. P. ubi tu es, Dore? accéde huc. hem eunuchum tibi,*
Quam liberali facie? quam aetate integra? 20
 TH. *Ita ne di ament, hñstus est. P. quid tu ais, Gnatho?*
Numquid habes quod contemnas? quid tu autem, Thraso?
Tacent: satis laudant. fac periculum in literis,
Fac in palaestra, in mñscis: quae liberum
Scire aequum est adulescentem, sollertem dabo. 25
 THR. *Ego illum eunuchum, si opus fiet, vel sobrius.*
 P. *Atque haec qui misit, non sibi soli postulat*
Te vivere, et sua causa excludi ceteros;
Neque pignas narrat, neque cicatrices suas
Ostentat; neque tibi obstat, quod quidam facit: 30

chra esse arbitratus est: hoc certum.
 Ergo ex ista sententia sic locutus est miles:

Perpulchra credo dona, haud pulchris similia.

Satine placet? Nonne hoc percepisse. Si ab Ironia incipiat sententia, in eadem necesse esse ut desinat? Atqui Codices, ait, & Priscianus p. 983. *Haut.* Ita est, & id norat Faernus: sed fragmenta ejusmodi mendosissime feruntur, praeterquam in illo verbo, cujus gratia citantur. In isto Prisciani loco ut *Haut* pro *Aut*, ita *Munera* pro *Dona* etiam in scriptis exemplaribus. Num sic quoque hic legemus? At alibi p. 1041. eundem locum laudans *Dona* habet; & ibi duo Codices Collegii Caiensis *Aut* plane, non *Haut*.

26 *Si sit opus vel sobrius*] Liber Bembinus, *si opus sit*; sed hic non fiet synaloepha: quam licentiam vitaremus, si legeremus, *si opus fiet*, ut omnes alii l. s. & Donatus. FAERNUS.

Ita & Nostri. Mox v. 32. pro *Sas* habet *si tum recipitur*, dedit Auctor, *Sas* habet *tum si recipitur*.

36 *Quem ego esse puto infra omnes infimos*] Hic quoque magna facta est transpositio, contra omnium librorum fidem sic habentium, *quem ego esse infra infimos omnis puto.* & Donati quoque, nisi quod habet, *infra esse*. FAERNUS.

Et Nostri etiam *Esse infra*; sed Donati lectio *Infra esse* verissima est, ut *Infra* sub idum veniat. Et si Priscianus p. 992. *Esse infra*; etiam MStus.

37 *Nam qui huic animum adfrentari induxeris*] In hac lectione *Animum* in Thesi totum occultatur. Lege cum duobus ex nostris, & Edd. vet.

Homines: nam qui huic adfrentari animum induxeris.

38 *E flamma te petere cibum posse arbitror*] Victorianus liber & alii plerique, ac Donatus, *E flamma petere te cibum p. a.* qui melior est numerus. FAERNUS.

Reste: etsi ex Nostriis tres tantum sic habeant.

40 *Postea continuo exeo*] Liber Bembinus, *post.* sed & Donatus ita etiam legi affirmat, sustentatur au-

*Verum ubi molestum non erit, ubi tu voles,
Ubi tempus tibi erit, sat habet, tum si recipitur.*

THR. Apparet servum hunc esse domini pauperis
Miserique. G. nam hercle nemo posset, sat scio,
Qui haberet qui pararet alium, hunc perpeti.

35

PA. Tace tu: quem ego infra esse infimos omnis puto
Hominis: nam qui huic adsentari animum induxeris,
E flamma petere te cibum posse arbitror.

THR. Iamne imus? TH. hos prius introducam, Et quae volo
Simul imperabo: postea continuo exeo.

40

THR. Ego hinc abeo, tu istanc opperire. r. haut convenit
Una ire cum amica imperatorem in via.

THR. Quid tibi ego multa dicam? domini simia es.

GN. Ha ha haé. THR. quid rides? G. istud quod dixi modo:
Et illud de Rhodio dictum in mentem cum venit.

45

tem versus non faciendo synaloe-
pham in continuo exeo. FAERNUS.

Donatus & Postea & Post legi di-
cit: prius recte habent nostri codi-
ces. In Continuo non potest non
feri synaloepha.

41 Ego hinc abeo, tu istanc oppe-
rire] O. l. s. istanc; sed ut versus
stet, prima hujus versus syllaba
praecedenti attribuetur, vel abeo
in pyrrichium contrahetur. FAER-
NUS.

Tres ex Nostri Istanc. Ilinc,
& similia, in versus initio corripi,
frequentissimum.

42 Una ire amica cum imperato-
rem in via] Cum amica lege ex Do-
nato, & o. l. s. nec versus timen-
dum, si in cum non fiat elisio, sa-
ne liber Bembinus habet in viam.
FAERNUS.

Nostri omnes cum Edd. vett. Cum
amica. Cum in istu non eliditur.

43 Quid tibi ego multa dicam?
domini similis es] Magnum vero op-
probrium! quasi non laudandum
optandumque sit in famulo, ut do-
mino similis sit, servus libero &
ingenuo. Priscianus tamen clare
agnoscit Similis, p. 1125, & 1192.

Non satuum, opinor, dictum Thra-
soni daret Poeta, sed militare po-
tius & inurbanum. Scripsit for-
tasse Terentius:

*Quid tibi ego multa dicam? domi-
ni culcita es.*

Plane ut apud Plautum Hiri culci-
tella. Most. IV, 2, 56. Novit ha-
rus me. TH. suam quidem pol ipse
culcitellam oportet. Sic Dolabella,
apud Sueton. Caes. 49. Spondam
eum interiorum regiae lecticae ap-
pellabat. Atque inde est, quod
hoc audito Gnatho cachinnum tol-
lit, atque hoc modo distum & illud
prius de Rhodio una jungit, ut in
eodem genere falsa & faceta. Sed
aliud succurrit castius honestiusque
& receptae lectioni propius; Do-
mini simia es. Hoc est, Domini es
Imitator & adulator; utrumque enim
notat II. ὁμιμῆς. Plinius Epist. I, 5.
Alto ut librum recitaret publicaret-
que, in quo Rusticum infestatur,
utque etiam Stoicorum simiam ap-
pellat. Praeterea facie turpi es,
quali est simia. Plaut. Most. IV, 2, 4.

Vide ut fastidit simia.

45 Et illud de Rhodio dictum in
mentem venit] Liber Bembinus &

Set Thais exit. THR. ubi prae: cura ut sint domi Parata. G. fiat. TH. diligenter, Pythias, Fac cures, si forte huc Chremes advenierit, Ut ores, primum ut redeat: si id non commodumst, Ut maneat: si id non poterit, ad me adducito. 50
PR. Ita faciam. TH. quid? quid aliud volui dicere? Ehem curate istam diligenter virginem: Domi ut sitis, facite. THR. edamus. TH. vos me sequimini.

ACTUS III. SCAENA III.

CHREMES. PYTHIAS ancilla.

CH. PROFECTO quanto magis magisque cogito, Nimirum dabit haec Thais mihi magnū malum: Ita me ab ea astute video labefacturier, Iam tum cum primum jussit me ad se adcerser. Roget quis, quid tibi cum ea; ne noram quidem. 5
Ubi veni, causam, ut ibi manerem, repperit:

Victorlanus post vocem *distum*, habet adverbium *cum*. & subaudiendum est, rideo: nec versus repugnat. FAERNUS.

Lege ergo, *Distum in mentem cum venit*; non ut Faernus in textu, *Distum cum in mentem venit*. Nostri omnino nesciunt illud *Cum*.

46 *Ut sint domi Parata omnia*] Vox omnia, nec in ullo l. s. legitur, nec in Donato: sine qua distione versus optime stat. FAERNUS.

Abi, praecurre, ut sint domi Parata] Distingue & lege, *Abi prae: cura ut sint domi Parata*. Cura Palmerii correctio est, & quidem egregia. Adel. II, 1, 13.

Abi prae stonue, ac forem aperi. Omnia nusquam comparat in libris nostris.

48 *Si Chremes huc forte adveniet*] Liber Bembinus *hoc*, pro *huc*, ut Virgilius: *Hoc tunc ignipotens, pro huc*. FAERNUS. Melius duo Nostri cum Edd. vet. & Donato,

Fac cures: si forte huc Chremes advenierit.

49 *Ut ores, primum ut mandet: si id non commodumst, Ut redeat: si id non poterit, ad me adducito*] Sic codices ubique omnes. Sed inverso ordine reponere: *primum ut redeat, si id non commodumst, ut maneat*. Id Pythias ipsa tibi approbabit Scaena sequente:

Thais maximo

Te orabat opere, ut cras redires.

(Hic, primum Redeat habes.)

Non possum, inquam. At tu apud nos hic mane.

(en tibi, Ut maneat.) Postremo, Amabo ut illuc transas, ubi illast.

53 *Domi adstis facite*] Lege, *Domi ut sitis, facite*. V, 2, 2. *Domi erant*. And. IV, 2, 3. *Domi ero*.

3 *Ita me video ab ea astute labefacturier*] Quinque modis ordo horum verborum in codicibus variatur: qui omnes metro satisfaciunt, si ad digitos exigas. Sed, quia auri plus placet, hic est, qui & codicum est plurimus:

Ita me ab ea astute video labefacturier.

*Ait rem divinam fecisse, et rem seriam
 Velle dgere mecum. jam erat tum suspicio,
 D. lo malo haec fieri omnia. ipsa accumbere
 Mecum; mihi sese dare: sermonem quaerere.
 Ubi friget, huc evasit, quam pridem pater
 Mi et mater mortui essent. dico, jam diu.
 Rus Sunio ecquod habeam, et quam longe a mari.
 Credo ei placere hoc, sperat se a me avellere.
 Postremo, ecqua inde parva periisset soror;
 Equus cum ea una; ecquid habuisset cum perit;
 Equis eam posset noscere. haec cur quaeritet?
 Nisi si illa forte, quae olim periit parvula,
 Eam sese intendit esse, ut est audacia.
 Verum ea si vivit, annos natast sedecim:
 Non major: Thais, quam ego sum, majusculast.
 Misit porro oxare, ut venirem, serio.
 Aut dicat quid volt, aut molesta ne fiet.
 Non hercle veniam tertio. heus heus, ecquis hic?*

5 *Roget quis, quid tibi cum illa; me noram quidem*] Omnes nostri, uno dempto, cum ea. Anapaeus est, absque synaloepha.

8 *Jam tum erat suspicio*] Erige hoc per accentus: *Jam erat tum suspicio.*

13 *Rus Sunii ecquod habeam*] Libri antiqui fere omnes, et quod haberem: quod magis consequens & praecedentibus, & sequentibus verbis est. FAERNUS.

Atqui illud *Haberem* a Correctoribus est: Nostri universi *Habeam*; & recte. Illa, sane tempore praeterito, quia abierant, perierant, nusquam erant: Hoc vero, praesenti *Habeam*, quia & rus & dominus adhuc supersunt. Porro *Sunio*, non *Sunii*; non enim oppidum hic sed regionem notat.

16 *Quid habuisset*] Lege, ut cetera, *Ecquid habuisset.*

18 *Nisi illa forte.*] Liber Bembinus, *nisi si illa forte.* FAERNUS. Sic & nostri fere omnes.

19 *Soror: hanc se intendit esse, ut est audacia*] Eugraphius hunc versum sic citat,

Eam sese intendit esse, ut est audacia.

Egregie: & dele *Soror*, quod textio abhinc versum jam venerat, & putide hic repetitur.

21 *Ego quam sum majuscula est*] O. l. s. *quam ego sum.* & sustentatur versus, non facta collisione in *quam ego.* FAERNUS.

Ita nostri quoque universi; & Prisc. p. 609. *id est, parvo major quam ego.*

23 *Aut dicat quod volt*] Quattuor nostri cum Edd. vet. *quid volt.* Recte. And. II, 6, 18. *Quin dic quid est.* Si Quod, tum praecedere debet *Quid.* And. I, 1, 18.

Quin tu uno verbo dic, quid est quod me velis.

24 *Heus heus. pr. hic quid est?* CH. *Ego sum Chremes*] Apparet Donatum omnia haec uni Chremetis, personae attribuire: praeterea o. l. 2. recentes habent, *quis hic est?* ve-

10

15

20

Ego sim Chremes. PY. o capitulum lepidissimum. 25
 CH. Dico ego mi infidias fieri? PY. Thais maximo
 Te orabat opere, ut cras redires. CH. rus eo.
 PY. Fac amabo. CH. non possum, inquam. PY. at tu apud nos
 hic mane,
 Dum redeat ipsa. CH. nil minus. PY. cur mi Chremes?
 CH. Malum rem hinc ibis? PY. si istuc ita certumst tibi, 30
 Amabo, ut illuc transeas ubi illast. CH. eo.
 PY. Abi, Dórias, cito hinc deduc ad militem.

ACTUS III. SCAENA IV.

ANTIPHO adulescens.

AN. HERI aliquot adulescéntuli coimus in Piræo,
 In hunc diem ut de sýmbolis essémus. Chæream ei rei
 Praefecimus: dati ánuli: locus, témpus constitutumst.

tusti vero & Donatus, *ecquis hic est?*
 in Bemmino tamen adjectum fuit
 alia manu verbum, *est*: quo nos
 propter verbum detracto, eam
 tionem tenemus. FAERNUS.

Recte haec omnia. Plaut. Amphit.
 IV, 1, 12. & Bacch. IV, 1, 10.

Heus ecquis hic est? *ecquis hoc aperit ostium?*

28 *At apud nos hic mane*] O. l.
 3. post *at*, habent pronomen *tu*.
 versus autem stat si *ex apud*, *d*
elidas. FAERNUS. Sic nostri
 omnes.

30 *Malam rem hinc ibis*] Liber
 Bembinus & omnes fere libri recen-
 tes, *hinc abis*. ita & Donatus, nisi
 quod non habet vocem *hinc*. sus-
 tentatur versus non faciendo colli-
 sionem. FAERNUS.

Malam rem hinc abis. Sic dedit
 Faernus; dum codici Bemmino in
 servitutem se addicit. Nostri ple-
 rique omnes *ibis*; nec aliter versus
 sustentatur.

32 *Deduc*] Nostri omnes cum
 Edd. vett. *Deduc*. ut alibi *Abduc*.

1 *Coimus in Piræo*] Tres ex no-
 stis meliores *Coimus*, ut III, 5, 45.
sit, *lavio*, *restit*. Omnes autem

Piræo, non ut nunc legitur apud
 Cic. ad Att. vii, 3. *Piræum*. Re-
 ste: non enim ex urbe in Piræum,
 sed in Piræo ubi custodes erant
 publice (II, 2, 59.) *Coierunt, con-*
venerunt, consenserunt, pepige-
runt.

6 *Dedere illum ut quaeram*] O.
 l. s. numero meliore sic habent,
dedere ut illum quaeram. FAER-
 NUS. Sic nostri omnes & Edd.
 vett.

7 *Idque adeo visam, si domist*] Sic dedit Faernus; sed nihil ad lo-
 cum annotavit. Nostri omnes cum
 Edd. vett. *Ibo ad eum*; quod in
 contextum recepit vir eruditus, *Id-*
que adeo ejectione. Temere factum;
 & nolim imitari. Codex enim Bem-
 binus, ipso Bembo teste, *Idque*
adeo. Equidem, si *Ibo ad eum* ad-
 sciscerem, post *Ibo* subdistinguerem,
 hoc modo:

Ibo, ad eum visam si domi est.
 ut Illec. I, 2, 11. *lit visere ad*
eum. II, 1, 40. *l'isferem ad eum*.
 III, 2, 4. *Nunc ad eam visam*.
 Plaut. Menaech. I, 1, 32. *Nunc ad*
eum inviso. Bach. III, 5, 4.

Praetèrit tempus, quo in loco dictumst, parati nihil est.

Hom. ipse nusquamst: nèque scio quid dicam, aut quid con-
jicem.

Nunc mi hoc negoti ceteri dedere, ut illum quaeram.

Idque adeo visam, si domist. set quisnam a Thaide exit?

Is est, an non est? ipse est. quid hoc hominis? quid hoc or-
natist?

Quid illud malist? nequeò satis mirari neque conjicere.

Nisi quicquid est, procul hinc lubet prius quid sit sciscitari. 10

ACTUS III. SCAENA V.

CHAEREA. ANTIPHO.

CH. NU' MU' QUIS hic est? nemo est. numquis hinc me se-
quitur? nemo homost.

Jamne rumpere hoc mihi licet? pro supreme Juppiter!

Ibo & visam huc ad eum, si fer-
to est domi.

Certe, si ibo ad eum, & mox, vi-
sam si domi est dicas; bis idem di-
xeris, ut ex Phormione patet, V,
8, 5.

PH. Demiphonem, si domi est,
Visam, ut quod. DE. At nos ad
te ibimus, Phormio.

Idque adeo visam, perinde ac Inque
adeo, satis se vetustate sua & ele-
gantia commendat. Phorm. V, 8, 13.

Idque ad vos venio nuntiatum,
Demipho,

Paratum me esse.

Heaut. I, 1, 122.

Ibo adeo hinc intro: set quid cre-
puerunt fores?

Ubi illud Set in memoriam mihi re-
digit, alterum quoque hujus versus
colon mendose ferri:

Idque adeo visam si domist: qui-
nam hinc ab Thaide exit?

Omnes nostri cum vet. Edd. Set
quisnam: syllaba supervacua. Faer-
nus Set ejecit: ego cum codice in
Bibliotheca publica Hinc ejicio:
Set enim huic loco aptissimum. Vi-
de ad And. IV, 1, 59.

8 *Quid hoc hominis? qui hic or-*
natust?] Aliquot ex nostris, *Quid*
hoc ornatist? Recte, ut supra II,
2, 6. *Quid istuc, inquam, orna-*
tist? Ubi recte Donatus: 'Scire
'nos convenit, cum recto casu pro-
'fertur interrogatio, non esse con-
'tumeliosum, ut si dicas *Quis hic*
'*homo est?* Si autem in obliquo,
'contemptum significari, ut *Quid*
'*hoc est hominis? Quid mulieris?*
'*Quid ornatist?*'

2 *Jamne erumpere hoc licet mihi*
gaudium? pro Juppiter!] Nota
Hoc gaudium; & mox versu hinc
altero, Ne hoc gaudium. Placetne
tam frigida repetitio, tam balba
linguae infantia? Repono.

Jamne rumpere hoc mihi licet?

Pro supreme Juppiter!

Hoc secretum, quod premo. Adelph.
II, 1, 42. Pro supreme Juppiter!
Minime miror. Plaut. Poen. V, 3, 3.

Nam quem ego adspicio? Pro
supreme Juppiter!

Sic, Juppiter supreme, serva.
Capt. 4, 1, 1. V, 2, 23. Menaech.
V, 9, 55. Ceterum Nonius v. Rum-
pere, sic locum hunc legit,

K

*Nunc est profecto, interfici cum perpeti me possum,
 Ne hoc gaudium contāminet vita nequitia aliqua.
 Sed neminemne curiosum intervenire nunc mihi,
 Qui me sequatur quoquo eam; rogitando obtundat, enicet:
 Quid gestiam, aut quid laetus sim, quo pergam, unde emer-
 gam, ibi sem
 Vestitum hunc natus, quid mihi quaeram, sanus sim an ne
 insaniam?*

*Immo rumpere hoc mihi licet
 gaudium?*

Ita tam editus, quam scriptus manu veterrima. Atque sic recte explicat, *Rumpere, retentum proferre, diu tacita dicere*. Sic Virgilius *Rumpere silentia, voces, questus*. Porro *mihi licet* etiam Bembinus, teste Bembo, & Codex C. C. & ex Meadianis alter. Praestat certe, ut *Mihi* sit in Arsi. Cum autem inter lineas super *Hoc* scripsisset aliquis *Gaudium*; id postea in textum receperunt, & deinde ejecerunt *supra me*: idem factum II, 11, 36. *ante ostium*; quod superne adscriptum est *Thaidis*, ejecit genuinum illud *Opperriri*. Hoc saepenumero evenisse norunt eruditi.

5 *Sed neminemne curiosum*] Testatum relinquimus ita esse in libro Bembo: ne quis unquam revocet in dubium. FAERNUS. Sic & G. Fabricii codex, & ex nostris vetustissimus: ceteri male, *Neminem hic cur*.

6 *Qui me sequatur quoquo eam; rogitando obtundat, enicet*] Illud *Quoquo eam* ex Bembo codice est, Bembo teste; & ex Eugraphio. Nostri *Quique jam*; sed veterrimus, paulo propius *Quoque eam*. Hoc scilicet voluit, *Rogitandoque quo eam*: sed minus recte, quia mox idem recurreret, *Quo pergam*.

10 *Quidve sibi hic vestitus quaerit*] Disjunctionem aliqui libri nullam habent, aliqui vero hoc modo, *aut quid sibi*. in nullo est, *quidve*: ut in impressis. FAERNUS. Etiam

nostri plerique disjunctione *Ve* vel *Aut* carent; neque aliter stat versus.

11 *Quid est quod laetus sis*] Lege, *Quid est quod laetus es?* ut versu superiore, *Quid est quod sic gestis?*

12 *Quid taces? O festus dies hominis! amice salve*] Quid cum hoc versu faciemus? ex fine constat, Tetrametrum esse Catalecticum; sed initio claudicat illud *Taces*. Donatus: *Quid me adspicias? quid taces?* His duabus interrogatiunculis descripsit vultum locuturum. Quicumque hoc annotavit, profecto non legebat *Taces*. Quomodo enim *Quid taces* describit vultum locuturum? Sed & aliud hic majus est, *Festus dies hominis!* quam magno emerim hodie, ut sensum aliquem hinc aliquis extundat! Donatus: *Festus dies hominis: pro Ilmo festi diei*. Quanto melius fuerat tacuisse, quam hoc dixisse! Bene igitur Eugraphius, *Quid est*, inquit, *Festus dies hominis?* Ignorantiam hic suam candide profitetur. Vnde an ego veterrimam & teterrimam labem feliciter hinc sustulem:

Quid dices! o festus dies! o meus amicus! salve.

Festus dies est blandientis dictum; & in his formulis nominativo utebantur, aequae ac vocativo. Plautus Cas. I, 1, 49.

Cum mi illa dicet, mi animule, mi Olympio:

Sino amabo te amari, meus festus dies,

Meus pullus passer, mea columba, mi lepus.

AN. Adibo, atque ab eo grátiam hanc, quam video velle, inibo.

Chaerea, quid est quód sic gestis? quid sibi hic vestitus quaerit?

Quid est, quod laetus es? quid tibi vis? satine sanus? quid me adspéctas?

Quid dices? CH. o festus dies! o meus amicus! salve:

Nemo omniumst, quem ego nunc magis videre cuperem, quám te.

Asin. III, 3, 74.

Da, meus ocellus, mea rosa,
mi animule, mea voluptas.

O meus degeneravit in ominis sive hominis. Jam vero Amicus ultimam hic corripere, ejecto (ut passim in Lucretio) s, vix dignum est quod admoneatur. Ceterum vir eruditus memorabile hic facinus fecit, verba; ut versui consuleret, sic in ipso textu trajicens:

Quid est quod laetus sis? quid tibi vis? quid me adspéctas?
quid taces?

Satin' sanus? O festus dies hominis: amice salve.

nescius interea, se ordine sic immutato sententiam totam corrumpere. Primo enim omnia, quae Chaerea se rogari volebat, *Quid mihi quaeram? sanus sum an insaniam?* interroganda erant: quae rite & ordine exequitur Antipho, *Quid tibi vis? satine sanus?* postea de suo rogat, *Quid me adspéctas? Quid dices?* Minime igitur miscenda erant haec, nec *ἀνὰ χρόνον* confundenda.

13 *Nemo est quem ego magis nunc cuperem.*] Post vocem *est*, aliqui l. s. & Donatus habent, *omnium*; sed multo plures; *hominum*: quod & versui magis servit, & Terentianum est, ut infra, *Nemo est hominum qui vivat minus*. collocatio vero verborum haec in omnibus est, quem ego nunc magis cuperem. Saepe in libro Bembino & compluribus aliis scriptis, hic versus & duo praecedentes ita ordinantur:

Quid est quod laetus sis? quid tibi vis? satine sanus? quid me adspéctas?

Quid taces? o festus dies hominis. amice salve.

Nemo est hominum quem ego nunc magis cuperem videre quam te.

Sunt autem iamhici tetrametri catalectici; si tamen, *quid*, in primo elidatur, in secundo per dialysin in duas syllabas distrañtum, sit pyrichius. ita ut *d* eliso, haec distichio, & prima syllaba insequentis, faciat tribrachium in prima sede. FAERNUS.

Nemo est hominum, quem ego nunc magis cuperem videre quam te.

Videsne accentus in finales syllabas indecore cadere, *Hominum, Cuperem*. Praeter Donatum septem ex nostris Codices *Nemo est omnium*; unde sic versum constituo:

Nemo omniumst, quem ego nunc magis videre cuperem quam te.

Nam quod vir doctus hic malit *Hominum*, quia infra habemus IV, 6, 19.

Egon formidulosus? nemo est hominum qui vivat, minus:

quantum interesset, parum animadvertit. *Nemo hominum, nemo usquam gentium, minus quam ego formidulosus*. Hoc recte: quia Timiditas & Audacia per omne genus humanum pertransseunt. Cum vero dicas, *Quem magis cuperem videre, nemo est*; tum *Omnium* dixeris: Amicorum scilicet & Notorum; non *Hominum* universim. Quid enim? an Colcho aut Assyrio

AN. *Narra istuc quaeso quid sit.* CH. *immo ego te obsecro hercle ut audias.*

Nostine hanc, quam amat frater? A. *novi; nēpe, opinor, Thaidem.* 15

CH. *Istam ipsam.* A. *sic commēmineram.* CH. *hodie quādam est ei donō data*

Virgo: ejus quid ego tibi nunc faciem praedicem aut laudem, Antipho:

Cum me ipse noris quam elegans formārum spectatōr siem?
In hac commotus sum. A. *ain tu?* CH. *primam dices, scio, si videris.*

Quid multa verba? amāre coepi. forte fortunā domi 20
Erat quidam eunuchus, quē mercatus frater fuerat Thaidi:
Neque is deductus etiam tum ad eam. sūmmonuit me Pármexo
Ibi servus, quod ego arrīpui. A. *quid id est?* CH. *tdcitus et*
tius audies;

Ut vēstem cum illo mitem, Et pro illo jubeam me illoc dūciet.

AN. *Pro eunichon?* CH. *sic est.* A. *quid ut ex ea re tandem caperes cōmmodi?* 25

CH. *Rogās? viderem, audīrem, essem una quicum cupiebam, Antipho.*

cuperes rem tuam narrare? And. V, 5, 6.

Sed quem ego mihi potissimum optem, cui nunc haec narrem, dari?

Davum video: nemo est, quem mallet, omnium.

14 *Quid sit?* Vett. Edd. & co-
dex ex nostris unus, *Quid sit.*
Reste.

15 *Nostin hanc?* Lege *Nostine hanc.* Vide supra II, 3, 36. *Nostin* secundam corripit.

16 *Sic commēmineram.* *Quaedam hodie est ei dono data?* Codices omnes nostri & Edd. Vett., melioribus numeris: *Hodie quaedam est ei dono data.* Sensit hoc & vir eruditus.

17 *Ejus quid ego ejus?* MSti *nostrum omnes, Quid*

ejus. Utrobique *Quid in Thest*
titat. Lego, *Virgo: ejus quid ego.*

18 *Cum ipsum me noris?* Nostrum omnes cum Edd. Vett. *Cum me ipsum noris.* Scripsit auctor, *Cum me ipse noris.*

21 *Quem mercatus fuerat frater Thaidi?* Ex nostris plures atque il meliores,
Quem mercatus frater fuerat Thaidi.

Magis ex more Terentii, quem adolescentes notabunt.

22 *Neque is deductus etiam tum ad eam?* Liber Bembinus, *etiamdum.* FAERNUS.

Sic ex codice Bemblino dedit Faernus. Non accedo: quippe *Etiandum* in re praesenti dicitur,

Num parva causa, aut prava ratio? traditus sum mulieri. Illa ilico ubi me accepit, laeta vero ad se abducit domum: Commendat virginem. A. cui? tibine? CH. mihi. A. satis tuto tamen.

CH. Edicit ne vir quisquam ad eam curet: et mi ne abscedam, Imperat: 30

In interiore parte ut maneam solus cum sola. adnuo Terram intuens modeste. A. miser. CH. ego, inquit, ad cenam hinc eo:

Abducit secum ancillas: paucae, quae circum illam essent, manent

Noviciae puellae. continuo haec adornant ut lavet.

Adhortor properent. dum apparatur, virgo in conclavis sedet 35 Suspectans tabulam quandam pictam; ubi inerat pictura haec, Jovem

Quo pacto Danae misisse ajunt quondam in gremium imbrem aureum.

Egom et quoque id spectare coepi: et quia consimilem luserat Jam olim ille ludum, inpendio magis animus gauderet mihi; Deum sese in pretium convertisse, et per alienas tegulas 40 Venisse clanculum: per pluviam fucum factum mulieri.

in praeterita Etiam tum. Plaut. Pseud. IV, 2, 2.

Nam nil etiamdum harpagavit, praeter cyathum & cantillarum.

Rud. V, 3, 26.

Ni etiamdum hanc fiam

Quinque & viginti annos natus.

At Noster Hec. 1, 2, 70.

Narratque ut virgo ab se integra etiam tum sit.

24 Et pro illo jubeam me ducier]

Omnes praeter Bembinum libri scripti, & Donatus, me illoc deducier. quod & versui quadrat. FAERNUS.

Immo versui non quadrat: etsi, ut ad digitos sic satis quadraret, suspicio est illud Cum eo a Faerno interpolatum. Omnes enim nostri & vett. Edd. Cum illo. Recte: & lego Ducier.

25 Quid ex ea re tandem ut caperes commodi?] A vett. Edd. & novem ex codicibus nostris abest Ubi: ergo allam sedem olim habuit,

Quid ut ex ea re tandem caperes commodi?

26 Quacum cupiebam] Lege Quicquid. Vide Adel. IV, 7, 33. Phor. V, 1. 32.

27 Num parva causa aut parva ratio?] Lege, ut recte olim Palmerius,

Num parva causa aut prava ratio?

36 Ibi inerat pictura haec] Vett. Edd. & ex nostris libris octo, Ubi inerat. Quod melius.

40 Atque per alienas tegulas Venisse clanculum per impluvium fucum factum mulieri] Ex libro Bem- bino & Victoriano lego, atque in alias, ut sit ordo, & sensus, ad

*At quem deum? qui tēpla caeli sūmma sonitu concutit.
Ego hominūcio hoc non fēcerim? ego vero illud fecerim de lubens.
Dum haec mēcum reputo, adcērsitur lavātum interea vīrgo:
Iit, lavit, rediit; deīnds eam in lectū illae conlocārunt. 45
Sto expēctans, si quid mi imperent. venit una, hēus tu, in-
quit, Dōre,*

faciendum fucum mulieri per impluvium. versus autem, qui est oñonarius iambicus, stat, si ex per, elidas r, ut saepe. FAERNUS.

Deum sese in hominem convertisse, atque in alienas tegulas

Venisse clanculum per impluvium fucum factum mulieri.

Multa hic annotari possent. Ego quam brevissime possum rem exequar. Notum est ex fabula ipsa, non in *Hominem* se convertisse Jovem, sed in aurum: ut Horat. Carm. III, 16. *Converso in pretium deo.* Et totum ineptum est, cum vel in caelo Juppiter humana secundum veteres fuerit forma. Scripsit, opinor, auctor vel *Deum sese in aurum*, vel *Deum se in metallum*, vel, ut Flaccus, in *Pretium*. Porro duo libri Faerni cum Donato, *Atque in alienas tegulas*. Nostri vero *Et per alienas tegulas*. Omnino melius. Quid enim Impluvium? locus intra aedes cavus, a solo ad caelum usque patulus, ut lucem admitteret, & aqua de tecto collecta in eum implueret. Quale ergo est *In tegulas per impluvium*? Immo si quid superne deciderat, de tegulis in impluvium veniat necesse est: contra siquid sursum efferendum, per impluvium in tegulas. Gellius x, 15. *Vinctum hominem, si aedes flammis dialis introierit, solvi necessum est; & vincula per impluvium in tegulas subduci, atque inde foras in viam demitti.* Si ergo vel per impluvium vel in impluvium ad solum usque deciderit Juppiter; non propior fuerit Danaae cubiculo, quam si foris in via esset. Locum totum sic constituo;

Deum sese in pretium convertisse, & per alienas tegulas

Venisse clanculum: per pluviam fucum factum mulieri.

Per tegulas venisse pluviae specie & forma. Scilicet cubiculum virginis perpluebat, & imber aureus per tegulas eo persluebat: *per pluviam* igitur fucus ei factus est. Illud quoque in recepta lectione incommodum est; quod *impluvium* primam corripit: cum quater apud Plautum producat. Fallitur enim quidam, qui exemplo hoc tutari studet ex Phor. IV, 4, 26.

Anguis per impluvium decedit de tegulis.

Quippe ibi legendum, *Anguis in impluvium*: quod & Gnyetus vidit. Plaut. Amph. V, 1, 56.

Decidunt angues jupati dorsum in impluvium duo.

42 *At quem deum? qui tēpla caeli sūmma sonitu concutit* Non muto. Lucretius enim VI, 386.

Quod si Juppiter atque alii fulgentia divi

Terrifico quatiunt sonitu caelestia tēpla.

Tamen cum de Majestate Jovis hic agatur; *Quem deum*, qui summus deorum est; vide annon elegantius sic dedisset,

At quem deum, qui tēpla caeli sūmma nutu concutit.

Virgilius bis, de Jove:

Annuis, & totum nutu tremefecit olympum.

Homerus:

Ἡ καὶ κυνέσιον ἐκ' ἐφ' οὐραὶ νῦν κεκοίτω,
μῆγ' αὖ δ' ἰλίδας ἔλυσεν.

*Cape hoc flabellum, et ventulum huic sic facito, dum laudmur:
Ubi nōs laverimus, si voles, lavato. accipio tristis.*

AA. Tum equidem istuc os tuum impudens vidēre nimum velle,
Qui esset status, flabellulum tenere te asinum tantum. 50

CH. Vix elocutast hoc, foras simul omnes proripiunt se;
Abierint lavatum, perstrepunt; ita ut sit, domini ubi absunt.

Clarius, opinor, potentiam Jovis indicat, si nūtu solo, quam si quantovis strepitu, crepitu, sonitu, tronitru caelum concutiat.

43 Ego homuncio hoc non facerem? ego illud vero ita feci ac lubens] Illud Feci inepum est, ut & T. Faber vidit. Nihil enim tum fecerat, sed saturum se esse reputabat: quin & versus claudicat, si Feci legis. Faber itaque, Ita faciam: vir eruditus, Ita fecerim: neuter tamen alia hic menda subodoratus est. Illud ita fecerim: Quo quaeso pertinet Ita? an, ut per tegulas deflueret Jovis exemplo? Nimirum, ubi primum Feci in textum irrepsit, Ita in versus subsidium addiderunt; quod tamen a Petrensi abest. Sex ex nostris codices Ego vero illud, non Ego illud vero. Repono:

Ego homuncio hoc non fecerim? ego vero illud fecerim ac lubens. Miror equidem nec Fabrum nec virum doctum attendisse, tam Facerem quam Feci praeterita respicere, nec in consultando & secum reputando locum habere.

45 It, lavit, redit; deinde illam in lecto illae collocant] O. l. s. & Donatus pro illam, eam habent: libri vero antiqui omnes fere, & cum iis Donatus, collocarunt. Sunt & aliquot libri, inter quos Vaticanus, & duo alii antiqui, qui in lectum habent, & cum iis Donatus; Bembinus pro lecto illae, lectulo habet. quod tamen modo non potest versus procedere, qui admissa dictione collocarunt iambicus est tetrameter catalecticis cum iambo in quarta sede, ut ceteri; prima tamen ejus syllaba in praecedentem

versum rejecta. nos omnibus consideratis neque in lecto, neque in lectulum, sed in lectu, antiqua declinatione legi posse arbitramur. teste enim Prisciano, etiam hujus lectus, antiquissimi protulerunt. Cornificius in primo de Cenis deorum: Ipsis vero Cereris memoriae novindas gratia lectus sternuntur. Plautus in Amphit. Prius abis quam lectus, ubi cubuisti, concaluit locus. nos tamen legemus in lectum, ne ab antiqua lectione discedamus:

It, lavit, redit, deinde eam in lectum illae collocarunt.

FAERNUS.

Recte haec: nisi quod versum, male disponat, notante etiam vir docto:

Virgo: it,

Lavit, redit, deinde eam.

Lege, ut nostri qui vetustiores sunt scribunt, lit, una tamen syllaba:

lit, lavit, redit; deinde eam in lectum illae collocarunt.

47 Et ventulum huic] Conjunctio & non est in antiquis libris, Bembinus & Victoriano; quae & majore gratia abest. FAERNUS.

Ib. Dum lavamur] Ita Donatus & iidemmet antiqui libri. FAERNUS.

Immo retine Et cum nostris omnibus & Edd. vet. Nulla certe gratia est bis in Lum verba contigua exire.

50 Quis esset status flabellum tenere te asinum tantum] Hic ventus nulla ratione stare potest, nisi legas flabellulum. sane liber Bembinus & Basilicanus habent, qui esset. FAERNUS.

Flabellum. Sic dedit Faernus, credo, typographi incuria: nisi co-

Interea somnus virginem obprimit. ego limis spēsco :
Sic per flabellum clanculum: simul alia circumspēsco
Satine explorata sint. video esse. pēssum ostio obdo. 55

AN. Quid tūm? CH. quid tum? quid, fatue? A. fateor.

CH. an ego occasionem

Mi ostentam, tantam, tam brevem, tam optatam, tam im-
speratam

Amitterem? tum pol ego is essem vero, qui adsimulabar.

AN. Sane hercle ut dicis. set interim de symbolis quid actumst?

CH. Paratumst. A. frugi es: ubi? domini? CH. immo apud
 libertum Discum. 60

AN. Perlongest. CH. set tanto ocius properemus. A. muta
 vestem.

CH. Ubi mutem? perii: nam exulo domo nunc: metuo fratrem,

dices Nostri, *Flabellum*. Guyetus in Scripto invenit *Flabellulum*, ut exigit versus.

53 *Ego limis aspecco*] Ex libro Bembino & aliis antiquis ac ratione versus, *spēsco* legendum. FAERNUS. Media fere pars Nostrorum, *Spēsco*.

54 *Et simul alia circumspēsco*] Copula & non est in libro Bembino, nec Basilicano, quae adeo non necessaria est, ut & cum gratia absit. FAERNUS. Vix unus & alter ex nostris *Et* habent.

56 *Quid tum fatue*] Antiqui libri bis habent *quid*; quae particula geminata necessaria & versui videtur & sensui: interrogat enim Chaeerea Antiphonem, cur *quid tum* interrogarit, qui per se ipse poterat quid secutum esset conicere. lego ergo hoc modo: *Quid, quid tum? fatue*, quasi dicat, quid tibi vult tuum istud, quid tum? FAERNUS.

Et nostri plerique omnes, *Quid, quid tum?* sed corrigendum, *Quid tum? quid?* Repetitio hoc postulat.

57 *Mihi ostentam, tam brevem*] Post *ostentam* Donatus & omnes, s. praeter Bembinum habent *tan-*

tam. versus autem stat si legas *ostentam*, ut & in aliquibus libris est. atque haec dictio etiam in Phormione reperitur. vox autem *michi* in scansione monosyllaba erit. legendum ergo est, *michi ostentam, tantam, tam brevem*. FAERNUS.

Mellior pars Nostrorum *Tantum*: quae vera lectio est. Sic magna, *ampla occasio*. Plin. Hist. xviii, 28. *Tanta literarum occasio est*. Servius ad Georg. I, 248. *Et obstanta densantur nocte tenebrae*. 'Ab 'Ostendor veteres participium *Ostentus*, non *Ostensus* dicebant. 'Terentius in Eun. *An ego occasionem. Mihi ostentatam tam brevem*. 'Similiter & illud in Phorm. (V, 4, 7.) *Neque me domum nunc recipiorem, nisi mi esset spes ostentata. Huic iussu habendae*. Sic hodie fertur: sed ex re ipsa apparet Servium ipsum legisse *Ostentam* & *Ostenta*.

58 *Is essem vero*] Non mihi displicet haec lectio, ea tamen videtur antiquior, quae est in libro Bembino, *is essem vero*: ut & in Heautontim. *michi illac vero ad vestros vos redis*. FAERNUS.

Ne intus sit: porro autem patrem, ne rure redierit jam.

AN. *Eamus ad me, ibi proximumst ubi mutes. CH. recte dicis.*

Eamus: et de istac simul quo pacto porro possim

65

Potiri, consilium volo capere una tecum. A. fiat.

ACTUS IV. SCAENA I.

DORIAS ancilla.

'ITA me di ament, quantum ego illum vidi, non nil timeo misera,

Ne quam ille hodie insanus turbam faciat, aut vim Thaidi.

Nam postquam iste advenerat adulescens, frater virginis,

Mi item rogat ut illum admitti jubeat: ille continuo irasci,

Neque negare audere: Thais porro instare ut hominem invitet. §

'Id faciebat retinendi illius causa: quia illa quae cupiebat

Ib. *Qui assimulabar*] Aliqui libri, *qui simulabar*: antiquissimi Bembini & Victorianus, *qui simulabar*. FAERNUS.

Ex duobus illis Faernus edidit *Qui simulabar*. Uvus tantum ex nostris sic habet: Tres *Cui assimulabar*: ceteri *Qui assimulabar*. Hoc placet: amant enim hoc verbum Noster & Plautus. Mil. II, 1, 74.

Haec duarum hodie vicem

Et hinc & illinc mulier ferat imaginem:

Atque eadem erit; verum alia esse assimulabitur.

62 *Ubi mutem? perii: nam domo exulo nunc: metuo fratrem Ne intus sit; porro autem pater ne rure redierit jam*] Domo, quod emphasis hic habet, in Thesi premitur. Male autem *Pater*, cum dixerat *Fratrem*. Repone:

Ubi mutem? perii: nam exulo domo nunc: metuo fratrem,

Ne intus sit: porro autem patrem, ne rure redierit jam.

Heaut. I, 2, 15.

Timet omnia, patris iram, atque animum amicae, se erga ut sit, suas.

Ita me dii bene ament] In contextu libri Bembini & in aliis plerisque l. s. Terentii, & Donati, non est dictio *bene*. utroque modo versus est trochaicus acatalecticis, sequens vero catalecticis: tertius est octonarius iambicus: quartus trochaicus tetrameter acatalecticis, correpta prior syllaba in dictione *illum*, & *ille*, per. elisionem unius l: quintus & sextus, generis ejusdem: reliqui trochaici catalectici. FAERNUS. Tres ex Nostris cum Edd. vet. non habent *Bene*.

3 *Nam postquam iste adventu Chremes adulescens frater virginis*] Iambicus hic venit inter vicinos Trochaicos. Codex Academicus & ex Meadianis alter non habent *Chremes*. Et sane in textum ex interpretatione irrepit. Satis enim describit hominem, absente nomine: praesente vero nimium. Infra V, 1, 8.

Quis fuit igitur? ex. isto Chaerea. TH. Qui Chaerea? ex. iste ephobus frater Phaedriae.

Nec Chaerea Thaidem viderat, nec Thais ejus nomen audierat. Et notabis in Arsi esse *Iste, Iste*; ut

Dē forcere eius indicare, ad eam rem tempus nōn erat.
'Invitatus. mansit. ibi illa cum illo sermonem occipit.
Miles vero, sibi putans adductum ante oculos aemulum,
Voluit facere contra huic aegro: heus, inquit, puer, i, Pām-
philam 10
'Adcerse, ut deleat hic nos. illa exclamat, minime gentium:
In convivium illam? miles tendere inde ad iurgium.
'Interea aurum sibi clam mulier demit, dat mihi ut auferam:
Hoc est signi, ubi primum poterit, se illinc subducet scid.

ACTUS IV. SCAENA II.

PHAEDRIA.

DUM rūs eo, coepi egomat mecum intēr vias,
Ita ut sit, ubi quid in animo est molestiae,
Aliam rem ex alia cogitare, et ea omnia
Pejorem in partem. quid opus verbis? dum haec puto,

par est, cum demonstratur aliquis: at hic, si Iambicum facis, in Thesi est *ille*. Repone,

Nēm postquam iste advenerat addu-
descens frater virginis.

Phorm. V, 8, 16.

Postquam tantopere id vos velle
animum adverteram.

8 *Invitat tristis mansit ibi. illa cum illo sermonem ilico* Omnes libri praeter Rembinum habent *sermonem incipit*. Donatus vero, *sermonem occipit*. itaque Robertus Stephanus impressit. ego ita legendum, itaque distinguendum puto,

Invitat tristis: mansit. ibi illa cum illo sermonem occipit.

stat autem versus correpta priore in dictione *illa*, elisione alterius *i*. FAERNUS.

Unus tantum ex Nostis cum Donato & Edd. vett. *Occipit*; ceteri *Incipit*. Utrumvis probe, nec hiolum interest. Sed vides, Iambicum rursus inter Trochaicos comparere:

Invitat tristis: mansit: ibi illa cum illo sermonem occipit.

Sed & praeterea in dictione vitium est: *Invitat tristis*; scilicet Thraso: *Mansit*; quis? an iterum Thraso? immo Chremes. Hoc plane contra rectum loquendi morem: neque Terentio condonabitur. Spondeo me tibi veram ejus manum restitutum: *'Invitatus: mansit. ibi illa cum illo sermonem occipit.*

Vide literarum ductus: *invitatust*, *invitat'it*: sic enim, 'supra s. posito, compendiose olim scribebant. Heaut. I, 2, 11.

Quam vellem Menodemum invita-
tum, ut nobiscum esset amplius.

9 *Miles vero sibi putare addu-*
ctum ante oculos aemulum: Voluit
facere contra huic aegro: heus, in-
quit, puer, Pamphilam Adcerse Posterior versus miseri modis claudicat: in *Aegro* nulla elisso fit; *In-*
quit in fine acuitur, *Puer*, qui in-
 primis in Arsi esse debuit, ut se vo-
 cari sentiret, in Thesi latitat. Fru-
 stra vir doctus ex Plauto suo haec
 excusatum ibat. Sed & aliud ad-
 huc est: *Miles putare*; & deinde,
Voluit facere. Certe, si *putare*;

*Praetereū imprudens vlllam. longe jam dñieram,
Cum sñsñ: redeo rñrsum, male me vñro habens:
Ubi ad ipsum venio dñverticulum, cñstiti:
Occēpi mecum cōgitare, Hem, bñdñm hñc
Manēdumst soli sine illa? quid tum pōstea?
Nil ēst. quid? nil? si nōn tangendi cōpia ēst,
Eho nē videndi quidem erit? si illud nōn licet,
Saltem hōc licebit. cērte extrema linea
Amāre, haut nihīl ēst. vlllam praetereō sciens.
Set quid hoc, quod timida sūbito egreditur Pythias?*

5

10

ACTUS IV. SCAENA III.

PYTHIAS. DORIAS. PHAEDRIA.

*'UBI ego illum scelerōsum misera atque inpiū inveniam? aut
ubi quaeram?
Hōcine tam audax facinus facere esse aūsū? perii. PH. hoc
quid sit vereor.*

consequens est *Velle vel Voluisse*.
Utrumque versum sic refinge:

*Mih: vero, sibi putans adductum
ante oculos aemulum,*

*Voluit facere cōtra hñc aegre:
heus, inquit, puer, i Pam-
philam*

Adcerse, ut doleat hic nos.

1, *adcerse*, ut infra V, 2, 53.

Nutricem adcersitum iit.

11 *Adcerse*] *Hic versus*, inquit
vir eruditus, *una syllaba excurrit
ultra Trochaicum Acatalecticū, qua-
es sunt And. III, 2, 29. Heaut. IV,
3, 37. V, 3, 12. Adel. IV, 2, 1.*
Atqui neque hic versus excurrit,
neque ulla talis excurrendi libertas
est: & quattuor quae citat loca, non
exempla sunt, sed errata. *Gentium*
syllabam suam ultimam sequenti
versui commodat a vocali incipien-
ti; ut notī lñi apud Virgilium ver-
sus, — *Decoquit humorem*, —
Vivaque sulfura, — *Arbutus hor-
rida*, singulas syllabas sequentibus
transmittunt.

3 *Et ea omnia in Pejerem par-*

tem] Magis ex consuetudine Te-
rentii est, si sic refingis:

Et ea omnia Pejerem in partem.

6 *Male vero me habens*] Melius
ex Regiis unus, *Male me vero ha-
bens.*

7 *Ubi ad ipsum veni diverticu-
lum*] Tres antiquissimi libri, *dever-
ticulum*. FAERNUS.

*Ubi ad ipsum veni diverticulum,
constiti.*

Codex Academicus *Venio*, ut prius
Redeo. Et versus fit suavior. Su-
pra III, 3, 11.

Ubi friget, huc evasit.

14 *Sed quid hoc est quod timida
subito egreditur Pythias?*] Deleto
verbo *est*, quod non est in libro
Bembino, senarius procedit; si ta-
men ex quid elidas d. FAERNUS.

1 *Ubi ego illum scelerōsum misera*
] *Hic & subsequens versus tro-
chaicus est tetrameter acatalecticus.*
FAERNUS.

2 PH. *perii, hoc quid sit vereor*]
Immo cum libris fere omnibus &
Edd. vett. *Perii* Pythiae donan-
dum est. Vide And. III, 5, 4.

PY. *Quin etiam insuper scelus, postquam ludificatus virginem, Vestem omnem miserae discidit, tum ipsam capillo conscidit.*

PH. *Hem. PY. qui nunc si detur mihi;*

5

Ut ego iungibus facile illi in oculos inuolem vendesco?

PH. *Nescio quid profecto absente nobis turbatum est domi.*

Adibo. quid istuc? quid festinas? aut quem quaeris, Pythias?

PY. *Ehem Phaedria, ego quem quaeram? in hinc quo dignus cum donis tuis*

Tam lepidis. PH. quid istuc est rei?

10

PY. *Rogan? eunuchum quem dedisti nobis, quas turbas dedit?*

Virginem, quam eras dederat dono miles, vitiauit. PH. quid ais?

PY. *Perii. PH. temulenta es. PY. utinam sic sint, mihi qui male volunt.*

DO. *Au obsecro, mea Pythias, quod istuc nam monstrum fuit?*

9 *Egon quem quaeram? abi hinc, quo dignus es]* In libro Bembino haec antiqua est lectio, ut pro *egon*, ego legatur, ut & in aliquot aliis libris: pro *abi hinc*, *in hinc*. quam lectionem liber quoque Vaticanus, licet abraha n, ex *in*, confirmat. item Victorianus, in quo est, *ii quinc*. In aliquibus aliis est *i hinc*. est autem hic haec particula *in*, ex duabus concreta, *is* & *no*, ut *abin*, ex *abis* & *ne*. qua dictione & infra utitur, *in intro nunc jam*, pro *isue intro*. sane in libro Bembino non est verbum *es*, quo dempto versus hos sic ordinamus:

Hem Phaedria ego quem quaeram? in hinc quo dignus cum donis tuis.

Tam lepidis? PH. quid istuc est rei? prior versus est octonarius. posterior dimeter, uterque iambicus. FAERNUS.

Meliores nostri *I hinc*; unus *li hinc*; ceteri cum Edd. vet. *abi hinc*. Et pro *Lepidis* perperam *Inlepidis*.

11 *Rogas me? eunuchum]* Codex Petrensis *Roga me*. Repono, *Rogan? eunuchum*.

ut Trochaicus sit, pariter ac duo sequentes: & acrior sit increpatio, celeritate ipsa.

12 *Virginem, quam eras dederat dono miles, vitiauit. PH. quid ais?]* *Dono dederat*, est in libro Bembino, & Basilicano: versus autem est trochaicus tetrameter acatalectic. FAERNUS.

Atqui quod Edd. vet. & ex nostris unus &, ut videtur, plerique Faerni habent *Dederat dono*, magis placet. Sono ipso rem amplificat.

13 *Utinam sic sint, qui mihi male volunt]* Rectius legas: *Utinam sic sint, mihi qui male volunt*.

14 *Quid istuc nam monstrum fuit?]* Antiquissima lectio ex libro Bembino, quod *istuc nam monstrum fuit?* habet & Basilicanus, quod *istuc*. FAERNUS. Duo quoque ex nostris veterrimi *Quod*. Ceteri *Quid monstrum*.

15 *Ego illum nescio Qui fuerit: hoc quod fecit, res ipsa indicat]* Sic edidi ac scripti. Sic tamen repono; *Insanis: qui istuc facere eunuchus potuit? PY. ego illum nescio: hoc*

Quod fecit, res ipsa indicat.

PH. *Insānis: qui istuc facere eunuchus potuit?* PY. *ego illum*
nescio: hoc 15

Quod fecit, res ipsa indicat:

Virgo ipsa lacrimat, neque cum rogites, quid sit audet dicere.
Ille autem bonus vir nusquam apparet. etiam hoc misera suspicor,
Aliquid domo abeuntem abstulisse. PH. *nequeo mirari satis,*
Quo hinc ille abire ignavos possit longius: nisi si domum 20
Forte ad nos rediit. PY. *vise amabo, num sit.* PH. *jam faxo*
scies.

DO. *Perii, obsecro tam infandum facinus, mea tu, ne audivi*
quidem.

PY. *At pol ego amatores audieram mulierum esse eos maximos,*
Set nil potesse: verum miserae non in mentem venerat:
Nam illum aliquo conclusissem, neque illi commississem vir-
ginem. 25

Ut versus sit Dimetrus Iambicus,
plane ut supra 5, & 10. Heaut. II,
4, 16.

Nescio atias: nequidem semper.

& V, 4, 15.

Deos nescio: ego quod potero ani-
tar sodulo.

20 *Quo ille abire] Lege, versus*
canfa, Quo hinc ille abire.

21 *Forte ad nos redierit. PY. vise*
amabo, num ibi sit. PH. jam faxo
scies] In omnibus quotquot sunt li-
bris, pro redieris est rediit: & pro
num ibi sit, num sit: solus Bembl-
inus recenti manu superadditum ha-
bet, ibi: quae dictio nec necessaria
est, nec a Donato ponitur, ita hunc
locum exponente, num sit, domi
subaudiendum est; aut num sit quod
dicis. FAERNUS. Nostri, uno ex-
cepto, omnes Rediit. Redierit ver-
sum corrumpit.

23 PY. *At pol amatores audieram*
esse mulierum eos maximos] Varie
collocantur haec verba in libris scri-
ptis: sed elegantius in libro Bem-
blino:

At pol ego amatores mulierum esse
audieram eos maximos.

FAERNUS.

At pol ego amatores mulierum esse
audieram eos maximos. Sic dedit
Faernus ex Bemblino suo. Duo ta-
men hic peccata sunt; quod Mulla-
rum secundam acuit, quod Audis-
ram tertiam. Repone ex vet. Edd.
& Nostri omnibus:

At pol ego amatores audieram mu-
lierum esse eos maximos.

24 *Sed nihil posse] Priscianus le-*
git potesse, ut & in plerisque anti-
quis libris est. in omnibus verol. s.
Donati est potuisse; corrupte qui-
dem, sed tamen unde appareat,
eum non posse legisse, sed potesse:
quo quidem modo melius procedit
octonarius; contra tamen dictione
nihil, in unam syllabam. FAER-
NUS. Nostri omnes Potesse.

25 *Nam illum aliquo conclusissem]*
In omnibus libris legitur conclusis-
sem, nec sane hic necessaria est syn-
cope, cum versus stet eliso uno l,
ex illi. FAERNUS. Recte hoc: &
nostri quoque omnes Conclusissem.

ACTUS IV. SCAENA IV.

PHAEDRIA. DORUS. PYTHIAS. DORIAS.

PH. EXI' foras, *scélēste: at etiam réstitas,*
Fugitive? prodi, mēle conciliate. DO. *obsecro.* PH. *oh,*
Illuc vide, or ut sibi distorfit cārnufex.

Quid huc tibi reditioſt? vēſtis quid mutatioſt?

Quid nārras? paulum ſi ceſſaſſem, Pythias,

Domi nōn offendiſſem, ita jam adornarēt fugam.

PY. *Haben hōminem, amabo?* PH. *quidni habeam?* PY. *o factum bene.*

D. *Iſtūc pol vero bēne.* PY. *ubi eſt?* PH. *rogitas? nōn vides?*

PY. *Videam, obsecro, quem?* PH. *hunc ſcilicet.* PY. *quis hic eſt homo?*

3. *Illud vide.]* Lege ex uno Nostro, *Illuc vide.* Vide ad Adel. II, 2, 20.

4. *Quid huc reditio.]* Interponendum poſt *huc*, pronomen tibi, ut in Donato, & libro Bembino eſt: *Quid huc tibi reditioſt*, & verſus ſtatbit eliſſo *d*, ex *quid*. Quod vero ſequitur, *quid vēſtis mutatio eſt*, ab omnibus antiquis exemplaribus, praeter Bembinum, abeſt verbum *eſt*. quod nec neceſſarium eſt. nam a ſuperiore repetitur. FAERNUS.

Sic & codices noſtri: ſed lego?

Quid huc tibi reditioſt? vēſtis quid mutatioſt?

6. *Ita jam ornabas fugam.]* Omnes alii libri & Donatus, *adornabas*. ſolus Bembinus, quem ut antiquiſſimum ſequimur, *ornarat*. Baſilicanus *adornarat*. praeterea in eodem Bembino legitur, *ſactum bene*, ſine interjectione *o*. FAERNUS. Lego tamen, ut noſtri plerique, *Adornarat*; ut *ita* ſit in Arſi & Domi corripitur.

7. *Habeſne hōminem amabo? Quidni habeam? Factum bene.]* Sic dedit Faernus: ſed ex metri ratione legendum eſt, *Haben*: & quod omnes noſtri cum vet. Edd. habent, *O factum bene*, ſuavius eſt, ut eliqueſcat ultima in *Habeam*. Utrumque vidit vir eruditus.

11. *Noſtrarum nunquam quiſquam vidit, Phaedria.]* Apud Priſcianum p. 960. *Noſtrarum quiſquam*: deſt *Namquam* etiam in Scriptis. Et Oledonius p. 1907. *Nemo*, inquit, *feminino genere lectum eſt apud Terentium*; ut, *litum nemo noſtrarum quiſquam vidit*. Apparet, quosdam olim legiſſe *Nemo quiſquam*: at, hodie Codices omnes, *Namquam quiſquam*. Utrumvis probe.

13. *Namque alium habui nōminem.]* Solus Bembinus liber habet *namque*; omnes alii quotquot ſunt, item Donatus, *nam quem*. quam & veram lectionem puto: ita ut interrogative diſtinguatur poſt, *namquem?* & ſubaudiatur *deductum credam*: deinde affirmative ſubdatur, *alium habui nōminem*. FAERNUS.

Praeter Bembinam, etiam ex noſtris veteriſſimis *Namque*. Recte, ut & vidit vir doctus.

14. *Ne comparandus hic quidem.]* Aliqui libri, inter quos Bembinus, pro *ne*, *nec* habent. quod magis videtur negare. FAERNUS.

Male Faernus *Nec* edidit: Noſtri omnes *Ne*. *Ne quidem* paſſim apud omnes Scriptores; & plus centies ibi editum eſt *Nec*, cum codices habeant *Ne*. *Ne* etiam Novius & Priſcianus hic habent. Ceterum Pri-

PH. Qui ad vōr deductus hōdie est. PY. hunc oculis suis 10
 Nostrārum numquam quisquam vidit, Phœdria.
 PH. Non vidit? PY. an tu hunc credidisti esse, obsecro,
 Ad nōs deductum? PH. nāmque alium habui nēmīnem. PY. du,
 Ne cōparandus hic quidem ad illum est. ille erat
 Hōnēsta facie et liberali. PH. ita vlsus est 15
 Dudūm, quia varia vēste exornatus fuit:
 Nunc eō videtur foedus, quia illam nōn habet.
 PY. Tace obsecro: quasi vēro parū interfiet.
 Ad nōs deductus hōdie est adulescentulus,
 Quem tū videre vēro velles, Phœdria. 20
 Hic est vietus, vētus, veterinosus semex,
 Colōre stellionino. PH. hem, quae haec est fābula?

Scianus p. 1012. falsus memoria est, cum *As* explicans, hinc citat, *Ne conferendus hic quidem cum illo est*; sic enim ibi Scripti quoque. Sed Nonius ipso verbo *Comparare*, ut nulla fraus a librariis esse possit, *Ne comparandus* habet. Vir doctus negat *Comparare* hoc sensu apud Nostrum alibi inveniri. Quid itaque illud supra? IL, 3, 64.
Immo si scias quod donum dono huic contra compares.

17 *Nunc eo tibi videtur foedus*] Non potest hic versus stare, nisi dempta particula *eo*, quae nec in libro Bembino est. FAERNUS.

Eo tibi Codices plerique omnes. *Eo* eiecit Faernus, fide codicis Bembini, atque ita citat Nonius v. *Foedus*; & sic ibi codex veterrimus. Contra Servius ad Aen. III, 216. *Nunc hem videtur foedus*: ubi legendum est *Eo pro Hem*. Sic et duo Terentii codices ex nostris vetustissimi, *Nunc eo videtur*, eiecto illo *Tibi*. Placet hoc: non enim Pythiadi soli, sed culvis alii foedus videbatur.

20 *Quem tu vero videre*] Muta verborum ordinem, ut est in o. l. s. & Donato, *Quem tu videre vero*, ut & in sequenti versu, *vietus, vo-*

rus. FAERNUS. Ita nostri omnes *Videre vero*; & *Vietus, vētus*.

22 *Colore musselino*] Audiamus Donatum: 'Erravit, *ay*, Terentius, non intellegens Menandricum illud, *Αὐτίς ἰσι γαλεωῦς γίγον*. 'Alit autem *Stellionem*, animal quoddam Lacertae non dissimile est, maculoso corio: namque ad id genus coloris facies exprimitur Eunuchorum, quia plerique lentiginosi sunt. Hinc ergo erravit, quia *Γαλῆ Mussela* dicitur, *Γαλεωῦς Stellio*. Ego Aedesionem sequor, qui recte intellexit, Terentium scientem *Musselino colore* eunuchum dixisse coloratum, velut sublivido: quia fere eunuchi aut ex candidis lentiginosi fiunt, ut ex Gallis & huiusmodi Occidentalibus; aut ex fuscis sublividi, ut ex Armeniis & aliis Orientalibus.' Haec Magister: a quo discimus Menandrum hic dixisse *Stellionem*: Terentium vero sive errantem sive prudentem scientem dixisse *Musselinum*: hanc Graece *γαλῆν* dici, illum *γαλεωῦς*. Bene sit illi quidem, quod Menandrum illud nobis servavit; cujus ductu & indicio Terentianos codices a gravissimo errato jam liberabimus. Nego enim Nostrum dixisse *Colore musselino*: nego ullum alium

Eo rediges me, ut, quid emerim egomet, nesciam?
Eho tu, emin ego te? D. *emisti.* PY. *jube mi denuo*
Respondeat. PH. *roga.* PY. *venisti hodie ad nos?* negat. 25
At ille alter venit natus annos sedecim:
Quem secum adduxit Parmeno. PH. *agedum hoc mi expedi*
Primum: istam, quam habes, unde habes vestem? taces?

sic dixisse aut dicere potuisse; non magis; quam *Colore equino*, *Colore canino*. Cur hoc? quia ut Equo aut Cani non unus & proprius est color; ita neque Mustelae. 'Mustela, testibus Gesnero & Agricolae, plerumque est in dorso & lateribus rutila, raro subfulva: in gutturo semper candida, quin nonnumquam tota candida reperitur, quamquam rarius.' Quid igitur? si color quisquam *Mustelinus* dictus est, a qua corporis parte dictus est; dorso, an gutturo? Si ab hoc, *Candidus* est, si ab illo, *Rutilus*. Quis igitur tale nomen indiderit, tam incerti & ambigui sensus? si Aedificationem audis, sublividus color est; si Eugraphium, niger; si me audis, nullus umquam eo nomine signatus est. Aliud ergo investigamus. Menander, cum Eunuchum hunc γαλεωδην *Stellionem* vocavit, id voluit, facile eum fuisse maculosa, lentiginosa; talis enim *Stellioni* color est. Ovid. Met. V, 460. de Stellione:

aptumque colori
 Nomen habet, variis stellatus corpora guttis.

Ergo, & rem ipsam & auctorem secutus, Terentius sic dederat:

Hic est viatus, vetus, veterinosus senex,
 Colore stellionino. PH. hem, quae haec est fabula?

Ut a leone Leoninus, a pavone Pavoninus: ita a Stellione *Stellioninus*: cujus tres priores syllabae Creticum quidem pedem faciunt; sed hic, quia pronuntias i ut y, in spondeum condensantur: ut And. IV, 5, 19. *Grandjucula*; Horati-

us *Vindemiator*. Sed quid alibi quætas, quod in ipso eodem vocabulo habes, *Stellio*. Virgil. Geor. IV, 243.

Stellio & lucifugis congesta cubilia blattis.

Ceterum quæ vir eruditus multis verbis ad hunc locum contextit, piget excutere. In Menandro scribit γαλεωδης γένων, hoc est, γαλεωδης a pisce γαλεος *mustela*; & hoc pacto se putat Terentium ab omni errore liberare. Immo & Terentium & Menandrum ipsum errore cumulat; si eunuchum hunc *Pisces* comparaverint: quam obsecro similitudine? Pisce mutior esse mallem, quam talia loqui.

23 *Eo redigis me, ut quid egerim egomet nesciam*] In libro Bembino est, *rediges*. at in Donato pro *egerim*, est *emerim*. FAERNUS.

Retinuit vulgatum Faernus. Sed recte habet tam Bembini illud *Rediges*, quam Donati *Emerim*: scribe autem per interrogationem, & distingue,

Eo rediges me, ut, quid emerim egomet, nesciam?

Nempe Eunuchum & Aethiopiissam heri emerat minis viginti. Cicero ad Att. I. 19. *Metalus est Consul sane bonus & nos admodum diligit: ille alter ita nihil est, ut plane quid emerit nesciat.*

25 *Respondeat.* PH. *roga.* PY. *venisti hodie ad nos?* negat] Sunt qui septenarium iambicum hunc faciant. nos etiam senarium ut ceteros esse posse arbitramur; contracto per synizesin, *respondeat*, in tres

Monstrum hominis, non dicturus? D. venit Chaerea.

PH. *Meus fraterne?* D. ita. PH. *quando?* D. hodie. PH. *quam dudum?* D. modo.

PH. *Quicquam?* D. cum Parmenone. PH. *norasne eum prius?*

D. Non. PH. *unde fratrem meum esse scibas?* D. Parmeno Dicebat eum esse. is mi hanc dedit vestem. PH. occidi.

syllabas: at in roga, posteriore correpta: ut Martialis: *In folio puta se Marce lavare caput.* FAERNUS. Roga posteriorem facile corripit: at Respondeat in tres syllabas primi non potest. Lege, ut tres ex nostris habent,

Respondeat. Roga. Venisti hodie ad nos? negat.

26 *At ille alter venit annos natus sedecim?* Tres nostri mellioribus numeris,

At ille alter venit natus annos sedecim.

30 *Fraterne? Ita. Quando? Hodie. Quam dudum? Modo* Ita citat & Priscianus p. 1184. Sed in hac lectione, & responsum *Ita* in Thesi non exauditur, & *Quando* sine synaloepha est, contra Terentii morem. Lego,

Meus fraterne? Ita.

ut mox v. 32. *fratrem meum.*

32 DO. Non. PH. *unde igitur fratrem meum esse scibas?* DO. *Parmeno* Loco huius unci versus, omnes alii, praeter Bembinum & Basilicanum, binos habent, hoc modo:

DO. Non. *nec quis esset, unquam audieram dicier.*

PH. *Unde igitur fratrem meum esse scibas?* DO. *Parmeno.*

Et sane unicus ille versus est impeditus. sed rursus non videntur haec mihi Doro, homini minime verboso, utpote novicio, convenire. quare, utcumque se habeat versus, lectionem vulgatam, quae eadem antiquissima est, praetulimus. ver-

sum tamen sustentare possemus, si meum una sit syllaba: esse vero per parellipsum priorem corripit: in scibas vero duae primae syllabae in unam contrahantur. FAERNUS.

Unus ex nostris Academicus cum Bemmino consentit; ceteri omnes duos versus constituunt. Utrum ex his verius sit, hodie nescias. Nam quod ajunt Doro, homini minime verboso, haec non convenire; ludunt nos: cum ei, per ipsos qui verba haec ejiciunt, verboso esse non licet. Ceterum vir doctus Non extra versum posuit, hoc est, ex monosyllabo versum integrum fecit, sive clausulam. Quo tamen exemplo? Quanto facilius erat illud Igitur cum codice C. C. ejecisse?

Non. *Unde fratrem meum esse scibas? Parmeno.*

33 *Dicebat eum esse, is dedit hanc mihi vestem* Dictionem vestem, aliqui l. s. non habent, inter quos Bembinus. hanc vero collocationem verborum in nullo invenio, sed in plerisque eam quae sequitur, *is dedit mihi hanc.* versus procedet contrahendo in unam syllabam *mihi*, & non faciendo collisionem in *eum esse*, vel in *mihi hanc.* FAERNUS.

Dicebat eum esse: is dedit mihi hanc. PH. occidi.

Unus tantum ex nostris, qui in Bibliotheca publica est, cum Bemmino facit; ceteri universi, *Is dedit mihi hanc vestem.* Recte, opinor; quinque enim versus intervenerunt, postquam de veste interrogatum est: ut melius sit proferri quam subintelligi. Sane in *Eum esse*, non potest

Eo rediges me, ut, quid emerim egomet, nesciam?
Eho tu, emin ego te? D. *emisti.* PY. *jube mi denuo*
Respondeat. PH. *roga.* PY. *venisti hodie ad nos?* *negat.* 25
At ille alter venit natus annos sedecim:
Quem secum adduxit Parmeno. PH. *agedum hoc mi expedi*
Primum: istam, quam habes, unde habes vestem? taces?

sic dixisse aut dicere potuisse; non magis; quam *Colore equino, Colore canino.* Cur hoc? quia ut *Equo* aut *Canis* non unus & proprius est color; ita neque *Mustelae.* **Mustela,* testibus *Gesnero & Agrico-* la, plerumque est in dorso & lateribus rutila, raro subfulva: in gutture semper candida, quin nonnumquam tota candida reperitur, quamquam rarius. Quid igitur? si color quisquam *Mustelinus* dictus est, a qua corporis parte dictus est; dorso, an gutture? Si ab hoc, *Candidus* est, si ab illo, *Rutilus.* Quis igitur tale nomen indiderit, tam incerti & ambigui sentus? si *Aedestionem* audis, sublividus color est; si *Eugraphium*, niger; si me audis, nullus umquam eo nomine signatus est. Aliud ergo investigamus. *Menander*, cum *Eunuchum* hunc *γαλεωτήν Stellionem* vocavit, id voluit, facile eum fuisse maculosa, lentiginosa; talis enim *Stellioni* color est. *Ovid. Met. V, 460. de Stellione:*

aptumque colori
Nomen habet, variis stellatus cor-
pora guttis.

Ergo, & rem ipsam & auctorem secutus, *Terentius* sic dederat:

Hic est vietus, vetus, veterosus
senex,

Colore stellionino. PH. *hem, quas*
haec est fabula?

Ut a leone *Leoninus*, a pavone *Pavoninus*: ita a *Stellione Stellioninus*: cujus tres priores syllabae *Creticum* quidem pedem faciunt; sed hic, quia pronuntias i ut y, in spondeum condensantur: ut *And. IV, 5, 19. Grandiscula*; *Horati-*

us Vindemjator. Sed quid alibi quaetas, quod in ipso eodem vocabulo habes, *Stellio.* *Virgil. Georg. IV, 243.*

Stellio Et lucifugis congesta cubilia blattis.

Ceterum quae vir eruditus multis verbis ad hunc locum contexit, piget excutere. In *Menandro* scribit *γαλεωτής γέγων*, hoc est, *γαλεωτής* a pisce *γαλεῖ Mustela*: & hoc pacto se putat *Terentium ab omni errore liberare.* Immo & *Terentium* & *Menandrum* ipsum errore cumulat; si *eunuchum* hunc *Pisces* comparaverint: quam obsecro similitudine? *Pisces* mutior esse mallem, quam talia loqui.

23 *Eo redigis me, ut quid egerim egomet nesciam*] In libro *Bembino* est, *rediges.* at in *Donato* pro *egerim*, est *emerim.* *FAERNUS.*

Retinuit vulgatum *Faernus.* Sed recte habet tam *Bembini* illud *Rediges*, quam *Donati Emerim*: scribe autem per interrogationem, & distingue,

Eo redigis me, ut, quid emerim egomet, nesciam?

Nempe Eunuchum & Aethioplissam heri emerat minis viginti. *Cicero* ad *Att. I. 19. Metellus est Consul sane bonus & nos admodum diligit: ille alter ita nihil est, ut plane quid emerit nesciat.*

25 *Respondeat.* PH. *roga.* PY. *venisti hodie ad nos?* *negat*] Sunt qui septenarium iambicum hunc faciant. nos etiam senarium ut ceteros esse posse arbitratur; contracto per synizesin, *respondeat*, in tres

Monstrum hominis, non dictūrus? D. venit Chaerea.

PH. *Meus fraterne?* D. ita. PH. *quando?* D. hodie. PH. *quam dudum?* D. modo.

PH. *Quicūm?* D. cum Parmenone. PH. *norasne eum prius?*

D. Non. PH. *unde fratrem meum esse scibas?* D. Parmeno

Dicebat eum esse. is mi hanc dedit vestem. PH. *occidi.*

Syllabas: at in *roga*, posteriore correpta: ut Martialis: *In folio puta te Marco lavare caput.* FAERNUS.

Roga posteriorem facile corripit: at *Respondeat* in tres syllabas compriimi non potest. Lege, ut tres ex nostris habent,

Respondens. Roga. Venisti hodie ad nos? negat.

26 *At ille alter venit annos natus sedecim*] Tres nostri mellioribus numeris,

At ille alter venit natus annos sedecim.

30 *Fraterne? Ita. Quando? Hodie. Quam dudum? Modo*] Ita citat & Priscianus p. 1184. Sed in hac lectione, & responsum *Ita* in Theſi non exaudietur, & *Quando* sine synaloepha est, contra Terentii morem. Lego,

Meus fraterne? Ita.

ut mox v. 32. *fratrem meum.*

32 DO. *Non. PH. unde igitur fratrem meum esse scibas?* DO. *Parmeno*] Loco huius unci versus, omnes alii, praeter Bembinum & Basilicanum, binos habent, hoc modo:

DO. *Non. nec quis esset, unquam audieram dicier.*

PH. *Unde igitur fratrem meum esse scibas?* DO. *Parmeno.*

Et sane unicus ille versus est impeditus. sed rursus non videntur haec mihi Doro, homini minime verboso, utpote novicio, convenire. quare, utcumque se habeat versus, lectionem vulgatam, quae eadem antiquissima est, praetulerim. ver-

sum tamen sustentare possemus, si meum una sit syllaba: *esse* vero per parellipsin priorem corripit: in *scibas* vero duae primae syllabae in unam contrahantur. FAERNUS.

Unus ex nostris Academicus cum Bemmino consentit; ceteri omnes duos versus constituunt. Utrum ex his verius sit, hodie nescias. Nam quod ajunt Doro, homini minime verboso, haec non convenire; ludunt nos: cum ei, per ipsos qui verba haec ejiciunt, verboso esse non licet. Ceterum vir doctus *Non* extra versum posuit, hoc est; ex monosyllabo versum integrum fecit, five clausulam. Quo tamen exemplo? Quanto facilius erat illud *Igitur* cum codice C. C. ejecisse?

Non. Unde fratrem meum esse scibas? Parmeno.

33 *Dicebat eum esse, is dedit hanc mihi vestem*] Dictionem *vestem*, aliqui l. s. non habent, inter quos Bembinus. hanc vero collocationem verborum in nullo invenio, sed in plerisque eam quae sequitur, *is dedit mihi hanc.* versus procedet contrahendo in unam syllabam *mihi*, & non faciendo collisionem in *eum esse*, vel in *mihi hanc.* FAERNUS.

Dicebat eum esse: is dedit mihi hanc. PH. *occidi.*

Unus tantum ex nostris, qui in Bibliotheca publica est, cum Bemmino facit; ceteri universi, *Is dedit mihi hanc vestem.* Recte, opinor; quinque enim versus interveniunt, postquam de veste interrogatum est: ut melius sit proferri quam subintelligi. Sane in *Eum esse*, non potest

D. *Meam ipse induit: post una ambo abierunt foras.*

PY. *Jam satis credis sobriam esse me, et nil mentitam tibi?* 35

Jam satis certumst virginem vitiatam esse? PH. *agenunc, belua,*

Credis huic quod dicat? PY. *quid isti credam? res ipsa indicat.*

PH. *Concede istuc paululum. audin? etiam nunc paulum: sat est.*

Dic dum hoc rursus, Chaerea tuam vestem detraxit tibi?

D. *Factum.* PH. *et eam est indutus?* D. *factum.* PH. *et pro te huc deducist?* D. *ita.* 40

PH. *Juppiter magne, o scelestum atque audacem hominem.* PY. *vae*

'Etiam nunc credes indignis nos esse inrisarum modis? [misi:

non fieri collisio, & frustra est Faernus. Repone,

Dicebat enim esse; is mi hanc dedit vestem. Occidi.

Eum esse, Tibrachus, ut antea, Meum esse.

35 *Jam satis credis me sobriam esse, & nihil mentitam tibi?* Ratio versus, qui est trochaicus ut ceteri qui sequuntur, hanc collocationem verborum, quae est in omnibus fere l. s. & Donato, exigit,

Jam satis credis sobriam esse me, & nihil mentitam tibi?

Primus pes est dactylus, abjecta ex satis s; quintus spondeus, contracto nihil in unam syllabam. FAERNUS. Sic & Nostri *Sobriam esse me; nisi quod Petrensis, Sobriam me esse: quod & ipsum bene habet,*

38 *Etiam nunc paululum: sat est* Faernus & Codices omnes *Paululum:* sed versui syllaba superest. Vir doctus in textum recepit *Paulum.* Hoc probe.

39 *Dic dum hoc rursus, Chaerea tuam vestem* Et in libro Bemblino & in aliis antiquis est *Chaerea.* ita in tertia sede erit trochaicus, in quarta anapaestus. FAERNUS. Nostri quoque omnes *Chaerea.*

40 *Et ea est indutus* Priscianus p. 1185. *Indutus vestem & veste: ac-*

cusativi exempla ex Virgilio petit; ablativi ex hoc loco, *Et ea est indutus.* Lego tamen cum nostris, uno dempto, omnibus, & cum Edd. vett. *Et eam est indutus.* Nempe hoc interest: *Indutus est eam,* perinde est ac ipse se ea induit: at *Indutus est ea,* perinde ac alius eum veste induit tamquam mancum aut mortuum.

42 *Etiam nunc non credis indignis nos esse inrisarum modis?* Cave facias cum viro erudito primam in *Indignis* brevem. In duobus nostris deest *Nunc,* in uno *Non.* Repone, *Etiam nunc credes indignis.*

Credes posteriolem acuit ob interrogationem.

43 *Mirum ni tu credas quod isto dicat* Liber Bembinus in contextu non habet pronomen *tu,* nec hic nec in sequenti versu, in quo quidem versu nec ulli alii scripti eam vocem habent, sed post *possumus* sequitur in omnibus *ego;* qua sectione admitta, hi trochaici optime constant; potest tamen etiam stare in superiori versu *tu;* eliso *d* ex quod. FAERNUS.

Mirum ni tu credas. Lego ex duobus nostris & uno G. Fabricii, *Mirum ni tu credis.* Ita noster cum Indicativo semper. *Mirum ni domi est.* *Mirum ni dabo.* *Mirum ni illa salva est & ego perii.*

PH. *Mirum ni tu crēdis quod iste dicat. quid agam nescio.*
Heus negato rursus. possumne hodie ego ex te exculpere
Verum? vidistine fratrem Chaëream? D. non. PH. nōn potest 45
Sine malo fatēri, video: sequere hac: modo ait: modo negat.
'Ora me. D. obsecro te vero, Phaedria. PH. i intro? D. ei ei.
 PH. *'Alio passo honeste quomodo hinc abscedam nescio;*
'Actumst siquidem. tū me hic etiam, nebulo, ludificabere?
 PY. *Pärmenonis tam sūo esse hanc tēchnam, quam me vivere. 50*
 DO. *Sic est. PY. inveniam pol hodie, pārem ubi referam grātiā.*
 Sēt nunc quid faciendum censes, Dórias? D. de istac rogas

44 *Possumne ego hodie*] In duobus nostris, & Edd. vett. deest *Ego.*

Lege tamen,
Possumne hodie ego ex te excul-
pere.

& *Rursus* malo, quam *Rursum.*

45 *Verum? vidistine fratrem Chaëream? D. non. PH. nōn potest sine]*
 In libro Bembino est *vidistine*, & dicitio sine sequenti versul adscribitur. quod placet mihi, ut sint trochaici, quemadmodum ceteri.
 FAERNUS. Sic & nostri plerique.

47 PH. *I intro. D. hei, hei]*
 Liber Bembinus *In intro nunc jam?*
 D. *oi, ei.* quae ut antiquissima, ita vera est lectio & versui congruens. in autem, pro *isne*, ut & supra, in hinc quod dignus. FAERNUS.

Ora me. Obsecro te vero, Phaedria. In intro nunc jam. Oi, ei.
Alio passo honeste quomodo hinc abeam, nescio.

Soli Bembino debetur illud *Nunc jam*; ceteri omnes abnegant. Nimirum a Correctore est, metri alligatum perito. Nos absque illo emblemate sic locum constituimus:

Ora me. Obsecro te vero, Phaedria. I intro. Ei ei.

Alio passo honeste quomodo hinc abscedam, nescio.

I intro cum Edd. vett. nostri omnes. *Oi ei* plerique habent: unus notae optimae, nunc Academicus, *Eoi ei*;

unus ex Reglis *Eoi hei.* Heaut. I, 1, 31.

Quaeso, quid de te tantum meruisti? Eheu.

ubi vett. Edd. *Heu hei*; unus ex Meadianis *Ehoy*, alter *Heoi.* Lego *Oiei.* Plaut. Mil. V, 13.

Oh! hei! satis sum verberatus, obsecro. Quam mox seco!

Sic editum est: sed membranae, Pareo teste, *Oiei satis sum.* Lego *Oiei.* Idem Capt. I, 2, 49.

Nunc habe bonum animum. Eheu. Huic illud dolet.

Versui una syllaba deficit. Lego,
Nunc habe bonum animum, Ei ei.
Huic illud dolet.

Priscianus p. 1012. de Interjectionibus agens, *Terentius in Eunuchis, Hoi hei.* Sic edidit Putschius; sed codex veterrimus *Oi ei.* Porro in versu altero: pro *Abeam*, repēno *Abscedam*; quod apprimē convenit. Heaut. IV, 2, 5.

Nihil est. triumpho, si licet me latere tello abscedere.

51 DO. *Sic est. PH. inveniam hodie pārem ubi pol referam grātiā]*
 In Bembino & omnibus fere l. s. *pol* ante *hodie* collocatum est. qua collocatione trochaicus, aliquot claudicans, sustentatur. FAERNUS. Nostri quoque omnes *Pol hodie.*

52 *Sēt nunc quid faciendum censetis?* Sic vett. Edd. & ex nostris

Virgine? PY. *ita, utrum praedicemne an taceam?* D. *tu pol, si sapi,*

Quod scis nescis, neque de eunucho, neque de vitio virginis. Hæc re et te omni turba evolves, et illi gratum feceris. 55

'Id modo dic, abisse Dorum. PY. *ita faciam.* D. *set videon Chremem?*

Thais jam aderit. PY. *quid ita?* D. *quia, cum inde abeo, jam tum inciperat*

Turba inter eos. PY. *aufer aurum hoc: ego scibo ex hoc, quid fiet.*

ACTUS IV. SCAENA V.

CHREMES. PYTHIAS.

CH. *ATTAT data hercle verba mihi sunt: vicit vinum quod bibi.*

unus. Ceteri omnes *Suades*. Utrumvis probe. Plaut. Men. IV, 3, 26.

Ibo & consulam hanc rem amicos; quid faciendum censcant.

53 *Virgine.* PY. *ita, utrum taceamne, an praedicem.* D. *tu pol, si sapi]* Omnis hujus versus difficultas est in verbo *praedicem*. nam si id deducimus a *praedico* *praedicas*, versus non stat, qui trochaeus est, iambum non admittens: si a *praedico* *praedicis*, ut sit *praedicem* pro *praedicam*, (antiqui enim *dicem* efferebant in futuro, pro eo quod nos *dicam*) stat quidem versus, sed verbum *praedicere* videntum est ut sensui congruat. Vaticanus, qui aliqua saepe meliora habet, quam Bembinus & quam omnes alii, hic non *praedicem*, sed *praedicam* habet: quamvis deinde addito *e*, & disposito *a*, mutatum fuerit in *praedicem*. at Deuratus, qui & ipse quoque ex eadem bibliotheca est, sanam & integram habet vocem *praedicam*. sed ut dixi sensum requiro in *praedicam*, vel *praedicem*, penultima producta. FAERNUS.

Vides, quae vir honestus Faernus hic contulerit: si *Praedicem*, versus laborat, si *Praedicam*, sententia. At vir eruditus, ignorantiam licentiarum rationem exprobrans, curva omnia suo modo corrigit:

Virgine | Ita u | trum taceamne, an praedicem. Tu pol si sapi.

Nonne belle jam versus procedit, *Ita u* anapaestus, & *Praedicem* dactylus? Quam in promptu grat suam Terentio manum reddidisse?

Virgine. Ita utrum praedicemne an taceam? Tu pol si sapi.

Mutatur tantum ordo, & bona causa est. Nam in deliberatione consilium melius posterius fere ponitur: ut Heaut. III, 2, 38.

Patiamurne an narremus cupiam?

Judicatum est ibi, ut narrent; quemadmodum hic, ut taceant.

55 *Hæc re & omni te turba evolves]* O. fere l. s. & Donatus ita collocant, *& te omni*. Ita stat trochaeus. FAERNUS. Sic & nostri omnes.

4 *Chremes]* Codices plerique *Chremo*.

Ac dum decubabam, quàm videbar mihi esse pulchre sobrius!
Postquàm surrexi, nèque pes neque mens satis suum officiùm
facit.

PY. Chremé. CH. quis est? *ehem Pythias: vah, quánto nunc*
formosior

Vidére mihi quam dudum? PY. *certe tui quidem pol multo*
hilarior.

CH. *Verbum hercle hoc verum erit, Sine Cerere et Libero*
frigét Venus.

Set Thais multo me antevenit? PY. *anne abiit jam a milite?*

CH. *Jamdudum: aetatem. lites factas sunt inter eos maxumas.*

PY. *Nil dixit, tu ut sequerere sese?* CH. *nil, nisi abiens mi*
innuit.

PY. *Eho, nóne id sat erat?* CH. *ut nescibam id dicere illam,*
nisi quia

10

5 *Certe tu quidem pol]* Liber Bembinus *certo*, quod antiquulus videtur. FAERNUS. Omnes nóstri *Certe*; quod rectum est.

6 *Verbum hercle hoc verum est, sine Cerere & Libero frigét Venus]* Idem liber, itemque Decurtatus, pro *est* habent *eris*, quomodo & prius habebat Victorianus, ut adhuc litura demonstrat. Hoc autem verbo *eris*, antiqui etiam praesentia & praeterita asseverabant. Plautus in Persa: *Haec erit bono genere nata, nihil scit nisi verum loqui.* Terentius in Heautontim. *subditum se suspicatur. subditum? ain tu? certe sic eris.* Item in Phormione: *Cognatum comperi esse nobis. quid? deliras. sic eris.* Lucanus in primo: *Non tu Pyrrho ferax, nec tantis cladibus auctor Poenus eris.* quod Priscianus libro decimo octavo de constructione exponit, pro cognoscitur. stat autem versus, admissio in quartam sedem proceleusmatico. FAERNUS.

Nostri omnes *Est*, ut And. II, 5, 15. *Verum illud verbum est.* Plaut. Trac. IV, 4, 32.

Verumst verbum, quod memoratur, ubi amici, esse ibidem opus.

Si *Est* placet, pro *Sine lege Absque*. Poteris etiam *Erat*, ut Theocritus, *Ἦν ἂν ἀλγίδος τῶτο, Θουώμεν.* Sed *Eris* non est sollicitandum. Plaut. Pseud. II, 3, 11.

Sed profecto hoc sic eris:

Centum doctum hominum consilia sola haec devincit dea.

7 PY. *anne abiit jam a milite?]* Particula *ne* non est in libro Bembino: in alio quoque libro vetusto deletam eam inveni: & certe non est necessaria. FAERNUS.

Anno abiit scripti plerique. Abiit hic disyllabon est. Porro pro *Multo* ante venit lege, *Multo me antevenit,*

8 *Jam dudum; aetatem. lites sunt inter eos factas maximas]* Ita colloca haec verba ex o. l. s *lites factas sunt inter eos maximas.* FAERNUS. Sic vett. Edd. & major nostrorum pars.

9 *Nihil dixit tum ut sequerere sese?]* Aliqui libri & Donatus, non habent *tum*; & pro ea dictione, in libro Bembino est *tu*. mihi utrumque & *tu* & *tum* otiosum videtur:

Corrēxit miles, quōd intellexi minus: - nam me extruxit foras.

Set eccam ipsam: miror ubi ego huic antevorterim.

ACTUS IV. SCAENA VI.

THAIS. CHREMES. PYTHIAS.

TH. *CREDO* equidem illum jam adfuturum, ut illam a me eripiat; sine veniat.

Atqui si illam digito attigerit, oculi illi ilico effodientur.

Usque adeo illius ferre possum ineptiam et magnifica verba, Verba dum sint: verum si ad rem conferentur, vapulabit.

& geminatis adjacentibus literis, factum. FAERNUS.

Immo illud *Tu* suam hic emphasis habet, & a Faerno perperam eiectionem est. Duo ex nostris veterimi *Tu*; ceteri *Tum*.

1 *Credo equidem illum jam adfuturum ut illam a me eripiat. sine]* Hunc etiam ita in aliquibus l. s. ordinatum invenio, ut comprehendat etiam verbum *veniat*, quod in impressis sequenti versui attribuitur. Ita erit trochaicus tetrameter catalecticis, correpta priore in *illam*. ceterum quod sequitur, *qui si illam*, ita solus liber Bembinus habet, alii omnes, aut *atqui*, ut & Donatus, aut *atque*, quarum vocum alterutra admissa, is versus qui secundus est, ejusdem est generis, cujus primus: ejusdem & tertius, ita ut in prima sede sit dactylus, qui capiat primam syllabam dictionis *ego*; secundus pariter dactylus; tertius & quartus trochaici; quintus vel anapaestus abjecto *p*, ex *ineptias*, vel trochaicus, aut eliso *s*, ex ea voce, aut legendo *ineptiam*, ut est in libro Bembiniano, & fuisse in Victoriano & Decurto ex rasura ultimae litterae apparet. quartus item versus ejusdem est generis, ita ut dactylum in tertia sede habeat, eliso *m*, ex *enim*, quamvis sequente conso-

nante. Item quintus, sextus, septimus, octavus, & decimus; novus vero trochaicus dimeter catalecticis, vel etiam iambicus dimeter acatalecticis, si tamen in *me* non fiat collisio. undecimus trochaicus tetrameter catalecticis. FAERNUS.

adfuturum esse. Dele Esse cum vett. Edd. Eo pacto *illam* in Arsi habebis; alioquin in Thesi.

2 *Atqui si illam digito attigerit uno, oculi ilico effodientur]. Oculi*, quod praecipue acuendum erat, totum in Thesi demergitur. Quare sic lego,

Atqui si illam digito attigerit, oculi illi ilico effodientur.

Uno non hic necesse est; Plant. Poen. V, 5, 29.

Quid tibi illam digito caedisti? Quia mihi lubet.

Illi absorptum erat a vicinis literis; & postea ad versum sustentandum, Uno addiderunt. Supra IV, 3, 6.

Ut ego unguibus facile illi in oculos involem venefico.

3 *Usque adeo ego illius]* Noli cum viro erudito *Adro* dissyllabon facere. Ejice illud *Ego*; quod a Donato abest in Edd. vett.

4 *Verum enim si ad rem]* Donatus & MStus & in Edd. vett. *Vo-*

CH. *Thais, ego jam dudum hic adsum.* TH. *o mi Chremes, te ipsum expeto.* 5

Scin tu turbam hanc propter te esse factam? et adeo ad te adducere hanc

'*Omni rem?* CH. *ad me? qui quaeso istuc?* TH. *quid, dum tibi sororem studeo*

Reddere ac restituere, haec atque huiusmodi sum multa passa.

CH. *'Ubi east?* TH. *domi apud me.* CH. *hem.* TH. *quid est?*

'*Educta ita uti teque illaque dignum est.* CH. *quid ais?* TH. *id quod res est.* 10

Hanc tibi dono do, neque repeto pro illa quicquam abs te preti.

rum si ad rem. Certe Enim frustra verum gravat. Supra I, 1, 6.

Verum si incipies, neque pertendes naviter.

5 *Thais, ego jamdudum hic adsum.* O mi Chremes, te ipsum expectabam.] Vereor ut ex ullo codice illud *Expectabam* Faernus protulerit; Nostri universi *Exspecto*. Unde liquido legendum,

Thais, ego jamdudum hic adsum.

O mi Chreme, te ipsum expeto. Nempe ante & post in Tetrametris plenis debacchatur Thais; at in hoc versu dum Chremen salutat, deservet paulum ira; & Catalectico utitur. Si tamen malit quis Tetrametrum plenum; praesto erit ei forma verbi vetusta,

O mi Chreme, te ipsum expetesso.

Ita Plautus saepe; ut Mil. IV, 6, 14.

Ut ejus mihi sit copia, quem amo, quemque expetesso.

Ceterum non semel illud *Exspecto* se pro *Expeto* subornavit. Plaut. Caf. III, 5, 36.

Istuc expeto scire quid dixit? Addi.

Sic MS. Regius bonae notae, & ex Parei Palatinis unus: ceteri *Expeto*. Sed versus ipse, qui Creticus [immo Bacchiacus] est, quid verum sit, ostendit. Noster Hec. II, 3, 7.

Nisi pot filium multimodis expeto, ut redeat domum.

Sic legendum, ubi codices *Exspecto*. Plaut. Truc. I, 2, 100.

Cuius nunc illa adventum expetit: immo ab eo ut nuntiatum est.

Adel. III, 2, 23.

Te ipsam quaerito:

Te expeto: oppido opportune te obtulisti mi obviam.

Sic codex Academicus: non, ut nunc fertur, *Te expecto*: quod cum versus admittere gravatur, tum sensus indignatur. Quomodo enim *Exspectas*, qui ipse *quaeritis*? Et quomodo Thais Chremen hic expectabat, quem apud Thrasionem ipsa discedens reliquerat?

7 *Qui? quast istuc?* Quocumque te veritas, nihil hinc exsculpes, auctore dignum. Repono,

Qui quaeso istuc?

Sic plane Codex Regius Chartaceus, de optimo quodam transcriptus; & a manu secunda Academicus. Sua fit igitur laus viro docto, qui ex conjectura hoc idem invenit.

9 *Ubi east? Domi apud me. Hem. Quid est?*] Vir eruditus, iambicum hunc esse arbitratus, *Me* sine synaloepha posuit, extra istum: Posthac, opinor, id discet, Tetrametris plenis semper Trochaicum succedere, numquam iambicum. Ergo sic pronuntia:

'Ubi east? Domi apud me. Hem. Quid est?

CH. *Et habetur et referetur, Thais, ita uti merita es, grátia.*

TH. *'At enim cave, ne prius, quam hanc a me accipias, amittas, Chreme:*

Nam haec est, quam miles a me vi nunc ereptum venit.

Abi tu, cistellam, Pýthias, domo éffer cum monumentis. 15

CH. *Viden tu illum, Thais? ex. ubi sitast? TH. in risco. odiosa céssas?*

CH. *Militem secum ad te quantas cópias addicere?*

'Attat. TH. num formidulosus óbsecro es, mi homo? CH. ópagefis.

'Egon formidulosus? nemo est hóminum qui vivat, minus.

TH. *'Atque ita opust.* CH. ah, mé tuo qualem tú me esse hominem exístumes. 20

TH. *'Immo hoc cogitáto: quicum res tibi est, peregrínus est: Minus potens quam tú, minus notus, minus amicorum híc habens.*

CH. *Scío istuc. set tu quód cavere pòssis, stultum admitterefst.*

Málo ego nos prospicere, quam hunc ulcisci accepta injúria.

Tú abi; atque obséra óstium intus, dúm ego hinc transcurro ad forum: 25

Vólo ego adesse híc ádvocatos nóbis in turba hác. TH. *mane.*

12 *Et habetur & refertur a me Thais tibi, ita ut merita es, gratia]* In hoc versu pro *refertur*, *refertur* legendum est ex Bemblino & aliis antiquis libris, & ex sensu. referre enim gratiam, utique re & factis intelligendum est, quod hic locum habere nondum poterat. non ergo indicat se referre: sed pollicetur relaturum. duae vero hae dictiones *a me* nec in Bemblino aut Victoriano sunt, nec apud Donatum, aut Priscianum hunc locum citantem libro XVIII, praeterea pronomen *tibi* in nullo alio libro, praeterquam Bemblino, fere invenias. unus id habet superscriptum in glossematis modum; & sane sine eo fiat sermo, & pulchre intelligitur, & antiqua locutio est *habeo gratiam, habeo tibi gratiam*, ut in An-

dria: & non neglexisse habeo gratiam. idem & de *refero*: ut supra in Eunuchis: *Inveniam pol' hodie parum ubi referam gratiam*. ita versus erit octonarius iambicus expeditissimus, ut sequens, qui tamen, si in *cave* posteriolem corripias, potest esse trochaicus catalecticis: cujusmodi est, qui eum sequitur. FAERNUS.

Et habetur & refertur, Thais, ita uti merita es, gratia.

Recte hunc versum constituit Faernus. *Ita uti*, etiam supra v. 10. & passim. *Tibi* pauci qui habent codices in sede incerta locant, *Tibi Thais*, *Et tibi habetur*. Ergo frustra vir eruditus, *Tibi uti*, pro *Ita uti*.

19 *Ego formidulosus?]* O. l. 2. *egon*, sequentis vero dictionis *for-*

CH. *Mélius est.* TH. *mane.* CH. *omitte, jam adero.* TH. *nihil opus est istis, Chreme.*

Hoc modo dic, sororem esse illam tuam: et te parvam virginem Amisisse: nunc cognosse. signa ostende. FY. *adsunt.* TH. *cape. Si vim faciet, in jus ducito hominem: intellexim?* CH. *probe.* 30 TH. *Fac animo haec praesenti ut dicas.* CH. *faciam.* TH. *attolle pallium.*

Périi, huic ipsi est opus patrono, quem defensorém paro.

ACTUS IV. SCAENA VII.

THRASO. GNATHO. SANGA. CHREMES. THAIS.

THR. *HANCINE* ego ut contuméliam tam insignem in me accipiam, Gnatho?

Mori me satiuſt. Simalio, Donax, Syriste, sequimini.

Primum aedis expugnabo. GN. *recte.* THR *virginem eripiam* GN. *probe.*

THR. *Male militabo ipsam.* GN. *pulchre.* THR. *in medium huc agmen cum vēſti, Donax;*

Tu, Simalio, in finistrum cornu; tū, Syriste, in dexterum. 5 *Cedo alios: ubi centūrioſt Sanga, et manipulus furum?* SA. *et cum adest.*

midolofus antepenultimam Bembinus liber & aliqui alii antiqui libri per u, non per o, habent. FAERNUS. Omnes nostri, uno excepto, Egon.

20 CH. *han, metuo qualem tu me]* Omnes fere l. s. inter quos Bembinus, non *han*, sed *ah* habent. quod magis placet. FAERNUS. Nostri omnes *Au* vel *Hau*.

22 *Amicorum hic habens minus]* Ea quae in libris omnibus est collocatio, vehementiorem videtur reddere orationem: *minus amicorum hic habens.* quod ex toto versu melius videri potest,

Minus potens quam tu, minus notus, minus amicorum hic habens. FAERNUS. Eodem ordine nostri omnes.

25 *Tu abi: atque ostium observa intus, ego dum hinc transcurro ad forum]* Collocatio in libro Bembinno & aliquibus aliis, & Donato haec est: *Obſera ostium.* in omnibus vero quotquot sunt, itemque Donato, *Dum ego hinc.* versus trochaeus est, & bene constat, si ex *dum* nihil abjiciatur. FAERNUS.

Nostri quoque *Dum ego hinc.* Recte, quia *Dum* hic in *ſtu* est.

28 *Hoc dic modo]* O. l. s. & Donatus, *hoc modo dic.* FAERNUS. Nostri quoque *Hoc modò dic:* & praeterea, *Sororem esse illam tuam,* magno consensu. Recte: nam *illam tuam esse* male acuit ultimam.

31 *Fac animo haec praesenti dicas]* Omnes nostri, *Ut praesenti.* Lego cum Edd. vet.

Fac animo haec praesenti ut dicas.

THR. *Quid ignave? peniculón pugnare, qui istum huc portas, cogitas?*

SA. *Egone? imperatoris virtutem nòveram, et vim militum: Sine sanguine hoc non pòsse fieri: qui abstergerem vòlnera?*

THR. *Ubi alii?* SA. *qui, malum, alii? solus Sànnio servat domi.* IO

THR. *Tu hosce instrue: ego ero pòst principia: inde omnibus signum dabo.*

GN. *Illic est sapere: ut hosce instruxit, ipse sibi cavet loco.*

THR. *Idem hoc jam Pyrrhus scitavit.* CH. *viden tu, Thais, quam hic rem agit?*

Nimirum consilium illud rectumst de ocludendis aedibus.

TH. *Sane, qui tibi nunc vir videtur esse, hic nebulq magnus est:* 15

7 *Quid ignave, peniculum pugnare, qui istuc huc portas, cogitas?* Ex quib. elidendum est d, ex istuc s, ut octonarius constet. FAERNUS. Nullus ex nostris, *Iluc huc*. plerique *Ilunc huc*. Petrensis *Ilum huc*. Recte, quod & vir doctus vidit. Festus: *Peniculi, spongiae longae propter similitudinem caudarum appellatae.*

9 *Sine sanguine hoc fieri non posse* Nostri omnes cum Edd. vett. & Prisciano p. 870. longe numerosius, *Sine sanguine hoc non posse fieri.* Vide supra I, 2, 93.

Ib. *Abstergerem vulnere* Volnere est in libro Bembrino & Victoriano. octonarius autem stat producta penultima in *abstergerem*. Priscianus libro VIII. FAERNUS.

11 *Tu hosce instrue: hic ego ero post principia* Dele Hic cum codice Petrensi: quod frustra versum onerat atque impedit.

13 THR. *Idem hocce Pyrrhus scitavit.* CH. *Viden tu Thais quam hic rem agit?* Liber Bembrinus & Basilicanus ac Donatus, *idem hoc* tam; alii scripti alia quidem collo-

catione, omnes tamen jam habent; quo recepto, versus stat, si ex viden elidas n. FAERNUS.

Iloc jam etiam nostri. Vir doctus malit *Idem hoc etiam Pyrrhus*. poterat meliore numero, & *Pyrrhus*. Ceterum omittunt hinc plerique scripti nomen Thrafonis; ut totum hoc Gnathonis sit; qui mirus artifex, palam haec eloquendo, & irrideat simul & aduletur. Sed aliter Donatus ad V, 8, 3.

15 *Sane quod tibi nunc vir videtur esse hic, nebulo magnus est* Responde ex vett. Edd & Donato etiam MSto, & sex nostris codicibus,

Sane qui tibi nunc vir videtur esse, hic nebulo magnus est.

Hic omnia clara sunt & perspicua: lectio altera tenebras frustra offundit.

19 *Omnia prius experiri, quam armis, sapientem decet* Nonius bis *Armis* v. Manere & v. Experiri: & sic utroque loco codex noster vetus. Donatus: *Quam armis*: Ἀνακλᾶδον pro *Quam arma*: aut Ἐλαφίς est, si subaudiamus *Agere*. Immo habeat sibi suas Figuras, quibus nihil hic opus. Quid enim

Ne metuas. THR. quid videtur? GN. fundam tibi nunc nimis
vellém dari,

Ut tu illos procul hinc ex occulto caderes: facerent fugam.

THR. Sét eccam Thaidem ipsam video. GN. quam mox inruimís? THR. mane:

'Omnia prius experiri, quam arma, sapientem docet.

Qui scis an quae jubeam sine vi faciat? GN. di vostram fidem, 20

Quanti est sapere? numquam accedò quin abs te abeam doctior.

THR. Thais, primum hoc mihi responde: cum tibi do istam
virginem,

Dixtin hosce mihi dies soli dare te? TH. quid tum postea?

THR. Rogitas? quae mi ante oculos coram amatores adduxit
tuum:

Quid cum illoc agas? et cum eo clam te subducti mihi. 25

promptius, quam magno & sententiae & versus commodo id ipsum, quod Magister postulat, reponere?

Omnia prius experiri, quam arma, sapientem docet.

Sane codex egregius 900 annorum, nunc in Bibliotheca publica, *Armas sapientem*: postea per a litteram i trajecta est: s adhuc ex sequente. *Experiri arma*; sic passim *Sus, Vim, Gratiam experiri*. Statius Theb. XI, 338.

*Me miseram, vinces: prius haec tamen arma necesse est
Experiri domi.*

23 *Dixtin mihi hos dies soli dare te?* Ex libro Bembino ita facta collocatione verborum, *Dixtin hos mihi*, item ex eo libro & omnibus aliis, ac Donato, *coram amatorem*, ita hos versus ordinamus:

Dixtin hos mihi dies soli dare te?

TH. quid tum postea?

THR. Rogitas? quae mihi ante oculos coram amatorem adduxit tuum?

In priore versu mihi distyllabum est; ita ut hos mi sit trochaeus, sequens pes dactylus; in posteriore monosyllabum mihi eliditur. FAERNUS.

Atqui omnes nostri cum Edd. vet. *Dixtin hos dies mihi soli.*

Et sane quod in Bembino solo est, *Dixtin hos mi hi dies*, invenuste dividit *mihi* in pedes geminos.

Lego,

Dixtin hosce mihi dies soli dare te.

Quid tum postea?

Sic enim Thais ipsa I, 2, 70.

Sine illum priores partes, hosce aliquot dies

Aput me habere.

Dies autem hic, ut passim, monosyllabon est.

25 TH. *Quid cum illo agas?* THR.

Et cum eo clam subducti te mihi] Hunc ordinem verborum habent omnes fere l. s. & Donatus, ut pronomen *te* sit antepenultima dictio hujus versus. Ceterum in aliquibus & quidem antiquis exemplaribus est *cum illoc*, ita melius constat trochaeus, non facta tamen in *cum eo* synaloepha. FAERNUS.

Etiam ex nostris bene multi *Quid cum illoc agas?* non *illo*. Sed mirum est omnes codices hoc Thaidi tribuere; cum hi duo versus Thra-sonis umbo sint, *Quid cum illoc agas?* quid nisi, quod meretricia est, caput cum illo limes?

TH. *Lūbuit.* THR. *Pamphilam ergo huc redde, nisi si mavis eripi.*
CH. *Tibi illam reddat, aut tu eam tangas? omnium.* GN. *ah*
quid agis? tace.

THR. *Quid tu tibi vis? ego non tangam meam?* CH. *tuam*
autem, fūrcifer?

GN. *Cave sis: nescis cui maledicas nunc viro.* CH. *non tu*
hinc abis?

Scin tu' ut tibi res se habeat? si quicquam hodie hic turbae col-
peris, 30

Fāciam ut huius loci dieique melque semper mēmineris.

GN. *Miseret tui me, qui hunc tantum hominem fācias inimi-*
cūm tibi.

CH. *Diminuam ego caput tuum hodie, nisi abis.* GN. *ain verō*
canis?

Sicine agis? THR. *quis tū homo es? quid tibi vis? quid cum*
illa rei tibi est?

CH. *Scibis: principio eam esse dico liberam.* THR. *hem.* CH. *ci-*
uem Atticam. THR. *hui.* 35

26 *Pamphilam ergo huc redde; nisi si mavis eripi*] Meliores codices habent, *Nisi si vi*: quorum alterum cum supervacuum sit, ejecerunt si: ego vero *Vi* ejicio, *Nisi si mavis eripi*. Viro docto plus placet *Vi*: quia ita supra IV, 6, 14.

Nam haec east, quam miles a me vi nunc ereptum venit.

Ob istuc vero ipsam mihi displicet: inde enim huc intruserunt; nec poeta bis idem tam prope diceret. Ibi recte *Vi* & in Arsi est; hic, quod nothum esse indicat, in Thesis. Denique in ipso *Eripi*, praesentibus militibus, *Vis* satis intellegitur.

27 *Tibi illam reddat? aut tu eam tangas?*] Omnes fere libri & in iis antiquissimis, & Donatus, *aut tu illam tangas*. Sed esset octonarius iambicus inter tot trochaicos, nisi quis hanc vocem *illam*, postremo loco positam, elisione alterius *t*, &

m, quamvis sequente consonante, pyrrichium faciat. FAERNUS.

Tibi illam reddat, aut tu illam tangas?

Inter istos, opinor, libros Bemblinus erat; idcirco ei nimum addidit Faernus *Tu illam* admisit, etiam cum versus dispendio. Ex *Aut tu illam* ille Dactylum efficit, vir doctus Anapaestum: & *Hinc clare*, ait, *liquet Aut posse corripi*. Itane clare? non vidi magis. Sed remittit nos ad And. I, 3, 3.

Quae si non astu providentur, mo aut herum pessum dabunt.

Immo sane hae licentiarum sordes pessum Terentium dabunt. Quasi vero hic loci *Me aut per synalopham* in unam syllabam non coalescant. Quid multa? Ex tot nominis codicibus unus tantum *Illam*; ceteri omnes cum vett. Edd. *Tu eam*, quod, ut passim, in unam syllabam compingitur.

Ib. *Ah quid ais?*] O. l. s. etiam antiquissimi, *ah quid agis?* & eo

CH. *Medam sororem.* THR. *os durum.* CH. miles, nunc adeo
satis tibi,

Né vim facias ullam in illam. Thais, ego eo ad Sô-
phronam

Nutricem, ut eam adducam, et signa ostendam haec. THR. *tun
me prohibeas,*

Medam ne tangam? CH. *prohibebo inquam.* GN. *audin tu? hic
furti se adligat:*

Satis tibi est? THR. *idem hoc tu ais, Thais?* TH. *quaere qui
respondeat.* 40

THR. *Quid nunc agimus?* GN. *quid redimus: jam haec tibi
aderit supplicans*

'Ultrô. THR. *credin?* GN. *Immo certe: novi ingenium mi-
lierum:*

Nolunt ubi velis: ubi nolis cupiunt ultrô. THR. *bene
putas.*

GN. *Jam dimitto exercitum?* THR. *ubi vis.* GN. *Sangua, ita
ut fortis decet*

amplius solus Bembinus *aha*, quod
& placet. quae vero sequuntur ver-
ba *quid tu tibi vis*, ea Thraconi,
ut videtur, & recte, Donatus & li-
ber Bembinus attribuant. FAER-
NUS. *Agis*, plurimi ex nostris:
sed omnes *Quid tu tibi vis* Chremeti
male assignant.

39 *Prohibeo inquam*] Omnes an-
tiqui libri in futuro habent *prohibeo*.
FAERNUS.

Tres ex nostris vetustissimi *Pro-
hibebo*; ceteri *Prohibeo*. Utrumvis
probe.

40 *Satis hoc est tibi*] Non teme-
rè in ullo invenias l. s. hanc le-
ctionem: sed in omnibus & Donato,
satis hoc est tibi, quae verba militi,
& recte, Donatus attribuit. Gnatho
enim, cui rixa displicebat, persua-
dere vult militi, sufficere ei furti
actionem contra Chremetem, qui
professus erat se prohibitorium ne-
milles suam tangeret. sed ut tro-
chaicus constet, vel tibi erit una

syllaba, vel ex *est* s, elidetur.
FAERNUS.

Immo nullo modo constabit Tro-
chalchus. Vir doctus refingit, *Sas
hoc tibi est*. Ego malim per inter-
rogationem, & *Hoc ejus*,
Satis tibi est? Idem hoc tu ais,

Thais.
ut Phorm. V, 9, 58.

Satis tibi est, Chreme? Immo vero,

41 *Quid nunc agimus? Quin ro-
deamus*] Ita quidam Codices, uno
ex nostris Academico excepto, qui
a manu prima *Redimus* habuit;
postea factum *Redeamus*. Quanto
illud venustius!

Quid nunc agimus? Quin redimus.
Semper, ubi *Quin* sententiam in-
choat, Indicativo utitur noster:
Quin taces. Quin accipis. Quin abeo.
Plaut. Men. II, 1, 22.

*In scirpo nodum quaeris. quin
nos hinc domum*

*Redimus; nisi si historiam scri-
pturi sumus.*

Milites, domi focique fac vicissim ut meminervis. 45
 SA. Jamdudum animus est in patinis. GN. frugi es. THR. vos
 me hac sequimini.

ACTUS V. SCAENA I.

THAIS. PYTHIAS.

TH. PERGIN, scelestas, mecum perplexé loqui?
 Scio, nescio, abiit, audivi, ego non adfui.
 Non tu istuc mihi dictura aperte es, quicquid est?
 Virgo confissa veste lacrumans optinet;
 Eunuchus abiit: quamobrem? quid fecimst? taces?

PY. Quid tibi ego dicam misera? illum eunuchum negant
 Fuisse. TH. quis fuit igitur? PY. iste Chaerea.

45 *Milites domique focique*] Unam tantum copulam continet liber Bembinus, & alii antiqui, ac Donatus, domi focique. quod & meliorem habet numerum. FAERNUS. Sic & nostri omnes Domi focique, & Priscianus p. 719.

46 *Jamdudum est animus*] Donatus & omnes libri scripti Terentii, praeter Bembinum, habent hanc collocationem, jamdudum animus est. quae & versul commodior est. FAERNUS. Nostri quoque omnes, Animus est.

Ib. THR. Vos me hac sequimini] Nostri omnes, tribus demptis, Sanguae hoc tribuunt. Male, opinor: nam & Thraeo exit, & par est eum praecedere.

10 *Quid is obsecro ad nos, aut quamobrem adductus est?* PY. nescio] Senarius hic impeditus, optime procedit, quemadmodum legitur in libro Bembino,

Quid is obsecro ad nos quamobrem adductus est. PY. nescio.

ita & Victorianus; nisi quod habet adductus sine verbo est. FAERNUS.

Quid is obsecro ad nos: quamobrem adductus est. Nescio.

Aut in omnibus nostris est, uno excepto. Certe elegantiam suam hic habet: Phor. II, 3, 71. *At nos unde, aut quamobrem?* Hec. IV, 4, 75.

Reduc uxorem; aut quamobrem non opus sit, cado.

Et versus causa olim ejecit Bembinus Librarius. Vir doctus ex Obsecro ad paratus est dactylum facere. Non est opus tam aspera medicina. Lege,

Quid is obsecro ad me, aut quamobrem adductus est. Nescio.

Thais sola aedium domina est; ideo recte *Ad me*: ut passim.

12 *Siquidem tu ista vera*] O. I. s. *istaec vera.* FAERNUS. Nostri quoque omnes *Istaec.*

16 *Scelestas, ovem lupo commissisti, dispudet*] Qui commissi legunt, facile se ex hujus versus difficultate explicant. sed & Donatus, & o. I. s. *commissisti* habent. quam lectionem tenendo necesse est ex ovem melidere, quamvis sequente consonante. FAERNUS.

Nonius v. Committere: Terentius Eun. Ovem commissisti lupo. Sic & MS. vetus. Acron ad Horat. Carm.

TH. Qui Chaërea? PY. iste ephēbus frater Phædræ.
 TH. Quid ais venefica? PY. atqui certo comperi.
 TH. Quid is obsecro ad me, aut quidmobrem adductus?

PY. nescio:

10

Nisi amasse credo Pâmphilam. TH. hem, misera occidi,
 Infelix, si quidem tu istaec vera prædicas.
 Num id lacrimat virgo? PY. id opinor. TH. quid ais, scæ-
 crilega?

Istucine interminata sum hinc abiens tibi?

PY. Quid facerem? ita ut tu jessi, soli credidisti.

15

TH. Scelēsta ovem lupō commisi. dispudet,
 Sic mihi data esse verba. quid illuc hominis est?

PY. Era mea tace, tace obsecro, salva sumus:

Habemus hominem ipsum. TH. ubi is est? PY. hem ad finistram.

I, 3. Commisit: Credidit. Terent. Orem sup̄o commissi. Codices quoque universi Commisisti, versu tamen indignante ex vem lupō pedem fieri seu Dactylum seu Anapaestum. At est qui ex culpa ipsa fiduciam sumat; & quia admissa hic est, inde colligat familiarem & cotidianam fuisse. Magna demum isto pat̄o erit licentiarum seges. Repono, Scelēsta ovem lupō commisi: dispudet.

Nimirum Thais commisit jubendo, aequè ac Pythias jussu faciendo. Inde quod sequitur, Sic Mihi data esse verba, non Tibi. Scelēstam se vocat, more & consuetudine: Heaut. V, 2, 17.

Scelēstus quantas turbas convul inficiens.

Pompeji uxor, Lucan. VIII, 639.

Ego te scelerata peremi.

Orem lupō; utrumque in Arsi; & sic in pronuntiatione fit mora, ut oportet. Venia tamen indiget Tenentius, qui in pede tertio finalem acuit.

17 Quid hominis illic est? Non fere in ullo libro invenias hanc collocationem, sed eam quæ sequitur, quid illic hominis est? Ita &

Donatus: Beinbinus vero hoc amplius pro illic illuc habet. Victorianus prius quidem illuc habebat, sed postea in illic mutatum est. eademque manu in margine ascriptum illud. quæ mihi lectio, id est, vel illuc, vel illud, magis placet, quam illic. FAERNUS.

19. Habemus hominem ipsum]

Hunc versum & sequentem alii aliter ordinant. nos sic ex libro Beinbino:

Habemus hominem ipsum. TH. Ubi is est? PY. hem ad finistram.

Videsus? TH. video. PY. comprehendi jube, quantum potest.

Ut ambo sint trimetri iambici; prior quidem catalecticis, sequens acatalecticis, id est senarius, in quo sit proceleusmaticus in secunda, & in quarta dactylus, correpta in jube posteriore syllaba. FAERNUS.

Libri nostri fere omnes Viden, & Comprehendi. Ergo hi duo versus sic refingendi; ut & vir doctus acute vidit:

Habemus hominem ipsum. Ubi is est? Hem ad finistram.

Viden? Video: Comprehendi jube quantum potest.

Viden? TH. *video.* PY. *comprehendi jube, quantum potest.* 20
 TH. *Quid illò faciemus, stulta?* PY. *quid faciās, rogas?*
Vide amabo, si non, cum aspicias, os impudens
Videtur. TH. *non.* PY. *tum quae eius confidentia est?*

ACTUS V. SCAENA II.

CHAEREA. THAIS. PYTHIAS.

CH. *APUT* 'Antiphonem uterque, mater et pater,
Quasi dedita opera, domi erant, ut nullò modo
Introlre possem, quin viderent me. interim
Dum ante ostium sto, notus mihi quidam obviam
Venit. ubi vidi, ego me in pedes quantum quæo
In angiportum quoddam desertum; inde item

5

21 TH. *Quid illi faciemus stulta?*
 PY. *quid faciam rogas?* Donatus
 & liber Bembinus pro illi illo; pro
 faciam facias habent. & hoc poste-
 rius habent aliqui alii l. s. etiam
 ex antiquis. FAERNUS.

Duo ex nostris Facias: Illo unus
 veterrimus & Priscianus p. 1101.
 Ceteri illi, nescio an rectius: ut
 mox v. 10. ipse Chaerea:

Quid faciam? quid mea autem?
quid faciet mihi?

22 *Os impudens videtur.* TH. *non*
est. PY. *tum quae eius confidentia*
est? Haec omnia sine interpositio-
 ne personae Thaidis in libris anti-
 quis leguntur. quin & Donatus quo-
 que haec ipsa omnia personae Py-
 thiae attribuit, sic dicens, *Vide*
amabo, si non, cum aspicias, os
impudens videtur. mire ab eo quod
respondere coeperat, ad aliud transit,
mirata confidentiam Chaerae: non
est impudens, inquit: non est nisi
familis impudenti. Haec Donatus.
 ergo haec ita intelligenda sunt:
 vide amabo, si non os impudens
 quidem videtur, non autem est.
 FAERNUS.

Atqui plurimi apud me Codices
Non est Thaidi tribuunt. Lege:

Vide amabo si non, cum aspicias,
os impudens

Videtur. TH. *Non.* PY. *Tum quae*
eius confidentia est?

Omnino illud *Quae* acuendum est,
 quod in recepta lectione latet. Sic
Qui color — quae habitus est corpor-
ris. Non autem, id est, non videretur.
 Thais, cum primum eum vi-
 dit, *ita ut dii ament, honestus est;*
 Pythias, tum non irata, *Illo eras*
honestae facie & liberali. Et hoc
 clemens Thaidis responsum praepa-
 ratio est ad Scaenam sequentem,
 ubi reconciliatio fit, & familiaritas
 nascitur.

5 *Ego me in pedes quantum quæo]*
 Omnes antiqui libri *egomet;* cujus
 vocis extremam litteram conjiecit
 Lolgius esse debere *d,* & legendum
Egomet in pedes. verum sustentan-
 do elisione *n ex in.* ut saepe alibi.
 FAERNUS.

Nostri quoque omnes *Egomet:*
 vitiose pro *Ego me.* Remittimus
 enim Lolgio Plautinam suam & opti-
 cam lectionem *Ego mea, mea pro*
me. Nullus enim hic hiatus est:

Veni. ubi vidi, ego me in pedes
quantum quæo.

10 *Al quid faciam?* Non fere
 invenias *ah* in ullo l. s. sine quo
 stat optime versus, & nihil sensui
 deperit. FAERNUS. Nec in vo-
 cis reperitur *ah.*

In aliud, inde in aliud: ita miserimus

Ful fugitando, ne quis me cognosceret.

Sed estne haec Thais, quam video? ipsast. habeo.

Quid faciam? quid mea autem? quid faciet mihi?

10

TH. Adeamus. bone vir Dore salve: dic mihi,

Aufugistin? CH. era, factum, TH. satin id tibi placet?

CH. Non. TH. credin te impune habiturum? CH. unam hanc noxiam

Amitte: si aliam admisero unquam, occidito.

TH. Num meam saevitiam veritus? CH. non. TH. non? quid igitur?

15

CH. Hanc metui, ne me criminaretur tibi.

TH. Quid feceras? CH. paulum quid. PY. cho paulum impudens.

An paulum hoc esse tibi videtur, virginem

12 *Aufugistin*] Quid hic quaerat vir doctus, cui numeri sanissimi suavisissime hic displicent, nescio. Eius vero correctionem scio nemini placitum,

Dore salve, dic mihi.

CH. Era. TH. *Aufugistin?* CH. *Factum.*

Nempe, ait, Chaerea pavidus & officii plenus, singulum haec profert; usque dum animam recipiat. Quale vero nobis somnium narrat? Illene pavidus? confidentissimus juvenum, qui haec joco & indibrio loquitur? Illumne anima deficit? qui decem versus continuos jam modo pronunciaverat.

13 *Credin te impune abiturum?*] In aliquot antiquis exemplaribus, inter quae est & Bembinum, legitur *habiturum* cum aspiratione. quae minime dubia est lectio; dicimus enim *impune habere*, ut & infra: *Siquidem illuc impune habueris*. & Virgilius: *Non impune feres*. FAERNUS. Nostri plerique *Habiturum*.

14 *Mitte, si aliam unquam admisero ullam, occidito*] Hanc lectionem in nullo l. s. invenio. Sed hanc quae sequitur in plerisque,

Amitto, si aliam admisero unquam, occidito.

quae & elegans est compositio &

versui optime serviens. FAERNUS. Nostri quoque *Amitto*.

15 TH. *Num meam saevitiam veritus es?* CH. non. TH. *quid igitur?*] Aliquot antiqui libri. & in illis Bembinus, item Donatus, non habent verbum *es*, quo dempto stat versus, vel dissolvendo *quid* in duas syllabas, ut in quinta sede sit tribrachus, vel in *saevitiam* dividendo diphthongum. praeterea in libro scripto Donati legitur *saevitiam*, quod magis antiquum videtur. FAERNUS.

Etiam a nostris plerisque abest *Es*. Sed quid versus fiet? Nam Faerni illa *Quid* vel *Saev* dissoluta nauseam excitant. Vir doctus in textum recipit *Es*. Tu hanc corrigendi viam insiste,

Num meam saevitiam veritus?

Non. Non? quid igitur?

Hoc pacto responsum Chaeraeae in istu exauditur.

17 TH. *Quid feceras?* CH. *paulum quiddam*. PY. *cho paululum impudens?*] Et utrobique in hoc versu, & in sequenti legendum *paulum* ex libro Bembrino, versusque ratione. FAERNUS.

Recte *Paulum*; & sic unus ex nostris. Praeterea pro *Quiddam*, Chartaceus codex *Quidem*. Repone,

M

Vitidre civem? CH. meam conservam credidi.

PY. Conservam? vix me contineo quin inuolem in Capillum. monstrum; etiam ultro derisum advenit.

20

TH. Abin hinc insana? PY. quid ita? vero debeam Credo isti quicquam furcifero, si id fecerim: Praesertim cum se servum fateatur tuum?

TH. Missa haec faciamus. non te dignum, Chaerea, Fecisti: nam si ego digna hac contumelia Sum maxime, at tu indignus qui faceres tamen.

21

Neque edepol, quid nunc consili capiam, scio

De virgine istac: ita conturbasti mihi

Rationes omnis, ut eam ne possim suis,

31

Ita ut aequum fuerat, itaque ut studui, tradere:

Ut solidum parerem hoc mi beneficium, Chaerea.

CH. At nunc dehinc spero aeternam inter nos gratiam

Fore, Thais. saepe ex huiusmodi re quapiam et

Quid feceras? paulum quid. Ego paulum, impudens?

jam vi des, cur *Paulum* acuat ultimam, nempe ob Encliticum *Quid*; ut Graece Μικρόν τι. Heaut. II, 3, 75.

Ubi si paululum modo quid te fugerit, ego perierim.

19 *Vitidre civem? Conservam esse credidi. Conservam?* Vides *Conservam* in repetitione variare accentum: quod nusquam apud Nostrum fieri solet. Repono igitur:

Vitidre civem? Meam conservam credidi.

Plaut. Caf. I, 1, 20.

Bellam & tenellam Cofinam; conservam tuam.

Sic Amph. Prol. 129. *Conservum sum.* Mil. II, 1, 67. *Meus servus.* & II, 2 88. Cum *Esse* hic infereretur, *Meam* ob versum postea ejectum est.

22 *TH. Abi hinc insana. PY. quid ita vero? debeam Credo isti quicquam furcifero si id fecerim* Liber Bembinus, pro *abi*, *abin*, pro *fecerim*, *fecero* habet. Ceterum quod Dona-

tus in expositione horum verborum debeam *Credo isti quicquam furcifero* dicit subaudiri debere *vero*, non video cur eam dictionem desideret, quae mutata tantum distinctione praesto est; si enim post *quid ita* distinguas, remanet vox *vero* subsequentibus applicata, hoc modo, *quid ita? vero debeam Credo isti quicquam furcifero.* FAERNUS.

Unus ex nostris veterrimus *Abin* nunc eraso: omnes *Fecerim*; quod equidem praetulerim; quia *Furcifero* *Fecero* ingratum quiddam sonant

30 *Ut eam non possim suis Ita ut aequum fuerat, atque ut studui tradere*] Sex e nostris Codices, & in iis vetustissimis, *Ne possim*; unus etiam antiquus *Neque ut studui.* Repone,

Ut eam ne possim suis, Ita ut aequum fuerat, itaque ut studui, tradere.

Ut ne possim. Aliquid facerem, ut hoc ne facerem. Ita itaque saepius. And. III, 3, 18.

Immo ita volo, itaque posulo, ut fiat, Chremes.

Malo ex principio magna familiaritas

35

Constitast. quid si hoc quispiam voluit deus?

TH. *Equidem pol in eam partem accipioque et volo.*

CH. *Immo ita quasso, unum hoc scito; contumeliae*

Non me fecisse causa, set amoris. TH. *scio.*

Et pol propterea magis nunc ignosco tibi.

40

Non adeo inhumano ego sum ingenio, Chaerea,

Neque ita imperita, ut quid amor valeat, nesciam.

CH. *Te quodque jam, Thais, ita me di bene amant, amo.*

PY. *Tum pol ab istoc tibi, era, cavendum intellego.*

CH. *Non ausim.* PY. *nil tibi quicquam credo.* TH. *desinas.* 45

CH. *Nunc ego te in hac re mi oro ut adiutrix fies,*

Ego me tuae commendando et committó fidei:

Te mihi patronam capio, Thais: te obsecro:

Emoriar, si non hanc uxorem duxero.

TH. *Tamen si pater quid.* CH. *ah volet, certo scio:*

50

35 *Malo ex principio*] Praepositio *ex* abest ab omnibus antiquis libris. in reliquis collocata est antedictionem *malo*, ubi stare propter verbum non potest. quare subditi-
ciam rati sumus. FAERNUS.

Sex e nostris *Ex malo principio*; & recte fecit qui primus *Malo ex principio* edidit. Amat Noster, ut liquecant vocales ultimae: praesertim cum eadem geminantur.

41 *Non adeo inhumano ingenio sum, Chaerea*] Nostri plerique omnes *Sum ingenio*. unde reponendum,

Non adeo inhumano ego sum ingenio, Chaerea.

42 *Neque tam imperita*] Omnes fere antiqui libri & in iis Bembinus, *Neque ita imperita*. FAERNUS. Nostri quoque omnes *ita*.

44 *Tum pol tibi ab isto*] Plerique l. s. etiam antiqui & Donatus ab *istoc* habent. quo quidem modo melius stat senarius: aut legendum ut in Bembo, *cavendum esse*. FAER.

NUS. Tres ex nostris veterim, paulo melius,

Tum pol ab istoc tibi, era, cavendum intellego.

47 *Ego me tuae commendo*] Huius versus & sequentis ordinem ex l. s. o. commutamus, ut qui nunc prior est, sit posterior. FAERNUS. Sic & nostri & Edd. vett.

48 *Te mihi patronam capio*] Omnes quotquot sunt l. s. *capio* habent. idque in aliquibus etiam Donati libris est: in aliquibus *cupio*. FAERNUS. Nostri etiam omnes cum Edd. vett. *capio*.

50 TH. *Tamen si pater.* CH. *quid? ah volet, certo scio*] Ut senarius sustentetur, elide r. ex *pater*, vel n, ex *tamen*. FAERNUS.

Distingue hoc modo:

Tamen si pater quid. CH. *Ah volet, certo scio.*

ut Andr. V, 4, 47.

Causa optumast: Nisi si quid pater ait aliud.

Vides *Pater* ultimum acuire; obsequens Encliticon *Quid*.

Civis modo haec fit. TH. *paúlulum opperirier*

Si vis, jam frater ipse hic aderit virginis:

Nutricem adcerfítum ist, quae illam aluit párvolam:

In cónoscendo túte ipse aderis, Chaerea.

CH. *Ego véro maneo.* TH. *visus interea, dùm venit,* 55

Domi opperiamur pótius, quam hic ante óstium?

CH. *Immó percipio.* PY. *quám tu rem áctura óbscero es?*

TH. *Nam quid ita?* PY. *rogitas? hunc tu in aedis cógitas*

Recipere posthac? TH. *cúr non?* PY. *crede hoc meae fidei,*

Dabit hic pugnam aliquam dénuo. TH. *au, tace óbscero.* 60

PY. *Parúm perspexi eius mihi videre audáciam.*

CH. *Non faciám, Pythias.* PY. *nón pol credo, Chaerea,*

Nisi si commissum nón erit. CH. *quin, Pythias,*

Tu me servato. PY. *néque pol servandúm tibi*

Quicquám dare ausim, néque te servare: épage te. 65

TH. *Adest óptime ipse fráter.* CH. *perii hercle: óbscero*

Abeámus intro, Tháis: nolo me in via

Cum hac véste videat. TH. *quámobrem tandem? an gula pudet?*

55 *Visus interea dum is venit]* Ita aliqui libri habent, aliqui vero *dum venit is*, quae variatio facit ut eam dictionem subditiciam putem: eo magis quod nec in libro Bembi-
no est, ubi ita legitur, *vin interea dum venit*. FAERNUS. Nostri *Visus*, quod melius.

61 *Parum perspexisse ejus videre audaciam]* Mutarunt olim Magistri; ne Noster vetuste loquens discipulis displiceret. Revoca ipsius manum:

Parum perspexi eius mihi videre audaciam.

Plaut. Mil. I, 6, 72.

Et me despexi ad te per impluvium tuum.

Ita *Respexis* bis, ter.

62 *Non faciám, Pythias. Non pol credo, Chaerea]* Distio *pol* non est in libro Bembi-
no, nisi recenti manu addita, quae & impedit ver-
sum: non tamen adeo ut non pos-
sit aliquo modo sustentari. FAER-
NUS.

Vir doctus, vel *Pythias*, ait, *daetylus*, vel *Pythjas* spondeus. Quid frequentius est, vel *Lucilio* & *Lucretio*, quam s post brevem vocalem ejicere: *Dulcidini? frum-
tum?* Sic hic *Pythia?* non. *Fam-
licus videt.*

69 *Virgo vero]* Donatus non per Interrogationem, sed affirmative legit, ut *Egregiam vero laudem*. dicente enim *Chaerea* se nolle in via videri cum veste *Eunuchi*, sub-
jicit *Pythias: virgo vero*, quasi di-
ceret, en qui sit virginis pudor-
is. FAERNUS.

Ib. *I prae, sequar]* Antiqui li-
bri, & Donatus, *sequor*. FAER-
NUS.

Plerique nostri quoque, *Sequor*,
Recte: una enim cum eo egreditur
Scaena.

2 *Illi sacrilego gratiam]* O. l. s.
sacrilego illi. FAERNUS. Sic &
nostri plerique omnes.

ACTUS V. SCAENA II.

181

CH. *Id ipsum.* PY. *id ipsum?* *virgo vero.* TH. *i præ, sequor.*
Tu istic mane, ut Chremem introducas, Pythias. 70

ACTUS V. SCAENA III.

PYTHIAS. CHREMES. SOPHRONA nutrix.

PY. *QUID, quid venire in mentem nunc possit mihi?*
Quidnam qui referam sacrilego illi gratiam,
Qui hunc supposuit nobis? CH. *move vero ocius*
Te, nutrix. SO. *moveo.* CH. *video, set nil promoves.*
 PY. *Jamne ostendisti signa nutrici?* CH. *omnia.* 5
 PY. *Amabo, quid ait? cognoscitne?* CH. *ac memoriter.*
 PY. *Bene edepol' narras: nam illi faveo virgini.*
Ite intro; jamdudum era vos expectat domi.
Virum bonum ecceum Parmenonem incedere
Video: vide ut otiosus it, si dis placet. 10
Spero me habere, qui hinc excruciem meo modo.
Ibo intro de cognitione ut certum sciam:
Post exeo, atque hunc perterrebo sacrilegum.

3 *Qui hunc supposuit nobis.* CH. *move vero ocius* *Qui hunc non potest iambum efficere; cum extra idum necessario synaloepham patitur. Repone,*

Qui hunc supposuit nobis. Move vero ocius.

Et hoc magistri immutarunt. Plautus saepius *Exposuit, Deposuit:* quod nec Catullus refugit xxxv. *Deposuit olivam.*

10 *Ut otiosus sit* Liber Bembinus *is.* quamvis hoc verbum per d scriptum sit. FAERNUS.

Nostris omnes mendose *Sit* habent. Eugraphius: *Attende ut securus Parmeno ambulat & otiosus.*

11 *Spero me habere qui hunc meo excruciem modo* Apud Priscianum p. 1143. Codex veterrimas habet, *Hunc excruciem meo modo.* Recte, ut in istu acuatur *Meo.* Sic Heaut. II, 4, 21.

Hocine me miserum non licere meo modo ingenium frui?

And. I, 1, 126.

Sine nunc meo me vivere interea modo.

13 *Post exibo atque hunc perterrebo sacrilegum* Ibo intro-- *Post exibo.* Non satis venuste. Repone,

Post exeo, atque hunc perterrebo sacrilegum.

Supra III, 2, 40.

Simul imperabo. postea continuo exeo.

Nam ut mittam Bembinus *mittam.* FAERNUS.

Nam ut mittam, quod ei amorem difficillimum &

Carissimum ab meretrice avara, virginem

Quam amabas, eam confeci sine molestia.

Duo quoque ex nostris vetustissimi *Mittam.* Sed quid quaeso est *virginem confeci?* Donatus: *'Cum dicere deberet, Quod ei amorem difficillimum & carissimum confeci: oblitus disti superioris transit ad Virginem. Quod & dixisset Amo-*

ACTUS V. SCAENA IV.

PARMENO. PYTHIAS.

PA. *REVISO*, quidnam *Chaerea* hic rerum gerat.
 Quod si *distu* rem tractavit, di *vostram* fidem,
 Quantam et quam veram *laidem* capiet *Parmeno*?
 Nam ut mittam, quod ei *ambrem* difficillimum et
Carissimum, a *meretrice* avara virginem
 Quo amabat, eum confeci sine molestia,

*rem confeci; posset intelligi *Confeci*,
 *ci, expediti, perfecti. At vero
 *Virginem confeci, quid intellige-
 mus, nisi hoc unum, Virginem a
 *Chaerea confectam atque devictam.
 Vides, quantam veteribus Magi-
 stris molestiam haec dederint: nec
 immerito; non enim aliter explica-
 bis, nisi prius emendaveris. Ecce
 tibi rem confectam:

*Nam ut mittam, quod ei amo-
 rem difficillimum &*

*Carissimum, a meretrice avara
 virginem*

*Quo amabat, eum confeci sine
 molestia.*

Ubi id habes, quod postulavit Do-
 natus: *Confeci*, expediti amorem
 difficillimum & carissimum, quo
 amabat virginem ab meretrice avara.
Amare a meretrice virginem,
 hoc est, in domo & familia mere-
 tricis. Sic *Amare a lenone*. Adel.
 III, 2, 30. ex Palmerii distincti-
 one:

*Perii, quare? Amare occipit ali-
 am. Vae miserae mihi.*

*Neque id occulte fert: a lenone:
 ipse eripuit palam.*

Plaut. Pseud. I, 2, 69. *Ubi sunt
 qui amant a lenone?* Poen. V, 2,
 132.

*Amat a lenone hic. Facere sapien-
 ter puto.*

A meretrice omnes nostri, non Ab.
 Engraphius ad locum: *Gloriatur*,
 quod amorem ei difficillimum expli-
 caverit, cujus partes enumerat:
 quod eum confeci sine molestia &c.

14 *Quae cum amatore suo con-
 nant, liguriunt*] Tres antiqui
 libri *ligurriunt* per duo r scri-
 posset ergo hic versus sustentari
 so per parellipson altero ex eis:
 Ilus tamen est retrahere disti-
 ctum; quae nec in libro *Visto*
 est nisi superaddita. nec sane
 sui est necessaria. Ita pulchre
 cedet senarius, habens dactyli
 prima, non facta collisione in
 FAERNUS.

*Quae cum amatore cum cona-
 gurriunt.*

Libri fere omnes cum *amatori*
 quod vir eruditus in textum
 sit, & *Liguriunt* scribit se
 brevi. Sed laterem profecto la-
 quicumque huic versui medica-
 plunt: quem certis jam argu-
 tis cum ex verbis tum ex sen-
 spurium esse convincam. Prius
Ligurriunt semper secundam p-
 cit. Horat. Serm. I, 3, 81.

*Semefos piscis tepidumque
 rierit jus.*

& II, 4, 79.

*Tractavit calicem manibus
 furia ligurrit.*

Ennius apud Donatum Phori
 2, 25.

Mox cum alterius abligurrius
 Catullus:

De meo ligurrire libido

Ausonius Ep. 128.

*Eunus Syrisus inguinum
 ritor.*

Plaut. Capt. I, 1, 16.

*Sine sumptu, sine dispendio: tum hoc alterum,
Id vero est quod ego mihi puto palmarium
Me repperisse, quò modo adulescentulus
Meretricum ingenia et mores posset noscere,
Mature ut cum cognoscit, perpetuo oderit.
Quae dum foris sunt, nil videtur mundius,
Nec magis compositum quicquam, nec magis elegans:
[Quae, cum amatore cum cenant, ligurriunt.]
Harum videre inluviem, sordes, inopiam;*

10

15

*Dum ruri rurant homines, quos
ligurriant.*

Nusquam aliter reperias: & frustra se tutatur vir doctus inepto isto Donati Etymo: *Ligurio* ἀπό τῆ λυγυρίας, quod secundum Graecos suave intellegitur. Graeci enim λυγρόν de suavi tantum sono dicunt, numquam de sapore. Deinde & sensu abhorret: si enim *Cum amatore ligurriunt*; tum & foris quoque edaces sunt & cibi avidae, prorsus contra sententiam. Donatus quidem sic exponit: *Liguri* dicitur, qui *eleganter & more senum multo fastidio suaviora quaeque degustat*. Atqui falsum hoc, & ad hujus ipsius loci explicationem confictum. Refutant loca jam supra a me citata. Si ita esset; ne nata quidem ex eo essent composita illa, *Abbigurrio*, *Obbigurrio*; hoc est, devoro, heluor, consumo. Glossae veteres: *Ligurio*, λήγνος, λίμνος. Λήγνος, gulosus, catillo, ganso. Glutto, λίμνος, λαιμαργός. Quid jam videtur? Adde, quod *Cenant* invenisse acuat ultimam: adde, quod *Amatore suo* stulte dictum pro *Amatoribus suis*: Illud enim de una dicitur, non de pluribus. Plant. Pseud. I, 1, 39.

Phoenicium Calidoro amatori suo.
& Mil. II, 2, 84.

*Dicam hanc Athenis advenisse cum
amatore aliquo suo.*

& 90.

*Cum amatore suo amplexantem atque
osculantem.*

Hoc sensit Librarius apud Lindenbrogium qui sic dedit,

*Quae, cum amatores suos vocant,
ligurriunt.*

Atqui si *vocant*, o bone: domi sunt, non foris; & sententia secum pugnat. Adde, quod nihil dicat hic versiculus, quod non ante & melius dictum sit: atque hoc dempto, locus plenus sit & perfectus. Ex Lindenbrogii codice id colligas, Annotatiunculam olim inter lineas factam, in textum postea irrepsisse; & pro vario Librariorum captu in senarii numeros redactam.

15 *Harum videre inluviem, sordes, inopiam*] Paucissimos libros scriptos invenias, in quibus pro *inluviem* non legatur *illuviem*, vel *inluviem*, ut in omnibus antiquis. & sane ita legendum esse etiam ipsa oppositorum ratio ordoque ostendit. duo attulit supra, quae in meretricibus decora videantur; mundiciem, & in capiendo cibo modestiam: illam quidem ubi dixit, *nil videtur mundius, nec magis compositum quicquam, nec magis elegans*; hanc vero ibi: *Quae cum amatore cum cenant ligurriunt*. ad quae nunc eodem ipso ordine quo proposita sunt, respondet: mundiciei quidem, inluviem, sordes, inopiam opponens; modestiae vero in cibo capiendo, inhonestam voracitatem, quam duobus verbis his describit: *Quam inhonestas solas sint domi atque avidas cibi. Quo pacto ex fure hesterno panem atrum vorant*. esse autem op-

Quam inhonestae solae sint domi atque avidae cibi;

Quo pacto ex jure hesterno panem atrium corent;

Nosse omnia haec saluti est adolescentulis.

PR. Ego pol te pro istis dictis et factis, scelus,

Ulciscar; ut ne impune nos intuleris.

20

Pro deum fidem, facinus foedum! o infelicem adolescentulum!

'O scelus tuum Parmenonem; qui istum huc adduxit! PA. quid est?

PR. Mi eret me: itaque ut ne viderem, misera huc effugi foras,

Quae futura exempla dicunt in eum indigna. P. o Juppiter.

Quae illaec turbasti? nimnam ego petii? adibo. quid istuc,

Pythias?

25

Quid ais? in quem exempla fient? PR. rogitas, audacissime?

Pec. idisti istum quem adduxti pro eunucho adolescentulum,

Dum stules dare verba nobis. PA. quid ista? aut qui istum fisti? cedo.

posita mundiciem & inlavem ex eo liquet, quod per inlavem, immundus quis dicitur. Terentius in Heautont. *'Neclista, immunda illuvie.* Virgilius: *Foeda illuvies.* quod si *ingluviem* legas, praeterquam quod oppositorum ordo non servaretur, etiam in hoc poeta peccaret, quod nec in electo quidem ab se ordine permaneret: sed transiendo ab *ingluvia* ad sordes, & inopiam, deinde rursus ad *ingluviem* revertendo, confusione indecora, diversa inter se rerum genera permisceret. FAERNUS. Etiam ex nostris plerique *Inlavem*; & sententia id flagitat.

18 *Nosse omnia haec saluti est adolescentulis*] Sentitne auris tua ingratum illud *Salus est*? Si minus; at certe hoc concedes, vix bene Latine sic dici. Repono,

Nosse omnia haec saluti est adolescentulis.

Sic Heaut. II, 3, 93.

An ea quoque di erit hujus, si una haec dedecori est parum?

Plaut. Merc II, 2, 32.

Sim saluti quod tibi esse censuo, id dedecore.

Most. II, 1, 4.

Nec salus nobis saluti jam esse, si cupiat, potest.

Suetonius Aug. XIV. *Saluti fuit, quod qui d. fid. rabatur, repente apparuit incolomis.*

20 *Ulciscar; ut ne impune in nos intuleris*] Melius ex Regiis unus, & ex Meadianis alter, *Impune nos intuleris.* Sic Heaut. IV, 4, 19. *Dignam me putas, quam intudas;* & Phorm. V, 8, 22. *Satis superbo intulitis me.*

21 *Pro fidem deum*] Solus liber Bembinus habet hanc collocationem verborum: quamvis deinde eadem fere manu, eorum inversio sit notata ab indicante legendum *pro deum fidem*, ut habent omnes alii libri & Donatus. quod si recipimus, oportebit in secunda sede trochaici dactylum collocare, eliso *m*, ex *fidem*, quamvis sequente consonante, sane in antiquissimis libris haec superioribus junguntur, in unam eandemque scaenam. FAERNUS.

Servius ad Aen. II, 502. sic citat:

Pro deum atque hominum fidem.

Fortasse an vera lectio est,

Pro deum atque hominum, facinus foedum.

PY. *Dicam: virginem istam, Thaidi hodie quae donò data est, Scis eam civem hinc esse? et fratrem eii esse adprime nobilem?* 30

PA. *Nescio.* PY. *atqui sic inventast: eam iste vitiauit miser. Ille ubi id rescivit factum frater violentissimus,*

PA. *Quidnam fecit?* PY. *conligavit primum eum miseris modis.*

PA. *Conligavit?* PY. *et quidem orante, ut ne id faceret, Thaides.*

PA. *Quid ais?* PY. *nunc minatur porro sese id quod moechis solet:* 35

Quod ego numquam vidi fieri, neque velim. PA. *qua audacia Tantum facinus audeat?* PY. *quid ita tantum?* PA. *an non hoc maximum est?*

Quis homo umquam pro moecho vidit in domo meretricia

29 *Hodie quas dono data est*] Liber Bembinus, *quas hodie.* FAERNUS. Atqui omnes nostri, *Thaidi, hodie quas:* Recte; & gratior ita versus: quod & vir doctus sensit.

30 *Scis eam hinc civem esse?*] Atqui hoc pacto *Civem* in Thesi totum occultatur. Omnes fere nostri, *Scis eam civem hinc esse?*

1b. *Et ejus fratrem adprime nobilem?*] O. l. s. ita collocant, *fratrem ejus;* & Donatus quoque, ac praeterea is ipse & libri scripti Terentii fere omnes, post *ejus,* habent verbum *esse.* quod & versui necessarium est, & sermoni, quamvis geminatum videatur, non incommodum. FAERNUS.

Omnes etiam nostri, *Fratrem ejus esse:* sed lege, *Fratrem eii esse.* Nunc indicat, fratrem virgini esse; non sumit ut Parmenoni notum. Qui enim potuit hoc scire; qui ne ipsam quidem quae esset sciret?

32 *Ille ubi id rescivit factum*] Bembinus liber non habet particulam *id,* nisi superadditam: qua dempta, *factum* nomen erit, & perinde erit ac si diceret, ubi rescivit rem, quod elegantius sine pronominis dici videtur. FAERNUS.

Ille ubi rescivit factum. Sic ex Bembino Faernus; & sic ex Reglis unus. Ceteri omnes, *Ille ubi id rescivit factum.* Adel. 1, 1, 45. *Dum id rescitum iri credis.* Hec. III, 1, 7. *Priusquam id rescitumst.* Andr. Prol. v. 15. *Id isti vituperant factum.* Eun. I, 2, 14. *Aut ego istuc abs te factum mihi penderem.*

33 *Quidnam fecit?* PY. *conligavit primum eum miseris modis.* PA. *hem*] Liber Bembinus, particulam *hem* in sequentem versum rejicit, qui hoc modo esset octonarius, cum alii sint trochaici. sed melius est eam interjectionem delere ex fide aliorum veterum librorum, versumque ratione: ita enim erunt omnes trochaici. FAERNUS.

Neque nostri agnoscunt *Hem.* Et praeterea illud *Atque equidem,* quod libri constanter retinent, suo se indicio prodit. Lege, *Et quidem orante.* *Equidem* in priscis scriptoribus semper personae primae est, & *Atque equi* Dactylus non commode in ea sede locatur.

38 *Quis homo pro moecho umquam vidit?* Vides *Pro* acul, & *Moecho* in Thesi deprimi. Non ita Scae-

Prædi quemquam? PY. nescio. PA. *at ne hoc nesciatis, Pythias;*

Dico, edico vobis, nostrum esse illum erilem filium. PY. *hem, 40*
'Obsecro an is est? PA. *ne quam in illum Thais vim fieri finat.*
'Atque adeo autem cur non egomet intro eo? PY. *vide, Parmeno,*

Quid agas, ne neque illi profis, et tu pereas: nam hoc putant,
Quicquid factumst, d te esse ortum. PA. *quid igitur faciam*
miser?

Quidve incipiam? ecce autem video rure redeuntem senem: 45
Dicam huic, an non dicam? dicam hercle: etsi mihi magnum
malum

Scio paratum: set necesse est: huic ut subveniat. PY. *sapis.*
'Ego abeo intro: tu isti narra omne ordinis, ut factum fiet.

ACTUS V. SCAENA V.

LACHES. PARMENO.

LA. *EX meo propinquo rure hoc capio commodi:*

na proxima v. 22. *Hunc pro moscho postea.* Lege hic ergo,
Quis homo unquam pro moscho vidit.

Ita voces singulae recte feriantur.

39 *Deprehendi quemquam?*] Hic versus est octonarius iambicus, cum alii hujus scaenae sint trochaici catalectici; sed in dictione *deprehen*di variant l. s. alii enim *depre*ndi, alii *appre*ndi. Bembinus & Vaticanus, *pre*ndi, quae mihi lectio probatur. ex qua facto *pre*ndi, duas in unam priores syllabas contrahendo: praesertim cum aliquot libri eam partem ita contractam habeant in *depre*ndi. ita versus est trochaicus catalecticus. FAERNUS.

Duebus exceptis omnes nostri *Pre*ndi, hoc est, ut Faernus, *Pre*ndi.

44 *Ex te esse ortum*] Nostri fere omnes *A te esse.* Sic And. III, 2, 9. *Ab te esse ortum.*

& II, 1, 35.

Tamen tibi a me nulla est orta injuria.

46 *Dicam huic, an non? dicam hercle: etsi mihi magnum malum*] Hic versus, qui ut ceteri Tetrameter esse debuit, toto pede brevior est. Sed praesto adest vir doctus, qui nulla neque in *Dicam* neque in *Her*cle ellisione facta pedem, sed ligneum, suppeditat. Quo vero exemplo nulla hic fiet ellisio? Plauto, ait, hoc frequens. Miseret me profecto Plauti, qui omnibus erratis patronus accersitur. Tu mecum lege,

Dicam huic, an non dicam? dicam hercle, etsi mihi magnum malum.

48 *Ego abeo intro: tu isti narrato omnem rem ordine ut factum fiet*] In magnam difficultatem incidit & hic versus. sed cum liber Victorianus & Bembinus non *narrato* habeant, sed *narra*: cumque & ab his libris, & ab omnibus aliis abst

Neque agrī neque urbis odium me umquam percipit.

Ubi sātias coepit fieri, commutō locum.

Set estne ille noster Pārmeno? et certe ip̄sus est.

Quem praestolare, Pārmeno, hic ante ostium?

5

PA. *Quis homōst? ehem, salvom te advenisse gaudeo.*

LA. *Quem praestolare? P. perii: lingu haeret metu. L. hem,*

Quid est quōa tu trepidas? sātine salve? dic mihi.

PA. *Ere, primum te arbitrāri id quod res est velim:*

Quicquid huius factumst, culpa non factumst mea.

10

LA. *Quid? P. recte sane interrogasti. oportuit*

Rem praenarrasse me. emit quendam Phaedria

Eunichum, quem dono huic daret. L. cui? P. Thaidi.

LA. *Emit? perii hercle, quāti? P. viginti minis.*

LA. *Attumst. P. tum quandam fidicinam amat hinc Chaerea.*

L. hem,

15

Quid? amat? an jam scit ille quid meretrix fiet?

An in astu venit? aliud ex aliō malum.

PA. *Ere ne me species: me inputare haec non facit.*

didio rem: ita enim in omnibus legitur, omnem ordinem, ut factum sit, unus etiam pro omni, omne habeat; crediderim & versui commode & sermoni, legendum,

Ego abeo intro: tu isti narra omne ordinē, ut factum sit.

quod autem omne absolute dici possit, ostendit Plautus in Amphitryone,

Ordinē omne ut quicquid d' attum est, dum apud hostes sedimus, Ediffertavit. FAERNUS.

Mire hic variant codices nostri. Recte Faernus. Sed in loco Plautino Amph. II, 1, 52. pro *Ut quicquid d' attumst*, lege, *Uti quicquid attumst.*

6 *Quis homōst? ehem, salvom te advenire, ere, gaudeo* Omnes nostri, uno excepto, *Advenisse* cum Edd. vett. Praeterea duo veterrimi & tertius bonae notae non habent *Ere. Lege,*

Salvom te advenisse gaudeo.

Mox tertio abhinc versu *Ere* habes: quod putide repeteretur.

8 *Hem, quid est quod trepidas?* Appone *Hem* versui priori: & in sequenti lege,

Quid est, quod tu trepidas?

Tu habent nostri plerique omnes.

9 *Ere primum te arbitrari, quod res est, velim* Plerique ex nostris, *Id quod res est.* Supra IV, 6, 10. *Quid ais? Id quod res est.*

15 *Tum quandam fidicinam amat hic Chaerea* Repone, *Amat hinc Chaerea*: id est; eadem Thaidis domo. Sic *Amat a meretrice, a lenone.* Vide ad V, 4, 4.

16 *Hem, quid? amat? an jam scis jam ille quid meretrix fiet* Vides *Amat*, quod praesertim in repetitione acui debebat, in Thesi latere. Ergo *Hem* priori versui appone, & lege,

Quid? amat? an jam scis ille quid meretrix fiet?

Infra V, 6, 15.

Quid? jam scis te perisse?

- LA. *Omitte de te dicere. ego te, furtifer, Si vivo. set istuc quicquid est, primum expedi.* 20
- PA. *Is pro illo eunuchō ad Thaidem huc deductus est.*
- LA. *Pro eunuchō? P. sic est. hunc pro moecheo pōstea Comprehendere intus, et contrinere. L. occidi.*
- PA. *Audaciam meretricum specta. L. nūquid est Aliud mali damniue quod non dixeris* 25
- Reliquom? P. tantum est. L. cesso huc introrūmpere?*
- PA. *Non dubium est quin mi magnum ex hac re sit malum: Nisi quia necessum fuit hoc facere. id grūdeo Propter me hīc aliquid esse eventurum mali: Nam jamdiu aliquam causam quaerebat senex,* 30
- Quamobrem aliquid aegre faceret iis: nunc repperit.*

Priscianus p. 1012. *Hem, quid? amat? an scit ille: omisso Jam: sic ibi & vetus codex.*

21 *Ad Thaidem hanc*] Pronomen *hanc* non est in libro Bemblino, & certe superfluit, cum jam supra dixerit, *huic Thaidi*. FAERNUS.

Nostri omnes, uno excepto, *Hanc*: & sane amat Terentius syllabas ultimas liquefacere. Lege vero,

Is pro illo Eunuchō ad Thaidem huc deductus est.

Supra II, 3, 60. ipse dicit Parmeno:

Huc deductast ad meretricem Thaidem: ei dono datast.

Et nota, eum tam hic quam illic ante ostium Thaidis stetisse.

26 *Reliquom. PA. tantum est. LA. cesso huc intro irrumpere?*] Liber Bemblinus & Victorianus & alii qui alii, *introrūmpere*. Plautus in *Rudente*, *Introrūmpam jam huc in Veneris sanum*, utroque modo versus stat, si in *cesso huc* synaloepha non fiat. FAERNUS.

Non in *Cesso huc* cessat Synaloepha: sed *Reliquom* est quadrisyllabon, ut alibi non raro. *Introrūmpere* autem etiam Nonius hic legit v. Rumpere. Vide Plaut. Amph. IV, 3, 15. & Mil. II, 5, 50.

28 *Nisi quia necesse fuit*] In libro Bemblino scriptum est *necessus*, quod & Donatus admittit. FAERNUS.

Sane syllaba longa hic versum adjuvat. Sed *Necessum* hic malim, ut saepe apud Plautum. Donatus quidem agnoscit *Necessus*, sed genere masculino ut *Necessis*.

31 *Quamobrem insigne aliquid faceret iis: nunc repperit*] Unus tantum ex nostris hoc ordine: duo cum vet. Edd. *Insigne faceret aliquid*; plerique, *Aliquid insigne faceret*. Repone certissime:

Quamobrem aliquid aegre faceret iis; nunc repperit.

Supra IV, 1, 10. *Voluit facere contra huic aegre*. Plaut. Caf. III, 4, 17. *Quin cupio tibi, Quin aliquid aegre facere, quin faciam lubens. Aliquid mali insigne ne Latinum quidem est*. In altero quoque ordine legere poteris, *Quamobrem aegre faceret aliquid iis*.

3 *Mihi solas ridiculo fuit*] *Solas* omnes codices, & Priscianus p. 678. *Hujus & huic Solas*, ex hoc ipso loco. Et tamen Eun. III, 2, 27. *Sibi soli*. IV, 2, 9. *Manendumst soli*. IV, 7, 23. *Mihi soli*. V, 1, 15. *Soli credidast*. Adel. I, 1, 9. *Tibi soli*. Hec. III, 2, 15. *Sola*

ACTUS V. SCAENA VI.

PYTHIAS. PARMENO.

PY. NUMQUAM *édépol* quicquam jándiu quod mágis vel-
lem eventre

Mi evénit, quam quod módo senex intro ad nos venit érrans.

Mihi sólae ridiculó fuit, quae quíd timeret scibam.

PA. Quid hoc autemst? PY. nunc id pródeo, ut convéniam
Parmenónem.

Set ubi óbsecro est? P. me quærit hæc. PY. atque éccum video:
adibo.

PA. Quid ést, inepta? quid tibi ést? quid rides? pergin?

PY. perii:

Deféssa jam sum mísera te ridéndo. PA. quid ita? PY. rogítas?

Numquám pol hominem stultíorem vldi, nec vidébo. ah,

Non póssum satis narráre quos præbueris ludos intus.

At ériam primo callídum ac díse, sum credídí homínem. 10

Quid? ilícone crédere ea quae díxi, oportuñ te?

soli. III, 3, 50. Soli credidi. Phorm. II, 3, 58. Soli licet. Sed hæc omnia sunt masculino genere. Hiuc igitur colligas Solas dixisse, non tamen Solo; Alteras (Heaut II, 3, 30.) non Altero.

5 PAR. *men quæris hæc*] In antiquis libris legitur affirmative, *me quærit hæc*. item, *numquam pol. FAERNUS. Sic & nostr.*

6 *Quid est inepta? quid tibi vis? quid rides? pergin? Perii*] Claudicat versus. Nam loco *Quid tibi vis*, Creticus esse debet. Lege,

Quid est inepta? quid tibi est?

9 *Non possum satis narrare quos ludos præbueris intus*] Lege ordine paulum immutato:

Non possum satis narrare quos præbueris ludos intus.

Sed unde illud petatum est, *Non possum satis narrare*? Siquidem nostri universi, *Non satis potest narrari quos*. Quarum lectionum, non (ut vir doctus opinatur) utraque commoda est: hæc enim posterior

versum trucidat. Hec. I, a, 15. *Non dici potest, Quam cupida eram huc redcundi. III, 4, 2. Non hercule verbis, Parmeno, dici potest. Phorm. II, 3, 5. Cujus de stultitia dici, ut dignumst, non potest. Plaut. Most. II, 2, 27.*

Non potest

Dici, quam indignum facinus sticilli & malum.

Quod si hanc loquendi formam prætulists, sic versui mederi possis,

Non satis potest narrarier, quos dederis ludos intus.

Sed prior illa lectio satis se commendat. Sic Hec. IV, 4, 24,

Nequeo satis,

Quam hoc mihi videtur fastum præve, proloqui.

10 *Callidum & disertum*] Nostri magno numero *Ac, & Edd. vett.*

11 PAR. *Quid? PY. ilicone credere*] In antiquis libris & omnibus fere aliis etiam lectio *quid* Pythiae tribuitur. FAERNUS. Ita etiam nostri.

*An poenitebat flagiti, te audire quod fecisset
Adulescens, ni miserum insuper etiam patri indicares?
Nam quid illi credis tum animi fuisse, ubi vestem vidit
Illam esse eum indutum pater? quid? jam scis te perisse? 15
PA. Hem quid dixisti, pessuma? an mentita es? etiam rides?
Itan lepidum tibi visum est, scelus, nos inridere? PY. minus.
PA. Siquidem istuc inpune habueris. PY. verum. PA. reddam
hercle. PY. credo.*

*Set in diem istuc, Parmeno, est fortasse, quod minare.
Tu jam pendebis, stulte, qui adulescentulum nobilitas. 20
Flagitiis, & patri indicas: uterque exempla in te edent.
PA. Nullus sum. PY. hic pro illo munere tibi honos est habi-
tus: abeo.*

PA. Egom et meo indicio miser, quasi forex, hodie perii.

14 Nam quid illi credis animi
sum fuisse] Iterum jugulatur versus.
Repone,

Nam quid illi credis tum animi.

15 Quid est? jam scis te perisse?
Lege Quid? jam scis. ut v. 11.
Quid? illicone.

16 Hem quid dixisti pessuma?
Non potest hic versus ullo modo
stare, nisi dixisti legas; ut & in
aliquibus libris scriptis Terentii &
Donati invenio. FAERNUS.

Duo ex nostris Dixisti: ceteri
Dixi. Et fortasse Hem priori ver-
sul apponendum; & tum legas,
Quid dixisti, pessuma? an mihi
mentita es? etiam rides?

ut IV, 4, 35.

*Sobriam esse me, & nil mentitam
tibi.*

19 Fortasse quod minare] Anti-
qui libri minare. FAERNUS. Et
plerique nostri Minare.

20 Tu jam pendebis qui stultum
adulescentulum nobilitas Flagitiis, &
eundem indicas: uterque in te exem-
pla edent] In altero ex his numeri
male se habent, in utroque senten-
tis. Repone,

*Tu jam pendebis, stulte, qui adu-
lescentulum nobilitas*

*Flagitiis, & patri indicas: uter-
que exempla in te edent.*

Cur Chaeream stultum vocet, nul-
la ratio est; quem intus ipsa no-
verat felicitate rem gerere. At Par-
meno stultus, ut hic v. 8.

*Numquam pot hominem stultiores
vidi nec videbo.*

Porro duo codices, Regius & Aca-
demicus, Et eundem patri indicas:
unde, ut sit, vox advena domesti-
cam expulit. Nisi enim Patri reti-
neas, quid hic faciet Uterque, &
filius & pater, cum unus tantum
nominetur? Denique nostri univer-
si cum Edd. vett. Exempla in te
edent.

22 Hic pro illo munere tibi honos
est habitus] Guyeto versus hic sub-
dititius videtur: credo, quia pa-
rum intellexit. Pro illo munere,
pro Eunucho. Supra II, 1, 8.
Munus nostrum ornato verbis. Do-
natus: Pro munere: Et honos rumi-
gerulis haberi solet. Quid hic fa-
ciunt Rumigeruli? Corrige, Mun-
rigerulis, ut apud Plaut. Pseud. I,
2, 48. Honos habetur, cum ei
qui munus dat, tum & ei qui
portat.

2 Quid est?] Malim, Quid ais?

ACTUS V. SCAENA VII.

GNATHO THRASO.

G. QUI'D nunc? qua spe, aut quò consilio huc imus? quid coeptas, Thraso?

TH. 'Egone? ut Thaidi me dedam, et faciam quod iubeat.

G. quid ais?

TH. Qui minus quam Hercules servivit 'Omphalo? GN. exemplum plâcet.

'Utinam tibi committigari videam sandaliò caput.

Sét fores crepuérunt ab ea. TH. perii. quid hoc autémst mali?

Hunc ego numquam videram etiam: quidnam hic properans profilit?

ACTUS V. SCAENA VIII.

CHAEREA. PARMENO. PHAEDRIA. GNATHO. THRASO.

CH. 'O populares, équis me hodie vivit fortunatior?

Nemo hércle quisquam: nam in me plane dī potestatem suam Omnem ostendere: cui tam subito tot contigerint cōmmoda.

nam est admirantis. Ais monosyllabon, ut passim.

5 Sed fores crepuere ab ea. perii. TH. quid autem hoc est mali? In o. l. s. crepuerunt legitur: & verbum perii Thrasoni attribuitur, quemadmodum & apud Donatum est. verba autem quae sequuntur ita collocantur, quid hoc autemst m. Ita versus qui trochaicus est, optime constat, eliso ex quid, d. FAERNUS. Sic & nostri libri.

6 Et jam hic quidnam properans profilit? Antiqui libri, Et jam quidnam hic properans profilit. FAERNUS.

Hunc ego numquam videram: Et jam quidnam hic properans profilit.

In antiquis libris Etiam ab Et jam distingui nequit. Melius alii hic interpungunt, Hunc ego numquam videram etiam: i. e. adhuc: ut infra V, 8, 62. Numquam etiam fui usquam. Servius ad Aen. XI, 352. Etiam pro Adhuc: ut Terent. Hunc

ego numquam videram etiam. Porro pro his properans, alii Hinc malunt, ut tres habent ex nostris Codices; vlr doctus ex conjectura Hinc. Nodum, in scirpo quaerunt: Hic pronomen est non adverbium. sic Phorm. l. 4, 6. Quidnam ille commotus venit?

1 O populares, équis me vivit hodie fortunatior] Lege cum codicibus nostris praeter duos universis, & versui optulare,

O populares, équis me hodie vivit fortunatior?

3 Omnem ostendere, cui tam subito tot congruerint commoda] Sic dedit Faernus, nec quicquam adnotat. Abeat in malam rem istud Congruerint. Codices, quantum est ubique, Contigerint vel Contigerunt. Hec. V, 3, 35.

Haec tot me propter gaudiis illi contigisse laetor.

Lege vero Contigerint, hoc est, contingere possent: si enim Conti-

PA. Quid hic lactus est? c. o. Pármeno mi, o meárum voluptatum omnium

Inventor, inceptor, perfectior, scin me in quibus sim gaudis?

Scis Pámphilam meam inventam civem? PA. audiui. CH. scis sponsam mihi?

PA. Bene, ita me di ament, factum, GN. audin tu, hic quid ait? CH. tum autem Pháedriae

Meo fratri gaudeo esse amorem omnem in tranquillo: undest donus.

Thais se patri commendavit: in clientelam et fidem

Nobis dedit se. PA. fratris igitur Thais totast. CH. scilicet. 10

PA. Iam hoc aliud est, quod gaudeamus: miles pelletur foras.

CH. Tu frater ubi ubi est fac quam primum haec audiat. PA. visam domum.

gerunt; nulla potestas Deorum, sed Fortunae tantum ostendetur.

7 GN. audin tu illum quid ait?] Lege ex o. l. s. & Donato, audin tu hic quid ait? FAERNUS. Sic & nostri quoque.

8 Amorem esse omnem in tranquillo] In nullo libro hanc collocactionem invenio, sed in omnibus fere & Donato, hanc quae sequitur: esse amorem omnem &c. FAERNUS. Sic & in nostris.

9 Thais patri se commendavit in clientelam & fidem: Nobis dedit se] Sic Faernus. Sed omnes nostri, uno excepto, Thais se patri commendavit: ut vel ipso accentu personae dignitas intelligatur. Porro distinctio mutanda est:

Thais se patri commendavit: in clientelam & fidem

Nobis dedit se.

Dedit se in clientelam: quid enim est Dare se absolute?

11 Iam hoc aliud est, quod gaudeamus: miles pelletur foras] Quat-

tuor ex nostris Pellitur: ceteri omnes Pelletur. Concinnius hoc, & ad sensum & ad numeros. Trachaeum enim in illa sede, quantum potest, Noster evitat.

12. CH. Frater ubi ubi est] In principio huius versus adde distinctiōnem tu ex libro Bemmino. Alii libri habent tum tu: quod stare non potest. FAERNUS. Nostri omnes mendose, Tum tu.

13 THR. Numquid Gnatho dubitas quin ego perpetuo perierim? GN. sine Dubio opinor. CH. quid commemorem primum? aut quem laudem maxime?] Alia lectio est in libro Bemmino: nam is solus post Gnatho, habet tu; item post ego, nunc, licet deletum. pronomen vero quem non habet. atque in his duobus postremis o. l. s. consentiunt, id est, ut dictiōnem nunc habeant, nunc vero non habeant. sed in Bemmino ita ordinati sunt hi duo versus:

THR. Numquid Gnatho tu dubitas quin ego nunc perpetuo perierim?

GN. Sine dubio opinor. CH. quid

TH. Numquid, Gnatho, tu dubitas quin ego nunc perpetuo perierim?

GN. Sine dubio opinor. CH. quid commemorem primum, aut laudem maxime?

Illumne qui mi dedit consilium ut facerem; an me qui id ausus sum

Inclpere; an fortunam conlaudem, quae gubernatrix fuit; Quae tot res, tantas, tam opportune in unum conclusit diem; An mei patris festivitatem et facilitatem? o Juppiter, Serva obsecro haec bona nobis. PH. di vestram fidem, incredibilia

Parmeno modo quae narravit. scit ubi est frater? CH. praesto adest.

PH. Gaudeo. CH. satis credo. nihil est Thaide hac, frater, tua

commemorem primum aut laudem maxime? FAERNUS.

Nostri Quem non habent, Nunc habent, utrumque recte: sed illud male, quod careant Tu.

15 Illum qui mihi dedit consilium] Liber Bembinus illumne; quod expeditionem reddit versum, qui tamen & juxta vulgatam lectionem utcumque sustentari potest, FAERNUS.

Illumne qui mihi dedit consilium ut facerem; an me qui ausus sum. Sic Faernus ex Bembinus: sed non attendit ad versum hiantem, Qui ausus sum: ubi synaloepha cessat, plane contra artem. Et quidem in promptu est, Qui ausus sum reponere: sed si antea recte Dedit, & postea Gubernatrix fuit; tum hic necesse est Ausus sum, ut alter ex Meadianis habet. Repone igitur, An me qui id ausus sum.

19 Serva obsecro haec nobis bona] O. l. s. haec bona nobis. FAERNUS. Sic & nostri.

21 Nihil est Thaide tua dignius] Desunt hic post distinctionem Thaide

duo verba, quae in o. l. s. sunt hac frater. & in sequenti versu Bembinus habet, ita nostrae omnis est faultrix f. & recte: dicemus enim, sum fautor tui, quod in casu dandi non temere reperias, versus autem ita in trochaicos ordinamus:

PH. Gaudeo. CH. satis credo. nihil est Thaide hac frater tua Dignius quod ametur, ita nostrae omni's faultrix familiae.

PH. Mihi illam laudas? TH. perii. quanto minus spei est, tanto magis amo.

FAERNUS.

Nostri omnes Hac frater habent; unus tantum Omnis cum Bembinus. Vide vero superstitio quid facit. Ut faveat Bembinus Faernus, negat Sum fautor tibi bene Latine dici. Quid ergo illud est, Hec. II. Prol. v. 40.

Facite ut vestra auctoritas Meae auctoritati faultrix adjuvtrixque sit.

Ceterum post Familiae, ex omnibus fere libris & Edd. vett. pone, Hui, 'Mihi illam laudas? Quod egregie juvat sententiam.

Dignius quod ametur: ita nostrae omni est faulrix fámiliae.

PH. hui,

Mihi illam laudas? T. pécii, quantominus spei est, tanto mágis amo.

'Obscero, Gnatho, in te spes est. GN. quid vis faciam? T. pécifice hoc,

Précibus, pretio, ut hácream in parte aliqua tandem apud Tháidem.

GN. *Difficile est. T. si quid conlibitumst, nóvi te. hoc si effeceris, Quódvis donum praemium a me optato, id optatum feres.*

GN. *'Itane? T. sic erit. GN. si efficio hoc, póstulo ut tua mihi domus*

26 *Difficile est. Si quid conlibuit, novi te. hoc si effeceris]* Hic optimi Faerni diligentiam desidero. Codex enim Bembinus, ipso Bembo teste, non *Conlibuit*, ut nostri, sed *Conlibitum* habet. Donatus, tam in Edd. vet. quam codice scripto: *Si quid tibi conlibitum est, Ellipsis: pro Siquid conlibitum est, efficis.* Repone ergo,

Difficile est. Siquid conlibitumst, novi te. hoc si effeceris.

Plaut. Cistell. I, 2, 9.

Magis libera uti lingua conlibitumst mihi.

Merc. II, 1, 34.

Conlibitumst illuc mihi nescio qui visere.

Et hoc quoque mutarunt Magistri, palpum pueris obtinentes.

28 *Si hoc efficio]* L. s. & Donatus, *si efficio hoc.* FAERNUS. Ita nostri quoque omnes *Efficio hoc*; & bona eorum pars, *Tua mihi domus.* Concludit, ut *Mihi in Arsi* sit.

30 *Do fidem ita futurum]* Delevimus dictionem *ita*, quae in Bembo & aliquot aliis libris non est; sine qua & versus & sensus optime constant. FAERNUS.

Neque in nostris est *Ita. Do fidem futurum*: ut in *Fidem* elevatio & mora fiat. *Do fidem ita futurum*; vix audis hic *Fidem*, sine quo cetera nihili sunt.

Ib. PH. *quem hic ego audio?* O. l. s. quotquot sunt, *quem ego hic audio?* nec versus repugnat, si in dictione *quem* non fiat collisio. FAERNUS. Sic & Nostri: non fit hic collisio, quia *Quem* ipse laudat, in principio Anapaest.

31 *O Thraso. TH. saluete. PH. tu fortasse quae facta hic sunt nescis. TH. Scio. PH. cur ergo in his ego te conspicor regionibus?* Hi versus in libro tantum Bembo juxta vulgatae lectionem leguntur: nisi quod pro *conspicor*, habet *conspicior*. Alii antiqui libri habent *conspicor* cum Donato. & in superioribus, *quae facta hic sunt.* praeterea & antiqui & recentes omnes libri & Donatus ita ferme verba collocata, versusque ordinatos habent:

O Thraso. TH. saluete. PH. tu fortasse quae facta hic sunt nescis. TH. scio. PH. cur te ergo in his ego conspicor regionibus? FAERNUS.

33 *Scis quam fretus]* Repone ex omnibus libris & Edd. vet. *Scin quam fretus.* Et fortasse legendum est,

Vobis fretum. Scin quam fretum. Nisi cum Donato soloeisimam dicas, stulto & illi convenientem.

34 *Si in platon hac te offendero post unquam, nihil dicas mihi Allium quarebam, iter hac habui. per-*

Te praesente absente pateat; invocato ut sit locus

Semper. TH. *do fidem futurum.* GN. *accingar.* PH. *quem ego hic audio?* 30

'O Thraso. T. *salvete.* PH. *tu fortasse quae facta hic sunt.* Nescis. T. *scio.* PH. *cur te ergo in his ego conspicio regionibus?* TH. *Vobis fretus.* P. *scin quam fretus?* miles, edico tibi, *Si te in platea offendero hac post umquam, quod dicas mihi* *'Alium quaerebam, iter hac habui: peristi.* GN. *heia, haut sic decet.* 35

PH. *Dictumst.* GN. *non cognosco vestrum tam superbum.* PH. *sic erit.*

GN. *Prius audite patris: quod cum dixerō, si placuerit,*

isti] O. l. s. quotquot sunt, ita habent: *Si te in platea offendero hac, post umquam mihi' est quod dicas mihi.* Ita versus esset trochaicus hypercatalecticus, cujusmodi & alibi apud Terentium inveniuntur, quare si quis hinc detrachere quid velit, ut versus faciat catalecticum, negabo ex sola ratione versus id facere licere, nisi testimonium librorum scriptorum afferat, nos ergo ex libri Bembini auctoritate hunc locum emendamus, detrachendo has duas dictiones, *nihil est*, quam lectionem & Donatus hic & supra scaena VII. actus quarti, si bene consideretur in libris scriptis, licet ex parte corruptis, tenet. Puto ego illa duo verba *nihil est* ab aliquo inculcata, qui non intellexerit Terentii modum loquendi. hic enim adverbium *quod* significat id quod vulgo dicimus, quantum ad id, ac si dixisset, quantum ad id, quod dicas mihi, alium quaerebam, iter hac habui, peristi, ut sit sensus: omnia haec, quibus praetexere poteris adventum huc tuum, nihil proderunt tibi, quin statim per eas. Eundem modum loquendi & in Adelphis poeta usurpavit, ut id ostenderem, quod te isti facilem & festivum putant, id non fieri ex vera vita. Item scaena supra dicta, actus quarti septima: *Sane quod ti-*

bi nunc vir videatur esse hic, nobis lo magnus est. Ita versus est trochaicus expeditissimus; pariter & sequens, in quo tamen in *peristi* paenultimum i in scansione geminandum est. FAERNUS.

Omnes nostri *Nihil est quod.* Perperam. Elegans hic est usus particulae *Quod.* Plaut. *Asin.* IV, 1, 16. *Aut quod illa dicat, peregre adlatam Epistulam.*

& 51.

Quod illa autem simulet, quasi graveo profluat.

Mil. II, 2, 5.

Quemquam a milite hic videritis hominem in nostris tegulis,

Extra unum Palaestronem, hunc deturbatote in viam.

Quod ille gallinam aut columbam se sectari aut simiam

Dicat, disperistis, ni usque ad mortem male mutcastis.

Hic locus tam Terentii loco similis est, quam ovum ovo.

36 *Non cognosco vestrum tam superbum]* Locutio annotanda, inquit Donatus. Sensus hic est: *Non solebatis esse tam superbi: hoc tam superbum, non vestrum est, non vestri moris.* Plaut. *Trin.* II, 4, 44, *Sententia eademst, & volo.* LE, *Haut nosco tuum.*

Bonis tuis rebus meus res inrides malas.

Fácitote. PH. *audiámus.* GN. *tu concéde paulum istuc,*
Thrafo.

Principio ego vos crédere ambos hoc mi vehementér volo,
Me hujus quicquid fáciam, id facere máxime causá
mea: 40

Vérum si idem vóbis prodest, vós non facere inscitiaſt.

PH. *Quid id est?* GN. *militem égo rivalem récipiundum cénſeo.*

PH. *hem.*

CH. *Récipiundum?* GN. *cógita modo. tu hércle cum illa,*
Phaédria,

38 *Paululum istuc]* Lege, *Paulum istuc.*

39 *Principio ego vos credere ambos]* Antiqui libri & Donatus ita collocant, *vos ambos credere.* FAERNUS.

Duo tantum ex nostris *Credere ambos:* quod tamen, vel sine illis, versus sibi vindicaret. Porro omnes habent *Volo*, non *Velim*. Et sic Edd. vett.

40 *Quicquid facio]* Libri omnes cum Edd. vett. *Faciám.*

41 *Vérum id si vobis prodest]* O. l. s. & Donatus, *verum si idem.* nec versus repúgnat, si synaloepha non fiat. FAERNUS.

42 *Militem rivalem ego recipiendum]* Donatus & o. l. s. praeter Bembinum, *militem ego rivalem*, meliore numero & compositione. FAERNUS. Nostri omnes, *Ego rivalem*. Et pro *Quid est* quinque cum Edd. vett. *Quid id est?*

43 PH. *Hem, Recipiuntum?]* Hoc Chaereae tribue: *Hem* solum Phaédriae; qui prae indignatione nihil respondet, sed vultu consilium spernit. Ceterum ad *Tu hércle* vir doctus annotat, Primam in *Hércle* posse corripi, idque multis apud Plautum exemplis constare. Cras cre-

dimus. Sed quid istis exemplis opus? *Hércle* hic prima longa est, *Tu* per synaloepham colliso, ut vel pueri norunt.

Ib. *Tu hércle cum illa, Phaédria, Et libenter vivis, etenim bene libenter viſſitas,*

Quod des paululum est, necesse est multum accipere. Thaidem.

Etenim bene libenter viſſitas]

Distio etenim in multis libris est in duas divisa, & sane ratio sermonis exigit, ut postquam & praecessit, aliud & sequatur: nam illud &, quod sequitur in principio sequentis versus,

Et quod des paululum, & necesse est multum accipere. Thaidem,

omnes antiqui libri & multi alii ex recentibus non habent. omnes vero quotquot sunt post *paululum*, habent verbum *est*, & post id in contextu Bemblini non est conjunctio &; qua dempta, versui commodius est. FAERNUS.

Omnes nostri cum Edd. vett. habent *Et necesse*, tres autem *Paulum* pro *Paululum*: *Quod des paululum est, & necesse est.* Pro *Et libenter vivis*, unus ex Regiis *Ut libenter*. Lege & distingue,

Tu hércle cum illa, Phaédria, Ut libenter vivis (& enim bene libenter viſſitas)

Quod des paululum est, & necesse est multum accipere. Thaidem.

Ut vivis, hoc est, *Prout vivis.* Ut

'Ut libenter vivis (et enim bene libenter vixit)
Quod des paulumst, et necesse est multum accipere Thdi-
dem. 45

'Ut tuo amori suppeditare possint sine sumptu tuo
'Omnia haec; magis opportunus, nec magis ex usu tuo,
Nemo est. principio et habet quod det: et dat nemo
largius.

Fatuus est, insulsus, bardus, stertit noctes et dies:
Nequē istum metuas ne amet mulier: facile pellas ubi
velis. 50

tu laute, sumptuose, cum ea vis cotidie, necesse est, ut illa multum accipiat; tibi vero paulum est quod des. Heaut. I, 1, 116.

Sed, ut dici tempus est,
Monere oportet me hunc vicinum
Phaniam.

& IV, 8, 29.

Nae tu propediem, ut istam rem
video, istius obfaturabere.

Plant. Caf. II, 5, 4.

Salvus sum, salva spes est, ut
verba audio.

Ut tu libenter vivis: nam sane vixitas, cotidie vivis, bene libenter. Quid jam difficultatis est? Sed exoritur vir eruditus, qui omnia hic conturbet: neget *Libenter vivere* pro *Laute*, *Hilariter* hic dici, sed *Libenter* cum illa; neget *Bene libenter* una jungi, sed *Libenter* subdistingui, *Libens*, *Volens*, *bene vixitas*. Quid ergo illud prisci Catonis c. clvi. *Si voles in convivio multum bibere, cenareque libenter?* Quid quod Cicero De Finibus II, 8. de Laelio & Gallonio? Hunc nempe Gurgitem *Libenter* cenasse fateri omnes; *Bene* cenasse, Laelium & omnes qui recte sapiunt negare. Sed piget in his morari; nec ejus huiusmodi Et etiam pro *Et enim*, nec traiectionem *Hercole* in versum sequentem vacat excutere. Febriculosa hae correctiunculae, quasi herbae solstitiales, paulisper fuero.

46 *Ut tuo amori suppeditare possint sine sumptu tuo. Ad omnia haec magis opportunus, nec magis ex usu tuo Nemo est]* Haec omnium Librorum lectio est: qua tamen versus posterior ex Trochaico Iambicus fit. Spondeo tibi, me veram Poetae manum reduxisse:

Ut tuo amori suppeditare possint sine sumptu tuo

Omnia haec; magis opportunus. Suppeditare, intransitive, est Suppetere, Sufficere. Exempla sunt obvia. Siquis tamen malit, legat hic *Suppeditari*, ut ex nostris duo.

49 *Noctesque & dies]* Bembinus & nonnulli alii, mihi probati libri, non habent copulam *que*. FAERNUS.

Fatuus est, insulsus, sardus, stertit noctesque & dies. Noctes &, sine *que*, omnes nostri, duobus exceptis. Sed illud etiam video, ut decrescat sententia; *Tardus* quippe minoris contumeliae est, quam aut *Fatuus* aut *Insulsus*. Senferunt hoc veteres Magistri; itaque exponunt *Tardus* in *venerem*; qui non facile explicet *venerem*; quae res metreticibus odiosa est. Apage hoc; & repone,

Fatuus est, insulsus, bardus, stertit noctes & dies. Festus: *Bardus, stultus: Caecilius, Nimis audacem nimisque bardum barbarum.* Plant. Epid. III, 3, 39. *Me autem adsi-*

CH. *Quid agimus?* GN. *praeterea hoc etiam, quod ego vel primum puto,*

'Accipit homo nemo melius prorsum neque prolixius.

CH. *Mirum ni illoc homine quoquo pacto opust.* PH. *idem ego arbitror.*

GN. *Recte facitis. inum etiam vos oro, ut me in vostrum gregem*

Recipiat: satis diu jam hoc saxum vult. PH. *recipimus.* 55

CH. *'Ac libenter. G. ut ego pro isto, Phaedria, et tu, Chaerea,*

mulabam, quasi solidum, cum bardum me faciebam. Bacch. V, 1, 2.

Sulti, solidi, fatui, fungi, bardidi, blenni, buccones.

Utitur hoc verbo etiam Cicero. Glossae veteres: *Bardus, ἀναίσθητος, βεβηλός, ἄφρων; ἀφύης, βλάζ.* Nouius tamen v. *Tardus* hunc locum citat; & sic habetur apud Asconium p. 69.

51 PH. *Quid agimus?* Omnino hoc Chaereae tribuendum; quicum sponsam haberet Pamphilam, nec Thaldis amore teneretur, prior ad consentiendum erat, quam frater.

52 *Accipit hominem nemo melius*] In tribus antiquis libris legitur *homo nemo*. ita *accipit* absolute intelligendum est. & sic quoque stat versus, assignando primae sedi trochaicum. FAERNUS.

Recte *Homo nemo*; ut ex nostris aliquot; et si novem fere in diversas partes abeant. Nottus v. *Accipere*, habet *Accipit hominem*. Sed ibi codex scriptus 900 annorum, *Homo*. Servius quoque *Homo* ad Aen. III, 353. *Prorsum* non *Prorsus* plerique omnes: quod certe inter *Melius* & *Prolixius* ideo concinnius est, quod ingratus iste sibilus evitetur.

53 PH. *Mirum ni illoc homine quoquo pacto opust.* CH. *idem ego arbitror*] Muta personarum vicem, &

prius da Chaereae, posterius Phaedriae; qui ut Thaldis amator ad consensum tardior esse debet. Neque aliter Donatus: *Facite*, ait, *hoc adolescens, rei parvus & qui putat amorem sine damno esse oportere, qui quo sefellaris muretricem.* Ergo Chaeream intellexit.

54 *Unum etiam hoc vos oro*] Ab omnibus nostris & Edd. vet. abest *Hoc*. Recte: & sic citat locum Servius ad Aen. XI, 352.

55 *Satis diu hoc jam saxum vorso*] MSti nostri prorsus omnes cum Edd. vet. *Satis diu jam hoc saxum volvo*. Concinnius *Satis diu jam*; ut *Diu* in Arsi & in mora sit. Sed illud, quod dedit Faernus, unde venit? Unus ex nostris Petrensis *Verfo*, ceteri *Volvo*. Praetulit illud fortasse quis, ex Cicero ne Tusc. I, 4.

Illud quod Sisyphus versat

Saxum sudans nitendo, neque proficit hilm.

Quasi non a Virgilio major auctoritas, Aen. VI, 616.

Saxum ingens volvens alii, radiisve rotarum

Destitit pendens.

57 *Hunc comedendum & deidendum vobis propino*] Recentissimus quisque, & pessimus liber, *praebes*: Bembinus vero & omnes alii antiqui *propino* habent, ut in lectione

Hunc comedendum et bibendum vobis propino. CH. *placet.*
PH. *Dignus est.* G. *Thraſo, ubi vis accede.* T. *obſecro te quid*
agimus?

GN. *Quid? iſti te ignorabant: poſtquam eis mōres oſtendi*
tuos:

'Et conlaudavi ſecundum ſācta et virtutēs tuas, 60

'Impetravi. T. *bēne feciſtis. grātiā habeo māximā.*

Nūquam etiam fui iſquam, quin me omnes amarint plu-
rimum.

vulgata. ita & Donatus, qui dicit Gnathonem facete ſic dixiſſe, ut paraſitum, & ut qui de convivio loqueretur. Atqui ſi dixiſſet, *deridendum praebeo*, quid faceti eſſet in diſto? nec verſui propterea timendum, quod *propino* primam corripiat; nam & eandem producit. Martialis in 1. *Cenat, propinat, poſcit, negat, innuit, una eſt.* item in VIII. *Hac propinavit Bittina pulcherrima Dido.* Item in XI. *Hoc quoque nonnihil eſt, quod propinabis in iſtis.* Item in tertio, *Cryſtalliniſque myrriniſque propinat.* FAERNUS.

Pudet me noſtrorum codicum, qui *Præbeo* vel *Præbeo* habent, uno tantum alterove excepto. *Propino* ſine dubio recte. ſed aliud eſt quod miror tot ſagaces Interpretes praeteriſſe. Quidenim hoc? *Propino comedendum & deridendum?* Qualis vero *Propinatio*, ubi nulla potus mentio eſt? Qualis porro utilitas in ſtulto homine *Deridendo?* taedium hoc magis, quam aut lucrum aut voluptas eſſet. Non patiar tam deformem mendum diutius hic inoleſcere. Lego enim,

Hunc comedendum & bibendum vobis propino. Placet.

Jam habet Gnatho, quod eis propinet. Vide hoc Heaut. II, 3, 14.

Di boni quid turbas eſt? aedes noſtrae vix capient, ſcio.

Quid comedent? quid bibent? quid ſene eris noſtro miſerius?

& III, 1, 48.

Nam ut alia omittam, pytiſſando modo mihi

Quid vini abſumſit?

Relevi dolia omnia, omnes ſerius.

Nimirum res prodigi nepotis non minus exhauritur vino praebendo, quam cibo: aeque ebitur homo ejusmodi, accomeditur: aeque exſugitur quis & exforbetur, quam devoratur. Plaut. Trin. II, 1, 20.

Non ſat eſt mali, ni amplius etiam,

Quod ebitis, quod comest, quod facit ſumpti.

Quid, quod *Deridere* non eſt vitae paraſiticae: aut ipſi deridentur, aut aliis arident. Nonius v. *Propinare: Terentius Eunuchus: Hunc vobis comedendum & bibendum & deridendum propino.* Vides verſum ultra terminos excurrere: & veri admodum ſimile eſt, duplicem hujus loci lectionem ab homine minime malo eſſe poſitam, tam veterem *Es bibendum*, quam novitiam *Es deridendum.*

61 *Bene feciſti: gratiam habeo maxumam*] Repone, *Bene faciſtis.* Phaedriae nempe (Chaereaecque gratias agit, non coram ipſis Gnathoni.

62 *Quin me amarent plurimum*] Omnes ſeſe noſtri cum vet. Edd. *Quin me amarint.* Recte, *Quin me amaverint.*

CH. *Quid agimus?* GN. *practerea hoc etiam, quod ego vel primum puto,*

'Accipit homo nemo melius prorsum neque prolixius.

CH. *Mirum ni illoc homine quoquo pacto opus est.* PH. *idem ego arbitror.*

GN. *Recte facitis. unum etiam vos oro, ut me in vestrum gregem*

Recipiat: satis diu jam hoc saxum volvo. PH. *recipimus.* 55

CH. *'Ac libenter.* G. *at ego pro isto, Phaedria, et tu, Chaerea,*

mulabam, quasi stolidum, cum bardum me faciebam. Bacch. V. 1, 2.

Stulti, stolidi, fatui, fungi, bardidi, blenni, buccomes.

Uitur hoc verbo etiam Cicero. Glossae veteres: *Bardus, ἀναισθητός, βραδύς, ἄφρων, ἄφρων, βλάζ.* Nonius tamen v. *Tardus* hunc locum citat; & sic habetur apud Asconium p. 69.

51 PH. *Quid agimus?* Omnino hoc Chaereaetribuendum; quicum sponsam haberet Pamphilam, nec Thaldis amore teneretur, prior ad consentiendum erat, quam frater.

52 *Accipit hominem nemo melius*] In tribus antiquis libris legitur *homo nemo*. ita *accipit* absolute intelligendum est. & sic quoque stat versus, assignando primae sedi trochaicum. FAERNUS.

Recte *Homo nemo*; ut ex nostris aliquot; est novem fere in diversis partes abeant. Nonius v. *Accipere*, habet *Accipit hominem*. Sed ibi codex scriptus 900 annorum, *Homo*. Servius quoque *Homo* ad Aen. III, 353. *Prorsum* non *Prorsus*. plerique omnes: quod certe inter *Melius* & *Prolixius* ideo concinnius est, quod ingratus iste sibilus evitetur.

53 PH. *Mirum ni illoc homine quoquo pacto opus est.* CH. *idem ego arbitror*] Muta personarum vicem, &

prius da Chaereae, posterius Phaedriae; qui ut Thaldis amator ad consensum tardior esse debet. Neque aliter Donatus: *Facite*, ait, *hos adolescens, rei parvus & qui putat amorem sine damno esse oportere, qui se fefellerit meretricem.* Ergo Chaeream intellexit.

54 *Unum etiam hoc vos oro*] Ab omnibus nostris & Edd. vet. abest *Hoc*. Recte: & sic citat locum Servius ad Aen. XI, 352.

55 *Satis diu hoc jam saxum verso*] MSti nostri prorsus omnes cum Edd. vet. *Satis diu jam hoc saxum volvo*. Concinnius *Satis diu jam*; ut *Diu* in Arsi & in mora sit. Sed illud, quod dedit Faernus, unde venit? Unus ex nostris Petrensis *Verso*, ceteri *Volvo*. Praetulit illud fortasse quis, ex Cicero ne Tusc. I, 4.

Illud quod Sisyphus versat Saxum sudans nitendo, neque proficit hilum.

Quasi non a Virgilio major auctoritas, Aen. VI, 616.

Saxum ingens volvens alii, radiisve rotarum Destitit pendens.

57 *Hunc comedendum & deridendum vobis propino*] Recentissimus quisque, & pessimus liber, *praebeo* Bembinus vero & omnes alii anti qui *propino* habent, ut in lectionem

Hunc comedendum et bibendum vobis propino. CH. placet.

PH. *Dignus est. G. Thraso, ubi vis accede. T. obsecro te quid agimus?*

GN. *Quid? isti te ignorabant: postquam eis mores ostendi tuos:*

'Et conlaudavi secundum facta et virtutes tuas,

60

'Impetravi. T. bene fecistis. gratiam habeo maximam.

Nunquam etiam fui usquam, quin me omnes amarint plurimum.

vulgata. ita & Donatus, qui dicit Gnathonem facete sic dixisse, ut parasitum, & ut qui de convivio loqueretur. Atqui si dixisset, *deridendum praebere*, quid faceti esset in dicto? nec versui propterea timendum, quod *propino* primam corripit; nam & eandem producit. Martialis in 1. *Cenat, propinat, possit, negat, innuit, una est.* item in VIII. *Hac propinavit Bitime pulcherrima Dido.* Item in XII. *Hoc quoque non nihil est, quod propinabisin istis.* Item in tertio, *Crystallinisque myrrhinisque propinat.* FAERNUS.

Pudet me nostrorum codicum, qui *Praebere* vel *Praebere* habent, uno tantum alterove excepto. *Propino* sine dubio recte. sed aliud est quod miror tot sagaces Interpretes praeteriisse. Quid enim hoc? *Propino comedendum & deridendum?* Qualis vero *Propinatio*, ubi nulla potus mentio est? Qualis porro utilitas in stulto homine *Deridendo*? taedium hoc magis, quam aut lucrum aut voluptas esset. Non patiar tam deforme mendum diutius hic inoleiscere. Lego enim,

Hunc comedendum & bibendum vobis propino. Placet.

Jam habet Gnatho, quod eis propinet. Vide hoc Heaut. II, 3, 14.

Di boni quid turbae est? aedes nostras vix capient, scio.

Quid comedent? quid bibent? quid sene eris nostro miserius?

& III, 1, 48.

Nam ut alia omittam, pythiando modo mihi

Quid vini absumsit?

Relevi dolia omnia, omnes serias.

Nimirum res prodigi nepotis non minus exauritur vino praebendo, quam cibo: aequae ebibitur homo ejusmodi, ac comeditur: aequae exsugitur quis & exorbetur, quam devoratur. Plaut. Trin. II, 1, 20.

Non sat est mali, ni amplius etiam,

Quod ebibis, quod comest, quod facis sumpti.

Quid, quod *Deridere* non est vitae parasiticae: aut ipsi deridentur, aut aliis arrident. Nonius v. *Propinare: Terentius Eunuchus: Hunc vobis comedendum & bibendum & deridendum propino.* Vides versum ultra terminos excurrere: & veri admodum simile est, duplicem hujus loci lectionem ab homine minime inallo esse positam, tam veterem *Es ebibendum*, quam novitiam *Es deridendum.*

61 *Bene fecisti: gratiam habeo maximam.] Repone, Bene fecisti, Phaedriae nempe Thraso quoque gratias agit, non coram ipsis Gnathoni.*

62 *Quin nunc amarent plurimum.] Omnes se esse noster cum vult, I 44. Quin me amarint. Rebe, Quin me amaverint.*

200 EUNUCHI ACTUS V. SCAENA VIII.

GN. *Dixi ego in hoc esse vobis 'Atticam elegantiam?'*

PH. *Nihil praeter promissum est. ite hac. vós valet, et plaudite.*

63 *Atticam eloquentiam?*] Ita omnes recentes libri, cum Donato: sed antiqui, *elegantiam*. quod magis videtur huic loco, & personae militis convenire, si Atticam elegantiam intelligas, pro lepore sermonis Attici. FAERNUS. Nostri omnes *Eloquentiam* cum Edd. vett.

64 PH. *Nihil praetermissum est. ite hac omnes. vos valet & plaudite.*] Nullus omnino liber scriptus habet dictionem *omnes*; qua dempta, non stat versus. antiqui omnes hanc continent lectionem,

Nihil praeter promissum est. ite hac. vos valet & plaudite.

quo quidem modo versus contracta dictione *nihil* in unam syllabam,

optimus est trochaeus. nunc qui sit horum verborum sensus, videndum est: & puto hunc esse, ut interroganti Gnathoni, *dixi ego in hoc esse vobis atticam elegantiam*, plus respondeat Phaedria, dicendo, *nihil praeter promissum est*, quam si responderet, *dixisti*. dicendo enim *nihil praeter promissum est*, & Gnathonem promississe, & Thrafonem praestare significat. si enim nihil praeter promissum est, ergo omnia sunt ut promissa sunt. sane in libro Victoriano antiquum glossema in margine adscriptum est in hunc modum, *Omnia promissa tuo respondent, & nihil extra illud est*. FAERNUS. Veterrimi ex Nostreis etiam, *Nihil praeter promissum est*.

HEAUTON TIMORUMENOS TERENTI.

Fabulae interlocutores.

CHREMES senex.
MENEDEMUS senex.
CLITIPHO adulescens,
CLINIA adulescens.
SYRUS servus.
DROMO servus.

BACCHIS meretrix.
ANTIPHILA virgo.
SOSTRATA matrona.
NUTRIX.
PHRYGIA ancilla.

GRAECA EST MENANDRU. ACTA LUDIS MEGALEN-
SIB. L. CORNELIO LENTULO L. VALERIO FLACCO
AEDILIB. CURULIB. EGIT AMBIVIVUS TURPIO. MO-
DOS FECIT FLACCUS CLAUDI. ACTA PRIMUM
TIBIIS IMPARIBUS. DEINDE DUABUS DEXTRIS.
ACTAST III. M. JUVENTIO TI. SEMPRONIO COSS.

HEAUTON TIMORUMENOS.

PROLOGUS.

*NE cui sit vestrum mirum, cur partis seni
Poëta dederit, quae sunt adulescentium:
Id primum dicam: deinde quod veni eloquar.*

1 *Ne cui sit vestrum*] Incommode profecto huic Fabulae evenit, quod nihil ad eam scripserit Donatus, vel siquid scripsit, perierit. Saepe apud illum Lectionem veterem habemus, quam postea Magistelli immutarunt. In hac nullum, nisi ex Codicibus, auxilium est: & in ipso statim Prologo quot mendae, quantaeque tenebrae! Adelph. Prol. v. 22.

Dehinc ne expectetis argumentum fabulae.

*Senes qui primi venient, hi partim aperient,
In agendo partim ostendent.*

Plautus Trin. Prol. v. 16.

Sed de argumento ne expectetis fabulae.

Senes qui huc venient, hi rem vobis aperient.

Ex his locis id colliges, Prologos ab aliis quibusdam pronuntiari solitos, non ab Aëtoribus, qui primi in Scaenam veniunt, quive primas partes agunt. Hoc igitur contra morem fecit Terentius, cum Prologi partes Ambivivio ipsi totius gregis domino & jam seui dedit.

3 *Id primum dicam: deinde quod veni, eloquar*] Viri sagacissimi, sed audacia saepe praecipites, Palme-

*Ex integra Graeca integram comoediam
Hodie sum acturus Heauton timorumenon:
Simplex quae ex argumento facta est duplici.
Novam esse ostendi, et quae esset: nunc qui scripserit,
Et cūja Graeca sit, ni partem maxumam*

5

rius & Guyetus, Inverso ordine legunt,

Id dicam deinde: primum quod veni eloquar.

Nam continuo, aiunt, quid venerit, eloquitur: post demum eo accedit, cur senum atque adolescentium vices mutaverit. Sane, qui id, quod se *Elocuturum* dicit, in Prologo quaerunt, vix aliter censere possunt. Sed in magno errore versantur, qui sic intelligunt. Tu ex locis superius allatis id animadvertes, Qui prologos istos pronunciant, statim e Scaena discessisse, ut locum darent senibus venientibus & fabulae incepturis. Contra hic & Prologi partes agit, & eo peracto, statim in primo Actu Chremetis partes acturus est, neque usquam pedem de Scaena. Ergo hoc vult Ambivius, *Id primum dicam*, cur poeta me potius quam juvenem quempiam actorem elegerit, qui Prologum dicerem; id vero per totum prologum facit: nempe ut *vetus histrio & populo notus atque gratus causam portae ageret contra malevolos*: Deinde quod *veni eloquar*, hoc est, Fabulam ipsam peragam, ad quam agendam huc veni. Continuo enim, ut Prologum est executus; Ingrediente altero actore, qui Menedemi personam ferret, illud magno ore dicitur,

Quamquam haec inter nos nuper notitia admodum est.

4 *Ex integra Graeca*] In libro Bembino, ut per omnes alias comoedias, antiquissima manu glossata ex Donato in margine adscripta sunt, ad locorum quae incidunt expositionem, ita in hanc ipsam *Heautontimorumenon* multa

visuntur, quae Donati similiter putamus esse, cujus in hanc fabulam commentarii intercederunt. Sed siue Donati sint, siue cujuspiam alius, optima certe & eruditissima sunt. quorum aliqui ponere non gravabimur, ut in hunc locum, *Ex integra Graeca, A nullo facta.* FAERNUS.

6 *Duplex quae ex argumento facta est simplici*] *Duplici* prius erat in libro Bembino, postea mutatum in *simplici*. sed si *duplici* legas, hic erit sensus: duo adulescentes in hac fabula introducti, cum sua uterque amica, patre, servo, argumentum duplex efficiunt, atque ita duplicem comoediam, ut sunt omnes Terentianae, excepta Hecyra. Euphrasius tamen legit *simplici*; cuius haec expositio est in totum hunc locum: *Ex integra Graeca. Quoniam Andria ex duabus comoediis videtur esse confecta, quippe Andria & Perinthia, quod quidem Terentio adversarius crimini dederat; ideo hic, ex integra, inquit, comoedia integram comoediam acturus sum: ne videatur ab altero facta, aut ipsa alteram tetigisse, sed unam comoediam & integram ad Latinum sermonem interpretatione mutasse. denique ideo adjecit, duplex quae ex argumento facta est simplici; ut simplex argumentum sit, duplex comoedia: dum & Latina eadem & Graeca est. novam esse ostendi: propterea quod Graece tantum alia est, Latine autem nunc primum in scaenam procedit. idcirco dicitur nova.* FAERNUS.

In Codice Bembino a prima manu erat,

Existimarem scire vestrum, id dicerem.

Nunc, quâmobrem has partis didicerim, pautis dabo. 10

Ordtoem esse vult me, non prologum:

Vestrum iudicium fecit: me auctorem dedit:

Si hic actor tantum poterit a facundia,

Duplex quae ex argumento fuit duplici.

Postea reposuerunt *Simplici*; ut ceteri ubique Codices. Quomodo vero *Duplex fabula ex argumento simplici*? An, ut Julius Scaliger, quia *acta est Ludis Megalensibus; dimidium ejus vesperti: nox autem transacta ludis: alterum dimidium reliquum sub lucem: una igitur quasi duae*? Scilicet, quia in Fabulae argumento nox intercedit; ideo in agendo quoque? Commentum tanto viro indignum; & hoc solum tamen verum esse alii Docto persuasissimum est. Quid? an primo diluculo jejanus & semisomnus populus ad alterum dimidium redibat? Singuli qui heri spectabant, cras mane; ne alius priorem, alius posteriorem partem? Ubi demum vivimus? Sed missis istis ad rem ipsam redeamus. Cum *Simplici* pro *Duplici* substituerunt; error in verbo obrepit: sic enim oportuit,

Simplex quae ex argumento fuit duplici,

hoc est, una fabula, sed argumentum duplex; senes duo, adulescentes duo, amicae duae: varii prorsus affectus, varii eventus: quita-
men arte Poetae sic copulantur & contextuntur; ut in unam & simplicem fabulam coalescant. Atque hoc etiam T. Fabrum vidisse jam video: sibi ergo habeat, siqua inde gloria est. Porro id notatum velim; sic hoc pronuntiatum esse,

Hodie sum auctor Hantion timorumenos.

ut Graeci αὐτὸν aequae ac ἑαυτὸν.

7 *Nunc qui scripserit, Et cuja Graeca sit*] Nescio an hoc recte vulgo accipiat. Hoc vult, *Qui scri-*

pserit, Latine scilicet, Terentius: *Cuja Graeca*, Menandri. Nam etiam Latini scriptoris nomen in Prologo interdum dicebant; quem alioqui pars magna spectatorum ignoraverit. Plaut. Prol. Trinummi: *Huic Graeco nomen est Thesauro fabulae.*

Philemo scripsit, Plautus vertis barbare.

& sic alibi.

13 *Sed hic actor tantum poterit a facundia, Quantum ille potuit cogitare commode, Qui orationem hanc scripsit, quam dicturus sum*] Hoc est, Tantum actor a facundia potest, quantum poeta ab inventione. Placetne hoc? Guyeto jactantiae & vanitatis plenum visum est, & ab officio Prologi abhorrrens: at viro docto verecunde dictum videtur, *Tantum, nihil amplius.* Eja vero! sic omnia protinus sicut alba. Tu loco istius *Sed*, reponere *Si*:

Vestrum iudicium fecit, me auctorem dedit:

Si hic actor tantum poterit a facundia,

Quantum ille potuit cogitare commode,

Qui orationem hanc scripsit, quam dicturus sum.

Hic sane verecunde: me auctorem suae Fabulae dedit; si tamen hic actor tantum potest a facundia, hoc est, a voce, pronuntiatione, gestu, quantum ipse auctor ab inventione & arte: si actoris opera aequare poterit Poetae virtutem & industriam. Saepe enim egregiam fabulam malus actor depressit; saepe pravam aut mediocrem bonus actor plausibilem fecit. Noster Phorm. Prol. v. 10.

Quantum ille potuit cogitare commode,
 Qui orationem hanc scripsit, quam dicturus sum.
 Nam quod rumores distulerunt malevoli,
 Multas contaminasse Graecas, dum facit
 Paucas Latinas: id esse factum hic non negat,
 Neque si pigere, et deinde factum iri autumat.
 Habet bonorum exemplum: quo exemplo sibi
 Licere id facere, quod illi fecerunt, putat.
 Tum quod malevolus vetus poeta distulit,

15

20

Quod si intellexeret, olim cum stetit nova,

Alloris opera magis stitisse quam sua.

Plaut. Bacch. II, 2, 36.

Etiā Epidicum, quam ego fabulam aequae ac me ipsum amo, Nullam aequae inuitus spello, si agit Peltio.

Porro illud quod sequitur,

Qui orationem hanc scripsit, quam dicturus sum,

peffime vulgo accipiunt; illam scilicet orationem, quae in Prologo reliqua est. Hanc tandem? Ut tam putide Ambricius se laudaverit? Siquidem totum hunc Prologum non a Poeta emendicasse videri vult, sed de suo protulisse. Tu sic interpretare: Si modo ego tam bene agere potero, quam Poeta cogitare potuit, qui hanc scripsit orationem, quam mox primo actu in Chremetis persona dicturus sum. Praesensit histrio naris emanatae primum Actum ingentes plausus excitaturum; quippe ita conceptum, limatum, perfectum, ut nihil supra, nec par. Et sane, teste S. Augustino, cum iste versus *Homo sum, humani in theatro primum recitatur*, totus populus exclamavit.

18 *Paucas Latinas: factum hic esse id non negat*] Lege cum omnibus nostris & Edd. vett. *Id esse factum hic non negat*.

19 *Neque se id pigere*] Liber Bembinus *Neque se id pigere* distionem id. FAERNUS

Neque se pigere, & deinde factum iri autumat.

Recte solius Bembinii fide ejecit Id Faernus: quippe in priore commate est, *Id esse factum*. Quam inficite autem, *Id esse factum*, neque id pigere? Sed aliud praeterea muta:

Id esse factum non negat,

Neque se pigere, & deinde factum iri autumat.

Et *esse factum*, & *factum iri*. Saepae in his erratum est, *Deserturum pro Desertum iri*, *Daturum pro Datum iri*.

23 *Repente ad studium hunc se applicasse musicum*] Lege cum nostris fere omnibus & Edd. vett.

Repente ad studium se applicasse hunc musicum.

26 *Quamobrem omnes vos oratos volo*] In Bembino est *quare*: in Victoriano autem adscriptum in modum variae lectionis, *vel quare*. FAERNUS. Vetusiores nostri omnes *Quare*; non *Quamobrem*.

31 *Qui nuper fuit servo currenti in via Deceffe populum: cur infano serviat*] Quodnam quaeſo id *Viti-um* erat; facere populum currenti servo de via decedere? Saepae servi & parasiti malum militantur, si qui currentibus sibi & properantibus obſiſtant. Notus in Amphitryone locus est III, 4. Mercurio seruum agente,

Concedite, atque abscedite omnes, de via decedite:

*Repente ad studium se applicasse hunc misticum,
Amicum ingenio fratrem, haut natura sua:*

Arbitrium vestrum, vestra existimatio

25

Valébit. quare omnis vos orator volo,

Ne plus iniquum possit quam aequum oratio.

Facite aequi fitis: date crescendi copiam,

Novarum qui spectandi faciunt copiam;

Sine vitiiis: ne ille pro se dictum existimet,

30

Qui nuper fecit servo currenti in via

Nam mihi quidem hercle qui minus liceat deo minitarius

Populo, ni decedat mihi, quam servulo in comoediis?

Parasitus Capt. IV, 2, 11.

Eminor, interminor, nequis mi obstitit obviam:

Nisi qui satis diu vixisse sese homo arbitrabitur.

& alia ibi plura; ut domi se quisque contineat, nec in platea sibi festinanti occurrat. Sine dubio post tot minas cavebat sibi populus, ne in ore suo pugnus ejus haberet. Quodnam ergo *Vitium*, si populus via cesserit? Quid, quod viae istae extra scaenam sunt: in scaena servus minatur, ultra scaenam curius: ideoque, utrum populus via decesserit necne, spectatores videre non poterant. Joco haec dicuntur & aguntur, non re ipsa. Si enim servus, praeterquam in comoediis, sic ageret; quid ei obtingeret, ex Plauti Poenulo scias III, 1, 19.

Liberos homines per urbem modico magis par est gradu

Ire; servile esse duco, festinantem currere.

Ne tu opinere: haut quisquam homie nostrum curret per vias.

Neque nos populus pro cervitis infestabit lapidibus.

Quid igitur cum loco hoc faciemus? Turbat quoque, & magis quidem, quod sequitur, *Cur insano serviat?* Quid hoc est, aut quo nexu prioribus adhaeret? Vir eruditus post alios sic accipit, *Cur Terentius poe-*

tae malevoli, hominis insulsi & insani, commodis serviat? cur, cum a theatro *Crescendi copiam poetis* petat, de Lusio inter eos cogitet? Atqui cum *Servum currentem* dixerit, *Servus insano* necesse est proprie accipi, non figurate. Firmat hoc Plautus *Curc.* I, 3, 46. ubi servus ad herum amore delirantem,

Cedo mihi contra aurichalco, cui ego sano serviam.

& Aristophanes *Pluto*:

Ὡς ἀρχαίῳ πρῶτον ἐστὶν, ὦ θεῶν καὶ θεοί,

Ἄλλον γενέσθαι παραφρονῆντος δεσπότη;

Haeret ergo haec tota res; & videtur an sic recte expederim:

Qui nuper fecit servo currenti in via

Dixisse populum, Cur insano serviat?

Dixisse pro Deesse. Hoc, inquam, Lavinio *Vitio* vertitur; quod *Populum* in scaenam induxerit, cum servo loquentem. Et si enim in Comoediis servus populum alloquatur, aut actor spectatores: nihil tamen ab illis responsum ferunt. Plaut. Capt. Prol. v. 10.

Jam hoc tenetis? optimum est.

Negat mehercle ille ultimus: discedito:

Si non ubi sedas, locus est: est, ubi ambules.

Ego me tua causa, ne erras, non rupturus sum.

Si Plautus subornasset aliquem, qui histioni haec dicenti de cavea re-

Dixisse populum: cūr infano ſerviat?
De illius peccatis plūra dicet, cūm dabit
Aliās novas; niſi finem maledictiſ facit.
Addeſte aequo animo: dāte poteſtatē mihi 35
Statāriam agere ut liceat per ſilētium;
Ne ſēper ſervos currens, iratis ſenex,
Edāx paraſitus, ſycophanta autē impudens,
Avārus leno, adſidue agendi ſint mihi
Glamōre ſummo, cūm labore māmuno. 40
Mea cauſa cauſam hanc jūſtam eſſe animum inducite,
Ut aliqua pars laboris minuatūr mihi.
Nam nūnc novas qui ſcribunt, nil parciūt ſcui:
Siquē laborioſa eſt, ad me cūrritur:
Si lenis eſt, ad aliū deſertūr gregem. 45
In hēc eſt para oratio. experimini,
Si nūmquam evare prētium ſtatui arti mear,
Et eum eſſe quaēſtum in animum induxi māmunum,
Quam māmune ſervire voſtris cōmmodis:
Exēplum ſtatuite in me, ut aduleſcētuli. 50
Vobis placere ſiſtēant potius quām ſibi.

spondisset, in eadem fuisset culpa, qua hic Luscius Lavinius.

44 *Siqua laboriosa est ad me curritur*] In libro Bembino est *figuae*, ut exigit versus. FAERNUS. Noſtri *Siqua*.

45 *Sin lenis*] Bembinus & plerique alii libri, *ſi lenis*. FAERNUS. Plures ex noſtris *Sin*.

5 *Quod ego in propinqua parte amicitias puto*] Quid fodes est *Pars propinqua amicitias*? ſive *Amicitias* caſu genitivo ſive dativo accipias, numquam effeceris ut locus ſanus videri poſſit. Sic dedit Poeta:

Quod ego eſſe in aliqua parte amicitias puto.

Vide literarum ductus, ut in ſcriptis habentur, *ppiqua*, *aliqua*; & ideo placuit *ppiqua*; quia praeiit *Vicinitas*. Eſſe poſtea verſus gratia reſectum. Engraphius: *Vicinitas agerum & domorum quaſi quae-*

dam pars amicitiae eſt. Cum diceret *Quaedam pars*; nonne legēbat *Aliqua*? Eun. V, 9, 25.

Ut haeream in parte aliqua tandem apud Thaidem.

Apud Servium tamen *Propinqua* legitur ad Eclog. III, 53.

9 *Quid vis tibi, aut quid quaeris?*] Diſjunctio aut a duobus antiquiſſimis libris abeſt, Bembino & Viſtoriano. FAERNUS. Abeſt item a vetuſtioribus noſtris.

11 *Aut plus eo, ut conſicio*] Dele *Eo* & lege,

Aut plus, ut conſicio.

13 *Servos complures*] Vide ſilum orationis: *Nemo habet agrum meliorem, ſervos complures.* An *Complures* idem quod *Plures*, gradu comparativo? Nuſquam id lectum. Repone vel cum Guyeto, *Servi complures*. Subintellige, *Sunt tibi: vel mecum, Servos non plures. Ser-*

ACTUS I. SCAENA I.

CHREMES. MENEDERMUS, senes.

QUAMQUAM hæc inter nos nūper notitia admicdumst,
Inde adeo quod agrum in pròximo hic mercatus es:

Nec rei fere sane àmplius quicquàm fuit:

Tamén vel virtus tua me, vel vicinitas,

Quod ego esse in aliqua parte amicitiae puto,

5

Facit ut te audacter moneam et familiariter;

Quod mihi videre præter aetatem tuam

Facere, et præter quam res te adhortatur tua.

Nam pro decum atque hominum fidem, quid vis tibi?

Quid quaeris? annos sexaginta natus es,

10

Aut plus, ut conjicio. agrum in his regionibus

Meliorem neque preti maj. ris nemo habet;

Servos non pluris: proinde quasi nemo fiet,

Ita tute attente illorum officia fingere.

Numquàm tam mane egrédior, neque tam vèspèri

15

Domum revortor, quin te in fundo conspicer

Fodere, aut arare, aut aliquid facere denique.

Nullum remittis tempus; neque te respicis.

Hæc non voluptati tibi esse, satis certò scio.

vius ad Aen. II, 247. 'Duæ negativæ apud Latinos faciunt unam confirmativam. Etsi Terentius Graeco more dixerit: *Agrum in his regionibus meliorem neque preti majoris nemo habet.*' Ergo ut Neque dixit, ita & Non more Graeco.

14 Ita tute attente] Omnes nostri cum Edd. vett. Ita attente tute.

17 Fodere aut arare aut aliquid ferre denique] Ferre hic perinde foret ac Portare, Gestare. Quis vero sic loquentem serat? Lege cum Edd. vett. & uno ex nostris, Facere: alius utrumque habet Facere, ferre. Euphrasius: Hic est labor ille plurimus; quo cotidie aut fodere invenitur, aut aliquid facere. Donatus ad Phorm. I, 2, 71. Quid sit denique? More suo Terentius Denique posuit in fine sensus. Sic in

Heaut. Fodere aut arare aut aliquid facere denique. Ita Cicero de finibus I, 1. locum hunc citans Denique prioribus apponit; licet ibi editum sit ferre. Atqui si Ferre loqueris, necessario illud Denique sequentibus apponetur. Aliquid facere: sic And. I, 5, 24. Aliquid facerem, ut hoc ne facerem.

19 Haec non voluptati esse satis certo scio] In o. l. s. antiquis recentibus, post voluptati, est pronomen tibi: quod & sensui necessarium videtur. superest ut versui consulatur; qui ita stabit, si ex voluptati p elidas: ita ut antepenultima correpta remaneat. & in esse priorem syllabam corripias, ultimo s abjecto, aut tibi monosyllabum efficiatur. FAERNUS. Sic & nostri omnes Tibi. Et Recte. Voluptatis & Esse saepe corripiuntur.

At enim me quantum hic operis fiat, poenitet.

20

Quod in opere faciundo operae consumis tuae,

Si sumas in illis exercendis, plus agas.

ME. *Chremé, tantumne ab re tua est tibi,*

Aliena ut cures; ea quae nihil ad te adtinent?

CH. *Homó sum: humani nihil a me alienum puto.*

25

20 *At enim dices, me hic quantum operis fiat, poenitet*] In libro Bembino, & Donato in Eunuchum actus v. scaena vii. non est dictio *me*. & praeterea, non *hic quantum*, sed *quantum hic* scriptum est. utroque modo necesse est *fiat* in unam syllabam contrahi. FAERNUS.

At enim dices, quantum hic operis fiat, poenitet.

Sic dedit Faernus: Nostri omnes *Quantum hic*, & omnes etiam *Me* habent. Sed media fere pars *At enim dices*, altera *At dices enim*, Tu vero illud *Dices*, quod, ut vides, incerti laris est, jube hinc abire:

At enim me, quantum hic operis fiat, poenitet.

Ut recte olim Muretus, alioquin in Terentio emendando parum felix. *Poenitet me, quantum operis fiat*: dolet mihi, tam parum operis fieri. Dum tute aras, fodis, onus portas, servi tui cessant: plus proficias, si tute vacuus illos exerceas: ergo ut tibi parcas, vel res tua te adhortatur. Servius ad Eclog. II, 34. *Poenitet; parum videtur; ut Terentius: At enim quantum hic operis fiat poenitet, hoc est, parum videtur.* illud *Dices* nusquam ibi comparet. Idem repetit ad Aen. I, 552. Noster Eun. V, 7, 12. *An poenitebat flagiti?* hoc est, an parum flagitii fecisse videbaris? Ita frequenter Plautus. Cum autem haec certa sit lectio, & jam olim constituta; miseret me profecto viri eruditi, qui in longissima hic annotatione multum laboravit, sed nihil operis fecit. *Dices*, inquit, *si me incommodo hinc abesse non potest.*

Quo vero incommodo? Immo si hic mapeat, & incommodo est & perniciosi. Quippe Chremes quidem hoc dixerit, Menedemus minime omnium. Si ipse fateatur poenitere se quantum operis fiat; cur non ipse cessans servos urget, ut plus fiat? cur prave & inutiliter stulto suo labori insudat? Sed mitto hoc; Quid illud harioationis est, qua sic legendum arbitratur?

At enim dices me quantum hic ab operis fiat, poenitet.

Ab operis, hoc erit, a *Servis*. Quo pacto & versus & sententiae pejor nunc quam ante conditio est. *Quantum fiat?* cujus Quantum? Lucri & emolumenti, an sumptus & damni? Sed esto id quod malit: Si Menedemus dicat, Poenitere tam parum a *Servis* solis fieri, tanto stultius est, quam ante, cum poeniteret & a se & a servis parum fieri. At, inquit vit acutus, quo referes *illis exercendis*: nisi hic legas *Ab operis?* eo refero, quo & versa XIV, *Illorum officia*, nempse servorum. Sed *hac*, ait, *emendatione admissa* (quod esset, culpam & noxiam admittere) Tetrameter Trochaicus Iambicis Trimetris Immiscetur. Quid ergo? nonne flagitium est sic eum immiscere? Immo, ait, exempla aliquot apud Plautum extant, ex quibus tria producit, decem fere alia promissae, credo, Editioni reservat. Equidem vel ipsius Plauti causa tria ista demonstrant; ne diutius mera errata pro exemplis se inferant. Aul. II, 8, 23.

Nimirum occidit, nisi ego intro huc propere propere currere.

Vel me monere hoc vel percontari puta:

Rectum est? ego ut faciam. non est? te ut deterream.

ME. *Mihi sic est usus: tibi ut opus falsum est, face.*

CH. *An cuiquam est usus homini, se ut cruciet? m. mihi.*

CH. *Si quid laboris, nollem: set quid istuc mali est?* 30

Propere a pluribus Codd. abest, ut a Regio 800 annorum. Lege,

Nimirum occidit, ni introhuc propere currere.

Poen. V, 3, 46.

Ego quidem meos amores mecum confido fore.

Dele modo *Quidem* & lege;

Ego meos amores mecum confido fore.

Rud. IV, 1, 14.

Jam meas opplebit aures sua vaniloquentia.

Atqui hic Trochaicus non est: *Sua enim pro spondeo hic stat. MSti Opplebit. Lege certissime,*

Jam meos opplebit aures sua loquentia.

ut illud Salustii: *Satis loquentiae, sapientiae parum.* Quid de decem aliis, quae adhuc premittuntur, fiat, vir doctus secum ipse cogitabit.

23 *Chreme tantumne est ab re tua]*

In Bembino & aliquibus aliis libris, ita haec verba sunt collocata: *Chreme tantumne ab re tua est.* & ita etiam a Cicerone citantur libro XII. ad Atticum. FAERNUS. Duo ex nostris, *Ab re tua est: ceteri Est ab re tua.*

24 *Eaque, nihil quae ad te adiungunt]* Tacet Faernus: & tamen omnes nostri cum Edd. vett. *Eaque nihil ad te adiungunt.*

25 *A me nihil alienum puto]* O. I. s. *nihil a me.* FAERNUS. Duo item ex nostris, *Nihil a me.* ut Cicero Off. I, 9. Leg. I, 12. Seneca Ep. 95. Ceteri perperam, *A me nihil.*

27 *Non ut deterream]* Lege *non est, te ut deterream.* Hunc locum, praeterquam quod duarum dictionum

defectus in omnibus impressis recuperat, etiam obscurabat confusa distinctio: sic enim distinguendum est,

Vel me monere hoc, vel percontari puta:

Rectum est, ego ut faciam: non est, te ut deterream.

ita autem pronuntianda sunt ea verba *rectum est, & non est*, ac si diceremus, si *rectum est*, & si *non est*, ut sit sensus: puta me vel percontari hoc, vel monere: percontari quidem, ut si *rectum est* quod tu facis, cum tantum laboras, ego quoque cum id cognovero *rectum esse*, idem faciam: monere vero, ut si *non est rectum*, te ab ea re deterream. Hujus loci intelligentiam Hieronymo Suritae, doctissimo Hispano, debemus: emendationem vero omnibus I. s. FAERNUS.

Rectum est, ego ut faciam: non est, te ut deterream.

Sic dedit Faernus: sed per interrogationem pronuntia,

Rectum est? ego ut faciam. non est? te ut deterream.

Hoc enim est, quod *Percontari* dicit.

28 *Tibi ut opus est falso, face]* Liber Bembinus & Victorianus, *tibi ut opus falsum est, face.* & infra, *an quoquam.* & in eodem versu, in omnibus ferme libris, *mihi legitur sine verbo est.* FAERNUS.

30 *Si quid laboris est, nollem: sed quid istuc mali est?]* Sic codices omnes, versu ipso frustra reclamante. Tu ei suppetas vel sic serito, *Si quid labori est, nollem: sed quid istuc mali est?*

Quaeso, quid de te tantum meruisti? M. oiei.

CH. *Ne lacrima: atque istuc, quicquid est, fac me ut sciam.*

Ne retice: ne verere: crede inquam mihi.

Aut consolando aut consilio aut re juvero.

ME. *Scire hoc vis?* CH. *hac quidem causa, qua dixi tibi.* 35

ME. *Dicetur.* CH. *at istos rastos interea tamen*

Adpone, ne labora. M. *minime.* CH. *quam rem agis?*

ME. *Sine me, vacivom tempus ne quod dem mihi*

Laboris. CH. *non finam, inquam.* M. *ah, non aequom facis.*

CH. *Hui, tam gravis hos quaeso?* M. *sic meritumst meum.* 40

CH. *Nunc loquere.* M. *filium unicum adolescentulum*

Habeo. ah, quid dixi? habere me? immo habui, Chreme:

Nunc habeam necne incertumst. CH. *quid ita istuc?* M. *scies.*

Est e Corintho hic advena anus paupercula:

Eius filiam ille amare coepit virginem,

45

Si quid tibi dolori, aegritudini est.

Sic Andr. IV, 3, 5.

Verum ex eo nunc misera
quem capis

Laborem?

Plaut. Rud. I, 3, 7. eadem sententia,

Nam hoc mihi hant labori'st, laborem hunc potstri

Si erga parentem aut deos me impidui.

vel sic potlus,

Si quid laboris, nollem:

ejecto Est. Genitivus ideo placet, quia sequitur, Quid mali. Trin. V, 2, 57.

Si quid tibi, pater, laboris. Nichil evenit, ne time.

Bene te gestu saluos redco.

Eat nunc Guyetus; & ut spurium Terentioque indignum expungat.

31 *Quaeso quid de te tantum meruisti? Eheu* Guyetus, ut hianti verius succurrat, *Meruisti? Eheu.* Vir eruditus, *Meruisti*, inquit, *non elidit ultimam.* Facilis sane curandi ratio: sed ex arte necesse est, ut elidat. Aliud adhuc tentat, *Meruisti? Eheu heu.* Sane *Eheu*, si *Eheu heu* pro bono dactylo veniet,

Tu corrige, Oiei; & vide nos ad Eun. IV, 4, 47.

33 *Crede inquam mihi, Aut consolando*] Prava hic interpunctio est, ex falsa interpretatione nata. *Re-*

ponde: Ne retice: ne verere: crede in-

quam mihi.

Aut consolando.

Crede mihi, committe mihi id secretum, quod retices.

35 M. *Scire hoc vis?* CH. *hac causa equidem qua dixi tibi*] O. l. s. *hac quidem causa.* sed ut versus stet, ex *quidem in*, abjicietur. FAERNUS. Etiam nostri omnes *Hac quidem causa.* Corripi autem *Quidem* frequentissimum est.

36 CH. *Istos rastos interea tamen depone*] Ex o. l. s. lege *at istos.* ex Bembrino vero et plerisque aliis, maxime antiquis, *adpone.* quod idem est quod *depone.* Terentius in *Andria*: *ante nostram januam adpone.* Plautus in *Poenulo*: *At urget onus. At tu appone, & respice ad me.* (IV, 2, 35.) FAERNUS. Nostri omnes *At istos*; & ex eis meliores *Adpone.*

Prope jam ut pro uxore haberet: hæc clam me omnia.
Ubi rem rescivi; colpī non humanitas,
Neque ut animum decuit aëgotum adulescētuli,
Tradāre, set vi et viā pervolgatā patrum:
Cotidie accusābam: hein tibi hæc diutius 50
Litē speras facere me vivō patre,
Amītam ut habeas prope jam in uxoris loco?
Errās, si id credis, et me ignoras, Clinia.
Ego te meum esse dñi tantisper volo,
Dum quod te dignumst, facies; set si id nōn facis, 55
Ego, quod me in te sit facere dignum, invenero.
Nulla adeo ex re istuc fit, nisi nimio ex otio.
Ego istuc ætatis, nōn amorī operā dābam,
Set in Asiam hinc abii propter pauperiem, atque ibi
Simul rem et gloriā armis belli repperi. 60

38 *Sine me vacuum tempus ne quod dum mihi*] Versus hic nullo modo, ut quidem nunc legitur, sustentari potest: mendum est in dictione *vacuum*, cujus loco Bembinus habuit *vacivom*, quod postea emendatum est in *vacivom*, quod idem est quod *vacuum*; quæ dictio a Plauto usurpatur in *Pseudolo*; *Facis vacivas Pseudole ædis aurium*. FAERNUS. Bene hic Bembinus, *Vacivom*. Nostri omnes *Vacuum*. Mutarunt, ut cetera, Magistri. Plaut. Bacch. I, 2, 46.

Valens adstillet me vacivom virium.

45 *Eius filiam ille amare cepit perdit*] Sicaliquot ex nostris, *Perdite*: alii, *Virginem*: nonnulli utrumque, *Perdite virginem*: alii, *Virginem perdit*. Ex his duabus, quæ deterior erit lectio,

Dedo nati; melior vacua sine regnet in aula.

Equidem *Virginem* retineo; quippe quæ mox invenietur Chremetis filia: & nisi hoc addas, meretricem hic potius intelligas, upote peregrinam & advenam. At isto *Perdite* nihil est opus; quippe id satis

exprimunt quæ sequuntur, *Prope jam ut pro uxore haberet*.

47 *Ubi rem rescivi*] Nostri p'ori- que *Ubi id rescivi*. Nefelas utrum melius sit, aut verius.

49 *Sed vi & via pervolgata patrum*] *Via* hic monosyllabon est, idem & sensu & sone, quod nostrum *Way*. *V* enim apud antiquos ut nostrum *W* pronuntiabatur. Sic & Hec. I, 1, 16.

Aut quā via capto it te illi, eadem ipsos capi,

52 *Prope jam uxoris in loco?*] Liber Bembinus & alii antiqui, *prope jam in uxoris loco?* FAERNUS. Ita & nostri.

57 *Nisi ex nimio otio*] *Nimio*, quod præcipuam emphasi habere oportuit, in Thesi occultatur. Repone, & collocatio quoque melior fiet,

Nulla adeo ex re istuc fit, nisi nimio ex otio.

60 *Simul rem & gloriā*] Apud Eugraphium sic nunc fertur, *Simul & rem & gloriā*; quod vir doctus Multo alt concinnius esse, seu Latinitatem seu numeros species. De

*Postremo adeo res rediit, adulescentulus
Saepe eadem et graviter audiendo, victus est:*

Putavit me et aetate et benevolentia

Plus scire et providere, quam se ipsum sibi:

In 'Asiam ad regem militatum abiit, Chreme.

65

CH. Quid ais? M. clam me est profectus: mensis tris abest.

CH. Ambo decusandi: etsi illud inceptum tamen

Animi est prudentis signum et non instruum.

ME. Ubi comperi ex iis, qui fuere ei conscii,

Domum revortor maestas, atque animo fere

70

Conturbato, atque incerto prae aegritudine.

Adsidio: adcurrunt servi: soccos detrahunt:

Ind. alii festinare, lectos sternere,

numebris videre est ex And. I, 1, 132.

*Similis sceleratus Davos si quid
consili.*

De Latinitate quod solum affert ex
Hec. V, 2, 31.

*Scit sibi nobilitatem ex eo & rem
natam & gloriam esse;*

in mendo foedissimo cubat; sic enim
legendum est,

*Scit se nobilitatem ex ea re ad-
itam & gloriam esse.*

63 *Putavit me aetate & benevo-
lencia*] Aliquot libri ita habent, &
aetate: quod & elegantiae conducit,
& versui: non enim habebit tan-
tum hiatum. quamvis & sic quoque
non oportebit facere synaloepham in
me &: ut in secunda sede sit dacty-
lus. vel certe dissolvenda erit di-
phthongus. FAERNUS.

Et aetate & benevolentia. Nostri
fere omnes, *Et aetate*. Ceterum
si Bembo ipsi fides est, codex suus
habuit, *Et aetate & sapientia*. Sed
Faernus, qui codici illi nimium fa-
vebat, hoc tacuit. Recte, ut omnes,
Benevolentia. Hoc refer ad *Provi-
dere*; *Aetate* ad *Plus scire*.

66 *Ciam me profectus mensis
tris abest*] Sic dedit Faernus: sed
nostri universi cum vet. Edd. *Ciam*

me est profectus: mensis tres abest.
Certe si haec disjungas; paternum
animum & affectum magis expres-
seris.

69 *Qui ei fuere conscii*] Nostri
omnes, *Qui fuere ei conscii*. Recte.
Quippe Trochaeus in ista sede ne
Graecis quidem ipsis placet.

70 *Domum revortor maestas, at-
que animo fere Perturbato, atque
incerto prae aegritudine*] Sic a vet.
Edd. & a Faerno est. Sed nostri,
uno excepto, omnes *Conturbato*;
quod certe plus est quam *Perturba-
to*. Sed & aliud est. Quomodo
enim *Incerto* animo, qui aegritudi-
ne obrutus est? Incertus est animi,
incertus consilii, qui adhuc dubitat,
quid faciat: utrum aegritudini se de-
dat, an irae potius ac vindictae. Quo-
modo igitur incertus *Præ aegritu-
dine*? Codex Academicus 900 an-
norum *Incerti* habet; Codex e Col-
legio C. C. a manu prima *Inerti*.
Anne igitur legendum,

*Conturbato atque inerti, prae a-
egritudine.*

Inerti, omnis consilii experti. Sto-
pebat pater infelix re tam inex-
spectata; nihil erat quod ageret,
quod inceptaret. And. II, 1, 3.

Cenam apparare: pro se quisque sedulo
Faciebant, quo illam mihi lenirent miseriam. 75
Ubi video, haec coepi cogitare: hem, tot mea
Solius solliciti sint causa, ut me unum expleant?
Ancillae tot me vestiant? sumptus domi
Tantos ego solus faciam, qui gnatum unicum,
Quem pariter uti his decuit aut etiam amplius, 80
Quod illa aetas magis ad haec utenda idonea est,
Eum ego hinc ejeci miserum injustitia mea?
Malò quidem me dignum quovis deputem,
Si id faciam. nam usque dum ille vitam illam colet
Inopem, carens patria ob meas injurias, 85
Interea usque illi de me supplicium dabo,

Vae misero mihi.

Ut animus in spe atque in timore
usque antehac attentus fuit;
Ita postquam adempta spes est,
lassus, cura confectus stupet.
Vides, quid interit inter animum
spe ac timore incertum & attentum;
& eundem spe adempta lassum,
stupentem, inertem.

73 *Video alias festinare]* Si jam
Vides; cur versu abhinc tertio nar-
rat, Ubi video? Hoc non est venae
Terentianae, praesertim in Diver-
bio tam elaborato. Repone,

Inde alii festinare, lectos sternere.
Hoc Lectoris indoli relinquam;
nec, quod in promptu est, exem-
plis firmabo.

75 *Faciebant, quo illam mihi leni-*
rent miseriam] Sic boni viri Libra-
rii, Quisque faciebat: ut Syntaxe-
os scilicet ratio obtineret. At ii-
dem mox Lenirent: ergo & hic Fa-
ciebant. Quisque faciebat; con-
structio vel pueris hodie nota, & a
G. Fabricio hic olim annotata.

76 *Ubi video haec, corpi cogitare]*
Distingue, Ubi video, haec coepi
cogitare.

77 *Solius solliciti sunt causa]* Ex
sequentibus, Vestiant, Faciam, ap-
paret hic legendum Solliciti sint.

Vidit hoc T. Faber, & recte vir
eruditus ei accessit.

79 *Tantos ego solus faciam? sed*
gnatum unicum] Repone ex ipsius
orationis tenore & filo:

Tantos ego solus faciam; qui gna-
tum unicum.

Nisi hoc feceris, pro *Ejeci*, legas
Ejiciam aut *Ejexim*. Sed illud me-
llus. Cum enim dicit v. 84. *Si id*
faciam, ad *Sumptus* tantum refert:
filius enim jam ejectus erat; nec
de ea re locus erat consilii.

82 *Eum ego ejeci hinc]* Melior
numerus est in libro Bembrino &
aliquibus aliis, *Eum ego hinc ejeci*.
FAERNUS. Unus tantum ex No-
stris *Ejeci hinc*: ceteri recte, *Hinc*
ejeci.

84 *Vitam illam incolis]* Liber
Bembinus *colis*, Vaticanus & Victo-
rianus *colet*, quod & placet. FAER-
NUS. Meliores nostri *Colet*, ut
Nonius v. *Colere*: ceteri *Incolet*.

85 *Inopem, carens patria ob me-*
as injurias] Animadvertis, credo,
illud *Patria* sine ullo accentu, ut
nullius significationis, transmitti.
Ne hoc sic abeat, reponere possis,

Inopem, carentem patria ob me-
as injurias.

Vitam patria carentem; ut Horat.
Carm. I, 31.

Labôrans, quaerens, parcens, illi serviens.
Ita fácio prorsus: nil relinquo in aédibus,
Nec vâs, nec vestimentum: conrasi ômuia.
Ancillas, servos, nisi eos qui opere rústico
Faciundo facile sumpsum exercirént suum,
Omnis produxi ac vëndidi. inscripsi ilico
Aedís mercede. quâsi talenta ad quíndecim
Coëgi: agrum hunc mercátus sum: hic me exérceo.
Decrévi tantispér me minus injúriæ,
Chremé, meo gnato fácere, dum siâm miser:
Nec fâs esse, ulla mé voluptate hic frui,

Nec turpem senectam

Degere, nec cithara carentem.

Nonius tamen v. Colere *Carens* habet; & sic ibi codex noster veterrimus. Forte ab auctore erat, *Inops carensque patria.*

87 *Labôrans, quaerens, parcens, illi serviens*] Sic Edd. vett. & ex codicibus nostris unus: ceteri *Parcens, quaerens*. Si suffragia in eunda sunt, hi numero vincent. Sed prius natura est *Quaerere*; deinde *Parcere*. Adel. V, 3, 27.

Conserua, quaere, parce, fac quamplurimum.

At hic quoque prius est *Quaerere*, quam *Conseruare*. Quamobrem in his, quae irati aut commoti dicunt, ad ordinem parum attenditur.

91 *Sumpsum exerceant suum*] *Exercerent*, quod & elegantius & numerosius est, habent tres antiquissimi libri. FAERNUS.

Qui opere rustico

Faciendo facile sumpsum exerceant suum.

Exercere suum sumpsum; nemo quid sit explicaverit; quantumvis in ea re laboreat vir primarius Frid. Gronovius Observ. Ecclesiast. Cap. I. Reponendum hic *Exercerent*, ut primus, opinor, vidit Janus Palmerius, acutissimo vir ingenio. [Jam ante Palmerium id vidit Dionys. Lambinus, qui teste Mureto Var.

VII, 13. legebat *Exsarcirent*:

male tamen etiam *Sumpsum* corrigens in *Viduum*. Idem Lambinus in libello Q. Ciceronis de *Petitione* Consulatus c. 12. ubi a librariis Ignorantione antiqui verbi prave scriptum erat, aliis *te id rebus exalturum esse*, pro *Exalturum* substituit *Exsarcitum*: quae lectio probata & merito recepta est, aliorum rejecta emendatione, qui malebant *Exalturum*. REIZIUS.] Atque esto, ut S. Ambrosius ter quaterque ea phrasi usus sit, *Sumpsum suum exerceo*: nempe ante ejus aetatem jam hunc Terentii locum interpolaverant Magistri; ne verbo obsoleto discipulos male loqui docerent. *Exsarcire* sive *Exsarcire sumpsum suum*, est tantum lucri domino referre, quantum ille sumpsum in eis aliendis impendit: opere suo impensas domini pensare & resarcire. Sic *Dammum sarcire, resarcire* Caesar, alique. Coloniensis codex apud Palmerium a prima manu, *Sumpsum exercerent suum*: alter apud eundem, *Sumpsum exerciunt suum*. Codex Bemblinus, teste ipso Bembo, hoc in margine adscriptum habuit, *Exercerent, resarcirent*. Atqui qui sic primus interpretatus est, proculdubio legebat *Exercerent*. Paulus in Epitoma Festi: *Exercerent, sarcirent*. Unde hoc nisi ex hoc Terentii loco? & vix dubites, quia apud Festum ipsum locus totus ad-

Nisi ubi ille huc salvos redierit meus particeps.

CH. *Ingenio te esse in liberos leni puto,*

Et illum obsequentem, si quis recte aut commode

100

Tractaret. verum neque illum tu satis noveras,

Nec te ille; hoc quod fit, ubi non vere vivitur.

Tu illum numquam ostendisti quanti penderes,

Nec tibi ille est credere ausus quae est aequom patri.

Quod si esset factum, haec numquam evenissent tibi.

105

ME. *Ita res est, fateor: peccatum a me maximum est.*

CH. *Menedeme, at porro recte spero, et illum tibi*

Salvum adfuturum esse hic confido propediem.

ductus fuerit. Quid multis opus? Omnes servos, ancillas vendidit Menedemus, praeterquam qui operi rustico faciundo apti nati essent, & laboris sui fructu alimenta sua exsercirent & compensarent, quive operis, suis alio locatis mercedem hero reserrent. Robustos, viragines, corpore valido, forma mala, sibi servavit: ceteros ceterasque, quos sua species aut manus artifex commendabat, domo abdidit & distraxit: qualis illa erat apud Plautum Pasicompsa Merc. III, 1, 10.

Namque adepol equidem, mi senex,¹ non didici bajulare,

Nec pecunia ruri pascere, neque pueros nutrire.

93 *Inscripsi illico Aedis mercede]* Recte Eugraphius: *Hoc est, Aedes meas locavi.* Nempe non emendas aedes inscripsit, sed mercede conducendas; ut si redierit filius, ipse in urbem redire posset. Vide Digest. XIX, 2. Locati & conducti.

101 *Verum nec u illum satis noveras, Nec te ille]* Codices nostri magno numero, *Neque tu illum.* Repono,

Verum neque illum tu satis noveras, Nec te ille.

Et ille & Tu accentu elevari debent.

102 *Hoc ibi fit, ubi non vere vivitur]* In aliquibus est *hoc qui fit:*

in Bemmino, *hocque fit.* FAERNUS.

Nec te ille: hocque fit, ubi non vere vivitur.

Sic a Faerno est: sed versus misere claudicat: ut vel Librarii senserunt: quorum alii *Hoc ibi fit*, alii *Hoc qui fit*; Bembinus solus, *Hocque fit.* Repono,

Nec te ille; hoc quod fit, ubi non vere vivitur.

id est, *id quod fieri solet*, ubi non vere, recte, & ratione vivitur. Adel. V, 9, 31.

Id non fieri ex vera vita, neque adeo ex aequo & bono.

106 *Peccatum a me maximum est]*

Ita liber Bembinus & Vaticanus. Victorianus vero, *maxime.* priore modo *peccatum* nomen est; ut sit sensus: a me, id est, a parte mea maximum peccatum invenitur. posteriore participium. FAERNUS. Nostri fere omnes *Maximum.*

108 *Recte spero illum tibi salvum adfuturum]* Post *spero*, o. l. s. habent conjunctionem &: ita post *spero* distinguendum, neque id verbum ad sequentia referendum, sed absolutum relinquendum, hoc modo:

Menedeme at porro recte spero; & illum tibi

Salvum adfuturum esse hic confido propediem.

FAERNUS.

ME. *Utinam ita di faxint.* CH. *fácient. nunc si est commodum,*

Dionysia hic sunt hodie: apud me sis volo.

110

ME. *Non pössum.* CH. *cur non? quae'jo tandem aliquántulum Tibi párcet: idem absens fáccere te hoc volt filius.*

ME. *Non convenit, qui illum ad laborem hinc pépulerim,*

Nunc me ipsum fugere. CH. *sicine est senténtia?*

ME. *Sic.* CH. *béne vale.* M. *et tu.* CH. *lácrymas excussit mihi,*

115

Miserdtque me ejus: sét ut diei témpus est,

Monére oportet me hunc vicinum Phániam,

Ad cénam ut veniat: ibo, visam si domi est.

109 *Utinam ita di faxint*] Bembinus liber & Victorianus, *Utinam ita di faxint*, meliore collocatione, nec versu repugnante, si vel in primam sedem proceleusmaticus admittatur, vel primam hujus versus syllabam finis praecedentis absumat. FAERNUS. Sic & nostri, *Utinam ita di faxint: & quatuor, Faciant.*

Ib. *Nunc si commodum est*] Omnes fere nostri, *Nunc si est commodum: magis ex more auctoris.*

110 *Dionysia hic sunt: hodie apud me sis volo*] Prava haec distinctio est, quam sic refinge,

Dionysia hic sunt hodie: apud me sis volo.

Eugraphius ad locum: *Quia dicit, Hodie Dionysia sunt, quae sunt sacra Liberi Patris apud Athenas.* Plaut. Poen. V, 3, 14.

Aphrodisia hodie, Veneris est festus dies.

& I, 1, 63. *Aphrodisia hodie sunt.* & I, 2, 42. *Dignum Veneri pot, cui sunt Aphrodisia hodie.* Pseud. I, 1, 57.

Dies praestituta est, Proxima Dionysia.

Cras ea quidem sunt.

113 *Non convenit qui illum ad laborem impulerim*] Versum hunc esse impeditum omnes vident. mendum

est in verbo *impulerim*; quo stante, aut deest una syllaba senario, aut est trochaeus in quinta, qui pes in hunc versum non cadit: quae difficultates vitantur ex antiqua lectione libri Vaticani, in quo erat *impellerim*; sed deinde abrafis meddis alteris mutatum in *impulerim*; sic tamen ut prior lectio consilii possit. Idem factum & in Victoriano, nisi quod hic habebat *impelerim* per unum l. Quod autem verbum impello, facere potuerit in praeserito, non modo impulsi secundum usum, sed & impelli secundum analogiam, indicio sunt multa verba, quae praeteritum apud antiquos utroque modo habent, ut haurio háuſi, & haurivi vel haurii. Varro ad Ciceronem, *Quum deinde haurierint.* Neglego neglexi, & neglegi. Aemilius Macer xvi. annuum, *Omnium nostrum neglexerint auctoritatem.* Soleo solitus sum, & solui. Salustius ii. historiarum: *Neque subsidis, uti soluerat, compositis: pellicio pellexi, & pellicui.* Varro belli Sequanici libro ii. *Deinde ubi pellicui dulcis levis unda saporis.* nemo ergo miretur si & impello, impelli in praeterito potuit facere, secundum analogiam. FAERNUS.

Non convenit qui illum ad laborem impellerim.

*Nihil opus fuit monitōre: jam dudūm domi
Praesto apud me esse ajunt: egomet convivās moror. 120
Ibo adeo hinc intro. Sēt quid crepuerūt fores
Hinc a me? quisnam egreditur? huc concessero.*

ACTUS I. SCAENA II.

CLITIA NO. adulescens. CHREMES.

*NIHIL adhuc est, quod vereare, Clinia: hanc quaquam
etiam cessant:*

*'Et illam simul cum nuntio tibi adfuturam hodie scio.
Proin tu sollicitudinem istam falsam, quae te exerceat, mittas.*

Sic dedit Faernus: nostri omnes
Impulerim: quo versus quidem
claudicat. Absit tamen, ut tam
deformem medicinam admittamus,
ut Noster qui alias semper *Compul-*
lit, impulit, perpulit, impulisti,
perpulisti dixerit, hic dicat *Impelle-*
rim. Tu repone,

Non convenit, qui illum ad labo-
rem hinc pepulerim.

Nunc me ipsum fugere.

*Hinc, quia sine illo versus Integer
est, excidebat: postea sensus gratia
sistum est Impulerim.*

117 *Set ut dici tempus est, Monere oportet me hunc vicinum Phaul-*
am.] Quod testatus est Lindenbrogius, rō oportet in omnibus veteribus *Libris deesse*; idem ego de nostris testor, ab omnibus id abesse, praeterquam duobus ex recentissimis, qui *Monere me oportet* habent. Unde hoc evenisse dicas? Nisi quod olim verbum aliquod hinc exciderit; quod nunc suae fedi restituo:

Set ut dici tempus est,

Tempus monere me hunc vicinum Phaul-
iam.

Tempus est monere: ut Hec. IV, 2, 21. Tempus est concedere. Ex verbis duobus continuis alterutrum excidere, sollemne est.

118 *Ibo ut visam si domi est]* Ex fide omnium l. s. deleo particulam *ut.* FAERNUS.

Nostri tamen, demptis quattuor, omnes *Us* habent; nisi quod ex Meadianis alter *Ibo & visam.* prioribus ut Plant. Bacch. III, 5, 4.

Ibo & visam huc ad eum, si forte est domi.

120 *Ajunt praesto apud me esse]* O. l. s. ita collocant, *Praesto apud me esse ajunt.* erit autem in prima sede dactylus, abjecto *d.* ex apud. FAERNUS. Sic & nostri omnes.

1 *Nihil adhuc est quod vereare Clinia: hanc quaquam etiam cessant.]* Versus est trochaicus tetrameter acatalecticus. FAERNUS.

2 *Et illam simul cum nuntio tibi hic ego adfuturam hodie scio]* Versus hīc novem pedum est: qui, si ex eō demas pronomēn ego, quod neque in libro Bemblino est, neque in plerisque aliis, adhuc tamen remanet impeditus, nisi tibi in unam syllabam contrahas, & quod frequentius est, in dictione *illam* prima corripitur, eliso uno l: hoc modo versus erit octonarius iambicus. FAERNUS. Hic abest a codice Regio Chartageo: & a vetere Lindenbrogii utrumque abest *Hic ego.* Resto.

3 *Proin tu sollicitudinem istam falsam, quae te exerceat, omittas]* Plerique l. s. inter quos Bemblinus, habent *mittas*; ita versus est trochaicus tetrameter acatalecticus, ut

CH. *Quicum loquitur filius?*

CL. *Pater adest, quem volui: adibo. pater, opportune advenis.* 5

CH. *Quid id est?* CL. *hunc Menedemum nostrum vicinum?* CH. *probe.*

CL. *Huic filium scis esse?* CH. *audivi esse: in Asia.* CL. *non est, pater:*

Aput nos est. CH. *quid ais?* CL. *advenientem, a navi egredientem, illico*

Abduxi ad cenam: nam mihi cum eo jam inde usque a pueritia

Fuit semper familiaritas. CH. *voluptatem magnam nuntias.* 10

Quam vellem Menedemum invitatum, ut nobiscum esset amplius:

Ut hanc laetitiam nec opinanti primus objicerem ei domi.

Atque etiam nunc satis tempori est. CL. *cave faxis; non est opus, pater.*

CH. *Quapropter?* CL. *quia enim incertum est etiam, quid se faciat. modo venit.*

primus hujus scaenae. FAERNUS. Nostri universi, *Mittas.*

4 *Quicum loquitur filius?* Versus trochaicus dimeter catalecticus. FAERNUS.

6 *Quid est?* Plerique fere o. l. s. habent *quid id est*, ut ratio versus requirit, ita enim ordinandus est versus, qui est trochaicus, quemadmodum in libro Bembino est, ut dictio *probe* eum finiat hoc modo,

CH. *Quid id est?* CL. *hunc Menedemum nostrum vicinum?* CH. *probe.* FAERNUS.

Meliores nostri & plures, *Quid id est?*

7 CH. *Audivi in Asia* Hic deest verbum *esse*, quod o. l. s. habent post dictionem *Asia*, praeter Bembinum, qui post *audivi*; quod numero magis quadrat. FAERNUS.

Nostri pene omnes cum Bembino *Audivi esse*. & post subdistingue, *Huic filium scis esse? Audivi esse: in Asia. Non est pater.*

8 CL. *Venientem a navi.* O. l. s. *advenientem*: nec versus repugnat, si ex *agnos* &, abjicias. FAERNUS.

9 *Adduxi ad cenam*] Liber Bembinus & plerique alii *abduxi*. prima autem hujus versus syllaba pertinet ad praecedentem, ut hic sit octonarius iambicus, ut ceteri. FAERNUS.

Abduxi ad cenam: nam mihi magna cum eo jam, inde usque a pueritia.

Sic dedit Faernus, versu reluctante. Quattuor ex vetustioribus nostris non habent *Magna*. Recte: sic enim versus rotunde exit,

Abduxi ad cenam, nam mihi cum eo jam inde usque a pueritia. & sententia sibi sufficit, sine illo *Magna*.

10 *Semper fuit familiaritas.* CH. *voluptatem magnam nuntias*] O. l. s. *fuit semper*. quod parvi refert: octonarius stat eliso *p*, ex *voluptatem*. ut & supra, *haec non voluptati tibi esse*. FAERNUS. Nostri quoque omnes, *Fuit semper*. Nec in metro difficultas ulla est.

11 *Esset hodie amplius*] *Hodie* dissyllabum faciendum est, ut stet octonarius. FAERNUS. *Hodie* sit trissyllabon per hunc locum licet:

*Timet omnia, patris iram, et animum amicae se erga ut sit
suae.*

Eam misere amat: propter eam haec turba atque abitio evenit.
CH. scio.

CL. *Nunc servolum ad eam in urbem misit, et ego nostrum und
Syrum.*

CH. *Quid narrat?* CL. *quid ille? miserum se esse.* CH. *mise-
rum? quem minus credere est?*

*Quid reliquisti, quin habeat quae quidem in homine dicuntur
bona?*

*Parentis, patriam incolumem, amicos, genus, cognatos,
diuitias:*

*Atque haec perinde sunt ut illius duimus, qui ea possidet:
Qui uti scit, ei bona; illi, qui non utitur recte, mala.*

CL. *Immo ille fuit senex importunus semper; et nunc nil
magis*

eum meliores quique ex nostris hic
id non agnoscant, neque Nonius
v. Invitare.

12 *Primus ei obijcerem*] O. l. s.
ita habent, *primus obijcerem ei do-
mi*, praeter Bemblum, in quo
omnino non erat dictio *ei*; sed dein-
de superaddita est, quae tamen mi-
hi non placet. FAERNUS. At
hos reponimus *Ei*; cum nostri
omnes id habent, & in eadem sede.

13 *Atque etiam nunc tempus est.*
ELIT. *cave faxis, non est opus pater*
Ex o. l. s. ita transpone haec verba,
non opus est, & ut octonarius stet,
non facies synaloepham in *atque
etiam*: aut si facis, erit trochaicus
inter octonarios iambicos. FAER-
NUS.

*Atque etiam nunc tempus est. Ca-
ve faxis, non opus est, pater.*
Sic & nostri. Sed nec *Atque etiam*
sine synaloepha esse potest; nec
Trochaico inter iambicos est locus.
Vir doctus velit *Hodie* huc adscisci
aut *Pater*. Sed alla via insisten-
dum erat. Cum *Tempus est* dicunt,
ut *Moc. IV, 2, 21. Tempus est con-
cedere*; & *Horat. Ep. II, 2, 215.*

Tempus abire tibi est, perinde est
ac *Satis sero*. atqui hic perinde erit
ac *Satis cito*: quod nusquam legas.
Tu repono,

Atque etiam nunc satis temporis.

Cave faxis, non est opus, pater.
Satis Tempori, sat tempestive, ma-
ture. *Plaut. Capt. I, 2, 80 & 88.*

*Sed si venturus es, tempori. Hem,
vel jam otium est.*

*Numquid vis? Venias tempori,
Memorem mones.*

Ceterum unus ex nostris, *Non est
opus, pater. Recte*, ut *Opus* in
istū stet.

18 *Quid narrat? Quid ille? so-
miserum esse. Miserum? quem mi-
nus credere est?*] In sermone lex &
mos est, ut verbum repetitum eo-
dem, quo prius, accentu proferatur.
Recte igitur Codices quos vi-
di universi,

Miserum se esse. Miserum?

23 CH. *Immo ille senex fuit im-
portunus semper & nunc nihil ma-
gis*] Ita quidem optime stat octona-
rius, contracto *nihil* in unam syllabam:
sed nullus est liber scriptus,
qui ita habeat, sed ad unum omnes,

Versor, quam ne quid in illum iratus plus satis faxit, pater.
CH. *Illucne? set repprimam me: nam in metu esse hunc, illi est*
utile. 25

CL. *Quid tute tecum?* CH. *dicam. ut ut erat, mansum tamen*
oportuit.

Fortasse aliquantum iniquior erat praeter eius libidinem:
Pateretur: nam quem ferret, si parentem non ferret suum?
Huncine erat aequom ex illius more, an illum ex hujus vivere?
Et quod illum infimulant durum, id non est. nam parentum
injuriae 30

Uniusmodi sunt ferme; paulo qui est homo tolerabilis.
Scortari crebro volunt; nolunt crebro convivari:
Praebent exigue sumptum; atque haec sunt tamen ad virtutem
omnia.

Verum animus ubi semel se cupiditate devinxit mala,
Ne esse est, Clitipho, consilia consequi consimilia. hoc 35
Scitumst, periculum ex aliis facere, tibi quid ex usu fiet.

Immo illo fuit senex importunus semper, meliore collocatione, & numero non repugnante, si vel ex *semper* r, abjicias, vel rō senex in unam syllabam contrahas, FAERNUS.

26 CLIT. *Quid tu tecum?* Liber Bembinus & aliquot alii: *quid tute tecum?* itaque ostentarius exigit. FAERNUS. Sic omnes nostri.

27 *Fortasse aliquantoiniquior* Liber Bembinus, *aliquantum.* FAERNUS.

Nostri omnes *Aliquanto vel Aliquando.* Sed recte *Aliquantum iniquior;* ut Eun. I, 2, 51.

Nuper. Ejus frater aliquantum ad rem est avidior.

Ratio est; quia in hujusmodi formula Comparativus non auget, sed minuit.

30 *Et quod infimulas durum* Bembi codex, si ipsi fides, *Infimulant* habuit. Recte. Non enim Clitipho v. 23. Ergo *Infimulant, homines scilicet, adulescentes,*

31 *Paulo qui est homo tolerabilis]* In libro Bembinus haec interpretatio ascripta est, *Aut si subauditur, aut eum: si ei, sic intelligimus, uniusmodi sunt ei, qui est homo tolerabilis, aut eum scortari crebro nolunt, ut sit, filium, qui sit tolerabilis, aut singularem numerum pro plurali posuit, id est qui sunt tolerabiles.* FAERNUS. Postrema ex his interpretationibus vera est.

33 *Et ea sunt tamen ad virtutem omnia]* Bembinus liber, sine conjunctione habet distionem *haec, alii cum conjunctione atque.* quod & placet. FAERNUS. Nostri omnes, *Atque haec sunt.*

34 *Verum ubi animus]* Sic editiones veteres: & ut alia multa, neglexit Faernus. Atqui Codices scripti magno consensu:

Verum animus ubi.

Quod multo venustius.

36 *Scitumst, periculum ex aliis facere, tibi quod ex usu fiet]* Verum est, quod unus ex Regiis hic habet, & scaena sequente v. 9. duo, *Tibi quid ex usu fiet.*

CL. *Ita crēdo.* CH. *ego ibo hinc intro, ut videam nobis cenae quid fiet.*

Tu, ut tempus est dīdi, vide sis ne quo hinc abeas longius.

ACTUS II. SCAENA I.

CLITIPHO.

QUAM iniqui sunt patrēs in omnis adulescentis iudices!
 Qui aequom esse censent nōs jam a pueris ilico nasci senes;
 Neque illarum adfines esse rerum, quas fert adulescētia.
 Ex sua libidine moderantur, nunc quae est, non quae olim fuit.
 Mihi si umquam filius erit, ne ille facili me utetur patre: 5
 Nam et cognoscendi et ignoscendi dabitur peccati locus:
 Non ut meus, qui mihi per alium ostendit suam sententiam.
 Perii: is mi, ubi adbibit plus paulo, sua quae narrat facinora?
 Nunc ait: periculum ex aliis facito, tibi quid ex usu fiet.
 Astutus: ne ille haut scit, quam mihi nunc sūdo narret fabulam.

10

Non parum interest: Quod ad ipsum illud periculum modo respicit, Quid ad alia similia, atque etiam contraria.

37 *Ut videam nobis quid cenae fiet*] Nullus l. s. hanc habet collocationem, sed omnes ita, *ut videam cenae quid nobis sit*; vel *fiet*. Solus Bembinus, *quid in cen fiet*. deinde deletio in, post *cen* superadditum est, ut fieret *cene*. ego legendum puto, *quid in cenam fiet*: ut & in Andria, *ferre obolo in cenam seni*. nec versus repugnat, si ex *quid*, elidas d. FAERNUS.

Nobis quid cenae fiet. Nostri universi, *Nobis cenae quid fiet*: ubi *Cenae* casus dativi est. Plaut. Truc. III, 1, 2.

Ut bubus glandem prandio depromerem.

Si *Quid cenae* legas, casus erit genitivi.

2 *Nos jam a pueris*] Nec liber Bembinus, nec plerique alii habent particulam *jam*. FAERNUS. At-

qui omnes nostri cum vet. Edd. habent *Jam*: nec abesse potest sine detrimento. Ita supra, *Jam inde usque a pueritia*: & alibi, *Jam inde ab adulescentia*, *Jam inde a puero*.

3 *Neque illarum affines rerum esse*] O. l. s. *esse rerum*, versu non repugnante, si in *illam* abjecto l, primam corripias, ut saepe in hoc poeta. FAERNUS. Ita nostri quoque omnes.

4 *Ex sua libidine moderantur, quae est nunc*] O. l. s. *nunc quae est*. FAERNUS. Consentiant nostri omnes.

6 *Peccati locus*] Nostri plerique *Peccatis*. Recte *Peccati*. Plaut. Amph. I, 1, 100.

Ignoscamus peccatum suum.

9 *Nunc ait, periculum ex aliis facito*] *Periculum* exigit ratio octonarii, ut & in libro Bembino est. FAERNUS. *Tibi quod ex* Repone *Quid*, ut supra I,

*Postremo adeo res rediit, adulescentulus
Saepe eadem et graviter audiendo, visus est:
Putavit me et aetate et benevolentia
Plus scire et providere; quam se ipsum sibi:
In 'Asiam ad regem militatum abiit, Chreme.*

CH. Quid ais? M. clam me est profectus: mensis tris abest. 65

CH. Ambo accusandi: etsi illud inceptum tamen
Animi est prudentis signum et non instruum.

ME. Ubi comperi ex iis, qui fuere ei conscii,
Domum revortor maestus, atque animo fere
Conturbato, atque incerto prae aegritudine.
Adfido: adcurrunt servi: soccos detrahunt:
Ind. alii festinare, lectos sternere,

numquam videre est ex And. I, 1,
132.

*Similis sceleratus Davos si quid
consilii.*

De Latinitate quod solum affert ex
Hec. V, 2, 31.

*Scit sibi nobilitatem ex eo & rem
nam & gloriam esse;
in mendo foedissimo cubat; sic enim
legendum est,*

*Scit se nobilitatem ex ea re nu-
tam & gloriam esse.*

63 *Putavit me aetate & benevo-
lentia*] Aliquot libri ita habent, &
aetate: quod & elegantiae conducit,
& versui: non enim habebit tan-
tum hiatus. quamvis & sic quoque
non oportebit facere synaloepham in
me &: ut in secunda sede sit dacty-
lus. vel certe dissolvenda erit di-
phthongus. FAERNUS.

Et aetate & benevolentia. Nostri
fere omnes, *Et aetate*. Ceterum
si Bembo ipsi fides est, codex suus
habuit, *Et aetate & sapientia*. Sed
Faernus, qui codici illi nimium fa-
vebat, hoc tacuit. Recte, ut omnes,
Benevolentia. Hoc refer ad *Provi-
dere*; *Aetate* ad *Plus scire*.

66 *Clam me profectus mensis
tres abest*] Sic dedit Faernus: sed
nostri universi cum vett. Edd. *Clam*

me est profectus: mensis tres abest.
Certe si haec disjungas; paternum
animum & affectum magis expres-
seris.

69 *Qui ei fuere conscii*] Nostri
omnes, *Qui fuere ei conscii*. Recte.
Quippe Trochaeus in ista sede ne
Graecis quidem ipsis placet.

70 *Domum revortor maestus, at-
que animo fere Perturbato, atque
incerto prae aegritudine*] Sic a vett.
Edd. & a Faerno est. Sed nostri,
uno excepto, omnes *Conturbato*;
quod certe plus est quam *Perturba-
to*. Sed & aliud est. Quomodo
enim *Incerto* animo, qui aegritudi-
ne obrutus est? Incertus est animi,
incertus consilii, qui adhuc dubitat,
quid faciat: utrum aegritudini se de-
dat, an irae potius ac vindictae. Quo-
modo igitur incertus *Præ aegritu-
dine*? Codex Academicus 900 an-
norum *Incerti* habet; Codex e Col-
legio C. C. a manu prima *Inerti*.
Anno igitur legendum,

*Conturbato atque inerti, prae a-
egritudine.*

Inerti, omnis consilii experti. Stu-
pebat pater infelix re tam inex-
spectata; nihil erat quod ageret,
quod inceptaret. And. II, 1, 3.

Cenam dpparare: pró se quisque sédulo
Faciebant, quo illam mihi lenirent miseriam. 75
Ubi video, haec coepi cógitare: hem, tót mea
Solius solliciti sint causa, ut me unum éxpleant?
Ancillae tot me vèstiant? sumptús domi
Tantós ego solus faciám, qui gnatum únicum,
Quem páriter uti his dècuit aut etiam ámplius, 80
Quod illa aétas magis ad haéc utenda idónea est,
Eum ego hinc ejeci míserum injustitiá mea?
Maló quidem me dignum quovis dèputem,
Si id faciám. nam usque dum ille vitam illám colet
Inopém, carens patria ób meas injúrias, 85
Intérea usque illi dé me supplicium dabo,

Vas misero mihi.
Ut animus in spe atque in timóre
usque antehac attentus fuit;
Ita postquam adempta spes est,
lassus, cura confectus supet.
Vides, quid intersit Inter animum
spe ac timore Incertum & attentum;
& eundem spe adempta lassum,
stupentem, Inertem.
73 *Video alios festinare]* Si jam
Vides; cur versu abhinc tertio nar-
rat, *Ubi video?* Hoc non est venae
Terentianae, praefertim in Diver-
bio tam elaborato. Repone,
Inde alii festinare, lectos sternere.
Hoc Lectoris indoli relinquam;
nec, quod in promptu est, exem-
plis firmabo.

75 *Faciebant, quo illam mihi leni-*
rent miseriam] Sic boni viri Libra-
rii, *Quisque faciebant:* ut Syntaxe-
os scilicet ratio obtineret. At ii-
dem mox *Lenirent:* ergo & hic *Fac-*
iebant. *Quisque faciebant;* con-
structio vel pueris hodie nota, & a
G. Fabricio hic olim annotata.
76 *Ubi video haec, coepi cogitare]*
Distingue, *Ubi video, haec coepi*
cogitare.
77 *Solius solliciti sunt causa]* Ex
sequentibus, *Vestiant, Faciam,* ap-
paret hic legendum *Solliciti sint.*

Vidit hoc T. Faber, & recte vir-
eruditus ei accessit.

79 *Tantos ego solus faciam?* *set*
gnatum unicum] Repone ex ipsius
orationis tenore & filo:

Tantos ego solus faciam; quigna-
tum unicum.

Nisi hoc feceris, pro *Ejeci*, legas
Ejiciam aut *Ejexim*. Sed illud me-
lius. Cum enim dicit v. 84. *Si id*
faciam, ad *Sumptus* tantum refert:
filius enim jam egestus erat; nec
de ea re locus erat consilii.

82 *Eum ego ejeci hinc]* Melior
numerus est in libro Bemblino &
aliquibus aliis, *Eum ego hinc ejeci*.
FAERNUS. Unus tantum ex No-
stris *Ejeci hinc:* ceteri recte, *Hinc*
ejeci.

84 *Vitam illam incolis]* Liber
Bembinus *colis*, Vaticanus & Visto-
rianus *colet*, quod & placet. FAER-
NUS. Meliores nostri *Colet*, ut
Nonius v. *Colere:* ceteri *Incolit*.

85 *Inopem, carens patria ob me-*
as injurias] Anmadvertis, credo,
illud *Patria* sine ullo accentu, ut
nullius significationis, transmitti.
Ne hoc sic abeat, reponere possis,

Inopem, carentem patria ob me-
as injurias.

Vitam patria carentem; ut Horat.
Carm. I, 31.

Labórans, quaerens, párcens, illi sérviens.
Ita fácio prorsus: nil relinquo in aédibus,
Nec vís, nec vestiméntum: conrafi ómnia.
Ancillas, servos, nisi eos qui opere rústico
Faciúndo facile sumpsum exercirént suum,
Omnis produxi ac véndidi. inscripsi ilico
Aedís mercede. quási talenta ad quíndecim
Coépi: agrum hunc mercátus sum: hic me exérceo.
Decrévi tantispér me minus injúriae,
Chremé, meo gnato fácere, dum fiám miser:
Nec fás esse, ulla mé voluptate hic frui,

90

95

Nec turpem sensillam

Degere, nec cithara carentem.

Nonius tamen v. Colere *Cavens* habet; & sic ibi codex noster veterribus. Forte ab auctore erat, *Inops* *cavensque* patria.

87 *Labórans, quaerens, párcens, illi sérviens*] Sic Edd. vet., & ex codicibus nostris unus: ceteri *Parcens, quaerens*. Si suffragia in eunda sunt, hi numero vincent. Sed prius natura est *Quaerere*; deinde *Parcere*. Adel. V, 3, 27.

Conserua, quaere, parce, fac
quamplurimum.

At hic quoque prius est *Quaerere*, quam *Conseruare*. Quamobrem in his, quae icati aut commoti dicunt, ad ordinem parum attenditur.

91 *Sumptum exerceant suum*] *Exercerent*, quod & elegantius & numerosius est, habent tres antiquissimi libri, FAERNUS.

Qui opere rustico

Faciendo facile sumpsum exerceant suum.

Exercere suum sumpsum; nemo quid sit explicaverit; quantumvis in ea re laboret vir primarius Frid. Gronovius Observ. Ecclesiast. Cap. I. Reponendum hic *Exercerent*, ut primus, opinor, vidit Janus Palmerius, acutissimo vir ingenio. [Jam ante Palmerium id vidit Dionys. Lambinus, qui teste Mureto Var. Le&. VII, 13. legebat *Exfarcirent*:

male tamen etiam *Sumptum* corrigens in *Vitium*. Idem Lambinus in libello Q. Ciceronis de Petitione Consulatus c. 12. ubi a librarlis ignorantia antiqui verbi prave scriptum erat, aliis *to id rebus exallurum esse*, pro *Exallurum* substituit *Exfarturum*: quae lectio probata & merito recepta est, aliorum rejecta emendatione, qui malebant *Exaullurum*. REIZIUS.] Atque esto, ut S. Ambrosius ter quaterque ea phrasi usus sit, *Sumptum suum exerceo*: nempe ante ejus aetatem jam hunc Terentii locum interpolaverant Magistri; ne verbo obsoleto discipulos male loqui docerent. *Exfarcire* sive *Exfarcire sumpsum suum*, est tantum lucri domino referre, quantum ille sumptus in eis aliendis impendit: opere suo impensas domui pensare & refarcire. Sic *Dammum farcire, refarcire* Caesar, alique. Coloniensis codex apud Palmerium a prima manu, *Sumptum exercerent suum*: alter apud eundem; *Sumptum exerciunt suum*. Codex Bemblinus, teste ipso Bembo, hoc in margine adscriptum habuit, *Exercerent, refarcirent*. Atqui qui sic primus interpretatus est, proculdubio legebat *Exercerent*. Paulus in Epitoma Festi: *Exercerent, farcirent*. Unde hoc nisi ex hoc Terentii loco? & vix dubites, quia apud Festum ipsum locus totus ad-

Nisi ubi ille huc salvos redierit meus particeps.

CH. *Ingénio te esse in liberos leni puto,*

Et illum obsequentem, siquis recte aut commode

100

Tractaret. verum neque illum tu satis noveras,

Nec te ille; hoc quod fit, ubi non vere vivitur.

Tu illum numquam ostendisti quanti penderes,

Nec tibi ille est credere ausus quae est aequom patri.

Quod si esset factum, haec numquam evenissent tibi.

105

ME. *Ita res est, fateor: peccatum a me maximum est.*

CH. *Menedeme, at porro recte spero, et illum tibi*

Salvom adfuturum esse hic confido propediem.

ductus fuerit. Quid multis opus? Omnes servos, ancillas vendidit Menedemus, praeterquam qui operi rustico faciundo apti nati essent, & laboris sui fructu alimenta sua exsercirent & compensarent, quive operis, suis alio locatis mercedem hero referrent. Robustos, viragines, corpore valido, forma mala, sibi servavit: ceteros ceterasque, quos sua species aut manus artifex commendabat, domo abdidit & distraxit: qualis illa erat apud Plautum Pasicompsa Merc. III, 1, 10.

Namque adepol equidem, mi senex, non didici bajulare,

Nec pecua ruri pascere, neque pueros nutricare.

93 *Inscripsi ilico Aedis mercede]* Recte Eugraphius: *Hoc est, Aedes meas locavi.* Nempe non emendas aedes inscripsit, sed mercede conducendas; ut si redderit filius, ipse in urbem redire posset. Vide Digest. XIX, 2. Locati & conducti.

101 *Verum nec u illum satis noveras, Nec te ille]* Codices nostri magno numero, *Neque tu illum.* Repono,

Verum neque illum tu satis noveras, Nec te ille.

Et ille & Tu accentu elevari debent.

102 *Hoc ibi fit, ubi non vere vivitur]* In aliquibus est *hoc qui fit:*

in Bembino, *hocque fit.* FAERNUS.

Nec te ille: hocque fit, ubi non vere vivitur.

Sic a Faerno est: sed versus misere claudicat: ut vel Librarii senserunt: quorum alii *Hoc ibi fit*, alii *Hoc qui fit*; Bembinus solus, *Hocque fit.*

Repono,

Nec te ille; hoc quod fit, ubi non vere vivitur.

id est, *id quod fieri solet*, ubi non vere, recte, & ratione vivitur. Adel. V, 9, 31.

Id non fieri ex vera vita, neque adeo ex aequo & bono.

106 *Peccatum a me maximum est]* Ita liber Bembinus & Vaticanus. Victorianus vero, *maxime.* priore modo *peccatum* nomen est; ut sit sensus: a me, id est, a parte mea maximum peccatum invenitur. posteriore participium. FAERNUS. Nostri fere omnes *Maximum.*

108 *Recte spero illum tibi salvum adfuturum]* Post *spero*, o. l. s. habent conjunctionem &: Ita post *spero* distinguendum, neque id verbum ad sequentia referendum, sed absolutum relinquendum, hoc modo:

Menedeme at porro recte spero; & illum tibi

Salvum adfuturum esse hic confido propediem.

FAERNUS.

ME. *Utinam ita di faxint.* CH. *fácient. nunc si est commodum,*

Dionysia hic sunt hodie: apud me sis volo.

110

ME. *Non pössum.* CH. *cur non? quæso tandem aliquántulum Tibi pârce: idem absens fácere te hoc volt filius.*

ME. *Non convenit, qui illum ad laborem hinc pépulerim, Nunc me ipsum fugere.* CH. *sicine est senténtia?*

ME. *Sic.* CH. *béne vale.* M. *et tu.* CH. *lácrymas excussit mihi,*

115

*Miserdtque me ejus: sét ut diei témpus est,
Monére oportet me hunc vicinum Phámiam,
Ad cénam ut veniat: íbo, vísam si domi est.*

109 *Utinam di ita faxint*] Bembinus liber & Victorianus, *Utinam ita di faxint*, meliore collocatione, nec versu repugnante, si vel in primam sedem proceleusmaticus admittatur, vel primam hujus versus syllabam finis praecedentis absumat. FAERNUS. Sic & nostri, *Utinam ita di faxint: & quatuor, Faciant.*

Ib. *Nunc si commodum*] Omnes fere nostri, *Nunc si est commodum*: magis ex more auctoris.

110 *Dionysia hic sunt: hodie apud me sis volo*] Prava haec distinctio est, quam sic refinge,

Dionysia hic sunt hodie: apud me sis volo.

Eugraphius ad locum: *Quia dicit, Hodie Dionysia sunt, quas sunt sacra Liberi Patris apud Athenas.* Plaut. Poen. V, 3, 14.

Aphrodisia hodie, Veneris est festus dies.

& I, 1, 63. *Aphrodisia hodie sunt.* & I, 2, 42. *Dignum Veneri pot, cui sunt Aphrodisia hodie.* Pseud. I, 1, 57.

Dies praestituta est, Proxima Dionysia.

Cras ea quidem sunt.

113 *Non convenit qui illum ad laborem impulerim*] Versum hunc esse impeditum omnes vident. mendum

est in verbo *impulerim*; quo stante, aut deest una syllaba senario, aut est trochaeus in quinta, qui pes in hunc versum non cadit: quae difficultates vitantur ex antiqua lectione libri Vaticani, in quo erat *impellerim*; sed deinde abrafis medilis alteris mutatum in *impulerim*; sic tamen ut prior lectio consici possit. Idem factum & in Victoriano, nisi quod hic habebat *impellerim* per unum l. Quod autem verbum impello, facere potuerit in praeterito, non modo impul secundum usum, sed & impelli secundum analogiam, indicio sunt multa verba, quae praeteritum apud antiquos utroque modo habent, ut haurio hâui, & haurivi vel haurii. Varro ad Ciceronem, *Quum deinde haurierint.* Neglego neglexi, & neglegi. Aemilius Macer xvi. annuum, *Omnium nostrum neglexerint auctoritatem.* Soleo solitus sum, & solui. Salustius ii. historiarum: *Neque subsidiis, ut soluerat, compositis: pellicio pellexi, & pellicui.* Varro belli Sequanici libro ii. *Deinde ubi pellicuit dulcis levis unda saporis.* nemo ergo miretur si & impello, impelli in praeterito potuit facere, secundum analogiam. FAERNUS.

Non convenit qui illum ad laborem impellerim.

*Nihil opus fuit monitōre: jam dudum domi
Praesto apud me esse ajunt: egomet convivas moror.* 120
*Ibo adeo hinc intro. Sēt quid crepuerunt fores
Hinc a me? quisnam egreditur? huc concessero.*

ACTUS I. SCAENA II.

CLITIA NO. adulescens. CHREMES.

*NIHIL adhuc est, quod vereare, Clinia: hanc quaquam
etiam cessant:*

*'Et illam simul cum nuntio tibi adfuturam hodie scio.
Proin tu sollicitudinem istam falsam, quas te excruciat, mittas.*

Sic dedit Faernus: nostri omnes
Impulerim: quo versus quidem
claudicat. Abiit tamen, ut tam
deformem medicinam admittamus,
ut Noster qui alias semper *Compul-*
lis, impulsi, perpulsi, impulisti,
perpulisti dixerit, hic dicat *Impelle-*
rim. Tu repone,

Non convenit, qui illum ad labo-
rem hinc pepulerim.

Nunc me ipsum fugere.

*Hinc, quia sine illo versus integer
est, excidebat: postea sensus gratia
fictum est Impulerim.*

117 *Set ut dici tempus est, Mone-*
re oportet me hunc vicinum Phau-
am] Quod testatus est Lindenbro-
gius, *to oportet in omnibus veteri-*
bus Libris deesse; idem ego de no-
stris testor, ab omnibus id abesse,
praeterquam duobus ex recentissi-
mis, qui *Monere me oportet* habent.
Unde hoc evenisse dicas? Nisi quod
olim verbum aliquod hinc excide-
rit; quod nunc suae fedi restituo:

Set ut dici tempus est,

*Tempus monere me hunc vicinum
Phanlam.*

*Tempus est monere: ut Hec. IV, 2,
21. Tempus est concedere.* Ex ver-
bis duobus continuis alterutrum ex-
cidere, sollemne est.

118 *Ibo ut visam si domi est]* Ex
fide omnium l. s. deleo particulam
ut. FAERNUS.

Nostri tamen, demptis quattuor,
omnes *U* habent; nisi quod ex Me-
adianis alter *Ibo & visam.* prius
ut Plant. Bacch. III, 5, 4.

*Ibo & visam huc ad eum, si forte
est domi.*

120 *Ajunt praesto apud me esse]*
O. l. s. ita collocant, *Praesto apud
me esse ajunt.* erit autem in prima
sede dactylus, abjecto *d,* ex apud.
FAERNUS. Sic & nostri omnes.

1 *Nihil adiuq est quod vereare
Clinia: hanc quaquam etiam cessant]*
Versus est trochaicus tetrameter a-
catalecticus. FAERNUS.

2 *Et illam simul cum nuntio tibi
hic ego adfuturam hodie scio]* Ver-
sus. hic novem pedum est: qui, si
ex eo demas pronomem *ego,* quod
neque in libro Bembino est, neque
in plerisque aliis, adhuc tamen re-
manet Impeditus, nisi *tibi* in unam
syllabam contrahas, & quod fre-
quentius est, in distone *illam* pri-
ma corripiatur, eliso uno *l:* hoc mo-
do versus erit octonarius iambicus.
FAERNUS. Hic abest a codice Re-
glo Chartaseo: & a vetera Linden-
brogii utrumque abest *Hic ego.*
Rehe.

3 *Proin tu sollicitudinem istam
falsam, quas te excruciat, omittas]*
Plerique l. s. inter quos Bembinus,
habent *mittas;* ita versus est tro-
chaicus tetrameter acatalecticus, ut

Versor, quam ne quid in illum iratus plus satis faxit, pater.
CH. *Illene? set repprimam me: nam in metu esse hunc, illi est*
utile. 25

CL. *Quid tute tecum?* CH. *dicam. ut ut erat, mansum tamen*
oportuit.

Fortasse aliquantum iniquior erat praeter eius lubidinem:
Pateretur: nam quem ferret, si parentem non ferret suum?
Huncine erat aequom ex illius more, an illum ex hujus vivere?
Et quod illum infimulant durum, id non est. nam parentum
injuriae 30

Uniusmodi sunt ferme; paulo qui est homo tolerabilis.
Scortari crebro volunt; nolunt crebro convivari:
Praebent exigue sumptum: atque haec sunt tamen ad virtutem
omnia.

Verum animus ubi semel se cupiditate devinxit mala,
Necesse est, Clitipho, consilia consequi consimilia. hoc 35
Scitum est, periculum ex aliis facere, tibi quid ex usu fiet.

Immo illo fuit senex importunus semper, meliore collocatione, & numero non repugnante, si vel ex *semper* r., abjicias, vel rō senex in unam syllabam contrahas, FAERNUS.

26 CLIT. *Quid tu tecum?* Liber Bembinus & aliquot alii: *quid tute tecum?* itaque ostonarius exigit. FAERNUS. Sic omnes nostri.

27 *Fortasse aliquanto iniquior* Liber Bembinus, *aliquantum.* FAERNUS.

Nostri omnes *Aliquanto* vel *Aliquando.* Sed recte *Aliquantum iniquior;* ut Eun. I, 2, 51.

Nuper. Ejus frater aliquantum ad rem est avidior.

Ratio est; quia in hujusmodi formula Comparativus non auget, sed minuit.

30 *Et quod infimulat durum* Bembii codex, si ipsi fides, *Infimulans* habuit. Recte. Non enim Clinia solus, sed Clitipho v. 23. Ergo *Infimulant,* homines scilicet, adolescentes.

31 *Paulo qui est homo tolerabilis* In libro Bembino haec interpretatio ascripta est, *Aut ei subauditur, aut cum: si ei, sic intelligimus, uniusmodi sunt ei, qui est homo tolerabilis. aut cum scortari crebro volunt, ut sit, filium, qui sit tolerabilis. aut singularem numerum pro pluráli posuit, id est qui sunt tolerabiles.* FAERNUS. Postrema ex his interpretationibus vera est.

33 *Et ea sunt tamen ad virtutem omnia* Bembinus liber, sine conjunctione habet dictionem *haec,* alii cum conjunctione *atque.* quod & placet. FAERNUS. Nostri omnes, *Atque haec sunt.*

34 *Verum ubi animus* Sic editiones veteres: &, ut alia multa, neglexit Faernus. Atqui Codices scripti magno consensu:

Verum animus ubi.

Quod multo venustius.

36 *Scitum est, periculum ex aliis facere, tibi quod ex usu fiet* Verum est, quod unus ex Regiis hic habet, & scaena sequente v. 9. duo,

Tibi quid ex usu fiet.

CL. *Ita crēdo.* CH. *ego ibo hinc intro, ut videam nobis cenae quid fiet.*

Tu, ut tēpus est dīdi, vide fis ne quo hinc abeas longius.

ACTUS II. SCAENA I.

CLITIPHO.

QUAM inquit sunt patrēs in omnis adulescentis iudices!
 Qui aequom esse censent nōs jam a pueris ilico nasci senes;
 Neque illarum adfines esse rerum, quās fert adulescētia.
 Ex sua libidine moderantur, nūc quae est, non quae olim fuit.
 Mihi si umquam filius erit, ne ille fūtili me uterū patre: 5
 Nam et cognoscendi et ignoscendi dābitur peccati locus:
 Non ut meus, qui mihi per alium ostendit suam sententiā.
 Perii: is mi, ubi adbibit plus paulo, sua quae narrat facinora?
 Nunc ait: periculum ex aliis facito, tibi quid ex usu fiet.
 Astutus: ne ille haut scit, quam mihi nunc sūdo narret fā-
 bulam. 10

Non parum interest: Quod ad ipsum illud periculum modo respicit, *Quid ad alia similia, atque etiam contraria.*

37 *Ut videam nobis quid cenae fiat*] Nullus l. s. hanc habet collocationem, sed omnes ita, *ut videam cenae quid nobis sit; vel fiet.* Solus Bembinus, *quid in cen fiet.* deinde deletio in, post cen superadditum est e, ut fieret *cenae*. ego legendum puto, *quid in cenam fiet*: ut & in Andria, *ferre obolo in cenam seni.* nec versus repugnat, si ex *quid*, elidas d. FAERNUS.

Nobis quid cenae fiet. Nostri universi, *Nobis cenae quid fiet*: ubi *Cenae* casus dativi est. Plaut. Truc. III, 1, 2.

Ut bubus glandem prandio depromerem.

Si *Quid cenae* legas, casus erit genitivi.

2 *Nos jam a pueris*] Nec liber Bembinus, nec plerique alii habent particulam *jam*. FAERNUS. At-

qui omnes nostri cum vet. Edd. habent *Jam*: nec abesse potest sine detrimento. Ita supra, *Jam inde usque a pueritia*: & alibi, *Jam inde ab adulescentia*, *Jam inde a puero.*

3 *Neque illarum affines rerum esse*] O. l. s. *esse rerum*, versu non repugnante, si in illam abjecto l, primam corripias, ut saepe in hoc poeta. FAERNUS. Ita nostri quoque omnes.

4 *Ex sua libidine moderantur, quae est nunc*] O. l. s. *nunc quae est.* FAERNUS. Consentiant nostri omnes.

6 *Peccati locus*] Nostri plerique *Peccatis*. Recte *Peccati*. Plaut. Amph. I, 1, 100.

Ignoscamus peccatum suum.

9 *Nunc ait, periculum ex aliis facito*] *Periculum* exigit ratio octonarii, ut & in libro Bembino est. FAERNUS. *Tibi quod ex usu fiet.* Repone *Quid*, ut supra I, 2, 36.

Magis nunc me amicae dicta stimulant, Dá mihi, adque adfer mihi :

Cui quód respondeám nil habeo: néque me quisquam est miserior. Nam hic Clinia, est is quódque suarum íerum sat agitát, tamen Habet bene et pudice eductam, ignáram artis meretricias. Meást petax, procáx, magnífica, sumptuosa, nobilis. 15 Tum quód dem ei, rectest: nám nihil esse mihi religio est dícere. Hoc ego mali non pridem inveni: néque etiamdum scit pater.

12 *Cui quid respondeam nihil habeo*] Aliquot ex Nostris: *Cui quód respondeam. Sine dubio recte.*

13 *Nam Clinia hic, est is suarum rerum*] O. l. s. nam hic Clinia, est is quoque suarum. utroque modo constante oñonario. FAERNUS.

Nam, hic Clinia, est is quoque suarum rerum satagit, attamen

Habet bene & pudice eductam.

Sic Faernus, & sic Libri, opinor, qui nunc supersunt, omnes. Elegans tamen & antiquae monetae lectio est apud Charisium p. 193. estí non tam diversa est, quam eadem: siquidem ollm cum nec spatium nec interpunctiones inter verba essent, nescires utra fuerit. 'Satis,' inquit, pro *Intente*. Cato dierum díctarum de consulatu suo: *Jam apud vallum nostri satis agebant.* Terentius in Heauton timorumenos: *Estí suarum rerum satis agitát, tamen Habet bene & pudice eductam.* Vides hic pro *Satagit attamen* quendam lectum fuisse *Sas agitát tamen*. Rectissime. Plaut. Bacch. IV, 3, 23. *Nunc agitas sat tute tuarum rerum. Agito est Frequentativum ab Ago.* Nec tamen ideo hoc praefero; (culppe ídem Merc. II, 1, 4. *In somnis egi satis.*) sed quia post *Estí* inferre soleant *Tamen*, non *Attamen*. Hec. II, 2, 1.

Estí scio, Philumena, meum fuisse, ut te cogam

Quas ego improrem facere, ego tamen patrio animo víctus faciam. Ita passim apud quosvis scriptores: at *Attamen* sic poni vix credo reperies; nllí praecesserit *Sed estí.*

14 *Habet bene & pudice eductam, ignaram artis meretriciae*] Vix ferre possum *Artis* posteriorem hanc acueré, cum pñor longa sit. Quare inducor ut ab auctore fuisse credam, *Ignaram rei meretricias*. Sic And. V, 1, 10. *Abhorrenti ab re uxoria. Res meretricia omnes earum artes intra se comprehendit.*

15 *Meást potens, procax, magnífica, sumptuosa, nobilis*] Quid *Procax* sit Festus tibi dicet, *Procarí, poscere*: unde *procaces meretrices ab assidue poscendo, & Proci uxorem poscentes in matrimonium*. Cur ergo *Potens a Magnífica & Nobili* separatur, & *Procax* alienae significationis intervenit? Quid quod haec non *Lais Corinthia* est, sed *Attica meretricula*, quae nullo jure dicatur *Potens*? Repone certissime:

Meást petax, procax, magnífica, sumptuosa, nobilis.

Petaxem esse scias ex v. II.

Magis nunc me amicae dicta stimulant, Dá mihi atque adfer mihi.

Hec. I, 2, 84. de alia meretrice huic cognomine,

Maligna multo & magis procax fúlla ilico est.

ubi Donatus: *Procax, despoliatriz & petax*. Illud *Petax* ex hoc ipso sumpsit. Fulgentius Mythol. II, 1. *Vita ornatus petax. habendi infa-*

ACTUS II. SCAENA II.

CLINIA. CLITIPHO.

SI mihi secundae res de amore meo essent, jam dudum
scio

Venisset: set vereor, ne mulier me absente hic corrupta sit.

Concurrunt multa, opinionem hanc quae mihi animo exau-
geant:

tiata: & 3. Omnis vita potentias
petax. Petax, praecax: placu-
 erunt sibi in his & similibus Comi-
 ci: Plaut. Perf. III, 3, 6. de Le-
 none,

Pecunia accipiter, auido atque
invidi,

Procax, rapax, trahax.

& mox de servo: *Lurco, edax,*
furax, fugax. Apud Nonium ta-
 men v. Nobile, *Potens* legitur, et-
 iam in veteri nostro Codice.

2 *Ne me absente mulier corrupta*
sit] L. s. alii alia collocatione;
 omnes tamen habent adverbium
hic. Bembinus vero & Basilicanus
 & nonnulli alii, hoc modo, *ne*
mulier me absente hic corrupta sit.
 FAERNUS. Pro *Venisset* repono
Venisset: ut infra v. 9. *Adest.*

3 *Quae mi animum exaugeant*
Mihi exigit ostentarius, & ita ha-
 bent o. l. s. est autem in libro Bem-
 bino ad haec verba ascripta inter-
 pretatio, *Quae mihi animum exau-*
geant, quae me terrcant. animum
 autem dicit, quam illi praesens effi-
 cit motus sollicitam cogitationem.
 FAERNUS.

Concurrunt multae opiniones, quae
mihi animum exaugeant.

Diu est, cum Palmerius, Acidali-
 us, Guyetus ex conjectura propo-
 fuerint *Exaugeant;* quippe *Exauge-*
re animum, atque, non aegritudi-
 ni, sed gaudio convenire. Quae-
 rebatur vero, quis *Angeo* dixerit pro
Ango? Hoc alia conjectura ex Plau-
 to conficere conati sunt, Stich.] I,
 1, 54.

Scio atque in cogitando morro-
augor.

Ubi pro *Angeo* substituere volunt
Angeo: infelici sane eventu. Quip-
 pe Plautus (qui ignarus praecipi
 Horatiani, *Si vis me flere, dolen-*
dum est Primum ipsi tibi, semper
 risum & jocum captat, etiam ubi
 flendum erat & dolendum) suo
 more hic dixit, *Morrore augor;*
 cum alias dicerent homines *Laeti-*
tia augor. Cicero de Fin. II, 4.
 ex poeta vetere,

Tanta laetitia ausus sum, ut mi-
hi non constem.

Simili joco Syrus infra IV, 1, 15.

Sic est factum: minor ergo herus
damno ausus est.

Damno ausus est, facete dixit;
 cum alias dicerent *Commodis, hono-*
ribus, augeri. Ergo de isto *Exau-*
geant actum, opinor, & conclama-
 tum est. Quid vero ad hunc locum
 vir eruditus? *Sic indubie legendum,*
 ait, *Exaugeant, non Exaugeant;*
 ut Plautus *Morrore augor:* & ex-
 templo in Textum ipsum recipit,
 idem fortassis in Plauto suo factu-
 rus. Ergo pro unius hujus pecca-
 tis uterque poeta paenas dabit.
 Mendum hic vetustissimum est, &
 altius absconditum, quam ut vel
 Lynceum ejus acumen eo possit
 penetrare:

Concurrunt multae opiniones, quae
mihi animum exaugeant:

Occasio, locus, aetas, mater, cu-
jus sub imperio est, mala.

Quaenam quae sunt *Multae illae*
opiniones? Anne occasio, locus,

Magis nunc me amicae dicta stimulant, Dá mihi, adque adfer mihi:

Cui quód respondeám nil habeo: néque me quisquam est miserior. Nam hic Clinia, etsi is quóque suarum rerum sat agitát, tamen Habét bene et pudíce eductám, ignáram artis meretricias. Meást petax, procax, magnífica, sumptuosa, nobilis. 15 Tum quód dem ei, rectest: nám nihil esse mihi religio est dicere. Hoc ego mali non pridem irveni: néque etiamdum scit pater.

12 *Cui quid respondeam nihil habeo*] Aliquot ex Nostris: Cui quod respondeam. Sine dubio recte.

13 *Nam Clinia hic, etsi is suarum rerum*] O. l. s. nam hic Clinia, etsi is quoque suarum. utroque modo constante oronario. FAERNUS.

Nam, hic Clinia, etsi is quoque suarum rerum satagit, attamen

Habet bene & pudice eductam.

Sic Faernus, & sic Libri, opinor, qui nunc supersunt, omnes. Elegans tamen & antiquae monetae lectio est apud Charisium p. 193. etsi non tam diversa est, quam eadem: siquidem olim cum nec spatium nec interpunctiones inter verba essent, nescires utra fuerit. 'Satis' inquit, pro *Intente*. Cato dierum dīstarum de consulatu suo: *Sam apud vallum nostri satis agebant.* Terentius in Heauton timorumēno: *Etsi suarum rerum satis agitát, tamen Habet bene & pudice eductam.* Vides hic pro *Satagit attamen* quendam lectum fuisse *Sat agitát tamen*. Rectissime. Plaut. Bacch. IV, 3, 23. *Nunc agitát sat tute tuarum rerum.* Agito est *Frequentativum* ab *Ago*. Nec tamen ideo hoc praefero; (quippe idem Merc. II, 1, 4. *In somnis egi satis.*) sed quia post *Etsi* inferre soleant *Tamen*, non *Attamen*. Hec. II, 2, 1.

Etsi scio, Philumena, meum jus esse, ut te cogam

Quas ego imporem facere, ego tamen patrio animo villus faciam. Ita passim apud quosvis scriptores: at *Attamen* sic poni vix credo reperies; nisi praecesserit *Sed est*.

14 *Habet bene & pudice eductam, ignaram artis meretriciae*] Vix ferre possum *Artis* posteriorem hic ac cuere, cum prior longa sit. Quare inducor ut ab auctore fuisse credam, *Ignaram rei meretriciae*. Sic And. V, 1, 10. *Abhorrenti ab re uxoria. Res meretricia omnes earum artes intra se comprehendit.*

15 *Meást potens, procax, magnífica, sumptuosa, nobilis*] Quid *Procax* sit Festus tibi dicet, *Procari, poscere*: unde *procaces meretrices ab assidue poscendo, & Proci uxorem poscentes in matrimonium*. Cur ergo *Potens a Magnífica & Nobili* separatur, & *Procax* alienae significationis intervenit? Quid quod haec non *Lais Corinthia* est, sed *Attica meretricula*, quae nullo jure dicatur *Potens*? Repone certissime:

Meást petax, procax, magnífica, sumptuosa, nobilis.

Petacem esse scias ex v. 11.

Magis nunc me amicae dicta stimulant, Dá mihi atque adfer mihi.

Hec. I, 2, 84. de illa meretrice huic cognomine,

Maligna multo & magis procax facta ilico est.

ubi Donatus: *Procax, despoliatrix & petax.* Illud *Petax* ex hoc ipso sumpsit. Fulgentius Mythol. II, 1. *Vita ornatus petax. habendi infa-*

ACTUS II. SCAENA II.

CLINIA. CLITIPHO.

SI mihi secundae res de amore meo essent, jam dudum
scio

Venisset: set vereor, ne mulier me absente hic corrupta sit.

Concurrunt multa, opinionem hanc quae mihi animo exau-
geant:

siata: & 3. Omnis vita potentias
petax. Petax, praecax: placu-

erunt sibi in his & similibus Comi-

ci: Plaut. Perf. III, 3, 6. de Le-

none,

Pecunia accipiter, avido atque
invidet,

Proci, rapax, trahax.

& mox de servo: *Lurco, edax,*
furax, fugax. Apud Nonium ta-

men v. Nobile, *Potens* legitur, et-

iam in vetere nostro Codice.

2 *Ne me absente mulier corrupta*
sit] L. s. alii alia collocatione;
 omnes tamen habent adverbium
hic. Bembinus vero & Basilicanus
 & nonnulli alii, hoc modo, *ne*
mulier me absente hic corrupta sit.
 FAERNUS. Pro *Venisset* repono
Venisset: ut infra v. 9. *Adesset.*

3 *Quae mi animum exaugeant]*
Mihi exigit ostentarius, & ita ha-
 bent o. l. s. est autem in libro Bem-
 bino ad haec verba ascripta inter-
 pretatio, *Quae mihi animum exau-*
geant, quae me terrent. animum
 autem dicit, quam illi praesens effi-
 cit motus sollicitam cogitationem.
 FAERNUS.

Concurrunt multae opiniones, quae
mihi animum exaugeant.

Diu est, cum Palmerius, Acidali-
 us, Guyetus ex conjectura propo-
 fuerint *Exaugeant;* quippe *Exauge-*
re animum, *dejav,* non aegritudi-
 ni, sed gaudio convenire. Quaere-
 batur vero, quis *Angeo* dixerit pro
Ango? Hoc alia conjectura ex Plau-
 to conficere conati sunt, Stich. I,
 1, 54.

Scio atque in cogitando morro-
augor.

Ubi pro *Angeo* substituere voluit
Angeor: infelici sane eventu. Quip-
 pe Plautus (qui ignarus praecepti
 Horatiani, *Si vis me flere, dolen-*
dum est Primum ipsi tibi, semper
 risum & jocum captat, etiam ubi
 flendum erat & dolendum) suo
 more hic dixit, *Morrore augor;*
 cum alias dicerent homines *Laeti-*
tia augor. Cicero de Fin. II, 4.
 ex poeta vetere,

Tanta laetitia ausus sum, ut mi-
hi non constem.

Simili joco Syrus infra IV, 1, 15.

Sic est factum: minor ergo herus
damno ausus est.

Damno ausus est, facete dixit;
 cum alias dicerent *Commodis, hono-*
ribus, augeri. Ergo de isto *Exau-*
geant actum, opinor, & exclama-
 tum est. Quid vero ad hunc locum
 vir eruditus? *Sic indubie legendum,*
 ait, *Exaugeant, non Exaugeant;*
 ut Plautus *Morrore angeor:* & ex-
 templo in Textum ipsum recipit,
 idem fortassis in Plauto suo factu-
 rus. Ergo pro unius hujus pecca-
 tis uterque poeta paenas dabit.
 Mendum hic vetustissimum est, &
 altius absconditum, quam ut vel
 Lynceum ejus acumen eo posset
 penetrare:

Concurrunt multae opiniones, quae
mihi animum exaugeant:

Occasio, locus, aetas, mater, cu-
jus sub imperio, mala.

Quenam quae sunt *Multae illae*
opiniones? Anne occasio, locus,

Occāso, locus, aetas, mater, cuius sub imperiōst, mala:
Cui nil jam praepter pretium dulcest. CLIT. Clinia. CLIN. ei
 misero mihi.

CLIT. *Etiā caveas, ne videat forte hic te d. patre aliquis
 exiens?*

CLIN. *Facidm: set nescio quid profecto mi animus praesagit mali.*

CLIT. *Pergin istuc prius dijudicare, quā scias quid rei fiet?*

CLIN. *Si nil mali esset, jam hic adesset.* CLIT. *jam dderit.*

CLIN. *quando istuc jam erit?*

CLIT. *Non cogitas hinc longule esse? et nostri mores mulierum:*

Dum moliantur, dum conantur, annus est. CLIN. o Clitipho,
 Timeo. CLIT. *respira: ecce Dromonem cum Syro una: ad-
 sunt tibi.*

aetas, mala mater, Opiniones sunt?
 Una erat opilio; unum Verebatur,
 ne eo absente amica corrupta fu-
 erit: ad eam opinionem confirman-
 dam multa simul accedebant, Oc-
 casio, locus & cetera. Quid pluri-
 bus opus? Tu audacter reponere,

*Concurrunt multa, opinionem hanc
 quae mihi animo exaugeant:*

Occasio, locus, aetas &c.

Andr. III, 1, 31.

*Unde id scis? Audivi & credo:
 multa concurrunt simul,*

Qui confecturam hanc nunc facio.

Adel. IV, 4, 18.

*Id ipsum metuo, ut credant: tot
 concurrunt verisimilia:*

*Egom et rapui, ipse egomet solvi
 argentum, ad me abducaſt do-
 mum.*

Recte vero Exaugere opinionem, si-
 ve suspitionem. Eun. III, 1, 46.

Immo auge magis suspitionem.

4 *Locus, occasio, aetas, mater,
 sub imperio cuius est, mala* Ex o.
 l. s. ita colloca, occasio, locus. Item
 ex libro Bembino & Basilicano, &
 nonnullis aliis, teste Joanne Rivio,
cujus sub imperio est, mala. aliter
 nullo modo fiat octonarius. ita legit
 & Eugraphius, qui etiam ita sen-
 sum ordinat, ut sit mater mala sub

cujus imperio est. FAERNUS.
 Nostri quoque omnes, *Cujus sub
 imperio.*

6 *Hinc a patre*] Omnes Libri. &
 Edd. vett. *Hic.* Recte. Nam *A pa-
 tre* non est *A meo*, sed tuo, Mene-
 demo.

8 *Pergin istuc prius dijudicare*]
 Ex istuc s, elidendum: ut in prima
 sede hujus octonarii sit dactylus.
 FAERNUS.

*Pergin istuc prius dijudicare,
 quam scis quid veri fiet?*

Omnes fere nostri cum vett. Edd.
Scias pro Scis. Unde promptum est
 emendare,

*Pergin istuc prius dijudicare,
 quā scias quid rei fiet?*

Quid rei est? passim. Infra IV, 7,
 2. *Quid rei esset dixi huic?* Etiam
 Guyetus recte vidit *Rei*; licet in re-
 liquis versum corruerit.

9 *Si nil mali esset, jam hic ad-
 essent. Jam adierunt. Quando istuc
 erit*] Lege ex nostris pene omnibus
 cum Edd. vett. *Adesset, Aderit.*
 De amica enim sola sollicitus est,
 non de servulis qui accersitum eam
 missi sunt. Corrige quoque *Quan-
 do istuc jam erit?*

10 *Non cogitas hinc longius ab-
 esse?*] Liber Bembinus, *hinc longu-*

ACTUS II. SCAENA III.

SYRUS, DROMO, servi. CLINIA, CLITIPHO.

AI' N tu? DR. *sic est: verum interea dum sermones caedimus,*
'Illae sunt relictae. CLIT. *mulier tibi adest; audin, Clinia?*
CLIN. *'Ego vero audio nunc demum et vivo et valeo, Clitipho.*
SY. *Minime mirum: adeo impeditae sunt: ancillarum gregem*
Ducunt secum. CLIN. *perii, unde illi sunt ancillae?* CLIT. *men*
rogas? 5
SY. *Non oportuit relictas: portant quid rerum?* CLIN. *ei mihi.*
SY. *Aurum, vestem: et visperascit, et non noverint viam.*
Factum a nobis stulte est. abi dum tu, Dromo, illis obviam:
Propere: quid stas? CLIN. *vae misero mi, quanta de spe*
decidi.

le esse, id est, aliquantum longe.
Plautus in Menaechmis: *Ingressum*
fluvium rapidum ab urbe hant lon-
gule. hoc modo optime stat ostona-
rius, aliter impeditus. FAERNUS.
Nostri universi *Longius abesse.* Mu-
tarant Magistri, ne discipuli oisolo-
lito tum *Longule* uterentur.

II *Dum moliantur, dum comun-*
tur] Pro *conuntur* omnes fere l. s.
habent *conuntur*: & in his Bembi-
nus, Basilicanus, Victorianus. alii,
sed pauci, *comantur.* nullus, quem
viderim, *conuntur.* quare *conantur*
repono, quod synonymum est ver-
bi *moliantur.* FAERNUS.

Plerique etiam nostri *Conantur.*
Eleganter dictum: Dum iturae sunt,
& non eunt; dum movent, sed nil
promoveant. Phorm. I, 2, 2. *At*
ego obviam conabar tibi, Dava.
Virg. Aen. IV, 133. *Reginam tha-*
lamo cunctantem: ubi Servius:
Cunctantem, morantem, ut Teren-
tius: *Dum moliantur, dum comun-*
tur, annus est. An ille legit, aut
legendum hic est, *Dum cunctantur?*
Non puto.

12 *Una adfunt tibi]* Distingue
post *Una.* *Una: adfunt tibi.*

3 *Ego vero audio nunc demum,*
& video & valeo, Clitipho.] Sic li-

bri omnes. Nondum tamen *Vides*
Antipham, quae pone relicta erat;
ut ex ipso loco videre est. Reponi:
Vivo & valeo, Clitipho. Plaut. Bacch.
II, 2, 14.

Quia si illa inventast quam amat,
vivit & valet:

Si non inventast, minus valet, mor-
ribundus est.

Animast amantem amica: si abest,
nullus est.

Vivo & valeo passim conjunguntur.
Vide infra III, 1, 20. Bacch. II,
3, 12. Stich. I, 1, 31. Trin. III,
3, 43. IV, 3, 68.

4 SYR. *Minime mirum]* Haec
Dromoni tribuenda esse post Glare-
anum & Guyetum vidit vir erudi-
tus. Aut hoc verum est; aut v.
primo totum illud Dromonis est,
Sic est; verum interea &c. quod
verius censeo.

9 *Propere, quid stas?]* Ubaldi-
quus Bandinellus legebat *propere,*
quod & nos in aliquibus libris inve-
nimus, inter quos Victoriano, It-
cet deinde abrafo a, substitutum fu-
erit e, & sane *propere* majoris in-
stantiae est. FAERNUS.

Abi dum tu Dromo illis obviam;
Propere: quid stas? Nostri pleri-
que omnes, *Propere: quod rectius est.*

CLIT. Qui istuc? quae res te sollicitat autem? CLIN. rogitas quid fiet? IO

Viden tu? ancillas, aurum, vestem, quam ego cum una ancillula

Hic reliqui: unde esse censes? CLIT. vâh, nunc denum intellego.

SY. Dâ boni quid turbast? aedes nostrae vix capient, scio. Quid comedent? quid ebibent? quid sine erit nostro miseri? Sê eccos video quos volebam. CLIN. o Juppiter, ubinam est fides? 15

Dum ego propter te errans patria careo demens, tu intered loci

Conlocupletasti, Antiphila, te, et me in his deseruisti malis;

IO Quid istuc?] Lege Qui istuc? Eun. IV, 6, 7. Qui quaeso istuc? & alibi saepe.

11 Viden tu ancillas, aurum, vestem, quam ego cum una ancillula Hic reliqui; unde ea esse censes?] Liber Bembinus & Basilicanus non habent dictionem ea. in Victoriano sic erat, unde ea esse censes? sed deinde verbum ea deletum est, quod & in aliis libris varie collocatum est. quo sublato sic distinguemus,

Viden tu? ancillas, aurum, vestem, quam ego cum una ancillula

Hic reliqui, unde esse censes? Et subaudiendum est ei, ut sit ei, quam ego reliqui. ut autem stettrochaicus, vel in viden, fiat dialysis, ut sit anapaestus in prima, vel ex ea dictione n, abjicietur: & erit pariter anapaestus in prima, sed in quam ego, synaloepha non fiet. FAERNUS. Etiam nostri plerique, Unde esse censes?

14 Quid seni erit nostro miseri? O. l. s. fene. FAERNUS. Nostri universi Sine.

15 Sê video eccos quos volebam] Lege ordine inverso, Sê eccos vi-

deo quos volebam. ut Sê eccum video Parmenonem. Sê eccam Thaidem ipsam video, & alibi saepe.

16 Tu interea loci] In libro Bembinio hic ascriptum est: Loci parhelcon: nam loci omni significationi addi solet. Ennius: Flamma loci postquam conclusast turbine saevo. FAERNUS.

17 Conlocupletasti te Antiphila, & me] Antiphila male in prima syllaba acnuitur. Lege ex omnibus fere nostris:

Conlocupletasti, Antiphila, te, & me.

ut infra semper, Edepol te, mea Antiphila, laudo.

18 Propter quam in summa infamia sum, & meo patri minus sum obsequens] Sic recte dedit Faernus, nihil tamen adnotans. Nostri omnes sine Sum habent, Minus obsequens. Johannes Rivius, vir egregius, cum libris Scriptistum Donati loco fideus, ejecit, quod in Editio quodam repeterat, Sum: & postea Guyetus ex Faerno rursus ejecit. Donatus ad Phorm. II, 3, 61.

Potius quam lites felleri, aut quam te audiam:

Bis, inquit, posuit Quam: ut in Heaut.

Propter quam in summa infānia sum, et meo patri minus sum obsequens.

Cuius nunc pudet me et miseret, qui harum morēs cantabat mihi,

Monuisse frustra, neque eum potuisse umquam ab hac me aspellere. 20

Quod tamen nunc faciam: tum, cum gratum mi esse potuit, nolui.

Nemo est inferior me. sy. hic de nostris verbis errat videlicet, Quas hic sumus locuti. Clinia, aliter tuum amorem, atque est, accipis:

Nam et vitasti eadem, et animus te erga idem de fuit; Quantum ex ipsa re conjecturam fecimus. 25

* *Propter quam in summa infamia sum, & meo patri minus obsequens:* &

* *Cepi rationem ut neque tu ageres neque haec possis perdere.*

Ita & olim & postea editi, qui bonum Rivlum deceperunt. Correxisse oportuit *Minus sum obsequens*, & *Neque ut haec*. Hoc enim voluit Donatus; in Phorm. bis positum *Quam*; ut in Heaut. bis positum *Sum*, bis *Ut*.

20 *Neque potuisse unquam*] Post *potuisse* omnes fere l. s. habent pro-nomen *eum*; quod & placet, maxime propter verbum. FAERNUS.

Dormitabat hic bonus Faernus: volebat, credo, Ante, non Post *Potuisse*: nam ita nostri omnes; & ni ita fiat, versus non juvatur, sed jugulatur. Sed quid fodes illud est? *Expellere me ab hac*? *Expellere* e loco, domo, urbe, finibus, passim habes: *Expellere* ab amica nusquam. Credas potius ab auctore esse, *Ab hac me avellere*. Sed & hoc Magistrorum facinus est, qui verba omnia antiquae indolis e Terentio ejecta cupiebant. Tu re-
pone,

Monuisse frustra: neque eum potuisse unquam ab hac me aspellere.

Aspellere, abigere, arcere. Plaut. Trin. III, 2, 46.

Cum inopiaſt, cupias; quando ejus copiaſt, tum non velis; Ille qui aſpellit, is compellit; ille qui conſuadet, vetat.

Merc. I, 2, 5.

*Simul autem plenissime eos qui ad-
versum eunt, aspellito,*

Detrude, deturba in viam.

Ubi versus laborat, & quid pro *Planissime* reponendum sit, vir doctus nos mature docebit. Amphitr. III, 4, 17.

Alique illuc sursum ascendere: inde optime aspellam virum.

Capt. III, 3, 4.

Neque auxilium mi est, neque adeo spes, quae mi hunc aspellat metum.

Poeta apud Ciceronem, ipse optimor, Tusc. II, 9.

Sed longe a laeo, numine aspellor Jovis.

In aliquot Plauti locis *CisPELLat*, verbum nihili, dederunt Editores. Error inde ortus; quod in vetustis Membranis *ci* & *a* similima sint. Glossarium vetus *Aspellit*, ἀπώδδ.

25 *Quantum ex ipsa re conjecturam fecimus*] Solus liber Bembianus *facimus*; omnes alii quotquot sunt, *cepimus*. quam & veram lectionem

CLIN. Quid est obsecro? nam mihi nunc nil rerum omniumst
Quod malim, quam me hoc falso suspicârier.

SY. Hoc primum, ut ne quid hulus rerum ignorés: anus,
Quae est dicta mater esse ei antehac, non fuit:

Ea obiit mortem: ex ipsa in itere hoc, alteras 30

Dum narrat, forte audiui. CLIT. quanamst altera?

SY. Mane: hoc quod coepi, primum enarrem, Clitipho:

Post istuc veniam. CLIT. prôpera. SY. jam primum omnium,

Ubi ventum ad aedis est, Dromo pulsat fores:

Anus quaedam prodit: haec ubi aperit ostium, 35

Continuo hic se intro conjicit, ego consequor:

Anus foribus obdit pectus, ad laeam redit.

arbitror: licet & illa altera stare
possit. FAERNUS.

Deserit hic Bemblum suum
Faernus. Ego vero ex illo *Feci-*
mus adscisco; quamvis nostri etiam
omnes *Capinus*. Nusquam aliter
Noster. Infra III, 3, 13. *De me*
ego facio conjecturam. And. III, 2,
32. *Qui conjecturam hanc nunc facio*.
Adel. V, 3, 36. *Ex quibus con-*
jectura facile fit. *Fis* a *Facio*, non
Capitur. Plautus plus quinquies
Conjecturam facio, nunquam *Capio*.

30 *Hoc ipsa in itinere alteras Dum*
narrat, forte audiui] Sic habet &
Priscianus p. 678. Tamen haec a
Magistris Interpolata esse vehemens
suspicio est. Bis tantum *Iter* in ca-
su obliquo noster usurpat, hic & in
Phormione. Hic, & codex C. C.
& ex Regiis unus, *Ex ipsa* habent:
praeterea Regius *Hoc* Inter lineas.
Repone,

Ea obiit mortem: ex ipsa in itinere
hoc, alteras

Dum narrat, forte audiui.

Phorm. III, 3, 63. sic nunc habent
codices:

Quâ via istuc facies? Dicam in
itinere; modo te hinc amove.
Vides accentum habere *Itinere* in
secunda. Vel eam ob causam cor-
rigo,

Quâ via istuc facies? Dicam in
iter; modo te hinc amove.

Quippe quadrisyllaba ista breviter
plerumque apud antiquos primam
accunt; *Mulieres, Propemodum,*
Périsim, Inopiam, Itinera. Plau-
tus Trin. IV, 2, 40.

Et meum nomen, et mea facta,
& itinera ego faxo scies.

Capt. IV, 2, 14.

Facere certumst; proinde ut omnes
itinera infistant sua.

Cassin. Prol. v. 66.

Pentem interrumpit, qui erat cū
in itinere.

Hoc apud Comicos paene perpetu-
um est; & certe operae pretium est
id saeculo huic indicasse, ut quo-
modo Romani pronuntiaverint sci-
amus. Cave enim credas Poetas
Comicos a principum tum virorum
pronuntiatione discessisse. Jam ve-
ro cum *Iter iteris*, tum *Itiner itine-*
ris, Terentii aevo & post apud pri-
marios viros viguisse, vel solus No-
nius satis tibi fidem faciet. Prae-
ter Naevium & Accium, Varro (in
versu Galliambo)

Tua templa ad alta fani propo-
rans citus itere.

Pacuvius quoque *Iteris* dixit, teste
Charisio p. 109. & Julius Hyginus,
Iteris minuendi causa. Ergo si, ut
Grammatici veteres saepe docent,
ab *Iter* ea aetate *Iteris*, ab *Itiner*
dictum est *Itineris*: nusquam *Itine-*
ris dixit Noster, quia ubique dixit

*Hic sciri potuit, aut nusquam alibi, Clinia,
Quo studio vitam suam te absente exegerit;
Ubi de improvviso est interventum mulieri:
Nam ea tum res dedit existimandi copiam
Cotidianae vitae consuetudinem;
Quae, cuiusque ingenium ut sit, declarat maxime.
Texentem telam studiose ipsam offendimus;
Mediocriter vestitam veste lugubri,
Eius annuis causa opior quae erat mortua,
Sine auro: tum ornatam, ita uti quae ornantur sibi;
Nulla mala re interpolatam muliebri:
Capillus sparsus, promissus, circum caput*

40

45

casu recto *iter*. Ceterum *Ex ipsa* audiui, ut *Indignum facinus faxo ex me audies*; & alibi passim.

36 *Continuo hic se confecit intro: ego consequor*] Sic quidem libri: Tu tamen repone,

Continuo hic se intro conficit: ego consequor.

ut mox v. 64. *Mulier telam deseris Continuo*. Priore etiam versu pro *Aperuit lege Aperit*, suavioribus numeris & accentu legitimo.

38 *Hinc sciri potuit*] Liber Bembinus & nonnulli alii, *hic*. quod & magis placet: nam quod sequitur, *aut nusquam alibi*, requirit, *hic* praecessisse, non autem *hinc*. FAERNUS. Pro *Aut nusquam*, quod unus tantum ex nostris habet, duo *Haut nusquam*; ceteri magno numero *Haut usquam*.

41 *Nam ea res dedit tum existimandi copiam*] Unus ex Regiis, numeris melioribus,

Nam ea tum res dedit existimandi copiam.

Ceterum talis distinctionem post *Copiam*. *Existimandi consuetudinem*, ut Hec. I, 2, 88. *Existimans moris*.

47 *Sine auro tum ornatam, uti quae ornantur sibi*] O. l. s. praeter Bembinum, praeponunt distinctionem *ita*. quomodo etiam melius habet senarius. Sed si Bembinum sequa-

mur, non erit facienda collisio in *ornatam, uti*. FAERNUS. Omnes nostri, uno dempto, *Ita uti*: & indignor unius Bembiui causa versum a Faerno contrucidatum.

48 *Nulla mala re expolitam muliebri*] Libri omnes, quotquot sunt, post vocem *re*, habent verbum *esse*. in reliquis Bembinus liber cum vulgata lectione consentit. alii vero omnes pro *mala*, habent *malam*; cum expositione addita, *id est, maxillam*. quod quam ineptum sit omnes vident. quod si cul tamen haec recens lectio placeat, nos antiquam sequemur. FAERNUS.

Nulla mala re esse expolitam muliebri.

Sex ex vetustioribus nostris *Malam*: Duo cum vet. Edd. non habent *Esse*: Unus ordine inverso *Expolitam esse*. Etiam hic versus Magistrorum unguis passus est. Guyetus suo more, cum non caperet, ineptum & spurium pronuntiat. Quid si poetae manum restitimus? Ecquid erit praemi? Principio, illud *Esse* absurde hic positum est, ad versum sustentandum: series enim orationis haec est: *Offendimus ipsam texentem, vestitam, ornatam, expolitam*. *Esse* nullum hic locum habet. Repone id, quod Magistri eiecerunt,

Rejēctus negligēter, pax. CLIN. Syre mi, óbsecro, 50
Ne me in laetitiam frústra conjeicis. SY. anus
Subtēmen nebat: prasterea una ancillula
Erat; ea texebat una, pannis óbfit,
Necidēta, immunda inlúvie. CLIT. si haec sunt, Clinia,
Vera, ita uti credo, quis te est fortunatior? 55
Scin hanc, quam dicit sordidatam et sordidam?
Magnum hoc quoque signumst, dōminam esse extra nōxiam;
Cum tam negligitur ejus internūtia.

Nulla mala re interpolatam muliebri.

Mala res muliebris, cerussa scilicet, sibiū, purpurissum, & mille alla.
 Ovid. Rem. Amoris 251.

Tum quoque cum positis sua collinet ora venenis,

Ad dominae vultus (nec pudor obstat) eas:

Pyxidas invenies, & rerum mille colores:

Et fluere in tepidos oesypa lapsa sinus.

Ille tuas redolent, Phineu, medicamina mensas:

Non semel hinc stomacho nausea salta meo.

Lucret. IV, 1168.

Et miseram tetris se suffit odoribus ipsa,

Quam famulas longe fugitant furtimque cachinnant.

Satin' appareat, cur Mala res pigmenta illa dicantur? Plaut. Trin. II, 4, 153.

Quamvis malam rem quaerens, illic reperias.

Jam vero *Interpolatam* ita apposite, ut nihil magis. Nonius: *Interpolare, est novam formam e veteri fingere: ut Plautus Amphitruone (I, 3, 151.)*

Illic homo me interpolabit, meumque os finget denovo.

Haftenus Nonius. Sed & alibi apud Plautum, Most. I, 3, 105. negat ancilla dominae adblandiens, opus esse ut faciem *purpurisso interpolat*.

Tum tu igitur cedo purpurissum.

Non do: scita es tu quidem:

Nova pistorum interpolare vis opus lepidissimum.

& mox 116.

Quapropter? Quia easlor multos recte olet, ubi nihil olet.

Nam istas veteres quas se unguentis unctitant, interpos,

Itidem olent, quasi cum una multa jura confudit coquus.

50 *Rejēctus negligēter, pax*] Dictioni *pax*, haec verba in libri Bemblni margine ascripta sunt: *Tranquillantis, admirantis & sollicitudinem adimentis, sic infra, unus est dies, dum argentum erit: pax. nihil amplius. FAERNUS.*

Capillus posus, prolixus, circum caput

Rejēctus negligēter, pax.

Pax non est *Tranquillantis*; sed silentium imponentis: Graeco quoque Πάξ. Ceterum pro *Capillus* passus; tres ex nostris pro varia lectione, at in ipso textu duo, *Sparsus*. Accedat Ausonii auctoritas, in fine Idyll. XII.

Totum opus hoc sparsum, crinibus velut Antiphilae: Pax.

Hinc certum est, legisse eum *Capillus* sparsus. Propert. II, 1.

Seu vidi ad frontem sparsos errare capillos.

Porro illud *Prolixus* non placet. Repone *Promissus*: ubique fere *Prolixus* substituerunt. Virg. Eclog. 8, 34.

Nam disciplina est isdem, munerdrer
Ancillas primum, ad dominas qui adflectant viam.

60

CLIN. *Perge, obsecro te, et cave ne falsam gratiam*
Studeas inire. quid ait, ubi me nominas?

sv. *Ubi dicimus redisse te, et rogare uti*

Veniret ad te, mulier telam desinit

Continuo, et lacrumis opplet os totum sibi:

65

Ut facile scias desiderio id fieri tuo.

CLIN. *Prae gaudio, ita me diament, ubi sis nescio:*

Hirsutumque supercilium promissaque barba.

Ovid. Trist. IV, 2, 34.

Squallida promissis qui tegit ora comis.

Utrobique vulgares libri *Prolixa*.
Vide Festum in Promissus Capillus,
& Nonium v. Promittere.

52 *Subtegmen nebat*] Libri antiqui,
inter quos Bembinus, *subtegmen*.
& huic dictioni, in eo libro
haec ascripta sunt: *Subtegmen dictum*
ab eo quod subeat flamen. FAERNUS.
Etiam nostri plerique *Subtegmen*.

Ib. *Praeterea una ancilla erat,*
Ea texebat una pannis obfita] *Ancillula*
legendum ex iisdem antiquis;
praeterea ex libro Bembino, ita hi
versus sunt ordinandi, ut eras per-
tineat ad inferiorem versum: aliter
non stat ille senarius. FAERNUS.
Nostri quoque *Ancillula*.

58 *Cum ejus tam negleguntur internuntii*] Hic item ascriptum in li-
bro Bembino: *Internuntios pro ser-
uis posuit, sed sententia haec ita est,*
qui non negleguntur, si essent internuntii. FAERNUS.

Nostri omnes, uno recentiore ex-
cepto, hoc ordine,

Cum tam negleguntur ejus internuntii.

Unde certam emendationem hau-
rio:

Cum tam neglegitur ejus inter-
nuntia.

De ancillula hoc dictum: servos au-
tem nullos domina habuit, ut in-

ternuntii esse possent. Plaut. MIL.
IV, 1, 39.

Haec celox illius est, quae hinc
egreditur internuntia.

Quae haec celox? Ancillula illius
est: hinc egreditur foras.

59 *Nam disciplina est isdem*] Quae-
runt & dubitant Interpretes de
isdem. Quid si legendum sit, *Nam*
disciplina est sellas. Gellius xx, 1.
Scies enim me pro disciplina sellas
quam colo, inquirere potius, quam
decernere. Sic & alii.

64 *Mulier telam deserit*] Non
displicet mihi *deserit*, sed quod est
in libro Bembino magis antiquum
videtur, *telam desinit*. ut dicimus,
desinere artem. FAERNUS.

Nostri omnes *Deserit*: & sic Faer-
nus in Textu. Placet tamen *Desi-*
nit telam; plane ut *Ordiri telam*.
Plin. x1, 28. *Orditur telas axano-*
us. Plaut. Bacch. II, 3, 116.

Exorsa haec tela non male omnia
mihi est.

Deserere telam, esset abire, ausu-
gero a tela: at *Desinere* est inter-
mittere, ut recte Guyetus.

66 *Ut facile sciras desiderio id fi-*
eri tuo] Syllaba huic versui super-
est: unde vir eruditus sic in con-
textu edidit, *Opplet os totum sibi, ut*
Facile sciras | desiderio id | fieri
tuo.

cul, inquit, quoad numeros simi-
lis est iste Eun. III, 1, 51.

Tromittamus | comissatus | tu
Pamphilam.

Ita timui., CLIT. *at ego nil esse scibam, Clinia.*

Agedum vicissim, Sy're, dic quae illast altera.

SY. *Adducimus tuam Bacchidem.* CLIT. *hem, quid? Bac-*
chidem? 70

'*Eho scelestes quò illam ducis?* SY. *quò ego illam? ad nos scilicet.*

CLIT. '*Ad patremne?* SY. *ad eum ipsum.* CLIT. *o hominis im-*
pudentem audaciam. SY. *heus tu,*

Nòn fit sine periculo facinus magnum et commemorabile.

CLIT. *Hòc vide: in mea ulta tu tibi laudem is quaesitum, scelus?*

'*Ubi si paululum modo quid te fugerit, ego perierim.* 75

Quid illa facias? SY. *at enim.* CLIT. *quid enim?* SY. *si finis,*
dicò. CLIN. *sine.*

In his, inquit, semipedes *Fa & Tro* ditrochaeps subsequuntur; quae alias praecedere solent. Hoc opinor vult; hos duos versus Tibicini & Theatro obtrudi, quasi hujusmodi essent,

Cile scires desiderio id sis fa ri tuo.

Mittamus commissatum tu tro Pam-
philam.

Quo vero auctore hoc portenti didicit vir cetera egregius? Dolet errata nobis pro exemplis toties obtrudi. Ut illud Eunuchi suo loco correximus; ita & hoc facile corrigemus:

Ut facile scias desiderio id fieri tuo.

Scias hic, ut passim, monosyllabon. Nec versus modo, sed & sententia hoc postulat: nunc *Scias* postquam tibi narraui: at si de praeterito loqueretur; diceret utique *Sciremus*, Ego scilicet & Dromo.

68 CLIT. *At ego nihil esse scie-*
bam Clinia] Verbo sciebam haec in eo libro interpretatio adiecta est, *Quod timebas.* FAERNUS.

70 *Adducimus tuam Bacchidem*] Donatus in Adelphis scaena iv, actus iv, legit *abducimus*: quod magis proprium dicit esse, quam *adducimus*: abduci enim quod alienum est. FAERNUS. Nostri omnes *Adducimus*: nec audimus hic Donatum. Nonius *Adducimus*, ut nos hodie, v. Adducere.

71 *Quo illam adducis?*] In libro Bembino & aliquot aliis est, *ducis.* FAERNUS. Nostri universi *Ducis.*

73 *Heus non fit sine periculo facinus magnum, & memorabile*] In eodem libro, dictio *heus* praecedenti versui ascribitur: *memorable* vero, non cum conjunctione &, sed cum negatione *nec*, positum est hoc modo, *nec memorabile*. ita consilio & in Victoriano fuisse; sed deinde *nec* mutatum est in &. FAERNUS.

Non magnum, nec memorabile.
Sic Adel, V, 4, 7.

Re ipsa repperi

Facilitate nihil esse homini melius
neque clementia.

Nostri tamen omnes cum Eugraphio Et habent; ut opinor rectius. Magnum enim & memorabile adeo sensu cognata & germana sunt, ut jungi ea potius quam distingui hic oporteat. Virgilius: *Magnum & memorabile nomen.* Plaut. Pseud. I, 5, 97.

Si abstuleris, mirum & magnum
facinus feceris.

Menander, Μέγα καὶ περιβόητον ἔργον. Corrector, credo, Bembini Codicis *Nec* posuit, ut verum lacerum refarciret. Alio modo Guyetus hoc procurat:

Non fit sine periculo magnum facinus & memorabile.

CLIT. Sino. SY. ita res est haec nunc, quasi cum. CLIT. quas, malum, ambages mihi

Narrare occipit? CLIN. Syre, verum hic dicit: mitte. ad rem redi.

SY. 'Enimvero reticere nequeo: multimodis injuriis, Clitipho, neque ferri potis es. CLIN. audiundum hercle est, tace.

80

SY. Vis amare: vis potiri: vis quod des illi, effici: Tuum esse in potiundo periculum non vis: haut stultè sapis: Siquidem id sapere est, velle te id quod non potest contingere. Aut haec cum illis sint habenda, aut illa cum his mittenda sunt. Harum duarum conditionum nunc utram malis, vide:

85

Ego vero hanc viam infesto:

Non fit sine periculo facinus magnum & commemorabile.

Com & Con in priscis exemplaribus una literula, C nempe inversa, C scribi solet, ut facile hinc exciderit. Commemoro frequentissimum est apud Nostrum & Plautum. Andr. I, 1, 16. Istaec commemoratio. Pseud. I, 5, III.

Prinquam istam pugnam pugna-bo: ego etiam prius

Dabo aliam pugnam claram & commemorabilem.

Prorsus ut hic, Pugnam claram & commemorabilem, ita illic Facinus magnum & commemorabile. Porro autem nostri omnes cum Edd. vet. Heus tu; non tantum Heus, ut Faernus. Recte, ut versus Quadratus & plenus sit.

Ad patremne? Ad eum ipsum.

O hominis impudentem audaciam. Heus tu!

Non fit &c.

Convenit iste versus, in tanta animi commotione.

74 Laudem is quaesitum, scelus] Scribe Scelus? per interrogationem.

76 Quid illo facias?] De Syro hoc accipiunt: & tum ad Cliniam conversus hoc loquitur Clitipho. Cur vero ab eo avertat se, quem cum maxime ardentibus oculis iratus intuetur? Repono: Quid illa fa-

cias? hoc est, Bacchide. Quid cum meretrice agas in domo patris? Sic mox v. 92,

Tuam anciam hujus esse. Pulchre: cedo quid hic faciet sua? Eun. V, 1, 21. Thais de Chae-rea loquens,

Quid illo faciemus, stulta? Quid facias, rogas?

Ib. Si finas, dicam. Sino] Co-dex C. C. & ex Regiis unus, Dico, unde locum sic refingo:

Si finis, dico. Sino.

Hoc certe paratorem eum ad dicendum esse ostendit, quam illud alterum.

79 Multis modis injuriis] Ex ratione versus legendum multimodis: ut in Andria emendavimus, ex fide libri Bembin. FAERNUS.

80 Clitipho est, neque ferri potis est] Liber Bembinus, Clitipho es, neque ferri potes. sed potis es exigit ratio trochaici. FAERNUS.

Nostri perperam Est, Est. Ce-terum post Tace nostri omnes addunt, CLIT. Quid est? nisi quod ex Regiis unus id habeat, loco rē Ta-ce. Apparet olim varie lectum esse, ab his Tace, ab illis Quid est? Ceterum Clinia ex vultu Clitiphonis interpellaturum eum videns, silentium praeberi jubet.

84 Aut illa cum his amittenda sunt] Mittenda, versus exposit,

'Etsi consilium hoc, quod cepi, rectum esse et tutum scio.
Nam oportet patrem tua amica tecum sine metu ut sit, copia sit:
Tum quod illi argentum es pollicitus, eodem hac inveniam via:
Quod ut efficerem, orando furdas jam auris reddideras mihi.
Quid aliud tibi vis? CLIT. *siquidem hoc fiet.* SY. *siquidem, ex-*
periundo scies. 90
 CLIT. *'Age age, cedo istuc tuum consilium: quid id est?* SY.
ad simulabimus,
Tuam amicam hujus esse. CLIT. *pulchre: cedo quid hic faciet sua?*
'An ea quoque dicetur hujus, si una haec dedecori est parum?
 SY. *'Immo ad tuam matrem deducetur.* CLIT. *quid eo?* SY.
longunus, Clitipho,
Si sibi narrem, quomobrem id faciam: vera causa est. CLIT.
fabulae: 95

& ita etiam habet liber Bembinus. FAERNUS. Nostri, *Anittenda.*

86 *Etsi consilium quod cepi*] Nostri omnes, *Etsi hoc consilium.* Repono,

Etsi consilium hoc quod cepi.

Ut *Consilium* syllaba ultima cum *Hoc* coalescat.

88 *Tum illi quod argentum es pollicitus*] O. l. s. *tum quod illi:* & stat trochaicus, si vel ex *quod d,* vel ex *illi unum l,* elidas. FAERNUS. Ita & nostri omnes.

90 *Quid aliud tibi vis. Siquidem hoc fit. Siquidem experiundo scies*] Vides *Siquidem* in repetitione diverso accentu proferri: quod maxime cavebant. Quia & in priore versus colo non satis commodè locantur istius. Repono:

Quid aliud tibi vis. Siquidem hoc fit. Siquidem experiundo scies. Aliis pro *Alius* vetuste dictum veteres Grammatici omnes testantur. *Aliis* jam in *Casullo* extat. *Aliud* pro *Aliud* saepe in Lucretio. Jam autem *Fis* quanto vel sensul convenientius quam *Fit*? Non enim in praesentia invenisse se argentum, sed inventurum esse dicit. Sed interpolaverunt olim Magistri; quamlibet injuriam Terentio facturi, ne

Aliud cum suae aetatis hominibus dixisse videretur.

92 *Tuam amicam hujus esse amicam*] Aliqui libri non habent dictionem *amicam*, nisi semel in principio: quae geminata & superfluit sensui, & impedit versum. FAERNUS. Absit ab uno ex nostris & ab Edd. vett.

94 *Immo ad tuam matrem deducetur*] Liber Bembinus *abducetur.* & trochaicus optime constat. FAERNUS.

Agnosco in codice Bembino manum Correctoris, aliquantum metrorum periti: sed corrigendo versum corrumpit. Lege, ut ceteri omnes habent,

Immo ad tuam matrem deducetur.

Immo ad tuam Anapaestus est; ut similiter saepe alibi. Nunc autem in istu est *Matrem*; quod Bembinus in Thesin rejicit.

97 *Meno, habeo aliud, si istud meis, quod ambo constemini*] Vides ex *Quod ambo* Anapaestum fieri, indignante longa syllaba. Vir eruditus, Prima, inquit, in *Ambo* non alias apud Terentium corripitur, sed apud Plautum semel atque iterum. Loca non indicat. Quante

Nihil satis firmi video, quamobrem accipere hunc mi expediat metum.

SY. *Mâne, habeo aliud, si iste est metus, quod ambo confiteamini*

Sine periculo esse. CLIT. *huiusmodi obsecro aliquid reperi.* SY. *maxime:*

Ibo obviam huic; dicam, ut revertatur domum. CLIT. *hem, Quid dixti?* SY. *ademptum tibi jam saxo omnem metum: 100 In aërem utramvis otiose ut dormias.*

CLIT. *Quid ego nunc?* CLIN. *tunc? quod boni —* CLIT. *Syre, dic modo*

Verum. SY. *age modo: hodie scro ac nequicquam volēs.*

CLIN. *Di dant, fruarē, dum licet: nam nescias —*

CLIT. *Syre inquam.* SY. *perge porro, tamen istuc ago. 105*

autem satius erat mendum corrigere, quam portenta omnia ad Plautum referre? Dixerat Clitipho, *Non expedit mihi accipere hunc metum:* respondet Syrus, *si istuc metuis. Quodnam quaeso est istuc? Metuis accipere istum metum.* Satisne pulchre? Tu reponē,

Mâne, habeo aliud, si iste est metus, quod ambo confiteamini.

Ad Hunc metum recte respondetur, Si iste est metus. Phorm. III, 1, 18.

Quantus metus est mihi, venire huc saluum nunc patrum, Geta!

Plaut. Most. II, 1, 40.

Pérrii. Habe bonum animum: ego istum lepide medicabor metum.

99 *Ibo obviam hinc; dicam ut revertantur domum.] Hinc ineptum hic est; unde in uno ex nostris, & in Edd. vet. est His. Sed adhuc magis ineptum illud Revertantur. Quid, an Antiphila etiam una revertatur? Quam ob rem; cum sciente Chremete Act. I. Sc. II. accersita sit a Dromone & Syro? An ambo, etiam Clinia, hoc sine periculo esse confiteantur? An Clinia tam lentus & patiens hoc audiat, ut ne mutiat quidem? Repone,*

Ibo obviam huic; dicam ut revertatur domum.

Huic id est, Bacchidi. Atque hoc jam dudum correxeram; nunc autem in altero ex Meadianis clare & sine litura sic scriptum reperi.

104 *Datur modo.] Delemus distionem modo, quam in nullo l. s. invenimus. FAERNUS.*

Nullus ex nostris habet Modo. Sed totus hic locus ponendus est:

1 CLIT. *Quid ego nunc?* CLIN. *Tunc? quod boni est.* CL. *Syre dic modo*

2 *Verum.* SY. *age modo; hodie scro ac nequicquam volēs.*

3 CLIN. *Datur: fruarē dum licet: nam nescias*

4 *Eius sit potestas posthac, an nunquam, tibi.*

5 CLIT. *Syre, inquam.* SY. *perge porro, tamen istuc ago.*

6 CLIT. *Verum hercle istuc est.* SY. *re, Syre, inquam, huius huius Syre.*

Sic dedit Faernus, & sic habent, qui supersunt codices. Primus vidit Muretus, Est hic (post verba quod boni) delendum esse; & Cliniae sermonem, Quod boni datur, fruarē dum licet, interrumpi; dum Clitipho cum Syre suam rem agit,

CLIN. *Eius sit potestas posthac an numquam tibi.*

CLIT. *Verum hercle istuc est: Syre, Syre, inquam, heus heus, Syre.*

SY. *Concludit: quid vis?* CLIT. *redi, redi.* SY. *adsum, dic quid est?*

Jam hoc quoque negabis tibi placere. CLIT. *immò, Syre, Et me et meum amorem et famam permittò tibi.*

IIO

Tu es inlex: nequid accusandus sis, vide.

SY. *Ridiculum est te istuc me dāmonere, Clitipho:*

Quasi istic mea res minor agatur, quam tua.

Hic siquid nobis sorte adversi evenerit,

Partem veri vidit; partem reliquam nunc absolvo. Bis enim Cliniae oratio praeciditur. Eugraphius ad locum: *Tunc? Quod boni.* Praecisa haec oratio ordine tali: *Tunc? Quod boni est fruarè dum licet.* Rursus alia praecisa, *Nam nescias:* cujus ordo est, *Ejus sit potestas posthac, an numquam.* Ergo & hujus auctoritate, & Iphius sententiae dūdu, sic versus hos constituo:

1 *Quid ago nunc? Tunc? quod boni — Syre, diè modo*

2 *Verum. Age modo: hodie sero ac nequicquam volest.*

3 CLIN. *Di dant, fruarè dum licet: nam nescias —*

4 *Syre, inquam. Pergo porro, tamen istuc ago.*

5 CLIN. *Eius sit potestas posthac an numquam tibi.*

6 *Verum hic te istuc est. Syre, Syre, inquam, heus heus Syre.*

Hanc addidi notam —, ut verba interrumpi indicarem, totamque ejus orationem sic oportere continuari: *Quod boni di dant, fruarè dum licet: nam nescias, ejus sit potestas posthac an numquam tibi.* Ceterum, quod versus qui in Scriptis Editisque quartus est, nunc a me quintus sit; non jam Eugraphum appello, sed rem ipsam. Cum enim Clitipho, qui aures inter Syrum & Cliniam dividerat, nunc dicat *Vo-*

rum hercle istuc est: quid quaeso verum esse dicit, nisi Nescias, an numquam tibi ejus sit potestas postea? Hoc tandem eum perpulit, ut Syrum revocaret. Ceterum aliud restat. Pro *Datur*, quod codices habent, reposui *Di dant*. Nempe in Exemplaribus *Datur* & *Dant* apicis tantum situ differunt: *Dant* scribitur *Dat*, cum apice super *a*: *Datur* etiam *Dat* scribitur, cum apice super *s*: deinde in Personis notandis *est* pro Clinia ponunt, quod vix dignoscas a *di*. Ergo *di dant* hic praetuli, prae eo *cli: datur*. Infra III, 3, 31. *Nisi eum quantum tibi opis di dant.* *Di dant boni, Di danunt boni*, apud Plautum passim. Bacch. V, 2, 69. in re simili:

Quod di dant boni, cave culpatus amissis.

Rud. IV, 7, 3.

Si sapias, sapias: habeas quod di dant boni.

Men. III, 3, 34.

Ut haec quae bona dant Di mihi, ex me jam sciat.

III *Tu es iudex: nequid accusandus sis, vide]* Sic omnes Codices: & sic quasi Terentianum & ideo rectum accipimus. Quomodo vero Syrus est iudex? aut cur *Videat, ne accusandus sit?* quis enim accusare solet iudicem suum? Repone: *Tu es inlex: nequid accusandus sis, vide.*

Tibi erunt parata verba: huic homini verbera. 115
Quapropter haec res ne utiquam neglectu est mihi:
Set istunc exora, ut suam esse adsumiet. CLIN. scilicet
Facturum me esse: in eum res rediit jam locum,
Ut sit necessum. CLIT. merito te amo, Clinia.
 CLIN. *Verum illa nequid titubet.* SY. perdoctus probe. 120
 CLIT. *At hoc demiror, qui tam facile potueris*
Persuadere illi, quae solet quos spernere.
 SY. *In tempore ad eam veni, quod rerum omniumst*
Primum: nam miserum quendam offendi ibi militem
Eius noctem orantem: haec arte trahebatur virum. 125

Tu inlex es: tu me in hoc periculum illicis; cave ne accusandus sis, neve quid praeter expectatum eveniat: ut Parmenio ad Davum And. II, 3, 25. *Vide quo me inducas.* Plaut. Poen. III, 4, 35.

Operite capita: nemo leno viderit, Qui illi malae rei ante fuimus illicies.

Afin. I, 3, 68.

Escia est meretrix, lectus inlex est, amatoris aues.

113 *Istic quasi minor*] O. I. s. quasi *istic minor*. stat autem senarius, si ex *istic* s. elidas. FAERNUS.

Quasi istic minor mea res agatur quam tua.

Vett. Edd. *Minus res mea: unus ex Regiis, Minor res mea.* Repono,

Quasi istic mea res minor agatur, quam tua.

Seneca De Clementia I, 20. *Ut non minorem agi rem periclitantis, quam judicis, sciat.* Plautus Rud. I, 4, 19.

Socia sum, nec minor pars meast, quam tua.

116 *Quapropter neutiquam haec res*] In o. I. s. haec verba hunc ordinem habent: *quapropter haec res neutiquam: in neutiquam* autem fit dialysis, & remanet anapaestus. FAERNUS. Eodem ordine omnes nostri.

117 *Sed istum exora*] Liber Bembinus, Basilicanus & multi alii, sed

istunc, versus sustentatur rationibus totiens repetitis. FAERNUS. Nostri quoque omnes *istunc*.

118 *Facturum me esse: in eum jam res rediit locum*] Edd. vett. & ex nostris duo *Jam res*: ceteri *Res jam*, excepto uno, qui, ut praevideram legendum, recte habuit.

Facturum me esse: in eum res rediit jam locum.

119 *Ut sit necesse*] Liber Bembinus & hic & alibi habet *necessus*, pro *necesse*. FAERNUS.

Nostri *Necesse*. Cum tamen Bembinus *Necessus*, ut Eun. V, 5, 28, repono hic, ut illic, *Necessum*: quia in illa sede spondeus trochaeo potior est.

124 *Nam misere quendam offendi militem*] Magis placet collocatio, quae est in libro Bembrino, *nam quendam misere*. & erit ordo, *misere orantem*. hic quoque in eo libro ascriptum glossema est, *Misere, nimis*: quia omne nimium non bonum. alibi: *Eam misere amat*. FAERNUS.

Nam quendam misere offendi militem. Misere offendi ut juncta veniant, non placet: vel ob ipsum Ambiguum. Sed nostri omnes sic habent,

Nam miserum quendam offendi militem.

Recte: *Miserum*, id est, parcum, tenacem: ut infra III, 2, 15.

CLIN. *Eius sit potestas posthac an numquam tibi.*

CLIT. *Verum hercle istuc est: Syre, Syre, inquam, heus, Syre.*

SY. *Concluit: quid vis?* CLIT. *rédi, redi.* SY. *adsum, quid est?*

Jam hoc quoque negabis tibi placere. CLIT. *immo, Syre, Et me et meum amorem et famam permittó tibi.*

Tu es inlex: nequid accusandus sis, vide.

SY. *Ridiculum est te istuc me admonere, Clitipho:*

Quasi istic mea res minor agatur, quam tua.

Hic siquid nobis forte adversi evenerit,

Partem veri vidit; partem reliquam nunc absolvo. Bis enim Cliniae oratio praeciditur. Eugraphius ad locum: *Tunc? Quod boni.* Praecisa haec oratio ordine tali: *Tunc? Quod boni est fruare dum licet.* Rursus alia praecisa, *Nam nescias: ejus ordo est, Ejus sit potestas posthac, an numquam.* Ergo & hujus auctoritate, & ipsius sententiae ductu, sic versus hos constituo:

1 *Quid ago nunc? Tunc? quod boni — Syre, dis modo*

2 *Verum. Age modo: hodie sero ac nequicquam voles.*

3 CLIN. *Di dant, fruare dum licet: nam nescias —*

4 *Syre, inquam. Perge porro, tamen istuc ago.*

5 CLIN. *Eius sit potestas posthac an numquam tibi.*

6 *Verum heu is istuc est. Syre, Syre, inquam, heus heus Syre.*

Hanc addidi notam —, ut verba interrumpi indicarem, totamque ejus orationem sic oportere continuari: *Quod boni di dant, fruare dum licet: nam nescias, ejus sit potestas posthac an numquam tibi.* Ceterum, quod versus qui in Scriptis Editisque quartus est, nunc a me quintus sit; non jam Eugraphum appello, sed rem ipsam. Cum enim Clitipho, qui aures inter Syrum & Cliniam diviserat, nunc dicat *Vo-*

rum hercle istuc est: quid quid verum esse dicit, nisi Nescias numquam tibi ejus sit potestas po. Hoc tandem eum perpulit, ut eum revocaret. Ceterum alio stat. Pro *Datur*, quod codicebent, repositi *Di dant*. Nempe Exemplaribus *Datur & Dant* a tantum situ differunt: *Dant* si tur *Dat*, cum apice super *a*: *L* etiam *Dat* scribitur, cum apice *i*: deinde in Personis notandi pro Clinia ponunt, quod vix d scas a *di*. Ergo *di dant* hic tull, prae eo *cli: datur*. Infr 3, 31. *Nisi eum quantum tibi di dant. Di dant boni, Di da boni*, apud Plautum passim. B V, 2, 69. in re simili:

Quod di dant boni, cave culp amissis.

Rud. IV, 7, 3.

Si sapias, sapias: habes di dant boni.

Men. III, 3, 34.

Ut haec quae bona dant Di: ex me jam scias.

III *Tu es iudex: nequid accus dus sis, vide.* Sic omnes Cod & sic quasi Terentianum & id estum accipimus. Quomodo Syrus est iudex? aut cur *Vi no accusandus sis?* quis enim i fare solet iudicem suum? Rep *Tu es inlex: nequid accusa sis, vide.*

Tibi erunt parata verba: huic homini verbera.

115

Quapropter haec res te aliquam negligenti est mihi:

Set istunc exora, ut suam esse cōstipulet. CLIN. scilicet

Fecitrum me esse: in eum res redit jam locum,

Ut sit necessum. CLIT. merito te amo, Ciliua.

CLIN. *Verum illa nequid tūbet.* SY. perdoctus probe. 120

CLIT. *At hoc demivor, qui tam facile potueris*

Persuadere illi, quare solet quos spernere.

SY. *In tempore ad eam vinum, quod rerum omnium est*

Primum: nam miserum quendam offendi ibi militem

Eius noctem orantem: haec arte tradabit virum.

125

Tu inlex es: tu me in hoc periculum illicis; cave ne accusandus sis, neve quid praeter expectatum eveniat: ut Parmenio ad Dacum And. II, 3, 25. Vide quo me inducas. Plaut. Poen. III, 4, 35.

Operite capita: ne nos leno viderit, Qui illi maius reus ante fuimus illicis.

Asn. I, 3, 68.

Esca est meretrix, lectus inlex est, amatores cures.

113 *Isti. quasi minor*] O. I. s. *quasi istis minor.* stat autem senarius, si ex *istis* s, elidat. FAERNUS.

Quasi istis minor mea res agatur quam tua.

Vett. Edd. *Mixtus res mea: unus ex Regiis, Minor res mea.* Repone,

Quasi istis mea res minor agatur, quam tua.

Seneca De Clementia I, 20. *Ut non minore agi rem periclitantis, quam iudicis, scias.* Plautus Rud. I, 4, 19.

Socia sum, nec minor pars meast, quam tua.

116 *Quapropter nentiquam haec res*] In o. I. s. haec verba hunc ordinem habent: *quapropter haec res nentiquam*; in *nentiquam* autem fit dialysis, & remanet anapaestus. FAERNUS. Eodem ordine omnes nostri.

117 *Sed istum exora*] Liber Bembinus, Basilicanus & multi alii, *sed*

istum. versus sustentatur rationibus totiens repetitis. FAERNUS. Nostri quoque omnes *istum*.

118 *Fecitrum me esse: in eum jam res redit locum*] I. 11. vett. & ex nostris duo *Fecitrum* res: ceteri *Res jam*, excepto uno, qui, ut praevideram legendum, recte habuit,

Fecitrum me esse: in eum res redit jam locum.

119 *Ut sit necessum*] Liber Bembinus & hic & alibi habet *necessus*, pro *necessum*. FAERNUS.

Nostri *Necessum*. Cum tamen Bembinus *Necessus*, ut Eun. V, 5, 28. repono hic, ut illic, *Necessum*: quia in illa sede spondeus trochaeo potior est.

124 *Nam misere quendam offendi militem*] Magis placet collocatio, quae est in libro Bembino, *nam quendam misere*. & erit ordo, *misere orantem*. hic quoque in eo libro aliquid glossae est, *Misere nimis: quia*...

FAERNUS

Nam

litam.

magis

bigram

beu

beu

N

Re

tenacem

*Ut illius animum cupidum inopia incenderet:
Eademque ut esset apud te hoc quam gratissimum.
Set heus tu, vide sis, nequid imprudens ruas.
Patrem novisti, ad has res quam sit perspicax:
Ego te autem novi, quam esse soleas impotens:
Intersa verba, everfas cervicés tuas,
Gemitus, screatus, tussis, risus abstine.*

CLIT. *Laudibis.* SY. *vide sis.* CLIT. *tatemet mirabere.*

SY. *Set quam cito sunt consecutae mulieres?*

CLIT. *Ubi sunt? cur retines?* SY. *jám nunc haec non est tua.*

CLIT. *Scio, apud patrem: at nunc interim.* SY. *niló magis.*

CLIT. *Sine.* SY. *nón finam inguam.* CLIT. *qualso paulisper,*
SY. *veto.*

CLIT. *Saltem salutare.* SY. *ábeas si sapiás.* CLIT. *eo.*

Quid istic? SY. *manebit.* CLIT. *o hominem felicem.* SY. *ambula.*

Sed habet patrem quendam avium, miserum atque aridum.
Certe *Miserum*, parcum, vel sententia postulat. Nisi enlm parcus esset, cur *Arte* virum traheret? Si prodigus, damnosus fuisset nummis praesentibus; statim ei noctem dedisset. Praeterea plerique habent *Offendi ibi militem*, atque ita citat Servius ad Aen. I, 661.

127 *Eademque ut esset apud te hoc quam gratissima*] Varie legitur hic locus in l. s. sed optime iudicio meo, in Bemblino:

Eademque ut esset apud te hoc quam gratissimum.

Eadem vero adverbialiter sumendum, quemadmodum & in antiquo glossemate huius libri exponitur, sic habente: *Eademque antiquo posuit pro una*, haec ibi. Scaurus apud Charisium negans obiter Latinum esse, addit veteres consuevisse dicere, *eadem*, non addentes *via*, ut Plautus inquit; *Eadem bibes, eadem tibi dedero favinum*. Nos quoque apud eundem Plautum multa huius vocis in hac significatione reperimus exempla, quorum hic ali-

qua subijcimus. In Menaechmis: (II, 3, 74)

Hercole quin tu velle dicis; eadem ignorabitur,

Ne uxor cognoscat te habere, si in via conpexerit.

In Captivis: (II, 3, 98.)

Ad fratrem modo captivos alios inviso meos:

Eadem percontabor, equis hunc adolescentem noverit.

In Milite glorioso: (II, 3, 32.)

Eadem insidias dabo,

Quam mox ad stabulum junix recipiat se a pabulo. FAERNUS.

Egregie hic Bemblinus: nostri enim omnes *Gratissima*.

131 *Inversa verba, everfas cervicés tuas*] Hic ascriptum, *Inversa*, ambigua, figurata. *Everfas*, *dejectas*. at Eugraphius ita exponit: *Inversa verba quod adolescentuli faciunt, ut syllabarum ordinem mutant, & intellectum confundunt, everfas cervicés, jactantia & superbia est.* FAERNUS.

132 *Gemitus, screatus, tussis*] Haec adolescentuli faciunt quotienscumque amicum suum videre & ab

ACTUS II. SCAENA IV.

BACCHIS. ANTIPHILA. CLINIA. SYRUS.

BA. 'EDEPOL te, mea Antiphila, laudo et fortunatam
iudico,

'Id cum studuisti, isti formae ut mores consimiles forent.

Minimeque, ita me di ament, miror si te sibi quisque expetit.

Nam mihi quale ingenium haberes, fuit indicio creditio.

'Et cum egomet nunc mecum in animo vitam tuam considero, 5

'Omniumque adeo vstrarum, vulgus quae ab se segregant;

'Et vos esse istiusmodi, et nos non esse, haut mirabilest:

Nam expedit bonis esse vobis; nos, quibuscum est res, non
finiunt:

Quippe forma impulsu nostra nos amatores colunt:

Haec ubi immutata est, illi suum animum alio conferunt; 10

Nisi prospectum interea a nobis est, desertae vivimus.

ea videri volunt; ut per haec signa,
quae res necessitatis sunt, implant
voluntatem. haec ex Eugraphio.
FAERNUS.

138 Abeas si sapi] In duobus anti-
quissimis libris, Bemblino & Va-
ticano, est sapias. quod & versui con-
venit. FAERNUS. Nostri omnes
mendose Sapis.

8 Mores ut consimiles forent] O.
l. s. ut mores. ita melius habet tro-
chaeus. FAERNUS. Omnes no-
stri Ut mores.

8 Nam expedit vobis esse bonas]
In o. l. s. ita est, bonas esse vobis,
& stabit trochaicus, si ex bonas eli-
so s, synaloepha sequatur. FAER-
NUS.

Sic & nostri plerique Bonas esse
vobis; & sic Nonius v. Expedire.
Nihil tamen minus repono,

Nam expedit bonis esse vobis.

Construatio jam notissima. Phorm.
V, 2, 1.

Nostri apte culpa facimus, ut ma-
ha expediat esse.

Sic veterrimi nostri Malis: hodie
Malos editur. Plaut. Cistell. II, 3,
82.

Nunc mihi bonas necessum est esse in-
gratiis.

10 Haec ubi immutata est] Liber
Bemblinus immutata; quod & aptius
videtur. nam immutari quid & in
melius potest. FAERNUS. Immo
placet Immutata, ut ceteri omnes
habent. In ea sede spondeus tro-
chaeo mellor est. Et si forma, ut
hic, bona Immutari dicatur; facile
intelligitur non in melius, sed in
pejus. Plaut. Most. I, 3, 44.

Atque uni gessi morem,
Qui pol me, ubi aetate hoc caput
colorem commutavit,
Reliquit, deseruitque me.

11 Nisi prospectum interea ali-
quid nobis est, desertae vivimus] Le-
gendo nisi si, ut in libro Bemblino,
& distionem nobis delendo, quae
nec in eo libro, nec in Victoriano
& Decurtato est, stat trochaicus,
nec quicquam sensui deperit; pro-
cul dubio enim intelligitur, prospe-
ctum nobis. FAERNUS.

*Vobis cum uno semel ubi actatem agere decretum est viro;
Cuius mos maxime est consimilis vestrum, hi se ad vos adplicant.
Hoc beneficio utrique ab utrisque vero devincimini;
'Ut nunquam ulla amori vestro incidere possit calamitas. 15
AN. Ne cito alias: me quidem semper scio fecisse sedulo,
'Ut ex illius commodo meum compararem commodum. CL. ah.
Ergo, mea Antiphila, tu nunc sola reducem me in patriam
facis:*

*Nisi si propositum interea aliquid
est, desertas vivimus.*

Nostri omnes hoc modo:

*Nisi propositum interea aliquid no-
bis est, desertas vivimus.*

Versu ultra terminum excurrente.
Quod olim videntes Bembini illi
Correctores Si addiderunt, Nobis
ejecerunt. Atqui hoc erat *καὶ οὕτως*. Tu sic reponere:

*Nisi propositum interea a nobis
est, desertas vivimus.*

Quorsum enim *aliquid*? quasi quid-
vis satis esset: immo bene & suffi-
cienter, quantum potest. Omnino
illud *Aliquid* quod ab *a* ortum ha-
buit, ineptum est. Infra IV, 1, 25.

*Quam bene vero ate propositum est:
quid voluisti, cogita.*

& V, 2, 8.

*Quicquid ego hujus feci, tibi pro-
spexi & stultitiae tuae.*

Ita passim absolute, absque illo *Ali-
quid*.

12 *Vobis cum uno simul ubi acta-
tem agere decretum est viro] Pro
simul, scribimus semel, ex libro
Bembino; ut sit ordo, semel decre-
tum est. FAERNUS. Nostri omnes
Simul.*

*Vobis cum uno semel ubi actatem
agere decretum est viro,*

*Cujus mos maxime est consimilis
vestrum; hi se ad vos adpli-
cant.*

Et prava hic distinctio est, & sen-
tentiae ipsius vitium. Tu vero noli
cum vulgo sic accipere: Cum uno
viro cuius mos est consimilis: quasi
virgines inuptae viros pro lubitu

sibi eligere possent; sed sic accipe:
Ubi decrevisis in matrimonio vos
vituras, non in quaestu meretricio,
hi se ad vos applicant, cuius (five
quorum) mos consimilis. Mutatio
est numeri; ut Eun. Prolog. *Si quis-
quam est* — In his: notante & ibi
hoc citante Donato.

16 *Nescio alias: me scio quidem
semper fecisse sedulo* ut] Aliqui libri,
inter quos Bembinus & Basilicapus,
ita collocant: *me quidem semper scio*,
quo modo oportebit ex *quidem* *me*,
elidere: quamvis sequente conso-
nante. vel forte *me quidem* erit, *me
ex quidem*, elisa *e* ex *me*, quod & in
scriptura, non solum in scansione
siebat antiquitus. distinctionem vero ut
libri Bembinus & Victorianus se-
quenti versui attribuunt, qui hoc
modo sit ostentarius ut sequentes.
FAERNUS. Nostri quoque *Me qui-
dem semper*: & in scansione nulla
est difficultas.

17 CLIN. *Vah*] In libro Bembino
est, *ah*. ut & exigit versus. FAER-
NUS. Nostri omnes mendose *Vah*.

20 SY. Credo. CLIN. *Syre, vix
suffero. Hoccine me miserum non li-
cere meo modo ingenium frui?*] TAN.
Faber non Cliniae hoc tribuit, sed
Clitiphoni; qui in Postscenio scilicet
auscultans, introrumpit in Scae-
nam, osculaturus Bacchidem. Ni-
hil quicquam vidi absurdius: ut
equidem suspicer hominem flore Li-
beri viduum hoc scripsisse. Applau-
dit tamen huic vir eruditus; & *acuto
admodum* animadversum hoc autu-
mat. Itane vero acute? idque ad-

Nam dum dicit te absum, omnes mihi labores fuere quos cepi, lites,

Præterquam tui carendum quod erat. SY. credo. CL. Syre, vix suffero.

20

Hocine me miserum non licere meo modo ingenium frui?

SY. Immo, ut patrem tuum vidi, partes diu etiam duras dabit.

BA. Quisnam hic adulescens est, qui intuitur nos? A. ah, retine me, obsecro.

modum? Dixerat Antiphila, se sumptu id egisse, ut suum comodum ex Cliniae commodo compararet. Hoc dicto, tam plo, tam pudico, exaudito, erumpit in eas voces Clinia: Vix suffero, Syre: hocine ingenium frui non possi me? Ingenium, ut Pamphilus de Givcero:

Bene & pudice ejus doctum & eductum finem

Constitutum egestate ingenium immutaret?

Quale vero Bacchidis ingenium fuerit, ipse Clitipho quamvis amator testabitur:

Meast v-tax, procax, magnifica, sumptuosa, nobilis.

Satin hinc constat Clitiphonem, non ingenio, sed forma Bacchidis perquisitum fuisse? Quod ipsa meretrix male conscia constitetur,

Quippe forma impulsit nostra nos amatores colunt.

Etiam quod Syrus respondet, *Ut vidi patrem tuum esse habitum*, de Menedemo, non Chremeta dicitur; & proinde haec ad Cliniam, non Clitiphonem pertinent. Sed quid pluribus exagito tam inficetum commentum?

21 *Ingenio frui*] Bembinus liber *ingenium*, & erit ordo, *hocine ingenium me frui non licere*. suorum enim, ut & alia verba ulum significantia, amabant antiqui etiam accusativo jungere. Terentius in Phormione: *me mihi tandem liceat quod amo frui*. Plautus in Afsinaria: *Ut finat sese alternas cum illo noctes hanc frui*.

FAERNUS. Codex C. C. *Ingenium*: ceteri perperam *Ingenio*.

22 *Vidi esse habitum, diu etiam duras dabit*] Hic in libri Bembin margine ascripta haec interpretatio, *Hoc est, durum se praestabit, vel absolute, duras, ut dicitur bonas ei dedit, vel dabit poenas*: Cicero: *Quam primum adueniens dedisti*, & in Verrinis: *Forum illi est praestitum*. *FAERNUS.

Habitum, si sanus locus est, intellige *Partem*, diu *villurum*; unde *Habitior* Nostro & Plauto, id est, corpulentior; & Massurio apud Gellium IV, 20. *Equum nimis strigsum & male habitum, sed equitem ejus uberrimum & habitissimum*. Sed non convenit, ut Menedemus, qui labore & moerore se adeo macerarat, bene habitus & corpulentus visus fuerit. Quid autem est *Durus dabit*? etiam hic aqua omnibus interpretibus haeret. Palmerius, *Puras dabit*: id est, noctes: quod vel furca abigendum est. Guyetus suo more totum versum spurium esse & delendum pronuntiat. Prius tamen quam deleatur, vide an nos melius quid asseramus,

Immo ut patrem tuum vidi, partes diu etiam duras dabit.

Cum nescirent olim Magistri absolute hoc poni; addiderunt, quod subintelligi credebant, *Esse habitum*: id postea in textum irrepens vicinum *Partes* ex versu exegit. *Ut vidi*; nempe, ut idem Syrus infra, III, 2, 15. *avidum, miserum, atque aridum*. Hoc scilicet adhuc cre-

BA. *Amabo quid tibi est?* A. *disperii, perii misera.* B. *quid stupes,*

Antiphila? A. *videon Cliniam, an non?* B. *quem vides?* CL. *salve anime mi.* 25

AN. *O mi exspectate Clinia, salve,* CL. *ut vales?*

AN. *Salvum advenisse gaudeo.* CL. *tenebne te,*

Antiphila, maxume animo exoptatam meo?

SY. *Ite intro: nam vos jamdudum exspectat senex.*

ACTUS III. SCAENA I.

CHREMES. MENEDEMUS.

CH. *LUCISCIT hoc jam. cesso pultare ostium*
Vicini? primum ex me ut sciat sibi filium

debant & Syrus & filius Ipse. At pater Menedemus, cum III, 1, 26. Chremes ei nuntiasset rediisse filium salvum; timere autem, ne antiqua ejus duritia adaucta sit, quid responderet?

Non tu ei dixisti, ut essem? Non. Quamobrem Chreme?

Nota fodes istuc, *Ut essem:* prorsus eodem modo quo supra, *Ut vidi patrem tuum.* illic tamen durum & asperum intellige, hic lenem & facilem & prorsus a vetere illo mutatum. Eun. IV, 1, 1.

Ita me di ament, quantum ego illum vidi, non nil timeo misera.

Heaut. IV, 8, 28.

Ne tu propediem,

Ut istam rem video, istius obstinere.

Jam vero *Partes duras dabis*, plane ut Eun. II, 3, 62. *Durus fratris partes praedicas.*

28 *Antiphila maxime animo exoptata meo?* Optime staret senarius, si *exoptatam* legeretur. & ita scripisse Terentium existimo. quod ut facilius credam, facit alibi quoque perversus mos, errorque librarium a nobis observatus, qui finiente priorem dictionem una littera, a qua posterior distip inciperet, al-

teram earum litterarum saepe omittebat. idque etiam in syllabis, atque aliquando in integris dictionibus factum est. FAERNUS.

Recte Faernus *Exoptatam*; nostri licet omnes *Exoptata* vel *Exspectata*; sed in ceteris male rem gessit. Sic ab eo hi versus constituti sunt:

Amabo quid tibi est. A. *disperii,* v. *perii misera: quid stupes*

Antiphila? A. *videon Cliniam an non?* B. *quem vides?*

CL. *Salve anime mi.* A. *o mi Clinia, salve.* CL. *ut vales?*

AN. *Salvum venisse gaudeo.* CL. *sineone te,*

Antiphila, maxume animo exoptata meo?

Ubi in versu primo *Perii misera* male assignatur Bacchidi. Nostri omnes, A. *disperii misera.* v. *quid stupes.* Recte quidem additum *Perii*, versu ipso postulante; sed tum totum illud, *Disperii, perii misera* Antiphilae est. Plaut. Merc. IV, 1, 15.

Disperii, perii misera, vas miserae mihi.

Versu tertio pro *O mi Clinia*, Codices nostri omnes *O mi exspectate Clinia*: quod nullo modo repudiandum fuit. In quarto nostri omnes

Rediſſe: eſſe aduſcentem hoc nolle intéllego.
Verum, cum videam miſerum huic tam excruciarier
Ejus dñitu, celeſt tam inſperatum gaudium;
Cum illi pericli nihil ex indicio ſit?
Haut faciám: nam quod pótero adjutabó ſenem.
Item ul filium meum amico atque aequali ſuo
Videó inſervire, et ſocium eſſe in negotiis;
Nos quoque ſenes eſt aequum ſenibus obſequi.
 ME. *Aut ego proſecto ingéniú egregio ad miſeriam*
Natus ſum; aut illud falſumſt, quod volgo audió
Dici, diem adimere aegritudinem hominibus:
Nam mihi quidem cotidie augeſcit magis
De filio aegritúdo; et quanto diutius
Abſt, magis cupio tánto, et magis deſidero.

5

10

15

Adveniſſe, quod melius. Ceterum
ut verſus a me ordinentur, textus
ipſo ſatis docet.

1 *Luſcit hoc jam*] Hemíſtichium Plautinum in Amphitruone, ubi hoc abſolute pro coelo ponitur. ut & in Curculione:

Nam hoc quidem edepol haut multo poſt luce lucebit.

& apud Lucretium libro quinto:
Denique jam tuere hoc, circum
ſupraque, quod omnem
Continet amplexu terram.

potamus tamen ex geſtu motuque dicentis addi aliquam demonſtrationem: ut manus elatione, in coelumque ſuſpectu. FAERNUS. Unus ex noſtris 900 annorum *Luſcit*; ceteri *Luſcit*.

2 *Primum ex me ut ſcias*] Liber Bembinus a me. FAERNUS. Atqui noſtri omnes Ex me: & recte. Supra Eun. IV. 4, 58. *Ego ſcibo ex hoc, quid ſit.* & ſaepe alibi.

6 *Cum ei nihil periculi ex indicio ſit*] Miror, unde hoc habuerit Faernus. Noſtri omnes melius, tam ad verſum quam ſententiam:

Cum illi periculi nihil ex indicio ſit.

Illi hic neceſſarium eſt; nam Clitiam intellegit, non Menedemum.

7 *Nam quam potero adjutabo ſenem*] In libris Bembino & Viſtoriano & Baſilicano, & praeterea nonnullis aliis, atteſtante Io. Ruvio, legitur, *quod potero.* quod autem accipitur pro quantum, itaque exponitur in margine libri Bembini. FAERNUS. Noſtri etiam *Quod potero*

8 *Ita ut filium meum amico atque aequali ſuo*] In iſdem duobus antiquiſſimis libris eſt *item ut.* utroque modo prima hujus verſus ſyllaba ad praecedentem pertinet verſum. FAERNUS. *Item ut filium.* Noſtri univerſi *Ita ut.*

11 *Ingenio egregie ad miſeriam*] Perſpicue mihi melior videtur lectio libri Bembini, *egregio ad miſerias.* quae diſtio *miſerias* etiam in libro Decurtato eſt. FAERNUS.

Noſtri omnes, uno recentiore excepto, *Miſeriam*; & plerique *Egregio.* Equidem *Miſerium* hic praetulerim; quippe ſenex intelligit Moerorem, Aegritudinem. Quod ſi *Miſerias* legis, etiam Egeſtatem, Morbos, & alias calamitates una comprehendis.

13 *Dici, diem adimere aegritudinem hominibus*] Equidem vix crederim admiſſiſſe Terentium, ut *Di-*

CH. *Set ipsūm foras egressū video; ibo, adloquar.*

Menedeme, salve: nuntium adportō tibi,

Cuius maxime te fieri participem cupis.

ME. *Num quidānam de gnato meo audisti, Chreme?*

CH. *Valet atque vivit. M. ubinamst quæso? CH. apud me hic domi.*

ME. *Meus gnatus? CH. sic est. M. venit? CH. certe. M. Clinia*

Meus venit? CH. dixi. M. edmus, duc me ad eum, obsecro.

CH. *Non vult te scire se redisse etiam: et tuum*

Conspēctum fugitat: propter peccatum hoc timet,

25

Ne tua duritia antiqua illa etiam adaucta sit.

om, quod in Emphasi esse debuit, sine accentu quasi mutū transmissit. Fortasse olim correctorias manus passus est hic locus. Vide an sic melius exierit:

Aut ego profecto ingenio egregio ad miseriā

Sum, aut illud falsumst, vulgo quod dici audio,

Diam tandem adimere aegritudinem omnibus.

Ingenio sum, ut Phorm. I, 3, 20.

Ita plerique ingenio sumus omnes, nostri nosmet pocmitet.

Vulgo quod dici audio, ut And. II, 5, 15.

Verum illud verbum est, vulgo quod dici solet.

17 *Adibo, adloquar*] Liber Bembinus & Basilicanus *ibo*: quod magis versui servit. eoque magis id recepimus, quod particula *ad* mox sequitur in *adloquar*, ut infra:

Syrus est prendendus, atque adhortandus mihi.

cui loco ascriptum in libro Bemmino glossēma, quia ad hanc rem facit, hic ponere libuit: *Prehendendus, deest ad: sed ideo praetermisit, quia disturus erat, adhortandus.* FAERNUS. Nostri quoque, *ibo, adloquar.*

21 ME. *Quæso ubinam? CH. apud me domi*] (O. l. s. quotquot sunt, ita habent, *ubinam est quæso?* sed ut senarius stet, elidemus *d*, ex *apud*.

FAERNUS. Nostri omnes, *Hic apud me domi.* Repone: *Apud me hic domi.*

25 *Conspēctum fugitat propter peccatum: hoc timet*] Corrige pravam distinctionem, hoc modo:

Conspēctum fugitat: propter peccatum hoc timet.

Nempe, quod clam te in Asiam abierit. Sic infra V, 2, 37.

An tu ob peccatum hoc esse illum iratum putas?

26 *Ne tua duritia illa antiqua*] Liber Bembinus & Victorianus *antiqua illa*. quae elegantior videtur collocatio. FAERNUS. Nostri omnes *illa antiqua*. Nescias utrum malis.

28 *In te atque illum*] O. l. s. *in te atque in illum*. eliditur autem unum *lex illum*, ut sit dactylus in quarta sede senarii. FAERNUS. Nostri quoque *In illum*.

29 *Et visso esse animo*] O. l. s. *Et visso animo esse*. FAERNUS. *Et visso animo esse*. *Animo*, quod nitime oportuit, in Thesi delitescit. Ergo recte habet, *Et visso esse animo*.

31 *Vehemens in utramque partem*] Lege, ut meliores fiant numeri, *Vehemens utramque in partem*.

35 *Commearo ad mulierculam quæ paululo*] Hic versus stat, contractis in unam duabus mediis syllabis verbi *commearo*; ultima vero per syn-

ME. *Non tu ei dixisti, ut essem?* CH. *non. n. quomobrem, Chremie?*

CH. *Quia pessime istuc in te atque in illum consulis, Si te tam leni et victo esse animo ostenderis.*

ME. *Non possum: satis jam, satis pater durus fui.* CH. *ah, 30 Vehemens utramque in partem, Menedeme, es nimis, Aut largitate nimia aut parsimonia.*

In eandem fraudem ex hac re atque ex illa incidet.

Primum olim potius quam paterere filium

Commētare ad mulierculam, quae paululo

35

Tum erat contenta, cuique erant grata omnia;

naloephen non elisa, aut forte senarius est generis confusi, admittens in principio trochaeos, in fine iam-bos. FAERNUS.

Glareanus & Guyetas, inverso ordine,

Primum olim potius commēare filium

Quam paterere ad mulierculam.

Quomodo numeri quidem meliores, sed sententia impeditior sit. Nos aliam emendandi viam institimus, ad Horat. Serm. II, 5, 79.

Commētare ad mulierculam, quae paululo.

Commēto, a *Commēto*, frequentativum: quod Magistri, vel versus dispendio, ejecerunt ut nimis vetustum. Plautus Capt. I, 2, 82.

Nam meus scrupulosam viisus commetat viam.

Nonius Marcellus: *Commētare, commēare: Afranius Virgine:*

Quo tu commetas? ubi defixus defides?

Novius Bubulco Cerdone:

Cum ad lupam nostram tam multi crebro commētant lupi.

Vides & Afranium & Novium, de eadem, qua Noster, re verba facere: Illi *Ad meretriculam* intelligunt, Noster *Ad mulierculam* dicit. Equidem putabam me emendationem certam protulisse, neque cuiquam metrorum perito vel dubitandam. Sed viro erudito non usquequaque

satisfacit. Prime ait Chremetem ut Cliniae fautorem & patronum abstinere debuisset a voce frequentativa, ne peccatum ejus augeret. Atqui ob id ipsum *Commētare* hic commodius venit, quia frequentativum est. Quid? num semel tantum ad eam visibat? non crebro, non cotidie ibat, non defixus ibi desidebat, ut eam (I, 1, 46.) *Prope pro uxore haberet?* Quomodo autem Chremes *Clinias patronus*; qui patrem *Largitate nimia peccaturum*, & omnia ei concedere paratum reprimt & coerct? Sed hoc, inquit, *fortasse levius*; alterum igitur videamus, gravius nimirum & efficacius, *Commētare* sibi videri Terentii nostri aetate in desuetudinem abiisse. Quid audio? Annon Novius & Afranius, qui eo verbo utebantur, Terentio posteriores erant? Quid Plautus? ethi paulo prior; cujus vel *neglegentiam aemulari* Noster exoptat; cujus *sermone Musas ipsas usuras fuisse, si Latine loqui vellent*, dū post mortuum Terentium dictum est. Sed esto hoc, inquit, ut Terentii aetate sic alii locuti sint: at Terentius, *mire & felicissime sagax* praesensit quae verba, licet tum usitata, ferre aetatem nequirent. Hocine dicit, qui vetustum & obsoletum illud *Attingas* in textum ipsum recepit, Andr. IV, 4, 51. cum Faernus suus dedisset *Attingas? Feli-*

*Protèrnuisti hinc: ea coacta ingratis
 Postilla coepit vltium volgo quaerere.
 Nunc cum sine magno intertrimento non potest
 Haberi, quidvis dare cupis. nam, ut tu scias,
 Quam ea nunc instructa pulchre ad perniciem fiet;
 Primum jam ancillas secum adduxit plus decem,
 Oneratas veste atque auro: satrapa si fiet
 Amator, nunquam sùfferre eius sumptus queat:
 Nedum tu possis. M. Istne ea intus? CH. sit rogas?
 Sensi: nam unam ei cenam atque ejus comitibus
 Dedi: quod si iterum mihi sit danda, actum fiet.
 Nam, ut alia mittam, pytissando modo mihi
 Quid vini absumpsit? Sic hoc, dicens; 'Asperum
 Pater hoc est; aliud lenius foderis vide:*

40

45

50

cem sane naris & olfactus Terentium! qui verba caduca & post annos ducentos interitura tam diu ante ex odore ipso dignosceret. Non Terentio hoc, sed Magistris debetur, qui discipulorum gratia verba fere omnia antiqui coloris, novis & tum receptis interpolavit. Atqui, addit, *etiam numeri minus placent*, *Commétare*, accentu in syllaba secunda, qui in tertiam debebat cadere, *Commétare*. Qualia igitur sunt ista, *Pótare* Adel. I, 1, 8. *Péccare*, I, 2, 44. *Clámare* III, 4, 44. *Sérvare* Hec. III, 3, 42. *Acúsare* Phorm. II, 1, 5. *Exórare* III, 2, 27. & alia hoc genus innumera?

39 *Nunc sine magno intertrimento, non potest*] Hic ascriptum est in libro Bemmino: *Inter Et De tantundem significant ad augmentum ostendendum. hinc dicitur, intersellus. FAERNUS.*

43 *Satrapes si fiet*] Codex noster 900 annorum, *Satrapas si fiet*: idem qui Eun. IV, 7, 19. *Armas sapientem docet.* Nempe ut ibi *Arma*, ita hic *Satrapa* legendum. s. ex Bemmino litera male adhaesit. Ut *Satrapa*, & alia ejusmodi. *Satrapas Satrapa.*

Glossarium vetus Cyrilli: *Satrapas, Satrapa.*

46 *Sensi: nam ei unam cenam*] O. l. s. *nam unam ei cenam.* & hic in libro adjectum est vetustissimum glossema: *Sensi, cum gemitu pronuntia.* versus autem stat, si spondeus sit in ei, quemadmodum a Lucretio ponitur. FAERNUS. Nostri quoque *Nam unam ei.* Scribeseji.

48 *Pytissando*] In libro Bemmino *pytissando* scriptum est per y in prima syllaba, & per unicum s; licet deinde alterum adjectum sit, & ad hoc verbum haec adnotata: *Expressis labris spuendo, dum saporem vini probat.* Victorianus & Decurtatus *pytissando* per duo s habent; item Vaticanus & Basilicanus, sed hi duo cum aspiratione post t. FAERNUS. Ut Bembinus, ita codex noster 900 annorum *Pytissando*: quod recipimus: versus certe eo pacto ad Graecorum numeros accedit.

50 *Sic hoc dicens; asperum pater hoc est. aliud lenius*] Dictioni *pater* haec ascripta sunt, *Et hoc ei displicet, quod cum meretrix patrem appellet.* Ceterum ordo horum verborum hic est, *dicens*, scilicet Bacchis, *sic hoc*, subaudi est. ut sit, sic

Relève dolia omnia, omnis séries:

Omnis sollicitos habuit: atque haec una nox.

Quid te futurum censes, quem assidue excedent?

Sic me di amabunt, ut me tuarum miseritumst,

Menedème, fortunarum. M. faciat quod lubet;

55

Sumat, consumat, perdat, decretumst pati,

Dum illum modo habeam mecum. CH. si certumst tibi

Sic facere, illud permagni referre arbitror,

Ut ne scientem sentiat te id sibi dare.

ME. Quid faciam? CH. quidvis potius quam quod cogitas:

60

Per alium quemvis ut des: falli te sinas

Technis per servolum: etsi subsensi id quoque

Illis ibi esse, id agere inter se clanculum.

hoc est, quod dicere solemus, cum quid vel improbamus vel mediocre esse ostendimus. FAERNUS.

Recte haec. Et aliud agebat qui pro Aliud lenius, maluit Illud lenius. Omnia dolia relinquuntur, dum Aliud quaerit: at si Illud; jam habet, quod placet; nec plura dolia sollicitantur. Ut Syrus Adel. III, 3, 71. Illud recte: quod habet nempe, non quod absens desiderat. Ceterum pro Vide Nonius v. Asperum Para habet. Non accedo. Vide, ex tua cella; Para, ex tabernaculo pete.

52 Omnis sollicitos habui: atque haec una nox] Ita libri nunc omnes: sed & versus & sententiae ipsius causa repono,

Omnis sollicitos habuit; atque haec una nox.

Bacchis scilicet omnes, & me & totam familiam, fastidio suo & elegantia sollicitos & exercitos habuit. Plautus Mil. IV, 2, 95.

Ita me mea forma habet sollicitum. Menaech. IV, 2, 20.

Sicut me hodie nimis sollicitum cliens quidam habuit.

Nonius: Habere, facere: Varro: Habeat homines sollicitos.

54 Ita me di amabunt, ut tuarum miseritum est] Non ita, sed sic est in o. l. s. & post ut, additur me. verbum autem amabunt, in libro Bembino exponitur pro ament. FAERNUS. Sic & nostr. Guyetus pro Amabunt reponit Amosint: recte quidem; si aut codices juberent, aut postularet sermo. Sed Plaut. Poen. I, 3, 30. Ita me di amabunt. & IV, 2, 47. Diespiter me sic amabit.

58 Sic facere id permagni referre arbitror] Pro id, illud legitur in libro Bembino, Basilicano, Victoriano, & multis aliis, ut & ratio versus requirit. FAERNUS. Sic & nostr.

59 Ut nescientem sentiat te id sibi dare] Palmerius, Guyetus, Boeclerus, Vir doctus; recte omnes, Ut ne scientem. Nimirum vel, ut illi, Ne scientem sentiat; vel, ut aequè bene, Nescientem censeat. Certe utrumque, & Nescientem & Sentiat stare una vix possunt.

63 Illos ibi esse, & id agere inter se clanculum] Aliquot libri, inter quos Bembinus, Basilicanus, Victorianus, haec habent sine conjunctione, quod & elegantiae & versui servit. FAERNUS. Etiam a no-

Syrus, cum illo vestro cōsufurrant, cōferunt
 Consilia ad adulescentes: et tibi p̄c̄dere
 Talēntum hoc pacto s̄atius est, quam illō minam.
 Non nūc pecunia ēgitur, s̄et illud quō modo
 Minimō periclo id dēmus adulescētulo.
 Nam s̄ semel tuum animū ille intellexerit,
 Prius prōditurum tē tuam vitam, et prius
 Pecuniam omnem, quam d̄s te amittas filiū: hui,
 Quantam ēji fenestram ad nēquitiam pateficeris?
 Titi autem porro ut nōn sit s̄uū vivere:
 Nam dēteriores omnes sumus licētia.

65

70

stris abest Et; & tamen in textu Faerni subliit. Nos nostro jure exolutum mittimus.

64 Syrus cum illo vestro consufurrat] Omnes scire antiqui libri consufurrant, quod vero sequitur, conferunt consilia adulescentes, in Bemino est, ad adulescentes, ut & versus exposcit; & est sensus, consilia quae ceperint ferve, ad adulescentes deferunt, vel ad, pro apud exponendum, & conferunt, pro communicant, vel sorte legendum est, ut conjicit Lolgius, consiliad adulescentes, ut d, interponatur hiatus vitandi causa, sicut in med erga, FAERNUS.

Illud Lolgi nescio ejus Consiliad ad morboniam relegandum est. Lege ex Bemino:

Syrus cum illo vestro consufurrant, conferunt

Consilia ad adulescentis.

Consufurrant; nam quod vir doctus mavult Consufurrat, & veretur, ne plurale parum Latine dicatur; festinantius, fat scio, hoc scripsit: doctior enim est, quam ut sic sentiat, si cogitaverit. Quid enim illud Ovidii,

Ilia cum Lauso de Numitore soti?

& plura ejus formae a Grammaticis jam collecta. Vel illud compositum Consufurro satis hoc ostendit, Si enim Syrus dividas a sequenti-
 tum dicas, Syrus susurrat

cum illo vestro: at si junctim accipias Syrus cum illo vestro, hoc est, Syrus & ille vester, tum recte dicas Consufurrant. Porro Conferunt ad adulescentes, hoc est, Una ferunt, referunt ad adulescentes. Phorm. V, 1, 1.

Quid agam? quem mi amicum misera inveniam, quo consilia haec referam?

Aut unde mi auxilium petam?

Ubi Quo perinde est ac id quem, ut Unde est A quo.

69 Is intellexerit] O. l. s. ille intellexit. FAERNUS. Nostri quoque omnes, Ille.

70 Prius prōditurum te tuam vitam, & prius pecuniam omnem] In libro Bemino scitissime atque appositissime ascriptum est, Minor est pecunia quam vita; sed in oratione potiora nobis sunt, de quibus agitur. FAERNUS.

72 Quantam fenestram ad nequitiam pateficeris?] Cui fodes patefecerit? deest Pronomen casus dativi. Repono;

Quantam ēji fenestram ad nequitiam pateficeris.

Nec versui timendum est; etsi ejus causa correctores olim Eji ejecerunt. Nimirum antiqui Fenestra, prioribus duabus brevibus pronuntiarunt, vel contracte Festrā. Festus: Festrā antiqui dixerunt, quam nos Fenestram. Certe Plautus nusquam

[Quodcumque inciderit in mentem, volet: neque id
Putabit pravum an rectum sit, quod petet.] 75

Tu remperire, et ipsum non poteris pati.

Dare denegaris: ibit ad illud ilico,

Quo maxime apud te se valere sentiet,

Abiturum se abs te esse ilico nuntiabitur. 80

ME. Videre verum, atque ita uti res est, discere.

CH. Somnum hercle ego hac nocte oculis non vidi meis,

Dum id quaero, tibi qui filium restituerem.

ME. Cedo dextram: porro te oro idem ut facias, Chre me.

CH. Paratus sum. M. scin, quid nunc facere te volo? 85

non effert secunda brevi: Mil. II, 4, 26.

Neque fenestra nisi clathrata. nam certe ego te hic intus vidi.

Casib. I, 1, 44.

Quid facies? Concludere in fenestram foriiter.

Rud. I, 1, 6.

Inlustras fecit, fenestrasque indidit.

Vides Fenestra hic ubique secundam corripere. Pone, ex Festi sententia, *Festra*; & versus omnes id admittunt. Quid dubites, quin & sic pronuntiaverit Terentius?

76 Putabit pravum an rectum sit, quod petet, sit] Omnes fere l. s.

Putabit pravum an rectum sit, quod petet.

aliqui, an rectum sit. quod tamen non adjuvat versus. in uno tantum libro est, *pravumne an rectum*. quo quidem modo stat optime senarius. aliter oportebit abstinere ab elisione posterioris syllabae in *pravum*. FAERNUS.

In his duobus versibus magna variarum lectionum est seges; ut in nothis & subdiutis solet evenire. Veteres plerique nostri:

Quod cuique cumque inciderit in mentem velit;

Neque id putavit, pravum an rectum sit petet.

Alii Quod cuique; alii Sit quod petet. Tolle totum hoc panni vul-

garis adsummentum. Ex nota illa qua olim in textum irrepsit sententia generalis. Nam illud *Cuique* satis declarat ad solum Clitellam, ut oportuit, hoc non pertinere. Postea pro capto suo singuli in versus redigere laborarunt. Miror equidem Guyetum, qui tot bonos versus eiecerit, hos inultos tam patienter tulisse: sed miseros Virum & rudium, qui id multis verbis agit, ut ex malis peiores faciat.

78 *Dare denegabis*] Multi l. s. inter quos Bembinus & alii antiqui, *denegaris*. FAERNUS. Nostri fere omnes, *Denegaris*.

80 *Minabitur*] Nostri omnes *Minabitur*; melius versus consulentes.

81 *Videre verum*] Liberi Bembinus, *vera*, & expositione non habet ascriptam, *Vera, utilia*: Salustius. Verba Salustii antiquitate detrita sunt. FAERNUS. Nostri omnes *Verum*: quod placet: neque mutavit Faernus.

84 *Cedo dextram: porro te oro idem oro ut facias Chreme*] Liberi Bembinus, *dextram*. ita stat versus, si tamen in *te idem* non fiat eliso. FAERNUS. Nostri omnes meliore ordine, *Porro te oro idem oro*.

85 *Scin quid nunc te facere volo?*] Varie collocantur haec verba, sed haec mihi collocatio omnium, quas inveni, commodissima videtur ob

CH. *Dix. m. quod sensisti illōs me incipere fallere,
Id ut naturent facere: cupio illi dare,
Quod vult; cupio ipsum jam videre.* CH. *operam dabo.
Paulum hoc negoti mi obstat: Simus et Crito
Vtini nostri hic ambigunt de finibus:
Me cepere arbitrum: Ibo ac dicam ut dixeram
Operam daturum me, hodie non posse illi dare.
Continuo hic adsum. m. ita quaeso. di vestram fidem!
Ita comparatam esse hominum naturam omnium,*

90

numerum, *Scin quid nunc facere te volo?* ita. plerique libri scripti habent, & in illis aliquot ex antiquis, ut Basilicanus. FAERNUS. Omnes quidem nostri, *Scin quid nunc facere te volo?*

88 *Operam dabo*] Tres qui sequuntur versus, ad finem huius scaenae appositus: & eo loco mutationis ratio recluditur.

89 *Paulum negoti mi obstat*] Lege ex nostris omnibus & Edd. vet. *Paulum hoc negoti.* Vides, ut commode versus jungantur, tribus illis hinc amotis. *Operam dabo: Paulum modo hoc negoti mi obstat.* Recte *Hoc*; quia statim narrat, quod fit.

93 *Continuo hic adero. Ita quaeso. di vestram fidem.* Prorsus illud *Adero ita*, pes proceleusmaticus, Nostro insolens est: praesertim ut inter duos colloquentes dividatur. Quo minus hic toleretur, facilitas emendationis facit. Lege enim, *Continuo hic adsum*: ut alibi *Post continuo huc exeo*,

94 *Itum comparatam esse hominum naturam omnium*] Aliqui l. s. inter quos Bembinus, non *ita*, sed *ita* habent. Sed Bembinus eo amplius, quod *comparatum* habet; ex quo tamen postea effectum est *comparatae*, a littera superscripta, & *naturam* quidem habuit, sed *m*, deinde de leto, remansit *natura*. quod si recipiatur simul cum voce *comparatum*, erit ordo: Ita comparatum esse naturam omnium hominum: ut

natura, sit ablativus casus. quae quidem locutio bonis auctoribus usurpata est. Columella libro XII. *Maritale conjugium sic comparatum esse natura.* Livius libro tertio ab urbe condita; *Natura hoc ita comparatum est*, ut qui apud multitudinem sua causa loquitur, *gratior eo fit, cuius mens nihil praeter publicum commodum videt.* Quod tamen, diligentius totum animadversum, non placet. FAERNUS. Nostri, utedunt.

95 *Aliena melius ut videant & judicent*] Ex o. l. s. ita collocamus haec verba, *aliena ut melius.* & praeterea ex Bembinus legimus *judicant*, quo quidem modo stat optime versus, FAERNUS. Versa sequente, pro *In re nostra lege Ro in nostra*.

98 *Hic mihi quanto nunc*] O. l. s. *nunc quanto.* FAERNUS. Sic & nostri universi *Nunc quanto*, meliore accentu; haesit tamen in textu Faerni *Quanto nunc*.

99 *Dissolvi me ocus, operam ut tibi darem*] Tres antiquissimi libri, & aliqui alii, pro *ocus* habent *otiosus*, qua lectione & versus stat, & sensus est optimus. distinguendum autem est post *me*. FAERNUS.

Dissolvi me, otiosus operam ut tibi darem.

Quattuor modo ex tot nostris *Otiosus*; ceteri perperam *Ocius*. Sed hic alia res agenda est, non otiose. Nota illud, *Operam ut tibi darem*; ergo Menedemus adhuc in scaena

*Aliena ut melius videant et didicent,
Quam sua? an eo sit, quia re in nostra aut gaudio
Sumus praepediti nimio aut aegritudine?
Hic mihi nunc quanto plus sapit, quam egomet mihi?*
CH. *Dissolui me, otiosus operam ut tibi darem.
Syrus estprehendendus atque adhortandus mihi,
A me nescio quis exit: concede hinc domum,
Ne nos inter nos consentire sentiant.*

95

100

restitit. Cur autem restitit, qui (ut ante nos ordo inveteraverat) *Domum hinc concedere jussus erat*; priusquam Chremes ad Simum & Critonem abierat? Hoc primum. Deinde illud vide; quomodo sibi constet Chremes, qui primo jubet Menedemum *Domum concedere*: deinde sui oblitus, manere eum & exspectare jubet dum redeat ipse; idem sibi vult, *Continuo hic adero. Ita quaeso.* Porro & aliud vide, *A me*, inquit Chremes, *nescio quis exit*: is erat Syrus, qui tum forem aperiebat. Cur ergo mutus in scaena stat Syrus; toto illo tempore quo Chremes abiens rediensque aberat? Denique, cum Chremes hic dicat, *Operam ut tibi darem*: cur Menedemus statim abit, injussus a Chremete, a se nihil causae dicens? Haec non sunt moris Terentiani: quod & sensit vir egregius Boeclerus; qui idcirco correctum voluit:

Dissolui me, otiosus operam ut huic darem.

ut hoc dicatur, jam egresso e scaena Menedemo. Non male; sed tamen non tantum vitio, non omnibus mendedetur; & nos opinor felicius, retrahis huc tribus versibus, qui tam commode hic sedem capiunt, quam illic habuerunt incommodissime:

Dissolui me, otiosus operam ut tibi darem:

Syrus estprehendendus atque adhortandus mihi,

A me nescio quis exit: concede hinc domum,

Ne nos inter nos congruere sentiant.

Nota illud, *A me nescio quis exit*. Ubi cumque hoc aut simile occurrit, Scaena statim finitur. Sic III, 2. *Quisnam a nobis egreditur foras?* III, 3. *Quid est quod tam a nobis graviter crepuerunt fores?* Et sic ubique.

102 *Ne nos inter nos congruere sentiant*] Nisi congruere penultimam producat, ut quod forte sit secundae declinationis, deducaturque a congruo congruus, non stat versus, & necesse est aliquid deesse. FAERNUS.

Apage illud *Congruo*. Quidam sic versus opitulatum eunt,

Ne illi nos inter nos congruere sentiant.

Vir eruditus hoc modo,

Ne nosmet inter nos congruere sentiant.

Ego vero non magis de versu, quam de sententia sollicitus sum. Quid enim mali, metus, suspicionis esset, si sensissent duos senes vicinos inter se congruere, hoc est, concorditer vivere? Plaut. Curc. II, 2, 14.

Item alios deos fastuosos scilicet. Sane illi inter se congruunt concorditer.

Dederat, opinor, auctor,

Ne nos inter nos consentire sentiant.

Ubi *Sentire* a sequenti absorptum; & a *Consentiant* postea factum *Congruere sentiant*. *Consentire*, ex

ACTUS III. SCAENA II.

SYRUS. CHREMES.

SY. *HAC illac circumcursa: inveniendum est tamen, Argentum; intendenda in senem est fallacia.*

CH. *Num me fefellit hōīe id struere? videlicet Ille Cliniaī servos tardiusculust, Idcirco huic nostro tradiditast provincia.*

SY. *Quis hic loquitur? perii. nūmann haec audivī?* CH. *Syrus.* 5

SY. *hem.*

CH. *Quid tu istic?* SY. *recte. equidem te demiror, Chreme, Tam mane, qui heri tantum biberis.* CH. *nīl nimis.*

SY. *Nil, nārras? visa vēro est, quod dici solet, Aquilae senectus.* CH. *heia.* SY. *mulier comoda et Faceta haec meretrix.* CH. *sane idem visa est mihi.* 10

SY. *Et quidem hercle forma luculenta.* CH. *sic satis.*

consensu & compaſto agere & dicere. Plautus Pſeud. I, 5, 125.

Quid si hīc inter se conſenſerunt, Callipho, Aut de compaſto faciunt conſulit dolis.

Calin. Prol. v. 59.

Propterea ea una conſentit cum ſilio.

1 *Hac illac circumcursa: inveniendum est tamen Argentum: intendenda in senem est fallacia* Circumcursa quorsum hic? Sē ipsum, inquit, Syrus alloquitur. Eſto: sed profecto non circumcursando, sed sedendo, ſtando, cogitando, quarendum erat argentum. Deinde quid est *Tamen*? an pro *Tandem*, ut olim Goveanus? an legendum *Enim*, cum Guyeto? Haeret sane ſententia, neque est coloris ſani & Terentiani. Repone,

Hac illac circumcursa: inveniumdum est tamen, Argentum.

Argentum ipsum Syrus compellat, vernili ſacetiā. Quacumque auſugias, *O argentum; tamen inveniumdum es.* Emendationis huius ſpon-

ſorem & praedem tibi ſiſtam Syrum ipsum IV., 2, 1.

Retrahā hercle opinor ad me idem illud fugitivum argentum tamen.

Argentum Fugitivum, illud ſcilicet ipsum, quod *Circumcursa*: & nota Tamen eodem modo quo hic poni.

4 *Eſt ille Cliniae ſervus tardiusculus*] Omnes quotquot ſunt l. e. verbum eſt, habent poſt *tardiusculus*. nos tamen ſcribimus *tardiusculust*, ut verſus ſtet, diphthongo in verbo *Cliniae* diſſoluta, & ex illo uno l eliſo. FAERNUS. Recte hōc: & ſic omnes noſtri. *Cliniaī* dividit diphthongum, ut alibi *Hoſpitaī*, *Phaedriaī*.

7 SY. *Recte equidem te demiror Chreme*] Aliter habetur in libro Bemblino, *recte equidem, ſed te miror Chreme*: ut non poſt *recte*, ſed poſt *equidem* diſtinguatur; quae lectio non dubito quin vera ſit. FAERNUS.

Quid tu iſtic? Recte equidem: ſed te miror, Chreme. Sic Faernus ex Bemblino dedit: Noſtri omnes, *Recte equidem te demiror, Chreme*: ni-

sv. Ita non ut olim, sēt uti nunc, sanē bona:
 Minimēque miror, Clinia hanc si dēperit:
 Set habēt patrem quendam avidum, miserum, atque dridum, 15
 Vicinum hunc: nostin? at quasi is non divitiis
 Abundet, gnatus eius profugit inopia.
 Scis esse factum ut dico? CH. quid ego nī sciam?
 Hominēni pistrino dignum. sv. quem? CH. istunc servolum
 Dico adulescentis. sv. Syre, tibi timet male. 20
 CH. Qui pāssus est id fieri. sv. quid facerēt? CH. rogas?
 Aliquid reperiret, fingeret fallacias,
 Unde esset adulescēti, amicae quod daret,
 Atque hūnc difficilem invitum servaret senem.
 sv. Garris. CH. haec facta ab illo oportebūt, Syre. 25
 sv. Eho quāeso laudas, qui eros fallunt? CH. in loco
 Ego vērō laudo. sv. recte sane. CH. quippe qui

si quod duo ex veterrimis *Equidem*.
 Lege, & distingue:

Quid tu istis? *Resse*. equidem te
 demiror, *Chromo*, Tam mane.
 Quid tu istis agis? *Resse*, hoc est,
 Nihil. Eun. II, 3, 50. Rogo num-
 quid velit. *Resse*, inquit. ab. o. Ubi
 Donatus: *Resse* pro eo quod est Ni-
 hil, & moraliter τῷ ἀντικειμένῳ. Le-
 ge, ἀντικειμένῳ. Hec. III, 2, 20.

Quid tu igitur lacrimas? aut
 quid es tam tristis? *Resse*, ma-
 ter.

ubi iterum Donatus: *Resse*, dici-
 mus; cum sine injuria interrogantis
 aliquid reticemus. Nihil potest di-
 ci melius.

II CHR. Sane idem visa est mihi.
 sv. & quidem hercle forma luculen-
 ta] In libro Bemino pro mihi, le-
 gitur tibi: sed personae, aliter ibi
 notatae, id quadrare faciunt, quod
 aliqui videtur absurdum. CHR. sa-
 ne. sv. idem visa est tibi. & qui-
 dem hercle, &c. FAERNUS.

Faernus dedit Tibi: sed omnes
 nostri Mihi, sensu sanissimo & pla-
 nissimo. Nos non colemus Bembi-
 num tam superstitiose.

13 Ita non ut olim] Palpatur senti-
 temporis aeti laudatori, quasi illo
 juvene formosiores essent homines,
 quam nunc sunt.

18 Scin esse factum ut dico?] Li-
 ber Bembinus, Basilicanus, & Vi-
 torianus, & alii alii scis, alii
 scisne. FAERNUS.

Nostri quoque meliores & plures,
 Scis. Sed vide versum integrum:
 Scis esse factum, ut dico? Quid ego
 nesciam? Quorsum illud Nesciam?
 quale responsum? nec sententia
 nec sermo sanus est. Lege certissi-
 me, ut olim Palmerius, nemine ad-
 huc auscultante, Quid ego nī sciam?
 Hoc est: Quidni ego sciam? Noster
 Adel. IV, 5, 28. Quid illam nī ab-
 ducat? Plaut. Mil. IV, 3, 27.
 Quid ego nī ita censeam? Pseud. II,
 2, 57. Quid ego nī teneam?

19 Illum servolum] Liber Bem-
 binus istunc servolum. FAERNUS.

Aliquot etiam nostri Istunc. Me-
 lius, quia vitatur homoeoteleuton.

27 Quippe quia] In libris anti-
 quis est quippe qui; & huic dictioni
 haec ascripta sunt in Bemblino:
 Paretcon: abundat qui. nos vero
 eam dictionem etiam alibi inveni-

Magnarum saepe id remedium aegritudinum est:

Huic jam mansisset unicus gnatus domi.

SY. *Focōn an serio ille haec dicat nescio;*

30

Nisi mihi quidem addit animum, quo lubeat magis.

CH. *Et nunc quid expectat, Syre? an dum hinc denuo*

Abigat, cum tolerare illius sumptus non queat?

Nonne ad senem aliquam fabricam fingit? SY. *stolidus est.*

CH. *At te adjuvare oportet adolescentuli*

35

Causā. SY. *facile equidem facere possum, si jubes:*

Etenim quo pacto id fieri soleat, calleo.

CH. *Tanto hercle melior.* SY. *non est mentiri meum.*

CH. *Fac ergo.* SY. *at heus tu, facitodum eadem haec memineras,*

Siquid hujus simile forte aliquando evenerit,

40

Ut sint humana, tunc ut faciat filius.

CH. *Non usus veniet, spero.* SY. *spero hercle ego quoque:*

Neque eo nunc dico, quō quicquam illum senserim:

Set si quid, nequid; quae sit eius aetas, vider:

Et ne ego te, si usus veniat, magnifice, Chreme,

45

mus, idem significantem quod *quippe*. Plautus in *Aulularia*: (II, 5, 22.)

Horum tibi istic nihil eveniet, quippe qui

Ubi quod surripias nihil est.

FAERNUS.

Meliores nostri item *Quippe qui*.

28 *Magnarum saepe remedium aegritudinum est*] O. l. s. id remedium. FAERNUS.

29 *Jam huic mansisset*] Non constat versus, nisi aut *Jam*, aut *Huic* in dissyllabon dissolvas: quorum neutrum placet. Repono:

Huic jam mansisset unicus gnatus domi.

Andr. IV, 4, 47.

Hanc jam oportet.

30 *Ille haec dicat*] Lege cum duobus nostris, *Ille haec dicat*.

32 *At nunc quid expectat?*] Liber Bemblus, & alii antiqui ha-

bent & nunc: quod magis consequens videtur. FAERNUS. Nostri quoque omnes *Et nunc*.

33 *An dum hinc denuo Abeat, cum tolerare hujus sumptus non queat*] *Hujus*, inquit, *Clintae amicae, Bacchidis*. Ita quidem necesse est, si retinetur haec lectio. Sed codices nostri universi *Illius*, non *Hujus*. Latet altius vitium. Repono:

Et nunc quid expectat, Syre? an dum hinc denuo

Abigat, cum tolerare illius sumptus non queat?

An Dromo expectat & cessat, dum Herus denuo filium hinc abigat? Nam sic de se ipso Menedemus I, 1, 82.

Eum hinc ejeci miserum injustitia mea.

& Chremes id redarguit, III, 1, 37. *Filium proterruisti hinc*. Atqui id ipsum est *Abigere*. Adel. III, 4, 38. *Abigam hunc rus*.

*Tractare possim. CH. de istoc, cum usus venerit,
Videbimus quod opus sit: nunc istuc age.*

*SY. Numquam commodius umquam erum ausivi loqui,
Nec cum malefacere crederem mi impinius
Licere. quisnam a nobis egreditur foras?*

50

ACTUS III. SCAENA III.

CHREMES. CLITIPHO. SYRUS.

*CH. QUI'D istuc quaeso? qui istic mos est, Clitipho? itane
fieri oportet?*

*CL. Quid ego feci? CH. vidin ego te modo manum in sinum
huic meretrici*

*'Inserere? SY. acta haec res est. perii. CL. mene? CH. histe
oculis, ne nega.*

*Facis adeo indigne injuriam illi, qui non abstineas manum:
Nam istaec quidem contumelia est:*

5

Hominem amicum recipere ad te, atque ejus amicum subigitaro.

43 *Neque eo nunc dico quod quicquam illum senserim*] Liber Bembini-
nus, quo quicquam. FAERNUS.
Nostri omnes mendose Quod.

47 *Videbimus quid opus sit*] Me-
liores nostri melius, *Quod opus sit.*

49 *Malefacerem*] Sic dedit Faer-
nus; sic habent Codices nostri. Sed
certa est Mureti emendatio, *Male-
facere*. Ceterum, ubi Chremes di-
xisset, *Istuc age*, continuo domum
ibat: Tres sequentes versus per se
Scaenam constituunt. Nam dum
Syrus solus secum eos prouuntiat,
Chremes interim filium cum Bac-
chideprehendit, & iratus in
scaenam redit, filio quoque evocato.

1 *CH. Quid istuc quaeso?*] Duo
primi versus hujus scaenae sunt tro-
chaici tetrametri acatalectici; item
sextus, septimus, octavus, unde-
cimus, tertius decimus, decimus
nonus, & vigesimus primus. quin-
tus vero dimeter iambicus, eliso ex

quidem m, quamvis sequente con-
sonante. ceteri his intermixti, tro-
chaici catalectici, sequentes vero,
partim iambici octoarii, & unus
dimeter: partim trochaici catalecti-
ci, ut quidem hi omnes versus in
libro Bembino & aliis ordinati sunt,
nam hucusque in impressis aliter
habent. FAERNUS.

3 *Manum in sinum huic meretrici
inserere?*] Liber Bembinus *ingerere*,
quod mihi aequè placet. FAER-
NUS.

Omnes nostri *Inserere*, quae ve-
ra lectio est. Certa fides a Nasone
est; qui *Inseruisse* manum habet,
versu ipso non patiente, ut *Ingressis*
substituas: Amor., II, 15.

*Et laevam tunicis inseruisse ma-
num.*

6 *Subigitaro*] Sic dedit Faer-
nus: sed veterrimi quique nostri
Subigitaro; ut & codices Plautini
habent. *Subigitaro*, nihil hic am-
plius est, quam lascivius contem-
ptare.

*Protèrruisti hinc. ita coacta ingratis
 Possilla coepit victum volgo quærere.
 Nunc cum sine magno intertrimento non potest
 Haberi, quidvis dare cupis. nam, ut tu scias,
 Quam ea nunc instructa pulchre ad perniciem fiet;
 Primum jam ancillas secum adduxit plus dicem,
 Oneratas veste atque auro: satrapa si fiet
 Amator, numquam sufferre eius sumptus queat:
 Nedum tu possis. M. Estne ea intus? CH. sit rogas?
 Sensi: nam unam ejus cenam atque ejus comitibus
 Dedi: quod si iterum mihi sit danda, actum fiet.
 Nam, ut alia omittam, pytissando modo mihi
 Quid vini absumpsit? Sic hoc, dicens; 'Asperum
 Pater hoc est; aliud lenius fodes vide:*

40

45

50

cem sane naris & olfactus Terentium! qui verba caduca & post annos ducentos interitura tam diu ante ex odore ipso dignosceret. Non Terentio hoc, sed Magistris debetur, qui discipulorum gratia verba fere omnia antiqui coloris, novis & tum receptis interpolavit. Atqui, addit, *etiam numeri minus placent, Commutare*, accentu in syllaba secunda, qui in tertiam debebat cadere, *Commutare*. Qualia igitur sunt ista, *Potare* Adel. I, 1, 8. *Peccare*, I, 2, 44. *Clumare* III, 4, 44. *Servare* Hec. III, 3, 42. *Acquisare* Phorm. II, 1, 5. *Exorare* III, 2, 27. & alia hoc genus innumera?

39 *Nunc sine magno intertrimento, non potest*] Hic ascriptum est in libro Bemmino: *Inter & De tantundem significant ad augmentum ostendendum. hinc dicitur, interfectus.* FAERNUS.

43 *Satrapas si fiet*] Codex noster 900 annorum, *Satrapas si fiet*: idem qui Eun. IV, 7, 19. *Armas sapientem decet.* Nempe ut ibi *Arma*, ita hic *Satrapa* legendum. s ex sequente litera male adhaesit. Ut a *Ποιητής*, *Poeta*, & alia ejusmodi, ita a *Σατραπης* *Satrapa*.

Glossarium vetus Cyrilli: *Σατραπης*, *Satrapa*.

46 *Sensi: nam ei unam cenam*] O. l. s. *nam unam ei cenam*. & hic in libro adjectum est vetustissimum glossema: *Sensi, cum gemitu pronuntia.* versus autem stat, si spondeus sit in ei, quemadmodum a Lucretio ponitur, FAERNUS. Nostri quoque *Nam unam ei.* Scribe *ei*.

48 *Pytissando*] In libro Bemmino *pytissando* scriptum est per *y* in prima syllaba, & per unicum *s*; licet deinde alterum adjectum sit. & ad hoc verbum haec adnotata: *Expressis labris spuendo, dum saporem vini probat.* Victorianus & Decurtatus *pytissando* per duo *s* habent; item Vaticanus & Basilicanus, sed hi duo cum aspiratione post *s*. FAERNUS. Ut Bembinus, ita codex noster 900 annorum *Pytissando*: quod recipimus: versus certe eo pacto ad Graecorum numeros accedit.

50 *Sic hoc dicens; asperum pater hoc est. aliud lenius*] Dictioni *pater* haec ascripta sunt, *Et hoc ei displicet, quod cum meretrix patrem appellat.* Ceterum ordo horum verborum hic est, *dicens*, scilicet Bacchis, *sic hoc*, subaudi *est*. ut sit, sic

Relévi dolia omnia, omnis sérias:

Omnis sollicitos habuit: atque haec una nox.

Quid té futurum cénfes, quem adfidue excedent?

Sic mé di amabunt, út me tuarum misferitumst,

Menedéme, fortunárum. M. faciat quód lubet;

55

Sumát, consumat, pérdat, decretumst pati,

Dum illum modo habeam mécum. CH. si certumst tibi

Sic facere, illud permágni referre arbitror,

Ut né scientem sentiat te id sibi dare.

ME. *Quid faciam?* CH. *quidvis pótius quam quod cogitas:*

60

Per alium quemvis út des: falli té finas

Technis per servolum: etsi subsensi id quoque

Illós ibi esse, id agere inter se clanculum.

hoc est, quod dicere solemus, cum quid vel improbamus vel mediocre esse ostendimus. FAERNUS.

Recte haec. Et aliud agebat qui pro *Aliud lenius*, maluit *Illud lenius*. Omnia dolia relinquuntur, dum *Aliud* quaerit: at si *Illud*; jam habet, quod placet; nec plura dolia sollicitantur. Ut Syrus Adel. III, 3, 71. *Illud recte*: quod habet nempe, non quod absens desiderat. Ceterum pro *Vide* Nonius v. *Asperum Para* habet. Non accedo. *Vide*, ex tua cella; *Para*, ex taberna pete.

52 *Omnis sollicitos habui: atque haec una nox*] Ita libri nunc omnes: sed & versus & sententiae ipsius causa reponet,

Omnis sollicitos habuit; atque haec una nox.

Bacchis scilicet omnes, & me & totam familiam, fastidio suo & elegantia sollicitos & exercitos habuit. Plautus Mil. IV, 2, 95.

Ila me mea forma habet sollicitum. Menaech. IV, 2, 20.

Sicut me hodie nimis sollicitum cliens quidam habuit.

Nonius: *Habere, facere: Varro: Habuit homines sollicitos.*

54 *Ila me di amabunt, ut tuarum misferitum est*] Non ita, sed sic est in o. l. s. & post ut, additur me. verbum autem *amabunt*, in libro Bembino exponitur pro *amant*. FAERNUS. Sic & nostri. Guyetus pro *Amabunt* reponit *Amassunt*: recte quidem; si aut codices juberent, aut postularet sermo. Sed Plaut. Poen. I, 3, 30. *Ila me di amabunt.* & IV, 2, 47. *Diespiter me sic amabit.*

58 *Sic facere id permagni referre arbitror*] Pro id, illud legitur in libro Bembino, Basilicano, Victoriano, & multis aliis, ut & ratio versus requirit. FAERNUS. Sic & nostri.

59 *Ut nescientem sentiat te id sibi dare*] Palmerius, Guyetus, Boeclerus, Vir doctus; recte omnes, *Ut ne scientem*. Nimirum vel, ut illi, *Ne scientem sentiat*; vel, ut aequo bene, *Nescientem censet*. Certe utrumque, & *Nescientem* & *Sentiat* stare una vix possunt.

63 *Illos ibi esse, & id agere inter se clanculum*] Aliquot libri, inter quos Bembinus, Basilicanus, Victorianus, haec habent sine conjunctione, quod & elegantiae & versui servit. FAERNUS. Etiam a no-

Syrus, cum illo vestro confusurrant, conferunt
 Consilia ad adulescentes: et tibi pericere
 Talentum hoc pacto satius est, quam illis minam.
 Non nunc pecunia agitur, sed illud quo modo
 Minimo periculo id demus adulescentulo.
 Nam si semel tuum animum ille intellexerit,
 Prius proditurum te tuam vitam, et prius
 Pecuniam omnem, quam abs te amittas filium: hui,
 Quantam eji fenestram ad nequitiam patefeceris?
 Tibi autem porro ut non sit suave vivere:
 Nam deteriores omnes sumus licentia.

65

70

stris abest Et; & tamen, in textu
 Faerni substitit. Nos nostro jure
 exulatum mittimus.

64 Syrus cum illo vestro confusurrat] Omnes fere antiqui libri
 confusurrant, quod vero sequitur,
 conferunt consilia adulescentes, in
 Bemino est, ad adulescentes, ut &
 versus exposcit; & est sensus, con-
 silia quae ceperint servi, ad adu-
 lescentes deferunt, vel ad, pro apud
 exponendum, & conferunt, pro
 communicant, vel forte legendum
 est, ut conjicit Lolgius, consiliad
 adulescentes, ut d, interponatur hia-
 tus vitandi causa, sicut in med erga.
 FAERNUS.

Illud Lolgi nescio cujus Consiliad
 ad morboniam relegandum est. Le-
 ge ex Bemino:

Syrus cum illo vestro confusurrant,
 conferunt

Consilia ad adulescentis.

Confusurrant; nam quod vir doctus
 mavult Confusurrat, & veretur,
 ne plurale parum Latine dicatur;
 festinantius, sat scio, hoc scripsit:
 doctior enim est, quam ut sic sen-
 tiat, si cogitaverit. Quid enim il-
 lud Ovidii,

Illic cum Lauso de Numitore seti?

& plura ejus formae a Grammati-
 cis jam collecta. Vel illud compo-
 situm Confusurro satis hoc ostendit,
 Si enim Syrus dividas a sequenti-
 bus; tum dicas, Syrus fusurrat

cum illo vestro: at si junctim acci-
 pias Syrus cum illo vestro, hoc est,
 Syrus & ille vester, tum recte di-
 cas Confusurrant. Porro Conferunt
 ad adulescentes, hoc est, Una fe-
 runt, referunt ad adulescentes.
 Phorm. V, 1, 1.

Quid agam? quem mi amicum mi-
 sera inveniam, quo consilia haec
 referam?

Aut unde mi auxilium petam?

Ubi Quo perinde est ac Ad quem,
 ut Unde est A quo.

69 [s intellexeris] O. l. s. ille in-
 tellexeris. FAERNUS. Nostri quo-
 que omnes, Ille.

70 Prius proditurum te tuam vi-
 tam, & prius pecuniam omnem] In
 libro Bemino scitissime atque ap-
 positissime ascriptum est, Minor est
 pecunia quam vita; sed in oratione
 potiora nobis sunt, de quibus agitur.
 FAERNUS.

72 Quantam fenestram ad nequi-
 tiem patefeceris?] Cui sodes patefe-
 cerit? deest Pronomen casus dativi.
 Repono;

Quantam eji fenestram ad nequi-
 tiem patefeceris.

Nec versui timendum est; etsi ejus
 causa correctores olim Eji ejecerunt.
 Nimirum antiqui Fenestra, priori-
 bus duabus brevibus pronuntiarunt,
 vel contracte Fessra. Festus: Fe-
 stram antiqui dixerunt, quam nos
 Fenestram. Certe Plautus nusquam

[Quodcumque inciderit in mentem, volet: neque id
Putabit pravum an rectum sit, quod petet.]

75

Tu remperire, et ipsum non poteris pati.

Dare denegaris: ibit ad illud illico,

Quo maxime aput te se valere sentiet,

Abiturum se abs te esse illico nuntiabitur.

80

ME. Videre verum, atque ita uti res est, dicere.

CH. Somnum hercle ego hac nocte oculis non vidi meis,

Dum id quaero, tibi qui filium restituerem.

ME. Cedo dextram: porro te oro idem ut facias, Chre me.

CH. Paratus sum. M. scin, quid nunc facere te volo?

85

non effert secunda brevi: Mil. II, 4, 26.

Neque fenestra nisi clathrata. nam certe ego te hic intus vidi.

Casib. I, 1, 44.

Quid facias? Concludere in fenestram fortiter.

Rud. I, 1, 6.

Insulsores fecit, fenestrasque indidit.

Vides fenestra hic ubique secundam corripere. Pone, ex Festi sententia, *Festra*; & versus omnes id admittent. Quid dubites, quin & sic pronuntiaverit Terentius?

76 Putabis pravum an rectum; quod petet, sit] Omnes fere l. s.

Putabit pravum an rectum sit, quod petet.

aliqui, *an rectum sit*. quod tamen non adjuvat versus. in uno tantum libro est, *pravumne an rectum*. quo quidem modo stat optime senarius. aliter oportebit abstinere ab elisione posterioris syllabae in *pravum*. FAERNUS.

In his duobus versibus magna variarum lectionum est seges; ut in nothis & subdiutis solet evenire. Veteres plerique nostri:

Quod cuique cumque inciderit in mentem volit;

Neque id putavis, pravum an rectum sit petis.

Alii Quod cuique; alii Sit quod petis. Tolle totum hoc panni vul-

garis adsummentum. Ex notula aliqua olim in textum irrepsit sententia generalis. Nam illud *Cuique* satis declarat ad solum Clitidam, ut oportuit, hoc non pertinere. Postea pro capto suo singuli in versus redigere laborarunt. Miror equidem Guyetum, qui tot bonos versus eiecerit, hos insulos tam patienter tulisse: sed miseror Virum e rudittum, qui id multis verbis agit, ut ex malis peiores faciat.

78 Dare denegabis] Multi l. s. inter quos Bembinus & alii antiqui, *denegaris*. FAERNUS. Nostri fere omnes, *Denegaris*.

80 Minabitur] Nostri omnes *Minabitur*; melius versus consulentes.

81 Videre verum] Libet Bembinus, *vera*, & expositione non habet ascriptam, *Vera, utilia*: Salustius. Verba Salustii antiquitate detrita sunt. FAERNUS. Nostri omnes *Verum*: quod placet: neque mutavit Faernus.

84 Cedo dexteram: porro te idem oro ut facias Chreme] Libet Bembinus, *dextram*. Ita stat versus, si tamen in *te idem* non fiat eliso. FAERNUS. Nostri omnes meliore ordine, *Porro te oro idem* ut.

85 Scin quid nunc te facere volo?] Varie collocantur haec verba, sed haec mihi collocatio omnium; quas inveni, commodissima videtur ob

CH. *Dix. m. quód sensisti illós me incipere fállere,
Id út naturent fácere: cupio illi dare,
Quod vólt; cupio ipsum jám videre.* CH. *operám dabo.
Paulum hoc negoti mi óbstat: Simus et Crito
Vestri nostri hic ámbigunt de finibus:
Me cépere arbitrum: íbo ac dicam ut díxeram
Operám daturum me, hódie non posse íis dare.
Continuo hic adsum. m. ita quæso. di vestrám fidem!
Ita cómparatam esse hóminum naturam ómnium,*

90

numerum, *Scin quid nunc facere te volo?* ita. plerique libri scripti habent, & in íis aliquot ex antiquis, ut Basilicanus. FAERNUS. Omnes quidem nostri, *Scin quid nunc facere te volo?*

88 *Operam dabo*] Tres qui sequentur versus, ad finem hujus scaenae apposui: & eo loco mutationis ratio recidetur.

89 *Paulum negoti mi obstat*] *Lege ex nostris omnibus & Edd. vett. Paulum hoc negoti.* Vides, ut commode versus conjungantur, tribus illis hinc amotis. *Operam dabo: Paulum modo hoc negoti mi obstat.* Recte hoc; quia statim narrat, quod sit.

93 *Continuo hic adero. Ita quæso. di vestrám fidem.* Prorsus illud *Adero ita*, pes proceleusmaticus, Nostro insolens est: praesertim ut inter duos colloquentes dividatur. Quo minus hic toleretur, facilitas emendationis facit. *Lege enim, Continuo hic adsum:* ut alibi *Post continuo huc exeo*,

94 *Itum comparatam esse hominum naturam omnium*] Alti qui l. s. inter quos Beimbini, non *ita*, sed *ita* habent. Sed Beimbini eo amplius, quod *comparatum* habet; ex quo tamen postea effectum est *comparatam*, a littera superscripta, & *naturam* quidem habuit, sed *m*, deinde de leto, remansit *natura*. quod si recipiatur simul cum voce *comparatum*, erit ordo: Ita comparatum esse natura omnium hominum: ut

natura, sit ablativus casus. quae quidem locutio bonis auctoribus usurpata est. Colupnella libro xii. *Maximale conjugium sic comparatum esse natura.* Livius libro tertio ab urbe condita; *Natura hoc ita comparatum est, ut qui apud multitudinem sua causa loquitur, gratior eo sit, cuius mens nihil praeter publicum commodum videt.* Quod tamen, diligentius totum animadvertum, non placet. FAERNUS. Nostri, ut edunt.

95 *Aliena melius ut videant & judicent*] Ex o. l. s. ita collocamus haec verba, *aliena ut melius.* & praeterea ex Bembino legimus *judicent.* quo quidem modo stat optime versus, FAERNUS. Versu sequente, pro *In ra nostra lege Re in nostra.*

98 *Hic mihi quanto nunc*] O. l. s. *nunc quanto.* FAERNUS. Sic & nostri universi *Nunc quanto*, meliore accentu; haesit tamen in textu Faerni *Quanto nunc.*

99 *Dissolvi me ocus, operam ut tibi darem*] Tres antiquissimi libri, & aliqui alii, pro *ocus* habent *otiosus*. qua lectione & versus stat, & sensus est optimus. distinguendum autem est post *me*. FAERNUS.

Dissolvi me, otiosus operam ut tibi darem.

Quattuor modo ex tot nostris *Otiosus*; ceteri perperam *Ocius*. Sed hic alia res agenda est, non otiose. Nota illud, *Operam ut tibi darem*; ergo Menedemus adhuc in scaena

*Aliena ut melius videant et didicent,
Quam sua? an eo sit, quia re in nostra aut gaudio
Sumus praepediti nimio aut aegritudine?
Hic mihi nunc quanto plus sapit, quam egomet mihi?*
CH. *Dissolui me, otiosus operam ut tibi darem.
Syrus estprehendendus atque adhortandus mihi,
A me nescio quis exit: concede hinc domum,
Ne nos inter nos consentire sentiant.*

95

100

restitit. Cur autem restitit, qui (ut ante nos ordo inveteraverat) *Domum hinc concedere jussus erat*; priusquam Chremes ad Simum & Critonem abierat? Hoc primum. Deinde illud vide; quomodo sibi constet Chremes, qui primo jubet Menedemum *Domum concedere*: deinde sui oblitus, manere eum & expectare jubet dum redeat ipse; id enim sibi vult, *Continuo hic adero. Ita quaeso*. Porro & aliud vide, *A me*, inquit Chremes, *nescio quis exit*: is erat Syrus, qui tum forem aperiebat. Cur ergo mutus in scaena stat Syrus; toto illo tempore quo Chremes abiens rediensque aberat? Denique, cum Chremes hic dicat, *Operam ut tibi darem*: cur Menedemus statim abit, in iussus a Chremete, a se nihil causae dicens? Haec non sunt moris Terentiani: quod & sensit vir egregius Boeclerus; qui idcirco correctum voluit:

Dissolui me, otiosus operam ut huic darem.

ut hoc dicatur, jam egresso e scaena Menedemo. Non male; sed tamen uni tantum vltio, non omnibus medetur; & nos opinor feliciter, retractis huc tribus versibus, qui tam commode hic sedem capiunt, quam illic habuerunt incommodissime:

Dissolui me, otiosus operam ut tibi darem:

Syrus estprehendendus atque adhortandus mihi,

A me nescio quis exit: concede hinc domum,

Ne nos inter nos congruere sentiant.

Nota illud, *A me nescio quis exit*. Ubi cumque hoc aut simile occurrit, Scaena statim finitur. Sic III, 2. *Quisnam a nobis egreditur foras?* III, 3. *Quid est quod tam a nobis graviter crepuerunt fores?* Et sic ubique.

102 *Ne nos inter nos congruere sentiant*] Nisi congruere penultimam producat, ut quod forte sit secundae declinationis, deducaturque a congruo congrues, non stat versus, & necesse est aliquid deesse. FAERNUS.

Apage illud *Congruo*. Quidam sic versui opitulatum eunt,

Ne illi nos inter nos congruere sentiant.

Vir eruditus hoc modo,

Ne nosmet inter nos congruere sentiant.

Ego vero non magis de versu, quam de sententia sollicitus sum. Quid enim mali, metus, suspicionis esset, si sensissent duos senes vltimos inter se congruere, hoc est, concorditer vivere? Plaut. Curc. II, 2, 14.

Item alios deos salturos scilicet.

Sane illi inter se congruunt concorditer.

Dederat, opinor, auctor,

Ne nos inter nos consentire sentiant.

Ubi *Sentire* a sequenti absorptum; & a *Consentiant* postea factum *Congruere sentiant*. *Consentire*, ex

ACTUS III. SCAENA II.

SYRUS. CHREMES.

SY. *HAC illac circumcursa: inveniendum est tamen, Argentum; intendenda in senem est fallacia.*

CH. *Num me fefellit hōce id struere? videlicet Ille Cliniae servos tardiusculust, Idcirco huic nostro tradidist provinciam.*

SY. *Quis hic loquitur? perii. nūquam haec audivi?* CH. *Syrus.* 5

SY. *hem.*

CH. *Quid tu istic?* SY. *recte. equidem te demiror, Chreme, Tam mane, qui heri tantum biberis.* CH. *nil nimis.*

SY. *Nil, naras? visa vèro est, quod dici solet, Aquilae senectus.* CH. *heia.* SY. *mulier comoda et Faceta haec meretrix.* CH. *sane idem visa est mihi.* 10

SY. *Et quidem, hercle forma luculenta.* CH. *sic satis.*

consensu & compaſto agere & dicere. Plautus Pſeud. I, 5, 125.

Quid ſi hīce inter ſe conſenſerunt, Callipho,

Aut de compaſto faciunt conſultis dolis.

Cafin. Prol. v. 59.

Propterea ea una conſentit cum ſilio.

1 *Hac illac circumcursa: inveniendum est tamen Argentum: intendenda in senem est fallacia* Circumcursa quorsum hic? Sē ipsum, inquiunt, Syrus alloquitur. Eſto: sed profecto non circumcursando, sed sedendo, stando, cogitando, quarendum erat argentum. Deinde quid est Tamen? an pro Tandem, ut olim Goveanus? an legendum Enim, cum Guyeto? Haeret sane sententia, neque est coloris sani & Terentiani. Repone,

Hac illac circumcursa: inveniendum es tamen, Argentum.

Argentum ipsum Syrus compellat, vernili facetia. Quacumque ausugias, O argentum; tamen inveniedum es. Emendationis hujus spon-

forem & praedem tibi sistam Syrum ipsum IV., 2, 1.

Retraham hercle opinor ad me idem illud fugitivum argentum tamen.

Argentum Fugitivum, illud scilicet ipsum, quod Circumcursat: & nota Tamen eodem modo quo hic poni.

4 *Est ille Cliniae servus tardiusculus*] Omnes quotquot sunt l. e. verbum est, habent ipsoſ tardiusculus. nos tamen scribimus tardiusculust, ut versus stet, diphthongo in verbo Cliniae dissoluta, & ex illo uno l eliso. FAERNUS. Recte hoc: & sic omnes nostri. Cliniaſ dividit diphthongum, ut alibi Hoſpitaſ, Phaedriaſ.

7 SY. *Recte equidem te demiror Chreme*] Aliter habetur in libro Bembino, *recte equidem, sed te miror Chreme*: ut non post recte, sed post equidem distinguatur; quae lectio non dubito quin vera sit. FAERNUS.

Quid tu istic? Recte equidem: sed te miror, Chreme. Sic Faernus ex Bembino dedit: Nostri omnes, *Recte equidem te demiror, Chreme*: ni-

sv. Ita non ut olim, sēt uti nunc, sanē bona:
 Minimēque miror, Clinia hanc si dēperit:
 Set habēt patrem quendam avidum, miserum, atque avidum, 15
 Vicinum hunc: nostin? at quasi is non divitiis
 Abundet, gnatus eius profugit inopia.
 Scis esse factum ut dico? CH. quid ego nī sciam?
 Hominēm pistrino dignum. sv. quem? CH. istunc servolum
 Dico adulescentis. sv. Syre, tibi timui male, 20
 CH. Qui pāssus est id fieri. sv. quid facerēt? CH. rogas?
 Aliquid reperiret, fingeret fallacias,
 Unde esset adulescenti, amicae quod daret,
 Atque hūc difficilem invitum servaret senem.
 sv. Garris. CH. haec facta ab illo oportebāt, Syre. 25
 sv. Eho quāso laudas, qui eras fallunt? CH. in loco
 Ego vērō laudo. sv. recte sane. CH. quippe qui

si quod duo ex veterribus Equidem.
 Legē, & distingue:

Quid tu istic? Resse. equidem te
 demiror, Chreus, Tam mane.
 Quid tu istic agis? Resse, hoc est,
 Nichil. Eun. II, 3, 50. Rogo num-
 quid velit. Resse, inquit, ab. o. Ubi
 Donatus: Resse pro eo quod est Ni-
 hil, & moraliter τὴν ἀντιφράσιν. Le-
 go, ἀντιφράσιν. Hec. III, 2, 20.

Quid tu igitur lacrimas? aut
 quid es tam tristis? Resse, ma-
 ter.

ubi iterum Donatus: Resse, dici-
 mus; cum sine injuria interrogantis
 aliquid reticemus. Nihil potest di-
 ci melius.

11 CHR. Sane idem visa est mihi.
 sv. & quidem hercle forma luculen-
 ta] In libro Bemblino pro mihi, le-
 gitur tibi: sed personae, aliter ibi
 notatae, id quadrare faciunt, quod
 alioqui videtur absurdum. CHR. sa-
 ne. sv. idem visa est tibi. & qui-
 dem hercle, &c. FAERNUS.

Faernus dedit Tibi: sed omnes
 nostri Mihi, sensu sanissimo & pla-
 nissimo. Nos non colemus Bembl-
 num tam superstitiose.

13 Ita non ut olim] Palpatur senti,
 temporis aeti laudatori, quasi illo
 juvene formosiores essent homines,
 quam nunc sunt.

18 Scin esse factum ut dico?] Li-
 ber Bembinus, Basilicanus, & Vi-
 ctorianus, & aliqui alii scis, alii
 scisne. FAERNUS.

Nostri quoque meliores & plures,
 Scis. Sed vide verbum integrum:
 Scis esse factum, ut dico? Quid ego
 nō sciam? Quorsum illud Nō sciam?
 quale responsum? nec sententia
 nec sermo sanus est. Lego certissi-
 me, ut olim Palmerius, nemine ad-
 huc auscultante, Quid ego nī sciam?
 Hoc est: Quidni ego sciam? Noster
 Adel. IV, 5, 28. Quid illam nī ab-
 ducat? Plaut. Mil. IV, 3, 27.
 Quid ego nī ita censeam? Pseud. II,
 2, 57. Quid ego nī teneam?

19 Istum servolum] Liber Bem-
 binus istunc servolum. FAERNUS.

Aliquot etiam nostri Istunc. Me-
 lius, quia vitatur homoeoteleuton.

27 Quippe qui] In libris anti-
 quis est quippe qui; & huic dictioni
 haec ascripta sunt in Bemblino:
 Parelcon: abundat qui. nos vero
 eam dictionem etiam alibi inveni-

Magnarum saepe id remedium aegritudinum est:

Huic jam mansisset unicus gnatus domi.

SY. *Focón. an serio ille haec dicat nescio;*

30

Nisi mihi quidem addit animum, quo lubeat magis.

CH. *Et nunc quid expectat, Syre? an dum hinc denuo*

Abigat, cum tolerare illius sumptus non queat?

Nonne ad senem aliquam fabricam fingit? SY. *stolidus est.*

CH. *At te adjuvare oportet adolescentuli*

35

Causa. SY. *facile equidem facere possum, si iubes:*

Etenim quo pacto id fieri soleat, calleo.

CH. *Tanto hercle melior.* SY. *non est mentiri meum.*

CH. *Fac ergo.* SY. *at heus tu, facitodum eadem haec memineras,*

Siquid huius simile forte aliquando evenerit,

40

Ut sint humana, tuus ut faciat filius.

CH. *Non usus veniet, spero.* SY. *spero hercle ego quoque:*

Neque eo nunc dico, quò quicquam illum senserim:

Set si quid, nequid; quae sit ejus aetas, vider:

Et ne ego te, si usus veniat, magnificè, Chreme,

45

mus, idem significantem quod *quippe*. Plautus in *Aulularia*: (II, 5, 22.)

Horum tibi istic nihil eveniet, quippe qui.

Ubi quod surripias nihil est. FAERNUS.

Meliores nostri item *Quippe qui*.

28 *Magnarum saepe remedium aegritudinum est*] O. l. s. *id remedium*. FAERNUS.

29 *Jam huic mansisset*] Non constat versus, nisi aut *Jam*, aut *Huic* in dissyllabon dissolvas: quorum neutrum placet. Repono:

Huic jam mansisset unicus gnatus domi.

Andr. IV, 4, 47.

Hanc jam oportet.

30 *Illaec dicat*] Lege cum duobus nostris, *Ille haec dicat*.

32 *At nunc quid expectat?*] Liber Bembinus, & alii antiqui ha-

bent & *nunc*: quod magis consequens videtur. FAERNUS. Nostri quoque omnes *Et nunc*.

33 *An dum hinc denuo Abeat, cum tolerare huius sumptus non queat*] *Huius*, inquit, *Clintae amicae, Bacchidis*. Ita quidem necesse est, si retinetur haec lectio. Sed codices nostri univèrsi *Illius*, non *Huius*. Latet altius vitium. Repone:

Et nunc quid expectat, Syre? an dum hinc denuo

Abigat, cum tolerare illius sumptus non queat?

An Dromo expectat & cessat, dum Herus denuo filium hinc abigat? Nam sic de se ipso Menedemus I, 1, 82.

Eum hinc ejeci miserum injustitia mea.

& Chremes id redarguit, III, 1, 37. *Filium proterruisti hinc*. Atqui id ipsum est *Abigere*. Adel. III, 4, 38. *Abigam hunc rus*.

*Trastāre possim. CH. de istoc, cum usus vēnerit,
Vidēbimus quod opus sit: nunc istuc age.*

*SY. Numquān commodius umquam erum audivī loqui,
Nec cū malefacere crēderem mi impīnius
Licēre. quisnam a nobis egreditur foras?*

50

ACTUS III. SCAENA III.

CHREMES. CLITIPHO. SYRUS.

*CH. QUID istuc quaeso? quī istic mos est, Clitipho? itane
fieri oportet?*

*CL. Quid ego feci? CH. vidin ego te mōdo manum in sinum
hūc, meretrici*

*'Inserere? SY. acta haec res est. perii. CL. mēne? CH. hīsc
oculis, nē nega.*

*Facis dēo indigne injūriam illi, quī non abstīnēs manum:
Nam istaēc quidem contumēlia est:*

5

Hōminem amicū rēcipere ad te, atque ejus amicam subigītare.'

43 *Neque eo nunc dico quod quicquam illum senserim]* Liber Bembinus, quo quicquam. FAERNUS. Nostri omnes mendose Quod.

47 *Vidēbimus quid opus sit]* Meliores nostri melius, Quod opus sit.

49 *Malefacerem]* Sic dedit Faernus; sic habent Codices nostri. Sed certa est Mureti emendatio, *Malefacere*. Ceterum, ubi Chremes dixisset, *Istuc age*, continuo domum ibat: Tres sequentes versus per se Scaenam constituunt. Nam dum Syrus solus secum eos pronuntiat, Chremes interim filium cum Bacchide deprehendit, & iratus in scaenam redit, filio quoque evocato.

1 *CH. Quid istuc quaeso?]* Duo primi versus hujus scaenae sunt trochaici tetrametri acatalectici; item sextus, septimus; octavus, undecimus, tertius decimus, decimus nonus, & vigesimus primus. quintus vero dimeter iambicus, eliso ex

quidem m, quamvis sequente consonante. ceteri his intermixti, trochaici catalectici, sequentes vero, partim iambici octonarum, & unus dimeter: partim trochaici catalectici, ut quidem hi omnes versus in libro Bembino & aliis ordinati sunt, nam hucusque in impressis aliter habent. FAERNUS.

3 *Manum in sinum hūc meretrici inserere?]* Liber Bembinus *ingerere*, quod mihi aequè placet. FAERNUS.

Omnes nostri *Inserere*, quae vera lectio est. Certa fides a Nasone est; qui *Inseruisse manum* habet, versu ipso non patiente, ut *Ingressisse* substituas: Amor, II, 15.

Et laevam tunicis inseruisse manum.

6 *Subigītare]* Sic dedit Faernus: sed veterrimi quique nostri *Subigītare*; ut & codices Plautini habent. *Subigītare*, nihil hic amplius est, quam lascivius contrectare.

Vél heri in vino qudm inmodestus fuisti? sy. factum. CH. qudm molestus!

'Ut equidem, ita me di ament, metui, quid futurum denique esset!

Nóvi ego amantis: ánimum advertunt grávitèr, quae non cónseas.

CL. *'At fides mi apud hunc est, nil me istius facturum. pater. 10 CH. 'Esse: at certe ut hinc concedas aliquo ab ore eorum aliquantisper.*

Multa fèrt libido: ea prohibet fàcere tua praesentia.

Dò me ego facio cónjecturam. nemo est meorum amicorum hodie, Apud quem expromere omnia mea occulta, Clitipho, audeam,

7 *Vel heri in convivio* Omnes fere l. s. inter quos Bembinus, non in convivio habent, sed in vino. in quo etiam libro verius finit, non in festum; sed in quam molestus; hoc modo: *Vel h ri in vino quam inmodestus fuisti? sy. factum. CH. qudm molestus? FAERNUS.* Nostri universi *In vino.*

8 *Ut equidem, ita me di ament, metui* Guyetus hic corrigit, *Ut metuerim*, hoc est, Adeo ut metuerim: atque hoc arripuit & transiit vir eruditus. Magno conatu nihil agitur. *Us* hic inceptivum est, ut passim.

Us praeter spem evenit!

O fortuna, ut numquam perpetuo es bona!

Plaut. Epid. I, 1, 54.

Di immortales, ut ego interii basiflica!

9 *Novi ego amantium animos* O. l. s. *animum.* ita procedit optime trochaicus. FAERNUS.

Omnes nostri *Animum.* Hoc recte: sed aliud restat:

Novi ego amantium animum, advertunt graviter quae non cónseas.

Novi animum, recte sane: ut Adel. II, 2, 15.

Age novi tuum animum.

Et Plaut. Mil. III. 1, 44.

Nam nisi qui ipse amavit, aegre amantis ingenium inspicit.

Sed ambigui vitium hic turbat; cum enim *Animum* advertere passim apud Hunc & Plautum dicatur, *Advertere* per se eo sensu nusquam; si distinguas post *Animum*, plane contra morem egeris. Nimirum certa est Palmerii emendatio:

Novi ego amantis: animum advertunt.

Amantis, terminatione prisca, hoc est, *Amantes*. Quod cum Magistri *Amantis* gen. sing. acciperent, necesse erat ut supponerent *Amantium*. *Novi amantes*, novi quales, quali animo sint. Sic And. IV, 4, 33. *Ne illa illum hanc novit.* V, 4, 11. *Si, Sime, hunc noris satis.* Alibi, *Novi ego nostros.*

10 *At mihi fides* Lege cum uno ex Regiis, ut Trochaicus sit aequae ceteri,

At fides mi apud hunc est.

11 *Esse: at certe concedas aliquo ab eorum ore aliquantisper* Liber Bembius & alii antiqui, ita collocant, *ab ore eorum.* Ceterum Victorianus & Decuriatus habent *concedas hinc*, qua particula addita melius versus procedit, qui est trochaicus acatalecticus. FAERNUS.

Esse: ac certe concedas hinc aliquo ab ore eorum aliquantisper.

*Aput alium prohibet dignitas; aput alium ipſus faſti
pudet;* 15

*Ne inſptus, ne protérvos videar: quòd illum facere crédido.
Set nóſtrum eſt intellégere; atque utcumque, úbicumque opus
eſt, úbſequi.*

ſY. Quid iſtic narrat? CL. pérui. ſY. Clitipho, haéc ego prae-
cipió tibi?

Hóminis frugi & témporantis ſúndu's offitium. CL. tace ſodes.

ſY. Réſte ſane. CH. Síre, pudet me. ſY. crédo: neque id in-
júria: quín 20

Mihi moleſum'ſt. CL. pérgin? ſY. hercle vérum dico, quòd
videtur.

Sic dedit Faernus, *Cúncedís duplici
accentu, non ſatis veniſte. Hinc
nulli ex noſtris: ſed tres veterrimi,
Certe ut concedas.* Repone:

*Eſto: at certo ut hinc concedas
aliquo.*

Ue, ea forma & ſenſu, paſſim.

12 *Ea prohibet facere*] Liber
Bembinus *facere prohibet.* FAER-
NUS. Ex Bemmino ſolo Faernus
dedit *Facere prohibet;* cum & cete-
ri ejus & noſtri univerſi habeant,
Prohibet facere; numeris meliori-
bus, & minore licentia.

13 *Ego de me facio conſeſſuram*]
Vir eruditus Iambicum Tetrame-
trum Hypercataleſticum hic ſtatuit,
quales tres vel quattuor alios ex-
ſtimat. Et ſic ſane eſt, ſi recepta
leſſio admittatur. Sed cum nullus
ejuſmodi extet; nec Muſicae ratio-
nes id patiantur, pro erratis pau-
cos iſtos habebimus & levi opera
corrigenus. Hic repono,

De me ego facio conſeſſuram.

Poteris etiam; *'Ego ex me fácio:*
ut ſupra II, 3, 25. Adel. V, 3, 36.
Sed Plautus etiam *De me conſeſſu-
ram.* Caſ. II, 3, 8. Ciſt. II, 1, 2.

15 *Ipfus faſti piget*] In libro
Bemmino, & aliquot aliis antiquis,
pudet. quod magis videtur conve-
nire. FAERNUS. Noſtri omnes
Piget, uno Regio excepto,

17 *Set noſtrum eſt intellégere;*
*utcumque atque úbicumque opus ſit ob-
ſequi*] Sic codices omnes: ſed hinc
& ſine caemento eſt ſententia.
Quanto venuſtius eſt, quod a me
jam habebis:

*Set noſtrum eſt intellégere. atque
utcumque úbicumque opus eſt ob-
ſequi.*

Nota modo iſtam accentus venerem,
'Uicumque úbicumque; quae in re-
cepta leſſione nulla eſt. *Ut* ad mo-
dum & rationem ipeſſat, *Ubi* ad
tempus & locum. Andr. IV, 3, 21.

Ut ſubſervias

*Orationi, utcumque opuſt, verbis
vide.*

Eſt autem reponimus pro *Sit.* Plaut.
Ep. I, 1, 47. *Uicumque in alto
ventus eſt.* Et Poen. III, 5, 9.

*Uicumque eſt ventus, exin velum
vertitur.*

21 *Quín mihi moleſum'ſt.* CLIT.
pérgin hercle] In libro Bemmino eſt
pro *pérgin, perdis.* ego *pérgis* le-
go affirmative; quod cum *hercle* ma-
gis congruit. ut & in Phormione:
[V, 6, 9]

*Pérgis hercle. nunquam tu odio
tuo me vinces.*

FAERNUS.

Noſtri omnes *Pérgin?* & recte,
modo *Heracle* Syro tribuas hoc
modo:

R

CL. *Nonne accedam ad illos?* CH. *eho quaeſo una accedundi via eſt?*

SY. *'Alſumſt: hic prius ſe indicarit quàm ego argentum effecero.*

Chreme, vin tu homini ſtulto mi auſcultare? CH. *quid faciam?*
SY. *jube hunc*

Abire hinc aliquo. CL. *quò ego hinc abeam?* SY. *quò lubet: da illis locum:*

Abi deambulatum. CL. *deambulatum, quò?* SY. *vah, quaſi deſit locus.* 25

Abi ſane iſtae, iſtorſum, quovis. CH. *recte dicit, cenſeo.*

CL. *Di te eradicient, qui iſtinc me extrudàs, Syre.*

SY. *At tū tibi iſtas poſthac comprimitò manus.*

Cenſen vero? quid illum porro credis faſſurum, Chreme? 30

Neque id injuria: quin Mihi moleſtumſt. Pergin? Hercle verum dico quod videtur.

Quin praecedenti verſui appono: quod poſteriori dedit Faernus.

22 *Nonne accedam ad illos?* Libri aliquot, inter quos Bembinus, *non accedam.* FAERNUS. Noſtri omnes *Nonne*: quod placet.

23 *Alſum eſt; hic prius ſe indicarit quàm ego argentum offero.* *Chreme*] Liber Bembinus pro *offerò* habet *effecero*. quod quanto melius ſit, neminem arbitror non videre. nam *offerò* nullo modo quadrat, cum nec dum argentum eſſet in promptu, ut poſſet efferri. *effecero* autem exponendum, conſectum reddidero. praeterea idem liber Bembinus & aliquot alii ita digerunt hos verſus:

Alſumſt: hic prius ſe indicarit, quàm ego argentum effecero.

Chreme vin tu homini ſtulto mihi auſcultare? CH. *quid faciam?*
SY. *jube hunc.*

Sed in *quam ego*, non fiet eliſio: & in *Chreme*, poſterior ſyllaba corripitur. *mihi* vero, monosyllabum erit. FAERNUS.

Noſtri omnes mendose, *Effero*. Recte Faernus: niſi quod *Chreme*

poſteriore corripere putet: immo producit, & iambicus eſt, ut ſequentes.

28 *Qui me iſtinc extrudis*] Ex ratione verſus, & ſide libri Bembin, & aliquot aliorum, lego *hinc extrudis*. verſus eſt trochaicus tetrameter acataleſticus: at qui ſequitur, & ipſe trochaicus dimeter cataleſticus. FAERNUS.

Di te eradicient, Syre, qui me hinc extrudàs, at tu poſt tibi eſtas

Poſthac comprimito manus.

Sic verſus conſtituit: ſed prior hypermeter eſt, qualis nullus extat, niſi mendosus; ut dixi ad verſum hic 13. Illud *Pol* nescio unde venerit. Nec ex noſtris ullus, nec vet. Edd. id agnoſcunt: & univerſi habent *iſtinc*, non *Hinc*. Repono:

Di te eradicient, qui iſtinc me extrudàs, Syre.

At tu tibi iſtas poſthac comprimito manus.

Extrudàs cum in veterriſimo noſtro eſt, tum in egregio illo Palatino G. Fabricii.

31 *Quantum di dant tibi opīs*] Melior videtur compositio, quae est in libro Bembrino, & aliis antiquis,

Nisi eum, quantum tibi opis di dant, servas, castigas, mones.

CH. *'Ego istuc curabo. sy. atqui nunc, ere, hic tibi adservandus est.*

CH. *Fiet. sy. si sapias: nam mihi jam minus minusque obtinereat.*

CH. *Quid tu? ecquid de illó, quod dudum tecum egi, egisti, Syre?*

Aut est tibi, quod placeat, an nondum etiam? sy. de fallacia 35

Dicis? est: inveni nuper quendam. CH. frugi es. cedo quid est?

sy. *Dicam: verum, ut aliud ex alio incidit. CH. quidnam, Syre?*

sy. *Pessuma haec est meretrix. CH. ita videtur. sy. immo si scias.*

quantum tibi opis di dant. FAERNUS.

Nostri omnes, *Tibi opis; sed iidem Dent non Dant.* Plaut. Cist. V, 2, 1. *Nisi quid mihi opis di dant, disperii.*

36 *De fallacia dicis? hem inveni nuper quendam]* In nullo l. s. invento dictionem *hem*, quae & aliqui hic inepta est, & nullum sensum habet. aliqui loco ejus nihil prorsus habent: aliqui has duas voces *inventa est*, quod stare non potest: in Bembino & aliis antiquis legitur *est*, quod cum hic nullo modo cohaereat, sine dubio corruptum putamus: & pro *est*, legendum *st*, quae nota est indicentis silentium, quasi nolit Syrus fallaciam ab se inventam enuntiare foras, ne qua forte ad Menedemum permanet. FAERNUS.

Tres hos versus sic dedit Faernus:

Quid tu? ecquid de illo quod dudum tecum egi, egisti, Syre? aut

Repperisti tibi quod placeat, an nondum etiam? De fallacia

Dicis? st. inveni nuper quendam. Frugi es: cedo quid est.

Ubi versus medius toto pede excurrit. Si a *Risti* incipis, bene se habent numeri. In ultimo versu *St*, quod Faernus ex conjectura posuit, prorsus ineptum est. Quorsum enim silentio opus, cum soli in scaena sint? Meliores quique codices habent, *Est*; quo indicio, & istum & priorem quoque versum certo restitui:

Quid tu? ecquid de illo quod dudum tecum egi, egisti, Syre?

Aut est tibi, quod placeat, an nondum etiam? De fallacia

Dicis? est. inveni nuper.

Est tibi? hoc est, *Habes?* cui respondet Syrus *Est*, id est, *Habes*. Vides vero jam, unde venerit illud *Repperisti*, quod cum primo interpretatio fuerit *re Est*; postea in textum se insinuavit, & alterum inde expulit. And. IV, 4, 50.

Novi omnem rem. est Simo intus?

Est. Ne me attigas.

Adel. IV, 2, 3.

Clieus, amicus, hospes nemo est vobis? Sunt, quid possea?

Heaut. V, 4, 6.

Ne in animum inducas tuum

Alienum esse te. Sum.

1b. *Cedo quid id est?*] Liber Bembinus & nonnulli alii non habent

Vah, vide quod inceptet facinus. Fuit quaedam anus Corinthia

Hic; huic drachmarum argenti haec mille dederat mutuum. 40 CH. Quid tum? sy. ea mortuam est: reliquit filiam adulescentulam.

'Ea relicta huic arraboni est pro illo argento. CH. intéllego.

sy. Hanc secum huc adduxit, eam quae est nunc apud uxorem tuam.

particulam *id*: sed utroque modo stat versus. FAERNUS. Unus tantum ex optimis nostris, *Quid est?*

39 *Immo si scias. Vah, vide quod inceptet facinus*] Sic ex suis Faernus: sed nihil adnotat. Edd. vett. & plerique nostri *Hoc vide*. Petrensis tamen *Vah vide*, ut Faernus. Atque *id* placet. Plerique nostri *Inceptet*, non *Inceptat*. Utrumvis probe.

40 *Hic: huic drachmarum haec argenti mille dederat mutuum*] Sic Faernus: sed nostri universi cum Edd. vett. *Argenti haec*. Nimirum ab auctore venit antiquae illud monetae:

Hic: huic drachmarum argenti haec mille dederat mutuum.

Plaut. Trin. II, 4, 23.

Trapezias mille drachmarum Olympicum.

43 *Ea quae est nunc ad uxorem tuam*] Libri Bembinus, Victorianus & Decurtatus, *apud uxorem*. Basilicanus & alii *ad*, quod magis placet. FAERNUS. Plures ex nostris *Ad*: sed placet *apud*. Et deinde pro *Ea quae est*, repono, *Eam quae est*.

44 *CH. Quid tum? sy. Clinia orat sibi uti nunc det illam: illi tamen* *Post daturum mille numum poscit*] Qui praecedentia bene considerarit, *id est, pessima haec est meretrix: & vide quod inceptet facinus*; cum postea viderit eam nihil moliri, nihil omnino agere, neque mali, neque boni, nimirum existimabit locum esse corruptum; quem

nos ex auctoritate librorum antiquissimorum, Vaticani & Bembinus, ita emendamus, ut pro *Clinia Cliniam*, pro *daturum daturam*, legamus: quod posterius etiam in libro Victoriano est, & eo amplius ex Vaticano & Basilicano & nonnullis aliis, pro *uti nunc*, *uti id nunc*. itaque distinguemus:

CH. Quid tum? sy. Cliniam orat, sibi uti id nunc det: illam illi tamen

Post daturam mille numum poscit. ut sit sensus: haec meretrix Cliniam orat, ut sibi nunc det *id* argentum, quod ipsa mutuum dederat anui illi Corinthiae: illam enim puellam, quae relicta est arraboni, post daturam illi, *id est* Cliniae, mille numum. Quid vero hic significet verbum *poscit*, non sane ex grammaticis liquet. Ratio tamen sensusque cogit, *id* intellegi, pro *pollicetur*, aut *offert*. FAERNUS.

Hos versus sic dedit Faernus:

Quid tum? sy. Cliniam orat, sibi uti id nunc det: illam illi tamen

Post daturam mille numum poscit.

CH. Et poscit quidem? sy. Hui, Dubium id est? CH. Ego sic putavi. quid nunc facere cogitas?

Et profecto primus ille sententiam subodoratus est; verba praestare non ausus. Sensus postulat, ut *Poscit* sit *Pollicetur* aut *Offert*, vel simile quid: usus & sermonis ratio non *id* concedit. Ego vero cum omnes hujus fallaciae, technae, fabricae partes considerarem & inter se conferrem; statim & recta via in ve-

CH. *Quid tum?* SY. *Cliniam orat, sibi ut id nunc det: illa illi tamen*

Post datum iri mille numum praes sit. CH. *et praes sit quidem?*

SY. hui,

45

Dubium id est? ego sic putavi. CH. *quid nunc facere cogitas?*

SY. *'Egone? ad Menedemum ibo: dicam hanc esse captam ex*

Caria,

Ditem et nobilem: si redimat, magnum esse in ea re lucrum.

ram hujus loci lectionem deveni: sententia enim semel reperta, verba sponte sequebantur. Fingit Syrus, Antiphilam arraboni Bacchidi relistam esse pro mille Drachmis: Bacchidem, quae hic Cliniae amica fingitur, eam summam a Clinia praesente pecunia petere; Syrum, ut a Menedemo hanc summam auferret, porro ficturum esse, captam esse ex Caria Antiphilam, ditem in sua patria & nobilem: si Menedemus pro captiva eam mille drachmis emere velit, magnum fore mox lucrum, cum a parentibus vel cognatis redimeretur: eas mille drachmas Bacchidi dandas esse: & Antiphilam in domo Menedemi futuram, ubi filius familias Clinia facile & tuto cum ea consuescere posset. Haec fallaciae hujus summa est: ad quam tamen obtinendam necesse erat, ut Bacchis Antiphilam a se abalienaret, & Menedemo traderet. Id quoque non omissum a Syro erat, sed mendosa lectio jam a multis saeculis rem obscuravit. Revocabo tibi sepultam illam scripturam:

Quid tum? SY. *Cliniam orat, sibi ut id nunc det; illa illi tamen*

Post datum iri mille numum praes sit. CH. *Et praes sit quidem?*

SY. Hui,

Dubium id est? ego sic putavi. CH. *Quid nunc facere cogitas?*

Illam, id est Antiphila, Praes sit si ve arraboni sit, oppignoretur, Id mille numum siue istas mille drach-

mas, Post datum iri illi, id est Cliniae, siue ejus patri. Datum iri reponimus pro Datumam, vel ut nostri omnes, uno excepto, Datumum. Sic in Andria Deserturum erat pro Desertum iri, & alibi non semel eodem modo peccatum est. A Praes sit, hoc est, compendiose posuit, virgula superne ducta, factum est Poscit. Quid Praes sit, jam notissimum est: Ansonius in Technopaegnia;

Quis subis in poenam capitali judicio? Vas.

Quid si lis fuerit nummaria, quis dabitur? Praes.

Ergo pro ista pecunia, isto millium numum, praes dabitur Antiphila. *Mille* hic singularis numeri est. Vide Gellium I, 16. *Ego sic putavi* sunt Syri verba, ut recte codex Bembinus. Ego putavi eam praedem fore. Sic IV, 5, 37. idem Syrus de alia sua techna:

Credobam. Minimo. Scite poterat fieri.

Porro, *Praes sit.* CH. *Et praes sit quidem?* ut Plaut. Bacch. II, 2, 44.

A. *Nam jam huc advenit miles.*

B. *Et miles quidem?*

45 CH. *Et poscit quidem?* Alii *poscet* legunt. Sed utroque modo hoc mihi non satis clarum. FAERNUS.

46 *Dubium id est?* Liber Bembinus non habet particulam *ne*, sine qua melius procedit trochaicus, & personam Chremetis annotat post *putavi*. FAERNUS.

48 *Si redimas, magnum inesse in*

CH. *'Erras. sy. quid ita? CH. pro Menedemo nunc tibi ego respondeo.*

NON emo. sy. quid dis? optata loquere. CH. atqui non est opus. 50

sy. Non est opus? CH. non hercle vero. sy. qui istuc, miror. CH. jam scies.

sy. Mane, mane, quid est, quod tam a nobis graviter crepuerint fores?

ACTUS IV. SCAENA I.

SOSTRATA. CHREMES. NUTRIX. SYRUS.

so. NISI me animus fallit, hic profecto est anulus, quem ego suspicor:

Is, quicum exposita est gnata. CH. quid volt sibi, Syre, haec oratio?

so. Quid est? isne tibi videtur? NU. dixi equidem, ubi mi ostendisti, illico,

ea lucrum] Sic dedit Faernus, quod a correctoribus venisse suspicio est. Quippe nostri codices universi cum Edd. vet. *Magnum in ea esse lucrum.* Repono:

Si redimat, magnum esse in ea re lucrum.

In ea re, hoc est, in redemptione; non in ipsa Antiphila. Plautus Epid. II, 2, 117, in fallacia plane simili:

Miles Rhodius, hic emet illam de te, & dabit aurum lubens:

Tace modo, est lucrum hic tibi amplum.

Hic prorsus, ut noster *In ea re.*

50 *Non emo. quid ais?*] Aliqui libri *quid agis?* inter quos Bembinus & Basilicanus. FAERNUS.

Non emo: quid agis? sy. *optata loquere.*

Sic dedit Faernus: & sic quidem plerique nostri. Sed duo, & vet. Edd. *Ais.* Recte: modo personam mutes:

CH. *Non emo. sy. Quid ais? optata loquere.*

Quid ais? non est Interrogantis, sed

(ut passim) exclamantis & re inopinata percussif.

51 CH. *Atqui non opus est*] O. 1. s. *non est opus.* liber vero Bembinus, hic sic notatas personas habet: CH. *qui.* sy. *non est opus.* CH. *non opus est.* sy. *non hercle vero.* CH. *quid istuc? miror.* sy. *jam scies.* *Mane mane* &c. haec adnotare placuit, si quis forte clariorem aliquem sensum possit elicere, quam ex impressa distinctione. FAERNUS. *Non opus est?* Lege ex aliquot nostris, *Non est opus?* & pro *Quid istuc miror*, lege ex plerisque nostris, *Qui istuc, miror.*

52 *Mane mane. quid est quod tam a nobis graviter crepuere fores?*] O. 1. s. *crepuerunt.* Ita optime stat trochaicus, correpta priore syllaba verbi *mane*, ut saepe alibi: vel ex *quid d*, eliso. FAERNUS.

Nostri quoque omnes *Crepuerunt.* Sed haec Syro tribuenda sunt; qui Chremen dicturum interpellat. Et ideo *A nobis*; non ut dominus aedium diceret *A me.*

3 *Quid est? isne tibi videtur?* N. *dixi equidem ubi mihi ostendisti illum*]

Eum esse. so. at satis ut contemplata modo sis, mea nutritrix.

NU. satis.

so. *Abi nunc iam intro; atque illa si jam laverit, mihi nuntia.*

Hic ego virum interea opperihor. sy. *te volt: videas quid velit: Nescio quid tristis est: non temere est: metuo quid sit.* CH. *quid fiet?*

Ne ista hercle magno jam conatu magnas nugas dixerit.

so. *Ehem mi vir.* CH. *ehem mea uxor.* so. *te ipsum quaero.* CH. *loquere quid velis.*

so. *Primum hoc te oro, ne quid credas me aduersum edictum tuum*

Facere esse ausam. CH. *vin me istuc tibi, et si incredibile est, credere?*

Credo. sy. *nescio quid peccati portat haec purgatio.*

so. *Meministi me gravidam, et mihi te maximo opere edicere, Si puellam parerem, nolle tolli?* CH. *scio quid feceris.*

Versus hic hoc modo stat, ut mihi in unam syllabam contracto & per synaloephen eliso; item eliso s, ex prima syllaba dictionis ostendilli, in sexta sede sit anapaestus. FAERNUS. Immo Ostendilli primam hic habet longam.

4 *At ut satis contemplata*] Repone: *At satis ut cont.*

5 *Abi jam nunc intro*] O. l. s. *abi nunc jam intro* ita abi erit] jambus, qui aliter esset pyrrichius. FAERNUS.

Nostri quoque libri, *Abi nunc iam*: sed & sic *Abi* erit Pyrrichius, *Jam* ut solet in disyllabon resolutio.

7 *Metuo quid fiet*] O. l. s. *quid fit*: ita bene versus procedit, sed hoc amplius Bembinus & Victorianus pro *metuo*, *timeo* habent. FAERNUS. Nostri omnes *Metuo*, & *Sit*.

11 *Et si incredibile est*] Liber Bembinus, & *incredibile est*, quod si admittimus, per parenthesis legitur. ita trochaicus optime constat. aliter tibi in unam syllabam contrahendum: vel ex *est* t, elidendum. FAERNUS. Nostri omnes *Est*; nec Trochaico mesuendum est.

12 *Portet haec purgatio*] Omnes fere l. s. inter quos Bembinus, & alii antiqui, *portat*. FAERNUS. Nostri quoque *Portat*.

13 *Meministi me esse gravidam, & mihi te magnopere interminatum*] Omnes quotquot sunt l. s. *maximopere interminatum*. Soll Bembinus & Victorianus, *maximo opere dicere*; quam antiquam & veram esse lectionem puto; hanc enim & sensus admittit, & ratio versus, qui trochaicus est, ut ceteri, habens proceleusmaticum in paenultima sede. FAERNUS.

Lege, ejecto *Esse*, & ex *Dicere*, quod et Eugraphus habet, facto *Edicere*:

Meministi me gravidam & mihi te maximo opere edicere.

Interminatum quod libri nostri habent, ex interpretatione venit. *Meministi edicere*; ut & Guyetus vidit. Sic And. II, 5, 18. *Memini videre*. Ibidem III, 2, 15. *Edixi tibi, Interminatus sum ne faceres?* Ideo *Esse* ejicitur, ne Iambicus inter Trochaicos irrepat.

Sustulisti. s. v. sic est factum: minor ergo erus damno auctus est. 15

so. *Minime: set erat hic Corinthia annus haut impura: et dedi Exponendam.* CH. o *Juppiter, tantam esse in animo inscitiam?* so. *Pérrii. quid ego scéi?* CH. *et rogitas? q. si peccavi, mihi Chreme,*

'Insciens feci. CH. *id quidem ego, si tu neges, certò scio, Te insipientem atque imprudentem dicere ac facere omnia;* 20
Tòt peccata in hac re ostendis. nam jam primum, si meum 'Imprium exsequi voluisses, interemptam oportuit:
Nòn simulare mortem verbis, re ipsa spem vitae dare.
'At id omitto: misericordia, animus maternus: sino.

15 *Sustulisti.* s. v. *Sic est factum, domina]* Liber Bembinus post *sustulisti*, ita notatas habet personas: so. *sic est factum.* s. v. *domina ergo erus damno auctus est.* sed haec lectio non videtur procedere, quum infra Sostrata dicat, *minime.* hoc enim dicendo aut negat se sustulisse, quod cum praecedentibus pugnat, aut negat Chremetem damno auctum; quod probabile non videtur eam dicere, cum ipsa de damno nullam infra mentionem faciat, omnes alii libri, & antiqui & recentes, haec omnia verba Syro attribuant. FAERNUS.

CH. *Sustulisti.* s. v. *sic est factum, domina. ergo erus damno auctus est.*

Sic Faernus, & libi nostri. Sed locum hunc non carere mendo recte suspicatus est Vir doctus: quid tamen ista ejus conjectura sibi velit, *Dominae ergo herus damno auctus est*, equidem non intellego, nec de ea plura dicam; cum nesciam utrum velit, *Dominae herus*, an *Domine damno*? Acidalius ad Paterculum sic corrigebat:

Sic est factum; domina ego, herus damno auctus est.

Ingeniose, hoc confitendum est: & ideo Guyetum plausorem sibi invenit. Syrus nova domina, Chremes damno, novae scilicet dotis, au-

ctus est. Quamquam autem juvenili jactantia Acidalius edicat omnibus sic esse scribendum, liceat tamen mihi novam aleam periclitari. Respondo igitur,

Sustulisti. *Sic est factum: minor ergo herus damno auctus est.*

Ex *Domina* facio *Minor*. Herus minor est Clitipho, qui profecto seniore inventa mastabatur dotis ejus damno. Sic olim legebat Eugraphius, ut ex verbis ejus colligas: *Nove dixit, Auctus damno, quod ei coheres puella venerit.* Ergo de Clitiphone hoc intellexit. Plaut. *Añ.* II, 2, 65.

Ubinam est herus?

Major apud forum est, minor hic est intus.

Merc. I, 2, 2.

Herus ut minor opera tua servetur, agedum Acanthio.

Sic alibi aliquoties. Herus minor est filius herilis.

16 *Minime. sed hic erat annus Corinthia haud impura: ei dedi Exponendam.* CH. o *Juppiter tantam esse in animo inscitiam]* Q. l. s. *tamdamno* habent; sed nos Bembinum sequimur, in quo est vulgata lectio. in ceteris omnes in hanc lectionem consentiunt, quae & optime veribus servit, qui aliter impediti sunt:

Minime. sed erat hic Corinthia annus haud impura: ei dedi

Quam bene vero abs te prospectum est! quid voluisti?
cogita: 25

*Nempe illi anni prodita abs te filia est planissime,
Per te vel uti quaesitum faceret, vel uti veniret palam.
Credo, id cogitasti: Quidvis satis est, dum vivat modo.
Quid cum illis agas, qui neque jus neque bonum atque aequum
sciunt?*

*Melius, pejus, profit, obfit, nil vident, nisi quod lubet? 30
so. Mi Chreme, peccavi, factor: vincor. nunc hoc te obsecro;
Quanto tu me es annis gravior, tanto es ignoscentior:
'Ut meae stultitiae justitia tua sit aliquid praesidii.*

CH. *Selicet equidem istuc factum ignosciam: verum, Sistrata,*

Exponendam. CH. o Jupiter, tantam esse in animo inscitiam.

FAERNUS.

Nostri omnes *Tantamne.*

18 *Rogitas*] Codices plerique omnes, *At rogitas?* quod majoris est indignationis.

19 *Id equidem ego, etiamsi tu neges*] Liber Bembinus non habet vocem *etiam*, quae & versum impedit, & sensui non est necessaria. alii omnes libri habent, *etsi tu neges*. quod & ipsum stare potest. praeterea solus Bembinus *equidem*, alii omnes *quidem* habent. FAERNUS.

Nostri omnes *Id quidem ego*. Quippe *Equidem* per se valet *Ego quidem*: unde cum verbo personae primae semper iungebatur ante Neronis aetatem.

26 *Nempe anni illi*] Lege, *Nempe illi anni*. & v. 29. *Quid cum illis agas?* non *illis*.

28 *Quidvis satis est*] O. l. s. *satis est*. ut & exigit versus. FAERNUS. Et nostri omnes *Satis*.

31 *Nunc te obsecro*] Post *nunc*, aliqui libri, inter quos Bembinus, habent pronomen *hoc*, ita etiam versus exposcente. FAERNUS.

32 *Quanto tuus est animus natu gravior, ignoscentior*] Hic versus crucem fixit omnibus interpretibus: Guyetus male se ultus crucem ei

figit, & pro spurio hinc ablegat. Quid enim est *Animus natu gravior*? quis umquam mortalium sic loqui vellet? Sed esto, ut *Animus* sit ipse homo, *Natu gravior* idem ac aetate gravior; quid per se, sine comparativo *Tanto*, facit hic *Ignoscentior*? Anne qui major natu est, ideo natura & sponte sit ignoscentior, sine cultu & disciplina? Qui sit ergo, ut senes plerumque sint iracundi, morosi, difficiles? Omnino *Tanto* hic necessarium est, quod libri aliquot habent; nonnulli *Tanto sis, Tanto esto*. Tu repone:

Quanto tu me es annis gravior, tanto es ignoscentior.

Ubi *Animus*, hoc est, scriptura veteris aius, pro *anis* semel subrepsit; cetera statim subsecuta sunt. *Annis gravior*, aetate provectior: ut Horat. Serm. I, 1.

O fortunati mercatores, gravis annis

Miles ait.

Posterius *Es* modi imperativi est. Servius ad Aen. IX, 201. ex Ter. Heaut. citat, *Natu gravior ignoscentior*: unde mendii antiquitatem videas.

33 *Ut meae stultitiae justitia tua sit aliquid praesidii*] Liber Bembinus praepositionem *in* addit post *stultitiae*, quae lectio quanto melior sit, omnes vident. ita etiam habebant

Male docet te mea facilitas multa. set istuc quicquid est, 35
Qua hoc ceceptum est causa, eloquere. s. ut stultae et miserae
omnes sumus

Religiosae; cum exponendam do illi, de digito anulum

Detraho: et eum dico ut una cum puella exponeret;

Si moretetur, ne expers partis esset de nostris bonis.

CH. *Istuc recte: conservasti te atque illam. so. hic is est*
anulus. 40

CH. *'Unde habes? so. quam Bacchis secum adduxit adulescent-*
tulam: sy. hem.

CH. *Quid ea narrat? so. ea, lavatum dum sit, servandum*
mihi dedit.

'Animum non adverti primum: set postquam aspexi, ilico

Cognovi, ad te exilui. CH. quid nunc suspicare aut invenis

De illa? so. nescio; nisi ex ipsa quaeras, unde hunc ha-
buerit, 45

Si potis est reperiri. sy. interii: plus spei video quam volo,

Victorinus & Basilicanus, sed nunc
 in abrafum est. FAERNUS.

Nostri universi *Iustitia tua* casu
 recto: & recte, ut Tacitus *Sibi*
quisque praesidio, & alii passim. In
iustitia, quod Bembinus exhibet, vel
 ideo rejiciendum quod in ambiguum
 cadat, nec ab *Injustitia* sono distin-

36 *Causa loquere*] Lege ex codi-
 ce Regio *Eloquere*: hoc est, Perge
 quod restat loqui. Et pro *Stultae*
& miserae lege ex duobus nostris
 veterimis, *Ut stultae & miserae*
omnes sumus Religiosae. Misera-
 tum erat Sostrata, quod a duro ma-
 ximo iussa erat filiam neci dare: &
 vulgare dictum est, stultos omnes
 & miseros esse superstitiosos.

40 *Hic est anulus*] O. l. s. *hic is*
est. Bembinus & Victorinus, quos
 & sequimur, *is hic est*. FAERNUS.
 Nostri *Hic is est*, accentu melliore.

42 *Quid illa narrat?*] Nostri uni-
 versi cum vett. Edd. *Quid ea*.

43 *Anulum non adverti primo: sed*
quam aspexi ilico] Libri Bem-

binus & Vaticanus pro *anulum* ha-
 bent *animum*, ut sit, non adverti
 animum. ita optime procedit tro-
 chaicus, aliter impeditus. sane pro
primo, Bembinus liber habet *pri-*
imum. FAERNUS. Duo ex melio-
 ribus nostris *Animum*, & itidem
Primum.

45 *Nisi ut ex ipsa quaeras*] In
 libro Bembino non est particula *ut*,
 qua sublata versus nihilominus stat,
 & sensus est optimus, exponendo
nisi, pro *sed*; ut saepe in hoc au-
 ctore. FAERNUS. Nostri omnes:
Nisi ut ex ipsa.

48 *Quid renuntiavit olim?*] Post
 haec verba adnotata est in libro
 Bembino persona Sostratae, recen-
 tiori tamen manu. ita prius erat &
 in Victoriano, sed deinde ut in vul-
 gata lectione, mutatum est. FAER-
 NUS.

49 *Nomen mulieris cedo quod sit*]
 Lege *Mulieri*.

51 *Sequere me intro hac*] In libro
 Bembino non est dictio *hac*. qua
 sublata versus stabit, non faciendo

Nôstra est, si ita est. CH. *vivitne illa, cui tu dederas?*
SO. *nescio.*

CH. *Quid renuntiavit olim?* SO. *fecisse id quod jusseram.*

CH. *Nomen mulieri cedo quod sit, ut quaeratur.* SO. *Philtre.*

SY. *'Ipsa est. mirum ni illa salva est, et ego perii.* CH. *Sô-
strata,* 50

Sequere me intro hac. SO. *ut praeter spem evenit. quam timui
male,*

Né nunc animo ita esses duro, ut olim in tollendo, Chreme.

CH. *Nón licet hominem esse saepe ita ut volt, si res non fuit.
Nunc ita tempus fert, mi ut cupiam filiam; olim nil minus.*

ACTUS IV. SCAENA II.

SYRUS.

*NISI me animus fallit, haut permultum a me aberit
infortunium:*

Ita hac re in angustum oppido nunc meae coguntur copiae:

*Synaloeppham in me intro. eo magis centu est. Lege, Haut permultum
quia antiqui dicebant med intro. a me aberit. Plautus Bacch. II, 3,
FAERNUS. Omnes nostri Intro 86.*

Neque aliter stabit versus.
52 *Ut olim in tollenda]* Liber
Bembinus tollendo. quod & melius
videtur. FAERNUS.

54 *Nunc ita tempus est mihi, ut
cupiam filiam; olim nihil minus]*
Lege & distingue,

*Nunc ita tempus fert, mi ut cu-
piam.*

Sic Adel. V, 3, 5.

*Scilicet ita tempus fert, faciun-
dumst.*

And. I, 2, 17.

*Dum tempus ad eam rem tulit,
sui animum ut expleret suum.*

Hec. IV, 2, 18.

*Dum aetatis tempus tulit, persun-
cta satis sum.*

I *Nisi me animus fallit, haut
multum a me aberit infortunium]*
Syllaba verui deficit, nisi synaloe-
ppha, quod non oportet, hic negle-
gatur; deinde & Multum sine ac-

*Ego nescio
Quantillum adtulerit; verum haut
permultum adtulit.*

& V, 2, 77.

*Sed pot id quidem esse haut per-
longinquum.*

Eugraphius ad locum: *Non longe,*
hoc est, *Haut multum.* Ex hoc
jure colligas, *Non longe* hoc in loco
priscam fuisse lectionem; & *Haut
multum* ex interpretatione natam.
Sane alibi Terentius, V, 2, 32.
Non aberit longius. Plaut. Bacch.
IV, 2, 13.

*Nae tibi hercle haut longe est os
ab infortunio.*

Pseud. I, 5, 87.

*Quia illud malum aderat; istuc ab-
erat longius.*

Tamen quia Latini *Multum* abest
aeque dicant ac *Longe* abest, sine
libris nihil mutabo. Si cui tamen
Eugraphii auctoritas tanti est, legat
hic *Haut perlonge*; ut Noster Eun.
III, 5, 61. *Perlonge est.*

*Nisi aliqua video, ne esse amicam hanc gndti resciscat senex.
 Nam quid de argento sperem aut posse postulem me fallere,
 Nihil est: triumpho, si licet me latere tecto abscedere. 5
 Crucior bolum mihi tantum ereptum tam desubito e faucibus.
 Quid agam? aut quid comminiscar? ratio de integro
 ineundast mihi.
 Nil tam difficilest, quin quaerendo investigari possiet.
 Quid, si hoc nunc sic incipiam? nihil est. quid, si sic? tam-
 tumdem ago.
 At sic opinor. non potest. immo optume. euge habeo
 optumam. 10
 Retraham hercle opinor ad me idem illud fugitivum argentum
 tamen.*

ACTUS IV. SCAENA III.

CLINIA. SYRUS.

*NULLA mihi res posthac potest jam intervenire tanta,
 Quae mi aegritudinem adferat; tanta haec laetitia oborta est.*

3 *Nisi aliquid video, ne esse] Le-
 ge: Aliqui video vel Aliqua, hoc
 est aliqua via, ratione. Video, ne.
 Sic IV, 3, 11, & 16, Videndum est,
 ut amici quoque res in tuto collocetur.
 Non Aliquid videndum. Aliqui &
 aliqua saepe Plautus.*

4 *Nam quod sperem de argento]*
 Liber Bembinus, Victorianus, &
 Basilicanus,

*Nam quod de argento sperem, aut
 posse postulem.*

FAERNUS. Sic & nostri omnes.

6 *Crucior bolum tantum mihi ere-
 ptum]* Lege ex duobus nostris,
*Crucior bolum mihi tantum ere-
 ptum.*

8 *Nihil tam difficile]* Adde ver-
 bum, est, ex o. l. s. FAERNUS.

9 *Quid si hoc sic incipiam nunc?]*
 Aliqui libri, recentes tamen, non
 habent dictionem nunc; qua sublata
 procedit octonarius, aliter est tro-
 chaicus hypercatalecticus. Bembi-

nus ita collocat, *quid si hoc nunc sic
 incipiam?* ita & Basilicanus, & Vi-
 ctorianus, in quo tamen nunc ex-
 pundum est. FAERNUS.

*Quid si hoc nunc sic incipiam? ni-
 hil est. quid si sic? tantundem
 egero.*

At sic opinor. Ita Faernus & co-
 dices plerique. Ex *Quid si sic*, in-
 quiunt, vel *Quid vel Si delendum*
 est. Immo neutrum; nam sine du-
 bio *Sic* debet ter esse in istu. Re-
 pone igitur,

*Quid si hoc nunc sic incipiam? ni-
 hil est. quid si sic? tantundem
 ago.*

Ago praesenti tempore, ut cetera
Est, Potest. Ago & Egero una modo
 littera in scriptis differunt.

10 *Euge optimam habeo]* Liber
 Bembinus habeo *optumam*. Ita &
 Victorianus & Basilicanus: quae
 collocatio numerosior est. FAER-
 NUS. Sic & nostri libri.

11 *Illud idem fugitivum argentum*

Dedó patri me nunc iam, ut frugálíor sími quám volt.

SY. Nil mé fefelít: cógnita est, quantum áudio hujus vérba. *Istúci tibi ex senténtia tua óbtigisse láctor.* 5

CL. O mí Syre, audísti óbsécro? SY. quidní? qui *ue una adfúerim.*

CL. Cuiquam atque audísti cómmode- quicquam évenisse? SY. nulli.

CL. Atque ita me di ament, út ego nunc non tám meapte cáusa Láctor quam illius: quam égo scívo esse honóre quovís dígnam.

SY. Ita crédo: set nunc, Clinia, age, da té mihi vicíssim: 10 Nam amíci quoque res, ést videndum, in túto ut conlocétur: Nequíd de amica nunc senex. CL. o Júpíter. SY. quíesce.

CL. Antíphila mea nubét mihi. SY. sícine mí interloqueré? CL. Quid fáciám? Syre mí, gaúdeo: fer mé. SY. fero hercle véro.

CL. Deórúm vitam aptí sumus. SY. frustra óperam opinor súdo. 15

CL. Loquere: áudio. SY. at jam hoc nón ages. CL. agám. SY. videndum ést, inquám,

samen] Omnes fere l. s. idem illud. FAERNUS. Itidem & nostri.

3 *Dedo patri me nunc: jam us*] Sic Faernus: sed distingue, *Dedo patri me nunc iam, ut.*

6 *O mí Syre, audísti obsecro?*] Liber Bembinus audísti. ita erit Iambus in quarta. FAERNUS.

7 *Cui aequo audísti commúci quicquam evénisse?* s. nulli] Liber Bembinus & Victorianus *commode*, quod magis placet: ut sit, quicquam magis evenisse, aequo *commode*. FAERNUS. Recte hoc *Aequo commode*: nostri mendose *Commodi*. Sed versus adhuc laborat. Lege, *Cuiquam aequo. Cuiquam quicquam: Numquam cuiquam*: in his placent sibi Comici.

11 *In tuto ut collocetur*] Liber Bembinus *in tutum ut collocetur*, licet infra, *in tuto*. FAERNUS.

Nam amici quoque res est videnda, in tuto ut collocetur.

Lege & distingue,

Nam amici quoque res, est videndum, in tuto ut collocetur.

ut infra v. 17. omnes nostri *In tuto.* 13 *Sicine mihi interloquere*] Plerique libri *Sicine me.*

15 *Diorum vitam adepti sumus*] Liber Bembinus pro *adepti* habet, *apti*, a verbo *apiscor*. quod idem est cum *adipiscor*. ita optime procedit octonarius iambicus catalecticis sine ulla licentia. quod si quis maluerit *adepti*, sic quoque stare versus potest, si ea dictio, *p* eliso, fiat anapaestus. quod vero sequitur, *Frustra operam hanc opinor sumo*, ab libro Basilicano, & omnibus fere recentibus abest dictio *hanc*, & in Victoriano deleta est, ut & nos delimus: numerosiore ob hoc versu; sic enim iambum in quarta habet. Bembinus & alii antiqui eam vocem habent, sed ita collocatam, ut versus stare non possit. FAERNUS. Recte hoc. Nostri perperam *Adepti*. Ab omnibus vero abest *Hanc*.

Amici quoque res, Clinia, tui in tuto ut conlocetur.
Nam si nunc a nobis abis, et Baccchidem hic relinquis;
Noster resciscet illico esse amicam hanc Clitiphonis:
Si abduxeris; celabitur, itidem ut celata adhuc est. 20

CL. *At enim istoc nihil est magis, Syre, meis nuptiis adversum:*
Nam quo ore appellabo patrem? tenes, quid dicam?
 SY. *quidni?*

CL. *Quid dicam? quam causam adferam?* SY. *quin nolo mentiri:*

Aperte, ita ut res sese habet, narrare — CL. *quid ais?*
 SY. *jubeo:*

Illam te amare, et velle uxorem: hanc esse Clitiphonis. 25

CL. *Bonam atque justam rem oppido imperas, et factu facilem.*
Et scilicet jam me hoc voles patrem exorare, ut celet
Sinem vestrum. SY. *immo ut recta via rem narret ordine omnem.*

CL. *hem.*

Satin sanus es, aut sobrius? tu quidem illum plane prodis:
Nam qui ille poterit esse in tuto, dic mihi. 30

19 *Noster resciscet illico*] Liber Bemblinus, *senex resciscet il.* FAERNUS. Ex Bemblino suo Faernus *Senex* edidit. Alii omnes ubique *Noster*. Recte: & *Senex* ejus interpretamentum est.

21 *At enim istoc nihil est magis, Syre, meis*] Vir eruditus, *numerosum*, inquit, *gratia* lubens legem, *Magis meis, Syre*: sed saepe ostendit horum se *numerosum* parum scientem esse. Vellus Longus p. 2236. *Antiqui dixerunt* Miis per e, non *Meis* per e; ut *Torentius*:

At enim istoc nihil est magis, Syre, miis nuptiis adversum.

Eodem verborum ordine.

23 *Quid dicam? quam causam adferam?*] *Concinnius* fuerit:

Quid dicam? quid causae adferam?

24 *Aperte, ita ut res sese habet, narrato.* *Quid ais?* SY. *jubeo* *Illam te amare*] Sic codicum quicquid ubique est. Sed vide quanto *conciuius* est, quod daturus sum,

Aperte, ita ut res sese habet, narrare. *Quid ais?* *Jubeo:*

Narrare. Dicturus erat Syrus *Jubeo*: sed Clinia admiratione percussus interpellavit, dicendo *Quid ais?*

25 *Illam te amare & velle uxorem: hanc esse Clitiphonis*] *Uxorem* ipsius lege versus, primam hic corripit: indigna sane ventu. Vide an fortasse scripserit,

Illam amare & velle te uxorem: esse hanc Clitiphonis.

27 *Patrem exorare ut celet*] Liber Bemblinus, *orare*. quod magis videtur convenire: non enim tanta res erat ut magna mole precum impetranda esset. sed *orare*, versus ratio non admittit, nisi legas *orare patrem*. quae collocatio etiam ex libro scripto est. FAERNUS. Si *orare* adsciscis; etiam hoc modo poteris,

Et scilicet jam me voles, hoc patrem orare ut celet. Sed omnes nominis *Exorare*.

25. *Huc equidem consilio palmam do: hic me magnifice efsero,
Qui vim tantam in me et potestatem habeam tantae astutiae,
Vera dicendo ut eos ambos fallam; ut cum narrét senex
Voster nostro, esse istam amicam gnati, non credat tamen.*

CL. *'At enim spem istoc pacto rursus nuptiarum omnem
eripis.* 35

*Nam dum amicam hanc meam esse credet, non committet filiam.
Tu fors quid me fiat parvi pendis, dum illi consulas.*

SY. *Quid, malum, me aetatem censes velle id adfinularier?
'Unus est dies dum argentum eripio: pax: nihil amplius.*

CL. *Tantum sat habes? quid tum quaeso, si hoc pater
resciverit?* 40

SY. *Quid si redeo ad illos qui ajunt, quid si nunc caelum ruat?*

CL. *Métuo, quid agam.* SY. *Métuis? quasi non ea potestas
sit tua,*

Quo velis in tempore ut te exsolvas, rem facis palam.

CL. *'Age, age, traducatur Bacchis.* SY. *Optime, ipsa exit
foras.*

28 *Senem vestrum.* SY. *Immo ut
velia via rem narret ordine.* CLIN.
hem] O. I. s. praeter Bemblum,
habent, rem narret ordine omnem,
quemadmodum exigit versus, qui
est iambicus tetrameter catalecticus,
ut ceteri, si ex seneni m elidatur,
quamvis sequente consonante; aut
utique ea dictio in unam syllabam
contrahatur. potest & aliis rationi-
bus versus hic sustentari. FAER-
NUS. Sic & nostri omnes, nec
versui ullum est periculum.

29 *Sat in sanus es, & sobrius? tu
quidem illum plane prodidis]* Liber
Bembinus pro prodidis, habet perdis:
quod magis videtur convenire cum
eo, quod mox sequitur, nam qui
ille poteris esse in tuto. FAERNUS.

Nostri omnes *Prodidis*: quod multo
melius. Sic supra III, 1, 70. *Prius
proditurum te tuam vitam.* Hec.
25, 4, 50. *Eho an non alemus, Pam-
phile? Prodemus quaeso potius?*

30 *Nam qui ille poteris esse in
tuto, dic mihi]* Senarius hic inter-

venit, quia statim ad aliud ver-
suum genus transiture erat Syrus.
Vir igitur eruditus, qui hinc forte
excidisse putat *hic si fecero*, ut hic
versus par fiat sequentibus, tota via
erravit.

32 *Et potestatem habeam tantae
astutiae]* Nescio an auctor dederit,
Tantum astutiae. Vim tantam, &
potestatem tantam.

34 *Istam esse amicam gnati]* In
libro Bemmino venustior collocatio
est, *esse istam amicam gnati.* FAER-
NUS. Nostri omnes *Istam esse*; sed
mellus est, ut *Istam* in accentu sit.

37 *Tu fortasse quid me fiat parvi
pendis, dum illi consulas]* Versus
trochaicus hypercatalecticus, vel
etiam catalecticus, ut ceteri, si ex
quid d, eliso, eaque syllaba brevi
remanente, sit dactylus in secunda,
fiat vero in unam syllabam contra-
hatur. sane in Bemmino & omni-
bus fere antiquis est, *parvi pendis*;
in recentibus, *parvi curas.* FAER-
NUS.

ACTUS IV. SCAENA IV.

BACCHIS. CLINIA. SYRUS. DROMO. PHRYGIA; ancilla.

BA. *SATIS* pól proterve mé Syri. promíssa huc induxérunt,
Decem minas quas mihi dare est pollicitus. quod si is nunc me
Decéperit, saepe obsecrans me, ut véniam, frustra véniet:
Aut cüm venturam dixero et constituero, cum is certo
Renuntiabit, Clitipho cum in spē pendebit animi;
Decipiam, ac non veniám. Syrus mihi tergo poenas pëndet.
 CH. Satis scite promittit tibi. SY. atqui tu hanc jocari crēdis?
Faciēt nisi caveo. B. dormiunt. ego pól istos commovebo.
Mea Phrygia, audistín, módo iste homo quam villam
 demonstrávit

Char'ini? PH. audivi. B. próxumam esse huic fundo ad dextram?

PH. nímini.

10

BA. Currículo percurrere: áput eum milés Dionysia ágitat.

Apoge tales versus Hypermetros:
 cum tam recta & proclivis sit ad
 emendationem via:

Tu fors quid me fiat parvi pendis,
dum illi consulas.

Fors id ipsum quod *Fortasse*. Virg.
 Aen. V, 232.

Et fors aequatis cepissent praemia
rostris.

Quod & apud Guyetum jam video.

1 Noli post *Induxerunt* pleniorē
 distinctionem ponere. *Decem minas*
quas: hoc est, *decem minas quas*.
 Sic And. Prol. v. 3.

Populo ut placerent quas fecisset
fabulas.

Supra IV, 1, 41.

Unde habes? Quam Bacchis secum
adduxit adulescentulam.

Pro *Adulescentula*; ut & quinque ex
 nostris libris illic habent.

2 *Decem minas quas mihi dare*
pollicitus est, quod si is nunc me] Re-
 sponde ob versum, *Dare est pollicitus*.
 Vir doctus ex recepta lectione col-
 ligit, syllabam in hujus metri cae-
 sura communem esse; quia nempe
 Terentio, si ita visum esset, facile
 fuit hic ponere vel *Dare mihi est*,

vel *Mihi dare est*. Quid est, si hoc
 non est se frustrari? Ideo erratum
 pro vero obtrudendum esse, quod
 ei facile mederi possit? idipsum su-
 mit, de quo disputatur.

3 *Me decéperit, saepe obsecrans*] Et ratio versus requirit, ut dictio
me praecedenti versui ascribatur, &
 in eum modum eam habent o. l. s.
 FAERNUS.

4 *Cum is certe Renuntiabit*] Lege
 cum Goveano & Guyeto, *Certo*, non
Certe. Lege etiam *Renuntiabit*, ut
Pendebit.

5 *Clitipho cum spe pendebit ani-*
mi] Plenior videtur lectio libri Bem-
 bini, *cum in spe*. ut sit ordo, Cum
 Clitipho pendebit animi in spe. Plan-
 tus in Mercatore:

Obsecro dissolve jam me: nimis diu
animi pendeo. FAERNUS. Recte
 hoc: nostri perperam *Cum spe*. And.
 II, 1, 3.

Ut animus in spe atque in timore
usque antehac attentus fuit.

9 *Mea Phrygia audistín, homo*
iste modo quam villam demonstravit] O. l. s. hanc collocationem habent,
audistín modo homo iste quam: at
 Bembinus, Victorianus, & Decur-

SY. Quid haec coéptat? B. dic me hic óppido esse invitam atque adservári:

Verum aliquo pacto verba me his datúram esse et ventúram.

SY. Perii hércle. Bacchís, máne, mane: quo múnis istanc quáeso?

Iube máneat. B. i. SY. quin ést paratum argéntum. B. quin ego máneo. 15

SY. Atqui jam dabitur. B. út lubet. num ego ínsto? SY. at scin quid sódés?

BA. Quid? SY. tránseundum núnc tibi ad Ménedémum ést, et tua pómpa

Eo trádúcenda ést. B. quám rem agis, scélus? SY. égon? argéntum cúdo,

Quod tibi dem. B. dignam mé putas, quam inlúdas? SY. non ést témere.

tatus hanc, *audistin modo iste homo quam.* ita vertui optime consultitur, ut etiam iambum habeat in quarta, eliso tamen s, ex *iste*, ut sit in tertia dactylus. sane Bembinus habet *audisti*. FAERNUS. Omnes nostri *Audistin*, & *Homo iste*. Recte tamen Faerniani,

Msa Phrygia audistin, modo iste homo.

Iste primam hic corripit.

12 *Quid inceptas*] Omnes nostri: *Quid haec inceptat.* Repone: *Quid haec coéptat?* Ita Phorm. IV, 3, 31.

Quid hic coéptat? aut quo evadet hodie?

ubi non pauci ex nostris Codices itidem habent *Inceptat*.

Ib. *Aique servari.* Omnes fere l. s. *atque asservari*, ut versus exposcit. FAERNUS. Nostri etiam omnes *Adservari*.

13 *Verba his me daturam*] O. l. s. *verba me his daturam*, quae collocatio iambum constituit in quarta. FAERNUS. Sic & omnes nostri.

15 *Iube maneat.* BAC. *abi*] Liber Bembinus, i, quo quidem modo melius habet versus. FAER-

NUS. Nostri omnes *Abi*: quod corripere solet ultimam. Idem habent, *Quin ego hic maneo*: quo etiam modo stabit versus.

16 *At scin quid sodes?*] Frustra vir doctus *Scin?* BAC. *Quid sodes?* Quia, inquit, ista uic interrogandi formulam non satis intelligo. *Scin quid sodes*, subaudi *Facias*, ut libri bene multi hic in textu addunt; vel *Facere te velim*. Sic Phorm. I, 2, 61. *Scin quam? quo evadat vide*: subaudi *Amare coepit*. Alibi plene prouult, ut Hec. V, 1, 27. *Lepidas. sed scin quid volo potius sodes facias? Quid? cado.*

17 *Quid? sv. transeundum ést núnc tibi ad Ménedémum*] O. l. s. praeter Bembinum, non post *transeundum*, sed post *Menedémum* habent verbum *ést*. etiam ex ratione versus. FAERNUS. Sic & nostri habent.

18 SY. *Egon? argéntum cúdo*] Liber Bembinus, *ego*. & melior ést numerus. FAERNUS. Immo deterior accentus *Scélus*. *Ego? ar.* quam *Scelus*. *Egon? ar.* Nostri omnes *Egon?*

BA. *Etiāne tecum hic res mihi est?* SY. *minimē: tuum tibi reddo.* 20

BA. *Edatur.* SY. *sequere hac: hēus, Dromo.* DR. *quis mē volt?*
SY. *Syrus.* DR. *quid est rei?*

SY. *Ancillas omnis Bācchidis tradūce huc ad vos propere.*

DR. *Quamobrēm?* SY. *ne quaeras: ēcferant, quae secum huc attulerunt.*

Sperabit sumptum sibi senex levatum esse harum abitu:

Ne ille haut scit, hoc paulum lucri quantum ei damni appōrtet. 25

Tu nescis, id quod scis, Dromo, si sapiēs. DR. *mutum dices.*

ACTUS IV. SCAENA V.

CHREMES. SYRUS.

*ITA mē di amabunt, ut nunc Menedemū vicem
Miserēt me; tantum devenisse ad eū mali.*

20 *Etiāne tecum hic mihi est?*
Minimē: tuum tibi reddo. Edatur]
Etiāne, quod non adverterunt Interpretes, est Adhuc, amplius, diutius. Non igitur indignatur, quod cum servo sibi res sit; sed quod tam diu & frustra; cum promissa ejus, decem minae, non appareant. Respondet Syrus: *Minimē*, diutius: *Reddo tibi tuum*, hoc est, quod tibi pollicitus sum. Adel. II, 2, 41. *Meum mihi reddatur.*

23 SY. *Ne quaeras: ēcferant]*
Idem liber, *ne quaeras: ēcferant*. quod ita, id est sine conjunctione, venustius videtur. FAERNUS.

Vir eruditus miratur, cur Faerno minus placherit, *Ecferant*, quod omnes praeter Bembinum codices habent. Jure hoc Faernus; quia quae intro aduleraut, *Effrenda* erant; non solum ferenda. Quod ceteri *Ecferant* habeant, inde factum est, quia antiqui *Ecferant* scribebant, ut nunc in veterrimo Florenti codice temper est scriptum; & Ter- hic IV, 3, 31. *Ecfero.*

24 *Levatum esse harum abitu]* Ex libro Bemmino & aliis antiquis, versusque ratione, scribe *harum*. FAERNUS. Etiam unus ex nostris omnium veterimus *Harum*.

26 *Tu nescis quod scis Dromo]* Hic quoque ex versus ratione, & ex o. fere l. s. post *nescis*, adde dictionem *id*. FAERNUS. Nostri quoque omnes *Id*.

5 *Ita magno desiderio fuit ei filius]* Hic versus ab uno ex Regiis abest. Certe spurius est, & ex nota marginali huc irrepsit. Cur enim *Fuit?* cur non praesenti tempore *Est?* Ille scilicet, quem nondum a relictu viderit; & cujus desiderium tantum abest ut *Eyeris*: ut in horas jam crescat. Adde, quod versu abhinc tertio rursus veniat *Filius*, & in fine. itidem; nimis invenuste.

7 *Cotidianos fieri]* Etiam hoc Magistrorum lacinus est, qui nihil prisca saporis volebant relictum.

Illāncine mulierem dlerē cum illa fāmilia?

Et ſi ſcio; hōſce aliquōt dies non ſēniet:

[Ita magno deſiderio fuit ei filius.]

Verum ubi videbit tātos ſibi ſumptūs domi

Cotidiano fieri, nec fieri modum,

Optabit rūrſum ut dheat ab ſe filius.

Syrum optume eccum. ſy. ceſſo hunc adoriri? CH. Syre.

ſy. hem.

CH. Quid eſt? ſy. te mi ipſum jamdudum exoptō dari. 10

CH. Videre egiſſe jam nescio quid cum ſeue.

ſy. De illō quod dudum? dictum ac factum reddidi.

CH. Bonā fide? ſy. bona. CH. hercle non poſſum pati,

Quin tibi caput demulceam: accede hūc, Syre:

Faciam boni tibi aliquid pro iſta re, ac lubens.

ſy. At ſi ſcias quam ſcile in mentem venerit.

CH. Vah, glōriare eveniſſe ex ſentētia?

ſy. Non hercle vero, verum dico. CH. dūc quid eſt?

Tantos cotidianos sumptus non placet: immo, Tantos sumptus cotidie fieri. Hoc & dictu communis est, & plus in se habet. Atque hoc ipsum dixit auctor; modo ut veram lectionem revocemus.

Verum ubi videbit tantos ſibi ſumptus domi

Cotidiano fieri, nec fieri modum.

Cotidiano adverbium. idem quod Cotidis. Plaut. Capt. III, 5, 66.

Ibi cum alii oſſonos lapides effodiunt, niſi

Cotidiano ſeſquiopus conſecris.

Carſius in Adverbiis p. 177. Cotidiano numerat ex Afranio & Frontone. Cicero in Verrem IV, 8.

Ras illum divinas apud eos deos facere vitiſſi. Sic ibi codices vetuſti, non Cotidis. Plinius Hiſt. XI, 56.

Palpebras in genis homini utrimque: nullis tribus vero etiam infellae quotidianae. Cor. Nepos Dione: Quibus bonis, cum quotidiani maximi fierent sumptus, pecunia deſſe coepit. Etiam hic legendum, Quotidiano jam alii viderunt.

8 Optabit rūrſum] Hos verſus ita ordina ex libro Bembino, & aliis quibus aliis:

Optabit rūrſum ut abeat ab ſe filius.

Syrum optume eccum. ſy. ceſſo hunc adoriri.

CH. Syre. ſy. hem.

FAERNUS.

10 Te mihi ipſum dudum exoptabam dari] Liber Bembinus, & alii quot alii habent jamdudum optabam; & hunc verſum ita ordina ex l. s.

CH. Quid eſt? ſy. te mihi ipſum jamdudum optabam dari.

FAERNUS.

Optabam ab antiquis correſtoriſus eſt. Noſtri codices Exoptabam. Lege,

Quid eſt? te mi ipſum jamdudum exopto dari.

Vide ad And. I, 4, 1.

13 Bonā fide? ſy. bona hercle. CH. Non poſſum pati] Immo ſic diſtingue,

Bonā fide? ſy. Bona. CH. Hercle non poſſum pati.

SY. *Tui Clitiphonis esse amicam hanc Bacchidem*

Menedemo dixit Clinia; et ea gratia

20

Se eam traduxisse, ne tu id persentisceres.

CH. *Probé.* SY. *dic sodes.* CH. *nimum, inquam.* SY. *immo sic satis.*

Set porro ausculta; quid super fallaciae est.

Se deinde dicit tuam vidisse filiam:

Eius sibi complacitam formam, postquam aspexerit:

25

Hanc cupere uxorem. CH. *modone quae inventa est?* SY. *eam:*

Et quidem jubebit posci. CH. *quamobrem istuc, Syre?*

Nam prorsus nihil intellego. SY. *vah, tardus es.*

CH. *Fortasse.* SY. *argentum dabitur tui ad nuptias,*

Aurum atque vestem quid, tensesne? CH. *comparet?*

30

SY. *Id ipsum.* CH. *at ego illi neque do neque despondeo.*

21 *Secum adduxisse]* Deest *Se;* cum prius non *Se* sed *Bacchidem* dixerit. *Lege,*

Se eam traduxisse.

ut IV, 3, 44.

Age, age, traducatur Bacchis.

& IV, 4, 22,

Ancillas omnes Bacchidis traduce huc ad vos propere.

& 18.

Tua pompa Eo traducenda est.

22 *Immo sic satis]* Liber Bembinus & Vaticanus, *si scias,* & infra, *se se ipse dicit,* non *dicit.* FAERNUS.

Ex duobus istis Faernus dedit *Si scias:* nollem factum: id enim habuimus v. 16. Nostri omnes *Immo sic satis.* Recte. Cum laudaret fallaciam Chremes *Probe, Nimum;* Syrus fista modestia respondet, *Sic satis;* mediocriter.

23 *Set porro ausculta quod superest fallaciae]* Codex vetus Lindenbrogii *Quod super fallaciae est.* Repone,

Set porro ausculta, quid super fallaciae est.

Quattuor ex Nostriis *Quid,* non *Quod.*

24 *Sese ipse dicit tuam vidisse filiam]* Duo optimi Faerniani (ut ad v. 22) *Dicit;* & sic ex Reglis unus.

Sed quid quaeso tibi vult Sese ipse? Putidum hoc & infusum. Quis enim alius hoc diceret? Repone:

Se deinde dicit tuam vidisse filiam.

Habes supra v. 20. *Menedemo dixit Clinia,* Bacchidem Clitiphonis esse: *deinde se dicit* vidisse tuam filiam, & eam uxorem cupere. Sic IV, 8, 23. *Dicam: quid deinde?* Heaut. Prol. v. 3.

Id primum dicam: deinde quod veni eloquar.

26 *Hanc se cupere uxorem, modo quae inventa est?* SY. *eam]* Numerosior est hic versus in libris Bembinis & Vidorianis:

Hanc cupere uxorem. CH. *modone quae inventa est?* SY. *eam.*

Videtur & Basilicanus habuisse *modone*, sed pars ultima ejus dictionis abrasa est. FAERNUS.

28 *Nam prorsus nihil intellego]* Parvi hoc refert. Liber tamen Bembinus habet, *prorsum.* FAERNUS. Omnes nostri *Prorsus:* quod melius est. Nam *Prorsus* abjecta s trochaeus est, ad Graeci metri morem.

31 SY. *Id ipsum.* CH. *at illi ego neque do, ne spondeo]* O. l. s. *at ego illi;* qua collocatione id quod sequitur hujus versus stare non po-

SY. *Nam quámobrem?* CH. *quamobrem? mé rogas? homini?*

SY. *ut lubet.*

Non ego dicebam serio, ut illam illi dares:

Verum ut simulares. CH. *nón meumst simulatio:*

Ita tu istaec tua misceto, ne me admisceas.

35

Ego, cui daturus nón sum, ut ei despondeam?

SY. *Credébam.* CH. *minime.* SY. *scíte poterat fieri:*

Et ego hóc, quia dudum tú tantopere jüsseras,

Eo coépi. CH. *credo.* SY. *céterum equidem istúc, Chreme,*

Aequi bonique fácio. CH. *atqui cum máxume*

40

Volo té dare operam ut fiat, verum aliá via.

SY. *Fíat: quæratúr áliud, sed illud quód tibi*

Dixi de argento, quód ista debet Bácchidi,

Id nunc reddendumst illi: neque tu scilicet

test, nisi legas *despondeo*, ut in Victoriano, Vaticano, Basilicano, & omnibus aliis fere, tam antiquis, quam recentibus libris est. nec me ab hoc dimovet distinctio Donati dicentis, *spondere patrem puellas, despondere patrem adulescentis*: perspicue enim apparet poetam hanc distinctionem negligere: cum infra in persona ejusdemmet Chremetis, patris puellae, dicat:

Egon, cui daturus non sim, ut ei despondeam?

in quo versu legimus, *non sum*, ex libro Bemmino, & multis aliis, cum in Basilicano & aliquibus aliis sit, *non sim*. utraque lectio versus stat, vel abjiciendo *n*, ex *egon*, vel eam distinctionem in unam syllabam contrahendo. FAERNUS. Sic & nostri.

32 *Non? quámobrem?*] Lege, *Nam quámobrem?* Eun. V, 2, 58. *Nam quid ita? Rogitas?*

33 *Non ego in perpetuum dicebam ut illam illi dares*] Liber Bembinus,

Non ego dicebam, in perpetuum ut illam illi dares.

FAERNUS.

Nostri omnes *Perpetuo*: ut And. III, 3, 32. de filia, quam Pamphiló jam desponderat,

*At ego non posse arbitror
Neque illum hanc perpetuo habere,
neque me perpetui.*

Perpetuo habere est sine discidio & repudio. Nota illud *Posse*. Habere quidem potuit, dante patre: sed *Perpetuo* habere non potuit; quia mores & animus discrepabant. Minime igitur hic convenit. Repone,

Non ego dicebam serio, ut illam illi dares:

Verum ut simulares. Non meumst simulatio.

Non serio dicebam, ut dares; sed simulares te daturum; dum ego argentum aufero. Supra III, 2, 30.

Jocose an serio ille haec dicat, nescio.

Meum est; (non ut vulgo *Mea*) mei moris, ingenii, officii. ut, *Non est mentiri meum*. In veteri scriptura, *perpetuo*, *serio*, satis propinqua sunt.

40 *Atqui tum maxime*] Liber Bembinus, *quam maxime*. ego lego cum maxime, usitatissime antiquis dicendi modo: ut & habet Vaticanus liber, & habebat Victorianus. FAERNUS. Etiam ex nostris veterrimus *Cum maxime*.

Eo nunc confugies, quis mea? num mihi datumst? 45

Num jussi? num illa oppignerare filiam

Medum me invito potuit? vere illud, Chreme,

Dicunt, jus summum saepe summa est militia.

CH. *Haut faciam.* SY. *inimmo aliis si licet, tibi non licet.*

Omnes te in lauta esse et bene ausa re putant. 50

CH. *Quin egomet jam ad eam deferam.* SY. *inimmo filium*

Jube potius. CH. *quamobrem?* SY. *quia enim in hunc suspicio est*

Translata amoris. CH. *quid tum?* SY. *quia videbitur*

Magis verisimile id esse, cum hic illi dabit:

Et simul conficiam facilius ego, quod volo. 55

Ipsa adeo adest: abi: effere argentum. CH. *effero.*

47 *Verum illud, Chreme, Dicunt]* Repone, *Ver.* Adel. I, 1, 3. *Pro-festo nec vero dicunt.* Et V, 8, 32.

Distumst vere; & re ipsa fieri oportet.

Si verum retines, tum lege Distumst pro Dicunt. Distum, nomen, non participium.

48 *Saepe summa militia est]* *Est militia, liber Bembinus numero meliore; nam in trimetris non fere invenias tribrachium in quinta.* FAERNUS. Sic & unus e Regiis.

50 *Omnes te in lauta & bene ausa parte putant]* Versus impeditus. FAERNUS.

Omnes te in lauta & bene ausa parte putant.

Sic dedit Faernus; sed de versu recte constituendo desoeravit. At vir eruditus ex novo suo Licentiarum peni curva omnia jubet recta esse: *Parti pro Parte* a Rivio sumit: & deinde *Ausa* legens pro Faerni *Asta*, ex *Bene aut* legitimum Anapaestum facit, ob potestatem illam Diphthongi sibi tantum cognitam. Plura conatur, quae piger examinare. Tu repone,

Omnes te in lauta esse & bene ausa re putant.

Ego, hoc est, Ee cum virgula superne, absorptum ab Et: ex re factum est pte: sic enim cum virgula scribi solitum est Parte. Bene ausa re, hoc est, ex paupere aut mediocri divitem te factum esse. Sic enim res erat, ut constet ex IV, 1, 54. Olim nihil minus, quam ut cuperem mihi filiam; nimirum ob rem curtam. Ausa re, non Parte. Horat. Epist. I, 16, 68.

Semper in augenda festinas & ob-ruitur re.

Ep. I, 7, 5.

Nunc i, rem strenuus augo.

Serm. I, 4, 32.

Aut amplius ut rem.

Te esse in re lauta & bene ausa;

Idem Ep. I, 20, 20.

Me libertino natum patre & intenui re.

Ceterum ex nostris unus regius, alter Academicus *Ausa*; ceteri *Asta*.

52 *In eum suspicio est]* Meliores nostri magno numero *In hunc.*

6 *Ut te omnes equidem]* Plerique l. s. inter quos Bembinus, *ut te equidem omnes.* pauci, *ut te omnes equidem.* nullus vero est liber, ubi le-

ACTUS IV. SCAENA VI.

CLITIPHO. SYRUS.

CL. *NULLA est tam facilis res, quin difficilis sit,
 Quam invitus facias. vel me haec deambulatio,
 Quam non laboriosa, ad languorem dedit.
 Nec quicquam magis nunc metuo, quam ne denovo
 Miser aliquo extrudat hinc, ne accedam ad Bæchidem.* 5
*Ut te quidem omnes di deae quantumvis, Syre,
 Cum tuo isto invento cumque incepto perduint.
 Hujusmodi mihi res semper comminiscere,
 Ubi me excarnifices. s. ibi hinc quo dignus es?
 Quam paene tua me perdidit protervitas!* 10
 CL. *Vellem hercle factum, ita meritis. s. meritis?*
quomodo?

atur, ut te omnes equidem. quod
 vero sequitur, *Di deaeque quantumvis*
 Syre: in scanfione impeditum
 st. aliqui ut versui consulerent,
 onjunctionemque sustulerunt; quod
 ontra omnium librorum fidem est,
 quos quidem nos videmus. FAER-

US.
Ut te quidem omnes di deaeque
quantumvis, Syre.
 Ierfumi in scanfione impeditum esse
 & Faernus fatetur. At vir erudi-
 us, cui nihil extra est in nuce duri,
 quantum trisyllabon esse vult, & ex
 me quam anapaestum facit. Postea
 ejus eum poenitet, & Quo vi cae-
 arae produci, rectius fore existi-
 nat. Hoc est, alio digitos, alio
 ures divisisse. Si has consulisset;
 & *Di deaeque, Deae* mutum in Thesi,
 & *Quæ* in Arsi elevatum, his inso-
 leris; statim averfarentur, nisi
 orde collecta obsurderint. Recte,
 ni apud Faernum Quo sustulerunt:

Ut te quidem omnes di deae, quan-
tumvis, Syre.
 Vide nos supra ad Eun. II, 3, 10.

7 Cum illos inventi cumque inco-
 perduint] Sic dedit Faernus;
 labito an ex libris: Nostri enim

omnes Tuo addunt, Cum tuo istoc.
 Lege ex vetustissimo nostro,
 Cum tuo isto invento cumque inco-
 pto perduint.
 Tuo magnam hic elegantiae partem
 facit. Adel. IV, 6, 1. *Ut, Syre,*
te cum tua
Monstratione magnus perdat Sup-
piter.

And. V, 4, 38.

Dignus es Cum tua religione,
odium.

9 s. *I tu hinc quo dignus es]*
 Magis antiqua videtur lectio libri
 Victoriani, *tu hinc;* & sic quoque
 versus stat. Bembinus habet, *tu*
hinc. FAERNUS.

Ubi me excarnifices. In hinc quo
dignus es.

Sic dedit Faernus, versu una syl-
 laba iusto brevior. Reponde.

Ubi me excarnifices. Ibi hinc quo
dignus es?

ut Eun. III, 3, 30. *Malam rem hinc*
ibis? At vir doctus aliud suspicatus
 est, *I, sis, hinc quo dignus es. Sis,*
 ut notum, perinde est ac *Si vis.*
 Frustra ea conditione malum impre-
 catur, *I in malam rem, si vis;* &
 volens lubensque eas.

Anici quoque res, Clinia, tui in tuto ut conlocetur.
Nam si nunc a nobis abis, et Baccchidem hic relinquis;
Noster resciscet ilico esse amicam hanc Clitiphonis:
Si abduxeris; celabitur, itidem ut celata adhuc est. 20

CL. *At enim istoc nihil est magis, Syre, meis nuptiis adversum:*
Nam quo ore oppellabo patrem? tenes, quid dicam?
 SY. *quidni?*

CL. *Quid dicam? quam causam adferam?* SY. *quin nobis*
mentiare:

Aperte, ita ut res sese habet, narrare — CL. *quid ais?*
 SY. *jubeo:*

Illam te amare, et velle uxorem: hanc esse Clitiphonis. 25

CL. *Bonam atque justam rem oppido imperas, et factu facilem.*
Et scilicet jam me hoc voles patrem exorare, ut celat
Sinem vestrum. SY. *immo ut recta via rem narret ordine omnem.*

CL. *hem.*

Satin sanus es, aut sobrius? tu quidem illum plane prodixi:
Nam qui ille poterit esse in tuto, dic mihi. 30

19 *Noster resciscet ilico*] Liber Bembinus, *senex resciscet il.* FAERNUS. Ex Bembino suo Faernus *Senex* edidit. Alii omnes ubique *Noster*. Recte: & *Senex* ejus interpretamentum est.

21 *At enim istoc nihil est magis, Syre, meis*] Vir eruditus, *numerosum*, inquit, *gratia* lubens legem, *Magis meis, Syre*: sed saepe ostendit horum se numerorum parum scientem esse. Vellus Longus p. 2236. *Antiqui dixerunt Miis per e, non Mels per e; ut Terentius:*

At enim istoc nihil est magis, Syre, miis nuptiis adversum.

Eodem verborum ordine.

23 *Quid dicam? quam causam adferam?*] Concinnius suerit:

Quid dicam? quid causae adferam?

24 *Aperte, ita ut res sese habet, narrato.* *Quid ais?* SY. *jubeo* *Illam te amare*] Sic codicum quicquid ubique est. Sed vide quanto concinnius est, quod daturus sum,

Aperte, ita ut res sese habet, narrare. *Quid ais?* *Jubeo:*

Narrare. Dicturus erat Syrus *Jubeo*: sed Clinia admiratione percussus interpellavit, dicendo *Quid ais?*

25 *Illam te amare & velle uxorem: hanc esse Clitiphonis*] *Uxorem* ipse lege versus, primam hic corripit: indigna sane ventu. Vide an fortasse scripserit,

Illam amare & velle te uxorem: esse hanc Clitiphonis.

27 *Patrem exorare ut celat*] Liber Bembinus, *orare*. quod magis videtur convenire: non enim tanta res erat ut magna mole precum impetranda esset. sed *orare*, versus ratio non admittit, nisi legas *orare patrem*. quae collocatio etiam ex libro scripto est. FAERNUS. Si *orare* adsciscis; etiam hoc modo poteris,

Et scilicet jam me voles, hoc patrem orare ut celat. Sed omnes nominis *Exorare*.

27. *Huc equidem consilio palmam do: hic memagnifice escero, Qui vim tantam in me et potestatem habeam tantae astutias, Véra dicendo ut eos ambos fallam; ut cum narrét senex Vóster nostro, esse istam amicam gnáti, non credát tamen.*

CL. *'At enim spem istoc pácto rursus nuptiarum omnem eripis.* 35

Nám dum amicam hanc méam esse credet, non committet filiam. Tú fors quid me fiat parvú péndis, dum illi consulas.

SY. *Quid, malum, me aetátem censes velle id adsimulárier? 'Unus est diés dum argentum eripio: pax: nihil ámplius.*

CL. *Tántum sat habes? quid tum quaeso, si hóc pater resciverit?* 40

SY. *Quid si redeo ad illos qui ajunt, quid si nunc caelum ruat?*

CL. *Métuo, quid agam. SY. métais? quasi non ea potestas sit tua,*

Quó velis in témpore ut te exsólvas, rem faciás palam.

CL. *'Age, age, traducátur Bacchis. SY. óptume, ipsa exít foras.*

28 *Senem vóstrum. SY. immo ut vella via rem narret ordine. CLIN. hem]* O. l. s. praeter Bemblum, habent, *rem narret ordine omnem*, quemadmodum exigit versus, qui est iambicus tetrameter catalecticus, ut ceteri, si ex *senem* m elidatur, quamvis sequente consonante; aut utique ea dictio in unam syllabam contrahatur. potest & aliis rationibus versus hic sustentari. FAERNUS. Sic & nostri omnes, nec versus ullum est periculum.

29 *Satin sanus es, & sobrius? tu quidem illum plane prodis]* Liber Bembinus pro *prodis*, habet *perdis*: quod magis videtur convenire cum eo, quod mox sequitur, *nam qui ille poterit esse in tuto*. FAERNUS.

Nostri omnes *Prodis*: quod multo melius. Sic supra III, 1, 70. *Prus proditurum te tuam vitam*. Hec. 27, 4, 50. *Eko an non alemus, Pamphilo? Prodemus quaeso potius?*

30 *Nam qui ille poterit esse in tuto, dic mihi]* Senarius hic inter-

venit, quia statim ad aliud verbum suum genus transitorus erat Syrus. Vir igitur eruditus, qui hinc forte excidisse putat *Hoc si fecero*, ut hic versus par fiat sequentibus, tota via erravit.

32 *Et potestatem habeam tantae astutiae]* Nescio an auctor dederit, *Tantam astutiae*. Vim tantam, & potestatem tantam.

34 *Istam esse amicam gnati]* In libro Bemmino venustior collocatio est, *esse istam amicam gnati*. FAERNUS. Nostri omnes *Istam esse*; sed mellus est, ut *Istam* in accentu sit.

37 *Tu fortasse quid me fiat parvú péndis, dum illi consulis]* Versus trochaicus hypercatalecticus, vel etiam catalecticus, ut ceteri, si ex *quid d*, elisso, eaque syllaba brevi remanente, sit dactylus in secunda, *fiat* vero in unam syllabam contrahatur. sane in Bemmino & omnibus fere antiquis est, *parvú péndis*; in recentibus, *parvú curas*. FAERNUS.

ACTUS IV. SCAENA IV.

BACCHIS. CLINIA. SYRUS. DROMO. PHRYGIA, ancilla.

BA. SATIS pól proterve mé Syri. promíssa huc induxérunt,
 Decém minas quas mihi dare est pollicitus. quod si is nunc me
 Decéperit, saepe obsecrans me, ut véniam, frustra véniet:
 Aut cùm venturam dixerò et constituero, cum is certo
 Renuntiabit, Clitipho cum in spe pendebit animi;
 Decipiam, ac non veniam. Syrus mihi tēgo poenas pēdet.
 CH. Satis scite promittit tibi. SY. atqui tu hanc joculari crēdis?
 Faciēt nisi caveo. B. dōrmiunt. ego pól istos commovēbo.
 Mea Phrygia, audislin, mōdo iste homo quam villam
 demonstrāvit

Charini? PH. audivi. B. prōxumam esse huic fundo ad dextram?

PH. nēmīni.

10

BA. Currículo percurrere: apud eum milēs Dionysia agitāt.

Apagē tales versus Hypermetros:
 cum tam recta & proclivis sit ad
 emendationem via:

Tu fors quid me fiat parvi pendis,
 dum illi consulas.

For's id ipsum quod Fortasse. Virg.
 Aen. V. 232.

Et fors aequas cepissent praemia
 vestris.

Quod & apud Guyetum jam video.

1 Noli post Induxerunt pleniorē
 distinctionem ponere. Decem minas
 quas: hoc est, decem minae quas.
 Sic And. Prol. v. 3.

Populo ut placerent quas fecisset
 fabulas.

Supra IV, 1, 41.

Unde habes? Quam Bacchis secum
 adduxit adolescentulam.

Pro Adolescentula; ut & quinque ex
 nostris libris illic habent.

2 Decem minas quas mihi dare
 pollicitus est, quod si is nunc me] Re-
 sponde ob versum, Dare est pollicitus.
 Vir doctus ex recepta lectione col-
 ligit, syllabam in hujus metri cae-
 sura communem esse; quia nempe
 Terentio, si ita visum esset, facile
 fuit hic ponere vel Dare mihi est,

vel Mihi dare est. Quid est, si hoc
 non est se frustrari? Ideo erratum
 pro vero obtrudendum esse, quod
 ei facile mederi possis? id ipsum su-
 mit, de quo disputatur.

3 Me decéperit, saepe obsecrans]
 Et ratio versus requirit, ut dictio
 me praecedenti versui ascribatur, &
 in eum modum eam habent o. l. s.
 FAERNUS.

4 Cum is certe Renuntiavit] Lege
 cum Goveano & Guyeto, Certo, non
 Certo. Lege etiam Renuntiabit, ut
 Pendebit.

5 Clitipho cum spe pendebit ani-
 mi] Plenior videtur lectio libri Bem-
 bini, cum in spe, ut sit ordo, Cum
 Clitipho pendebit animi in spe. Plau-
 tus in Mercatore:

Obsacro dissolve jam me: nimis diu
 animi pendeo. FAERNUS. Recte
 hoc: nostri perperam Cum spe. And.
 II, 1, 3.

Ut animus in spe atque in timore
 usque antehac attentus fuit.

9 Mea Phrygia audislin, homo
 iste modo quam villam demonstravit]
 O. l. s. hanc collocationem habent,
 audislin modo homo iste quam: at
 Bembinus, Victorianus, & Decur-

SY. Quid haec coëptat? **B.** dic me hic oppido esse invitam atque adservari:

Verum aliquo pacto verba me his daturam esse et venturam.

SY. Perii hercle. Bacchis, mane, mane: quo mittis istanc quaeſo?

Jube maneat. **B. i. SY.** quin est paratum argentum. **B.** quin ego maneo. 15

SY. Atqui jam dabitur. **B.** ut lubet. num ego inſto? **SY.** at ſcin quid ſodes?

BA. Quid? **SY.** tranſeundum nunc tibi ad Menedemum est, et tua pompa

Eo traducenda est. **B.** quam rem agis, ſcelus? **SY.** egon? argentum cudo,

Quod tibi dem. **B.** dignam me putas, quam inludas? **SY.** non est temere.

tatus hanc, *audisti modo iste homo quam.* Ita verum optime consultitur, ut etiam iambum habeat in quarta, eliso tamen s, ex *iste*, ut sit in tertia dactylus. sane Bembinus habet *audisti*. FAERNUS. Omnes nostri *Audisti*, & *Homo iste*. Recte tamen Faerniani,

Mea Phrygia audisti, modo iste homo.

Iste primam hic corripit.

12 *Quid inceptat*] Omnes nostri: *Quid haec inceptat.* Repono: *Quid haec coëptat?* Ita Phorm. IV, 3. 21.

Quid hic coëptat? aut quo evadet hodie?

ubi non pauci ex nostris Codices itidem habent *Inceptat*.

Ib. *Atque servari.* Omnes fere l. s. *atque asservari*, ut versus exposcit. FAERNUS. Nostri etiam omnes *adservari*.

13 *Verba his me daturam*] O. l. s. *verba me his daturam*, quae collocatio iambum constituit in quarta. FAERNUS. Sic & omnes nostri.

15 *Jube maneat.* **B. ac. abi**] Liber Bembinus, i, quo quidem modo melius habet versus. FAER-

NUS. Nostri omnes *Abi*: quod corripere solet ultimam. Idem habent, *Quin ego hic maneo*: quo etiam modo stabit versus.

16 *At ſcin quid ſodes?*] Frustra vir doctus *Scin?* **B. ac.** *Quid ſodes?* Quia, inquit, istaue interrogandi formulam non satis intelligo. *Scin quid ſodes*, subaudi *Facias*, ut libri bene multi hic in textu addunt; vel *Facere te velim*. Sic Phorm. I, 2, 61. *Scin quam?* quo evadat vide: subaudi *Amare coëpit*. Alibi plene promittit, ut Hec. V, 1, 27. *Lepida es. sed ſcin quid volo potius ſodes facias?* Quid? cedo.

17 *Quid? sy. tranſeundum est nunc tibi ad Menedemum*] O. l. s. praeter Bembinum, non post *tranſeundum*, sed post *Menedemum* habent verbum *est*, etiam ex ratione versus. FAERNUS. Sic & nostri habent.

18 **SY.** *Egon? argentum cudo*] Liber Bembinus, *ego*. & melior est numerus. FAERNUS. Immo deterior accentus *Scelus*. *Ego? ar.* quam *Scelus*. *Egon? ar.* Nostri omnes *Egon?*

BA. *Etidmne tecum hic res mihi est?* SY. *minimè: tuum tibi reddo.* 20

BA. *Edatur.* SY. *sequere hac: heis, Dromo.* DR. *quis me volt?*
SY. *Syrus.* DR. *quid est rei?*

SY. *Ancillas omnis Baccchidis tradice huc ad vos propere.*

DR. *Quamobrem?* SY. *ne quaeras: efferant, quae secum huc attulerunt.*

Sperabit sumptum sibi senex levatum esse harum abitu:

Ne ille haut scit, hoc paulum lucri quantum ei damni appòrtet. 25

Tu nescis, id quod scis, Dromo, si sapias. DR. *mutum dices.*

ACTUS IV. SCAENA V.

CHREMES. SYRUS.

*ITA me di amabunt, ut nunc Menedemum vicem
Miseret me; tantum devenisse ad eum mali.*

20 *Etiams tecum hic mihi est?*

Minime: tuum tibi reddo. Edatur]
Etiamsne, quod non adverterunt In-
terpretes, est Adhuc, amplius, diu-
tius. Non igitur indignatur, quod
cum servo sibi res sit; sed quod tam
diu & frustra; cum promissa ejus,
decem minae, non appareant. Re-
spondet Syrus: Minime, diutius:
Reddo tibi tuum, hoc est, quod tibi
pollicitus sum. Adel. II, 2, 41. Meum
mihi reddatur.

24 *Levatum esse harum abitu]* Ex
libro Bembino & aliis antiquis, ver-
susque ratione, scribe *harum*. FAER-
NUS. Etiam unus ex nostris
omnium veterrimus *Harum*.

26 *Tu nescis quod scis Dromo]* Hic
quoque ex versus ratione, & ex o.
sere l. s. post *nescis*, adde dictionem
id. FAERNUS. Nostris quoque
omnes *Id*.

23 SY. *Ne quaeras: & ferant]*
Idem liber, *ne quaeras: efferant*.
quod ita, id est sine conjunctione,
venustius videtur. FAERNUS.

Vir eruditus miratur, cur Faerno
minus placuerit, *Et ferant*, quod
omnes praeter Bembinum codices
habent. Jure hoc Faernus; quia
quae intro adulterant, *Efferenda*
erant; non solum ferenda. Quod
ceteri *Et ferant* habeant, inde sa-
ctum est, quia antiqui *Efferant* scri-
bebant, ut nunc in veterrimo Florenti
codice semper est scriptum; & Te-
rent. hic IV, 3, 31. *Ecfero*.

5 *Ita magno desiderio fuit ei fi-*
lius] Hic versus ab uno ex Regiis
abest. Certe spurius est, & ex
nota marginali huc irrepsit. Cur
enim *Fuit?* cur non praesenti tem-
pore *Est?* Ille scilicet, quem non-
dam a reditu viderit; & cujus desi-
derium tantum abest ut *Fueris*: ut
in horas jam crescat. Adde, quod
versu abline tertio rursus veniat *Fi-*
lius, & in fine. itidem; nimis in-
venusto.

7 *Cotidianos fieri]* Etiam hoc
Magistrorum facinus est, qui nihil
priscae saporis volebant relictum.

Illancine mulierem alere cum illa familia?

Et si scio; hosce aliquot dies non sentiet:

[Ita magno desiderio fuit ei filius.]

Verum ubi videbit tantos sibi sumptus domi

Cotidiano fieri, nec fieri modum,

Optabit rursum ut abeat ab se filius.

Syrum optume eccum. sy. cesso hunc adoriri? CH. Syre.

sy. hem.

CH. Quid est? sy. te mi ipsum jamdudum exopto dari. 10

CH. Videre egisse jam nescio quid cum sene.

sy. De illo quod dudum? dictum ac factum reddidi.

CH. Bonam fide? sy. bona. CH. hercle non possum pati,

Quin tibi caput demulceam: accede huc, Syre:

Faciam boni tibi aliquid pro ista re, ac lubens.

sy. At si scias quam scile in mentem venerit.

CH. Vah, gloriare evenisse ex sententia?

sy. Non hercle vero, verum dico. CH. dic quid est?

Tantos cotidianos sumptus non placet: immo, Tantos sumptus cotidie fieri. Hoc & dictu communius est, & plus in se habet. Atque hoc ipsum dixit auctor; modo ut veram lectionem revocemus.

Verum ubi videbit tantos sibi sumptus domi

Cotidiano fieri, nec fieri modum.

Cotidiano adverbium. idem quod Cotidie. Plaut. Capt. III, 5, 66.

Ibi cum alii ossifragos lapides effodiunt, nisi

Cotidiano sesquiopus consecris.

Carisius in Adverbiis p. 177. Cotidiano numerat ex Afranio & Frontone. Cicero in Verrem IV, 8. Res illum divinas apud eos deos fecisse in suo sacrario prope cotidiano facere vidisti. Sic ibi codices vetusti, non Cotidie. Plinius Hist. xi, 56. Palpebrae in genis homini utrimque: mulieribus vero etiam infestas quotidianas. Cor. Nepos Dione: Quibus bonis, cum quotidiani maximi fierent sumptus, pecunia deesse coepit. Etiam hic legendum, Quotidiano jam alii viderunt.

8 Optabit rursum] Hos versus ita ordina ex libro Bembino, & aliis quibus aliis:

Optabit rursum ut abeat ab se filius.

Syrum optume eccum. sy. cesso hunc adoriri.

CH. Syre. sy. hem.

FAERNUS.

10 Te mihi ipsum dudum exoptabam dari] Liber Bembinus, & alii quot alii habent jamdudum optabam; & hunc versum ita ordina ex l. s.

CH. Quid est? sy. te mihi ipsum jamdudum optabam dari.

FAERNUS.

Optabam ab antiquis correptoribus est. Nostri codices Exoptabam. Lege,

Quid est? te mi ipsum jamdudum exopto dari.

Vide ad And. I, 4, 1.

13 Bonam fide? sy. bona hercle.

CH. Non possum pati] Immo sic dislingue,

Bonam fide? sy. Bona. CH. Hercle non possum pati.

SY. Tui Clitiphonis esse amicam hanc Bacchidem

Menedæmo dixit Clinia; et ea grátia

20

Se eam tráduxisse, né tu id persentisceres.

CH. Probé. SY. dic fodes. CH. nímium, inquam. SY. immo sic satis.

Set porro ausculta; quíd super falláciae est.

Se deinde dicit tuám vidisse filiam:

Eius sibi complacitam fórmam, postquam aspéxerit:

25

Hanc cupere uxorem. CH. módone quae inventa ést? SY. eam:

Et quídem jubebit pósci. CH. quamobrem istuc, Syre?

Nam prorsus nihil intéllego. SY. vah, túrdus es.

CH. Fortásse. SY. argentum dábitur eí ad núptias,

Aurum atque vestem quí, tenesne? CH. cómparet?

30

SY. Id ípsum. CH. at ego illi néque do neque despondeo.

21 Sicum adduxisse] Deest Se; cum prius non Se sed Bacchidem dixerit. Lege,

Se eam tráduxisse.

ut IV, 3, 44.

Age, age, traducatur Bacchis.

& IV, 4, 22,

Ancillas omnes Bacchidis traduce huc ad vos propere.

& 18.

Tua pompa Eo traducenda est.

22 Immo sic satis] Liber Bemblinus & Vaticanus, si scias, & infra, sese ipse dicit, non dicit. FAERNUS.

Ex duobus istis Faernus dedit Si scias: nollem factum: id enim habuimus v. 16. Nostri omnes Immo sic satis. Recte. Cum laudaret fallaciam Chremes Probo, Nimum; Syrus fista modestia respondet, Sic satis; mediocriter.

23 Set porro ausculta quod superest fallaciae] Codex vetus Lindenbrogii Quod super fallaciae est. Repone,

Set porro ausculta, quid super fallaciae est.

Quattuor ex Nostreis Quid, non Quod.

24 Sese ipse dicit tuam vidisse filiam] Duo optimi Faerniani (ut ad

22) Dicit; & sic ex Regis unus.

Sed quid quaeso sibi vult Sese ipse? Putidum hoc & infusum. Quis enim alius hoc diceret? Repone:

Se deinde dicit tuam vidisse filiam.

Habes supra v. 20. Menedæmo dixit Clinia, Bacchidem Clitiphonis esse: deinde se dicit vidisse tuam filiam, & eam uxorem cupere. Sic IV, 8, 23. Dicam: quid deinde? Heaut. Prol. v. 3.

Id primum dicam: deinde quod vni eloquar.

26 Hanc se cupere uxorem, modo quae inventa est? SY. eam] Numerosior est hic versus in libris Bemblino & Victoriano:

Hanc cupere uxorem. CH. modone quae inventa est? SY. eam.

Videtur & Basilicanus habuisse modone, sed pars ultima ejus ditionis abraza est. FAERNUS.

28 Nam prorsus nihil intellég] Parvi hoc refert, liber tamen Bemblinus habet, prorsum. FAERNUS. Omnes nostri Prorsus: quod melius est. Nam Prorsus abjecta s trochaeus est, ad Graeci metri morem.

31 SY. Id ipsum. CH. at illi ego neque do, neq spondeo] O. l. s. at ego illi; qua collocatione id quod sequitur hujus versus stare non po-

SY. *Nam quâniobrem?* CH. *quamobrem? me' rogas? homini?*

SY. *ut lubet.*

Non ego dicebam serio, ut illam illi dares:

Verum ut simulares. CH. *nôn meumst simulatio:*

Ita tu istaec tua misceto, ne me admisceas.

35

Ego, cui daturus nôn sum, ut ei despondeam?

SY. *Credëbam.* CH. *minime.* SY. *scite poterat fieri:*

Et ego hoc, quia dudum tû tantopere jûsseras,

Eo coëpi. CH. *credo.* SY. *ceterum equidem istuc, Chreme,*

Aequi bonique facio. CH. *atqui cum maxime*

40

Volo te dare operam ut fiat, verum aliâ via.

SY. *Fiat: quæraturn aliud, sed illud quod tibi*

Dixi de argento, quod ista debet Bâcchidi,

Id nunc reddendumst illi: neque tu scilicet.

test, nisi legas *despondeo*, ut in Vi-
ctoriano, Vaticano, Basilicano, &
omnibus aliis fere, tam antiquis,
quam recentibus libris est. nec me
ab hoc dimovet distinctio Donati di-
centis, *spondere patrem puellas, de-
spondere patrem adolescentis*: per-
spicue enim apparet poetam hanc
distinctionem negligere: cum infra
in persona ejusdemmet Chremetis,
patris puellae, dicat:

*Egon, cui daturus non sim, ut ei
despondeam?*

in quo versu legimus, *non sum*, ex
libro Bembinio, & multis aliis, cum
in Basilicano & aliquibus aliis sit,
non sim. utraque lectio versus stat,
vel abjiciendo *n*, ex *egon*, vel eam
distinctionem in unam syllabam contra-
hendo. FAERNUS. Sic & nostri.

32 *Non? quamobrem?* Lege,
Nam quamobrem? Eun. V, 2, 58.
Nam quid ita? Rogitas?

33 *Non ego in perpetuum dicebam
ut illam illi dares*] Liber Bembinus,
*Non ego dicebam, in perpetuum
ut illam illi dares.*

FAERNUS.

Nostri omnes *Perpetuo*: ut And.
III, 3, 32. de filia, quam Pamphilô
jam desponderat,

*At ego non posse arbitror
Neque illum hanc perpetuo habere,
naque me perpetui.*

Perpetuo habere est sine discidio &
repudio. Nota illud *Possè*. Ha-
bere quidem potuit, dante patre:
sed *Perpetuo* habere non potuit;
quia mores & animus discrepabant.
Minime igitur hic convenit. Re-
pone,

*Non ego dicebam serio, ut illam
illi dares:*

*Verum ut simulares. Non meumst
simulatio.*

Non serio dicebam, ut dares; sed
simulares te daturum; dum ego ar-
gentum aufero. Supra III, 2, 30.

*Jocone an serio ille hanc dicat, ne-
scio.*

Mum est; (non ut vulgo *Moa*) mei
moris, ingenii, officii. ut, *Non est
mentiri mum*. In veteri scriptura,
pptuo, serio, satis propinqua sunt.

40 *Atqui tum maxime*] Liber
Bembinus, *quam maxime*. ego lego
cum maxime, usitatissime antiquis
dicendi modo: ut & habet Vatica-
nus liber, & habebat Victorianus.
FAERNUS. Etiam ex nostris ve-
terimus *Cum maxime*.

Eo nunc confugias, quid mea? num mihi datumst? 45

Num jussi? num illa oppignerare filiam

Medum me invito potuit? vere illud, Chreme,

Dicunt, jus summum supe summa est malitia.

CH. *Haut faciam.* SY. *inimo aliis si licet, tibi non licet.*

Omnes te in lauta esse et bene ausa re putant. 50

CH. *Quin egomet jam ad eam deferam.* SY. *inmo filium*

Jube potius. CH. *quamobrem?* SY. *quia enim in hunc suspicio*

Translata amoris. CH. *quid tum?* SY. *quia videbitur*

Magis verisimile id esse, cum hic illi dabit:

Et simul conficiam facilius ego, quod volo. 55

Ipse adeo adest: abi: effere argentum. CH. *effero.*

47 *Verum illud, Chreme, Dicunt]* Repone, *Vere.* Adel. I, 1, 3. *Profecto hoc vere dicunt.* Et V, 8, 32.

Distumst vere; & re ipsa fieri oportet.

Si *verum* retines, tum lege *Distumst* pro *Dicunt.* *Distum*, nomen, non participium.

48 *Suape summa malitia est]* *Est malitia*, liber Bembinus numero meliore; nam in trimetris non sere invenias tribrachium in quinta. FAERNUS. Sic & unus e Repit.

50 *Omnes te in lauta & bene ausa parte putant]* Versus impeditus. FAERNUS.

Omnes te in lauta & bene ausa parte putant.

Sic dedit Faernus; sed de versu recte constituendo deservavit. At vir eruditus ex novo suo Licentiarum peni curva omnia jubet recta esse: *Parti* pro *Parte* a Rivio sumit; & deinde *Ausa* legens pro Faerni *Ausa*, ex *Bene aus* legitimum Anapaestum facit, ob potestatem illam Diphthongi sibi tantum cognitam. Plura conatur, quae piget examinare. Tu repone,

Omnes te in lauta esse & bene ausa re.

Esse, hoc est, *Ee* cum virgula superne, absorptum ab *Et*: ex *re* factum est *pte*: sic enim cum virgula scribi solitum est *Parte*. *Bene ausa re*, hoc est, ex paupere aut mediocri divitem te factum esse. Sic enim *res* erat, ut constet ex IV, 1, 54. *Olim nihil minus*, quam ut cuperem mihi filiam; nimirum ob rem curtam. *Ausa re*, non *Parte*. Horat. Epist. I, 16, 68.

Semper in augenda festinas & obruitur re.

Ep. I, 7, 5.

Nunc i, rem strenuus auge.

Serm. I, 4, 32.

Aut ampliat ut rem.

Te esse in re lauta & bene ausa;

Idem Ep. I, 20, 20.

Me libertino natum patre & Intonui re.

Ceterum ex nostris unus regius, alter Academicus *Ausa*; ceteri *Ausa*.

52 *In eum suspicio]* Meliores nostri magno numero *in hunc*.

6 *Ut te omnes equidem]* Plerique l. s. inter quos Bembinus, *ut te quidem omnes*. pauci, *ut te omnes quidem*. nullus vero est liber, ubi le-

ACTUS IV. SCAENA VI.

CLITIPHO. SYRUS.

CL. *NULLA est tam facilis res, quin difficilis fiet,
 Quam invitus facias. vcl me haec deambulatio,
 Quam non laboriosa, ad languorem dedit.
 Nec quicquam magis nunc metuo, quam ne deuvo
 Miser aliquo extrudat hinc, ne accedam ad Baccidem.* 5
*Ut te quidem omnes di deae quantunqst, Syre,
 Cum tuo isto invento cumque incepto perduint.
 Hujusmodi mihi res semper comminiscere,
 Ubi me excarnifices. sy. ibin hinc quo dignus es?
 Quam pacis tua me perdidit protervitas!* 10
 CL. *Vellem hercle factum, ita meritis. sy. meritis?
 quomodo?*

gatur, ut te omnes equidem. quod vero sequitur, *Di deaeque quantum ist Syre:* in scansione impeditum est. aliqui ut versui consulerent, conjunctionemque sustulerunt; quod contra omnium librorum fidem est, quos quidem nos videmus. FAERNUS.

Ut te quidem omnes di deaeque quantumst, Syre. Versum in scansione impeditum esse & Faernus fatetur. At vir eruditus, cui nihil extra est in nuce duri, quantum trisyllabon esse vult, & ex *que quam* anapaestum facit. Postea iujus eum poenitet, & *Que* vi caesurae produci, rectius fore existinat. Hoc est, alio digitos, alio iures divisisse. Si has consulisset; ut *Di deaeque, Deae* mutum in Thesi, & *Que* in Arsi elevatum, ils infounerit; statim averfarentur, nisi ordo collecta obsurduerint. Recte, qui apud Faernum *Que* sustulerunt:

Ut te quidem omnes di deae, quantumst, Syre.
 Vide nos supra ad Eun. II, 3, 10.

7 *Cum istoc inventi cumque incepto perduint* Sic dedit Faernus; subito an ex libris: Nostri enim

omnes *Tuo* addunt, *Cum tuo istoc.* Lege ex vetustissimo nostro,

Cum tuo isto invento cumque incepto perduint.

Tuo magnam hic elegantiae partem facit. Adel. IV, 6, 1. *Ut, Syre, te cum tua*

Monstrations magnus perdat Jupiter.

And. V, 4, 38.

Dignus es Cum tua religione, odium.

9 sy. *I tu hinc quo dignus es?* Magis antiqua videtur lectio libri Victoriani, *In hinc;* & sic quoque versus stat. Bembinus habet, *is hinc.* FAERNUS.

Ubi me excarnifices. In hinc quo dignus es.

Sic dedit Faernus, versu una syllaba iusto brevior. Repone.

Ubi me excarnifices. Ibin hinc quo dignus es?

ut Eun. III, 3, 30. *Malam rem hinc ibis?* At vir doctus aliud suspicatus est, *I, sis, hinc quo dignus es. Sis,* ut notum, perinde est ac *Si vis.* Frustra ea conditione malum impreccatur, *I in malam rem, si vis;* & volens lubensque eas.

*Ne me istuc prius ex te audivisse gaudeo,
Quam argentum haberes, quod daturus idem fui.*

CL. Quid igitur tibi vis dicam? adisti mihi manum:

Amicam adduxti, quam non liceat tangere.

15

SY. Jam non sum iratus. scit scin ubi nunc sit tibi

Tua Bacchis? CL. apud nos. SY. non. CL. ubi ergo? SY. apud
Cliniam.

CL. Peril. SY. bono animo es: jam argentum ad eam deferens,
Quod ei es pollicitus. CL. garris. unde? SY. a tuo patre.

CL. Lulis fortasse me. SY. ipsa re experibere.

20

CL. Ne ego fortunatus homo sum. deamo te, Syre.

SY. Set pater egreditur. cave quicquam admiratus sis,

Qua causa id fiat: obsecundato in loco:

Quod imperabit facito: loquitor paucula.

12 *Audisse gaudeo*] O. l. s. *audi-*
viste; & sustentatur versus contra-
fitione hujus verbi in antibacchium.
FAERNUS.

Ride istum Antibacchium. Pone,
inquit, *Audivisse*; sed contrahatur
in *Audisse*. Cur non itaque & sic
scribatur?

Ne me istuc ex te prius audisse
gaudeo.

Sed cum omnes ubique codices *Au-*
divisse habeant; lege cum codice
Petrensi,

Ne me istuc prius ex te audivisse
gaudeo.

& melior sane constructio est. In-
fra, V, 4, 8. *Cave istuc verbum ex*
te audiam; & alibi. Vir doctus, si
Me deleatur, numeros fore meliores
putat. Immo deteriores: tum enim
Prius in Thesi delitescet contra mo-
rem pronuntiandi.

14 *Quid igitur dicam tibi vis?*
abisti, mihi Amicam adduxti, quam
non liceat tangere] Sic a Faerno
est; qui nihil adnotat. Quid hic
vir eruditus? In textum adscivit,
Abisti, versu alt postulante; & con-
fectus dedit negotium. Ego vero
sententiam hic, non numeros desi-

dero. Quorsum enim illud *Abisti*?
Syrus nusquam abierat, domi vel
in scaena permanerat: Clitipho est
qui *abisti*, & invitus, *deambulatum*.
Si hoc, ut est, verum est, sine du-
bio latet altius mendum. Sane no-
stri *Abisti*, ut & Faerniani. Prae-
terea univrsi sic verba disponunt:
Quid igitur tibi vis dicam? Ex his
vestigiis veram lectionem indagavi;
quae sic se habet,

Quid igitur tibi vis dicam? adisti
mihi manum:

Amicam adduxti, quam non liceat
tangere.

Adire manum alicui, est fallere, de-
cipere, frustrari, os sublinere: por-
recta manu aliquid, quasi daturus
fis, ostentare; & cum is acceptu-
rum se putat, retro trahere. *Adisti*
mihi manum, me inludificatus es:
Pro beneficio ostentasti, te Bacchi-
dem huc adducturum; quam addu-
ctam tangere non licet. Unde Syr-
us, sibi conscius hoc vere dici,
Jam non sum, inquit, *iratus*. Plau-
tus Aul. II, 8, 8.

Ita illis impuris omnibus adii ma-
num.

Caf. V, 2, 54.

Quid nunc satim lepido adita est
vobis manus?

ACTUS IV. SCAENA VII.

CHREMES. CLITIPHO. SYRUS.

CH. *UBI Clitipho nunc?* SY. *eccum me, inque.* CL. *eccum hic tibi.*

CH. *Quid rei esset dixti huic?* SY. *dixi pleraque omnia.*

CH. *Cape hoc argentum, ac defer.* SY. *i. quid stas, lapis?*

Quin accipis? CL. *cedo sane.* SY. *sequere hac me ocius:*

Tu hic nos, dum eximus, interea opperire:

Nam nihil est, illic quod moremur diutius.

CH. *Minas quidem jam decem habet a me filia,*

Quas pro alimentis esse nunc ducō datas;

Haste ornamentis consequentur alterae;

Poen. II, I, II.

Eo pacto avarae Veneri pulchro adii manum.

Magistri veteres, cum hoc aut non intelligerent, aut ut nimis antiquum spernerent, locum suis discipulis cum magno sententiae damno interpolabant.

17 CLIT. *Ubi igitur?* Omnes fere l. s. *ubi ergo?* quod expeditiorem versum facit. FAERNUS. Sic & nostri omnes.

19 CL. *Garris, unde id?* Particula *id*, non est in libro Bembino, ut & exigit versus. FAERNUS. Sic & unus ex nostris. Ceterum plerique omnes recte addunt *Es: Quod ei es pollicitus.*

22 *Cave quicquam admiratus sis*] Omnes quidem libri ita, sed ratio versus exigit *sis*, ut sit iambus in fine senarii, eliso ex *admiratus s.* FAERNUS.

SY. *Qua causa id fiat, obsecundato in loco.*

Set pater agreditur, cave quicquam admiratus sis.

Quod imperabit, facito: loquitor paucula.

Certissima est Mureti emendatio, quae versus hic secundum anteprium transponit. Si hoc non fit,

bis sine-ullo sensu haeret sententia.

Qua causa id fiat, quorsum pertinebit? *Cave quicquam admiratus sis*, absolute sic positum, quo consilio praecipit Syrus? an philosophatur ut ille alter: *Nil admirari prope res est una*, Clitipho, *Solaque quae possis facere & servare deum?* Rem hoc loco stultam & putidam. Versibus vero transpositis, plana sunt omnia: *Cave quicquam admiratus sis, qua causa id fiat: id scilicet*, quod pater tibi decem minas det ad Bacchidem deferendas.

1 *Ubi Clitipho nunc est?* Scribe, *Ubi Clitipho nunc?* ut deleatur *Est*. *Clitipho* enim nequit ultimam corrumpere. Eun. IV, 7, 10. *Ubi alii?* *Qui malum alii?* Possis etiam, *Ubi Clitipho est nunc?* vel cum uno ex Regiis, *Ubi nunc jam est Clitipho?*

3 *Hei, quid stas lapis?*] Liber Bembinus, pro *hei*, *ii* habet, quam lectionem per unicum tamen *i*, recipio. FAERNUS. Nostri meliores *Ei*: ceteri *Hui*.

8 *Quas pro alimentis*] Liber Vaticanus, *quas hortamentis*. Ita & Basilicanus, sed sine aspiratione, Victorianus & Decurtatus, *Quas pro ornamentis*. Bembinus *quas ornamentis*; recentiores omnes, *quas*

*Porro hæc talenta dotis adposcēt duo.
Quam multa, iusta iniusta, fiunt moribus?
Mihi nunc, relictis rebus, inveniendus est
Aliquis, labore inventa mea cui dēm bona.*

10

ACTUS IV. SCAENA VIII.

MENEDEMUS. CHREMES.

*ME. MULTO omnium me nunc fortunatissimum
Factum puto esse, quāte; cum te intéllego*

pro alimentis. ego suspicor aliquid inesse mendii. FAERNUS.

Eadem est & in nostris lectionis varietas. Unus ex melioribus *Hortamentis*: quod Euphrasius agnoscit, & interpretatur *Nutriments*: *Hortatores enim dicuntur*, inquit, *qui equos nutriunt*. Idem vocabulum in Plautum quoque irrepsit. Capt. III, 4, 82.

Hortamenta absunt: Ajaxem, hunc cum vides, ipsam vides.

Sic ibi habent plerique codices: & in unius margine hoc adscriptum est: *Hortamenta, flagella, quibus aurigas utuntur, cum equos hortantur: Ajax mastigophorus*. Vide Grammaticorum nugæ: si illum audis, *Hortator* est, qui eos *Nutrit*; si hunc, qui *Flagellat*. Vetus codex Camerarii *Ornamenta* ibi legit; ut & hic legendum. *Ornamenta* sunt vestimenta. Ceterum in venditione & emptione mancipiorum, separatim olim agebatur; tantum dabis pro nudo corpore, tantum pro vestimentis sive ornamentis: ut hodie in equo vendendo Phaleræ & Ephippia separatim aestimantur. Inde Parasitus apud Plaut. Stich. II, 1, [1, 3.] 18.

Nunc si ridiculum quaeres hominem quispiam,

Venalis ego sum cum ornamentis omnibus.

Quin & apud Comicos, minas, ut hic, decem statum pro vestimentis

pretium erat. Plaut. Curc. II, 3, 65.

*Quia de eo emi virginem,
Triginta minis: vestem, aurum:
& pro his decem accedent minas.*

Perf. IV, 4, 119.

*Tuo periculo hæc sexaginta dabitur
argenti minis:*

*Heus tu, etiam pro vestimentis, his
decem accedant minas.*

Recte ergo opinatur Chremes, alteras decem minas pro ornamentis sive vestimentis Bacchidi (quod non adverterunt interpretes) adhuc sibi solvendas esse.

10 *Porro hæc talenta dotis adposcunt duo*] Liber Bembinus, *adposcunt*, quod & placet; magis enim convenire hic videtur praesens tempus, nubili jam puella. FAERNUS.

Porro hæc talenta dotis adposcunt duo.

Sic Faernus ex Bembo; nostri omnes *Adposcunt*. Sive autem *Adposcunt*, sive *Adposcent* legeris; quaero, quaenam sint ista *Hæc*, quæ hoc adposcant? Guyetus *Hæc* legit, & *Minas* intelligit: (& sic sane Codex C. C.) cui accedit vir doctus, qui *Hæc* feminino genere accipit, ut Eun. III, 5, 34. & alibi. Quomodo vero *Hæc* minas viginti, quæ Bacchidi darentur, adposcunt duo talenta dotis, quæ marito genere darentur? Quid commercii est inter Bacchidis minas, & generi

Respisse. CH. ut errat. M. te ipsum quaerebam, Chreme:
Servâ, quod in te est, filium et me et familiam.

CH. Cedo quid vis faciam? M. invenisti hodie filiam. 5

CH. Quid tum? M. hanc uxorem sibi dari vult Clinia.

CH. Quæso, quid hominis es. M. quid? CH. jamne oblitus es,
Intér nos quid sit dictum de fallacia,

Ut ea via obs te argentum auferretur? M. scio.

CH. Ea res nunc agitur ipsa. M. quid narras, Chreme? 10

Immo hæc quidem quæ apert me est, Clitiphonis est

Amica. CH. ita ajunt: et tu credis omnia:

talenta, ut hæc ista adposcant? Enimvero reponendum est,

Porro hæc talenta dotis adposcet duo.

Hæc, mea filia jam reperta, hoc dotis adposcet. Plaut. Cist. II, 3, 19.

Ubi tu locere in luculentam familiam,

Unde tibi talenta magna viginti pater

Det dotis.

II *Quam multa injusta ac prava sunt moribus?* Sic dedit Faernus, sic omnes nostri. Lege tamen & distingue:

Quam multa, justa injusta, sunt moribus.

Sic plane Eugraphius: & sic G. Fabricius ex conjectura dedit, probante Guyeto. Adel. V, 9, 33.

Quia non justa injusta prorsus omnia omnino obsequor.

Sic digna indigna &c. Hoc est, sive justa sive injusta sint, moribus sunt, & in communi vita dominantur.

12 *Mihi nunc reliktis omnibus*] O. I. s. *reliktis rebus.* FAERNUS. Sic & nostri omnes.

13 *Labore inventa mea cui dem bona*] Unus ex nostris *Meo*; quod vir eruditus nescit an verius sit; ut Adel. V, 4, 21. *Eos meo labore eductos.* Non accedo: sic enim *Labore* absolute, infra V, 4, 17. *Ut servas, quod labore inveneris.* & V, 5,

6. *Mea bona ut dem Bacchidi dono sciens.*

1 *Multo omnium nunc me*] Nostri omnes, uno recentiore excepto, cum vett. Edd. *Multo omnium me nunc.* Nunc in Arsi esse debet; Nunc, cum te mutatum video.

6 *Hanc sibi uxorem*] Omnes nostri. *Hanc uxorem sibi dari.*

7 CH. *Quæso quid tu hominis es?* M. *quid?*] Plenior videtur lectio libri Bembin. M. *quid est?* nec verus repugnat, elisa ex verbo *es*, s. litera. FAERNUS.

Quæso, quid tu hominis es? Quid est? Jamne oblitus es?

Frustra queratur verus. Nostri universi rotundius:

Quæso, quid hominis es? Quid? Jamne oblitus es?

10 M. *Quid dixi Chreme*] Liber Bemblus, *quid narras.* Sed hoc non magis refert, illud majorem momenti est ex versu, qui sequitur: *Erravi. sic res alia est. quanta spe decidi.* in contextu libri Vatican. non esse nisi primam additionem *erravi.* in Bemblino vero illum versum omnino non esse. & sane eum esse subditivum ex insequentibus patet, ubi Menecmus tum denique errorem suum agnoscens, in hæc verba prorumpit, *id est profecto: id amicae dabitur.* & interposito Chremetis assensu, *vah, frustra igitur gavisus miser.* ita liquido apparet, quicquid ante hæc est,

*Et illam ajunt velle uxorem, ut cum desponderim,
Des, qui aurum ac vestem atque alia quae opus sunt comparet.*

M. *Id est profecto: id amicae dabitur.* **CH.** *scilicet* 15

Datum iri. **M.** *ah, frustra sum igitur gavisus miser.*

Quidvis tamen ieni malo, quam hunc amittere.

Quid nunc renuntiem abs te responsum, Chreme?

Ne sentiat me sensitse, atque aegre ferat.

CH. *Aegre? nimis illi, Menedeme, indulges.* **M.** *sine:* 20

Inceptum est: perfice hoc mi perpetuo, Chreme.

CH. *Dic convenisse, egisse te de nuptiis.*

M. *Dicam. quid deinde?* **CH.** *me facturum esse omnia,*

Generum placere; postremo etiam, si voles,

Desponsam quoque esse dicito. **M.** *em, istuc volueram.* 25

CH. *Tanto citius te ut possit, et tu id quod cupis,*

diffensionem esse Menedemi & Chremetis, hoc contentente, Bacchidem amicam esse Cliniae: illo Clitiphonis, quid ergo opus fuit Menedemum hic dicere *erravi*, & cetera quae sequuntur, paulo post eadem illa dicturum? quare eum verum omnino delendum arbitramur. quae vero sequuntur, ea ex libro Bembino personae Menedemi attribuimus:

Ex res nunc agitur ipsa. ME. quid narras Chreme?

Immo haec quidem, quae apud me est, Clitiphonis est

Amica. ita ajunt. CH. & tu credis? ME. omnia.

CH. *Et illum ajunt velle uxorem, ut cum desponderis,*

Des qui aurum, ac vestem, & alia quae opus sunt, comparet.

ME. *Id est profecto.* Hic primo negat Menedemum, id quod asserit Chremes, scilicet per speciem desiderii nuptiarum fallaciam in se a Clinia filio intendi, ad extorquendum argentum, quod Bacchidi datur: non enim hanc ejus amicam esse, sed Clitiphonis. contra asserente Chremete id esse compotitum inter adulescentes, ut Bacchis, amica Clitiphonis esse dicatur, ut-

que ut Clinia uxorem velle se fingat, ut per speciem uxoris orandae, & nuptiarum apparandarum, argentum a patre accipiat, quod det Bacchidi. tandem Menedemus in opinionem Chremetis inducitur; actum demum dicit, *id est profecto*, & quae sequuntur. **FAERNUS.**

Nostri omnes *Dixi*. Soli Bembino debemus, quod spurcius versus hinc ejiciatur; qui situs est ex II, 3, 9. *Vae misero mihi, quanta de spe decidi.* Et inde etiam habemus, *Immo haec quidem quae apud me est: cum nostri perperam habeant, Et quidem haec quae apud te est.* Tamen ex nostris omnibus *Desponderim* legimus, non *Desponderis*. Et, *Ita ajunt: & tu credis omnia:* soli Chremeti tribuimus.

13 *Et illum ajunt velle uxorem]*

Lege illam. Supra IV, 3, 25.

Illam te amare & velle uxorem.

16 *Frustra igitur gavisus miser]*

In omnibus libris est verbum *sum*; in Bembino quidem, post *frustra*: in aliis post *igitur*. sed antiquiorem lectionem admittendo, verbum ita expeditur, ut vox *frustra* hic ultimam corripit, quod exemplo non caret: ex *igitur* vero *r*, elidatur. **FAERNUS.**

Quam ocissime ut des. M. *cúpio.* CH. *ne tu própèdiem,*
Ut istám rem vídeo, istús obsatúrdhere.
Set haéc ut ut sunt, cáutim et paulatím dabis,
Si sápies. M. *faciam.* CH. *abi íntro: víde, quid póssulet.* 30
Ego dómi ero, síquid mé voler. M. *sané volo:*
Nam té scientem fáciám, quicquid égero.

ACTUS V. SCAENA I.

MENEDEMUS. CHREMES.

M. *'EGO me non tam astútum neque ita p'rspicacem esse tui scio:*
Sét hic adiutor méus et monítor ét praemónstratór Chremes
Hóc mihi praefiat: in me quidvis hárum rerum cóvenit,
Quae sunt díctae in stúltum, caudex, síper, asinus, plúmbeus:
'In illum nil pot'í: exsuperat eius stultitia haec omnia. 5

Love hoc est, & facilem curam admittit. Lege pro *Vah*, quod dolenti magis convenit *Ah*. Sed aliud est, & paulo majus: Dixerat Menedemus, *Id amicae dabitur*; cui respondet Chremes, *Scilicet datum*. Quem? Si ad *Dabitur*, diserte respondes, dic (quae vera lectio est) *Scilicet datum iri*. *Scilicet* cum Infinitivo jungi, praeter haec exempla, etiam Magistri veteres docent.

25 *Desponsam quoque esse dicito]*
 Ex esse unum s, elidendum, vel ex desponsam, m. FAERNUS.

29 *Sed haec ita ut sunt]* Ubaldinus Bandinellus legebat, *sed haec ut ut sunt*; & est in libro Vaticano. at in Bemino, *sed haec uti sunt*: quae placet lectio. FAERNUS.

Meliores tres ex nostris, *Sed ut uti istaec sunt*: Alter, *Sed haec uti ut sunt*. Vel lege, *Haec ut ut sunt*, vel *Ut ut istaec sunt*. Nec hilum interest.

30 *Abi intro, vide quid possulent]* Liber Bembinus & Victorianus *possulet*, & Clinia subauditur; de quo jam dictum est, tanto ocius *te ut postulat*. FAERNUS. Sic ex nostris duo.

32 *Nam te sciente faciam]* Aliqui libri, inter quos Bembinus, *te scientem faciam*, id est, tibi requintilabo. ita habebat & Victorianus: sed postea ex *scientem m*, abrasum est. FAERNUS. Duo ex nostris *Scientem*; sed ex antiquiore *m* abrasum est. Recte tamen *Scientem*; non quod illud alterum non sat bene se habeat, sed quod hoc melius. Plaut. *Afin.* I, 1, 33.

Propterea quod me non scientem feceris.

4 *Quae sunt dicta in stultum]*. Nota constructionem, *harum rerum quae sunt dicta*. Guyetus correctum voluit *horum*. Immo reponere ex duobus nostris, uno 900 annorum, altero Regio, *Quae sunt dictae*.

5 *In illum nil potest: nam exsuperat ejus stultitia haec omnia]* Pro nil o. l. s. habent nihil: quae tamen dictio in scansione est contrahenda. Bembinus vero adverbium *nam* in contextu non habet. sine quo sermo consuetudini accommodatior videtur. ut vero versus sit trochaicus, ut ceteri, eliso ex *illum* 1, prior syllaba corripienda; dictio ve-

*Et illam ajunt velle uxorem, ut cum desponderim,
Des, qui aurum ac vestem atque alia quae opus sunt comparet.*
M. *Id est profecto: id amicae dabitur.* CH. *scilicet* 15
Datum iri. **M.** *ah, frustra sum igitur gavisus miser.*
Quidvis tamen iemi malo, quam hunc amittere.
Quid nunc renuntiem abs te responsum, Chreme?
Ne sentiat me sensisse, atque aegre ferat.
CH. *Aegre? nimium illi, Menedeme, indulges.* **M.** *sine:* 20
Inceptum est: perfice hoc mi perpetuo, Chreme.
CH. *Dic convenisse, egisse te de nuptiis.*
M. *Dicam. quid deinde?* **CH.** *me facturum esse omnia,*
Generum placere; postremo etiam, si voles,
Desponsam quoque esse dicito. **M.** *em, istuc volueram.* 25
CH. *Tanto citius te ut possat, et tu id quod cupis,*

diffensionem esse Menedemi & Chremetis, hoc contendente, Bacchidem amicam esse Cliniae: illo Clitiphonis. quid ergo opus fuit Menedemum hic dicere *erravi*, & cetera quae sequuntur, paulo post eadem illa dicturum? quare eum verum omnino delendum arbitramur. quae vero sequuntur, ea ex libro Bembino personae Menedemi attribuimus:

Ea res nunc agitur ipsa. ME.
quid narras Chreme?

Immo haec quidem, quae apud me est, Clitiphonis est

Amica. ita ajunt. CH. & tu credis? ME. omnia.

CH. *Et illum ajunt velle uxorem, ut cum desponderis,*

Des qui aurum, ac vestem, & alia quae opus sunt, comparet.

ME. *Id est profecto.* Hic primo negat Menedemus, id quod asserit Chremes, scilicet per speciem desiderii nuptiarum fallaciam in se a Clinia filio intendi, ad extorquendum argentum, quod Bacchidi datur: non enim hanc ejus amicam esse, sed Clitiphonis. contra asseverante Chremete id esse compositum inter adolescentes, ut Bacchis, amica Clitiphonis esse dicatur, at-

que ut Clinia uxorem velle se fingat, ut per speciem uxoris orandae, & nuptiarum apparandarum, argentum a patre accipiat, quod det Bacchidi. tandem Menedemus in opinionem Chremetis inducitur; actum demum dicit, *id est profecto*, & quae sequuntur. FAERNUS.

Nostri omnes *Dixi*. Soli Bembino debemus, quod spurcius versus hinc ejiciatur; qui situs est ex II, 3, 9. *Vas misero mihi, quanta de spe decidi.* Et inde etiam habemus, *Immo haec quidem quae apud me est: cum nostri perperam habeant, Et quidem haec quae apud te est.* Tamen ex nostris omnibus *Desponderim* legimus, non *Desponderis*. Et, *Ita ajunt: & tu credis omnia: soli Chremeti tribuimus.*

13 *Et illum ajunt velle uxorem]*
Lege illam. Supra IV, 3, 25.

Illam te amare & velle uxorem.

16 *Frustra igitur gavisus miser]*
 In omnibus libris est verbum *sum*; in Bembino quidem, post *frustra*: in aliis post *igitur*. sed antiquiorem lectionem admittendo, verum ita expeditur, ut vox *frustra* hic ultimam corripiat, quod exemplo non caret: ex *igitur* vero *r*, elidatur. FAERNUS.

Quam ocissime ut des. M. cupio. CH. *ne tu propediem,
Ut istam rem video, istius obsaturabere.*
Set haec ut ut sunt, cautam et paulatim dabis.
Si sapias. M. faciam. CH. *abi intro: vide, quid postulet.* 30
Ego domi ero, siquid me voles. M. sanè volo:
Nam te scientem faciam, quicquid egero.

ACTUS V. SCAENA I.

MENEDEMUS. CHREMES.

M. *'EGO me non tam astutum neque ita perspicacem esse id scio:
Sed hic adiutor meus et monitor et praemonstrator Chremes
Hoc mihi praestat: in me quidvis harum rerum convenit,
Quae sunt dictae in stultum, caudex, stipes, asinus, plumbus:
In illum nil potest: exsuperat eius stultitia haec omnia.* 5

Leve hoc est, & facilem curam admittit. Lege pro *Vah*, quod dolenti magis convenit *Ah*. Sed aliud est, & paulo majus: Dixerat Menedemus, *Id amicae dabitur*; cui respondet Chremes, *Scilicet datum*. Quem? Si ad *Dabitur*, diserte respondes, dic (quae vera lectio est) *Scilicet datum iri*. *Scilicet* cum Infinitivo jungi, praeter haec exempla, etiam Magistri veteres docent.

25 *Desponsam quoque esse dicito*] Ex esse unum s, elidendum, vel ex *desponsam*, m. FAERNUS.

29 *Sed haec ita ut sunt*] Ubaldinus Bandinellus legebat, *sed haec ut ut sunt*; & est in libro Vaticano. at in Bembino, *sed haec uti sunt*: quae placet lectio. FAERNUS.

Meliores tres ex nostris, *Sed ut uti istaec sunt*: Alter, *Sed haec uti ut sunt*. Vel lege, *Haec ut ut sunt*, vel *Ut ut istaec sunt*. Nec hilum interest.

30 *Abi intro, vide quid postulant*] Liber Bembinus & Victorianus *postulet*, & Clinia subanditur; de quo jam dictum est, tanto ocus *te ut postat*. FAERNUS. Sic ex nostris duo.

32 *Nam te sciente faciam*] Aliqui libri, inter quos Bembinus, *te scientem faciam*. id est, tibi renuntiabo. ita habebat & Victorianus: sed postea ex *scientem m*, abrasum est. FAERNUS. Duo ex nostris *Scientem*; sed ex antiquiore *m* abrasum est. Recte tamen *Scientem*; non quod illud alterum non sat bene se habeat, sed quod hoc melius. Plaut. Aſin. I, 1, 33.

Propterea quod me non scientem feceris.

4 *Quae sunt dicta in stultum*] Nota constructionem, *harum rerum quae sunt dicta*. Guyetus correctum voluit *Horum*. Immo reponere ex duobus nostris, uno 900 annorum, altero Regio, *Quae sunt dictae*.

5 *In illum nil potest: nam exsuperat ejus stultitia haec omnia*] Pro nil o. l. s. habent *nil*: quae tamen dictio in scansione est contrahenda. Bembinus vero adverbium *nam* in contextu non habet. sine quo sermo consuetudini accommodatior videtur. ut vero versus sit trochaicus, ut ceteri, elliso ex *illum s*, prior syllaba corripienda; dictio ve-

CH. 'Oùe, iam desine deos uxor gratulando obtundere,
 Tuam esse inventam gnatam: nisi illos ex tuo ingenio iudicas,
 'Ut nil credas intellegere, nisi idem didicimus centies.

Sit interim quid illic jamdudum quatus cessat cum Syro?

M. Quos ais homines cessare? CH. chem, per tempus, Mene-
 deme, advenis? 10

Dic mihi, Cliniae quae dixi nuntiasse? M. omnia.

CH. Quid ait? M. gaudere adeo coepit; quasi qui cupiunt
 nuptias.

CH. Ha ha haec. M. quid risisti? CH. servi venire in mentem
 Syri

Celliustates. M. itane? CH. voltus quoque hominum fugit scelus.

M. Quatus quid se adfinit lactum, id dicis? CH. id. M.
 idem istuc mihi 15

I'bit in mentem. CH. veterator. M. magis, si magis noris,
 putes

'Ita rem esse. CH. abn tu? M. quia tu ausculta. CH. manedum,
 hoc prius scire expeto,

Quid perdidideris. nam tibi desponsum nuntiasse filio;

Continuo intercesse verba tibi Thramonem scilicet,

Sponsae aurum, vestem, ancillas, opus esse: argentum ut da-
 res. 20

ro ejus monosyllaba facienda.
 FAERNUS.

9 Sed quid interim illic? O. l. s.
 sed interim quid illic, & versus con-
 stat, rationibus saepe repetitis.
 FAERNUS. Sic & nostri.

10 Quos ais homines, Chremes,
 cessare? Ehem, Menedeme, advenis?
 Ex uno Academico abest Chremes:
 in altero Regio, additum est Per
 tempus. Repone,

Quos ais homines cessare? Ehem,
 per tempus, Menedeme, ad-
 venis.

Andr. IV, 4, 44.

O Chreme, per tempus advenis.
 12 Gaudere adeo coepit] Vetrerimi
 ex nostris, adeo coepit.

17 Mane, hoc prius scire expeto]
 Lege, Manedum: et

versus. Saepe occurrit apud Plau-
 tum.

20 Sponsae vestem, aurum, an-
 cillas] Liber Bembinus, & alii an-
 tiqui fere omnes, atque ancillas:
 ita etiam versu requirente. FAER-
 NUS.

Sponsae vestem, aurum, dique
 ancillas opus esse, argentum
 ut daret.

Unus tantum e nostris, et is re-
 centior, habet Atque. Nempe a
 Correctoribus venit, ad versum sus-
 tentandum: sententiae enim nocet,
 quae melius per Asyndeta decurrit.
 Illud quoque invenustum prorsus,
 quod Aurum sine accentu sit, At-
 que in istu. Inverso ordine scripsit
 Auditor:

Sponsae aurum, vestem, ancillas
 opus esse, argentum ut daret.

M. *Nón.* CH. *qui non?* M. *non inquam.* CH. *neque ipse gnatus?* M. *nil prorsum, Chreme.*

Mágis unum etiam instáre, ut hodie cónficerentur nuptiae.

CH. *Mira narras. quid Syrus meus? ne is quidem quicquám?*
M. *nil.*

CH. *Quámobrem, nescio.* M. *équidem miror, qui alia tam plané scias.*

Sét ille tuum quoque Syrus idem mire finxit filium, 25

'Ut ne paululum quidem subolat esse amicum hanc Cliniae.

CH. *Quid ais?* M. *mitto jam osculari atque ámplexari: id nil puto.*

CH. *Quid est quod ampliús simuletur?* M. *váh.* CH. *quid est?*
M. *nudi modo:*

'Est mihi ultimis conclave in aedibus quoddám retro,

Húc est intro látus lectus: vestimentis strátus est. 30

CH. *Quid postquam hoc est factum?* M. *dictum factum hac abiit Clitipho.*

CH. *Sólus?* M. *sólus.* CH. *timeo.* M. *Bacchis cónsecutast ilico.*

CH. *Sóla?* M. *sóla.* CH. *pé'ri.* M. *ubi abire intro, operuere,*
estium. CH. *hem,*

Clinia haec fieri videbat? M. *quidni? necum una simul.*

CH. *Fili est amica Baccis; Menedeme: occidi.* 35

Ita supra II, 3, 7.

Aurum, vestem; & vesperscit.

& II.

Viden tu ancillas, aurum, vestem: quam ego cum una ancilla.

Sponsae pronuntiandum est, quasi esset *Sponsa*.

21 *Non? quid non?* Lege, *Qui non?*

24 *Quámobrem.* M. *Nescio équidem* Prava hic distinctio est, quae omnem sententiae venerem extinguit. Répone,

Quámobrem, nescio. M. *Equidem miror; qui alia tam plane scias.*

Miror te hoc nescire, qui &c.

25. *Sed ille tuus quoque Syrus idem mire finxit filium* Liber Bembinus & Vitorianus, seu ille tuum, ut

sit, tuum filium. FAERNUS. Tres ex nostris Tuam.

26 *Ut ne paululum quidem subolat* Hujus versus secundus pes est trochaeus, tertius anapaestus, eliso m, ex paululum, quamvis sequente consonante. FAERNUS. Etiam veterrimus noster *Subolat*. Alter *Subolet*. Ceteri omnes *Suboleat*.

29 *Est mihi ultimis conclave in aedibus* Liber Bembinus, & omnes fere alii, etiam ex antiquis, ita collocant, *Est mihi in ultimis*, procedet versus, vel vitando synalopham, vel disjungendo diphthongum in voce *aedibus*. FAERNUS. Atqui ea lectio sola vera est, *Est mihi ultimis*. Neque enim synalopha omitti, nec dissolvi diphthongus iste potest.

M. *Quamobrém?* CH. *decem diérum vix mi est familia.*

M. *Quid? istuc times quod ille operam amico dat suo?*

CH. *Inimó quod amicae.* M. *si dat.* CH. *an dubium id tibi est?*

Quemquamne tam animo comi esse et leni putas,

Qui se vidente amicam patiatúr suam?

40

M. *Quidni? quo verba facilius dentúr mihi.*

CH. *Derides? merito. ut mihi nunc ego suscénteo.*

Quot res dedere, ubi póssém persentiscere,

Nisi si éssém lapis? quae vidi? vae misero mihi.

At ne illud hant inúlum, si vivó, ferent:

45

Nam iam. M. *non tu te cóhibes? non te respicis?*

Non tibi ego exempli scís sum? CH. *prae iracúndia,*

38 *Immo amicae]* L. s. fere o. *Immo quod amicae*, quae particula explendo & sermone & versui necessaria est. FAERNUS. Sic & nostri omnes.

39 *Quemquam animo tam communi esse, aut leni putas]* Et hic quoque o. fere l. s. inter quos Bembinus & omnes fere antiqui, praeter Basilicanum, habent, *quemquamne*: aliqui vero pro *communi*, *comi*; quod mihi maxime placet. Sed multo maxima pars ita scriptum, ut & pro *communi* & pro *comi* accipi possit, hoc modo edí. Movet me ut *comi* malim, non modo ratio versus, qui, si *communi* legas, stare non potest; sed etiá quod non fere vocabulum *communis* invenias in hac significatione, qua hic ponitur, nisi (& id quidem iudicio nostro mendose) apud Suetonium, in vita Clandii, de quo in notationibus emendationum ejus auctoris fusius differemus. Sane & in quibusdam libris impressis *comi* legi testatur Io. Rivius, ut sciatur, non nos hoc primum advertisse, nec publicasse. certis tamen de causis lectionem vulgatam retinebimus. FAERNUS.

Pro Aut, nostri fere omnes *Et.*

Immo tam animo comi esse putas.

41 M. *Ah ah sh]* Haec non sunt in libro Bembino, & certe risus non videtur habere hic locum. Sed nec versus hac recipit, FAERNUS. Nec agnoscunt plerique nostri.

42 *Derides? merito mihi nunc ego suscénteo]*. Lege & distingue, *Derides? merito. ut mihi nunc ego suscénteo.*

sic V, 4, 20.

Eheu, quam nunc totus displiceo mihi.

44 *Nisi éssém lapis]* L. o. s. *mi éssém lapis?* FAERNUS. *Ni éssém lapis.* Vides, quam incommode accentus fiant. Decem e nostris habent *Nisi*. Lege igitur,

Nisi si éssém lapis. quae vidi? vae misero mihi.

50 *Non posse auxiliarier]* Syllaba deest, quam typographi culpa excidisse credo. Siquidem codices nostri universi, *Non posse te auxiliarier*. Taceant itaque, qui synaloepham hic omitti propter sequentem diphthongum volunt.

51 *Quid faciam? Id quod me fecisse aibas parum]* Codex Regius, *Quid vis faciam?* An legendum,

Quid vis faciam? Id quod me fecisse aibas parum.

Sed recte unus ex Meadianis, *Quod tu me.* Reponet,

Quid faciam? Id quod tu me fecisse aibas parum.

Menedème, non sum apud me. M. tene istuc loqui?

Nonne id flagitium est, te aliis consilium dare,

Foris sapere, tibi non posse te auxiliaries?

50

CH. *Quid faciam? M. id quod tu me fecisse aibas parum:*

Fac te esse patrem ut sentiat: fac ut audeat

Tibi credere omnia, abs te petere et poscere:

Ne quam aliam quaerat copiam, ac te deserat.

CH. *Immo abeat potius malo quovis gentium,*

55

Quam hic per flagitium ad inopiam redigat patrem:

Nam si illius pergo suppeditare sumptibus,

Menedème, mihi illic vere ad rastrum res redit.

M. *Quod incommodi tibi in hac re accipies, nisi caves?*

Nusquam, si memini, aliter Noster, quam Aibas, Aibas, Aibat, per disyllabon.

52 *Fac te esse patrem sentiat*] Antiqua collocatio, *Fac te patrem esse.* FAERNUS.

Esse patrem Codex Academicus & Edd. vett. Praeterea veterrimus noster, *Ut sentiat.* Repono,

Fac te esse patrem ut sentiat; fac ut audeat.

Ut sentiat, ut audeat. Patrem jam in ista habes: quod in recepta lectione obmutescit.

55 *Immo abeat potius malo quovis gentium*] Nostri omnes, *Immo abeat malo quovis gentium.*

ut Hec. I, 2, 35.

Quasi non tu multo malis narrare hoc mihi.

& Plautus,

Multo mavelim.

Praetulerim tamen alteram lectionem:

Immo abeat potius malo quovis gentium.

Satis enim est patri, se Mallo dicere: se Multo mallo durius & inclementius est. Potius malo, ut Adel. II, 2, 14,

Quis quicquid possent, mallem auferre potius in praesentia.

Plaut. Stich. I, 2, 13,

Si manere hic sese malint potius, quam alio nubere.

57 *Nam si illi pergam*] Liber Bembinus pergo. ita habuit & Victorianus. FAERNUS.

Recte Pergo: nostri tamen omnes Pergam. Potro ex eis duo Illius. Repono,

Nam si illius pergo suppeditare sumptibus.

Sic Ejus sumptus III, 1, 44.

58 *Mihi illac vere*] Vero, liber Bembinus. FAERNUS.

Menedème, mihi illac vero ad rastrum res redit.

Sic ex Bemmino Faernus; perperam. Nostri omnes Vere: quae vera lectio est. Vere, necessario, prae egestate: non ut tibi, voluntario, prae animi aegritudine. Sed & aliud restat: *Illac res* sine dubio mendose. Absolute enim dici solet *Res redit*; numquam cum pronomine, vel adjectivo. Phorm. IV, 4, 5.

Ad restum mi quidem res redit planissimum.

Bene ergo codex Regius a prima manu Illi; quod postea Illac factum.

Menedème, mihi illic vere ad rastrum res redit.

59 *Quot incommoditates in hac re accipies, nisi caves?*] Hic versus vix mihi videtur sustentari posse,

Difficilem ostendes te esse, et ignoscēs tamen 60

Post: et id ingratum. CH. *ah nescis, quam doleam.* M. *ut lubet.*

Quid hoc quod volo, ut illa nubat nostro? nisi quid est

Quod māvis. CH. *immo et gener et adfinēs placent.*

M. *Quid dōtis dicam te dixisse filiae?*

Quid opticuisi? CH. *dōtis?* M. *ita dico.* CH. *dh.* M. *Chreme,* 65

Ne quid vereare, si minus: nil nos dōs movet.

CH. *Duo talenta pro re nostra ego esse decrevi satis:*

Sēt ita dictū est opus, si me vis salvom esse et rem et filium,

Mē mea omnia bona doti dixisse illi. M. *quam rem agis?*

CH. *'Id mirari te simulato, et illum hoc rogitatō simul,* 70

Quāmobrem id faciam. M. *quā ego vero, quāmobrem id facias,*
nescio.

CH. *'Egone? ut ejus animum, qui nunc luxuria et lascivia*

Diffluit, retundam, redigam ut quō se vortat, nesciat.

M. *Quid agis?* CH. *mitte ac sine me in hac re gerere mihi mo-*
rem. M. *sino:*

nisi forte elidendo ex quos t: quae dictio in libro Bembino per d scripta est; neque id errore aliquo, sed perpetuo more ejus librarii, & abjiciendo per synaloepham ultimam syllabam dictionis *incommoditates*: eliso prius s. Ceterum o. l. s. praeter Bembinum, ita habent hunc versum, eodem sensu, sed numero meliore,

Quot incommoda tibi in hac re capies nisi caves? FAERNUS.

Bene est, quod monuit Faernus in Bembino fuisse *Quod*. Unus ex Meadianis *Quod incommodi tibi*. Repone,

Quod incommodi tibi in hac re accipies, nisi caves?

id est, *Quantum incommodi*: non enim nisi unum nominat, *Difficilem te esse ostendes, postea tamen ignoscēs; & id ingratum.*

60 *Difficilem ostendis*] Aliqui libri, inter quos Bembinus & Victorianus, habent *ostendes*: ut referatur ad id tempus, quo venia petetur per Clitiphonem a Chremete. FAERNUS. Unus ex nostris *Ostendes*; reliqui omnes *Ostendis*.

62 *Quid hoc quod rogo, ut illa nubat nostro?*] Lege ex nostris universis, *Quid hoc quod volo.*

66. *Nihil dos nos movet*] O. l. s. *nihil nos dos movet.* FAERNUS.

68 *Sēt ita dictū opus est*] Legem meliore numero, *Sēt ita dictū est opus.*

70 *Et illum rogitato simul*] Liber Bembinus, & *illum hoc rogitato simul.* FAERNUS.

74 *Quid agis? mitte ac sine*] In libro Bembino *asyndeton* est, *mitte, sine.* quod concitate loquenti aptius. FAERNUS: Omnes nostri, *Mitte ac sine*; quo versus numerosior sit.

75 CH. *Age jam ut uxorem accersat, parat*] Liber Bembinus, *ac jam.* omnes vero quotquot sunt l. s. ita collocant: *Uxorem ut accersat.* FAERNUS. Nostris omnes *Age jam.*

77 *Sēt Syrum. Quid cum? Egone? si vivo, adso*] *Egone* semper respondet verbo secundae personae: ut paulo ante v. 72. *Quāmobrem id facias, nescio. Egone?* Phor. I, 2, 7. *Sed quid tu es tristis? Egone?* Huic igitur loco non convenit: *est* Nonius bis legit *Egone*, v. Depo-

'Itane vis? CH. *ita. M. fiat, CH. ac jam, uxorem ut accersat, pareat.*

75

Hic ita, ut liberòs est aequom, dñlis confutabitur,

Sét Syrum. M. quid eum? CH. ego, si vivo, eum adeo exornatum dabo,

'Adeo pexum, usque ut dum vivat, meminerit semper mei;

Qui sibi me pro deridiculo ac delectamento putat.

Nón, ita me di amént, auderet facere haec viduae mulieri, 80

Quae in me fecit. —

ACTUS V. SCAENA II.

CLITIPHO. MENEDERMUS. CHREMES. SYRUS.

CL. — *'ITANE tandem quæso, est, Menedeme, ut pater*

Tam in brevi spacio omnem de me ejecerit animum patris?

Quódnam, ob facinus? quid ego tantum sceleris admisi miser?

Vólgo faciunt. M. scio tibi esse hoc grávius unulto ac dúrui

zum & Exornare. Praeterea illud non satis belle; quod *Vivo* hic in *Thesi* lateat, quod alias in *Si vivo* semper in isto est. Repone,

Sed Syrum. Quid eum? 'Ego, si vivo, eum adeo exornatum dabo.

78 *Adeo depexum, ut dum vivat, meminerit semper mei]* Sic dedit Faernus; & sic exstat apud Nonium. Sed tres ex nostris notae optima,

Adeo depexum, usque ut dum vivat meminerit semper mei.

Plurimi, *Usque dum vivat*: uni tantum recentissimo deest *Usque*, Repone,

Adeo pexum, usque ut dum vivat meminerit semper mei.

Cum viderent olim correctores, verbum ultra terminum excurrere, ród

Usque ejecerunt: cum in mendo cubaret *Depexum*. *Depexum* accentum hic habet in *De*: cum vis verbi in *Pexum* sita sit; id vero ut mutum transmittitur. Illud in primis notandum est, *Depellere* nusquam

alias apud Nostrum, nusquam omnino apud Plautum haberi. Deinde & illud: *Pexum* hominem dici, ut

Perfius I, 15. *Pexusque togaque re-*

centi; Quintil. Inst. I, 5. *Ille pexus pinguisque doctor*: *Depexum* vero neminem: nihil praeter *Comain*, *jubam*, *folia*, *depexum* dici. Ergo in eadem Ironia persistit. *Adeo exornatum, adeo pexum*. Nam quod Nonius *Depexum* hic interpretatur *Laceratum*, id pro solito suo stupore facit. Phor. V; 9, 41.

Habet haec eii quod, dum vivat usque, in aurem ogganniat.

79 *Qui sibi me pro ridiculo ac delectamento putat]* Lege ex veterribus nostris, *Pro deridiculo*: quod & verius exposcit, & Plautus Tacitusque usurparunt.

80 *Haec facere viduae mulieri]* Omnes fere l. s. *facere haec*, quae collocatio rationi trochaici servit. FAERNUS. Sic & nostri universi.

1 *Itane tandem quæso]* His addibat Ubaldinus verbum *est*. quod & in aliquibus libris legitur, praefertimque in omnibus antiquis, praeter Bemblum, FAERNUS. Omnes etiam nostri, *Quæso est, Menedeme. Recte. Itane est, ut: Non, Itane, ut.*

4 *Vólgo id faciunt]* Nullus l. s. ha-

Cul fit: verum ego haut minus aegre patior. id qui, nescio 5
Nec rationem capio, nisi quod tibi bene ex animo volo.

CL. *Hic patrem affare aibas?* M. *ecum.* CH. *quid me incusas,*
Clitipho?

Quicquid ego huius feci, tibi prospexi et stultitiae tuas.

'Ubi te vidi animo esse omisso, et suavia in praesentia

Quae essent, prima habere, neque consulere in longitudinem: 10

Cepi rationem, ut neque egeres, neque ut haec posses perdere.

'Ubi cui decuit primo, tibi non licuit per te mihi dare;

'Abii ad proximos, tibi qui erant: eis commisi et credidi.

'Ibi tuae stultitiae semper erit praesidium, Clitipho,

Victus, vestitus, quo in lectum te receptes. CL. *ei mihi.* 15

CH. *Satius est, quam te ipso herede haec possidere Baechidem.*

SY. *Disperii, scelustus quantas turbas concivi inscius?*

CL. *'Emori cupio.* CH. *prius quaeso disce, quid sit vivere.*

'Ubi scies, si displicebit vita, tum istoc utitor.

SY. *'Ere, licetne?* CH. *loquere.* SY. *at tuto.* CH. *loquere.* SY.

quae istaec pravitas,

20

bet dictionem *id*, praeter Victorianum. FAERNUS. Nec ullus ex nostris.

5 *Verum ego haut minus aegre patior, id qui nescio.* Distingue,

Verum ego haut minus aegre patior. id qui, nescio.

Nec rationem capio.

Id qui, id est, cur, quamobrem, faciat, nescio. Memor ejus est Menedemus, quod praeceperat ei Chremes, V, 1, 70.

Id mirari te simulato, & illum hoc rogato simul,

Quamobrem id faciam.

7 *Hic patrem affare aibas?* In libro Bembino pro *affare* legitur *esse*; & versus expeditus est. quamquam & illo modo stare utcumque possit. FAERNUS. Apparet hic in Bembino manus Correctoris. Cum omnes codices *Adffare*, iste solus habet *Esse*; quia *Aibas* trisyllabon accepit. At ubique Noster *Aibas*, *Aibant*.

11 *Cepi rationem, ut neque egeres, neque ut haec posses perdere*] Nonius

hoc citat v. Capere: ubi codex scriptus 900. annorum *Egeris & Posses*. Fortasse legendum est,

Cepi rationem, ut neque egeres, neque ut haec posses perdere.

21 *Quaevae amentia*] O. l. s. hic addunt verbum *est*. FAERNUS. Nostri omnes, uno excepto, *Amentia est*. Unde tamen legendum erit, *Quaevae istaec pravitas?* non *Quaevae istaec*.

24 *Nec tibi nec tibi*] Nostri universi, *Nec tibi, nec huic*: Faernus & eo prior Erasmus; *Nec tibi, nec tibi*; nescio, ex librisne an ex conjectura. Videtur tamen veram: semper vultu & nutu haec aguntur; primo Syrum, dein Fillium intuetur: ut Plaut. Capt. II, 3, 87:

Et tua & tua huc ornatus reveniam ex sententia.

25 SY. *Abiit, & rogasse vellem, Quid? Unde*] Aliqui libri pro *&*, *ah*; alii *hei*; antiquissimi *vah* habent, quod & placet. FAERNUS.

Tres modo ex nostris *Va*; reliqui nihil habent. Repono,

Quaevae amentia est, quod peccavi ego, id obesse huic? CH. Illicet. Né te admisce: nemo accusat, Syre, te; nec tu ardeam tibi, Né precatorem pararis. SY. quid agis? CH. nil suscenseo, Né tibi, nec tibi: nec vos est aequom, quod facio mihi. SY. Abiit? rogasse vellem. CL. quid, Syre? SY. unde mi peterem cibum: 25

Ita nos abalienavit. tibi iam esse ad sororem intello. CL. Adeonrem rediisse, ut periculum etiam a fame mihi sit, Syre? SY. Modo liceat vivere, est spes. CL. quae? SY. nos esuriturus satis.

CL. Inrides in re tanta, neque me quicquam consilio adjuvas? SY. Immo et ibi nunc sum, et usque id egi dudum, dum loquitur pater. 30

Et quantum ego intelligere possum. CL. quid? SY. non aberit longius.

CL. Quid id ergo? SY. sic est, non esse horum te arbitror. CL. qui istuc, Syre?

Satin sanus es? SY. ego dicam, quod mi in mentem est: tu dijudica.

Abiit? rogasse vellem. CL. Quid, Syre? SY. Unde mi peterem cibum. SYre absorptum est a literis SYR., quae Personas distinguunt. Et nota, postquam Chremes abierat, tum statim a Trochaicis ad Iambicos itum est.

26 *Ita nos abalienavit*] Multi l. s. Inter quos Bembinus, Vaticanus & Basilicanus, habent *alienavit*. ita est trochaicus, ut ceteri. FAERNUS.

Illud *Alienavit* a correctoribus est, qui superiori versul *Ah, Hui*, vel *Vah* addiderunt. Scilicet Trochaicos esse existimabant, cum sint Iambici. Nostri omnes, quattuor demptis. *Ita nos abalienavit*, verbo apud Plautum frequenti.

27 *Adeonrem rediisse ut periculum etiam fame mihi sit Syre?*] Hic trochaicus ita sustentandus est, ut prima syllaba in praecedentem versum rejiciatur; & periculum in periculum contrahatur, ut primus pes sit spondeus, secundus anapaestus: nam *rediisse* scribebat Terentius, quod nos

rediisse; tertius iambus, quartus dactylus. FAERNUS.

Errat Faernus, qui Trochaicum hunc versum putavit. Pro *Etiam fame* Codex noster veterrimus *Etiam a fame*. Recte: vel *Periculum fame*, Genitivo vetusto, ut *Periculum mortis*, &c. *A fame*, ut Hec. V, 1, 10.

Si vera dicis, nil tibi est a me periculi mulier.

28 *Modo liceat vivere est spes*] Hic versus octonarius iambicus est, ponendo in prima sede proceleusmaticum, & diphthongum dissolvendo in quatuor, ut sit spondeus. FAERNUS. Apage istum spondeum *Quae*: putavit vir optimus *Esurituros* tertiam corripere debere: cum longam esse ostendat illud Catulli,

Aureli pater esuritionum.

32 *Quid istuc, Syre?*] Lege. *Qui istuc*: ut saepe alias. *Cur, quam obrem istuc?* Et sic codex egregius G. Fabricii.

33 *Ego dicam quod mihi in mentem est: tu*] O. l. s. in mente est: tu, pra-

*Et illam ajunt velle uxorem, ut cum desponderim,
Des, qui aurum ac vestem atque alia quae opus sunt comparet.*

M. *Id est profecto: id amicae dabitur.* CH. *scilicet* 15

Datum iri. **M.** *ah, frustra sum igitur gavisus miser.*

Quidvis tamen iem malo, quam hunc amittere.

Quid nunc renuntiem abs te responsum, Chreme?

Ne sentiat me sensitse, atque aegre ferat.

CH. *Aegre? nimium illi, Menedeme, indulges.* **M.** *sine:* 20

Inceptum est: perface hoc mi perpetuo, Chreme.

CH. *Dic convenisse, egisse te de nuptiis.*

M. *Disam. quid deinde?* CH. *me facturum esse omnia,*

Generum placere; postremo etiam, si voles,

Desponsam quoque esse dicito. **M.** *em, istuc volueram.* 25

CH. *Tanto citius te ut poscat, et tu id quod cupis,*

diffensionem esse Menedemi & Chremetis, hoc contentente, Bacchidem amicam esse Cliniae: illo Clitiphonis, quid ergo opus fuit Menedemum hic dicere *erravi*, & cetera quae sequuntur, paulo post eadem illa dictum? quare eum verum omnino delendum arbitramur. quae vero sequuntur, ea ex libro Bemmino personae Menedemi attribuiamus:

Ea res nunc agitur ipsa. **ME.**

quid narras Chreme?

Immo haec quidem, quae apud me est, Clitiphonis est

Amica. ita ajunt. **CH.** *& tu credis?* **ME.** *omnia.*

CH. *Et illum ajunt velle uxorem, ut cum desponderis,*

Des qui aurum, ac vestem, & alia quae opus sunt, comparet.

ME. *Id est profecto.* Hic primo negat Menedemae, id quod asserit Chremes, scilicet per speciem desiderii nuptiarum fallaciam in se a Clinia filio intendi, ad extorquendum argentum, quod Bacchidi datur: non enim hanc ejus amicam esse, sed Clitiphonis. contra asseverante Chremete id esse compolitum inter adulescentes, ut Bacchis, amica Clitiphonis esse dicatur, at-

que ut Clinia uxorem velle se fingat, ut per speciem uxoris orandae, & nuptiarum apparandarum, argentum a patre accipiat, quod det Bacchidi. tandem Menedemus in opinionem Chremetis inducitur; actum demum dicit, *id est profecto*, & quae sequuntur. **FAERNUS.**

Nostri omnes *Dixi*. Soli Bemmino debemus, quod spurius versus hinc ejiciatur; qui fictus est ex II, 3, 9. *Vae misero mihi, quanta de spe decidi.* Et inde etiam habemus, *Immo haec quidem quae apud me est: cum nostri perperam habeant, Es quidem haec quae apud te est.* Tamen ex nostris omnibus *Desponderim* legimus, non *Desponderis*. Et, *Ita ajunt: & tu credis omnia:* soli Chremeti tribuimus.

13 *Et illum ajunt velle uxorem]*

Lege illam. Supra IV, 3, 25.

Illam te amare & velle uxorem.

16 *Frustra igitur gavisus miser]*

In omnibus libris est verbum *sum*; in Bemmino quidem, post *frustra*: in aliis post *igitur*. sed antiquiorem lectionem admittendo, versus ita expeditus, ut vox *frustra* hic ultimam corripiat, quod exemplo non caret: ex *igitur* vero *r*, elidatur. **FAERNUS.**

*Quam ocissime ut des. m. cupio. CH. ne tu propediem,
Ut istam rem video, istius obsaturdhere.
Set haec ut ut sunt, cautam et paulatim dabis,
Si sapias. m. faciam. CH. abi intro: vide, quid possulet. 30
Ego domi ero, siquid me voler. m. sane volo:
Nam te scientem faciam, quicquid egero.*

ACTUS V. SCAENA I.

MENEDEMUS. CHREMES.

*M. 'EGO me non tam astutum neque ita perspicacem esse vel scio:
Sed hic adiutor meus et monitor et praemonstrator Chremes
Hoc mihi praestat: in me quidvis harum rerum convenit,
Quae sunt dictae in stultum, caudex, silex, asinus, plumbus:
In illum nil potest: exsuperat eius stultitia haec omnia. 5*

Love hoc est, & facilem curam admittit. Lege pro *Vah*, quod dolenti magis convenit *Ah*. Sed aliud est, & paulo majus: Dixerat Menedemus, *Id amicae dabitur*; cui respondet Chremes, *Scilicet daturum*. Quem? Si ad *Dabitur*, diferte respondes, dic (quae vera lectio est) *Scilicet datum iri*. *Scilicet* cum Infinitivo jungi, praeter haec exempla, etiam Magistrum veteres docent.

25 *Desponsam quoque esse dicito*] Ex esse unum s, elidendum, vel ex desponsam, m. FAERNUS.

29 *Sed haec ita ut sunt*] Ubaldinus Bandinellus legebat, *sed haec ut ut sunt*; & est in libro Vaticano. at in Bemino, *sed haec uti sunt*: quae placet lectio. FAERNUS.

Meliores tres ex nostris, *Sed ut uti istaec sunt*: Alter, *Sed haec uti ut sunt*. Vel lege, *Haec ut ut sunt*, vel *Ut ut istaec sunt*. Nec hilum interest.

30 *Abi intro, vide quid possulent*] Liber Bembinus & Victorianus *possulet*, & Clinia subauditur; de quo jam dictum est, *tanto ocius te ut poscat*. FAERNUS. Sic ex nostris duo.

32 *Nam te sciente faciam*] Aliqui libri, inter quos Bembinus, *te scientem faciam*, id est, tibi renuntiabo, ita habebat & Victorianus: sed postea ex *scientem m*, abrasum est. FAERNUS. Duo ex nostris *Scientem*; sed ex antiquiore *m abrasum* est. Recte tamen *Scientem*; non quod illud alterum non sat bene se habeat, sed quod hoc mellus. Plaut. Asin. I, 1, 33.

Propterea quod me non scientem feceris.

4 *Quae sunt dictae in stultum*] Nota constructionem, *harum rerum quae sunt dictae*. Guyetus correctum voluit *horum*. Immo reponere ex duobus nostris, uno 900 annorum, altero Regio, *Quae sunt dictae*.

5 *In illum nil potest: nam exsuperat ejus stultitia haec omnia*] Pro nil o. l. s. habent *nil*: quae tamen dictio in scansione est contrahenda. Bembinus vero adverbium *nam* in contextu non habet. sine quo sermo consuetudini accommodatior videtur, ut vero versus sit trochaicus, ut ceteri, eliso ex *illum l*, prior syllaba corripienda; dictio ve-

CH. 'Oùe, iam desine deos uxor gratulando obtundere,
 Triam esse inventam gnatam: nisi illos ex tuo ingenio iudicas,
 'Ut nil credas intellegere, nisi idem didicimus centies.

Sed interim quid illic jamdudum quātus cessat cūm Syro?

M. Quos ais homines cessare? CH. ehem, per tempus, Menedeme, advenis? 10

Dic mihi, Cliniae quae dixi nuntiasti? M. omnia.

CH. Quid ait? M. gaudere adeo coepit; quāsi qui cupiunt nuptias.

CH. Hā ha hac. M. quid risisti? CH. servi venere in mentem Syri

Colludiat. M. itane? CH. voltus quoque hominum fingit scelus.

M. Quātus quod se adfingit laetum, id dicis? CH. id. M. idem istuc mihi 15

Venit in mentem. CH. veterator. M. magis, si magis noris, putes

'Ita rem esse. CH. ah tu? M. quā tu ausculta. CH. mānedum, hoc prius scire expeto,

Quid perdidideris. nam tibi desponsam nuntiasti filio;

Continuo iniecisse verba tibi Permonem scilicet,

Sponsae aurum, vestem, ancillas, opus esse: argentum ut daret. 20

ro ejus monosyllaba facienda. FAERNUS.

9 Sed quid interim illic? O. l. s. sed interim quid illic. & versus constat, rationibus saepe repetitis. FAERNUS. Sic & nostri.

10 Quos ais homines, Chremes, cessare? Ehem, Menedeme, advenis? Ex uno Academico abest Chremes: in altero Regio, additum est Per tempus. Reponet,

Quos ais homines cessare? Ehem, per tempus, Menedeme, advenis.

Andr. IV, 4, 44.

O Chreme, per tempus advenis.

12 Gaudere adeo corpi? Vetrirmi ex nostris, adeo coepit.

17 Nane, hoc prius scire expeto] Lege, Menedum: alioqui claudicat

versus. Saepe occurrit apud Plautum.

20 Sponsae vestem, aurum, ancillas] Liber Bembinus, & alii antiqui fere omnes, atque ancillas: ita etiam versu requirento. FAERNUS.

Sponsae vestem, aurum, disque ancillas opus esse, argentum ut daret.

Unus tantum e nostris, et is recentior, habet Atque. Nempe a Correctoribus venit, ad versum sustentandum: sententiae enim nocet, quae melius per Asyndeta decurrit. Illud quoque inventum prorsus, quod Aurum sine accentu sit, atque in istu. Inverso ordine scripsit Auctor:

Sponsae aurum, vestem, ancillas opus esse, argentum ut daret.

M. Nón. CH. qui non? M. non Inquam. CH. neque ipse gnátus? M. nil prorsum, Chreme.

Mágis unum etiam instáre, ut hodie cónficerentur nuptiae.

CH. Mira narras. quid Syrus meus? ne is quidem quicquám? M. nihil.

CH. Quámobrem, nescio. M. équidem miror, qui ália tampláne scias.

Sét ille tuum quoque Syrus idem mire finxit filium, 25

'Ut ne paululum quidem subolat ésse amicum hanc Cliniae.

CH. Quid ais? M. mitto jam ósculari atque ámplexari: id nil puto.

CH. Quid est quod ampliús simuletur? M. válh. CH. quid est? M. nudí modo:

'Est mihi ultimís conclave in áedibus quoddám retro,

Húc est intro látus lectus: vèstimentis strátus est. 30

CH. Quid postquam hoc est factum? M. dictum factum hac abiit Clitipho.

CH. Sólus? M. solus. CH. timeo. M. Bacchis cónsecutast ilico.

CH. Sola? M. sola. CH. pèr.ii. M. ubi abiere intro, operuere, óstium. CH. hem,

Clinia haec fieri videbat? M. quidni? necum undá simul.

CH. Fili ést amica Bácschis; Menedeme: óccidi. 35

Ita supra II, 3, 7.

Aurum, vestem; & vesperascit. & II.

Viden tu ancillas, aurum, vestem: quam ego cum una ancillula.

Sponsae pronuntiandum est, quasi esset Sponsa.

21 Non? quid non?] Lege, Qui non?

22 Quámobrem. M. Nescio equidem] Prava hic distinctio est, quae omnem sententiae venerem extinguit. Répone,

Quámobrem, nescio. M. Equidem miror; qui alia tam plane scias. Miror te hoc nescire, qui &c.

25. Sed ille tuus quoque Syrus idem mire finxit filium] Liber Bembinus & Victorianus, sed ille tuum, ut

sit, tuum filium. FAERNUS. Tres ex nostris Tuum.

26 Ut ne paululum quidem subolas] Hujus versus secundus pes est trochaeus, tertius anapaestus, eliso m, ex paululum, quamvis sequente consonante. FAERNUS. Etiam veterrimus noster Subolat. Alter Subolat. Ceteri omnes Suboleat.

29 Est mihi ultimis conclave in aedibus] Liber Bembinus, & omnes fere alii, etiam ex antiquis, ita collocant, Est mihi in ultimis, procedet versus, vel vitando synalopham, vel disjungendo diphthongum in voce aedibus. FAERNUS. Atqui ea lectio sola vera est, Est mihi ultimis. Neque enim synalopha omitti, nec dissolvi diphthongus iste potest.

M. *Quamobrem?* CH. *decem dierum vix mi est familia.*

M. *Quid? istuc times quod ille operam amico dat suo?*

CH. *Immo quod amicæ. M. si dat. CH. an dubium id tibi est?*

Quemquamne tam animo comi esse et leni putas,

Qui se vidente amicam patiatur suam?

40

M. *Quidni? quo verba facilius dentur mihi.*

CH. *Derides? merito. ut mihi nunc ego susceñseo.*

Quot res dedere, ubi possem persentiscere,

Nisi si essem lapis? quæ vidi? vae misero mihi.

At ne illud hant inultum, si vivo, ferent:

45

Nam idem. M. non tu te colubis? non te respicis?

Non tibi ego exempli scitis sum? CH. prae iracundia,

38 *Immo amicæ*] L. s. fere o. *Immo quod amicæ*, quæ particula explendo & sermoni & versui necessaria est. FAERNUS. Sic & nostri omnes.

39 *Quemquam animo tam communi esse, aut leni putas*] Et hic quoque o. fere l. s. inter quos Bembinus & omnes fere antiqui, præter Basilicanum, habent, *quemquamne*: aliqui vero pro *communi*, *comi*; quod mihi maxime placet. Sed multo maxima pars ita scriptum, ut & pro *communi* & pro *comi* accipi possit, hoc modo cdi. Movet me ut *comi* malim, non modo ratio versus, qui, si *communi* legas, stare non potest; sed etiam quod non fere vocabulum *communis* invenias in hac significatione, qua hic ponitur, nisi (& id quidem iudicio nostro mendose) apud Suetonium, in vita Claudii, de quo in notationibus emendationum ejus auctoris fufius differemus. Sane & in quibusdam libris impressis *comi* legi testatur Io. Rivius, ut scilicet, non nos hoc primum advertisse, nec publicasse. certis tamen de causis lectionem vulgatam retinebimus. FAERNUS.

Pro *Aut*, nostri fere omnes *Et*. Repone,

Quemquamne tam animo comi esse & leni putas.

41 ME. *Ah ah eh*] Haec non sunt in libro Bembino, & certe rursus non videtur habere hic locum. Sed nec versus hæc recipit. FAERNUS. Nec agnoscunt plerique nostri.

42 *Derides? merito mihi nunc ego susceñseo*] Lege & distingue, *Derides? merito. ut mihi nunc ego susceñseo.*

sic V, 4, 20.

Eheu, quam nunc totus displicere mihi.

44 *Nisi essem lapis*] L. o. s. *ni essem lapis?* FAERNUS. *Ni essem lapis.* Vides, quam incommode accentus fiant. Decem o nostri habent *Nisi*. Lege igitur,

Nisi si essem lapis. quæ vidi? vae misero mihi.

50 *Non posse auxiliarier*] Syllaba deest, quam typographi culpa excidisse credo. Siquidem codices nostri universi, *Non posse te auxiliarier*. Taceant itaque, qui synaloepham hic omitti propter sequentem diphthongum volunt.

51 *Quid faciam? Id quod me fecisse aiebas parum*] Codex Regius, *Quid vis faciam?* An legendum,

Quid vis faciam? Id quod me fecisse aiebas parum.

Sed recte unus ex Meadianis, *Quod tu me*. Repone,

Quid faciam? Id quod tu me fecisse aiebas parum.

Menedème, non sum apút me. m. tene istú loqui?

Nonne id flagitiumst, te álís consiliúm dare,

Foris súpere, tibi non pópse te auxiliáries?

50

CH. *Quid faciám? m. id quod tu mé fecisse aibás parum:*

Fac té esse patrem ut sentiat: fac ut aúdeat

Tibi credere omnia, ábs te petere et pópscere:

Ne quam álíam quaerat cópiam, ac te désérat.

CH. *Immo ábeat potius málo quovís géntium,*

55

Quam híc per flagitium ad inopiam redigát patrem:

Nam si illius pergo suppeditare sumpitibus,

Menedème, mihi illic vére ad rástros rés redit.

m. *Quod incómodi tibi in hác re accipies, nisi caves?*

Nusquam, si memini, aliter Noster, quam Aibam, Aibas, Aibat, per disyllabon.

52 *Fac te esse patrem sentiat*] Antiqua collocatio, *Fac te patrem esse.* FAERNUS.

Esse patrem Codex Academicus & Edd. vett. Praeterea veterrimus noster, *Ut sentiat.* Repone,

Fac te esse patrem ut sentiat; fac ut audeat.

Ut sentiat, ut audeat. Patrem jam in istu habes: quod in recepta lectione obmutescit.

55 *Immo abeat potius multo quovís gentium*] Nostri omnes,

Immo abeat multo malo quovís gentium.

ut Hec. I, 2, 35.

Quasi non tu multo malis narrare hoc mihi.

& Plautus,

Multo mavelim.

Praetulerim tamen alteram lectionem:

Immo abeat potius malo quovís gentium.

Satis enim est patri, se *Mallo* dicere: se *Multo mallo* durius & inclementius est. *Potius malo*, ut Adel. II, 2, 14,

Quis quicquid possem, mallem auferre potius in praesentia.

Plaut. Stich. I, 2, 13.

Si manere hic sese malint potius, quam alio nubere.

57 *Nam si illi pergam*] Liber Bembinus pergo. Ita habuit & Victorianus. FAERNUS.

Recte *Pergo*: nostri tamen omnes *Pergam*. Potro ex eis duo *Illius*. Repone,

Nam si illius pergo suppeditare sumptibus.

Sic *Ejus sumptus* III, 1, 44.

58 *Mihi illac vére*] *Vero*, liber Bembinus. FAERNUS.

Menedème, mihi illac vére ad rástros rés redit.

Sic ex Bemmino Faernus; perperam. Nostri omnes *Vere*: quae vera lectio est. *Vere*, necessario, prae egestate: non ut tibi, voluntario, prae animi negritudine. Sed & aliud restat: *Illac res* sine dubio mendose. Absolute enim dici solet *Res redit*; numquam cum pronomine, vel adjectivo. Phorm. IV, 4, 5.

Ad restim mi quidem res redit planissime.

Bene ergo codex Regius a prima manu *Illic*; quod postea *Illac* factum.

Menedème, mihi illic vére ad rástros rés redit.

59 *Quot incommoditates in hac re accipies, nisi caves?*] Hic versus vix mihi videtur sustentari posse,

T

Difficilem ostendes te esse, et ignoscēs tamen 60
Post: et id ingratum. CH. *ah nescis, quam doleam.* M. *ut lubet.*
Quid hoc quod volo, ut illa nubat nostro? nisi quid est.
Quod māvis. CH. *immo et gener et adfinēs placent.*
 M. *Quid dōtis dicam te dixisse filias?*
Quid opticuiſti? CH. *dōtis?* M. *ita dico.* CH. *dh.* M. *Chreme,* 65
Ne quid vercare, si minus: nil nos dōs movet.
 CH. *Dūo talenta pro re nostra ego esse decrevi satis:*
Set ita dictū est opus, si me vis salvom esse et rem et filium,
Mē mea omnia bona doti dixisse illi. M. *quam rem agis?*
 CH. *'Id mirari te simulato, et illum hoc rogatō simul,* 70
Quāmobrem id faciam. M. *quā ego vero, quāmobrem id facias,*
nescio.
 CH. *'Egone? ut ejus animum, qui nunc luxuria et lascivia*
Diffluit, retundam, redigam ut quō se vortat, nesciat.
 M. *Quid agis?* CH. *mitte ac sine me in hac re gerere mihi mo-*
rēm. M. *sino:*

nisi forte elidendo ex quot s: quae
 dictio in libro Bemblino per d scri-
 pta est; neque id errore aliquo, sed
 perpetuo more ejus librarii, & ab-
 jiciendo per synaloepham ultimam
 syllabam dictionis *incommoditates*:
 eliso prius s. Ceterum o. l. s. prae-
 ter Bembinum, ita habent hunc
 versum, eodem sensu, sed numero
 meliore,

Quot incommoda tibi in hac re ca-
pies nisi caves? FAERNUS.

Bene est, quod monuit Faernus in
 Bemblino fuisse *Quod*. Unus ex Mea-
 dianis *Quod incommodi tibi*. Repone,

Quod incommodi tibi in hac re ac-
cipies, nisi caves?

Id est, *Quantum incommodi*: non enim
 nisi unum nominat, *Difficilem te esse*
ostendes, postea tamen ignoscēs; &
id ingratum.

60 *Difficilem ostendis*] Aliqui li-
 bri, inter quos Bembinus & Victo-
 rianus, habent *ostendes*: ut referat-
 ur ad id tempus, quo venia pete-
 tur per Clitiphonem a Chremete.
 FAERNUS. Unus ex nostris *Osten-*
des; reliqui omnes Ostendis.

62 *Quid hoc quod rogo, ut illa nubat*
nostro?] Lege ex nostris universis,
Quid hoc quod volo.

66. *Nihil dos nos movet*] O. l. s.
nihil nos dos movet. FAERNUS.

68 *Set ita dictū opus est*] Lege me-
 liore numero, *Set ita dictū est opus.*

70 *Et illum rogatō simul*] Liber
 Bembinus, & *illum hoc rogatō si-*
mul. FAERNUS.

74 *Quid agis? mitte ac sine*] In
 libro Bemblino asyndeton est, *mitte,*
sine. quod concitate loquenti apti-
 us. FAERNUS: Omnes nostri, *Mitte*
ac sine; quo versus numerosior fit.

75 CH. *Age jam ut uxorem accer-*
sas, parat] Liber Bemblinus, *ac jam.*
 omnes vero quotquot sunt l. s. ita
 collocant: *Uxorem ut accersas.*
 FAERNUS. Noſtri omnes *Age jam.*

77 *Set Syrum. Quid cum? Ego-*
ne? si vivo, adeo] Egoſe ſemper re-
 spondet verbo ſecundae perſonae:
 ut paulo ante v. 72. *Quāmobrem id*
facias, nescio. Egoſe? Phor. I, 2,
 7. *Sed quid tu es triftis? Egoſe?*
 Huic igitur loco non convenit: qſi
 Nonius bis legat Egoſe, v. Depo-

'Itane vis? CH. *ita. m. fiat, CH. ac jam, uxorem ut accersat, paret.* 75

Hic ita, ut liberòs est aequom, dñlis confutabitur,
Sét Syrum. m. quid eum? CH. ego, si vivo, eum adeo exornatúm dabo,

'Adeo pexum, usque út dum vivat, meminertt sempér mei;

Qui sibi me pro deridiculo ac delectamentó putat.

Nón, ita me di am'nt, auderet facere haec viduae mulieri, 80

Quae in me fecit. —

ACTUS V. SCAENA II.

CLITIPHO. MENEDERMUS. CHREMES. SYRUS.

CL. — *'ITANE tandem quæso, est, Menedeme, ut pater*

Tam in brevi spacio ómnem de me ejéerit animúm patris?

Quóduam, ob facinus? quid ego tantum scéleris admisi miser?

Vólgo faciunt. x. scío tibi esse hoc grávius unulto ac dúrius

xum & Exornare. Praeterea illud non satis belle; quod *Vivo* hic in *Thesi* lateat, quod alias in *Si vivo* semper in *istú* est. Repone,

Séd Syrum. Quid eum? 'Ego, si vivo, eum adeo exornatúm dabo.

78 *Adeo depexum, ut dum vivat, meminertt sempér mei]* Sic dedit *Faernus*; & sic exstat apud *Nonium*.

Séd tres ex nostris notae optima, Adeo depexum, usque ut dum vivat meminertt sempér mei.

Plurimi, Usque dum vivat: uni tantum recentissimo deest Usque. Repone,

Adeo pexum, usque ut dum vivat meminertt sempér mei.

Cum viderent olim correptores, verum ultra terminum excurrere, *ut Usque* ejecerunt: cum in mendo cubaret *Depexum*. *Depexum* accentum hic habet in *De*: cum vis verbi in *Pexum* sita sit; id vero ut mutum transmittitur. Illud in primis notandum est, *Depellere* nusquam alias apud *Nostrum*, nusquam omnino apud *Plautum* haberi. Deinde & illud: *Pexum* hominem dici, ut *Perius* I, 15. *Pexusque togaque re-*

centi; Quintil. Inst. I, 5. Ille pexus pinguisque doctior: Depexum vero neminem: nihil praeter Comam, jubam, follia, depexum dici. Ergo in eadem Ironia persistit. Adeo exornatum, adeo pexum. Nam quod Nonius Depexum hic interpretatur Laceratum, id pro solito suo stupore facit. Phor. V; 9, 41.

Habet haec eii quod, dum vivat usque, in aurem ogganniat.

79 *Qui sibi me pro ridiculo ac delectamento putat]* Lege ex veterimis nostris, *Pro deridiculo*: quod & versus exposcit, & *Plautus Tacitusque* usurparunt.

80 *Haec facere viduas mulieri]* Omnes fere l. s. *facere haec*. quae collocatio rationi trochaici servit. *FAERNUS*. Sic & nostri universi, *Itane tandem quæso]* His addibat *Ubalдинus* verbum *est*. quod & in aliquibus libris legitur, praefertimque in omnibus antiquis, praeter *Bembinum*, *FAERNUS*. Omnes etiam nostri, *Quæso est, Menedeme. Reñe. Itane est, ut: Non, Itane, ut.*

4 *Vólgo id faciunt]* Nullus l. s. ha-

Cul fit: verum ego haut minus aegre patior. id qui, nescio 5
Nec rationem capio, nisi quod tibi bene ex animo volo.

CL. *Hic patrem affare aibas?* M. *ecum.* CH. *quid me incusas,*
Clitipho?

Quicquid ego huius feci, tibi prospexi et stultitiae tuas.
'Ubi te vidi animo esse omisso, et sudavia in praesentia
Quae essent, prima habere, neque consulere in longitudinem: 10
Cepi rationem, ut neque egeres, neque ut haec posses perdere.

'Ubi cui decuit primo, tibi non licuit per te mihi dare;
'Abii ad proximos, tibi qui erant: eis commisi et credidi.

'Ibi tuae stultitiae semper erit praesidium, Clitipho,
Victus, vestitus, quo in tectum te receptes. CL. *ei mihi.* 15

CH. *Satius est, quam te ipso herede haec possidere Bacchidem.*
 SY. *Disperii, scelustus quantas turbas concivi insciens?*

CL. *'Emori cupio.* CH. *prius quaeso disce, quid sit vivere.*

'Ubi scies, si displicebit vita, tum istoc utitor.

SY. *'Ere, licetne?* CH. *loquere.* SY. *at tuto.* CH. *loquere.* SY.
quae istaec pravitas, 20

bet dictionem *id*, praeter Victorianum. FAERNUS. Nec ullus ex nostris.

5 *Verum ego haut minus aegre patior, id qui nescio.* Distingue,

Verum ego haut minus aegre patior. Id qui, nescio.

Nec rationem capio.

Id qui, id est, cur, quamobrem, faciat, nescio. Memor ejus est Menedemus, quod praeceperat ei Chremes, V, 1, 70.

Id mirari te simulato, & illum hoc rogitato simul,

Quamobrem id faciam.

7 *Hic patrem affare aibas?* In libro Bombino pro *affare* legitur *esse*; & versus expeditus est. quamquam & illo modo stare utcumque possit. FAERNUS. Apparet hic in Bombino manus Correctoris. Cum omnes codices *Adffare*, iste solus habet *Esse*, quia *Aiebat* trisyllabon accepit. At ubique Noster *Aibas, Aibant.*

11 *Cepi rationem, ut neque egeres, neque ut haec posses perdere* Nonius

hoc citat v. Capere: ubi codex scriptus 900. annorum *Egeris & Posses*. Fortasse legendum est,

Cepi rationem, ut neque egeres, neque ut haec posses perdere.

21 *Quaevae amentia*] O. l. s. hic addunt verbum *est*. FAERNUS. Nostri omnes, uno excepto, *Amentia est*. Unde tamen legendum erit, *Quae istaec pravitas? non Quas istaec.*

24 *Nec tibi nec tibi*] Nostri universi, *Nec tibi, nec huic*: Faernus & eo prior Erasmus; *Nec tibi, nec tibi*; nescio, ex librisne an ex conjectura. Videtur tamen veram: sempe vultu & nutu haec aguntur; primo Syrum, dein Filium intuetur: ut Plaut. Capt. II, 3, 87:

Et tua & tua hic ornatus reveniam ex sententia.

25 SY. *Abii, & rogasse vellem.* *Quid? Unde*] Aliqui libri pro *&*, *ah*; alii *hei*; antiquissimi *vah* habent, quod & placet. FAERNUS.

Tres modo ex nostris *Va*; reliqui nihil habent. Repone,

Quaevae amentia est, quod peccavi ego, id obesse huic? CH. *illicet. Né te admisce: nemo accusat, Syre, te; nec tu aram tibi, Né precatorem paravis.* SY. *quid agis?* CH. *nil suscenseo, Né tibi, nec tibi: nec vos est aequom, quod facio mihi.* SY. *Abiit? rogasse vellem.* CL. *quid, Syre?* SY. *unde mi peterem cibum:* 25

Ita nos abalienavit. tibi iam esse ad sororem intellego. CL. *Adeon rem rediisse, ut periculum etiam a fame mihi sit, Syre?* SY. *Modo liceat vivere, est spes.* CL. *quas?* SY. *nos esuriturus satis.*

CL. *Inrides in re tanta, neque me quicquam consilio adjuvas?* SY. *Immo et ibi nunc sum, et usque id egi dudum, dum loquitur pater.* 30

Et quantum ego intelligere possum. CL. *quid?* SY. *non aberit longius.*

CL. *Quid id ergo?* SY. *sic est, non esse horum te arbitror.* CL. *qui istuc, Syre?*

Satin sanus es? SY. *ego dicam, quod mi in mentem est: tu dijudica.*

Abiit? rogasse vellem. CL. *Quid, Syre?* SY. *Unde mi peterem cibum.* SYRE absorptum est a literis SYR., quae Personas distinguunt. Et nota, postquam Chremes abierat, tum statim a Trochaicis ad Iambicos itum est.

26 *Ita nos abalienavit*] Multi l. s. Inter quos Bembinus, Vaticanus & Basilicanus, habent *alienavit*. ita est trochaicus, ut ceteri. FAERNUS.

Illud *Alienavit* a correctoribus est, qui superiori versul *Ah, Hui, vel Vah* addiderunt. Scilicet Trochaicos esse existimabant, cum sint Iambici. Nostri omnes, quattuor demptis. *Ita nos abalienavit*, verbo apud Plautum frequenti.

27 *Adeon rem rediisse ut periculum etiam fame mihi sit Syre?*] Hic trochaicus ita sustentandus est, ut prima syllaba in praecedentem versum rejiciatur; & periculum in periculum contrahatur. ut primus pes sit spondeus, secundus anapaestus: nam *rediisse* scribebat Terentius, quod nos

rediisse; tertius iambus, quartus dactylus. FAERNUS.

Errat Faernus, qui Trochaicum hunc versum putavit. Pro *Etiame fame* Codex noster veterrimus *Etiame fame*. Recte: vel *Periculum fame*, Genitivo vetusto, ut *Periculum mortis*, &c. *A fame*, ut Hec. V, 1, 10.

Si vera dicis, nil tibi est a me periculi mulier.

28 *Modo liceat vivere est spes*] Hic versus octonarius iambicus est, ponendo in prima sede proceleusmaticum, & diphthongum dissolvendo in quatuor, ut sit spondeus. FAERNUS. Apage istum spondeum *Quas*: putavit vir optimus *Esuriturus* tertiam corripere debere: cum longam esse ostendat illud Catulli,

Aureli pater esuritionum.

32 *Quid istuc, Syre?*] Lege. *Qui istuc*: ut saepe alias. *Cur, quamobrem istuc?* Et sic codex egregius G. Fabricii.

33 *Ego dicam quod mihi in mentem est*: tu] O. l. s. *in mente est: tu, pra-*

*Dum istis fuisti filius, dum nulla alia delectatio,
Quae propior esset, te indulgebant; tibi dabant: nunc filia 35
Postquam est inventa, inventa vero est causa qua te expellerent.*

CL. *Est verisimile. s. an tu ob peccatum hoc tam esse illum iratum putas?*

CL. *Non arbitror. s. nunc aliud specta: matres omnes filius
In peccato adjuvantes, auxilio in paterna injuria*

ter Vaticanum. puto vulgatam veram esse, & subaudiendum, venit. FAERNUS. Unus ex nostris recentior *In mentem*: plures *In mente est*: quinque ex melioribus *In mentem est*. Recte: ita saepe Plautus. Noster iterum Adel. IV, 1, 12. *Nitne in mentem est?* Vide Gellium I, 7.

36 *Postquam est inventa vera, inventa est causa, qua te expellerent*] Sic dedit Faernus. A duobus nostris abest *Vera*: in aliis sedem mutat. In uno deest *Inventa*. Cur autem *Filia vera*, cum falsam nunquam fustulerint? Repone,

Postquam est inventa, inventa vero est causa, qua te expellerent.

Vero hic eleganter, ut Eun. III, 5, 28.

Ille ilico ubi me accepit, laeta vero ad se abducit domum.

Amat autem Terentius verba sic duplicare. Heaut. I, 2, 32.

Scortari crebro nolunt, nolunt crebro convivari.

Hec. II, 1, 45.

Ubi duxere impulsu vestro, vestro impulsu easdem exigunt.

37 *An tu ob peccatum hoc esse illum iratum putas?*] Lege, *Tam esse illum iratum putas?*

40 CL. *Verum dicis: quid ergo nunc faciam Syre?*] Difficilis octonarius, nisi legas, *quid ego*. quam lectionem in aliquibus l. s. invenit. FAERNUS. Omnes nostri *Ergo*: nec difficilis est octonarius. Neque enim *Ergo* hic primam corripit; sed, *Dicis* pro more solemni ejicit s. *Verum dicis: quid ergo nunc.*

41 *Suspicionem istam*] In libro Bem-

bino est *istanc*, ut & Priscianus citat, & ratio versus exigit. FAERNUS.

42 *Palam. Si non est verum, — Aut scibus cujus sis*] Excidit ex fine verus conjunctio *Aut*. Repone igitur: *Rem profer palam: aut,*

Si non est verum, ad misericordiam ambos adduces cito;

Aut scibus cujus sis. hoc est, si est verum.

43 *Sit recte mihi*] O. l. s. post *recte*, habent hoc. FAERNUS.

44 *In mentem venit: namque adolescens quam maxime in spe situs erit*] Hunc versum habet contextus libri Bemini sine dictione *namque*; quae tamen ut sensui necessaria, deinde superaddita est. ego & ex libro scripto satis antiquo, & ex ratione versus, pro *namque, namque* lego. particulam vero *in*, ita exposcente sensu, detraho, ut sit, *namque* *quam adolescens maxime spe situs erit. situs autem spe*, expone, derelictus, sive demissus a *spe*: *sino* enim & pro dimitto accipitur, ut & supra in Heautontim. *sino me, vacivom tempus ne quod dem mihi laboris*. item in Adelphis, *quisquis es sino me*. & in Phormione, *imprudens timuit adolescens, sino*. quae duo extrema etiam a Donato citantur in Hecyra, probare volente idem esse *sino*, ac mitto. sane hanc lectionem non habebat a principio liber Bembinus: sed aliam quandam, ut ex vestigiis ejus abrafæ conjicere licet, longe & ab hac, & ab ea quae est in aliis libris, diversam. nos tamen hanc, quam supra posuimus, quae

Solent esse: id non fit. CL. verum dicis: quid ergo nunc faciam, Syre? 40

SY. Suspicionem istanc ex illis quaere: rem profer palam: aut, Si non est verum, ad misericordiam ambos adduces cito;

Aut scibis cuius sis. CL. recte suades: faciam. SY. Sat recte hoc mihi

In mentem venit: namque adulescens quam in minima spe situs erit,

illi abrahae substituta fuit, ut ceteris antiquiorem, & ab Aldo jam receptam, secuti sumus, detracto, ut supra diximus, in, propter sensum. FAERNUS.

In mentem venit: namquam adulescens maxime spe situs erit, Tam facillume patris pacem in leges conficiet suas.

Etiamsi haud scio, an uxorem ducat, ac Syro nil gratiae.

Sic dedit Faernus; sed verum priorem sic habent nostri universi,

In mentem venit: namque adulescens quam in minima spe situs erit.

In verbis magnae sunt tenebrae, in sententia majores. Paulatim ex illis erependum nobis est. *Spe situs*, quod Faerno placuit, pro *Develitus*, sine exemplo est, & non placet. Nec ferendum est illud Guyeti, *Spe citus*, id est, motus, dejectus, depulsus. Quis sic locutus est? *In spe situs*, est positus, collocatus. Ut enim *In potestate vestra situm est*, & *In vobis potestas sita est*, sensu eodem dicitur; ita & *Nulla spes in te sita est*, & *In nulla spe tu situs es*, aequè dicatur. *In leges suas* quid sit, ex Plauto discas *Ahn. I, 3, 81.*

Haeco unde illuc tibi quod poscis, dom: sed in leges meas

Dabo, uti scire possis, perpetuum annum hunc mihi uti serviat.

In leges meas, id est, meis conditionibus. Ergo haec oritur loci sententia: Quanto in minore spe erit Clitipho, tanto facilius patris veniam impetrabit, suis ipse conditionibus.

Hocine vera credibile est? Immo, si spe destitutus est, nullas sibi conditiones seret, omnia faciet, quae pater imperabit. Vide porro, quod Syrus subjungit, *Etiamsi haud scio an uxorem ducat*. Clitipho, implicatus alio amore, ab re uxoria abhorrebat; si igitur ut patris pacem obtineat, etiam uxorem ducat, prolesto non *In leges suas*, sed patris, non *Facillume*, sed durissimis conditionibus pacem conficit. Ergo illud *Facillume* sine dubio mendosum est; quod & versus ipse indicat; nam in mediis Iambicis nulla causa, nullo more, Trechaicus intervenit. Repono,

Sat recte hoc mihi

In mentem venit: namque adulescens quam in minima spe situs erit, Tam difficillume patris pacem in leges conficiet suas.

Etiamsi haud scio an uxorem ducat: ac Syro nil gratiae.

Callidissimus servus, qui hoc consilio non minus rem suam, quam Clitiphonis agit, *Sat recte*, inquit, hoc excogitavi; spem bonam adulescenti injeci se facile ex hoc malo emerfurum; ne si animo plane dejecto sit, quidvis imperatum faciat: ille uxorem inveniat, ego crucem. Si enim nunc perterritus uxorem capit, ille pacem sibi impetrat, ego poenae relinquor. *Anno* habent nostri universi, non *An*: quo pacto Iambicus fit; & idcirco, ut prior quoque Iambicus sit, necesse est. Ergo recte: *Tam difficillume.*

Tam difficillumē patris pacem in lēges conficiēt suas. 45
Etiā hāūt scio, annē uxōrem ducat: dē Syronīl grātiae.
Quid hoc autē? senex exit foras: ego fūgio. adhuc quod
factū est
Mirōr, non jussē me abripi hinc: nunc ad Menedemum hunc
pergam.
Eum mihi precatorēm paro: seni nōstro nil fidei hābeo.

ACTUS V. SCAENA III.

SOSTRATA. CHREMES.

so. *PROFECTO nisi cavēs tu homo, aliquid gndto*
conficiēs mali:

45 *Tam facillime boni patris pacem* [Distionem boni, auctoritate omnium librorum delevisimus. FAERNUS. Etiam nostri consentiunt.

46 *Etiā hāūd scio annē uxōrem ducat*] Aliquot libri, inter quos Bembinus, non habent particulam *ne*, sine qua versus est trochaicus, ut ceteri. FAERNUS. Atqui omnes nostri *Anne*: & recte.

47 *Quid autem hoc?*] O. l. s. *quid hoc autem?* versus est trochaicus tetrameter acatalecticis, ut sequentes. FAERNUS. Sic & nostri, *Quid hoc autem?* Sed quos Trochaicos hic Faernus putat, Iambici sunt.

48 *Miror non jussisse me abripi; ad Menedemum hinc pergam*] Omnes fere recentes libri, & cum his Basilicanus, ita habent,

Miror non jussisse ilico arripi me. hinc nunc ad Menedemum pergam. Victorianus & Decurtatus priorem partem hujus versus, similiter ac recentes habent: posteriorem hoc modo, *arripi me; ad Menedemum hinc pergam.* Bembinus sic,

Miror continua non jussē me abripi: ad Menedemum hunc pergam. qui versus est trochaicus acatalectici. FAERNUS.

Miror continuo non jussē me abripi: ad Menedemum hunc pergam.

Sic dedit Faernus: Nostri omnes, *Miror non jussisse ilico arripi me: hinc nunc ad Menedemum pergam.* Tam hoc ilico, quam illud *Continuo* a mala manu profecta sunt. Logo certissime,

Miror non jussē me abripi hinc: nunc ad Menedemum hunc pergam.

Abripi hinc; ut Adel. IV, 4, 47.

Hanc jam oportet in cruciatum hinc abripi.

49 *Eum precatorem mihi paro*] O. l. s. *eum mihi precatorem paro.* FAERNUS.

Eum mihi precatorem paro: seni nōstro fidei nihil habeo.

Logo ex codice Regio: *seni nōstro nil fidei habeo.*

2 *Idque adeo miror, quomodo*] Hunc versum dimetrum iambicum ab ceteris separamus: reliqua ut in libro Bembino, in quo est, *pergam mulier odiosa esse?* in hos versus octonarios iambicos ordinamus, servata etiam collocatone illorum verborum, quae est in antiquis libris, *mihi fueris advostratrix.*

CH. *Pergam mulier odiosa esse? nullamne ego rem unquam in vita mea*

*Idque adeo miror, quomodo
Tam ineptum quicquam tibi venire in mentem, mi vir,
potuerit.*

CH. *Oh, pergin mulier esse? nullamne ego rem umquam in
vita mea*

*Volui, quin tu in ea re mi adversatrix fueris, Socrata? 5
At si jam rogitem, quid est quod peccem; aut quomobrem id
facias; nescias*

In quid re nunc tam confidenter restas stulta. so. ego nescio?

CH. *Immo scis potius. quam quidem redit ad integrum eadem
oratio. so. oh,*

Iniquos es, qui me tacere de re tanta postules.

*Volui, quin tu in ea re mihi fu-
eris adversatrix, Socrata?*

FAERNUS.

*4 Pergin mulier odiosa esse? nul-
lamne ego rem umquam in vita mea
Volui, quin tu in ea re mihi fueris
adversatrix, Socrata?]* Male hic
rem gessit Faernus, dum Bembino
codici se-mancipio addidit. Repone
ex nostris plerisque omnibus,

*Oh, pergin mulier esse? nullamne
ego rem umquam in vita mea*

*Volui, quin tu in ea re mi adver-
satrix fueris, Socrata?*

Quanto acerbius est hoc, *Mulier
esse; quam si addas Odiosa?*

6 At si rogitem jam] Lege, *At
si jam rogitem.* Et praeterea, tolle
plenam distinctionem post *Nescias:*
& noli sequentem versum per in-
terrogationem efferre. *Nescias in
qua re tam confidenter restas.* Hoc
passo recte respondet, *Ego nescio?*
altero, minime. Porro pro *Hoc faci-
am,* plerique omnes *Id;* duo vero
ex melloribus, quorum unus 900
annorum est, *Id facias.* Lege &
distingue,

*At si jam rogitem, quid est quod
peccem;*

*aut quomobrem id facias; ne-
scias*

In qua re &c.

*Id facias, id est, mihi in hac re
adverberis. Cur enim ab uxore ra-
tionem petat, quomobrem ipse hoc
faciat?*

8 Haec eadem oratio] Nullus est
liber, praeter Bembinum, qui ha-
beat pronomen *haec;* quo dempto
(neque enim multum ad sensum fa-
cit) versus melius habebit. sensum
autem hunc puto esse horum verbo-
rum, ut *Socrata* per interrogatio-
nem dicente, ego nescio, ipse sa-
teatur eam scire, potius quam am-
plius super hac re contendendum
sit, & eadem oratio utique repe-
tenda. FAERNUS.

*Immo scis, potius quam quidem
redeat ad integrum haec eadem
oratio.*

Nec metrum, nec sententia huic
versui constat. *Haec* in nullo ex
nostris est. Repone,

*Immo scis potius. quam quidem re-
dit ad integrum eadem oratio?*
Scias an Nescias, perinde est. Ad
integrum redit eadem oratio; si ve
scire te hoc dicam, si ve nescire.
Una eademque oratio est in re tua,
Scire & Nescire.

9 Oh, iniquos es] Illud *Oh* prae-
cedenti versui appone.

Oratio. so. Oh,

Iniquos es.

CH. *Non pōstulo: jam loquere: nihilo minus ego hoc faciām tamen.* 10

SO. *Facies?* CH. *verum.* SO. *nōn vides quantum malū ex ea re ēcites?*

Subditum se suspicatur. CH. *ain tu?* SO. *certe sic erit.*

CH. *Confitere.* SO. *au obsecro, istuc nōstris inimicis fiet.*

Egon confitear meum non esse filium, qui sit meus?

CH. *Quid? metuis ne non, cum velis, convincas esse illum tuum?* 15

1a *Subditum se suspicatur.* CH. *subditum. ain tu?* SO. *certe inquam mi vir.* CH. *Confitere tuum non esse.* SO. *ah obsecro te, istuc inimicis fiet.* In libro Bemblino legitur, *certe sic erit.* & pro *ah, au.* eae vero tres dictiones, *tuum non esse*, penitus in eo libro non sunt, quam nos lectionem ut vetustissimam, & sensui ac versibus, qui aliter stare non possunt, accommodam reponimus. Sunt autem tetrametri trochaei; prior quidem hypercatalecticis; posterior catalecticis. mallet tamen (si demere liceret ex responsione Chremetis dictionem *subditum*, quod fieri posset nullo detrimento sensus) etiam superiorem esse catalecticam. sed quia sic quoque stare potest, sic relinquemus. itaque legemus,

Subditum se suspicatur. CH. *subditum? ain tu?* SO. *certe sic erit,*

Mi vir. CH. *confitere.* SO. *au, obsecro te, istuc inimicis fiet.*

Quod autem in futuro dicit, *certe sic erit*, confirmando id quod jam in praesenti dixit, *subditum se suspicatur*, hujus locutionis multa jam exempla veterum adduximus in Eunuchō, super eo versu: *Vtrum hercle hoc verum erit.* FAERNUS.

Subditum se suspicatur. CH. *subditum? ain tu?* SO. *certe sic erit,*

Mi vir. CH. *confitere.* SO. *au obsecro te, istuc inimicis fiet.*

Vidit Faernus illud *Subditum* in re-

sponso Chremetis subditum esse, sed non ausus est ejicere. Unus ex veterrimis nostris *Obsecro* absque *Te*: universi autem *Istuc nostris inimicis*; unde facillima surgit emendatio,

SO. *Subditum se suspicatur.* CH.

Ain tu? SO. *Certe sic erit:*

CH. *Confitere.* SO. *Au obsecro, istuc nostris inimicis fiet.*

Au obsecro; ut Eun. IV, 3, 14. *Au obsecro, mea Pythias.* Phorm. V, 3, 20. *Au obsecro, vide ne in cognatam peccas.* Ceterum T. Faber gravissimi hic peccati Terentium arguit: Unde enim, inquit, resciscere potuit Sostrata, Clitiphonem suspicari se esse subditum? Nondum enim, ex quo id consilii dederat Syrus, vel Syrum vel Filium viderat. Naeniae merae & tamen natus est eos, qui hac spe ie industi *Suspicitur* hic substituant, pro *Suspiciatur*: ne Terentius scilicet peccati istius reus peragatur. Atqui, o boni, ubi supra v. 43. Clitipho dicit, *Reise suades, faciam*, statim domum proficiscitur, cujus foris intra Scaenam erat, & matri hoc narrat in Gynaecio, patre in alia parte aedium agente, dum Syrus solus secum sex sequentes versus loquitur. Sic & Scaen. V, 1, cum Menedemus & Chremes de dote simulanda agerent; statim V, 2, profilit Clitipho, *Itane tandem*, &c. Nimirum Menedemum domum suam introisse spectatores viderant; & de dote Clitiphoni indicatum fuisse ex ipsa re intelligebant. At, inquit,

so. *Quod filia est inventa?* CH. non: *set quò magis credendum fiet,*

Quod est consimilis moribus,

Convincas facile ex te esse natum: nam tui similis est probe:

Nam illi nil viti est relictum, quin id itidem sit tibi.

Tum praeterea talem, nisi tu, nulla pareret filium. 20

Set ipse egreditur, quàm severus: rem cum videas, censeas.

sequente Scaena V, 4. tum primum matri Clitipho suspicionem suam profert. Primum quidem in Scaena; sed domi prius rem aperuerat: atque ideo mater non ut in re nova consternata est, & exclamat; sed lente respondet, *Obsecro, mi gnate.* Denique ne illud quidem vidisse hos sagaces correctores, qui *Suspicitur* nobis obtrudunt; si Sotrata nemine indicante, suspicetur fillum id suspicaturum; vel eo ipso subditum re vera fuisse pene eam confiteri: vel omnium sagarum & divinarum anuum principem & magistrum esse. Ceterum pro *Certe sic erit*; nostri omnes peperam, *Certe inquam mi vir.*

15 *Quid metuis? nonne cum velis, convincas illum esse tuum?* Omnes fere l. s. & in his Bembinus, ita collocant,

Quid? metuis, ne non cum velis, convincas esse illum tuum?

versu & compositione meliore. FAERNUS.

16 *Set quod magis credendum fiet, Id quod est consimilis moribus* Nostri omnes *Quo magis.* Recte. Deinde tolle *Id.*

Sed quo magis credendum fiet, Quod est consimilis moribus.

Dixerat illa, *Quod filia est inventa?* Ille regerit, *Quod est consimilis moribus.* Pone hic *Id,* & elegantiam responsi extinguis.

19 *Quin id itidem sit tibi* In nullo libro scripto est *disto id;* qua dem-

pta versus stare non potest. nos Bembinum sequemur, in quo est, *quin sit & idem tibi.* versumque sustentamus producendo dictionem & FAERNUS.

Nostri universi, *Quin itidem sit tibi.* Recte ergo, qui primi emendarunt, *Quin id itidem sit tibi.* Ceterum pro *Relictum,* luteus scriberem *Innatum.* Quid enim *Relictum* hic sit, non intelligo. Noster And. IV, 1, 2.

Tanta vecordia innata cuquam ut sit.

Hec. IV, 1, 28.

Nam id omnibus innatum est.

Plaut. Mil. IV, 2, 71.

Non mihi avaritia umquam innata est.

Poen. I, 2, 87.

Invidia in me nunquam innata est, neque malitia.

20 *Tum praeterea talem, nisi tu, nulla pareret filium* Nostri universi cum Edd. vett. *Nulla, nisi tu.* Forte olim erat,

Tum praeterea nulla talem, nisi tu, pareret filium.

Sed recepta lectio satis placet.

21 *Rem cum videas, censeas* Cum hominem intus noveris, censeas verum esse. Sarcasmus. Plaut. Bacch. IV, 6, 14.

Ego sum sacer, sceleratus, spestra rem modo.

Miror hominem iudicii sui & acuminis, qui hoc Sotratae tributum voluit,

CH. *Non pōstulo: jam loquere: nihilo minus ego hoc faciām tamen.*

10

SO. *Facies?* CH. *verum.* SO. *nōn vides quantum malū ex ea re excites?*

Subditum se suspicatur. CH. *ain tu?* SO. *certe sic erit.*

CH. *Confitere.* SO. *au obsecro, istuc nōstris inimicis fiet.*

Egon confitear meum non esse filium, qui sit meus?

CH. *Quid? metuis ne nōn, cūm velis, convīncas esse illūm tuum?*

15

1a *Subditum se suspicatur.* CH. *subditum. ain tu?* SO. *certe inquam mi vir.* CH. *Confitere tuum non esse.* SO. *ah obsecro te, istuc inimicis fiet.* In libro Bembino legitur, *certe sic erit.* & pro *ah, au.* eae vero tres dictiones, *tuum non esse*, penitus in eo libro non sunt, quam nos lectionem ut vetustissimam, & sensui ac versibus, qui aliter stare non possunt, accommodam reponimus. Sunt autem tetrametri trochaei; prior quidem hypercatalecticis; posterior catalecticis. malleum tamen (si demere liceret ex responsione Chremetis dictionem *subditum*, quod fieri posset nullo detrimento sensus) etiam superiorem esse catalecticum. sed quia sic quoque stare potest, sic relinquimus. itaque legemus,

Subditum se suspicatur. CH. *subditum? ain tu?* SO. *certe sic erit,*

Mi vir. CH. confitere. SO. au, obsecro te, istuc inimicis fiet.

Quod autem in futuro dicit, *certe sic erit*, confirmando id quod jam in praesenti dixit, *subditum se suspicatur*, huius locutionis multa jam exempla veterum adduximus in Eunuchio, super eo versu: *Vtrum hercle hoc verum erit.* FAERNUS.

Subditum se suspicatur. CH. *subditum? ain tu?* SO. *certe sic erit,*

Mi vir. CH. confitere. SO. au obsecro te, istuc inimicis fiet.

Vidit Faernus illud *Subditum* in re-

sponso Chremetis subditum esse, sed non ausus estejicere. Unus ex veterimls nostris *Obsecro* absque *To*: universi autem *Istuc nostris inimicis*; unde facillima surgit emendatio,

SO. *Subditum se suspicatur.* CH.

Ain tu? SO. *Certe sic erit:*

CH. *Confitere.* SO. *Au obsecro, istuc nostris inimicis fiet.*

Au obsecro; ut Eun. IV, 3, 14. *Au obsecro, mea Pythias.* Phorm. V, 3, 20. *Au obsecro, vide ne in cognatam peccas.* Ceterum T. Faber gravissimi hic peccati Terentium arguit: Unde enim, inquit, resciscere potuit Sostrata, Clitiphonem suspicari se esse subditum? Nondum enim, ex quo id consilii dederat Syrus, vel Syrum vel Filium viderat. Naeniae merae & tamen nactus est eos, qui hac spe ie industi *Suspicietur* hic substituant, pro *Suspiciatur*: ne Terentius scilicet peccati istius reus peragatur. Atqui, o boni, ubi supra v. 43. Clitipho dicit, *Reise suades, faciam*, statim domum proficiscitur, cujus foris intra Scaenam erat, & matri hoc narrat in Gynaeeo, patre in alia parte aedium agente, dum Syrus solus secum sex sequentes versus loquitur. Sic & Scaen. V, 1, cum Menedemus & Chremes de dote simulanda agerent; statim V, 2, profillit Clitipho, *Itane tandem*, &c. Nimirum Menedemum domum suam introisse spectatores viderant; & de dote Clitiphoni indicatum fuisse ex ipsa re intelligebant. At, inquant,

10. *Quod filia est inventa?* CH. non: *set quò magis credendum fiet,*

Quod est consimilis moribus,

Convincas facile ex te esse natum: nam tui similis est probe:

Nam illi nil viti est relictum, quin id itidem sit tibi.

Tum praeterea talem, nisi tu, nulla pareret filium. 20

Sed ipse egreditur, quàm severus: rem cum videas, tensesas.

sequente Scaena V, 4. tum primum matri Clitipho suspicionem suam profert. Primum quidem in Scaena; sed domi prius rem aperuerat: atque ideo mater non ut in re nova consternata est, & exclamat; sed lente respondet, *Obsecro, mi gnate.* Denique ne illud quidem vidisse hos sagaces correctores, qui *Suspicitur* nobis obtrudunt; si Socrata nemine indicante, suspicetur filium id suspicaturum; vel eo ipso subditum re vera fuisse pene eam confiteri: vel omnium sagarum & divinarum anuum principem & magistrum esse. Ceterum pro *Certe sic erit*; nostri omnes perperam, *Certe inquam mi vir.*

15 *Quid metuis? nonne cum velis, convincas illum esse tuum?* Omnes fere l. s. & in his Bembinus, ita collocant,

Quid? metuis, ne non cum velis, convincas esse illum tuum?

versu & compositione meliore. FAERNUS.

16 *Set quod magis credendum fiet, Id quod est consimilis moribus*] Nostri omnes *Quo magis.* Recte. Deinde tolle *Id.*

Sed quo magis credendum fiet,

Quod est consimilis moribus.

Dixerat illa, *Quod filia est inventa?* Ille regerit, *Quod est consimilis moribus.* Pone hic *Id.* & elegantiam responsi extinguis.

19 *Quin id itidem sit tibi*] In nullo libro scripto est dicto *Id.*; qua dem-

pta versus stare non potest. nos Bembinum sequemur, in quo est, *quin sit & idem tibi.* verumque sustentamus producendo dictionem & FAERNUS.

Nostri universi, *Quin itidem sit tibi.* Recte ergo, qui primi emendarunt, *Quin id itidem sit tibi.* Ceterum pro *Relictum*, lubens scriberem *Innatum.* Quid enim *Relictum* hic sit, non intelligo. Noster And. IV, 1, 2.

Tanta vecordia innatu cuiquam ut fiet.

Hec. IV, 1, 28.

Nam id omnibus innatum est.

Plaut. Mil. IV, 2, 71.

Non mihi avaritia umquam innata est.

Poen. I, 2, 87.

Invidia in me numquam innata est, neque malitia.

20 *Tum praeterea talem, nisi tu, nulla pareret filium*] Nostri universi cum Edd. vett. *Nulla, nisi tu.* Forte olim erat,

Tum praeterea nulla talem, nisi tu, pareret filium.

Sed recepta lectio satis placet.

21 *Rem cum videas, confeas*] Cum hominem intus noveris, censeas verum esse. Sarcasmus. Plaut. Bacch. IV, 6, 14.

Ego sum sacer, sceleratus, specta rem modo.

Miror hominem iudicii sui & acuminis, qui hoc Socratae tributum vultit.

ACTUS V. SCAENA IV.

CLITIPHO. SOSTRATA. CHREMES.

CL. *Si umquam ullum fuit tempus, mater, cum ego voluntati tibi**Fuerim, dictus filius tuus tua voluntate, obsecro, Eius ut memineris, atque inopis nunc te miserescat mei; Quod peto et volo, parentis meos ut commonstres mihi.*SO. *'Obsecro, mi gnate, ne istuc in animum inducas tuum, 5 'Alienum esse te. CL. sum. SO. miseram me, hocine quaesisti obsecro?**'Ita mihi atque huic sis superstes, ut ex me atque ex hoc natus es;**'Et cave posthac, si me amas, umquam istuc verbum ex te audiam.*CH. *'At ego, si me metuis, mores cave in te esse istos sentiam.*CL. *Quos? CH. si scire vis, ego dicam: gerro, iners, fraus, helluo,*

10

*Ganeo, damnosus: crede, et nostrum te esse credito.*CL. *Non sunt haec parentis dicta. CH. non, si ex capite sis mto Natus, item ut ajunt Minervam esse ex Jove, ea causa magis*

2 *Dictus filius tuus tua voluntate]* Liber Bembinus, *vestra voluntate.* quod & placet; ut consensum in hoc utriusque parentis ostendat. non tamen muto, FAERNUS. Nostrum omnes *Tua.*

4 *Parentes]* Scribe *Parentis*, ut alibi: citante ob id ipsum Prisciano, p. 772.

7 *Ita mihi atque huic sis superstes, ut ex me atque hoc natus es]* Versus claudicat. Repone ex codice Academico, & ex Meadianis altero,

Ut ex me atque ex hoc natus es. Sic Adel. I, 1, 15.

Atque ex me hic non natus, set ex fratre.

& V, 4, 8.

Ex me atque ex fratre cuius facile est noscere.

Superstes ultimam corripit, ut *Miles, Eques, Pedes.*

10 *Fraus, heluo]* In libro Bembino & aliis antiquis *helluo*, per duo *l*, scriptum est. FAERNUS.

11 *Crede, & nostrum te esse credito]* Crede, quod *Scire volebas*, te talem esse (nam pars est sanitatis, morbum sentire; & *sapientia prima est Stultitia caruisse*) & simul crede te nostrum esse. Quid cum illo facias, qui in re tam perpiscua *Cave sis*, & nescio quas alias correctionunculas muginatur?

12 *Non sunt haec jam parentis dicta]* Jam non est in ullo l. s. quod & ratio trochaici respuit. FAERNUS. Nec in ullo nostrorum.

15 *Deos nescio, ego quod potero enitar sedulo]* Ex auctoritate libri Bembini dempto *enitar*, trochaicum hunc sanamus. nec vero sensui quic-

Pátiar, Clitiphó, flagitiis tuis me infamem fieri.

so. *Di istaec prohibeánt.* CH. *deos nescio: égo quod potero, sedulo.* 15

Quaerís id quod habés, parentis: quód abest, non quaerís, patri

Quó modo obsequáre: et serves quód labore invénierit.

Tén mi per fallácias addúcere ante oculos? pudet

Dícere hac praesente verbum turpe: at te id nulló modo

Fácere puduit. CL. *éheu, quam ego nunc tótus displiceó mihi,* 20

Quám pudet: neque quód principium incipiam ad placandúm, scio.

ACTUS V. SCAENA V.

MENEDEMUS. CHREMES. CLITIPHO. SOSTRATA.

ME. *'ENIMVERO* *Chremés nimis graviter cruciat adul-*
scéntulum,

Nímisque inhumane. éx eo ergo ut pácem conciliem. óptumé

'Ipsos video. CH. *éhém, Menedeme, cúr non accersí jubes*

Fíliam, et quod dótis dixi, fírmis? so. mi vir, te óbsacro

quam deest: subaudiendum est enim *prohibebo*, ab eo quod dictum est supra, *Di istaec prohibeant*. FAERNUS. Gratia hic Bembino habenda est: Nostrum omnes Enitar.

18 *Non mihi per fallacias adducere ante oculos? pudet* Dicere hac praesente verbum turpe] Contemplare modo istud *Non mihi adducere*, & videbis sententiam corrumpi. Illud *Non* ex eo natum est, quod olim sine distinctione legebat aliquis, *Non adducere pudet*. Repone,

Tén mi per fallacias adducere ante oculos? pudet.

Supra V, 1, 48. *Téne istuc loqui?* Phor. II, 2, 25. *Téne asymbolum venire?* Persius: [I, 29.] *Tu cirratorum centum dilata fuisset?*

20 *At te illud nullo modo facere piguit.* CL. *Eheu quam ego nunc]* Bembinus, & aliquot alii libri, Ita

habent: *At te id nullo modo facere puduit*, ita optime stat trochaicus, quae vero sequuntur in Bembino, sunt sine pronomine ego. FAERNUS. Tres ex nostris, *Puduit facere*: ceteri *Piguit facere*. Ceterum Ego omnes habent; nec abesse potest, nisi dolente sententia.

21 *Neque quod principium incipiam]* Ita in Bembino: at in Vaticano & Basilicano, *principium incipiam*, ex quo conject legendum, forte, *principium capiam*, sicut & in Eunuch: *quod dedit principium*. FAERNUS.

Unus quoque noster ex veterissimis *Incipiam*: unde légerim; non *Capiam*, sed *Captum*: ut *Captare* occasionem, tempus & alia.

4 *Et quod dixi dotis]* O. l. 3. *Et quod dotis dixi*. FAERNUS. Sic & nostri omnes.

Né facias. CL. *pater, óbsecro mi ignóscas.* M. *da veniám,*
Chreme : 5

Sine te exorent. CH. *mea bona ut dem Báculoídoni donó sciens?*

Nón faciam. M. *at nos nón finemus.* CL. *si me vivom vís,*
pater,

'Ignoste. SO. *age, Chremés mi.* M. *age quaeso, né tam offirma*
té, Chreme.

CH. *Quid istie? video nóz licere, ut cóeperam, hoc perténdere.*

ME. *Fácis, ut te decét.* CH. *ea lege hoc ádeo faciam: si id*
facit 10

Quód ego hunc aequom cénseo. CL. *pater, ómnia faciam:*
impera.

CH. *'Uxorem ut ducás.* CL. *pater.* CH. *nihil áudio.* M. *ad me*
récipio;

Fáciet. CH. *nil etiam áudio ipsum.* CL. *péíi.* SO. *an dubitas,*
Clitipho?

CH. *'Immo utrum volt.* M. *fáciet omnia.* SO. *haéc dum inci-*
piar, grávia sunt:

Dímque ignores: tibi cognoris, fácilia. CL. *faciám, pater.* 15
 SO. *Gnáte mi, ego pol tibi dabo illam lépidam, quam tu fáci-*
les,

6 *Sine te exorent*] In libro Bem-
 bino scriptum fuerat *exorent*; postea
 deletum n, remansit *exoret*; quod &
 placet. nam cum eo quadrat, quod
 dictum est: *Da veniam.* FAERNUS.

Sine te exoret. CH. *Egon mea bona*
ut dem Báculoídoni dono sciens?

Recte Bembinus cum duobus nostris
 vetustissimis *Exorent*, Uxor scilicet
 & Filius: quo accedunt & alii, qui
Exorem habent. Ceterum versus
 iusto longior est. Est qui *Dono* hinc
 abjicere velit, *Báculoídoni sciens*; sed
 in ista sede trochaicum, quantum
 potest, evitant. Sed *Dono dat*, in-
 quit, homini concitate loquenti tae-
 dio est & moram facit. Jube homi-
 nem sibi taedio esse; & reponere,

Sine te exorent. CH. *Mea bona ut*
dem Báculoídoni dono sciens?

Tolle illud *Egone.* Continuat Chre-
 mes Menedemi orationem: *Exo-*

rentino, ut mea bona. Phorm. III,
 2, 4. *Nequeo te exorare, ut maneat*
triduum hoc? Atque ita passim.

7 *At id nos non finemus.*] Vetus-
 tissimus noster, & alius e Regiis
 cum optimo codice G. Fabricii non
 agnoscunt *id*: *At nos non finemus.*

8 so. *Age Chremes*] Bembinus
 liber his addit dictionem *mi*. ita
 conjicio fuisse scriptum & in Visto-
 riano, in quo vacat locus hujusmodi
 particulae abrase. FAERNUS. Duo
 quoque ex nostris *mi*.

10 *Si faciat*] Idem liber, *si fa-*
cit; ut exigit versus. FAERNUS.
 Omnes nostri, *Si id faciat.* Lege
 igitur, *Si id facis.*

16 *Ego pol tibi dabo puellam le-*
pidam] Ex eodem libro lego *illam*
lepidam: ita stat trochaicus. aliter
 esset octonarius iambicus inter tro-

Filiam Phandratae nostri. CL. rufanne illam virginem, Caesiam, sparso ore, adunco naso? non possum, pater.

CH. Hela, ut elegans est: credas animum ibi esse. SO. aliam dabo.

CL. Immo, quandoquidem ducenda est, egomet habeo prope-
modum 20

Quam volo. SO. nunc laudo, gnate. CL. Archonidi hujus filiam.

SO. Perplacet. CL. pater, hoc nunc restat. CH. quid? CL. Syro
ignoscas volo,

Quae mea causa fecit. CH. fiat. Vos valet, et plaudite.

chalcos. FAERNUS. Recte illam: nostri mendose Puellam.

20 CLIX. Quid istic?] Liber Bem-
binus immo. FAERNUS.

Nostri omnes Quid istic? Sed supra v. 9. id habuimus, etiam initio versus. Placet igitur, quod Bembinus dat, Immo. Non enim Quid istic, quod consentientis est, locum hic habet; cum jam ante consenserit v. 15. Faciam pater.

21 Archonidis filiam] Idem liber Archonidi hujus filiam. nec aliter stat trochaeus. & ita etiam citat Priscianus libro sexto. FAERNUS.

Priscianus p. 706. citat Archonidis filiam: sed non habet Hujus: hoc Bembinus debemus. Nostri Archonidis filiam. Plaut. Trin. II, 2, 78. Lesbionico huic adolescenti Charmidae, hujus filio.

ADELPHI TERENTI.

Fabulae interlocutores.

MICIO senex.	CTESIPHO adulescens.
DEMEA senex.	SOSTRATA matrona.
SANNIO leno.	CANTHARA nutrix.
AESCHINUS adulescens.	GETA servus.
PARMENO servus.	HEGIO senex.
SYRUS servus.	DROMO servus.

ACTA LUDIS FUNEBRIB. AEMILI PAULLI QUOS
FECERE Q. FABIVS MAXIMVS P. CORNELIVS AFRI-
CANVS. EGERE L. ATILIVS PRAENESTINVS MINV-
TIVS PROTHIMVS. MODOS FECIT FLACCVS CLAV-
DI TIBIVS SARRANIS. FACTA E GRAECA MENAN-
DRV L. ANICIO M. CORNELIO COSS.

A D E L P H I.

P R O L O G U S.

*POSTQUAM poeta sensit scripturam suam
Ab iniquis observari, et adversarios
Rapere in peiorem partem, quam acturi sumus:
Indicio de se ipse erit: vos eritis iudices,
Laudin an vitio duci factum id oporteat.
Synapothnescontes Diphili comoediae;
Eam Conmorientes Plautus fecit fabulam.
In Graeca adulescens est, qui lenoni eripit*

4 *Indicio de se ipse erit*] Commo-
dum videtur huic versui sustentando
ex ipse vel p, vel s, elidere: vel
ex erit t. FAERNUS. Erit corri-
pitur. Vel etiam sic poteris,

*Indicio de se ipse erit, vos iudi-
ces.*

5 *Duci factum oporteat*] Inter-
pono pronomen id post factum, ex

libro Bemblino & Victoriano. FAER-
NUS. Sic in duobus Regiis.

8 *Qui lenoni eripuit*] Omnes fere
l. s. & Donatus eripit: quod &
versum iuvat, & convenire alioqui
magis videtur loquenti de argumento
fabulae, uti praesenti quam prae-
terito: ut in prologo Eunuchi, In

*Meretricem in prima fábula: eum Plautus locum
Reliquit integrum. eum hic locum sumpsit sibi* 10
*In Adélphos, verbum de verbo expressum extulit.
Eam nos acturi sumus novam: pernoscite
Furtimne factum existimetis, an locum
Reprehensum, qui praeteritus negligentiast.
Nam quod isti dicunt malevoli, homines nobilis* 15
*Eum adjutare, adfideque una scribere,
Quod illi maledictum vehementer esse existimant,
Eam laudem hic ducit maxumam; cum illis placet,
Qui vobis univérſis et populo placent:
Quorum ópera in bello, in ótio, in negotio,* 20
*Suo quisque tempore úsust sine superbia.
Dehinc ne expectetis argumentum fábulae:
Senes qui primi venient, hi partim aperient;
In agendo partim ostendent. facite aequanimitas,
Poetae ad scribendum augeat industriam.* 25

ea est parasitus Colax. FAERNUS.
Ita duo ex nostris vetustissimi, Eri-
pit.

17 Quod illi maledictum vehementer
existimant] Post vehementer, interpone
verbum esse, ex o. l. s. FAERNUS.
Sic in nostris omnibus.

23 Hi partem aperient, In agendo
partem ostendent] Sic codices; sed
legendum,

Hi partim aperient, In agendo
partim ostendent.

Partim aperient argumentum. Hec.
Prol. v. 6.

In his quas primum Caecili didici
novas,

Partim sum earum exaltus; par-
tim vix steti.

25 Facite, aequanimitas Poetas
ad scribendum augeat industriam]
Dress vestra, inquit Donatus: at
quo jure deesse potest? qua consue-
tudine subintelligi? In recepta le-
ctione constructio erit Aequanimitas
poetae. Mihi quidem non Vestra,
sed versus integer deesse videtur;
quem vide an forte invenerim: -

Facite, aequanimitas
Bonitasque vestra adjutrix nostrae
industriae

Poetae ad scribendum augeant
industriam.

Sic Phorm. Prol. v. 35.

Bonitasque vestra adjutans atque
aequanimitas.

& Hec. Prol. v. 24.

Vestra intelligentia
Sedabit, si erit adjutrix nostrae
industriae.

Notum est, in Prologis scribendis
se ipsum supplasse Terentium: tres
versus continui in Prologo Heaut.
repetuntur in Prologo Hecyrae.
Jamque vides, cur versus excide-
rit: nempe quia eodem verbo duo
terminabantur, Industrias, Indu-
striam; id, ut saepe fit, Librarii
oculos fessellit. Denique jam recte
habet Augeant: nam ut Augeat pro-
ducat ultimam, nullum in toto Te-
rentio exemplum. Est quidem, qui
sic versus interpolat,

Poetae ad scribendum augeat ve-
stra industriam.

ACTUS I. SCAENA I.

MICIO.

STORAX. non rediit hâc nocte a cena Aëschinus:
 Neque servolorum quisquam, qui advorsum ierant.
 Profecto hoc vere dicunt: si absis uspiam,
 Aut ibi si cesser; evenire ea satius est,
 Quae in te uxor dicit et quae in animo cogitat
 Irata, quam illa quae parentes propitii.
 Uxor, si cesser, aut te amare cogitat,
 Aut te amari, aut potare atque animo obsequi,
 Et tibi bene esse soli, sibi cum sit male.
 Ego quia non rediit filius, quae cogito?
 Quibus nunc sollicitor rebus? ne aut ille alserit,
 Aut uspiam ceciderit, aut praefregerit
 Aliquid. vah, quemquamne hominem in animo instituire, aut
 Parare, quod sit carius, quam ipse est tibi?

Sed bis in eo peccat: nam & verborum collocationem pravam inducit; & *Augeat* in dissyllabon contrahit, prorsus contra artem.

1 *Storax. non rediit*] Tolle notas Interrogationis. Storax vocatus non respondit: inde scit Micio neminem adhuc rediisse. Nemo domi manebat cum sene praeter ancillas.

4 *Aut ubi si cesser*] Omnes antiqui libri, aut *ibi*. ita & Donatus, qui in hunc locum haec dicit: *Aut ibi, uspiam: significat enim scilicet uspiam in loco, & ad locum.* FAERNUS. Quattuor tamen ex nostris, *Aut ubi si*. Recte: hoc est, *Sicubi cesses*. Et sic citat Servius ad Aen. III, 430.

8 *Aut te amari*] Liber Bembinus, Basilicanus, & Donatus: *aut te amari*, ut & versus exposcit. Victorianus habet, *aut de te amari*. FAERNUS. Et ex nostris nonnulli *Toto*.

Ib. *Aut animo obsequi*. Idem libri vetusti: *atque animo obsequi*. Donatus, aut. FAERNUS. Nostris omnes *Atque*.

9 *Tibi bene esse*] Antiqui libri omnes habent, *& tibi*. Sicut & infra, *& quibus nunc sollicitor rebus*: sed hic *&*, transit in scanstione in praecedentem versum. FAERNUS.

Etiam nostri plerique *Es tibi*. Sed accentus causa etiam corrigendum, *Sibi cum sit male*; non ut libri, *Cum sibi sit male*. Porro *Et quibus nunc*, illud *Et* a tribus nostris abest. Recte: in Asyndetis concitatior affectus est. Licet Servius ad Aen. IV, 380. habeat *Et*.

12 *Aut praefregerit*] Omnes fere antiqui libri, *praefregerit*. FAERNUS. Sic & nostri.

15 *Atqui ex me hic non natus est*] In libro Bemmino & aliis antiquis pro *Atqui*, est *atque*, particula inceptiva. quod vero sequitur in o. l. s. ita collocatum est, *hic natus non est*. FAERNUS.

Similiter nostri plerique *Atque*. Charisius p. 204. *Atque pro et*. Terentius in Adelphis: *Atque ex me hic natus non est, sed ex fratre*. Ubi Acron, Argute, inquit, nam

Atque ex me hic natus non est, set ex fratre. Is adeo 13
Diffimilis studio est. jam inde ab adulescētia,
Ego hanc clementem vitam urbanam, atque otium
Secutus sum: et quod fortunatum isti putant,
Uxorem numquam habui. Ille, contra haec omnia,
Ruri agere vitam: semper parce ac duriter 20
Se habere: uxorem duxit: nati filii
Dub: inde ego hunc majorem adoptavi mihi:
Eduxi a parvulo, habui, amavi pro meo:
In eo me oblecto: solum id est carum mihi.
Ille ut item contra, me habeat, facio sedulo: 25
Do, praetermitto: non necesse habeo omnia
Pro meo jure agere: postremo alii clanculum
Patres quae faciunt, quae fert adulescētia,
Ea ne me celet, consuefeci filium.
Nam qui mentiri aut fallere, ita uti fit, patrem 30
Audebit, tanto magis audebit ceteros.

*per conjunctionem transitum fecit & 21.
 ad narrationem.

16 *Diffimilis studio est*] Tres ex nostris, quorum unus 900 annorum, *Diffimilis studio est.* Recte. Sallust. Jug. 89. Nobilitas, *diffimilis moribus*, nos illorum aemulos consemnit. Noster Heaut. V, 3, 17. *Quod est consimilis moribus.* Plin. Hist. VI, 31. *Et cursu & colore dissimilis.*

17 *Ego hanc clementem vitam urbanam atque otium*] Vide an legendum sit,

Ego hanc clementem vitam urbanamque otium.

Cic. Epist. Fam. XII, 1. *Ut ego quidem & urbi & otio diffiderem urbano.*

18 *Et quod fortunatum isti putant, Uxorem numquam habui*] Magnum hic pulverem excitant Interpretes; cum sententia clara sit, si animum attendas. *Isti*, ut recte Donatus, *hi qui a me dissentiant.* Ita semper Noster. And. Prol. v. 15.

Id isti vituperant factum, atque in eo disputant.

Potius quam istorum obscuram diligentiam.

Adel. Prol. v. 15.

Nam quod isti dicunt malevoli.

Ex hoc indicio sententia facile elucescit. *Uxorem numquam habui*, quod (scilicet *Uxorem habere*) isti fortunatum putant: isti qui meli dissimiles studio & moribus sunt, qui uxorem ducunt cum magna dote, qui liberis dant operam, qui posteritati inserviunt.

20 *Ille contra, haec omnia: Ruri agere vitam*] Distingue:

Ille, contra haec omnia, Ruri agere vitam.

Vide Phor. III, 2, 36.

30 *Nam qui mentiri aut fallere insuerit patrem, Aut audebit, tanto magis audebit ceteros*] Pro *Insuerit*, alii codices *Insueverit*: apud Martianum Capellam p. 160 *Instituerit*. Sed utcumque sit, qualis quae solocutio est, *Insuerit aut audebit*: Certo aut *Insuescet & Audebit*; aut *Insuevit & Ausus fuerit*. Qualis porro sententia? post *Insuevit*, quorsum

Pudore et libertate liberos

Retinere satius esse credo quam metu.

Hæc fratri mecum non conveniunt, neque placent:

Venit ad me sæpe clamans, Quid agis, Micio?

35

Cur perdis adulescentem nobis? cur amas?

Cur potat? cur tu his rebus sumptum suggeris?

Vestiu nimio indulges: nimium ineptus es.

Nimium ipse est durus præter æquumque et bonum:

Et errat longe, mea quidem sententia,

40

Qui imperium credat gravius esse aut stabilius,

Vi quod fit, quam illud quod amicitia adiungitur.

Mea sic est ratio, et sic animum induco meum:

Malò coactus qui suum officium facit,

Dum id rescitum iri credit, tantisper caret:

45

Si sperat fore clam, rursus ad ingenium redit.

Ille quem beneficio adiungas, ex animo facit:

Studet par referre; præsens absensque idem erit.

Hoc patrium est, potius consurfacere filium

Sua sponte recte facere, quam alieno metu:

50

infertur *Audebit?* quasi non sæpe ac diu ausus sit, priusquam posset insuescere? Varia hic moliuntur Interpretes; sed rem ipsam puto me repperisse:

Nam qui mentiri aut fallere, ita uti fit, patrem

Audebit, tanto magis audebit ceteros.

Ita uti fit; ut mos & consuetudo est. Vide Andr. I, 1, 53. Eun. IV, 2, 2. De more fallendi patrem, Plautus Pseud. I, 5, 15.

Nam istæc quas tibi renuntiantur, filium

Te velle amantem argento circumducere:

Foris fit an ea tibi dilecti sunt mendacia.

Sed si ea vera sunt, ut mos est, maxime:

Quid mirum fecit? quid novum? adulescens homo

Si amat, si amicum liberat.

Noſter, Heant. V, 2, 4.

Quid ego tantum sceleris admisi miser?

Volgo faciunt.

& III, 2, 40.

Siquid huius simile forte aliquando obvenit,

Ut sunt humana, tuus ut faciat filius.

35 *Venit sæpe ad me clamitans]*

Et Donatus, & liber Bembinus: & Basilicanus & Victorianus, & multi alii, ita collocant, *Venit ad me.*

FAERNUS. Noſtri quoque *Venit ad me; Clamitans;* quod tamen

versus respicit. Reponere. *Clamans.* And. quidem I, 1, 117.

Venit Chremes postridie ad me, clamitans.

Sed hic infra IV, 7, 9.

Non clamus? non insanis?

37 *Sumptus suggeris?]* Aliqui libri, inter quos Bembinus, Item

Donatus: *sumptum suggeris?* FAERNUS. Noſtri omnes *Sumptus.*

*Hic pater ac dominus interest: hoc qui nequit,
Fateatur nescire imperare liberis.
Set estne hic ipse, de quo agebam? et certe is est.
Nescio quid tristem video: credo jam, ut solet,
Jurgabit. salvom te advenire, Demea,
Gaudemus. —*

55

ACTUS I. SCAENA II.

DEMEA. MICIO.

DE. — *EHEM*, opportune: te ipsum quaerito.
MI. Quid tristis es? D. rogas me, ubi nobis Aeschinus
Sist, quid tristis ego sim? M. dixi hoc fore?
Quid fecit? D. quid ille fecerit? quem neque pudet
Quicquam: nec metuit quemquam: neque legem putat
Tenere se ullam. nam illa, quae antehac facta sunt,
Omitto: modo quid designavit? M. quidnam id est?
DE. Foris effregit, atque in aedis intruit.
Alienas: ipsum dominum atque omnem familiam

39 *Nimium ipse durus est praeter aequumque & bonum*] Bembinus liber commodius verul collocat, *est durus*. FAERNUS.

Nostri omnes, *Durus est*. Poteris & hoc modo, *Nimium ipse durus*. Ceterum hunc versum & quattuor praecedentes citat Cicero De Invent. I, 19. ubi *Clamitans & Sumptum & Durus est*, hodie feruntur.

43 *Mea est sic ratio*] O. l. s. & Donatus, *Mea sic est ratio*. FAERNUS. Sic & nostri.

46 *Rursum ad ingenium*] Antiqui libri, praeter Basilicanum, & omnes fere alii, & Donatus, *rursum*. Immo Bembinus prius habebat *rursum*: ut & habet Basilicanus. FAERNUS. Nostri fere omnes *Rursum*, quod verul commodius est; & hic reponendum.

48 *Studet par referre*] Vele exstudet t, elidetur, quod insolens; vel ex par r. FAERNUS. *Studet in*

primo pede ultimam corripit, quod non est insolens.

1 *Hem, opportune*] Aliqui libri, inter quos Bembinus & Basilicanus, *ehem*: quod magis convenit actibus repentinis, ut est subitus ejus, quem quis quaerit, aspectus. FAERNUS. Ita nostri omnes.

2 *Rogas me?*] Liber Bembinus & Victorianus, & multi alii, *rogas me?* FAERNUS. Et ita sex ex nostris.

4 *Quid is facit?*] Distionem is delemus ex auctoritate libri Bembinii & Basilicani: quae nec alioqui necessaria videtur: de Aeschino enim sermo est, & de eo utique intelligitur. FAERNUS. Sic noster verterimus. Ceteri *Quid is facit*. Utrumvis recte.

5 *Neque metuit quemquam*] Omnes fere l. s. nec. FAERNUS. Sic & nostri plerique.

Mulcavit usque ad mortem: eripuit mulierem 10
Quam amabat. clamant omnes indignissime
Factum esse: hoc adveniēti quot mihi, Micio,
Dixere? in ore est omni populo. denique,
Si conferendum exemplum est, non fratrem videt
Rei operam dare, ruri esse parcum ac sobrium? 15
Nullum hujus factum simile. haec cum illo, Micio,
Dico, tibi dico. tu illum corrumpi finis.
 MI. *Homine inperito nūquam quicquam injustiuss,*
Qui, nisi quod ipse fecit, nil rectum putat.
 DE. *Quorsum istuc? M. quia tu, Démea, haec male iudicas.* 20
Non est flagitium, mihi crede, adulescētulum
Scortari, neque potare: non est: neque fores
Effringere. haec si neque ego, neque tu fecimus,
Non sit egestas facere nos. tu nunc tibi
Id laudi duces, quod tum fecisti inopia? 25
Injuriuss: nam si esset unde id fieret,
Faceremus. et illum tu tuum, si esset homo,
Sineres nunc facere, dum per aetatem licet;
Potius quam, ubi te expectatum eiecisset foras,
Alienore aetate post faceret tamen. 30

10 *Mulcavit*] Omnes antiqui libri, *mulcavit*. FAERNUS. Sic duo ex nostris veterrimi.

15 *Rei dare operam, ruri esse parcum ac sobrium*] Vetustiores nostri magno numero, *Rei operam dare,*

16 *Nullum hujus simile factum*] Nostri universi cum Edd. vet. *Nullum hujus factum simile*: melioribus numeris.

18 *Injustius*] Codices nostri omnes *Injustius est*: scribe igitur *Injustiuss*.

24 *Non fuit egestas*] Liber Bemblinus *non sit*. FAERNUS. Nostri omnes *Sivit*; versu *Sit* malente.

25 *Tu nunc tibi*] Hoc per interrogationem efferendum. Unus au-

tem ex Regiis *Duces*, non *Ducis*. Etiam bene.

27 *Faceremus: & tu illum tuum*] Lege: *Et illum tu tuum*. Sic infra III, 4, 32. *Sineros* quero *illum tu tuum* *Facere* haec?

28 *Dum per aetatem licet*] Sic nostri omnes: sed duo Jani Gulielmii, quos antiquissimos habuit, *Docet*, non *Licet*. Tibullus I, 1, 85.

Jam subrepet iners aetas, nos amare docebit.

ubi aliquot libri, ut hic, *Licet*. Vide ipsum ad Plauti Militem Cap. VI, & nos ad Horatium II. Epist. II, 216.

30 *Alienore aetate*] Libri antiqui & Donatus, *alieniore*. FAERNUS. Sic & nostri plerique omnes.

31 *Pro Suppitor, tu homo adiges me ad infaniam*] Liber Vaticanus,

DE. *Pro Juppiter, tu homo dādis me ad infāniam.*
Non est flagitium, fācere haec adulescētulum? M. *ah,*
Ausculta, ne me optūdas de hac re saēpius.
Tuum filium dedisti adoptandū mihi:

Is mēus est factus: si quid peccat, Dēmea, 35
Mihi peccat: ego illi māxumam partēm feram.

Obsonat, potat, olet unguenta; de meo:
Amat; dābitur a me argentum, dum erit cōmodum:
Ubi nōn erit, fortasse excludetūr foras.

Forēs effregit, rēstituentur: discidit 40
Vestēm, resarciētur. est, dis grātia,
Et inde haec fiant, et adhuc non molēsta sunt.

Postremo aut desine, aut cedo quemvis arbitrum:
Te plūra in hac re peccare ostendam. D. *et mihi,*
Pater esse discite ab illis, qui verī fiēt. 45

MI. *Natura tu illi pater es, consiliis ego.*

DE. *Tun cōsulis quicquam?* M. *ah, si pergis, dābiero.*

DE. *Sicine agis?* M. *an ego tōtiens de eadem re aīdīam?*

DE. *Curae est mihi.* M. *et mihi cūrae est. verum, Dēmea,*
Curēmus aequam utēque partem; tu alterum, 50
Ego item alterum. nam cūrare ambos, propemodum

Basilcanus, & Donatus, *rediges*. nos tamen malumus ad illis, ut & in antiquis libris est, & multis aliis. FAERNUS. Nostri omnes *Ab illis*. Sed aliud restat: *Pater esse discite ab illis, qui verō sciunt.* Quid hic facit *Sciunt*? Palmerius, probante Guyeto, *Sient*. Recte; modo & *Veri* pro *Vere* addas: *Pater esse ab illis discite, qui verī fiēt.* Ovid. Met. IX, 24. *Juppiter aut falsus pater est, aut crimine verus.* 51 Nam ambōs curare propemodum] Et male accentus in fine est, & Trochaeus male in sede penultima. Lege, *Nam curare ambos, propemodum.*

37 *Obsonat, potat, olet unguenta; de meo]* Varro De Ling. Lat. I. vi. *Apud Terentium: Scortatur, potat, olet unguentum? de meo. Scortari, est saepius meretriculam ducere, quae dista a pelle.* Hoc Varro, falsus memoriae: quippe omnes hodie libri *Obsonat*.

45 *Pater esse discite ab aliis qui vere sciunt]* Ab aliis Donatus citat:

nos tamen malumus ad illis, ut & in antiquis libris est, & multis aliis. FAERNUS.

Nostri omnes *Ab illis*. Sed aliud restat:

Pater esse discite ab illis, qui verō sciunt.

Quid hic facit *Sciunt*? Palmerius, probante Guyeto, *Sient*. Recte; modo & *Veri* pro *Vere* addas:

Pater esse ab illis discite, qui verī fiēt.

Ovid. Met. IX, 24.

Juppiter aut falsus pater est, aut crimine verus.

51 Nam ambōs curare propemodum] Et male accentus in fine est, & Trochaeus male in sede penultima. Lege,

Nam curare ambos, propemodum.

Repôscere illum est quem dedisti. D. *ah, Micio.*
M. Mihi sic videtur. D. *quid istuc? si istuc tibi placet,*
Profundat, perdat, péreat, nihil ad me attinet.
Iam si verbum ullum pôst hac. M. *rursum, Demea,* 55
Irâscere? D. *an non crédis? repeton quem dedi?*
Aegréft: alienus nôn sum: si obsto: em, désino.
Unûm vis curem, cûro. et est dis grátia,
Cum ita út volo est; isté tuus ipse séntiet
Postérius: nolo in illum gravius dicere. 60
M. Nec nil, neque omnia hæc sunt, quæ dicit; tamen
Non nil molesta hæc sunt mihi: sêt ostêndere,
Me aegré pati illi nôlui: nam itâst homo:
Cum plâco, advorsor sêdulo et detérreo;
Tamen vix humane patitur: verum si augeam, 65
Aut étiam adiutor sîm ejus iracûndiæ,
Insâniâ profêcto cum illo. etsi Aêschinus
Non nullam in hac re nôbis facit injúriam.
Quam hic nôn amavit méretricem? aut cui nôn dedit
Aliquid? postremo, nûper (credo iam ômnium 70
Tædebat) dixit velle uxorem dúcere.

52 *Ah Micio*] Liber Bembinus a sine aspiratione habet: Victorianus & Basilicanus *aha*; Decurtatus & aliquis liber Donati *ha*; supra etiam per exclamationem dixit, *ah*, si pergis. FAERNUS. Nostri *Ah*.

53 *Quid istuc? tibi si istuc placet*] Liber Bembinus & Victorianus, *Quid istuc?* & Donatus quoque, si bene consideretur, ita legit: exponens enim hæc duo verba sic dicit, *Quid istuc? deest loquer, aut resisto.* hæc ille. Certum est autem non dici, *resisto istuc*, sed *istuc*, quæ vero sequuntur verba, ita in omnibus libris scriptis collocata sunt, *si tibi istuc placet.* versus autem stat, *ellso ex quid, d, & ex tibi istuc, s.* FAERNUS. Nostri etiam meliores *Quid isti?* Et præterea unus ex Regils, *Si istuc tibi placet.* Recte, vel propter accentum.

55 *Iam si verbum unum pôst hac*] Et veteres nostri, & multo plures, *Verbum ullum.* Sic And. 1, 3, 21. *Censen me verbum potuisse ullum proloqui?* Eun. 1, 2, 8. *Ceterum de exclusionem verbum nullum.*

65 *Tamen vix humane patitur*] Ex *tamen n*, eliditur, ut stet versus: *alli modico negotio se explicuerunt, legende vix tamen:* quam nos collocationem non admittimus, quia in nullo eam libro scripto invenimus. FAERNUS. Ut in primo pede *Tamen* corripiatur, solens est.

1 Ne cul forte, putanti Demeam in superiore scaena Miclioni narrasse ea, quæ inducuntur hic fieri, ordo rerum præposterus esse videatur, animadverti debet, bis Aeschinum cum lenone esse rixatum: prius qui-

Sperabam iam deservisse adulescentiam:

Gaudēbam. ecce autem de integro: nisi quicquid est

Volo scire; atque hominem convenire, si dñput forum est.

ACTUS II. SCAENA I.

SANNIO leno. AESCHINUS. PARMENO.

SA. 'OBSECRO populares ferte misero atque innocēti auxilium:

Sūbvenite inopi. AE. otiose, nūnc iam ilico hīc consistite:

Quid respēctas? nil periclit: nūquam, dum ego adero, hic te tanget.

SA. 'Ego istam invitis omnibus.

AE. Quamquam est scelerus, nōn committet hōdie unquam, iterum ut vāpulet. 5

SA. Aēschine, audi, nē te ignarum fuisse dicas meōrum morum, Lēno ego sum. AE. scio. SA. dñ ita, ut usquam fuit fide quisquam optuma.

Tū quod te postērius purges, hānc injuriā mihi nolle

Fāctā esse, huius non fāciam. crede hoc, ego meum jus persequar:

dem, cum ex domo lenonis fidicinam abduxit, cuius rei sparsio statim per urbem rumore, ad Demeamque delato, mox ad id Micioni nuntiandum, Demeam cucurrisse. Interim Aeschinum fidicinam deducentem insequente eum lenone, domum suam, id est Micionis, pervenisse. quo cum introducere eam vellet, tum lenone id prohibente, secundam rixam extitisse. Haec ita esse clarissime ostenditur, cum de priore quidem rixa dictum sit, *Foras effregit*, nimirum lenonis: & *abduxit mulierem, quam amabat*. In posteriore autem, servo quidem dicatur, *Abi praestrenue, ac fores aperi*: fores scilicet aedium Micionis patris Aeschini: ipsi vero fidicinae, *i intro nunc jam*. FAERNUS.

1 *Obsecro populares*] Tres primi versus hujus scaenae, item sextus,

octavus, & undecimus sunt trochaei tetrametri acatalecticis: reliquorum versuum, qui sunt in principio hujus scaenae, quartus iambicus dimeter est: quintus, qui videtur iambicus tetrameter acatalecticis, si tamen in eo in *scelerus* paenultimam corripas, abjecto *s*, erit simul cum septimo, nono, decimo, duodecimo, tertiodecimo, quartodecimo, quintodecimo, & sextodecimo, trochaeus catalecticis. item tertius decimus, abjecto *s*, ex *fores*, factaque synaloepha. reliqui versus, partim trochaei catalecticis sunt, partim octonarii iambici. FAERNUS. Quartus non iambicus, ut ille voluit, sed Trochaeus est.

8 *Tū quod te postērius purges*] Sic libri omnes & Charisius p. 197. Frustra igitur est, qui interpolatum vult, *Tū quod te*.

Néque tu verbis solves unquam, quod mi re malefeceris. 10
Nóvi ego vestra haec, Nóllem factum, júsjurandum dabitur,
te esse in-

dignum injuria hac; indignis cum egomet sim acceptus modis.

AE. 'Abi prae strenue; de forem aperi. SA. ceterum hoc nihil facis.

AE. I intro nunc iam. SA. at enim non finam. AE. accede illuc, Pármeno:

Ninium istoc abisti: hic propter hunc adfisse: em, sic volo. 15
Cave nunc iam oculos a meis oculis quóquam demoveas tuos:
Ne móra sit, si innuerim, quin pugnus continuo in mala hat-
reat.

SA. Istuc volo ergo ipsum experiri. AE. em, serva. PAR. omittit mulierem.

SA. O facinus miserandum! AE. geminabit nisi caver. SA. hei miseriam!

AE. Non innueram: verum in istam partem potius peccatò tamen. 20

I nunc iam. SA. quid hoc rei est? regnumne, Aeschine, hic tu possides?

11 *Te esse Indignum injuria hac]* Sic versus dispone: *Te esse in-Dignum injuria hac.* Oskonarium plenum semper excipit Trochaicus.

13 *Abi praestrenue, ac forem aperi]* Lego ex nostris aliquot, *Abi prae strenue:* ut *I prae;* saepe. Et sic apud Nonium est v. Apertum. Quamquam autem & iste etiam *Foras* habeat, legendum *Forem:* de qua voce jam supra egimus. (Eun. II, 2, 51.)

15 *SA. hem, sic volo. AE. cave aunc]* Ex auctoritate libri Bembini personae his verbis ascriptae deleantur: sunt enim omnia verba Aeschini. FAERNUS. Sic & nostri meliores.

16 *Quoquam dimoveas tuos]* Liber Bembinus & alii antiqui, *demoveas.* FAERNUS. Tres boni ex nostris, *Demoveas.*

17 *Ne mora sit, si innuerim]* Innuero est in omnibus recentibus; nos tamen lectionem antiquam sequemur: ita est oskonarius iambicus, ut praecedens, & duo sequentes. FAERNUS. Antiquiores nostri, *Innuerim.*

19 *O facinus indignum! Geminabis, nisi caver. Hei misero mihi]* Sic dedit Faernus, nescio unde. Versus justo longior est; & a Libris scriptis nimium quantum abscedit. Nostri *O miserum facinus,* vel *Facinus miserum,* & *Hei miseriam.* Repone,

O facinus miserandum! Geminabis, nisi caver. Hei miseriam! Sic Phor. V, 9, 19.

Pro di immortales, facinus miserandum & malum.

And. IV, 4, 28.

O facinus animadvertendum! Quid clamitas?

AE. Si pōssiderem, ornatū es, ex tuis virtūtibus.

SA. Quid tibi rei mecum est? AE. nll. SA. quid? nostin quī sim?

AE. non desidero.

SA. Tetigin tui quicquam? AE. si attigisses, feres infortūnium.

SA. Qui tibi meam magis licet habere, pro qua ego argentū dedi?

25

Responde. AE. ante aedis nōn fecisse erit melius hic conviciū:

Nam si molestus pērgis esse, iam intro abripiere; atque ibi

Usque ad necem opperire loris. SA. loris liber? AE. sic erit.

SA. O hōinem impurum: hicine libertatem ajunt aequam esse omnibus?

AE. Si satis iam debacchatus, leno, es; aūdi si ris nūc iam. 30

SA. Egon debacchatus sum autem, an tu in me? AE. mitte ista, atque ad rem redi.

SA. Quam rem? quo redeam? AE. idmne me vis dicere id quod ad te attinet?

SA. Cupio, aequi modo aliquid. AE. vah, leno iniqua me non vult loqui.

SA. Lenō sum, fateor, pērnicies communis adulescentium, Perjūrus, pestis: tamen tibi a me nullast orta injuria. 35

25 Qui tibi magis licet meam habere] Lege, Qui tibi meam magis licet habere.

27 Jam intro arripere] Liber Bembinus & Decurtatus, abripiere. FAERNUS. Etiam duo ex nostris optimi, Abripiere.

29 Aequam esse omnibus] O. l. s. esse aequam. FAERNUS. Sic & nostri codices. Recte tamen Edd. vett. Ajunt aequam esse omnibus: ut Aequam sub istu sit.

30 Si satis jam debacchatus es, leno] Atqui hoc pacto, Leno in Theſi occultatur. Recte quinque ex vetustioribus nostris,

Si satis jam debacchatus, leno, es.

31 Egon debacchatus sum in te, an tu in me?] Variant hic libri scripti: nos antiquissimos sequemur, in quibus omnibus ita est,

Egon debacchatus sum autem, an tu in me?

cum enim non dixerit Aeschinus lenonem in se debacchatum, sed tantummodo debacchatum, leno quoque id simpliciter negat, subdeus eum potius in se debacchatum. sane prima hujus versus syllaba pertinet ad praecedentem. FAERNUS. Sic & codices nostri vetustiores.

Ib. Omittit ista] O. l. s. & Donatus, mitto ista. FAERNUS. Omnes nostri, Mitto.

32 Quod ad te attinet?] Liber Bembinus, Basilicanus, Victorianus; & multo maxima pars aliorum, his praepositum pronomen id. & stat versus abjiciendo d, ex quod. FAERNUS. Nostri omnes id quod.

33 Cupia, modo aequi aliquid] Et Bembinus & Victorianus, & omnes fere alii l. s. cupio: aequi modo aliquid. FAERNUS. Sic & nostri meliores.

35 Nulla orta est injuria] Vides

AE. *Nam hercle etiam hoc restat.* SA. *illuc quaeso redi, quo coepisti, Aeschine.*

AE. *Minus viginti tu illam emisisti, quae res tibi vortat male. Argenti tantum dabitur.* SA. *quid si ego tibi illam nolo vendere? Coges me?* AE. *minime.* SA. *namque id metui.* AE. *utque vendundam censeo,*

Quae libera est: nam ego liberali illam adfero causa manu. 40
Nunc vide utrum vis; argentum accipere, an causam meditari tuam.

Delibera hoc, dum ego redeo, leno. SA. *pro supreme Juppiter. Minime miror, qui insanire occipiunt ex injuria.*

Domus me eripuit, verberavit: me invito abduxit meam:

Homini misero plus quingentos colaphos infregit mihi. 45

Ob malefacta haec tantidem emptam, postulat sibi tradier.

Verum enim quando bene promeruit, fiat: suum jus postulat.

Age. iam cupio, modo si argentum reddat. set ego hoc hariolor.

Ubi me dixerò dare tanti, testis faciet ilico,

Orta in Theſi deliteſcere. Reſte duo ex veterimis noſtris, Nullaſt orta injuria.

36 *Nam hercle etiam id restat]* Liber Bembinus, *hoc restat.* FAERNUS. Noſtri omnes *Id.* Nihil intereſt.

38 *Argenti tantum tibi dabitur]* Idem liber, & Baſilicanus, & Viſtorianus, & multi alii non haerent diſtinctionem *tibi*, ut & exigit verſus, qui eſt octonarius, attributa tamen prima ejus ſyllaba verſus praecedenti. FAERNUS. Neque noſtri libri *Tibi* habent. Non tamen prima verius ſyllaba priori eſt tribuenda.

40 *Nam ego illam liberali aſſero cauſa manu.* Donatus & o. l. s. *nam ego liberali illam a. c. n.* FAERNUS. Unus ex Regiis aequae commodae: *Nam liberali ego illam.*

45 Verſus hi duo locum inter ſe commutarunt: Repone,

Homini miſero plus quingentos colaphos infregit mihi.

Ob malefacta haec tantidem emptam poſtulat ſibi tradier.

Res apparet; & alii ante nos viderunt.

47 *Verum enim, quando bene promeruit, fiet]* Sic dedit Faernus: ſed noſtri univerſi, *Fiat.* Reſte. Id enim, notante alibi Donato, eſt conſentientis, *Fiat* vero obedientis.

48 *Age jam cupio; ſi modo argentum reddat. ſed ego hoc hariolor]* Ex ſed d, eliſo, & rō hoc correpto dactylus erit in ſexta ſede trochaici. FAERNUS. Abſurde hic Faernus; dum digitis ſine ullo auriſ. judicio verſum dimetitur. Mellius erat, ex *Si modo ar* dactylum feciſſe. Sed nihil eſt opus: lege hic & v. 51. *Modo ſi reddas:* ut l, i, 4. *Ubi ſi ceſſis:* pro *Sicubi.*

54 *Fruſtra egomet mecum haſ rationes deſpito]* Duo antiquiſſimi libri, Bembinus & Viſtorianus, *puto:* & ſic quoque ſtat verſus: Immo etiam numeroſior eſt. FAERNUS.

Sed nemo dabit: fruſtra egomet mecum haſ rationes puto.

Vendidisse me, de argento somnium. mox: cras redi. 50
'Id quoque possum ferre, modo si reddat; quanquam injurium est.
Verum cogito id quod res est; quando cum quaesum acceperis,
'Accipiunda et misistanda injuria adulescentium est.
Sed nemo dabit: frustra has egomet mecum rationes puto.

ACTUS II. SCAENA II.

SYRUS. SANNIO.

SY. *TACE, egomet conveniam ipsum: cupide accipiat iam fixo: atque etiam*

Bene dicat secum esse dictum. quid istuc, Sannio est, quod te audio

Nescio quid concertasse cum ero? SA. numquam vidi iniquius

Certationem comparatam, quam hodie quae inter nos fuit:

Ego vapulando, ille verberando, usque ambo desessi jamus. 5

SY. *Tua culpa. SA. quid facerem? SY. adulescenti morem gestum oportuit.*

Sic Faernus ex suis libris: at nostri hoc modo,

Sed nemo dabit: frustra ego mecum has rationes deputo.

Ubi notabilis *Ego pro Egomet; & Deputo pro Puto*: & inde colliges utrumque a correctoribus esse: quod uterque scansioni respondeat. Repone tamen, quod ipse auctor dedit,

Sed nemo dabit: frustra has egomet mecum rationes puto.

Plaut. Cas. III, 2, 25.

Verum autem aliter versus cum eam mecum rationem puto.

Ex nostra lectione *Frustra* in Arsi, quod in alteris male deprimitur. Id quoque monendum, unum ex Regiis *Hanc rationem* habere.

1 *Tace: egomet*] Versus hic trochaicus tetrameter acatalecticus. FAERNUS.

Tace, egomet conveniam jam ipsum, cupide accipiat fixo atque etiam.

Non potest esse Trochaeus acatalecticus; quia nulla hic animi commotio est; tum & iambicus eum

subsequitur, prorsus contra morem Terentii & ipsius rythmi indolem. Nostri universi cum Edd. vet. alio ordine verba collocant, quo iambicus est tetrameter, ut sequentes:

Tace, egomet conveniam ipsum, cupide accipiat jam fixo, atque etiam.

Atque etiam est Proceleusmaticus; At, ut saepe, correpta.

4 *Quam quae hodie inter nos fuit*] In libro Bembrino & Victor. est *quam haec hodie*: ut & versus exposcit. FAERNUS.

Certationem comparatam, quam haec hodie inter nos fuit.

Sic dedit Faernus: sed ex nostris plerique, *Hanc quae hodie*. Repono,

Certationem comparatam, quam hodie quae inter nos fuit.

6 *Quid agerem?*] Duo antiqui Libri, Inter quos est Bembrinus, *quid facerem?* utroque modo proceleusmaticus est in tertia sede octonarum iambici. FAERNUS.

Omnes nostri, duobus mediocribus exceptis, *Quid agerem*. Nihil

SA. Qui pótui melius, qui hódie ei usque os praebui? SY. age, scis quid loquar?

Pecuniam in loco negligere, maximum interdixi lucrum. hui; Metuisti, si nunc de tuo iure concessisses paululum; atque Adulescenti esses morigeratus, hominum homo stultissime, 10 Ne non tibi istuc faceraret. SA. ego spem pretio non emo.

SY. Numquam rem facies: abi, non scis inescare homines, Sannio.

SA. Credo istuc melius esse: verum ego nunquam adeo astutus fui,

Quin quicquid possem, mállem auferre pótius in praesentia.

SY. Age novi tuum animum: quasi iam usquam tibi sint viginti minae, 15

Dum huic obsequare. praeterea autem te ajunt proficisci Cyprum. SA. hem.

interest; nisi quod hoc magis ad Graecum metrum accedat.

7 Qui hodie usque os praebui] Lege, Qui hódie ei usque os.

9 SA. Hui. SY. metuisti si nunc] Haec omnia in iisdem libris, & Basilicano, Syro ascribuntur. FAERNUS. Sic & nostri meliores.

12 'Abi, nescis inescare] Lege, Abi, non scis.

15 Quasi jam usquam tibi sint viginti minae] De sententia convenit, Quasi numero in aliquo ducas, aut in aliqua aestimatione constituas viginti minas, interprete Donato. De verbis quaeritur: Qui fieri possit ut usquam esse perinde sit ac ullius aestimationis esse? Plautus Pseud. IV, 7, 47.

Cui libella nusquam est, nisi quod leno hic subvénit tibi.

Ad hanc formam, Quasi usquam tibi sint xx minae, nihil aliud significet, quam Quasi tu in loculis tuis xx minas habeas; qui sensus ab hujus loci sententia prorsum alienus est. Quid, si resingimus?

Age novi tuum animum, quasi hujus jam tibi sint viginti minae.

ut supra II, 1, 9. Hujus non faciam; cum stipulam vel floccum vel luminum digitum ostendit. Vide tamen, ne illud Jam usquam totum a correctoribus fuerit, non a manu luscitiosi librarii: fortassis ab Autore sic erat,

Age novi tuum animum, quasi terunci tibi sint viginti minae. Plaut. Capt. III, 1, 17.

Neque ridiculos jam terunci faciunt: sese omnes amant.

Certe hoc modo justius collocantur Arles & Theses; & apte opponuntur xx minae ac teruncius.

20 Illuc vido] O. l. s. Illud vido. FAERNUS.

23 Nisi eo ad mercatum veniam] Donatus & o. l. s. venio. FAERNUS. Quin & nostri plerique omnes Venio. Praeterea pro Damnum maximum; duo habent Damnum est maximum. Plane ex more Terentii.

24 Nunc si hoc omittam, assum agam] Liber Bembinus & Victori-

24. *Coemisse hinc quae illuc veheres multa;* navem conductam: hoc scio,

Animus tibi pendet. ubi illinc spero redieris tamen, hoc ages.

25. *Nusquam pedem: perii hercle: hac illi spe hoc inceperunt.*

26. *timet:*

Injēci scrupulum homini. 27. *SA. o scelera. illud vide,*

Ut in ipso articulo oppressit. emptae mulieres

Comphires, et item, hinc alia quae porto Cyprum.

Nisi eo ad mercatum venio, damnum est maximum.

Nunc si hoc omittam, ac tūc agam ubi illinc rediero;

Nihil est: refrixerit res; nunc demum venis? 28

Cur passus? ubi eras? ut sit satius perdere,

Quam aut hic manere tamdiu, aut tum persequi.

29. *Iamne enumerasti id, quod ad te rediturum putes?*

30. *Hocine illo dignum? hocine inceptare Aeschinum?*

annus, & Donatus, omitto. FAERNUS.

Nunc si hoc omitto, altum agam. ubi illinc rediero,

Nihil est. Donatus ad locum: *Altum agam, proverbium: hoc est, nihil agam.* (hoc falsum.) Quod enim in jure semel judicatum est, rescindi & iterum agi non potest: sic in Phormione, (II, 3, 72.) *Altum aiunt ne agas.* Et proverbio quidem utuntur Cicero, Livius, alii;

sed huic loco minime convenit. Quomodo enim *Altum agit*, hoc est, iterum sed frustra agit, si *Omittis* prorsus & nihil agit? Praeterea versus laborat: neque enim hiatus in Caesura Terentiani moris est, nec in dissyllabo *Altum* Synaloepha cessare potest. Nostri codices universi, *Omittam.* Repone,

Nunc si hoc omittam, ac tūc agam ubi illinc rediero;

Nihil est.

Ita supra v. 18. *Ubi illinc spero redieris tamen, hoc ages.* Egregia certe emendatio; sed non nostra. Fama tantum ad me pertulit, nec scio quem sic correxisse.

27. *Quam aut hic nunc manere?* Idem liber & aliquot alii, *quam aut nunc manere.* alii & Donatus, *quam aut hic manere.* his duobus modis stat versus, aliter impeditus. FAERNUS.

Duo ex nostris, *Aut hic manere:* ceteri, *Aut hinc nunc manere.* His placet; non, ut Faernus, dedit, *Nunc.*

28. *Quod ad te rediturum putes?* Multi antiqui libri, inter quos Bemblinus, item Donatus, his anteponunt; dictionem *id.* FAERNUS. Septem ex nostris *id quod.*

29. *Hocine illo dignum? Hocine incipere Aeschinum?* Non convenit; ut in eodem versiculo *Hocine* primam corripiat, deinde producat. Lege igitur,

Hocine illo dignum? hocine inceptare Aeschinum?

Neque aliter olim Donatus; ut ejus verbis coniectare licet: *Quasi de magno facinore dixit; ut in Helaut.* (III, 3, 39.) *Vah, vide quod inceptat facinus.*

Per opprēssionem ut hānc mi eripere pōstulet? 30
 SY. *Labāscit. unum hoc hābeo: vide si sātis placet;*
Potius quom venias in perichum, Sānnio,
Servēsne an perdas totum, dividuūm face.
Minās decem couradet alicunde. SA. ei mihi,
Etiam de sorte nūc venio in dubiūm miser? 35
Pudēt nihil? omnes dēntes labef.cit mihi:
Praeterea colaphis tūber est totūm caput:
Etiam insuper defraūdet? nusquam abeo. SY. it libet:
Numquid vis, quin abeam? SA. immo hercle hoc quāesō,
Syre,
Ut ut haec sunt acta, pōtius quam litis sequar, 40
Meum mihi reddatur, sāttem quanti emptāst, Syre.
Scio nōn te esse usum antehāc amicitia mea:
Memorēū mi dices esse et gretum. SY. sciaūo
Faciam. sub Ctesiphonem video: laetus est
De amica. SA. quid quod te oro? SY. paul' spēr mane. 45

35 *Etiam de sorte nunc venio in dubium miser. Pudet nihil]* Haec per interrogationem efferenda sunt.

38 *Etiam insuper defraudat?]* Verrimus noster cum tribus aliis, *Defraudet*, Sic & Rivii Fabricique codices. Hoc placet.

40 *Ut ut haec sunt acta]* Nostri plerique omnes cum vet. Edd. *Fa. Ha.* Parum interest.

42 *Scio non te usum]* Liber Bemblinus ita collocat: *scio te non usum.* ita & omnes alii, nisi quod post *usum* addunt verbum *esse*, quod stare non potest. Basilicanus, *scio te non esse usum.* FAERNUS. Nostri cum Basilicano consentiunt: nisi quod Academicus, *Scio non te esse usum.* Recte.

2 *Si quem aequom' sit benefacere, is facit]* Donatus & liber Bemblinus, Victorianus, & Decurtatus: *Si quem aequom' sit facere, is bene facit.* reliqui omnes libri geminant lectionem *bene*: quod stare non potest. FAERNUS. Nostri omnes bis habent

3 *Quid ego nunc te laudem?]* Quattuor nostri veterrimi cum totidem aliis, *Quid ego te nunc laudem?* Ad digitos si exigas, nihil interest; si ad aurem & accentum, non parum.

5 *Itaque unam hanc rem me habere praeter alios praecipuam arbitror]* Vide modo, quas tenebras & turbas hic concitet Donatus, dum de sententiae filo satagit. Et profecto, si *Praeter alios* legas, illud *Homini nemini* & supervacuum erit, & soloecum. Quippe sic dictum oportuit, *Habeo unam rem praecipuam praeter alios homines, Fratrem primarum artium principem.* Cetera, quae his supersunt, ineptae sunt & insulsa. Cave tamen cum Donato credas, data opera sic locutum Terentium, ut rusticum adolescentem induceret *titubantem & pene balbutientem.* Unius litterulae mutatio cum a Ctesiphone, tum ab Auctore propulsabit hanc injuriam, *Itaque unam hanc rem me habere praeter alias, praecipuam arbitror.*

ACTUS II. SCAENA III.

CTESIPHO. SYRUS.

CT. ABS quivis homine, cum est opus, beneficium accipere gaudeas:

Verum enimvero id demum juvat, si quem aequomst facere, is bene facit.

O frater frater, quid ego te nunc laudem? satis certo scio; Numquam ita magnifice quicquam dicam, id virtus quin superet tua.

Itaque unam hanc rem me habere praeter alias praecipuam arbitror,

Fratrem homini nemini esse primarum artium magis principem.

SY. O Ctésipho. CT. o Syre, Adschinnus ubi est? SY. illum, te expectat domi. CT. hem.

SY. Quid est? CT. quid sit? illius opera, Syre, nunc ulvo: festivum caput,

Quine omnia sibi post putavit esse prae meo commodo:

Præcipuam praeter alias, prae aliis rebus, ut Andr. I, 1, 31.

Horum ille nihil egregie praeter cetera

Studebat. & 95.

Quia erat forma praeter ceteras honesta.

Hanc unam rem praeter ceteras a fortuna praecipuam habeo, Nemini fratrem omnibus bonis artibus ornatiorem contigisse.

6 *Fratrem homini neminem esse* Lego, ut in libro Bemino & aliis aliis, homini nemini. ita etiam videtur legisse Donatus, licet aliter habeant ejus libri. nam cum comparative legat, dicens subaudiendum esse quam mihi, procul dubio debet esse cui comparatur, id est homini nemini. FAERNUS. Recte Homini nemini; ut Hec. III, 1, 1; & alibi Homo nemo: licet omnes nostri, uno Regio excepto, hic habeant Neminem.

9 *Qui omnia sibi post putavit esse prae meo commodo*] Donatus pro qui,

legit quin: dicens admirative pronuntiandum. & ita habet liber Vaticanus, ita & in Bemino emendatum est. itaque etiam exigit versus, qui est octonarius iambicus: sed si legas quin putavit, non convenit, sed putavit, quod & ipsum in aliquot libris scriptis invenit. est autem plenum quine, ut Quinque ipsa reliquit. deinde abjecto e, remanet quin. FAERNUS.

Quin' omnia sibi post putavit esse prae meo commodo;

Maledicta, famam, meum amorem, & peccatum in se transfudit.

Codices quidem vetustiores *Postputavit*: duo mediocres *Postputavit*: Etiam omnes, praeter duos veterissimos, *Qui pro Quine*. Quine, Quine, tam subjunctivo quam Indicativo junguntur. Lege igitur, *Postputavit*; quia sequitur, *Transfudit*. Deinde pro *Se* lege *Se se*.

Maledicta, famam, meum amorem & peccatum in se transfudit.

Maledicta, famam, meum amorem, et peccatum in sese transtulit.

10

Nil supra pote. nam quid foris crepuit? sy. mane mane. ipse exit foras.

ACTUS II. SCAENA IV.

AESCHINUS. SANNIO. CTESIPHON. SYRUS.

AE. *UBI est ille sacrilegus? SA. me quaerit. nūm quidnam effert? occidi:*

Nil video. AE. ehem, opportune: te ipsum quapro: quid fit, Ctesipho?

Heaut. II, 3, 110.

Et me & meum amorem & famam permitto tibi.

11 *Nihil pote supra*] Libri nostri omnes, *Nil supra potest.* Legendum igitur, *Nil supra pote.*

Ib. *Sed quisnam foris crepuit?*] Idem liber, item Donatus, non habent distinctionem sed; & pro *quisnam, quidnam* legunt, ut & liber Victorianus, *foris* vero, pro *foris*, tantum Donatus, & idem liber Victorianus, ac Decurtatus, & Bafilicanus; exponemus autem *quidnam foris crepuit*, qua de causa sonuit janua. FAERNUS.

Nostri omnes *Foris*, perperam pro *Foris*. Sed plerique omittunt: *Quidnam* tres habent. Ego pro illo, quod dedit Faernus,

Nil pote supra. quidnam foris crepuit?

sic repono,

Nil supra pote. nam quid foris crepuit?

Accentus sic commode incidunt, quod in Arte primum est. Sic Virgilius Georg. IV, 445.

Nam quis te juvenum confidentissime, nostras

Sussit adire domos?

Ubi Servius: *Nam quis, id est, Quisnam: hodie enim Nam particula postponitur; antea praeponebatur. Terentius in Phormione: (V,*

I, 5.) Nam quae haec anus est a fratre egressa meo? Noster Phorm. I, 4, 23. Nam quod ego huic nunc subito. Ubi Donatus, Nam quod pro Quodnam. Apud Plautum passim venit.

Ib. *sy. mane, ipse exit foras*] O. l. s. & Donatus geminat distinctionem *mane*; quare totum versum ita legerim:

Nihil pote supra. quidnam foris crepuit? mane mane, ipse exit foras.

ut in quarta sede sit proceleusmaticus, eliso ex *foris* s. FAERNUS. Omnes nostri, *Mane, mane.*

1 *Men quaerit?*] Melius liber Bembinus, *me quaerit*. nec interrogative pronuntiandum est: non enim quicquam dubitat, audito sacrilegi nomine, quin ipse quaeratur. FAERNUS.

Nostri omnes *Men quaerit?* Sed recte Bembinus: *Me quaerit*. Eun. V, 6, 5.

Sed ubi obsecro est? Me quaerit haec.

Plautus Pseud. IV, 2, 19. Leno itidem, ut hic:

Hominem ego hic quaero malum, Legisuram, impium, perjurum, atque improbum. Me quaeritas.

Perf. I, 3, 10.

Tam pol hic aderit, crede. congerro meus.

In tuto est omnis res; omitte v'ro tristitiam tuam.

CT. Ego illam hercle vero omitto, qui quidem te habeam fratrem: o mi Aëschine,

O mi germane: ah vereor coram in os te laudare amplius, 5
Ne id adsentandi magis quam quo habeam gratum, facere existumes.

AE. Age inepte, quasi nunc non norimus nos inter nos, Ctesipho. Hoc mihi dolet, nos paene sero scisse, et in eum rem locum Redisse, ut si omnes ciperent, tibi nil possent auxiliari.

CT. Pudēbat. AE. ah, stultitia est ista, non pudor: tam ob parvolum

Rem paene et patria? turpe dictu. deos quaeso ut ista prohibeant.

Me dicit, euge.

2 *To ipsum quaerito*] Omnes ferre l. s. quaero. utroque modo stat versus. FAERNUS. Quinque ex nostris Quaero. Reste.

3 *Tristitiam tuam*] Liber Bemblinus *tristitiam*. FAERNUS.

4 *Ego illam hercle vero omitto*] Hic & sequens versus, in libro Bemblino, & multis alijs, ita ordinati sunt in ostonarios iambicos:

Ego illam vero omitto, qui quidem te habeam fratrem, o mi Aëschine,

O mi germane, ah vereor coram in os te laudare amplius.

Sed in priore versu ex quidem m, elidetur; quamvis sequente consonante. habeam vero in duas syllabas contrahetur. FAERNUS. Habeam in duas syllabas contrahi nec licet, nec hic opus est.

6 *Quam quod habeam gratum*] Liber Bemblinus quo, ut & exigit versus. quo autem pro quod expone. FAERNUS.

Nostrum omnes mendose Quod. Ceterum illud *Adsentandi* nescio an rectius *Adsentando*: sed Codicibus & Magistris hoc concedemus. Donatus: *Adsentandi, adulandi. Et nostrum deest Causa, an ad ipsam li-*

tem sic dicitur? sic editio Lindenbrogii. Quid autem est *Ad ipsam litem*. Editiones veteres: *Ab ipsa lite*. Lege, *An absolute sic dicitur?*

8 *Sed hoc mihi dolet*] Donatus, & liber Bemblinus, non habent distinctionem *sed*: quod & venustius est & versui congruentius. FAERNUS.

Hoc mihi dolet nos paene sero scisse, & paene in eum locum

Redisse.

Quid est *Nos redisse in eum locum?* Omnino hic desideratur *Rem*; ut Heaut. II, 3, 118. *In eum res rediit jam locum, Ut sit necesse*. Editiones sane veteres, *Paene rem in eum locum*. Sic & scriptus codex apud Guyetum; ac duo alii *Rem paene*. Tu repone,

Hoc mihi dolet nos paene sero scisse, & in eum rem locum

Redisse.

Sero est. Nimis sero; saepe apud Nostrum & Plautum, *Dolet*, inquit Donatus, *bis subaudiendum est*. Re- & si dixisset *Paene* bis subaudiri.

9 *Nihil tibi possent auxiliari*] Nostri universi cum Edd. vett. *Tibi nil*. Et Anapaestus in his versibus suavior est Dactylo: & *Tibi* in ista esse debet.

11 *Paene ex patria*] Liber Bemblinus, *paene et patria*. FAERNUS. Nostri omnes *Ex*,

CT. *Peccavi. AE. quid aut tandem nobis Sannio. SY. iam mitis est.*

AE. *Ego ad forum ibo, ut hunc absolvam: tu intro ad illam, Ctesipho.*

SA. *Syre, ista. SY. eamus: namque hic properat in Cyprum.*

SA. *ne tam quidem:*

Quamvis etiam maneo otiosus hic. SY. reddetur, ne time. 15

SA. *At ut omne reddat. SY. omne reddet: tace modo, ac sequere huc. SA. sequor.*

CT. *Heus, heus, Syre. SY. chem, quid est? CT. obsecro hercle te, hominem istum impurissimum.*

Quam primum absolvitote; ne si magis irritatus fiet, Aliqua ad patrem hoc permānet; atque ego tum perpetuo perierim.

SY. *Non fiet, bono animo es: tu cum illa te intus oblata interini:*

20

Et lectulos iube sterni nobis, et parari cetera.

Ego iam transacta re convortam me domum cum obsequio.

CT. *Ita quaeso: quando hoc bene successit, hilare hunc sumamus diem.*

17 *Obsecro hercle, hominem istum impurissimum]* Lege ex veterrimo nostro & altero, *Obsecro hercle te, hominem.* Alioqui claudicat versus.

19 *Tunc perpetuo perierim]* Omnes fere l. s. *Tunc.* FAERNUS. Tres tamen nostri veterrimi *Tunc.*

20 *Bono animo esto]* Liber Bembinus & Basilicanus *bono animo es.* ita optime versus procedit. FAERNUS. Nostri perperam *Es.*

22 *Hilarem hunc sumamus diem]* Correxuit olim Palmerius *Hilare sumamus;* cui tamen recte monenti nemo obtemperavit. Videamus, an nobis mellus cadat alea. Plautus in eadem phrasi adverbium usurpat. Epid. I, 2, 54. *Eamus intro ad te, ut hunc hodie diem Luulente habemus.* Pseud V, 1, 23. *Hic ego modo atque herus minor hunc diem Sumpsimus prothyma.* Sed Poen. V, 6, 30.

Ut hunc diem

Habemus hilarem, huius male, & nostro bono.

Ubi tamen fidenter emendes *Hilare.* Nimirum ea aetate *Hilarus* dicebant; numquam, quod sciamus, *Hilaris.* Extra haec loca, nec Plautus neque Noster *Hilaris*, sed semper *Hilarus.* *Hilare* adverbium Nonius ex Afranio citat, & ex ipso Cicerone; qui ter quaterque etiam alias eo adverbio utitur. Charisius p. 180. *‘Hilariter ab eo quod est ‘Hilaris: Hilare autem ab ‘Hilarus.’ Acron in Terentii Adelphos; ubi ‘Terentius, Hilare hunc sumamus,’ inquit, diem. Sed & Afranius in ‘Sororibus: Nunc te obsequentem at- ‘quod hilarem, ut dixi, praebes.’* Hodie quidem apud Charisium utrobique editum est *Hilarum.* Sed plane contra auctoris sententiam; qui haec exempla ideo adducit, ut *Hilarus* olim dictum esse probet; non ut *Hilaris*, quod in communi tum sermone erat.

1 *Obsecro, mea nutrix, quid nunc fiet? CA. quid si te rogas?]* Liber Bembinus, Victorianus & De-

ACTUS III. SCAENA I.

SOBRATA. CANTHARA.

30. 'OBSECRO, mea nūtrix? quid nunc fiet? CA. quid fi-
at rogas?

Recte edepol spero. 30. modo dolores, mea tu, occipiunt pri-
mulum.

CA. Iam nūc times, quasi nūquam adfueris, nūquam tute
pēpereris.

30. Miserā me, neminem habeo, solae sumus: Geta autem
hic nōn adest:

Nec est quem ad obstetricem mittam, nec qui adcersat Aēschi-
num.

CA. Pol is quidem iam hic aderit: nam numquam unum inter-
mittit diem,

Quin semper veniat. 30. sōlus meorum est miseriarum reme-
dium.

CA. 'E re natae melius fieri haut pōtuit quam factum est, era,

curatus, quid fiat? sane in omni-
bus libris hic versus terminatur in
rogas. est autem trochaicus catale-
cticus, cum sequentes sint octonarii
iambici. FAERNUS.

Sic Eun. V, 9. Scaena incipit a
Trochaico; quem statim subsequun-
tur Iambici. Qui, ut hic quoque
par sequentibus fiat, *An obsecro* sub-
stitui voluit, nesciebat illud *An*,
non solum *Interjectionem esse mulie-
ris consternatae*, ut parum accurate
Donatus, sed abnegantis, rejicien-
tis, aspernantis id cui respondetur.
Non igitur huic loco *Apprime con-
venit*; ne minime quidem convenit.

2 *Modo dolores, mea tu, occipiunt
primum]* Tan. Faber nutrici haec
verba assignat, non Socratae; &
laudatorem sibi repperit. Cur hoc,
si interrogas; dicant, *Mea tu* ancil-
lae esse, reblandientis Horae, quae
dixerat, mea nutrix. Atqui, o bo-
ni; *Mea tu*, familiaris est, quam
ut a serva ad dominam dicatur. Vel

pares dicunt *Mea tu*, vel dignior ad
inferiorem.

3 *Quasi numquam adfueris]* Ele-
gantius codex Petronis,

*Iam nunc times quasi nusquam
adfueris, numquam tute pepereris.*

5 *Nec quem ad obstetricem mit-
tam]* Et versus, qui iambicus esse
debet, & sententia legi possulant,

*Nec est quem ad obstetricem mit-
tam, nec qui accersat Aeschli-
num.*

7 *Solus meorum miseriarum est
remedium]* Sic recentiores nostri,
sed veteres omnes,

*Solus meorum est miseriarum re-
medium.*

8 *Es re nata melius fieri haut po-
tuit, quam factum est, hora]* Sic
Faernus dedit, auctore Donato:
sed nostri codices universi, *E re
natae*. Donatus sic explicat: *E re
nata, sic propriis dicimus de iis, quas
contra voluntatem nostram accide-
runt, ut nunc vitium virginis: Er-*

Quando vitium oblátum est: quod ad illum attinet potissimum, Talem, tali ingenio atque animo, natum ex tanta familia. 10 so. Ita pot est ut dicis; salvos nobis, deos quaeso, ut fiat.

ACTUS III. SCAENA II.

GETA. SOSTRATA. CANTHARA.

G. *NUNC illud est, quod si omnia omnes sua consilia conferant, Atque huic malo salutem quaerant, auxili nihil adferant, Quod mihi quaeque filiaeque erili est. vae misero mihi, Tot res repente circumvallant, unde emergi non potest, Vir, egestas, iniustitia, solitudo, infamia. 5 Hocine saeculum? o scelera, o genera sacrilega, o hominem inpium.*

ge E re nata, ex vitio virginis. Sic sane Apulejus Metam. IV. E re nata cupio consilio fugam desino. & iterum: Tunc e re nata subtile consilium ego & ista babulus tale comminiscimur. & rursus in V. E re nata confingit, esse juvenem quendam. In his locis, & de rebus quae contra voluntatem acciderant loquitur Apulejus, & simul significat, ex tempore, celeriter consilium captum. Iste vero sensus huic nostri loco non convenit: & si E re nata cum Donato explices, Ex vitio virginis, quid cum illo facies quod sequitur, Quando vitium oblátum est? Siquidem bis idem dicitur. Plautus Cas. II, 5, 35.

Ita rem natam intellego, Necessum est varis gladiis depugnari.

& Barch. II, 2, 40.

Edopol, Muesloche, ut hanc rem natam intellego,

Quod ames paratum sit, quod des inventos opus.

Ubi rem natam perinde est ac Comparatam. Sed neque hoc sensu dicere possis *E re nata*, e re comparata. Satius est omnino, ut librorum omnium lectionem retineamus, *E re natae*, ut comparanda illas

tuas, melius haut fieri potuit, quam factum est. Phorm. V, 8, 76.

Non hercle ex re istius me instigasti, Demipho.

Sic passim, *E re mea, tua, sua: e re publica.* Neque vero metuas, ne *Natas* minus recte dicatur ab ea, quae Mater ei non est. Sic enim infra V, 5, 1. Syrus ad Demeam:

Hens Demea, rogat frater ne ab eas longius.

10 *Talem, tali genere atque animo natum ex tanta familia]* Multum laborat Donatus, ut *Genere* a *Familia* distinguat. Genus, inquit, iam ad vivos pertinet, Familia etiam ad defunctos: alii Genus ad nobilitatem referunt, Familiam ad copias. Haec magistrorum deliramenta sunt; dum quae emendare nesciunt, quovis modo explicare volunt. Genus & Familia prorsus idem sunt; nec ut res disparatae in eodem commate usquam conjunguntur. Quod Ctesipho dicit III, 3, 55.

Hocine flagitia facere te? haec se admittere

Indigna genere nostro?

id Hegio III, 4, 2. sic effert,

Ex illas familia

Tam inliberale facinus esse ortum?

Sed esto, ut Genus & Familia di-

so. *Me miseram, quidnamst, quod sic video timidum et pro-*
perantem Getam?

G. *Quem neque fides neque iurjurandum neque illum misericordia*
Repressit, neque reflexit, neque quod parvus instabat prope:
Cui miserae indignè per vim vitium obtulerat. so. non intell-
lego

Satis, quae loquatur. CA. propius obsecro accedamus, Sofstra-
ta. G. ah,

Me miserum, vix sum compos animi, ita ardeo iracundia.
Nihil est quod malim, quam illam totam familiam dari mi ob-
viam,

Ut ego iram hanc in eos evomam omnem, dum aegritudo est
haec recens:

Satis mi id habeam supplici: [dum illos ulciscar modo.] 15

stingul hic possint; certe significati-
onis sunt admodum propincae. Cur
ergo inter duo ista tertium quid in-
seritur significationis plane diver-
sae? Cur primum *Genus* laudat, de-
inde *Animum*, & rursus ad *Famili-*
am redit? Hoc Donatus mihi liqui-
do explicet, & summus Magistro-
rum a me audiet. Quid multis agi-
mus? Restituo antiquam Poetae
manum, & suum sibi reddo,

Talem, tali ingenio atque animo,
natum ex tanta familia.

Ingenium atque animus, utpote co-
gnatae significationis, passim juncta
veniunt. Infra V, 3, 42. Scire est
liberum Ingenium atque animum.
And. I, 1, 86.

Haec ego putabam esse omnia hu-
mani ingeni

Mansuetique animi officia.

Plautus Bacch. III, 3, 90.

Ut illius animum atque ingenium
regas.

Trin. I, 2, 55.

Sunt quorum ingenia atque ani-
mos nequeo noscere.

Cicero Ep. Fam. IX, 14. *Sed con-*
vigit magnitudine cum animi, tum
etiam ingenii atque consilii. Philip.
II. Radimeris adolescentem summa

spe & animi & ingenii praeditum.
Ita ipse alibi, & Livius alique saepe

1 *Nunc illud est, quod si omnis*
omnia] Miror sic dedisse Faernum:
cum plerique codices & Edd. vet.
habeant,

Nunc illud est, quod si omnia
omnes.

Vide infra V, 9, 21. Quanto hoc
venustius est, & collocatione & nu-
meris.

6 *Hocine saeculum?* Liber Bem-
binus, Victorianus, & Basilicenses,
saeculum. utroque modo stat trochai-
cus. FAERNUS. Nostri codices
Saeculum: neque aliter stat versua.

14 *Ut iram hanc]* Lege ex libro
Bembino, & aliis fere omnibus, *ut*
ego iram hanc. FAERNUS. Unus
tantum & alter e nostris *Ego.* Ce-
terum minus ex veteribus, *Aegritu-*
do est haec recens, non Haec est.
Recte.

15 *Satis mihi id habeam suppli-*
cii, dum illos ulciscar modo] Versus
claudicat, nisi in *Dum* synaloepha
cesset, plane contra artem & Te-
rentii morem. Dele ista, *Dum il-*
los ulciscar modo. Hemistichium
est, ut mox v. 19.

*Seni animam primum extinguere ipsi, qui illud produxit
scelus:*

*Tum autem Syrum impulsorem, vah, quibus illum lacerarem
modis?*

*Sublimem medium arriperem, et capite primum in terram sta-
tuerem,*

Ut cerebro dispergat viam:

*Adulescenti ipsi eriperem oculos: posthac praecipitem da-
rem.*

*Ceteros ruerem, dgerem, raperem, funderem, et proster-
nerem.*

*Set cesso eram hoc malo impertiri propere? 20. revocemus. Ge-
ta. G. hem,*

*Quisquis es, sine me. 20. ego sum Sofrata. G. ubinam es? te
ipsam quærito:*

Te expeto: oppido opportune te obtulisti mi obuiam,

18 *Sublimem medium arriperem, capite primum in terram statuerem]*
Alia collocatio mihi magis probata est in libro Bembino:

*Sublimem medium primum arri-
perem, & capite in t. f. FAER-
NUS.*

Hoc quod Bembinus exhibet, *Sublimem medium primum arripe-
rem*, a Corroctore se natum prodit; qui cum id in recepta lectione, *Primum statuerem capite in terram*, in-
optum esse vidisset, cum post illud *Primum* nihil deinceps sequatur, illud *Primum* ad prius versiculi col-
lon retraxit. Atqui, o quisquis eras, alia via succurrendum erat huic difficultati: sic enim legendum,

*Sublimem medium arriperem, &
capite primum in terram statu-
erem.*

Primum, Primum, Privum facile inter se in scriptis permutantur: id adeo, quia *Pro, Pras, Per, Pri*, compendiose olim scriberentur, una tantum litera *P* in textu relicta. Vide nos ad Horat. Art. Poet. v. 60. *Primum* hic Palmerius primus testi-
tuit, accedente postea Guyeto. Ca-

tullus Epig. xvii. *Nunc cum volo de tuo ponte mittere primum. Capite statuerem*, active; ut Plautus neutraliter, *Capite flossere*. Caro. II, 3, 8.

Quin cadas, quin capite flosset in via, de semita.

Capt. IV, 2, 13,

Nam qui obstitit, ore flosset.

21 *Tunderem, & prosternerem]*
Tunderem, quod omnes Codices habent, minime hic convohit. Et si ita Nonius citet v. Ruere: & ita vetustus ibi codex. Omnino verum est, quod & Guyetus vidit, *Funderem & prosternerem*. Sic *Fust hollis*, passim: omnia haec verba a militari pugna translata sunt.

22 *Ego sum Sofrata. Ubi es?]*
Corrige, *Ubinam es?* ut alibi, *Ubinam es?*

24 *Te expeto]* Sic codices alii: sed lege, *Expeto*, ut codex Academicus. Cur enim *Expelleret*, cui hoc totum inexpectatum accidit? Vide nos ad Eun. IV, 6, 5.

26 *Animum recipe]* Placet mihi lectio libri Bembini, *animum reci-*

'Era. so. quid est? quid trépidas? G. ei mi. so. quid festinas, mi Geta? 25

'Animam recipe. G. prorsus. so. quid istuc prorsus ergo? G. perimus:

'Absumst. so. loquere ergo, obsecro te, quid sit. G. jam. so. quid jam, Geta?

GE. Aeschimus. so. quid is ergo? G. alienus est ab nostra familia. so. hem,

Péris. quare? G. amare coepit aliam. so. vae miserae mihi.

GE. Néque id occulte fert, ab lenone ipse eripuit palam. 30

so. Satis hoc certumst? G. certum: hisce oculis egomet vidi, Sôstrata. so. ah,

Me miseram, quid jam credas? aut cui credas? nostrumne Aeschinum?

Nostram omnium vitam, in quo nostrae spes opesque omnes sitae?

po: hoc enim & Terentii sensui, & ille, quae Donatus de anhelitu dicit, magis quadrat. FAERNUS. Certa lectio Animam; & sic codex noster 900 annorum.

27 Eloquenti obsecro quid sit] Multi l. s. inter quos Bembinus, post eloquere, addunt ergo. quod vero sequitur, etiam praeter eos libros & Basilicanum, Donatus habet hoc modo, obsecro te quid sit. quae mihi plenior videtur oratio: versui certe optime consulit. FAERNUS.

Absumst. Eloquenti ergo obsecro te quid sit. Jam. Quid jam Geta. Sic dedit Faernus; & adscito Ergo Iambicum inter Trochaicos fecit. Veteres nostri fere omnes non habent Ergo; sed recentiores quinque habent. Lege,

Absumst. Loquere ergo obsecro te. 28 so. Quid ergo is? O. l. s. quid is ergo? & eo amplius liber Bembinus & alii antiqui, ab nostra. FAERNUS. Nostri omnes, Quid is ergo. Pauci Ab, ceteri Ex vel A nostra.

30 Ab lenone ipse eripuit palam] Codex unus A lenone. Palmerius subdividit; A lenone: ipse eri-

puit palam. Hoc est Amare coepit a lenone. Vide nos ad Eun. V. 4. 4. Sed sana est recepta distinctio. Plaut. Añ. I, 1, 55.

Per fallaciam, Quam amabam abduxit a lenone mulierem.

31 Satis hoc certo?] Donatus legit, scisne hoc certo? libri aliqui, inter quos Bembinus, satis hoc certumst? quod vero sequitur, solus Bembinus ita habet: G. certum. quam responsum interrogatio, quae per certum est facta, videtur exigere. FAERNUS. Nostri Certo, certe: vel Certo, certo.

32 Nostrum Aeschinum?] Nostrumne Aeschinum habent aliqui libri etiam antiqui, inter quos Bembinus: qua lectione optime stat trochaicus. FAERNUS.

Me miseram, quid credas jam? Veteres nostri omnes, Quid jam credas? Sic & versus fugitat, & accentus ratio.

33 In quo nostrae spes, omnesque opes sitae] O. l. s. ita collocant, spes opesque omnes sitae. FAERNUS.

Qui se sine hac jurabat unum nunquam victurum diem?

Qui se in sui gremio positurum puerum dicebat patris?

35

Ita obsecraturum, ut liceret hanc se uxorem ducere?

GE. Era, lacrimas mitte: ac potius, quod ad hanc rem opus est porro, consule,

Patiamur an narremus cuiquam. CA. au au, mi homo sanum es?

An proferendum hoc tibi videtur usquam? G. mi quidem non placet,

Jam primum illum alieno animo a nobis esse, res ipsa indicat.

40

Nunc si hoc palam proferimus, ille infitias ibit, sat scio:

Nostram vitam omnium. in quo nostrae spes opesque omnes sitae Erant: qui sine hac jurabat se unum nunquam victurum diem. Sic codices omnes; fallor tamen, an Auctor sic dedit:

Nostram omnium vitam: in quo nostrae spes opesque omnes sitae; Qui se sine hac jurabat unum nunquam victurum diem.

35 *Qui se in sui gremio positurum puerum dicebat, patrem Ita obsecraturum, ut liceret sibi hanc uxorem ducere]* Liber Bembinus & Vaticanus pro *patrem*, habent *patris*; ut sit ordo, in gremio sui patris. in Basilicano & plerisque aliis legitur *patres*; quod & hanc lectionem ex parte confirmat. Quod vero sequitur, ita Bembinus habet, *hanc se uxorem ducere*; ut conicere detur si, pro *sibi*, sicut *mi* pro *mihī*, antiquo scripisse. nec sane aliter stat versus, nisi aut ita scribas, aut certe in scanfione eam dictionem in unam syllabam contrahas: quae deinde per synaloepham elidatur. FAERNUS.

Patris duo ex nostris veterrimi; ceteri *Patres*. Porro ex Petrensi codice legendum, *Hanc se uxorem ducere*. Sic Heaut. IV, 1, 53.

Non licet hominem esse saepe ita ut vult.

Tam accusativum post se admittit *Licet*, quam dativum.

37 Porro consule] Donatus & omnes, quotquot sunt l. s. praeter Vaticanum, porro prospice. FAERNUS. Tres ex nostris veterrimi, Consule. Recte. Consule, delibera, utrum patiamur, an narremus. Patiamur lege, dempto *Ne*, ut Phorm. I, 3, 22.

Cui de integro est potestas etiam consulendi, quid velis. Retinere, amare, an mittere.

38 CAN. *an au, mi homo*. Liber Bembinus & Victorianus, & Donatus, semel tantum *an* habent. FAERNUS. Nostri uno excepto omnes *An au*: neque aliter stat versus. *Cuiquam* non potest non elidere ultimam.

39 *An hoc proferendum tibi usquam esse videtur?* O. l. s. *tibi videtur esse usquam*, praeter Bembinum, in quo legitur *usquam esse*. Ceterum prima hujus versus syllaba in praecedentem versus rejicitur, versus vero stat abjecto *r*, ex videtur, item *m*, ex quidem, quamvis consonans consequatur. FAERNUS.

An hoc proferendum tibi videtur usquam esse?

Nostri partim *Esse usquam*, partim *Usquam esse*. Sed unus ex Regiis

Tua fama et gnatae vita in dubium veniet. tum si maxime Fateatur; cum amet aliam, non est utile huic, illi dari.

Quapropter quoquo pacto tacito est opus. so. ah, minima gentium:

Non faciam. G. quid ais? so. proferam. CA. hem, mea Sôstrata, vide quam rem agas. 45

so. Pejore res loco non potis est esse, quam in quo nunc sitas. Primum indotata est: tum praeterea, quae secunda ei dôt erat, Perit: pro virginê dari nuptum non potest. hoc reliquum est, Si infitias ibit, testis mecum est anulus, quem ipse amiserat. Postremo quando ego mihi sum conscia, à me culpam esse hanc procul, 50

non habet *Esse*: idem cum tribus aliis *Proferendum hoc. Lege, An proferendum hoc tibi videtur usquam? Mihi quidem non placet.*

41 *Nunc si hoc palam proferimus]* Lectio libri Bemini, in quo est *proferimus*, verum hunc sustentat. FAERNUS. Nostri omnes *mandose Proferemus*.

43 *Cum amet aliam, non est utile hanc illi dari]* Repone, *Non est utile huic, illi dari.* Hec. I, 2, 76.

Eam ludibrio haberi, Parmeno, Quin integram itidem reddam, ut accepi ab suis,

Neque honestum mihi, neque utile ipsi virgini est.

Ita saepe alias, cum dativo.

44 *Quapropter quoquo pacto celato est opus]* Liber Bembinus, & omnes fere alii, *tacito est opus.* & ita verius stat, aliter non. FAERNUS. Quinque ex nostris *Tacito*: plures & vetustiores *Celato*. Cui hoc placet, ita legat,

Quapropter quoquo pacto est celato opus. Ah minime gentium.

45 *ae. quid agis?]* Aliqui libri. inter quos Bembinus, *quid agis?* ut & exigit ratio, cum sequatur

respondum Sôstratae in futuro, *proferam.* FAERNUS.

Unus ex nostris *Agas.* Alii *Agis.* Unus ex Regiis *Quid ais?* & Recte. Est admirantis & dissentientis, non interrogantis. Si *Agis* legas, bis idem dicitur, cum mox ait, *Quam rem agas.* Porro quae sequuntur, *Mea Sôstrata, vide quam rem agas,* Cantharae verba sunt, non Getae: ut vel illud indicat, *Mea Sôstrata;* quod muliebri blandimentum est. Uterque & Geta & Canthara consilium Sôstratae repudiant.

46 *Pejore res loco non potest esse, quam in quo nunc sita est]* Ex libro Bemino pro *potest*, lego *potis est*; aliter nullo modo potest procedere hic versus, neque ut iambicus, neque ut trochaicus. FAERNUS. Nostri *perperam Potest.*

49 *Anulus, quem amiserat]* Nostri fere omnes cum Edd. vet.

Anulus, quem ipse amiserat. Recte: abjecto, ut solet, s; *Anulu'* fit dactylus. *Ipsa* sententiae non parum confert.

50 *Postremo quando ego conscia mihi sum]* Muta ordinem, & scribe, *Postremo quando ego mihi sum conscia.*

Neque pretium neque rem ullam interesse aut illa aut me indignam, Geta;

Experiar. G. quid istuc? cedo, ut melius dicas. so. tu quantum potes

Abi, atque Hegioni cognato hujus rem enarrato omnem ordine: Nam is nostro Simulo fuit summus, et nos coluit maxime.

GE. Nam hercle dius nemo respicit nos. so. propere tu, mea Canthara,

Curre: obstetricem accersere: ut cum opus sit, ne in mora nobis fiet. 55

ACTUS III. SCAENA III.

DEMEA. SYRUS.

DE. DISPERII: Ctesiphonem audiui filium

Una delussisse in raptione cum Aeschino.

Id misero restat mihi mali, si illum potest,

Qui alicui rei est, etiam cum ad nequitiam adducere.

Ubi ego illum quaeram? credo abductum in ginecum 5

51 *Intercessisse illa aut me indignam, Geta] Repone, Intercesse aut illa aut me indignam, Geta.*

52 *Quid istuc?* Aliqui libri, inter quos Bembinus, Basilicanus, & Victorianus, *quid istuc?* Ita & Donatus; nam quamvis in eomendole legatur, *quid istuc?* tamen in expositione asserit hoc ita dici, quasi diceretur, quid hic resistam? sane ita ordinantur versus in libro Bembino & aliquibus aliis, ut ponatur ante haec verba dictio *experiar*, & sit hic integer versus,

Experiar. az. quid istuc? accedo ut melius dicas. so. tu quantum potes.

Est autem octonarius iambicus, ut ceteri, rejecta prima syllaba in praecedentem versum. FAERNUS.

Experiar. Quid istuc? accedo ut melius dicas. Tu quantum potes. Versus justo longior est. Repone,

Experiar. Quid istuc? cedo, ut melius dicas.

Cedo, concedo tibi, ut melius dicas, quam ego dixeram. Fateor, agnosco, te melius dicere. Cedere in Causa, Actione, Disputatione, passim. Est qui sic legi velit, az. Quid istuc? so. accedo. az. Ut melius dicas. Et Quid istuc? alt, dissentientis est. Itane vero? tum erit, cum Non & Minime erunt assentientis. Sed & aliud experitur, Quid istuc cedo? ut cum in jus ducas? O conjecturas lepidas & probabiles! Priscianus p. 1020. Confirmativa, ut Quidni, Cur non, Sic ist, Quid istuc: quo frequenter Terentius utitur in Confirmatione, ut in Adelphis, Quid istuc? accedo ut rectius dicas. Sic MSS., Istic, non, ut Putschius dedit, Istuc.

53 *Abi atque Hegioni, cognato hujus, rem omnem enarrato ordine]* Aliqui l. s. inter quos Bembinus, ita habent, *rem enarrato omnem or-*

*Aliquò: persuasit ille impurus, scit scio.
 Set ecceum Syrum ire video: hinc scibo jam, ubi fiet.
 Atque hercle hic de grege illo est: si me senserit
 Eum quaeritare, numquam dicet cœmufex.
 Non ostendam id me velle. SY. omnem rem inodo seni,
 Quo pacto haberet, enarramus ordine.
 Nil quicquam vidi lætius. D. pro Juppiter,
 Hominis stultitiam. SY. conlaudavit filium:
 Mihi, qui id dedissem consilium, egit grãtias.
 DE. Disrumpor. SY. argentum ddnueravit ilico: 15
 Dedit praeterea in sumptum, dimidium minas:
 Id distributum scne est ex sententia. D. hem,
 Huic mander, siquid recte curatum velis.
 SY. Ehem, Denece, haut aspexeram te: quid agitur?
 DE. Quid agatur? vestram nequeo mirari satis 20
 Rationem. SY. est hercle inèpta, ne dicam dolo, atque
 Absurda. piscis ceteros purga, Dromo:
 Congrum istum maximum in aqua finito ludere
 Paulisper: ubi ego venero, exossabitur:*

*dine. in Hægion autem duæ mediae
 vocales in unam coeunt, & prohu-
 jus, Bembinus habet ejus. FAER-
 NUS. Hægioni non fit trisyllabon,
 sed Atque corripitur, ut passim. No-
 stri omnes Hujus. Recte.*

*55 Propera tu, mea Canthara,
 Curra] Repone,*

*Propera tu, mea Canthara, Curra.
 Saepe sic erratum est.*

*2 Una affuisse] Liber Bembinus
 fuisse. FAERNUS. Sic dedit ille:
 sed nostri omnes Adfuisse. Nec
 speruendum. And. I, 1, 80. Una
 aderat frequens. Eun. II, 3, 75.
 Aderit una in unis audibus. Heaut.
 II, 2, 12. Una adsunt tibi. Amat
 Noster postremas syllabas, quan-
 tum potest, cum sequentibus colli-
 quefacere. Etiam apud Nonium v.
 Raptus legitur Affuisse.*

*4 Ad nequitiam adducere] Idem
 liber, ad nequitiam, quod magis
 sapit antiquitatem. FAERNUS.
 Nostri omnes Nequitiam.*

*10 Non ostendam me id velle] O.
 I. s. id me velle. FAERNUS. Sic
 & nostri omnes.*

*14 Mihi, qui dedissem consilium]
 Est in aliquibus libris, & inter eos
 Bembino & Basilicano, qui id de-
 dissem. FAERNUS. Nostri omnes
 Qui id.*

*23 Sinito ludere paulisper, ubi
 ego venero, exossabitur.] In Bembino
 pro paulisper est tantisper, quam-
 vis deinde mutatum in paulisper.
 sed retinendo antiquam lectionem,
 tantisper absolute ponitur: idemque
 est quod, Interea. sane in eodem
 libro pro venero, est rediero: quod
 & ipsum placet. FAERNUS.*

*Tantisper, ubi ego rediero, exos-
 sabitur.*

*Sic dedit Faernus. Nostri omnes
 Paulisper, & Venero. Utrumque
 recte. Nam & Tantisper nusquam
 alias absolute: & Syrus Venero di-
 cit; quia jam in Scaena sive in Pia-
 tea est, & nondum domum venerat.*

Prins nolo. D. haecine flagitia? SY. mi quidem non placent: 25

Et clamo saepe. falsamenta haec, Stéphanio,

Fac mácerentur pulchre. D. di vostram fidem,

Utrum studione id sibi habet, an laudi putat

Fore, si perdiderit gnatum? vae misero mihi,

Vidére ridcor jam diem illum, cum hinc egens

30

Profugiet aliquo militatum. SY. o Démea,

Istuc est sapere, non quod ante pedes modost

Vidére, set etiam illa quae futura sunt

Prospicere. D. quid? istaec jam penes vos psiltria est?

SY. Ellam intus. D. Eho, an est domi habiturus? SY. crédo: ut est

35

Deméntia. D. haecine fieri? SY. inepta lenitas

Patris, et facilitas práva. D. fratris me quidem

Pudét pigetque. SY. núnnium inter vos, Démea, ac

Non quia ades praesens dico hoc, pernimum interest.

Tu, quántus quantus, nil nisi sapientia es:

40

Coquis haec praecipit; dum ipse in Scaena moratur. Certe *Redicero* locum hic non habet; nisi jam inde aliquo abiturus esset Syrus: quod non fit.

35 SY. *Est jam intus*] Super his verbis Donatus haec dicit: *Est jam intus: ut, Ellum, confidens, catus.* ex iis Donati verbis adducor ut credam, atque adeo pro certo teneam, legendum esse, *ellam intus*, aliter quae ex Andria huc citat, non quadrant. FAERNUS. Nostri omnes, *Est jam*: sed recte *Ellam*, ex Donato; & praeterea pro *Eho*, *an domi est habiturus?* lege, *Eho, an est domi habiturus?*

36 DE. *haecine fieri flagitia?*] Liber Bembinus non habet dictionem *flagitia*, sine qua procedit senarius sine detrimento sensus. FAERNUS. Etiam a tribus nostris abest *Flagitia*.

41 *Ille futilis, somnium. sineres*
[*illum tuum*] *Ille futilis non ha-*

bet, nec Donatus, nec liber Bembinus, aut Vaticanus: quae dictio & valde impedit senarium, qui ex deleta sustentatur, corripiendo priorem in *ille*, addendoque dictionem *tu*, post *illum*, ex libro Vaticano & Basilicano, quam recentiores habent post *vero*: Bembinus vero nusquam. FAERNUS. Nostri omnes perperam *Futilis* addunt; sed ex eis duo recte, *illum tu tuum*, non *Tu illum tuum*.

42 *An non sex totis mensibus?*] O. l. s. aut non. FAERNUS. Sic & nostri *Aut*. Bis tamen apud Priscianum *Ac*; ut in codice vetusto legitur.

43 *Quam ille quicquam coeperit?*]

In aliquibus libris Terentii, & Donati, scriptum est *coeperit*: & ita in hunc modum Priscianus citat. FAERNUS. Priscianus p. 879. Praeteritum imperfectum esse dicit a *Coepio*. Sed p. 1193. habet *Coepit*, & codex ibi vetus. Dno veteres ex nostris *Coeperit*, reliqui *Coepit*.

Ille, sônniam. sneres vero illum tú tuum
Faceres haec? D. snerem illum? aut nôn sex totis mênſibus
Prius olfecissem, quam ille quicquam coëperet?
 SY. *Vigilantiam tuam tun mihi? D. sic fit modo,*
Ut nunc est, quaeso. SY. ut quisque suum volit esse, itaſt. 45
 DE. *Quid cum? vidisti hodie? SY. tuumne filium?*
Abigam hunc rus. jamdudum aliquid ruri agere arbitror.
 DE. *Satin scis ibi esse? SY. oh, quem egomet produxi.*
 D. *ôptumeſt.*

Metul ne haereret hic. SY. atque iratum admodum.
 DE. *Quid autem? SY. adortus jurgio est fratrem apud*
forum 50

De psalteria hac. D. ain uero? SY. vah, nil reticuit.
Nam ut numerabatur forte argentum, interuenit
Homo de improviso: coëpit clamare, o Aëschine,
Haecne flagitia facere te? haec te admittere
Indigna genere nostro? D. oh, lacrumo gaudio. 55

44 *Vigilantiam tuam tu mihi nar-*
ras? D. sic fit Modo ut nunc est,
quaeso. Ut quisque suum vult esse,
itaſt] Lego,

Vigilantiam tuam tun mihi? sic
fit modo,

Ut nunc est, quaeso.

Hecyr. V, 4, 22.

Ha ka hav, tun mi istuc?

Plautus Pseud. IV, 1, 28.

Tun' id mihi?

46 *Quid cum vidisti hodie? D.*
lingue,

Quid cum? vidisti hodie?

Donatus hoc nos docet: *Quid cum?*
Initium interrogationis futurae de
persona alicujus. Sic in Heaut. (V,
1, 77) Sed Syrum. Quid tum?

48 *Satin scis ibi cum esse?]* Distio
cum in nullo est l. s. quam & alio-
qui versus respuit, nec sermo de-
siderat: utique enim intelligitur
cum. FAERNUS. Nec in nostris
est Eum.

Ib. Qui egomet produxi] Hic va-
 riant libri; alii *qui*, ut Bembinus &
 Basilicanus; alii, *quim*; alii, *quem*,

ut Victorianus & Decurtatus ac Do-
 natus, quos sequimur. FAERNUS.

Ita variant & nostri; ita tamen
 ut vetustiores *Qui*; mediocres *Quin*;
 recentiores *Quem*. Nonius v. Pro-
 ducere: *Terentius Adolphis: O quin*
egomet produxi. Sic & codex ibi
 vetustus. Edd. Terentii vet. & ibi
 Donatus *Quem*. Hoc ideo prae-
 fero, quia sequitur mox *Iratum*.

Quem egomet produxi,
atque iratum admodum.

Certe *Quin'*, quod quidam mavult,
 stare hic non potest; nisi ex *Scis ibi*
esse Dactylus fiat; & balbutientem
 ac titubantem senem hoc deolvisse
 fingamus.

50 *Adortus jurgio fratrem apud*
forum De psalteria istac] Omnes
 Codices *Adortus est. Lege,*

Adortus jurgio est fratrem apud
forum

De psalteria hac.

Recte Syrus *Hac psalteria*, quia in
 istdem aedibus debebat: recte De-
 mea v. 34. *Istac psalteria*, quia ruri
 & procul. *Adortus jurgio est*, etiam
 apud Donatum.

SY. *Non tu hoc argentum perdis, set vitam tuam.*

DE. *Salvos fit; spero erit similis majorum suum.* SY. *hmi.*

DE. *Syre, praeceptorumst plenus istorum ille.* SY. *phy.*

Domus habuit unde disceret. D. *fit sedulo:*

Nil praetermitto: consuefacio: denique,

60

Inspicere, tanquam in speculum, in vitas omnium

Jubeo: atque ex aliis sumere exemplum sibi.

Hoc facito. SY. *recte sine.* D. *hoc fugito.* SY. *collide.*

DE. *Hoc laudi est.* SY. *istaet res est.* D. *hoc vitio datur.*

SY. *Probitissime.* D. *porro autem.* SY. *non hercle otiumst* 65

Nunc mi auscultandi. p[ro]stis ex sententia

Natus sum: hi mihi ne corrumpantur, cautio[rum]st:

Nam id nobis tam flagitiumst, quam illa, o Demea,

Non facere vobis, modo quae dixti: et quod quoe

Constituis ad eundem istunc praecipio mocum:

70

Hoc falsumst, hoc aduersumst, hoc lautumst parum:

Illud recte: iterum sis memento: sedulo

57 *Salvos fit: spero est similis majorum suum.* [hmi] Sic quidem codices; sed repone,

Salvos fit; spero erit similis.

Erit corripit hic ultimam, ut supra II, 1, 26. Speramus certe de futuro, non de praesenti.

58 *Syre, praeceptorum plenus istorum ille.* [Phy] Omnes libri *Plenus est.* Lege,

Syre, praeceptorumst plenus istorum ille. [Phy].

61 *Inspicere tanquam in speculum vitas omnium*] Liber Bembinus habet *in vitas*. FAERNUS. A nostris omnibus male abest *in*.

68 *Quam illa, Demea*] Lege ex vetere nostro 900 annorum codice *Quam illa, o Demea*. In ista sede Spondeus suavior Trochaeo est. Praeterea, pro *Quae modo dixti*, lege, *modo quae dixti*. Anapaestus hic suavior Daetylo.

75 *Et monito quid falso usus sit*] Liber Bembinus *usus sit*. ita pulchre

stat senarius, eliso ex *usus*, posteriori s. FAERNUS. Tres ex nostris, *Opus sit*. Etiam bene.

79 SY. *Tu rus hinc abis?* DE. *recte*] O. fere l. s. inter quos Bembinus & Victorianus, *hinc ibis*, ut exigit versus. solus vero Bembinus pro *recte*, habet *recta*; quod maxime placet: ut sit sensus, *recta eo rus*. FAERNUS. Nostris meliores *ibis*: & Codex C. C. pro varia lectione *Recta*: in textu, ut ceteri, *Recte*.

80 *Nemo obtemperat*] *Obtemperat* est in aliquot libris etiam antiquis, & in iis, Bembinus. FAERNUS. Quattuor ex nostris *Obtemperet*.

82 *Rus abiit: illum cure nam?* *ille ad me adit.* *Quando ita vult frater, de illo ipse videris*] Lege & distingue,

Rus abiit: illum cure: nam illum ad me adit.
Quando ita vult frater: de illo ipse videris.

ita supra, I, 1, 24.

In eo me obliuio: solum id est curum mihi.

Moneo, quae possum pro mea sapientia:

Postremo, tamquam in speculum, in patinas, Demea,

Inspicere jubeo, et moneo quid facto usus sit. 75

Inepta haec esse, nos quae facimus, sentio:

Uerum quid facias? ut homo sit, ita morem geras.

Numquid vis? d. mentem vobis meliorem dari.

sy. Tu rus hinc ibis. d. recta. sy. nam quid tu hic agas,

Ubi, siquid bene praecipias, nemo obtemperet? 80

d. Ego vero hinc abeo, quando is, quamobrem huc veneram,

Rus abiit: illum curo: unum illud ad me adinet,

Quando ita uult frater: de istoc ipse uiderit.

Sed quis illic est, quem uideo procul? estne Hegio

Tribulis noster? si satis cerno, is hercle: uah, 85

Homo amicus nobis jam inde a puero: di boni,

Ne illiusmodi iam magna nobis ciuium

Paenuria sit, antiqua uirtute de fide.

& I, 2, 50.

*Curemus aequam uterque partem:
tu alterum,*

*Ego item alterum: nam curare
ambos propemodum*

Reposcere illum est quem dedisti.

*Quando ita uult frater, illud unum
ad me adtinere: de istoc Aeschino
videris ipse.*

84 *Sed quis illic est, quem procul
video?* Aptior uersui collocatio est,
quae est in libro Bembino, & Do-
nato, *Quem video procul.* In eo vero,
quod mox sequitur, *estne hic Hegio,*
particulam *hic*, non habent nec Do-
natus, nec liber Bembinus, nec
multi alii. FAERNUS. Utraque
lectio ad digitos respondet; sed in
una est *Procul*, in altera *Procul*.

85 *Tribulis noster?* Hic uersus
& sequens, in libro Bembino, Vi-
ctoriano, & aliis omnibus, ita or-
dinati sunt,

*Tribulis noster? si satis cerno, is
herclest. uah.*

*Homo amicus nobis jam inde a pue-
ro. di boni.*

Horum posterior uersus optime pro-
cedit: prior haeret. & necesse est,
aut eum facere trimetrum iambicum
scanzontem, aut legeret *hercule*; distio-
nem uero *uah*, sequenti uersui ap-
plicare. FAERNUS. Unus ex Aca-
demicis *Is est hercle. Uah. Petren-
sis, Is hercle. Uah.* Hoc placet. In-
fra IV, 2, 39. *Verum hercle. Uah.*

87 *Ne illiusmodi jam nobis magna
ciuium Paenuria sit, homo antiqua
uirtute ac fide]* Sic Faernus. Sed
omnes nostri cum vet. Edd. nume-
rosius, *Magna nobis.* Repone,

*Ne illiusmodi jam magna nobis
ciuium
Paenuria sit, antiqua uirtute ac
fide.*

Deleatur *Homo*, quod uersum one-
rat; & putide hic iteratur, cum al-
tero abhinc uersu praecesserit. *Ci-
uium illiusmodi antiqua uirtute ac
fide.* In quibus Hegio comprehen-
sus aequè laudatur, ac si addas
Homo.

*Haut cito mali quid ortum ex hoc sit publice.
Quam gaudeo: ubi etiam hujus generis reliquias
Restare uideo, uiuere etiam nunc lubet.
Opperiari hominem hic, ut salutem ei conloquar.*

90

ACTUS III. SCAENA IV.

HEGIO. GETA. DEMEA. PAMPHILA.

H. PRO di immortales; facinus indignum, Geta:
Quid narras? G. sic est factum. H. ex illa familia
Tam inliberale facinus esse ortum? o Aeschine,
Pol haec paternum istuc dedisti. D. uidelicet
De psalteria hoc audiuit: id illi nunc dolet
Alieno. pater is nihili pendit: ei mihi,
Utinam hic prope adesset dlicubi: atque audiret haec.
H. Nisi facient quae illos aequomst, haut sic auferent.
G. In te spes omnis, Hégio, nobis sita est:
Te solum habemus, tu es patronus, tu pater;
Ille tibi moriens nos commendauit senex:
Si deseris tu, perimus. H. caue dixeris:
Neque faciam, neque me satis pie posse arbitror.
D. Adibo. saluere Hégionem plurimum

5

10

90 Quam gaudeo, ubi etiam hujus generis reliquias Restare uideo. *Uah, uiuere etiam nunc libet*] Illud *Uah* & supra metrum redundat, & cum admirantis & una indignantis sit, nullum hic locum habet. Lege & distingue,

*Quam gaudeo: ubi etiam hujus generis reliquias
Restare uideo, uiuere etiam nunc lubet.*

Quam gaudeo, veterem amicum & virum optimum diu non visum obuiam mihi habere: inter tales etiam diutius vivere iuvat.

5 *De psalteria hac audiuit*] Non dixisset Demea *Hac*, sed *Istac*, ut supra dixit III, 4, 25. *Istac* jam penes vos *psalteria*? Unus ex Meadianis *Hic*, scilicet Hégio. Sed

ille nongentorum annorum, *De psalteria* hoc audiuit. Recte: sic Eun. III, 2, 45. *Et illud de Rhodio.*

8 *Ni facient*] O. l. s. & Donatus, *nisi facient*. & est in prima sede proceleusmaticus. FAERNUS. Et nostri omnes *Nisi*.

12 *Si deseris tu, perimus.*] Sic Faernus & Codices. Sed legendum, *Periimus*.

14 *Saluere Hégionem plurimum* *Subeo*] Sic libri omnes. Sed Priscianus p. 1132. „*Gaudere* dicunt „pro *Gande*: & subauditur *Subeo* „vel *Volo* vel *Opto*. Sic enim antiqui, *Gaudere te subeo* pro *Gande*. „Terent. *Adelph. Gaudere Hégionem plurimum subeo*, pro *Gande* „*Hégio*.“ Sic quattuor scripti: licet Putschius ediderit, *Saluere Hégio*. & *Saluo Hégio*. Memorians lapsus

Iubeo. H. *oh, te quaerebam ipsum: salve, Démea.* 15

D. *Quid autem?* H. *major filius tuus Aëschinus,*

Quem fratri adoptandum dedisti, neque boni

Neque liberalis functus officium est uiri.

D. *Quid istuc est?* H. *nostrum amicum noras Simulum,*
atque

Aequalem? D. *quidni?* H. *filiam ejus uirginem* 20

Uitauit. D. *hem.* H. *mane. nondum audisti, Démea,*

Quod est grauissimum. D. *an quid est etiam amplius?*

H. *Uero amplius: nam hoc quidem ferundum aliquod*
modest:

Persuasit nox, amor, uinum, adulescentia:

Humānumst. ubi scit factum, ad matrem uirginis 25

Uenit ipsus ultro, lacrumans, orans, obsecrans,

Fidem dans, jurans se illam ducturum domum.

Ignotumst; tacitumst; creditumst. uirgo ex eo

Compresso grauida facta est; mensis decimus est:

Ille bonus uir nobis psalteriam, si dis placet, 30

Parauit, quicum uluat: illam deserit.

D. *Pro certon tu istasc dicis?* H. *mater uirginis*

In mediost; ipsa uirgo; res ipsa: hic Geta

Praeterea, ut captus seruulorum est, non malus

est Magister, an verbo verbum Gau-
dere est χαίρειν?

15 H. *te quaerebam ipsum]*
Omnes fere l. s. inter quos Bem-
binus. *oh, te quaerebam ipsum.*
FAERNUS.

18 *Functus est officium]* Antiqui
libri ita collocant, *functus officium*
est. FAERNUS. Sic & nostri
collocant.

22 *An quicquam est etiam am-*
plius?] Liber Bembinus, *an quid*
est e. a. FAERNUS. Nostri *Quic-*
quam, non *Quid.* Utrumvis recte:
sed hoc magis.

29 *Mensis hic decimus est]* Eth-
sic citet Laetantius ad Statii The-
balidem I, *Mensis hic decimus est,*
Tolle tamen Hic, quod & versus
responit, nec sensus desiderat. Pom-
ponius apud Nonium v. Verminari,

Decimus mensis est, cum factumst:
ita fit, ita semper solet:

Decimo mense demum surgens uer-
minatur, parturit.

30 *Ille bonus uir nobis psalteri-*
am, si dis placet] Vel *psalteriam*
spondeus est per synzefin duarum
extremarum vocalium, vel, quod
magis placet, *ille bonus proceleus-*
maticus est, eliso uno l ex illo, &
s ex bonus. FAERNUS.

31 *Illam deserat]* Liber Bembi-
nus, & aliqui libri Donati, *descri-*
bit, quod forte melius est, contra O. l. s.
FAERNUS. Sine dubio rectius
Deserit; licet omnes nostri *Deserat.*
Itaque & in textum admissi, quod
Faernus facere neglexit.

34 *Praeterea, ut captus est ser-*
uulorum, non nimis] Dictioni *ser-*
uulorum versus repugnat: *seruorum*

Neque iners: alit illas; solum omnem familiam 35
Sustentat. hunc abduce, uinci, quaere rem.
G. Immo hercle extorque, nisi ita factum sit, Démea:
Postremo non negabit; coram ipsum cedo.
D. Pudet: nec, quid agam, neque quid huic respondeam
Scio. PA. misram me, differor doloribus. 40
Iunó Lucina fer opem: serua me obsecro. H. hem,
Numnam illa quaeso parturit? G. certe. Hégio. H. hem;
Illaec fidem nunc uostram inplorat, Démea;
Quod uos uis cogit, id uoluntate imperet.
Haec primum ut fiant, deos quaeso, ut uobis decet. 45
Sin eliter animus uester est; ego, Démea,

admittit: ut in libro Bembino est, itemque Donato, hos Afranii versus citante: *Is, ut servorum caprus est, facillime Domo atque nostra familia providitur.* FAERNUS.

Præterea, ut captus est servorum, non malus. Sic dedit nobis e Bembino Faernus: & Bembino olim Corrector aliquis. Nostri omnes *Servorum*, contra metrum: reposuit itaque *Servorum*. Immo sic reponendum erat,

Præterea, ut captus servorum est, non malus.

Et tamen Priscianus p. 729. *Est servorum;* ut vetustus quoque ibi codex.

38 *Coram ipso cedo*] Liber Bembinus & Vaticanus, *coram ipsum, cedo*: id est, exhibe eum in conspectum nostrum. FAERNUS: Veterimus ex nostris *Ipsum*: ceteri *Ipso*.

44 *Quod vos jus cogit*] Antiqui libri pro *jus, vis* habent; sed Bembinus, etiam adscriptam in margine interpretationem, *Vis, necessitas legum*. quamvis autem in libris Donati haec distinctio ita scripta sit, ut & pro *vis*, & pro *jus*, legi possit: si tamen interpretationis ejus verba considerentur, apparet eum *vis* legisse; dicit enim, *vis, legum intel-*

ligitur; ubi si *jus* legisset, supervacue exposuisset *jus, legum*. FAERNUS.

Quod vos vis cogit, id uoluntate imperet.

Utrum *Jus* an *Vis* scriptum fuerit, in vetustissimis membranarum vix possis dignoscere: *Vis* tamen hic legendum; ut ex obliquis casibus, ubi magna differentia est, facile probes. Ipsum illud *Cogit*, potius *Vim* quam *Jus* sibi adjungi postulat. Hec. II, 2, 26.

Nam postquam attendi-

Magis & vi coepi cogere.

Vis legum intelligitur, non *militum* aut *latronum*. Sic Phor. I, 4, 37.

Vi coactum te esse, invitum, lege, judicio, tenes?

Ipse Hegio mox v. 47.

Ego, Démea,

Summa vi defendam has atque illum morinum.

Plaut. Bacch. I, 3, 37.

Nam postquam praetor recuperatores dedit.

Damnatus domum, vi coactus, reddidit

Ducetos & mille Philippum.

In his locis, ubi tamen de jure ac legibus agitur, non possis *Juro* pro *Vi* substituere: & scriptura discrepat, & versus respicit. Donatus

Summâ ui defendam has atque illum mortuum.

Cognatus mi erat: una a pueris parvulis

Sumus educi: una semper militiae et domi

Fuimus: paupertatem una pertulimus grauem.

50

Quapropter nitar, faciam, experiar, denique

Animam relinquam potius quam illas deseram.

Quid mihi respondes? D. fratrem conueniam, Hegio:

Is, quod mihi de hac re dederit consilium, id sequar.

HE. Set, Démea, hoc tu facito cum animo cogites,

55

Quam uos facillume agitis, quam estis maxime

Potentes, dites, fortunati, nobiles,

Tam maxime uos aequo animo aequa noscere

ad locum: *Vis cogis: Artificiose; ne totum simpliciter agendo diffidere causae videatur. Vis igitur legum intelligitur. Ubi quid fodes est simpliciter? Lege certissime, Ne totum suppliciter agendo. Ergo precibus minas addit Hegio, probus orandi artifex: & frustra ille est, qui ideo Jus hic mavult quam Vis, quod vir bonus & amicus noluisse tam inclementer loqui, praesertim in primo congressu. Atqui illud Vis nihilo durius est quam Jus; & nihil amplius quam jus & leges minatur.*

47 *Hanc defendam*] O. l. s. & Donatus, *defendam hanc. ut & ratio versus exposcit. FAERNUS. Sic etiam nostri omnes Defendam hanc. Lego tamen Defendam has, hoc est, Matrem & Fillam. Sic mox v. 52. Potius quam illas deseram. & IV, 3, 17. Purgare ipsis coram. & IV, 4, 17. Ad illas ibo, ut purgem me.*

48 *Una a pueris parvulis*] Liber Bembinus, *parvulis*. alios quoque libros vidi, in quibus prius ita erat, sed deinde ex ea voce s abrasum fuit, FAERNUS. Tres ex nostris praecipui *Parvulis*: ceteri inepte *Parvuli*. Quomodo enim a pueris parvuli educantur, cum parvuli etiam pueris natu sint minores?

49 *Sumus educati*] Vix stare hic, versus potest, nisi legas, *educi*, quod tamen in nullo l. s. est. FAERNUS. Nostri quoque *Educati*. Sed miror Faernum plus Librariis, quam versus legi & ipsi Auctori tribuisse, qui illud non in textum adsciverit.

54 *Consilium, id exequar*] Omnes libri antiqui, & plerique alii ex recentibus, *id sequar*. fane in Bembino totus hic versus deerat, sed qui eum in margine ascripsit, scripsit *exequar*. FAERNUS. Plerique etiam nostri, *Id sequar*.

55 *Tecum animo cogites*] Lestio libri Bembini, Victoriani, Basilicani, *cum animo cogites*, sanat hunc versum. FAERNUS. Vetus noster *Cum animo*; reliqui *Tecum animo*. Vel legendum est, *Facito, cum animo cogites*; vel *Facitodum animo cogites*, vel *Facito, tecum cogites*. Pari omnia sensu & usu: sed postremum placet: sic infra V, 3, 22,

Quaeso hoc facito tecum cogites.

56 *Quam estis maxime*] Victorianus, & omnes fere l. s. *quam estis maxime*, ut consequentia sermonis videtur exigere: sequitur enim *tam maxime*. FAERNUS.

Neque iners: alit illas; solum omnem familiam 35
Sustentat. hunc abduce, uinci, quaere rem.
G. Immo hercle extorque, nisi ita factumst, Demea:
Postremo non negabit; coram ipsum cedo.
D. Pudet: nec, quid agam, neque quid huic respondeam
Scio. PA. misram me, differor doloribus. 40
Iunó Lucina fer opem: serua me obsecro. H. hem,
Numnam illa quaeso parturit? G. certe. Hegio. H. hem;
Illae fidem nunc uestram inplorat, Demea;
Quod uos uis cogit, id uoluntate imperet.
Haec primum ut fiant, deos quaeso, ut uobis decet. 45
Sin aliter animus uester est; ego, Demea,

admittit: ut in libro Bemino est, itemque Donato, hos Afranii versus citante: *Is, ut servorum captus est, facillime Domo atque nostra familia provenditur. FAERNUS.*

Præterea, ut captus est servorum, non malus. Sic dedit nobis e Bemino Faernus: & Bemino olim Correctoraliquis. Nostri omnes *Servorum*, contra metrum: reposuit itaque *Servorum*. Immo sic rependum erat,

Præterea, ut captus servorum est, non malus.

Et tamen Priscianus p. 729. *Est servorum; ut vetustus quoque ibi codex.*

38 *Coram ipso cedo*] Liber Beminus & Vaticanus, *coram ipsum, cedo*: id est, exhibe eum in conspectum nostrum. FAERNUS. Vetterimus ex nostris *ipsum*: ceteri *ipso*.

44 *Quod vos jus cogit*] Antiqui libri pro *jus*, *vis* habent; sed Beminus, etiam adscriptam in margine interpretationem, *Vis, necessitas legum*. quamvis autem in libris Donati haec distinctio ita scripta sit, ut & pro *vis*, & pro *jus*, legi possit: si tamen interpretationis ejus verba considerentur, apparet eum *vis* legisse; dicit enim, *vis, legum intel-*

ligitur; ubi si *jus* legisset, supervacue exposuisset *jus, legum*. FAERNUS.

Quod uos vis cogit, id uoluntate imperet.

Utrum *Jus* an *Vis* scriptum fuerit, in vetustissimis membranarum vix possis dignoscere: *Vis* tamen hic legendum; ut ex obliquis casibus, ubi magna differentia est, facile probes. Ipsum illud *Cogit*, potius *Vim* quam *Jus* sibi adjungi postulat. Hec. II, 2, 26.

Nam postquam attendi

Magis & vi coepi cogere.

Vis legum intelligitur, non *millitum* aut *latronum*. Sic Phor. I, 4, 37.

Vi coactum te esse, invitum, lege, judicio, tenes?

Ipse Hegio mox v. 47.

Ego, Demea,

Summa vi defendam has atque illum mortuum.

Plaut. Bacch. I, 3, 37.

Nam postquam praedor recuperatores dedit.

Damnatus domum, ut coactus reddidit

Ducetos & mille Philippum.

In his locis, ubi tamen de jure ac legibus agitur, non passim *Jure* pro *Vi* substituere: & scriptura discrepat, & versus respuit. Donatus

Summâ ui defendam has atque illum mortuum.

Cognatus mi erat: una a pueris parvulis

Sumus educi: una semper militiae et domi

Fuimus: paupertatem una pertulimus grauem.

50

Quapropter nitar, faciam, experiar, denique

Animam relinquam potius quam illas deferam.

Quid mihi respondes? D. fratrem conueniam, Hegio:

Is, quod mihi de hac re dederit consilium, id sequar.

HE. Set, Demea, hoc tu facito cum animo cogites,

55

Quam uos facillume agitis, quam estis maxime

Potentes, dites, fortunati, nobiles,

Tam maxime uos aequo animo aequa noscere

ad locum: *Vis cogit: Artificiose; ne totum simpliciter agendo diffidere causae videatur. Vis igitur legum intelligitur. Ubi quid fodes est simpliciter? Lege certissime, Ne totum simpliciter agendo. Ergo precibus minas addit Hegio, probus orandi artifex: & frustra ille est, qui ideo Jus hic mavult quam Vis, quod vir bonus & amicus noluisse tam inclementer loqui, praesertim in primo congressu. Atqui illud Vis nihilo durius est quam Jus; & nihil amplius quam jus & leges minatur.*

47 *Hanc defendam*] O. l. s. & Donatus, *defendam hanc. ut & ratio versus exposcit. FAERNUS. Sic etiam nostri omnes Defendam hanc. Lego tamen Defendam has, hoc est, Matrem & Fillam. Sic mox v. 52. Potius quam illas deferam. & IV, 3, 17. Purgare ipsis coram. & IV, 4, 17. Ad illas ibo, ut purgem me.*

48 *Una a pueris parvulis*] Liber Bembinus, *parvulis*. alios quoque libros vidi, in quibus prius ita erat, sed deinde ex ea voce s abrasum fuit. FAERNUS. Tres ex nostris praecipui *Parvulis*: ceteri inepte *Parvuli*. Quomodo enim a pueris parvuli educantur, cum parvuli etiam pueris natu sint minores?

49 *Sumus educati*] Vix stare hic, versus potest, nisi legas, *educati*, quod tamen in nullo l. s. est. FAERNUS. Nostri quoque *Educati*. Sed miror Faernum plus Librariis, quam versus legi & ipsi Auctori tribuisse, qui illud non in textum adsciverit.

54 *Consilium, id exequar*] Omnes libri antiqui, & plerique alii ex recentibus, *id sequar*. fane in Bembino totus hic versus deerat, sed qui eum in margine ascripsit, scripsit *exequar*. FAERNUS. Plerique etiam nostri, *Id sequar*.

55 *Tecum animo cogites*] Lestio libri Bembini, Victoriani, Basilicani, *cum animo cogites*, sanat hunc versum. FAERNUS. Vetierrimus noster *Cum animo*; reliqui *Tecum animo*. Vel legendum est, *Facito, cum animo cogites*; vel *Facitodum animo cogites*, vel *Facito, tecum cogites*. Pari omnia sensu & usu: sed postremum placet: sic infra V, 3, 22,

Quasro hoc facito tecum cogites.

56 *Quam estis maxumi*] Victorianus, & omnes fere l. s. *quam estis maxime*, ut consequentia sermonis videtur exigere: sequitur enim *tam maxime*. FAERNUS.

Oportet, si vos vultis perhiberi probos.

D. Redito: fient, fieri quae aequomst, omnia.

60

HE. Decet te facere. Geta, duc me intro ad Sôstratam.

D. Non me indicente haec fiunt; utinam hic sit modo

Defunctum; verum nimia illaec licentia

Profectio euadet in aliquod magnū malum.

Ibo, ac requiram frātre, ut in eum haec euomam.

63

ACTUS III. SCAENA V.

HEGIO.

BONO animo fac sis, Sôstrata; et istam, quod potes,

Fac consolare. ego Micionem, si apud forumst,

Conueniam; atque, ut res gēstast, narrabo ordine:

Si ita est, facturust ut sit officiū suum,

Faciat: sin aliter de hac re est eius sententia,

5

60 *Redito: fient, quae fieri aequomst, omnia]* Lege, *Redito: fient, fieri quae aequomst, omnia.*

62 *Non me indicente haec fient]* *Fient* Bembinus liber, sed alii omnes, *fiunt*. & ut videtur, etiam Donatus, qui afferit hoc Demeam dicere, quia dixerat, *ipse sentiat potius*. quod non quadraret, si nunc de futuro loqueretur. sensus enim est, haec fiunt me non tacente, sed potius reprehendente: potest tamen sustentari *fient*, ut sit, haec tacente me, non admittentur, quin ea reprehendam & oburgem. quod tamen durum est, cum haec praeterita jam sint, nec tractum praesentis temporis habeant. hic glossema ascriptum est in margine libri Bembi; *Indicente; tacente: nove, immo potius κατά ἀρχαιομόν: nam nusquam legimus, nisi in hoc loco: indicentem enim dixit, non dicentem*. FAERNUS. Nostri omnes *Fiunt*: de *Indicente* vide Gronovium ad Livii xxii, 39.

Ib. Utinam hoc sis modo defunctum] Duo antiqui libri Bembinus & Victorianus, *utinam hic habent*,

ita *defunctum* impersonale erit, ut sit sensus: utinam sit defunctum hic, id est, in hoc negotio: ne Aelchinus pejora committat. FAERNUS.

I Donatus ad locum: *Hi sis versus in quibusdam non feruntur*. Hoc arripuit Guyetus, & more suo spurios & addititios esse pronuntiavit. *Sôstrata*, inquit, *nec in hac Scena, nec in praecedenti comparat, qui igitur eam alloqui potest Hegio?* Dicam. Scena priore v. 61. Hegio dixerat, *Duc me intro ad Sôstratam*. Dum Demea quattuor versus sequentes pronuntiat, & e Scena abit, redit ab Sôstrata Hegio, & ei quae intus est, haec narrat de Scena: plane ut Lesbia, And. III, 3. Archylim, quae domi erat, e Scena alloquitur, & Heaut. V, 1. Chremes Sôstratam uxorem. Porro, in hac, de qua agitur Scena, v. 2. *Ego Micionem*, inquit Hegio, *Conueniam, si apud forum est*. Si hoc tollat Guyetus; unde & ex qua Arte mox Act. IV. Sc. III. Hegio cum Micione est?

Respondet mi: ut, quid agam, quam primum sciam.

ACTUS IV. SCAENA I.

CTESIPHO. SYRUS.

CT. *'AIN patrem hinc abiisse rus? s. jam dudum. c. dic fodes. s. apud villamst.*

Nunc cum maxime operis aliquid facere credo. c. utinam quidem,

Quod cum salute eius fiat, ita se defetigarit uelim, Ut triduo hoc perpetuo prorsum e lecto nequeat surgere.

SY. *Ita fiat, et istoc si quid potis est rectius. c. ita: nam hinc diem*

Nimis misere cupio, ut coepi, perpetuum in laetitia degere. 'Et illud rus nulla alia causa tam male odi, nisi quia propeft:

4 *Si est, facturus ut sit officium suum] Si hic sine synaloepha est; contra morem & Artem. Lege, Si ita est. Vel sic etiam poteris, Sive est, & Sive aliter.*

5 *Sin aliter de hac re est ejus sententia] Scandendus hic versus est contractione ejus in unam syllabam: aut ea distinctio delenda, quae nec in libro Bembino est. FAERNUS. Omnes nostri habent Ejus; & id versus postulat. Ejus monosyllabon fieri, singulae ostendunt paginae.*

1 *Ain patrem hinc abiisse rus? sv. jamdudum. ct. dic fodes. sv. apud villam est] Versus hic est trochaicus tetrameter acatalecticus. FAERNUS.*

2 *Nunc cum maxime operis aliquid facere credo] Legendum, nunc cum maxime, ut in libro Bembino & Vaticano est. versus autem est trochaicus catalecticus. Donatus, in hac parte corruptus, nec cum, nec autem habet. FAERNUS. Recte Cum ma-*

xime: Nostri Eum, vel Autem, vel nihil omnino.

6 *Nam hunc diem Misere nimis cupio] Nostri fere omnes Misere cupio, nec agnoscunt illud Nimis. Unus tamen ex Regils Nimis misere cupio. Rectissime: & inde est, quod in ceteris desit Nimis. Quippe inter Diem & Misere absorptum est Nimis. (Diumisere)*

7 *Et illud rus] Hunc versum & sequentem ita ordinatos habet liber Bembinus,*

Et illud rus nulla alia causa tam male odi, nisi quia propeft. Quod si abesset longius.

Prior versus iambicus est octonarius, qui multis quidem rationibus sustentari potest; sed haec mihi simplicissima videtur, ut ex tam m elidatur, quamvis sequente consonante. posterior vero iambicus dimeter, non facta synaloepha in si abesset; vel facta, trochaicus dimeter catalecticus. FAERNUS. Aliud agebat vir optimus. Nec in Tam eliditur M; nec synaloepha cessat in si abesset.

Oportet, si vos vultis perhiberi probos.

D. *Redito: fient, fieri quae aequomst, omnia.* 60

HE. *Decet te facere. Geta, duc me intro ad Sôstratam.*

D. *Non me indicente haec fiunt; utinam hic sit modo*

Defunctum; verum nimia illaec licentia

Profecto euadet in aliquod magnûm malum.

Ibo, ac requiram frâtem, ut in eum haec euomam. 65

ACTUS III. SCAENA V.

HEGIO.

BONO animo fac sis, Sôstrata; et istam; quôd potes,

Fac consolare. ego Micionem, si apud forumst,

Conueniam; atque, ut res gestast, narrabo ordines:

Si ita est, facturus ut sit officiûm suum,

Facit: sin aliter de hac re est eius sententia, 5

60 *Redito: fient, quae fieri aequomst, omnia]* Lege, *Redito: fient, fieri quae aequomst, omnia.*

62 *Non me indicente haec fient]* *Fient* Bembinus liber, sed alii omnes, *fiunt*. & ut videtur, etiam Donatus, qui asserit hoc Demeam dicere, quia dixerat, *ipse sentiat posterius*. quod non quadraret, si nunc de futuro loqueretur. sensus enim est, haec fiunt me non tacente, sed potius reprehendente: potest tamen sustentari *fient*, ut sit, haec tacente me, non admittentur, quin ea reprehendam & objurgem. quod tamen durum est, cum haec praeterita jam sint, nec tractum praesentis temporis habeant. hic glossema ascriptum est in margine libri Bembi; *Indicente; tacente: nove, immo potius κατά ἀρχαίου: nam nusquam legimus, nisi in hoc loco: indicentem enim dixit, non dicentem*. FAERNUS. Nostri omnes *Fiunt*: de *Indicente* vide Gronovium ad Livii xxii, 39.

Ib. *Utinam hoc sis modo defunctum]* Duo antiqui libri Bembinus & Victorianus, *utinam hic habent,*

ita defunctum impersonale erit, ut sit sensus: utinam sit defunctum hic, id est, in hoc negotio: ne Aelchinus pejora committat. FAERNUS.

I Donatus ad locum: *Hi sex versus in quibusdam non feruntur*. Hoc arripuit Guyetus, & more suo spurios & addititios esse pronuntiavit. *Sôstrata*, inquit, *nec in hac Scena, nec in praecedenti comparat, qui igitur tam alloqui potest Hegio?* Dicam. Scena priore v. 61. Hegio dixerat, *Duc me intro ad Sôstratam*. Dum Demea quattuor versus sequentes pronuntiat, & e Scena abit, redit ab Sôstrata Hegio, & ei quae intus est, haec narrat de Scena: plane ut Lesbia, And. III, 3. Archylim, quae domi erat, e Scena alloquitur, & Heaut. V, 1. Chremes Sôstratam uxorem. Porro, in hac, de qua agitur Scena, v. 2. *Ego Micionem*, inquit Hegio, *Conueniam, si apud forum est*. Si hoc tollat Guyetus; unde & ex qua Arte mox Ad. IV. Sc. III. Hegio cum Micione est?

Respondet mi: ut, quid agam, quam primū sciam.

ACTUS IV. SCAENA I.

CTESIPHO. SYRUS.

CT. *'AIN patrem hinc abiisse rus? s. jam dudum. c. dic foderis. s. apud villamst.*

Nunc cum maxime operis aliquid facere credo. c. utinam quidem,

Quod cum salute eius fiat, ita se defetigarit uelim, Ut triduo hoc perpetuo prorsum e lecto nequeat surgere.

SY. *Ita fiat, et istoc si quid potis est rectius. c. ita: nam hunc diem*

Nimis misere cupio, ut coepei, perpetuum in laetitia degere. 'Et illud rus nulla alia causa tam male odi, nisi quia propest:

4 *Si est, fallurus ut sit officium suum] Si hic sine synaloepha est; contra morem & Artem. Lege, Si ita est. Vel sic etiam poteris, Sive est, & Sive aliter.*

5 *Sin aliter de hac re est ejus sententia] Scandendus hic versus est contractione ejus in unam syllabam: aut ea distinctio delenda, quae nec in libro Bembino est. FAERNUS. Omnes nostri habent Ejus; & id versus postulat. Ejus monosyllabon fieri, singulae ostendunt paginae.*

1 *Ain patrem hinc abiisse rus? sy. jamdudum. ct. dic foderis. sy. apud villam est] Versus hic est trochaicus tetrameter acatalecticus. FAERNUS.*

2 *Nunc cum maxime operis aliquid facere credo] Legendum, nunc cum maxime, ut in libro Bembino & Vaticano est. versus autem est trochaicus catalecticus. Donatus, in hac parte corruptus, nec cum, nec autem, sed autem habet. FAERNUS. Recte Cum ma-*

xime: Nostri Eum, vel Autem, vel nihil omnino.

6 *Nam hunc diem Misere nimis cupio] Nostri fere omnes Misere cupio, nec agnoscunt illud Nimis. Unus tamen ex Regijs Nimis misere cupio. Rectissime: & inde est, quod in ceteris desit Nimis. Quippe inter Diem & Misere absorptum est Nimis. (Diemmisere)*

7 *Et illud rus] Hunc versum & sequentem ita ordinatos habet liber Bembinus,*

Et illud rus nulla alia causa tam male odi, nisi quia propest. Quod si abesset longius.

Prior versus iambicus est octonarius, qui multis quidem rationibus sustentari potest; sed haec mihi simplicissima videtur, ut ex tam m elidatur, quamvis sequente consonante. posterior vero iambicus dimeter, non facta synaloepha in si abesset; vel facta, trochaicus dimeter catalecticus. FAERNUS. Aliud agebat vir optimus. Nec in Tam eliditur M; nec synaloepha cessat in si abesset.

Oportet, si vos uultis perhiberi probos.

D. Redito: fient, fieri quae aequomst, omnia.

60

HE. Decet te facere. Geta, duc me intro ad Sôstratam.

D. Non me indicente haec fiunt; utinam hic sit modo

Defunctum; uerum nimia illaec licentia

Profecto euadet in aliquod magnū malum.

Ibo, ac requiram frātre, ut in eum haec euomam.

65

ACTUS III. SCAENA V.

HEGIO.

BONO animo fac sis, Sôstrata; et istam, quod potes,

Fac consolare. ego Micionem, si apud forumst,

Conueniam; atque, ut res gēstast, narrabo ordine:

Si ita est, facturus ut sit officium suum,

Facit: sin aliter de hac re est eius sententia,

5

60 *Redito: fient, quae fieri ae-*
quomst, omnia] Lege, Redito: fient,
fieri quae aequomst, omnia.

62 *Non me indicente haec fient]*
Fient Bembinius liber, sed alii om-
nes, *fient*. & ut videtur, etiam Do-
natus, qui asserit hoc Demeam di-
cere, quia dixerat, *ipse sentiat po-*
sterius. quod non quadraret, si nunc
de futuro loqueretur. sensus enim
est, haec fiunt me non tacente, sed
potius reprehendente: potest ta-
men sustentari *fient*, ut sit, haec
tacente me, non admittentur, quin
ea reprehendam & oburgem. quod
tamen durum est, cum haec prae-
terita jam sint, nec tractum prae-
sentis temporis habeant. hic glosse-
ma ascriptum est in margine libri
Bembini; *Indicente: tacente: noue,*
immo potius κατά ἀρχαϊσμόν: nam
nusquam legimus, nisi in hoc loco:
indicentem enim dixit, non dicen-
tem. FAERNUS. Nostri omnes
Fiant: de *Indicente* vide Grono-
uium ad Livii xxii, 39.

Ib. Utinam hoc sis modo defun-
ctum] Duo antiqui libri Bembinus
& Victorianus, *utinam hic habent,*

ita defunctum impersonale erit, ut
sit sensus: utinam sit defunctum
hic, id est, In hoc negotio: ne
Aelchinus pejora committat. FAER-
NUS.

1 Donatus ad locum: *Hi sex*
versus in quibusdam non feruntur.
Hoc arripuit Guyetus, & more suo
spurios & addititios esse pronuntia-
vit. *Sôstrata*, inquit, *nec in hac*
Scena, nec in praecedenti comparat,
qui igitur eam alloqui potest Hegio?
Dicam. Scena priore v. 61. He-
gio dixerat, *Duc me intro ad So-*
stratam. Dum Demea quattuor
versus sequentes pronuntiat, & e
Scena abit, redit ab Sôstrata He-
gio, & ei quae intus est, haec
narrat de Scena: plane ut Les-
bia, And. III, 3. Archylim, quae
domi erat, e Scena alloquitur, &
Heaut. V, 1. Chremes Sôstratam
uxorem. Porro, in hac, de qua
agitur Scena, v. 2. *Ego Micionem,*
inquit Hegio, *Conueniam, si apud*
forum est. Si hoc tollat Guyetus;
unde & ex qua Arte mox Ad. IV.
Sc. III. Hegio cum Micione est?

Respondet mi: ut, quid agam, quam primum sciam.

ACTUS IV. SCAENA I.

CTESIPHO. SYRUS.

CT. *'AIN patrem hinc abiisse rus? s. jam dudum. c. dic fodes. s. apud villamst.*

Nunc cum maxime operis aliquid facere credo. c. utinam quidem,

Quod cum salute eius fiat, ita se defetigarit uelim, Ut triduo hoc perpetuo prorsum e lecto nequeat surgere.

SY. *Ita fiat, et istoc si quid potis est rectius. c. ita: nam hunc diem*

Nimis misere cupio, ut coepei, perpetuum in laetitia degere. 5
'Et illud rus nulla alia causa tam male odi, nisi quia propest:

4 *Si est, facturus ut sit officium suum] Si hic sine synaloepha est; contra morem & Artem. Lege, Si ita est. Vel sic etiam poteris, Sive est, & Sive aliter.*

5 *Sin aliter de hac re est ejus sententia] Scandendus hic versus est contractione ejus in unam syllabam: aut ea distinctio delenda, quae nec in libro Bembino est. FAERNUS. Omnes nostri habent Ejus; & id versus postulat. Ejus monosyllabon fieri, singulae ostendunt paginae.*

1 *Ain patrem hinc abiisse rus? sv. jamdudum. ct. dic fodes. sv. apud villam est] Versus hic est trochaicus tetrameter acatalecticus. FAERNUS.*

2 *Nunc cum maxime operis aliquid facere credo] Legendum, nunc cum maxime, ut in libro Bembino & Vaticano est. versus autem est trochaicus catalecticus. Donatus, in hac parte corruptus, nec cum, nec autem, sed autem habet. FAERNUS. Recte Cum ma-*

xime: Nostri Eum, vel Autem, vel nihil omnino.

6 *Nam hunc diem Misere nimis cupio] Nostri fere omnes Misere cupio, nec agnoscunt illud Nimis. Unus tamen ex Regils Nimis misere cupio. Rectissime: & inde est, quod in ceteris desit Nimis. Quippe inter Diem & Misere absorptum est Nimis. (Diemmisere)*

7 *Et illud rus] Hunc versum & sequentem ita ordinatos habet liber Bembinus,*

Et illud rus nulla alia causa tam male odi, nisi quia propest. Quod si abesset longius.

Prior versus iambicus est octonarius, qui multis quidem rationibus sustentari potest; sed haec mihi simplicissima videtur, ut ex tam m elidatur, quamvis sequente consonante. posterior vero iambicus dimeter, non facta synaloepha in si abesset; vel facta, trochaicus dimeter catalecticus. FAERNUS. Aliud agebat vir optimus. Nec in Tam eliditur M; nec synaloepha cessat in si abesset.

Oportet, si vos vultis perhiberi probos.

D. Redito: fient, fieri quae aequomst, omnia.

60

HE. Decet te facere. Geta, duc me intro ad Sôstratam.

D. Non me indicente haec fiunt; utinam hic sit modo

Defunctum; uerum nimia illaec licentia

Profecto euadet in aliquod magnū malum.

Ibo, ac requiram frātre, ut in eum haec euomam.

65

ACTUS III. SCAENA V.

HEGIO.

BONO animo fac sis, Sôstrata; et istam, quod potes,

Fac consolare. ego Micionem, si apud forumst,

Conueniam; atque, ut res gēstast, narrabo ordine:

Si ita est, facturust ut sit officiū suum,

Faciat: sin aliter de hac re est eius sententia,

5

60 *Redito: fient, quae fieri aequomst, omnia]* Lege, *Redito: fient, fieri quae aequomst, omnia.*

62 *Non me indicente haec fient]* *Fient* Bembinus liber, sed alii omnes, *fient*, & ut videtur, etiam Donatus, qui asserit hoc Demeam dicere, quia dixerat, *ipse sentiat posterius*. quod non quadraret, si nunc de futuro loqueretur. sensus enim est, haec fiunt me non tacente, sed potius reprehendente: potest tamen sustentari *fient*, ut sit, haec tacente me, non admittentur, quin ea reprehendam & oburgem. quod tamen durum est, cum haec praeterita jam sint, nec tractum praesentis temporis habeant. hic glossēma ascriptum est in margine libri Bembi: *Indicente: tacente: nove, immo potius κατά ἀρχαίων: nam nusquam legimus, nisi in hoc loco: indicentem enim dixit, non dicentem.* FAERNUS. Nostri omnes *Fiuunt*: de *Indicente* vide Gronovium ad Livii xxii, 39.

Ib. Utinam hoc sit modo defunctum] Duo antiqui libri Bembinus & Victorianus, *utinam hic habent*,

ita defunctum impersonale erit, ut sit sensus: utinam sit defunctum hic, id est, in hoc negotio: ne Aeschinus pejora committat. FAERNUS.

I Donatus ad locum: *Hi sex versus in quibusdam non feruntur.* Hoc arripuit Guyetus, & more suae spurios & addititios esse pronuntiavit. *Sôstrata*, inquit, *nec in hac Scena, nec in praecedenti comparat, qui igitur eam alloqui potest Hegio?* Dicam. Scena priore v. 61. Hegio dixerat, *Duc me intro ad Sôstratam.* Dum Demea quattuor versus sequentes pronuntiat, & e Scena abit, redit ab Sôstrata Hegio, & ei quae intus est, haec narrat de Scena: plane ut Lesbia, And. III, 3. Archylim, quae domi erat, e Scena alloquitur, & Heaut. V, 1. Chremes Sôstratam uxorem. Porro, in hac, de qua agitur Scena, v. 2. *Ego Micionem*, inquit Hegio, *Conueniam, si apud forum est.* Si hoc tollat Guyetus; unde & ex qua Arte mox Act. IV. Sc. III. Hegio cum Micione est?

Respondéat mi: ut, quid agam, quam primum sciam.

ACTUS IV. SCAENA I.

CTESIPHO. SYRUS.

CT. *'AIN patrem hinc abiisse rus? s. jam dudum. c. dic foder. s. apud uillamst.*

Nunc cum maxime operis aliquid facere credo. c. utinam quidem,

Quod cum salute eius fiat, ita se defetigarit uelim, Ut triduo hoc perpetuo prorsum e lecto nequeat surgere.

SY. *Ita fiat, et istoc si quid potis est rectius. c. ita: nam hunc diem*

Nimis misere cupio, ut coepei, perpetuum in laetitia degere. 5
'Et illud rus nulla alia causa tam male odi, nisi quia propeft:

4 *Si est, facturus ut sit officium suum] Si hic sine synaloepha est; contra morem & Artem. Lege, Si ita est. Vel sic etiam poteris, Sive est, & Sive aliter.*

5 *Sin aliter de hac re est ejus sententia] Scandendus hic versus est contractione ejus in unam syllabam: aut ea distinctio delenda, quae nec in libro Bemino est. FAERNUS. Omnes nostri habent Ejus; & id versus postulat. Ejus monosyllabon fieri, singulae ostendunt paginae.*

1 *Ain patrem hinc abiisse rus? sv. jumdudum. ct. dic foder. sv. apud villam est] Versus hic est trochaicus tetrameter acatalecticis. FAERNUS.*

2 *Nunc cum maxime operis aliquid facere credo] Legendum, nunc cum maxime, ut in libro Bemino & Vaticano est. versus autem est trochaicus catalecticis. Donatus, in hac parte corruptus, nec cum, nec autem, sed autem habet. FAERNUS. Recte Cum ma-*

xime: Nostri Eum, vel Autem, vel nihil omnino.

6 *Nam hunc diem Misero nimis cupio] Nostri fere omnes Misero cupio, nec agnoscunt illud Nimis. Unus tamen ex Regijs Nimis misere cupio. Rectissime: & inde est, quod in ceteris desit Nimis. Quippe inter Diam & Misero absorptum est Nimis. (Diummisere)*

7 *Es illud rus] Hunc versum & sequentem ita ordinatos habet liber Bembinus,*

Et illud rus nulla alia causa tam male odi, nisi quia propeft. Quod si abesset longius.

Prior versus iambicus est octonarius, qui multis quidem rationibus sustentari potest; sed haec mihi simplicissima videtur, ut ex tam m elidatur, quamvis sequente consonante. posterior vero iambicus dimeter, non facta synaloepha in si abesset; vel facta, trochaicus dimeter catalecticis. FAERNUS. Aliud agebat vir optimus. Nec in Tam eliditur M; nec synaloepha cessat in si abesset.

*Quòd si abisset longius,
Prius nox oppressisset illic, quam huc reuerti posset iterum.
Nunc ubi me illic non uidebit, iam hic recurret, scit scio: 10
Rogabit me, ubi fuerim: quem ego hodie toto non uidi die;
Quid dicam? s. nilne in mentem est? c. nusquam quicquam.
s. tanto nequior.*

*Cliens, amicus, hospes, nemo est uobis? c. sunt. quid postea?
sx. Hisce opera ut data sit. c. quae non data sit? non
potest fieri. s. potest.*

*ct. Interdum: sed si hic pernocto, causas quid dicam, Syre? 15
sx. Uah, quam uellem etiam noctu amicis operam mor
esset dari.*

*Quin tu otiosus es: ego illius sensum pulchre calleo.
Cum feruit maxumè, tam placidum, quam ovis est, reddo.
c. quò modo?*

9 *Quam huc reuerti posset iterum]* Finis est versus trochaici tetrametri acatalectici. puto tamen eum corruptum, & pro *posset* legendum esse *possit*. dictionem vero *iterum* delendam, eo magis quod in libro Bemmino non omnino legitur, *posset iterum*, sed *posse iterum*. in quodam vero alio libro, *posset iter*. quod non ita multum distat a *possit*. ita versus esset octonarius iambicus, ut ceteri. quod si etiam sensum spectes, si Demea, qui semel tantum rure venerat, nunc redisset, non reuersus iterum, sed tantummodo reuersus esset. FAERNUS.

Falsus est animi Faernus, cum putaret, *iterum reuerti* esse *Bis reuerti*. Iterum reuerti, Rursum redire, vetuste, pro eo quod est simpliciter Redire. Supra I, 1, 46.

Si sperat fore clam, rursum ad ingenium redit.

Infra IV, 2, 40, *In porticum rursus redi*. Ean. IV, 2, 6. *Redeo rursum, male me uero habens.*

11 *Rogabis me ubi fuerim]* Liber Bembinus, *rogitabis*, quod instantius est, FAERNUS.

Rogabis ubi fuerim: Nostri omnes cum Edd. vett. *Rogabis me, ubi fuerim*. Recte. *Ubi* accentum hic habet in syllaba priore. Ergo *Ubi* suae proceleusmaticus est, Dactylli tempus habens; & irato apprimè conuenit rapide loqui.

12 *Nihilne in mente est?*] Ita aliqui libri, sed plerique, inter quos Bembinus, *nihilne in mentem est*. ego ex infra scriptis verbis Donati conjicio legendum sine verbo *est*: *nihilne in mentem?* ut subaudiatur *uenit*: dicit enim super eo versu: *Hisce opera ut data sit: A superiore subauditur, ueniat in mentem*: haec Donatus. Non posset autem subaudiri *ueniat*, nisi supra esset, aut in voce, aut in sensu. Sane hic locus similis est ei, qui in Heautontimorimeno est, *ego dicam, quod mihi in mentem*. FAERNUS.

Vera est Bemmini codicis lectio *Nihilne in mentem est?* atque ita noster ille 900 annorum: ceteri *In mente est*. Vide nos ad Heaut. V, 2, 33. Porro pro *Nusquam* lege *Nusquam quicquam*. *Nusquam*, in re praesenti scilicet: non *Num-*

SY. *Lauddrier te audit libenter: facio te apud illum Deum:*
Uirtutes narro. c. measne? s. tuas: homini ilico lacrymae
cadunt, 20
Quasi puero, gaudio. em tibi autem. c. quidnam est? s. lu-
pus in fabula.
 CT. *Paterne? s. is ipse. c. Syre, quid agimus? s. fuge*
modo intro, ego uidero.
 CT. *Si quid rogabit, nusquam tu me: audistin? sy. potin*
ut desinas?

ACTUS IV. SCAENA II.

DEMEA. CTESIPHO. SYRUS.

D. *NE ego homo infelix. primum fratrem nusquam inuenio*
gentium:

quam, ut semper stolidum se & bar-
 dum esse fateatur.

18 *Cum seruis maxime, tam pla-*
cidum quam ovem reddo] Priscia,
 nus ita citat,

Cum maxime seruis tam placidum
quasi ovem reddo.
 est autem antiqua locutio, post *tam*,
 inferre, *quasi*. FAERNUS.

Priscianus p. 866. ubi & codex
 vetus *Quasi ovem*. Quod autem ait
Tam—quasi antiquam locutionem
 esse; voluit credo illud Plauti Curc.
 I, 51.

Tam a me pudicam, quasi soror
mea sit, nisi

Si est osculando quippiam inpu-
dicior.

Ubi codex tamen Regius *Quam si*.
 Lege,

Tam a me pudicam, quam si soror
mi sit, nisi.

ut Horat. Epist. I, 7.

Tam teneor dono, quam si dimis-
tar onustus.

Siquis igitur illud *Quasi* a Prisciano
 accipiat, non *Tam* hic legat, sed
Tum:

Cum seruis maxime, tum placidum
quasi ovem reddo.

Illud enim observandum, *Reddo*
tam placidum; cum *Reddo* dicis,
 nec *Quam ovem*, nec *Quasi ovem*
 possis dicere; subaudiretur enim
Quasi ovem reddam. Atqui ovis non
redditur placida, non ex fera cicu-
 ratur, mansuefit; sed natura & in-
 dole est placida. Repone:

Cum seruis maxime, tam placi-
dum, quam ovis est, reddo.

ut infra V, 3, 63.

Tam excolam reddam atque atram
quam carbo est. Places.

Plaut. Poen. I, 2, 143.

Sam hercle tu peristi, nisi illam
michi tam tranquillam facis,
Quam mare olim est, cum ibi al-
cedo pullos educit suos.

Bacch. IV, 5; 7.

Tum fristum ego illum reddam,
quam fristumst cicer.

22 *Pater est? Ipsi. Syre, quid*
agimus?] Tres ex nostris *Paterne*
est? Ipsi. Lege, Paterne? Is
ipse. Vide Phor. I, 3, 26. Versu 20
pro Meas tuas, lego, Medius? tuas.

1 *Ne ego homo sum infelix,]* Ver-
 sus est iusto longior. Duo ex no-
 stris non habent *Homo*. Malim ta-
 men *Sum* ejicere;

*Quod si abisset longius,
Prius nox oppressisset illic, quam huc reuerti posset iterum.
Nunc ubi me illic non uidebit, iam hic recurret, scit scio: 10
Rogabit me, ubi fuerim: quem ego hodie toto non uidi die:
Quid dicam? s. nilne in mentem est? c. nusquam quicquam.
s. tanto nequior.*

*Cliens, amicus, hospes, nemo est uobis? c. sunt. quid postea?
sy. Hisce opera ut data sit. c. quae non data sit? non
potest fieri. s. potest.*

*ct. Interdum: sed si hic pernocto, causas quid dicam, Syre? 15
sy. Uah, quam uellem etiam noctu amicis operam mor
esset dari.*

*Quin tu otiosus es: ego illius sensum pulchre calleo.
Cum feruit maxumè, tam placidum, quam ovis est, reddo.
c. quò modo?*

9 *Quam huc reuerti posset iterum]* Finis est versus trochaici tetrametri acatalectici. puto tamen eum corruptum, & pro *posset* legendum esse *posuit*. dictionem vero *iterum* delendam, eo magis quod in libro Bemmino non omnino legitur, *posset iterum*, sed *posse iterum*. in quodam vero alio libro, *posset iter*. quod non ita multum distat a *posuit*. ita versus esset octonarius iambicus, ut ceteri, quod si etiam sensum spectes, si Demea, qui semel tantum rure venerat, nunc redisset, non reuersus iterum, sed tantummodo reuersus esset. FAERNUS.

Falsus est animi Faernus, cum putaret, *iterum reuerti* esse *Bis reuerti*. Iterum reuerti, Rursum redire, vetuste, pro eo quod est simpliciter Redire. Supra I, 1, 46.

Si sperat fore clam, rursus ad ingenium redit.

Infra IV, 2, 40, *In porticum rursus redi*. Ean. IV, 2, 6, *Redeo rursum, male me uero habens.*

11 *Rogabis me ubi fuerim]* Liber Bembinus, *rogabis*. quod instantius est, FAERNUS.

Rogabis ubi fuerim: Nostri omnes cum Edd. vett. *Rogabit me, ubi fuerim*. Recte. *Ubi* accentum hic habet in syllaba priore. Ergo *Ubi* suae proceleusmaticus est, Daßyll tempus habens; & irato apprime convenit rapide loqui.

12 *Nihilne in mente est?*] Ita aliqui libri, sed plerique, inter quos Bembinus, *nihilne in mentem est*. ego ex infra scriptis verbis Donati conjicio legendum sine verbo *est*: *nihilne in mentem?* ut subaudiatur *venit*: dicit enim super eo versu: *Hisce opera ut data sit: A superiore subauditur, veniat in mentem*: haec Donatus. Non posset autem subaudiri *veniat*, nisi supra esset, aut in voce, aut in sensu. Sane hic locus similis est ei, qui in Heautontimorimeno est, *ego dicam, quod mihi in mentem*. FAERNUS.

Vera est Bemmini codicis lectio *Nihilne in mentem est?* atque ita noster ille 900 annorum: ceteri *In mente est*. Vide nos ad Heaut. V, 2, 33. Porro pro *Numquam lege Nusquam quicquam*. *Nusquam*, in re praesenti scilicet: non *Num-*

*Præterea autem, dum illum quaero, a uilla mercenarium
Uldi: is filium negat esse ruri: nec quid agam scio.*

CT. Sy're. SY. quid est? CT. men quaerit? SY. uerum.

CT. perii. SY. quin tu bono animo es.

D. Quid hoc, malum, infelicitatis? nequeo satis decernere: 5
Nisi me credo huic esse natum rei, feruidis miseriis.

Primus sentio mala nostra: primus rescisco omnia:

Primus porro obnuntio: aegre solus, si quid fit, fero.

SY. Rideo hunc: se primum ait scire: is solus nescit omnia.

D. Nunc redeo: si forte frater redierit uisò. CT. Syre, 10

'Obsecro, uide ne ille huc prorsus se intruat. SY. etiam taces?

*'Ego cauebo. CT. numquam hercle hodie ego istuc commit-
tam tibi:*

*Nam me in cellulam aliquam cum illa concludam: id tu-
tissimum est.*

SY. 'Age, tamen ego hunc amouebo. D. sèt ecum scelera-
tum Syrum.

SY. Nón hercle hic quidem perdurare quisquam, si sic fit, potest. 15

Ne ego homo infelix; primum.
Heaut. IV, 6, 21.

Ne ego fortunatus homo sum.
Plaut. Amph. I, 1, 168.

Ne ego homo infelix fui.

4 CT. Syre. SY. quid ais?] Bem-
binus liber, & omnes fere alii, quid
est? FAERNUS.

Unus tantum ex nostris *Est*, ce-
teri *Ais*, *Agis*. Porro pro *Animo*
bono es lege ex tribus nostris, *Bono*
animo es, ut infra IV, 5, 62.

Bono animo es, dux uxorem.

Hem. Bono animo es, inquam.

Pater.

9 *Rideo hunc: primum ait se*
scire] Demea ter dixerat eodem
accentu, *Primus sentio*, *Primus*
rescisco, *Primus obnuntio*. Quid
Syrus? *Primum ait se scire*: Ita
depressit *Primum* in Thesi; ut quod
elate dicendum esset, vix posset
exaudiri. Tu repones,

Rideo hunc: se primum ait scire:
is solus nescit omnia.

Sed nescio an legendum sit, *Ait*
primus scire. Mutarunt forte Ma-
gistri; ne Soloecismo scilicet disci-
pulos insuicerent. Charisius p.
239. *Soloecismus est oratio inconsti-
uens. Per casus: ut,*

Vir bonus & sapiens dignis aeo
esse paratus:

pro Paratum se esse. Videbne, ut
ad istam formam Magistri hic muta-
uerint; *Ait primus scire*, *Ait pri-
mum se scire*? Versus autem, quem
citat Charisius, Horatii est, Epist.
I, 7, 22: citatus etiam Servio ad
Aen. II, 377. ubi tamen & scripti
plerique & editi *Paratum* habent.
Adeo inualuerat Soloecismi metus.
Catullus Epig. IV.

*Phaeus ille, quem uidetis hospi-
tes,*

Ait fuisse nauium colerrimus.
ubi similiter plerique codices, *Co-
lerrimus*.

13 *Nim me jam in cellam ali-*
quam cum illa] *Cellam* hic in The-
si delitescit, quod maxime profe-

Scire equidem uolô, quot mihi sint dômini: quae haec est miseria?

D. *Quid ille gannit? quid uolt? quid ais, bône uir? est frater domi?*

SY. *Quid, malum, mihi bône uir narras? equidem perii.*
D. *quid tibi est?*

SY. *Rôgitas? Ctesiphô me pugnis miserum, et istam psâltriam 'Usque occidit. D. ém, quid narras? SY. ém, uide ut discidit labrum.*

20

D. *Quámobrem? SY. me impulsôre hanc emptam esse dît. D. non tu eum rus hinc modo*

Prôduxe aibas? SY. factum: uerum uénit post insânicus: Nil pepercit. nôn puduisse uerberare hominem senem?

Quém ego puerum môdo tantillum in mânibus gestauit meis?

D. *Laúdo: o Ctesiphô, patrissas: âbi, uirum te iudico.*

25

SY. *Laúdas? ne ille continebit pôst hac, si sapiét, manus.*

D. *Fôrtiter. SY. perquâm, quia miseram mûlierem et me sêruolum,*

rendum erat. Nullus ex codicibus nostris agnoscit illud *Sam.* Lege igitur:

Nâm me in cêllulam aliquam, ut Eun. II, 3, 18.

Cum in cêllulam ad te patris penum omnem congerebam clanculum.

15 *Nôn hercle hîc quidâm durdre]*
Nimis laxo focco incedit hic versiculus. Repone,

Nôn hercle hîc quidem pêrdurare. ut Hec. II, 2, 27.

Non posse apud vos Pamphilo se absente pèrdurare.

Nonius tamen v. *Durum Durare* hinc citat.

18 *Quid, malum, Bône uir, mihi narras?]* Demea dixerat *Bône uir*, Syrus in repetitione accentum mutat *Bône uir*. Hoc non ab Auctore, sed a Librariis venit. Repone,

Quid malum, mihi Bône uir narras?

Ceterum v. 22. Unus ex Regiis *Aibas* habet, ut nos ubique reponimus, non *Aibas*.

22 *Rus hinc modo]* Haec uerba praecedenti uersui attribuimus, qui est trochaeus catalecticus, ut & hic ipse, qui superest demptis his uerbis, si tamen *aibas* in duas syllabas contrahatur; aliter esset octonarius iambicus. FAERNUS.

24 *Quem ego môdo puerum tantillum]* istius non belle in finales syllabas cadunt. Repone,

Quém ego puerum môdo tantillum.

25 *Laudo. Ctesipho: patrissas]*
Lege & distingue,

Laudo: o Ctesipho, patrissas.

O addunt tres ex nostris, quorum duo inter optimos. Eleganter Plaut, Bacc. III, 3, 39.

Cum patrem adeas postulatam: puero sic dicit pater:

Noster esto: dum te poteris defendere injuria,

Qui referre non audebam, ulcit: hui, perfortiter.

D. *Non potuit melius. idem quod ego sensit te esse huic rei caput.*

Sed estne frater intus? SY. *non est.* D. *ubi illum quaeram, cogito.*

SY. *Scio ubi sit, uerum hodie numquam monstrabo.* D. *hem, quid ais?* SY. *ita.*

D. *Diminuetur tibi quidem jam cerebrum.* SY. *at nomen nescio Illius hominis, sed locum noui ubi sit.* D. *dic ergo locum.*

SY. *Nostin porticum apud macellum hac deorsum?* D. *quidni nouerim?*

SY. *Praeterito hac recta platea sursum: ubi eo ueneris, Clivos deorsum uorsum est; hac te praecipitato: postea Est ad hanc manum facellum: ibi angiportum propter est: Illic ubi etiam caprificus magna est.* D. *noui.* SY. *hac pergit.*

D. *'Id quidem angiportum non est peruium.* SY. *uerum hercle. uah,*

29 *Idem sensit quod ego*] Liber Bembinus, *idem quod ego sensit:* postea deleta s medio, remansit *sensit*, quod perspicue melius est. Eadem collocatio est in Vaticano, Basilicano, & in aliquibus aliis libris, & apud Donatum: licet verbum non habeat, ut possit sciri, utrum legerit *sensit*, an *sensit*. FAERNUS.

Non potuit melius, idem quod ego. Sic nostri omnes, & *Sensit*. Sed vides, ut incommode Accentus in finales incidant. Contra, ac supra II, 2, 7. *Qui potuit melius.* Facile igitur inducor, ut sic olim fuisse existimem:

Non pote melius. idem ille quod ego sensit te esse huic rei caput.

Sic Adelphi. II, 3, 11.

Nil pote supra.

Sensit, intellexit, percepit, olfecit. Qui *Sensit* in Bembino interpolauit, uoluit opinor *Sensit*, quod est, *Putas, existimas,*

30 *Ubi illum quaeram, cogito*] In Bembino est *inueniam*. FAERNUS.

Ubi illum quaeram cogito. Sic dedit Faernus, non ausus Bembino suo fidere. Nostri omnes *Quaeram*: rectum tamen est *Inueniam*. Phor. IV, 5, 15.

Ubi illas nunc ego reperire possum, cogito.

Nec minus rectum *Quaeram*. Plautus Merc. V, 2, 16.

Cogito, quoniam ego illum curram quaerisatum.

31 *Scio ubi sit*] In fine hujus versus ascribe distionem *ita*, quae est prima subsequenter, sic hi duo versus erunt trochaici catalectici, ut ceteri. ita quoque ordinantur in Bembino & aliquot aliis libris. FAERNUS.

35 *Sursum: ubi eo ueneris*] In *Sursum* igitur aut *Ubi* cesset Synaloephae vis. Sed tu reponere,

Sursum: ubi eo ueneris.

36 *Clivos deorsum uorsum est. hac te praecipitato: postea*] Liber Bem-

*Censens hominem me esse? erravi: in porticum rursum
redi:* 40

Sane hac multo propius ibis, et minor est erratio.

*Scin Cratini huius ditis aedes? D. scio. sy. ubi eas prae-
terieris,*

Ad sinistram hac recta platea; ubi ad Dianae ueneris,

*Ita ad dextram: prius quam ad portam uenias, apud
ipsam lacum*

*'Est pistrilla, et exaduorsum fabrica: ibi est. D. quid ibi
facit? 45*

sy. Lictulos in sole ilignis pedibus faciundis dedit.

D. 'Ubi potetis uis: bene sane. set cesso ad eum pergere?

*sy. 'I sane: ego te exercebo hodie, ut dignus es, fili-
carnium.*

Aeschinus odiosus cessat: prandium corrumpitur:

*Ctesipho autem in amore est totus. ego iam prospiciam mihi: 50
Nam iam adibo, atque unum quicquid, quod quidem erit
bellissimum,*

binus hac praecipitato absolute habet. ut Virgilius: *nox humida coslo Praecipitat.* ita quoque videtur legere Donatus, ita dicens, *Praecipitato: Cito descende.* qua lectione admissa, licet versus sic quoque sustentari possit, tamen ut melius habeat, quia in aliquibus libris pro *vorsum* est *versus*, legerim *vorsus*. FAERNUS.

Clivos deorsum vorsus est: hac praecipitato: postea. Sic dedit Faernus. Nostri cum vett. Edd. *Vorsum* est; hac te praecipitato. Unus tantum habet *Vorsus*, idem tamen *Te* habet. Utroque modo & versus & sententia constat. Priscianus *Versum* hic legit p. 1013. de Adverbiis in *Um: Orientem versum, Occidentem versum: Deorsum versum Terentius in Adelphis.* Sic codices scripti: in Putschii editione deest *Deorsum versum.*

38 D. Quonam? s. Illic ubi etiam caprificus magna est, nostin? Deleta ex auctoritate libri Bembini

distione nostin, versus remanet trochaicus catalecticus, ut ceteri. FAERNUS. Vetus noster delet *Nostin:* tu dele etiam *Quonam.*

45 *Est pistrilla & ex aduorsum est fabrica]* Nullus l. s. habet verbum *est*, secundo loco. FAERNUS. Neque nostri habent *Est.*

46 *Ilignis pedibus]* Liber Bembinus *Ilignis.* Virgilius: *Currentem ilignis potare canalibus undam.* FAERNUS. Nostri omnes *Ilignis.* *Lictulos in sole* iunctim accipe, ut lectorum speciem tum notam & sic appellatam.

47 *Ubi potetis vos. D. sane bene]* Idem liber haec omnia Demeae attribuit: in cuius persona optime quadrat, ut erat in Victoriano, & ita collocat Bembinus cum Basilicano, *bene sane*, quod & venustius est. FAERNUS. *Bene sano*, nostri omnes.

49 *Aeschinus odiose cessat]* Unus ex Regiis *Otiosus.* Lege *Odiosus.* Sic Eun. IV, 6, 16. *Odiola cessas.*

Carpam: et cyathos sorbilans paulatim hunc producam diem.

ACTUS IV. SCAENA III.

MICIO. HEGIO.

M. EGO in hac re nil repéro, quamobrem lauder tantopere, Hégio.

Meum officium facio: quód peccatum a nobis ortuust, corrigo.

Nisi si me in illo credidisti esse hominum numero, qui ita putant;

Sibi fieri iniuriam ultro, si quam fecere ipsi expostules,

Et ultro accusant: id quia non est á me factum, agitur grátias?

5

52 *Carpam & cyathos sorbillans*] Sic Faernus & codices plerique: sed unus ex Meadianis *Sorbilans*. Recte, secunda brevi, ut *Ventilans*. Ita *Sorbilum*, quod postea *Sorbitio*, jus quod sorbeatur. Plaut. Poen. I, 2, 183.

Nam mihi jam video propter tota visitandum sorbilo.

Corrigendus apud Festum v. Senium Caecilius in Hymnide:

Sine suam senectutem ducat usque ad senium sorbilo.

Trochaicus est tetrameter: hodie fertur *Sorbitio & Utiqus*. Ceterum id sedulo cavetur, ne verbum ex tribus longis factum, ut *Sorbillans*, duplicem accentum habeat: anribus enim id ingratum; quas rogo consulas, dum hunc Plauti senarium legis. Mil. II, 6, 22.

Nisi mihi supplicium virgarum de te datur.

Ecquid sentiunt scabri & absoni? sed Poëtae ipsi noli vitio vertere: sic enim ipse dederat,

Nisi mihi supplicium virgarum de te datur.

ut mox ibi v. 31.

Nisi mihi supplicium stimuleum de te datur.

Vides jam, quantum intersit, non Grammatico sed Poëtae, *Sorbillans* hic legeris.

3 *Nisi me*] Aliqui libri, inter quos Bembinus, Basilicanus, & Vaticanus, *nisi si me*. ita versus, aliter claudicans, sustentatur. FAERNUS. Sic e nostris meliores quinque *Nisi si*.

4 *Qui ita putant, sibi fieri injuriam, ultro si quam fecere ipsi expostulant, Et ultro accusant*] Valde se torquet Donatus super hoc loco, nec tamen explicat; nimirum & ipse in mendosum librum Terentii inclinat. legendum est ex libro Bembinus *expostules*, & sensus est, de facta ab eis tibi injuria, etiam insuper te accusant. FAERNUS. Recte hic Bembinus *Expostules*, quod vel ex conjectura facile erat restituisse: nostri *Expostulant*. & Priscianus p. 1143. *Expostulens*. Sic etiam vetus ibi codex.

9 *Suspicionem hanc propter fratrem ejus esse. & illam psalteriam*] Sic & Donatus legit: *Nimis, inquit, brevis & succinctus: & illam psalteriam*, Propter fratrem ejus esse, subaudiendum est. *Nimis* quidem *succinctus*, & nimis obscure

HE. *At, minime: numquam te aliter atque es, in animum induxi meum.*

Set quaeso ut una mecum ad matrem uirginis eas, Micio, Atque istaec eadem, quae mihi dixti, tute dicas mulieri; Suspicionem hanc propter fratrem esse: etus esse illam psaltriam.

M. *Si ita aequom censes, aut si ita opus est facto, eamus.*

HE. *bene facis:*

10

Nam et illi iam animum releuaris, quae dolore ac miseria Tabescit: et tuo officio fueris functus. set si aliter putas, Egomét narrabo quae mihi dixti. M. *immo ego quoque ibo.*

HE. *bene facis:*

Omnés, quibus res sunt minus secundae, magis sunt nescio quó modo

ac illeptide. Sed vetus est erratum. Codex Meadianus pro *Ejus esse* habet *Ess: ejus*. Repone,

Suspicionem hanc propter fratrem esse: ejus esse illam psaltriam. Ejus, id est Fratrís. Sic Heaut. IV, 3, 25. Hanc esse Clitiphonis. & hic IV, 4, 16. Dicam fratris esse hanc? Jam nihil nimis succincte: nec quicquam subaudientum.

10 *Si ita aequum censes. aut si ita opus est*] Posterius si non est in libro Bembino. FAERNUS. *Aut ita opus est* Faernus dedit, ex solo Bembino: Nostri universi *Aut si ita*: & sic solet Terentius passim, ut And. I, 3, 8.

Si senseris, perii, aut si lubitum fuerit.

Revocetur itaque in Textum, unde superstitione ejectus est.

11 *Nam & illi animam jam releuabis, quae dolore ac miseria*] Principio, *Releuaris* legendum, ut versu sequente est *Fueris functus*, non *Fungaris*. Deinde vide, ut Accentus cadat in ultimam *Animam*. Repone,

Nam & illi jam animum releuaris, quae dolore & miseria.

Praepositio *Re* in compositione fere duplicat consonantes apud vetustos; ut *Redduco, Repperio; Relluvo. Phorm. Prol. v. 22.*

Quod ab illo adlatum est, sibi esse id vellatum putes.

Non opus est ergo febriculosis cuiusquam conjecturis, *Illius; illi tu, Prae dolore*. Ceterum Donatus ad locum. *A iusto, ait, & utili est tota sententia. Et sane hi versus desunt, quos multa exemplaria non habent.* Quos intelligit versus, sunt 11, 12, & 13. Et casu ex exemplaribus nonnullis exciderant; eo quod decimus, & tertius decimus eodem vocabulo *Benefacis* terminentur. Hoc in nullo non codice fere evenire, norunt qui libros scriptos versaverunt. Sed vide nunc Guyeti iudolem & ingenium: arrepta hac a Donato suspitione, hos omnes quattuor pro nothis, spurilis, & insitilis damnat.

13 *Egomét narrabo quae mihi dixti.* M. *Immo ego ibo.* HE. *Bene facis*] Hiat versus, nec sententia satis plena est. Ut utrique mediceris, repone, *Immo ego quoque ibo*: nempe una cum Hegione; ut sequitur hic v. 18. *Sequere me ergo hac intro.*

*Suspiciofi: ad contumeliam omnia accipiunt magis:
Propter suam impotentiam se semper credunt ludier.*

15

16 *Propter suam impotentiam se semper credunt negligi*] Cum vidissem in libro Bembino pro *negligi* scriptum esse in contextu *claudier*; Donatumque affirmare, legi etiam, & *claudere*, & *claudicare*, fane hunc locum semper habui de mendo suspectum: nam *negligi*, quidem, quae recentior lectio est, negotio quo de agitur, non convenit; non enim dicit Hegio Micioni, i tu ad Sostratam, & Aeschinum illi purga, nuptiasque confirma, ne se putet a te neglectam, si per alium hoc feceris: non inquam hoc dicit, nam *negligi* fane, & admodum leve esset, & pauperibus ac miseris, cuiusmodi erat Sostrata, usitatissimum, quorum fortuna adeo palam cunctis neglectui est, ut negligi se, non credant, sed pro certo sciant, perspicueque videant: sed hoc significare vult Hegio, si ego Sostratam tuo nomine convenirem, ut Aeschinum ei purgarem, & nuptias confirmarem, illa, quae non eam profecto fidem mihi tuo nomine nuntianti haberet, ac tibi ipsi, decipi se, sibi quae verba dari arbitraretur, omnes enim quibus res sunt minus secundae, magis sunt nescio quomodo suspiciofi: ad contumeliam omnia accipiunt magis: quam tu illi suspicionem demperis, praesens praesentem alloquendo, haec contra recentiore lectionem; vetustam vero, id est, *claudier*, quod est in libro Bembino, ad quod & Donatus alludit, omnes vident ad sensum poetae non quadrare. quare in eam conjecturam venimus, ut pro *claudier*, unius tantum litterae, id est *d*, detractio, & unius item litterae transpositione, ut pro *claud*, scribatur, legendum arbitremur *calvier*, qui est infinitivus modus verbi *calvor*, quod aliquando passi-

vum invenitur apud auctores, & pro *decipi* accipitur, ita exponente Prisciano, aliquando deponens, & pro *frustrari* exponitur a Pompejo Festo, item a Calo iureconsulto Cap. Si calvitur, De verborum significatione. Exempla vero usurpati hujus vocabuli ab auctoribus, haec ex Festo exscripta, subiecti, ex leg. xii tabularum: *Si calvitur, pedemve struit, manum endoiacito*. Plautus: *Nam ubi domi solem sopor manus calvitur*. Pacuvius in Medo: *Sentio pater te vocis calvi similitudine. Sed quid suspicio? num me lassans calvitur accas? Sed memet calvor: vos istum iussu ocyus abstrahite*. Lucillus Satyrarum libro xxviii. *Si non it, capito, inquit, eum: Et si calvitur ergo Fur dominum*. Pacuvius in Dulorest: *Ne calvitur suspicio, hoc est quod fore occulte Ajax praedixit*. Sallustius historiarum libro tertio: *Contra ille calvi ratus*. Sane, quae supra adduximus verba ex xii. tabulis, ita intelligi debent; si *calvitur*, active accipiendum, id est, si frustratur, & subaudiendum putamus, debitor, vel quid tale; *pedemve struit*, id est fugit: ita enim exponitur a Ser. Sulpicio; *manum endoiacito*, pro manum injicito: antiqui enim, teste eodem Festo, *endo* pro *in* ponebant; unde *endoitium*, pro initium: *endoploro* pro imploro; *endo procinctu* pro *in procinctu*, est ergo sensus: si debitor frustratur, aut fugit, manum injicito, FAERNUS.

Se semper credunt calvier.

Sic in textum ipsum conjecturam suam *Calvier* adscivit Faernus. Nolle factum: *Calvi* plerumque active significat, *frustrari*: nonnumquam tamen passivo, *Falli*, *decipi*.

Quapropter te ipsum purgare ipsis coram, placabilius est.

M. Et recte et verum dicis. HE. sequere me ergo hac intro.

M. maxime.

Sallustius Hist. III. *Constru ille calvi ratus, quaerit extis an somnio portenderetur thesaurus.* Extat apud Eutychem p. 2186. prior quoque pars apud Nonium; & Priscianum p. 883. ubi *Calvi* interpretatur *Decipi*. Pacuvius apud Nonium:

Sentio, pater, te calvi vocis similitudine.

Sed notabis illic *Calvi* somno, hic *Calvi* sono dici; & simpliciter *Falli* accipiendum, nulla addita, quod Terentii locus postulat, *Contumelias* significatione. Sic ubi *Aelive* sumitur, *Sopor manus calvitur, Aetas me calvitur, Sed memet calvor*, simpliciter notat *Frustrari*; sed contumeliose non omnino. Ergo ad hanc formam, illud Faerni, *Se semper credunt calvier*, sic exponendum erit, *Se semper credunt errare, falli opinione, decipi errore*: quod & falsum est, & a Terentii loco prorsus alienum. Valeat itaque *Calvier*: & quaeratur aliud, quod notionem *Contumelias* in se habeat: id enim ista plane flagitant, *Ad contumeliam omnia accipiunt magis*. Et quidem illud *Neglegi*, quod in omnibus nostris inest, non omnino incommode habet: sed unde illud *Claudier* in Bemblino; & illud in Donato, *Neglegi*: *Legitur & Claudicare?* (sic Edd. vet., non addunt *Et claudere*). Sine dubio altius quid hic latet; quod me e puteo extraeturum existimo. *Claudere* in priscis membranis plerumque scribitur *Cludere*; & opinor in Bemblino fuisse *Cludier*: Repono,

Propter suam impotentiam se semper credunt ludier.

Apud Donatum quoque pro *Claudicare* repono *Ludificari*, quae in-

terpretatio est *re Ludier*. Jam, opinor, quadrant omnia, & *Contumelias* notionem secum gerunt. And. IV, 4, 48.

Hic est ille; non te credas Davum ludere.

Infra in hoc ipso negotio IV, 5, 5. *Cur non ludo hunc aliquantisper?* & v. 64. *Obsecro, num ludis tu nunc me?* Eun. II, 3, 94. *Pater ut a me ludatur dolis?* Phor. V, 8, 55.

Quid vos, malum, ergo me sic ludificamini?

Propter impotentiam suam suspiciosi sunt, vera dicentibus vix fidem habent, semper credunt se a potentioribus ludificari, & falsis promissis decipi.

17 *Purgare ipsis coram*] Idem liber *ipsi coram*, ut sit ordo, purgare ipsi, id est Matri; coram, id est praesentem praesenti. coram enim sine adiectione plerumque ponitur, ut, *Coram quem quaeritis adsum*. quod autem purgare se Matri, nec ulli alii intelligendum sit, ex iis, quae supra dixit, apparet:

Sed quaeso ut una mecum ad matrem virginis eas Micio,

Atque istaec eadem, quae mihi dixit, tute dicas mulieri.

FAERNUS.

Ipsi coram: Immo cum aliis omnibus scriptis & Edd. vet. lege *Ipsis coram*; hoc est, Matre & Virgine. Nam ad Matrem virginis ire, & Virgine ipsam, quae domi erat, non alloqui, non modo non placabilius esset, sed contumeliosius, quam si nec Matrem adlisset. *Ipsis* etiam apud Priscianum p. 1130; & sic quattuor ibi codices.

ACTUS IV. SCAENA IV.

AESCHINUS.

*DISCRUCIOR animi:**Hocine ex improvisi mali mi obici**Tantum; ut neque quid de me faciam, nec quid agam certum sit?**Membra metu debilia sunt: animus praeter timore**Obstipuit: pectore consistere nil consilii quit.**Vah, quomodo me ex hac expediam turba, nescio: tanta nunc*

1 *Discrucior animi*] Primi huius scenae versus sane difficiles sunt: tres tamen in principio fitos, trochaicos catalecticos esse manifestum est, quorum primus dactylum habet in quinta sede, correpta ultima syllaba adverbii *deimproviso*. tertius vero in sexta sede trochaicum, non facta synaloepha in *timore*. Iambum vero in septima, duabus ultimis syllabis dictionis *obstipuit* in unam contractis. quartus Iambicus trimeter scazon. quintus Iambicus dimeter hypercatalecticus. sextus trochaicus tetrameter acatalecticus, habens in penultima sede anapaestum, non faciendo collisionem in *neque ea*. septimus cuius sit generis, aliis iudicandum relinquo. octavus dimeter Iambicus brachycatalecticus. Sed verius est hos omnes versus, praeter duos primos, esse generis ejus, quod consilium vocavimus. FAERNUS.

Discrucior animi: hocine de improviso mali mihi obici?

Sic primum versum constituit Faernus: sed perperam. In veterrimo nostro, *Discrucior animi* clausula est, sive per se versum constituit, ut Eun. II, 3. *Occidi. Redde.* Sic enim Varro apud Rufinum De Metris Comicis p. 2707. 'Varro in VII De Lingua Latina: Clausulas quo-

que primum appellatas dicunt, quod clauderent sententiam: ut apud Accium,

An haec jam obtulit Iunt Phryges?

Nonnumquam ab his initium fit, ut apud Caecilium,

Di boni, quid hoc?

apud Terentium,

Discrucior animi.

2 *Hocine de improviso mali mihi obici?* Responde,

Hocine ex improvisi mali mi obici.

Creticus versus est, ex Creticis pedibus cum uno Molosso constans. *Hocine* primam producit: vide nos ad And. IV, 1, 1. *Ex improviso* Mutarunt, quia alius Terentius *De improviso* utitur. Sed aequae *Ex* dicebant Cicero atque alii: Plautus Rud. IV, 5, 2.

Qui ex improviso siliam invenit meam.

3 *Tantum; ut neque quid me faciam, neque quid agam, certum sit?* Sic Faernus dedit. Tu responde Trochaicum tetrametrum,

Tantum; ut ne quid de me faciam, nec quid agam, certum sit?

Nec in secundo loco pro *Neque* tres nostri veterrimi cum quattuor aliis habent. *Quid de me, tres ex nostris cum Edd. vet.*

Suspicio de me incidit:

*Néque ea inmerito: Sôstrata credit, mihi me psaltriam hanc
emisse: id*

'Anus mi indicium fêcit.

*Nâm at hinc forte ea ad obstetricem erat missa, ubi eam
vidi, ilico*

*Accedo; rogitò, Pâmphila quid agat; iamne partus adsiet,
Eone obstetricem accersat. illa exclâmat, Abi, abi, iam,
Aeschine,*

Satis diu dedisti verba: sat adhuc tua nos frustratâst fides.

*Hem, quid istuc obsecro, inquamst? Valeas, hâbeas illam
quâ placet.*

4. *Membra metu debilia sunt: animus timore obstupuit. Pectora consistere nihil consiliū quit. Vah.]* Ita Faernus: sed in hunc modum versus redigo, qui Choriambici sunt:

*Membra metu debilia sunt: animus
prae timore*

*'Obstupuit: pectora consistere nil
consiliū quit.*

Præ timore lego ut alibi Præ studio, præ iracundia, præ gaudio, præ aegritudine. Plautus Rud. l. 2, 85. Ut præ timore in getuâ in undâs concidit.

6. *Quomodo me ex hac expediam turba Tanta? nunc suspicio de me incidit: neque ea inmerito.]* Sic versus ordinavit Faernus, sed aliter veterrimus noster; ut scias Mâgistros veteres nihil hic scivisse. *Vah* ex priore versu huc retrahid: & *Nescio* huc adsumo, cum propter versum, tum & sententiam,

*Vah, Quô modo me ex hâc expediam turba, nescio: tanta nunc
Suspicio de me incidit;*

*Néque ea inmerito: Sôstrata credit mihi me psaltriam hanc
emisse: id*

'Anus mi indicium fêcit:

Noti generis hi versus sunt, Tetrameter catalecticis & plenus cum

clausulis suis; ut sollemne est in magna animi commotione. *Vah* vel intra versum, vel extra esse potest, ut apud Graecos Tragicos quæ. Faernus sic dedit:

*Sôstrata credit mihi me psaltriam
hanc emisse: id anus*

Mihi indicium fêcit.

Ceterum, qui ad And. III; 2, t. pollicitus erat, *se septem hic latentes Bacchiacos, a nemine ad hunc usque diem intellectos, expediturum;* ubi ad rem ventum est, quid promissis dignum esset? Malim lectori, siquis legat & cum nostris conferat, integrum iudicium remittere:

*it Jam partus adsiet] Duo ex nostris & Edd. vet. Jamne partus adsiet? Quod & versui continuo-
dus:*

*t3 Satis diu verba dedisti nobis:
satis adhuc tua frustrata est fides]*
O. l. s. ita collocant, *dedisti verba,* omnesque post *ita,* habent dictionem nos; itemque Donatus. dictionem vero nobis, nec Donatus habet, nec liber Bembinus: & pro *satis adhuc,* uterque habet *sus adhuc.* itaque versus aliter impeditus, Iambicus octonarius est ut ceteri, duabus primis dictionibus, antapae-

Sensu illico id illas suspicari: sēt me reprehendi tamen, 15
Ne quid de fratre garrulae illi dicerem, ac fieret palam.
Nūc quid faciam? dicam fratris esse hanc? quod minimē est opus
'Usquam efferri: ac mitto: fieri potis est ut ne qua exeat:
'Ipsum id metuo ut credant: tot concurrunt verisimilia:
'Egomet rapui: ipse egomet solui argentum: ad me abducta
est domum. 20

Hoc adeo mea culpa fateor fieri. non me hanc rem patri,
'Ut ut erat gesta, indicasse? exorasse? ut eam ducerem.
Cessatum usque adhuc est: nunc porro, Aeschine, expurgiscere:
Nunc hoc primum est: ad illas ibo, ut purgem me. accedam
ad fores:

Perrui. horresco semper, ubi pultare hasce occipio miser. 25
Heus, heus: Aeschinus ego sum. operite aliquis actutum ostium.
Prodit nescio quis: concedam huc. —

ACTUS IV. SCAENA V.

MICIO. AESCHINUS.

M. — 'ITA uti dixti, Socrata,
Facito: ego Aeschinum conueniam; ut, quomodo alia haec
sint, sciat.

stum in prima sede facientibus, hoc modo,

Satis diu dedisti verba, sat adhuc tua nos frustrata est fides.
 FAERNUS.

Reste hoc. Nostri omnes mendose,
Verba nobis: satis.

15 *Sed me reprehendi tamen.*
 Tres ex nostris cum Edd. vett. *Sed me repressi tamen.* Etiam probe. Heaut. I, 2, 25. *Ille? sed reprimam me:* Et Hec. V, I, 39.

18 *Ago mitto*] Liber Victorianus amittit. Bembinus ac mitto, ut & in Phormione: *Ac mitto imperium.* FAERNUS. Nostri universi *Ago.*

22 *Exorasse*] Duo ex nostris, Petrensis & C. C.

Indicasse? exorasse, ut eam ducerem?

23 *Nunc jam porro Aeschine*] Donatus & aliqui libri, inter quos Bembinus, Basilicanus, & Vaticanus, particulam *jam* non habent, sine qua stat trochaicus; aliter non, FAERNUS.

25 *Ubi pultare hasce occipio fores*] Sic est in Bembo: in aliis varie legitur; plerique enim ita habent, *occipio fores miser.* aliqui, inter quos Victorianus, & Decurtatus, non habent vocem *fores*: itaque etiam Ubalдин Bandinellus legebat. & sane hic dictio *fores* superfluit; utique enim ea vox subintelligitur ex proximo versu. hoc & Joannes Rivius annotavit. FAERNUS. Nostri mendose, *Fores miser*; & v. 23. deest *jam*.

1 *Ita ut dixi Socrata*] Videtur elidendum & ex ut, quemadmodum

Sét quis ostium hóc pultauit? AE. *páter hercle est, perii.* M.
Aéschins.

AE. *Quid huic hic negotiſt?* M. *túne has pepuliſt fores?*

Tacet. cur non ludo hunc aliquantiſper? mélius eſt, 5

Quandóquidem hoc numquam mi ipſe voluit credere.

Nil mihi reſpondeſ? AE. *nón equidem iſtas, quód ſciam.*

M. *Ita: nám mirabar quíd hic negoti eſſét tibi.*

Erúbuit: ſalua réſ eſt. AE. *dic ſodés, pater,*

Tibi véro quid iſtic réi fuit? M. *nil mihi quidem.* 10

Amicus quidam me á foro abduxit modo

Huc áduocatum ſibi. AE. *quid?* M. *ego dicám tibi:*

Habitánt hic quaedam mulieres; paupérculae,

Ut opiner has non nóſſe te: et certó ſcio:

Neque ením diu huc commigráruſt. AE. *quid tum poſtea?* 15

M. *Virgo eſt cum matre.* AE. *pérge.* M. *haec virgo orbáſt*
patra:

Hic méus amicus illi genere eſt próxumus:

Huic léges cogunt núbere hanc. AE. *perii.* M. *quid eſt?*

AE. *Nil: réſte: perge.* M. *is vénit ut ſecum áuehat:*

Nam habitát Mileti. AE. *hem, vírginem ut ſecum áuehat?* 20

M. *Sic eſt.* AE. *Miletum uſque obſacro?* M. *ita.* AE. *animó*
maleſt.

infra primo verſu ſcaenae tertiae
actus quinti. FAERNUS.

Aliud hic agebat Faernus. An
neſciebat hunc cum ultimo prioris
Scaenae Trochalum facere? Tan-
tum abeſt, ut elidas quid ex *Uti*;
ut adjiciendum aliquid ſit, *Uti*; &
ſic quattuor ex noſtris meliores.

Ib. *Ita ut dixi, Soſtrata, Facite*
Sic Faernus: ſed omnes noſtri *Fa-
cite*, & quattuor *Dixi*: duo *Dixi-
ſti*. Enimvero legendum eſt,

Ita uti dixi, Soſtrata, Facite.
Quippe hoc Micionis ingenio con-
venit; non imperare, ſed obſequi.

2 *Quomodo aſſa haec ſint*] O. l.
s. *ſunt.* FAERNUS. Noſtri quo-
que *Sunt*.

5 *Tacet. cur non ludo*] Et hic
quoque ex *tacet* videtur elidendum
e ultimum: ut ſit anapaëſtus in pri-

ma. FAERNUS. *Tacet* & ſimilia
prima ſede corripí, frequens eſt.

8 M. *Itan? nam mirabar*] O. l.
s. & Donatus, *ita.* FAERNUS.
Noſtri etiam *Ita*: ſed male Faernus
per interrogationem protulit.

10 *Tibi véro quid iſtic eſt rei.*
Nihil mihi quidem] Sic Faernus:
ſed noſtri fere omnes *Rei eſt*. Re-
pono,

Tibi véro quid iſtic rei fuiſt? nil
mihi quidem.

Fuiſt, non eſt: jam enim inde exie-
rat. *Eſt* tum conveniret, ſi do-
mum introiturus eſſet,

14 *Ut opinor, has non nóſſe te,*
& certo ſcio] Hoc ne Latine qui-
dem dictum eſt. Guyetas verſum

Quid infel? quid aiunt? M. quid illas censes? nihil enim.

Commenta mater est, esse ex alio viro

Nescio quo puerum natum: neque enim nominat:

Priorem esse illum, non oportere huc dari.

25

AE. Eho, nonne haec iusta tibi videntur postea?

M. Nom. AE. obsecro non? an illam hinc abducat, pater?

M. Quid illam ni abducat? AE. factum a vobis duriter,

lunifercorditerque, atque etiam, si est pater

Dicendum magis aperte, inliberaliter.

30

M. Quamobrem? AE. rogas me? quid illi tandem creditis?

Forse animi misero, qui cum ea consuevit prior?

Qui infelix haut scio an illam misere nunc amat,

Cum hanc alio videbit praesens praesentem eripi,

Abditi ab oculis? facinus indignum, pater.

35

M. Qua ratione istuc? quis despondit? quis dedit?

Cui, quando nupst? auctor his rebus quis est?

ejicit. Donatus ad locum: Adeo obscurae sunt & nullius pretii, ut opinor has non possit te. Cum dicit Adeo ut, necesse est ut legerit,

Ut opinor has non posse te: & certo scio.

Et sic legendum est; distinctione quoque, ut dedimus, adjuvandum.

22 *M. Quid istas censes?* Hic quoque Donatus, & liber Bembinus & omnes recentes, *quid illas censes?* FAERNUS. Unus tantum ex nostris, *Illas.*

28 *Quidni illam abducat?* Omnes antiqui libri, & plerique ex recentibus, *quid illam ni abducat.* FAERNUS. Ita nostri quoque plerique omnes.

32 *Qui cum illa consuevit prius?* Donatus, & liber Bembinus, *qui illa.* ceterum distinctionem prius, non ponit Donatus: liber vero Bembinus & plerique alii antiqui, loco ejus, habent *prior*, ut et in Ennuchio, *Quia laesit prior.* FAERNUS.

*Qui illa consuevit prior: sic ex Bembrino Faernus, sed a Corredore vetere est, metrorum perito. Nostri universi Cum illa et Prius. Hoc, si Cum illa casu ablativo accipias, versum nimis longum facit. Ille igitur Aristarchus Cum hinc abire iussit. Hoc est *μυγαδιόφρων*. Tu, vel reponere, ut codices ceteri, quod ab alio praereptum video,*

Forse animi misero, quicum illa consuevit prius.

Ille casu recto: Quicum, idem quod Quocumq. Hec. IV, 1, 40.

Quicum tot consuevit annos.

Etiam de muliere Consuevit dicitur. Plaut. Cistell. I, 1, 89.

Sed tu en unquam cum quiquam viro Consuevisti:

vel, quod verius existimo,

Forse animi misero, qui cum eo consuevit prior.

Phormio V, 7, 34.

Cum ejus consuevit olim matre.

Servius tamen ad Aen. IV, 408.

Qui cum illa consuevit?

33 *An illam nunc misere ames?*

O. fere l. a. & in iis Bembrinus, &

Cur duxit alienam? AE. *an sedere oportuit*
Domi virginem tam grandem, dum cognatus hinc
Illinc veniret expectantem? haec, mi pater, 40
Te dicere aequom fuit, et id defendere.
M. *Ridiculum: aduersusne illum causam dicerem,*
Cui veneram aduocatus? set quid ista, Aeschine,
Nostra? aut quid nobis cum illis? abeamus. quid est?
Quid lacrimas? AE. *pater, obsecro, ausculta.* M. *Aeschine,*
audiui omnia, 45
'Et scio: nam te amo: quo magis, qual agis, curae sunt mihi.
AE. *'Ita velim me promerentem ames, dum viuas, mi pater,*
'Ut me hoc delictum admisisse in me, id mihi vehementer dolet:
'Et me tui pudet. M. *credo hercle: nam ingenium noui tuum*
Liberale: set vereor ne indiligens nimium fies. 50
'In qua ciuitate tandem te arbitrare viuere?
Uirginem vitidisti, quam te non ius fuisse tangere.

Basilicanus, *An illam misero nunc citatur, ad dictum Virgillii locum*
amat: ut & versulconuenit. FAER- Aen. IV, 83.
NUS. Ita omnes nostri.

34 *Cum hanc sibi videbit praesens*
praesenti eripi] Ineptissima haec
lectio est; quae tamen, nescio quo
fusa, minus acutos & diligentes
facile fallat. *Praesens praesenti.*
Inspice atque excute; & repertes
eundem esse qui *Praesens* est, &
cui *Praesenti* eripitur. Quicquam-
ne esse potest absurdius? Donatus
ad locum: *Adiuvant significatio-*
nem haec ex abundanti addita. ut
Virgil. illum absens absentem au-
ditque videtque. Atqui, o Magister,
hic duo sunt, *Absens Dido, absen-*
som Aeneam. Addit ex eodem ali-
ud, *Fratrem ut desere frater.* At
etiam hic duo sunt, *Frater Ligor,*
fratrem Lucagum. Ergo ad hanc
speciem hic repone,

Cum hanc sibi videbit praesens
praesentem eripi,

Praesens amator praesentem ami-
cam. Et ita plane apud Servium

39 *Dum cognatus huc Hinc vomi-*
res] Sic Faernus, & sic codices
nostri. Sed multo elegantius est,
quod vet. Edd. & codex Rivii ha-
bent, *Dum cognatus hinc Illinc ve-*
niret. Sic & Donatus quoque legit,
qui adnotat *Proverbialiter. Hinc Il-*
linc. Sensus est, *Dum cognatus*
aliquis aliunde veniat; quo innul-
tar, nullum ei omnino fuisse cognat-
um, cui nubere posset. At si *Huc*
illinc legas; confitetur Milesium il-
lum vere cognatum esse, & diu ex-
spectatum, dum virgo grandiuscula
facta sit.

42 *Aduersusne]* Lego *Adver-*
susne, quia hoc versu ceteras omnes
dictiones in se exeunt.

52 *Quam te ius non erat tangere]*
O. l. s. *fuerat.* Ita &at trochaicus,
praeterea, liber Bembinus ita col-
locat, *non ius fuerat.* FAERNUS.
Nostri omnes *Ius non fuerat.*

*Itam peccatum primum id magnum, magnum at humanum
tamen.*

*Fecere alii saepe item boni. at postquam id enenit, cedo
Nimquid circumspexti? aut numquid tute prospexti tibi 55
Quid fieret? qua fieret? si te mi ipsum puduit dicere,
Qui resciscerem? haec dum dubitas, menses abierunt decem.
Prodidisti et te, et illam miseram, et gnatum, quod quidem
in te fuit.*

*Quid credebas? dormienti haec tibi confecturos deos?
'Et illum sine tua opera in cubiculum iri deductum domum? 60
Nol in ceterarum rerum te foecordem eodem modo.*

*Bono animo es, ducēs uxorem. A.E. hem. M. bono animo es
inquam. A.E. pater,*

*'Obsecro num lūdis tu nunc me? M. ego te? quamobrem? A.E.
nescio:*

Nisi tam misere hoc esse cupio verum, eo vereor magis.

*M. 'Abi domum, ac deos conprecare, ut uxorem accersās:
abi. 65*

53 *Jam id peccatum primum
magnum, at humanum tamen*] Versus hic trimeter trochaicus est hypercatalecticus, cujusmodi nulum aliud apud Terentium invenio. ego puto geminari debere dictionem *magnum*, distinguende utrobique hoc modo,

*Jam id peccatum primum ma-
gnum: magnum, at humanum
tamen.*

Ita versus est trochaicus tetrameter catalecticus, ut ceteri: non tamen moveo vulgatam lectionem. FAERNUS.

Certissimum est *Magnum* geminari hic debere; & nimis timide Faernus, qui in Textum non adsciverit,

*Jam peccatum primum id ma-
gnum: magnum at humanum
tamen.*

Sic Euphoniae causa lego, non *Jam id peccatum primum magnum*. Ceterum redonamus cuidam correctiunculam, qua *Civem* apponit

versus initio. Quippe *Civem* fuisse jam ista indicaverant, *Quam te non
jus fuerat tangere.*

56 *Si te ipsum mihi puduit dico-
re*] Lege ex nostris fere omnibus,
Si te mihi ipsum puduit dicere,

58 *Prodidisti & te, & illam mi-
seram, & gnatum, quod quidem in
te fuit*] Ex *illam* elidendum est al-
terum *I.* & ex *quod d;* ita *te, &
illam, & quod quidem in,* erunt
duo anapaesti, & versus procedet.
FAERNUS.

62 *Bono animo es, ducēs uxorem
hanc. A. hem. M. bono animo es in-
quam. Pater*] Versus iusto longior
est; Tolle *Hanc*, quod non agnos-
cit Donatus. Satis constabat quam
uxorem intelligeret.

64 *Nisi quia tam misere*] Et di-
ctionem *nisi* respuit versus: nec eam
habet Donatus, nec ullus antiquus
liber. FAERNUS.

Tres ex nostris cum Edd. vett.
Nisi quia. Correctores olim ejec-

AE. Quid, iam uxorem? M. iam. AE. iam? M. iam quantum potest. AE. di mihi, pater,

'Omnes oderint, ni magis te, quam oculus nunc ego amo meos.

M. Quid? quam illam? AE. aequae. M. perbenigne. AE. quid? ille ubi est Milesius?

M. 'Abiit, periit, nauem ascendit; set cur cessas? AE. dñi pater:

Tu deos potius conprecare: nam tibi eos certo scio, 79

Quo vir melior multo es quam ego, obtemperaturus magis.

M. 'Ego eo intro: ut, quas opus sunt, parentur; tu fac ut dixi, si sapias.

AE. Quid hoc est negoti? hoc est patrem esse, aut hoc est filium esse?

Si frater aut sodalis esset, qui magis morem gereret?

Hic non amandus? hicine non gestandus in sinu est? hem; 75

Itaque adeo magnam mihi iniicit sua commoditate curam;

Ne imprudens faciam forte quod nolit, sciens cavebo.

Set cesso ire intro, ne moras meis nuptiis egomet sim?

runt Nisi: atqui ejiciendum fuerat Quia.

Nescio:

Nisi tam misere hoc esse cupio verum, eo verso magis.

Vide nos ad And. IV, 1, 39.

66 Quid jamne uxorem] Particula ne, nec a Donato ponitur, nec est in libro Bemblino, utroque tamen modo stat versus. FAERNUS. Nostri Jamne. Sed pro Quantum potes, veterrimus noster Quantum potest: & sic Donatus; cum sic explicat, Aut deest cito; aut Quantum potest esse. Vide Phor. IV, 3, 69.

67 Oculos nunc amo meos] Codices plerique omnes, Nunc ego amo meos. Recte; ut in ea sede Dactylus sit, non Trochaus,

70 Tu potius deos conprecare] Lege, Tu deos potius.

72 M. Ego eo intro, ut quas opus sunt parentur: tu fac ut dixi, si sapias] Hic trochaicus una syllaba

est longior, nisi ex ut & elidatur, ut & alibi. FAERNUS.

76 Itaque adeo magnam mihi iniicit sua commoditate curam] Lege, ut necessario postulat versus, Injicit: quin & sententia idem flagitat,

77 Ne forte imprudens faciam quod nolit, sciens cavebo] Sic Faernus. Sed ex lege versus Faciam Tribachys esse debet, non (ut est) Anapaestus. Tres ex nostris Ne imprudens forte: ab aliis quattuor Forte abest. Repono, metri causa, & distingue,

Ne imprudens faciam forte quod nolit, sciens cavebo.

78 Ne mora meis nuptiis egomet sim] Liber Bemblinus, moras. utroque modo stat versus; sed hoc rectius. FAERNUS. Nostri plerique Mora. Duo in mora. Lege autem Sim, non Slem. Plautus Rud. II, 3, 8.

Nunc ne moras illi sim, petam hinc aquam.

ACTUS IV. SCAENA VI.

DEMEA.

DEFESSUS sum ambulando: ut, Syre, te cum tua
Monstrations magnus perdat Iuppiter.

Perreptavi usque omne oppidum: ad portam, ad sacum:

Quo non? nec fabrica illi ulla erat: nec fratrem homo

Vidisse se aibat quisquam. nunc verò domi

Certum obsidere est usque, donec redierit.

ACTUS IV. SCAENA VII.

MICIO. DEMEA.

M. IBO, illis dicam nullam esse in nobis moram.

D. Set cæcum ipsum: te iam dudum quaero, o Micio.

M. Quidnam? **D.** fero alia flagitia ad te ingentia

Boni illius adulescensit. M. ecce autem. D. noua

Capitalia. M. ohe, iam. D. ah nescis qui vir sit. M. scio.

D. O stulte, tu de psaltria me somnias

Agere: hoc peccatum in virginem est ciuem. M. scio.

4 *Neque fratrem homo*] Aliqui libri, in quibus est Bembinus, nec fratrem homo. Basilicanus utrobique habet nec: nec illic fabrica, nec fratrem. FAERNUS.

Quo non? neque illic fabrica ulla erat: neque fratrem homo.

Sic dedit Faernus: sed eo pacto Fabrica, quod emphasin habet, in Thesi occultatur. Nostri omnes; Fabrica illic ulla. Repone,

Quo non? nec fabrica illi ulla erat: nec fratrem homo.

Ille pro illic, passim apud Nostrum & Plautum. Nec nec nostri quam plurimi.

5 *Vidisse se aiebat*] Aut se delendum; & sane librum vidimus, qui eam particulam non habebat: aut aiebat in duas syllabas contrahendum per synizesin, ut saepe. FAERNUS. Immo semper Disyl-

labon apud Nostrum est, & scribendum *Aiebat*.

2 *Te iam dudum quaero*, Micio] Lege ex nostris plerisque, *Te iam dudum quaero*, o Micio.

5 *Nescis qui vir sit*] Lege ex compluribus nostris, *At nescis quid vir sit*.

6 *At stulte, tu de psaltria me somnias Agere. Hoc peccatum est in virginem ciuem. M. scio.*] O stulte habet liber Bembinus: quod magis videtur corripientis esse, praeterea apud omnes l. s. haec verba hunc ordinem habent, *hoc peccatum in virginem est ciuem*, verusque ita in Bembrino & aliis ordinati sunt:

O stulte, tu de psaltria me somnias

Agere, hoc peccatum in virginem est ciuem. M. scio. FAERNUS.

D. Oho, scis et patere? M. quidni patiar? D. dñe mihi,
 Non clamas? non insanis? M. non. malim quidem.
 P. Puer natus est. M. di bene vortant. D. virgo nihil habet. 10
 M. Audui. D. et ducenda indotata est. M. scilicet.
 D. Quid nunc futurum est? M. id enim quod res ipsa fert:
 Illuc huc transferretur virgo. D. o Iuppiter,
 Istocine pacto oportet? M. quid faciam amplius?
 D. Quid facias? si non ipsa re tibi istuc dolet, 15
 Simulare certe est hominis. M. quin iam virginem
 Despondi: res composita est: fiunt nuptiae:
 Dempfi metum omnem: haec magis sunt hominis. D. ceterum,
 Placet tibi factum, Micio? M. non, si quas
 Mutare: nunc cum non queo, animo aequo fero. 20
 Ita vixisti hominum, quasi si Iudas tesseris.
 Si illud, quod maxime opus est iactu, non cadit,
 Illud quod cecidit forte, id arte ut corrigas.
 D. Correcor. nempe tua arte viginti minas
 Pro psalteria periere: quae quantum potuit, 25
 Aliquo ducienda est: si non pretio, gratis.
 M. Neque est, neque illam sane studeo vendere.

Pro 6 nostri omnes, *At stulte*. For-
 te utrumque retinendum: Scio. D.
 qd, O stulte. Ut Demea ex ani-
 mo dolens, vix loqui possit sine
 interiectione dolentis.

8 *Eho, scis & patere?*] Ex li-
 bro Bembino corrige, qd. FAER-
 NUS. Nostri *Eho*.

11 *Et ducenda indotata est?*] Tol-
 le notam interrogationis; ut infra
 v. 33.

15 *Quid facias, rogitas? si non
 ge ipsa tibi istuc dolet?*] Duo hic
 mutanda: nam & verbum *rogitas*,
 quod nec est in libro Bembino, &
 versui repugnat, delendum est, &
 haec verba hoc ordine sunt ponenda:
si non ipsa re; idque ex o. l. s.
 FAERNUS. Nostri omnes *Ro-*
gitas.

21 *Ita vita est hominum, quasi
 cum Iudas tesseris*] Jubeat Donatus,
 Notare genus locutionis. *Respon-*

*quippe erat, Quemadmodum tesseris
 ludere*. Hoc nempe vult Cum illud
 supervacuum esse. Et sic profecto
 est. Auctor enim dedit,

Ita vita est hominum, quasi si lu-
das tesseris.

Quasi si ut Nisi si. Plautus saepe,
 & hic infra V, 8, 18. Si a priora
 syllaba absorpto, supposuerunt Cum.

22 *Si illud quod est maxime opus*
 Ex hisdem omnibus libris, & Do-
 nato, repone hunc ordinem verborum,
si illud quod maxime opus est.
 FAERNUS. Sic & nostri.

26 *Si non pretio, at gratis*] Pat-
 ticulam *at*, non sane necessariam,
 non habet liber Bembinus. Ce-
 terum nos pro *gratis*, ex ra-
 tione versus, *gratis* legendum
 esse contendimus. FAERNUS.
 Nostri omnes *Vol. gratis*. Recte
 Faernus *Gratis*, ut Phorm. III, 2.

D. Quid illa igitur facias? M. domi erit. D. pro diuom fidem, Meretrix et mater familias una in domo?

M. Cur non? D. sanumne credis te esse? M. equidem arbitror. 30

D. Ita me di ament, ut video tuam ineptiam;

Facturum credo, ut habeas quicum cantites.

M. Cur non? D. et noua nupta eadem haec discet. M. scilicet.

D. Tu inter eas restim ductans saltabis. M. probe.

Et tute nobiscum una, si opus sit. D. et mihi.

35

Non te haec pudeat? M. iam vero omitte, o Demea,

Tuam istanc iracundiam: atque ita uti decet

Hilarum de lubentem fac te gnati in nuptiis.

Ego hos conueniam: post huc redeo. D. o Iuppiter,

Hancne vitam? hoscine mores? hanc dementiam?

40

Uxor sine dote veniet: intus psaltria est:

Domus sumptuosa: adulescens luxu perditus:

15. & saepe apud Plautum; licet interdum, ut hic, depravatum. Most. I, 3, 19.

Neque patiar te istam gratiis laudasse, quas placet mi.

Perf. II, 4, 14.

At non sum ita ut tu gratiis. Confidens. Sum hercle vero.

Sic legendum esse vel versus ostendunt; libri tamen ibi *Gratis*. Certum est nec Nostrium nec Plautum usquam dixisse *Gratis*, semper *ἄδωλεύς* *Gratius*.

28 Quid igitur facies? Domi erit] Nostri veterrimi & ex ceteris plerique *Facies*? Recte: non *Velis facere*, sed *Possis facere*? & insuper legendum, *Quid illa igitur facias*? Responsum *Domi erit* postulat *Illi*.

29 Meretrix & mater familias erit una in domo?] Sic quidem etiam stare posset hic versus; sed melius habet, ut in libro Bembino, detracta dictione *erit*, quod ne sensui quidem quicquam nocet: utique enim subauditur, vel *erit*, vel *erunt*. FAERNUS. Nostri perpetuam *Erit*.

30 *Sanumne te credis esse?*] Delectanda est particula *ne* iuxta o. l. z. versusque rationem. FAERNUS. *Sanum te credis esse*. Mirum hoc; cum nostri universi *Sanumne* habuerant: & recte, modo ordinem mutantes, *Sanumne credis te esse?*

31 *Ita me di ament, ut video egē tuam ineptiam*] Meliores nostri magno numero,

Ut video tuam ego ineptiam; Recte.

33 *Et noua nupta eadem haec discet?*] Non hoc per interrogationem effertur, sed affirmative per irrisionem: ut supra v. 11.

35 M. *Probe*. & tu nobiscum] Liber Bembinus geminat dictionem *probe*, habens eam secundo loco sub persona Demeae. quam lectionem & Rivius ex suo libro annotavit. Ita etiam versus optime constat. FAERNUS.

DE. *Probe*? M. *Es tu nobiscum una, si opus sit. Hoi mihi.*

Illud *Probe* a Correctore Bembino proventit, ad versum fulciendum. Ex tot nostris due tantum *Probe* re-

*Senex delirans. ipsa si cupiat Salus,
Servare prorsus non potest hanc familiam.*

ACTUS V. SCAENA I.

SYRUS. DEMEA.

SY. EDEPO' L, Syrisce, tē curasti molliter,
Lautēque munus administrasti tuum:
Abi. sēt postquam intus sum omnium rerū satur,
Prodeāmbulare huc libitum est. D. illuc sis vide;
Exemplum disciplinae. SY. ecce autē hic adest
Senex noster. quid sit? quid tu es tristis? D. oh scelus,
SY. Oh. iam: tu verba fundis hic sapientia?
D. Tu si meus esses, SY. dls quidem esses, Demea;
Ac tuam rem constabilisses. D. exemplo omnibus

potant, atque illi ex mediocribus.
Et sane inepta, enervis, putida
repetitio est; nec reliquis hic con-
venit, quae ironia & irrisione omnia
dicuntur. Longe facilius & verior
in promptu erat correctio:

D. Tu inter eas resm dūctans sal-
tabis. M. probē.

Et tute nobiscum una, si opus sit.
D. Hei mihi!

36 Jam v. ro omitta, Demea] Duo
ex nostris melioris notae, Jam v. ro
mitte, o Demea. Certe siue Mit-
te siue Omitta legas, o Demea omni-
no retinebis, ne in ista sede Tro-
chaus sit, quem data opera evitat
Noster.

38 In nati nuptiis] Liber Bem-
binus & plerique alii habent, gna-
ti in nuptiis. FAERNUS. Nostri
omnes in nati nuptiis.

4 Illud sis vide Exemplum disci-
plinae] Lege & subdistingue,
Illuc sis vide;

Exemplum disciplinae.

5 Exemplum disciplinae. SY. ecce
autem hic adest senex Noster. quid
sit? quid tu es tristis? D. oh sce-
lus] Et Bembinus, & omnes fere
alii libri, ita ordinant; ut in adest

finiant verum, & sequentem inci-
pant a senex. & pro oh scelus, ali-
qui, o scelus, vel oh habent ut Bem-
binus. ita ergo legimus,

Exemplum disciplinae. SY. ecce
autem hic adest

Senex noster, quid sit? quid tu es
tristis? D. oh scelus.

Multis autem modis sustentatur hic
versus. FAERNUS.

7. SY. oh jam tu verba fundis
hic sapientia?] Aliquot libri, oh
jam habent; Bembinus oh jam.
quam lectionem recipimus, distin-
guendo post jam, quasi dicere va-
lit, oh jam desine: deinde per in-
terrogationem reliqua subdendo,
FAERNUS. Unus ex nostris, Fun-
des. Non male.

8 Tun si meus esses?] Plures &
meliores ex nostris, Tu si meus es-
ses. Recte: continuatur enim ora-
tio, exemplo omnibus Curarem ut
esses.

9 Exemplum omnibus Curarem ut
esses] Liber Bembinus, exempla.
sunt autem exempla, exquisita sup-
plicia; hic tamen accipit Terentius
exempla, pro eo exemplo, quod
omnibus datur ex exquisita suppli-

Curarem ut esses. sy. quámobrem? quid feci? d. rogas? 10
In ipsa turba, atque in peccato máximo,
Quod vix sedatum satis est, potast, scelus,
Quasi re bene gesta. sy. sante nolem huc exitum.

ACTUS V. SCAENA II.

DROMO. SYRUS. DEMEA.

DR. *HEUS, Sy're, rogat te Ctespho ut redeas. sy. abi.*
 D. *Quid Ctesiphonem hic narrat? sy. nil. d. cho, carnufex,*
Est Ctesipho intus? sy. non est. d. cur hic nominat?
 sy. *Est alius quidam, parasitaster paululus:*
Nostin? d. iam scibo. sy. quid agis? quo abis? b.
mitte me.

sy. *Noli inquam. d. noli manum abstinere, mastigia?*
Au tibi iam maquis cerebrum dispergam hic? sy. abit.
Edropol commissatorem hanc sane conumidum,
Praesertim Ctesiphoni. quid ego nunc agam?
Nisi dum haec fiescunt turbae, interea in singulum 10

elo alicujus facinbrofi. FAERNUS.
 Immo *Exemplo*, ut credo, in Bem-
 bino fuit. Sic enim legendum esse
 vel puer videat. Nostri perperam
Exemplum. Vide ad Eun. V, 4, 18.
Nesse omnia haec sulusi est ado-
lescensibus.

12 *Potasti scelus?* Sic Faernus,
 & sic nostri omnes. Donatus tamen
 legebat *Potastis*; & explicat, *Ora-*
torie, Potastis dicit, cum unum
obrium cernat. Frustra. Haesit in
 ejus exemplari s ex verbo sequenti.

4 *Est alius quidam parasitaster*
parvulus? Sic dedit Faernus; &
 nihil adnotavit; mirante hoc Victo-
 rio Var. Leſt. xxxvi, 18; qui tes-
 tatur ibi in Bemmino codice *Paul-*
ulus haberi, non *Parvulus*; sic
 & nostri plerique omnes. Livius
 xxxv, 11. *Equi hominesque* (Nu-
 midae) *paululi & graciles*; ita Plau-
 tus aliiq. *Parvulus* de aetate

etiam dicitur, *Paululus* nunquam
 nisi de statura; ut hic fit.

7 *An tibi maquis cerebrum disper-*
gi hic? sy. abis? Multi l. s. post
tibi, habent dictionem *jam*. Bem-
 binus ita totum hunc versum habet,

An tibi jam maquis cerebrum di-
spergam hic? sy. abi.
 Sane *dispergam* minacius mihi vi-
 detur, quam *dispergi*; *abis*, quam
abit, numerosus. FAERNUS. Re-
 ste hic Bembinus. Unus tantum
 ex nostris *Jam*, omnes *Dispergi*.

3 *Hei mihi quid faciam?* Post
 haec verba addendum est, *quid*
agam? ex libro Bemmino, & aliis
 quot aliis, ac Donato, versusque
 ratione. FAERNUS. Duo tantum
 ex tot nostris, *Quid agam;* atque
 id pſave positum ante *Quid faciam*.

5 *Id nunc clamare siliat: parv-*
ulus siliat? In libro Bemmino pſo ſc-

Aliquo dbeam, atque edormiscam hoc villi. sic agam.

ACTUS V. SCAENA III.

MICIO. DEMEA.

M. *PARATA* a nobis sunt, ita ut dixi, *Sôstrata*,
Ubi vis. quisnam a me pépulis tam granitèr fores?

D. Ei mihi quid faciam? quid agam? quid clamem? atq;
querar?

O caelum, o terra, o maria Neptuni. M. *ém tibi*,
Rescivit omnem rem. id nunc clamat scilicet:

Pardat lites: succurrendum est. D. *écum adest*
Communis corruptela nostrum liberum.

M. Tandem reprime iracundiam; atque ad te redi.

D. Représsi, redii, mitto maledicta omnia:

Rem ipsam putemus. dictum inter vos hoc fuit,

Ex te adeo est ortum, né tu turarés meum,

Neue ego tuum? respònds. M. factum est, non nego.

D. Cur nunc apud te potat? cur recipis meum?

sicet, illicit legitur; itaque prius
erat & in Victoriano, sed deinde
priore i abrafo, remansit *licet*. Sed
illicit videtur etiam legisse Donatus,
qui in locum ita ait, *scilicet paratae*
lites: videtur & ipse perti-
nuisse dicendo scilicet, & paratas
lites. ex quibus conicere licet, Do-
natum non *scilicet* legisse, quod
nullam perturbationem metumve
significat, sed *illicit*, quod desperan-
tis adverbium est: ut in Eunuchis:
Alum est, illicit peristi, & apud Plau-
tum in Cistellaria: *illicit, Alum est*.
FAERNUS.

Id nunc clamat. illicit. Et sic Sora-
tus ad Il. Aen. 424. *illicit*, inquit,
apud veteres significabat *Alum est*:
ut Ter. in Adel. *Id nunc clamat. il-*
lit. Bona tamen Bembini Servili-
que venia, retinemus quod nostri
omnes habent, *Id nunc clamat scilicet*.
Plane ut And. I, 2, 14. *Id*
populus curat scilicet. Et hic V, 4;
20. *Meam autem exspectant scilicet.*

Illud *illicit* ipsa sententia repudiat,
Si enim *illicit*, ut reipsa est, *Despe-*
rantis est; qui sit, ut proximis ver-
bis dicat *Succurrendum est?* quod
non est desperantis, sed confidentis
& securi. Atque illud insuper non
est nihil; quod si *illicit* legis, Tro-
chaicum habes in sede incommoda,
10 *Distum inter nos hoc fuit*
Melior collocatio est in libro Bema-
bino: *distum hoc inter nos fuit*.
FAERNUS.

Distum hoc inter nos fuit.
Sic ex solo Bembino dedit Faernus.
Et ipsius & mei omnes,

Distum inter nos hoc fuit.
Recte; si ex Arleos & Theleos ra-
tione, quae praecipua poetae virtus
est, etsi parum hodie intellecta, rem
dijudices. *Inter nos*; Centies con-
fessus apud Nostrom pronomina
haec, ut apud Graecos Enclitica, ac
centum in praecedens verbum re-
flectunt: *Hoc autem omnino in ista*
hic esse oportet.

*Cur emis amicam, Micio? num qui minus
Mihî idem ius æquumst esse, quod mecumst tibi?* 15
Quando ego tuum non curo, ne curâ meum.

*M. Non æquom. dicis. D. non? M. nam vetus verbum hoc
quidemst,*

Communia esse amicorum inter se omnia.

D. Facite: nunc demum istaet nata oratio.

M. Ausculta paucis, nisi molestumst, Demea. 20

*Principio, si id te mordet, sumptum filii
Quem faciunt, quaeso hoc facito tecum cogites:*

*Tu illôs duo olim pro re tollebas tua,
Quod satis putabas tua bona ambobus fore;*

Et me tum uxorem credidisti scilicet 25

Ducturum: eandem illam rationem antiquam obtine;

15 Numqui minus Miki idem ius æquumst esse, quod mecumst tibi] Sic Faernus. Variant codices; sed legendum arbitror,

Numqui minus

Mihî ius idem sit tecum, quod mecumst tibi?

Tecum ex ipsa Antithesi necessarium videtur; Idem ius mihî tecum, quod mecum tibi. Plautus Amphit. Prol. v. 76.

Qui minus

Eadem histrioni sit lex, quae summo viro?

17 M. Non æquum dicis. D. Non? M. Nam vetus verbum hoc quidem est.] Donatus totum hoc Micloni tribuit; & sic codex notae optimae apud G. Fabricium. Nostri omnes Demeam interponunt. Utrumvis ita se commendat, ut nescias utrum praeferas.

22 Quaesio facito haec tecum cogites] Plerique libri habent, hoc tecum; Bembinus, Quaesio hoc facito. FAERNUS. Nostri Facito haec.

23 Tu illos duos olim pro re tollebas tua] Idem liber, pro duos, duo habet: ut Virgilius,

Si duo praeterea tales Idaea tulisset Terra viros.
pro tollebas, tollerabas, per duo

i, licet mendose; nam debet esse per simplex: *tolerabas* autem, id est, alebas, et sustentabas. Caesar libro tertio belli civilis, *Equos eorum tolerari, reliqua vero iumenta interisse.* Idem, *ut foliis ex arboribus stricis, & teneris arundinum radicibus confusi, equos alerent, & cogerentur his rationibus equitatum tolerare, tollebas* autem de adultis jam filiis non arbitror proprie dici: nec, quid legitur hic Donatus, sciri potest; quia tantummodo habet, *pro re tua.* eaque dumtaxat verba exponit FAERNUS.

Tu illos duo olim pro re tollerabas tua.

Sic Faernus. & Duo quidem recte; *Tollerabas* perperam. Nostri omnes *Duos & Tollebas.* Charisius p. 101. Duo, hos duo. Terentius in *Adelphis*: *Tu illos duo olim pro re tollerabas tua: Ubi Helenius Aven: Duo pro Duos.* Vides & Libros & Grammaticos veteres *Tollebas* hic exhibere. Nam quod Faernus arbitrat, *Tollebas* de adultis jam filiis non proprie dici; id quidem verum est, sed nihil ad rem. Olim enim tollebas, dicit; itaque non de adultis agitur, sed infantibus.

*Conserua, quære, pârce; fac quamplurimum
Illis relinquo, gloriâque istanc tibi:*

Mea, quæ præter spem euenire: utantur sine:

De summa nil decedet: quod hinc accesserit,

30

Id de lucro putato esse omne. hæc si uoles

In animo vere cogitare, Demea,

Et mi et tibi et illis denupseris molestiam.

D. Mittô rem: consuetudinem ipsorum. M. mane:

Scio: istuc ibam. multa in homine, Demea,

35

Signa insunt, quibus ex coniectura facile fit:

Duo cum idem faciunt, sæpe ut possis dicere,

Hoc licet inpune facere huic, illi non licet:

Non quod dissimilis res sit, sed quo is qui facit.

Quæ ego in illis esse uideo, ut confidam fore.

40

28 *Illis relinquo: gloriam tu istam obtine*] Sic dedit Faernus, nescio unde. Quippe omnes nostri, & Edd. vett. *Gloriam tu istanc tibi obtine*. Cum autem versu abhinc altero habuerimus, idque etiam in versu sine, *Rationem antiquam obtine*; nullum mihi dubium est, quin *Obtine* hic addititium sit. Repono, *Fac quam plurimum*

Illis relinquo, gloriamque istanc tibi.

Ordo & series est, Quam plurimum relinquo illis, & istanc gloriam relinquo tibi. Hec. III, 5, 11.

Qui sic sunt, haud multum heredes iuvant:

Sibi vero hanc laudem relinquunt, vixit, dum vixit, bene.

31 *Id de lucro putato esse omnia hæc si uoles*] Nos ex libro Bembrino, versusque ratione ita legimus, *Id de lucro putato esse omne, hæc si uoles. FAERNUS. Nostri perperam Omnia hæc. Phor. II, 1, 16.*

Quicquid præter spem eveniat, omne id deputare esse in lucro.

Nota hic, Mea quæ præter spem evenire, & Id de lucro putato esse

omne; & deprehendes Poetam suo jure illud à Phormione huc transtulisse.

36 *Signa insunt, ex quibus coniectura facile fit*] Repono, *Signa insunt, quibus res.* Id metri venustas postulat. Plautus Afin. IV, 1, 20. & sæpe alibi. *Quo ex argentum acceperis.*

39 *Non quod dissimilis res sit, sed quod is qui facit*] Idem liber pro quod utroque habet quo. liber vero Victorianus posteriore tantum loco, *sed quo is qui facit. FAERNUS. Nostri Quod, quod:*

40 *Quæ ego esse in illis uideo, ut confidam fore ita, ut volumus*] Donatus ita habet: *quæ ego illis inesse:* at liber Bembrinus, *quæ ego inesse illis.* qua lectione admissa, est tribrachus in prima, non elidendo diphthongum in *quæ*, omnes vero quotquot sunt libri; dictionem ita posteriori versui adscriptam habent, cujus tamen prima syllaba in scansionem ad præcedentem pertinet versum. FAERNUS.

Quæ ego illis inesse uideo. Sic a Faerno est: sed vett. Edd. Quæ

*Ita ut uolumus. uideo eos sapere, intelligere, in loco
 Uereri, inter se amare: scire est liberum
 Ingenium atque animum. quò uis illos tū die
 Relucas, at enim metuas, ne ab re sint tamen
 Omnes pailo. o noster Démea,
 Ad omnia alia aetate sapimus rectius:
 Solum unum hoc uitium senectus adfert hominibus,
 Adtentiones sumus ad rem omnes, quam sat est:
 Quod illòs sat aetas decet. D. ne nimium modo
 Bonae tunc istae nòs rationes, Micio,
 Et tuus iste animus aequos subuortat. M. tace,
 Non fiet. mitte iam istae: da te hodie mihi:
 Exporge frontem. D. scilicet ita tempus fert,
 Faciendum est: ceterum rus cras cum filio*

45

50

ego esse in illis uideo. Codices nostri omnes, Quae ego in illis esse uideo. Recte. Eun. III, 1, 11. Qui sub habet, Quod in te est. & V, 8, 63.

Dixi ego in hoc esse uobis Atticam elegantiam?

41 *Uideo eos sapere*] Dicitur eos non est in libro Bemino, nec sane uersui, aut sensui necessaria est. FAERNUS. Atqui *Eos* in omnibus fere nostra est, et apprimè huc conuenit. In Bemino ideo deest, quod inter *uideo* & *sapere*, *Eos* absorptum sit.

42 *Scire est liberum ingenium atque animum*] Ego sic exposuerim, Scire licet eorum ingenium atque animum liberalem esse & nobilem. Iuuenalis:

*Tu tibi liber homo, & regis com-
 uiva uideris.* FAERNUS.

47 *Solum unum hoc uitium adfert senectus hominibus*] Nescio unde hoc cepit Faernus: uides *Adfert* in ultima istum suscipere. Nostri uniuersi, *Solum unum hoc uitium senectus adfert hominibus.*

Recte: *Senectus* dissyllabon est, quasi scriberetur *Snectus*, ut *Senex* saepissime *Snex*. Sic Phorm. II, 3, 87.

Senectutem oblectat: respice mentem tuam.

51 *Subuortas*] Nostri omnes *Subuortant*. Utrumvis probe, & legentium etiam, *Bonae tuae istae*, pro *istae*, ut *Haec* pro *Haec*.

55 *Immo de nocte confuso*] Dictionem immo delemus & ex ratione uersus, & ex auctoritate libri Bemini. FAERNUS.

*Ceterum rus cras cum filio
 Cum primo luce ibo hinc. M. de nocte confuso.*

Sic a Faerno est. Et uel hic facile deprehendas correctoris Bemini vestigium. Nostri codices uniuersi sic habent,

Cum prima luce ibo hinc. M. immo de nocte confuso.

Quem uersum cum iste intelligeret longiorem iusto esse, reduxit ad senarii mensuram, eijciendo *Immo*. Atqui, o iste, illud *Immo* retinendum erat, quo uix carere potest sententia; eijcienda autem *ibo hinc*, quibus libenter caret. Repone,

*Ceterum rus cras cum filio
 Cum primo luci. M. immo de nocte confuso.*

Longe aptius & iracundius est, ut *ibo hinc* subiutelligantur quam exprimantur. Et sic Donatus: *Cum*

Cum primo luci. m. immo de nocte censeo: 55
Hodie modo hilarum te face. d. et istam psalteriam
Una illuc mecum hinc abstraham. m. pugnaueris.
Eo pacto prorsum illi alligaris filium.
Modo facito ut illam serues. d. ego istuc uidero: atque
Illi fauillae plena, fumi ac pollimis, 60
Coquendo sit faxo et molendo: praeter haec
Meridie ipso faciam ut stipulam colligat:
Tam excoriam reddam atque aram, quam carbosst. m. places.
Nunc mihi uidere sapere. atque equidem filium,
Tum etiam si nolit, cogam ut cum illa una cubet. 65
d. Derides? fortunatus, qui isto animo sis:
Ego sentio. m. ah, pergisne? d. iam iam desino.
m. I ergo intro; Et cui rei est, ei rei hunc sumamus diem.

primo luci: ἀποσιώηται. *Luci* quidem nunc apud Donatum scribitur: sed rectum est *Luci*, ut codex G. Fabricii hic in textu habuit. Ita Charisius ex Sisenna laudat, *Luci* adverbium i littera terminatum, ut *Mani*, & sic saepe apud Plautum; numquam autem *Lucu*.

56 *Hodie modo hilarum fac te. d. Et istam psalteriam]* Lege ex tribus nostris *Hilarum te face*; ceteri *Te fac*.

58 *Illic alligaris filium]* Ex iisdem & Donato, illi adverbialiter. FAERNUS. *Illic*, id est, *Rure*.

60 *Ego istuc uidero, Atque illi fauillae. plena, fumi, & pollimis]* Codex noster veterrimus cum altero Regio, *Atque ibi fauillae*. Cum autem ceteri omnes habeant *Illic* vel *Illic*; apponemus potius *Atque* priori versui, sic ut *At* priori detur, *Que* posteriori.

Ego istuc uidero, atque

Illic fauillae. Sic alibi ter quaterque. Atque hos longe mellus, quam ut secundam in *Fauillae* coriplamus, quod quidam facit.

63 *Placet]* Malim *Places*; ut saepe alibi haec permutantur.

65 *Cogas ut cum illa una cubet]* Huic versui laboranti, liber Bembi-

nus & Basilicanus, & alii plerique antiqui, qui haec ent *cogam*, succurrunt. *cogam* autem exponendum pro, *cogerem*, si ego essem tu. FAERNUS. Quinque ex nostris *Cogam*. Certissima lectio *Cogam*, quia *Equidem* praecessit, quod primae tantum personae tum iungebatur.

66 *Fortunatus, qui istoc animo sis]* Lege, ut habet liber Bembinus, *isto*, & nullum scrupulum patietur hic versus, aut si *istoc* legis, constitut anapaestum in quarta, *eliso s ex fortunatus*, & ex *istoc*. FAERNUS. Vel lege, *Qui isto animo sis*, vel *Qui animo istoc sis*.

68 *I ergo intro, et cui opus est rei, ei rei hilarum hunc sumamus diem]* Hic ostonarius unicus post tot senarios non placet mihi. in libro Vaticano, & Bembeo senarius est, ut ceteri, hoc modo:

I ergo intro, Et cui rei est, ei rei hunc sumamus diem.

In hoc versu, *ei* monosyllabum est, & *rei* utrobique, eaque per synaloepham syllaba eliditur. absolute autem dictum est, *cui rei est*, & subintelligendum *dies*. ut fit, cui rei dies hic dicatus est, vel destinatus, vel aliquid tale. FAERNUS. Hoc recte: nostri omnes mendose.

ACTUS V. SCAENA IV.

D E M E A.

NUMQUAM ita quisquam bene subducta ratione ad vitam fuit,

Quin res, aetas, usus semper aliquid adportet noui;
 Aliquid moneat; ut illa quae te scire credas, nescias;
 Et quae tibi putaris prima, in experiundo ut repudies:
 Quod nunc mi euenit: nam ego uitam duram, quam vixi
 usque adhuc,

Prope decurso spatio omitto. id quamobrem? re ipsa
 repperi,

Facilitate nihil esse homini melius neque elementia.

Id esse uerum; ex me atque ex fratre cuius facilest
 noscere.

Ille suam semper egit uitam in otio; in conuiuiis:

Clémens, placidus, nulli laedere os, adridere omnibus: 10

1 Numquam ita quisquam bene subducta ratione ad vitam fuit] Occultissimum hic diu latuit mendum, quod, cum indicauero, auferam. Nunquam quisquam fuit, quin res aetas adportet, Monent. Atqui si fuit hic scripsit, dixisset utique Adportaret, Moneret; vel Monneret; ut Eun. V, 9, 82.

Numquam etiam suisquam, quin me omnes amarint plurimum.

Adel. II, 2, 13. Ego numquam adeo astutus fui,

Quin, quicquid possem, malletm auferre potius in praesentia.

Lege igitur hic, Numquam quisquam fuit; etiam sensu commodiore; hoc est, Effr. possit. Hec. IV, 3, 4. Fors fuit pol. Fuam, suas, fuit Plautus passim: Merc. V, 2, 3.

Ecquisnam deus est, qui mea nunc lactus lactu fuit?

Nonius v. subducere fuit habet; etiam veteres ibi membranae.

4 Et quae tibi putaris prima; in experiundo repudiis] Bembinus

liber, & Decurtatus ante repudiis habet adverbium ut, in Victoriano quoque, instar ejus dictionis abrumsum est. FAERNUS. A nostris abest.

5 Quod mihi nunc euenit] Contrahe mihi in unam syllabam, eamque post nunc colloca ex libro Bembino & aliis antiquis. ita statit trochaicus. FAERNUS. Sic & nostri plerique.

6 Prope jam excurso spatio mitto] Sic codices universi: sed Priscianus quinquies hoc citat. p. 788, 790, 922, 1133, & 1159, & ubique legit Decurso spatio. Recte. Correctorum hoc olim facinus; qui ut versui censerent, Excursu interpolabant; tum potius ejciendum esset Jam:

Prope decurso spatio omitto. id quamobrem?

Omitto ex tribus nostris accipio, conclinnitatis causa. Decurso spatio, Plautus; Lucretius, Cicero, alii; Excursu hemo dixit, neque adeo dicere potuit. Cum enim Excursu

*Sibi nixit: sibi sumpsum fecit: omnes benedicunt, amant.
'Ego ille agrestis, saluos, tristis, parcus, truculentus,
tenax*

*Dixi uxorem: quam ibi miseriam uidi? nati filii,
'Alia cura: heia autem, dum studeo illis ut quamplurimum
Facerem, contriui in quaerendo uitam atque aetatem
meam:*

15

*Nunc exacta aetate hoc fructi pro labore ab eis fero,
'Odium: ille alter sine labore patria potitur comoda:
'Illum amant: me fugitant: illi credunt consilia omnia:
'Illum diligunt: apud illum sunt ambo, ego desertus sum:
'Illum ut uiuat optant, meam autem mortem expectant
scilicet.*

20

*'Ita eos meo labore eductos maximo, hic fecit suos
Paulo sumptu: miseriam omnem ego capio; hic potitur
gaudia.
'Age nunc iam, experiamur porro contra, et quid ego
possem*

numquam transitivum sit, neque casum accusativum post se capiat, nullo modo participium passivum. *Excursus, sa, sum* inde formari potest.

7 *Facilitate nihil homini esse melius*] Nos ex o. l. s. ita collocamus, *nihil esse homini*. FAERNUS. Ita & nostri omnes.

14 *Porro autem, dum studeo*] Non facile stat hic versus, nisi licentis sustentatus, quarum necessitatem evitabit qui pro *porro*, *heia* legerit, ut in libro Bembino & Victoriano est, ut sit vox, seipsum vel hortantis ad enumeranda, quae restant; vel de uxore ducta reprehendentis; aut quod aetatem contriverit in quaerendo, est enim *heia* adverbium corripientis, teste Donato in commentariis in Hecyram, super eo loco, *Nunc video in illarum potestate esse te*. sane amat haec interjectio jungi cum adverbio autem. Plautus in Amphitryone:

Heia autem inimicos? FAERNUS. Recte *Heia*. Nostri mendose *Porro*. 16 *Pro labore ab iis fero*] Nostri codices *Hic*. Lege *Eis*, ut Daëylus sit in ista sede, non Trochaëus.

30 *Meam autem*] *Meam autem* in duas syllabas contrahitur, ut *Tum autem*. *Tuam autem*. Et monstri simile est, existisse aliquem, qui in his & similibus diceret *Autem* primam corripere.

23 *Age, age, nunc experiamur contra haec quid ego possem*] Posset hic versus utcumque sustentari, melius tamen habet in Bembino.

Age, age, nunc jam experiamur porro contra, et quid ego possem.

ita trochaicus optime procedit, vel attribuendo primam ejus syllabam praecedenti, vel ex quid & elidendo. FAERNUS.

Age, age, nunc jam experiamur porro contra & quid ego possem.

Blânde dicere aut benigne facere, quando huc provocat.
'Ego quoque a meis me amari & magni pendi posulo. 25
Si id fit dando atque obsequendo, non posteriores feram.
Déerit: id mea minime refert, qui sum natu maximus.

ACTUS V. SCAENA V.

SYRUS. DEMA.

SY. *HEUS, Démea, rogat frater ne abeas longius.*
 D. *Quis homo? ó Syre noster, salus: quid fit? quid*
agitur?
 SY. *Reste. d. optumest. iam nunc hanc tria primum addidi*
Præter naturam, o noster, quid fit? quid agitur?
Servum hanc inliberalem præbes te: et tibi 5
Lubus bene faxim. SY. gratiam habeo. D. atqui, Syre,
Hoc verumst, et ipsa re experiere propedim.

ACTUS V. SCAENA VI.

GETA. DEMA.

G. *ERA, ego huc ad hos proviso, quam mox virginem*

Sic ex Bembino suo dedit Faernus, versu repugnante, quocumque se ille verterit. Ex nostris unus Regius, *Experiar*; & sic unus ex Palatinis apud Pareum. Sic igitur legas & distinguas,

Age, age nunc jam: experiar
porro contra, ecquid ego
possim:

Experiar Indicativus Futurus. And. V, 2, 25.

Age nunc jam: ego pol' hodie, si
vivo, tibi
Offendam, quid herum sit periculi
fallere.

Phorm. III, 3, 26.

Solas triginta minas. Age, age,
inventas reddam. Donatus tamen
 magis comice dici putat *Experiamur*,
 quam si diceret *Experiar*. Qui hoc probat, legere possit, *Age*
nunc jam, experiamur; deleta prio-

re Age. Atque in isto numero ego sum.

25 *Quando re provocat*] Donatus, & liber Victorianus, ac Decurtatus pro *eo*, habet *huc*. quam lectionem Rivius in multis Terentii libris asserit invenisse. Bembinus vero *hoc*, antiquorum more pro *huc*; quod et placet FAERNUS. Nostrum *Ea*. Utrumque probe, & *Ea* & *Huc*. *Provocat*, in certamen vocat: Plautus Curc. II, 3, 76.

Provocat me in aleam, ut ego
ludam.

6 *Atqui, Syre, Hoc verumst:*
& ipsa re experiere propedim] In hac lectione *ipsa* priorem corrumpit: sed præstat ita versus distinguere,

Atqui, Syre, hoc
Verumst, & ipsa re experiere
propedim.

Accedunt. Iet tecum Demeam. saluós fies.

D. O, qui vocare? G. Geta, D. Geta, hominem máximi

Preti te esse hodie iúdicavi animó meo:

Nam is mihi profecto est séruos spectatús satis,

Cui dóninus curae est: ita uti tibi sensi, Geta.

Et tibi ob eam rem, siquid usus vénerit,

Lubéns bene faxim. méditor esse adfábilis.

Et béne p̄cedit. G. bónus es cum haec exístimas,

D. Paulátim plebem primulum faciò meam.

ACTUS V. SCAENA VII.

AESCHINUS. DEMEA. SYRUS. GETA.

AE. OCCIDUNT me quidem, dúm nimis sanctas nuptias

Student fácere; in apparándo consumúnt diem.

D. Quid ágitur, Aeschine? AE. ehém, pater mi, tu hic eras?

D. Tuus hércle uero et ánimo et naturá pater;

1 *Era, ego hinc ad hos provisam]* Placet mihi lectio libri Bembini: *era, ego huc ad hos proviso.* Bafilicanus hunc. FAERNUS.

Duo nostri veterrimi *Huc*: ceteri *Hinc*. Recte *Huc*: sic alibi, *Post huc continuo exeo.* Eun. III, 1, 4. *Huc proviso.* Nostri hic *Provisam*: etiam recte, ut Plautus Men. V, 1, 4.

Provisam, quam mox vir meus redens domum.

4 *Pretii esse te]* Liber Bembinus *pretii te esse.* FAERNUS. Recte *Pretii te esse hodie.* Nostri omnes, *Pretii esse te hodie*: & eo pacto, *Preti* totum in Thesi occultabitur.

5 *Nam is mihi est profecto]* Aliqui libri, inter quos Bembinus, verbum *est* habent post *profecto*. FAERNUS. Nostri universi, *Est profecto*, ut *Mihi* sit monosyllaben *Mi*.

6 *Ita ut tibi sensi Geta]* Ex libro Bembino lege *uti*, & melius versus procedet. FAERNUS. Nostri *perperam Ut tibi*.

1 *Occidunt me quidem]* In libro Bembino pro *quidem* est *equidem*. ita stat versus sine ulla licentia. si quis tamen retinere velit vulgatam lectionem, oporteret ex *quidem* *me* elidere. FAERNUS. Atqui id sollemnne est, *Quidem* postremam corripere ante consonantem. *Equidem* *occidunt*, ea aetate inauditum erit. Etiam ultra Augusti saeculum perduravit mos, non nisi primae personae *Equidem* jungi.

2 *Student fácere, in apparanda consumunt diem]* Credo elidi *me* ex *in*, ut secundus pes sit anapaestus. FAERNUS. Immo *Student* utramque corripit; ut in primo versus pede solens est.

Qui te amat plus quam hosce oculos. set cur non domum &
 Uxorem accerfis? AE. cupio: uerum hoc mihi moras est
 Tibicina. & hymenaeum qui cantent. D. eho,
 Vin tu huic seni auscultare? AE. quid? D. missa hac
 face,

Hymenaeum, turbas, lampadas, tibicinas:

Atque hanc in horto macteriam iube dirui

10

Quantum potest: hac transfer: unam fac domum:

Traduce et matrem et familiam omnem ad nos. AE. placet,

Patet lepidissime. D. euge, iam lepidus uocor.

Fratri aedes sient peruias: turbam domum

Adducit, sumptum admittet: multo: quid mea?

15

Ego lepidus in eo gratiam. iube nunc iam

Dinumeret ille Babelo viginti minas,

Syre, cessas ire ac facere? SY. quid ego? D. dirue.

6 Verum hoc mihi mora est] Liber Visitorianus moras. postea diphthongo superscriptum est a. contra in Bemino, cum prius esset mora est, superadditum est e, ut sit vel mora est, vel moras est, quod posterius placet. FAERNUS. Olim, cum nullum inter verba, ut nunc contra sit, spatium relinqueretur vacuum, mora est, & moras est, nisi a prudente lectione, distinguere non poterant.

9 Hymenaeum, turbam] Donatus & liber Bemini, turbas. FAERNUS. Nostri plerique omnes, Turbam, hymenaeum. Unus ex Regiis Turbas, hymenarum. Servius ad Aen. X. 432. Turbas.

15 Et sumptum admittet] Idem liber, sumptum amittet, deleta in eo conjunctione &, quam & respuit versus. FAERNUS. Nostri male addunt Et; sed plerique recte habent, Admittet; non ut Faernus dedit, Amittet.

17 Dinumeret Babelo ille viginti minas] Bemino [pro hic finient] plura folia deficiunt. Donatus legit Dinumeret ille Babelo viginti minas.

nem aliqui etiam libri Terentii habent; quae & numero magis seruit. FAERNUS.

Sube nunc jam

Dinumeret illi Babelo viginti minas.

Codices plerique Ille, & Schollastes Iuvenalis. Hac lectione adscita, sic locum, qui neminem non exercitum habuit, explicare aggrediar. Neminem hic alloquitur Demos: aversus hoc dicit, ut illa prior, Quantum admittet, Ego lepidus in eo gratiam. Patet hoc; quia nemo obtemperat, nemo exit, nec quicquam postea de viginti istis minis inaudimus. De praeterito loquitur Demos; in animo adhuc habet xx minas, quas pro psalteria solverat Micio, IV, 7, 24.

Corrobor! nempe tua ars viginti minas

Pro psalteria perire.

Hic ergo fratrem ulciscitur; allam familiam domum ejus adducit, pervias ei aedes facit, assidue eum exedendum exponit; et insultans, Age nunc, inquit, dinumeret ille Babelo, ille prodigus, xx minas pro psalteria; parem ei gratiam nunc re-

Tu illis abi et traduce. G. di tibi, Demea, Beneficiant, cum te uideo nostrae familiae 20
Tam ex animo factum uelle. D. dignos arbitror.
Quid tū ais? AE. sic opinor. D. multo rectius,
Quam illam puerperam hanc nunc duci per uiam
Aegrotam. AE. nil enim uidi melius, mi pater.
D. Sic soleo. sed ecum Micio egreditur foras. 25

ACTUS V. SCAENA VIII.

MICIO. DEMEA. AESCHINUS.

M. IUBET frater? ubi is est? tū iubes hoc,
Demea?
D. Ego uero iubeo, et hac re et aliis omnibus.
Quam maxime uiam facere nos hanc familiam,

fero. Nam quod *Jube* perinde hic est atque *Age*, uidit olim Donatus, qui sic ad locum: *Insultantis est uerbum Jube; apud se hoc dicit: nimis morale est, cum de absente, tamquam de praesente agimus: Est autem Jube nunc jam figura, etiam apud Plautum frequentissima.* Recte. Tranio servus, Most. II, 1, 79. de hero peregre adueniente, qui ab aedibus absterrendus erat,

Jube venire nunc iam;
Ludos ego hodie uivo praesenti huic seni

Faciā, quod credo mortuo numquam fore.

Ubi *Jube* nunc jam *venire* est insultantis, provocantis. idem quod *Age* *ueniat*, *Sine ueniat*. Rud. III, 4, 3.

— *Istuc uolueramus. jube modo accedat prope.*

Ubi *Jube* modo est *Age* *sine accedat*. *Babylo* autem, siue Babylonius, pro prodigo & profuso ponitur; gula Medi & Persae tum omnium ditissimi & luxuriosissimi. Donatus: *Fratrem Babylonem uocat Demea, ob nimiam liberalitatem, ut nimis prodigum.* Scholiastes Juvenalis ad

III, 221: *Meliora & plura reponit, Persicus orbem lautissimus. Persicum quasi diuitum posuit; eo quod Persae diuites: sic Horatius, Persicos odi, puer, apparatus: Terentius, Dinumeret nunc ille Babylonias.* Sic editum: sed dedit auctor, *Babylo* xx minas. Ceterum, si quis de novo sumptu, quem jam in familia transcendenda impendi necesse erat, hoc accipere malit, non repugno; nec eo minus illa, quae dixi, etiam isti interpretationi inservient.

18 SY. *quid ago?* DE. *dirne*] Alii libri, *quid agam?* alii, *quid ago?* alii & ex his aliquot antiqui, *quid ego?* habent. quod postremum puto esse corruptum, a *quid ergo*; quod in libro uetusto se legisse asserit Ruvius. FAERNUS. Immo *Quid ego*, uera lectio est, quam unus tantum ex nostris habet; ceteri *Age*, *Agum*. *Quid ego?* subaudi *Faciā*.

23 *Quam illam puerperam nunc duci huc per uiam*] Concinnius nostri *Huc nunc duci*. *Ilac*, per Scenam scilicet, quae ipsa platea est.

2 *Et in hac re & aliis omnibus*] Deme praepositionem *in*, ex fide

Colero, adiuvare, adiungere. AE. ita quaeso, pater.
 M. Haut aliter censeo. D. Immo hercle ita nobis decet:
Primum huius uxori est mater. M. est. quid postea?
 D. Proba est modesta. M. ita aiunt. D. natu grandior.
 M. Scio. D. parere iam diu haec per annos non potest:
Nec qui eam respiciat, quisquam est: sola est. M. quam hic
 rem agit?
 D. Hanc te aequum est ducere: et te operam ut fides dare.
 M. Me ducere autem? D. te. M. me? D. te inquam. M. ineptis.
 D. si tu sis homo,
 Hic faciat. AE. mi pater. M. quid tu autem huic, asine,
 auscultas? D. nihil agis:
 Fieri aliter non potest. M. deiras. AE. sine te exorem, mi pater.

omnium fere librorum. FAERNUS.
 Unus tantum ex nostris recentior
 in habet.

6 *Primum huius uxoris est mater*
 M. est. quid postea? In responsione
 Micionis delemus verbum est. quod
 in nullo legitur l. s. & versus me-
 lius procedet. sed & sic quoque, aut
 huius monosyllabum est, aut s eliso,
 posterior eius syllaba per synaloe-
 phen abjicitur. FAERNUS.

Primum huius uxoris est mater.
 Quid postea?

Vides, quam bene procedas versus,
 cum isto accentu. Facilis erat &
 prompta emendatio:

Primum huius uxori est mater.
 Est, quid postea?

Ita unus ex nostris; neque aliter
 Latine dicas. Est repetitur, ut
 And. IV, 4, 50. Est Simo intus? Est.
 Ceterum hic Donatus: Proba & mo-
 destia: Vide laudes consiliatoribus in-
 ventas & usitatas. Lege, Conciliato-
 ribus iustas. (iustas, iustas.)

8 *Parere iam diu per annos haec*
 non potest.] Allam collocationem
 versui congruentem habent o. l. s.
 & Donatus,

Parere iam diu haec per annos
 non potest.

IS. Sic & nostri,

12 *Hic facies*] Placet mihi faciat,
 ut & Donatus legit; & omnes fere
 l. s. & Basilicanus habent. item ex
 Donato lege aufer, sine pronomine
 M. FAERNUS.

Tres ex nostris veterissimi *Facies*;
 alii plerique *Facies*: nullus vero au-
 fer agnoscit. Iterum hic videas
 duas correctorum factiones: Qui-
 dam sic, quod libros nostros occu-
 pavit,

Insanis. Age da veniam quaeso
filio. Satin sanus es.

Alii sic,

Insanis, aufer. 'Age da veniam
filio. Satin sanus es.

Hi *Aufer* eiecerunt, ut numeris con-
 sulerent, illi *Quaeso*. Placet *Au-*
fer absolute positum; ut Phorm. III,
 3, 26. *Auferis*. Horat. II. Serm. II,
 43. *Aufer* Me volui terrere. Sic hic,
Aufer, subintellige me orare, me
 amplexari. Donatus: *Aut Te desis*
aut Manum.

Ib. *Quid tu huic asine auscultas?*
 Plerique libri post *quid tu*, addunt
 adverbium *autem*. nos versus hos,
 in o. l. confusos, ita digerimus:

M. Me ducere autem? D. te. M.
 me? D. te inquam. M. ineptis,
 D. si tu sis homo,

Hic faciat. AE. mi pater. M.
 quid tu autem huic asine auscultas.

M. *Insanis?* aufer. D. age, da ueniam filio. M. *satin sanus es?*

Ego nouus maritus anno demum quinto et sexagesimo
Fiam, atque anum decrepitam auam? idne eslis aucto-
res mihi?

AE. *Fac: promisi ego illis.* M. *promissi autem?* de te lar-
gitor, puer.

D. *Age, quid si quid te melius orat?* M. *quasi si hoc non sit maximum.*

D. *Da ueniam.* AE. *ne gaudere.* D. *fac, promitte.* M. *non omittitis?*

AE. *Non, nisi te exorem.* M. *uis est haec quidem.* D. *age prolixè.* Micio. 2Q

tas? DE. nihil agis.

Fieri aliter non potest. M. *doliras.* AE. *sine te exorem, mi pater.*

M. *Insanis?* aufer. DE. age, da ueniam filio. M. *satin sanus es?*

Ego nouus maritus anno demum quinto & sexagesimo.

Sunt hi octonarii iambici acatale-
stici, in quorum quarto ex *satin* eliditur n: in quinto ex *novus* s; ut primus pes sit tribrachus, secundus anapaestus. FAERNUS.

18 *Quasi hoc non sit maximum*]

O. tere l. s. *quasi non hoc.* ita octonarius optime constat. FAERNUS.

Quasi non hoc sit maximum.

Mirum profecto omnes fere Faerul libror sic habuisse; cum nostri uniuersi habeant, *Quasi hoc non sit.* Recte; modo syllabam quae exciderat, huc reuoces:

Quasi si hoc non sit maximum.

Vide supra IV, 7, 21. Plaut. Cas. Prol. v. 46.

Quasi si esset ex se nata non multo secus.

Ita *Nisi si* apud nostrum passim. Hoc non, ut Heaut. III, 2, 16. At *quasi* is non diuinitis Abundat. Hec. I, 2, 35. *Quasi tu non multo malis.*

19 *Age da ueniam.* AE. *ne grauerè.* DE. *fac. promitte.* M. *non*

omittis?] Verbum *age* delendum; nec enim in ullo l. s. est, & impedit versum, qui ne sic quidem mihi satisfact: remanet enim iambicus tetrameter catalecticus, cum alii sint acatalectici. cuiusmodi erit & hic versus, si pro *omittis* legatur *omittitis*, ut in omnibus anti-
quis libris est, & nonnullis recentibus: sed quia potest nonnullis uideri contra hanc lectionem facere, quod in singulari sequitur *exorem*, cogitetur, ita in comoediis inducti multos rogare, ut ad unum pertineat exorare: ut in Heautontim. pro Clitiphone rogans Menedemus ad Chremetem dicit, *Da ueniam Chremo. sine te exoret.* ita hic *non omittitis*, quia multi rogabant; *exorem* uero, quia hoc proprie ad Aeschinum pertinebat. FAERNUS.

Vetustiores quoque nostri *Omittitis*: Recte procul dubio. Sed neque illud omittendum, nostros omnes habere hic, *Ne grauerè*, non, ut Faernus dedit, *Ne grauerè*, Sic alibi saepe, *Ne nega, Ne erucia te*, &c.

20 AE. *non nisi exorem*] Ex ratione versus & o. l. s. adde pronomen *te* post *nisi*. FAERNUS, Omnes etiam nostri *Te* addunt.

M. *Et si hoc mihi prauum, ineptum, absurdum, atque alienum a uitâ mea*

Videtur: si uos tantopere istuc uoltis, fiat. AÆ. *bene facis.*

D. *Merito tuo te amo. nêrum.* M. *quid?* D. *ego dicam, hoc cum fit quod uolo.*

M. *Quid nunc? quid restat?* D. *Hegio hic est his cognatus proximus:*

Adfinis nobis; pauper: bene nos aliquid facere illi decet. 25

M. *Quid facere?* D. *agelli est hic sub urbe paulum quod locitas foras:*

32 *Atque alienum a uita mea uideatur*] Reponimus *uidetur*, ex o.

l. s. FAERNUS. Nostri itidem *videtur*.

33 AÆ. *Bene facis, Merito te amo.*
DÆ. *Verum quid ego uicam? hoc confit quod uolo.*

Quid nunc quod restat. Hegio hic est cognatus proximus]

Donatus: *Hoc confit quod uolo: Perficitur, inquit, quod uolo; ut sumptum & turbam donum recipias Miccio. & ego ineam gratiam.* Idem hinc citat *Confit* ad Andr. I, 1, 140. Ergo Demea haec secum & auersus loquitur. Prorsus inepte. Nostri universi *Cum sit*, pro *Confit*. Unus ex Regiis *Quid restat?* non *Quod*. Lege, & suis singula personis redde.

AÆ. *Bene facis.*

DÆ. *Merito tuo te amo. Verum. M1. quid?* DÆ. *ego dicam, hoc cum fit, quod uolo.*

M1. *Quid nunc? quid restat?* DÆ. *Hegio hic est his cognatus proximus.*

Cum uterque tandem exorassent, uterque gratias agunt, Aeschinus, *Bene facis: Demea, Merito tuo te amo.* & *Verum* addit, quasi novum quid incepturus. Miccio interpellat, *Quid?* inquit, *Ego dicam, respondet Demea, Cum hoc quod uolo, & in animo habeo, perficitur. Cui iterum Miccio, Quid nunc? quid restat? Anne aliquid amplius post*

meas nuptias adhuc designas? Immo, ait Demea, *Hegio hic, &c.* Ceterum *Merito te amo, &c.* Trochaicus inter lambicos, nulla causa. Lege, *Merito tuo te amo.* Sic Eun. III, 2. *Ecquid nos amas? Plurimum merito tuo.* Etiam, pro *Hegio hic est*, nostri universi *Hegio est hic*. Repone, ne hiet versus cessante Synaloepha,

Hegio hic est his cognatus proximus.

Hegio hic, moraliter et ex consuetudine, ut Heaut. V, 5, 21. *Archonidi hujus filiam.* Supra IV, 2, 42. *Scis Cratini hujus ditis aedes?* Plant. Trin. II, 2, 78.

Lesbonico huic adulescenti Charmidas hujus filio.

Potes tamen & vulgatam lectionem tueri, *Hegio est*; cum vocalis ista sit longa longior, par Graeco *ἡγιό*. Sic Phorm. III, 2, 1. *Deris, audi obsecro, absque synaloepha.*

26 *Agelli hic sub urbe est paululum quod locitas foris*] O. l. s. hunc ordinem verborum habent: *Agelli est hic sub urbe paululum*, unus tantum habet *paulum*, ut ratio versus exposcit, licet & illo altero quoque modo utrunque versus sustentari possit. sane pro *foris*, liber Vaticanus & Donatus habent *foras*. FAERNUS. Idem verborum ordo in nostris: quorum alii *Foris* habent, alii *Foras*. Utrumque

Huic demus qui fruatur. M. paulum id autem est? D. si multum sit, tamen

Faciendum est: pro patre huic est; bonus est; noster est; recte datur.

Postremo nunc meum illud uerbum facio, quod tu, Micio, Bene et sapienter dixti dudum, Utium commune omnium est,

30

Quod nimium ad rem in senecta attenti sumus. hanc maculam nos decet

Effugere: dictum est uere, Et re ipsa fieri oportet, Micio.

agnoscit Donatus; sed ut *Foras* malit. Recte.

27 *Si multum sit, tamen*] In aliquot antiquis libris ita legitur, *Et si multum est, tamen*. alicubi, *si multum sit, tamen*. In aliis recentibus legitur, *si multum sit, faciendum est*; quod stare non potest. Ceterum admissa lectione antiqua in hunc modum, *si multum sit, tamen*, versus est tetrameter acatalecticis, ut ceteri. FAERNUS.

Paululum id autem? si multum sit, tamen. Nostri omnes *Id autem est?* Unus uetus *Pau'um*; ut versus ipse postulat. *Tamen* nullus habet, praeter duos recentiores. *Si multum sit*, alii duo.

29 *Postremo non meum illud uerbum facio*] Quod Palmerius & Guilielmus ex conjectura olim dederant, *Postremo nunc meum*; id clare habet codex Regius Chartaceus ex veterrimo quodam transcriptus. Recte: & frustra receptam explicare conantur.

32 *Effugere, dictum est uere*] Huius & sequentium uersuum ordinatio difficilis est: quae in hunc modum uidetur posse fieri,

Effugere dictum est uere, Et re ipsa fieri oportet.

M. *Quid istuc? dabitur, quandoquidem hic uult. A. E. mi pater.*

D. *Nunc tu mihi es germanus pariter abster corpus & animo. M. gaudeo.*

D. *Suo sibi gladio hunc jugulo.*

Ut primi duo sint trimetri lambicis prior quidem hypercatalecticis, posterior acatalecticis, tertius trochaeus tetrameter catalecticis, cuiusmodi generis est & sequens, constans ex duobus hemistichis, uno in fine huius scenae; altero in principio sequentis, sane in his uersibus haec mutauimus, quod pro *istuc* secimus, *quid istuc?* quod aegre consentientis est, ut saepe alibi: & pro *quidem quando, quandoquidem* ex libro Victoriano: & pro *hunc gladio jugulo*, collocauimus ex o. fere l. s. & Donato, *gladio hunc jugulo*. FAERNUS.

Non bene successit Faerno sequentium uersuum ordinatio. Nos alio modo constituemus; deinde singulorum rationem reddemus;

Effugere: dictum est uere, Et re ipsa fieri oportet, Micio.

M. *Quid istuc? dabitur quidem, quando hic uult. A. E. Mi pater, D. Nunc tu mihi,*

Micio; es germanus pariter animo ac corpore. M. *Gaudeo.*

In primo uersu Micio excidit; quia sequebatur Micio, nota personae locuturae. *Quidem, quando*, nostri uniuersi: Faernus maluit *Quandoquidem*, ut uitalet ellisionem in *Quidem*; quod tamen omnium frequentissimum est. In uersu tertio, iterum excidit Micio, absorptum scilicet a praecedente *Mihi*. Postremo

κ. Quid istic? dabitur quidem, quando hic uolt. AE. mi pater. ν. nunc tu mihi,
Micio, es germanus pariter animo ac corpore. κ. gaudeo.
ν. Suo sibi gladio hunc iugulo. —

ACTUS V. SCAENA IX.

SYRUS. DEMEA. MICIO. AESCHINUS.

SY. — FACTUM est quod iussisti, Demea.
ν. Frangi homo es. ego eūepol hominis meā quidem sententia
Iudico Syrum fieri esse aequum liberum. κ. is tunc liberum?
Quōdnam ob factum? ν. multa. SY. o noster Demea,
eūepol uir boni's:
'Ego istos uobis usque a pueris curavi ambos scdulo;
Docui, monui, bene praecepi semper, quae potui omnia.
ν. Res apparet. et quidem porro haec, obsonare cum fide,

mo pro Corpore & animo, nostri omnes, unico mediocri excepto, Animo et corpore. Lege *Ac*, & sententiam claram habes, Nunc, cum hoc a te impetro, cum liberaliter & benigne facis; nunc pariter animo mihi germanus es, ac semper corpore fuiti. Ceterum est qui alla via hiatum hunc suppleverit;

Fieri oportet, [denique Hic uolt dari] κ. Quid istic? dabitur, quandoquidem hic uolt.

Fundum conjecturae tam a speculo veri abhorrentis hunc ponit: Unde, Inquit, Micioni compertum est, Aeschinum id uoluisse? Illi. Quandoquidem hic uult, necessario exigit, ut aliquid praeserit, unde id resciri poterat; quod miror a nomine animaduersum. Ergo de suo interfert, & Demeae donat, Denique Hic uolt dari; ut Micio scilicet resciri posset, Aeschinum hoc uoluisse. Atqui, o bone, uno errore admissio, plures consequuntur. Cum Micio dicit, Quid istic? dabitur quidem, quando hic uult, Aeschinum utpote heredem intuetur, an con-

sentire velit: & Hic Demeam significat. Patet hoc ex responso Aeschini consentientis, Mi pater. Nunc sane miretur hoc non a se animaduersum. Eidem displicet, Micionis nomen toties repeti a Demea. Atqui hoc ipsum est exultantis & insultantis: ut Plautus Most. I, 1, 15.

Rus tu mi obsecras. Sane credo, Tranio

Quod te in pistrinum scis allatum tradier,

Cis hercle paucas tempestates, Tranio.

1 Factum est quod iussi, Demea]
 Sic a Faerno est; & cum praecedente Commate iunctum Trochaeum facit:

Suo sibi gladio hunc iugulo. Factum est quod iussi, Demea.

Vides, opinor, perversam istum locationem; Gladio totum in Theſi absconditum, Iugulo id ultima se offerentem. Codices nostri sene omnes Suffisti; & sic versus ex absono fit continus:

Suo sibi gladio hunc iugulo. Factum est quod iussi, Demea.

Scortum adducere, apparare de die consuetum:

Nen mediocris hominis haec sunt officia. SY. o lepidum caput.

D. Postremo, hodie in psalteria ista emunda hic adiutor fuit, 10

Hic curavit: prodesse aequumst: alii meliores erunt:

Dénique hic uult fieri. M. uin tu hoc fieri? AE. cupio. M. si quidem

Tu uis, Syre, cho accède huc ad me: liber esto. SY. bene facis:

'Omnibus gratiam habeo: et seorsum tibi praeterea, Demea.

D. Gaudeo. AE. et ego. SY. crédo: utinam hoc perpétuum fiat gaudium, 15

Phrygiam ut uxorem meam una metum uideam liberam.

D. Optumam quidem mulierem. SY. et quidem tuo nepoti huius filio

2 *Frugi homo es, edepol hodie una quidem sententia]* O. sere l. s. & Donatus post verbum *es*, habent pronomen *ego*; Basilicanus *ergo*: qua ditione, id est *ego*, adiecta, expeditior redditur versus, qui est trochaicus, ut ceteri, qui sequuntur. FAERNUS. In textu dedit Faernus, *Ego edepol: Ergo* habent vetustiores nostri omnes. *Ergo*, propterea quia frugi est: sed rectius *Ego*.

4 *Vir bonus es]* *Es* abest a veteribus nostris: scribendum *Bonui's*; quod sono olim differebat a simplice *Bonus*. Errat, qui volebat scribere, *bon'es*. Nec *us* necs eliditur ante vocalem. Cum Lucretius & Ennius dicant, *Proinde ac famuli infimus esset*, non *exterunt us*, ut is existimat, a *Famulus*: sed absolute usurpant *Famul*, ut *Facul*, *Disficul*; quod notarunt Grammatici veteres.

7 *Res apparat, & quidem porro haec]* Ita Basilicanus, Vaticanus, Victorianus: sed sunt aliquot libri, qui non habent pronomen *haec*:

quod & versui incommodat, nea orationem adjuvat, versus tamen sic quoque sustentari potest, elidendo ex *quem m*, quamvis sequente consouante. FAERNUS. Nostri omnes *Haec*. Et dolet, ideo *Haec* Faerno displicuisse, quod eo pacto *Quidem* corripere; & tamen id solemne est, & singulis occurrat paginis: bis mox in uno versiculo v. 17.

10 *In psalteria ista emunda]* Alii qui libri habent *istac*, sed impedita est ratio versus, aliqui, & hi ex antiquioribus, *hac*, quod magis placet. FAERNUS. Nostri omnes *istac*. Lege *Ista*, non *Hac*. Vide supra.

17 *D. Optumam quidem mulierem. SY. & quidem tuo nepoti, huius filio]* Pro *& quidem*, *equidem* in multis est l. s. sed adhuc tamen aliquam difficultatem patietur hic versus, nisi legeretur *optumam equidem*; quod non placet. ego lectionem vulgatam retineo, versumque sustento elidendo utroque *m*, ex *quidem*, quamvis sequente conso-

Hodie prima mamam dedit haec. D. hercle vero serio, Siquidem prima dedit; haut dubiumst, quin emitti aequum fiet.

M. *Ob eam rem?* D. *ob eam: postremo a me argentum, quoniam est, sumo.* 20

SY. *Di tibi, Demea, omnia omnes semper optata offerant.*

M. *Syre, processisti hodie pulchre. D. siquidem porro; Micio, Tu tuum officium facies; atque huic aliquid paulum pro ac manu*

Dederis, unde utatur, reddet tibi cito. M. istoc vilius.

AE. *Frugi homo est. SY. reddam hercle, da modo. AE. age, pater. M. post consulam.* 25

D. *Faciet. SY. o uir optime. AE. o pater mi festinissime.*

M. *Quid istuc? quae res tam repente mores mutauit tuos?*

nante: dictionem vero hujus, in unam syllabam contrahendo. FAERNUS.

18 *Siquidem prima dedit*] Nos primam reponimus ex aliquot l. s. quod convenientius videtur, ut referatur ad mamam. FAERNUS.

Hodie primam mamam dedit haec. D. Hercle vero serio

Siquidem primam dedit, haut dubium quin emitti aequum fiet.

Sic a Faerno est: Nolri meliores & vetustiores Prima. Prima, & Haut dubium est. Utrumque recipio; illud prius omnibus Scripturibus usitatum. Vide supra IV, 1, 7. Primus sentio &c.

21 *Di tibi Demea oro omnes*] Verbum oro delemus, quod nec in ullo l. s. est, nec a Donato ponitur, & versum corrumpit. FAERNUS.

Di tibi, Demea, omnes semper omnia optata offerant.

Donatus: *Omnes omnia, antiqua elegantia, & figurate. Repono,*

Di tibi, Demea, omnia omnes semper optata offerant.

Sic supra III, 2, 1,

Nunc illud est, quod si omnia omnes sua consilia conferant.

Plaut. Capt. II, 2, 105.

Di tibi omnes omnia optata offerant.

24 *Istoc vilius*] Donatus: *Negatio est, Iocum ostendens, aut quid tale. Hoc egit Terentius, ut, conuersis officiis, usque adeo prodigum redderet Demeam, Donec parcum redderet Micionem. Recte hoc postremum: sed de Istoc vilius elegantem sensum & originem ex Suetonio; doctissimo antiquario, profert Charisius p. 180: Istoc vilius: Rex qui vocabatur ad cenam, si sibi res exhibenda indiceretur, quam exhibere non posset; respondit, ut Tranquillus refert, Istoc vilius; hoc est, eris cena. Pro Hoc est, editum est Hominis. Non dubito, quin Terentius ad hoc dictum respexerit. Ergo Istoc vilius, perinde hic est, ac Prius dedi, hoc non dabo.*

26 *O mi pater festinissime*] Laborat hic versus, nisi legatur, o pater mi, ut in Victoriano, & Decurtate collocatur. FAERNUS. Unus tantum ex nostris, Regius, Pater mi.

28 *Quod proluuium*] Liber Vaticanus, quod prolubium. & ita etiam legit Donatus, sic dicens: *Prolubium quod Graeci προδύμιον id est promptus animus ad largiendum, quae expositio Donati cum prolu-*

Quodd prolubium? quae istaec subita est largitas? n. dicam tibi:
Ut id ostenderem, quod te isti facilem et festinum putant,
Id non fieri ex vera vita, neque adeo ex aequo et bono; 30
Sed adsentando atque indulgendo et largiendo, Micio.
Nunc adeo si ob eam rem vobis mea vita inuisa, Aeschine, est;
Quia non iusta iniusta prorsus omnia omnino obsequor;
Missa facio: effundite, emite, facite quod vobis lubet.
Sed si id vultis potius, quae vos propter adulescentiam 35
Minus uideatis, magis inpenso cupitis, consulitis parum,
Haec reprehendere et corrigere quem, obsecundare in loco:
'Ecce me, quid id faciam vobis. AE. tibi, pater, per-
mittimus:

Plus scis quid opus facto est, set de fratre quid fiet? n. sino.
Habeat: in istac finem faciat. M. istuc recte. Plaudite. 40

bium optime quadrat; cum prolubium minime. FAERNUS.

Tres ex nostris bonae notae *Prolubium*; ceteri *Proluvium*. Nonius ad Aen. III, 217. *Proluvium* citat: sed ex Accio, Novio, Laberio, *Prolubium*. Idem ex Varrone: *Varro de Lingua Latina lib. v. Prolubium & Prolubidinem dici, ab eo quod lubet; unde etiam Lucus Veneris Lubentinae dicatur.* Si hoc Varro; abeat, quo dignum est, *Proluvium*.

31 *Set ex adsentando, indulgendo, & largiendo, Micio*] Sic Faernus. Duo ex nostris non habent *Ex*. Donatus Oxoniensis Manuscriptus, *Atque indulgendo*: Repono,

Set adsentando, atque indulgendo & largiendo, Micio.

Flori adsentando, ut supra V, 4, 26.

Si id fit dando atque obsequendo, non posteriores feram.

Adsentando primam hic cotripit, ut la similibus fieri solet: magna versui hoc pacto concinnitas accrescit.

32 *Mea vita inuisa est, Aeschine*] Negligenter hic agebat Faernus; nam nostri omnes, *Inuisa, Aeschine, est*: ut versus ipse postulat.

37 *Et corrigere me, & obsecunda-*

re in loco] Sic quidem o. l. s; sed Donatus legit *secundare*, quod tamen non placet. FAERNUS.

Haec reprehendere & corrigere me, & obsecundare in loco.

Donatus legit *Secundare*, hoc est, inquit, *In melius convertere, vel obsequi*. Natum hoc ex Corroboribus, qui videbant syllabam versui hic superesse: legebant itaque *Secundare*, quod nusquam pro *Obsequi* occurrit. Sed aliud est, animadversione dignum. *Si vultis, ait, me corrigere &c. Ecco me.* Prius *Me* inepte hic ponitur; si alterum *Me* sequatur. Dixisset utique, *Si vultis me corrigere, faciam id vobis*; vel, *Siquem vultis corrigere, Ecco me, qui id vobis faciam.* Plautus Mil. III, 1, 69.

Opus erit tibi advocato, tristi, iracundo? Ecco me.

Non dixit, *Opus tibi me advocato*: putidum enim fuerit. Quare hic lego, *Et reprehendere & corrigere quem; obsecundare in loco.*

39 *Plus scis quid facto opus est*] Sic Faernus: sed nostri universi paulo melius, *Plus scis quid opus facto est.* Ceterum *Istuc recte* Micioni tribuendum est, ut Donatus adnotat, non Aeschino.

Blânde dicere aut benigne facere, quando huc prouocat.
'Ego quoque a meis me amari & magni pendi posulo. 25
Si id fit dando atque obsequendo, non posteriores feram.
Déerit: id mea minime refert, qui sum natus maximus.

ACTUS V. SCAENA V.

SYRUS. DEMA.

SY. *HEUS, Démea, rogat frater ne abeas longius.*
 D. *Quis homo? ó Syre noster, salus: quid fit? quid*
agitur?
 SY. *Recte. D. optumest. iam nunc haec tria primum addidi.*
Præter naturam, o noster, quid fit? quid agitur?
Seruum hanc inliberalem praebes te: et tibi 5
Lubens bene faxim. SY. gratiam habeo. D. atqui, Syre,
Hoc uerumst, et ipsa re experire propediem.

ACTUS V. SCAENA VI.

GETA. DEMA.

G. *ERA, ego huc ad hos prouiso, quam mox virginem*

Sic ex Bemblino suo dedit Faernus, re *Ago*. Atque in isto numero
 versu repugnante, quocumque se ego sum.

25 *Quando eo prouocat*] Donatus, & liber Victorianus, ac Decurtatus pro eo, habet *huc*. quam lectio- nem Rivius in multis Terentii libris asserit invenisse. Bembinus vero hoc, antiquorum more pro *huc*; quod et placet. FAERNUS. Nostri *Eo*. Utrumque probe, & *Eo* & *Huc*.

Ago, age nunc jam: experiar porro contra, ac quid ego possim:

Experiar Indicativus Futurus. And. V, 2, 25.

Age nunc jam: ego pol' hodie, si vivo, tibi

Offendam, quid horum sit periculi fallere.

Phorm. III, 3, 26.

Solas triginta minas. Ago, age, inventas reddam. Donatus tamen magis comice dici putat *Experiamur*, quam si diceret *Experiar*. Qui hoc probat, legere possit, *Ago nunc jam, experiamur; deleto prio-*

re *Provoocat* me in aliam, ut ego iudam.

6 *Atqui, Syre, Hoc verumst: & ipsa re experire propediem*] In hac lectione *ipsa* priorem corrigit: sed praestat ita versus distinguere,

Atqui, Syre, hoc Verumst, & ipsa re experire propediem.

Accedant. set tecum Demeam. saluos fier.

D. O, qui vocare? G. Geta, D. Geta, hominem m-
ximi

Preti te esse hodie iudicavi animo meo:

Nam is mihi profecto est seruos spectatus satis,

Cui dominus curae est: ita uti tibi sensi, Geta.

Et tibi ob eam rem, siquid usus venerit,

Lubens bene faxim. meditor esse adfabilis.

Et bene procedit. G. bonus es cum haec existimas,

D. Paulatim plebem primulum facio meam.

ACTUS V. SCAENA VII.

AESCHINUS. DEMEA. SYRUS. GETA.

AE. OCCIDUNT me quidem, dum nimis sanctas
nuptias

Student facere; in apparando consumunt diem.

D. Quid agitur, Aeschine? AE. ehem, pater mi, tu
hic eras?

D. Tuus hercle uero et animo et natura pater;

1 *Era, ego hinc ad hos provisum]*
Placet mihi lectio libri Bembini:
era, ego huc ad hos proviso. Basi-
licanus hunc. FAERNUS.

Duo nostri veterrimi *Huc*: ceteri
Hinc. Recte *Huc*: sic alibi, *Post*
huc continuo exeo. Eun. III, 1, 4.
Huc proviso. Nostri hic *Provisum*:
etiam recte, ut Plautus Men.
V, 1, 4.

Provisum, quam mox vir meus
redeat domum.

4 *Pretii esse te]* Liber Bembinus
pretii te esse. FAERNUS. Recte
Pretii te esse hodie. Nostri omnes,
Pretii esse te hodie: & eo pacto,
Preti totum in Thesi occultabitur.

5 *Nam is mihi est profecto]* All-
qui libri, inter quos Bembinus,
verbum *est* habent post *profecto*.
FAERNUS. Nostri universi, *Est*
profecto, ut *Mihi* sit monosylla-
ben *Mi*.

6 *Ita ut tibi sensi Geta]* Ex libro
Bembino lege *uti*, & melius versus
procedet. FAERNUS. Nostri per-
peram *Us tibi*.

1 *Occidunt me quidem]* In libro
Bembino pro *quidem* est *equidem*.
ita stat versus sine ulla licentia. si
quis tamen retinere velit vulgatam
lectionem, oporteret ex *quidem* *m*
elidere. FAERNUS. Atqui id sol-
lemne est, *Quidem* postremam cor-
ripere ante consonantem. *Equidem*
occidunt, ea aetate inauditum erit.
Etiam ultra Augusti saeculum per-
duravit mos, non nisi primae per-
sonae *Equidem* jungi.

2 *Student facere, in apparanda*
consumunt diem] Credo elidi *n* ex
in, ut secundus pes sit anapaestus.
FAERNUS. Immo *Student* utram-
que corripit; ut in primo versus pe-
da solens est.

Qui te amat plus quam hosce oculos. set cur non domum
 Uxorem accerfis? AE. cupio: uerum hoc mihi morae est
 Tibicina. Et hymenaeum qui cantent. D. eho,
 Uin tu huic seni auscultare? AE. quid? D. missa haec
 face,

Hymenaeum, turbas, lampadas, tibicinas:
 Atque hanc in horto materiam iube strui 10
 Quantum potest: hac transfer: unam fac domum:
 Traduce et matrem et familiam omnem ad nos. AE. placet,
 Pater lepidissime. D. euge, iam lepidus uocor.
 Fratri aedes sient peruias: turbam domum
 Adducit, sumptum admittet: multo: quid mea? 15
 Ego lepidus in eo gratiam. iube nunc iam
 Dinumeret ille Babylo viginti minas.
 Syre, cessas ire ac facere? sy. quid ego? D. dirus.

6 Verum hoc mihi mora est] Liber Victorianus *moras*. postea di-
 phthongo superscriptum est *a*. contra
 in Bembino, cum prius esset *mo-
 ra est*, superadditum est *e*, ut sit vel
mora est, vel *morae est*, quod poste-
 rius placet. FAERNUS. Olim,
 cum nullum inter verba, ut nunc
 contra sit, spatium relinqueretur
 vacuum, *mora est*, & *morae est*, nisi
 a prudente lectore, distinguere non
 poterant.

9 Hymenaeum, turbam] Donatus & liber Bembinus, *turbas*.
 FAERNUS. Nostri plerique omnes,
Turbam, hymenaeum. Unus ex
 Regiis *Turbas, hymenaeum*. Ser-
 vius ad Aen. X. 432. *Turbas*.

15 Et sumptum admittet] Idem
 liber, *sumptum amittet*, deleta in
 eo conjunctione &, quam & re-
 spuit versus. FAERNUS. Nostri
 male addunt *Et*; sed plerique recte
 habent, *Admittet*; non ut Faernus
 dedit, *Amittet*.

17 Dinumeret Babylo ille viginti
 minas] Bembino libro hic finienti
 plura folia deficiunt. Donatus legit
Dinumeret illi Babylo; quam lectio-

nem aliqui etiam libri Terentii ha-
 bent; quae & numero magis ser-
 vit. FAERNUS.

*Subi nunc jam
 Dinumeret illi Babylo viginti
 minas.*

Codices plerique *Ille*, & Schollastes
 Iuvenalis. Hac lectione adscita,
 sic locum, qui neminem non exer-
 citum habuit, explicare aggrediar.
 Neminem hic alloquitur Demae:
 aversus hoc dicit, ut illa priora,
*Sumptum admittet, Ego lepidus in eo
 gratiam*. Patet hoc; quia nemo
 obtemperat, nemo exit, nec quic-
 quam postea de viginti istis minis
 inaudimus. De praeterito loquitur
 Demae; in animo adhuc habet xx
 minas, quas pro psalteria solverat
 Micio, IV, 7, 24.

*Corrētor! nūmp tuā arte viginti
 minas*

Pro psalteria periere.

Hic ergo fratrem ulciscitur; allam
 familiam domum ejus adducit, per-
 vias ei aedes facit, assidue eum ex-
 dendum exponit; et insultans, Age
 nunc, inquit, dinumeret ille Ba-
 bylo, ille prodigus, xx minas pro
 psalteria; paremei gratiam nunc re-

Tu illds abi et traduce. G. di tibi, Demea, Beneficiant, cum te uideo nostrae familiae 20
Tam ex animo factum uelle. D. dignos arbitror.
Quid tū ais? AE. sic opinor. D. multo rectius,
Quam illam puerperam hanc nunc duci per uiam
Aegrotam. AE. nil enim uidi melius, mi pater.
D. Sic soleo. sed ecum Micio egreditur foras. 25

ACTUS V. SCAENA VIII.

MICIO. DEMEA. AESCHINUS.

M. IUBET frater? ubi is est? tū iubes hoc,
Demea?

D. Ego uero iubeo, et hac re et aliis omnibus.
Quam maxime uiam facere nos hanc familiam,

fero. Nam quod *Jube* perinde hic est atque *Age*, uidit olim Donatus, qui sic ad locum: *Insultantis est uerbum Jube; apud se hoc dicit: nimis morale est, cum de absente, tamquam de praesente agimus: Est autem Jube nunc iam figura, etiam apud Plautum frequentissima. Recte. Tranio servus, Most. II, 1, 79. de hero peregre adueniente, qui ab aedibus absterrendus erat,*

Jube uenire nunc iam;
Ludos ego hodie uivo praesenti huic seni

Fuciam, quod credo mortuo numquam fore.

Ubi Jube nunc iam uenire est insultantis, provocantis. idem quod Age ueniat, Sine ueniat. Rud. III, 4, 3.

— Istuc uolueramus. jube modo accedat prope.

Ubi Jube modo est Age sine accedat. Babylo autem, siue Babylonius, pro prodigo & profuso ponitur; quia Medi & Persae tum omnium ditissimi & luxuriosissimi. Donatus: Fratrem Babylonem uocat Demea, ob nimiam liberalitatem, ut nimis prodigum. Scholiastes Juvenalis ad

III, 221: Meliora & plura reponit, Persicus orborum lautissimus. Persicum quasi diuitum posuit; eo quod Persae diuites: sic Horatius, Persicos odi, puer, apparatus: Terentius, Dinumeret nunc ille Babylo-nias. Sic editum: sed dedit auctor, Babylo xx minas. Ceterum, si quis de novo sumptu, quem iam in familia transcendenda impendi necesse erat, hoc acciperemaluit, non repugno; nec eo minus illa, quae dixi, etiam istius interpretationi inservient.

18 *sv. quid ago? pz. dirne]* Alii libri, *quid agam?* alii, *quid ago?* alii & ex his aliquot antiqui, *quid ego?* habent. quod postremum puto esse corruptum, a *quid ergo*; quod in libro uetusto se legisse asserit Rlvius. FAERNUS. Immo *Quid ego*, vera lectio est, quam unus tantum ex nostris habet; ceteri *Ago, Agum. Quid ego?* subaudi *Fuciam*.

23 *Quam illam puerperam nunc duci huc per uiam]* Concinnius nostri *Huc nunc duci. Hac*, per Scenam scilicet, quae ipsa platea est.

2 *Et in hac re & alijs omnibus]* Deme praepositionem *in*, ex fide

Colere, adiungere, adiungere. AE. ita quæso, pater.
M. Haut aliter censeo. D. Immo hercle ita nobis decet:
Primum huius uxori est mater. M. est. quid postea?
 D. Proba est modesta. M. ita aiunt. D. natu grandior.
M. Scio. D. parere iam diu hæc per annos non potest:
Nec qui tam respiciat, quisquam est: sola est. M. quam hic
 rem agit?
 D. Hanc te æquum est ducere: et te operam ut fidi dare.
 M. Me ducere autem? D. te. M. me? D. te inquam. M. ineptis.
 D. si tu sis homo,
 Hic faciat. AE. mi pater. M. quid tu autem huic, asine,
 auscultas? D. nihil agis:
 Fieri aliter non potest. M. deliras. AE. sine te exoræm, mi pater.

omnium fere librorum. FAERNUS.
 Unus tantum ex nostris recentior
 in habet.

6 *Primum huius uxoris est mater*
 M. est. quid postea? In responsione
 Micionis delemus verbum est. quod
 in nullo legitur l. s. & versus me-
 lius procedet. sed & sic quoque, aut
 huius monosyllabum est, aut s eliso,
 posterior eius syllaba per synaloe-
 phen abijcitur. FAERNUS.

Primum huius uxoris est mater.
 Quid postea?

Vides, quam bene procedat versus,
 cum isto accentu. Facilis erat &
 prompta emendatio:

Primum huius uxori est mater.
 Est, quid postea?

Ita unus ex nostris; neque aliter
 Latine dicas. Est repetitur, ut
 And. IV, 4, 50. Est Simo intus? Est.
 Ceterum hic Donatus: Proba & mo-
 destia: Vide laudes consiliatoribus in-
 ventas & iustas. Lege, Conciliato-
 ribus iustas. (iustas, iustas.)

8 *Parere jam diu per annos hæc*
non potest. Allam collocationem
 versus congruentem habent o. l. s.
 & Donatus,

Parere jam diu hæc per annos
non potest.

FAERNUS. Sic & nostri.

12 *Hic facies*] Placet mihi faciat,
 ut & Donatus legit; & omnes fere
 l. s. & Basilicanus habent. item ex
 Donato lege aufer, sine pronomine
 M. FAERNUS.

Tres ex nostris veterissimi *Faciat*;
 alii plerique *Faciet*: nullus vero au-
 fer agnoscit. Iterum hic vides
 duas correctorum factiones: Quo-
 dam sic, quod libros nostros occu-
 pavit,

Insanis. Age da veniam quæso
filio. Satin sanus es.

Alii sic,

Insanis, aufer. Age da veniam
filio. Satin sanus es.

Hi *Aufer* ejecerunt, ut numeris con-
 sulerent, illi *Quæso*. Placet *Au-*
fer absolute positum; ut Phorm. III,
 3, 26. *Auferis*. Horat. II. Serm. II,
 43. *Aufer* Me vultu torvere. Sic hic,
Aufer, subintellige me orare, me
 amplexari. Donatus: Aut Te desist
 aut Monum.

Ib. *Quid tu huic asine auscultas?*
 Plerique libri post *quid tu*, addunt
 adverbium autem. nos versus hos,
 in o. l. confusos, ita digerimus:

M. Me ducere autem? DE. te. MI.
 me? DE. te inquam. MI. ineptis,
 DE. si tu sis homo,

Hic faciat. AE. mi pater. MI.
 quid tu autem huic asine auscult-

M. Infans? *aufser.* D. age, da ueniam filio. M. *fatin*
sanus es?

Ego nouus maritus anno demum quinto et sexagesimo 15
Fiam, atque anum decrepitam auam? idne esis aucto-
res mihi?

AE. Fac: promisi ego illis. M. promisi autem? de te lar-
gitor, puer.

D. Age, quid si quid te indius orat? M. quasi si hoc non
sit maximum.

D. Da ueniam. AE. ne graudre. D. fac, promitte. M. non
omittitis?

AE. Non, nisi te exorem. M. uls est haec quidem. D. dgo
prolixo, Micio. 2Q

tas? DE. nihil agis.

Fieri aliter non potest. MI. deli-
ras. AE. sine te exoren, mi
pater.

MI. Infans? *aufser.* DE. age, da
ueniam filio. MI. *fatin* sanus es?

Ego nouus maritus anno demum
quinto & sexagesimo.

Sunt hi octonarii Iambici acatale-
ctici, in quorum quarto ex *fatin*
eliditur n: in quinto ex *nouus* s;
ut primus pes sit tribrachus, secun-
dus anapaestus. FAERNUS.

18 Quasi hoc non sit maximum]

O. fere l. s. quasi non hoc. ita octo-
narius optime constat. FAERNUS.

Quasi non hoc sit maximum.

Mirum profecto omnes fere Faerui
libros sic habuisse; cum nostri uni-
uersi habeant, Quasi hoc non sit.
Recte; modo syllabam quae exci-
derat, huc reuoces:

Quasi si hoc non sit maximum.

Vide supra IV, 7, 21. Plaut. Caf.
Prol. v. 46.

Quasi si esset ex se nata non multo
secus.

Ita Nisi si apud nostrum passim.
Hoc non, ut Heaut. III, 2, 16. At
quasi is non diuitiis Abundet. Hec.
I, 2, 35. Quasi tu non multo malis.

19 Age, da ueniam. AE. ne gra-
uere. DE. fac. promitte. M. non

omittis?] Verbum *age* defendendum;
nec enim in ullo l. s. est, & impe-
dit versum, qui ne sic quidem
mihi satisfact: remanet enim Iam-
bicus tetrameter catalecticus, cum
alii sint acatalectici. cuiusmodi
erit & hic versus, si pro *omittis* le-
gatur *omittitis*, ut in omnibus anti-
quis libris est, & nonnullis recenti-
bus: sed quia potest nonnullis vi-
deri contra hanc lectionem facere,
quod in singulari sequitur *exorem*,
cogitetur, ita in comoediis induci
multos rogare, ut ad unum perti-
neat exorare: ut in Heautontim.
pro Clitiphrone rogans Menedemus
ad Chremetem dicit, *Da ueniam*
Chreme. sine te exoret. ita hic *non*
omittitis, quia multi rogabant; *exo-*
rem vero, quia hoc proprie ad
Aeschinum pertinebat. FAERNUS.

Vetustiores quoque nostri *Omitti-*
sis: Recte procul dubio. Sed ne-
que illud omittendum, nostros
omnes habere hic, *Ne grauari*,
non, ut Faernus dedit, *Ne grauari*,
Sic alibi saepe, *Ne nega*, *Ne cru-*
cia te, &c.

20 AE. non nisi exorem] Ex ra-
tione versus & o. l. s. adde prono-
men *te* post *nisi*. FAERNUS,
Omnes etiam nostri *Te* addunt.

Μ. *Et si hoc mihi prauum, ineptum, absurdum, atque alienum a uita mea*

Uidetur? si uos tantopere istuc uolitis, fiat. ΑΕ. bene facis.

Δ. *Merito tuo te amo. uerum. Μ. quid? Δ. ego dicam, hoc cum fit quod uolo.*

Μ. *Quid nunc? quid restat? Δ. Hegio hic est his cognatus proximus:*

Adfinis nobis; pauper: bene nos aliquid facere illi decet. 25

Μ. *Quid facere? Δ. agelli est hic sub urbe paulum quod locitas furas:*

22 *Atque alienum a uita mea uideatur*] Reponimus *uidetur*, ex o. l. s. FAERNUS. Nostri itidem *uidetur*.

23 ΑΕ. *Bene facis, Merito te amo. ΔΕ. Verum quid ego dicam? hoc confit quod uolo.*

Quid nunc quod restat. Hegio hic est cognatus proximus]

Donatus: *Hoc confit quod uolo: Perficitur, inquit, quod uolo; ut sumptum & turbam donum recipiat Micio. & ego ineam gratiam. Idem hinc citat Confit ad Andr. I, 1, 140. Ergo Demea haec secum & auersus loquitur. Prorsus inepte. Nostri universi Cum fit, pro Confite. Unus ex Regiis Quid restat? non Quod. Lege, & suis singula personis redde.*

ΑΕ. *Bene facis.*

ΔΕ. *Merito tuo te amo. Verum. ΜΙ. quid? ΔΕ. ego dicam, hoc: cum fit, quod uolo.*

ΜΙ. *Quid nunc? quid restat? ΔΕ. Hegio hic est his cognatus proximus.*

Cum uterque tandem exorassent, uterque gratias agunt, Aeschinus, *Ben. facis: Demea, Merito tuo te amo. & Verum* adiuit, quasi novum quid incepturus. Micio interpellat, *Quid?* inquiens. *Ego dicam*, respondet Demea, *Cum hoc quod uolo*, & in animo habeo, perficitur. Cui iterum Micio, *Quid nunc? quid restat?* Anne aliquid amplius post

meas nuptias adhuc designas? Immo, ait Demea, *Hegio hic*, &c. Ceterum *Merito te amo*, &c. Trochaicus inter lambicos, nulla causa. Lege, *Merito tuo te amo*. Sic Eun. III, 2. *Ecquid nos amas? Plurimum merito tuo*. Etiam, pro *Hegio hic est*, nostri universi *Hegio est his*. Repono, ne hiet versus cessante Synaloepha,

Hegio hic est his cognatus proximus.

Hegio hic, moraliter et ex consuetudine, ut Heaut. V, 5, at *Archonidi huius filiam*. Supra IV, 2, 42. *Scip Crasini huius ditis aedes?* Plant. Trin. II, 2, 78.

Lesbonico huic adulescenti Charmidas huius filio.

Potes tamen & vulgatam lectionem tueri, *Hegio est*; cum vocalis ista sit longa longior, par Graeco *ω* *Hyiuv*. Sic Phorm. III, 2, 1. *Doris, audi obsecro*, absque synaloepha.

26 *Agelli hic sub urbe est paululum quod locitas foris]* O. l. s. hunc ordinem verborum habens *Agelli est hic sub urbe paululum*, unus tantum habet *paulum*, ut ratio versus exposcit, licet & illo altero quoque modo utrunque versus sustentari possit. sane pro *foris*, liber Vaticanus & Donatus habent *foras*. FAERNUS. Idem verborum ordo in nostris: quorum alii *Foris* habent, alii *Foras*. Utrumque

Huic demus qui fructur. M. paulum id autem est? D. si multum sit, tamen

Faciendum est: pro patre huic est; bonus est; noster est; recte datur.

Postremo nunc meum illud uerbum facio, quod tu, Micio, Bene et sapienter dixti dudum, Utium commune omnium est,

30

Quod nimium ad rem in senecta attenti sumus. hanc maculam nos decet

Effugere: dictum est uere, Et re ipsa fieri oportet, Micio.

agnoscit Donatus; sed ut *Foras* malit. *Recte.*

27 *Si multum sit, tamen*] In aliquot antiquis libris ita legitur, *Et si multum est, tamen.* alicubi, *si multum sit, tamen.* In aliis recentibus legitur; *si multum sit, faciendum est*; quod stare non potest. Ceterum admissa lectione antiqua in hunc modum, *si multum sit, tamen,* versus est tetrameter acatalecticis, ut ceteri. FAERNUS.

Paululum id autem? si multum sit, tamen. Nostri omnes *id autem est?* Unus vetustus *Paulum*; ut versus ipse postulat. *Tamen* nullus habet, praeter duos recentiores. *Si multum sit*, alii duo.

29 *Postremo non meum illud uerbum facio*] Quod Palmerius & Guilielmus ex conjectura olim dederant, *Postremo nunc meum*; id clare habet codex Regius Chartaceus ex veterrimo quodam transcriptus. *Recte*: & frustra receptam explicare conantur.

32 *Effugere, dictum est uere*] Huius & sequentium uersuum ordinatio difficilis est: quae in hunc modum videtur posse fieri,

Effugere dictum est uere, Et re ipsa fieri oportet.

M. *Quid istic? dabitur, quandoquidem hic uult. A. mi pater.*

D. *Nunc tu mihi es germanus pariter corpore et animo. M. gaudeo.*

D. *Suo sibi gladio hunc jugulo.*

Ut primi duo sint trimetri iambici prior quidem hypercatalecticis, posterior acatalecticis, tertius trochaicus tetrameter catalecticis, cuiusmodi generis est & sequens, constans ex duobus hemistichiis, uno in fine huius scenae; altero in principio sequentis, sane in his uersibus haec mutauimus, quod pro *istuc* fecimus, *quid istic?* quod aegre consentientis est, ut saepe alibi: & pro *quidem quando, quandoquidem* ex libro Victoriano: & pro *hunc gladio jugulo*, collocauimus ex D. fere l. s. & Donato, *gladio hunc jugulo.* FAERNUS.

Non bene successit Faerno sequentium uersuum ordinatio. Nos alio modo constituemus: deinde singulorum rationem reddemus;

Effugere: dictum est uere, Et re ipsa fieri oportet, Micio.

M. *Quid istic? dabitur quidem, quando hic uult. A. mi pater, D. Nunc tu mihi,*

Micio, es germanus pariter animo ac corpore. M. Gaudeo.

In primo uersu Micio excidit; quia sequebatur Micio, nota personae locuturae. *Quidem, quando*, nostri uniuersi: Faernus maluit *Quandoquidem*, ut uitaret ellisionem in *Quidem*; quod tamen omnium frequentissimum est. In uersu tertio, iterum excidit Micio, abscortum scilicet a praecedente *Mihi*. Postremo

M. *Etsi hoc mihi prauum, ineptum, absurdum, atque alienum a uita mea*

Uidetur: si uos tantopere istuc uoltis, fiat. A.E. bene facis.

D. *Merito tuo te amo. uerum. M. quid? D. ego dicam, cum sit quod uolo.*

M. *Quid nunc? quid restat? D. Hegio hic est his cognatus proximus:*

Adfinis nobis; pauper: bene nos aliquid facere illi decet.

M. *Quid facere? D. agelli est hic sub urbe paulum quod locitas foras:*

22 *Atque alienum a uita mea uidentur*] Reponimus uidetur, ex o. I. s. FAERNUS. Nostri itidem uidetur.

23 A.E. *Bene facis, Merito te amo. D.E. Verum quid ego dicam? hoc confite quod uolo.*

Quid nunc quod restat. Hegio hic est cognatus proximus]

Donatus: *Hoc confite quod uolo: Perficitur, inquit, quod uolo; ut sumptum & turbam donum recipiat Micio. & ego ineam gratiam. Idem hinc citat Confis ad Andr. I, 1, 140. Ergo Demea haec secum & auersus loquitur. Prorsus inepte. Nostri universi Cum sit, pro Confis. Unus ex Regiis Quid restat? non Quod. Lege, & suis singula personis redde.*

A.E. *Bene facis.*

D.E. *Merito tuo te amo. Verum. M. quid? D.E. ego dicam, hoc cum sit, quod uolo.*

M. *Quid nunc? quid restat? D.E. Hegio hic est his cognatus proximus.*

Cum uterque tandem exorassent, uterque gratias agunt, Aeschinus, *Bene facis: Demea, Merito tuo te amo. & Verum* addit, quasi novum quid incepturus. Micio interpellat, *Quid?* inquires. *Ego dicam,* respondet Demea, *Cum hoc quod uolo,* & in animo habeo, perficitur. Cui iterum Micio, *Quid nunc? quid restat? Anne aliquid amplius post*

meas nuptias adhuc designas? Iamque, ait Demea, *Hegio hic, Ceterum Merito te amo, &c.* Tchaicus inter lambicos, nulla cui Lege, *Merito tuo te amo.* Sic E III, 2. *Ecquid nos amas? Plurimum merito tuo.* Etiam, pro *Hegio est*, nostri universi *Hegio est*. Repone, ne hiet versus celsa Synaloepha,

Hegio hic est his cognatus proximus.

Hegio hic, moraliter et ex consuetudine, ut Heaut. V, 5, 21. *Archum huius filiam.* Supra IV, 2, 42. *Cratini huius ditis aedes?* Pl. Trin. II, 2, 78.

Lesbonico huic adulescenti Cymidas huius filio.

Potes tamen & vulgatam lectionem tueri, *Hegio est*; cum vocalis sit longa longior, pauc Graeco. *Hyier.* Sic Phorm. III, 2, 1. *Quid audi obsecro*, absque synaloepha.

26 *Agelli hic sub urbe est paulum quod locitas foras*] O. I. hunc ordinem verborum habet *Agelli est. hic sub urbe paulum*, unus tantum habet *paulum*, ut tio versus exposcit, licet & illa, tero quoque modo utcumque sustentari possit. sane pro *sub* liber Vaticanus & Donatus habet *foras*. FAERNUS. Idem verbum ordo in nostris: quorum alii *sub* habent, alii *foras*. *Uidetur*

M. Quid istuc? dabitur quidem, quando hic vult. *AE.* mihi pater. *D.* nunc tu mihi,
Micio, es germanus pariter animo ac corpore. *M.* gaudeo.
D. Suo sibi gladio hunc iungulo. —

ACTUS V. SCAENA IX.

SYRUS. DEMEA. MICIO. AESCHINUS.

SY. — *FACTUM* est quod iussisti, *Demea.*

D. Frangi homo es. ego *Edopol* hominem meum quidem sententia
Iudico Syrum fieri esse aequum liberum. *M.* istunc liberum?
 Quodnam ob factum? *D.* multa. *SY.* o noster *Demea,*
Edopol vir bonus:

Ego istos vobis usque a pueris curavi ambos sedulo; 5
Doci, monui, bene praecepi semper, quae potui omnia.
D. Res apparet. et quidem porro haec, obsonare cum fide,

mo pro Corpore & animo, nostri omnes, unico mediocri excepto, Animo et corpore. Lege *Ac,* & sententiam claram habes, Nunc, cum hoc a te impetro, cum liberaliter & benigne facis; nunc pariter animo mihi germanus es, ac semper corpore fuisti. Ceterum est qui alia via hiatum hunc suppleverit;

*Fieri oportet, [denique
 Hic vult dari]* *M.* Quid istuc? dabitur, quandoquidem hic vult.

Fundum conjecturae tam a speculo veri abhorrentis hunc ponit: Unde, Inquit, *Micioni* compertum est, *Aeschinum* id voluisse? Illud, Quandoquidem hic vult, necessario exigit, ut aliquid praecesserit, unde id resciri poterat; quod miror a nomine animadversum. Ergo de suo interfert, & *Demeae* donat, Denique *Hic vult dari;* ut *Micio* scilicet rescire posset, *Aeschinum* hoc voluisse. Atqui, o bone, uno errore admissio, plures consequuntur. Cum *Micio* dicit, Quid istuc? dabitur quidem, quando hic vult, *Aeschinum* utpote heredem intuetur, an con-

sentire velit: & *Hic Demeam* significat. Patet hoc ex responso *Aeschini* consentientis, *Mi pater.* Nunc sane miretur hoc non a se animadversum. Eidem displicet, *Micionis* nomen toties repeti a *Demea.* Atqui hoc ipsum est exultantis & insultantis: ut *Plautus* *Mos.* I, 1, 15.

*Rus tu mi obijestas. Sane crede,
 Tranio*

*Quod te in pistrinum scis allatum
 tradier,*
*Cis herile paucas tempestates,
 Tranio.*

1 *Factum est quod iussi, Demea*
 Sic a *Vaerno* est; & cum praecedente Commate junctum *Trochaeum* facit:

Suo sibi gladio hunc iungulo. Factum est quod iussi, Demea.

Vides, opinor, perversam istum locationem; *Gladio totum in Theoi* absconditum, *Iungulo* id ultima se efferentem. Codices nostri fere omnes *Iussisti;* & sic versus ex absono fit conclusus:

Suo sibi gladio hunc iungulo. Factum est quod iussi, Demea.

Scortum adducere, apparare de die conuiuium:

Nón mediocris hóminis hæc sunt officia. SY. *o lepidum caput.*

D. *Póstrremo, hodie in psáltria ista emúnda hic adiátor fuit,* 10

Hic curauit: pródesset æquumst: álíi meliórés erunt:

Dénique hic uult fieri. M. *uin tu hoc fieri?* AE. *cupio.*
M. *sí quidem*

Tú uis, Syre, cho accède huc ad me: liber esto. SY. *béne facis:*

'Omnibus gratiam hábeo: et seorsum tibi præterea, Démea.

D. *Gáudeo.* AE. *et ego.* SY. *crédo: utinam hoc perpétuum fiat gáúdium,* 15

Phrygiám ut uxórém meam una mécum uideam liberam.

D. *'Optimam quidem mulierem.* SY. *et quidem tuó nepotí huius filio*

2 *Frugi homo es, edepol hodie mea quidem sententia]* O. fere l. s. & Donatus post verbum *es*, habent pronomen *ego*; Basilicanus *ergo*: qua diuisione, id est *ego*, adiecta, expeditior redditur versus, qui est trochaicus, ut ceteri, qui sequuntur. FAERNUS. In textu dedit Faernus, *Ego edepol: Ergo* habent vetustiores nostri omnes. *Ergo*, propterea quia frugi est: sed rectius *Ego*.

4 *Vir bonus es]* *Es* abest a veteribus nostris: scribendum *Bonus*; quod sono olim differebat a simplice *Bonus*. Errat, qui volebat scribere, *bon'es*. Nec *us* necs eliditur ante vocalem. Cum Lucretius & Ennius dicant, *Proinde ac famul infimus esset*, non *exterunt us*, ut is existimat, a *Famulus*: sed absolute usurpant *Famul*, ut *Facul*, *Difscul*; quod notarunt Grammatici veteres.

7 *Res apparuit, & quidem porro hæc]* Ita Basilicanus, Vaticanus, Victorianus: sed sunt aliquot libri, qui non habent pronomen *hæc*:

quod & versui incommodat, nea orationem adiuuat, versus tamen sic quoque sustentari potest, elidendo ex *quem m*, quamvis sequente consonante. FAERNUS. Nostri omnes *Hæc*. Et dolet, ideo *Hæc* Faerno displicuisse, quod eo pacto *Quidem* corripere; & tamen id solemne est, & singulis occurrit paginis: bis mox in uno versiculo v. 17.

10 *In psaltria ista emunda]* Aliqui libri habent *istac*, sed impedita est ratio versus, aliqui, & hi ex antiquioribus, *hac*, quod magis placet. FAERNUS. Nostri omnes *istac*. Lege *Ista*, non *Hac*. Vide supra.

17 D. *Optimam quidem mulierem.* SY. *& quidem tuo nepoti, huius filio]* Pro *& quidem*, *equidem* in multis est l. s. sed adhuc tamen aliquam difficultatem patietur hic versus, nisi legeretur *optimam equidem*; quod non placet. ego lectionem vulgatam retineo, versusque sustento elidendo utrobique *m*, ex *quidem*, quamvis sequente conso-

Hodie prima mamam dedit haec. D. hercle vero serio, Siquidem prima dedit; haut dubiumst, quin emitti aequum fiet.

M. Ob eam rem? D. ob eam: postremo a me argentum, quanti est, sumito. 20

SY. Di tibi, Demea, omnia omnes semper optata offerant.

M. Sy're, processisti hodie pulchre. D. siquidem porro; Micio, Tu tuum officium facies; atque huic aliquid paulum p. a' manu

Dederis, unde utatur, reddet tibi cito. M. istoc ullius.

AE. Frugi homo est. SY. reddam hercle, da modo. AE. age, pater. M. po? consulam. 25

D. Faciet. SY. o uir optime. AE. o pater mi festinissime.

M. Quid istuc? quae res tam repente mores mutauit tuos?

nante: dictionem vero hujus, in unam syllabam contrahendo. FAERNUS.

18 Siquidem prima dedit] Nos primam reponimus ex aliquot l. s. quod convenientius videtur, ut referatur ad mamam. FAERNUS.

Hodie primam mamam dedit haec. D. Hercle vero serio

Siquidem primam dedit, haut dubium quin emitti aequum fiet.

Sic a Faerno est: Nostri meliores & vetustiores Prima. Prima, & Haut dubium est. Utrumque recipio; illud prius omnibus Scripto-ribus usitatum. Vide supra IV, 1, 7. Primus sentio &c.

21 Di tibi Demea oro omnes] Verbum oro delemus, quod nec in ullo l. s. est, nec a Donato ponitur, & versum corrumpit. FAERNUS.

Di tibi, Demea, omnes semper omnia optata offerant.

Donatus: Omnes omnia, antiqua elegantia, & figurate. Repone,

Di tibi, Demea, omnia omnes semper optata offerant.

Sic supra III, 2, 1,

Nunc illud est, quod si omnia omnes sua consilia conferant.

Act. Capt. II, 2, 105.

Di tibi omnes omnia optata offerant.

24 Istoc vilius] Donatus: Negatio est, Istocum ostendens, aut quid tale. Hoc egit Terentius, ut, conuersis officiis, usque adeo prodigum redderet D. meam, Donec parcum redderet Micionem. Recte hoc postremam: sed de Istoc vilius elegantem sensum & originem ex Suetonio, doctissimo antiquario, profert Charisius p. 180: Istoc vilius: Rex qui vocabas ad cenam, si sibi ea res exhibenda indiceretur, quam exhibere non posset; respondit, ut Tranquillus refert, Istoc vilius; hoc est, eris cena. Pro Hoc est, editum est Hominis. Non dubito, quin Terentius ad hoc dictum respexerit. Ergo Istoc vilius, perinde hic est, ac Prius dedi, hoc non dabo.

26 O mi pater festinissime] Laborat hic versus, nisi legatur, o pater mi, ut in Victoriano, & Decurtate collocatur. FAERNUS. Unus tantum ex nostris, Regius, Pater mi.

28 Quod proluuium] Liber Vaticanus, quod proluuium. & ita etiam legit Donatus, sic dicens: Proluuium quod Graeci προϋπιον id est promptus animus ad largiendum, quae expositio Donati cum prolu-

et prolubium? quae istaec subita est largitas? n. dicam tibi: id offenderem, quod te isti facilem et festivum putant, non fieri ex vera vita, neque adeo ex aequo et bono; 30 adsentando atque indulgendo et largiendo, Micio. c adeo si ob eam rem vobis mea vita inuisa, Aeschine, est; non iusta iniusta prorsus omnia omnino obsequor; a facio: effundite, emite, facite quod vobis lubet. si id vultis potius, quae vos propter adulescentiam 35 us videtis, magis impense cupitis, consuliis parum, reprehendere et corrigere quem, obsecundare in loco: me, quid id faciam vobis. A.E. tibi, pater, per-
mittimus:

scis quid opus facio est. set de fratre quid fiet? n. sino. sat: in istac finem faciat. m. istuc recte. Plaudite. 40

optime quadrat; cum *prolu-*
minime. FAERNUS.

es ex nostris bonae notae *Pro-*
u; ceteri *Proluvium*. Nonlus
ic Terentii loco, ut et Servius
m. III, 217. *Proluvium* citat:
x Accio, Novio, Laberio
bium. Idem ex Varrone:
o de *Lingua Latina lib. v. Pro-*
n & *Prolubidinem* dici, ab vo
lubeat; unde etiam *Lucus l'ene-*
ubentinae dicatur. Si hoc
; abeat, quo dignum est,
vium.

Set ex adsentando, indulgen-
t largiendo, Micio] Sic Faer-

Duo ex nostris non habent
Donatus Oxoniensis Manuscri-
tque indulgendo: Repono,
adsentando, atque indulgendo
& largiendo, Micio.

adsentando, ut supra V, 4, 26.
id sit dando atque obsequendo,
non posteriores feram.

istando primam hic corripit, ut
illibus fieri solet: magna ver-
e patet concinnitas decrevit.

Mea vita inuisa est, Aeschine]
genti hic agebat Faernus;
nostrum omnes, *Inuisa*, Aeschi-
s: ut versus ipse postulat.

Et corrigere me, & obsecunda-

re in loco] Sic quidem o. l. s; sed
Donatus legit *secundare*, quod ta-
men non placet. FAERNUS:

Haec reprehendere & corrigere me,
& *obsecundare in loco.*

Donatus legit *Secundare*, hoc est, in-
quit, *in melius convertere, vel obse-*
qui. Natum hoc ex Correctoribus,
qui videbant syllabam *ver* sui hic su-
peresse: legebant itaque *Secundare*,
quod nusquam pro *Obsequi* occurrit.
Sed aliud est, animadversione di-
gnum. *Si vultis*, ait, *me corrigere*
&c. *Ecco me.* Prius *Me* inepte
hic ponitur; si alterum *Me* se-
quatur. Dixisset utique, *Si vultis*
me corrigere, faciam id vobis; vel,
Siquem vultis corrigere, Ecco me,
qui id vobis faciam. Plautus Mil.
III, 1, 69.

Opus erit tibi advocato, tristi, ira-
cundo? Ecce me.

Non dixit, *Opus tibi me advocato*:
putidum enim fuerit. Quare hic lego,

Et reprehendere & corrigere quem;
obsecundare in loco.

99 *Plus scis quid falso opus est]*
Sic Faernus: sed nostri universi
paulo melius, *Plus scis quid opus*
falso est. Ceterum *istuc recte* Mi-
cionis tribuendum est, ut Donatus
adnotat, non Aeschino.

HECYRA TERENTI.

Fabulae interlocutores.

PHILOTIS meretrix.

SYRA anus.

PARMENO servus.

LACHES senex.

SOSTRATA matrona.

PHIDIPPUS senex.

PAMPHILUS adolescens.

MYRRHINA matrona.

SOSIA servus.

BACCHIS meretrix.

ACTA LUDIS MEGALENSIB. SEX. IUL. CAESARE
CN. CORNELIO DOLABELLA AEDI. CURULIB.
NON EST PERACTA. MODOS FECIT FLACCUS
CLAUDI. TIBIIS PARIB. TOTA GRAECA ME-
NANDRU. FACTA EST. ACTA PRIMO SINE
PROLOGO. DATA SECUNDO CN. OCTAVIO T.
MANLIO COSS. RELATA EST. L. AEMILIO PAU-
LO LUDIS FUNERALIB. NON EST PLACITA.
TERTIO RELATA EST Q. FULVIO L. MARCIO
AEDILIB. CURULIB. EGIT. L. AMBIVIVUS TUR-
PIO. PLACUIT.

H E C Y R A.

P R O L O G U S.

*HECYRA est huic nomen fabulae: haec cum data est
Nona, ei novum interuenit vitium et calamitas,
Ut neque spectari neque cognosci potuerit:
Ita populus studio stupidus in funambulo*

1 Duos in hanc comoediam pro-
logos fuisse conscriptos, ex eo li-
quet, quod & in ejus inscriptione,
quam constat esse antiquissimam,
& apud Donatum legimus, eam ter
actam; diserteque adjectum, primo
actam esse sine prologo, ergo ite-
rum & postremo cum prologo. Qua-

re haec tota versuum series, quam
in omnibus libris unus est prologus,
dividi debet in duos: quorum alter
est superior pars horum versuum
usque ad nonum; alter, inferior,
quod ita esse haec argumenta con-
vincunt. Primum enim in priori
parte dicit actor, comoediam hanc,

*Animum occuparat. nunc haec plane est pro nova:
Et is qui scripsit hanc, ob eam rem noluit
Iterum referre, ut iterum posset vendere.
Alias cognovisti diu: quaejō hanc nōscite.*

ALTER PROLOGUS.

*ORATOR ad vos venio ornatu prologi:
Sinite exorator sim: eodem ut jure uti senem
Liceat, quo jure sum usus adulescētiō;
Novas qui exactas feci ut inuiterdicerent;
Ne cūm poēta scriptura evanesceret.
In his, quas primum Caecili didici novae,
Partim sum earum exactus: partim vix fleti.*

cum data est nova, non potuisse spectari, occupato populo studio funambuli; in posteriori vero parte conqueritur sese hanc bis antea agere aggressum, bis coactum fuisse desistere, semel quidem cum primum eam agere coepit: spectaculo enim pugilum, & funambuli, actionem ejus disturbatam fuisse; iterum vero cum allato de gladiatoribus dandis rumore, tumultuatus est populus. Ita utrobique, id est in priori, & posteriori parte, narratur impedimentum primae actioni hujus comoediae, ex funambulo allatum; quod si in uno solo prologo fieret, vitio non careret. Praeterea Donatus, in primo versu praefatus de arte & virtutibus prologi, ut semper in principiis solet, etiam de arte & virtutibus prologi praefatur in nono. Ex quo apparet duo illius principia, duos prologos habuisse distinctos. Cum haec scripsissemus, animadvertimus in libro Terentii Vaticano, distinctam esse hanc versuum seriem in duos prologos, eo modo atque ordine, quo nos supra adnotaveramus, interposita inter utrumque hac dictione: *Prologus, sane liber Bembinus in*

hac parte deficit, usque ad eum versum, *In experiundo ut esset*. Postea quoque invenimus in libro Vistoriano hanc duorum prologorum distinctionem majusculis litteris ita minio notatam, L. AMBIVIVS. PROLOGUS. distinctus est etiam in Basilicano, in quo cum carmina Terentii scripta sint in modum proae orationis, octavus finit non expleto usque ad marginem versu. Novus vero grandi littera O. & extante extra marginem, ut fit in initiis, incipit. Eugraphius quoque duos prologos facit. FAERNUS.

*Hecyra est huic nomen fabulae:
haec cum data est*

*Nova, novum intervenit vitium &
calamitas.*

Sic Faernus & scripti: sed repono,
*Hecyra est huic nomen fabulae:
haec cum data est*

*Nova, si novum intervenit vitium
& calamitas.*

*7 Ut iterum possit vendere] Lego,
Poffet.*

*3 Sim usus] Sic Faernus: credo
Typographi culpa, pro Sum usus.
ut nostri codices habent.*

Quia scilicet dubiam fortunam esse scaenicam,
 Spe incerta, certum mihi laborem fuisse.
 Easdem agere corpi, ut ab eodem alias discerem 10
 Nouds, studiose; ne illum ab studio abducerem.
 Perfeci ut spectarentur, ubi sunt cognitae,
 Placitae sunt. ita poetam restitui in locum,
 Prope jam remotum injuria aduersarium
 Ab studio, atque ab labore, atque arte ab musica. 15
 Quod si scriptorem spreuissem in praesentia,
 Et in deterren-to voluissem operam sumere,
 Ut in otio esset, potius quam in negotio;
 Deterruissem facile, ne alias scriberet.
 Nunc quid petam, mea causa aequo animo attendite. 20
 Hecyram ad vos refero, quam mihi per silentium
 Numquam agere licitum est; ita eam oppressit calamitas.
 Eam calamitatem vestra intelligentia
 Sedabit, si erit adiutrix nostrae industriae.
 Cum primum eam agere coepi, pugilum gloria, 25

8 *Dubiam fortunam esse scaenicam*] Antiquissimi libri *scaenicam* per ae diphthongum habent: & infra, *scaenicos*. ita & apud Virgilium *scaenis decora alta futuris* in antiquis libris scriptum est: ita & in vetustis marmoribus. eoque modo etiam scribendum asserit Varro libro De Lingua Latina: Item Priscianus. Nam quod ad testimonia antiquorum lapidum facit, cum alia etiam citare possem, libet hic ponere inscriptionem, quam mihi Petrus Victorius dedit, a se inventam Vulsini in hortulo quodam, notatamque diligenter: cum ipsi mirum videretur verbum, quod ducitur e Graeco sermone, a Latinis hominibus, aliter atque ipsi faciant, scribi solitum: est enim Graecis *οὐκὴν* & *πρῶτον*: littera vero η, in e producum mutari solet:

L. COMINIUS L. F. AN. C. CANULIUS. L. F. T. TULLIUS.
 T. F. KANUS L. HIRRIUS L. F. LATINUS

IIII. VIR. THEATRUM. ET
 PROSCAENIUM DE SUA
 PECUNIA FACIUNDUM COER-
 VERUNT.

FAERNUS.

15 *Ab studio, atque ab labore, atque ab arte musica*] Ultimum ab versus ratio non admittit; quam particulam etiam Donatum ibi non agnovisse, quisquis verba ejus, quamvis aliqua ex parte corrupta, attentius consideraverit, iudicabit. quae nos, partim ex ipsius Donati libris scriptis, partim ex ejus sensu emendata, ita legimus, *Ab studio, atque ab labore.*) bene ostendit se populo profuisse, *Caciliūm poetam ad laborem revocanda. Aliquo arte musica.*) ab tertio commode subaudiendum est, ut,

Hic portus alii effodiunt: hic alta theatri

*Fundamenta locant alii: immo-
 nesque columnas
 Rupibus excidunt, scaenis decora
 alta futuris.*

*Funambuli eodem accedens expectatio,
Comitum conuentus, strepitus, clamor mulierum
Fecere, ut ante tempus excirem foras.
Vetere in noua coepi uti consuetudine,
In experiundo ut essem: refero denuo.
Primo quatuor placeo: cum interea rumor venit
Datum iri gladiatores: populus conuolat:
Tumultuantur, clamant, pugnant de loco:
Ego interea meum non potui tutari locum.
Nunc turba non est: otium et silentium est:
Agendi tempus mihi datum est: vobis datur.
Potestas condecorandi ludos scaenicos.
Nolite finire per vos artem musicam
Reuidere ad paucos: facite, ut vestra auctoritas
Meas auctoritati fauatrix adiutrixque sit.
Si nunquam auare pretium statui arti meae;
Et eum esse quassum in animum induxi maximum,
Quam maxime seruire vobis commodis:*

30

35

40

qui versus Virgiliani idcirco ab Donato adducti sunt, ut ostenderet, quod sicut in iis ter dici debebat *his alii*, & tamen non nisi bis dictum est, quia tertio loco commodum subauditur, ita etiam fieri debet in hac particula *ab*, tertio loco subaudienda. Haec cum scripsissemus, postea nati librum Victorianum, inuenimus ita prorsus in eo scriptum fuisse, *atque arte musica*; sed deinde alia manu, alioque atramento interpositum fuisse *ab*. FAERNUS.

Nostri omnes *Ab arte musica*.
Repone,

Ab studio, atque ab labore, atque arte ab musica.

Quod, Donati bona venia, & Nostri consuetudini & verus convenit.

16 *Quod si scripturam sprevissem in praesentia*] Vide quae sequantur, *In deterrendo, In otio esset, Ne alias scriberet*; & tecum supplere, *In deterrendo scripturam, In otio scriptura esset, Ne scriptura alias*

scriberet; & tam demum senties si ab Auctore profectum;

Quod si scripturam sprevissem in praesentia.

26 *Funambuli eodem accessit expectatio*] Illud *Accessit* orationis seriem interrumpit & conturbat: Repone,

Pugilum gloria,

Funambuli eodem accedens expectatio,

Comitum conuentus, studium, clamor mulierum

Facere — —

Porro Donatus: *Comitum conuentus*; utrum eos comites dicis, qui sunt pugilum affectatores? an seruos qui dominos sequuntur? Jure dubitat, quoniam sunt. Equidem nescio, quae consuetudine isti vel ulli spectatores dicantur *Comites*. Vide an Auctor dederit, *Comiti conuentus*, casu genitivo a Comitum.

35 *Nunc turba nulla est*] Liber Bembinus & Donatus, non est. FAERNUS. Nostri omnes *Nulla est*.

*Sinite impetrare me, qui in tutelam meam.
Studium suum, et se in vestram commisit fidem,
Ne cum circumuentum inique iniqui irideant.
Mea causa causam accipite, et date silentium:
Ut libeat scribere alias, mihiq; ut discere
Novas expediat, posthac pretio emptas meo.*

45

ACTUS I. SCAENA I.

PHILOTIS meretrix. SYRA anus.

PH. *PER* pot quam paucis reperias meretricibus
Fidelis euenisse amatores, Syra.

47 *Mea causa causam hanc accipite*] P. ononem hanc, nec habet liber Bembinus, & ratio versus omnino respuit. subaudiendum tamen aliquid erit, ut sit, causam ejus, vel causam poetae. FAERNUS.

48 *Ut libeat scribere aliis, mihiq; ut discere Novas*] Donatus agnoscit aliis, cum explicat, Oratorie ἀπὸ τῆς ἐμπειρίας; lege ἀπὸ τῆς ἰστορίας. Et nostri omnes Aliis. Repone tamen,

Ut libeat scribere alias, mihiq; ut discere

Novas expediat.

Ut libeat Terentio scribere alias novas. Sic supra v. 10.

Easdem agere coepi, ut ab eodem alias discerem

Novas.

& Adelph. Prol. v. 25.

Poetae ad scribendum augeant indus-triam.

Poetae, non aliis Poetis.

1 *Per pot quam paucos reperias meretricibus Fideles euenisse amatores, Syra*] Donatus ad locum: Quidam non Paucos, sed Paucis legunt: sic enim Apollodorus: ΑΛΗΛΕΙΡΑΕ ΤΗΣ τοῦ ΙΟΝΗΝΟΣ ΤΗΡΑΙΣΣΙ ΠΑΓΓΙΒΑΙΩ. Ita dedit Lindembrogius ex codice scri-

pto; quae prima specie Sbyllae folia videantur; ea tamen, & sententiae iudicio & versus ratione, non difficulter in pristinum statum reduxi;

ΟΛΙΓΑΙΣ ΕΡΑΕΤΗΣ ΓΕΓΟΝ
ΕΤΑΙΡΑΙΣΣΙ, ΣΥΡΑ,

ΒΕΒΑΙΟΣ.

Paucis amator euenit meretricibus, Syra,

Fidelis.

Reste itaque *Paucis*, non, quod hodie habent Codices, *Paucos*. *Paucis meretricibus fideles euenisse*; hoc est, singulis singulos; non *Paucos amatores*, quasi uni plures contigisse vellet. Porro ex isto ΓΕΓΟΝΕ apparet hic legendum *Euenisse*, quod & versus commodius est, & sententiae.

5 *Numquam illa viva duxurum uxorem domum*] Nostri magno consensu melius,

Numquam illa viva uxorem duxurum domum.

6 *Hem duxit*] Donatus legit *em duxit*, quemadmodum testatur Rivius etiam nonnullos Terentii liberos habere, in libro Bembino corrupte scriptum erat *ex duxit*, sed postea emendatum, ut & in Viterbiano legitur, *em duxit*. FAERNUS. Veteres nostri *Em*, ceteri *En*.

*Vt hic Pámphilus iurabat quotiens Bâcchidi,
 Quam sancte, ut quivis facile posset credere,
 Numquam illa viua uxorem ducere in domum,
 Em duxit. sy. ergo propterea te sedulo
 Et moneo et hortor, ne te cuiusquam misereat:
 Quin spólies, mutiles, laceres, quemquem nâcta sis.
 PH. Utin exiniium nêminem habeam? sy. nêminem,
 Nam nêmo quisquam illôrum scito ad te venit,
 Quin ita paret sese, abs te ut blanditiis suis
 Quam minimo pretio suam voluptatem expleat:
 Hiscine tu amabo nôn contra infidiâbere?
 sy. Tamén pol eandem injûrium est esse omnibus.*

5

10

7 *Ne cuiusquam misereat*] Ita legit Donatus, adnotata deesse *te*; sed durum id mihi videtur, magisque probaverim lectionem libri Bembini, *ne cuiusquam misereas*: eo enim modo antiqui id verbum efferebant: Ennius; *Cogebant hostes, lacrumantes ut misererent.* FAERNUS.

Ne cuiusquam misereas.
 Sic Faernus ex Bembino. Nostri omnes, *Ne cuiusquam te misereat.* Repone,

Et moneo & hortor, ne te cuiusquam misereat.
 Ubi *Cuiusquam*, ut passim, dissyllabon. Plautus Trin. II, 2, 62.

Ut ita te aliorum misereat, ne tui alios misereat.
 & II, 4, 30.

Miseret te aliorum: tui nec miseret nec pudet.

8 *Quemquem nâcta sis*] Legimus, quemque, ex libro Bembino, & aliquot aliis. FAERNUS.

Quemque nâcta sis:
 Duo nostri veterrimi *Quemquem*, quod & versus mavult. *Quemquem*, hoc est, *Quemcumque*. Plautus Men. V, 1, 17.

Omnia mala ingerebat, quemquem adspexerat. Poen. II, 1, 37. *Quemquem visco offenderant.* Cledonius

p. 1908. *Quisquis, cuius, quemquem: ut Terentius, Quemquem nâcta sis.*

10 *Nam nemo illorum quisquam scito ad te venit*] Nostri omnes concinnius,

Nam nemo quisquam illorum scito ad te venit.

11 *Quin ita paret sese*] Liber Bembinus unum tantum *se* habet. quo etiam modo stat versus, non faciendo synaloephem. FAERNUS. Apoge hanc superstitionem. Ut unum codicem in caelum efferat, nec synaloephas, nec quicquam curat. Revoca huc *Sese*, ut nostri universi.

14 *Tamen eandem pol esse omnibus injurium est*] O. l. s. & Donatus ita collocant,

Tamen pol eandem injurium est esse omnibus,
 versu & compositione meliora. FAERNUS. Sic & nostri omnes. *Tamen pol eandem*; ut *Tamen Simp audi*; *Tamen numquam ausus*. Frustra igitur, qui sic interpolabat:
Tamen pol eandem me injurium est esse omnibus.

Ubi cum magna artis peritia. *Eandem* in fine acuit.

M. Quid istic? dabitur quidem, quando hic uolt. *Æ.* mi pater. *D.* nunc tu mihi,

Micio, es germanus pariter animo ac corpore. *M.* gaudeo.

D. Suo sibi gladio hunc iugulo. —

ACTUS V. SCAENA IX.

SYRUS. DEMEA. MICIO. AESCHINUS.

SY. — *FACTUM* est quod iussisti, *Demea*.

D. Frangi homo es. ego edepol hominem meum quidem sententia

Iudico Syrum fieri esse æquum liberum. *M.* istunc liberum?

Quodnam ob factum? *D.* multa. *SY.* o noster *Demea*, edepol uir boni's:

Ego istos uobis usque a pueris curavi ambos scilicet; 5

Dociui, monui, bene praecepi semper, quae potui omnia.

D. Res apparet. et quidem porro haec, obsonare cum fide,

mo pro Corpore & animo, nostri omnes, unico mediocri excepto, Animo et corpore. Lege *Æ.* & sententiam claram habes, Nunc, cum hoc a te impetro, cum liberaliter & benigne facis; nunc pariter animo mihi germanus es, ac semper corpore fuisti. Ceterum est qui alia via hiatum hunc suppleverit;

Fiari oportet, [denique *Hic* uolt dari] *M.* Quid istic? dabitur, quandoquidem hic uolt.

Fondum conjecturae tam a specie veri abhorrentis hunc ponit: Unde, Inquit, *Micio* compertum est, *Aeschinum* id uoluisse? Illud, Quandoquidem hic uult, necessario exigit, ut aliquid praecesserit, unde id resciri poterat; quod miror a nomine animaduersum. Ergo de suo interfecit, & *Demeae* donat, Denique *Hic* uolt dari; ut *Micio* scilicet resciri posset, *Aeschinum* hoc uoluisse. Atqui, o bone, uno errore admissio, plures consequuntur. Cum *Micio* dicit, Quid istic? dabitur quidem, quando hic uult, *Aeschinum* utpote heredem intuetur, an con-

sentire velit: & *Hic* *Demeam* significat. Patet hoc ex responso *Aeschini* consentientis, *Mi* pater. Nunc sane miretur hoc non a se animaduersum. Eidem displicet, *Micio* nomen toties repeti a *Demea*. Atqui hoc ipsum est exultantis & insultantis: ut *Plautus* *Mos*. I, 1, 15.

Rus tu mi obsecras. Sane credo, *Tranio*

Quod te in pistrinum scis allatum tradier,

Cis hercle paucas tempestates, *Tranio*.

1 *Factum* est quod iussi, *Demea*] Sic a *Vaerno* est; & cum praecedente *Commate* iunctum *Trochaeum* facit:

Suo sibi gladio hunc iugulo. *Factum* est quod iussi, *Demea*.

Vides, opinor, perversam istum locationem; *Gladio* totum in *Thesi* absconditum, *Iugulo* id ultima se efferentem. Codices nostri fere omnes *Iussisti*; & sic versus ex absono fit concinnus:

Suo sibi gladio hunc iugulo. *Factum* est quod iussi, *Demea*.

Scortum adducere, apparare de die conuiuium:

Nen mediocris hominis haec sunt officia. SY. o lepidum caput.

D. Postremo, hodie in psalteria ista emunda hic adiutor fuit, 10

Hic curauit: prouesse aequumst: alii meliores erunt:

Denique hic uult fieri. M. uin tu hoc fieri? AE. cupio. M. si quidem

Tu uis, Syre, cho accede huc ad me: liber esto. SY. bene facis:

'Omnibus gratiam habeo: et seorsum tibi praeterea, Demea.

D. Gaudeo. AE. et ego. SY. credo: utinam hoc perpetuum fiat gaudium, 15

Phrygiam ut uxorem meam una mecum uideam liberam.

D. Optumam quidem mulierem. SY. et quidem tuo nepoti huius filio

2 *Frugi homo es, edepol hodie* [a *Frugi* homo es, edepol hodie] *utra quidem sententia*] O. fere l. s. & Donatus post verbum *es*, habent pronomen *ego*; Basilicanus *ergo*: qua dictione, id est *ego*, adiecta, expeditior redditur versus, qui est trochaicus, ut ceteri, qui sequuntur. FAERNUS. In textu dedit Faernus, *Ego edepol: Ergo* habent vetustiores nostri omnes. *Ergo*, propterea quia frugi est: sed re-
tius *Ego*.

4 *Vir bonus es*] *Es* abest a veteribus nostris: scribendum *Bonus*; quod sono olim differebat a simplici *Bonus*. Errat, qui volebat scribere, *bon'es*. Nec *us* nec eliditur ante vocalem. Cum Lucretius & Ennius dicant, *Proinde ac famul infimus esset*, non *exterunt us*, ut is existimat, a *Famulus*: sed absolute usurpant *Famul*, ut *Facul*, *Difficul*; quod notarunt Grammatici veteres.

7 *Res apparat, & quidem porro haec*] Ita Basilicanus, Vaticanus, Victorianus: sed sunt aliquot libri, qui non habent pronomen *haec*:

quod & versui incommodat, nec orationem adiuuat, versus tamen sic quoque sustentari potest, elidendo ex *quem m*, quamvis sequente consouante. FAERNUS. Nostri omnes *Haec*. Et dolet, ideo *Haec* Faerno displicuisse, quod eo pacto *Quidem* corripere; & tamen id solemne est, & singulis occurrit paginis: bis mox in uno versiculo v. 17.

10 *In psalteria ista emunda*] Alii qui libri habent *istac*, sed impedita est ratio versus. aliqui, & hi ex antiquioribus, *hac*, quod magis placet. FAERNUS. Nostri omnes *istac*. Lege *Ista*, non *Hac*. Vide supra.

17 *D. Optumam quidem mulierem. SY. & quidem tuo nepoti, huius filio*] Pro *& quidem*, *equidem* in multis est l. s. sed adhuc tamen aliquam difficultatem patietur hic versus, nisi legeretur *optumam equidem*; quod non placet. ego lectionem vulgatam retineo, verumquam sustento elidendo utrobique *m*, ex *quidem*, quamvis sequente conso-

Hodie prima mammam dedit haec. D. hercle uero serio, Siquidem prima dedit; haut dubium est, quin emitti aequum sit.

M. *Ob eam rem?* D. *ob eam: postremo a me argentum, quanti est, summo.* 20

SY. *Di tibi, Demea, omnia omnes semper optata offerant.*

M. *Syre, processisti hodie pulchre.* D. *siquidem porro; Micio, Tu tuum officium facies; atque huic aliquid paulum prae manu*

Dederis, unde utatur. reddet tibi cito. M. *istoc ullius.*

AE. *Frugi homo est.* SY. *reddam hercle, da modo.* AE. *dge, pater.* M. *post consulam.* 25

D. *Faciet.* SY. *o uir optime.* AE. *o pater mi festinusimo.*

M. *Quid istuc? quae res tam repente mores mutauit tuos?*

nante: dictionem vero hujus, in unam syllabam contrahendo. FAERNUS.

18 *Siquidem prima dedit*] Nos primam reponimus ex aliquot l. s. quod convenientius videtur, ut referatur ad mammam. FAERNUS.

Hodie primam mammam dedit haec. D. Hercle uero serio

Siquidem primam dedit, haut dubium quin emitti aequum sit.

Sic a Faerno est: Nostri meliores & vetustiores *Prima. Prima, & Haut dubium est.* Utrumque recipio; illud prius omnibus Scripturibus asitatum. Vide supra IV, 1, 7. *Primus sentio* &c.

21 *Di tibi Demea oro omnes*] Verbum oro delemus, quod nec in ullo l. s. est, nec a Donato ponitur, & uersum corrumpit. FAERNUS.

Di tibi, Demea, omnes semper omnia optata offerant.

Donatus: *Omnes omnia, antiqua elegantia, & figurate.* Repone,

Di tibi, Demea, omnia omnes semper optata offerant.

Sic supra III, 2, 1,

Nunc illud est, quod si omnia omnes sua consilia conferant.

Plaut. Capt. II, 2, 105.

Di tibi omnes omnia optata offerant.

24 *Istoc uilius*] Donatus: *Negatio est, Notum ostendentis, aut quid tale.* Hoc egit Terentius, ut, conuersis officiis, usque adeo prodigum redderet Demeam, Donec parca redderet Micionem. Recte hoc postremum: sed de *Istoc uilius* elegantem sensum & originem ex Suetonio; doctissimo antiquario, profert Charisius p. 180: *Isto uilius: Rex qui vocabatur ad cenam, si sibi ea res exhibenda indicaretur, quam exhibere non posset; respondit, ut Tranquillus refert, Isto uilius; hoc est, uis cena.* Pro *Hoc est*, editum est *Hominis.* Non dubito, quin Terentius ad hoc dictum respexerit. Ergo *Istoc uilius*, perinde hic est, ac *Priora dedi, hoc non dabo.*

26 *O mi pater finissime*] Laborat hic uersus, nisi legatur, *o pater mi*, ut in Victoriano, & Decurtato collocatur. FAERNUS. Unus tantum ex nostris, Regius, *Pater mi.*

28 *Quod proluuium*] Liber Vaticanus, quod *proluuium.* & ita etiam legit Donatus, sic dicens: *Proluuium quod Graeci προδουμιον id est promptus animus ad largiendum, quae expositio Donati cum prolu-*

Quod prolubium? quae istaec subita est largitas? n. dicam tibi:
 'Ut id offenderem, quod te isti facilem et festinum putant,
 'Id non fieri ex vera vita, neque adeo ex aequo et bono; 30
 Sed adsentando atque indulgendo et largiendo, Micio.
 Nunc adeo si ob eam rem vobis mea vita inuisa, Aeschine, est;
 Quia non iusta iniusta prorsus omnia omnino obsequor;
 Missa facio: effundite, emite, facite quod vobis lubet.
 Sed si id vultis potius, quae nos propter adulescentiam 35
 Minus videtis, magis impense cupitis, consulitis parum,
 Haec reprehendere et corrigere quem, obsecundare in loco:
 'Ecce me, quid id faciam vobis. AE. tibi, pater, per-
 mittimus:

Plus scis quid opus falso est, set de fratre quid fiet? n. sino.
 Habeat: in istac finem faciat. M. istuc recte. Plaudite. 40

bium optime quadrat; cum prolubium minime. FAERNUS.

Tres ex nostris bonae notae Prolubium; ceteri Proluvium. Nonius ex hoc Terentii loco, ut et Servius ad Aen. III, 217. Proluvium citat: sed ex Accio, Novio, Laberio, Prolubium. Idem ex Varrone: Varro de Lingua Latina lib. v. Prolubium & Prolubidinem dici, ab eo quod lubeat; unde etiam Lucus Luperis Lubentinae dicatur. Si hoc Varro; abeat, quo dignum est, Proluvium.

31 Set ex adsentando, indulgendo, & largiendo, Micio] Sic Faernus. Duo ex nostris non habent Ex. Donatus Oxoniensis Manuscriptus, Atque indulgendo: Repono,

Set adsentando, atque indulgendo & largiendo, Micio.

Fieri adsentando, ut supra V, 4, 26.

Si id sit dando atque obsequendo, non posteriores feram.

Adsentando primam hic corripit, ut in similibus fieri solet: magna versal hoc passio concinnitas decrevit.

32 Mea vita inuisa est, Aeschine] Negligenter hic agebat Faernus; nam nostri omnes, Inuisa; Aeschine, est: ut versus ipse postulat.

37 Et corrigere me, & obsecunda-

re in loco] Sic quidem o. l. s; sed Donatus legit secundare, quod tamen non placet. FAERNUS.

Haec reprehendere & corrigere me, & obsecundare in loco.

Donatus legit Secundare, hoc est, inquit, in melius convertere, vel obsequi. Natum hoc ex Correctoribus, qui videbant syllabam versui hic superesse: legebant itaque Secundare, quod nusquam pro Obsequi occurrit. Sed aliud est, animadversione dignum. Si vultis, ait, me corrigere &c. Ecce me. Prius Me inepte hic ponitur; si alterum Me sequatur. Dixisset utique, Si vultis me corrigere, faciam id vobis; vel, Si quem vultis corrigere, Ecce me, qui id vobis faciam. Plautus Mil. III, 1, 69.

Opus erit tibi advoco, tristi, iracundo? Ecce me.

Non dixit, Opus tibi me advoco: putidum enim fuerit. Quare hic lego, Et reprehendere & corrigere quem; obsecundare in loco.

39 Plus scis quid falso opus est] Sic Faernus: sed nostri universi paulo melius, Plus scis quid opus falso est. Ceterum Istuc recte Micioni tribuendum est, ut Donatus adnotat, non Aeschino.

HECYRA TERENTI.

Fabulae interlocutores.

PHILOTIS meretrix.

SYRA anus.

PARMENO servus.

LACHES senex.

SOSTRATA matrona.

PHIDIPPUS senex.

PAMPHILUS adulescens.

MYRRHINA matrona.

SOSIA servus.

BACCHIS meretrix.

ACTA LUDIS MEGALENSIB. SEX. IUL. CAESARE
CN. CORNELIO DOLABELLA AEDI. CURULIB.
NON EST PERACTA. MODOS FECIT FLACCUS
CLAUDI. TIBIIS PARIB. TOTA GRAECA ME-
NANDRU. FACTA EST. ACTA PRIMO SINE
PROLOGO. DATA SECUNDO CN. OCTAVIO T.
MANLIO COSS. RELATA EST. L. AEMILIO PAU-
LO LUDIS FUNERALIB. NON EST PLACITA.
TERTIO RELATA EST Q. FULVIO L. MARCIO
AEDILIB. CURULIB. EGIT. L. AMBIVIVUS TUR-
PIO. PLACUIT.

H E C Y R A.

P R O L O G U S.

*HECTRA est huic nomen fabulae: haec cum data est
Nona, ei novum interuenit vitium et calamitas,
Ut neque spectari neque cognosci potuerit:
Ita populus studio stupidus in funambulo*

1. Duos in hanc comoediam pro-
logos fuisse conscriptos, ex eo li-
quet, quod & in ejus inscriptione,
quam constat esse antiquissimam,
& apud Donatum legimus, eam ter
affari diserteque adiectum, primo
affari sine prologo, ergo ite-
rum cum prologo. Qua-

re haec tota versuum series, quae
in omnibus libris unus est prologus,
dividi debet in duos: quorum alter
est superior pars horum versuum
usque ad nonum; alter, inferior,
quod ita esse haec argumenta con-
vincunt. Primum enim in priori
parte dicit actor, comoediam hanc,

*Animum occuparat. nunc haec plane est pro qua:
Et is qui scripsit hanc, ob eam rem noluit
Iterum referre, ut iterum posset vendere.
Aliis cognoscis eius: quare hanc noscite.*

ALTER PROLOGUS.

*ORATOR ad vos venio ornatu prologi:
Sinite exorator sim: eodem ut jure uti senem
Liceat, quo jure sum usus adulescentior;
Novas qui exactas feci ut inueterascerent;
Ne cum poeta scriptura evanesceret.
In his, quas primum Caecili didici novas,
Partim sum earum exactus: partim vix steti.*

cum data est nova, non potuisse spectari, occupato populo studio funambuli; in posteriori vero parte conqueritur sese hanc bis antea agere aggressum, bis coactum fuisse desistere, semel quidem cum primum eam agere coepit: spectaculo enim pugillum, & funambuli, actionem ejus disturbatam fuisse; iterum vero cum allato de gladiatoribus dandis rumore, tumultuatus est populus. Ita utrobique, id est in priori, & posteriori parte, narratur impedimentum primae actioni hujus comediae, ex funambulo allatum; quod si in uno solo prologo fieret, vitio non careret. Praeterea Donatus, in primo versu praefatus de arte & virtutibus prologi, ut semper in principiis solet, etiam de arte & virtutibus prologi praefatur in nono. Ex quo apparet duo illum principia, duos prologos habuisse distinctos. Cum haec scripsissemus, animadvertimus in libro Terentii Vaticano, distinctam esse hanc versuum seriem in duos prologos, eo modo atque ordine, quo nos supra adnotaveramus, interposita inter utrumque hac distione: *Prologus, sane liber Bembinus in*

hac parte deficit, usque ad eum versum, *In experiundo ut essim*. Post ea quoque invenimus in libro Vitoriano hanc duorum prologorum distinctionem majusculis litteris ita minio notatam, L. AMBIVIVS. PROLOGUS. distinctus est etiam in Basilicano, in quo cum carmina Terentii scripta sint in modum prosae orationis, octavus finit non expleto usque ad marginem versu. Novus vero grandi littera O, & extante extra marginem, ut sit in initiis, incipit. Eugraphius quoque duos prologos facit. FAERNUS.

*Hecyra est huic nomen fabulae:
haec cum data est*

*Nova, novum intervenit vitium &
calamitas.*

Sic Faernus & scripti: sed repono,
*Hecyra est huic nomen fabulae:
haec cum data est*

*Nova, et novum: intervenit vitium
& calamitas.*

7 *Ut iterum possit vendere*] Logo,
Posset.

3 *Sim usus*] Sic Faernus: credo
Typographi culpa, pro *Sum usus*,
ut nostri codices habent.

*Funambuli eodem accedens expectatio,
Comitum conuentus, strépitus, clamor mulierum
Fecere, ut ante tempus excirem foras.
Veteres in noua coepi uti consuetudine,
In experiundo ut essem: refero denuo.*

30

*Primo q̄stu placeo: cum interea rumor venit
Datum iri gladiatores: populus conuolat:
Tumultuantur, clamant, pugnant dē loco:
Ego interea meum non potui tutari locum.*

*Nunc turba non est: otium et silentium est:
Agendi tempus mihi datum est: vobis datur.*

35

Potestas condecorandi ludos scaenicos.

Nolite sinere p̄r vos artem musicam

Retidere ad paucos: facite, ut vestra auctoritas

Meas auctoritati fauatrix adiutrixque sit.

40

Si nunquam auare pretium statui arti meae;

Et cum esse quaestum in animum induxi maximum,

Quam maxime seruire vobis commodis:

qui versus Virgiliani idcirco ab Donato adducti sunt, ut ostenderet, quod sicut in iis ter dici debebat *his alii*, & tamen non nisi bis dictum est, quia tertio loco commodum subauditur, ita etiam fieri debet in hac particula *ab*, tertio loco subaudienda. Haec cum scripsissemus, postea nacti librum Victorianum, inuenimus ita prorsus in eo scriptum fuisse, *atque arte musica*; sed deinde alia manu, alioque atramento interpositum fuisse *ab*. FAERNUS.

Nostri omnes *Ab arte musica*.

Repone,

Ab studio, atque ab labore, atque arte ab musica.

Quod, Donati bona venia, & Nostri consuetudini & versui conuenit.

16 *Quod si scripturam sprevissem in praesentia*] Vide quae sequuntur, *In deterrendo, In otio esset, Ne alias scriberet*; & tecum supplere, *In deterrendo scripturam, In otio scriptura esset, Ne scriptura alias*

scriberet; & tum domum senties sic ab Auctore profectum;

Quod si scriptorem sprevissem in praesentia.

26 *Funambuli eodem accessit expectatio*] Illud *Accessit* orationis seriem interrumpit & conturbat: Repone,

Pugilum gloria,

Funambuli eodem accedens expectatio,

Comitum conuentus, studium, clamor mulierum

Fecero — —

Porro Donatus: *Comitum conuentus*; utrum eos comites dicit, qui sunt pugilum assessorum? an seruos qui dominos sequuntur? Jure dubitat, quinam sint. Equidem nescio, quae consuetudine isti vel illi spectatores dicantur *Comites*. Vide an Auctor dederit, *Comiti conuentus*, casu genitivo a Comitum.

35 *Nunc turba nulla est*] Liber Bembinus & Donatus, non est. FAERNUS. Nostri omnes *Nulla est*.

*Snite impetrare me, qui in tutelam meam.
Studium suum, et se in voftram commisit fidem,
Ne eum circumuentum inique iniqui irideant.
Mea causa causam accipite, et date silentium:
Ut libeat scribere alias, mihiq; ut discere
Novas expediat, posthac pretio emptas meo.*

45

ACTUS I. SCAENA I.

PHILOTIS meretrix. SYRA anus.

PH. *PER* pot quam paucis reperias meretricibus
Fidelis euenisse amatores, Syra,

47 *Mea causa causam hanc accipis*] Pronomen hanc, nec habet liber Bembinus, & ratio versus omnino respuit. subaudiendum tamen aliquid erit, ut sit, causam ejus, vel causam poetae, FAERNUS.

48 *Ut libeat scribere aliis, mihiq; ut discere Novas*] Donatus agnoscit Aliis, cum explicat, Oratorie ἀπὸ τῆς ἱερῆς; lege ἀπὸ τῆς ἰστορίας. Et nostri omnes Aliis. Responde tamen,

Ut libeat scribere alias, mihiq; ut discere

Novas expediat.

Ut libeat Terentio scribere alias novae. Sic supra v. 10.

Easdem agere coepi, ut ab eodem alias discerem

Novas.

& Adelp. Prol. v. 25.

Poetae ad scribendum angeant indusstriam.

Poetae, non aliis Poetis.

1 *Per pot quam paucos reperias meretricibus Fideles euenire amatores, Syra*] Donatus ad locum: Quidam non Paucos, sed Paucis loquunt: sic enim Apollodorus: ΑΛΗΘΕΙΑΣ ΤΗΣ ΤΟΥ ΙΟΝΗΝ ΘΡΑΪΣΣΙ ΠΑΤΤΙΒΑΙΩ. Ita dedit Lindenbrogius ex antiquis libris.

pto; quae prima specie Sthyllae folia videantur; ea tamen, & sententiae iudicio & versus ratione, non difficulter in pristinum statum reduxi;

ΟΛΙΓΑΙΣ ΕΡΑΣΤΗΣ ΓΕΓΟΝ' ΕΤΑΙΡΑΙΣΙ, ΣΥΡΑ,

ΒΕΒΑΙΟΣ.

Paucis amator euenit meretricibus, Syra,

Fidelis.

Reste itaque *Paucis*, non, quod hodie habent Codices, *Paucos*. *Paucis meretricibus fideles euenisse*; hoc est, singulis singulos; non *Paucos amatores*, quasi uni plures contigisse vellet. Porro ex isto ΓΕΓΟΝΕ apparet hic legendum *Euenisse*, quod & versus commodius est, & sententiae.

5 *Numquam illa viva duxurum uxorem domum*] Nostri magno consensu melius,

Numquam illa viva uxorem duxurum domum.

6 *Hem duxit*] Donatus legit *em duxit*, quemadmodum testatur Ravius etiam nonnullos Terentii libros habere, in libro Bembrino corrupte scriptum erat *ex duxit*, sed postea emendatum, ut & in Vistoriano legitur, *em duxit*. FAERNUS. Veteres nostri *Em*, ceteri *Ex*.

*Vt hic Pámphilus jurabat quotiens Bécchidi,
 Quam scácle, ut quívis fácte posset crédere,
 Numquam illa víva uxórem dúcturúm domum,
 Eam dúxit. sv. ergo própterea te scédu
 Et móneo et hortor, né te cujusquam misereat:
 Quin spólies, mutiles, láceres, quemquem nácta sis.
 PH. Utín exínium néminem habeam? sv. néminem,
 Nam némo quisquam illórum scito ad té venit,
 Quin ita paret sese, abs te ut blanditís suis
 Quam mínimo pretio suám voluptatem éxpleat:
 Hiscíne tu amabo nóñ contra infidiábere?
 sv. Tamén pol eandem injúrium est esse ómnibus.*

5

10

7 *Ne cuiusquam misereat*] Ita legit Donatus, adnotans deesse *te*; sed durum id mihi videtur, magisque probaverim lectionem libri Bembini, *ne cuiusquam misereas*: *te* enim modo antiqui id verbum offerebant: Ennius; *Cogebant hostes, lacrumantes ut misererent.* FAERNUS.

Ne cuiusquam misereas.
 Sic Faernus ex Bembino. Nostri omnes, *Ne cuiusquam te misereat.* Responde,

Et moneo & hortor, ne te cuiusquam misereas.
 Ubi *Cuiusquam*, ut passim, dissyllabon. Plautus Trin. II, 2, 62.

Ut ita te aliorum miserescat, ne tui alios misereat.

& II, 4, 30.

Miseret te aliorum: tui nec miseres nec pndet.

8 *Quemquem nácta sis*] Legimus, *quemque*, ex libro Bembino, & aliquot aliis. FAERNUS.

Quemquem nácta sis:
 Duo nostri veterrimi *Quemquem*, quod & versus mavult. *Quemquem*, hoc est, *Quemcumque*. Plautus Men. V, 1, 17.

Omnia mala ingerebat, quemquem adspexerat. Poen. II, 1, 37. *Quemquem visco offenderant.* Clodionius

p. 1908. *Quisquis, cuius, quemquam: ut Terentius, Quemquem nácta sis.*

10 *Nam nemo illorum quisquam scito ad te venit*] Nostri omnes concinnius,

Nam nemo quisquam illorum scito ad te venit.

11 *Quin ita paret sese*] Liber Bembinus unum tantum *se* habet, quo etiam modo stat versus, non faciendo synalopham. FAERNUS. Apaga hanc superstitionem. Ut unum codicem in caelum efferat, nec synalophas, nec quicquam curat. Revoca huc *Sese*, ut nostri universi.

14 *Tamen eandem pol esse omnibus injurium est*] O. l. s. & Donatus ita collocant,

Tamen pol eandem injurium est esse omnibus,

versu & compositione meliora. FAERNUS. Sic & nostri omnes. *Tamen pol eandem*; ut *Tamen Simp audi*; *Tamen nunquam ausus.* Frustra igitur, qui sic interpolabat:

Tamen pol eandem me injurium est esse omnibus.

Ubi cum magna artis peritia. *Eandem* in fine acuit.

PH. *Injuriū autem est ūlcisci aduersarios?
Aut quā via capient tē illi, eadem ipsos capi?
Ehē me miseram, cūr non aut istāc mihi
Aetās et forma est, aut tibi haec sententia?*

ACTUS I. SCAENA II.

PARMENO, PHILOTIS, SYRA.

PA. *SENE X si quaeret me, modo isse dīcīto.
Ad pōrtum, percontātum aduentum Pāmphilī.
Audī quid dicam, Scīrte? si quaeret me, uti
Tū dicar: si non quaeret, nullus dīxeris:
Aliās ut uti pōssim causa hac integra.
Set videon ega Philōtium? unde haec adduxit?
Philōtis, salus multum, PH. o salus, Pārmeno.
SY. Salue mecastor, Pārmeno. PA. et tū. Edepōl, Syra,
Philōtis, dic mi ubi te oblectasti tamdiu?
PH. Minime equidem me oblectāui, quae cum milite
Corinthum hinc sum profecta inhumānissimo:
Bīdūnium ibi perpetuum misera illicū tuli.
PA. Edepōl te desiderium Athenarum arbitror,
Philōtium, cepisse snepe: et tē tuum
Consiliū contempsisse. PH. non dici potest,*

15 *Injuriū est autem ūlcisci ad-*
versarios?] Donatus & liber Bem-
binus, Basilicanus, alique fera
omnes, hunc ordinem horum ver-
borum habent: *injuriū autem est.*
FAERNUS. Sic & nostri, una
excepto,

16 *Aut qua via capient te illi]*
O. l. s. & Donatus, *te capient illi*;
foli Bembinus & Victorianus non
habent *illi*. quod tamen subaudien-
dum est. FAERNUS. Immo, non
subaudiendum; sed repraesentan-
dum. Nostri omnes, *Te capient*
illi; Bembinus eiecit *illi*, ut metro
inserviret: quod tamen salū est,
salvis verbis omnibus.

*Aut qua via capient te illi eadem
ipsos capi.*

*Via hic monosyllabon, quā
nuntias ut nostrum Way.*
Heaut. I, 1, 49.

9 *Dic mihi Philotis, ubi
casti]* Ex Philotis s. abjic-
tasta synaloepha, sit anap-
tertia. FAERNUS.

*Dic mihi, Philotis, ubi e-
sti tamdiu.*

Illud s. sequenti vocali, n
elldi. Quare olim Muretu
Atqui Noster Vocativo Gri-
quam aliās utitur; sed O. I
fis, Archylis, Quare lege
ordine,

*Philotis, dic mi ubi te
tam diu.*

16 *Huc redeundi & abri-
stet]* Nos conjunctionem
quā ex ratione versus, &

*Quam cupida eram huc redeundi, abeundi a milite,
Vosque hic videndi, antiqua ut consuetudine
Agitarem inter vos libere conuiuium:
Nam illi hañt licebat nisi praefinito loqui,
Quae illi placerent. PA. hañt opinor cõmmodè* 20
Finem statuisse orationi militem.
PH. *Set quid hoc negoti est? mōdo quae narrauit mihi
Hic intus Bacchis? quod ego numquam credidi
Fore, ut ille hac viua pōset animum inducere
Uxorem habere. PA. habere autem? PH. sho. tu, an nōm* 25
habet?
PA. *Habēt: set firmas haec vēteor ut sint nuptiae.*
PH. *Ita di deneque faxint: si in rem est Bāchidis.
Set qui istuc credam ita esse, dic mihi, Pārmeno.*
PA. *Non est opus prolato: hoc percontdrier
Desiste. PH. nempe ea causa, ut ne id fiat palam.* 30
*Ita me di amabunt, hañt propterea te rogo,
Ut hoc proferam, set ut tãcita mecum gaudeam.*
PA. *Numquã tam dices cõmmodè, ut tergum meum
Tuam in fidem committam. PH. ah noli, Pārmeno:
Quasi tũ non multo malis narrare hoc mihi,* 35
*Quam ego quae percontor, scire. PA. vera haec praedicat:
Et illud mihi vitiumst maximum. si mihi fidem*

bri Bombini & aliorum antiquorum.
FAERNUS. A nostris quoque ab-
est Et.

19 Nam illic haud licebat nisi
praefinito loqui] Donatus dicit legi
& illi, pro illic, nec stat aliter ver-
sus. FAERNUS. Nostrum illic,

22 Sed quid negotii hoc] O. l. s.
& Donatus, sed quid hoc negotii est,
eliditur autem d, in quid, ut saepe.
FAERNUS. Nostrum quoque, Quid
hoc, & Quas narrauit.

24 Fore ut hac ille viua] Ex o.
l. s. & Donato ita collocamus, fore
ut ille hac viua, FAERNUS. Sic
& nostri.

26 Habet: sed firmas has veteror
ut sint nuptiae] Duo ex nostris co-
dices, Haec. Recte; ut evitetur Ho-
moecoteleuten.

31 Ita me di bene ament]. Tò be-
ne non habet liber Bombinus, nec
Donatus; sed non stat versus, nisi
legas amabunt, ex eodem Donato.
FAERNUS. Nostrum Bene ament.

33 Numquam dices tam cõmmodè]
Ex q. l. s. numquam tam dices com-
mode. FAERNUS. Sic & nostri.

36 Quam ego quae percontor scire]
Liber Bombinus & Victorianus, per-
contor. FAERNUS.

Duo ex nostris Percontor. ceteri
Percontor. Prius placet. Atque hoc
differunt; si Percontor legeris, tum
ordo erit, Quam ego volo scire ea
quae percontor; Sin autem Percon-
tor; tum hic ordo est, Quam ego
quae percontor volo scire hoc.

37 Et illud mihi maximum vi-
tiumst] Donatus, & liber Bombi-

Das, te taciturnam, dicam. PH. ad ingenium redis.
Fidém do: loquere. PA. ausculta. PH. istic sum. PA. hanc
Báechidem

Amábat, ut cum máxime, tum Pámphilus, 40
Cum páter, uxorem ut dúcat, orare óccipit:
Et haec communia ómnium quae sint patrum,
Seném sase esse dicere, illum autem esse únicum:
Praesídium velle sè senectuti suae.
Ille primo se negáre. set postquam ácrius 45
Páter instat, fecit ánimi ut incertús foret,
Pudórin anne amóri obsequeretúr magis.
Tundéndo atque odio dénique effecit senex:
Despóndit ei gnátam huius vícini próximi.
Usque illud vísum est Pámphilo ne utiquám graue 50
Donéc iam in ípsis níptiis, postquám videt
Parátas; nec moram úllam, quin ducdt, dari:
Ibi démum ita aegre tilit, ut ipsam Báechidem,
Si adésset, credo ibi eius commiserésceret.
Ubicúmque datum erat spátium solitúdinis, 55
Ut cóloqui mecum úna póssat: Páymeno,

nus, & Basilicanus, & aliqui alii, ita collocant, *vidiumst maximum.* FAERNUS. Sic et nostri.

43 *Se senem esse dicere; illum autem esse unicum.* Ex libro Bombino ita corrigo hunc versum;

Sase senem esse dicere; illum autem unicum.

Itaque in aliquibus libris comperisse se asserit Rivius. FAERNUS.

Sase senem esse dicere, illum autem unicum.

Sic Faernus. Sed male illud *Senem* in Theſi oculatur. Unus Regius, *Senem se esse.* Repone,

Senem sese esse dicere, illum autem esse unicum.

Omnes nostri *Esse* ponunt ante *Unicum*.

45 *Ille primo se negare.* Meliorem collocationem continet idem liber, *ille se primo negare.* FAERNUS.

Ille se primo negare.

Quae haec servitus est? Unico libro obsequi in mendo manifesto *Primo*; cum caeteri ubique codices recte habeant,

Ille primo se negare.

50 *Neutiquam.* Duo ex nostris *Ne utiquam*: & ita semper scribendum: semper enim primam corripit.

58 *Non potero hoc ferre, Parmeno, parii miser.* Nostri omnes, *Non potero ferre hoc*: quod metro commodius.

59 *At te dii deaque perdunt, cum istoc odio, Laches.* Ex Bombino, & nonnullis aliis libris, legimus *isso*. sunt & aliqui, qui pro *perdunt*, habent *perdant*. sane libri scripti Donati, aut verbum non habent, aut habent *perdant*; qua lectione versus optime constat: aut *perdunt* in spondeum contrahendum. FAERNUS.

Peril, quid ego egi? in quod me conieri malum?

Non pótera ferre hoc, Pármeno: peril miser.

PH. *At te di deaque cum tuo istoc odio, Laches.*

PA. *Ut ad paúca redeam, uxórem deducit domum.*

60

Nocte illa prima virginem non attigit:

Quae consuecristi nóx eam, nihiló magis.

PH. *Quid ais? cum virgine una adulescens cúbuerit*

Plus pótus, sese illa abstinere ut pótuervit?

Non vérifimile dñcis: naque verum árbitor.

65

PA. *Credo ita videri tibi: nam nemo ad te venit*

Nisi cupians tui: ille inuitus illam dúxerat.

PH. *Quid dehinc fit? PA. diébus sane paúculis*

Post, Pámphilus me sólum seducit foras;

Narrátque, ut virgo ab se integra etiam túm fuit:

70

Seque ánte, quam eam uxórem dúxisset domum.

Sperásse, eas toleráre posse níptias.

Set quam decrevim me non posse díntius

Habére, eam ludibrio haberi, Pármeno,

Quin integram itidem réddam, ut accepi, suis,

75

Neque honéstum mihi, neque útile ipsi virgini est.

At te di deaque perduint cum isto odio, Laches.

Bene est, quod monuit Faernus plerosque Donati scriptos Codices non habere verbum *Perduint*. Praestat sane, ut subaudiatur: nimis inhumane profertur, ab ea quae non irata sit, neque animo commota. Repone,

At te di deaque cum tuo istoc odio, Laches.

Vide ad Heaut. IV, 6, 7.

Cum tuo isto invento.

Vel sic fortasse est legendum:

At te di deaque faxint cum isto odio, Laches.

ut Plaut. Most. II, 3, 33.

Di te deaque omnes faxint cum istoc omine.

Faxint occultius id notat, quod Perduint apertius.

64 *Plus potius se illa*] Liber Bemblinus geminat dictionem *se*, ut &

versus requirit. FAERNUS. Nostri *Se*.

65 *Nec verum árbitor*] Nostri omnes *Neque verum*.

70 *A se integra*] Tres antiquissimi libri & Basilicanus, *ab se integra*. & infra Victorianus, *ut accepi ab suis*. FAERNUS. Nostri hic *Ab* habent; mox *A suis*.

73 *Set quam decrevim*] *Quam eam*, ut passim Noster. Nodum igitur in scirpo quaerit, qui hic mavult, *Set quum*; Codices Terentiani nusquam *Quum* exhibent, sed *Cum*.

75 *Quin integram itidem réddam, ut accepi, ab suis*] Nostri omnes *A suis*. Sed reponendum, *Quin integram itidem réddam me accepi, suis*.

Reddam suis, ut accepi. And. I, 5, 63. *Hanc mi in manum dat, mors continuo ipsam occupat*.

PH. *Pium de pudicum ingénium narras Pámphili.*

PA. *Hoc ego proferre, incommodum mi esse arbitror:*

Reddi patri autem, cui tu nil dicás viti,

Superbum est: set illam spero, ubi hoc cognouerit

80

Non posse se mecum esse, abituram denique.

PH. *Quid interea? ibatne ad Baccidem?* PA. *cotidie.*

Set ut fit, postquam hunc alienum ab sese videt,

Maligna magis et magis procax facta ilico est.

PH. *Non edepol mirum.* PA. *atque ea res multo maxime* 81

Accepi; acceptam servabo.

& V. 4, 46.

De uxore, ita ut possedi, nil mutas.

Chremes,

78 *Incommadum esse mihi arbitror]*

Et o. l. s. ita collocamus, *mihi esse arbitror*; & stat versus, si mihi monosyllabum sit. FAERNUS. Sic & nostri.

84 *Maligna multo & magis procax facta ilico est]* Si vera lectio est; mirifica sane verborum collocatio est, cum ordo sit, *Ilco facta est multo magis maligna & procax*. Duo ex nostris codices non habent *Ilud Multo*. Repono,

Maligna magis & magis procax facta ilico est.

Eun. II, 1, 21.

Magis severas, nec magis continens.

& V. 4, 13.

Nec magis compositum quicquam, nec magis elegans.

Nonius tamen v. Procacitas, *Maligna multo habet.*

85 *Atqui ea r.s.]* Multi libri, etiam ex antiquis, pro *atqui, atque*, & Basilicanus. FAERNUS. Unus tantum ex nostris *Atqui*.

88 *Ad exemplum ambarum mores earum existumans]* Sic libri omnes; sed nec versus, nec sententia constat. Guyetus totum, ut ineptum & inutilem, ejiciendum putat. Donatus agnoscit; *Ad exemplum, quasi ad imaginem & collationem & speciem comparationis. Sed ad quod, quaeso, exemplum?* *Ad charif.*

Hujus mores ad exemplum alterius quid illud esset, intelligerem: sed Ambarum mores ad exemplum mericali go est; nisi, quod sit exemplum indices. Nimirum hic, ut alias boni Magistri verbum priscum & παλαιὰ νόμματος ejecerunt:

Ad amussim ambarum mores earum existumans. Existumare, v. Heaut. II, 3, 41. Copia existumandi consuetudinem vitae cotidiana, est considerare, judicare, expendere. Ad amussim, idem quod diligenter accurate, absolute. Plautus Amphit. II, 2, 213. de Mullere:

Nae ista edepol, si haec vera loquitur, examussim est optima.

& Most. I, 2, 19.

Aedes cum sunt factae probe, examussim.

& Men. Prol. v. 50.

Ut hanc rem vobis examussim disputem.

Apulejus Met. II, *Ceram in modum proscularum formatam aurium ei applicant examussim.* & IV. *Thrasyleon examussim capto noctis latrocinali momento. Postea Pompejus; Examussim, regulariter. Amussim enim regula fabrorum est: vel, ut alii volunt, ferramentum quo in poliendo utuntur. Idem fere habet v. Amussim. Nonius: Examussim, dicitur Examinato, ad regulam vel coagmentum: est enim Amussim regula Fabrorum, quam Architecti, dum opus probant, rubrica illinunt. St. Isid. apud Charifum p. 178. Amuf-*

*Disiunxit illum ab illa; postquam et ipse se,
Et illam, et hanc quae domi erat, cognouit satis,
Ad amissim ambarum mores earum existumans.
Haec, ita uti liberali atque ingenua decet,
Pudens, modesta; incommoda, atque injurias
Viri omnis ferre; et tegere contumelias.
Hic animus partim uxoris misericordia
Deiunctus, partim victus hujus injuria,
Paulatim elapsus Bacchidi, atque huc transtulit*

90

is est tabula rubricata, quae demittitur examinandi operis gratia, an rectum opus surgat. Varro apud Nonium: Amissis est aequamen, laevamentum; id est, apud fabros tabula quaedam qua utuntur ad saxa coagmentanda. De Examissim hac tenus diximus; quod sine dubio adverbium est ab Ex missi formatum. Adamissim, sive junctim adverbium accipias, sive divisim Ad amissim, utrumque hic convenit. Gellius I, 4. Aut virtutes perfitebat, aut vitia rimabatur, ut iudicium esse factum ad amissim dixeris. Sic codices scripti, etiam veterrimus ille in Bibliotheca Regis Gallicarum, non ut prius edidit Cærio, Examissim. Iterum xx, 1. Aut rationem in eo vel ad amissim aequiparent, vel in librili perpendarent. Macrobius Sat. I, 4. Quam ut ad amissim verum sit festorum dierum nomina sic vocata. Varro de Re Rustica II, 1. Si inquam numerus non est ad amissim; ut non est, cum dicimus mille naves esse ad Trojam. Idem Quaestionum Plautinarum II, apud Nonium: Quare, si diligens est ad amissim, per me licet assumas teneo diuox. Ubi in sententia tam curta, tutius forte esset cum Mercero manum abstinere; sed tamen periculum faciam, & fortasse bene cedit; Lego igitur, Quare si numerus est ad amissim, per me licet assumas γενηλίκον. Habes jam sententiam, ut opinor, claram. Mores ambarum ad amissim existu-

mans; iudicans, expendens, examinans, exigens ad amissim, accurate, diligenter, scrupulose.

89 *Haec, ita uti liberali esse ingenio decet pudens, modesta] Liberalis ingenium habes Adel. IV, 5, 49. Nam ingentiam novi tuum Liberalis. Nisi tamen Liberali ingenio pro ipsa Muliere hic accipias, quod opinor nolis, non cohaeret cum reliqua oratione. Repono,*

Haec, ita uti liberali atque ingenua decet,

Pudens, modesta.

Decet cum Dativo passim; Ita nobis decet: Plaut. Amph. II, 2, 187. Nostro generi non decet. Phor. I, 3, 16.

Ut ne addam, quod sine sumptu ingenuam, liberalem matris es. Ingenus opponitur Meretrici; quales fere semper Manumissae aut Peregrinae.

93 *Partim victus hujusce injuriis] Omnes fere l. s. & in his antiquissimis, hujus, quod in unam syllabam contrahendum est. FAERNUS.*

Partim victus hujus injuriis. Nostri quoque Hujus; & praeterea universi cum Edd. vett. Injuria, non Injuriis, ut nescio unde dedit Faernus. Iniuria hic non est singulari aliquod factum; sed universum id quod Injustitia. Lucretius V, 1151.

Circumvenit enim vis atque injuria quemque.

94 *Atque huic transtulit] Libet Bembinus huc, perspicue melius.*

Andrem, postquam pater ingenitum nactus est.
Interea in Imbro moritur cognatis senex
Horunce. ad hos ea rediit lege hereditas.
Eo amantem inuitum Pamphilum extrudit pater.
Reliquit hic cum matre uxorem: nam senex
Rus abdit sese: huc raro in urbem comment. 100
 PH. Quid adhuc habent infirmitatis nuptiae?
 PA. Nunc audies. primo hos dies complusculos
Bene conveniebat sane inter eas. interim
Miris modis odisse coepit Sôstratam:
Neque lites ullae inter eas, postulatio 105
Numquid. PH. quid igitur? PA. si quando ad eam
accesserat
Confabulatum, fugere e conspectu ilico,
Uidere nolle: denique ubi non quît pati,
Simulat se ad matrem accersi ad rem diuinam, abit;
Ubi illic dies est compluris, accersi iubet: 110
Dixere causam nescio quam. iterum iubet;

FAERNUS. Nostri *Huc*. Sed recte
Huc III, 1, 18. *Vixque huc con-*
suleram.

97 *Horum. ea ad hos rediebat lege*
hereditas] *Horunce ad hos ea,*
 est in libro Bembino. ita versus me-
 lius procedit. in libro Vistoriano
horunc etiam scriptum fuisse conji-
 cio, nam *in* in litura est, quod ve-
 ro sequitur *rediebat*, omnes antiqui
 libri, & quidam ex recentibus,
 itemque Donatus habent, *rediebat*.
 FAERNUS.

Horunce: ea ad hos rediebat lege
hereditas.

Horum omnes nostri. *Ea* in octo
 deest; non incommode si *Rediebat*
 legeris. Sed Bembinus alio ordine
Ad hos ea; & ex nostris duo *Rediit*.
 Quare sic etiam legas;

Horunce: ad hos ea rediit lege
hereditas.

Sic And. IV, 5, 4.

Huius moris ea ad me lege redie-
bat.]

99 *Reliquit hic cum matre uxorem]*

Ex iisdem libris Bembino & Visto-
 riano & ex Donato, lego *relinquit*.
 Ita et Robertus Stephanus impressit.

FAERNUS. Donatus: *Relinquit*
Legitur Relinquit. Nostri omnes *Re-*
linquit. Et praeterea pro *Relinquit*
cum matre hic uxorem, ubi *Matre*
 in Thesi mergitur, duo ex nostris
 notae primariae,

Relinquit hic cum matre uxorem.

100 *Rus abdidit se huc raro in ur-*
bem comment] Nostri universi *Sese*.
 Repone,

Rus abdit sese; huc raro in urbem
comment.

102 *Primum dies complusculos]*
 In libro Bembino erat *primos dies*
compl. postea s deleto, remansit
primo, quod habuit & Vistorianus.
 FAERNUS. Nostri omnes *Primum*.
 Ex Bembino *Primos* repone, *pri-*
mo hos dies complusculos. Ita passim,
Aliquot hos dies, Hosse aliquot dies
&c.

103 *Bene conveniebat]* Unus ex

*Nemo remisit. post quam accersit saepius,
Aegram esse simulavit mulierem. nostra ilico
It visere ad eam: admisit nemo. hoc ubi senex
Resciuit, heri ea causa rure huc aduenit, 115
Patrem continuo convenit Philumena.
Quid egerint inter se, nondum etiam scio:
Nisi sane curae est, quorsum euenturum hoc fiet.
Habe omnem rem: pergam quo coepi hoc iter.
PH. Et quidem ego: nam constitui cum quodam hospite 120
Me esse illum convenituram. PA. di vortant bene
Quod agas. PH. vale. PA. et tu bene vale, Philotium.*

ACTUS II. SCAENA I.

LACHES. SOSTRATA.

*a. PRO Deum atque hominum fidem, quod hoc genus est,
quae haec est coniuratio?
Utin' omnes mulieres eadem aequo studeant, nolintque omnia?*

Regis Conveniebat; & sic scribendum.

104 *Miris modis odisse coepit Sostratam*] Cledonius p. 1915. *Odi, temporis praeteriti perfecti est: nam Torrentius: Miris modis odisse aiunt adolescentem Sostratam. Vide an ex hoc mendoso Cledonii loco reponendum hic sit,*

Miris modis odisse adolescens Sostratam.

ut *Coepit*, vel simile ex more subaudiatur: *Adolescens* autem de muliere, ut infra IV, 4, 39. de hac ipsa, & itidem de Phaulo *Adolescens mulier*. Phorm. V, 3, 11. Quin & absolute And. III, 2, 8.

Cumque huic est veritus optumae adolescenti facere injuriam.

Odisse, ut mox v. 107. *Fugere e conspectu ilico, Videre nolle*. ubi non commode subintelligas, *Coepit*.

109 *Simulat se a matre accersi ad rem divinam: abiit. Idem liber pro a matre, habet ad matrem: & pro abiit, abiit. utrumque placet.*

ita habebat & Victorianus. postea emendatum fuit in lectionem vulgatam. FAERNUS. Nostri omnes, *A matre*.

111 *Dixere causam tum nescio quam iterum jubet*] Nostri omnes *Tunc causam*. Ejice illud *Tunc vel Tum*; quod & versum gravat, & sedem incertam habet, & sententiae nihil confert.

112 *Postquam accersunt saepius*] Aliquot ex nostris, *Accersivit*; inde ex scripturae similitudine natum *Accersunt*. Sed recte duo ex nostris *Accersit*.

1 *Quod hoc genus est, quae haec est conjuratio*] O. l. s. & Donatus geminat verbum est, *quae haec est conjuratio*. est autem extrema pars ostentari Iambici, qui abjecto ex quod d, bene procedit. FAERNUS. Sic & nostri.

2 *Ut omnes mulieres eademque aequo studeant*] Concitatius est, quem admodum legitur in libris Bembine

Neque declinatam quicquam ab aliarum ingenio ullam reperiatur?

[Itaque adeo uno animo omnes socrus oderunt nurus.]

Viris aduorsari aequum est, similis pertinacia est. 3

In eodemque omnes mihi videntur ludo doctas ad militiam.

Ei ludo, si ulla sit magistra, hanc esse satis certo scio.

& Victoriano, usin omnes. FAERNUS.

Usin omnes mulieres.

Nostri *Us. Lege, Usne. Usin* hic nequit consistere, quia ultimam semper producit.

4 *Itaque adeo uno animo omnes socrus oderunt nurus* Versus hic toto pede deficit; ab ambiguitate laborat; filum orationis interrumpit, denique spurcius est & adulterinus: natus ex nota marginali. Dixerat Auctor;

Usin omnes mulieres eadem aequum studeant nolintque omnia?

Neque declinatam quicquam ab aliarum ingenio ullam reperiatur?

Vides hic *Omnium mulierum* crimen aliquod commune proferri; male igitur infertur singulare hoc *Socrum*. Id quoque vides, *Omnes mulieres Eadem studere ac nolle, amare & odisse.* Pone jam illud spurium; & hoc ipsam negas. Quomodo enim omnes *Eadem* volunt ac nolunt: cum quicquid volunt *Nurus*, id prae similitudine nolunt *Socrus*? Haec secum pugnant. Illud denique quod sequitur, vido;

Viris esse aduorsas aequum studium est, similis pertinacia est.

Hoc plane ad *Omnes mulieres* spectat, non ad *Socrus & Nurus* quae in sententiam intro reperiunt. Hoc peccant, non qua *Socrus* sunt, sed qua *Mulieres*, qua *Uxores*. Tolle igitur hoc Emblemam; & videbistres istos versus tam arte apteque inter se cohaerere, ut illi nec debeant

Donatus, & simul *Ambigui* vitium, quod tamen sic excusatum sit: *Necessaria*, ait, *sententiae ἀμφισβηλία*, ad describendam miramque personam. Ergo ex hoc Donati colore & excusatione, Senex hic tam inculcat & culpatur Philumenum, quam uxorem Sostratam; quod falsum est, & ab ipsa Fabula refutatur. Ut tamen agnoscas Donati hujus discipulum, *Ambiguum* illud bis a praefatore mutuatur Sanctus Hieronymus: In Michaeam p. 1550. Terentius in Hecyra; Quid hoc est? inquit, omnes socrus oderunt nurus. Quod quamquam ambiguum sit; tamen propemodum naturale est, ut nurus socrum, & socrus oderis nurum. Et adversus Jovinianum p. 191. Ut scias illud verum esse Terentii, quod consulo ambigue extulisti; Quid est hoc? omnes socrus oderunt nurus.

5 *Viris esse aduorsas*] In *viris* s. abjicitur, ut stet versus. FAERNUS.

Viris esse aduorsas aequum studium est, similis pertinacia est.

Laborat hic versus; aut primam in *Aduorsas* corripit, aut secundam in *Viris*: quorum neutrum ex more. & si posterius eligis, totum in Thestalebit *Viris*; quod tamen praecipue est efferendum. Repone,

Viris aduorsari aequum studium est. Infra II, 2, 29.

Non possum aduorsari meis.

& IV, 4, 32.

Reduc uxorem, ac noli aduorsari mihi.

Plautus Cas. II, 2, 32. de uxore &

20. *Me miseram, quas nunc, quamobrem accuser, nescio.*

L. hem, tu nescias.

20. *Ita me di bene ament, mi Laches,*

Itaque una inter nos agere aetatem liceat. L. di mala prohibeant. 10

20. *Meque abs te inmerito esse accusatam, postmodo resciscēs, scio.*

viro: *Noli sis tu illi adversari, Il, 3, 35.*

Sed quid ais? jam domuisse animum, potius ut quod vir velit fieri, id facias; quam adversare contra.

7 *Et si ludo*] Liber Bembinus non habet conjunctionem et FAERNUS.

Ei ludo, si ullus est, magistram hanc esse satis certo scio.

Nostri omnes perperam, *Et si ludo.* Sed aliud hic quaerendum: Quorsom quaeso, jam dubitat, *Si ullus est ludus?* cum praecedente versu ludum talem esse, ut notum & compertum sumpisset. Haec non belle conveniunt. Sed aliud dederat Auctor,

Ei ludo, si ulla sit magistra, hanc esse satis certo scio.

De ludo nullus dubitat; de magistra dubitandi causa bona erat: an eniquam Magistrae obtemperare vellet; an omnes aequales esse mallet, aut πολυκοιρανίαν instituerent.

9 *Non ita me di bene ament*] Non fere invenias librum, in quo sit dictio *bens*. sed nec Donatus eam habet: qua dempta oportebit sustentare versum, qui est senarius, vel applicando ei ultimam particulam versus praecedentis, vel producendo posteriorem syllabam in *ita*. FAERNUS.

Me miseram, quas nunc, quamobrem accuser, nescio. Hem,

Tu nescis? Non, ita me di ament, mi Laches.

Sic versus constituit Faernus: quorum posteriori deest syllaba; quam

frustra ille pensare studet, vel applicando vel producendo. Cur autem senarii hi inter septenarios veniunt, nulla de causa, cum metrum non postea immutetur? Repone,

Me miseram quas nunc quamobrem accuser, nescio. L.A. Hem, tu nescias?

20. *Ita me di bene ament, mi Laches.*

Est septenarius cum clausula; ut passim. *Nescias lego, pro Nescis.* Semper enim in repetitione ex Indicativo Subjunctivum faciunt. Illud autem *Non septem e nostris omitunt.* Bene tres tantum habent. Nimirum olim inter correctores hic factio erat. Qui *Non* in textum adsciverunt, jubente ipso versu eiecerunt *Bene*: contra quibus *Non* displicebat, versus gratia receperunt *Bene*. Inter priores Donatus erat: *Non: ita me di ament: Animadvertendum, inquit, veteres non minus ευφημισμὸν in verbis, quam κακόφωνον neglexisse.* Hoc ideo adnotat, quia junctum quis efferre possit, *Non ita me di ament.* Sed si *Non* huc inducas; etiam aliud neglexerit Terentius. Qui enim ad *Tu nescias* respondet *Non*, idem dicit quod *Scio*.

11 *Postmodum resciscēs*] Idem liber post modo habet, ut & exigit versus, in quo correpta extrema huius dictionis syllaba, ut apud Ovidium, *Post modo si perges*: est anapaestus in sexta, FAERNUS.

Meque abs te inmerito esse accusatam postmodo resciscēs. L.A. scio:

L. *Te immerito? an quicquam pro istis factis dignum te dici potest?*

*Quae me et te et familiam dedecoras, filio luctum parat.
Tum autem, ex amicis inimici ut sint nobis adfines, facis:
Qui illum decrerunt dignum, suos cui liberos committerent.* 15

Tu sola exorere, quae perturbes haec, tua imprudentia.

so. Egon? L. tu, inquam, mulier, quae me omnino lapidem, non hominem putas.

An, quia ruri esse crebro soleo, nescire arbitrâmini

Quo quisque passio hic vitam vestrorum exigit?

Multo melius hic quae sunt, quam illi ubi sum assidue, scio: 20

'Ideo quia, ut vos domi mihi eritis, proinde ego ero fama foris.

Impridem equidem audiui cepisse odium tui Philonemam:

Minimeque adeo mirum; et, ni id fecisset, magis mirum foret.

Sed non credidi adeo, ut etiam totam hanc odisset domum:

Te immerito?

Nostri omnes mendose *Postmodum*. Sed aliud spectat: Quorsum pertinet illud *Scio?* ant quomodo irato seni convenit? quis non videat *Te immerito* orationem inchoare? Repone, ut *Sostratae* hoc detur,

Meque abs te immerito esse accusatam postmodo rescisces, scio.

Scio cum Indicativo sequente, ut passim: *Adel. IV, 1, 10. Jam hac recurret, sat scio.*

13 *Et familiam dedecoras*] In libro *Bembino* est, *Et familiam omnem dedecoras*: versus etiam non repugnante. FAERNUS.

Quae me et te et familiam omnem dedecoras. Omnem ex *Bembino* addidit Faernus; *Persu*, inquit, non repugnante. Miror, qui vir, sic factis metrorum peritus, hoc dicere potuerit. Omnes nostri, non minus quam versus ipse, repudiant. Quam & ipsa sententia abnegat. Si enim *Omnem dicis, servas dictis &*

ancillas; ut Adel. V, 7, 12. Traduce & matrem & familiam omnem ad nos. An igitur & famulitium dedecorat *Sostrata*? Immo *Familiam*, Genus scilicet & Majores.

16 *Tua imprudentia*] Tres ex nostris, & pro varia lectione quartus, *Imprudentia*. Recte; neque enim versus amat in ea sede *Trochaicum*; neque *Laches* eo procedit, ut motatissimam uxorem *Imprudentias* accuset. *Imprudentia* etiam bono marito, si iratus sit, convenit, ut *Horat. aut. IV, 1, 20.*

Scio,

Te inscientem atque imprudentem dicere ac facere omnia.

Imprudentia vero non est humani viri dictum erga uxorem.

17 *Tu inquam mulier*] Versum hunc ita invenias in plerisque libris scriptis:

so. Egon? L. tu inquam mulier, quae me omnino lapidem non hominem putas.

*Quod si scissem, illa hic maneret potius, tu hinc isse
foras.* 25

*At vide, quam inmerito aegritudo haec oritur mi abs te,
Sôstrata:*

*Ris habitatum abis, concedens vobis et rei seruiens;
Semptus vestros otiumque ut nostra res possit pati,
Meo labori haut parcens, praeter equum atque artatem meam.
Non te pro his curasse rebus, ne quid aegre esset mihi?* 30

*20. Non mea opera, neque pot culpa euénit. L. immo maxime:
Sôia hic fuisti: in te omnis haeret culpa sola, Sôstrata.*

Quae hic erant curdres; cum ego vos curis solui ceteris.

Cum puella animum suscepisse inimicitias non pudet?

*'Illius aices culpa factum? 20. haut equidem dico, mi
Laches.* 35

*L. Gnâdeo, ita me di ament, gnati causa: nam de te quidem,
Satis scio, peccando detrimenti nil fieri potest.*

*20. Qui scis, an ea causa, mi vir, me odisse animulauerit,
'Ut cum matre plus una esset? L. quid ais? non signi-
hoc sat est,*

Et stat optime hic octonarius, si pri-
mam ejus syllabam praecedenti at-
tribueris. sane etiam Donatus le-
git, non hominem putas. FAER-
NUS.

Egone? Tu inquam mulier.

Sic dedit Faernus: sed misere me-
tro providet, cum E superiori appo-
nit, & hunc a Goe inchoat. Re-
pone; ut passim Egon corripitur,
Egon. Tu inquam mulier.

18 An quia ruri crebro esse solo]
Sentis, opinor, quam inconcinne
Ruri posteriorem acuat, Crebro au-
tem in Theſi lateat. Duo nostri ve-
tustissimi cum uno ex Regiis,

An quia ruri esse crebro solo.

*19 Quo quisque passo hic vitam
vestrorum exigit]* In libro Bembino
est *vestrarum*. FAERNUS.

Vestrarum exigit. Sic & duo
Mediant, *Vestrarum*: ceteri omnes
Vestrorum, atque etiam Donatus.
Reſte; *Vestrorum* pro *Vestrum*, ut

tam mâres, quam feminas con-
cludat.

*20 Multo melius hic quas sunt,
quam illic ubi sum adſidue, scio]*
Sic Faernus dedit; & sic Codices.
Sed recte Muretus illi pro *Illic*,
versu ipſo expoſcente. Et frustra
est, qui ex Plauto patrocinarî vult
tam aperto errato.

*21 Ideo quia ut vos mihi domi
eritis]* Unus ex nostris, *Mihi eritis
domi, Alter, Domi mihi eritis.*
Hoc recte: quippe *Dom* in istu esse
debet; & ultimam passim corripit.

Ideo, quia ut vos domi mihi eritis.
33 Cum ego vos solui curis ceteris]
Quinque ex nostris, *So vi a curis.*
Ex Regiis unus, *Ego solui curis vos
ceteris.* Dedit auctor, suo inore,

Cum ego vos curis solui ceteris.

39 Ut cum matre una plus esset?]
Plus una. ita collocatur in antiquis
libris, Bembino, & Basilicano, &
Donato. FAERNUS. Nostri quo-
que, *Plus una esset.*

Celare te iras, si quid est peccatum a nobis, profer:
Aut ea refellendo tibi aut purgando corrigemus,
Te iudice ipso, sin ea est retinendi causa apud vos,
Quia aegra est: te mihi miriam facere arbitror, Phidippe;
Si metuis satis ut mea domi curetur diligenter. 15
At ita me di ament, haud tibi hoc concedo, etsi illi
pater es,
Ut tu illam salvam magis velis; id adeo gnati causa:
Quem ego intellexi illam haud minus quam se ipsam ma-
gni facere.
Noque adeo clam te est, quam esse cum latitum graviter
credam,
Hoc si rescierit: eo domum studeo hanc, prius quam ille
huc redeat. 20
 PH. Lachés, et diligentiam vestram et benignitatem

versus respuit; qui in ea sede vel Creticum postulat, vel Paeonem quantum. Nostri omnes Hanc ponunt post Perpetuam. Repono,

Haut ita decet si perpetem hanc vis esse adfinitatem.

Perpes idem quod *Perpetuus*, ut Plautus *Noctem perpetem, Alca perpeti*: & alii *Diem, Annum perpetem*.

12 *Aut ea refellendo aut purgando vobis corrigemus*] In hoc genere crebro occurrunt peccata contra metrum; ideo quod nescirent veteres Correctores, nullam hic in medio versu, sive in caesura, licentiam permitti. *Purgando*, nisi primam corripit, quod absurdissimum, stare in ea sede nequit. Sed remedium sponte succurrit,

Aut ea refellendo tibi aut purgando corrigemus. Tibi, ut patrifamilias, qui ceteros regas: sic superiore versu, *Celare te iras*, & *Te iudice ipso*.

13 *Sin ea est causa retinendi apud vos*] *Causa* in fine acuitur, nulla necessitate aut causa. Repono, *Sin ea est retinendi causa apud vos.*

17 *Ut tu illam salvam magis velis, quam ego: id adeo gnati causa*] Illud *Quam ego* nimis onerat versum, etsi non suffocet & elidat. Sententiae autem adeo non necessarium est, ut noceat & incommodet. *Haut tibi concedo, ut tu illam salvam magis velis*. Quid opus est isto *Quam ego*? Id enim totum anticipatur in *Haut tibi concedo*; & putide rursus ingeritur. Lego igitur,

Ut tu illam salvam magis velis: id adeo gnati causa.

18 *Quam se ipsum magnificare*] Ita & Liber Bembinus, & fere omnes alii antiqui & recentes. FAERNUS.

Quam se ipsum magnificare. Atqui tres nostri vetustissimi *Magni facere*. Recte. Nusquam alias apud Nostros venit *Magnificare*; nec versus amat in ea sede Dactylum. Noster solet dicere, *Magni, maximi facere*: Et Plautus; nisi semel atque iterum, ubi idem, quod hic, mendum infedit.

19 *Neque adeo me clam est*] O. 1. s. *clam me est*. quod vero sequi-

*Noui; et quae dicis, omnia esse, ut dicis, animum induco:
Et te hoc mi cupio credere: illam ad vos redire studeo,
Si facere possim ullò modo: L. quae res te id facere
prohibet?*

*Eho, numquidnam accusat virum? PH. minime: nam
postquam attendi* 25

Magis, et vi coepi cogere ut rediret; sancta adinrat,

Non posse apud vos Pámphilo se absente perdurare:

Aliud fortasse alit. viti est: ego sum animo leni natus:

*Non possum aduorsari meis. L. hem, Sóstrata. so. hem
me miseram!*

*2. Certumne est istuc? PH. nunc quidem ut videtur: sed
numquid vis?* 30

*Nam est quod me transire ad forum iam oportet. L. tu
tecum una.*

tur rescieris, libri Bembinus & omnes alii antiqui, rescieris, apposite ad rationem versus. FAERNUS. Nostri quoque Clam me est & Rescieris. Sed & illud respice, Grauius laturum credam. Credasne hunc accentum ab auctore esse, cum nullo negotio aliter potuit?

Neque adeo clam me est, quam esse cum laturum grauius credam.

Sed quid fodes illud est, Non clam me est, quam credam? Quomodo Clam ei esse possit, quid ipse Credas? Recta erat locutio, Non clam me est, quam grauius laturus sit: ut infra IV, 1, 52. Non adeo clam me est, ut hic laturus hoc sit. & And. I, 5, 52. Non clam te est, quam utraque res utiles sint. Repone igitur,

Neque adeo clam te est, quam esse cum laturum grauius credam.

20 Ea domum studea haec prius quam ille huc redeat] In antiquissimis libris, Bembino & Victoriano & Decurtato, pro, huc redeat, legitur, ut redeat. & est ordo; eo studeo ut haec redeat domum prius quam

ille. FAERNUS. Nostri omnes Huc, & Donatus cum Edd. vett. Ut a Correctoribus venit, qui nesciebant unum mendum corrigere, nisi inducens alterum. Lego cum Edd. vett.

Hoc si rescieris: eo domum studeo hanc, priusquam ille huc redeat, Hanc, non Haec: & Redire, Reuocare vel simile quid, ut passim, subauditur.

24 Quae res te id facere id prohibet?] Nostri meliores magno numero, Quae res te id facere prohibet? Numeris paulo melioribus.

28 Aliud fortasse alitis viti est] Septem ex nostris Alii. Recte. Et Lachetem ipsum intelligit. Sic etiam Donatus legit; Mollius dixit Alii, quam si Tibi dixisset. Hodie in Donato Aliis est editum; sed res ipsa refragatur.

31 Nam est quod me ad forum transire iam oportet. L. eo tecum una] Ex libro Bembino ita lego,

Nam est quod me transire ad forum iam oportet, L. A. eo tecum una.

ACTUS II. SCAENA III.

SOSTRATA.

EDIPOL ne nos sumus inique aequae omnes inuisae viris,
 Propter paucas: quae omnes faciunt dignae ut videamur malo.
 Nam ita me di ament: quod me accusat vir nunc, sum
 extra noxiam.

Sed non facile est expurgatus: ita animam induxerunt, socrus
 Omnis esse iniquas: haut pol me quidem: nam multum
 quidem, secus

Habui illam, ac si ex me esset nata: nec, qui hoc mi sua-
 niat, scio:

Nisi pol filium multimodis iam expeto, ut redeat domum.

Ita etiam colloquant alii omnes libri, & maxime antiqui, in quibus tamen scriptum est, oportet. versus est ejusdem cujus supra generis, & ipse habens Iambum in quarta. In quo tamen versu verbum eo, in unam syllabam contrahendum est. FAERNUS.

Cetera recte, & nostris consentientibus. Sed Oportet universi. Recte: volente ipso versu. Ut Est qui dicit, & Est qui dicat, aequae bene dixeris; ita Est quod oportet tam recte, quam Est quod oportet.

1 Edipol ne nos sumus inique aequae omnes inuisae viris] To mulieres delemus ex auctoritate libri Bembini. quam dictionem aliqui nec oratio exposcit: utique enim subintellegitur, nec ratio trochaici admittit. FAERNUS. Recte hic Bembinus. Et perperam altera Corroptorum factio, qui Mulieres retinebant, Inique extrudebant; ut nostri fere omnes. Aequae inique, ut Heaut. IV, 3, 7. Aequae commode.

3 Nam ita di me ament] O. l. s. & Donatus, nam ita me di ament. FAERNUS. Nostri omnes Me di ament. Et praeterea pro Nunc vir,

Codex C. C. Vir nunc. Recte, ut Vir sit in istu.

5 Haut pol me quidem] Ex quidem in elidendum, licet consonans consequatur, ut sit dactylus in quinta sede huius trochaici, cujus haec pars est. FAERNUS. Hoc usitatum & tritum est.

7 Nisi pol filium multis modis jam expello ut redeat domum] Ex ratione versus, qui est trochaicus catalecticis, legendum multimodis; quam dictionem & in Andria reposuimus, ex libro Bembino, ubi in vulgata lectione pariter erat multis modis. FAERNUS.

Recte Multimodis; nam nostri Multis modis. Sed aliud restat aliquanto majus. Pro Expello, lege, & sententia & versu gratulantibus, Expeto ut redeat domum. Vide ad Eunuchum IV, 6, 5.

1 Neminem ego plura acerba esse credo ex amore homini unquam oblata

Quam mihi. haec me infelicem, hanc ego vitam parsi perdere?] Prioris versus verba alii libri scripti aliter collocant: sed nos antiquam lectionem, & Donatum sequemur,

ACTUS III. SCAENA I.

PAMPHILUS. PARMENO. MYRRHINA.

PAM. *NE MINI* plura ego acerbâ credo esse ex amore ho-
mini umquam oblata,

Quam mi. heu me infelicem, hancine ego vitam parsi perdere?
Hâcine causa eram ego tantopere cupidus redeundi domum? ah,
Quanto fuerat praestabilius, ubiuis gentium agere aetatem,
Quam huc redire? atque hæc ita esse miserum me re-
sciscere?

Nam omnibus nobis, quibus est alicunde dliquis obiectus
labos,

'Omne quod est interea tempus priusquam id rescitumst, lucrofit.

in quibus hoc tantum ab impressa
lectione variatur, quod in iis est,
credo esse. sane hic versus, contra-
cto in unam syllabam pronomina
ego, ita ut *nemini ego* sit dactylus,
est trochaicus tetrameter acatalecti-
cus: posterior vero versus, dictione
mihi monosyllaba effecta, eadem-
que per synaloephen elisa, & ipsa
trochaicus est, catalecticis tamen,
ut sequentes: quartus vero, et ipse
trochaicus catalecticis, coalescenti-
bus in unam syllabam duabus ex-
tremis syllabis in voce *gentium*.
FAERNUS.

Nemini ego plura acerbâ credo
esse.

Sic dedit Faernus. Nostri *Credo esse;*
sed idem *Plura ego.* Repono,

Nemini plura ego acerbâ credo
esse.

Nemini pronuntiat hie διευλαΐστος,
quasi esset *Nemini*. Sic Plaut. Poen.
V, 6, 11.

Neminem venire, qui istas adse-
veret manu.

3 *Hâcine causa ego eram tanto-*
pore] Vide modo accentus, & sta-
tim repones,

Hâcine causa eram ego tantopere.

4 *Cui quanto fuerat praestabilius,*
ubiuis gentium agere aetatem] Hic

versus, octonarius plenus, Tro-
chaicus semper est, nusquam Iam-
bicus; nisi ubi, ut hic, mendum sub-
repsit. Tallo illud *Cui*, & substitui-
tus *Ah: Redeundi domum.* *ah,*
Quanto fuerat: quo pacto & metro,
& loquentis simul affectui vim &
spiritum addes. Sic Andr. II, 1, 7.
Nisi Philumenam. *Ah, Quanto*
fatius.

6 *Nam nos omnes, quibus est]*
Ordo est, *Lucro est nos omnes.* Sic
libri plerique, & sic Donatus: *Hoc,*
ait, genus orationis absolutum dicitur
(Legendum opinor, *Soloeum dicitur*)
Tale est apud Virgilium (X, 244.)

Craffina lux, mea si non irrita di-
ta putaris,

Ingentes Rutulas spectabis caedis
acervos.

Ubi apud Servium quoque Vellus
Longus & alii Magistri legebant
Speclabis. Atqui & Virgilius *Spe-*
clabis; ut nunc codices vetusti; &
Terentius, opinor (neque enim
sciens prudens σολοιζῶν maluit)

Nam omnibus nobis, quibus est
alicunde.

Ita codex ex Regiis unus; Duo alii
Nam nobis omnibus. Infra III, 3, 20,
Omnibus nobis ut res dant sese.

PAR. *At sic citius qui te expeditas hīs aerumnis, reperias.
Si non rediisses, haec irae factae essent multo ampliores:
Sed nunc aduentum tuum ambas, Pámphile, scio reueritu-
ras.* 10

*Rē cognosces: iram expedit: rursus in gratiam restitues.
Leuia sunt, quae tū pergrauia esse in animum induxi tuum.*

PAM. *Quid consolare me? an quisquam usquam gentium sit
aequē miser?*

*Prius quam hanc uxorem duxi, habebam alibi animum amori
deditum:*

*Iam in hac re, ut taceam, cuius facile est scitu, quam fue-
rim miser:* 15

*Tamen numquam ausus sum recusare eam, quam mi obtrudit
pater.*

*Vix me hinc abstraxi, atque inpeditum in eo expeditui animum
meum;*

9 *Si non redisses, haec irae factae
essent multo ampliores*] Versus est
trochaicus tetrameter acatalecticis,
si pro verbo *rediisses*, in scansione
sit *rediissēs*: & in *haec irae* non fiat
synaloepha. FAERNUS.

Si non redisses haec iras. Repone,
Si non redisses haec iras. Haec
unus ex nostris, alter vetustus *Haec*.
Haec femininum pro *Haec* jam saepe
habuimus.

15 *Cuius facile scitu*] Addo *est*,
ex libro Bemblino, Vaticano & Ba-
silicano, quod & in Victoriano erat,
sed postea abrasum fuit. FAER-
NUS. *Facile scitu est.* Tres ex
nostris cum Edd. vett. *Facile est
scitu.* Concinnius paulo.

17 *Vix me hinc abstraxi*] Hic
versus potest utrumque sustentari,
ut sit trochaicus tetrameter hyper-
catalecticis. sed huiusmodi versus
inter iambicos non placet mihi.
quare legerim, ut in libro Bemblino,
vix me ibi abstraxi; ita erit octona-
rius iambicus, ut ceteri. *ibi* autem,
vel dativus erit, pro *ab illa*, vel
adverbium de loco, sicut alibi in
loco. FAERNUS. Nostrum *illinc*.

Lego: *Vix me hinc abstraxi.* Hinc
ut v. 15. In hac re.

1b. *Inpeditum in ea expeditui ani-
mum meum*] Lego, *In eo*, scilicet
In eo amore inpeditum, non in *ea*.
Bacchide, ut v. 14. *Habebam ali-
bi animum amori deditum.* sic
And. V, 1, 10.

*Adulescentulo In alio occupato
amore.*

19 *Tum matrem ex ea re, aut me
uxorem*] Idem liber, itemque Vi-
ctorianus haec verba sic collocant,
*tum matrem ex ea re me aut uxo-
rem.* FAERNUS. *Tum matrem ex
ea re me aut uxorem.* Lego, *Tum
aut matrem.*

23 *Tot meas injurias quae num-
quam in ulla patefecit loco*] Dona-
tus: *Non dixit Quas sed Quae: ut
ad omnia, non ad Injurias refer-
tur extrema conclusio.* Fallit ma-
gnus Magister: *Quas* enim non est
Neutrum plurale, sed singulare Fe-
mininum, *Quae* numquam patefecit
tot meas injurias. Porro tres ex
nostris *Numquam ulla*, non *In ulla*.
Repone,

Numquam nullo patefecit loco.

*Vixque hūc contuleram: em nōua res ortast, pōrro ab hāc
quae me abstrahat.*

*Tum aut matrem ex ea re me aut uxorem in culpa inuenturum
arbitror:*

*Quod cum ita esset inuenerā, quid restat, nisi porro ut fidem
miser?* 20

Nam matris ferre iniurias me, Pärmeno, pietās iubet:

Tum uxōi obnoxialis sum; ita olim suō me ingenio pertulit:

Tot meīs iniuriis quae numquam nullo patefacto loco.

Sed magnū nescio quid necesse est euenisse, Pärmeno,

Unde ira inter eas intercessit, quae tam permansit diu. 25

PAR. *Aut quidem hercle paruum, si vis veram verba ad ratio-
nem exigi.*

Non maxumae, quae maxumae sunt interdum irae, iniuriae.

*Faciunt: nam saepe est, quibus in rebus diūs ne iratus qui-
dem est.*

26 *Haud quidem hercle parum est, si vis vero veram rationem exequi*
Ex ejusdem libri & aliquot aliorum auctoritate, itemque Donati, deleamus verbum *est*, & pro *parum*, scribimus *parvum*, quod & alii libri habent, & idem Donatus: licet per duo *u*, scriptum. fane quae expositionem Donati super hoc verbo *paruum* consideraverit, intelliget eum affirmative legere, non negativè. ex quo coniecit Lolgius legendum, *at quidem hercle parvum*, ut subaudiendum sit ex sententia Donati *evenit*: nam si negative legas, pugnat cum consequente sententia, & cum eo quod infra dicit, *Fortasse autem aliquod verbum*; quam & ego conjecturam probo, eo magis quod in meo quodam libro scriptum erat *aut*, ut facillis lapsus fuerit per adjectionem unius litterae ex *at* in *aut*. Hujus autem versus prima syllaba praecedenti attribuitur, ut versus sint ostendarum iambici quadraginti. FAERNUS.

Nostri *Hanc*. Sed quid est, *Si vis vera*? Donatus: *Vero vel nomen est, vel Conjunctio, vel Adverbium.*

Nonne haec loco obscuro magnam lucem inferunt? Quid porro est, *Veram rationem exsequi*? quis sic locutus est? Vide an rem ipsam conjectura tetigerim:

Aut quidem hercle parvum; si vis veram verba ad rationem exigi.
Dixerat Pamphilus, *Magnum quid euenisse*; respondit servus, Aut quidem *Parvum*, si veris suis nominibus res appellari vis, si vis verba exigi ad veram rationem: ut Cicero *Exigere columnas ad perpendicularum*. Ovid. Met. IX, 500.

Sunt superis sua iura. quid ad caelestia ritus

Exigere humanos divisaque foedera tento?

27 *Non maxumas, quae maxumae sunt interdum irae, iniurias Faciunt*
Sic hodie libri omnes: prorsus contra loci sententiam. Donatus: *Iniurias faciunt iras, non irae iniurias; sed hic ὀνυλλαντικῶς dixit. Alii, Faciunt, pro probant, ostendunt.* Atqui quis sanae mentis scriptor *Faciunt* hic posuisset pro *Ostendunt*? Aut quo modo, si Hy-

Cum de eadem causa est iracundus factus inimicissimus.

Pueri inter sese quas pro leuibus noxiis iras gerunt? 30

Quapropter? quia enim qui eos gubernat animus, infirmum gerunt.

Itidem illae mulieres sunt, ferme ut pueri, leui sententia:

Fortasse unum aliquod verbum inter eas iram hanc concivisse, etc.

PAM. *Abi, Parmeno, intro, ac me venisse nuntia.* PAR. *hem quid hoc est?* PAM. *tace.*

Trepidari sentio, et cursari rursus prorsus. PAR. *agedum, ad fores* 35

Accedo propius. hem, sensistim? PAM. *noli fabulardier.*

Pro Iuppiter, clamorem audiui. PAR. *tute loqueris, me vetas.*

M. *Tace obsecro mea gnata.* PAM. *matris vox visast Philumenas.*

pallagen nomines, continuo ex atris alba fient? Repone,

Non maxumae, quas maxumae sunt interdum iras, injurias faciunt.

Hellenismum, credo, agnosce; *Iræ*, pro *iras*; quo nomen sequitur casum pronominis. Ut And. Prol.

Populo ut placerent, quas fecisset fabulas:

pro *Fabulas*: sic contra hic *Iræ* pro *Iræ*; quia hic *Quas* pronomen est, ibi *Quas*. Sic mox v. 31.

Quapropter? quia enim qui eos gubernat animus, infirmum gerunt.

Animus pro Animum propter pronomen Qui.

30 *Pro leuibus noxiis iras gerunt?*

Noxiis exigit ratio ostentarii, & ita est in multis libris, & in iis Bem- bino, Victoriano, Basiliano & Donato. FAERNUS.

Pueri inter sese quam pro leuibus. Nostri etiam plerique Noxiis. Sed insuper repono, magno sententiae incremento,

Pueri inter sese quas pro leuibus noxiis iras gerunt?

32 *Itidem illae mulieres*] Nisi quis *mulieres* trisyllabum faciat, eliso medio *e*, versus non constat, sed iudicij meo delegandum esset *re illas*, quod aliquot non modo non adjuvat sensum, sed ei etiam incommodat. FAERNUS. Immo alia via servatur rhythmus. *Levi* hic monosyllabon est, ut alibi *Novo*: quod facile feres, si pronuntiaveris eo quo veteres sona, *Levi, Novo*,

33 *Fortasse unum aliquod verbum inter eas iram hanc conciveris*] Vides in *iram* synaloepham negligi, contra morem & legem. Guyetus, *Hanc iram conciveris*. Sed ille ad digitos pedes numerabat; accentuum ignarus & securus. Edd. vet. *Inter eas iras has*: sed tria homoeoteleuta parum continne veniunt; & praeterea codicum quicquid ubique est *iram hanc*. Donatus ad locum: *Legitur & Conciivisse* (lege *Conciivisse*) Sic Plautus: *Fortasse te amare suspicaveris*. Nam veteres infinitivo modo adjugebant *Fortasse*. Plauti locus hodie non extat; sic tamen corrigendus,

Nullus sum. PAR. *qui dum?* PAM. *perii.* PAR. *quamobrem?*

PAM. *nescio quod magnū malum*

Profecto, Parmenō, me celas. PAR. *uxorē Philūmenam* 40

Pauitāre nescio quid dixerunt: id si forte est, nescio.

PAM. *Intērii: cur id mihi non dixti?* PAR. *quia non poteram una omnia.*

PAM. *Quid mōrbi est?* PAR. *nescio.* PAM. *quid? nemon mēdicum adduxit?* PAR. *nescio.*

PAM. *Cesso hīnc ire intro, ut hōc quamprimum, quicquid est, certō sciam?*

Quonām modo, Philūmena mea, nūnc te offendam adfectam? 45

Nam si periculum in te ullum inest, perisse me una haut dubium est.

PAR. *Non ūsus factō est mihi nunc hunc intro sequi:*

Fortasse tēte amārē suspicari. ut Poen. V, 2, 44.

Fortasse medicos nos esse arbitrarier.

Noluerunt Magistri pueros suos obsolete loqui; sed vel versus dispendio Infinitivum mutarunt. Revocamus vero denuo,

Fortasse unum aliquod verbum inter eas iram hanc concivisse, etc.

Addidimus *Ere*, versus quidem causa; sed, ut puto, verissime. Nam qui existimabat, *Concivisse* per se adscito, fore Iamb. Tetram. Catalecticum, is nesciebat quid sit ejusmodi Iambicus.

35 *Age dum ad fores accedo propius.* PAR. *hem, sensistino?*] Haec omnia adscripta sunt in libro Bemblino Parmenonis personae: in eo tamen pro *accedo*, legitur *accedo*, & pro *sensistino*, *sensistino*, quod posterius in omnibus libris est. est autem *age dum*, vox se ipsum hortantis ad exequendum erile mandatum. FAERNUS. Nostri *Accedo*.

37 *Pro Suppiter, clamorem audio*] In libro Bemblino & Viſtoriano est *audiri*: ut & exigit versus.

FAERNUS. Nostri *perperam Audio*.

39 *Quia perii*] Aliqui libri, inter quos Bembinus, non habent *quia*, quod nec sensum juvat, & impedit versus, quem nos hoc modo ordihamus, ut sit tetrameter Iambicus acatalecticus.

Nullus sum. PAR. *qui dum?* PAM. *perii.* PAR. *quamobrem.* PAM. *nescio quod magnū malum.*

FAERNUS. In nostris male *Quia*. 40 *Celas*] Nostri quoque *Celant*; nisi quod unus *Celat*.

42 *Intērii, cur mihi id non dixti*] Lege ex nostris fere omnibus, *Intērii, cur id mihi non dixti?*

43 *Nemonē medicum adduxit?*] Liber Bembinus, Basilicanus, Vaticanus, & Viſtorianus, *nemon*.

FAERNUS. Nostri quoque *Nemon*. 44 *Quicquid est, certum sciam*] Libri Bembinus, & Viſtorianus, *certo sciam*. FAERNUS. Nostri *Certum*.

46 *Nam si periculum ullum in te est*] Ita aliqui libri habent: Bembinus vero, *ullum inest*, Vaticanus, Basilicanus, & alii, ac Donatus, *ullum in te inest*, quam & veram

*Nam inuisor omnis nōs esse illis sentio.
 Heri nemo voluit Sōstratam intro admittere.
 Si forte morbus amplior factus fiet,
 Quod sine nolim, maxime eri causā mei;
 Seroam hīc introisse dicent Sōstratae,
 Aliquid tulisse cōminiscentur mali,
 Capiti atque aetati illōrum, morbus qui auctōr sit.
 Era in crimen veniet, ego vero in magnū malum.*

50

55

ACTUS III. SCAENA II.

SOSTRATA. PARMENO. PAMPHILUS.

20. *NESCIO* quid iamdudum audio hic tumultuari
 misera:

*Male metuo, ne Philumēnae magis morbus adgrauēscat:
 Quod te Aesculapi, et tē Salus, ne quid sit huius, oro.*

lectionem arbitramur; & ex Vaticano, & Basilicano legimus *periculum*. FAERNUS.

Nam si periculum ullum in te inest. Concinnius id, quo Bembinus nos ducit,

Nam si periculum in te nullum inest.

52 *Introisse*] Scribe *Introisse*. Medium enim o eliditur; perinde ac si duobus verbis scriptum sit *Introisse*.

54 *Morbus qui auctus fiet*] Ex ratione versus legendum videtur *fit*; nisi quis velit *fiet* monosyllabum facere, quod est durum, praetertim in fine versus. FAERNUS. *Auctus fiet. Sit*, & pronuntiantum & scribendum.

55 *Era in crimen veniet, ego vero in magnū m.*] Arbitror ex prioro *in*, n elidi, ut sit in prima sede anapaestus. FAERNUS.

1 *Nescio quid iam dudum hic audio*] Ordo verborum alius est in o. l. s. & Donato, in hunc modum, *Nescio quid iam dudum hic audio* hic, quod & nu-

merosius est: facit enim Iambum in quarta sede versus, qui est Iambicus tetrameter catalecticus. FAERNUS. Eodem ordine nostri, *Audio hic*.

4 *Iterum istinc excludere*] Lege per interrogationem.

7 *Nec mittas quidem*] Non fere invenias librum scriptum, in quo pro *nec*, non sit *ne*. FAERNUS. Nostri quoque *Ne*. Et lege *Non visus*? Interrogative.

10 *Tum autem filius introiit*] Et hic quoque numerosiorem lectionem habent o. l. s. & Donatus, *tum filius tuus i*. FAERNUS. Sic & nostri omnes.

11 *Dis habeo gratias*] Versus esse debet Iambicus tetrameter catalectic, ut ceteri: quare ex o. fero l. s. ita legimus, *Dis gratiam habeo*. FAERNUS. Unus & alter ex nostris *Gratiam habeo*: reliqui *Gratias*.

13 *Huc nunc introire nolo*] Hic quoque o. l. s. ita collocant, *nunc*

Nunc ad eam visam. PAR. *heus, Sôstrata.* SO. *hem, PAR. iterum istinc excludere?*

SO. *Ehem Pármeno, tun hic eras? perit, quid faciam misera?* 5

Non visam uxorem Pámphili, cum in próxumo hic sit aegra?

PAR. *Non visas? ne mittas quidem visendi causa quémquam.*

Nam qui amat cui odio ipse est, bis facere stulte dico.

Laborem inanem ipse caput, et illi molestiam adfert.

Tum filius tuus introit videre, ut venit, quid agat. 10

SO. *Quid ais? an venit Pámphilus?* PAR. *venit.* SO. *dis gratiam habeo.*

Hem, istoc verbo animus mi rediit, et cura ex corde excessit.

PAR. *Iam ea te causa maxime nunc hic introire nolo:*

Nam si remittent quippiam Philumenam dolores,

Omnem rem narrabit, scio, continuo sola soli. 15

Quae inter vos interuenerint, unde ortum est initium irae.

Atque ecceum video ipsum egredi, quam tristis. SO. *o mi gnate.*

huc introire nolo. ita *introire*, trisyllabum erit. FAERNUS. Nostri quoque omnes *Nunc huc*.

14 *Nam si remittent quippiam Philumenam dolores*] Donatus legit *Philumena*: dicens, *remittent, verbum aduivum, positum esse, quasi neutrum.* Ita etiam legit Rufinus in libro de metris comicis. Itaque etiam scriptum videtur fuisse in libro Victoriano; sed deinde mutatum in lectionem vulgatam. FAERNUS.

Philumenam dolores. Sic plerique nostri; unus tantum Regius *Philumena*. Donatus posterius recipit; & certe, *Dolor, morbus remittit*, passim occurrit. Tamen ob id quod sequitur, *Philumenam* hic adfisco. *Sola soli*, inquit, *narrabit.* Si *Philumenam* scribis, ea est ista *Sola*: fin *Philumena*, quae ista *Sola* sit, nescias.

16 *Quae inter vos intervenit*] Liber Bembius, *intervenit*. ita sine ulla licentia procedit versus. Ita etiam prius videtur fuisse in Victo-

riano, cui nimis saepe scioli manus admoverunt. FAERNUS.

Nostri *Intervnit*. Sed adhuc restat, quod Bembius sappetias ferat. Repono,

Quae inter vos interuenerint; unde ortum est initium irae.

Quae enim non refertur ad Rem? sed est neutri pluralis. *Omnem rem narrabit; Quae inter vos interveniunt, narrabit.* Neque aliter Donatus olim legebat: *Quae inter vos intervenieris: melius sic, quam si diceret, Quae illi feceris.* Satis opinor, constat, (etsi hodie hic *Intervenieris* editum sit) *Quae* hic numero plurali accepisse Donatum, & proinde *Intervenierint* legisse: quod & versus ipse postulat.

17 *Quam tristis est! O mi gnate*] Est versus incommodat; & me iudice, ejiciendum est. Sic Heaut. V, 3, 21.

Sed ipse egreditur, quam severus?

Cui hoc minus placet, legat *Quam tristis est*: vel, *Quam tristis est! mi gnate*; ut mox *Mea mater* sine Q.

PAM. *Mea mater, salve. so. gaudeo venisse saluam. saluam Philumena est?* PAM. *meliuscula est. so. utinam istuc ita adfaxint.*

Quid tu igitur lacrimas? aut quid es tam tristis? PAM. *recte mater.* 20

so. *Quid fuit tumulti? dic mihi: an dolor repente inuadit?*

PAM. *Ita factum est. so. quid morbi est?* PAM. *febris. so. cotidiana?* PAM. *ita diunt.*

I sodes intro, consequar iam te, mea mater. so. fiat.

PAM. *Tu pueris turre, Parmeno, obuiam, atque eis onera adiuta.*

PAM. *Quid? non sciunt ipsi viam, domum qua redeant?* PAM. *cessas?* 21

ACTUS III. SCAENA III.

PAMPHILUS.

NE' QUEO mearum rerum initium ullum inueniri idoneum,

'Unde exordiar narrare, quae nec opinanti decidunt;

18 *Gaudeo venisse saluam. saluam*] Bembinus liber *saluam*. at aliqui alii, & in iis Visorlanus & Basilicanus, itemque Donatus, *saluan* habent. ita versus est tetrameter Iambicus acatalecticis, ut ceteri. FAERNUS. Nostri omnes *Saluan*.

24 *Atque his onera adiuta*] Li. ber Bembinus, & Donatus, *atque eis*. FAERNUS. Duo nostri veterimi *Atque iis*.

25 *Domum qua redeant?*] Idem liber *veniant*, utrumque stare potest. FAERNUS.

5 *Nam modo me intro ut corripui*] Lege ex nostris univ. *nam modo intro ut me corripui*.

6 *Ac sensi esse uxorem, hei mihi*] Sic unus tantum Regius; reliqui, *Ac sensi uxorem esse*.

7 *Postquam me aspexere ancillae advenisse, illae*] Aut

ego fallor, aut ex omnes, *me elisa*, prioreque ejus dictionis syllaba correpta, erit in sexta sede dactylus, & versus procedet, ut ceteri, qui sunt trochaici tetrametri catalectici. FAERNUS.

Illico omnes simul. Codex Regius Chartaceus non habet *Simul*. Legere igitur possis, *Advenisse*, omnes illico *Laetas* exclamant.

8 *Venit id quod me repente asperant*] Sic dedit Faernus; sed nostri univ. *Me derrepente*. Si hoc mavis, *Venit* est temporis praesentis; si *Repente*, est praeteriti. Sed melius est *Me* ejicere, cum egregio G. Fabricii codice: *Id quod derrepente asp.*

10 *Incommoda illis*] Duo nostri veterimi *Illic*.

11 *Una illarum forte interea praepere praecurrit, nuntians*] Versum hunc in suum genus redigimus

*Pártim quae perspéxi his oculis, pártim quae accepi auribus:
 Quá me propter éxanimatum citius eduxi foras.
 Nám modo intro ut mé corripui tímíduS, alio súspíconS 5
 Mórbo me vífírum adfécit ac fénfi uxorem éffe; et míhi,
 Póftquam me aspexére ancillae aduéniffe, ilico omuéS fmúl
 Laétae exclamant, Vénit, id quod dérepente aspéxerant.
 Sét continuo vóltum earum fénfi inmutari ómnium,
 Quía tam incommode illis fors obtúlerat aduéntúm meum. 10
 'Una illarum intérea propere praécucurrit, níutians
 Mé veníffe: ego eius videndi cúpidus, recta cónsequor.
 Póftquam intro adueni, éxtemplo eius mórbum cognoui
 míser:
 Nám neque, ut celáre poffet, témpus spatium ullúm dabit:
 Néque voce alia, ac res monebat ípfa, poterat cónquéri. 15
 Póftquam aspexi, o fácinus indignum ínquam: et corripui
 ilico
 Me inde lacrumans, increíble re díque atroci pérctus:
 Máter confequítúr: iam ut limen éxirem, ad genua éccidit,
 Lácrumans mísera: míseritum ést. profécito hoc fíe ést,
 út puto.*

hoc modo: dictionem forte delemus ex auctoritate libri Bembini, & pro praecurrit, reponimus praecucurrit, ex Basilicano, & aliis multis Ls. Ita procedit trochaicus. FAERNUS.

Una earum interea propere praecucurrit.

Ita citat Priscianus p. 901. & sic ibi codex vetus. Nostri omnes, *Una illarum forte interea propere praecurrit.* Volebant hi Corretores, *Propere currit.* In Petrensi deest *Propere.*

13 *Postquam introii, extemplo ejus morbum*] Ne hic quidem trochaicus stat, nisi ad lectionem librorum Bembini & Victoriani emendetur, *Postquam intro adveni, extemplo ejus morbum.* FAERNUS.

Postquam intro adveni, extemplo ejus morbum cognovi miser.

Sic Faernus ex Bembino suo dedit: sed correctorem sapit. Nostri enim universi & alii ubique, *Postquam introii.* Forte,

Postquam introivi, extempulo ejus morbum cognovi miser.

ut Plautus saepe, Aul. I, 2, 15.

Nam si ignis vivet, tu extinguere extempulo.

14 *Nam neque ut celari poffet, tempus spatium ullum dabit, Neque voce alia, ac res monebat, ipsa poterat conqueri*] Lege ac distingue; *Ut celare poffet, & ac res monebat ipsa.* And. III, 3, 19.

Neque postulem abs te, ut ipsa res moneat. Quid est?

Ut poffet celare morbum; uxor scilicet; quam statim adiit osculaturus. Nisi *Celare* legeris, *Ipsa* disjungendum erit a *Res*.

D d

'Omnibus nobis ut res dant sese, ita magni atque humiles sumus.

20

Hanc habere orationem mecum principio institit:

'O mi Pamphile, dñs te quamobrem haec dñerit, causam vides:

Nam vitium est oblatum virgini olim ab nescio quo improbo.

Nunc huc confugit, te atque alios partum ut celaret suum.

Sit cum orata eius reminiscor, nequeo quin lacrumam miser. 25

Quaerque fors fortuna est, inquit, nobis quae te hodie obtulit,

Për eam te obsecramus ambae, si ius, si fas est, uti

'Aduersa eius për te testis tacitaque apud omnis fient.

Si umquam te erga animo esse amico sensi eam, mi Pamphile;

Sine labore hanc gratiam te ut sibi des pro illa, nunc rogat. 30

Ceterum de redducenda id facias, quod in rem sit tuam.

Parturire eam, neque gravidam esse ex te, solus conscius.

Nam aiunt tecum post duobus concubuisse eam mensibus.

Tum, postquam ad te venit, mensis dgitur hic iam septimus:

21 *Mecum a principio institit]* Placet mihi ut sine rō a legatur: *principio institit*, ut est in libro Bembino. FAERNUS. Nostri omnes *A principio*.

29 *Si umquam erga te animo esse amico sensi eam, mi Pamphile]* Lege,

Si umquam te erga animo esse amico sensi eam, mi Pamphile.

30 *Hanc gratiam te uti sibi des]* Idem liber & Donatus, non *uti*, sed *ut*, habent. nec stat aliter versus, cum *uti* posteriorem producat. & distio *ut*, etiam erat in Victoriano, sed deinde factum *uti*. FAERNUS.

31 *Ceterum de redducenda]* *Redducenda* per duo d scribitur: nam Iambum trochaicus non admittit, & infra, *nam de redducenda*. FAERNUS.

33 *Nam aiunt tecum]* Haec satis clara & perspicua sunt: nescio tamen quomodo miras hic tenebras aut caussantur aut faciunt Interpretes. *Duobus post mensibus*, hoc est, post vitium oblatum tibi nupta tecum concubuit. *Postquam ad te ve-*

nit, mensis jam agitur septimus, hoc est, a prima nocte nuptiali menses jam septem sunt. Ergo novem menses a raptu & compressione, septem a nuptiis. Partus itaque septimestris habebitur, & pro abortivo exponetur.

Ib. *Concubuisse eam mensibus]* Vocem *eam* ex libri Bembini auctoritate Iustulimus: quae tamen subauditur ex praecedenti versu. FAERNUS. *Eam* ex nostris reducimus: nam in ea sede Trochaeus raro invenitur.

34 *Mensis jam hic agitur septimus:]* Ratio trochaici exigit hanc collocationem verborum, quae est in omnibus fere l. s. *mensis agitur hic jam septimus*. FAERNUS. Sic & nostri.

36 *Ut clam partus eveniat patrem]* Liber Bembinus, Basilicanus, & multi alii, ac Donatus, *ut clam eveniat partus patrem*, utraque collocatione stat trochaicus. FAERNUS. Sic plerique nostri.

37 *Sed si fieri id non potest]* Nostri vel non habent *id*, vel collocant ante *Fieri*.

Quod te scire, ipsa indicat res. nunc si potis est, Pámphile, 35
Máxime volò doque operam, ut clam euehiat partús patrem,
'Atque adeo omnis. sèt si id fieri nòn potest quin sèntiant,
Dicam abortum esse: scio nemini aliter suspèdum fore.
Quin, quod verisimile est, ex te rectè eum natum putent.
Continuo exponètur: hic tibi nihil est quicquam incommodi: 40
'Et illi miserae indigne factam iniúriam contéxeris.
Pòllicitus sum; et sèruare in eo cèrtumst, quod dixi, fidem.
Nám de redducenda, id vero ne atiquam honestum esse
arbitror:

Nec faciam; etsi amor me graviter consuetudoque eius tenet.
Látrum, quae posthác futuraest víta cum in mentém venit 45
Sólitudoque. ó fortuna, ut nímquam perpetua es data.
Sèt jam prior amor me ad hanc rem exercitatum reddidit.
Quò ego eum consilio missum fèci, eodem huic op. ráam dabo.
Adest Pármèno cum pueris: hunc minimest opus

44 *Nec faciam, etsi me amor graviter consuetudoque ejus tenet*] Hunc versum ita habet liber Bembinus:

Nec faciam etsi amor consuetudoque ejus graviter tenet.

Ego tamen, aliorum collocationem sequens, & Bembinum librum, in eo quod non habet vocem *me*, ita legerim,

Nec faciam, etsi amor graviter consuetudoque ejus tenet. FAERNUS.

Nec faciam, etsi amor graviter consuetudoque ejus tenet.

Sic Faernus; numeris pessimis. Nostri omnes *Amor me; & in plorisque deest Ejus.*

45 *Quae posthac futura sit vita*] Donatus & o. l. s. *futura est*, ut & trochaicus postulat. FAERNUS. Sic & nostri *Est*.

46 *O fortuna, ut nunquam perpetuo es bona*] Pro *Bona* Donatus legebat *Data*. Hic, inquit, *Fortunam pro Bona* posuit. *Bona* igitur non erat in Textu. *Bona; Legitur & Data: nam & sic pro Bona intelligitur necessario.* Recipimus illud *Data*, quod tamen libri nostri

repudiant, & insuper legitur *Perpetua*. Lucilius apud Nonium v. Proprium:

Cum sciam nihil esse in vita proprium mortali datum.

Plant. Cist. 1, 3, 46.

Ut sunt humana, nihil est perpetuum datum.

Fortunam absolute pro *Bona* etiam Ennius usurpavit, apud Macrobium,

Hautquaquam quemquam semper Fortuna secutast.

Quae tria loca collegit Vir eruditus G. Fabricius. Adde illud Phorm. V, 7, 1.

Tantum fortunam de improviso esse his datam.

Sententia igitur haec est, O bona fortuna, O fors fortuna, ut nunquam mortalibus data es propria & perpetua.

48 *Quem ego consilio missum fèci, idem nunc operam huic dabo*] O. l. s. habent, *quem ego tum consilio: quae vero sequuntur, ita & illi, & Donatus collocant, nunc huic operam dabo; sed hoc modo est lamblicus ostentarius, post tot trochaicos.*

*In hac te adesse: nam olim soli credidi,
Ed me abstinuisti in principio, cum data est:
Vereor, si clamorem eius hic crebro exaudiat,
Ne parturire intellegat. aliquo mihi est
Hinc ablegandus, dum parit Philumena.*

50

ACTUS III. SCAENA IV.

PARMENO. SOSIA. PAMPHILUS.

PAR. *AIN* tū tibi hoc incōmmodum euenisse iter?
SO. Non hercle verbis, Parmeno, dici potest
Tantum, quam re ipsa nduigare incōmmodumst.

PAR. Itane est? SO. o fortunāte, nescis quid mali
Præterieris, qui nūquam es ingressus mare.
Nam aliās ut mittam miserias, unam hānc vide:
Diēs triginta aut plūs eo in nani fui,
Cum intērea semper mōrtem exspectābam miser:
Ita isque aduersa tēpestate usi sumus.

5

PAR. Odiōsum. SO. haut clam me est: dēnique hercle aufugerim 10

quod quamvis non placet nobis, ta-
men consensum omnium librorum
sequemur. FAERNUS.

*Quem ego tum consilio missum feci,
idem nunc huic operam dabo.*

Hic versus inter Trochaicos Iambi-
cus venit: præterea sententia, vel
nulla vel falsa est; ut Guyetus ver-
sum spursum pronuntiaverit. Do-
natus *Idem & Eidem* agnoscit; Si
idem, inquit, Ego: si *Eidem*, hoc
est Amori. Veterimus noster cum
saltero *Item*. Duo insuper pro *Tum*
habent *Cum*. Repone,

*Quo ego eum consilio missum feci,
eodem huic operam dabo.*

Quo consilio missum feci eum amo-
rem, eodem consilio huic amori
dabo operam, ut hunc pariter mis-
sum faciam. Nunc addiderunt, quia
præcefferat *Tum*: nos *Eum* legi-
mus, cui opponitur *Huic*. Quo con-
silio — eodem: sic supra I, 1, 15.

*qua via captum te tibi, eadem
capit.*

52 *Hic crebro exaudiat*] Aliqui libri,
inter quos Bembinus, *audiat*; quod
quidem modo procedit Iambicus
sine ulla licentia. FAERNUS.

*Vereor si clamorem ejus hic cre-
bro audiat.*

Nostri universi *Exaudiat*: & sic
quoque procedit versus sine ulla li-
centia: *Ejus* ut passim, in unam
syllabam contracto.

53 *Ne parturire eam intelligat*] Nullus omnino liber scriptus habet
eam, quod nec necessarium est:
commode enim ab versu superiore
repetitur. FAERNUS. Neque no-
stri habent *Eam*.

2 *Non hercle Parmeno verbis dici
potest*] Numerosior versus est
in o. l. s.

Non hercle verbis Parmeno d. p.
FAERNUS. Sic & nostri omnes.

6 *Nam alias ut omittam miseria]* Aliqui libri, inter quos Bembinus,
ut mittam. FAERNUS. Sic tres ex
nostris vetustissimi, *Mittam*.

Potius, quam redeam, si eo mi redeundum sciam.

PAR. Olim quidem te causae impellebant leues,
Quod nunc minuitare facere, ut faceres, Sôsia.

Set Pâmphilum ipsum video stare ante ostium:

Ite intro: ego hunc adibo, si quid me velit.

15

Ere, etiam tu hic stas? PAM. et quidem te expectans.

PAR. quid est?

PAM. In arcem transcurso opus est. PAR. cui homini?

PAM. tibi.

PAR. In arcem? quid eo? PAM. Callidemidem hospitem

Mycônium, qui mecum una vestitus, conueni.

PAR. Peril. vouisse hunc dicam, si saluos domum 20

Redisset umquam, ut me ambulando rumperet.

PAM. Quid cessas? PAR. quid vis dicam? an conueni-
tiam modo?

PAM. Immo, quod constitui me hodie conuenturum eum,
Non posse, ne me frustra illi expectet. vola.

PAR. At non noui hominis faciem. PAM. at faciam ut
noueris: 25

16 Ere, Etiam tu nunc hic stas?

PAM. & quidem te expecto. PAR. quid est? Si quis conservare velit hanc lectionem, quae est eadem libri Bembini & multorum aliorum, necesse est, ut contracta per synize-
fin voce etiam in duas syllabas, primus pes sit anapaestus; pro nunc vero num legatur: ut sit ordo estiam-
num, & fieri possit ellipsis, quod saepe apud Statium invenitur; ex quidem vero in abjiciatur, quamvis sequente consonante. si vero aliam collocationem verborum, quae est in aliquot antiquis, admittas in hunc modum, etiam nunc tu, & pro & quidem legas equidem, ut aliqui recentiores libri & Donatus habent, planius versus procedet. FAERNUS.

Ere, etiam tu nunc hic stas? PAM.

& quidem te expecto. PAR. quid est?

Quicquid labore hic Faernus & alius quidam, syllaba versus super-

est. Repone,

Ere etiam tu hic stas? Es quidem te expectans. Quid est?

Dele Nunc, quod larem incertum habet, in his codicibus ante Tu, in illis post Tu. Etiam, ut Eun. II, 2, 55. Etiamne tu hic stas, Parmeno? Plaut. Mostel. II, 2, 89.

Sed tu etiamne adstas, nec quae dico obtemperas?

Et quidem te expectans; subintellige Sto. Eun. III, 5, 46. Sto expectans siquid mi imperent. Si Expecto hic legeris, melius est Equidem; quod tamen vetusti omnes abnegant. Sin Et quidem; tum sine dubio legas Expectans; & responsio plenior ac apertior est.

19 Una aduersus est mecum] Repono vultus ex libro Bembino; sed ex ratione versus, ex vultus est, vultus faciendum. FAERNUS. No-
stri omnes Aduersus.

24 Non posse, ne me frustra illi expectet. vola] In libro Victoriano

Magnus, rubicundus, crispus, crassus, caesus.
Lentiginosa facie. PAR. di illum perduint.
 Quid, si non veniat? maneamne usque ad vespertum?
 PAM. Maneto: curre. PAR. non queo: ita defessus sum.
 PAM. Ille abiit, quid agam infelix? prorsus nescio 30
 Quo pacto hoc citem, quod me oravit Myrrhina,
 Suas gratias partum: nam me miseret mulieris.
 Quod potero faciam, tamen ut pietatem colam:
 Nam me parenti potius quam amori obsequi
 Oportet. attot tecum Phidippum et patrem 35
 Video: horsum pergunt, quid dicam histe, incertus sum.

ACTUS III. SCAENA V.

LACHES. PHIDIPPUS. PAMPHILUS.

1. DI'XITIN dudum illam dixisse, se expectare filium?

scriptum erat ille: sed illi exigit
 sensus, quod pro illic exponitur:
 pro illic, illi exigit versus. aut si
 illic legetur, c in scanthone non pro-
 nuntiabitur. FAERNUS. Recte illi;
 & in Textum recepinus: licet no-
 strum omnes illic.

27 *Cadaverosa facies*] Liber Bern-
 binus, & Donatus legunt *facie*; &
 haec verba non Parmenoni, sed
 Pamphilo attribunt. FAERNUS.

Magnus, rubicundus, crispus,
crassus, caesus
Cadaverosa facie.

Nostri omnes *Facies* perperam. Sed
 illud animadvertite, quo pacto idem
 & *Rubicundus, magnus, crassus* di-
 catur; & tamen idem *Cadaverosa*
 esse *facie*? An data opera, ut fin-
 gens ac mentiens; an ut festinans,
 oblivione sibi pugnantia dixit?
 Neutrum placet. Cur enim Parme-
 no, qui curiosus & garrulus, sed
 minime stultus inducitur, non hoc
 notavit, nec quicquam respondit?
 Addo amplius; nullam omnino faci-
 em *Cadaverosam* dici posse; cum
 enim tot in cadaverum facie diver-
 sitates sint, quot in vivo; quae

una species cadaverosa dici pote-
 rit? Unane sunt facie, qui sani in
 pugna occiduntur, qui apoplexia
 occidunt; quique fame, marasmo,
 cancro moriuntur? Quid quod, hoc
 loco excepto, nusquam omnino oc-
 currat verbum *Cadaverosus*; ob eam
 nempe quam dixi rationem; quia
 varia & incerta est cadaverum for-
 ma. Qui hoc igitur in Terentio non
 libenter ferent; illi mecum repe-
 nant.

Magnus, rubicundus, crispus,
crassus, caesus
Lentiginosa facie.

Valesius Max. I, 7. Ext. 6. De
 Dionysio Syracusano: *Praevalen-
 tem virum, flavi coloris, lentiginos
 oris, ferreis catenis vinctum.* Do-
 natus ad Eun. IV, 4, 22. *Maculosa
 corio. nempe ad id genus coloris fa-
 cies exprimitur Eunuchorum, quin
 plerique lentiginosi sunt.* Ergo *Len-
 tiginosa facie*, idem quod ibi dixit
 Noster, *Colore pallionino*, & Heaut.
 V, 5, 18. *Ore sparso*, Glossarium
 vetus: *Phoxosus, Lentiginosus, spar-
 so ore.* Certe jam habes, quod in-
 telligi saltem potest: at de *Cadave-*

PH. *Factum*. L. *venisse diunt: redeat*. PA. *causae quid dicam patri,*

Quamobrem non redducam, nescio. L. *quem ego hic audiui loqui?*

PA. *Certum affirmare est viam me, quam decreui persequi.*

L. *Ipse est de quo hoc agebam tecum*. PA. *salve, mi pater.* 5

L. *Grate mi, salve*. PH. *bene factum te advenisse, Pamphile: Et adeo, quod maximum est, saluum atque validum*. PA. *creditur.*

L. *Aduenis modo?* PA. *admodum*. L. *cedo, quid reliquit Phania*

Consobrinus noster? PA. *sane hercle homo voluptati obsequens*

Fuit, dum vixit: et qui sic sunt: haud multum heredem iuvant. 10

rosa vide quid commentetur magnus Magister: *Cadaverosa*, inquit, *sublivida, ac personata rubore & livore: potest & pulposa intelligi & crassa & carnosae*. Nonne qui haec dicit, sibi conscius est et plane fatetur se nihil dicere? Porro, quod adnotat Donatus, dignum est quod et hic legatur. 'Imperite Terentium de Myconio *Crispum* dixisse alunt; cum Apollodorus *Calvum* dixerit, quod proprium Myconis est: ut Lucilius, *Myconi calva omnis juvenis*, inde etiam proverbium Graecum, *Μυκόνιος φάλαιος*. Sed ego Terentium puto scientem, facetius Myconium *Crispum* dixisse. De *Calvo Myconio* quod dicit, verum est. Strabo lib. x. *Καὶ τὰς φάλαιας δὲ τῖνες Μυκόνιος καλεῖσιν, ἀπὸ τῆ τοῦ πύθους τῆτο ἐπιχωρίαν τῇ ἡσφ.* *Calvos homines, Myconios quidam vocant; quod istud vitium ea insula sit admodum frequens*. Plin. Hist. xi, 47. *In capite, cunctorum animalium homini plurimus pilus: sed Myconit coerentes eo gignuntur*. Quid igitur fiet? An dicemus *Crispum* hic men-

dosum esse, & ab auctore fuisse *Calvum*? an studio hic Nostrum a Graeco discessisse; ob oeconomiam Actus V. Scaenae III; ut in arce diutius haereret Parmeno, & plurimos compellaret, non paucos calvos?

1 *Dixitne dudum dixisse illam, se exspectare filium?* O. l. s. & Donatus, *dixit* habent; & *illam dixisse*, ita versus trochaeus est, ut qui sequuntur. FAERNUS. Sic & nostri.

2 *Quam causam dicam patri?* Vides & accentum male incidere, *Causam*; & tria verba continua in *Am* exire. Quicquid nunc dicant Librarii, ne dubita quin a Terentio sic profectum sit,

Causae quid dicam patri.

ut And. III, 4, 21. *Quid causas est, quin hinc*. & Adel. IV, 2, 15.

Sed si hic pernocto, causas quid dicam, Syre?

Plaut. Aul. 1, 2, 14.

Ne causas quid sit, quod te quicquam quaerisset.

7 *Aequo adeo*] Placet *Et adeo*; quod & plurimi & vetusti habent.

10 *Haud multum heredem adjuvant*] Liber Bembinus & alii anti-

Sibi vero hanc laudem relinquunt: vixit, dum vixit, bene.

L. *Tum tu igitur nihil attulisti huc una plus sententia?*

PA. *Quicquid est id, quod reliquit, profuit.* L. *immo obfuit:*

Nam illum vivum et saluum vellem. PH. *impune optare istuc licet:*

'Ille reuiuiscet iam nunquam; et tamen utrum malis scio. 15

L. *Heri Philumenam ad se adcersi hic iussit: dix iussisse te.*

PH. *Noli fodere: iussit.* L. *set eam iam remittet.* PH. *scilicet.*

PA. *'Omnem rem scio, ut sit gesta: adueniens audiui modo.*

L. *'At istos inuidos di perdant, qui haec libenter nuntiant.*

PA. *'Ego me scio cauisse, ne ulla merito contumelia* 20

Fieri a vobis posset: idque si nunc memorare hic velim,

qui, heredem iuvant. FAERNUS. Sic & nostri, *Iuvant.*

11 *Hanc laudem reliquit*] Idem libri *relinquunt*, ita et Donatus, licet per duo u. FAERNUS. Nostri quoque, uno excepto, *Relinquunt.*

12 *Plus una sententia*] Aut legendum, *'Una plus sententia*; aut, *Plus una hac sententia.*

13 *Profuit.* L. *immo obfuit*] In *profuit*, postrema producit, quod antiquissimi in dictionibus definientibus in s, saepe faciebant, FAERNUS.

Profuit, immo obfuit.

Cum producit, & in caesura est, & in Praeteritis quae Neutra sunt, ut *Rediit, periit*, & similia. Potius igitur legerim: *Profuit.* Immo vero *obfuit.* And. V, 2, 13. *'Immo vero indignum* & infra IV, 4, 104. *Immo vera abi.* V, 4, 37. *Immo vero scio.* Phor. III, 2, 43.

Siccine hunc decipis? immo enim vero hic me decipit.

16 *Heri Philumenam*] Aut in *heri* posterior syllaba corripienda, aut *heri* legendum; quod tamen in nullo l. s. invenimus. FAERNUS. Nostri *Heri.*

17 *Sed jam remittet eam*] Trochaicum claudicantem corripo, ordinando verba, ut in libro Bembinio & Victoriano. *Sed eam jam remittet.* FAERNUS. Sic & Nostri.

18 *Adueniens audiui omnia*] Nostri universi in fine addunt *Modo*: & in uno Regio deest *Omnia*; ut in quibusdam G. Fabricii. Repono, *Adueniens audiui modo.* Cur enim addat *Omnia*; cum jam dixerit *Omnem rem*?

20 *Ego scio me cauisse*] Ita quidem liber Bembinus & Donatus; sed venustius videtur, quod in aliis omnibus libris est, *ego me scio cauisse.* FAERNUS. Sic & unus noster vetustus, *Scio me*: reliqui *Me scio.*

23 *Vere possum*] Parvi quidem hoc refert, omnes tamen l. s. *possum* habent, FAERNUS. Sic & nostri omnes *Possum.*

25 *Cum illa, quae nunc in me iniqua est*] Meliores & plures nostri meliore ordine ponunt,

Cum illa, quae in me nunc iniqua est.

26 *Neque culpa hoc evenisse diffiduum mea, id testor deos*] Collocanda sunt verba, ut in libro Bem-

*adūm fideli animo et benigno in illam et clementi fui,
ēre possūm: nī te ex ipsa haec māgis velim resciscere:
ūnque eo pāsto maxime apud te meo erit ingenio fides,
um illa, quae in me nunc iniqua est, aequa de me
dixerit.*

25

*ēque mea culpa hoc discidium euenisse, id tēstor deos.
ē quando esse indignam sese deputat, matri meae
quae concedat, quaeque eius mores tōleret sua modestia;
ēque alio componi pāsto pōtis inter eas grātiast;
ēgreganda aut māter a me est, Phidippe, aut Phi-
lūmena:*

30

*lūnc me pietas māttris potius cōmmodum suadet sequi.
.Pāmphilē, haut inuito ad aures sērmō mi accessit tuus.*

ino, Vaticano, Basilicano, ac
istoriano & Donato,

*Neque mea culpa hoc discidium
euenisse, id tēstor deos. FAER-
NUS.*

le, uno excepto, nostri omnes.

27 *Sed quando sese indignam de-
putat matri meae cui concedat*] Ad-
imus ex o. l. s. verbum *esse*, hoc
iodo, *sese esse*, ut & postulat ver-
is. sane in libro Bemmino legitur,
uae concedat; licet et in eo quo-
ue libro prius esset *cui*; sed *quae*
itam Ubaldino Bard'nello place-
at, nos tamen antiquam lectionem
on mutamus. FAERNUS.

*Sed quando sese esse indignam de-
putat matri meae,*

*Cui concedat, cuiusque mores to-
leret sua modestia.*

hic a Faerno est. Nostri plerique
esse esse. Unus tamen Academicus
ion habet *Sese*. Unus e Meadian-
is, *Sed quando esse indignam se
lep*. In altero versu pro *Cui Bem-*
inus a manu secunda *Quae*. Le-
o & distingue,

*Sed quando esse indignam sese de-
putat, matri meae*

*Quae concedat, quaeque ejus mo-
res toleret sua modestia.*

Indignam quae concedat quaeque to-

leret. Ita Eun. V, 2, 27.

Nam si digna hac contumelia

*Sum maxime; at tu indignus quē
faceres tamen.*

Donatus, falsa lectione implicitus,
miris modis se torquet; nec tamen
se extricat. Id ceteris quoque In-
terpretibus euenit.

29 *Neque aīo pāsto componi pōt-
est inter eas grātia*] Vides *Pāstō*
in ultima aculi, contra Latinae Lin-
guae indolem; deinde *Pōstō* utram-
que corripere. Neutrum ab Au-
dore est, qui sic dederat,

*Neque alio componi pāsto pōtis in-
ter eas grātiast.*

Sic Adel. III, 2, 46. *Pejore res lo-
co non potis est esse*. Plautus Poen.
IV, 2, 24.

*Qui ipseus hercle ignauiores potis
est facere ignauiam.*

30 *Segreganda aut mater est a
me*] Ex libro Bemmino et aliis an-
tiquis & ratione versus haec verba
sic ordino, *mater a me est*. FAER-
NUS. Sic & nostri omnes, *A
me est*.

32 *Pamphile, ad aures haud in-
uito*] In o. l. s. & Donato, ita haec
verba inventias collocata: *Pamphile,
haud inuito ad aures*. FAERNUS.
Sic & nostri universi.

Cum res postputasse te omnis prae parente intéllego.
Vérum vide, ne impulsus ira prae insistas, Pamphile.
 PA. Quid ego ira impulsus nunc in illam iniquos sim? 35
Quae nãmquam quicquam erga me con-meritasti, pater,
Quod nöllem; et saepe meritam quod vellem scio:
Amoque et lauda et vehementer desidero:
Nam fuisse erga me miro ingenio expertus sum:
Illique exopto, ut reliquam vitam exigat 40
Cum eo viro, me qui sit fortunatior;
Quandocumque illam a me distrahit necessitas.
 PH. Tibi id in manu est, ne fiat. L. si sanis fies,
Iube illam redire. PA. nön est consiliüm, pater:
Matris seruiho commodis. L. quo abis? mane, 45
Mane, inquam: quo abis? PH. quae haec est perti-
 nácia?
 L. Dixim, Phidippe, hanc rem aegre laturum esse eum?
Quamobrem te orabam, filiam ut venisteres.
 PH. Non credidi edepol adeo inhumanum fore:
Itan is nunc sibi me supplicaturum putat? 50
Si est, ut velit reducere uxorem; licet;

33 *Cum te postputasse omnis res prae parente intéllego*] Repone, quod tanto artifice dignius est,

Cum res postputasse te omnis,

35 *Quibus iris impulsus nunc in illam iniquos sim?*] Hic versus iusto longior est, ut quivis metri peritus statim videat. Inde est, quod veterimus noster cum tribus aliis habeant,

Quibus iris pulsus.

Hoc enim quivis corrector poterat. Sed notandum, in responsione semper eadem verba repeti & accentu quoque eodem. Non credam igitur *Impulsus ira* mutari hic in *Iris pulsus*. Repone,

Quid ego ira impulsus nunc in illam iniquos sim?

37 *Quod nöllem, & saepe quod vellem meritam scio*] Sentis, opter, *Vellem* in ultima male acui in sede media. Suppetias ferunt

nostri & mollores & numero plures, *Quod nöllem, & saepe meritam quod vellem scio.*

48 *Ut filiam remitteres*] Liber Bembinus, *filiam ut remitteres.* FAERNUS. Noñri universi, *Ut filiam.* Sed recte Bembinus; ut evitetur accentus in ultima.

50 *Ita nunc is sibi me supplicaturum putat*] Donatus ad locum: *Sibi & me; Magno pondere legendum est utrumque pronomen.* Bene: sed illud pondus adhuc augetur, ordine paulum immutato. Unus ex nostris, *Is nunc*, pro *Nunc is*: alter *Itan* pro *Ita*. Repone,

Itan is nunc sibi me supplicaturum putat.

55 *Decedat jam ira haec*] Idem liber, & Donatus, *decadat.* FAERNUS.

Decadat jam ira haec, etsi meritis iratus est.

Sin alio est animo; renumeret dotem hinc, eat.

L. Ecce autem tu quoque proterve iracundus es.

PH. Percontumax redisti huc nobis, Pámphile.

L. Decedat ira haec: etsi merito iratus est.

55

PH. Quia paulum vobis accessit pecuniae,

Sublati animi sunt. L. etiam mecum litigas?

PH. Deliberet, remittetque hoc tibi mihi,

Velitne an non: ut alii, si huic non est, fiet.

L. Phidippe, ades, audi patris abitis, quid mea?

60

Postremo inter se transigant ipsi, ut lubet:

Quando nec gnatus neque hic mi quisquam obtemperant;

Quae dico, parvipendunt, porto hoc iurgium.

Ad uxorem, cuius haec fiunt consilio omnia:

Atque in eam hoc ovine, quod mihi aegrest, euovam.

65

ACTUS IV. SCAENA I.

MYRRHINA. PHIDIPPUS.

*M. PERI, quid agam? quò me vocam? quid viro
meo respondebo.*

Sic a Faerno. Sed Donatus in omnibus, quod sciam editis, *Decedat*; & sic nostri omnes; sententia quoque flagitante. Porro in melioribus & pluribus nostris deest *Jam*. Recte: non enim *Jam*, statim; sed die ac tempore.

56 *Quia paululum vobis* Aliqui libri, & in iis Vaticanus & Basilicanus, habent *paulum*: quod versum magis convenit, FAERNUS. Nostri meliores *Paulum*.

59 *Ut alii, si huic non sit, fiet* Liber Bembinus, *si huic non est, fiet*. quorum utrum melius sit, statuere nescio; & tamen antiquiorem lectionem semper elegerim, FAERNUS. Nostri omnes *Sit*.

64 *Ad uxorem: cuius fiunt haec consilio omnia* In o. l. s. & Donato, hic est ordo verborum, *cuius haec fiunt*. multis autem rationibus sua-

tentari potest versus, FAERNUS. Sic & nostri.

1 *Quid mea viro respondebo* O. l. s. *quid viro meo*. est autem hic versus trochaicus acatalecticus: ejusdem generis est & secundus hujus scaenae versus, si tamen pro *audisse*, legas *audivisse*, ex libro Bemmino ac Victoriano & Basilicano ac Donato. item quartus, si pro *rescueris*, *resciet* legas, ex iisdem libris. Item octavus, cui tamen attribuimus haec verba, *atque eccam*, decepta ex praecedenti versu: quam ordinationem versuum habet liber Victorianus, & Robertus Stephanus: in quo etiam versu ex eodem Victoriano, & Bemmino lego *quid ais?* Interrogat eum Phidippus Myrrhinam, quidnam sit quod ipsa secum loquatur. item nonus, in quo ex libro Bemmino lego *vir egatus sum?* item undecimus, item duodecimus, *elise*

*In hac re adesse: nam olim soli credidi,
Ea me abstinuisse in principio, cum data est:
Verèor, si clamorem eius hic crebro exaudiat,
Ne parturire intèllegat. aliquò mihi est
Hinc àblegandus, dùm parit Philumena.*

50

ACTUS III. SCAENA IV.

PARMENO. SOSIA. PAMPHILUS.

PAR. *AIN* tū tibi hoc incòmodum euenisse iter?

SO. *Non hercle verbis, Parmeno, dici potest
Tantum, quam re ipsa nduigare incòmodum est.*

PAR. *Itane est?* SO. *o fortunàte, nescis quid mali
Præterieris, qui nūquam es ingressus mare.*

5

Nam aliàs ut mittam misérias, unam hanc vide:

Diēs triginta aut plūs eo in navi fui,

Cum intèrea semper mórtem exspectabám miser:

Ita usque aduorsa tēpestate usi sumus.

PAR. *Odiósum.* SO. *haut clam me est: denique hercle aufugerim* IO

quod quamvis non placet nobis, tamen consensum omnium librorum sequemur. FAERNUS.

*Quem ego tum consilio missum feci,
idem nunc huic operam dabo.*

Hic versus inter Trochaicos Iambicus venit: præterea sententia, vel nulla vel falsa est; ut Guyetus versum spurium pronuntiaverit. Donatus *Idem & Eidem* agnoscit; Si *idem*, inquit, *Ego: si Eidem*, hoc est *Amori*. Vetrismus noster cum altero *Item*. Duo insuper pro *Tum* habent *Cum*. Repone,

*Quò ego cum consilio missum fēci,
eodem huic operam dabo.*

Quo consilio missum feci eum amorem, eodem consilio huic amori dabo operam, ut hunc pariter missum faciam. *Nunc* addiderunt, quia præcefferat *Tum*: nos *Eum* legimus, cui opponitur *Huic*. Quo consilio — eodem: sic supra I, 1, 15.

Aut qua via captem te illi, eodem illos capi.

52 *Hic crebro exaudiat*] Aliqui libri, inter quos Bembinus, *audiat*; quod quidem modo procedit Iambicus sine ulla licentia. FAERNUS.

Versor si clamorem ejus hic crebro audiat.

Nostri universi *Exaudiat*: & sic quoque procedit versus sine ulla licentia: *Ejus* ut passim, in unam syllabam contracto.

53 *Ne parturire eam intèllegat*] Nullus omnino liber scriptus habet *eam*, quod nec necessarium est: commode enim ab versu superiore repetitur. FAERNUS. Neque nostri habent *Eam*.

2 *Non hercle Parmeno verbis dici potest*] Numerosior versus est in o. l. s.

Non hercle verbis Parmeno d. p. FAERNUS. Sic & nostri omnes.

6 *Nam alias ut omittam misérias*] Aliqui libri, inter quos Bembinus, *ut mittam*. FAERNUS. Sic tres ex nostris vetustissimi, *Mittam*.

Potiùs, quam redeam, si eo mi redeundum sciam.

PAR. *Olim quidem te causas impellébant leues,*

Quod nunc minutare facere, ut faceres, Sôfia.

Set Pámphilum ipsum video stare ante ostium:

Ite intro: ego hunc adibo, si quid me velit.

15

Ere, etiam tu hic stas? PAM. et quidem te expectans.

PAR. *quid est?*

PAM. *In arcem transcurso opus est.* PAR. *cui homini?*

PAR. *tibi.*

PAR. *In arcem? quid eo? PAM. Callidemidem hospitem*

Myconium, qui mecum una vectust, conueni.

PAR. *Peril. vouisse hunc dicam, si saluos domum*

20

Redisset unquam, ut me ambulando rumperet.

PAM. *Quid cessas? PAR. quid vis dicam? an conueniam modo?*

PAM. *Immo, quod constitui me hodie conuenturum cum, Non posse, ne me frustra illi expectet. vola.*

PAR. *At non noui hominis faciem. PAM. at faciam ut noveris:*

25

16 *Ere, Etiam tu nunc hic stas?*

PAM. & quidem te expello. PAR. *quid est?*] Si quis conservare velit hanc lectionem, quae est eadem libri Bembini & multorum aliorum, necesse est, ut contracta per synthesin voce *etiam* in duas syllabas, primus pes sit anapaestus; pro *nunc* vero *num* legatur: ut sit ordo *etiamnum*, & fieri possit ellipsis, quod saepe apud Statium invenitur; ex *quidem* vero *in* abjiciatur, quamvis sequente consonante. si vero aliam collocationem verborum, quae est in aliquot antiquis, admittas in hunc modum, *etiam nunc tu*, & pro *et quidem* legas *equidem*, ut aliqui recentiores libri & Donatus habent, planius versus procedet. FAERNUS.

Ere, etiam tu nunc hic stas? PAM.

& quidem te expello. PAR. quid est?

Quicquid laboret hic Faernus & alius quidam, syllaba versus super-

est. Repone,

Ere etiam tu hic stas? Et quidem te expectans. Quid est?

Dele *Nunc*, quod larem incertum habet, in his codicibus ante *Tu*, in illis post *Tu*. *Etiam*, ut Eun. II, 2, 55. *Etiamne tu hic stas, Parmeno?* Plaut. Mostel. II, 2, 89.

Sed tu etiamne adstas, nec quae dico obtemperas?

Et quidem te expectans; subintellige *Sto*. Eun. III, 5, 46. *Sto expectans siquid mi imperent*. Si *Expecto* hic legeris, melius est *Equidem*; quod tamen vetusti omnes abnegant. Sin *Et quidem*; tum sine dubio legas *Expectans*, & responsio plenior ac apertior est.

19 *Una aduultus est mecum*] Respondo *uultus* ex libro Bembino; sed ex ratione versus, ex *uultus est, uultus* faciendum. FAERNUS. Nostrum omnes *Aduultus*.

24 *Non posse, ne me frustra illi expectet. vola*] In libro Victoriano

Magnus, rubicundus, crispus, crassus, caesus.
Lentiginosa facie. PAR. di illum perduint.
 Quid, si non veniat? maneamne usque ad vesperum?
 PAM. Maneto: curre. PAR. non queo: ita desessus sum.
 PAM. Ille debuit, quid agam infelix? prorsus nescio 30
 Quo pacto hoc celem, quod me oravit Myrrha,
 Suas grâcias partum: nam me miseret mulieris.
 Quod potero faciam, tamen ut pietatem colam:
 Non me parenti potius quam amori obsequi
 Oportet. attot ecce Phidippum et patrem 35
 Uideo: horsum pergunt, quid dicam histe, incertus sum.

ACTUS III. SCAENA V.

LACHES. PHIDIPPUS. PAMPHILUS.

1. DI'XFIN dudum illam dixisse, se expectare filium?

scriptum erat illo: sed illi exigit
 sensus, quod pro illic exponitur:
 pro illic, illi exigit versus. aut si
 illic legetur, e in scansionem non pro-
 nuntiabitur. FAERNUS. Recte illi:
 & in Textum recepinus: licet no-
 Ari omnes illic.

27 *Cadaverosa facies*] Liber Bern-
 binus, & Donatus legunt *facies*; &
 haec verba non Parmenoni, sed
 Pamphilo attribuunt. FAERNUS.

Magnus, rubicundus, crispus,
crassus, caesus
Cadaverosa facie.

Nostri omnes *Facies* perperam. Sed
 illud animadverte, quo pacto idem
 & *Rubicundus, magnus, crassus* di-
 catur; & tamen idem *Cadaverosa*
 esse *facie*? An data opera, ut fin-
 gens ac mentions; an ut festinans,
 oblivione sibi pugnantia dixit?
 Neutrum placet. Cur enim Parme-
 no, qui curiosus & garrulus, sed
 minime stultus inducitur, non hoc
 notavit, nec quicquam respondit?
 Adde amplius; nullam omnino faci-
 em *Cadaverosam* dici posse; cum
 enim tot in cadaverum facie diver-
 sitates sint, quot in vivorum; quae

una species *cadaverosa* dici pote-
 rit? Unane sunt facie, qui sani in
 pugna occiduntur, qui apoplexia
 occidunt; quique fame, marasmo,
 canero moriuntur? Quid quod, hoc
 loco excepto, nusquam omnino oc-
 currat verbum *Cadaverosus*; ob eam
 nempe quam dixi rationem; quia
 varia & incerta est cadaverum for-
 ma. Qui hoc igitur in Terentio non
 libenter ferent; illi mecum repo-
 nant.

Magnus, rubicundus, crispus,
crassus, caesus

Lentiginosa facie.

Valesius Max. I, 7. Ext. 6. De
 Dionysio Syracusano: *Praevale-
 tem virum, flavi coloris, lentiginosi
 oris, ferreis catenis vinctum.* Do-
 natus ad Eun. IV, 4, 22. *Maculoso
 corio, nempe od id genus coloris fa-
 cies exprimitur Eunuchorum, qui
 plerique lentiginosi sunt.* Ergo *Len-
 tiginosa facie*, idem quod ibi dixit
 Noster, *Colore Pallionino*, & Heaut.
 V, 5, 18. *Ore sparso*, Glossarium
 vetus: *Phoxosus, Lentiginosus, spar-
 so ore.* Certe jam habes, quod in-
 telligi saltem potest: at de *Cadave-*

PH. *Factum*. L. *venisse diunt: redeat*. PA. *causae quid dicam patri,*

Quamobrem non redducam, nescio. L. *quem ego hic audiui loqui?*

PA. *Certum affirmare est viam me, quam decreui persequi.*

L. *Ipse est de quo hoc agebam tecum*. PA. *salve, mi pater.* 5

L. *Gnate mi, salve*. PH. *bene factum te advenisse, Pamphile:*

'Et adeo, quod maximum est, saluum atque validum. PA. *creditur.*

L. *'Aduenis modo?* PA. *admodum*. L. *cedo, quid reliquit Phania*

Consobrinus noster? PA. *sane hercle homo voluptati obsequens*

Fuit, dum vixit: et qui sic sunt; hant multum heredem iuvant. 10

rosa vide quid commentetur magnus Magister: *Cadaverosa*, inquit, *sublivida, ac personata rubore & livore: potest & pulposa intelligi & crassa & carnosa*. Nonne qui haec dicit, sibi conscius est et plane fatetur se nihil dicere? Porro quod adnotat Donatus, dignum est quod et hic legatur. 'Imperite Terentium de Myconio *Crispum* dixisse aiunt; cum Apollodorus *Calvum* dixerit, quod proprium Myconis est: ut Lucilius, *Myconi calva omnis juvenus*, inde etiam proverbium Graecum, *Μυκόνιος Φαλακρός*. Sed ego Terentium puto scientem, facetius Myconium *Crispum* dixisse. De *Calvo Myconio* quod dicit, verum est. Strabo lib. x. *Καὶ τὰς Φαλακρὰς δὲ τινες Μυκονίας καλεῖσιν, ἀπὸ τῆ τοῦ πύδος τῆ τοῦ ἐπιχωρίας τῇ νήσῳ*. *Calvos homines, Myconios quidam vocant; quod istud vitium eainfusa sit admodum frequens*. Plin. Hist. xi, 47. *In capite, cunctorum animalium homini plurimus pilus: sed Myconii coarctatis eo gignuntur*. Quid igitur fiet? An dicemus *Crispum* hic men-

dum esse, & ab auctore fuisse *Calvum*? an studio hic Nostrum a Graeco discessisse; ob oeconomiam Actus V. Scaenae III; ut in arce diutius haereret Parmeno, & plurimos compellaret, non paucos calvos?

1 *Dixitne dudum dixisse illam, se exspectare filium?* O. l. s. & Donatus, *dixit* habent; & *illam dixisse*, ita versus trochaeus est, ut qui sequuntur. FAERNUS. Sic & nostri.

2 *Quam causam dicam patri?* Vides & accentum male incidere, *Causam*; & tria verba continua in *Am* exire. Quicquid nunc dicant Librarii, ne dubita quin a Terentio sic profectum sit,

Causae quid dicam patri.

ut And. III, 4, 21. *Quid causas est, quin hinc*. & Adel. IV, 2, 15.

Sed si hic pernocto, causas quid dicam, Syre?

Plaut. Aul. 1, 2, 14.

No causas quid sit, quod te quicquam quaeribat.

7 *Atque adeo* Placet *Es adeo*; quod & plurimi & vetusti habent.

10 *Haud multum heredem adjuvant* Liber Bembinus & alii anti-

Sibi vero hanc laudem relinquunt: vixit, dum vixit, bene.

L. *Tum tu igitur nihil attulisti huc una plus sententia?*

PA. *Quicquid est id, quod reliquit, profuit.* L. *immo obfuit:*

Nam illum vivum et saluum vellem. PH. *impune optare istuc licet:*

'Ille reuiuiscet iam numquam; et tamen utrum malis scio. 15

L. *Heri Philumenam ad se adcersi hic inssit: dix inssisse te.*

PH. *Noli fodere: inssit.* L. *set eam iam remittet.* PH. *scilicet.*

PA. *'Omnem rem scio, ut sit gesta: adueniens audiui modo.*

L. *'At istos inuidos di perdant, qui haec libenter nuntiant.*

PA. *'Ego me scio cauisse, ne ulla merito contumelia* 20

Fieri a vobis posset: idque si nunc memorare hic velim,

qui, herodem iuvant. FAERNUS. Sic & nostri, *Iuvant.*

11 *Hanc laudem reliquit*] Idem libri *relinquunt*, ita et Donatus, licet per duo n. FAERNUS. Nostri quoque, uno excepto, *Relinquunt.*

12 *Plus una sententia*] Aut legendum, *'Una plus sententia*; aut, *Plus una hac sententia.*

13 *Profuit.* L. *immo obfuit*] In *profuit*, postrema producitur, quod antiquissimi in dictionibus desinentibus in *t*, saepe faciebant. FAERNUS.

Profuit, immo obfuit. Cum producitur *t*, & in caesura est, & in Praeteritis quae Neutrae sunt, ut *Rediit, periit*, & similia. Potius igitur legerim: *Profuit, Immo vero obfuit.* And. V, 2, 13. *'Immo vero indignum* & infra IV, 4, 104. *Immo vero abi.* V, 4, 37. *Immo vero scio.* Phor. III, 2, 43.

Siccine hunc decipis? immo enim vero hic me decipit.

16 *Heri Philumenam*] Aut in *heri* postteror syllaba corripienda, aut *heri* legendum; quod tamen in nullo l. s. invenimus. FAERNUS. Nostri *Heri.*

17 *Sed jam remittet eam*] Trochaicum claudicantem corripo, ordinando verba, ut in libro Bem- bino & Vistoriano. *Sed eam jam remittet.* FAERNUS. Sic & Nostri.

18 *Adueniens audiui omnia*] Nostri universi in fine addunt *Modo*: & in uno Regio deest *Omnia*; ut in quibusdam G. Fabricii. Repone, *Adueniens audiui modo.* Cur enim addat *Omnia*; cum jam dixerit *Omnem rem*?

20 *Ego scio me cauisse*] Ita quidem liber Bembinus & Donatus: sed venustius videtur, quod in aliis omnibus libris est, *ego me scio cau- visse.* FAERNUS. Sic & unus noster vetustus, *Scio me*; reliqui *Me scio.*

23 *Vero possum*] Parvi quidem hoc refert, omnes tamen l. s. *pos- sum* habent. FAERNUS. Sic & nostri omnes *Possum.*

25 *Cum illa, quae nunc in me iniqua est*] Meliores & plures nostri meliore ordine ponunt,

Cum illa, quae in me nunc iniqua est.

26 *Neque culpa hoc evenisse diffi- dium mea, id testor deos*] Collo- canda sunt verba, ut in libro Bem-

*Quam fideli animo et benigno in illam et clementi fui,
Vere possum: ni te ex ipsa haec magis velim resciscere:
Namque eo pacto maxime apud te meo erit ingenio fides,
Cum illa, quae in me nunc iniqua est, aequa de me
dixerit.*

25

*Neque mea culpa hoc discidium evenisse, id testor deos.
Sed quando esse indignam sese deputat, matri meae
Quae concedat, quaeque eius mores toleret sua modestia;
Neque alio componi pacto potis inter eas gratias;
Ségreganda aut mater a me est, Phidippe, aut Phi-
lumea:*

30

*Nunc me pietas matris potius commodum suadet sequi.
1. Pamphile, haut invito ad aures sermo mi accessit tuus.*

Bino, Vaticano, Basilicano, ac
Vittoriano. & Donato,

*Neque mea culpa hoc discidium
evenisse, id testor deos. FAER-
NUS.*

Sic, uno excepto, nostri omnes.

27 *Sed quando sese indignam de-
putat matri meae cui concedat*] Ad-
dimus ex o. l. s. verbum *esse*, hoc
modo, *sese esse*, ut & postulat ver-
sus. sane in libro Bemmino legitur,
quae concedat; licet et in eo quo-
que libro prius esset *cui*; sed *quas*
etiam Ubaldino Bardinello place-
bat, nos tamen antiquam lectionem
non mutamus. FAERNUS.

*Sed quando esse indignam de-
putat matri meae,*

*Cui concedat, cujusque mores to-
leret sua modestia.*

Sic a Faerno est. Nostri plerique
Sese esse. Unus tamen Academicus
non habet *Sese*. Unus e Meadia-
mis, *Sed quando esse indignam se
dep.* In altero versu pro *Cui Bem-
minus a manu secunda Quas*. Le-
go & distingue,

*Sed quando esse indignam sese de-
putat, matri meae*

*Quae concedat, quaeque ejus mo-
res toleret sua modestia.*

Indignam quas concedat quaeque to-

leret. Ita Eun. V, 2, 27.

Nam si digna hac contumelia

*Sum maximo; at tu indignus quae
faceres tamen.*

Donatus, falsa lectione implicitus,
miris modis se torquet; nec tamen
se extricat. Id ceteris quoque In-
terpretibus evenit.

29 *Neque alio pacto componi pot-
est inter eas gratia*] Vides *Pactó*
in ultima aevi, contra Latinae Lin-
guae indolem; deinde *Potest* utram-
que corripere. Neutrum ab Au-
dore est, qui sic dederat,

*Neque alio componi pacto potis in-
ter eas gratias.*

Sic Adel. III, 2, 46. *Pejore res lo-
co non potis est esse.* Plautus Poen.
IV, 2, 24.

*Qui ipseus hercle ignaviozem potis
est facere ignaviam.*

30 *Ségreganda aut mater est a
me*] Ex libro Bemmino et aliis an-
tiquis & ratione versus haec verba
sic ordino, *mater a me est.* FAER-
NUS. Sic & nostri omnes, *A
me est.*

32 *Pamphile, ad aures haut in-
vito*] In o. l. s. & Donato, ita haec
verba invenias collocata: *Pamphile,
haut invito ad aures.* FAERNUS.
Sic & nostri universi.

Cum res postputasse te omnis prae parente intéllego.
Vérum vide, ne impulsus ira praeue insistas, Pamphile.
 PA. Quid ego ira impulsus nunc in illam iniquos sim? 35
Quae nūquam quicquam erga me conmeritasti, pater,
Quod nōllem; et saepe meritam quod vellem scio:
Ambōque et lauda et vèhementer desidero:
Nam fuisse erga me mīro ingenio expertus sum:
Illique exopto, ut reliquā vitam exigat 40
Cum cō viro, me qui sit fortunatior;
Quandōquidem illam a me distrahūt necēssitas.
 PH. Tibi id in manu est, ne fiat. L. si sanus fies,
Iube illā redire. PA. nōn est consiliūm, pater:
Matris seruiho cōmmodis. L. quo abis? mane, 45
Mane, inquam: quo abis? PH. quae haec est perti-
 nacia?
 L. Dixi, Phidippe, hanc rem aegre latitūm esse eum?
Quamobrēm te orabam, filiā ut remitteres.
 PH. Non credidi edepol dāco inhumanū fore:
Itan is nunc sibi me supplicaturū putat? 50
Si est, ut velit reddūcere uxorē; licet;

33 *Cum res postputasse te omnis prae parente intéllego*] Repone, quod tanto artifice dignius est,

Cum res postputasse te omnis,

34 *Quibus iris impulsus nunc in illam iniquos sim?*] Hic versus iusto longior est, ut quivis metri poëta statim videat. Inde est, quod veterimus noster cum tribus aliis habeat,

Quibus iris pulsus.

Hoc enim quivis corrector poterat. Sed notandum, in responsione semper eadem verba repeti & accentu quoque eodem. Non credam igitur impulsus ira mutari hic in iris pulsus. Repone,

Quid ego ira impulsus nunc in illam iniquos sim?

37 *Quod nōllem, & saepe quod vellem meritam scio*] Sentis, ophior, *Vellem in ultima male acui in sede media.* Suppetias ferunt

nostri & molles & numero plures, *Quod nōllem, & saepe meritam quod vellem scio.*

48 *Ut filiā remitteres*] Liber Bembinus, *filiā ut remitteres.* FAERNUS. Nostri universi, *Ut filiā.* Sed recte Bembinus; ut evitetur accentus in ultima.

50 *Ita nunc is sibi me supplicaturū putat*] Donatus ad locum: *Sibi & me; Magno pondere legendum est utrumque pronomen.* Bene: sed illud pondus adhuc auctur, ordine paulum immutato. Unus ex nostris, *Is nunc,* pro *Nunc is:* alter *Itan* pro *Ita.* Repone,

Itan is nunc sibi me supplicaturū putat.

55 *Decedet jam ira haec*] Idem liber, & Donatus, *decedat.* FAERNUS.

Decedet jam ira haec, est merita iratus est.

Sin alio est animo; rēnumeret dotem hāc, eat.

L. Ecce autem tu quoque prōterue iracundus es.

PH. Percontumax redisti huc nobis, Pāmphile.

L. Decidet ira haec: etsi merito iratus est.

55

PH. Quia paulum vobis decessit pecūniae,

Sublati animi sunt. L. etiam necum litigas?

PH. Deliberet, remittietque hoc ē mihi,

Velitne an non: ut alii, si huic non est, fiet.

L. Phidippe, ades, audi patris. abiit, quid mea?

60

Postremo inter se transigant ipsi, ut lubet:

Quando nec gnatus neque hic mi quisquam obtemperant;

Quae dico, parvipendunt, porto hoc iurgium

Ad uxorem, cuius haec sunt consilio omnia:

Atque in eam hoc omne, quod mihi aegrest, euoriam.

65

ACTUS IV. SCAENA I.

MYRRHINA. PHIDIPPUS.

*M. PERI, quid agam? quō me vortam? quid viro
meo respondebo.*

Sic a Faerno. Sed Donatus in omnibus, quod sciam editis, *Decidet*; & sic nostri omnes; sententia quoque flagitante. Porro in melioribus & pluribus nostris deest *Jam*. Recte: non enim *Jam*, statim; sed die ac tempore.

56 *Quia paululum vobis* Alliqui libri, & in iis Vaticanus & Basilicanus, habent *paulum*: quod versum magis convenit, FAERNUS. Nostri meliores *Paulum*.

59 *Ut alii, si huic non sit, fiet* Liber Bembinus, *si huic non est, fiet*. quorum utrum melius sit, statuere nescio; & tamen antiquiorem lectionem semper elegerim, FAERNUS. Nostri omnes *Sit*.

64 *Ad uxorem: cuius sunt haec consilio omnia* In o. l. s. & Donato, hic est ordo verborum, *cuius haec sunt*. multis autem rationibus sus-

tentari potest versus, FAERNUS. Sic & nostri.

1 *Quid mea viro, respondebo* O. l. s. *quid viro meo*. est autem hic versus trochaicus acatalecticus: ejusdem generis est & secundus hujus scaenae versus, si tamen pro *audisse*, legas *auduisse*, ex libro Bembinus ac Victoriano & Basilicano ac Donato. Item quartus, si pro *desideris*, rescierit legas, ex iisdem libris. Item octavus, cui tamen attribuimus haec verba, *atque eam*, dempta ex praecedenti versu: quam ordinationem versuum habet liber Victorianus, & Robertus Stephanus: in quo etiam versu ex eodem Victoriano, & Bembinus lego *quid ais*? Interrogat enim Phidippus Myrrhinam, quidnam sit quod ipsa secum loquatur. item nonus, in quo ex libro Bembinus lego *vir egatus sum*? item undecimus, item duodecimus, eliso

Misera? nam audiuisse vocem pueri visisti vagientis:
'Ita corripuit dērepente tūcitus sese ad filiam:
Quod si rescierit peperisse eam; id qua causa clām me habuisse
Dicam, non edepol scio. 5
Sēt ostium concrepuit: credo ipsum exire ad me: nulla sum.
 PH. *'Uxor, ubi me ad filiam ire sensit, se eduxit foras:*
Atque eccam video. quid ais, Myrrhina? heus tibi dico.
 M. *mihine, mi vir?*
 PH. *'Vir ego tuus sim? tū virum me, aut hōminem de-*
putas adeo esse?
Nam si utrumvis hōrum, mulier, umquam tibi visitis
forem, 10
Nōn sic ludibriō tuis factis hābitus essem. M. quibus? PH.
at rōgitas?
Peperit filia? hem, tacet? ex quo? M. istūc patrem
rogare est aequom?
Pērii: ex quo censēs, nisi ex illo, cui data est nu-
ptum, obsecro?
 PH. *Crēdo: neque adeo arbitrari patris est aliter. sēt demiror,*

ex taces s: item quartus decimus, & decimus septimus: ubi tamen adeo legendum ex o. l.s. item decimus nonus, in quo ex omnibus fere libris scriptis, versusque ratione legendum *advorsum*. quintus dimeter trochaicus catalecticus. Hi vero, quos infra dicam, trochaici sunt tetrametri catalectici, tertius, & sextus, eliso tamen *d*, ex *sed*, ut in prima sede sit trochaeus. Item septimus, & decimus. item tertius decimus, contracta dictione *nisi*, in unam syllabam. Item quintus decimus, deleta in hoc dictione *hunc*, quae nec est in libro Bembinio, neque ponitur a Donato, neque sane multum sensui servit, & versui incommodat. item sextus decimus, vigesimus, vigesimus secundus, cujus postrema verba in libro Bembinio, & Victoriano hunc ordinem habent, numero dulciore, *posse filiam tuam te pati*, ubi tuam monosyllabum est. item vigesimus

quartus, non facta elisione in *cum eo*. item vigesimus quintus, in quo pro *malo* lege *mauolo*, ex eisdem duobus antiquissimis libris, versusque ratione, item vigesimus sextus, & vigesimus septimus. At qui sequuntur quattuor versus, sunt octonarii iambici acatalectici: si tamen in vigesimo octavo, post *tō quoque*, addas dictionem *etiam*, quae est in omnibus libris. in vigesimo vero nono ex tribus antiquissimis, pro *eandem*, legas *eadem*: distinguendo post *ostendisti*, ut sit ordo, nihil cessavisti usque adhuc eadem esse, ut olim te ostendisti: pro, quam olim te ostendisti. FAERNUS.

6 *Ad me exire nulla sum*] Melius nostri meliores & plures, *Exire ad me*.

7 *Se duxit foras*] Ita quidam Libri, & Donatus: *Se duxit; Verbis usus est intra domesticos parietes artis (lege natis) τῶ ἰδιωτισμῶ.*

Quid sit, quamobrem tantopere omnis nōs celari vōlueris 15
Pārūm; praesertim cum et recte et tempore suo pēpererit.
'Adeō perūicāci esse animo, ut pūerūm praecoptarēs perire,
'Ex quo firmiōrens inter nos fōre amicitiam pōsthac scires:
Pōtius quam aduorsum animi tui libidinem esset cum illo
nupta?

'Ego etiam illorum esse culpam hanc credidi, quae te est
penes. 20

M. Misera sum. PH. utinam sciam ita esse istuc. sēt nunc
mi in mentēm venit,

De hac re quod locūta es olim, cum illum generum
cēpimus:

Nām negabas filiā tuā pōsse te nuptām pati
Cū eo qui meretrīcem amaret, qui pernoctārēt foris.

M. Quāmuīs causam hunc suspicari, quam ipsam veram,
māuolo. 25

PH. Multo prius, quam tū, illum sciui habere amicam,
Myrrhina:

Vērūm id vitium nūquam decreui esse ego adulescentiae:

Habeat is suum sibi ἰδιωτισμόν &
 repone, *Se eduxit foras:* ut supra
 III, 3. 4.

Qua me propter exanimatum ci-
tius eduxi foras.

Plaut. Truc. I, 1, 18.

Pisces usque adeo donicum edu-
xit foras.

12 *Hem, taces? ex quo?*] Sic libri.
 Sed *Taces* vix corripiat posteriorem.
 Repone, *Hem tacen. Tacen, Viden,*
 brevia sunt.

15 *Nos celare vo'ueris*] Trochaeus
 in ea sede minus gratus est. De-
 dit auctor: *Nos celari volueris:* ut
 Intra IV, 4, 23.

Nosne id celatos tam diu.

20 *Ego etiam illorum esse hanc*
culpam] Tres ex nostris concin-
 nius,

Ego etiam illorum esse culpam
hanc.

22 *Ex hac re quod locuta es olim*]
 Hic versus inter Trochaicos Iambi-
 cus incedit: Lege,

Sed nunc mi in mentem venit,
De hac re quod locuta es olim cum
illum generum cepimus.

Ita clare citat Donatus ad Hec. IV,
 4. 89.

23 *Nam negabas nuptam posse*
filiam tuam te pati] Nostri plerique
Nuptam filiam posse; Quattuor alio
 & inter se diverso modo verba col-
 locant. Repone, commodissime ad
 versum,

Nam negabas filiam tuam posse
te nuptam pati.

25 *Mavolo*] Sic praeter Faerni
 duos, duo nostri veterrimi: ceteri
Malo.

26 *Multo prius sciui quam tu*
illum amicam habere, Myrrhina]
 Sic a Faerno. Nostri plerique
 omnes, numerosius, *Habere ami-*
cam. Sed & illud Sciui incommo-
 de acuitur. Repone,

Multo prius, quam tu, illum sci-
ui habere amicam, Myrrhina.

Nam id omnibus innatum. ut pol iam aderit, se quoque etiam cum oderit.

Set, ut olim te ostendisti, nil cessavisti eadem esse usque adhuc:

Ut filiam ab eo abduceres; neu, quod ego egissem, esset ratum. 30

Id nunc res indicium haec facit, quo pacto factum volueris.

M. Adeo me esse peruitatem censes, cui mater siem

Ut eo esse animo, si esset nostro ex usu hoc matrimonium?

PH. Tum prospicere aut iudicare nostram in rem quod sit potes?

Audisti ex aliquo fortasse, qui videri eum diceret 35

Exeuntem aut introeuntem ad amicum. quid tum postea?

Si modeste ac raro hoc fecit: vixne dissimulare nos

Magis humanum est, quam dare operam id scire, qui nos dedit?

Nam si is posset ab ea sese de repente auellere,

Quicum tot consuisset annos; non eum hominem ducerem, 40

28 *Nam id omnibus innatum est*] Vel lege, *Nam id innatum est*, ut Trochaicus sit cum praecedentibus; vel *Nam id omnibus innatum*; ut Iambicus sit cum sequentibus. Porro nostri omnes, *Aderit tempus, cum.* Quid si sic legas, & distinguas,

Verum id vitium nunquam decrevi esse ego: adulescentiae

innatum est: at pol iam aderit tempus, se quoque etiam cum oderit.

Sic Plautus Bacch. III, 3, 14.

Jam aderit tempus, cum sese videri ipse oderit: morem geras.

Virgil. Eclog. IV.

Aggredere o magnos, aderit jam tempus, honores.

Sed Noster And. I, 1, 125.

Prope adest, cum alieno more vendendum mihi.

29 *Set ut olim te ostendisti, eadem esse nihil cessavisti usque adhuc*] Male. Eadem, quod accentu erigi de-

bebat, in Thesi deprimitur. Melius Edd. vet. & ex nostris unus:

Sed ut olim te ostendisti, nihil cessavisti eadem esse usque adhuc.

33 *Si ex usu esset nostro hoc matrimonium*] *Usu* hic in Thesi male occurrat. Repone,

Si esset nostro ex usu hoc matrimonium.

34 *Tum prospicere*] Nos ex l. s. versusque ratione, *tum prospicere*. FAERNUS. Et nostri quoque *Tum*.

37 *Nonne ea dissimulare nos*] Perperam *Ea* numero plurali; cum praecedat *Hoc*, & subsequatur *Id*. Quare recte ejiciunt *Ea* nostri codices magno consensu.

42 *Et quae me peccasse ais: abi, solum solus conveni*] Non belle in duos pedes distribuitur *Ais*. Repone ut monosyllabon sit,

Et quae me peccasse ais: abi, cum solum solus conveni.

Eum solum, ut Te solum. Plaut. Capt. III, 4, 70. *Solus te solum volo.*

Nec virum satis firmum gnatae. M. mitte adulescentem obsecro:

'Et quae me peccasse ais. abi, eum solum solum conveni:

Roga, velintne annon uxorem: si est, ut dicat velle se,

Rédde: sin est autem ut nolit, recte consului mene.

PH. *Si quidem ille ipse non volt, et tu sensi esse in eo,*

Myrrhina,

45

Peccatum; aderam, cuius consilio fuerat ea par prospici.

Quamobrem incendor ira, te ausam facere haec iniussu meo:

'Interdico ne extulisse extra addis puerum usquam velis.

Sét ego stultiór, meis dictis parere hanc qui postulem.

*'Ibo intro, atque edicam servis, ne quoquam efferri
finant.*

50

M. *Nullam pol credo mulierem me miseriorem vivere:*

*Nam ut hic laturus hoc sit, si ipsam rem, ut fiet,
resciverit,*

*Non édepol clam me est, cum hoc quod leviust, tam animo
iracundó tulit:*

Nec, quá via sententia eius possit mutari, scio.

43 *Roga, velintne annon uxorem. si est ut dicat velle se]* Roga posteriorem corripit. Martialis: *Incideris quotiens in basia fellatoris, In folio puta te Flacce lavare caput.* praeterea liber Bembinus & Donatus hunc ordinem verborum habent, *roga velintne uxorem annon?* sed sic versum sustentabimus, non faciendo collisionem vocalium in *si est*. FAERNUS.

Roga velintne uxorem annon: si est, ut dicat velle se. Nisi vel in *Uxorem* vel in *Si cesset Synaloepha*, quorum neutrum ex arte licet, versus hic stare nequit. Repone ex nostris fere omnibus, id quod Faernus eiecerat,

Roga velintne annon uxorem.

44 *Rekte consului meae]* Nos addimus pronomen ego ex libris Bembino ac Victoriano, & Donato, *Rekte ego consului meae.* FAERNUS. In nostris deest *Ego*, versu gratulante.

45 *Et tu sensi esse]* Legendum

videtur *sensi*, per syncopam; aut certe ita in scanione pronuntiantum. FAERNUS. Si pronuntietur *Senssi*, quidni & scribatur?

46 *Cujus consilio ea par fuerat prospici]* Etiam hic line Synaloepha est *Consilio*. Repone cum nostris universis,

Cujus consilio fuerat ea par prospici.

47 *Quamobrem incendor ira te esse ausam facere haec iniussu meo]* Ea collocatione verborum, quam habet liber Victorianus, stat trochaeus, ut pronomen *te*, post *ro haec*, ponatur. FAERNUS.

Quamobrem incendor ira, esse ausam facere haec te iniussu meo. Nostri omnes *Te ante Esse*. Tollé *Esse*, & veram lectionem habes,

Quamobrem incendor ira, te ausam facere haec iniussu meo.

54 *Mutari possit, scio]* O. l. s. & Donatus, *possit mutari*: quod numerosius est. FAERNUS. Sic & nostri omnes.

Hoc nūc unam ex plurimis miseriis reliquum fuerat malum, 55
Si primum ut tollam cogit, cui nos qui sit nescimus pater:
Nam cum compressa est gnata, forma in tenebris nosci non
quinta est:
Neque detractum ei tum quicquam est, qui post posset
nosci qui fiet:
Ipse eripuit vi, in digito quem habuit, virgini abiens
anulum.
Simul vereor Pamphilum, ne orata nostra nequeat diutius 60
Celare, cum sciet alienum puerum tolli pro suo.

ACTUS IV. SCAENA II.

SOSTRATA. PAMPHILUS.

50. NON clam me est, gnate mi, tibi me esse suspe-
ctam, uxorem tuam
Propter meos mores hinc abisse: etsi ea dissimulas sedulo:
Verum ita me di ament, itaque obtingant ex te quas
exopto mihi,

56 Cujus nos qui sit nescimus pater] Satis bene Cujus; sed adhuc melius Cui nos.

59 Neque detractum ei tum quicquam est, qui post posset nosci qui fiet] Hic versus nullo modo potest stare: quem nos ex libro Bembino ita corrigimus,

Neque detractum ei est quicquam, qui possit post nosci qui fiet.
 ei autem hic spondeus est, ut saepe apud Lucretium, FAERNUS.

Neque detractum ei est quicquam, qui possit post nosci qui fiet. Sic a Faerno est; in quo Ecdissyllabon est, & scribendum Eii; hoc ferendum; sed ut Possit acuat secundam, ferri non debet. Quanto melius nostri fere omnes; si Nascier in Nosci mutas,

Neque detractum ei tum quicquam est, qui post posset nosci qui fiet.

60 Simul vereor Pamphilum] Ar-

bitror ex final i elidi, ut primus pes sit proceleusmaticus, secundus spondeus. FAERNUS. Recte de Simul; & in primo pede haec corripit frequentissimum est.

I Non clam me est mi gnate] Aliam collocationem verborum habet liber Bembinus, & aliquot alii, versul aequae aptam, qui est octonarius iambicus quadratus; non clam me est gnate mi. FAERNUS. Ferri haec possunt; ideo nihil hic muto. Sed aperiendam suspicionem meam, fortassis ab Audore sic primum venisse,

Non clam me est, esse tibi suspectum, gnate mi, uxorem tuam
 Propter meos mores hinc abisse; etsi id dissimulas sedulo.

Esse tibi suspectum; ut supra III, 3, 38. Scio nemini aliter suspectum fore.

3 Quas exopto mihi] Quae exoptem habet liber Bembinus, reliqui fere

Ut nūquam sciens commēui, merito ut cāperet odium illam mei:

Teque ante quod me amāre rebar, ei rei firmasti fidem: 5
Nam mi intus tuus pater narrauit mōdo, quo pacto me habueris

Praepōsitam amorī tuō: nunc tibi me cērtum est contra grātiā

Refēre, ut apud me praeīmum esse pōsitum pietati scias.

Mi Pāmphile, hoc et vōbis et meae cōmodum fānus arbitror:

Ego rūs abituram hinc cū tuo me esse cēto decreui patre; 10

Ne mea praesentia ob̄stet, neu causa illa restet reliquā,

Quin tua Philumena ad te redeat. PA. quāto quid istus cōsili est?

Illius fūlītia vīcta, ex-urbe tū rūs habitātum migres?

Haut fācies: neque fīnam, ut qui nobis, māter, maledictūm velit,

Mea pērtinacia esse dicat fāctum, haut tua modēstia. 15

Exopto, quod et placet. FAERNUS. Unus ex nostris Exopto; ceteri Opto.

4 *Ut caperet odium illa mei*] Hic est trochaeus in septima sede octonarii, quem pedem versus Iambicus non admittit. quare aut legendum est, ut habent o. l. s. recentiores, *ut caperet illa odium mei*, aut conservata collocatione verborum impressa, quae eadem est in libro Bembino, & aliis antiquis, emendandum, licet reclamantibus omnibus libris, *illam*: ut sit, *ut caperet odium illam mei*, & sit ordo, ut odium mei caperet illam: sicut & supra dicitur: *Jampridem equidem audivi, cepisse odium tui Philumenam.* & in Eunucho: *Tum spoli cum satietas hominum, aut negotiū quando odium ceperat.* hoc & Ubaldino Bandinello placebat. FAERNUS. In duobus nostris *illam* erat; & in postea erasum.

5 *Teque ante quam me amare rebar, ei rei firmasti fidem*] Satagit hic Donatus; agit nihil. Unus Academicus pro varia lectione *Antequam.* Sed adhuc restat ἀνὰ πρόσωπον nisi legas *Tuque, ante quem.* Rem conficit noster veterrimus,

Teque ante quod me amare rebar, ei rei firmasti fidem.

Ordo est; *Quodque ante rebar, te me amare, ei rei fidem firmasti.*

8 *Ut apud me praemium esse positum pietatis scias*] Ex libro Victoriano lego, *pietati.* FAERNUS. Plerique ex nostris *Pietati.* Plaut. Poen. V, 4, 17. *Praemium ut esse sciam Pietati.*

15 *Mea pertinacia dicat esse factum*] Ex libro Bembino, & aliis antiquis ac Donato, versusque ratione, ita ordinamus haec verba, *esse dicat factum.* FAERNUS. Pars mellior nostrorum *Esse dicat.*

*Tum tuas amicas te et cognatas deserere et festos dies
Mea causa, nolo. 30. nil pol iam istaec mihi res volupta-
tis ferunt:*

*Dum actatis tempus tulit, perfuncta satis sum: satias
idem tenet*

*Studiorum istorum: haec mihi nunc cura est maxima, te
ne cui mea*

Longinquitas actatis obstat; mortem exspectet meam. 20

Hic video me esse inuisam immerito: tempus est concedere.

Sic optume, ut ego opinor, omnis causas praecidam omnibus:

Et me hac suspitione exsoluam, et illis morem gesserō,

*Sine me obsecro hoc effugere, vulgus quod male audit
mulierum.*

*21. Quam fortunatus ceteris sim rebus, absque una hac
foret, 25*

*Hanc matrem habens talem, illam autem uxorem. 30. ob-
secro, mi Pamphile,*

17 Nihil jam mihi istaec res vo-
luptatis ferunt] Liber Bombinus
istae res; quamvis & istaec, genere
feminino, nominativo Plurali efferret
antiquitas. Terentius in Eunuchō,
Continuo haec adornant ut laet.
FAERNUS.

*Mea causa nolo. Nihil jam mihi
istaec res voluptatis ferunt.*

Legē ex nostris universis,

*Mea causa nolo: Nil pol jam ist-
haec mihi res voluptatis ferunt.*

Reiectum Pol ab eis est, qui nesci-
rent Voluptatis secundam corripere
solere. Istaec omnes Codices, solo
Bombino excepto, pro Istaec. Vide
infra IV, 3, 12. Illaec pro Illaec.

18 Satias me jam tenet] Delemus
pronomen me, ex auctoritate libri
Bembini, & ratione versus. FAER-
NUS. In veterrimo nostro deest
Me: ceteri habent.

19 Ne cui meae longinquitas acta-
tis obstat] Aliqui libri, inter quos
Bembinus, & alii antiqui, habent
mea. FAERNUS. Plerique ex no-
stris Mea.

20 Mortem exspectet meam] Nos
exspectet legimus ex Donato, &
libro Bembino. ita etiam scriptum
fuisse in Victoriano conicere licet
ex rasura, ubi reposita est distinctio
exspectet. FAERNUS. Nostrī omnes
Exspectet.

25 Absque una haec foret] Sic &
nostrī codices Haec, & Donatus; ut
Absque adverbium sit, Absque foret,
abesset. Idem tamen agnoscit allam
lectionem, Absque una hoc foret,
ut Absque sit praepositio: Male ta-
men explicat, Una, id est, Uxor.
Immo Ceteris rebus, absque una hac,
re scilicet, Absque esset cum ablati-
vo passim obversatur. Porro pro
Sum lege Sim.

27 Non tute rem incommodam]
Bembinus liber & aliqui alii, non
tute incommodam rem: quae collo-
catio versus, aliter laborantem,
sustentat, & paulo post in eodem
Bembino pro inducas, inducas. &
legendum est cum affectu hortantis
ad patientiam, ut & tangere vide-
tur Donatus. FAERNUS. Nostrī

Non tūte incommodam rem, ut quasque est, in animum inducēs pati?

Si cētera ita sunt ut vis, itaque ut esse ego illa existumo;

Mi gnāte, da mi hanc vēniam, redduc illam. PA. vas miserō mihi.

20. *Et mihi quidem: nam haec res non minus me mole habet quam te, gnāte mi.* 20

ACTUS IV. SCAENA III.

LACHES. SOSTRATA. PAMPHILUS.

L. *QUEM cum istoc sermōnem habueris, prōcul hic astante accepi, uxor.*

'Istuc est sapiens, qui ubicunque opus sit animum possit flectere;

Quod sit faciundum fortasse post, idem hoc nunc si feceris.

20. *Fors fuit pol. L. abirus ergo hinc: ibi ego te et tu me feres.*

Incommodam rem; sed idem inducas.

22 *Si cetera sunt, ita ut tu vis]* Pronomen *tu* non est in libro Bem-
bino: ac ne necessarium quidem est:
collocationem vero verborum o. l. s.
eo excepto, & cum his Donatus,
hanc habent, *si cetera ita sunt.*
FAERNUS.

Si cetera ita sunt, ut vis, itaque ut esse ego illam existimo.

Nostri omnes, *Ut tu vis*: sed recte Bemblinus *Ut vis*: alioquin *ita* & *itaque* non eodem accentu fuerint. Nostri universi *illam*, & (quod miror) Donatus, qui intelligit *Nurum*. Quis non videat *illa* legendum, & referendum ad *Cetera*. Sed hoc plus toto saeculo jam innotuit.

29 *Mi gnate, da vntam hanc mihi, reduc illam]* *Veniam* in Thesi totum latet. *Reduc* nostri omnes. *Leg*.

Mi gnate, da mi hanc veniam, redduc illam.

Plaut. Amph. III, 2, 4.

Da mihi hanc veniam, ignosce, irrita ne sis.

1 *Procul hinc stans]* Tres ex nostris *Hic*; & lege *Astant*, ut Heaut. V, 2, 7.

3 *Quod faciundum fortasse sit post, idem hoc nunc si feceris]* Hic versus ut trochaicus non potest stare, ut lamblicus autem vix atque aegre, adeo impeditus est inuersione verborum: quae nos ex Donato; & libro Bemblino ita collocamus: *Quod faciundum sit post fortasse*. Ita trochaicus erit, in quo tamen in, *idem hoc*, non fiet collisio. Victorianus, & aliqui alii libri ita habent,

Quod faciundum sit fortasse post idem hoc nunc si feceris.

Alii, *Quod sit faciundum fortasse, & in his Basilcanus. FAERNUS.*

Quod faciundum sit post fortasse, idem hoc nunc si feceris.

Sic dedit Faernus; ut in *Idem* nulla fiat collisio: quae tamen licentia non potest concedi. Nostri veterissimi cum aliis plerisque *Quod sit faciundum*: Unus cum Victoriano, *Forsasse post*. Repone,

Quod sit faciundum fortasse post, idem hoc nunc si feceris,

Ne reuerseat, minus iam quo rededit domum. PH. ah.

Nullam de his rebus culpam commeruit tua:

A Myrrhina haec sunt mea uxore exorta omnia: 10

PA. Mutatio fit. PH. ea nos perturbat, Lache.

PA. Dum ne reducam; turbet porro, quidni velit.

PH. Ego, Pamphile, esse inter nos, si fieri potest,

Adfinitatem hanc sane perpetuam volo:

Sin est, ut aliter tua fiet sententia, 15

Accipias puerum. PA. si nesci peperisse: occidi.

1. Puerum? quem puerum? PH. natus est nobis nepos:

Nam abducta a vobis praegnas fuerat filia,

Neque fuisse praegnatam umquam ante hunc scivi diem.

Faernus. Hoc, inquit, modo ostendit, nec esse quod simulat (Hoc refert ad Quid respondebo?) nec id quod verum est, dicendum esse sibi: Si non est dicendum; certe est Operiendum, celandum, non Aperiendum. Vidit hoc olim & vir doctus Jo. Rivius. Pamphilus ipse supra III, 4, 30.

Ille abiit, quid agam infelix? prorsus nescio

Quo pacto hoc calem, quod me oravis Myrrhina,

Gnae suae partum.

Credisne jam homini ipsi? Quo pacto hoc calem, id ipsum est, quod Quo pacto hoc operiam.

11 *Ea nos perturbat Laches*] Liber Bembinus & Priscianus, *Lache*. sic & infra ex ratione versus legendum esse contendimus: *Vosmet videte jam Lache & tu Pamphile*. licet in omnibus libris sit *Laches*. FAERNUS.

PH. A Myrrhina haec sunt mea uxore exorta omnia.

Mutatio fit: ea nos perturbat, Lache.

Sed hic multum Donatus, sed operam ludit. Guyetus illud *Mutatio fit*; totumque adeo versum ut ineptum & spurium damnat. Dignus sine est, ut nunc-quidem ha-

betur. Sed singula suis personis redde; & genuinum se probabit.

PHI. A Myrrhina haec sunt mea uxore exorta omnia.

PAM. Mutatio fit. PHI. ea nos perturbat, Lache.

Mutatio fit sunt Pamphili verba: quae ut secreti conscius, averfus a semibus loquitur. Hoc, cum indicatum jam semel est, sat scio, quae se luce culvis commendabit. Sed aliud dabo, quod adhuc fidem faciat. Nisi hoc Pamphilo tribuas, *Ea nos perturbat*, non erit *Ea uxor Myrrhina*. quod Donatus tamen monendum putavit; sed *Ea mutatio nos perturbat*. Tam inepte et putide, ut nihil infra.

12 *Dum ne reducam; turbent porro quam velint*] Donatus ad locum: *Quam non est generis feminini*, sed est *Quantum*: *Turbent*, errent & tumultuentur, significat; vel *turbentur*. *Quam velint, quantum velint*, aut eam quam velint *mulerem*; sed melius est quod supra *diximus*. Si standum erit huic loci *Turbent*, quam & codices omnes exhibent; recte sane magnus Magister. Sed cum illud inspicio, *Ea nos perturbat, Lache*; cui averfus Pamphilus hoc responsi dat; vix possum dubitare, quia a Terentio sic fuerit:

1. Bene, ita me di ament, nuntias: et gaudeo
Natum illum, et illam salvam: set quid mulieris
Uxorē habes? aut quibus moratam moribus?
Nosne hoc celator tamdiu? nequeo satis,
Quam hoc mihi videtur factum prae, proloqui.
PH. Non mihi illud factum minus dolet, quam tibi,
Lache. 29

PA. Etiam si diuturnum fuerat ambiguum hoc mihi,
Nunc non est; cum eam sequitur alienus puer.
L. Nulla tibi, Pamphile, hic iam consultatio est.
PA. Perii. **L.** hunc videre saepe optabamus diem,
Cum ex te esset aliquis, qui te appellaret patrem; 30

Dum ne reducam; turbet porro
quam velit. Myrrhina, inquit Pht-
dippus, perturbat nos: ad hoc
Pamphilus: Turbet porro, pertur-
bet vos adhuc magis Myrrhina,
quantum velit; modo ne reducam.
Plautus Most. III, 1, 15.

Verum ut res sese habet,
Pergam turbare porro: ita haec
res postulat.

18 Nam abducta a vobis prae-
gnans fuerat filia: Neque fuisse
praegnantem.] Antiquissimi libri
Bembinus & Vaticanus hanc vocem
praegnant & praegnantem sine n
littera habent hoc modo, praegnas,
praegnantem: itaque semper & in
Pandois Florentinis scripta inve-
nitur haec dictio. Me vero non
tantum usus scribendi vetustissimus
mover, quantum hujus distortionis de-
rivatio ab Donato tradita: is enim
hunc locum exponens, ait, Prae-
gnans est ante gnatum vel ante gene-
tricem; est enim prae ante: ex quibus
Donati verbis liquet hanc vo-
cem non esse participium, quod ne-
cessario per u efferendum esset, sed
nomen a prae & gnatus, vel a prae
& genetrix; quae utraque vox nul-
lam necessitatem infert nomini ab
se deducto, assumendae litterae u.
FAERNUS. Nostri Praegnant &
Praegnantem.

21 Natum illum & tibi illam sal-
vam] Nostri universi cum Edd. vet.
Natum illum tibi & illam salvam.
Dele Tibi.

25 Non tibi illud factum minus
placet, quam mihi, Lache.] Sic
Faernus, & sic Libri. Donatus,
hac prava lectione irretitus, eo ve-
nit, ut dicat, Placet pro Displicet
intelligamus. Quid est, si hoc non
est avo notandum? Nimirum aliud
innuit sententia, aliud sonant ver-
ba. Par locus est supra IV, 2, 30.
Haec res non minus me male habet,
quam te. Ad istam igitur faciem
hic legendum erit, Non mihi illud
factum minus dolet, quam tibi, La-
che. Dolet mihi, aegra est mihi,
male me habet, eodem omnia sensu.

26 Est jamdudum] Aliqui libri
scripti, & in his vetustissimi, etiam
si dudum. **FAERNUS.** Sic nostri
omnes.

27 Nunc non est, cum eam jam
consequitur alienus puer.] Adver-
bium jam nullus habet liber scri-
ptus, nec Donatus: nec id admit-
tit ratio versus. **FAERNUS.** Jam
nullus ex nostris habet. Sed duo
sic,

Nunc non est, cum eam sequitur
alienus puer.

Con in compositione non nisi una li-
tera est inversa, in libris vetustis.

Estnit: habeo gratiam dis. PA. nullus sum.

L. Reduc uxorem, ac noli aduorsari mihi.

PA. Pater, si ex me illa liberos vellit sibi,

Aut se esse mecum nuptam; satis certo scio,

Non clam me haberet, quod celasse intellego.

35

Nunc, cum eius alienum a me esse animum sentiam,

Neque conuenturum inter nos posthac arbitrer;

Quamobrem reducam? L. mater quod suasisit sua,

Adulescens mulier fecit. mirandumne id est?

Censens te posse reperire ullam mulierem,

40

Quae careat culpa? an quia non delinquent viri?

PA. Vosmet videte idem, Lache et tu Pamphile,

Remissam opus sit vobis, redductam domum.

Uxor quid faciat, in manu non est mea.

Neutra in re vobis difficultas a me erit.

45

Set quid faciemus puero? L. ridicule rogas:

Cum eam in unam syllabam constrin-
gi, minus placet.

33 *Pater, si illa ex me]* Elegan-
tior videtur collocatio, quae est in
libro Bemmino, *Pater, si ex me illa.*
FAERNUS.

In textu Faernus dedit, *Si ex*
me illa. Atqui nostri uniuersi *illa*
ex me. Placet Bembinus: ut pro-
nuntiemus, *Ex me illa;* & mox,
Aut se esse.

35 *Quas celasse intellego]* Vatica-
nus liber & unus tantum liber scrip-
tus Donati habet, *quae;* Bembi-
nus, *quod;* omnes alii, & Donati,
& Terentii libri, *quem:* quod forte
procederet subintelligendo partum:
magis tamen placet *quod.* FAER-
NUS.

Non me clam haberet, quod celasse
se intellego.

Lego ex nostris fere omnibus: *Non*
clām me haberet; ut passim apud
Nostrum, *Clām in Arsi.* Quas plu-
res nostri, ceteri *Quem.* Aut lego
Quod, aut *Quas.*

36 *Nunc cum ejus alienum esse a*
me animum sentiam] Nostri fere
omnes, *Alienū a me esse animum.*

Recte. *A me,* virtute enclitici *Me*
est in istu; at totum *A me* in Theſi
occultari non ex arte est.

37 *Nec conuenturum inter nos post-*
hac arbitror] Sic Faernus: Sed *Ar-*
bitror, quicquid dicant Librarii,
cum Mureto legendum. Ceterum
omnes pro *Nec* habent *Neque;* &
plerique omnes *Posthac esse arbi-*
tror, unus *Post esse arbitror:* alter,
Posthac arbitror.

43 *Remissam opus sit vobis an re-*
ductam domum] Liber Bembinus
penultimam dictionem hujus versus
habet per duo *d,* ita etiam versus
ratione exigente: & praeterea hic
liber & Basilicanus, & duo alii an-
tiquissimi, item alii multi eam
ipsam dictionem, id est *reductam,*
item aliam praecedentem, id est
remissam, per *n* in fine habent.
ita & Donatus, sic loquens: *Remis-*
sa opus sit vobis] in *veris* codicibus
sic est, *remissam, reductam, ut sit*
remissane, reductane; quae exposi-
tio Donati facit, ut pro *remissam,*
remissan, pro reductam, reductan,
ipsum ex *veris* codicibus citasse con-
jiciam. Sed hoc modo dicto *an,* &

Quicquid futurum sit, huic suum reddas scilicet;
Ut alamus nostrum. PA. quem ipse neglexit pater.
Ego alam? L. quid dixi? ego an non alamus, Pámphile?
Prodemus quaeſo potius? quae haec amentia est? 50
Enimuero prorsus iam tacere non queo.
Nam cogis, ea quae nolo ut praesente hoc loquar.
Ignarum censes tuorum lacrumarum esse me?
Aut quid sit hoc, quod sollicitere ad hunc modum?
Primum hanc ubi dixi causam, te propter tuam 53
Matrem non posse habere hanc uxorem domi;
Pollicita est ea se concessuram ex aedibus.
Nunc, postquam ademptam hanc quoque tibi causam vides;
Puer quia clam te est natus, natus alteram es.
Erras, tui animi si me esse ignarum putas. 60
Aliquando tandem huc animum ut adducas tuum,
Quam longum spatium amandi amicam tibi dedi?

orationi supervacanea erit, & ver-
 sui incommoda, quam nos ex au-
 thoritate complurium librorum, in
 quibus aut expuncta est, aut non est
 omnino, delemus. FAERNUS. Sic
 & nostri plerique delent *An. Omnes*
Remissan., & quinque primarii *Re-*
duſſan..

47 *Huic reddas suum scilicet*
 Omnes fere libri, inter quos vetu-
 stissimi, & Donatus, ita haec ver-
 ba ordinant, *huic suum reddas s.*
 FAERNUS. Pauciores ex nostris,
Suum reddas.

49 *Quem ipsa neglexit, pater*
ego alam] Lectio libri Bembinj,
 Vaticanj, & aliquorum aliorum est,
quem ipse; ut haec verba sint Pam-
 phili secum, ne pater & focer in-
 telligant, obmurmurantis alium esse
 patrem nati pueri, non se. quod
 autem haec secum Pamphilus dicat,
 ostenditor ex Chremetis verbis sta-
 tim Pamphilum interrogantis quid
 dixerit, sane Donatus *quem ipsa*
 magis probat. quod (cum reveren-
 tia eius dixerimus) non sat bona
 ratione facere videtur, cui enim

Pamphilus se probaturum hoc pu-
 tet, quod ideo alere filium nolit,
 quia eundem mater neglexerit?
 idne sat causae cuiquam videri po-
 test, ut filium suum abjiciat, quod
 sit a matre neglectus? FAERNUS.
 Recte hic Faernus contra Donatum.
 Unus tantum ex nostris *Ipsa*. Pam-
 philus aversus dicit, *Quem ipse ne-*
glexit pater; deinde dum ad eos se
 convertit, *Ego alam?* quod ultim-
 um Chremes audivit. Haec, quae
 in agendo fiunt, rem reddunt satis
 claram; & istis, qui *Ipsa* malunt,
 os plane obstruunt.

54 *Aut quid sit id*] Nostri plures
 & meliores, *Quid sit hoc.*

55 *Primum ubi hanc dixi cau-*
sam] O. l. s. & Donatus, *hanc ubi*
dixi. FAERNUS. Sic & nostri.

58 *Ademptam quoque hanc*] O. l.
 s. *ademptam hanc quoque*. FAER-
 NUS. Nostri quoque omnes.

59 *Puer quia clam te natus est*
 Liber Bembinus, *clam te est natus*,
 FAERNUS. Nostri quoque, *Est*
natus.

61 *Animum ut adjungas tuum*
 Sic dedit Faernus. Atqui codices

Sumptus quos fecisti in eam, quam animo aequo tuli?

E. atque oraui tecum, uxorem ut diceres.

Tempus dixi esse: impulsu duxisti meo.

65

Q. ac tum obsecutus mihi, fecisti ut decuerat.

Nunc animum rursus ad meretricem induxisti tuum:

Cui tu obsecutus, facis huic adeo iniuriam.

Nam in eandem vitam te reuolutum denique

Video esse. PA. mense? L. te ipsum: et facis iniuriam.

70

Constringis falsas causas ad discordiam,

Ut cum illa uiuas, testem hanc cum abs te amoueris:

Sentitque adeo uxor. nam et causa alia quae fuit,

Quamobrem abs te abiret? RH. plane hic diuindt: nam id est.

PA. Dabo iuramentum, nihil esse istorum tibi. L. ah,

75

Redde uxorem: aut, quamobrem non opus sit, cedo.

PA. Non est nunc tempus. L. puerum accipias: nam is quidem

In culpa non est: post de matre uidero.

nostri uniuersi *Adducas*: ut infra V, 3, 38.

Numquam animum quaesi gratia ad malas adducam patris.

Adducas Rivi quoque & Fabricii codices; & Edd. vet. cum Donato. Fallor, an audaculus quispiam *Addungas* hic supposuit, ex And. I, 1, 29. *Ut animum ad aliquod studium adjungant.*

66 *Quae tum obsecutus mihi fecisti, ut docueras*] Et mox versu tantum interposito,

Cui tu obsecutus, facis huic adeo iniuriam,

& rursus v. 70.

Video esse. Mense? Te ipsum: & facis iniuriam. Nisi has repetitiones ideo factas putes, ut senilem loquacitatem coram Auditor ostenderet; mihi quidem *obsecutus* fueris, si vel animum vel utrumque ex prioribus istis versibus expunxeris.

71 *Cum stringis falsas causas*] Quattuor antiqui libri *constringis*.

FAERNUS. Vetustiores nostri *Constringis*: alii, *Cum stringis*.

73 *Nam et alia causa quae fuit*] O. l. s. *nam et causa alia quae fuit.*

FAERNUS. Sic & nostri.

80 *Tot nunc me rebus*] O. l. s. *tot me nunc rebus.* FAERNUS. Nostri vetustiores *Tot me nunc.*

82 *Nam puerum credo injussu non tollent meo*] In o. l. s. & Donato hic est ordo verborum, *injussu credo*: pro *tollent* autem Donatus habet *tollit*, corrupte, ut opiner, pro *tollit*, quod est in libro Bembo; quod ideo placet ut referatur ad Lachetem, cujus utpote avi, in tollendo puero, summa potestas erat. FAERNUS.

Nam puerum injussu credo non tollit meo.

Nostri omnes *Injussu credo*; & iidem *Tollent*. Recte utrumque. *Tollent* Pater & Socer; hoc certum, cum *Adjuvrisem socrum* dixerit: ergo in consiliis de illa re iturus esse existimat.

PA. Omnibus modis miser sum: nec, quid agam, scio:

Tot me nunc rebus miserum concludit pater.

80

Abibo hinc, praesens quando promoueo parum.

Nam puerum iniussu credo non tollent meo;

Praesertim in ea re cum sit mi adiutrix socrus.

L. Fugis? hem, nec quisquam certi respondes mihi?

Num tibi videtur esse apud sese? sine:

85

Puerum, Phidippe, mihi cedo: ego alam, PH. maxime.

Non mirum fecit uxor, si hoc aegre tulit:

Amarae mulieres sunt, non facile haec ferunt.

Propterea haec irast: nam ipsa narrauit mihi:

Id ego hoc praesente tibi nolueram dicere:

90

Neque illi credebam primo: nunc verum palam est.

Nam omnino abhorrere animum huic video a nuptiis.

L. Quid ergo agam, Phidippe? quid das consili?

PH. Quid agas? meretricem hanc primum aduendam censeo:

Orémus: accusémus: grauius denique

95

Minitémur, si cum illo habuerit rem possea.

87 Non mirum fecit uxor mea, si hoc aegre tulit] Aliqui, ut versui confulerent, imprefferunt sine pronomine mea; contra tamen omnium librorum fidem. nos ea distione re-tenta, ita versum sustentamus, ut vò mea in unam syllabam brevem contracto, itemque vò hoc correpto, in quarta sede sit daetylus. FAERNUS.

Non mirum fecit uxor mea, si hoc aegre tulit.

Sic dedit Faernus, ex omnium, ut ait, librorum fide: & verum est; nam & sic nostri universi. Sed ista fides jamdudum apud me decoxit. Uxor mea esset Myrrha. Atqui res ipsa praedicat Philumenam Pamphili hic intelligi; ut supra v. 73.

Sensitque adeo uxor: nam ei cau-sa alia quas fuit,

Quamobrem abs te abires?

Nam ibi certe Uxor non Myrrha est; sed Philumena; cum verba Lachetis sint ad Pamphilum. Quid quod si Mos legas, nullo pacto ver-

sum inde constituas? Mea si hoc neg. Faerni, nonne bellus est Ana-paestus?

90 Id ego praesente hoc tibi nolo-bam dicere] O. l. s. id ego hoc praesente: Bembinus vero, & Vi-ctorianus, & aliqui alii, pro nolo-bam, nolueram. FAERNUS. Sic & nostri. Unus tantum Nolebam.

91 Nunc vero palam est] Potest haec lectio teneri, sed mihi ea, quae est in libro Bembinò, vehemen-ter placet, nunc verum palam est. ut verum sit nomen, & sit sen-sus, jam veritas manifesta est. FAERNUS. Nostri Vero.

92 Abhorrere animum huic video a nuptiis] Praepositio a non est in libro Bembinò, & in Victoriano quoque abrafa est. FAERNUS. Nostri, A nuptiis: Recte, ut Andr. V. 1. 10. Abhorrentem ab re uxoria.

1. *Faciám ut mones. cho curre, puer, ad Bâcchidem hanc
Vicinam nostram: huc évoca verbis meis.
At te oro porro in hac re adiutor sis mihi. PH. ah,
Iamdudum dixi. it: dénuque nunc dicó, Lache:* 100
*Manère adfinitâtem hanc inter nós volo,
Si ulló modó est ut póssit; quod speró fore.
Set vin adesse me úna, dum istam cónuenis?
I. Immo véro abi, aliquam púero nutritém para.*

ACTUS V. SCAENA I.

BACCHIS. LACHES.

2. *NON hoc de nihilo est, quód Laches me nunc commen-
tam esse expetit:*

97 *Ehe, puer, curre ad Bacchi-
dem hanc:]* Lege ex tribus nostris,
*Ehe curre, puer, ad Bacchidem
hanc.*

99 *Et te oro porro]* Liber Bem-
binus, pro it, at habet: nos tamen
et malimus. FAERNUS. Nostrum
Et. Sed placet Bembinum *At;* si-
quidem, nisi *At* legas, etiam hoc
ad puerum loqui videatur.

100 *Itid: inque nunc dico, Lache]*
Non displicet mihi haec lectio;
omnes tamen L. s. quoscunque vidi,
habent *idemque*. FAERNUS. Unus
ex nostris bonae notae, Codex C.
C., *Itidemque;* Alter *Itidem quod*.
Utrumvis bene; sed prius magis
placet.

103 *Sed quis me adesse?] Liber
Bembinus, & Donatus, sed vin
adesse?* FAERNUS. Nostrum *Itine*.

1 *Nunc me conveniam]* Liber
Bembinus, Basilicanus, Vaticanus,
me nunc & meliore collocatione.
FAERNUS. Unus modo ex nostris,
Nunc me.

3 *Idendum est ne minus propter
iram hanc impetrem, quam passim]*
Sic codices: sed ab Auctore erat,
*Propter iram hanc impetrem. Hinc
id est ab hac Bacchide, ut Adolph.*
III, 3, 7.

*Set accum Syrum ire video: hinc
scribo jam ubi fiet.*

*Hinc, ab hoc Syro. sic Unde pas-
sim.*

4 *Quod me post minus fecisse fa-
ctus sit]* Ex libro Bembinus, ac
Victoriano, & Donato hunc ordi-
nem verborum repono, *quod post
me:* eliditur autem *s ex factus*, ut
sit Iambus in ultima: est enim octo-
narius Iambicus quadratus, sicut &
tres primi huius scaenae. sequen-
tes vero ex eodem libro ita ordi-
namus:

Adgredior. Bacchis salve.

2. *Salve Lachis. L.A. credo ado-
pol, te nonnihil mirari Bac-
chis,*

*Quid sit, quapropter te huc fortis
puerum evocare iussit.*

ut primus horum sit dimeter Iam-
bicus catalecticus; secundus, con-
tracto *nihil* in unam syllabam, item
tertius sint Iambici octonarii cata-
lectici: qui vero sequuntur, ut in
impressis ordinati sunt, ita eos con-
ferramus. FAERNUS. Nostrum ple-
rique, *Mo post.*

6 *Salve, Laches. L.A. credo ado-
pol te nonnihil mirari, Bacchis]*
Lege, versa ipso passimante;

Nec pòl me multum fallit: quin quod suspicor fit quòd velit.

1. Videndum est ne minus propter iram hinc impetrem, quam possim:

Aut ut quid faciam plùs, quod post me minus fecisse satius fit. Adgrédia. Bacchis, sálus.

2. Salùe, Lache. 1. edepol crèdo te non níl mirari, Bæchis, Quid sit, quapropter te húc foras puerum euocare iussi.

3. Ego pòl quoque etiam timida sum, cum vénit in mentem quæ sim:

Ne nomen quaesti mi obset: nam mores facile tutor.

1. Si vèra dicis, níl tibi est a mè pericli, mulier: 10

Nam iam aetate ea sum, ut non fiet peccato mi ignosci atquom:

Quo magis res omnis cautius, ne temere faciam, adcurò.

Salve, Lache. 1. A. edepol crèdo te non níl mirari, Bacchis.

3 Ego pol quoque etiam timida sum, cum venit mihi in mentem, quæ sit] Venit, quod praesentis temporis est, pyrrichius est, eliso s, aut certe rò mihi addititium est: antiquè enim mihi subintelligitur, ut & in Eunuchò,

Et illud de Rhodio dictum cum in mentem venit.

Virg.

Nec venit in mentem, quorum consideris arvis. FAERNUS.

Recte sensit Faernus Mihi addititium esse, sed non ausus est ejicere. Nos, versu gaudente, ejicemus.

9 Ne nomen mihi quaestus obset apud te: nam moris facilis tutor] Quaesti legitur in libro Bembino, antiqua declinatione. Ceterum nec in eo libro, nec in Vaticano, nec in Victoriano sunt duae illae dictiones, apud te, quae multum incommodant versui, & parum sensui profunt. sed ne sic quidam versus procedit, nisi ex magna licentia: deest enim una syllaba, quam nos unius tantum litterae mutatione supplemus, legendo pro obset, ob-

set, ut sit, Ne nomen mihi quaestus obset. hoc modo & versus est Iambicus tetrameter catalecticus, ut ceteri, & Iambum habet in quarta; quod huic generi versuum prope solemne est, & antiquissima lectio conservatur. Si quis tamen malet obset, versus sustentator dissolutione diphthongi: FAERNUS.

Nostri Quaestus obset. Tres nostris non habent Apud te. Egrege hic Faernus: nisi quod in fine se prodit, cum a Quaesti obset sustentari posse versum existimat. Ceterum unus ex Regiis Quaestus mihi obset. Repone,

Ne nomen quaesti mi obset. Omnino in istu esse debet Quaesti, non in Thesti obmutescere. Atque hoc ordine Quaestus stare hic potest, aequè commode ac Quaesti.

10 Si vèra dicis nihil tibi pericli a me est mulier] Aliam collocationem verborum, quae versui convenientior est, habent o. l. s. nihil tibi est a me pericli mulier. FAERNUS. Sic & nostri omnes.

12 Quo magis omnis res cautius] Lege ex nostris fere omnibus, Quo magis res omnes cautius.

Nam si id nunc facis facturave es, bonas quod par est facere;

Inscitum offerre iniuriam tibi immerenti, iniquum est.

B. *Est magnam ecastor gratiam de istac re quod tibi habeam.*

Nam qui post factam iniuriam se expurget, parum mi proffit.

Sit quid istuc est? L. meum receptas filium ad te Pamphilum. B. ah.

L. *Sine dum: uxorem hanc prius quam duxit, vobstrum amorem pertuli.*

Mane, nondum tibi dixi id quod te volui. hic nunc uxorem habet.

13 *Nam si id nunc facis, facturave es? Te nunc, non ponit Donatus, citans haec super eo loco, Fac eadem, ut sis porro. ne liber quidem Bembinus eam vocem habet: ac neque particulam id. FAERNUS.*

Nam si facis facturave es. Sic dedit Faernus, Bembino suo nimum additus. Nostri universi,

Nam si id nunc facis facturave es. Recte: *Facis* finalem s abicit, quod iustissimum. Nunc suam vim hic habet, ut oppositum futuro *Facturave es.*

14 *Inscitum offerre injuriam tibi me immerenti iniquum est* Bembinus liber non habet dictionem *me*; quam & Donatus, eam subaudiri volens, non esse in contextu ostendit. alii libri eam varie collocatam habent; aliqui enim dictioni *tibi* praeposunt, alii postponunt, ut saepe evenit dictionibus subditiciis. sane in aliquibus libris, inter quos est idem Bembinus & Victorianus, hi versus ita ordinati sunt:

Nam si facis, facturave es, bonas quod par est facere,

Inscitum offerre injuriam tibi: immerenti iniquum est.

Distinguendum est autem post *tibi*, ut sit sensus, offerre injuriam tibi, quae vel mulier sis, vel meretrix, est inscitum; immerenti vero, etiam

iniquum est. FAERNUS. Ab uno ex nostris abest *Me*; ceteri *Tibi me*. Distinctio illa apud Faernum non placet.

15 *Est magna ecastor gratia de istac re quam tibi habeam* Et versus claudicat, & dictio soleccizat. Repone,

Est magnam ecastor gratiam de istac re quod tibi habeam.

Ubi ordo, *Est quod habeam tibi magnam gratiam.* Plautus Rud. IV, 6, 32.

Bonam est quod habeas gratiam merito mihi.

Qui te ex insulso falsum feci operam mea.

16 *Nam qui post factam injuriam se expurget parum mihi proffit* Hic necesse est, vel ex *parum* se elidere, quamvis sequente consonante, ut dactylus sit in sexta, vel *injuriam* trisyllabum facere, coalescentibus in unum duabus extremis vocalibus. mihi tamen magis placeret, si deletio pronomine *se*, quod ego arbitror ab interpretante superscriptum, deinde in contextum irrepsisse, absolute legatur, *Nam qui post factam injuriam expurget.* non tamen muto. neque detraho quicquam. FAERNUS.

Quod *Parum* corripit Faernus, recte: quod *Injuriam* trisyllabum

Quaere alium tibi firniorem, dum tibi tempus consulendi est:

20

Nam neque ille hoc animo erit aetatem, neque pot tu eadem istac aetate,

B. Quls id ait? L. socrus. B. mene. L. te ipsam: et filiam abduxit suam:

Puerumque ob eam rem clam voluit, natus qui est, extinguere.

B. 'Alid si scirem, qui firmare meam apud vos possim fidem, Sanctius quam iusurandum; id pollicerer tibi, Lache, 25 Segregatum habuisse, uxorem ut duxit, a me Pamphilum.

Facit, & verbum & versum contru-
cidat.

18 *Sine dicam: uxorem hanc prius quam duxit, vestrum amorem pertulit* Atqui hic versus, ut prior & sequentes, Trochaicus esse debet, non Iambicus. Quare audacter repone,

Sine dum: uxorem hanc prius quam.

Ita Noster alibi, Mane dum, Dic dum, Abi dum, Facio dum. Plautus Truc. II, 7, 67. Sed veru Sine dum pretere.

19 *Mane, nondum etiam dixi id quod volui. hic nunc uxorem habet* Nisi in *Dixi* aut *Volui* synaloepha, quod non licitum est, cesset; versus syllaba adhuc caret. Eam ego statim praestabo.

Man-; nondum etiam dixi id quod te volui. Quod te volui; ut And. I, 1. Paucis te volo, Quod me velis. III, 5, 4. Quid ego te velim. Habeat itaque suas sibi conjecturas, Mane sedes, & La'hes, Mane, & Mane mane; qui ne id quidem sensit, se id agere ut Iambicus sit, qui ab Autore Trochaicus exibat.

20 *Quaere alium tibi amicum firniorem, dum tempus consulendi est* Aliqui libri non habent dictionem *amicum*, & ex iis est Victorianus; in quo tamen postea superscripta est. Bembinius eam dictionem prae-

positam habet dictioni *firniorem*; alij libri & Donatus postpositam, ut jam diximus evenire subdititiis dictionibus, ut nullam certam sedem habeant. Ceterum quod sequitur, idem liber Victorianus & Bembinius ita habent, *Dum tibi tempus consulendi est*, ut exigit ratio versus, qui est Trochaicus tetrameter acatalecticis, ut sequens. FAERNUS. Recte haec omnia. Nostri & *Amicum* habent, & *Tibi* non habent.

21 *Nam neque ille hoc animo erit aetatem* Aetatem, quod & agnoscit Donatus, & explicat, in nullo nostrorum est.

23 *Qui natus est, extinguere* Omnes fere libri scripti, inter quos Bembinius & Victorianus, ita collocant, ut & ratio Trochaici exposcit, *natus qui est*. FAERNUS. Quin & nostri omnes, *Natus qui est*.

24 *Aliud si scirem* Lege, versus ipso iubente, *Alid si scirem*: alioqui Iambicus erit inter Trochaicos. De *Alid* jam ante diximus.

26 *Me segregatum habuisse* Eandem ob causam, ne Iambicus hic sit, tolle illud *Me*; quod abesse vel elegantiae interest, cum sequatur *A me*:

Segregatum habuisse, uxorem ut duxit, a me Pamphilum.

L. *Lépida es. set scin, quid volo potius sodes facias?* B.
quid? cedo.

L. *Eas ad mulieres huc intro, atque istuc iusjurandum idem Polliceari illis: exple animum iis, teque hoc crimine expedi.*

B. *Fáciam: quod pol, si esset alia ex quaestu hoc, haut facerét, scio;* 30

'Ut de tali causa nuptae mulieri se ostenderet.

Sét nolo esse falsa fama gnatum suspectum tuum;

Néc leniorem vobis, quibus est minime aequom, vidérir

'Inmerito: nam méritus de me est, quód queam, illi ut commodem.

L. *Fácilem benivolúmque lingua tua iam tibi me reddidit:* 35

Nám non sunt solae arbitratae haec: égo quoque etiam hoc credidi.

27 *Scin quid volo potius sodes facias. Quid vis, cedo?*] Vis & verbi superest, & sententiae; atque ideo recte id Muretus ejecit. Heaut. IV, 4, 14. sv. *At scin quid sodes?* B. A. Quid?

28 *Eas ad mulieres huc intro, atque istuc iusjurandum idem Polliceari illis; exple animum iis, teque hoc crimine Expedi]* An legendum, *atque istuc iusjurandum idem Polliceari; illis exple animum, teque &c.*

30 *Fáciam: quod pol, si esset alia ex hoc quaestu, haut facerét, scio]* Vides illud *Quaestu*, ut supra v. 9. in Theſi latitare. Repono: *Ex quaestu hoc.*

32 *Sed esse falsa fama nolo]* In Bombino deest *to esse*, sed perperam: ceterum hunc ordinem verborum habet, quem & Donatus ponit, addito tamen verbo *esse*: *sed nolo falsa fama esse*; aliqui etiam libri sic habent, *sed nolo esse falsa fama*. utrumque melius quam quod in lectione vulgata est; quod quidem ad verſum attinet. FAERNUS.

Sed nolo falsa fama esse gnatum suspectum tuum. Plurimi ex no-

stris, *Sed nolo esse falsa fama.* Tres *Sed esse nolo falsa fama.* Ex his Faernus omnium deterrimam elegit.

36 *Ego quoque hoc etiam credidi]* Ex auctoritate libri Bembini deleo dictionem *hoc*; sine detrimento verſus & ſenſus. FAERNUS. Faernus ejecit *Hoc*. Nostri omnes retinent, sed alio ordine. Pro *Haec* duo ex nostris *Haec*; ut saepe ante. Lege igitur:

Nam non sunt solae arbitratae haec: ego quoque etiam hoc credidi.

39 *Sed reprimam]* *To sed* delendum ex auctoritate libri Bembini ac Viſtoriani, & ratione Trochaici. FAERNUS.

Aliter si facias. reprimam me. Nostri omnes, *Sed reprimam.* Sed verſus gratia Correſtores *Sed* olim eiecerunt. Immo retine, & verſus aliter conſule, *Facias* abire iubens:

Aliter si: set reprimam me. Heaut. I, 2, 25. *Illuc? set reprimam me.* *Aliter si*, Apoſiopſis rei congrua. ut Virgil. *Quos ego: sed motos, & Quamquam O;* *sed viti-*

*Nunc cum ego te esse praeter nostram opinionem comperi,
 Fac eodem ut sis porro: nostra utere amicitia, ut voles:
 Aliter si: set reprimam me, ne aegre quicquam ex me
 audias:
 Verum hoc te moneo unum, qualis sim amicus, aut quid
 possim,
 Potius quam inimicus, periculum facias. — —*

ACTUS V. SCAENA II.

PHIDIPPUS. LACHES. BACCHIS.

PH. — — NIL apud me tibi
*Deseri patiar: quin, quod est, benigne praebatur.
 Set tu cum satura, atque ebria es, et puer ut satur sit
 facito.*

cant: sic hic, Aliter si, sed reprimam. Ita saepe apud quosvis scriptores, Sin; reliquis per Apollonem emissis.

40 *Verum te hoc moneo unum]*
 Nostrum, uno excepto, omnes, *Verum hoc te moneo unum;* ut *Te* in
 ista sit. Recte: Et *Qualis* elidit s
 ante consonantem, ut passim: non,
 ut quidam voluit, *Amicus* eiecit us
 ante vocalem.

41 *Potius quam inimicus, periculum facias.* a. *faciam sedulo]* Respon-
 sionem Bacchidis in hoc versu
 Bembinus liber non habet, quam
 & in paucissimis aliis inventes, &
 putamus non necessariam. superest
 ut versul consulatur, quod sic facili-
 mos: ex aliquibus libris scriptis,
 in quibus est Victorianus, legimus
periculum, & quattuor primis se-
 quentis scaenae verbis hunc versum
 supplemus: ea sunt, *nilil apud me
 tibi*, ut *nilil* in unam syllabam con-
 tracto, & d ex apud eliso, sit in
 sexta sede hujus Trochaei dactylus.
 FAERNUS. Unus tantum ex tot
 nostris habet, *Faciam sedulo*.

2 *Deseri patiar, quin quod opus
 sit benigne praebatur]* Hunc ver-
 sum omnes fere l. s. simul ponunt,
 cum illis quattuor verbis, quibus
 ultimum versum praecedentis scae-
 nae supplevimus. sed illis detractis
 remanet ille quem ascripsimus, qui
 est trochaicus tetrameter, ut praee-
 dentes: licet illi catalectici, hic
 acatalecticus. FAERNUS.

*Deseri patiar: quin quod opus
 sit, benigne praebatur.*

Nec *Quod opus sit*, nec, quod qui-
 dam voluit, *Quod opus sit*, in hujus
 versus caesura possunt consistere.
 In Regio Chartaceo deest *Opus*. At
 in Codice C. C. *Quin quod est*.
 Egregio:

*Deseri patiar: quin, quod est,
 benigne praebatur.*

Quod est, quod domi est, quod res
 nostra praebet.

3 *Sed cum tu satura atque ebria
 eris, puer ut satur sit facito]* Vi-
 des, ut invenisse dispartiantur Ao-
 centus: quamvis apud Priscianum
 quoque p. 701. *Eris* legatur, etiam
 in codice scripto. Repone,

*Sed tu cum satura atque ebria es,
 & puer ut satur sit facito.*

Ff

L. *Noſter ſocer, videb, venit: nutricem puero adducit.*
Phidippe, Bacchis dederat perſanctis, PH. haecine caſt? L.
haec eſt. 5

PH. *Nec pol iſtae metuunt deos: neque has reſpicere deos*
opinor.

BA. *Ancillas dedo: quolibet cruciatu per me exquire.*
Haec res hic agitur: Pamphilo me facere ut redeat uxor,
Opórtet: quod ſi effecero, non poſſit me famae,
Solam feciſſe id quod aliae meretrices facere fugitant. 10

L. *Phidippe, noſtras mulieres ſuſpectas fuiſſe falſo*
Nobis in re ipſa inuenimus: porro hanc nunc experiamur.
Nam ſi compererit crimini tua ſe uxor credidiſſe,
Miſſam iram faciet: ſin item eſt ob eam rem iratus gnatus,
Quod peperit uxor clam, id leueſt: cito ab eo haec ira
abſcedet. 15

4 *Puero nutricem adduxit*] Placet mihi adducit, quod in libro Bembino eſt, ut per praefens tempus omnia enuntientur, venit, adducit, ita conſpicere licet fuiſſe & in Viſtoriano, nam x in litura eſt. FAERNUS. Duo ex noſtris Adducit. Sed inſuper inverſis verbis lege, *Nutricem puero adducit.*

8 *Licet haec res hic agitur*] Licet non eſt in libro Bembino, nec Viſtoriano: nec ponitur a Donato, & a verſu reſpuitur. FAERNUS. Recte: ſed *Licet* in omnibus noſtris eſt, uno Regio excepto.

9 *Opórtet: quod ſi perficio, non poſſit me famae*] *Perficio* verſum jugulat, qui Creticum vel ei parem pedem in caeſura poſtulat. Donatus in Edd. vet. *Perfecero*, & ſic ſcriptus Oxoniienſis. Repone,

Opórtet, quod ſi effecero, non poſſit me famae.

Effecero, quo nullum hic verbum aptius. Eun. V, 8, 26. *Hoc ſi feceris.* Phorm. IV, 1, 24.

Donec tibi id, quod pollicitus ſum, effecero.

13 *Nam ſi compereris crimini tua ſe uxor credidiſſe*] Noſtri omnes poſt *Uxor* addunt *Falſe*. Sed inapte, & verſu reſpiciente. *Crimen* per ſe habet notionem falſitatis. Donatus: *Crimen propriis dicitur, id quod factum eſt: immo lege, id quod falſum eſt.*

14 *Miſſam iram faciet: ſin autem eſt ob eam rem iratus gnatus*] Proſecto hujus metri in caeſura ratio Correſtoribus vetuſtis latebat: ita nunc frequenter in hiſ verſibus peccant libri veteres. *Sin autem eſt* pro Cretico hic inambulat. Tu repone, *Sin item eſt*; etiam ſententiae commodius.

17 *Quod ſatis fit, faciet. n. faciam*] In contextu libri Bembinal non eſt reſponſum Bacchidis, ſed loco ejus pronomen *ipſa*; ita & Donatus legit; ita & o. l. s. niſi quod in iis ſequitur reſponſum Bacchidis: perperam id quidem, nam verſus repugnat. FAERNUS.

Noſtri omnes addunt, ut Bacchidis reſponſum, *Faciam*. Non placet: nam verſu infra 20 Laches eam monet, *Quod mihi pollicita es,*

Profecto in hac re nil mali est, quod sit discidium dignum.

PH. *Velim quidem hercle. L. exquirere: adest: quod satis sit, faciet ipsa.*

PH. *Quid mi istaec narras? quia non tute ipse dudum audisti,*

De hac re animus meus ut sit, Laches? illis modo explete animum.

L. *Quaeso edepol, Bacchis, quod mihi es pollicita, tute ut serues.*

B. *Ob eam rem vin ergo introeam? L. i, atque exple iis animum, ut credant.*

B. *Eo; etsi scio pol his meum fore conspectum inuisum hodie:*

Nam nupta meretrici hostis est, a viro ubi segregata est.

L. *At haec amicae erunt, ubi quamobrem adueneris resciscant.*

seruus. Id vero pollicita est V, 1, 30. Eas intro ad mulieres: Faciam. Quod si hic quoque dicat Faciam; non jam mihi pollicita es diceret, sed Nobis.

18 *Quid istaec mihi narras? an quia non tute ipse audisti dudum] Liber Bembinus, & omnes fere alii, ac Donatus, quid mihi istaec: Basilicanus, quid mi istaec. & infra eodem libri, dudum audisti. Donatus vero non, tute ipse, sed tu ipse, habet. ita est Iambus, vel Pyrrichius in quarta. FAERNUS.*

Quid mihi istaec narras? an quia non tu ipse dudum audisti.

Sic dedit Faernus, ex Donato, ut narrat, *Tu ipse.* Donatus in vet. Edd. habet, *Tute ipse;* ut omnes hic nostri & item Faerni. Sentio, quid illum induxerit: *An quia non, si Tute legas, pro Cretico male ponitur: maluit ergo Dactylum An quia;* & idcirco *Tu ipse* adscivit. Infelix labor: neutrum enim hic stare potest. Repone,

Quid mi istaec narras? quia non tute ipse dudum audisti.

Plantus: Pers. V, 2, 69. *Quia non*

voco, bene ut tibi sit. Virgil. Aen. IV, 538. Quia non auxilio iuvat ante levatos.

19 *Illis modo exple animum] Liber Bembinus, & Donatus, explete: est enim sermo non ad Lachetem solum, sed & ad Bacchidem. versus quoque hanc lectionem exigit. FAERNUS. Unus ex nostris vetus, Modo explete: ceteri, Modo exple.*

21 *Vis ergo introeam?] Liber Bembinus, Vin ergo introeam? Ita prius erat & in Victoriano. FAERNUS. Nostri omnes Vis, non Vin.*

lb. I, atque exple animum iis, ut credant] I hic non patitur synaloepham: vetustus noster, ut alibi, si duplici i scribit; nam duplicis potestatem habet; idcirco, ut O & Au, non eliditur. Ceterum mutato ordine lego, *Atque exple iis animum, ut credant.*

22 *Eo: etsi scio pol his fore meum conspectum inuisum hodie] Salvus est etiam in hac lectione numerus; sed ex codice Petrensi lego,*

Eo: etsi scio pol his meum fore.

Et collocatio elegantior est,

PH. *At edsdem amicas fore tibi promitto, rem ubi cognorint:*

25

Nam illas errore et te simul suspitione exsolues.

B. *Perii, pudet Philumena: vos sequimini intro hac ambas.*

L. *Quid est mihi quod malim, quam quod huic intellego euenire?*

Ut gratiam ineam sine meo dispendio et mihi profim.

Nam si est ut haec nunc Pamphilum vere de se segregarit,

30

Scit se nobilitatem ex ea re natam et gloriam esse:

Refert gratiam eii, undaque nos sibi opera amicos iungit.

24 *At has amicas erunt*] Liber Bemblinus *haec amicas*, ut & exigit versus. FAERNUS. Etiam chartaceus noster *Haec*, ut scias a veterrimo codice transcriptum. *Haec* feminino plurali saepe habuimus.

25 *At easdem amicas fore tibi promitto, rem ubi cognoverint*] Hunc totum versum idem liber non habet, & sane supervacaneus videtur, quamvis a Donato ponatur prima pars ejus: sane, si hunc versum retinemus, *cognorint* legendum ex ratione versus, contra omnium librorum fidem. FAERNUS.

Uterque versus commodus & genuinus. Posterior, ut fit, in Bemblino & in C. C. & Petrensi omissus est; quia ab *At* eodem, quo prior, verbo inchoatur. Uterque senex, ut par erat, fidem hanc Bacchidi dant; & magis Phidippus, qui ibi paterfamilias est.

27 *Perii, pudet Philumena: sequimini me intro hac ambas*] Non temere est, quod nec liber Bemblinus, nec Donatus habent distionem *huc*: alique libri, qui eam habent, partim distioni *intro* praeponunt, partim postponunt; ex quo apparet, ut subditum, certum eam locum non habere, pronomem vero *me* non post *sequimini*, sed ante, habet liber Bemblinus. alii libri, & hi complures, & ante, & post habent;

quam & veram arbitror lectionem, detracto adverbio *huc*. FAERNUS.

Perii, pudet Philumena: me: sequimini me intro hac ambas.

Sic dedit Faernus. Sed nostri universi *Huc* habent. Repono,

Perii, pudet Philumena: vos sequimini intro hac ambas.

Sic *Sequimini* absolute Eun. IV, 7, 2. & Phor. II, 3, 8. *Vos sequimini*, ut Eug. III, 2, 53. VII, 2, 46. *Vos* potius quam *Me*; ut in caesura ambiguum evitetur.

29 *Et mihi una profit*] Donatus, & liber Bemblinus, & Basilicanus, & Vaticanus, & plerique alii non habent *ro' una*. quod & respuit versus. FAERNUS.

Duo tantum ex nostris addunt *Una*. Sed vide ipsos versus,

Quid est quod mihi malim, quam quod huic intellego euenire,

Ut gratiam ineat sine suo dispendio, & mihi profim.

Quid hoc est? *Quid mihi malim, quam ut sine suo dispendio mihi profit meretrix?* Immo, credo, vel cum maximo meretricis, quam modo angue pejus oderat, dispendio id sibi optet senex. Donatus, praeva lectione irretitus, quo non se versat? Repono, re ipsa me educte,

Quid est mihi quod malim quam quod huic intellego euenire?

ACTUS V. SCAENA III.

PARMENO. BACCHIS.

PA. 'EDEPOL ne meam *érus esse operam deputat parvum*
preti;

Qui *ób rem nullam misit, frustra ubi totum desedi diem:*

Myconium hospitem dum expecto in arce Callidemidem.

'Itaque ineptus hodie dum illi sedeo, ut quisquam venerat,

'Accedebam: adulescens, dic dum quaeso, tun es My-
conius?

Nón sum. at Callidemides? non. hospitem equem Pam-
philum

Ut gratiam ineam sine meo dis-
pendio, & mihi profum.

Quid est, inquit, quod Mihi malim,
quam ut gratiam ineam, &c. quod
Huic evenire intellego. Vides, opi-
nor, sententiam claram; & una vi-
des, quo pacto eveniret, ut inter-
polaretur. Cum enim Huic, quod
vero ordine postremum est, in me-
dio veniret, eo decepti Librarii
personas primas Ineam & Meo in
tertiis mutaverunt.

31 Scit sibi nobilitatem ex eo &
rem natam & gloriam esse] Sic libri
omnes. Donatus: Ex eo, utrum
ex Pamphilo; an ex eo, ex ea re: &
huc melius. Certe melius: sed hoc
etiam expediat summus Magister;
cur noster inter Nobilitatem & Glo-
riam, quae cognatae sunt signifi-
cationis, Rem in medium intruserit,
prorsus diversae. Quomodo autem
REM natam? Quia multa, inquit
idem, in eam contulit Pamphilus.
Iane vero? Atqui de re ventura
hic agitur, non de praeterita: &
si vere ab se segregarit, non res
creverit, sed damnum obvenerit.
Codex unus ex reglis Nallam pro
Natam. Repone,

Scit se nobilitatem ex ea re na-
tam & gloriam esse.

Ubi ordo est, Scit se ex ea re na-
tam esse nobilitatem & gloriam.

32 Referetque gratiam ei] Ex au-
thoritate libri Bembini & Victoriani
delemus conjunctionem quae, nec
sermoni necessariam, & versul in-
commodam, qui est Iambicus tetra-
meter catalecticis, ut ceteri, ha-
bens dactylum in secunda. FAER-
NUS.

Referet gratiam ei, unaque nos
sibi opera amicos jungit. Sic voluit
Faernus; etsi in Editione sit *Refe-*
retque. Bene sane, quod duo pri-
marii libri Quae ejiciant. Sed ne sic
quidem versus commodus est. Co-
dex Academicus, *Referetque*. Repone,

Referet gratiam ei, unaque nos
sibi opera amicos jungit.

Referet, Jungit, ut supra *Scit*, ele-
gantius quam ista Futura. *Referet*
corripitur; quae licentia in primo
pede facile conceditur.

1 Deputat parvi pretii] Idem
liber, pretii. FAERNUS. Sic &
nostri meliores Pretii, ut Viti, Gan-
di, Conflit. Semper ita oportet, ut
in Andria semel docuimus.

4 Ut quisque venerat] Duo ex no-
stris, Quisquam; & ad versum com-
modus, & ad sententiam.

5 Dic dum quaeso, es tu Myco-
nium] Nisi Quaeso sine Synaloepha
sit, quod non licet, versul deerit
Syllaba. Unus ex nostris, Tu es.
Lege Tu es Myconius? vel An es
tu Myconius?

Hic habes? omnes negabant: neque cum quemquam esse arbitror.

*Dénique hercle idem pudebat: abii. set quid Bæchidem
'Ab nostro adfines exeuntem video? quid huic hic est rei?*

B. *Pärmeno, opportune te offers, propere curre ad Pämphilum.* 10

PA. *Quid eo? B. dic me ordine, ut veniat. P. ad te? B. immo ad Philumenam.*

PA. *Quid rei est? B. tua quod nil refert, percontari desinas.*

PA. *Nil aliud dicam? B. etiam: cognosse anulum illum Myrrhinam*

Gnatae suas fuisse, quem ipse olim mi dederat. P. scio.

Tantumne est? B. tantum: dederit continuo, hoc ubi ex te audierit. 15

Set cessas? P. minime equidem; nam hodie mihi potestas haud datast:

'Ita cursando atque ambulando totum hunc contrivi diem.

B. *Quantam obtuli aduentu meo laetitiam Pämphilò hodie?*

Quot commodas res attuli? quot autem ademi curas?

Gnatum et restituo, paene qui harum ipsiusque opera periiit: 20

Uxorem, quam nunquam est ratus posthac se habiturum, reddo:

Qua re suspectus suo patri et Phidippo fuit, exsolui:

7 *Neque enim quemquam esse arbitror*] O. l. s. *neque eum.* ita & Donatus, si bene consideretur. FAERNUS. Sic & nostri Eum.

14 *Quem ipse mihi olim dederat*] Ex o. l. s. & ratione versus ita colloco, *olim mihi.* FAERNUS. Ita & nostri.

15 *Hæc ubi ex te audierit*] O. l. s. *hoc ubi, & in audieris* antepenultima producenda, aut *audieris* legendum. FAERNUS. Sic & nostri. Sed *Audieris* reposuimus, ut scriptura pronuntiationi sit congrua.

20 *Gnatum et restituo, qui paene harum ipsiusque opera periiit*] Sic

omnes libri, gemente versu. [Sed facilis medicina est,

Gnatum ei restituo, paene qui harum.

Tute animadvertes, solere Nostrium pronomen *Qui* in secundo loco ponere.

27 *Quid exanimatus es obsecro?*] Plerique nostri, *Quid es exanimatus?* Lege, *Quid exanimatus obsecro?* & sic Næst's. Es apud Nostrium produci solet, & a versu hic respuitur.

28 *Postquam id video. Nescio quid suspicariar*] Pronomen *id* in nullo est l. s. nisi Victoriano, ubi & dele-

*Hic adeo his rebus dnulus fuit initium inveniendis.
Nam mēmipi abhinc mēsis decem fere ad me nocte prima
Confugere anhelantem domum, sine cōmite, vini plenum, 25
Cum hoc dnulo: extimui illico: mi Pāmphilē, inquam,
amābo,*

*Quid exanimatus obsecro? aut unde dnulum istum nāctus ē?
Dic mi. Ille alias res agere se simulāre. postquam vīdeo
Nescio quid suspēdārier, magis cōpi instare ut dicat.
Homo sē fatetur vi in via nescio quam compressisse: 30
Dicitque sese illi dnulum, dum lūctat, detraxisse:
Eum cognovit Myrrhina haec: in digito modo me habente:
Rogat unde sit: narro omnia haec: indēst cognitio facta,
Philūmenam compressam esse ab eo, et filium inde hunc
nātum.*

*Haec tot propter me gaudia illi contigisse lactōr: 35
Etsi hoc meretrices nō volunt alias: neque enim in rem
est nōstram,*

*Ut quisquam amator nūptiis laetetur. verum ecāstor,
Namquam animum quaesi grātia ad malās adducam partīs.
Ego dum illo licitumst iſa sum benigno et lepido et cōmi.
Incōmmodē mihi nūptiis euenit: factum fateor: 40
At pōt me fecisse arbitror, ne id mērito mi eueniret.
Multa ex quo fuerint cōmoda, eius incōmoda ac-
quumst fēre.*

tam est. FAERNUS. Lege, Postquam video. Nescio quid suspēdārier.

30 *Virginem nescio quam compressisse*] Ex ratione versus, & ex fide Hbri-Bembini, Vaticanū, & Basilicani, & aliquot aliorum, ac Domato delemus rō virginem. FAERNUS. Ita nostri plerique.

31 *Dicitque se illi*] Se geminamus ex o. l. s. FAERNUS. Et nostri omnes *Se*.

32 *Eum haec cognovit Myrrhina in digito modo me habentem*] Atqui Myrrhina non cognovit Bacchidem habentem in digito anulum; sed ipsum anulum cognovit; ut Eun. V. 4. 6. *Cognoscitis signa?* & Heaut. IV,

1. 44. *Postquam aspexi anulum, illico cognovi.* Repone,

Eum cognovit Myrrhina haec, in digito modo me habente.

34 *Philumenam esse compressam ab eo*] Hic ordo verborum est in libro Bembino, *compressam esse*. FAERNUS. Nostri *Esse compressam*. Recte Bembinus: *Esse* hic priorem corripit.

36 *Et si hoc meretrices alias nolunt; neque enim est in rem nostram*] Claudicat in caesura hic versiculus; cui sic optolaberis,

Et si hoc meretrices non volunt alias; neque enim in rem est nostram.

ACTUS V. SCAENA IV.

PAMPHILUS. PARMENON. BACCHIS.

PAM. *VI'DE*, mi Parmeno, *etiam sodes, ut qui haec*
certa et clara attuleris;

Né me in brevis pellicias tempus gaudio hoc falso frui.

PAR. *Visum est.* PAM. *certen?* PAR. *certe.* PAM. *deus sum,*
si hoc ita est. PAR. *verum reperiis.*

PAM. *Mánedum sodes: timeo ne aliud credam, atque*
aliud nunties.

PAR. *Máneo.* PAM. *sic te dixi opinor, invenisse Myr-*
rhinam

Bacchidem suum anulum habere. PAR. *fáctum.* PAM. *sum quem*
olim ei dedi:

'Eaque hoc mihi te nuntiare iussit: itane est fáctum?
 PAR. *ita inquam.*

PAM. *Quis me est fortunatior? venustatisque adeo plenior?*

1 *Vide mi Parmeno]* Versus hi trochaici sunt tetrametri; sed hic & septimus, acatalectici, alii catalectici. FAERNUS.

2 *No me in brevis hoc conficias tempus, gaudio]* Ex aliquibus libris, inter quos & Victorianus, & ratione Trochaici, deleo pronomen *hoc*. FAERNUS. Legendum existimo,

No me in brevis pellicias tempus gaudio hoc falso frui.

3. PAR. *Visum est.* PAM. *certain?*

PAR. *certe.* PAM. *deus sum si hoc ita est.* PAR. *verum reperiis]* O. l. s. *certain* habent, praeter Bembinum & Victorianum, qui *certain*, quo posteriore modo versus est trochaicus catalecticus, ut ceteri, correpta tamen *re hoc*. FAERNUS. Hoc recte. Nostri *Certain*.

5 *Máneo: Sic te dixisse opinor, invenisse Myrrhinam*

Bacchidem anulum suum habere.

Versus prior, si hanc lectionem recipis, pro Trochaico iambicus fit. Vel ergo *Dixi* legas, pro *Dixisse*, vel cum codice Meadiano, inverso ordine,

Máneo: Sic dixisse opinor te, invenisse Myrrhinam

Bacchidem suum anulum habere.

Anulum suum ceteri codices; sed veterrimus, cum Petrensi, *Suum anulum*. Concinnius.

7 *Eaque hoc te mihi nuntiare]* Duo ex nostris verius: *Eaque hoc mihi te nuntiare.*

8 *Qui me est fortunatior]* Hunc versum, & tres sequentes, partim ex libro Bembino & Victoriano, partim ex aliis ita ordinamus,

PAM. *Quis me est fortunatior, venustatisque adeo plenior?*

Egon te pro hoc nuntio quid donem? quid? quid? nescio.

PAR. *At ego scio.* PAM. *quid?* PAR. *nihil enim.*

Nam neque in nuntio, neque in me ipso, tibi boni quid sit, scio.

ut primus horum, eliso ex *venustatis*, item secundus sint trochaici tetrametri catalectici, item quartus, eliso tamen *u*, ex dictione *in*, bis posita. FAERNUS.

9 *Egon te pro hoc nuntio quid donem? quid? quid? nescio]* Versus

'Egone pro hoc te nuntio quid donem? quid? quid? nescio.

PAR. *At ego scio. PAM. quid? PAR. nihil enim:* 10

Nam neque in nuntio neque in me ipso tibi boni quid sit scio.

PAM. *'Egon te, qui ab orco mortuum me reducem in lucem feceris,*

Sinam sine munere á me abire? ah nimium me ingrátum putas.

Sed Baccidem eccam video stare ante ostium:

Me exspectat, credo: adibo. B. salve, Pamphile. 15

PAM. *O Baccis, o mea Baccis, servatrix mea.*

B. Bene factum; et volupest. PAM. factis, ut credam, fatis:

Antiquamque adeo tuam venustatem obtines,

Ut voluptati obitus, sermo, adfatus tuus, quocumque advenieris,

Semper fit. B. ac tu ecceffor morem antiquom atque ingenium obtines, 20

Ut unus omnium homo te vivat nusquam quisquam blandior.

pode claudio incedit. Lege ex notis universis,

Egone pro hoc te nuntio quid donem.

12 *Egon, qui ab orco*) Editio vetus & unus ex Regiis recentior, *Egon te, qui ab orco.* Et tum versus iambicus erit, ut sequens.

19 *Ut voluptati obitus*] In voluptati eliditur p, ut versus sit octonarius iambicus, ut sequentes. FAERNUS.

Ut voluptati obitus, sermo, adventus tuus, quocumque advenieris.

Vides haec singula, *Obitus*, deinde *Sermo*, rursus *Adventus*, idem scilicet quod *Obitus*; postremo *Adventus quocumque advenieris*. Haecine placent? aut pro cetera Terentii elegantia sunt? Dedit lectio prava circumventus quid non comminiscitur? Inter *Obitum* atque *Adventum* hoc, inquit, interest, quod *Obitus* est, quem casus affert, *Adventus*, quem voluntas & destinatus locus. Atqui hoc falsum, & sol-

vendae difficultatis gratia confictum esse res certa est. Nonius, *Obitus, adventus*. Turpillus Epicleto,

Equis hic est qui interrompit sermonem meum obitu suo.

Esto tamen, ut *Obitus* differat quidem ab *Adventu*, cur non junctim saltem veniunt? cur *Sermo* diversae notiois intervenit? Repono,

Ut voluptati obitus, sermo, adfatus tuus, quocumque advenieris. Sermo ad omnes, Adfatus ad hunc, vel illum. Virgil. Aen. IV, 283.

Hoc quid agat? quo nunc reginam ambire suventem

Audeat adfatu?

Et vide, ut gradatim procedat sententia, *Obitus, sermo, adfatus.*

21 *Ut unus hominum homo*] Aliqui libri, inter quos Bembinius, *Ut unus omnium homo*, quod & probo; pulchre enim opponuntur, *unus omnium*. FAERNUS.

Ut unus omnium homo te vivat nunquam quisquam blandior.

Sic dedit Faernus. Ex nostris unus tantum Regius *Omnium* habet; ceteri *Hominum*. Plures autem ex

PAM. *Ha, ha, hé, tun mi istuc? B. réste amasti, Pámphile, uxorem tuam:*

Nam nūquam ante hanc diem meis oculis eam, quod noſsem, videram:

Perliberalis viſaſt. PAM. *dic verum.* B. *Ita me di ament, Pámphile.*

PAM. *Dic mi, hárum rerum nūm quid dixti idem patri?*

B. *nil.* PAM. *néque opus eſt* 25

Adeo muttito. plácet haut fieri hoc itidem ut in comoediis, Omnia omnes ubi reſciſcunt. hic, quos fuerat par reſciſcere, Sciunt: quos non autem aliquomſt ſcire, néque reſciſcent, néque ſcient.

Ita cum Edd. vet. Nusquam. Reſte. Si enim *Nūquam*, non dixiſſet *Vivat*, ſed *Vixerit*.

22 *Tunc mihi iſtuc?*] Ex eodem libro & Viſtoriano lege *tun*, & verſus procedit, ſi *mihi* monosyllabum feceris. FAERNUS. Sic & noſtri.

26 *Placet non fieri hoc?* Ferri quidem hoc poteſt; ſed cur non potius quod in proximo eſt, *Placet haut fieri*.

27 *Omnia omnes ubi reſciſcunt: hic quos par fuerat reſciſcere*] Hic verſus trochaicus eſt tetrameter hypercataleſticus; ſed tales non placent mihi. quomodo ergo poſſit eſſe cataleſticus, ex antiquis leſionibus eruendum. Bembinus ita habet, *hic quos fuerat par reſciſcere*. Donatus ſic, *hic quos par fueris*. Vaticanus, Baſilicanus, et nonnulli alii, pro *reſciſcere*, *ſciſcere* habent. quod idem eſt, quod *ſcire*. Plautus in Amphitr. *Accedo ut ſciſcam quid velit*. ſed ne ſic quidem verſus procedit. ego conſiderata leſione libri Bembini & Donati, quae eſt *fueris*, quod tamen cum de futuro ſit, & in praeſenti ſequatur *ſciunt*, non ſat bene cum eo cohaeret, pro *fueris*, *fuit* legendum cenſuerim. ita & verini & orationi optime conſultur, & antiqua leſio partim conſervatur, partim minima immuta-

tione emendatur; legemus ergo, *hic quos fuit par ſciſcere*. FAERNUS.

Omnia omnes ubi reſciſcunt, hic quos fuit par ſciſcere. Nusquam tam male ceſſit Faerno, quam in hoc loco, dum laborat verſum, qui iambicus eſt, ad Trochaici formam redigere. Repone,

Omnia omnes ubi reſciſcunt. Hic, quos fuerat par reſciſcere.

Noſtri codices, *Hi quos*. Sed reſte *Hic*, ut Donatus, *In hac comoedia; vel in hac re. Par fuerat reſciſcere*, noſtri uniuerſi: ordinem, ac centus gratia, ex Bembino adſcivimus. *Omnia* in primo pede rite corripitur.

28 *Sciunt: quos non autem ſcire aequum eſt*] Bembinus liber hanc collocationem verborum habet: *Quos non autem aequum eſt ſcire*. Ita procedit trochaicus, contraſto *ſciunt* in unam ſyllabam. FAERNUS. Iterum Trochaicum hic quaerit Faernus, cum iambicum inveniſſet.

Ib. Neque reſciſcunt, neque ſciunt] O. fere l. s. & in iis Bembinus, & Viſtorianus, & Baſilicanus, itemque Donatus, *reſciſcent*. FAERNUS. Noſtri quoque omnes, *Reſciſcent*.

29 *Immo etiam hoc qui occultari poſſe*] In libro Bembino, non eſt *ro poſſe*, ſed & in Viſtoriano ex.

2. *'Immo etiam, qui hoc occultum iri facilius credas, dabo.*
Myrrhina ita Phidippo dixit, iuri iurando meo 30
Sed fidem habuisse, et propterea te sibi purgatum. PAM.
optume est: 30
Speroque hanc rem esse eventuram nobis ex sententia.
 PAR. *Ere, licetne scire ex te hodie, quid sit quod feci boni?*
Aut quid istuc est, quod vos agitis? PAM. *non licet.* PAR. *tamen suspicor.*
Ego hunc ab orco mortuum? quo pacto? PAM. *nescis,*
Parmeno, 35
Quantum hodie profueris mihi, et me ex quanta aerumna
extraxeris.

punctum est. collocationem vero praecedentium verborum nullus liber scriptus eam, quae in impres-
 sis est, habet. Sed Bembinus quidem, qui occultari hoc: alii omnes qui hoc occultari. quam & veram arbitror: Ita enim optime procedit trochaicus,

Immo etiam qui hoc occultari facilius credas, dabo. FAERNUS.

'Immo etiam qui hoc occultari facilius credas, dabo. Sic a Faerno: sed plurimi Codices, etiam vetusti, *Occultari posse*, cum *Posse* extra numeros currat. Unde hoc evenerit, dicam. Nimirum intelligebant, de futuro hic agi, *Occultari posse*; non in praesenti *Occultari*; quod & sciebat Pamphilus, & parvi pendebat, de futuro sollicitus. Recte illi quod ad sententiam attinet; ego verba iis praestabo,

Immo etiam qui hoc occultum iri facilius credas, dabo.

30 *Iuri iurando meo*] Omnes fere l. s. etiam antiquissimi, *iurejurando* per e habent. quod si recipimus, erit casus rectus *iurejurandum*. FAERNUS.

Nostri etiam omnes *Iurejurando*. Sed Dativus esse non potest; neque ea Librarium fides est, ut emula omnino iis auscultemus. Re-

pone *Iuri iurando meo*. Plautus CM. II, 1, 25.

Alibi quaere ubi tuo iurando iuris sit subsidi.

Vide nos ad Andr. IV, 3, 13.

32 *Speroque hanc rem eventuram*] Idem liber & aliqui alii ita habent, *rem esse eventuram*, quod & ad rationem trochaici pertinet. FAERNUS. Et nostri quoque omnes *Esse*.

33 *Ere licetne me scire*] Si pronomen *me* deleveris, quod nec est in libro Bembino, nec in aliquibus libris Donati, nihil sensui deperibit, & versui consultum erit. FAERNUS. Tres tantum ex nostris *Me* habent.

34 *Tamen suspicor*] In *tamen* n eliditur. ut & alibi, *Tamen vix humane patitur*. FAERNUS. Hoc jam satis notum est.

35 *Egon hunc ab orco mortuum?*] Donatus & liber Bembinus, *ego hunc*. FAERNUS. Nostri *Egon*. Nihil interest.

36 *Et ex quanta aerumna me extraxeris*] In antiquis libris Bem-
 bino, Vaticano, & Basilicano, non est pronomen *me*, & in Victoriano deletum est. FAERNUS.

Quantum hodie profueris mihi & ex quanta aerumna extraxeris.

460 HECYRAE ACT. V. SCAEN. IV.

PAM. *Immo vtro scio; neque hoc imprudens feci.* PAM. ego
istuc satis scio.

B. *An temere quicquam Parmeno praetereat quod falso
usus sit?*

PAM. *Sequere me intro, Parmeno.* PAM. *sequor: equidem
plus hodie boni*

*Feci imprudens, quam sciens ante hunc diem unquam.
Plaudite.*

40

Nisi *Mihi* sine synaloepha sit, ver-
sus pede claudō est. Repone,

*Quantum hodie profueris mihi, &
me ex quanta aerumna extraxeris.*

38 *An temere quicquam Parme-
nonem praetereat quod falso usus
sit?* In libro Bembino versus hic
personae Pamphili attribuitur; ubi
etiam non *Parmenonem*, sed *Par-
meno* legitur. ita *Parmeno* erit no-
minativus. *praetereat* autem pro
transseat, vel omittat, exponetur;

ut sit sensus, an quicquam Parme-
no temere omittat, quod utile fa-
cta sit. & versus est octonarius Iam-
bicus, ut ceteri. aliter impeditus
est. FAERNUS.

Nostri universi *Parmenonem*. Ce-
terum hoc nec Parmenoni nec Pam-
philo tribuendum est, sed Bacchidi.
Illi quoque, laetanti & Parmeno-
nem ridenti, pars sua est in his fa-
cettis. Et sic olim Donatus: *Con-
venit, inquit, hoc dictum meretrici
absenti.*

PHORMIO TERENTI.

Fabulae interlocutores.

PHORMIO parasitus.	DAVUS servus.
DEMIPHO senex.	SOPHRONA nutrix.
ANTIPHO adulescens.	NAUSISTRATA matrona,
GETA servus.	HEGIO
DORIO leno.	CRATINUS } aduocati.
CHREMES senex.	CRITO.
PHAEDRIA adulescens.	

ACTA LUDIS ROMANIS. L. POSTUMIO ALBINO
L. CORNELIO MERULA AEDILIB. CURULIB.
EGERE L. AMBIVIVS TURPIO. L. ATILIUS
PRAENESTINUS. MODOS FECIT FLACCUS CLAU-
DI. TIBIIS INPARIB. TOTA GRAECA APOLLO-
DORU EPIDICAZOMENOS. FACTA EST III. C.
FANNIO M. VALERIO COSS.

P H O R M I O.

PROLOGUS.

*POSTQUAM poëta vêtus poëtam nōn potest
Retrāhere ab studio, et trāsdere hominem in otium;
Maledictis deterrere, ne scribāt, parat:
Qui ita dicitat, quas ante hic fecit fābulas
Tenui esse oratione et scripturā leni:*

5

2 Retrahere a studio] Liber VI.
Aorlanus ab, ut & infra. FAER-
NUS. Sic aliquot nostri ab.

4 Quas ante fecit fabulas] O. l. s.
& Donatus, quas antehac. FAER-
NUS. Nostri etiam plerique Ant-

har. Sed legendum,

Quas ante hic fecit fabulas.

Hic, is est, Terentius. Si Ante-

hac legis; tunc Fecit ad Poetam ve-

terem referetur, non ad Nostrium.

Vide nos ad Andr. Prolog. v. 13.

Quia nusquam insanum fecit adulescentulum
 Cervam videre fugere, et sectari canes:
 Et eam plorare, orare ut subveniat sibi.
 Quod si intellexeret, olim cum stetit nova,
 Actoris opera magis stetisse quam sua; 10
 Minus multo audacter, quam nunc laedit, laederet.
 Nunc si quis est, qui hoc dicat aut sic cogitet,
 Vetus si poeta non laceffisset prior,
 Nullum invenire prologum possit: novus
 Quem diceret, nisi haberet cui malediceret:

6 Quia nusquam scripsit insanum
 adulescentulum] Iidem haec verba
 ita collocant, *insanum scripsit adu-*
lescentulum. FAERNUS.

Quia nusquam insanum scripsit
 adulescentulum

Cervam videre fugere, & sectari
 canes.

Donatus ad locum: *Scripsit: legi-*
tur & Fecit. Nostri quidem hodie
 Codices *Scripsit*. Sed vana lectio
 est *Fecit*: id enim verbum Poetae
 proprium. Mutarunt, quia vix cre-
 diderunt, *Fecit*. Infinitivum post se
 posse admittere. Frustra: nam &
 Virgil. Aen. II, 538.

Qui nati coram me cernere letum
 Fecisti. Lucretius ita passim; ut
 VI, 66.

Flumina abundare ut facerent,
 camposque natare.

Noster Prol. Meant.

Qui nuper fecit servo currenti in
 via

Decesse populum.

9 Cum stetit olim nova] Stetit po-
 sterior hic producit, more anti-
 quorum, apud quos silentia in
 indifferentia erant. FAERNUS.
 Non omnia in e exeuntia, sed con-
 trasta praeterita, ut *Subiit, Rediit*.
 Ergo hic lego, *Olim cum stetit no-*
va; ut alii jam viderunt.

11 Laederet. Et magis placerent
 quas fecisset fabulas] Versum hunc,
 ut nec a Donato positum, nec in
 tribus antiquissimis libris Bembino,

Vaticano & Victoriano scriptum,
 nec boni quicquam sensus afferen-
 tem, delevimus. FAERNUS.

Recte Faernus, qui versum spurium
 ejecit. Quae enim sententia est?
 Si intellexeret, fabulam istam non
 sua virtute, sed Actoris opera atque
 arte placuisse; ceterae ejus fabulae
 magis placerent. Quid ineptius di-
 ci potest? Si intellexeret, unam fa-
 bulam fuisse malam, ceterae essent
 bonae. Petatum est ab Andr. Prol.
 v. 3.

Populo ut placerent quas fecisset
 fabulas.

14 Potuisset novus] Sic quidem
 libri; sed versus gratia repono,

Nullum invenire prologum possit
 novus.

Prologus apud veteres primam pro-
 ducit.

18 Ab studio studuit rejicere]

Iidem tres antiquissimi libri, & Ba-
 silicanus habent *reicere* per unum *i*,
 ut exigit versus. FAERNUS.
 Quinque etiam ex nostris meliores
Reicere; ut Virgil. Eclog. III.

Tityre, pascensis a flumine reico
 capellas.

21 Quod ab ipso adlatum sit, sibi
 esse id relatum putat] O. fere l. a.
 & Donatus, *Quod ab illo*. sequen-
 tium vero verborum ordinem hunc
 habent omnes fere libri, *sibi esse id*
relatum. Donatus *sibi id esse*, quod
 & commodissimum est versui. Liber
 Bembinus *id sibi esse relatum*:

*Is sibi responsum hoc habeat; in medio omnibus
 Palmam esse positam, qui artem tractant miscam.
 Ille ad famem hunc ab studio studuit reicere:
 Hic respondere voluit, non lacessere.
 Benedixit si certasset, audisset bene:
 Quod ab illo adlatumst, sibi esse id rellatum putet.
 De illo tum finem faciam dicundū mihi,
 Peccandi cum ipse de se finem fecerit.
 Nunc quid velim animum attendite, adportō nouam
 Epidicazomenen quān vocant comoediam*

20

25

quem & sequemur. sustentatur contrahendo in scanfione sibi in unam syllabam, vel elisione d, ex id, ut sit dactylus in tertia, & quarta sede. FAERNUS.

Quod ab illo adlatumst, id sibi esse rellatum putet. Sic a Faerno: qui id multis agit, ut peiorem lectionem eligat. Fraudi ei fuit, quod nesciebat *Relatum* primam producere, ut *Reddūstūm*. Lege ex nostris plurimis,

Quod ab illo adlatumst, sibi esse id rellatum putet.

22 *De illo jam finem faciam dicundū mihi,*

Peccandi cum ipse de se finem non facit]

*Από τῆς ἐπεικίας τῶ ἀγῶντος inquit Donatus: & magnum sane mansuetudinis exemplum. Sententia est: Quoniam ille non desinit mihi maledicere, ego desinam ei remaledicere. Patientia paene Christiana; modo si ne a principio quidem remaledixisset. Sed vide quam parum hoc congruat cum versu praecedente, *Quod adlatum, id rellatum*, par pari. Hocine etiam est τῆς ἐπεικίας? Quid, illud Andr. Prol. v. 22?

Dehinc ut quiescant porro mones & desinant

Maledicere, malefacta ne noscant sua.

Quid, Eun. 18?

Habeo alia multa, nunc quas condonabitur;

Quas proferentur post, si perga laedere.

Quid, Heaut. 33?

De illius peccatis plura dicet, cum dabit

Alias novas: nisi finem maledictis facit.

Ad istam faciem, quis non videat etiam hic legendum,

De illo tum finem faciam dicundū mihi,

Peccandi cum ipse de se finem fecerit.

25 *Epidicazomenon quam vocant Comoediam]* Donatus ad locum: *Epidicazomenon*; Hic manifeste errat Terentius. Nam haec Fabula, quam transtulit, *Epidicazomenon* dicta est a puella, de qua iudicium est: cum sit alia *Epidicazomenon* ejusdem Apollodori: Debuit ergo dicere *Epidicazomenon Graece*. Quid agatur? Nec falli his potuit Donatus, siue alius unde habuit; nec Terentius nescire potuit nomen Fabulae, quam ipse Latine vertit. Id miror, maluisse Donatum *manifesti erroris* arguere Auctorem, quam occulti errati suum, quo utebatur, Exemplar. Repone hic,

Epidicazomenon quam vocant Comoediam.

*Graecè, Latine hic Phormionem nōminat:
Quia primas partis quī aget, is erit Phormio
Parasitus, per quem res geretur maxime;
Voluntas vestra si ad poētam accesserit.
Date operam, adeste aequo animo per silentium;
Ne simili utamur fortuna, atque usi sumus
Cum per tumultum noster grex motus locoſt:
Quem actoris virtus nobis restituit locum,
Bonitasque vestra adiutans atque aequanimitas.*

30

ACTUS I. SCAENA I.

DAVUS.

AMICUS summus meus et popularis Geta

Ἐπίδοξος, apud Harpocrationem & alios, virgo est orba, ἡ ἀμφισβητούνη, ὅτι καὶ γαμήθῃαι, de qua lis est, cui debeat in matrimonium locari. Ea in hac fabula est Phanium. Ταὶ δὲ ἀπορροῦντας νόγας ἐξεδίδουσι οἱ ἄγγιστα γένους, κτήτε μὲν ἐπιδόξους. Pauperes autem puellas locabant qui genere proximi erant, doti dantes minas quinque. Et hoc Phanio accidit, I, 2, 75.

Lex est, ut orbas qui sint genere proximi

lis nubant; & illos ducere eadem lex jubet.

Aut ipsos ducere jubet, aut si ipsi jam mariti sunt, alli cum dote V minarum elocare. II, 3, 62.

Isidem cognata si sit, id quod lex jubet

Dotem dare; abduce hanc: minas quinque accipe.

Ἐπίδοξος igitur, virgo de qua adhuc lis est; ἐπιδόξαζουμένη, de qua iudicium factum est, ut hic Phanium. Frustra igitur Guyetus Epidicazomenon tutatur.

26 Graeci, Latini Phormionem nominant.] Id vero miraculi instar

est, si jam Latini nominant Phormionem, priusquam acta fuerit, priusquam eam cognoverint. Mendum sine dubio hic latet; quod jam & eruimus, & eluemus. Unus ex Meadianis Graeci Latine; at vetustissimus noster Graeco Latine. Ropone,

Epidicazomenon quam vocant Comodiam

Graeco, Latine hic Phormionem nominat

Hic est Auctor, Terentius, de quo vide ad Andr. Prol. v. 13. Scriptor autem ipse nomen suae fabulae indicare solebat. Graeco autem & Latine, non Graeci et Latini. Planus Afin. Prol. 12.

Huius nomen Graeco Onage est Fabulae.

Demophilus scripsit: Marcus vocatit Barbare:

Afinariam vult esse, si per vos liceat, Casina Prol. 31.

Clerumenos vocatur haec comodia Graeco, Latine Sortientes.

Mil. II, 1, 8.

Alazon Graeco est nomen huius Comodiae;

Id nos Latine Gloriosum dicimus.

*Hæc dâ me venit. erat ei de ratiuncula
 lampridem apud me reliquum paucillulum
 Nummorum: id ut conficerem. confeci: adfero.
 Nam erilem filium eius duxisse audio
 Uxorem: ei credo minus hoc conrdditur. 5
 Quam inique comparatumst: ii qui minus habent,
 Ut semper aliquid addant diuitioribus?
 Quod ille unciatim vix de demensio suo,
 Suum defraudans genium, conperfit miser; 10
 Id illa uniuersum abripit: haut existumans
 Quanto labore partum. porro autem Geta
 Feriatur alio munere, ubi era pepererit:
 Porro alio autem, ubi erit puero natalis dies:
 Ubi initiabunt: omne hæc mater auferet: 15
 Puer causa erit mittendi. set videon Getam?*

Merc. Prol. 10.

Græce hæc vocatur Emporos Philomonis:

Eadem Latine Mercator Mastici.

Poen. Prol. 53.

Karchedonios vocatur hæc Comœdia,

Latine Plautus, Patruus Pulsi-phagonides.

Trin. Prol. 20.

Huic nomen Græce est Thesaurio fabulae:

Philemo scripsit: Plautus vertit Barbaræ:

Nomen Trinummo fecit.

Satis opinor utrumque confirmatum est, & Græce, Latine; & Hic nominat.

27 *Quia primas partes*] Bembinus & Victorianus, *partis*. FAERNUS. *partis*. Recte. Si genitivus pluralis in *um* exeat, Accusativus in *is* exit, non *Es*. Ita vetusti Codices Plauti, Lucretii, Virgillii, Horatii, &c.

28 *Per quem res agitur maxime*] Libri omnes antiqui ac Donatus,

geratur. FAERNUS. & nostri plerique Geretur.

8 *Addant ditioribus*] O. l. s. & Donatus, *divitioribus*. FAERNUS. Duo ex nostris vetusti, cum totidem medlocibus, *Ditioribus*. Utcumque scribas, pronuntiatio eadem est.

10 *Conperfit miser*] Liber Bembinus, *conperfit*, FAERNUS. *Conperfit*. Ea vetus scriptura est; & in Textum recipimus. Nonius v. Genium, habet *Conperfit*. Charisius p. 197. *Conperfit*. Festus: *Conperfit Terentius, pro Comperfit posuit. Lego, pro Compercit.*

14 *Porro alio autem ubi eris*] Aliquot libri, inter quos Bembinus, hanc collocationem habent, *porro autem alio*: sed hoc modo oportet *alio*, in duas syllabas contrahere, aut esse proceleusmaticum in secunda. FAERNUS. Facile admittitur proceleusmaticus. Sed placet lectio veterum nostrorum codicum. *Porro alio autem*. Sic *Alio* in istu erit, ut versu præcedente.

ACTUS I. SCAENA II.

GETA. DAUUS.

G. *SI quis me quaeret rufus.* D. praestof, defne. G. oh,
At ego obuiam condhar tibi, Dau. D. accipe, em
Lectumst; conueniet numerus quantum debui.

G. Amo te: et non neclixisse habeo gratiam.

D. Praesertim ut nunc sunt mores: adeo res redit; 5

Si quis quid reddit, magna habenda est gratia.

Set quid tu es tristis? G. egone? nescis quo in metu et

Quanto in periculo simus. D. quid istuc est? G. scies,

Modo ut tacere possis. D. abi sis, insciens:

Cuius tu fidem in pecunia perspexeris, 10

Verere verba ei credere? ubi quid mihi lucri est

Te fallere? G. ergo ausculta. D. hanc operam tibi
dico.

G. Senis nostri, Dau. fratre maiorem Chremem

Nostine? D. quidni? G. quid? eius natum Phaedriam?

D. Tam, quam te. G. euenit senibus ambobus simul, 15

Iter illi in Leninum ut esset, nostro in Ciliciam

Ad hospitem antiquom: is senem per epistolas

8 Et quanto in periculo sim] Li-
ber Bembinus & Basilicanus simus.
Victorianus & aliqui alii sumus. re-
hui sim. & Donatus: nos tamen
antiquam lectionem malumus, id
est simus: id est, ego & erilis filius,
legendo ex libro Basilicano, & ra-
tione versus periculo. FAERNUS.
Veterrimi duo nostri, Simus.

14 Nostin? Quidni? Quid? ejus
natum Phaedriam?] Sic Faernus
& Codices: sed lege,

Nostine? Quidni? Quid?

Et sic accentus rite locabuntur.
Eun. II, 3, 36.

Nostine? Quidni? Is, dum hanc
sequor, fit mi obuiam.

15 Tamquam te] Divide verbum,
& lege Tam, quam te. ut Eun. IV,
4, 50. Tam scio, quam me vivere.

17 Per epistolas] Tres ex nostris

Epistolam: & sic Priscianus p. 1190.
Etiam manu scriptus.

21 Abvntes ambo hinc tum senos]
Et hinc & hic legi testatur Donatus;
in libro Bemmino est hic. FAER-
NUS. Nostri Hinc, & placet: quia
verba Abvntes hinc propinqua sunt;
Hic relinquunt, remotiora.

23 Mihi us venit hoc, scio]
Omnes antiqui libri habent usus ve-
nit; solus Bembinus usus euenit.
FAERNUS. Nostri, uno excepto,
Usu venit. Utrumque more dici-
tur, sensu eodem.

26 Seni fidelis dum sum] Atque
v. 21. ambo senes reliquerunt
eum, quasi filius magistrum; ergo
hic repono,

Senibus fidelis dum sum, scap-
las perdidit.

27 Venere in mentem istaec mihi]
O. l. a. & Donatus, mihi istaec.

Pellēxit, modo non mōtis auri pōllicens.
D. Cui tāta erat res, et supererat? **G.** dēfnas:
Sic ēst ingenium. **D.** oh, rēgem me esse oportuit. -20
G. Abeūntes ambo hinc tūm senes me filiis
Relinquunt quasi magīstrum **D.** o Geta, prouīnciam
Cepisti duram. **G.** mi ūsus venit, hōc scio:
Memini relinqui mē, deo iratō meo.
Coepi aduersari primo: quid uerbis opus? 25
Senibus fidelis dūm sum, scapulas pērdidi.
Venēre in mentem mi isthaec: namque inscitias,
Aduersum stimulum calces. coepi iis omnia
Facere, obsequi quae vellent. **D.** scisti uti foro.
G. Noster mali nil quicquam primo: hic Phaedria 30
Continuo quādam nātus est puellulam
Citharistriam: hanc amāre coepit pērdite.
Ea seruiebat lēoni impurissimo:
Neque quōd daretur quicquam, id curarant patres.
Restabat aliud nil, nisi oculos pascere, 35
Sectari, in ludum dūcere, et reddūcere.
Nos otiosi operam dabamus Phaedriae.
In quo haec discebat ludo, exaduersum ei loco

stat versus, si rō mihi in unam
 syllabam contrahatur. FAERNUS.
 Nostri etiam plerique, *Venere in*
mentem mi isthaec: nisi quod duo,
Venere mi in mentem isthaec. Cete-
 rum vide illud Donati: *Hoc dictum*
& superioris personae esse potest, &
alterius: hoc est, & Getae & Davi.
 Davo quidem hodie libri tribuunt;
 meo iudicio non commode. Quo-
 modo enim Davus dicat, *Venere*
mihi isthaec in mentem? qui, nisi
 Geta nunc narrante, non noverat
 senes peregre abesse. At Getae,
 verberibus admonito, tandem ista
 venerunt in mentem.

Ib. Nam quas inscitias est? O. fere
 l. s. & in iis quattuor antiqui, item
 Donatus, pro duabus primis dictioni-
 bus, unam partem orationis habent,
 namque. hoc & Ubaldino Bandinel-

lo placebat. FAERNUS. Nostri
 omnes *Namque.*

38 *Ex aduersum ei loco*] Liber
 Bembinus, & multi alii ac Donatus,
ex aduerso; sed Bembinus hoc am-
 plius, quod pro, *ei loco, illico* ha-
 buit: quod deinde mutatum est in
 lectionem vulgatam. & sane Dona-
 tus etiam *illico* legi affirmat: esse-
 que dictionem ex abundanti addi-
 tam, ut multa apud veteres. nos
 hanc ipsam vocem observavimus in
 Adelphis, positam pro additamen-
 to loci, ita eam exponente Donato,
Otiose nunc jam illico hic consisti;
 quam vim & hic habere arbitramur.
 FAERNUS.

Exaduerso illico Tonstrina erat
quādam.

Sic dedit Faernus, Bemmino suo
 favens, *Exaduerso* tres ex nostris
 habent; omnes *Ei loco.* Priscianus

Tonstrina erat quaedam. hic solebamús fere
Plerúmque eam opperiri, dum inde irét domum. 40
Intérea dum sedémus illi, intérvenit
Aduléscens quidam lácrumans. nos mirárier.
Rogámus quid sit: númquam aequé, inquit, de modo
Paupértas mihi onus vísa est et míserum ét graus.
Modo quándam vidi víginem hic victniás 45
Míserdm, suam matrem lámentari mórtuam:
Ea síta erat exadúbrsum. neque illi bénevolens
Neque nótus neque cognátus extra unam dniculam
Quisquam áderat, qui adiutáret funus. míseritumst.
Virgo ipsa facie egrégia. quid verbis opust? 50
Commórat omnes nós, ibi continuo 'Antipho:
Voltísne eamús vífere? alius; cénseo:
Eámus: duc nos sódes: imus, vénimus:
Vidémus: virgo púlchra: et quo magis díceres,
Nihil áderat adiumentí ad pulchritúdinem: 55
Capillus passus, núdus pes, ipsa hórrida,
Lacrumat, vestitus túrpis: ut, ni vís boni
In ipsa inesset fórma, haec formam extínguerent.
Ille qui illam amabat fidicinam tantúmmodo,
Satis, inquit, scítast: nóster vero d. iám scío: 60
André coepit. G. scín quam? quo euadát, víde.

p. 977. Quando *Adversum* τὸ ἰσχυ-
 ρίον significat, magis adverbium ostenditur;
 ut Ter. in *Phorm.* Ei loco *exadversum*
 tonstrina erat quaedam. Idem p. 1037.
Exadversum ei loco pro *Adversum*.
 Gellius VII, 7. In eo quod nos
Exadversum dicimus, (*Annianus* postea)
 secundam syllabam debere acui
 existimabat; quoniam una non
 duas essent orationis partes, atque
 ita oportere apud Terentium legi,
 dicebat, in his verbis:

In quo haec discibat ludo exadversum loco

Tonstrina erat quaedam.

Recte quidem *Annianus*, quod ad hunc locum attinet; nam hic *Exadversum* acuit secundam; sed non p. 47. & *Adel.* IV, 2, 45. p. 1037.

Exadversum: ut apud *Plautum* *Bacch.* IV, 7, 37.

Videó exadversum Píscloclerum & Bacchidem:

Ad nihilum ergo recidit *Annianus* illius subtilitas.

44 *Paupertas mihi onus visum & míserum & graus*] Mira sane constructio, *Paupertas visum est*. *Codex C. C.* notae optimae *Visa est*; & sic apud *Priscianum* citatur p. 1026, etiam in scriptis codicibus.

47 *Ea síta erat ex adverso*] Hic *liber Bemblinus*, & *Victorinus* habet, *ex aduersum*. Ita habebat & *Vaticanus*, sed deinde, abrafis posterioribus litteris, e suppositum est. **FAERNUS**. *Nostri omnes hic habent, Ex aduerso.*

*Postridie ad anum recta pergit: obsecrat,
 Ut sibi eius faciat copiam. illa enim se negat:
 Neque eum aequum facere ait: illam ciuem esse Atticam,
 Bonam, bonis prognatam: si uxorem velit, 65
 Lege id licere facere: sin aliter, negat.
 Noster, quid ageret nescire; et illam ducere
 Cupiebat, et metuebat absentem patrem,
 D. Non, si redisset, ei pater veniam daret?
 G. Ille indotatam virginem atque ignobilem 70
 Daret illi? numquam faceret. D. quid fit denique?
 G. Quid fiat? est parvulus quidam Phormio,
 Homo confidens: qui illum di omnes perduint.
 D. Quid is fecit? G. hoc consilium quod dicam dedit:
 Lex est, ut orbae, qui sunt genere proximi, 75
 Iis nubant, et illos ducere eadem haec lex iubet.
 Ego te cognatum dicam, et tibi scribam dicam:
 Patrum amicum me dissimulabo virginis:
 Ad iudices veniemus: qui fuerit pater,
 Quae mater, qui cognata tibi sit; omnia haec 80
 Constringam: quod erit mihi bonum atque commodum,
 Cum tu horum nil resilles, vincam scilicet.
 Pater aderit. mihi paratae lites: quid mea?
 Illa quidem nostra erit. D. iocularem audaciam.*

63 *Ut sibi ejus faciat copiam. illa enim se negat*] In dimetiendo hoc versu commodum videtur, ut sibi in unam syllabam contrahatur, & ex rō illa, unum l elidatur, ut in prima & tertia sede sit spondeus, in secunda daetylus, in quarta tribraehus. FAERNUS. *Sibi ejus Anapaestus est, illa primam corripit.*

64 *Neque eum aequum alii facere: illam ciuem esse Atticam*] Sic FAERNUS, & unus tantum ex nostris: ceteri numeris melloribus, *Neque eum aequum facere ais.* Et *Facere* quidem sic satis convenit; sed quanto melius est, *Neque eum aequum petere ait?* ut infra, *Num iniquum posulo?* And. V, 2, 30. *Aequum posulat. de vo-*

niam. & Plautus, Pseud. V, 2, 16. Jus petis, fateor. Donatus tamen: Non quod amet, sed quod hoc petat: ubi clare indicat, se Facere legisse. Heaut. I, 1, 39. Non finam, inquam. Ah non aequum facis. Sed ibi Chremes rastros manu prehendit, & facit aliquid: Antipho hic nihil facit; sed orat, obsecrat, petit.

69 *Pater ei veniam daret?*] O. l. 2. & Donatus, ita collocant, *ei pater*, quod & venustius est. FAERNUS. Sic & nostri.

70 *Illens indotatam*] In libri Bombini contextu non est rō ne: qua particula dempta, melius versus procederet; sed sic quoque sustentari potest. FAERNUS. Nostri omnes *illens.*

- G. *Persuadsumst homini, factumst. ventumst; vincimur:* 83
Duxit. D. quid narras? G. hoc quod audis. D. ó Geta,
Quid te futurumst? G. nescio hercle: unum hoc scio,
Quod fors feret, feremus aequo animo. D. places:
Hm istuc virist officium. G. in me omnis spes mihi est.
D. Laudo. G. ad precatorem adeam credo, qui mihi 90
Sic orat: nunc amitte quæso hunc: ceterum
Posthac si quicquam, nil precor. tantummodo
Non addit: ubi ego hinc abiero vel occidito.
D. Quid paedagogus ille qui citharistram?
Quid rei gerit? G. sic, tenuiter. D. non multum habet 95
Quod det fortasse. G. immo nihil, nisi spem meram.
D. Pater eius rediit, annon? G. nondum. D. quid? senem
Quoad expectatis vestrum? G. non certum scio:
Set epistolam ab eo adlatam esse audiui modo:
Et ad portitores esse delatam; hanc petam. 100
D. Numquid, Geta, aliud me vis? G. ut bene sit tibi.
Puer heus, nemon huc prodit? cape, da hoc Dorcio.

83 *Persuasit homini*] Idem liber *persuasumst* habet, ut & videtur legere Donatus: parvi tamen refert, utrum legas. FAERNUS. Immo magni refert. *Persuasumst*, cum ceteris istis passivis, longe elegantius, quam *Persuasit*; quod nostri codices habent.

88 *Quod fors feret*] Sic a Faerno est; sed errore, credo, typographi. Omnes scripti *Fors feret*. Recte. Praeterea, *Places* melius hic, quam *Placet*.

89 *In me omnis spes est mihi*] Ex eodem libro, ac Victoriano, & Basilicano, & Donato, versusque ratione, ita collocamus, *spes mihi est*. FAERNUS. Sic & nostri, *Spes mihi est*.

90 *Ad precatorem abeam*] Ex libro Bembino legitur *adeam*, quod magis proprium videtur: nam adire, supplicis est. FAERNUS. Nostri omnes *abeam*.

91 *Amitte hunc*] Sic & nostri. Nostri omnes *Omitte*.

93 *Non addat*] Multa l. s. in quibus omnes antiquissimi, *non addit*. FAERNUS. Nostri etiam plerique *Addit*, unus & alter *Addo*, vel *Addat*.

94 *Quid ille paedagogus*] O. l. s. & Donatus *quid paedagogus ille* habent; numero & compositione meliore. FAERNUS. Sic & nostri.

101 *Ut bene sit tibi*] Donatus; *Appropius pro Nihil*. Miror, qui hoc vetuste dictum existimet. Editio vetus habet *Arreius*; lege *Arreius*. Hoc est, *urbano dictum pro Nihil*.

102 *Da hoc Dorcio*] Apparet, hanc Dorcium conservam & uxorem Getae esse: ergo dat illi pecuniam servandam. Ita Syri uxor Phrygia conserva. Adel. V, 9, 16.

103 *Addeon tam redisse*] Primus hic versus trochaicus est tetrameter trochaicus, item quartus, in quo

ACTUS I. SCAENA III.

ANTIPHO. PHAEDRIA.

A. *'ADEON rem redisse, ut qui mi consultum optumè
velit esse,*

*Phaëdria, patrem ut extimescam, ubi eius aduenti venit in
mentem?*

*Quod ni fuisset incogitans, ita eum expectarem, ut
par fuit.*

*Quid istuc? A. rogitas? qui tam audacis facinoris mi
consciis sis?*

*Quod utinam ne Phormioni id succedere in mentem incidisset, 5
Veni me cupidum eo impulisset, quod mi principium est mali.
Veni potitus essem: fuisset tum illos mi aegre aliquot dies:
Et non cotidiana cura haec angeret animum. P. audio.*

*Dum expecto quam mox veniat, qui hanc mihi adimat
consuetudinem.*

2 libro Bombino legendum, mi
consciis sis. item quintus; sextus
vero & septimus ejusdem generis,
ad catalectici. item octavus, in
no in secunda sede est dactylus.
secundus vero, ubi ex multis libris,
tam antiquissimis, & Donato le-
gendum est, *patrem ut extimescam,*
est aliud ut praecedat: item ter-
tus, nonus, & reliqui, octonarii
ambici, praeter unum dimetrum
ambicum. FAERNUS.

3 *Phaëdria patrem ut extime-
cam, ubi in mentem ejus aduenti
venit* Sic codices nostri; nisi quod
aduentus habeant. At Donatus
aduenti, & Priscianus bis, p. 712.
1101. Sed apud Priscianum alii
verba collocantur, ita ut octo-
narium plenum faciant,

*Phaëdria patrem ut extimescam,
ubi ejus aduenti venit in men-
tem.*

esse: sic duo pleni erunt, & ter-
tis Catalecticus: ut mox iterum

quartus & quintus pleni sunt, sex-
tus Catalecticus.

3 *Quod ni fuisset incogitans?*
Cave sic hunc pronunties, ut Iam-
bicus sit, quod quidam fecit; octo-
narium enim plenum semper exci-
pit Trochaicus. Sic ergo esset,

*Quodni fuisset incogitans.
Fuisset in disyllabon contrahitur,
ut mox v. 7. Fuisset.*

4 *Quid istuc est? Rogitas? qui
tam audacis facinoris mihi consciis
sis* Non solus Bembinus, sed no-
stri magno numero *Consciis sis*.
Sed legendum *Quid istuc? Rogitas?*
Alloqui octonarius plenus fiet Iam-
bicus: plane contra morem atque
artem.

9 *Qui adimat hanc mihi consue-
tudinem* Longe concinnius codi-
ces nostri sere omnes,

*Qui hanc mihi adimat consuetudi-
nem.*

*P. Aliis quia dēsit quōd amant, aegrest: tibi, quia super-
est, dolet.* 10

Amōre abundas, Antipho.

*Nam tua quidem hercle cēto vita haec expetenda optāda-
que est.*

Ita mē di bene ament, ut mi liceat tām diu quod amō frui,

Iam dēpecisci mōrte cupio; tū coniicito cēterum,

*Quid ego hāc ex inopiā nunc capiam; et quid tu ex istae
cōpia:* 15

*Ut ne dddam, quod sine sūmptu ingenuam liberalem nā-
stus es:*

Quod habēs, ita ut voluisti, uxorem sine mala famā palam:

*Beātus, ni unum hoc dēsit, animus qui modeste istade
ferat.*

*Quod si tibi res sit cum eo lenone quōcum mi est, tum
sēntias.*

Ita plērique omnes sūmus ingenio, nōstri nosmet poenitet. 20

12 *Nam tua quidem hercle certo]* Tres nostri veterrimi cum plerisque alijs *Certo*. Plautus Menaec. II, 2, 38.

Nam tu quidem hercle certo non sanu's satis.

14 *Tu conficito cetera]* Donatus: *Aut cetera abundas, aut deest Per, ut sit Per cetera.* Neutrum ex his verum: mendosa enim lectio est. Repone, *Tu conficito ceterum*. Unum enim erat, non plura, quod conjiceret; *Quid ego ex hac inopia &c.* Plautus Pers. IV, 6, 26. *Numquid ceterum voltis?* Rud. IV, 6, 20. *Tu interibi adorna ceterum quod opust.* Capt. V, 3, 12. *Argentum accepi, nil curavi ceterum.* Casina, I, 1, 6.

Dehinc conficito ceterum, Possisne necne olim me futeles tuis Praecipere Casinam uxorem.

15 *Quid ego ex hac inopia]* Re-
pone,

*Quid ego hāc ex inopia nunc ca-
piam, & quid tu ex hac copia.*
ut opposita ista, *Hāc* & *hac* ac-
cruantur.

18 *Ni unum hoc dēsit]* Tō hoc non est in libris Bombino, & Visco-
riano. sed five cum eo, five sine eo
legas, non magni refert. FAER-
NUS. Nostri plerique *Unum hoc*;
& placet. Amat enim Terentius
finales syllabas liquefacere.

20 *Ita plerique ingenio sūmus
omnes]* Sic codices plerique; &
sic Gellio citatur xx, 6. Placet ta-
men ordo, quem codex C. C. ex-
hibet,

*Ita plērique omnes sūmus ingenio:
nostri nosmet poenitet.*

Sic And. I, 1, 28.

*Quod plerique omnes faciunt adu-
lescentuli.*

23 *Consulendi quid velis; Rotino-
re, amare, amittere]* Sic codices.
Atqui post *Consulendi, consulandi,*
deliberandi, sequi debet Utrum,
An, Ne, ut Hec. III, 5, 59.

*Deliberet, renuntietque hodie mihi,
Velitus annon.*

Adelph. II, 1, 41. *Delibera hoc,
utrum vis argentum accipere, an
causam meditari tuam. Quare his
suppone,*

A. *At tū mihi contra nunc videre fortunatus, Phædria,
Cui de integro est potestas etiam consulendi, quid velis:
Retinere, amare, an mittere: ego in eum incidi infelix locum,
Ut neque mi ius sit amittendi, nec retinendi copia.
Sed quid hoc est? videon ego Getam currentem huc ad-
venire?* 25
*Is est ipse: ei timeo miser, quam hic mihi nunc nun-
tiat rem.*

ACTUS I. SCAENA IV.

GETA. ANTIPHO. PHAEDRIA.

G. *NULLU'S, Geta, nisi aliquod iam consilium ce-
lere repereris:
'Ita nunc inparatum subito tanta in me impendent mala:
Quae neque uti deuitem scio, neque quomodo me inde ex-
traham:*

Retinere, amare, an mittere.
Quomodo enim amittere potuit,
quam nondum habuit?

24 *Ut neque mihi ius sit amit-
tendi, nec retinendi copia*] Ele-
gantissima & certissima lectio est,
quam in duobus Regiis & uno Aca-
demico repperi, & Guyetus in co-
dico Puteano,

*Ut neque mi ius sit amittendi, nec
retinendi copia.*

Non *Ius amittendi*, repudiandi;
propter leges quibus coactus eam
duxerat: non *Copia retinendi*; pro-
pter patrem qui eam ejecturus erat
domo. *Ius*, quod fieri liceat; *Co-
pia*, quod fieri possit.

25 *Sed quid hoc est? videone ego
Getam currentem advenire huc?*
O. l. s. videon habent: & huc ad-
venire? quae collocatio versui, allo-
qui non bene procedenti, consultit,
elidendo ex *quid d*, vel corripiendo
hoc. versus autem est Iambicus
tetrameter catalepticus, ita & se-
quens; si tamen ejus primam syl-
labam praecedenti attribuas, & ex
o. fere l. s. haec verba sic ordines,

quam hic nunc mihi nuntiat rem.
FAERNUS. Recte haec; nisi
quod nostri codices meliore nu-
mero,

Quam hic mihi nunc nuntiat rem.

I *Nullus es Geta, nisi aliquod
jam tibi consilium celere repereris*] Omnes antiqui libri, & aliquot ex
recentibus, ac Donatus hanc collo-
cationem verborum habent, *nisi
jam aliquod. & pro repereris*, an-
tiqui omnes *repperis*. FAERNUS.

*Nullus es, Geta, nisi jam aliquod
tibi consilium celere repperis.*

Sic Faernus. Atqui nostri veterri-
mi, cum magno aliorum comitatu
Repereris, & sic Priscianus bis, p.
647, 760. Aliquod jam Codex C.
C. & Priscianus p. 760. ut codex
ibi vetustus. *Tibi* apud Priscianum
deest. Repone,

*Nullus, Geta; nisi aliquod jam
consilium celere repereris.*

2 *Tanta te impendent mala*] Do-
natus: *Tanta te impendent mala,*
Accusativo casu impendent: aut
*ἀνὰ σφοδρῇ, In te pendunt. Cum su-
pra, Nullus es Geta, dixerit: hic*

Nam nōn potest celāri nostra diutius iam audācia.

[*Quae si non astu providentur, me aut erum pessum dabunt.*]

5

A. *Quidnam ille commotus venit?*

G. *Tum tēporis mihi pūctum ad hanc rem est. erus ad-
est.* A. *quid istuc malist?*

G. *Quod cum audierit, quod eius remedium inueniam ira-
cūdiae?*

*Lōquar? incendam: taceam? instigem: pūrgem me? late-
rēm lavem.*

*Eheu me miserum: cum mihi paneo, tum Antipho me ex-
cruciat animi:*

10

*transitum fecit ad primam perso-
nam.* Satis hinc constat, Dona-
tum *Me* hic legisse, non *Te*; & sic
codex Academicus *Me* in textu, *Te*
pro varia lectione inter lineas. Re-
pone,

*Ita nunc inparatum subito tanta
in me impendent mala.*

Sane commodius est *Me*; cum mox
sequatur *Devitem*, non *Devites*. In
me huc adfisco; cum nusquam
alibi *Imprendere* reperiās; nisi aut
Dativo iunctum, aut cum praepo-
sitione Accusativo. Plautus Epidi-
co I, 1, 77.

Tantae in te impendent ruinae.

5 *Quae si non astu providentur,
me aut erum pessum dabunt*] Ver-
sus hic inisititus est, ex Andr. I, 3,
3. integer huc traductus. Atqui ibi
aptissime venit; *Quae nuptiae si non
astu providentur*; caventur, vitan-
tur; Hic vero quid facit? Nihil
est, quo referatur; sententiam cer-
te pessumdat. Abest ab uno veteri-
mo nostro; in uno Regio larem
mutat, & ante v. quartum venit.

6 *Quidnam ille commotus*] Hos
versus ita ordinamus, partim ex
ratione metrica, partim etiam ad-
iuti ab libro Bembino,

A. *Quidnam ille commotus venit?*

G. *Tum temporis mihi punctum
ad hanc rem est, erus adest.*
A. *quid istuc mali est?*

Versus Iambici sunt, prior dimeter;
posterior octonarius. FAERNUS.

8 *Quid cum audierit, quod ejus*
Hinc Trochaici incipiunt; & cave
Iambicos hunc & sequentem facias.

9 *Lōquar? incendam*] Etiam
hoc patietur Trochaicus: sed ele-
gantius sine *Ne*, ut sequentia:

*Lōquar? incendam: taceam? in-
stigem: pūrgem me? laterēm
lavem.*

10 *Eheu me miserum*] Hic & se-
quens versus trochaici tetrametri
acatalecticis sunt. FAERNUS.
Tres ex nostris, *Heu*. Eodem re-
cidit; nam *Eheu* hic, ut aliās, mo-
nosyllabon est.

13 *Aliquit convassissim*] Hic &
Donatus, & liber Bembinus, &
Basilicanus habent *convassissim*, &
ita emendatum est in Victoriano:
quod si recipimus, deductum erit
a *convasso*, *convassis* tertiae declina-
tionis. FAERNUS.

*Alitquid convassissim, atque hinc
me conlicerem prolius in pe-
des.*

Sic dedit Faernus, gemino errato.
Nam illud *Convassare* nihil est; uti-
que, si a vase ducitur, legendum
erit *Convassare*. Donatus: *Convassissim*, figuratum est a colligendis
vassis. Sane vasa conclamari jubet
Imperator, castra moturus. Chari-

*Eius me miseret: ei nunc timeo: is nunc me retinet: nam
absque eo esset,*

*Recte ego mihi vidissem: et senis essem ultus iracundiam:
Aliquid conrasissem, atque hinc me protinam conicerem
in pedes.*

A. Quamnam hic fugam aut furtum parat?

G. Set ubi Antiphonem reperiam? aut qua quaerere in-
fistam via? 15

I H. Te nominat. A. nescio quod magnum hoc nuntio expecto
malum. PH. ah.

Sannun es? G. domum ire pergam: ibi plurimum est. PH. re-
vocemus hominem. A. sta ilico. G. hem,

Act. p. 188. *Protinus futuri signi-
ficationem capit. Ter. Phorm.*

*Aliquid convasassem, atque h. m.
c. protinus in pedes.*

Nonius: *Convassare dicitur, furto
omnia colligere: Ter. Phor. Aliquid
convasassem, atque hinc me ego con-
jicerem protinus in pedes.* Mirifice
vero Furto. Homo ineptas ex ipso
loco significationem fingit. Atqui
cum clam & furto castra movet im-
perator, non jubet vasa conclamari.
Neque sane Getae aufugienti *Vasa*
& impedimenta colligenda erant;
sed pecuniae aliquid parandum, ut
levis & expeditus fugeret. Duo
tantum e nostris *Convassassem*: ce-
teri plerique *Convassissem*; tres,
unus Academicus & duo Meadiani,
Conrasissem. Recte istuc,

*Aliquid conrasissem, atque hinc
me conicerem protinam in pe-
des.*

Corrasissem aliquid pecuniolae a de-
bitoribus, ab amicis. Adelph. II,
2, 34.

*Minas decem conradet alicunde.
Hui mihi.*

Supra I, 1, 6. *Ei credo munus hoc
conraditur.* Plautus Poen. V, 6,
23.

*Trecentos, credo, ad Philippos
conradi potest.*

Porro *Protinam* in recepto verbo-
rum ordine versus ipse efflagitat.

Mutarunt discipulorum gratia Ma-
gistri. Donatus: *Protinus: Pro-
tinam fuit: & sic Nigidius legit.*
Festus: *Protinam, protinus, Tere-
ntius: Protinam conficiam me in pe-
des.* Apud Plautum, qui a Magi-
stris tutus erat, saepe occurrit *Pro-
tinam*. Bacch. III, 1, 7.

*Quae ut adspexi, me continuo con-
tuli protinam in pedes.*

Ceterum nota illud Festi, *Proti-
nam conficiam*; ut in duobus no-
stris *Protinus conicerem*; & lege
numeris melioribus.

*Aliquid conrasissem, atque hinc me
protinam conicerem in pedes.*

14 *Quam hic fugam aut furtum
parat?*] Post versum catalecticum
oportet ex Musicae rationibus clau-
sulam Iambicam esse, non, ut haec
est, Trochaicam. Lege ergo,

*Quamnam hic fugam aut furtum
parat.*

15 *Aut qua quaerere infistam
via?*] Liber Bembinus *viam*, &
recte: dicimus enim infistere viam.
FAERNUS. Noster etiam 900.
annorum codex *Viam*; sed ceteri
Via; quod placet.

17 *Hominem. A. sta ilico. G. hem]*
Hic versus videtur monometer tro-
chaicus hypercatalectic. FAER-
NUS.

Satis pro imperio quisquis es. A. Geta. G. Ipse est, quem volui obuiam.

A. Cedo quid portas, obsecro; atque id, si potes, verbo expedi.

G. Faciam. A. eloquere. G. modo apud portum. A. meumne? G. intellexti. A. occidi. P. hem 20

A. Quid agam? PH. quid ais? G. hulus patrem vidisse me, patruum tuum.

A. Nam quod ego huic nunc subito exitio remedium inueniam miser?

Quod si eo meae fortunae redeunt, Phanium, abs te ut distrahar,

Nullast mihi vita expetenda. G. ergo istaec cum ita sint, 'Antipho,

Tanto magis te aduigilare aequomst: fortis fortuna adiuvat. 25

A. Non sum apud me. G. atqui opus est nunc cum maxime ut sis, 'Antipho:

Ah sanusne es? Domum ire pergam, ibi plurimumst. Revocamus

Hominem. Sta ilico. Hem.

Sic versus distribuit Faernus; alii aliter. Perperam, opinor, omnes. Ah, nisi duo ex nostris recentiores, nullus habet. Qued si retines, appone tamen versul praecedenti, Exspolio malum. Ah. Reliqua unum versum faciunt, Trochaicum pentametrum.

Sanus es? Domum ire pergam: ibi plurimumst. Revocemus hominem. Sta ilico. Hem.

Quinque, ut vides, istus habet; & in hac fabula iterum recurrit, III, 2, 1.

Doris, audi obsecro. Non audio. Parumper. Quin omitte me.

Hephaestion p. 19. Kai τῷ περταμίτῳ δὲ τροχαικῷ, καίπερ ὄντι υπερμίστῳ, πολλὰς κερήδας συμβέβηκεν, ὅσον ἐστὶ καὶ τὸ Καλλιμάχα: ὧς δὲ, ὡς, ut Trochaico. Hypermetrum Hypermo-

ter sit, multi uel fuerint; quale istud est Callimachi,

Ἐρχεται πολὺς μὲν Ἀθῶναιον διατμήξας ἀπ' οἰνηρῆς Χίξ

Ἀμφοτέρως, πολὺς δὲ Λεβήϊος ἄντον τέκταρ οἰνάνθης ἄγων.

Prior tantum versus apud Hephaestionem exstat; sed alterum ex Anthologia inedita dedi ad Callimachum. Num. cxv.

20 G. Faciam. A. eloquere. G. modo apud portum. A. meumne. G. intellexti. A. occidi. G. hem.] Ex his verbis, quae in duos versus in omnibus libris distincta sunt, unum facimus Trochaicum tetrametrum catalecticum, cuiusmodi sunt & ceteri. FAERNUS.

Reste: sed illud Hem non Getae tribuendum, sed Phaedriae. Donatus elegantissime: Occidi. Hem. Proprium & suum cuiusque personae exhibuit; celeritatem ex praesagio, metuenti Antiphoni; & tarditatem intellectu, quieti peccatoris & sacro Phaedriae.

*Nam si senserit te, timidum pater esse, arbitrabitur
Conmeruisse culpam. PH. Hoc verumst. A. non possum in-
mutarier.*

*G. Quid faceres, si aliud quid gravius tibi nunc faciendum
foret?*

*A. Cum hoc non possum, illud minus possem. G. hoc nihil est,
Phaedria: licet.*

30

*Quid hic conterimus operam frustra? quin abeo? PH. et qui-
dem ego. A. obsecro,*

*Quid si adsimulo, satin est? G. garris. A. vultum contempla-
mini: em,*

*Satin est sic? G. non. A. quid si sic? G. propemodum. A. quid
si sic? G. sat est:*

*'Em, istuc serua: et verbum verbo, par pari ut respondeas;
Ne te iratus suis saevius dicitis protelet. A. scio.*

35

G. Vi coactum te esse, inuitum, lege, iudicio: tenes?

*Sed quis hic est senex, quem video in ultima platea? A.
ipsum est.*

27 *Nam si te senseris*] O. l. s. & Donatus, *nam si senseris te*, ut & exigit versus, FAERNUS. Sic & nostri.

29 *Quid faceres, si aliud quid gravius tibi nunc*] Ex quid gravius, rō quid delemus ex auctoritate omnium fere librorum, & Donati. & stat versus producendo posteriorem in tibi. FAERNUS.

Quid faceres, si aliud gravius tibi nunc faciendum foret? Sic Faernus; sed sentis, opinor, accentus inveniuste collocari. Ceterum videat de suis ille; Nostri universi Quid habent, versus quoque iubente:

Quid faceris, si aliud quid gravius.

Faceris acultur, ob interrogativum; *Aliud* ob sequens Encliticum.

31 *Quid conterimus operam frustra? quin abeam?*] Liber Bombinus & Victorianus, *quid hic conterimus operam frustra? quin abeo?* placet autem *quin abeo*, pro cur

non abeo; ita enim *quin* exponitur a Donato. sane in Victoriano & Basilicano *abeo* in *abeam* mutatum est. FAERNUS. Hic nostri omnes, *Abeo* veterrimus solus.

32 *Quid si adsimulo?*] Trochaeus exigit, *adsimulo*; quod & in libro Bombino est. FAERNUS. Nostri perperam *Adsimulabo*.

33 *Satin sic est?* a. non. A. *quid si sic?* a. *propemodum*. A. *quid si sic?* a. *sat est*] Ut Trochaeus stare possit, legendum est ex libro Bombino, & Basilicano, pro *satin*, *satisne*: pro quo Victorianus habet *satin*; & ubi posteriore loco dicitur, *quid si sic*, lege *quid sic*, deleto *si* ex fide libri Bombini. FAERNUS. Nostri omnes posteriore loco *Quid si sic*. Omnino decor & venustas postulat, ut *Sic* ubique accatur. Lege igitur,

Satin est sic? Non. Quid si sic? Propemodum. Quid si sic? Sat est.

35 *Ne te tratus suis saevius dicitis*] In omnibus antiquis libris, & aliquot

Non possum adesse. G. ah, quid agis? quo abis, Antipho?

Mane inquam. A. egomet me noui et peccatum meum:

Vobis commendo Phanium et vitam meam.

40

PH. *Geta, quid nunc fiet? G. tu iam lites audies:*

Ego plectar pendens, nisi quid me fefellerit.

Set quod modo hic nos Antiphonem monuimus,

Id nosmet ipsos facere oportet, Phaldria.

PH. *Aufir mi oportet: quin tu, quid faciam, impera.* 45

G. *Meministin, olim ut fuerit vestra oratio*

In re incipiunda ad defendendam noxiam,

Iustam illam causam, facilem, vincibilem, optumam?

PH. *Memini. G. em, nunc ipsast opus ea; aut, siquid potest,*

Meliore et callidior. PH. fiet sedulo.

50

G. *Nunc prior adito tu. ego in subsidiis hic ero*

Succenturiatus, si quid deficiat. PH. age.

recentibus; item apud Donatum legitur, *suis saavidicis distis*, ut & ratio versus exposcit. FAERNUS. Nostri quoque *Saavidicis*.

38 *Quo abis Antipho? mane]* Tò mane, in fine hujus versus delemus ex auctoritate libri Bemini & Vaticani: ipsumque versum sustentamus, ut in *quo abis* non fiat synaloepha. FAERNUS. A duobus nostris primariis abest *Mane*. Quo non patitur Synaloepham; quia prima est syllaba Anapaestii, & in istu; *Quo abis*.

45 *Quod faciam impera]* Quid faciam habet liber Bembinus & Victorianus. FAERNUS. Quattuor nostri *Quid*.

46 *Uti fuerit vestra oratio]* O. l. s. & Donatus, ut fuerit. FAERNUS. Nostri omnes, *Uti fuerit*: & quattuor *Nostra*; et si Donatus contra: *Ut magis excitaret*, inquit, non *Nostra* dixit, sed *Vestra*.

49 *Nunc ipsast opus]* Post vò opus, liber Bembinus habet dictio-

ne, *ipsa ea*. ita etiam

melius senarius procedit. FAERNUS. A nostris abest *Ea*.

52 *Si quid deficias]* Melius videtur *deficias*, quod in eodem libro est. FAERNUS.

Codex etiam noster 900 annorum, & Priscianus de Ponderibus p. 1354. *Deficias*. Idem pro *In insidiis*, habet *In subsidiis*, & ex Regiis unus, & liber Colonienfis apud Palmerium. Recte. Cornelius Fronto de differentiis vocum: *Subsidium est, quod subest deficientibus*. Nonius tamen v. *Concenturiare* habet *Insidiis*. Donatus: *Ego in insidiis hic ero: Tota metaphora de re militari est*. Legebat ergo *Subsidiis*: nam etiam extra rem militarem *Insidias* sunt. Plautus Pseud. IV, 2, 7. *At ego hic in insidiis ero*.

2 *Age mitto imperium]* *Ac mitto* habet liber Bembinus, & habuit Victorianus. ita etiam videtur legisse Cicero in epistolis ad Atticum libro xii. Donatus hoc loco dicit, *Legitur & joci*: quod aliqui impro-

ACTUS II. SCAENA I.

DEMIPHO. GETA. PHAEDRIA.

D. *'ITANE tandem uxorem duxit 'Antipho iniussu meo?*
Nec meum imperium: ac mitto imperium: non simulatam
meam

Reuereri saltem? non pudere? o facinus audax, o Geta

Monitor. G. *vix tandem.* D. *quid mihi dicent? alit quam cau-*
sam repperent?

Demiror. G. *atqui reperi iam: aliud cura.* D. *an hoc dicet*
mihi? 5

Inuitus feci; lex coegit. audio. fateor. G. *places.*

D. *Verum scientem, tacitum, causam tridere aduersariis,*
Etiame idne lex coegit? G. *illud durum.* P. *ego expediam:*
sine.

D. *Incertum? quid agam; quia praeter spem, atque incredi-*
bile hoc mi obtigit:

serunt, legitur & taceo: nos puta-
mus legendum esse, legitur & ac.
 FAERNUS.

Locus Ciceronis non est in XII,
 sed in II, 19. ubi tacito Poetae no-
 mine haec citat:

Nec meum imperium, ac mitto
imperium, non simulatam
meam

Reuereri saltem?

Nostri omnes *Ago* habent.

4 *Quid mihi dicent, aut quam*
causam repperient? Puto ab Auctore
 fuisse,

Quid mihi dicent, aut quid causas
repperient.

Vide Heaut. IV, 3, 23.

5 *Anne hoc dicent mihi?* To no
 non est in libro Bemblino, quod
 nec orationi quicquam, nec versui
 prodest. & pro *dicent*, habet is li-
 ber *dicet*: & subaudiendum Anti-
 pho, a plurali ad singularem nu-
 merum sermone translato, ut et
 sequentia ostendunt, *inuitus feci*,
 et *verum scientem, tacitum.* FAER-
 NUS. Nostri, *Anno et Dicent.*

6 *Audio, & fateor* Idem liber,
 hoc asyndeton habet, *audio, fateor.*
 FAERNUS. Nostri, *Audio & fa-*
teor. Placet.

8 *Etiame id lex coegit?* PH. *il-*
lud durum. G. *ego expediam, sine]*
 Donatus: *Illud durum, dicit, qui*
supra dixit, Atqui reperi jam.
 Apparet ergo Donatum, contra ac
 hodie faciunt, *Durum illud* Getae
 tribuisse, posterus Phaediae. Re-
 ste; atque ita plane personas divi-
 dit Codex C. C. Et sane Phaedia
 egregie hoc expedit, infra v. 51.
 Voluit Auctor adolescentem non
 stultum sustinere primam aciem,
 Getam in subditiis tantum esse. Ce-
 terum, *Etiame id lex coegit*, quod
 Codices habent, minime sermoni
 congruit: *Id* enim, cuius praecipua
 hic vis est, acui debebat. Codex
 Regius, *Etiame idne.* Repone,
Etiame idne lex coegit.

Ita infra V, 1, 9. ubi nunc *Etiame*
id dubium? Codex bonae notae,
Etiame idne dubium? Adolph. V,
 8, 16. *Idne esse auctores mihi?*

- G. *Persuadsumst homini, factumst. ventumst; vincimur:* 85
Duxit. D. *quid narras?* G. *hōc quod audis.* D. *ō Geta,*
Quid tē futurumst? G. *nescio hercle: unum hōc scio,*
Quod fors feret, feremus aequo animō. D. *placet:*
Hm istūc virist officium. G. *in me omnis spēs mihi est.*
D. *Laudo.* G. *ad precatorem adeam credo, qui mihi* 90
Sic ōret: nunc amitte quæso hunc: ceterum
Posthāc si quicquam, nil precor. tantūmodo
Non addit: ubi ego hinc abiero vel occidito.
D. *Quid paedagogus ille qui citharistiam?*
Quid vel gerit? G. *sic, tenuiter.* D. *non multum habet* 95
Quod dēt fortasse. G. *immō nihil, nisi spēm meram.*
D. *Pater eius rediit, annon?* G. *nondum.* D. *quid? senem*
Quoad expectatis vestrū? G. *non certū scio:*
Set epistolam ab eo adlatam esse audiui modo:
Et ad portitores esse delatam; hanc petam. 100
D. *Nūquid, Geta, aliud mē vis?* G. *ut bene sit tibi.*
Puer hūc, nemon huc prōdit? cape, da hoc Dōrcio.

85 *Persuasit homini*] Idem liber *persuasumst* habet, ut & videtur legere Donatus: parvi tamen refert, utrum legas. FAERNUS. Immo magni refert. *Persuasumst*, cum ceteris istis passivis, longe elegantius, quam *Persuasit*; quod nostri codices habent.

88 *Quod fors feret*] Sic a Faerno est; sed errore, credo, typographi. Omnes scripti *Fors feret*. Recte. Praeterea, *Placet* mellius hic, quam *Placet*.

89 *In me omnis spes est mihi*] Ex eodem libro, ac Victoriano, & Basilicano, & Donato, versusque ratione, ita collocamus, *spes mihi est*. FAERNUS. Sic & nostri, *Spes mihi est*.

90 *Ad precatorem adeam*] Ex libro Bemmino legitimus *adeam*, quod magis proprium videtur: nam adire, supplicis est. FAERNUS. Nostri omnes *Adeam*.

91 *Amitte hunc*] Sic Donatus. Nostri omnes *Omitte*.

93 *Non addat*] Multi l. s. in quibus omnes antiquissimi, *non addit*. FAERNUS. Nostri etiam plerique *Addit*, unus & alter *Addit*, vel *Addat*.

94 *Quid ille paedagogus*] O. l. s. & Donatus *quid paedagogus ille* habent; numero & compositione meliore. FAERNUS. Sic & nostri.

101 *Ut bene sit tibi*] Donatus; *Apex quid pro Nihil*. Miror, qui hoc *vetusto* dictum existimet. Editio vetus habet *Arrequis*; lego *Arrequis*. Hoc est, *urbano dictum pro Nihil*.

102 *Da hoc Dōrcio*] Apparet, hanc Dōrcium conservam & uxorem Getae esse: ergo dat illi pecuniam servandam. Ita Syri uxor Phrygia conserva. Adel. V, 9, 16.

1 *Adon rem rediit*] Primus hic versus trochaicus est tetrameter acatalectic, item quartus, in quo

ACTUS I. SCAENA III.

ANTIPHO. PHAEDRIA.

A. *'ADEON rem redisse, ut qui mi consulum optumē velit esse,*

Phaëdria, patrem ut extimescam, ubi eius aduenti venit in mentem?

Quod ni fuisset incogitans, ita eum expectarem, ut par fuit.

P. *Quid istuc?* A. *rogitas? qui tam audacis facinoris mi conscius sis?*

Quod utinam ne Phormioni id succedere in mentem incidisset, 5
Neū me cupidum eo impulisset, quod mi principium est mali.

Nōn potitus essem: fuisset tum illos mi aegre aliquot dies:

At nōn cotidiana cura haec angeret animum. P. audio.

A. *Dum expecto quam mox veniat, qui hanc mihi adimat consuetudinem.*

ex libro Bombino legendum, *mi conscius sis.* item quintus; sextus vero & septimus ejusdem generis, sed cataleptici. item octavus, in quo in secunda sede est dactylus. secundus vero, ubi ex multis libris, etiam antiquissimis, & Donato legendum est, *patrem ut extimescam,* licet aliud ut praecedat: item tertius, nonus, & reliqui, octonarii Iambici, praeter unum dimetrum Iambicum. FAERNUS.

2 *Phaëdria patrem ut extimescam, ubi in mentem ejus aduenti venit]* Sic codices nostri; nisi quod *Aduentus* habeant. At Donatus *Aduenti*, & Priscianus bis, p. 712. & 1101. Sed apud Priscianum aliter verba collocantur, ita ut octonarium plenum faciant,

Phaëdria patrem ut extimescam, ubi ejus aduenti venit in mentem.

Recte: sic duo pleni erunt, & tertius Catalepticus: ut mox iterum

quartus & quintus pleni sunt, sextus Catalepticus.

3 *Quod ni fuisset incogitans]* Cave sic hunc pronunties, ut Iambicus sit, quod quidam fecit; octonarium enim plenum semper excipit Trochaicus. Sic ergo effert,

Quodni fuisset incogitans.
Fuisset in dissyllabon contrahitur, ut mox v. 7. *Fuisset.*

4 *Quid istuc est? Rogitas? qui tam audacis facinoris mihi conscius sis]* Non solus Bembinus, sed nostri magno numero *Consciis* sis. Sed legendum *Quid istuc? Rogitas?* Alioqui octonarius plenus fiet Iambicus: plane contra morem atque artem.

9 *Qui adimat hanc mihi consuetudinem]* Longe concinnius codices nostri fere omnes,

Qui hanc mihi adimat consuetudinem.

P. *Aliis quia desit quod amant, aegrest: tibi, quia super-
est, dolet.* 10

Amore abundas, Antipho.

*Nam tua quidem hercle certo vita haec expetenda optanda-
que est.*

Ita me di bene ament, ut mi liceat tamdiu quod amo frui,

Iam deprecisci morte cupio; tu conuicito ceterum,

*Quid ego hac ex inopia nunc capiam; et quid tu ex istac
copia:* 15

*Ut ne addam, quod sine sumptu ingenuam liberalem na-
sus es:*

Quod habes, ita ut voluisti, uxorem sine mala fama palam:

*Beatus, ni unum hoc desit, animus qui modeste istac
ferat.*

*Quod si tibi res sit cum eo lenone quocum mi est, tum
sentias.*

Ita plerique omnes sumus ingenio, nostri nosmet poenitet. 20

12 *Nam tua quidem hercle certe]* Tres nostri veterrimi cum plerisque alijs *Certo.* Plautus Menaec. II, 2, 38.

Nam tu quidem hercle certo non sanus satis.

14 *Tu conficito cetera]* Donatus: *Aut cetera abundat, aut deest Per, ut fit Per cetera.* Neutrum ex his verum: mendosa enim lectio est. Repone, *Tu conficito ceterum.* Unum enim erat, non plura, quod conjiceret; *Quid ego ex hac inopia &c.* Plautus Pers. IV, 6, 26. *Numquid ceterum vultis?* Rud. IV, 6, 20. *Tu interibi adorna ceterum quod opus.* Capt. V, 3, 12. *Argentum accipi, nil curavi ceterum.* Casina, I, 1, 6.

Dehinc conficito ceterum,

Possisne necne etiam me sutelis tuis Praeripere Casinam uxorem.

15 *Quid ego ex hac inopia]* Repone,

Quid ego hac ex inopia nunc capiam, & quid tu ex istac copia. ut opposita ista, Hac, istac, ambo acuantur.

18 *Ni unum hoc desit.]* Tò hoc non est in libris Bembino, & Victoriano. sed siue cum eo, siue sine eo legas, non magni refert. FAERNUS. Nostri plerique *Unum hoc;* & placet. Amat enim Terentius finales syllabas liquefacere.

20 *Ita plerique ingenio sumus omnes]* Sic codices plerique; & sic Gellio citatur xx, 6. Placet tamen ordo, quem codex C. C. exhibet,

Ita plerique omnes sumus ingenio: nostri nosmet poenitet.

Sic And. I, 1, 28.

Quod plerique omnes faciunt adolescentuli.

23 *Consulendi quid velis; Retinere, amare, amittere]* Sic codices. Atqui post *Consulendi, consultandi, deliberandi,* sequi debet *Utrum, An, Ne,* ut Hec. III, 5, 59.

Deliberat, renuntietque hodie mihi, Velint annon.

Adelph. II, 1, 41. *Delibera hoc, utrum vis argentum accipere, an causam meditari tuam. Quare hic repone,*

*a. At tū mihi contra nūc videre fōrtunatus, Phædria,
Cui de integro est potestas etiam cōsulendi, quid velis:
Retinere, amare, an mittere: ego in eum incidi infelix locum,
Ut neque mi ius sit amittendi, nec retinendi copia.
Set quid hoc est? videon ego Getam currentem huc ad-
venire?* 25
*Is est ipse: ei timeo miser, quam hic mihi nunc nun-
tiat rem.*

ACTUS I. SCAENA IV.

GETA. ANTIPHO. PHAEDRIA.

*6. NULLUS, Geta, nisi aliquod iam consilium ce-
lere repereris:
'Ita nunc inparatum subito tanta in me impendent mala:
Quae neque uti deus scio, neque quomodo me inde ex-
traham:*

Retinere, amare, an mittere.
Quomodo enim amittere potuit,
quam nondum habuit?

24 *Ut neque mihi ejus sit amit-
tendi, nec retinendi copia*] Ele-
gantissima & certissima lectio est,
quam in duobus Regiis & uno Aca-
demico repperi, & Guyetus in co-
dice Puteano,

*Ut neque mi ius sit amittendi, nec
retinendi copia.*

Non *Ius amittendi*, repudiandi;
propter leges quibus coactus eam
duxerat: non *Copia retinendi*; pro-
pter patrem qui eam ejecturus erat
domo. *Ius*, quod fieri liceat; *Co-
pia*, quod fieri possit.

25 *Set quid hoc est? videon ego
Getam currentem advenire huc?*
O. l. s. videon habent: & huc ad-
venire? quae collocatio versui, allo-
qui non bene procedenti, consultit,
elidendo ex quid d, vel corripien-
do hoc. versus autem est Iambicus
tetrameter catalecticis, Ita & se-
quens; si tamen ejus primam syl-
labam praecedenti attribuas, & ex
o. fere l. s. haec verba sic ordines,

quam hic nunc mihi nuntiat rem.
FAERNUS. Recte haec; nisi
quod nostri codices meliore nu-
mero,

Quam hic mihi nunc nuntiat rem.

1 *Nullus es Geta, nisi aliquod
jam tibi consilium celere repereris*] Omnes antiqui libri, & aliquot ex
recentibus, ac Donatus hanc collo-
cationem verborum habent, *nisi
jam aliquod. & pro repereris*, an-
tiqui omnes *repperis*. FAERNUS.

*Nullus es, Geta, nisi jam aliquod
tibi consilium celere repperis.*

Sic Faernus. Atqui nostri veterri-
mi, cum magno aliorum comitatu
Repereris, & sic Priscianus bis, p.
647, 760. Aliquod jam Codex C.
C. & Priscianus p. 760. ut codex
ibi vetustus. Tibi apud Priscianum
deest. Repono,

*Nullus, Geta; nisi aliquod jam
consilium celere repereris.*

2 *Tanta te impendent mala*] Do-
natus: *Tanta te impendent mala*,
*Accusativo casu impendent: aut
ἀνυποφῆ, in te pendent. Cum su-
pra, Nullus es Geta, dixerit: hic*

Nam nōn potest celāri nostra diutius iam auidcia.

[Quae si non astu providentur, me aut erum pessum dabunt.]

5

A. Quidnam ille commotus venit?

G. Tum temporis mihi punctum ad hanc rem est. erus ad-
est. A. quid istuc malist?

G. Quod cum audierit, quod eius remedium inueniam iracundiae?

Lōquar? incendam: tūceam? instigem: pūrgem me? laterem lavem.

Eheu me miserum: cum mihi pāneo, tum Antipho me ex-
cruciat animi:

10

transitum facit ad primam personam. Satis hinc constat, Douatum Me hic legisse, non Te; & sic codex Academicus Me in textu, Te pro varia lectione inter lineas. Responde,

Ita nunc inparatum subito tanta in me inpendent mala.

Sane commodius est Me; cum mox sequatur Deuitem, non Devites. In me huc adseisco; cum nusquam alibi impendere reperias; nisi aut Dativo iunctum, aut cum praepositione Accusativo. Plautus Epidico I, 1, 77.

Tantae in te inpendent ruinae.

5 Quae si non astu providentur, me aut herum pessum dabunt] Versus hic institutus est, ex Andr. I, 3, 3. integer huc traductus. Atqui ibi aptissime venit; Quae nuptiae si non astu providentur; caventur, vltantur; Hic vero quid facit? Nihil est, quo referatur; sententiam certe pessumdat. Abest ab uno veterimo nostro; in uno Regio larem mutat, & ante v. quartum venit.

6 Quidnam ille commotus] Hos versus ita ordinamus, partim ex ratione metrica, partim etiam adiuti ab libro Bemino,

A. Quidnam ille commotus venit?

G. Tum temporis mihi punctum ad hanc rem est, erus adest.

A. quid istuc mali est?

Versus Iambici sunt, prior dimeter, posterior octonarius. FAERNUS.

8 Quod cum audierit, quod ejus] Hinc Trochaici incipiunt; & cave Iambicos hunc & sequentem facias.

9 Lōquar? incendam] Etiam hoc patietur Trochaicus: sed elegantius sine Ne, ut sequentia:

Lōquar? incendam: tūceam? instigem: pūrgem me? laterem lavem.

10 Eheu me miserum] Hic & sequens versus trochaici tetrametri acatalectici sunt. FAERNUS. Tres ex nostris, Heu. Eodem recidit; nam Eheu hic, ut aliās, monosyllabon est.

13 Aliquis convassem] Hic & Donatus, & liber Bembinus, & Basilicanus habent convassem, & ita emendatum est in Victoriano: quod si recipimus, deductum erit a convasso, convassis tertiae declinationis. FAERNUS.

Aliquid convassim, atque hinc me conficerem protinus in pedes.

Sic dedit Faernus, gemino errato. Nam illud Convassare nihil est; utique, si a vase ducitur, legendum erit Convassare. Donatus: Convassim, figuratum est a colligendis vasis. Sane vasa conclamari jubet Imperator, castra moturus. Chari-

*Eius me miseret: ei nunc timeo: is nunc me retinet: nam
absque eo esset,*

*Recte ego mihi vidissem: et senis essem ultus iracundiam:
'Aliquid conrasissem, atque hinc me protinam conicerem
in pedes.*

A. *Quamnam hic fugam aut furtum parat?*

G. *Set ubi Antiphonem reperiam? aut qua quaerere in-
fistam via?* 15

I. H. *Te nominat.* A. *nescio quod magnum hoc nuntio expecto
malum.* PH. *ah.*

Sanus es? G. *domum ire pergam: ibi plurimumst.* PH. *re-
vocemus hominem.* A. *sed ilico.* G. *hem,*

Ans p. 188. *Protinus futuri signi-
ficationem capit.* Ter. Phorm.

*Aliquid convassassem, atque h. m.
c. protinus in pedes.*

Nonius: *Convassare* dicitur, furto
omnia colligere: Ter. Phor. *Aliquid
convassassem, atque hinc me ego con-
jicerem protinus in pedes.* Mirifice
vero Furto. Homo ineptus ex ipso
loco significationem fingit. Atqui
cum clam & furto castra movet im-
perator, non jubet vasa conclamari.
Neque sane Getae aufugienti *Vasa*
& impedimenta colligenda erant;
sed pecuniae aliquid parandum, ut
levi & expeditus fugeret. Duo
tantum e nostris *Convassassem*: ce-
teri plerique *Convassassem*; tres,
unus Academicus & duo Meadiani,
Conrasissem. Recte istuc,

*Aliquid conrasissem, atque hinc
me conicerem protinam in pe-
des.*

Corrasissem aliquid pecuniolae a de-
bitoribus, ab amicis. Adelph. II,
2, 34.

*Minas decem conradet alicunde.
Hic mihi.*

Supra I, 1, 6. *Ei credo munus hoc
conraditur.* Plautus Poen. V, 6,
23.

*Trecentos, credo, ad Philippos
conradi potest.*

Porro *Protinam* in recepto verbo-
rum ordine versus ipse efflagitat.

Mutarunt discipulorum gratia Ma-
gistri. Donatus: *Protinus: Pro-
tinam fuit: & sic Nigidius legit.*
Festus: *Protinam, protinus, Teren-
tius: Protinam coniciam me in pe-
des.* Apud Plautum, qui a Magi-
stris tutus erat, saepe occurrit *Pro-
tinam.* Bacch. III, 1, 7.

*Quae ut adspexi, me continuo con-
tuli protinam in pedes.*

Ceterum nota illud Festi, *Proti-
nam coniciam*; ut in duobus no-
stris *Protinus conicerem*; & lege
numeris mellioribus,

*Aliquid conrasissem, atque hinc me
protinam conicerem in pedes.*

14 *Quam hic fugam aut furtum
parat?*] Post versum catalecticum
oportet ex Muscae rationibus clau-
sulam Iambicam esse, non, ut haec
est, Trochaicam. Lege ergo,

*Quamnam hic fugam aut furtum
parat.*

15 *Aut qua quaerere infistam
via?*] Liber Bemblinus *viam*, &
recte: dicimus enim infistere *viam*.
FAERNUS. Noster etiam 900.
annorum codex *Viam*; sed ceteri
Via; quod placet.

17 *Hominem.* A. *Ita ilico.* G. *hem*]
Hic versus videtur monometer tro-
chaicus hypercatalecticus. FAER-
NUS.

Satis pro imperio quisquis es. A. Geta. G. ipse est, quem volui obuiam.

A. Credo quid portas, obsecro; atque id, si poter, verbo expedi.

G. Faciam. A. eloquere. G. modo apud portum. A. meumne? G. intellexti. A. occidi. r. hem 20

A. Quid agam? PH. quid ais? G. huius patrem vidisse me, patruum tuum.

A. Nam quod ego huic nunc subito exitio remedium inueniam miser?

Quod si eo meae fortunae redeunt, Phanium, abs te ut distrahar,

Nullast mihi vita expetenda. G. ergo istaec cum ita sint, Antipho,

Tanto magis te aduigilare aequomst: fortis fortuna adiuvat. 25

A. Non sum apud me. G. atqui opus est nunc cum maxime ut sis, Antipho:

Ah sanusne es? Domum ire pergam, ibi plurimumst. Revocamus

Hominem. Sta ilico. Hem.

Sic versus distribuit Faernus; alii aliter. Perperam, opinor, omnes. Ah, nisi duo ex nostris recentiores, nullus habet. Qued si retines, appone tamen versus praecedenti, Exspecto malum. Ah. Reliqua unum versum faciunt, Trochaicum pentametrum.

Sanus es? Domum ire pergam: ibi plurimumst. Revocamus hominem. Sed ilico. Hem.

Quinque, ut vides, istus habet; & in hac fabula iterum recurrit. III, 2, 1.

Dorio, audi obsecro. Non audio. Parumper. Quin omitte me.

Hephaestion p. 19. Kai τῶ πενταμέτρῳ δὲ τροχαϊκῷ, καίτεροι ὄντι υπερμέτρῳ, πολλὰς κεχρημένοι συμβέβηκεν, ὅσον ἐστὶ καὶ τὸ Καλλιμάχεια: Contigit etiam, ut Trochaico Pentametro, quamvis Hyperme-

ter sit, multi usi fuerint; quale illud est Callimachi,

Ἐρχεται πολὺς μὲν Ἀἴγαιον διατμήζας ἀπ' οἰνηρῆς Χίης

Ἀμφότερος, πολὺς δὲ Λεσβίης ἄλλον νέκταρ οἰνάνθης ἄγον.

Prior tantum versus apud Hephaestionem exstat; sed alterum ex Anthologia inedita dedi ad Callimachum. Num. cxv.

20 G. Faciam. A. eloquere. G. modo apud portum. A. meumne. G. intellexti. A. occidi. G. hem.] Ex his verbis, quae in duos versus in omnibus libris distincta sunt, unum facimus Trochaicum tetrametrum catalecticum, cuiusmodi sunt & ceteri. FAERNUS.

Recte: sed illud Hem non Getae tribuendum, sed Phaedriae. Donatus elegantissime: Occidi. Hem. Proprium & suum cuique personae exhibuit; celeritatem ex praefatio, metuenti Antiphoni; & tarditatem intellectus, quieti peioris & securo Phaedriae.

*Nam si senserit te. timidum pater esse, arbitrabitur
Conmeruisse culpam. PH. hoc verumst. A. non possum in-
mutarier.*

G. Quid faceres, si aliud quid gravius tibi nunc faciundum foret?

A. Cum hoc non possum, illud minus possem. G. hoc nihil est,
Phaedria: licet.

Quid hic conterimus operam frustra? quin abeo? PH. et qui-
dem ego. A. obsecro,

Quid si adsimulo, satius est? G. garris. A. vultum contemplá-
mini: em,

Satius est sic? G. non. A. quid si sic? G. propemodum. A. quid
si sic? G. sat est:

'Em, istuc serua: et verbum verbo, par pari ut respondeas;
Né te iratus suis jaevudicis dñis protelet. A. scio.

G. Vi coactum te esse, inuitum, lege, iudició: tenes?

Sét quis hic est senex, quem video in última platea? A.
ipsum est.

27 Nam si te senserit] O. l. 2.
& Donatus, nam si senserit te, ut
& exigit versus. FAERNUS. Sic
& nostri.

29 Quid faceres, si aliud quid
gravius tibi nunc] Ex quid gra-
vius, rō quid delemus ex auctori-
tate omnium fere librorum, & Do-
natii. & stat versus producendo po-
steriorem in tibi. FAERNUS.

Quid faceres, si aliud gravius tibi
nunc faciundum foret? Sic Faer-
nus; sed sentis, opinor, accentus
invenuste collocari. Ceterum vi-
deat de suis ille; Nostri universi
Quid habent, versu quoque ju-
bente:

Quid facerés, si aliud quid gra-
vius.

Facerés acuitur, ob interrogatio-
nem; Aliud ob sequens Enciticum.

31 Quid conterimus operam fru-
stra? quin abeam?] Liber Bem-
binus & Victorianus, quid hñ con-
terimus operam frustra? quin abeo?
placet autem quin abeo, pro cur

non abeo; ita enim quin exponitur
a Donato. sane in Victoriano & Ba-
silicano abeo in abeam mutatum est.
FAERNUS. Hic nostri omnes, Abeo
veterrimus solus.

32 Quid si adsimulabo] Trochal-
cus exigit, adsimulo; quod & in
libro Bemblino est. FAERNUS.
Nostri perperam Adsimulabo.

33 Satius sic est? a. non. A. quid
si sic? a. propemodum. A. quid si
sic? a. sat est] Ut Trochaeus sta-
re possit, legendum est ex libro
Bemblino, & Basilicano, pro satius,
satisne: pro quo Victorianus habet
satisne; & ubi posteriore loco dici-
tur, quid si sic, lege quid sic, dele-
to si ex fide libri Bemblini. FAER-
NUS. Nostri omnes posteriore lo-
co Quid si sic. Omnino decor & ve-
nustas postulat, ut Sic ubique acua-
tur. Lege igitur,

Satius est sic? Non. Quid si sic?
Propemodum. Quid si sic? Sat est.

35 No te tratus suis saevis dñis]
In omnibus antiquis libris, & aliquot

Non possum adesse. G. ah, quid agis? quo abis, Antipho?

Mane inquam. A. egomet me novi et peccatum meum:

Vobis commendo Phanium et vitam meam.

40.

PH. *Geta, quid nunc fiet? G. tu iam lites audies:*

Ego plectar pendens, nisi quid me fefellerit.

Set quod modo hic nos Antiphonem monuimus,

Id nosmet ipsos facere oportet, Phaedria.

PH. *Aufer mi oportet: quin tu, quid faciam, impera.* 45

G. *Meministi, olim ut fuerit vestra oratio*

In re incipiunda ad defendendam noxiam,

Iustam illam causam, facilem, vincibilem, optumam?

PH. *Memini. G. em, nunc ipsa est opus ea; aut, siquid potest,*

Meliore et callidore. PH. fiet sedulo.

50

G. *Nunc prior adito tu. ego in subsidiis hic ero*

Succenturiatus, si quid deficiat. PH. age.

recentibus; item apud Donatum legitur, *suis saavidicis distis*, ut & ratio versus exposcit. FAERNUS. Nostri quoque *Saavidicis*.

38 *Quo abis Antipho? mane]* Tò *mane*, in fine hujus versus delemus ex auctoritate libri Bemini & Vatican: ipsumque versum sustentamus, ut in *quo abis* non fiat synaloepha. FAERNUS. A duobus nostris primariis abest *mane*. Quo non patitur Synaloepham; quia prima est syllaba Anapaesti, & in istu; Quo abis.

45 *Quod faciam impera]* Quid faciam habet liber Bembinus & Victorianus. FAERNUS. Quattuor nostri Quid.

46 *Uti fueris vestra oratio]* O. l. s. & Donatus, ut fuerit. FAERNUS. Nostri omnes, *Uti fueris*; & quattuor *Nostra*; et si Donatus contra: *Ut magis excitaret*, inquit, *non Nostra dixit, sed Vostra*.

49 *Nunc ipsa est opus]* Post tò *opus*, liber Bembinus habet distionem *ea*, ut sit, *ipsa ea*. ita etiam

melius Senarius procedit. FAERNUS. A nostris abest *Ea*.

52 *Si quid deficias]* Melius videtur *deficias*, quod in eodem libro est. FAERNUS.

Codex etiam noster 900 annorum, & Priscianus de Ponderibus p. 1354. *Deficias*. Idem pro *In infidiis*, habet *In subsidiis*, & ex Regils unus, & liber Colonienfis apud Palmerium. Recte, Cornelius Fronto de differentiis vocum: *Subsidium est, quod subest deficientibus*. Nonius tamen v. *Concenturiare* habet *Infidiis*. Donatus: *Ego in infidiis hic ero: Tota metaphora de re militari est*. Legebat ergo *Subsidiis*; nam etiam extra rem militarem *Infidiae* sunt. Plautus Pseud. IV, 2, 7. *At ego hic in infidiis ero*.

2 *Age mitto imperium]* *Ac mitto* habet liber Bembinus, & habuit Victorianus. Ita etiam videtur legisse Cicero in epistolis ad Atticum libro xii. Donatus hoc loco dicit, *Legitur & joci*: quod aliqui impres-

ACTUS II. SCAENA I.

DEMIPHO. GETA. PHAEDRIA.

D. *'ITANE tandem uxorem duxit 'Antipho iniussu meo?*
Nec meum imperium: ac mitto imperium: non similitatem
meam

Reuereri saltem? non pudere? o facinus audax, o Geta

Monitor. G. vix tandem. D. quid mihi dicent? aut quam cau-
sam repperient?

Demiror. G. atqui reperi iam: aliud cura. D. an hoc dicet
mihi?

Inuitus feci; lex coegit. audio. fateor. G. places.

D. Verum scientem, tacitum, causam tradere aduersariis,
Etiame idne lex coegit? G. illud durum. P. ego expediam:
sine.

D. Incertumst quid agam; quia praeter spem, atque incredi-
bile hoc mi obtigit:

serunt, legitur & tacito: nos puta-
mus legendum esse, legitur & ac.
FAERNUS.

Locus Ciceronis non est in XII,
sed in II, 19. ubi tacito Poetae no-
mina haec citat:

Nec meum imperium, ac mitto
imperium, non similitatem
meam

Reuereri saltem?

Nostri omnes Age habent.

4 Quid mihi dicent, aut quam
causam repperient? Puto ab Auctore
fuisse,

Quid mihi dicent, aut quid causas
repperient.

Vide Heaut. IV, 3, 23.

5 Anne hoc dicent mihi? To ne
non est in libro Bembino, quod
nec orationi quicquam, nec versui
prodest. & pro *dicent*, habet is li-
ber *dicet*: & subaudiendum Anti-
pho, a plurali ad singularem nu-
merum sermone translato, ut et
sequentia ostendunt, *inuitus feci.*
et *verum scientem, tacitum.* **FAER-**
NUS. Nostri, *Anno et Dicent.*

6 Audio, & fateor] Idem liber,
hoc asyndeton habet, *audio, fateor.*
FAERNUS. Nostri, *Audio & fa-*
teor. Placet.

8 Etiamne id lex coegit? P. H. il-
lud durum. G. ego expediam, sine]
Donatus: *Illud durum, dicit, qui*
supra dixit, Atqui reperi iam.
Apparet ergo Donatum, contra ac
hodie faciunt, *Durum illud Getae*
tribuisse, posterius Phaediae. Re-
cte; atque ita plane personas divi-
dit Codex C. C. Et sane Phaedia
egregie hoc expedit, infra v. 51.
Voluit Auctor adolescentem non
stultum sustinere primam aciem,
Getam in subsidiis tantum esse. Ce-
terum, *Etiamne id lex coegit*, quod
Codices habent, minime sermoni
congruit: *Id* enim, cuius praecipua
hic vis est, acui debebat. Codex
Regius, *Etiamne idne.* Repone,
Etiame idne lex coegit.

Ita infra V, 1, 9. ubi nunc *Etiamne*
id dubiumst? Codex bonae notae,
Etiame idne dubiumst? Adelph. V,
8, 16. *Idne estis auctores mihi?*

Ita sum Inritatus, animum ut nequeam ad cogitandum in-
stituere. 10

Quamobrem omnes, cum secundae res sunt maxime, tum
maxime

Meditari secum oportet, quo pacto aduersam aerumnam ferant.

Pericla, damna, peregre rediens semper secum cogitet,

Aut filii peccatum, aut uxoris mortem, aut morbum filiae:

Communia esse haec: nequid horum unquam accadat animo
novum. 15

Quicquid praeter spem eueniat, omne id deputare esse in lucro.

11 *Quamobrem omnes*] Hunc ver-
sum et sequentes quinque citat Ci-
cero Tusc. III, 14; et subiungit,
Ergo hoc Terentius a Philosophia
sumptum cum tam commode dixeris,
Nos e quarum fontibus id haustum
est, non & dicimus hoc melius &
constantius sentimus?

12 *Pericla, damna, exilia, pere-*
gre rediens semper cogitet] Apud
Ciceronem sic fertur, tam in libris
editis quam scriptis,

Pericla, damna peregre rediens
semper secum cogitet.

Ubi *Exilia* deest, et ejus vicem ad-
ditur *Secum*. Quaeritur, utrum
verum et Terentii sit. Dico illud
Exilia spurium et ineptum esse. Pri-
mo incertam sedem habet; in ma-
gna codicum parte est *Exilia, damna*.
A codice autem C. C. prorsus abest.
Quis porro *Exilia* dixisset numero
plurali? Quot exilia in una et mo-
dica familia? Aut quomodo sibi
exilia cogitet, qui ipse tum peregre
est? Haecine ut in se admiserit
Terentius? Quare certam esse apud
Ciceronem scripturam, ut et mox
aliam, audacter pronunties. Unde
ergo natum est illud *Exilia*, aut
quo casu malum huc pedem intu-
lit? Dicam quod mihi in mentem
venit, tu existima. Super illa ver-
ba *Peregre rediens* adscripserat olim
quis inter lineas *Ex Cilicia*: quip-
pe I. A. Demiphoi iter erat

in *Ciliciam*. Postea inde factum est
Exilia.

14 *Aut filii peccatum*] In eodem
libro, ita etiam versus ratione exi-
gente, qui est octonarius Iambi-
cus, legitur *fili* per unum *i* in fine.
FAERNUS. *Fili, gaudi, ingeni* et
similia, et Terentii aetate, et diu
postea semper dicebantur.

15 *Communias esse haec*] Hic ver-
sus ita a M. Tullio, libro tertio Tus-
culanarum quaestionum, citatur, ut
quidem legitur in libris scriptis,
Communias esse haec; nequid horum
unquam accadat animo novum, quod
quamvis nobis placeat, nos tamen
lectionem vulgatam Terentii non
mutamus: quia fieri potuit, ut &
Cicero memoria laboretur, & in ci-
tando Terentio sensum ejus reddiderit,
melius etiam atque elegantius
quam ipse Terentius. FAERNUS.

Communias esse haec, fieri posse, ut
nequid animo sit novum.

Sic Faernus & sic libri. Sed vide
modo sententiam. *Communias esse*
haec. Si *communias* sunt, quis dubi-
tet *posse fieri*? nempe *communiter*
fieri solent, & fieri possunt. An Ne-
ster, mentis, siquis unquam, bene
sanae, post illud hoc intulisset? ca-
ve credas, vel etiam suspiceris. Ita-
rum praesto est nobis Cicero, qui
veram lectionem servavit:

Communias esse haec: nequid ho-
rum unquam accadat animo
novum.

e. *O Phaedria, incredibile quantum erum antseo sapientia. Meditata mihi sunt omnia mea incommoda, erus si redierit: Molendumst in pistrino: vapulandum: habendum compedes: Opus ruri faciendum: horum nil quicquam decideret animo nouom.* 20

Quicquid praeter spem euenist, omne id deputabo esse in l. cro. Set quid cessas hominem adire, et blande in principio adloqui?

D. *Phaedriam mei fratris video filium mi ire obuiam.*

P. *Mi patruae, salue. D. salue: set ubi est 'Antiph'o?*

P. *Saluom aduenire. D. credo: responde hoc mihi.* 25

Hanc, inquam, veram esse vel Apodosi, siue redditio Getae offendit, v. 20.

Opus ruri faciendum: horum nil quicquam accidet animo nouom. Sed sagax sibi vilis est Faernus, cum Ciceronem aiat melius forte & elegantius haec dedisse, quam ipsum Terentium. Immo de elegantia ne Ciceroni quidem ipsi concedit Noster. Verum hoc nunc non agitur, utrum Terentius minus eleganter, sed an insipienter, inepte ac stolidè locutus sit.

17 *Quanto erum antseo sapientia]* O. l. s. praeter Vaticanum, & Basilicanum, habent quantum. ut sit, quantum antseo. sane antseo pro anteam, Donatus exponit. FAERNUS.

O Phaedria, incredibilest quantum erum antseo sapientia.

Codices nostri Antseo. Sed Donatus: Anteam. Legitur & Antseo: sed pronuntiativum Antseo, pro coniunctiuo Anteam. Sane si legas Incredibile est, consequens erit ut Anteam legas. Sed repono,

O Phaedria, incredibile quantum erum antseo sapientia.

Incredibile quantum absolute, ut Mirum quantum, Nimum quantum, Immane quantum. Vide infra IV, 3, 38.

19 *Molendum usque in pistrino]* Liber Bembinus, ac Victorianus, & Donatus pro usque, habent esse. alii

libri utramque dictionem continent, contra rationem versus. FAERNUS.

Molendum esse in pistrino, vapulandum, habendas compedes,

Opus ruri faciendum.

Sic Faernus. Sed Donatus: *Vitiosam locutionem servili personae dedit Terentius: nam integra esset, si diceret, Habendas compedes: unde quidam non Esse, sed Usque legunt.* Recte quidem hoc, si *Molendum esse* legeris, vitiose inferri *Habendas*. Sed demitror eum toties auctori id vitio vertere, quod peccaverant Librarii: *Habendas* etiam apud Priscianum est p. 651. Nostri omnes *Habendas*, & plerique *Molendum mihi esse usque*. Repono,

Molendumst in pistrino, vapulandum, habendum compedes,

Opus ruri faciendum.

Omnia hic Gerundia sunt; non, ut Donatus, *Supra Gerundia, infra participia*. Interpolarunt locum Magistri. Plantus Trin. IV, 2, 27.

Hercle opinor mi aduenienti haec noſtu agitantumst vigilias.

Lucretius:

Multa novis verbis praesertim cum sit agendum.

Sed haec jam apud Grammaticos trita sunt.

25 *Saluum aduenire]* Liber Bembinus, *saluom venire*. FAERNUS.

Nostri omnes *Aduenire*; sed pro *Hoc responde mihi*, nostri plerique

H h

- P. *Valet: hic est: set satim omnia ex sententia?*
 D. *Vellém quidem. P. quid istuc est? D. rogitas, Phaedria? Bonas, me absente, hic confraxis nuptias.*
 P. *Eho, an id suscenses nunc illi? G. o artificem probum.*
 D. *Egon illi non suscensem? ipsum gestio* 30
Dari mi in conspectum, nunc sua culpa ut sciat
Lenem patrem illum factum me esse acerrimum.
 P. *Atqui nil fecit, patrue, quod suscenses.*
 D. *Ecce autem familia omnia: omnes congruunt:*
Unum cum noris, omnes noris. P. haud ita est. 35
 D. *Cum in noxia hic est; ille ad defendendum adest:*
Cum ille est, praesto hic est: tradunt operas mutuas.
 G. *Probe horum facta imprudens depinxit senex.*
 D. *Nam mi haec ita essent, cum illo haut stares, Phaedria.*
 P. *Si est, patrue, culpam ut Antipho in se admisserit,* 40

Responde hoc mihi. Recte, ut Heo acuatur. Donatus: Salvo: sed ubi est Antipho: Bene expressit promptum animum ad litigandum, raptim addita salute, & protinus ad iugium praevertendo. Ubi tamen vulgo habetur Partim & Potius. O bonum scriptorem a malis Librariis foedissime passim acceptum!

27 *Quid istuc?* Adde verbum *est* ex o. l. s. & Donato; & in dimetiendo versu d. elide. FAERNUS. Nostri *est* addunt.

29 *Eho, an tu id suscenses?* Pro-nomen *tu*, nec habet liber Bemblinus, nec Donatus; nec exigit versus. FAERNUS. Deest *Tu* in uno ex Regiis.

30 *Egon illi* In eodem libro & Basilicano est, *egon*; quod parvi refert. FAERNUS. Nostri *Egon*.

Ib. Ipsum gestio dari Verbum *dari*, ex Bombino & aliquibus aliis libris, non huic versui, sed subsequenti applicamus: hoc modo,

Dari mihi in conspectum: nunc sua culpa ut sciat. in cuius scan-sione, *mihi & sua*, in uoam syllabam contrahuntur. FAERNUS. *instituit* Faernus:

Dari mi in conspectum nunc sua culpa ut sciat.

Vides, quid intersit, utrum ad aurem exigas, an ad solos digitos metiaris. *Dari* in pede primo, ut sollempne est, corripitur. Conclinius autem legas, *Nunc sua ut culpa sciat.*

35 *Unum cognoris, omnes noris* Varie, inquit Donatus, *Cognoris, noris*. At codices ex nostris, aliquot, *Unum cum noris, omnes noris*. Et quanto gratior est haec simplicitas; quam ista varietas? Sic And. Prol.

Qui utramvis velle noris, ambas noverit.

36 *Hic in noxia est, ille ad defendendum causam adest* O. fere l. s. praeter Bemblinum, & Basilicanum, & Vaticanum *noxia* habent: quod & adjuvat versum, qui ita sustentandus est, ut ex *illo*, unum *l*, ex *ad d* elidatur, ita ut *illa ad de* sit anapaestus; aut forte melius ex *in n* elidetur, ita ut in prima sede sit is ipse pes. FAERNUS.

Hic in noxia est, ille ad defendendam causam adest.

*Ex quâ re minus rei foret aut famae temperans:
Non causam dico, quin quod meritis sit, ferat.
Set si quis forte malitia fretus sua*

Insidias nostrae fecit adulescentiae,

Ac vicit; nostram culpa ea est? an iudicium,

43

Qui saepe propter invidiam adimunt diviti,

Aut propter misericordiam addunt pauperi?

G. Ni nosses causam, crederem vera hunc loqui.

D. An quisquam iudex est, qui possit noscere

Tua iusta, ubi tute verbum non respondeas,

50

Ita ut ille fecit? r. fundus adulescentuli est

Officium liberâlis: postquam ad iudices

Ventumst, non potuit cogitata proloqui:

Ita enim tum timidum ibi obstupescit pudor.

G. Laudo hunc: set cesso adire quamprimum senem? 55

Cum ille est, hic praesto est: tradunt operas mutuas.

Sic Faernus: sed ut ejus tres praestantissimi, ita nostri quinque vettissimi Noxia habent, non Noxa. Latet aliquid altius mendum. Repone,

Cum in noxia hic est; illo ad defendendum adest.

Cum ille est; praesto hic est: tradunt operas mutuas.

Ad defendendum, subintellige Noxiam; ut supra I, 4, 47.

Us fueris vestra oratio

In re incipiendu ad defendendam noxiam.

Sane, cum dixerit Noxiam, supervacue inferret Causam; addo & inscite, cum Causa etiam bona esse possit. Praesto hic est; sic unus o Regiis; & eo pacto Hic recte aculatur. Apud Asconium p. 119. hodie editum est Noxa, & defendendam causam.

37 Cum ille est, hic praesto est] Nullum invenio librum qui ita habeat, praeter Vaticanum, Basilicanum, & Victorianum. alii, sed pauci admodum, post ille, nullum verbum habent. in ceteris omnibus, inter quos est & Bembinus, legitur

abest. quod etiam verbum habent o. l. s. Donati, duntaxat tamen ubi verba Terentii recenset: nam in expositione apertissime legit, cum ille est. quod & ego melius existimo. FAERNUS. Nostri omnes, Cum ille est.

38 Probo eorum falsa] O. l. s. & Donatus, horum. FAERNUS. Duo ex nostris Eorum.

39 Cum illo haud staret] Servius ad Aen. viii, 653. Stabant pro templo: sic Terentius; Pro illo haud staret, Phaedria. Codices nostri & Donatus Cum illo. Utrumque recte & more dicitur, sensu eodem.

42 Quin quod meritis est, ferat] Bembinus, & omnes fere alii libri, ac Donatus, meritis sit. FAERNUS. Unus ex nostris Est.

45 Ac vicit, nostram ea culpa est, an iudicium?] Plerique l. s. inter quos Vaticanus, Victorianus, & Basilicanus, ita habent, & numerosius iudicio meo nostram culpa ea est. Donatus, & liber Bembinus, in hac parte corrupti sunt. FAERNUS. Meliores quique ex nostris, Nostram culpa ea est.

54 Ita cum tum timidum obstupe-

Ere, salue: saluom te aduenisse gaudeo. v. oh,

Bone cistor, salus, cblumen vero familliae:

Cui commendari filium hic abiens meum.

G. Iamdudum te omnis nbs accusare a'dio

Inmerito: et me horunc omnium immeritissimo: 60

Nam quid me in hac re facere voluisti tibi?

Seruom hominem causam ordre leges non finunt:

Neque testimoni dictio est. v. mitto omnia.

Addo istuc: imprudens timuit adulescens: sino:

Tu seruus: verum & cognata est maxime, 61

Non fuit necesse habere: sit id quod lex iubet,

Dotem daretis; quaereret alium virum.

Qua ratione inopem potius ducebant domum?

fecit] Ex ratione versus legendum arbitror, ut in contextu est libri Bembini, *ibi supesecit*. vel, *ibi ob-supesecit*, ut in Victoriano: Ita ut, *supesecit* antepenultimam producat; ut apud Catullum: *Alia tepesaclet permixta flumina caude*. potest tamen & juxta vulgatam lectionem sustentari versus, non faciendo elisionem in *timidum*. FAERNUS. Ab omnibus nostris, praeter unum, male abest *ibi*.

60 *Immerito, & me omnium horum immeritissimo*] In libro Bembino ita haec collocantur: *& me horum omnium*. Donatus vero, a quo bis haec verba exponuntur, in secunda expositione ita ea citat, *Horunc commérito*, quod nos ita legimus, *Horunc. o immerit*. id est, *Horunc omnium immeritissimo*: ita optime stat versus. postea in libro Basiliceno invenimus scriptum *horunc*. FAERNUS. Veterimus quoque noster, *Horunc*.

64 *Addo istuc*] Idem liber *addo istuc*. quod magis consequens videtur aliis, quae in prima persona a Demiphone efferuntur, *mitto, sino*. hoc & Ubaldino Bandinello placebat. FAERNUS. Nostri *Addo*.

66 *Necesse*] Duo veteres nostri *Necessum*.

70 *Nihil est ditlu facilius*] Ex libro Bembino legimus *ditlu*. quod perspicue melius est. hoc enim dicere vult Geta, nihil facilius esse quam dicere: non quod hoc, quod dixit Demipho, sit facillimum omnium ad dicendum. FAERNUS. Nostri *Ditlu*: & recte: *Nihil ditlu facilius est*, quam illud *Alieunda*. Fecellit hic sua Faernum subtilitas.

71 *Postremo si nullo alio passo, vel foenore*] *To vel*, & respicitur a versu, nec est in libro Bembino, ac ne in Victoriano quidem, nisi adjectum: nec a Prisciano ponitur, citante hunc locum libro xv. ut quidem in ejus libris scriptis legitur. FAERNUS. A veterimo nostro cum duobus aliis abest *Vel*. Apud Priscianum p. 1009. scripti duo *Vel* habent.

75 *Nihil suavo meritum est*] Donatus: *Nihil mihi mercedis suave est*, ut ego illam cum illo nuptam *foeram*: *suave meritum enim suavem mercedem significat*. Quid faceret? illigatus mendosae lectioni, pejus nihilo dixit, ne nihil diceret. Est tamen, qui hoc a Donato *paucis v-erbis optime explicatum* putet. Felicem sane cerebri! Sed quous.

G. Non ratio, verum argentum deerat. **D.** *ſc̄m̄oret*
Alicunde. **G.** alicunde? nihil eſt diſſu facilius. 70
D. Poſtr̄mo, ſi nullo alio pacto, ſānore.
G. Hui, dixti pulchre: ſi quidem quiſquam crederet,
Te viuo. **D.** non, non ſic futurumſt: non poteſt.
Egon illam cum illo ut patiar nuptam unum diem?
Nil ſuae meritaſt. hōminem commonſtrārier 75
Mi iſtū volo: aut ubi hābitet, demonſtrārier.
G. Nempe Phōrmionem. **D.** iſtūnc patronum mīlieris.
G. Iam ſāxo hic aderit. **D.** Antipho ubi nunc eſt? **G.** foris.
D. Abi, Phaēdria, cum requir̄e, atque adduce hūc. **PH.** eo:
Reſtā via quidem illuc. **G.** nempe ad Pāmphilam. 80
P. Ego deōs penatis hinc ſalutatū domum

que tandem ab hac leſionis larva
 ludficari nos ſinemus? Repone,

Egon illam cum illo ut patiar nu-
p̄tam unum diem?

Nil ſuae meritaſt.

Merita eſt, illa ſcilicet, illa dolo &
malitia impoſita filio, ut genere
proxima. Mīnus bene Goveanus &
Guyetus, Nil ſuae merituſt, An-
tipho ſcilicet. Quippe jam excuſa-
tus erat Antipho: nec eum ex com-
pacto, ſed bona fide in nuptias tra-
ſum invitum credebat ſenex. Nil
ſuae meritaſt, ut And. I, 5, 46.

Unum hoc ſcio, eſſe meritam ut
memor eſſes ſui.

Sen. IV, 6, 12.

Es habetur & referetur, Thais,
ita uti merita es, gratia.

77 *Nempe Phormionem*] Apparet
 hic in *Phormionem* primam corrip̄i,
 quemadmodum & Apollodorum ſe-
 ciſſe teſtatur Donatus. ſed forte ve-
 rius eſt in *nempe*, priorem corrip̄i,
 ut ſaepe apud Plantum, forte ell̄-
 ſione *m.* FAERNUS.

Non reſte cepit, quod e Donato
 narrat Faernus. Ille quidem ad
 Pſol. v. 28, *Φόγουον* *Tegiculum di-*
cunt Graeci, quo inſternitur pav-
imentum: unde Phormio corrupto
prima ſyllaba apud Apollodorum eſt.
 Nempe hoc voluit Donatus, apud

Apollodorum *Φόγουον* dici, o *mi-*
ne; & correpte, non *Φόγουον*, pro-
 duſſe Ceterum *Nempe*, & hic &
 apud Plautum ſaepe corripit pri-
 mam; ſed in primo pede, ubi faci-
 lior venia eſt, non temere in verſu
 medio. Lege item, *Iſtunc patro-*
num pro Iſum; & ſic accentum in
 ultimam trahit.

78 **DE.** *Antipho ubi nunc eſt?* **PH.**
Foris] Illud *Foris*, quod libri editi
 Phaedriae tribuunt, dandum erat
 Getae. Sic alter ex Meadianis.
 Donatus: *Mitius nunc quaerit, ubi*
ſit Antipho; & an amatae adhaereat,
ſubtiliter quaerit: quod ſervus intel-
ligens reſpondet, foris. Vides, ut
 ſervus, Geta ſcilicet, reſpondeat.
 Et quidem reſte: quomodo enim
 Phaedria hoc ſciret, qui in alia do-
 mo vivebat?

80 *Reſtā via equidem illuc*] Hunc
 verſum laborantem ſanat leſio libri
 Bembini & Donati, in quibus pro
equidem, legitur *quidem*. FAER-
 NUS. Noſtri male *Equidem*.

81 *At ego deos penatis hinc ſalu-*
tatum domum] Delendum illud *At*,
 quod verſus reſpuit; licet libri huc
 adjudicent: neque vero apponen-
 dum eſt verſui priori, ut quidam
 voluit, quippe Phaedria & Geta
 averſi iſta inter ſe loquebantur, ut

*Deuortar: inde ibo ad forum, atque aliquot mihi
Amicos aduocabo, ad hanc rem qui adfient;
Ut ne inparatus sim, si adueniat Phormio.*

ACTUS II. SCAENA II.

PHORMIO. GETA.

*P. 'ITANE patris dis conspectum ueritum hinc abiisse?
G. admodum.*

P. Phanium relictam solam? G. sic. P. et iratum senem?

G. 'Oppido. P. ad te summa solum, Phormio; rerum redit:

Tute hoc intristi: tibi omne est exedendum: accingere.

G. 'Obsecro te. P. si rogabit. G. in te spes est. P. ecere, §

Quid si reddet? G. tu impulisti. P. sic opinor. G. subueni.

P. Cedo senem: iam instructa mihi sunt corde consilia omnia.

*G. Quid ages? P. quid vis? nisi uti maneat Phanium:
atque ex crimine hoc*

*'Antiphonem eripiam: atque in me omnem iram deriuam
senis?*

G. 'O vir fortis atque amicus. uerum hoc saepe, Phormio, 10

senex non audierit. Ergo nulum hic *At* locum habet.

84 *Cum adueniat Phormio*] Hic variant libri scripti; alii ut in impressis habent: alii *cum adueniat*, quod non displicet nobis: alii *cum aduenerit*, quod stare non potest: Bembinus, *si adueniat*: quam potestram lectionem tanquam antiquissimam recipimus: forte enim dubitat, Phormionem non aduenturum. FAERNUS.

Ex nostris plerique *Cum adueniat*; Tres *Cum aduenit*; Unus *Cum aduenerit*. Bembinus illud, *Si adueniat*, ideo placet, quod nesciret Demipho an Phormio tum domi esset, & eo die conveniri posset. Nam postea conventum iri vel leges coegerint.

§ *Obsecro te si rogabit*] Bembinus, & o. fere l. s. *rogabis*. FAER-

NUS. Duo tantum ex nostris, *Rogitabit*.

7 *Instructa sunt mihi corde*] Idem libri, in corde. FAERNUS.

Mellius libri nostri magno numero,

Cedo senem; iam instructa mihi sunt corde consilia omnia.

ut mihi, quod oportet, acutatur. Cicero de Nat. Deor. IH, 29. *Mihi sunt in corde: sed ex ordine ipse scias in ibi delendum esse.*

8 *Nisi ut maneat Phanium*] Ex libro Bembinus scribimus uti; ita etiam versus ratione suadente. FAERNUS. Nostris imperite, *Nisi ut*.

9 *Omnem iram deriuam senis*] Ex nostris duo tantum *Senis*, ceteri *Patris*. Utrumvis recte.

10 *Verum hoc saepe, Phormio*] Malim, o *Phormio*: ut in ea sedo Trochaeus evitetur.

Vereor, ne istaec fortitudo in ndrūom erumpat denique. r. ah, Non ita est: factum est periculum, idē pedum visisset via. Quot me censes homines iam deuerberasse usque ad necem, Hospites, tum cluis? quo magis noui, tanto sapientius. Credo dum, en unquam iniuriarum audisti mihi scriptam dicam?

15

o. Qui istuc? r. quia non recte accipitri tenditur neque miluo,

Qui male faciunt nobis: illis qui nil faciunt, tenditur: Quia enim in illis fructus est, in istis opera luditur. Aliis aliunde est periculum, unde aliquid abradi potest: Mihi sciunt nil esse. dices, dicent damnatum domum: 20 Alere nolunt hominem edacem: et sapiunt mea sententia, Pro maleficio si beneficium summum nolunt reddere.

o. Non pote satis pro merito ab illo tibi referri gratia. r. Immo enim nemo satis pro merito gratiam regi refert. Ten asymbolum venire, unctum atque lautum e balneis, 25 Otiosum ab animo; cum ille et cura et sumptu absi-

mitur:

Dum fit, tibi quod placeat, ille ringitur: tu rideas:

12 *Non ita est, factum est periculum*] *Periculum* exigit versus, & ita est in libris Vaticano & Victoriano, & Basilicano. item infra legendum, *actis aliunde est periculum*: ut & in Basilicano. FAERNUS. Nostri utrobique *Periculum*.

16 *Neque miluo*] In o. l. inuenies scriptum *miluo*. FAERNUS. Sic nostri *Miluo*: & ita apud alios scriptores libri vetusti.

18 *In his opera luditur*] In Bem-bino & Basilicano legitur, *in illis*. Ita & apud Donatum: FAERNUS. Sic & nostri: sed quid est *In illis*, *In illis*? pro posteriore reponere *In istis*; Accipitres scilicet & Miluo. Isti dicunt, de iis quos contemnunt aut auersantur.

21 *Et sapiunt mea quidem sententia*] Sublata dictione *quidem*, quae non est in libro Bem-bino, & contra-cto *mea*, in unam syllabam, versus

constat, qui est trochaicus tetrame-ter cataloëticus, ut ceteri. FAER-NUS. Nostri, *Quidem*.

23 *Non potest satis pro merito ab illo*] *Ex satis* s. posterius eliditur: ex illo unum l, ut in secunda, & tertia sede sit dactylus, in quarta anapaëstus. FAERNUS. Sic me-trum constituit Faernus; *Non pos-est satis pro merito ab illo*: nos ali-ter, *Non pote fuitis pro merito ab illo*: Et sic versu sequente *Satis pro merito. Pote pro potest. Mater pote, Quisque pote*: Propertius.

24 *Immo enim nemo*] Vel ex im-mo, vel ex enim, eliditur m: pri-mo modo anapaëstus in prima est, secundo dactylus. FAERNUS. Immo primam saepe corripit, prae-sertim in pede primo.

27 *Dum tibi fit quod placeat*] Li-bri Bembinus & Victorianus *dum tibi fit*; quod forte melius est.

Prior bibas; prior decumbas: cēna dubia appōnitur.

6. *Quid istuc verbi est? r. ubi tu dubites quid sumas potissimum.*

Haec cum rationem ineas quam sint sūdicia, et quam cēra sint; 30

'Ea qui praebet, nōn tu hunc habeas plāne praesentem deum?

G. *Sēnex adest: vide quid agas: prima cōitio est acerrima:*

Si eām sustinueris, post illa iam, ut ludet, ludās licet.

ACTUS II. SCAENA III.

DEMIPHO. GETA. PHORMIO.

D. *EN inquam cuiquam contumeliōsus*

FAERNUS. Duo ex nostris, quorum alter notae optimaē, *Fit*. Donatus: *Acuenda vox, in eo quod ait Tibi*. Atqui acui nequit, nisi legas, *Dum sit, tibi quod placent*.

28 *Prior bibas*] *Prior* monosyllabum: vel *r* posterius eliditur, ut primus pes sit tribrachus. FAERNUS.

Prior bibas; prior decumbas.
Mallm,

Prior bibas tu, prior decumbas.
ut III, 2, 47. *Si mihi prior tu attuleris Phaedria*.

30 *Haec cum ratione ineas*] Libri Bembinus, & Vaticanus & Basilicanus, *rationem ineas*. ita habuit & Victorianus: ut ex rasura notae litterae *m* apparet. FAERNUS. Duo nostri veterrimi *Rationem*; sed ex altero *m* erasum, ut in Victoriano Faerni.

3 *Quin tu hoc age*] Super his verbis, ita dicit Donatus: *Annuat ut taceat, & significat silentium*. sed unde hoc Donato venit in mentem, quod per haec verba quis annuat alteri ut taceat? non quidem ex eorum significatione: nullam enim talem vim habent, sed nimirum aliquid esse debuit in huius Poetae libris, quos habuit ipse castigatōres,

quod eum ad ita intelligendum hunc locum induxerit, sane omnes antiqui libri pro *age*, habent *ages*: quod nobis viam aperuit ad hanc lectionem restituendam. nam littera *s* ex *ages* detracta, seorsumque constituta, elique addito *t*, fit nota silentii *st*, ita erit, *quin tu hoc age st*: & clarissime intelligetor, Phormionem Getae silentium iudicare. superest, ut verba Donati, quae & ipsa corrupta sunt, emendemus. quis enim non videt, quam otiosa sit illa repetitio post, *annuat ut taceat*, quod per se sensui sufficit, subdendo, *& significat silentium*? quam vero absurde dicitur, eum qui annuat alteri ut taceat, significans silentium, cum significandi facultas non personis, sed vocabulis attributa sit? quare pro *&*, mutatione unius litterae, *st* legendum arbitramur; ut sit haec lectio Donati, *quin tu hoc age, st*. *Annuat ut taceat, st significat silentium*. Cum haec scripsissemus, diligentius inspicere volumus antiquissimos Terentii libros, & in Victoriano invenimus post *ages*, rasuram unius litterae, instar *t*: ut facile conjici possit, scriptum prius fuisse *ag st*; id vero omnem nobis dubitationem, *st*

Audistis factam iniuriam quam haec est mihi?
Addite quaeso. G. iratus est. P. quin tu hoc age:
Iam ego hunc agitato, pro deum immortalium;
Negat Phanium esse hanc sibi cognatam Demipho? 5
Hanc Demipho negat esse cognatam? G. negat.
D. Ipsum esse opinor de quo agebam, sequimini.
P. Neque etus patrem se scire qui fuerit? G. negat.
P. Nec Stilphonem ipsum scire qui fuerit? G. negat.
P. Quia agens relicta est misera, ignoratur parens: 10
Nec legitur ipsa: vide, avaritia quid facit.
G. Si erum insinulabis malitiae, male audies,
D. O, audaciam, etiamne ultro accusatum advenit?
P. Nam iam adulescenti nihil est quod suscenseam,
Si illum minus morat: quippe homo iam grandior, 15

qua de hac nostra emendatione re-
 abbat, exemit. FAERNUS.

Quin tu hoc age, P. Sic dedit
 Faernus; & multis verbis vir opti-
 mus nihil profecit. Donati verba
 sat bene explicari possunt, sine isto
St. Quin tu age, vel *agis* (nam ple-
 sique codices *Agis*) silentium hic
 significant; & Phormio hic vel in-
 nuit Getae, vel cubito eum fodit.
 Docui ad And. IV, 1, 59. *St* per se
 syllabam facere; non potest itaque
 eum *Age* in Iambum coalescere. Id-
 que ipse experiendo scies. Nam
 In *St* pronuntiando, non attrahitur
 spiritus, sed propellitur. Est ta-
 men, qui affirmet *St* fere semper
 apud Plautum cum priore syllaba
 coalescere. Sane ita, ubi *St* pro
Est venit, ut *Mirum'st*, *Miserum'st*;
 sed ne semel quidem, ubi silentii
 nota est; ut Most. II, 2, 58.

Quis homo, an gnatus meus. St,
tace: auscultu modo.

9 *Nec Stilphonem ipsum scire qui*
fuerit? Negat] Omnes fere codi-
 ces paulo vetustiores hoc ordine ver-
 bus exhibent:

Hanc Demipho negat esse cognatam? Negat.

Ipsum esse opinor de quo agebam:
sequimini.

Neque etus patrem se scire qui fue-
rit? Negat.

Neque Stilphonem ipsum scire qui
fuerit? Negat.

Ex his verbis tertium, codex
 900 annorum non agnoscit; codex
 item Petrensis in margine tantum.
 At quantum hic omittit codex ex
 Regils; & ponit demum post v. 25.
 Scio, facile ex his alterum a Libra-
 riis omitti potuisse; quia uterque
 eodem verbo *Negat* terminatur.
 Scio item, sat congrue his idem
 repeti in persona audacis sycop-
 hantae; quasi clamando & vocife-
 rando strepitu ipso se rem gesturum
 speraret. Sed vide an Parasito mi-
 nime stulto aut somnolento id con-
 veniat, ut v. mox 40 tam cito im-
 memor sit nominis, quod hic, id
 est, modo jam nunc ante memora-
 verat, *Stilphonis*. Me itaque ly-
 bente, versum ex his nonum ex-
 punxeris.

12 *Si erum insinulabis avaritiae]*
O. l. s. quotquot vidi, & Donatus,
malitiae. FAERNUS. Ex tot no-
stris unus tantum Avaritiae.

13 *Etiam me ultro accusatum ad-*
venis] Lege cum codice regio;

O audaciam? etiamne ultro accu-
satum advenis? Sic Adel. IV, 3,

*Paupér, cui in opere vita erat, ruri fere
Se continebat: ibi agrum de nostro patre
Colendum habebat: saepe interea mihi senex
Narrabat, se hunc negligere cognatum suum:*

5. absolute; *Et ultro accusant.*
Eun. V, 2, 21.

*Monstrum, etiam ultro derisum
advenit.*

16 *Paupér, cui opera vita erat,
ruri fere*] Sic dedit Faernus, ex
Donato ut arbitrator; codices enim
nostri universi, *Cui in opere. Ope-*
ra sexto casu, seu ablativo, acci-
pit Donatus; Recentiores interpre-
tes casu recto. Utrique frustra, cum
lectio mendosa sit, & a versu ipso
repudietur; Cui enim, cum in ictu
non sit, necessario elidetur, & me-
trum claudicabit. Repone ex libris
omnibus,

*Pauper, cui in opere vita erat,
ruri fere*

Se continebat.

Cui in opere vita erat, hoc est,
qui opere rustico faciendovisum sibi
quaerebat. *Opus* absolute pro ope-
re rustico saepe. Eun. II, 1, 14.

Opus faciam, us defatiger usque.
Vita in opere, ut contra *In otio.*
Adel. V, 4, 9.

*Ille suam semper egit vitam, in
otio, in convitiis.*

Ita passim de Militibus Historici, *In
opere esse, In opere occupari.* Pri-
scianus tamen p. 1006. *Cui opera;*
ut & ibi MSti.

21 *Abi in malam crucem*] In libro
Bembino legitur, *i in malam cru-*
cem. Donatus dicit, dictum hoc
esse adverbialiter; quod erit, si
dempto verbo *i*, legas ut Donatus,
in malam crucem: in, autem pro
isus: ut saepe antea. FAERNUS.

Videas te atque illum, ut narras.

In malam crucem.

Nostri *Abi hinc in m. c.* Unus, *Abi
in m. c.* Sed quid fodes illud est, *Vi-*
deas te atque illum, ut narras?
Donatus, ut solet implicatus falsae

lectioni, quo se veritas nescit: qua-
tuor diversas interpretationes ad-
fert, omnes exhibendas. Nec re-
centiores se expediunt: Palmerius
emendationem tentat, sed infelicitur;
Videas te, illum ut narras. Vi-
deas te; cogita, vide quid dicas. Si
de Stilphone male locutus esset;
non incommode hic diceret, *Videas*
te: ut Plautus Pseud. II, 2, 18.

*Non soles respicere te, cum dicas
injusto alteri?*

Nunc autem, cum laudaverit Stil-
phonem, nescio quo id pertineat.
Liceat mihi in re deplorata novam
medicinam experiri. Ac primo id
animadverto, *Ut narras, Ut prae-*
dicas, Ut vide, Quantum audio,
Quantum intelligo, omnia sensu eo-
dem, verbum modi Indicativi so-
cum trahere. Exemplis quid velim
intelliges. Eun. IV, 1, 1. *Quantum*
ego illum vidi, nonnihil timeo.
Heaut. II, 4, 22. *Ut patrem tuum*
vidi esse, diu etiam dabit. IV, 3, 4.
Cognita est, quantum audio ejus ver-
ba. V, 2, 30. *Quantum ego intello-*
gere possum, non esse horum te ar-
bitror. And. I, 3, 2. *Nihil loci est*
segnitiae, quantum intellexi. II, 5,
12. *Herus, quantum audio, uxore*
excidit. IV, 4, 17. *Ab Andrim est*
haec, quantum intellego. Eun. I, 2,
62. *Sed, ego quantum suspicor, Ad*
virginem animum adiecit. Plautus
Afin. V, 2, 52. *Amat homo hic te, ut*
praedicat. Casina II, 5, 4.

Salvos sum, salva spes est, ut
verba audio.

Pseud. I, 5, 58. *Hercle, ut tu prae-*
dicas,

Cavendum est mi abs te irato.

& II, 4, 59.

Probus homo est, ut praedicare
te audio.

At quem virum? quem ego viderim in vita optimum. 20

G. *Videas te atque illum, ut narres. r. i in malam crucem.*

Nam ni ita eum existimasset, numquam tam grauis

Ob hanc inimicitias caperem in vestram familiam,

Rud. I, 2, 50.

Ut verba praedicas, me perisse praedicas.

Mil. II, 5, 61.

Edepol nas tu tibi malam rem reperisti, ut praedicas.

Men. III, 2, 40.

Non tibi Sanumst, adulescens, incipit, ut intellego.

Bacch. III, 3, 45.

Aris postulatio haec est, cum hujus dicta intellego.

& IV, 2, 15.

Cum ego hujus verba interpretor, mihi cautio est.

Vides in hujusmodi sententiis Indicativos semper adhiberi; & si rationem tecum ineas, non posse aliter esse intelliges. Ergo ad hanc faciem, *Ut narres*, Indicativum hic secum postulat, non Subjunctivum *Videas*. Hoc posito fundamento, divinacionem ocepi; & vide quid in mentem venerit. Dixerat Phormio:

At quem virum? quem ego viderim in vita optimum.

ubi *In vita*, idem est quod *Ungam*, *In vita mea*: non, ut Donatus, *In vita*, in actu, in moribus, ut ad Stilphonem spectet. Heaut. V, 3, 4. *Nullamne ego rem unquam in vita mea volui? Quid ergo ad hoc, Stilphonem virum optimum fuisse, quem unquam viderit, respondet Geta? Hac, opinor;*

Vidisti nullum, ut narres, I in malam crucem.

Si is vir optimus, quem unquam videris; pro verbis tuis, videris nullum onanino vidisse. Simile est Gnathonis responsum, Eun. III, 1, 19.

THR. Immo Sic homo st:

Per paucorum hominumst. GNA. Immo nullorum arbitror,

Si tecum vivit.

Et Gripi apud Plautum Rud. IV, 4, 70.

TRA. *Eo tacent, quia tacita st melior mulier semper quam loquens.*

GR. *Tum pol tu pro oratione nec vir nec mulier mihi es.*

TR. *Qui dum? GR. Quia enim neque loquens es neque taceus unquam bonus.*

Ceterum I in scribendum, ex libro Bemino: Nostri *Abi in*. Interrogatio *Ius* non convenit cum sequente *Nam*.

22 *Nam ni ita eum existimasset*] Liber Bembinus in contextu habet, *nam ni eum esse existimasset*, exponemus autem *eum*, pro ejusmodi, eaque dictio in unam syllabam contracta, in scansionem tota eliditur. sane Donatus legit, *existimarem*, quod magis videtur convenire cum *caperem*. FAERNUS.

23 *Nunquam tam grauis ob hanc inimicitias caperem in vestram familiam*] Aut ex *gravis*, elidendo *s*, ob, quae prima hujus versus est syllaba, praecedenti versui adjungitur: aut scandat hunc versum, qui melius sciat: ego me nescire confiteor. FAERNUS.

[*Ab. In vestram familiam*] Aliqui libri sunt, qui habent *in vestram*. ita & Bembinus, licet per *e*. Quod vero sequitur, *Quam is aspernatur nunc tam illiberaliter, to quam ad puellam referri* Donatus affirmat. erit ergo ordo, ob hanc quam is aspernatur. FAERNUS. Nostri plerique *Nostram*, non *Vestram*. Hanc autem corripitur, concessa in pede primo licentia: & sic Faerno satis fiet.

Quam is dſpernatur nũc tam inliberãlitor.

G. Pergis ero abſenti mãle loqui, impuriſſime? 25

P. Dignum autẽm hoc illo eſt. G. dũ tamen, carcer?

D. Geta.

M. Bonõrum extortor, lęgum contortor. D. Geta.

P. Reſpõde. G. quiſ homo eſt? ehẽm. D. tace. G. abſenti tibi

Te indignas ſeque dignas contumẽlias

Numquẽm ceſſavit dicere. D. ohẽ deſine. 30

Aduleſcens, primum abſ te hõc bona venia expeto,

Si tibi placere põtis eſt, mi ut reſpõdeas:

Quem amicum tuum aiſ fuiſſe iſtum, expland mihi:

Et qui cognatum me ſibi eſſe diceret.

P. Proinde expiſcare quiſi non noſſes. D. nõſſem? P. ita. 35

D. Ego me nego: tu qui aiſ redige in mẽmoriã.

P. Eho tũ ſobrimum tuũm non noras? D. enicã:

Dic nomen. P. nomen? D. mãmume, quid nũc taces?

P. Perii hẽrcle, nomen pẽrdidi. D. hem, quid aiſ. P. Geta,

Si mẽminiſti id quod õlim diſtumſti, ſubiice. hem, 40

Non dico: quaſi non nõris, temptatum adueniſ.

D. Egone autẽm tempto? G. Stilpho. P. atque adeo quid mea?

Stilphõſt. D. quem dixti? P. Stilphonem inquam nõueras.

26 *Ain tandem, carcer?*] *Tandem & verſus offiẽt, & ſententiã.*
Repone, *Ain tamen, carcer?*

30 *Numquam ceſſavit dicere, hõdie. DE. ohẽ deſine*] *Ohẽ agnoſcit Donatus: Hodie nullus ex noſtris habet, uno excepto. Vel lege,*

Numquam ceſſavit dicere. ohẽ deſine,

Vel, cum tribus noſtris,

Numquam ceſſavit dicere. ohẽ jam deſine.

Horat. Serm. II, 5, 96.

Inportunus amat laudari? donec ohẽ jam,

& I, 5, 12.

Treſcentas inferiſ. ohẽ

Jam ſatis eſt.

Nimicrum interjectiones hujusmodi variant accentum pro arbitrio loquentiſ; ut *ha ha ha* nunc Dactylus eſt, nunc Anapaẽſtus.

31 *Abſ te hoc bona venia expeto*] Liber Bembinus, & Viſtorianus, & multi alii, *peto*. FAERNUS. Noſtri omnes *Expeto*; recte. Et amat Noſter liqueſcere poſtremaſ ſyllabas; & averſatur homoeoteleuta.

38 *Dic nomen. PH. nomen? mãmume. DE. Quid nũc taces?*] Sic divide perſonas:

Dic nomen. PH. nomen? DE. mãmume, quid nũc taces?

49 *Ego tum ſi adveniſſem*] Idem liber cum *adveniſſem*, ita & Donatus in expoſitione hujus loci, quamvis recitando verba Terentiĩ aliter dicit, ſane in Viſtoriano eſt ſi, ſed in litura, ut appareat, aliud ibi priuſ fuiſſe. FAERNUS. Noſtri omnes *Si*. 50 *Itidem tu face: cedo*] Liber Bembinus, & aliquot alii, *tõ cedo*,

- D. Neque ego illum noram, neque mi cognatus fuit
Quisquam istoc nomine. P. itane? non te horum pudet? 48
At si talentum rem reliquisset decem,
D. Di tibi malefaciant. P. primus esses memoriter
Progeniem vestram usque ab avo atque atavo proferens.
D. Ita ut dicis. ego tum cum advenissem, qui mihi
Cognata ea esset, dicerem: itidem tu face: 50
Cedo qui est cognata? G. eu noster, recte: heus tu, caue.
P. Dilucide expedius, quibus me oportuit
Iudicibus: tum id si falsum fuerat, filius
Cur non refellit? D. filium narras mihi?
Cuius de stultitia dici, ut dignum sit, non potest. 55
P. At tu qui sapiens es, magistratus adi;
Iudicium de eadem causa iterum ut reddant tibi:
Quandocumque solus regnas; et soli licet
Hic de eadem causa bis iudicium adipiscier.
D. Etsi mihi facta iniuria sit; verum tamen 60
Potius quam lites sceler aut quam te audiam,
Itidem ut cognata si sit, id quod lex iubet
Dotem dare, abduce hanc: minas quinque decipe.
P. Ha, ha, ha, homo suavis. D. quid? num iniquom
posulo?

sequenti versui attribuant: qua ratione uterque versus sanatur. FAERNUS.

51 *Heus noster, recte*] Alii libri sunt, qui *euge* habent, quod stare non potest: alii qui *heu*, ut Basilicanus habebat, & Victorianus; Bembinus & Vaticanus *eu*, sine aspiratione: quod & tenendum est; ut & infra, *Eu Phormio*, ex Bembino & Victoriano. FAERNUS. Nostri quoque meliores *Eu*.

53 *Tum si id falsum*] *Tum id si falsum*, ex eisdem libris Bembino, Basilicano, Victoriano. FAERNUS. Et nostri plerique, *Tum id si falsum*.

57 *Judicium de eadem causa iterum ut reddant tibi*] Versu abhinc altero redeunt fere eadem verba: crediderim hunc nothum esse; vel si retineatur, legerim

Judicium de eadem re iterum ut reddatur tibi

Tres nostri *Reddatur*. *Re pro ca*, hoc est *Causa*. In recepta lectione *Iterum*, cuius emphasis praecipua est, in Theſi obmutescit.

59 *De eadem causa bis iudicium adipiscier*] Repone, versu obsecrante & implorante,

De eadem causa bis iudicium adipiscier.

Plautus Epid. V, 2, 3.

Tace modo, sine me hominem apisci. Noster Heaut. IV, 3, 15. *Disorum vitam apti sumus*. Ubi codices plerique *Adepti*. *Apisci* Lucretio frequens est.

64 *Ha ha ha: homo suavis. Quid est? num iniquom posulo?*] *Lege versus gratia: Quid? num iniquom posulo?*

An ne hoc quidem ego adipiscar, quod ius publicum est? 65

v. Itan tandem quaeso, item ut meretricem ubi abusus sit;

Mercedem dare lex iubet eii atque amittere?

An, ut ne quid cuius turpe in sese admitteret

Propter egestatem, proximo iussit dari;

Ut cum uno aetatem degeret? quod tu vetas. 70

D. Ita, proximo quidem: at nos unde? aut quomobrem? *P. ohe,*

Actum, diunt, ne agas. D. non agam? immo haut desinam

Donc perfecero hoc. P. ineptis. D. sine modo.

P. Postremo tecum nil rei nobis, Demipho, est:

Tuus est damnatus gnatus, non tu: nam tua 75

Praetierat iam ad dicendum aetas. D. omnia haec

Illum putato, quae ego nunc dico, dicere:

Aut quidem cum uxore hac ipsum prohibebo domo.

G. Iratus est. P. tute idem melius feceris.

D. Itane es paratus facere me aduersum omnia, 80

Infelix? P. metuit hic nos, tametsi sedulo

Disimulat. G. bene habent tibi principia. P. quin quod est

Ferendum, fers: tuis dignum factis feceris:

Ut amici inter nos simus. D. egon tuam expetam

66 *Itane tandem quaeso; civem item ut meretricem ubi abusus sit]*

In antiquis libris non est *ro civem*; nec a Donato ponitur, qua dictione sublata, adhuc tamen in dimittendo senario remanet aliqua difficultas. existimem ego, vel *ro ita*, hic monosyllabum esse, vel ex *ut t* abjiciendum. FAERNUS. Lege *Itan tandem*; & nulla restat difficultas. Civem a nostris quoque abest.

67 *Atque amittere? an]* *To an*, in o. l. s. principium est insequentis versus: quae tamen particula in scansione ad hunc ipsum pertinet. FAERNUS. Immo ad sequentem pertinet *An*; & *Ut* corripitur.

68 *An ut nequid turpe civis in se admitteret]* Nostris, uno excepto, omnes, *Civis turpe*. Lege igitur & numero & ordine meliore,

An ut nequid civis turpe in sese admitteret.

78 *Ipsam prohibeo domo]* Numerosius est, quod in duobus antiquissimis libris, & Basilicano legitur, *prohibeo*. hoc & Ubaldino Bandinello placebat; ita emendatum est & in Victoriano. FAERNUS. Complures nostri, *Prohibeo*.

83 *Quin quod est ferendum, feras tuis factis dignum faceris]* Liber Bembinus habet *feres*: Ubaldinus Bandinellus legebat *fers*; nos *fers*. ut sit, quin fers quod est ferendum? nam & Donatus haec per praesens tempus exponit, sic dicens, *Cur non inquit accommodas necessitati voluntatem*: haec ille. Ita procedit versus, aliter impeditus: quae vero sequuntur, & ille ipse antiquissimus liber, & Vaticanus, & Bas-

Amicitiam? aut te visum aut auditum velim? 85
P. Si concordabis cum illa, habebis quae tuam
Senectutem oblectet: respice aetatem tuam.
D. Te oblectet: tibi habe. P. minue vero iram. D. hoc age.
Satis iam verborumst: nisi tu properas mulierem
Abducere, ego illam eiiciam: dixi, Phormio. 90
P. Si tu illam attigeris secus quam dignum est liberam,
Dicam tibi impingam grandem: dixi, Demipho.
Si quid opus fuerit, heus domo me. G. intellego.

ACTUS II. SCAENA IV.

DEMIPHO. GETA. HEGIO. CRATINUS. CRITO.

D. QUANTA me cura et sollicitudine adficit
Quatus, qui me et se hisce impediuit nuptiis?
Neque mi in conspectum pròdit; ut saltém sciam
Quid de hac re dicat, quidue sit sententiae.
Abi, vise redieritne iam an nondum domum. 5
G. Eò. D. videtis quo in loco res haec fiet:
Quid ago? dic, Hegio. H. ego? Cratinus, censeo:
Si tibi videtur. D. dñc, Cratine. CRA. m'ne vis?
Ego quae in rem tuam sint, ea vslim faciàs: mihi

Heanus, & aliqui alii, ita collocant, *suis dignum fallis feceris*: FAERNUS. Roste *Fers*: Nostri *dignum fallis*: Sed perperam *Feras*.

84 *Egon tuam expetam*] O. I. s. *agon*. FAERNUS. Sic & nostri *Egon*.

87 *Senectutem oblectet*] In dime-
 tiendo versu, *senectutem* trisyllabum
 est, eadem ratione qua *senex* mono-
 syllabum. FAERNUS.

89 *Nistu properas*] Aliqui libri,
 & in iis Bembinus & Victorianus,
properas. FAERNUS. Nostri
Properas.

92 *Dicam impingam tibi grandem*] O. I. s. hunc ordinem verborum ha-
 bent, *dicam tibi impingam*. puto
 autem *tibi* in unam syllabam con-
 trahi, & per synaloephen elidí.
 FAERNUS.

5 *Abi tu vise redieritne iam an*
nondum domum] Lege ex codice
 Petrensi, *Abi vise*. Tu versum stran-
 gulat.

7 *Ego? Cratinum censeo*] Re-
 pone,

Quid ago, dic Hegio. Ego? Cra-
tinus, censeo.

Id est, *Cratinus dicat*.

8 — *Dic, Cratine, CR. Mene vis?*
DE. Te. CR. Ego quae in rem
tuam sint]

Te quod responsum hic facit, exau-
 diri saltem debet, non liquefieri &
 absorberi. Repone igitur, *Mene vis?*
Ego quae. Moraliter. Non exspe-
 ctat responsum in re levi. Sic He-
 aut. IV, 1, II. *Vin mo istuc tibi cre-*
dere? credo. Est tamen, qui non
Te sed *Vis* hinc abjicit, & sic ver-
 sum constituit: *Dic, Cratine. Me-*

Sic hōc videtur. quōd te absente hic filius. 10
 Egī, restitui in integrum aequom esse de bonum:
 Et id impetrabis. dixi. D. dic nunc, Hégio.
 n. Ego sēdulo hunc dixisse credō: vērū ita est,
 Quot hōmīnes tot sentētia: suus culque mos.
 Mihi nōn videtur, quōd sit factum lēgibus, 15
 Rescindi posse: et tūrpe inceptu est. D. dic, Crito.
 c. Ego amplius deliberandum cēseō:
 Res mágna est. h. nunquid nōs vis? D. fecistis probe:
 Incērtior sum mūlto quam dudūm. O. negant
 Redisse. D. frater ēst exspectandus mihi: 20
 Is quōd mihi de hac re dēderit consilium, id sequar.
 Percōntatum ibō ad pōrtum, quoad se rēcipiat.
 G. At ego Antiphonem quādrām; ut quae acta hic sint sciat.
 Set ecum ipsūm videō in tēpore huc se rēcipere.

ACTUS III. SCAENA I.

ANTIPHO. GETA.

A. 'ENIMVERO, Antiphō, multimodis cum istoc animo
 es vituperandus:

no? Te. Pudeat incuriae, qui non
 viderit, si Vis auferatur, dicendum
 esse non Memo? Te: sed Egono? Tu.

11 Aequum est & bonum] Nostri,
 Aequum ac bonum est. Repone,
 Sic hoc videtur; quod te absente
 filius

Egit, restitui in integrum aequum
 esse ac bonum.

Videtur aequum esse; ut mox v. 16.
 Non videtur rescindi posse.

16 Et turpe inceptu est] Liber
 Bembinus & Victorianus, inceptum.
 FAERNUS. Plures ex nostris in-
 ceptum. Utrumvis probe. Sed
 placet Inceptu. Vide ad And. I, 5, 1.

21 Quod mihi dederit de hac re
 consilium, id exequar] Juxta librum
 Bembinum dictionem is, quae prae-
 cedentem versum finit, hujus prin-
 cipio attribue, & pro exequar, lego

sequar. FAERNUS. Unus ex
 nostris Sequar; atque idem hoc or-
 dine verba ponit, Is quod mihi de
 hac re dederit consilium, id sequar:
 ut exstat Adel. III, 5, 54.

23 Ut quae acta hic sunt, scias]
 Complures libri, in quibus anti-
 quissimi quattuor, sint. FAERNUS.
 Plerique etiam ex nostris Sint.

1 Enimvero, Antipho multis mo-
 dis cum istoc animo es vituperandus].
 Iisdem rationibus, quibus supra,
 legendum arbitramur multimodis.
 ita versus erit trochaicus tetrameter
 catalecticis, ut tres sequentes; &
 tamen enim ve sit anapaestus, ut
 saepe in hoc Poeta, & apud Plau-
 tum. FAERNUS. Nostri Multis
 modis.

2. Itane hinc abisse] In libro Vi-
 ctoriano scriptum erat, itane te hinc
 abisse. quemadmodum & Ubaldinus
 Bandinellus legebat, quod & oratio.

'Itane te hinc abisse, et vitam tuam tutandam aliis dedisse?

'Alios tuam rem credidisti magis quam tete animaduersuros?

Nam ut ut erant alia; illi certe quas nunc tibi domist consuleres,

Nequid propter tuam fidem decēpta potiretur mali:

5

Cuius nunc miseræ spēs opesque sunt in te uno omnis sitae.

G. Et quidem, ere, nos iamdidum hic te absentem incusamus, qui abieris.

A. Te ipsum quaerebam. G. sēt ea causa nihilo magis dedecimus.

A. Loquere obsecro quonam in loco sunt res et fortunæ meae:

Num patri quid subolet? G. nil etiam. A. ecquid speli porroset?

G. nescio. A. ah.

10

G. Nisi Phœdria haut cessauit pro te entī. A. nil fecit noui.

G. Tum Phœrmio itidem in hac re, ut aliis, strenuum hominem præbuit.

A. Quid is fecit? G. confutauit verbis admodum iratum senem.

ai & verul commodissimum videtur. FAERNUS. A nostris *Te* abest.

3 *Magis quam te animaduersuros?* Liber Bembinus, *quam tete*, apposite ad rationem versus. FAERNUS. Nostrī *Te*.

4 *Nam ut ut erant alia, illi certe quas nunc domi tuas est consuleres*] Liber Bembinus, *quas nunc tibi domist*: quomodo & infra dicitur, *Quid quod amas domist*. Item, *mihī domist*. (III, 2, 19.) Ita versus quoque expeditissimus est. FAERNUS. Nostrī *Tuas domi*.

5 *Nequid ——— pateretur mali*] Donatus: *Legitur & Potiretur*, quia *Potiri* rōv pōtōv fuit. *Plautus: Hostium positus*. Magistrorum flagitio hoc eiectum est. Sed sapientius existat apud Plautum & Lucretium: *Ne quid potiretur*, casu accu-

sativo; ut Adel. V, 4, 17. *Patria potitur commoda*. Vide Nonium v. *Potiri*.

7 *Equidem ere nos iamdidum*] Aliqui libri, inter quos tres antiquissimi, & Basilicanus, & *quidem*: quod inceptivum est, ut & in Hecyra, & *quidem te expelle*. FAERNUS. Nostrī quoque *Et quidem*. *Equidem* ea ætate, non nisi cum persona prima singulari, iungebatur.

10 *Namquid patri subolet*] *Ne Patri* in Thesi totum delitescat, lege *Num patri quid subolet*; & *Spei* δὲ οὐδ' ἀλλὰ βῶς pro *Spei*.

12 *Idem in hac re, ut in aliis*] Liber Bembinus secundo loco in præpositionem non habet, quam & respuit versus; tamen subaudienda est. FAERNUS.

13 *Admodum iratum patrem*] *Iratum senem*, habet liber Bembinus: Ii

A. *Eu, Phormio. G. ego quod potui porro. A. mi Geta, omnis vobis amo.*

G. *Sic habent principia sese, ut dico: adhuc tranquilla res est:* 15

Mansurusque patruum pater est, dum huc adueniat. A. quid eum? G. id aibat

De eius consilio velle sese facere, quod ad hanc rem attinet.

A. *Quantus metus est mihi, venire huc saluom nunc patruum, Geta?*

Nam de eius una, ut audio, aut vivam aut moriar sententia.

G. *Phaedria tibi adest. A. ubinam? G. eccum ab sua palaestra exit foras.* 20

quod consuetudini sermonis videtur accommodatus. FAERNUS. Nostri omnes *Patrem*, & sic Nonius v. *Confutare*, & Eutyches p. 2185.

15 *Sic habent principia*] Hic & sequens versus trochaici sunt tetrametri acatalectici. FAERNUS.

16 *Ut aibat, De eius consilio velle sese facere*] Ανακόλουτον hoc est, & soloeciffat. Repone,

Id aibat

De eius consilio velle sese facere, quod ad hanc rem attinet.

Id quod; ut singulis fere paginis.

17 *De eius consilio velle sese facere*] O. fere l. s. *sese velle facere*. FAERNUS.

De eius consilio sese velle facere. Lege ex uno Regio & Edd. vett. *De eius consilio velle sese:* numeris melloribus.

18 *Quantus metus est mihi*] Venustus videtur, *quantum metus*, quod est in libro Bembino. FAERNUS.

Quantum metus est. Sic e Bembino dedit Faernus: sed correctorem hoc sapit, qui Iambicum hunc reddere voluit, ut cum sequente congrueret. *Quantus metus*, nostri universi, ut supra I, 2, 7. *Nescis quo in metu & Quanto in periculo sumus. Quantum metus*, quasi divi-

deretur metus, & in trutinā poneretur, meo iudicio putidum est.

19 *Nam per ejus unam*] Hic versus eliso r, ex per, & ejus in unam syllabam contracto, sustentari potest, ut sit trochaicus tetrameter catalecticus, aliter esset hypercatalecticus. FAERNUS.

Nam per ejus unam, ut audio, aut vivam aut moriar, sententiam.

Sic libri, & Iambicus est; cum ex serie Trochaicus esse debeat. Lego,

Nam de ejus una, ut audio, aut vivam aut moriar sententia.

De sententia, ut supra, v. 17. *De ejus consilio.*

20 *A sua palaestra*] Idem liber & Victorianus, *ab sua*. FAERNUS.

Phaedria tibi adest. Ubinam? Eccum] Illud *Ubinam*, quod ut interrogatio acul debet, in thesi deprimitur. Repone ex duobus Regijs; *Phaedria tibi adest. Ubinam? Eccum.*

1 *Quin omitte me*] Videtur legendum *mitte*, ex ratione versus, ut sit trochaicus tetrameter catalecticus, ut sequentes, in quo sit anapaestus in tertia. aliter esse potest ejusdem generis hypercatalecticus, in quo sit in ea sede spondeus, producendo penultimam in *obscura*. FAERNUS.

ACTUS III. SCAENA II.

PHAEDRIA. DORIO. ANTIPHO. GETA.

P. DORIO, audi obsecro. D. non audio. P. parumper.
D. quin omittis me.

P. Audi quid dicam. D. at enim taedet iam audire eadem milies.

P. At nunc dicam quod lubenter audias. D. loquere, audio.

P. Nequeo te exorare ut maneat triduum hoc? quo nunc abis?

D. Mirabar si tu mihi quicquam adferres novi. A. ei 5
Metuo lenonem, nequid. G. suo capiti suat.

P. Non mihi credis? D. harrolare. P. sin fidem do. D. fabulae.

NUS. Est Trochaicus pentameter; Doris, utpote in istu, non patitur synaloepham. Sic Adel. V, 8; 24. Hegio est. De metro vide supra I, 4, 17.

2 Audi quod dicam] Nostri plerique cum Edd. vet. Audi quid dicam; ut And. IV, 4, 7. Quid dicam aliud; nescio. Eun. V, 8, 7. Audin tu, hic quid ait? Hec. I, 2, 3. Audin quid dicam, Scitte?

6 A. Et metuo lenonem, nequid suo suat capiti. G. idem ego metuo] Magis variatur oratio lectione libri Bemblini: idem ego vereor. versus utroque modo est trochaicus tetrameter catalecticus. FAERNUS.

Ei, metuo lenonem, & quid suo suat capiti. G. idem ego vereor. Sic a Faerno est: sed paene recte Guyetus, Hoc non versum esse, sed monstrum. Quid enim est, Suere ali-quid suo capiti? Donatus: Suat, id est, Appingat, affigat, & suo capiti dixit, cum disturus esset, Phaedrias capiti. Mureti codex variabat ordinem, Nequid suat suo capiti. Hoc arripuit vir disertissimus; & subdistinguit, Nequid suat: deinde infert, Suo capiti, hoc est, quod in lenonis ipsius caput vertat. Atque haec interpretatio regnavit hactenus, multis tamen exceptioni-

bus obnoxia. Suere, inquit, ut apud Graecos Πάσσειν, est aliquid, quod alteri damnosum sit, struere & machinari. Atqui neutrum verum est. Nec Suere, nec Πάσσειν, absolute ut hic positum, Machinari significat. Ex adjuncto quidem metaphoram capit; Πάσσειν κακόν, δόλον, θάνατον, φόνον, unde κακώδης, δολώδης. Sed absolutum Πάσσειν, ut apud Latinos Suere, nihil aliud est, quam quod dicit Lucillas,

Sarcinatorem esse summum. suere contonem optime.

Deinde, ut concedam Suere esse Machinari; non omnino id a Lenone metuebant, ut machinaretur quicquam adversus Phaedriam: nulla enim suberat similitudo. Id unum metuebant, ne Leno odore lucri illectus Fidicinam aliis venderet, & Phaedriam praeverteret. Denique, si ex Mureti sententia dixisset Antipho, Suo capiti, non utique subjunxisset Geta, Idem ego vereor, metuo; sed Idem ego precor, opto. Aliud itaque tentandum est A codice nostro 900 annorum absunt Ista Ego vereor, vel ut ceteri habent, Ego metuo. Repone,

Mirabar, si tu mihi quicquam adferres novi. AN. et

- P. *Faeneratum istuc beneficium pulchre tibi dices. v. logi.*
 P. *Crède mihi, gaudēbis factō: vērūm hercle hoc est. d. somnia.*
 P. *Experire: nōn est longum. d. cān/ilenam eandē canis. 10*
 P. *Tū cognatus, tū parens, tu amicus, tu. d. garri modo.*
 P. *Ade n ingenio esse duro te atque inexorabili,*
'Ut neque misericordia neque precibus molliiri queas?
 P. *Adeon te esse incogitantem atque imprudentem, Phaedria,*
'Ut phaleratis dictis ducas me; et meam ductes gratiis? 15
 A. *Miseritumst. P. si veris viusor. G. quān uterque est simili sui.*
 P. *Nēque, Antipho alia cum occupatus esset sollicitudine,*

Metuo lenonem, nequid. G. suo capiti suat.
Hui, Hui, Hem frequentius in fine versus ponuntur. *Metuo lenonem, nequid;* hoc est; *Metuo, nequid leno:* ut Eun. III, 5, 62.

Metuo fratrem,
Ne intus sit: porro autem patrem, ne rursus redierit.
Metuo lenonem, nequid, dicturus erat, novas turbas facias, aut quid simile; sed excipit & interpellat Geta: *Suo capiti suat,* hoc est, siquid male faciat. *Fuat,* idem quod *Sit;* vide nos ad Adelp. V, 4, 1. Coelius apud Cic. Fam. VIII, 1. *Te, quod illorum capiti sit, dissipans perisse.* Tibullus I, 2, 12.

Et mala, siqua tibi dixit dementia nostra,
Ignoscas: capiti suat precor illa meo.
 Quod apud istos *Sit et Sint;* id apud Terentium *Fuat.* Ceterum illud animadvertes, Senarium hic Senario commode subijci.

8 *Tibi pulchre dices*] O. l. 2. *pulchre tibi dices.* FAERNUS. Sic & nostri omnes.

9 DO. *Somnia*] Magis ex more sermonis est *somnia;* quod in libro Bembino est, praesertim cum

& illa in plurali praecesserint, *fabulae, logi:* idem & in Victoriano fuisse conjicere ex rasura postremae litterae hujus dictionis. FAERNUS. Nostri omnes *Somnia.*

11 *Garri modo*] Quanto venustius, quod est in o. l. 2. *garri modo.* FAERNUS.

Garri, ex nostris & plures & meliores. Sed aliud restat; jam enim ex Trochaicis nulla rerum mutatione Iambicus hic fit, *Tu mihi cognatus.* Tolle, *Mihi,* & rescribe, *Tu cognatus, tu parens, tu amicus, tu. Garri modo.*

12 *Adeon ingenio te esse duro atque inexorabili*] Hunc trochaicum claudicantem ne corrigo, ex libris Bembino & Victoriano: *Adeon ingenio esse duro te a. i.* FAERNUS. Recte. Nostri, *Te esse duro,* una Regio excepto.

14 *Adeon te esse incogitantem atque imprudentem, Phaedria*] *Imprudentem?* Hocine ut a lenone dici conveniat ad adolescentem liberum, & tantae familiae? Immo lege ex Petrensi & Meadiano, *Atque imprudentem;* hoc est, rerum humanarum imperitum. Jam nulla contumelia est: Sic enim Andr. V, 4, 7.

Tum hoc esse mi obiectum malum? A. *ah, quid istuc autem est, Phaedria?*

P. *'O fortunatissime Antipho.* A. *égone?* P. *cui quod amás domist.*

Néc cum huiusmodi umquam úsus venit út conflictáres malo. 20

A. *Min domist? immo, id quod aiunt, auribus teneó lupum;*
[*Nam neque quo pacto a me amittam: neque, uti retineam, scio.*]

D. *'Ipsum istuc mi in hoc est.* A. *heia, né parum lenó sier.*

Númquid hic confécit? P. *hicine? quód homo inhumanissimus:*

Tunc hic adolescentulos Imperitos rerum, odules libere.
& supra II, 1, 64.

Addo istuc: imprudens timuit adolescentens: scio.

15 *Et meam dúltes gratis?* Liber Bombinus habet *grattis*, ut ratio trochaici exposcit. FAERNUS. Recte *Grattis*; quamquam nostri omnes *Gratis*. Vide nos ad Adelph. IV, 7, 26. Porro vetustissimi quique nostri, Latino more *Faleratis*, non *Phaleratis*.

17 *Neque. Antipho alia cum occupatus esset sollicitudine, Tum hoc esse mi obiectum malum*] Donatus sic explicat, *Alia, Levi quapiam, non haec de nuptiis quae est gravissima*; hoc voluit: dolere Phaedriam, adeo occupatum esse alia cura Antiphonem, ut de suo hoc negotio, nec spatium ei cogitandi, nec voluntas sit. Atque haec interpretatio fere hodie obtinet; nisi quod Guyetus, cui illa non satis fecit, antiquum suum obtinens, tres hos versus ut insititios damnat. Omnino aliud est, quod voluit Poeta. Indignatur Phaedria, vel ex aemulatione & invidia inter pares & cognatos, vel quod in miseria focli se invicem magis curant & adjuvant, se tam in sollicitudine esse, cum Antipho

beatissimus sit. Hoc idem sensit supra I, 3. Antiphonem amore abundare, nimia felicitatis copia gravari; & nunc id ipsum hic sensisse, quae sequuntur, ostendunt; *Quid istuc est autem, Phaedria? O fortunatissime Antipho.*

18 *Quid istuc est autem, Phaedria*] Lege ex nostris omnibus, *Quid istuc autem est, Phaedria.*

21 *Mihin domi est? immo, quod ajunt*] Legendum est ex o. sere l. s. *mihin domist? immo id quod ajunt.* in dimittendo autem versu *mihin*, monosyllabum faciendum, ut sit trochaicus; ut proxime praecedentes, & sequentes. FAERNUS. Sic & nostri, *Mihin*.

22 *Nam neque quomodo amittam a me invenio, neque uti retineam, scio*] Versus hic est trochaicus hypercatalecticus, qui mihi non placet; in Bombino est catalecticus, ut ceteri, magis pressa locutione, magisque Terentiana:

Nam neque quo pacto a me amittam, neque uti retineam scio. Idem est & in Victoriano, nisi quod pro *pacto*, habet *quomodo*. FAERNUS.

Nam neque quo pacto a me amittam, neque uti retineam scio.

Pámphilam meam véndidit. G. quid? véndidit? A. ain véndidit? 25

P. Véndidit. D. quam indignum facinus! ancillam aere emptam suo.

P. Néqueo exorare ut me maneat, et cum illo ut mutet fidem, Triduum hoc: dum id, quod est promissum, ab amicis argentum aufero:

Si non tum dederó, inam praeterea hórám ne oppertús fiet.

D. 'Optume. A. haut longumst quod orat, Dório: exoret sine: 30

'Idem hic tibi, quod béne promeritus fúeris, conduplicauerit.

D. Vérba istaec sunt. A. Pámphilamne hac urbe priuari fines? Tím praeterea horiunc amorem distrahi poterin pati?

Sic a Faerno est: sed nostri omnes, *Nam neque quomodo a me amittam invenio; neque uti retineam scio. Nimirum huc traductum est a 1, 3, 14.*

Ut neque mi jus sit amittendi, nec retinendi copia.

& cum in margine libri a quodam annotatum sit, *ut me maneant*; ita etiam trochaico postulante. conjicio & in Victoriano fuisse *me*, sed post *maneant*: tantum enim loci in rasura vacat. FAERNUS.

A nostris abest *Me*; nisi quod unus *Maneat me*, pro *Me maneant*. Cum illo *mutet fidem*. Sic Leno apud Plautum Pseud. I, 3, 141.

Si tu argentum adtuleris, cum illo perdiderim fidem.

29 *Ne oppertus fies*] Repone, ipsa sententia eo vocante, *Oppertus*

fies; ut ante *Maneat, Mutet*. Non hoc ad Lenonem loquitur, sed de Lenone ad Antiphonem & Getam.

30 *no. Obtundis. A. haut longumst id quod orat, Dório: exoret sine.* Versus hic octonarius Iambicus inter trochaicos, quod, ut saepe dixi, non placet mihi. sunt aliqui libri, inter quos est Victorianus, & Basilicanus, qui non *obtundis*, sed *obtunde* habent, Imperandi modo; ut supra, *gaerri modo*. ita procedit trochaicus, si ex quod d, abjicias. FAERNUS.

Obtunde. A. haut longumst id quod orat, Dório, exoret sine.

Sic a Faerno: sed fallitur vir optimus, cum existimat hoc pacto Trochaicum fieri. Quod elidi nequit, & *Obtunde* si primam acuat, ingratum modulo aurem vulnerat. Repone,

Optume. A. Haut longumst quod orat.

Optume per Ironiam, ut *Bene sane*. Plautus Bacch. III, 4, 3.

Illum exoptavit potius? habent. Optume st.

& IV, 6, 13.

Men criminatus? optume st. Ego sum malus.

D. *Nēque ego, neque tu. G. dī tibi omnes id quod es dignus duint.*

D. *'Ego te compluris aduersum ingenium meum mensē tuli,*

35

Pōllicitantem et nil ferentem, scientem: nunc, contra omnia haec,

Rēpperi qui dēt neque lacrumet: dā locum melioribus.

A. *Certe hercle, ego si satis commemini, tibi quidem est olim dies,*

Quoddā dares huic, praestituta. P. factum. D. num ego istūc nego?

A. *Iam ea praeterit? D. nōn, verum haec ei antecessit.*

A. *nōn pudet*

40

vel ferte. AN. *Triduum? Hanc longum.*

ut Adelph. I, 1, 19.

Ille, contra haec omnia, Ruri agere vitam.

31 *Idem hoc tibi quod bene promissus fueris]* In eisdem duobus libris non *hoc*, sed *hic* legitur: quod placet. ut tamen sit adverbium, id est, in hoc negotio. FAERNUS. Nostri *Hoc. Recte Hic*, sed pronomen est.

33 *Tum praeterita horum amorum]* Convenientius versul erit, si legas *horum*, ut in libro Basilicano. FAERNUS. Nostri *Horum*.

34 *Di tibi omnes id quod est dignum duint]* Magis figuratam lectionem continent omnes antiqui libri: *Di tibi omnes id quod es dignus duint.* FAERNUS. Ex nostris tres primarii, *Es dignus*.

36 *Nunc contra omnia]* Liber Bembinus addit in fine, pronomen *haec*; aliqui alii quoque *id* habent, sed alia collocatione versus repugnante. FAERNUS.

Recte Haec: unus ex nostris *Haec omnia*: a ceteris *Haec* abest. Sed distingue,

Nunc, contra omnia haec, Rēpperi, qui dēt.

38 *Certe hercle si satis commemini, tibi quidem olim est dies]* Aliqui libri post *certe* habent pronomen *ego*. Bembinus & Basilicanus, & Victorianus post *hercle*; quos & sequimur. quae vero sequuntur verba, omnes quotquot sunt, & Donatus, ita ordinant, *tibi quidem est olim dies*. Haec laborantem trochaicum sanant. FAERNUS. Utrumque confirmant libri nostri.

39 *Est olim dies, Quam ad dares huic, praestituta]* Lege ex Petronii nostro: *Quoad dares. Quoad ad quam diem.* Supra I, 2, 98. *Quid? senem Quoad expellatis vestrum?* & II, 4, 22.

Percontatum ibo ad portum, quoad se recipiat.

Plautus Pseud. II, 2, 9.

Argento haec dies

Praestituta, quoad referret nobis, neque dum retulit.

40 *Verum ei haec antecessit]* O. I. s. *verum haec ei.* FAERNUS. Sic, uno excepto, nostri omnes.

Vānitatis? D. mīnime, dum ob rem. G. sterculinum. r. Dōrio;

'Itane tandem facere oportet? D. sic sum: si placeo, ūters.

A. Sicine hunc decipis? D. immo enimvero hic, 'Antipho, me decipit:

Nam hic me huiusmodi scibat esse: ego hīc esse aliter credidi:

'Iste me fefellit; ego isti nihilo sum aliter ac fui. 45

*Sēt ut ut haec sunt, tamen hoc faciam: erās mane argen-
tūm mihi*

*Miles dare se dixit: si mihi prior tu attuleris, Phaedria,
Meā lege utar; ūt sit potior, prior ad dandum qui est. Vale.*

ACTUS III. SCAENA III.

PHAEDRIA. ANTIPHO. GETA.

1. *QUI'D faciam? unde ego nūc tam subito huic argen-
tum inueniām miser,*

41 *Sterculinum, Dorio]* Sic de-
det Faernus, versa ipso melius ad-
monente. Noster quoque 900 an-
norum, *Sterculinum*; sed veterri-
mus *Sterculinum*. Vel hoc retine
vel *Sterculinum*: semper enim,
quantum ex metro scimus, quadri-
syllabum est. Plaut. Perf. III, 3, 3.

*Commistum coenum, sterculinum
publicum.*

Sic habet & veterrimus Varronis
codex, teste Victorio. Caſin. I, 1,
26.

*Ex sterculino effosse, tuā illas
praeda sit?*

Sic Pandectae Florentinae: sic in
veterrimo Palladii codice repperi.
Glossarium vetus, *Sterculinum*, *νε-
πεδοχέιον, κομπά*. Phaedrus III,
12.

*In sterculino pullus gallinaceus,
Dum quaeris escam, margaritam
repperis.*

43 *Immo enimvero, Antipho, hic
me decipis]* Lege versus gratia,
*Immo enimvero hic, Antipho, me
decipit.*

45 *Is me fefellit]* Bembinus li-
t., & multi alii, *iste me fefellit,*

ut & exigit versus. FAERNUS.
Unus tantum ex regis *iste*, ceteri
Is.

47 *Miles se dare dixit]* O. l. 2.
miles dare se dixit. FAERNUS.
Etiam nostri omnes, *Dare se*.

48 *Mea legi utar, ut potior sit,
qui prior ad dandum est. Vale]* Unus
Regius cum Edd. vett. *Sit potior*.
Repone,

*Ut sit potior, prior ad dandum
qui est. Vale.*

2. *Quod si hic potuisset nunc exo-
rarier]* Aliqui libri, & in its tres
antiquissimi & Basilicanus, ita haec
verba ordinant, *quod hic si*; quod
vero sequitur, ita est in Bembeno,
pote fuisset exorarier; ita etiam fu-
isse in Victoriano apparet ex litura,
rasuraque litterarum, in qua emen-
datum est *potuisset*. Ceterum *re
nunc*, extra contextum additum est,
sane exponendum, *pote fuisset*, pro
potuisset: sicut & absolute dixit in
Andria: *Si tibi placere potis est*,
pro *pote*. In scandendo autem ver-
su, ex quod *d* elidendum. quod ve-
ro non adverbium est, sed pronomen.
est autem hic ordo constructio-

*Cui minus nihilo est? quod si hinc pote fuisset exorariet
Triduum hoc, promissum fuerat. A. itane hunc patiemur,
Geta,*

*Fieri miserum, qui me dudum, ut dixti, adiurit co-
mitter?*

*Quin, cum opus est, beneficium rursus ei experimur
reddere?*

*G. Scio equidem hoc esse aequom. A. age ergo, solus ser-
vare hinc potes.*

*G. Quid faciam? A. inuenias argentum. G. cupio: set id
unde, edoce.*

*A. Pater adest hic. G. scio: set quid tum? A. ah, dictum
sapienti sat est.*

*G. 'Itan ais? A. ita G. sane hercle pulchre suades: etiam
tu hinc abis?*

Non triumpho, ex nuptiis tuis si nil nanciscor mali, 10

que verborum; unde ego miser cui
minus nihilo est, nunc tam subito
huic inveniam argentum, quod pro-
missum fuerat, si hic pote fuisset
exorariet triduum hoc. FAER-
NUS.

*Immo Quod elidi non potest. Tres
ex nostris Quod si hic: & Meadia-
nus Quod si hoc pote fuisset. Re-
pone,*

*Cui minus nihilo est? quod si hinc
pote fuisset exorariet,
Triduum hoc, promissum fuerat,
Pote neutrius est generis, & Tri-
duum casus restit. Hinc, ab hoc
lenone; ut Adelph. III, 3, 7. Hinc
scibo, ab hoc Syro. Plautus Trin.
III, 3, 30.*

*Ab amico alicunde argentum ro-
ges.*

*Potius est ab amico alicunde exora-
ri? Potest.*

Aul. II, 4, 30.

*Censeri? talentum magnum exora-
ri potest.*

*Ab hoc sene? ut des, qui stamus
liberi.*

*4 Adjuveris comiter? Nos ad-
juveris scribimus per subtractionem*

unius *, antepenultima huius ver-
bi correpta; ita & exigente versu,
& legente Donato, qui super hoc
verbo ita dicit, *secundum * pronun-
tiari debet.* ex iis Donati verbis li-
quet, secundum * scriptum non
fuisse, alloqui supervacuum fuisset
de ejus pronuntiatione praecipere.
FAERNUS.

*Immo scribendum Adjurit; ut
Ennius apud Cic. De Senectute;*

*O Tite, siquid ego adjuro curam-
us levasso.*

ut & Muretus vidit.

*5 Quin cum opus est, beneficium
rursus ei experiamur reddere?]*
Liber Bemblinus *experiamur.* nos
experimur legendum esse conjecimus.
FAERNUS. Nostrum omnes
Experiamur.

*9 Itane. 'Ita] Itane non potest
pedem hic sustentare. Codex Re-
gus: Itane dicis? Ita. Lege: Itan
ais? Ita.*

*10 Ex tuis nuptiis] O. l. s. ex nup-
tiis tuis, ut & exigit versus: tuis
autem monosyllabum est; sicut &
nihil, quod sequitur. FAERNUS.
Et omnes nostri Nuptiis tuis.*

Ni etiam nunc me huius causa quaerere in malo inbedi malum?

A. *Verum hic dicit. P. quid? ego vobis, Geta, alienus sum?*

G. *hauit puto:*

*Sit parumne est, quod omnibus nunc nobis suscenset senex,
Ni instigenus etiam, ut nullus locus relinquatur precii?*

P. *Alius ab oculis meis illam in ignotum abducet locum?*
hem:

Quin igitur, dum licet dumque adsum, loquimini mecum,
Antipho,

Contemplamini me. A. quamobrem? aut quidnam facturū's, cedo.

P. *Quoquo hinc asportabitur terrarum, certum est persequi,
Aut perire. G. di bene vortant, quod agas: pedetemptim
tamen.*

11 *Quaerere in malo jubeas crum]* Donatus ad locum: *In malo aliud malum.* Legebat certe, *Quaerere in malo jubeas malum:* Plautus Cist. I, 2, 23.

Item ut alias pariunt, quas malum quaerunt sibi.

Poen. V, 5, 37.

Qui huic es molestus, an malam rem quaeritis?

Mik. II, 3, 3.

Me vidisse hic proximas vicinas Philomastum herilem amicam sibi malam rem quaerere.

Sic ibi corrogo: Vulgo, *Sibi alium quaerere.* Caf. II, 3, 48. *Tu tibi malam rem quaeris. Quaerere malum, ultro accersere.* Bacch. III, 3, 22. *Hoc etiam ad malum accersebatur malum.* Noster infra v. 22. *Verum enim malum malum.* Malum, non cruce.

15 *In ignotum hinc abducet locum?* T's hinc non est in libro Bem-
bino, nec Viſtoriano. qua dempta
distione, stat trochaicus, aliter im-
peditus. FAERNUS. Absit a duo-
bus nostris.

16 *Dum igitur diem licet, dum-
que adsum]* Hanc lectionem in nul-

lo repperi libro scripto; omnes enim
ita habent, *Dum igitur licet dum-
que adsum,* exceptis Bem-
bino, Viſtoriano, qui ita, *Tum igitur dum
licet,* quam nos lectionem, ut &
antiquissimam, & versui commo-
dam, ita recipimus, ut tamen *dum-
que adsum* legamus ex Viſtoriano,
& ceteris, praeter Bembinum, qui
copulam non habet. FAERNUS.

Unus noster 900 annorum *Tum
igitur,* ceteri *Dum igitur licet.* Ve-
ram lectionem servavit Servius ad
Aen. IX. 484.

*Quin igitur dum licet dumque ad-
sum.*

In principio versus, ut in Membra-
nis solet, initiali litera omissa, ut
minio postea scribatur, restat *um;*
quod nescias, utrum ad *Dum, Tum,*
Cum, an ad *Quin* pertineat. Inde
errato initium.

19 *Pedetemptim]* Sic codices
Faerni veteres & nostri. Apud No-
nium scribitur *Pedetemptim.* Hoc in
omne genus MSS animadverti, tam
veterrimis mille & ducentorum an-
norum, quam recentioribus, vel
Temptare scribi, vel rarius *Tanta-*

A. *Vide opis siquid pòtes adferre huic.* G. *siquid? quid?* A. *quaere obsecro:* 20

Néquid plus minúsue faxit, quòd nos post pigeat, Geta.

G. *Quaéro: saluos ést, ut opinor: vérum enim metus malum.*

A. *Nóli metuere: una tecum bona, mala, tolerábimus.*

G. *Quántum ést opus argénti, eloquere.* P. *sólas trigintá minas.*

G. *Triginta? hui, percarast, Phaedria.* P. *Isaac vero vilis ést.* 25

G. *'Age, age, inuentas réddam.* P. *o lepidum.* G. *auferte.* P. *iam opust.* G. *iam feres:*

Sét opus ést mi Phórmionem ad hanc rem adiutorém dari.

A. *Præstost: audacíssume oneris quiduis impone, ét feret:*

Sólus ést homo amico amicus. G. *edamus ergo ad eum ócius.*

20; numquam, quod hodie obtinet, Tentare.

20 *Vide siquid opis pòtes adferre huic. Siquid? quid?* Ex repetitione, quae prioris accentum servare debet, reponere.

Vide opis siquid pòtes adferre huic. Siquid.

23 *Bona malaque tolerabimus* Conjunctione deleta, ex auctoritate ejusdem antiquissimi libri, hunc trochaicum sustentamus, aliter laborantem. FAERNUS. Nostri *Malaque.*

24 *Quantum opus ést tibi argénti* Ratio trochaici exigit, ut tibi monosyllabum sit. FAERNUS.

Quantum opus ést tibi argénti, loquere.

Tibi in unam syllabam redigi negat. A codice Petrensi abest *Tibi*. Pro *Loquere* Codex C. C. *Eloquere*. Ex Meadianis alter,

Quantum ést opus tibi argénti, eloquere.

Reponere, ut *'Opus* in istu sit, *Quantum ést opus argénti, eloquere.* Solas triginta minas.

25 *Isaac vero vilis ést* Nostri plerique, *Isa vero.*

26 G. *Age, age inuentas reddam.* PH. *o lepidum caput* In libro Bem- bino non est ea dictio, *caput*, quam nos proinde delentes, ita versus ordinamus, ut sit trochaicus tetrameter catalecticis, ut ceteri hoc modo:

G. *Age, age, inuentas reddam.* PH. *o lepidum.* G. *auser te hinc.* PH. *iam opus ést.* G. *iam feres.*

FAERNUS.

O lepidum. Auser te hinc. Jam opus ést. Jam feres. Nostri omnes *Caput.* Tres bonae notae *Auferte.* A veterrimo abest *Hinc.* Repone,

Age age, inuentas reddam. O lepidum. Auferte. Jam opust: jam feres.

Auferte; absolute; ut Adelph. V, 8, 14. *Insanis: auser.* Et *Auferte* amplexari; quia uterque prae gaudio in amplexus Getae ruebant. *Jam opust* melius, quam *Jam opus ést:* ut utrumque *Jam* acutatur.

29 PH. *abi, dis praesto ut sit domi* Haec verba neque in libro Bem- bino sunt, neque in contextu Victoriani: proinde subditi- tiam suspi- camur. FAERNUS.

A. *Numquid est quod operâ mea vobis opus sit? G. nil: ve-*
rum abi domum; 30
'Et illam miseram, quam ego nunc intus scio esse exani-
matam metu,
Consolare. cessas? A. nihil est, atque quod faciam lubens.
 v. *Quâ via istuc facies? G. dicam in itinere: modo te hinc*
amovs.

ACTUS IV. SCAENA I.

DEMIPHO. CHREMES.

D. *QUID? quâ profectus causa hinc es Lemnium,*
Chreme,
Adduxim tecum filiam? c. non. D. quid ita non?
c. Postquam videt me eius mater esse hic alutius;
Simul autem non manebat aetas virginis
Meam negligentiâ; ipsam cum omni familia 5
Ad me profectam esse aibant. D. quid illic tamdiu

Duplex clausula jam olim huic
 versui adposita est:

[ex. *Eamus ergo ad eum ocus.*

an. *Solus est homo amico ami-*
cus: —

[v. *Abi dic, praesto ut sis domi.*
 Et fieri quidem potest, ut utraque
 vera sit: scilicet ut eodem tempore
 uterque, Geta & Phaedria, loque-
 retur: ut Hec. V, 2, 24. & 25. vi-
 dentur eodem tempore Laches &
 Philippus, suorum versus pronuntias-
 se. Libri nostri utramque habent,
 nisi quod veterrimus priorem omit-
 tit: Bembinus contra & Victoria-
 nus, posteriorem. Si ex eventu ju-
 dicare licet (etsi Phaedria, tum
 Ignarus quid Geta moliretur, *abire*
eum fortasse jussit, ipse secutu-
 rus) posterior repudianda erit; Ge-
 ta enim, non praecurrit ad Phor-
 mionem, sed una cum Phaedria ad
 eum visat.

30 *Numquid est, quod opera mea]*
Ex numquid, & ex quod & eliditur:

mea & nihil monosyllaba sunt.
 FAERNUS. *Es hic corripitur;*
non Quid & Quod eliduntur.

33 *Dicam in itinere]* Lege, *Di-*
cam in itinere. Vide ad *Heaut. II,*
3, 30.

6 *Ad me profectam esse aibant]*
Aibant dissyllabum est, ut *set* ver-
 sus. sunt tamen complures libri, qui
 versum hunc ea verborum colloca-
 tione habent, ut in dimittendo ni-
 hil sit difficultatis, *Ad me esse pro-*
fectam aibant. nos tamen vulga-
 tam sequimur, ut antiquissimam,
 FAERNUS. Nostri omnes *Pro-*
fectam esse. Recte. *Aibant* dissylla-
 bon semper apud Nostros.

9 *Ubi id audiveras?]* Antiquis-
 simi libri, & multi alii *audieras.*
 sed & hoc modo penultima produ-
 cenda. FAERNUS. Quattuor no-
 stri primarii, praeter alios, *Audi-*
veras; sic pronuntiandum, sic &
 scribendum.

Quaeso igitur commorabare, ubi id audiueras?

D. Pol me detinuit morbus. D. unde? aut qui? C. rogas?

Senectus ipsa est morbus. set uulisse eas

Saluas audiui ex nauita qui illas uexerat.

10

D. Quid gndto optigerit me absente, audistis, Chreme?

C. Quod quidem me factum consili incertum facit.

Nam hanc conditionem si cui tulero extrario,

Quo pacto aut unde mihi sit, dicundum ordinis est.

Te mihi fideliem esse atque atque egomet sum mihi

15

Scibam: ille si me alienus adfinem uolet,

Tacebit, dum intercedet familiaritas:

Sin spruerit me, plus quam opus est scito sciet.

Vereorque, ne uxor aliqua hoc resciscat mea:

Quod si sit, ut me excutiam atque egredidit domo,

20

Id restat: nam ego meorum solus sum meus.

D. Scio ita esse: et istaec mihi res sollicitudinis:

Neque desitiscar usque adeo experirier,

Donec tibi id quod pollicitus sum effecero.

12 Quod quidem me factum] Arbitror ex quod d elidi, ut breui remanente ea syllaba, primus pes sit anapaestus. FAERNUS. Immo Quidem, ut passim, ultimam corripit.

16 Scibam: ille si me alienus] Ex libro Bemblino lego scibam: ita versus sine ulla difficultate procedit. FAERNUS. Nostri Scibam; & ex Bemblino hic colligas, recte nos fecisse, qui in ceteris locis, ubi ipse Bemblinus fallit, ex metri lege syllabas contraximus.

20 Uti me excutiam] O. l. s. ut. FAERNUS. Et nostri omnes Ut.

23 Neque desitiscar usque ego experirier] Maxima quidem pars librorum ita habet, ut in lectione vulgata; sed Bemblinus ita, Neque adeo desitiscar unquam experirier, quod stare non potest, nisi ro adeo, penultima sit dictio hujus versus: quemadmodum & in libro Terentii

scripto inveni eam collocatam, & apud Priscianum libro decimo hunc locum citantem. ita etiam Paulus Manutius impressit, nos tamen lectionem libri Bemblini, ut antiquissimam malumus, sustentantes verbum, vel elisione r, ex desitiscar, vel e, ex experirier. FAERNUS.

Neque adeo desitiscar unquam experirier.

Sic dedit Faernus; sed elisiones istae, quas suggerit, indignae sunt Terentio. Nostri, ad verbum saltem, commodius,

Neque desitiscar unquam ego experirier.

Sed bis hunc citat locum Priscianus p. 389. & 1147; atque ibi, tam in editis quam scriptis, sic exhibetur,

Neque desitiscar usque adeo experirier.

Recte. Usque adeo donec: ut And. IV, 1, 38.

Suadere, orare; usque adeo donec perperis.

P. *Faeneratum istuc beneficium pulchre tibi dicēs. v. logi.*
 v. *Crēde mihi, gaudēbis factō: vērūm hercle hoc est. d.*
sōmnia.

P. *'Experire: nōn est longum. d. cāntilenam eandē canis. 10*

P. *Tū cognatus, tū parens, tu amicus, tu. d. garri modo.*

P. *'Adēon ingenio esse duro te atque inexorabili,*
'Ut neque misericordia neque precibus molliri queas?

D. *'Adēon te esse incogitantem atque imprudentem, Phaedria,*
'Ut phaleratis dictis ducas me; et meam dūctes grātiis? 15

A. *Miseritum est. P. ei vērīs viusor. G. quān uterque est simili*
lis sui.

P. *Nēque, Antipho alia cum occupatus esset sollicitūdine,*

Metuo lenonem, nequid. an. suo
capiti fuit.

Hui, Hui, Hem frequentius in fine
 versus ponuntur. *Metuo lenonem,*
nequid; hoc est; *Metuo, nequid le-*
no: ut Eun. III, 5, 62.

Metuo fratrem,

Ne intus sit: porro autem patrem,
na. rure redierit.

Metuo lenonem, nequid, dicturus erat,
novas turbae facias, aut quid simile;
 sed excipit & interpellat Geta:
Suo capiti fuit, hoc est, si quid male
 faciat. *Fuit,* idem quod *Sit;*
 vide nos ad Adelp. V, 4, 1. Coe-
 lius apud Cic. Fam. VIII, 1. *To, quod*
illorum capiti sit, dissipant per-
isse. Tibullus I, 2, 12.

Et mala, siqua tibi dixit dementia
nostra,

Ignoscas: capiti fuit precor illa
meo.

Quod apud istos *Sit* et *Sint;* id apud
 Terentium *Fuit.* Ceterum illud
 animadvertes, Senarium hic Sena-
 rio commode subijci.

8 *Tibi pulchre dicēs*] O. l. s.
pulchre tibi dicēs. FAERNUS. Sic
 & nostri omnes.

9 DO. *Somnium*] Magis ex mo-
 re sermonis est *somnia;* quod in
 libro Bembino est, praesertim cum

& alia in plurali praecesserint, fa-
 bulae, *logi:* idem & in Viſtoriano
 fuisse conjicere ex rasura postremae
 litterae hujus dictionis. FAERNUS.
 Nostri omnes *Somnium.*

11 *Garri modo*] Quanto venu-
 stius, quod est in o. l. s. *garri mo-*
do. FAERNUS.

Garri, ex nostris & plures & me-
 liores. Sed aliud restat; jam enim
 ex Trochaicis nulla rerum mutatio-
 ne Iambicus hic fit, *Tu mihi cognat-*
us. Tolle, *Mihi,* & rescribe,

Tu cognatus, tu parens, tu ami-
cus, tu. Garri modo.

12 *Adēon ingenio te esse duro at-*
que inexorabili] Hunc trochaicum
 claudicanscem hic corripo, ex libris
 Bembino & Viſtoriano: *Adēon in-*
genio esse duro te a. i. FAERNUS.
 Rost. Nostri, *Te esse duro,* una
 Regio excepto.

14 *Adēon te esse incogitantem atque*
impudentem, Phaedria] *Impuden-*
tem? Hocne ut a lenone dici con-
 veniat ad adolescentem liberum, &
 tantae familiae? Immo lege ex Pe-
 trenſi & Meadiano, *Atque impru-*
dentem; hoc est, rerum humana-
 rum imperitum. Jam nulla contu-
 melia est: Sic enim Andr. V, 4, 7.

Tum hoc esse mi obiectum malum? A. *ah, quid istuc autem est, Phaedria?*

P. *O fortunatissime Antipho.* A. *égone?* P. *cui quod amas domist.*

Nec cum huiusmodi umquam usus venit ut confisteres malo. 20

A. *Min domist? immo, id quod aiunt, auribus teneo lupum;*
[*Nam neque quo pacto a me amittam: neque, uti retineam, scio.*]

D. *Ipsum istuc mi in hoc est.* A. *heia, né parum leno sis.*

Númquid hic confécit? P. *hicine? quód homo inhumatissimus:*

Tunc hic adolescentulos Imperitos rerum, educes libere.
& supra II, 1, 64.

Addo istuc: imprudens timuit adolescentens: scio.

15 *Et meam dulces gratis?* Liber Bombinus habet *grattis*, ut ratio trochaici exposcit. FAERNUS. Recte *Gratis*; quamquam nostri omnes *Gratis*. Vide nos ad Adelph. IV, 7, 26. Porro vetustissimi quique nostri, Latino more *Faleratis*, non *Phaleratis*.

17 *Neque. Antipho alia cum occupatus esset sollicitudine, Tum hoc esse mi obiectum malum*] Donatus sic explicat, *Alia, Levi quapiam, non hac de nuptiis quas est gravissima*; hoc voluit: dolere Phaedriam, adeo occupatum esse alia cura Antiphonem, ut de suo hoc negotio, nec spatium ei cogitandi, nec voluntas sit. Atque haec interpretatio fere hodie obtinet; nisi quod Guyetus, cui illa non satis fecit, antiquum suum obtinens, tres hos versus ut insititios damnat. Omnino aliud est, quod voluit Poeta. Indignatur Phaedria, vel ex aemulatione & invidia inter pares & cognatos, vel quod in miseria socii se invicem magis curant & adjuvant, se tum in sollicitudine esse, cum Antipho

beatissimus sit. Hoc idem sensit supra I, 3. Antiphonem amore abundare, nimia felicitatis copia gravari; & nunc id ipsum hic sensitse, quae sequuntur, ostendunt; *Quid istuc est autem, Phaedria? O fortunatissime Antipho.*

18 *Quid istuc est autem, Phaedria*] Lege ex nostris omnibus, *Quid istuc autem est, Phaedria.*

21 *Mihine domi est? immo, quod ajunt*] Legendum est ex o. fere l. s. *mihin domist?* immo id quod ajunt. in dimittendo autem versu *mihin*, monosyllabum faciendum, ut sit trochaicus; ut proxime praecedentes, & sequentes. FAERNUS. Sic & nostri, *Mihin*.

22 *Nam neque quomodo amittam a me invenio, neque uti retineam, scio*] Versus hic est trochaicus hypercatalecticus, qui mihi non placet; in Bombino est catalecticus, ut ceteri, magis pressa locutione, magisque Terentiana:

Nam neque quo pacto a me amittam, neque uti retineam scio. idem est & in Viſtoriano, nisi quod pro *pacto*, habet *quomodo*. FAERNUS.

Nam neque quo pacto a me amittam, neque uti retineam scio.

- P. *Faeneratum istuc beneficium pulchre tibi dicēs. v. logi.*
 P. *Crēde mihi, gaudebis factō: vērūm hercle hoc est. v. sōmnia.*
 P. *'Experire: nōn est longum. d. cāntilenam eandē canis. 10*
 P. *Tū cognatus, tū parens, tu amicus, tu. d. garri modo.*
 P. *'Adeon ingenio esse duro te atque inexorabili,*
'Ut neque misericordia neque precibus mollior queas?
 D. *'Adeon te esse incogitantem atque imprudentem, Phaedria,*
'Ut phaleratis dictis ducas me; et meam dūctes grātis? 15
 A. *Miseritumst. P. ei veris vincor. G. quān uterque est simili*
lis sui.
 P. *Nēque, Antipho alia cum occupatus esset sollicitudine,*

Metuo lenonem, nequid. ex. suo capiti fuit.

Hui, Hui, Hui frequentius in fine versus ponuntur. *Metuo lenonem, nequid;* hoc est; *Metuo, nequid leno:* ut Eun. III, 5, 62.

Metuo fratrem,

No intus sit: porro autem patrem, ne rursus redierit,

Metuo lenonem, nequid, dictus erat, *novae turbae facias,* aut quid simile; sed excipit & interpellat Geta: *Suo capiti fuit,* hoc est, siquid male faciat. *Fuit,* idem quod *Sit;* vide nos ad *Adelph. V, 4, 1.* Coelius apud Cic. *Fam. viii, 1. Te, quod illorum capiti sit, dissipant perisso.* Tibullus I, 2, 12.

Et mala, siqua tibi dixit dementia nostra,

Ignoscas: capiti fuit precor illa meo.

Quod apud istos *Sis et Sint;* id apud Terentium *Fuit.* Ceterum illud animadvertes, Senarium hic Senario commode subijci.

8 *Tibi pulchre dicēs*] O. l. 2. *pulchre tibi dicēs.* FAERNUS. Sic & nostri omnes.

9 *vo. Somnium*] Magis ex more sermonis est *somnia;* quod in libro Bembino est, praesertim cum

& alla in plurali praecefferint, *fabulae, logi:* idem & in Victoriano fuisse conjicio ex rasura postremae litterae hujus dictionis. FAERNUS. Nostri omnes *Somnium.*

11 *Garri modo*] Quanto venustius, quod est in o. l. s. *garri modo.* FAERNUS.

Garri, ex nostris & plures & meliores. Sed aliud restat; jam enim ex Trochaicis nulla rerum mutatione Iambicus hic fit, *Tu mihi cognatus.* Tolle, *Mihi,* & rescribe,

In cognatus, tu parens, tu amicus, tu, Garri modo.

12 *Adeon ingenio te esse duro atque inexorabili.*] Hunc trochaicum claudicantem hic corripo, ex libris Bembino & Victoriano: *Adeon ingenio esse duro te a. i.* FAERNUS. Restat. Nostri, *Te esse duro,* uno Regio excepto.

14 *Adeon te esse incogitantem atque imprudentem, Phaedria*] *Imprudentem?* Hocine ut a lenone dici conveniat ad adolescentem liberum, & tantae familiae? Immo lege ex Petronii & Meadiano, *Atque imprudentem;* hoc est, rerum humanarum imperitum. Jam nulla contumelia est: Sic enim Andr. V, 4, 7.

Tum hoc esse mi obiectum malum? A. *ah, quid istuc autem est, Phaedria?*

P. *O fortunatissime Antipho.* A. *égone?* P. *cui quod amas domist.*

Nec cum huiusmodi umquam usus venit ut consistarés malo. 20

A. *Min domist? immo, id quod aiunt, auribus teneo lupum; [Nam neque quo pacto a me amittam: neque, uti retineam, scio.]*

D. *'Ipsum istuc mi in hoc est.* A. *heia, né parum leno sis.*
Númquid hic confécit? P. *hicine? quod homo inhumaniſſimus:*

Tunc hic adolescentulos Imperitos rerum, eduſſos libere.
& supra II, 1, 64.

Addo istuc: imprudens timuit adoleſcens: scio.

15 *Et meum dúctus gratis?* Liber Bombinus habet *gratis*, ut ratio trochaici exposuit, FAERNUS. Recte *Gratis*; quamquam nostri omnes *Gratis*. Vide nos ad Adelph. IV, 7, 25. Porro vetustissimi quique nostri, Latino more *Faleratis*, non *Phaleratis*.

17 *Neque. Antipho alia cum occupatus esset sollicitudine, Tum hoc esse mi obiectum malum*] Donatus sic explicat, *Alia, Levi quapiam, non hac de nuptiis quae est gravissima*; hoc voluit: dolere Phaedriam, adeo occupatum esse alia cura Antiphonem, ut de suo hoc negotio, nec spatium ei cogitandi, nec voluntas sit. Atque haec interpretatio fere hodie obtinet; nisi quod Guyetus, cui illa non satis fecit, antiquum suum obtinens, tres hos versus ut institutos damnat. Omnino aliud est, quod voluit Poeta. Indignatur Phaedria, vel ex aemulatione & invidia inter pares & cognatos, vel quod in miseria foculi se invicem magis curant & adjuvant, se tum in sollicitudine esse, cum Antipho

beatissimus sit. Hoc idem sensit supra I, 3. Antiphonem amore abundare, nimia felicitatis copia gravari; & nunc id ipsum hic sensitse, quae sequuntur, ostendunt; *Quid istuc est autem, Phaedria? O fortunatissime Antipho.*

18 *Quid istuc est autem, Phaedria*] Lege ex nostris omnibus, *Quid istuc autem est, Phaedria.*

21 *Mihin domi est? immo, quid ajunt*] Legendum est ex o. fere l. s. *mihin domi est? immo id quod ajunt*, in dimittendo autem verbi *mihin*, monosyllabum faciendum, ut sit trochaicus; ut proxime praecedentes, & sequentes. FAERNUS. Sic & nostri, *Mihin*.

22 *Nam neque quomodo quidem a me invento, neque mi retineam, scio*] Versus hic est trochaicus hypercataleſticus, qui mihi non placet; in Bombino est cataleſticus, ut ceteri, magis proſa locutione, magisque Terentiana;

Nam neque quo pacto a me amittam, neque mi retineam scio. Idem est & in Vistitino, nisi quod pro *pacto*, habet *quomodo*. FAERNUS.

Nam neque quo pacto a me amittam, neque mi retineam scio.

Pámphilam meam vëndidit. G. quid? vëndidit? A. ain vëndidit? 25

P. Vëndidit. D. quam indignum facinus! ancillam aere emptam suo.

P. Néqueo exorare ut me maneat, et cum illo ut mutet fidem, Triduum hoc: dum id, quod est promissum, ab amicis argentum aufero:

Si non tum dedero, unam praeterea horam ne oppertus fiet.

D. 'Optume. A. haut longumst quod orat, Dório: exoret sine: 30

'Idem hic tibi, quod bene promeritus fueris, conduplicauerit.

D. Verba istaec sunt. A. Pámphilamne hac urbe priuari fines?

Tum praeterea horum amorem distrahi poterin pati?

Sic a Faerno est: sed nostri omnes, *Nam neque quomodo a me amittam invenio; neque uti retineam scio. Nimirum huc traductum est a 1, 3, 14.*

Ut neque mi jus sit amittendi, nec retinendi copia.

& cum in margine libri a quodam annotatum sit, *ut me maneat*; ita etiam trochaico postulante, conjicio & in Victoriano fuisse *me*, sed post *maneat*: tantum enim loci in rasura vacat. FAERNUS.

A nostris abest *Me*; nisi quod unus *Maneat me*, pro *Me maneat*. Cum illo *mutet fidem*. Sic Leno apud Plautum Pseud. 1, 3, 141.

Si tu argentum adtuleris, cum illo perdiderim fidem.

29 *Ne oppertus fies*] Repone, ipsa sententia eo vocante, *Oppertus*

fies; ut ante *Maneat, Mutet*. Non hoc ad Lenonem loquitur, sed de Lenone ad Antiphonem & Ge-tam.

30 *no. Obtundis. A. haut longumst id quod orat, Dório: exoret sine.* Versus hic octonarius Iambicus inter trochaicos, quod, ut saepe dixi, non placet mihi. sunt aliqui libri, inter quos est Victorianus, & Basilicanus, qui non *obtundis*, sed *obtunde* habent, imperandi modo; ut supra, *garri modo*. ita procedit trochaicus, si ex quod d, abjicias. FAERNUS.

Obtunde. A. haut longumst id quod orat, Dório, exoret sine.

Sic a Faerno: sed fallitur vir optimus, cum existimat hoc pacto Trochaicum fieri. Quod elidi nequit, & *Obtunde* si primam acuat, ingratum modulo aurem vulnerat. Repono,

Optume. A. Hant longumst quod orat.

Optume per Ironiam, ut *Bene sane*. Plautus Bacch. III, 4, 3.

Illum exoptavit potius? habent. Optume st.

& IV, 6, 13.

Men criminatus? optume st. Ego sum malus.

1. *Néque ego, neque tu. G. dī tibi omnes id quod es dignus dunt.*

1. *Ego te compluris aduersum ingenium meum, mensē tuli,* 35

sollicitantem et nil ferentem, scientem: nunc, contra omnia haec,

Repperi qui dēt neque lacrumet: dā locum melioribus.

1. *Certe hercle, ego si satis commemini, tibi quidem est olim dies,*

quoddā dares huic, praestituta. P. factum. D. num ego istūc nego?

1. *Iam ea praeterit? D. nōn, verum haec ei antecessit.*

A. *nōn pudet*

40

si forte. AN. *Triduum? Haut longum.*

ut Adelph. I, 1, 19.

Ille, contra haec omnia, Ruri agere vitam.

31 *Idem hoc tibi quod bene promissus fueris*] In eisdem duobus libris non *hoc*, sed *hic* legitur: quod acet. ut tamen sit adverbium, id est, In hoc negotio. FAERNUS. nostri *Hoc*. Recte *Hic*, sed pronomen est.

33 *Tum praeterea horum amorem*] Convenientius versum erit, legas *horum*, ut in libro Basiliano. FAERNUS. Nostri *Horum*.

34 *Di tibi omnes id quod est dignum dunt*] Magis figuratam leonem continent omnes antiqui: *Di tibi omnes id quod es dignus int.* FAERNUS. Ex nostris tres *maril*, *Es dignus*.

36 *Nunc contra omnia*] Liber Ambinus addit in fine, pronomen *se*; aliqui alii quoque *id* habent, l alia collocatione versum reputante. FAERNUS. Recte *Haec*: unus ex nostris *Haec nia*: a ceteris *Haec* abest. Sed linguae,

Nunc, contra omnia haec, Repperi, qui dēt.

38 *Certe hercle si satis commemini, tibi quidem olim est dies*] Aliqui libri post *certe* habent pronomen *ego*. Bembinus & Basilicanus, & Victorianus post *hercle*; quos & sequimur. quae vero sequuntur verba, omnes quotquot sunt, & Donatus, ita ordinant, *tibi quidem est olim dies*. Haec laborantem trochaicum sanant. FAERNUS. Utrumque confirmant libri nostri.

39 *Est olim dies, Quam ad dares huic, praestituta*] Lego ex Petronii nostro: *Quoad dares. Quoad ad quam diem*. Supra I, 2, 98. *Quid? senem Quoad expositis vestrum?* & II, 4, 22.

Percontatum ibo ad portum, quoad se recipiat.

Plautus Pseud. II, 2, 9.

Argento haec dies

Praestituta, quoad referret nobis, neque dum retulit.

40 *Verum ei haec antecessit*] O. l. s. *verum haec ei*. FAERNUS. Sic, uno excepto, nostri omnes.

Vānitatis? D. minime, dum ob rem. G. sterculinum. r. Dorio;
'Itane tandem facere oportet? D. sic sum: si placeo, utere.

A. Sicine hunc decipis? D. immo enimvero hic, 'Antipho,
me decipit:

Nam hic me huiusmodi scibat esse: ego hinc esse aliter credidi:
'Iste me fefellit; ego isti nihilo sum aliter ac fui. 45

Sed ut ut haec sunt, tamen hoc faciam: cras mane argen-
tum mihi

Miles dare se dixit: si mihi prior tu attuleris, Phaëdria,
Mea lege utar; ut sit potior, prior ad dandum qui est. Vale.

ACTUS III. SCAENA III.

PHAEDRIA. ANTIPHO. GETA.

1. *QUI'D faciam? unde ego nunc tam subito huic argen-*
tum inueniam miser,

41 *Sterculinum, Dorio]* Sic de-
 det Faernus, versa ipso melius ad-
 monente. Noster quoque 900 an-
 norum, *Stercilinum*; sed veterri-
 mus *Sterculinum*. Vel hoc retine
 vel *Stercilinum*: semper enim,
 quantum ex metro scimus, quadri-
 syllabum est. Plaut. Perf. III, 3, 3.

Commistum coenum, stercilinum
publicum.

Sic habet & veterrimus Varronis
 codex, teste Victorio. Casin. I, 1,
 26.

Ex sterculino effosse, tua illae
praeda sit?

Sic Pandestae Florentinae: sic in
 veterrimo Palladii codice repperi.
 Glossarium vetus, *Sterculinum*, *no-*
ποδοχέϊον, κομπύ. Phaëdrus III,
 12.

In sterculino pullus gallinaceus,
Dum quaeris escam, margaritam
repperis.

43 *Immo enimvero, Antipho, hic*
me decipis] Lege versus gratia,
Immo enimvero hic, Antipho, me
decipis.

45 *Is me fefellit]* Bembinus li-
 ber, & multi alii, *iste me fefellit,*

ut & exigit versus. FAERNUS.
 Unus tantum ex regibus *iste*, cote-
 ri *Is*.

47 *Miles se dare dixit]* O. l. 2.
miles dare se dixit. FAERNUS.
 Etiam nostri omnes, *Dare se*.

48 *Mea lege utar, ut potior sit,*
qui prior ad dandum est. Vale] Unus
 Regius cum Edd. vett. *Sit potior*.
 Repone,

Ut sit potior, prior ad dandum
qui est. Vale.

2. *Quod si hic potuisset mune exo-*
rari.] Aliqui libri, & in iis tres
 antiquissimi & Basilicanus, ita haec
 verba ordinant, *quod hic si*; quod
 vero sequitur, ita est in Bembeo,
pote fuisset exorari; ita etiam fu-
 isse in Victoriano apparet ex litura,
 rasuraque litterarum, in qua emen-
 datum est *potuisset*. Ceterum re
 nunc, extra contextum additum est,
 sane exponendum, *pote fuisset*, pro
potuisset: sicut & absolute dixit in
 Andria: *Si tibi placere potis est*,
 pro *pote est*. In scandendo autem ver-
 su, ex quod d. elidendum, *quod ve-*
 ro non adverbium est, sed pronome-
 men. est autem hic ordo constructio-

*Cui minus nihilo est? quod si hinc pote fuisset exorari-
Triduum hoc, promissum fuerat.* A. itane hunc patiemur,

Geta,

*Fieri miserum, qui me dudum, ut dixti, adiurit co-
mitter?*

*Quin, cum opus est, beneficium rursus ei experimur
reddere?*

G. Scio equidem hoc esse aequom. A. age ergo, solus ser-
vare hunc potes.

G. Quid faciam? A. inuenias argentum. G. cupio: set id
unde, edoce.

A. Pater adest hic. G. scio: set quid tum? A. ah, dictum
sapienti sat est.

G. Itan ais? A. ita G. sane hercle pulchre suades: etiam
tu hinc abis?

Non triumpho, ex nuptiis tuis si nil nanciscor mali, 10

que verborum; unde ego miser cui
minus nihilo est, nunc tam subito
huic inveniam argentum, quod pro-
missum fuerat, si hic pote fuisset
exorari triduum hoc. FAER-
NUS.

Immo Quod elidi non potest. Tres
ex nostris Quod si hic: & Meadia-
nus Quod si hoc pote fuisset. Re-
pone,

*Cui minus nihilo est? quod si hinc
pote fuisset exorari,*

Triduum hoc, promissum fuerat.

Pote neutrius est generis, & Tri-
dum casus recti. Hinc, ab hoc
lenone; ut Adelph. III, 3, 7. Hinc
scibo, ab hoc Syro. Plautus Trin.
III, 3, 30.

*Ab amico alicunde argentum ro-
ges.*

*Potin est ab amico alicunde exora-
ri? Potest.*

Anl. II, 4, 30:

*Consensu? talentum magnum exora-
ri potest*

*Ab hoc sene? ut det, qui fiamus
liberi.*

4 *Adjuverit comiter?* Nos ad-
fuoris scribimus per subtractionem

unius u, antepenultima huius ver-
bi correpta; ita & exigente versu,
& legente Donato, qui super hoc
verbo ita dicit, secundum u pronun-
tiari debet. ex iis Donati verbis li-
quet, secundum u scriptum non
fuisse, alloqui supervacuum fuisset
de ejus pronuntiatione praecipere.
FAERNUS.

Immo scribendum *Adjuris*; ut
Ennius apud Cic. De Senectute;

*O Tite, siquid ego adjuro curam-
ve levasso.*

ut & Muretus vidit.

5 *Quin cum opus est, beneficium
rursus ei experiamur reddere?*
Liber Bomblinus experiamur. nos
experimur legendum esse conjici-
mus. FAERNUS. Nostris omnes
Experiamur.

9 *Itane.* Ita] Itane non potest
pedem hic sustentare. Codex Re-
gius: Itane dicis? Ita. Lege: Itan
ais? Ita.

10 *Ex tuis nuptiis*] O. l. s. ex nup-
tiis tuis, ut & exigit versus: tuis
autem monosyllabum est; sicut &
nihil, quod sequitur. FAERNUS.
Et omnia nostri *Nuptiis tuis.*

Ni etiam nunc me huius causa quaerere in malo inbedi
malum?

A. Verum hic dicit. P. quid? ego vobis, Geta, alienus sum?

G. haud puto:

Sit parumne est, quod omnibus nunc nobis suscepit senex,
Ni instigamus etiam, ut nullus locus relinquantur precii?

P. Alius ab oculis meis illam in ignotum abducit locum?
hem:

Quin igitur, dum licet dumque adsum, loquimini mecum,
Antipho,

Contemplamini me. A. quamobrem? aut quidnam factu-
rus, cedo.

P. Quoque hinc asportabitur terrarum, certum est persequi,
Aut perire. G. si bene vortant, quod agas: pedetemptim
tamen.

11 Quaerere in malo jubeas cru-
cem] Donatus ad locum: In malo
aliud malum. Legebat certo, Qua-
rere in malo jubeas malum: Plau-
tus Cist. I, 2, 23.

Item ut alias pariunt, quas ma-
lum quaerunt sibi.

Poen. V, 5, 37.

Qui huic es molestus, an malam
rem quaeritas?

Mik II, 3, 3.

Me vidisse hic proximas vicinas
Philocomasium herilem amicam si-
bi malam rem quaerere.

Sic ibi corrigo: Vulgo, Sibi alium
quaerere. Caf. II, 3, 48. Tu tibi ma-
lam rem quaeris. Quaerere malum,
ultro accersere. Baech. III, 3, 22.
Hoc etiam ad malum accersebatur
malum. Noster infra v. 22. Verum
enim malum malum. Malum, non
crucem.

15 In ignotum hinc abducit lo-
cum?] Tò hinc non est in libro Bem-
bino, nec Victoriano. qua dempta
distione, stat trochaicus, aliter im-
peditus. FAERNUS. Abest a duo-
bus nostris.

16 Dum igitur diem licet, dum-
que adsum] Hanc lectionem in nul-

lo repperi libro scripto; omnes enim
ita habent, Dum igitur licet dum-
que adsum, exceptis Bembino,
Victoriano, qui ita, Tum igitur dum
licet, quam nos lectionem, ut &
antiquissimam, & versui commo-
dam, ita recipimus, ut tamen dum-
que adsum legamus ex Victoriano,
& ceteris, praeter Bembinum, qui
copulam non habet. FAERNUS.

Unus noster 900 annorum Tum
igitur, ceteri Dum igitur licet. Ve-
ram lectionem servavit Servius ad
Aen. IX, 484.

Quin igitur dum licet dumque ad-
sum.

In principio versus, ut in Membra-
nis solet, initiali litera omissa, ut
minio postea scribatur, restat um;
quod nescias, utrum ad Dum, Tum,
Cum, an ad Quin pertineat. Inde
errato initium.

19 Pedetemptim] Sic codices
Faerni veteres & nostri. Apud No-
nium scribitur Pedetemptim. Hoc in
omne genus MSS animadverti, tam
veterrimis mille & ducentorum an-
norum, quam recentioribus, vel
Temptare scribi, vel rarius Tanta-

A. *Vide opis siquid pòtes adferre huic.* G. *siquid? quid?* A. *quaere óbsecro:* 20

Néquid plus minúsue faxit, quòd nos pòst pigedat, Geta.

G. *Quaéro: saluos ést, ut opinor: vérum enim metuò malum.*

A. *Nóli metuere: úna tecum bóna, mala, tolerábimus.*

G. *Quántum ést opus argénti, eloquere.* P. *sólas trigintá minas.*

G. *Triginta? hui, percarast, Phaedria.* P. *ístaec vero vílís ést.* 25

G. *'Age, age, inventas réddam.* P. *o lepidum.* G. *auferte.* P. *iam opust.* G. *íam feres:*

Sét opus ést mi Phórmionem ad hanc rem adiutorém dari.

A. *Praéstost: audacíssume oneris quíduis impone, ét feret:*

Sólus ést homo amíco amicus. G. *eámus ergo ad eum ócius.*

re; numquam, quod hodie obtinet, Tentare.

20 *Vide siquid opis pòtes adferre huic. Siquid? quid?* Ex repetitione, quae prioris accentum servare debet, reponere,

Vide opis siquid pòtes adferre huic. Siquid.

23 *Bona malaque tolerabimus* Conjunctione deleta, ex auctoritate ejusdem antiquissimi libri, hunc trochaicum sustentamus, aliter laborantem. FAERNUS. Nostri *Malaque.*

24 *Quantum opus ést tibi argénti* Ratio trochaici exigit, ut tibi monosyllabum sit. FAERNUS.

Quantum opus ést tibi argénti, loquere.

Tibi in unam syllabam redigi negat. A codice Petrensi abest *Tibi.* Pro *Loquere* Codex C. C. *Eloquere.* Ex Meadianis alter,

Quantum ést opus tibi argénti, eloquere.

Reponere, ut *'Opus in istu sit,*

Quantum ést opus argénti, eloquere. Solas triginta minas.

25 *Istaec vero vilis ést* Nostri plerique, *Ista vero.*

26 G. *Age, age inventas reddam.* PH. *o lepidum caput* In libro Bem-
bino non est ea dictio, *caput*,
quam nos proinde delentes, ita
versum ordinamus, ut sit trochai-
cus tetrameter catalecticis, ut con-
teri hoc modo:

G. *Age, age, inventas reddam.*

PH. *o lepidum. G. aufer te hinc.*

PH. *iam opus ést. G. iam feres.*

FAERNUS.

O lepidum. Aufer te hinc. Jam opus ést. Jam feres. Nostri omnes *Caput.* Tres bonae notae *Auferte.*

A veterrimo abest *Hinc.* Repone,

Age age, inventas reddam. O le-

pidum. Auferte. Jam opust:

jam feres.

Auferte; absolute; ut Adelph. V. 8, 14. *Insanis: aufer.* Et *Auferte* *amplexari;* quia uterque prae gau-
dio in amplexus Getae ruebant.
Jam opust melius, quam *Jam opus*
ést: ut utrumque *Jam* acuatur.

29 PH. *abi, dic praesto ut sit do-*
mi] Haec verba neque in libro
Bembino sunt, neque in contextu
Victoriano: proinde subditiua suspi-
camur. FAERNUS.

A. *Nūmq̄uid est quod operā mea vobis opus sit? G. nil: ve-*
rum abi domum; 30
'Et illam miseram, quam ego nunc intus scio esse exami-
matam metu,
Cōsolare. cessas? A. nihil est, atque quod faciām lubens.
 P. *Quā via istuc faciēs? G. dicam in itinere: modo te hinc*
dmoue.

ACTUS IV. SCAENA I.

DEMIPHO. CHREMES.

D. *QUID? quā profectus causā hinc es Lemnium,*
Chreme,
Adduxim tecum filiam? C. non. D. quid ita non?
C. Postquā videt me eius mātēr esse hic dūtius;
Simul autem non manēbat aetas virginis
Meam nēclegentiam; ipsam cum omni fāmilia 5
Ad mē profectam esse aibant. D. quid illic tādiū.

Duplex clausula jam olim huic
 versui adposita est:

[ex. *Eamus ergo ad eum ocius.*

an. *Solus est homo amico ami-*
cus: —

[PH. *Abi dic, praesto ut sis domi.*

Et fieri quidem potest, ut utraque
 vera sit: scilicet ut eodem tempore
 uterque, Geta & Phaedria, loque-
 retur: ut Hec. V, 2, 24. & 25. vi-
 dentur eodem tempore Laches &
 Phidippus, suam versus pronuntia-
 se. Libri nostri utramque habent,
 nisi quod veterrimus priorem omit-
 tit: Bembinus contra & Victoria-
 nus, posteriorem. Si ex eventu ju-
 dicare licet (etsi Phaedria, tum
 ignarus quid Geta moliretur, *abire*
eum fortasse iusserit, ipse secutu-
 rus) posterior repudianda erit; Ge-
 ta enim, non praecurrit ad Phor-
 mionem, sed una cum Phaedria ad
 eum visit.

mea & nihil monosyllaba sunt.
 FAERNUS. *Es hic corripitur;*
non Quid & Quod eliduntur.

33 *Dicam in itinere]* Lege, *Di-*
cam in itinere. Vide ad Heaut. II,
 3, 30.

6 *Ad me profectam esse aiebant]*
Aiebant dissyllabum est, ut stet ver-
 sus. Sunt tamen complures libri, qui
 versum hunc ea verborum colloca-
 tione habent, ut in dimittendo ni-
 hil sit difficultatis, *Ad me esse pro-*
fectam aiebant. nos tamen vulga-
 tam sequimur, ut antiquissimam.
 FAERNUS. Nostri omnes *Pro-*
fectam esse. Recte. *Aibant* dissylla-
 bon semper apud Nostrum.

9 *Ubi id audiveras?]* Antiquis-
 simi libri, & multi alii *audieras.*
 sed & hoc modo penultima produ-
 cenda. FAERNUS. Quattuor no-
 stri primarii, praeter alios, *Audi-*
veras; sic pronuntiandum, sic &
 scribendum.

30 *Nūmq̄uid est, quod opera mea]*

id, & ex quod d. eliditur:

Quaeso igitur commorabare, ubi id audiueras?

D. *Pol me detinuit morbus. D. unde? aut qui? c. rogas?*

Senectus ipsa est morbus. set venisse eas

Saluas audiui ex nauita qui illas vlexerat.

10

D. *Quid gndto optigerit me absente, audistis, Chreme?*

c. *Quod quidem me factum consili incertum facit.*

Nam hanc conditionem si cui tulero extraneo,

Quo pacto aut unde mihi sit, dicendum ordine est.

Te mihi fideli esse aequae atque egomet sum mihi

15

Scibam: ille si me alienus ad finem volet,

Tacebit, dum intercedet familiaritas:

Sin priuerit me, plus quam opus est scito sciet.

Vereorque, ne uxor aliqua hoc resciscat mea:

Quod si fit, ut me excutiam atque egrediar domo,

20

Id restat: nam ego meorum solus sum meus.

D. *Scio ita esse: et istae mihi res sollicitudinis:*

Neque desitiscar usque adeo experirier,

Donec tibi id quod pollicitus sum effecero.

12 *Quod quidem me factum*] Arbitror ex quod d. elidi, ut brevi remanente ea syllaba, primus pes sit anapaestus. FAERNUS. Immo *Quidem*, ut passim, ultimam corripit.

16 *Scibam: ille si me alienus*] Ex libro Bemino lego *scibam*: ita versus sine ulla difficultate procedit. FAERNUS. Nostri *Scibam*; & ex Bemino hic colligas, recte nos fecisse, qui in ceteris locis, ubi ipse Bembinus fallit, ex metri lege syllabas contraximus.

20 *Uti me excutiam*] O. l. s. ut. FAERNUS. Et nostri omnes *Uti*.

23 *Neque desitiscar usque ego experirier*] Maxima quidem pars librorum ita habet, ut in lectione vulgata; sed Bembinus ita, *Neque adeo desitiscar unquam experirier*, quod stare non potest, nisi *ro adeo*, penultima sit dictio huius versus: quemadmodum & in libro Terentii

scripto inveni eam collocatam, & apud Priscianum libro decimo hunc locum citantem. ita etiam Paulus Manutius impressit, nos tamen lectionem libri Bemini, sustentantes verbum, vel elisione *r*, ex *desitiscar*, vel *e*, ex *experirier*. FAERNUS.

Neque adeo desitiscar unquam experirier.

Sic dedit Faernus; sed elisiones istae, quas suggerit, indignae sunt Terentio. Nostri, ad verbum saltem, commodius,

Neque desitiscar unquam ego experirier.

Sed bis hunc citat locum Priscianus p. 389. & 1147; atque ibi, tam in editis quam scriptis, sic exhibetur,

Neque desitiscar usque adeo experirier.

Recte. *Usque adeo donec*: ut And. IV, 1, 38.

Suadere, orare; usque adeo donec perperis.

ACTUS IV. SCAENA II.

GETA.

EGO hómínem callidiórem vidi néminem,
 Quam Phórmionem. vénio ad hominem, ut dicerem
 Argentum opus esse, et id quo pacto fíeret.
 Vix dúm dimidium dixeram, intelléxerat:
 Gaudébat; me laudábat; quarebát senem:
 Dis grátias agébat, tempus sibi dari,
 Ubi Phaedriáí osténderet nihiló minús
 Amicum se esse, quam Antiphoni. hominem ad forum
 Iussí oppetiré: eo me esse adducturum senem.
 Set ecceum ipsum. qui est ulteriór? attat Phaedriáe
 Pater vénit. set quid pertimui autem bélua?
 An quia, quos fallam, pro úno duo sunt mihi dati?
 Commódius esse opinor duplici spe útier.
 Petam hinc unde a primo institui: is si dát, sat est:

5

10

3 *Argento opus esse*] In Bembi-
 no legitur *argentum*, quod non dis-
 plicet: antiqui enim *opus esse* etiam
 cum accusativo iungebant. FAER-
 NUS. Nostri *Argento*.

7 *Ubi Phaedrias se ostenderet ni-
 hilo minus Amicum esse, quam An-
 tiphoni: hominem ad forum*] Alter
 ex his versus vitio quodam laborat,
 quod per te ipse deprehendat. Co-
 dex Regius habet, *Amicum se esse*;
 etsi in priore colo *Se* habuerit. Re-
 pone,

*Ubi Phaedriáí ostenderet nihiló
 minús*

*Amicum se esse, quam Antiphoni:
 hominém ad forum.*

*Phaedriáí, ut supra Cliniaí, He-
 spitaí.*

10 *Quis est ulteriór?*] Corrige,
Qui est ulteriór? vel fortasse, *Qui
 iste ulteriór?*

11 *Pater venit*] Ex *pater* r de-
 bet elidi. FAERNUS. Id solemne
 est in primo versus pede.

15 *Si ab hoc nihil fiat*] Liber
 Bembinus, & ab eo. & praeterea,
 & hic liber & omnes alii, *nihil* *fiat*

habent. FAERNUS. *Fiat* nostri
 omnes; lidem tamen *Hoc*.

1 *Expello quam mox recipiat huc
 sese Geta*] Tres antiquissimi libri,
 & Basilicanus non habent, *ro huc*,
 nec Donatus. FAERNUS. Etiam
 nostri nesciunt illud *Huc*.

2 *Sed patrúum cum patre video*] O. l. s. *Sed patrúum video cum pa-
 tre*. quae collocatio meliorem praeco-
 cit numerum. FAERNUS. Sic &
 nostri.

4 *Adibo hosce: o noster Chremes,*
ch. salve Geta] Liber Bembinus
 ita habet, *O salve noster Chreme*,
 quod si recipimus, oportebit pri-
 mam hujus versus syllabam praeco-
 denti applicare, & vel ex *noster* r
 elidere, vel in *Chreme*, posteriorem
 corripere; ita etiam numerus erit
 melior. nam in vulgata lectione,
 duo medii pedes singuli, ex inte-
 gris constant partibus orationis;
 quod in senariis, & heroicis versi-
 bus vitiosum esse, auctor est Gel-

Si ab eo nil fiet, tum hunc adoriar hospitem.

ACTUS IV. SCAENA HI.

ANTIPHO. GETA. CHREMES. DEMIPHO.

A. *EXSPECTO*, quam mox recipiat sese Geta.
Set patruum video cum patre adstantem. ei mihi,
Quam timeo, aduentus huius quo impellat patrem.

G. Adibo: o salve, noster Chreme. c. salve, Geta.

G. Venire saluum volupest: D. credo. G. quid agitur?

5

c. Multa aduenienti, ut fit, nova hic compluria.

G. Ita. de Antiphone audisti quas facta? c. omnia.

G. Tun dixeras huic? facinus indignum, Chreme,

Sic circumiri? D. id cum hoc agebam commodum.

G. Nam hercle ego quoque id quidem agitans necum
sedulo,

10

Inueni, opinor, remedium huic rei. c. quid, Geta?

lius lib. XVIII. cap. ultimo. FAERNUS.

Adibo hosce, o salve noster Chreme. Salve Geta.

Sic à Faerno est ex Bembinio. Sed tolle illud Hosce, & reponne,

Adibo: o salve noster Chreme: salve Geta.

Adibo absolute, ut Eun. III, 2, 8.

Adibo, atque adsimulabo, quasi nunc exeam.

Adelph. III, 4, 14.

Adibo, salvere Hegionem plurimum Subeo.

& ita saepe alibi. Nostri omnes sic habent,

Adibo hosce: o noster Chremes. Salve Geta:

In quo hoc primum peccatur, quod Geta Chremetem salvere non jubet; deinde, id quod ex Gellio notat Faernus, medios duos pedes Noster Chremes ex integris verbis constare, id vitiose fieri metrici olim animadvertunt; nempe quia tum necesse est, ut syllabae ultimae acuantur, contra Latinae linguae indolem.

9 Cum hoc id agebam commodum] O. l. s. id cum hoc a. o. FAERNUS. Sic & omnes nostri.

10 Nam hercle ego quoque id quidem necum agitans sedulo] Soli lib. Vaticanus, & Victorianus, & Basilicanus ita habent, ut in lectione vulgata. at vero omnes alij, & in his Bembinus, sine re quidem, hoc modo,

Nam hercle ego quoque id agitans necum sedulo;

qua lectione admissa, non fiet collisio in nam hercle. FAERNUS.

Nam hercle ego quoque id agitans necum sedulo.

Sic dedit Faernus; sed in Nam hercle necessario fit collisio; Ergo recte, quod & nostri omnes, recentiore uno excepto,

Nam hercle ego quoque id quidem agitans necum sedulo.

11 DE, quid Geta?] Haec verba Chremeti liber Bembinus ascribit, duo sequentia Demiphoni. FAERNUS.

Recte hoc Bembinus; & idcirco, quod omisit Faernus, in Textum

D. Quod rémédium? G. ut abii ábs te, fit forte óbuiam
 Mihi Phórmio. c. qui Phórmio? G. is qui ísđm. c. scio.
 G. Visum ést mi, ut eius temptárem prius senténtiam.
 Prendo hóminem solum: cúr non, inquam, Phórmio, 15
 Vidémus, inter nós haec potius cúm bona
 Ut cómponentur grátia, quam cúm mala?
 Erus liberalis ést et fugitans lítium:
 Nam ceteri quidem hércle amici omnes modo
 Uno bre auctores fuére, ut praecipitem hánc doret, 20
 A. Quid hic coéptat, aut quo euádet hodie? G. an ísgibus
 Datúrur poenas dices, si illam eiéceris?
 Iam id éxploratumfť: heia sudabis fatís,
 Si cum illo inceptas hómine: ea eloquéntia ést.
 Verúm pono esse víctum eum: at taudém tamen 25
 Non cápitis ei res ágitur, set pecúnias.
 Postquam hóminem his verbis sentio mollirier;
 Soli sumas nunc, inquam; hic: ého, quid vís dari
 Tibi in manum, erus ut hís desístat lítibus:

recepimus. Prior respondet Chremes, qujus major res ágitur, & propior cura ac sollicitudo ést.

24 *Visum ést mihi, ut ejus témpťarém [senténtiam]* Codex noster veterrimus pro *Eius* habet *Prius*; alter 900 annorum *Prius ejus*: Tertius *Ejus pertemptarém*. Certe illud *Témpťarém*, pes mólofius cum duplici accentu, dehonestat hunc versum. Repono,

Visum ést mi, ut ejus témpťarém prius senténtiam.

Ovid. Metam. l. 190. *Cunřla prius témpťata.*

16 *Vides, inter vos sic haec potius cum bona*] Non placet illud *Sic*; ab aliquot libris abest; in aliis *Si*. Praeterea in multis est *Nos*, non *Vos*; & sic olim Eugraphius, qui ita *εὐφράδης* *Ὡς* haec componamus. Repono,

Vidémus, inter nos haec potius cum bona

Ut cómponentur grátia, quam cum mala.

Certe cum *Inter nos*, vel *Inter vos* dicit, utriusque partis officium notat, non vultus tantum. Quare aut *Vidémus inter nos* lege, aut *Vide-tis inter vos*. Apud Priscianum tamen p. 1103. *Vides inter vos*,

25 *Verum pone esse víctum eum*] Idem liber *pono*; quasi diceret, concedb. FAERNUS. Nostri omnes, *Pone*.

26 *Non capitis ejus res ágitur, sed pecúnias*] In scandendo, versu, *ejus* monosyllabum ést; quae licentia vitaretur, si legeretur, ut in contextu libri Victoriani,

Non capitis ejus ágitur, sed pecúnias.

aut ut in Bambino, *non capis*. quod forte procedit pro *capitis*, sicut antiqui, *lapis* dixerunt in genitive. FAERNUS.

Nihil opus est istis: *Ejus* monosyllabon ést, saepius fere quam disyllabon. Potius tamen legendum ést, ut in veteri codice apud Guyetum.

Haec hinc facessat, tu molestus ne fies.

A. *Satin illi di sunt propitii?* G. *nam sat scio,*

Si tu aliquam partem aequi bonique dixeris,

Ut est ille bonus vir, tria non commutabitis

Verba hodie inter vos. D. *quis te istaec iussit loqui?*

C. *Immo non potuit melius peruenirier*

Eo quo nos volumus. A. *occidi.* C. *perge eloqui.*

G. *A primo homo insaniba.* D. *cedo, quid postulat?*

G. *Quid? nimium quantum.* C. *quantum? dic.* G. *si quis daret*

Talentum magnum. D. *immo malum hercle: ut nil pudet?*

G. *Quod dixi adeo tui: quaeso, quid si filiam*

Suam unicuique locdre? parui rettulit

Non suscepisse: inuenta est quae dotem petat.

Ut ad patrica redeam, ac militiam illius ineptias:

Haec denique eius fuit postrema oratio:

Ego, inquit, iam a principio amici filiam,

Ita ut aequom fuerat, volui uxorem ducere.

Non capitis ei res agitur, sed pecunias.

23 *Soli sumus nunc inquam: ego dic quid velis dari?* In o. l. s. nunc hic inquam legitur; in aliquibus non est verbum dic, inter quos est Bembinus, qui etiam pro velis, vis habet, ut versus exposcit. ita legendum,

Soli sumus nunc hic, inquam; ego, quid vis dari.

FAERNUS.

Soli sumus nunc hic, inquam: ego quid vis dari.

Miror in omnibus Faerni libris *Hic inquam* fuisse, cum in nostris sit universis *Inquam hic*: atque id recte, ut *Inquam* sit in istu. Nostri tamen mox mendose, *Dic quid velis dari tibi in manum.*

29 *Tibi in manum, ut erus his desisset libris* Ne Erus extra istum penitus abscondatur, repone,

Tibi in manum, erus ut his desisset libris.

33 *Ut ille est bonus vir* O. l. s.

habent, ut est ille: in dimittendo versu ex est elidetur, ut in prima sede sit anapaestus. FAERNUS. Codex C. C. & alter e Meadianis, *Ut ille est.*

38 *Quid? nimium, quantum libuit.* c. dic. a. *si quis daret* Codex 900 annorum *Quantum voluit*; et *Libuit* pro varia lectione inter lineas. Hinc colliges utrumque additum esse: Lege, quod jam ab aliis occupatum est,

a. *Quid? nimium quantum. c. Quantum? dic. a. si quis daret.* Sic olim legebat Celsus Grammaticus apud Charisium p. 185. *Nimium quantum: Terentius in Phormione. Ubi Celsus pronunciat; uti Immane quantum, Incredible quantum. Licet quidam sic legant, inquit, ut Nimium servus dicat, Quantum vero senes: sed sententiam non intellegunt.*

39 *en. Immo malum hercle* Hoc cum libris nostris Demiphoni tribue, ut & illud superius, *Cedo quid*

ACTUS IV. SCAENA IV.

ANTIPHO. GETA.

A. GETA. G. hém. A. quid egisti? G. *émunxi argento senes.*

A. *Satin est id?* G. nescio hércle, tantum iússus sum.

A. Eho, vérbero, aliud mihi respondes de rogo?

G. Quid érgo narras? A. quid ego narrem? *opéra tua*

Ad réstim mi quidem rés redit planissime.

5

Ut té quidem omnes, di deae, superi, inferi,

Malis exemplis pérđant! em, si quid velis,

Huic mándes, qui te ad scopulum e tranquillo auferat.

Q. id núnus utibile fuit, quam hoc ulcus tńngere

Aut nńminare uxórem? iniecta est spés patri

10

Posse illam extrudi. cędo nunc porro, Phńrmio

Dotęm si accipiet, úxor ducenda est dńmum,

1 *Emunxi argento senes*] Nonius in v. Emungi, & rursus v. Emungere *Senem* habet.

2 *Satin id est?*] Meliores nostri magno numero, *Satin est id?* Responde. Mox v. 4. lego *R-dit* pro *Rediit*, & sic Prisc. p. 757.

6 *Ut te quidem omnes dii deaeque, superi, inferi*] Dele illud *Que*, quod, cum versui tum elegantiae inimicum est. Si ultima, certe & priora, per asyndeton dici debent. Et sic codex vetus apud Guyetum, qui tamen huic cum sequentibus duobus pro spurilis ablegat. Quae haec vesania est? Apud Priscianum p. 1141. & Charisium p. 197. *Dii deaeque.*

8 *Qui te ad scopulum e tranquillo inferat*] Hic versus nec est in libro Bembino, nec in Victoriano, nec Basilicano, nec exponitur a Donato, nec sane multum momenti ad sensum avertit; & praeterea inusitati, aut certe admodum rari generis est, quippe trochaicus dimeter hypercatalecticus. quibus omnibus adducti sumus, ut eum ex libro nostro delegeremus, ut & Robertus Stephanus

ante nos fecit. eum tamen versum omnes alii habent libri scripti, sed ita ut verba praecedentia, id est *Quod quidem vello curatum velis*, aut non habeant, aut fere addita extra contextum habeant. In omnibus contextus hic fere sit. *Huic mandes, qui te ad scopulum e tranquillo inferat.* hoc item modo versus esset senarius; sed nos antiquissimam lectionem sequimur. FAERNUS.

Versus hic jam olim duplici colore claudebatur:

[*qui te ad scopulum e tranquillo auferat*

Huic mandes, -----

[*quod quidem vello curatum velis.*

In nostris plerisque utrumque est; sed in his hoc prius venit, in aliis illud. unus ex Reglis posterius hoc non habet: contra tres primarii apud Faernum prius ignorant. Quaeritur jam, utrum ab Audore sit, utrum interpolatum. Faernus, & post eum plerique alii, prius hinc exulatum mittunt, posterius adfiscunt: in quo iudicium eorum & acumen desidero. Vix enim du-

Quid fiet? G. non enim dñdet. A. noui, ceterum
Cum argentum repetent, nostra causa scilicet
In neruom potius ibit. G. n.hil est, 'Antipho,
Quin male narrando possit d.praudarier. 15
Tu id quod boni est excerpis: dicis quod mali est.
Auat nunc contra iam: si argentum acceperit,
Ducenda est uxor, ut ais: concedo tibi:
Spatium quidem tandem apparandis nuptiis, 20
Vocandi, sacrificandi dabitur paululum.
Interea amici, quod p.lliciti sunt, dabunt:
Inde iste reddet. A. quamobrem? aut quid dicet? G. rogas?
Quot res post illa monstra euenerunt mihi?
Introuit in aedis ater alienus canis: 25
Anguis in impluium decidit de tegulis:
Gallina cecinit: interdixit hariolus:
Aruspex vetuit: ante brumam autem noui

bito, quin olim huc traductus sit in marginem ex Adel. III, 3. duodevicesimus versus,

Em, huic mandes, siquid velle curatum velis, ut huic geminus & germanus, Em siquid velis, huic mandes. Postea is, ut saepe evenit, in textum se insinuavit. Atque in Adelphis quidem nihil ille melius aptiusve dici potest; hic nihil putidius aut inanius. Quid enim in se habet, quod non prius dictum sit; Si quid velis, id ipsum est quod Siquid velle curatum velis. Ergo hic habemus dis ravor. Contra in altero verba egregia, sententia illustris, Qui in scopulum e tranquillo auferat. Dixerat Geta III, 1, 15. Sic se habent principia: adhuc tranquilla res est. Jure ergo hic Getae irascitur, qui ex tranquillissima re in novas, ut putabat, turbas & in perniciem eum conjecerit. Auferat, ut plerique omnes libri habent, de tempestate & fluctu proprie dictum. Ovidius, Amor. II, 4.

Auferor ut rapida concita puppis aqua.
vel lege Ferrat: Plantus Merc. I, 2, 84.

Equidem jam censebam me esse in terra atque in tuto loco;
Verum video me ad saxa ferri saeculis fluctibus.

Most. III, 1, 147.

Iterum jam ad unum saxum me fluctus ferunt.

22 Interea amici quod polliciti sunt argentum dabunt] Ex auctoritate libri Bembini & Victoriani, versusque ratione delentes dissonem argentum, legimus, quod polliciti sunt, dabunt. FAERNUS. Nostri plerique nesciunt illud Argentum.

23 Id istis reddet] Idem liber inde isto. Vaticanus, & Victorianus, Basilicanus, id illo istis. nobis placet antiquior lectio. FAERNUS. Nostri fere omnes Id illo istis.

26 Anguis per impluium decidit de tegulis] Recte hic Guyetus rem gessit, reponens In impluium. Plautus Amph. V, 1, 56.

Devolant angues iubati deorsum in impluium duo:

Vide nos ad Eun. III, 5, 41.

28 Aruspex vetuit ante brumam aliquid novi Negotii incipere] Antiquissimi libri non habent tñ aliquid:

Negoti nihil incipere causa est sententia.

Haec fient. A. ut modo fiant. G. fient: me vide.

30

Pater exit: abi, dic esse argentum Phaedrias.

ACTUS IV. SCAENA V.

DEMIPHŌ. GETA. CHREMES.

D. *QUIETUS* esto, inquam: ego curabo ne quid verborum duit.

Hoc timere numquam amittam ego a me, quin mihi testis adhibeam:

Cui dem, quamobrem dem, commemorabo. G. ut catus est, ubi nihil opus est.

sed loco ejus autem. quod si admiserimus, *Incipere* nomen erit: ut, *Scire tuum*. quasi diceret, aruspex vetuit inceptiorem novi negotii. **FAERNUS.**

Aruspex vetuit ante brumam autem novi

Negoti incipere, quae causae justissima.

Quicquid dicant illi antiquissimi, in hac constructione, illud *Autem* extra locum & ordinem ponitur. Nostri tamen meliores summo consensu *Autem*: ex recentioribus duo *Aliquid*, unus *Autem aliquid*, alter *Autem quid*. Nempe huc adductum est *Aliquid* vel *Quid*, quia sententia alloqui manca & mutila esset. Aut valde fallor aut magnum hic Magistrorum flagitium latet. Donatus ad locum: *Ante brumam autem*) *Irrisisti homines Terentius*, quibus religio sit aggredi negotium aliquod diebus decreverantibus. Atqui non opus erat aruspice, ut sciret aliquis dies decreverant. Ante brumam nihil magni negotii incipere, non ex aruspicina fluxit, sed alterius protus fuit superstitionis. Hoc posito, videor mihi meo jure post *Vetuit* distinguere,

Gallina cecinit: interdixit harioles:

Aruspex vetuit:

Haec certe concinna sunt, atque adeo non possunt non esse vera. Jam autem rite & suo ordine venit *Autem*, si hinc nova sententia inchoetur, *Ante brumam autem*: modo ut ista quae sequuntur huc coaptari possint. Quidni & ego harioles hic fiam? non a vero, ut opinor, longe abero. Repone,

Aruspex vetuit: ante brumam autem novi

Negoti nihil incipere, causa est sententia.

Causa sententia, quia jam fere obsoletum erat, magistris non placuit, & pro interpretatione substituerunt *Justissima*. Idque satis perite. Festus: *Sententiam, justum; certum cum justa causa; propter quod, quod est gerendum, agere desistimus. Naevius, Sententiam causam esse oportet, quamobrem perdas mulierem.*

M. Porcius Cato *De re A. Atilii*: Quid dicam causas extitisse? timidusne sis, an impedimento tibi causam sententiam fuisse? Tibullus l. 9.

Parce precor tenere: non illi sententia causa est.

Illud quoque animadvertite. Quae causae justissima, in leges metricas peccare; quia causae pes quartus integro verbo fit. Vide Gellium xviii, 15.

C. Atqui ita opus factum est, et mature, dum libido eadem haec manet:

Nam si altera illaec magis instabit, forsitan nos reiciat. 5
G. Rem ipsam putasti. D. duc me ad eum ergo. G. non moror. C. ubi hoc egeris,

Transito ad uxorem meam, ut conveniat hanc prius quam hinc abiat.

Dicat eam dare nos Phormioni nuptum, ne suscipiat:

Et magis esse illum idoneum, ipsi qui sit familiarior:

Nos nostro officio nil degressos: quantum is voluerit dari, 10

Datum esse dotis. D. quid tua, malum, id refert? C. magni, Demipho.

1 *Nequid verborum dunt] Legodunt: de solo enim Phormione est sermo, ut ex insequentibus patet. est haec lectio omnium antiquissimorum librorum. FAERNUS. Sic & nostri plerique Dunt.*

3 *Quin mihi testes adhibeam, Cum dem] Nimis hoc vapidum & senile est. Numquam hoc a me amittam, hoc est, Numquam cuiquam hoc dabo; quin cum dem, testes adhibeam. Duo ex nostris Cur dem. Lege & distingue,*

Hoc temere numquam amittam ego a me, quin mihi testis adhibeam:

Cui dem, quamobrem dem, commemorabo.

Cui dem, ut tam de homine, quam de negotio iurjurandum dare possint.

4 *At matura] Omnes fere, & in iis antiqui libri, & matura. FAERNUS.*

Nostri plerique At, unus & alter Et. Lego.

Atqui ita opus factum est, & mature.

Matura & Propera, pro Mature & Propere, saepe hic se ingesserunt.

7 *Transito ad uxorem] Addo pronomen meam, ex o. l. s. ita etiam actionarii exigente ratione, in fine*

vero huius versus lego, *abiat* ex eadem versus ratione, & tribus antiquissimis libris. FAERNUS. Nostri omnes & *Meum* & *Abiat*.

9 *Es magis esse illum idoneum, qui ipse sit familiarior] Lege ex codice Academico,*

Es magis esse illum idoneum, ipse qui sit familiarior.

10 *Nos nostro officio nihil egressos] Aliqui libri pro egressos habent digressos, & in iis est Victorianus & Bembinus, qui etiam pro nihil vel nil, quod in aliquibus est, habet non. ita legimus, Nos nostro officio non digressos; utroque tamen modo stat versus. FAERNUS.*

Nos nostro officio non digressos esse; quantum is voluerit,

Datum esse dotis.

Nostri omnes Nihil egressos: quantum. Nullus agnoscit illud Esse. Repono,

Nos nostro officio nil degressos: quantum is voluerit dari,

Datum esse dotis.

Degressos officio; ut passim, Decedere officio. Plaut. Caf. III, 5, 40.

Scitens de via in funitum degradare. Davi autem absorptum est a verbo sequenti.

11 *Quid tua malum id refert?] Arbitror in dimetiendo hoc versu,*

*Non satis est tuum te officium facere, fama si id non
daprobat:*

*Volo ipsius quoque voluntate haec fieri, ne se eiectam
praedicet.*

D. Idem ego istuc facere possunt. C. mulier mulieri magis congruet.

D. Rogabo. C. ubi ego illas nunc iam reperire possim, cogito. 15

ACTUS V. SCAENA I.

SOPHRONA. CHREMES.

s. *QUI'D* agam? quem mi amicum misera inueniam, quo
consilia haec refram, atque

qui est octonarius Iambicus, ut ceteri, pronomen *sua* posteriorem corripere, quod posse fieri Donatus videtur innuere, cum dicit, *Es quaere quomodo dicatur, quid mea? quid tua? an doct ad, ut sit ad mea, aut ad tua*, ex quibus Donati verbis videre licet, existimare eum in accusativo casu efferrī posse hanc dictionem. ita in quarta sede esset tribrachus. FAERNUS.

Frustra hic sollicitus est Faernus: *Tua* casu est ablativo: & *Id.* ut passim, corripitur.

12 *Non sat tuum officium facisse, si non id fama approbat?*] In libro Bembino & Vaticano legitur hoc modo, *non satis est, ut tu officium fecisse*. sed hoc magis minus impeditus esse, nisi forte illas ex fecisse unum s, aut collocationem hanc sequare, quae in aliquibus libris scriptis est: *id si non fama approbat*. FAERNUS.

DE. *Non satis est tuum te officium feciss, si non id famæ adprobat?*

Si haec recte habent; vollegendum hic *Faxe* pro *Fecisse*; ut *Faxem* pro *Fecissem*. Plautus Pseud. I. 5, 84.

*Pistrinum in mundo scibam, si id
faxem, mihi:*

Vel, ut & duo ex nostris habent, *Id ē non*. Sed corrigendum est *Fa-*
scere; praeterea tollendae sunt illae
notae: Personarum & Interrogatio-

nis. Omnia haec Chremetis sunt,
qui, ut par erat, rationem reddit,
cur *Magni sua referret*. Lego igitur
& distingue,

сн. *magni, Demirke.*

*Non satis est tuum id officiū fa-
cere, fama si id non adprobat:*

Volo ipsius quoque voluntate hanc fieri, ne se ejusdem praedicet.

Non satis est te facere: sententia generalis; & proinde praesente tempore Facere proferenda; non Fecisse, quo ad rem hanc solam coarctetur.

13 *Volo ipſius quoque voluntate
hoc fieri, ne ſe oſtendam praedicte.*
Ex ipſius ſe elidetur, ut in ſecunda ſe-
de ſit dactylus vel tribrachius, nam
utrumque poſſeſt eſſe. *oſtendam* vero
in duas ſyllabas contrahetur, ut ſit
in ſexta ſpondæus. **FAERNUS.**

Hæc nostri universi, non Hoc. Hæc omnia, quæ in divortio transacta & transigenda sunt. Ceterum nihil opus est, ut Ejectam in duas syllabas contrahatur; modo, quod passim fit apud veteres, in Ipsius s finale abijciatur.

14. *Mulier mulieri magis congruit*] In libro Bembino est *conuenit*, in Basilicano *congruet*, in ceteris omnibus *congruit*. FAERNUS. Tres tantum ex nostris *Congruit*; ceteri omnes *Congruet*: quod placet.

15 *Ubi nunc illas ego*] In nullo libro invenias hanc lectionem, sed fere in omnibus, *Ubi ego illas nunc.*

'Unde mi auxilium petam?

Nam vereor, era ne ob meum suusum indigne iniuria adficiatur:

'Ita patrem adulescentis facta haec tolerare audio violenter.

c. *Nam quae haec anus est, exanimata a fratre quae egressa est meo?*

s. *Quod ut facerem egestas me impulit; cum scirem infirmas nuptias*

Hasce esse: ut id consulerem, interea ulta ut in tuto foret.

in Bembino tantum, *Ubi illas nunc ego*, ut & versus exposcit, FAERNUS.

Rogabo. Ubi illas nunc ego reperire possim, cogito.

Nostri omnes, *Ubi ego illas nunc rep. Repone,*

Rogabo. Ubi ego illas nunc iam reperire possim, cogito.

1 *Aut cui consilia*] In eodem libro, aut quo consilia, versus autem hos ita ordinamus, ut sint trochaici, primus quidem tetrameter acatalecticus, quemadmodum & tertius & quartus hujus scenae: secundus vero, demptis duabus distichonibus *nunc & mihi*, quae non sunt in libro Bembino, nec in multis aliis, dimeter catalecticus, hoc modo,

Quid agam? quem mihi amicum inveniam misera? aut quo consilia haec referam?

Aut unde auxilium petam?

Basilicanus & Victorianus, *aut unde mihi auxilium petam?* FAERNUS.

Quid agam? quem mihi amicum inveniam misera? aut quo consilia haec referam?

Aut unde auxilium petam?

Sic a Faerno. Sed nostri universi *Misera inveniam*: & tres nostri primarii cum aliis duobus, *Unde mihi. Repone,*

Quid agam? quem mi amicum misera inveniam, quo consilia haec referam, atque

Unde mi auxilium petam?

Dele prius *Aut*, & pro altero substitue *Atque*. Series & nexus orationis hic est, *Quem inveniam amicum, quo (id est, cui amico) consilia referam; atque unde (a quo amico) auxilium petam? Quo, Unde, Hinc, Inde* saepe ad Personas referuntur, non semper ad res. Vide Servium ad Aen. 10. *Genus unde Latinum.*

3 *Indigne injuria afficitur*] Idem liber Bembinus & aliqui alii *indigne* habent, ut ad injuriam referatur. FAERNUS.

Indigne injuria afficitur. Sic e suo Bembino Faernus, semper ei libro additior, quam par erat. nostri omnes *Indigne*; & recte. Sic Meaut. III, 3, 4.

Facis adeo indigne injuriam illi, qui non abstineas manum.

5 *Nam quae haec est anus*] Aliqui libri, inter quos Bembinus & Basilicanus, item Donatus, *nam quae haec anus est?* hic autem, & duo sequentes versus trochaici sunt tetrametri catalectici. FAERNUS.

Nam quae haec anus est exanimata, a fratre quae egressa est meo?

Prava distinctio est, quam sic corrigas,

Nam quae haec anus est, exanimata a fratre quae egressa est meo.

- c. Certe edepol, nisi me animus fallit, aut parum prospiciunt oculi,
Meae nutricem gnatae video. s. neque ille inuestigatur. c.
 quid ago?
- s. Qui eius pater est. c. adeo? an maneo, dum haec quas loquitur, magis cognosco? 10
- s. Quod si eum nunc reperire possim, nihil est quod veredr.
 c. cast ipsa.
- Conloquar. s. quis hic loquitur? c. Sophrona. s. et meum nomen nominat?
- e. Respice ad me. s. di obsecro vos, estne hic Stilpho? c. nom.
 s. negas?
- c. Concede hinc a foribus paulum istorsum sodes, Sophrona.

Exanimata egressa, ut Eun. IV, 3, 14.

Set quid hoc, quod subito timida egreditur Pythias?

Nostri quoque omnes *Haec annus est*: Recte: ut *Anus* in istu sit. Apud Servium ad Georg. IV, 445.

Nam quas est haec annus.

8 *Aut parum oculi prospiciunt?*

O. 1. s. *aut parum prospiciunt oculi*, quae collocatio verborum versum efficit trochaicum acatalecticum, cuiusmodi sunt tres sequentes. FAERNUS. Ita & nostri universi.

9 *Quid agam?*] Legimus ex libro Bembino, *quid ago?* FAERNUS. Nostri omnes *Agam*. Placet *Ago*, ut mox *Adeo*, *Maneo*.

10 *Adeone, an maneo, dum ea quas loquitur?* Ex eodem libro, & ratione trochaici, *adeo*, *maneo*, dum *haec quas loquitur*. & est ordo, dum magis cognosco, quae haec loquitur. FAERNUS.

Qui est ejus pater. Adeo? maneo? dum ea quas loquitur, magis cognosco.

Sic in Faerni editione est: sed apparet eum voluisse, *Haec quas loquitur*, ex Bembino; ut *Haec* sit casu recto singulari. Nostri omnes *Ea*; sed alterum rectius, ut infra V, 6, 6. Num tu intellegis, hic

quid narret? Eun. V, 9, 7. *Andis tu, hic quid ait?* Porro omnes nostri, *Adeon an maneo*. Lege, *Adeo an maneo*; neque hic Bembino auscultat. Plautus Aul. IV, 9, 20.

Quid agam? abeam an maneam? adeam an fugiam?

Curcul. IV, 4, 33.

Quid ego faciam? maneam an abeam?

Deinde pro *Qui est ejus pater*, nostri omnes *Qui est pater ejus*; neutrum placet; quia *Pater* extralitterum ponitur. Repono,

Qui ejus pater est. Adeo? an maneo, dum haec quas loquitur magis cognosco?

14 *Paululum istorsum?* Plerique 1. s. sed recentes habent *paulum*, ut & exigit versus, qui est trochaicus catalectic, ut duo praecedentes. Donatus videtur legisse, *paululum istoc*. FAERNUS.

Paululum istorsum. Sic & nostri *Paululum*; sed *Paulum* reponendum, versu ipso jubente. Ceterum quod Faernus ait, Donatum legisse *Paululum istoc*; ex his ejus verbis collegisse sibi visus est: *Nunc istorsum adverbium est loci: aliud nomen*. Quia *Istorsum* nusquam nomen est, corripbat illic *Istoc*. Sed sefellit virum acutissimum prava lectio:

Ne me istoc posthac nómine appellássis. s. quid? non óbsecro es 15

Quem sémper te esse díctitássi? c. 'st. s. quid has metulsi fores?

c. Conclúsam híc habeo uxórem saeuam. utrúm istoc me nómine Eo pérperam olim díxi, ne vos fórtis imprudentés foris Effútiretis; atque id porro aliqua úxor mea rescísceret.

s. Istóc pol nos te híc ínvenire míserae numquam potuimus. 20

e. Eho díe mihi, quid rei tibi est cum fámilia hac unde éxis? Ubi illae? s. míseram me. c. héu, quid est? viuúntne? s. viuít gndta.

Matrem ípsam ex aegritúdine míserám mors consecúta est.

quippe veteres ibi Editiones, Nunc Paululum adverbium est loci, aliás nomen. Atque hoc vere dicitur.

15 *Quid? non is obsecro es?* Tò is aliquot libri non habent, inter quos Bembinus. FAERNUS. A nostris quoque abest *Is*; sed iidem habent, *Non es, obsecro*. Perperam, nisi tollas *Quid*: tum bene habebit, *Non is obsecro es*; ut et apud Velium Longum est, p. 2813.

16 *Quem sémper te esse díctitássi?* en. *st.*] Ex extrema syllaba dictionis *díctitássi*, & particula *st*, cui sonum vocalis aspiro, facio spondeum, ut oñonarius constet. FAERNUS.

Pro *St* Nostrí omnes *Est*. Sed Vellus citat *St*: & ex *S* & *T* syllabam fieri notat; quare saluus est spondeus.

17 *Verum istoc de nómine, Eho pérperam olim díxi?* Liber Bembinus primo habuit *istuc*, quod postea mutatum est in *istoc*, quemadmodum omnes alii libri habent: sed lectio libri Victoriani mihi vehementissime placet, *verum istoc me nómine*, ut sit ordo, *verum dixi me istoc nómine*. FAERNUS.

Istoc de nómine. Sic & nostrí omnes; sed vera est libri Victoriani lectio, *Istoc me nómine*, & in textum recipienda. Sic paulo ante,

Ne me istoc nómine appellássis: & supra II. 3, 45.

Neque mi cognatus suis quisquam istoc nómine.

20 *s. Hem istoc pol?* Auctoribus antiquíssimis, libris Bembino & Vaticano, deleo particulam *hem*. FAERNUS. Nostrí *Hem* habent.

21 en. *Eho, díe mihi, quid tibi rei est?* Tres antiquíssimi libri, & Basilicanus ita collocant, *quid rei tibi est*. versus est tetrameter Iambicus catalecticus, ut sequentes. FAERNUS. Sic & nostrí plerique *Rei tibi est*.

22 *Aut ubi illae sunt?*] Ex ratione versus, & fide omnium fere librorum, & in his Bembiní, deletó *re aut*, & in dimetiendo versu corripito priorem syllabam in *illae*. FAERNUS.

Duo ex nostris *Ubi illae?* nec *Aut*, neque *Sunt* agnoscunt. Recte. Si cui tamen *Sunt* arrideat, is legat *Ubi illae sunt?* quo accentus in posteriore syllaba rite fiat.

23 *Matrem ípsam ex aegritúdine, míserám mors consecúta est?* O. sere l. s. & in illis Bembinus ita habent, *ex aegritúdine hac*. quod exponemus, prae tristitia, quod maritum suum invenire non posset. sane Donatus exponit, *ex aegritúdine*, in-

c. *Male factum. s. ego autem quae essem anus deserta;*
egens, ignota,

Ut potui, nuptum virginem locui huic adulescenti, 25
Harum qui est dominus aedium. c. Antiphonine? s. isti in-
quam ipsi.

c. *Quid? duasne is uxores? s. au, obsecro, unam ille*
quidem hanc solam.

c. *Quid illam alteram quae dicitur cognata? s. haec ergo.*
c. quid ais?

s. *Composito factumst, quò modo hanc amans habere possit*

firmitate, ac morbo: quae expositio non quadrat ad hanc lectionem.
FAERNUS.

Ne unus quidem ex tot nostris, nec Edd. vett. habent *Hac*. Corrector, credo, Bembinus, versus gratia addidit *Hac*, quo tamen versus aequè commodè carere potest, sententia commodius caret. Plautus Poen. Prol. v. 69. *Conficitur ipse in morbum ex aegritudine.*

25 *Ut potui virginem nuptum]* Omnes fere libri, praeter Bembinus, *nuptum virginem*. ita est Iambus in quarta. **FAERNUS.** Nostri omnes *Nuptum virginem*, quod & versus postulat.

26 *Harum qui est dominus aedium. Antiphonin? Em, isti ipsi]* Versus hic claudicat; *Em* enim sine synaloepha stare nequit. Duo ex nostris post *Antiphonine* addunt *Inquam*: tertius, qui ex Academicis est, sic recte,

Harum qui est dominus aedium. Antiphonine? Isti inquam ipsi.

27 *Unam quidem ille]* O. l. s. hunc ordinem verborum habent, *unam ille quidem*. **FAERNUS.**

Quid duasne is uxores habet. Au, obsecro, unam ille quidem hanc solam.

Etiam ipsi ille quidem. Versus tamen quidem pacto stare

Quid duasne is uxores? Au obsecro unam ille quidem hanc solam.

Habet, ex interpretatione inter lineas natum est.

28 *Quid illa altera quae dicitur cognata? s. haec est]* Liber Bembinus, *quid illam alteram*. & subaudiendum est, nonne habet uxorem? vel aliquid tale. **FAERNUS.** Etiam noster veterrimus, *Quid illam alteram*. Recte: non tamen subaudiendum, *Habet uxorem*: sed ut supra III, 1, 15. *Quid cum? & Heaut, V, 1, 77.*

32 *Quicum volebam atque ut volebam collocatam filiam]* Liber Bembinus, in hac parte mendosus, habet *collocatam amari*: nos legendum putamus, *collocatam gnatam*, ut versus sit Iambicus tetrameter catalecticis, ut ceteri, non tamen mutamus. ceterum pro *quicum*, idem liber, & Victorianus, & multi alii habent *quocum*. **FAERNUS.**

Quocum volebam, atque ut volebam, collocatam filiam. Sic dedit Faernus & versu indignante, & ipso, qui *Gnatam* ex conjectura maluit. *Quicum* nostri, & Priscianus p. 934. Hoc recte. Ceterum illud in Bemmino notandum, pro *Filiam* poni *Amari*, nulla literarum similitudine. Id mihi videtur a correctore metrico ortum, ut versus sup-

Sine dote. c. di vostram fidem, quam saepe forte temere 30
Eueniunt quae non audeas optare? offendi adueniens
Quicum volebam atque ut volebam filiam locatam:
Quod nos ambo opere maximo dabamus operam ut fieret.
[Sine nostra cura maxima, sua cura haec sola fecit.]
s. Nunc quid opus facto sit vide. pater adolescentis venit: 35
Eamque animo iniquè hoc oppido ferre diunt. c. nil periclit.
Set per deos atque homines, meam esse hanc caus resciscat
quisquam.
s. Nemo ex me scibit. c. sequere me: intus cetera audiemus.

pleretur: cui rei fidem facit unus ex nostris, a quo *Filiam* abest, nec ejus vice quicquam substituitur. Ex his indiculis sic repono,

Quicum volebam atque ut volebam filiam locatam.

ut supra IV, 3, 40. *Quid si filiam suam unicam locaret? & hic v. 25. Virginem locavi hinc adolescenti.* Plautus Aul. II, 2, 51. *Nunc si filiam locassim meam tibi.* Apud Priscianum tamen, *Collocatam filiam.*

33 *Dabamus ut fieret operam* O. I. s. *dabamus operam ut fieret.* FAERNUS. Ita nostri quoque omnes.

34 *Sine nostra cura, maxima sua cura haec sola fecit* Duo ex nostris *Maximo.* Sed vide mecum, quid versus hic intus, si excutias, habeat. *Haec sola* est Sophrona. Hoc semel posito, quod reliquum est, expende. Dixerat Chremes, *Quod nos ambo opere maximo:* nunc vero insert, *Sine nostra cura.* Quomodo haec constant? An fieri quicquam potest *Opere maximo*, & idem tamen *Sine cura*? Deinde illud vide, *Haec sola sua cura maxima.* Si Sophrona hoc *Sua cura* & providentia effecit, quomodo *forte temere* evenit? Quae vero ista Sophronae cura? cui fors Antiphonem primo obtulit; reliquum vero Phormionis cura & astutia est actum. Nimirum hic versus a mala manu

est; Corruptor aliquis illud *Quod nos*, quod ad priora refertur, post se aliquid quo referatur requirere putabat, & hunc benigne versiculum de suo donabat. Ceterum distinctione mutata nihil hoc emblemate erit opus. *Offendi*, inquit, casu sponte & de improvviso factum, quod ego & frater maximopere diuque moliebamur, ut aliquando fieret.

35 *Nunc quid facto est opus, vide* Liber Bembinus, & Victorianus, *nunc quid opus facto sit vide.* apposite ad rationem versus. FAERNUS. Ex Meadianis alter *Sit*; ceteri *perperam Est.*

38 s. *Nemo ex me scibit. c. sequere me. cetera intus audies* Ita Basilicanus, versus impeditus, & ut puto in omnibus libris mendosus. liber Bembinus, & multi alii ita collocant, *intus cetera audies.* ita esset iambicus tetrameter brachycatalecticis, vel forte trochaicus, non faciendo synaloepham, in nemo ex. sane liber Bembinus habet *nemo ex me f. FAERNUS.*

Plerique nostri cum Basilicano faciunt, *Cetera intus audies:* tres cum Bembino, *Intus cetera audies.* Repono,

30. *Nemo ex me scibit. c. sequere me: intus cetera audiemus.* Audiemus; tam quae tu ex me, quam quae ex te ego audire cupimus.

ACTUS V. SCAENA II.

DEMIPHO. GETA.

D. *NOSTRAPTE* culpa facimus, ut malis expediat esse:

Dum nimium dici uos bonos studemus et benignos.

Ita fugias ne praeter casam, quod diunt. nonne id sat erat,

Accipere ab illo iniuriam? etiam argentumst ultro obiectum:

Ut sit qui uiuat, dum aliud aliquid flagiti conficiat. 5

G. *Planissime.* D. iis nunc praemium est, qui recta praua faciunt.

G. *Verissime.* D. ut stultissime quidem illi rem gesserimus.

G. *Modo ut hoc consilio possit discendi, ut istam ducat.*

1 *Nostrapte culpa facimus, ut malos expediat esse*] Tres nostri veterissimi *Malis*. *Reste*. Vide ad *Heaut.* II, 4, 8. Notum illud Martialis:

Nobis non licet esse tam disertis.

4 *Etiam argentum est ultro obiectum ei*] *To ei* nullus habet l. s. quod nec sensui nec uersui necessarium est. FAERNUS. Etiam nostri nesciunt illud *Ei*.

5 *Dum aliquid aliud*] Et Donatus, & libri Bembinus & Victorianus, *dum aliud aliquid*. FAERNUS. Nostri omnes uno excepto *Aliquid aliud*. Nec uersus, nec sententiae interest.

8 *Modo ut hoc consilio possit*] *Possit* exigit uersus; & ita est in libro Bembo. FAERNUS. Male nostri *Possit*.

9 *Etiamsi id dubiumst*] *Loqe* ex uno Regio, *Etiamsi idus dubiumst*? Vide supra II, 1, 8.

11 *Ut uxorem huc ejus adducam*] Recentiores fere libri non habent particulam *ut*; quae in antiquis collocatis uerbis non est. & nonnullis aliis

adducam, numerosior uersus est, qui est Iamblicus tetrameter catalecticus, ut ceteri. FAERNUS.

Omnes nostri, duobus exceptis, *Ut uxorem*. Quod autem Faernus putat, *Ut dempto*, numerosiorem fore uersum, tota via erravit. Nec ineptum hic, nes inutile *Ut est*, quod quidam putat. Hec. II, 2, 2.

Patrio animo uultus faciam, ut tibi concedam.

Porro duo ex nostris *Ejus huc*; ceteri *Huc ejus*: quod placet.

12 *Geta abi*] O. fere l. s. & in illis Bembinus, & Victorianus, *Tu Geta abi*. FAERNUS.

Sic & nostri plerique *Tu*: sed distinctio mutanda est; non *Abi*, praenuntia, sed *Abi prae*, nuntia. Sic *I prae*, sequor. Eun. III, 2, 40. *Abi prae*, cura ut sint domi parata. Plautus Amph. I, 3, 45. *Abi prae*, *Sofia*, *Iam ego sequar*.

15 *Vorsuram solvers*] Aliqui maluerunt *vorsura soluta*, quod nescio qua ratione fecerint, cum o. l. s. & Donatus habeant, *vorsuram solus*. FAERNUS.

D. *Etiame idne dubiumst? G. haüt scio hercle, ut homöft, an mutet animum.*

D. *Hem, mütet autem? G. nescio: verüm, s; forte,*
dico. 10

D. *Ita faciám, ut frater cénfuit, ut uxórem huc eius ad-
ducám:*

*Cum ista üt loquatur. tú, Geta, abi prae: nientia hanc
ventúram.*

G. *Argentüm inuentumst Phaedriæ: de iúrgio filétur:
Prouisum est, ne in praeséntia haec hinc abeat: quid
nunc pórró?*

*Quid fiet? in eodem haesitas luto: vorsura soluis: 15
Praesens quod fuerat, in diem malum abiit: plagae
crescunt,*

*Nisi pröspicis. nunc hinc domum ibo; ac Phanium edocébo
Nequid vereatur Naustratam, neque eius orationem.*

*Quid fiet? in eodem luto haesitas:
vorsuram solues,*

*Geta: praesens quod fuerat ma-
lum, in diem abiit: plagae
crescunt.*

Immo certa ratione faciunt, qui malunt *Vorsura soluis*. Res jam nota est, Salmassii industria & Frederici Grenovii. Cicero ad Atticum V, 15. *Ut verear, ne illud, quod tecum permutavi, vorsura mihi solvendum sit.* Versura solvit, qui, ut vetus debitum expungat, novum contrahit: ut Geta hic unam culpam in nuptiis herilis filii admis- sam, novis in Phaedriæ fidicina fallacis differt, & in praesens evadit. Ceterum dno ex codicibus nostris non habent *Geta*. Repono,

*Quid fiet? in eodem haesitas luto:
vorsura solvis:*

*Praesens quod fuerat, in diem
malum abiit: plagae crescunt.*

18 *Nequid vereatur Phormio-
nem, aut eius orationem]* Hic versus jam a saeculo crucem interpretibus fixit. Quid enim Phanium vereretur *Phormionem*, qui ei & marito amicissimus erat,

& nuptiarum inventor, inceptor, perfector? Quid *eius orationem*; qui postea ad eam non aditurus erat, sed domi cum Phaedria potaturus? Sola Naustrata erat, quae id nuntium de repudio ad Phanium porta- tura erat; idque Geta praesente constitutum est. His ergo rebus of- fensus Guyetus, versum, ut solet, in morboniam mittit. Tu repono,

*Nequid vereatur Naustratam ne-
que eius orationem.*

Naustrata eadem est, quae postea *Naustrata* dicitur. Sic *Naustrates* idem qui *Naustrates*; *Sopater* qui *Sospater*. Brevius dicebant, qui familiaris. Id enim animadver- tes, cum de absente hic loquitur Geta, *Naustratam* vocat; postea qui praesentem alloquantur, *Nau- stratam*; hoc enim maioris digni- tatis, & magis ad primariae femi- nae fastum ac supercilium. Sic in Hecyra I, 2. eadem mulier & *Philo- totis* & *Philotium* appellatur: in Ci- stell. II, 3. Idem servus *Lampadi- scus* & *Lampadio*. Ceterum qui hoc noscebant Librarii, etiam hic, ut postea, *Naustratam* scripserant.

ACTUS V. SCAENA III.

DEMIPHO. NAUSISTRATA. CHREMES.

D. *AGEDUM*, ut soles, Nausistrata: fac illa ut
placetur nobis

Ut sua voluntate id quod est faciendum faciat. N. faciam.

D. Pariter nunc opera me adiuvas, ac re dudum opitulata es.

N. Factum volo: ac pot minus queo viri culpa, quam mi
dignum sit.

D. Quid autem? N. quia pot mei patris bene parva indi-
ligenter

Turatur: nam ex his praediis talenta argenti bina

Capiebat statim: hem vir vivo quid praestat? D. bina
quasso?

N. Ac rebus vilioribus; tamen duo talenta. D. hui.

N. Quid haec videntur? D. scilicet. N. virum me natum
illum:

quod cum metri ratio non admitte-
ret, correctores Phormionem ejus
loco substituerunt.

1 *Fac ut illa placetur nobis*] O.
l. s. fac illa ut p. n. quod meliorem
efficit numerum. FAERNUS. Ita
& nostri omnes.

3 *Ac dudum re opitulata es*] Li-
bri Bembinus, & Vistorianus, ac
re dudum. FAERNUS.

Nostri, excepto uno, *Dudum re*.
Et, duobus exceptis, omnes cum
Edd. vett. *Adiuvas*, non, ut Faer-
nus dedit, *Adjuvas*. Recte: Dixe-
rat enim illa, *Faciam*. Non igitur
ultra rogat Demipho, sed gratias
agit, agnoscendo beneficium.

Pariter nunc opera me adiuvas,
ac re dudum opitulata es,

7 *Statim capiebat: hem, vir vivo*
quid praestat? DE. *bina quasso?*
Tò hem non habebat liber Bembi-
nus, congruenter ad rationem ver-
sus: postea superadditum est pro bi-
na autem, habet binam. FAER-
NUS.

Ac rebus vilioribus multo, ta-
men talenta bina. D. hui] Potest

ille metricus e textu eiecit. Atqui
tantum sententiae confert; quan-
tum versui officit. Reponendum
erat,

Capiebat statim. hem vir vivo
quid praestat? Bina quasso?
Invertebat aliquis verba, qui *Statim*
putabat prima correpta esse. Atqui
cum constanter, perpetuo, singu-
lis annis, ut hic, significat, pri-
mam producit. Nonius Marcellus;
Statim producta prima syllaba, a
stando, perseveranter & aequaliter
significat; Terentius; Bina talenta
capiebat statim. Idem tamen v.
Capere habet, Statim capiebat. Co-
terum *Bina* nostri omnes, non
Binan.

8 *Ac rebus vilioribus multo, ta-*
men talenta bina. D. hui] Potest
hic versus sustentari, ut sit lambi-
cus tetrameter catalecticus, ut ce-
teri, hoc modo; ut eliso ex *viliori-*
bus s, ex *tamen* n, in quarta sede
sit anapaestus, in quinta dactylus.
FAERNUS.

Ac rebus vilioribus multo tamen
talenta bina.

Ego ostēderem. D. certō scio. N. quo pācto. D. parce fōdes, 10
Ut possis cum illa; nē adulescens mulier te fatiget.

N. Faciam, ut iubes: set meum virum abs te exire vi-
deo. C. ehem, Dēmipho,

Iam illi datum est argentum? D. curavi illico. nollēm datum.

Ei, video uxorem: paene plus quam sāt erat. D. cur nol-
lēs, Chreme?

C. Iam recte. D. quid tu? ecquid locutus cum ista es,
quamobrem hanc dūcimus? 15

C. Transēgi. D. quid ait tandem? C. abduci nōn potest.
D. qui nōn potest?

C. Quia uterque utrique est cōrdi. D. quid istuc nōstra?
C. magni: praeter haec,

Cognatam comperi esse nobis. D. quid? deliras. C. sic
erit:

Non temere dico: redii mecum in mēmoriā. D. satim
sanus es?

Hui. Quicquid agat Faernus, vi-
tiosus manet versus: nam ex metri
lege oribu' tribrachus esse debuit,
non dactylus. Nostri universi cum
Edd. vet. *Duo talenta*, non *Talen-*
ta binu. Repono,

Ac robur vilioribus tamen duo ta-
lenta. Hui.

Satis est ad sententiam, si res villo-
res erant: ut multo essent viliores,
nihil opus.

9 *Virum me natam vellem*] Liber
Bembinus *natum*, quod non displi-
cet. FAERNUS.

Recte habet Bembinus codex *Na-*
tum; & sic a prima manu noster
ille 900 annorum. *Virum natam*
sloecum est, & sibi ipsum repugnat.
In textum ergo, quod veritus est
Faernus, *Natum* recipio.

11 *Ut possis cum illa: ne te adu-*
lescens mulier defetiget] Et hic versus
vitio laborat; nisi *Adulescens* tertiam
corripere possit. Repono,

Ut possis cum illa; nē adulescens
mulier te fatiget.

16 *Quid non potest?*] Liber Bem-
binus, Victorianus, & Basilicanns,
qui non potest? qui autem, pro
quomodo exponetur. FAERNUS.
Sic & nostri plerique *Qui*.

19 *Satin sanus es?*] Idem liber
fatine: ita ostonarius impeditus
procedit. FAERNUS.

Non temere dico? redi mecum
in mēmoriā. Satine sanus es.
Nostri omnes *Satin*. *Satine* a
Bembino correctore est, quo la-
beranti, ut putabat, versui suc-
curreret. Atque *Redi*, ut allas
non semel, positum erat pro *Redii*.
Repono,

Non temere dico: redii mecum in
mēmoriā. Satin sanus es?

Si *Redi* voluisset, dixisset utique,
Redi tecum in mēmoriā, non *Me-*
cum. Plautus Capt. V. 4, 25.

Nunc demum in mēmoriā redeo,
cum mecum cogito.

Nunc adeo demum in mēmoriā
regredior; audiuiſſe me.

Non temere, inquit, dico; redii
mecum in mēmoriā, cognatam
eam nobis esse.

N. *Au obsecro, caue ne in cognatam pecces.* D. *non est.*

C. *né nega:*

20

Patris nomen aliud dictum est: hoc tu errasti. D. *non morat patrem?*

C. *Nordt.* D. *cur aliud dixit?* C. *numquamne hodie concedes mihi,*

Neque intelliges? D. *si tu nil narras.* C. *pergis?* N. *miror qui hoc fiet.*

D. *Equidem hercle nescio,* C. *vin scire?* *at ita me seruat Iuppiter,*

Ut propior illi, quam ego sum ac tu, homo nemo est. D. *di vestrâ fidem:*

25

Eamus ad ipsam: una omnis nos aut scire aut nescire hoc volo. C. *ah.*

D. *Quid est?* C. *itan paruum mihi fidem esse apud te?* D. *vin me credere?*

Vin satis quaesitum mi istuc esse? *age, fiat. quid? illa filia*

Amici nostri quid futurum est? C. *recte.* D. *hanc igitur mittimus?*

20 *Au obsecro, vide ne in cognatam pecces*] Unde Faernus illud *Vide?* nihil enim annotavit. Nostri universi, *Cave ne:* quod in textum revocamus. Unus ex Regiis & Ed. vet. *Cave in cognatam pecces.* Utroque modo loqui solet Noster; illud versui acceptius est.

23 *Neque intelliges?* D. *si tu nihil narres.* CH. *pergis.* N. *miror quid hoc fiet*] Pro *narres*, *narras* est in o. fere l. s. & in iis Bembino. pro *pergis* vero, is tantum liber, & Victorianus habet *perdis*. Sane in dimetiendo versu, suspicatus quandoque sum, *ex intelliges* s. eliso, ultimaeque syllaba brevi remanente, ut apud Ennium, *Virgines nam sibi quisque domi Romanus habet sat.* item ex *quid d*, *nihilque* in unam syllabam contracto, in prima sede hujus octonarii lambici esse lambum, in secunda dactylum, in quinque

sequentibus spondeum: sed tamen non valde placet haec sustentatio versus. FAERNUS.

Neque intelleges? Si tu nihil narras. Perdis. Miror quid hoc fiet.

In versu dimetiendo male rem gefit Faernus; prius erat emendandus, quam ad digitos exigendus. Repono,

Neque intélleges? Si tu nil narras. Pergis? Miror, qui hoc fiet.

Narras unus tantum ex nostris: omnes autem *Pergis?* quod alteri equidem praefero. *Miror, qui hoc fiet?* i. e. quomodo hoc fit, vel sententia ipsa postulat. *Quid* enim esset, sciebat: *quomodo* id esse posset, jure mirabatur: sic mox v. 35. *Quo passo id potuit?*

25 *Quam ego sum, ac tu, nemo est*] Augere asseverationem videtur

C. Quidni? D. illa maneat? C. sic. D. ire igitur tibi licet,
Nausistrata.

N. Sic pól commodius esse in omnis árbítror, quam ut
cópèras,

Manère hanc; nam perliberalis vlsast, cum vidí, mihi.

D. Quid istúc negotiist? C. idámne operuit óslium? D. iam.
C. o Iúppiter,

Di nób respiciunt: gnátam inueni níptam cum tuo filio.

D. hem,

Quo pácto id potuit? C. nón satis tutus ést ad narran-
dum híc locus.

D. At tu intro abi. C. heus, ne filii quidem nóstri hoc
resciscánt, volo.

ACTUS V. SCAENA IV.

ANTIPHO.

*LAETU'S sum, ut meae res sésé habent, fratri ópti-
gisse quód volt.*

Quam scitumíst, eiusmodi parare in ánimo cupiditátes,

di&io homo, quae in o. fere l. s. est, etiam antiquis, praeter Bembinum, hoc modo, *homo nemo est*. FAERNUS. Tres ex nostris ignorant illud *Homo*: ceteri habent, versu etiam gaudente.

27 *Vin me credere?*] Hic quoque omnes libri scripti, praeter Bembinum habent, *vin me hoc credere*. Basilcanus *vis*. FAERNUS. Omnes nostri *Hoc*; quod ideo minus placet, quod sequatur *Istuc*.

35 *Quo pacto id potuit? Non satis tutus est ad narrandum hic locus*] Codex Regius *Tutus hic est*: A tribus abest *Hic*. Malim,

Quo pacto id pote? non satis est tutus hic ad narrandum locus.

36 *Ch. heus, ne filii nostri quidem hoc resciscant volo*] Haec verba ita ordinata sunt in libro Bemmino, & Victoriano, *ne filii quidem hoc nóstri*; in omibus aliis, *ne filii qui-*

dum nostri hoc, quam collocationem probo. & in dimetiendo versu, *ex quidem me elido*, quamvis sequente consonante. immo magis placet Bembina, utcumque versus procedat. FAERNUS. Unus ex nostris *Hoc nostri*; ceteri *Nostri hoc*. Parum, aut nihil interest.

1 *Laetus sum ut ut meae res sese habent*] Ex ratione versus, & fide libri Bemmini lego, *Laetus sum ut meae*, detracto uno *ut*; immo lectio vulgata magis placet. FAERNUS.

Laetus sum, ut meae res sese habent. Sic a Faerno editum, ipso tamen, ut ex nota videtur, nolente. Nostri omnes *Sese*, quattuor *Ut*, non *Ut ut*. Si duplex *Ut* adsciveris, sensus erit, *Quamvis meae res male se habeant*; si simplex *Ut*; *Laetus sum*; pro malo rerum mearum statu; in quantum res meae me laetari patiuntur.

- c. Certe edepol, nisi me animus fallit, aut parum prospiciunt oculi,
Meae nutricem gnatae video. s. neque ille inuestigatur. c. quid ago?
 s. Qui eius pater est. c. adeo? an maneo, dum haec quae loquitur, magis cognosco? 10
 s. Quod si eum nunc reperire possim, nihil est quod veredr. c. east ipsa.
 Conloquar. s. quis hic loquitur? c. Sophrona. s. et meum nomen nominat?
 e. Respice ad me. s. di obsecro vos, estne hic Stilpho? c. non. s. negas?
 c. Concede hinc a foribus paulum istorsum sodes, Sophrona.

Exanimata egressa, ut Eun. IV, 3, 14.

Set quid hoc, quod subito timida egreditur Pythias?

Nostri quoque omnes *Haec annus est*: Responde: ut *Anus* in ista sit. Apud Servium ad Georg. IV, 445.

Nam quae est haec annus.

8 *Aut parum oculi prospiciunt?* O. l. s. aut parum prospiciunt oculi, quae collocatio verborum versum efficit trochaicum acatalecticum, cuiusmodi sunt tres sequentes. FAERNUS. Ita & nostri universi.

9 *Quid agam?*] Legimus ex libro Bembino, *quid ago?* FAERNUS. Nostri omnes *Agam*. Placet *Ago*, ut mox *Adeo*, *Maneo*.

10 *Adeone, an maneo, dum ea quae loquitur*] Ex eodem libro, & ratione trochaici, *adeo*, *maneo*, *dum haec quae loquitur*. & est ordo, dum magis cognosco, quae haec loquitur. FAERNUS.

Qui est ejus pater. Adeo? maneo? dum ea quae loquitur, magis cognosco.

Sic in Faerni editione est: sed apparet eum voluisse, *Haec quae loquitur*, ex Bembino; ut *Haec* sit casu recto singulari. Nostri omnes *Ea*; sed alterum rectius, ut infra V, 6, 6. Num tu intellegis, his

quid narret? Eun. V, 9, 7. *Audis tu, hic quid ait?* Porro omnes nostri, *Adeone an maneo*. Lege, *Adeo an maneo*; neque hic Bembino ausculta. Plautus Aul. IV, 9, 20.

Quid agam? abeam an mansam? adeam an fugiam?

Curcul. IV, 4, 33.

Quid ego faciam? mansam an abeam?

Deinde pro *Qui est ejus pater*, nostri omnes *Qui est pater ejus*; neutrum placet; quia *Pater* extralitterum ponitur. Repone,

Qui ejus pater est. Adeo? an maneo, dum haec quae loquitur magis cognosco?

14 *Paululum istorsum*] Plerique l. s. sed recentes habent *panium*, ut & exigit versus, qui est trochaicus catalecticus, ut duo praecedentes. Donatus videtur legisse, *panulum istoc*. FAERNUS.

Paululum istorsum. Sic & nostri *Paululum*; sed *Paulum* reponendum, versu ipso jubente. Ceterum quod Faernus ait, Donatum legisse *Paululum istoc*; ex his ejus verbis collegisse sibi visus est: *Nunc istorsum adverbium est loci: aliud nomen*. Quia *istorsum* nusquam nomen est, corrigebat illic *Istoc*. Sed sefellit virum acutissimum prava lectio:

Ne me istos posthac nōmine appellāssis. s. quid? non obsecro es 15

Quem semper te esse dicitāssi? c. 'st. s. quid has metuis fores?

c. Conclūsam hīc habeo uxōrem satuam. vērūm istos me nōmine Eo pēperam olim dixi, ne vos fōrte imprudentēs foris Effūtiretis; atque id porro aliqua ūxor mea rescisceret.

s. Istōc pol nos te hīc inuimere mīserae numquam potuimus. 20

e. Eho dic mihi, quid rei tibi est cum fāmilia hac unde exis? Ubi illae? s. miseram me. c. hēu, quid est? viuuntne? s. viuit gnāta.

Matrem ipsam ex aegritudine miserā mors consecuta est.

quippe veteres ibi Editiones, *Nunc Paululum adverbium est loci, aliud nomen.* Atque hoc vere dicitur.

15 *Quid? non is obsecro es?* Tō is aliquot libri non habent, inter quos Bembinus. FAERNUS. A nostris quoque abest *Is*; sed illdem habent, *Non es, obsecro.* Perperam, nisi tollas *Quid*: tum bene habebit, *Non is obsecro es*; ut et apud Vellum Longum est, p. 2813.

16 *Quem semper te esse dicitāssi?* cñ. *st.*] Ex extrema syllaba dictionis *dicitāssi*, & particula *st*, cui sonum vocalis aspiro, facio spondeum, ut eñonarius constet. FAERNUS.

Pro *st* Nostrī omnes *Est*. Sed Vellus citat *St*: & ex *S* & *T* syllabam fieri notat; quare saluus est spondeus.

17 *Verum istoc de nomine, Eho perperam olim dixi?* Liber Bembinus primo habuit *istuc*, quod postea mutatum est in *istoc*, quemadmodum omnes alii libri habent: sed lectio libri Victoriani mihi vehementissime placet, *verum istoc me nomine*, ut sit ordo, verum dixi me istoc nomine. FAERNUS.

Istoc de nomine. Sic & nostrī omnes; sed vera est libri Victoriani lectio, *Istoc me nomine*, & in textum recipienda. Sic paulo ante,

Ne me istoc nomine appellāssis: & supra II, 3, 45.

Neque mi cognatus suis quisquam istoc nomine.

20 *s. Hem istoc pol?*] Auctoribus antiquissimis, libris Bembino & Vaticano, deleo particulam *hem*. FAERNUS. Nostrī *Hem* habent.

21 cñ. *Eho, dic mihi, quid tibi rei est?*] Tres antiquissimi libri, & Basilicanus ita collocant, *quid rei tibi est.* versus est tetrameter Iambicus catalecticus, ut sequentes. FAERNUS. Sic & nostrī plerique *Rei tibi est.*

22 *Aut ubi illae sum?*] Ex ratione versus, & fide omnium fere librorum, & in his Bembini, deleto *re aut*, & in dimetiendo versu corripito priorem syllabam in *illae*. FAERNUS.

23 *Duo ex nostris Ubi illae? nec Aut, neque Sunt agnoscunt. Recte. Si cui tamen Sunt arrideat, is legat Ubi illae sunt?* quo accentus in posteriore syllaba rite fiat.

23 *Matrem ipsam ex aegritudine, miseram mors consecuta est?*] O. fere l. s. & in illis Bembinus ita habent, *ex aegritudine hac.* quod exponemus, prae trisitia, quod maritum suum invenire non posset. sane Donatus exponit, *ex aegritudine*, in-

c. *Male factum. s. ego autem quae esse anus deserta,*
egens, ignota,

Ut potui, nuptum virginem locavi huic adulescenti, 25
Harum qui est dominus aedium. c. Antiphonine? s. isti in-
quam ipsi.

c. *Quid? duasne is uxores? s. au, obsecro, unam illa*
quidem hanc solam.

c. *Quid illam alteram quae dicitur cognata? s. haec ergo st.*
c. quid ais?

s. *Composito factum st, quò modo hanc amans habere possit*

firmitate, ac morbo: quae expositio non quadrat ad hanc lectionem. FAERNUS.

Ne unus quidem ex tot nostris, nec Edd. vett. habent *Hac*. Corrector, credo, Bembinus, versus gratia addidit *Hac*, quo tamen versus aequè commodè carere potest, sententia commodius caret. Plautus Poen. Prol. v. 69. *Conjicitur ipse in morbum ex aegritudine.*

25 *Ut potui virginem nuptum]* Omnes fere libri, praeter Bembinus, *nuptum virginem*. ita est Iambus in quarta. FAERNUS. Nostrum omnes *Nuptum virginem*, quod & versus postulat.

26 *Harum qui est dominus aedium. Antiphonine? Em, isti ipsi]* Versus hic claudicat; *Em* enim sine synaloepha stare nequit. Duo ex nostris post *Antiphonine* addunt *Inquam*: tertius, qui ex Academicis est, sic recte,

Harum qui est dominus aedium.
Antiphonine? Isti inquam ipsi.

27 *Unam quidem ille]* O. l. s. hunc ordinem verborum habent, *unam ille quidem*. FAERNUS.

Quid duasne is uxores habet. Au, obsecro, unam ille quidem hanc solam.

Etiam nostri *Ille quidem*. Versus tamen ne hoc quidem pacto stare potest. Repone,

Quid duasne is uxores? Au obsecro unam ille quidem hanc solam.

Habet, ex interpretatione inter Iambas natum est.

28 *Quid illa altera quae dicitur cognata? s. haec est]* Liber Bembinus, *quid illam alteram*. & subaudiendum est, nonne habet uxorem? vel aliquid tale. FAERNUS. Etiam noster veterrimus, *Quid illam alteram*. Recte: non tamen subaudiendum, *Habet uxorem*: sed ut supra III, 1, 15. *Quid enim? & Heaut, V, 1, 77.*

32 *Quicum volebam atque ut volebam collocatam filiam]* Liber Bembinus, in hac parte mendosus, habet *collocatam amari*: nos legendum putamus, *collocatam gnatam*, ut versus sit Iambicus tetrameter catalecticis, ut ceteri, non tamen mutamus. ceterum pro *quicum*, idem liber, & Victorianus, & multi alii habent *quocum*. FAERNUS.

Quocum volebam, atque ut volebam, collocatam filiam. Sic dedit Faernus & versu indignante, & ipso, qui *Gnatam* ex conjectura tulit. *Quicum* nostri, & Priscianus p. 934. Hoc recte. Ceterum illud in Bembinus notandum, pro *Filiam* poni *Amari*, nulla literarum similitudine. Id mihi videtur a correctore metrico ortum, ut versus sup-

Sine dote. c. di vostram fidem, quam saepe forte temere 30
Eveniunt quae non audeas optare? offendi adveniens
Quicum volebam atque ut volebam filiam locatam:
Quod nos ambo opere maximo dabamus operam ut fieret.
[Sine nostra cura maxima, sua cura haec sola fecit.]
s. Nunc quid opus facto sit vide. pater adulescentis venit: 35
Eamque animo iniquo hoc oppido ferre aiunt. c. nil periclit.
Set per deos atque homines, meam esse hanc caus resciscat
quisquam.
s. Nemo ex me scibit. c. sequere me: intus cetera audiemus.

pleretur: cui rei fidem facit unus ex nostris, a quo *Filiam* abest; neo ejus vice quicquam substituitur. Ex his iudiciis sic repono,

Quicum volebam atque ut volebam filiam locatam.

ut supra IV, 3, 40. *Quid si filiam suam unicam locaret? & hic v. 25. Virginem locavi huic adulescenti.* Plautus Aul. II, 2, 51. *Nunc si filiam locassim meam tibi.* Apud Priscianum tamen, *Collocatam filiam.*

33 *Dabamus ut fieret operam]* O. I. s. *dabamus operam ut fieret.* FAERNUS. Ita nostri quoque omnes.

34 *Sine nostra cura, maxima sua cura haec sola fecit]* Duo ex nostris *Maxime.* Sed vide mecum, quid versus hic intus, si excutias, habeat. *Haec sola* est Sophrona. Hoc semel posito, quod reliquum est, expende. Dixerat Chremes, *Quod nos ambo opere maximo:* nunc vero infert, *Sine nostra cura.* Quomodo haec constant? An fieri quicquam potest *Opere maximo*, & idem tamen *Sine cura*? Deinde illud vide, *Haec sola sua cura maxima.* Si Sophrona hoc *Sua cura* & providentia effecit, quomodo *forte temere* evenit? Quae vero ista Sophronae cura? cui fors Antiphonem primo obtulit; reliquum vero Phormionis cura & astutia est actum. Nimirum hic versus a mala manu

est; Corruptor aliquis illud *Quod nos*, quod ad priora refertur, post se aliquid quo referatur requirere putabat, & hunc benigne versiculum de suo donabat. Ceterum distinctione mutata nihil hoc emblemato erit opus. *Offendi*, inquit, casu sponte & de improvviso factum, quod ego & frater maximopere diuque mollebamur, ut aliquando fieret.

35 *Nunc quid facto est opus, vide]* Liber Bembinus, & Victorianus, *nunc quid opus facto sit vide.* apposite ad rationem versus. FAERNUS. Ex Meadianis alter *Sit*; ceteri *perperam Est.*

38 s. *Nemo ex me scibit. c. sequere me. cetera intus audies]* Ita Basilicanus, versus impeditus, & ut puto in omnibus libris mendosus. liber Bembinus, & multi alii ita collocant, *intus cetera audies.* ita esset iambicus tetrameter brachycatalecticus, vel forte trochaicus, non faciendo synaloepham, in *nemo ex me s.* FAERNUS.

Plerique nostri cum Basilicauo faciunt, *Cetera intus audies:* tres cum Bemmino, *intus cetera audies.* Repone,

30. *Nemo ex me scibit. c. sequere me: intus cetera audiemus.* *Audiemus;* tam quae tu ex me, quam quae ex te ego audire cupimus.

ACTUS V. SCAENA II.

DEMIPHO. GETA.

D. *NOSTRAPTE* culpa facimus, ut malis expediat esse:

Dum nimium dici uos bonos studemus et benignos.

Ita fugias ne praeter casam, quod diunt. nonne id fuit erat,

Accipere ab illo iniuriam? etiam argentumst ultro obiectum:

Ut sit qui uiuat, dum aliud aliquid flogiti conficiat. 5

G. *Planissime.* D. *is nunc praemium est, qui recta praua faciunt.*

G. *Verissime.* D. *ut stultissime quidem illi rem gesserimus.*

G. *Modo ut hoc consilio possit discendi, ut istam ducat.*

1 *Nostapte culpa facimus, ut malos expediat esse*] Tres nostri veterimi *Malis.* Recte. Vide ad Heaut. II, 4, 8. Notum illud Martialis:

Nobis non licet esse tam disertis.

4 *Etiam argentum est ultro obiectum ei*] Tò ei nullus habet l. s. quod nec sensui nec uersui necessarium est. FAERNUS. Etiam nostri nesciunt illud *Ei.*

5 *Dum aliquid aliud*] Et Donatus, & libri Bembinus & Victorianus, *dum aliud aliquid.* FAERNUS. Nostri omnes uno excepto *Aliquid aliud.* Nec uersus, nec sententiae interest.

8 *Modo ut hoc consilio possit*] *Possit* exigit uersus; & ita est in libro Bembino. FAERNUS. Male nostri *Possit.*

9 *Etiame id dubiumst?*] Lege ex uno Regio, *Etiame idem dubiumst?* Vide supra II, 1, 8.

11 *Ut uxorem huc ejus adducam*] Recentiores sere libri non habent particulam *ut*; qua dempta, itaque collocatis uerbis, ut in Bembino & nonnullis aliis est, *uxorem ejus huc*

adducam, numerosior uersus est, qui est Iamblicus tetrameter catalecticus, ut ceteri. FAERNUS.

Omnes nostri, duobus exceptis, *Ut uxorem.* Quod autem Faernus putat, *Ut dempto*, numerosiorem fore uersum, tota via errauit. Nec ineptum hic, nec inutile *Ut est*, quod quidam putat. Hec. II, 2, 2.

Patrio animo uisus faciam, ut tibi concedam.

Porro duo ex nostris *Ejus huc*; ceteri *Huc ejus*: quod placet.

12 *Geta abi*] O. fere l. s. & in illis Bembinus, & Victorianus, *Tu Geta abi.* FAERNUS.

Sic & nostri plerique *Tu*: sed distinctione mutanda est; non *Abi*, praenuntia, sed *Abi prae*, nuntia. Sic *I prae*, sequar. Eun. III, 2, 40. *Abi prae*, cura ut sint domi parata. Plautus Amph. I, 3, 45. *Abi prae*, *Sofia*, *Tam ego sequar.*

15 *Vorsuram soluis*] Aliqui maluerunt *vorsura soluis*, quod nescio qua ratione fecerint, cum o. l. s. & Donatus habeant, *vorsuram soluis.* FAERNUS.

D. *Etiam idne dubiumst?* G. *haut scio hercle, ut homōst, an mutet animum.*

D. *Hem, mutet autem?* G. *nescio: verūm, si forte, dico.* 10

D. *Ita faciā, ut frater cēnsuit, ut uxōrem huc eius adducam:*

Cum ista sit loquatur. tū, Geta, abi prae: nūntia hanc ventūram.

G. *Argentūm inuentumst Phaedriae: de iūrgio filētur:*

Prouisum est, ne in praesentia haec hinc debeat: quid nunc porro?

Quid fiet? in eodem haesitas luto: versura soluis: 15

Praesens quod fuerat, in diem malum abiit: plagae crescunt,

Nisi prospicis. nunc hinc domum ibo; ac Phanium edocēbo

Nequid vereatur Naustratam, neque eius orationem.

Quid fiet? in eodem luto haesitas: versuram solues,

Geta: praesens quod fuerat malum, in diem abiit: plagae crescunt.

Immo certa ratione faciunt, qui malunt *Versura soluis*. Res jam nota est, Salmassi industria & Frederici Gronovii. Cicero ad Atticum V, 15. *Ut verear, ne illud, quod tecum permisiavi, versura mihi solvendum sit.* Versura solvit, qui, ut vetus debitum expungat, novum contrahit: ut Geta hic unam culpam in nuptiis herilis filii admisissam, novis in Phaedriae fidicina fallacis differt, & in praesens evadit. Ceterum dno ex codicibus nostris non habent *Geta*. Repono,

Quid fiet? in eodem haesitas luto: versura solvis:

Praesens quod fuerat, in diem malum abiit: plagae crescunt.

18 *Nequid vereatur Phormionem, aut eius orationem*] Hic versus jam a saeculo crucem interpretibus fixit. Quid enim Phanium vereretur *Phormionem*, qui ei & marito amicissimus erat,

& nuptiarum inventor, inceptor, perfector? Quid *eius orationem*; qui postea ad eam non aditurus erat, sed domi cum Phaedria potaturus? Sola Naustrata erat, quae id nuntium de repudio ad Phanium portatura erat; idque Geta praesente constitutum est. His ergo rebus offensus Guyetus, versum, ut solet, in merboniam mittit. Tu repone,

Nequid vereatur Naustratam neque eius orationem.

Naustrata eadem est, quae postea *Naustrata* dicitur. Sic *Naustrates* idem qui *Naustrates*; *Sopater* qui *Sospater*. Brevius dicebant, qui familiaris. Id enim animadvertes, cum de absente hic loquitur Geta, *Naustratam* vocat; postea qui praesentem alloquantur, *Naustratam*; hoc enim maioris dignitatis, & magis ad primariae feminae fastum ac supercilium. Sic in Hecyra I, 2. eadem mulier & *Philotes* & *Philotes* appellatur: in Cistell. II, 3. Idem servus *Lampadius* & *Lampadio*. Ceterum qui hoc nesciebant Librarii, etiam hic, ut postea, *Naustratam* scripserant.

ACTUS V. SCAENA III.

DEMIPHO. NAUSISTRATA. CHREMES.

D. AGEDUM, ut soles, Nausistrata: fac illa ut
placetur nobis.

Ut sua voluntate id quod est faciendum faciat. N. faciam.

D. Pariter nunc opera me adiuvas, ac re dudum opitulata es.

N. Factum volo: ac pol minus queso viri culpa, quam me
dignumst.

D. Quid autem? N. quia pol mei patris bene parva indi-
ligenter

Tutatur: nam ex his praediis talenta argenti bina

Capiebat statim: hem vir viro quid praestat? D. bina
quaeso?

N. Ac rebus vilioribus; tamen duo talenta. D. hui.

N. Quid haec videntur? D. scilicet. N. virum me natum
villem:

quod cum metri ratio non admitteret, correctores Phormionem ejus loco substituerunt.

1 Fac ut illa placetur nobis] O. l. s. fac illa ut p. n. quod meliorem efficit numerum. FAERNUS. Ita & nostri omnes.

3 Ac dudum re opitulata es] Libri Bemblus, & Victoriantis, ac re dudum. FAERNUS.

Nostri, excepto uno, Dudum re. Et duobus exceptis, omnes cum Edd. vet. Adjuvas, non, ut Faernus dedit, Adjuves. Recte: Dixerat enim illa, Faciam. Non igitur ultra rogat Demipho, sed gratias agit, agnoscendo beneficium.

Pariter nunc opera me adjuvas, ac re dudum opitulata es,

7 Statim capiebat: hem, vir viro quid praestat? N. bina quaeso?] To hem non habebat liber Bemblus, congruenter ad rationem versus: postea superadditum est, pro bina autem, habet binam. FAERNUS.

Hem nostri omnes habent: quod cum versum strangularet, corrector

ille metricus e-textu eiecit. Atqui tantam sententiae confert; quantum versui officit. Reponendum erat,

Capiebat statim. hem vir viro quid praestat? Bina quaeso? Invertebat aliquis verba, qui Statim putabat prima correpta esse. Atqui cum constanter, perpetuo, singulis annis, ut hic, significat, primam producit. Nonius Marcellus: Statim producta prima syllaba, a stando, perseveranter & aequaliter significat; Torrentius; Bina talenta capiebat statim. Idem tamen v. Capere habet, Statim capiebat. Ceterum Bina nostri omnes, non Binam.

8 Ac rebus vilioribus multo, tamen talenta bina. D. hui] Potest hic versus sustentari, ut sit iambicus tetrameter catalecticus, ut ceteri, hoc modo; ut eliso ex vilioribus s. ex tamen n, in quarta sede sit anapaestus, in quinta dactylus. FAERNUS.

Ac rebus vilioribus multo tamen talenta bina.

Ego ostēderem. D. certō scio. N. quo pācto. D. parce fōdes, 10
Ut pōssis cum illa; nē adulescens mulier te fatiget.

N. Faciam, ut iubes: set meūm virum abs te exire vi-
deo. C. ehem, Dēmipho,

Iam illi datum est argētum? D. curavi slico. nollēm datum.

Ei, video uxorem: pāne plus quam sāt erat. D. cur nol-
lēs, Chreme?

C. Iam recte. D. quid tu? ecquid locutus cum ista es,
quamobrem hanc dūcimus? 15

C. Transēgi. D. quid ait tādē? C. abduci nōn potest.
D. qui nōn potest?

C. Quia uterque utrique est cōrdi. D. quid istuc nōstra?
C. magni: praeter haec,

Cognātam comperi ēsse nobis. D. quid? deliras. C. sic
erit:

Non temere dico: redii mecum in mēmoriā. D. satim
sanus es?

Hui. Quicquid agat Faernus, vi-
 tiosus manet versus: nam ex metri
 lege oribu' tribrachus esse debuit,
 non dactylus. Nostri universi cum
 Edd. vet. *Duo talenta*, non *Talen-*
ta binus. Reponē,

Ac vobis vilioribus tamen duo ta-
lenta. Hui.

Satis est ad sententiam, si res villo-
 res erant: ut multo essent viliores,
 nihil opus.

9 *Virum me natam vellem*] Liber
 Bemblinus natum, quod non displicet.
 FAERNUS.

Recte habet Bemblinus codex *Natum*;
 & sic a prima manu noster
 ille 900 annorum. *Virum natam*
 soloecon est, & sibi ipsum repugnat.
 In textum ergo, quod veritus est
 Faernus, *Natum* recipio.

11 *Ut possis cum illa: ne te adu-*
lescens mulier defatiget] Et hic versus
 vitio laborat; nisi *Adulescens* tertiam
 corripere possit. Reponē,

Ut possis cum illa; nē adulescens
mulier te fatiget.

16 *Quid non potest?*] Liber Bem-
 blinus, Victorianus, & Basilicanns,
qui non potest? qui autem, pro
 quomodo exponetur. FAERNUS.
 Sic & nostri plerique *Qui*.

19 *Satim sanus es?*] Idem liber
satim: ita ostonarius impeditus
 procedit. FAERNUS.

Non temere dico? redi mecum
in mēmoriā. Satim sanus es.
 Nostri omnes *Satim*. *Satim* a
 Bemblino correctore est, quo la-
 beranti, ut putabat, versui suc-
 curreret. Atque *Redi*, ut allas
 non semel, positum erat pro *Redii*.
 Reponē,

Non temere dico: redii mecum in
mēmoriā. Satim sanus es?

Si *Redi* voluisset, dixisset utique,
Redi tecum in mēmoriā, non *Me-*
cum. Plautus Capt. V, 4, 25.

Nunc demum in mēmoriā redeo,
cum mecum cogito.

Nunc edepol demum in mēmoriā
regredior; audiviss- me.

Non temere, inquit, dico; redii
 mecum in mēmoriā, cognātam
 eam nobis esse.

N. *Au obsecro, caue ne in cognatam pecces.* D. *non est.*

c. *ne nega:*

20

Patris nomen aliud dictum est: hoc tu errasti. D. *non norat patrem?*

c. *Norat.* D. *cur aliud dixit?* c. *numquamne hodie concedes mihi,*

Neque intelliges? D. *si tu nil narras.* c. *pergis?* N. *miror qui hoc fiet.*

D. *Equidem hercle nescio.* c. *vin scire?* *at ita me servat Iuppiter,*

Ut propior illi, quam ego sum ac tu, homo nemo est. D. *di vestram fidem:*

25

Edamus ad ipsam: una omnis nos aut scire aut nescire hoc volo. c. *ah.*

D. *Quid est?* c. *itan parvam mihi fidem esse apud te?* D. *vin me credere?*

Vin satis quesitum mi istuc esse? age, fiat. quid? illa filia

Amici nostri quid futurum est? c. *recte.* D. *hanc igitur mittimus?*

20 *Au obsecro, vide ne in cognatam pecces*] Unde Faernus illud *Vide?* nihil enim annotavit. Nostri universi, *Cave ne:* quod in textum revocamus. Unus ex Regiis & Ed. vet. *Cave in cognatam pecces.* Utroque modo loqui solet Noster; illud versui acceptius est.

23 *Neque intelliges?* D. *si tu nihil narres.* CH. *pergis.* N. *miror quid hoc fiet*] Pro *narres*, *narras* est in o, fere l. s. & in iis Bembino. pro *pergis* vero, is tantum liber, & Victorianus habet *perdis*. Sane in dimetiendo versu, suspicatus quandoque sum, *ex intelliges* s. eliso, ultimaeque syllaba brevi remanente, ut apud Ennium, *Virgines nam sibi quisque domi Romanus habet sat*. item *ex quid d*, *nihilque* In unam syllabam contracto, in prima sede huius sonari lambici esse lambum, *anaclylum*, in quinque

sequentibus spondeum: sed tamen non valde placet haec sustentatio versus. FAERNUS.

Neque intelliges? Si tu nihil narras. Perdis. Miror quid hoc fiet.

In versu dimetiendo male rem gessit Faernus; prius erat emendandus, quam ad digitos exigendus. Repono,

Neque intelliges? Si tu nil narras. Pergis? Miror, qui hoc fiet.

Narras unus tantum ex nostris: omnes autem *Pergis?* quod alteri equidem praefero. *Miror, qui hoc fiet?* i. e. quomodo hoc fit, vel sententia ipsa postulat. *Quid* enim esset, sciebat: *quomodo* id esse posset, jure mirabatur: sic mox v. 35. *Quo pacto id potuit?*

25 *Quam ego sum, ac tu, nemo est*] Augere asseverationem videtur

- c. Quidni? d. illa maneat? c. sic. d. ire igitur tibi licet,
Nausistrata. 30
- n. Sic pól commodius esse in omnis árbitror, quam ut
coépèras,
Monère hanc; nam perilliberalis visast, cum vidi, mihi.
- d. Quid istúc negotiast? c. idámne operuit óstium? d. iam.
c. o Iúppiter,
Di nós respiciunt: gndám inueni núptam cum tuo filio.
d. hem,
Quo pácto id potuit? c. nón satis tutus ést ad narran-
dum híc locus. 35
- d. At tu întro abi. c. heus, ne filii quidem nóstri hoc
resciscánt, volo.

ACTUS V. SCAENA IV.

ANTIPHO.

LAETU'S sum, ut meae res sese habent, fratri ópti-
gisse quód volt.
Quam scitumíst, eiusmodi parare in ánimo cupiditátes,

diſſio homo, quae in o. fere l. s. est, etiam antiquis, praeter Bembinum, hoc modo, homo nemo est. FAERNUS. Tres ex nostris ignorant illud Homo: ceteri habent, versu etiam gaudente.

27 Vin me credere? Hic quoque omnes libri scripti, praeter Bembinum habent, vin me hoc credere. Basilicanus vis. FAERNUS. Omnes nostri Hoc; quod ideo minus placet, quod sequatur Iluc.

35 Quo pacto id potuit? Non satis tutus est ad narrandum hic locus] Codex Regius Tutus hic est: A tribus abest Hic. Malim,

Quo pacto id pote? non satis est tutus hic ad narrandum locus.

36 ch. heus, ne filii nostri quidem hoc resciscant volo] Haec verba ita ordinata sunt in libro Bembino, & Viſtoriano, ne filii quidem hoc noſtri; in omnibus aliis, ne filii qui-

dum nostri hoc, quam collocationem probo. & in dimetiendo versu, ex quidem in elido, quamvis sequente consonante. immo magis placet Bembina, utcumque versus procedat. FAERNUS. Unus ex nostris Hoc nostri; ceteri Nostri hoc. Parum, aut nihil interest.

1 Laetus sum ut ut meae res sese habent] Ex ratione versus, & fide libri Bembini lego, Laetus sum ut meae, detracto uno ut; immo lectio vulgata magis placet. FAERNUS.

Laetus sum, ut meae res sese habent. Sic a Faerno editum, ipso tamen, ut ex nota videtur, nolente. Nostri omnes Sese, quattuor Ut, non Ut ut. Si dulpex Ut adsciveris, sensus erit, Quamvis meae res malo se habeant; si simplex Ut; Laetus sum; pro malo rerum mearum statu; in quantum res meae me laetari patiuntur.

Quas, cum res aduersae fient, paulo mederi possis?
 Hic simul argentum repperit, curd sese expedituit:
 Ego nullo possum remedio me euoluere ex his turbis: 5
 Quin si hoc celetur, in metu; sin patefit, in probro fim.
 Neque me domum nunc reciperem, ni mi esset spes ostenta
 Huiusce habendi. set ubinam Getam inuenire possim?
 Rogem, quod conueniundi patris me tempus capere iubeat.

ACTUS V. SCAENA V.

PHORMIO. ANTIPHO.

P. ARGENTUM accepi, tradidi lenoni: abduxi
 mulierem:

Curdai, propria ea Phaedria ut poteretur: nam emissa est manus.
 Nunc una mihi res etiam restat, quae est conficienda; otium
 Ab senibus ad potandum ut habeam: nam aliquot hor
 sumam dies.

A. Set Phormios? quid ais? P. quid? A. quidnam nunc factu-
 rust Phaedria? 5

3 Quas, cum res aduersae fient, paulo mederi possis] Quattuor ex no-
 stris, Quibus. Sed bis hoc citat
 Priscianus p. 795. & 1161, ut ostendat
 Medeor cum accusativo jungi.

5 Me exsoluere ex his turbis] O. l.
 s. me euoluere: pro expedire tracta
 metaphorâ a fili glomere. FAERNUS.

6 In probro fim] Ratio versus
 exigit ut fim legatur; reclamantibus
 omnibus libris. FAERNUS.

7 Ni mihi esset spes ostensa] Com-
 plures libri ostentata. Bembinus,
 Victorianus, & Basilicanus, ostenta
 habent: ut in Eunucho, An ego
 occasionem mihi ostentum. FAERNUS.

Ex melioribus nostris quattuor
 Ostenta. Apud Priscianum p. 1004.
 & Seruium ad Georg. I, 248. Ostenta.
 Sed apud hunc, Ostenta legi
 oportere, ipsius verba indicant.

Veteres, inquit, Ostentus partici-
 pium, non Ostensus dicebant.

8 Huiusce habendae] Lege Ha-
 bendi. Vide ad V, 6, 41.

Inuenire possum] O. fere l. s. pos-
 sim. FAERNUS.

9 Me capere iubeas] Ita & Basil-
 canus: in aliis vero antiquissimis
 libris, item in multis aliis legitur,
 me capere suadeat: quod si recipi-
 mus, versus erit iambicus tetrame-
 ter acatalecticis, qui in sequenti
 scaena; cum ii, qui in hac sunt,
 catalectici sint. FAERNUS.

Ut rogem, quod tempus conue-
 niendi patris me capere iubeas. Ju-
 beas nostri fere omnes. Sed versus
 misere habitus est. Repone,

Rogem, quod conueniendi patris
 me tempus capere iubeas.

Rogem in pede primo concessa ve-
 nia corripitur.

2 Propria ea Phaedria ut pot-
 retur] Liber Bembinus poteretur;
 apposite ad rationem versus: ut &

Quo p̄llo satietatem amoris ait se velle absumere?

P. Vicissim partis tuas atturust. A. quas? P. uti fugitet patrem:

Te suas rogavit rursus ut ageres; causam ut pro se diceres.

Nam p̄baturus est apud me. ego me ire senibus Sūnium

Dicam ad mercatum, ancillulam emptum dudum quam dixit Geta:

Ne cum hic non videant me, conficere credant argentum suum.

Set ostium concrepuisset abs te. A. vide qui egrediatur. P. Geta est.

ACTUS V. SCAENA VI.

GETA. ANTIPHO. PHORMIO.

G. 'O fortuna, o fors fortuna, quāntis commoditatibus, Quā subitō ero 'Antiphoni op̄a v̄stra hunc onerastis diem?

A. Quidā hic sibi vult? G. nōsque amicos eius exonerastis metu?

Sed ego nunc mihi cesso, qui non ūmerum hunc onero pallio;

Catullus, *Liber ut innuptas poterat flox novercas.* FAERNUS.

Ib. Curavi ea propria Phaedria ut potiretur.] Aliqui libri, & in iis Victorianus, non habent *ea*: Bembinus ita, *curavi propria ut Phaedria potiretur.* FAERNUS. *Nostri propria ea; & duo primarii Potiretur.*

3 Nunc una res mihi etiam restat.] Venustior videtur collocatio librorum Bembini, & Victoriani, *nunc una mihi res.* FAERNUS. Tres ex nostris *Mihi res.*

5 Facturus.] Ex optimis nostris aliquot *Facturus est.* Lege *Facturus.*

6 Quo p̄llo satietatem amoris ait se velle sumere?] Antiquissimi libri, & multi alii ex recentibus, *absumere* habent. FAERNUS. Etiam nostri plerique *Absumere.*

7 Vicissim partes tuas atturust. Quas? Ut fugitet patrem.]

Quas omnino acui debet. Repone igitur,

Vicissim partes tuas atturust. Quas? Ut fugitet patrem.

8 Te suas rogavit rursus ut ageres; causam ut pro se diceres.] Suam quidem legit Donatus, subaudiens, *partem*, mihi tamen magis placet *suas*, quod est in libro Bembino, & subaudio *partes.* FAERNUS. *Te suas rogavit.* Nostri omnes *perperam suam.*

10 Quam dudum dixit Geta.] Unde hoc absonum, tacente Faerno? Nostri universi cum Edd. vet. *Dudum quam dixit Geta.*

12 Vide quis egrediatur.] Ex eodem libro legimus *qui*, & ex ratione verius. FAERNUS. Nostri male *Quis.*

2 Quam subito ero meo Antiphoni.] In eodem libro est, *meo ero.* ita etiam exigente trochaico. FAERNUS.

'Atque hominem propere luvenire: ut haec quas contigissent sciat.

A. Num tu intellegis, quid hic narret? r. num tu? A. nll.
r. tantundem ego.

G. Ad lenonem hinc ire pergam: ibi nunc sunt. A. heus, Geta.
G. em tibi.

Num novum aut mirumst revocari, cursum cum institeris?
A. Geta.

G. Pergin? hercle numquam hodie odio tu me vinces. A.
non manes?

G. Vapula. A. id quidem tibi iam fiet, nisi resistis, verbero.

G. Familiariò em oportet esse hunc: minitatur malum.

Quam subito meo ero Antiphoni
op. v. tra hunc onerasti diem.
Nostri, uno excepto, omnes Ero
meo Illud Aeo institutum est. Re-
pono,

Quam subito ero Antiphoni.

6 [Quid hic narret?] Idem liber,
hic qui hic narret: nos, hic quid
narret, versui congruenter. FAER-
NUS. Nostri omnes, Quid hic nar-
ret. Et hoc praestat.

8 Num mirum aut novum est re-
vocari, cursum cum institeris? Ge-
ta] Lege ordine inverso Novum aut
mirum, numero meliore. Recte
etiam Guyetus ex codicibus scriptis
Institeris: verso abnegante.

Num novum aut mirumst revocari,
cursum cum institeris? Geta.

9 Pergis hercle: numquam tu tuo
odio vinces me] Alii l. s. *pergin*,
Bembinus *pergit* habet. lego autem,
pergis hercle, conjuncte: ut & in
Heautontim. Quin mihi molestum
est. *Pergis hercle*, quae vero se-
quuntur, omnes libri ita collocant,
numquam tu odio tuo me vinces.
FAERNUS.

*Pergis hercle: numquam tu odio
tuo me vinces. Non manes?* Nostri
plenaque *Pergis. Unus Pergin?*
hercle. Reditur ita legendum,
Heaut. *Pergis hercle*.

Porro pro *Tu odio* codex Academi-
cus *Hodie* habet. Utrumque retine
& sic repono,

*Pergin? hercle numquam hodie
odio tu me vinces. Non manes?*

Odio, absolute ut Hec. 1, 2, 48.

*Tundendo atque odio denique efficit
senex.*

Plautus Rud. IV, 3, 7.

Enicas jam me odio, quisquis es.

Numquam hodie, praeter Comicos,
qui passim habent, etiam Virgilius;
*Numquam omnes hodie moriemur
inulti.*

10 GE. *Vapulabis. A. id tibi
quidem jam fiet*] In libris Bembinis,
& Vaticano, est *vapula*, nec aliter
versus potest stare, hoc autem, id
est *vapula*, verbum minantis est,
non autem jam percutientis. & est
hic locus translatus ex Plauti *Afina-
ria*: *Tu libero homini male servus
loquere? Vapula. Id quidem tibi
hercle fiet, Demonetum simul ac con-
spexero*, quod vero sequitur, ita in
omnibus libris ordinatur, *id quidem
tibi*, versus autem hoc modo susten-
tabitur, ut vel eliso *d*, ex *id*, in
secunda sede sit anapaestus; vel
fiet, in unam syllabam contracto,
fit in quarta spondeus. FAERNUS.

Nostri omnes *Vapulabis*; perpe-
ram. Festus olim legebat hic *Va-*

*Sét isne est quem quaero, an non? ipsust. congredere
astutum. A. quid est?*

*E. O omnium, quantum est qui viuont, hominum homo
ornatissimus:*

Nám sine controuérſia ab dis sölus diligere, 'Antipho.

*A. Ita velim: set, qui istuc credam ita esse, mihi dici
velim.* 15

G. Sätin est si te delibutum gaudio reddo? A. énicar.

P. Quín tu hinc pollicitationes aúſer, et quod fêrs, cedô. G. oh,

Tú quoque aderas, Phórmio? P. aderam: sét tu cessas?

G. áccipe, em,

*'Ut modo argentum tibi dedimus ápud forum, restá ad
Chremem*

*pula. Vapula, inquit, rum dici
solum, cum vellent minantibus signi-
ficare, se eos negligere & non cura-
re. Plautus in Feneratrice: Liberta
salve: Vapula positum esse ait, pro
Dole; Varro pro Peri, teste Teren-
tio in Phormione. Non m --- Lo-
cus ibi mutillus est: sed satis appa-
ret Festum de hoc ipso egisse, &
proinde Vapula hic lectum esse.
Ceterum postquam in textum se in-
tulerat Vapulabis, nebulo aliquis
ad versum supplendum, hoc bellum
emblemata addidit, Curialis vernula
est, qui me vocat; quod & in com-
pluribus editionibus hodie visitur.
Nos in duobus nostris, sed recen-
tioribus invenimus: spurium tamen
esse vel illud evincit, quod stare hic
non potest, nisi legas Vapulabis:
cum tamen compertum jam sit, le-
gendum esse Vapula. Ut ne ad-
dam, nisi statim post Vapula inse-
ras, Id tibi jam sis, hoc est Vapu-
lare, sententiam in responso nullam
fore.*

*11 Minuitur malum] Pronomen
qui, non est in ullo ex antiquis
libris: neque id versus admittit.
FAERNUS. Etiam nostri plerique
nesciunt illud Qui.*

12 Ipsust. PH. Congredere astu-

*tum. A. Quid est?] Dele nomen
Phormionis, & cum Codd. aliquot
nostris Getae totum attribue. Ipsust:
congredere astutum. Certe a Phor-
mione hoc non dici, vel illud indici-
cio est, quod versu demum 18 Phor-
mionem adesse sensit Geta, Oh, tu
quoque aderas, Phormio. Geta,
conscijs sibi laetissimi nuntii, jubet
herum congrredi quantum potest, ut
eum illo impertiat. Sic apud Plau-
tum Baech. IV, 9, 56. Chrysalus
servus, bono, sed ficto, nuntio onu-
stus, ad herum Nicobulum: Rogas?
congredere. MI. Congredior.*

*13 Qui vivant hominum homo hono-
ratissima:] Liber Bembinus, qui vi-
vunt homo hominum ornatissime, ad
rationem versus accommodato.
FAERNUS.*

*Accipimus a Bemblino Ornatissu-
me: retinemus tamen, quod ceteri
omnes habent, Hominum homo.
Eun. II, 2, 1. Homini homo quid praes-
tat? Adel. II, 2, 10. Fomiquum ho-
mo stultissime.*

*18 Tu quoque hic aderas Phor-
mio? PH. aderam, sed cessas? G. ac-
cipe, hem] Omnes fere libri, inter
quos Bembinus, neque habent ro
hic, & post sed, habent pronomen
tu, numero meliore trochaici. FAER-
NUS. Nostri hic mendose Hic sine Tu.*

Sumus profecti: interea mittit erus me ad uxorem tuam. 20

A. *Quámobrem?* G. *omitto próloqui: nam nihil ad hanc rem est, Antipho:*

'Ubi in gynaeceum ire occipio, pater ad me accurrit Mida:

Pone adprehendit pallio, resupinat: respicio: rogo,

Quámobrem retineat me: ait esse vetitum intro ad eram accédere.

Sóphrona modo frátrem huc, inquit, senis introduxist Chremem: 25

Eúmque nunc esse intus cum illis: hóc ubi ego audini, ad fores

Súspenso gradu placide ire pèrrexi: accessi: astiti:

'Animam compressi: aurem admoui: ita ánimum cospi attendere,

Hóc modo sermónem captans. A. eú, Geta. G. hic pulcherrimum

20 *Ut modo argentum tibi dedimus apud forum, reſta domum Sumus profecti: interea mittit herus me ad uxorem tuam]*

Argentum dedimus, Ego scilicet & Herus Demipho, qui una ad forum ea causa ieramus, IV, 5, 6. Mox sequitur, *Reſta domum profecti sumus*, Ego rursus atque Herus. Atqui hoc falsissimum. Demipho enim reſta ad Nauſiſtratam ibat; V, 2, 11. & V, 3, 1.; sic ut iusserat frater, IV, 5, 7. *Ubi hoc egervis, Transito ad uxorem meam.* Rursus si reſta domum ibant; quid illud erit, *Mittit me ad uxorem tuam*, quae ipse ibi domi erat? Repone igitur, emendatione certissima,

Reſta ad Chremem

Sumus profecti.

Ad Chremem, hoc est, ad domum Chremetis; ubi uxor ejus Nauſiſtrata convenienda erat. Sic And. II, 3, 24. *Ego me continuo ad Chremem.*

29 *Euge Geta]* Liber Bembinus, & Victorianus, *eu Geta*, Basilicanus, *heu Geta*. FAERNUS. Et ceteri plerique, *Eu Geta*.

32 *Pater inventus est Phanio]* Aliqui libri, in quibus Bemblinus, ita habent, *est pater inventus*. ita & Donatus; quae collocatio verborum adjuvat verſum. FAERNUS. Nostri plerique, *Patruus tuus pater est*: male, quia *Pater* in Theſi deſiteſcit.

34 *Sonitum: utin' haec]* Duo ex nostris veteres, *Us haec. Lego, Utin' haec.* Horat. *Utne tegam spurco Damas latus?*

37 *p. Atque hercle ego quoque istam audivi fabulam]* Ita libri nostri; sed Donatus legebat; *Illam inaudivi; Plautus*, inquit, *in Milite gloriosa: Nam hoc cognomentum poetae esse inaudivi.* Sic editiones novae: sed vetus, *Nam hoc colummatum;* Repone,

Nam es colummatum poetae esse inaudivi Barbaro.

Exstat in Mil. Glor. II, 2, 56. Ceterum hoc noli *Phormioni* attribuere, sed cum codice Academico *Antiphoni*. Id ex responſo conſtabit, ubi *Patruus, Tibi poteſtatem, Te requirerem* ad Antiphonem referuntur.

Fâcinus audiui: itaque paene hercle exclamavi gaudio. 30

A. Quod? G. quodnam arbitrâre? A. nesciq. G. atqui mirificissimum:

Pâtruus tuus est pater inuentus Phônio uxori tuae. A. hem, Quid ais? G. cum eius consuevit olim matre in Lemno clânculum.

PH. Sômnium: utn' haec ignoraret suum patrem? G. alii quid crédito,

Phôrmio, esse causae: sit me cénser potuisse ômnia 35

'Intellegere extra ôsium, intus quae inter sese ipsi égerint?'

A. 'Atque hercle ego quoque illam inaudiui fâbulam. G. imma etiâm dabo.

Quô magis credas: pâtruus interea inde huc egreditur foras:

Haut multo post cum patre idem récipit se intro dénuo:

'Ait uterque tibi potestatem eius habendi se dare: 40

Dénique ego sum missus, te ut requirerem atque adducerem. A. em

Praeterea, jam modo dixerat Phormio, *Sômnium*, uno illa ignoraret patrem? non convenit ergo, ut continuo addat, *se rem prius inaudivisse*. Repone igitur,

AN. Atque hercle ego quoque illam inaudiui fabulam.

Recte: Antipho inaudivit, qui cognatus & familiaris; non Phormio, qui alienus & ignotus. *Illam inaudivisse* facit. *Inaudire* Plauto, Ciceroni, aliis, est rem prius occultam & celatam fando audire. Sine dubio igitur vera haec lectio est.

40 *Ait uterque tibi potestatem ejus habendas se dare*] In nullo omnino libro invenio pronomen *se*; omnes vero habent *dari*, pro *dare*. sed versus non constat, nisi legas pro *habendas*, *adhibendas*, quod in libro Bembrino est. qua lectione admissa, licebit, opinor, exponere *adhibendas*, pro *habendas*: sicut dicimus *adamare* pro *amare*; *adhaerere*, pro *haerere*, & similia. aut *adhibendas*, *asciscendas*, *adjungendas* in matrimonium. ad has non sane vulgatas hujus verbi ex-

positiones, cogit me auctoritas tam vetusti libri; cum versus necessitate conjuncta. FAERNUS.

Ait uterque tibi potestatem ejus habendas dari.

Hinc *Adhibendas*, quod Bemblaus exhibet, commentum est correctoris, qui versum ruentem sic fulcire voluit. Rectius, qui *Se addiderunt*; nam nostri, tribus recentioribus exceptis, omnes *Dare* habent. Repone,

Ait uterque tibi potestatem ejus habendi se dare.

Ejus habendi; ut Heaut. Prol. v. 29. *Novarum spectandi*: Hec. III, 3, 12. de Virgine *Ejus videndi*; ubi codices nonnulli *Videndae*. Ovid. Her. xx, 74. de Cydippe:

Copia placandi sit modo parva tui.

Sic ibi, teste Heinio, membranae veteres: Editi *Placandae*. Ex *habendis*, natum est *habenda*.

41 *Denique ego sum missus*] Idem liber, *ego missus sum*. FAERNUS.

Denique ego missus sum, te ut requirerem atque adducerem.

Quin ergo xape me: quid cessas? G. fécero. A. o mi Phormio, Vds. p. vale, Antiphó: bene, ita me di ament, factum gaudeo.

ACTUS V. SCAENA VII.

PHORMIO.

*TANTA M fortunam de inproviso esse his datam.
Summa eludendi occasio est mi nunc senes,
Et Phaedriae curam adimere argentariam;
Ne cuiquam suorum asquillum suppléx fiet.
Nam idem hoc argentum, ita ut datum est, ingratis
Ei datum erit: hoc qui cogam, re ipsa répperi.
Nunc géstus mihi volúisque est capiundus novus.
Set hinc concedam in angiportum hoc proximum:
Inde hísce ostendam me, ubi erunt egressi foras.*

Vides, ut prave acuatur in ultima *Missus*. Deinde nostri universi addunt *Em*. Repone,

Denique ego sum missus, te ut requirerem atque adducerem,
AN. *Em.*

42 AN. *Hem quin ergo?* Tò hem, is liber non habet; quod nec versui nec sensui est necessarium. FAERNUS.

Non hujus initio convenit *Em*; sed, ut fere semper, prioris fini est apponendum. Ceterum versu sequente, pro *Gaudeo* Guyetus *Plaudite*: & scenas sequentes spurias esse pronuntiat; neminemque, *Siquidem sanus fuerit*, a se dissensurum putat. Credasne hunc hominem sanae tum mentis fuisse, cum haec effutiret? certe ad Anticyras relegandus tum erat; non nunc argumentis refutandus. Nihil in toto Terentio sequentibus scenis pulchrius, venustius, urbanius, mpratius; sine quibus reliqua fabula, quae nulli cedit, ex fulgore in sumum exiret.

Et datum est datum? Ingratis est datum? O. l. est ingratis: solus FAERNUS.

6 *Hic datum erit*] Quomodo *his*, cum de Phaedria solo sit sermo, cui adimenda erat cura argentaria? itaque vera lectio mihi videtur, quam idem antiquissimus liber continet, *ei datum erit*. In Victoriano est *to his*, sed in litura: ut coniciam ibi quaque scriptum prius fuisse *ei*. FAERNUS. Nostri *Ingratis*: & aliquot addunt *Hic* vel *his*, aliquot nihil.

8 *Angiportum hoc proximum*] Hunc duo ex nostris; & sic citat Priscianus p. 714; ut probet & *Hoc angiportum* & *Hic angiportus* dict.

4 *Prius quam dilapidet*] Liber Bembinus *dilapidat*. FAERNUS. Nostri *Dilapidet*. Utrumque probe.

7 PH. *De eadem hac fortasse causa? v. Ita hercle. PH. credidi*] Tolle nomen Demiphonis; & totum da Phormioni, hoc modo:

PH. *De eadem hac fortasse causa. Ita hercle credidi.*

Hoc pro concessio sumit Phormio; ut sequentia inferat. Demipho non potuit dicere *Ita hercle*; cum res non ita esset, Phormio enim fingit eos velle, ut Phanium abduceret:

Quo me adfingulam ire ad mercatum, non eo.

10

ACTUS V. SCAENA VIII.

DEMIPHO. PHORMIO. CHREMES.

D. *DIS magnas merito grâtiâs habeo atque ago,
Quando euenere haec nobis, frater, prospere.
Quantum potest, nunc conueniendus Phormio est,
Priusquam dilapidat nostras trigintâ minas,
Ut auferamus. r. Déyiphonem, si domi est,* 5
Visam: ut quod, d. at nos ad te ibamus, Phormio.
r. De eadem hac fortasse cûsa, ita hercle credidi.
Quid ad me ibatis? ridiculum: an veremini
Ne non id facerem quod recepissém semel:
Heus, quanta quanta haec mea paupertas est, tamen 10
Adhuc curavi unum hoc quidem, ut mi esset fides.
c. Etsi ita uti dixi liberalis? d. oppida.

hi re vera veniunt, utne abduceret, sed pecuniam rescriberet.

8 *An veremini?* Tò an non habet idem liber: arbitror autem in scansione hujus versus primum elidi, sicut in *senex*, posset tamen elidi *n*, sicut in *invidia*. FAERNUS.

Quid ad me ibatis? ridiculum: veremini

Ne non id facerem.

Sic a Faerno est: sed versu abhorrente. Lege cum plurimis nostris, vetustioribus certe universis;

Quid ad me ibatis? ridiculum: an veremini. Veremini, ne non facerem: prorsus ut supra IV, 2, 2; *Venio ad hominem, ut dicerem;* & *Heaut.* III, 1, 83.

Dum id quaero, qui tibi filium restituerem.

Taceant ergo posthac, qui indignam & turpem licentiam versui huic impetrari possulant.

10 *Heus heus, quanta haec mea paupertas est, tamen* Huic versui, una syllaba deficienti, succurrit lectio ejusdem libri, *heus quanta quanta haec*. FAERNUS. Nostri

Quanta haec; nisi quod unus Quanta cumque haec.

12 CH. *Etsi ita ut dixi liberalis? d. oppido* Sine *ea*, & praeterea mutatis personis, hunc versum continet idem liber in hunc modum. CH. *Etsi ita ut dixi liberalis? CH. oppido*, forte est ironia senum in Phormionem, cum pronomine vero *ea*, fateor me hunc locum non intelligere. FAERNUS.

DE. *Etsi ita ut dixi liberalis? CH. oppido.*

Sic dedit Faernus; qui, si *Ea* hic legatur, fateatur se hunc locum non intelligere. Nimirum Bemino serviliter additus personas prave distinxit; quae sic ex omnibus aliis libris sunt disponendae; & leviter emendandum est:

CH. *Etsi ita uti dixi liberalis? DE. oppido.*

Chremes fratrem interrogat, an filia, quam iste jam primum viderat, liberali facie & forma sit; ut ipse de absente dudum praedicaverat. Nimirum senes, quibus jam tota fallacia satis innotuerat, parum curabant quid Phormio magnifice

1. *Idque adeo aduenio nuntiatum, Demipho, Paratum me esse: ubi vultis, uxorem date.*
Nam omnis posthabui mihi res, ita uti pater fuit, 19
Postquam tantopere id vos velle animaduverteram.
 D. *At hic dehortatus est me, ne illam tibi darem:*
Nam qui erit rumor populi, inquit, si id feceris?
Olum cum honeste potuit, tum non est data:
Nunc viduam extrudi turpest: ferme eadem omnia 20
Quae tunc dudum coram me incusaueras.
 P. *Satis pol superbe inluditis me. D. qui? P. rogas?*
Quia ne alteram quidem illam potero dicere:
Nam quod redibo ore ad eam quam contempserim?
 C. *Tum autem Antiphonem video ab sese amittere* 25
Inultum eam: inque. D. tum autem video filium
Inultum sane mulierem ab se amittere.
Set transi sedes ad forum, atque illud mihi

diceret, sed alias res inter se agebant. Atque hinc quoque cognoscas, *Ita hercle*, v. 7. non assignandum esse Demiphoni.

13 *Itaque ad vos venio nuntiatum Demipho*] Multi libri scripti, & in his Victorianus, pro *itaque, idque* habent. Bembinus, *idque adeo*. quo etiam modo staret versus, attributa prima ejus syllaba versui praecedenti. FAERNUS.

Idque ad vos venio. Dup ex nostris, *Idque omnes Ad vos.* Repone, *Idque adeo aduenio.*

18 *Nam qui erit rumor populi, inquit, si id feceris*] *Inquit* posteriori acuit; quia praeteriti temporis est: ut Cicero *Inquisi*. Vide Priscianum p. 876.

20 *Nunc viduam extrudi turpe est*] Quomodo *viduam*, quae sine viro remansura non erat? an forte *viduam* exponendum est, a priore viro separatam? in eo libro antiquissimo siue ea dictione *viduam*, in hunc modum legitur, *Eam nunc extrudi turpe est*. FAERNUS. Et hinc scies indolem correctoris Bembinii. Nostri omnes *Nunc viduam. Viduus*

hoc sensu non semel apud Plautum est.

22 *Satin superbe inluditis?*] Aliqui libri, & in iis Bembinus, affirmative habent *satis*. FAERNUS. Alter ex Meadianis *Satis*: reliqui *Satin*. Lego: *Satis pol superbe*: ut Heant. IV, 4, 1. *Satis pol proserua*.

24 *Nam quo ore redibo*] O. fere l. s. *nam quo redibo ore*. FAERNUS. Sic & nostri omnes.

29 *Argentum jube rursus*] O. l. s. *argentum rursus jube*. FAERNUS.

30 *Quod ego perscripsi*] O. fere l. s. *descripsi*: Bembinus *discripsi*: & ita etiam videtur legisse Donatus, qui super hoc loco ita dicit: *Multis per scripturam reddidi, multis dedi: ut apud Virgilium, Didit hic subito Trojana per agmina marmor*. quod exemplum ex Virgilio ad *descripsi* optime facit; ad *Perscripsi* nullo modo. FAERNUS. Nostri omnes *Perscripsi*.

35 *Repudium alteri*] Multis in libris, & inter hos Bembinus, & Victoriano scriptum est *alteras*: ut & in Heautontim. *Id ipsa alteras*

Argentum rursum iube rescribi, Phœnio.

P. Quodne ego descripsi porro illis quibus debui?

30

D. Quid igitur fiet? P. si vis mi uxorem dare

Quam despondisti, ducam: fin est ut velis

Manere illam apud te, dōs hic maneat, Dēmipho.

Nam nōn est aequom me propter vos decipi:

Cum ego vēstri honoris causa repudiū alteras

35

Remiserim, quae dōtis tantundem dabat.

D. In' hinc malam rem cum istac magnificētia,

Fugitiue? Etiamnum crēdis te ignorārier,

Aut tua facta adeo? P. inritor. D. tunc hanc dūceres,

Si tibi data esset? P. fac periculum. D. ut filius

40

Cum illa hābitet apud te, hoc vēstrum consiliū fuit.

P. Quaesō quid narras? D. quā tu mi argentū cedo.

P. Immo vtro uxorem tū cedo. D. in ius ambula

P. Enimuēro si porro esse odiosi pērgitis,

dum narrat. FAERNUS. Nostri alteri.

36 Quae tantundem dotis dabat]

Maliore numero habent O. l. s. quae

dotis tantundem dabat. FAERNUS.

Sic & nostri omnes.

37 I hinc in malam rem]

Mellorem compositionem continet liber

Bembinus, hoc modo I in malam

rem hinc: & sic quoque stat versus.

FAERNUS.

Nostri omnes I in malam

rem. Puto legendum, In' hinc ma-

lam rem. adverbialiter vel absolute;

ut Plautus Poen. II, 1, 48. Malam cru-

cem ibo potius. Menaech. II, 2, 53. Ut

has maxumam malam crucem. Noster

III, 3, 30. Malam rem hinc ibis?

Ubi Donatus, Adverbialiter, ut

Domum ibis. Supra II, 3, 21. In' ma-

lam crucem: ubi iterum Donatus,

Adverbialiter, ut Huius viciniae.

Cum Adverbialiter dicit, hoc vult,

Accusativum absolute poni sine prae-

positione.

38 Fugitive: etiam nunc credis te

ignorārier?] Repone Etiam num:

quo pacto Etiam rite acuet ultimam

ob sequens Encliticam.

39 Tu ne hanc duceres, si tibi da-

ta esset?] Liber Bembinus, si tibi

daratur? quod magis convenit, &

cum duceres, & cum eo quod sequi-

tur, fac periculum. ubi ex ratione

versus periculum legimus. FAER-

NUS.

Si tibi daratur. Nostri universi

Data esset. Quod recipio. Si data

esset, duceres, ut And. Nisi me la-

stasset amantem, & falsa spe pro-

duceres. & supra, Aliquid contrasif-

sem, atque hinc me protinam confi-

ceram in pedes.

43 Immo vero tu uxorem cedo]

Idem liber numerosiore ordine haec

verba habet, uxorem tu cedo. sanē

utroque modo huius versus prima

syllaba ad praecedentem pertinet

versum. FAERNUS.

Unus tantum ex nostris, Tu cedo.

Ceterum prima versus syllaba non

pertinet ad praecedentem. Immo

vero numquam non primam cor-

ripit.

44 P. In ius? Enimuēro si porro

esse odiosi pērgitis] Hic versus se-

ptem pedum est; nec ex l. s. ullum

remedium. Donatus dicit Enimuēro

Quas, cum res aduersas fient, paulo mederi possis?
 Hic simul argentum repperit, curd sese expedituit:
 Ego nullo possum remedio me euoluere ex his turbis: 5
 Quin si hoc celetur, in metu; si patefit, in probro sim.
 Neque me domum nunc reciperem, ni mi esset spes ostenta
 Huiusce habendi. set ubinam Getam inuenire possim?
 Rogem, quod conueniundi patris me tempus capere iubeat.

ACTUS V. SCAENA V.

PHORMIO. ANTIPHO.

P. ARGENTUM accepi, tradidi lenoni: abduxi
 mulierem:

Curdui, propria ea Phaedria ut poteretur: nam emissa est manu.
 Nunc una mihi res etiam restat, quae est conficiunda; otium
 Ab senibus ad potandum ut habeam: nam aliquot hos
 sumam dies.

A. Set Phormiof: quid ais? P. quid? A. quidnam nunc factu-
 rust Phaedria? 5

3 Quas, cum res aduersas fient, paulo mederi possis] Quattuor ex no-
 stris, Quibus. Sed bis hoc citat
 Priscianus p. 795. & 1161, ut ostendat
 Medeor cum accusativo jungi.

5 Me exsoluere ex his turbis] O. l.
 a. me euoluere: pro expedire tracta
 metaphorâ a fili glomere. FAERNUS.

6 In probro sim] Ratio versus
 exigit ut sim legatur; reclamantibus
 omnibus libris. FAERNUS.

7 Ni mihi esset spes ostensa] Complures libri ostentata. Bemblinus,
 Victorianus, & Basilicanus, ostenta
 habent: ut in Eunucho, An ego
 occasum mihi ostentum. FAERNUS.

Ex melioribus nostris quattuor
 Ostenta. Apud Priscianum p. 1004.
 & Seruium ad Georg. I, 248. Ostenta-
 ta. Sed apud hunc, Ostenta legi
 oportere, ipsius verba indicant.

Veteres, inquit, Ostentis partici-
 pium, non Ostensus dicebans.

8 Huiusce habendae] Lego Ha-
 bendi. Vide ad V, 6, 41.

Inuenire possum] O. fere l. s. pos-
 sim. FAERNUS.

9 Me capere iubeas] Ita & Basilica-
 nus: in aliis vero antiquissimis
 libris, item in multis aliis legitur,
 me capere suadeas: quod si recipi-
 mus, versus erit Iambicus tetrame-
 ter acatalecticis, qui in sequenti
 scaena; cum ii, qui in hac sunt,
 catalectici sint. FAERNUS.

Ut rogem, quod tempus conue-
 niundi patris me capere iubeas. Iu-
 beas nostri fere omnes. Sed versus
 misere habitus est. Reponet,

Rogem, quod conueniundi patris
 me tempus capere iubeas.

Rogem in pede primo concessa ve-
 nia corripitur.

2 Propria ea Phaedria ut pot-
 retur] Liber Bemblinus poteretur;
 apposite ad rationem versus: ut &

Quo pacto satietatem amoris ait se velle absumere?

7. Viciſſim partis tuas atturust. A. quas? 7. uti fugitet patrem:

Te ſuſ rogavit rursus ut ageres; causam ut pro se diceres.

Nam potaturus est apud me. ego me ire senibus Simum

Dicam ad mercatum, ancillulam emptum dudum quam dixit Geta:

Ne cum hic non videant me, conficere credant argentum suum.

Set ostium conrepuit abs te. A. vide qui egrediatur. 7. Geta est.

ACTUS V. SCAENA VI.

GETA. ANTIPHO. PHORMIO.

G. 'O fortuna, o fors fortuna, quantis commoditatibus, Quam desubito ero 'Antiphoni opes vestra hunc onerastis diem?

A. Quidnam hic sibi vult? G. nosque amicos eius exonerastis metu?

Sic ego nunc mihi cesso, qui non unquam hunc onero pallio:

Catullus, *Liber ut in nuptias potoretur, florens novercas.* FAERNUS.

ib. Curavi ea propria Phaedria ut potiretur.] Aliqui libri, & in iis Viſtorianus, non habent rō ea: Bembinus ita, curavi propria ut Phaedria potiretur. FAERNUS. Noſtri propria ea; & duo primarii Potiretur.

3 Nunc una res mihi etiam reſtat.] Venuſtior videtur collocatio librorum Bembi, & Viſtoriani, nunc una mihi res. FAERNUS. Tres ex noſtris huius res.

5 Fallurus.] Ex optimis noſtris aliquot Fallurus est. Lege Fallurus.

6 Quo pacto satietatem amoris ait se velle ſumere?] Antiquissimi libri, & multi alii ex recentibus, abſumere habent. FAERNUS. Etiam noſtri plerique Abſumere.

7 Viciſſim partes tuas atturust. Quas? Ut fugitet patrem]

Quas omnino acui debet. Repone igitur,

Viciſſim partes tuas atturust. Quas? Uti fugitet patrem.

8 Te suam rogavit rursus ut ageres; causam ut pro se diceres.] Suam quidem legit Donatus, subaudiens, partem, mihi tamen magis placet, suas, quod est in libro Bembi, & subaudio partes. FAERNUS. Te suas rogavit. Noſtri omnes perperam suam.

10 Quam dudum dixit Geta.] Unde hoc absonum, tacente Faerno? Noſtri univerſi cum Rdd. vet. Dudum quam dixit Geta.

12 Vido quis egrediatur.] Ex eodem libro legimus qui, & ex ratione verſus. FAERNUS. Noſtri male Quis.

2 Quam subito ero meo Antiphoni.] In eodem libro est, meo ero. ita etiam exigente trochaico. FAERNUS.

'Atque hominem propero inuenire: ut haec quas contigissent sciat.

A. Num tu intellegis, quid hic narret? P. num tu? A. nil.
P. tantundem ego.

G. Ad lenonem hinc ire pergam: ibi nunc sunt. A. heus, Geta.
G. em tibi.

Num nouum aut mirumst reuocari, cursum cum institeris?
A. Geta.

G. Pergin? hercle numquam hodie odio tu me vinces. A.
non manes?

G. Vapula. A. id quidem tibi iam fiet, nisi resistis, verbero.

G. Familiaris em oportet esse hunc: minitatur malum.

Quam subito meo ero Antiphoni
op. v. tra hunc onerastis diem.
Nostri, uno excepto, omnes Ero
meo. Illud Nio institutum est. Re-
pono,

Quam desubito ero Antiphoni.

6 Quid hic narret? Idem liber,
hic qui hic narret: nos, hic quid
narret, versui congruenter. FAER-
NUS. Nostri omnes, Quid hic nar-
ret. Et hoc praestat.

8 Num mirum aut nouum est re-
uocari, cursum cum institeris? Ge-
ta] Lege ordine inuerso Nouum aut
mirum, numero meliore. Recte
etiam Guyetus ex codicibus scriptis
Institeris: verso abnegante.

Num nouum aut mirumst reuocari,
cursum cum institeris? Geta.

9 Pergit hercle: numquam tu odio
me vinces me] Alii l. s. pergin,
Bembinus pergit habet. lego autem,
pergis hercle, conjuncte: ut & in
Heautontim. Quin mihi molestum
est. Pergis hercle, quae vero se-
quuntur, omnes libri ita collocant,
numquam tu odio tuo me vinces.
FAERNUS.

Pergis hercle: numquam tu odio
tuo me vinces Non manes? Nostri
plenique Pergis. Unus Pergin?
hercle. Recte: atque ita legendum,
Heaut. III, 3, 21. non Pergis hercle,

Porro pro Tu odio codex Academi-
cus Hodie habet. Utrumque retine
& sic repono,

Pergin? hercle numquam hodie
odio tu me vinces. Non manes?
Odio, absolute ut Hec. I, 2, 48.

Tundendo atque odio denique effecit
senex.

Plautus Rud. IV, 3, 7.

Enicas jam me odio, quisquis es.
Numquam hodie, praeter Comicos,
qui passim habent, etiam Virgilius;
Numquam omnes hodie moriemur
inulti.

10 GE. Vapulabis. AM. id tibi
quidem jam fiet] In libris Bombino,
& Vaticano, est vapula, nec aliter
versus potest stare. hoc autem, id
est vapula, verbum minantis est,
non autem jam percutientis. & est
hic locus translatus ex Plauti Afin-
ria: Tum libero homini male seruus
loquere? Vapula. Id quidem tibi
hercle fiet, Demonetum simul ac con-
spexero. quod vero sequitur, ita in
omnibus libris ordinatur, id quidem
tibi. versus autem hoc modo susten-
tabitur, ut vel eliso d, ex id, in
secunda sede in anapaestus; vel
fiet, in unam syllabam contracto,
sit in quarta spondeus. FAERNUS.

Nostri omnes Vapulabis; perpe-
ram. Festus olim legebat hic Va-

*Sét isne est quem quaero, an non? ipsust. congregere
astutum. A. quid est?*

*G. O omnium, quantum est qui viuont, hóminum homo
ornatissums:*

Nám sine controuérfia ab dis sólus diligere, 'Antipho.

*A. 'Ita velim: sét, qui istuc credam ita esse, mihi dict
velim.* 15

G. Sétin est si te dēlibutum gaudio reddo? A. énicas.

P. Quín tu hinc pollicitationes aúfer, et quod fērs, cedó. G. oh.

Tú quoque aderas, Phórmio? P. aderam: sét tu cessas?

G. accipe, em,

*'Ut modo argentum tibi dedimus apud forum, restá ad
Chremem*

*pula. Vapula, inquit, tum dicti
solitum, cum vellent minantibus signi-
ficare, se eos negligere & non cura-
re. Plautus in Feneratrice: Liberta
salve: Vapula Papiria. Alius hoc
loco, Vapula positum esse ait, pro.
Dole; Varro pro Peri, teste Toren-
tio in Phormione. Non m --- Lo-
cus ibi mutilus est: sed satis appa-
ret Festum de hoc ipso egisse, &
proinde Vapula hic lectum esse.
Ceterum postquam in textum se in-
tulerat Vapulabis, nebulo aliquis
ad versum supplendum, hoc bellum
emblemata addidit, Curialis uernula
est, qui me vocat; quod & in com-
pluribus editionibus hodie visitur.
Nos in duobus nostris, sed recen-
tioribus inuenimus: spurium tamen
esse vel illud evincit, quod stare hic
non potest, nisi legas Vapulabis:
cum tamen compertum jam sit, le-
gendum esse Vapula. Ut ne ad-
dam, nisi statim post Vapula infe-
ras, Id tibi jam fiet, hoc est Vapu-
lare, sententiam in responso nullam
fore.*

*11 Miniatum malum] Pronomen
qui, non est in ullo ex antiquis
libris: neque id versus admittit.
FAERNUS. Etiam nostri plerique
nesciunt illud Qui.*

12 Ipsust. PH. Congregere astu-

*tum. A. Quid est?] Dele nomen
Phormionis, & cum Codd. aliquot
nostris Getæ totum attribue. Ipsust:
congregere astutum. Certe a Phor-
mione hoc non dicti, vel illud indici-
cio est, quod versu demum 18 Phor-
mionem adesse sensit Geta, Oh, tu
quoque aderas, Phormio, Geta,
consciis sibi laetissimi nuntii, jubet
herum congregi quantum potest, ut
eum illo impertiat. Sic apud Plau-
tum Bacch. IV, 9, 56. Chrysalus
servus, bono, sed fisto, nuntio onu-
stus, ad herum Nicobulum: Regas?
congregere. 11. Congradior.*

*13 Qui vivat hominum homo hono-
ratissima:] Liber Bembinus, qui vi-
vunt homo hominum ornatissime, ad
rationem versus accommodate.
FAERNUS.*

*Accipimus a Bemblino Ornatissu-
me: retinemus tamen, quod ceteri
omnes habent, Hominum homo.
Eun. II, 2, 1. Homini homo quid prae-
stat? Adel. II, 2, 10. Hominum ho-
mo stultissime.*

*18 Tu quoque hic aderas Phor-
mio? PH. aderam, sed cessas? G. ac-
cipe, hem] Omnes fere libri, inter
quos Bemblinus, neque habent rō
hic, & post sed, habent pronomen
tu, numero meliore trochaei. FAER-
NUS. Nostri hic mendose Hic sine Tu.*

Sumus profecti: interea mittit erus me ad uxorem tuam. 20

A. *Quámobrem?* G. *omitto próloqui: nam nihil ad hanc rem est, Antipho:*

'Ubi in gynaeceum ire occipio, puer ad me accurrit Mida: Póne adprehendit pállio, resupinat: respicio: rogo, Quámobrem retineat me: ait esse vétitum intro ad eam accédere.

Sóphrona modo frátre huc, inquit, sénis introduxit Chremem: 25

Eúmque nunc esse intus cum illis: hóc ubi ego audini, ad fores

Súspenso gradu placide ire pèrrexi: accessi: ástiti:

'Animam compressi: aurem admoui: ita ánimus coepi attendere,

Hóc modo sermónem captans. A. eú, Geta. G. hic pulcherrimum

20 *Ut modo argentum tibi dedimus apud forum, restá domum Sumus profecti: interea mittit herus me ad uxorem tuam]*

Argentum dedimus, Ego scilicet & Herus Demipho, qui una ad forum ea causa ieramus, IV, 5, 6. Mox sequitur, *Restá domum profecti sumus*, Ego rursus atque Herus. Atqui hoc falsissimum. Demipho enim restá ad Naufistram ibat; V, 2, 11. & V, 3, 1.; sic ut iusserat frater, IV, 5, 7. *Ubi hoc egervis, Transito ad uxorem meam.* Rursus si restá domum ibant; quid illud erit, *Mittit me ad uxorem tuam*, quae ipsa ibi domi erat? Repone igitur, emendatione certissima,

Restá ad Chremem

Sumus profecti.

Ad Chremem, hoc est, ad domum Chremetis; ubi uxor ejus Naufistrata convenienda erat. Sic And. II, 2, 24. *Ego me continuo ad Chremem.*

29 *Euge Geta]* Liber Bemblinus, & Victorianus, *an Geta*, Basilicanus, *huc Geta*. FAERNUS. Et nostri plerique, *Euge*

32 *Pater inventus est Phano]* Aliqui libri, in quibus Bemblinus, ita habent, *est pater inventus*. Ita & Donatus; quae collocatio verborum adjuvat versum. FAERNUS. Nostri plerique, *Patruus tuus pater est*: male, quia *Páter* in Thesi desinit.

34 *Sonnum: utin' haec]* Duo ex nostris veteres, *Ut haec. Lego, Utin' haec*. Horat. *Utne tegam spurco Damas latus?*

37 *P. Atque hercle ego quoque illam audiui fabulam]* Ita libri nostri; sed Donatus legebat; *Illam inaudiui*; Plautus, inquit, in *Milita glorioso*: *Nam hoc cognomentum potestas esse inaudiui*. Sic editiones numeroe: sed vetus, *Nam hoc colummatum*; Repone,

Nam os colummatum potestas esse inaudiui Barbaro.

Exstat in Mil. Glor. II, 2, 56. Ceterum hoc noli *Phormioni* attribueré, sed cum codice Academico *Antiphoni*. Id ex responso constabit, ubi *Patruus, Tibi potestatem, Te requirunt* ad Antiphonem referuntur.

Fácinus audiui: itaque puene hercle exclamavi gaudio. 3Q

A. Quód? G. quodnam arbitrare? A. nesciq. G. atqui mirificissimum:

Pátruus tuus est páter inuentus Phénio uxori tuæ. A. hem, Quid ais? G. cum eius consuevit olim mātrem in Lemno clānculum.

PH. Sōmniū: utn' hæc ignoraret suūm patrem? G. aliquid crédito,

Phormio, esse causæ: sit me cēnsen potuisse omnia 35

'Intellegere extra ōstium, intus quæ inter sese ipsi égerint?

A. 'Atque hercle ego quoque illam inaudiui fábulam. G. imma etiā dabo.

Quó magis credas: pátruus interea inde huc egreditúr foras:

Haut multo post cum patre idem récipit se intro dénuo:

'Ait uterque tibi potestatem eius habendi se dare: 4Q

Dénique ego sum missus, te ut requirerem atque adducerem. A. em

Praeterea, jam modo dixerat Phormio, *Sōmniū*, uñe illa ignoraret patrem? non convenit ergo, ut continuo addat, *se rem prius inaudivisse*. Repone igitur,

AN. Aliquis hercle ego quoque illam inaudiui fabulam.

Recte: Antipho inaudivit, qui cognatus & familiaris; non Phormio, qui alienus & ignotus. *Illam inaudivisse* facit. *Inaudire* Plauto, Ciceroni, aliis, est rem prius occultam & celatam fando audire. Sine dubio igitur vera hæc lectio est.

4Q *Ait uterque tibi potestatem ejus habendas se dare*] In nullo omnino libro invenio pronomen *se*; omnes vero habent *dari*, pro *dare*. sed versus non constat, nisi legas pro *habendas*, *adhibendas*, quod in libro Bemino est. qua lectione admissa, licebit, opinor, exponere *adhibendas*, pro *habendas*: sicut dicimus *adamare* pro *amare*; *adhaerere*, pro *haerere*, & similia. aut *adhibendas*, *asciscendas*, *adjungendas* in matrimonium. ad has non sane vulgatas hujus verbi ex-

positiones, cogit me auctoritas tam vetusti libri; cum versus necessitate conjuncta. FAERNUS.

Ait uterque tibi potestatem ejus habendas dari.

Hinc *Adhibendas*, quod Bemblaus exhibet, commentum est correctoris, qui versus ruentem sic fulcire voluit. Rectius, qui *Se addiderunt*; nam nostri, tribus recentioribus exceptis, omnes *Dare* habent. Repone,

Ait uterque tibi potestatem ejus habendi se dare.

Ejus habendi; ut Heaut. Prol. v. 29. *Novarum spectandi*: Hec. III, 3, 12. de Virgine *Ejus videndi*; ubi codices nonnulli *Videndas*. Ovid. Her. xx, 74. de Cydippe:

Copia placendi sit modo parva tui.

Sic ibi, teste Heinio, membranae veteres: Editi *Placendas*. Ex *habendis*, natum est *habendas*.

41 *Denique ego sum missus*] Idem liber, *ego missus sum*. FAERNUS.

Denique ego missus sum, te ut requirerem atque adducerem.

Quin ergo xape mé: quid cessas? G. fécero. A. o mi Phórmio, Vále. P. vale, Antiphó: bene, ita me dí ament, factum gaúdeo.

ACTUS V. SCAENA VII.

PHORMIO.

TANTAM fortunam de inproviso esse his datam.
Summa eludendi occasio est mi nunc senex,
Et Phaédriae curam adimere argentariam;
Ne cuiquam suorum aequalium suppléx fiet.
Nam idem hoc argentum, ita ut datum est, ingratis 5
Ei datum erit: hoc qui cogam, re ipsa répperi.
Nunc géstus mihi voltusque est capiendus novus.
Set hinc concedam in angiportum hoc proximum:
Inde hisce ostendam me, ubi erunt egressi foras.

Vides, ut prave acuatur in ultima *Missus*. Deinde nostri universi addunt *Em*. Repono,

Denique ego sum missus, ita ut requirerem atque adducerem,
 AN. *Em.*

42 AN. *Hem quin ergo?* Tò hem, is ilber non habet; quod nec versui nec sensui est necessarium. FAERNUS.

Non huius initio convenit *Em*; sed, ut fere semper, prioris fini est opponendum. Ceterum versu sequente, pro *Gaudeo* Guyetus *Plaudite*: & scenas sequentes spurias esse pronuntiat; neminemque, *Siquidem sanus fuerit*, a se dissensurum putat. Credasne hunc hominem sanae tum mentis fuisse, cum haec esfutiret? certe ad Anticyras relegandum tum erat; non nunc argumentis refutandus. Nihil in toto Terentio sequentibus scenis pulchrius, venustius, urbanius, mpratius; sine quibus reliqua fabula, quae nulli cedit, ex fulgore in fumum extret.

5 *Ita ut ingratis est datum*] O. l. s. *ita ut datum est ingratis*: solus Bemblinus, *datum est ingratis*, ut postulat versus. FAERNUS.

6 *His datum erit*] Quomodo his, cum de Phaédria solo sit sermo, cui adimenda erat cura argentaria? ita qua vera lectio mihi videtur, quam idem antiquissimus liber continet, *si datum erit*. In Viskoriano est *ro his*, sed in litura: ut coniciam ibi quoque scriptum prius fuisse *si*. FAERNUS. Nostri *Ingratis*: & aliquot addunt *His* vel *lis*, aliquot nihil.

8 *Angiportum hoc proximum*] Hunc duo ex nostris; & sic citat Priscianus p. 714; ut probet & *Hoc angiportum* & *Hic angiportus* dici.

4 *Prius quam dilapidet*] Liber Bemblinus *dilapidat*. FAERNUS. Nostri *Dilapidet*. Utrumque probe.

7 PH. *De eadem hac fortasse causa?* D. *Ita hercle*. PH. *credidi*] Tolle nomen Demiphonis; & totum da Phormioni, hoc modo:

PH. *De eadem hac fortasse causa. ita hercle credidi.*

Hoc pro concessio sumit Phormio; ut sequentia inferat. Demipho non potuit dicere *Ita hercle*; cum res non ita esset, Phormio enim fingit eos velle, ut Phanium abduceret:

Quo me adfimularam ire ad mercatum, non eo. 10

ACTUS V. SCAENA VIII.

DEMIPHO. PHORMIO. CHREMES.

D. DIS magnas merito grâtiâs habeo atque ago,
Quando tuerere haec nobis, frater, prospere.
Quantum potest, nunc conveniendus Phormio est,
Priusquam dilapidat nostras triginta minas,
Ut auferamus. r. Déniophonem, si domi est, 5
Visam: ut quod, D. at nos ad te ibamus, Phormio.
r. De eadem hac fortasse coïsa, ita hercle credidi.
Quid ad me ibatis? ridiculum: an veremini
Ne non id facerem quod recepissém semel:
Heus, quanta quanta haec mea paupertas est, tamen 10
Adhuc curavi unum hoc quidem, ut mi esset fides.
c. Etsi ita uti dixi liberalis? D. oppido.

hi re vera veniunt, utne abduceret, sed pecuniam rescriberet.

8 An verebimini? Tò an non habet idem liber: arbitror autem in scansione hujus versus primum elidi, sicut in senex. posset tamen elidi u, sicut in invidia. FAERNUS.

Quid ad me ibatis? ridiculum: verebimini

Ne non id facerem.

Sic a Faerno est: sed versu abhorrente. Lege cum plurimis nostris, vetustioribus certe universis;

Quid ad me ibatis? ridiculum: an veremini. Veremini, ne non facerem: prorsus ut supra IV, 2, 2; Venio ad hominem, ut dicerem; & Heaut. III, 1, 83.

Dum id quaero, qui tibi filium resituerem.

Taceant ergo posthac, qui indignam & turpem licentiam versui huic impetrari postulant.

10 Heus heus, quanta haec mea paupertas est, tamen] Huic versui, una syllaba deficienti, succurrit lectio ejusdem libri, heus quanta quanta haec. FAERNUS. Nostri

Quanta haec; nisi quod unus Quantacumque haec.

12 CH. Etsi ita ut dixi liberalis? D. oppido] Sine ea, & praeterea mutatis personis, hunc versum continet idem liber in hunc modum, n. Etsi ita ut dixi liberalis? CH. oppido. forte est ironia senum in Phormionem, cum pronominis vero ea, fateor me hunc locum non intelligere. FAERNUS.

D. Etsi ita ut dixi liberalis? CH. oppido.

Sic dedit Faernus; qui, si Ea hic legatur, fateatur se hunc locum non intelligere. Nimirum Bembo serviliter additus personas prave distinxit; quae sic ex omnibus aliis libris sunt disponendae; & leviter emendandum est:

CH. Etsi ita uti dixi liberalis?

D. oppido.

Chremes fratrem interrogat, an filia, quam iste jam primum viderat, liberali facie & forma sit; ut ipse de absente dudum praedicaverat. Nimirum senes, quibus jam tota fallacia satis innotuerat, parum curabant quid Phormio magnifice

r. *Idque adeo aduenio nuntiatum, Demipho,*
Paratum me esse: ubi vultis, uxorem date.
Nam omnis posthabui mihi res, ita uti par fuit, 19
Postquam tantopere id vos velle animaduertieram.
 d. *At hic dehortatus est me, ne illam tibi darem:*
Nam qui erit rumor populi, inquit, si id feceris?
Olum cum honeste potuit, tum non est data:
Nunc viduam extrudi turpest: ferme eadem omnia 20
Quae tute dudum coram me incusaueras.
 r. *Satis pol superbe inluditis me. d. qui? r. rogas?*
Quia ne alteram quidem illam potero ducere:
Nam quò redibo ore ad eam quam contempserim?
 c. *Tum autem Antiphonem video ab sese amittere* 25
Inultum eam: inque. d. tum autem video filium
Inultum sane mulierem ab se amittere.
Set transi sedes ad forum, atque illud mihi

diceret, sed alias res inter se age-
 bant. Atque hinc quoque cognos-
 ces, *Ita hercle, v. 7.* non assignan-
 dum esse Demiphoni.

13 *Itaque ad vos venio nuntiatum*
Demipho] Multi libri scripti, & in
 his Victorianus, pro *itaque, idque*
 habent. Bembinus, *idque adeo.* quo
 etiam modo staret versus, attributa
 prima ejus syllaba versui praece-
 denti. FAERNUS.

Idque ad vos venio. Duo ex no-
 stris, *Idque omnes Ad vos.* Repo-
 ne, *Idque adeo aduenio.*

18 *Nam qui erit rumor populi,*
inquit, si id feceris] *Inquit* postero-
 rem acuit; quia praeteriti temporis
 est: ut Cicero *Inquisi.* Vide Pri-
 scianum p. 876.

20 *Nunc viduam extrudi turpe*
est] Quomodo *viduam*, quae sine
 viro remansura non erat? an forte
viduam exponendum est, a priore
 viro separatam? in eo libro anti-
 quissimo sine ea dictione *viduam*, in
 hunc modum legitur, *Eam nunc ex-*
trudi turpest. FAERNUS. Et hinc
 scies indolem correctoris Bembinii.
 Nostri omnes *Nunc viduam. Viduus*

hoc sensu non semel apud Plau-
 tum est.

22 *Satis superbe inluditis?* Aliqui
 libri, & in iis Bembinus, affirma-
 tive habent *satis*. FAERNUS. Al-
 ter ex Meadianis *Satis*: reliqui *Sa-*
tin. Lego: *Satis pol superbe*: ut
 Heaut. IV, 4, 1. *Satis pol proserua.*

24 *Nam quo ore redibo]* O. fere
 l. s. *nam quo redibo ore.* FAER-
 NUS. Sic & nostri omnes.

29 *Argentum jube rursus]* O. l.
 s. *argentum rursus jube.* FAER-
 NUS.

30 *Quodno ego perscripsi]* O. fere
 l. s. *descripsi*: Bembinus *discripsi*:
 & ita etiam videtur legisse Donatus,
 qui super hoc loco ita dicit: *Multis*
per scripturam reddidi, multis de-
di: ut apud Virgilium, Didit hic
subito Trojana per agmina marmor.
 quod exemplum ex Virgilio ad *dis-*
scripsi optime facit; ad *Perscripsi*
 nullo modo. FAERNUS. Nostri
 omnes *Perscripsi*.

35 *Repudium alteri]* Multis in
 libris, & inter hos Bembinus, & Vi-
 ctoriano scriptum est *alteras*: ut &
 in Heautontim. *Id ipsa alteras*

Argentum rursum iube rescribi, Phormio.

P. Quodne ego descripsi porro illis quibus debui? 30

D. Quid igitur fiet? P. si vis mi uxorem dare

Quam despondisti, ducam: fin est ut velis

Manere illam apud te, dos hic maneat, Demipho.

Nam non est aequum me propter vos decipi:

Cum ego vestri honoris causa repudium diceras 35

Remiserim, quae dotis tantundem dabat.

D. In hinc malam rem cum istac magnificencia,

Fugitiue? Etiamnum credis te ignorarier,

Aut tua facta adeo? P. inritor. D. tunc hanc dices,

Si tibi data esset? P. fac periculum. D. ut filius 40

Cum illa habitit apud te, hoc vestrum consilium fuit.

P. Quaesio quid narras? D. quin tu mi argentum cedo.

P. Immo vero uxorem tu cedo. D. in ius ambula

P. Enimuero si porro esse odiosi pergitis,

dum narrat. FAERNUS. Nostrum alteri.

36 Quae tantundem dotis dabat] Meliore numero habent O. l. s. quae dotis tantundem dabat. FAERNUS. Sic & nostri omnes.

37 I hinc in malam rem] Meliorem compositionem continet liber Bembinus, hoc modo I in malam rem hinc: & sic quoque stat versus. FAERNUS.

Nostrum omnes I in malam rem. Puto legendum, In hinc malam rem. adverbialiter vel absolute; ut Plautus Poen. II, 1, 48. Malam crucem ibo potius. Menaech. II, 2, 53. Ut das maximam malam crucem. Noster III, 3, 30. Malam rem hinc ibis? Ubi Donatus, Adverbialiter, ut Domum ibis. Supra II, 3, 21. In malam crucem: ubi iterum Donatus, Adverbialiter, ut Huius viciniae. Cum Adverbialiter dicit, hoc vult, Accusativum absolute poni sine praepositione.

38 Fugitiue: etiam nunc credis te ignorarier? Repone Etiam num: quo pacto Etiam rite acuet ultimam ob sequens Enclitica.

39 Tu ne hanc duceres, si tibi data esset? Liber Bembinus, si tibi daretur? quod magis convenit, & cum duceres, & cum eo quod sequitur, fac periculum. ubi ex ratione versus periculum legimus. FAERNUS.

Si tibi daretur. Nostrum universum Data esset. Quod recipio. Si data esset, duceres, ut And. Nisi me lassassent amantem, & falsa spe prodideres. & supra, Aliquid contraxissem, atque hinc me protinam conficerem in pedes.

43 Immo vero tu uxorem cedo] Idem liber numerosiore ordine haec verba habet, uxorem tu cedo. sane utroque modo huius versus prima syllaba ad praecedentem pertinet versus. FAERNUS.

Unus tantum ex nostris, Tu cedo. Ceterum prima versus syllaba non pertinet ad praecedentem. Immo vero numquam non primam corripit.

44 P. In ius? Enimuero si porro esse odiosi pergitis] Hic versus septem pedum est; nec ex l. s. ullum remedium. Donatus dicit Enimuero

D. Quid facies? P. egone? vobis me indotatis modo 45
Patrocinari fortasse arbitramini:

Etiam dotatis soleo. C. quid id nostrum? P. nihil.

Hic quondam noram, cuius vir uxorem. C. hém. D.
quid est?

P. Lemni habuit aliam: C. nullus sum. P. ex qua filiam

Suscipit: et eam tam laucat. C. sepultus sum. 50

P. Haec adeo ego illi iam denarrabo. C. obsecro,

Ne facias. P. oh, tunc is eras? D. ut ludos facit.

C. Missum te facimus. P. fabulae. C. quid vis tibi?

Argentum quod habes condonamus te. P. audio.

Quid vobis, malum, ergo me sic ludificamini, 55

Inepti vestra puerili sententia?

Nolo, volo: volo nolo rursum: tace, cedo:

Quod dictum, inditum est: quod modo ratum erat, in-
ritum est.

C. Quo pacto aut unde haec hic rescivit? D. nescio,

principium esse aliquid per iracundiam dicturi: sicut apud M. Tullium, *Enimvero hoc ferendum non est*. quod si hoc Terentianum principium tale sit, quale illud Tullianum, ubi nihil omnino praecedat, potest dici, ea duo verba in *jus* esse delenda & absolute incipiendum, *Enimvero si porro*, nos tamen ea verba retinebimus: versum sustentantes applicando primam huius versus syllabam versui praecedenti: & ex *jus* elidendo. FAERNUS.

In prima sententia perstitisse debuit, delendum illud *In jus*? quod huc ex v. 88. traductum est;

In jus venimus. In jus? huc si quid lubet.

Et ibi quidem recte venit: hic vero & versus repudiat, neque sententia desiderat.

57 *Cedo, cape*] O. fere l. & in iis Bembinus, *cape, cedo*. FAERNUS.

Duo tantum ex nostris *Capr, cedo*. Placet tamen, quia rei gestae ordinem servat. Quippe prius dederant minas triginta, nunc repetunt.

58 Quod modo erat ratum, irritum est] Ratum omnino acui debebat. Repone igitur,

Quod dictum, inditum est; quod modo ratum erat, irritum est.

60 *Nisi me dixisse nemini, id certo scio*] Alii libri scripti habent, *id nemini*: solus Bembinus non habet *id*, quod & placet, ut ex superioribus subaudiatur *haec*. FAERNUS.

Duo ex nostris cum Bembo consentiunt, placet tamen, *id certo scio*; ut in *Nemini* ultima liquecat; neque eo minus subaudiatur *haec*.

62 *Hicne ut a nobis hoc tantum argenti auferat?*] Videtur *Tantum* quod in primis acueret auctor debuit. In *Thesi* conticescere. Lege ex nostris fere omnibus:

Hicne ut a nobis tantum hoc argenti auferat.

65 *Vides tum peccatum esse elatum furas?*] Omnes l.s. hoc ordine collocant, *peccatum tum*. ita non oporteret ex *tuum*, quicquam elidere. aliqui libri recentiores habent, *jam esse elatum*: Bembinus, *esse*

Nisi me dixisse nemini, id certo scio.

60

c. Monstri, ita me di ament, simile. p. inieci scrupulum.

d. hem,

Hicne ut a nobis tantum hoc argenti auferat,

Tam aperte inridens? Emori hercle satius est:

Animo virili praesentique ut sis, para.

Vides peccatum tuum hoc esse elatum foras:

65

Neque iam celare id posse te uxorem tuam:

Nunc quod ipsa ex aliis auditura sit, Chreme,

Id nosmet indicare placabilius est.

Tum hunc impuratum poterimus nostro modo

Ulcisci. p. atatat, nisi mi prospicio, haereo.

70

Hi gladiatorio animo ad me adflectant viam.

c. At vereor ut placari possit. d. bono animo es.

Ego relinam vos in gratiam; hoc fretus, Chreme,

Cum e medio excessit unde haec susceptast tibi.

p. Itane agitis mecum? Satis astute. adgredimini.

75

delatum. quod ita recipiendum est, ut d sit medium duarum vocalium, ut in med erga. FAERNUS.

Vides peccatum tuum esse delatum foras:

D. addi ad hiatum supplendum, praesortim post vocalem brevem; & Terentio & Faerno indignum est. Nostri universi Esse elatum; ut Adel. IV, 4, 15. Quod minimum est opus usquam efferrri; hoc est, Divulgari. Lucilius apud Nonium v. Committere; Nec mysteria esferres foras. Sic alii passim. At Bembinus corrector de versu magis quam de sententia sollicitus, Delatum de suo dedit. Quantilla opera utrique mellius consulitur?

Vides peccatum tuum hoc esse elatum foras.

Peccatum tuum hoc; ut allas, Thaidas hac tua: Tua illa duritia: Tuo isto invento; Tuas istaec rationes, Tuus iste animus aequus. Meo hoc Euncho: Opinionem hanc tuam.

66 Neque jam id celare posse te uxorem tuam] Nostri plerique Neque id jam. Lege,

Neque jam celare id posse te u. s.

67 Nunc quod ipsa ex aliis auditura sit Chreme;] Liber Bembinus auditurast; sed versus laborat, nisi vel duae primae dictiones facta dialysi in quod, constituent dactylum, vel ejus dictionis postrema littera elisa, deinde vocali per synaloephen abjecta in prima sede sit spondeus; in secunda vero, non facta vicissim synaloepha in sequentium dictionum vocalium concursu, lambus. FAERNUS. Nostri Auditura sit, versus ipso iubente.

70 Ulcisci. Atatat] Hiat versus, contra artem & Nostri morem. Repono, Ulcisci: atatat, nisi mi prospicio, haereo.

Vide ad And. I, 1, 98.

75 Itane agitis mecum? Satis astute adgredimini] Prava distinctio est, & sententiae incommoda. Tu sic: Itane agitis mecum? Satis astute adgredimini.

Ubi Satis astute, Ironia est: & Adgredimini, medi imperativi. Provocat eos, ad adgrediendum, si ausint.

'Atque hominem propero inuenire: ut haec quas contigerint sciat.

A. *Núm tu intellegis, quid hic narret? p. núm tu? A. nil. p. tantúndem ego.*

G. *'Ad lenonem hinc ire pergam: ibi nunc sunt. A. heus, Geta. G. éni tibi.*

Núm nouum aut mirúmst reuocari, cúsrum cum institeris? A. Geta.

G. *Pérgin? hercle nímquam hodie odio tú me vinces. A. nón manes?*

G. *Vápula. A. id quidem tibi iam fiet, nísí resistis, vérbero.*

G. *Familiarió-em oportet ésse hunc: minitatur malum.*

*Quam súbito meo ero Antiphoni
ope vestra hunc onerastis diem.
Nostri, uno excepto, omnes Ero
meo. Illud Meo institutum est. Re-
pono,*

Quam súbito ero Antiphoni.

6 *Quid hic narret?] Idem liber,
hic qui hic narret: nos, hic quid
narret, versui congruenter. FAER-
NUS. Nostri omnes, Quid hic nar-
ret. Et hoc praestat.*

8 *Num mirum aut nouum est re-
uocari, cúsrum cum institeris? Ge-
ta] Lege ordine inuerso Nouum aut
mirum, numero meliore. Recte
etiam Guyetus ex codicibus scriptis
Institeris: versó abnegante.*

*Num nouum aut mirumst reuocari,
cúsrum cum institeris? Geta.*

9 *Pérgis hercle: numquam tu tuo
odio vinces me] Alii l. s. pergin,
Bembinus pergit habet. lego autem,
pergis hercle, conjuncte: ut & in
Heautontim. Quin mihi molestum
est. Pergis hercle. quae vero se-
quuntur, omnes libri ita collocant,
numquam tu odio tuo me vinces.
FAERNUS.*

*Pérgis hercle: numquam tu odio
tuo me vinces Non manes? Nostri-
plèrque Pérgis. Unus Pérgin?
hercle. Recte: atque ita legendum,
Heaut. III, 3, 21, non Pérgis hercle,*

Porro pro Tu odio codex Academi-
cus Hodie habet. Utrumque retine
& sic repono,

*Pérgin? hercle numquam hodie
odio tu me vinces. Non manes?*

Odio, absolute ut Hec. I, 2, 48.

*Tundendo atque odio denique efficit
senex.*

Plautus Rud. IV, 3, 7.

Enicas jam me odio, quisquis es.

*Numquam hodie, praeter Comicos,
qui passim habent, etiam Virgilius;*

*Numquam omnes hodie moriemur
inulti.*

10 GE. *Vapulabis. AM. id tibi
quidem jam fiet] In libris Bombino,
& Vaticano, est vapula, nec alter
versus potest stare. hoc autem, id
est vapula, verbum minantis est,
non autem jam percutientis. & est
hic locus translatus ex Plauti Afin-
ria: Tun libero homini male seruus
loquere? Vapula. id quidem tibi
hercle fiet, Demonetum simul ac con-
spexero. quod vero sequitur, ita in
omnibus libris ordinatur, id quidem
tibi. versus autem hoc modo susten-
tabitur, ut vel eliso d, ex id, in
secunda sede sit anapaeustus; vel
fiet, in unam syllabam contracto,
fit in quarta spondeus. FAERNUS.*

Nostri omnes Vapulabis; perpe-
ram. Festus olim legebat hic Va-

*Sét isne est quem quaero, an non? ipsust. congregere
astutum. A. quid est?*

*G. O ómnium, quantum ést qui viuont, hóminum homo
ornatíffime:*

Nám sine controuérfia ab dis sólus diligere, 'Antipho.

*A. 'Ita uelim: sét, qui istuc credam ita éffe, mihi dici
uelim.* 15

G. Sdtin est si te délibutum gáudio reddo? A. énicas.

*P. Quin tu hinc pollicitátiones áífer, et quod fêrs, cedo. G. oh,
Tú quoque aderas, Phórmio? P. aderam: sét tu cessas?*

G. áccipe, em,

*'Ut modo argentum tibi dedimus ápud forum, récta ad
Chremem*

*pula. Vapula, inquit, tum dici
solitum, cum uellent minantibus signi-
ficare, se eos negligere & non cura-
re. Plautus in Feneratrice: Liberta
salua: Vapula Papiria. Aelius hoc
loco, Vapula positum esse ait, pro
Dole; Varro pro Peri, teste Teren-
tio in Phormione. Non m --- Lo-
cus ibi mutilus est: sed satis appa-
ret Festum de hoc ipso egisse, &
proinde Vapula hic lectum esse.
Ceterum postquam in textum se in-
tulerat Vapulabis, nebulo aliquis
ad versum supplendum, hoc bellum
emblemata addidit, Cyprialis uignula
est, qui me uocat; quod & in com-
pluribus editionibus hodie uisitur.
Nos in duobus nostris, sed recen-
tioribus inuenimus: spurium tamen
esse uel illud euincit, quod stare hic
non potest, nisi legas Vapulabis:
cum tamen compertum jam sit, le-
gendum esse Vapula. Ut ne ad-
dam, nisi statim post Vapula inse-
ras, Id tibi iam sit, hoc est Vapu-
lare, sententiam in responso nullam
fore.*

11 *Ministatur malum*] Pronomen
qui, non est in ullo ex antiquis
libris: neque id uersus admittit.
FAERNUS. Etiam nostri plerique
nesciunt illud Qui.

12 *Ipsust. PH. Congregere astu-*

*tum. A. Quid est?] Dele nomen
Phormionis, & cum Codd. aliquot
nostris Getae totum attribue. Ipsust:
congregere astutum. Certe a Phor-
mione hoc non dici, uel illud indici-
cio est, quod uersu demum 18 Phor-
mionem adesse sensit Geta, Oh, tu
quoque aderas, Phormio. Geta,
conficius sibi laetissimi nuntii, iubet
herum congregi quantum potest, ut
eum illo impertiat. Sic apud Plau-
tum Bacch. IV, 9, 56. Chrysalus
seruus, bono, sed fito, nuntio onu-
stus, ad herum Nicobulum: Rogas?
congregere. XI. Congradior.*

13 *Qui uiuant hominum homo hono-
ratíffime:] Liber Bembinus, qui ui-
uunt homo hominum ornatíffime, ad
rationem uersus accommodat.*
FAERNUS.

Accipimus a Bembo *Ornatíffime*:
retinemus tamen, quod ceteri
omnes habent, *Hominum homo*.
Eun. II, 2, 1. *Homini homo quid prae-
stas?* Adel. II, 2, 10. *Hominum ho-
mo stultíffime.*

18 *Tu quoque hic aderas Phor-
mio? PH. aderam, sed cessas? G. ac-
cipe, hem]* Omnes fere libri, inter
quos Bembinus, neque habent *to*
hic, & post *sed*, habent pronomen
tu, numero meliore trochaici. FAER-
NUS. Nostri hic mendose *Hic sine Tu*.

Sumus profecti: interea mittit erus me ad uxorem tuam. 20

A. *Quámobrem?* G. *omitto próloqui: nam nihil ad hanc rem est, Antipho:*

'Ubi in gynaeceum ire occipio, puer ad me accurrít Mida: Póne adprehendit pállio, resupínat: respició: rogo, Quámobrem retineát me: ait esse vétitum intro ad eram accédere.

Sóphrona modo frátre[m] huc, inquit, sénis introduxís Chremem: 25

Eúmque nunc esse íntus cum illis: hóc ubi ego audíni, ad fóres

Súspenso gradú plaride ire pérrexi: accessi: ástíti:

'Animam compressi: áurem admoui: ita ánimu[m] coepi atténdere,

Hóc modo sermónem captans. A. eú, Geta. G. híc pulcherrimu[m]

20 *Ut modo argentum tibi dedimus apud forum, reſta domum Sumus profecti: interea mittit herus me ad uxorem tuam]*

Argentum dedimus, Ego scilicet & Herus Demipho, qui una ad forum ea causa ieramus, IV, 5, 6. Mox sequitur, *Reſta domum profecti sumus*, Ego rursus atque Herus. Atqui hoc falsissimum. Demipho enim reſta ad Nauſiſtratam ibat; V, 2, II. & V, 3, 1.; sic ut iusserat frater, IV, 5, 7. *Ubi hoc egeris, Transiſto ad uxorem meam.* Rursus si reſta domum ibant; quid illud erit, *Mittit me ad uxorem tuam*, quae ipsa ibi domi erat? Reponere igitur, emendatione certissimam,

Reſta ad Chremem

Sumus profecti.

Ad Chremem, hoc est, ad domum Chremetis; ubi uxor ejus Nauſiſtrata convenienda erat. Sic And. II, 2, 24. *Ego me continuo ad Chremem.*

29 *Euge Geta]* Liber Bembinus, & Viſtorianus, *eu Geta*, Basilicanus, *heu Geta*. FAERNUS. Et nostri plerique, *Eu Geta*.

32 *Pater inventus est Phonio]* Aliqui libri, in quibus Bembinus, ita habent, *est pater inventus*. Ita & Donatus; quae collocatio verborum adjuvat versum. FAERNUS. Nostri plerique, *Patruus tuus pater est*: male, quia *Páter* in Theſi deliteſcit.

34 *Somnium: utin' haec]* Duo ex nostris veteres, *Ut haec. Lege, Utin' haec*. Horat. *Utne tegam spurco Damas latus?*

37 *P. Atque hercle ego quoque istam audiui fabulam]* Ita libri nostri; sed Donatus legebat; *Illam inaudivi*; Plautus, inquit, in *Militis gloriosa*: *Nam hoc cognomentum potius esse inaudivi*. Sic editiones nuperae: sed vetus, *Nam hoc columnatim*; Reponere,

Nam es columnatum potius esse inaudivi Barbaro.

Exstat in Mil. Glor. II, 2, 56. Ceterum hoc noli *Phormioni* attribueret, sed cum codice Academico *Antiphoni*. Id ex responso constabit, ubi *Patruus, Tibi potestatem, Te requirerem* ad Antiphonem referuntur.

Fácinus audiui: tanque paene hercle exclamavi gaudio. 3Q

A. *Quód? G. quondam arbitrare? A. nesciq. G. atqui mirificissimum:*

Pátruus tuus est páter inuentus Phánio uxori tuae. A. hem, Quid ais? G. cum eius consuevit olim mátre in Lemno clánculum.

PH. *Sómnium: utr' haec ignoraret suum patrem? G. aliquid crédito,*

Phórmio, esse causae: sit me cénser potuisse omnia 35

'Intellegere extra ósium, intus quae inter sese ipsi égerint?'

A. *'Atque hercle ego quoque illam inaudiui fábulam. G. immo etiám dabo*

Quó magis credas: pátruus interea inde huc egreditúr foras:

Haút multo post cum patre idem récipit se intro denuo:

'Ait uterque tibi potestatem eius habendi se dare: 4Q

Dénique ego sum missus, te ut requirerem, atque addúcere. A. *em*

Praeterea, jam modo dixerat Phormio, *Sómnium*, *uine illa ignoraret patrem?* non convenit ergo, ut continuo addat, *se rem prius inaudivisse*. Repone igitur,

AN. *Atque hercle ego quoque illam inaudini fabulam.*

Recte: Antipho inaudivit, qui cognatus & familiaris; non Phormio, qui alienus & ignotus. *Illam inaudivisse* anapaestum facit. *Inaudire* Plaute, Ciceroni, aliis, est rem prius occultam & celatam fando audire. Sine dubio igitur vera haec lectio est.

4Q *Ait uterque tibi potestatem ejus habendas se dare*] In nullo omnino libro invenio pronomen *se*; omnes vero habent *dari*, pro *dare*. sed versus non constat, nisi legas *pro habendas, adhibendas*, quod in libro Bembino est. qua lectione admissa, licebit, opinor, exponere *adhibendas*, pro *habendas*: sicut dicimus *adamare* pro *amare*; *adhaerere*, pro *haerere*, & similia. aut *adhibendas*, *afiscendas*, *adjungendas* in matrimonium. ad has non sane vulgatas hujus verbi ex-

positiones, cogit me auctoritas tam vetusti libri; cum versus necessitate conjuncta. FAERNUS.

Ait uterque tibi potestatem ejus habendas dari.

Unde *Adhibendas*, quod Bemblaus exhibet, commentum est correctoris, qui versum ruentem sic fulcire voluit. Rectius, qui *se* addiderunt; nam nostri, tribus recentioribus exceptis, omnes *Dare* habent. Repone,

Ait uterque tibi potestatem ejus habendi se dare.

Ejus habendi; ut Heaut. Prol. v. 29. *Novarum spectandi*: Hec. III, 3, 12. de Virgine *Ejus videndi*; ubi codices nonnulli *Videndas*. Ovid. Her. xx, 74. de Cydippe:

Copia placandi sis modo parva tui.

Sic ibi, teste Heinsio, membranae veteres: Editi *Placandas*. Ex *habendis*, natum est *habendas*.

41 *Denique ego sum missus*] Idem liber, *ego missus sum*. FAERNUS.

Denique ego missus sum, te ut requirerem atque adducerem.

Quin ergo rape me: quid cessas? G. fecero. A. o mi Phormio, Vade. P. vale, Antiphon: bene, ita me di ament, factum gaudeo.

ACTUS V. SCAENA VII.

PHORMIO.

TANTA' M fortunam de inproviso esse his datam. Summa eludendi occasio est mi nunc senes, Et Phaedriae curam adimere argentariam; Ne cuiquam suorum aequalium supplēx fiet. Nam idem hoc argentum, ita ut datum est, ingratiis Ei datum erit: hoc qui cogam, re ipsa reperi. Nunc gestus mihi voluntque est capiendus novus. Set hinc concedam in angiportum hoc proximum: Inde hisce ostendam me, ubi erunt egressi foras.

Vides, ut prave acuat in ultima *Missus*. Deinde nostri universi addunt *Em*. Repone,

Denique ego sum missus, te ut requirerem atque adducerem, AN. Em.

42 AN. *Hem quin ergo?* Tò hem, is liber non habet; quod nec versui nec sensui est necessarium. FAERNUS.

Non huius initio convenit *Em*; sed, ut fere semper, prioris fini est opponendum. Ceterum versu sequente, pro *Gaudeo* Guyetus *Plaudite*: & scenas sequentes spurias esse pronuntiat; neminemque, *Siquidem sanus fuerit*, a se dissensurum putat. Credasne hunc hominem sanae tum mentis fuisse, cum haec effutiret? certe ad Anticyras relegandum tum erat; non nunc argumentis refutandus. Nihil in toto Terentio sequentibus scenis pulchrius, venustius, urbanius, moratius; sine quibus reliqua fabula, quae nulli cedit, ex fulgore in sumum exiret.

5 *Ita ut ingratis est datum*] O. l. 2. *Ita ut datum est ingratis*: solus Bemblinas, *datum est ingratis*, ut postulat versus. FAERNUS.

6 *Hic datum erit*] Quomodo *his*, cum de Phaedria solo sit sermo, cui adimenda erat cura argentaria? itaque vera lectio mihi videtur, quam idem antiquissimus liber continet, *si datum erit*. In Vitoriano est *ro his*, sed in litura: ut coniciam ibi quoque scriptum prius fuisse *si*. FAERNUS. Nostri *Ingratis*: & aliquot addunt *Hic vel Iis*, aliquot nihil.

8 *Angiportum hoc proximum*] Hunc duo ex nostris; & sic citat Priscianus p. 714; ut probet & *Hoc angiportum* & *Hic angiportus* dicti.

4 *Prius quam dilapidet*] Liber Bemblinus *dilapidat*. FAERNUS. Nostri *Dilapidet*. Utrumque probe.

7 PH. *De eadem hac fortasse causa?* D. *Ita hercle. PH. credidi*] Tolle nomen Demiphonis; & totum da Phormioni, hoc modo:

PH. *De eadem hac fortasse causa. Ita hercle credidi.*

Hoc pro concessio sumit Phormio; ut sequentia inferat. Demipho non potuit dicere *Ita hercle*; cum res non ita esset, Phormio enim fingit eos velle, ut Phanium abduceret:

Quo me adfimularam ire ad mercatum, non eo.

10

ACTUS V. SCAENA VIII.

DEMIPHO. PHORMIO. CHREMES.

D. DIS magnas merito gr̃atias habeo d̃ique ago,
Quando euenere haec nobis, frater, prosp̃ere.
Quantũ potest, nunc cõueniendus Phormio est,
Priusquã dilapidat ñstras trigintã minas,
Ut auferamus. r. Dẽphonem, si domi est, 5
Visam: ut quod, D. at nos ad te ibamus, Phormio.
P. De eadem hac f̃ctassa cõssa, ita hercle credidi.
Quid ad me ibatis? ridiculum; an verẽmini
Ne non id facerem quod recepissẽm semel:
Heus, quanta quanta haec mea paupertas est, tamen 10
Adhuc curavi unum hoc quidem, ut mi esset fides.
c. Etsine ita uti dixi liberalis? D. oppido.

hi re vera veniunt, utne abduceret, sed pecuniam rescriberet.

8 An uerebaminij Tẽ an non habet idem liber: arbitror autem in scanfione hujus versus primum elidi, sicut in senex. posset tamen elidi u, sicut in inuidia. FAERNUS.

Quid ad me ibatis? ridiculum: uerebaminij

Ne non id facerem.

Sic a Faerno est: sed versu abhorrente. Lege cum plurimis nostris, vetustioribus certe uniuersis;

Quid ad me ibatis? ridiculum: an uerebaminij. Verẽmini, ne non facerem: prorsus ut supra IV, 2, 2; Venio ad hominem, ut dicerem; & Heaut. III, 1, 83.

Dum id quaero, qui tibi filium restituerem.

Taceant ergo posthac, qui indignam & turpem licentiam versui huic impetrari postulant.

10 Heus heus, quanta haec mea paupertas est, tamen] Huic versui, una syllaba deficienti, succurrit lectio ejusdem libri, heus quanta quanta haec. FAERNUS. Nostri

Quanta haec; nisi quod unus Quanta cumque haec.

12 CH. Etsine ita ut dixi liberalis? D. oppido] Sine ea, & praeterea mutatis personis, hunc versum continet idem liber in hunc modum, n. Etsine ita ut dixi liberalis? CH. oppido, forte est ironia seuum in Phormionem, cum pronominẽ uero ea, fateor me hunc locum non intelligere. FAERNUS.

DE. Etsine ita ut dixi liberalis? CH. oppido.

Sic dedit Faernus; qui, si Ea hic legatur, fatetur se hunc locum non intelligere. Nimirum Bembino seruiliter additus personae praeuile distinxit; quae sic ex omnibus aliis libris sunt disponendae; & leuiter emendandum est:

CH. Etsine ita uti dixi liberalis? DE. oppido.

Chremes fratrem interrogat, an filia, quam iste jam primum uiderat, liberali facie & forma sit; ut ipse de absente dudum praedicauerat. Nimirum senes, quibus jam tota fallacia satis innotuerat, parum curabant quid Phormio magnifice

r. *Idque adeo aduenio nuntiatum, Demipho,*
Paratum me esse: ubi vultis, uxorem date.
Nam omnis possidebam mihi res, ita uti pater fuit, 19
Postquam tantopere id vos velle animaduertentem.
 d. *At hic dehortatus est me, ne illam tibi darem:*
Nam qui erit rumor populi, inquit, si id feceris?
Olum cum honeste potuit, tum non est data:
Nunc viduam extrudi turpest: ferme eadem omnia 20
Quae tunc dudum coram me incusaueras.
 r. *Satis pol superbe inluditis me. d. qui? r. rogas?*
Quia ne alteram quidem illam potero ducere:
Nam quid redibo oro ad eam quam contempserim?
 c. *Tum autem Antiphonem video ab sese amittere* 25
Inultum eam: inque. d. tum autem video filium
Inultum sane mulierem ab se amittere.
Set transi sedes ad forum, atque illud mihi

diceret, sed alias res inter se agebant. Atque hinc quoque cognoscas, *Ita hercle*, v. 7. non assignandum esse Demiphoni.

13 *Itaque ad vos venio nuntiatum Demipho*] Multi libri scripti, & in his Victorianus, pro *itaque, idque* habent. Bembinus, *idque adeo*. quo etiam modo statet versus, attributa prima ejus syllaba versui praecedenti. FAERNUS.

14 *Idque ad vos venio.* Duo ex nostris, *Idque omnes Ad vos.* Repone, *Idque adeo aduenio.*

15 *Nam qui erit rumor populi, inquit, si id feceris*] *Inquit* posteriori acuit; quia praeteriti temporis est: ut Cicero *Inquisi*. Vide Priscianum p. 876.

20 *Nunc viduam extrudi turpe est*] Quomodo *viduam*, quae sine viro remansura non erat? an forte *viduam* exponendum est, a priore viro separatam? in eo libro antiquissimo siue ea dictione *viduam*, in hunc modum legitur, *Eam nunc extrudi turpest*. FAERNUS. Et hinc scies inoleum correctoris Bembi. Nostri omnes *Nunc viduam. Viduus*

hoc sensu non semel apud Plautum est.

22 *Satis superbe inluditis?*] Aliqui libri, & in iis Bembinus, affirmative habent *satis*. FAERNUS. Alter ex Meadianis *Satis*: reliqui *Satin*. Lego: *Satis pol superbe*: ut Heaut. IV, 4, 1. *Satis pol proterva*.

24 *Nam quo oro redibo*] O. fere l. s. nam quo redibo oro. FAERNUS. Sic & nostri omnes.

29 *Argentum jube rursum*] O. l. s. *argentum rursum jube*. FAERNUS.

30 *Quodne ego perscripsi*] O. fere l. s. *descripsi*: Bembinus *descripsi*: & ita etiam videtur legisse Donatus, qui super hoc loco ita dicit: *Multis per scripturam reddidi, multis dedi: ut apud Virgilium, Didit hic subito Trojana per agmina marmora*. quod exemplum ex Virgilio ad *descripsi* optime facit; ad *Perscripsi* nullo modo. FAERNUS. Nostri omnes *Perscripsi*.

35 *Repudium alteri*] Multis in libris, & inter hos Bembinus, & Victoriano scriptum est *alteras*: ut & in Heautontim. *Id ipsa alteras*

Argentum rursus iube rescribi, Phormio.

P. Quodne ego descripsi porro illis quibus debui? 30

D. Quid igitur fiet? P. si vis mi uxorem dare

Quam despondisti, ducam: fin est ut velis

Manere illam apud te, dos hic maneat, Demipho.

Nam non est aequum me propter vos decipi:

Cum ego vestri honoris causa repudium diceras 35

Remiserim, quae dotis tantundem dabat.

D. In hinc malam rem cum istac magnificencia,

Fugitiue? Etiamnum credis te ignorarier,

Aut tua facta adeo? P. inritor. D. tunc hanc diceres,

Si tibi data esset? P. fac periculum. D. ut filius 40

Cum illa habitit apud te, hoc vestrum consilium fuit.

P. Quaesō quid narras? D. quin tu mi argentum cedo.

P. Immo vero uxorem tu cedo. D. in ius ambula

P. Enimuero si porro esse odiosi pergitis,

dum narrat. FAERNUS. Nostrum alteri.

36 Quae tantundem dotis dabat] Meliore numero habent O. l. s. quae dotis tantundem dabat. FAERNUS. Sic & nostri omnes.

37 I hinc in malam rem] Meliorem compositionem continet liber Bembinus, hoc modo I in malam rem hinc: & sic quoque stat versus. FAERNUS.

Nostrum omnes I in malam rem. Puto legendum, In hinc malam rem. adverbialiter vel absolute; ut Plautus Poen. II, 1, 48. Malam crucem ibo potius. Menaech. II, 2, 53. Ut das maximam malam crucem. Noster III, 3, 30. Malam rem hinc ibis? Ubi Donatus, Adverbialiter, ut Domum ibis. Supra II, 3, 21. In malam crucem: ubi iterum Donatus, Adverbialiter, ut Hinc viciniae. Cum Adverbialiter dicit, hoc vult, Accusativum absolute poni sine praepositione.

38 Fugitiue: etiam nunc credis te ignorarier? Repone Etiam num: quo pacto Etiam rite acutet ultimam ob sequens Encliticon.

39 Tu ne hanc duceres, si tibi data esset? Liber Bembinus, si tibi daretur? quod magis convenit, & cum duceres, & cum eo quod sequitur, sit periculum. ubi ex ratione versus periculum legimus. FAERNUS.

Si tibi daretur. Nostrum universum Data esset. Quod recipio. Si data esset, duceres, ut And. Nisi me lassasses amantem, & falsa spe prodideres. & supra, Aliquid contraxisset, atque hinc me protinus conficerem in pedes.

43 Immo vero tu uxorem cedo] Idem liber numerosiore ordine haec verba habet, uxorem tu cedo. sane utroque modo huius versus prima syllaba ad praecedentem pertinet versus. FAERNUS.

Unus tantum ex nostris, Tu cedo. Ceterum prima versus syllaba non pertinet ad praecedentem. Immo vero numquam non primam corripit.

44 P. In ius? Enimuero si porro esse odiosi pergitis] Hic versus septem pedum est; nec ex l. s. ullum remedium. Donatus dicit Enimuero

Nisi me dixisse nemini, id certo scio.

60

c. *Monstri, ita me di ament, simile. p. inietti scrupulum.*

d. *hem,*

Hicne ut a nobis tantum hoc argenti auferat,

Tam aperte inridens? Emori hercle satius est:

Animo virili praesentique ut sis, para.

Vides peccatum tuum hoc esse elatum foras:

65

Neque iam celare id posse te uxorem tuam:

Nunc quod ipsa ex aliis auditura sit, Chreme,

Id nosmet indicare placabilius est.

Tum hunc impuratum poterimus nostro modo

Ulcisci. p. attat, nisi mi prospicio, haereo.

70

Hi gladiatorio animo ad me adflectant viam.

c. *At vereor ut placari possit. d. bono animo es.*

Ego relinam vos in gratiam; hoc fretus, Chreme,

Cum e medio excessit unde haec suscepisti tibi.

p. *Itane agitis mecum? satis astute. adgredimini.*

75

delatum. quod ita recipiendum est, ut d sit medium duarum vocalium, ut in med erga. FAERNUS.

Vides peccatum tuum esse delatum foras:

D addi ad hiatum supplendum, praesertim post vocalem brevem; & Terentio & Faerno indignum est. Nostri universi *Esse elatum*; ut Adel. IV, 4, 15. *Quod minime est opus usquam offerri*; hoc est, *Divulgari*. Lucilius apud Nonium v. *Committre*; *Nec mysteria efferres foras*. Sic alii passim. At Bembinus corrector de versu magis quam de sententia sollicitus, *Delatum* de suo dedit. Quantilla opera utrique mellius consulitur?

Vides peccatum tuum hoc esse elatum foras.

Peccatum tuum hoc; ut aillas, Thaidae hac tua: Tua illa duritia: Tuo isto invento; Tuas istaec rationes, Tuus iste animus aequus. Meo hoc Eunuchio: Opinionem hanc tuam.

66 *Neque jam id celare posse te uxorem tuam*] Nostri plerique *Neque id jam. Lege,*

Neque jam celare id posse te u. s.

67 *Nunc quod ipsa ex aliis auditura sit Chreme;*] Liber Bembinus *auditurast*; sed versus laborat, nisi vel duae primae dictiones facta dialysi in quod, constituent dactylum, vel ejus dictionis postrema littera elisa, deinde vocali per synaloephen abjecta in prima sede sit spondeus; in secunda vero, non facta vicissim synaloepha in sequentium dictionum vocalium concursu, iambus. FAERNUS. Nostri *Auditura sit*, versu ipso iubente.

70 *Ulcisci. Attat*] Hiat versus, contra artem & Nostri morem. Repone, *Ulcisci: attat, nisi mi prospicio, haereo.*

Vide ad And. I, 1, 98.

75 *Itane agitis mecum? satis astute adgredimini*] Prava distinctio est, & sententiae incommoda. Tu sic: *Itane agitis mecum? satis astute adgredimini.*

Ubi *Satis astute*, Ironia est: & *Adgredimini*, modi imperativi. Provocat eos, ad adgredendum, si audent.

*Non hêrclè ex re istius me instigasti, Dêniphô.
 Ain tu? ubi quæ lubitum fuerit, peregre feceris,
 Neque huius sis veritus scæminæ primariæ,
 Quin nûno modo eii faceres contuméliam;
 Veniâs mihi precibus lautum peccatum tuum?
 Hisce ego illam dictis ita tibi incensum dabo,
 Ut nê restinguâs, lacrumis si extillaueris.
 d. Malûm, quod isti dî deaeque omnis diuint.
 Tantdne adfessum quênquam esse hominem audácia?
 Non hoc publicitus jêlus hunc deportârier
 In sôlas terras? c. In id redactus sum loci,*

80

85

77 *Ain tu? ubi peregre tibi quod lubitum fuerit feceris*] In libro Bembinò, ita legitur:

Ain tu? ubi quæ libitum fuerit peregre feceris.

quod & numerosius, & sermoni còdiciano accommodatius est. FAERNUS.

Bembinus hic recte: nostri mendose: *Ain tu tandem, ubi peregre tibi quod lubitum fuerit feceris.* Cave vero pro *Ain tu*, cùm quodam substituas *An tu*. Cur hoc? Quia nihil praeceffit, inquit, ad quod referatur. Atqui vel sic usurpant *Ain tu?* nativa Latio, elegantia. Plautus *Ain*, IV, 2, 3.

Ainu? apud unicum minus adulescentuli Fungave?

Capt. IV, 2, 112.

78 *Ain tu? dubium habebis, etiam sanctè cum ego juro tibi?*

79 *Novo modo ei quin faceres contumelias*] Liber Bembinus habet *contumeliam*: quod & usitatus est cum verbo *facere*, omnes vero quot sunt libri scripti verba sic ordinant, *quin novo modo ei*, qua lectione admissa, versum ita sustentamus, ut in *novo* subtrahita littera *n*, quemadmodum in *invidia*, duo *e* in unam syllabam coeant: si vero sit spondeus, ut saepe apud antiquos poetas. FAERNUS.

Nostri *Contumelias*: cetera recte. In *Novo* non subtrahita *n*, sed con-

tracta syllaba, pronuntiatione veteri *Novo*. Sic Plautus *Novo* modo *Mil.* III, 1, 30. & *Pseud.* I, 3, 156.

Atque ita alibi per numeros casusque fere omnes, una syllaba, *Novi*, *novae*, *novae*, *novos*. *Epid.* V, 2, 62. *Most.* I, 3, 105. *Euf.* I, 1, 30. *Truc.* II, 1, 35. II, 4, 32. III, 2, 9.

80 *Veniâs nunc precibus lautum peccatum tuum*] Nostri plerique, *Veniâs nunc mihi precibus*: unus, *Veniâs mihi nunc precibus*: alter, *Veniâs mihi precibus nunc*: Tolle illud *Nunc*, quod & sedis incertae est; & nihil sententiae confert; & lege, quod Comicum & ex medio sumptum est,

Veniâs mihi precibus lautum peccatum tuum.

81 *Hominem quemquam esse audacia*] O. l. s. sic verba ordiant, *quemquam esse hominem audacia*? FAERNUS Sic & nostri.

85 *Nonne hoc publicitus*] Tò *no* non est in libro Bembinò, ita restat nuda negatio, quae per interrogationem prolata, expressionem habet indignitatis, ut, *Non hæc o Palla dederas promissa parenti*. FAERNUS. Nostri omnes *Nonne*. Nihil interest.

87 *Nesciam prorsus*] Liber Bembinus, *prorsum*, apposite ad rationem versus. FAERNUS.

Ut quid agam cum isto, nesciam prorsum. Ego scio. Quinque *no-*

*Ut quid agam ex illo prorsus nesciam. D. ego scio:
In ius eamus. P. In ius? huc, si quid lubet.
D. Adsequere ac retine, dum ego huc servos evoco.
C. Enim filius nequeo: accurre huc. P. una iniuriast 90
Tecum. C. lege agito ergo. altera est tecum, Chremes.
D. Rape hunc. P. itan agitis? Enimvero vocest opus:
Nausistrata, exi. C. os opprime. D. impurum vide,
Quantum valet. P. Nausistrata, inquam. C. non taces?
P. Taceam? D. nisi sequitur, pugnos in ventremingere. 95
P. Vel oculum exculpe: est ubi vos ulciscar probe.*

stri Ex illo, non Cum illo. Deinde illud nota, quod Faernus ex Bem-
bino dedit,

Nesciam prorsum. Ego scio.
ubi *Prorsum*, quod semper apud
Nostrum aliàs, & suo jure debet
acui, in Thesi deprimitur. Unus
ex nostris, *Prorsus nesciam*. Re-
pone,

*Ut quid agam ex illo prorsus ne-
sciam. Ego scio.*
*Prorsus nesciam; ut Hec. III, 4,
30. Prorsus nescio, Quo pacto hoc
ealem. Ex illo, idem quod Pestilla,
Posthac, Ex illo, loco, tempore,
falso. Virgil. Aen. II, 169.*

*Ex illo fluere ac retro sublapsa
r. ferri.*

Ubi Servius: *Ex illo: falso vel tem-
pore.* Eo, inquit Chremes, loci
redactus sum, ut quid deinde fa-
ciam nescio. Nam quod cum Phor-
mione faceret, nil difficile: condo-
naret ei argentum.

89 *Adsequere ac retine dum ego
hinc servos evoco*] Liber Bembinus
asyndeton profert: & pro *hinc*, &
is liber, & Victorianus habet *huc*:
hoc modo: *Adsequere ac retine dum
ego hinc servos evoco.* FAERNUS.
Nostri omnes, *Ac retine*: duo *Huc*,
non *Hinc*.

90 *Es enim nequeo solus. adcurro
huc*] Bembinus liber, Basilicanus
& Victorianus, & aliqui alii, ac
Donatus pro *atenim*, enim habent.
soll vero si duo antiquissimi libri, id

est Bembinus & Victorianus, rō *huc*
non habent: ita stat versus, trans-
eunte tamen hujus prima syllaba in
ultimam præcedentis. FAERNUS.
*Enim nequeo solus accurre. Una
iniuriast.*

Sic Bembinus & Victorianus. Con-
tra nostri omnes cum Edd. vett.

*Enim solus nequeo: accurre huc.
Una iniuriast.*

Utrumque versui satisfacit: placet
tamen posterius.

92 *Itane agitis?*] Idem liber *sis
agitis*, ut & versus exposcit. FAER-
NUS. Nostri omnes *Itane*, versu
patienter.

96 *Vel oculum exculpe*] Omnes
l. s. præter Bembinum *excludere* ha-
bent. quam & veram arbitror lectio-
nem. est enim antiqua locutio, *ex-
cludere oculum*. Plautus in Poenulo:
*Excludito mihi hercle oculum, si de-
dero.* FAERNUS.

Ib. *Est ubi vos ulciscar locus*] In
eodem libro legitur *ulciscar probe*,
non enim de loco, quem non erat
mutaturus, est sermo; sed de fa-
cultate, quam habebat ulciscendi
senes. FAERNUS.

Nostri *Excludo*; & pro *Probe*, *Lo-
cus*, & sic Priscianus p. 1029. Pla-
cet lectio Bemбина. Plautus Pseud.
V, 2, 26. *Eris, ubi te ulciscar, si
stus.* Poen. V, 4, 56. *Nam pot ego
te ulciscar probe.*

Mm

ACTUS V. SCAENA IX.

NAUSISTRATA. CHREMES. PHORMIO.

DEMIPHO.

N. QUI nominat me? c. hem. N. quid istuc turbat?
obsacro,

Mi vir? P. ehem, quid nunc obstupuisti? N. qui hic
homost?

Non mihi respondes? P. hincine ut tibi respondent?

Qui hercle, ubi sit, nescit. c. cave isti quicquam creduas.

P. Abi, tange: si non totus friget, me enica.

C. Nihil est. N. quid ergo est quod istuc narrat? P. iam scies:

Ausculata. c. pergin credere? N. quid ego obsacro

Huic credam, qui nil dixit? P. delirat miser

Timore. N. non pot temere, quod tu tam times.

2 Mi vir. PH. hem quid nunc ob-
stupuisti? Plures l. s. obstupuiſti,
ita & Victorianus, & Bembinus,
sed hic per i in secunda syllaba hoc
modo obstupuiſti. sane hoc non Ad-
miratus es exponemus, sed Stupi-
dus, & quasi faxeus effectus es prae
timore; ceterum in versu dime-
tiendo, vel ex vir r elidendum, vel
ex hem m: quamvis consonans con-
sequatur, vel legendum, ut in Visto-
riano, & Balilicano, ehem. FAER-
NUS. Nostri Ehem, & ex illis duo
Obstupuiſti. Porro lego Qui hic, non
Quis hic.

4 Cave isti quicquam credas] Le-
gendum creduas, nisi quis lambi-
cum trimetrum catalecticum facere
velit: quod non placet: in isti au-
tem haud dubie elidendum. FAER-
NUS. Libri quidam Credas; sed
versus ipse jubet Creduas.

6 N. Quid ergo est? Liber Bem-
binus non habet rō est, quod nec
necessarium videtur: a superiore
enim repetitur. FAERNUS.

Quid ergo? quid isti narras?
Nostri omnes Est; & nonnulli Quod
istuc. Lege & distingue:

Nihil est. Quid ergo est quod istuc
narrat?

11 Et hoc nihil est quod ego dico]
Lege accentu venustiore,
Et hoc nihil est ego quod dico, tu
narra.

12 PH. Eho tu] Idem liber oho
tu. FAERNUS. Oho tu ex Bem-
bino Faernus, nostri omnes Eho;
quod placet. Sic enim passim, Eho,
Ehodum.

13 Mi vir non mihi narras?]
Idem liber, non mihi dicis. FAER-
NUS. Nostri omnes Narras. Pla-
cet Dicis, quia sequitur Disce.

15 In Lemno. Hem quid ais? Non
taces? Tres ex nostris bonae no-
tae, Hem quid agis? quod sine du-
bio huc recipiendum.

19 Pro di immortales facinus in-
dignum & malum] O. l. s. praeter
Victorianum, & Vaticanum, & Ba-
silicanum, ita habent: facinus mi-
serandum & malum. miserandum
autem, quoad Nausistratam, in quam
ex hoc miseria redundabat; malum,
quoad Chremetem, qui id amife-
rat. FAERNUS. Nostri universi
Indignum.

c. *Egon timeo?* P. recte scire: quando nil times, 10
Et hoc nihil est ego quod dico, tu narra. D. scelus,
Tibi narret? P. cho tu, factumst abs te sedulo
Pro fratre. N. mi vir, non mihi dicis? C. at N. quid at?
C. Non opus est dicto. P. tibi quidem: at scito huic opust.
In Lemno. C. hem, quid agis? D. non taces? P. clam
 te. C. ei mihi. 15

P. *Uxorem duxit. N. mi homo, de melius dunt.*
 P. *Sic factumst. N. perii misera. P. et inde filiam*
Suscepit iam unam, dum tu dormis. C. quid agimus?
 N. *Pro di immortales, facinus indignum et malum.*
 D. *Hoc actumst. P. an quicquam hominis est factum indignius?* 20
Qui mi, tibi ad uxores ventumst, tum fiunt senes.
 N. *Demipho, te appello; nam me cum isto distaedet loqui.*
Haec illae erant itiones crebrae et mansiones diutinae

20 PH. *Hoc actumst. NA. an quicquam hodie est factum indignius? Qui mi ubi ad uxores ventumst, tum fiunt senes]* Sic a Faerno est, qui quod in vet. Edd. iuenerat, vel non ausus est mutare, vel non curavit. Atqui omnes nostri codices alias his personas assignant; hoc modo:

DE. *Hoc actumst. PH. an quicquam hodie est factum indignius?*

Qui mi ubi ad uxores ventum est, tum fiunt senes.

NA. *Demipho, te appello.*

Dixerat Chremes, *Quid agimus?* Jam Demipho, *Hoc actum est.* Utrumque est diffidentis & desperantis. Sic alibi actum est illicet: & Heaut. III, 3. *Alia haec res est.* Jam vero Nausistratae ea quae sequuntur dare, Plauto dignius est quam Terentio. Quanto honestius a Phormione dicuntur, quam ab honestissima matrona? Ille enim hoc agit, ut crimen senis aggravet, & uxorem fra-incendat. Deinde illud spectat: Indignum facinus & mox indignius uni & eidem personae non bello assignari, at diversis optime.

22 *Nam me cum hoc distaedet loqui]* O. A. s. nam me cum hoc ipso distaedet loqui. hoc modo versus, qui ut senarius Iambicus stare non potest, cujusmodi sunt praecedentes, stat ut trochaicus tetrameter catalecticis, cujusmodi sunt sequentes. FAERNUS.

Cum hoc ipso distaedet loqui. Sic & plerique Nostri *Cum hoc ipso;* verum tamen respuente. Codex Petrensis *Cum hoc ipso:* Regius *Cum ipso.* Repone,

Demipho, te appello: nam me cum ipso distaedet loqui.

Charisius p. 178. *Dis, vade: Ter. Phorm. Cum hac pol distaedet loqui.* Unde hic reponere possis, *Cum hoc pol.* Sed ipso potius est: nam, ut Donatus allicubi, *Isto* de eo dicimus, quem contemnimus aut aversamus.

23. *Haecine erant itiones crebrae]* Donatus Eun. III, 5, 34. *Haec pro Haec, ut in Phormione: Haec illae erant itiones crebrae.* Ita certe hic legendum: *Illae itiones;* ut versu sequente *Et vilitas.* Sic And. I, 4, 100.

Quin ergo rape me: quid cessas? G. fécero. A. o mi Phormio, Vñle. r. vale, Antiphò: bene, ita me di ament, factum gaudeo.

ACTUS V. SCAENA VII.

PHORMIO.

TANTAM fortunam de inproviso esse his datam.
Summa eludendi occasio est mi nunc senex,
Et Phaedriae curam adimere argentariam;
Ne cuiquam suorum aequilium supplèx fiet.
Nam idem hoc argentum, ita ut datum est, ingratis §
Ei datum erit: hoc qui cogam, re ipsa repperi.
Nunc gestus mihi volutusque est capiundus novus.
Set hinc concedam in angiportum hoc proximum:
Inde hinc ostendam me, ubi erunt egressi foras.

Vides, ut prave acuatur in ultima *Missus*. Deinde nostri universi ad-
 dunt *Em*. Repone,

*Denique ego sum missus, te ut re-
 quirerem atque adduxerem,*
 AN. *Em*.

42 AN. *Hem quin ergo?* Tò *hem*, is
 liber non habet; quod nec versui nec
 sensui est necessarium. FAERNUS.

Non huius initio convenit *Em*;
 sed, ut fere semper, prioris fini est
 apponendum. Ceterum versu se-
 quente, pro *Gaudio* Guyetus *Plan-*
dite; & scenas sequentes spurias esse
 pronuntiat; neminemque, *Siqui-*
dem sanus fuerit, a se dissensurum
 putat. Credasne hunc hominem sa-
 nae tum mentis fuisse, cum haec ef-
 futiret? certe ad Anticyras relegan-
 dus tum erat; non nunc argumen-
 tis refutandus. Nihil in toto Te-
 rentio sequentibus scenis pulchrius,
 venustius, urbanius, mpratius; sine
 quibus reliqua fabula, quae nulli
 cedit, ex fulgore in sumum exiret.

§ *Ita ut ingratis est datum*] O. l.
 s. *ita ut datum est ingratis*: solus
 Bemblinus, *datum est ingratis*, ut
 postulat versus. FAERNUS.

6 *Hic datum erit*] Quomodo *his*,
 cum de Phaedria solo sit sermo, cui
 adimenda erat cura argentaria? ita-
 qua vera lectio mihi videtur,
 quam idem antiquissimus liber con-
 tinet, *ei datum erit*. In Visoriano
 est *ro his*, sed in litura: ut con-
 jiciam ibi quaque scriptum prius
 fuisse *ei*. FAERNUS. Nostri
Ingratis: & aliquot addunt *Hic*
 vel *his*, aliquot nihil.

8 *Angiportum hoc proximum*] *Hunc*
 duo ex nostris; & sic citat Pri-
 scianus p. 714; ut probet & *Hic*
angiportum & *Hic angiportus* dicti.

4 *Prius quam dilapidet*] Liber
 Bemblinus *dilapidat*. FAERNUS.
 Nostri *Dilapidet*. Utrumque probe.

7 PM. *De eadem hac fortasse cau-*
sa? D. *Ita hercle*. PH. *credidi*] Tol-
 le nomen Demiphonis; & totum da
 Phormioni, hoc modo:

PH. *De eadem hac fortasse causa.*
 ita hercle credidi.

Hoc pro concessio sumit Phormio;
 ut sequentia inferat. Demipho non
 potuit dicere *Ita hercle*; cum res
 non ita esset, Phormio enim fingit
 eos velle, ut Phanium abduceret:

Quo me adsimularem ire ad mercatum, non eo.

10

ACTUS V. SCAENA VIII.

DEMIPHO. PHORMIO. CHREMES.

D. *DIS* magnas merito grâcias habeo atque ago,
Quando euenire haec nobis, frater, prospere.
Quantum potest, nunc conueniendus Phormio est,
Priusquam dilapidat nostras triginta minas,
Ut auferamus. r. *Demiphonem*, si domi est, 5
Visam: ut quod, D. at nos ad te ibamus, Phormio.
r. De eadem hac fortasse causa, ita hercle credidi.
Quid ad me ibatis? ridiculum: an veremini
Ne non id facerem quod recepissim semel:
Heus, quanta quanta haec mea paupertas est, tamen 10
Adhuc curauim unum hoc quidem, ut mi esset fides.
c. *Estne ita uti dixi liberalis?* D. oppido.

hi re vera veniunt, ut ne abduceret, sed pecuniam resciberet.

8 *An uerebimini?* Tò an non habet idem liber: arbitror autem in scanfione hujus versus primum elidi, sicut in *senex*. posset tamen elidi n, sicut in *invidia*. FAERNUS.

Quid ad me ibatis? ridiculum: uerebimini

Ne non id facerem.

Sic a Faerno est: sed versu abhorrente. Lege cum plurimis nostris, vetustioribus certe universis;

Quid ad me ibatis? ridiculum: an veremini. Veremini, ne non facerem: prorsus ut supra IV, 2, 2; *Venio ad hominem, ut dicerem*: & Heaut. III, 1, 83.

Dum id quero, qui tibi filium restituerem.

Taceant ergo posthac, qui indignam & turpem licentiam versui huic imputrari postulant.

10 *Heus heus, quanta haec mea paupertas est, tamen*] Huic versui, una syllaba deficienti, succurrit leſio ejusdem libri, *heus quanta quanta haec*. FAERNUS. Nostri

Quanta haec; nisi quod unus *Quantumque haec*.

12 CH. *Estne ita ut dixi liberalis?* D. oppido] Sine ea, & praeter ea mutatis personis, hunc versum continet idem liber in hunc modum, n. *Estne ita ut dixi liberalis?* CH. oppido. forte est ironia senum in Phormionem, cum pronomine vero ea, fateor me hunc locum non intelligere. FAERNUS.

D. *Estne ita ut dixi liberalis?* CH. oppido.

Sic dedit Faernus; qui, si *Ea* hic legatur, fateatur se hunc locum non intelligere. Nimirum Bembino seruiliter additus personas prave distinxit; quae sic ex omnibus aliis libris sunt disponendae; & leviter emendandum est:

CH. *Estne ita uti dixi liberalis?* D. oppido.

Chremes fratrem interrogat, an filia, quam iste jam primum viderat, liberali facile & soluta sit; ut ipse de absente dudum praedicaverat. Nimirum senes, quibus jam tota fallacia satis innotuerat, parum curabant quid Phormio magnifice

8. *Idque adeo aduenio nuntiatum, Demipho, Paratum me esse: ubi vultis, uxorem date. Nam omnis posthabui mihi res, ita uti pdr fuit, Postquam tantopere id vós velle animaduérteram.* 19
 D. *At hic dehortatus est me, ne illam tibi darem: Nam qui erit rumor populi, inquit, si id feceris? Olim cum honeste potuit, tum non est data: Nunc viduam extrudi turpest: ferme eadem omnia* 20
Quae tute dudum coram me incusaueras.
 P. *Satis pol superbe inluditis me. D. qui? P. rogas? Quia ne alteram quidem illam potero ducere: Nam quò redibo ore ad eam quam contempserim?*
 C. *Tum autem Antiphonem video ab sese amittere* 25
Inultum eam: inque. D. tum autem video filium Inultum sane uulgerem ab se amittere. Set transi sedes ad forum, atque illud mihi

diceret, sed alias res inter se agebant. Atque hinc quoque cognoscas, *Ita hercle*, v. 7. non assignandum esse Demiphoni.

13 *Itaque ad vos venio nuntiatum Demipho*] Multi libri scripti, & in his Victorianus, pro *itaque, idque* habent. Bembinus, *idque adeo*. quo etiam modo staret versus, attributa prima ejus syllaba versui praecedenti. FAERNUS.

Idque ad vos venio. Duo ex nostris, *Idque omnes Ad vos.* Repone, *Idque adeo aduenio.*

18 *Nam qui erit rumor populi, inquit, si id feceris*] Inquit posteriori acuit; quia praeteriti temporis est: ut Cicero *Inquisi*. Vide Priscianum p. 876.

20 *Nunc viduam extrudi turpe est*] Quomodo viduam, quae sine viro remansura non erat? an forte viduam exponendum est, a priore viro separatam? in eo libro antiquissimo sine ea dictione *viduam*, in hunc modum legitur, *Eam nunc extrudi turpe est*. FAERNUS. Et hinc scies indolem correctoris Bembinii. Nostrum omnes *Nunc viduam. Viduam*

hoc sensu non semel apud Plautum est.

22 *Satin superbe inluditis?*] Aliqui libri, & in iis Bembinus, affirmative habent *satis*. FAERNUS. Alter ex Meadianis *Satis*: reliqui *Satin*. Lego: *Satis pol superbe*: ut Heaut. IV, 4, 1. *Satis pol proserua*.

24 *Nam quo ore redibo*] O. fere l. s. nam quo redibo ore. FAERNUS. Sic & nostri omnes.

29 *Argentum jube rursum*] O. l. 2. *argentum rursum jube*. FAERNUS.

30 *Quodne ego perscripsi*] O. fere l. s. *descripsi*: Bembinus *descripsi*: & ita etiam videtur legisse Donatus, qui super hoc loco ita dicit: *Multis per scripturam reddidi, multis dedi: ut apud Virgilium, Diditur hic subito Trojana per agmina murmur*. quod exemplum ex Virgilio ad *descripsi* optime facit; ad *Perscripsi* nullo modo. FAERNUS. Nostri omnes *Perscripsi*.

35 *Repudium alteri*] Multis in libris, & inter hos Bembinus, & Victoriano scriptum est *alteras*: ut & in Heautontim. *Id ipsa alteras*

Argentum rursum iube rescribi, Phœnio.

P. Quodne ego descripsi porro illis quibus debui?

30

D. Quid igitur fiet? P. si vis mi uxorem dare

Quam despondisti, ducam: fin est ut velis

Manere illam apud te, dōs hic maneat, Dēmipho.

Nam nōn est aequom me propter vos decipi:

Cum ego vēstri honoris causa repudium alterae

35

Remiserim, quae dōtis tantundem dabat.

D. In' hinc malam rem cum istac magnificētia,

Fugitiue? Etiamnum credis te ignorariet,

Aut tua facta adeo? P. inritor. D. tunc hanc dūceres,

Si tibi data esset? P. fac periculum. D. ut filiū

40

Cum illa habuit apud te, hoc vēstrum consiliū fuit.

P. Quaeſō quid narras? D. quā tu mi argentū cedo.

P. Immo vtro uxorem tū cedo. D. in ius ambula

P. Enimvero si porro esse odiosi pergitis,

dum narrat. FAERNUS. Noſtri alteri.

35 Quae tantundem dotis dabat] Meliore numero habent O. l. s. quae dotis tantundem dabat. FAERNUS. Sic & nostri omnes.

37 I hinc in malam rem] Meliorem compositionem continet liber Bembinus, hoc modo I in malam rem hinc: & sic quoque stat versus. FAERNUS.

Noſtri omnes I in malam rem. Puto legendum, In' hinc malam rem. adverbialiter vel absolute; ut Plautus Poen. II, 1, 48. Malam crucem ibo potius. Menaech. II, 2, 53. Ut das maximam malam crucem. Noſter III, 3, 30. Malam rem hinc ibis? Ubi Donatus, Adverbialiter, ut Domum ibis. Supra II, 3, 21. In' malam crucem: ubi iterum Donatus, Adverbialiter, ut Huius viciniae. Cum Adverbialiter dicit, hoc vult, Accusativum absolute poni sine praepositione.

38 Fugitive: etiam nunc credis te ignorariet? Reponde Etiam num: quo pacto Etiam rite accuset ultimam ob sequens Eucliticon.

39 Tu ne hanc duceres, si tibi data esset? Liber Bembinus, si tibi daretur? quod magis convenit, & cum duceres, & cum eo quod sequitur, fac periculum. ubi ex ratione versus periculum legimus. FAERNUS.

Si tibi daretur. Noſtri univerſi Data esset. Quod recipio. Si data esset, duceres, ut And. Nisi me lassasset amantem, & falsa spe prodūceres. & supra, Aliquid contraxissem, aliquo hinc me protinam conficerem in pedes.

43 Immo vero tu uxorem cedo] Idem liber numerosiore ordine haec verba habet, uxorem tu cedo. sane utroque modo huius versus prima syllaba ad praecedentem pertinet versus. FAERNUS.

Unus tantum ex noſtris, Tu cedo. Ceterum prima versus syllaba non pertinet ad praecedentem. Immo vero nunquam non primam corripit.

44 P. In jus? enimvero si porro esse odiosi pergitis] Hic versus septem pedum est; nec ex l. s. ullum remedium. Donatus dicit enimvero

D. Quid facies? P. egone? vós me indotatis modo 45
 Patrocinari fortasse arbitramini:

Etidam dotatis sôleo. Q. quid id nostrâ? P. nihil.

Hic quandam noram, culus vix uxorem. C. hém. D.
 quid est?

P. Lemni habuit aliam: C. nullus sum. P. ex qua filiam

Suscipit: et eam clam tunc tunc. C. sepultus sum. 50

P. Haec adeo ego illi iam denarrabo. C. obsecro,

Ne facias. P. oh, tunc is eras? D. ut ludos facit.

C. Missim te facimus. P. fabulae. C. quid vis tibi?

Argentum quod habes condonamus te. P. audio.

Quid vós, malum, ergo me sic ludificamini, 55

Inepti vestra plurili sententia?

Nolo, volo: volo nola rursus: cape, cedo:

Quod dictum, inditumst: quod modo ratum erat, in-
 ritumst.

C. Quo pacto aut unde haec hic rescivit? D. nescio,

principium esse aliquid per iracundiam dicturi: sicut apud M. Tullium, *Enimvero hoc ferendum non est*. quod si hoc Terentianum principium tale sit, quale illud Tullianum, ubi nihil omnino praecedat, potest dici, ea duo verba in jus esse delenda & absolute incipientium, *Enimvero si porro*, nos tamen ea verba retinebimus: versum sustentantes applicando primam hujus versus syllabam versui praecedenti: & ex *jus* elidendo. FAERNUS.

In prima sententia perstitisse debuit, delendum illud *in jus*? quod huc ex v. 88. traductum est;

In jus eamus. In jus? huc si quid lubet.

Et ibi quidem recte venit: hic vero & versus repudiat, neque sententia desiderat.

57 *Cedo, cape*] O. fere l. & in his Bembinus, *cape, cedo*. FAERNUS.

Duo tantum ex nostris *Cape, cedo*. Placet tamen, quia rei gestae ordinem servat. Quippe prius dederant minus, tunc, nunc, repetunt.

58 *Quod modo erat ratum, irritumst*] *Ratum* omnino acui debebat.

Repone igitur,

Quod dictum, inditumst; quod modo ratum erat, irritumst.

60 *Nisi me dixisse nemini, id certo scio*] Alii libri scripti habent, *id nemini*: solus Bembinus non habet *id*, quod & placet, ut ex superioribus subaudiatur *haec*. FAERNUS.

Duo ex nostris cum Bembo consentiunt, placet tamen, *id certo scio*; ut in *Nemini* ultima liquecat; neque eo minus subaudiatur *haec*.

62 *Hicne ut a nobis hoc tantum argenti auferat?*] Videsne *Tantum* quod in primis acuere auctor debuit, in *Thesi* conticescere. *Lege* ex nostris fere omnibus:

Hicne ut a nobis tantum hoc argenti auferat.

65 *Vides tuum peccatum esse elatum foras?*] Omnes l.s. hoc ordine collocant, *peccatum tuum*. ita non oporteret ex *tuum*, quicquam elidere. aliqui libri recentiores habent, *jam esse elatum*: Bembinus, *esse*

Nisi me dixisse nemini, id certo scio.

60

c. *Monstri, ita me di ament, simile. p. inieci scrupulum.*

d. *hem,*

Hicne ut a nobis tantum hoc argenti auferat,

Tam aperte invidens? Emori hercle satius est:

Animo virili praesentique ut sis, para.

Vides peccatum tuum hoc esse elatum foras:

65

Neque iam celare id posse te uxorem tuam:

Nunc quod ipsa ex aliis auditura sit, Chreme,

Id nosmet indicare placabilius est.

Tum hunc impuratum poterimus nostro modo

Ulcisci. p. attat, nisi mi prospicio, haereo.

70

Hi gladiatorio animo ad me adflectant viam.

c. *At vereor ut placari possit. d. bono animo es.*

Ego relinam vos in gratiam; hoc fretus, Chreme,

Cum e medio excessit unde haec suscepisti tibi.

p. *Itane agitis mecum? satis astute. adgredimini.*

75

delatum. quod ita recipiendum est, ut d fit medium duarum vocalium, ut in med erga. FAERNUS.

Vides peccatum tuum esse delatum foras:

D. addi ad hiatum supplendum, praesertim post vocalem brevem; & Terentio & Faerno indignum est. Nostri universi *Esse elatum*; ut Adel. IV, 4, 15. *Quod minime est opus usquam afferri*; hoc est, *Divulgari*. Lucilius apud Nonium v. *Committre*; *Nec mysteria efferres foras*. Sic alii passim. At Bembinus corrector de versu magis quam de sententia sollicitus, *Delatum* de suo dedit. Quantilla opera utrique mellius consulitur?

Vides peccatum tuum hoc esse elatum foras.

Peccatum tuum hoc; ut allas, Thaide hac tua: Tua illa duritia: Tuo isto invento; Tuas istaec rationes, Tuus iste animus aequus. Meo hoc Euncho: Opinionem hanc tuam.

66 *Neque jam id celare posse te uxorem tuam*] Nostri plerique *Neque id jam. Lege,*

Neque jam celare id posse te u. s.

67 *Nunc quod ipsa ex aliis auditura fit Chreme;*] Liber Bembinus *auditu*ra] sed versus laborat, nisi vel duae primae dictiones facta dialysi in quod, constituant dactylum, vel ejus dictionis postrema littera elisa, deinde vocali per synaloephen abjecta in prima sede sit spondeus; in secunda vero, non facta vicissim synaloepha in sequentium dictionum vocalium concursu, iambus. FAERNUS. Nostri *Auditura fit*, versus ipso jubente.

70 *Ulcisci. Attat*] Hiat versus, contra artem & Nostri morem. Repono, *Ulcisci: attat, nisi mi prospicio, haereo.*

Vide ad And. I, 1, 98.

75 *Itane agitis mecum? satis astute adgredimini*] Prava distinctio est, & sententiae incommoda. Tu sic: *Itane agitis mecum? satis astute adgredimini.*

Ubi *Satis astute*, Ironia est: & *Adgredimini*, modi imperativi. Provocat eos, ad adgredendum, si audent.

*Non hircle ex re istius me instigasti, Dénipho.
 Ain tu? ubi quae libitum fuerit, peregre feceris,
 Neque huius sis veritus facinorae primariæ,
 Quin nūno modo eii faceres contumeliā;
 Veniat mihi precibus tantum peccatum tuum? 80
 Hic ego illam didis ita tibi incensam dabo,
 Ut ne restringaris, lacrimis si extilidueris.
 D. Malim, quod isti di deaque omnes dunt.
 Tantūne adfectum quēquam esse hominem audacia?
 Non hoc publicitus fēlus hinc deportarier 85
 In solas terras? c. In id redactus sum loci,*

77 *Ain tu? ubi peregre tibi quod libitum fuerit* In libro Bembino, ita legitur:

Ain tu? ubi quae libitum fuerit peregre feceris,

quod & numerosius, & sermoni cotidiano accommodatius est. FAERNUS.

Bembinus hic recte: nostri mendose: *Ain tu tandem, ubi peregre tibi quod libitum fuerit feceris.* Cave vero pro *Ain tu*, cum quodam substituas *An tu*. Cur hoc? Quia nihil praecessit, inquit, ad quod referatur. Atqui vel sic usurpant *Ain tu?* nativa Latine, elegantia. Plautus *Ain. IV, 2, 3.*

Ain tu? apud amicam munus adolescentuli fungare?

Capt. IV, 2, 112.

Ain tu? dubium habebis, etiam sanā cum ego iuro tibi?

79 *Novo modo ei quin faceres contumeliā* Liber Bembinus habet *contumeliā*: quod & usitatus est cum verbo *facere*, omnes vero quot sunt libri scripti verba sic ordinant, *quin novo modo ei*. qua lectione admissa, versum ita sustentamus, ut in *novo* subtrahā littera *n*, quemadmodum in *invidia*, duo *e* in unam syllabam coeant: *ei* vero sit spondens, ut saepe apud antiquos poetas, FAERNUS.

Nostri *Contumeliā*: cetera recte. In *Novo* non subtrahā *n*, sed com-

trahā syllaba, pronuntiatione veteri *Novo*. Sic Plautus *Novo* modo *Mil. III, 1, 30.* & *Pseud. I, 3, 156.* Atque ita alibi per numeros casusque tere omnes, una syllaba, *Novi*, *novae*, *nova*, *novos*. *Epid. V, 2, 62.* *Most. I, 3, 105.* *Cas. I, 1, 30.* *Truc. II, 1, 35.* *II, 4, 32.* *III, 2, 9.*

80 *Venias nunc precibus tantum peccatum tuum*] Nostri plerique, *Venias nunc mihi precibus*: unus, *Venias mihi nunc precibus*: alter, *Venias mihi precibus nunc*: Tolle illud *Nunc*, quod & sedis incertū est; & nihil sententiae confert; & lege, quod Comicum & ex medio sumptum est,

Venias mihi precibus tantum peccatum tuum.

81 *Hominem quemquam esse audacia*] O. l. s. sic verba ordinant, *quemquam esse hominem audacia* & FAERNUS Sic & nostri.

85 *Nonne hoc publicitus*] Tō *ne* non est in libro Bembino. ita restat nuda negatio, quae per interrogationem prolata, expressionem habet indignitatis, ut, *Non haec o Pallas dederas promissa parenti*. FAERNUS. Nostri omnes *Nonne*. Nihil interest.

87 *Nesciam prorsus*] Liber Bembinus, *prorsum*, apposite ad rationem versus. FAERNUS.

Ut quid agam cum illo, nesciam prorsum. Ego scio. Quinque no-

*Ut quid agam ex illo prorsus nesciam. D. ego scio:
In ius eamus. P. In ius? huc, si quid lubet.
D. Adsequere ac retine, dum ego huc servos evoco.
C. Enim filius nequeo: accurre huc, P. una iniuriast 90
Tecum. C. lege agito ergo, altera est tecum, Chremes.
D. Rape hunc. P. itan agitis? Enimvero vocest opus:
Nausistrata, exi. C. os opprime. D. impurum vide,
Quantum valet. P. Nausistrata, inquam. C. non taces?
P. Taceam? D. nisi sequitur, pugnos in ventremingere. 95
P. Vel oculum exculpe: est ubi vos ulciscar probe.*

stri Ex illo, non Cum illo. Deinde illud nota, quod Faernus ex Bem-
bino dedit,

Nesciam prorsum. Ego scio.
ubi *Prorsum*, quod semper apud
Nostrum aliàs, & suo jure debet
acui, in Thesi deprimitur. Unus
ex nostris, *Prorsus nesciam*. Re-
pone,

*Ut quid agam ex illo prorsus ne-
sciam. Ego scio.*
Prorsus nesciam; ut Hec. III, 4,
30. *Prorsus nescio, Quo pacto hoc
oculam. Ex illo, idem quod Postilla,
Posthac, Ex illo, loco, tempore,
fallo.* Virgil. Aen. II, 169.

*Ex illo suere ac retro sublapsa
referri.*

Ubi Servius: *Ex illo: fallo vel tem-
pore.* Eo, inquit Chremes, loci
redactus sum, ut quid deinde fa-
ciam nescio. Nam *quod cum Phor-
mione faceret*, nil difficile: condo-
naret ei argentum.

89 *Adsequere ac retine dum ego
hinc servos evoco*] Liber Bembinus
asyndeton profert: & pro *hinc*, &
is liber, & Victorianus habet *huc*:
hoc modo: *Adsequere ac retine dum
ego huc servos evoco.* FAERNUS.
Nostris omnes, *Ac retine*: duo *Huc*,
non *Hinc*.

90 *Etenim nequeo solus. adcurro
huc*] Bembinus liber, Basilicanus
& Victorianus, & aliqui alii, ac
Donatus pro *etenim*, *enim* habent.
soll vero si duo antiquissimi libri, id

est Bembinus & Victorianus, *et huc*
non habent: ita stat versus, trans-
eunte tamen hujus prima syllaba in
ultimam praecedentis. FAERNUS.
*Enim nequeo solus accurre. Una
iniuriast.*

Sic Bembinus & Victorianus. Con-
tra nostri omnes cum Edd. vet.

*Enim solus nequeo: accurre huc.
Una injuriast.*

Utrumque versus satisfacit: placet
tamen posterius.

92 *Itane agitis?*] Idem liber *is*
agitis, ut & versus exposcit. FAER-
NUS. Nostri omnes *Itane*, versu
patienter.

96 *Vel oculum exculpe*] Omnes
l. s. praeter Bembinum *excludo* ha-
bent. quam & veram arbitror lectio-
nem. est enim antiqua locutio, *ex-
cludere oculum*. Plautus in Poenulo:
*Excludito mihi hercle oculum, si de-
dero.* FAERNUS.

Ib. *Est ubi vos ulciscar locus*] In
eodem libro legitur *ulciscar probe*,
non enim de loco, quem non erat
mutaturus, est sermo; sed de fa-
cultate, quam habebat ulciscendi
senes. FAERNUS.

Nostri *Excludo*; & pro *Probe*, *Lo-
cus*, & sic Priscianus p. 1029. Pla-
cet lectio Bemбина. Plautus Pseud.
V, 2, 26. *Eris, ubi te ulciscar, si
stus.* Poen. V, 4, 56. *Nam pot ego
te ulciscar probe.*

Mm

ACTUS V. SCAENA IX.

NAUSISTRATA. CHREMES. PHORMIO.

DEMIPHO.

N. QUI nominat me? c. hem. N. quid istuc turbat?
obsecro,

Mi vir? p. ehem, quid nunc obstupuisti? N. qui hic
homos?

Non mihi respondes? p. hicine ut tibi respondent?

Qui hercle, ubi sit, nescit. c. caue isti quicquam credas.

p. Abi, tange: si non totus friget, me enica.

c. Nihil est. N. quid ergo est quod iste narrat? p. iam scies:

Ausculata. c. pergin credere? N. quid ego obsecro

Huic credam, qui nil dixit? p. delirat miser

Timore. N. non pot temere est, quod tu tam times.

2 Mi vir. PH. hem quid nunc ob-
stupuisti? Plures l. s. obstupuisti,
ita & Victorianus, & Bembinus,
sed hic per i in secunda syllaba hoc
modo obstupuisti. sane hoc non Ad-
miratus es exponemus, sed Stupl-
dus, & quasi faxeus effectus es prae
timore; ceterum in versu dime-
tiendo, vel ex vir r elidendum, vel
ex hem m: quamvis consonans con-
sequatur, vel legendum, ut in Vito-
riano, & Basilicano, ehem. FAER-
NUS. Nostri Ehem, & ex illis duo
Obstupuisti. Porro lego Qui hic, non
Quis hic.

4 Cave isti quicquam credas] Le-
gendum credas, nisi quis lambi-
cum trimetrum catalecticum facere
velit: quod non placet: In isti au-
tem haud dubie selidendum. FAER-
NUS. Libri quidam Credas; sed
versus ipse jubet Credas.

6 N. Quid ergo est?] Liber Bem-
binus non habet rō est, quod nec
necessarium videtur: a superiore
enim repetitur. FAERNUS.

Quid ergo? quid isti narras?
Nostri omnes Est; & nonnulli Quod
istic. Lege & distingue:

Nihil est. Quid ergo est quod iste
narrat?

11 Et hoc nihil est quod ego dico]
Lege accentu venustiore,

Et hoc nihil est ego quod dico, tu
narra.

12 PH. Eho tu] Idem liber oho
tu. FAERNUS. Oho tu ex Bem-
bino Faernus, nostri omnes Eho;
quod placet. Sic enim passim, Eho,
Ehodum.

13 Mi vir non mihi narras?]
Idem liber, non mihi dicis. FAER-
NUS. Nostri omnes Narras. Pla-
cet Dicis, quia sequitur Dico.

15 In Lemno. Hem quid ais? Non
taces?] Tres ex nostris bonae no-
tae, Hem quid agis? quod sine du-
bio huc recipiendum.

19 Pro di immortales facinus in-
dignum & malum] O. l. s. praeter
Victorianum, & Vaticanum, & Ba-
silicanum, ita habent: facinus mi-
serandum & malum. miserandum
autem, quoad Nausitratam, in quam
ex hoc miseria redundabat; malum,
quoad Chremetem, qui id amiserat.
FAERNUS. Nostri universi
Indignum.

c. Egon timeo? p. recte scire: quando nil times, 10
 Et hoc nihil est ego quod dico, tu narra. d. scelus,
 Tibi narret? p. ego tu, factumst abs te sedulo
 Pro fratre. n. mi vir, non mihi dicis? c. at n. quid at?
 c. Non opus est dicto. p. tibi quidem: at scito huic opust.
 In Lémuo. c. hem, quid agis? d. non taces? p. clam
 te. c. ei mihi. 15

p. Uxorem duxit. n. mi homo, di melius duint.
 p. Sic factumst. n. perii misera. p. et inde filiam
 Suscepit iam unam, dum tu dormis. c. quid agimus?
 n. Pro di immortales, facinus indignum et malum.
 d. Hoc dictumst. p. an quicquam hodie est factum indignius? 20
 Qui mi, ubi ad uxores ventumst, tum fiunt senes.
 n. Demipho, te appello; nam me cum isto distaedet loqui.
 Haec illae erant itiones crebrae et mansiones diutinae

20 PH. Hoc assumst. NA. an quicquam hodie est factum indignius? Qui mi ubi ad uxores ventumst, tum fiunt senes] Sic a Faerno est, qui quod in vet. Edd. iuenerat, vel non ausus est mutare, vel non curavit. Atqui omnes nostri codices alias his personas assignant; hoc modo:

DE. Hoc assumst. PH. an quicquam hodie est factum indignius?

Qui mi ubi ad uxores ventum est, tum fiunt senes.

NA. Demipho, te appello.

Dixerat Chremes, Quid agimus? Jam Demipho, Hoc assumst. Utrumque est diffidentis & desperantis. Sic alibi assum est illicet: & Heaut. III, 3, 3. Asta haec res est. Jam vero Naufistratae ea quae sequuntur dare, Plauto dignius est quam Terentio. Quanto honestius a Phormione dicuntur, quam ab honestissima matrona? Ille enim hoc agit, ut crimen senis aggravet, & uxorem ira incendat. Deinde illud spectat: Indignum facinus & mox indignus uni & eidem personae non bene assignari, at diversis optime.

22 Nam me cum hoc distaedet loqui] O. i. s. nam me cum hoc ipso distaedet loqui. hoc modo versus, qui ut senarius Iambicus stare non potest, cujusmodi sunt praecedentes, stat ut trochaicus tetrameter catalecticis, cujusmodi sunt sequentes. FAERNUS.

Cum hoc ipso distaedet loqui. Sic & plerique Nostri Cum hoc ipso; verum tamen respiciente. Codex Petrensis Cum hoc isto: Regius Cum isto. Repone,

Demipho, te appello: nam me cum isto distaedet loqui.

Charisius p. 178. Dis, valde: Ter. Phorm. Cum hac pol distaedet loqui. Unde hic reponere possis, Cum hoc pol. Sed isto potius est: nam, ut Donatus allucibi, isto de eo dicimus, quem contemnimus aut avefamus.

23. Haecine erant itiones crebrae] Donatus Eun. III, 5, 34. Haec pro Haec, ut in Phormione: Haec illae erant itiones crebrae. Ita certe hic legendum: Illae itiones; ut versu sequente Haec villas. Sic And. I, 4, 100.

Lémmi? hascine erat et quae nostros minuit fructus vilitas?
v. Ego, Naufrata, éJe in hac re culpam meritum nō
nēgo; 25

Sēt en quin sit ignoscenda. v. verba sunt mortuo.
v. Nōn neque negligētia tua nēque odio id fecit tuo.
Vno'ēntus fēre abhinc annos quīdecim mulierculam
Eām comprēsit, unde haec natast: nēque postilla unquam
attigit.

'Ea mortem obiit, ē medio abiit: quī fuit in re hac scrū-
pulus. 30

Quāmobrem te oro, ut alia tua sunt facta, aequo animo
et hoc ferat.

Haec illas lacrimae, haec illa est
miseriordia. Illae sine sententiae
damno abesse hinc non potest.

24 *Hascine erat, quae nostros*
fructus minuebat vilitas?] Aliqui
libri, inter quos Bembinus, Victo-
rianus, & Basilicanus, post erat,
habent pronomen ea; ceterum Bem-
binus, & Victorianus pro minuebat,
quod respicit versus, habent minuit.
quod si recipimus, praeteriti tem-
poris erit, sane in libro Bembino
ita collocantur verba, Ea quae no-
stros minuit fructus vilitas. FAER-
NUS.

Ea quae nostros fructus minuit vi-
litas. Ea Nostri fere omnes, &
Minuebat. Unus tantum Fructus
minuit: alius Minuebat fructus. Re-
pone cum Bembino,

Ea quae nostros minuit fructus vi-
litas.

Ea stavior collocatio est, & magis
de more Terentiano.

25 *Culpam meritam non nego]*
Meritum habent aliqui libri, inter
quos Bembinus; subaudiendum est,
Chremetem culpam meritum, quo
modo & supra dictum est, arbitra-
bitur commernisse culpam. item
Plauto in Captivis: Neque te com-
mernisse culpam. FAERNUS.

Nostri omnes Meritam; & sic in
textu reiquerat Faernus. Nos Me-
ritum, ut par est, reponimus. Plau-
tus Aul. IV, 10, 8.

Fateor peccavisse me, & me cul-
pam commernisse scio.

26 *Sed eam quae sit ignoscenda]*
Bembinus liber, & omnes fere alii
sed ea. quod vero sequitur, Bembi-
nus ira habet, quin sit ignoscenda:
& subaudiendum est, negare non
poteris: vel, nemo negaverit. at-
que hanc esse germanam Terentii
lectionem, etiam Donatus ostendit,
exponens eum locum, Verba sunt
mortuo: ubi dicit non esse passum
parasitum, ut totam sententiam se-
nex explicaret. FAERNUS.

Nostri mendose Quas. Ceterum
male Donatus, qui Mortuo intelli-
git Chremeti. Immo de Naufrata
accipiendum; frustra aequo
eam orari, ac mortuo verba fieri.
Vide Plaut. IV, 2, 18. & Bacch. III,
4, 21.

27 *N-quae id odio fecit tuo]* Idem
liber Bembinus, & Victorianus, &
Donatus, neque odio id fecit tuo.
numero & compositione meliore.
FAERNUS. Sic & Nostri id
fecit.

30 *Qui sit in re hac scrupulus]*
O. l. s. qui fuit, & pronuntiative

N. Quid ego arquo animo? cupio misera in hac re iam defungior,

Sit qui sperem? aetate porro minus peccaturum putem?

Nin iam tum erat senex, senectus si verecundus facit?

An mea forma atque aetas magis nunc expetenda est, Demipho?

35

Quid mi hic adfers, quamobrem expetam aut sperem porro non fore?

r. Exsequias Chremeti quibus est commodum ire, em tempus est.

Sic dabo: age nunc, Phormionem qui volet lacessito:

Faxo sum tali maclatum atque hic est infortunio.

legendum, ut sit sensus, ea sublata est, cujus vita huic rei scrupulum afferret: jure enim posses viro irasci, a quo superducta tibi uxor adhuc viveret. FAERNUS.

31 *Ut alia tua facta sunt*] Liber Bembinus, Basilicanus, & Victorianus, *facta tua sunt*, quae collocatio etiam trochaicum sanat, aliter laborantem. FAERNUS.

Quamobrem te oro, ut alia facta tua sunt, aequo animo hoc feras.

Sic a Faerno, Nostri *Facta tua sunt, Tua facta sunt, Facta sunt tua*: Petrensis *Tua sunt facta*. Repono,

Quamobrem te oro, ut alia tua sunt facta, aequo animo & hoc feras.

Tua sunt facta, ut supra V, 8. 39. *Aut tua facta adeo*. Porro illud nota, in Faerni lectione *Aequo animo* pronuntiari; in nostra, alio accentu, *Arquo animo*: atque hunc verum esse repetitio ipsa probat,

Quid ego arquo animo?

Nam, ut saepe ante dixi, verba repetita eodem semper accentu iterantur.

33. *Sed quid sperem?*] Lege ex scripto codice apud Lindenbrogium, *Sed qui sperem?* quomodo, quo pacto?

34 *Jam tum erat senex*] Legoper interrogationem, ut priora & sequentia:

Non jam tum erat senex, senectus si verecundus facit?

Senex per unam syllabam, vel duas breves saepe habes apud Nostrum.

35 *An mea forma atque aetas nunc magis*] Repono, ut *Magis* in istu sit,

An mea forma atque aetas magis nunc expetenda est, Demipho?

36 *Quid mihi nunc adfers*] Idem duo antiquissimi libri Bembinus, & Victorianus, & Donatus, *quid mihi hic adfers*. nec sane aliter stat versus; mihi autem una syllaba est. FAERNUS.

37 *Jam tempus est*] Multi l. s. inter quos Bembinus, & Basilicanus, pro *jam* habent *hem*, ita etiam metrica ratione exigente. sed Bembinus sine aspiratione. FAERNUS.

38 *Sic dabo: age nunc age*] Multo plures libri scripti, & in iis Bembinus & Victorianus, item Donatus non habent posterius *age*, quod & respuit versus, qui debet esse trochaicus, ut ceteri. FAERNUS.

39 *Faxo tali sum maclatum atque hic est infortunio*] In libro Bem-

Rédeat sane in grátiam: iam supplici satis est mihi 40
Hábit haec eii quód, dum vivat, usque ad aeterni oggéniat.

N. 'At meo merito crédo: quid ego núnc commemorem,
Démipho,

Singulatim, quális ego in hunc fuerim? D. noni aequé
omnia

Técum. N. merito hoc meó videtur fáctum? D. minime
géntium:

Vérum quando iam áccusando fieri insectum nóñ potest, 45
'Ignosce: erat; cónfitetur; purgat: quid vis ámplius?

P. 'Enimuero prius quam haéc dat veniam, mihi prospiciam.
et Phrédriæ.

Heús Naufisstratá, priusquam huic respóndes temere, audi.
N. quid est?

blino, ita sunt haec verba, *Faxo tali sit málatus*, quae locutio ut usitatior est, Virg. *Hand fíhi cum Danaís rem faxo, & pube Pelasga, Esse putet*, ita rationi versus incommoda. nam nisi ex *málatus* s. elidatur, stare non potest. nos ergo vulgatam sequemur, ut Donatus. FAERNUS.

Unus quoque ex Nostris cum Ed. vet. *Faxo tali sit málatus*. Ceteri feré, *Faxo tali cum málatur*. Lego ex codice Regio,

Faxo cum tali málatur atque hic est infortunio.

Heaut. II, 3, 100.

Ademptum tibi jam faxo omnem metum.

42 *Quid ego núnc commemorem,* *Démipho*] Liber Bembinus, & Basilicanus *nunc ea*, ita emendatum est & in Victoriano. FAERNUS.

Quid ego núnc ea commemorem, *Démipho.*

Dele *Ea* cum tribus Nostris, & verfu volente & sententia.

43 *Singillatim qualis in hunc fuerim*] *Singillatim* Basilicanus, & Victorianus; at Bembinus, & alii alii *singulatim*: omnes vero illi; *qualis ego in hunc fuerim*. & *quidam* verfus admit-

tit, sicut & *singillatim*, pronomen vero ego etiam exigit. FAERNUS. *Singulatim* duo Nostri; *Ego in hunc omnes*.

44 *Merito hoc meo videtur fáctum?*] Ita Basilicanus & Victorianus. at aliqui libri, & in iis Bembinus, *merito hoc meo*, nec aliter stat versus: in quo etiam *ro meo* monosyllabon est. FAERNUS. Etiam Nostri aliquot *Merito*.

49 *Ego minas triginta per fallaciam ab illo abstuli*] Unus ex Nostris *Fallacias*, tres *Ab isto*. Repone, versu exigente:

Ego minas triginta per fallacias ab isto abstuli.

Sic supra IV, 3, 67. *Occidisti me tuis fallaciis*. De una techna & fabrica dictum pluraliter. Plautus Mil. III, 3, 2.

Hanc fabricam fallaciasque Minus si teneis, denovo volo percipiatís plane.

Isto est contemnentis.

51 *Hom quid ais? Adeone hoc indignum*] Nostri plerique, *Adeo hoc*. Repone,

Hom quid ais? Adeon indignum hoc tibi videtur, filius.

54 *Inmo ut jam scias meum sententiam*] Alii aliter, sed Bombl-

r. 'Ego minas triginta per falcias ab isto abſuli.

Eas dedi tuo gnato. is pro ſua amica lenoni dedit. 50

c. Hm, quid ais? n. adeo indignum hoc tibi videtur, filius Homo aduleſcens ſi habet unam amicam, tu uxores duas?

Nil pudere? quo ore illum obiurgabis? reſponde mihi.

d. Faciet ut volēs. n. immo ut meam iam ſcias ſententiam:

Nēque ego ignoſco, nēque promitto quicquam, neque reſpondeo. 55

Prius quam gnatum videro; eius iudicio permitto omnia.

Quod is iubebit, faciam. d. mulier ſapiens es, Nauſiſtrata.

n. Satin tibi eſt, Chreme? c. immo vero pulchre diſcedo et probe,

'Et praeter ſpem. n. tū tibi nomen dic quod eſt? r. min? Phormio:

aus ita, immo ut meam ſam ſcias ſententiam. FAERNUS. Noſtri ſam meam.

56 Priusquam gnatum video. ejus iudicio] O. l. s. videro: in diſcedendo autem verſu, ejus monosyllabum eſt. FAERNUS. Sic Noſtri ſere omnes Videro.

58 Satis tibi eſt] Bembinus, & omnes alii ſere l. s. ſatin. ego puto ſic ſtare verſum, ut elifo n ex ſatin, & in tibi eſt, non ſacta ſynaloepha, in prima ſede ſit tribrachus, in ſecunda lambus. FAERNUS.

Quod is jubebit, faciam. pm. Mulier ſapiens es, Nauſiſtrata.

na. Satin tibi eſt? pn. Immo vero pulchre diſcedo et probe,

Et praeter ſpem.

Fruſtra laborat Faernus de verſu conſtituendo: *Satin ti-bi eſt*, ut ſecundus ſit lambus, ſtare non poteſt: ne addam, in ſecunda ſede non lambum, ut ille allud agens dicit, ſed trochaeum aut ſpondeum requiri. Tu reſpone, perſonis quoque mutatis;

Quod is jubebit, faciam. na. Mulier ſapiens es, Nauſiſtrata.

na. Satin tibi eſt, Chreme? cn. Immo vero pulchre diſcedo et probe,

Et praeter ſpem.

Demipha, laetus de tam ſuſpecto reſ exitu, cum Phaedriam videret de patre ſuo iudicem conſtitui, *Mulier*, inquit, *ſapiens es*: illa vero ad maritum, *Satin tibi eſt*; ſi filii tui iudicio tibi ſtandum erit? Cui ille imperato gaudie elatus, cum nihil a filio metuendum erat, *Pulchre*, inquit, *et probe et praeter ſpem diſcedo*. In ille, cauſa, pugna, *Diſcedo* quid dicitur *Inferior* vel *Superior*: ergo hic *Pulchre diſcedit*. Librarii vero, qui haec Phormioni dederunt, venerem omnem ſuſtulerunt ex Fabulae ſine: laeti jam omnes, qui in culpa aut metu erant, hic abeunt, placata Nauſiſtrata. Sic in aliis omnibus ſolet Terentius. Qualis ergo conjecturae reus eſt, qui Phormioni haec tribuens, etiam in textum recepit, *Diſcedo ſuitus et probe*? Quasi vero Phormio, rebus jam tranquillatis, Phaedriae amici ſui patrem odiſſe vellet aut poſſet?

59 Tu tuum nomen dic quod eſt?

r. *mihin? Phormio* Si Tuum nomen; tum intuliſſet *Nieumne*, non *Mihin*. Lege ergo cum codice Regio,

Et praeter ſpem. na. Tu tibi nomen dic quod eſt? pn. Min? Phormio.

552 PHORM. ACTUS V. SCAENA IX.

Vestrae familiae hercle amicus, et tuo summus Phaedrias. 60
N. Phormio, at ego ecāstor posthac tibi quod potero et
quae vales

Faciūque et dicā. P. benigne dicis. N. pol' meritū est tuum.
P. Vin primum hodie facere, quod ego gaudeam, Nausistrata,
'Et quod tuo viro oculi doleant? N. cupio. P. me ad ce-
nam voca.

C. Pól vero voco. D. edūus intro hinc. C. fiat? set ubi
est Phaedria 65

Iudex noster? r. iam hic faxo aderit. Vós valetē et plaudite.

65 CH. *Fiat: set ubi est Phaedria meti. Utrumvis satis commode:*
Iudex noster?] Donatus, Ed. malim tamen Chremetis hoc esse;
 vet. & unus ex Reglis *Nausistra.* & senem cura ac miseria liberum
 tas hoc tribuunt: ceteri libri *Chre-* non sine joco ex Scena exire.

F I N I S.

ARN. HENR. WESTERHOVIUS

L E C T O R I

S.

Mirum videri queat, fateor, me nuperum Terentii editorem, neque sane otio abundantem, hanc operam Bentleianae Editioni navare voluisse. Primum quidem Variantes Lectiones, ubi in omnia alia abire videbatur Aristarchus ille Britannus, conligere erat animus, si forte occasione data amplius singula considerarem, Afri verba, uti vulgo leguntur, vel tuiturus, vel Cl. Bentleium laudaturus publice. Mox Wetstenii, cognito meo consilio, mecum agere, ut, quidquid observassem, huic Editioni ad Cantabrigiensem illam adornatae subiungi paterer. Negare Viris optimis mihiq[ue] amicissimis religio fuit; tanto magis, quod nostro Commentario hac ratione nihil decessurum tam praevidebam animo, quam quae oculis cernuntur. Diversum utrique institutum, separata scribendi ratio fuit. Bentleius, mille locis sollicitatis et pro arbitrio mutatis, Fabulas ad metri regulas redigere, ego servata lectione vulgari verborum sensum explicare volui. Tum si quibus Viris eruditis volupe esset, incudi reddere Bentleiana, iis non ingratam fore hanc nostram opellam autumabam. Quae igitur meis privatim usibus sublegeram, nunc in dias luminis auras edita vides. Iniquior autem mihi futurus in elegantissimum Scriptorem Comicum videbar, si mero Indice Critico instructum exire sinerem. Latinitatis etiam rationem esse habendam duxi. Quin et Syllabum Auctorum veterum et recentiorum, quos vel laudatos, vel reprehensos animadvertebam, addidi. Ita optimis Wetsteniis, ita Cl. Bentleio, maxime autem ipsi Terentio gratificari volui. Quod meum institutum si cui secus interpretari lubebit, ut nunc sunt mores, corde durato feram, et mea me conscientia facile sustinebo. Vale.

I N D E X

A U C T O R U M.

A.

- A**CCURUS citatus. Heaut. II. 3. 50.
Ad. V. 9. 28.
ACIDALIUS notatus. Heaut. II. 2. 3.
ACRON laudatus. And. III. 2. 49.
Ad. I. 1. 15. citatus. And. III. 3.
23. Ad. II. 4. 22. V. 3. 23.
AFRANIUS citatus. Heaut. III. 1.
35. Ad. II. 4. 22.
ALCUINUS citatus. And. III. 2. 62.
ANDESIO laudatus. Eun. IV. 4. 22.
AGRICOLA laudatus. Eun. IV. 4.
22.
S. AMBROSIIUS citatus. Heaut. I.
1. 91.
ANNIANUS citatus. Phorm. I. 2. 38.
ANTHOLOGIA inedita, laudata.
Phorm. I. 4. 17.
APULEIUS laudatus. Ad. III. 1. 8.
Hec. I. 2. 88.
ASCONIUS citatus. Eun. V. 8. 49.
AUSONIUS laudatus. Eun. V. 4. 14.
Phorm. II. 1. 36.

B.

- BEDA** citatus. Eun. III. 1. 10.
BENTLEIUS (Richardus) ipse se re-
prehendit. And. II. 1. 20. citatus.
Ad. I. 2. 28. Ad. III. 2. 18. **BENT-**
LEII modestia. Ad. II. 2. 24.
BOECLERUS laudatus. Heaut. III.
1. 99.
BOETHIUS laudatus. Eun. Prol. 7.

C.

- CAECILIUS** citatus. Eun. V. 8. 49.
CAIUS Iustus citatus. Ad. IV. 3. 16.
CAMERARI Codex laudatus. Heaut.
IV. 7. 8.
CATO laudatus. Eun. V. 8. 43.
Heaut. II. 1. 13.
CATULLUS laudatus. Eun. V. 3. 3.
V. 4. 14. Ad. III. 2. 18.

- CELSUS** Grammaticus laudatus.
And. I. 1. 43. Phorm. IV. 3. 38.
CHARISIUS laudatus. And. I. 1. 43.
Heaut. II. 1. 13. Ad. I. 1. 15. V.
9. 24. citatus. And. III. 2. 39. III.
9. 23. Eun. III. 1. 10. Ad. II. 4.
22. IV. 2. 9. V. 3. 23. Hec. I. 2.
88. II. 2. 5. Phorm. I. 1. 10. I.
4. 13. notatus. And. II. 2. 8.
Eun. I. 1. 23.
CICERO citatus. Eun. V. 8. 55.
Heaut. I. 1. 17. & 25. II. 2. 3.
Phorm. II. 1. 9. & 11.
CLEDONIUS laudatus. Eun. IV. 4.
11. Hec. I. 9. 104.
CONSENTIUS citatus. And. II. 2. 37.
CORNIFICIUS laudatus. Eun. III.
5. 45.

D.

- DIGESTA** laudata. Heaut. I. 1. 98.
DONATUS reprehensus. And. Prol.
17. & I. 1. 17. I. 1. 25. IV. 1. 54.
IV. 4. 54. Eun. I. 2. 24. 25. II.
3. 35. & 66. Ad. II. 3. 5. II. 4. 8.
III. 1. 10. Hec. III. 1. 23. V. 4.
19. Phorm. I. 3. 14. II. 1. 19. &
79. II. 3. 3. & 21. laudatus. And.
I. 1. 43. I. 5. 1. & 2. II. 2. 31.
IV. 5. 20. V. 4. 52. Eun. III. 4. 8.
Heaut. I. 1. 17. II. 1. 15. Hec. III.
3. 27. Phorm. I. 2. 20. emenda-
tus. And. I. 5. 52. Eun. Prol. 5.
Phorm. I. 2. 52. II. 1. 25. vindic-
atus. Eun. II. 2. 3a.

E.

- ENNIUS** laudatus. Eun. V. 4. 14.
EUGRAPHIUS laudatus. And. Prol.
11. Eun. V. 4. 13. Heaut. I. 1.
17. & 110. IV. 1. 13. IV. 2. 1. no-
tatus. And. IV. 1. 27. Heaut. IV.
7. 8.
EUTYCHES citatus. Ad. IV. 3. 16.

F.

FABER (Tanaquil) leviter notatus. And. IV. 2. 19. V. 4. 42. Eun. III. 5. 43. Heaut. II. 4. 20. V. 3. 12. laudatus. And. V. 4. 53. Eun. II. 3. 95. Heaut. Prol. 6.

FABIANUS citatus. Eun. III. 1. 10.

FABRICIUS (Georg.) laudatus. Heaut. IV. 7. 11. codex laudatus. Ad. V. 3. 55. Hec. III. 3. 8.

FAERNUS (Gabriel) reprehensus. And. Prol. 11. & 15. & 17. & I. 1. 25. I. 1. 98. I. 1. 144. I. 3. 20. I. 5. 58. II. 2. 9. II. 3. 22. II. 4. 6. & sexcenties alibi.

FESTUS laudatus. Heaut. II. 1. 15. III. 1. 72. Hec. I. 2. 88. II. 1. 41. Phorm. I. 1. 10. I. 4. 13.

FLAVIUS CAPER citatus. And. III. 2. 49.

FRONTO (Cornelius) laudatus. Phorm. I. 2. 52.

FULGENTIUS laudatus. Heaut. II. 1. 15.

G.

GELLIUS citatus. Heaut. III. 3. 44. V. 2. 53. Phorm. I. 2. 38. IV. 4. 28.

GESNERUS laudatus. Eun. IV. 4. 22.

GLAREANUS leviter notatus. Heaut. III. 1. 35.

GLOSSÆ veteres laudatæ. Eun. IV. 4. 14. V. 8. 49.

GOVEANUS leviter reprehensus. Heaut. III. 2. 1. Phorm. II. 1. 75.

GRONOVIVS (Joh. Fred.) leviter notatus. Heaut. I. 1. 91. laudatus. Phorm. V. 2. 15.

GUDIUS (Marquardus) citatus. And. I. 1. 127.

GULIELMIUS (Janus) laudatus. And. I. 3. 11. Ad. I. 2. 28. V. 8. 29.

GUYETUS (Franciscus) laudatus. And. I. 3. 20. partim laudatus, partim notatus. And. II. 2. 31. laudatus. Eun. III. 5. 40. & 50. Heaut. II. 3. 64. IV. 1. 13. Ad. III. 2. 18. Phorm. IV. 4. 26. V.

6. 8. codex laudatus. Phorm. IV. 3. 16. IV. 4. 6. reprehensus. And. I. 4. 4. Heaut. Prol. 3. II. 2. 3. III. 1. 35. & 76. III. 3. 8. IV. 1. 32. IV. 7. 10. V. 2. 44. Ad. IV. 3. 11. Phorm. Prol. 25. II. 1. 75.

H.

HARE (Franciscus) suppresso nomine reprehensus. And. Prol. 11. & I. 2. 31. I. 5. 52. & 58. II. 1. 7. II. 2. 19. II. 3. 8. IV. 1. 12. V. 4. 42. Eun. Prol. 12. & 23. & 34. I. 1. 5. I. 2. 37. II. 3. 8. & 37. & 56. & 65. & 80. & 98. III. 1. 36. & 40. & 52. III. 5. 12. & 40. & 43. IV. 1. 11. IV. 4. 22. & 52. & 53. IV. 7. 13. & 29. V. 2. 12. V. 4. 14. V. 7. 6. V. 8. 43. Heaut. Prol. 6. I. 1. 20. & 60. I. 2. 13. II. 2. 3. II. 3. 66. H. 4. 20. III. 1. 35. III. 3. 8. IV. 3. 50. IV. 4. 16. & 23. IV. 7. 10. Ad. III. 2. 52. Phorm. V. 8. 8. V. 9. 58. laudatus. Eun. IV. 4. 7. IV. 6. 7. IV. 7. 7. Heaut. I. 1. 77.

HARPOCRATION laudatus. Phorm. Prol. 25.

HEPHAESTION laudatus. Phorm. I. 4. 17.

HIERONYMUS citatus. And. IV. 1. 58. Hec. II. 1. 4.

HORATIUS restitutus. And. II. 2. 20. laudatus. Eun. V. 4. 14.

HYGINUS (Julius) citatus. Heaut. II. 3. 30.

L.

LABERIUS citatus. Ad. V. 9. 28.

LINDENBERGII Codex reprehenditur. Eun. V. 4. 14. laudatur. Heaut. I. 2. 2. IV. 5. 23. Phorm. V. 9. 33. & ipse laudatur. Heaut. I. 1. 113.

LIVIVS laudatus. Ad. V. 2. 4.

LOLGIVS citatus. And. IV. 5. 20. Hec. III. 1. 26.

LUCILIUS citatus. Hec. III. 3. 46. Phorm. III. 2. 6. V. 8. 65.

M.

MARTIANUS CAPELLA laudatus, Ad. I. 1. 30.

MURETUS (M. Antonius) notatus, And. II. 1. 20. IV. 1. 58. in Terentio emendando parum felix. Heaut. I. 1. 20. laudatus. Heaut. III. 2. 49.

N.

NAEVIUS citatus, And. I. 1. 98. Heaut. II. 3. 30.

NEPOS emendatus, Heaut. IV. 5. 7.

NIGIDIUS FIGULUS laudatus, And. II. 1. 20.

NONIUS MARCELLUS notatus, And. I. 1. 43. Heaut. III. 1. 50. V. 1. 78. Ad. II. 1. 13. citatus, Eun. V. 8. 49. Heaut. I. 1. 85. II. 1. 15. II. 3. 30. III. 1. 35. Ad. II. 4. 22. Hec. I. 2. 88. Phorm. I. 4. 13. IV. 4. 1. V. 3. 7. laudatus, And. III. 3. 2. Eun. III. 5. 2. emendatus, Eun. Prol. 25.

NOVIUS citatus, Eun. Prol. 25. Heaut. III. 1. 35. Ad. V. 9. 28.

P.

PACUVIUS citatus, Ad. IV. 3. 16. PALLADIUS citatus, Phorm. III. 2. 41.

PALMERIUS (Janus) laudatus, And. I. 1. 13. Eun. V. 4. 13. Heaut. I. 1. 91. III. 2. 18. III. 3. 9. Ad. I. 2. 45. V. 8. 29. reprehensus, Heaut. Prol. 3. II. 2. 3. II. 4. 22. Phorm. II. 3. 21.

PANDECTAE Florentini citati, Phorm. III. 2. 41.

PAULUS Epitomator Festi citatus, Heaut. I. 1. 91.

PERSIUS citatus, Heaut. V. 1. 78.

PHILARGYRIUS laudatus, Hec. IV. 3. 12.

PLAUTUS correctus, Eun. II. 3. 65. tentatus, Eun. II. 3. 93. correctus, Eun. III. 1. 36. Heaut. I. 1. 20. II. 4. 22. IV. 1. 18. IV. 2.

52. explicatus, Ad. V. 7. 17. Hec. III. 1. 33. Phorm. III. 3. 11. V. 6. 37.

POLLUX (Julius) citatus, Eun. II. 2. 11.

PRISCIANUS notatus, And. I. 1. 37. & 43. II. 6. 27. laudatus, And. II. 6. 24. III. 2. 48. IV. 1. 1. Eun. Prol. 1. Ad. III. 2. 52. III. 4. 14. V. 4. 8. emendatus, Eun. Prol. 25. citatus, And. III. 3. 4. Phorm. I. 2. 16. & 38. & 44. I. 4. 52. IV. 1. 23. IV. 3. 16. V. 3. 7.

PUTSCHIUS leviter notatus, And. IV. 5. 12. Eun. Prol. 1. Ad. III. 2. 52.

PLINIUS citatus, Heaut. IV. 5. 7. Hec. III. 3. 27.

Q.

QUINTILIANUS laudatus, Eun. I. 2. 75. Heaut. V. 1. 78.

R.

RIVIUS (Joh.) notatus, Heaut. II. 3. 18. laudatus, Hec. IV. 4. 6.

ROMANUS (C. Julius) citatus, Hec. II. 2. 5.

RUFINUS citatus, Ad. IV. 4. 1.

S.

SALMASIUS (Claudius) laudatus, Phorm. V. 2. 15.

SCALIGER (J. C.) laudatus, Eun. III. 1. 36. reprehensus, Heaut. Prol. 6.

SCAURUS citatus, Heaut. II. 3. 124.

SCHOLIASTES Juvenalis citatus, Ad. V. 6. 15. V. 7. 17.

SENECA citatus, Heaut. I. 1. 25.

SERVIUS laudatus, And. II. 1. 31. Ad. II. 3. 11. V. 3. 5. notatus, And. II. 2. 8. Eun. I. 1. 23. citatus, And. III. 3. 23. Heaut. I. 1. 13. II. 3. 124. Ad. IV. 5. 34. V. 6. 9. V. 9. 28. Hec. III. 1. 6. emendatus, Eun. III. 5. 57. IV.

4. 15. Phorm. V. 4. 7. vindicatus.
Heaut. II. 2. 11.
SISENNA citatus. Hec. I. 2. 88.
STRABO laudatus. Hec. III. 3. 27.
SORTONIUS laudatus. Ad. V. 9. 24.

T.

TERENTIUS prae CICERONE lau-
datus. And. I. 2. 18. mille locis
tentatus.
THEOCRITUS laudatus. Eun. IV.
5. 6.
TIBULLUS citatus. Ad. I. 2. 28.
TURPILIUS citatus. And. IV. 4. 16.
Hec. V. 4. 19.

V.

VALERIUS Maximus laudatus. Hec.
III. 3. 17.
VALERIUS PROBUS citatus. And.
II. 2. 31.
VARRO citatus. Eun. III. 1. 10. Ad.
IV. 4. 1. V. 9. 28. Phorm. III.
2. 41. notatus. Ad. I. 2. 37. refi-
tutus. Hec. I. 2. 88.
VELIUS LONGUS citatus. And. IV.
1. 58. Heaut. IV. 3. 21. Hec. III.
1. 6.
VICTORIUS (Petrus) citatus. Ad.
V. 2. 4.
VIRGILIUS citatus. Eun. V. 8. 55.
VORIſCUS citatus. Eun. III. 1. 36.

am una illic mœcum hinc *abstraham*. *Adelph.* V. 3. 57. Vix me hinc *abstraxi*, atque impeditum in eo expediui animum meum: vixque huc contuleram: em nova res ortæst, porro ab hac quæ me *abstrahat*. *Hec.* III. 1. 17. & 18.

ABSUM.

Dum abs te *absum* *Heaut.* II. 4. 19. Menses tris *abest*. *Heaut.* I. 1. 66. Quod *abest*, non quaeris. *Heaut.* V. 4. 15. Haud permultum a me *abest* infortunium. *Heaut.* IV. 2. 1. Cum milite tŕo praefens, *absens* ut fies. *Eun.* I. 2. 112. Pergin ero *absenti* male loqui, inpurissime? *Phorm.* II. 3. 25. Nescio quid profecto *absente* nobis turbatum sit domi. *Eun.* IV. 3. 7. Postulo, ut tua mihi domus te praefente *absente* pateat. *Eun.* V. 8. 29.

ABSUMO.

Pytisando modo mihi quid vini *absumpsit*? *Heaut.* III. 1. 49. Cum ille & cura & sumptu absumitur. *Phorm.* II. 2. 26. Quo pacto satietatem amoris ait velle se *absumere*. *Phorm.* V. 5. 6. vide Notas.

ABSURDUS.

Vostram nequeo satis mirari rationem. Est hercle inepta, ne dicam dolo, atque *absurda*. *Adelph.* III. 3. 22. Est hoc mihi prævum, ineptum, *absurdum*, atque alienum a vita mea videtur. *Adelph.* V. 8. 21.

ABUNDO.

Quasi is non divitiis *abundet*. *Heaut.* III. 2. 17. Amore *abundas*. *Phorm.* I. 3. 11.

ABUTOR.

In prologis scribundis operam *abutor*. *And.* Prolog. 5. Itane tandem quaeso, item ut meretricem ubi *abusus* sis, mercedem dare lex iubet eil atque amittere? *Phorm.* II. 3. 66.

AC.

Fugin hinc. Ego vero *ac* lubens. *And.* II. 1. 37. Liberatus sum hodie, Dave, tua opera. D. *Ac* nullus *ac* idem. *And.* II. 2. 33. Dictum *ac*

factum invenerit aliquam causam. *And.* II. 3. 7. Si fidem habeat, *ac* non id metuat. *Eun.* I. 2. 60. Utinam istoc verbum ex animo *ac* vere diceret. *Eun.* I. 2. 95. Ego vero illud fecerim, *ac* lubens. *Eun.* III. 5. 43. vide Notas. Amabo, quid ait? cognoscitne? *cm.* *Ac* memoriter. *Eun.* V. 3. 6. Recipimus. *cur.* *Ac* libenter. *Eun.* V. 9. 56. Animus te erga idem *ac* fuit. *Heaut.* II. 3. 24. Numquam secus habui illam, *ac* si ex me esset nata. *Hec.* II. 3. 6. Alio suspicans morbo me visurum adfectum, *ac* sensu uxorem esse. *Hec.* III. 3. 6. Neque voce alia, *ac* res monebat ipsa, poterat conqueri. *Hec.* III. 3. 15. Numquam aequè *ac* modo paupertas mihi onus visa est, & miserum & grave. *Phorm.* I. 2. 43. Ego isti nihilo sum aliter *ac* fuit. *Phorm.* III. 2. 45. Aliud mihi respondes, *ac* rogo? *Phorm.* IV. 4. 3. Pariter nunc opera me adiuvas, *ac* re dudum opitulata es. *Phorm.* V. 3. 3. vide Notas. Bina quaeso. *Ac* rebus vitioribus. *Phorm.* V. 3. 8.

ACCEDO.

Numquam *accedo*, quin abs te abeam doctior. *Eun.* IV. 7. 21. Ad haec mala hoc mi *accedit* etiam. *And.* I. 3. 10. Postquam amans *accessit*. *And.* I. 1. 49. Ad flammam *accessit* imprudentius. *And.* I. 1. 109. Fenambuli eodem *accedens* expectatio. *Hec.* Alt. Prolog. 26. Vide Notas. Haud invito ad aures sermo mi *accesit* tuus. *Hec.* III. 7. 22. Quia paulum vobis *accesit* pecuniae, sublatis animi sunt. *Hec.* III. 7. 56. Quod hinc *accesse*rit, id de luctro putato esse omne. *Adelph.* V. 3. 30. Voluntas vestra si ad poetam *accesse*rit. *Phorm.* Prolog. 29.

ACERVO.

Cur non domum uxorem *acervo* sit? *Adelph.* V. 7. 6. Curre: obrettricem *acervo*. *Adelph.* III. 2. 56. Uxorem ut *acervo* fiat, parat. *Heaut.* V. 1. 73. Proviso, quam mox virginem *acervo* sunt. *Adelph.* V. 6. 2.

Non eam, ne nunc quidem, cum *accersor* ultro? *Eun.* I. 1. 2. *Accersitur* lavatum interea virgo. *Eun.* III. 5. 44. Si in rem sit utrique, ut fiant, *accersit* jube. *And.* III. 3. 14. Jam tum cum primum jussit me ad se *accerser*. *Eun.* III. 3. 4.

ACCIPIO.

Misera timeo, incertum hoc quorsus *accidas*. *And.* I. 5. 29. Interea aliquid *accideris* boni. *And.* II. 3. 24. Eodem die istuc verbum vero in te *accidit*. *And.* V. 3. 14. Ad genua *accidit*. *Hec.* III. 3. 18. Unde exordiar narrare, quae nec opimanti *accidunt*? *Hec.* III. 5. 2. Horum nil quicquam *accidit* animo novum. *Phorm.* II. 1. 20.

ACCINGO.

Do fidem futurum, an. *Accingar*. *Eun.* V. 8. 30. Tute hoc iuristi: tibi omne est exedendum: *accingere*. *Phorm.* III. 1. 4.

ACCIPIO.

Dos, Pamphile, est decem talenta. r. *Accipio*. *And.* V. 4. 48. Equidem pol in eam partem *accipio* que & volo. *Eun.* V. 2. 37. O timor, narras? non recte *accipis*. *And.* II. 2. 30. *Accipi*: *acceptam* servabo. *And.* I. 5. 63. *Acceptis* conditionem. *And.* I. 1. 52. Si te aequo animo ferre *accipiet*. *And.* II. 3. 23. Restitue quem a me *accepisti* locum. *And.* IV. 1. 57. Vide Notas. *Accipis* homo nemo mellus profusam neque prolixius. *Eun.* V. 8. 52. Hincine ut ego contumeliam tam insignem in me *accipiam*? *Eun.* IV. 7. 1. Aliorsum atque ego feci *accepit*. *Eun.* I. 2. 2. Malo ego nos prospicere, quam hunc ulcisci *accepta* iniuria. *Eun.* IV. 6. 24. Aliter tuum amorem, atque est, *accipis*. *Heaut.* II. 3. 23. Ad contumeliam omnia *accipiunt* magis. *Adolph.* IV. 3. 15. Partim quae *accepit* auribus. *Hec.* III. 3. 3. Quod incommodi tibi in hac re *accipies*, nisi caves? *Heaut.* V. 1. 59. vide Notas. Mea causa causam *accipite*. *Hec.* Alt. Prol. 47. vide Notas.

Quamobrem *accipere* hunc mi expediat metum. *Heaut.* II. 3. 96. Ab quovis homine, cum est opus, beneficium *accipere* gaudeas. *Adolph.* II. 3. 1. Nonne id sat erat, *accipere* ab illo iniuriam? *Phorm.* V. 2. 4. *Accipiunda* & *missitanda* iniuria adolescentium sit. *Adolph.* II. 1. 53. Indignis cum egomet sim *accipimus* modis. *Adolph.* II. 1. 12.

ACCIPITER.

Non rete *accipitri* tenditur, neque millio. *Phorm.* II. 2. 16.

ACCURRO.

Dum *accubabam*, quam videbar mihi esse pulchre sobrius? *Eun.* IV. 5. 2.

ACCURRO.

Ipsa *accumbere* mecum. *Eun.* III. 3. 9.

ACCURRO.

Saltem *accurate*. *And.* III. 2. 14. Quo magis res omnis cautius, ne temere faciam, *accuro*. *Hec.* V. 1. 12.

ACCUSO.

Qui cum hunc *accusant*; Naevium, Plautum, Ennium *accusant*. *And.* Prol. 18. & 19. Te ultro *accusabit*. *Eun.* I. 4. 24. Coridie *accusabam*. *Heaut.* I. 1. 50. Ambo *accusandi*. *Heaut.* I. 1. 67. Nequid *accusandus* sis, vide. *Heaut.* II. 3. 111. Eho, numquidnam *accusatus* virum? *Hec.* II. 2. 25. Quod me *accusatus* vir nunc, sum extra noxiam. *Hec.* II. 3. 3. *Accusando* fieri instructum non potest. *Phorm.* V. 9. 45.

ACCEN.

Lenem patrem illum factum me esse *acerimum*. *Phorm.* II. 1. 32. Prima coitios *acerrima*. *Phorm.* II. 2. 32.

ACERBUS.

Nemini plura ego *acerba* credo esse ex amore homini umquam oblata. *Hec.* III. 1. 1.

ACRITER.

Postquam *acrius* pater instat. *Hec.* I. 2. 45.

ACTOR.

Me *actorem* dedit: Si hic *actor*
N 2

ADFABILIS.

Meditor esse *adfabilis*, & bene procedit. *Adolph.* V. 6. 8.

ADFATUS.

Ut voluptati obtus, sermo, *adfatus* tuus, quocumque advenieris, semper fiet. *Hec.* V. 4. 19. vide Notas.

ADFECTO.

Hi gladiatorio animo ad me *adfessant* viam. *Phorm.* V. 7. 71. Ad dominas qui *adfessant* viam. *Heaut.* II. 3. 60.

ADFERO.

Ut sciam, numquid haec turbæ tristitia *adferat*. *And.* I. 4. 8. vide Notas. Haec primum *adfertur* iam mihi ab hoc fallacia. *And.* III. 1. 13. Haud auspicio huc me *attuli*. *And.* III. 3. 12. vide Notas. Hic quoque bonam magnamque partem ad te *attulit*. *Enn.* I. 2. 43. Quid dicam? quam causam *adferam*? *Heaut.* IV. 3. 23. Da mihi, atque *adfer* mihi. *Heaut.* II. 1. 11. Nulla res, quae mi aegritudinem *adferat*. *Heaut.* IV. 3. 2. Solum unum hoc vitium senectus *adfert* hominibus. *Adolph.* V. 3. 47. Laborem insanem ipse caput, & illi molestiam *adfert*. *Hec.* III. 2. 9. Quod ab illo *adlatum* est, sibi esse id collatum putet. *Phorm.* Prol. 22. Mirabar, si tu mihi quicquam *adferres* novi. *Phorm.* III. 2. 5. Vide opis siquid potest *adferre* huic. *Phorm.* III. 3. 20. Mi opus erat, aliquantulum quae *adferret*. *Phorm.* IV. 3. 50. Auxillii nihil *adferant*. *Adolph.* III. 2. 2. Vide etiam sodes, ut mihi haec certa & clara *attuleris*. *Hec.* V. 4. 1.

ADIFICIO.

Quonam modo nunc te offendam *adificam*. *Hec.* III. 1. 45. Alio suspicans morbo me visurum *adificam*, ac sensu uxorem esse. *Hec.* III. 3. 6. Quanta me cura & sollicitudine *adificis* gnatus? *Phorm.* II. 4. 1. Tantane *adificium* quemquam esse hominem audacia? *Phorm.* V. 8. 84.

ADFINIS.

Neque illarum *adfinus* esse rerum, quas fert adolescentia. *Heaut.* II. 1. 3. Et gener & *adfinus* placent. *Heaut.* V. 1. 63. *Adfinis* nobis. *Adolph.* V. 8.

ADFINITAS.

Nullon ego Chremetis pacto *adfinitatem* effugere potero? *And.* I. 5. 12. Haud ita detet, si perpetem hanc vis esse *adfinitatem*. *Hec.* II. 3. 10. vide Notas. *Adfinitatem* hanc sane perpetuam volo. *Hec.* IV. 4. 14. Manero *adfinitatem* hanc inter nos volo. *Hec.* IV. 4. 101.

ADIFICIO.

Ne te *adifices*. *Enn.* I. 1. 37.

ADGRAVESCO.

Male metuo, ne Philumenae magis morbus *adgraveſcat*. *Hec.* III. 2. 2.

ADGREDIOR.

Hac non successit, alla *adgredimur* via. *And.* IV. 1. 46. *Adgrediar*. Bacchis, salve. *Hec.* V. 1. 5. Itane agitis mecum? satis aſtute. *adgredimini*. *Phorm.* V. 8. 75. vide Notas.

ADHIBEO.

Hoc temere numquam amittam ego à me, quin mihi testis *adhibeam*. *Phorm.* IV. 5. 2.

ADHORTOR.

Adhortor, properent. *Enn.* III. 5. 35. Praeter quam res *adhortatur* tua. *Heaut.* I. 1. 8.

ADHUC.

Qui me tam leni passus animo est usque *adhuc*. *And.* I. 5. 27. *Adhuc* signa omnia huic esse video. *And.* III. 2. 1. Nihil *adhuc* est, quod vereare. *Heaut.* I. 2. 1. Celabitur istidem, ut celata *adhuc* est. *Heaut.* IV. 3. 20. *Adhuc* quod factum est minor, non fuisse me abripi hinc. *Heaut.* V. 2. 47. *Adhuc* non molestia sunt. *Adolph.* I. 2. 42. Sat *adhuc* tua nos frustratast fides. *Adolph.* IV. 4. 13. Cessatum usque *adhuc* est. *Adolph.* IV. 4. 23. Vitam duram, quam vixi usque *adhuc*. *Adolph.* V. 4. 5. Quid *adhuc* habent inſur-

maltatis nuptiae? *Hec. I. 2. 101.*
Nil cessavisti usque *adhus. Hec. IV. 1. 29.*

ADIGO.

Tu homo *adigis* me ad insaniam.
Adelph. I. 2. 31. Mox noctu te *adigot* horsum insomnia. *Eun. II. 2. 13.*

ADICIO.

Ad virginem animum *adiocis.*
Eun. I. 2. 63.

ADIMQ.

Postquam *adempta* spes est. *And. II. 1. 4.* Ut metum, in quo nunc est, *adimam.* *And. II. 2. 2.* Hanc, nisi mors, mihi *adimet* nemo. *And. IV. 2. 14.* Ubi ea causa, quam obrem haec faciunt, erit *adempta* his. *And. V. 1. 18.* Diem *adimere* aegritudinem hominibus. *Heaut. III. 1. 13.* Postquam *ademptam* hanc quoque tibi causam vides. *Hec. IV. 4. 58.* Quot autem *ademi* curas? *Hec. V. 4. 19.* Qui hanc mihi *adimat* consuetudinem. *Phorm. I. 3. 9.* Qui saepe propter invidiam *adimunt* diviti. *Phorm. II. 1. 46.* Phaedriae curam *adimere* argentariam. *Phorm. V. 5. 3.*

ADIPISCOR. ΑΡΙΣΚΩ.

Nuptias effugere ego istas malo, quam tu *adipiscier.* *And. II. 1. 32.* Soli licet hic de eadem causa bis iudicium *apiscier.* *Phorm. II. 3. 59.* An ne hoc quidem ego *adipiscar,* quod ius publicum est? *Adelph. II. 3. 65.*

ADIUMENTUM.

Nihil aderat *adiumentū* ad pulchritudinem. *Phorm. I. 2. 55.*

ADIUNGO.

Ut animum ad aliquod studium *adiungant.* *And. I. 1. 29.* Ille, quem beneficio *adiungas,* ex animo facit. *Adelph. I. 1. 47.* Imperium, quod amicitia *adiungitur.* *Adelph. I. 1. 42.* Unam facere familiam; colere, adluare, *adiungere.* *Adelph. V. 2. 4.*

ADIURO.

Per omnes *adiuro* deos. *And. IV. 2. 11.* Sancto *adiurat.* *Hec. II. 2. 26.*

ADIUTO.

Pamphilumne *adiutum,* an auscultem seni. *And. I. 3. 4.* Id amabo *adiuta* me, quo id fiat facilius. *Eun. I. 2. 70.* Quod potero, *adiutaba* senem. *Heaut. III. 1. 7.* At te *adiutaro* oportet adulescenti causa. *Heaut. III. 2. 35.* Homines nobilis cum *adiutaro.* *Adelph. Prol. 16.* Eis onera *adiuta.* *Hec. III. 2. 24.* Bonitasque vestra *adiutans* atque aequanimitas. *Phorm. Prol. 42.* Neque quisquam aderat, qui *adiutaret* lunus. *Phorm. I. 2. 49.*

ADIUTOR.

Hic *adiutor* meus & monitor & praemonstrator hoc mihi praestat. *Heaut. V. 1. 2.* Aut etiam *adiutor* sim ejus iracundiae. *Adelph. I. 1. 66.* Set opus est mi Phormionem ad hanc rem *adiutorem* dari. *Phorm. III. 3. 26.*

ADIUTRIX.

Nunc ego te in hac re mi oro ut *adiutrix* sis. *Eun. V. 2. 46.* Maiores omnes filia in peccato *adiutricis.* *Heaut. V. 2. 39.* Vestra intelligentia si erit *adiutrix* nostrae industriae. *Hec. Alt. Prol. 24.* Ut vestra auctoritas mea auctoritati fautrix *adiutrixque* sit. *Hec. Alt. Prol. 40.* Praefectum in ea re cum sit mi *adiutrix* socrus. *Hec. IV. 4. 83.*

ADIUVO.

Ut me *adiuves* in hac re. *And. III. 3. 10.* Id spero *adiutores* deos. *And. III. 2. 42.* Faciam sedulo, dabo operam, *adiuvabo.* *Eun. II. 3. 72.* Neque me quidquam consilio *adiuvas?* *Heaut. V. 2. 29.* Fortis fortuna *adiuvat.* *Phorm. I. 2. 25.* Pariter nunc opera me *adiuvas,* ac re dudum opitulata es. *Phorm. V. 3. 3.* Qui me dudum *adiurit* comiter. *Phorm. III. 3. 4.* vide *Notas.*

ADLEGO.

Ut ne credas, à me *adlegatum* hunc senem. *And. V. 3. 28.*

ADLIGO. ALLIGO.

Hic furti se *adligat.* *Eun. IV. 7. 39.* Eo pacto prorsum illi *alligaris* filium. *Adelph. V. 3. 58.*

ADLOQUOR.

Cessas *adloqui*? *And.* II. 2. 6.
Quid cessas hominem *adire*, & blande in principio *adloqui*? *Phorm.* II. 1. 52.

ADLUDO.

Forte habui scortum: coepit *ad* id *adludere*. *Eun.* III. 1. 34.

ADMINISTRO.

Lauteque manus *administra*stui tuum. *Adelph.* V. 1. 2.

ADMIROR.

Eis ultro *adrideo*, & eorum ingenia *admiror* simul. *Eun.* II. 2. 19.
Cave quicquam *admiratus* sis. *Heaut.* IV. 6. 22.

ADMISCEO.

Ita tu istaec tua misceto, ne me *admisceas*. *Heaut.* IV. 5. 35. Ne te *admisce*. *Heaut.* V. 2. 22.

ADMITTO.

Fac ut *admittar* ad illam. *Eun.* II. 2. 50. Militem rogat, ut illum *admitti* jubeat. *Eun.* IV. 1. 4. Set tu quod cavere possis, stultum *admittere*. *Eun.* IV. 6. 23. Unam hanc noxiam amitte: si aliam *admisero* umquam, occidito. *Eun.* V. 2. 14. Quid ego tantum sceleris *admisi* miser? *Heaut.* V. 2. 83. Haec te *admittere* indigna genere nostro? *Adelph.* III. 3. 54. Me hoc delictum *admisisse* in me. *Adelph.* IV. 1. 48. Sumptum *admittet*. *Adelph.* V. 7. 15. It visere ad eam: *admisi* nemo. *Hec.* I. 2. 114. Si est, culpam ut in se *admiserit*. *Phorm.* II. 1. 40.

ADMODUM.

Haec inter nos nuper notitia *admodum* est. *Heaut.* I. 1. 1. Advenis modo? *PA.* *admodum*. *Hec.* III. 5. 8. Itane patris ais conspectum veritum hinc abisse? *a.* *admodum*. *Phorm.* II. 2. 1.

ADMONEO.

Resse *admone*s. *And.* V. 4. 50. Rideliculus est te istuc me *admonere*. *Heaut.* II. 3. 112.

ADMOVEO.

Accessi: affiti: animam compressi: *admove*. *Phorm.* V. 6. 28.

ADNUMERO.

Argentum *adnumeravis* illi. *Adelph.* III. 3. 15.

ADNUO.

Adnuo terram istuens modestus. *Eun.* III. 5. 31.

ADOPTO.

Inde ego hunc maiorem *adoptant* mihi. *Adelph.* I. 1. 22. Tuum filium dedisti *adoptandum* mihi. *Adelph.* I. 2. 34.

ADORIOR.

Si me inparatum *adortus* esset. *And.* III. 1. 21. Cesso hunc *adoriri*? *Heaut.* IV. 5. 9. *Adortus* iurgio est fratrem. *Adelph.* III. 3. 50. Si ab eo nil fiet, tum hunc *adoriam* hospitem. *Phorm.* IV. 2. 15.

ADORNO.

Continuo haec *adornant* ut lavet. *Eun.* III. 5. 34. Domi non offendissem, ita iam *adornarat* fugam. *Eun.* IV. 4. 6.

ADPELLO.

Poeta cum primum animum *ad scribendum adpulit*. *And.* Prol. 1. Animum *ad uxorem adpulit*. *And.* II. 6. 15.

ADPLICO. APPLICO.

Ipsum animum aegrotum *ad deteriorem partem* plerumque *adplicat*. *And.* I. 2. 22. Tum ille egens forte *adplicat* primum *ad Chrysidis patrem* se. *And.* V. 4. 21. Repente *ad studium se applicasse* hunc muscum. *Heaut.* Prol. 23. Hi se *ad vos adplicant*. *Heaut.* II. 4. 13.

ADPONO. APPONO.

Postulare id gratiae *adponi* sibi. *And.* II. 1. 31. Puer herclest, mulier, tu *adposuisti* hunc? *And.* IV. 4. 3. At istos rastos interea tamen *adponere*. *Heaut.* I. 1. 37. Cena dubia *apponitur*. *Phorm.* II. 2. 28. Si *adpositum* puerum ante aedes viderit. *And.* IV. 4. 34. vide Notas.

ADPORTO. APPORTO.

Quidnam *adportas*? *And.* V. 2. 17. Vereor ne quid Andria *adportet* mali. *And.* I. 1. 46. Nuncium *adporto* tibi. *Heaut.* III. 1. 18. Ne ille haut scit, hoc paulum lucri quam

tum eil damni *apparet*. *Heaut.* IV. 4. 25. Quin usus semper aliquid *adportat* novi, *Adelph.* V. 4. 2. *Adporto* novam Epidicazomenen quam vocant comoediam. *Phorm.* Prol. 25. vide Notas.

ADPOSCO.

Porro haec talenta dotis *adposcet* duo. *Heaut.* IV. 7. 10. vide Notas.

ADPREHENDO.

Pone *adprehendit* pallio, resupinat. *Phorm.* V. 6. 23.

ADPRIME.

Id ego arbitror *adprime* in vita esse utile. *And.* I. 1. 34. Fratrem eil esse *adprime* nobilem? *Eun.* V. 4. 30. Et ego meis me omnibus scio esse *adprime* obsequentem. *Hec.* II. 2. 5. vide Notas.

ADPROBO.

Non satis est tuum te officium facere, fama si id non *adprobat*. *Phorm.* IV. 5. 12. vide Notas.

ADPROPERO.

Postquam ante ostium me audit vit stare, *adproperat*. *And.* II. 1. 17.

ADRIDEO.

Eia ultro *adrideo*. *Eun.* II. 2. 19. Nulli laedere os, *adridero* omnibus. *Adelph.* V. 4. 10.

ADSENTOR.

Imperavi egomet mihi omnia *ad-sentari*. *Eun.* II. 2. 22. Qui huic *ad-sentari* animum induxeris. *Eun.* III. 2. 37. Ne id, *ad-sentandi* magis quam quo habeam gratum, facere existimes. *Adelph.* II. 4. 6. *Ad-sentando* atque indulgendo & largiendo. *Adelph.* V. 9. 31.

ADSEQUIOR.

Adsequere ac retine. *Phorm.* V. 2. 89.

ADSERO.

Ego liberali illam *adsero* causa manu. *Adelph.* II. 1. 40.

ADSERVO.

Cura *ad-servandum* vindum. *And.* V. 2. 24. Hic tibi *ad-servandus* est. *Heaut.* III. 3. 34. Dic me hic oppido esse invitam, atque *ad-servari*. *Heaut.* IV. 4. 12.

ADSIDO.

Ad-sido: adcurrunt servi: foccos detrahunt. *Heaut.* I. 1. 72.

ADSIDUE.

Ne semper servos currens, iratus senex, *ad-sidue* agendi sint mihi. *Heaut.* Prol. 39. Quid te futura censes, quem *ad-sidue* exedent? *Heaut.* III. 1. 53. Homines nobilis eum adlutare, *ad-sidue* quae una scribere. *Adelph.* Prol. 16. Illic ubi sum *ad-sidue*. *Hec.* II. 1. 20.

ADSIMULO.

Nunc tuumst officium, has bene ut *ad-simulos* nuptias. *And.* I. 1. 141. Eho an tute intellexti hoc *ad-simulari*? *And.* III. 2. 20. Hinc ab-dextera venire me *ad-simulabo*. *And.* IV. 3. 20. *Ad-simulabo* quasi nunc exeam. *Eun.* III. 2. 8. Tum pol ego is essem vero, qui *ad-simulabax*. *Eun.* III. 5. 58. vide Notas. Istunc exora, ut suam esse *ad-simulet*. *Heaut.* II. 3. 117. Me aetatem canes velle id *ad-simularier*? *Heaut.* IV. 3. 58. Gnatus quod se *ad-simulat* laetum, id dicis? *Heaut.* V. 1. 15. Qui scis, an ea causa me odisse *ad-simulaveris*? *Hec.* II. 1. 38. Paternum amicum me *ad-simulabo* virginis. *Phorm.* I. 2. 78. Quid si *ad-simulo*, satin est? *Phorm.* I. 4. 32. Quo me *ad-simulavam* ire ad mercatum, non eo. *Phorm.* V. 7. 10.

ADSISTO.

Hic propter huic *ad-sistis*. *Adelph.* II. 1. 15.

ADSIKEO.

Quae *ad-solent*, quaeque oportet signa esse ad salutem. *And.* III. 2. 1.

ASTO. ASTO.

Hic patrem astare aibas? *Heaut.* V. 2. 7. Patruum video cum patre *ad-stantem*? *Phorm.* IV. 3. 2. Accessi: *astiti*. *Phorm.* V. 6. 27. Procul hinc *astans*. *Hec.* IV. 3. 1. vide Notas.

ADSTRINGO.

Hac lege tibi meam *ad-stringo* fidem. *Eun.* I. 2. 23.

ADSUM.

Prope *ad-sum*, cum alieno more vivendumst mihi. *And.* I. 1. 125. In

denegando modo quis pudor paulum *adest*. *And.* IV. 1. 6. Non quia *ades* praesens, dico hoc. *Adolph.* III. 3. 39. Muller tibi *adest*. *Heaut.* II. 3. 2. Ille ad defendendum *adest*. *Phorm.* II. 1. 36. vide Notas. Ubi vis, dona *adsums* tibi à Phaedria, *Eun.* III. 2. 11. Iam inquam hic *adversus*. *And.* IV. 2. 32. *Adversus* una in unis aedibus, *Eun.* II. 3. 76. Iam haec tibi *adversis* supplicans. *Eun.* IV. 7. 41. At pol iam *adversis*, se quoque etiam cum oderit. *Hec.* IV. 1. 28. vide Notas. Dave, *ades*: resiste. *And.* II. 2. 7. Phidippe, *ades*, audi paucis. *Hec.* III. 5. 60. *Adesdum*: paucis te volo, *And.* I. 1. 2. Faveto, *adest*: aequo animo. *And.* Prol. 24. Iamne partus *adest*? *Adolph.* IV. 4. 11. Volo ego *adest* hic advocatos nobis in turba hac. *Eun.* IV. 6. 26. Hunc minime est opus in hac re *adest*. *Hec.* III. 3. 50.

ADTEMPERATE.

Itane *adtemperato* evenit, bodie in ipsis ut veniret, ante hac numquam? *And.* 5. 4. 13. vide Notas.

ADTENTUS. vide ATTENTUS.

ADVENIO.

Istam nunc times, quae *advenisset*, ne illam talem praeripiat tibi. *Eun.* I. 2. 81.

ADVENA.

Est e Carintho hic *advena* quous paupercula. *Heaut.* I. 1. 44.

ADVENIO.

Ad te *advenio*. *And.* II. 1. 19. Optato *advenis*. *And.* III. 3. 1. Per tempus *advenis*. *And.* IV. 4. 44. In tempore ipso mi *advenis*. *And.* V. 6. 10. Opportune *advenis*. *Heaut.* I. 2. 5. Unde haec *advenis*? *Hec.* I. 2. 6. Salvom te *advenisse* gaudeo. *Eun.* V. 5. 6. Bene factum te *advenisse*. *Hec.* III. 5. 6.

ADVENTUS.

Ego commodiorem hominem, *adventum*, tempus, non vidi. *And.* V. 2. 3. Salutant: ad cenam vocant: *adventum* gratulantur. *Eun.* II. 2. 28. Iste dicit, percontatum *adventum* Pamphili. *Hec.* I. 2. 2. In-

commode illis fors obtulerat *adventum* meum. *Hec.* III. 3. 10. Ubi eius *adventi* venit in mentem, *Phorm.* I. 3. 2.

ADVERSARIUS.

Adversarius rapere in peiorem partem, *Adolph.* Prol. 3. Poetam restitutum in locum, prope iam remotum iniuria *adversarium*. *Hec.* Akt. Prol. 14. Iniurium auem est, ulcisci *adversarius*? *Hec.* I. 1. 15. Causam tradere *adversarius*, etiam idne lex coegit? *Phorm.* II. 1. 7. vide Notas.

ADVERSUM.

Ex *adverso*. *Phorm.* I. 2. 38. vide Notas.

ADVERSERASCIT.

Cur uxor non *adverserascit*? Iam *adverserascit*. *And.* III. 4. 1.

ADVIGILO.

Si *advigilaveris*, ex unis geminas mihi conficies nuptias. *And.* IV. 1. 49. Tanto magis te *advigilare* requomst. *Phorm.* I. 4. 25.

ADULESCENS.

Adulescens luxu perditus. *Adolph.* IV. 7. 42. Inprudens timuit *adulescens*. *Phorm.* II. 1. 64. Homo *adulescens* si habet unam amicam, *Phorm.* V. 9. 52. Cum virgine una *adulescens* cubuerit plus potus, sese illa abstinere ut potuerit? *Hec.* I. 2. 64. Mater quod suavit sua, *adulescens* mulier fecit, *Hec.* IV. 4. 39. Bonum ingenium narras *adulescentis*. *And.* III. 1. 8. Foro alia flagitia ad te boni illius *adulescentis*, *Adolph.* IV. 7. 4. Est veritus optumae *adulescenti* facere iniuriam. *And.* III. 2. 8. *Adulescentem* adeo nobilem. *Eun.* I. 2. 124. Quae liberum scire aequom est *adulescentem*. *Eun.* III. 2. 25. Cur perdis *adulescentem* nobis? *Adolph.* I. 1. 36. Conferunt consilia ad *adulescentes*. *Heaut.* III. 1. 65. vide Notas. Cur partis feni poeta dederit, quae sunt *adulescentium*. *Heaut.* Prol. 2. Accipiunda & mussitanda iniuria *adulescentium*. Quam iniqui sunt patres in omnis *adulescentis* iudices? *Heaut.* II. 1. 1.

ADULESCENTIA.

Nos nostramque *adulescentiam* habent despiciatam. *Eun.* II. 3. 91. Illarum adfines esse rerum, quas fert *Adulescentia*. *Heaut.* II. 1. 3. Iam inde ab *adulescentia*. *Adolph.* I. 1. 16. Sperabam iam deservisse *adulescentiam*. *Adolph.* I. 2. 72. persuasit nox, amor, vinum, *adulescentia*. *Adolph.* III. 4. 24. Quae vos propter *adulescentiam* minus videtis. *Adolph.* V. 9. 35. Id vitium numquam decrevi ego esse *adulescentiae*. *Hec.* IV. 1. 27. Insidias nostrae fecit *adulescentiae*. *Phorm.* II. 1. 44.

ADULESCENTIOR.

Qua iure sum usus *adulescentior*. *Hec.* Alt. Prol. 3.

ADULESCENTULA.

Forte unam aspicio *adulescentulam*. *And.* I. 1. 91. Ea mortua est; reliquit filiam *adulescentulam*. *Heaut.* III. 3. 41.

ADULESCENTULUS.

Quod plerique omnes faciunt *adulescentuli*. *And.* I. 1. 28. Perpulisti me, homini ut *adulescentulo* filiam darem. *And.* V. 1. 9. Homines *adulescentulos* in fraudem inlicitis. *And.* V. 4. 7. Rhodius *adulescentulus*. *Eun.* III. 1. 33. Heri aliquot *adulescentuli* colimus in Piraeo. *Eun.* III. 4. 1. Quo modo *adulescentulus* meretricum ingenia & mores posset noscere. *Eun.* V. 4. 9. Qui *adulescentulum* nobilitas flagitiis. *Eun.* V. 6. 80. vide Notas. Nosse omnia haec saluti est *adulescentuliz*. *Eun.* V. 4. 18. Ut animum decessit aegrotum *adulescentuli*. *Heaut.* I. 1. 48. Non est flagitium, mihi credq, *adulescentulum* scortari. *Adolph.* I. 2. 21. Odiosa haec est aetas *adulescentulis*. *Hec.* IV. 3. 13. Quia nunquam infamum fecit *adulescentulum*. *Phorm.* Prol. 6. vide Notas.

ADUNCUS.

Rufinae illam virginem, caesam, sparso ore, *adunco* naso? *Heaut.* V. 5. 18.

ADVOCATUS.

Advocatus mane mi esse ut meminerit. *Eun.* II. 3. 49. Volo ego adesse hic *advocatos* nobis in turba hac. *Eun.* IV. 6. 26. Me à foro abduxit modo huic *advocatum* sibi. *Adolph.* IV. 5. 11. Adversusne illum causam dicerem, cui vengeram *advocatus*? *Adolph.* IV. 5. 43.

ADVOCO.

Ibo ad forum, atque aliquot mihi amicos *advocabo*. *Phorm.* II. 1. 83.

ADVERSATRIX.

Quin tu in ea remi *adversatrix* fueris. *Heaut.* V. 3. 5.

ADVERSOR, ADVERSOR.

Eine ego ut *adversor*? *And.* I. 5. 28. Cum placeo, *adversor* sedulo & deterreo. *Adolph.* I. 2. 64. Nequa tuae libidini *adversabor*. *Hec.* II. 2. 3. Non possum *adversari* meis. *Hec.* II. 2. 29. Reduc uxorem, ac noli *adversari* mihi. *Hec.* IV. 4. 32. Coopt *adversari* primo. *Phorm.* I. 2. 25. Viris *adversari* aequae studium est. *Hec.* II. 1. 5. vide Notas.

ADVERSUM, ADVERSUM.

Id gratum fuisse *adversum* te. *And.* I. 1. 15. De illa me *adversum* hunc loqui. *And.* I. 5. 30. Me *adversum* editum tuum facere esse causam. *Heaut.* IV. 1. 10. Neque sorvolorum quisquam qui *adversum* torant. *Adolph.* I. 1. 2. *Adversum* animi tui libidinem. *Hec.* IV. 1. 19. *Adversum* stimulum calceas. *Phorm.* I. 2. 28. Itane ea paratus facere me *adversum* omnia? *Phorm.* II. 3. 80. Te compluris *adversum* ingenium meum menses tuli. *Phorm.* III. 2. 35.

ADVERSUS, ADVERSUS.

Adversus nemini. *And.* I. 1. 37. vide Notas. Si quid nobis forte *adversus* evenerit. *Heaut.* II. 3. 114. Ut *adversa* eius per te testata tacitaque apud omnis fient. *Hec.* III. 3. 28. Usque *adversa* tempestate usi sumus. *Hec.* III. 4. 9. Quo pacto *adversam* aerumnam ferant. *Phorm.* II. 1. 12. Nihil est magis meis nuptiis *adversum*. *Heaut.* IV. 3. 21.

Quum res *adversus* fient. *Phorm.* V. 4. 3.

ADVERTO. ADVERTO.

Quaeso animum *advertite*. *And.* Prol. 8. Illa sese interea commodum huc *advertorat* in hanc nostram plateam. *Eun.* II. 3. 52. Animum *advertunt* graviter, quae non ceptas. *Heaut.* III. 3. 9. Vide Notas. Animum non *adverti* primum. *Heaut.* IV. 1. 45.

ADUSTUS.

Hoc falsumst, hoc *adustumst*, hoc lautumst parum. *Adolph.* III. 3. 71.

AEDES.

Matronam nullam in *aedibus*. *And.* II. 2. 27. Si adpositum puerum ante *aedis* viderit. *And.* IV. 4. 34. *Aedis* expugnabo. *Eun.* IV. 7. 3. Confilium illud restumst de occultendis *aedibus*. *Eun.* IV. 7. 14. Aderit una in unis *aedibus*. *Eun.* II. 3. 76. Hunc tu in *aedis* cogitas recipere posthac? *Eun.* V. 2. 58. Inscripti illico *aedis* mercede. *Heaut.* I. 1. 93. *Aedes* nostrae vix capient, scio. *Heaut.* II. 3. 13. Est mihi ultimis conclave in *aedibus*. *Heaut.* V. 1. 29. In *aedis* inruit alienas. *Adolph.* I. 2. 8. Ante *aedis* non fecisse erit melius hic convicium. *Adolph.* II. 1. 26. Fratri *aedes* fient perviae. *Adolph.* V. 7. 14. Extulisse extra *aedis* puerum. *Hec.* IV. 1. 48. Pollicita est ea se concessuram ex *aedibus*. *Hec.* IV. 4. 57. Introiit in *aedis* ater alienus canis. *Phorm.* IV. 4. 25. Harum qui est dominus *aedium*. *Phorm.* V. 1. 26.

AEDICULAE.

Aediculae item sunt ob decem alias. *Phorm.* IV. 3. 58.

AEDILIS.

Menandri Eunuchum, postquam *Aediles* emerunt. *Eun.* Prol. 20.

AEGRE.

Video sentum, squalidum, *aegrum*, pannis annisque oblitum. *Eun.* II. 2. 5. *Aegram* esse simulant mulierem. *Hec.* I. 2. 13. Cum in maxima hic sit *aegra*. *Hec.* III. 2. 6.

AEGRE.

Redeo inde iratus, atque *aegre* ferens. *And.* I. 1. 110. Voluit facere contra huic *aegre*. *Eun.* IV. 1. 10. Ego haud minus *aegre* patior. *Heaut.* V. 2. 5. Quamobrem aliquid *aegre* huic faceret. *Eun.* V. 5. 31. vide Notas. *Aegrest.* *Adolph.* I. 2. 57. Offendere, me *aegre* pati, illi noluit. *Adolph.* I. 2. 63. Ne quid *aegre* esset mihi. *Hec.* II. 1. 30. Ne *aegre* quicquam ex me audias. *Hec.* V. 1. 39. Fuisse tum illos mi *aegre* aliquot dies. *Phorm.* I. 3. 7.

AEGRITUDO.

Si nulla *aegritudo* huic gaudio interceserit. *And.* V. 5. 5. Ne hoc gaudium contamineat vita *aegritudine* aliqua. *Eun.* III. 5. 4. Aut gaudio sumus praepediti nimio, aut *aegritudine*. *Heaut.* III. 1. 97. Diem adimere *aegritudinem* hominibus. *Heaut.* III. 1. 13. Nulla restant, quae mi *aegritudinem* adferat. *Heaut.* IV. 3. 2. Magnarum saepe id remedium *aegritudinem* est. *Heaut.* III. 2. 28. Mihi quidem cotidie augefcit magis de fillo *aegritudo*. *Heaut.* III. 1. 15. Animo incerto prae *aegritudine*. *Heaut.* I. 1. 71. Dum *aegritudo* est haec recens. *Adolph.* III. 2. 14. *Aegritudo* haec oritur mi abs te. *Hec.* II. 1. 26. Matrem ex *aegritudine* mors consecuta est. *Phorm.* V. 1. 23.

AEGROTUS.

Animum *aegrotum* ad deteriorem partem applicat. *And.* I. 1. 22. Pueros peram duci per viam *aegrotam*. *Adolph.* V. 7. 24. Facile omne, cum valemus, recta consilia *aegrotis* damus. *And.* II. 1. 9.

AEMULOR.

Aemulari negligentiā potius. *And.* Prol. 21.

AEMULUS.

Istum *aemulum*, quod poteris, ab ea petito. *Eun.* II. 1. 8. Sibi putans adductum ante oculos *aemulum*. *Eun.* IV. 1. 9. Vide Notas.

AEGUALIS.

Quem vocabo ad cenam meorum *aequalium* potissimum? *And.* I. 6.

32. Patris cognatum atque *aequalem* nostine? *Eun.* II. 3. 36. Amico atque *aequali* suo. *Heaut.* III. 1. 8.

AEQUE.

Aequus quidquam nunc quidem. *And.* 31. 6. 3. Miser, *aeque* atque ego. *And.* IV. 2. 19. Cui *aeque* audisti commode quicquam evenisse? *Heaut.* IV. 3. 7. Eadem *aeque* rudeant, nolintque omnia? *Hec.* II. 1. 2. Viris adversari *aeque* studium est. *Hec.* II. 1. 5. Edepol ne nos sumus inique *aeque* omnis invidiae viris. *Hec.* II. 9. 2. Numquam *aeque*, ac modo. *Phorm.* I. 2. 43. Novi *aeque* omnia secum. *Phorm.* V. 9. 43.

AEQUUS. AEQUOS.

Adeste *aequo* animo. *And.* Prol. 24. Postulo, siue *aequum* sit, te oro. *And.* I. 2. 19. *Aequo* animo ferre. *And.* II. 3. 23. *Aequum* est vos cognoscere. *Eun.* Prol. 42. Par atque *aequum* est. *Eun.* II. 3. 95. vide Notas. Quae liberum scire *aequum* est. *Eun.* III. 2. 25. *Aequo* animo *aequa* poscere oportet. *Adelph.* III. 4. 58. E medio *aequum* excedere est. *Hec.* IV. 5. 14. Istuc *aequi* bonique facio. *Heaut.* IV. 5. 14. Cupio, *aequi* modo aliquid. *Adelph.* II. 1. 33. Praeter *aequumque* & bonum. *Adelph.* I. 1. 39. Si ita *aequum* censes. *Adelph.* IV. 3. 10. Non *aequum* dicis. *Adelph.* V. 3. 17. Neque adeo ex *aequo* & bono. *Adelph.* V. 9. 30. Quo *aequior* sum Pamphilo. *And.* II. 5. 18. *Aequa* de me dixerit. *Hec.* IV. 5. 25. Quod fors feret, feremus *aequa* animo. *Phorm.* I. 2. 88. Restitui in integrum *aequum* esse ac bonum. *Phorm.* II. 4. 11. Qui neque sua, neque bonum atque *aequum* sciunt. *Heaut.* IV. 1. 29.

AERUMNA.

Quo tu minus scis *aerumnas* meas. *And.* IV. 1. 31. Qui re expeditas his *aerumnis*. *Hec.* III. 1. 8. Me ex quanta *aerumna* extraxeris. *Hec.* V. 4. 36. Quo pacto adversam *aerumnam* ferant. *Phorm.* II. 1. 12.

AES.

Ancillam *aere* emptam suo. *Phorm.* II. 2. 26.

AESCHINUS.

Huius multa mentio est in *Adelphis*.

AESCULAPIUS.

Quod te, *Aesculapi*, & te, Salus, ne quid sit huius, o. o. *Hec.* III. 2. 3.

AEtas.

Dum eum *aetas*, metos, magister cohibebant. *And.* I. 1. 27. vide Notas. Huius formam atque *aetatem* vides. *And.* I. 5. 51. Dum licitum est eil, dumque *aetas* tulit. *And.* II. 6. 12. Egregia forma, atque *aetate* integra. *And.* I. 1. 45. Per nostram amicitiam, quae cum *aetate* adcrevit simul. *And.* II. 3. 7. Neque scibat, neque per *aetatem* etiam potis erat. *Eun.* I. 2. 33. Forma & *aetate* ipso es. *Eun.* II. 3. 83. vide Notas. Iam dudum *aetatem*. *Eun.* IV. 5. 8. Putavit me & *aetate* & benevolentia plus scire. *Heaut.* I. 1. 63. Illa *aetas* magis ad haec utenda idonea est. *Heaut.* I. 1. 82. Ego istuc *aetatis*, non amoris operam dabam. *Heaut.* I. 1. 58. Mihi videre praeter *aetatem* tuam facere. *Heaut.* I. 1. 7. Cum uno *aetatem* agere viro. *Heaut.* II. 4. 12. Me *aetatem* censes velle id adsimulari? *Heaut.* IV. 3. 38. Quod illos sat acuet *aetas*. *Adelph.* IV. 3. 38. Quin res, *aetas*, usus, semper aliquid adportet novi. *Adelph.* V. 4. 2. Contrivi in quaerendo vitam atque *aetatem* meam: Nunc exacta *aetate* hoc fructi pro labore fero. *Adelph.* V. 4. 15. & 16. Alieniore *aetate*. *Adelph.* I. 2. 30. Ad omnia alia *aetate* sapimus rectius. *Adelph.* V. 3. 46. Odiosa haec est *aetas* adolescentulis. *Hec.* IV. 3. 13. Ut ne cui mea longinquitas *aetatis* obset. *Hec.* IV. 2. 20. Capitli atque *aetati* illorum. *Hec.* III. 1. 54. Una inter nos agere *aetatem* liceat. *Hec.* II. 1. 10. Ubivis gentium agere *aetatem*. *Hec.* III. 2. 4. Neque ille hoc animo

erit *aetatem*, neque pol tu eadem istac *aetate*. *Hec*. V. 1. 21. Tua praeteriorat iam ad ducendum *aetas*. *Phorm.* II. 3. 76. Non manebat *aetas* virginis meam neclegentiam. *Phorm.* IV. 1. 4. Ut cum uno *aetatem* degeret. *Phorm.* II. 3. 70. Respice *aetatem* tuam. *Phorm.* II. 3. 87. *Aetate* minus peccaturum putem? An mea forma atque *aetas* nunc magis expetenda sit? *Phorm.* V. 9. 83. & 35.

AGELLUS.

Agelli est hic sub urbe paulum. *Adelph.* V. 8. 26.

AGER.

Neque *agri*, neque urbis odium me umquam percipit. *Eun.* V. 5. 2. *Agrum* in proximo hic mercatus es. *Heaut.* I. 1. 2. *Agrum* in his regionibus meliorem neque preti maioris nemo habet. *Heaut.* I. 1. 11. *Agrum* de nostro patre colendum habebat. *Phorm.* II. 3. 17.

AGITO.

Apud enim miles Dionysia *agitatur*. *Heaut.* IV. 4. 11. *Agitarem* inter vos libere convivium. *Hec.* I. 2. 18. Jam ego hunc *agitabo*. *Phorm.* II. 3. 4. Id quidem *agitans* mecum sedulo. *Phorm.* IV. 3. 10.

AGMEN.

In medium huc *agmen* cum veni. *Eun.* IV. 7. 4.

AGRO.

Observes filium, quid *agat*. *And.* I. 1. 143. Ah, tantamne rem tam neclegenter *agere*? *And.* I. 5. 18. Nec quid *agam* certum est. *And.* I. 3. 4. Quid *agam* habeo. *And.* III. 8. 18. *Age age*, ut lubet. *And.* II. 1. 10. *Age* nunc tam. *And.* V. 2. 25. *Age* Pamphile. *And.* V. 2. 30. Set quid *agam*? *adempte* ad eum? *And.* IV. 1. 15. Mea Glycerium, quid *agis*? *And.* I. 1. 107. Id *ago* sedulo. *And.* III. 3. 8. Quo hinc te *agis*? *And.* IV. 2. 25. Pudice vitam, parce ac duriter *agebat*. *And.* I. 1. 48. Ego id *agam*, qui mihi ne detur. *And.* II. 1. 35. Quid *agam*,

cogito. *And.* II. 2. 21. Nec *agam*. *And.* II. 5. 4. Hocine *agis*, an non? *And.* I. 2. 15. Quid tu? quo hinc te *agis*? *And.* IV. 2. 25. Alias res *agis*. *Eun.* II. 3. 57. Quid *agis*, homo impudens? *Eun.* III. 1. 35. Sicine *agis*? *Eun.* IV. 7. 34. Quid nunc *agimus*? *Eun.* IV. 7. 41. Vel res semper maxumas mihi *agebat*, quicquid feceram. *Eun.* III. 1. 8. *Age* inepte. *Eun.* II. 3. 20. *Age* nunc, *bolus*. *Eun.* IV. 4. 26. Magnas vero *agere* gratias Thais mihi? *Eun.* III. 1. 1. Rem sariam velle *agere* mecum. *Eun.* III. 3. 8. *Agum* illicet. *Eun.* I. 1. 9. De symbolis quid *agum*? *Eun.* III. 5. 59. Quid *ago* nunc? *Heaut.* II. 3. 102. Quam rem *agis*? *Heaut.* IV. 4. 18. Ecquid de illa, quod dudum tecum *egi*, *egisti*? *Heaut.* III. 3. 34. Quid *agam*? aut quid comminiscar? *Heaut.* IV. 2. 7. Tantundem *ago*. *Heaut.* IV. 2. 11. Vide Notas. Motus quid *agam*. *Heaut.* IV. 3. 42. Quid cum illis *agas*, qui neque ius neque bonum atque aequum sciunt? *Heaut.* IV. 1. 29. Cum uno aetatem *agere* viro. *Heaut.* II. 4. 12. Non nunc pecunia *agitur*. *Heaut.* III. 1. 67. *Alia* haec res est. *Heaut.* III. 3. 3. Quasi istic mea res minus *agatur*, quam tua. *Heaut.* II. 3. 113. *Agis* gratias? *Adelph.* IV. 3. 5. Nihil *agis*. *Adelph.* V. 8. 12. Quam vos facillume *agitis*. *Adelph.* III. 4. 56. Ille suam semper *egit* vitam in otio, in conviviiis. *Adelph.* V. 4. 9. Quid faciam? quid *agam*? *Adelph.* V. 3. 3. Vide, quam rem *agat*. *Adelph.* III. 2. 45. Ruri *agere* vitam. *Adelph.* I. 1. 20. Quid sit? quid *agitur*? *Adelph.* V. 5. 2. Ut, quomodo *aliam* haec sunt, sciat. *Adelph.* IV. 5. 2. Quid *agitur*? D. Quid *agatur*. *Adelph.* III. 3. 19. & 20. Bene dicat secum esse *agum*. *Adelph.* II. 4. 2. Ille alias res *agere* se simulare. *Hec.* V. 3. 28. Lege *agito*. *Phorm.* V. 7. 91. Vicissim partes tuas *agitur*. *Phorm.* V. 5. 7. Non capitis ei res *agitur*, sed pecuniae. *Phorm.* IV. 3. 26. Hoc *agum* est.

Phorm. V. 9. 20. *Astum*, aiunt, ne agas. *Phorm.* II. 3. 72.

AGRESTIS.

Ego ille *agrestis*, saevus, tristis, parvus, truculentus, tenax duxi uxorem. *Adelph.* V. 2. 12.

AH.

Ah ne me obsecra. *And.* III. 3. 11. *Ah*, metuo qualem tu me hominem esse existimes. *Eun.* IV. 6. 20. *Ah* quid agis? tace. *Eun.* IV. 7. 27. *Ah* nescis, quam doleam. *Heaut.* V. 1. 61. *Ah*, si pergis, ablero. *Adelph.* I. 2. 47. *Ah* noli, Parmeno. *Hec.* I. 2. 34. *Ah*, dictum sapienti sat est. *Phorm.* III. 3. 8.

AIO.

Hem, quid *ais* scelus? *And.* IV. 3. 41. Ut quimus, *aiunt*, quando, ut volumus, non licet. *And.* IV. 5. 10. *Ain* tandem? *And.* V. 3. 4. Quid tu *ais*, Gnatho? quid tu autem, Thraso? *Eun.* III. 2. 20. *Ain* tu? *Eun.* III. 5. 19. Ita *aiunt*. *Heaut.* IV. 8. 12. Quid *ais*? *Heaut.* V. 1. 27. *Ain* vero? *Adelph.* III. 3. 51. Quid ipse? Quid *aiunt*? *Adelph.* IV. 5. 22. Quis id *ais*? *Hec.* V. 1. 22. Hem, quid *ais*? *Phorm.* II. 3. 39. Id quod *aiunt*, auribus tepeo lupum. *Phorm.* III. 2. 21. Ita fugias, ne praeter casum, quod *aiunt*. *Phorm.* V. 2. 3.

ALACRIS.

Quid tu es tristis? quidve es *alacris*? *Eun.* II. 3. 13.

ALGO.

Ne aut ille *alserit*, aut usquam occiderit. *Adelph.* I. 1. 11.

ALIAS.

Quando *alias* malim, quam hodie has fieri nuptias? *And.* III. 2. 49. *Alias* ut uti possim causa hac integra. *Hec.* I. 2. 5.

ALIBI.

Neque istic, neque *alibi* tibi erit usquam in memora. *And.* III. 5. 9. Hic sciri potuit, aut nusquam *alibi*. *Heaut.* II. 3. 38. Habebam *alibi* animum amoris deditum. *Hec.* III. 1. 14.

ALICUI.

Utinam hic prope adesset *alicui*. *Adelph.* III. 4. 6.

ALICUNDE.

Venit meditatus *alicunde* ex solo loco. *And.* II. 4. 3. Minas dessem conradet *alicunde*. *Adelph.* II. 2. 34. Quibus est *alicunde* aliquis obiectus labos. *Hec.* III. 1. 6. Sumeret *alicunde*. *Phorm.* II. 1. 70. Alijs *alicunde* est periculum. *Phorm.* II. 2. 19.

ALIENUS.

Prope adest, cum *alieno* more *vi* vendumst mihi. *And.* I. 1. 125. *Vi* den otium & cibis quid facit *alienus*. *Eun.* II. 2. 34. Labore *alieno* partam gloriam. *Eun.* III. 1. 9. Tantumne ab re tuast oti tibi, *aliena* ut cures? *Heaut.* I. 1. 29. *Aliena* ut melius videant, quam sua. *Heaut.* III. 1. 95. Potius sua sponte recte facere, quam *alieno* metu. *Adelph.* I. 1. 50. In aedis inruist *alienas*. *Adelph.* I. 2. 9. *Alienior* aetate. *Adelph.* I. 2. 30. Illum *alieno* animo a nobis esse. *Adelph.* III. 2. 40. *Alienus* est ab nostra familia. *Adelph.* III. 2. 28. Cur duxit *alienam*? *Adelph.* IV. 5. 38. *Alienum* a vita mea. *Adelph.* V. 8. 21. Hunc *alienum* ab sese videt. *Hec.* I. 2. 84. Cum sciet *alienum* puerum tolli pro suo. *Hec.* IV. 1. 81. Cum diu *alienum* a me esse animum sentiam. *Hec.* IV. 4. 36. Cum eam sequitur *alienus* puer. *Hec.* IV. 4. 27. Ille *ali* me *alienus* adfitem volet. *Phorm.* IV. 1. 16.

ALIMENTUM.

Minas pro *alimentis* datas. *Heaut.* IV. 7. 8.

ALIO.

Fortasse tu profectus *alio* fueras. *Eun.* II. 2. 49. Fructum ne quando iratus tu *alio* conferas. *Eun.* III. 2. 50. Illi solum animum *alio* conferant. *Heaut.* II. 4. 10.

ALIORSUM.

Neve *alio*sum, atque ego feci, acciperit. *Eun.* I. 2. 2.

ALIUQA.

Ne *aliqua* ad patrem hoc permahet. *Adelph.* II. 4. 19. Ne uxor *aliqua* hoc resciscat mea. *Phorm.*

IV. 1. 19. Id porro *aliqua* uxor mea rescisceret. *Phorm.* V. 1. 19.

ALIQUANDO.

Si quid huius simile forte *aliquando* evenerit. *Heaut.* III. 2. 40. *Aliquando* tandem hic animum ut adducas tuum. *Hec.* IV. 4. 61.

ALIQUANTILLUM.

Subtristis visus esse *aliquantillum* mihi. *And.* II. 6. 16. vide *Notas*.

ALIQUANTISPER.

Concedas aliquo ab ore eorum *aliquantisper*. *Heaut.* III. 3. 11. Cur non iudo hunc *aliquantisper*? *Adelph.* IV. 5. 5.

ALIQUANTULUM.

Quaeso tandem *aliquantulum* tibi parce. *Heaut.* I. 1. 111. Sed mihi opus erat, *aliquantulum* quae adferret. *Phorm.* IV. 3. 50.

ALIQUANTUM.

Eius frater *aliquantum* ad rem est avidior. *Eun.* I. 2. 51. *Aliquantum* iniquior erat praeter eius lubidinem. *Heaut.* I. 2. 27.

ALQUIS.

Aliquid monstri alunt. *And.* I. 1. 35. *Aliquid* facerem, ut hoc ne facerem. *And.* I. 5. 24. Atque *aliquis* dicat, nil promoveris. *And.* IV. 1. 26. Hic nunc me credit *aliquam* sibi fallaciam portare. *And.* II. 6. 1. Dicam, *aliquid* me inventurum, at hinc malo *aliquam* producam moram. *And.* III. 5. 9. Dabit hic pugnam *aliquam* denuo. *Eun.* V. 2. 60. Ut haerem in parte *aliqua* tandem aput Thaidem. *Eun.* V. 8. 25. *Aliquid* inveni modo, quod ames. *Eun.* II. 3. 17. Ut *aliqua* pars laboris mingatur mihi. *Heaut.* Prol. 49. Quod ego in *aliqua* parte amicitiae puto. *Heaut.* I. 1. 5. vide *Notas*. Nonne ad senem *aliquam* fabricam fingit? *Heaut.* III. 2. 54. Ut meae aultitiae iustitia tua sit *aliquid* praefidi. *Heaut.* IV. 1. 33. *Aliquid* gnato conficies mali. *Heaut.* V. 3. 1. Hoc quidem ferendum *aliquo* modo. *Adelph.* III. 4. 23. Qui *alicui* rei est. *Adelph.* III. 3. 4. Evadet in

aliquid magnum malum. *Adelph.* III. 4. 64. Bene nos *aliquid* facere illi decet. *Adelph.* V. 8. 25. Huc *aliquid* paulum prae manu dederis. *Adelph.* V. 9. 23. Quibus est *aliquando* *aliquis* oblectus labor. *Hec.* III. 1. 6. Cum ex te esset *aliquis*, qui te appellaret patrem. *Hec.* IV. 4. 30. Il, qui minus habent ut semper *aliquid* addant divitioribus? *Phorm.* I. 1. 8. *Aliquid* contraxissem. *Phorm.* I. 4. 13. Unde *aliquid* abradi potest. *Phorm.* II. 2. 19. Dum aliud *aliquid* flagiti conficiat. *Phorm.* V. 4. 5.

ALIQUO.

Dum proficiscor *aliquo*. *And.* II. 1. 29. Illum *aliquo* conclusissem. *Eun.* IV. 3. 25. Ne denuo miser *aliquo* extruder hinc. *Heaut.* IV. 6. 5. Credo adductum in ganeum *aliquo*. *Adelph.* III. 3. 6. Hinc egenus profugiet *aliquo* militatum. *Adelph.* III. 3. 31. Quantum potest, *aliquo* hinc itenda est. *Adelph.* IV. 7. 26. In angulum *aliquo* abeam. *Adelph.* V. 2. 11. *Aliquo* mihi est hinc ablegandus. *Hec.* III. 3. 54.

ALIQVOT.

Ut *aliquot* saltem nuptiis prodas dies. *And.* II. 1. 13. *Aliquot* me eduxerunt. *And.* III. 3. 2. In parlundo *aliquot* adfuerunt liberae. *And.* IV. 4. 32. Hec *aliquot* adolescentuli coimus in Piraeo. *Eun.* III. 4. 1. *Aliquot* mihi amicos advocabo. *Phorm.* II. 1. 82. *Aliquot* hos sumas dies. *Phorm.* V. 5. 4.

ALITER.

Aliter venire multo intellegit. *And.* Prol. 4. Tu si hic sis, *aliter* censeas. *And.* II. 1. 10. vide *Notas*. *Aliter* tuum amorem, atque est, accipis. *Heaut.* II. 3. 23. Si *aliter* animus vester est. *Adelph.* III. 4. 46. Numquam te *aliter* atque es, in animum induxi tuum. *Adelph.* IV. 3. 6. Si *aliter* putas. *Adelph.* IV. 3. 12. Haud *aliter* censeo. *Adelph.* V. 8. 1. Sin est, ut *aliter* tua fiet sententia. *Hec.* IV. 4. 15. Ego hunc esse *aliter* credidi. Ego isti nihil sum

aliter ac fui. *Phorm.* III. 2. 44. & 45.

ALIUS.

Alium esse cenſes nunc me atque olim cum dabam? *And.* III. 3. 13. Homini aduſcentulo in *alio* occupato amore. *And.* V. 1. 10. Hic dies *aliam* vitam deſert, *alios* mores poſulat. *And.* I. 2. 18. *Aliorum* exempla commonent. *And.* IV. 5. 17. Fallacia *alia* *aliam* trudit. *And.* IV. 4. 40. *Alia* res. *Eun.* II. 3. 70. *Aliam* rem ex *alia* cogitare. *Eun.* IV. 2. 3. *Alias* res agis. *Eun.* II. 3. 57. *Aliud* ex *alio* malum. *Eun.* V. 5. 17. Qui mihi per *alium* oſtendit ſuam ſententiam. *Heaut.* II. 1. 7. Per *alium* quemvis ut deſ. *Heaut.* III. 1. 61. Aput *aliuſ* prohibet dignitas; aput *alium* ipſius facti pudet. *Heaut.* III. 3. 15. Periculum ex *aliis* facito. *Heaut.* III. 1. 9. Nunc *aliud* ſpecta. *Heaut.* V. 2. 38. vide Notas. Ut *aliud* ex *alio* incidit? *Heaut.* III. 3. 37. Ut *alia* omittam. *Heaut.* III. 1. 48. Fecere *alii* ſaepe item boni. *Adolph.* IV. 5. 54. Nati ſiſſi, *alia* cura. *Adolph.* V. 4. 14. *Aliud* fortaſſe *alii* viti eſt. *Hec.* II. 2. 28. vide Notas. *Aliud* ſi ſcirem. *Hec.* IV. 4. 24. vide Notas. Ille *alias* res agere ſe ſimulare. *Hec.* V. 3. 28. Timeo ne *aliud* credam, atque *aliud* nunties. *Hec.* V. 4. 4. Quaereret *alium* virum. *Phorm.* II. 1. 67. Numquid *aliud* me vis? *Phorm.* I. 2. 101. Dum *aliud* aliquid ſagitti conficiat. *Phorm.* V. 2. 5. Ut *alia* tua ſunt facta. *Phorm.* V. 9. 51.

ALO.

Aliquid monſtri *alunus*. *And.* I. 5. 25. Aut equos *alere*, aut canes ad remandam. *And.* I. 1. 30. Quae illam *aluis* parvolam. *Eun.* V. 2. 53. Illancine mulierem *alere* cum illa familia? *Heaut.* IV. 5. 3. *Alit* illas: ſolus omnem familiam ſuſtentat. *Adolph.* III. 4. 35. Huic ſuum reddas ſcilicet; ut *alamus* noſtrum. P. Quem ipſe neclexit pater, ego *alam*? L. quid dixi? eho, an non *alamus*? *Hec.* IV. 4. 48. & 49. Pue-

rum mihi cedo: ego *alam*. *Hec.* IV. 4. 86. *Alere* nolunt hominem edacem. *Phorm.* II. 2. 21.

ALTER.

Unus & item *alter*. *And.* I. 1. 50. Ex incommodis *alterius* ſua ut comparent commoda? *And.* IV. 1. 4. Tum hoc *alterum*, id veroſt. *Eun.* V. 4. 8. *Alteras* dum narrat, forte audivi. *Heaut.* II. 3. 30. Curemus aequam uterque partem, tu *alterum*, ego item *alterum*. *Adolph.* I. 2. 50. & 51. Una iniuriaſt tecum, *alteras* eſt tecum. *Phorm.* V. 8. 91.

ALTERCO.

Cum patre *altercaſſi*. *And.* IV. 1. 29.

AMABO.

Hoc agite, *amabo*. *Eun.* I. 2. 50. Id *amabo* adiuta me. *Eun.* I. 2. 70. Fac *amabo*. *Eun.* III. 3. 28. *Amabo*, ut illuc tranſeas. *Eun.* III. 3. 31. *Amabo*, quid ait? *Eun.* V. 3. 6. *Amabo*, quid tibi eſt? *Heaut.* II. 4. 24. Hiſcine tu *amabo* non contra inſidiabere? *Hec.* I. 1. 13.

AMARUS.

Amaras mulieres ſunt, non facile haec ferunt. *Hec.* IV. 4. 88.

AMATOR.

Ego *amatores* audieram mulierum eſſe eos maximos. *Eun.* IV. 3. 21. Quae miſ ante oculos coram *amatores* adduxti tuum. *Eun.* IV. 7. 24. Quae cum *amatores* cum cenant, Ha gurrlunt. *Eun.* V. 4. 14. vide Notas. Forma impulſi noſtra nos *amatores* colunt. *Heaut.* II. 4. 9. Satrapa ſi ſet *amator*, numquam ſufferre eius ſumptum queat. *Heaut.* III. 1. 43. Per pol quam paucis reperias meretricibus fidelis eveniſſe *amatores*? *Hec.* I. 1. 2. Neque enim in rem eſt noſtram, ut quiſquam *amator* nuptiis laetetur. *Hec.* V. 3. 37.

AMBAGES.

Quas, malum, *ambages* mihi narrare occipit? *Heaut.* II. 3. 77.

AMBIGO.

Vicini noſtri hic *ambigunt* definiſſis. *Heaut.* III. 1. 90.

AMBIGUUS.

Ettam si dudum fuerat *ambiguus* hoc mihi. *Hec.* IV. 4. 26.

AMBO.

Nisi vides, nisi senis amicos aras, *ambis.* *And.* II. 2. 36.

AMBO.

Ambo opportune: vos volo. *And.* II. 2. 8. Qui utramvis recte norit, *ambus* noverit. *And.* Prol. 10. Post una *ambo* abierunt foras. *Eun.* V. 4. 34. Heri minas pro *ambobus* viginti dedi. *Eun.* I. 2. 89. *Ambo* accusandi. *Heaut.* I. 1. 67. Vera dicendo ut ebs *ambos* fallam. *Heaut.* IV. 3. 33. Ego vapulando, ille verberando usque *ambo* defessi sumus. *Adelph.* II. 2. 5. Ad amissim *amborum* mores eorum existumans. *Hec.* I. 2. 88. vidē Notas. Evenit senibus *ambobus* simul, iter ut esset. *Phorm.* I. 2. 15.

AMBULO.

Ambula. *Heaut.* II. 3. 139. Defessum sum *ambulando.* *Adelph.* IV. 6. 1. Ut me *ambulando* tumberet. *Hec.* III. 4. 21. *Ambulando* totum hunc contrivi diem. *Hec.* V. 3. 17. In lus *ambula.* *Phorm.* V. 8. 43.

AMENS.

Inceptio est *amentium*, haut *amentum.* *And.* I. 3. 13.

AMENITA.

Cur meam senectutem huius sollicito *amenita*? *And.* V. 3. 16. Quae istaec pravitas, quaeve *amentia* est? *Heaut.* V. 2. 21. Quae haec *amentia* est? *Hec.* IV. 4. 50.

AMICA.

Si ista uxor five *amica* est. *And.* I. 9. 11. Haut convenit una ire cum *amica* Imperatorem in via. *Eun.* III. 2. 41. Timet animum *amicae* se erga ut sit suae. *Heaut.* I. 2. 15. Magis nunc me *amicae* dista stimulant. *Heaut.* II. 1. 11. Unde esset adulescenti, *amica* quod daret. *Heaut.* III. 2. 53. *Amicam* ut habens iam prope in uxoris loco? *Heaut.* I. 1. 52. Hominem *amicum* recipere ad te, atque elus *amicam* subigitarē. *Heaut.* III. 3. 6. *Amicam* adduxti, quam non liceat tangere. *Heaut.*

IV. 5. 15. Cur vults *amicam*? *Adelph.* V. 3. 14. Laetus est de *amica.* *Adelph.* II. 2. 45. Illum scivi habere *amicam.* *Hec.* IV. 1. 26. Exeuntem aut introeuntem ad *amicam.* *Hec.* IV. 1. 36. Quam longum spatium amanti *amicam* tibi dedi? *Hec.* IV. 4. 62. *Amicas* & cognatas deferere et festos dies. *Hec.* IV. 2. 16. Eisdem *amicas* fore tibi promitto. *Hec.* V. 2. 25. Homo adulescens si habet unam *amicam.* *Phorm.* V. 9. 52.

AMICITIA.

Nunc te per *amicitiam* & per amorem obsecro. *And.* II. 1. 25. Per ego te Deos oro, & nostram *amicitiam.* *And.* III. 3. 6. Satis iam satis spectata erga te *amicitiam* mea. *And.* V. 1. 1. Quod ego esse in aliqua parte *amicitiae* puto. *Heaut.* I. 1. 3. vide Notas. Imperium quod *amicitia* adiungitur. *Adelph.* I. 1. 42. Scito te non esse usum antehac *amicitia* mea. *Adelph.* II. 2. 43. Ex quo firmiorem inter nos fore *amicitiam* posthac scires. *Hec.* IV. 1. 18. Nostra utere *amicitia*, ut voles. *Heaut.* V. 1. 38. Egon tuam expectam *amicitiam*? *Phorm.* II. 3. 85.

AMICUS.

Te isti virum do, *amicum*, tutorem, patrem. *And.* I. 3. 60. Ita facillime *amicus* parex. *And.* I. 1. 39. Obsequium *amicos*, veritas odium parit. *And.* I. 1. 41. Pater *amicus* summus nobis. *And.* V. 6. 6. Omnes noti me atque *amici* deserant. *Eun.* II. 2. 7. Sic soleo *amicos.* *Eun.* II. 2. 48. *Amici* quoque res, est videndum, in tuto ut conlocetur. *Heaut.* IV. 3. 11. *Amicum* ingenio fretum, haut natura sua. *Heaut.* Prol. 24. Ficum meum *amico* atque aequali suo video inservire. *Heaut.* V. 1. 37. Homo *amicus* nobis iam inde a puero. *Adelph.* III. 4. 86. Communia esse *amicorum* inter se omnia. *Adelph.* V. 3. 18. Ex *amicis* inimici ut sint nobis adfines, facis. II. 1. 14. Solus est homo *amico* *amicus.* *Phorm.* III. 3. 29. Ut *amici* inter nos amemus.

Phorm. II. 3. 84. Aliquot mihi *amicos* advocabo. *Phorm.* II. 3. 83.

AMITTO.

Vis me uxorem ducere? hanc vis *amittere*? *And.* V. 3. 27. Illam e conspectu *amisi* meo. *Eun.* II. 3. 2. Simul confilium cum te *amissi*? *Eun.* II. 2. 10. Cave, ne prius, quam hanc a me accipias, *amittas*. *Eun.* IV. 6. 13. An ego occasionem *amitterem*? *Eun.* III. 5. 58. Unam hanc noxiam *amitte*. *Eun.* V. 2. 11. vide Notas. Quidvis malo, quam hunc *amittere*. *Heaut.* IV. 8. 17. Testis mecum est anulus, quem ipse *amiserat*. *Adelph.* III. 2. 49. Ut veni, itidem incertum *amissi*. *Hec.* II. 2. 9. Nunc *amitte* quaeso hunc. *Phorm.* I. 2. 91. Neque quo pacto à me *amittam*, neque uti retineam, scio. *Phorm.* III. 2. 22. vide Notas. Mercedem dare lex iubet eil atque *amittere*? *Phorm.* II. 3. 67. Ut neque mi jus sit *amittendi*, nec retinendi copia. *Phorm.* I. 3. 24. Video filium invitum sanè mulierem abs se *amittere*. *Phorm.* V. 8. 23.

AMO.

Hi tres tum simul *amabant*. *And.* I. 1. 61. Dum licitum est eil, *amavi*. *And.* II. 6. 13. Incoeptioft *amentium*, haut *amantium*. *And.* I. 3. 13. Scimus, hanc quam misere *amavis*. *And.* III. 2. 40. *Amantium* irae, amoris integratio. *And.* III. 3. 23. Nisi me lassasses *amantem*. *And.* IV. 1. 24. Ecquid nos *amas* de fidicina istac? *Eun.* III. 2. 3. Dies noctesque me *amas*: me desideres. *Eun.* I. 2. 13. Aliquid inveni modo, quod *amos*. *Eun.* II. 3. 17. Extrema linea *amavis*, haut nihil est. *Eun.* IV. 2. 13. Nihil est hac Thaide dignus, quod *ametur*. *Eun.* V. 8. 22. Quanto minus spei est, tanto magis *amo*. *Eun.* V. 8. 23. Numquam fui usquam, quin me omnes *amarint* plurimum. *Eun.* V. 8. 62. vide Notas. Sic me di *amabunt*. *Heaut.* III. 1. 54. Novi ego *amantis*. *Heaut.* III. 3. 9. vide Notas. Ita me di *amabunt*, ut nunc Menodem! vicem miseret me. *Heaut.*

IV. 5. 1. Cave, si me *amas*, *Heaut.* IV. 4. 8. Merito tuo te *amo*. *Adelph.* V. 8. 23. vide Notas. Magis te, quam oculos nunc *amo* meos. *Adelph.* IV. 5. 67. Qui te *amas* plus quam hosce oculos. *Adelph.* V. 7. 5. Habui, *amavi* pro meo. *Adelph.* I. 1. 22. Quam hic non *amavit* meretricem? *Adelph.* I. 2. 69. Inter se *amare*. *Adelph.* V. 3. 42. Recte *amasti* uxorem tuam. *Hec.* V. 4. 22. Ita me di *ament*! *Hec.* V. 4. 24. *Amo* te, & habeo gratiam. *Phorm.* I. 2. 4. Ita me di bene *ament*, ut me liceat tam diu quod *amo* frui. *Phorm.* I. 3. 13.

AMOLIOR.

Hinc vos *amolimini*. *And.* IV. 2. 24.

AMOR.

Bene dissimulatum *amorem* & colatum indicat. *And.* I. 1. 105. Ut consuetum facile *amorem* cerneres. *And.* I. 1. 108. Qui istum *amorem* ex corde elicias. *And.* II. 1. 7. vide Notas. Nunc te per amicitiam & per *amorem* obsecro. *And.* II. 1. 26. *Amantium* irae, *amoris* integratio. *And.* III. 3. 23. Adulescentulo in alio occupato *amore*. *And.* V. 1. 10. Meretricios *amores* nuptiis conglutinas? *And.* V. 4. 10. Utinam esset mihi pars aequa *amoris* tecum. *Eun.* I. 2. 12. In *amore* haec omnia insunt vitia. *Eun.* I. 1. 14. Neque, praeterquam quas ipse *amor* molestias habet, addas. *Eun.* I. 1. 32. *Amore* ardeo. *Eun.* I. 3. 27. Prae *amore* exclusi hunc foras. *Eun.* I. 2. 18. *Amorem* difficillimum & carissimum, à meretrice virginem quo amabat. *Eun.* V. 4. 4. vide Notas. Non adeo sum imperita, ut quid *amor* valeat, nesciam. *Eun.* V. 2. 42. Meo fratri gaudeo esse *amorem* omnem in tranquillo. *Eun.* V. 8. 8. Non *amori* operam dabam. *Heaut.* I. 1. 58. Aliter tuum *amorem*, atque est, accipis. *Heaut.* II. 3. 23. Et me, & meum *amorem*, & famam permitto tibi. *Heaut.* II. 3. 110. Si mihi secundae res de

amoris meo essent. *Heaut.* II. 2. 1. In hunc suspiciosiſt translata *amoris*. *Heaut.* IV. 5. 53. Persuasit nox, *amor*, vinum, adulescentia. *Heaut.* III. 4. 24. Meum *amorem* & peccatum in se tranſtulit. *Adelph.* II. 3. 10. Ctesipho autem in *amore* est totus. *Adelph.* IV. 2. 50. Pudorin an *amori* obſequeretur magis? *Hec.* I. 2. 47. Habebam alibi animum *amori* deditum. *Hec.* III. 1. 14. Me parenti potius, quam *amori* obſequi oportet. *Hec.* III. 4. 34. Quo pacto me habderis praepositam *amori* tuo. *Hec.* IV. 2. 7. Horumc *amorem* distrahi poterin pati? *Phorm.* III. 2. 33.

AMOVEO.

Amato metu. *And.* I. 2. 10. Prorsus a me opinionem hanc tuam esse ego *amotam* volo. *And.* III. 2. 30. Ego hunc *amovebo*. *Adelph.* IV. 2. 14. Testem hanc cum abs te *amoveas*. *Hec.* IV. 4. 71. Modo te hinc *amoveo*. *Phorm.* III. 3. 33.

AMPECTOR.

Si se illam in somnis, quam illum, *amplecti* maluit. *And.* II. 5. 19.

AMPLEXOR.

Mitto iam oſculari atque *amplexari*: id nil puto. *Heaut.* V. 1. 27.

AMPLIOR.

Haec irae factae essent multo *ampliores*. *Hec.* III. 1. 9. Si forte morbus *amplior* factus fiet. *Hec.* III. 1. 50.

AMPLIUS.

Quid est, quod tibi mea ars efficere hoc possit *amplius*? *And.* I. 1. 4. Nam quidnam *amplius* tibi cum illa fuit? *And.* II. 1. 25. Etiam ne *amplius*? *Eun.* I. 2. 63. Nec rei fere sane *amplius* quicquam fuit. *Heaut.* I. 1. 3. Quam vellem invitatum, ut nobiscum esset *amplius*. *Heaut.* I. 2. 11. An quid est etiam *amplius*? *H.* Vero *amplius*. *Adelph.* III. 4. 22. & 23. Quid faciam *amplius*? *Adelph.* IV. 7. 14. Ego *amplius* deliberandam censeo. *Phorm.* II. 4. 17.

AMUSSIS.

Ad *amussim* ampharum mofes eorum existimans. *Hec.* I. 2. 88. Vide Notas.

AN. ANNE.

Speſtandae, an exigendae sint vobis prius. *And.* Prpl. 27. Hocine agis, an non? *And.* I. 2. 15. An nondum etiam? *And.* I. 2. 30. Pamphilamne adiutem, an auscultem seni. *And.* I. 3. 4. Haut scio, an, quae dixit, sint vera omnia. *And.* III. 2. 45. Id viso, tun an illi insantiant. *And.* III. 3. 3. Tibi dico ego, an non? *And.* IV. 4. 23. Utrum praedicemne an taceam? *Eun.* IV. 4. 53. Qui scis, an quae iubeam sine vi faciat. *Eun.* IV. 7. 20. Dicam huic, an non dicam? *Eun.* V. 4. 46. Vide Notas. Pravum an rectum sit. *Heaut.* III. 1. 76. Vide Notas. Etiam haud scio, anne uxorem ducat. *Heaut.* V. 2. 46. Haut scio, an illam misere nunc amat. *Adelph.* IV. 5. 33. An quia non delinquant viri? *Hec.* IV. 4. 41. Vise, redieritne iam an nondum domum. *Phorm.* II. 4. 5.

ANCILLA.

Ab Andriaſt *ancilla* haec. *And.* II. 1. 3. Cum Davo egomet vidi *ancillam* iurgantem. *And.* V. 1. 19. Parasitus cum *ancilla*. *Eun.* II. 3. 56. *Ancillae* tot me vestiunt? *Heaut.* I. 1. 78. Munerariet *ancillas* primum, ad dominas qui adſtant viam. *Heaut.* II. 3. 59. & 60. Sponsae aurum, vestem, *ancillas*, opus esse. *Heaut.* V. 1. 20. *Ancillas* dedo: quolubet cruciatu per me exquire. *Hec.* V. 2. 7. *Ancillam* aere emptam suo. *Phorm.* III. 2. 26. Uxori emunda *ancillaſt*. *Phorm.* IV. 3. 60. vide Notas.

ANCILLULA.

Ex Aethiopia *ancillulam*. *Eun.* I. 2. 86. Quam ego cum una *ancillula* hic reliqui. *Heaut.* II. 3. 11. Praeterea una *ancillula* erat; ea tenebat una. *Heaut.* II. 3. 52. & 53. Me ire dicam ad mercatum, *ancillulam* emptum. *Phorm.* V. 3. 10.

ANDRIA.

Menander fecit *Andriam* & *Perinthiam*. *And.* Prol. 9. In *Andriam* ex *Perinthia* fatetur transfuisse. *And.* Prol. 13. Vereor ne quid *Andria* adportet mali. *And.* I. 1. 46. Ab *Andria* ancilla haec. *And.* III. 1. 9. Ab *Andria* est haec. *And.* IV. 4. 17. vide Notas.

ANDRIUS.

Andrium ego Critonem video? *And.* V. 4. 9.

ANDRUS.

Ex *Andro* commigravit huc vicinia. *And.* I. 1. 43. Navem is fregit apud *Andrum* insulam. *And.* I. 3. 17. Navi fracta apud *Andrum* eiectus est. *And.* V. 4. 20. Eadem haec multi alii in *Andro* audivere. *And.* V. 4. 28.

ANGIPORTUM.

In *angiportum* quoddam deferunt. *Eun.* V. 2. 6. Id quidem *angiportum* non est pervium. *Adolph.* IV. 2. 39.

ANEO.

Non cotidiana cura haec *angrat* animum. *Phorm.* I. 3. 8.

ANGUIS.

Anguis in impluvium decidit de tegulis. *Phorm.* IV. 4. 26.

ANGULUS.

In *angulum* aliquo abeam. *Adolph.* V. 2. 10.

ANGUSTUS.

Hac re in *angustum* oppido nunc meae coguntur copiae. *Heaut.* IV. 2. 2.

ANHELO.

Memini nocte prima confugere *anhelantem* domum. *Hec.* V. 3. 25.

ANICULA.

Importunitatem spectate *anicula*. *And.* I. 4. 4. Neque notus, neque cognatus extra unam *aniculam* quisquam aderat. *Phorm.* I. 2. 48.

ANIMA.

Sent *animam* primum extingue-rem. *Adolph.* III. 2. 16. *Animam* recipere. *Adolph.* III. 2. 26. *Animam* relinquam potius, quam illas deferam. *Adolph.* III. 4. 32. Quid, si *animam* debet? *Phorm.* V. 3. 56.

Animam compressi: aurem admovi. *Phorm.* V. 6. 28.

ANIMADVERTO.

Ea primum ab illo *animadverten-*da iniuria. *And.* I. 1. 129. O facinus *animadvertendum*! *And.* IV. 4. 28. Alios tuam rem credidisti magis quam te *animadversuros*? *Phorm.* III. 1. 3. Postquam tanto pe-
re id vos velle *animadverteram*. *Phorm.* V. 8. 16.

ANIMUS.

Neque commovetur *animus* in ea re tamen. *And.* I. 1. 67. Mala mens, malus *animus*. *And.* I. 1. 137. Humani ingenii mansuetique *animi* officia. *And.* I. 1. 87. In dubio est *animus*. *And.* I. 5. 36. *Animus* irritatus est. *And.* III. 4. 18. Poeta cum primum *animam* ad scribendum adpulit. *And.* Prol. 1. Qui me tam leni passus *animo* est usque adhuc, quae meo cumque *animo* lubitumst. *And.* I. 5. 27. & 28. Quam ego *animo* egregie caram pro uxore habuerim? *And.* I. 5. 38. *Animo* morem gesserit. *And.* IV. 1. 17. Quaeso *animum* advortite. *And.* Prol. 8. Ut *animum* ad aliquod studium adiungant. *And.* I. 1. 29. Percussit illico *animum*. *And.* I. 1. 98. Sivi *animum* ut expleret suum. *And.* I. 2. 17. Ipsum *animum* aegrotum ad deterio-rem partem plerumque adplicat. *And.* I. 2. 22. Curae meum *animum* divorsae trahunt. *And.* I. 5. 25. Quae mihi suum *animum* atque omnem vitam credidit. *And.* I. 5. 37. Redduxit *animum*. *And.* II. 1. 33. vide Notas. Prius, quam tuum, ut sese habeat, *animum* ad nuptias perspexerit. *And.* II. 3. 4. *Animum* ad uxorem adpulit. *And.* II. 6. 15. Lacrumae reducunt *animum* aegrotum ad misericordiam. *And.* II. 3. 27. Si ita istuc *animum* induxit esse utile. *And.* III. 3. 40. Tuum *animum* ex *animo* spectavi meo. *And.* IV. 1. 22. Ne illis *animum* inducas credere. *And.* V. 1. 15. *Animo* mi, noli te macerare. *Adolph.* IV. 2. 2. Scripta

illa sunt in *animo* dicta. *And.* I. 5. 48. Adeste aequo *animo*. *And.* Prol. 24. Ex *animo* omnia, ut fert natura, facias. *And.* IV. 4. 55. *Animo* nunc iam otioso esse impero. *And.* V. 2. 1. Adeo inpotenti esse *animo*? *And.* V. 3. 8. Non tu tuum malum aequo *animo* feres? *And.* V. 4. 18. Sollicitando & pollicitando eorum *animos* laetas? *And.* V. 4. 9. Meus fac sis *animus*, quando ego lum tuus. *Eun.* I. 2. 16. Inpendio magis *animus* gaudebat mihi. *Eun.* III. 5. 39. Iam dudum *animus* est in patinis. *Eun.* IV. 7. 56. Eiciunda hercle est haec mollities *animi*. *Eun.* II. 1. 16. Ut falsus *animi* es. *Eun.* II. 2. 43. vide Notas. Quid illi credis tum *animi* fuisse? *Eun.* V. 6. 14. Illud inceptum *animi* est pudentis signum & non instrenui. *Heaut.* I. 1. 68. Haec perinde sunt, ut illius *animus*, qui ea possidet. *Heaut.* I. 2. 21. *Animus* ubi semel se cupiditate devinxit mala. *Heaut.* I. 2. 35. Nescio quid protego mi *animus* praefagit mali. *Heaut.* II. 2. 7. *Animus* te erga idem ac fuit. *Heaut.* II. 3. 24. *Animus* advertunt graviter. *Heaut.* III. 3. 9. *Animus* maternus. *Heaut.* IV. 1. 24. Nisi me *animus* fallit. *Heaut.* IV. 2. 1. In spe pendeat *animi*. *Heaut.* IV. 4. 5. vide Notas. *Animo* exoptatam meo. *Heaut.* II. 4. 28. Opinionem hanc, quae mihi *animo* exaugrant. *Heaut.* II. 2. 3. vide Notas. Ut illius *animus* cupidum inopia incenderet. *Heaut.* II. 3. 126. Illi suum *animus* alio conferunt. *Heaut.* II. 4. 10. Si semel tuum *animus* ille intellexerit. *Heaut.* III. 1. 69. Mihi quidem addit *animus*. *Heaut.* III. 2. 31. *Animus* non adverti primum. *Heaut.* IV. 2. 43. Ut elus *animus*, qui nunc luxuria & lascivia diffinit, retandam. *Heaut.* V. 1. 72. Omnem de me eiecerit *animus* patris. *Heaut.* V. 2. 2. Ne istuc in *animus* inducas tuum. *Heaut.* V. 4. 5. Credas *animus* ibi esse. *Heaut.* V. 5. 19. Bono *animo* es. *Heaut.* IV. 6. 18. *Animo* fere

conturbato. *Heaut.* I. 1. 70. Cum egomet nunc mecum in *animo* vitam tuam confidero. *Heaut.* II. 4. 5. Si te tam leni & viso esse *animo* ostenderis. *Heaut.* III. 1. 29. Tantumne esse in *animo* inscitiam? *Heaut.* IV. 1. 17. Ne nunc *animo* ita esses duro. *Heaut.* IV. 1. 52. Quemquamne tam *animo* comi esse & leni putas? *Heaut.* V. 1. 39. Tibi bene ex *animo* volo. *Heaut.* V. 2. 6. Ubi te vidi *animo* esse omisso. *Heaut.* V. 2. 9. Te video nostrae familiae ex *animo* factum velle. *Adolph.* V. 7. 21. Tu mihi es germanus pariter *animo* ac corpore. *Adolph.* V. 8. 34. Tuus hercle vero & *animo* & natura pater. *Adolph.* V. 7. 4. Indicavi *animo* meo. *Adolph.* V. 6. 4. Fortunatus, qui isto *animo* fies. *Adolph.* V. 3. 66. Haec si voles in *animo* vere cogitare. *Adolph.* V. 3. 32. Aequo *animo* fero. *Adolph.* IV. 7. 20. Quin tu bono *animo* es. *Adolph.* IV. 2. 4. Bono *animo* fac sis. *Adolph.* III. 5. 1. Vos aequo *animo* aequa noscere oportet. *Adolph.* III. 4. 58. Hoc tu facito cum *animo* cogites. *Adolph.* III. 4. 55. Illum alieno *animo* a nobis esse. *Adolph.* III. 2. 40. Ex *animo* facit. *Adolph.* I. 1. 47. Quae in *animo* cogitat. *Adolph.* I. 1. 5. Illi iam *animus* rellevaris. *Adolph.* IV. 3. 11. Numquam te aliter atque es, in *animus* induxi meum. *Adolph.* IV. 3. 6. Ago, novi tuum *animus*. *Adolph.* II. 2. 15. Sic *animus* induco meum. *Adolph.* I. 1. 43. In *animo* insituere. *Adolph.* I. 1. 13. *Animo* obsequi. *Adolph.* I. 1. 8. *Animo* malest. *Adolph.* IV. 5. 21. Quid illi tandem creditis fore *animi* misero? *Adolph.* IV. 5. 32. Discrucior *animi*. *Adolph.* IV. 4. 1. Vix sum compos *animi*. *Adolph.* III. 2. 12. *Animus* tibi pendet. *Adolph.* II. 2. 18. Sin aliter *animus* vester est. *Adolph.* III. 4. 46. *Animus* praetimore obstupuit. *Adolph.* IV. 4. 4. *Animus* acquies. *Adolph.* V. 1. 51. *Animus* partim uxoris misericordia

devinctus, partim victus huius inluria, paulatim elapsus. *Hec. I. 2. 93.* Qui eos gubernat *animus*, infirmum gerunt. *Hec. III. 1. 31.* *Animus* mi rediit. *Hec. III. 2. 12.* De hac re *animus* meus ut sit. *Hec. V. 2. 19.* Fecit *animi* ut incertus foret. *Hec. I. 2. 46.* Advorsum *animi* tui lubidinem. *Hec. IV. 1. 19.* Tui *animi* me esse ignarum putas? *Hec. IV. 4. 60.* In funambulo *animus* occuparat. *Hec. Prol. 5.* In *animus* induxi. *Hec. Alt. Prol. 42.* *Animus* induco. *Hec. II. 2. 22.* Habebam alibi *animus* amoris deditum. *Hec. III. 1. 14.* Impeditum in ee expedi vi *animus* meum. *Hec. III. 1. 17.* *Animus* flere. *Hec. IV. 3.* Eius alienum à me esse *animus*. *Hec. IV. 4. 36.* Tandem huc *animus* ut adducas tuum. *Hec. IV. 4. 61.* *Animus* ad meretricem induxi. *Hec. IV. 4. 67.* Abhorre *animus* huic video à nuptiis. *Hec. IV. 4. 92.* Exple *animus* iis. *Hec. V. 1. 29.* Numquam *animus* ad malas adducam partis. *Hec. V. 4. 37.* Aequo *animo* attendite. *Hec. Alt. Prol. 20.* Uno *animo*. *Hec. II. 1. 4.* Patrio *animo* victus. *Hec. II. 2. 2.* Te erga *animo* esse amico. *Hec. III. 3. 29.* Fideli *animo* & benigne in illam. *Hec. III. 5. 22.* Sin alio est *animo*. *Hec. III. 5. 52.* Adeo pervicaci esse *animo*? *Hec. IV. 1. 17.* Ut eo essem *animo*. *Hec. IV. 1. 33.* Tam *animo* iracunde tulit. *Hec. IV. 1. 53.* Quam *animo* aequo tuli? *Hec. IV. 4. 63.* Neque ille hoc *animo* erit aetatem. *Hec. IV. 4. 21.* Quod fors feret, feremus aequo *animo*. *Phorm. I. 2. 88.* Otiosum abs *animo*. *Phorm. II. 2. 26.* Multimodis cum istoc *animo* es vituperandus. *Phorm. III. 1. 1.* *Animo* iniquo hoc oppido ferre alunt. *Phorm. V. 1. 36.* Parare in *animo* cupiditates. *Phorm. V. 4. 2.* *Animo* virili praesentique ut sis, para. *Phorm. V. 8. 64.* Gladiatorio *animo* ad me adfessant viam. *Phorm. V. 8. 71.* Me excruciat *animi*. *Phorm. I. 4. 10.* Accidet *animo* novom. *Phorm. II. 1. 15.*

ANNONA.

Annona carast. *And. IV. 4. 7.*

ANNUS.

Video panpis *annis*que obitum. *Enn. II. 2. 5.* *Annos* natus sedecim. *Enn. IV. 4. 26.* Dum moliantur, dum comuntur, *annus* est. *Heaut. II. 2. 11.* *Annos* sexaginta natus es, aut plus. *Heaut. I. 1. 10.* *Annis* gravior. *Heaut. IV. 1. 32.* vide Notas. Ego novus maritus *anno* demum quinto & sexagesimo fiam? *Adelph. V. 8. 15.* Parere iam diu haec per *annos* non potest. *Adelph. V. 8. 8.* Quacum tot consuefflet *annos*. *Hec. IV. 1. 40.* Fere abhinc *annos* quindecim. *Phorm. V. 9. 28.*

ANTE.

Solitudo *ante* ostium. *And. II. 2. 25.* *Ante* ostium. *And. III. 1. 16.* *Ante* nostram ianuam adpone. *And. IV. 3. 10.* Adductum *ante* oculos. *Enn. IV. 1. 9.* *Ante* aedes. *Adelph. II. 1. 26.* Quod *ante* pedes modost, videre. *Adelph. III. 3. 32.* *Ante* tempus. *Hec. Alt. Prol. 28.* Numquam *ante* hunc diem. *Hec. V. 4. 23.* *Ante* brumam. *Phorm. IV. 4. 28.*

ANTE. Adverb.

Nonne oportuit praescisse me *ante*? *And. I. 5. 4.* Id te oro, ut *ante* eamus, dum tempus datur. *And. III. 3. 23.* *Ante*, quam eam uxorem duxisset domum. *Hec. I. 2. 71.* Teque *ante* quod me amare rebar. *Hec. IV. 2. 5.* vide Notas.

ANTEA.

Nam *antea* qui scire posses? *And. I. 1. 25.* Quas *ante* hic fecit fabulas. *Phorm. Prol. 4.* vide Notas.

ANTECEDO.

Dies praestituta. iam ea praeteriit? Non, verum haec ei *antecessit*. *Phorm. III. 2. 40.*

ANTEO.

Incredibile quantum erum *anteco* sapientia. *Phorm. II. 1. 17.*

ANTEHAC.

Quod *antehac* fecit, nihil ad me adtinet. *And. I. 2. 16.* Usque *antehac*. *And. II. 1. 3.* *Antehac* numquam. *And. V. 4. 14.* Quae est di-

ita mater esse et *antehac*, non fuit. *Heaut.* II. 3. 29. Illa, quae *antehac* facta sunt, omitto. *Adelph.* I. 2. 6. Scio, te non esse usum *antehac* amicitia mea. *Adelph.* II. 2. 42.

ANTEVENIO.

Thais multo me *antevenit*? *Eun.* IV. 5. 7. vide Notas.

ANTEVERTO.

Mirror, ubi ego huic *antevertarim*. *Eun.* IV. 5. 13.

ANTIPHILA.

Teneone te, *Antiphila*, maxime animo exoptatam me? *Heaut.* II. 4. 28.

ANTIPHO.

Aput *Antiphonem* uterque, mater & pater domi erant. *Eun.* V. 2. 1.

ANTIQUUS.

Antiquum obrines. *And.* IV. 5. 32. Duritia *antiqua*. *Heaut.* III. 1. 26. *Antiqua* virtute ac fide. *Adelph.* III. 3. 88. Eandem illam rationem *antiquam* obtine. *Adelph.* V. 3. 26. *Antiqua* consuetudine. *Hec.* I. 2. 18. Morem *antiquum* atque ingenium obtines. *Hec.* V. 4. 20. Iter ad hospitium *antiquom*. *Phorm.* I. 2. 17.

ANULUS.

Dati *annuli*. *Eun.* III. 4. 3. de digito *anulum* detraho. Hic is est *annulus*. *Heaut.* IV. 1. 37. & 40. Testis mecum est *annulus*. *Adelph.* III. 2. 49. Eripuit vi, in digito quem habuit, virgini abiens *anulum*. *Hec.* IV. 1. 59. Cognosse *anulum* illum. *Hec.* V. 3. 13. Hic adeo his rebus *annulus* fuit initium inveniundis. *Hec.* V. 3. 23. Ad me confugere eum hoc *anulo*. Unde *anulum* istum nactus? Sese illi *anulum* detraxisse. *Hec.* V. 3. 25. & 27. & 31. Bacchidem suum *anulum* habere. *Hec.* V. 4. 6.

ANUS.

Advena *annus* paupercula. *Heaut.* I. 1. 44. Pulrat fores: *annus* quaedam prodit. *Heaut.* II. 3. 35. *Annus* subtemen nebat. *Heaut.* II. 3. 51. *Annus* haut impura. *Heaut.* IV. 1. 16. *Annum* decrepitam ducam? *Adelph.* V. 8. 16. Cum puella *anum*

suscepisse inimicitias non pudet? *Hec.* II. 1. 34. Nam quae haec *annus* est, exanimata? *Phorm.* V. 1. 5. vide Notas.

APAGE.

Apagelis. Egon formidolosus? *Eun.* IV. 6. 18. *Apaga* te. *Eun.* V. 2. 65.

APERIO.

Coacti necessario se *aperiunt*. *Eun.* IV. 1. 8. Uno digitulo forem *aperis* fortunatus. *Eun.* II. 2. 53. *Aperit* ostium. *Heaut.* II. 3. 35. Senes qui primi venient, hi partim *aperiunt*. *Adelph.* Prol. 23. Vide Notas. Forem *aperi*. *Adelph.* II. 1. 13. *Aperit* aliquis actutum ostium. *Adelph.* IV. 4. 26.

APERTE.

Nempe ergo *aperte* vis me loqui? *And.* I. 2. 24. Non tu istuc mihi dictura *aperte* es? *Eun.* V. 1. 3. *Aperite*, ita uti res sese habet, narrare. *Heaut.* IV. 3. 24. Si est dicendum magis *aperte*. *Adelph.* IV. 5. 30. Ut *aperte* tibi nunt fabuler. *Phorm.* IV. 3. 49. Tam *aperte* inridens? *Phorm.* V. 8. 63.

APISCOR.

Deorum vitam *apti* sumus. *Heaut.* IV. 3. 15. De eadem causa bis iudicium *apiscier*. *Phorm.* II. 3. 59. vide Notas.

APOLLO.

Non *Apollinis* magis verum, atque hoc responsum est. *And.* IV. 3. 15.

APPAREO.

Fac sis nunc promissa *appareant*. *Eun.* II. 3. 20. *Apparet* servum hunc esse domini pauperis miserique. *Eun.* III. 2. 33. Ille bonus vir nusquam *apparet*. *Eun.* IV. 3. 18. Res *apparet*. *Adelph.* V. 9. 7.

APPARO.

Nuptias domi *apparari*. *And.* III. 2. 35. *Apparatur*. *Eun.* III. 5. 35. Lectos sternere, coenam *apparare*. *Heaut.* I. 1. 74. In *apparando* consumunt diem. *Adelph.* V. 7. 2. *Apparare* de die convivium. *Adelph.*

V. 9. 8. Spatium *apparandis* nuptiis dabitur. *Phorm.* IV. 4. 20.

APPELLO.

Quo ore *appellabo* patrem? *Heaut.* IV. 3. 22. Cum ex te esset aliquis, qui te *appellaret* patrem. *Hec.* IV. 4. 30. Ne me istoc posthac nomine *appellassis*. *Phorm.* V. 1. 15. Te *appello*. *Phorm.* V. 9. 22.

APUT.

Navem is fregit *aput* Andrum insulam. *And.* I. 3. 17. *Aput* forum. *And.* I. 3. 19. Fac *aput* te ut sis. *And.* II. 4. 5. Vix sum *aput* me. *And.* V. 4. 13. Sum *aput* te primus. *Eun.* I. 2. 10. *Aput* faeculum prius. *Eun.* II. 2. 15. Ut haeream in parte aliqua tandem *aput* Thaidem. *Eun.* V. 8. 25. Si est commodum, *aput* me sis volo. *Heaut.* I. 1. 110. Fides mi *aput* hunc est. *Heaut.* III. 3. 10. Nemo est meorum amicorum hodie, *aput* quem expromere omnia mea occulta audeam. *aput* alium prohibet dignitas; *aput* alium ipsius facti pudet. *Heaut.* III. 3. 14. & 15. Prae iracundia non sum *aput* me. *Heaut.* V. 1. 48. *Aput* villam est. *Adelph.* IV. 1. 1. Ut *aput* me praemium esse positum pietati scias. *Hec.* IV. 2. 8. Num tibi videtur esse *aput* sese? *Hec.* IV. 4. 85. Erat ei de ratiuncula iam pridem *aput* me reliquum pauxillulum nummorum. *Phorm.* I. 1. 3. Itan parvam mihi fidem esse *aput* te? *Phorm.* V. 3. 27.

AQUA.

Congrum istum maximum in *aqua* finito ludere. *Adelph.* III. 3. 23.

AQUILA.

Visa verost, quod dici solet, *aquilas* senectus. *Heaut.* III. 2. 10.

ARA.

Ex *ara* hinc fume verberas tibi. *And.* IV. 3. 11.

ARBITER.

Me cepere *arbitrum*. *Heaut.* III. 1. 91. Aut define, aut cedo quemvis *arbitrum*. *Adelph.* I. 2. 42.

ARBITRIUM.

Arbitrium vestrum, vestra exstumatio valebit. *Heaut.* Prol. 25.

ARBITROR.

Si hunc noris satis, non ita *arbitrere*. *And.* V. 4. 12. *Arbitror*: certum non scimus. *Eun.* I. 2. 30. Non hercle *arbitror*. *Eun.* II. 1. 12. Sic homo est: perpaucorum hominum est. G. Immo nullorum, *arbitror*. *Eun.* III. 1. 19. Sanumne credis te esse? M. equidem *arbitror*. *Adelph.* IV. 7. 30. In qua civitate tandem te *arbitrari* vivere? *Adelph.* IV. 5. 51. Neque adeo *arbitrari* patris est aliter. *Hec.* IV. 1. 14. Neque conventurum inter nos posthac *arbitror*. *Hec.* IV. 4. 37. vide Notās.

ARCHIDEMIDES.

Patris cognatum atque aequalem *Archidemidem* nostine? *Eun.* II. 3. 36.

ARCHONIDES.

Archonidi hulus filiam. *Heaut.* V. 5. 21.

ARCHYLIS.

Audio. *Archylis*, iamdudum. *And.* I. 4. 1.

ARDEO.

Amore *ardeo*. *Eun.* I. 1. 27. *Ardeo* iracundia. *Adelph.* III. 2. 12.

ARGENTARIUS.

Phaedriae curam adimere *argentariam*. *Phorm.* V. 7. 3.

ARGENTUM.

Ego *argentum* effecerq. *Heaut.* III. 3. 25. Fugitivum *argentum*. *Heaut.* IV. 2. 11. *Argentum* cudo. *Heaut.* IV. 2. 11. Quin est paratum *argentum*. *Heaut.* IV. 4. 15. De *argento* somnium. *Adelph.* II. 1. 50. *Argentum* adnumeravit ilico. *Adelph.* III. 3. 15. Non tu hoc *argentum* perdis, set vitam tuam. *Adelph.* III. 3. 56. Ipse egomet solvi *argentum*. *Adelph.* IV. 4. 20. A me *argentum*, quanti est, sumito. *Adelph.* V. 9. 20. Non ratio, verum *argentum* deerat. *Phorm.* II. 1. 69. *Argentum* inveniam. *Phorm.* III. 3. 1. *Argentum* repetent. *Phorm.* IV. 4. 19. Emunxi *argento* lones.

Adolph. IV. 4. 1. Argentumſt ultro obiectum. Phorm. V. 2. 4.

ARGUMENTUM.

Argumentum narret. *And. Prol. 6.* Non ita diffimili sunt *argumento*. *And. Prol. 11.* Simplex quae ex *argumento* facta est duplici. *Heaut. Prol. 6.* Ne expectetis *argumentum* fabulae. *Adolph. Prol. 22.*

ARIDUS.

Habet patrem quandam avidum, miserum, atque *aridum*. *Heaut. III. 2. 15.*

ARMA.

Omnia prius experiri, quam *arma*, sapientem decet. *Eun. IV. 7. 9.* vide *Notas*. Simul rem & gloriam *armis* belli repperi. *Heaut. I. 1. 60.*

ARO.

Quin te in fundo conspicer fodere, aut *arari*. *Heaut. I. 1. 17.*

ARRABO.

Ea reliſta huic *arraboni* est pro argento. *Heaut. III. 3. 42.*

ARRIGO.

Arrige auris, Pamphile. *And. V. 4. 30.*

ARRIPIO.

Summonit me Parmeno ibi servus, quod ego *arripui*. *Eun. III. 5. 23.* Sublimem medium *arripo* rem. *Adolph. III. 2. 18.*

ARS.

Quid est quod tibi mea *atseffice*re hoc possit amplius? S. Nihil istac opus est *arte* ad hanc rem, quam paro. *And. I. 1. 4. & 5.* Numquam avare pretium statui *artii* meae. *Heaut. Prol. 48.* Habet bene & pudice oduſtam, ignaram *artis* meretriciae. *Heaut. II. 1. 14.* *Arte* tractabat virum. *Heaut. II. 3. 125.* Primarum *artium* magis principem. *Adolph. II. 3. 6.* Remotum *arte* ab musica. *Hec. Alt. Prol. 15.* *Artem* musicam recidere ad paucos. *Hec. Alt. Prol. 38.* Qui *artem* tractant musicam. *Phorm. Prol. 18.*

ARTICULUS.

Ut in ipſo *articulo* oppressit. *Adolph. II. 2. 20.*

ARTIFEX.

O *artificem* probum. *Phorm. II. 1. 29.*

ARUSPEX.

Interdixit hariolus: *aruspes* vult. *Phorm. IV. 4. 28.*

ARX.

In *arcem* transcurso opus est. P. in *arcem*? quid eo? *Hec. III. 4. 17.* Dum exspecto in *arce* Callidemidem. *Hec. V. 3. 3.*

ASCENDO.

Navem *ascendit*. *Adolph. IV. 5. 69.*

ASIA.

Moque in *Asiam* persequens. *And. V. 4. 32.* In *Asiam* hinc abiit. *Heaut. I. 1. 59.* In *Asiam* ad regem militatum abiit. *Heaut. I. 1. 65.* Hunc filium scis esse? *cuſ.* Audivi esse; in *Asia*. *Heaut. I. 2. 7.* vide *Notas*.

ASINUS.

Flabellum tenere te *asinum* tantum. *Eun. III. 5. 50.* Caudex, stipex, *asinus*, plumbeus. *Heaut. V. 1. 4.* Quid tu autem huic, *asino*, auscultas? *Adolph. V. 8. 12.*

ASPELLO.

Neque eum potuisse umquam ab hac me *aspellere*. *Heaut. II. 3. 20.* vide *Notas*.

ASPER.

Quid vini absumpsit? Sic hoc, dicens *asperum* pater hoc est; aliud lenius sodes vide. *Heaut. III. 1. 49.*

ASPERNOR.

Quam is *aspernatur* nunc tam inliberaliter. *Phorm. II. 3. 24.*

ASPICIO.

Forte unam *aspicio* adolescentulam. *And. I. 1. 91.* Accessi: intro *aspexi*. *And. II. 2. 28.* Totus tremo horreoque, postquam *aspexi* hanc. *Eun. I. 2. 4.* Cum *aspicias*, os impudens videtur. *Eun. V. 1. 22.* Postquam *aspexi*, illico cognovi. *Heaut. IV. 1. 43.* Eius sibi complacitam formam, postquam *aspexorit*. *Heaut. IV. 5. 25.* Ehem, Demeas, haut *aspeixeram* te. *Adolph. III. 3. 19.* Derepente *aspeixerant*. Post-

quam *aspxi*, o facinus indignum inquam. *Hec.* III. 8. & 16.

ASTU.

An in *Astū* venit? *Eun.* V. 16. 17.

ASTUS.

Si non *astu* providentur. *And.* I. 3. 3. & *Pharm.* I. 4. 5. vide Notas. Si *astu* rem traxit. *Eun.* V. 4. 2.

ASTUTÆ.

Id voluit, nos sic nec opinantes opprimi. *astute.* *And.* I. 2. 13. Mo ab ea *astute* video labefactarier. *Eun.* III. 3. 3. Itane agitis mecum? Satis *astute.* adgredimini. *Phorm.* V. 8. 75. vide Notas.

ASTUTIA.

Hem *astutias.* *And.* III. 4. 25. Opus est tua mihi exprompta malitia atque *astutia.* *And.* IV. 3. 8. Qui vim tantam in me & potestatem habeam tantæ *astutias.* *Heaut.* IV. 3. 39.

ASTUTUS.

Astutus; ne ille haut scit. *Heaut.* II. 1. 10. Ego me non tam *astutum*, neque ita perspicacem esse id scio. *Heaut.* V. 1. 1. Ego numquam adeo *astutus* fui. *Adelph.* II. 2. 13.

AT.

At te Di perdant. *Eun.* III. 1. 41. Iam peccatum primum id magnum, magnum *at* humanum tamen. *Adelph.* IV. 5. 54. Mi vir, non mihi dlcis? C. *at.* N. quid *at*? *Phorm.* V. 9. 13.

ATAT. ATTAT. ATATTAT.

Atat hoc illud est. *And.* I. 1. 98. *Attas* data hercle verba mihi sunt. *Eun.* IV. 5. 5. *Attat.* τη. Num formidulosus obsecro es, mi homo? *Eun.* IV. 6. 18. *Attas*, nisi mi prospicio, haereo. *Phorm.* V. 3. 70. vide Notas.

AT ENIM.

At enim istaec in me cudetur faba. *Eun.* II. 3. 90. *At enim* cave. *Eun.* IV. 6. 13. *At enim* me quantum hic operis fiat, poenitet. *Heaut.* I. 1. 20. vide Notas. *At enim.* CLIT. Quid *enim*? *Heaut.* II. 3. 76. *At enim* taedet iam. *Phorm.* III. 2. 2.

ATAVUS.

Progeniem vestram usque ab ave atque *atave* proferens. *Phorm.* II. 3. 48.

ATER.

Quo pacto ex iure hesterno panem *atrum* vorent. *Eun.* V. 4. 17. Tam excoctam reddam atque *atram*, quam carbost. *Adelph.* V. 3. 63. In-troilit in aedis *ater* alienus canis. *Phorm.* IV. 4. 25.

ATHENÆ.

Quid tu *Athenas* insolens? *And.* 4. 4. Te desiderium *Athenarum* arbitror cepisse saepe. *Hec.* I. 2. 13.

ATQUE.

Allum censet nunc me *atque* olim? *And.* III. 3. 13. Non Apelinis magis verum *atque* hoc responsum est. *And.* IV. 2. 15. Miser, aequè *atque* ego. *And.* IV. 2. 19. Ne aliorum *atque* ego feci acceperit. *Eun.* I. 2. 2. Etiam *atque* etiam hoc cogita. *Eun.* I. 1. 11. Aliter tuum amorem, *atque* est, accipis. *Heaut.* II. 3. 23. Timeo ne aliud credam, *atque* aliud nunties. *Hec.* V. 4. 4. Te mihi fidelem esse aequè *atque* egomet. *Phorm.* IV. 1. 15. Faxo eum tali maclatum *atque* hic est infortunio. *Phorm.* V. 9. 39.

ATQUE ADEO.

Atque adeo in ipso tempore eecum. *And.* III. 2. 32. *Atque adeo* longumst nos illum exspectare. *And.* V. 6. 13. Ut clam eveniat partus patrem, *atque adeo* omnes. *Hec.* III. 3. 37.

ATQUI.

Nil prorsus, S. *atqui* exspectabam quidem. *And.* II. 6. 4. Quid ais venefica? P. *atqui* certe comperi. *Eun.* V. 1. 9. *Atqui* tu hanc iocari credis? *Heaut.* IV. 4. 7. *Atqui* hoc verumst. *Adelph.* V. 5. 5. *Atqui* nil fecit, quod succenseas. *Adelph.* II. 1. 33.

ATROX.

Incredibili re atque *atroci* percitus. *Hec.* III. 3. 17.

ATTAMEN. At Tamen.

Attamen ubi fides si roges, nil pudent. *And.* IV. 1. 12. *Dave, at tamen.* Nil habeo. *C. At tamen* si quid. *And.* IV. 2. 27. & 30.

ATTATTE.

Attate. *And.* IV. 4. 15, vide *Notas.*

ATTENDO.

Cum silentio animum *attendo.* *Eun.* Prol. 44. vide *Notas.* Aequo animo *attendo.* *Hec.* Alt. Prol. 20. Postquam *attendi* magis. *Hec.* II. 2. 35. Quid velim, animum *attendo.* *Phorm.* Prol. 24. Animum coepi *attendere.* *Phorm.* V. 28.

ATTENTE.

Tute *attente* illorum officia fungere. *Heaut.* I. 1. 14.

ATTENTUS.

Animus in spe atque in timore usque antehac *attentus* fuit. *And.* II. 1. 3. *Attentiores* sumus ad rem omnes, quam fat est. *Adelph.* V. 3. 48. Nimius ad rem in senecta *attenti* sumus. *Adelph.* V. 8. 31.

ATTICA.

Puellam ex *Attica* hinc abreptam. *Eun.* I. 2. 30.

ATTICUS.

Civem *Atticam* esse hanc. *And.* I. 3. 16. *Atticus* quidam. *And.* V. 4. 20. Audivi ex illo, sese esse *Atticum.* *And.* V. 4. 24. Dixi ego in hoc esse vobis *Atticam* elegantiam? *Eun.* V. 8. 63.

ATTIGO.

Ne me *attigas.* *And.* IV. 4. 50. vide *Notas.*

ATTINEO. Adtineo.

Comperiebam nihil ad Pamphilum quicquam *attinere.* *And.* I. 1. 63. Nihil ad me *adtinet.* *And.* I. 2. 16. Ad te *adtinere* hanc omnem rem. *Eun.* IV. 6. 6. Ea quae nihil ad te *adtinent.* *Heaut.* I. 1. 24. Nihil ad me *attinet.* *Adelph.* I. 2. 54. Iam ne me vis dicere id quod ad te *attinet?* *Adelph.* II. 1. 32. Quod ad illum *attinet* potissimum. *Adelph.* II. 1. 9. Unum illud ad me *attinet.* *Adelph.* III. 4. 32, vide *Notas.*

Quod ad hanc rem *attinet.* *Phorm.* III. 1. 17.

ATTINGO.

Si illam digito *attigeris.* *Eun.* IV. 6. 2. vide *Notas.* Tetigin tui quicquam? *Az.* Si *attigisses,* ferres infortunium. *Adelph.* II. 1. 24. Noctē illa prima virginem non *attigit.* *Hec.* I. 2. 61. Si tu illam *attigeris* secus quam dignum est liberam. *Phorm.* II. 3. 91. Neque postilla unquam *attigit.* *Phorm.* V. 9. 29.

ATTOLLO.

Attollo pallium. *Eun.* IV. 6. 31.

AU.

Diffura es quod roga? *Au.* *And.* IV. 4. 12. *Au* obsecro. *Eun.* IV. 3. 14. *Au au,* mi homo, sanum es? *Adelph.* III. 2. 38. vide *Notas.*

AVARE.

Numquam *avare* pretium statui arti meae. *Heaut.* Prol. 48.

AVARITIA.

Vide *avaritia* quid facit. *Phorm.* II. 3. 12.

AVARUS.

Amorem difficillimum & carissimum, a meretrice *avara* virginem quo amabat. *Eun.* V. 4. 5. vide *Notas.* *Avarus* leno. *Heaut.* Prol. 39.

AUCTOR.

Quos hic noster *auctores* habet. *And.* Prol. 20. Te *auctore* quod fecisset adulescens. *Eun.* V. 6. 12. *Auctor* his rebus quis est? *Adelph.* IV. 5. 37. Idne estis *auctores* mihi? *Adelph.* V. 8. 16.

AUCTORITAS.

Numquam defugiam *auctoritatem.* *Eun.* II. 3. 99. Ue vestra *auctoritas* mese *auctoritati* faultrix aduixque sit. *Hec.* Alt. Prol. 40.

AUCUPIUM.

Hoc novum est *aucupium.* *Eun.* II. 2. 16.

AUDACIA.

Audire eorum est operae pretium *audaciam.* *And.* I. 3. 12. Eam sese intendit esse, ut est *audacia.* *Eun.* III. 3. 19. O hominis inprudenter *audaciam.* *Heaut.* II. 3. 72. Iocularem *audaciam.* *Phorm.* I. 2. 84.

Tantane adfectum quemquam esse hominem *audacia*? *Phorm.* V. 8. 34.

AUDACTER.

Ut te *audacter* moneam & famihariter. *Heaut.* I. 1. 6. Minus multo *audacter*, quam nunc laedit, laederet. *Phorm.* Prol. II. *Audacissimus* oneris quidvis impone, & feret. *Phorm.* III. 3. 28.

AUDAX.

O facinus *audax*. *And.* II. 3. 27. O hominem *audacem*. *And.* IV. 4. 30. Hocine tam *audax* facinus facere esse ausum? *Eun.* IV. 3. 2. O scelus atque *audacem* hominem. *Eun.* IV. 4. 14. Rogitas, *audacissimus*? *Eun.* V. 4. 26. Qui tam *audacis* facinoris mi conscius sis. *Phorm.* I. 3. 4.

AUDEO.

Hercle nil iam muttire *audeo*. *And.* III. 2. 25. Qua fiducia id facere *audeam*? *And.* III. 5. 7. Non *ausus*. *Eun.* V. 2. 45. Qua *audacia* tantum facinus *audet*? *Eun.* V. 4. 27. Non, ita me Di ament, *auderet* facere haec viduae mulieri, quae pro me fecit. *Heaut.* V. 1. 80. Quam saepe forte temere eveniunt, quae non *audeas* optare? *Phorm.* V. I. 34.

AUDIO.

Audio, Archyllis, iam dudum. *And.* I. 4. 1. vide Notas. Miseram me, quod verbum *audio*? *And.* I. 3. 5. Quantum *audio*. *And.* II. 5. 12. O Iuppiter! quid ego *audio*? *And.* III. 1. 7. Irae sunt inter Glycerium & gnetum, *oh*. *Audio*. *And.* III. 3. 20. Quidnam *audiam*? *And.* III. 4. 13. vide Notas. Iam susurrari *audio*. *And.* IV. 4. 40. Nihil *audio*. *And.* V. 2. 22. Atque *audin*? *And.* V. 2. 24. E Davo *audiui*. *And.* II. 1. 2. Egon *audiam*? quid ego *audiam*? *And.* V. 3. 23. Hoc *audi*. *And.* III. 4. 11. Vera an falsa *audierim*, iam sciri potest. *And.* V. 4. 19. vide Notas. Ex te *audium* qui aibant. *And.* III. 3. 2. Quem ego hic *audio*? *Eun.* V. 8. 30. *Audin*

tu, hic quid ait? *Eun.* V. 8. 7. Quae vera *audiui*, taceo. *Eun.* I. 2. 23. Sin falsum *audierim* ac fictum, continuo palamst. *Eun.* I. 2. 24. vide Notas. Plus milies iam *audiui*. *Eun.* III. 1. 32. Prius *audis* paucis. *Eun.* V. 8. 37. Cave, umquam istuc verbum ex te *audiam*. *Heaut.* V. 4. 8. Ego vero *audio* nunc demum, & vivo & valeo. *Heaut.* II. 3. 3. Volgo *audio* dici. *Heaut.* III. 1. 12. Loquere, *audio*. *Heaut.* IV. 3. 16. Quid istuc est, quod te *audio*, nescio quid concertasse? *Adolph.* II. 2. 2. Laudarier te *audis* libenter. *Adolph.* IV. 2. 19. Nondum *audisti*, quod est gravissimum. *Adolph.* III. 4. 21. Pro Iuppiter, clamorem *audiui*. *Hec.* III. 1. 37. vide Notas. *Audisti* ex aliquo fortasse. *Hec.* IV. 1. 35. Ades, *audi* paucis. *Hec.* III. 5. 60. *Audivisse* vocem pueri visisti vaglentis. *Hec.* IV. 1. 2. Te visum aut *audium* velim? *Phorm.* II. 4. 85. Male *audies*. *Phorm.* II. 3. 12. *Audi* obsecro, *o*. Non *audio*. *Phorm.* III. 2. 1.

AVERHO.

Is venit ut secum *avehat*. *AE.* Virginem ut secum *avehat*? *Adolph.* IV. 3. 19. & 20.

AVELLO.

Irae sunt inter Glycerium & gnetum ita magnae, ut speciem posse *avelli*. *And.* II. 3. 21. Credo ei placere hoc, sperat se a me *avellere*. *Eun.* III. 3. 14. Si is posset ab ea sese derepente *avellere*. *Hec.* IV. 1. 39.

AVERSUS.

Cui magis bonae felicitates omnes *aversus* sient. *Eun.* II. 3. 34. vide Notas.

AUFRERO.

Vos istaec intro *auferto*: abite. *And.* I. 1. 1. Inultum id numquam a me *aufereb*. *And.* III. 5. 4. Propere adcerse, hinc qui *aufervant* eam. *And.* V. 6. 15. Parasiti personam inde *ablatam* & militis. *Eun.* Prol. 26. Suspicio, aliquid domo *abeuntom abstulisse*. *Eun.* IV. 3. 19.

Ut ea via abs te argentum *aufferetur*? *Heaut.* IV. 8. 9. Mallem *aufferre* potius in praesentia. *Adelph.* II. 2. 14. Haud sic *aufferent*. *Adelph.* III. 4. 8. Omne hoc mater *aufferet*. *Phorm.* I. 1. 15. Nosmet ipsos facere oportet. *Ph.* *Aufer* mi oportet. *Phorm.* I. 4. 45. Quí te ad scopulum e tranquillo *aufferat*. *Phorm.* IV. 4. 8. vide Notas. Quin tu hinc pollicitationes *auffer*. *Phorm.* V. 6. 17. Hicne ut a nobis tantum hoc argenti *aufferet*? *Phorm.* V. 8. 62.

AUFUGIO.

Dic mihi, *aufugissin*? *Eun.* V. 3. 12. Hercle *aufugerim* potius quam redeam. *Hec.* III. 4. 10.

AUGEO.

Immo *augo* magis suspicionem. *Eun.* III. 1. 46. Minor ergo erus damno *autilus* est. *Heaut.* IV. 1. 15. vide Notas. Omnes te in lauta esse & bene *autila* re putant. *Heaut.* IV. 5. 49. vide Notas. Poëtae ad scribendum *augent* industriam. *Adelph.* Prol. 25. Si *augcam*, aut etiam adlutor sim eius iracundiae. *Adelph.* II. 1. 65. Morbus qui *autilus* fit. *Hec.* III. 1. 54.

AUGESCO.

Mihi quidem cotidie *aufescit* magis de filio aegritudo. *Heaut.* III. 1. 14.

AVIDUS.

Eius frater aliquantum ad rem est *avidior*. *Eun.* I. 2. 51. Quam inhonestae solae sint domi atque *avidas* cibi. *Eun.* V. 4. 16. Habet patrem quandam *avidum*. *Heaut.* III. 2. 15.

AUREUS.

Misisse in gremium imbrem *aureum*. *Eun.* III. 5. 37.

AURIS.

Arrige *auris*, Pamphile. *And.* V. 4. 30. Orando surdas iam *auris* reddideras mihi. *Heaut.* II. 3. 89. In utramvis *aurem* otiose ut dormias. *Heaut.* II. 3. 101. Accepi *auribus*. *Hec.* III. 3. 3. Haud invito ad *aurem* sermo mi accessit tuus. *Heaut.* III. 3. 3. *Auribus* teneo lu-

pum. *Phorm.* III. 2. 21. *Aurum* admovi. *Phorm.* V. 6. 28. Usque ad *aurem* ogganiat. *Phorm.* V. 9. 41.

AURUM.

Aurum sibi clam mulier demit. *Eun.* IV. 1. 13. *Aurum*, vestem. *Heaut.* II. 3. 7. Vestitam veste lugubri, sine *auro*. *Heaut.* II. 3. 47. Ancillas oneratas veste atque *auro*. *Heaut.* III. 1. 43. Modo non monitis *auri* pollicens. *Phorm.* I. 2. 18.

AUSCULTO.

Pamphilumne adluteum, an *auscultem* seni. *And.* I. 3. 4. *Ausculata*. *Ausculato*. *And.* III. 3. 4. & 5. Vin tu homini stulto mi *auscultare*? *Heaut.* III. 3. 24. Non hercle otium est, nunc mi *auscultandi*. *Adelph.* III. 3. 66. *Ausculata* pancis, nisi molestum est. *Adelph.* V. 3. 20. Quid tu autem huic, a fine, *auscultas*? *Adelph.* V. 8. 12. Iam scies: *ausculata*. *Phorm.* V. 9. 7.

AUSPICATO.

Haud *auspicato* huc me adtull. *And.* V. 5. 12. vide Notas.

AUT.

Aut equos alere, *aut* canes advenandum, *aut* ad Philosophos. *And.* I. 1. 29. Utinam *aut* hic furdes, *aut* haec muta festa sit. *And.* III. 1. 5. Profecto non plus biduum *aut*. *Ph.* *aut*? nihil moror. *Eun.* I. 2. 104. *Aut* dicat quid volt, *aut* molesta ne fiet. *Eun.* III. 3. 23. *Aut* consolando *aut* consilio, *aut* re iuvare. *Heaut.* I. 1. 34. *Aut* ego profecto ingenio egregio ad miseriam natus sum, *aut* illud falsum est, quod volgo audio dici. *Heaut.* III. 1. 11. *Aut* te amare cogitat, *aut* te amari, *aut* potare, atque animo obsequi. *Adelph.* I. 1. 7. & 8. vide Notas. Ne *aut* ille alserit, *aut* uspiam ceciderit, *aut* praefregerit aliquid. *Adelph.* I. 1. 11. & 12. De eius una, ut audio, *aut* vivam *aut* moriar sententia. *Phorm.* III. 1. 19.

AUTEM.

Tum *autem* hoc timet. *And.* I. 5. 34. Ecce *autem* alterum. *Eun.* II. 6. Ego non tangam meam? *en.*

Tuam autem, furcifer? *Eun.* IV. 7. 28. Quid mea autem? *Eun.* V. 2. 10. Atque adeo autem cur non egomet intro eo? *Eun.* V. 4. 42. Quae res te sollicitat autem? *Heaut.* II. 3. 10. Egon debacchatus sum autem, an tu in me? *Adelph.* II. 1. 31. Ecce autem. *Adelph.* IV. 7. 4. Hanc te aequum est ducere. M. Me ducere autem? *Adelph.* V. 8. 11. Promisi ego illis. M. Promisti autem? *Adelph.* V. 8. 17. Agelli est hic paulum. M. Paulum id autem est? *Adelph.* V. 8. 26 & 27. Uxorem habere. P. A. Habere autem? *Hec.* I. 2. 25. Quid istuc autem est? *Phorm.* III. 2. 18.

AUTUMŌ.

Neque se pigere, & deinde factum tri autumat. *Heaut.* Prol. 19. vide Notas.

AVOS.

Ūsque ab avo atque atavo. *Phorm.* II. 3. 28.

AUXILIOR.

Foris sapere, tibi non posse te auxiliari? *Heaut.* V. 1. 50. Si omnes cuperent, tibi nil possent auxiliari. *Adelph.* V. 4. 9.

AUXILIUM.

Vitae qui auxilium tulit. *And.* I. 1. 115. Ad te advenio, spem, salutem, consilium, auxilium expectans. P. Neque pol consilii locum habeo, neque ad auxilium copiam. *And.* II. 1. 19. & 20. vide Notas. Matres filiis auxilio in paterna iniuria. *Heaut.* V. 2. 39. Ferte misero atque innocenti auxilium. *Adelph.* II. 1. 1. Si huic malo salutem quaerant, auxilii nihil adferant. *Adelph.* III. 2. 2. Unde mi auxilium petam? *Phorm.* V. 1. 2.

B.

BABYLO.

Dinumeret ille Babylo viginti milia. *Adelph.* V. 7. 17.

BACCHIS.

Ancillas omnis Bacchidis tradite huc ad vos. *Heaut.* IV. 4. 22. Adducimus tuam Bacchidem. *CLIT.*

Hem, quid? *Bacchidem?* *Heaut.* II. 3. 70.

BALNEUM.

Unctum atque lautum & balneis. *Phorm.* II. 2. 25.

BARDUS.

Fatuus est, insulsus, bardus. *Eun.* V. 8. 49. vide Notas.

BEATUS.

Beatus, ni unum hoc desit. *Phorm.* I. 3. 18.

BELLUM.

Bellum fugiens. *And.* V. 4. 32. Bellum, pax rursum. *Eun.* I. 1. 16. Simul rem & gloriam armis bellis repperi. *Heaut.* I. 1. 60. In bello, in otio, in negotio. *Adelph.* Prol. 20.

BELLUS.

Unum quiddid, quod quidem erit bellissimum, carpam. *Adelph.* IV. 2. 51.

BELUA.

Eone es ferrox, quia habes imperium in beluas? *Eun.* III. 1. 25. Age nunc, belua, credis huic quod dicat? *Eun.* IV. 4. 36. Quid pertimuit autem belua? *Phorm.* IV. 2. 11.

BENE.

O factum bene. *And.* I. 1. 78. Bene dissimulatum amorem. *And.* I. 1. 105. Bene ut adsimules. *And.* I. 1. 141. Bene & pudice doctum atque edoctum ingenium. *And.* I. 5. 39. Bene mones. *And.* II. 2. 36. Bene sane. *And.* V. 2. 7. Bene factum. *And.* V. 6. 11. Bene dixit. *Eun.* III. 1. 61. Ita me Di bene ament. *Eun.* V. 2. 43. Istuc pol vero bene. *Eun.* IV. 4. 8. Bene putas. *Eun.* IV. 7. 3. Bene edepol narras. *Eun.* V. 3. 7. Bene libenter visitas. *Eun.* V. 8. 44. vide Notas. Bene vale. *Heaut.* I. 1. 115. Quam bene vero abs te prospectum est. *Heaut.* IV. 1. 25. Bene aucta re. *Heaut.* IV. 5. 50. Tibi bene ex animo volo. *Heaut.* V. 2. 6. Tibi bene esse soli, sibi cum sit male. *Adelph.* I. 1. 9. Bene promeruit. *Adelph.* II. 1. 47. Bene dicat secum esse actum. *Adelph.* II. 2. 2. Bene facit. *Adelph.*

II. 3. 2. Hoc *bene* successit. *Adelph.* II. 4. 23. Di *bene* vortant. *Adelph.* IV. 7. 19. Quasi re *bene* gesta. *Adelph.* V. 1. 13. *Bene* subducta ratione. *Adelph.* V. 4. 1. Tibi lubens *bene* faxim. *Adelph.* V. 5. 6. *Bene* procedit. *Adelph.* V. 6. 9. *Bene* nos aliquid facere illi decet. *Adelph.* V. 8. 25. *Bene* convenibat sane inter eos. *Hec.* I. 2. 103. *Bene* factum te advenisse. *Hec.* III. 5. 6. Vixit, dum vixit, *bene*. *Hec.* III. 5. 11. *Bene* nuntias. *Hec.* IV. 4. 20. *Benedixisti* si certasset, audisset *bene*. *Phorm.* Prol. 20. *Bene* sit tibi. *Phorm.* I. 2. 101. *Bene* habent tibi principia. *Phorm.* II. 2. 82. Mei patris *bene* parata indiligenter tutatur. *Phorm.* V. 3. 5.

BENEDICO.

Omnes *benedicunt*, amant. *Adelph.* V. 4. 11.

BENEDICTUM.

Benedixisti si certasset, audisset *bene*. *Phorm.* Prol. 20.

BENEFICIUM.

Exprobratio immemori *benefici*. *And.* I. 1. 17. vide Notas. Ut *beneficium* verbis initum dudum nunc re comprobe. *And.* V. 1. 5. Ut solidum parerem hoc mi *beneficium*. *Eun.* V. 2. 32. Hoc *beneficio* utrique ab utrisque vero devincimini. *Heaut.* II. 4. 14. Quem *beneficio* adiungas. *Adelph.* I. 1. 47. Abs quivis homine *beneficium* accipere gaudeas. *Adelph.* II. 3. 1. Pro maleficio si *beneficium* summum noluit reddere. *Phorm.* II. 2. 22. Paenitentium istuc *beneficium* pulchre tibi dices. *Phorm.* III. 2. 8. Quin *beneficium* rursum ei experimur reddere. *Phorm.* III. 3. 5.

BENEVOLENS.

Neque illi *benevolens*, neque notus, neque cognatus. *Phorm.* I. 2. 48.

BENEVOLENTIA.

Et aetate & *benevolentia* plus scire & providere. *Heaut.* I. 1. 63.

BENIGNUS.

Blandus est *benignus* facere.

Adelph. V. 4. 24. *Benigne* praedibatur. *Hec.* V. 2. 2. vide Notas. *Benignus* dicitur. *Phorm.* V. 9. 62.

BENIGNUS.

Quam fideli animo & *benigno* la illam & clementi fui. *Hec.* III. 5. 22. Illo usa sum & *benigno* & loquido & comi. *Hec.* V. 3. 39. Dum nimium dici nos bonos studemus & *benignos*. *Phorm.* V. 2. 2.

BENIVOLUS.

Facilem *benivoluntia* lingua tua iam tibi me reddidit. *Hec.* V. 1. 35.

BEO.

O factum bene: *beasti*. *And.* I. 1. 79. Ecquid *beo* te? *Eun.* II. 2. 48.

BIBO.

Quod iussi ei dare *bibere*. *And.* III. 2. 4. Vicit vinum quod *bibi*. *Eun.* IV. 5. 1. Te demiror tam mane, qui heri tantum *biberis*. *Heaut.* III. 2. 8. Prior *bibas*, prior decumbas. *Phorm.* II. 2. 28.

BIDUUM.

Bidui est aut tridui haec sollicitudo. *And.* II. 6. 9. Ego impetrare nequeo hoc abs te, *biduum* saltem ut concedas solum. *Ph.* 61. Si quidem *biduum*. *Ph.* Profecto non plus *biduum*. *Ph.* Rus ibo: ibi hoc me macerabo *biduum*. In hoc *biduum*, Thals, vale. *Eun.* I. 2. 101. 102. 104. 107. 110. Sine *biduum* hoc praetereat. *Eun.* II. 2. 52. Hem, *biduum* sic manendum est soli sine illa? *Eun.* IV. 2. 8.

BIENNIIUM.

Biennium ibi perpetuum illam tull. *Hec.* I. 2. 12.

BINI.

Ex praedictis talenta argenti *bina* capiebat statim. *Ph.* *Bina* quae? *Phorm.* V. 3. 6: & 7.

BIS.

Bis facere stulte duco. *Hec.* III. 2. 8. De eadem causa *bis* iudicium apiscier. *Phorm.* II. 3. 59.

BLANDUS.

Ecquid ego possim *blande* dicere aut benigne facere. *Adelph.* V. 4. 24. *Blande* in principio adloqui. *Phorm.* II. 1. 23.

BLANDITIÆ.

Abs te ut blanditiis suis suam voluptatem expleat. *Hec.* I. 2. 12.

BLANDUS.

Te vivat nusquam quisquam blandior. *Hec.* V. 4. 21.

BOLUS.

Crucior bolum mihi tantum ereptum e faucibus. *Heaut.* IV. 2. 6.

BONITAS.

Bonitasque vestra adiutans atque æquanimitas. *Phorm.* Prol. 34.

BONUM. *Subst.*

Bona nostra hæc tibi permitto. *And.* I. 5. 61. Summum bonum esse eræ deputabam hunc Pamphilum. *And.* IV. 3. 2. Ad me lege redire, tant bona. *And.* IV. 5. 4. Hoc tantum tam repentino bono. *And.* V. 4. 35. Patria qui abligurrierat bona. *Eun.* II. 2. 4. O Iuppiter, serva obsecro hæc nobis bona. *Eun.* V. 3. 19. Quæ quidem in homine dicuntur bona. *Heaut.* I. 2. 19. Ne expers partis effet de nostris bonis. *Heaut.* IV. 1. 39. Labore inventa mea cui dem bona. *Heaut.* IV. 7. 13. Me mea omnia bona doti dixisse illi. *Heaut.* V. 1. 69.

BONUS.

Uno ore omnes omnia bona dicere. *And.* I. 1. 70. Bona verba, quaeso. *And.* I. 2. 33. Bonum ingenium. *And.* III. 1. 8. Ingenio bono. *And.* III. 2. 7. Interea aliquid acciderit boni. *And.* II. 3. 24. Virginem forma bona meminisse videre. *And.* II. 5. 17. Ehodum bone vir, quid agis? *And.* III. 5. 10. Salve bone vir. *And.* V. 2. 5. Tibi quod evenit boni. *And.* V. 6. 4. Bonus est hic vir. s. Hic vir sit bonus? *And.* V. 4. 12. Hic quoque bonam magnamque partem ad te attulit. *Eun.* I. 2. 43. Tamen etsi bona natura est, reddunt curatura iunceas. *Eun.* II. 3. 25. Cui magis bonas felicitates omnes adversæ fient. *Eun.* II. 3. 33. Qui uti scit, et bona, qui non ulla recte, mala. *Heaut.* I. 3. 22. Qui neque ius neque bonum atque æquum sciunt. *Heaut.* IV. 1.

29. Faciam boni tibi aliquid pro ista re. *Heaut.* IV. 5. 15. Istuc æqui bonique facio. *Heaut.* IV. 5. 40. Bono animo es. *Heaut.* IV. 6. 18. Di boni. *Adelph.* III. 2. 36. Praeter æquumque & bonum. *Adelph.* I. 1. 59. Quin tu bono animo es. *Adelph.* IV. 2. 4. Neque adeo ex æquo & bono. *Adelph.* V. 9. 30. In me tibi boni quid sit. *Hec.* V. 4. 11. Plus hodie boni seculi. *Hec.* V. 4. 39. Bonam, bonis progeneratam. *Phorm.* I. 2. 66. Ni vis boni in ipsa inesset forma. *Phorm.* I. 2. 57. Bonas, me absente, hic conficisti nuptias. *Phorm.* II. 1. 28. Si tu aliquam partem æqui bonique dixeris. *Phorm.* IV. 3. 32. Abs te hoc bona venia peto. *Phorm.* II. 3. 31. Una tecum bona, mala, tolerabimus. *Phorm.* III. 3. 23. Tu id quod boni est excerptis. *Phorm.* IV. 4. 17. Ut est ille bonus vir. *Phorm.* IV. 3. 33.

BREVIS.

Occasionem tam brevem. *Eun.* III. 5. 57. Tam in brevi spatio. *Heaut.* V. 2. 2. Ne me in brevi pellicias tempus gaudio hoc falso frui. *Hec.* V. 4. 2. vide Notas.

BRUMA.

Ante brumam autem novi negotii nihil incipere causa est fontica. *Phorm.* IV. 4. 28.

BYRRIA.

Quid ais Byrria? *And.* II. 1. 1. Ibi forte huius video Byrriam. *And.* II. 2. 20.

C.

CADO.

Ne aut ille alserit, aut uspiam ceciderit. *Adelph.* I. 1. 12. Homini illico lacrumæ cadunt, quasi puero, gaudio. *Adelph.* IV. 1. 20. Quod maxime opus est iactu, non cadit. *Adelph.* IV. 7. 22.

CÆCILIVS.

Quas primum Cæcilius didici novas. *Hec.* Alt. Prol. 6.

CÆDO.

Verberibus cæsum te in pistrium dedam. *And.* I. 2. 28. Tu il-

los procul hinc ex occulto *caederes*. *Enn.* IV. 7. 17. Dum sermones *caedimus*. *Heaut.* II. 3. 1.

CAELUM.

Qui templa *caeli* summa sonitu concutit. *Enn.* III. 5. 42. Quid si nunc *caelum* ruat? *Heaut.* IV. 3. 41. O *caelum*, o terra, o maria Neptuni. *Adolph.* V. 3. 4.

CAESIUS.

Virginem *caesiam*. *Heaut.* V. 5. 18. Crispus, crassus, *caesius*. *Hec.* III. 4. 26.

CALAMITAS.

Fundi nostri *calamitas*. *Enn.* I. 1. 34. Nunquam ulla amoris vestro incidere possit *calamitas*. *Heaut.* H. 4. 15. Et novum intervenit vitium & *calamitas*. *Hec.* Prol. 2. Eam oppressit *calamitas*. Eam *calamitatem* vestra intelligentia sedabit. *Hec.* Alt. Prol. 22. & 23.

CALESCO.

Accede ad ignem hunc, iam *calesces* plus satis. *Enn.* I. 2. 5.

CALIDUS.

Vide ne nimium *calidum* hoc sit modo. *Enn.* II. 3. 89.

CALLEO.

Quo pacto id fieri soleat, *calleo*. *Heaut.* III. 2. 37. Ego illius sensum pulchre *calleo*. *Adolph.* IV. 1. 17.

CALLIDE.

Quid, hoc intellexisti? D. Immo *callide*. *And.* I. 2. 30. Hoc facito. s. v. Recte sane. D. Hoc fugito. s. v. *Callide*. *Adolph.* III. 3. 63.

CALLIDENIDES.

Callidemidem hospitem Myconium. *Hec.* III. 4. 18. Dum exspecto in arce *Callidemidem*. *Hec.* V. 3. 3. Tu es Myconius? non sum. at *Callidemides*? non. *Hec.* V. 3. 6.

CALLIDITAS.

Servi venire in mentem Syri *calliditates*. *Heaut.* V. 1. 14.

CALLIDUS.

Velle in ea re ostendi, quam sis *callidus*. *And.* I. 2. 27. Vah consilium *callidum*. *And.* III. 4. 10. *Callidum* ac disertum credidi homi-

nem. *Enn.* V. 6. 10. Siquid potest, mellore & *callidior*. *Phorm.* I. 4. 51. Ego hominem *callidiorum* vidi neminem. *Phorm.* IV. 2. 1.

CALX.

Faxo *calcibus* saepe insultabis frustra. *Enn.* II. 2. 54. Advorsum stimulum *calces*. *Phorm.* I. 2. 28.

CANIS.

Canes ad venandum. *And.* I. 1. 30. Ain vero *canis*? *Enn.* IV. 7. 33. Cervam videre fugere, & festari *canes*. *Phorm.* Prol. 7. Introiit in aedis ater alienus *canis*. *Phorm.* IV. 4. 25.

CANO.

Pamphilam *cantum* provocemus. *Enn.* III. 1. 53. vide Notas. *Canitilenum* eandem *canis*. *Phorm.* III. 2. 10. Gallina *cocinit*. *Phorm.* IV. 4. 25.

CANTHARA.

Vidi *Cantharum* suffarctinatum. *And.* IV. 4. 30.

CANTILENA.

Canitilenum eandem *canis*. *Phorm.* III. 2. 10.

CANTITO.

Ut habeas quicum *cantites*. *Adolph.* IV. 7. 32.

CANTO.

Qui harum ipores *cantabat* mihi. *Heaut.* II. 3. 19. Hymenaeum qui *cantent*. *Adolph.* V. 7. 7.

CAPILLUS.

Ipsam *capillo* confcidit. *Enn.* IV. 3. 4. Vix me contineo, quin invollem in *capillum*. *Enn.* V. 2. 21. *Capillus* sparsus. *Heaut.* II. 3. 49. vide Notas. *Capillus* passus. *Phorm.* I. 2. 36.

CAPIO.

Certe *captus* est. *And.* I. 1. 33. Magistrum *cepit* ad eam rem improbum. *And.* I. 2. 21. Causam *ceperit*. *And.* I. 3. 8. Consilium *capere*. *And.* III. 2. 38. De te si exemplum *capit*. *And.* IV. 1. 27. Si *captivus* mihi sciam esse inimicos omnis homines. *And.* IV. 2. 12. Ex eo nunc misera quem *capit* laborem? *And.* IV. 3. 4. Tantum laborem

capere ob talem filium? *And.* V. 2. 29. Quod nos *capere* oportet, haec intercept. *Eun.* I. 1. 35. Te redimas *captum*. *Eun.* I. 1. 29. Cibus nonnunquam *capies* cum ea. *Capias* tu illius vestem. Cibus una *capias*. *Eun.* II. 9. 77. & 79. & 82. Confilium volo *capere* una tecum. *Eun.* III. 5. 66. Negoti si quando odium *ceperis*. *Eun.* III. 1. 14. Quid ut ex ea te tandem *caperes* commodi? *Eun.* III. 5. 25. Quantam & quam veram tandem *capies* Parmeno? *Eun.* V. 4. 3. Te mihi patronam *capio*. *Eun.* V. 2. 48. Ex meo propinquo rure hoc *capio* commodi. *Eun.* V. 5. 1. Omnes mihi labores fuere quos *cepi* leves. *Heaut.* II. 4. 19. Aedes nostrae vix *capient*, scio. *Heaut.* II. 9. 13. Me *capere* arbitrum. *Heaut.* III. 1. 91. Nec rationem *capio*. *Heaut.* V. 2. 6. Laborem inanem ipse *capit*. *Hec.* III. 2. 9. Miseriam omnem ego *capio*. *Adolph.* V. 4. 22. Te desiderium Athenarum *cepisse* saepe. *Hec.* I. 2. 14. Audivi *cepisse* odium tui Philumenam. *Hec.* II. 1. 22. Qua via *captent* te illi, eadem ipsos *capit*? *Hec.* I. 1. 16. Quid ego hac ex inopia nunc *capiam*? *Phorm.* I. 3. 15. Provinciam *cepisti* duram. *Phorm.* I. 2. 23. Talenta argenti bina statim *capiebat*. *Phorm.* V. 5. 7. Conveniendi patris tempus *capere*. *Phorm.* V. 4. 9. *Cape*, cedo. *Phorm.* V. 8. 57. vide Notas.

CAPITALIS.

Nova, *capitalia*. *Adolph.* IV. 7. 5.

CAPITULUM.

O *capitulum* lepidissimum. *Eun.* III. 3. 25.

CAPRIFICUS.

Illic ubi etiam *caprificus* magna est. *Adolph.* IV. 2. 38.

CAPTO.

Quid cum illo consilii *captet*. *And.* I. 1. 43. Quid agant, quidve *captent* consilii. *And.* II. 4. 1. Qua via *captent* te illi, eadem ipsos *capit*?

Hec. I. 1. 16. Sermonem *captant*. *Phorm.* V. 6. 29.

CAPTUS.

Ut *captus* servolorum est. *Adolph.* III. 4. 34.

CAPUT.

Ridiculum *caput*. *And.* II. 2. 34. Illic est huic rei *caput*. *And.* II. 6. 27. *Capitis* periculum adire. *And.* IV. 1. 54. Diminuat ego *caput* tuum hodie. *Eun.* IV. 7. 33. Utinam tibi committigari videam sandalio *caput*. *Eun.* V. 7. 4. Capillus circum *caput* relictus negligenter. *Heaut.* II. 3. 49. Non possum pati, quin tibi *caput* demulceam. *Heaut.* IV. 5. 14. Non, si ex *capite* sis meo natus. *Heaut.* V. 4. 12. Colaphis tuber est totum *caput*. *Adolph.* II. 2. 37. *Capite* pronum in terram statuerem. *Adolph.* III. 2. 8. vide Notas. Sensit te esse huic rei *caput*. *Adolph.* IV. 2. 29. *Capiti* atque aetati illorum. *Hec.* III. 1. 54. Sui *capiti* fuit. *Phorm.* III. 2. 6. vide Notas.

CARBO.

Tam excoctam reddam, atque atram, quam *carbo*. *Adolph.* V. 3. 63.

CARCER.

Alin tamen, *carcer*? *Phorm.* II. 3. 26. vide Notas.

CARCO.

Tandem non ego illa *caream*? *Eun.* II. 1. 17. *Carens* patria. *Heaut.* I. 1. 85. Praeterquam tui *carendum* quod erat. *Heaut.* II. 4. 20. Mulierem, quae *cariat* culpa? *Hec.* IV. 4. 40.

CARIA.

In *Cariam* est profectus. *Eun.* I. 2. 46. *Captam* ex *Caria*. *Heaut.* III. 3. 47.

CARNUFEX.

Carnufex, quae loquitur? *And.* I. 2. 12. Meus *carnufex*. *And.* IV. 1. 27. Eho, *carnufex*. *And.* V. 2. 11. Os ut sibi distortit *carnufex*. *Eun.* IV. 4. 3. Numquam dicet *carnufex*. *Adolph.* III. 3. 9.

Adelph. IV. 4. 1. Argentum ultro obiectum. *Phorm. V. 2. 4.*

ARGUMENTUM.

Argumentum narret. *And. Prol. 6.* Non ita dissimili sunt *argumento*. *And. Prol. 11.* Simplex quae ex *argumento* facta est duplici. *Heaut. Prol. 6.* Ne expectetis *argumentum* fabulae. *Adelph. Prol. 22.*

ARIDUS.

Habet patrem quandam avidum, miserum, atque *aridum*. *Heaut. III. 2. 15.*

ARMA.

Omnia prius experiri, quam *arma*, sapientem decet. *Eun. IV. 7. 9.* vide Notas. Simul rem & gloriam *armis* belli repperi. *Heaut. I. 1. 60.*

ARO.

Quin te in fundo conspicer fodere, aut *arere*. *Heaut. I. 1. 17.*

ARRABO.

Ea relicta huic *arraboni* est pro argento. *Heaut. III. 3. 42.*

ARRIGO.

Arrigo auris, Pamphile. *And. V. 4. 30.*

ARRIPIO.

Summonnit me Parmeno ibi servus, quod ego *arripui*. *Eun. III. 5. 23.* Sublimem medium *arripere*. *Adelph. III. 2. 18.*

ARS.

Quid est quod tibi mea *ars* efficere hoc possit amplius? S. Nihil istac opus est *arte* ad hanc rem, quam paro. *And. I. 1. 4. & 5.* Numquam avare pretium statui *arti* meae. *Heaut. Prol. 48.* Habet bene & pudice educatam, ignaram *artis* meretriciae. *Heaut. II. 1. 14.* *Arte* tractabat virum. *Heaut. II. 3. 125.* Primarium *artium* magis principem. *Adelph. II. 3. 6.* Remotum *arte* ab musica. *Hec. Alt. Prol. 15.* *Artem* musicam recidere ad paucos. *Hec. Alt. Prol. 38.* Qui *artem* tractant musicam. *Phorm. Prol. 18.*

ARTICULUS.

Ut in ipso *articule* oppressit. *Adelph. II. 2. 20.*

ARTIFEX.

O *artificem* probum. *Phorm. II. 1. 29.*

ARUSPEX.

Interdixit hariolus: *aruspex* vult. *Phorm. IV. 4. 28.*

ARX.

In *arce* transcurso opus est. P. in *arce*? quid eo? *Hec. III. 4. 17.* Dum expecto in *arce* Callidemidem. *Hec. V. 3. 3.*

ASCENDO.

Navem *ascendit*. *Adelph. IV. 5. 69.*

ASIA.

Meque in *Asiam* persequens. *And. V. 4. 32.* In *Asiam* hinc abii. *Heaut. I. 1. 59.* In *Asiam* ad regem militatum abii. *Heaut. I. 1. 65.* Huc filium scis esse? *ch.* Audivi esse; in *Asia*. *Heaut. I. 2. 7.* vide Notas.

ASINUS.

Fiabellum tenere te *asinum* tantum. *Eun. III. 5. 50.* Caudex, stipex, *asinus*, plumbeus. *Heaut. V. 1. 4.* Quid tu autem huic, *asino*, auscultas? *Adelph. V. 8. 12.*

ASPELLO.

Neque eum potuisse umquam ab hac me *aspellere*. *Heaut. II. 3. 20.* vide Notas.

ASPER.

Quid vini absumpsit? Sic hoc, dicens *asperum* pater hoc est; aliud lenius sodes vide. *Heaut. III. 1. 49.*

ASPERNOR.

Quam is *aspernatur* nunc tam inliberaliter. *Phorm. II. 3. 24.*

ASPICIO.

Forte unam *aspicio* adolescentulam. *And. I. 1. 91.* Accessi: intro *aspexi*. *And. II. 2. 28.* Totus tremo horreoque, postquam *aspexi* hanc. *Eun. I. 2. 4.* Cum *aspicias*, os inpuens videtur. *Eun. V. 1. 22.* Postquam *aspexi*, illico cognovi. *Heaut. IV. 1. 43.* Eius sibi complacitam formam, postquam *aspekerit*. *Heaut. IV. 5. 25.* Ehem, Demea, haut *aspekeram* te. *Adelph. III. 3. 19.* Derepente *aspekerant*. Post-

quam *asperi*, o facinus indignum inquam. *Hec.* III. 8. & 16.

A S T U.

An in *Astu* venit? *Eun.* V. 16. 17.

A S T U S.

Si non *astu* providentur. *And.* I. 3. 3. & *Phorm.* I. 4. 5. vide Notas. Si *astu* rem traxerit. *Eun.* V. 4. 2.

A S T U T U S.

Id voluit, nos sic nec opinantes opprimi. *astute*. *And.* I. 2. 13. Me ab ea *astute* video labefactur. *Eun.* III. 3. 3. Itane agitis mecum? Satis *astute*. adgredimini. *Phorm.* V. 8. 75. vide Notas.

A S T U T I A.

Hem *astutias*. *And.* III. 4. 25. Opus est tua mihi exprompta malitia atque *astutia*. *And.* IV. 3. 8. Qui vim tantam in me & potestatem habeam tantae *astutias*. *Heaut.* IV. 3. 39.

A S T U T U S.

Astutus; ne ille haut scit. *Heaut.* II. 1. 10. Ego me non tam *astutum*, neque ita perspicacem esse id scio. *Heaut.* V. 1. 1. Ego numquam adeo *astutus* fui. *Adelph.* II. 2. 13.

A T.

At te Di perdant. *Eun.* III. 1. 41. Iam peccatum primum id magnum, magnum *at* humanum tamen. *Adelph.* IV. 5. 54. Mi vir, non mihi dleis? C. *at*. N. quid *at*? *Phorm.* V. 9. 13.

A T A T. A T T A T. A T A T T A T.

Atas hoc illud est. *And.* I. 1. 98. *Atas* data hercle verba mihi sunt. *Eun.* IV. 5. 5. *Atas*. T. H. Num formidulosus obsecro es, mi homo? *Eun.* IV. 6. 18. *Atas*, nisi mi prospicio, haereo. *Phorm.* V. 3. 70. vide Notas.

A T E N I M.

At enim istaec in me cudetur faba. *Eun.* II. 3. 90. At enim cave. *Eun.* IV. 6. 13. At enim me quantum hic operis fiat, poenitet. *Heaut.* I. 1. 20. vide Notas. At enim. CLIT. Quid enim? *Heaut.* II. 3. 76. At enim taedet iam. *Phorm.* III. 2. 2.

A T A V U S.

Progeniem vestram usque ab ave atque *atave* proferens. *Phorm.* II. 3. 48.

A T E R.

Quo pacto ex iure hesterno panem atrum vorent. *Eun.* V. 4. 17. Tam excoctam reddam atque *atram*, quam carbost. *Adelph.* V. 3. 63. Introlit in aedis *ater* alienus canis. *Phorm.* IV. 4. 25.

A T H E N A E.

Quid tu *Athenas* insolens? *And.* 4. 4. Te desiderium *Athenarum* arbitror cepisse saepe. *Hec.* I. 2. 13.

A T Q U E.

Alium confes nunc me *atque* olim? *And.* III. 3. 13. Non Apollinis magis verum *atque* hoc responsum est. *And.* IV. 2. 15. Miser, aequae *atque* ego. *And.* IV. 2. 19. Ne aliorum *atque* ego feci acceperit. *Eun.* I. 2. 2. Etiam *atque* etiam hoc cogita. *Eun.* I. 1. 11. Aliter tuum amorem, *atque* est, accipis. *Heaut.* II. 3. 23. Timeo ne aliud credam, *atque* aliud nunties. *Hec.* V. 4. 4. Te mihi fidelem esse aequae *atque* egomet. *Phorm.* IV. 1. 15. Faxo eum tali maeratum *atque* hic est infortunio. *Phorm.* V. 9. 39.

A T Q U E A D E O.

Atque adeo in ipso tempore eecum. *And.* III. 2. 52. *Atque adeo* longumst nos illum exspectare. *And.* V. 6. 13. Ut clam eveniat partus patrem, *atque adeo* omnes. *Hec.* III. 3. 37.

A T Q U I.

Nil prorsus, S. *atqui* exspectabam quidem. *And.* II. 6. 4. Quid ais venefica? P. *atqui* certe comperi. *Eun.* V. 1. 9. *Atqui* tu hanc iocari credis? *Heaut.* IV. 4. 7. *Atqui* hoc verumst. *Adelph.* V. 5. 5. *Atqui* nil fecit, quod succenseas. *Adelph.* II. 1. 33.

A T R O X.

Incredibili re atque atroci percitus. *Hec.* III. 3. 17.

ATTANEM. *At Tamen.*

Attamen ubi fides si roges, nil pudent. *And.* IV. 1. 12. *Dave, at tamen.* Nil habeo. *C. At tamen* si quid. *And.* IV. 2. 27. & 30.

ATTATE.

Attata. *And.* IV. 4. 15, vide *Notas.*

ATTENDO.

Cum silentio animum *attendite.* *Enn.* Prol. 44. vide *Notas.* Aequo animo *attendite.* *Hec.* Alt. Prol. 20. *Postquam attendi* magis. *Hec.* II. 2. 25. Quid velim, animum *attendite.* *Phorm.* Prol. 24. Animum coepi *attendere.* *Phorm.* V. 28.

ATTENTE.

Tute *attente* illorum officia fungere. *Heaut.* I. 1. 14.

ATTENTUS.

Animus in spe atque in timore usque antehac *attentus* fuit. *And.* II. 1. 3. *Attentiores* fumus ad rem omnes, quam fat est. *Adelph.* V. 3. 48. Nimiis ad rem in senecta *attenti* fumus. *Adelph.* V. 8. 31.

ATTICA.

Puellam ex *Attica* hinc abreptam. *Enn.* I. 2. 30.

ATTICUS.

Civem *Atticam* esse hanc. *And.* I. 3. 16. *Atticus* quidam. *And.* V. 4. 20. Audi ex illo, sese esse *Atticum.* *And.* V. 4. 24. Dixi ego in hoc esse vobis *Atticam* elegantiam? *Enn.* V. 8. 63.

ATTIGO.

Ne me *attigas.* *And.* IV. 4. 50. vide *Notas.*

ATTINEO. *Adtineo.*

Comperiebam nihil ad Pamphilum quicquam *attinere.* *And.* I. 1. 63. Nihil ad me *adtinet.* *And.* I. 2. 16. Ad te *adtinere* hanc omnem rem. *Enn.* IV. 6. 6. Ea quae nihil ad te *adtinent.* *Heaut.* I. 1. 24. Nihil ad me *attinet.* *Adelph.* I. 2. 54. Iam ne me vis dicere id quod ad te *attinet?* *Adelph.* II. 1. 32. Quod ad illum *attinet* potissimum. *Adelph.* III. 1. 9. Unum illud ad me *attinet.* *Adelph.* III. 4. 82, vide *Notas.*

Quod ad hanc rem *attinet.* *Phorm.* III. 1. 17.

ATTINGO.

Si illam digito *attigerit.* *Enn.* IV. 6. 2. vide *Notas.* Tetigin tui quicquam? *Az.* Si *attigisses*, ferres infortunium. *Adelph.* II. 1. 24. Nocte illa prima virginem non *attigit.* *Hec.* I. 2. 61. Si tu illam *attigeris* secus quam dignum est liberam. *Phorm.* II. 3. 91. Neque postilla unquam *attigit.* *Phorm.* V. 9. 29.

ATTOLLO.

Attollo pallium. *Enn.* IV. 6. 31.

AU.

Distura es quod roga? *n. Au.* *And.* IV. 4. 12. *Au* obsecro. *Enn.* IV. 3. 14. *Au au*, mi homo, sanum es? *Adelph.* III. 2. 38. vide *Notas.*

AVARE.

Numquam *avare* pretium statui arti meae. *Heaut.* Prol. 48.

AVARITIA.

Vide *avaritia* quid facit. *Phorm.* II. 3. 12.

AVARUS.

Amorem difficillimum & carissimum, a meretrice *avara* virginem quo amabat. *Enn.* V. 4. 5. vide *Notas.* *Avarus* leno. *Heaut.* Prol. 39.

AUCTOR.

Quos hic noster *auctores* habet. *And.* Prol. 20. Te *auctore* quod fecisset adolescens. *Enn.* V. 6. 12. *Auctor* his rebus quis est? *Adelph.* IV. 5. 37. Idne estis *auctores* mihi? *Adelph.* V. 8. 16.

AUCTORITAS.

Numquam defugiam *auctoritatem.* *Enn.* II. 3. 99. Ut vestra *auctoritas* meae *auctoritati* faulrix adiutrixque sit. *Hec.* Alt. Prol. 40.

AUCUPIUM.

Hoc novum est *aucupium.* *Enn.* II. 2. 16.

AUDACIA.

Audire eorum est operae pretium *audaciam.* *And.* I. 3. 12. Eam sese intendit esse, ut est *audacia.* *Enn.* III. 3. 19. O hominis inpudentem *audaciam.* *Heaut.* II. 3. 72. Iocularum *audaciam.* *Phorm.* I. 2. 84.

Tantane adfectum quemquam esse hominem *audacia*? *Phorm.* V. 8. 34.

AUDACTER.

Ut te *audacter* moneam & famihariter. *Heaut.* I. 1. 6. Minus multo *audacter*, quam nunc laedit, laederet. *Phorm.* Prol. II. *Audacissimus* oneris quidvis impone, & feret. *Phorm.* III. 3. 28.

AUDAX.

O facinus *audax*. *And.* II. 3. 27. O hominem *audacem*. *And.* IV. 4. 30. Hocine tam *audax* facinus facere esse ausum? *Eun.* IV. 3. 2. O scelestum atque *audacem* hominem. *Eun.* IV. 4. 14. Rogitas, *audacissimae*! *Eun.* V. 4. 26. Qui tam *audacis* facinoris mi conscius sis. *Phorm.* I. 3. 4.

AUDEO.

Hercle nil iam muttire *audeo*. *And.* III. 2. 25. Quia fiducia id facere *audeam*? *And.* III. 5. 7. Non *ausim*. *Eun.* V. 2. 45. Qua audacia tantum facinus *audeo*? *Eun.* V. 4. 27. Non, ita me Di ament, *audeo* facere haec viduae mulier, quae in me fecit. *Heaut.* V. 1. 80. Quam saepe forte temere eveniunt, quae non *audeas* optare? *Phorm.* V. 8. 38.

AUDIO.

Audio, Archylis, iam dudum. *And.* I. 4. 1. vide Notas. Miseram me, quod verbum *audio*? *And.* I. 3. 5. Quantum *audio*. *And.* II. 5. 12. O Iuppiter! quid ego *audio*? *And.* III. 1. 7. Irae sunt inter Glycerium & gnatum, oh. *Audio*. *And.* III. 3. 20. Quidnam *audiam*? *And.* III. 4. 13. vide Notas. Iam susurrari *audio*. *And.* IV. 4. 40. Nihil *audio*. *And.* V. 2. 22. Atque *audin*? *And.* V. 2. 24. E Davo *audivi*. *And.* II. 1. 2. Egon *audiam*? quid ego *audiam*? *And.* V. 3. 23. Hoc *audi*. *And.* III. 4. 11. Vera an falsa *audieim*, iam sciri potest. *And.* V. 4. 19. vide Notas. Ex te *auditum* qui aibant. *And.* III. 3. 2. Quem ego hic *audio*? *Eun.* V. 8. 30. *Audis*

tu, hic quid ait? *Eun.* V. 8. 7. Quae vera *audivi*, taceo. *Eun.* I. 2. 23. Sin falsum *audierim* ac fidum, continuo palamst. *Eun.* I. 2. 24. vide Notas. Plus milies iam *audivi*. *Eun.* III. 1. 32. Prius *audire* paucis. *Eun.* V. 8. 37. Cave, umquam istuc verbum ex te *audiam*. *Heaut.* V. 4. 8. Ego vero *audio* nunc demum, & vivo & valeo. *Heaut.* II. 3. 3. Volgo *audio* dici. *Heaut.* III. 1. 12. Loquere, *audio*. *Heaut.* IV. 3. 16. Quid istuc est, quod te *audio* nescio quid concertasse? *Adelph.* II. 2. 2. Laudarier te *audire* libenter. *Adelph.* IV. 2. 19. Nondum *audisti*, quod est gravissimum. *Adelph.* III. 4. 21. Pro Iuppiter, clamorem *audivi*. *Hec.* III. 1. 37. vide Notas. *Audisti* ex aliquo fortasse. *Hec.* IV. 1. 35. Ades, *audi* paucis. *Hec.* III. 5. 60. *Audivisti* vocem pueri visum vagientis. *Hec.* IV. 1. 2. Te visum aut *auditum* velim? *Phorm.* II. 4. 85. Male *audies*. *Phorm.* II. 3. 12. *Andi* obsecro. D. Non *audio*. *Phorm.* III. 2. 1.

AVENO.

Is venit ut secum *avehat*. *AE.* Virginem ut secum *avehat*? *Adelph.* IV. 3. 19. & 20.

AVELLO.

Irae sunt inter Glycerium & gnatum ita magnae, ut sperem posse *avelli*. *And.* II. 3. 21. Credo ei placere hoc, sperat se a me *avellere*. *Eun.* III. 3. 14. Si is posset ab ea sese derepente *avellere*. *Hec.* IV. 1. 39.

AVERSUS.

Cui magis bonae felicitates omnes *aversus* fient. *Eun.* II. 3. 34. vide Notas.

AUFERO.

Vos istaec intro *auferite*: abite. *And.* I. 1. 1. Inultum id numquam a me *auferet*. *And.* III. 5. 4. Propere adcerse, hinc qui *auferant* eam. *And.* V. 6. 15. Parasiti personam inde *ablata* & militis. *Eun.* Prol. 26. Suspicio, aliquid domo abeuntem *abstulisse*. *Eun.* IV. 3. 19.

Ut ea via abs te argentum *aufferatur*? *Heaut.* IV. 8. 9. Mallem *aufferre* potius in praesentia. *Adelph.* II. 2. 14. Haud sic *aufferent*. *Adelph.* III. 4. 8. Omne hoc mater *aufferet*. *Phorm.* I. 1. 15. Nosmet ipsos facere oportet. *PH.* *Aufer* mi oportet. *Phorm.* I. 4. 45. Quī te ad scopulum e tranquillo *aufferat*. *Phorm.* IV. 4. 8. vide Notas. Quin tu hinc pollicitationes *auffer*. *Phorm.* V. 6. 17. Hicne ut a nobis tantum hoc argenti *aufferet*? *Phorm.* V. 8. 62.

AUVUGIO.

Dic mihi, *aufugissin*? *Eun.* V. 3. 12. Hercle *aufugerim* potius quam redeam. *Hec.* III. 4. 10.

AUGEO.

Immo *augo* magis suspicionem. *Eun.* III. 1. 46. Minor ergo erus damno *auctus* est. *Heaut.* IV. 1. 15. vide Notas. Omnes te in lauta esse & bene *aucta* re putant. *Heaut.* IV. 5. 49. vide Notas. Poetae ad scribendum *augeat* industriam. *Adelph.* Prol. 25. Si *augram*, aut etiam adlutor sim eius iracundiae. *Adelph.* II. 1. 65. Morbus qui *auctus* fit. *Hec.* III. 1. 54.

AUGESCO.

Mihi quidem cotidie *augescit* magis de filio aegritudo. *Heaut.* III. 1. 14.

AVIDUS.

Eius frater aliquantum ad rem est *avidior*. *Eun.* I. 2. 51. Quam inhonestae solae sint domi atque *avidae* cibi. *Eun.* V. 4. 16. Habet patrem quandam *avidum*. *Heaut.* III. 2. 15.

AUREUS.

Misisse in gremium imbrem *aureum*. *Eun.* III. 5. 37.

AURIS.

Arrige *auris*, Pamphile. *And.* V. 4. 30. Orando surdas iam *auris* reddideras mihi. *Heaut.* II. 3. 89. In utramvis *aurem* otiose ut dormias. *Heaut.* II. 3. 101. Accepi *auribus*. *Hec.* III. 3. 3. Haut invito ad *auris* sermo mi accessit tuus. *Hec.* III. 5. 32. *Auribus* teneo lu-

pum. *Phorm.* III. 2. 21. *Aurum* ad-movi. *Phorm.* V. 6. 28. Usque ad *aurem* ogganiat. *Phorm.* V. 9. 41.

AURUM.

Aurum sibi clam mulier demit. *Eun.* IV. 1. 13. *Aurum*, vestem. *Heaut.* II. 3. 7. Vestitam veste lugubri, sine *auro*. *Heaut.* II. 3. 47. Ancillas oneratas veste atque *auro*. *Heaut.* III. 1. 43. Modo non monitis *auri* pollicens. *Phorm.* I. 2. 18.

AUSCULTO.

Pamphilumne aditum, an *auscultem* seni. *And.* I. 3. 4. *Auscul-ta*. *Auscul-to*. *And.* III. 3. 4. & 5. Vin tu homini stulto mi *auscultare*? *Heaut.* III. 3. 24. Non hercle otiumst, nunc mi *auscultandi*. *Adelph.* III. 3. 66. *Auscul-ta* pancis, nisi molestumst. *Adelph.* V. 3. 20. Quid tu autem huic, asine, *auscultas*? *Adelph.* V. 8. 12. Iam scies: *auscul-ta*. *Phorm.* V. 9. 7.

AUSPICATO.

Haud *auspicato* huc me adtull. *And.* V. 5. 12. vide Notas.

AUT.

Aut equos alere, *aut* canes ad venandum, *aut* ad Philosophos. *And.* I. 1. 29. Utinam *aut* hic fur-dus, *aut* haec muta scita sit. *And.* III. 1. 5. Profecto non plus biduum *aut*. *PH.* *aut*? nihil moror. *Eun.* I. 2. 104. *Aut* dicat quid volt, *aut* molesta ne fiet. *Eun.* III. 3. 23. *Aut* consolando *aut* consilio, *aut* re iu-vero. *Heaut.* I. 1. 34. *Aut* ego pro-fecto ingento egregio ad miseriam natus sum, *aut* illud falsumst, quod volgo audio dici. *Heaut.* III. 1. 11. *Aut* te amare cogitat, *aut* te amari, *aut* potare, atque animo obsequi. *Adelph.* I. 1. 7. & 8. vide Notas. Ne *aut* ille alserit, *aut* uspiam ceciderit, *aut* praesregerit aliquid. *Adelph.* I. 1. 11. & 12. De eius una, ut audio, *aut* viam *aut* mosiar sententia. *Phorm.* III. 1. 19.

AUTEM.

Tum *autem* hoc timet. *And.* I. 5. 34. Ecce *autem* alterum. *Eun.* II. 6. Ego non tangam meam? *CH.*

Tuam autem, furcher? *Eun.* IV. 7. 28. Quid mea autem? *Eun.* V. 2. 10. Atque adeo autem cur non egomet intro eo? *Eun.* V. 4. 42. Quae res te sollicitat autem? *Heaut.* II. 3. 10. Egon debacchatus sum autem, an tu in me? *Adelph.* II. 1. 31. Ecce autem. *Adelph.* IV. 7. 4. Hanc te aequum est ducere. m. Me ducere autem? *Adelph.* V. 8. 11. Promisi ego illis. m. Promisti autem? *Adelph.* V. 8. 17. Agelli est hic paulum. m. Paulum id autem est? *Adelph.* V. 8. 26 & 27. Uxorem habere. p. a. Habere autem? *Heaut.* I. 2. 25. Quid istuc autem est? *Phorm.* III. 2. 18.

AUTUMO.

Neque se pigere, & deinde factum iri autumat. *Heaut.* Prol. 19. vide Notas.

AVOS.

Usque ab avo atque atavo. *Phorm.* II. 3. 28.

AUXILIOR.

Foris sapere, tibi non posse te auxiliari. *Heaut.* V. 1. 50. Si omnes cuperent, tibi nil possent auxiliari. *Adelph.* V. 4. 9.

AUXILIUM.

Vitae qui auxilium tulit. *And.* I. 1. 115. Ad te advenio, spem, salutem, consilium, auxilium expectans. p. Neque pol consilii locum habeo, neque ad auxilium copiam. *And.* II. 1. 19. & 20. vide Notas. Matres filiis auxilio in paterna iniuria. *Heaut.* V. 2. 39. Ferte misero atque innocenti auxilium. *Adelph.* II. 1. 1. Si huic malo salutem quaerant, auxilii nihil adferant. *Adelph.* II. 2. 2. Unde mi auxilium petam? *Phorm.* V. 1. 2.

B.

BABYLO.

Dinumeret ille *Babulo* viginti milia. *Adelph.* V. 7. 17.

BACCHIS.

Ancillas omnis *Bacchidis* tradite huc ad vos. *Heaut.* IV. 4. 22. Adducimus tuam *Bacchidem*. *CLIT.*

Hem, quid? *Bacchidem*? *Heaut.* II. 3. 70.

BALNEUM.

Unctum atque lautum & balneis. *Phorm.* II. 2. 25.

BARDUS.

Fatuus est, insulsus, *bardus*. *Eun.* V. 8. 49. vide Notas.

BEATUS.

Beatus, ni unum hoc desit. *Phorm.* I. 3. 18.

BELLUM.

Bellum fugiens. *And.* V. 4. 32. *Bellum*, pax rursus. *Eun.* I. 1. 16. Simul rem & gloriam armis *belli* repperi. *Heaut.* I. 1. 60. In *bello*, in otio, in negotio. *Adelph.* Prol. 20.

BELLUS.

Unum quiddid, quod quidem erit *bellissimum*, carpam. *Adelph.* IV. 2. 51.

BELUA.

Eone es ferrox, quia habes imperium in *beluas*? *Eun.* III. 1. 25. Age nunc, *belua*, credis huic quod dicat? *Eun.* IV. 4. 36. Quid peritulum autem *belua*? *Phorm.* IV. 2. 11.

BENE.

O factum *bene*. *And.* I. 1. 78. *Bene* dissimulatum amorem. *And.* I. 1. 105. *Bene* ut adsimules. *And.* I. 1. 141. *Bene* & pudice doctum atque eductum ingenium. *And.* I. 5. 39. *Bene* mones. *And.* II. 2. 36. *Bene* sane. *And.* V. 2. 7. *Bene* factum. *And.* V. 6. 11. *Bene* dixti. *Eun.* III. 1. 61. Ita me Di *bene* ament. *Eun.* V. 2. 43. Istuc pol vero *bene*. *Eun.* IV. 4. 8. *Bene* putas. *Eun.* IV. 7. 3. *Bene* edepol narras. *Eun.* V. 3. 7. *Bene* libenter vietas. *Eun.* V. 8. 44. vide Notas. *Bene* vale. *Heaut.* I. 1. 115. Quam *bene* vero abs te prospectum est. *Heaut.* IV. 1. 25. *Bene* aucta re. *Heaut.* IV. 5. 50. Tibi *bene* ex animo volo. *Heaut.* V. 2. 6. Tibi *bene* esse soli, sibi cum sit male. *Adelph.* I. 1. 9. *Bene* promeruit. *Adelph.* II. 1. 47. *Bene* dicat secum esse actum. *Adelph.* II. 2. 2. *Bene* facit. *Adelph.*

II. 3. 2. Hoc *bene* successit. *Adelph.* II. 4. 23. Di *bone* vortant. *Adelph.* IV. 7. 19. Quasi re *bone* gesta. *Adelph.* V. 1. 13. *Bene* subducta ratione. *Adelph.* V. 4. 1. Tibi lubens *bone* faxim. *Adelph.* V. 5. 6. *Bene* procedit. *Adelph.* V. 6. 9. *Bene* nos aliquid facere illi decet. *Adelph.* V. 8. 25. *Bene* convenibat sane inter eos. *Hec.* I. 2. 103. *B-ne* factum te advenisse. *Hec.* III. 5. 6. Vixit, dum vixit, *bone*. *Hec.* III. 5. 11. *Benenuntias*. *Hec.* IV. 4. 20. *Beneditis* si certasset, audisset *bone*. *Phorm.* Prol. 20. *Bene* sit tibi. *Phorm.* I. 2. 101. *Bene* habent tibi principia. *Phorm.* II. 2. 82. Mei patris *bone* parta indiligerenter tutatur. *Phorm.* V. 3. 5.

BENEDICO.

Omnes *benedicunt*, amant. *Adelph.* V. 4. 11.

BENEDICTUM.

Benedictis si certasset, audisset *bone*. *Phorm.* Prol. 20.

BENEFICIUM.

Exprobratio immemori *benefici*. *And.* I. 1. 17. vide Notas. Ut *beneficium* verbis initum dudum nunc re comprobet. *And.* V. 1. 5. Ut solidum parerem hoc mi *beneficium*. *Eun.* V. 2. 32. Hoc *beneficio* utrique ab utrisque vero devincimini. *Heaut.* II. 4. 14. Quem *beneficio* adiungas. *Adelph.* I. 1. 47. Abs quivis homine *beneficium* accipere gaudeas. *Adelph.* II. 3. 1. Pro maleficio si *beneficium* summum nolunt reddere. *Phorm.* II. 2. 22. Paenitatum istuc *beneficium* pulchre tibi dices. *Phorm.* III. 2. 8. Quin *beneficium* rursus ei experimur reddere. *Phorm.* III. 3. 5.

BENEVOLENS.

Neque illi *benivolens*, neque notus, neque cognatus. *Phorm.* I. 2. 48.

BENEVOLENTIA.

Et aetate & *benevolentia* plus scire & providere. *Heaut.* I. 1. 63.

BENIGNE.

Blande dicere aut *benigne* facere.

Adelph. V. 4. 24. *Benigne* praedi beatur. *Hec.* V. 2. 2. vide Notas. *Benigne* dicis. *Phorm.* V. 9. 62.

BENIGNUS.

Quam fidei animo & *benigno* la illam & clementi sui. *Hec.* III. 5. 22. Illo usa sum & *benigno* & lo-plido & comi. *Hec.* V. 3. 39. Dum nimium dici nos bonos studemus & *benignos*. *Phorm.* V. 2. 2.

BENIVOLUS.

Facilem *benivolumque* lingua tua iam tibi me reddidit. *Hec.* V. 1. 35.

BEO.

O factum bene: *beasti*. *And.* I. 1. 79. Ecquid *beo* te? *Eun.* II. 2. 48.

BIBO.

Quod iussi ei dare *bibere*. *And.* III. 2. 4. Vicit vinum quod *bibi*. *Eun.* IV. 5. 1. Te demiror tam mane, qui heri tantum *biberis*. *Heaut.* III. 2. 8. Prior *bibas*, prior decumbas. *Phorm.* II. 2. 28.

BIBUUM.

Bidui est aut tridui haec sollicitudo. *And.* II. 6. 9. Ego impetrare nequeo hoc abs te, *biduum* saltem ut concedas solum. *PH.* Si quidem *biduum*. *TH.* Profecto non plus *biduum*. *PH.* Rus ibo: ibi hoc me macerabo *biduum*. In hoc *biduum*, Thais, vale. *Eun.* I. 2. 101. 102. 104. 107. 110. Sine *biduum* hoc praetereat. *Eun.* II. 2. 52. Hem, *biduum* sic manendum est soli sine illa? *Eun.* IV. 2. 8.

BIENNIIUM.

Biennium ibi perpetuum illum tull. *Hec.* I. 2. 12.

BINT.

Ex praediis talenta argenti *bina* capiebat statim. *D.* *Bina* quae? *Phorm.* V. 3. 6: & 7.

BIS.

Bis facere stulte ducit. *Hec.* III. 2. 8. De eadem causa *bis* iudicium apiscier. *Phorm.* II. 3. 59.

BLANDE.

Ecquid ego possim *blande* dicere aut benigne facere. *Adelph.* V. 4. 24. *Blande* in principio adloqui. *Phorm.* II. 1. 22.

BLANDITIÆ.

Abs te ut blanditiis suis suam voluptatem expleat. *Hec.* I. 2. 12.

BLANDUS.

Te vivat nusquam quisquam blandior. *Hec.* V. 4. 21.

BOLUS.

Crucior bolum mihi tantum ereptum e faucibus. *Heaut.* IV. 2. 6.

BONITAS.

Bonitasque vestra adiutans atque æquanimitas. *Phorm.* Prol. 34.

BONUM. *Subst.*

Bona nostra hæc tibi permitto. *And.* I. 5. 61. Summum bonum esse eræ deputabam hunc Pamphilum. *And.* IV. 3. 2. Ad me lege redierant bona. *And.* IV. 5. 4. Hoc tanto tam repentino bono. *And.* V. 4. 35. Patria qui abligurrierat bona. *Eun.* II. 2. 4. O Iuppiter, serva obsecro hæc nobis bona. *Eun.* V. 3. 19. Quæ quidem in homine dicuntur bona. *Heaut.* I. 2. 19. Ne expers partis effet de nostris bonis. *Heaut.* IV. 1. 39. Labore inventa inea cui dem bona. *Heaut.* IV. 7. 13. Me mea omnia bona doti dixisse illi. *Heaut.* V. 1. 69.

BONUS.

Uno ore omnes omnia bona dicere. *And.* I. 1. 70. Bona verba, quaeso. *And.* I. 2. 33. Bonum ingenium. *And.* III. 1. 8. Ingenio bona. *And.* III. 2. 7. Interea aliquid acciderit boni. *And.* II. 3. 24. Virginem forma bona meminisse videre. *And.* II. 5. 17. Ehodum bone vir, quid agis? *And.* III. 5. 10. Salve bone vir. *And.* V. 2. 5. Tibi quod evenit boni. *And.* V. 6. 4. Bonus est hic vir. s. Hic vir sit bonus? *And.* V. 4. 12. Hic quoque bonam magnamque partem ad te attulit. *Eun.* I. 2. 43. Tamen etsi bona natura est, reddunt curatura iunceas. *Eun.* II. 3. 25. Cui magis bonas felicitates omnes adversæ sient. *Eun.* II. 3. 33. Qui uti scit, et bona, qui non utitur recte, mala. *Heaut.* I. 3. 22. Qui neque ius neque bonum atque æquum sciunt. *Heaut.* IV. 1.

29. Faciam boni tibi aliquid pro ista re. *Heaut.* IV. 5. 15. Istuc æqui bonique facio. *Heaut.* IV. 5. 40. Bono animo es. *Heaut.* IV. 6. 18. Di boni. *Adolph.* III. 2. 86. Praeter æquumque & bonum. *Adolph.* I. 1. 59. Quin tu bono animo es. *Adolph.* IV. 2. 4. Neque adeo ex æquo & bono. *Adolph.* V. 9. 30. In me tibi boni quid sit. *Hec.* V. 4. 11. Plus hodie boni seculi. *Hec.* V. 4. 39. Bonam, bonis progeneratam. *Phorm.* I. 2. 66. Ni vis boni in ipsa inesse forma. *Phorm.* I. 2. 57. Bonas, me absente, hic confectis nuptias. *Phorm.* II. 1. 28. Si tu aliquam partem æqui bonique dixeris. *Phorm.* IV. 3. 32. Abs te hoc bona venia peto. *Phorm.* II. 3. 31. Una tecum bona, mala, tolerabimus. *Phorm.* III. 3. 23. Tu id quod boni est excerptis. *Phorm.* IV. 4. 17. Ut est ille bonus vir. *Phorm.* IV. 3. 33.

BREVIS.

Occasionem tam brevem. *Eun.* III. 5. 57. Tam in brevi spatio. *Heaut.* V. 2. 2. Ne me in breve pellicias tempus gaudio hoc falso frui. *Hec.* V. 4. 2. vide Notas.

BRUMA.

Ante brumam autem novi negotii nihil incipere causa est fontica. *Phorm.* IV. 4. 28.

BYRRIA.

Quid ais Byrria? *And.* II. 1. 1. Ibi forte huius video Byrriam. *And.* II. 2. 20.

C.

CADO.

Ne aut ille alserit, aut uspiam ceciderit. *Adolph.* I. 1. 12. Homini illico lacrumæ cadunt, quasi puero, gaudio. *Adolph.* IV. 1. 20. Quod maxime opus est iactu, non cadit. *Adolph.* IV. 7. 22.

CÆCILIVS.

Quas primum Cæcilius didici novas. *Hec.* Alt. Prol. 6.

CAEDO.

Verberibus casum te in pistri-num dedam. *And.* I. 2. 28. Tu il-

los procul hinc ex occulte *caedentes*.
Enn. IV. 7. 17. Dum sermones *caedimus*. *Heaut.* II. 3. 1.

CAELUM.

Qui templa *caeli* summas sonitu
concutit. *Enn.* III. 5. 42. Quid si
nunc *caelum* ruat? *Heaut.* IV. 3. 41.
O *caelum*, o terra, o maria Neptu-
ni. *Adelph.* V. 3. 4.

CAESIUS.

Virginem *caesiam*. *Heaut.* V. 5.
18. Crispus, c. assus, *caesus*. *Hec.*
III. 4. 26.

CALAMITAS.

Fundi nostri *calamitas*. *Enn.* I.
1. 34. Nunquam ulla amoris vestro
incidere possit *calamitas*. *Heaut.* II.
4. 15. Ei novum intervenit vitium
& *calamitas*. *Hec.* Prol. 2. Eam
oppreffit *calamitas*. Eam *calami-
tatem* vestra intelligentia sedabit.
Hec. Alt. Prol. 22. & 23.

CALESCO.

Accede ad ignem hunc, iam *ca-
lesces* plus satis. *Enn.* I. 2. 5.

CALIDUS.

Vide ne nimium *calidum* hoc sit
modo. *Enn.* II. 3. 89.

CALLEO.

Quo pacto id fieri soleat, *calleo*.
Heaut. III. 2. 37. Ego illius sen-
sum pulchre *calleo*. *Adelph.* IV.
1. 17.

CALLIDE.

Quid, hoc intellexisti? d. Immo
callide. *And.* I. 2. 30. Hoc facito.
sy. Recte sane. d. Hoc fugito. sy.
Callide. *Adelph.* III. 3. 63.

CALLIDEMIDES.

Callidemidem hospitem Myconi-
um. *Hec.* III. 4. 18. Dum exspecto
in arce *Callidemidem*. *Hec.* V. 3. 3.
Tun es Myconius? non sum. at
Callidemides? non. *Hec.* V. 3. 6.

CALLIBITAS.

Servi venere in mentem Syri
calliditates. *Heaut.* V. 1. 14.

CALLIDUS.

Velle in ea re ostendi, quam sis
callidus. *And.* I. 2. 27. Vah con-
siliū *callidum*. *And.* III. 4. 10.
Callidum ac disertum credidi homi-

nem. *Enn.* V. 6. 10. Siquid potest,
meliore & *callidior*. *Phorm.* I. 4.
51. Ego hominem *callidior* vidi
neminem. *Phorm.* IV. 2. 1.

CALX.

Faxo *calcibus* saepe insultabis
frustra. *Enn.* II. 2. 54. Adversum
simulum *calces*. *Phorm.* I. 2. 28.

CANIS.

Canes ad venandum. *And.* I. 1.
30. Ain vero *canis*? *Enn.* IV. 7. 33.
Cervam videre fugere, & festari
canes. *Phorm.* Prol. 7. Introiit in
aedis ater alienus *canis*. *Phorm.* IV.
4. 25.

CANO.

Pamphilam *cantum* provocemus.
Enn. III. 1. 5; vide Notas. Can-
tilenam eandem *canis*. *Phorm.* III.
2. 10. Gallina *cocinit*. *Phorm.* IV.
4. 25.

CANTHARA.

Vidi *Cantharum* suffarcinatum.
And. IV. 4. 30.

CANTILENA.

Cantilenam eandem *canis*. *Phorm.*
III. 2. 10.

CANTITO.

Ut habeas quicum *cantites*. *Adelph.*
IV. 7. 32.

CANTO.

Qui harum mores *cantabat* mihi.
Heaut. II. 3. 19. Hymenaeum qui
cantent. *Adelph.* V. 7. 7.

CAPILLUS.

Ipsam *capillo* conscidit. *Enn.* IV.
3. 4. Vix me continuo, quin invo-
lem in *capillum*. *Enn.* V. 2. 21. *Ca-
pillus* sparsus. *Heaut.* II. 3. 49. vi-
de Notas. *Capillus* passus. *Phorm.*
I. 2. 56.

CAPIO.

Certe *captus* est. *And.* I. 1. 38.
Magistrum *cepi* ad eam rem impro-
bum. *And.* I. 2. 21. Causam *cepe-
rit*. *And.* I. 3. 8. Consilium *capere*.
And. III. 2. 38. De te si exemplum
capit. *And.* IV. 1. 27. Si *captus*-
dos mihi sciam esse inimicos omnis
homines. *And.* IV. 2. 12. Ex eo
nunc misera quem *capit* laborem?
And. IV. 3. 4. Tantum laborem

capere ob talem filium? *And.* V. 2. 29. Quod nos *capere* oportet, haec intercept. *Eun.* I. 1. 35. Te redimas *captum*, *Eun.* I. 1. 29. Cibus nonnunquam *capit* cum ea. *Capias* tu illius vestem. Cibus una *capias*. *Eun.* II. 3. 77. & 79. & 82. Confilium volo *capere* una tecum, *Eun.* III. 5. 66. Negoti si quando odium *ceperis*. *Eun.* III. 1. 14. Quid ut ex ea te tandem *caperes* commodi? *Eun.* III. 5. 25. Quantam & quam veram laudem *capitis* Parmeno? *Eun.* V. 4. 3. Te mihi patronam *capio*, *Eun.* V. 2. 48. Ex meo propinquo rure hoc *capio* commodi. *Eun.* V. 5. 1. Omnes mihi labores fuere quos *cepi* leves. *Heaut.* II. 4. 19. Aedes nostrae vix *capient*, scio. *Heaut.* II. 3. 13. Meo *ceperis* arbitrum. *Heaut.* III. 1. 91. Nec rationem *capio*, *Heaut.* V. 2. 6. Laborem inanem ipse *capit*. *Hec.* III. 2. 9. Miseriam omnem ego *capio*, *Adolph.* V. 4. 22. Te desiderium Athenarum *cepisse* saepe. *Hec.* I. 2. 14. Audivi *capisse* odium tui Phlumenam. *Hec.* II. 1. 22. Qua via *captent* te illi, eadem ipsos *capi*? *Hec.* I. 1. 16. Quid ego hac ex inopia nunc *capiam*? *Phorm.* I. 3. 15. Provinciam *cepisti* duram. *Phorm.* I. 2. 23. Talenta argenti bina statim *capiebat*. *Phorm.* V. 3. 7. Conveniendi patris tempus *capere*. *Phorm.* V. 4. 9. *Cape*, cedo. *Phorm.* V. 8. 57. vide Notas.

CAPITALIS.

Nova, *capitalia*. *Adolph.* IV. 7. 5.

CAPITULUM.

O *capitulum* lepidissimum. *Eun.* III. 3. 25.

CAPRIFICUS.

Illic ubi etiam *caprificus* magna est. *Adolph.* IV. 2. 38.

CAPTO.

Quid cum illo consili *captet*. *And.* I. 1. 43. Quid agant, quidve *captent* consili. *And.* II. 4. 1. Qua via *captens* te illi, eadem ipsos *capi*?

Hec. I. 1. 16. Sermonem *captant*. *Phorm.* V. 6. 29.

CAPTUS.

Ut *captus* servolorum est. *Adolph.* III. 4. 34.

CAPUT.

Ridiculum *caput*. *And.* II. 2. 34. Ille est huic rei *caput*. *And.* II. 6. 27. *Capitis* periculum adire. *And.* IV. 1. 54. Diminuat ego *caput* tuum hodie. *Eun.* IV. 7. 33. Utinam tibi committigari videam sandalio *caput*. *Eun.* V. 7. 4. Capillus circum *caput* relictus neglegenter. *Heaut.* II. 3. 49. Non possum pati, quin tibi *caput* demulceam. *Heaut.* IV. 5. 14. Non, si ex *capite* sis meo natus. *Heaut.* V. 4. 12. Colaphis tuber est totum *caput*. *Adolph.* II. 2. 37. *Capitis* pronum in terram statuerem. *Adolph.* III. 2. 8. vide Notas. Sensit te esse huic rei *caput*. *Adolph.* IV. 2. 29. *Capiti* atque aetati illorum. *Hec.* III. 1. 54. Suo *capiti* fuit. *Phorm.* III. 2. 6. vide Notas.

CARBO.

Tam excoctam reddam, atque atram, quam *carbost*. *Adolph.* V. 3. 63.

CARCER.

Aln tamen, *carcer*? *Phorm.* II. 3. 26. vide Notas.

CAREO.

Tandem non ego illa *caream*? *Eun.* II. 1. 17. *Carens* patria. *Heaut.* I. 1. 85. Praeterquam tui *carendum* quod erat. *Heaut.* II. 4. 20. Mulierem, quae *careat* culpa? *Hec.* IV. 4. 40.

CARIA.

In *Cariam* est profectus. *Eun.* I. 2. 46. *Captam* ex *Caria*. *Heaut.* III. 3. 47.

CARNUFEX.

Carnufex, quae loquitur? *And.* I. 2. 12. Meus *carnufex*. *And.* IV. 1. 27. Eho, *carnufex*. *And.* V. 2. 11. Os ut sibi distortit *carnufex*. *Eun.* IV. 4. 3. Numquam dicet *carnufex*. *Adolph.* III. 3. 9.

CARPO.

Unum quidquid, quod quidem erit bellissimum, *carpum*. *Adelph.* IV. 2. 52.

CARUS.

Annona carast *And.* IV. 4. 7. Neque meo cordi esse quemquam *cariorem*. *Eun.* I. 2. 121. Ego quoque una pereo, quod mi est *carius*. *Eun.* II. 1. 5. Amorem difficillimum & *carissimum*. *Eun.* V. 4. 5. Parare, quod sit *carius*, quem ipse est tibi. *Adelph.* I. 1. 14. Solum id est *carum* mihi. *Adelph.* I. 1. 24. Quam sint suavia, & quam *cera* sint. *Phorm.* II. 2. 30.

CASA.

Ita fugias, ne praeter *casam*, quod aiunt. *Phorm.* V. 2. 3.

CATUS.

Senex confidens, *catius*. *And.* V. 2. 14.

CADEX.

Cadex, stipes, asinus, plumbeus. *Heaut.* V. 1. 4.

CAVED.

Neque tu haut dices tibi non praedictum. *cave*. *And.* I. 2. 34. Verbum unum mihi faxis *cave*. *And.* IV. 4. 14. Quod *cavere* possis, stultum admitte. *Eun.* IV. 6. 23. Ipse sibi *caviti* loco. *Eun.* IV. 7. 13. *Cave* sis. *Eun.* IV. 7. 29. Ab istoc tibi *cavendum* intellego. *Eun.* V. 2. 44. Etiam *cavus*? *Heaut.* II. 2. 6. *Cave* faxis. *Heaut.* I. 2. 19. Faciet nisi *cavos*. *Heaut.* IV. 4. 8. Etiam taces? ego *cavebo*. *Adelph.* IV. 2. 12. *Cave* dixeris. *Adelph.* III. 4. 12. Dum id rescitum tri credit, tantisper *cavet*. *Adelph.* I. 1. 45. Ego me scio *cavisse*. *Hec.* III. 5. 20. Heus tu, *cave*. *Phorm.* II. 3. 51. *Cave* resciscat quisquam. *Phorm.* V. 1. 37.

CAUSA.

Satis vehemens *causa* ad obturgandum. *And.* I. 1. 123. Vera obturgandi *causa*. *And.* I. 1. 131. Tandem inventast *causa*. *And.* IV. 1. 19. Ubi ea *causa* erit adempta bis. *And.* V. 1. 18. *Causa* optumast. *And.*

V. 1. 45. Nec satis ad obtingendum *causae*. *And.* I. 1. 5. Quid *causae* est, quin. *And.* III. 4. 21. Ullam *causam*, saltem ineptam, falsam, iniquam. *And.* I. 5. 22. *Causam* cepetit. *And.* I. 3. 8. Multas sunt *causae*, quamobrem cupiam. *Eun.* I. 2. 65. Num parva *causa* est? *Eun.* III. 5. 27. *Causam* dicere. *Eun.* Prol. 10. *Causam* repperit. *Eun.* III. 3. 6. Aliquam *causam* quaerebat. *Eun.* V. 5. 31. Id facere maxime *causa* mea. *Eun.* V. 8. 40. Fingit *causas*. *Eun.* I. 2. 58. Vera *causa* est. *Heaut.* II. 3. 95. Mea *causa causam* hanc iustam esse animum inducite. *Heaut.* Prol. 41. Non tam meapte *causa* laetor, quam illius. *Heaut.* IV. 3. 8. Ego liberalli illam adfero *causa* manu. Nunc vide, utrum vis, argentum accipere, an *causam* meditari tuam. *Adelph.* II. 1. 40. & 41. Advorsusne illum *causam* dicerem, cui veneram advocatus? *Adelph.* IV. 5. 42. Et si tibi *causa* est de hac re. *Hec.* IV. 4. 3. Postquam ademptam hanc quoque tibi *causam* vides. *Hec.* IV. 4. 58. Alias ut uti possim *causa* hac integra. *Hec.* I. 2. 5. De tali *causa*. *Hec.* V. 1. 31. Te *causae* inellebant leves. *Hec.* III. 4. 12. Omnis *causas* praecidam omnibus. *Hec.* IV. 2. 27. Constringis falsas *causas* ad discordiam. *Hec.* IV. 4. 71. Iustam illam *causam*, facilem, vincibilem, optumam. *Phorm.* I. 4. 48. Quam *causam* reperient? *Causam* tradere adversariis. *Phorm.* II. 1. 4. & 7. Non *causam* dico, quin. Servom hominem *causam* orare leges non sinunt. *Phorm.* II. 1. 48. & 62. Iudicium de eadem *causa* iterum ut reddant tibi. de eadem *causa* bis iudicium adipiscier. *Phorm.* II. 3. 57. & 59. Nostra *causa* scilicet in nervom potius ibit. *Phorm.* IV. 4. 15. *Causa* est fontica. *Phorm.* IV. 4. 29. vide Notas. Aliquid credito esse *causae*. *Phorm.* V. 6. 55. Vestri honoris *causa*. *Phorm.* V. 8. 35.

CAUTE.

Res omnis *cautius*, ne temere faciam, adcurō. *Hec*. V. 1. 12.

CAUTIM.

Cautim & paulatim dabis. *Heaut.* IV. 8. 29.

CAUTIO.

Ne resciscat, *cautio* est. *And.* II. 3. 26. Pisces mihi ne corrumpantur, *cautio* est. *Adelph.* III. 3. 67.

CAUTUS.

Ut *cautus* est, ubi nihil opus. *Phorm.* IV. 5. 3.

CEDO. Verb.

Cedo, ut melius dicas. *Adelph.* III. 2. 52. vide Notas.

CEDO. Adverb.

Qui *cedo*? *And.* I. 1. 123. *Cedo* igitur, quid faciam? *And.* II. 3. 9. *Cedo*, quid iurgabit tecum? *And.* II. 3. 15. Quid te ergo aliud sollicitat? *cedo*. *Eun.* I. 2. 87. *Cedo* alios. *Eun.* IV. 7. 6. Quid factum est? *cedo*. *Eun.* V. 4. 28. *Cedo* dextram. *Heaut.* III. 1. 84. *Cedo* quid est? *Heaut.* III. 3. 36. Nomen mulieri *cedo* quod sit. *Heaut.* IV. 1. 49. *Cedo* quemvis arbitrum. *Adelph.* I. 2. 43. Coram ipsum *cedo*. *Adelph.* III. 4. 38. Puerum mihi *cedo*: ego alam. *Hec.* IV. 4. 86. *Cedo*, dum, en unquam audisti? *Phorm.* II. 2. 15. Quod fers, *cedo*. *Phorm.* V. 6. 17. Quin tu mi argentum *cedo*. P. Immo vero uxorem tu *cedo*. *Phorm.* V. 8. 42. & 43. Cape, *cedo*. *Phorm.* V. 8. 57. vide Notas.

CELER.

Nisi consilium *celere* repereris. *Phorm.* I. 4. 1.

CELLA.

Me in *cellam* aliquam cum illa concludam. *Adelph.* IV. 2. 13.

CELLULA.

Cum in *cellulam* ad te patris penum omnem congerebam clanculum. *Eun.* II. 3. 19.

CELO.

Bene dissimulatum amorem & *celatum* indicat. *And.* I. 1. 105. Vos *celavi*, quod nunc dicam. *And.* III. 4. 6. Ubi est, diu *celari* non

potest. *Eun.* II. 3. 3. *Celum* tam insperatum gaudium? *Heaut.* III. 1. 5. *Colabitur* itidem, ut *celata* adhuc est. *Heaut.* IV. 3. 20. Ea ne me *celat*, consuefeci filium. *Adelph.* I. 1. 29. Haud ita decet, *celare* te iras. *Hec.* II. 2. 11. Nescio quod magnum malum me *celas*. *Hec.* III. 1. 40. Te atque alios partum ut *celares* suum. *Hec.* III. 3. 24. Vereor, ne orata nostra nequeat *celare*. *Hec.* IV. 1. 61. Nosne hoc *celatos* tam diu? *Hec.* IV. 4. 23.

CENA.

In *cenam* seni. *And.* II. 2. 38. Quem vocabo ad *cenam*? *And.* II. 6. 22. Rogare ad *cenam* ut veniat. *Eun.* II. 2. 35. Eamus ergo ad *cenam*. *Eun.* III. 2. 6. *Cenam* apparare. *Heaut.* I. 1. 74. Abduxi ad *cenam*. *Heaut.* I. 2. 9. Nobis *cenae* quid fiet. *Heaut.* I. 2. 37. Unam eii *cenam* atque eius comitibus dedi. *Heaut.* III. 1. 46. Non rediit à *cena*. *Adelph.* I. 1. 1. Me ad *cenam* voco. N. Pol vero voco. *Phorm.* V. 9. 64.

CENO.

Symbolam dedit, *cenavit*. *And.* I. 1. 62. Cum amatore cum *cenant*, liguriunt. *Eun.* V. 4. 14. vide Notas.

CENSEO.

Tu si hic sis, aliter *consens*. *And.* II. 1. 10. vide Notas. *Consen* me verbum potuisse ullum proloqui? *And.* I. 5. 21. Dari tibi verba *consens* falso. *And.* III. 2. 25. vide Notas. Ego rus ibo, atque ibi manebo. P. A. *Censo*. *Eun.* II. 1. 11. Quid faciendum *conses*? *Eun.* IV. 4. 52. Responde dicit, *consuo*. *Heaut.* III. 3. 27. *Consen* vero? *Eun.* III. 3. 30. Aequom esse *consent*. *Heaut.* II. 1. 2. Animum advertunt graviter, quae non *consuas*. *Heaut.* III. 3. 9. Quid te futurum *conses*? *Heaut.* III. 1. 53. Rem cum videas, *consuas*. *Heaut.* V. 3. 21. *Consen* hominem me esse? *Adelph.* IV. 2. 20. Haut aliter *consuo*. *Adelph.* V. 8. 5. Adeon me esse pervicacem *conses*? *Hec.* IV. 1.

32. Ego amplius deliberandum *con-*
seo. *Phorm.* II. 4. 17.

CENTIES.

Ut, nil credas intellegere, nisi
idem dictumst *centies.* *Heaut.* V. 1. 8.

CENTURIO.

Ubi *centurio*st Sanga? *Eun.* IV.
7. 6.

CEREBRUM.

Ut *cerebro* dispergat viam. *Adelph.*
III. 2. 19. Diminuetur tibi quidem
iam *cerebrum.* *Adelph.* IV. 2. 32.
An tibi iam mavis *cerebrum* disper-
gam hic? *Adelph.* V. 2. 7.

CERES.

Sine *Ceres* & Libero friget Ve-
nus. *Eun.* IV. 5. 6.

CERNO.

Ut consuetum facile amorem *cer-*
neres. *And.* I. 1. 108. Si satis *cerno.*
Adelph. III. 3. 85.

CERTATIO.

Numquam vidi iniquius *certatio-*
nem comparatam. *Adelph.* II. 2. 4.
vide Notas.

CERTÉ.

Certe captus est. *And.* I. 1. 55.
Hercle *certe.* *And.* II. 2. 10. Mo-
lestus *certe* ei fuero. *And.* IV. 1. 17.
Certe pol. *Eun.* IV. 5. 5. At *certe*
ut hinc concedas. *Heaut.* III. 3. 11.
vide Notas. *Certe* sic erit. *Heaut.*
V. 3. 12. vide Notas. Est ne hic
ipsum, de quo agebam? & *certe* is
est. *Adelph.* I. 1. 53. Simulare *certe*
est hominis. *Adelph.* IV. 7. 16. *Cer-*
tes? *PAR.* *Certe.* *Hec.* V. 4. 3. *Certe*
edepol. *Phorm.* V. 1. 3.

CERTO. *Verb.*

Benedixisti si *certa*stet, audisset
bene. *Phorm.* Prol. 20.

CERTO. *adverb.*

Hoc *certo* scio. *And.* V. 4. 26.
Certe comperi. *Eun.* V. 1. 9. Satis
certo scio. *Heaut.* I. 1. 19. Ut opti-
ner: & *certo* scio. *Adelph.* IV. 5. 14.
Certo decrevi. *Hec.* IV. 2. 10.

CERTUS.

Omnia experiri *certum*st. *And.*
II. 1. 11. Nec quid agam *certum*st.
And. I. 3. 4. *Certa* res est. *And.*
II. 2. 31. Hic reddes omnia, quae

nunc sunt *certa* ei confissa, incerta
ut fient. *And.* II. 3. 16. Ita facere
*certum*st. *Eun.* I. 2. 108. Si *certum*st
facere, facias. *Eun.* II. 3. 97. Ar-
bitror: *certum* non scimus. *Eun.* I.
2. 31. Satin hoc *certum*st? *Q.* *Cer-*
tum. *Adelph.* III. 2. 31. Nec quic-
quam *certi* respondes mihi? *Hec.*
IV. 4. 84. Vide, ut mi haec *certa*
& clara attuleris. *Hec.* V. 4. 1.
Quantum potest, me *certiorum* fac.
Phorm. IV. 3. 69.

CERVA.

Cervam videre fugere, & sectari
canes. *Phorm.* Prol. 7.

CERVIX.

Inversa verba, everlas *cervicis*
tuas. *Heaut.* II. 3. 131.

CESSO.

Cessas adloqui? *And.* II. 2. 6.
Cesso adloqui. *And.* V. 2. 4. Quid
stas? Quid *cessas*? *And.* V. 6. 15.
Paulum si cessassem, domi non of-
fendissem. *Eun.* IV. 4. 5. Odiosa
cessas? *Eun.* IV. 6. 16. *Cesso* hunc
adoriri? *Heaut.* IV. 5. 9. Odiosus
cessat. *Adelph.* IV. 2. 49. Set cur
cessas? *Adelph.* IV. 5. 69. *Cessatum*
usque adhuc est. *Adelph.* IV. 4. 23.
Ut olim te offendisti, nil *cessavisti*
eadem esse usque adhuc. *Hec.* V. 1.
29. Contumelias numquam *cessavisti*
dicere. *Phorm.* II. 3. 30.

CETARIUS.

Cetarii, lanil, coqui, fartores,
piscatores. *Eun.* II. 2. 26.

CETERI.

Lamentari praeter *ceteras* vifa.
Forma praeter *ceteras* honesta & li-
berali. *And.* I. 1. 94. & 95. Horum
ille nihil egregie praeter *cetera* stu-
debat. *And.* I. 1. 31. Sua causa ex-
cludi *ceteros.* *Eun.* III. 2. 28. Pa-
triam, & signa *cetera.* *Eun.* I. 2. 32.
Nolim *ceterarum* rerum te socordem
eodem modo. *Adelph.* IV. 5. 61.
Cum ego vos curis solvi *ceteris.* *Hec.*
II. 1. 33. Tu conilicito *ceterum.*
Phorm. I. 3. 14. vide Notas.

CETERUM.

Ceterum de exclusionem verbum
nullum. *Eun.* I. 2. 7. *Ceterum* idem

hoc aut melius tute invenisses. *Eun.* III. 1. 62. vide Notas. *Ceterum*, placet tibi factum? *Adolph.* IV. 7. 18. *Ceterum* de reddenda id facias, quod in rem sit tuam. *Hec.* III. 3. 31. *Ceterum* posthac si quicquam, nihil precor. *Phorm.* I. 2. 91.

CHAEREA.

Hic saepicule nominatur in Eunucho.

CHARINUS.

Andriae persona est. Quam villam demonstravit Charini? *Heaut.* IV. 4. 10.

CHREMES.

Andriae, Eunuchi, Heautontimorumeni, & Phormionis persona.

CHRYSIDIS.

Hulus mentio est, *And.* I. 1. & I. 5. Quis heri Chrysidem habuit? *And.* I. 1. 58.

CIBUS.

Viden otum & *cibus* quid facit alienus, *Eun.* II. 2. 34. Deducunt *cibum*. *Cibum* nonnumquam capiet cum ea. *Cibum* una capias. *Eun.* II. 3. 23. 76. & 81. E flamma potere te *cibum* posse arbitror. *Eun.* III. 2. 38. Avidae *cibi* *Eun.* V. 4. 16. Unde mi peterem *cibum*. *Heaut.* V. 2. 25.

CICATRIX.

Neque pugnas narrat, neque cicatrices suas ostendat. *Eun.* III. 2. 29.

CILICIA.

Iter illi in Lemnum ut esset, noster in Ciliciam. *Phorm.* I. 2. 16.

CIRCUM.

Quae *circum* illam essent. *Eun.* III. 5. 33. Capillus *circum* caput reiectus. *Heaut.* II. 3. 49.

CIRCUMCURSO.

Hac illac *circumcurso*. *Heaut.* III. 2. 1.

CIRCUMEO.

Facinus indignum, sic *circumiri*. *Phorm.* IV. 3. 9.

CIRCUMITIO.

Nil *circumitione* usus es. *And.* I. 2. 31.

CIRCUMSPECTO.

Nescio quid *circumspiciat*. *Eun.* II. 2. 60. Simul alia *circumspello*, satine explorata sint. *Eun.* III. 5. 54.

CIRCUMSPICIO.

Escendo in quendam excelsum locum. *Circumspicio*. *And.* II. 2. 20. Numquid *circumspexi*? *Adolph.* IV. 5. 55.

CIRCUMVALLO.

Tot res repente *circumvallant*, unde emergi non potest. *Adolph.* III. 2. 4.

CIRCUMVENIO.

Ne eum *circumventum* inique iniqui inrideant. *Hec.* Alt. Prolog. 46.

CISTELLA.

Cistellam domo effer cum monumentis. *Eun.* IV. 6. 15.

CITHARISTRIA.

Quandam nactus est puellulam *citharistriam*? Quid paedagogus ille, qui *citharistriam*. *Phorm.* I. 2. 32. & 94.

CITO.

Abi *cito*, & suspende te. *And.* I. 5. 20. Hui, tam *cito*? *And.* III. 1. 16. Quam *cito*? *Eun.* I. 2. 98. Haud *cito* mali quid ortum ex hoc sit publice. *Adolph.* III. 3. 89. *Cito* ab eo haec ira abscedet. *Hec.* V. 2. 15. Tacitus *citius* audies. *Eun.* III. 5. 23.

CIVIS.

Civem Atticam esse hanc. *And.* I. 3. 16. Illam hinc *civem* esse aiunt. *And.* V. 1. 14. Praeter *civium* morem atque legem. *And.* V. 3. 8. *Civem* inventam gaudeo. *And.* V. 4. 36. vide Notas. Virginem vitare *civem*? *Eun.* V. 2. 19. Hoc peccatum in virginem est *civem*. *Adolph.* IV. 7. 8. Ne illiusmodi iam magna nobis *civium* paenuria sit. *Adolph.* III. 3. 87. Hospites, tum *civis*. *Phorm.* II. 2. 14. Ne quid *civis* turpe in se admitteret. *Phorm.* II. 3. 68.

CIVITAS.

In qua *civitate* tandem te arbitrare vivere? *Adolph.* IV. 5. 51.

CLAM.

Nec *clam* te est. *And.* I. 2. 52.

Amavit: tum id *clam*. *And.* II. 6. 13. Vel vi, vel *clam*, vel precario. *Eun.* II. 3. 28. *Clam* te subduxit mihi. *Eun.* IV. 7. 25. Haec *clam* me omnia. *Heaut.* I. 1. 46. Sperat fore *clam*. *Adelph.* I. 1. 46. Haut *clam* me est. *Hec.* III. 4. 10. Non *clam* me haberet, quod celasse intellego. *Hec.* IV. 4. 35. Peperit uxore *clam*. *Hec.* V. 2. 15.

CLAMITO.

Quid *clamitas*? *And.* IV. 4. 28. *Clamitans*: indignum facinus. *And.* I. 1. 117.

CLAMO.

Illis quae sunt intus *clamas* de via. *And.* III. 2. 11. Venit ad me saepe *clamans*. Quid agis, Micio? *Adelph.* I. 1. 11. vide *Notas*. *Clamant* omnes indignissime factum esse. *Adelph.* I. 2. 11. Non *clamas*? non infans? *Adelph.* IV. 7. 9. Quid agam? quid *clamen*? aut queras? *Adelph.* V. 3. 3. Tumulantur, *clamant*. *Hec.* Alt. Prol. 33. Ne *clama*. *Phorm.* IV. 3. 59.

CLAMOR.

Clamore summo. *Heaut.* Prol. 40. *Clamor* mulierum. *Hec.* Alt. Prol. 26. Pro Iuppiter, *clamorem* audio. *Hec.* III. 1. 37.

CLANCULUM.

Penum omnem congerebam *clanculum*. *Eun.* II. 3. 18. Mordere *clanculum*. *Eun.* III. 1. 21. Venisse *clanculum*. *Eun.* III. 5. 41. Specto per stabellum *clanculum*. *Eun.* III. 5. 54. Agere inter se *clanculum*. *Heaut.* III. 1. 63. Alit *clanculum* patres quae faciunt. *Adelph.* I. 1. 27. Cum eius confuevit matre *clanculum*. *Phorm.* V. 6. 33.

CLARE.

Quin dicis *clare*. *Adelph.* IV. 4. 15.

CLARUS.

Vide, ut mi haec certa & *clara* attuleris. *Hec.* V. 4. 1.

CLEMENS.

Iusta & *clamens* fuerit servitus. *And.* I. 1. 9. *Clementem* vitam urbanam, atque otium secutus sum.

Adelph. I. 1. 17. *Clemens*, placidus. *Adelph.* V. 4. 10. Animo benigno in illam & *clementi* fui. *Hec.* III. 5. 22.

CLEMENTIA.

Facilitate nihil esse homini melius, neque *clementia*. *Adelph.* V. 4. 7.

CLIENS.

Cliens, amicus, hospes, nemo est vobis? *Adelph.* IV. 1. 13.

CLIENTELA.

Thais se patri commendavit: in *clientelam* & fidem nobis dedit se. *Eun.* V. 8. 9. vide *Notas*.

CLINIA.

Erras, si id credis, & me ignoras, *Clinia*. *Heaut.* I. 1. 53. Eiusdem personae multa est in hac Fabula mentio.

CLITIPHO.

Et haec Heautontimorumeni persona est.

CLIVOS.

Clivos deorsum versus est. *Adelph.* IV. 2. 36.

COEVO.

Coemissa hinc quae illuc veheres multa. *Adelph.* II. 2. 17.

COZO.

Heri aliquot adulescentuli *coimus* in Piraeo. *Eun.* III. 4. 1.

COEPI.

Amare *coepi*. *Eun.* III. 5. 20. *Coepi* agomet mecum cogitare. *Eun.* IV. 2. 1. Si quicquam hodie hic turbas *coeperis*. *Eun.* IV. 7. 30. Eius filiam ille amare *coepit* virginem. *Coepi* non humanitas tractare. Ubi video, haec *coepi* cogitare. *Heaut.* I. 1. 45. 47. & 76. Hoc quod *coepi*, primum enarrem. *Heaut.* II. 3. 32. Video non licere, ut *coeperam*, hoc pertendero. *Heaut.* V. 5. 9. Sex menses prius olfecissim, quam ille quicquam *coeperet*? *Adelph.* III. 3. 43. Pergam quo *coepi* hoc iter. *Hec.* I. 2. 119.

COEPTO.

Quid *coeptas*, Thraso? *Eun.* V. 7. 1. vide *Notas*. Quid hic *coeptas*? *Heaut.* IV. 4. 12. *Phorm.* IV. 3. 21.

COGITO.

Sic cogitabam. *And.* I. 1. 84. Ut me esset spatium cogitandi. *And.* I. 2. 11. Quid agam, cogito. *And.* II. 2. 21. Neque quid me otes, cogitas: nam si cogites, remittas. *And.* V. 1. 7. & 8. Quod nunc tute tecum iratus cogitas. *Eun.* I. 1. 19. Profecto quanto magis magisque cogito. *Eun.* III. 3. 1. Etiam atque etiam hoc cogita. *Eun.* I. 1. 11. Non enim cogitaras. *Eun.* III. 1. 62. Coepi egomet mecum aliam rem ex alia cogitare. *Eun.* IV. 2. 7. Occepi mecum cogitare. *Eun.* IV. 2. 8. Hunc tu in aedis cogitas recipere posthac? *Eun.* V. 2. 59. Immo hoc cogitato. *Eun.* IV. 6. 21. Cogita modo. *Eun.* V. 8. 43. Quid nunc facere cogitas? *Heaut.* III. 3. 46. Quia non rediit filius, quae cogito? *Adelph.* I. 1. 10. Cogito id, quod res est. *Adelph.* II. 1. 52. Ubi illud quaeram, cogita. *Adelph.* IV. 2. 30. Quae in animo cogitas. *Adelph.* I. 1. 5. Hoc tu facito cum animo cogites. *Adelph.* III. 4. 55. Quaeso hoc facito tecum cogites. *Adelph.* V. 3. 22. Haec si voles in animo vero cogitare. *Adelph.* V. 3. 32. Ita sum irritatus, animum ut nequeam ad cogitandum insituere. Non potuit cogitata proloqui. *Phorm.* II. 1. 10. & 53.

COGNATA.

Amicas te & cognatas deferere solo. *Hec.* IV. 2. 16. Cedo qui est cognata? *Phorm.* II. 3. 51. Negat Phanium esse hanc sibi cognatam Demipho? Hanc Demipho negat esse cognatam? *Phorm.* II. 3. 5. & 6. Cave ne in cognatam pecces. *Phorm.* V. 3. 20.

COGNATUS.

Inopia & cognatorum negligetia coacta. *And.* I. 1. 44. Is mihi cognatus fuit. *And.* V. 4. 23. vide Notas. Habeo hic neminem, neque notum, neque cognatum. *Eun.* I. 2. 68. Amicos, genus, cognatos, divitias. *Heaut.* I. 2. 20. Hegio est his cognatus proximus. *Adelph.* V.

8. 24. Neque ille benevolens, neque notus, neque cognatus. *Phorm.* I. 2. 48.

COGNITIO.

De cognitione ut certum sciam. *Eun.* V. 3. 12. Indest cognitio facta. *Hec.* V. 3. 33.

COGNOSCO.

Rem cognoscitur. *And.* Prol. 24. Tandem cognosti qui siem? *And.* III. 4. 7. Utilitatem in ea re faciam ut cognoscas meam. *Eun.* II. 3. 18. Aequom est vos cognoscere, atque ignoscere. *Eun.* Prol. 42. Mature ut cum cognovis, perpetuo oderit. *Eun.* V. 4. 11. Et cognoscendi & ignoscendi dabitur peccati locus. *Heaut.* II. 1. 6. Alias cognovisti eius: quaeso hanc noscite. *Hec.* Prol. 8. Ubi sunt cognitae, placitae sunt. *Hec.* Alt. Prol. 12.

COAO.

Coactum egestate ingenium. *And.* I. 5. 40. Si nolit, quin eum merito possim cogere. *And.* III. 2. 51. Tu coactus tua voluntate es. *And.* IV. 1. 34. Coactus legibus eam uxorem ducet. *And.* IV. 4. 41. Iubeo, cogere, atque impero. *Eun.* II. 3. 95. Quasi talenta ad quindecim cogi. *Heaut.* I. 1. 94. In angustum oppido nunc meae coguntur copiae. *Heaut.* IV. 2. 2. Malo coactus, qui suum officium facit. *Adelph.* I. 1. 44. Quod vos vis cogit, id voluntate impetret. *Adelph.* III. 4. 44. vide Notas. Huic leges cogunt nubere hanc. *Adelph.* IV. 5. 18. Fillum cogam. *Adelph.* V. 3. 65. vide Notas. Vi coepi cogere. *Hec.* II. 2. 26. Invitus feci; lex cogit. *Phorm.* II. 1. 6. Etiam idne lex cogit? *Phorm.* II. 1. 8. vide Notas. Vi coactum te esse, invitum, lege, iudicio. *Phorm.* I. 4. 36.

COHAEREO.

Non cohaerent. *And.* II. 2. 24.

COHIBE.

Aetas, metus, magister cohibebant. *And.* I. 1. 27. vide Notas. Non te cohibet? *Heaut.* V. 1. 46.

COITIO.

Prima coitioß acerrima. *Phorm.* II. 2. 32.

COLAPHUS.

Homini misero plus quingentos colaphos infregit mihi. *Adolph.* II. 1. 45. Colaphis tuber est totum caput. *Adolph.* II. 2. 37.

COLAX.

Colacem esse nempe, Planti veterem fabulam. *Eun.* Prol. 25. vide Notas. Colax Menandri est: in ea est parasitus Colax. *Eun.* Prol. 30.

COLLIGO.

Meridie ipso faciam ut stipulam colligas. *Adolph.* V. 3. 62.

CULO.

Dum ille vitam illam colet inopem. *Heaut.* I. 1. 84. Nos amatores colant. *Phorm.* II. 4. 9. Nos coluit maxime. *Adolph.* III. 2. 54. Colere, adiuvere, adiungere. *Adolph.* V. 8. 4. Quod potero faciam, tamen ut pietatem colam. *Hec.* III. 4. 33. Agrum de nostro patre colendum habebat. *Phorm.* II. 3. 18.

COLOR.

Numnam eius color pudoris signum usquam indicat? *And.* V. 3. 7. Qui color, qui nitor vestitus? *Eun.* II. 2. 11. vide Notas. Color verus. *Eun.* II. 3. 27. Colore stellionino. *Eun.* IV. 4. 22. vide Notas.

COLUMEN.

Columen vero familiae. *Phorm.* II. 1. 57.

COMEDO.

Hunc comedendum & ebibendum vobis propino. *Eun.* V. 8. 57. vide Notas. Quid comedent? quid ebibent? *Heaut.* II. 3. 14.

COMES.

Comites secuti scilicet sunt virginem. *Eun.* II. 3. 55. Unam eorum atque eius comitibus dedi. *Heaut.* III. 1. 46. Comitum conventus. *Hec.* Alt. Prol. 27. Sine comite. *Hec.* V. 3. 25.

COMIS.

Usa sum benigno & lepido & comi. *Hec.* V. 3. 39. Quemquamne tam

animo comi & leni putas? *Heaut.* V. 1. 39. vide Notas.

COMISSATOR.

Edepoi commissatorem haud sane commodum. *Adolph.* V. 2. 8.

COMISSOR.

Phaedriam intromittamus commissatum. *Eun.* III. 1. 52. vide Notas.

COMITER.

Qui me dudum adiuravit comiter. *Phorm.* III. 3. 4.

COMMENINI.

Sic commemoram. *Eun.* III. 5. 16. Si satis commemini. *Phorm.* III. 2. 38.

COMMEMORABILIS.

Non fit sine periculo facinus magnum & commemorabile. *Heaut.* II. 3. 73. vide Notas.

COMMEMORATIO.

Istaec commemoratio quasi exprobratio est. *And.* I. 1. 16.

COMMEMORO.

Quid commemorum primum? *Eun.* V. 8. 14. Cui dem, quamobrem dem, commemorabo. *Phorm.* IV. 5. 3. Quid ego nunc commemorum singulatim? *Phorm.* V. 9. 42.

COMMENDO. Commendo.

Commendas virginem mihi. *Eun.* III. 5. 29. Ego me tuae commendo & committo fidel. *Eun.* V. 2. 47. Thais se patri commendavit. *Eun.* V. 8. 9. vide Notas. Ille tibi moriens nos commendavit. *Adolph.* III. 4. 11.

COMMENTUM.

Ipsis commentum placet. *And.* I. 3. 20.

COMMO.

Huc raro in urbem commoat. *Hec.* I. 2. 100.

COMMERCO. Commerco.

Quid commerui aut peccavi? *And.* I. 1. 112. Numquam sciens commerui. *Hec.* IV. 2. 4. Nullam de his rebus culpam commerui tua. *Hec.* IV. 4. 9. Arbitrabitur commeruisse culpam. *Phorm.* I. 4. 28.

COMMERCOR.

Numquam quicquam erga me *commeritasti*, quod nollem. *Hec.* III. 5. 36.

COMMETO.

Commetare ad mulierculam. *Heaut.* III. 1. 35. vide Notas.

COMMIGRO.

Ex Andro *commigravit* huc vicinia. *And.* I. 1. 43. Neque enim diu huc *commigravimus*. *Adelph.* IV. 5. 15.

COMMINISCOR.

Quid agam? aut quid *comminiscar*? *Heaut.* IV. 2. 7. Huiusmodi mihi res semper *comminiscere*. *Heaut.* IV. 6. 8.

COMMITIGO.

Utinam tibi *commitigari* videam scandalio caput. *Eun.* V. 7. 4.

COMMITTO.

Cui *committas* primo partu mulierem. *And.* I. 4. 3. Se *commissurum* mihi gnatam suam uxorem. *And.* I. 5. 6. Servon fortunas meas me *commississe* fuit? *And.* III. 5. 3. Ovem lupo *commisi*. *Eun.* V. 1. 16. vide Notas. Ego meruæ commendo & *committa* fidei. *Eun.* V. 2. 57. Eis *commissi* & credidi. *Heaut.* V. 1. 33. Non *committet* hodie umquam, iterum ut vapulet. *Adelph.* II. 1. 5. Ut tergum meum tuam in fidem *committam*. *Hec.* I. 2. 34. Qui illum decrerunt dignum, suos cui liberos *committerent*. *Hec.* II. 1. 15.

COMMODO.

Non sat *commode* divisa sunt temporibus tibi haec. *And.* III. 1. 17. Quantum ille potuit cogitare *commode*. *Heaut.* Prol. 14. Si quis recte aut *commode* tractaret. *Heaut.* I. 1. 100. Numquam *commodius* erum audiui loqui. *Heaut.* III. 2. 48. Cuiquam aequè audisti *commode* quicquam evenisse? *Heaut.* IV. 3. 7. vide Notas. Haut opinor *commode* finem statuiffe orationi. *Hec.* I. 2. 20. Numquam tam dices *commode*. *Hec.* I. 2. 33.

COMMODITAS.

Quot *commoditates* vide. *And.* III. 3. 37. Maguam mi inlicit sua *commoditate* curam. *Adelph.* IV. 2. 76. Quantis *commoditatibus* hunc onerastis diem? *Phorm.* V. 6. 7.

COMMODO.

Quod quam illi ut *commodum*. *Hec.* V. 1. 34.

COMMODUM. Adverb.

Ille sese interea *commodum* huc advorterat. *Eun.* II. 3. 52. Id cum hoc agebam *commodum*. *Phorm.* IV. 3. 9.

COMMODUS.

Plus malist quam *commodi*. *And.* III. 3. 15. Nolo tibi ullum *commodum* intercludier. *And.* III. 3. 41. vide Notas. Ex incommodis alterius sua ut comparent *commoda*. *And.* IV. 1. 4. Ne quod vestrum remoret *commodum*. *And.* IV. 3. 24. Tu illis fruire *commodis*. *Eun.* II. 3. 81. Quid ut ex ea re tandem caperes *commodi*? *Eun.* III. 5. 25. Cui tam subito tot contigerint *commoda*. *Eun.* V. 8. 3. Quam maxime servire vestris *commodis*. *Heaut.* Prol. 50. Ut ex illius *commodo* meum compararem *commodum*. *Heaut.* II. 4. 17. Quia omnia sibi postputavit esse prae meo *commoda*. *Adelph.* II. 3. 9. Sine labore patria potitur *commoda*. *Adelph.* V. 4. 17. Me pietas matris potius *commodum* suadet sequi. *Hec.* III. 5. 31. Matris servibo *commodis*. *Hec.* III. 5. 45. Multa ex quo fuerint *commoda*, eius incommoda aequumst ferre. *Hec.* V. 3. 42. *Commodiorum* hominem, adventum, tempus, non vidi. *And.* V. 2. 3. Si id non *commodum* est. *Eun.* III. 4. 49. Mulier *commoda* & faceta. *Heaut.* III. 2. 10. Commissatorem haut sane *commodum*. *Adelph.* V. 2. 8. Hoc & vobis & meae *commodum* famae arbitror. *Hec.* IV. 2. 9. Quot *commodae* res attuli? *Hec.* V. 3. 19. Exsequias Chremeti quibus est *commodum* ire, om tempus est. *Phorm.* V. 9. 37.

COMMONEO.

Commoneat, ut servem fidem. *And.* I. 5. 45. Altorum exempla *commonent*. *And.* IV. 5. 17.

COMMONSTRO.

Parentis meos ut *commonstres* mihi. *Heaut.* V. 4. 4. Hominem *commonstrat* mi istum volo. *Phorm.* II. 1. 75.

COMMORIENTES.

Commorientes fecit Plautus fabulam. *Adelph.* Prol. 7.

COMMOROR.

Quid ille tam diu quaeso *commorabare*? *Phorm.* IV. 1. 7.

COMMOVEO.

Neque *commovetur* animus in ea re tamen. *And.* I. 1. 67. *Commoveat*, neque *commoneat*, ut servem fidem. *And.* I. 5. 45. *Commovi*. *And.* II. 6. 25. Animus *commotus* metu. *And.* V. 4. 34. Iam te *commotum* reddam. *And.* V. 2. 23. In hac *commotus* sum. *Eun.* III. 5. 19. Dormiunt: post ego istos *commovebo*. *Heaut.* IV. 4. 8. Quidnam ille *commotus* venit? *Phorm.* I. 4. 6. *Commorat* omnes nos. *Phorm.* I. 2. 51.

COMMUNICO.

Nonne prius *communicatum* oportuit? *And.* I. 5. 4.

COMMUNIS.

Id oro te, in *commune* ut consulas. *And.* III. 3. 16. Pernicies *communis* adulescentium. *Adelph.* II. 1. 34. *Communis* corruptela nostrum liberum. *Adelph.* V. 3. 7. *Communia* esse amicorum inter se omnia. *Adelph.* V. 3. 18. Vitium *commune* omnium est. *Adelph.* V. 8. 30. *Communia* omnium quae sunt patrum. *Hec.* I. 2. 48. *Communia* esse haec. *Phorm.* II. 1. 15. vide Notas.

COMMUTO.

Namquam tecum *commutaturum* patrem unum esse verbum. *And.* II. 4. 7. *Commuto* locum. *Eun.* V. 5. 3. Tria non *commutabitis* verba hodie inter vos. *Phorm.* IV. 3. 33.

COMOEDIA.

Quas faciet de integro *Comoedias*. *And.* Prol. 26. Ex integra Graeca

integram *Comoediam* hodie sum asturus. *Heaut.* Prol. 4. Synopthnescentes Diphili *comordiast*. *Adelph.* Prol. 6. Placet haud fieri itidem ut in *Comoediis*. *Hec.* V. 4. 26. Epidicazomenen quam vocant *Comoediam* Graeco. *Phorm.* Prol. 29. vide Notas.

COMPARO, CONPARO.

Ex incommodis alterius sua ut *comparent* commoda. *And.* IV. 1. 4. An potius ita me *comparem*. *Eun.* I. 1. 2. Quod donum donec huic contra *comparet*. *Eun.* II. 3. 64. Ne *comparandus* hic quidem ad illum sit. *Eun.* IV. 4. 14. Ut ex illius commodo meum *compararem* commodum. *Heaut.* II. 4. 18. Quae opus sunt *comparet*. *Heaut.* IV. 8. 14. Ita *comparatam* esse hominum naturam omnium. *Heaut.* III. 1. 94. Numquam vidi iniquius certationem *comparatam*. *Adelph.* II. 2. 4. Quam iuque *comparatum* sit. *Phorm.* I. 1. 7.

COMPERES.

Habendum *compedes*. *Phorm.* II. 1. 19. vide Notas.

COMPERIO, OR.

Comperiebam nihil ad Pamphilum quicquam attinere. *And.* I. 1. 63. De amore hoc *comperis*. *And.* I. 3. 6. Dum ne ab hoc me falli *comperiar*. *And.* V. 3. 31. Atqui certo *comperi*. *Eun.* V. 1. 9. Ubi *comperi* ex iis. *Heaut.* I. 1. 70.

COMPLACET.

Postquam me amare dixi, *complacit* tibi. *And.* IV. 1. 21. Eius sibi *complacitam* formam. *Heaut.* IV. 5. 24.

COMPECTOR.

Mediam mulierem *complectitur*. *And.* I. 1. 106.

COMPLURES.

Emptae mulieres *complures*. *Adelph.* II. 2. 22. Ubi illic dies est *compluris*. *Hec.* I. 2. 110. *Compluris* menses. *Phorm.* III. 2. 35. Nova *compluria*. *Phorm.* IV. 3. 6.

COMPLUSCULUS.

Hos dies *complusculos* bene conveniebat inter eas. *Hec.* I. 2. 102.

COMPONO.

Nec magis *compositum* quicquam. *Eun.* V. 4. 13. Res *composita* est. *Adelph.* IV. 7. 17. *Componi* potis gratia. *Hec.* III. 5. 19. *Compono* quae tecum simul ferantur. *Hec.* IV. 3. 5. Inter nos haec potius cum bona ut *componantur* gratia, quam cum mala. *Phorm.* IV. 3. 17.

COMPOS.

Vix sum *compos* animi. *Adelph.* III. 2. 12.

COMPOSITO.

Composito factum. *Phorm.* V. 2. 29.

COMPRECOR. COMPRECOR.

Deos *comprecare*. Tu deos potius *comprecare*. *Adelph.* IV. 5. 65. & 70.

COMPREHENDO.

Comprehendi tube, quantum potest. *Eun.* V. 1. 20. Hunc pro moethopoitea *comprehendere* & constrinhere. *Eun.* V. 5. 23.

COMPRIMO. COMPRIMO.

At tu tibi istas posthac *comprimi* do manus. *Heaut.* III. 3. 29. Cum *compressa* est gnata. *Hec.* IV. 1. 57. Se fatetur nescio quam *compressisse*. *Hec.* V. 3. 30. Animam *compressisse*. *Phorm.* V. 6. 28.

COMPROBO.

Beneficium verbis initum re *comprobes*. *And.* V. 1. 5.

CONATUS.

Magno iam *conatu* magnas nugas *conaxerit*. *Heaut.* IV. 1. 8.

CONCALESCO.

Concaluit: quid vis? *Heaut.* II. 3. 108.

CONCEDO. *Largior.*

Faciam ut tibi *concedam*. *Heaut.* tibi hoc *concedo*. *Hec.* II. 2. 3. & 16. Numquamne hodie *concedes* mihi? *Phorm.* V. 3. 22.

CONCEDO. *Abeo.*

Biduum saltem ut *concedas* solum. *Concedam* hinc intro. *Eun.* I. 2. 102. & 126. *Concedat* illic paululum. *Eun.* IV. 4. 39. Huc *concessit*. *Heaut.* I. 1. 122. Hinc *concedas* aliquo ab ore eorum. *Heaut.* III. 3. 11.

Si nunc de tuo iure *concessisses* paululum. *Adelph.* II. 2. 9. Quando esse indignam sese deputat, matris meae quae *concedat*. *Hec.* III. 5. 27. vide Notas. Tempus est *concedere*. *Hec.* IV. 2. 21. Se *concessuram* ex aedibus. *Hec.* IV. 4. 57.

CONCERTO.

Te audio nescio quid *concertasse* cum ero. *Adelph.* II. 2. 3.

CONCIRO.

Quantas turbas *conciui*. *Heaut.* V. 2. 17. Unum aliquod verbum inter eas iram hanc *conciuisse*. *Hec.* III. 1. 33.

CONCILIO.

Prodi male *concoliate*. *Eun.* IV. 4. 2. Ut pacem *conciliam*. *Heaut.* V. 5. 2.

CONCLAMO.

Iam *conclamatum* est. *Eun.* II. 3. 57.

CONCLAVE.

Virgo in *conclavi* sedet. *Eun.* III. 5. 35. Ultimis *conclavo* in aedibus. *Heaut.* V. 1. 29.

CONCLUDO.

Ut ab illa excludar, huc *concludar*. *And.* II. 3. 121. Illum aliquod *conclusissem*. *Eun.* IV. 3. 25. Tot res, tantas, tam opportune in unum *conclufit* diem. *Eun.* V. 8. 17. Me in cellam aliquam cum illa *concludam*. *Adelph.* IV. 2. 13. Tot me nunc rebus miserum *concludit* pater. *Hec.* IV. 4. 8. *Conclusum* hic habeo uxorem saevam. *Phorm.* V. 1. 17.

CONCORDO.

Si *concordabis* cum illa. *Phorm.* II. 4. 86.

CONCORDS.

Credo ea gratia *concordes* magis fore. *Hec.* IV. 3. 11.

CONCREPES.

Concrepuit hinc à Glycerio ostium. *And.* IV. 1. 58.

CONCUBO.

Tecum post duobus *concupissem* eam mensibus. *Hec.* III. 3. 33.

CONCURRO.

Multa *concurrunt* simul. *And.* III. 2. 31. *Concurrunt* laeti mi obviati. *Eun.* II. 2. 25. *Concurrunt* multa.

Heaut. II. 2. 3. vide Notas. Fot *concurrunt* verisimilia. *Adolph.* IV. 4. 19.

CONCUTIO.

Qui templa caeli summa sonitu *concussit*. *Eun.* III. 5. 43.

CONDECORO.

Potestas *condecorandi* ludos scaenicos. *Hec.* Alt. Prol. 37.

CONDITIO.

Accepit *conditionem*. *And.* I. 1. 52. Harum duarum *conditionum* nunc utram malis vide. *Heaut.* II. 3. 85. Quae vobis placita est, *conditio* datur. *Hec.* II. 1. 44. Hanc *conditionem* si cui tuleris extrario. *Phorm.* IV. 1. 13.

CONDONE.

Habeo alia multa, nunc quae *condonabitur*. *Eun.* Prol. 17. Argentum quod habes *condonamus* te. *Phorm.* V. 8. 54.

CONDUCO.

Navem *conductum*. *Adolph.* II. 2. 17.

CONDUPLICO.

Quod bene promeritus fueris, *conduplicavisti*. *Phorm.* III. 2. 31.

CONFABULOR.

Si quando ad eam accesserat *confabulatum*. *Hec.* I. 2. 107.

CONFERO.

Ne post *conferas* culpam in me. *Eun.* II. 2. 97. Fructum ne quando tu alto *conferas*. *Eun.* III. 1. 60. Verba si ad rem *conferuntur*. *Eun.* IV. 6. 4. Illi suum animum alio *conferunt*. *Heaut.* II. 4. 10. *conferunt* consilia ad adulescentes. *Heaut.* III. 1. 64. vide Notas. Si *conferendum* exemplum est. *Adolph.* I. 2. 14. Si omnia omnes sua consilia *conferant*. *Adolph.* III. 2. 1.

CONFICIO.

Animus lassus cura *confessus* stupet. *And.* II. 1. 4. Mihi *confecio* sollicitudines. Ex unis geminas mihi *conficies* nuptias. *And.* IV. 1. 26. & 50. Amorem eum *confeci* sine molestia. *Eun.* V. 4. 6. vide Notas. *Conficiam* facilius quod volo. *Heaut.* IV. 5. 55. Ut hodie *confico-*

rentur nuptiae. *Heaut.* V. 1. 22. Pacem in leges *conficiet* suas. *Heaut.* V. 2. 45. Aliquid gnato *conficiat* mali. *Heaut.* V. 3. 1. Dormienti haec tibi *conficuros* Deos? *Adolph.* IV. 5. 59. Bonas *confecissis* nuptias. *Phorm.* II. 1. 28. Pauxillum nummorum: id ut *conficorem*. *confeci*. *Phorm.* I. 1. 4. Una mihi res est *conficienda*. Ne *conficere* credant argentum suum. *Phorm.* V. 5. 3. & 15.

CONFIDENS.

Ellum, *conficiens*, carus. *And.* V. 2. 14. Homo *confidens*. *Phorm.* I. 2. 73.

CONFIDENTER.

In qua re nunc tam *confidenter* restas. *Heaut.* V. 3. 7.

CONFIDENTIA.

O ingentem *confidentiam*. *And.* V. 3. 5. Quae eius *confidentia* est? *Eun.* V. 1. 23.

CONFIDO.

Salvom adfuturum esse hic *confido* propediem. *Heaut.* I. 1. 108. Ut *confidam* fore ita ut volumus. *Adolph.* V. 3. 40.

CONFINGO.

Lacrimae *confingunt* dolls. *And.* III. 3. 26. Omnia haec *confingam*. *Phorm.* I. 1. 84.

CONFIA.

Spero *confors*. *And.* I. 1. 108.

CONFITEOR.

Hoc *confiteor* iure mi obtigisse. *And.* III. 5. 1. Quod ambo *confiteamini* sine periculo esse. *Heaut.* II. 3. 97. *Confiteri*. Egon *confitear*? *Heaut.* V. 3. 13. & 14. Orat, *confitetur*, purgat. *Phorm.* V. 9. 46.

CONFLICTO.

Cum huiusmodi ut *conflictatus* malo. *Phorm.* III. 2. 20.

CONFLICTOR.

Qui cum ingenis *conflictatur* eiusmodi. *And.* I. 1. 66.

CONELO.

Magna familiaritas *constata*. *Eun.* V. 2. 35.

CONFUGIO.

Neque tu eo nunc *confugies* Quid mea? *Heaut.* IV. 5. 45. Nunc huc *confugis*. *Hec.* III. 3. 24. Me-

nocte prima *confugere* anhedonum. *Hec. V. 3. 25.*

CONFUTO.

i confutabitur. Heaut. X. 1. misit verbis admodum senem. *Phorm. III. 1. 13.*

CONGER. CONGRUS.

rum istum maximum in nito ludere. Adolph. III.

CONGERO.

e patris penum omnem cons clanculum. Eun. II. 3. 19.

CONGLUTINO.

tricios amores nuptis cons? And. V. 4. 10.

CONGREDIOR.

redere astutum. Phorm. V.

CONGRUO.

ies congruunt. Phorm. II. 1. Iulier mulieri magis congruit. IV. 5. 14. vide Notas.

CONIECTO.

ue scio, quid dicam aut quid pm. Eun. II. 4. 5.

CONIECTURA.

elluram hanc nunc facio. II. 2. 32. Quantum ex ipsa telluram fecimus. Heaut. II. vide Notas. Quibus ex cons facile fit. Adolph. V. 3. 36. lotas.

CONICIO. *Suspicio.*

ueo satis mirari neque conitum. III. 4. 9. Annos sexagenatus es, aut plus ut conicio I. 1. 11. vide Notas. Tu coneterum. Phorm. I. 3. 14. vide

CONICIO. *Facio.*

nuptias conici herilem filium. III. 4. 23. Continuo hic se conicit. Heaut. II. 3. 36. vitas. Ne me in lachryam frusticias. Heaut. II. 3. 51. Hinc totinam conicerem in pedes. I. 4. 13.

CONUGIUM.

ingio liberali devinctum. And. 29.

CONIURATIO.

Quod hoc genus est, quas haec est coniuratio? Hec. II. 1. 1.

CONIACRUM.

Tristis interim, nonnumquam coniacrumabas. And. I. 1. 82.

CONLAUDO.

An fortunam conlaudem? Eun. V. 8. 16. Conlaudavi secundum facta & virtutes tuas. Eun. V. 8. 60. Conlaudavi filium. Adolph. III. 3. 13.

CONLIBET.

Si quid collibitum est, novi te. Eun. V. 8. 26. vide Notas.

CONLIGO.

Conligavi eum miseris modis. PA. Conligavi? Eun. V. 4. 33. & 34.

CONLOCO.

Eam in lectum illae conlocatus. Eun. III. 3. 45. Amici quoque res in tuto ut conlocatur. Heaut. IV. 3. 11. & 17.

CONLOCUPLETO.

Tu interex loci conlocuplasti te. Heaut. II. 9. 17.

CONLOQUOR.

Conloquar. And. V. 6. 10. Videbit, conloquitur. Eun. II. 3. 76. Convenire & conloqui. Eun. III. 2. 14. Ut conloqui mecum una possit. Hec. I. 2. 56.

CONMISERESCO.

Si adesset, credo ibi vitis commiserasset. Hec. I. 2. 54.

CONOR.

Quicquam te fallaciae conari. And. I. 2. 26. Egone istuc conari queam? And. I. 5. 35. Conari manibus, pedibus. And. IV. 1. 52. Dum molluntur, dum conantur, annus est. Heaut. II. 2. 12. vide Notas.

CONPARCO.

Unclatim conpersit miser. Phorm. I. 1. 10.

CONPOTRIX.

Quia conpotrix eius est. And. I. 4. 5.

CONPRESSUS.

Virgo ex eo compressa gravida facta est. Adolph. III. 4. 29.

CONQUEROR.

Neque voce alia poterat *conqueri*.
Hec. III. 8. 15.

CONRADO.

Conrasi omnia. *Heaut*. I. 1. 89.
Minas decem *conradet* alicunde.
Adelph. II. 2. 35. Ei credo munus
hæc *conraditur*. *Phorm*. I. 4. 13. vi-
de Notas.

CONSCINDO.

Ipsam capillo *conscidit*. *Eun*. IV.
3. 4. Virgo *conscissa* veste. *Eun*. V.
1. 4.

CONSCIUS.

Quae mihi sum *conscia*. *Eun*. I.
2. 119. Ubi comperi ex iis, qui
fuere ei *conscii*. *Heaut*. I. 1. 70.
Qui tam audacis facinoris mihi *con-*
sciis sis. *Phorm*. I. 3. 4.

CONSECTOR.

Esse primos se omnium rerum
volunt: hos *consessor*. *Eun*. II. 2. 18.

CONSEQUOR.

Necesse est consilia *consequi* consi-
milia *Heaut*. I. 2. 35. Minas hæce or-
namentis *consequuntur* alterae. *He-*
aut. IV. 7. 9. Recta *consequor*. *Hec*.
III. 9. 12. Ex aegritudine miseram
mors *consecuta* est. *Phorm*. V. 2. 23.

CONSERVA.

Summa forma semper *conservam*
domi videbit. *Eun*. II. 3. 75.

CONSERVO.

Conservasti te atque illam. *Heaut*.
IV. 1. 40. *Conserva*, quaere, par-
co. *Adelph*. V. 3. 27.

CONSERVUS.

Conservis ad eundem istunc præ-
cipio modum. *Adelph*. II. 3. 70.

CONSIDERO.

Mecum in animo vitam tuam
considero. *Heaut*. II. 4. 5.

CONSENTIO.

Ne nos inter nos *consentire* sen-
tiant. III. 1. 102. vide Notas.

CONSILIUM.

Si quid *consilii* habet, ut consu-
mat nunc. Quid cum illo *consilii* ca-
pтет. *And*. I. 1. 132. Neque pol-
consilii locum habeo, neque ad au-
xilium copiam. *And*. II. 1. 20. vi-
de Notas. Huius *consilio* fretus

sum. *And*. II. 1. 36. Facile, cosa
valemus, recta *consilia* aegrotis da-
mus. *And*. II. 1. 9. Hic reddes
omnia, quae nunc sunt certa ei
consilia, incerta ut fient. *And*. II.
3. 16. Intinuisti eorum *consiliis*. *And*.
III. 3. 44. Vah *consilium* callidum.
And. III. 4. 10. Quandoquidem
tam nulli *consili* sum. *And*. III.
5. 2. *Consilium* quaero. *And*.
IV. 2. 19. Repudio quod *con-*
silium primum intenderam. *And*.
IV. 3. 18. Quae res in se neque
consilium, neque modum habet ul-
lum. *Eun*. I. 1. 12. Simul *consilium*
cum re amisti? *Eun*. II. 2. 10. Num-
quam vidi melius *consilium* dari.
Eun. II. 3. 85. *Consilium* volo cape-
re una tecum. *Eun*. III. 5. 66. *Con-*
silium illud restum. *Eun*. IV. 7.
14. Neque quid nunc *consili* capiam,
scio. *Eun*. V. 2. 28. Aut consolan-
do, aut *consilio*, aut re iuvero.
Heaut. I. 1. 34. Necesse est, *consi-*
lia consequi consimilia. *Heaut*. I.
2. 35. Conferunt *consilia* ad adule-
scentes. *Heaut*. III. 1. 65. vide Not.
Neque me quicquam *consilio* adiu-
vas? *Heaut*. V. 2. 29. Natura tu illi
pater es, *consiliis* ego. *Adelph*. I.
2. 46. Quod si omnia omnes sua
consilia conferant. *Adelph*. III. 2. 1.
Pectore consistere nil *consilii* quit.
Adelph. IV. 4. 5. Illi credunt *consi-*
lia omnia. *Adelph*. V. 4. 18. Non
est *consilium*. *Hec*. III. 5. 44. Quid
das *consilii*? *Hec*. IV. 4. 93. De eius
consilio velle sese facere, quod ad
hanc rem attinet. *Phorm*. III. 1. 17.
Nisi aliquid *consilium* celere repere-
ris. *Phorm*. I. 4. 1. Is quod mihi de
hac re dederit *consilium*, id sequar.
Phorm. II. 4. 21. Quo *consilia* hæc
referam? *Phorm*. V. 1. 1. Mode
ut hoc *consilio* possiet discedi. *Phorm*.
V. 2. 8. Hoc vestrum *consilium* tuit.
Phorm. V. 8. 41.

CONSIMILIS.

Consimilem luserat iam olim ille
ludum. *Eun*. III. 5. 38. Necesse est,
consilia consequi *consimilia*. *Heaut*.
I. 2. 35. Cuius mos maximum est *confo-*

illis vestrum. Heaut. II. 4. 13. Illi formae ut mores consimiles forent. Heaut. II. 4. 2. Est consimilis moribus. Heaut. V. 3. 17.

CONSISTO.

Ubi ad ipsum venio diverticulum, *confisti. Eum. IV. 2. 7. Illico hic confisso. Adolph. II. 1. 2. Pectore consistere nil consilii quit. Adolph. IV. 4. 5.*

CONSOLOR.

Aut consolando, aut consilio, aut re iuvero. *Heaut. I. 1. 34. Itam quod potes, fac consolere. Adolph. III. 5. 2. Quid consolare me? Hec. III. 1. 13.*

CONSPECTUS.

Illam e conspectu amisi meo. *Eum. II. 3. 1. Tuum conspectum fugitat. Heaut. III. 1. 25. Fugere e conspectu. Hec. I. 2. 107. His meum ferre conspectum invilum. Hec. V. 2. 22. Ipsum gestio dari mi in conspectum. Phorm. II. 1. 31. Patris conspectum veritum hinc abiisse. Phorm. II. 2. 1. Neque mi in conspectum prodit. Phorm. II. 4. 3.*

CONSPICOR.

Cur te ergo in his ego conspicio regionibus? *Eum. V. 8. 39. Quin te in fundo conspicer fodere. Heaut. I. 1. 16.*

CONSTABILIO.

Tuam rem constabilitiffes. *Adolph. V. 1. 9.*

CONSTITUO.

Diem quia olim in hunc sunt constitutas nuptiae. *And. I. 5. 34. Venturum ad me constituit. Eum. I. 2. 125. Locus, tempus constitutumst. Eum. III. 4. 3. Constitui cum quodam hospite, me esse illum conventuram. Hec. I. 2. 120.*

CONSTRINGO.

Quadrupedem confringito. *And. V. 2. 24. Comprehendere & confrinxere. Eum. V. 5. 23.*

CONSUEFACIO.

Consuefeci filium. Hoc patrium est, potius consuefacere filium, sua sponte recte facere, quam aliene metu. *Adolph. I. 1. 29. & 49.*

CONSUERO.

Cum ea consuero. *Adolph. IV. 5. 32. Quacum tot consueffis annos. Hec. IV. 1. 40. Cum eius consuero maire clanculum. Phorm. V. 6. 33.*

CONSUETUDO.

Parvae consuetudinis causa. *And. I. 1. 84. Ut neque me consuetudo, neque amor, neque pudor commoveat. And. I. 5. 44. Consuetudine & coniugio liberali devinctum. And. III. 3. 28. Cotidianae vitae consuetudinem. Heaut. II. 3. 42. Veteris uti consuetudine. Hec. Alt. Prol. 29. Antiqua consuetudine. Hec. I. 2. 17. Amor me graviter consuetudoque eius tenet. Hec. III. 3. 44. Qui hanc mihi adimat consuetudinem. Phorm. I. 3. 9.*

CONSUEVUS.

Ut consuevum facile amorem cerneret. *And. I. 1. 108.*

CONSULO.

Id oro te, in commune ut consulas. *And. III. 3. 16. Pessume istuc in te atque in illum consulis. Heaut. III. 1. 28. Consulere in longitudinem. Heaut. V. 2. 15. Tun consulis quicquam? Adolph. I. 2. 47. Pest consulum. Adolph. V. 9. 25. Recte consului meae. Hec. III. 8. 44. Dum tibi tempus consulendi est. Hec. IV. 4. 20. Qui inconsultum optume velit esse. Cui de integro est potestas etiam consulendi, quid velis. Phorm. I. 3. 1. & 22. Ut id consulerem. Phorm. V. 1. 7.*

CONSULTATIO.

Nulla tibi hic consultatio est. *Hec. IV. 4. 28.*

CONSUMO.

Si quid consilii habet, ut consumat nunc. *And. I. 1. 133. Quod in opere faciundo operae consumis tuae. Heaut. I. 1. 21. Sumat, consumat, perdat. Heaut. III. 1. 56. In apparando consumunt diem. Adolph. V. 7. 2.*

CONSUMURRO.

Syrus cum illo vestro consumurram. *Heaut. III. 1. 64. vide Notas.*

CONTAMINO.

Contaminari non decere fabulas. *And. Prol.* 16. Ne hoc gaudium *contaminet* vita aegritudine aliqua. *Eun.* III. 5. 4. Multas *contaminasse* Graecas, dum facit paucas Latinas. *Heaut.* Prol. 17.

CONTEGO.

Isti miserae indigne factam iniuriam *contexeris*. *Hec.* III. 3. 41.

CONTEMNO.

Quot modis *contemptus*, spretus? *And.* I. 5. 13. Hic ego illum *contempsisti* prae me. *Eun.* II. 2. 8. Numquid habes, quod *contemnas*? *Eun.* III. 2. 22. Arbitror te tuum confilium *contempsisse*. *Hec.* I. 2. 15.

CONTEMPLOR.

Satis ut *contemplata* modo sis. *Heaut.* IV. 1. 4. Voltum *contemplamini*. *Phorm.* I. 4. 32.

CONTENTUS.

Neque tu uno eras *contenta*. *Eun.* I. 2. 42. Quae paululo tum erat *contenta*. *Heaut.* III. 1. 36.

CONTERO.

Contrivi in quaerendo vitam atque aetatem meam. *Adelph.* V. 4. 15. Cursando atque ambulando totum hunc *contrivi* diem. *Hec.* V. 3. 17. Quid hic *conterimus* operam frustra? *Phorm.* I. 4. 31.

CONTINEANS.

Hoc nemo fuit magis *continens*. *Eun.* II. 1. 31.

CONTINENTIA.

Magnum exemplum *continentiae*. *And.* I. 1. 65.

CONTINEO.

Taceo, & *contineo* optime. *Eun.* I. 2. 23. Vix me *contineo*. *Eun.* V. 2. 20. *Confinebis* posthac, si sapiet, manus. *Adelph.* IV. 2. 26. Equidem cupio, & vix *contineor*. *Hec.* IV. 3. 9. Ruri fere sese *continebat*. *Phorm.* II. 3. 17.

CONTINUO.

Hanc mi expetivi, *contigit*. *And.* IV. 2. 13. Cui tam subito tot *contigerint* commoda. *Eun.* V. 8. 3. Vellet te id, quod non potest *contingere*.

Heaut. II. 3. 83. Haec gaudia illi *contigisse* laetor. *Hec.* V. 3. 35.

CONTINUO.

Egom et *continuo* mecum. *And.* I. 1. 55. Mors *continuo* ipsam occupat. *And.* I. 5. 62. Sin falsum audierim ac fictum, *continuo* palamst. *Eun.* I. 2. 24. vide Notas. Ubi nominabit Phaedriam, tu Pamphilum *continuo*. *Eun.* III. 1. 15. Quae volo, simul imperabo: post *continuo* exeo. *Eun.* III. 2. 40. Haec ubi aperit ostium, *continuo* hic se intro coniecit. *Heaut.* II. 3. 36. Ne mora sit, si innuerim, quin pugnus *continuo* in mala haereat. *Adelph.* II. 1. 17. *Continuo* voltum earum sensu immutari. *Hec.* III. 3. 9.

CONTOCTOR.

Bonorum extortor, legum *contortor*. *Phorm.* II. 3. 27.

CONTRA.

Si scias quod domum dono huius *contra* comparet. *Eun.* II. 3. 64. Si laudabit haec illius formam: tu huius *contra*. *Eun.* III. 1. 54. Voluit facere *contra* huic aegre. *Eun.* IV. 1. 10. Ille ut item *contra*, me habeat, facio sedulo. *Adelph.* I. 1. 25. Hiscine tu amabo non *contra* infidiabere? *Hec.* I. 1. 13. Nunc me tibi certum est *contra* gratiam referre. *Hec.* IV. 2. 7. Audi nunc *contra* iam *Phorm.* IV. 4. 18.

CONTROVERSA.

Sine *controverſa* ab Dis solus diligere. *Phorm.* V. 6. 14.

CONTUMELIA.

Quid est, si hoc non *contumeliast*? *And.* I. 5. 2. Lubido occlusa *contumeliis*. *And.* III. 3. 25. Non perpetui meretricum *contumelias*. *Eun.* I. 1. 3. Hancine ego ut *contumeliam* tam insignem in me accipiam? *Eun.* IV. 7. 1. Istaec quidem *contumelia* est. *Heaut.* III. 3. 5. Ad *contumeliam* omnia accipiunt magis. *Adelph.* IV. 3. 15. Fegere *contumelias*. *Hec.* I. 2. 91. Ne ulla merito *contumelia* fieri a vobis possit. *Hec.* III. 5. 20. Absenti tibi te indignas *contumelias* numquam cessavit dicere. *Phorm.*

II. 3. 29. Novo modo eii faceres *contumeliam*. *Phorm.* V. 8. 79.

CONTUMELIOSE.

En unquam cuiquam *contumeliosus* audistis factam iniuriam, quam haec est mihi? *Phorm.* II. 3. 1.

CONTURBO.

Conturbasti mi rationes omnis. *Eun.* V. 2. 29. Maestus, atque animo fore *conturbato*. *Heaut.* I. 1. 70. vide Notas.

CONVENIO.

Ego hinc me ad forum, ut *conveniam* Pamphilum. *And.* I. 3. 22. Num videntur *convenire* haec nuptijs? *And.* II. 2. 29. *Conveniunt* mores. *And.* IV. 2. 13. Nomen non *convenit*. *And.* V. 4. 39. Ut liceat *convenire* & conloqui. *Haut convenit*. *Eun.* III. 2. 14. & 41. Dic *convenisse*, egisse te de nuptiis. *Heaut.* IV. 8. 22. In me quidvis harum rerum *convenit*. *Heaut.* V. 1. 3. Haec fratri mecum non *conveniunt*. *Adelph.* I. 1. 34. Bene *conveniebat* sane inter eas. *Hec.* I. 2. 103. Neque *conventurum* inter nos posthac arbitror. *Hec.* IV. 4. 37. Laches me nuac *conveniam* esse expetit. *Hec.* V. 1. 1. *Convenis* numerus quantum debui. *Phorm.* I. 2. 3. Quod *conveniundi* patris me tempus capere iubeat. *Phorm.* V. 4. 9.

CONVENTUS.

Comitum *conventus*, strepitus. *Hec.* Alt. Prol. 27.

CONVERTO. CONVORTO.

Non iam ad salutem posse *converti* hoc malum. *And.* V. 1. 48. Deum sese in pretium *convertisse*. *Eun.* III. 5. 40. vide Notas. *Convortam* me domum. *Adelph.* III. 1. 22.

CONVICIUM.

Ante aedis non fecisse erit melius hic *convicium*. *Adelph.* II. 1. 26.

CONVINCO.

Metuis, ne non, cum velis, *convincas* esse illum tuum? *Convincas* facile ex te esse natum. *Heaut.* V. 3. 15. & 18.

CONVIVA.

Me *convivium* solum abducebat

sibi. *Eun.* III. 1. 17. Egomet *convivas* moror. *Heaut.* I. 1. 120.

CONVIVIUM.

Rhodium tetigerim in *convivio*. Una in *convivio* erat hic. *Eun.* III. 1. 30. & 32. In *convivium* illam? *Eun.* IV. 1. 12. Ille suam semper egit vitam in otio, in *conviviis*. *Adelph.* V. 4. 9. Apparare de die *convivium*. *Adelph.* V. 9. 8. Agitationem inter vos *convivium*. *Hec.* I. 2. 18.

CONVIVOR.

Nolunt crebro *convivari*. *Heaut.* I. 2. 32.

CONVOLO.

Populus convolat. *Hec.* Alt. Prol. 32.

COPIA.

Neque pol consili locum habeo, neque ad auxilium *copiam*. *And.* II. 1. 20. Sibi ut inspicundi esset *copia*. *Eun.* Prol. 21. Si non tangendi *copia* est, ego ne videndi quidem erit? *Eun.* IV. 2. 10. Date crescendi *copiam*, novarum qui spectandi faciunt *copiam*. *Heaut.* Prol. 28. & 29. Ea res dedit existumandi *copiam*. Tua amica tecum sine motu ut sit, *copiast*. *Heaut.* II. 3. 41. & 87. Ne quam aliam quaerat *copiam*, ac te deserat. *Heaut.* V. 1. 54. Obsecrat, ut sibi eius faciat *copiam*. *Phorm.* I. 2. 63. Quid ego ex hac inopia nunc capiam, & quid tu ex ista *copia*. Ut neque mihi sit amittendi, nec retinendi *copia*. *Phorm.* I. 3. 15. & 24.

COPIAR.

Viden tu illum militem secum ad te quantas *copias* adducere? *Eun.* IV. 6. 17. In angustum oppido meae coguntur *copias*. *Heaut.* IV. 2. 2.

COQUO.

Coquendo sit saxo & molendo. *Adelph.* V. 3. 61.

COQUUS.

Cetarii, lantii, *coqui*, fartores, piscatores. *Eun.* II. 2. 26.

COR.

Qui istum amorem ex corde elicias. *And.* II. 1. 7. vide Notas. Aut tibi nuptiae hae sunt cordi. *P. cordi?* *And.* II. 1. 28. Neque meo cordi esse quemquam cariorum. *Enn.* I. 2. 121. Cura ex corde excessit. *Hec.* III. 2. 12. Instruita mihi sunt corda consilia omnia. *Phorm.* II. 2. 7. Uterque utrique est cordi. *Phorm.* V. 3. 17.

CORAM.

Sine illum huc coram adducam. *And.* V. 3. 29. Vereor coram in os te laudare. *Adolph.* II. 4. 5. Coram ipsum cedo. *Adolph.* III. 4. 38.

CORINTHIUS.

Quaedam anus Corinthia. *Heaut.* III. 3. 29. Corinthia anus haut impura. *Heaut.* IV. 1. 16.

CORINTHUS.

E Corinthio advena anus paupercula. *Heaut.* I. 1. 44. Corinthum hinc sum profecta. *Hec.* I. 2. 11.

CORNU.

Tu in sinistrum cornu; tu in dexterum. *Enn.* IV. 7. 5.

CORPUS.

Quae habitudo est corporis? *Enn.* II. 2. 11. Corpus solidum & succi plenum. *Enn.* II. 3. 26. Tu mihi es germanus pariter animo ac corpore. *Adolph.* V. 8. 24.

CORRECTOR.

Illud quod cecidit forte, id arte ut corrigas. *D. Correllor.* nempe tua arte viginti minae periere. *Adolph.* IV. 7. 24.

CORRIGO.

Corrigere mi gnatum porro entere. *And.* III. 4. 17. Correxist miles. *Enn.* IV. 5. 11. Si illud, quod maxime opus est iactis, non cadit, illud quod cecidit forte, id arte ut corrigas. *Adolph.* IV. 7. 3. Aut ea refellendo tibi aut purgando corrigemus. *Hec.* II. 2. 12. vide Notas.

CORRIPIO.

Intro ut me corripui. Corripui illico me inde. *Hec.* III. 3. 5. & 16.

CORRUMPO.

Potius, quam te corrumpi sinat.

And. II. 3. 29. Vereor, ne mulier corrupta sit. *Heaut.* II. 2. 2. Tu illum corrumpi sinis. *Adolph.* I. 2. 17. Piscis natus sum; hi mihi ne corrumpantur, cautiost. *Adolph.* III. 3. 67. Prandium corrumpitur. *Adolph.* IV. 2. 49.

CORRUPTELA.

Communis corruptela nostram liberat. *Adolph.* V. 3. 7.

COTIDIANUS.

Taedet cotidianarum harum formarum. *Enn.* II. 3. 6. Cotidianae vitae consuetudinem. *Heaut.* II. 3. 41. Tantos sibi sumptus domi cotidiano fieri. *Heaut.* IV. 5. 7. vide Notas. Quod morbi est? Febris, Cotidiana? Ita aiunt. *Hec.* III. 2. 22. Cotidiana cura. *Phorm.* I. 3. 8.

COTIDIE.

Cotidie accusabam. *Heaut.* I. 1. 50. Mihi quidem cotidie augefcit magis aegritudo. *Heaut.* III. 1. 14.

CRAS.

Thais maximo te orabat opere, ut cras redires. *Enn.* III. 3. 27. Mox: cras redi. *Adolph.* II. 2. 50. Cras cum primo luci. *Adolph.* V. 3. 54. Cras mane. *Phorm.* III. 2. 46.

CRASSUS.

Magnus, rubicundus, crispus, crassus, caesus. *Hec.* III. 4. 26.

CRATINUS.

Scin Cratini huius ditis aedes? *Adolph.* IV. 2. 42. Cratinus, cenfeo: Si tibi videtur. *D. dic, Cratine.* *Phorm.* II. 4. 7. & 8. vide Notas.

CREBER.

Haec illae erant itiones crebrae? *Phorm.* V. 9. 23. vide Notas.

CREBRO.

Scortari crebro nolunt; nolunt crebro convivari. *Heaut.* I. 2. 32. Quia ruri esse crebro soleo. *Hec.* II. 1. 18.

CREDIBILIS.

Hocine credibile, aut memorabile? *And.* IV. 1. 1.

CREDO.

Quae mihi suum animum atque omnem vitam credidit. *And.* I. 5.

37. *Credo* impetrabo. *And.* II. 1. 13. *Credon* tibi hoc nunc? *And.* III. 2. 17. Audiui & *credo*. *And.* III. 2. 31. Tibi ego ut *credam*, furcifer? *And.* III. 5. 12. Satis *credo*. *And.* IV. 1. 49. Perpulchra *credo* dona, aut nostris similia. *Eun.* III. 2. 15. Nil tibi quicquam *credo*. *Crede* hoc meae fidei. *Eun.* V. 2. 45. & 59. Erras, si id *credis*, & me ignoras, Clinia. *Heaut.* I. 1. 53. Fac ut audeat tibi *credere* omnia. *Heaut.* V. 1. 53. *Crede* hoc, ego meum ius persequar. *Adelph.* II. 1. 9. Illi *credunt* consilia omnia. *Adelph.* V. 4. 18. Quod ego numquam *credidi* fore. *Hec.* I. 2. 23. Timeo ne aliud *credam*, atque aliud nuncies. *Hec.* V. 4. 4. Qui istuc *credam* ita esse, mihi dici velim. *Phorm.* V. 6. 15.

CREPO.

Sed fores *crepuerunt* ab ea. *Eun.* V. 7. 5. Sed quid *crepuerunt* fores hinc a me? *Heaut.* I. 1. 121. Quid est, quod tam à nobis graviter *crepuerunt* fores? *Heaut.* III. 3. 52. Nam quid foris *crepuit*? *Adelph.* II. 3. 11.

CRESCO.

Date *crescendi* copiam. *Heaut.* Prolog. 28. Plagae *crescunt*. *Phorm.* V. 2. 16.

CRIMEN.

Era in *crimen* veniet. *Hec.* III. 2. 55. Exple animum his, teque hoc *crimini* expedi. *Hec.* V. 1. 29. Si compererit *crimine*, se credidisse. *Hec.* V. 2. 13. Vide Notas. Ex *crimine* hoc Antiphonem eripiam. *Phorm.* II. 2. 8.

CRIMINOR.

Hanc metui, ne me *criminarer* tibi. *Eun.* V. 2. 16.

CRISPUS.

Magnus, rubicundus, *crispus*, crassus, caesus. *Hec.* III. 4. 26.

CRITO.

Haec Andriae fabulae persona est.

CRUCIATUS.

Hanc iam oportet in *cruciatum* hinc abire. *And.* IV. 4. 47. Ancil-

las dedo: quo lubet *cruciatu* per me exquire. *Hec.* V. 2. 7.

CRUCIOR.

Crucior miser. *And.* V. 2. 10. Ne *crucia* te, *Eun.* I. 2. 15. Quae nos semper omnibus *cruciant* modis. *Eun.* II. 3. 93. Nimis graviter *cruciat* adulescentulum. *Heaut.* V. 5. 1.

CRUX.

Quid meritis? d. *crucem*. *And.* III. 5. 15. Illis *crucibus*, quae nos semper cruciant. *Eun.* II. 3. 97. I in malam *crucem*. *Phorm.* III. 3. 11.

CRESIPHO.

Huius personae multa est mentio in *Adelphis*.

CUSICULUM.

Credebas istam sine tua opera in *cubiculum* iri deductum domum? *Adelph.* IV. 5. 60.

CUBO.

Fillum cogam, ut cum illa una *cubet*. *Adelph.* V. 3. 65. Cum virgine una adulescens *cubuerit*. *Hec.* I. 2. 63.

CUDO.

Istaec in me *cadet* faba. *Eun.* II. 3. 90. Argentum *cudo*, quod tibi dem. *Heaut.* IV. 4. 8.

CUIUS.

Cuius puerum hic adposuisti? *And.* IV. 4. 24. Quid, virgo *cuius*? *Eun.* II. 3. 30.

CULPA.

Ibi *culpam* in te transferet. *And.* II. 3. 5. Ne post conferas *culpam* in me. *Eun.* II. 3. 93. Quicquid huius factumst, *culpa* non factumst mea. *Eun.* V. 5. 10. Mihi sum conscia, a me *culpam* hanc esse procul. *Adelph.* III. 2. 50. Non mea *culpa* *evenit*. In te omnis haeret *culpa* sola. *Hec.* II. 1. 31. & 32. Me uxorem in *culpa* inventurum arbitror. *Hec.* III. 1. 19. Censeo te posse reperire ullam mulierem, quae careat *culpa*? *Hec.* IV. 4. 41. Is quidem in *culpa* non est. *Hec.* IV. 4. 78. Ego illorum esse *culpam* credidi, quae te est penes. *Hec.* IV. 1. 20. Nullam de his rebus *culpam*

commeruit tua. *Hec.* IV. 4. 10. Arbitrabitur commeruisse *culpam*. *Phorm.* I. 2. 28. Si est, ut *culpam* in se admiserit. *Phorm.* II. 1. 40. Esse in hac re *culpam* meritum non nego. *Phorm.* V. 9. 25. vide Notas.

CULPO.

Quod qui rescierint, *culpant*. *Eun.* II. 3. 96.

CUM.

Gnatam suam *cum* dote summa filio uxorem ut daret. *And.* I. 1. 74. Satis *cum* periculo. *And.* I. 1. 104. Quod postulo, impetro *cum* gratia. *And.* II. 5. 11. *Cum* eo iniuriam hanc exposulem? *And.* IV. 1. 15. Hanc habere studeat *cum* summo probro? *And.* V. 3. 10. Dignus *cum* tua religione, odiurn. *And.* V. 4. 38. *Cum* silentio animum attendite. *Eun.* Prol. 44. Quis est tam potens *cum* tanto munere hoc? *Eun.* II. 3. 62. Ut vestem *cum* illo mutem. *Eun.* III. 5. 24. Nolo me in via *cum* hac veste videat. *Eun.* V. 2. 68. Hoc tu facito *cum* animo cogites. *Adolph.* III. 4. 53. Rus cras *cum* filio cura primò lucti. *Adolph.* V. 3. 55. vide Notas. *Cum* illo nupta. *Hec.* V. 1. 19. *Cum* illo haut stares. *Phorm.* II. 1. 39. Multimodis *cum* istoc animo es vituperandus. *Phorm.* III. 1. 1. *Cum* illo ut mutet fidem. *Phorm.* III. 2. 27. Inter nos haec porius *cum* bona ut componentur gratia, quam *cum* mala. *Phorm.* IV. 3. 16. & 17.

CUM.

Cum id mihi placebat, tum uno ore omnes omnia bona dicere. *And.* I. 1. 69. Prope adest, *cum* alieno morè vivendumst mihi. *And.* I. 1. 125. Nunc *cum* maxime abs te postulo. *And.* V. 1. 4. vide Notas. Nunc est profecto interfici, *cum* perpeti me possim. *Eun.* III. 5. 33. *Cum* maxime volo te dare operam. *Heaut.* IV. 5. 40. Si umquam ulum fuit tempus, *cum* ego voluptati tibi fuerim. *Heaut.* V. 4. 1. Videre videor iam diem illum, *cum* hinc egens profugiet. *Adolph.* III. 3. 30.

Hoc *cum* fit, quod volo. *Adolph.* V. 8. 23. vide Notas. Bacchidem amabat, ut *cum* maxime, tum Pamphilus. *Hec.* I. 2. 40. *Cum* mihi paveo, tum Antipho me excruciat animi. *Phorm.* I. 4. 10. *Cum* secundae res sunt maxime, tum maxime meditari secum oportet. *Phorm.* II. 1. 11.

CUPID.

Cupido accipiat iam faxo. *Adolph.* II. 2. 1.

CUPIDITAS.

Animus ubi semel se *cupiditate* devinxit mala. *Heaut.* I. 2. 34. Parrare in animo *cupiditates*. *Phorm.* V. 4. 2.

CUPIDUS.

Illus animum *cupidum* inopia incenderet. *Heaut.* II. 3. 126. Non dici potest, quam *cupida* eram huc redeundi. *Hec.* I. 2. 16. Tantopere *cupidus* redeundi domum. *Hec.* III. 1. 3. Eius videndi *cupidus*. *Hec.* III. 3. 12. Neu me *cupidum* eo impulsisset. *Phorm.* I. 3. 6.

CUPIO.

Quidvis *cupio*, dum ne ab hoc me falli comperiar. *And.* V. 3. 31. Ipsi *cupio* Glycerio. *And.* V. 4. 2. Nolunt ubi vellis: ubi nolis *cupiunt* ultro. *Eun.* IV. 7. 41. Gaudere adeo occipit, quasi qui *cupiunt* nuptias. *Heaut.* V. 1. 12. Emori *cupio*. *Heaut.* V. 2. 18. Nimis misere *cupio*. *Adolph.* III. 4. 6. Magis inpenſe *cupiis*. *Adolph.* V. 9. 36. Nemo ad te venit, nisi *cupiens* tui. *Hec.* I. 2. 67. Equidem *cupio*, & vix contineor. *Hec.* IV. 3. 9. Iam depecisci morte *cupio*. *Phorm.* I. 3. 14.

CUPPEDIARIUS.

Concurrunt laeti mi obviam *cuppedarii* omnes. *Eun.* II. 2. 25. vide Notas.

CUR.

Quid igitur obstat, *cur* non fiant? *And.* I. 1. 76. vide Notas. *Cur* me macero? *cur* meam senectutem huius sollicito amentia? *And.* V. 3. 15. & 16. vide Notas. Haec *cur* quaeritet? *Eun.* III. 3. 17. *Cur* perdis adolescentem nobis? *cur* amat?

cur potat? *cur* tu his rebus sumptum suggeris? *Adolph.* I. 1. 36. & 37.

CURA.

Animus lassus *cura* confectus stupet. *And.* II. 1. 4. Tot me impediunt *curae*. *And.* I. 5. 25. *Curas* est mihi. *m.* & mihi *curas* est. *Adolph.* I. 2. 49. Cum ego vos *curis* solvi ceteris. *Hec.* II. 1. 33. *Cura* ex corde excessit. *Hec.* III. 2. 12. Haec mihi nunc *cura* est maxima. *Hec.* IV. 2. 19. Quot autem ademl *curas*? *Hec.* V. 3. 19. Non cotidiana *cura* haec angeret animum. *Phorm.* I. 3. 8. Et *cura* & sumptu absumitur. *Phorm.* II. 2. 26. Quanta me *cura* & sollicitudine adficiť gnatus. *Phorm.* II. 4. 1. Sine nostra *cura* maxima, sua *cura* haec sola fecit. *Phorm.* V. 1. 34. vide Notas.

CURATURA.

Reddunt *curatura* iuinceas. *Eun.* II. 3. 25.

CURIOSUS.

Neminemne *curiosum* intervenire nunc mihi. *Eun.* III. 5. 5.

CURO.

Curabat una funus. *And.* I. 1. 81. Id populus *curat* scilicet. *And.* I. 2. 14. Ego istaec movea aut *curo*? *And.* V. 4. 18. *Curabitur.* *And.* II. 3. 29. *Curasti* probe. *And.* V. 2. 6. *Cura*, ut sint domi parata. *Eun.* III. 2. 46. vide Notas. Diligenter fac *curis.* *Eun.* III. 2. 48. Ego istuc *curabo.* *Heaut.* III. 3. 32. Huc mander, siquid recte *curatum* velis. *Adolph.* III. 3. 18. Quando ego tuum non *curo*, ne *cura* meum. *Adolph.* V. 3. 16. Te *curasti* molli-ter. *Adolph.* V. 1. 1. Si metuis fa- tis ut meae domi *curetur* diligenter. *Hec.* II. 3. 15. Adhuc *curavi* unum hoc quidem, ut mi esset fides. *Phorm.* V. 8. 11.

CURRICULUM.

Curriculo percurro. *Heaut.* IV. 4. 11.

CURRO.

Servos *currents.* *Heaut.* Prol. 37. Si quae laboriosa est, ad me *curri-*

sur. *Heaut.* Prol. 44. Propere *curro.* *Adolph.* III. 2. 56. Pueris *curro* ob- viam. *Adolph.* III. 2. 24.

CURSITO.

Ne sursum deorsum *curfites.* *Eun.* II. 2. 27.

CURSO.

Ne quis forte internundus clam a milite ad istam *curset.* *Eun.* II. 2. 56. vide Notas.

CURSUS.

Cursum cum inlitteris. *Phorm.* V. 6. 8.

CUSTOS.

Nunnam hic relictus *custos*? Nam ibi *custos* publice est nunc. *Eun.* II. 2. 55. & 59. Oh, bone *custos*, salve. *Phorm.* II. 1. 57.

CYATHUS.

Cyathos sorbilans paulatim, hunc producā diem. *Adolph.* IV. 2. 52.

CYPRUS.

Te alunt proficisci *Cyprum.* *Adolph.* II. 2. 16. Alia quae porto *Cyprum.* *Adolph.* II. 2. 22. Hic properat in *Cyprum.* *Adolph.* II. 4. 14.

D.

DAMNO.

Ducent *damnum* domum. *Phorm.* II. 2. 20. Tuus est *damna-* tus gnatus, non tu. *Phorm.* II. 3. 75.

DAMNOSUS.

Gerro, iners, fraus, helluo, ganeq., *damnosus.* *Heaut.* IV. 1. 11.

DAMNUM.

Dederit *damnum* aut malum. *And.* I. 1. 116. Numquid est aliud mal- *damnum*, quod non dixeris reli- quom? *Eun.* V. 5. 25. Erus *damno* ausus est. *Heaut.* IV. 1. 15. Hoc paulum lucri quantum eii *damni* apponet. *Heaut.* IV. 4. 25. *Damnum* est maximum. *Adolph.* II. 2. 23.

DANAE.

Jovem *Danae* misisse in gre- mium imbrem aureum. *Eun.* III. 5. 37.

DAVOS.

Haec Andriae persona est.

DE.

De integro. *And.* Prol. 26. *De in-*
provisio. *And.* II. 2. 23. *Clamat de via.*
Ant. III. 2. 11. *De industria.* *And.* IV.
4. 56. *Discere de me.* *Eun.* II. 2. 31.
Ut de symbolis essemus. *Eun.* III. 4.
2. *Quid de te tantum meruisti?*
Heaut. I. 1. 31. *Illud de me sup-*
placium dabo. *Heaut.* I. 1. 86. *Quan-*
ta de spe decidi. *Heaut.* II. 3. 9.
De nostris verbis errat. *Heaut.* II. 3.
22. *Ne expers partis esset de no-*
stris bonis. *Heaut.* IV. 1. 39. *Omnem*
de me eiecerit animum patris. *He-*
aut. V. 2. 2. *De meo.* *Adelph.* I. 2.
37. *De tuo iure concessisses.*
Adelph. II. 2. 9. *De sorte venio in*
dubium. *Adelph.* II. 2. 35. *De sum-*
ma nil decedet. *Id de lucro puta-*
to esse. *Adelph.* V. 3. 30. & 31. *De*
nocte. *Adelph.* V. 3. 55. *De te lar-*
gitior. *Adelph.* V. 8. 17. *De die.*
Adelph. V. 9. 8. *Pugnant de loco.*
Hec. Alt. Prol. 33. *Non hoc de ni-*
hilost. *Hec.* V. 1. 1. *De ratiuncula*
reliquum pauxillum nummorum.
Phorm. I. 1. 2. *Unclatim vix de*
demenso suo conperisit. *Phorm.* I. 1.
10. *Agrum de nostro patre colen-*
dum habebat. *Phorm.* II. 3. 17. *De*
clius consilio velle se facere. *Phorm.*
III. 1. 17.

DEA.

Ut illum Di Deae omnes senium
perdant. *Eun.* II. 3. 11. *Conf.* *He-*
aut. IV. 5. 6. & *Hec.* I. 2. 59. *vide*
Notas. *Ita Di Deaeque faxint.* *Hec.*
I. 2. 27. *Malum quod isti Di Deae-*
quo omnes dunt. *Phorm.* V. 1. 83.

DEAMBULATIO.

Me haec deambulatio ad languo-
rem dedit. *Heaut.* IV. 6. 2.

DEAMBULO.

Abi deambulatum. *cl. deambula-*
tum, quo? *Heaut.* III. 3. 26.

DEAMO.

Deamo te, Syre. *Heaut.* IV. 6. 21.

DEBACCHOR.

Si satis iam debacchatus, leno,
es, audi si vis nunc iam, sa. Egon

debacchatus sum autem, an tu in-
me? *Adelph.* II. 1. 30. & 31.

DEBEO.

Ego hoc tibi pro servitio debeo.
And. IV. 1. 51. *Vero, debeam crede*
isti quicquam forcifero, si id fece-
rim. *Eun.* V. 2. 22. *Conveniet nume-*
rus, quantum debui. I. 2. 3. *Qui*
dissolverem quae debeo, Quid, si ani-
mam debet? *Phorm.* IV. 3. 51. &
56.

DEBILIS.

Membra metu debilia sunt. *Adelph.*
IV. 4. 4.

DECEDO.

Servo currendi in via decesso po-
pulum. *Heaut.* Prol. 32. *De summa*
nil decedet. *Adelph.* V. 3. 30. *Deco-*
det ira haec. *Hec.* III. 5. 55.

DECEN.

Vix drachmis est obsonatum de-
cem. *And.* II. 6. 20. *vide Notas.*
Dos est decem talenta. *And.* V. 4.
48. *Ancillas secum adduxit plus de-*
cem. *Heaut.* III. 1. 42. *Decem die-*
rum vix mi est familia. *Heaut.* V.
1. 36. *Minas decem conradet allun-*
de. *Adelph.* II. 2. 34. *Haec dum*
dubitas, menses abierunt decem.
Adelph. IV. 5. 57. *Si talentum rem*
reliquisset decem. *Phorm.* II. 3. 46.
Ager opposuisti pignori ob decem
minas aediculae item sunt ob decem
allas. *Phorm.* IV. 3. 57. & 48.

DECERNO.

Quicquid peperisset, decreverunt
tollere. *And.* I. 3. 14. *Sumat, con-*
sumat, perdat, decretum est pati. *Heaut.*
III. 1. 56. *Id vltimum nunquam decrevi*
esse ego adulescentiae. *Hec.* IV. 1. 27.

DECEY.

Facis ut te decet. *And.* II. 5. 10.
Ita ut fortis decet milites. *Eun.* IV.
7. 44. *Heia, haut sic decet.* *Eun.*
V. 8. 35. *Haut ita decet.* *Hec.* II. 2.
10. *Fecisti ut decueras.* *Hec.* IV.
4. 66.

DECIDO.

Quanta de spe decidi. *Heaut.* II.
3. 9. *vide Notas ad Heaut.* IV. 8.
10. *Anguis in inpluvium decidit de*
tegulis. *Phorm.* IV. 4. 26.

DECIMUS.

Menſis *decimus* eſt. *Adelph.* III. 4. 29.

DECIPIO.

Deceptus ſum, at non deſetiga-
tus. *And.* IV. 1. 45. *Decipiam*, ac
non ventiam. *Heaut.* IV. 4. 6. Ne-
quid propter tuam fidem *decepta*
potiretur mali. *Phorm.* III. 1. 5.
vide Notas.

DECLARO.

Cuiusque ingenium ut ſit, *decla-
rat* maxime. *Heaut.* III. 3. 43.

DECLINO.

Neque *declinatam* quicquam ab
aſtarum ingenio ullam reperias.
Hec. II. 1. 3.

DECREPITUS.

Cum meo *decrepito* hoc eunucho.
Eun. II. 1. 25. Anum *decrepitam*
ducam? *Adelph.* V. 8. 16.

DECUMBO.

Prior bibas: prior *decumbas*.
Phorm. II. 3. 28.

DECURRO.

Prope *decurſo* ſpatio. *Adelph.* V.
4. 6. vide Notas.

DEDECORO.

Me & te & familiam *dedecoras*.
Hec. II. 1. 13.

DEDECUS.

Si una haec *dedecori* eſt parum.
Heaut. II. 3. 93.

DEDO.

Cum quibus erat cumque una, iſs
ſeſe *dedero*. *And.* I. 1. 26. Verbe-
ribus caſum te in piſtrinum *dedam*.
And. I. 2. 28. Tibi, pater, me *do-
do*. *And.* V. 3. 26. Davo ego iſtuc
dedam tam negoti. *And.* V. 4. 50.
Quaſi *dedita* opera. *Eun.* V. 2. 2.
Quid coeptas? Egone? ut Thaidi
me *dedam*. *Eun.* V. 7. 2. Habebam
alibi animum amori *deditum*. *Hec.*
III. 1. 14.

DEDUCO.

Deducunt cibum. *Eun.* II. 3. 24.
Credebas illam ſine tua opera in
cubiculum tri *deduſſum* domum?
Adelph. IV. 5. 60. Uxorem *deducis*
domum. *Hec.* I. 2. 60.

DEFENDO.

Summa vi *defendam* hanc
Adelph. III. 4. 47. Ad *defendendam*
noxiam. *Phorm.* I. 4. 48. Ille ad
defendendum adeſt. *Phorm.* II. 1.
36, vide Notas.

DEFENSOR.

Eſſe aliquem amicum & *deſenſo-
rem* ei. *And.* IV. 5. 18. Huc ipſi
eſt opus patrono, quem *deſenſorem*
paro. *Eun.* IV. 6. 32.

DEFERO.

Hic dies aliam vitam *deſert*. *And.*
I. 2. 18. vide Notas. Mox puerum
huc *deſerent* ante oſtium. *And.* III.
2. 27. Ad alium *deſertur* gregem.
Heaut. Prol. 45. Epiſtolam ad por-
titores eſſe *deſatam*. *Phorm.* I. 2.
100.

DEFERVO.

Sperabam iam *deſerviffe* adole-
ſcentiam. *Adelph.* I. 2. 72.

DEFETIGO.

Deceptus ſum, at non *deſetigatus*.
And. IV. 1. 45. Opus faciam, ut
deſetiger uſque. *Eun.* II. 1. 14. Ita
ſe *deſetigavis* velim. *Adelph.* IV.
1. 3.

DEFETISCOR.

Deſeſſa iam ſum miſera te riden-
do. *Eun.* V. 9. 7. Uſque ambo *deſeſſi*
ſumus. *Adelph.* II. 2. 5. *deſeſſus* ſum
ambulando. *Adelph.* IV. 6. 1. Non
queo: Ita *deſeſſus* ſum. *Hec.* III. 4.
29. Neque *deſetifcar* uſque. *Phorm.*
IV. 1. 23.

DEFICIO.

Siquid *deſiciens*. *Phorm.* I. 4. 53.
Ea cauſa nihilo magis *deſecimus*.
Phorm. III. 1. 8.

DEFIT.

Nil cum eſt, nil *deſit* tamen.
Eun. II. 2. 12. Nihil apud me tibi
deſieri patiar. *Hec.* V. 2. 2. Quia *de-
ſit*, quod amant, aegreſt: *Phorm.*
I. 3. 10.

DEFRUDO.

Ettam inſuper *deſrudet*? *Adelph.*
II. 2. 38. Suum *deſrudans* genium.
Phorm. I. 1. 10.

DEFUSIO.

Numquam *defugiam* auctoritatem.
Eun. II. 3. 98.

DEFUNGOR.

Defunſus iam sum. *Eun.* Prol. 15.
Utinam hic sit modo *defunſum*.
Adelph. III. 4. 63. Cupio misera in
hac re iam *defungier*. *Phorm.* V.
9. 39.

DEGO.

Diem perpetuum in laetitia *dego*.
Adelph. IV. 1. 6. Ut cum uno
aetatem *degeret*. *Phorm.* II. 3. 70.

DEHINC.

Dehinc, ut qui frant porro, mo-
neo. *And.* Prol. 23. Deſeq omnes
dehinc ex animo mulieres. *Eun.*
II. 3. 5. At nunc *dehinc* ſpero aet-
ernam inter nos gratiam fore. *Eun.*
V. 2. 33.

DEHORTOR.

Hic *dehortatus* est me, ne illam
tibi darem. *Phorm.* V. 8. 17.

DEIERO.

Liquet mi *deierare*. *Eun.* II. 3.
40. Bacchis deſerat perſanſte, *Hec.*
V. 2. 5.

DEIN.

Acceptit conditionem, *dein* quae-
ſum occipit. *And.* I. 1. 52. Spero
dein facile ex illis ſeſe emerſurum
malis. *And.* III. 3. 30.

DEINDE.

Post *deinde*. *And.* III. 2. 3. Id pri-
mum dicam: *deinde* quod veni elo-
quar. *Heaut.* Prol. 3. Neque ſe pi-
gere, & *deinde* ſactum iri autumat.
Heaut. Prol. 19. vide Notas. Quid
deinde ſi? *Hec.* I. 2. 63.

DELECTAMENTUM.

Qui ſibi me pro deridiculo ac *de-*
lectamento putat. *Heaut.* V. 1. 79.

DELECTATIO.

Dum nulla alia *delectatio*. *Heaut.*
V. 5. 2. 34.

DELECTO.

Pamphilam adcerſe, ut *delectet*
hic nos. *Eun.* IV. 1. 11.

DELEO.

Deleo omnes *dehinc* ex animo
mulieres. *Eun.* II. 3. 5.

DELIBERO.

Delibera hoc. *Adelph.* II. 1. 42. *De-*
libere, renuncietaue hodie mihi,
Hec. IV. 1. 58. Ego amplius *delibe-*
randum cenſeo. *Phorm.* II. 4. 17.

DELIBUTUS.

Satin eſt, ſi te *delibutum* gaudio
reddo? *Phorm.* V. 6. 16.

DELICTUM.

Me hoc *delictum* admiſſiſſe in me
Adelph. IV. 5. 48.

DELINQUO.

An quia non *delinquunt* viri?
Hec. IV. 4. 41.

DELIRO.

Deliras. *And.* IV. 4. 13. Senex
delirans. *Adelph.* IV. 7. 43. Quid?
deliras. *Phorm.* V. 3. 18. *Deliras*
miſer timore. *Phorm.* V. 9. 2.

DELUO.

Ubivis facilius paſſus ſim, quam
in hac re me *deludier*. *And.* I. 2.
32. Dollis ut me *deluderet*. *And.*
III. 4. 4.

DENA.

Adelphorum perſona eſt.

DEMENS.

Adeon eſt *demens*? *And.* III.
1. 11.

DEMENSUM.

De *demenſe* ſua comperſit. *Phorm.*
I. 1. 10.

DEMENTIA.

Credo: ut eſt *dementia*. *Adelph.*
III. 3. 36. Hancine vitam? hoſci-
ne mores? hanc *dementiam*?
Adelph. IV. 7. 40.

DEMIPHO.

Perſona *Phormionis* eſt.

DEMIROR.

Equidem te *demiror*. *Heaut.* III.
2. 7. vide Notas. At hoc *demiror*,
qui tam facile potueris perſuadere.
Heaut. II. 3. 121. *Demiror*, quid
ſit. *Hec.* IV. 1. 14. Quam cauſam
reperient? *demiror*. *Phorm.* II.
1. 5.

DEMISUS.

Demisſis humeris eſſe. Labiis *de-*
miſſis. *Eun.* II. 3. 22. & 44.

DEMO.

Aurum sibi clam mulier *demis*. *Enn.* IV. 1. 13. *Dempsi* metum omnem. *Adelph.* IV. 7. 18. Et mi & tibi & illis *dempseris* molestiam. *Adelph.* V. 3. 33.

DEMONSTRO.

Quam villam *demonstravi* Charini? *Heaut.* IV. 4. 9. Hominem commonstrarier mi istum volo: aut ubi habitat, *demonstrarier*. *Phorm.* II. 1. 76.

DEMOVEO.

Cave nunc iam oculos a meis oculis quoquam *demoveas* tuos. *Adelph.* II. 1. 16.

DEMULCEO.

Non possum pati, quin tibi caput *demulceam*. *Heaut.* IV. 5. 14.

DEMUM.

Nunc ne *demum*? *And.* IV. 1. 60. Modone *demum*? *And.* V. 3. 11. Nunc *demum*. *Heaut.* II. 3. 12. Id *demum* iuvat. *Adelph.* II. 3. 2. Anno *demum* quinto & sexagesimo. *Adelph.* V. 8. 15. Ibi *demum*. *Hec.* I. 2. 53.

DENARRO.

Haec adeo ego illi iam *denarra*bo. *Phorm.* V. 8. 51.

DENEGO.

Vera obiurgandi causa, si *deneget*. *And.* I. 1. 131. *Denegarat* se commissurum mihi gnata. *And.* I. 5. 6. In *denegando* modo quia pudor paulum adest. Et tamen res premit *dnegare*. *And.* IV. 1. 6. & 9. vide Notas.

DENIQUE.

Denique ita tum disceda ab illo. *And.* I. 1. 120. Incommoditas *denique* hoc omnis redit. *And.* III. 3. 35. Omnia haec nunc verba huc redeunt *denique*. *Enn.* I. 2. 78. Fodere aut arare, aut aliquid facere *denique*. *Heaut.* I. 1. 18. vide Notas. Metui, quid futurum *denique* esset. *Heaut.* III. 3. 8. *Denique* animam relinquam potius. *Adelph.* III. 4. 51. Turbendo atque odio *denique* effecit senex. *Hec.* I. 2. 48. *Do-*

nique hercle aufugerim potius. *Hec.* III. 4. 10. Oremus, accusemus, gravius *denique* minitemur. *Hec.* IV. 4. 95. Quid fit *denique*? *Phorm.* I. 2. 71. Haec *denique* eius fuit postrema oratio. *Phorm.* IV. 3. 44.

DENS.

Omnes *dentes* labefecit mihi. *Adelph.* II. 2. 36.

DENUO.

Refero *denuo*. *Hec.* Alt. Prol. 30. In eandem vitam te revolutum *denuo* videas esse. *Hec.* IV. 6. 69.

DEORSUM.

Ne sursum *deorsum* cursites. *Enn.* II. 2. 47. Nostin porticum apud macellum hac *deorsum*? ubi eo venaris, clios *deorsum* vorsum est. *Adelph.* IV. 2. 34. & 36.

DEPECISCO.

Iam *depecisci* morte cupio. *Phorm.* I. 3. 14.

DEPEREO.

Clinia hanc *deperit*. *Heaut.* III. 2. 14.

DEPINGO.

Probe horum facta inpridens *depinxit* senex. *Phorm.* II. 1. 38.

DEPORTO.

Non hoc publicitus scelus hinc *deportarier* in solas terras? *Phorm.* V. 8. 85.

DEPRAVO.

Nihil est, quin male narrando possit *depravarier*. *Phorm.* IV. 4. 16.

DEPUTO.

Summum bonum esse eras *deputabam* hunc Pamphilum. *And.* IV. 3. 2. vide Notas. Malo me quidem dignum quovis *deputem*. *Heaut.* I. 1. 83. Quando esse indignam sese *deputat*, matri meae quae concedat. *Hec.* III. 3. 27. vide Notas. Tu virum me, aut hominem *deputas* adeo esse? *Hec.* IV. 1. 9. Meam erus esse operam *deputas* parvi preti. *Hec.* V. 1. 1. Omne id *deputare* esse in lucro. *Phorm.* II. 1. 16.

DEFUGIO.

Numquam *defugiam* auctoritatem. *Eun.* II. 3. 98.

DEFUNGOR.

Defunctus iam sum. *Eun.* Prol. 15. Utinam hac sit modo *defunctum*. *Adolph.* III. 4. 63. Cupio misera in hac re iam *defungier*. *Phorm.* V. 9. 39.

DEGO.

Diem perpetuum in laetitia *dego*. *Adolph.* IV. 1. 6. Ut cum uno aetatem *degerit*. *Phorm.* II. 3. 70.

DEHINC.

Dehinc, ut qui sciat porro, mo-
neo. *And.* Prol. 23. Deleq omnes
dehinc ex animo mulieres. *Eun.*
II. 3. 5. At nunc *dehinc* spero ae-
ternam inter nos gratiam fore. *Eun.*
V. 2. 33.

DEHORTOR.

Hic *dehortatus* est me, ne illam
tibi darem. *Phorm.* V. 8. 17.

DEIERO.

Liquet mi *deierare*. *Eun.* II. 3.
40. Bacchis *deierat* persancte, *Hec.*
V. 2. 5.

DEIN.

Acceptit conditionem, *dein* quae-
stum occipit. *And.* I. 1. 52. Spera
dein facile ex illis sese emersurum
malis. *And.* III. 3. 30.

DEINDE.

Post *deindq.* *And.* III. 2. 3. Id pri-
mum dicam: *deindq.* quid veni elo-
quar. *Heaut.* Prol. 3. Neque se pi-
gere, & *deinde* factum iri autumat.
Heaut. Prol. 19. vide Notas. Quid
deinde fit? *Hec.* I. 2. 68.

DELECTAMENTUM.

Qui sibi me pro deridiculo ac *de-*
lectamento putat. *Heaut.* V. 1. 79.

DELECTATIO.

Dum nulla alia *delectatio*. *Heaut.*
V. 5. 2. 34.

DELECTO.

Pamphilam adcersse, ut *delectet*
hic nos. *Eun.* IV. 1. 11.

DELEO.

Deleo omnes *dehinc* ex animo
mulieres. *Eun.* II. 3. 5.

DELIBERO.

Delibera hoc. *Adolph.* II. 1. 42. *De-*
liberetur, renuncietque hodie mihi,
Hec. IV. 1. 58. Ego amplius *delibe-*
randum censeo. *Phorm.* II. 4. 17.

DELIBUTUS.

Satin est, si te *delibutum* gaudio
reddo? *Phorm.* V. 6. 16.

DELICTUM.

Me hoc *delictum* admisisse in me
Adolph. IV. 5. 48.

DELINQUO.

An quia non *delinquunt* viri?
Hec. IV. 4. 41.

DELIRO.

Deliras. *And.* IV. 4. 13. Senex
delirans. *Adolph.* IV. 7. 43. Quid?
deliras. *Phorm.* V. 3. 18. *Deliras*
miser timore. *Phorm.* V. 9. 3.

DELUDO.

Ubivis facilius passus sim, quam
in hac re me *deludier*. *And.* I. 2.
32. Dolls ut me *deluderes*. *And.*
III. 4. 4.

DEMEA.

Adelphorum persona est.

DEMENS.

Adeon est *demens*? *And.* III.
1. 11.

DEMENSUM.

De *demenso* suo comperit. *Phorm.*
I. 1. 10.

DEMENTIA.

Credo: ut est *dementia*. *Adolph.*
III. 3. 36. Hancine vitam? hosci-
ne mores? hanc *dementiam*?
Adolph. IV. 7. 40.

DEMIPHO.

Persona *Phormionis* est.

DEMIROR.

Equidem te *demiror*. *Heaut.* III.
2. 7. vide Notas. At hoc *demiror*,
qui tam facile poteris persuadere.
Heaut. II. 3. 121. *Demiror*, quid
sit. *Hec.* IV. 1. 14. Quam cauam
reperient? *demiror*. *Phorm.* II.
1. 5.

DEMISUS.

Demissis humeris esse. Labiis *de-*
missis. *Eun.* II. 3. 22. & 44.

DEMO.

Aurum sibi clam mulier *demis*. *Enn.* IV. 1. 13. *Dempfi* metum omnem. *Adolph.* IV. 7. 18. Et mi & tibi & illis *dempseris* molestiam. *Adolph.* V. 3. 33.

DEMONSTRO.

Quam villam *demonstravi* Charini? *Heaut.* IV. 4. 9. Hominem commonstrarier mi istum volo: aut ubi habitat, *demonstrarier*. *Phorm.* II. 1. 76.

DEMOVEO.

Cave nunc iam oculos a meis oculis quoquam *demoveas* tuos. *Adolph.* II. 1. 16.

DEMULCEO.

Non possum pati, quin tibi caput *demulceam*. *Heaut.* IV. 5. 14.

DAMUM.

Nunc ne *dammum*? *And.* IV. 1. 60. Modone *dammum*? *And.* V. 3. 11. Nunc *dammum*. *Heaut.* II. 3. 12. Id *dammum* iuvat. *Adolph.* II. 3. 2. Anno *dammum* quinto & sexagesimo. *Adolph.* V. 8. 15. Ibi *dammum*. *Hec.* I. 2. 53.

DENARRO.

Haec adeo ego illi iam *denarra*bo. *Phorm.* V. 8. 51.

DENEGO.

Vera obiurgandi causa, si *denegat*. *And.* I. 1. 131. *Denegarat* se commissurum mihi gnata. *And.* I. 5. 6. In *denegando* modo quis pudor paulum adest. Et tamen res premit *denegare*. *And.* IV. 1. 6. & 9. vide Notas.

DENIQUE.

Denique ita tum disceda ab illo. *And.* I. 1. 120. Incommoditas *denique* hoc omnis redit. *And.* III. 3. 35. Omnia haec nunc verba huc redeunt *denique*. *Enn.* I. 2. 78. Fodere aut arare, aut aliquid facere *denique*. *Heaut.* I. 1. 18. vide Notas. Metui, quid futurum *denique* esset. *Heaut.* III. 3. 8. *Denique* animam relinquam potius. *Adolph.* III. 4. 51. Tundendo atque odio *denique* effecit senex. *Hec.* I. 2. 48. *De-*

nique hercle aufugerim potius. *Hec.* III. 4. 10. Oremus, accusemus, gravius *denique* minitemur. *Hec.* IV. 4. 95. Quid sit *denique*? *Phorm.* I. 2. 71. Haec *denique* eius fuit postrema oratio. *Phorm.* IV. 3. 44.

DENS.

Omnes *dentes* labefecit mihi. *Adolph.* II. 2. 36.

DENUO.

Refero *denuo*. *Hec.* Alt. Prolog. 30. In eandem vitam te revolutum *denuo* videam esse. *Hec.* IV. 6. 69.

DIORSUM.

Ne sursum *diorsum* cursites. *Enn.* II. 2. 47. Nostin porticum apud macellum hac *diorsum*? ubi eo venaris, clios *diorsum* vorsum est. *Adolph.* IV. 2. 34. & 36.

DEPECISCO.

Iam *depecisci* morte cupio. *Phorm.* I. 3. 14.

DEPEREO.

Clinia hanc *deperit*. *Heaut.* III. 2. 14.

DEPINGO.

Probe horum facta imprudens *depinxit* senex. *Phorm.* II. 1. 38.

DEPORTO.

Non hoc publicitus scelus hinc *deportarier* in solas terras? *Phorm.* V. 8. 85.

DEPRAVO.

Nihil est, quin male narrando possit *depravarier*. *Phorm.* IV. 4. 16.

DEPUTO.

Summum bonum esse eras *deputabam* hunc Pamphilum. *And.* IV. 3. 2. vide Notas. Malo me quidem dignum quovis *deputem*. *Heaut.* I. 1. 83. Quando esse indignam sese *deputat*, matri meae quae concedat. *Hec.* III. 3. 27. vide Notas. Tu virum me, aut hominem *deputas* adeo esse? *Hec.* IV. 1. 9. Meam erus esse operam *deputas* parvi preti. *Hec.* V. 1. 1. Omne id *deputare* esse in lucro. *Phorm.* II. 1. 16.

DEREPENTE.

Corripuit *derepente* tacitus sese ad fillam. Si is posset ab ea sese *derepente* avellere. *Hec*. IV. 1. 3. & 39.

DERIDEO.

Etiā ultro *derisum* advenit. *Eun*. V. 2. 21. *Derides?* *Heaut*. V. 1. 42.

DERIDICULUM.

Qui sibi me pro *deridiculo* ac delectamento putat. *Heaut*. V. 1. 79. vide Notas.

DERIVO.

In me omnem iram *derivem* senis? *Phorm*. II. 2. 9.

DESERO.

Timet, ne *deseras* se. Ne abs te hanc segreres, neu *deseras*. *And*. I. 5. 35. & 56. Qui se sciret non *desertum* iii. *And*. II. 3. 28. vide Notas. Numquam me eam *deseruerum*. *And*. IV. 2. 11. Omnes noti me atque amici *deserunt*. *Eun*. II. 2. 7. Me in his *deserui* malis. *Heaut*. II. 3. 17. Ne quam aliam quaerat copiam, ac te *deseras*. *Heaut*. V. 1. 54. Animam relinquam potius quam illas *deseram*. *Adelph*. III. 4. 52. Amicas te & cognatas *deserere*, & festos dies. *Hec*. IV. 2. 16.

DESERTUS.

Angiportum quoddam *desertum*. *Eun*. V. 2. 6. *Desertae* vivimus. *Heaut*. II. 4. 6. Ego *desertus* sum. *Adelph*. V. 4. 19. Anus *deserta*, egens, ignota. *Phorm*. V. 2. 24.

DESIDERO.

Frustra ubi totum *desedi* diem. *Hec*. V. 2. 2.

DESIDERIUM.

Scias *desiderio* id fieri tuo. *Heaut*. II. 3. 66. Ita magno *desiderio* fuit ei filius. *Heaut*. IV. 5. 5. vide Notas. Te *desiderium* Athenarum arbitror cepisse. *Hec*. I. 2. 14.

DESIDERO.

Me *desideres*. *Eun*. I. 2. 113. Quanto diutius abest, tanto magis *desidero*. *Heaut*. III. 1. 16. Nostin qui sim? *AE*. Non *desidera*. *Adelph*. II. 1. 23. Vehementer *desidero*. *Hec*. III. 5. 38.

DESIGNO.

Modo quid *designavisti?* *Adelph*. I. 2. 8.

DESINO.

Desinant maledicere. *And*. Prol. 23. Haec sollicitudo deinde *desinit*. *And*. II. 6. 10. Ah *desino*. *And*. V. 6. 8. *Desinat* laceffere. *Eun*. Prol. 16. Illicet: *desino*. *Eun*. II. 3. 56. Muller telam *desinit*. *Heaut*. II. 3. 64. vide Notas. Aut *desino*, aut cedo quemvis arbitrum. *Adelph*. I. 2. 43. Potin ut *desinas?* *Adelph*. IV. 1. 23. Iam iam *desino*. *Adelph*. V. 3. 67. Tua quod nil refert, percontari *desinas*. *Hec*. V. 3. 12. *Desinas*. *Phorm*. I. 2. 19. Ohe *desino*. *Phorm*. II. 3. 30.

DESISTO.

Numquam *desistit* instare. *And*. IV. 1. 36. Hoc percontarier *desiste*. *Hec*. I. 2. 30. *Desistat* litibus. *Phorm*. IV. 3. 29.

DESPICATUS.

Nos nostramque adulescentiam habent *despicatu*. *Eun*. II. 3. 92. vide Notas.

DESPOLIO.

Ipsam *despoliare* non lubet. *And*. IV. 5. 21.

DESPONDEO.

Despondi: hic nuptiis distulisti dies. *And*. I. 1. 75. Intus *despondebitur*. *And*. V. 6. 16. Ego illi neque de neque *desponneo*. Cui daturus non sum, ut ei *despondeam?* *Heaut*. IV. 5. 31. & 36. *Desponsam* esse dicito. *Heaut*. IV. 8. 25. Quis *despondis?* quis dedit? *Adelph*. IV. 5. 36.

DESUBITO.

Crucior bolum mihi tantum ereptum tam *desubito* & saucibus. *Heaut*. IV. 2. 6.

DESUM.

Quasi *desse* locus. *Heaut*. III. 3. 26. *Deeris*: id mea minime refert. *Adelph*. V. 4. 27. Beatus, ni unum hoc *desit*. *Phorm*. I. 3. 18. Non ratio, verum argentum *deorat*. *Phorm*. II. 1. 69.

DETERIOR.

um animum aegrotum ad *deteriorem* partem plerumque applicat. I. 2. 22. Illum esse quam *deteriorem*. *And.* V. 1. 16. *Deteriores* s. fumus licentia. *Heaut.* III.

DETERREO.

ut *deterream*. *Heaut.* I. 1. 27. placo, advorfor sedulo & de-
Adelph. I. 2. 64. Si in de-
do voluissim operam sumere;
missum facile. *Hec.* Alt. Prol.
19. Maledixisti *deterrevere*, ne
it, parat. *Phorm.* Prol. 3.

DETINEO.

timeo te. *Eun.* II. 2. 49. Pol-
stinuit morbus. *Phorm.* IV.

DETRAHO.

iam vestem *detraxisti* tibi? *Eun.*
39. Soccus *detrahunt*. *Heaut.*
12. De digito anulum *detraho*.
IV. 1. 37. Neque *detrahitum*
m quicquam est. *Hec.* IV.

DETRIMENTUM.

te quidem peccando *detri-*
nit fieri potest. *Hec.* II. 1.

DEVENIO.

ntum *devenisse* ad eum mali
IV. 5. 2.

DEVERBERO.

mines *deverberasse* usque ad
n. *Phorm.* II. 2. 13.

DEVERTICULUM.

i ad ipsum venio *deverticulum*.
IV. 2. 7.

DEVINCIO.

niugio liberali *devinctum*. *And.*
29. Animus ubi semel se cu-
te *devinxit* mala. *Heaut.* I. 2.
hoc beneficio utique ab utris-
ero *devincimini*. *Heaut.* II. 4.
Animus uxoris misericordia
Eus. *Hec.* I. 2. 93.

DEVITO.

hoc *devito* malum. *And.* III.
Mala neque uti *devitem* scio.
w. I. 4. 3.

DEVORTOR.

Ego deos penatis hinc salutatum
domum *devortar*. *Phorm.* II. 1. 82.

DEUS.

Pro *deum* fidem. *And.* I. 9. 2. vi-
de Notas. Id spero adluturos *deos*.
And. III. 2. 42. Per te ego *deos* oro.
And. III. 3. 6. Quod *di* pro-
hibeant. *And.* III. 3. 36. Nisi quid
di respiciunt. *And.* IV. 1. 18. Mibi
deos fuisse iratos. *And.* IV. 1. 40.
Di vestram fidem. *And.* IV. 3. 1.
Dis pol habeo gratiam. *And.* IV. 4.
31. Solus es, quem diligunt *Di*.
And. V. 6. 9. vide Notas. Ut illum
Di Deae omnes sentum perdant.
Eun. II. 3. 11. At te *Di* perdant. *Eun.*
III. 1. 41. *Deum* sese in pretium
convertisse. *Eun.* III. 5. 40. vide
Notas. Ita me *di* ament. *Eun.* IV.
1. 1. Utinam ita *di* faxint. *Heaut.*
I. 1. 119. Sic me *di* amabunt. *Heaut.*
III. 1. 54. Quantum tibi opis *di*
dant. *Heaut.* III. 3. 31. Ut te qui-
dem omnes *di* deae quantumst per-
dunt. *Heaut.* IV. 6. 6. *Di* istaec
prohibeant. *Heaut.* V. 4. 15. Fa-
cio te aput illum *deum*. *Adelph.* IV.
1. 19. *Di* bene vortant. *Adelph.*
IV. 7. 10. *Di* boni. *Adelph.* III.
3. 86. Pro *di* immortales. *Adelph.*
III. 4. 1. *Dens* sum, si hoc itast.
Hec. V. 9. 3. Id testor *deos*. *Hec.* III.
5. 26. Non tu hunc habes plane
praesentem *Deum*? *Phorm.* II. 2.
31. *Di* tibi malefaciant. *Phorm.* II.
3. 47. Ego *deos* penatis hinc salu-
tatum domum *devortar*. *Phorm.*
II. 2. 81. Sine controversia ab *dis*
solus diligere. *Phorm.* V. 6. 14.
Di nos respiciunt. *Phorm.* V. 3. 34.
Malum, quod isti *Di* deaeque
omnes dunt. *Phorm.* V. 8. 83.

DEXTER.

Quod te ego per *dextram* hanc
oro. *And.* I. 5. 54. Ab *dextera*
venire. *And.* IV. 3. 19. Concede
ad *dexteram*. *And.* IV. 4. 12. Tu in
sinistrum cornu, tu in *dexterum*. *Eun.*
IV. 7. 5. Cedo *dextram*. *Adelph.* III.
1. 84. Ito ad *dextram*. *Adelph.* IV.
2. 44.

DIANA.

Ubi ad Dianae veneris. *Adolph.* IV. 2. 43.

DICA.

Tibi scribam *dicam*. *Adolph.* I. 2. 77. Inlutarum mihi scriptam *dicam*. *Phorm.* II. 2. 15. *Dicam* tibi inpingam grandem. *Phorm.* II. 3. 92. Sexcentas proinde scribito iam mihi *dicas*. *Phorm.* IV. 3. 63.

DICO. ARE.

Hanc operam tibi *dico*. *Phorm.* I. 2. 12.

DICO.

Dissum puta. *And.* I. 1. 2. Verum illud verbum est, vulgo quod *dici* solet. *And.* II. 5. 15. Tibi *dico* ego, an non? *And.* IV. 4. 23. Quin *dic* quid est. *And.* II. 6. 18. Rem ipsam *dic*. *And.* V. 3. 2. Haud istuc *dicas*, si cognoris me. *And.* IV. 1. 28. Atque quis allquis *dicat*. *And.* IV. 1. 16. Num cogitat quid *dicat*? *And.* V. 3. 6. Quasi quicquam in hunc iam gravius *dici* possiet. *And.* V. 3. 3. Incommoda aia sunt *dicenda*. *Eun.* II. 3. 39. Facite *dissum*. *Eun.* II. 2. 57. Si istuc crederem sincere *dicti*. *Eun.* I. 2. 97. Non tu istuc mihi *dissum* aperte es? *Eun.* V. 1. 3. Nullum est iam *dissum*, quod non *dissum* sit prius. *Eun.* Prol. 41. Causam *dicere*. *Eun.* Prol. 10. Utinam istuc verbum ex animo ac vere *diceres*. *Eun.* I. 2. 95. Neque scio quid *dicam*, aut quid coniectem. *Eun.* III. 4. 5. *Dicam* huic, an non *dicam*? *dicam* hercle. *Eun.* V. 4. 46. vide Notas. Bene *dixti*. *Eun.* III. 1. 61. Heus heus, tibi *dico*. *Eun.* II. 3. 46. Verum *dico*. *Heaut.* IV. 5. 18. Recte *dicis*. *Heaut.* III. 3. 27. Vere illud *dicunt*. *Heaut.* IV. 5. 48. Ah, quid *dixi*? *Heaut.* I. 1. 42. Mutum *dicet*. *Heaut.* IV. 4. 26. Videre verum, atque ita ut res est, *dicere*. *Heaut.* III. 1. 81. Pudet *dicere* verbum turpe. *Heaut.* V. 4. 19. Quid dois *dicam* te *dixisse* filiae? *Heaut.* V. 1. 65. Ita *dissum* est opus. *Heaut.* V. 1. 68. Procerton tu istaec *dicis*? *Adolph.* III.

4. 32. Et recte & verum *dicis*. *Adolph.* IV. 3. 18. Non aequom *dicis*. *Adolph.* V. 3. 17. vide Notas. Profecto hoc vere *dicunt*. *Adolph.* I. 1. 3. Omnes bene *dicunt*. *Adolph.* V. 4. 11. Bene & sapienter *dixti* dudum. *Adolph.* V. 8. 30. Numquam ita magnifice quicquam *dicam*. *Adolph.* II. 3. 4. Causae quid *dicam*? *Adolph.* IV. 1. 15. *Dic* sodes. *Adolph.* IV. 5. 9. Ne *dicam* dolo. *Adolph.* III. 3. 21. Cavo *dixcris*. *Adolph.* III. 4. 12. Blande *dicere*. *Adolph.* V. 4. 24. Turpe *dissum*. *Adolph.* II. 4. 11. Non *dici* potest, quam cupida eram. *Hec.* I. 2. 15. Non hercle verbis *dici* potest tantum. *Hec.* III. 4. 2. Non opus est *disso*. *Phorm.* V. 9. 14. Culus de stultitia *dici*, ut dignum est, non potest. *Phorm.* II. 3. 55. Quod *dissum*, indidum est. *Phorm.* V. 8. 58. De illo iam finem faciam *dicundi* mihi. *Phorm.* Prol. 23. Non causam *dico*, quin quod meritis sit, ferat. *Phorm.* II. 1. 42. Mi vir, non mihi *dicis*? *Phorm.* V. 9. 13. vide Notas.

DICTIO.

Testimoniū *disso*. *Phorm.* II. 1. 63.

DICTITO.

Malevolus vetus poeta *disso*. *Heaut.* Prol. 22. Non obsecro es, quem semper te esse *disso*asti? *Phorm.* V. 1. 16.

DICTUM.

Mihi scripta illa sunt in animo *disso*. *And.* I. 5. 48. *Disso* ac factum invenerit aliquam causam. *And.* II. 3. 7. Me *disso* ducere istis postulas? *And.* IV. 1. 20. Nullum est iam *disso*, quod non *disso* sit prius. *Eun.* Prol. 41. Tuum obsecro ne hoc *disso* erat? vetus credidi. *Eun.* III. 1. 39. Magis nunc me amicae *disso* stimulant. *Heaut.* II. 1. 11. Non sunt haec parentis *disso*. *Heaut.* V. 4. 12. *Disso* consultabitur. *Heaut.* V. 1. 76. Meis *disso* parere. *Hec.* IV. 1. 49. Ne te iratus suis saeviticiis *disso* prote-

let. *Phorm.* I. 4. 35. Ut phaleratis
dixis ducas me. *Phorm.* III. 2. 15.
Dixim sapienti sat est. *Phorm.* III.
3. 2.

DIECULA.

Non satis habes, quod tibi *diecu-*
lam addo? *And.* IV. 2. 27.

DIES.

Hic nuptiis dixit *dies*. Fere in
diebus paucis. *And.* I. 1. 75. & 77.
Hic *dies* aliam vitam desert. *And.*
I. 2. 18. vide Notas. Ut aliquot sal-
tem nuptiis prodat *dies*. Saltem
aliquot *dies* profer. *And.* II. 1. 13.
& 23. Conari manibus, pedibus,
noctesque & *dies*. *And.* IV. 1. 52.
O festus *dies*! *Eun.* III. 5. 12. In
hunc *diem* ut de symbolis effemus.
Eun. III. 4. 2. In *diem* inue est for-
tasse, quod minare. *Eun.* V. 6. 19.
Tot res in unum concludit *diem*.
Eun. V. 8. 17. Stertit noctes & *dies*.
Eun. V. 8. 49. Ut tempus est *diei*.
Heaut. I. 2. 38. Hilare hunc sumamus
diem. *Adolph.* I. 4. 1. vide
Notas. Numquam unum intermit-
tit *diem*. *Adolph.* III. 1. 6. Unum
numquam videtur *diem*. *Adolph.*
III. 2. 34. Videor videre iam *diem*
illum. *Adolph.* III. 3. 30. Hunc *diem*
perpetuum in laetitia degere.
Adolph. IV. 1. 5. Paulatim hunc
producam *diem*. *Adolph.* IV. 2. 52.
Cui rei est, ei rei hunc sumamus
diem. *Adolph.* V. 3. 68. In appa-
rando consumunt *diem*. *And.* V. 7.
2. Apparare de *die* convivium.
Adolph. V. 9. 8. *Dies* complusculos.
Hec. I. 2. 102. Deferere festos *dies*.
Hec. IV. 2. 16. Hunc videre saepe
optabamus *diem*. *Hec.* IV. 4. 29.
Totum desedi *diem*. *Hec.* V. 3. 2.
Totum hunc contrivi *diem*. *Hec.* V.
3. 17. Numquam ante hunc *diem*.
Hec. V. 4. 23. Ubi erit puero nata-
lis *dies*. *Phorm.* I. 1. 14. *Dies* prae-
stituta. *Phorm.* III. 2. 39. Praesent
quod fuerat, in *diem* malum abiit.
Phorm. V. 2. 16. Quantis commo-
ditatibus Antiphoni hunc onerastis
diem? *Phorm.* V. 6. 2.

DIFFERO.

Orationem sperat invenisse se, qui
differrat te. *And.* II. 4. 5. Rumores
distulerunt malevoli. *Heaut.* Prolog. 16.
Differor doloribus. *Adolph.* III.
4. 40.

DIFFICILE.

Adolescens quam in minima spe
situs erit, tam *difficillimum* patriae
pacem in leges conficiet suas.
Heaut. V. 2. 45. vide Notas.

DIFFICILIS.

Cui verba dare *difficile* est. *And.*
I. 3. 6. Quasi *difficile* sit. *Eun.* II. 1.
3. Amorem *difficillimum* conseci.
Eun. V. 4. 4. *Difficilem* servaret se-
nem. *Heaut.* III. 2. 24. Nil tam *dis-*
facile est, quin quaerendo investigari
posset. *Heaut.* IV. 2. 2. *Difficilem*
ostendes te esse. *Heaut.* V. 1. 60.

DIFFICULTAS.

Neutra in re vobis *difficultas* a
me erit. *Hec.* IV. 4. 45.

DIFFLUO.

Luxuria & lascivia *diffluit*. *Heaut.*
V. 1. 73.

DIGITULUS.

Qui mihi nunc uno *digitulo* fo-
rem aperis. *Eun.* II. 2. 53.

DIGITUS.

Si illam *digito* attigerit. *Eun.*
IV. 6. 2. De *digito* anulum detraho.
Heaut. IV. 1. 37. Eripuit vi, in *di-*
gito quem habuit, virgini abiens
anulum. *Hec.* IV. 1. 59.

DIGNITAS.

Aput alium prohibet *dignitas*.
Heaut. III. 3. 15.

DIGNUS.

Nec satis *digna*, cui committas
primo partu mulierem. *And.* I. 4.
3. *Dignus* es cum tua religione,
odum. *And.* V. 4. 37. vide Notas.
At tibi Di *dignum* factum exitium
dunt. *And.* IV. 1. 42. Sive adeo
digna res est, ubi tu nervos inten-
das tuos. *Eun.* II. 3. 21. Educta
ita uti teque illaque *dignum* est. *Eun.*
IV. 6. 10. In hinc quo *dignus*.
Eun. IV. 3. 9. Non te *dignum* fe-
cisti. *Eun.* V. 2. 25. Nihil est *dignius*
quod ametur. *Eun.* V. 8. 22. Ego

te meum esse dici tantisper volo, dum quod te *dignum* sit, facies: set si id non facis, ego, quod me in te sit facere *dignum*, invenero. *Heaut.* I. 1. 55. & 56. Hominem pistrino *dignum*. *Heaut.* III. 2. 19. Quam ego scio esse honore quovis *dignum*. *Heaut.* IV. 3. 9. *Dignum* me putas, quam inludas? *Heaut.* IV. 4. 19. Ibin hinc quo *dignus* es? *Heaut.* IV. 6. 9. Hocne illo *dignum* est? *Adelph.* II. 2. 29. Qui illum decrerunt *dignum*, cui suos liberos committerent. *Hec.* II. 1. 15. In hac re nil mali est, quod sit discidio *dignum*. *Hec.* V. 2. 16. Cuius de stulticia dici, ut *dignum* sit, non potest. Tuis *dignum* factis feceris. Si tu illam attigeris secus, quam *dignum* est liberam. *Phorm.* II. 3. 55. 83. & 91. Di tibi omnes id quod es *dignus*, dunt. *Phorm.* III. 2. 34.

DIGREDIOR.

Nos nostro officio nil *digressus*. *Phorm.* IV. 5. 10.

DIUDICO.

Pergin istuc prius *diudicare*, quam scias quid rei fiet? *Heaut.* II. 2. 8. Aliena ut melius videant & *diudicent*, quam sua. *Heaut.* III. 1. 95. Ego dicam, quod mi in mentem est: tu *diudica*. *Heaut.* V. 2. 33.

DILAPIDO.

Priusquam *dilapidat* nostras triginta minas. *Phorm.* V. 8. 4.

DILIGENTER.

Diligenter vuotes patri. *Eum.* II. 3. 48. *Diligenter* fac cures. Curate istam *diligenter* virginem. *Eum.* III. 2. 47. & 52.

DILIGENTIA.

Aemulari obscuram *diligentiam*. *And.* Prol. 22. Et *diligentiam* vestram & benignitatem novi. *Hec.* II. 2. 21.

DILIGO.

Te in germani fratris *dilexi* loco. *And.* I. 5. 57. Solus es quem *diligunt* Di. *And.* V. 6. 9. vide *Notas*. Quo quemquam plus amem,

aut plus *diligam*. *Eum.* I. 2. 16. Si ne controversia ab Dis solus *diliget*. *Phorm.* V. 6. 14.

DILUCIDE.

Dilucide expedivi. *Phorm.* II. 3. 52.

DIMIDIUM.

Dimidium minae. *Adelph.* III. 3. 16. Vix dum *dimidium* dixeram. *Phorm.* IV. 2. 4.

DIMINUO.

Diminuo ego caput tuum hodie. *Eum.* IV. 7. 33. *Diminuitur* tibi quidem iam cerebrum. *Adelph.* IV. 2. 32.

DIMITTO.

Iam *dimitto* exercitum? *Eum.* IV. 7. 44.

DINUMERO.

Dinumerat ille Babylo viginti minas. *Adelph.* V. 7. 17.

DIONYSIA.

Dionysia hic sunt hodie. *Heaut.* I. 1. 110. Aput eum miles *Dionysia* agit. *Heaut.* IV. 4. 11.

DIPHILUS.

Synapothnescontes *Diphili* comœdiast. *Adelph.* Prol. 6.

DIRUO.

Hanc in horto maceriam iube *dirui*. *Adelph.* V. 7. 11.

DIS.

Ditem & nobilem. *Adelph.* III. 3. 48. Potentes, *dites*, fortunati, nobiles. *Adelph.* III. 4. 57. Scin Cratini hulus *ditis* aedes? *Adelph.* IV. 2. 42. *Dis* quidem esses, ac tuam rem constabilisses. *Adelph.* V. 1. 8. In servitutem pauperem ad *ditem* dari. *Phorm.* IV. 3. 48.

DISCEDO.

Ita tum *discedo* ab illo. *And.* I. 1. 121. Modo ut hoc consilio possiet *discedi*. *Phorm.* V. 2. 8. Immo vero pulchre *discedo* & probe. *Phorm.* V. 9. 58.

DISCESSIO.

Si eveniat, quod Di prohibeant, *discessio*. *And.* III. 3. 36.

DISCIDIUM.

Valeant, qui inter nos *discidium* volunt. *And.* IV. 2. 14. Hoc *disci-*

nam evenisse. Hec. III. 5. 26. In hac re nil mali est, quod sit discitis dignum. Hec. V. 3. 16.

DISCINDO.

Vestem omnem miserae discidis. Eun. IV. 3. 4. Discidis vestem, refarciatur. Adolph. I. 2. 40. Vide, ut discidis labrum, Adolph. IV. 5. 20.

DISCIPLINA.

Disciplina est hisdem. Heaut. II. 3. 39. Exemplum disciplinae. Adolph. V. 1. 5.

DISCIPULUS.

Num immemores discipuli? And. III. 1. 19. Philosophorum habent discipuli ex ipsis vocabula. Eun. II. 2. 32. vide Notas.

DISCO.

Coeptit me obsecrare, uti sibi liceret discere id de me. Eun. II. 2. 31. Quamobrem has partis didicerim. Heaut. Prol. 10. Prius discere, quid sit vivere. Heaut. V. 2. 18. Pater esse discere ab illis, qui veri sunt. Adolph. I. 2. 45. vide Notas. In quo haec discerebatur ludo. Phorm. I. 2. 38.

DISCORDIA.

Configis falsas causas ad discordiam. Hec. IV. 4. 71.

DISCORDO.

Qui scis eos nunc discordare inter se? And. III. 3. 43.

DISCRIBO.

Quodne ego descripsi porro illis, quibus debui? Phorm. V. 8. 30. vide Notas.

DISCRUCIO.

Discrucior animi. Adolph. IV. 4. 1.

DISCUS.

Aput libertum Discum. Eun. III. 3. 60.

DISERTUM.

Callidum ac disertum credidi hominem. Eun. V. 6. 10.

DISIUNGO.

Ea res multo maxime distinxit illum ab illa. Hec. I. 2. 86.

DISPENDIUM.

Sine sumptu, sine dispendio. Eun.

V. 4. 7. Ut gratiam inquam sine meo dispendio. Hec. V. 2. 29. vide Notas.

DISPEREO.

Disperii, perii miserum. Heaut. IV. 2. 24. Disperii. Heaut. V. 2. 17. Adolph. III. 3. 1.

DISPERGO.

Ut cerebro dispergat viam. Adolph. III. 2. 19. An tibi iam magis cerebrum dispergam hic? Adolph. V. 2. 7.

DISPICIO.

Iam aliquid dispiciam. And. III. 5. 16.

DISPLICEO.

Si displicebis vita. Heaut. V. 2. 19. Quam ego nunc totus displiceo mihi. Heaut. V. 4. 20.

DISPUDET.

Dispudet, sic mihi data esse verba. Eun. V. 1. 16.

DISPUTO.

In eo disputant. And. Prol. 15.

DISRUMPOR.

Disrumpor. Adolph. III. 3. 15.

DISSIMILIS.

Non ita dissimilis sunt argumento, & tamen dissimili oratione sunt factae ac rilo. And. Prol. 11. & 12. vide Notas. Is adeo dissimilis studio est. Adolph. I. 1. 16. vide Notas. Non quo dissimilis res sit. Adolph. V. 3. 39.

DISSIMULO.

Bene dissimulatum amorem ne celatum indicat. And. I. 1. 105. Nonne dissimulare nos magis humanum est? Hec. IV. 1. 37. vide Notas. Et si ea dissimulas serio. Hec. IV. 2. 2. Metuit hic nos, tamen sedulo dissimulat. Phorm. II. 3. 82.

DISSOLVO.

Dissolvi me, otiosus operam ut tibi darem. Heaut. III. 1. 99. vide Notas. Qui dissolverem, quae deo. Phorm. IV. 3. 50.

DISTAEDET.

Me cum isto distaedet loqui. Phorm. V. 9. 22.

DISTORQUEO.

Illuc vide, os ut sibi *distorfit* car-
naux. *Enn.* IV. 4. 3.

DISTRABO.

Quandoquidem illum à me *distra-*
hi necessitas. *Hec.* III. 5. 42. Quod
si eo meae fortunae redeunt, abs
te ut *distrahatur*. *Phorm.* I. 4. 23.
Horunc amorem *distrahi* poterin
pati? *Phorm.* III. 2. 33.

DISTRIBUO.

Id *distributum* sane est ex senten-
tia. *Adelph.* III. 3. 17.

DISTURBO.

Spatium cogitandi ad *disturban-*
das nuptias. *And.* I. 2. 11.

DIU.

Satis *diu* hoc iam saxum volvo.
Enn. V. 8. 55. Ubi te oblectasti tam
diu? *Hec.* I. 2. 9. Non potest ce-
lari nostra *diutius* iam audacia.
Phorm. I. 4. 4.

DIVES.

Qui minus habent, ut semper
aliquid addant *divitioribus*. *Phorm.*
I. 1. 18. Propter invidiam adimunt
diviti. *Phorm.* II. 1. 46.

DIVIDO.

Non sat commode *divisa* sunt
temporibus tibi haec. *And.* III.
1. 18.

DIVIDUUS.

Dividuum face. *Adelph.* II. 2. 33.

DIVINO.

Plane hic *divinat*. *Hec.* IV. 4. 74.

DIVINUS.

Alit rem *divinam* fecisse. *Enn.* III.
3. 7. Accersi ad rem *divinam*. *Hec.*
I. 2. 109.

DIVITIÆ.

Inhoneste parare *divitias*. *And.*
IV. 5. 2. Amicos, genus, cognat-
os, *divitias*. *Heaut.* I. 2. 20. Qua-
si is non *divitiis* abundet. *Heaut.*
III. 2. 16.

DIVORSUS.

Tot me impediunt curae, quae
meum animum *divorsae* trahunt.
And. I. 3. 25.

DIVOS.

Pro *divom* fidem. *Adelph.* IV.
7. 28.

DIUTINUS.

Mansiones *diutinae* Lemal.
Phorm. V. 9. 24.

DO.

Symbolam *dedi*. *And.* I. 1. 62.
Dedit qui damnum aut malum.
Nunc id operam *do*. *And.* I. 1. 116.
& 130. Te isti virum *do*. *And.* I.
5. 60. Ita obstinate *das operam*?
And. I. 5. 8. Tibi uxorem non *das*
iam Chremes. *And.* II. 2. 15. Iam
hoc tibi inventum *dabo*. *And.* IV.
1. 59. Me aut erum pessum *dabunt*.
And. I. 3. 3. Hanc fidem sibi me
obsecravit ut *darem*. *And.* II. 3. 28.
Quo me nunc praecipitem *darem*.
And. III. 4. 27. Cui verba *dare*
difficile est. *And.* I. 3. 6. Num si-
lio videtur uxorem *dare*? *And.* II.
6. 21. Numquam vidi melius con-
siliū *dari*. *Enn.* II. 3. 85. Fortas-
simum cunuchum, qui quidem in
hanc *detur* domum! *Enn.* II. 3. 74.
Data hercle verba mihi sunt. *Enn.*
IV. 5. 1. Est istac *datum* profecto,
ut grata mihi sint, quae facio omnia.
Enn. III. 1. 5. Accumbere mecum,
mihi sese *dare*. *Enn.* III. 3. 10. Et
habet quod *det*, & *dat* nemo lar-
gius. *Enn.* V. 8. 48. Tum tu igi-
tur paululum *da* mi operae. *Enn.*
II. 2. 50. *Dabis* ei ultro supplicium.
Enn. I. 2. 24. Inde omnibus signum
dabo. *Enn.* IV. 7. 11. Quas turbas
dedi? *Enn.* IV. 3. 11. Hanc tibi
dono *do*. *Enn.* IV. 6. 11. Huic
equidem consilio palmam *do*. *Heaut.*
IV. 3. 31. Non amori operam *da-*
bam. *Heaut.* I. 1. 58. Unam eii ce-
nam atque eius comitibus *dedi*.
Heaut. III. 1. 46. Ea res *dedis* exi-
stimandi copiam. *Heaut.* II. 3. 41.
Me haec deambulatione ad languo-
rem *dedit*. *Heaut.* IV. 6. 7. Quos
res *dedere*, ubi possem perentisces-
cere? *Heaut.* V. 1. 43. Operam *dabo*.
Heaut. III. 1. 88. Partes diu etiam
duras *dabit*. *Heaut.* II. 4. 22. Sine
me, vacivom tempus, ne quod *dem*
mihi. *Heaut.* I. 1. 38. vide Notas.
Aliis consilium *dare*. *Heaut.* V. 1.
49. Pro virgine *dari* nuptum non

otest. *Adelph.* III. 2. 48. Mentem
obis meliorem dari. *Adelph.* III.
. 78. Iusiurandum dabitur. *Adelph.*
I. 1. 11. Hoc vitio datur. *Adelph.*
II. 3. 64. Praecipitem dari. *m.*
Adelph. III. 2. 20. Da te mihi ho-
le. *Adelph.* V. 3. 50. Da veniam
lio. *Adelph.* V. 8. 14. Ut res se-
dant. *Hec.* III. 3. 20. Da mi
anc veniam. *Hec.* IV. 2. 29. Hanc
ratlam ut sibi des. *Hec.* III. 3. 30.
latum iri gladiatores. *Hec.* Alt.
rol. 32. O fortuna, "ut nunquam
esperet tua es data. *Hec.* III. 3. 46.
Ide Notas. Cui data est nuptum.
sec. IV. 1. 13. Ipsum gestio dari
il in conspectum. *Phorm.* II. 1. 31.
Igid vis dari tibi in manum?
Phorm. IV. 3. 28. Gaudeo tantam
ortunam de improviso esse his da-
m. *Phorm.* V. 7. 1. Prior ad dan-
um qui est. *Phorm.* III. 2. 48. Da
icum melioribus. *Phorm.* III. 2. 37.
les otiosi operam dabamus Phae-
riae. *Phorm.* I. 2. 37. Nos ambo
pere maximo dabamus operam.
Phorm. V. 1. 33.

DOCEO.

Coepit studiose omnia docere.
Eun. I. 2. 7. Male docet te mea sa-
litas multa. *Heaut.* IV. 1. 35. Do-
si, monui, bene praecepi semper,
nae potui omnia. *Adelph.* V. 9. 6.

DOCTRUS.

Bene & pudice doctum atque
lucum ingenium. *And.* I. 5. 39.
lumquam accedo, quin abs te ab-
iam doctior. *Eun.* IV. 7. 21. In
idem omnes mihi videntur ludo
stas ad malitiam. *Hec.* II. 1. 6.

DOLEO.

Utinam hoc tibi doleret. *Idem.* ut
ibi dolet. *Eun.* I. 2. 13. Illi faci-
fit, quod doleat. *Eun.* III. 1. 59.
h nescis, quam doleam. *Heaut.*
. 1. 61. Id mihi vehementer dolet.
Adelph. IV. 5. 48. Vin. facere,
iod tuo viro oculi doleant? *Phorm.*
. 9. 64.

DOLIUM.

Relevi dolia omnia. *Heaut.* III.
51.

DOLOR.

Laborat e dolore. *And.* I. 5. 33.
Eius labore atque eius dolore gnato
ut medicarer tuo. *And.* V. 1. 12.
Differor doloribus. *Adelph.* III. 4.
40. Modo dolores occipiunt primu-
lum. *Adelph.* III. 1. 12. Illi ani-
mum rellevaris, quae dolore ac mi-
seria tabescit. *Adelph.* IV. 3. 11. Si
remittent quippiam Philumena do-
lores. *Hec.* III. 2. 14. An dolor re-
pente invalit? *Hec.* III. 2. 21.

DOLUS.

Cum nihil obfint doli. *And.* I. 1.
133. Quem tam aperte fallere inci-
plas dolis. Davi factum consilio aut
dolis. *And.* III. 2. 13. & 29. La-
crumae consistas dolis. *And.* III. 3.
26. Dolis ut me deluderet. *And.*
III. 4. 4. Ut a me ludatur dolis.
Eun. II. 3. 95. Dolo malo haec fie-
ri omnia. *And.* III. 3. 9. Ne dicam
dolo. *Adelph.* III. 3. 21.

DOMINA.

Dominam esse extra noxiam. Ad
dominas qui adfessant viam. *Heaut.*
II. 3. 57. & 60.

DOMINUS.

Apparet, servum hunc esse domini
pauperis miserieque. Domini simia
es. *Eun.* III. 2. 33. & 43. ubi vide
Notas. Ita ut sit, domini ubi ab-
sunt. *Eun.* III. 5. 52. Hoc pater
ac dominus interest. *Adelph.* I. 1.
51. Dominum atque omnem fami-
liam mulcavit usque ad mortem.
Adelph. I. 2. 9. & 10. Scire equidem
volo, quot mihi sint domini. *Adelph.*
IV. 2. 16. Servos spectatus satis,
cui dominus curae est. *Adelph.* V. 6.
6. Harum qui est dominus aedum.
Phorm. V. 1. 26.

DOMUS.

Abi domum. *And.* I. 5. 20. Domi
ero. *And.* IV. 2. 31. Domus, uxor,
liberi inventi. *And.* V. 3. 20. Is
se hodie venturum ad me constituit
domum. *Eun.* I. 2. 125. Domi ut
sitis, facite. *Eun.* III. 2. 53. vide
Notas. Solus Sannio servat domi.
Eun. IV. 7. 10. Domi focique fac
vicissim ut memineris. *Eun.* IV.

7. 45. Postulo ut tua mihi *domus* te praesente absente pateat. *Enn.* V. 8. 28. Numquam tam mane egredior, neque tam vespere *domum* revertor. *Heaut.* I. 1. 15. Una semper militiae & domi sumus. *Adolph.* III. 5. 49. Convortam me *domum* cum obsonio. *Adolph.* II. 4. 22. Ut vos *domi*, proinde ego ero fama foris. *Hec.* II. 1. 21. Meae *domi*. *Hec.* II. 2. 15. Cupidus redeundi *domum*. *Hec.* III. 1. 2. Si saluus *domum* redisset. *Hec.* III. 6. 20. Vosmet videte iam, remissam opus sit vobis, reddustam *domum*. *Hec.* IV. 4. 43. Quia ratione inopem potius ducebat *domum*? *Phorm.* II. 1. 68. Ducent damnatum *domum*. *Phorm.* II. 2. 20. Neque me *domum* nunc recipere. *Phorm.* V. 4. 7. Ipsum prohibebo *domo*. *Phorm.* II. 3. 78.

DOMAX.

Huius mentio fit *Enn.* IV. 7. 2. & 4.

DOMEC.

Usque adeo *domos* perpulit. *And.* IV. 1. 38. Domi certum obfidere est usque, *domos* redierit. *Adolph.* IV. 6. 6. Haut desinam, *domos* perscero hoc. *Phorm.* II. 3. 72.

DONO.

Egone pro hoc te nuntio quid *donem*? *Hec.* V. 4. 9.

DONUM.

Matri parvulam puellam *dono* quidam mercator dedit. Emit eam *dono* mihi. *Enn.* I. 2. 29. & 55. Si scias quod *donum* *dono* huic contra comparat. *Enn.* II. 3. 64. Ubi vis *doni* adfunt tibi à Phaedria. Perpulchra credo *doni*, aut nostris similia. *Enn.* III. 2. 11. & 15. In hinc quo dignus cum *donis* tuis tam lepidis. *Enn.* IV. 3. 9. Quodvis *donum* praemium a me optato. *Enn.* V. 8. 27.

DORCIUM.

Cape, da hoc *Dorcio*. *Phorm.* I. 2. 102.

DORIAS.

Nomen ancillae, in personis Eunucli.

DORIO.

Lenonis personam agit in Photomione.

DORMIO.

Interdum propter *dormiet*. *Enn.* II. 3. 77. *Dormiat*, ego pol istos commoveto. *Heaut.* IV. 4. 8. In aurem utramvis otiose ut *dormias*. *Heaut.* II. 3. 101. Quid credebas? *dormienti* tibi haec confecturos deos? *Adolph.* IV. 5. 59. Filiam suscepit iam unam, dum tu *dormis*. *Phorm.* V. 9. 18.

DORTUS.

Eunucli persona.

DOS.

Unicam gnatam suam cum *dote* summa filio uxorem ut daret. *And.* I. 1. 74. *Dos* est decem talenta. *And.* V. 4. 47. Haec talenta *dotis* adposcet duo. *Heaut.* IV. 7. 10. Nū nos *dos* movet. *Heaut.* V. 1. 66. Me mea omnia bona *dote* dixisse illi. *Heaut.* V. 1. 69. Cur non quod *dotis* dixi firmas? *Heaut.* V. 5. 4. Primum induta est: tum praeterea, quae secunda ei *dos* erat, perit. *Adolph.* III. 2. 47. Uxor sine *dote* veniet. *Adolph.* IV. 7. 41. Renumeret *dotem* huc, eat. *Hec.* III. 5. 52. Id quod lex iubet, *dotem* daretis. *Phorm.* II. 1. 67. Quantum is voluerit dari, datum esse *dotis*. *Phorm.* IV. 5. 11. vide Notas. *Dotem* si accipiet, uxor ducenda est *donum*. *Phorm.* IV. 4. 12. Quae *dotis* tantundem dabat. *Phorm.* V. 8. 36.

DOTATUS.

Vos me indotatis modo patrociniari fortasse arbitramini: etiam *dotatis* soleo. *Phorm.* V. 8. 47.

DRACHMA, DRACHMA.

Vix *drachmis* est obsonatum decem. *And.* II. 6. 20. vide Notas. Huc *drachmarum* argenti haec mille dederat mutuum. *Heaut.* III. 3. 40. vide Notas.

DROMO.

In Andria lorarius, in Heaut. servus est.

DUBITO.

Numquid tu dubitas, quin ego nunc perpetuo perierim? *Eun.* V. 8. 13. Haec dum dubitas, menses abierunt decem. *Adelph.* IV. 5. 57. Cena dubia apponitur, ubi tu dubitas, quid sumas potissimum. *Phorm.* II. 2. 29.

DUBIUS.

Non dubiumst, quin uxorem nolit filius. *And.* I. 2. 1. Dum in dubio est animus. *And.* I. 5. 31. Mea quidem hercle certe in dubio vitast. *And.* II. 2. 10. Haut dubium id quidemst. *And.* II. 3. 25. Haut dubiumst mihi. *And.* III. 2. 50. Oh, dubiumne id est? *Eun.* I. 2. 49. Sine dubio opinor. *Eun.* V. 8. 14. Hui, dubium id est? *Heaut.* III. 3. 46. An dubium id tibi est? *Heaut.* V. 1. 38. Etiam de sorte nunc venio in dubium misser? *Adelph.* II. 2. 35. Tua fama & gnatae vita in dubium veniet. *Adelph.* III. 2. 42. Scibam dubiam fortunam esse scaenicam. *Hec.* Alt. Prol. 8. Cena dubia apponitur. *Phorm.* II. 2. 28.

DUCO, exilimo, iudico.

Laudin an vitio duci id fastum oporteat. Eam laudem hic ducit maxumam. *Adelph.* Prol. 5. & 18. Tu nunc tibi id laudi ducis? *Adelph.* I. 2. 25. vide Notas. Non eum hominem ducere. *Hec.* IV. 1. 40.

DUCO.

Nec opinantis duci falso gaudio. *And.* I. 2. 9. Hodie uxorem ducis? *And.* II. 1. 21. Ducit secum una virginem. *Eun.* II. 1. 23. Quandoquidem ducenda est, egomet habeo propemodum, quam volo. *Heaut.* V. 5. 20. Iurans se illum ducisram domum. *Adelph.* III. 4. 27. Sectari, in ludum ducere & redducere. *Phorm.* I. 2. 36. Uxor ducenda est domum. *Phorm.* IV. 4. 12.

DUCTO.

Tu inter eas restim ducans sal-

tabis. *Adelph.* IV. 7. 24. Meam ducelles gratis? *Phorm.* III. 2. 15.

DUDUM.

Audio iam dudum. *And.* I. 4. 1. vide Notas. Quam dudum? *D.* Modo. *Eun.* IV. 4. 30. Usque id egi dudum. *Heaut.* V. 2. 20. Incertior sum multo quam dudum. *Phorm.* II. 4. 19.

DULCIS.

Cui nil iam praeter pretium dulcest. *Heaut.* II. 2. 5.

DUM.

Dum tempus ad eam rem tulit. *And.* I. 2. 17. Profer, dum proficiscor aliquo. *And.* II. 1. 29. Dum licitum est eil, dumque aetas tulit. *And.* III. 6. 12. Capitis periculum adire, dum prosum. *And.* IV. 1. 53. Quidvis cupio, dum ne ab hoc me falli comperiar. *And.* V. 5. 31. Dum est tempus. *Eun.* I. 1. 11. Expectabo, dum venit. *Eun.* I. 2. 126. Tantisper, dum quod te dignumst, facies. *Heaut.* I. 1. 55. Neque etiam dum scit pater. *Heaut.* II. 1. 17. Dum moliantur, dum conantur, annus est. *Heaut.* II. 2. 11. vide Notas. Haec dum incipias, gravia sunt, dumque ignores. *Heaut.* V. 5. 14. Qui dum? *Hec.* III. 1. 39. Sine dum. *Hec.* V. 1. 18. vide Notas. Dic dum quaeso. *Hec.* V. 3. 5. Mane dum fodes. *Hec.* V. 4. 4. Vix dum dimidium dixeram. *Phorm.* IV. 2. 4.

DUO

Duo cum idem faciunt. *Adelph.* V. 3. 37. Duasne is uxores? *Phorm.* V. 1. 27. vide Notas. Tamen duo talenta. *Phorm.* V. 5. 8. vide Notas. Homo adulescens si habet unam amicam, tu uxores duas. *Phorm.* V. 9. 53.

DUPLEX.

Simplex quae ex argumento facta est duplici. *Heaut.* Prol. 6. vide Notas. Commodius esse opinor duplici spe utier. *Phorm.* IV. 2. 13.

DURITER.

Pudice vitam parce ac duriter agebat. *And.* I. 1. 47. Semp̄r parce ac duriter se habere. *Adelph.* I.

1. 20. *Passum a vobis duriter.*
Adelph. IV. 5. 27.

DURITIA.

Timet, ne tua *duritia* antiqua
illa etiam adaucta sit, *Heaut. III.*
1. 26.

DURUS.

Durus fratris partis praedicat,
Hec. II. 3. 63. Os *durum.* *Eun. IV.*
7. 36. Quod illum infimulant *du-*
rum, id non est. *Heaut. I. 2. 30.*
vide Notas. Partes diu *duras* da-
bit. *Heaut. II. 4. 22.* vide Notas.
Satis iam, satis pater *durus* fui.
Heaut. III. 1. 30. Nimum ipse est
durus. *Adelph. I. 1. 39.* Vitam *du-*
ram, quam vixi usque adhuc, omit-
to. *Adelph. V. 4. 5.* Illud *durum.*
Phorm. II. 1. 8. Provinciam ce-
pisti *duram.* *Phorm. I. 2. 23.* Adeon
ingento esse *dure* te atque inexora-
bili? *Phorm. III. 2. 12.*

E.

Gravida e Pamphilo est. *And. I.*
3. 11. Laborat e dolore. *And. I. 5.*
33. E Davo ausi vi. *And. II. 1. 2.*
Peperisse hanc e Pamphilo. *And.*
III. 2. 17. Illam e conspectu amisi
meo. *Eun. II. 3. 2.* E Corintho
anus. *Heaut. I. 1. 44.* E navi egre-
dientem. *Heaut. I. 2. 8.* E re na-
tae. *Adelph. III. 1. 8.* vide Notas.
E lecto surgere. *Adelph. IV. 1. 4.*
Fugere e conspectu. *Hec. I. 2. 107.*
E medio excedere. *Hec. IV. 3. 14.*
Unctum atque lautum e balneis.
Phorm. II. 2. 25. Ad scopulum e
tranquillo. *Hec. IV. 4. 8.* E medio
excessit. *Phorm. V. 8. 74.* E me-
dio abiit. *Phorm. V. 9. 30.*

EAPROPTER.

Ego deorum vitam *eapropter* sem-
piternam esse arbitror. *And. V. 5.*
3. vide Notas.

EBIBO.

Hunc comedendum & *ebibendum*
vobis propino. *Eun. V. 8. 57.* vide
Notas. Quid comedent? quid *ebi-*
bent? *Heaut. II. 3. 44.*

EARIUS.

Cum tu satura atque *obria* es.
Hec. V. 2. 3. vide Notas.

ECASTOR.

Per *ecastor* scitus puer. *And. III.*
2. 6. Spero *ecastor.* *Tisc. IV. 3. 5.*
Est magnam *ecastor* gratiam de istac
re quod tibi habeam. *Hec. V. 1. 14.*
vide Notas.

ECCU.

Ecco autem alterum. *Eun. II. 3.*
6. *Ecco* me, qui id faciam vobis.
Adelph. V. 9. 38.

ECCERE.

Eccere, quid si reddet? *Phorm.*
II. 2. 5.

ECCA. ECCUM. ECCAM.

ECCUS.

Ecca ipsa egreditur. *Eun. I. 1. 34.*
Eccum ipsum obviam. *And. III. 2.*
52. vide Notas. Proviso, quid agat
Pamphilus: atque *egum.* *And. V.*
5. 1. Set *eccum* militem. *Hec. III.*
1. 5. *Eccos* video quos volebam.
Heaut. II. 3. 15. *Eccum* me, in-
que. cl. *Eccum* hic tibi. *Heaut. IV.*
7. 1. Set *eccum* ipsum. *Adelph. IV.*
7. 2. *Eccum* adest. *Adelph. V. 3.*
6. *Eccum* Nicio egreditur foras.
Adelph. V. 7. 25. *Eccum* Phidip-
pum & patrem video. *Hec. III. 4.*
35. *Eccum* video. *Hec. IV. 1. 8.*

ECFERO.

Hic me magnifice *ecfero.* *Heaut.*
IV. 3. 13. Ne quoquam *ecferri*
sint. *Hec. IV. 1. 50.*

ECQUID ECQUOD.

Ecquid te pudet? *And. V. 3. 30.*
Ecquid beo te? *Eun. II. 2. 48.* Rus
Sunto *ecquod* habeam. *Eun. III. 3.*
13. vide Notas.

ECQUIS. ECQUA.

Ecquis me hodie vivit fortuna-
tior? *Tun. V. 8. 1.* *Ecqua* inde par-
va perisset foror. *Eun. III. 3. 15.*
Hospitem *ecquem* Pamphilum hic
habet? *Hec. V. 3. 6.*

EDAX.

Edax parasitus. *Heaut. Prol. 38.*
Alere nolunt hominem *edacem.*
Phorm. II. 2. 21.

EDEPOL.

- Quaeso *edepol*, Charine. *And.* II.
1. 5. Bene *edepol* narras. *Eun.* V.
3. 7. Recte *edepol* spero. *Adelph.*
III. 1. 2. Non *edepol* mirum. *Hec.*
I. 2. 85. Certe *edepol*. *Phorm.* V.
1. 8.

EDICO.

- Edico* tibi, ne temere facias. *And.*
I. 2. 33. vide Notas. *Edixi* tibi,
And. III. 2. 16. *Edicis*, ne vir quis-
quam ad eam adeat. *Eun.* III. 5. 30.
Meministi mihi te maximo opere
edicere. *Eun.* IV. 1. 13. vide Notas.
EDICTUM.

Ne quid credas me adversum
edictum tuum facere esse ausam,
Heaut. IV. 1. 10.

EDO, ES, EST.

In hunc diem ut de symbolis *esse-*
mus. *Eun.* III. 4. 2.

EDO.

Uterque exempla in te *edent*.
Eun. V. 6. 21.

EDOCERO.

Cupio, sed id unde, *edoce*. *Phorm.*
III. 3. 7. Phanium *edocedo*, ne quid
vereatur. *Phorm.* V. 2. 7.

EDORMISCO.

In angulum aliquo abeam, atque
edormiscam hoc villi. *Adelph.* V.
2. 11.

EDUCO.

Filiam suscepit, & eam clam
educat. *Phorm.* V. 8. 50.

EDUCO.

Bene & pudice doctum atque
eductum ingenium. *And.* I. 5. 39.
Adulescentulos *eductos* libere. *And.*
V. 3. 8. Studiose omnia docere,
educere. *Eun.* I. 2. 37. vide Notas.
Eduxit mater pro sua. *Eun.* I. 2. 76.
Eduxit a parvo. *Adelph.* I. 1. 23.
Una & pueris parvulis sumus *educti*.
Adelph. III. 4. 49. vide Notas.

EDUCO.

Me exanimatum *eduxi* foras. *Hec.*
III. 3. 4. Uxor se *eduxit* foras.
Hec. IV. 1. 7. vide Notas.

EFFERO.

Funus *effertur*. *And.* I. 1. 90.
Cistellam domo *effert*. *Eun.* IV. 6.

15. Quod minime est opus usquam
effert. *Adelph.* IV. 4. 18. Vides
peccatum tuum hoc esse *elatum* so-
ras. *Phorm.* V. 8. 65.

EFFERO.

Verbum de verbo expressum *en-*
tulit. *Adelph.* Prol. II.

EFFICIO.

Quid est quod mea ars hoc tibi
efficere possit amplius? *And.* I. 1. 4.
Solut mi *efficisti* has nuptias. *And.*
III. 4. 16. Hoc ego tibi profecto
effictum reddam. *And.* IV. 2. 20.
Tundendo atque odio denique *effe-*
ci senex. *Hec.* I. 2. 48.

EFFLUO.

Utrumque hoc falsum est: *effluit*.
Eun. I. 2. 42.

EFFODIO.

Oculi illi ilico *effodientur*. *Eun.*
IV. 6. 2. vide Notas.

EFFRINGO.

Fores *effregit*. Non est flagitium
fores *effringere*. *Adelph.* I. 2. 8
& 23.

EFFUGIO.

Adfinitatem *effugere*. *And.* I. 5.
12. Nuptias *effugere* ego istas ma-
lo. *And.* II. 1. 32. Huc *effugi* so-
ras. *Eun.* V. 4. 23. Hanc macu-
lam nos decet *effugere*. *Adelph.* V.
8. 32.

EFFUNDO.

Effundite, emite, facite quod vo-
bis lubet. *Adelph.* V. 9. 34.

EFFUTIO.

Ne vos forte imprudentes foris
effutiretis. *Phorm.* V. 1. 19.

EGERO.

Cepti rationem, ut neque *egeris*.
Heaut. V. 2. 11. vide Notas. Hinc
egens profugiet aliquo militatum.
Adelph. III. 3. 30. Anus deferta,
egens, ignota. *Phorm.* V. 1. 24.

EGERAS.

Coactum *egestate* ingenium. *And.*
I. 5. 40. Non sinit *egestas* facere
nos. *Adelph.* I. 2. 24. Quod ut fa-
cerem, *egestas* me impulit. *Phorm.*
V. 1. 6.

EAO.

Ego illud sedulo negare factum.

ille inflat factum. *And.* I. 1. 120. Quis homo? *P.* Ego sum Pamphilus. *And.* V. 6. 1. Nimis me indulgeo. Tandem non ego illa caream, si sit opus, vel totum triduum? *Eun.* II. 1. 16. & 17. Neque virgo est usquam; neque ego, qui illam e conspectu amisi meo. *Eun.* II. 3. 2. Qui mihi nunc uno digittulo forem aperis fortunatus. *Eun.* II. 2. 53. Is mi, ubi adhibet plus paulo, sua quae narrat facinora? *Heaut.* II. 1. 8. Tu fors quid me fiat parvi pendis. *Heaut.* IV. 3. 37. Quasi nunc non nominis nos inter nos. *Adelp.* II. 4. 7. Ego hunc adibo, si quid me velit. *He.* III. 4. 15. Nisi tu properis mulierem abducere, ego eliciam. *Phorm.* II. 3. 90.

EGOMET.

Proximus sum egomet mi. *And.* IV. 1. 12. Imperavi egomet mihi. *Eun.* II. 2. 21. Coepi egomet mecum cogitare. *Eun.* IV. 2. 1. Ego met convivas moror. *Heaut.* I. 1. 120. Egomus rapui: ipse egomet solvi argentum. *Adelp.* IV. 4. 20. Nostri nosmet poenitet. *Phorm.* I. 3. 20. Egomus me novi & peccatum meum. *Phorm.* I. 4. 39.

EGONE.

Egone istuc conari queam? *And.* I. 5. 35. Quid istic tibi negotist? *M.* Kistin? S. ita. *And.* V. 2. 8. Quid nunc facere cogitas? *Sy.* Egone? *Heaut.* III. 3. 47. Egon debachatus sum autem, an tu in me? *Adelp.* II. 1. 31. Egone pro hoc te nuntio quid donem? *Hec.* V. 4. 12.

EGREDIOR.

Mytis ab ea egreditur. *And.* I. 3. 21. Unde egreditus? *And.* V. 2. 2. Numquam tam mane egredior, neque tam vespere domum revortor. *Heaut.* I. 1. 15. E navi egredierem. *Heaut.* I. 2. 8. Quisnam a nobis egreditur foras? *Heaut.* III. 2. 50. Miclo egreditur foras. *Adelp.* V. 7. 25.

EGREGIE.

Horum ille nihil egregie praeter

cetera studebat. *And.* I. 1. 31. Quam ego animo egregie caram pro uxore habuerim. *And.* I. 5. 38.

EGREGIUS.

Egregia forma. *And.* I. 1. 45. Ingenulo egregio ad miseriam natus sum. vide Notas. Facie egregia. *Phorm.* I. 2. 50.

EHEM.

Ehem curate istam diligenter virginem. *And.* III. 2. 52. Ehem mi vir. *Ch.* Ehem mea uxor. *Heaut.* IV. 1. 9. Ehem, opportune: te ipsum quaerito. *Adelp.* I. 2. 1. Ehem Parmeno, tun hic eras? *Hec.* III. 2. 5.

EHEU.

Ehem, quam ego nunc totus displicco mihi. *Heaut.* V. 4. 20. Ehem me miseram. *Hec.* I. 1. 17.

EHO.

Eho, quid Pamphilus? *And.* I. 1. 61. Eho, dic mihi. *And.* IV. 2. 27. Eho tu impudens. *And.* IV. 2. 27. Si non tangendi copia est, eho ne videndi quidem erit? *Eun.* IV. 2. 10. Eho quae se laudas, qui eros fallunt? *Heaut.* III. 2. 26. Eho, an est domi habiturus? *Adelp.* III. 3. 35. Eho curre, puer. *Hec.* IV. 4. 97. vide Notas. Eho quid vis dari tibi in manum? *Phorm.* IV. 3. 28. vide Notas.

EHODUM.

Ehodum ad me. *And.* I. 2. 13. Ehodum dic mihi. *And.* II. 1. 24. Ehodum bone vir. *And.* III. 5. 10.

EI.

Ei vereor. *And.* I. 1. 46. Ei mihi. *And.* I. 5. 28. Ei misero mihi. *Heaut.* II. 2. 5.

EICIIO.

Eiciam, orbam, parvam. *And.* I. 3. 18. Istum amorem ex corde eicias. *And.* II. 1. 7. vide Notas. Oppido eicias. *And.* II. 3. 8. Navi fracta ad Andrum eicius est. *And.* V. 4. 20. Eicienda hercle est haec mollities animi. *Eun.* II. 1. 16. Eum ego hinc eici miserrum iniustitia mea. *Heaut.* I. 1. 82. Ut pater tam in brevi temporis spatio omnem de me eiceris animum patris? *Heaut.*

V. 2. 2. Ubi te expectatum *excit-*
es foras. *Adelph.* I. 2. 29.

ETUSMODI.

Cum ingeniis conlittatur *eius-*
modi. *Eun.* I. 1. 66. *Eiusmodi* pa-
rare in animo cupiditates. *Phorm.*
V. 4. 2.

ELABOR.

Animus paulatim *elapsus* Bac-
chidi. *Hec.* I. 2. 94.

ELEGANS.

Hui, regem *elegantem* narras.
Eun. III. 1. 18. *Elegans* formarum
spectator. *Eun.* III. 5. 18. Nec ma-
gis compositum quicquam, nec ma-
gis *elegans.* *Eun.* V. 4. 13. Heia,
ut *elegans* est. *Heaut.* V. 3. 19.

ELEGANTIA.

Dixin ego in hoc esse vobis At-
ticam *elegantiam*? *Eun.* V. 8. 63.

ELEPHANTUS.

Elephantis quem Indicis praefe-
cerat. *Eun.* III. 1. 23.

ELLUM. ELLAM.

Ellum, confidens, catus. *And.*
V. 2. 14. Aeschinus ubi est? *sy.*
ellum, te expectat domi. *Adelph.*
II. 3. 7. Istaec iam penes vos psal-
tria est? *sy.* *Ellam* intus. *Adelph.*
III. 3. 35.

ELOQUENTIA.

Sudabis satis, si cum illo in-
ceptas homine: ea *eloquentia* est.
Phorm. IV. 3. 24.

ELOQUOR.

Vix *elocutast* hoc. *Eun.* III. 5. 51.
Quod veni *eloquar.* *Heaut.* Prol. 3.
Perge *eloqui.* *Phorm.* IV. 3. 36.

ELUDO.

Eludet, ubi te victum senserit.
Eun. I. 1. 10. Summa *eludendi* oc-
casiost mi nunc senes. *Phorm.* V.
7. 2.

EM.

Em tibi, rescivit omnem rem.
Adelph. V. 3. 4. Accipe *em.* *Phorm.*
I. 2. 2.

EMERGO.

Spero dein facile ex illis sese
emersurum malis. *And.* III. 3. 30.
Quo pergam, unde *emergam.* *Eun.*
III. 5. 7. Tot res repente circum-

vallant, unde *emergi* non poteſt.
Adelph. III. 2. 4.

EMITTO.

Haut dubiumſt, quin *emissi* ae-
quum fiet. *Adelph.* V. 9. 19. *Emissa*
est manu. *Phorm.* V. 5. 2.

EMO.

Menandri Eunuchum postquam
Aediles *emerunt.* *Eun.* Prol. 20.
Emis eam dono mihi. *Eun.* I. 2. 55.
E praedonibus, unde *emerat*, se
audisse. *Eun.* I. 2. 35. Eo rediges
me, ut, quod *emerim* egomet, ipse
nesciam? *Eun.* IV. 4. 23. vide No-
tas. Ego ſpem pretio non *emo.*
Adelph. II. 2. 11. Pretio *emptas*
meo. *Hec.* Alt. Prol. 49. Ancil-
lam aere *emptam* ſuo. *Phorm.* III.
2. 26. Uxori *emunda* ancillaſt.
Phorm. IV. 3. 60.

EMORIOR.

Riſu omnes, qui aderant, *emori-*
ri. *Eun.* III. 1. 42. *Emoriar*, ſi
non hanc uxorem duxero. *Eun.* V.
2. 49. *Emori* cupio. *Heaut.* V. 2.
18. *Emori* hercle ſatius eſt. *Phorm.*
V. 8. 63.

EMUNEO.

Emunxi argento ſenes. *Phorm.*
IV. 4. 1.

EN.

En quo redactus ſum. *Eun.* II. 2.
6. vide Notas. *En* unquam iniu-
riarum audiſti mihi ſcriptam dicam?
Phorm. II. 2. 15. *En* unquam cui-
quam contumelioſius audiſtiſs factam
iniuriam? *Phorm.* II. 3. 1.

ENARRO.

Hoc quod coepi primum *enar-*
rem. *Heaut.* II. 3. 32. Omnem rem
enarramus ordine. *Adelph.* III. 3.
11. Rem *enarrato* omnem ordine.
Adelph. III. 2. 53.

ENICO.

Cur me *enicas*? *And.* IV. 2. 36.
Rogitando obtundat, *enicoſt.* *Eun.*
III. 5. 6. Tange: ſi non totus fri-
get, me *enica.* *Phorm.* V. 9. 5.

ENIM.

Certe enim ſcio. *And.* III. 1. 23.
Immo *enim* nunc cum maxime abs
te poſtulo atque ero. *And.* V. 1. 4.

Verum *enim*, quando bene promerui, stat. *Adelph.* II. 1. 47. *Enim* lassam oppido tum esse aibant. *Hec.* II. 1. 41. Quid? PAR. Nihil *enim*, *Hec.* V. 4. 10. Non *enim* ducet. *Phorm.* IV. 4. 15. *Enim* solus nequeo. *Phorm.* V. 8. 90. vide Notas.

ENIMVERO.

Enimvero spectatum satis putabam. *And.* I. 1. 64. Incommodum hercle. CH. Immo *enimvero* infeliciter. *Eun.* II. 3. 38. *Enimvero* Chremes nimis graviter cruciat adolescentulum. *Heaut.* V. 5. 1. Verum *enimvero* id demum iuvat. *Adelph.* II. 3. 2. *Enimvero* prorsus iam tacere non queo. *Hec.* IV. 4. 51. *Enimvero* si porro esse odiosi pergitis. *Phorm.* V. 8. 44.

ENITOR.

Corrigere mi gnatum porro *enitor*. *And.* III. 4. 17. Phaedria haut cessavit pro te *eniti*. *Phorm.* III. 1. 11.

ENNIUS.

Cum hunc accusant, Naevium, Plantum, *Ennium* accusant. *And.* Prol. 18.

ENUMERO.

Iamne *enumerasti* id, quod ad te rediturum putes? *Adelph.* II. 2. 28.

EO. *Adverb.*

Eo rediges me, ut, quid emerim egomet, ipse nesciam? *Eun.* IV. 4. 23. vide Notas. In arcem? quid *eo*? *Hec.* III. 4. 18. Quod si *eo* meae fortunae redeunt. *Phorm.* I. 4. 23. Non potuit melius perventier *eo*, quo nos volumus. *Phorm.* IV. 3. 36.

EO. *Idco.*

Non pol *eo* feri. *Eun.* I. 2. 17. Eone es ferrox, quia habes imperium in beluas? *Eun.* III. 1. 26. An *eo* sit? *Heaut.* III. 1. 96. Quia dum tu tantopere iusseras, *eo* coepl. *Heaut.* IV. 5. 39. *Eo* perperam olim dixi. *Phorm.* V. 1. 18.

EODEM.

Funambuli *eodem* accedens expectatio. *Hec.* Alt. Prol. 26. vide Notas.

EO. *verb.*

Pannus offertur. *imms.* *And.* I. 1. 90. *Eo* intro. *And.* V. 4. 53. Quid stamus? cur non *imms* hinc? *Eun.* III. 2. 12. *Ibo* obviam huic. *Heaut.* II. 3. 99. *Ithin* hinc quo dignus es? *Heaut.* IV. 6. 9. vide Notas. I. quid stas, lapis? *Heaut.* V. 7. 3. vide Notas. Istuc *ibam*. *Adelph.* V. 3. 35. Sane hac multo propius *ibis*. *Adelph.* IV. 2. 41. *Ibis* ad illud illico, quo maxime apud te se valere sentiet. *Heaut.* III. 1. 78. Illa inficias *ibis*. *Adelph.* III. 2. 41. *h* visere ad eam. *Hec.* I. 2. 114. Nostra causa scilicet in nervum potius *ibis*. *Phorm.* IV. 4. 15. Suspenso gradu placide *ire* perrexi. *Phorm.* V. 6. 27. *Ire* ad mercatum. *Phorm.* V. 7. 10. In hinc malam rem cum istac magnificentia. *Phorm.* V. 8. 37. Exsequias Chremeti quibus est commodum *ire*, em tempus est. *Phorm.* V. 9. 37.

EPHEBUS.

Postquam excessit ex *ephebis*, *And.* I. 1. 24. Iste *ephebus* frater Phaedriae. *Eun.* V. 1. 8.

EPIDICAZOMENE.

Epidicazomenum quam vocant comœdiam. *Phorm.* Prol. 25. vide Notas.

EPISTOLA.

Senem per *epistolas* pellexit. *Phorm.* I. 2. 17. *Epistolam* ab eo adlatam esse audiui. *Phorm.* I. 2. 99.

EQUIDEM.

Dabo *equidem* operam. *And.* II. 1. 27. Scio *equidem* ducturum esse te. *And.* IV. 1. 35. Iocabar *equidem*. Tibi *equidem* dico. *Eun.* II. 3. 87. & 88. Credo *equidem* illum iam adfuturum. *Eun.* IV. 6. 1. Facile *equidem* facere possum. *Heaut.* III. 2. 36. Huic *equidem* consilio palmam do. *Heaut.* IV. 3. 31. *Equidem* miror. *Heaut.* V. 1. 24. vide Notas. Scire *equidem* volo, quot mihi sint domini. *Adelph.* IV. 2. 16. Minime *equidem* me oblectavi. *Hec.* I. 2. 10. *Equidem* hercle nescio. *Phorm.* V. 3. 24.

EQUUS.

Aut *equos* alere, aut canes ad venandum. *And.* I. 1. 29.

ERA.

Summum bonum esse *erae* deputabam hunc Pamphilum. *And.* IV. 3. 2. vide Notas. Huc malo, quod mihiq; *erae*que, filiaeque erili est. *Adelph.* III. 2. 3. Esse vetitum intro ad *eram* accedere, *Phorm.* V. 6. 24.

ERADICO.

Di te *eradicent.* *Heaut.* III. 3. 28.

ERGA.

Speſtata *erga* te amicitia. *And.* V. 1. 1. Timet animum amicae ſe *erga* ut ſit ſuae. *Heaut.* I. 2. 15. Te *erga* animo eſſe amico. *Hec.* III. 3. 29. Quae numquam quicquam *erga* me commeritaſt. *Hec.* III. 5. 36.

ERGO.

Qui ſcias *ergo* iſtuc? *And.* III. 3. 33. vide Notas. Mihi? ſi, Tibi *ergo.* *And.* V. 2. 9. Itaque *ergo* amantur. *Eun.* II. 3. 26. Iſtuc volo *ergo* ipſum experiri. *Adelph.* II. 1. 18. *Ergo* propterea te ſedulo & moneo & hortor. *Hec.* I. 1. 6.

ERILIS.

Erum ſeſelli: in nuptias conteci *erilem* filium. *And.* III. 4. 24. Video *erilem* filium minorem huc advenire. *Eun.* II. 2. 58. Mihiq; *erae*que, filiaeque *erili.* *Adelph.* III. 2. 3.

ERIPIO.

Aedis expugnabo. virginem *eripiam.* *Eun.* IV. 7. 3. At enim ſpem iſtuc paſto ruſum nuptiarum omnem *eripis.* *Heaut.* IV. 3. 35. Crucior bolum mihi tantum *eriptum* tam deſubito e faucibus. *Heaut.* IV. 2. 6. Aduleſcenti ipſi *eriperem* oculos. *Adelph.* III. 2. 20. Ex crimine hoc Antiſionem *eripiam.* *Phorm.* II. 2. 9.

ERRATIO.

Sane haec multo propius ibis, & minor eſt *erratio.* *Adelph.* IV. 2. 41.

ERRO.

Teneo, quid *erret.* *And.* III. 2.

18. Tota *erras* via. *Eun.* II. 2. 14. *Errans* patria careo. *Heaut.* II. 3. 16. *Errat* longe. *Adelph.* I. 1. 40.

ERROR.

Illas *errore*, & te ſimul ſuſpicio- ne exſolves. *Hec.* V. 2. 26.

ERUBESCO.

Erubuit; ſalva res eſt. *Adelph.* IV. 5. 9.

ERUMPO.

Vereor, ne iſtaec fortitudo in nervom *erumpas* denique. *Phorm.* II. 2. 11.

ERUS.

Eri ſemper lenitas verebar quorſum evaderet. *And.* I. 2. 4. *Erus* eſt, neque provideram. *And.* I. 2. 12. Si forte opus ſit ad *erum* iurato mihi. *And.* IV. 3. 13. vide Notas. *Ers* ne me ſpeſtes. *Eun.* V. 5. 12. *Ers*, licetne? *Heaut.* V. 2. 20. *Ers*, ſalve: ſalvom te adveniſſa gaudeo. *Phorm.* II. 1. 56.

ESCEMPO.

Eſcendo in quendam ibi excelſum locum. *And.* II. 2. 19.

ESURIO.

Spes eſt, nos *efuriturus* ſatis. *Heaut.* V. 2. 28.

ET.

Nunc ego et illam ſceleſtam eſſe, et me miſerum ſentio: Et taedet: et amore ardeo: et prudens, ſciens, vivus vidensque pereor. *Eun.* I. 1. 26. 27. In eam partem accipioque et volo. *Eun.* V. 2. 37. Et me et meum amorem et ſanam permitto tibi. *Heaut.* II. 3. 110. Eſtne hic ipſus, de quo agebam? et certe is eſt. *Adelph.* I. 1. 53. Emptae mulieres complures, et item hinc alia quae porto Cyprum. *Adelph.* II. 2. 22. Bene ſaſtum te adveniſſe: et adeo quod maximum eſt, ſalvom atque validum. *Hec.* III. 5. 7. vide Notas. Amoque et laudo et vehementer deſidero. *Hec.* III. 5. 38. Et etiam nunc. *Phorm.* IV. 3. 51. Pulchre diſcedo, et probe et praeter ſpem. *Phorm.* V. 9. 58. 59.

ETENIM.

Etenim ipſus eam rem recta repu-

tavit via. *And.* II. 6. II. *Etenim* Quid hic coepstat, aut quo *evadas* quo pacto id fieri soleat, calleo. hodie? *Phorm.* IV. 3. 21.

Heaut. III. 2. 37.

ETIAM.

Nihil suspicans *etiam* mali. *And.* I. 1. 89. An nondum *etiam* ne hoc quidem? *And.* I. 2. 30. Non satis pernocti me *etiam*, qualis sim. *And.* III. 2. 23. At *etiam* rogas? *And.* IV. 4. 23. *Etiam* atque *etiam*: cogita. *Eun.* I. 1. 11. Neque is deductus *etiam* num ad eam. *Eun.* III. 5. 22. vide Notas. Et *etiam* restitas? *Eun.* IV. 4. 1. Quem pariter uti his decuit, aut *etiam* amplius. *Heaut.* I. 1. 80. Haud quaquam *etiam* cessant. *Heaut.* I. 2. 1. *Etiam* me tecum hic mihi res est? *Heaut.* IV. 4. 20. Hercle *etiam* hoc restat. *Adelph.* II. 1. 36. Vive: *etiam* nunc lubet. *Adelph.* III. 4. 91. Ut virgo ab se integra *etiam* tum fiet. *Hec.* I. 2. 70. Nondum *etiam* scio. *Hec.* I. 2. 117. Pol iam aderit, se quoque *etiam* cum oderit. *Hec.* IV. 1. 28. Una mihi res *etiam* restat. *Phorm.* V. 5. 3. *Etiam* idne dubiumst? *Phorm.* V. 2. 9. vide Notas.

ETIAM SI.

Etiam si dudum fuerat ambiguum hoc mihi, nunc non est. *Hec.* IV. 4. 26.

ETSI.

Tamen *etsi* hoc verum est? *And.* V. 2. 23. Vin me istuc tibi, *etsi* incredibilest, credere? *Heaut.* IV. 1. 11. *Etsi* mihi facta iniuriast; verum tamen. *Phorm.* II. 3. 60.

EU.

Eu noster, laudo. *Eun.* I. 2. 74. *Eu*, Phormio. *Phorm.* III. 1. 14. *Eu*, Geta. *Phorm.* IV. 6. 29.

EVADO.

Quam timeo, quorsum *evadas*. *And.* I. 1. 100. Verebar quorsum *evaderes*. *And.* I. 2. 5. Sermonem quaerere. Ubi friget, huc *evasis*. *Eun.* III. 3. 11. Nimia illa licentia profecto *evades* in aliquod magnum malum. *Adelph.* III. 4. 64.

EVANESCO.

Ne cum posita scriptura *evanesce* ret. *Hec.* Alt. Prol. 5.

EVENIO.

Sin *eveniat*, quod volo. *And.* I. 1. 138. Aliter *evenire* multo intellegit. *And.* Prol. 4. Praeter spem *evenit*. *And.* II. 6. 5. Quod si quiessem, nihil *evenisset* mali. *And.* III. 4. 25. More hominum *evenit*. Tibi quod *evenit* boni. *And.* V. 6. 3. & 4. Numquam edepol quicquam quod magis vellem *evenire*, mi *evenit*. *Eun.* V. 6. 1. & 2. Si quid nobis forte adversi *evenisset*. *Heaut.* II. 3. 114. Cuiquam aequo audistis commode quicquam *evenisse*? *Heaut.* IV. 3. 7. Gloriare *evenisse* ex sententia? *Heaut.* IV. 5. 17. Per pol quam paucis reperias meretricibus fidelis *evenisse* amatores. *Hec.* I. 1. 2. vide Notas. Nisi sane curae est, quorium *eventurum* hoc fiet. *Hec.* I. 2. 118. Magnum nescio quid necesse est *evenisse*. *Hec.* III. 1. 24. Ain tu tibi incommodum hoc *evenisse* iter? *Hec.* III. 4. 1. Incommode mihi nuptiis *evenit*. *Hec.* V. 3. 40. Quam saepe sorte temere *eveniunt*, quae non audeas optare? *Phorm.* V. 1. 31. *Evenire* haec nobis prospere. *Phorm.* V. 8. 4.

EVERTO.

Inversa verba, *eversas* cervicem tuas. *Heaut.* II. 3. 131.

EUGE.

Euge Charine. *And.* II. 2. 8. *Euge*, habeo optimumam. *Heaut.* IV. 2. 10. *Euge*, iam lepidus vocor. *Adelph.* V. 7. 13.

EUNUCHUS.

Cum meo decrepito hoc *Eunuchus*. *Eun.* II. 1. 25. Facile ut pro *Eunuchus* probes. *Eun.* II. 3. 83. Hem *Eunuchum* tibi, quam liberali facile? quam aetate integra? *Eun.* III. 2. 19. Qui istuc facere *Eunuchus* potuit? *Eun.* IV. 3. 15.

UNUCHUS. *Comœdia.*
mentio fit in Prologo *Eun.*

EVOCO.

evocate huc Davom. *And.*
1. Num quem *evocari* hinc
? *Eun.* II. 2. 52. Quid sit
ter te huc foras puerum *evo-*
i. *Hec.* V. 1. 7.

EVOLVO.

noi turba *evolvens* *Eun.* IV.
Nullo possum remedio me
ex his turbis. *Phorm.* V.

EVOMO.

o iram hanc in eos *evomam*
Adelph. III. 2. 14. Requi-
rem, ut in eum haec *evo-*
ldeph. III. 4. 65 In eam
re, quod mihi aegrest, *evo-*
luc. III. 5. 65.

EX.

iam excessit *ex* ephebis.
1. 24. *Ex* hoc misera sol-
t. *And.* I. 5. 33. Puerum
scat mi esse *ex* illa. *And.* II.
Ex te auditum. *And.* III. 3.
ex tranquillissima re conie-
uptias. *And.* III. 5. 14. *Ex*
minas mihi conficies nup-
nd. IV. 1. 50. *Ex* animo.
4. 55. Habet aliud magis
k maius. *And.* V. 4. 51. *Ex*
hinc abreptam. *Eun.* I. 2.
Aethiopia ancillulam. *Eun.*
Homines inmutarier *ex*
Eun. II. 2. 10. *Ex* eodem
oco. *Eun.* II. 2. 10. Allam
alia cogitare. *And.* IV. 2. 3.
exsculpere verum. *Eun.* IV.
Scibo *ex* hoc, quid fiet. *Eun.*
3. *Ex* occulto. *Eun.* IV. 7.
iud *ex* alio malum. *Eun.* V.
Ex usu tuo. *Eun.* V. 8. 47.
ri *ex* iis. *Heaut.* I. 1. 69.
e erat sequom *ex* illius mo-
lum *ex* huius vivere? *Heaut.*
Periculum *ex* aliis facere.
I. 2. 36. *Ex* sua libidine
ntur. *Heaut.* II. 1. 4. Ut
r alio incidit. *Heaut.* III. 3.
iptam *ex* Caria. *Heaut.* III.

3. 47. *Ex* ipsa quaeras. *Heaut.* IV.
1. 45. *Ex* sententiâ tua. *Heaut.* IV.
3. 5. Illos *ex* tuo ingenio iudicas.
Heaut. V. 1. 7. *Ex* te esse natum.
Heaut. V. 3. 18. Ornatus esses *ex*
tuis virtutibus. *Adelph.* II. 1. 22.
Insanire *ex* iniuria. *Adelph.* II. 1. 43.
Natum *ex* tanta familia. *Adelph.*
III. 1. 10. *Ex* aliis sumere exem-
plum sibi. *Adelph.* III. 3. 62. Vir-
go *ex* eo compressu gravida facta est.
Adelph. III. 4. 28. *Ex* te adeo est
ortum. *Adelph.* V. 3. 11. Quibus
ex conlectura facile fit. *Adelph.* V.
3. 36. Id non fieri *ex* vera vita, ne-
que adeo *ex* aequo & bono. *Adelph.*
V. 9. 30. *Ex* amicis inimici ut sint
nobis. *Hec.* II. 1. 14. Cûra *ex* cor-
de excessit. *Hec.* III. 2. 12. Neque
gravidam esse *ex* te. *Hec.* III. 3. 32.
Peperit *ex* illo, cui data est nuptum.
Hec. IV. 1. 13. Si esset nostrô *ex*
usu hoc matrimonium. *Hec.* IV. 1.
33. Obtingant *ex* te, quae exopto
mihi. *Hec.* IV. 2. 3. Si *ex* me illa
liberos vellet sibi. *Hec.* IV. 4. 33.
Alia *ex* quaestu hoc. *Hec.* V. 1. 30.
Multa *ex* quo fuerint commoda. *Hec.*
V. 3. 42. *Ex* adverbo. *Phorm.* I. 2.
38. vide Notas. *Ex* aegritudine
miseram mors consecuta est. *Phorm.*
V. 1. 23. *Ex* iis praediis talenta
bina capiebat. *Phorm.* V. 3. 6. *Ex*
qua filiam suscepit. *Phorm.* V. 8.
49. Non hercle *ex* re istius me in-
stigaſti. *Phorm.* V. 8. 76.

EXADVORSUM.

Aput ipsum lacum est pistrilla, &
exadvorsum fabrilca. *Adelph.* IV. 2.
45. Ea sita erat *exadvorsum*. *Phorm.*
I. 2. 47.

EXANIMO.

Exanimatus Pamphilus. *And.* I.
1. 104. Oratio haec me miseram
exanimavit metu. *And.* I. 5. 15.
Quid *exanimatus* obsecro? *Hec.* V.
3. 27.

EXAUGEO.

Concurrunt multa, opinionem
hanc quae mihi animo *exaugent*.
Heaut. II. 2. 3.

EXCARNIFICO.

Huiusmodi mihi res semper comminiscere, ubi me *excarnifices*. *Heaut.* IV. 6. 9.

EXCEDO.

Excessit ex opheblis. *And.* I. 1. 24. Cave quoquam ex istoc *excessis* loco. *And.* IV. 4. 21. Cura ex corde *excessit*. *Hec.* II. 12. E medio aequum *excedere* est. *Hec.* IV. 3. 14. E medio *excessit*. *Phorm.* V. 8. 74.

EXCELSUS.

Escendo in quendam ibi *excelsum* locum. *And.* II. 2. 19.

EXCERPO.

Tu id quod boni est *excorpis*. *Phorm.* IV. 4. 17.

EXCIDO.

Uxore *excidit*. *And.* II. 5. 12.

EXCITE.

Non vides quantum mali ex ea *re excites*? *Heaut.* V. 3. 11.

EXCLAMO.

Exclamat, iusem, non poetam, fabulam dedisse. *Eun.* Prol. 23. Illa *exclamat*: minime gentium. *Eun.* IV. 4. 11. Paene hercle *exclamavi* gaudio. *Phorm.* V. 6. 30.

EXCLUDO.

Ut ab illa *excludar*, huc concludar. *And.* II. 3. 12. *Exclusit*: revocat. *Eun.* I. 1. 4. Misera prae amore *exclusit* hunc foras. *Eun.* I. 2. 18. Ego *exclutor*: ille recipitur. *Eun.* I. 2. 79. Iterum istinc *excludere*. *Hec.* III. 2. 4.

EXCLUSIO.

Ceterum de *exclusionis* verbum nullum. *Eun.* I. 2. 8.

EXCOCRUS.

Tam *excocrum* reddam, atque atram, quam carbosti. *Adolph.* V. 3. 63.

EXCRUCIO.

Set quid ego me autem *excrucio*? *And.* V. 3. 15. Spera me habere, qui hunc *excrucio* meo modo. *Eun.* V. 3. 11. Sollicitudinem istam falsam, quae te *excruciat*, mittas. *Heaut.* I. 2. 3. Miserum hunc tam *excruciarier* eius abitu. *Heaut.* III.

1. 4. Antipho me *excruciat* animi. *Phorm.* I. 4. 10.

EXCULPO.

Vel oculum *exculpis*. *Phorm.* V. 8. 96. vide Notas.

EXCURIO.

Lacrimas *excussit* mihi. *Heaut.* I. 1. 115. Ut me *exustiam* atque egrediari domo. *Phorm.* IV. 1. 30.

EXEDO.

Quid te futurum censes, quem assidue *exo* est? *Heaut.* III. 1. 53. Tute hoc intristi: tibi omne est *exodendum*. *Phorm.* II. 2. 4.

EXEMPLUM.

Magnum *exemplum* continentiae. *And.* I. 1. 65. De te si *exemplum* capis. *And.* IV. 1. 27. Aliorum *exempla* commonent. *And.* IV. 5. 17. Quae futura *exempla* dicunt in eum indigna. In quem *exempla* fient? *Eun.* V. 4. 24. & 26. Uterque *exempla* in te edent. *Eun.* V. 6. 21. *Exemplum* statuite in me. *Heaut.* Prol. 51. Si conferendum *exemplum* est. *Adolph.* I. 2. 14. Ex aliis sumere *exemplum* sibi. *Atte p.* III. 3. 62. *Exemplo* omnibus curarem ut esses. *Adolph.* V. 1. 9. vide Notas. Ut te quidem omnes, di, deae, superi, inferi, malis *exemplis* perdant! *Phorm.* IV. 4. 7.

EXEQ.

Set ipse *exit* foras. *And.* I. 2. 3. Age Pamphile? *exi* Pamphile. *And.* V. 2. 30. Post ea continuo *exeo*. *Eun.* III. 2. 40. *Exi* foras, scelestes. *Eun.* IV. 4. 1. A me nescio quis *exit*. *Heaut.* III. 1. 104. Sane nolum huc *exitum*. *Adolph.* V. 1. 13. Iam ut jimen *exirem*. *Hec.* III. 3. 18. Meum virum abs te *exire* video. *Phorm.* V. 3. 12.

EXERCEO.

Quod operae consumis, si sumas in illis *exercendis*, plus agas. *Heaut.* I. 1. 22. Agrum hunc mercatus sum: hic me *exerceo*. *Heaut.* I. 1. 94. Ego te *exercebo* hodie, ut dignus es. *Adolph.* IV. 2. 48.

EXERCITATUS.

Prior amor me ad hanc rem *exercitatum* reddidit. *Hec.* III. 3. 47.

EXERCITUS.

Credere omnem *exercitum*. *Eun.* III. 1. 12. Iam dimitto *exercitum*? *Eun.* IV. 7. 44.

EXIGU.

Spestandae an *exigendae* sint vobis prius. *And.* Prol. 27. Quo studio vitam suam te abiecit *exegerit*. *Heaut.* II. 3. 49. *Exaetis* aetate. *Adolph.* V. 4. 16. Novas quae *exaetis* feci ut inveterascerent. Partim sum earum *exaetis*. *Hec.* Alt. Prol. 4. & 7. Ubi duxere impulsu vestro, vestro impulsu easdem *exigunt*. *Hec.* II. 1. 45. Si vis veram verba ad rationem *exigi*. *Hec.* III. 1. 26. vide Notas. Ut reliquam vitam *exigat* cum eo viro. *Hec.* III. 5. 40.

EXIGUE.

Praebent *exiguae* sumptum. *Heaut.* I. 2. 33.

EXILIO.

Postquam aspexi, ilico cognovi: ad te *exilui*. *Heaut.* IV. 1. 44.

EXIMUS.

Utin *eximium* neminem habeam? *Hec.* I. 1. 9.

EXIMO.

Si te inde *exemerim*, ego pro te molam. *And.* I. 2. 29.

EXISTUMATIO.

Arbitrium vestrum, vestra *existumatio* valebit. *Heaut.* Prol. 25.

EXISTUMO.

Si quis est, qui dictum in se inelementius *existimabit* esse, sic *existimet*. *Eun.* Prol. 5. Metuo, qualem tu me esse hominem *existumes*. *Eun.* IV. 6. 20. Ea tum res dedit *existumandicopiam*. *Heaut.* II. 3. 41. Bonus es cum haec *existumas*. *Adolph.* V. 6. 9. Ad amouissimam ambarum mores earum *existumans*. *Hec.* I. 2. 88. vide Notas. Ni ita eum *existimassim*. *Phorm.* II. 3. 22.

EXITIUM.

At tibi Di dignum facis *exitium* dunt. *And.* IV. 1. 42. Quod ego

huic nunc subito *exisio* remedium inveniam miser? *Phorm.* I. 4. 22.

EXONERO.

Nos *exonerastis* metu. *Phorm.* V. 6. 3.

EXOPTO.

Quorum aemulari *exoptat* necligentiam. *And.* Prol. 21. Teneone te, Antiphila, maxime animo *exoptatam* meo? *Heaut.* II. 4. 28. Illi *exopto*, ut vitam *exigat*. *Hec.* III. 5. 47. Te mi ipsum iam dudum *exopto* dari. *Heaut.* IV. 5. 10. vide Notas. Ita obtingunt ex te quae *exopto* mihi. *Hec.* IV. 2. 3.

EXORATOR.

Orator ad vos venio: finite *exorator* sim. *Hec.* Alt. Prol. 2.

EXORDIOR.

Unde *exoriar* narrare? *Hec.* III. 3. 21.

EXORIOR.

Tu sola *exorere*, quae perturbes haec. *Hec.* II. 1. 16. A Myrrhina haec sunt mea uxore *exorta* omnia. *Hec.* IV. 4. 11.

EXORNO.

Varia veste *exornatus* fuit. *Eun.* IV. 4. 16. Adeo *exornatum* dabo. *Heaut.* V. 1. 77.

EXORO.

Restat Chremes, qui mi *exorandus* est. *And.* I. 1. 140. Gnatam ut det oro, vixque id *exoro*. *And.* III. 4. 13. Sine te hoc *exorem*. *And.* V. 3. 30. Haut longum est, quod erat: *exoret* sine. *Phorm.* III. 2. 30.

EXOSSO.

Congrum istum in aqua finito ludere: ubi ego venero, *exoffabitur*. *Adolph.* III. 3. 24.

EXPEDIO.

Viden me confilis tuis impeditum esse? D. At iam *expediam*. P. *expedies*? *And.* III. 5. 11. Hoc mi *expedit*. *Eun.* IV. 4. 27. Vah, quomodo me ex hac *expeditum* turba, nescio. *Adolph.* IV. 4. 6. Impeditum in eo *expeditui* animum. *Hec.* III. 1. 17. Si potes, verbo *expedi*. *Phorm.* I. 4. 10. Te hoc crimine *expedi*. *Hec.* V. 1. 29. Dilucida *expeditui*,

quibus me oportuit iudicibus.
Phorm. II. 3. 52.

EXPEDIT.

Nil satis firmi video, quamobrem accipere hunc mi expediat metum.
Heaut. II. 3. 95. Nostrapte culpa facimus, ut malis expediat esse.
Phorm. V. 2. 1.

EXPELLO.

Inventa vera est causa, qua te expellerent. *Heaut.* V. 2. 36.

EXPERDISCOR.

Nunc porro, Aeschine, expergiscere. *Adelph.* IV. 4. 23.

EXPERIOR.

Omnia experiri certum est, priusquam pereō. *And.* II. 1. 11. Omnia prius experiri, quam arma, sapientem decet. *Eun.* IV. 7. 19. vide Notas. *Experiendo* scies. *Heaut.* II. 3. 90. Ipsa te experibere. *Heaut.* IV. 9. 20. Istuc volo ergo ipsum experiri. *Adelph.* II. 1. 18. *Experiar.* *Adelph.* III. 2. 52. Quae tibi putaris prima, in experiendo ut repudies. *Adelph.* V. 4. 4. In experiendo ut effem. *Hec.* Alt. Prol. 30.

EXPERTS.

Ne experts partis esset de nostris bonis. *Heaut.* IV. 1. 39.

EXPETO.

Spem, salutem, consilium, auxilium expetens. *And.* II. 1. 19. Hanc mi expetivi, contigit. *And.* IV. 2. 13. Te ipsum expeto. *Eun.* IV. 6. 5. vide Notas. Minime miror, si te sibi quisque expetit. *Heaut.* II. 3. 3. multimodis expeto. *Hec.* II. 3. 7. vide Notas. Me conventam esse expetit. *Hec.* V. 1. 1. Nullast mihi vita expetenda. *Phorm.* I. 4. 24. Egon tuam expetam amicitiam? *Phorm.* II. 3. 84. Abs te hoc bona venis expeto. *Phorm.* II. 3. 31. vide Notas. An mea forma atque aetas magis nunc expetenda est? *Phorm.* V. 9. 35.

EXPISCOR.

Proinde expiscare, quasi non posses. *Phorm.* II. 3. 35.

EXPLANO.

Quem' amicum tuum ais fuisse istum, explana mihi. *Phorm.* II. 3. 33.

EXPLEO.

Sivi animum ut expleret suum. *And.* I. 2. 17. Ut explam animum gaudio. *And.* II. 2. 2. Tot mea solius solliciti sint causa, ut me unum explant? *Heaut.* I. 1. 77. Abs te ut blanditiis suis suam voluntatem explat. *Hec.* I. 1. 12. Exple animum iis. *Hec.* V. 1. 29.

EXPLORO.

Circumpecto satine explorata sunt. *Eun.* III. 5. 55. iam id exploratum est. *Phorm.* IV. 3. 23.

EXPONO.

Hic profecto est anulus, quicum exposita est gnata. *Heaut.* IV. 1. 2. Cum exponendam de illi, de digito anulum detraho. *Heaut.* IV. 1. 36. Continuo exponetur. *Hec.* III. 3. 40.

EXPORRIGO.

Da te hodie mihi: exporge frons tem. *Adelph.* V. 1. 53.

EXPOSTULO.

Cum eo iniuriam hanc expostulam? *And.* IV. 1. 15. Putant sibi fieri iniuriam ultro, si quam secero ipsi expostules. *Adelph.* IV. 3. 4. vide Notas.

EXPRIMO.

Una falsa lacrimula, quam oculos terendo misera vix vi expressevit. *Eun.* I. 1. 23. Verbum de verbo expressum extulit. *Adelph.* Prol. 11.

EXPROBRATIO.

Istaec commemoratio quasi exprobratio est immemori benefici. *And.* I. 1. 17. vide Notas.

EXPROMO.

Aput quem expromere omnia mea occulta audeam. *Heaut.* III. 3. 14.

EXPROMPTUS.

Opus est tua mihi ad hanc rem exprompta malitia, atque astutia. *And.* IV. 3. 8.

EXPUGNO.

Primum aedis expugnabo. *Eun.* IV. 7. 3.

EXPURGO.

Quasi ubi illam *expueret* miseriam ex animo. *Eun.* III. 1. 16.

EXPURGO.

Sine me *expurgem*. *And.* V. 3. 29. Non facile est *expurgatu*. *Hec.* II. 3. 4. Qui post suam iniuriam se *expurgat*, parum mihi profit. *Hec.* V. 1. 16.

EXQUIRO.

Ea me *exquirere* iniqui patris est. *And.* I. 2. 15. Ancillas dedo: quolibet cruciatus per me *exquire*. *Hec.* V. 2. 7.

EXSCULPO.

Possunne hodie ego ex te *exsculpero* verum. *Eun.* IV. 4. 44.

EXSEQUIAE.

Exsequiis Chremeti quibus est commodum ire, em tempus est. *Phorm.* V. 9. 37.

EXSEQUOR.

Set nunc quid primum *exsequar*? *And.* I. 5. 24. Si meum imperium *exsequi* voluisses. *Heaut.* IV. 1. 22.

EXERCICIO.

Opere rustico faciundo facile sumptum *exserui* suum. *Heaut.* I. 2. 91. vide Notas.

EXSOLVO.

Quo velis in tempore, te *exsolvas*. *Heaut.* IV. 3. 43. Me hac suspitione *exsolvam*. *Hec.* IV. 2. 23. Qua re suspectus sue patri & Philippo fuit, *exsoluit*. *Hec.* V. 3. 22.

EXSPECTATIO.

Funambuli eodem accedens *exspectatio*. *Hec.* Alt. Prol. 26, vide Notas.

EXSPECTO.

Exspecto quid velis. *And.* I. 1. 7. Me somniet: me *exspectes*, de me cogites. *Eun.* I. 2. 114. Omi *exspectato* Clinia, salve. *Heaut.* II. 4. 26. An sedere oportuit domi virginem tam grandem, dum cognatus hinc illinc veniret *exspectantem*? *Adelph.* IV. 5. 40. vide Notas. Mortem *exspectabam* miser. *Hec.* III. 4. 8. Senem quoad *exspectatis* vestrum? *Phorm.* I. 2. 98.

EXSUPERO.

Exsuperat eius stultitia *haec* omnia. *Heaut.* V. 1. 5.

EXTEMPLO.

Cur non dixit *extemplo* Pamphilo? *And.* III. 2. 38. Postquam intro advenit, *extemplo* eius morbum cognovit miser. *Hec.* III. 3. 13.

EXTILLO.

Ita tibi incensam dabo, ut ne res stinguas, lacrimis si *extillaveris*. *Phorm.* V. 8. 82.

EXTIMESCO.

Extimui illico. *Hec.* V. 3. 26. Adeo rem rediisse, patrem ut *extimescam*? *Phorm.* I. 3. 2.

EXTINGUO.

Seni animum *extingueram*. *Adelph.* III. 2. 16. Puerum clam voluit *extinguere*. *Hec.* V. 1. 23. Nil vis boni in ipsa inesset forma, haec formam *extinguerent*. *Phorm.* I. 2. 58.

EXTORQUEO.

Hunc abduce, vincti, quaere rem. a. Immo hercle *extorques*. *Adelph.* III. 4. 37.

EXTORTOR.

Bonorum *extortor*, legum conextortor. *Adelph.* II. 3. 27.

EXTRA.

Dominam esse *extra* noxiam. *Heaut.* II. 3. 57. Extulisse *extra* aedis. *Hec.* IV. 1. 48. Neque notus, neque cognatus, *extra* unam amiculam. *Phorm.* I. 2. 48. Me censum potuisse omnia intellegere *extra* ostium? *Phorm.* V. 6. 36.

EXTRAHO.

Me ex quanta aerumna *extraheis*. *Hec.* V. 4. 36. Quomodo me inde *extraham*. *Phorm.* I. 4. 3.

EXTRARIUS.

Hanc conditionem si cui tulero *extrario*. *Phorm.* IV. 1. 13.

EXTREMUS.

Certe *extrama* linea amare, haut nihil est. *Eun.* IV. 2. 12.

EXTRUDO.

Me *extrusit* foras. *Eun.* IV. 5. 11. Di te eradicent, qui istinc me *extrudas*. *Heaut.* III. 3. 28. vide Notas.

Iniecta est spes patri, posse illam extrudi. *Phorm.* IV. 4. 12. Viduam extrudi turpest. *Phorm.* V. 8. 20.

EXULO.

Exulo domo nunc. *Eun.* III. 5. 62.

F

FABA.

Istaec in me cudetur *faba*. *Eun.* II. 3. 90.

FABRICA.

Nonne ad senem aliquam *fabricam* fingit? *Heaut.* III. 2. 34. Est pistrilla, & exadvorsum *fabrica*. *Adolph.* IV. 2. 45.

FABULA.

Populo ut placerent, quas secisset *fabulas*. Contaminari non decere *fabulas*. *And.* Prol. 3. & 16. *Fabulas* mihi quidem non sit verisimile. *And.* I. 3. 19. Quae haec est *fabula*? *And.* IV. 4. 8. *Fabulam* inceptat. *And.* V. 4. 28. Ille haut scit, quam mihi nunc surdo narret *fabulam*. *Heaut.* II. 1. 10. Adulescens, qui lenoni eripit meretricem in prima *fabula*. *Adolph.* Prol. 9. Hecyra est huic nomen *fabulae*. *Hec.* Prol. 1. vide Notas.

FABULOR.

Noli *fabularier*. *Hec.* III. 1. 36. Ut aperte tibi nunc *fabuler*. *Phorm.* IV. 3. 49.

FACESSO.

Haec hinc *faceffat*. *Phorm.* IV. 3. 30.

FACETE.

Facete dictum. *Eun.* II. 2. 57. *Facete*, lepide, laute, nil supra. *Eun.* III. 1. 37.

FACETUS.

Mulier commoda & *faceta* haec meretrix. *Heaut.* III. 2. 11.

FACIES.

Cum *faciem* videas, videtur esse quantivis pretii. *And.* V. 2. 15. Papae, *facies* honesta. *Eun.* II. 1. 24. O *faciem* pulchram. *Eun.* II. 3. 5. Quam liberali *facie*? *Eun.* III. 2. 20. Nan novi hominis *faciem*. *Hec.* III.

5. 25. Virgo ipsa *facie* egregia. *Phorm.* I. 2. 50.

FACILE.

Facile omnes perferre ac pati. *And.* I. 1. 35. Ita *facillime* sine invidia laudem inventas. *And.* I. 1. 38. *Facile* hic plus mali est, quam illie boni. *And.* IV. 3. 5. Utinam tam aliquid invenire *facile* possis. *Eun.* II. 1. 3. Ut *facile* scias desiderio id fieri tuo. *Heaut.* II. 3. 66. Quo verba *facilius* dentur mihi. *Heaut.* V. 1. 41. Quam vos *facillime* agitis. *Adolph.* III. 4. 56.

FACILIS.

Quam id mihi sit *facile* atque utile. *And.* IV. 5. 16. vide Notas. Nulla est tam *facilis* res. *Heaut.* IV. 6. 1. Rem factu *facilem*. *Heaut.* IV. 3. 26. Quod te isti *facilem* & festivum putant. *Adolph.* V. 9. 29. *Facilem* benivolamque lingua tua iam tibi me reddidit. *Hec.* V. 1. 35. Iustam illam causam, *facilem*, vincibilem, optimam. *Phorm.* I. 4. 49. Nihil est dictu *facilius*. *Phorm.* II. 1. 70.

FACILITAS.

Mei patris festivitatem & *facilitatem*. *Eun.* V. 8. 17. Male docet te mea *facilitas* multa. *Heaut.* IV. 1. 35. Inepta lenitas patris, & *facilitas* prava. *Adolph.* III. 3. 37. Rē ipsa repperi, *facilitate* nihil esse homini mellus, neque clementia. *Adolph.* V. 4. 7.

FACINUS.

O *facinus* animadvertendum. *And.* IV. 4. 28. Indignum *facinus* saxo ex me audies. *And.* V. 2. 13. Hocine tam audax *facinus* facerē esse ausum? Tam infandum *facinus* ne audivi quidem. *Eun.* IV. 3. 2. & 22. Sua quae narrat *facinora*? *Heaut.* II. 1. 8. Vide quod inceptos *facinus*. *Heaut.* III. 3. 39. Non sit sine periculo *facinus* magnum & memorabile. *Heaut.* II. 3. 73. Ex illam familia tam inliberale *facinus* esse ortum? *Adolph.* III. 4. 3. Pul-

aherrimum facinus audiui. *Phorm.* V. 6. 30.

FACIO. FIO.

Faciuntne intelligendo, ut nihil intelligant? *And.* Prol. 17. vide *Notas*. Posthac quas facit de integro Comœdias. *And.* Prol. 26. Si tibi quid feci aut facio quod placeat. *And.* I. 1. 14. 'Quid feci? Quid commerni aut peccavi? *And.* I. 1. 112. Ne quam faciam in nuptiis fallaciam. *And.* I. 3. 7. Numquam culquam nostrum verbum fecit. *And.* I. 2. 7. Verbum unum mihi, praeterquam quod te rogo, faxis cave. *And.* IV. 4. 14. Merito te semper maximi feci. *And.* III. 3. 42. Quicquid huius feci, causa virginis feci. *Eun.* I. 2. 122. & 123. Opus faciam. *Eun.* II. 1. 14. Puc periculum in literis. *Eun.* III. 2. 23. Ne quam ille hodie infans turbam faciat, aut vim Thaldi. *Eun.* IV. 1. 2. Neque pes neque mens satis suum officium facit. *Eun.* IV. 5. 3. Aliquid facere denique. *Heaut.* I. 1. 17. vide *Notas*. Ah, non aequom facis. *Heaut.* I. 1. 39. Utinam Ita Di faciant. *Heaut.* I. 1. 109. Coniecturam facimus. *Heaut.* II. 3. 25. vide *Notas*. Reducem me in patriam facis. *Heaut.* II. 4. 18. Faciam boni tibi aliquid. *Heaut.* IV. 5. 15. Ademptum tibi iam saxo omnem metum. *Heaut.* II. 3. 10. Sua sponte recte facere. *Adelph.* I. 1. 50. Nonnullam in hac re nobis facis iniuriam. *Adelph.* I. 2. 68. Haecne flagitta facere te? *Adelph.* III. 3. 54. Aliquid operis facere. *Adelph.* IV. 1. 2. Facio te apurillum Deum. *Adelph.* IV. 1. 19. Quid illa igitur facias? *Adelph.* IV. 7. 28. vide *Notas*. Blande dicere aut benigne facere. *Adelph.* V. 4. 24. Paulatim plebem primulum facio meam. *Adelph.* V. 6. 10. Nimis sanctas nuptias student facere. *Adelph.* V. 7. 2. Bene nos aliquid facere illi decet. *Adelph.* V. 8. 25. Mihi facio. *Adelph.* V. 9. 34. Te mi iniuriam facere arbitror. *Hec.* II. 2. 14. Bis facere sul-

co. *Hec.* III. 2. 8. Non mirum fecit. *Hec.* IV. 4. 87. Infans facit adolescentulum. *Phorm.* Prol. 6. vide *Notas*. De illo tum sinem faciam dicundi mihi. *Phorm.* Prol. 22. Coepi iis omnia facere, obsequi quae vellent. *Phorm.* I. 2. 29. Iam saxo hic aderit. *Phorm.* II. 1. 78. Tuis dignum factis feceris. *Phorm.* II. 3. 83. Ut ludos facit. *Phorm.* V. 8. 52. Senectus si verecundos facit. *Phorm.* IV. 9. 34.

FIO.

Ita ut sit. *And.* I. 1. 53. Mihi quidem non sit verisimile. *And.* I. 3. 20. Hocine sit factum humanum aut inceptum? *And.* I. 5. 1. vide *Notas*. Opportune hic sit mi obviam. *And.* III. 4. 11. Falsa, transacta omnia. *And.* I. 5. 13. Ex ea re quid fiat vide. *And.* II. 3. 11. Ego Isaac recte ut sunt video. *And.* II. 6. 25. Ita uti nuptiae fuerant futurae, fiant. *And.* III. 3. 11. Non potest id fieri, quod vis. *And.* II. 1. 52. Bene factum. *And.* V. 6. 11. Factum dabo. *Eun.* II. 1. 6. vide *Notas*. Dico ego mi infidias fieri. *Eun.* III. 3. 26. Quicquid huius factum est, culpa non factum est mea. *Eun.* V. 3. 10. Deinde factum iri autumat. *Heaut.* Prol. 19. vide *Notas*. Me quantum hic operis fiat, poenitet. *Heaut.* I. 1. 20. Quid me fiat, parvi pendis. *Heaut.* IV. 3. 37. Ita ut sit. *Adelph.* I. 1. 30. vide *Notas*. Nolle factum. *Adelph.* II. 1. 11. E re natae melius fieri hanc potuit, quam factum est. *Adelph.* III. 1. 8. vide *Notas*. Si esset, unde id fieret, faceremus. *Adelph.* I. 2. 26. Si sit sit. *Adelph.* IV. 2. 15. Quid sit? quid agitur? *Adelph.* V. 5. 2. Ut ne id fiat palam. *Hec.* I. 2. 30. Si fieri id non potest, quin sentiant. *Hec.* III. 3. 37. Quid sit denique? *Phorm.* I. 2. 71. Fiet sedulo. *Phorm.* I. 4. 50. Opus ruri faciundum. *Phorm.* II. 1. 20. Contumeliosus factum iniuriam. *Phorm.* II. 3. 2. Factum volo. *Phorm.* V. 3. 4. Male factum. *Phorm.* V. 1. 23. Composito factum est. *Phorm.*

V. 1. 29. Accusando *feri* insectum non potest. *Phorm.* V. 9. 45.

FACTITO.

Quae veteres *fallitarunt*, si faciunt novi. *Enn.* Prol. 43. Idem hoc iam Pyrrhus *fallitavit*. *Enn.* IV. 7. 13.

FACTUM.

Id isti vituperant *factum*. *And.* Prol. 15. *Factum* gaudeo. *And.* I. 1. 13. vide Notas. Dictum ac *factum* invenerit aliquam causam. *And.* II. 3. 7. At tibi Di dignum *factis* exitium duint. *And.* IV. 1. 43. Egon quicquam cum istis *factis* tibi respondeam? *Enn.* I. 2. 73. Ego pol te pro istis diis & *factis*, scelus, ulciscar. *Enn.* V. 4. 19. Dignum ac *factum* reddidi. *Heaut.* IV. 5. 12. Nullum huius *factum* simile. *Adelph.* I. 2. 16. An quicquam pro istis *factis* dignum te dici potest? *Hec.* II. 1. 12. Non usus *facto* est mihi. *Hec.* III. 1. 47. *Factis*, ut credam, facis. *Hec.* V. 4. 17. Tuis dignum *factis* feceris. *Phorm.* II. 3. 83. Ita opus *facto* est. *Phorm.* IV. 5. 4.

FACULTAS.

Di, date *facultatem* obsecro huic pariundi. *And.* I. 4. 5.

FACUNDIA.

Si hic auctor tantum poterit a *facundia*. *Heaut.* Prol. 13. vide Notas.

FAEMINA.

Faeminas primariae. *Phorm.* V. 8. 78.

FAENERO.

Metuisti, ne non tibi istuc *faeneraret*. *Adelph.* II. 2. 11. *Faeneratum* istuc beneficium pulchre tibi dices. *Phorm.* III. 2. 8.

FAENUS.

Sumeret *faenore*. *Phorm.* II. 2. 71.

FALLACIA.

Quicquam *fallaciae* conari. *And.* I. 2. 25. Ne quam faciam in nuptiis *fallaciam*. *And.* I. 3. 7. Fingunt quandam inter se *fallaciam*. *And.* I. 3. 15. Hic nunc me credit

aliquam sibi *fallaciam* portare. *And.* II. 6. 1. *Fallacia* alia aliam trudit. *And.* IV. 4. 39. Intendenda in senem est *fallacia*. Fingeret *fallacias*. *Heaut.* III. 2. 2. & 22. Ten mi per *fallacias* adducere ante oculos? *Heaut.* V. 4. 18. vide Notas.

FALLO.

Nihil me *fallis*. *And.* I. 2. 33. Hic se ipse *fallis*, haut ego. *And.* III. 2. 15. Eas iudem *fallam*, ut ab illis *fallimur*. *Enn.* II. 3. 93. Num me *sefallis*, hocce id arueres? *Heaut.* III. 2. 3. Nisi me animos *fallit*. *Heaut.* IV. 1. 1. Nisi quid me *sefalleris*. *Phorm.* I. 4. 42.

FALSO.

Dari tibi verba centes *falso*. *And.* III. 2. 25. vide Notas. *Falso* suspicari. *Heaut.* II. 3. 27. Nostras mulieres suspectas fuisse *falso*. *Hec.* V. 2. 11.

FALSUS.

Ut per *falsas* nuptias vera obirgandi causa sit. *And.* I. 1. 130. Duci *falso* gaudio. *And.* I. 2. 9. *Falsus* es. Nisi me *falsa* spe produceres. *And.* IV. 1. 23. & 24. Vera an *falsa* audierim. *And.* V. 4. 19. Neque me finxisse *falsi* quicquam. *Enn.* I. 2. 120. Ut *falsus* animi es. *Enn.* II. 2. 43. vide Notas. Una *falsa* lacrimula. *Enn.* I. 1. 22. Sollicitudinem istam *falsam* mittas. *Heaut.* I. 2. 3. Cave ne *falsam* gratiam suadeas inire. *Heaut.* II. 3. 61. Nolo esse *falsa* fama gnatum suspectum tuum. *Hec.* V. 1. 31. Gaudito *falso* frui. *Hec.* V. 4. 2.

FAMA.

Hac *fama* impulsus. *And.* I. 1. 72. Et me & meum amorem & *famam* permitto tibi. *Heaut.* II. 2. 110. Maledicta, *famam*, meum amorem, & peccatum in se transfudit. *Adelph.* II. 3. 10. Tua *fama* in dubium ventet. *Adelph.* III. 2. 42. Ut vos domi mi eritis, proinde ego ero *fama* foris. *Hec.* II. 1. 21. Esse *falsa fama* suspectum. *Hec.* V. 1. 31. Habes uxorem sine mala *fama* palam. *Phorm.* I. 3. 17. vide Notas.

Minus *famas* temperans. *Phorm.* II. 1. 41.

FAMELICUS.

Ille ubi miser *famelicus* videt me esse tanto honore. *Eun.* II. 2. 29. vide Notas.

FAMES.

Ut periculum etiam a *fame* mihi sit. *Heaut.* V. 2. 27. Ille ad *famem* hunc ab studio studuit reicere. *Phorm.* Prol. 18.

FAMILIA.

Decem dierum vix mi est *familia*. *Heaut.* V. 1. 36. Ipsum dominum atque omnem *familiam* mulcavit usque ad mortem. *Adelph.* I. 2. 9. Natum ex tanta *familia*. *Adelph.* III. 1. 10. Solus omnem *familiam* sustentat. *Adelph.* III. 4. 34. Ipsa si cupiat Salus, servare prorsus non potest hanc *familiam*. *Adelph.* IV. 7. 44. Me & te & *familiam* dedecoras. *Hec.* II. 1. 13. Columen vero *familiae*. *Phorm.* II. 1. 56. Numquam tam graves inimicitias caperem in vestram *familiam*. *Phorm.* II. 3. 23.

FAMILIARIS.

Ipsi qui sit *familiarior*. *Phorm.* IV. 5. 9. *Familiarior* oportet esse hunc. *Phorm.* V. 6. 11.

FAMILIARITAS.

Malo ex principio magna *familiaritas* conflat. *Eun.* V. 2. 35. Mihi cum eo fuit semper *familiaritas*. *Heaut.* I. 2. 10. Dum intercedet *familiaritas*. *Phorm.* IV. 1. 17.

FAMILIARITER.

Hulus mortem tam fert *familiariter*. *And.* I. 1. 83. Reiecit se in eum scons quam *familiariter*. *And.* I. 1. 109. Ut te audacter moneam & *familiariter*. *Heaut.* I. 1. 6.

FARTOR.

Cetarii, lanil, coqui, *fartores*, piscatores. *Eun.* II. 2. 26.

FAS.

Nec *fas* esse, ulla me voluptate hic frui. *Heaut.* I. 1. 97. Si ius, si *fas* est. *Hec.* III. 3. 97.

FATOR.

Ego me amare hanc *fator*. Si

id peccare est, *fator* id quoque. *And.* V. 3. 25. Non potest sine malo *fateri*, video. *Eun.* IV. 4. 46. Cum se servum *fateatur* tuum. *Eun.* V. 2. 24. Peccavi, *fator*. *Heaut.* IV. 1. 31. Hoc qui nequit, *fatur* nescire imperare liberis. *Adelph.* I. 1. 52. Si maxime *fatur*. *Adelph.* III. 2. 43. Haec adeo mea culpa *fator* fieri. *Adelph.* IV. 4. 21.

FATIGO.

Ne adulescens mulier te *fatiget*. *Phorm.* V. 5. 11. vide Notas.

FATUUS.

Quid? *fatue*. *Eun.* III. 5. 56. *Fatuus* est, insulsius, bardus, *Eun.* V. 8. 49.

FAUCES.

Crucior bolam mihi tantum erectum tam defubito e *faucibus*. *Heaut.* IV. 2. 6.

FAVEO.

Favete, adeste aequo animo. *And.* Prol. 24. Illi *faveo* virgini. *Eun.* V. 3. 7.

FAVILLA.

Favillae plena, sumiac pollinis. *Adelph.* IV. 3. 60.

FAUSTUS.

O *faustum* & felicem diem. *And.* V. 4. 53.

FAUTRIX.

Nostrae omni est *fautrix* familiae. *Eun.* V. 8. 22. *Fautrix* adiutrixque. *Hec.* Alt Prol. 40.

FEBRIS.

Quid morbi est? *Phorm.* *Febris*. so. Cotidiana? *Hec.* III. 2. 22.

FELICITAS.

Cui magis bonae *felicitates* omnes averſae ſient. *Eun.* II. 3. 33.

FELIX.

O *faustum* & *felicem* diem. *And.* V. 4. 53. O hominem *felicem*. *Heaut.* II. 3. 139.

FENESTRA.

Quantam eii *fenestram* ad nequitiam patefeceris. *Heaut.* III. 1. 72.

FERRE.

Fere in diebus paucis, quibus haec aſſa ſunt. *And.* I. 1. 77. *Fere* grandiuscula. *And.* IV. 5. 18. Nec

rei *ferre* sane amplius quicquam fuit. *Heaut.* I. 1. 3. Animo *fero* conturbato. *Heaut.* I. 1. 70. Abhinc mentes decem *fero*. *Hec.* V. 3. 24. Hic solebamus *ferre* plerumque eam operiri. *Phorm.* I. 2. 39. Ruri *fero* se continebat. *Phorm.* II. 3. 16. *Fere* abhinc annos quindecim. *Phorm.* V. 9. 25.

FERIO.

Geta *feritur* alio munere. *Phorm.* I. 1. 13.

FERRE.

Iam *fermo* moriens me vocat. *And.* I. 5. 49. Fidelem haut *fermo* mulieri invenias virum. *And.* III. 1. 2. Parentum iniurias uniusmodi sunt *fermo*. *Heaut.* I. 2. 31. Mulieres sunt *fermo* ut pueri. *Hec.* III. 1. 32. *Ferre* eadem omnia. *Phorm.* V. 8. 20.

FERO.

Huius mortem tam *fert* familiariter. *And.* I. 1. 34. Iratus, atque aigre *ferens*. *And.* I. 1. 110. Graviter sibi dari uxorem *ferunt*. *And.* I. 2. 20. Dum tempus ad eam rem tulit. *And.* I. 2. 17. Vitae qui auxilium tulit. *And.* I. 1. 115. Aetas tulit. *And.* II. 6. 12. Ego pretium ob stultitiam *fero*. *And.* III. 5. 4. vide Notas. Aequo animo *ferro*. *And.* II. 3. 23. Numquam huc *tetuliffem* pedem. *And.* IV. 5. 13. Iuno Lucina *fer* opem. *And.* III. 1. 15. Dum res *tetulit*. Nunc non *fert*: *feras*. *And.* V. 1. 13. Ut poterò, *feram*. *And.* V. 3. 27. Non tu tuum malum aequo animo *feras*? *And.* V. 4. 18. Estne, ut *fertur*, forma? *Enn.* II. 3. 70. Usque adeo illius *ferre* possum ineptiam. *Enn.* IV. 6. 3. Optatum *feres*. *Enn.* V. 8. 27. Rerum quas *fert* adolescentia. *Heaut.* II. 1. 3. Quem *ferret*, si parentem non *ferret* suum? *Heaut.* I. 2. 27. Illud haut inultum, si vivo, *ferent*. *Heaut.* V. 1. 45. Ego illi maximam partem *feram*. *Adolph.* I. 2. 36. Neque id occulte *fert*. *Adolph.* III. 2. 30. Si attigisses, *ferres* infortu-

nium. *Adolph.* II. 1. 24. Non poterò *ferre* hoc. Iniurias viri omnes *ferre*. *Hec.* I. 2. 58. & 91. Nil istaec mihi res voluptatis ferunt. *Hec.* IV. 2. 17. Quin quod est *ferendum*, *fers*. *Phorm.* II. 3. 83. Non causam dico, quin quod meritis sit, *feras*. *Phorm.* II. 1. 42. Animo iniquo hoc oppido *ferre* aiunt. *Phorm.* V. 1. 36.

FEROX.

Eone es *ferox*, quia habes imperium in beluas? *Enn.* III. 1. 25.

FERVO.

Cum *fervis* maxime, tam placidum, quam ovis est, reddo. *Adolph.* IV. 1. 18.

FERUS.

Ingratum, inhumanum, *ferum*. *And.* I. 5. 43.

FESTINO.

Quid *festinas*? *Enn.* IV. 3. 8. Inde alii *fistinare*, lectos sternere, cenam apparare. *Heaut.* I. 1. 73. Quid *festinas*? animam recipe. *Adolph.* III. 2. 25.

FESTIVITAS.

Mei patris *festivitatem* & facilitatem. *Enn.* V. 8. 18.

FESTIVUS.

Festivum caput. *Adolph.* II. 3. 2. O mi pater *festivissimo*. Quod te isti facilem & *festivum* putant. *Adolph.* V. 8. 26. & 29.

FESTUS.

O *festus* dies! *Enn.* III. 5. 12. Amicas te & cognatas deferere & *festos* dies nolo. *Hec.* IV. 2. 16.

FIDELIS.

Fidelem haut *ferme* mulieri invenias virum. *And.* III. 1. 2. Paucis reperias meretricibus *fidelis* evenisse amatores. *Hec.* I. 1. 2. vide Notas. Quam *fideli* animo in illam fui. *Hec.* III. 5. 22. Senibus *fidelis* dum sum, scapulas perdidici. *Phorm.* I. 2. 26.

FIDES.

Pro Deum *fidem*! *And.* I. 5. 2. vide Notas. Te oro per tuam *fidem*. *And.* I. 5. 35. Nullane in re esse cuiquam homini *fidem*. *And.* II. 5.

14. Hanc *fidem* sibi me obsecravit ut darem. *And.* II. 3. 27. Firmavit *fidem*. *And.* III. 1. 4. Propemodum habeo iam *fidem*. *And.* III. 4. 7. Solvisti *fidem*. *IV.* 1. 19. Di vestram *fidem*. *And.* IV. 3. 1. Ubi *fi* let, si roges, nil pudet hic. *And.* IV. 1. 12. vide Notas. Tristis severitas inest in vultu, atque in verbis *fides*. *And.* V. 2. 16. Hac lege tibi meam adstringo *fidem*. *Eun.* 1. 2. 22. Forſan parvam hic habeat mihi *fidem*. *Eun.* I. 2. 117. Pro Deum *fidem*! *Eun.* V. 4. 21. In clientelam & *fidem* nobis dedit se. Do *fidem* futurum. *Eun.* V. 8. 9. & 30. O Iuppiter, ubi nam est *fides*? *Heaut.* II. 3. 15. *Fides* mi apud hunc est. *Heaut.* III. 3. 10. Ut aſquam ſuit *fide* quſquam optima. *Adolph.* II. 1. 7. Antiqua virtute ac *fide*. *Adolph.* III. 3. 88. Illa *fidem* nunc voſtram inplorat. *Adolph.* III. 4. 43. Sat adhuc tua nos frustrataſt *fides*. *Adolph.* IV. 4. 13. Pro Divum *fidem*! *Adolph.* IV. 7. 28. Obſonare cum *fide*. *Adolph.* V. 9. 7. Servare in eo certumſt, quod dixi, *fidem*. *Hec.* III. 3. 42. Ei rei firmaſti *fidem*. *Hec.* IV. 2. 5. Dixit, luri iurando meo se *fidem* habuiſſe. *Hec.* V. 4. 31. Cuius tu *fidem* in pecunia perſpexeris. *Phorm.* I. 3. 40. Nequid propter tuam *fidem* decepta potiretur mali. *Phorm.* III. 1. 5. Nequeo exorare, cum illo ut mutet *fidem*. *Phorm.* III. 2. 28. Itan parvam mihi *fidem* eſſe apud te. *Phorm.* V. 3. 27.

FIDES.

Virginem *fidibus* ſcire. *Eun.* I. 2. 53.

FIDICINA.

Ecquid nos amas de *fidicina* hac? *Eun.* III. 2. 4. Quandam *fidicinam* amat hinc Chaerea. *Eun.* V. 5. 15. vide Notas.

FIDUCIA.

Qua *fiducia* id facere audeam? *And.* III. 5. 7.

FIGURA.

Nova *figura* oris. *Eun.* II. 3. 26.

FILIA.

Ita tum diſcedo ab illo, ut qui se *filiam* neget daturum. *And.* I. 1. 121. *Filiam* meam nubere tuo gnato. Iſtuc periculum in *filia* fieri grave eſt. *And.* III. 3. 2. & 34. Educere, ita uti ſi eſſet *filia*. *Eun.* I. 2. 37. Reliquit *filiam* aduleſcentulam. *Heaut.* III. 3. 41. Nunc ita tempus fert, mi ut cupiam *filiam*. *Heaut.* IV. 1. 54. *Filiae* erili. *Adolph.* III. 2. 3. *Filiam* eius virginem vitlavit. *Adolph.* III. 4. 20. Abduſta a vobis praegnans fuerat *filia*. *Hec.* IV. 4. 18. Offendi adveniens quicum volebam, atque ut volebam *filiam* locatam. *Phorm.* V. 1. 32. Ex qua *filiam* ſuſcepit. *Phorm.* V. 8. 49.

FILIUS.

Amico *filium* reſtitueris. *And.* III. 3. 38. In nuptias copieci erilem *filium*. *And.* III. 4. 23. Num *filio* videtur uxorem dare? *And.* II. 6. 21. Mihi ſi umquam *ſilius* erit, ne ille facili me utetur patre. *Heaut.* II. 1. 5. *Filium* unicum aduleſcentulum habeo. *Heaut.* I. 1. 41. Huic *filium* ſcis eſſe? *Heaut.* I. 2. 7. Potius quam paterere, *filium* commetare ad mulierculam. *Heaut.* III. 1. 34. vide Notas. Serva, quod in te eſt, *ſillum*. *Heaut.* IV. 8. 4. Matres omnes *ſiliis* in peccato adiutrices. *Heaut.* V. 2. 38. Egon conſitear, meum non eſſe *ſillum*, qui ſit meus? Talem, niſi tu, nulla pareret *ſilium*. *Heaut.* V. 3. 14. & 20. Conſueſcoi *ſilium*. Hoc patrium eſt, conſueſcere *ſilium*. *Adolph.* I. 1. 29. & 49. Tuum *ſilium* dedidiſti adoptandum mihi. *Adolph.* I. 2. 34. Hoc eſt patrem eſſe, aut hoc eſt *ſilium* eſſe? *Adolph.* IV. 5. 73. Maior *ſilius* tuus. *Adolph.* III. 4. 16. Meum receptas *ſilium* ad te. *Hec.* V. 1. 17. Senes me *ſiliis* relinquunt quaſi magiſtrum. *Phorm.* I. 2. 22. Gnatam invenit nuptam cum tuo *ſilio*. *Phorm.* V. 3. 34.

FINQO.

Fingunt quandam inter ſe ſallaciam. *And.* I. 3. 15. Neque me *fin-*

xiffe falsi quicquam. *Enn.* I. 2. 120. Voltus quoque hominum *fingit* scelus. Syrus mire *fixxit* filium. *Heaut.* V. 1. 14. & 25. Noone ad senem aliquam fabricam *fingit*? *Heaut.* III. 2. 34.

FINIS.

Tute in se his rebus *finem* praescripti. *And.* I. 1. 124. Orandi iam *finem* face. *And.* V. 1. 2. Nisi *finem* maledictis facit. *Heaut.* Prol. 34. Vicini nostri hic ambigunt de *finibus*. *Heaut.* III. 1. 90. In istac *finem* facit. *Adolph.* V. 9. 47. Haec opinor commode *finem* statuisse orationi militum. *Phoc.* I. 2. 21. De illo tum *finem* tam dicunt in hi, peccandi cum ipse de se *finem* tegerit. *Phorm.* I. 1. 22. & 23. vide Notas.

FIRMUS.

Firmavit fidem. *And.* III. 1. 4. Cur non, quod dixi dixi, *firmus*? *Heaut.* V. 5. 4. Ei rei *firma*st: fidem. *Hec.* IV. 7. 5.

FIRMUS.

Tibi generum *firumum*, & filiae invenias virum. *And.* III. 3. 39. Nil satis *firmi* video. *Heaut.* II. 3. 96. *Firmas* haec vereor ut sint nuptiae. *Hec.* I. 2. 26. *Firmiore* inter nos fore amicitiam. *Hec.* IV. 1. 18. Virum satis *firumum* gnatae. *Hec.* IV. 1. 41. Quare alium tibi *firmiore*. *Hec.* V. 1. 20.

FLABELLUM.

Cape hoc *flabellum*, & ventulum huic sic facito. *Flabellum* tenere te assium tantum. Limis spectro sic per *flabellum* clanculum. *Enn.* III. 5. 47. 50. & 54.

FLAGITIUM.

Flagitium facinus. CH. An id *flagitium*st? *Enn.* II. 3. 50. An poenitabat *flagitii*? Adulescentulum nobilitas *flagitiis*. *Enn.* V. 6. 12. & 21. Per *flagitium* ad inopiam redigat patrem. *Heaut.* V. 1. 56. *Flagitiis* tuis me infamem fieri. *Heaut.* V. 4. 14. Non est *flagitium*, mihi crede, adulescentulum scortari. Non est *flagitium* facere haec adulescentulum? *Adolph.* I. 2. 21. & 32.

Haecine *flagitia*? Haecine *flagitia* facere te? Id nobis tam *flagitium*st, quam illa non facere vobis. *Adolph.* III. 3. 25. 54. & 68. Fero alia *flagitia* ad te ingentia, nova, capitalia. *Adolph.* IV. 7. 3.

FLAMMA.

Ad *flammam* accessit imprudentius. *And.* I. 1. 103. E *flamma* potere te cibum posse arbitror. *Enn.* III. 2. 38.

FLECTO.

Istuc est sapere, qui ubicumque opus sit animum possis *flectere*. *Hec.* IV. 3. 2.

FLEO.

In ignem inpositast: *stetur*. Relocit se in enim *fleus* quam familiariter. *And.* I. 1. 102. & 109. Pollicitantem, & nil ferentem, *fleantem*. *Phorm.* III. 2. 36.

FLOCCIFACIO.

Qui illum *floccificorim*. *Enn.* II. 3. 12.

FLOCCI PENDO.

Invidere omnes mihi, mordere clanculum: ego non *flocci pendere*. *Enn.* III. 1. 21.

FLOS.

Anni? sedecim, PA. *Flas* ipse. *Enn.* II. 3. 28. vide Notas.

FOCUS.

Domi *focique* fac victissim ut meminoris. *Enn.* IV. 7. 45.

FODIO.

Quin te in fundo conspicit *fodere* aut arare. *Heaut.* I. 1. 27. Noli *fodere*. *Hec.* III. 5. 17.

FOEDUS.

Videtur *foedus*. *Enn.* IV. 4. 17. Pro Deum fidem, facinus *foedum*! *Enn.* V. 4. 21.

FORAS.

Ipse exit *foras*. *And.* I. 2. 3. Prae amore exclusi hunc *foras*. *Enn.* I. 2. 18. Numquem evocari hinc vis *foras*? *Enn.* II. 2. 52. Homo quaeritur certe cum dono *foras*. *Enn.* II. 3. 67. *Foras* simul omnes proruunt se. *Enn.* III. 5. 51. Abierunt *foras*. *Enn.* IV. 4. 34. Me extrusit *foras*. *Enn.* V. 5. 11. Huc effugi *fo-*

vas. Eun. V. 4. 29. Miles pelletur foras. Eun. V. 8. 11. vide Notas. Ubi te expectatum elecisset foras. Adolph. I. 2. 29. Fortasse excludetur foras. Adolph. I. 2. 39. Agelli paulum quod locitas foras. Adolph. V. 8. 26. Me solum seducit foras. Adolph. I. 2. 69. Tu hinc isles foras. Hec. II. 1. 25. Me eduxi foras. Hec. III. 3. 4. Te huc foras puerum evocare iussi. Hec. V. 1. 7. Huc egreditur foras. Phorm. V. 6. 38. Vides peccatum tuum hoc esse elatum foras. Phorm. V. 8. 65.

FOREM.

Incolumem sat scio fore me. *And. III. 5. 5. Dehinc spero aeternam inter nos gratiam fore. Eun. V. 2. 33. Sperat fore clam. Adolph. I. 1. 46. Quod ego numquam credidi fore. Fecit animi ut incertus foret. Hec. I. 2. 25. & 46. Ni id fecisset, magis mirum foret. Hec. II. 1. 23. Quam fortunatus ceteris sim rebus, absque una hac foret. Hec. IV. 2. 35. Si aliud quid gravius tibi nunc faciendum foret. Phorm. I. 4. 29. Ex qua re minus rei foret aut famae temperans. Phorm. II. 1. 41. Spem non foret. Phorm. V. 9. 36.*

FORIS. FORES,

Haec mihi patent semper foras. *Eun. I. 2. 9. Qui mihi nunc uno diglulo forem aperis fortunatus. Eun. II. 2. 53. Quid crepuerunt foras hinc a me? Heaut. I. 1. 121. Anus foribus obdit pessulum. Heaut. II. 3. 37. Fores effregit. Adolph. I. 2. 8. Forem aperi. Adolph. II. 1. 13. Accedam ad fores. Adolph. IV. 4. 24. Nam quid foris crepuit? Adolph. II. 3. 11. Tunc has pepulisti foras? Adolph. IV. 5. 4. Concede hinc a foribus. Phorm. V. 1. 14.*

FORIS. Aduerb.

Quae dum foris sunt, nil videtur mundius. *Eun. V. 4. 12. Foris sapere, tibi non posse te auxiliari? Heaut. V. 1. 50. Ut vos domi mihi eritis, proinde ego ero fama foris. Hec. II. 1. 21. Qui perno-*

caret foris. Hec. IV. 1. 24. Foris effuxiretis. Phorm. V. 1. 18.

FORMOSUS.

Vah, quanto nunc formosior vide-
re, quam dudum? *Eun. IV. 5. 4.*

FORS. FORS. FORTUNA.

Fors fortuna. Eun. I. 2. 54. & III. 5. 30. Tu fors quid me fiat, parvi pendis. Heaut. IV. 3. 37. vide Notas. Incommodum illis fors obtulerat adventum meum. Hec. III. 3. 10. Fors suat pol. Hec. IV. 3. 4. Quod fors foret, foremus aequo animo. Phorm. I. 2. 88. O fortuna, o fors fortuna. Phorm. V. 6. 1.

FORSAN.

Aliquis fors an me putet non putare hoc verum. *And. V. 1. Forsan parvam hic habeat mihi fidem. Eun. I. 2. 117. vide Notas.*

FORSITAN.

Si altera illa ac magis instabit, forsitan nos reiciat. *Phorm. IV. 5. 5.*

FORTASSE.

Fortasse tu profectus alio fueras. Eun. II. 2. 49. Fortasse aliquantum iniquior erat. Heaut. I. 2. 27. Fortasse excludetur foras. Adolph. I. 2. 39. Audisti ex aliquo fortasse. Hec. IV. 1. 35. Non multum habet quod det fortasse. Phorm. I. 2. 96.

FORTE.

Fortis, ita ut sit, filium perduxere. And. I. 1. 53. Si forte huc Chremes advenit. Eun. III. 2. 48. Alterae dum narrat, forte audivi. Heaut. II. 3. 31. Si forte frater redieris visso. Adolph. IV. 2. 10. Si forte morbus amplior factus fiet. Hec. III. 1. 50. Quam saepe forte temere eveniunt, quae non audeas optare. Phorm. V. 1. 30.

FORTIS.

Ut virum fortem decet. *And. IV. 6. 14. Nil prius neque fortius. Eun. I. 1. 5. Ita ut fortis decet milites. Eun. IV. 7. 44. Fortis fortuna adjuvat. Phorm. I. 4. 25. O vir fortis atque amicus. Phorm. II. 2. 10.*

FORTITER.

Fortiter. hui, perfortiter. Adolph. IV. 2. 28.

FORTITUDO.

Vereor, ne ita nec *fortitudo* in nervum erumpat deuique. *Phorm.* II. 2. 10.

FORTUNA.

Omnia bona dicere, & laudare *fortunas* meas. *And.* I. 2. 70. Servon *fortunas* meas me commisisse futili. *And.* III. 5. 3. An *fortunam* conlaudem, quae gubernatrix fuit? *Eun.* V. 8. 16. Me tuarum misertumst *fortunarum*. *Heaut.* III. 1. 59. Scitiam dubiam *fortunam* esse scaenicam. *Hec.* Alt. Pro. 8. O *fortunam*, ut nunquam perpetua es data. *Hec.* III. 3. 46. vide Notas. Ne simillitamus *fortunam*, arque usi sumus. *Phorm.* Pro. 32. Quod si ea mese *fortuna* redeunt, Fortis *fortuna* adiuvit. *Phorm.* I. 4. 23. & 25. Quoniam in loco sint res & *fortuna* mese? *Phorm.* III. 1. 9. Tantam *fortunam* de inprobitis esse his datam. *Phorm.* V. 7. 1.

FORTUNATUS.

Quis te est *fortunatus*? *H. aut.* II. 3. 55. Elepot te, mea A riphila, laudo & *fortunatam* iudico. *Heaut.* II. 4. 1. Ne ego *fortunatus* homo tum. *Heaut.* IV. 6. 21. Multo omnium me nunc *fortunatissimum* factum puo esse. *Heaut.* IV. 8. 1. Quod *fortunatum* isti putant, uxorem nunquam habui. *Adelph.* I. 1. 18.

FORUM.

Ego me hinc ad *forum*. *And.* I. 3. 21. Quid turbae apud *forum* est? *And.* IV. 4. 6. Amicus quidam me a *foro* abduxit modo. *Adelph.* IV. 5. 11. Scisti uti *foro*. *Phorm.* I. 2. 29.

FRANGO.

Navem is *frangit* apud Androm insulam. *And.* I. 3. 17. Navi *fracta* ad Androm electus est. *And.* V. 4. 20.

FRATER.

Si te in germani *fratris* dilexi loco. *And.* I. 5. 57. *Fraterum* homini nemini esse primarum artium magis principem. *Adelph.* II. 3. 6.

Si *frater* aut sodalis esset, qui magis morem gereret? *Adelph.* IV. 5. 74. *Fraterum* maiorem Chremem nomine? *Phorm.* I. 2. 13.

FRAUS.

Edoſas libere in *fraudem* incidis? *And.* V. 4. 8. In eandem *fraudem* incides. *Heaut.* III. 1. 33. Gerro, incers, *fraus*, belluo. *Heaut.* V. 4. 10.

FREQUENS.

Cum illis una aderat *frequens*. *And.* I. 1. 80.

FRETUS.

Cuius consilio *fretus* som. *And.* II. 1. 36. Hem quo *fretus* sum. *And.* III. 5. 13. Vobis *fratus*? n. Scha quam *fretus*? *Eun.* V. 8. 33. Si quis forte malitia *fratus* sui insidias nostrae tecti adolescentiae. *Phorm.* II. 1. 43.

FRIGEO.

Hic homines *frigens*. *Eun.* II. 2. 37. vide Notas. Sermonem quarete. ubi *friget*, huc evasit. *Eun.* III. 3. 11. Sine Cerere & Libero *friget* Venus. *Eun.* IV. 5. 6. Abi, tange: si non totus *friget*, me entica. *Phorm.* V. 9. 5.

FRONS.

Da te hodie mihi: exporge *fronem*. *Adelph.* V. 3. 53.

FRUCTUS.

Metuit semper, quem ipsa nunc capit *fructum*, ne quando iratus tu alio conferas. *Eun.* III. 1. 60. Hoc *fructi* pro labore ab his sero. *Adelph.* V. 4. 16. In illis *fructus* est. *Phorm.* II. 2. 18. *Fructum* quem reddunt praedia. *Phorm.* IV. 3. 75. Quae nostros minuit *fructus* vilitas. *Phorm.* V. 9. 24.

FRUGALIS.

Dedo patri me nunc iam, ut *frugalior* sim, quam vult. *Heaut.* IV. 3. 3.

FRUGI.

Frugi es. *Eun.* III. 5. 60. Homini *frugi* & temperantis sanctus officium. *Heaut.* III. 3. 19. *Frugi* homo est. *Adelph.* V. 9. 25.

FRUOR.

Tu illis *fruari* commodis. *Enn.* II. 3. 81. Nec fas esse, ulla me voluptate hic *frui*. *Heaut.* I. 1. 97. Hoclinc me miserum non licere meo modo ing-nium *frui*? *Heaut.* II. 4. 21. Agellū paulum locitas foras: huic demus, qui *fruatnr*. *Adolph.* V. 8. 27. Gaudio falso *frui*. *Hec.* V. 4. 2.

FRUSTRA.

Quo magis lubido *frustra* incendatur tua. *And.* II. 1. 8. Ne me in inetiāiam *frustra* concias. *Heaut.* II. 3. 51. *Frustra* operam ojiānor sumo. *Heaut.* IV. 3. 15. *Frustra* has ego net mecum rationes puto. *Adolph.* II. 1. 54. Quid hic conteri-quus operam *frustra*? *Phorm.* II. 1. 31.

FRUSTOR.

Saepe iam me spes haec *frustra*-sast. *And.* II. 2. 37. Ne *frustratur* ipse se. *Enn.* Prol. 14. Sat adhuc tua nos *frustrast* fides. *Adolph.* IV. 4. 13.

FUA T.

Fors *fuat* pol. *Hec.* IV. 3. 4. Suo capiti *fuat*. *Phorm.* III. 2. 6. vide Notas.

FUCUS.

Fucum factum mulieri. *Enn.* III. 5. 41.

FUGA.

Iam adornarat *fugam*. *Enn.* IV. 4. 6. Facerent *fugam*. *Enn.* IV. 7. 17. Quamnam hic *fugam* aut fur-tum parat? *Phorm.* I. 4. 14.

FUGIO.

Fugin hinc. *And.* II. 1. 37. Re-cto ego nempē has *fugi* nuptias. *And.* IV. 4. 27. vide Notas. Bellum *fugiens*. *And.* V. 4. 32. Non con-venit, qui illum ad laborem hinc pepulerim, nunc me ipsum *fugere*. *Heaut.* I. 1. 114. Si paululum modo quid te *fugerit*. *Heaut.* II. 3. 75. Hoc facito. Hoc *fugito*. *Adolph.* III. 3. 63. *Fugere* e conspectu. *Hec.* I. 2. 107. Ita *fugias*, ne praeter ca-sam. *Phorm.* V. 2. 3.

FUGITIVUS.

At etiam relictas, *fugitive*? *Enn.* IV. 4. 2. Retrahā ad me illud *fugitivum* argentum. *Heaut.* IV. 2. 11. In' hinc malam rem cum istae magnificentia, *fugitive*? *Phorm.* V. 8. 38.

FUGIRO.

Miserimus sui *fugitando*. *Enn.* V. 2. 8. Tuum to-ipectum, *fugitat*. *Heaut.* III. 1. 25. Eius liberalis est, & *fugians* illium. *Phorm.* IV. 3. 18.

FUMUS.

Favillae plena, *fumi* ac pollinis. *Adolph.* V. 3. 60.

FUNAMBULUS.

Populus studio stupidus in *funam-bulo* animum occupat. *Hec.* Prol. 4. *Funambuli* eodem accedens ex-spectatio. *Hec.* Alt. Prol. 26. vide Notas.

FUNDA.

Fundam tibi nunc nimia vellem dari. *Enn.* IV. 7. 16.

FUNDITUS.

Quod si sit, pereō *funditus*. *And.* I. 5. 9.

FUNDO.

Rapere, *funderem* & proster-nerem. *Adolph.* III. 2. 21. vide No-tas. Tu verba *fundis*, hic sapientia? *Adolph.* V. 1. 7.

FUNDUS.

Nostri *fundi* calamitas. *Enn.* I. 1. 34. Quin te in *fundo* conspicer. *Heaut.* I. 1. 16.

FUNGO.

Ita tute adente illorum officia *fungere*. *Heaut.* I. 1. 14. Hominis frugi & temperantis *functus* offi-cium. *Heaut.* III. 3. 19. Tuo officio fueris *functus*. *Heaut.* IV. 3. 12. *Fun-ctus* adolescentuli est officium libe-ralis. *Phorm.* II. 1. 51.

FUNUS.

Funus interim procedit. *And.* I. 1. 100. Curabat una *funus*. *And.* I. 1. 81. In *funus* prodeo. *And.* I. 4. 88. Neque quisquam aderat, qui adiutaret *funus*. *Phorm.* I. 2. 42.

FUR.

Exclamat, *furem*, non postam, fabulam dedisse. *Enn.* Prol. 23. Manipulus *furum*. *Enn.* IV. 7. 6.

FURCIFER.

Tibi ego ut credam, *furcifer*? *And.* III. 5. 12. Ego, te *furcifer*, si vivo. *Enn.* V. 5. 19.

FURTUM.

Furtum facere. *Enn.* Prol. 28. Hic *fursi* se adligat. *Enn.* IV. 7. 99. Quamnam hic fugam aut *furtum* parat? *Phorm.* I. 4. 14.

FUTILIS.

Servon fortunas meas me commisitto *futiles*? *And.* III. 5. 3.

G.

GALLINA.

Gallina coecinit: interdixit hario-lus. *Phorm.* IV. 4. 27.

GANEQ.

Gerro, iners, fraus, helluo, *ganeq.*, damnosus. *Heaut.* V. 4. 10.

GANEUM.

Credo abductum in *ganeum* aliquo. *Adolph.* III. 3. 5.

GANNIO.

Quid ille *gannit*? quid volt? *Adolph.* IV. 2. 17.

GARRIO.

Garris. *Enn.* II. 3. 87. *Garris* modo. *Phorm.* III. 2. 11.

GARRULA.

Ne quid de fratre *garrulas* illi dicerem. *Adolph.* IV. 4. 16.

GAUDEO.

Iam id *gaudeo*. *And.* II. 2. 25. Tanta vecordia innata cuiquam ut fiet, ut malis *gaudeant*? *And.* IV. 1. 3. Ne istam multimodis civem inventam *gaudeo*. *And.* V. 4. 36. vide Notas. Hunc scio mea solide *gavisurum* gaudia. *And.* V. 5. 8. Salvom te advenisse *gaudeo*. *Enn.* V. 5. 6. Iam hoc aliud est, quod *gaudeamus*. *Enn.* V. 8. 11. Inpendio magis animus *gaudebat* mihi. *Enn.* III. 5. 39. Frustra sum igitur *gavissus* miser. *Heaut.* IV. 8. 16.

Crede mihi, *gaudebis* falso. *Phorm.* III. 2. 9.

GAUDIUM.

Nec opimantis duci falso *gaudio*. *And.* I. 2. 9. Expleam animum *gaudio*. *And.* II. 2. 2. Non satis tibi esse hoc solidum visum? *gaudium*? *And.* V. 1. 23. Si nulla aegritudo huic *gaudio* intercefferit. Mea solide *gavisurum* gaudia. *And.* V. 5. 5. & 8. Ne hoc *gaudium* contaminet vita aegritudine aliqua. *Enn.* III. 5. 4. Scin me in quibus sum *gaudiis*? *Enn.* V. 9. 5. Celestem imperatum *gaudium*? *Heaut.* II. 1. 5. Prae *gaudio* ubi sim nescio. *Heaut.* II. 3. 67. *Gaudio* sumus praepenti nimio. *Heaut.* III. 1. 95. Lacrumo *gaudio*. *Adolph.* III. 3. 55. Homini ilico lacrumae cadunt, quasi puero, *gaudia*. *Adolph.* IV. 1. 21. Miseriam omnem ego capio; hic potitur *gaudia*. *Adolph.* V. 4. 22. Utinam perpetuum hoc fiat *gaudium*. *Adolph.* V. 9. 15. Paene hercle exclamavi *gaudio*. *Phorm.* V. 6. 30.

GEMINO.

Geminabit nisi caves. *Adolph.* II. 1. 19.

GEMINUS.

Ex unis *geminas* mihi conficies nuptias. *And.* IV. 1. 51.

GEMITUS.

Gemitus, screatus, tussis, risus abstinere. *Heaut.* II. 3. 132.

GEMO.

Incurvus, tremulus, labiis demissis, *gemo*. *Eyn.* II. 3. 45.

GENER.

Tibi *generum* firmum, & filiae invenias virum. *And.* III. 3. 39. Et *gener* & adfines placent. *Heaut.* V. 1. 63. Cum illum *generum* cepimus. *Heaut.* IV. 1. 22.

GENIUS.

Quod ego te oro per *genium* tuum. *And.* I. 5. 54. vide Notas. Suum defrudans *genium*, conperfit miser. *Phorm.* I. 1. 10.

GENTIUM.

M'ntime gentium. *Eun.* IV. 1. 11.
Quovis gentium. *Haqut.* V. 1. 55.
Nusquam gentium. *Adelph.* IV. 2. 1.
Ublvis gentium. *Hec.* III. 1. 4. Us-
quam gentium. *Hec.* III. 1. 13.

GENU.

Ad g'nuu accidit. *Hec.* III. 3.
18.

GENUS.

Id est genus hominum pessimum.
And. IV. 1. 5. Olim isti fuit generi
quoniam quæstus apud sæculum
prius. Est genus hominum, qui esse
primos se omnium rerum volunt.
Eun. II. 2. 15. & 16. O genera sacri-
lega. *Adelph.* III. 2. 6. Haec te
admittere indigna genere nostro?
Ubi etiam huius generis reliquias
restare video. *Adelph.* III. 3. 55. &
90. Hic meus amicus illi genere est
proximus. *Adelph.* IV. 5. 17. Quod
hoc genus est? *Hec.* II. 1. 1.

GERMANUS.

Si te in germani fratris dilexi lo-
sa. *And.* I. 5. 57. O mi germana.
Adelph. II. 4. 5. Nunc tu mihi es
germanus pariter animo ac corpore.
Adelph. V. 8. 34.

GERO.

Animo morem gessero. *And.* IV.
1. 17. Mos gerundus Thaldi. *Eun.*
I. 2. 108. Sine me in hac re gero
mihi morem. *Heaut.* V. 1. 74. Ut
homost, ita morem geras. *Adelph.*
III. 3. 77. Non me hanc rem, ut ut
erat gesta, indicasse? *Adelph.* IV.
4. 22. Quasi re bene gesta. *Adelph.*
V. 1. 13. Pueri inter se quas pro le-
vibus noxiis iras gerunt? quapro-
pter? quia enim qui eos gubernat
animus, infirmum gerunt. *Hec.* III.
1. 30. 31. vide Notas. Quid rei ge-
ris? *Phorm.* I. 2. 95.

GERRO.

Gerro, iners, fraus, belluo. *He-
aut.* V. 4. 10.

GESTIO.

Quid gestium, aut quid laetus sim.
Quid est quod sic gestis? *Eun.* III.
5. 7. & 10. Ipsum gestio dari mi in
confectum. *Phorm.* II. 1. 30.

GESTO.

Rex te ergo in oculis gesturo.
Eun. III. 1. 12. vide Notas. Quem
ego puerum modo tantillum in ma-
nibus gestavi meis. *Adelph.* IV. 2.
24. Hicne non gestandus in sinu
est? *Adelph.* IV. 5. 75.

GESTUS.

Nunc gestus mihi volutusque est
captandus novos. *Phorm.* V. 7. 7.

GETA.

Huius personae multa mentio est
in Adelphis.

GLADIATOR.

Rumor venit, datum iri gladiam-
tores. *Hec.* Alt. Prol. 32.

GLADIATORIUS.

Hi gladiatorio animo ad me ada-
festant viam. *Phorm.* V. 8. 71.

GLADIUS.

Suo sibi hunc iugulo gladio.
Adelph. V. 8. 35.

GLORIA.

Labore alieno magno partam glo-
riam. *Eun.* III. 1. 9. Simul rem &
gloriam armis belli repperi. *Heaut.*
I. 1. 60. Fac quam plurimum illis
relinquas, gloriamque istanc tibi.
Adelph. V. 3. 28. vide Notas. Scit
se nobilitatem ex ea re natam, &
gloriam esse. *Hec.* V. 2. 31. vide
Notas.

GLORIOR.

Vah, gloriare evenisse ex senten-
tia? *Heaut.* IV. 5. 17.

GLORIOSUS.

Miles gloriosus, *Eun.* Prol. 31.
facere gloriosum militem. *Eun.*
Prol. 38.

GLYCERIUM.

Haec persona Andriae est.

GNATA.

Unicam gnatam suam cum dote
summa filio uxorem ut daret. *And.*
I. 1. 73. Denegarit se commissurum
mihi gnatam suam uxorem. *And.*
I. 5. 7. Despondit ei gnatam huius
vicini proximi. *Hec.* I. 2. 49. Gna-
tam inveni nuptam cum tuo filio.
Phorm. V. 3. 34.

GNATHO.

Persona Eunuchi est.

GNATHOMICUS.

Parasiti item ut *Gnathonici* vocantur. *Eun.* II. 2. 33.

GNATUS.

Qui *gnatus* haberem tall ingenio praeditum. *And.* I. 1. 71. Corrigere mi *gnatum* porro enitere. *And.* III. 4. 17. Orabo *gnato* uxorem. *And.* III. 2. 48. Pietatem *gnati*. *And.* V. 2. 28. Decevi tantisper me minus iniuriae meo *gnato* facere. *Heaut.* I. 1. 96. Num quidnam de *gnato* meo audisti? *Heaut.* III. 1. 20. An landi putat fore, si perdidit *gnatum*? *Adelph.* III. 3. 29. Prodidisti & te, & illam miseram, & *gnatum*. *Adelph.* IV. 5. 58. Vostrarum nulla est, quin *gnatum* velit uxorem. *Hec.* II. 1. 43. *Gnatum* ei restituo. *Hec.* V. 4. 20. Quanta me cura & sollicitudine adficit *gnatus*? *Phorm.* II. 4. 2.

GRACILIS.

Vindico pectore, ut *gracilas* sent. *Eun.* II. 3. 23. vide *Notas*.

GRADUS.

Suspensio *gradu* placide ire perrexi. *Phorm.* V. 6. 27.

GRAECE.

Epidicazomenen quam vocant Comoediam *Graece*. *Phorm.* Prol. 26. vide *Notas*.

GRAECUS.

Ex *Graecis* bonis Latinas fecit non bonas. *Eun.* Prol. 8. Non negat personas transfuisse in Eunuchum suam ex *Graeca*. *Eun.* Prol. 33. Ex integra *Graeca* integram Comoediam hodie sum acturus. Cuius *Graeca* sit, id dicerem. Multas cantaminasse *Graecas*. *Heaut.* Prol. 4. 8. & 17. In *Graeca* adulescens est. *Adelph.* Prol. 8.

GRANDIS.

An sedere oportuit domi virginem tam *grandem*? *Adelph.* IV. 5. 39. Natus *grandior*. *Adelph.* V. 8. 7. Homo iam *grandior*. *Phorm.* II. 3. 15. Dilectam tibi inpiogam *grandem*. *Phorm.* II. 3. 92.

GRANDIUSCULUS.

Vere *grandiuscula* iam. *And.* IV. 5. 19.

GRATIA.

Habeo *gratiam*. *And.* I. 1. 15. Postulare id *gratias* adponi sibi. *And.* II. 1. 31. Cum istuc quod postulo impetro cum *gratia*. *And.* II. 5. 11. Ea *gratia* simulavi. *And.* III. 4. 8. Iam dudum res redduxit me ipsa in *gratiam*. *And.* V. 4. 45. Ego excludor: illerecipitur Quae *gratia*? *Eun.* I. 2. 79. Ab eo *gratiam* hanc inibo. *Eun.* III. 5. 9. Inveniam pol hodie, parem ubi referam *gratiam*. *Eun.* IV. 4. 51. Et habetur & refertur, ita ut merita es, *gratia*. *Eun.* IV. 6. 12. Dehinc spero aeternam inter nos *gratiam* fore. *Eun.* V. 2. 33. *Gratiam* habeo maxumam. *Eun.* V. 8. 61. Cave, ne falsam *gratiam* studeas iurare. *Heaut.* II. 3. 61. Syro nil *gratias*. *Heaut.* V. 2. 46. Dis *gratias*. *Adelph.* I. 2. 41. Mihi egit *gratias*. *Adelph.* III. 3. 14. Rursum in *gratiam* restitues. *Hec.* III. 1. 11. Dis *gratiam* habeo. *Hec.* III. 2. 11. Hanc *gratiam* ut sibi des pro illa, nunc rogat. *Hec.* III. 3. 50. Neque alio componi pacto potis inter eas *gratias*. *Hec.* III. 5. 29. Ego redigam vos in *gratiam*. *Phorm.* V. 8. 73.

GRATIIS.

Si non pretio, *gratiis*. *Adelph.* IV. 7. 26. vide *Notas*. Meam, duces *gratiis*? *Phorm.* III. 2. 15.

GRATULOR.

Adventum *gratulantur*. *Eun.* II. 2. 28. Dehinc Deos *gratulando* ostundere. *Heaut.* V. 1. 6.

GRATUS.

Id *gratum* fuisse advorsum te, *And.* I. 1. 15. Illi *gratum* feceris. *Eun.* IV. 4. 55. Quam hoc munus *gratum* arbitrare Thaidi esse? *Eun.* II. 2. 44. Est istuc datum profecto, ut *grata* mihi sint quae facio omnia. *Eun.* III. 1. 6. Cum *gratum* mi esse potuit, nolui. Ut esset apud te hoc quam *gratissimum*. *Heaut.* II. 3. 21. & 127. ubi vide *Notas*. Memorem me dices esse & *gratum*. *Adelph.* II. 2.

43. Ne id adfentandi magis, quam quo habeam *gratum*, facere existumes. *Adolph.* II. 4. 6.

GRAVIDUS.

Gravida e Pamphilo est. *And.* I. 3. 11. Virgo ex eo conpressu *gravida* facta est. *Adolph.* III. 4. 28.

GRAVIS.

Istuc periculum in filia fieri, *gravis* est. *And.* III. 3. 34. Quasi quicquam in hunc iam *gravius* dici possiet. *And.* V. 3. 3. Quanto tu me es annis *gravior*. *Heaut.* IV. 1. 32. vide Notas. Scio tibi esse hoc *gravius* multo ac durius. *Heaut.* V. 1. 4. Imperium *gravius*. *Adolph.* I. 1. 41. Nondum audisti, quod est *gravissimum*. *Adolph.* III. 4. 22. Paupertatem una pertulimus *gravem*. *Adolph.* III. 4. 50. Usque illud visum est Pamphilo ne utiquam *gravis*. *Hec.* I. 2. 50. vide Notas. Quid faceres, si aliud quid *gravius* tibi nunc sciendum foret? *Phorm.* I. 4. 29. Numquam tam *gravis* ob hanc inimicitias caperem in vestram familiam. *Phorm.* II. 3. 23.

GRAVITER.

Graviter serunt. *And.* I. 1. 26. Saepe eadem & *graviter* audiendo. *Heaut.* I. 1. 62. Animum advertunt *graviter*. *Heaut.* III. 3. 9. *Graviter* crepuerunt fores. *Heaut.* III. 3. 52. Nimis *graviter* cruciat adulescentulum. *Heaut.* V. 5. 1. Quisnam à me pepulit tam *graviter* fores? *Adolph.* V. 3. 2. Etsi amor me *graviter* consuetudoque tenet. *Hec.* III. 3. 44. Tibi iratus sum *graviter*. *Hec.* IV. 4. 2.

GRAVIUS.

Vereor ne illud *gravius* tulerit. *Eun.* I. 2. 1. Nolo in illum *gravius* dicere. *Adolph.* I. 2. 66. *Gravius* denique minitemur. *Hec.* IV. 4. 95.

GRAVOR.

Ne *gravare*. *Adolph.* V. 8. 19.

GREMIUM.

Iovem quo pacto Danase misisse aiunt in *gremium* imbrem aereum. *Eun.* III. 5. 37. Qui se in sui *gro-*

mo positurum puerum dicebat patris. *Adolph.* III. 2. 35.

GREX.

Ore, ut me in vestrum *gregem* recipiatis. *Eun.* V. 8. 54. Si lenis est, ad alium deferitur *gregem*. *Heaut.* Prol. 45. Ancillarum *gregem* ducunt secum. *Heaut.* III. 9. 4. Hic de *grege* illo est. *Adolph.* III. 3. 8. Cum per tumultum noster *grex* motus locost. *Phorm.* Prol. 32.

GUBERNATRIX.

An fortunam conlaudem, quae *gubernatrix* fuit? *Eun.* V. 8. 16.

GUBERNO.

Qui eos gubernat animus, infirmum gerunt. *Hec.* III. 1. 31.

GYNAECIUM.

Ubi in *gynaecium* ire occipio. *Phorm.* V. 6. 22.

H.

Ha ha ha. *Eun.* III. 1. 36. III. 2. 44. *Heaut.* V. 1. 13. *Ha, ha, ha*. *Hec.* V. 4. 22. *Ha, ha, ha*. *Phorm.* II. 3. 64.

HABEO.

Quos hic noster auctores *habet*. *And.* Prol. 20. In memoria *habeo*. *And.* I. 1. 13. *Habeo* gratiam. *And.* I. 1. 15. Certe captus est. *habet*. *And.* I. 1. 36. Quis heri Chrysidem *habuit*? *And.* I. 1. 58. Si quid consili *habes*. *And.* I. 1. 133. Neque pol consilii locum *habeo*, neque ad auxillium copiam. *And.* II. 1. 20. vide Notas. Sat *habeo*. *And.* II. 1. 35. Hoc male *habes* virum. *And.* II. 6. 5. Prius quam tuum, ius se se *habent*, animum ad nuptias perspexerit. *And.* II. 3. 4. Quam ego animo egregie caram pro uxore *habuerim*. *And.* I. 5. 38. Scias posse iam *habere* ipsum suae vitae modum. *And.* I. 1. 68. Quid agam *habeo*. *And.* III. 2. 18. Propemodum *habeo* iam fidem. *And.* III. 4. 7. vide Notas. Non *habeo* spatium. *And.* III. 5. 17. Dis pol *habeo* gratiam. *And.* IV. 4. 31. *Habeas*. v. *Habeam*? *And.* IV. 1. 25. Dista est esse haec atque *habita* est foror.

And. IV. 5. 14. Immo *habeat*, valeat, vivat cum illa. *And.* V. 3. 18. Omnia *habeo*, neque quicquam *habeo*. *Eun.* II. 2. 12. Qui Sal *habet*, quod in te est. *Eun.* III. 1. 10. vide Notas. *Habet* imperium in belluas. *Eun.* III. 1. 25. Quae res in se neque consilium, neque modum *habet* ullum. *Eun.* I. 1. 13. Neque, praeterquam quas ipse amor molestias *habet*, addas: & illas, quas *habet*, recte seras. *Eun.* I. 1. 33. Potius quam te inimicum *habeam*. *Eun.* I. 2. 94. Quam intumum *habeam* te. *Eun.* I. 2. 48. Sensit me tecum quoque rem *habere*. *Eun.* I. 2. 58. Si fidem *habeat*. *Eun.* I. 2. 59. Siue illum priores partes apud me *habere*. *Eun.* I. 2. 71. Quae nos nostramque adulescentiam *habent* despiciatam. *Eun.* II. 3. 92. Et *habetur* & refertur gratia. *Eun.* IV. 6. 12. Male me vero *habens*. *Eun.* IV. 2. 6. Credis te inipune *habiturum*? *Eun.* V. 2. 13. Spero me *habere*, qui hunc excrucium meo modo. *Eun.* V. 3. 11. Hic pro illo munere tibi honos est *habitus*. *Eun.* V. 6. 28. Gratiā *habeo* maximam. *Eun.* V. 8. 61. *Hab* bonorum exemplum. *Heaut.* Prol. 20. Filium unicum adulescentulum *habeo*. Ah, quid dixi? *habere* me? Immo *habui*. *Heaut.* I. 1. 42. Cui quod respondem, nū *habeo*. *Heaut.* II. 1. 12. Amicam ut *habeas* prope iam in uxoris loco. *Heaut.* I. 1. 52. Mihi quale ingenium *haberes*, fuit indicio oratio. *Heaut.* II. 4. 4. Sine magno intertrimento non potest *haberi*. *Heaut.* III. 1. 39. Aut haec cum illis sunt *habenda*, aut illa cum his mittenda sunt. *Heaut.* II. 3. 84. Seni nostro nil fidei *habeo*. *Heaut.* V. 2. 49. Ita ut res sese *habet*. *Heaut.* IV. 3. 24. Suavia in praesentia quae essent, prima *habere*. *Heaut.* V. 2. 10. Non necesse *habeo* omnia pro meo iure agere. *Adelph.* I. 1. 26. Semper parce ac duriter se *habere*. *Adelph.* I. 1. 20. Ille ut item contra, me *habeat*, fa-

cio fedulo. *Adelph.* I. 1. 25. Quod fortunatum isti putant, uxorem numquam *habui*. *Adelph.* I. 1. 19. *Habui*, amavi pro neo. *Adelph.* I. 1. 23. Studione id sibi *habuit*. *Adelph.* III. 3. 28. Satis mi id *habeam* supplicii. *Adelph.* III. 2. 15. Virgo nihil *habet*. *Adelph.* IV. 7. 10. Ludibrio *haberi*. *Hec.* I. 2. 74. Utin eximium neminem *habeam*? *Hec.* I. 2. 9. *Habeam* alibi animum amoris deditum. *Hec.* III. 1. 14. *Habet* omnem rem. *Hec.* I. 2. 119. Quid mulieris uxorem *habet*? *Hec.* IV. 4. 22. Haec res non minus me male *habet*, quam te. *Hec.* IV. 2. 30. Quo pacto me *habueris* praepositam amoris tuo. *Hec.* IV. 2. 6. Non sic ludibrio tuis fastis *habitus* essem. *Hec.* IV. 1. 11. Non me clam *haberet*, quod celasse intelligo. *Hec.* IV. 4. 35. Segregatum *habuisse* a me Pamphilum. *Hec.* V. 1. 26. Is sibi responsum hoc *habeat*. *Phorm.* Prol. 16. Non multum *habet* quod det fortasse. *Phorm.* I. 2. 95. Bene *habent* tibi principia. *Phorm.* II. 3. 82. Non tu hunc *habes* plane praesentem Deum? *Phorm.* II. 2. 31. Vapulandum *habendum* compedes. *Phorm.* II. 1. 19. vide Notas. Conclusam hic *habeo* uxorem saevam. *Phorm.* V. 1. 17. Ut meae res sese *habent*. *Phorm.* V. 4. 1.

HABITOR.

Si qua est *habitor* paulo, pugilem esse aiunt. *Eun.* II. 3. 24.

HABITO

In hac *habitasse* plates distansit Chrysidem. *And.* IV. 5. 1. Rus *habitatum* abii. *Hec.* II. 1. 27. Ex urbe tu rus *habitatum* migres? *Hec.* IV. 1. 13. Ut filius cum illa *habisset* apud te. *Phorm.* V. 8. 41.

HABITUDO.

Quae *habitudo* est corporis? *Eun.* II. 2. 11.

HAB.

Sequere me *hac*. *And.* V. 6. 14. Plenus rimarum sum, *hac* atque illac perpluo. *Eun.* I. 2. 25. vide Notas. Iter *hac* habui. *Eun.* V. 9.

35. *Hac* illac circumcurfa. *Heaut.* III. 2. 1.

HAEREO.

*Ipsa*st, *haereo*. *Eun.* V. 2. 9. *Lingua* *haeret* metu. *Eun.* V. 5. 7. Ut *haeream* in parte aliqua tandem apud *Thaidem*. *Eun.* V. 8. 25. *Quin* pugnus continuo in mala *haereat*. *Adelph.* II. 1. 17. *Motui* ne *haerere* hic. *Adelph.* III. 3. 49. In te omnis *haeret* culpa sola. *Hec.* II. 1. 32. *Nisi* mi *prospicio*, *haereo*. *Phorm.* V. 8. 70.

HAESITO.

In eodem *haesitas* luto. *Phorm.* V. 2. 15.

HARIOLOR.

Modo si *argentum* reddat. *set* ego hoc *hariolor*. *Adelph.* II. 1. 48. *Non* mihi *credis*? *D. Hariolor*. *Phorm.* III. 2. 7.

HARIOLOS.

Interdixit hariosus: *aruspex* *venit*. *Phorm.* IV. 4. 27.

HAUT.

Haut *muto*. *And.* I. 1. 13. *vide* *Notas*. *Fidelem* *haut* *ferme* *mulieri* *invenias* *virum*. *And.* III. 1. 2. *Haut* *auspicato* *huc* *me* *adituli*. *And.* IV. 5. 12. *Hominem* *haut* *inpurum*. *Eun.* II. 2. 4. *Extrema* *linea* *amare*, *haut* *nihil* *est*. *Eun.* IV. 2. 13. *Haut* *stulte* *sapis*. *Heaut.* II. 3. 82. *Haut* *scio*, *anne* *uxorem* *ducat*. *Heaut.* V. 2. 46. *Haut* *paternum* *istuc* *dedisti*. *Adelph.* III. 4. 4. *Comissatorem* *haut* *sane* *commodum*. *Adelph.* V. 2. 8. *Servum* *haut* *inliberalem* *praebes* *te*. *Adelph.* V. 5. 5. *Haut* *scio* *hercle* *an* *mutet* *animum*. *Phorm.* V. 2. 9.

HAUT QUACUAM.

Haut *quaquam* *etiam* *cessant*. *Heaut.* I. 2. 1.

HEAUTON *Timorumenos*.

Ex *integra* *Comoedia* *hodie* *sum* *acturus* *Heauton timorumenon*. *Heaut.* Prol. 5.

HECYRA.

Hecyra *est* *huic* *nomen* *fabulae*. *Hec.* Prol. 1. *vide* *Notas*. *Hecyram* *ad* *vos* *refero*. *Hec.* Alt. Prol. 21.

HEERO.

Hulus *personae* *in* *Adelphis* *sit* *mentio*.

HEIA.

Heia, *ut* *elegans* *est*. *Heaut.* V. 5. 19. *Heia* *vero*. *Hec.* II. 2. 8. *Heia*, *ne* *parum* *leno* *fies*. *Phorm.* III. 2. 23. *Heia*, *sudabis* *satis*. *Phorm.* IV. 3. 23.

HELLUO.

Gerro, *iners*, *fraus*, *kelluo*. *Heaut.* V. 4. 10.

HEM.

Hem *quid* *id* *est*? *And.* I. 1. 89. *vide* *Notas*. *Hem*, *repudiat* *repetor*. *And.* I. 5. 13. *Nihilne*? *huv*. *And.* II. 6. 4. *Hem* *illic* *est* *huio* *rei* *caput*. *And.* II. 6. 27. *Hem* *astutias*. *And.* III. 4. 24. *Hem*, *quid* *ais*, *scelus*? *And.* IV. 1. 41. *Hem* *scelera*. *And.* IV. 4. 46. *Hem* *Dp-vom* *tibi*. *And.* V. 2. 1. *Hem* *eu-nuchum* *tibi*. *Eun.* III. 2. 19. *Hem*, *quae* *haec* *est* *fabula*? *Eun.* IV. 4. 22. *Hem*, *obsecro* *an* *is* *est*? *Eun.* V. 4. 40. *Hem*, *quid* *dixi*? *Heaut.* II. 3. 99. *Hem*, *istoc* *verbo* *animus* *mi* *redui*. *Hec.* III. 2. 12. *Geta*. *a*. *Hem*. *Phorm.* IV. 4. 1.

HERCLE.

Mea *quidem* *hercle* *certe* *in* *du-blo* *vita*st. *And.* II. 2. 10. *Certe* *hercle*. *And.* III. 2. 15. *Nescio* *her-cle*. *Eun.* II. 3. 14. *Sane* *hercle* *ut* *dicis*. *Eun.* III. 5. 59. *Peril* *hercle*. *Heaut.* IV. 4. 14. *Heracle* *vero* *serio*. *Adelph.* V. 9. 18. *Sane* *hercle* *homo* *voluptati* *obsequens* *suit*. *Hea.* III. 5. 9.

HERCULES.

Qui *minus*, *quam* *Hercules* *ser-vivit* *Omphalae*? *Eun.* V. 7. 3.

HEREDITAS.

Hereditatem *persequi*. *And.* IV. 5. 20. *vide* *Notas*. *Ad* *hos* *ea* *re-dii* *lege* *hereditas*. *Hec.* I. 2. 97.

HERES.

Te *ipso* *herede* *haec* *possidere* *Bacchidem*. *Heaut.* V. 2. 16. *Qui* *sic* *sunt*, *haut* *multum* *heredem* *iu-vant*. *Hec.* III. 5. 10.

xiffe falsi quicquam. *Eun.* I. 2. 120. Voltus quoque hominum *fingit* scelus. Syrus mire *fixxit* filium. *Heaut.* V. 1. 14. & 25. Noone ad senem aliquam fabricam *fingit*? *Heaut.* III. 2. 34.

FONIS.

Tute ipse his rebus *finem* praescripsi. *And.* I. 1. 124. Orandi iam *finem* face. *And.* V. 1. 2. Nisi *finem* maledictis facit. *Heaut.* Prol. 34. Vicini nostri hic ambigunt de *finibus*. *Heaut.* III. 1. 90. In istac *finem* facit. *Adolph.* V. 9. 42. Haec opinor commode *finem* statuisse orationi mihi. *Hec.* I. 2. 21. De illo tum *finem* tibi iam dicendi mihi, peccandi cum ipse de se *finem* tegerit. *Phorm.* I. 1. 22. & 23. vide Notas.

FIRMUS.

Firmavit fidem. *Aut.* III. 1. 4. Cur non, quod dixi dixi, *firmus*? *Heaut.* V. 5. 4. Ei rei *firma*sti fidem. *Hec.* IV. 2. 5.

FIRMUS.

Tibi generum *firmissimum*, & filiae invenias virum. *And.* III. 3. 39. Nil satis *firmi* video. *Heaut.* II. 3. 96. *Firmas* haec vereor ut sint nuptiae. *Hec.* I. 2. 26. *Firmiorum* inter nos fore amicitiam. *Hec.* IV. 1. 18. Virum satis *firmissimum* gnatae. *Hec.* IV. 1. 41. Quare alium tibi *firmiorum*. *Hec.* V. 1. 20.

FLABELLUM.

Cape hoc *flabellum*, & ventulum huic sic facito. *Flabellum* tenere te asinum tantum. Limis spectro sic per *flabellum* clanculum. *Eun.* III. 5. 47. 50. & 54.

FLAGITIUM.

Flagitium facinus. CH. An id *flagitium* est? *Eun.* II. 3. 50. An poenitebat *flagitii*? Adulescentulum nobilitas *flagitii*. *Eun.* V. 6. 12. & 21. Per *flagitium* ad inopiam redigat patrem. *Heaut.* V. 1. 56. *Flagitiis* tuis me infamem fieri. *Heaut.* V. 4. 14. Non est *flagitium*, mihi crede, adulescentulum scortari. Non est *flagitium* facere haec adulescentulum? *Adolph.* I. 2. 21. & 32.

Haecine *flagitia*? Haecine *flagitia* facere te? Id nobis tam *flagitium*, quam illa non facere vobis. *Adolph.* III. 3. 25. 54. & 68. Fero alia *flagitia* ad te ingentia, nova, capitalia. *Adolph.* IV. 7. 3.

FLAMMA.

Ad *flammam* accessit imprudentius. *And.* I. 1. 103. E *flamma* potest te cibum posse arbitror. *Eun.* III. 2. 38.

FLECTO.

Istuc est sapere, qui ubicumque opus sit animum possis *flectere*. *Hec.* IV. 3. 2.

FLEO.

In ignem inpositast: *stetur*. Relicte se in eum *fleus* quam familiariter. *And.* I. 1. 102. & 109. Pollicitantem, & nil ferentem, *fleantem*. *Phorm.* III. 2. 36.

FLOCCIFACTIO.

Qui illum *floccificaverim*. *Eun.* II. 3. 12.

FLOCCI PENDO.

Invidere omnes mihi, mordere clanculum: ego non *flocci pendere*. *Eun.* III. 1. 21.

FLOS.

Anni? sedecim. PA. *Flos* ipse. *Eun.* II. 3. 28. vide Notas.

FOCUS.

Domus *focique* fac victissim ut meminoris. *Eun.* IV. 7. 45.

FODIO.

Quin te in fundo conspicer *fodere* aut arare. *Heaut.* I. 1. 27. Noli *fodere*. *Hec.* III. 5. 17.

FOEDUS.

Videtur *foedus*. *Eun.* IV. 4. 17. Pro Deum fidem, facinus *foedum*! *Eun.* V. 4. 21.

FORAS.

Ipse exit *foras*. *And.* I. 2. 3. Prae amore exclusit hunc *foras*. *Eun.* I. 2. 18. Numquem evocari hinc vis *foras*? *Eun.* II. 2. 53. Homo quatiens certe cum dono *foras*. *Eun.* II. 3. 67. *Foras* simul omnes proruunt se. *Eun.* III. 5. 51. Abierunt *foras*. *Eun.* IV. 4. 34. Me extrusit *foras*. *Eun.* V. 3. 11. Huc effugi *foras*.

ras. Eun. V. 4. 29. Miles pelletur foras. Eun. V. 8. 11. vide Notas. Ubi te expectatum electisset foras. Adolph. I. 2. 29. Fortasse excludetur foras. Adolph. I. 2. 39. Agelli paulum quod locitas foras. Adolph. V. 8. 26. Me solum seducit foras. Adolph. I. 2. 69. Tu hinc isles foras. Hec. II. 1. 25. Me eduxi foras. Hec. III. 3. 4. Te huc foras puerum evocare iussi. Hec. V. 1. 7. Huc egreditur foras. Phorm. V. 6. 38. Vides peccatum tuum hoc esse elatum foras. Phorm. V. 8. 65.

FOREM.

Incolumem sat scio *forme*. *And. III. 5. 5. Dehinc spero aeternam inter nos gratiam fore.* *Eun. V. 2. 33. Sperat fore clam.* *Adolph. I. 1. 46. Quod ego nunquam credidi fore.* *Fecit animi ut incertus foret.* *Hec. I. 2. 25. & 46. Ni id fecisset, magis mirum foret.* *Hec. II. 1. 23. Quam fortunatus ceteris sim rebus, absque una hac foret.* *Hec. IV. 2. 25. Si aliud quid gravius tibi nunc faciendum foret.* *Phorm. I. 4. 29. Ex qua re minus rei foret aut famae temperans.* *Phorm. II. 1. 41. Spem non foret.* *Phorm. V. 9. 36.*

FORIS. FORS.

Hae mihi patent semper *foras*. *Eun. I. 2. 9. Qui mihi nunc uno diglitulo forem aperis fortunatus.* *Eun. II. 2. 53. Quid crepuesunt fores hinc a me?* *Heaut. I. 1. 121. Anus foribus obditi pessulum.* *Heaut. II. 3. 37. Fores effregit.* *Adolph. I. 2. 8. Forem aperit.* *Adolph. II. 1. 13. Accedam ad fores.* *Adolph. IV. 4. 24. Nam quid fors crepuit?* *Adolph. II. 3. 11. Tunc has pepulisti foras?* *Adolph. IV. 5. 4. Concede hinc a foribus.* *Phorm. V. 1. 14.*

FORTIS. Aduerb.

Quae dum *fortis* sunt, nil videtur mundius. *Eun. V. 4. 12. Fortis sapere, tibi non posse te auxiliari?* *Heaut. V. 1. 50. Ut vos domi mihi eritis, proinde ego ero fama fortis.* *Hec. II. 1. 21. Qui perno-*

staret fortis. *Hec. IV. 1. 24. Fors effuissetis.* *Phorm. V. 1. 18.*

FORMOSUS.

Vah, quanto nunc *formosior* vide-re, quam dudum? *Eun. IV. 5. 4.*

FORS. FORS. FORTUNA.

Fors fortuna. *Eun. I. 2. 54. & III. 5. 20. Tu fors quid me fiat, parvi pendis.* *Heaut. IV. 3. 37. vide Notas. Incommode illis fors obtulerat adventum meum.* *Hec. III. 3. 10. Fors suat pol.* *Hec. IV. 3. 4. Quod fors seret, seremus aequo animo.* *Phorm. I. 2. 88. O fortuna, o fors fortuna.* *Phorm. V. 6. 1.*

FORSAN.

Aliquis *forsan* me putet non putare hoc verum. *And. V. 5. 1. Forsan parvam hic habet mihi fidem.* *Eun. I. 2. 117. vide Notas.*

FORSITAN.

Si altera illaec magis instabit, *forsitan* nos reliquat. *Phorm. IV. 5. 5.*

FORTASSE.

Fortasse tu profectus alio fueras. *Eun. II. 2. 49. Fortasse* aliquantum iniquior erat. *Heaut. I. 2. 27. Fortasse* excludetur foras. *Adolph. I. 2. 39. Audisti ex aliquo fortasse.* *Hec. IV. 1. 35. Non multum habet quod det fortasse.* *Phorm. I. 2. 96.*

FORTE.

Fortis, ita ut sit, filium perduxere. *And. I. 1. 53. Si forte* huc Chremes advenerit. *Eun. III. 2. 48. Alterae dum narrat, forte* audivi. *Heaut. II. 3. 31. Si forte* frater redierit viso. *Adolph. IV. 2. 10. Si forte* morbus amplior factus fiet. *Hec. III. 1. 50. Quam saepe forte* temere eveniunt, quae non audeas optare. *Phorm. V. 1. 30.*

FORTIS.

Ut virum *fortem* decet. *And. IV. 6. 14. Nil prius neque fortius.* *Eun. I. 1. 5. Ita ut fortis* decet milites. *Eun. IV. 7. 44. Fortis* fortuna adiuvat. *Phorm. I. 4. 25. O vir fortis* atque amicus. *Phorm. II. 2. 10.*

FORTITER.

Fortiter hui, perfortiter. *Adolph. IV. 2. 29.*

FORTITUDO.

Vereor, ne istaec *fortitudo* in nervom erumpat denique. *Phorm.* II. 2. 10.

FORTUNA.

Omnia bona dicere, & laudare *fortunas* meas. *And.* I. 2. 70. Servon *fortunas* meas me commisisse futili. *And.* III. 5. 3. An *fortunam* conlaudem, quae gubernatrix fuit? *Eun.* V. 8. 16. Me tuarum miseritumst *fortunatum*. *Heaut.* III. 1. 59. Scilicet dubiam *fortunam* esse scaenicam. *Hec.* Alt. Prol. 8. O *fortuna*, ut numquam perpetua es data. *Hec.* III. 3. 46. vide Notas. Ne simillitatur *fortuna*, atque usi sumus. *Phorm.* Prol. 32. Quod si ea meae *fortuna* redeunt, Fortis *fortuna* adiuvat. *Phorm.* I. 4. 23. & 25. Quoniam in loco sunt res & *fortuna* meae? *Phorm.* III. 1. 9. Tantam *fortunam* de improviso esse huius datam. *Phorm.* V. 7. 1.

FORTUNATUS.

Quis te est *fortunatior*? *Haut.* II. 3. 55. Edepol te, mea Antiphila, laudo & *fortunatam* iudico. *Heaut.* II. 4. 1. Ne ego *fortunatus* homo tum. *Heaut.* IV. 6. 21. Multo omnium me nunc *fortunatissimum* factum puto esse. *Heaut.* IV. 8. 1. Quod *fortunatum* isti putant, uxorem numquam habui. *Adelph.* I. 1. 18.

FORUM.

Ego me hinc ad *forum*. *And.* I. 3. 21. Quid turbae apud *forum* est? *And.* IV. 4. 6. Amicus quidam me a *foro* abduxit modo. *Adelph.* IV. 5. 11. Scisti uti *foro*. *Phorm.* I. 2. 29.

FRANGO.

Navem is *frangit* apud Andrum insulam. *And.* I. 3. 17. Navi *fracta* ad Andrum electus est. *And.* V. 4. 20.

FRATER.

Si te in germani *fratris* dilexi loco. *And.* I. 3. 57. *Fratrem* homini nemini esse primarium artium magis principem. *Adelph.* II. 3. 6.

Si *frater* aut sodalis esset, qui magis morem gereret? *Adelph.* IV. 5. 74. *Fratrem* maiorem Chremem nostrum? *Phorm.* I. 2. 13.

FRAUS.

Edoctas libere in *fraudem* incidis? *And.* V. 4. 8. In eandem *fraudem* incides. *Heaut.* III. 1. 33. Gerro, tners, *fraus*, belluo. *Heaut.* V. 4. 10.

FREQUENS.

Cum illis una aderat *frequens*. *And.* I. 1. 80.

FRETUS.

Cuius consilio *fretus* sum. *And.* II. 1. 36. Hem quod *fretus* sim. *And.* III. 5. 13. Vobis *fratres*? n. Seta quam *fretus*? *Eun.* V. 8. 33. Si quis forte malitia *fretus* sua insidias nostras fecit adolescentiae. *Phorm.* II. 1. 43.

FRIGEO.

Hic homines *frigens*. *Eun.* II. 3. 37. vide Notas. Sermonem quare. ubi *friget*, huc evasit. *Eun.* III. 3. 11. Sine Cerere & Libero *friget* Venus. *Eun.* IV. 5. 6. Abi, tange: si non totus *friget*, me entica. *Phorm.* V. 9. 5.

FRONS.

Da te hodie mihi: exporge *frontem*. *Adelph.* V. 3. 53.

FRUCTUS.

Metuit semper, quem ipsa nunc capit *fructum*, ne quando iratus tu alio conferas. *Eun.* III. 1. 60. Hoc *fructi* pro labore ab his sero. *Adelph.* V. 4. 16. In illis *fructus* est. *Phorm.* II. 2. 18. *Fructum* quem reddunt praedia. *Phorm.* IV. 3. 75. Quae nostros minuit *fructus* utilitas. *Phorm.* V. 9. 24.

FRUGALIS.

Dedo patri me nunc iam, ut *frugalior* sim, quam vult. *Heaut.* IV. 3. 3.

FRUGI.

Frugi es. *Eun.* III. 5. 60. Homini *frugi* & temperantis sanctus officium. *Heaut.* III. 3. 19. *Frugi* homo est. *Adelph.* V. 9. 25.

FRUOR.

Tu illis *fruare* commodis. *Eun.* II. 3. 81. Neg. fas esse, ulla me voluptate hic *frui*. *Heaut.* I. 1. 97. Hocne me miserum non licere meo modo ing-nium *frui*? *Heaut.* II. 4. 21. Agelli paulum locitas foras: huic demus, qui *fruatnr*. *Adolph.* V. 8. 27. Gaudio falso *frui*. *Hec.* V. 4. 2.

FRUSTRA.

Quo magis lubido *frustra* incendatur tua. *And.* II. 1. 8. Ne me in laetitiam *frustra* conicias. *Heaut.* II. 3. 51. *Frustra* operam oji in sumo. *Heaut.* IV. 3. 15. *Frustra* has egomet mecum rationes puto. *Adolph.* II. 1. 54. Quid hic conterimus operam *frustra*? *Phorm.* II. 1. 31.

FRUSTOR.

Saepe iam me spes haec *frustra* casti. *And.* II. 2. 37. Ne *frustratur* ipse se. *Eun.* ProL. 14. Sat adhuc tua nos *frustrasti* fides. *Adolph.* IV. 4. 13.

FUAT.

Fors *fuat* pol. *Hec.* IV. 3. 4. Suo capiti *fuat*. *Phorm.* III. 2. 6. vide Notas.

FUCUS.

Fucum factum mullexi. *Eun.* III. 3. 41.

FUGA.

Iam adornarat *fugam*. *Eun.* IV. 4. 6. Facerent *fugam*. *Eun.* IV. 7. 17. Quamnam hic *fugam* aut fur-tum parat? *Phorm.* I. 4. 14.

FUGIO.

Fugin hinc. *And.* II. 1. 37. Re-cto ego nempte has *fugi* nuptias. *And.* IV. 4. 27. vide Notas. Bellum *fugiens*. *And.* V. 4. 32. Non convenit, qui illum ad laborem hinc pepulerim, nunc me ipsum *fugere*. *Heaut.* I. 1. 114. Si paululum modo quid te *fugerit*. *Heaut.* II. 3. 75. Hoc facito. Hoc *fugito*. *Adolph.* III. 3. 63. *Fugere* e conspectu. *Hec.* I. 8. 107. Ita *fugias*, ne praeter ca-sam. *Phorm.* V. 2. 3.

FUGITIVUS.

At etiam restitae, *fugitivus*? *Eun.* IV. 4. 2. Retraham ad me illud *fugitivum* argentum. *Heaut.* IV. 2. 11. In' hinc malam rem cumistae magnificentia, *fugitivus*? *Phorm.* V. 8. 38.

FUGITO.

Miserrimus fui *fugitando*. *Eun.* V. 2. 8. Tuum te spectum, *fugitas*. *Heaut.* III. 1. 25. Eius liberalis est, & *fugians* litium. *Phorm.* IV. 3. 18.

FUMUS.

Favillae plena, fumi ac pollinis. *Adolph.* V. 3. 60.

FUNAMBULUS.

Populus studio stupidus in *funambu-lo* animum occupat. *Hec.* ProL. 4. *Funambuli* eodem accedens ex-spectatio. *Hec.* Alt. ProL. 26. vide Notas.

FUNDA.

Fundam tibi nunc nimis vellein dari. *Eun.* IV. 7. 16.

FUNDITUS.

Quod si sit, pereoo *funditus*. *And.* I. 5. 9.

FUNDO.

Rapeream, *funderem* & proster-nerem. *Adolph.* III. 2. 21. vide No-tas. Tu verba *fundis*, hic sapientia? *Adolph.* V. 1. 7.

FUNDUS.

Nostri *fundi* calamitas. *Eun.* I. 1. 34. Quin te in *fundo* conspicer. *Heaut.* I. 1. 16.

FUNGO.

Ita tute adente illorum officia *fungere*. *Heaut.* I. 1. 14. Hominis frugi & temperantis *functus* offi-cium. *Heaut.* III. 3. 19. Tuo officio fueris *functus*. *Heaut.* IV. 3. 12. *Fun-ctus* adolescentuli est officium libe-ralis. *Phorm.* II. 1. 51.

FUNUS.

Funus interim procedit. *And.* I. 1. 100. Curabat una *funus*. *And.* I. 1. 31. In *funus* prodeo. *And.* I. 1. 88. Neque quisquam aderat, qui adiutaret *funus*. *Phorm.* I. 2. 42.

FUR.

Exclamat, *furē*, non postam, fabulam dedisse. *Eun.* Prol. 23. Manipulus *furum*. *Eun.* IV. 7. 6.

FURCIFER.

Tibi ego ut credam, *furcifer*? *And.* III. 5. 12. Ego, te *furcifer*, si vivo. *Eun.* V. 5. 19.

FURTUM.

Furtum facere. *Eun.* Prol. 28. Hic *furti* se adligat. *Eun.* IV. 7. 99. Quamnam hic fugam aut *furtum* parat? *Phorm.* I. 4. 14.

FUTILIS.

Servon fortunas meas me commisisse *futili*? *And.* III. 5. 3.

G.

GALLINA.

Gallina cecinit: interdixit harolus. *Phorm.* IV. 4. 27.

GANGRO.

Gerro, iners, fraus, helluo, *gangro*, damnosus. *Heaut.* V. 4. 10.

GANIUM.

Credo abductum in *ganium* aliquo. *Adelph.* III. 3. 5.

GANNIO.

Quid ille *gannis*? quid volt? *Adelph.* IV. 2. 17.

GARRIO.

Garris. *Eun.* II. 3. 87. *Garri* modo. *Phorm.* III. 2. 11.

GARRULA.

Ne quid de fratre *garrulas* illi discerem. *Adelph.* IV. 4. 16.

GAUDEO.

Iam id *gaudeo*. *And.* II. 2. 25. Tanta vecordia innata cuiquam ut fiet, ut malis *gaudeant*? *And.* IV. 1. 3. Ne istam multimodis civem inventam *gaudeo*, *And.* V. 4. 36. vide Notas. Hunc scio mea solide *gausurum* gaudia. *And.* V. 5. 8. Salvom te advenisse *gaudeo*. *Eun.* V. 5. 6. Iam hoc aliud est, quod *gaudeamus*. *Eun.* V. 8. 11. Inpendio magis animus *gaudebas* mihi. *Eun.* III. 5. 39. Frustra sum igitur *gausurus* miser. *Heaut.* IV. 8. 16.

Crede mihi, *gaudebis* facto. *Phorm.* III. 2. 9.

GAUDIUM.

Nec opinantis duci falso *gaudio*. *And.* I. 2. 9. Expleam animum *gaudio*. *And.* II. 2. 2. Non satis tibi esse hoc solidum visum est *gaudium*? *And.* V. 1. 23. Si nulla aegritudo huic *gaudio* intercesserit. Mea solide *gausurum* gaudia. *And.* V. 5. 5. & 8. Ne hoc *gaudium* contaminet vita aegritudine aliqua. *Eun.* III. 5. 4. Scin me in quibus sum *gaudiis*? *Eun.* V. 9. 5. Celestem insperatum *gaudium*? *Heaut.* III. 1. 5. Prae *gaudio* ubi sim nescio. *Heaut.* II. 3. 67. *Gaudio* sumus praepediti nimio. *Heaut.* III. 1. 95. Lacrumo *gaudio*. *Adelph.* III. 3. 55. Homini ilico lacrumae cadunt, quasi puero, *gaudia*. *Adelph.* IV. 1. 21. Miseriam omnem ego capio; hic potitur *gaudia*. *Adelph.* V. 4. 22. Unquam perpetuum hoc fiat *gaudium*. *Adelph.* V. 9. 15. Paene hercle exclamavi *gaudio*. *Phorm.* V. 6. 30.

GEMINO.

Geminabit nisi caves. *Adelph.* II. 1. 19.

GEMINUS.

Ex unis *geminas* mihi conficies nuptias. *And.* IV. 1. 51.

GEMTUS.

Gemitus, screatus, tussis, risus abstine. *Heaut.* II. 3. 132.

GEMO.

Incurvus, tremulus, labiis demissis, *gemens*. *Eun.* II. 3. 45.

GENER.

Tibi *generum* firmum, & filias invenias virum. *And.* III. 3. 39. Et *gener* & adfines placent. *Heaut.* V. 1. 63. Cum illum *generum* ceptimus. *Heaut.* IV. 1. 22.

GENIUS.

Quod ego te oro per *genium* tuum. *And.* I. 5. 54. vide Notas. Suum defraudans *genium*, conperfit miser. *Phorm.* I. 1. 10.

GENTIUM.

M'ime *gentium*. *Eun.* IV. 1. 11.
 Quovis *gentium*. *Haqut.* V. 1. 55.
 Nusquam *gentium*. *Adelph.* IV. 2. 1.
 Ubivis *gentium*. *Hec.* III. 1. 4. Us-
 quam *gentium*. *Hec.* III. 1. 13.

GENU.

Ad *genua* accidit. *Hec.* III. 3.
 18.

GENUS.

Id est *genus* hominum pessimum.
And. IV. 1. 5. Olim isti fuit *generi*
 quoniam quaestus apud saeculum
 prius. Est *genus* hominum, qui esse
 primos se omnium rerum volunt.
Eun. II. 2. 15. & 16. O *genera* sacri-
 lega. *Adelph.* III. 2. 6. Haec te
 admittere indigna *genero* nostro?
 Ubi etiam huius *generis* reliquias
 restare video. *Adelph.* III. 3. 55. &
 90. Hic meus amicus illi *genero* est
 proximus. *Adelph.* IV. 5. 17. Quod
 hoc *genus* est? *Hec.* II. 1. 1.

GERMANUS.

Si te in *germani* fratris dilexi lo-
 co. *And.* I. 5. 57. O mi *germano*.
Adelph. II. 4. 5. Nunc tu mihi es
germanus pariter animo ac corpore.
Adelph. V. 8. 34.

GERO.

Animo morem *gessero*. *And.* IV.
 1. 17. Mos *gerundus* Thaldi. *Eun.*
 I. 2. 108. Sine me in hac re *gerere*
 mihi morem. *Heaut.* V. 1. 74. Ut
 homo est, ita morem *geras*. *Adelph.*
 III. 3. 77. Non me hanc rem, ut ut
 erat *gesta*, indicasse? *Adelph.* IV.
 4. 22. Quasi re bene *gesta*. *Adelph.*
 V. 1. 13. Pueri inter se quas pro le-
 vibus noxiis iras *gerunt*? quapro-
 pter? quia enim qui eos gubernat
 animus, infirmum *gerunt*. *Hec.* III.
 1. 30. 31. vide Notas. Quid rei *ge-
 rit*? *Phorm.* I. 2. 95.

GERRO.

Gerro, iners, fraus, belluo. *He-
 aut.* V. 4. 10.

GESTIO.

Quid *gestium*, aut quid laetus sim.
 Quid est quod sic *gestis*? *Eun.* III.
 5. 7. & 10. Ipsum *gestio* dari mi in
 conspectum. *Phorm.* II. 1. 30.

GESTO.

Rex te ergo in oculis *gesturo*.
Eun. III. 1. 12. vide Notas. Quem
 ego puerum modo tantillum in ma-
 nibus *gestavi* meis. *Adelph.* IV. 2.
 24. Hicne non *gestandus* in sinu
 est? *Adelph.* IV. 5. 75.

GESTUS.

Nunc *gestus* mihi voltusque est
 capiendus novos. *Phorm.* V. 7. 7.

GETA.

Huius personae multa mentio est
 in *Adelphis*.

GLADIATOR.

Rumor venit, datum iri *gladiat-
 ores*. *Hec.* Alt. Prol. 32.

GLADIATORIUS.

Hi *gladiatorio* animo ad me ad-
 festant viam. *Phorm.* V. 8. 71.

GLADIUS.

Suo sibi hunc iugulo *gladio*.
Adelph. V. 8. 35.

GLORIA.

Labore alieno magno partam *glo-
 riam*. *Eun.* III. 1. 9. Simul rem &
gloriam armis belli repperi. *Heaut.*
 I. 1. 60. Fac quam plurimum illis
 relinquant, *gloriamque* istanc tibi.
Adelph. V. 3. 28. vide Notas. Scit
 se nobilitate ex ea re *nam*, &
gloriam esse. *Hec.* V. 2. 31. vide
 Notas.

GLORIOR.

Vah, *gloriare* evenisse ex senten-
 tia? *Heaut.* IV. 5. 17.

GLORIOSUS.

Milles *gloriosus*, *Eun.* Prol. 31.
 facere *gloriosum* militem. *Eun.*
 Prol. 38.

GLYCERIUM.

Haec persona *Andria* est.

GNATA.

Unicam *gnatam* suam cum dote
 summa filii uxorem ut daret. *And.*
 I. 1. 73. Denegarat se commissurum
 mihi *gnatam* suam uxorem. *And.*
 I. 5. 7. Despondit ei *gnatam* huius
 vicini proximi. *Hec.* I. 2. 49. *Gna-
 tam* invenit nuptam cum tuo filio.
Phorm. V. 3. 34.

GNATHO.

Persona Eunuchi est.

GNATHONICUS.

Parasiti item ut *Gnathonici* vocentur. *Eun.* II. 2. 33.

GNATUS.

Qui *gnatum* haberem tall ingenio praeditum. *And.* I. 1. 71. Corrigere mi *gnatum* porro enitere. *And.* III. 4. 17. Orabo *gnato* uxorem. *And.* III. 2. 48. Pietatem *gnati*. *And.* V. 2. 28. Decevi tantisper me minus iniuriæ meo *gnato* facere. *Heaut.* I. 1. 96. Num quidnam de *gnato* meo audisti? *Heaut.* III. 1. 20. An landi putat fore, si perdidit *gnatum*? *Adelph.* III. 3. 29. Prodidisti & te, & illam miseram, & *gnatum*. *Adelph.* IV. 5. 58. Vocararum nulla est, quin *gnatum* velle uxorem. *Hec.* II. 1. 43. *Gnotum* ei restituo. *Hec.* V. 4. 20. Quanta me cura & sollicitudine adficit *gnatus*? *Phorm.* II. 4. 2.

GRACILIS.

Vindico pectore, ut *gracilas* sent. *Eun.* II. 3. 23. vide Notas.

GRADUS.

Suspensio *gradu* placide ire perrexi. *Phorm.* V. 6. 27.

GRÆCÆ.

Epidicazomenen quam vocant Comoediam *Græcæ*. *Phorm.* Prol. 26. vide Notas.

GRÆCUS.

Ex *Græcis* bonis Latinas fecit non bonas. *Eun.* Prol. 8. Non negat personas transfuisse in Eunuchum suam ex *Græcæ*. *Eun.* Prol. 33. Ex integra *Græcæ*, integram Comoediam hodie sum acturus. Cuius *Græcæ* sit, id dicerem. Multas contaminasse *Græcæ*. *Heaut.* Prol. 4. 8. & 17. In *Græcæ* adulescens est. *Adelph.* Prol. 8.

GRANDIS.

An sedere oportuit domi virginem tam *grandem*? *Adelph.* IV. 5. 29. Natu *grandior*. *Adelph.* V. 8. 7. Homo iam *grandior*. *Phorm.* II. 3. 15. Dikam tibi inpingam *grandem*. *Phorm.* II. 3. 92.

GRANDIUSCULUS.

Fere *grandiuscula* iam. *And.* IV. 5. 19.

GRATIA.

Habeo *gratiam*. *And.* I. 1. 15. Postulare id *gratias* adponi sibi. *And.* II. 1. 31. Cum istuc quod postulo impetrum cum *gratia*. *And.* II. 5. 11. Ea *gratia* simulavi. *And.* III. 4. 8. Iam dudum res redduxit me ipsa in *gratiam*. *And.* V. 4. 45. Ego excludor: ille recipitur. Quia *gratia*? *Eun.* I. 2. 79. Ab eo *gratiam* hanc inibo. *Eun.* III. 5. 9. Inveniam pol' hodie, parem ubi referam *gratiam*. *Eun.* IV. 4. 51. Et habetur & refertur, ita ut merita es, *gratia*. *Eun.* IV. 6. 12. Dehinc spero aeternam inter nos *gratiam* fore. *Eun.* V. 2. 33. *Gratiam* habeo maximam. *Eun.* V. 8. 61. Cave, ne falsam *gratiam* studeas inire. *Heaut.* II. 3. 61. Syro nil *gratias*. *Heaut.* V. 2. 46. Dis *gratia*. *Adelph.* I. 2. 41. Mihi egit *gratias*. *Adelph.* III. 3. 14. Rursum in *gratiam* restitues. *Hec.* III. 1. 11. Dis *gratiam* habeo. *Hec.* III. 2. 11. Hanc *gratiam* ut sibi des pro illa, nunc rogat. *Hec.* III. 3. 50. Neque alio componi pacto potis inter eas *gratias* est. *Hec.* III. 5. 29. Ego redigam vos in *gratiam*. *Phorm.* V. 8. 73.

GRATIIS.

Si non pretio, *gratiis*. *Adelph.* IV. 7. 26. vide Notas. Meam, dices *gratiis*? *Phorm.* III. 2. 15.

GRATULOR.

Adventum *gratulantur*. *Eun.* II. 2. 28. Denno Deos *gratulando* obtundere. *Heaut.* V. 1. 6.

GRATUM.

Id *gratum* fuisse adversum te, *And.* I. 1. 15. Illi *gratum* feceris. *Eun.* IV. 4. 55. Quam hoc manus *gratum* arbitrare Thaidi esse? *Eun.* II. 2. 44. Est istuc datum profecto, ut *grata* mihi sint quæ facio omnia. *Eun.* III. 1. 6. Cum *gratum* mi esse potuit, volui. Ut esset apud te hoc quam *gratissimum*. *Heaut.* II. 3. 21. & 27. ubi vide Notas. Memorem me dices esse & *gratum*. *Adelph.* II. 2.

43. Ne id adfentandi magis, quam quo habeam *genitum*, facere existumes. *Adolph.* II. 4. 6.

GRAVIDUS.

Gravida e Pamphilo est. *And.* I. 3. 11. Virgo ex eo compressu *gravida* facta est. *Adolph.* III. 4. 28.

GRAVIS.

Ituc periculum in filia fieri, *gravis* est. *And.* III. 3. 34. Quasi quicquam in hunc tam *gravinus* dici possiet. *And.* V. 3. 3. Quanto tu me es annis *gravidior*. *Heaut.* IV. 1. 32. vide Notas. Scio tibi esse hoc *gravinus* multo ac durius. *Heaut.* V. 1. 4. Imperium *gravinus*. *Adolph.* I. 1. 41. Nondum audisti, quod est *gravissimum*. *Adolph.* III. 4. 22. Paupertatem una pertulimus *gravem*. *Adolph.* III. 4. 50. Usque illud visum est Pamphilo ne utiquam *graves*. *Hec.* I. 2. 50. vide Notas. Quid faceres, si aliud quid *gravinus* tibi nunc faciendum foret? *Phorm.* I. 4. 29. Numquam tam *gravis* ob hanc inimicitias caperem in vestram familiam. *Phorm.* II. 3. 23.

GRAVITER.

Graviter ferunt. *And.* I. 1. 20. Saepe eadem & *graviter* audiendo. *Heaut.* I. 1. 62. Animum advertunt *graviter*. *Heaut.* III. 3. 9. *Graviter* crepuerunt fores. *Heaut.* III. 3. 52. Nimis *graviter* cruciat adulescentulum. *Heaut.* V. 5. 1. Quisnam à me pepulit tam *graviter* fores? *Adolph.* V. 3. 2. Etsi amor me *graviter* consuetudoque tenet. *Hec.* III. 3. 44. Tibi iratus sum *graviter*. *Hec.* IV. 4. 2.

GRAVIUS.

Vereor ne illud *gravinus* tulerit. *Eun.* I. 2. 1. Nolo in illum *gravinus* dicere. *Adolph.* I. 2. 66. *Gravinus* denique minitemur. *Hec.* IV. 4. 95.

GRAVOR.

Ne *gravare*. *Adolph.* V. 8. 19.

GREMIUM.

Iovem quo pacto Danae misisse aiunt in *gremium* imbrem aereum. *Eun.* III. 5. 37. Qui se in sui *gre-*

mio positurum puerum dicebat patris. *Adolph.* III. 2. 35.

GREX.

Ore, ut me in vestrum *gregem* recipiatis. *Eun.* V. 8. 54. Si lenis est, ad alium deferitur *gregem*. *Heaut.* Prol. 45. Ancillarum *gregem* ducunt secum. *Heaut.* II. 9. 4. Hic de *grege* illo est. *Adolph.* III. 3. 8. Cum per tumultum noster *grex* motus locost. *Phorm.* Prol. 32.

GUBERNATRIX.

An fortunam conlaudem, quae *gubernatrix* fuit? *Eun.* V. 8. 16.

GUBERNO.

Qui eos gubernat animis, infirmum gerunt. *Hec.* III. 1. 31.

GYNAECIUM.

Ubi in *gynaecium* ire occipio. *Phorm.* V. 6. 22.

H.

Ha ha ha. *Eun.* III. t. 36. III. 2. 44. *Heaut.* V. 1. 13. *Ha, ha, ha*. *Hec.* V. 4. 22. *Ha, ha, ha*. *Phorm.* II. 3. 64.

HABEO.

Quos hic noster auctores *habet*. *And.* Prol. 20. In memoria *habeo*. *And.* I. 1. 13. *Habeo* gratiam. *And.* I. 1. 15. Certe captus est. *habet*. *And.* I. 1. 56. Quis heri Chrydem *habuit*? *And.* I. 1. 58. Si quid consili *habet*. *And.* I. 1. 133. Neque pol consilii locum *habeo*, neque ad auxillium copiam. *And.* II. 1. 20. vide Notas. Sat *habeo*. *And.* II. 1. 35. Hoc male *habet* virum. *And.* II. 6. 5. Prius quam tuum, jut sese *habeat*, animum ad nuptias per-spexerit. *And.* II. 3. 4. Quam ego animo egregie caram pro uxore *habuerim*. *And.* I. 5. 38. Scias posse iam *habere* ipsum suae vitae modum. *And.* I. 1. 68. Quid agam *habeo*. *And.* III. 2. 18. Propemodum *habeo* iam fidem. *And.* III. 4. 7. vide Notas. Non *habeo* spatium. *And.* III. 5. 17. Dis pol *habeo* gratiam. *And.* IV. 4. 31. *Habeas*. *Habeam*? *And.* IV. 1. 25. Dista est esse haec atque *habita* est soror.

And. IV. 5. 14. Immo *habeat*, valeat, vivat cum illa. *And.* V. 3. 18. Omnia *habeo*, neque quicquam *habeo*. *Eun.* II. 2. 12. Qui Sal *habet*, quod in te est. *Eun.* III. 1. 10. vide Notas. *Habes* imperium in belluas. *Eun.* III. 1. 25. Quae res in se neque consilium, neque modum *habet* ullum. *Eun.* I. 1. 13. Neque, praeterquam quas ipse amor molestias *habet*, addas: & illas, quas *habes*, recte seras. *Eun.* I. 1. 33. Potius quam te inimicum *habeam*. *Eun.* I. 2. 94. Quam intumum *habeam* te. *Eun.* I. 2. 48. Sensit me tecum quoque rem *habere*. *Eun.* I. 2. 58. Si fidem *habeat*. *Eun.* I. 2. 59. Sine illum priores partes apud me *habere*. *Eun.* I. 2. 71. Quae nos nostramque adulescentiam *habent* despiciam. *Eun.* II. 3. 92. Et *habetur* & refertur gratia. *Eun.* IV. 6. 12. Male me vero *habeas*. *Eun.* IV. 2. 6. Credin te impino *habiturum*? *Eun.* V. 2. 13. Spero me *habere*, qui hunc excruciem meo modo. *Eun.* V. 3. 11. Hic pro illo munere tibi honos est *habitus*. *Eun.* V. 6. 22. Gratiam *habeo* maxumam. *Eun.* V. 8. 61. *Habes* bonorum exemplum. *Heaut.* Prol. 20. Filium unicum adulescentulum *habeo*. Ah, quid dixi? *habere* me? Immo *habui*. *Heaut.* I. 1. 42. Cui quod respondeam, nil *habeo*. *Heaut.* II. 1. 12. Amicam ut *habeas* prope iam in uxoris loco. *Heaut.* I. 1. 52. Mihi quale ingenium *haberes*, fuit indicio oratio. *Heaut.* II. 4. 4. Sine magno intertrimento non potest *haberi*. *Heaut.* III. 1. 39. Aut haec cum illis sunt *habenda*, aut illa cum his mittenda sunt. *Heaut.* II. 3. 84. Sent nostro nil fidel *habeo*. *Heaut.* V. 2. 49. Ita ut res sese *habet*. *Heaut.* IV. 3. 24. Suavia in praesentia quae essent, prima *habere*. *Heaut.* V. 2. 10. Non necesse *habeo* omnia pro meo iure agere. *Adelph.* I. 1. 26. Semper parce ac duriter se *habere*. *Adelph.* I. 1. 20. Ille ut item contra, me *habeat*, fa-

cio sedulo. *Adelph.* I. 1. 25. Quod fortunatum isti putant, uxorem numquam *habui*. *Adelph.* I. 1. 19. *Habui*, amavi pro meo. *Adelph.* I. 1. 23. Studiorum id sibi *habet*. *Adelph.* III. 3. 28. Satis mi id *habram* supplicii. *Adelph.* III. 2. 15. Virgo nihil *habet*. *Adelph.* IV. 7. 10. Ludibrio *haberi*. *Hec.* I. 2. 74. Utin eximium neminem *habeam*? *Hec.* I. 1. 9. *Habeam* alibi animum amoris deditum. *Hec.* III. 1. 14. *Habes* omnem rem. *Hec.* I. 2. 119. Quid mulieris uxorem *habet*? *Hec.* IV. 4. 22. Haec res non minus me male *habet*, quam te. *Hec.* IV. 2. 30. Quo pacto me *habueris* praepositam amoris tuo. *Hec.* IV. 2. 6. Non sic ludibrio tuis factis *habitus* essem, *Hec.* IV. 1. 11. Non me clam *haberet*, quod celasse intelligo. *Hec.* IV. 4. 35. Segregatum *habuisse* a me Pamphilum. *Hec.* V. 1. 26. Is sibi responsum hoc *habeat*. *Phorm.* Prol. 16. Non multum *habere* quod det fortasse. *Phorm.* I. 2. 95. Bene *habent* tibi principia. *Phorm.* II. 3. 82. Non tu hunc *habere* plane praesentem Deum? *Phorm.* II. 2. 31. Vapulandum: *habendum* compedes. *Phorm.* II. 1. 19. vide Notas. Conclusam hic *habeo* uxorem saevam. *Phorm.* V. 1. 17. Ut meae res sese *habent*. *Phorm.* V. 4. 1.

HABITIOR.

Si qua est *habitor* paulo, pugilem esse aiunt. *Eun.* II. 3. 24.

HABITO

In hac *habitasse* plates distinxit Chrysidem. *And.* IV. 5. 1. Rus *habitationum* abii. *Hec.* II. 1. 27. Ex urbe tu rus *habitationum* migres? *Hec.* IV. 1. 13. Ut filius cum illa *habitet* apud te. *Phorm.* V. 8. 41.

HABITUDO.

Quae *habindo* est corporis? *Eun.* II. 2. 11.

HAC.

Sequere me *hac*. *And.* V. 6. 14. Plenus rimarum sum, *hac* atque illac perpluo. *Eun.* I. 2. 25. vide Notas. Iter *hac* habui. *Eun.* V. 9.

35. *Hac* illac circumcurfa. *Heaut.* III. 2. 1.

HAEREO.

Ipfaft, *haereo*. *Eun.* V. 2. 9. Lingua *haeret* metu. *Eun.* V. 5. 7. Ut *haereum* in parte aliqua tandem apud Thaidem. *Eun.* V. 8. 25. Quin pugnus continuo in mala *haereat*. *Adelph.* II. 1. 17. Metui ne *haereret* hic. *Adelph.* III. 3. 49. In te omnis *haeret* culpa sola. *Hec.* II. 1. 32. Nifi mi profpicio, *haereo*. *Phorm.* V. 8. 70.

HAESITO.

In eodem *haefitas* luto. *Phorm.* V. 2. 15.

HARIOLOR.

Modo fi argentum reddat. fet ego hoc *hariolor*. *Adelph.* II. 1. 48. Non mihi credis? D. *Hariolara*. *Phorm.* III. 2. 7.

HARIOLUS.

Interdixit *hariolus*: aruspex vult. *Phorm.* IV. 4. 27.

HAUT.

Haut muto. *And.* I. 1. 13. vide Notas. Fidelem *haut* ferme mulieri invenias virum. *And.* III. 1. 2. *Haut* aufpicato huc me adtuli. *And.* IV. 5. 12. Hominem *haut* inpurum. *Eun.* II. 2. 4. Extréma linea amare, *haut* nihil eft. *Eun.* IV. 2. 13. *Haut* ftulte fapis. *Heaut.* II. 3. 82. *Haut* fcio, aune uxorem ducat. *Heaut.* V. 2. 46. *Haut* paternum iftuc dedifti. *Adelph.* III. 4. 4. Comiffatorem *haut* fane commodum. *Adelph.* V. 2. 8. Servum *haut* inliberalem praebes te. *Adelph.* V. 5. 5. *Haut* fcio hercle an mutet animum. *Phorm.* V. 2. 9.

HAUT QUAMQUAM.

Haut quamquam etiam ceffant. *Heaut.* I. 2. 1.

HEAUTON TIMORUMENOS.

Ex integra Comœdiam hodie fum acturus *Heauton timorumenon*. *Heaut.* Prol. 5.

HECYRA.

Hecyra eft huic nomen fabulae. *Hec.* Prol. 1. vide Notas. *Hecyram* ad vos refero. *Hec.* Alt. Prol. 21.

HIERO.

Huius perfonae in *Adelphis* fit mentio.

HEIA.

Heia, ut elegans eft. *Heaut.* V. 5. 19. *Heia* vero. *Hec.* II. 2. 8. *Hela*, ne parum leno fies. *Phorm.* III. 2. 23. *Heia*, fudabis fatie. *Phorm.* IV. 3. 23.

HELLUO.

Gerro, iners, fraus, *helluo*. *Heaut.* V. 4. 10.

HEM.

Hem quid id eft? *And.* I. 1. 89. vide Notas. *Hem*, repudiatus repletor. *And.* I. 5. 13. Nihilne? *huv.* *And.* II. 6. 4. *Hem* illic eft huius rei caput. *And.* II. 6. 27. *Hem* altutias. *And.* III. 4. 24. *Hem*, quid ais, fcelus? *And.* IV. 1. 41. *Hem* scelera. *And.* IV. 4. 46. *Hem* Dævom tibi. *And.* V. 2. 1. *Hem* onuchum tibi. *Eun.* III. 2. 19. *Hem*, quae haec eft fabula? *Eun.* IV. 4. 22. *Hem*, obfecro an is eft? *Eun.* V. 4. 40. *Hem*, quid dixti? *Heaut.* II. 3. 99. *Hem*, iftuc verbo animus mi rediit. *Hec.* III. 2. 12. Geta. a. *Hem*. *Phorm.* IV. 4. 1.

HERCLE.

Mea quidem *hercle* certe in dubio vitafte. *And.* II. 2. 10. Certe *hercle*. *And.* III. 2. 15. Nefcio *hercle*. *Eun.* II. 3. 14. Sane *hercle* ut dicis. *Eun.* III. 5. 59. Perii *hercle*. *Heaut.* IV. 4. 14. *Heracle* vero ferio. *Adelph.* V. 9. 18. Sane *hercle* homo voluptati obfequens fult. *Hec.* III. 5. 9.

HERCULES.

Qui minus, quam *Hercules* fepviviit Omphalae? *Eun.* V. 7. 3.

HEREDITAS.

Hereditatem persequi. *And.* IV. 5. 20. vide Notas. Ad hos ea rediit lege *hereditas*. *Hec.* I. 2. 97.

HERES.

Te ipfo *herede* haec poffidere Bacchidem. *Heaut.* V. 2. 16. Qui fic funt, *haut* multum *heredes* iuvant. *Hec.* III. 5. 10.

HERI.

Heri aliquot adulescentilli collimus in Piraeb, in hunc diem ut de symbolis essemus. *Eun.* III. 4. 1. Equidem te demiror tam mane, qui *heri* tantum biberis. *Heaut.* III. 2. 8.

HESTERNUS.

Quo pacto ex iure *hesterno* panem atrum vorent. *Eun.* V. 4. 17.

HEU.

Heu me miserum. *And.* IV. 1. 22. *Heu* me miserum. *Hec.* II. 2. 29. *Heu* me infelicem. *Hec.* III. 1. 21.

HEUS.

Heus puer. *And.* I. 1. 58. *Heus*, evocate huc Davom. *And.* III. 1. 47. *Heus* tu. *Eun.* I. 2. 22. *Heus* &us, tibi dico. *Eun.* II. 3. 46. Syre, Syre, inquam, *heus*, *haus*, Syre. *Heaut.* II. 3. 107. *Heus*, *heus*: Aeschinus ego sum. *Adolph.* IV. 3. 26. *Heus* tu, cave. *Phorm.* II. 3. 51.

HIC. Adverb.

Quis *hic* loquitur? *And.* I. 5. 32. Nil pudet *hic*, ubi opus, illic ubi nil opus, ibi verentur. *And.* IV. 1. 13. vide Notas. Facile *hic* plus mali est, quam illic boni. *And.* IV. 3. 5. Quem ego *hic* audio? *Eun.* V. 3. 30. Agrum in proximo *hic* mercatus es. *Heaut.* I. 1. 2. *Hic* scripsi potuit. *Heaut.* II. 3. 38. *Hic* me magnifice cetero. *Heaut.* IV. 3. 31. Etiamne tecum *hic* res mihi est? *Heaut.* IV. 4. 20. Ecce *hic* tibi. *Heaut.* IV. 7. 1. Utinam *hic* prope adesset alicubi. *Adolph.* III. 4. 7. Nulla tibi *hic* iam consultatio. *Hec.* IV. 4. 23. *Hic* viciniae. *Phorm.* I. 2. 45.

HICINE.

Hicine libertatem alunt aequam esse omnibus? *Adolph.* II. 1. 29.

HIC. pronom.

Hic illae lacrumae. *And.* I. 1. 79. vide Notas. Tu si *hic* sis, aliter censeas. *And.* II. 1. 10. Ipsum *hunc* orabo. *And.* II. 1. 12. Nec tu ea causa minuēris *haec* quae facis. *And.* II. 3. 19. Quid *hoc*? adeone est demens? *And.* III. 1. 10. *Hic*

vero est. *Eun.* II. 3. 8. Si laudabit *haec* illius formam, tu *hinc* contra. *Eun.* III. 1. 54. Mi *hoc* negoti ceteri dedere. *Eun.* III. 4. 6. *Hoc* vide. *Heaut.* II. 3. 74. Tibi erunt parata verba, *huic* homini verbera. *Heaut.* II. 3. 115. *Hic* mandes, si quid recte curatum velis. *Adolph.* III. 3. 18. Mensis agitur *hic* iam septimus. *Hec.* III. 3. 34. Cum tu *horum* nil reselles, vinam scilicet. *Phorm.* I. 2. 82. Aliquot *hos* sumam dies. *Phorm.* V. 5. 4.

HICE.

Propter hospitii *huic* consuetudinem. *And.* II. 6. 8. vide Notas. *Hice* hoc munere arbitrantur suam Thaidem esse. *Eun.* II. 2. 38. Num me fecellit, *hosce* id struere? *Heaut.* III. 2. 3. Qui te amat plus, quam *hosce* oculos. *Adolph.* V. 7. 5. Quid dicam *hisc*, incertus sum. *Hec.* III. 4. 35. Cum scirem infirmas nuptias *hasce* esse. *Phorm.* V. 1. 7.

HICINE.

Hicine agis, an non? *And.* I. 2. 12. *Hicine*st Simo? *And.* V. 4. 4. *Hicine* tam aulax facinus facere esse ausum? *Eun.* IV. 3. 2. *Hicine* erat aequom ex illius more, an illum ex huius vivere? *Heaut.* I. 2. 29. *Hicine* non gestandus in sinu est? *Adolph.* IV. 5. 75. *Hicine* tu amabo non contra insidiabere? *Hec.* I. 1. 13. *Hacine* erat ea quae nostris minuit fructus vilitas? *Phorm.* V. 9. 24. vide Notas.

HILARE.

Hilare hunc sumamus diem. *Adolph.* II. 4. 23. vide Notas.

HILARIS.

Tu quidem pol multo *hilarior*. *Eun.* IV. 5. 5.

HILARUS.

Hilarum ac lubentem fac te gaudere in nuptiis. *Adolph.* IV. 7. 38. Hodie modo *hilarum* te face. *Adolph.* V. 3. 56.

HILUM.

Hilum interesse censes? *And.* IV. 4. 55. vide Notas.

Hinc.

Fuit olim *hinc* quidam senex, mercator. *And.* I. 3. 16. vide Notas. Abin *hinc* in malam rem. *And.* II. 1. 16. *Hinc* vos amollimini. *And.* IV. 2. 24. Illam *hinc* civem esse aiunt. *And.* V. 1. 14. Quomodo *hinc* abscedam nescio. *Eun.* IV. 4. 48. Quendam fidicinam amat *hinc* Chærea. *Eun.* V. 5. 15. vide Notas. Non cogitas *hinc* longule esse? *Heaut.* II. 2. 10. Syrum hic video: *hinc* scibo iam, ubi fiet. *Adelph.* III. 2. 7. Quod *hinc* accesserit. *Adelph.* V. 3. 30. Vix me *hinc* abstraxi. *Hec.* III. 1. 17. vide Notas. Procul *hinc* astant. *Hec.* IV. 3. 1. Petam *hinc* unde a primo institui. *Phorm.* IV. 3. 14.

Hodie.

Si id facis, *hodie* postremum me vides. *And.* II. 1. 22. Quando alias malim, quam *hodie* has fieri nuptias? *And.* III. 2. 49. vide Notas. Ecquis me *hodie* vivit fortunatior? *Eun.* V. 8. 1. Magis unum etiam instare, ut *hodie* conficerentur nuptiae. *Heaut.* V. 1. 22. Quem ego *hodie* toto non vidi die. *Adelph.* IV. 1. 11. Plus *hodie* boni feci imprudens, quam sciens ante hunc diem umquam. *Hec.* V. 4. 40. Numquamne *hodie* concedes mihi? *Phorm.* V. 3. 22.

Homo.

Neutiquam officium liberi esse *hominis* puto. *And.* II. 1. 30. Quis *homo* est, qui me? *And.* II. 2. 7. Nulane in re esse cuiquam *hominis* fidem? *And.* II. 5. 14. Si capiundos mihi sciam esse inimicos omnes *homines*. *And.* IV. 2. 12. Mi *homo*, quid istuc obsecro? *And.* IV. 3. 6. O *hominem* audacem. *And.* IV. 4. 30. *Homini* adolescentulo. *And.* V. 1. 9. Ego commodiorem *hominem* non vidi. *And.* V. 2. 3. More *hominum* evenit. *And.* V. 6. 3. Sic *homo* est; per paucorum *hominum* est. *Eun.* III. 1. 18. *Homini* *homo* quid praestat? *Eun.* II. 2. 1. Quid hoc *hominis*? *Eun.* III. 4. 8. *Hominem* *haut* impurum. *Eun.* II. 2. 4. Sci-

tum hercle *hominem*. *Eun.* II. 2. 23. Neque quemquam ego *hominem* esse arbitror. *Eun.* II. 3. 33. Illumine obsecro inhonestum *hominem*, senem mulierem? *Eun.* II. 3. 66. vide Notas. Quid *homo*, inquam, ignavissime? *Eun.* II. 2. 8. Est genus *hominum*. *Eun.* II. 2. 17. Quem ego infra esse infimos omnis puto *homines*. *Eun.* III. 2. 37. Sicubi eum satietas *hominum* ceperat. *Eun.* III. 1. 14. Qui hunc tantum *hominem* facias inimicum tibi. *Eun.* IV. 7. 32. Metuo qualem tu me esse *hominem* existimes. *Eun.* IV. 6. 20. Monstrum *hominis*. *Eun.* IV. 4. 29. Quid illuc *hominis* est? *Eun.* V. 1. 17. O scelestum atque audacem *hominem*. *Eun.* IV. 4. 41. Quis hic est *homo*? *Eun.* IV. 4. 9. Quis tu *homo* es? *Eun.* IV. 7. 34. Quis *homo* umquam vidit? *Eun.* V. 1. 38. *Homo* sum: humani nihil a me alienum puto. *Heaut.* I. 1. 25. Paulo qui est *homo*, tolerabilis. *Heaut.* I. 2. 31. *Hominis* frugi & temperantis summi officium. *Heaut.* II. 3. 19. Tibi erunt parata verba, huic *homini* verbera. *Heaut.* II. 3. 115. Vin tu *homini* stulto mi auscultare? *Heaut.* III. 3. 24. *Hominem* amicū recipere ad te. *Heaut.* III. 3. 6. Ita comparatam esse *hominum* naturam omnium. *Heaut.* III. 1. 94. Ne ego fortunatus *homo* sum. *Heaut.* IV. 6. 21. Quaeso quid *hominis* es? *Heaut.* IV. 8. 6. Voltus quoque *hominum* fingit scelus. *Heaut.* V. 1. 14. *Homines* nobills. *Adelph.* Prol. 15. *Hominum* *homo* stultissime. *Adelph.* II. 2. 10. Non scis inescare *homines*. *Adelph.* II. 2. 12. *Hominis* inperito numquam quicquam iniussit. *Adelph.* I. 2. 18. Abs quivis *homine* beneficium accipere gaudeas. *Adelph.* II. 3. 1. O *hominem* impurum. *Adelph.* II. 1. 29. O *hominem* impium. *Adelph.* III. 2. 6. Non potuisse verberare *hominem* senem? *Adelph.* IV. 2. 23. Consen-
hominem me esse? *Adelph.* IV. 2. 40. Itast *homo*. *Adelph.* I. 2. 63.

Ut *homost*, ita *morem* geras. *Adelph.* III. 3. 77. Ne ego *homo* infelix. *Adelph.* IV. 2. 1. Si tu sis *homo*. *Adelph.* V. 8. 11. Frugi *homo* es. *Adelph.* V. 9. 2. Stimulare certe est *hominis*. Haec magis sunt *hominis*. *Adelph.* IV. 7. 16. & 18. Me omnino lapidem, non *hominem* putas. *Hec.* II. 1. 17. Quot *homines*, tot sententiae. *Phorm.* II. 4. 14. Ha, ha, hae, *homo* suavis. *Phorm.* II. 3. 64. O omnium, quantum est qui vivunt, *hominum* *homo* ornatissime. *Phorm.* V. 6. 13. Alere nolunt *hominem* edacem. *Phorm.* II. 2. 21. *Phormio* strenuum *hominem* prae-buit. *Phorm.* III. 1. 12. Ego *hominem* callidorem vidi neminem. *Phorm.* IV. 2. 1. *Homo* confidens. *Phorm.* I. 2. 73. *Homo* iam grandior, pauper. *Phorm.* II. 3. 15. *Homo* inhumanissimus. *Phorm.* III. 2. 24. Solus est *homo* amico amicus. *Phorm.* III. 3. 30. Haut scio, ut *homost*, an mutet animum. *Phorm.* V. 2. 9. Filius *homo* adulescens. *Phorm.* V. 9. 52.

HOMUNCIO.

Ego *homuncio* hoc non fecerim? *Eun.* III. 5. 43. vide Notas.

HONESTE.

Potius quam *honeste* in patria pauper viveret. *And.* IV. 5. 3. vide Notas. Alio pacto *honeste* quomodo hinc abscedam nescio. *Eun.* IV. 4. 48. Olim cum *honeste* potuit, tum non est data. *Phorm.* V. 8. 19.

HONESTUS.

Forma praeter ceteras *honestas*. *And.* I. 1. 96. *Honestas* oratio est. *And.* I. 1. 114. Papae, facie *honestas*. *Eun.* II. 1. 24. Ita me Di ament; *honestus* est. *Eun.* III. 2. 21. Neque *honestum* mihi, neque utile ipsi virgini est. *Hec.* I. 2. 76.

HONOS.

Videt me esse tanto *honore*. *Eun.* II. 2. 29. vide Notas. Hic pro illo munere tibi *honos* est habitus. *Eun.* V. 6. 22. Quam ego scio esse *honore* quovis dignum. *Hec.* IV. 3. 9. Vestri *honoris* causa. *Phorm.* V. 8. 35.

HORA.

Dum haec loquitur, abiit *hora*. *Eun.* II. 3. 50. vide Notas. Unam praeterea *horam* ne oppertus fies. *Phorm.* III. 2. 29.

HORREO.

Totus tremo, *horreoque*. *Eun.* I. 2. 4.

HORRESCO.

Accedam ad fores: *horresco* semper, ubi pultare haecce occipio. *Adelph.* IV. 4. 25.

HORRIDUS.

Capillus passus, nudus pes, ipsa *horrída*. *Phorm.* I. 2. 56.

HORSUM.

Mox noctu te adiget *horsum* insomniæ. *Eun.* II. 1. 13. *Horsum* pergunt. *Hec.* III. 4. 56.

HORTOR.

To sedulo & moneo & *hortor*. *Hec.* I. 1. 7.

HORTUS.

Hanc in *horto* maceriam tute dirui. *Adelph.* V. 7. 10.

HOSPES.

Nunc me, *hospitem*, lites sequi. *And.* IV. 5. 15. Cuius, amicus, *hospes* nemo est vobis? *Adelph.* IV. 1. 13. Iter ad *hospitem* antiquom. *Phorm.* I. 2. 17. *Hospites*, tum civis. *Phorm.* II. 2. 14.

HOSPITA.

Propter *hospitai* huiusce consuetudinem. *And.* II. 6. 8. vide Notas.

HOSTIS.

Nupta meretrici *hostis* est. *Hec.* V. 2. 23.

HUC.

Commigravit *huc* viciniae. *And.* I. 1. 43. Dum in dubio est animus, paulo momento *huc* vel illuc impellitur. *And.* I. 5. 31. Ut ab illa excludar, *huc* concludar. *And.* II. 3. 12. *Huc* renuntio. *And.* III. 4. 15. Omnia haec nunc verba *huc* redeunt denique. *Eun.* I. 2. 78. Sermonem quaerere: ubi friget, *huc* evasit. *Eun.* III. 3. 11. *Huc* transiit amorem. *Hec.* I. 2. 94. Renumeret dotem *huc*, eat. *Hec.* III. 5.

53. Aliquando tandem *huc* animum ut adducas tuum. *Hec*. IV. 4. 61.

HUI.

Hui, tam cito? *And*. III. 1. 16.
Hui, univorsum triduum? *Eun*. II. 1. 17. *Hui*, quantam eii fenestram ad nequitiam patefeceris? *Heaut*. III. 1. 71. *Hui* percarast. *Phorm*. II. 3. 25.

HUIUSMODI.

Haec atque *huiusmodi* sum multa passa. *Ter*. IV. 6. 8. *Huiusmodi* obsecro aliquid reperi. *Heaut*. II. 3. 98. *Huiusmodi* mihi res semper comminiscere. *Heaut*. IV. 6. 8. Hic me *huiusmodi* scibat esse. *Phorm*. III. 2. 44.

HUMANE.

Vix *humane* patitur. *Adelph*. I. 2. 65.

HUMANITUS.

Coepl non *humanitus* tractare. *Heaut*. I. 1. 47.

HUMANUS.

Humani iugentii mansuetique animi officia. *And*. I. 1. 68. Hocine sit factu *humanum* aut inceptu? *And*. I. 5. 1. vide Notas. *Humani* nihil a me alienum puto. *Heaut*. I. 1. 25. Ut sunt *humana*. *Heaut*. III. 2. 41. Iam peccatum primum id magnum, magnum at *humanum* tamen. *Adelph*. IV. 5. 53.

HUMERUS.

Demissis *humeris*. *Eun*. II. 3. 23. Qui non *hum-erum* hunc onero pallio. *Phorm*. V. 6. 4.

HUMI.

Obsecro, *humine*? *And*. IV. 3. 11.

HUMILIS.

Omnibus nobis ut res dant sese, ita magni atque *humiles* sumus. *Hec*. III. 3. 20.

HYMENAEUS.

Hoc mi morast, tibicina, & *hymenaeum* qui cantent. Missa haec face, *hymenaeum*, turbas, lampadas, tibicinas. *Adelph*. V. 7. 7. & 9.

I.

IACIO.

Si illud, quod maxime opus est *iactu*, non cadit. *Adelph*. IV. 7. 22.

IAM.

Eamus nunc *iam* intro. *And*. I. 1. 145. Primum *iam* de amore hoc comperit. *And*. I. 3. 6. *Iam* tum. *Eun*. III. 3. 8. *Iam* olim. *Eun*. III. 5. 39. *Iam* inde usque a pueritia. *Heaut*. I. 2. 9. *Iam* inde ab adulescentia. *Adelph*. I. 1. 16. *Iam* inde a puero. *Adelph*. III. 3. 86. *Iam* pridem. *Hec*. II. 1. 22. *Iam* ut limen exirem. *Hec*. III. 3. 18. *Iam* a principio. *Phorm*. IV. 3. 45.

IAM DUDUM.

Iam dudum te amat: *iam dudum* illi facile sit, quod doleat. *Eun*. III. 1. 58. *Iam dudum*: aetatem. *Eun*. IV. 5. 8. Ego *iam dudum* hic adsum. *Eun*. IV. 6. 5. *Iam dudum* dixi, itidemque nunc dico. *Hec*. IV. 4. 100. vide Notas.

IANUA.

Ante nostram *ianuam* adpone. *And*. IV. 3. 10. Propera adeo puerum tollere hinc ab *ianua*. *And*. IV. 4. 20.

IBI.

Ibi tum filius cum illis una aderat frequens. *And*. I. 1. 79. Ecendo in quendam *ibi* excelsum locum. *And*. II. 2. 19. *Ibi* culpam in te transferet. *And*. II. 3. 5. Eamus ad me, *ibi* proximum sit. *Eun*. III. 5. 64. *Ibi* nunc sum, & usque id egi dudum. *Heaut*. V. 2. 30. Credeas animum *ibi* esse. *Heaut*. V. 5. 19.

IBIDEM.

Teque *ibidem* pervolvam in luto. *And*. IV. 4. 58.

IDCIRCO.

Idcirco adcersor, nuptias quod mi adparari senit. *And*. IV. 2. 7. *Idcirco* hinc nostro tradidisti provincia. *Heaut*. III. 2. 5.

IDEM.

Tu tamen *idem* has nuptias perge facere ita, ut facis. *And*. II. 2. 41. Veritus sum abs te, ne fa-

ceres *idem*, quod vulgus servorum solet. *And.* III. 1. 3. *Idem* hoc iam Pyrrhus fecerat. *Eun.* IV. 7. 13. Animus te erga *idem* ac fuit. *Heaut.* II. 3. 24. In *eandem* fraudem incidet. *Heaut.* III. 1. 33. Praefens absensque *idem* erit. *Adelph.* I. 1. 48. An ego totiens de *eadem* re audiam? *Adelph.* I. 2. 48. *Eandem* illam rationem antiquam obtine. *Adelph.* V. 3. 26. Ubi omnes mulieres *eandem* aequae studeant, nolint per omnia. *Heaut.* II. 1. 2. Fac *eandem* ut sis puer. *Heaut.* V. 1. 38. Initium de *eodem* causa iterum ut restant tibi. *Phorm.* II. 3. 57. Taceat iam audire *eadem* millies. *Phorm.* III. 2. 2.

IDEO.

Ido quia, ut vos domi mihi eritis, proinde ego ero fama foris. *Heaut.* II. 1. 21.

IDONEUS.

Itane tandem *idoneus* tibi videor esse, quem tam aperte fallere incipias dolis? *And.* III. 2. 12. Illa aetas magis ad haec utenda *idonea* est. *Heaut.* I. 1. 81. Initium *idoneum*. *Heaut.* III. 3. 1.

IGITUR.

Cur simulacra igitur? *And.* I. 1. 21. Quid igitur faciam? *Eun.* I. 1. 1. Quid igitur tibi vis dicam? *Heaut.* IV. 6. 14. Quid illa igitur facies? *Adelph.* IV. 7. 28. vide Notas. Quid tu igitur lacrimas? *Heaut.* III. 2. 20. Quid illic tam diu quae-so igitur commorabere? *Phorm.* IV. 1. 7.

IGNARUS.

Inprudens harum rerum *ignarus*que omnium. *Eun.* I. 2. 56. *Ignarum* artis meretriciae. *Heaut.* II. 1. 14. Ne te *ignarum* fuisse dicas meorum morum. *Adelph.* II. 1. 6. Eritas, cui animi si me esse *ignarum* putas. *Heaut.* IV. 4. 60.

IGNAVOS.

Adeone me *ignavi* non putas. *And.* II. 1. 42. Quid homo, inquam, *ignavissimus*? *Eun.* II. 2. 8. Quid *ignavi*. *IV.* 7. 7.

IGNIS.

In ignem inpositast. *And.* I. 1. 102. Sese in ignem iniicere voluit. *And.* I. 1. 113. Accede ad ignem hunc. *Eun.* I. 2. 5.

IGNOBILIS.

Ille indotatam virginem atque *ignobilem* daret illi? *Phorm.* I. 2. 70.

IGNORO.

Isti te *ignorabant*. *Eun.* V. 8. 59. Erras, si id credis, & me *ignoras*, Clinia. *Heaut.* I. 1. 53. Quia egens relictus est misera, *ignoratur* parens. *Phorm.* II. 3. 10. Etiamnum credis te *ignorari*? *Phorm.* V. 8. 38.

IGNOSCENTS.

Quanto tu me es annis gravior, tanto es *ignoscentior*. *Heaut.* IV. 1. 32.

IGNOSCO.

Tuumst mihi *ignoscere*. *And.* IV. 5. 54. Propterea magis nunc *ignosco* tibi. *Eun.* V. 2. 40. Et cognoscendi & *ignoscendi* dabitur peccati locus. *Heaut.* II. 1. 6. Istuc factum *ignoscam*. *Heaut.* IV. 1. 34. *Ignatumst*, tacitumst. *Adelph.* III. 4. 28. Iam ea aetate sum, ut non fiet peccato mi *ignosci* aequom. *Heaut.* V. 1. 11. Esse in hac re culpam meritum non nego; sed ea quin sit *ignoscenda*. *Phorm.* V. 9. 26. vide Notas.

IGNOTUS.

In *ignotum* abducet locum? *Phorm.* III. 3. 15. Anus deserta, egens, *ignota*. *Phorm.* V. 1. 24.

ILICET.

Actumst *ilicet*. *Eun.* I. 1. 9. *Illicet*, ne te admisce. *Heaut.* V. 2. 21. Hoc nihil est, Phaedria: *ilicet*. *Phorm.* I. 4. 30.

ILICO.

Percussit *ilico* animum. *And.* I. 1. 98. Oculi illi *ilico* effodientur. *Eun.* IV. 6. 2. vide Notas. *Illicone* credere ea quae dixi, oportuit te? *Eun.* V. 6. 11. Aequom esse censent, nos iam a pueris *ilico* nasci senes. *Heaut.* II. 1. 2. Postquam aspexi, *ilico* cognovi. *Heaut.* IV. 1. 43. Homini *ilico* lacrimae cadunt.

Adelph. IV. 1. 2. Aegram esse simulant mulierem. nostra *istio* ita videtur ad eam. *Ilec.* I. 2. 13. Ex adverso *ilico* constricta erat. *Phorm.* I. 2. 38. vide Notas. *Sta ilico.* *Phorm.* I. 4. 17.

ILIGNUS.

Lectulos in sole *ilignis* pedibus faciundos dedit. *Adelph.* IV. 2. 46.

ILLAC.

Hac atque *illac* perpluo. *Eun.* I. 2. 25. Hac *illac* circumcurfa. *Heaut.* III. 2. 1.

ILLE.

Haec *illast* misericordia. *And.* I. 1. 99. Si *illum* obiurges, vitae qui auxilium tulit, quid facias *illi*, dederit qui damnum aut malum. *And.* I. 1. 115. 116. Id viso, tun an *illi* insaniant. *And.* III. 3. 3. Ego excludor: *ille* recipitur. *Eun.* I. 2. 79. Egone *illam*? quae *illum*? *Eun.* I. 1. 20. Times, ne *illum* talem prae-ripiat tibi. *Eun.* I. 2. 81. Usque dum *illa* vitam, *illam* colet inopem. *Heaut.* I. 1. 84. *Illud* vide. *Adelph.* II. 2. 20. Nunc *illud* est. *Adelph.* III. 2. 1. *Ille* invitus *illam* duxerat. *Hec.* I. 2. 68. *Illis* repudium renuntiet; hanc ducat. *Phorm.* IV. 3. 72.

ILLI, ILLIC.

Facile hic plus mali est, quam *illic* boni. *And.* IV. 3. 5. Mihi *illic* vere ad rastos res redit. *Heaut.* V. 1. 58. Prius nox oppressisset *illic*, quam huc reverti posset iterum. *Adelph.* IV. 1. 9. Multo melius hic quae fiunt, quam *illi*, ubi sum adfide, scio. *Hec.* II. 1. 20.

ILLIC.

Hem *illic* est huic rei caput. *And.* II. 6. 27. Ubi *illic* est? *And.* III. 5. 1. *Illuc* est sapere. *Eun.* IV. 7. 12. Mirum ni *illoc* homine quoque pacto opust. *Eun.* V. 8. 53. *Illancine* mulierem alere cum illa familia? *Heaut.* IV. 5. 3. Quis *illic* est, quem video procul? *Adelph.* III. 3. 84.

ILLINC.

Fere grandiuscula iam profectast

illinc. *And.* IV. 5. 19. Se *illinc* subducet. *Eun.* IV. 1. 14. Ubi *illinc* redieris. *Adelph.* II. 2. 8. Dum cognatus hinc *illinc* venisset. *Adelph.* IV. 5. 40. vide Notas.

ILLIUSMODI.

Ne *illiusmodi* iam magna nobis, civium paenuriaast. *Adelph.* III. 3. 87.

ILLO.

Cum *illo* advenio: solitudo ante ostium. *And.* II. 2. 25.

ILLUC.

Dum in dubio est animus, paulo momento huc vel *illuc* impellitur. *And.* I. 5. 31. Accede *illuc.* *Adelph.* II. 1. 14. *Illuc* quaeso redi, quo coepisti. *Adelph.* II. 1. 36.

IMBER.

Quo pacto Danaae misisse aiunt quondam in gremium *imbrem* aurum. *Eun.* III. 5. 37.

IMMEMOR.

Exprobratio *immemori* benefici. *And.* I. 1. 17. vide Notas. Num *immemores* discipuli? *And.* III. 1. 19.

IMMISERECORDITER.

Factum a vobis duriter, *immiserecorditerque.* *Adelph.* IV. 5. 29.

IMMO.

Immo aliud. *And.* I. 1. 3. *Immo* enimvero infelicitur. *Eun.* II. 3. 38. *Immo* abeat potius malo quovis gentium. *Heaut.* V. 1. 55. *Imma* hercle extorque. *Adelph.* III. 4. 37. *Immo* vero abi. *Hec.* IV. 4. 104. *Immo* vero uxorem tu cedo. *Phorm.* V. 8. 43.

IMMORTALIS, IMMORTALIS.

Di *immortales.* *Eun.* II. 2. 1. Pro Di *immortales.* *Adelph.* III. 4. 1. Pro Deum *immortalium.* *Phorm.* II. 3. 4.

IMMORTALITAS.

Mi *immortalitas* partast. *And.* V. 5. 4.

IMPEDIMENTUM.

Mi *impedimento* estis. *And.* IV. 2. 24.

IMPERATOR.

Haut convenit una ire cum ami-

ca, *imperatorem*, in via. *Eun.* III. 2. 42. *Imperatoris* virtutem noveram, & vim militum. *Eun.* IV. 7. 8.

IMPERIUM.

Eone es ferox, quia habes *imperium* in beluas? *Eun.* III. 1. 25. Mater, cuius sub *imperio*st, mala. *Heaut.* II. 2. 4. Si meum *imperium* exsequi voluisses. *Heaut.* IV. 1. 22. *Imperium* gravius aut stabilius. *Adelph.* I. 1. 41. Satis pro *imperio* quisquis es. *Phorm.* I. 4. 18.

IMPERO.

Quod iussi ei dari bibere, & quantum *imperavi*, dato. *And.* III. 2. 4. *Imperavi* egomet mihi omnia adferari. *Eun.* II. 2. 21. Numquid aliud *imperas*? *Eun.* II. 1. 7. Omnia faciam: *impera*. *Heaut.* V. 5. 11. Hoc qui nequit, fateatur nescire *imperare* liberis. *Adelph.* I. 1. 52. Ut te cogam quae ego *impirem* facere. *Hec.* II. 2. 2. Quin te, quid faciam, *impera*. *Phorm.* I. 4. 45.

IMPERTIO, IMPERTIO.

Plurima salute Parmenonem summum suum *impertit* Guacho. *Eun.* II. 2. 40. Cesso eram hoc malo *impertiri* prope? *Adelph.* III. 2. 22.

IMPETRO.

Huic supplicabo: credo *impetra-*bo. *And.* II. 1. 13. Cum istuc quod posulo *impetro* cum gratia. *And.* III. 5. 11. Ego *impetrare* nequeo abs te. *Eun.* I. 2. 101. Quod vos vis cogit, id voluntate *impetres*. *Adelph.* III. 4. 44 vide Notas.

IMPORTUNUS.

Immo ille fuit senex *importunus* semper. *Heaut.* I. 5. 23.

IN.

In eo disputant. *And.* Prol. 15. Fere in diebus paucis. *And.* I. 1. 77. Hanc mi in manum dat. *And.* I. 5. 62. Ne in mora illi sis. *And.* III. 1. 9. In commune ut consulas. *And.* III. 3. 16. In tempore ipso. *And.* V. 6. 10. In hoc biduum vale. *Eun.* I. 2. 110. Fertur in primis. *Eun.* III. 1. 39. In hunc diem ut

de symbolis effemus. *Eun.* III. 4. 2. In ius ducito. *Eun.* IV. 6. 30. Ego me in pedes. *Eun.* V. 2. 5. In diem istuc est fortasse. *Eun.* V. 6. 19. In proximo hic. *Heaut.* I. 1. 2. Possume istuc in te atque in illum consulis. *Heaut.* III. 1. 23. Res in tuto ut conlocetur. *Heaut.* IV. 5. 11. Consulere in longitudinem. *Heaut.* V. 2. 10. In praesentia. *Adelph.* II. 2. 14. Vereor coram in os te laudare. *Adelph.* II. 4. 5. Dedit in sumptum, dimidium minae. *Adelph.* III. 3. 16. In experiundo. *Adelph.* V. 4. 4. Obsecundare in loco. *Adelph.* V. 9. 37. Id facias, quod in rem sit tuum. *Hec.* III. 3. 32. In principio. *Hec.* III. 3. 51. Tibi id in manu est, ne fiat. *Hec.* III. 5. 43. In ipso tempore. *Hec.* IV. 4. 5. In medio omnibus palmam esse positam. *Phorm.* Prol. 16. Restitui in integrum. *Phorm.* II. 4. 9. Quid vis dari tibi in manum? *Phorm.* IV. 3. 29. In diem malum abiit. *Phorm.* V. 2. 16. In ius ambula. *Phorm.* V. 8. 43.

INANIS.

Laborem *inanum* capit. *Hec.* III. 2. 9.

INAUDIO.

Ego quoque illam *inaudivi* fabulam. *Phorm.* V. 6. 37.

INCEDO.

Nova nunc religio te istaec *in-*cessit cedo? *And.* IV. 5. 15. Virum bonum eum Parmenonem *incedere* video. *Eun.* V. 3. 9.

INCENDO.

Lubido frustra *incendatur* tua. *And.* II. 1. 8. Ut illius animum cupidum inopia *incenderet*. *Heaut.* II. 3. 125. *Incendor* ira. *Hec.* IV. 1. 47. Loquar? *incendam*. *Phorm.* I. 4. 9. Hic ego illam distis ita *incensam* dabo. *Phorm.* V. 8. 81.

INCEPTIO.

*Inceptio*st amentium, haut amantium. *And.* I. 3. 13.

INCEPTO.

Fabulam *inceptat*. *And.* V. 4. 22. Vide quod *inceptet* facinus. *Heaut.*

III. 3. 39. Sudabis satis, si cum illo *inceptas* homine. *Phorm.* IV. 3. 24.

INCEPTOR.

Mearum voluptatum omnium inventor, *inceptor*, perfector. *Eun.* V. 8. 5.

INCEPTU.

Hoc inest factu humanum aut *inceptu*? *And.* I. 5. 1. vide *Notas*.

INCEPTUM.

Illud *inceptum* animi est prudentis signum & non instrenui. *Heaut.* I. 1. 67. Ut te Di Deaeque cum tuo isto invento cumque *incepto* perduint, *Heaut.* IV. 6. 7.

INCERTUS.

Incertum est quid agam. m. Misera timeo, *incertum* hoc quorsum accidat. *And.* I. 5. 29. Quae nunc sunt certa ei consilia, *incerta* ut fient. *And.* II. 3. 16. Fillam darem in *incertas* nuptias? *And.* V. 1. 11. *Incerta* haec si tu postules ratione certa facere. *Eun.* I. 1. 16. Qua insitam via, *incertus* sum. *Eun.* II. 9. 4. Nunc habeam nec ne *incertum*. Animo *incerto* prae aegritudine. *Heaut.* I. 1. 43. & 71. Spe *incerta*, certum mihi laborem sustuli. *Hec.* Alt. Prol. 9. Fecit animi ut *incertus* foret. *Hec.* I. 2. 46. Ut veni, itidem *incertum* amissi. *Hec.* II. 2. 9. De uxore *incertus* sum etiam, quid sim facturus. *Hec.* IV. 3. 8. *Incertainus* sum multo quam dudum. *Phorm.* II. 4. 19. Quod quidem me factum consili *incertum* facit. *Phorm.* IV. 1. 12.

INCIDO.

Ex ipsa re mi *incidit* suspicio. *And.* II. 2. 22. Ioculatum in malum insciens paene *incidi*. *And.* IV. 4. 43. Ut numquam ulla amoris vestro *incidere* possit calamitas. *Heaut.* II. 4. 15. In eandem fraudem ex hac re atque ex illa *incides*. *Heaut.* III. 1. 33. Quodcumque *incideris* in mentem, volet. *Heaut.* III. 1. 75. Tanta nunc suspicio de me *insidit*. *Adolph.* IV. 4. 7.

INCIPIO.

Amicitiam, quae *incepta* a parvis cum aetate accrevit simul. *And.* IH. 3. 7. Narrationis *incipit* initium. *And.* IV. 2. 26. Satis periculi *incepi* adire. *And.* V. 1. 2. vide *Notas*. Si *incipies*, neque pertendes naviter. *Eun.* I. 1. 5. Quid faciam miser? quidve *incipiam*? *Eun.* V. 4. 45. Iam tum *inceperis* turba inter eos. *Eun.* IV. 4. 58. Quid, si hoc nunc sic *incipiam*? nihil est. *Heaut.* IV. 2. 9. Neque quod principium *incipiam* ad placandum, scio. *Heaut.* V. 4. 21. vide *Notas*. Turpe *inceptu* est. *Phorm.* II. 4. 16. Novi negoti nihil *incipere*, causa est fontica. *Phorm.* IV. 4. 29. vide *Notas*.

INCLEMENTIUS.

Qui dictum in se *inclementius* existimavit esse. *Eun.* Prol. 4.

INCOGITANS.

Quod nō fuissem *incogitans*. *Phorm.* I. 3. 3. Adeon te esse *incogitantem*? *Phorm.* III. 2. 14.

INCOLUMIS.

Posthac *incolumem* sat scio fore me. *And.* III. 5. 5. Parentes, partem *incolumem*. *Heaut.* I. 2. 20.

INCOMMODE.

Incommode hercle. ch. Immo vero infelicitur. *Eun.* II. 3. 38. Tam *incommode* illis fors obtulerat adventum meum. *Hec.* III. 3. 10. *Incommode* mihi nuptiis evenit. *Hec.* V. 3. 40.

INCOMMODITAS.

Incommoditas huc omnis redit. *And.* III. 3. 35.

INCOMMODO.

Mihi ut *incommodat*. *And.* I. 1. 135.

INCOMMODUM.

Ex *incommotis* alterius sua ut comparent commoda. *And.* IV. 1. 3. Quod *incommodi* tibi in hac re accipies, nisi caves? *Heaut.* V. 1. 59. vide *Notas*. *Incommoda* atque iniurias viri omnis ferre. *Hec.* I. 2. 9. Hic tibi nihil est quicquam *incommodi*. *Hec.* III. 3. 40. Multa

HERI.

Heri aliquot adulescentilli collimus in Piraeb, in hunc diem ut de symbolis essemus. *Eun.* III. 4. 1. Equidem te demiror tam manere, qui *heri* tantum biberis. *Heaut.* III. 8. 8.

HESTERNUS.

Quo pacto exiure *hesterno* panem atrum vorent. *Eun.* V. 4. 17.

HEU.

Heu me miserum. *And.* IV. 1. 22.
Heu me miserum. *Hec.* II. 2. 29.
Heu me infelicem. *Hec.* III. 1. 21.

HEUS.

Heus puer. *And.* I. 1. 58. *Heus*, evocate huc Davom. *And.* III. 3. 47. *Heus* tu. *Eun.* I. 2. 22. *Heus* *heus*, tibi dico. *Eun.* II. 3. 46. Syre, Syre, inquam, *heus*, *heus*, Syre. *Heaut.* II. 3. 107. *Heus*, *heus*: Aeschinus ego sum. *Adolph.* IV. 3. 26. *Heus* tu, cave. *Phorm.* II. 3. 51.

HIC. Adverb.

Quis *hic* loquitur? *And.* I. 5. 32. Nil pudet *hic*, ubi opus. illic ubi nil opus, ibi verentur. *And.* IV. 1. 13. vide Notas. Facile *hic* plus mali est, quam illic boni. *And.* IV. 3. 5. Quem ego *hic* audio? *Eun.* V. 3. 30. Agrum in proximo *hic* mercatus es. *Heaut.* I. 1. 2. *Hic* scribi potuit. *Heaut.* II. 3. 38. *Hic* me magnifice cefero. *Heaut.* IV. 3. 31. Etiamne tecum *hic* res mihi est? *Heaut.* IV. 4. 20. Eccum *hic* tibi. *Heaut.* IV. 7. 1. Utinam *hic* prope adesset alicubi. *Adolph.* III. 4. 7. Nulla tibi *hic* iam consultatio. *Hec.* IV. 4. 28. *Hic* vicinia. *Phorm.* I. 2. 45.

HICINE.

Hicine libertatem alunt aequam esse omnibus? *Adolph.* II. 1. 29.

HIC. pronom.

Haec illae lacrumae. *And.* I. 1. 79. vide Notas. Tu si *hic* sis, aliter censeas. *And.* II. 1. 10. Ipsum *hunc* orabo. *And.* II. 1. 12. Nec tu ea causa minueris *haec* quae facis. *And.* II. 3. 19. Quid *hoc*? adeone est demens? *And.* III. 1. 10. *Hic*

vero est. *Eun.* II. 3. 8. Si laudabit *haec* illius formam, tu *huic* contra. *Eun.* III. 1. 54. Mi *hoc* negoti ceteri dedere. *Eun.* III. 4. 6. *Hoc* vide. *Heaut.* II. 3. 74. Tibi erunt parata verba, *huic* homini verbera. *Heaut.* II. 3. 115. *Huic* mandes, si quid recte curatum velis. *Adolph.* III. 3. 18. Mensis agitur *hic* iam septimus. *Hec.* III. 3. 34. Cum tu *horum* nil refelles, vinam scilicet. *Phorm.* I. 2. 82. Aliquot *hos* sumam dies. *Phorm.* V. 3. 4.

HICE.

Propter hospitii *huic* consuetudinem. *And.* II. 6. 8. vide Notas. *Hice* hoc munere arbitrantur suam Thaidem esse. *Eun.* II. 2. 38. Num me fessellit, *hosce* id frueri? *Heaut.* III. 2. 3. Qui te amat plus, quam *hosce* oculos. *Adolph.* V. 7. 5. Quid dicam *hisce*, incertus sum. *Hec.* III. 4. 36. Cum scirem infimas nuptias *hasce* esse. *Phorm.* V. 1. 7.

HICINE.

Hocine agis, an non? *And.* I. 2. 12. *Hicine*st Simo? *And.* V. 4. 4. *Hocine* tam audax factus facere esse ausum? *Eun.* IV. 3. 2. *Hucine* erat aequom ex illius more, an illum ex huius vivere? *Heaut.* I. 2. 29. *Hicine* non gestandus in sinu est? *Adolph.* IV. 5. 75. *Hicine* tu amabo non contra infideliore? *Hec.* I. 1. 13. *Haecine* erat ea quae nostros minuit fructus vllitas? *Phorm.* V. 9. 24. vide Notas.

HILARE.

Hilare hunc sumamus diem. *Adolph.* II. 4. 23. vide Notas.

HILARIS.

Tu quidem pol multo *hilarior*. *Eun.* IV. 5. 5.

H. LARUS.

Hilarum ac lubentem fac te gnati in nuptiis. *Adolph.* IV. 7. 38. Hodie modo *hilarum* te face. *Adolph.* V. 3. 56.

HILUM.

Hilum interesse censes? *And.* IV. 4. 55. vide Notas.

HINC.

Fuit oim *hinc* quidam senex, mercator. *And.* I. 3. 16. vide Notas. Abia *hinc* in malam rem. *And.* II. 1. 16. *Hinc* vos amollimini. *And.* IV. 2. 24. Illam *hinc* civem esse aiunt. *And.* V. 1. 14. Quomodo *hinc* abscedam nescio. *Eun.* IV. 4. 48. Quandam fidicinam amat *hinc* Chærea. *Eun.* V. 5. 15. vide Notas. Non cogitas *hinc* longule esse? *Heaut.* II. 2. 10. Syrum ire video: *hinc* scibo iam, ubi fiet. *Adelph.* III. 2. 7. Quod *hinc* accesserit. *Adelph.* V. 3. 30. Vix me *hinc* abstraxi. *Hec.* III. 1. 17. vide Notas. Procul *hinc* astans. *Hec.* IV. 3. 1. Petam *hinc* unde a primo institui. *Phorm.* IV. 3. 14.

HODIE.

Si id facis, *hodie* postremum me vides. *And.* II. 1. 22. Quando alias malim, quam *hodie* has fieri nuptias? *And.* III. 2. 49. vide Notas. Ecquis me *hodie* vivit fortunatior? *Eun.* V. 8. 1. Magis unum etiam instare, ut *hodie* conficerentur nuptiae. *Heaut.* V. 1. 22. Quem ego *hodie* toto non vidi die. *Adelph.* IV. 1. 11. Plus *hodie* boni feci imprudens, quam sciens ante hunc diem unquam. *Hec.* V. 4. 40. Numquamne *hodie* concedes mihi? *Phorm.* V. 3. 22.

HOMO.

Neutiquam officium liberi esse *hominis* puto. *And.* II. 1. 30. Quis *homo*st, qui me? *And.* II. 2. 7. Nulane in re esse cuiquam *homini* fidem? *And.* II. 5. 14. Si capiundos mihi sciam esse inimicos omnis *homines*. *And.* IV. 2. 12. Mi *homo*, quid istuc obsecro? *And.* IV. 3. 6. O *hominem* audacem. *And.* IV. 4. 30. *Homini* adulescentulo. *And.* V. 1. 9. Ego commodiorem *hominem* non vidi. *And.* V. 2. 3. More *hominum* evenit. *And.* V. 6. 3. Sic *homost*; perpaucorum *hominum*st. *Eun.* III. 1. 18. *Homini* *homo* quid praeostat? *Eun.* II. 2. 1. Quid hoc *hominis*? *Eun.* III. 4. 8. *Hominem* haut inpurum. *Eun.* II. 2. 4. Sci-

tum hercle *hominem*. *Eun.* II. 2. 23. Neque quemquam ego *hominem* esse arbitror. *Eun.* II. 3. 33. Illumine obsecro inhonestum *hominem*, senem mulierem? *Eun.* II. 3. 66. vide Notas. Quid *homo*, inquam, ignavissime? *Eun.* II. 2. 8. Est genus *hominum*. *Eun.* II. 2. 17. Quem ego infra esse infimos omnis puto *homines*. *Eun.* III. 2. 37. Sicubi eum fatietas *hominum* ceperat. *Eun.* III. 1. 14. Qui huic tantum *hominem* facias inimicum tibi. *Eun.* IV. 7. 32. Metuo qualem tu me esse *hominem* existimes. *Eun.* IV. 6. 20. Moustum *hominis*. *Eun.* IV. 4. 29. Quid illuc *hominis* est? *Eun.* V. 1. 17. O scelestum atque audacem *hominem*. *Eun.* IV. 4. 41. Quis hic est *homo*? *Eun.* IV. 4. 9. Quis tu *homo* es? *Eun.* IV. 7. 34. Quis *homo* umquam vidit? *Eun.* V. 1. 38. *Homo* sum: humani nihil a me alienum puto. *Heaut.* I. 1. 25. Paulo qui est *homo*, tolerabilis. *Heaut.* I. 2. 31. *Hominis* frugi & temperantis functus officium. *Heaut.* III. 3. 19. Tibi erunt parata verba, huic *homini* verbera. *Heaut.* II. 3. 115. Vin tu *homini* stulto mi auscultare? *Heaut.* III. 3. 24. *Hominem* amicum recipere ad te. *Heaut.* III. 3. 6. Ita comparatam esse *hominum* naturam omnium. *Heaut.* III. 1. 94. Ne ego fortunatus *homo* sum. *Heaut.* IV. 6. 21. Quaeso quid *hominis* es? *Heaut.* IV. 3. 6. Volus quoque *hominum* fingit scelus. *Heaut.* V. 1. 14. *Homines* nobills. *Adelph.* Prol. 15. *Hominum* *homo* stultissime. *Adelph.* II. 2. 10. Non scis inescare *homines*. *Adelph.* II. 2. 12. *Homulus* inperito numquam quicquam iniustus. *Adelph.* I. 2. 18. Abs quisvis *homine* beneficium accipere gaudeas. *Adelph.* II. 3. 1. O *hominem* inpurum. *Adelph.* II. 1. 29. O *hominem* inpium. *Adelph.* III. 2. 6. Non puduisse verberare *hominem* senem? *Adelph.* IV. 2. 23. Consen *hominem* me esse? *Adelph.* IV. 2. 40. Itast *homo*. *Adelph.* I. 2. 63.

Ut *homost*, ita *morem* geras. *Adelph.* III. 3. 77. Ne ego *homo* infelix. *Adelph.* IV. 2. 1. Si tu sis *homo*. *Adelph.* V. 8. 11. Frugi *homo* es. *Adelph.* V. 9. 2. Stimulare certe est *hominis*. Haec magis sunt *hominis*. *Adelph.* IV. 7. 16. & 18. Me omnino lapidem, non *hominem* putas. *Hec.* II. 1. 17. Quot *homines*, tot sententiae. *Phorm.* II. 4. 14. Ha, ha, ha, *homo* suavis. *Phorm.* II. 3. 64. O omnium, quantum est qui vivunt, *hominum* *homo* ornatissime. *Phorm.* V. 6. 13. Alere nolunt *hominem* edacem. *Phorm.* II. 2. 21. *Phormio* strenuum *hominem* prae-buit. *Phorm.* III. 1. 12. Ego *hominem* callidiores vidi neminem. *Phorm.* IV. 2. 1. *Homo* confidens. *Phorm.* I. 2. 71. *Homo* iam grandior, pauper. *Phorm.* II. 3. 15. *Homo* inhumanissimus. *Phorm.* III. 2. 24. Solus est *homo* amico amicus. *Phorm.* III. 3. 30. Haut scio, ut *homost*, an mutet animum. *Phorm.* V. 2. 9. Filius *homo* adulescens. *Phorm.* V. 9. 52.

HOMUNCIO.

Ego *homuncio* hoc non fecerim? *Eun.* III. 5. 43. vide Notas.

HONESTE.

Potius quam *honeste* in patria pauper viveret. *And.* IV. 5. 3. vide Notas. Alio pacto *honeste* quomodo hinc abscedam nescio. *Eun.* IV. 4. 48. Olim cum *honeste* potuit, tum non est data. *Phorm.* V. 8. 19.

HONESTUS.

Forma praeter ceteras *honestas*. *And.* I. 1. 96. *Honestas* oratio est. *And.* I. 1. 114. Papae, facie *honestas*. *Eun.* II. 1. 24. Ita me Di ament, *honestus* est. *Eun.* III. 2. 21. Neque *honestum* mihi, neque utile ipsi virgini est. *Hec.* I. 2. 76.

HONOS.

Videt me esse tanto *honore*. *Eun.* II. 2. 29. vide Notas. Hic pro illo munere tibi *honor* est habitus. *Eun.* V. 6. 22. Quam ego scio esse *honore* quovis dignam. *Haut.* IV. 3. 9. Vestri *honoris* causa. *Phorm.* V. 8. 35.

HORA.

Dum haec loquitur, abiit *hora*. *Eun.* II. 3. 50. vide Notas. Unam praeterea *horam* ne oppertus fies. *Phorm.* III. 2. 29.

HORREO.

Totus tremo, *horreoque*. *Eun.* I. 2. 4.

HORRESCO.

Accedam ad fores: *horresco* semper, ubi pultare haec occipio. *Adelph.* IV. 4. 25.

HORRIDUS.

Capillus passus, nudus pes, ipsa *hirsuta*. *Phorm.* I. 2. 56.

HORSUM.

Mox noctu te adiget *horsum* insomnia. *Eun.* II. 1. 13. *Horsum* pergunt. *Hec.* III. 4. 56.

HORTOR.

Te sedulo & moneo & *hortor*. *Hec.* I. 1. 7.

HORTUS.

Hanc in *horto* maceriam iube dirui. *Adelph.* V. 7. 10.

HOSPES.

Nunc me, *hospitem*, lites sequi. *And.* IV. 5. 15. Cuius, amicus, *hospes* nemo est vobis? *Adelph.* IV. 1. 13. Iter ad *hospitem* antiquom. *Phorm.* I. 2. 17. *Hospites*, tum ci-vis. *Phorm.* II. 2. 14.

HOSPITA.

Propter *hospitai* huiusce consuetudinem. *And.* II. 6. 8. vide Notas.

HOSTIS.

Nupta meretrici *hostis* est. *Hec.* V. 2. 23.

HUC.

Commigravit *huc* vicinia. *And.* I. 1. 43. Dum in dubio est animum, paulo momento *huc* vel illuc impellitur. *And.* I. 5. 31. Ut ab illa excludar, *huc* concludar. *And.* II. 3. 12. *Huc* renuntio. *And.* III. 4. 15. Omnia haec nunc verba *huc* redeunt denique. *Eun.* I. 2. 78. Sermone quaerere: ubi friget, *huc* evasit. *Eun.* III. 3. 11. *Huc* transiit amorem. *Hec.* I. 2. 94. Renumeret dotem *huc*, eat. *Hec.* III. 5.

52. Aliquando tandem *huc* animum ut adducas tuum. *Hec*. IV. 4. 61.

HUI.

Hui, tam cito? *And*. III. 1. 16.
Hui, univorsum triduum? *Eun*. II. 1. 17. *Hui*, quantam eii fenestram ad nequitiam patefeceris? *Heaut*. III. 1. 71. *Hui* percarast. *Phorm*. II. 3. 25.

HUIUSMODI.

Haec atque *huiusmodi* sum multa passa. *Eun*. IV. 6. 8. *Huiusmodi* obsecro aliquid reperi. *Heaut*. II. 3. 98. *Huiusmodi* mihi res semper comminiscere. *Heaut*. IV. 6. 8. Hic me *huiusmodi* scribat esse. *Phorm*. III. 2. 44.

HUMANE.

Vix *humane* patitur. *Adelph*. I. 2. 65.

HUMANITUS.

Coepl non *humanitus* tractare. *Heaut*. I. 1. 47.

HUMANUS.

Humani ingenti mansuetique animi officia. *And*. I. 1. 68. Hocine sit factu *humanum* aut inceptu? *And*. I. 5. 1. vide Notas. *Humani* nihil a me alienum puto. *Heaut*. I. 1. 25. Ut sunt *humana*. *Heaut*. III. 2. 41. Iam peccatum primum id magnum, magnum at *humanum* tamen. *Adelph*. IV. 5. 53.

HUMERUS.

Demissis *humeris*. *Eun*. II. 3. 23. Qui non *humerum* hunc oneto pallio. *Phorm*. V. 6. 4.

HUMI.

Obsecro, *humine*? *And*. IV. 3. 11.

HUMILIS.

Omnibus nobis ut res dant sese, ita magni atque *humiles* sumus. *Hec*. III. 3. 20.

HYMENAEUS.

Hoc mi morae est, tibicina, & *hymenaeum* qui cantent. Missa haec face, *hymenaeum*, turbas, lampadas, tibicinas. *Adelph*. V. 7. 7. & 9.

I.

IACIO.

Si illud, quod maxime opus est *iactu*, non cadit. *Adelph*. IV. 7. 22.

IAM.

Eamus nunc *iam* intro. *And*. I. 1. 145. Primum *iam* de amore hoc comperit. *And*. I. 3. 6. *Iam* tum. *Eun*. III. 3. 8. *Iam* olim. *Eun*. III. 5. 39. *Iam* inde usque a pueritia. *Heaut*. I. 2. 9. *Iam* inde ab adulescentia. *Adelph*. I. 1. 16. *Iam* inde a puero. *Adelph*. III. 3. 86. *Iam* pridem. *Hec*. II. 1. 22. *Iam* ut limen exirem. *Hec*. III. 3. 18. *Iam* a principio. *Phorm*. IV. 3. 45.

IAM DUDUM.

Iam dudum te amat: *iam dudum* illi facile sit, quod doleat. *Eun*. III. 1. 58. *Iam dudum*: aetatem. *Eun*. IV. 5. 8. Ego *iam dudum* hic adsum. *Eun*. IV. 6. 5. *Iam dudum* dixi, itidemque nunc dico. *Hec*. IV. 4. 100. vide Notas.

IANUA.

Ante nostram *ianuam* adpone. *And*. IV. 3. 10. Propera adeo puerum tollere hinc ab *ianua*. *And*. IV. 4. 20.

IBI.

Ibi tum filius cum illis una aderat frequens. *And*. I. 1. 79. Eecendo in quendam *ibi* excelsum locum. *And*. II. 2. 19. *Ibi* culpam in te transferet. *And*. II. 3. 5. Eamus ad me, *ibi* proximam. *Eun*. III. 5. 64. *Ibi* nunc sum, & usque id egi dudum. *Heaut*. V. 2. 30. Credeas animum *ibi* esse. *Heaut*. V. 5. 19.

IBIDEM.

Teque *ibidem* pervolvam in luto. *And*. IV. 4. 58.

IDCIRCO.

Idcirco adcersor, nuptias quod mi adparari sensit. *And*. IV. 2. 7. *Idcirco* huic nostro tradidisti provincia. *Heaut*. III. 2. 5.

IDEM.

Tu tamen *idem* has nuptias perge facere ita, ut facis. *And*. III. 2. 41. Veritus sum abs te, ne fa-

ceres idem, quod vulgus servorum solet. *And.* I. 1. 2. 3. *Idem* hoc iam Pyrrhus factuavit. *Eun.* IV. 7. 13. Animus te erga *idem* ac fuit. *Heaut.* II. 3. 24. In *eundem* fraudem incidēs. *Heaut.* III. 1. 33. Praesens absensque *idem* erit. *Adelph.* I. 1. 48. An ego totiens de *eadem* re audiam? *Adelph.* I. 2. 48. *Eandem* illam rationem antiquam obtine. *Adelph.* V. 3. 26. Utinam omnes mulieres *eae* tam aequae studeant, nolintque omnia. *Hec.* II. 1. 2. Fac *eas* in ut sis pueri. *Hec.* V. 1. 58. Iudicium de *eodem* causa iterum ut reddant tibi. *Phorm.* II. 3. 57. Taudet iam audire *eadem* millies. *Phorm.* III. 2. 2.

IDEO.

Ido quia, ut vos domi mihi eritis, proinde ego ero fama foris. *Hec.* II. 1. 21.

IDONEUS.

Itane tandem *idoneus* tibi videor esse, quem tam aperte fallere incipias dolis? *And.* III. 2. 12. Illa aetas magis ad haec utenda *idonea* est. *Heaut.* I. 1. 81. Initium *idoneum*. *Hec.* III. 3. 1.

IGITUR.

Cur simulās *igitur*? *And.* I. 1. 21. Quid *igitur* faciam? *Eun.* I. 1. 1. Quid *igitur* tibi vis dicam? *Heaut.* IV. 6. 14. Quid illa *igitur* facies? *Adelph.* IV. 7. 28. vide Notas. Quid tu *igitur* lacrimas? *Hec.* III. 2. 20. Quid illic tam diu quaeso *igitur* commorabere? *Phorm.* IV. 1. 7.

IGNARUS.

Inprudens harum rerum *ignarus*que omnium. *Eun.* I. 2. 56. *Ignarum* artis meretriciae. *Heaut.* II. 1. 14. Ne te *ignarum* fuisse dicas meorum morum. *Adelph.* II. 1. 6. Erras, cui animi si me esse *ignarum* putas. *Hec.* IV. 4. 60.

IGNAVOS.

Adone me *ignavum* putas. *And.* II. 1. 42. Quid hoc o, inquam, *ignavissimus*? *Eun.* II. 2. 8. Quid *ignave*? *Eun.* IV. 7. 7.

IGNIS.

In *ignem* inpositast. *And.* I. 1. 102. Sese in *ignem* inicere voluit. *And.* I. 1. 113. Accede ad *ignem* hunc. *Eun.* I. 2. 5.

IGNOBILIS.

Ille indotata virginem atque *ignobilem* daret illi? *Phorm.* I. 2. 70.

IGNORO.

Isti te *ignorabant*. *Eun.* V. 8. 59. Erras, si id credis, & me *ignoras*, Ciniā. *Heaut.* I. 1. 53. Quia egens repleta est misera, *ignoratur* parens. *Phorm.* II. 3. 10. Etiamnum credis te *ignorare*? *Phorm.* V. 8. 38.

IGNOSCENS.

Quanto tu me es annis gravior, tanto es *ignoscentior*. *Heaut.* IV. 1. 32.

IGNOSCO.

Tuumst mihi *ignoscere*. *And.* IV. 5. 54. Propterea magis nunc *ignosco* tibi. *Eun.* V. 2. 30. Et cognoscendi & *ignoscendi* dabitur peccati locus. *Heaut.* II. 1. 6. Istuc factum *ignosciam*. *Heaut.* IV. 1. 34. *Ignatumst*, tacitumst. *Adelph.* III. 4. 28. Iam ea aetate sum, ut non fiet peccato mi *ignosci* aequum. *Hec.* V. 1. 11. Esse in hac re culpam meritum non nego; sed ea quin sit *ignoscenda*. *Phorm.* V. 9. 26. vide Notas.

IGNOTUS.

In *ignotum* abducat locum? *Phorm.* III. 3. 15. Anus deserta, egens, *ignota*. *Phorm.* V. 1. 24.

ILICET.

Accumst *ilicet*. *Eun.* I. 1. 9. *Illicet*, ne te admisce. *Heaut.* V. 2. 21. Hoc nihil est, Phaedria: *ilicet*. *Phorm.* I. 4. 30.

ILICO.

Percussit *ilico* animum. *And.* I. 1. 98. Oculi illi *ilico* effodientur. *Eun.* IV. 6. 2. vide Notas. *Ilisone* credere ea quae dixi, oportuit te? *Eun.* V. 6. 11. Aequum esse censent, nos iam a pueris *ilico* nasci senes. *Heaut.* II. 1. 2. Postquam aspexi, *ilico* cognovi. *Heaut.* IV. 1. 43. Homini *ilico* lacrimas cadunt.

Adelph. IV. 1. 2. Aegram esse simulant mulierem. nostra *itico* it vi-
sere ad eam. *Hec.* I. 2. 13. Ex ad-
verso *ilico* tonstrina erat. *Phorm.* I.
2. 38. vide Notas. Sta *ilico*. *Phorm.*
I. 4. 17.

ILIGNUS.

Lestulos in sole *ilignis* pedibus
faciundos dedit. *Adelph.* IV. 2. 46.

ILLAC.

Hac atque *illac* perpluo. *Eun.* I.
2. 25. Hac *illac* circumcurfa, *Heaut.*
III. 2. 1.

ILLE.

Haec *illast* misericordia. *And.* I.
1. 99. Si *illum* obiurges, vitae qui
auxilium tulit, quid facias *illi*, de-
derit qui damnum aut malum. *And.*
I. 1. 115. 116. Id viso, tun an *illi* in-
santiant. *And.* III. 3. 3. Ego exclu-
dor: *ille* recipitur. *Eun.* I. 2. 79.
Egone *illam*? quae *illum*? *Eun.* I.
1. 20. Times, ne *illum* talem prae-
ripiat tibi. *Eun.* I. 2. 81. Usque
dum *ille* vitam, *illam* colet inopem.
Heaut. I. 1. 84. *Illud* vide. *Adelph.*
II. 2. 20. Nunc *illud* est. *Adelph.*
III. 2. 1. *Ille* invitus *illam* duxe-
rat. *Hec.* I. 2. 68. *Illis* repudium
renuntiet; hanc ducat. *Phorm.* IV.
3. 72.

ILLI. ILLIC.

Facile hic plus mali est, quam
illic boni. *And.* IV. 3. 5. Mihi *illic*
vere ad rastrores res redit. *Heaut.* V.
1. 58. Prius nox oppressisset *illic*,
quam huc reverti posset iterum.
Adelph. IV. 1. 9. Multo melius hic
quae sunt, quam *illi*, ubi sum ad-
sidue, scio. *Hec.* II. 1. 20.

ILLIC.

Hem *illic* est huic rei caput. *And.*
II. 6. 27. Ubi *illic* est? *And.* III.
5. 1. *Illic* est sapere. *Eun.* IV. 7.
12. Mirum ni *illoc* homine quoque
paeto opust. *Eun.* V. 8. 53. *Illan-*
cine mulierem alere cum illa fami-
lia? *Heaut.* IV. 5. 3. Quis *illic* est,
quem video procul? *Adelph.* III.
3. 84.

ILLINC.

Fere grandiuscula iam profectast

illinc. *And.* IV. 5. 19. Se *illinc* sub-
ducat. *Eun.* IV. 1. 14. Ubi *illinc*
redieris. *Adelph.* II. 2. 8. Dum co-
gnatus hinc *illinc* vestiret, *Adelph.*
IV. 5. 40. vide Notas.

ILLIUSMODI.

Ne *illiusmodi* iam magna nobis,
clvium paenuriaft. *Adelph.* III. 3.
87.

ILLO.

Cum *illo* advenio: solitudo ante
ostium. *And.* II. 2. 25.

ILLUC.

Dum in dubio est animus, paulo
momento huc vel *illuc* impellitur.
And. I. 5. 31. Accede *illuc*. *Adelph.*
II. 1. 14. *Illuc* quaeso redi, quo
coepisti. *Adelph.* II. 1. 36.

IMBER.

Quo pacto Danaae misisse aiunt
quondam in gremium *imbrem* aure-
um. *Eun.* III. 5. 37.

IMMEMOR. INMEMOR.

Exprobratio *immemori* benefici.
And. I. 1. 17. vide Notas. Num
immemores discipuli? *And.* III. 1.
19.

IMMISERICORDITER.

Factum a vobis duriter, *immise-*
ricorditerque. *Adelph.* IV. 5. 29.

IMMO.

Immo aliud. *And.* I. 1. 3. *Immo*
enimvero infelicer. *Eun.* II. 3. 38.
Immo abeat potius malo quovis gen-
tium. *Heaut.* V. 1. 55. *Immo* her-
ele extorque. *Adelph.* III. 4. 37.
Immo vero abi. *Hec.* IV. 4. 104.
Immo vero uxorem tu cedo. *Phorm.*
V. 8. 43.

IMMORTALIS. INMORTALIS.

Di *immortales*. *Eun.* II. 2. 1. Pro
Di *immortales*. *Adelph.* III. 4. 1.
Pro Deum *immortalium*. *Phorm.* II.
3. 4.

IMMORTALITAS.

Mi *immortalitas* partast. *And.* V.
5. 4.

IMPEDIMENTUM.

Mi *impedimento* estis. *And.* IV.
8. 24.

IMPERATOR.

Haut convenit una ire cum ami-

ca, *imperatorem*, in via. *Eun.* III. 2. 42. *Imperatoris* virtutem noveram, & vim militum. *Eun.* IV. 7. 8.

IMPERIUM.

Eone es ferox, quia habes *imperium* in beluas? *Eun.* III. 1. 25. Mater, cuius sub *imperiis*, mala. *Heaut.* II. 2. 4. Si meum *imperium* exsequi voluisses. *Heaut.* IV. 1. 22. *Imperium* gravius aut stabilius. *Adelph.* I. 1. 41. Satis pro *imperio* quisquis es. *Phorm.* I. 4. 18.

IMPERO.

Quod iussi ei dari bibere, & quantum *imperaui*, dato. *And.* III. 2. 4. *Imperaui* egomet mihi omnia adferari. *Eun.* II. 2. 21. Numquid aliud *imperas*? *Eun.* II. 1. 7. Omnia faciam; *impera*. *Heaut.* V. 5. 11. Hoc qui nequit, fateatur nescire *imperare* liberis. *Adelph.* I. 1. 52. Ut te cogam quae ego *impeirem* facere. *Hec.* II. 2. 2. Quin tu, quid faciam, *impero*. *Phorm.* I. 4. 45.

IMPERTIO, IMPERTIO.

Plurima salute Parimenonem summum suum *impertit* Guarthio. *Eun.* II. 2. 40. Cesso eram hoc malo *impertiri* propere? *Adelph.* III. 2. 22.

IMPETRO.

Huic supplicabo: credo *impetra-*bo. *And.* II. 1. 13. Cum istuc quod postulo *impetro* cum gratia. *And.* III. 5. 11. Ego *impetrare* nequeo abs te. *Eun.* I. 2. 101. Quod vos vis cogit, id voluntate *impetret*. *Adelph.* III. 4. 44 vide Notas.

IMPORTUNUS.

Immo ille fuit senex *importunus* semper. *Heaut.* I. 5. 23.

IN.

In eo disputant. *And.* Prol. 15. Fere in diebus paucis. *And.* I. 1. 77. Hanc mi in manum dat. *And.* I. 5. 62. Ne in mora illi sis. *And.* III. 1. 9. In commune ut consulas. *And.* III. 3. 16. In tempore ipso. *And.* V. 6. 10. In hoc biduum vale. *Eun.* I. 2. 110. Fertur in primis. *Eun.* III. 1. 39. In hunc diem ut

de symbolis effemus. *Eun.* III. 4. 2. In ius ducito. *Eun.* IV. 6. 30. Ego me in pedes. *Eun.* V. 2. 5. In diem istuc est fortasse. *Eun.* V. 6. 19. In proximo hic. *Heaut.* I. 1. 2. Pessime istuc in te atque in illum consulis. *Heaut.* III. 1. 28. Res in tuto ut conlocetur. *Heaut.* IV. 5. 11. Consulere in longitudinem. *Heaut.* V. 2. 10. In praesentia. *Adelph.* II. 2. 14. Vereor coram in os te laudare. *Adelph.* II. 4. 5. Dedit in sumptum, dimidium minae. *Adelph.* III. 3. 16. In experiundo. *Adelph.* V. 4. 4. Obsecundare in loco. *Adelph.* V. 9. 37. Id facias, quod in rem sit tuam. *Hec.* III. 3. 32. In principio. *Hec.* III. 3. 51. Tibi id in manu est, ne fiat. *Hec.* III. 5. 43. In ipso tempore. *Hec.* IV. 4. 5. In medio omnibus palmam esse positam. *Phorm.* Prol. 16. Restitui in integrum. *Phorm.* II. 4. 9. Quid vis dari tibi in manum? *Phorm.* IV. 3. 29. In diem malum abitt. *Phorm.* V. 2. 16. In tus ambula. *Phorm.* V. 8. 43.

INANIS.

Laborem *inanem* capit. *Hec.* III. 2. 9.

INAUDIO.

Ego quoque illam *inaudi*vi fabulam. *Phorm.* V. 6. 37.

INCEDO.

Nova nunc religio te istaec *in-*cessu cedo? *And.* IV. 3. 15. Virum bonum eum Parimenonem *incedere* video. *Eun.* V. 3. 9.

INCENDO.

Lubido frustra *incendatur* tua. *And.* II. 1. 8. Ut illius animum cupidum inopia *incenderet*. *Heaut.* II. 3. 125. *Incendor* ira. *Hec.* IV. 1. 47. Loquar? *incendam*. *Phorm.* I. 4. 9. Hicce ego illam distis ita *incensam* dabo. *Phorm.* V. 8. 81.

INCEPTA.

*Inceptio*st amentium, haut aman-

INCEPTO.

Fabulam *inceptat*. *And.* V. 4. 22. Vide quod *inceptet* facinus. *Heaut.*

III. 3. 39. Sudabis satis, si cum illa *inceptas* homine. *Phorm.* IV. 3. 24.

INCEPTOR.

Mearum voluptatum omnium inventor, *inceptor*, perfector. *Eun.* V. 8. 5.

INCEPTUM.

Hoc inest fastu humanum aut *inceptu*? *And.* I. 5. 1. vide *Notas*.

INCEPTUM.

Illud *inceptum* animi est pudentis signum & non instrenui. *Heaut.* I. 1. 67. Ut te Di Deaque cum tuo isto invento cumque *incepto* perduint, *Heaut.* IV. 6. 7.

INCERTUS.

Incertum sit quid agam. M. Misera timeo, *incertum* hoc quorsum accedat. *And.* I. 5. 29. Quae nunc sunt certa ei consilia, *incerta* ut sient. *And.* II. 3. 16. Fillam darem in *incertas* nuptias? *And.* V. 1. 11. *Incerta* haec si tu postules ratione certa facere. *Eun.* I. 1. 16. Qua insistam via, *incertus* sum. *Eun.* II. 3. 4. Nunc habeam nec ne *incertum*. Animo *incerto* prae aegritudine. *Heaut.* I. 1. 43. & 71. Spe *incerta*, certum mihi laborem sustulit. *Hec.* Alt. Prol. 9. Fecit animi ut *incertus* foret. *Hec.* I. 2. 46. Ut veni, itidem *incertum* amissi. *Hec.* II. 2. 9. De uxore *incertus* sum etiam, quid sim facturus. *Hec.* IV. 3. 8. *Incetior* sum multo quam dudum. *Phorm.* II. 4. 19. Quod quidem me factum consili *incertum* facit. *Phorm.* IV. 1. 12.

INCIDO.

Ex ipsa re mi *incidit* suspicio. *And.* II. 2. 22. Iocularium in malum insciens paene *incidi*. *And.* IV. 4. 43. Ut numquam ulla amoris vestro *incidere* possit calamitas. *Heaut.* II. 4. 15. In eandem fraudem ex hac re atque ex illa *incides*. *Heaut.* III. 1. 33. Quodcumque *incideris* in mentem, volet. *Heaut.* III. 1. 75. Tanta nunc suspicio de me *incidit*. *Adolph.* IV. 4. 7.

INCIPIO.

Amicitiam, quae *incepta* a parvis cum aetate accrevit simul. *And.* II. 3. 7. Narrationis *incipit* initium. *And.* IV. 2. 26. Satis periculi *incipi* adire. *And.* V. 1. 2. vide *Notas*. Si *incipis*, neque pertendes naviter. *Eun.* I. 1. 5. Quid faciam miser? quidve *incipiam*? *Eun.* V. 4. 45. Iam tum *inceperis* turba inter eos. *Eun.* IV. 4. 58. Quid, si hoc nunc sic *incipiam*? nihil est. *Heaut.* IV. 2. 9. Neque quod principium *incipiam* ad placandum, scio. *Heaut.* V. 4. 21. vide *Notas*. Turpe *inceptu* est. *Phorm.* II. 4. 16. Novi negotii nihil *incipere*, causa est fontica. *Phorm.* IV. 4. 29. vide *Notas*.

INCLEMENTIUS.

Qui dictum in se *inclementius* existimavit esse. *Eun.* Prol. 4.

INCOGITANS.

Quod nō fuissem *incogitans*. *Phorm.* I. 3. 3. Adeo te esse *incogitantem*? *Phorm.* III. 2. 14.

INCOLUMUS.

Posthac *incolumem* sat scio fore me. *And.* III. 5. 5. Parentes, patrum *incolumem*. *Heaut.* I. 2. 20.

INCOMMODE.

Incommode hercle. ch. Immo vero infelicitate. *Eun.* II. 3. 38. Tam *incommode* illis fors obtulerat adventum meum. *Hec.* III. 3. 10. *Incommode* mihi nuptiis evenit. *Hec.* V. 3. 40.

INCOMMODITAS.

Incommoditas huc omnis redit. *And.* III. 3. 35.

INCOMMODO.

Mihi ut *incommodet*. *And.* I. 1. 135.

INCOMMODUM.

Ex *incommotis* alterius sua ut comparent commoda. *And.* IV. 1. 3. Quod *incommodi* tibi in hac re accipies, nisi caves? *Heaut.* V. 1. 59. vide *Notas*. *Incommoda* atque iniurias viri omnis ferre. *Hec.* I. 2. 9. Hic tibi nihil est quicquam *incommodi*. *Hec.* III. 3. 40. Multa

ex quo fuerint commoda, eius *incommoda* aequiunt ferre. *Hec.* V. 3. 42.

INCOMMODUS.

Incommoda alia sunt dicenda. *Eun.* II. 2. 30. Hoc ego proferre, *incommodum* mi esse arbitror. *Hec.* I. 2. 78. Ain tu tibi hoc *incommodum* evenisse iter? so. Non hercle vernis dici potest tantum, quam re ipsa navigare *incommodum* est. *Hec.* III. 4. 1. & 3. Non tute *incommoda* rem, ut quaeque est, in animum indices pati? *Hec.* IV. 2. 27.

INCREDIBILIS.

Incredibilia Parmeno modo quae narravit. *Eun.* V. 8. 19. Vin me istuc tibi, est *incredibile* est, credere? *Heaut.* IV. 1. 11. *Incredibili* re atque atroci percitus. *Hec.* III. 3. 17. *Incredibile* hoc mi obtigit. *Incredibile* quantum erum anteo sapientia. *Phorm.* II. 1. 9. & 17.

INCURVUS.

Incurvus, tremulus, labilis de-
missis, gemens. *Eun.* II. 3. 45.

INCUSO.

Quid me *incusatus*, Clitipho? *Heaut.* V. 2. 7. Nos iam dudum hic te absentem in *incusatus*. *Phorm.* III. 1. 7. Quae tute dudum coram me *incusaveras*. *Phorm.* V. 8. 21.

INDE.

Te in pistrinum dedam, ea lege, ut, si te *inde* eximerim, ego pro te molam. *And.* I. 2. 29. Miles tendere *inde* ad iugium. *Eun.* IV. 1. 12. vide Notas. *Inde* alii se finire. *Heaut.* I. 1. 73. vide Notas. Iam *inde* usque a pueritia. *Heaut.* I. 2. 9. Iam *inde* ab adulescentia. *Adelph.* I. 1. 15. Uxorē duxit, & *inde* filiam suscepit iam unam. *Phorm.* V. 9. 18.

INDICENS.

Non me *indicente* haec sunt. *Adelph.* III. 4. 62.

INDICIUM.

Ego met meo *indicio* perit. *Eun.* V. 6. 23. Mihi quale ingenium haberes, fuit *indicio* oatio. *Heaut.* II. 4. 4. Cum illi pericli nihil ex *in-*

dicio fiet. *Heaut.* III. 1. 6. *Indicio* de se ipse erit. *Adelph.* Prol. 4. Id anus mi *indiciū* fecit. *Adelph.* IV. 4. 9. Id nunc res *indiciū* haec facit. *Hec.* IV. 1. 31.

INDICTUM.

Quod dictum, *indictum* est. *Phorm.* V. 8. 53.

INDICUS.

Elephantis quem *Indicis* praefecerat. *Eun.* III. 1. 23.

INDIGEO.

Quasi tu huius *indigeas* patris. *And.* V. 3. 19.

INDIGNE.

Facis adeo *indigne* iniuriam illi. *Heaut.* III. 3. 4. Cui miserae *indigne* per vim vitium obtulerat. *Adelph.* III. 2. 10. Clamant omnes, *indignissime* factum esse. *Adelph.* I. 2. 11. Illi miserae *indigne* factam iniuriam contexteris. *Hec.* III. 3. 41. *Indigne* injuria adficiatur. *Phorm.* V. 1. 3. An quicquam hodie est factum *indignius*? *Phorm.* V. 9. 20.

INDIGNUS.

Clamitans: *indignum* facinus. *And.* I. 1. 118. O *indignum* facinus. *And.* I. 1. 25. *Indignis* nos esse iurissas modis. *Eun.* IV. 4. 42. Tu *indignus* qui faceres. *Eun.* V. 2. 27. Iusiurandum dabitur, te esse *indignum* iniuria hac; *indignis* com egomet sim acceptus modis. *Adelph.* II. 1. 12. Rem ullam illa aut me *indignam*. *Adelph.* III. 2. 51. Haec te admittere *indigna* genere nostro? *Adelph.* III. 3. 55. Quando esse *indignam* sese deputat, matri meae quae concedat. *Hec.* III. 5. 27. vide Notas.

INDILIGENS.

Vereor ne *indiligens* nimium fies. *Adelph.* IV. 5. 50.

INDILIGENTER.

Mei patris bene parta *indiligenter* tutatur. *Phorm.* V. 3. 5.

INDOTATUS.

Ducenda *indotata* est? *Adelph.* IV. 7. 11. Ille *indotatam* virginem atque ignobilem daret illi? *Phorm.* I. 2. 70. Vos me *indotatis* modo

patrocinari fortasse arbitramini: IV. 2. 7. Cum rationem *ineas*, etiam dotatis soleo. *Phorm.* V. 8. *Phorm.* II. 2. 30.

45.

INDUCO.

Vide quo me *inducas*. *And.* II. 3. 25. Si ita istuc animum *induxi* esse utile. *And.* III. 3. 40. Oro, ut ne illis animum *inducas* credere. *And.* V. 1. 15. Olim, cum ita animum *induxi* tuum. *And.* V. 3. 12. Qui huic adfentari animum *induxeris*. *Eun.* III. 2. 37. Mea causa causam hanc iustam esse animum *inducite*. *Heaut.* Prol. 41. Me Syri promissa huc *induxerunt*. *Heaut.* IV. 4. 1. Sic animum *induco* meum. *Adelph.* I. 1. 43. Eum esse quaestum in animum *induxi* maximum. *Hec.* Alt. Prol. 48. Animum rursus ad meretricem *induxi* tuum. *Hec.* IV. 4. 67. In animum *induces* pati? *Hec.* IV. 2. 27. vide Notas.

INDULGO.

Nimis me *indulgeo*. *Eun.* II. 1. 16. Nimium illi *indulges*. *Heaut.* IV. 8. 20. Te *indulgebant*: tibi dabant. *Heaut.* V. 2. 35. Adfentando atque *indulgendo* & largiendo. *Adelph.* V. 9. 31.

INDUO.

Mi hanc dedit vestem: meam ipse *induit*. *Eun.* IV. 4. 34. Tuam vestem detraxit tibi? & eam est *indutus*? *Eun.* IV. 4. 40.

INDUSTRIA.

Ex animo omnia, ut fert natura, facias, an de *industria*. *And.* IV. 4. 56. Aequanimitas poetae ad scribendum augeat *industriam*. *Adelph.* Prol. 25. Vestra intelligentia si erit adiutrix nostrae *industriae*. *Hec.* Prol. Alt. 24.

INDUTIAE.

Indutiae, bellum, pax rursus. *Eun.* I. 1. 15.

INEO.

Ut beneficium verbis *initum* dum nunc re comprobos. *And.* V. 1. 5. Ab eo gratiam hanc *inibo*. *Eun.* III. 5. 9. Cave ne falsam gratiam studeas *inire*. *Heaut.* II. 3. 62. Ratio de integro *insundasti* mihi. *Heaut.*

IV. 2. 7. Cum rationem *ineas*, etiam dotatis soleo. *Phorm.* V. 8. *Phorm.* II. 2. 30.

INEPTIA.

Usque adeo illius ferre possum *ineptiam*. *Eun.* IV. 6. 31. vide Notas. Ut video tuam ego *ineptiam*. *Adelph.* IV. 7. 31. Ut mittam illius *ineptias*. *Phorm.* IV. 3. 43.

INEPTIO.

Ineptis. *Adelph.* V. 8. II. *Phorm.* II. 3. 75.

INEPTUS.

Ullam causam, saltem *ineptam*, falsam, iniquam. *And.* I. 5. 23. Eho *inepta*, nescis quid sit astum? *And.* IV. 4. 52. Hoc nemo fuit minus *ineptus*. *Eun.* II. 1. 21. Age *inepte*. *Eun.* II. 3. 20. Ne *ineptus*, ne protervus videar. *Heaut.* III. 3. 46. Miror, quomodo tam *ineptum* quicquam tibi venire id mentem potuerit. *Heaut.* V. 3. 3. Nimium *ineptus* es. *Adelph.* I. 1. 38. Votam nequeo mirari satis rationem, sv. est hercle *inepta*. *Inepta* lenitas patris. *Inepta* haec esse sentio. *Adelph.* III. 3. 21. 36. & 76. Est hoc mihi pravum, *ineptum*, absurdum videtur. *Adelph.* V. 8. 21.

INERS.

Tam *iners*, tam nulli consili sum. *And.* III. 5. 2. Gerro, *iners*, fraus, helluo. *Heaut.* V. 4. 10. Non minus, neque *iners*. *Adelph.* III. 4. 35.

INESCO.

Non scis *inescare* homines. *Adelph.* II. 2. 12. vide Notas.

INEXORABILIS.

Adeon ingenio esse duro te atque *inexorabili*? *Phorm.* III. 2. 12.

INFAMIA.

Cavit, ne umquam *infamiae* ea res sibi esset. *And.* II. 6. 13. Propter quam in summa *infamia* sum. *Heaut.* II. 3. 18. Vis, egestas, infustitia, solitudo, *infamia*. *Adelph.* III. 2. 5.

INFAMIS.

Flagitiis tuis me *infamem* fieri. *Heaut.* V. 4. 14.

INFANDUS.

Tam *infandum* facinus ne audivi quidem. *Eun.* IV. 3. 22.

INFECTUS.

Infusa pace. *Eun.* I. 1. 8. Accusando fieri *infectum* non potest. *Phorm.* V. 9. 45.

INFELICITAS.

Quid hoc, malum, *infelicitatis*? *Adelph.* IV. 2. 5.

INFELICITER.

Incommodum hercle. *Ch.* Immo enimvero *infelicititer*. *Eun.* II. 3. 38.

INFELIX.

Adeo hominem esse invenustum aut *infelicem* quemquam, ut ego sum? *And.* I. 5. 10. O *infelicem* adolescentulum. *Eun.* V. 4. 21. Ne ego homo *infelix*. *Adelph.* IV. 2. 1. Heu me *infelicem*. *Hec.* III. 1. 2.

INFENSUS.

Me *infensus* servat. *And.* I. 3. 7.

INFERI.

Ut te quidem omnes, Di, Deae, Superi, *inferi*, malis exemplis perdant! *Phorm.* IV. 4. 6.

INFIMUS.

Quem ego infra esse *infimos* omnis puto homines. *Eun.* I. 1. 2. 36.

INFIRMITAS.

Quid adhuc habent *infirmitatis* nuptiae? *Hec.* I. 2. 101.

INFIRMUS.

Qui eos gubernat animus, *infirmum* gerunt. *Hec.* III. 1. 31. Cum scirem *infirmas* nuptias hasce esse. *Phorm.* V. 1. 6.

INFITIUS.

Ille *infitiatur* ibi. Si *infitiatur* ibi, testis mecum est anulus. *Adelph.* III. 2. 41. & 49.

INFORTUNATUS.

O *infortunatum* senem! *Eun.* II. 3. 7.

INFORTUNIUM.

Haut permultum a me aberit *infortunium*. *Heaut.* IV. 2. 1. vide Notas. Si attigisses, ferres *infortunium*. *Adelph.* II. 1. 24. Faxo eum tali maclatum, atque est *infortunio*. *Phorm.* V. 9. 39.

INFRA.

Infra esse *infimos* omnis puto homines. *Eun.* III. 2. 36.

INFRINGO.

Homini misero pius quingentos colaphos *infrégi* mihi. *Adelph.* II. 1. 45.

INGENIUM.

Humani *ingenii* mansuetique animi officia. *And.* I. 1. 86. Qui cum *ingeniis* committatur eiusmodi. *And.* I. 1. 66. Qui gnatum haberem tali *ingenio* praeditum. *And.* I. 1. 71. Bene & pudice doctum atque eductum sinam coactum egestate *ingenium* immutaret? *And.* I. 5. 40. Bonum *ingenium* narras adolescentis. *And.* III. 1. 8. Ipse est *ingenio* bono. *And.* III. 2. 7. Eorum *ingenia* admirror simul. *Eun.* II. 2. 39. Novi *ingenium* mulierum. *Eun.* IV. 7. 42. Non adeo inhumano ego sum *ingenio*. *Lun.* V. 2. 41. vide Notas. Meretricum *ingenia* & mores noscere. *Lun.* V. 4. 10. *Ingenium* quid possit meum. *Heaut.* Prolog. 37. *Ingenio* te esse in liberos leni puto. *Heaut.* I. 1. 99. Quale *ingenium* haberes. *Heaut.* II. 4. 4. Culusque *ingenium* ut sit. *Heaut.* II. 3. 43. Hocine me miserum non licere meo modo *ingenium* frui? *Heaut.* II. 4. 21. *Ingenio* egregio ad miseriam natus sum. *Heaut.* III. 1. 11. Nisi illos ex tuo *ingenio* iudicas. *Heaut.* V. 1. 7. Rursum ad *ingenium* redit. *Adelph.* I. 1. 46. Tali *ingenio* atque animo. *Adelph.* III. 1. 10. vide Notas. *Ingenium* novi tuum liberale. *Adelph.* IV. 5. 46. Liberum *ingenium*. *Adelph.* V. 3. 43. Pinum ac pudicum *ingenium* narras. Postquam par *ingenium* nactus est. *Hec.* I. 2. 77. & 95. Fuisse erga me miro *ingenio* expertus sum. *Hec.* III. 5. 39. Morem antiquom atque *ingenium* obtines. *Hec.* V. 4. 20. Sic est *ingenium*. *Phorm.* I. 2. 20. Ita plerique omnes sumus *ingenio*. *Phorm.* I. 3. 20. Adeo *ingenio* esse duro te atque inexorabili? Te adversum *ingenium* meum tuli. *Phorm.* III. 2. 12. & 35.

INGENS.

O *ingentem* confidentiam. *And.* V. 3. 5. Agere gratias *ingentis*.

l. 1. 2. Fere alia flagitia ad
isti. *Adolph.* IV. 7. 3.

INGENUUS.
sumtu ingenuum liberalem
is. *Phorm.* I. 3. 16.

INGERO.
nam mala multa? *And.* IV.
Pugnos in ventrem *ingere*.
V. 8. 95.

INGRATIS.
atiis, ut dormiam. *Eun.* II.
Joasta *ingratis* coepit visum
quaerere. *Heaut.* III. 1. 37.
gentum *ingratis* ei datum
norm. V. 7. 5.

INGRATUS.
ope me ignavum putas, adeo-
ro *ingratum*? *And.* I. 5. 43.
is tamen post, & id *ingra-*
teut. V. 1. 61. Ah nimium
ratum putas. *Hec.* V. 4. 13.

INGREDIOR.
quam es *ingressus* mare. *Hec.*
5.

INHONESTE.
inhoneste optavit parere hic
i. *And.* III. 2. 2.

INHONESTUS.
nne obsecro *inhonestum* homi-
Eun. II. 3. 65. Quam *inhone-*
lae sint domi, atque avidae
inn. V. 4. 15.

INHUMANE.
is graviter cruciat adulescen-
s, nimisque *inhumane*. *Heaut.*
2.

INHUMANUS.
on me putas *inhumanum*?
I. 5. 43. Non adeo *inhumano*
in ingenio. *Eun.* V. 2. 41.
milite *inhumanissimo*. *Hec.* I.
Homo *inhumanissimus*. *Phorm.*
24.

INIICIO.
e in ignem *inticare* voluit. *And.*
3. *Inticisse* verba tibi. *Heaut.*
19. *Intici* scrupulum homini.
h. II. 2. 20. Magnam mi *ini-*
commoditate curam. *Adolph.*
76. vide Notas. *Inticita* est
atri. *Phorm.* IV. 4. 10.

INIMICITIA.

Esse inter eos *inimicitias*. *And.*
V. 2. 11. In amore haec omnia in-
sunt vitia: Intulrae, suspiciones,
inimicitiae, Andutiae. *Eun.* I. 1. 15.
Cum puella anum suscepisse *ini-*
micitiis non pudet? *Hec.* II. 1. 34.
Numquam tam gravis ob hanc *ini-*
micitiis caperem in vestram fami-
liam. *Phorm.* II. 3. 23.

INIMICUS.

Si captundos mihi sciam esse *ini-*
micos omnis homines. *And.* IV. 2.
12. Potius quam te *inimicum* ha-
beam. *Eun.* I. 2. 94. Hunc tan-
tum hominem facias *inimicum* tibi;
Eun. IV. 7. 32. Istuc nostris *inimicis*
fiet. *Heaut.* V. 3. 12. vide Notas.
Ex amicis *inimici* ut sint nobis affi-
nes, facis. *Hec.* II. 1. 14. Iracun-
dus factus *inimicissimus*. *Hec.* III. 1.
29. Quis sim amicus, aut quid
possem, potius quam *inimicus*, pe-
riculum facias. *Hec.* V. 2. 41.

INIQUUS.

Numquam vidi *iniquius* certatio-
nem comparatam. *Adolph.* II. 2. 3.
Ne eum circumventum *iniquis* iniqui
inrideant. *Hec.* Prol. 46. Edepol ne
nos sumus *iniquis* aequae omnes in-
vitae viris. *Hec.* II. 3. 1. Quam *ini-*
quis comparatum sit. *Phorm.* I. 1. 7.

INIQUUS.

Ex me exquirero *iniqui* patris
est. *And.* I. 2. 16. Ullam causam,
saltem ineptam, falsam, *iniquam*.
And. I. 5. 22. Vide quam *iniquus*
sis prae studio. *And.* V. 1. 6. Ne
istuc tam *iniquo* patiare animo. *Eun.*
II. 1. 6. Ne plus *iniquum* possit
quam aequum oratio. *Heaut.* Prol.
27. Fortasse aliquantum *iniquior*
erat. *Heaut.* I. 2. 27. Quam *iniqui*
sunt patres in omnis adulescentes
iudices? *Heaut.* II. 1. 1. Oh, *ini-*
quos es. *Heaut.* V. 3. 9. Poeta sen-
sit scripturam suam ab *iniquis* obier-
vari. *Adolph.* Prol. 2. Vah, leuo
iniqua me non volt loqui. *Adolph.*
II. 1. 33. Ne eum circumventum
inique iniqui inrideant. *Hec.* Prol.
46. Socrus omnis esse *iniquas*. *Hec.*

II. 3. 5. In me *iniqua* est. *Hec.* III. 5. 35. Quid ego nunc in illam *ini- quos* sim? *Hec.* III. 5. 35. Num *ini- quum* postulo? *Phorm.* II. 3. 64.

INITIO.

Ubi erit pueri natalis dies: ubi *initiabunt.* *Phorm.* I. 1. 15.

INITIUM.

Narrationis incipit mi *initium.* *And.* IV. 2. 26. Unde ortum est *initium* irae. *Hec.* III. 2. 16. Ne- queo meatum rerum *initium* ullum invenire idoneum. *Hec.* II. 3. 1. His rebus anulus fuit *initium* inve- niendis. *Hec.* V. 1. 23.

INIUR.

Non *iniuria.* *And.* I. 1. 32. Ea primum ab illo animadvertenda *ini- iuriast.* *And.* I. 1. 129. Qua tur- qua *iniuria.* *And.* I. 3. 9. vide No- tas. Cum eo *iniuriam* hanc expo- stulem? *And.* V. 1. 15. Remittas jam me onerare *iniuriis.* *And.* V. 1. 8. In amore ipsunt haec vitia: *iniuriae*, suspiciones. *Eun.* I. 1. 14. Accepta *iniuria.* *Eun.* IV. 6. 24. Minus *iniuriae* meo gnato lacere. *Heaut.* I. 1. 95. Ille carens patria ob meas *iniurias.* *Heaut.* I. 1. 85. Parentum *iniuriae* untosinodi sunt sermone. *Heaut.* I. 2. 30. Facis adeo indigne *iniuri* mi illi. *Heaut.* I. 1. 3. 4. Non quillam nobis facit *iniuriam.* *Adelp.* I. 2. 68. Hanc *iniuriam* mihi nolle factam esse Te esse indig- num *iniuria* hac. Tibi à me nul- la est orta *iniuria.* Accipiunda & mus- sitanda *iniuria* adulescentionum. *Adelp.* II. 1. 8. 12. 35. & 51. Incom- moda atque *iniurias* viri omnis ter- re. *Hec.* I. 2. 90. Non maxumae, quae maxumae sunt interdum irae, *iniurias* faciunt. *Hec.* III. 1. 27. vide Notas. En unquam *iniuria- rum* audisti mihi scriptam dicam? *Phorm.* II. 2. 15. En unquam cui- quam contumeliosius audistis factam *iniuriam*? *Phorm.* II. 3. 2. Vereor ne indigne *iniuria* adficiatur. *Phorm.* V. 1. 3. Nonne id sat erat, accipere ab illo *iniuriam*? *Phorm.*

V. 2. 4. Una *iniuriast* tecum. *Phorm.* V. 2. 90.

INIURIUS.

Ipsus sibi esse *iniurius* videatur. *And.* II. 3. 5. Multimodis *iniuriis.* *Heaut.* II. 3. 79 *iniuriimist.* *Adelp.* I. 2. 26. II. 1. 51. *Hec.* II. 1. 14.

INIUSSUS.

Iniussu meo. *Hec.* IV. 1. 47. IV. 4. 82. *Phorm.* II. 1. 1.

INIUSTITIA.

Eum ego hinc eieci miserum *ini- iustitia* mea. *Heaut.* I. 1. 82. Vis, egestas, *iniustitia*, solitudo, infamia. *Adelp.* III. 2. 5.

INIUSTUS.

Quam multa, *inista iniusta*, sunt moribus? *And.* IV. 7. 11. vide No- tas. Homini imperito numquam quic- quam *iniustus.* *Idem.* p. 1. 2. 18. Quia non est a *iniustis* proptius omnia omnino obsequor. *Adelp.* V. 9. 53.

INLEX.

Tu es *inlex*: nequid accusandus sis, vide. *Heaut.* II. 3. 111. vide Notas.

INLIBERALIS.

Inliberalis factus. *Adelp.* III. 4. 3. Sermoni haut *inliberalem* praebes te. *Adelp.* V. 5. 5.

INLIBERALITER.

Factum à vobis *inliberaliter.* *Adelp.* IV. 5. 30.

INLICIO.

Tunc hic boni es aculefcentulos in fraudem *inlicis*? *And.* V. 4. 8.

INLUO.

In quibus & *inluam*. *And.* IV. 4. 19. Paene *inlu* vitam filiae. *And.* V. 1. 3. Ut ne impune nos *inluferis.* *Eun.* V. 4. 20. vide Notas. Dignam me putas, quam *inluas*? *Heaut.* IV. 4. 20. Saus pol superbe *inlu- distis* me. *Phorm.* V. 8. 22.

INLUVIAS.

Harum videre *inluviem*, sordes, inopiam. *Eun.* V. 4. 15. vide Notas. Neclesta, immunda *inluvis.* *Heaut.* II. 1. 54.

INMERENS.

Inscitum offerre *iniuriam* tibi *in- merenti.* *Hec.* V. 1. 14.

INNERITO.

Neque *innerito*. *Adelph.* IV. 4. 8. Hic video me esse *invisam innerito*. *Hec.* IV. 2. 21. Te omnis nos accusare audio *innerito*: & me horum omnium *inneritissimo*. *Phorm.* II. 1. 60.

INMODESTUS.

Vel heri in vino quam *inmodestus* fuisti! *Heaut.* III. 3. 7.

INMUNDUS.

Aneillula *inmunda* inluvie. *Heaut.* II. 3. 54.

INMUTOR.

Is mutavit, quis me *inmutatum* videt. *And.* I. 5. 7. vide Notas. Coactum egestate ingenium *inmutavisti*. *And.* I. 5. 40. Adeo homines *inmutavisti* ex amore? *Eun.* II. 1. 19. Forma nostra ubi *inmutata* est. *Heaut.* II. 4. 10. Voltum earum sensi *inmutari* omnium. *Hec.* III. 3. 9. Non possum *inmutavisti*. *Phorm.* I. 4. 28.

INNATUS.

Tanta vecordia *innata* cuiquam ut fiet. *And.* IV. 1. 2. Id omnibus *innatum*. *Hec.* IV. 1. 28.

INNOCENS.

Ferte misero atque *innocenti* auxillum. *Adelph.* II. 1. 1.

INNUO.

Abiens mi *innuit*. *Eun.* IV. 5. 9. *Stinnurrim*. Non *innueram*. *Adelph.* II. 1. 17. & 20.

INOPIA.

Inopia & cognatorum negligencia coacta. *And.* I. 1. 44. Harum videre inluviem, sordes, *inopiam*. *Eun.* V. 4. 15. Ut illius animum cupidum *inopia* incenderet. *Heaut.* II. 5. 126. Gnatus eius profugit *inopia*. *Heaut.* III. 2. 17. Per flagitium ad *inopiam* redigat patrem. *Heaut.* V. 1. 56. Fecisti *inopia*. *Adelph.* I. 1. 25. Quid ego ex hac *inopia* nunc capiam? *Phorm.* I. 3. 15.

INOPS.

Inveniet *inopem* potius. *And.* II. 3. 22. Usquedum ille vitam illam colet *inopem*. *Heaut.* I. 1. 85. *Inopis* nunc te miserescat mei. *Heaut.* V. 4.

3. Subvenite *inopi*. *Adelph.* II. 1. 2. Qua ratione *inopem* potius ducebat domum? *Phorm.* II. 1. 68.

INPARATUS.

Si me *inparatum* adortus esset. *And.* III. 1. 20. *Inparatum* independent mala. *Phorm.* I. 4. 2. Ut ne *inparatus* sim. *Phorm.* II. 1. 84.

INPEDIO.

Tot me *inpediunt* curae. *And.* I. 5. 25. Viden me *inpeditum* esse? Tu rem *inpeccatam* ac perditam restituas? *And.* III. 5. 11. & 13. *Inpeditas* sunt. *Heaut.* II. 3. 4. *Inpeditum* in eo expediti animum. *Hec.* III. 1. 17. Qui me & se hinc *inpediunt* nuptiis. *Phorm.* II. 4. 2.

INPELLO.

Fama hac *inpuisus* Chremes. *And.* I. 1. 72. Huc vel illuc *inpellitur*. *And.* I. 5. 31. vide Notas. Non *inpulit* me. *And.* III. 2. 44. Forma *inpuisus* nostra nos amatores colunt. *Heaut.* II. 4. 9. Te causae *inpellabant* leves. *Hec.* III. 4. 12. Vide, ne *inpuisus* ira prave insistas. Quid ego ira *inpuisus* nunc in illam iniquos sim? *Hec.* III. 5. 34. & 35. Neu me cupidum eo *inpuisset*. *Phorm.* I. 3. 6. Tu *inpuisti*. *Phorm.* II. 2. 6. Quam timeo, adventus huius quo *inpellat* patrem. *Phorm.* IV. 3. 3. Egestas me *inpuisit*. *Phorm.* V. 1. 6.

INPENDEO.

Inparatum independent mala. *Phorm.* I. 4. 2.

INPENDIO.

Inpendio magis animus gaudebat mihi. *Eun.* III. 5. 39.

INPENSE.

Invidere omnes mihi: verum unus tamen *inpenso*. *Eun.* III. 1. 23.

INPERITUS.

Homines adolescentulos, *inperitos* rerum. *And.* V. 4. 8. Neque ita *inperita*, ut nesciam. *Eun.* IV. 2. 42. Homine *inperito* numquam quicquam iniussit. *Adelph.* I. 2. 18.

INPINGO.

Dicam tibi *inpingam* grandem. *Phorm.* II. 3. 92.

INPIUS.

Ubi ego illum scelerosum atque
inpium inveniam? *Eun.* IV. 3. 1.

INPLORO.

Fidem vestram *inplorat*. *Adelp.*
III. 4. 43.

INPLUVIUM.

Anguis in *inpluvium* decedit de
tegulis. *Phorm.* IV. 4. 26. vide
Notas.

INPONO.

In ignem *inponit*. *And.* I. 1.
102. Quicvis oneris *inpono*. *And.*
V. 3. 26. *Phorm.* III. 2. 28.

INPORTUNITAS.

Inportunitatem spectate ancilae.
And. I. 4. 4.

INPOTENS.

Adeo *inpotenti* esse animo. *And.*
V. 3. 8. Te novi, quam esse soleas
inpotens. *Heaut.* II. 3. 20.

INPOTENTIA.

Propter suam *inpotentiam* se sem-
per credunt ludere. *Adelp.* IV. 3.
16. vide Notas.

INPROBUS.

Si quis magistrum cepit ad eam
rem *inprobum*. *And.* I. 2. 21. Vi-
tium est oblatum virgini olim ab ne-
scio quo *inprobo*. *Hec.* III. 3. 23.

INPROVISO.

De *inprovisto* nuptiae. *And.* II. 2.
23. Quasi de *inprovisto* respice ad
eum. *And.* II. 5. 6. Ubi de *inprovisto*
interventum mulieri. *Heaut.* II.
3. 40. Interventum homo de *inprovisto*.
Adelp. III. 3. 52. Hocine ex *inpro-
vise* mali mi obijci. *Adelp.* IV. 4.
2. vide Notas. Tantam fortunam
de *inprovise* esse his datam. *Phorm.*
V. 7. 1.

INPRUDENS.

Ut ne de hac re pater *inpruden-
tem* opprimat. *And.* I. 3. 22. *Inpru-
dens* harum rerum ignarusque
omnium. *Eun.* I. 2. 56. Scio, te in-
scientem atque *inprudens* dicere
ac facere omnia. *Heaut.* IV. 1. 20.
Ne *inprudens* faciam forte quod no-
lit. *Adelp.* IV. 5. 77. Plus hodie
boni feci *inprudens*, quam sciens
ante hunc diem unquam. *Hec.* V.

4. 40. Scilicet an *inprudens*.
Phorm. IV. 5. 55.

INPRUDENTIA.

Peccatum *inprudens* est. *Poete.*
Eun. Prol. 27. Tu sola exorere,
quae perturbes haec, tua *inpruden-
tia*. *Hec.* II. 1. 16. vide Notas.

INPRUDENTIUS.

Ad flammam accessit *inpruden-
tius*. *And.* I. 1. 103.

INPUDENS.

Ibi tum eorum *impudentissimorum*
est. *And.* IV. 1. 10. Quid agis,
homini inquam, *impudens*? *Eun.*
III. 1. 15. vide Notas. Os tuum *im-
pudens*. *Eun.* III. 5. 49. Sycophan-
ta autem *impudens*. *Heaut.* Prol. 38.
O hominis *impudentem* audaciam.
Heaut. II. 3. 72.

INPUDETER.

Mirum vero, *impudenter* mulier
facit meretrix. *And.* IV. 4. 16.

INPUNE.

Tunc *inpune* haec facias? *And.*
V. 4. 7. Credis te *inpune* habitu-
rum? *Eun.* V. 2. 13. Cum crede em-
ni *inpunitus* licere. *Heaut.* III. 2.
49. Hoc libet *inpune* facere haec,
illi non licet. *Adelp.* V. 3. 58. *In-
pune* optare illuc licet. *Hec.* III. 5.
14.

INPURATUS.

Inpuratus me ille ut etiam inri-
deat? *Phorm.* IV. 3. 64. *Inpura-
tum* poterimus nostro modo ulcisci.
Phorm. V. 8. 69.

INPURUS.

Hominem haut *impurus*. *Eun.*
II. 2. 4. Anus haut *impura*. *Heaut.*
IV. 1. 16. O hominem *impurum*!
Adelp. II. 1. 29. Ea serviebat leno-
ni *impurissimo*. *Phorm.* I. 2. 33.

INQUAM.

Mea Glycerium, *inquis*, quid
agis? *And.* I. 1. 107. Tu, ducam,
inques. *And.* II. 3. 14. Ego, *inquis*,
ad cenam hinc eo. *Eun.* III. 5. 32.
Crede *inquam* hoc mihi. *And.* II.
4. 6. Prohibeo *inquam*. *Eun.* IV.
7. 39. Non sinam, *inquam*. *Heaut.*
I. 1. 39. Eccam me, *inque*. *Heaut.*
IV. 7. 1. Bono animo es, *inquam*.

Adelph. IV. 5. 62. Tu, *inquam*, mulier. *Hec.* II. 1. 17. Mane *inquam*. *Phorm.* I. 4. 39. His rebus alias pone iane, *inquit*, decem. *Phorm.* IV. 3. 62.

INRIDEO.

Etiā nunc redes indignis nos esse *inrifas* modis? *Eun.* IV. 4. 42. vide Notas. *Iurifas* in re tanta? *Heaut.* V. 2. 29. Tam aperte *inridens*. *Phorm.* V. 8. 63.

INRITO.

Dum animus *inritatus* est. *And.* III. 4. 18. Si magis *inritatus* fiet. *Adelph.* II. 4. 18. Ita sum *inritatus*, animum ut nequeam ad cogitandum instituire. *Phorm.* II. 1. 10.

INRITUS.

Quod modō ratum erat, *inritum*st. *Phorm.* V. 8. 58.

INRUO.

Quam mox *inruimus*? *Eun.* IV. 7. 8. In aedis *inruit* alienas. *Adelph.* I. 2. 8. Vide ne ille huc prorsus se *inruat*. *Adelph.* IV. 2. 11.

INSANIA.

Tu homo adigis me ad *insaniam*. *Adelph.* I. 2. 31.

INSANIO.

Id viso, tun an illi *insantant*. *And.* III. 3. 3. Cum ratione *insanias*. *Eun.* I. 1. 18. *Insanis*. *Eun.* IV. 3. 15. Sanus sum, an ne *insaniam*? *Eun.* III. 5. 8. *Insanire* occupant ex iniuria. *Adelph.* II. 1. 43. *Insaniam* profecto cum illo. *Adelph.* I. 2. 67. Venit post *insaniens*. *Adelph.* IV. 2. 22. Non clamas? non *insanis*? *Adelph.* IV. 7. 9. A primo homo *insanibat*. *Phorm.* IV. 3. 37.

INSANUS.

Hic homines prolium ex stultis *insanos* facit. *Eun.* II. 2. 24. Timeo, ne quam ille *insanus* turbam faciat. *Eun.* IV. 1. 2. Abin hinc *insana*? *Eun.* V. 2. 22. Cur *insano* serviat? *Heaut.* Prol. 32. Nusquam *insanum* fecit adolescentulum. *Phorm.* Prol. 6.

INSCIENS.

Iocularium in malum *insciens*

paene incidit. *And.* IV. 4. 43. *Inscius* feci. Certo scio, te *inscientem* facere omnia. *Heaut.* IV. 1. 19. & 20. Quantas turbas concivit *insciens*? *Heaut.* V. 2. 17. Abl sis, *insciens*. *Phorm.* I. 2. 9.

INSCITIA.

Vos non facere *inscitias*. *Eun.* V. 8. 41. Tantam esse in animo *inscitiam*? *Heaut.* IV. 1. 17. *Inscitias*, adversum stimulum calces. *Phorm.* I. 2. 27.

INSCITUS.

Inscitum offerre iniurium tibi immerenti. *Hec.* V. 1. 14.

INSCRIBO.

Inscripsi illico aedis mercede. *Heaut.* I. 1. 92.

INSERO.

Manum in finem meretrici *insere*. *Heaut.* III. 3. 3.

INSERVIO.

Filium amico video *inservire*. *Heaut.* III. 1. 9.

INSIDIAE.

Dico ego mi *insidias* fieri. *Eun.* III. 3. 26. *Insidias* nostrae fecit adolescentiae. *Phorm.* II. 1. 44.

INSIDIOR.

Hiscine tu amabo non contra *insidiare*? *Hec.* I. 1. 13.

INSIGNIS.

Hancne ego ut contumellam tam *insignem* in me accipiam? *Eun.* IV. 7. 1.

INSIMULO.

Quod illum *insimulas* durum, id non est. *Heaut.* I. 2. 30. vide Notas. Si erum *insimulabis* malitiae, male audies. *Phorm.* II. 3. 12. vide Notas.

INSISTO.

Qua *insistam* via? *Eun.* II. 3. 2. vide Notas. Hanc habere orationem mecum principio *insistis*. *Hec.* III. 3. 21. Vide, ne impulsus ira prave *insistas*. *Hec.* III. 5. 34. Qua quaerere *insistam* via? *Phorm.* I. 4. 15. Cursum cum *insisteris*. *Phorm.* V. 6. 8. vide Notas.

INSOLENS.

Quid tu Athenas *insolens*? *And.*
V. 4. 4.

INSOMNIA.

Noctu te adiget horum *insomnia*,
Eun. II. 1. 13.

INSPERANS.

Insperante hoc, atque invito
Pamphilo. *And.* III. 4. 24.

INSPERATUS.

An ego occasionem tam *insperatam* amitterem? *Fun.* III. 5. 56.
Celestem tam *insperatum* gaudium?
Heaut. III. 1. 5.

INSPICIO.

Perfecit, sibi ut *inspiciendi* esset
copia. *Fun.* Prol. 21. *Inspicere*,
tamquam in speculum, in vitas
omnium iubeo. Tamquam in spe-
culum, in patinas *inspicere* iubeo.
Adelph. III. 3. 61. & 75.

INSTIGO.

Si hic non insanit satis sua spon-
te, *instiga*. *And.* IV. 2. 9. Taceam?
instigem. *Phorm.* I. 4. 9. *Instigemus*
etiam, ut nullos locus relinquatur
precii? *Phorm.* III. 3. 14. Non her-
cle ex re istius me *instigasti*. *Phorm.*
V. 8. 76.

INSTITUO.

Sapienter vitam *instituit*. *And.*
I. 1. 40. Si perget laedere, ita ut
facere *instituit*. *Eun.* Prol. 19. In
animo *instituire*. *Adelph.* I. 1. 13.
Animum ad cogitandum *instituire*.
Phorm. II. 1. 10. Petam hinc, un-
de a primo *institui*. *Phorm.* IV.
2. 44.

INSTO.

Ego illud sedulo negare factum:
ille *inflat* factum. *And.* I. 1. 120.
Numquam destitit *inflare*. *And.* IV.
1. 36. Num ego *insto*? *Heaut.* IV.
4. 16. Syre, *infla*. *Adelph.* II. 4.
14. Partus *inflabat* prope. *Adelph.*
III. 2. 9. Postquam acrius pater
inflat. *Hec.* I. 2. 46. Si altera iliaec
magis *inflabit*. *Phorm.* IV. 5. 5.

INSTRENUUS.

Animi est pudentis signum & non
instrenui. *Heaut.* I. 1. 68.

INSTRUO.

Tu hosce *instrue*. Ut hosce *instru-*
xit, ipse sibi cavit locum. *Eun.* IV.
7. 11. & 12. *Instruita* pulcre ad per-
niclem. *Heaut.* III. 1. 41. *Instruita*
mini sunt corae commissa omnia.
Phorm. II. 2. 7.

INSULA.

Aput Andrum *insulam*. *And.* I.
3. 17.

INSULSUS.

Fatius est, *insulsus*, bardus.
Eun. V. 8. 49. vide Notas.

INSULTO.

Forem saxo calcibus saepe *insul-*
tabis frustra. *Eun.* II. 2. 54.

INSUM.

Tristis severitas *inest* in voltu.
And. V. 2. 16. In amore haec omnia
insunt vitia. *Fun.* I. 1. 14. Ubi *in-*
erat pictura haec. *Eun.* III. 5. 36.
Multa in homine signa *insunt*.
Adelph. V. 3. 36. Si periculum ul-
lum *in te est*. *Hec.* III. 1. 46. Ni
vis boni in ipsa *inest* forma.
Phorm. I. 2. 58.

INSUPER.

Quin etiam *insuper* scelus vestem
omnem miserae dicitur. *Eun.* IV.
3. 3. Ni miserum *insuper* etiam pa-
tri indicares. *Fun.* V. 6. 13. Etiam
insuper defrudet? *Adelph.* II. 2. 38.

INTEGER.

Quas faciet de *integro* comoedias,
And. Prol. 26. Aetate *integra*. *And.*
I. 1. 45. *Eun.* III. 2. 20. Ex *integra*
Graeca *integram* comoediam hodie
sum acturus. *Heaut.* Prol. 4. Ratio
de *integro* ineundasti mihi. *Heaut.*
IV. 2. 7. Redit ad *integrum* eadem
oratio. *Heaut.* V. 3. 8. Ecce autem
de *integro*. *Adelph.* I. 2. 74. Eum
Plautus locum reliquit *integrum*.
Adelph. Prol. 10. Alias ut uti pos-
sim causa hac *integra*. *Hec.* I. 2. 5.
Ut virgo ab se *integra* etiam tum
fiet. *Hec.* I. 2. 70. Cui de *integro*
est potestas consulendi. *Phorm.* I.
3. 22. Restitui in *integrum*. *Phorm.*
II. 4. 11.

INTEGRASCO.

Hoc malum *integrasset*. *And.* IV. 2. 5.

INTEGRATIO.

Amantium irae amoris *integratio*. *Ant.* III. 3. 23.

INTELLENTIA.

Eam calamita em vestra *intelligentia* sedabit. *Hec.* Procl. 23.

INTELLEGO.

Aliter evenire multo *intelligit*. *Ant.* Procl. 4. Faciuntne *intelligendo*, ut nihil *intelligent*? *And.* Procl. 17. vide Notas. Non hercle *intelligo*. *And.* I. 2. 22. Quantum *intelligi* modo senis sententiam. *And.* I. 3. 2. Numquam istuc ego quivi *intelligere*. *Ant.* III. 4. 10. Stulto *intelligens* quid interest? *Eun.* II. 2. 1. Vah, nunc demum *intelligo*. *Heaut.* II. 5. 124. Non *intelligo* satis, quae loquatur. *Idolph.* III. 2. 10. Vix dum dimidium dixeram, *intellegerat*. *Phorm.* IV. 2. 4.

INTENDO.

Quo nunc primum *intendam*? *And.* II. 2. 6. Repudio quod consilium primum *intenderam*. *And.* IV. 3. 18. Digna res est, ubi tu nervos *intendens* tuos. *Eun.* II. 3. 21. Eam sese *intendit* esse. *Eun.* III. 3. 19. *Intendenda* in senem est fallacia. *Heaut.* III. 2. 2.

INTER.

Fingunt quandam *inter* se nunc fallaciam. *And.* I. 3. 13. *Inter* vias. *Eun.* IV. 2. 1. Ne nos *inter* nos consentire sentiant. *Heaut.* III. 1. 102. Quasi nunc non norimus nos *inter* nos. *Adolph.* II. 4. 7. Una *inter* nos agere aetatem liceat. *Hec.* II. 1. 10. Ut amici *inter* nos simus. *Phorm.* II. 3. 84.

INTERCEDO.

Si nulla aegritudo huic gaudio *intercessit*. *And.* V. 5. 5. Neque ullam rem *intercesse*. *Adolph.* III. 2. 51. vide Notas. Unde ira *inter* eas *intercessit*. *Hec.* III. 1. 25. Dum *intercedes* familiaritas. *Phorm.* V. 1. 17.

INTERCIPIO.

Quod nos capere oportet, haec *intercipit*. *Eun.* I. 1. 35.

INTERCLUDO.

Nolo tibi ullum commodum *intercludier*. *And.* III. 3. 41. vide Notas. Nuncubi meam benignitatem sensit *intercludier*? *Eun.* I. 2. 84; vide Notas.

INTERDICO.

Interdico ne extulisse extra aedis puerum usquam velis. *Hec.* IV. 1. 48. *Interdixit* hariolus. *Phorm.* IV. 4. 27.

INTERDIU.

Potest fieri *interdiu*. *Adolph.* IV. 2. 15.

INTERDUM.

Interdum propter dormiet. *Eun.* II. 3. 77. Pecuniam in loco negligere, maximum *interdum* sit lacrum. *Adolph.* II. 2. 8.

INTEREA.

Interea fiet aliquid. *And.* II. 1. 14. *Interea* aliquid acciderit boni. *And.* II. 3. 24. Te *interea* loci cognovi. *Eun.* I. 2. 46. *Interea* dum sermones caedimus. *Heaut.* II. 3. 1. Saepe *interea* mihi senex narrabat. *Phorm.* II. 3. 18.

INTEREO.

Perii, *interii*. *And.* II. 2. 9.

INTEREST.

Hilum *interesse* censes? *And.* IV. 4. 55. vide Notas. Stulto *intelligens* quid *interest*? *Eun.* II. 2. 2. Quasi vero paulum *interfist*. *Eun.* IV. 4. 18. Hoc pater ac dominus *interfist*. *Adolph.* I. 1. 51. Nimium *inter* vos, pernimum *interfist*. *Adolph.* III. 3. 39.

INTERFICIO.

Nunc est profecto *interfici*, cum perpeti me possum. *Eun.* III. 5. 3.

INTERIM.

Tristis *interim*, nonnumquam conlacrumabat. *And.* I. 1. 81. Fumus *interim* procedit. *And.* I. 1. 100. Set *interim* de symbolis quid actumst? *Eun.* III. 5. 59. *Interim* dum ante oñium ro. *Eun.* V. 2. 3.

quamfit. *Eun.* III. 4. 5. Te *ipsum* expeto. *Eun.* IV. 6. 5. vide Notas. Ea res nunc agitur *ipsa*. *Heaut.* IV. 8. 10. *Ipsa* si cupiat Salsus, servare prorsus non potest hanc familiam. *Adelph.* IV. 7. 43. Qui amat, cui odio *ipsum* est, bis facere stulte duco. *Hec.* III. 2. 8. *Ipsum* istuc mi in hoc est. *Phorm.* III. 2. 23. Senectus *ipsa*st morbus. *Phorm.* IV. 1. 9.

IR A.

Ira sunt inter Glycerium & gnatum. *And.* III. 3. 20. Amantium *irae* amoris integratio. *And.* III. 3. 23. Ut ego *iram* hanc in eos evomam omnem. *Adelph.* III. 2. 14. Haec *irae* saevas essent muko ampliores. *Hec.* III. 1. 9. Pueri inter sese quas pro levibus noxiis *irae* gerunt. *Hec.* III. 1. 30. Quid ego *ira* impulsus nunc in illam iniques sim? *Hec.* III. 5. 35. vide Notas.

IRACUNDIA.

Præ *iracundia* non sum apud me. *Heaut.* V. 1. 47. Adiutor sim eius *iracundiae*. *Adelph.* I. 2. 66. A deo *iracundia*. *Adelph.* III. 2. 12. Iam vero omitte tuam istanc *iracundiam*. *Adelph.* IV. 7. 37. Tandem repri-me *iracundiam*, atque ad te redi. *Adelph.* V. 3. 8.

IRACUNDUS.

Cum de eadem causa est *iracundus* factus inimicissimus. *Hec.* III. 1. 29. Ecce autem tu quoque proterve *iracundus* es. *Hec.* III. 5. 53. Animo *iracundo* tulit. *Hec.* IV. 1. 53.

IRASCOR.

Tibi iure *irasci* non quest. *And.* II. 3. 20. Ille continue *irasci*, neque negare audere. *Eun.* IV. 1. 4. Rursum *irascere*? *Adelph.* I. 2. 56.

IRATUS.

Mihi Deos fuisse *iratos*. *And.* IV. 1. 40. Quod nunc tute tecum *iratus* cogitas. *Eun.* I. 1. 19. *Iratus* senex. *Heaut.* Prol. 37. Ne quid in illum *iratus* plus satis faxit. *Heaut.* I. 2. 24. *Iratum* admodum. *Adelph.* III. 3. 49. Tibi quoque *iratus* edepol sum graviter quidem. *Hec.* IV.

4. 1. Ne te *iratus* suis saeviculis dictis protelet. *Phorm.* II. 1. 35. Memini relinqui me, Deo *irato* meo. *Phorm.* I. 2. 24.

IS.

Id operam do. *And.* I. 1. 130. *Id* propterea. *And.* II. 5. 3. *Id* prodeo. *Eun.* V. 6. 4. Aliam rem ex alia cogitare, & ea omnia peiorem in partem. *Eun.* IV. 2. 3. Ea tege hoc adeo faciam. *Heaut.* V. 5. 70. *Is*, quamobrem huc veneram, rae abilit. *Adelph.* III. 3. 81. Tanta nunc suspicio de me incidit: neque ea inmerito. *Adelph.* IV. 4. 8. Iam aetate ea sum. *Hec.* V. 1. 11. In *id* redactus sum loci. *Phorm.* V. 8. 86.

ISTAC.

Abi sane *istac*, istorum, quovis. *Heaut.* III. 3. 27.

ISTIS.

Quorum aculari exoptat nee- gentiam, potius quam *istorum* obscuram diligentiam. *And.* Prol. 22. Egon quicquam cum *istis* factis tibi respondeam? *Eun.* I. 2. 73. *Iste* Chaerea. *Iste* ephebus frater Phaedriae. *Eun.* V. 1. 7. & 8. *Istam* ipsam. *Eun.* III. 5. 16. Tu tibi *istas* posthac comprimito manus. *Heaut.* III. 3. 29. Hominem *istum* inpurissimum quam primum absolvitote. *Adelph.* II. 4. 18. Nihil pol iam *istac* mihi res voluptatis ferunt. *Hec.* IV. 2. 17.

ISTIC. Adverb.

Neque *istic*, neque alibi tibi erit usquam in me mora. *And.* II. 5. 10. Quid *istic*? *Eun.* II. 3. 96. Quasi *istic mea* res minor agatur, quam tua. *Heaut.* II. 3. 113. Tibi vero quid *istic* rei fuit? *Adelph.* IV. 5. 10. Ausculta: *en. Iste* sum. *Hec.* I. 2. 39.

ISTIC. Pronom.

Istuc ipsum. *D.* Atque *istuc* ipsum nil periculi est. *And.* II. 3. 13. *Istuc* ne interminata sum hinc abiens tibi? *Eun.* V. 1. 14. Ego *istuc* aetatis, non amoris operam datam. *Heaut.* I. 1. 58. *Istac* quidem contumelia

est. *Heaut.* III. 3. 9. *Istuc* res est. *Adolph.* III. 3. 64. *Istuc* est sapere. *Hec.* IV. 3. 2. Ipsum *istuc* mi in hoc est. *Phorm.* III. 2. 23.

ISTINO.

Iterum *istinc* excludere? *Hec.* III. 2. 4.

ISTIUSMODI.

Vos esse *istiusmodi*, & nos non esse, haut mirabilis est. *Heaut.* II. 4. 7.

ISTOC.

Nimum *istoc* abisti. *Adolph.* II. 1. 15.

ISTORSUM.

Abi sane *istac*, *istorsum*, quovis. *Heaut.* III. 3. 27. Concede hinc a foribus paulum *istorsum* sodes. *Phorm.* V. 1. 14.

ISTUC.

Concede *istuc* paululum. *Eun.* IV. 4. 38. Post *istuc* veniam. *Heaut.* II. 3. 33. *Istuc* ibam. *Adolph.* V. 3. 35.

ITA. *Adverb.* *Affirm.*

o. Mihin? s. *ita*. *And.* V. 2. 8.

ITA.

Non *ita* dissimili sunt argumento. *And.* Prol. 11. *Ita* aiunt. *And.* I. 2. 21. *Ita* praedicant. *And.* V. 3. 5. De uxore, *ita* ut possedi, nil mutat Chremes. *And.* V. 4. 46. *Ita* erat res, faciundum fuit. *Eun.* I. 2. 17. Ornatam, *ita* uti quae ornantur sibi. *Heaut.* II. 3. 47. *Ist* homo. *Adolph.* I. 2. 63. *Ita* vixit hominum. *Adolph.* IV. 7. 21. Haut *ita* decet. *Hec.* II. 2. 10. Omnibus nobis ut res dant sese, *ita* magni atque humiles sumus. *Hec.* III. 3. 20. *Ita* me Di bene ament. *Phorm.* I. 3. 13. Non. o. Quid *ita* non? *Phorm.* IV. 1. 2. *Ita* fugias, ne praeter casam, quod aiunt. *Phorm.* V. 2. 3.

ITANE.

Itan credis? *And.* II. 3. 25. *Itan* contemnor abs te? *And.* III. 2. 12. *Itane* suades? *Eun.* I. 1. 30. *Itane*? r. Sic erit. *Eun.* V. 8. 28. *Itane* tandem quaeso est? *Heaut.* V. 2. 1. *Itane* est? *Hec.* III. 4. 4. *Itano* patris sis conspectum veritum hinc abuisse? *Phorm.* II. 2. 1.

ITAEQUE. *Es ita.*

Ita volo, *itaque* postulo. *And.* III. 3. 18. *Itaque* ergo amantur. *Eun.* II. 3. 26. Si cetera *ita* sunt ut vis, *itaque* ut esse ego illa existimo. *Hec.* IV. 2. 28.

ITAEQUE. *Ergo.*

Itaque hercle nil iam muttire audeo. *And.* III. 2. 25. *Itaque* ut ne viderem, misera huc effugi foras. *Eun.* V. 4. 23. *Itaque* adeo magnam mi iniicit sua commoditate curam. *Adolph.* IV. 5. 76.

ITEM.

Unus & *item* alter. *And.* I. 1. 50. *Item* alia multa. *And.* II. 2. 17. *Item* ut Menandri Phasma nunc nuper dedit. *Eun.* Prol. 9. vide Notas. Aliis non *item*. *Eun.* III. 1. 8. Si ex capite sis meo natus, *item* ut aiunt Minervam esse ex Iove. *Heaut.* V. 4. 13. Ille ut *item* contra, me habeat, facio sedulo. *Adolph.* I. 1. 25. Sin *item* est ob eam rem kratus. *Hec.* V. 2. 14. vide Notas.

ITER.

Iter hac habui. *Eun.* V. 8. 35. Pergam quo coepi hoc *iter*. *Hec.* I. 2. 119. Ain tu tibi hoc incommodum evenisse *iter*? *Hec.* III. 4. 1. Evenit senibus ambobus simul, *iter* illi in Lemnum ut esset, nostro in Cili- ciam. *Phorm.* I. 2. 16. Dicamtu *ite- ra*. *Phorm.* III. 3. 33. vide Notas.

ITERUM.

Unam eil cenam dedi: quod si *iterum* mihi danda sit, actum fiet. *Heaut.* III. 1. 46. *Iterum* sic memento. *Adolph.* III. 3. 72. Prius quam huc reverti posset *iterum*. *Adolph.* III. 5. 9. Ob eam rem noluit *iterum* referre, ut *iterum* posset vendere. *Hec.* Prol. 7. Iudicium de eadem causa *iterum* ut reddant tibi. *Phorm.* II. 3. 57.

ITIDEM.

Eadem haec tibi quaedam, dicam *itidem* illi. *And.* III. 4. 20. Ut aut hoc tibi doleret *itidem*, ut mihi do- let. *Eun.* I. 2. 13. Celabitur, *itidem* ut celata adhuc est. *Heaut.* IV. 3. 20. Ut veni, *itidem* incertum ami-

sti. *Hec. II. 2. 9. Itidem in hac re, ut aliis. Phorm. III. 1. 12.*

I T I O.

Nihil circum *itione* usus es. *And. I. 2. 31. vide Notas. Haec illae erant itiones crebrae? Phorm. V. 9. 23.*

I U B E O.

Iubee Chrometem. *And. III. 3. 1. Quod iussi ei dari bibere, & quantum imperavi, date. And. III. 1. 4. Iubee, cogo, atque impero. Eun. II. 3. 97. Qui scis an quae iubeam sine vi faciat? Eun. IV. 7. 20. Fecisse id quod iusseram. Heaut. IV. 1. 48. Factum est, quod iussisti. Adolph. V. 9. 1. Ita ut iubes, faciam. Hec. IV. 3. 6. Quis te istaec iussis loqui? Phorm. IV. 3. 34. Tantum iussus sum. Phorm. IV. 4. 2.*

I U D E X.

Quam iniqui sunt patres in omnis adolescentis *iudices*? *Heaut. II. 1. 1. Vos eritis iudices. Adolph. Prol. 4. Te iudice ipso. Hec. II. 13. Ad iudices veniemus. Phorm. I. 2. 79. An quisquam iudex est, qui possit noscere tua iusta? Phorm. II. 1. 49.*

I U D I C I U M.

Cras est mihi *iudicium*. *Eun. II. 3. 48. Vestrum iudicium fecit, Heaut. Prol. 12. Vi coactum te esse, invitum, lege, iudicia. Phorm. I. 2. 36. Magistratus adi; iudicium de eadem causa iterum ut reddant tibi: quandoquidem soli licet hic de eadem causa bis iudicium adipiscier. Phorm. II. 3. 57. & 59. Eius iudicia permitto omnia. Phorm. V. 9. 56.*

I U D I C O.

Ex allarum ingentis nunc me *iudicas*. *Eun. I. 2. 118. Edepol te laudo & fortunatam iudico. Heaut. II. 4. 1. Haec male iudicas. Adolph. I. 2. 20. Abi, virum te iudico. Adolph. IV. 2. 25. Hominem maximi preti te esse hodie iudicavi animo meo. Adolph. V. 6. 4. Tun prospicere aut iudicare nostram in rem quod sit potes? Hec. IV. 1. 34.*

I U G U L A.

Papae, *ingularas* hominem. *Eun. III. 1. 27. Suo sibi gladio hunc ingula. Adolph. V. 8. 35.*

I U N C E U S.

Tamen et si bona natura est, reddunt curatura *iuncias*. *Eun. II. 3. 25.*

I U N G O.

Unaque nos sibi opera amicos *iungit*. *Hec. V. 2. 32.*

I U N O.

Iuna Lucina, ser opem, serva me, obsecro. *And. III. 1. 15. & Adolph. III. 4. 41.*

I U P P I T A R.

O *Iuppiter*! quid ego audie? *And. III. 1. 6. Pro Iuppiter. And. IV. 3. 17. Iuppiter magne. Eun. IV. 4. 41. O Iuppiter, ubinam est fides? Heaut. II. 3. 15. Ut aiant, Minervam esse ex Iove. Heaut. V. 4. 13. Pro supreme Iuppiter. Adolph. II. 1. 42. Ut te cum tua monstratione magnus perdat Iuppiter. Adolph. IV. 6. 2. Ita me servet Iuppiter. Phorm. V. 3. 24.*

I U R G I U M.

Miles tendere inde ad *iurgium*. *Eun. IV. 1. 12. Adortus iurgio est fratrem. Adolph. III. 3. 50. Porto hoc iurgium ad uxorem. Hec. III. 5. 63. De iurgio filetur. Phorm. V. 2. 13.*

I U R G O.

Cedo quid *iurgabit* tecum? *And. II. 3. 15. Cum Davo egomet vidi ancillam iurgentem. And. V. 1. 19. Credo tam, ut solet, iurgabit. Adolph. I. 1. 55.*

I U R O.

Si forte opus sit ad eum *iurabo* mihi. *And. IV. 3. 13. vide Notas. Qui se sine hac iurabat unum numquam visurum dlem. Adolph. III. 2. 34. Fidem dans, iurans se illum ducurum domum. Adolph. III. 4. 27. Vel hic Pamphilus iurabas quotiens Bacchidi, quam sancte. Hec. I. 1. 3.*

I U S.

Quo *iure*, qua me iniuria praecipitem in pistrinum dabit. *And. I. 3. 9. Ut, cum velit, tibi iure Israel*

non queat. *And.* II. 3. 20. Hoc confiteor *iure* mi obtigisse. *And.* III. 5. 1. Si vim faciet, in *ius* ducto hominem. *Eun.* IV. 6. 30. Qui neque *ius* neque bonum atque aequom sciunt. *Heaut.* IV. 1. 29. *Ius* summum saepe summa est malitia. *Heaut.* IV. 5. 48. Non necesse habeo omnia pro meo *iure* agere. *Adolph.* I. 1. 27. Ego meum *ius* persequar. Suum *ius* postulat. *Adolph.* II. 1. 9. & 47. Si nunc de tuo *iure* concessissis paululum. *Adolph.* II. 2. 9. Num qui minus mihi idem *ius* aequum est esse, quod mecum est tibi? *Adolph.* V. 3. 15. Eodem ut *iure* uti senem liceat, quo *iure* sum usus adulescentior. *Hec.* Alt. Prol. 2. & 3. Si *ius*, si fas est. *Hec.* III. 3. 27. Etsi scio ego, meum *ius* esse, ut te cogam. *Hec.* II. 2. 1. Ut neque mi *ius* sit amittendi. *Phorm.* I. 3. 24. vide Notas. In *ius* ambula. In *ius* eamus. *Phorm.* V. 8. 43. & 88.

IUS.

Quo pacto ex *iure* hesterno patrem atrum vorent. *Eun.* V. 4. 17.

IUSIURANDUM.

Iusiurandum dabitur. *Adolph.* II. 1. 11. Quem neque fides neque *iusiurandum* neque illum misericordia repressit. *Adolph.* III. 2. 8. Dabo *iusiurandum*. *Hec.* IV. 4. 75. Alid si scirem, qui firmare meam apud vos possem fidem, sanctius quam *iusiurandum*; id pollicerer tibi. *Hec.* V. 1. 25. vide Notas.

IUSTITIA.

Ut meae stultitiae *iustitia* tua sit aliquid praesidi. *Heaut.* IV. 1. 33. vide Notas.

IUSTUS.

Iusta & clemens servitus. *And.* I. 1. 9. Mea causa causam hanc *inflatam* esse animum inducite. *Heaut.* Prol. 41. Bonam atque *inflatam* rem oppido imperas. *Heaut.* IV. 3. 26. Nonne haec *iusta* tibi videntur postea? *Adolph.* IV. 5. 26. Quia non *iusta* iniusta prorsus omnia omnino obsequor. *Adolph.* V. 9. 33. An

quisquam iudex est, qui possit nocere tua *iusta*? *Phorm.* II. 1. 50.

IUVO.

Aut consolando aut consilio aut re *iuvare*. *Heaut.* I. 1. 34. Enimvero id demum *iuvat*. *Adolph.* II. 3. 2. Qui sic sunt, haut multum herodem *iuvant*. *Hec.* III. 5. 10.

L.

LABASCO.

Labascit. *Eun.* I. 2. 98. *Adolph.* II. 2. 31.

LABEFACIO.

Omnes dentes *labefecit* mihi. *Adolph.* II. 2. 36.

LABEFACTO.

Ita me ab ea astute video *labefactari*. *Eun.* III. 3. 3.

LABIUM.

Incurvus, tremulus, *labiis* demissis, gremens. *Eun.* II. 3. 45.

LABOR.

Ingenium est omnium hominum ab *labore* proclive ad lubricitatem. *And.* I. 1. 51. Ex eo nunc misera quem capit *laborem*? *And.* IV. 3. 5. Tantum *laborem* capere ob talem filium? *And.* V. 2. 29. Eius *labore* atque eius dolore gnato ut medicarer tuo. *And.* V. 1. 12. *Labore* alieno magnam partem gloriam verbis saepe in se transmovet. *Eun.* III. 1. 9. Clamore summo cum *labore* maximo. *Heaut.* Prol. 40. Si quid *laboris*, nellem. Sine me, victimum tempus ne quod dem mihi *laboris*. Non convenit, qui illum ad *laborem* pepulerim, nunc me ipsum fugere. *Heaut.* I. 1. 30. 39. & 113. Omnes mihi *labores* fuere quos cepi leves. *Heaut.* II. 4. 19. Servas quod *labore* invenerit. *Heaut.* V. 4. 17. Hoc fructi pro *labore* ab eis fero. Ille sine *labore* patria potitur comoda. Meo *labore* eductos maxime. *Adolph.* V. 4. 16. 17. & 21. Spe incerta, certum mihi *laborem* sustuli. Prope iam remotum ab studio, atque ab *labore*. *Hec.* Alt. Prol. 9. & 15. Meo *labore* haut parcens. *Hec.*

II. 1. 29. Haut existimans, quan-
to labore partum *Phorm.* I. 1. 12.

LABOS.

Quibus est alicunde aliquis oble-
tus *labos*. *Hec.* III. 1. 6.

LABORIOSUS.

Siquae *laboriosa* est, ad me cur-
ritur. *Heaut.* Prol. 44. Vel me haec
desultatio, quam non *laboriosa*
ad languorem dedit. *Heaut.* IV.
6. 3.

LABORO.

Laborat e dolore. *And.* I. 5. 33.
Ne *labora*. *Laborans*, quaerens.
Heaut. I. 1. 37. & 87.

LABRUM.

Vide ut didicidit *labrum*. *Adelph.*
IV. 2. 20.

LACERO.

Vah, quibus illum *lacerarem* mo-
dis? *Adelph.* III. 2. 17. Ne te cu-
iusquam misereat; quin spolia,
mutiles, *lucres*, quemquem nacta
sis. *Hec.* I. 1. 8.

LACESSO.

Destinat *lacersere*. *Eun.* Prol. 16.
Vetus si poeta non *laccisset* prior.
Hic respondere voluit, non *lacersere*.
Phorm. Prol. 13. & 19.

LACHES.

Persona Hecyrae est.

LACRIMULA.

Una falsa *lacrimula*. *Eun.* I.
1. 22.

LACRUMA.

Haec illae *lacrumae*. *And.* I. 1.
99. vide Notas. *Lacrumae* consistae
dolus. *And.* III. 3. 26. *Lacrumas*
excessit mihi. *Heaut.* I. 1. 115. *La-
crumis* opplet os totum sibi. *Heaut.*
II. 3. 65. *Lacrumas* mitte. *Adelph.*
III. 2. 37. Homini ilico *lacrumae*
cadunt, quasi puero gaudio.
Adelph. IV. 1. 20. Ignarum censes
tuarum *lacrumarum* esse me? *Hec.*
IV. 4. 53. *Lacrumis* si extillaveris.
Phorm. V. 8. 82.

LACRUMO.

Virgo conscissa veste *lacrymans*
opticet. *Eun.* V. 1. 4. Ne *lacruma*.
Heaut. I. 1. 32. Oh, *lacrumo* gaudio.
Adelph. III. 3. 55. Quid *lacrumas*?

Adelph. IV. 3. 45. Neque quin *la-
crumum* miser. *Hec.* III. 3. 25.

LACTO.

Nisi me *lactasses* amantem. *And.*
IV. 1. 24. In iraudem iulicis solli-
citando, & pollicitando eorum ani-
mos *lactus*? *And.* V. 4. 9. vide
Notas.

LACUS.

Aput ipsum *lacum* est pilstrilla.
Adelph. IV. 2. 44. Perreptavi ad
lacum. *Adelph.* IV. 6. 3.

LAEDO.

Minime multos *laedere*. Quia *lae-
sis* prior. Si perget *laedere*. *Eun.*
Prol. 2. 6. & 18. Nulli *laedere* os.
Adelph. V. 4. 10. Minus multo au-
dacter, quam nunc *laedit*, *laederet*.
Phorm. Prol. 11.

LAETITIA.

Ut hanc *laetitiam* nec opinanti
primus obicerem ei domi. *Heaut.*
I. 2. 12. Ne me in *laetitiam* frustra
conicias. *Heaut.* II. 3. 51. Tanta
haec *laetitiam* oborta est. *Heaut.* IV.
3. 2. Hunc diem cupio in *laetitiam*
degere. *Adelph.* IV. 1. 6. Quantam
obtuli *laetitiam* Pamphilo? *Hec.* V.
3. 18.

LAETOR.

Istuc tibi ex sententia tua obti-
gisse *laetor*. Nontam meapte causa
laetor, quam illius. *Heaut.* IV. 3.
5. & 9. Haec tot propter me gau-
dia illi contigisse *laetor*. Ut quis-
quam amator nuptiis *laetatur*. *Hec.*
V. 3. 35. & 37.

LAETUS.

Laetus est, nescio quid. *And.* II.
2. 3. Concurrent *laeti* mi obviam.
Eun. II. 2. 25. Gnatu se adsimu-
lat *laetum*. *Heaut.* V. 1. 15. Nil
quicquam vidi *laetius*. *Adelph.* III.
3. 12. *Laetus* est de amica. *Adelph.*
II. 2. 44. *Laetus* sum, fratri opti-
gisse quod volt. *Phorm.* V. 4. 1.

LAMENTOR.

Lamentari praeter ceteras visa
est. *And.* I. 1. 94. Suam matrem *la-
mentari* mortuam. *Phorm.* I. 2. 46.

LAMPAS.

Hymenaeum, turbas, *lampadas*, tibicinas. *Adelph.* V. 7. 9.

LANA.

Lana ac tela victum quaeritans. *And.* I. 1. 48. Ad *lanam* redit. *Heaut.* II. 3. 37.

LANGUOR.

Vel me haec deambulatio, quam non laboriosa ad *languorem* dedit. *Heaut.* IV. 6. 3.

LANIUS.

Cetarii, *lanii*, coqui, factores, piscatores. *Eun.* II. 2. 26.

LAPIS.

I, quid stas, *lapis*? *Heaut.* IV. 3. 3. Possem persentiscere, nisi si essem *lapis*. *Heaut.* V. 1. 44. vide Notas. Quae me omnino *lapidem*, non hominem putas. *Hec.* II. 1. 17.

LARGE.

Dat nemo *largius*. *Eun.* V. 8. 48.

LARGIOR.

De te *largior*, puer. *Adelph.* V. 8. 17. Adsentando atque indulgendo & *largiendo*. *Adelph.* V. 9. 31. vide Notas.

LARGITAS.

Aut *largitate* nimia aut parimonia. *Heaut.* III. 1. 32. Quae istaec subita est *largitas*? *Adelph.* V. 9. 28.

LASCIVIA.

Luxuria & *lascivia* diffult. *Heaut.* V. 2. 72.

LASSUS.

Animus *lassus* cura confectus stupet. *And.* II. 1. 4. Vigilabis *lassus*. *Eun.* II. 1. 15. Enim *lassum* oppidum esse aibant. *Hec.* II. 1. 41.

LATER.

Purgem me? *laterem* lavem. *Phorm.* I. 4. 9.

LATINE.

Latine hic Phormionem nominat. *Phorm.* Prol. 26. vide Notas.

LATINUS.

Ex Graecis bonis *Latinas* fecit non bonas. Eas fabulas factas prius *Latinas*. *Eun.* Prol. 8. & 34.

LATUS.

Triumpho, si licet me *latere* te-
sto abicedere. *Heaut.* IV. 2. 5.

LAUDO.

Laudare fortunas meas. *And.* I. 1. 70. Non *laudo*. *And.* II. 6. 24. Eu noster, *laudo*. *Eun.* I. 2. 74. Quicquid dicunt, *laudo*: id rursus si negant, *laudo* id quoque. *Eun.* II. 2. 20. Si *laudabis* haec illius formam: tu huius contra. *Eun.* III. 1. 53. Eius quid ego tibi nunc faciem praedicem aut *laudem*? *Eun.* III. 5. 17. Eho quaeſo *laudas*, qui eros fallunt? *Heaut.* III. 2. 26. Quid ego nunc te *laudem*? *Adelph.* II. 3. 3. Vereor eam in os te *laudare* amplius. *Adelph.* II. 4. 5. Ego in hac re nil reperio, quamobrem *laudent* tantopere. *Adelph.* IV. 3. 1. Amo-que & *laudo* & vehementer deside-
ro. *Hec.* III. 5. 38.

LAVO.

Fac ista *lavet*. *And.* III. 2. 3. vide Notas. Continuo haec adornant ut *lavet*. *Eun.* III. 5. 34. Dum *lavamur*. Ubi nos *laverimus*, si voles, *lavato*. *Eun.* III. 5. 47. & 48. Un-
dum atque *lautum* e balneis. *Phorm.* II. 2. 25. Venias mihi pre-
cibus *lautum* peccatum tuum? *Phorm.* V. 8. 80. vide Notas.

LAUS.

Ita facillume sine invidia *laudem* invenias. *And.* I. 1. 39. Quantam & quam veram *laudem* capiet Parmeno? *Eun.* V. 4. 3. In mea vita tu tibi *laudem* is quaesitum? *Heaut.* II. 3. 74. *Laudin* an vitio duci fa-
ctum id oporteat. Eam *laudem* hic ducit maxumam. *Adelph.* Prol. 5. & 18. Tu nunc tibi id *laudi* duces? *Adelph.* I. 2. 25. vide Notas. An *laudi* putat fore? Hoc *laudi* est. *Adelph.* III. 3. 28. & 64. Sibi hanc *laudem* relinquunt. *Hec.* III. 5. 11.

LAUTE.

Facete, lepide, *laute*, nil su-
pra. *Eun.* III. 1. 37. *Lauti* munus
administrasti tuum. *Adelph.* V. 1. 2.

LAUTUS.

Omnes te in *lautis* esse & bene ausa, re putant. *Heaut.* IV. 5. 30. vide Notas. Hoc falsumst, hoc adustumst, hoc *lautumst* parum. *Adelph.* III. 3. 70.

LECTULUS.

Leſtulos lube ſterni nobis. *Adelph.* II. 4. 27. *Leſtulos* in ſole illignis pedibus faciundos dedit. *Adelph.* IV. 2. 46.

LECTUS.

Eam in *leſtury* conlocarunt. *Eun.* III. 5. 45. *Leſos* ſternere, cenam apparare. *Heaut.* I. 1. 73. Huc eſt intro iatus *leſtus*: veſtimentis ſtratus eſt. *Heaut.* V. 1. 30. Ut triduo hoc perpetuo proſum e *leſto* nequeat ſurgere. *Adelph.* IV. 1. 4.

LEGO.

Accipa, qm *leſtumſt*; conveniet numerus quantum debui. *Phorm.* I. 2. 3.

LENNOS.

Iter illi in *Lennum* ut eſſet. *Phorm.* I. 2. 16. Qua proſeſtus cauſa hinc es *Lennum*? *Phorm.* V. 1. 1. Fructum, quem *Lenni* uxoris reddidit praeda. *Phorm.* IV. 3. 73. Cum eiſ conſuevit olim matre in *Lemno* clanculum. *Phorm.* V. 6. 33. Uxorem *Lenni* habuit aliam. *Phorm.* V. 8. 49. In *Lennu* clam te uxorem duxit. *Phorm.* V. 9. 19.

LENNIO.

Sedulo faciebant, quo illam mihi *lenirent* miſeriam. *Heaut.* I. 1. 75.

LENNIS.

Qui me tam *leni* paſſus animo eſt facere. *And.* I. 5. 27. Si *lenis* eſt, ad alium deſertur gregem. *Heaut.* Prol. 49. Ingenio te eſſe in liberos *leni* pujo. *Heaut.* I. 1. 99. Si te tam *leni* & viſto eſſe animo oſtenderit. *Heaut.* III. 1. 29. Quid vini abſumpſit? Sic hoc, dicens; Aſperum pater hoc eſt; aliud *lenius* ſordes vide. *Heaut.* III. 1. 50. Quemquamne tam animo comi eſſe & *leni* putas? *Heaut.* V. 1. 39. Ego ſum *leni* natus. *Hec.* II. 2. 28.

Lenem patrem illum factum me eſſe acerrimum. *Phorm.* II. 1. 32.

LENITAS.

Eri ſemper *lenitas* verebar quorſum evaderet. *And.* I. 2. 4. Inepta *lenitas* patris. *Adelph.* III. 3. 36.

LENO.

Avarus *leno*. *Heaut.* Prol. 39. Vah, *leno* me iniqua non volt loqui. ſa. *Leno* ſum, fateor, perniciēs communis aduſcentium, periurus, peſtis. *Adelph.* II. 1. 33. & 34. Ea ſerviebat *lenoni* inpuriffimo. *Phorm.* I. 2. 33. Heia, ne parum *leno* ſies. *Phorm.* III. 2. 23.

LENTIGINOSUS.

Lentiginosa facies. *Hec.* III. 4. 27. vide Notas.

LEPIDUS.

Facete, *lepidi*, laute, nil ſupra. *Eun.* III. 1. 37.

LEPIDUS.

O *lepidum* patrem. *And.* V. 4. 45. O capitulum *lepidiſſimum*. *Eun.* III. 3. 25. In hinc quo dignu's cum donis tuis tam *lepidis*. *Eun.* IV. 3. 10. Ego poi tibi dabo illam *lepidam*, quam tu facile ames. *Heaut.* V. 5. 16. O *lepidum* caput. *Adelph.* V. 9. 9.

LEPUS.

Lepus tuſe es, & pulmentum quaeris? *Eun.* III. 1. 36. vide Notas.

LESAIA.

Andriae perſona eſt.

LEVIS.

Omnes mihi labores fuere, quos cepi, *leves*. *Heaut.* II. 4. 19. *Levia* ſunt, quae tu pergravia eſſe in animum induxiti tuum. Pueri inter ſe quas pro *levibus* nexliſ iras gerunt? Mulleres ſunt, forme ut pueri, *levi* ſententia. *Hec.* III. 1. 12. 30. & 32. Olim quidem te cauſae impellebant *leves*. *Hec.* III. 4. 12. Nolo, *leviorem* vobis viderier. Imerito. *Hec.* V. 1. 33. Id *hveſt*. *Hec.* V. 2. 15.

LEVO.

Sperabit ſumptum ſibi ſenex, *levatum* eſſe. *Heaut.* IV. 4. 24.

LEX.

Ea *lege* atque omino. *And.* I. 2. 39. Coactus *legibus* eam uxorem ducet. *And.* IV. 4. 41. Hac *lege* tibi meam adstringo fidem. *Eun.* I. 2. 22. Patriis pacem in *leges* conficiet suas. *Heaut.* V. 2. 45. Neque *legem* putat tenere se ullam. *Adolph.* I. 2. 3. Huic *leges* cogunt nubere hanc. *Adolph.* IV. 5. 18. Ad hos ea rediit *legis* hereditas. *Hec.* I. 2. 97. vide Notas. *Legis* id licere facere. *Lex* est. *Lex* iubet. *Phorm.* I. 2. 66. 75. & 76. Invitus feci; *lex* coegit. *Phorm.* II. 1. 6. *Leges* non fiunt. *Phorm.* II. 1. 62. *Legum* contortor. *Phorm.* II. 3. 27. Mea *lege* utar. *Phorm.* III. 2. 48. An *legibus* daturum poenas dices? *Phorm.* IV. 3. 21.

LIBENTER.

Cum illa *libenter* vivis, (& enim bene *libenter* vilitas.) *Eun.* V. 8. 44. vide Notas. Laudatier te audit *libenter*. *Adolph.* IV. 1. 19. At istos invidos Di perdat, qui hanc *libenter* nantiant. *Hec.* III. 5. 19.

LIBER.

Sine Cerere & *Libero* friget Venus. *Eun.* IV. 5. 6.

LIBER.

Libera vivendi fuit potestas. *And.* I. 1. 25. vide Notas. Neutiquam officium *liberi* esse hominis puto. *And.* II. 1. 30. In pariundo aliquot adfuerunt *liberas*. *And.* IV. 4. 32. Quae *liberum* scire aequum est adulescentem, sollertem dabo. *Eun.* III. 2. 24. Usque ad necem oppellere loris. 25. Loris *liber*? Neque vendendam conseo, quae *liberasti*. *Adolph.* II. 1. 28. & 40. Scire est *liberum* ingenium atque animum. *Adolph.* V. 3. 42. Eho, accede huc ad me: *liber* esto. Ut uxorem meam una mecum videam *liberam*. *Adolph.* V. 9. 13. & 16.

LIBERALIS.

Forma praeter ceteras honesta & *liberali*. *And.* I. 1. 96. Contugio *liberali* devinctum. *And.* III. 3. 29. Quam *liberali* facio? Ego *liberali*

illam adfero causa manu. *Adolph.* II. 1. 40. Neque boni neque *liberalis* functus officium est viri. *Adolph.* III. 4. 18. Ingenium novi tuum *liberalis*. *Adolph.* IV. 5. 50. Ita ut *liberali* atque ingenuae decet. *Hec.* I. 2. 89. vide Notas. Erus *liberalis* est, & fugitans litium. *Phorm.* IV. 3. 18.

LIBERALITAS.

Pudore & *liberalitate* liberos retinere. *Adolph.* I. 1. 32.

LIBERALITER.

Servibas *liberaliter*. *And.* I. 1. 11.

LIBERE.

Educos *libere*. *And.* V. 4. & Agitare inter vos *libere* convivium. *Hec.* I. 2. 18.

LIBERI.

Domus, uxor, *liberi* inventi in vivo patre. *And.* V. 3. 20. Ingenio te esse in *liberos* leni puto. *Heaut.* I. 1. 99. Pudore & liberalitate *liberos* retinere. *Adolph.* I. 1. 32. Hoc qui nequit, fateatur noscitur impetare *liberis*. *Adolph.* I. 1. 52. Communis corruptela nostrum *liberum*. *Adolph.* V. 3. 7. Qui illum decreverunt dignum, suos cui *liberas* committerent. *Hec.* II. 1. 15. Si ex me illa *liberas* vellet tibi. *Hec.* IV. 4. 33.

LIBERO.

Quam primum hoc me *libera* miserum metu. *Libertas* sum tua opera. *And.* II. 2. 14. & 33.

LIBERTAS.

Hicne *libertatem* alunt aequam esse omnibus? *Adolph.* II. 1. 29.

LIBERTUS.

Feci ex servo, ut esses *libertus* mihi. *And.* I. 1. 10.

LIBIDO.

Ex sua *libidine* moderantur. *Heaut.* II. 1. 4. Adversum animi tui *libidinem*. *Hec.* IV. 1. 19.

LICENTIA.

Deteriores omnes sumus *licentia*. *Heaut.* III. 1. 74. Nimia illaec *licentia* evadet in aliquod magnum malum. *Adolph.* III. 4. 63.

LICET.

Sic ut quimus, aiunt; quando, ut volumus, non licet. *And.* IV. 5. 10. Pater, licetne pauca? *And.* V. 3. 22. Si illud non licet, saltem hoc *Herbit.* *Eun.* IV. 2. 12. Di dant, frusare, dum licet. *Heaut.* II. 2. 104. vide Notas. Non licet hominem esse saepe ita ut volt, si res non finit. *Heaut.* IV. 1. 53. Hoc licet in-pune facere huic, illi non licet. *Adolph.* V. 3. 38. Dum licetum est. *Hec.* V. 3. 39. Si uxorem velit, lege ad licere facere. *Phorm.* I. 2. 66.

LIGURRIO.

Cum amatore cum cenant, *ligur-siunt.* *Eun.* V. 4. 14. vide Notas.

LIMEN.

Iam ut limen exirem. *Hec.* III. 3. 18.

LIMUS.

Ego limis spectro sic per stibellum elanculum. *Eun.* III. 5. 53.

LINEA.

Extrema linea amare, haut nihil est. *Eun.* IV. 2. 12.

LINGUA.

Perii: lingua haeret metu. *Eun.* V. 5. 7. Facilem benivolumque lingua tualam tibi me reddidit. *Hec.* V. 1. 35.

LIQUET.

Liquet mi delerare. *Eun.* II. 3. 40.

LIQUIDO.

Si opus sit iurato mihi, ut liquide possim. *And.* IV. 3. 14. vide Notas.

LIS.

Lites sequi. *And.* IV. 5. 16. Lites factae iunt inter eos maxumae. *Eun.* IV. 5. 8. Paratae lites. *Adolph.* V. 3. 6. Neque lites ullae inter eas. *Hec.* I. 2. 105. Tu iam lites audies. *Phorm.* I. 4. 42. Potius quam lites sester. *Phorm.* II. 3. 61. Erus libe-ralis est, & fugitans litium. Erus ut his desistat litibus. *Phorm.* IV. 3. 18. & 29.

LITERAE.

Fao periculum in literis. *Eun.* III. 8. 33.

LITIGAB.

Quid illis hominum litigant? *And.* IV. 4. 6. Cum illa litigat. *And.* V. 2. 12. Etiam mecum litigas? *Hec.* III. 5. 57.

LOCIRO.

Agelli est hic sub urbe paulum, quod locitas foras. *Adolph.* V. 8. 27.

LOCO.

Quid si filiam tuam unicam loca-ret? *Phorm.* IV. 3. 41. Nuptum vir-ginem locavi huic adulescenti. *Phorm.* V. 1. 25. Quicum volebam atque ut volebam filiam locatam. *Phorm.* V. 1. 32. vide Notas.

LOCUS.

Quis igitur relictus est oburgan-di locus? *And.* I. 1. 127. Neque pol-consili locum habeo, neque ad au-xilium copiam. *And.* II. 1. 20. vide Notas. Nunc non est narrandi lo-cus. *And.* II. 2. 17. Venit meditatus alicunde ex solo loco. *And.* II. 4. 3. Nihil est preci loci relictum. *And.* III. 4. 22. Virum in quovis loco paratum. *And.* IV. 3. 3. Resti-tue quem a me accepisti locum. *And.* IV. 1. 57. vide Notas. Interea loci. *Eun.* I. 2. 46. Viden me ex eo-dem ortum loco? *Eun.* II. 2. 10. Ubi satias coepit fieri, commuto locum. *Eun.* V. 5. 3. Et cognoscendi & ignoscendi dabitur peccati locus. *Heaut.* II. 1. 6. In eum res rediit iam locum. *Heaut.* III. 3. 118. Da illis locum. *Heaut.* III. 3. 25. Eun-Plautus locum reliquit integrum, Eum hic locum sumpsit sibi in Adelphos. Locum reprehensum, qui praeteritus negligentia. *Adolph.* Prol. 9. 10. & 13. Pecuniam in loco negligere. *Adolph.* II. 2. 8. Fio-re res loco non potius est esse, quam in quo nunc sita. *Adolph.* III. 2. 46. Poetam restitui in locum. *Hec.* Prol. 13. Pugnare de loco. Ego interea meum non potui tutari locum. *Hec.* Alt. Prol. 33. & 34. Quae numquam nullo patefecit loco. *Hec.* III. 1. 23. vide Notas. Noster grex motus locati, quem asto-ris virtus nobis restituit locum.

Phorm. Prol. 32. & 33. Ego in eum incidi infelix *locum*. *Phorm.* I. 3. 23. Videtis quo in *loco* res haec fiet. *Phorm.* II. 4. 6. Da *locum* melioribus. *Phorm.* III. 2. 37. In ignotum *locum*. *Phorm.* III. 3. 15.

LOGI.

Faeneratum istuc beneficium pulchre tibi dices. D. *Logi.* *Phorm.* III. 2. 8.

LONGA.

Accurrit ad me, quam *longe* quidem. *Eun.* II. 3. 44. Quam *longe* a mari. *Eun.* III. 3. 13. *Longe* iam abieram, cum sensi. *Eun.* IV. 2. 5. Errat *longe*. *Adolph.* I. 1. 40.

LONGINQUITAS.

Ut ne cui mea *longinquitas* aetatis obftet. *Hec.* IV. 2. 20. vide *Notas*.

LONGITUDO.

Consulere in *longitudinem*. *Heaut.* V. 2. 10.

LONGIUS.

Abire *longius*. *Eun.* IV. 3. 20. Non aberit *longius*. *Heaut.* V. 2. 31. Illud rus si abesset *longius*. *Adolph.* IV. 1. 6. Rogat frater ne abeat *longius*. *Adolph.* V. 5. 1.

LONGULUS.

Non cogitas hinc *longulus*, esse? *Heaut.* II. 2. 10.

LONGUS.

Longum est nos illum expectare. *And.* V. 6. 13. Quam *longum* spatium amandi amicam tibi dedi? *Hec.* IV. 4. 62. Experire: non est *longum*. *Phorm.* III. 2. 10.

LOQUOR.

Carnufex, quae loquitur? *And.* I. 2. 12. Quis hic loquitur? *And.* I. 5. 32. Aperte ipsam rem modo locutus. *And.* I. 2. 31. Ausculto, loquere quid velis. *And.* III. 3. 5. Mite male loqui. *And.* V. 3. 2. Replexe loqui. *Eun.* V. 1. 11. Optata loquere. *Heaut.* III. 3. 30. Numquam commodius umquam. eum audivi loqui. *Heaut.* III. 2. 48. Tene istuc loqui? *Heaut.* V. 1. 48. Scis quid loquar? *Adolph.* II. 2. 7. Non intellego satis, quae loquatur. *Adolph.* III. 2. 11. Loquere ergo, quid sit.

Adolph. III. 2. 27. vide *Notas*. III. haut licebat, nisi praefinito loqui. *Hec.* I. 2. 19. Crederem vera hunc loqui. *Phorm.* II. 1. 48. Pergin ere absenti male loqui, impurissime? *Phorm.* II. 3. 25. Quis te istaec ipse loqui? *Phorm.* IV. 3. 34. Me cum isto distaedet loqui. *Phorm.* V. 9. 22.

LORUM.

Usque ad necem opperiare *loris*, sa. *Loris* liber? *Adolph.* II. 1. 28.

LUBENS.

Ego vero illud fecerim ac *lubens*. *Eun.* III. 5. 43. vide *Notas*. Faciam poni tibi aliquid, ac *lubens*. *Heaut.* IV. 5. 15. Tibi *lubens* bene scixim. *Adolph.* V. 5. 5. Hilarum ac *lubentem* fac te gnati in mptis. *Adolph.* IV. 7. 38. Nihil est, aequae quod faciam *lubens*. *Phorm.* III. 3. 32.

LUBET.

Age age, ut *lubet*. *And.* II. 1. 10. Quae meo cumque animo *lubetum* est. *And.* I. 5. 28. Quamobrem? s. Quia *lubet*. *And.* V. 2. 21. Faciat, quod *lubet*. *Heaut.* III. 1. 35. Nil vident, nisi quod *lubet*. *Heaut.* IV. 1. 30. Ut *lubet*. *Adolph.* II. 2. 33. Quo *lubet* cruciatus per me exquire. *Hec.* V. 2. 7. Huc, si quid *lubet*. *Phorm.* V. 8. 88.

LUBIDO.

Ingenium est omnium hominum ab labore proclive ad *lubidum*. *And.* I. 1. 51. Quo magis *lubido* frustra incendatur tua. *And.* II. 3. 8. Dumque vios *lubido* occlusa contumeliis. *And.* III. 3. 25. Praeter eius *lubidum*. *Heaut.* I. 2. 27.

LUCI.

Cum primo *luci*. *Adolph.* V. 8. 55. vide *Notas*.

LUCINA.

Vide Iuno.

LUCISCIT.

Luciscit hoc iam. *Heaut.* III. 1. 1.

LUCRUM.

Magnum esse in ea re *lucrum*. *Heaut.* III. 3. 48. Ne ille haut scit, paulum *lucris*, quantum ei damni apporet. *Heaut.* IV. 4. 25. Pecunia.

quamst. *Eun.* III. 4. 5. Te *ipsum* expeto. *Eun.* IV. 6. 5. vide Notas. Ea res nunc agitur *ipsa*. *Heaut.* IV. 8. 10. *Ipsa* si cupiat Salus, servare prorsus non potest hanc familiam. *Adelph.* IV. 7. 43. Qui amat, cui odio *ipsum* est, bis facere stulte duco. *Hec.* III. 2. 8. *Ipsum* istuc mi in hoc est. *Phorm.* III. 2. 23. Senectus *ipsa*st morbus. *Phorm.* IV. 1. 9.

I. R. A.

Ira sunt inter Glycerium & gnatum. *And.* III. 3. 20. Amantium *iras* amotis integratio. *And.* III. 3. 23. Ut ego *iram* hanc in eos evomam omnem. *Adelph.* III. 2. 14. Haec *iras* factae essent mulo ampliores. *Hec.* III. 1. 9. Pueri inter sese quas pro levibus noxiis *iras* gerunt. *Hec.* III. 1. 30. Quid ego *ira* impulsus nunc in illam iniques sim? *Hec.* III. 5. 35. vide Notas.

IRACUNDIA.

Prae *iracundia* non sum apud me. *Heaut.* V. 1. 47. Adulator sim eius *iracundiae*. *Adelph.* I. 2. 66. Ardeo *iracundia*. *Adelph.* III. 2. 12. Iam vero omitte tuam istanc *iracundiam*. *Adelph.* IV. 7. 37. Tandem repri-me *iracundiam*, atque ad te redi. *Adelph.* V. 3. 8.

IRACUNDUS.

Cum de eadem causa est *iracundus* factus inimicissimus. *Hec.* III. 1. 29. Ecce autem tu quoque proterve *iracundus* es. *Hec.* III. 5. 53. Animo *iracundo* tulit. *Hec.* IV. 1. 53.

IRASCOR.

Tibi iure *irasci* non queat. *And.* II. 3. 20. Ille continue *irasci*, neque negare audere. *Eun.* IV. 1. 4. Rursum *irascere*? *Adelph.* I. 2. 56.

IRATUS.

Mihi Deos fuisse *iratos*. *And.* IV. 1. 40. Quod nunc tute tecum *iratus* cogitas. *Eun.* I. 1. 19. *Iratus* senex. *Heaut.* Prolog. 37. Ne quid in illum *iratus* plus satis faxit. *Heaut.* I. 2. 24. *Iratum* admodum. *Adelph.* III. 3. 49. Tibi quoque *iratus* edepol sum graviter quidem. *Hec.* IV.

4. 1. Ne te *iratus* suis saeviculis dictis protelet. *Phorm.* II. 1. 35. Memini relinqui me, Deo *irato* meo. *Phorm.* I. 2. 24.

IS, EA, ID.

Id operam do. *And.* I. 1. 130. *Id* propterea. *And.* II. 5. 3. *Id* prode. *Eun.* V. 6. 4. Aliam rem ex alia cogitare, & ea omnia peiorem in partem. *Eun.* IV. 2. 3. Ea lege hoc adeo faciam. *Heaut.* V. 5. 10. Is, quomobrem huc veneram, ras abilit. *Adelph.* III. 3. 81. Tanta nunc suspicio de me incidit: neque ea inmerito. *Adelph.* IV. 4. 8. Iam aetate ea sum. *Hec.* V. 1. 11. In *id* redactus sum loci. *Phorm.* V. 8. 86.

ISTRAC.

Abi sane *istrac*, istorum, quovis. *Heaut.* III. 3. 27.

ISTRÆ.

Quorum semulari exoptat necegentiam, potius quam *istorum* obscuram diligentiam. *And.* Prolog. 22. Egon quicquam cum *istis* factis tibi respondeam? *Eun.* I. 2. 73. *Isto* Chaerea. *Isto* ephebus frater Phaedriae. *Eun.* V. 1. 7. & 8. *Istam* ipsam. *Eun.* III. 5. 16. Tu tibi *istas* posthac comprimito manus. *Heaut.* III. 3. 29. Hominem *istum* impurissimum quam primum absolvitote. *Adelph.* II. 4. 18. Nihil pol iam *istasc* mihi res voluptatis ferunt. *Hec.* IV. 2. 17.

ISTIO, ADVERB.

Neque *istie*, neque alibi tibi erit usquam in me mora. *And.* II. 5. 10. Quid *istie*? *Eun.* II. 3. 98. Quasi *istie* mea res minor agatur, quam tua. *Heaut.* II. 3. 113. Tibi vero quid *istie* rei fuit? *Adelph.* IV. 5. 10. Ausculta: EN. *Istie* sum. *Hec.* I. 2. 39.

ISTIC, PRONOM.

Istuc ipsum. D. Atque *istuc* ipsum nil periculi est. *And.* II. 2. 13. *Istuc* ne interminata sum hinc abiens tibi? *Eun.* V. 1. 14. Ego *istuc* metatis, non amor operam dabam. *Heaut.* I. 1. 58. *Istasc* quidem contumelia

est. *Heaut.* III. 3. 9. *Isaac* res est. *Adolph.* III. 3. 64. *Isaac* est sapere. *Hec.* IV. 3. 2. Ipsum *isac* mi in hoc est. *Phorm.* III. 2. 23.

ISTING.

Iterum *isinc* excludere? *Hec.* III. 2. 4.

ISTIUSMODI.

Vos esse *isinc* *isodi*, & nos non esse, haut mirabilest. *Heaut.* II. 4. 7.

ISTOC.

Nimium *isoc* abiisti. *Adolph.* II. 1. 15.

ISTORSUM.

Abi sane *isac*, quovis. *Heaut.* III. 3. 27. Concede hinc a foribus paulum *isorsum* sodes. *Phorm.* V. 1. 14.

ISTUC.

Concede *isuc* paululum. *Eun.* IV. 4. 38. Post *isuc* veniam. *Heaut.* II. 3. 33. *Isuc* ibam. *Adolph.* V. 3. 35.

ITA. *Adverb. Affirm.*

o. Mihin? s. *ita*. *And.* V. 2. 8.

ITA.

Non *ita* dissimili sunt argumenta. *And.* Prol. II. *ita* aiunt. *And.* I. 2. 21. *ita* praedicant. *And.* V. 3. 5. De uxore, *ita* ut possedi, nil mutat Chremes. *And.* V. 4. 46. *ita* erat res, faciundum fuit. *Eun.* I. 2. 17. Ornata, *ita* uti quas ornantur sibi. *Heaut.* II. 3. 47. *Itast* homo. *Adolph.* I. 2. 63. *ita* vitast hominum. *Adolph.* IV. 7. 21. Haut *ita* decet. *Hec.* II. 2. 10. Omnibus nobis ut res dant sese, *ita* magni atque humiles sumus. *Hec.* III. 3. 20. *ita* me Di bene ament. *Phorm.* I. 3. 13. Non. o. Quid *ita* non? *Phorm.* IV. 1. 2. *ita* fugias, ne praeter casam, quod aiunt. *Phorm.* V. 2. 3.

ITANE.

Itan credis? *And.* II. 3. 25. *Itan* contemnor abs te? *And.* III. 2. 12. *Itane* suades? *Eun.* I. 1. 30. *Itane*? r. Sic erit. *Eun.* V. 8. 28. *Itane* tandem quaeso est? *Heaut.* V. 2. 1. *Itane* est? *Hec.* III. 4. 4. *Itane* patris eis conspectum veritum hinc abiisse? *Phorm.* II. 2. 1.

ITAEQUE. *Et ita.*

Ita volo, *itaque* postulo. *And.* III. 3. 18. *Itaque* ergo amantur. *Eun.* II. 3. 26. Si cetera *ita* sunt ut vis, *itaque* ut esse ego illa existimo. *Hec.* IV. 2. 28.

ITAEQUE. *Ergo.*

Itaque hercle nil iam mutire audeo. *And.* III. 2. 25. *Itaque* ut ne viderem, misera huc effugi foras. *Eun.* V. 4. 23. *Itaque* adeo magnam mi inicit sua commoditate curam. *Adolph.* IV. 5. 76.

ITEM.

Unus & *item* alter. *And.* I. 1. 50. *Item* alia multa. *And.* II. 2. 17. *Item* ut Menandri Phasma nunc nuper dedit. *Eun.* Prol. 9. vide Notas. Aliis non *item*. *Eun.* III. 1. 8. Si ex capite sis meo natus, *item* ut aiunt Minervam esse ex Iove. *Heaut.* V. 4. 13. Ille ut *item* contra, me habeat, facio sedulo. *Adolph.* I. 1. 25. Sin *item* est ob eam rem kratus. *Hec.* V. 2. 14. vide Notas.

ITER.

Iter hac habui. *Eun.* V. 8. 35. Pergam quo coepi hoc *iter*. *Hec.* I. 2. 119. Ain tu tibi hoc incommodum evenisse *iter*? *Hec.* III. 4. 1. Evenit senibus ambobus simul, *iter* illi in Lemnum ut esset, nostro in Ciliam. *Phorm.* I. 2. 16. Dicamisti *iter*. *Phorm.* III. 3. 35. vide Notas.

ITERUM.

Unam eii cenam dedi; quod si *iterum* mihi danda sit, actum fiet. *Heaut.* III. 1. 46. *Iterum* sic memento. *Adolph.* III. 3. 72. Prius quam huc reverti posset *iterum*. *Adolph.* III. 5. 9. Ob eam rem noluit *iterum* referre, ut *iterum* posset vendere. *Hec.* Prol. 7. Iudicium de eadem causa *iterum* ut reddant tibi. *Phorm.* II. 3. 57.

ITIDEM.

Eadem haec tibi quaedam, dicam *itidem* illi. *And.* III. 4. 20. Ut aut hoc tibi doleret *itidem*, ut mihi dolet. *Eun.* I. 2. 13. Celabitur, *itidem* ut celata adhuc est. *Heaut.* IV. 3. 20. Ut veni, *itidem* incertum ami-

ſci. *Hec.* II. 2. 9. *Iſdem* in hac re, ut aliis. *Phorm.* III. 1. 12.

I T I O.

Nihil circum *itiones* uſus eſt. *And.* I. 2. 31. vide Notas. Haec illae erant *itiones* crebrae? *Phorm.* V. 9. 23.

I U B E O.

Iubeo Chremetem. *And.* III. 3. 1. Quod *iuffi* ei dari bibere, & quantum imperavi, date. *And.* III. 1. 4. *Iubeo*, cogo, atque impero. *Eum.* II. 3. 97. Qui ſcis an quae *inbeam* ſine vi faciat? *Eum.* IV. 7. 20. Fe-ciſſe id quod *iufferam*. *Heaut.* IV. 1. 48. Factum eſt, quod *iuffiſti*. *Adolph.* V. 9. 1. Ita ut *iubeſ*, faciam. *Hec.* IV. 3. 6. Quis te iſtae *iuffi* loqui? *Phorm.* IV. 3. 34. Tantum *iuffus* ſum. *Phorm.* IV. 4. 2.

I U D E X.

Quam iniqui ſunt patres in omnis adoleſcentis *iudices*? *Heaut.* II. 1. 1. Vos eritis *iudicas*. *Adolph.* Prol. 4. Te *iudico* ipſo. *Hec.* II. 13. Ad *iudices* veniemus. *Phorm.* I. 2. 79. An quiſquam *iudex* eſt, qui poſſit noſcere tua iuſta? *Phorm.* II. 1. 49.

IUDICIUM.

Cras eſt mihi *iudicium*. *Eum.* II. 3. 48. Veſtram *iudicium* fecit, *Heaut.* Prol. 12. Vi coaſtum te eſſe, invitum, lege, *iudicia*. *Phorm.* I. 2. 36. Magiſtratus adi; *iudicium* de eadem cauſa iterum ut reddant tibi: quandoquidem ſoli licet hic de eadem cauſa bis *iudicium* adipiſcier. *Phorm.* II. 3. 57. & 59. Elus *iudicia* permitto omnia. *Phorm.* V. 9. 56.

IUDICO.

Ex allaram ingenilis nunc me *iudicet*. *Eum.* I. 2. 118. Edepol te laudo & fortunatam *iudico*. *Heaut.* II. 4. 1. Haec male *iudicas*. *Adolph.* I. 2. 20. Abi, virum te *iudico*. *Adolph.* IV. 2. 25. Hominem maximi preti te eſſe hodie *iudicavi* animo meo. *Adolph.* V. 6. 4. Tun proſpicere aut *iudicare* noſtram in rem quod ſit potes? *Hec.* IV. 1. 34.

IUGULA.

Papae, *iugularas* hominem. *Eum.* III. 1. 27. Suo ſibi gladio hanc *iugulo*. *Adolph.* V. 8. 35.

IUNCUS.

Tamen etſi bona natura eſt, red-dunt curatura *iuncus*. *Eum.* II. 3. 15.

IUNGO.

Unaque nos ſibi opera amicos *iungit*. *Hec.* V. 2. 32.

IUNO.

Iuno Lucina, ſer opem, ſerva me, obſecro. *And.* III. 1. 15. & *Adolph.* III. 4. 41.

IUPITER.

O *Iuppiter*! quid ego audio? *And.* III. 1. 6. Pro *Iuppiter*. *And.* IV. 3. 17. *Iuppiter* magno. *Eum.* IV. 4. 41. O *Iuppiter*, ubinam eſt fides? *Heaut.* II. 3. 15. Ut ſiunt, Minervam eſſe ex *Iove*. *Heaut.* V. 4. 13. Pro ſupreme *Iuppiter*. *Adolph.* II. 1. 42. Ut te cum tua monſtratione magnus perdat *Iuppiter*. *Adolph.* IV. 6. 2. Ita me ſervet *Iuppiter*. *Phorm.* V. 3. 24.

IURGIUM.

Miles tendere inde ad *iurgium*. *Eum.* IV. 1. 12. Adortus *iurgio* eſt fratrem. *Adolph.* III. 3. 50. Porto hoc *iurgium* ad uxorem. *Hec.* III. 5. 63. De *iurgio* ſiletur. *Phorm.* V. 2. 13.

IURGO.

Cedo quid *iurgabis* tecum? *And.* II. 3. 15. Cum Davo egomet vidi ancillam *iurgantem*. *And.* V. 1. 19. Credo tam, ut ſolet, *iurgabis*. *Adolph.* I. 1. 55.

IURO.

Si forte apus ſit ad eum *iurato* mihi. *And.* IV. 3. 13. vide Notas. Qui ſe ſine hac *iurabat* unum numquam viſurum diem. *Adolph.* III. 2. 34. Fidem dans, *iurans* ſe illam duſturum domum. *Adolph.* III. 4. 27. Vel hic Pamphilus *iurabas* quætiens Bacchidi, quam ſanctæ. *Hec.* I. 1. 3.

IUS.

Quo *iure*, qua me iniuria præci-pitem in piſtrinum dabit. *And.* I. 3. 9. Ut, cum velit, tibi *iure* traſcel

non queat. *And.* II. 3. 20. Hoc confiteor *iure* mi obtigisse. *And.* III. 5. 1. Si vim faciet, in *ius* ducto hominem. *Eun.* IV. 6. 30. Qui neque *ius* neque bonum atque aequom sciunt. *Heaut.* IV. 1. 29. *Ius* summum saepe summa est malitia. *Heaut.* IV. 5. 48. Non necesse habeo omnia pro meo *iure* agere. *Adolph.* I. 1. 27. Ego meum *ius* persequar. Suum *ius* postulat. *Adolph.* II. 1. 9. & 47. Si nunc de tuo *iure* concessissis paululum. *Adolph.* II. 2. 9. Num qui minus mihi idem *ius* aequum est esse, quod mecum est tibi? *Adolph.* V. 3. 15. Eodem ut *iure* uti senem liceat, quo *iure* sum usus adulescentior. *Hec.* Alt. Prol. 2. & 3. Si *ius*, si fas est. *Hec.* III. 3. 27. Etsi scio ego, meum *ius* esse, ut te cogam. *Hec.* II. 2. 1. Ut neque mi *ius* sit amittendi. *Phorm.* I. 3. 24. vide Notas. In *ius* ambula. In *ius* eamus. *Phorm.* V. 8. 43. & 88.

IUS.

Quo pacto ex *iure* hesterno patrem atrum vorent. *Eun.* V. 4. 17.

INSIDIURANDUM.

Insidiurandum dabitur. *Adolph.* II. 1. 11. Quem neque fides neque *insidiurandum* neque illum misericordia repressit. *Adolph.* III. 2. 8. Dabo *insidiurandum*. *Hec.* IV. 4. 75. Alid si scirem, qui firmare meam apud vos possem fidem, sanctius quam *insidiurandum*; id pollicerer tibi. *Hec.* V. 1. 25. vide Notas.

IUSTITIA.

Ut meae stultitiae *iustitia* tua sit aliquid praesidi. *Heaut.* IV. 1. 33. vide Notas.

IUSTUS.

Iusta & clemens servitus. *And.* I. 1. 9. Mea causa causam hanc *iustam* esse animum inducite. *Heaut.* Prol. 41. Bonam atque *iustam* rem oppido imperas. *Heaut.* IV. 3. 26. Nonne haec *iusta* tibi videntur postea? *Adolph.* IV. 5. 26. Quia non *iusta* iniusta prorsus omnia omnino obsequor. *Adolph.* V. 9. 33. An

quisquam index est, qui possit noscere tua *iusta*? *Phorm.* II. 1. 50.

IUVO.

Aut consolando aut consilio aut re *iuvare*. *Heaut.* I. 1. 34. Enimvero id demum *iuvat*. *Adolph.* II. 3. 2. Qui sic sunt, haut multum herodem *iuvant*. *Hec.* III. 5. 10.

L.

LABASCO.

Labascit. *Eun.* I. 2. 98. *Adolph.* II. 2. 31.

LABEFACIO.

Omnes dentes *labefacit* mihi. *Adolph.* II. 2. 36.

LABEFACTO.

Ita me ab ea astute video *labefactari*. *Eun.* III. 3. 3.

LABIUM.

Incurvus, tremulus, *labiis* demissis, gremens. *Eun.* II. 3. 45.

LABOR.

Ingenium est omnium hominum ab *labore* proclive ad lubricinam. *And.* I. 1. 51. Ex eo nunc misera quem capit *laborem*? *And.* IV. 3. 5. Tantum *laborem* capere ob talem filium? *And.* V. 2. 29. Elus *labore* atque elus dolore gnato ut medicarer tuo. *And.* V. 1. 12. *Labor* alieno magnam partem gloriam verbis saepe in se transmovent. *Eun.* III. 1. 9. Clamore summo cum *labore* maximo. *Heaut.* Prol. 40. Si quid *laboris*, nollem. Sine me, vacivom tempus ne quod dem mihi *laboris*. Non convenit, qui illum ad *laborem* pepulerim, nunc me ipsum fugere. *Heaut.* I. 1. 30. 39. & 113. Omnes mihi *labores* fuere quos cepi leves. *Heaut.* II. 4. 19. Servus quod *labore* invenerit. *Heaut.* V. 4. 17. Hoc fructi pro *labore* ab eis fero. Ille sine *labore* patria potitur comoda. Meo *labore* eductos maxime. *Adolph.* V. 4. 16. 17. & 21. Sine incerta, certum mihi *laborem* sustuli. Prope iam remotum ab studio, atque ab *labore*. *Hec.* Alt. Prol. 9. & 15. Meo *labore* haut parcens. *Hec.*

II. 1. 29. Hant existimans, quan-
to labore partum *Phorm.* I. 1. 12.

LABOS.

Quibus est alicunde aliquis obla-
tus *labos*. *Hec.* III. 1. 6.

LABORIOSUS.

Siquae *laboriosa* est, ad me cur-
ritur. *Heaut.* Prol. 44. Vel me haec
desultatio, quam non *laboriosa*
ad languorem dedit. *Heaut.* IV.
6. 3.

LABORO.

Laborat e dolore. *And.* I. 5. 33.
Ne *labora*. *Laborans*, quaerens.
Heaut. I. 1. 37. & 87.

LABRUM.

Vide ut discidit *labrum*. *Adelph.*
IV. 2. 20.

LACERO.

Vah, quibus illum *lacerarem* mo-
dis? *Adelph.* III. 2. 17. Ne te cu-
iusquam misereat; quin spoliis,
mutiles, *laceres*, quemquem nacta
sis. *Hec.* I. 1. 8.

LACESSO.

Desinat *laoessere*. *Eun.* Prol. 16.
Vetus si poeta non *laoessisset* prior.
Hic responderé voluit, non *laoessere*.
Phorm. Prol. 13. & 19.

LACHES.

Persona Hecyrae est.

LACRIMULA.

Una falsa *lacrimula*. *Eun.* I.
1. 22.

LACRUMA.

Haec illae *lacrumae*. *And.* I. 1.
99. vide Notas. *Lacrumae* confictae
dolus. *And.* III. 3. 26. *Lacrumas*
excessit mihi. *Heaut.* I. 1. 115. *La-
crumis* opplet os totum sibi. *Heaut.*
II. 3. 65. *Lacrumas* mitte. *Adelph.*
III. 2. 37. Homini ilico *lacrumae*
cadunt, quasi puero gaudio.
Adelph. IV. 1. 20. Ignarum censes
tuarum *lacrumarum* esse me? *Hec.*
IV. 4. 53. *Lacrumis* si extillaveris.
Phorm. V. 8. 82.

LACRUMO.

Virgo conficta veste *lacrumans*
optinet. *Eun.* V. 1. 4. Ne *lacruma*.
Heaut. I. 1. 32. Oh, *lacrumo* gaudio.
Adelph. III. 3. 55. Quid *lacrumas*?

Adelph. IV. 5. 45. Neque quin *la-
crumum* miser. *Hec.* III. 3. 25.

LACTO.

Nisi me *laoesses* amantem. *And.*
IV. 1. 24. In iraudem sollicitis solli-
citando, & pollicitando eorum ani-
mos *laoitas*? *And.* V. 4. 9. vide
Notas.

LACUS.

Aput ipsum *lacum* est pilstrilla.
Adelph. IV. 2. 44. Perreptavi ad
lacum. *Adelph.* IV. 6. 3.

LACDO.

Minime multos *laoedere*. Quia *lao-
es* prior. Si perget *laoedere*. *Eun.*
Prol. 2. 6. & 18. Nulli *laoedere* os.
Adelph. V. 4. 10. Minus multo eu-
dacter, quam nunc *laoedit*, *laoederat*.
Phorm. Prol. 11.

LAETITIA.

Ut hanc *laetitiam* nec opinanti
primus obliicerem ei domi. *Heaut.*
I. 2. 12. Ne me in *laetitiam* frustra
conicias. *Heaut.* II. 3. 51. Tanta
haec *laetitia* oborta est. *Heaut.* IV.
3. 2. Hunc diem cupio in *laetitia*
degere. *Adelph.* IV. 1. 6. Quantam
obtuli *laetitiam* Pamphilo? *Hec.* V.
3. 18.

LAETOR.

Istuc tibi ex sententia tua obti-
gisse *laetor*. Nontam meapte causa
laetor, quam illius. *Heaut.* IV. 3.
5. & 9. Haec tot propter me gau-
dia illi contigisse *laetor*. Ut quis-
quam amator nuptiis *laetatur*. *Hec.*
V. 3. 35. & 37.

LAETUS.

Laetus est, nescio quid. *And.* II.
2. 3. Concurrunt *laeti* mi obiviam.
Eun. II. 2. 25. Gaudis se adsimu-
lat *laetum*. *Heaut.* V. 1. 15. Nil
quicquam vidi *laetius*. *Adelph.* III.
3. 12. *Laetus* est de amica. *Adelph.*
II. 2. 44. *Laetus* sum, fratri opti-
gisse quod vult. *Phorm.* V. 4. 1.

LAMENTOR.

Lamentari praeter ceteras visa
est. *And.* I. 1. 94. Suam matrem *la-
mentari* mortuam. *Phorm.* I. 2. 46.

LAMPAS.

Hymenaeum, turbas, *lampadas*, tibicinas. *Adelph.* V. 7. 9.

LANA.

Lana ac tela victum quaeritans. *And.* I. 1. 48. Ad *lanam* redit. *Heaut.* II. 3. 37.

LANGUOR.

Vel me haec deambulatio, quam non laboriosa ad *languorem* dedit. *Heaut.* IV. 6. 3.

LANIUS.

Cetarii, *lanii*, coqui, factores, piscatores. *Eun.* II. 2. 26.

LAPIS.

I, quid stas, *lapis*? *Heaut.* IV. 3. 3. Possem perferentiscere, nisi si essem *lapis*. *Heaut.* V. 1. 44. vide Notas. Quae me omnino *lapidem*, non hominem putas. *Hec.* II. 1. 17.

LARGE.

Dat nemo *targius*. *Eun.* V. 8. 48.

LARGIOR.

De te *targitor*, puer. *Adelph.* V. 8. 17. Adsentando atque indulgendo & *targiendo*. *Adelph.* V. 9. 31. vide Notas.

LARGITAS.

Aut *largitatis* nimia aut parsimonia. *Heaut.* III. 1. 31. Quae istaec subita est *largitas*? *Adelph.* V. 9. 28.

LASCIVIA.

Luxuria & *lascivia* diffult. *Heaut.* V. 2. 72.

LASSUS.

Animus *lassus* cura confectus stupet. *And.* II. 1. 4. Vigilabis *lassus*. *Eun.* II. 1. 15. Enim *lassum* oppidum esse aibant. *Hec.* II. 1. 41.

LATER.

Purgem me? *laterem* lavem. *Phorm.* I. 4. 9.

LATINE.

Latine hic Phormionem nominat. *Phorm.* Prol. 26. vide Notas.

LATINUS.

Ex Graecis bonis *Latinas* fecit non bonas. Eas fabulas factas prius *Latinas*. *Eun.* Prol. 8. & 34.

LATUS.

Triumphe, si licet me *latere* te-
sto abicedere. *Heaut.* IV. 2. 5.

LAUDO.

Laudare fortunas meas. *And.* I. 1. 70. Non *laudo*. *And.* II. 6. 24. Ego noster, *laudo*. *Eun.* I. 2. 74. Quicquid dicunt, *laudo*: id rursum si negant, *laudo* id quoque. *Eun.* II. 2. 20. Si *laudabit* haec illius formam: tu huius contra. *Eun.* III. 1. 53. Eius quid ego tibi nunc faciem praedicem aut *laudem*? *Eun.* III. 5. 17. Eho quaeſo *laudas*, qui eras fallunt? *Heaut.* III. 2. 26. Quid ego nunc te *laudem*? *Adelph.* II. 3. 3. Vereor eam in os te *laudare* amplius. *Adelph.* II. 4. 5. Ego in hac re nil reperio, quamobrem *laudem* tantopere. *Adelph.* IV. 3. 1. Amoque & *laudo* & vehementer desidero. *Hec.* III. 5. 38.

LAVO.

Fac ista *lavet*. *And.* III. 2. 3. vide Notas. Continuo haec adornant ut *lavet*. *Eun.* III. 5. 34. Dum *lavamur*. Ubi nos *laverimus*, si voles, *lavato*. *Eun.* III. 5. 47. & 48. Unctum atque *lautum* e balneis. *Phorm.* II. 2. 25. Venias mihi precibus *lautum* peccatum tuum? *Phorm.* V. 8. 80. vide Notas.

LAUS.

Ita facillime sine invidia *laudem* invenias. *And.* I. 1. 39. Quantam & quam veram *laudem* capiet Parmeno? *Eun.* V. 4. 3. In mea vita tu tibi *laudem* is quaesitum? *Heaut.* II. 3. 74. *Laudin* an vitio duci factum id oporteat. Eam *laudem* hic ducit maximam. *Adelph.* Prol. 5. & 18. Tu nunc tibi id *laudi* duces? *Adelph.* I. 2. 25. vide Notas. An *laudi* putat fore? Hoc *lanii* est. *Adelph.* III. 3. 28. & 64. Sibi hanc *laudem* relinquunt. *Hec.* III. 5. 11.

LAUTE.

Faceto, lepide, *laute*, nil super. *Eun.* III. 1. 37. *Laute* munus administrasti tuum. *Adelph.* V. 1. 2.

LAUTUS.

Omnes te in *lanta* esse & bene ausa, re putant. *Heaut.* IV. 5. 30. vide Notas. Hoc falsumst, hoc adustumst, hoc *lantumst* parum. *Adolph.* III. 3. 70.

LECTULUS.

Leclulus tute sterna nobis. *Adolph.* II. 4. 24. *Leclulus* in sole illignis pedibus faciundos dedit. *Adolph.* IV. 2. 46.

LECTUS.

Eam in *lectum* conlocarunt. *Eun.* III. 5. 45. *Lectos* sternere, cenam apparare. *Heaut.* I. 1. 73. Huc est intro latus *lectus*: vestimentis stratus est. *Heaut.* V. 1. 30. Ut triduo hoc perpetuo prosum e *lecto* nequeat surgere. *Adolph.* IV. 1. 4.

LEGO.

Accipa, qm *lectumst*; conveniet numerus quantum debui. *Phorm.* I. 2. 3.

LEMNOS.

Iter illi in *Lemnum* ut esset. *Phorm.* I. 2. 16. Qua profectus causa hinc es *Lemnum*? *Phorm.* V. 1. 1. Fructum, quem *Lemni* uxoris reddidit praeda. *Phorm.* IV. 3. 73. Cum eius consuevit olim matre in *Lemno* clanculum. *Phorm.* V. 6. 33. Uxorem *Lemni* habuit aliam. *Phorm.* V. 8. 49. In *Lemno*, clam te uxorem duxit. *Phorm.* V. 9; 19.

LENIO.

Sedulo faciebant, quo illam mihi *lenirent* miseriam. *Heaut.* I. 1. 75.

LENIS.

Qui me tam *leni* passus animo est facere. *And.* I. 5. 27. Si *lenis* est, ad alium desertur gregem. *Heaut.* Prol. 44. Ingenio te esse in liberos *leni* pujo. *Heaut.* I. 1. 99. Si te tam *leni* & visio esse animo ostenderit. *Heaut.* III. 1. 29. Quid vini absumpsit? Sic hoc, dicens; Asperum pater hoc est; aliud *lenius* fodes vide. *Heaut.* III. 1. 50. Quemquamne tam animo comi esse & *leni* putas? *Heaut.* V. 1. 39. Ego sum animo *leni* natus. *Hec.* II. 2. 28.

Lenem patrem illum factum me esse acerrimum. *Phorm.* II. 1. 32.

LENITAS.

Eri semper *lenitas* verebar quorsum evaderet. *And.* I. 2. 4. Inepa *lenitas* patris. *Adolph.* III. 3. 36.

LENO.

Avarus *leno*. *Heaut.* Prol. 39. Vah, *leno* me iniqua non volt loqui. *sa.* *Leno* sum, fateor, perniciēs communis adulescentium, peritius, peccis. *Adolph.* II. 1. 33. & 34. Ea serviebat *lenoni* impurissimo. *Phorm.* I. 2. 33. Heia, ne parum *leno* sis. *Phorm.* III. 2. 23.

LENTIGINOSUS.

Lentiginosa facie. *Hec.* III. 4. 27. vide Notas.

LEPIDE.

Facete, *lepidi*, laute; qm supra. *Eun.* III. 1. 37.

LEPIDUS.

O *lepidum* patrem. *And.* V. 4. 45. O capitulum *lepidissimum*. *Eun.* III. 3. 25. In hinc quo dignus cum donis tuis tam *lepidi*. *Eun.* IV. 3. 10. Ego pot tibi dabo illam *lepidam*, quam tu facile ames. *Heaut.* V. 5. 16. O *lepidum* caput. *Adolph.* V. 9. 9.

LEPUS.

Lepus tuto es, & pulmentum quaeris? *Eun.* III. 1. 36. vide Notas.

LESAIA.

Andriae persona est.

LEVIS.

Omnes mihi labores fuere, quos cepi, *leves*. *Heaut.* II. 4. 19. *Levia* sunt, quae tu pergravia esse in animum induxi tuum. Pueri inter se quas pro *levibus* nexis iras gerunt? Mulleres sunt, forme ut pueri, *levi* sententia. *Hec.* III. 1. 12. 30. & 32. Olim quidem te causae impellebant *leves*. *Hec.* III. 4. 12. Nolo, *leviorem* vobis viderier. Imerito. *Hec.* V. 1. 33. Id *habet*. *Hec.* V. 2. 15.

LEVO.

Sperabit sumptum sibi senex, *levatum* esse. *Heaut.* IV. 4. 24.

Lex.

Ea *lege* atque omine. *And.* I. 2. 29. Coactus *legibus* eam uxorem ducet. *And.* IV. 4. 41. Hac *lege* tibi meam adstringo fidem. *Eum.* I. 2. 22. Patriis pacem in *leges* conficiet suas. *Heaut.* V. 2. 45. Neque *legem* putat tenere se ullam. *Adolph.* I. 2. 5. Huic *leges* cogunt nubere hanc. *Adolph.* IV. 5. 18. Ad hos ea redit *lege* hereditas. *Hec.* I. 2. 97. vide Notas. *Legis* id licere facere. *Lex* est. *Lex* iubet. *Phorm.* I. 2. 66, 75. & 76. Invitus feci; *lex* coagit. *Phorm.* II. 1. 6. *Leges* non fiunt. *Phorm.* II. 1. 62. *Legum* contortor. *Phorm.* II. 3. 27. Mea *lege* utar. *Phorm.* III. 2. 48. An *legibus* daturum poenas dices? *Phorm.* IV. 3. 21.

Libenter.

Cum illa *libenter* vivis, (& enim bene *libenter* vivilas.) *Eum.* V. 8. 44. vide Notas. Laudatier te audit *libenter*. *Adolph.* IV. 1. 19. At istos invidos Di perdat, qui hanc *libenter* nuntiant. *Hec.* III. 5. 19.

Liber.

Sine Cerere & Libero friget Venus. *Eum.* IV. 5. 6.

Liber.

Libera vivendi fuit potestas. *And.* I. 1. 25. vide Notas. Neutiquam officium *liberi* esse hominis puto. *And.* II. 1. 30. In pariundo aliquot adfuerunt *liberae*. *And.* IV. 4. 32. Quae *liberum* scira aequom est adulescentem, sollertem dabo. *Eum.* III. 2. 24. Usque ad necem opporere loris. 24. Loris *liber*? Nequa vendundam conseo, quae *liberasti*. *Adolph.* II. 1. 28. & 40. Scire est *liberum* ingenium atque animum. *Adolph.* V. 3. 42. Eho, accede huc ad me: *liber* esto. Ut uxorem meam una mecum videam *liberam*. *Adolph.* V. 9. 13. & 16.

Liberalis.

Forma praeter ceteras honesta & *liberali*. *And.* I. 1. 96. Coniugio *liberali* devinctum. *And.* III. 3. 29. Quam *liberali* facio? Ego *liberali*

illam adfero causa manu. *Adolph.* II. 1. 40. Neque boni neque *liberalis* functus officium est viri. *Adolph.* III. 4. 18. Ingenium novi tuum *liberalis*. *Adolph.* IV. 5. 50. Ita ut *liberali* atque ingenuae decet. *Hec.* I. 2. 89. vide Notas. Erus *liberalis* est, & fugitans litium. *Phorm.* IV. 3. 18.

LIBERALITAS.

Pudore & liberalitate liberos retinere. *Adolph.* I. 1. 32.

LIBERALITER.

Servibas liberaliter. *And.* I. 1. 11.

LIBERE.

Eductos *libere*. *And.* V. 4. 8. Agitare inter vos *libere* convivium. *Hec.* I. 2. 18.

LIBERI.

Domus, uxor, *liberi* inventi in vitio patre. *And.* V. 3. 20. Ingenio te esse in *liberos* leni puto. *Heaut.* I. 1. 99. Pudore & liberalitate *liberos* retinere. *Adolph.* I. 1. 32. Hoc qui nequit, fateatur nescire impurare *liberos*. *Adolph.* I. 1. 52. Communis corruptela nostrum *liberum*. *Adolph.* V. 3. 7. Qui illum decreant dignum, tuos cui *liberax* committerent. *Hec.* II. 1. 15. Si ex me illa *liberax* vellet sibi. *Hec.* IV. 4. 33.

LIBERO.

Quam primum hoc me *libera* missegi metu. *Libertatus* sum tua opera. *And.* II. 2. 14. & 33.

LIBERTAS.

Hicne *libertatem* alunt aequam esse omnibus? *Adolph.* II. 1. 29.

LIBERTUS.

Feci ex servo, ut esses *libertus* mihi. *And.* I. 1. 10.

LIBIDO.

Ex sua *libidine* moderantur. *Heaut.* II. 1. 4. Adversum animi tui *libidinem*. *Hec.* IV. 1. 19.

LICENTIA.

Detiores omnes sumus *licentia*. *Heaut.* III. 1. 74. Nimia illaec *licentia* evadet in aliquod magnum malum. *Adolph.* III. 4. 63.

LICET.

Sic ut quimus, aiunt; quando, ut volumus, non licet. *And.* IV. 5. 30. Pater, licetne pauca? *And.* V. 3. 22. Si illud non licet, saltem hoc *Herbit.* *Eun.* IV. 2. 12. Di dant, fruar, dum licet. *Heaut.* II. 2. 104. vide Notas. Non licet hominem esse saepe ita ut volt, si res non finit. *Heaut.* IV. 1. 53. Hoc licet impune facere huic, illi non licet. *Adolph.* V. 3. 38. Dum licitum est. *Hec.* V. 3. 39. Si uxorem velit, lege id licere facere. *Phorm.* I. 2. 66.

LIGURRIO.

Cum amatore cum cenant, liguriunt. *Eun.* V. 4. 14. vide Notas.

LIMEN.

Iam ut limen exirem. *Hec.* III. 3. 18.

LIMUS.

Ego limis spectro sic per stibellum alanculum. *Eun.* III. 5. 53.

LINEA.

Extrema linea amare, haut nihil est. *Eun.* IV. 2. 12.

LINGUA.

Perii: lingua haeret metu. *Eun.* V. 5. 7. Facilem benivolumque lingua tuam tibi me reddidit. *Hec.* V. 1. 35.

LIQUET.

Liquet mi deierare. *Eun.* II. 3. 40.

LIQUIDO.

Si opus sit iurato mihi, ut liquido possim. *And.* IV. 3. 14. vide Notas.

LIS.

Lites sequi. *And.* IV. 5. 16. Lites factae sunt inter eos maxumae. *Eun.* IV. 5. 8. Paratae lites. *Adolph.* V. 3. 6. Neque lites ullae inter eas. *Hec.* I. 2. 105. Tu iam lites audies. *Phorm.* I. 4. 42. Potius quam lites sester. *Phorm.* II. 3. 61. Erus liberalis est, & fugitans litium. Erus ut his desistat litibus. *Phorm.* IV. 3. 18. & 29.

LITERAE.

Fac periculum in literis. *Eun.* III. 2. 23.

LITIGIO.

Quid illic hominum litigent? *And.* IV. 4. 6. Cum illa litigat. *And.* V. 2. 12. Etiam mecum litigas? *Hec.* III. 5. 57.

LOCATIO.

Agelli est hic sub urbe panium, quod locatas foras. *Adolph.* V. 8. 27.

LOCO.

Quid si filiam tuam unicam locaveret? *Phorm.* IV. 3. 41. Nuptum virginem locavi huic adolescenti. *Phorm.* V. 1. 25. Quicum volebam atque ut volebam filiam locatam. *Phorm.* V. 1. 32. vide Notas.

LOCUS.

Quis igitur relictus est obiurgandi locus? *And.* I. 1. 127. Neque pol consili locum habeo, neque ad auxilium copiam. *And.* II. 1. 20. vide Notas. Nunc non est narrandi locus. *And.* II. 2. 17. Venit meditatus alicunde ex solo loco. *And.* II. 4. 3. Nihil est preci loci relictum. *And.* III. 4. 22. Virum in quovis loco paratum. *And.* IV. 3. 3. Restitue quem a me accepisti locum. *And.* IV. 1. 57. vide Notas. Interea loci. *Eun.* I. 2. 46. Viden me ex eodem ortum loco? *Eun.* II. 2. 10. Ubi satias coepit fieri, commuto locum. *Eun.* V. 5. 3. Et cognoscendi & ignoscendi dabitur peccati locus. *Heaut.* II. 1. 6. In eum res rediit iam locum. *Heaut.* II. 3. 118. Da illis locum. *Heaut.* III. 3. 25. Eun Plautus locum reliquit integrum, Eum hic locum sumpsit sibi in Adelphos. Locum reprehensum, qui praeteritus negligentia. *Adolph.* Prol. 9. 10. & 13. Pecuniam in loco negligere. *Adolph.* II. 2. 8. Peiore res loco non potius est esse, quam in quo nunc sita. *Adolph.* III. 2. 46. Poetam restitui in locum. *Hec.* Prol. 13. Pugnare de loco. Ego interea meum non potui tutari locum. *Hec.* Alt. Prol. 33. & 34. Quae numquam nullo patefecit loco. *Hec.* III. 1. 23. vide Notas. Noster grex motus locast, quem astoris virtus nobis restituit locum.

Phorm. Prol. 32. & 33. Ego in eum incidi infelix locum. *Phorm.* I. 3. 23. Videtis quo in loco res haec fiet. *Phorm.* II. 4. 6. Da locum melioribus. *Phorm.* III. 2. 37. In ignotum locum. *Phorm.* III. 3. 15.

LOGI.

Faeneratum istuc beneficium pulchre tibi dices. D. *Logi.* *Phorm.* III. 2. 8.

LONGA.

Adcurrit ad me, quam longe quidem. *Eun.* II. 3. 44. Quam longe a mari. *Eun.* III. 3. 13. Longe iam abieram, cum fenssi. *Eun.* IV. 2. 5. Errat longe. *Adelph.* I. 1. 40.

LONGINQUITAS.

Ut ne cui mea longinquitas aetatis obset. *Hec.* IV. 2. 20. vide Notas.

LONGITUDO.

Consulere in longitudo. *Heaut.* V. 2. 10.

LONGIUS.

Abire longius. *Eun.* IV. 3. 20. Non aberit longius. *Heaut.* V. 2. 31. Illud rus si abesset longius. *Adelph.* IV. 1. 6. Rogat frater ne abeat longius. *Adelph.* V. 5. 1.

LONGULE.

Non cogitas hinc longule, esse? *Heaut.* II. 2. 10.

LONGUS.

Longum est nos illum expectare. *And.* V. 6. 13. Quam longum spatium amandi amicam tibi dedi? *Hec.* IV. 4. 62. Experire: non est longum. *Phorm.* III. 2. 10.

LOQUOR.

Carnufex, quae loquitur? *And.* I. 2. 12. Quis hic loquitur? *And.* I. 5. 32. Aperte ipsam rem modo locutus. *And.* I. 2. 31. Ausculto, loquere quid velis. *And.* III. 3. 5. Mite male loqui. *And.* V. 3. 2. Perplexe loqui. *Eun.* V. 1. n. Optate loquere. *Heaut.* III. 3. 30. Numquam commodius umquam erum audiui loqui. *Heaut.* III. 2. 48. Tene istuc loqui? *Heaut.* V. 1. 48. Scis quid loquar? *Adelph.* II. 2. 7. Non intellego satis, quae loquatur. *Adelph.* III. 2. 11. Loquere ergo, quid sit;

Adelph. III. 2. 27. vide Notas. III. haut licebat, nisi praefinito loqui. *Hec.* I. 2. 19. Crederem vera hunc loqui. *Phorm.* II. 1. 48. Pergin ere absenti male loqui, impurissime? *Phorm.* II. 3. 25. Quis te istaec iussit loqui? *Phorm.* IV. 3. 34. Memento iste distaedet loqui. *Phorm.* V. 9. 22.

LORUM.

Usque ad necem opperiare loris, sA. Loris liber? *Adelph.* II. 1. 28.

LUBENS.

Ego vero illud fecerim ac lubens. *Eun.* III. 5. 43. vide Notas. Faciam poni tibi aliquid, ac lubens. *Heaut.* IV. 5. 15. Tibi lubens bene faxim. *Adelph.* V. 5. 5. Hilarum ac lubentem fac te gnati in mptiis. *Adelph.* IV. 7. 38. Nihil est, aequae quod faciam lubens. *Phorm.* III. 3. 32.

LUBET.

Age age, ut lubet. *And.* II. 1. 10. Quae meo cumque animo lubitum est. *And.* I. 5. 28. Quamobrem? s. Quia lubet. *And.* V. 2. 21. Faciat, quod lubet. *Heaut.* III. 1. 35. Nil vident, nisi quod lubet. *Heaut.* IV. 1. 30. Ut lubet. *Adelph.* II. 2. 39. Quo lubet cruciatus per me exquirere. *Hec.* V. 2. 7. Huc, si quid lubet. *Phorm.* V. 8. 88.

LUBIDO.

Ingenium est omnium hominum ab labore proclive ad lubidinem. *And.* I. 1. 51. Quo magis lubido frustra incendatur tua. *And.* II. 3. 8. Dumque vitas lubido occlusa contumeliis. *And.* III. 3. 95. Praeter eius lubidinem. *Heaut.* I. 2. 27.

LUCI.

Cum primo luci. *Adelph.* V. 3. 55. vide Notas.

LUCINA.

Vide Iuno.

LUCISCIT.

Luciscit hoc iam. *Heaut.* III. 1. 1.

LUCRUM.

Magnum esse in ea re lucrum. *Heaut.* III. 3. 48. Ne ille haut scit, paulum lucri, quantum eii damni apporet. *Heaut.* IV. 4. 25. Pecun.

nam in loco negligere maximum interdumst *lucrum*. *Adolph.* II. 2. 8. Id de *lucro* putato esse. *Adolph.* V. 3. 31. Omne quod est interea tempus, priusquam id rescitumst, *lucro* est. *Hec.* III. 1. 7. Quid mihi *lucro* est te fallere? *Phorm.* I. 2. 11. Omne id deputabo esse in *lucro*, *Phorm.* II. 1. 21.

LUCRO.

Illi stulium, dum *lucras*, detra-xisse. *Hec.* V. 3. 31.

LUCTUS.

Filio *luctum* paras. *Hec.* II. 1. 13.

LUCULENTUS.

Forma *luculenta*. *Heaut.* III. 2. 12.

LUDIBRIUM.

Ludibrio haberi. *Hec.* I. 2. 74. Non sic *ludibrio* tuis factis habitus essem. *Hec.* IV. 1. 11.

LUDIFICOR.

Postquam *ludificatus* virginem. *Enn.* IV. 3. 3. Tu me hic etiam, nebulo, *ludificabere*? *Enn.* IV. 4. 49. Quid vos, malum, ergo me sic *ludificamini*? *Phorm.* V. 8. 55.

LUDO.

Non te credas Davon *ludere*. *And.* IV. 4. 48. Nebulonem hunc certumst *ludere*. *Enn.* II. 2. 38. Cibum una capias, adsis, tangas, *ludas*, proptet dormias. *Enn.* II. 3. 81. Consimilem *luserat* iam olim ille ludon. *Enn.* III. 5. 38. *Ludis* fortasse me. *Heaut.* IV. 6. 20. Congrum istum maximum in aqua finito *ludere* paulisper, *Adolph.* III. 3. 23. Cur non *ludo* hunc aliquantisper? Obsecro num *ludis* tu nunc me? *Adolph.* IV. 5. 5. & 63. Propter suam impotentiam se semper credunt *ludior*. *Adolph.* IV. 3. 16. vide *Notas*. Ita vitasti hominum, quasi si *ludas* tesseris. *Adolph.* IV. 7. 21. In istis opera *luditur*. *Phorm.* II. 2. 18.

LUDUS.

Quos me *ludos* redderet? *And.* III. 1. 21. vide *Notas*. *Ludum* to-cumque dicas fuisse illum alterum. *Enn.* II. 2. 8. Consimilem *luserat*

ludum. *Enn.* III. 2. 38. Non pos-sum satis narrare quos praebueris *ludos* intus. *Enn.* V. 6. 9. Vobis datur potestas condecorandi *ludos* scaenitos. *Hec.* Alt. Prol. 37. In eodem omnes mihi videntur *ludo* doctae ad malitiam. Et *ludo*, si ul-la sit magistra, hanc esse satis certo scio. *Hec.* II. 1. 6. & 7. vide *Notas*. Sestari, in *ludum* ducere & reddu-cere. In quo haec discibat *ludo*, *Phorm.* I. 2. 6. & 8. Ut *ludos* ta-cit. *Phorm.* V. 8. 52.

LUGUBRIS.

Mediocriter vestitam veste *lugu-bri*. *Heaut.* II. 3. 45.

LUPUS.

Ovem *lupo* commisi. *Enn.* V. 1. 16. vide *Notas*. *Lupus* in fabula, *Adolph.* IV. 1. 21. Auribus teneo *lupum*. *Phorm.* III. 2. 21.

LUTUM.

Te ibidem pervolvam in *luto*. *And.* IV. 4. 38. In eodem haecitas *luto*. *Phorm.* V. 2. 15.

LUX.

Nave usque ad *lucem* vigiles. *Enn.* II. 2. 47. Qui ab Orco mortuum me reducem in *lucem* feceris. *Hec.* V. 4. 12.

LUXUS.

Adulescens *luxu* perditus. *Adolph.* IV. 7. 42.

M.

MACELLUM.

Interea loci ad *macellum* ubi ad-venimus. *Enn.* II. 2. 24. Nostis porticum apud *macellum* hac deos-sum? *Adolph.* IV. 2. 34.

MACERIA.

Hanc in horto *maceriam* inbe-dirai. *Adolph.* V. 7. 10.

MACERO.

Anime mi, noli te *macerare*. *And.* IV. 2. 2. Cur me *macero*? *And.* V. 3. 15. Salsamenta haec fac *macorentur* pulchre. *Adolph.* III. 3. 26.

MACRO.

Faxo eum tali *massatum*, atque hic est, infortuito. *Phorm.* V. 9. 39.

MACULA.

Hanc *maculam* nos decet effugere. *Adelph.* V. 8. 31.

MAESTUS.

Domum revertor *maestus*. *Heaut.* I. 1. 70.

MAGIS.

Non Appollinis *magis* verum, atque hoc reipsonum est. *And.* IV. 2. 15. Tanto *magis*. *And.* IV. 4. 35. Hoc nemo fuit minus ineptus, *magis* severus quisquam, nec *magis* continens. *Eun.* II. 1. 21. Ubi molestus *magis* est. *Eun.* III. 1. 24. Quanto *magis* *magis*que cogito. *Eun.* III. 3. 1. Inpendio *magis* animus gaudebat mihi. *Eun.* III. 5. 39. Nec *magis* compositum quicquam, nec *magis* elegans. *Eun.* V. 4. 13. *Magis* opportunus, nec *magis* ex usu tuo, nemo est. *Eun.* V. 8. 47. Mihi quidem cordis augefcit *magis* de filio aegritudo, & quanto diutius abest, *magis* cupio tanto, & *magis* desidero. *Heaut.* III. 1. 14. & 16. *Magis*, si *magis* noris, putes ita rem esse. *Heaut.* V. 1. 16. Primarum artium *magis* principem. *Adelph.* II. 3. 6. *Magis* sunt nescio quo modo suspiciosi: ad contumeliam omnia accipiunt *magis*. *Adelph.* IV. 3. 14. & 15. Si est dicendum *magis* aperte. *Adelph.* IV. 5. 30. *Magis* impense cupitis. *Adelph.* V. 9. 36. Nihilo *magis*. *Hec.* I. 2. 62. Maligna *magis*, & *magis* procax. *Hec.* I. 2. 84. vide Notas. *Magis* morbus adgravefcit. *Hec.* III. 2. 2. *Magis* humanum est. *Hec.* IV. 1. 38. Concordes *magis*. *Hec.* IV. 3. 11. *Magis* cautius. *Hec.* V. 1. 11. Quo *magis* novi, tanto faepius. *Phorm.* II. 2. 14. Mulier mulieri *magis* congruet. *Phorm.* IV. 5. 14. vide Notas.

MADISTER.

Dum cum aetas, metus, *magister* cohibeant? *And.* I. 1. 27. vide Notas. Si quis *magistrum* cepit ad eam rem inprobam. *And.* I. 2. 21. Me filius relinquent quasi *magistrum*. *Phorm.* I. 2. 22.

MAGISTRA.

Ei ludo, si ulla sit *magistra*, hanc esse fatis certo scio. *Hec.* II. 1. 7. vide Notas.

MAGISTRATUS.

Magistratus cum ibi adessent, conceptasti agi. *Eun.* Prol. 22. vide Notas. *Magistratus* adi. *Phorm.* II. 3. 56.

MAGNI FACERE.

Quem ego intellexi illam haut minus quam se ipsum *magni facere*. *Hec.* II. 2. 18.

MAGNIFICE.

Ego te *magnifice* tractare possim. *Heaut.* III. 2. 45. Hic me *magnifice* escero. *Heaut.* IV. 3. 31. Numquam ita *magnifice* quicquam dicam. *Adelph.* II. 3. 4.

MAGNIFICENTIA.

In' hinc malam rem cum istae *magnificentia*. *Phorm.* V. 8. 37.

MAGNIFICUS.

Usque adeo illius ferre possum ineptiam & *magnifica* verba. *Eun.* IV. 6. 3. Meast petax, procax, *magnifica*, sumptuosa, nobilita. *Heaut.* II. 1. 15.

MAGNI PENDO.

Ego quoque a meis me amari & *magni pendi* postulo. *Adelph.* V. 4. 25.

MAGNUS.

Magnum exemplum continentiae. *And.* I. 1. 65. Neque sine tuo *magno* malo. *And.* I. 2. 8. Hic quoque bonam *magnamque* partem ad te attulit. *Eun.* I. 2. 43. Labore alieno *magno* partem gloriam. *Eun.* III. 1. 9. *Magnus* vero agere gratias Thais mihi? *Eun.* III. 1. 1. Dabit haec Thais mihi *magnum* malum. *Eun.* III. 3. 2. Nebulo *magnus* est. *Eun.* IV. 7. 15. *Magna* familiaritas confatast. *Eun.* V. 2. 35. Voluptatem *magnum* nuntias. *Heaut.* I. 2. 10. *Magnarum* remedium aegritudinum. *Heaut.* III. 2. 23. *Magnum* esse in ea re lucrum. *Heaut.* III. 3. 48. Ita *magno* desiderio fuit ei filius. *Heaut.* IV. 5. 5. vide Notas. Sine *magno* interitu

mento non potest haberi. *Heaut.* III. 1. 39. Ne ista *magno* iam conatu *magus* qugas dixerit. *Heaut.* IV. 1. 8. *Magnum* signum. *Heaut.* II. 3. 47. Non sit sine periculo faci-
mus magnum & commemorabile. *Heaut.* II. 3. 73. Ne illiusmodi iam *ingens* nobis civium penuria sit. *Adelph.* III. 3. 87. Caprificus *ma-*
gna. *Adelph.* IV. 2. 38. *Magnum* mi iniicit sua commoditate curam. *Adelph.* IV. 5. 76. Iam peccatum primum id *magnum*, *magnum* at humanum tamen. *Adelph.* IV. 5. 53. Omnibus nobis ut res dant se-
 se, ita *magni* atque humiles sumus. *Hec.* III. 3. 20. *Magnum* nescio quid necesse est evenisse. *Hec.* III. 1. 24. Est *magnum* ecastor gratiam de istac re quod tibi habeam. *Hec.* V. 1. 14. vide Notas. Si quis quid reddat, *ingna* habenda sit gratia. *Phorm.* I. 2. 6. Res *magna* est. *Phorm.* II. 4. 18. Quid tua, malum, id est? c. *Magni*. *Phorm.* IV. 5. 11. Quid istuc nostra? c. *Ma-*
gni. *Phorm.* V. 3. 17.

MAIOR.

Habet aliud magis ex sese & *maius*. *And.* V. 4. 51. Annos na-
 tast sedecim, non maior. *Eun.* III. 3. 21. Agrum meliorem, neque pretii *maioris* nemo habet. *Heaut.* I. 1. 12. Quid si quid te *maius* oret? *Adelph.* V. 8. 18.

MAIORES.

Spero erit similis *maiorum* suum. *Adelph.* III. 3. 57.

MAIUSCULUS.

Thais, quam ego sum, *maiuscu-*
lata. *Eun.* III. 3. 21.

MALA.

Pugnis continuo in *mala* haereat. *Adelph.* II. 1. 17.

MALE.

Hoc *male* habet virum. *And.* I. 6. 5. Mitte *male* loqui. *And.* V. 3. 2. Te ut *male* urat. *Eun.* III. 1. 48. Utinam sic sint, qui mihi *male* volunt. *Eun.* IV. 3. 13. Prodi *male* conciliante. *Eun.* IV. 4. 2. *Male* ipsam. *Eun.* IV. 7. 13. Ti-

bi *timui mala*. *Heaut.* III. 2. 20. *Male* ducet te mea facilitas multa. *Heaut.* IV. 1. 35. Tibi bene esse soli, sibi cum sit *male*. *Adelph.* I. 1. 9. Haec *male* iudicas. *Adelph.* I. 2. 20. Quae res tibi vortat *mala*. *Adelph.* II. 1. 37. *Male* odi. *Adelph.* IV. 1. 17. Animo *male* sit. *Adelph.* IV. 5. 21. *Male* memo. *Hec.* III. 2. 2. Effugere, volgas quod *male* audit mulierum. *Hec.* IV. 2. 24. Nihil est, quin *male* narrando possit depravarier. *Phorm.* IV. 4. 16.

MALEDICO.

Definant *maledicere*. *And.* Prol. 23. Nescis cui *maledicas* nunc viro. *Eun.* IV. 7. 29. Qui nobis *maledictum* velit. *Hec.* IV. 2. 14. Nisi haberet cui *malediceret*. *Phorm.* Prol. 15. *Male* factum. *Phorm.* V. 1. 24.

MALEDICTUM.

Veteris poetae *maledictis* respondeat. *And.* Prol. 7. Nisi suum *maledictis* facit. *Heaut.* Prol. 34. Quod illi *maledictum* vehementer esse existimant. *Adelph.* Prol. 17. *Maledicta* in se transulit. *Adelph.* II. 3. 40. Mitto *maledicta* omnia. *Adelph.* V. 3. 9. *Maledictis* deterrere, ne scribat, parat. *Phorm.* Prol. 3.

MALEFACIO.

Cum *malefacere* crederem mi in-
 punius licere. *Heaut.* III. 2. 49. vide Notas. Neque tu verbis sol-
 ves unquam, quod mi re *malefe-*
ceris. *Adelph.* II. 1. 10. Di tibi *ma-*
lefuciant. *Phorm.* II. 3. 47.

MALEFACTUM.

Malefacta ne noscant sua. *And.* Prol. 23. Ob *malefacta* haec. *Adelph.* II. 1. 46.

MALEFICIUM.

Pro *maleficio* beneficium summum reddere. *Phorm.* II. 2. 22.

MALEVOLUS.

Qui *malevoli* veteris poetae *ma-*
ledictis respondeat. *And.* Prol. 6. Rumores distulerunt *malevoli*. *Ma-*
levolus vetus poeta distat. *Heaut.* Prol. 16. & 22. Isti dicunt *malevo-*
li. *Adelph.* Prol. 15.

MALIGNUS.

Maligna magis & magis procax facta illico est. *Hec.* I. 2. 84. vide Notas.

MALITIA.

Exprompta *malitia*. *And.* IV. 3. 8. vide Notas. Ius summum saepe summa est *malitia*. *Heaut.* IV. 5. 48. Doctae ad *malitiam*. *Hec.* II. 1. 6. Si erum insimulabis *malitiae*, male audies. *Phorm.* II. 3. 12. vide Notas. Utrum iustitia facere ego hunc an *malitia* dicam, incertus sum. *Phorm.* IV. 3. 54.

MALO.

Nuptias effugere ego istas *malo*, quam tu adipiscier. *And.* II. 1. 32. Mori me *malim*. *Eun.* I. 1. 21. Immo abeat potius *malo* quovis gentium. *Heaut.* V. 1. 55. vide Notas. Nihil est, quod *malim*. *Adelph.* III. 2. 13. Quid est mihi quod *malim*? *Hec.* V. 2. 38. Nullam mihi *malim*, quam istanc uxorem dari. *Phorm.* IV. 3. 53.

MALUM.

Nihil suspicans *malis*. *And.* I. 1. 89. Dederit qui damnum aut *malum*. *And.* I. 1. 116. Ex illis sese emersurum *malis*. *And.* III. 3. 30. Nescis quantis in *malis* verfer miser. *And.* IV. 1. 25. Facile hic plus *malis* est, quam illic boni. *And.* IV. 3. 5. Quid illud *malis* est? *And.* V. 2. 2. Quod sim ego nactus *malis*. *And.* V. 6. 3. Dabit haec Thais mihi magnum *malum*. *Eun.* III. 3. 2. Quid illud *malis* est? *Eun.* III. 4. 9. Non dubium est quin mi magnum ex hac re sit *malum*. *Eun.* V. 5. 27. Nescio quid mi animus praefagit *malis*. Si nil *malis* esset. *Heaut.* II. 2. 7. & 9. Tantum devenisse ad eum *malis*. *Heaut.* IV. 5. 2. Aliquid gnato conficies *malis*. Non vides quantum *malis* ex ea re excites? *Heaut.* V. 3. 1. & 11. *Malo* coactus. *Adelph.* I. 1. 44. Haud cito *malis* quid ortum ex hoc sit publice. *Adelph.* III. 3. 89. In quod me conieci *malum*. *Hec.* I. 2. 57. Aliquid tulisse comminiscuntur *malis*.

Era in crimen veniet, ego vero in magnum *malum*. *Hec.* III. 1. 53. & 55. Nescio quod magnum hoc nuntio expecto *malum*. *Phorm.* I. 4. 16. Tum hoc esse mihi obiectum *malum*? Nec cum huiusmodi umquam usus venit ut conficere *malo*. *Phorm.* III. 2. 18. & 20. Tanta in me independent *mala*. *Phorm.* I. 4. 2. Una tecum, bona, *mala*, tolerabimus. *Phorm.* III. 3. 23. Me quaerere in *malo* lubeas *malum*? *Phorm.* III. 3. 11. vide Notas. *Malum*, quod isti Di Deaeque omnes duint. *Phorm.* V. 8. 83.

MALUM.

Qui, *malum*, alii? *Eun.* IV. 7. 10. Quas, *malum*, ambages mihi narrare occipit? *Heaut.* II. 3. 77. Quid hoc *malum*, infelicitatis? *Adelph.* IV. 2. 5. Quid, *malum*, mihi bone vir narras? *Adelph.* IV. 2. 18. Quid tua, *malum*, id refert? *Phorm.* IV. 5. 11.

MALUS.

Mala mens, *malus* animus. *And.* I. 1. 137. Abin hinc in *malam* rem. *And.* II. 1. 17. Facere meretrices *malas*. *Eun.* Prol. 37. Dolo *malo* haec fieri omnia. *Eun.* III. 3. 1. *Malam* rem hinc ibis? *Eun.* III. 3. 30. *Malo* ex principio magna familiaritas constatast. *Eun.* V. 2. 45. Animus se cupiditate devinxit *mala*. *Heaut.* I. 2. 34. Nulla *mala* re interpolatam mullebat. *Heaut.* II. 3. 48. vide Notas. Non *malus*, neque iners. *Adelph.* III. 4. 34. Numquam animum ad *malas* adducam partis. *Hec.* V. 3. 38. I in *malam* cracem. *Phorm.* II. 3. 21. vide Notas. Habes uxorem sine *mala* fama palam. *Phorm.* I. 3. 17. vide Notas. Potius cum bona componentur gratia, quam cum *mala*. *Phorm.* IV. 3. 17. Ut te quidem omnes, Di Deaeque *malis* exemplis perdant. *Phorm.* IV. 4. 7. Facinus indignum & *malum*. *Phorm.* V. 9. 19.

MAMMA.

Huius filio hodie prima mam-

manu dedit. *Adelph.* V. 9. 18. vide Notas.

MANCIPIUM, Mancupium.

Quid videtur hoc tibi *mancupium*? *Eun.* II. 29. 43. *Mancipia* haec ducam ad Thaidem. *Eun.* II. 3. 73.

MANDO.

Bona nostra haec tibi permitto, & tuae *mando* fidei. *And.* I. 5. 61. Satine hoc *ma*: *latum*st tibi? *Eun.* II. 1. 2. Huic *mandas*, siquid recte curatum velis. *Adelph.* III. 3. 18.

MANE.

Observabam *mane* illorum servolos. *And.* I. 1. 56. Advocatus *manus*, mihi esse ut meminerit. *Eun.* II. 3. 48. Numquam tam *mane* egredior. *Heaut.* I. 1. 15. Te demior tam *mane*, qui heri tantum biberis. *Heaut.* III. 2. 7. Cras *mane*. *Phorm.* III. 2. 46.

MANEO.

Ut *maneam* solus cum sola. *Eun.* III. 5. 31. *Mane*: hoc quod coepi, primum enarrem. *Heaut.* II. 3. 32. *Mane*, *mane*. *Heaut.* III. 3. 52. Ut ut erat, *mansum* tamen oportuit. *Heaut.* I. 2. 26. Quin ego *maneo*. *Heaut.* IV. 4. 15. *Mane*. Nondum audisti, quod est gravissimum. *Adelph.* III. 4. 21. Quamvis etiam *maneo* otiosus hic. *Adelph.* II. 4. 15. *Manere* adfinitatem hanc inter nos volo. *Hec.* IV. 4. 101. *Manedum*, sedes. *Hec.* V. 4. 4. *Mansurus*que patrum pater est. *Phorm.* III. 1. 16. Non *manebat* aetas virginis meam negligentiā. *Phorm.* IV. 1. 4. Dum libido eadem haec *manet*. *Phorm.* IV. 5. 4. Non *manes*? *Phorm.* V. 6. 9.

MANIPULUS.

Manipulus furum. *Eun.* IV. 7. 6.

MANSIO.

Itiones crebrae & *mansiones* diutinae. *Phorm.* V. 9. 23.

MANSUETUS.

Mansueti animi officia. *And.* I. 1. 87.

MANUS.

Manibus, pedibus obnixae omnia

facturum. *And.* I. 1. 134. Hanc mihi in *manum* dat. *And.* I. 5. 61. Cenari *manibus*, pedibus. *And.* IV. 1. 52. *Manum* in sinum meretrici inferere. Qui non abstineas *manum*. *Heaut.* III. 3. 2. & 4. Tu tibi istas posthac comprimito *manus*. *Heaut.* III. 3. 29. Ego liberali illam adfero causa *manu*. *Adelph.* II. 1. 47. Puerum modo tantillum in *manibus* gestavi mels. Continebit posthac, si sapiet, *manus*. Est ad hanc *manum* facellum. *Adelph.* IV. 2. 24. 26. & 37. Huic aliquid paulum prae *manu* dederis. *Adelph.* V. 9. 23. Tibi id in *manu* est, ne fiat. *Hec.* III. 5. 43. Uxor quid faciat, in *manu* non est mea. *Hec.* IV. 4. 44. Quid vis dari tibi in *manum*? *Phorm.* IV. 3. 29. Emissa est *manu*. *Phorm.* V. 5. 2.

MARE.

Quam longe a *mari*. *Eun.* III. 3. 13. O caelum, o terra, o *maria* Neptuni. *Adelph.* V. 3. 1. Numquam es ingressus *mare*. *Hec.* III. 4. 5.

MARITUS.

Novus *maritus* anno demum quinto & sexagesimo siam? *Adelph.* V. 8. 15.

MASTIGIA.

Non *manum* abstinere, *mastigia*? *Adelph.* V. 2. 6.

MATER.

Samia mihi *mater* fuit. *Eun.* I. 2. 27. *Matris* nomen & patris dicebat ipsa. *Eun.* I. 2. 31. Quam pridem mihi pater & *mater* mortui essent. *Eun.* III. 3. 12. Virginum nostrarum; quas *matres* student demissis humeris esse. *Eun.* II. 3. 22. *Mater*, cuius sub imperio, mala. *Heaut.* II. 2. 4. *Matres* omnes filii in peccato adiutrices. *Heaut.* V. 2. 38. Virgo est cum *matre*. *Adelph.* IV. 5. 16. *Matris* ferre iniurias me pietas iubet. *Hec.* III. 1. 21. *Matris* servibo commodis. *Hec.* III. 5. 45. *Matrem* ex ea re me aut uxorem in culpa inventurum arbitror. *Hec.* III. 1. 19. Segreganda aut *mater* a me est, aut *Philumena*.

Hec. III. 5. 30. Hanc *matrem* habens, illam autem uxorem. *Hec*. IV. 2. 26. Adeo me esse pervicacem censes, cui *mater* siem? *Hec*. IV. 1. 32.

MATERFAMILIAS.

Meretrix & *materfamilias* una in domo? *Adelph.* IV. 7. 29.

MATERNUS.

Misericordia, animus *maternus*. *Heaut.* IV. 1. 24.

MATRIMONIUM.

Si esset nostro ex usu hoc *matrimonium*. *Hec*. IV. 1. 33.

MATRONA.

Matronam nullam in aedibus. *And.* II. 2. 27. Bonas *matrones* facere. *Eun.* Prol. 37.

MATURE.

Flet. *ph.* At *mature*. *Eun.* II. 1. 2. *Mature* ut cum cognorit, perpetuo odierit. *Eun.* V. 6. 11.

MATURO.

Nuptias quantum queam ut *matu- rum*. *And.* III. 3. 45. Id ut *ma- turent* facere. *Heaut.* III. 1. 87.

MAVOLO.

Omnes sibi esse bene *mavelle*, quam alteri. *And.* II. 5. 16. vide Notas. Quamvis causam hunc suspicari, quam ipsam veram, *ma- volo*. *Hec*. IV. 1. 25.

MAXIME.

Nunc cum *maximo* abs te postulo atque oro. *And.* V. 1. 4. vide Notas. Quibus id *maxime* utilest. *And.* V. 1. 16. Si ego digna hac contumelia sum *maxime*. *Eun.* V. 2. 27. Quam *maxime* servire vestris commodis. *Heaut.* Prol. 50. Cuius mos *maxime* est consimilis vestrum. *Heaut.* II. 4. 13. *Maxime* animo exortatam meo. *Heaut.* II. 4. 18. vide Notas. Si *maxime* fateatur. *Adelph.* III. 2. 42. Quam estis *ma- xime* potentes. *Adelph.* III. 4. 56. Quod *maxime* opus est iactu, non cadit. *Adelph.* IV. 7. 22. Amabat, ut cum *maxime*. *Hec*. I. 2. 40. Ea res multo *maxime* disiunxit illum ab illa. *Hec*. I. 2. 85. Cum secundae res sunt *maxime*, tum *maxime*

meditari secum oportet. *Phorm.* II. 1. 11.

MAXIMI.

Haec te solum semper fecit *ma- ximi*. *And.* I. 5. 58. Merito te semper *maximi* feci. *And.* III. 3. 42.

MAXIMUS.

Illud mi multo *maximū* est. *And.* III. 2. 46. Vel Rex semper *maxi- mas* mihi agebat. *Eun.* III. 1. 7. Thais *maximo* te orabat opere. *Eun.* III. 3. 26. Amatores mulierum esse *maximos*. *Eun.* IV. 3. 23. Lites factae sunt inter eos *maximae*. *Eun.* IV. 5. 8. Gratiam habeo *maximū*. *Eun.* V. 8. 61. Quaestum *maximū* est. *Heaut.* Prol. 49. Peccatum a me *maximū* est. *Heaut.* I. 1. 106. Eam laudem hic ducit *maximam*. *Adelph.* Prol. 18. Ego illi *maximam* partem feram. *Adelph.* I. 2. 36. *Ma- ximum* lucrum. Damnum *maxi- mum*. *Adelph.* II. 2. 8. & 23. Natu *maximus*. *Adelph.* V. 4. 27. Hominem *maximi* pretii. *Adelph.* V. 6. 3. Illud mihi vitium est *maximū*. *Hec*. I. 2. 57. Non *maximae*, quae *maximae* sunt interdum irae, iniuriae faciunt. *Hec*. III. 1. 27. vide Notas. Haec mihi nunc cura est *maxima*. *Hec*. IV. 2. 19. Opere *maximo* dabamus operam, *Phorm.* V. 2. 33.

MEAPTE.

Non tam *meapte* causa laetor, quam illius. *Heaut.* IV. 3. 8.

MECASTOR.

Salve *meccstor*, Parmeno. *Hec*. I. 2. 8.

MECUM.

Ne iste haut *mecum* sentit. *And.* II. 1. 24. *Alecum* tota sis. *Eun.* I. 2. 115. *Mecum* stomachabar. *Eun.* II. 3. 32. Dum haec *mecum* reputo. *Eun.* III. 5. 44. Occupi *mecum* cogitare. *Eun.* IV. 2. 8. Cum ego- mat *mecum* in animo considero. *Heaut.* II. 4. 5. Dum illum modo habeam *mecum*. *Heaut.* III. 1. 57. Haec fratri *mecum* non conveniunt. *Adelph.* I. 1. 34. Quid tibi rei *me- cum* est? *Adelph.* II. 1. 23. Frustra

has egomet *mecum* rationes puto. *Adelph.* II. 1. 54. Testis *mecum* est anulus. *Adelph.* III. 2. 49. Ut tacita *mecum* gaudeam. *Hec.* I. 2. 32. Habere orationem *mecum* institit. *Hec.* III. 3. 21. Si vellet se *mecum* esse raptam. *Hec.* IV. 4. 34. Id agitans *mecum* sedulo. *Phorm.* IV. 3. 10. Rediit *mecum* in memoriam. *Phorm.* V. 3. 19. vide Notas.

MEDIOR.

Cupiditates, quas paulo *mederi* possis. *Phorm.* V. 4. 3.

MEDICOR.

Gnato ut *medicarer* tuo. *And.* V. 1. 12. Cum egomet possim in hac re *medicari* mihi. *And.* V. 4. 41.

MEDICUS.

Nemon *medicum* adduxit? *Hec.* III. 1. 43.

MEDIOCRIS.

Non *mediocris* hominis haec sunt officia. *Adelph.* V. 9. 9.

MEDIOCRITER.

Horum ille nihil egregie praeter cetera studebat, & tamen omnia haec *mediocriter*. *And.* I. 1. 32. *Mediocriter* vestitam veste lugubri. *Heaut.* II. 3. 45.

MEDITOR.

Venit *meditatus* alicunde ex solo loco. *And.* II. 4. 3. Causam *meditari*. *Adelph.* II. 1. 41. *Meditor* esse adfabilis. *Adelph.* V. 6. 8. *Meditari* secum oportet. *Meditata* mihi sunt omnia mea incommoda. *Phorm.* II. 1. 12. & 18.

MEDIUS.

Mediam mulierem complectitur. *And.* I. 1. 106. In *mediam* viam provolvam. *And.* IV. 4. 37. In *medium* huc agmen cum vecti. *Eun.* IV. 7. 4. Sublimem *medium* arripere. *Adelph.* III. 2. 18. Mater virginis in *mediis*. *Adelph.* III. 4. 33. E *medio* aequom excedere est. *Hec.* IV. 3. 14. In *medio* omnibus palmam esse positam. *Phorm.* Prol. 16. E *medio* excessit. *Phorm.* V. 8. 74. E *medio* abiit. *Phorm.* V. 9. 30.

MERECLE.

Haec verba una *merecle* falsa lacrimula restinguet. *Eun.* I. 1. 22. Pulchre *merecle* dictum ac sapienter. *Eun.* III. 1. 26.

MELIOR.

Melius tute reperi. *And.* IV. 1. 56. Numquam vidi *melius* consilium dari. *Eun.* II. 3. 85. Idem hoc aut *melius* tute invenisses. *Eun.* III. 1. 63. vide Notas. Agrum *meliorum* nemo habet. *Heaut.* I. 1. 12. *Melius*, peius, profit, obfit, nū vident. *Heaut.* IV. 1. 30. Tanto hercle *melior*. *Heaut.* III. 2. 38. Mentem vobis *meliozem*. *Adelph.* III. 3. 78. Da locum *melioribus*. *Phorm.* III. 2. 37. Di *melius* dunt. *Phorm.* V. 9. 16.

MELIUS. Adverb.

Accipit homo nemo *melius* prosum neque prolixius. *Eun.* V. 8. 52. Aliena ut *melius* videant & diiudicent, quam sua. *Heaut.* III. 1. 95. Ante aedis non fecisse erit *malus* hic convivium. *Adelph.* II. 1. 26. Cedo, ut *melius* dicas. *Adelph.* III. 2. 52. vide Notas. Non potuit *melius*. *Adelph.* IV. 2. 29. Facilitate nihil esse homini *melius*, neque clementia. *Adelph.* V. 4. 7. Multo *melius* scio. *Hec.* II. 1. 20. Tute idem *malus* feceris. *Phorm.* II. 3. 79.

MELIUSCULUS.

Salva Philumena est? *PAM.* *Meliuscula* est. *Hec.* III. 2. 19.

MEMBRUM.

Membra metu debilia sunt. *Adelph.* IV. 4. 4.

MEMINI.

Virginem forma bona *memini* videre. *And.* II. 5. 18. *Memini*, tametsi nullus moveas. *Eun.* II. 1. 10. Advocatus mare mihi esse ut *meminervit*. *Eun.* II. 3. 49. Faciam, ut huius loci diique meique semper *memineris*. Domi focique fac vicissim ut *memineris*. *Eun.* IV. 7. 3. & 45. Obsecro, eius ut *memineris*. *Heaut.* V. 4. 3. Illud recte: iterum sic memento. *Adelph.* III. 3. 72.

MEMOR.

Ut *memor* esses sul. r. *Memor* essem? *And.* I. 5. 46. & 47. *Memorem* me dices & gratum. *Adolph.* II. 2. 43.

MEMORABILIS.

Hocine credibile, aut *memorable*? *And.* IV. 1. 1.

MEMORIA.

In *memoria* habeo. *And.* I. 1. 13. Haec habui in *memoria*. *Eun.* I. 2. 90. Redige in *memoriam*. *Phorm.* II. 3. 36. Redij mecum in *memoriam*. *Phorm.* V. 3. 19. vide Notas.

MEMORITER.

Cognoscitne? *CH.* ac *memoriter*. *Eun.* V. 3. 6. *Memoriter* progeniem vestram usque ab avo atque atavo proferens. *Phorm.* II. 3. 47.

MEMORO.

Idque si nunc *memorare* hic velim. *Hec.* III. 5. 21.

MENANDER.

Menander secit Andriam & Perinthiam. *And.* Pool. 9. Item ut *Menandri* Phasma nunc nuper dedit. *Menandri* Eunuchum. Colax *Menandri* est. *Eun.* Prol. 9. 20. & 30.

MENDICUS.

Hereditatem persequi, *mendicum*. *And.* IV. 5. 21.

MENEDEMUS.

Heautontimorumeni persona est.

MENS.

Mala *mens*, malus animus. *And.* I. 1. 137. Hoc adeo ex hac re venit in *mentem* mihi. *Eun.* II. 2. 2. Neque pes, neque *mens* satis suum officium facit. *Eun.* IV. 5. 3. Quodcunque inciderit in *mentem*, volet. *Heaut.* III. 1. 75. vide Notas. Ego dicam, quod mi in *mentem* est. *Heaut.* V. 2. 33. vide Notas. *Mentem* vobis meliorem dari. *Adolph.* III. 3. 78. Nilne in *mentem* est? *Adolph.* IV. 1. 12. vide Notas. Ubi eius adventi venit in *mentem*. *Phorm.* I. 3. 2. Mihi venibat in *mentem* eius incommodi. *Phorm.* IV. 3. 47. vide Notas.

MENSIS.

Illum liquet mi deierare, his *mensibus* sex septem prorsus non vidisse proximis. *Eun.* II. 3. 40. *Mensis* tris abest. *Heaut.* I. 1. 66. Non sex totis *mensibus* prius ollescissim, quam ille quicquam coeperet? *Adolph.* III. 3. 42. *Mensis* abierunt decem. *Adolph.* IV. 5. 57. *Mensis* decimus est. *Adolph.* III. 4. 29. vide Notas. *Mensis* agitur hic iam septimus. *Hec.* III. 3. 34.

MENTIO.

Si quando illa *mentionem* Phaedrae facit. *Eup.* III. 1. 47.

MENTIOR.

Si quicquam invenies me *mentisum*, occidito. *And.* V. 2. 22. An *mentita* es? *Eun.* V. 6. 16. Non est *mentiri* meum. *Heaut.* III. 2. 38.

MERCATOR.

Fuit olim hinc quidam senex, *mercator*. *And.* I. 3. 17. vide Notas. Matri parvulam puellam dono quidam *mercator* dedit. *Eun.* I. 2. 29.

MERCATUS.

Nisi eo ad *mercatum* venio, damnum est maximum. *Adolph.* II. 2. 23. Me ire dicam ad *mercatum*. *Phorm.* V. 5. 10.

MERCENARIUS.

A villa *mercenarium* vidi. *Adolph.* IV. 2. 2.

MERCES.

Inscripsi illico aedis *mercade*. *Heaut.* I. 1. 93. *Morcedem* dare lex lubet eil atque amittere? *Phorm.* II. 3. 67.

MERCOR.

Inhonestum hominem, quem *mercatus* est heri. *Eun.* II. 3. 66. Quem *mercatus* frater fuerat Thaldi. *Eun.* III. 5. 21. Agrum hunc *mercatus* sum. *Heaut.* I. 1. 94.

MEREO. MEREOR.

Unum hoc scio, esse *meritam*, ut *memor* esses sui. *And.* I. 5. 46. vide Notas. Cum is nil *mereat*. *And.* II. 1. 31. vide Notas. Quid *meritis*? v. crucem. *And.* III. 5. 15. Ita uti *merita* es. *Eun.* IV. 6. 12. Quid de te tantum *meruisti*? *Heaut.*

LIGET.

Sic ut quimus, alunt; quando, ut volumus, non licet. *And.* IV. 5. 30. Pater, licetne pauca? *And.* V. 3. 22. Si illud non licet, saltem hoc *Herbit.* *Eun.* IV. 2. 12. Di dant, fruare, dum licet. *Heaut.* II. 2. 104. vide Notas. Non licet hominem esse saepe ita ut volt, si res non sinit. *Heaut.* IV. 1. 53. Hoc licet in-
pune facere huic, illi non licet. *Adolph.* V. 3. 38. Dum licetum est. *Hec.* V. 3. 39. Si uxorem velit, lege id licere facere. *Phorm.* I. 2. 66.

LIGURRIO.

Cum amatore cum cenant, *ligur-
runt.* *Eun.* V. 4. 14. vide Notas.

LINEN.

Iam ut *linen* exirem. *Hec.* III. 3. 18.

LINUS.

Ego *linis* spectro sic per stibellum alanculum. *Eun.* III. 5. 53.

LINBA.

Extrema *linea* amare, haut nihil est. *Eun.* IV. 2. 12.

LINGUA.

Perii: *lingua* haeret metu. *Eun.* V. 5. 7. Facilem benivolumque *lingua* tualam tibi me reddidit. *Hec.* V. 1. 35.

LIQUET.

Liquet mi delerare. *Eun.* II. 3. 40.

LIQUIDO.

Si opus sit iurato mihi, ut *liquido* possim. *And.* IV. 3. 14. vide Notas.

LIS.

Litra sequi. *And.* IV. 5. 16. *Litas* factae sunt inter eos maxumae. *Eun.* IV. 5. 8. Paratae *lites*. *Adolph.* V. 3. 6. Neque *lites* ullae inter eas. *Hec.* I. 2. 105. Tu iam *lites* audies. *Phorm.* I. 4. 42. Potius quam *lites* sester. *Phorm.* II. 3. 61. Erus libe-
ralls est, & fugitans *litium*. Erus ut his desistat *litibus*. *Phorm.* IV. 3. 18. & 29.

LITERAE.

Fac periculum in *literis*. *Eun.* III. 8. 23.

LITIGIO.

Quid illic hominum *litigant*? *And.* IV. 4. 6. Cum illa *litigas*. *And.* V. 2. 12. Etiam mecum *liti-
gas*? *Hec.* III. 5. 57.

LOCIRO.

Agelli est hic sub urbe pantum, quod *locitas* foras. *Adolph.* V. 8. 27.

LOCO.

Quid si filiam tuam unicam *loca-
ret*? *Phorm.* IV. 3. 41. Nuptum vir-
ginem *locavi* huic adulescenti. *Phorm.* V. 1. 25. Quicum volebam atque ut volebam filiam *locatam*. *Phorm.* V. 1. 32. vide Notas.

LOCUS.

Quis igitur relictus est obiurgan-
di locus? *And.* I. 1. 127. Neque pol
consili *locum* habeo, neque, ad au-
xillium copiam. *And.* II. 1. 20. vide
Notas. Nunc non est narrandi *lo-
cus*. *And.* II. 2. 17. Venit meditatus
alicunde ex solo *loco*. *And.* II. 4.
3. Nihil est preci *loci* relictum.
And. III. 4. 22. Virum in quovis
loco paratum. *And.* IV. 3. 3. Resti-
tue quem a me accepisti *locum*. *And.*
IV. 1. 57. vide Notas. Interea
loci. *Eun.* I. 2. 46. Viden me ex eo-
dem ortum *loco*? *Eun.* II. 2. 10. Ubi
fatias coepit fieri, commuto *locum*.
Eun. V. 5. 3. Et cognoscendi &
ignoscendi dabitur peccati *locus*. *He-
aut.* II. 1. 6. In eum res rediit
iam *locum*. *Heaut.* II. 3. 118. Da
illis *locum*. *Heaut.* III. 3. 25. Eum
Plautus *locum* reliquit integrum,
Eum hic *locum* sumpsit sibi in
Adelphos. *Locum* reprehensum,
qui praeteritus negligentia. *Adolph.*
Prol. 9. 10. & 13. Pecun-
iam in *loco* negligere. *Adolph.*
II. 2. 8. Peiore res *loco* non potius
est esse, quam in quo nunc sita. *Adolph.*
III. 2. 46. Poetam restitui
in *locum*. *Hec.* Prol. 13. Pugnans de
loco. Ego Interea meum non potui
tutari *locum*. *Hec.* Alt. Prol. 33. &
34. Quae numquam nullo patefecit
loco. *Hec.* III. 1. 23. vide Notas.
Noster grex motus *locast*, quem atto-
ris virtus nobis restituit *locum*.

Phorm. Prol. 32. & 33. Ego in eum incidi infelix locum. *Phorm.* I. 3. 23. Videtis quo in loco res haec fiet. *Phorm.* II. 4. 6. Da locum melioribus. *Phorm.* III. 2. 37. In ignotum locum. *Phorm.* III. 3. 15.

LOCUS.

Faeneratum istuc beneficium pulchre tibi dices. *n. Logi. Phorm.* III. 2. 8.

LONGUS.

Adcurrit ad me, quam longe quidem. *Eun.* II. 3. 44. Quam longe a mari. *Eun.* III. 3. 13. Longe iam abieram, cum sensi. *Eun.* IV. 2. 5. Errat longe. *Adolph.* I. 1. 40.

LONGINQUITAS.

Ut ne cui mea longinquitas aetatis obftet. *Hec.* IV. 2. 20. vide Notas.

LONGITUDO.

Consulere in longitudo. *Heaut.* V. 2. 10.

LONGIUS.

Abire longius. *Eun.* IV. 3. 20. Non aberit longius. *Heaut.* V. 2. 31. Illud rus si abesset longius. *Adolph.* IV. 1. 6. Rogat frater ne abas longius. *Adolph.* V. 5. 1.

LONGULUS.

Non cogitas hinc longulus esse? *Heaut.* II. 2. 10.

LONGUS.

Longum est nos illum expectare. *And.* V. 6. 13. Quam longum spatium amandi amicam tibi dedi? *Hec.* IV. 4. 62. Experire non est longum. *Phorm.* III. 2. 10.

LOQUOR.

Carnufex, quae loquitur? *And.* I. 2. 12. Quis hic loquitur? *And.* I. 5. 38. Aperte ipsam rem modo locutus. *And.* I. 2. 31. Ausculto, loquere quid velis. *And.* III. 3. 5. Mitte male loqui. *And.* V. 3. 2. Rerum plexe loqui. *Eun.* V. 1. 11. Optata loquere. *Heaut.* III. 3. 30. Numquam commodius umquam. erum audi vi loqui. *Heaut.* III. 2. 48. Tene istuc loqui? *Heaut.* V. 1. 48. Scis quid loquar? *Adolph.* II. 2. 7. Non intellego satis, quae loquatur. *Adolph.* III. 2. 11. Loquere ergo, quid sit.

Adolph. III. 2. 27. vide Notas. Illi haut licebat, nisi praefinito loqui. *Hec.* I. 2. 19. Crederem vera hunc loqui. *Phorm.* II. 1. 48. Pergin ere absenti male loqui, impurissime? *Phorm.* II. 3. 25. Quis te istaec iussit loqui? *Phorm.* IV. 3. 34. Me cum isto distaedet loqui. *Phorm.* V. 9. 22.

LORUM.

Usque ad necem opperiere loris, sa. Loris liber? *Adolph.* II. 1. 28.

LUBENS.

Ego vero illud fecerim ac lubens. *Eun.* III. 5. 45. vide Notas. Faciam poni tibi aliquid, ac lubens. *Heaut.* IV. 5. 15. Tibi lubens bene scixim. *Adolph.* V. 5. 5. Hilarum ac lubentem fac te gnati in mptis. *Adolph.* IV. 7. 38. Nihil est, aequae quod faciam lubens. *Phorm.* III. 3. 32.

LUBET.

Age age, ut lubet. *And.* II. 1. 10. Quae meo cumque animo lubitum est. *And.* I. 5. 28. Quamobrem? s. Quia lubet. *And.* V. 2. 21. Faciat, quod lubet. *Heaut.* III. 1. 35. Nil vident, nisi quod lubet. *Heaut.* IV. 1. 30. Ut lubet. *Adolph.* II. 2. 35. Quo lubet cruciatus per me exquire. *Hec.* V. 2. 7. Huc, si quid lubet. *Phorm.* V. 8. 88.

LUBIDO.

Ingenium est omnium hominum ab labore proclive ad lubidinem. *And.* I. 1. 51. Quo magis lubido frustra incendatur tua. *And.* II. 3. 8. Dumque vltus lubido occlusa contumelia. *And.* III. 3. 25. Praeter eius lubidinem. *Heaut.* I. 2. 27.

LUCI.

Cum primo luci. *Adolph.* V. 3. 55. vide Notas.

LUCINA.

Vide Iuno.

LUCISOR.

Lucifels hoc iam. *Heaut.* III. 1. 1.

LUCRUM.

Magnum esse in ea re lucrum. *Heaut.* III. 3. 48. Ne ille haut scit, paulum, lucri, quantum eii damni apporet. *Heaut.* IV. 4. 25. Pecuni-

nam in loco negligere maximum interdumst *lucrum*. *Adolph.* II. 1. 8. Id de *lucro* putato esse. *Adolph.* V. 3. 31. Omne quod est interea tempus, priusquam id fessitumst, *lucro* est. *Hec.* III. 1. 7. Quid mihi *lucri* est te fallere? *Phorm.* I. 2. 11. Omne id deputabo esse in *lucro*. *Phorm.* II. 1. 21.

LUCRO.

Illi anulum, dum *lullas*, detra- xisse. *Hec.* V. 3. 31.

LUCTUS.

Filio *lullum* paras. *Hec.* II. 1. 13.

LUCULENTUS.

Forma *luculenta*. *Heaut.* III. 2. 12.

LUDIBRIUM.

Ludibrio haberi. *Hec.* I. 2. 74. Non sic *ludibrio* tuis factis habitus essem. *Hec.* IV. 1. 11.

LUDIFICOR.

Postquam *ludificatus* virginem. *Eun.* IV. 3. 3. Tu me hic etiam, nebulo, *ludificabere*? *Eun.* IV. 4. 49. Quid vos, malum, ergo me sic *ludificamini*? *Phorm.* V. 8. 55.

LUDO.

Non te credas Davon *ludere*. *And.* IV. 4. 48. Nebulonem hunc certumst *ludere*. *Eun.* II. 2. 38. Cibum una capias, adsis, tangas, *ludas*, propter dormias. *Eun.* II. 3. 81. Consimilem *luseras* iam olim ille ludum. *Eun.* III. 5. 38. *Ludis* fortasse me. *Heaut.* IV. 6. 20. Congrum istum maximum in aqua finito *ludere* paulisper. *Adolph.* III. 3. 23. Cur non *ludo* hunc aliquantisper? Obsecro num *ludis* tu nunc me? *Adolph.* IV. 5. 5. & 63. Propter suam impotentiam se semper credunt *ludere*. *Adolph.* IV. 3. 16. vide Notas. Ita vitasti hominum, quasi si *ludas* tofferis. *Adolph.* IV. 7. 21. In istis opera *luditur*. *Phorm.* II. 2. 18.

LUDUS.

Quos me *luder* redderet? *And.* III. 1. 21. vide Notas. *Ludum* lo- comque dicas fuisse illum alterum. *Eun.* II. 2. 8. Consimilem *luserat*

ludum. *Eun.* III. 3. 38. Non pos- sum satis narrare quos praeberis *ludos* intus. *Eun.* V. 6. 9. Vobis datur potestas condecorandi *ludos* scaenitos. *Hec.* Alt. Prol. 37. In eodem omnes mihi videntur *ludo* doctae ad malitiam. Ei *ludo*, si ul- la sit magistra, hanc esse satis certo scio. *Hec.* II. 1. 6. & 7. vide Notas. Sertari, in *ludum* ducere & reddu- cere. In quo haec discibat *ludo*. *Phorm.* I. 2. 6. & 8. Ut *ludos* fa- cit. *Phorm.* V. 8. 52.

LUGUBRITAS.

Mediocriter vestitam veste *lugu- bri*. *Heaut.* II. 3. 45.

LUPUS.

Ovem *lupo* commisi. *Eun.* V. 1. 16. vide Notas. *Lupus* in fabula. *Adolph.* IV. 1. 21. Auribus teneo *lupum*. *Phorm.* III. 2. 21.

LUTUM.

Te ibidem perolvam in *luto*. *And.* IV. 4. 38. In eodem haesitas *luto*. *Phorm.* V. 2. 15.

LUX.

Novae usque ad *lucem* vigiles. *Eun.* II. 2. 47. Qui ab Orco mortuum me reducem in *lucem* feceris. *Hec.* V. 4. 12.

LUXUS.

Adulescens *luxu* perditus. *Adolph.* IV. 7. 42.

M.

MACELLUM.

Interea loci ad *macellum* ubi ad- venimus. *Eun.* II. 2. 24. Nostim porticum apud *macellum* hac deor- sum? *Adolph.* IV. 2. 34.

MACERIA.

Hanc in horto *maceriam* inbe- dirat. *Adolph.* V. 7. 10.

MACERO.

Anime mi, noli te *macerare*. *And.* IV. 2. 2. Cur me *macero*? *And.* V. 3. 19. Salsamenta haec sic *macerantur* pulchre. *Adolph.* III. 3. 26.

MACRO.

Fazo eum tali *massatum*, atque hic est, instantane. *Phorm.* V. 9. 39.

MACULA.

Hanc *maculam* nos decet effugere. *Adolph.* V. 8. 31.

MAESTUS.

Domum revortor *maestus*. *Heaut.* I. 1. 70.

MAGIS.

Non Appollinis *magis* verum, atque hoc responsum est. *And.* IV. 2. 15. Tanto *magis*. *And.* IV. 4. 35. Hoc nemo fuit minus ineptus, *magis* severus quisquam, nec *magis* continens. *Eun.* II. 1. 21. Ubi molestus *magis* est. *Eun.* III. 1. 24. Quanto *magis* *magis*que cogito. *Eun.* III. 3. 1. Inpendio *magis* animus gaudebat mihi. *Eun.* III. 5. 39. Nec *magis* compositum quicquam, nec *magis* elegans. *Eun.* V. 4. 13. *Magis* opportunus, nec *magis* ex usu tuo, nemo est. *Eun.* V. 8. 47. Mihi quidem cotidie augefcit *magis* de filio aegritudo, & quanto diutius abest, *magis* cupio tanto, & *magis* desidero. *Heaut.* III. 1. 14. & 16. *Magis*, si *magis* noris, putes ita rem esse. *Heaut.* V. 1. 16. Primarum artium *magis* principem. *Adolph.* II. 3. 6. *Magis* sunt nescio quo modo suspiciosi: ad contumeliam omnia accipiunt *magis*. *Adolph.* IV. 3. 14. & 15. Si est dicendum *magis* aperte. *Adolph.* IV. 5. 30. *Magis* impense cupitis. *Adolph.* V. 9. 36. Nihilo *magis*. *Hec.* I. 2. 62. Maligna *magis*, & *magis* procax. *Hec.* I. 2. 84. vide Notas. *Magis* morbus adgravefcit. *Hec.* III. 2. 2. *Magis* humanum est. *Hec.* IV. 1. 38. Concordes *magis*. *Hec.* IV. 3. 11. *Magis* cautius. *Hec.* V. 1. 11. Quo *magis* novi, tanto saepius. *Phorm.* II. 2. 14. Muller mulieri *magis* congruet. *Phorm.* IV. 5. 14. vide Notas.

MAGISTER.

Dum eum aetas, metus, *magister* cohleant? *And.* I. 1. 27. vide Notas. Si quis *magistrum* cepit ad eam rem improbum. *And.* I. 2. 21. Me filius relinquunt quasi *magistrum*. *Phorm.* I. 2. 22.

MAGISTRA.

Ei ludo, si ulla sit *magistra*, hanc esse satis certo scio. *Hec.* II. 1. 7. vide Notas.

MAGISTRATUS.

Magistratus cum ibi adessent, conceptast agi. *Eun.* Prol. 22. vide Notas. *Magistratus* adi. *Phorm.* II. 3. 56.

MAGNI FACERE.

Quem ego intellexi illam haut minus quam se ipsum *magni facere*. *Hec.* II. 2. 18.

MAGNIFIC.

Ego te *magnifice* tractare possim. *Heaut.* III. 2. 45. Hic me *magnifice* cefero. *Heaut.* IV. 3. 31. Numquam ita *magnifice* quicquam dicam. *Adolph.* II. 3. 4.

MAGNIFICENTIA.

In' hinc malam rem cum istae *magnificentia*. *Phorm.* V. 8. 37.

MAGNIFICUS.

Usque adeo illius ferre possim ineptiam & *magnifica* verba. *Eun.* IV. 6. 3. Meast petax, procax, *magnifica*, sumptuosa, nobilia. *Heaut.* II. 1. 15.

MAGNI PENDO.

Ego quoque a meis me amari & *magni pendi* postulo. *Adolph.* V. 4. 25.

MAGNUS.

Magnum exemplum continentiae. *And.* I. 1. 65. Neque sine tuo *magnò* malo. *And.* I. 2. 8. Hic quoque bonam *magnamque* pattem ad te attulit. *Eun.* I. 2. 43. Labore alieno *magne* partem gloriam. *Eun.* III. 1. 9. *Magnas* vero agere gratias Thais mihi? *Eun.* III. 1. 1. Dabit haec Thais mihi *magnum* malum. *Eun.* III. 3. 2. Nebulo *magnus* est. *Eun.* IV. 7. 15. *Magnà* familiaritas confatast. *Eun.* V. 2. 35. Voluptatem *magnam* nuntias. *Heaut.* I. 2. 10. *Magnarum* remedium aegritudinum. *Heaut.* III. 2. 28. *Magnum* esse in ea re lucrum. *Heaut.* III. 3. 48. Ita *magno* desiderio fuit ei filius. *Heaut.* IV. 5. 5. vide Notas. Sine *magne* interitu-

mento non potest haberi. *Heaut.* III. 1. 39. Ne ista magno iam conatu *magnas* pugas dixerit. *Heaut.* IV. 1. 8. *Magnum* signum. *Heaut.* II. 3. 57. Non sit sine periculo faci-
as magnum & commemorabile. *Heaut.* II. 3. 73. Ne illiusmodi iam *magna* nobis civium penuria sit. *Adelph.* III. 3. 87. Caprificus *magna*. *Adelph.* IV. 2. 38. *Magnam* mol inicit sua commoditate curam. *Adelph.* IV. 5. 76. Jam peccatum primum id *magnum*, *magnum* at humanum tamen. *Adelph.* IV. 5. 53. Omnibus nobis ut res dant sese, ita *magni* atque humiles sumus. *Hec.* III. 3. 20. *Magnum* nescio quid necesse est evenisse. *Hec.* III. 1. 24. Est *magna* ecastor gratiam de istac re quod tibi habeam. *Hec.* V. 1. 14. vide Notas. Si quis quid reddit, *magna* habenda est gratia. *Phorm.* I. 2. 6. Res *magna* est. *Phorm.* II. 4. 18. Quid tua, malum, id refert? c. *Magni*. *Phorm.* IV. 5. 11. Quid istuc nostra? c. *Magni*. *Phorm.* V. 3. 17.

MAIOR.

Habet aliud magis ex sese & *maius*. *And.* V. 4. 51. Annos natus sedecim, non *maior*. *Eun.* III. 3. 21. Agrum meliorem, neque pretii *maioris* nemo habet. *Heaut.* I. 1. 12. Quid si quid te *maius* oret? *Adelph.* V. 8. 18.

MAIORES.

Spero erit similis *maiorum* suum. *Adelph.* III. 3. 57.

MAIUSCULUS.

Thais, quasi ego sum, *maiusculus*. *Eun.* III. 3. 21.

MALA.

Pugnis continuo in *mala* haereat. *Adelph.* II. 1. 17.

MALE.

Hoc *male* habet virum. *And.* I. 6. 5. Mitte *male* loqui. *And.* V. 3. 2. Te ut *male* urat. *Eun.* III. 1. 48. Utinam sic sint, qui mihi *male* volunt. *Eun.* IV. 3. 13. Prodi *male* conciliate. *Eun.* IV. 4. 2. *Male* mulcabo ipsam. *Eun.* IV. 7. 13. Ti-

bi timui *male*. *Heaut.* III. 2. 20. *Male* docet te mea facilitas multa. *Heaut.* IV. 1. 35. Tibi bene esse soli, sibi cum sit *male*. *Adelph.* I. 1. 9. Haec *male* iudicas. *Adelph.* I. 2. 20. Quae res tibi vortat *mala*. *Adelph.* II. 1. 37. *Male* odi. *Adelph.* IV. 1. 17. Animo *male* sit. *Adelph.* IV. 5. 21. *Male* metuo. *Hec.* III. 2. 2. Effugere, vulgus quod *male* audit mulierum. *Hec.* IV. 2. 24. Nihil est, quin *male* narrando possit depravarier. *Phorm.* IV. 4. 16.

MALEDICO.

Definant *maledicere*. *And.* Prol. 23. Nescis cui *maledicas* nunc viro. *Eun.* IV. 7. 29. Qui nobis *maledictum* velit. *Hec.* IV. 2. 14. Nisi haberet cui *malediceret*. *Phorm.* Prol. 15. *Male* factum. *Phorm.* V. 1. 24.

MALEDICTUM.

Veteris poetae *maledictis* respondeat. *And.* Prol. 7. Nisi suum *maledictis* facit. *Heaut.* Prol. 34. Quod illi *maledictum* vehemens esse existimant. *Adelph.* Prol. 17. *Maledicta* in se transtulit. *Adelph.* II. 3. 40. Mitte *maledicta* omnia. *Adelph.* V. 3. 9. *Maledictis* detertere, ne scribat, parat. *Phorm.* Prol. 3.

MALEFACIO.

Cum *malefacere* crederem mi impunius licere. *Heaut.* III. 2. 49. vide Notas. Neque tu verbis solves unquam, quod mi re *malefaceris*. *Adelph.* II. 1. 10. Di tibi *malefaciant*. *Phorm.* II. 3. 47.

MALEFACTUM.

Malefacta ne noscant sua. *And.* Prol. 23. Ob *malefacta* haec. *Adelph.* II. 1. 46.

MALEFICIUM.

Pro *maleficio* beneficium summum reddere. *Phorm.* II. 2. 22.

MALEVOLUS.

Qui *malevoli* veteris poetae *maledictis* respondeat. *And.* Prol. 6. Rumores distulerunt *malevoli*. *Malevolus* vetus poeta dicitur. *Heaut.* Prol. 16. & 22. Isti dicunt *malevolis*. *Adelph.* Prol. 15.

MALIGNUS.

Maligna magis & magis procax facta illico est. *Hec.* I. 2. 84. vide Notas.

MALITIA.

Exprompta *malitia*. *And.* IV. 3. 8. vide Notas. Ipsa summum saepe summa est *malitia*. *Heaut.* IV. 5. 48. Doctae ad *malitiam*. *Hec.* II. 1. 6. Si erum infimulabis *malitiae*, male audies. *Phorm.* II. 3. 12. vide Notas. Utrum *malitia* facere ego hunc an *malitia* dicam, incertus sum. *Phorm.* IV. 3. 54.

MALO.

Nuptias effugere ego istas *malo*, quam tu adipiscier. *And.* II. 1. 32. Mori me *malim*. *Eun.* I. 1. 21. Immo abeat potius *malo* quovis gentium. *Heaut.* V. 1. 55. vide Notas. Nihil est, quod *malim*. *Adolph.* III. 2. 13. Quid est mihi quod *malim*? *Hec.* V. 2. 38. Nullam mihi *malim*, quam istanc uxorem dari. *Phorm.* IV. 3. 53.

MALUM.

Nihil suspicans *malis*. *And.* I. 1. 89. Dederit qui damnum aut *malum*. *And.* I. 1. 116. Ex illis sese emerfurum *malis*. *And.* III. 3. 30. Nescis quantus in *malis* verfer miser. *And.* IV. 1. 25. Facile hic plus *malis* est, quam illic boni. *And.* IV. 3. 5. Quid illud *malis* est? *And.* V. 2. 2. Quod sim ego nactus *malis*. *And.* V. 6. 3. Dabit haec Thais mihi magnum *malum*. *Eun.* III. 3. 2. Quid illud *malis* est? *Eun.* III. 4. 9. Non dubium est quin mi magnum ex hac re sit *malum*. *Eun.* V. 5. 27. Nescio quid mi animus praefagit *malis*. Si nil *malis* esset. *Heaut.* II. 2. 7. & 9. Tantum devenisse ad eum *malis*. *Heaut.* IV. 5. 2. Aliquid gnato conficies *malis*. Non vides quantum *malis* ex ea re excites? *Heaut.* V. 3. 1. & 11. *Malo* coactus. *Adolph.* I. 1. 44. Hant cito *malis* quid ortum ex hoc sit publice. *Adolph.* III. 3. 89. In quod me conieci *malum*. *Hec.* I. 2. 57. Aliquid tulisse comminiscuntur *malis*.

Era in crimen veniet, ego vero in magnum *malum*. *Hec.* III. 1. 53. & 55. Nescio quod magnum hoc nuntio expecto *malum*. *Phorm.* I. 4. 16. Tum hoc esse mihi obiectum *malum*? Nec cum huiusmodi umquam usus venit ut conficiat *malo*. *Phorm.* III. 2. 18. & 20. Tanta in me independent *mala*. *Phorm.* I. 4. 2. Una tecum, bona, *mala*, tolerabimus. *Phorm.* III. 3. 23. Me quaerere in *malo* lubeas *malum*? *Phorm.* III. 3. 11. vide Notas. *Malum*, quod isti Di Deneque omnes duint. *Phorm.* V. 8. 83.

MALUM.

Qui, *malum*, alii? *Eun.* IV. 7. 10. Quas, *malum*, ambages mihi narrare occipit? *Heaut.* II. 3. 77. Quid hoc *malum*, infelicitatis? *Adolph.* IV. 2. 5. Quid, *malum*, mihi bone vir narras? *Adolph.* IV. 2. 18. Quid tua, *malum*, id refert? *Phorm.* IV. 5. 11.

MALUS.

Mala mens, *malus* animus. *And.* I. 1. 137. Abin hinc in *malam* rem. *And.* II. 1. 17. Facere meretrices *malas*. *Eun.* Prol. 37. Dolo *malo* haec fieri omnia. *Eun.* III. 3. 1. *Malam* rem hinc ibis? *Eun.* III. 3. 30. *Malo* ex principio magna familiaritas conflat. *Eun.* V. 2. 35. Animus se cupiditate devinxit *mala*. *Heaut.* I. 2. 34. Nulla *mala* re interpolatam mulieb. *Heaut.* II. 3. 48. vide Notas. Non *malus*, neque iners. *Adolph.* III. 4. 34. Numquam animum ad *malas* adducam partis. *Hec.* V. 3. 38. I in *malam* cracem. *Phorm.* II. 3. 21. vide Notas. Habes uxorem sine *mala* fama palam. *Phorm.* I. 3. 17. vide Notas. Potius cum bona componentur gratia, quam cum *mala*. *Phorm.* IV. 3. 17. Ut te quidem omnes, Di Deneque *malis* exemplis perdant. *Phorm.* IV. 4. 7. Facinus indignum & *malum*. *Phorm.* V. 9. 19.

MAMMA.

Huius filio hodie prima mam-

man dedit. *Adelph.* V. 9. 18. vide Notas.

MANCIPIUM. Mancupium.

Quid videtur hoc tibi *mancupium*? *Eun.* II. 29. 43. *Mancipia* haec ducam ad Thaidem. *Eun.* II. 3. 73.

MANDO.

Bona nostra haec tibi permitto, & tuae *mando* fidei. *And.* I. 5. 61. Satine hoc *manlatum* est tibi? *Eun.* II. 1. 2. Huic *mandes*, siquid recte curatum velis. *Adelph.* III. 3. 18.

MANE.

Observabam *mane* illorum servolos. *And.* I. 1. 56. Advocatus *mane*, mihi esse ut meminerit. *Eun.* II. 3. 48. Numquam tam *mane* egredior. *Heaut.* I. 1. 15. Te demiror tam *mane*, qui heri tantum biberis. *Heaut.* III. 2. 7. Cras *mane*. *Phorm.* III. 2. 46.

MANEO.

Ut *maneam* solus cum sola. *Eun.* III. 5. 31. *Manes*: hoc quod coepi, primum enarrem. *Heaut.* II. 3. 32. *Mane, mane*. *Heaut.* III. 3. 52. Ut ut erat, *mansum* tamen oportuit. *Heaut.* I. 2. 26. Quin ego *maneo*. *Heaut.* IV. 4. 15. *Mane*. Nondum audisti, quod est gravissimum. *Adelph.* III. 4. 21. Quamvis etiam *maneo* etiofus hic. *Adelph.* II. 4. 15. *Manere* adfinitatem hanc inter nos volo. *Hec.* IV. 4. 101. *Manedum*, sedes. *Hec.* V. 4. 4. *Mansurusque* patrum pater est. *Phorm.* III. 1. 16. Non *manebat* aetas virginis meam neclegentiam. *Phorm.* IV. 1. 4. Dum libido eadem hanc *manet*. *Phorm.* IV. 5. 4. Non *manes*? *Phorm.* V. 6. 9.

MANIPULUS.

Manipulus furum. *Eun.* IV. 7. 6.

MANSIO.

Itiones crebrae & *mansiones* diutinae. *Phorm.* V. 9. 23.

MANSUETUS.

Mansueti animi officia. *And.* I. 1. 87.

MANUS.

Manibus, pedibus obnixae omnia

facturum. *And.* I. 1. 134. Hanc mihi in *manum* dat. *And.* I. 5. 61. *Cenari manibus*, pedibus. *And.* IV. 1. 52. *Manum* in sinum meretrici inferere. Qui non abstineas *manum*. *Heaut.* III. 3. 2. & 4. Tu tibi istas posthac comprimito *manus*. *Heaut.* III. 3. 29. Ego liberali illam adfero causa *manu*. *Adelph.* II. 1. 47. Puerum modo tantillum in *manibus* gestavi meus. Continebit posthac, si sapiet, *manus*. Est ad hanc *manum* facellum. *Adelph.* IV. 2. 24. 26. & 37. Huic aliquid paulum prae *manu* dederis. *Adelph.* V. 9. 23. Tibi id in *manu* est, ne fiat. *Hec.* III. 5. 43. Uxor quid faciat, in *manu* non est mea. *Hec.* IV. 4. 44. Quid vis dari tibi in *manum*? *Phorm.* IV. 3. 29. Emissa est *manu*. *Phorm.* V. 5. 2.

MARE.

Quam longe a *mari*. *Eun.* III. 3. 13. O caelum, o terra, o *maria* Neptuni. *Adelph.* V. 3. 4. Numquam es ingressus *mare*. *Hec.* III. 4. 5.

MARITUS.

Novus *maritus* anno demum quinto & sexagesimo siam? *Adelph.* V. 8. 15.

MASTIGIA.

Non *manum* ablines, *mastigia*? *Adelph.* V. 2. 6.

MATER.

Samia mihi *mater* fuit. *Eun.* I. 2. 27. *Matris* nomen & patris dicebat ipsa. *Eun.* I. 2. 31. Quam pridem mihi pater & *mater* mortui essent. *Eun.* III. 3. 12. Virginum nostrarum; quas *matres* student demissis humeris esse. *Eun.* II. 3. 22. *Mater*, cuius sub imperio, mala. *Heaut.* II. 2. 4. *Matres* omnes filiis in peccato adiutrices. *Heaut.* V. 2. 38. Virgo est cum *matre*. *Adelph.* IV. 5. 16. *Matris* ferre iniurias me pietas iubet. *Hec.* III. 1. 21. *Matris* servibo commodis. *Hec.* III. 5. 45. *Matrem* ex ea re me aut uxorem in culpa inventurum arbitror. *Hec.* III. 1. 19. Segreganda aut *mater* a me est, aut *Philumena*.

Hec. III. 5. 30. Hanc *matrem* habens, illam autem uxorem. *Hec*. IV. 2. 26. Adeum me esse pervicacem censes, cui *mater* siem? *Hec*. IV. 1. 32.

MATERFAMILIAS.

Meretrix & *materfamilias* una in domo? *Adelph.* IV. 7. 29.

MATERNUS.

Misericordia, animus *maternus*. *Heaut.* IV. 1. 24.

MATRIMONIUM.

Si esset nostro ex usu hoc *matrimonium*. *Hec*. IV. 1. 33.

MATRONA.

Matronam nullam in aedibus. *And.* II. 2. 27. Bonas *matrongs* facere. *Eun.* Prol. 37.

MATURE.

Plet. PH. At *mature*. *Eun.* II. 1. 2. *Mature* ut cum cognorit, perpetuo odeit. *Eun.* V. 6. 11.

MATURO.

Nuptias quantum queam ut *matrem*. *And.* III. 3. 45. Id ut *maturent* facere. *Heaut.* III. 1. 87.

MAVOLO.

Omnes sibi esse bene *mavolle*, quam alteri. *And.* II. 5. 16. vide Notas. Quamvis causam hunc suspicari, quam ipsam veram, *mavolo*. *Hec*. IV. 1. 25.

MAXUME.

Nunc cum *maxumo* abs te postulo atque oro. *And.* V. 1. 4. vide Notas. Quibus id *maxume* utilest. *And.* V. 1. 16. Si ego digna hac contumelia sum *maxume*. *Eun.* V. 2. 27. Quam *maxume* servire vestris commodis. *Heaut.* Prol. 50. Cuius mos *maxumest* consimilis vestrum. *Heaut.* II. 4. 13. *Maxume* animo exoptatam meo. *Heaut.* II. 4. 18. vide Notas. Si *maxumo* fateatur. *Adelph.* III. 2. 42. Quam estis *maxume* potentes. *Adelph.* III. 4. 56. Quod *maxume* opus est iactu, non cadit. *Adelph.* IV. 7. 22. Amabat, ut cum *maxume*. *Hec*. I. 2. 40. Ea res multo *maxume* disiunxit illum ab illa. *Hec*. I. 2. 85. Cum secundae res sunt *maxume*, tum *maxume*

meditari secum oportet. *Phorm.* II. 1. 11.

MAXUMI.

Haec te solum semper fecit *maxumi*. *And.* I. 5. 58. Merito te semper *maxumi* feci. *And.* III. 3. 42.

MAXUMUS.

Illud mi multo *maxumum*st. *And.* III. 2. 46. Vel Rex semper *maxumas* mihi agebat. *Eun.* III. 1. 7. Thais *maxumo* te orabat opere. *Eun.* III. 3. 26. Amatores mulierum esse *maxumos*. *Eun.* IV. 3. 23. Lites factae sunt inter eos *maxumae*. *Eun.* IV. 5. 8. Gratiam habeo *maxumam*. *Eun.* V. 8. 61. Quaestum *maxumum*st. *Heaut.* Prol. 49. Peccatum a me *maxumum*st. *Heaut.* I. 1. 106. Eam laudem hic ducit *maxumam*. *Adelph.* Prol. 18. Ego illi *maxumam* partem feram. *Adelph.* I. 2. 36. *Maxumum* lucrum. Damnum *maxumum*. *Adelph.* II. 2. 8. & 27. Natu *maximus*. *Adelph.* V. 4. 27. Hominem *maxumi* pretii. *Adelph.* V. 6. 3. Illud mihi vitiumst *maximum*. *Hec*. I. 2. 57. Non *maxumae*, quae *maxumae* sunt interdum irae, iniuriae faciunt. *Hec*. III. 1. 27. vide Notas. Haec mihi nunc cura est *maxuma*. *Hec*. IV. 2. 19. Opere *maxumo* dabamus operam, *Phorm.* V. 2. 33.

MEAPTE.

Non tam *meapte* causa laetor, quam illius. *Heaut.* IV. 3. 8.

MECASTOR.

Salve *mecstor*, Parmeno. *Hec*. I. 2. 8.

MECUM.

Ne iste haut *mecum* sentit. *And.* II. 1. 24. *Alecum* tota sis. *Eun.* I. 2. 115. *Mecum* stomachabar. *Eun.* II. 3. 32. Dum haec *mecum* reputo. *Eun.* III. 5. 44. Ocepi *mecum* cogitare. *Eun.* IV. 2. 8. Cum egomat *mecum* in animo confidero. *Heaut.* II. 4. 5. Dum illum modo habeam *mecum*. *Heaut.* III. 1. 57. Haec fratri *mecum* non conveniunt. *Adelph.* I. 1. 34. Quid tibi rei *mecum*st? *Adelph.* II. 1. 23. Frustra

has egomet *meum* rationes puto. *Adelph.* II. 1. 54. Testis *meum* est anulus. *Adelph.* III. 2. 49. Ut tanta *meum* gaudeam. *Hec.* I. 2. 32. Habere orationem *meum* institit. *Hec.* III. 3. 21. Si vellet se *meum* esse nuptam. *Hec.* IV. 4. 34. Id agitans *meum* sedulo. *Phorm.* IV. 3. 10. Rediit *meum* in memoriam. *Phorm.* V. 3. 19. vide Notas.

MEDIOR.

Cupiditates, quas paulo *mederi* possis. *Phorm.* V. 4. 3.

MEDICOR.

Gnato ut *medicarer* tuo. *And.* V. 1. 12. Cum egomet possim in hac re *medicari* mihi. *And.* V. 4. 41.

MEDICUS.

Nemon *medicum* adduxit? *Hec.* III. 1. 43.

MEDIOCRIS.

Non *mediocris* hominis haec sunt officia. *Adelph.* V. 9. 9.

MEDIOCRITER.

Horum ille nihil egregie praeter cetera studebat, & tamen omnia haec *mediocriter*. *And.* I. 1. 32. *Mediocriter* vestitam veste lugubri. *Heaut.* II. 3. 45.

MEDITOR.

Venit *meditatus* alicunde ex solo loco. *And.* II. 4. 3. Causam *meditari*. *Adelph.* II. 1. 41. *Meditor* esse adfabilis. *Adelph.* V. 6. 8. *Meditari* secum oportet. *Meditata* mihi sunt omnia mea incommoda. *Phorm.* II. 1. 12. & 18.

MEDIUS.

Mediam mulierem complectitur. *And.* I. 1. 106. In *mediam* viam provolvam. *And.* IV. 4. 37. In *medium* huc agmen cum vecti. *Eun.* IV. 7. 4. Sublimem *medium* arriperem. *Adelph.* III. 2. 18. Mater virginis in *mediis*. *Adelph.* III. 4. 33. E *medio* aequom excedere est. *Hec.* IV. 3. 14. In *medio* omnibus palmam esse positam. *Phorm.* Prol. 16. E *medio* excessit. *Phorm.* V. 8. 74. E *medio* abiit. *Phorm.* V. 9. 30.

MEHERCLE.

Haec verba una *mehercle* falsa lacrimula restinguet. *Eun.* I. 1. 22. Pulchre *mehercle* dictum ac sapienter. *Eun.* III. 1. 26.

MELIOR.

Melius tute reperi. *And.* IV. 1. 56. Numquam vidi *melius* consilium dati. *Eun.* II. 3. 85. Idem hoc aut *melius* tute invenisses. *Eun.* III. 1. 63. vide Notas. Agrum *meliorum* nemo habet. *Heaut.* I. 1. 12. *Melius*, peius, proficit, obstit, nil vident. *Heaut.* IV. 1. 30. Tanto hercle *melior*. *Heaut.* III. 2. 38. Mentem vobis *meliorum*. *Adelph.* III. 3. 78. Da locum *melioribus*. *Phorm.* III. 2. 37. Di *melius* duint. *Phorm.* V. 9. 16.

MELIUS. Adverb.

Accipit homo nemo *melius* prosum neque prolixius. *Eun.* V. 8. 52. Aliena ut *melius* videant & diiudicent, quam sua. *Heaut.* III. 1. 95. Ante aedis non fecisse erit *malus*, hic convicium. *Adelph.* II. 1. 26. Cedo, ut *melius* dicas. *Adelph.* III. 2. 52. vide Notas. Non potuit *melius*. *Adelph.* IV. 2. 29. Facilitate nihil esse homini *melius*, neque clementia. *Adelph.* V. 4. 7. Multo *melius* scio. *Hec.* II. 1. 20. Tute idem *malus* feceris. *Phorm.* II. 3. 79.

MELIUSCULUS.

Salvan Philumena est? PAM. *Melinscula* est. *Hec.* III. 2. 19.

MEMBRUM.

Membra metu debilia sunt. *Adelph.* IV. 4. 4.

MEMINI.

Virginem forma bona *memini* videre. *And.* II. 5. 18. *Memini*, tametsi nullus moneas. *Eun.* II. 1. 10. Advocatus mare mi esse ut *meminoris*. *Eun.* II. 3. 49. Faciam, ut huius loci diisque meique semper *memineris*. Domi focique fac vicissim ut *memineris*. *Eun.* IV. 7. 3. & 45. Obscuro, elus ut *memineris*. *Heaut.* V. 4. 3. Illud recte: iterum sic memento. *Adelph.* III. 3. 72.

MEMOR.

Ut *memor* esses fui, r. *Memor* essem? *And.* I. 5. 46. & 47. *Memorem* me dices & gratum. *Adelph.* II. 2. 43.

MEMORABILIS.

Hocine credibile, aut *memorabile*? *And.* IV. 1. 1.

MEMORIA.

In *memoria* habeo. *And.* I. 1. 13. Haec habui in *memoria*. *Eun.* I. 2. 90. Redige in *memoriam*. *Phorm.* II. 3. 36. Redii tecum in *memoriam*. *Phorm.* V. 3. 19. vide *Notas*.

MEMORITER.

Cognoscitne? *CH.* ac *memoriter*. *Eun.* V. 3. 6. *Memoriter* progeniem vestram usque ab avo atque atavo proferens. *Phorm.* II. 3. 47.

MEMORO.

Idque si nunc *memorare* hic velim. *Hec.* III. 5. 21.

MENANDER.

Menander fecit *Andriam* & *Perinthiam*. *And.* *Prolog.* 9. Item ut *Menandri* Phasma nunc nuper dedit. *Menandri* Eunuchum. *Colax Menandri* est. *Eun.* *Prolog.* 9. 20. & 30.

MENDICUS.

Hereditatem persequi, *mendicum*. *And.* IV. 5. 21.

MENEDEMUS.

Heautontimorumeni persona est.

MENS.

Mala *mens*, malus animus. *And.* I. 1. 137. Hoc adeo ex hac re venit in *mentem* mihi. *Eun.* II. 2. 2. Neque pes, neque *mens* satis suum officium facit. *Eun.* IV. 5. 3. Quodcunque inciderit in *mentem*, volet. *Heaut.* III. 1. 75. vide *Notas*. Ego dicam, quod mi in *mentem* est. *Heaut.* V. 2. 33. vide *Notas*. *Mentem* vobis meliorem dari. *Adelph.* III. 3. 78. Nilne in *mentem* est? *Adelph.* IV. 1. 12. vide *Notas*. Ubi eius adventi venit in *mentem*. *Phorm.* I. 3. 2. Mihi venibat in *mentem* eius incommodi. *Phorm.* IV. 3. 47. vide *Notas*.

MENSIS.

Illum liquet mi deierare, his *mensibus* sex septem prorsus non vidisse proxumis. *Eun.* II. 3. 40. *Mensis* tris abest. *Heaut.* I. 1. 66. Non sex totis *mensibus* prius ollescissem, quam ille quicquam coeperet? *Adelph.* III. 3. 42. *Mensis* abierunt decem. *Adelph.* IV. 5. 57. *Mensis* decimus est. *Adelph.* III. 4. 29. vide *Notas*. *Mensis* agitur hic iam septimus. *Hec.* III. 3. 34.

MENTIO.

Si quando illa *mentionem* *Phaedrae* facit. *Eun.* III. 1. 47.

MENTIOR.

Si quicquam invenies me *mentisum*, occidito. *And.* V. 2. 22. An *mentita* es? *Eun.* V. 6. 16. Non est *mentiri* meum. *Heaut.* III. 2. 38.

MERCATOR.

Fuit olim hinc quidam senex, *mercator*. *And.* I. 3. 17. vide *Notas*. Matri parvulam puellam dono quidam *mercator* dedit. *Eun.* I. 2. 29.

MERCATUS.

Nisi eo ad *mercatum* venio, damnum est maximum. *Adelph.* II. 2. 23. Me ire dicam ad *mercatum*. *Phorm.* V. 5. 10.

MERCENARIUS.

A villa *mercenarium* vidi. *Adelph.* IV. 2. 2.

MERCES.

Inscripsi illico aedis *mercede*. *Heaut.* I. 1. 93. *Mercedem* dare lex iubet eii atque amittere? *Phorm.* II. 3. 67.

MERCOR.

Inhonestum hominem, quem *mercatus* est heri. *Eun.* II. 3. 66. Quem *mercatus* frater fuerat Thaldi. *Eun.* III. 5. 21. Agrum hunc *mercatus* sum. *Heaut.* I. 1. 94.

MEREO. MEREOR.

Unum hoc scio, esse *meritam*, ut *memor* esses sui. *And.* I. 5. 46. vide *Notas*. Cum is nil *mereat*. *And.* II. 1. 31. vide *Notas*. Quid *meriti*'s? v. crucem. *And.* III. 5. 15. Ita uti *merita* es. *Eun.* IV. 6. 12. Quid de te tantum *meruisti*? *Heaut.*

I. 1. 37. Saepe *meritam* quod vellem scire. *Hec.* III. 5. 37. vide Notas. Nil suave *meritasti*. *Phorm.* II. 1. 75. vide Notas. Esse in hac re culpam *meritum* non nego. *Phorm.* V. 9. 25. vide Notas.

MERETRICIUS.

Meretricios amores nuptilis conglutinas? *And.* V. 4. 10. Si in domum *meretriciam* deducar. *Eun.* II. 3. 91. Ignaram artis *meretricias*. *Heaut.* II. 1. 14.

MERETRIX.

Mirum vero, impudenter mulier si facit *meretrix*. *And.* IV. 4. 16. vide Notas. Bonas matronas facere, *meretrices* malas. *Eun.* Prol. 37. Non perpeti *meretricum* contumeltas. *Eun.* I. 1. 3. Quo modo adolescentulus *meretricum* ingenia & mores posset nocere. *Eun.* V. 4. 10. An iam scit ille quid *meretrix* fiet? *Eun.* V. 5. 16. Audaciam *meretricum* specta. *Eun.* V. 5. 24. Mulier commoda & faceta haec *meretrix*. *Heaut.* III. 2. 11. Vidin ego te modo manum in sinum huic *meretrici* inferere? *Heaut.* III. 3. 2. Pessima haec est *meretrix*. *Heaut.* III. 3. 38. Lenoni eripit *meretricem*. *Adelph.* Prol. 9. Quam hic non amavit *meretricem*? *Adelph.* I. 2. 69. *Meretrix* & mater familias una in domo? *Adelph.* IV. 7. 29. Per pol quam paucis reperias *meretricibus* fidelis evenisse amatores. *Hec.* I. 1. 1. vide Notas. Filiam nuptam cum eo qui *meretricem* amaret. *Hec.* IV. 1. 24. Animum ad *meretricem* induxti. *Hec.* IV. 4. 67.

MERIDIES.

Meridio ipso sacram ut stipulam colligat. *Adelph.* V. 3. 62.

MERITO.

Merito te amo. *Eun.* I. 2. 106. Derides? *merito*. *Heaut.* V. 1. 42. vide Notas. *Merito* iratus est. *Hec.* III. 5. 55. Dis magnas *merito* gratias habeo atque ago. *Phorm.* V. 8. 1.

MERITUM.

Merito tuo. *Eun.* III. 2. 5. Sic *meritum* est meum. *Heaut.* I. 1. 40. Pro *merito*. *Phorm.* II. 2. 23. & 24. At meo *merito* credo. *Merito* hoc meo videtur factum? *Phorm.* V. 9. 42. & 44.

MERUS.

Nihil, nisi spem *meram*. *Phorm.* I. 2. 96.

METUO.

Metui a Chryside. *And.* I. 1. 79. *Metuo*, ut substat hospes. *And.* V. 4. 11. *Metuo* fratrem, ne intus sit. *Eun.* III. 5. 62. Ne *metuas*. *Eun.* IV. 7. 16. *Metuo* quid sit. *Heaut.* IV. 1. 7. Si me *metuis*, mores cave in te esse istos sentiam. *Heaut.* V. 4. 9. Nec *metuit* quemquam. *Adelph.* I. 2. 5. Male *metuo*. *Hec.* III. 2. 2. Nec pol istae *metuunt* Deos; neque has respicere Deos opinor. *Hec.* V. 2. 6.

METUS.

Dum eum aetas, *metus*, magister cohibebant. *And.* I. 1. 27. vide Notas. Amoto *metu*. *And.* I. 2. 10. vide Notas. Oratio haec me miseram exanimavit *metu*. *And.* I. 5. 16. Ut *metum* quo in nunc est adimam. Quam primum hoc me libera *metum*. *And.* II. 2. 2. & 14. Animus commotus *metu*. *And.* V. 4. 34. Lingua haeret *metu*. *Eun.* V. 5. 7. In *metu* esse hunc, illi est utile. *Heaut.* I. 2. 25. Sine *metu*. *Heaut.* II. 3. 87. Liberos retinere *metu*. *Adelph.* I. 1. 33. Potius sua sponte recte facere, quam alieno *metu*. *Adelph.* I. 1. 50. Membra *metu* debilia sunt. *Adelph.* IV. 4. 4. Dempfi *metum* omnem. *Adelph.* IV. 7. 18. Nescis quo in *metu* & quanto in periculo simus. *Phorm.* I. 2. 7. Quantus *metus* est mihi? *Phorm.* III. 1. 18. Nos exonerastis *metu*. *Phorm.* V. 6. 3.

MEUS.

Mea Glycerium, quid agis? *And.* I. 1. 107. Sine nunc *meo* me vivere interea modo. *And.* I. 1. 126. Anime *mi*. *And.* IV. 2. 2. *Mi* fo-

mex. *And.* IV. 4. 49. Quid *mea* autem? quid faciet mihi? *Eun.* V. 2. 10. Egon confitear *meum* non esse filium, qui sit *meus*? *Heaut.* V. 3. 14. *Mea* quidem sententia. *Adelph.* I. 1. 40. Tuum filium dedisti adoptandum mihi: is *meus* est factus. *Adelph.* I. 2. 35. Amavi pro *meo*. *Mea* sic est ratio. *Adelph.* I. 1. 25. & 43. *Mi* homo sanus es? *Adelph.* III. 2. 38. *Mi* pater. *Adelph.* IV. 5. 40. Id *mea* minime refert. *Adelph.* V. 4. 27. Non possum ad-
vortari *meis*. *Hec.* II. 2. 29. Gnate *mi*. *Hec.* IV. 2. 30. Ego *meorum* solus sum *meus*. *Phorm.* IV. 1. 21.

MICRO.

Adelphorum persona est.

MIDA.

Pueri nomen. *Phorm.* V. 6. 22.

MIGRO.

Ex urbe tu rus habitatum *migres*? *Hec.* IV. 2. 13.

MILES.

Miles gloriosus. *Eun.* Prol. 31. Mira vero *militi* quae placeant. *Eun.* II. 2. 57. Imperatoris virtutem no-
veram, & viam *militum*. *Eun.* IV. 7. 8. Ita uti fortis decet *militis*. *Eun.* IV. 7. 45. Cum *militis* inhumanissi-
mo. Haut opinor commode finem
statuisse orationi *militum*. *Hec.* I. 2. 10. & 21.

MILESIVS.

Ille ubi est *Milesius*? *Adelph.* IV. 5. 68.

MILETUS.

Habitat *Mileti*. *Miletum* usque obsecro? *Adelph.* IV. 5. 20. & 21.

MILIES.

Ex ipsa *milies* audiui. *And.* V. 4. 43. Plus *milies* iam audiui. *Eun.* III. 1. 32. At enim taedet iam audire eadem *milies*. *Phorm.* III. 2. 2.

MILITIA.

Una semper *militias* & domi fui-
mus. *Adelph.* III. 4. 49.

MILITO.

In Asiam ad Regem *militatum* abiit. *Heaut.* I. 1. 65. Profugiet al-
quo *militatum*. *Adelph.* III. 3. 31.

MILLE.

Haec drachumarum argenti, haec *mille* dederat mutuum. Illi datum tri *mille* numum praes fit. *Heaut.* III. 3. 40. & 45. vide Notas.

MILVUS.

Non rete accipitri tenditur, ne-
que *miluo*. *Phorm.* II. 2. 16.

MINA.

Minas pro ambobus viginti dedi. *Eun.* I. 2. 89. Hic sunt tres *minas*. *Eun.* III. 2. 18. Emit? quanti? P. Viginti *minis*. *Eun.* V. 5. 14. Tibi perdere talentum hoc pacto satius est, quam illo *minam*. *Heaut.* III. 1. 66. *Minas* quidem iam decem habet a me filia. *Heaut.* IV. 7. 7. *Minas* decem conradet alicunde. *Adelph.* II. 2. 34. Dedit praeterea in sumptum, dimidium *minas*. *Adelph.* III. 3. 16. *Minas* quinque accepe. *Phorm.* II. 3. 63. Solae tri-
ginta *minas*. *Phorm.* III. 3. 24.

MINAE.

Si illum relinquo, eius vitae ti-
meo: sin opitolor, huius *minas*. *And.* I. 3. 5.

MINERVA.

Si ex capite sis meo natus, item ut aiunt *Minervam* esse ex Iove. *Heaut.* V. 4. 13.

MINIME.

Minime multos laedere. *Eun.* Prol. 2. Cum *minime* vellem, *minime*que opus fuit. *Eun.* II. 3. 42. *Minime* gentium. *Eun.* IV. 1. 11. *Minime* mirum. *Heaut.* II. 3. 4. *Minime* mi-
ror. *Adelph.* II. 1. 34. Id mea *mi-
nime* refert. *Adelph.* V. 4. 27.

MINIMUS.

Ut te redimas captum, quam
queas *minimo*. *Eun.* I. 1. 30. Quo
modo *minimo* periculo id demus
adulescentulo. *Heaut.* III. 1. 68.
Quam *minima* in spe situs erit. *Heaut.* V. 2. 44.

MINITOR.

Abiturum se abs te esse illico *mi-
nitabatur*. *Heaut.* III. 1. 80. vide
Notas.

MINOR. *Adiell.*

Filiū *minorum*. *Eun.* II. 2. 58. Quasi istic mea res *minor* agatur, quam tua. *Heaut.* II. 3. 113. *Minor* est erratio. *Adolph.* IV. 2. 41. *Minor* ergo erus damno auctus est. *Heaut.* IV. 1. 15. vide Notas.

MINOR. *verbum.*

Nunc *minatur* porro, sese id, quod moschis solet. *Eun.* V. 4. 35. In diem istuc est fortasse, quod *minars*, *Eun.* V. 6. 19. vide Notas.

MINUO.

Nec tu ea causa *minueris* haec quae facis. *And.* II. 3. 18. Ut aliqua pars laberis *minuatur* mihi, *Heaut.* Prol. 42. Non *minuam* meum consilium. *Hec.* IV. 3. 10. *Minuo* vero iram. *Phorm.* II. 3. 88. Haecine erat ea, quae nostros *minuit* fructus villas? *Phorm.* V. 9. 24. vide Notas.

MINUS.

Quo fiant *minus*. *And.* I. 2. 86. Quo tu *minus* scis aerumnas meas. *And.* IV. 1. 31. Hoc nemo sult *minus* ineptus. *Eun.* II. 1. 21. Nil *minus*. *Eun.* III. 1. 45. *Minus* potens, quam tu, *minus* notus, *minus* amicorum hic habens. *Eun.* IV. 6. 22. Qui *minus*? *Eun.* V. 7. 3. Quanto *minus* spei est, tanto magis amo. *Eun.* V. 8. 23. Mihi iam *minus minusque* obtemperat. *Heaut.* III. 3. 33. Nihilo *minus* ego hoc faciam tamen. *Heaut.* V. 3. 10. Quibus res sunt *minus* secundae. *Adolph.* IV. 3. 14. Haec res non *minus* me male habet, quam te. *Hec.* IV. 2. 30. Quod post me *minus* fecisse satius sit, *Hec.* V. 1. 4. *Minus* multo audacter. *Phorm.* Prol. 11. Qui *minus* habent. *Phorm.* I. 1. 7. Si illum *minus* norat. *Phorm.* II. 3. 15. Cui *minus* nihilo est. *Phorm.* III. 3. 2. Ne quid plus *minusve* faxit. *Phorm.* III. 3. 21.

MINUTUS.

Olera & pisciculas *minutas*. *And.* II. 2. 32.

MIRABILIS.

Vos esse istiusmodi, & nos non esse, haut *mirabilis*. *Heaut.* II. 4. 7.

MIRANDUS.

Mirando hoc tanto tam repentino bono. *And.* V. 4. 35. *Mirandumne* id est? *Hec.* IV. 4. 39.

MIRE.

Mire finxit filium. *Heaut.* V. 1. 25.

MIRIFICUS.

Facinus audiui *mirificissimum*. *Phorm.* V. 6. 50.

MIROR.

Mirabar hoc si sic abiret. *And.* I. 2. 4. *Miror*, unde sit. *And.* IV. 4. 1. Nequeo satis *mirari*. *Eun.* III. 4. 9. Idque adeo *miror*. *Heaut.* V. 3. 2. Minime *miror*. *Adolph.* II. 1. 43. Credo te non nil *mirari*. *Hec.* V. 1. 6. *Miror* qui hoc fiet. *Phorm.* V. 3. 23. vide Notas.

MIRUS.

Mirum, ni domi est. *And.* III. 4. 19. Quid istuc tam *mirum*? *And.* IV. 1. 27. *Mira* vero militi quae placeant. *Eun.* II. 2. 57. Ne cui sit vestrum *mirum*. *Heaut.* Prol. 1. Minime *mirum*. *Eun.* II. 3. 4. *Mira* narras. *Heaut.* V. 1. 23. Fuisse erga me *miro* ingenio expertus sum. *Hec.* III. 5. 39. Non *mirum* fecit uxor. *Hec.* IV. 4. 87. Num novum aut *mirum* sit? *Phorm.* V. 6. 8.

MISCEO.

Ita tu istaec tua *misceto*, ne me admisceas. *Heaut.* IV. 5. 35.

MISER.

Heu me *miserum*. *And.* IV. 1. 22. Vae *miseri* mihi. *And.* IV. 4. 4. Peril, quid ego egi *miser*? *Eun.* II. 3. 86. Apparet servom hunc esse domini pauperis *misericors*. *Eun.* III. 2. 34. *Miserrimus* fui fugitando. *Eun.* V. 2. 7. Quid igitur faciam *miser*? *Eun.* V. 4. 44. Quid sene erit nostro *misericors*? *Heaut.* II. 3. 14. *Miserum* offendi ibi militem. *Heaut.* II. 3. 124. vide Notas. Habet patrem quendam avidum, *miserum* atque aridum. *Heaut.* III. 2. 15. Vae *miseri* mihi. *Adolph.* III. 2. 3. Ah, me *miserum*.

Adolph. III. 2. 18. *Misera* sum.
Hec. IV. 1. 21. Nullam credo mul-
lierem me *miseriorem* vivere. *Hec.*
IV. 1. 51. Eheu me *miserum*. *Phorm.*
I. 4. 10.

MISERANDUS.

O facinus *miserandum*. *Adolph.*
II. 1. 19. vide *Notas*.

MISERE.

Scimus, hanc quam *misera* ama-
rit. *And.* III. 2. 40. vide *Notas*.
III. 1. 22. *Invidere misere*. *Eun.* III. 1. 22.
Nimis *misere* cupio. *Adolph.* IV.
1. 6.

MISERESCO.

Inopis nunc te *miserescat* mel.
Heaut. V. 4. 3.

MISERET.

Nonne te *miseret* mei? *And.* V.
2. 28. Me tuarum *miseritum* est for-
tunarum. *And.* III. 1. 54. Men-
demi vicem *miseret* me. *Heaut.* IV.
5. 1.

MISERIA.

Quasi ubi illam expueret *mis-
eriam* ex animo. *Eun.* III. 1. 16. Il-
lam mihi lenirent *miseriam*. *Heaut.*
I. 1. 75. Ingenio egregio ad *mi-
seriam* natus sum. *Heaut.* III. 1. 11.
Hei *miseriam*. *Adolph.* II. 1. 19.
vide *Notas*. Solus mearum est *mi-
seriarum* remedium. *Adolph.* III.
1. 6. Nisi me credo, huic esse na-
tum rei, ferendis *miseriis*. *Adolph.*
IV. 2. 6. Dolore ac *miseria* tabes-
cit. *Adolph.* IV. 3. 11. Quae haec
est *miseria*? *Adolph.* IV. 2. 16.
Quam ibi *miseriam* vidi? *Adolph.*
V. 4. 13. *Miseriam* omnem ega-
capio. *Adolph.* V. 4. 22.

MISERICORDIA.

Haec illae lacrumae, haec illast
misericordia. *And.* I. 1. 99. Red-
ducunt animum ad *misericordiam*.
And. III. 3. 27. Ad *misericordiam*
ambos adduces cito. *Heaut.* V. 2.
42. Animus uxoris *misericordia*
devinctus. *Hec.* II. 3. 92.

MITIS.

Quid ait tandem nobis Sannio?
se. iam *mitis* est. *Adolph.* II. 4. 12.

MITTO.

Mitto id, quod scio: dic, quod
rogo. *And.* IV. 4. 25. Nos *misses*
face. *And.* V. 1. 14. *Mitte* male
loqui. *And.* V. 3. 2. *Mitte* orare.
And. V. 4. 1. *Missa* istaec face. *Eun.*
I. 2. 10. Iovem Danaae *mississe* aiunt
in gremium imbrem aureum. *Eun.*
III. 5. 37. Sollicitudinem istam *mit-
tas*. *Heaut.* I. 3. 3. *Mitte* ista. *Adolph.*
II. 1. 31. Alias ut *mittam* *miserias*.
Hec. III. 4. 6. Ut ad pauca rede-
am, ac *mittam* illius ineptias.
Phorm. IV. 3. 45.

MNA.

Ager oppositust pignori ob decem
mnas. *Phorm.* IV. 3. 57. vide *No-
tas*.

MODEROR.

Ex sua libidine *moderantur*.
Heaut. II. 1. 4.

MODESTE.

Adnuo, terram intuens *modeste*.
Eun. III. 5. 32. Si *modeste* ac raro
hoc fecit. *Hec.* IV. 1. 37. Animus
qui *modeste* istaec ferat. *Phorm.* I.
4. 18.

MODESTIA.

Eius mores toleret sua *modestia*.
Hec. III. 5. 28. Mea pertinacia di-
cat esse factum, haud sua *modestia*.
Hec. IV. 2. 15.

MODESTUS.

Voltu adeo *modesto*, adeo venusto,
ut nil supra. *And.* I. 1. 93. Proba
& *modesta*. *Adolph.* V. 8. 7. Pu-
dens, *modesta*. *Hec.* I. 2. 90.

MODO.

Aput forum *modo* e Davo audivi,
And. II. 1. 2. *Modo* ut possim. *And.*
II. 4. 6. *Modone* id demum sensisti?
And. V. 3. 11. Sine *modo*. *Eun.* I.
1. 20. Hoc *modo* sine te exorem.
Eun. I. 2. 105. *Modo* ait, *modo* ne-
gat. *Eun.* IV. 4. 46. *Modo* liceat
vivere. *Heaut.* V. 2. 28. *Modo* do-
lores occipiunt primulum. *Adolph.*
III. 1. 20. Advenis *modo*? *Hec.*
III. 5. 8. Scies, *moda* ut tacere
possis. *Phorm.* I. 2. 9. *Modo* non
montis auri pollicens. *Phorm.* I.
2. 18.

MODUS.

Habere fuae vitae *modum*. *And.*

I. 1. 68. Sine meo me vivere *modo*. *And.* I. 1. 126. Neque *modum* benignitatis cogitas. *And.* V. 1. 7. Quae res in se neque consilium, neque *modum* habet ullum. *Eun.* I. 1. 12. Nos omnibus cruciant *modis*. *Eun.* II. 3. 92. Indignis nos esse irifas *modis*. *Eun.* IV. 4. 42. Nullo *modo*. *Eun.* V. 2. 2. Sumptus cotidiane fieri, nec fieri *modum*. *Heaut.* IV. 5. 7. vide Notas. Vah, quibus illum lacerarem *modis*? *Adelph.* III. 2. 17. Eodem *modo*. *Adelph.* IV. 5. 61. Miris *modis* odisse. *Hec.* I. 2. 104. Omnibus *modis* miser sum. *Hec.* IV. 4. 79. Hunc inpuratum poterimus nostro *modo* ulcisci. Quin novo *modo* eli faceres contumeliam. *Phorm.* V. 8. 69. & 76.

MOECHUS.

Ut te arbitretur sibi paratum *moechum*. *And.* II. 1. 16. Minatur porro sese id quod *moechis* solet. *Eun.* V. 4. 35. Hunc pro *moecho* comprehendere, & constrinxere. *Eun.* V. 5. 22.

MOEROR.

Nunc misera in *moerore* est. *And.* IV. 2. 10.

MOLESTIA.

Neque quas ipse amor *molestias* habet, addas. *Eun.* I. 1. 32. Ita ut sit, ubi quid in animo est *molestias*. *Eun.* IV. 2. 2. Sine *molestia*. *Eun.* V. 4. 6. Et mi & tibi & illis demperis *molestiam*. *Adelph.* V. 3. 33. Illi *molestiam* adfert. *Hec.* III. 2. 9.

MOLESTUS.

Num illi *molestas* quippiam hae sunt nuptiae? *And.* II. 6. 7. *Molestus* certe ei fuero. *And.* IV. 1. 17. Is ubi *molestus* magis est. *Eun.* III. 1. 24. Ubi *molestum* non erit. *Eun.* III. 2. 31. Aut dicat quid volt, aut *molesta* ne fiet. *Eun.* III. 3. 23. Ausculta paucis, nisi *molestum* sit. *Adelph.* V. 3. 20.

MOLIOR.

Dum *moluntur*, dum conantur,

annus est. *Heaut.* II. 2. 11. vide Notas.

MOLLIO.

Neque misericordia, neque precibus *molliri* queas. *Phorm.* III. 2. 13. Hominem his verbis sentio *molliri*. *Phorm.* IV. 3. 27.

MOLLITER.

Te curasti *molliter*. *Adelph.* V. 1. 1.

MOLLITIES.

Elliciunda hercle est haec *mollities* animi. *Eun.* II. 1. 16.

MOLLO.

Ego pro te *molam*. *And.* I. 2. 29. Coquendo sit laxo & *molendo*. *Adelph.* V. 3. 61. *Molendum* sit in pistrino. *Phorm.* II. 1. 19. vide Notas.

MOMENTUM.

Paulo *momento* huc vel illuc impellitur. *And.* I. 5. 31.

MONEO.

Ut quiescant porro, *moneo*. *And.* Prol. 23. Bene *mones*. *And.* II. 2. 36. Ni ipsa res *monet*. *And.* III. 3. 19. Hoc tempus, praecavere mihi me, haut te ulcisci *monet*. *And.* III. 5. 18. vide Notas. Is ne erret, *moneo*. *Eun.* Prol. 16. Ut te audacter *moneam* & familiariter. *Heaut.* I. 1. 6. Sedulo *moneo*. *Adelph.* III. 3. 73. Faciam ut *mones*. *Hec.* IV. 4. 97. Te hoc *moneo* unum. *Hec.* V. 1. 39.

MONITOR.

Nihil opus fuit *monitori*. *Heaut.* I. 1. 119. Hic adiutor meus & *monitor* & praemonstrator. *Heaut.* V. 1. 2. O Geta *monitor*. *Phorm.* II. 1. 4.

MONS.

Modo non *montis* auri pollicens. *Phorm.* I. 2. 18.

MONSTRATIO.

Ut te cum tua *monstratione* magnus perdat Iupiter. *Adelph.* IV. 6. 2.

MONSTRO.

Scio ubi sit, verum hodie numquam *monstrabo*. *Adelph.* IV. 2. 31.

MONSTRUM.

Aliquid *monstri* alunt. *And. I. 5. 15.* Nonne hoc *monstri* similest? *Eun. II. 3. 43.* Quod istuc nam *monstrum* fuit? *Eun. IV. 3. 14.* *Monstrum* hominis. *Eun. IV. 4. 29.* Quot *vos* post illa *monstra* evenerunt mihi. *Phorm. IV. 4. 24.*

MONUMENTUM.

Patrium *monumentum*. *Eun. Prol. 13.* Cistellam domo effer cum *monumentis*. *Eun. IV. 6. 15.*

MORA.

In Pamphilo ut nil sit *morae*. *And. I. 1. 139.* Neque istic, neque alibi tibi erit usquam in me *mora*. *And. II. 5. 9.* Ne in *mora* fies. *And. II. 5. 13.* Ne in *mora* illi sis. *And. III. 1. 9.* Nunc per hunc nullast *mora*. *And. III. 4. 14.* Ut huic malo aliquam producam *moram*. *And. III. 5. 9.* Nec *mora* ulla est, quia iam uxorem ducam. *And. V. 6. 7.* Ne *mora* sit. *Adelph. II. 1. 17.* Ne *moras* meis nuptis egomet sim. *Adelph. IV. 5. 78.* Hoc mihi *mora* est. *Adelph. V. 7. 6.*

MORATUS.

Quid mulieris uxorem habes? aut quibus *moratam* moribus? *Hec. IV. 4. 22.*

MORBUS.

Ne ad *morbum* hoc etiam. *And. I. 5. 65.* Di boni, quid hoc *morbi* est? *Eun. II. 1. 19.* Si forte *morbus* amplior factus fiet. *Morbus* qui auctus sit. *Hec. III. 1. 50. & 54.* Male metuo, ne *morbus* magis adgravefeat. *Hec. III. 2. 2.* Quid *morbi* est? *Hec. III. 2. 22.* Alio suspicans *morbo* me visurum adfestam. *Hec. III. 3. 6.* Pol. me detinuit *morbus*. *Senectus* ipsast *morbus*. *Phorm. IV. 1. 8. & 9.*

MORDEO.

Mordere clanculum. Quod eam *mordeat*. *Eun. III. 1. 21. & 55.* Si id te *mordest*. *Adelph. V. 3. 81.*

MORIGERUS.

Adulescenti esse *morigeratus*. *Adelph. II. 2. 10.*

MORIGERUS.

Tibi *morigera* fuit in rebus omnibus. *And. I. 5. 59.*

MORTOR.

Iam ferme *mortuus* me vocat. *And. I. 5. 49.* *Mori* me malim. *Eun. I. 1. 21.* *Mori* me satulust. *Eun. IV. 7. 2.* Ille tibi *mortuus* nos commendavit. *Adelph. III. 11. 4.* Qui ab orco *mortuum* me reducem in lucem feceris. *Hec. V. 4. 12.* De eius una, ut audio, aut vivam aut *morian* sententia. *Phorm. II. 1. 19.* Verba fiunt *mortuus*. *Phorm. V. 9. 26.*

MOROR.

Quid multis *moror*? *And. I. 1. 87.* Nil *moror*. *Eun. I. 1. 104.* Ubi vis, non *moror*. *Eun. III. 2. 7.* Egomet convivas *moror*. *Heaut. I. 1. 20.*

MORS.

Is obiit *mortem*. *And. I. 3. 18.* *Mors* continuo ipsam occupat. *And. I. 5. 62.* Hanc, nisi *mors*, mi adimet nemo. *And. IV. 2. 14.* Malcavit usque ad *mortem*. *Adelph. I. 2. 10.* Meam *mortem* exspectant. *Adelph. V. 4. 20.* Interea semper *mortem* exspectabam miser. *Hec. III. 4. 7.* Jam deprecisci *morte* cupio. *Phorm. I. 4. 14.*

MOS.

Prope adest, cum alieno *more* vivendumst mihi. *And. I. 1. 125.* Hlo dles aliam vitam desert, alios *more*s postulat. *And. I. 2. 18.* Animo *morem* gessero. *And. IV. 1. 17.* Conveniunt *more*s. *And. IV. 2. 13.* *Mors* hominum evenit. *And. V. 6. 3.* Praeter civium *morem* atque legem. *And. V. 3. 9.* Studuisti, isti formae ut *more*s confimiles forent. *Heaut. II. 4. 2.* Huncine erat aequum ex illius *more*, an illum ex hulus vivere? *Heaut. I. 2. 29.* Nostri *more*s mulierum. *Heaut. II. 2. 10.* Quam multa, iusta iniusta, sunt *moribus*? *Heaut. IV. 7. 11.* Colus *mos* maxumest confimilis vestrum. *Heaut. II. 4. 13.* Qui istic *mos* est? *Heaut. III. 3. 1.* Adulescenti *morem* gestum oportuit. *Adelph. II. 2. 6.* Ut ho-

most, ita *moxam* geras. *Adelph.* III. 3. 77. Hancine vitam? hancine *mores*? *Adelph.* IV. 7. 40. Quae res tam repente *mores* mutavit tuos? *Adelph.* V. 9. 27. Ad amuffim ambarum *mores* earum existimans. *Hec.* I. 2. 88. vide Notas. Quid mulieris uxorem habes? aut quibus moratam *moribus*? *Hec.* IV. 4. 22. Suus cuique *mos*. *Phorm.* II. 4. 14. Praefertim ut nunc sunt *mores*. *Adelph.* I. 2. 5.

MOVEO.

Nil *moventur* nuptiae. *And.* III. 2. 36. *Moue* oculus tp. *And.* IV. 3. 16. Ego istaec *moueo* aut curo? *And.* V. 4. 18. Nil nos dos *movet*. *Heaut.* V. 1. 66. Noster grex *motus* locost. *Phorm.* Prol. 33.

MOX.

Mox ego huc revertor. *And.* III. 2. 5. *Mox* noctu te adiget horsum insomnia. *Eun.* II. 1. 13. Quam *mox* inruimus? *Eun.* IV. 7. 18. Expecto quam *mox* veniat. *Phorm.* I. 3. 9.

MULCO.

Male *mulcabo* ipsam. *Eun.* IV. 7. 4. Omnem familiam *mulcavit* usque ad mortem. *Adelph.* I. 2. 10.

MULTEBRIS.

Nulla mala re interpolatam *multebris*. *Heaut.* II. 3. 48. vide Notas.

MULIER.

Illa temulentast *mulier* & temeraria. *And.* I. 4. 2. Mirum vero, inprudenter *mulier* si facit meretrix. *And.* IV. 4. 16. Senem *mulierem*. *Eun.* II. 3. 66. vide Notas. Deleo omnis dehinc ex animo *mulieres*. *Eun.* II. 3. 5. Amatores *mulierum*. *Eun.* IV. 3. 23. Novi ingenium *mulierum*. *Eun.* IV. 7. 42. Vereor, ne *mulier* corrupta sit. *Heaut.* II. 2. 2. *Mulier* commoda & faceta. *Heaut.* III. 2. 10. Non auderet facere haec viduae *mulieri*. *Heaut.* V. 1. 80. *Mulieres* pauperculae. *Adelph.* IV. 5. 13. Utin' omnes *mulieres* eadem aequo studeant, nolintque omnia? *Hec.* II. 1. 2. *Mulie-*

res sunt, ferme ut pueri, levi fententia. *Hec.* III. 1. 32. Amarae *mulieres* sunt. *Hec.* IV. 4. 88. Volgus quod male audit *mulierum*. *Hec.* IV. 2. 24. *Mulier* *mulieri* magis congruet. *Phorm.* IV. 5. 14. Adulescens *mulier*. *Phorm.* V. 3. 11. *Mulier* sapiens es. *Phorm.* V. 9. 57.

MULIERCULA.

Potius quam paterere filium commetare ad *mulierculam*. *Heaut.* III. 1. 35. vide Notas. *Mulierculam* eam compressit. *Phorm.* V. 9. 28.

MULTIMODIS.

Multimodis gaudeo. *And.* V. 4. 36. *Multimodis* iniurius. *Heaut.* II. 3. 79. *Multimodis* expeto. *Hec.* II. 3. 7. vide Notas. *Multimodis* es vituperandus. *Phorm.* III. 1. 1.

MULTO.

Aliter *multo* evenire. *And.* Prol. 4. Illud mi *multo* maximumst. *And.* III. 2. 46. Is quaestus nunc est *multo* uberrimus. *Eun.* II. 2. 22. *Multo* hilarior. *Multo* me antevenit? *Eun.* IV. 5. 5. & 7. vide Notas. *Multo* omnium me nunc fortunatissimum factum puto esse. *Heaut.* IV. 8. 1. Gravius *multo* ac durius. *Heaut.* V. 2. 4. Hac *multo* propius ibis. *Adelph.* IV. 2. 41. Vir melior *multo* es quam ego. *Adelph.* IV. 5. 71. *Multo* restitisti. *Adelph.* V. 7. 22. Quasi tu non *multo* malis. *Hec.* I. 2. 35. *Multo* maxime. *Hec.* I. 2. 85. *Haut multo* post. *Phorm.* V. 6. 9.

MULTUM.

Salvo *multum*. *Hec.* I. 2. 7. *Haut multum* heredem iuvant. *Hec.* III. 5. 10. Nec me *multum* fallit. *Hec.* V. 1. 2. Non *multum* habet, quod det fortasse. *Phorm.* I. 2. 95.

MULTUS.

Quid *multis* moror? *And.* I. 1. 87. *Multa* concurrunt simul. *And.* III. 2. 31. Habeo alia *multa*, nunc quae condonabitur. *Eun.* Prol. 17. vide Notas. *Multae* sunt causae, quamobrem. *Eun.* I. 2. 65. Quid tibi ego *multa* dicam? *Eun.* III. 2. 43. Quid *multa* verba? *Eun.* III. 5. 20. Concurrunt *multa*. *Heaut.* II.

2. 3. vide Notas. Quam multa, iusta iniusta, sunt moribus? *Heaut.* IV. 7. 11. Multa ex quo fuerint commoda, eius incommoda aequomist ferre. *Hec.* V. 3. 42.

MUNDUS.

Dum foris sunt, nil videtur mundus. *Eun.* V. 4. 12.

MUNUS.

Munus nostrum ornato verbis. *Eun.* II. 1. 8. Quis est tam potens, cum tanto munere hoc? *Eun.* II. 3. 61. Hic pro illo munere tibi honos est habitus. *Eun.* V. 6. 22. Laute munus administrasti tuum. *Adelph.* V. 1. 2. Egon te sinam sine munere a me abire? *Hec.* V. 4. 13. El credo munus hoc couraditur. Porro autem Geta ferietur alio munere. *Phorm.* I. 1. 6. & 13.

MUSICUS.

Fac periculum in musicis. *Eun.* III. 2. 24. Repente ad studium se applicasse hunc musicum. *Heaut.* Prol. 23. Remotum ab arte musica. Artem musicam recidere ad paucos. *Hec.* Alt. Prol. 15. & 38. Qui artem traçant musicam. *Phorm.* Prol. 18.

MUSSITO.

Accipiunda & mussianda iniuria adulescentiumst. *Adelph.* II. 1. 53.

MUTATIO.

Vestis quid mutatio est? *Eun.* IV. 4. 4. Mutatio fit. *Hec.* IV. 4. 11. vide Notas.

MUTILO.

Spolies, mutiles, laceres, quemquem nacta sis. *Hec.* I. 1. 8. vide Notas.

MUTO.

Haut muto. *And.* I. 1. 13. vide Notas. Is mutavit, quia me inmutatum videt. *And.* I. 5. 7. vide Notas. Ne is mutet suam sententiam. *And.* II. 3. 19. De uxore, ita ut possedi, nil mutat Chremes. *And.* V. 4. 46. Muta vestem. *Eun.* III. 5. 61. Placet tibi factum? m. Non, si queam mutare. *Adelph.* IV. 7. 19. Qua via sententia eius possit mutari. *Hec.* IV. 1. 54. Cum illo ut mutet fidem. *Phorm.* III. 2. 27.

MUTATIO.

Nil iam mutare audeo. *And.* III. 2. 25. Mutatio. *Hec.* V. 4. 26.

MUTUS.

Utinam aut hic surdus, aut haec muta facta sit. *And.* III. 1. 5. Quid ille? r. Mutus illico. *Eun.* III. 1. 27. Mutum dices. *Heaut.* IV. 4. 26.

MUTUUS.

Drachmarum argenti mille dederat mutuum. *Heaut.* III. 3. 40. Tradunt operas mutuas. *Phorm.* II. 1. 37.

MYCONIUS.

Callidemidem hospitem Myconium conveni. *Hec.* III. 4. 19. Myconium hospitem exspecto. Tan es Myconius? *Hec.* V. 3. 3. & 5.

MYRRHINA.

Hecyrae persona est.

MYRIS.

Andriae persona est.

N.

NAEVIUS.

Cum hunc accusant, Naevium, Plautum, Ennium accusant. *And.* Prol. 18.

NAM.

Nam quid ego dicam de patre? *And.* I. 5. 17. Nam quid ita? *Eun.* V. 2. 58. Nam quod ego remedium inveniam? *Phorm.* I. 4. 22. Nam quae haec anus est? *Phorm.* V. 1. 3.

NAMQUE.

Namque adulescens patris pacem in leges conficiet suas. *Heaut.* V. 2. 44. vide Notas. Namque id metui. *Adelph.* II. 1. 59.

NANCISCOR.

Quod ego sim natus mali. *And.* V. 6. 3. Pifcis ex sententia natus sum. *Adelph.* III. 3. 67. Spolies, mutiles, laceres, quemquem natus sis. *Hec.* I. 1. 8. Par ingenium natus est. *Hec.* I. 2. 95. Scit se nobilitatem ex ea re natus & gloriam esse. *Hec.* V. 2. 31. vide Notas. Quendam natus est puellulum. *Phorm.* I. 2. 31. Ingenium liberalem natus es. *Phorm.* I. 3. 16. Ex

nuptiis tuis & nil *nanciscor* mali.
Phorm. III. 3. 10.

NARRATIO.

Narrationis incipit mi initium.
And. IV. 2. 26.

NARRO.

Non qui argumentum *narret*.
And. Prol. 6. Nunc non est *narrandi* locus. *And.* II. 2. 17. Quid, Dave, *narrat*? *And.* II. 6. 3. vide *Notas*. Ego quid *narras* nescio. *And.* III. 1. 19. Quid *narras*? *And.* III. 1. 3. vide *Notas*. Ne vacuum esse me nunc ad *narrandum* credas. *And.* IV. 2. 23. *Narras* probo. *And.* V. 6. 6. Regem elegantem *narras*. *Eun.* III. 1. 18. Bene edepol *narras*. *Eun.* V. 3. 7. Tu isti *narra* omne ordine, ut factum fiet. *Eun.* V. 4. 48. vide *Notas*. Longum est, si tibi *narrem*. *Heaut.* II. 3. 95. Nil minus. CH. Nil, *narras*? *Heaut.* III. 2. 9. Mira *narras*. *Heaut.* V. 1. 23. Ita ut res sese habet, *narrare*. CL. Quid ais? SV. Iubeo. *Heaut.* IV. 3. 23. vide *Notas*. Ut res gestat, *narrabo* ordine. *Adelph.* III. 5. 3. Facio te apud illum Deum: virtutes *narro*. *Adelph.* IV. 1. 20. Quid mi istaec *narras*? *Hec.* V. 2. 18. Fillem *narras* mihi? *Phorm.* II. 3. 54. Quid ergo *narras*? Nihil est, quin male *narrando* possit depravari. *Phorm.* IV. 4. 4. & 16. Quae-so quid *narras*? *Phorm.* V. 8. 42.

NASCOR.

Scitus puer est *natus* Pamphilo. *And.* III. 2. 6. Abdomini hunc *natum* dicas. *Eun.* III. 2. 7. vide *Notas*. Annos *natasti* sedecim, non maior. *Eun.* III. 3. 20. Annos sexaginta *natus* es, aut plus eo, ut conicio. *Heaut.* I. 1. 10. Si ex capite sis meo *natus*. *Heaut.* V. 4. 13. Ex me hic *natus* non est, sed ex fratre. *Adelph.* I. 1. 15. Uxorem duxit: *nati* filii duo. *Adelph.* I. 1. 21. *Natum* ex tanta familia. *Adelph.* III. 1. 10. Sum *natu* maximus. *Adelph.* V. 4. 27. *Natu* grandior. *Adelph.* V. 8. 7. Nunc demum istaec *nata* oratio est. *Adelph.* V. 3. 19. Ego sum

animo leni *natus*. *Adelph.* II. 2. 28. Ex te recte eum *natum* putent. *Hec.* III. 3. 39. *Natus* est nobis nepos. *Hec.* IV. 4. 17. Virum me *natum* vellem. *Phorm.* IV. 3. 9. vide *Notas*.

NASUS.

Rufamne illam virginem, caesiam, sparso ore, adunco *naso*? *Heaut.* V. 5. 18.

NATA.

E re *natas* melius fieri haud potuit. *Adelph.* III. 1. 8. vide *Notas*.

NATALIS.

Ubi erit puero *natalis* dies. *Phorm.* I. 1. 14.

NATURA.

Ut fert *natura*. *And.* IV. 4. 56. Tamenesthi bona *natura* est. *Eun.* II. 3. 25. Amicum ingenio fretum, haut *natura* sua. *Heaut.* Prol. 24. Ita comparatam esse hominum *naturam* omnium? *Heaut.* III. 1. 94. *Natura* tu illi pater es, consiliis ego. *Adelph.* I. 2. 46. Taus hercle vero & animo & *natura* pater. *Adelph.* V. 7. 4.

NAVIGO.

Ego in portu *navigo*. *And.* III. 1. 22. *Navigare* incommodum est. *Hec.* III. 4. 3.

NAVIS.

Navem is fregit. *And.* I. 3. 17. *Navis* fracta ad Andrum electus est. *And.* V. 4. 20. E *navi* egredientem. *Heaut.* I. 2. 8. *Navem* condutam. *Adelph.* II. 2. 17. *Navem* ascendit. *Adelph.* IV. 5. 69. Dies triginta, aut plus eo in *navi* fui. *Hec.* III. 4. 7.

NAVITER.

Si incipies, neque pertendes *naviter*. *Eun.* I. 1. 6.

NAUSISTRATA.

Phormionis persona est.

NAUTA.

Ventisse eas salvas audivi ex *nauta*, qui illas vexerat. *Phorm.* IV. 1. 10.

NE pro NAS.

Ne iste haut mecum sentit. *And.* II. 1. 24. Ne tu istanc saxo calcibus

saepe insultabis frustra. *Eun.* II. 2. 54. *Ne* ego fortunatus homo sum. *Heaut.* IV. 6. 21. *Ne* ego homo infelix. *Adelph.* IV. 2. 1. vide Notas.

NĒ.

Vereor *ne* quid Andria adportet mali. *And.* I. 1. 46. Metuo fratrem, *ne* intus sit: porro autem patrem, *ne* rure redierit iam. *Eun.* III. 5. 64. Cave *ne* falsam gratiam studeas inire. *Heaut.* II. 3. 61. Ea *ne* me celet, consuefeci filium. *Adelph.* I. 1. 29. Ea causa, ut *ne* id fiat palam. *Hec.* I. 2. 30. Vise, redieritis iam, an nondum domum. *Phorm.* II. 4. 5. *Ne* clama. *Phorm.* IV. 3. 59. *Ne* filii quidem nostri hoc resciscant volo. *Phorm.* V. 3. 36.

NEBULO.

Nebulonem hunc certumst ludere. *Eun.* II. 2. 38. Tu me hic etiam, *nebulo*, ludificabere? *Eun.* IV. 4. 49. Hic *nebulo* magnus est. *Eun.* IV. 7. 15.

NĒC.

Nec opinantis duci falso gaudio. *And.* I. 2. 9. Numquam vidi, *nec* video. *Eun.* V. 6. 8. Nunc habeam *necne* incertumst. *Heaut.* I. 1. 43. *Nec* nil, neque omnia haec sunt, quae dicit. *Adelph.* I. 2. 61. *Nec* pol istae metuunt Deos: neque has respicere Deos opinor. *Hec.* V. 2. 6.

NECESSARIO.

Coacti *necessario* se aperliquit. *And.* IV. 1. 8.

NECESSE.

Quasi *necesse* sit. *And.* II. 2. 35. *Necesse* est multum accipere Thaldem. *Eun.* V. 8. 45. *Necesse* est consilia consequi consimilia. *Heaut.* I. 2. 35. Non *necesse* habeo omnia pro meo iure agere. *Adelph.* I. 1. 26. Magnum nescio quid *necesse* est evenisse. *Hec.* III. 1. 24. Non fuit *necesse* habere. *Phorm.* II. 1. 6.

NECESSUM.

Necessum fuit hoc facere. *Eun.* V. 5. 28. vide Notas. In eum res re-

dit iam locum, ut sit *necessum*. *Heaut.* II. 3. 119. vide Notas.

NECESSITAS.

Illam a me distrahit *necessitas*. *Hec.* III. 1. 45.

NECLEGENS.

Neclegentem feceris. *And.* II. 3. 23.

NECLEGENTER.

Tantum rem tam *neclegenter* agere? *And.* I. 5. 18. Capillus circum caput reiectus *neclegenter*. *Heaut.* II. 3. 50.

NECLEGENTIA.

Aemulari *neclegentiam*. *And.* Prol. 21. Cognatorum *neclegentia*. *And.* I. 1. 44. Praeteritus *neclegentia*st. *Adelph.* Prol. 14. Non manebat aetas virginitatis meam *neclegentiam*. *Phorm.* IV. 1. 5. Neque *neclegentia* tua, id fecit. *Phorm.* V. 9. 27.

NECLEGO.

Pannis oblita, *neclexis*, immun-da inlucie. *Heaut.* II. 3. 54. *Neclegitur* eius internantia. *Heaut.* II. 3. 58. vide Notas. Pecuniam in loco *neclegere*, maximum inter-dumst lucrum. *Adelph.* II. 2. 8. Quem ipse *neclexis* pater, ego alam? *Hec.* IV. 4. 48. vide Notas. Amote: & non *neclexis* habeo gratiam. *Phorm.* I. 2. 4. Quia egens relicta est misera, ignoratur parens: *neclegitur* ipsa. Narrabat se hunc *neclegere* cognatum suum. *Phorm.* II. 3. 11. & 19.

NEDUM.

Satrapa si fiet amator, numquam sufferre eius sumptus queat: *nedum* tu possis. *Heaut.* III. 1. 45.

NEGLECTUS.

Haec res neutiquam *neglectum* est mihi. *Heaut.* II. 3. 116.

NEGŌ.

Ego illud sedulo *negare* factum. *And.* I. 1. 120. *Negas* quis? *nego*. ait? aio. *Eun.* II. 2. 21. Id esse factum hic non *negot*. *Heaut.* Prol. 18. Filium *negat* esse ruri. *Adelph.* IV. 2. 3. Omnes *negabant*. *Hec.* V. 3. 7. Ne *nega*. *Phorm.* V. 3. 20.

NEGOTIUM.

Id sibi *negoti* credidit solum dari. *And.* Prol. 2. Id da mihi *negoti*. *And.* III. 2. 41. Quid istic tibi *negoti*st? *And.* V. 2. 8. *Negoti* siquando odium ceperat. *Eun.* III. 1. 14. Paulum hoc *negoti* mi obstat. *Heaut.* III. 1. 89. vide Notas. In bello, in otio, in *negotio*. *Adelph.* Prol. 20. Quid hoc est *negoti*? *Adelph.* IV. 5. 73.

NEMO.

Hanc, nisi mors, mi adimet *nemo*. *And.* IV. 2. 14. *Nemo* hercle quisquam. *Eun.* V. 8. 1. *Nemo* est miserior me. *Heaut.* II. 3. 22. Fratrem homini *nemini* esse primarum artum unagis principem. *Adelph.* II. 3. 6. Uta eximium *neminem* habeam? *sy.* *Neminem*. *Hec.* I. 1. 9. Ego callidiorem hominem vidi *neminem*. *Phorm.* IV. 2. 1.

NEMPE.

Nempe ergo aperte vis quae restant me loqui. *And.* I. 2. 24. Recte ego *nempe* has fugi nuptias. *And.* IV. 4. 27. vide Notas. Colacem esse *nempe*. *Eun.* Prol. 25. vide Notas. *Nempe* omnia haec nunc verba huc redeunt denique. *Eun.* I. 2. 78. *Nempe* illi anui prodita abs te filia est planissime. *Heaut.* IV. 1. 26. *Nempe* tua arte viginti minae pro psalteria periere. *Adelph.* IV. 7. 24. *Nempe* ea causa, ut ne id fiat palam. *Hec.* I. 2. 30.

NEO.

Anus subtemen *nebas*. *Heaut.* II. 3. 52.

NEPOS.

Tuo *nepoti* huius fillo hodie prima mammam dedit haec. *Adelph.* V. 9. 17. vide Notas. Natus est nobis *nepos*. *Hec.* IV. 4. 17.

NEPTUNUS.

O caelum, o terra, o maria *Neptuni*. *Adelph.* V. 3. 4.

NEQUE.

At nunc faciet; *neque*, ut opinor, sine tuo magno malo. *And.* I. 2. 8. Nil prius, *neque* fortius: verum si incipies, *neque* pertendes naviter. *Eun.* I. 1. 5. & 6. *Neque* hos tacebit

Parmeno. *Eun.* I. 2. 49. vide Notas. Qui *neque* ius *neque* bonum atque aequum sciunt. *Heaut.* IV. 1. 29. Quem *neque* pudet quicquam nec metuit quemquam: *neque* legem putat tenere se ullam. *Adelph.* I. 2. 4. & 5. Nam *neque*, ut celare posset, tempus spatium ullum dabat. *Hec.* III. 3. 14. *Neque* illi benevolens *neque* notus *neque* cognatus extra unam aniculam quisquam aderat. *Phorm.* I. 2. 47. & 48.

NEQUO.

Nequeo satis mirari *neque* conficere. *Eun.* III. 4. 9. Enimvero reticere *nequeo*. *Heaut.* II. 3. 79. *Nequeo* satis decernere. *Adelph.* IV. 2. 5. *Nequeo*: quin lacrumem miser. *Hec.* III. 3. 25. *Nequeo* te exorare ut me maneas triduum hoc? *Phorm.* III. 2. 4.

NEQUIEQUAM.

Hodie sero ac *nequicquam* voles. *Heaut.* II. 3. 104.

NEQUIOR.

Nilne in mentem est? c. Nisiquam quicquam. s. Tanto *nequior*. *Adelph.* IV. 1. 12.

NEQUITIAS.

Hui, quantam eii fenestram ad *nequitiam* patefeceris? *Heaut.* III. 1. 72. Etiam eum ad *nequitiam* adducere. *Adelph.* III. 3. 4.

NERVOS.

Sive adeo digna res est, ubi tu *neruos* intendas tuos. *Eun.* II. 3. 21. Vereor, ne istaec fortitudo in *nervom* erumpat denique. *Phorm.* II. 2. 11. In *nervom* potius ibit. *Phorm.* IV. 4. 15.

NESCIO.

Laetus est *nescio* quid. *And.* II. 2. 3. *Nescis* quid mi obtigerit. *And.* V. 6. 2. Quid agam *nescio*. *Eun.* IV. 3. 43. Tu fortasse quae hic facta sient, *nescis*. *Eun.* V. 8. 32. Ubi sim *nescio*. *Heaut.* II. 3. 67. Ah *nescis*, quam doleam. *Heaut.* V. 1. 61. *Nescio* quid tristem video. *Adelph.* I. 1. 54. Magis sunt *nescio* quomodo suspiciosi. *Adelph.* IV. 3. 14. Quamobrem accuser *nescio*. l. Hem, tu

nescias. Hec. II. 1. 8. vide Notas.
Vitium est oblatum virgini olim ab
nescio quo inprobo. *Hec. III. 3. 23.*
Noster, quid ageret *nescire. Phorm.*
I. 2. 67. Una omnis nos aut scire
aut nescire hoc volo. *Phorm. V.*
3. 26.

NEU. NEVE.

Ne abs te hanc segreget, *neu* de-
feras. *And. I. 5. 56. Ne mea prae-*
sentia obset, neu causa ulla restet
reliqua. *Hec. IV. 2. 11. Ne sursum*
deorsum cursites; *neve* usque ad lu-
cem vigiles. *Eun. II. 2. 47. Ne tu*
curares meum, neve ego tuum.
Adelph. V. 3. 12.

NEUTER.

Cum ibi me adesse *neuter* tum
praesentat. *And. V. 1. 20. Neu-*
stra in re vobis difficultas à me erit.
Hec. IV. 4. 45.

NEUTIQUEAM.

Neutiquam officium liberi esse ho-
minis puto. *And. II. 1. 30. Haec*
res neutiquam neglectu est mihi.
Heaut. II. 3. 116.

NEX.

Verberibus caesum te in pistri-
num dedam usque ad *nocem. And.*
I. 2. 28. Usque ad nocem opperiere
loris. *Adelph. II. 1. 28. Homines*
deverberasse usque ad *nocem. Phorm.*
II. 2. 13.

NI.

Quid *ni*? *And. II. 1. 15. Mirum ni*
hanc dicit. *Eun. II. 3. 53. Ni* partem
maximam existimarem scire vo-
strum, id dicerem. *Heaut. Prol. 8.*
Di me, pater, omnes oderint, *ni*
magis te, quam oculos nunc ego
amo meos. *Adelph. IV. 5. 67. Ni*
id fecisset, magis mirum foret. *Hec.*
II. 1. 23. Quod ni fuisset incog-
itans. *Phorm. I. 3. 3.*

NICERATUS.

Hic memoratur inter amantes
Chrysidis. *And. I. 1. 60.*

NIHIL.

Id aliquid *nil* est. *And. II. 1. 14.*
Nihil est preci loci relictum. *And.*
III. 4. 22. Mea nihil refert. *Eun.*
II. 3. 28. Nihil adhuc est, quod

verere. *Heaut. I. 2. 1. Nihil* est, quod
malim. *Adelph. III. 2. 13. Hic*
tibi nil est quicquam incom-
modi. *Hec. III. 3. 40. Nihil* est,
aeque quod faciam lubens. *Phorm.*
III. 3. 32.

NIHILUM.

Nihilo secius. *And. III. 2. 27. Ni-*
kili penderem. *Eun. I. 2. 14. Nihilo*
magis. *Heaut. II. 3. 136. Cui minus*
nihilo est. *Phorm. III. 3. 2.*

NIL.

Voltu adeo modesto, adeo venu-
sto, ut *nil* supra. *And. I. 1. 93. Nil*
ornati, *nil* tumulti. *And. II. 3. 28.*
Nil cum est, *nil* desit tamen. *Eun.*
II. 2. 12. Cui nil iam praeter pre-
tium dulcescit. *Heaut. II. 2. 5. Nec*
nil, neque omnia haec sunt quae
dicit. *Adelph. I. 2. 61. De te qui-*
dem peccando detrimenti *nil* fieri
potest. *Hec. II. 1. 37. Horum nil* quic-
quam accidet animo novom. *Phorm.*
II. 1. 20.

NIMIRUM.

Nimirum hinc homines frigent.
Eun. II. 2. 37. Nimirum dabit haec
Thais mihi magnum malum. *Eun.*
III. 3. 2. Nimirum consilium illud
rectumst. *Eun. IV. 7. 14.*

NIMIS.

Ne quid *nimis. And. V. 1. 34.*
Nimis me indulgo. *Eun. II. 1. 16.*
Nil nimis. Heaut. III. 2. 8. Nimis
misere cupio. *Adelph. IV. 1. 6.*

NIMIUM.

Nimium parce. *And. II. 6. 19.*
Nimium vellem. *Eun. III. 5. 49.*
Nimium illi indulges. *Heaut. IV.*
8. 20. Nimium istoc abisti. *Adelph.*
II. 1. 15. Nimium me ingratum pu-
tas. *Hec. V. 4. 13. Nimium* dici
nos bonos studemus & benignos.
Phorm. V. 2. 2.

NIMIUS.

Aut largitate *nimia* aut parsimo-
nia. *Heaut. III. 1. 32. Vestitu nimio*
indulges. Adelph. I. 1. 38. Nimium
quantum. Phorm. IV. 3. 38.

NISI.

Nisi si id est, quod suspicor. *And.*
I. 5. 14. Nesciebam id dicere illam,

nisi quia correxit milles. *Eun.* IV. 5. 10. Nil vident, *nisi* quod lubet. *Heaut.* IV. 1. 30. Tu, quantus quantus, nil *nisi* sapientia es. *Adelph.* III. 3. 40. Quid restat, *nisi* porro ut fiam miser? *Hec.* III. 1. 20. *Nisi* quid me sefellerit. *Phorm.* I. 4. 43.

NITOR.

Qui color, qui *nitor* vestitus? *Eun.* II. 2. 11. vide Notas.

NOBILIS.

Fratrem eli esse adprime *nobilem*. *Eun.* V. 4. 30. Ditem & *nobilem*. *Heaut.* III. 3. 48. Quam esis maxime potentes, dites, fortunati, *nobiles*. *Adelph.* III. 4. 57.

NOBILITAS.

Scit se *nobilitatem* ex ea re natam & gloriam esse. *Hec.* V. 2. 31. vide Notas.

NOBILITO.

Adolescensculum *nobilitas* flagitiis. *Eun.* V. 6. 20.

NOBISCUM.

Quam vellem Menedemum invitatum, ut *nobiscum* esset amplius. *Heaut.* II. 2. 11. Et tute *nobiscum* una. *Adelph.* IV. 7. 35.

NOCTU.

Mox *noctu* te adiget horum insomnia. *Eun.* II. 1. 13. Quam vellem etiam *noctu* amicis operam meam esset dari. *Adelph.* IV. 1. 16.

NODUS.

Nodum in scirpo quaeris. *And.* V. 4. 38.

NOLO.

Suadere *noti*. *And.* II. 3. 11. *Noti*, ubi velis: ubi *nolis*, cupiunt ultero. *Eun.* IV. 7. 43. Si quid laboris, *nollem*. *Heaut.* I. 1. 30. vide Notas. Quid si ego tibi illam *nolo* vendere? coges me? *Adelph.* II. 1. 38. Sin est ut *nolet*. *Hec.* IV. 1. 44. *Noli* metuere. *Phorm.* III. 3. 23.

NOMEN.

Andriae illi id erat *nomen*. *And.* I. 1. 59. In his Poeta hic *nomen* proficitur suum. *Eun.* Prol. 3. *Nomen* mulieri cedo quod sit. *Heaut.* IV. 1. 49. vide Notas. *Nomen* nescio illius hominis. *Adelph.* IV. 2.

32. Hecyra est huius *nomen* fabulatur. *Hec.* Prol. 1. vide Notas. Et meum *nomen* nominat? Ne me istoc posthac *nomine* appellatus. *Phorm.* V. 1. 12. & 15.

NOMINO.

Ubi *nominabit* Phaedriam, tu Pamphilam continuo. *Eun.* III. 1. 50. Quid ait, ubi me *nominas*? *Heaut.* II. 3. 62. Qui *nominat* me? *Phorm.* V. 10. 1.

NON.

Hocine agis, an *non*? *And.* I. 2. 15. Redeam? *non* si me obsecret. *Eun.* I. 1. 4. Decipiam, ac *non* veniam. *Heaut.* IV. 4. 6. *Non* aequom dicis. D. *Non*? *Adelph.* V. 3. 7. vide Notas. Velitne, an *non*. *Hec.* III. 5. 59. *Non*, *non* sic futurum est: *non* potest. *Phorm.* II. 1. 73.

NONDUM.

Quid, hoc intellexit? an *nondum* etiam ne hoc quidem? *And.* I. 2. 30. *Nondum* audisti, quod est gravissimum. *Adelph.* III. 4. 21. Vise, redieritne iam an *nondum* domum. *Phorm.* II. 4. 5.

NONNE.

Nonne oportuit praescisse me ante? *nonne* prius communicatum oportuit? *And.* I. 5. 3. & 4. *Nonne* hoc monstri similest? *Eun.* II. 3. 43. *Nonne* id flagitium est. *Heaut.* V. 1. 49. *Nonne* haec iusta tibi videntur postea? *Adelph.* IV. 5. 26. *Nonne* dissimulare nos magis humanum est? *Hec.* IV. 1. 37. *Nonne* id sat erat? *Phorm.* V. 2. 3.

NON NIL.

Non nil veritus sum abs te. *And.* III. 4. 3. *Non nil* timeo misera. *Eun.* IV. 1. 1. *Non nil* molesta haec sunt nobis. *Adelph.* I. 2. 62. Credo te *non nil* mirari. *Hec.* V. 1. 6.

NON NULLUS.

Non nullam in hac re nobis facit injuriam. *Adelph.* II. 1. 68.

NONNUMQUAM.

Tristis interim, *nonnumquam* conlacrumabat. *And.* I. 1. 82. Cibum *nonnumquam* capiet cum ea. *Eun.* II. 3. 77.

NOSCO.

Definant maledicere, malefacta ne *noscant* sua. *And. Prol. 24.* Quo modo adolescentulus meretricum ingenia & mores possit *noscere*. *Eun. V. 4. 10.* Aeque animo aequa *nosce* oportet. *Adelph. III. 4. 58.* Alias cognostis eius: quaeso hanc *noscite*. *Hec. Prol. 8.* An quisquam iudex est, qui possit *noscere* tua iusta? *Phorm. II. 1. 49.*

NOSTER.

O *nosster* Chreme. *And. V. 2. 5.* Eu *nosster*, laudo. *Eun. I. 2. 74.* Hunc oculis suis *nostrarum* numquam quisquam vidit. *Eun. IV. 4. 11.* Duo talenta pro re *nostra* ego esse decrevi satis. *Heaut. V. 1. 67.* *Nostrumne* Aelichinum? *Adelph. III. 2. 31.* Huic suum reddas scilicet, ut alamus *nostrum*. *Hec. IV. 4. 48.* Sine *nostra* cura maxima, sua cura haec sola fecit. *Phorm. V. 1. 34.* vide Notas.

NOTITIA.

Haec inter nos nuper *notitia* admodumst. *Heaut. I. 1. 1.*

NOTUS.

Neque *notum*, neque cognatum. *Eun. I. 2. 68.* vide Notas. Omnes *noti* me atque amici deserunt. *Eun. II. 2. 7.* Minus potens quam tu, minus *notus*. *Eun. IV. 7. 22.* *Notus* mihi quidam obviam venit. *Eun. V. 2. 4.* Neque illi benevolens, neque *notus*, neque cognatus. *Phorm. I. 2. 48.*

NOVI.

Qui utramvis recte *novit*, ambas *moverit*. *And. Prol. 10.* Illa illum haut *novit*, culus causa haec incipit. *And. IV. 4. 33.* *Novi* omnem rem. *And. IV. 4. 50.* Illam me credo haut *nosse*. *And. V. 3. 39.* *Novi* ingenium mulierum. *Eun. IV. 7. 42.* Si quid constitutumst, *novi* te. *Eun. V. 8. 26.* Vesperascit, & non *moverunt* viam. *Heaut. II. 3. 7.* Ego te autem *novi*, quam esse soleas inpotens. *Heaut. II. 3. 130.* *Novi* ego amantis. *Heaut. III. 3. 9.* vide Notas. *Novi* tuum animum. *Adelph. II. 1. 15.*

Quasi nunc non *novimus* nos inter nos. *Adelph. II. 4. 7.* Ut opiner has non *nosse* te. *Adelph. IV. 5. 14.* vide Notas. At non *novi* hominis faciem. p. At faciam ut *novuris*. *Hec. III. 4. 25.* Numquam ante hunc diem meis oculis eam, quod *nossum*, videram. *Hec. V. 4. 23.* Egomet me *novi* & peccatum meum. *Phorm. I. 4. 39.* Quo magis *novi*, tanto saepius. *Phorm. II. 2. 14.* Unum cum *novis*, omnes *novis*. *Phorm. II. 1. 35.* vide Notas. *Novi* aequae omnia tecum. *Phorm. V. 9. 43.*

NOVICIUS.

Paucae, quae circum illam essent, manent *noviciae*, puellae. *Eun. III. 5. 34.*

NOVUS.

Nova nunc religio te istaec incessit cedo? *And. IV. 3. 15.* Quae veteres fastidierunt, si faciunt *novi*. *Eun. Prol. 43.* Hoc *novum* est aucupium. *Eun. II. 2. 16.* *Nova* figura oris. *Eun. II. 3. 26.* *Novas* qui scribunt, nil parcent seni. *Heaut. Prol. 43.* Eam nos astuti sumus *novam*. *Adelph. Prol. 12.* Aliquid adportet *novi*. *Adelph. V. 4. 2.* Ego *novus* maritus anno demum quinto & sexagesimo sum? *Adelph. V. 8. 15.* *Novum* intervenit vitium & calamitas. *Hec. Prol. 2.* *Nova* res orast. *Hec. III. 1. 18.* Nil fecit *novi*. *Phorm. III. 1. 11.* Horum nil quicquam accidet animo *novum*. *Phorm. II. 1. 20.* Mirabar, si tu mihi quicquam afferres *novi*. *Phorm. III. 2. 5.* Multa advenienti, ut sit, *nova* hic complura. *Phorm. IV. 3. 6.* Ante brumam autem *novi* negoti nil incipere causa est fontica. *Phorm. IV. 4. 28.* vide Notas. Num *novum* aut mirumst? *Phorm. V. 6. 8.* Nunc gestus mihi volutusque est capiundus *novus*. *Phorm. V. 7. 7.*

NOX.

*Noctes*que & dies. *And. IV. 1. 53.* *Noctes* diesque. *Eun. I. 2. 113.* vide Notas. Offendi tibi militem eius *noctem* orantem. *Heaut. II. 3. 125.* Atque haec una *nox*. *Heaut. III. 1.*

52. Somnum hercle ego hac *noſſe* oculis non vidi meis. *Heaut.* III. 1. 82. Non rediit hac *noſſe* a coena Aefchbinus. *Adelph.* I. 1. 1. Perſuaſit *nox*, amor, vinum, aduleſcentia. *Adelph.* III. 4. 24. Prius *nox* oppreſſiſſet illic. *Adelph.* IV. 1. 9. De *noſſe*. *Adelph.* V. 3. 55. *Noſſe* illa prima virginem non attigit. *Hec.* I. 2. 61. Memini ad me *noſſe* prima confugere. *Hec.* V. 3. 24.

NOXIA.

Unam hanc *noxiam* amitte. *Eun.* V. 2. 13. Dominam eſſe extra *noxiam*. *Heaut.* II. 3. 57. Pueri inter ſe quas pro levibus *noxitis* iras gerunt? *Hec.* III. 1. 30. Ad defendendam *noxiam*. *Phorm.* I. 4. 48. Cum in *noxia* hic eſt; ille ad defendendum adeſt. *Phorm.* II. 1. 36. vide Notas.

NUBO.

Daturne illa Pamphilo hodie *nuptum*? *And.* II. 1. 1. Filiam meam *nubere* tuo gnato. *And.* III. 3. 3. Antiphilla mea *nubet* mihi. *Heaut.* IV. 3. 13. Pro virgine dari *nuptum* non poteſt. *Adelph.* III. 2. 48. Et nova *nupta* eadem haec diſcet. *Adelph.* IV. 7. 33. Cum illo *nupta*. *Hec.* IV. 1. 19. *Nupta* meretrici hoſtis eſt. *Hec.* V. 2. 23. *Nuptum* virginem locavi huic aduleſcenti. *Phorm.* V. 1. 25.

NUDUS.

Capillus paſſus, *nudus* pes. *Phorm.* I. 2. 56.

NUGAE.

Magno iam conatu *nugas* dixerit. *Heaut.* IV. 1. 8.

NULLUS.

Nullus ſum. *And.* III. 4. 20. Memini, tamenſi *nullus* moneas. *Eun.* II. 1. 10. *Nullum* remittis tempus. *Heaut.* I. 1. 18. *Nulli* laedere os, adridere omnibus. *Adelph.* V. 4. 10. Ob rem *nullam* miſit. *Hec.* II. 3. 2. *Nullaſt* mihi vita expetenda. *Phorm.* I. 4. 24.

NUM.

Num videntur convenire haec *nuptiis*? *And.* II. 2. 29. *Num* ſolus

ille dona dat? *Eun.* I. 2. 83. *Num* me ſeſellit, hoſce id ſtruere? *Heaut.* III. 2. 3. *Num* tibi videtur eſſe apud ſeſe? *Hec.* IV. 4. 85. *Num* patri quid ſubolet? *Phorm.* III. 1. 10. vide Notas. *Num* tu intellegis, quid hic narret? p. *Num* tu? *Phorm.* V. 6. 6.

NUMERO.

Numerabatur forte argentum. *Adelph.* III. 3. 52.

NUMERUS.

Niſi ſi me in illo credidiſti eſſe hominum *numero*. *Adelph.* IV. 3. 3. Conveniet *numerus*, quantum debui. *Phorm.* I. 2. 3.

NUMUS.

Ille illi tamen poſt datum iriſimile *numum* praes ſit. *Heaut.* III. 3. 45. vide Notas. Reliquum pauxillulum *nummorum*. *Phorm.* I. 1. 4.

NUMNAM.

Hem, *numnam* perlimus? *And.* III. 4. 12. *Numnam* hic relictus cuſtos? *Eun.* II. 2. 55. *Numnam* haec audivit? *Heaut.* III. 2. 6. *Numnam* illa quaeso parturit? *Adelph.* III. 4. 42.

NUMQUAM.

Numquam iſtuc ego quivi intellegere. *And.* III. 4. 10. Inultum id *numquam* a me auferet. *And.* III. 5. 4. *Numquam* deſtitit inſtare. *And.* IV. 1. 36. *Numquam* vidi melius conſilium dari. *Eun.* II. 3. 85. Hunc oculis ſuis noſtrarum *numquam* quiquam vidit. *Eun.* IV. 4. 11. *Numquam* tam mane egredior. *Heaut.* I. 1. 15. Uxorem *numquam* habui. *Adelph.* I. 1. 19. Quod ego *numquam* credidi fore. *Hec.* I. 2. 23. *Numquam* es ingreſſus mare. *Hec.* III. 4. 5. Contumelias *numquam* ceſſavit dicere. *Phorm.* II. 3. 30.

NUMQUAMNE.

Numquamne etiam me illam vididiſe? *Eun.* II. 3. 69. *Numquamne* hodie concedes mihi? *Phorm.* V. 2. 22.

NUMQUID.

Numquid meminidiſti? *And.* V. 4. 20. *Numquid* vis aliud? *Eun.* I. 2. 111. *Numquid* vis, quin abeam?

Adelph. II. 2. 39. Numquid dixisti iam patri? Hec. V. 4. 25.

NUMQUIDNAM.

Numqui nam amplius tibi cum illa fuit? And. II. 1. 25. Numquidnam hic quod nolis, vides? Eun. II. 2. 41. Numquidnam de gnato meo audisti? Heaut. III. 1. 20. Numquidnam effert? Adelph. II. 4. 1. Numquidnam accusat virum? Hec. II. 2. 25.

NUNC.

Etiam *nunc* mihi scripta illa sunt in animo dicta. *And. I. 5. 47. I nunc iam intro. And. II. 5. 13. Alium esse censes nunc me; atque olim cum dabam? And. III. 3. 13. Beneficium verbis initum dudum nunc re comprobes. And. V. 1. 5. Non eam, ne nunc quidem? Eun. I. 1. 1. Nunc est profecto interfici, cum perpeti me possum. Eun. III. 5. 3. Habui, nunc habeam nec ne incertum est. Heaut. I. 1. 43. Ex sua libidine moderantur, nunc quae est, non quae olim fuit. Heaut. II. 1. 4. Nunc demum intellego. Heaut. II. 3. 12. Nunc demum venis? Adelph. II. 2. 25. Iam dudum dixi, itidemque nunc dico. Hec. IV. 4. 100. Audi nunc contra iam. Phorm. IV. 4. 18.*

NUNCUNI.

Nuncubi meam benignitatem sensit intercludier? Eun. I. 2. 83. vide Notas.

NUNTIO.

Ut diligenter *nuntius* patri. *Eun. II. 3. 48. Voluptatem magnam nuntias. Heaut. I. 2. 10. Istos invidos Di perdant, qui haec libenter nuntiant. Hec. III. 5. 19.*

NUNTIVS.

Nuntium adporto tibi. Heaut. III. 1. 18. Egoe pro hoc te nuntio quid donem? Neque in nuntio neque in me ipso tibi boni quid sit scio. Hec. V. 4. 9. & 11. Nescio quod magnum hoc nuntio exspecto malum. Phorm. I. 4. 16.

NUPER.

Nunc nuper. Eun. Prol. 9. Haec inter nos nuper, notitia admodum est. Heaut. I. 1. 1.

NUPTIAE.

Quas credis esse has, non sunt verae *nuptiae*. *And. I. 1. 20. Pfius, quam tuum, ut sese habeat, animum ad nuptias perspexerit. And. II. 3. 4. Hae nuptias non adparabantur mihi. And. IV. 1. 32. In nuptias conieci erilem filium. And. III. 4. 23. Spem istoc pacto rursus nuptiarum omnem eripis. Heaut. IV. 3. 35. Gaudere adeo ocepit, quasi qui cupiunt nuptias. Heaut. V. 1. 12. Hilarum ac lubentem fac te in gnati nuptiis. Adelph. IV. 7. 38. Omnino abhorrere huic animum video a nuptiis. Hec. IV. 4. 92. Bonas, me absente, hic confecistis nuptias. Phorm. II. 1. 28. Qui me & se hisce inpediunt nuptiis. Phorm. II. 4. 2.*

NURUS.

Uno animo omnes focrus oderunt *nurus*. *Hec. II. 1. 4. vide Notas.*

NUSQUAM.

Circumspicio. *Nusquam* es. *And. II. 2. 20. vide Notas. Homo ipse nusquam est. Eun. III. 4. 5. Ille autem bonus vir nusquam apparet. Eun. IV. 3. 18. Hic sciri potuit, aut nusquam alibi. Heaut. II. 3. 38. vide Notas. Nusquam abeo. Adelph. II. 3. 38. Nusquam quicquam. Adelph. IV. 1. 12. vid. Not. Fratrem nusquam invenio gentium. Adelph. IV. 2. 1. Ut unus omnium homo te vivat nusquam quisquam blandior. Hec. V. 4. 21.*

NUTRIX.

Nutricem adcerlitum sit. *Eun. V. 2. 53. Obsecro, mea nutrix, quid nunc fiet? Adelph. III. 1. 1. Aliquam puero nutricem para. Hec. IV. 4. 104. Nutricem puero adducit. Hec. V. 2. 4. Meae nutricem gnatae video. Phorm. V. 1. 9.*

O.

O lepidum patrem. *And.* V. 4. 45.
 O faciem pulchram. *Eun.* II. 3. 5.
 O Iuppiter. *Heaut.* IV. 1. 47. O caelum, o terra, o maria Neptuni. *Adelph.* V. 3. 4. O mi gnate. *Hec.* III. 2. 17. O vir fortis atque amicus. *Phorm.* II. 2. 10. O fortuna, o fors fortuna. *Phorm.* V. 6. 1.

Ob.

Ego pretium ob stultitiam fero. *And.* III. 5. 4. vide Notas. Ob haec facta abs te spernor. *Eun.* I. 2. 91. Quodnam ob facinus? *Heaut.* V. 2. 3. Ob eam rem. *Adelph.* V. 6. 7. Ob rem nullam misit. *Hec.* V. 3. 2. Ager opposuit pignori ob decem minas. Aediculae item sunt ob decem alias. *Pharm.* IV. 3. 57. & 58. vide Notas.

OBDO.

Pessulum ostio obdo. *Eun.* III. 5. 55. Anus foribus obdit pessulum. *Heaut.* II. 3. 37.

OBEO.

Is obiit mortem. *And.* I. 3. 18. Ea obiit mortem. *Heaut.* II. 3. 30. Ea obiit mortem, e medio abiit. *Phorm.* V. 9. 30.

OBIICIO.

Hanc laetitiam nec opinanti primus obiicerem ei domi. *Heaut.* I. 2. 12. Hocine ex improviso mali nil obiici tantum. *Adelph.* IV. 4. 2. Quibus est alicunde aliquis obiectus labos. *Hec.* III. 1. 6. Tum hoc esse mi obiectum malum. *Pharm.* III. 2. 20.

OBITU.

Ut voluptati obitus, sermo, adfatus tuus, quocumque adveneris, semper sit. *Hec.* V. 4. 19. vide Notas.

OBIURGO.

Nec satis ad obiurgandum causae. *And.* I. 1. 111. Quis igitur relictus est obiurgandi locus? Vera obiurgandi causa. *And.* I. 1. 127. & 131. Quo ore illum obiurgabis? *Pharm.* V. 9. 53.

OBLECTO.

Me speres: me te oblectes. *Eun.*

I. 2. 115. In eo me oblecto. *Adelph.* I. 1. 24. Tu cum illa te intus oblectas. *Adelph.* II. 4. 20. Ubi te oblectasti tandem? *PH.* Minime equidem me oblectavi. *Hec.* I. 2. 9. & 10. Habebis, quae tuam senectutem oblectet. *D.* Te oblectet. *Phorm.* II. 3. 87. & 88.

OBLIVISCOR.

Nescio qui tibi tum oblitus hodie, ut volui, dicere. *And.* V. 1. 22. vide Notas. Prorsum oblitus sum mei. *Eun.* II. 3. 15. Iamne oblitus es? *Heaut.* IV. 8. 7.

OBNIKE.

Quem ego credo manibus, pedibus, obnixi omnia facturum. *And.* I. 1. 134. vide Notas.

OBNOXIUS.

Uxori obnoxius sum. *Hec.* III. 1. 22.

OBNUNTIO.

Primus rescisco omnia; primus porro obnuntio. *Adelph.* IV. 2. 8.

OBOLUS.

Olera & pisciculos minutos ferre in cenam obolo seni. *And.* II. 2. 32.

OBORIOR.

Tanta haec laetitia oborta est. *Heaut.* IV. 3. 2.

OBSATURO.

Ut istam rem video, istius obsaturabere. *Heaut.* IV. 8. 28.

OBSCURUS.

Obscuram diligentiam. *And.* Prol. 22.

OBSECO.

Ah, ne me obsecra. *And.* III. 2. 11. Obsecro, quem video? *And.* IV. 5. 5. Tuum obsecro ne hoc dictum erat? *Eun.* III. 1. 38. vide Notas. Mi vir, te obsecro, ne facias. *Heaut.* V. 5. 4. Tace obsecro mea gnata. *Hec.* III. 1. 38. Obsecras, ut sibi eius faciat copiam. *Pharm.* I. 2. 61.

OBSECUNDO.

Obsecundato in loco. *Heaut.* IV. 6. 23. Obsecundare in loco. *Adelph.* V. 9. 37.

OBSEQUIUM.

Obsequium amicos, veritas odium parit. *And.* I. 1. 41.

OBSEQUOR.

Eorum *obsequi* studiis. *And.* I. 1. 37. *Studeo obsequi* tibi. *And.* V. 1. 3. Senes est aequum senibus *obsequi*. *Heaut.* III. 1. 10. Utcumque, ubicumque opus est, *obsequi*. *Heaut.* III. 3. 17. Potare atque animo *obsequi*. *Adolph.* I. 1. 8. Parenti potius, quam amori *obsequi* oportet. *Hec.* III. 4. 34. Homo voluptati *obsequens* fuit, dum vixit. *Hec.* III. 5. 9. Coepi his omnia facere *obsequi* quae vellent. *Phorm.* I. 2. 29.

OBSERO.

Obsera ostium intus. *Enn.* IV. 6. 25.

OBSERVO.

Observabam mane illorum fervolos. *And.* I. 1. 57. *Observo* filium, quid agat. *And.* I. 1. 42. Erus me relictis rebus iussit Pamphilum hodie *observare*. *And.* II. 5. 2. vide Notas. Poeta sensit scripturam suam ab iniquis *observari*. *Adolph.* Prol. 2.

OBSIDEO.

Certum *obsidere* est usque, donec redierit. *Adolph.* IV. 6. 6.

OBSITUS.

Pannis annisque *obsitum*. *Enn.* II. 2. 5. Pannis *obsita*, neglecta, imunda inluvie. *Heaut.* II. 3. 53.

OBSONIUM.

Paululum *obsoni*. *And.* II. 2. 23. Convertam me domum cum *obsonio*. *Adolph.* II. 4. 22.

OBSONO.

Vix drachmis est *obsonatum* decem. *And.* II. 6. 20. vide Notas. *Obsonat*, potat, olet unguenta; de meo. *Adolph.* I. 2. 37. *Obsonare* cum fide. *Adolph.* V. 9. 7.

OBSTETRIX.

Obstetricem adcerso. *And.* I. 5. 64. Nec est, quem ad *obstetricem* mittam. *Adolph.* III. 1. 5.

OBSTINATE.

Ita *obstinat* dat operam. *And.* I. 5. 8. vide Notas.

OBSTIPESCO.

Obstipui. *And.* I. 5. 21. Animus prae timore, *obstipuit*. *Adolph.* IV. 4. 5. Eheu, quid nunc *obstipuisti*? *Phorm.* V. 9. 2. vide Notas.

OBSTO.

Quid igitur *obstas*? *And.* I. 1. 76. vide Notas. Egon hulus memoriam patiar meae voluptati *obstare*? *And.* V. 4. 41. Neque tibi *obstas*, quod quidam facit. *Enn.* III. 2. 10. Paulum hoc negoti mi *obstas*. *Heaut.* III. 1. 89. Ne mea praesentia *obstet*. Ne cui mea longinquitas aetatis *obstet*. *Hec.* IV. 2. 11. & 20.

OBSTUPESCIO.

Ita enim tum timidum tibi *obstupescit* pudor. *Phorm.* II. 1. 54.

OBSUM.

Cum nihil *obsum* doli. *And.* I. 1. 133. Melius, pelus, profit, *obsum*. *Heaut.* IV. 1. 30. Quod peccavi ego, id *obesse* huic? *Heaut.* V. 2. 21.

OBTEMPERO.

Mihi iam minus minusque *obtemperat*. *Heaut.* III. 3. 53. Si quid bene praecipias, nemo *obtemperat*. *Adolph.* III. 3. 80. Nec gnatus neque hic mi quicquam *obtemperant*. *Hec.* III. 5. 62.

OBTESTOR.

Per tuam fidem te *obtestor*. *And.* I. 5. 56.

OBTINEO.

Antiquum *obtines*. *And.* IV. 5. 22. Eandem illam rationem antia quam *obtines*. *Adolph.* V. 3. 26.

OBTINGIT.

Hoc confiteor iure mi *obtingisse*. *And.* III. 5. 2. Istuc tibi ex sententia tua *obtingit* laetor. *Heaut.* IV. 3. 9. Ita me Di ament, itaque *obtingant* ex te quae exopto mihi. *Hec.* IV. 2. 3. Praeter spem atque incredibile hoc mi *obtingit*. *Phorm.* II. 1. 9. Laetus sum, fratri *obtingisse* quod volt. *Phorm.* V. 4. 1.

OBTUNDO.

1. Ea quoniam nemini *obtrudi* potest, iter ad me, *And.* I. 5. 15. Numquam ausus sum recusare eam, quam mi obtrudit pater. *Hec.* III. 1. 16.

OBTUNDO.

Rogitando *obtundas*, *Enn.* III. 5. 6. Define Deos uxor gratulando *obtundere*. *Heaut.* V. 1. 6. Ne me *obtundas* de hac re saepius. *Adelph.* I. 2. 33.

OBTURBO.

Itane vero *obturbat*? *And.* V. 4. 23.

OBTUO.

Opportune hic fit mi *obuiam*. *And.* III. 4. 11. Notus mi quidam *obuiam* venit. *Enn.* V. 2. 4. Abi tum tu illic *obuiam*. *Heaut.* II. 3. 8. Illam totam familiam dari mi *obuiam*. *Adelph.* III. 2. 13. Tu pueris curro *obuiam*. *Hec.* III. 2. 24. Fratris video sistum mi ire *obuiam*. *Phorm.* II. 1. 23.

OCCASIO.

An ego *occasionem* mi ostendam, tantam, tam brevem, tam optatam, tam insperatam amitterem? *Enn.* III. 5. 56. Concurrunt multa, *occasio*, locus, setas, mater. *Heaut.* II. 2. 4. Summa eludendi *occasio* mi nunc senes. *Phorm.* V. 7. 2.

OCCIDO.

Si quicquam invenies me mentitum, *occidito*. *And.* V. 2. 22. Si aliam admisero umquam, *occidito*. *Enn.* V. 2. 14. Me pugnis miserum usque *occidit*. *Adelph.* IV. 2. 20. *Occidisti* me tuis fallaciis. *Phorm.* IV. 3. 67.

OCCINO.

Occidi; desperantis formula per omnes fabulas.

OCCIPITO.

Acceptit conditionem, dea quam *occipit*. *And.* I. 1. 52. Ibi illa cum illo sermonem *occipit*. *Enn.* IV. 1. 8. *Occipit* mecum cogitare. *Enn.* IV. 2. 8. Qua hoc *occipimus* causa, eloquere. *Heaut.* V. 1. 12. Modo

dolores *occipiunt* primum. *Adelph.* III. 1. 2. Cum pater, uxorem ut ducat, orare *occipit*. *Hec.* I. 2. 41. Ubi in gynaecium ire *occipio*. *Phorm.* V. 6. 22.

OCCLUO.

Libido *occlusit* contumellis. *And.* III. 3. 25. Contilium illud restumit de *occludendis* aedibus. *Enn.* IV. 7. 14.

OCCULO.

Qui hoc *occultum* iri facilius credas, dabo. *Hec.* V. 4. 29. vide Notas.

OCCULTA.

Neque id *occulto* fert. *Adelph.* III. 2. 30.

OCCULTUS.

Ut tu illos procul hinc ex *occulto* caederes. *Enn.* IV. 7. 17. Apud quem expromere omnia mea *occulta* audeam. *Heaut.* III. 3. 14.

OCCUPO.

Mors continuo ipsam *occupat*. *And.* I. 3. 62. Homini adulescentulo, in alio *occupato* amore. *And.* V. 1. 10. Populus studio stupidus in funambulo animum *occupavit*. *Hec.* Prol. 5. Alia *occupatus* sollicitudine. *Phorm.* III. 2. 17.

OCIUS, OCISIME.

Accipe hunc à me *ocius*. *And.* IV. 3. 9. Move vero *ocius* te. *Enn.* V. 3. 7. Sequere hac me *ocius*. *Heaut.* IV. 7. 4. Quam *ocifimo* ut des. *Heaut.* IV. 8. 27. Eamus ergo ad eum *ocius*. *Phorm.* III. 3. 29.

OCULUS.

Lacrimula, quam *oculos* terendo vix vi expresserit. *Enn.* I. 1. 23. Rex te ergo in *oculis* gestare. *Enn.* III. 1. 11. Sibi putans adductum ante *oculos* aemulum. *Enn.* IV. 1. 9. Ut ego unguibus facile illi in *oculos* inivolem venefico? *Enn.* IV. 3. 6. Hunc *oculis* suis nostrarum numquam quisquam vidit. *Enn.* IV. 4. 10. *Oculis* illi illico affodientur. *Enn.* IV. 6. 2. Somnum hercle ego hac nocte *oculis* non vidi meis.

Heaut. III. 1. 82. Cave nunc iam *oculos* a meis *oculis* quoquam demoveas tuos. *Adolph.* II. 1. 16. Adulescenti ipsi eripere *oculos*. *Adolph.* III. 2. 20. Hicce *oculis* egomet vidit. *Adolph.* III. 2. 31. Di me omnes oderint, ni magis te, quam *oculos* nunc ego amo meos. *Adolph.* IV. 5. 67. Qui te amat plus quam hōce *oculos*. *Adolph.* V. 7. 5. Numquam ante hunc diem meis *oculis* eam, quod noffem, videram. *Hec.* V. 4. 23. Restabat aliud nū, nisi *oculos* pascere. *Phorm.* I. 2. 35. A ius ab *oculis* meis illam abdotet? *Phorm.* III. 3. 15. Nisi me animus fallit, aut parum prospiciunt *oculi*. *Phorm.* V. 1. 8. Vel *oculum* exculpe. *Phorm.* V. 8. 96. Vin facere, quod tuo viro *oculi* doleant? *Phorm.* V. 9. 64.

ODI.

Amare, *odisse*, suspicari. *Eun.* Prol. 40. Mature ut cum cognorit, perpetuo *oderit*. *Eun.* V. 4. 11. Illud rus male *odi*. *Adolph.* IV. 1. 7. Di me omnes *oderint*. *Adolph.* IV. 5. 67. Miris modis *odisse* coepit Sostratam. *Hec.* I. 2. 104. Uno animo omnes socrus *oderunt* nurus. *Hec.* II. 1. 4.

ODIOSUS.

Aeschinus *odiosus* cessat. *Adolph.* IV. 2. 49. vide Notas. *Odiſſa* haec est aetas adulescentulis. *Hec.* IV. 2. 13. Enimvero si porro esse *odiosi* pergitis. *Phorm.* V. 8. 44.

ODIUM.

Veritas *odium* parit. *And.* I. 2. 41. Dignus es cum tua religione, *odium*. *And.* V. 4. 38. vid. Not. Negoti si quando *odium* ceperat. *Eun.* III. 1. 14. Neque agri neque urbis *odium* me umquam percipit. *Eun.* V. 5. 2. Hoc fructi pro labore ab eis fero, *odium*. *Adolph.* V. 4. 17. Tundendo atque *odio* denique effecit senex. *Hec.* I. 2. 48. At te Di Deaque cum tuo istoc *odio*. *Hec.* I. 2. 59. Audivi cepisse *odium* tui Philumenam. *Hec.* II. 1. 22. Quā amat, cui *odio* ipſus est. *Hec.* III. 2. 8. Numquam hodie

odio tuo me vinces. *Phorm.* V. 6. 9. Neque negligentia tua neque *odio* id fecit tuo. *Phorm.* V. 9. 27.

ODIPUS.

Davos sum, non *Oedipus*. *And.* I. 2. 23.

OFFENDO.

Paulum si caſſaſſem, domi non *offendiſſem*. *Eun.* IV. 4. 6. Si te in platea *offendere* hac umquam. *Eun.* V. 8. 34. Textentem telam studioſe ipſam *offendimus*. *Heaut.* II. 3. 44. Quonam modo nunc te *offendam* adfectam? *Hec.* III. 1. 45.

OFFERO.

Opportune te mihi *offers*. *And.* IV. 2. 3. Cui miserae indigne per vim vitium *obtuleras*. *Adolph.* III. 2. 10. Oppidō opportune te *obtuliſſi* mi obviā. *Adolph.* III. 2. 24. Di tibi omnia omnes ſemper optata *offerant*. *Adolph.* V. 9. 21. Incommodē illis ſors *obtulerat* adventum meum. Vitium eſt *oblatum* virgini olim ab nescio quo improbo. *Hec.* III. 3. 10. & 23. Inſcitum *offerre* iniuriam tibi iamerenti. *Hec.* V. 1. 14. Quantam *obtuli* adventu meo laetitiam? *Hec.* V. 3. 18.

OFFICIUM.

Humani ingeni maſuetique antmi *officia*. *And.* I. 1. 87. Hocineſt *officium* patris? *And.* I. 5. 1. Neutiquam *officium* liberi eſſe hominis puto. *And.* II. 1. 30. Neque per neque mens ſatis ſuum *officium* facit. *Eun.* IV. 5. 3. Tute attente illorum *officia* fungere. *Heaut.* I. 1. 14. Hominis frugi & temperantis functus *officium*. *Heaut.* III. 3. 19. Malo coactus qui ſuum *officium* facit. *Adolph.* I. 1. 44. Neque boni neque liberalis functus *officium* eſt viri. *Adolph.* III. 4. 18. Functus aduleſcentuli eſt *officium* liberalis. *Phorm.* II. 1. 52. Nos noſtro *officio* nil degreſſos. *Phorm.* IV. 5. 10.

OFFIRMO.

Conſen poſſe me *offirmare*? *Eun.* II. 1. 11. Ne tam *offirma* te. *Heaut.* V. 5. 8. Certum eſt *offirmare* viam.

me, quam decrevi persequi. *Hec.* III. 5. 4.

OGGANIO.

Usque ad aurem ogganias. *Phorm.* V. 9. 41.

OH.

Oh, d. Vifus sum. *And.* III. 5. 20. vide Notas. *Oh*, tibi ego ut credam, surcifer? *And.* III. 5. 12. *Oh*, illud vide. *Eun.* IV. 4. 2. *Oh*, iniquos es. *Heaut.* V. 3. 9. *Oh*, quem egemet produxi. *Adelph.* III. 3. 48. *Oh* scelus. *Adelph.* V. 1. 6. *Oh*, regem me esse oportuit. *Phorm.* I. 2. 20. *Oh*, tu quoque aderas? *Phorm.* V. 6. 17. *Oh*, tunc is eras? *Phorm.* V. 8. 52.

OHE.

Ohe, iam define Deos uxor gratulando obtundere. *Heaut.* V. 1. 6. *Ohe*, iam. *Adelph.* IV. 7. 5. *Ohe*, actum, aiunt, ne agas. *Phorm.* II. 3. 71.

OIEI.

Oiei, nimiumst. *Phorm.* IV. 3. 58. vide Notas.

EOI EI.

Obfecro te vero. *Eoi ei.* *Eun.* IV. 4. 47. vide Notas.

OLEO.

Obsonat, potat, olet unguenta; de meo. *Adelph.* I. 2. 37.

OLFACIO.

Non sex totis mensibus prius olfactum? *Adelph.* III. 3. 43.

OLIM.

Olim istuc, *olim* vere in te accidit. *And.* V. 3. 12. *Olim* aput saeculum prius. *Eun.* II. 2. 15. Ita non ut *olim*, sed uti nunc. *Heaut.* III. 2. 13. Ut *olim* te ostendisti, nil cessavisti eadem esse usque adhuc. *Hec.* IV. 1. 29. Si meministi id quod *olim* distumst, sublice. *Phorm.* II. 3. 40.

OLUS.

Olera & pisciculos minutos. *And.* II. 2. 32.

OMEN.

Ea lege atque omnia. *And.* I. 2. 29.

OMISSUS.

Ubi te vidi animo esse omissa. *Heaut.* V. 2. 9. Ne ab re sint omissa. *Adelph.* V. 3. 45.

OMITTO.

Omitte de te dicere. *Eun.* V. 6. 19. Ut alia *omitam*. *Heaut.* III. 1. 48. *Omitte* vero tristitiam tuam. *Adelph.* II. 4. 3. Iam vero *omitte* tuam istanc tracundiam. *Adelph.* IV. 7. 36. Vitam duram *omitto*. *Adelph.* V. 4. 6. vide Notas. Quin *emitta* me. *Phorm.* III. 2. 1.

OMMUTESCO.

Censen me verbum potuisse illum proloqui? *ommutui*. *And.* I. 5. 22. *Ommutui*. *And.* II. 5. 10.

OMNINO.

Non inpulit me, haec nunc *omnino* ut crederem. *And.* III. 2. 44. Quia non iusta iniusta prorsus omnia *omnino* obsequor. *Adelph.* V. 9. 33. Quae me *omnino* lapidem, non hominem putas. *Hec.* II. 1. 17. *Omnino* abhorre animum hunc video a nuptiis. *Hec.* IV. 4. 92.

OMNIS.

Omnia experiri certumst. *And.* II. 3. 11. Sine *omni* periculo. *And.* II. 3. 17. Novi *omnem* rem. *And.* IV. 4. 50. Qui esse primos se *omnium* rerum volunt. *Eun.* II. 2. 17. *Omnia* habeo, neque quicquam habeo. *Eun.* II. 2. 12. Contraxi *omnia*. *Heaut.* I. 1. 89. Relevi dolia *omnia*, *omnis* serias; *Omnis* sollicitos habui. *Heaut.* III. 1. 51. & 52. Dixi pleraque *omnia*. *Heaut.* IV. 7. 2. *Omnia* sibi post putavit esse prae meo commodo. *Adelph.* II. 3. 9. Si *omnia* *omnes* sua consilia conferant. *Adelph.* III. 2. 1. Rescivit *omnem* rem. *Adelph.* V. 3. 5. Habes *omnes* rem. *Hec.* I. 2. 119. *Omnis* *omnia* ubi resciscunt. *Hec.* V. 4. 27. Ita plerique *omnes* sumus ingenio. *Phorm.* I. 7. 20. *Omnis* congruunt. *Phorm.* II. 1. 34.

OMPHALE.

Hercules servivit *Omphale*. *Eun.* V. 7. 3.

ONERO.

Remittas iam me *onerare* iniuriis. *And.* V. 1. 8. Ancillas *onatas* veste atque auro. *Heaut.* III. 1. 43. O fortuna, o fors fortuna, quantis commoditatibus ero Antiphoni hunc *onerastis* diem? *Phorm.* V. 6. 2. Humperum hunc *onere* pallio. *Phorm.* V. 6. 4.

ONUS.

Quidvis *oneris* impone. *Eun.* V. 3. 26. Eis *onera* adiuta. *Hec.* III. 2. 24. Paupertas mihi *onus* visa est & miserum & grave. *Phorm.* I. 2. 44. Audacissime *oneris* quidvis impone, & seret. *Phorm.* III. 3. 28.

OPERA.

In prologis scribundis *operam* abutitur. *And.* Prolog. 5. Et nunc id *operam* do. *And.* I. 1. 130. Itane obstinate *operam* dat? *And.* I. 5. 8. Faciam sedulo, dabo *operam*. *Eun.* II. 3. 72. Quod in opere faciundum *operae* consumis tuae. *Heaut.* I. 1. 21. Frustra *operam* opinor sumo. *Heaut.* IV. 3. 15. *Operam* amico dat suo. *Heaut.* V. 1. 37. Illius *opera* nunc vivo. *Adolph.* II. 3. 8. Non fratrem videt rei *operam* dare? *Adolph.* I. 2. 15. Non mea *opira*, neque pol culpa evenit. *Hec.* II. 1. 31. In istis *opera* luditur. *Phorm.* II. 2. 18. Tradunt *opexas* mutuas. *Phorm.* II. 1. 37.

OPERIO.

Operuere osium. *Heaut.* V. 1. 33. Usque ad necem *opperire* foris. *Adolph.* II. 1. 28. Quo pacto hoc *operiam*? *Hec.* IV. 4. 6. vide Notas.

OPINIO.

Prorsus a me *opinionem* hanc tuam esse ego amotam volo. *And.* III. 2. 30. Concurrent multa *opinionem* hanc quae mihi animo exaugeant. *Heaut.* II. 2. 3. vide Notas. To esse praeter nostram *opinionem* comperi. *Hec.* V. 1. 37.

OPINOR.

Neque, ut *opinor*, sine tuo magno malo. *And.* I. 2. 8. Nos hic nec *opinantes* duci fallo gaudio. *And.* I. 2. 9. Hoc sic esse *opinor*. *And.* II. 3. 13. Sine dubio *opinor*. *Eun.* V. 8. 14. Ut hanc laetitiam nec *opinanti* primus obticerem ei domi. *Heaut.* I. 2. 12. Frustra *operam* *opinor* sumo. *Heaut.* IV. 3. 15. Ut ego *opinor*. *Hec.* IV. 2. 22. Ipsum esse *opinor*, de quo agebam. *Phorm.* II. 3. 7.

OPIS.

Quantum tibi *opis* Didanti *Heaut.* III. 5. 31. Iuno Lucina fer *opim*. *Adolph.* III. 4. 41. Cuius nunc miserae spes *opae*que in te uno omnes sitae. *Phorm.* III. 1. 6. *Opae* vestrae. *Phorm.* V. 6. 2.

OPITULOR.

Si illum relinquo, eius vitae timor: fin *opituler*, huius minas. *And.* I. 3. 5. Pariter nunc *opera* me adiuvas, ac re dudum *opitulata* es. *Phorm.* V. 3. 3. vide Notas.

OPORET.

Nonne *oportuit* praescisse me ante? nonne prius communicatum *oportuit*? *And.* I. 5. 4. Quae adsolent, quaeque *oportet* signa esse ad salutem. *And.* III. 2. 1. Hanc iam *oportet* in cruciatum hinc abripere. *And.* IV. 4. 47. Quod nos capere *oportet*, haec intercipit. *Eun.* I. 1. 35. Itane fieri *oportet*? *Heaut.* III. 3. 1. Interemptam *oportuit*. *Heaut.* IV. 1. 22. Istocine pacto *oportet*? *Adolph.* IV. 7. 14. Est quod me transire ad forum iam *oportet*. *Hec.* II. 2. 31. Regem me esse *oportuit*. *Phorm.* I. 2. 20.

OPPERIOR.

Parumper *opperire* hic. *And.* IV. 2. 31. Paululum *opperirier* si vis. *Eun.* V. 2. 51. Tu hic nos, dum eximus, interea *opperibere*. *Heaut.* IV. 7. 5. *Opperiri* hominem hic, ut salutem & conloquar. *Adolph.* III. 3. 92. Hominem ad forum iussu *opperiri*. *Phorm.* IV. 2. 9.

OPPIDO.

In angustum oppido nunc meae coguntur copiae. *Heaut.* IV. 2. 2. Dic me hic oppido esse invitam. *Heaut.* IV. 4. 12. Oppido opportuno te obtulisti mi obviam. *Adelph.* III. 2. 24. Enim lassam oppido tum esse aibant. *Hec.* II. 1. 41. Eumque animo iniquo oppido hoc ferro alunt. *Phorm.* V. 1. 36.

OPPIDUM.

Quem ego nunc credo toto me oppido exanimatum quaerere. *And.* II. 2. 5. Eam oppido eiciat. *And.* II. 3. 8. Perreptavi usque omne oppidum. *Adelph.* IV. 6. 3.

OPPGNERO.

Num illa oppignerare filiam meam me invito potuit? *Heaut.* IV. 5. 46.

OPPLEO.

Lacrimis opplet os totum sibi. *Heaut.* II. 3. 65.

OPPORTUNE.

Ambo opportune: vos volo. *And.* II. 2. 8. Opportune hic fit mi obviam. *And.* III. 4. 11. Opportune te mihi offers. *And.* IV. 2. 3. vide Notas. Opportune advenis. *Heaut.* I. 2. 5. Ehem, opportune: te ipsum quaerito. *Adelph.* I. 2. 1. Opportune te offers. *Hec.* V. 4. 10. Opportune adve argentum nunc mecum attuli. *Phorm.* IV. 3. 74.

OPPORTUNUS.

Magis opportunus, nec magis ex usu tuo, nemo est. *Eun.* IV. 8. 47.

OPPOSITUS.

Ager opposuisti pignori ob decem minas. *Phorm.* IV. 3. 56.

OPPRESSIO.

Per oppressionem ut hanc mi eripere postulet. *Adelph.* II. 2. 30.

OPPRIMO.

Interea oscitantis opprimi. *And.* I. 2. 10. Ne de hac re pater imprudentem opprimat. *And.* I. 3. 22. Interea somnus virginem opprimis. *Eun.* III. 5. 53. In ipso articulo oppressit. *Adelph.* II. 2. 21. Ita eam oppressit calamitas. *Hec.* Alt. Prol. 22. Os opprime. *Phorm.* V. 8. 93.

OPTATO.

Optato advenis. *And.* III. 3. 1.

OPTATUS.

An ego occasionem tam optatum amitterem? *Eun.* III. 5. 57. Optata loquere. *Heaut.* III. 3. 50. Di tibi omnia omnes semper optata offerant. *Adelph.* V. 9. 21.

OPTICEO.

Virgo conscissa veste lacromans opticeat. *Eun.* V. 1. 4. Quid opticuisti? *Heaut.* V. 1. 65.

OPTO.

Sibi inhoneste optavit parere hic divitias. *And.* IV. 5. 2. Quem ego mihi potissimum optum dari? *And.* V. 5. 6. Quodvis donum praemium a me optato, id optatum feres. *Eun.* V. 8. 27. Illum ut vivat, optant. *Adelph.* V. 4. 80. Hunc videre saepe optabamus diem. *Hec.* IV. 4. 29. Tua quidem hercle certo vita haec expetenda optandaque est. *Phorm.* I. 3. 12.

OPTUME.

Davom optume video. *And.* II. 1. 35. Quae vera audivi, taceo, & contineo optume. *Eun.* I. 2. 23. Adest optume ipse frater. *Eun.* V. 2. 66. Syrum optume accum. *Heaut.* IV. 5. 9. Eccum Philippum optume video. *Hec.* II. 2. 4. Qui mi consultum optume velit esse. *Phorm.* I. 3. 1.

OPTUMUS.

Optumas adulescenti. *And.* III. 2. 8. Causa optumast. *And.* V. 4. 46. Ita ut usquam fuit fide quaquam optuma. *Adelph.* II. 1. 7.

OPUS, Necess.

Nihil istuc opus est arte. *And.* I. 1. 5. Mirum ni illoc homine quaque pacto opust. *Eun.* V. 8. 53. Tibi ut opus factost, face. *Heaut.* I. 1. 28. Sponsae aurum, vestem, ancillas opus esse. *Heaut.* V. 1. 20. Plus scis, quid factost opus est. *Adelph.* V. 9. 39. Vosmet videte iam, remissam opus sit vobis, redductam domum. *Hec.* IV. 4. 43. vide Notas. Enimvero vocest opus. *Phorm.* V. 8. 92.

OPUS, Labor.

Opus faciam. *Eun.* II. 1. 14. *Thais* maximo te orabat *opere*. *Eun.* III. 3. 27. Quod in *opere* faciundo operae consumis tuae. At enim me quantum hic *operis* fiat, poenitet. Qui *opere* rustico faciundo facile sumptum exsercirent suum. *Heaut.* I. 1. 20. 21. & 90. Nunc cum maxime *operis* aliquid facere credo. *Adelph.* IV. 1. 2.

ORATIO.

Diffimili *oratione* sunt factae ac stilo. *And.* Prol. 10. *Honestae oratio* est. *And.* I. 1. 114. Ibi tum eorum impudentissima *oratio* est. *And.* IV. 1. 10. Subservias *orationi*. *And.* IV. 3. 21. Rediit ad integrum eadem *oratio*. *Heaut.* V. 3. 8. In hac est pura *oratio*. *Heaut.* Prol. 46. *Haut* opinor commode finem statuisse *orationi* militrem. *Hec.* I. 2. 21. Tenui esse *oratione* & scriptura levi. *Phorm.* Prol. 5.

ORATOR.

Oratorem esse voluit me, non prologum. *Heaut.* Prol. 11. *Orator* ad vos venio, ornatu prologi. *Hec.* Alt. Prol. 1.

ORBUS.

Hanc electam recepisse, *orbam*, parvam. *And.* I. 3. 19. Haec virgo *orbata* patre. *Adelph.* IV. 5. 16. Lex est, ut *orbae*, qui sunt genere proximi, illis nubant. *Phorm.* I. 2. 75.

ORCUS.

Qui ab *orco* mortuum me reducem in lucem feceris. Ego hunc ab *orco* mortuum? *Hec.* V. 4. 12. & 35.

ORDO.

Quendam mei loci hinc atque *ordinis*. *Eun.* II. 2. 3. Tu isti narra omne *ordine*, ut factum fiet. *Eun.* V. 4. 48. vide Notas. Ut recta via rem narret *ordine* omnem. *Heaut.* IV. 3. 28. Quo pacto aut unde mihi sit, dicundum *ordine* est. *Phorm.* IV. 1. 14.

ORIOR.

Hoc quis non credat abs te esse *ortum*? *And.* III. 2. 9. Viden me ex eodem *ortum* loco? *Eun.* II. 2. 10. Hoc putaut a te esse *ortum*. *Eun.* V. 5. 44. vide Notas. Tibi a me nullast *orta* iniuria. *Adelph.* II. 1. 35. *Haut* cito mali quid *ortum* ex hoc sit publice. *Adelph.* III. 3. 99. Ex illan familia tam inliberale facinus esse *ortum*? *Adelph.* III. 4. 3. Quod peccatum a nobis *ortum* est, corripio. *Adelph.* IV. 3. 2. Inmerito aegritudo haec *oritur* mihi abs te. *Hec.* II. 1. 26. Nova res *ortest*. *Hec.* III. 1. 18. Unde *ortum* est initium irae. *Hec.* III. 2. 16.

ORNAMENTUM.

Minas iam decem habet pro alimementis datas; haec *ornamentis* consequentur alterae. *Heaut.* III. 7. 9.

ORNATUS.

Nil *ornasti*, nil tumultu. *And.* II. 2. 28. Quid istuc *ornati* est? *Eun.* II. 2. 6. Quid hoc *ornastis*? *Eun.* III. 4. 8. vide Notas. *Orator* ad vos venio, *ornatu* prologi. *Hec.* Alt. Prol. 1.

ORNO.

Munus nostrum *ornato* verbis. *Eun.* II. 1. 8. *Orna* me. *Eun.* II. 3. 85. vide Notas. *Ornatam* ita uti quae *ornantur* sibi. *Heaut.* II. 3. 47. *Ornatus* esses ex tuis virtutibus. *Adelph.* II. 1. 22. Hominum homo *ornatissimus*. *Phorm.* V. 6. 13.

ORO.

Postulo, siue sequomini, te *oro*. *And.* I. 2. 19. Quod te ego per dextram hanc *oro*. *And.* I. 5. 54. Quatam ut det *oro*, vixque id exoro. *And.* III. 4. 13. *Orandi* iam finem face. *And.* V. 1. 2. Per ego te Deos *oro*. *And.* V. 1. 15. *Thais* maximo te *orabat* opere. *Eun.* III. 3. 27. Omnino vos *oratos* volo. *Heaut.* Prol. 26. *Orando* surdas iam auris reddideras mihi. *Heaut.* II. 3. 89. Venit ipse ultro, lacrumans, *orans*, obsecrans. *Adelph.* III. 4. 26. Quid si quid te maius

orat? *Adelph.* V. 8. 18. *Oremus*, accusamus: gravius denique minitemur, *Hec.* IV. 4. 95. Servem hominem causam orare leges non fiunt. *Phorm.* II. 1. 62.

OS.

Uno ore omnes omnia bona dicere. *And.* I. 1. 69. Equidem istuc os tuum impudens videre nimium vellem. *Eun.* III. 5. 49. Illuc vide, os ut sibi distortit cariusfex, *Eun.* IV. 4. 3. Os durum. *Eun.* IV. 7. 36. Concedas aliquo ab ore eorum aliquantisper. *Heaut.* III. 3. 11. Quo ore appellabo patrem? *Heaut.* IV. 3. 22. Sparso ore. *Heaut.* V. 5. 18. In ore est omni populo. *Adelph.* I. 2. 13. Hodie et usque os praebui. *Adelph.* II. 2. 7. Vereor coram in os te laudare. *Adelph.* II. 4. 5. Nul-li laedere os. *Adelph.* V. 4. 10. Uno ore auctores fuere. *Phorm.* IV. 3. 20. Quo ore illum obiurgabis? *Phorm.* V. 8. 53.

OSCITO.

Interea oscitantis opprimi. *And.* I. 2. 10.

OSCULOR.

Mitto iam osculari atque amplexari. *Heaut.* V. 1. 27.

OSTENDO.

Velle in ea re ostendi, quam sis callidus. *And.* I. 2. 27. Tibi ostendam, quid erum sit periculi fallere. *And.* V. 2. 26. Nunc, Parmeno, te ostenderis, qui vir sis. *Eun.* II. 3. 16. vide Notas. Octasionem mihi ostentam. *Eun.* III. 5. 57. vide Notas. In me plane Di potestatem suam omnem ostendere. *Eun.* V. 8. 3. Tu illum numquam ostendisti, quanti penderes. *Heaut.* I. 1. 103. Qui mihi per alium ostendit suam sententiam. *Heaut.* II. 1. 7. Opportune te mihi in ipso tempore ostendis. *Hec.* IV. 4. 5. Ut olim te ostendisti, nil cessavisti eadem esse usque adhuc. *Hec.* IV. 1. 39. Ni mihi esset spes ostenta. *Phorm.* V. 4. 7.

OSTENTO.

Neque cicatrices suas ostendas. *Eun.* III. 2. 30.

OSTIUM.

Solitudo ante ostium. *And.* II. 2. 25. Concrepuit hinc a Glycerio ostium. *And.* IV. 1. 58. Obspera ostium intus. *Eun.* IV. 7. 25. Pul-tare ostium. *Heaut.* III. 1. 1. Ope-ruere ostium. *Heaut.* V. 1. 33. Aperite aliquis astutum ostium. *Adelph.* IV. 5. 26. Ipsum video stare ante ostium. *Hec.* III. 4. 14. Extra ostium. *Phorm.* V. 6. 36.

OTIOSUS.

In aurem utramvis otiosa ut dormias. *Heaut.* II. 3. 101. Otiose, nunc iam ilico hic consiste. *Adelph.* II. 1. 2.

OSTIOSUS.

Animo nunc iam otioso esse impero. *And.* V. 2. 1. Vide ut otiosus sit. *Eun.* V. 3. 10. Dissolve me, otiosus speram ut tibi darem. *Heaut.* III. 1. 99. Quamvis etiam maneo otiosus hic. *Adelph.* II. 4. 15. Otiosum ab animo. *Phorm.* II. 2. 26.

OTIUM.

Viden otium & cibum quid facit alienus. *Eun.* II. 2. 34. Tantumne ab re tuast otii tibi? *Heaut.* I. 1. 23. Otium secutus sum. *Adelph.* I. 1. 17. Non hercle otium est nunc mihi auscultandi. *Adelph.* III. 3. 65. Ille suam semper egit vitam in otio; in conviviis. *Adelph.* V. 4. 9. Ut in otio esset, potius quam in negotio. *Hec.* Alt. Prol. 18. Sumptus vestros otiumque ut nostra res posset pati. *Hec.* II. 1. 28. Transdere hominem in otium. *Phorm.* Prol. 2.

OVIS.

Ovem lupo commisi. *Eun.* V. 1. 16. vide Notas. Tam placidum, quam ovis est, reddo. *Adelph.* IV. 1. 18. vide Notas.

P.

PACTUM.

Pro pacto. *And.* I. 1. 22. Nullum pactum. *And.* I. 5. 12. Alio pacto. *And.* IV. 4. 53. Quo pacto. *Eun.*

III. 1. 30. Hoc *passo*. *Heaut.* III. 1. 66. Istocine *passo*? *Adolph.* IV. 7. 14. Neque alio *passo*. *Hec.* III. 5. 29. Si nullo alio *passo*. *Phorm.* II. 1. 75.

PAEDAGOGUS.

Quid *paedagogus* ille, qui citharisiam? *Phorm.* I. 2. 94.

PAENE.

Paene inlusi vitam filiae. *And.* V. 1. 3. Quam *paene* tua me perdidit protervitas. *Heaut.* IV. 6. 10. *Paene* sero. *Adolph.* II. 4. 8. *Paeni* plus quam sat erat. *Phorm.* V. 3. 14. *Paene* exclamavi gaudio. *Phorm.* V. 6. 30.

PAENURIA.

Ne illiusmodi tam magna nobis civium *paenuria*st. *Adolph.* III. 3. 87.

PALAESTRA.

Fac periculum in literis, fac in *palaestra*, fac in musicis. *Eun.* III. 2. 24. Ab sua *palaestra* exit foras. *Phorm.* III. 1. 20.

PALAM.

Continuo *palam*st. *Eun.* I. 2. 24. Uti veniret *palam*. *Heaut.* IV. 1. 27. Eripuit *palam*. *Adolph.* III. 2. 30. *Palam* proferimus. *Adolph.* III. 2. 41. Ut ne id fiat *palam*. *Hec.* I. 2. 30. Nunc *palam* est. *Hec.* IV. 4. 91. Uxorem sine mala fama *palam*. *Phorm.* I. 3. 17.

PALLIUM.

Attolle *pallium*. *Eun.* IV. 6. 31. Humerum hunc onero *pallio*. Pone adprehendit *pallio*. *Phorm.* V. 6. 4. & 23.

PALMA.

In medio omnibus *palmam* esse positam. *Phorm.* Prol. 13.

PALMARIUS.

Quod ego mihi puto *palmarium*. *Eun.* V. 4. 8.

PAMPHILA.

Pamphilam cantatum provoceamus. *Eun.* III. 1. 52. Rogito, *Pamphila* quid agat. *Adolph.* IV. 4. 11.

PAMPHILUS.

Andriae persona est.

PANIS.

Quo *panis* ex lure hesterno *panem* atrum vorent. *Eun.* V. 4. 17.

PANNUS.

Pannis annisque obstitum. *Eun.* II. 2. 5. *Pannis* obstita. *Heaut.* II. 3. 53.

PAPAE.

Papae, facile honesta. *Eun.* II. 1. 23. *Papae*, iugularas hominem. *Eun.* III. 1. 26.

PAR.

Par tu *pari* referto. *Eun.* III. 1. 55. vide *Notas*. Inveniam hodie, *parem* ubi referam gratiam. *Eun.* IV. 4. 51. Studet *par* referre. *Adolph.* I. 1. 49. Postquam *par* ingenium nactus est. *Hec.* I. 2. 95. Cuius consilio fuerat ea *par* prospici. *Hec.* IV. 1. 46. Bonas quod *par* est facere. *Hec.* V. 1. 13. *Par pari* ut respondeas. *Phorm.* I. 4. 35.

PARASITASTER.

Est alius quidam, *parasitaster* paululus. *Adolph.* V. 2. 4.

PARASITUS.

Parasitus Colax. *Eun.* Prol. 30. *Parasiti* item ut Gnathonici vocentur. *Eun.* II. 2. 33. Edax *parasitus*. *Heaut.* Prol. 38.

PARCE.

Vitam *parce* ac duriter agebat. *And.* I. 1. 47. Nimium *parce* facere sumptum. *And.* II. 6. 19. Semper *parce* ac duriter se habere. *Adolph.* I. 1. 20.

PARCO.

Novas qui scribunt, nil *parcunt* seni. *Heaut.* Prol. 43. Laborans, quaerens, *parcens*. Tandem aliquantulum tibi *parce*. *Heaut.* I. 1. 87. & 112. Nil *perpercit*. *Adolph.* IV. 2. 23. Conserva, quaere, *parce*. *Adolph.* V. 3. 27. Meo labori bant *parcens*. *Hec.* II. 1. 29. Hancine ego vitam *parci* perdere? *Hec.* III. 1. 2.

PARCUS.

Ruri esse *parcum* & sobrium. *Adolph.* I. 2. 15. Agrestis, saevos, tristis, *parcus*, truculentus, tenax. *Adolph.* V. 4. 12.

PARENTS.

Mea Glycerium suos *parentes* repperit. *And.* V. 6. 5. Quem ferret, si *parentem* non ferret suum? *Parentum* iniuriæ uniusmodi sunt sermo. *Heaut.* I. 2. 28 & 30. Non sunt hæc *parentis* dicta. *Heaut.* V. 4. 12. *Parentes* propitii. *Adelph.* I. 1. 6. Me *parenti* potius quam amori obsequi oportet. *Hec.* III. 4. 34. Res postpositas te omnes præ *parente* intellego. *Hec.* III. 5. 33.

PARVO.

Meis dictis *parvo* hanc. *Hec.* IV. 1. 49.

PARID.

Veritas odium *parit*. *And.* I. 1. 41. Di, date facultatem obsecro huic *pariundi*. *And.* I. 4. 6. Credo tibi hoc nunc, *peperisse* hanc e Pamphilo? *And.* III. 2. 17. Mi immortalitas *parit*ast. *And.* V. 5. 5. In *pariundo* aliquot adfuerunt liberae. *And.* IV. 4. 32. Cupio aliquos *parere* amicos beneficio meo. *Eun.* I. 2. 69. vide Notas. Ut solidum *parerem* hoc mi beneficium. *Eun.* V. 2. 32. Labore alieno magno *pariam* gloriam verbis in se transmovet. *Eun.* III. 1. 9. Talem, nisi tu, nulla *pareret* filium. *Heaut.* V. 3. 20. *Parere* iam diu hæc per annos non potest. *Adelph.* V. 8. 8. Et recte & tempore suo *pepereris*. *Hec.* IV. 1. 16. Haut existumans quanto labore *partum*. *Phorm.* I. 1. 12. Mei patris bene *paria* indiligerenter tutatur. *Phorm.* V. 3. 5.

PARITER.

Quem *pariter* uti his decuit, aut etiam amplius. *Heaut.* I. 1. 80. Nunc tu mihi es germanus *pariter* animo atque corpore. *Adelph.* V. 8. 34. *Pariter* nunc opera me adiuvas, ac re dudum opitulata es. *Phorm.* V. 3. 3. vide Notas.

PARMENO.

Eunuchi persona est,

PARO.

Nihil istac opus est arte ad hanc rem, quam *paro*. *And.* I. 1. 5. Quod *parato* opus est, *para*. *And.* III.

2. 43. Ut te arbitretur sibi *paratum* moechum. *And.* II. 1. 16. Hic ego non *paro* me ut rideant. *Eun.* II. 2. 13. Itan *parasti* te? *Eun.* II. 2. 9. Cura ut sint domi *parata*. *Eun.* III. 2. 47. *Parati* nihil est. *Eun.* III. 4. 4. Defensorem *paro*. *Eun.* IV. 6. 32. Mihi magnum malum scio *paratum*. *Eun.* V. 4. 47. Tibi erunt *parata* verba, huic homini verbera. *Heaut.* II. 3. 115. *Paratus* sum. *Heaut.* III. 1. 85. Nec tu aram tibi, nec precatorem *pararis*. *Heaut.* V. 2. 23. Ille bonus vir vobis psalterium *paravit*. *Adelph.* III. 4. 31. *Paratas* lites. *Adelph.* V. 3. 6. Aliquam puero nutricem *para*. *Hec.* IV. 4. 104. Quamnam hic fugam aut furtum *parat*? *Phorm.* I. 4. 14. Itane es *paratus* facere me adversum omnia? *Phorm.* II. 3. 80. *Parare* in animo cupiditates. *Phorm.* V. 4. 2.

PARS.

Animum ad deterlorem *partem* applicat. *And.* I. 2. 22. Nostræ timeo *parti*. *And.* II. 5. 8. Unam esset mihi *pars* æqua amoris tecum. *Eun.* I. 2. 12. Bonam magnamque *partem* ad te attulit. *Eun.* I. 2. 43. Sine illum priores *partes* apud me habere. *Eun.* I. 2. 71. Duras fratris *partis* prædicas. *Eun.* II. 3. 63. In interiore *parte* ut maneam solum cum sola. *Eun.* III. 5. 31. Omnia pelorem in *partem*. *Eun.* IV. 2. 4. In eam *partem* accipioque & volo. *Eun.* V. 2. 37. Quamobrem has *partis* didicerim. Ut aliqua *pars* laboris minuatur mihi. *Heaut.* Prol. 10. & 42. Quod ego esse in aliqua *parte* amicitiae puto. *Heaut.* I. 1. 5. vide Notas. Vehemens in utramque *partem* es nimis. *Heaut.* III. 1. 31. Ne expers *partis* esset de nostris bonis. *Heaut.* IV. 1. 39. Rapere in peiorem *partem*. *Adelph.* Prol. 5. Curamus æquam uterque *partem*. *Adelph.* I. 2. 50. In istam *partem* potius peccato. *Adelph.* II. 1. 20. Numquam animum ad malas adducam *partis*.

Hec. V. 3. 38. Vicissim partis tuas acturum. Phorm. V. 5. 7.

PARSMONIA.

Aut largitate nimia aut *parsumnia. Heaut. III. 1. 32.*

PARTICEPS.

Meus *particeps. Heaut. I. 1. 98.* Cuius te fieri *participem* cupis. *Heaut. III. 1. 19.*

PARTIM.

Partim sum earum exactus, *partim* vix steti. *Hec. Alt. Prol. 7.* *Partim* quae perspexi his oculis, *partim* quae accepi auribus. *Hec. III. 3. 3.*

PARTURIO.

Parturire eam, neque gravidam esse ex te, solus conficius. *Hec. III. 3. 32.*

PARTUS.

Cui committas primo *partu* mulierem. *And. I. 4. 3.* *Partus* instabat prope. *Adelph. III. 2. 9.* Iamne *partus* adhaeret. *Adelph. IV. 4. 11.* Ut clam eveniat *partus* patrem. *Hec. III. 3. 36.* Omnis nos celari volueris *parium. Hec. IV. 1. 16.*

PARUM.

Primo processit *parum. Parum* succedit quod ago. *And. IV. 1. 47. & 55.* *Parum* perspexi eius mihi videre audaciam. *Eun. V. 2. 61.* Si una haec dedecori est *parum. Heaut. II. 3. 93.* Quod tu me fecisse aibas *parum. Heaut. V. 1. 51.* Hoc lautumst *parum. Adelph. III. 3. 71.* Consulitis *parum. Adelph. V. 9. 36.* Promoveo *parum. Hec. IV. 4. 81.* *Parum* mihi profit. *Hec. IV. 1. 16.* Ne *parum* leno fies. *Phorm. III. 2. 23.* *Parum* prospiciunt oculi. *Phorm. V. 1. 8.*

PARUMPER.

Parumper opperire hic. *And. IV. 3. 31.*

PARVOLUS, PARVULUS.

A *parvulo. And. I. 1. 8.* *Parvolum* puellam. *Eun. I. 2. 28.* Illam aluit *parvolam. Eun. V. 2. 52.* A pueris *parvolis. Adelph. III. 4. 48.*

PARVUS.

Parvas consuetudinis causa. *And.*

I. 1. 84. *Parvi* pendo. *And. III. 2. 46.* A *parvis. And. III. 3. 7.* *Parva* virgo. *And. V. 4. 21.* Forsan *parvam* hic habeat mihi fidem. *Eun. I. 2. 117.* Num *parva* causa, aut prava ratio est? *Eun. III. 5. 27.* vido Notas. *Parvi* pendis. *Heaut. IV. 3. 37.* Meam operam deputat *parvi* preti. *Hec. V. 3. 1.* Itan *parvum* mihi fidem esse apud te? *Phorm. V. 3. 27.*

PASCO.

Restabat aliud nil, nisi oculos *pasce*. *Phorm. I. 2. 35.*

PASIBULA.

Chremetis filia, eadem quae Glycerium. *And. V. 4. 42.*

PASSUS.

Capillus *passus*, nudus pes. *Phorm. I. 2. 56.*

PATEFACIO.

Quantam eii fenestram ad nequitiam *patefeceris. Heaut. III. 1. 72.* Quae numquam nullo *patefecit* loco. *Hec. III. 1. 23.* Sin *patefit. Phorm. V. 4. 6.*

PATEO.

Quia vero haec mihi *patent* semper fores. *Eun. I. 2. 9.* Nunc tibi *patet* foris haec. *Eun. II. 2. 51.* vido Notas. Postulo, ut tua mihi domus te praesente absente *patent.* *Eun. V. 8. 29.*

PATER.

Hoc inest officium *patris?* *And. I. 5. 1.* *Patris* pudor. *And. I. 5. 27.* Pro peccato magno paulum supplicii satis est *patri. And. V. 3. 32.* *Pater* mi & mater mortui. *Eun. III. 3. 11.* Via pervolgata *paterum. Heaut. I. 1. 49.* Habet *paterem* quendam avidum, miserum, atque aridum. *Heaut. III. 2. 15.* Facili me utetur *pater. Heaut. II. 1. 5.* Ut *pater* omnem de me elegerit animum *patris?* *Heaut. V. 2. 1.* Hoc *pater* ac dominus interest. *Adelph. I. 1. 51.* Natura tu illi *pater* es, consiliis ego. *Adelph. I. 2. 46.* Haec virgo orbast *pater. Adelph. IV. 5. 16.* Pro *patri* huic est. *Adelph. V. 8. 28.* Hunc videre saepe opta-

bamus diem, cum ex te esset aliquis, qui te appellaret *patrem*. *Hec.* IV. 4. 30. Lenem *patrem* illum factum me esse acerrimum. *Phorm.* II. 1. 38.

PATERNUS.

Matres filiis auxilio in *paterna* iniuria esse solent. *Heaut.* V. 2. 39. Haut *paternum* istuc dedisti. *Adelph.* III. 4. 4. *Paternum* amicum me adsimulabo virginis. *Phorm.* I. 2. 78.

PATINA.

Animus est in *patinis*. *Enn.* IV. 7. 46. Tamenquam in speculum, in *patinas* inspicere iubeo. *Adelph.* III. 3. 74.

PATIOR.

Me tam leni *passus* animo est usque adhuc. *And.* I. 5. 27. Quidvis *patiar*. *And.* II. 3. 6. Ne istuc tam iniquo *patiari* animo. *Enn.* II. 1. 6. Neque plagas *patis* possum. *Enn.* II. 2. 15. Non possum *patis*, quin tibi caput demulceam. *Heaut.* IV. 5. 13. Ego haut minus aegre *patior*. *Heaut.* V. 2. 5. Vix humane *patitur*. *Adelph.* I. 2. 65. Ubi non quit *patis*. *Adelph.* I. 2. 108. Sumptus vestros otiumque ut nostra res posset *patis*. *Hec.* II. 1. 28.

PATRIA.

Honeste in *patria* pauper viveret. *And.* IV. 5. 3. vide Notas. Carens *patria*. *Heaut.* I. 1. 85. Tam ob parvolam rem patre e *patria*? *Adelph.* II. 4. 17.

PATRISSE.

Laudo: *patrissas*: abi, virum te iudico. *Adelph.* IV. 2. 25.

PATRIUS.

Patrium monumentum. *Enn.* Prol. 13. *Patria* qui abligurrierat bona. *Enn.* II. 2. 4. Hoc *patrium* est. *Adelph.* I. 1. 49. *Patria* potitur comoda. *Adelph.* V. 4. 17. *Patrio* animo victus. *Hec.* II. 2. 2.

PATROCINOR.

Vos me indotatis modo *patrocini* nari fortasse arbitramini. *Phorm.* V. 8. 46.

PATRONA.

Te mihi *patronam* capio. *Enn.* V. 2. 48.

PATRONUS.

Huic ipsi est opus *patrone*, quem defensorem pare. *Enn.* IV. 6. 32. Tu es *patronus*, tu pater. *Adelph.* III. 4. 10. Istunc *patronum* mulieris. *Phorm.* II. 2. 77.

PATRUS.

Mi *patrus*, salve. *Phorm.* II. 1. 24. Mansurus *patrum* pater est. *Phorm.* III. 1. 16. *Patrum* video cum patre adstantem. *Phorm.* IV. 3. 2.

PAUCI.

Paucis te volo. *And.* I. 1. 2. Fere in diebus *paucis*, quibus haec acta sunt. *And.* I. 1. 77. *Paucis* scies. *And.* III. 3. 4. vide Notas. Licetne *pauca*? *And.* V. 3. 22. Audite *paucis*. *Enn.* V. 8. 37. *Paucis* dabo. *Heaut.* Prol. 10. Ausculta *paucis*. *Adelph.* V. 3. 20. Per pol quam *paucis* reperias meretricibus fidelis evenisse amatores. *Hec.* I. 1. vide Notas. Ut ad *pauca* redeam. *Hec.* I. 2. 60. Audi *paucis*. *Hec.* III. 5. 60.

PAUCULI.

Loquitor *paucula*. *Heaut.* IV. 6. 24. Diebus *pauculis* post. *Hec.* I. 2. 68.

PAVEO.

Id *paves*, ne ducas tu illam. *And.* II. 2. 12. Mihi *paveo*. *Phorm.* I. 4. 10.

PAVITO.

Philumenam *pavitare*, nescio quid dixerunt. *Hec.* III. 1. 41.

PAULATIM.

Cautim & *paulatim* dabis. *Heaut.* IV. 8. 29. Cyathos sorbilans *paulatim* hunc producam diem. *Adelph.* IV. 2. 52. *Paulatim* plebem primum facio meam. *Adelph.* V. 6. 10. Animus *paulatim* elapsus Bacchidi. *Hec.* I. 2. 94.

PAULISPER.

Paulisper mane. *Adelph.* II. 2. 45. Congrum istum finito in aqua ludere *paulisper*. *Adelph.* III. 3. 24.

PAULO.

Si qua est habitior *paulo*, pugilem esse aiunt. *Eun.* II. 3. 24. *Paulo* qui est homo tolerabilis. *Heaut.* I. 2. 31. Ubi addibit plus *paulo*. *Heaut.* II. 1. 8. Metuas ne ab re sint omissiores *paulo*. *Adelph.* V. 3. 45.

PAULULO.

Si nequeas *paululo*, at quanti queas. *Eun.* I. 1. 30. *Paululo* cum erat contenta. *Heaut.* III. 1. 35.

PAULULUM.

Paululum obsoni. *And.* II. 2. 23. Sine *paululum* ad me redeam. *And.* III. 5. 16. Tum tu igitur *paululum* da mihi operae. *Eun.* II. 2. 50. Concede istuc *paululum*, audin? etiam nunc paulum. *Eun.* IV. 4. 38. vide Notas. *Paululum* opperieris si vis. *Eun.* V. 2. 51. Si *paululum* modo quid te fugerit. *Heaut.* II. 3. 75. Ut ne *paululum* quidem subolat. *Heaut.* V. 1. 26. vide Notas. Si nunc de tuo iure concessisses *paululum*. *Adelph.* II. 2. 9. Spatium sacrificandi dabitur *paululum*. *Phorm.* IV. 4. 21.

PAULUM.

Quis pudor *paulum* adest. *And.* IV. 1. 6. Pro peccato magno *paulum* supplicii satis est patri. *And.* V. 3. 32. *Paulum* si cessassem. *Eun.* IV. 4. 5. Quasi vero *paulum* interficiet. *Eun.* IV. 4. 18. Concede istuc *paululum*. Audin? etiam nunc *paulum*. *Eun.* IV. 4. 38. vide Notas. Quid feceras? *paulum* quid. Eho *paulum* impudens. An *paulum* hoc esse tibi videtur? *Eun.* V. 2. 17. & 18. Concede *paulum* istuc. Quod des, *paulum* est. *Eun.* V. 8. 38. & 45. *Paulum* hoc negoti mi obstat. *Heaut.* III. 1. 89. *Paulum* lucri. *Heaut.* IV. 4. 25. Agelli est hic sub urbe *paulum*. *Paulum* id autem est? *Adelph.* V. 8. 26. & 27. Huic aliquid *paulum* prae manu dederis. *Adelph.* V. 9. 23. vide Notas. *Paulum* vobis accessit pecuniae. *Heaut.* III. 5. 56. vide Notas. Concede hinc a foribus *paulum*. *Phorm.* V. 1. 14. vide Notas.

PAULUS.

Paulo momento. *And.* L. 5. 31. *Paulo* sumptus. *Adelph.* V. 4. 22. Cupiditates quas *paulo* mederi possis. *Phorm.* V. 4. 3.

PAUPER.

Honeste in patria *pauper* viveret. *And.* IV. 5. 3. Apparet servum hunc esse domini *pauperis*. *Eun.* III. 2. 33. Propter misericordiam addunt *pauperi*. *Phorm.* II. 1. 47. In servitutem *pauperem* ad ditem dari. *Phorm.* IV. 3. 48.

PAUPERCULUS.

Anus *paupercula*. *Heaut.* I. 1. 44. Habitant hic quaedam mulieres; *pauperculas*. *Adelph.* IV. 5. 13.

PAUPERIES.

In Asiam hinc abii propter *pauperiem*. *Heaut.* I. 1. 59.

PAUPERITAS.

Paupertatem una pertinissimus gravem. *Adelph.* III. 4. 50. *Paupertas* mihi odus visa est & miserum & grave. *Phorm.* I. 2. 44. Quanta quanta haec mea *paupertas* est. *Phorm.* V. 8. 10.

PAUXILLULUM.

Erat ei de ratiuncula iam pridem apud me reliquum *pauxillulum*. *Phorm.* I. 1. 3.

PAX.

Insecta *pax*. Indutias, bellum, *pax* rursus. *Eun.* I. 1. 8. & 16. *Pax* quod fiat tua. *Eun.* III. 2. 13. Patris *pacem* in leges conficiet suas. *Heaut.* V. 2. 45. Exeo, ut *pacem* conciliem. *Heaut.* V. 5. 2.

PAX!

Capillus sparsus, promissus, circum caput relictus neglegenter, *pax!* *Heaut.* II. 3. 50. vide Notas. Unus est dies dum argentum eripio: *pax!* *Heaut.* IV. 3. 39.

PECCATUM.

An ut pro huius peccatis ego supplicium sufferam? pro peccato magno paulum supplicii satis est patri. *And.* V. 3. 17. & 32. Si id est peccatum, peccatum imprudentiast. *Eun.* Prol. 27. Et cognoscendi & igno-

scendi dabitur *peccati* locus. *Heaut.* II. 1. 6. Nescio quid *peccati* portat haec purgatio. *Heaut.* IV. 1. 12. Tot *peccata* in hac re ostendis. *Heaut.* IV. 1. 21. Matres omnes filiis in *peccato* adiutrices. *Heaut.* V. 2. 39. Maledicta, famam, meum amorem, & *peccatum* in sese transtulit. *Adolph.* II. 3. 10. Quod *peccatum* a nobis ortum est, corrigo. *Adolph.* IV. 3. 2. Iam *peccatum* primum id magnum, magnum at humanum tamen. *Adolph.* IV. 5. 53. Aetate ea sum, ut non fiet *peccato* mi ignosci aequum. *Hec.* V. 1. 10. Egomet me novi & *peccatum* meum. *Phorm.* I. 4. 39. Vides *peccatum* tuum hoc esse elatum foras. Venias mihi precibus lautum *peccatum* tuum? *Phorm.* V. 8. 65. & 80. 1

PECCO.

Quid commerui aut *peccavi*, pater? *And.* I. 1. 112. Si id *peccare* est, fateor id quoque. *And.* V. 3. 25. Si id est *peccatum*, *peccatum* imprudentia est Poetae. *Eun.* Prol. 27. *Peccatum* a me maximum est. *Heaut.* I. 1. 106. Quid est quod *peccum*. *Heaut.* V. 3. 6. Si quid *peccat*, mihi *peccat*. *Adolph.* I. 2. 35. & 36. In istam partem potius *peccato* tamen. *Adolph.* II. 1. 20. Hoc *peccatum* in virginem est civem. *Adolph.* IV. 7. 7. Si quid est *peccatum* a nobis, profer. *Hec.* II. 2. 11. De te quidem *peccando* detrimenti nil fieri potest. *Hec.* II. 1. 37. *Peccandi* cum ipse de se finem fecerit. *Phorm.* Prol. 23. vide Notas. Cave ne in cognatam *peccis*. *Phorm.* V. 3. 20.

PECCUS.

Vincto *peccore*. *Eun.* II. 3. 23. *Peccore* consistere nil consili quit. *Adolph.* IV. 4. 4.

PECUNIA.

Non nunc *pecunia* agitur. *Heaut.* III. 1. 67. Prius proditurum te tuam vitam, & prius *pecuniam* omnem. *Heaut.* III. 1. 71.

PEDETEMPTIM.

Di bene vortant, quod agas: *pedetemptim* tamen. *Phorm.* III. 3. 19.

PEDISQUA.

Accedo ad *pedisquas*. *And.* I. 1. 96.

PEIOR.

Omnia *peiores* in partem. *Eun.* IV. 2. 4. Melius, *peius*, proffit, obstit, *Heaut.* IV. 1. 30. Rapere in *peiores* partem. *Adolph.* Prol. 3.

PELLICIO.

Ne me in breve *pellicias* tempus gaudio hoc falso frui. *Hec.* V. 4. 2. vide Notas. Is senem per epistulas *pellexit*. *Phorm.* I. 2. 18.

PELLO.

Istum aemulum, quod poteris, ab ea *pollito*. *Eun.* II. 1. 9. Miles *pelletur* foras. Facile *pollas* ubi velis. *Eun.* V. 8. 11. ubi vide Notas, & 50. Qui illum ad laborem hinc *populerim*. *Heaut.* I. 1. 113. vide Notas. Tunc has *populisti* fores? *Adolph.* IV. 5. 4. Quisnam a me *populisti* tam graviter fores? *Adolph.* V. 3. 2.

PENATES.

Ego Deos *Penatis* hinc salutatum domum devortar. *Phorm.* II. 1. 81.

PENDEO.

Tu iam *pendebis*. *Eun.* V. 6. 20. In spe *pendebis* animi. *Heaut.* IV. 4. 5. Animus tibi *pendet*. *Adolph.* II. 2. 18. Ego plectar *pendens*. *Phorm.* I. 4. 49.

PENDO.

Parvi *pendo*. *And.* III. 2. 46. Ego non flocci *pendere*. *Eun.* III. 1. 21. Nihili *pendorem*. *Eun.* I. 2. 14. Tu illum numquam ostendisti quanti *penderes*. *Heaut.* I. 1. 103. Syrus mihi tergo poenas *pendet*. *Adolph.* IV. 4. 6. Amari & magni *pendi* posulo. *Adolph.* V. 4. 25.

PENES.

Istae iam *penas* vos psaltria est? *Adolph.* III. 3. 34. Illorum esse culpam hanc credidi, quae te est *penes*. *Hec.* IV. 1. 20.

PENICULUS.

Peniculus pugnare cogitas? *Eun.* IV. 7. 7.

PENUS.

Patris *penus* omnem congerebam. *Eun.* II. 3. 19.

PER.

Quod te ego *per* dextram hanc oro. *And.* I. 5. 54. Nunc *per* hunc nullast mora. *And.* II. 4. 14. *Per* me stetit ut credat. *And.* IV. 2. 18. *Per* tempus advenis. *And.* IV. 4. 44. Neque scibat, neque *per* aetatem etiam potis erat. *Eun.* I. 2. 33. vide *Notas*. *Per* pluviam fucum factum mulier. *Eun.* III. 5. 41, vide *Notas*. *Per* silentium. *Heaut.* Prol. 36. *Per* fallacias. *Heaut.* V. 4. 18. Dum *per* aetatem licet. *Adolph.* I. 2. 28. *Per* vim. *Adolph.* III. 2. 10. Duci *per* viam. *Adolph.* V. 7. 23. Parere *per* annos non potest. *Adolph.* V. 8. 8. Quo lubet cruciatu *per* me exquire. *Hec.* V. 2. 7. *Per* tumultum. *Phorm.* Prol. 33. *Per* Deos atque homines. *Phorm.* V. 2. 37.

PERBENIGNE.

Magis te quam oculos nunc ego amo meos. *M. Perbenigne.* *Adolph.* IV. 5. 67.

PERCARUS.

Hui, *percarast*. *P.* Istaec vero vilis est. *Phorm.* III. 3. 25.

PERCELLO.

Quo tridis? *perculeris* iam tu me. *Eun.* II. 3. 88.

PERCIPIO.

Neque agri neque urbis odium me umquam *percipit*. *Eun.* V. 5. 2.

PERCITYS.

Incredibili re atque atroci *percitys*. *Hec.* III. 3. 17.

PERCONTOR.

Set quos *percontor* video. *And.* IV. 5. 5. Ubi investigem, quem *percontor*, incertus sum. *Eun.* II. 3. 2. Vel me monere hoc vel *percontari* puta. *Heaut.* I. 1. 86. Hoc *percontarier* desiste. *Hec.* I. 2. 29. Tua quod nil refert, *percontari* desinas. *Hec.* V. 4. 12.

PERCONTUMAX.

Percontumax redisti huc nobis. *Hec.* III. 5. 54.

PERCUPIO.

Visne domi opperiamur potius, quam hic ante ostium? *cm.* Immo *percupio*. *Eun.* V. 2. 57.

PERCURRO.

Properans *percurro* ad forum. *And.* II. 2. 18. Curriculo *percurro*. *Heaut.* IV. 4. 11.

PERCURTIO.

Percussit illico animum. *And.* I. 1. 98.

PERDITE.

Hanc amare coepit *perdito*. *Phorm.* I. 2. 32.

PERDO.

Cur te is *perditum*? *And.* I. 1. 107. Tu rem inepeditam & *perditam* restituas? *And.* III. 5. 13. Et me & te imprudens *perdidit*. *And.* IV. 1. 18. Miser, quod habes, *perdidit*. *Eun.* H. 2. 6. Ut illum Di Deae omnes senium *perdunt*. *And.* II. 3. 11. At te Di *perdant*. *Eun.* III. 1. 41. Et re salva & *perdita*. *Eun.* II. 2. 27. Hominem *perditum* miserumque. *Eun.* III. 1. 28. Sumat, consumat, *perdat*, decretumst pati. *Heaut.* III. 1. 56. Cur *perdis* adolescentem nobis? *Adolph.* I. 1. 96. Non tu hoc argentum *perdis*, set vitam tuam. *Adolph.* III. 3. 56. Servasne an *perdas* totum, divituum fac. *Adolph.* II. 2. 33. Ut te cum tua monstratione magnus *perdas* Iupiter. *Adolph.* IV. 6. 2. Adulescens luxu *perditus*. *Adolph.* IV. 7. 42. Di illum *perdunt*. *Hec.* III. 4. 27. Nomen *perdidit*. *Phorm.* III. 3. 39.

PERDUCUS.

Perducast probe. *Heaut.* II. 3. 120.

PERDOLET.

Tandem *perdoluit*. *Eun.* I. 2. 75.

PERDUCO.

Fillum *perducere* illic meam. *And.* I. 1. 54.

PERDURO.

Non hec hic quidem *perdurare*.

quisquam, si sic fit, potest. *Adolph.* IV. 2. 15. vide *Notas*. Non posse apud vos se *perdurare*. *Hec.* II. 2. 27.

PEREGR.

Peregre rediens. *Phorm.* II. 1. 13.

PEREGRINUS.

Pro uxore habere hanc *peregrinam*. *And.* I. 1. 119. Adeone est demens? ex *peregrina*? *And.* III. 1. 11. Quicum res tibi est, *peregrinus* est. *Eun.* IV. 6. 21.

PEREO.

Perco funditus. *And.* I. 5. 9. Prudens sciens, vivus vidensque *perco*. *Eun.* I. 1. 28. Asta haec res est. *Perii*. *Heaut.* III. 3. 3. Perpetuo *periarim*. *Adolph.* II. 4. 19. *Perisso* me una haur dubium est. *Hec.* III. 1. 46. Certum est *persequi* aut *perire*. *Phorm.* III. 9. 19.

PERFECTOR.

Mearum voluptatum omnium inventor, inceptor, *perfector*. *Eun.* V. 8. 5.

PERFERO.

Facile omnes *perferre* ac pati. *And.* I. 1. 35. Paupertatem una *periculimus* gravem. *Adolph.* III. 4. 50. Suo me ingenio *peritulis*. *Hec.* III. 1. 22. Vostrium amorem *perituli*. *Hec.* V. 1. 18.

PERFICIO.

Tempus promissa iam *perfici*. *And.* IV. 1. 7. Quam ioco rem voluisti a me tandem, quin *perfectoris*? *Eun.* I. 2. 100. *Perfice* hoc mi perpetuo. *Heaut.* IV. 8. 23. Haur desinam, donec *perfecero* hoc. *Phorm.* II. 3. 73.

PERFORTITER.

Fortiter. Hui *perfortiter*. *Adolph.* IV. 2. 28.

PERFUNGOR.

Dum aetatis tempus tulit, *perfuncta* satis sum. *Hec.* IV. 2. 18.

PERGO.

Tu tamen idem has nuptias *pergo* facere ita ut facis. *And.* III. 2. 42. Si mihi *perget* quae volt dicere, ea quae non volt audiet. *And.* V. 4. 17. Quia hic est, qui huc *pergit*?

Eun. II. 1. 22. *Pergo* porro. *Heaut.* II. 3. 105. Cessio ad eum *pergere*? *Adolph.* IV. 2. 47. Hosiun *pergunt*. *Hec.* III. 4. 35. Ad eum *re-cta pergit*. *Phorm.* I. 2. 62. *Pergo* eloqui. *Phorm.* IV. 3. 36. *Pergin* credere? *Phorm.* V. 9. 7.

PERGRAVIS.

Levis sunt, quae tu *pergravia* esse in animum inducti tuum. *Hec.* III. 1. 12.

PERHIBEO.

Si vos vultis *perhiberi* probos. *Adolph.* III. 4. 39.

PERICLUM.

Satis cum *periculo*. *And.* I. 1. 104. Ituc ipsum nil *periculi* est. *And.* II. 2. 13. Sine omni *periculo*. *And.* II. 3. 17. Huius *periculo* fit. *And.* III. 1. 22. Qui scias, nisi *periculum* feceris. *ch.* At ituc *periculum* in illa fieri, grave est. *And.* III. 3. 33. & 34. Capitis *periculum* adire. *And.* IV. 1. 53. Satis *periculi* incepti adire. *And.* V. 1. 2. vide *Notas*. Fac *periculum* in literis. *Eun.* III. 2. 23. *Periculum* ex aliis facito. *Heaut.* II. 1. 9. Tuum esse in potiendo *periculum* non vis. *Heaut.* II. 3. 82. Quo modo minimo *periculo* id demus adolescentulo. *Heaut.* III. 1. 68. Ut *periculum* etiam a fame mihi sit. *Heaut.* V. 2. 27. Potius quam venias in *periculum*. *Adolph.* II. 2. 32. Si *periculum* in te ullum inest. *Hec.* III. 1. 45. Nihil tibi est a me *periculi*. *Hec.* V. 1. 9. Aliis allando est *periculum*. *Phorm.* II. 2. 19. Nescis, quo in metu, & quanto in *periculo* simus. *Phorm.* I. 2. 8.

PERINDE.

Haec *perinde* sunt ut illius animus, qui ea possidet. *Heaut.* I. 2. 21.

PERINTHIA.

Nomen Comoediae Menandri. *And.* Prolog. 9. & 13.

PERTURUS.

Leno, *periturus*, peris. *Adolph.* II. 1. 35.

PERLIBERALIS.

Perliberatis vifast. *Hec*. V. 4. 24.
& *Phorm.* V. 3. 32.

PERLONGE.

Perlongest. CH. set tanto oclius
properemus. *Eun.* III. 5. 61.

PERMAGNI.

Illud *permagni* referre arbitror.
Heaut. III. 1. 58.

PERMANEO.

Ira tam *permanfit* diu. *Hec*. III.
1. 25.

PERMANO.

Ne aliqua ad patrem hoc *perma-*
net. *Adolph.* II. 4. 19.

PERMITTO.

Bona nostra haec tibi *permitto*.
And. I. 9. 61. Et me & meum amo-
rem & famam *permitto* tibi. *Heaut.*
II. 3. 110. Tibi, pater, *permitti-*
mus. *Adolph.* V. 9. 38. Eius iudi-
cio *permitta* omnia. *Phorm.* V. 9.
56.

PERMULTUM.

Haut *permultum* a me aberit in-
fortunium. *Heaut.* IV. 2. 1. vide
Notas.

PERNEGO.

Id vero *pernegat*. *Eun.* Prol. 34.

PERNICIES.

Infrusta pulchre ad *perniciem*.
Heaut. III. 1. 41. *Pernicies* commu-
nis adulescentium. *Adolph.* II. 1. 34.

PERNIMIUM.

Tu quoque *per* parce *nimum*.
And. II. 6. 24. vide Notas. Ni-
mulum inter vos, *pernimium* inter-
est. *Adolph.* III. 3. 39.

PERNOCTO.

Si hic *pernocto*. *Adolph.* IV. 1. 15.
Qui *pernoctaret* foris. *Hec*. IV. 1. 24.

PERNOSCO.

Rem cognoscite, ut *pernoscatis*.
And. Prol. 25. Non satis *pernossti*
me etiam, qualis sim. *And.* III. 2.
23. Animum attendite, ut *perno-*
scatis. *Eun.* Prol. 45. *Pernoscite*
furtumne factum existimetis. *Adolph.*
Prol. 12.

PERORUS.

Peropulsi, aut hunc cum ipsa, aut

de illa me adversum hunc loqui.
And. I. 5. 30. vide Notas.

PERPAUCI.

Parpancorum hominumst. *Eun.*
III. 1. 19. *Per* pol quam *pauca* re-
perias meretricibus fidelis evenisse
amatores. *Hec*. I. 1. 1. vide Notas.

PERPELLO.

Usque adeo donec *perpulis*. *And.*
IV. 1. 38. *Perpulist* me. *And.* V.
1. 9.

PERPERAM.

Eo *perperam* dixi. *Phorm.* V.
1. 18.

PERRES.

Si *perpetam* hanc vis esse adfini-
tatem. *Hec*. II. 2. 10. vide Notas.

PERPETIOR.

Ego non posse arbitror me *per-*
peti. *And.* III. 3. 32. Non *perpeti*
meretricum contumelias. *Eun.* I. 1.
3. Quidvis possem *perpeti*. *Eun.* I.
2. 97. Censen posse me offirmare
& *perpeti*? *Eun.* II. 1. 12. Nunc
est profecto interfici cum *perpeti* me
possum. *Eun.* III. 5. 3.

PERPETUO.

Illum hanc *perpetuo* habere. *And.*
III. 3. 32. *Perpetuo* oderit. *Eun.* V.
4. 11. *Perpetuo* perierim. *Eun.* V.
8. 13. Perfice hoc mi *perpetuo*.
Heaut. IV. 8. 21.

PERPETUUS.

Triduo hoc *perpetuo*. Hunc diem
perpetuum in laetitia degere. *Adolph.*
IV. 1. 4. & 6. Utinam hoc *perpe-*
tuum fiat gaudium. *Adolph.* V. 9.
15. Biennium *perpetuum*. *Hec*. I.
2. 12. O fortuna, ut numquam
perpetua es data. *Hec*. III. 3. 46.
vide Notas. Adfinitatem hanc sane
perpetuam volo. *Hec*. IV. 4. 14.

PERPLACET.

Habeo propemodum quam volo.
80. *Perplacet*. *Heaut.* V. 5. 22.

PERPLEXE.

Perplexi loqui. *Eun.* V. 1. 1.

PERPLUO.

Plenus rimarum sum, hac-atque
illac *perpluo*. *Eun.* I. 2. 25. vide
Notas.

PERPULCHER.

Perpulchra credo dona, aut nostris similia. *Enn.* III. 2. 15. vide Notas.

PERQUAM.

Fortiter. *SY. Perquam. Adolph.* IV. 2. 27.

PERREPTO.

Perreptavi usque omne oppidum. *Adolph.* IV. 6. 3.

PERSANCTE.

Delerat *persanctē. Hec.* V. 2. 5.

PERSCITUS.

Per ecastor *scitus* puer est natus Pamphilo. *And.* III. 2. 6.

PERSENSISCO.

Ne tu id *persensiscas. Heaut.* IV. 5. 21. Quot res dedere, ubi possem *persensiscere?* *Heaut.* V. 1. 43.

PERSEQUOR.

Hereditatem *persequi. And.* IV. 5. 20. Bellum fugiens neque in Asiam *persequens. And.* V. 4. 32. Ego enim ius *persequar. Adolph.* II. 1. 9. Certum affirmare est viam me, quam decrevi *persequi. Hec.* III. 5. 4. Ex usu quod est, id *persequar. Hec.* IV. 3. 10. Quoquo hinc aspartabitur terrarum, certum est *persequi. Phorm.* III. 3. 18.

PERSOLVO.

Quod habui summum, pretium *persolvi* tibi. *And.* I. 1. 12.

PERSONA.

Parasiti *personam* inde ablatam & militis. *Personas* transtulisse in Eunuchum suam. *Personis* iisdem uti. *Enn.* Prol. 26. 32. & 35.

PERSPICAX.

Ad has res quam sit *perspicax. Heaut.* II. 3. 129. Ego me non tam astutum neque ita *perspicacum* esse id scio. *Heaut.* V. 1. 1.

PERSPICIO.

Prius, quam tuum animum *perspexeris. And.* II. 3. 4. Parum *perspexi* eius mihi videre audaciam. *Enn.* V. 2. 61. vide Notas. Partim quae *perspexi* his oculis, partim quae accepi auribus. *Hec.* III.

3. 3. Cuius tu fidem in pecunia *perspexeris. Phorm.* I. 2. 10.

PERSTRERO.

Perstrapunt; ita ut sit, domini ubi absunt. *Enn.* III. 5. 52.

PERSUADEO.

Tam facile potueris *persuadere* illi. *Heaut.* II. 3. 122. *Persuasit* ille impurus. *Adolph.* III. 3. 6. *Persuasit* nox, amor, vinum, adulescentia. *Adolph.* III. 4. 24. *Persuasit* homini. *Phorm.* I. 2. 85.

PERTEMPTO.

Simulavi, vos ut *pertempturum. And.* III. 4. 9.

PERTENDO.

Si incipies, neque *persequens* naviter. *Enn.* I. 1. 6. Video non *percere*, ut coeperam, hoc *perpendere. Heaut.* V. 5. 9.

PERTERRIFICATIO.

Perterrificas Davum: observes filium. *And.* I. 1. 142.

PERTERRERO.

Hunc *perterrero* sacrilegum. *Enn.* V. 3. 15.

PERTINESCO.

Quid *pertinui* autem belua? *Phorm.* IV. 2. 11.

PERTINACIA.

Similis *pertinacitatis. Hec.* II. 1. 5. Quae haec est *pertinacia?* *Hec.* III. 5. 46.

PERTURBO.

Iam *perturbavi* omnia. *And.* III. 4. 22. Tu sola exorere, quae *perturbes* haec, tua imprudentia. *Hec.* II. 1. 16. vide Notas.

PERVENIO.

Unde in patrium monumentum *pervenieris. Enn.* Prol. 13. Sine me *pervenire*, quo volo. *Enn.* I. 2. 44. Non potuit melius *pervenire*, eo quo nos volumus. *Phorm.* IV. 3. 35.

PERVICAX.

Adeon *pervicaci* esse animo? Adeon me esse *pervicacum* confes? *And.* IV. 1. 17. & 32.

PERVIUS.

Id quidem angiportum non est *pervium. Adolph.* IV. 2. 39. Fratril aedes fient *pervias. Adolph.* V. 7. 14.

PERVOLGATUS.

Via *pervolgata* patrum. *Heaut.* I. 1. 49.

PERVOLVO.

Te *pervolvam* in luto. *And.* IV. 4. 38.

PES.

Manibus, *pedibus*, obnixè omnia facturum. *And.* I. 1. 134. Numquam huc tetuliffem *pedem*. *And.* IV. 9. 13. Neque *pes* neque mens satis suum officium facit. *Eun.* IV. 5. 3. Ego me in *pedes* quantum queo. *Eun.* V. 2. 5. Nusquam *pedem*. *Adolph.* II. 2. 19. Quod ante *pedes* modest videre. *Adolph.* III. 3. 32. Lectulos in sole ilignis *pedibus* faclundos dedit. *Adolph.* IV. 2. 46. Nudus *pes*. *Phorm.* I. 2. 56. Mè protinam conlicerem in *pedes*. *Phorm.* I. 4. 13. Iam *pedum* visasti via. *Phorm.* II. 2. 12.

PESSULUS.

Pessulum ostie obdo. *Eun.* III. 5. 35. Anus foribus obdit *pessulum*. *Heaut.* II. 3. 37.

PESSUM PO.

Mè aut erum *pessum* dabunt. *And.* I. 3. 3. & *Phorm.* I. 4. 5.

PESSUME.

Pessumo istuc in te atque in illum consulis. *Heaut.* III. 1. 28.

PESSUMUS.

Id est genus hominum *pessumum*. *And.* IV. 1. 5. Hem, quid dixisti, *pessuma*? *Eun.* V. 6. 16. *Pessuma* hæc est meretrix. *Heaut.* III. 3. 38.

PESTIS.

Pernicies communis adulescentium, periturus, *pestis*. *Adolph.* II. 1. 35.

PETAX.

Mèasti *petax*, procax. *Heaut.* II. 1. 15. vide Notas.

PETRO.

Causam dicere prius unde *petitus*, quam illic qui *petit*. *Eun.* Prol. 11. & 12. E flamma *petere* te cibum posse arbitror. *Eun.* III. 2. 38. Neque id putabit pravom an rectum sit, quod *petat*. *Heaut.* III. 1. 76. vide Notas. Abs te *petere* & posce-

re. *Heaut.* V. 1. 53. Unde mi *petere* cibum. *Heaut.* V. 2. 25. Quod *peto* & volo. *Heaut.* V. 4. 4. Epistolam adlatam esse audivi: hanc *petam*. *Phorm.* I. 2. 100. Inventum est quæ dotem *petat*. *Phorm.* IV. 3. 42. Unde mi auxillum *petam*? *Phorm.* V. 1. 2.

PEXUS.

Eum adeo exornatum dabo, adeo *pexum*. *Heaut.* V. 1. 78. vide Notas.

PHAENRIA.

Eunuchi persona est.

PHAEDRUS.

Unus ex illis, qui amabant Chrysidem. *And.* I. 1. 59.

PHALERATUS.

Ut *phaleratis* distis ducas me. *Phorm.* III. 2. 15.

PHANIA.

Vicinus Chremetis. *Heaut.* I. 5. 117. Lachetis confobrinus. *Heaut.* III. 2. 8.

PHANUM.

Antiphonis, siye uxor, siye amica. *Phorm.* I. 4. 40.

PHANOCRATES.

Filiam *Phanocrates* nostri. *Heaut.* V. 5. 17.

PHASMA.

Menandri *Phasma* nunc nuptus dedit. *Eun.* Prol. 9.

PHIDIPPUS.

Hecyrae persona est.

PHILOSOPHUS.

Animum ad aliquod studium adiungant, aut equos alere, aut canes ad venandum, aut ad *Philosophos*. *And.* I. 1. 30. Tanquam *Philosophorum* habent discipuli ex ipsa vocabula. *Eun.* II. 2. 32. vide Notas.

PHILOTIS, seu PHILOTIUM.

Hecyrae persona est.

PHILTEAE.

Mulieris nomen. *Heaut.* IV. 1. 49.

PHILMENA.

Hecyrae persona.

PHORMIO.

Nomen Parasiti in Phormione,

PHRYGIA.

Mulieris nomen. *Heaut.* IV. 4. 9.
& *Adolph.* V. 9. 16.

PHY.

Phy domi habuit, unde disceret.
Adolph. III. 3. 58.

PICTURA & PICTUS.

Suspiciens tabulam quandam
pictam, ubi inerat *pictura* haec.
Enn. III. 5. 36.

PIE.

Neque faciam, neque me satis
pie posse arbitror. *Adolph.* III.
4. 13.

PIETAS.

O Chreme, *pietatem* gnati. *And.*
V. 2. 28. Matris ferre iniurias me
pietas iubet. *Hec.* III. 1. 21. Quod
potero faciam, tamen ut *pietatem*
colam. *Hec.* III. 4. 33. Me *pietas*
matris potius commodum suadet se-
qui. *Hec.* III. 5. 31. Ut apud me
praemium esse positum *pietati* scias,
Hec. IV. 2. 8.

PIGET.

Num facti *piget*? *And.* V. 3. 6.
Id esse factum hic non negat, neque
se *pigere*. *Heaut.* Prol. 19. vide
Notas. Fratris me quidem pudet
*piget*que. *Adolph.* III. 3. 38. Ne-
quid plus minusve faxit, quod nos
post *pigeat*. *Phorm.* III. 3. 21.

PIGNUS.

Ager opposuit *pignori* ob decem
muas. *Phorm.* IV. 9. 56. vide No-
tas.

PIRAEUS.

Miror, quid ex *Piraeo* adlerit.
Enn. II. 2. 59. Heri aliquot adule-
scentuli colimus in *Piraeo*. *Enn.* III.
4. 1.

PISCATOR.

Cetarii, lanii, fartores, *piscato-
res*. *Enn.* II. 2. 26.

PISCICULUS.

Olera & *pisciculos* minutos, *And.*
II. 2. 32.

PISCIS.

Piscis ceteros purga. *Piscis* ex
sententia nactus sum, *Adolph.* III.
32. & 66.

PISTRILLA.

Aput ipsum lacum est *pistrilla*.
Adolph. IV. 2. 45.

PISTRINUM.

Verberibus caesum, te in *pis-
trum* dedam. *And.* I. 2. 28. Prae-
cipitem in *pistrinum* dabit. *And.* I.
3. 9. vide Notas. In *pistrinum* recta
proficiscar via. *And.* III. 4. 21. Mo-
lendum est in *pistrino*. *Phorm.* II.
1. 19.

PIUS.

Pium ac pudicum ingenium. *Hec.*
I. 2. 77.

PLACABILIS.

Te ipsum purgare ipsis coram,
placabilis est. *Adolph.* IV. 3. 17.
Id nosmet indicare *placabilis* est.
Phorm. V. 8. 68.

PLACEO.

Populo ut *placere*nt, quas facit-
set fabulas. *And.* Prol. 3. Si tibi
quid feci aut facio, quod *placeat*.
And. I. 1. 14. Iphis commentum
placet. *And.* I. 3. 20. Si quisquam
est, qui *placere* se studeant. *Enn.*
Prol. 1. vide Notas. Mira vero mi-
lli quae *placeant*. *Hec.* II. 2. 57.
Vide ut otiosus sit, si *Dis placet*.
Enn. V. 3. 10. Satin id tibi *placet*?
Enn. V. 2. 12. Et gener & adfines
placent. *Heaut.* V. 1. 63. Unum
hoc habeo: vide si satis *placet*.
Adolph. II. 2. 31. Primo actu *placeo*.
Hec. Alt. Prol. 31. Ubi sunt cogni-
tae, *placitas* sunt. *Hec.* Alt. Prol.
13. Quae vobis *placita* est, con-
dicio datur. *Hec.* II. 1. 44. Sic
sum: si *placeo*, utere. *Phorm.* III.
2. 42.

PLACIDE.

Suspensio gradu *placide* ire per-
roxi. *Phorm.* V. 6. 37.

PLACIDUS.

Cum servit maxime, tam *pla-
cidum*, quam ovis est, redit. *Adolph.*
IV. 1. 18. vide Notas. Clemens,
placidus, nulli laedere os, adride-
re omnibus. *Adolph.* V. 4. 10.

PLACO.

Neque quod principium incipiam
ad *placandum*, scio. *Heaut.* V. 4. 21.

Cam place, advorsos fedulo & deterreo. *Adolph.* I. 2. 64. Fac illa ut *placeatur* nobis. *Phorm.* V. 3. 1.

PLAGA.

Neque ridiculus esse, neque *plagas* pati possum. *Eun.* II. 2. 13. *Plagas* crescunt, nisi prospicias. *Phorm.* V. 2. 16.

PLANE.

In me *plane* Di potestatem suam omnem ostendere. *Eun.* V. 8. 23. Tu quidem illum *plane* prodixisti. *Heaut.* IV. 3. 29. Equidem miror, qui alia tam *plane* scias. *Heaut.* V. 1. 24. Nunc hæc *plane* est pro no-va. *Hec.* Prol. 5. *Plane* hic divinat. *Hec.* IV. 4. 74.

PLANISSUME.

Illi anni prodita abs te filia est *planissime*. *Heaut.* IV. 1. 26. Ad restim mi quidem res redit *planissime*. *Phorm.* IV. 4. 5.

PLATEA.

Illa sese interea commodum huc advorterat in hanc nostram *platram*. *Eun.* H. 3. 53. Præterito hac recta *platea* sursum. *Adolph.* IV. 2. 35. Quem video in ultima *platea*? *Phorm.* I. 4. 37.

PLAUDO.

Plaudite. *And.* V. 6. 17. *Eun.* V. 8. 64. *Heaut.* V. 5. 23. *Adolph.* V. 9. 40. *Hec.* V. 4. 40. *Phorm.* V. 9. 66.

PLAUTUS.

Hulus mentio fit, *And.* Prol. 18. *Eun.* Prol. 25. *Adolph.* Prol. 7. & 9.

PLEBS.

Paulatim *plebem* primum facio meam. *Adolph.* V. 6. 10.

PLECTO.

Ego *plectar* pendens. *Phorm.* I. 4. 43.

PLENUS.

Plenus simarum sum, hac atque illac perpluo. *Eun.* I. 2. 25. vide Notas. Corpus solidum & succi *plenum*. *Eun.* II. 3. 27. Præceptorum *plenus* istorum ille. *Adolph.* III. 3. 58. Favillae *plena*, fumi ac pollinis. *Adolph.* V. 3. 60. Vini

plenum. *Hec.* V. 3. 25. Quis me est fortunatior? venustisque adeo *placior*? *Hec.* V. 4. 8.

PLERIQUE.

Quod *plerique* omnes faciunt adolescentuli. *And.* I. 1. 28. Sororem *plerique* esse credebant meam. *Eun.* I. 2. 38. Dixi *pleraque* omnia. *Heaut.* IV. 7. 2. Ita *plerique* omnes sumus ingenio. *Phorm.* I. 3. 20.

PLERUMQUE.

Ipsam animam aegrotam ad deteriorem partem *plerumque* adplicat. *And.* I. 2. 22. Hic solebamus fere *plerumque* eam opperiri. *Phorm.* I. 2. 40.

PLORO.

Plorare, orare ut subveniat sibi. *Phorm.* Prol. 8.

PLUMBUS.

Caudex, stipes, *plumbus*, affinis. *Heaut.* V. 1. 4.

PLURA.

De illius peccatis *plura* dicet. *Heaut.* Prol. 33. Te *plura* in hac re peccasse ostendam. *Adolph.* I. 2. 44. *Plura* acerba. *Hec.* III. 1. 1.

PLURIMUM.

Numquam sui usquam, quin me omnes amarint *plurimum*. *Eun.* V. 8. 62. Salvere Heglonem *plurimum* iubeo. *Adolph.* III. 4. 14. Ibi *plurimum* est. *Phorm.* I. 4. 17.

PLURIMUS.

Si quisquam est, qui placere se audeant bonis quam *plurimis*. *Eun.* Prol. 2. *Plurima* salute Parmenonem impertit Gnatho. *Eun.* II. 2. 39. Hoc mi unum ex *plurimis* miseris reliquum fuerat malum. *Hec.* IV. 1. 55.

PLUS.

Ex ea re *plus* malit quam comodi utriusque. *And.* III. 3. 15. Ut tu *plus* vides. *And.* IV. 3. 23. vide Notas. Nihil *plus*. *Eun.* I. 1. 17. *Plus* satis. *Plus* amen aut *plus* diligam. Non *plus* bidaum. *Eun.* I. 2. 3. 16. & 104. *Plus* milies iam audivi. *Eun.* III. 1. 32. Annos sexaginta natus es, aut *plus*. *Heaut.* I. 1. 11. vide Notas. Ubi addibit

plus paulo. *Heaut.* II. 1. 8. Hic mihi nunc quanto *plus* sapit, quam egomet mihi? *Heaut.* III. 1. 98. *Plus* spei video quam volo. *Heaut.* IV. 1. 46. Homini misero *plus* quingentos colaphos infregit mihi. *Adolph.* II. 1. 45. Adulescens *plus* potus. *Hec.* I. 2. 64. Dies trigluta aut *plus* eo in navi fui. *Hec.* III. 4. 7. Ne quid faciam *plus*. *Hec.* V. 1. 4. Nequid *plus* minusve faxit. *Phorm.* III. 3. 2.

PLUSCULUS.

Pluscula supellestille opus est. *Phorm.* IV. 3. 60.

PLUVIA.

Per *pluviam* fucum factum muliere. *Eun.* III. 5. 41. vide Notas.

POENA.

Syrus mihi tergo *poenas* pendet. *Heaut.* IV. 4. 6. An legibus datum *poenas* dices? *Phorm.* IV. 3. 22.

POENITET.

An *poenitibus* flagiti? *Eun.* V. 6. 12. At enim me quantum hic operis fiat, *poenitet*. *Heaut.* I. 1. 20. vide Notas. Non *poenitet* me famae. *Hec.* V. 2. 9. Nostri nosmet *poenitet*. *Phorm.* I. 3. 20.

POETA.

Poeta cum primum animum ad scribendum adpulit. *And.* Prol. 1. Malevoli veteris *poetae* maledictis respondeat. *And.* Prol. 7. Peccatum imprudentia est *Poetae*. *Eun.* Prol. 28. Exclamat, furem, non *Poeta* me, fabulam dedisse. *Eun.* Prol. 23. Facite, aequanimitas vestra *Poetae* ad scribendum augeat industriam. *Adolph.* Prol. 25. Ne cum *Poeta* scriptura evanesceret. *Poeta* me restituit in locum. *Hec.* Alt. Prol. 5. & 13. *Poeta* vetus *Poeta* me non potest retrahere ab studio. Voluntas vestra si ad *Poeta* me accesserit. *Phorm.* Prol. 1. & 30.

POL.

Sane *pol.* *And.* I. 4. 2. Istuc *pol* vero bene. *Eun.* IV. 4. 8. Per *pol* quam paucis reperias meretricibus fidelis evenisse amatores. *Hec.* I. 1.

1. vide Notas. Non *pol* temeretur, quod tu tam times. *Phorm.* V. 9. 19.

POLLEN.

Favillae plena, sumi ac *pollinis*. *Adolph.* V. 3. 60.

POLLICOR.

Postquam amans accessit, pretium *pollicens*. *And.* I. 1. 45. Scis, te mihi saepe *pollicem* esse. *Eun.* II. 3. 17. Quaesit aedepol quod mihi es *pollit*, tute ut serveas. *Hec.* V. 2. 20. Modo non montis auri *pollicens*. *Phorm.* I. 2. 18.

POLLICITATIO.

Quin tu hinc *pollitationem* aufer. *Phorm.* V. 6. 17.

POLLICITOR.

In fraudem inticis sollicitando, & *pollitando* eorum animos laetas? *And.* V. 4. 9. vide Notas. *Pollitantem* & nil ferentem. *Phorm.* III. 2. 36.

POMPA.

Tua *pompa* eo traducenda est. *Heaut.* IV. 4. 17.

PONS.

Pons adprehendit pallio, resaginat. *Phorm.* V. 6. 23.

PONO.

Qui se in sui gremio *positum* puerum dicebat patris? *Adolph.* III. 2. 35. Ut aput me praemium esse *positum* pietati scias. *Hec.* IV. 2. 8. In medio omnibus palmam esse *positam*. *Phorm.* Prol. 17. *Pono* esse victum eum. His rebus alias *pono* sane, inquit, decem. *Phorm.* IV. 3. 25. & 62.

POPULARIS.

O *populares*, ecquis me hodie vivit fortunatior? *Eun.* V. 8. 1. Obsecro *populares* sorte misero atque innocenti auxilium. *Adolph.* II. 1. 1. Amicus summus meus & *popularis*. *Phorm.* I. 1. 1.

POPULUS.

Populo ut placerent, quas fecisset fabulas. *And.* Prol. 3. Id *populus* curat scilicet. *And.* I. 2. 14. In ore est omni *populo*. *Adolph.* I. 2. 13.

Qui erit rumor *populi*, si id feceris?
Phorm. V. 8. 18.

PORRO.

Dehinc, ut quiescant *porro*, mon-
neo, *And.* Prol. 23. Misit *porro* ora-
re, ut venirem, serio. *Eun.* III.
3. 22. At *porro* recte spero. *Heaut.*
I. 2. 107. Cessatum usque adhuc est:
nunc *porro* expergiscere. *Adelph.*
IV. 4. 23. Te oro *porro* in hac re
adiutor sis mihi. *Hec.* IV. 4. 99. Ec-
quid speli *porro*? *Phorm.* III.
1. 10.

PORTA.

Prius quam ad *portam* venias.
Adelph. IV. 2. 44. Perreptavi usque
omne oppidum: ad *portam*, ad la-
eum. *Adelph.* IV. 6. 3.

PORTICUS.

Nostin *porticum* aput macellum
hac deorsum? In *porticum* rursum
redi. *Adelph.* IV. 2. 34. & 40.

PORTITOR.

Epistolam ad *portitores* esse dela-
tam. *Phorm.* I. 2. 100.

PORTO.

Di boni, boni quid *porto*? *And.*
II. 2. 1. Hic nunc me credit ali-
quam sibi fallaciam *portare*. *And.*
II. 6. 2. Nescio quid peccati *portas*
haec purgatio. *Heaut.* IV. 1. 12.
Item hinc alia quae *porto* Cyprium.
Adelph. II. 2. 22. *Porto* hoc lur-
gium ad uxorem. *Hec.* III. 5. 63.
Cedo quid *portas*, obsecro. *Phorm.*
I. 4. 19.

PORTUS.

Ego in *portu* navigo. *And.* III. 1.
22. Modo isse dicto ad *portum*.
Hec. I. 2. 2. Percontatum ibo ad *por-
tum*, quoad se recipiat. *Phorm.* II.
4. 82.

POSICO.

Tanto ocius te ut *poscat*. *Heaut.*
IV. 8. 26. Abs te *potere* & *poscere*.
Heaut. V. 1. 53.

POSSIDEO.

De uxore, ita ut *possedi*, nil mu-
tat Chremes. *And.* V. 4. 46. Te
ipso herede haec *possidere* Bacchi-
dem. *Heaut.* V. 2. 16. Haec pertu-

de sunt, ut illius animus, qui ea
possidet. *Heaut.* I. 2. 21. Regnumne,
Aeicbine, hic tu *possides*? *Adelph.*
II. 1. 21.

POSSUM.

Quando non *potest* id fieri quod
vis, id velis quod *possit*. *And.* II.
1. 6. Tibi ita hoc videtur: at ego
non *posse* arbitror. *And.* III. 3. 31.
Huc face ad me venias, si quid *po-
teris*. *And.* IV. 2. 29. Ut *potere*,
feram. *And.* V. 3. 27. Munus no-
strum ornato verbis, quod *poteris*.
Eun. II. 1. 8. Amatores audieram
mulierum esse eos maximos, set
nil *potest*. *Eun.* IV. 3. 24. Si hic
aor tantum *poteris* a facundia.
Heaut. Prol. 13. vide Notas. Ne
plus iniquam *possit* quam aequum
oratio. In utranque partem inge-
nium quid *possit* meum. *Heaut.* Prol.
27. & 47. Quod *potero* adiutabo
sehem. *Heaut.* III. 1. 7. Non *pos-
est*. Immo optume. *Heaut.* IV. 3.
10. Tu quantum *potes* abi. *Adelph.*
III. 2. 52. Hanc in horto maceriam
lube dirui quantum *potest*. *Adelph.*
V. 7. 11. Si nunc memorare hic
velim, vero *possum*. *Hec.* III. 5.
23. vide Notas. Si fieri *potest*.
Hec. IV. 4. 13. Quod *potero* faciam.
Hec. III. 4. 33. Si ullo modo est ut
possit. *Hec.* IV. 4. 102. Qualis sim
amicus, aut quid *possem*. *Hec.* V.
1. 40. Non, non sic satyrumis:
non *potest*. *Phorm.* II. 1. 73. Ut
potui, nuptum virginem locavi huic
adulescenti. *Phorm.* V. 1. 25.

POST. Praepos.

Ego ero *post* principia. *Eun.* IV.
7. 11. *Post* haec praecipitem darem.
Adelph. III. 2. 20. *Post* factam iniu-
riam. *Hec.* V. 1. 16.

POST. Adverb.

Post deinde. *And.* III. 2. 3. Quae
proferentur *post*, si perget laedere.
Eun. Prol. 18. Difficilem ostendes te
esse, & ignoscis tamen *post*. *Heaut.*
V. 1. 61. *Post* consulam. *Adelph.*
V. 9. 25. *Post* de matre videro.
Hec. IV. 4. 78. Haut multo *post*.
Phorm. V. 6. 39.

POSTEA.

Quid tunc *postea*? *Eun.* II. 3. 79.
 Quid *postea*? *Adelph.* IV. 1. 13.
 Nonne haec iusta tibi videntur *postea*? *Adelph.* IV. 5. 26.

POSTERIOR.

Non *posteriores* teram. *Adelph.* V. 4. 26.

POSTERIUS.

Ne tu hoc *posterius* dicas. *And.* III. 2. 29. Ipse sentiet *posterius*. *Adelph.* I. 2. 60. Quod te *posterius* purges. *Adelph.* II. 1. 8.

POSTHABEO.

Omnis *posthabui* mihi res. *Phorm.* V. 7. 17.

POSTHAC.

Post ac quas faciet de integro comœdias. *And.* Prol. 26. Hunc tu in aedis cogitas recipere *post* ac? *Eun.* V. 2. 59. Tu tibi istas *posthac* comprimito manus. *Heaut.* III. 3. 29. Iam si verum ullum *post* ac. *Adelph.* I. 2. 55. Quae *posthac* futurast vita. *Hec.* III. 3. 45. Nunc amitte quæso hunc: ceteram *posthac* si quicquam, nil precor. *Phorm.* I. 2. 92.

POSTILLA.

Postilla nunc primum audio. *And.* V. 4. 33. Tute scis *postilla* quam intumum habeam te. *Eun.* I. 2. 47. *Postilla* coepit vidum volgo quaerere. *Heaut.* III. 1. 38. *Postilla* iam, ut lubet, ludas licet. *Phorm.* II. 2. 33. Quot res *postilla* monstra evenerunt mihi? *Phorm.* IV. 4. 25. Neque *postilla* unquam attigit. *Phorm.* V. 9. 29.

POSTMODO.

Postmodo resciscis. *Hec.* II. 1. 12. vide Notas.

POSTPUTO.

Omnia sibi *postputavit* esse prae mee commodo. *Adelph.* II. 3. 9. Res *postputasse* te omnes prae parente intellego. *Hec.* III. 5. 33.

POSTQUAM.

Postquam te vni. *And.* I. 1. 8. *Postquam* sensit me tecum quoque rem habere. *Eun.* I. 2. 57. *Post-*

quam asperi, Nico cognovi. *Heaut.* IV. 1. 43. *Postquam* intus sem omnium rerum satur. *Adelph.* V. 1. 3. *Postquam* video nescio quid spectarier. *Hec.* V. 3. 28. vide Notas. *Postquam* ad iudices ventum. *Phorm.* II. 1. 53.

POSTREMO.

Postremo id da mihi negoti. *And.* III. 2. 41. *Postremo* imperavi ego met mihi omnia adiectionari. *Eun.* II. 2. 51. *Postremo* adeo res rediit. *Heaut.* I. 1. 61. *Postremo* aut desine, aut cedo quemvis arbitrum. *Adelph.* I. 2. 43. *Postremo* inter se transigant ipsi, ut lubet. *Hec.* III. 5. 61. *Postremo*, si nullo alio pacto, faceret. *Phorm.* II. 1. 71.

POSTREMUM.

Si id facis, hodie *postremum* me vides. *And.* I. 1. 22.

POSTREMUS.

Haec denique eius fuit *postremus* oratio. *Phorm.* IV. 3. 44.

POSTRIDIE.

Venit Chremes *postridie* ad me. *And.* I. 1. 117. *Postridie* ad anum recta pergit. *Phorm.* I. 2. 62.

POSTULATIO.

Neque lites ullae inter eas, *postulatio* nunquam. *Hec.* I. 2. 105.

POSTULO.

Ita volo itaque *postulo* ut sat. *And.* III. 3. 18. Si efficio hoc, *postulo* ut tua mihi domus pateat. *Eun.* V. 8. 28. Iniquus es, qui me tacere de re tanta *postules*. *Heaut.* V. 3. 9. Ego quoque a meis me amari & magni pendi *postulo*. *Adelph.* V. 4. 25. Num iniquem *postulo*? *Phorm.* II. 3. 64.

POTENS.

Quis est tam *potens* cum tanto munere hoc? *Eun.* II. 3. 62. *Potentes*, dites, fortunati, mobiles. *Adelph.* III. 4. 57.

POTESTAS.

Libera vivendi fuit *potestas*. *And.* I. 1. 25. vide Notas. Cuius tibi *potestas* summa servandi datur. *And.* III. 3. 9. In me plane Di *potestatem* tuam omnem ostendere. *Eun.*

V. 8. 2. Quasi non ea *potestas* sit tua. *Heaut.* IV. 3. 42. Video in illam esse te *potestate*. *Hec.* II. 2. 8. Aut uterque tibi *potestatem* eius habendi se dare. *Phorm.* V. 6. 40.

POTIOR. *Adiell.*

Sit *potior*, prior ad dandum qui est. *Phorm.* III. 2. 48.

POTIOR. *Verb.*

Mea nihil refert, dum *potiar* modo. Fac ut *potiar*. *Eun.* II. 3. 29. & 71. Vis amare: vis *potiri*: tuum esse in *potiundo* periculum non vis. *Heaut.* II. 3. 81. & 82. Patria *potitur* commoda. Miseriam omnem ego capio; hic *potitur* gaudia. *Adelph.* V. 4. 17. & 22. Nequid propter tuam fidem decepta *potirotur* mali. *Phorm.* III. 1. 5. vide Notas. Abduxi mulierem: curavi, propria ea Phaedria ut *potiretur*. *Phorm.* V. 5. 2.

POTE.

Nil supra *pote*. *Adelph.* II. 3. 11. vide Notas.

POTIS.

Potin es mihi verum dicere? *And.* II. 6. 6. Si *potis* est. *Eun.* II. 2. 32. Neque ferri *potis* est. *Heaut.* II. 3. 80. Si quid *potis* est. *Potin* ut definas? *Adelph.* IV. 1. 5. & 23. Si tibi placere *potis* est. *Phorm.* II. 3. 32.

POTISSIMUM.

Quem, inquit, vocabo ad cenam meorum aequalium *potissimum* nunc? *And.* II. 6. 24. Quod ad illum attinet *potissimum*. *Adelph.* III. 1. 9. Ubi tu dubites, quid sumas *potissimum*. *Phorm.* II. 2. 29.

POTIUS.

Inveniet inopem *potius*, quam te corrumpi finat. *And.* II. 3. 22. Domi opperiamur *potius*, quam hic ante ostium? *Eun.* V. 2. 56. Ut adulescentuli vobis placere studeant *potius* quam sibi. *Heaut.* Prol. 52. Abeat *potius* malo quovis gentium. *Heaut.* V. 1. 55. vide Notas. Animam relinquam *potius*, quam illas deferam. *Adelph.* III. 4. 52. Pa-

renti *potius* quam amori obsequi oportet. *Hec.* III. 4. 34. Inter nos haec *potius* quam bona ut componantur gratia, quam cum mala. *Phorm.* IV. 3. 16.

POTO.

Cur amat? cur *potat*? *Adelph.* I. 1. 37. Obsonat, *potat*, olet unguenta; de meo. *Adelph.* I. 2. 37. Otium ab senibus ad *potandum* ut habeam. *Phorm.* V. 5. 4.

POTUS.

Cum virgine una adulescens cubuerit plus *potus*, sese illa abstinere ut potuerit? *Hec.* I. 2. 65.

PRÆ. *Adverb.*

I *præ*, sequar. *And.* I. 1. 144. Abi *præ*. *Eun.* III. 2. 46. *Adelph.* II. 1. 13. *Phorm.* V. 2. 12.

PRÆ. *Praeposit.*

Vide quam iniquus sis *præ* studio. *And.* V. 1. 6. *Præ* amore; *Eun.* I. 2. 18. Ego illum contempni *præ* me. *Eun.* II. 2. 8. *Præ* gaudio, ita me Di ament, ubi sim, nescio. *Heaut.* II. 3. 67. *Præ* iracundia non sum apud me. *Heaut.* V. 1. 47. Omnia sibi postputavit esse *præ* meo commodo. *Adelph.* II. 3. 9. Huic aliquid paulum *præ* manu dederis. *Adelph.* V. 9. 23. Res postputasse te omnes *præ* parento intellego. *Hec.* III. 5. 33.

PRÆBEO.

Non possum satis narrare, quos ludos *præbueris* intus. *Eun.* V. 6. 9. *Præbent* exigue sumptum. *Heaut.* I. 2. 33. Hodie ei usque os *præbui*. *Adelph.* II. 2. 7. Servom haut inliberalem *præbiste*. *Adelph.* V. 5. 4. Sirenum hominem *præbui*. *Phorm.* III. 1. 12.

PRÆCAVEO.

Hoc tempus, *præcaveo* mihi me. haut te ulcisci, monet. *Adelph.* III. 5. 18. vide Notas.

PRÆCEPS.

Præcipitem in pistrinum dabit. *And.* I. 3. 9. Utinam mihi esset aliquid hic, quo me nunc

praecipitem darem. *And.* III. 4. 27.
Auctores fuere, ut *praecipitem* hanc
daret. *Phorm.* IV. 3. 20.

PRÆCEPTUM.

Præceptorum est plenus istorum
ille. *Adolph.* III. 3. 58.

PRÆCIDO.

Omnis causas *praecidam* omni-
bus. *Hec.* IV. 2. 22.

PRÆCIPIO.

Haec ego *praecipio* tibi? *Heaut.*
III. 3. 18. Conservis ad eundem
istunc *praecipio* modum. *Adolph.*
III. 3. 70. Docui, monui, bene
praecipi semper, quae potui omnia.
Adolph. V. 9. 6.

PRÆCIPITO.

Hac te *praecipitato*. *Adolph.* IV.
2. 36.

PRÆCIPUUS.

Unam hanc rem me habere praeter
alias *praecipuam* arbitror.
Adolph. II. 3. 5. vide Notas.

PRÆCURRO.

Una illarum interea propere *praecurrit*.
Hec. III. 3. 11.

PRÆDICO.

Actumst, si quidem haec vera
praedicat. *And.* III. 1. 7. Ita praed-
dicant, si. Ita *praedicant*? *And.* V.
3. 4. & 5. Utrum *praedicamus* an
taceam? *Eun.* IV. 4. 53.

PRÆDICO.

Hoc primum in hac re *praedico*
tibi. *And.* I. 1. 19. Neque tu haut
dices tibi non *praeditum*. *And.* I.
2. 34.

PRÆDITUS.

Qui gnatum haberem talligenio
praeditum. *And.* I. 1. 71.

PRÆDIUM.

Frustrum, quem Lemni uxoris
reddunt *praedia*. *Phorm.* IV. 3. 75.
Ex iis *praediis* talenta argenti bina
capiebat statim. *Phorm.* V. 3. 6.

PRÆDO.

E *praedonibus*, unde emerat, se
audisse abreptam e Sunio. *Eun.* I.
2. 34.

PRÆFATIO.

Elephantis quem Indicis *praefato-*
rat. *Eun.* III. 1. 23. Chacream ei
vel *praeficiunt*. *Eun.* III. 4. 3.

PRÆFINITO.

Illi haut licebat, nisi *praefinita*
loqui. *Hec.* I. 2. 19.

PRÆFRINGO.

Aut uspiam ceciderit, aut *prae-*
frugerit aliquid. *Adolph.* I. 1. 12.
vide Notas.

PRÆGNAS.

Abducta a vovis *prægnas* fuerat
filla, neque fuisse *prægnatem* um-
quam ante hunc scivi diem. *Hec.*
IV. 4. 18. & 19. vide Notas.

PRÆMIUM.

Quodvis donum *praemium* a me
optato, id optatum feres. *Eun.* V.
8. 27. Ut apud me *praemium* esse
positum pietati scias. *Hec.* IV. 2. 8.
Iis nunc *praemium* est, qui recta
prava faciunt. *Phorm.* V. 2. 6.

PRÆMONSTRATOR.

Adiutor meus & monitor & *prae-*
monstrator. *Heaut.* V. 1. 2.

PRÆNARRO.

Oportuit rem *praenarrasse* me
Eun. V. 5. 12.

PRÆOPTO.

Ut puerum *praepitares* perire.
Hec. IV. 1. 17.

PRÆPEDITUS.

Re in nostrâ aut gaudio sumus
praepediti nimio, aut aegritudine.
Heaut. III. 1. 97.

PRÆPONO.

Numquam *praeponeus* se illis.
And. I. 1. 58. vide Notas. Si fidem
habeat, se iri *praepositum* tibi apud
me. *Eun.* I. 2. 59. Quo pacto me
habueris *praepositam* amoris tuo.
Hec. IV. 2. 7.

PRÆRIPIO.

Times, ne illum talem *praeri-*
piat tibi. *Eun.* I. 2. 81.

PRÆS.

Ille illi tamen post datum iri mil-
le numum *praes* sit. *Ch.* & *praes* sit
quidem? *Heaut.* III. 3. 45. vide
Notas.

PRAESAGIO.

Nescio quid profecto mi animus
praesagis mali. *Heaut.* II. 2. 7.

PRAESCIO.

Nonne oportuit *praescisse* me ante?
And. I. 5. 4.

PRAESCIBO.

Tute ipso his rebus finem *praescrispi*.
And. I. 1. 124.

PRAESENS.

Cum mille isto *praesens*, absens ut fies. *Eun.* I. 2. 122. Fac animo haec *praesenti* ut dicas. *Eun.* IV. 6. 31. Tua mihi domus te *praesente* absente pateat. *Eun.* V. 8. 39. *Praesens* absensque idem erit. *Adelph.* I. 1. 48. Non quia ades *praesens* dico hoc. *Adelph.* III. 3. 39. Cum hanc sibi videbit *praesentem* eripit. *Adelph.* IV. 5. 34. vide Notas. Non tu hunc habeas plane *praesentem* Deum? *Phorm.* II. 2. 31. *Praesens* quod fuerat, in diem malum abiit. *Phorm.* V. 2. 16.

PRAESENTIA.

Ea prohibet facere tua *praesentia*. *Heaut.* III. 3. 12. Suavia in *praesentia* quae essent, prima habere. *Heaut.* V. 2. 9. Mallem auferre potius in *praesentia*. *Adelph.* II. 2. 14. Ne mea *praesentia* obstet. *Hec.* IV. 9. 11. Provisum est ne in *praesentia* haec hinc abeat. *Phorm.* V. 2. 14.

PRAESENTIO.

Cum ibi me adesse neuter tum *praesentiat*. *And.* V. 1. 20.

PRAESERTIM.

Comissatorem haut sane commodum, *praesertim* Ctesiphoni. *Adelph.* V. 2. 9. *Praesertim* ut nunc sunt mores. *Phorm.* I. 2. 5.

PRAESIDIUM.

Meo *praesidio* atque hospitii. *And.* V. 2. 2. Ut meae stultitiae iustitia tua sit aliquid *praesidi*. *Heaut.* IV. 1. 33. Ibi tuae stultitiae semper erit *praesidium*. *Heaut.* V. 2. 14. *Praesidium* velle se senectuti suae. *Hec.* I. 2. 44.

PRAESTABILIS.

Quanto fuerat *praestabilis*, ubavis gentium agere aetatem? *Hec.* III. 1. 4.

PRAESTITUTO.

Tibi quidem est olim dies, quod dares huic, *praestituta*. *Phorm.* III. 2. 39. vide Notas.

PRAESTO. Verb.

Homini homo quid *praestat*? *Eun.* II. 2. 1. Chremes hoc mihi *praestat*. *Heaut.* V. 1. 3. Hem vir viro quid *praestat*? *Phorm.* V. 3. 7.

PRAESTO. Adverb.

Ipsum adeo *praesto* video. *And.* II. 5. 4. Iam dudum domi *praesto* apud me esse alunt. *Heaut.* I. 1. 120. Cum ille est, *praesto* hic est. *Phorm.* II. 1. 37.

PRAESTOLOR.

Quem *praestolari*, Parmeno, hic ante ostium? *Eun.* V. 1. 5.

PRAETER.

Horum ille nihil egregie *praeter* cetera studebat. *And.* I. 1. 31. Mihi videre *praeter* aetatem tuam facere, & *praeter* quam res te adhortatur tua. *Heaut.* I. 1. 7. & 8. Nimum ipse est bonus *praeter* aequomque & bonum. *Adelph.* I. 1. 39. Te esse *praeter* nostram opinionem comperi. *Hec.* V. 1. 37. Pulchre discedo & probe & *praeter* spem. *Phorm.* V. 9. 39.

PRAETEREA.

Primum quod soror est dicta: *praeterea* ut suis restituam ac reddam. *Eun.* I. 66. Tum *praeterea* talem, nisi tu, nulla pareret filium. *Heaut.* V. 3. 20. Primum indotata est; tum *praeterea*, quae secunda ei dos erat, periit. *Adelph.* III. 2. 47. Si non tum dedero, nam *praeterea* horam ne oppertus fiet. *Phorm.* III. 2. 29.

PRAETEREO.

Sine biduum hoc *praetereat*. *Eun.* II. 2. 52. *Praetereit* tempus. *Eun.* III. 4. 4. Locum reprehensum, qui *praeteritus* neglegentia. *Adelph.* Prol. 14. *Praeterito* hac re. *And.*

tea sarsus. *Adolph.* IV. 2. 35. Ne-
scis, quid mali *prætorioris*. *Hec.*
III. 4. 5. An temere quicquam Par-
meno *prætoriat*? *Hec.* V. 4. 38.
vide Notas. Tua *prætoriat* iam
ad ducendum aetas. *Phorm.* II.
2. 76.

PRÆTERMITTO.

Do, *prætermitto*. *Adolph.* I. 1.
26. Fit sedulo: nil *prætermitto*.
Adolph. III. 3. 60.

PRÆTEREAQUAM.

Verbum unum mihi *præterea-*
quam quod te rogo, faxis cave.
And. IV. 4. 14. vide Notas.

PRÆTERQUAM.

Neque, *præterquam* quas ipse
amor molestias habet, addas. *Eun.*
I. 1. 32. *Præterquam* tui carendum
quod erat. *Heaut.* II. 4. 20.

PRÆEUT.

Ludum iocumque dices fuisse
illum alterum, *præe* huius rabies
quæ dabit. *Eun.* II. 3. 9.

PRANDIUM.

Prandium corrumpitur. *Adolph.*
IV. 2. 49.

PRAVE.

Vide, ne impulsus ira *prave* infi-
ras. *Hec.* III. 5. 34. Nequeo satis,
quam hoc mihi videtur *prave* fa-
ctum, proloqui. *Hec.* IV. 4. 24.

PRAVITAS.

Quæ istaec *pravitas*, quæve
amentia est? *Heaut.* V. 2. 80.

PRAVUS.

Num parva causa aut *prava* ra-
tio est? *Eun.* III. 5. 27. vide Notas.
Neque id putabit *pravum* anrectum
fit, quod petit. *Heaut.* III. 1. 76.
vide Notas. Ineptia lenitas *prava*.
Adolph. III. 3. 37. Et si hoc mihi
pravum, ineptum, absurdum, at-
que alienum a vitâ mea videtur.
Adolph. V. 8. 21. Iis nunc præ-
mium est, qui recta *prava* faciunt.
Phorm. V. 2. 6.

PRÆCARIO.

Hanc tu mihi vel vi, vel clam,
vel *præcario* fac tradas. *Eun.* II.
3. 28.

PRÆCATOR.

Nec tu aram tibi, nec *præcato-*
rem adeam credo, qui mihi sic orat.
Phorm. I. 2. 90.

PRÆCI.

Nihil est *præci* loci relictum. *And.*
III. 4. 22. Perfice hoc, *præcibus*,
pretio. *Eun.* V. 8. 25. Ut neque
misericordia, neque *præcibus* molli-
ri queas. *Phorm.* III. 2. 13. Ut nul-
lus locus relinquatur *præci*. *Phorm.*
III. 3. 14. Venias mihi *præcibus*
lautum peccatum tuum? *Phorm.*
V. 8. 80. vide Notas.

PRÆCOA.

Posthac si quicquam, nil *præcor*.
Phorm. I. 2. 92.

PRÆHENDO. PRÆNDO.

Tuus pater me modo *præhendit*.
And. II. 2. 16. Quis homo umquam
pro theoecho vidit in domo meretri-
cia *prændi* quemquam? *Eun.* V. 4.
39. Syrus est *præhendendus* atque
adhortandus mihi. *Heaut.* III. 1.
100. *Prænde* hominem solum.
Phorm. IV. 3. 15.

PRÆMO.

Res *præmit* denegare. *And.* IV.
1. 9. vide Notas.

PRÆTIUM.

Quod habui summum, *præti*um
persolvi tibi. Postquam amans acces-
sit, *præti*um pollicens. *And.* I. 1.
12. & 49. Audireque eorum est
operæ *præti*um audaciam. *And.* I.
3. 12. Ergo *præti*um ob stultitiam se-
ro. *And.* III. 5. 4. Cum faciem
videas, videtur esse quantivis *præti*.
And. V. 2. 15. *Præti*um sperans illi-
co producit: vendit. *Eun.* I. 2. 53.
Deum sese in *præti*um convertisse.
Eun. III. 5. 40. vide Notas. Si
numquam avare *præti*um statui arti-
meae. *Heaut.* Prol. 48. Cui nil
iam præter *præti*um dulcescit. *Heaut.*
II. 2. 5. Ego spem *præti* non emo.
Adolph. II. 2. 11. Neque *præti*um,
neque rem ullam intercesse. *Adolph.*
III. 2. 51. vide Notas. Hominem
maximi *præti*. *Adolph.* V. 6. 4.
*Præti*o emptas meo. *Hec.* Alt. Prol.
49. Abs te ut blanditiis tuis quam

minimo *pretio* suam voluptatem expleat. *Hec.* I. 1. 12.

PRIDEM.

Quam *pridem* pater mi & mater mortui essent. *Eun.* III. 3. 11. Hoc ego mali non *pridem* inveni. *Heaut.* II. 1. 12. Iam *pridem* equidem audivi. *Hec.* II. 1. 22.

PRIMARIUS.

Neque huius sis veritus faeminae *primariae*, quin novo modo ell faceres contumelliam. *Phorm.* V. 8. 78. vide Notas.

PRIMO.

Primo processit parum. *And.* IV. 1. 47. At etiam *primo* callidum ac disertum credidi hominem. *Eun.* V. 6. 10. Neque illi credebam *primo*: nunc vero palam est. *Hec.* IV. 4. 91. Coepi adversari *primo*. *Phorm.* I. 2. 25. & 30.

PRIMUM.

Modo dolores, mea tu, occipiunt *primum*. *Adolph.* III. 1. 2. Paulatim plebem *primum* facio meam. *Adolph.* V. 6. 10.

PRIMUM.

Postilla nunc *primum* audio, quid illo sit factum. *And.* V. 4. 33. Ut ores, *primum*, ut redeat: si id non commodum est, ut maneat. *Eun.* III. 2. 49. vide Notas. Ubi *primum* poterit, se illinc subducet, scio. *Eun.* IV. 1. 14. Id *primum* dicam: deinde quod veni eloquar. *Heaut.* Prol. 3. Iam nunc haec tria *primum* addidi praeter naturam. *Adolph.* V. 5. 9. Meretricem hanc *primum* adeundam censeo. *Hec.* IV. 4. 94. Vin *primum* hodie facere, quod ego gaudeam? *Phorm.* V. 9. 63.

PRIMUS.

Nec satis digna, cui committas *primo* partu mulierem. *And.* I. 4. 3. Quia sum apud te *primus*. *Eun.* I. 2. 10. Et genus hominum, qui esse *primos* se omnium rerum volunt, nec sunt. *Eun.* II. 2. 17. Fertur in *primis*. *Eun.* III. 1. 39. Suavia in praesentia quae essent, *prima* habere. *Heaut.* V. 2. 10. Se *pri-*

imum alt scire: is solus nescit omnia. *Adolph.* IV. 2. 9. vide Notas. *Primo* actu placeo. *Hec.* Alt. Prol. 31. *Prima* coitiosit acerissima. *Phorm.* II. 2. 32. A *primo* homo insanibat. *Phorm.* IV. 3. 37.

PRINCEPS.

Primarum utrum magis *principem*. *Adolph.* II. 3. 6.

PRINCIPIA.

Tu hosce instrue: ego ero post *principia*. *Eun.* IV. 7. 11.

PRINCIPIO.

Principio amico filium restitueris. *And.* III. 3. 58. *Principio* eam esse dico liberam. *Eun.* IV. 7. 35. *Principio* & habet quod det, & dat nemo largius. *Eun.* V. 8. 48.

PRINCIPIUM.

Audivi, inquam, a *principio*. *And.* IV. 4. 46. Quod dedit *principium* adveniens. *Eun.* III. 2. 5. Saepo malo ex *principio* magna familiaritas constatast. *Eun.* V. 2. 35. Neque quod *principium* incipiam ad placandum, scio. *Heaut.* V. 4. 21. vide Notas. Quod mi *principium* est mali. *Phorm.* I. 3. 6. Blande in *principio* adloqui. *Phorm.* II. 1. 22. Bene habent tibi *principia*. *Phorm.* II. 3. 82. Sic habent *principia* sese. *Phorm.* III. 1. 15.

PRIOR. PRIUS.

Responsum, non dictum esse, quia laesit *prior*. *Eun.* Prol. 6. Nil *prius* neque fortius. *Eun.* I. 1. 5. Sine illum *prior*es partes hosce aliquot dies apud me habere. *Eun.* I. 2. 71. Olim isti fuit generi quondam quaestus apud saeculum *prius*. *Eun.* II. 2. 15. *Priorem* esse illum, non oportere huic dari. *Adolph.* IV. 5. 25. Qui cum illa consuevit *prior*. *Adolph.* IV. 3. 32. vide Notas. Iam *prior* amor me ad hauc rem exercitatum reddidit. *Hec.* III. 3. 47. Ut sit potior, *prior* ad dandum qui est. *Phorm.* III. 2. 48.

PRIVO.

Pamphilamne hac urbe *privari* fines? *Phorm.* III. 2. 32.

PRIUS.

Speſtandae ad exigendae ſint vobis *prius*. *And.* Prol. 27. Nonne *prius* communicatum oportuit? *And.* I. 5. 4. Nullum eſt iam dictum, quod non dictum ſit *prius*. *Eun.* Prol. 41. Norasne eum *prius*? *Eun.* IV. 4. 31. *Prius* audite paucis. *Egn.* V. 8. 37.

PRIUS, QUAM; PRIUSQUAM.

Omnia experiri certumſt *priusquam* pereō. *And.* II. 1. 11. Omnia *prius* experiri, *quam* arma, ſapientem decet. *Eun.* IV. 7. 19. vide *Notas*. Perga iſtuc *prius* diludicare, *quam* ſcias quid rei ſit? *Heaut.* II. 2. 8. vide *Notas*. *Prius* proditutum te tuam vitam, & *prius* pecuniam omnem, *quam* abs te amittas filium. *Heaut.* III. 1. 70. *Priusquam* ad portam venias. *Adolph.* IV. 2. 44. Uxorē hanc *priusquam* duxiſt. *Hec.* V. 1. 17. *Priusquam* huic reſpondeſ temere, audi. *Phorm.* V. 9. 48.

PRO. PROPOSIT.

Pamphilum *pro* uxore habere hanc peregrinam. *And.* I. 1. 119. Facile ut *pro* eunucho *probes*. *Eun.* II. 3. 84. Ne ille *pro* ſe dictum exiſtmet. *Heaut.* Prol. 30. *Pro* ſe quiſque ſedulo faciebant. *Heaut.* I. 1. 74. Qui ſibi me *pro* deridiculo ſcē delectamento putat. *Heaut.* V. 1. 79. Habui, amavi *pro* meo. Nōn necesse habeo omnia *pro* mō iure agere. *Adolph.* I. 1. 23. & 27. *Pro* virgine dari nuptum non poteſt. *Adolph.* III. 2. 48. Sedulo moneo, quae poſſum *pro* mea ſapientia. *Adolph.* III. 3. 73. *Pro* certon tu iſtaec dicis? *Adolph.* III. 4. 32. Tu illos duo olim *pro* re tollebas tua. *Adolph.* V. 3. 23. *Pro* patre huius eſt. *Adolph.* V. 3. 28. Nunc haec plane eſt *pro* nova. *Hec.* Prol. 5. Pueri inter ſeſe quas *pro* levibus noxiis iras gerunt? *Hec.* III. 1. 30. vide *Notas*. Satis *pro* imperio. *Phorm.* I. 4. 18.

PRO. INTERIUS.

Pro Deūm atque hominum fidem! *And.* I. 5. 11. *Pro* ſupreme Iuppiter! *Eun.* III. 5. 2. *Pro* Di immortales. *Adolph.* III. 4. 1. *Pro* Deūm immortalium. *Phorm.* II. 3. 4.

PROBE.

Curati *probe*. *And.* V. 2. 6. Narras *probe*. *And.* V. 6. 6. Intellexisti? *Ch.* *Probe*. *Eun.* IV. 6. 30. Perdoctiſt *probe*. *Heaut.* II. 3. 120. Hoc vitio datur. *sv.* *Probigume*. *Adolph.* III. 3. 65. Feciſtiſ *probe*. *Phorm.* II. 4. 18. Pulchre diſcedo & *probe*, & praeter ſpem. *Phorm.* V. 9. 58.

PROBO.

Forma & aetate ipſe es, facile ut *pro* Eunucho *probes*. *Eun.* II. 3. 84. vide *Notas*.

PROBRUM.

Tamen hanc habere ſtudeat cum ſummo *probro*? *And.* V. 3. 10. Quin ſi hoc celetur, in metu; ſi pateſit, in *probro* ſim. *Phorm.* V. 4. 6.

PROBUS.

Si vos vultis perhiberi *probes*. *Adolph.* III. 4. 59. *Probs* & modesta. *Adolph.* V. 8. 7. O artificem *probum*. *Phorm.* II. 1. 29.

PROCAX.

Meaſt petax, *procax*, magnifica, ſumptuoſa, nobilis. *Heaut.* II. 1. 15. vide *Notas*. Maligna magis & magis *procax* facta illico eſt. *Hec.* I. 2. 84.

PROCEDO.

Funus interim *procedit*. *And.* I. 1. 101. Primo *proceſſu* parum. *And.* IV. 1. 47. *Procedo* tu huc. *Eun.* III. 2. 17. Bene *procedit*. *Adolph.* V. 6. 9. *Proceſſiſti* hodie pulchre. *Adolph.* V. 9. 82.

PROCLIVIS.

Ingenium eſt omnium hominum ab labore *proclivis* ad lubricitatem. *And.* I. 1. 51. Id faciam, in *proclivi* quod eſt. *And.* IV. 2. 18.

PROCL.

Ut tu illos *procul* hinc ex occulto caederes. *Eun.* IV. 7. 17. A me

culpam esse hanc *procul*. *Adolph.* III. 2. 50. Quem cum istoc sermone habueris, *procul* hinc stans accepi. *Hec.* IV. 3. 1.

PRODEAMBULO.

Prodeambulare hac libitum est. *Adolph.* V. 1. 4.

PRODEO.

In funus *prodeas*. *And.* I. 1. 38. Nunç id *prodeas*, ut conveniam Parmenonem. *Eun.* V. 6. 4. Dromo pultat fores: anus quaedam *prodit*. *Heaut.* II. 3. 35. Nemon huc *prodit*? *Phorm.* I. 2. 102. Neque mi in conspectum *prodit*. *Phorm.* II. 4. 3.

PRODO.

Ut aliquot saltem nuptiis *prodeas* dies. *And.* II. 1. 13. Prius *proditurum* te tuam vitam, & prius pecuniam omnem. *Heaut.* III. 1. 70. Illi anui *proditas* abs te filia est planissimum. *Heaut.* IV. 1. 26.

PRODUCO.

Ut huic malo aliquam *producam* moram. *And.* III. 5. 9. Nisi me lassifies amentem, & falsa spe *produceres*. *And.* IV. 1. 24. *Producit*: vendit. *Eun.* I. 2. 54. Omnis *produxi* ac vendidi. *Heaut.* I. 1. 92. Qui illud *produxit* scelus. *Adolph.* III. 2. 16. Quem egomet *produxit*. *Adolph.* III. 3. 48.

PROFECTO.

Profecto sic est. *And.* IH. 3. 22. Nunc est *profecto* interfici cum petiti me possum. *Eun.* III. 3. 3. Nescio quid *profecto* mi animus praesagit mali. *Heaut.* II. 2. 7. *Profecto* hoc vere dicunt. *Adolph.* I. 1. 3. *Profecto* hoc sic est, ut puto. *Hec.* III. 3. 19.

PROFERO.

Saltem aliquot dies *profer*. *And.* II. 1. 29. Habeo alia multa, nunc quae condonabitur; quae *proferetur* post. *Eun.* Prol. 18. Rem *profer* palam. *Heaut.* V. 2. 41. An *proferendum* hoc tibi videtur usquam? *Adolph.* III. 2. 39. Non est opus *proferato*. *Hec.* I. 2. 29. Progeniem

vestram usque ab avo atque atavo *proferens*. *Phorm.* II. 3. 48.

PROFICISCO.

Quid causae est, quia hinc in pistrinum recta *proficiscar* via? *And.* III. 4. 21. Detineo te: fortasse tu *proficiscus* alle fueras. *Eun.* II. 2. 49. Clam me est *proficiscus*. *Heaut.* I. 1. 66. Recta ad Chremem sumus *proficisci*. *Phorm.* V. 6. 20. vide Notas.

PROFITEOR.

In his Poeta hic nomen *proficitur* suum. *Eun.* Prol. 3.

PROFUGIO.

Gnatus eius *profugit* inopia. *Heaut.* III. 2. 17. Hinc egens *profugit* aliquo militatum. *Adolph.* III. 3. 31.

PROFUNDO.

Profundat, perdat, pereat, nihil ad me attinet. *Adolph.* I. 2. 54.

PROGENIES.

Memoriter *progeniem* vestram usque ab avo atque atavo proferens. *Phorm.* II. 3. 48.

PROHIBEO.

Quae sese in ignem inicere voluit, *prohibui*. *And.* I. 113. Quod Di *prohibeant*. *And.* III. 3. 36. Tum me *prohibeas* meam ne tangam? *Eun.* IV. 7. 38. Deos quaeso ut istaec *prohibeant*. *Adolph.* II. 4. 11. Di male *prohibeant*. *Hec.* II. 1. 10. Cum uxore hac ipsam *prohibebat* domo. *Phorm.* II. 3. 76.

PROIN.

Proin tu fac apud te ut fies. *And.* II. 4. 5. *Proin* tu, dum est tempus etiam atque etiam hoc cogita. *Eun.* I. 1. 11. vide Notas. *Proin* tu, taceri si vis, vera dicito. *Eun.* I. 2. 26.

PROINDE.

Proinde hinc vos amolimini. *And.* IV. 2. 24. Ut vos domi mihi eritis, *proinde* ego ero sama foris. *Hec.* II. 1. 21. *Proinde* expiscare, quasi non nosces. *Phorm.* II. 3. 35.

PROLIXA.

Accipit homo, nemo melius prolixus neque *prolixius*. *Eun.* V. 8. 52.

Age *prolixo*, Micio. *Adelph.* V. 8. 20.

PROLOGUS.

In *prologis* scribendis operam abutitur. *And.* Prol. 5. Oratorem esse voluit me, non *prologum*. *Heaut.* Prol. 11. Orator ad vos venio ornatu *prologi*. *Hec.* Alt. Prol. 1. Nul- lum invenire *prologum* posset, *Phorm.* Prol. 14 vide Notas.

PROLOQUIOR.

Censen me verbum potuisse ullum *proloqui*? *And.* I. 5. 21. Nequeo satis, quam hoc mihi videtur factum prave, *proloqui*. *Hec.* IV. 4. 24. Non potuit cogitata *proloqui*. *Phorm.* II. 1. 53. Omitto *proloqui*. *Phorm.* V. 6. 21.

PROLUBIUM.

Quae res tam repente mores mutavit tuos? quod *prolubium*? *Adelph.* V. 9. 28. vide Notas.

PROMEREO.

Verum enim quando bene *promerui*, sat. *Adelph.* II. 1. 47. Ita velim me *promerentem* ames, dum vivas, mi pater. *Adelph.* IV. 5. 47. Idem hic tibi, quod bene *promeritus* fueris, conduplicaverit. *Phorm.* III. 2. 31.

PROMISSUM.

Ubi tempus, *promissa* iam perfici. *And.* IV. 1. 7. Fac sis nunc *promissa* appareant. *Eun.* II. 3. 20. Satis pol proterve me Syri *promissa* huc induxerunt. *Heaut.* IV. 4. 1.

PROMISSUS.

Capillus sparsus, *promissus*, citum caput relictus negligenter. *Heaut.* II. 3. 49. vide Notas.

PROMITTO.

Nil praeter *promissum* or. *Eun.* V. 8. 64. vide Notas. Satis scite *promittis* tibi. *Heaut.* IV. 4. 7. Fac: *Promitt* ego illis. m. *Promissi* autem? n. Fac, *promitte*. *Adelph.* V. 8. 17. & 19. Dum id, quod est *promissum*, ab amicis argentum aufero. *Phorm.* III. 2. 28. Neque ego ignosco, neque *promitto* quicquam. *Phorm.* V. 9. 55.

PROMOVEO.

Nil *promoveris*. *And.* IV. 1. 16. Quantum huic *promoveo* nuptias. *And.* IV. 2. 28. Move vero ocias te, nutritrix. sq. Moveo. on. Video, set nil *promoves*. *Eun.* V. 3. 4. Abibo hinc, praefens quando *promoveo* parum. *Hec.* IV. 4. 81.

PROMOVA.

Capite *promova* in terram statuerem. *Adelph.* III. 1. 18. vide Notas.

PROPE.

Prope adest, cum alieno more vivendum sit mihi. *And.* I. 1. 125. *Prope* iam ut pro uxore haberet. *Heaut.* I. 1. 46. Partus instabat *prope*. *Propius* accedamus. *Adelph.* III. 2. 9. & 11. Illud rus nulla alia causa tam male odi, nisi quia *prope* est. *Adelph.* IV. 1. 7. Sane has multo *propius* ibis. *Adelph.* IV. 2. 41. *Prope* decurso spatio. *Adelph.* V. 4. 6. vide Notas. Accedo *propius*. *Hec.* III. 1. 36. vide Notas.

PROPEDIUM.

Illum tibi salvum adfuturum esse hic confido *propedium*. *Heaut.* I. 1. 108. Ne tu *propedium* istius obstatu- raturabere. *Heaut.* IV. 8. 27. Ipsa re experiere *propedium*. *Adelph.* V. 5. 7.

PROPEMODUM.

Propemodum habeo iam fidem, *And.* III. 4. 6. vide Notas. Me eius spero fratrem *propemodum* iam repperisse. *Eun.* I. 2. 123. Egomet habeo *propemodum* quam volo. *Heaut.* V. 5. 20. Curare ambos, *propemodum* reposcere illum est quem dedisti. *Adelph.* I. 2. 51.

PROPERA.

Propera adcorso. *And.* V. 6. 15. Traduce huc ad vos *propera*. *Heaut.* IV. 22. *Propera* praecurrit. *Hec.* III. 3. 11.

PROPERO.

Continuo ad te *properans* percurra ad forum. *And.* II. 2. 18. Tanta ocus *properemus*. *Eun.* III. 5. 61. Hic *properat* in Cyprum. *Adelph.* II. 4. 14. Hominem *propero* invenire. *Phorm.* V. 6. 5.

PROPINO.

Hunc comedendum & ebibendum vobis *propino*. *Eun.* V. 8. 57. vide Notas.

PROPINQUUS.

Ex meo *propinquo* rure hoc caplo, commodi. *Eun.* V. 5. 1.

PRORIOR.

Dum nulla alia delectatio, quae *propior* esset. *Heaut.* V. 1. 35. Ita me servet Iuppiter, ut *propior* illi, quam ego sum ac tu, homo nemo sit. *Phorm.* V. 3. 25.

PRORITIUS.

Parentes *proritii*. *Adelph.* I. 1. 6. Satin illi Di sunt *proritii*? *Phorm.* IV. 3. 31.

PROPRIUS.

Nilne esse *proprium* cuiquam? *And.* IV. 3. 1. Voluptates eorum *propriae* sunt. *And.* V. 5. 4. Curavi, *propria* ea Phaedria ut potetur. *Phorm.* V. 5. 2.

PROPTER. Praeposit.

Egon *propter* me illam decipi miseram finam? *And.* I. 5. 36. Scin tu turbam hanc *propter* te esse sciam? *Eun.* IV. 6. 6. *Propter* quam in summa infamia sum. *Heaut.* II. 3. 18. Quae vos *propter* adulescentiam minus videtis. *Adelph.* V. 9. 35. Haec tot *propter* me gaudia illi contigisse laetor. *Hec.* V. 3. 35. *Propter* invidiam adimunt diviti, aut *propter* misericordiam addunt pauperi. *Phorm.* II. 1. 47. & 48.

PROPTER. Adverb.

Interdum *propter* dormiet. *Eun.* II. 3. 77. Hic *propter* hunc adiste. *Adelph.* II. 1. 15. Ibi angipertum *propter* est. *Adelph.* IV. 2. 37.

PROPTEREA.

Id *propterea* nunc hunc venientem sequor. *And.* II. 5. 3. vide Notas. Ergo *propterea* te sedule & moneo & hortor. *Hec.* I. 1. 6.

PROPULSO.

Quod tu speres, *propulsabo* facile. *And.* II. 3. 21.

PRORSUM.

Hic homines *prorsum* ex stultis insanos facit. *Eun.* II. 2. 23. *Pror-*

sum oblitus sum mei. *Eun.* II. 3. 15. Accipit homo nemo melius *prorsum* neque prolixius. *Eun.* V. 8. 52. vide Notas. *Prorsum* e lecto nequeat surgere. *Adelph.* IV. 1. 4. Curfari rursus *prorsum*. *Hec.* III. 1. 35.

PRORSUS.

Hic *prorsus* illam non dat. *And.* II. 2. 34. *Prorsus* a me opinionem hanc tuam esse ego amotam volo. *And.* III. 2. 30. *Prorsus* non vidisse. *Eun.* II. 9. 41. vide Notas. *Prorsus* nihil intellego. *Heaut.* IV. 5. 28. vide Notas. *Prorsus* non potest. *Adelph.* IV. 7. 44. Enimvero *prorsus* iam tacera non queo. *Hec.* IV. 4. 51.

PRORUO.

Foras simul omnes *proruo* se. *Eun.* III. 5. 51.

PROSILIO.

Quidnam hic properans *prosilis*? *Eun.* V. 7. 6.

PROSPERE.

Evenero haec nobis *prospera*. *Phorm.* V. 8. 2.

PROSPICIO.

Malo ego nos *prospicere*, quam hunc ulcisci accepta iniuria. *Eun.* IV. 6. 24. Nisi *prospicium* a nobis interea est, desertae vivimus. *Heaut.* II. 4. 11. vide Notas. Quam bene vero ab a te *prospicium* est? *Heaut.* IV. 1. 25. Tibi *prospexi* & stultitiae tuae. *Heaut.* V. 2. 8. Illa quae futura sunt *prospicere*. *Adelph.* III. 3. 34. Ego iam *prospiciam* mihi. *Adelph.* IV. 2. 50. Numquid tuto *prospexisti* tibi? *Adelph.* IV. 5. 55. Aderam, cuius consilio fuerat ea par *prospici*. *Hec.* IV. 1. 46. Nisi me animus fallit, aut parum *prospiciunt* oculi. *Phorm.* V. 1. 8.

PROSTERNA.

Ceteros ruerem, agerem, raperem, funderem & *prosternerem*. *Adelph.* III. 2. 21. vide Notas.

PROSUM.

Capitis periculum adire, dum *prosum* tibi. *And.* IV. 1. 53. Quibus & re salva & perdita *prosumum* &

prosum saepe. *Enn.* II. 2. 27. *Mellius*, *peius*, *profit*, *oblit*, *Heaut.* IV. 1. 30. Quicquid est id, quod reliquit, *profuit*. *Heu.* III. 5. 13. Qui post factam iniuriam se expurgat, parum mihi *profit*. *Hec.* V. 1. 14.

PROTELO.

Ne te iratus suis saeviculis distis *protelet*. *Phorm.* I. 4. 35.

PROTERREO.

Filiam *proterruisti* hinc. *Heaut.* III. 1. 37.

PROTERVE.

Satis pol *proterus* me Syri promissa huc induxerunt. *Heaut.* IV. 4. 1. Ecce autem tu quoque *proterve* iracundus es. *Hec.* III. 5. 53.

PROTERVITAS.

Quam paeneme tua perdidit *protervitas*. *Heaut.* IV. 6. 10.

PROTERVOS.

Ne ineptus, ne *protervos* videar. *Heaut.* III. 3. 16.

PROTINAM.

Hinc me *protinam* conicerem in pedes. *Phorm.* I. 4. 13.

PROVIDEO.

Erus est, neque *provideram*. *And.* I. 2. 12. Si non aliu *providentur*. *And.* I. 3. 3. *Phorm.* I. 4. 5. ubi vide Notas. Putavit me plus scire & *praevidere*. *Heaut.* I. 1. 64. *Provisum* est, ne in praesentia haec hinc abeat. *Phorm.* V. 2. 14.

PROVINCIA.

Huic nostro tradita *provincia*. *Heaut.* III. 2. 5. *Provinciam* cepisti duram. *Phorm.* I. 2. 22.

PROVISO.

Proviso quid agat Pamphillus. *And.* V. 5. 1. Huc *proviso*. *Enn.* III. 1. 4. Ego huc ad vos *proviso*. *Adolph.* V. 6. 1. vide Notas.

PROVOCO.

Pamphillam tantum *provocamus*. *Enn.* III. 1. 53. vide Notas. Huc *provocat*. *Adolph.* V. 4. 24.

PROVOLVO.

Ego hunc in mediam viam *provolvam*. *And.* IV. 4. 38.

PROXIMUS.

Proximus sum egomet ml. *And.* IV. 1. 12. His mensibus sex septem prorsus non vidisse *proximis*. *Enn.* II. 3. 41. Eamus ad me, ibi *proximum* est. *Enn.* III. 5. 64. Agrum in *proximo* hic mercatus es. *Heaut.* I. 1. 2. Hic meus amicus illi genere est *proximus*. *Adolph.* IV. 5. 17. Hic est hys cognatus *proximus*. *Adolph.* V. 8. 24. Cum in *proximo* hic sit aegra. *Hec.* III. 2. 6. Lex est, ut orbae, qui sunt genere *proximi*, ils nubant. *Phorm.* I. 2. 75.

PRUDENS.

Prudens sciens, vivus vidensque pereo. *Enn.* I. 1. 27.

PSALTRIA.

Ille bonus vir nobis *psaltriam*, si Dis placet, paravit. *Adolph.* III. 4. 31. Tua arte viginti minae pro *psaltria* periere. *Adolph.* IV. 7. 25.

PUBLIC.

Ibi custos *publice* est nunc. *Enn.* II. 2. 59. Haut cito malliquid ortum ex hoc sit *publico*. *Adolph.* III. 3. 89.

PUBLICITUS.

Non hoc *publicitus* scelus hinc deportarier in solas terras? *Phorm.* V. 8. 85.

PUBLICUS.

Au ne hoc quidem ego adipiscar, quod iux *publicum* sit? *Phorm.* II. 3. 65.

PUDENS.

Animi est *pudens* hic, ubi opus. *And.* IV. 1. 13. vide Notas. Quamobrem tandem? an quia *pudens*? *Enn.* V. 2. 68. Cuius nunc *pudens* me & miseret. *Heaut.* II. 3. 19. Fratri me quidem *pudens* pigetque. *Adolph.* III. 3. 38. *Pudens* Philumena. *Hec.* V. 2. 27. Non similitatem meam revereri saltem? non *pudens*? *Phorm.* II. 1. 3.

PUDET.

Nil *pudens* hic, ubi opus. *And.* IV. 1. 13. vide Notas. Quamobrem tandem? an quia *pudens*? *Enn.* V. 2. 68. Cuius nunc *pudens* me & miseret. *Heaut.* II. 3. 19. Fratri me quidem *pudens* pigetque. *Adolph.* III. 3. 38. *Pudens* Philumena. *Hec.* V. 2. 27. Non similitatem meam revereri saltem? non *pudens*? *Phorm.* II. 1. 3.

PUDICE.

Pudico. vitam agebat. *And.* I. 1. 47. Bene & *pudice* doctum atque educum ingenium. *And.* I. 5. 39. Bene & *pudice* educam. *Heaut.* II. 1. 14.

PUDICITIA.

Et ad *pudicitiam* & ad rem tutandam. *And.* I. 9. 53.

PUDICUS.

Pium ac *pudicum* ingenium. *Hec.* I. 2. 77.

PUDOR.

Patris *pudor*. Ut neque me consuetudo, neque amor, neque *pudor* compoveat. *And.* I. 5. 27. & 44. In denegando modo quis *pudor* paulum adest. *And.* IV. 1. 6. Numnam eius color *pudoris* signum usquam indicat? *And.* V. 3. 7. *Pudore* & liberalitate liberos retinere. *Adolph.* I. 1. 32. Stultitiam ista nec, non *pudor*. *Adolph.* II. 4. 10. *Pudor* in an amor obsequeretur magis. *Hec.* I. 2. 47. Timidum obtruncavit *pudor*. *Phorm.* II. 1. 54.

PUELLA.

Parvulam *puellam*. *Eun.* I. 2. 29. Noviciae, *puellas*. *Eun.* III. 5. 34. Si *puellam* parerem, nolle tolli. *Heaut.* IV. 1. 14. Cum *puella* animum suscepisse inimicitias non pudet? *Hec.* II. 1. 34.

PUELLULA.

Continuo, quandam natus est *puellulam* citharistriam. *Phorm.* I. 2. 31.

PUER.

Per ecafior scitus *puer* est natus Pamphilo. *And.* III. 2. 6. *Puerum* supponi. *Eun.* Prol. 39. Aequom esse, censent, nos iam a *pueris* ilico nasci senes. *Heaut.* II. 1. 2. Homini ilico lacrimae cadunt quasi *puero*. *Adolph.* IV. 2. 21. Quem ego *puerum* modo tantillum in manibus gestavi meis. *Adolph.* IV. 2. 24. Promissi autem? de te largitor, *puer*. *Adolph.* V. 8. 17. Mulieres sunt, serme ut *pueri*, levi sententia. *Hec.* III. 1. 32. Nutricem *puer*

no adducit. *Hec.* V. 2. 4. Ubi eris *puero* natalis dies. *Phorm.* I. 1. 14.

PUERILIS.

Quidnam sit? n. *Puerilist.* *And.* II. 6. 18. Vestra *puerili* sententia. *Phorm.* V. 8. 56.

PUERITIA.

Mihi cum eo iam inde usque a *pueritia* fuit semper familiaritas. *Heaut.* I. 2. 9.

PUERPERA.

Quid opus factu esset *puerperas*. *And.* III. 2. 10. *Puerperam* hac nunc duci per viam, aegrotant. *Adolph.* V. 7. 23.

PUGIL.

Si qua est habitior paulo, *pugilem* esse aiunt. *Eun.* II. 3. 24. *Pugilum* gloria. *Hec.* Alt. Prol. 25.

PUGNA.

Neque *pugnas* narrat. *Eun.* III. 2. 29. Dabit hic *pugnam* aliquam denuq. *Eun.* V. 2. 60.

PUENO.

Peniculon *pugnare* cogitas? *Eun.* IV. 7. 7. *Pugnaveris*. *Adolph.* V. 3. 57. *Pugnans* de loco. *Hec.* Alt. Prol. 33.

PUGNUS.

Pugnus continuo in mala haerent. *Adolph.* II. 1. 17. Me *pugnis* usque occidit. *Adolph.* IV. 2. 19. *Pugnus* in ventremingere. *Phorm.* V. 2. 95.

PULCHER.

O faciem *pulchram*. *Eun.* II. 3. 5. Virgo *pulchra*. *Phorm.* I. 2. 54. Hic *pulcherrimum* facinus audivi. *Phorm.* V. 6. 29.

PULCHRA.

Dixit *pulchra*. *Eun.* II. 3. 85. *Pulchre* mehercule dictum & sapienter. *Eun.* III. 1. 26. Videbar mihi esse *pulchre* sobrius. *Eun.* IV. 5. 2. Instructa *pulchre* ad perniciem. *Heaut.* III. 1. 41. Salsamenta haec fac mactarentur *pulchre*. *Adolph.* III. 3. 27. Ego illius sensum *pulchre* calleo. *Adolph.* IV. 1. 17. Processisti hodie *pulchre*. *Adolph.* V. 9. 22. Faeneratum istuc beneficium *pulchre* tibi dices. *Phorm.* III. 2. 8. Sane, here

ele *pulchro* suades. *Phorm.* III. 3. 9. Immo vero *pulchro* discedo. *Phorm.* V. 58.

PULCHRITUDO.

Nihil erat adiumenti ad *pulchritudinem*. *Phorm.* I. 2. 55.

PULMENTUM.

Lepus tute es, & *pulmentum* quaeris? *Eun.* III. 1. 36. vide *Notas*.

PULXO.

Dromo *pulsat* forēs. *Heaut.* II. 3. 34. Cesso *pulsare* ostium vicini? *Heaut.* III. 1. 1. Quis ostium hoc *pulsavit*? *Adelph.* IV. 5. 3.

PUNCTUM.

Temporis mihi *punctum* ad hanc rem. *Phorm.* I. 4. 7.

PURGATIO.

Nescio quid peccati portat haec *purgatio*. *Heaut.* IV. 1. 12.

PURGO.

Purgo ego me de istac Thaldi? *Eun.* III. 1. 44. Tu quod te postea *purgas*, hanc iniuriam mihi nolle factam esse, hulus non faciam. *Adelph.* II. 1. 8. Piscia ceteros *purga*. *Adelph.* III. 3. 22. Te ipsum *purgare* ipsis coram, placabilis es. *Adelph.* IV. 3. 17. Aut ea resollendo tibi aut *purgando* corrigendus. *Hec.* II. 2. 12. Te sibi *purgatum*. *Hec.* V. 4. 31. Orat; confiteatur; *purgat*; quid vis amplius? *Phorm.* V. 9. 46.

PURUS.

In hac est *pura* oratio. *Heaut.* Prol. 46.

PUTO.

Dictum *puta*. *And.* I. 1. 2. Aliqua forsitan me *putat* non *putare* hoc verum. *And.* V. 5. 1. & 2. Dum haec *puto*. *Eun.* IV. 8. 4. Bene *putas*. *Eun.* IV. 7. 43. Magis, si magia moris, *putes* ita rem esse. Id nil *puto*. *Heaut.* V. 1. 16. & 27. Qui, nisi quod ipse fecit, nil rectum *putat*. *Adelph.* I. 4. 19. Qui ita *putant*. *Adelph.* IV. 3. 3. Rem ipsam *putemus*. *Adelph.* V. 3. 10. Quae tibi *putaris* prima, in experiundo ut repudies. *Adelph.* V. 4. 4. Ni-

minum me ingratum *putas*. *Hec.* V. 13. Rem ipsam *putasti*. *Phorm.* IV. 6. 6.

PYRRHUS.

Idem hoc iam *Pyrrhus* seditavit. *Eun.* IV. 7. 12.

PYTHIAS.

Eunuchi persona est.

PYTISO.

Pytisando moda mihi quid vini absumpsit? *Heaut.* III. 1. 48. vide *Notas*.

Q.

QUA.

Fieri potest, ut ne *qua* exeat. *Adelph.* IV. 4. 18.

QUADRUPES.

Quadrupedem constringite. *And.* V. 2. 24.

QUAERITO.

Lana ac tela vidum *quaeritans*. *And.* I. 1. 48. Haec cur *quaeritis*? *Eun.* III. 3. 17. Te ipsum *quaerito*. *Adelph.* I. 2. 1.

QUAERO.

Te ipsum *quaero*. *And.* II. 2. 8. Consilium *quaero*. *And.* IV. 2. 19. Facile vidum *quaerere*. *Eun.* II. 2. 30. Ubi *quaeram*, ubi investigem, incertus sum. *Eun.* II. 3. 3. Lepus tute es, & *pulmentum* *quaeris*? *Eun.* III. 1. 36. vide *Notas*. Sermonem *quaerere*. *Eun.* III. 3. 10. Quid tibi hic vestitus *quaeris*? *Eun.* III. 3. 10. *Quaero* qui respondent. *Eun.* IV. 7. 20. Vidum volgus *quaerere*. *Heaut.* II. 1. 38. Nil tam difficilest, quin *quaerendo* investigari possiet. *Heaut.* IV. 2. 8. Abducere, vinci, *quaero* rem. *Adelph.* III. 4. 36. Conferre, *quaero*, parce. *Adelph.* V. 3. 27. Contrivi in *quaerendo* vitam atque aetatem meam. *Adelph.* V. 4. 15. Senex si *quaerat* me, modo isto dicto ad portum, percontatum adventum Pamphili. Audia quid dicam, Scirto? si *quaerit* me, uti tum dicas; si non *quaerat*, nullus dixeris. *Hec.* I. 2. 1. & 3. & 4. *Quaerere*

alium virum, *Phorm.* II. 1. 67. *Quorru* in malo iubeas malum? *Progn.* III. 3. 11. vide Notas. Vin satis *quaesum* mi istuc esse? *Phorm.* V. 3. 28.

QUAERO.

Bona verba, *quaeso.* *And.* I. 2. 33. Narra istuc *quaeso* quid sit. *Eun.* III. 5. 14. Ubinamst *quaeso*? *Heaut.* III. 1. 21. Deos *quaeso* ut istuc prohibeant. *Adolph.* II. 4. 14. *Quaeso* quid iunc consili est? *Hec.* IV. 2. 12. *Quaeso* quid nargas? *Phorm.* V. 8. 42.

QUAESTUS.

Accepit conditionem, dela *quaestum* occipit. *And.* I. 1. 52. Olim isti fuit generi quondam *quaestus* apud saecium prius. Is *quaestus* nunc est multo uberrimus. *Eun.* II. 2. 15. & 22. Eum esse *quaestum* in animum induxi maximum. *Heaut.* Prol. 49. Uti *quaestum* faceret. *Heaut.* IV. 1. 27. Ne nomen *quaesti* mi obstat. *Hec.* V. 1. 9. vide Notas. Si esset alia ex *quaestu* hoc. *Hec.* V. 1. 30. Numquam enim *quaesti* gratia ad malas adducam partes. *Hec.* V. 3. 38.

QUALIS.

Non satis pernostii me etiam, *qualis* sim. *And.* III. 2. 23. Metuo *qualem* tu me esse hominem existumes. *Eun.* IV. 6. 20. *Quale* ingenium haberes. *Heaut.* II. 4. 4. *Qualis* sim amicus, aut quid possiem. *Hec.* V. 1. 40. *Qualis* ego in hunc fuerim. *Phorm.* V. 9. 43.

QUAM.

Particula comparationi inserviens.

Magis id adeo, mihi ut incommodet, *quam* ut obsequatur gnato. *And.* I. 1. 136. Quanto nunc formosior videre mihi, *quam* dudum? *Eun.* IV. 5. 5. Quasi istic mea res minor agatur, *quam* tua. *Heaut.* II. 3. 13. Animam relinquam potius, *quam* illas deferam. *Adolph.* II. 4. 52. Non mihi illud factum minus dolet, *quam* tibi. *Hec.* IV. 4. 25. Plus *quam* opus est scito sciet. *Phorm.* IV. 1. 18.

Cum superlativo augmentum.

Illum esse *quam* deterimum. *And.* V. 1. 16. Te redimas captum *quam* queas minimo. *Eun.* I. 1. 29. Ut esset apud te hoc *quam* gratillimum. *Heaut.* II. 3. 127. vide Notas. Hac *quam* plurimum illis relinqua. *Adolph.* V. 3. 27. *Quam* maximo servire vestris commodis. *Hec.* Alt. Prol. 43.

Sequente Adiectivo.

Vide *quam* iniquus sis prae studio. *And.* V. 1. 6. *Quam* hoc minus gratum Thaidi arbitrare esse? *Eun.* II. 2. 44. Vel heri in vino *quam* inmodestus fuisti! *Heaut.* III. 3. 7. *Quam* tristis. *Hec.* III. 2. 17. Haec cum rationem ingas, *quam* sint suavia, & *quam* cara sint. *Phorm.* II. 2. 30.

Sequente Verbo.

Quam timeo, quorsum evadas. *And.* I. 1. 100. Nescis, *quam* doleam. *Heaut.* V. 1. 61. *Quam* gaudeo. *Adolph.* III. 4. 90. *Quam* timeo. *Phorm.* IV. 3. 3.

Sequente Adverbio.

Quam misere amarit. *And.* III. 2. 40. *Quam* timui male. *Heaut.* IV. 1. 51. *Quam* mox virginem arcessant. *Adolph.* V. 6. 1. *Quam* sancte. *Hec.* I. 1. 4. *Quam* inique comparatumst. *Phorm.* I. 1. 7. *Quam* saepe forte temere eveniunt, quo non audeas optare? *Phorm.* V. 1. 30.

Post Tam, aliasque particulas.

Non tam ipso, quidem, dono, *quam* abs te datum esse. *Eun.* III. 1. 3. Tam placidum, *quam* ovis est, reddo. *Adolph.* IV. 1. 18. Non hercle verbia dici potest tantum, *quam* re ipsa navigare incommodumst. *Hec.* III. 4. 3. Turbet porro, *quam* velit. *Hec.* IV. 4. 12. vide Notas. Secus *quam* dignum. *Phorm.* II. 3. 91.

QUAMOBREM.

Quamobrem tute id non scis? *And.* IV. 3. 12. *Quamobrem* adduxisti? *Eun.* V. 1. 10. Nihil satis

fieri video, *quamobrem* accipere huc mi expediat metum. *Heaut.* II. 3. 96. Is, *quamobrem* huc veneram, rus abiit. *Adolph.* III. 3. 81. *Quamobrem* haec abierit, causam vides. *Hec.* III. 3. 22. Ecquid locutus cum ista es, *quamobrem* hanc ducimus? *Phorm.* V. 3. 15.

QUAMPLURIMUM.

Fac *quamplurimum* illis relin-
quas. *Adolph.* V. 3. 27. Studeo illis
ut *quamplurimum* facerem. *Adolph.*
V. 4. 14.

QUAMPIMUM.

Quampimum hoc me libera mi-
serum metu. *And.* II. 2. 14. Fac
quampimum haec audiat. *Enn.* V.
3. 12. Ut, quid agam, *quampri-
mum* sciam. *Adolph.* III. 3. 6. Ut
hoc *quampimum*, quicquid est,
certo sciam. *Hec.* III. 1. 44. Cesso
adire *quampimum* senem? *Phorm.*
III. 1. 55.

QUAMQUAM.

Quamquam illam cupio abducere.
Enn. I. 2. 92. *Quamquam* hanc in-
ter nos nuper notitia admodumst.
Heaut. I. 1. 1. *Quamquam* est sceler-
atus, non committet hodie umquam
iterum ut vapulet. *Adolph.* II. 1. 5.

QUAMVIS.

Quamvis etiam maneo otiosus hic.
Adolph. II. 4. 15.

QUANDO.

Quando alias malim, quam hodie
has fieri nuptias? *And.* III. 2. 49.
vide Notas. Ut quimus, aiunt;
quando, ut volumus, non licet.
And. IV. 5. 10. Meus fac sis po-
stremo animus, *quando* ego sum
tuus. *Enn.* I. 2. 116. *Quando* istuc
iam erit? *Heaut.* II. 2. 9. vide No-
tas. *Quando* ego tuum non curo,
ne cura meum. *Adolph.* V. 3. 16.
Dabitur quidem, *quando* hic volt.
Adolph. V. 8. 33. vide Notas. Si
quando ad eam accesserat consuba-
latum. *Hec.* II. 1. 106. *Quando* iam
accusando fieri interitum non potest,
ignosce. *Phorm.* V. 9. 45.

QUANDOQUIDEM.

Quandoquidem tam inerts, tam
nulli consilii sum. *And.* III. 5. 2.
Quandoquidem illarum nequeto quis-
quam noyit. *Enn.* II. 3. 83. *Quande-
quidem* ducenda est, egomet habeo
propemodum quam volo. *Heaut.* V.
5. 20. *Quandoquidem* hoc num-
quam mi ipse voluit credere.
Adolph. IV. 5. 6. *Quandoquidem* illam a me distrabit necessitas. *Hec.*
III. 5. 42. *Quandoquidem* solus re-
gnas. *Phorm.* II. 3. 58.

QUANTIVIS.

Cum faciem videas, videtur esse
quantivis pretii. *And.* V. 2. 15.

QUANTO.

Quanto satius. *And.* II. 1. 7.
Quanto magis magisque cogito. *Enn.*
III. 3. 1. *Quanto* tu me es annis
gravier, tanto es ignoscentior. *He-
aut.* IV. 1. 32. vide Notas. *Quanto*
fuerat praestabilius. *Hec.* III. 1. 4.

QUANTUM.

Erus, *quantum* audio, uxore
excidit. *And.* II. 5. 12. *Quantum*
suspitor, ad virginem animum
adiexit. *Enn.* I. 2. 62. *Quantum* ex
ipsa re cemostrum fecimus. *Heaut.*
II. 3. 25. vide Notas. *Quantum*
potes abi. *Adolph.* III. 2. 52. Nes-
cis, *quantum* hodie profueris mihi.
Hec. V. 4. 36. *Quantum* potest,
nunc conveniendus Phormio est.
Phorm. V. 8. 3. Inpurum vide,
quantum valet. *Phorm.* V. 8. 94.

QUANTUS.

Nescis *quantis* in malis verfer mi-
ser. *And.* IV. 1. 25. *Quanti* est sa-
pere? *Enn.* IV. 7. 21. Tu illum
numquam ostendisti *quantis* pende-
res. *Heaut.* I. 1. 103. Tu, *quantus*
quantus, nil nisi sapientia es.
Adolph. III. 3. 40. *Quantum* obtulit
adventu meo laetitiam Pamphilo
hodie? *Hec.* V. 3. 18. *Quanta quan-
to* haec mea paupertas est. *Phorm.*
V. 8. 10.

QUA PROPTER. Adverb.

Quapropter? si, Rogas? *And.* I.
1. 136. *Quapropter*? quia enim qui

eos gubernat *animus*, infirmum gerunt. *Hec.* III. 1. 31.

QUA PROPTER. *Continent.*

Quapropter haec res nequaquam neglectu est mihi. *Heaut.* II. 3. 116. *Quapropter* quoque pacto tacito est opus. *Adelph.* III. 2. 44. *Qua* me propter exanimatum citius eduxi foras. *Hec.* III. 3. 4.

QUARE.

Quare aequum est vos cognoscere atque ignorare. *Eun.* Prol. 42. Hem, perii. *Quare?* *Adelph.* III. 2. 29.

QUASI.

Istaec commemoratio *quasi* exprobratio est immemori benefici. *And.* I. 1. 17. *Quasi* necesse sit, si huic non dat, te illam uxorem ducere. *And.* II. 2. 25. Adsimulabo *quasi* nunc, exeam. *Eun.* III. 2. 8. *Quasi* talenta ad quindecim coegi. *Heaut.* I. 1. 93. *Quasi* nunc non norimus nos inter nos. *Adelph.* II. 4. 7. *Quasi* tu non multo malis narrare hoc mihi. *Hec.* I. 2. 35. Proinde expiscare, *quasi* non noveres. *Phorm.* II. 3. 35.

QUATRO.

Homo *quatuor* certe cum dono foras. *Eun.* II. 3. 66.

QUE.

Dum licitum est ei, dumque aetas tulit. *And.* II. 6. 12. Ludum locumque dicas fuisse illum alterum. *Eun.* II. 3. 9. vide Notas. Praeter sequumque & bonum. *Adelph.* I. 1. 39.

QUO.

Cum velit, tibi iure irasci non *queat*. *And.* II. 3. 20. Ut *quimus*, alunt; quando, ut volumus, non licet. *And.* IV. 5. 10. Te redimas captum quam *queas* minimo: si nequeas paululo, at quanti *queas*. *Eun.* I. 1. 29. & 30. Cum tolerare illius sumptus non *queat*. *Heaut.* III. 2. 33. Pectore consistere nil consili *quit*. *Adelph.* IV. 4. 5. Forma in tenebris nosci non *quita* est. *Hec.* IV. 1. 57. Minus *quo* viri cul-

pa, quam me dignum sit. *Phorm.* V. 3. 4.

QUEROR.

Quid agam? quid clamem? aut *querar?* *Adelph.* V. 3. 3.

QUI. QUIS.

Tandem cognosti, *qui* siem. *And.* III. 4. 7. *Quis* videor? *And.* IV. 2. 19. Restitue *quem* a me accepisti locum. *And.* IV. 1. 57. vide Notas. Verum ex eo nunc *miseram quem* capit laborem? *And.* IV. 3. 4. Nunc, Parmeno, te ostenderis, *qui* vir fies. *Eun.* II. 3. 16. vide Notas. *Quae* eius confidentiast? *Eun.* V. 1. 23. *Quae* illaec turbast? *Eun.* V. 4. 25. *Qua* spe, aut *quo* consilio huc imus? *Eun.* V. 7. 1. Ex tua libidine moderantur, nunc *quae* est, non *quae* olim fuit! *Heaut.* II. 1. 4. *Quae* istaec pravitās, *quae*ve amentia est? *Heaut.* V. 2. 20. & 21. Minime miror, *qui* insanire occipiunt ex injuria. *Adelph.* II. 1. 43. Nescis *qui* vir sit. *Adelph.* IV. 7. 5. Duxi uxorem: *quam* ibi miseriam vidi? *Adelph.* V. 4. 13. Si *quid* usus venerit. *Adelph.* V. 6. 7. *Quid* morbi est? *Hec.* III. 1. 43. *Quis* istuc consili est? *Hec.* IV. 2. 12. *Quid* mihi lucri est te fallere? *Phorm.* I. 2. 21. *Quid* istuc verbi est? *Phorm.* II. 2. 29.

QUID. Propter quid.

Quid verbis opus est? *And.* I. 1. 72. *Quid* hic stabas? *Eun.* I. 2. 7. *Quid* stas? *Heaut.* II. 3. 9. Nescio *quid* tristem video. *Adelph.* I. 1. 54. *Quid* consolare me? *Hec.* III. 1. 13. *Quid* has metuis fores? *Phorm.* V. 1. 16.

QUID ISTIC.

Formula concedendi.

And. III. 3. 40. *Eun.* I. 2. 91. II. 3. 97. *Heaut.* V. 5. 9. *Adelph.* III. 2. 52.

QUI. U.

Efficite *qui* detur tibi: ego id agam, *qui* mihi ne detur. *And.* II. 1. 34. & 35. Id *quero*, tibi *qui* filium restituerem. *Heaut.* III. 1. 83. Huic demus *qui* fruator. *Adelph.* V.

8. 27. Aliquantulum quae adferret, qui dissolverem quae debeo. *Phorm.* IV. 3. 50.

QUI. Quomodo.

Qui scis? *And.* II. 1. 2. Qui istuc facere Eunuchus potuit? *Eun.* IV. 3. 15. Qui ille poterit esse in toto, dic mihi. *Heaut.* IV. 3. 30. Qui potest melius? *Adolph.* II. 2. 7. Nec, qui hoc tui eveniat, scio. *Hec.* II. 3. 6. Qui istuc credam ita esse, mihi dici velim. *Phorm.* V. 6. 15.

QUIA.

Is mutavit, quia me Inmutatum videt. *And.* I. 5. 7. Sane, quia vero hae mihi patent semper fores, aut quia sum apud te primus. *Eun.* I. 2. 9. & 10. Quia dudum tu tantopere iusseras, eo coepi. *Heaut.* IV. 5. 38. Non quia ades praesens dico hoc. *Adolph.* III. 3. 39. Quia enim qui eos gubernat animus, infirmum gerunt. *Hec.* III. 1. 30. Quia enim in illis fructus est. *Phorm.* II. 3. 13.

QUICUMQUE.

Cum quibus erat cumque una. *And.* I. 1. 36. Quae meo cumque animo lubitum est facere. *And.* I. 5. 28. Quodcumque inciderit in mentem, volet. *Heaut.* III. 1. 75. vide *Notas*.

QUIDAM.

Fuit olim hinc quidam senex. *And.* I. 3. 16. vide *Notas*. Neque tibi obstat, quod quidam facit. *Eun.* III. 2. 30. Amicus quidam me a foro abduxit modo. *Adolph.* IV. 5. 11. Modo quandam vidi virginem hic viciniae. *Phorm.* I. 2. 45.

QUIDEM.

Mi quidem non sit verisimile. *And.* I. 3. 20. Non tam ipso quidem dono, quam abs te datum esse. *Eun.* III. 1. 2. Me quidem semper scio fecisse sedulo. *Heaut.* II. 4. 16. Fratri me quidem. *Adolph.* III. 3. 37. Is quidem in culpa non est. *Hec.* IV. 4. 77. Adhuc curavi unum hoc quidem, ut mihi esset fides. *Phorm.* V. 2. 11.

QUIDNI?

Adeon ad eum? n. Quidni? *And.* II. 1. 15. Haben hominem, amabo? n. Quidni habeam? *Eun.* IV. 4. 7. Clibia haec fieri videbat? n. Quidni? mecum una simul. *Heaut.* V. 1. 34. Nostin porticum apud macellam hac deorium? n. Quidni novetis? *Adolph.* V. 2. 34. Hanc igitur mittimus? c. Quidni? *Phorm.* V. 3. 30.

QUIESCO.

Dehinc, ut quiescant, potro meos. *And.* Prol. 23. Quibus quidem quam facile potuerat quiesci, si hic quiescit. *And.* IV. 2. 8. Quaesit, ego dabo, quiesce. *Phorm.* IV. 3. 65.

QUIRUS.

Sex ego te totos, Parmenio, hos menses quirum reddam. *Eun.* II. 2. 46. Quirus esto, inquam. *Phorm.* IV. 5. 1.

QUIN.

Quin tu uno verbo dic, quid est quod me velis. *And.* I. 1. 13. Non dubium est, quin uxorem nolit filius. *And.* I. 2. 1. Quin tu hoc audi. *And.* II. 2. 9. Quin taces. *And.* II. 3. 25. Quin dicis undest clare. *And.* IV. 4. 15. vide *Notas*. Numquam accedo, quin abs te abeam doctior. *Eun.* IV. 7. 21. Nil tam difficile est, quin quaerendo investigari possiet. *Heaut.* IV. 2. 8. Numquam unum intermitte diem, quin semper veniat. *Adolph.* III. 1. 7. Nec moram ullam, quin ducat, dari. *Hec.* I. 2. 52. Quin omitte me. *Phorm.* III. 2. 1. Set ea quin sit ignoscenda. *Phorm.* V. 9. 26. vide *Notas*.

QUINDECIM.

Quasi talenta ad quindecim coegi. *Heaut.* I. 1. 93. Fere abhinc annos quindecim. *Phorm.* V. 9. 23.

QUINGENTI.

Homini misero plus quingentes colaphos infregit mihi. *Adolph.* II. 1. 45.

QUINQUE.

Minas quinque accipe. *Phorm.* II. 3. 63.

QUINTUS.

Ego novus maritus anno demum quinto & sexagesimo fiam? *Adolph.* V. 8. 15.

QUIPPE.

Quippe forma impulsu nostra nos amatores colunt. *Heaut.* II. 4. 9. *Quippe* qui magnarum saepe id remedium segritudinum est. *Heaut.* III. 2. 27. vide Notas. *Quippe* homo iam grandior, pauper, cui in opere vita erat, ruri sere se continebat. *Phorm.* II. 3. 15. vide Notas.

QUISNAM.

Ut sciam num *quidnam* haec turbae tristitia adferat. *And.* I. 4. 8. vide Notas. *Quidnam* est? *And.* II. 6. 18. *Quidnam* id est? *And.* III. 6. 9. *Quisnam* a Thalide exit? *Eun.* III. 4. 7. vide Notas. *Quisnam* hic adulescens est, qui intuitur nos? *Heaut.* II. 4. 23. Num *quidnam* effert? *Adolph.* II. 4. 1. Num *quidnam* accusat virum? *Hec.* II. 2. 25. *Quidnam* nunc facturus Phaedria? *Phorm.* V. 5. 5.

QUIPIAM.

Num illi molestae *quippiam* haec sunt nuptiae? *And.* II. 6. 7. Quid si hoc *quippiam* voluit Deus? Patiamur an natremus *cuipiam*. *Adolph.* III. 2. 38. Si remittent *quippiam* Philumenam dolores. *Hec.* III. 2. 14. vide Notas.

QUISQUAM.

Quid, Dave, narrat? b. Aequé *quicquam* nunc quidem. *And.* II. 6. 3. Tanta vecordia innata *cuiquam* ut fiet. *And.* IV. 1. 2. Nihilne esse proprium *cuiquam*? *And.* IV. 3. 1. Quasi *quicquam* in hunc iam gravius dici possiet. *And.* V. 3. 3. Hoc nemo fuit minus ineptus, magis severus *quisquam*. *Eun.* II. 1. 21. Nil videtur mundius, nec magis compositam *quicquam*, nec magis elegans. *Eun.* V. 4. 13. Neque me *quisquam* est miserior. *Heaut.* II. 1. 12. *Quomquamne* tam animo comi & leni putas? *Heaut.* V. 1. 39. Ita ut usquam fuit fide *quisquam* optu-

ma. *Adolph.* II. 1. 7. Nec fratrem homo vidisse se sibat *quisquam*. *Adolph.* IV. 6. 5. Nemo *quisquam* illorum scito ad te venit. *Hec.* I. 1. 10. An *quisquam* usquam gentiam sit aequé miser? *Hec.* III. 1. 13. Ut *quisquam* venerat. *Hec.* V. 3. 4. vide Notas. Neque quod daretur *quicquam*, id curarant patres. *Phorm.* I. 2. 34. En umquam *cuiquam* contumeliosius audistis factam iniuriam? *Phorm.* II. 3. 1. Tantane adfectum *quicquam* esse audacia? *Phorm.* V. 8. 84.

QUISQUE.

Pro se *quisque* sedulo faciebant. *Heaut.* I. 1. 74. Quae, *cuiusque* ingenium ut sit, declarat maxime. *Heaut.* II. 3. 43. Ut *quisque* sonum vult esse, ita. *Adolph.* III. 3. 45. Nescire arbitramini quo *quisque* pacto hic vitam vestrorum exigit? *Hec.* II. 1. 19. Non tute incommendam rem, ut *quaeque* est, in animum induces pati? *Hec.* IV. 2. 27.

QUISQUIS.

Quicquid poperisset, decreverunt tollere. *And.* I. 3. 14. *Quicquid* huius feci, causa virginis feci. *Eun.* I. 122. Mirum hi illoc hominem *quodque* pacto opust. *Eun.* V. 8. 53. Istuc, *quicquid* est, fac me ut sciam. *Heaut.* I. 1. 32. *Quicquid* est volo scire. *Adolph.* I. 2. 73. Spolies, mutiles, laceres, *quemquem* nactus. *Hec.* I. 1. 8. vide Notas. *Quicquid* praeter spem eveniat. *Phorm.* II. 1. 16.

QUIVIS.

Virum in *quovis* loco paratum. *And.* IV. 3. 3. Una harum *quaevis* causa me ut faciam monet. *And.* V. 4. 1. *Quidvis* possem perpeti. *Eun.* I. 2. 97. Miso quidem me dignum *quovis* deputem. *Heaut.* I. 1. 83. *Quidvis* satis est, dum vivat modo. *Heaut.* IV. 1. 28. Abs *quavis* homine, cum est opus, beneficium accipere gaudeas. *Adolph.* II. 3. 1. *Cuivis* facilest noscere. *Adolph.* V. 4. 8. Ut *quavis* facile posset credere. *Hec.* I. 1. 4. *Quamvis* causam

hunc suspicari, quam ipsam veram, mavolo. *Hec.* IV. 1. 25. Audacissimum oneris *quidvis* impone, & feret. *Phorm.* III. 3. 28.

Quo. *Adverb.*

Vide *quo* me inducas. *And.* II. 3. 25. En *quo* redacti sum. *Eun.* II. 2. 7. vide *Notas*. In' hinc *quo* digni's cum donis tuis tam lepidis. *Eun.* IV. 3. 9. Vide sis ne *quo* hinc abeas longius. *Heaut.* I. 2. 38. *Quo* ip' testum te receptes. *Heaut.* V. 2. 15. Illic quaeso redi *quo* coepisti. *Adelph.* II. 1. 36. Pergam *quo* coepi hoc iter. *Hec.* I. 2. 119. *Quo* evadat, vide. *Phorm.* I. 2. 61.

Quo. *Coniunct.*

Quicquam in his te nuptiis fallaciae conari, *quo* fiat minus. *And.* I. 2. 26. Hanc simulant perere, *quo* Chremetem absterreant. *And.* III. 1. 14. Id amabo adiuta me, *quo* id fiat facillius. *Eun.* I. 2. 70. *Quo* verba facillus denter mihi. *Heaut.* V. 1. 41. Immo etiam dabo, *quo* magis credas. *Phorm.* V. 6. 38.

Quo. *Quod.*

Non pol, *quo* quemquam plus amem aut plus diligam, eo feci. *Eun.* I. 2. 16. Neque eo nunc dico, *quo* quicquam illum senlerim. *Heaut.* III. 2. 43.

Quo. *Quare.*

Quo aequior sum Pamphilo. *And.* II. 5. 18. Per me stitisse credat, *quo* minus hae fierent nuptiae. *And.* IV. 2. 17. Ne revereatur, minus iam *quo* redeat domum. *Hec.* IV. 4. 8.

Quo. *Quanto.*

Quo tu minus scis aerumnas meas. *And.* IV. 1. 31. *Quo* magis, quae agis, curae sunt mihi. *Adelph.* IV. 5. 46. *Quo* magis novi, tanto saepius. *Phorm.* II. 2. 14.

Quoad.

Senem *quoad* expectatis vestrum? *Phorm.* I. 2. 98. Percontatum ibo ad portum *quoad* se recipiat. *Phorm.* II. 4. 22.

(Quocumque.)

Ut voluptati obitus, sermo, ad-

ventus tuus, *quocumque* adveneris, semper sit. *Hec.* V. 4. 19. Vide *Notas*.

Quod. *Quia.*

Propterea *quod* amat filius. *And.* III. 4. 5. Primum *quod* foror est dicta. *Eun.* I. 2. 66. Inde. adeo *quod* agrum in proximo hic mercatus es. *Heaut.* I. 1. 2. *Quod* satis putabas tua bona amobus fore. *Adelph.* V. 3. 24.

Quod. *Quantum.*

Munus nostrum ornato verbis, *quod* poteris: & istum aemulum, *quod* poteris, ab ea pellito. *Eun.* II. 1. 8. & 9. *Quod* potero, adiutabo senem. *Heaut.* III. 1. 7. Ego *quod* potero, sedulo. *Heaut.* V. 4. 15. vide *Notas*. Istam, *quod* potes, fac consolere. *Adelph.* III. 5. 1. Meritus de me est, *quod* queam, illi ut commodem. *Hec.* V. 1. 34.

Quod. *Propter quod.*

Si quid est, *quod* mea opera opus sit vobis. *And.* IV. 3. 23. Quid est, *quod* sic gestis? *Eun.* III. 5. 10. Nihil est, illic *quod* moremur diutius. *Heaut.* IV. 7. 6. *Quod* me accusat vir huic, sum extra noxiam. *Hec.* II. 3. 6. Adolescenti nihil est *quod* succenscam. *Phorm.* II. 3. 14.

Quod. *NI.*

Quod ni fuisset intogitans. *Phorm.* I. 3. 3.

Quod. *SI.*

Quod si ego scissem id prius. *And.* I. 5. 13. *Quod* si actu rem tractavit. *Eun.* V. 5. 2. *Quod* si is nunc me deciperit. *Heaut.* IV. 4. 2. *Quod* si abesset longius. *Adelph.* IV. 1. 8. *Quod* si eo meae fortunae redemat. *Phorm.* I. 4. 23.

Quomodo.

Quod abest, non quaeris, patri *quomodo* obsequare. *Heaut.* V. 4. 17. *Quomodo* me ex hac turba expellam, nescio. *Adelph.* IV. 4. 6. vide *Notas*. Composito factum est, *quomodo* hanc amans habere possit sine dote. *Phorm.* V. 1. 19.

QUONDAM.

Olim isti fuit generi. *quondam* quaestus apud saeculum prius. *Eun.* II. 2. 15. Iovem quo pacto Danae misisse alunt *quondam* in gremium imbrem aureum. *Eun.* III. 5. 37.

QUONIAM.

Ea *quoniam* nemini obtrudi potest, itur ad me. *And.* I. 5. 15. *Quoniam* miser, quod habui, perdidit. *Eun.* II. 2. 6.

QUOPIAM.

Ituran, Thais, *quopiam* es? *Eun.* III. 2. 9.

QUOQUAM.

Cave *quoquam* ex istoc excessis loco. *And.* IV. 4. 21. Cave nunc iam oculos a meis oculis *quoquam* demoveas tuos. *Adelph.* II. 1. 16. Edicam servis, ne *quoquam* ecerri sinant. *Heu.* IV. 1. 50.

QUÉQUE.

Ego me amare hanc fateor. Si id peccare est, fateor id *quoque*. *And.* V. 3. 25. Ego *quoque* una pereor. *Eun.* II. 1. 5. Spero hercle ego *quoque*. *Heaut.* III. 2. 42. Id *quoque* possum ferre. *Adelph.* II. 1. 51. Ego *quoque* etiam hoc credidi. *Hec.* V. 1. 36. Tu *quoque* aderas? *Phorm.* V. 6. 18. vide Notas.

QUOQUO.

Qui me sequatur *quoquo* eam. *Eun.* III. 5. 6. *Quoquo* hinc asportabitur terrarum, certum est persequi. *Phorm.* III. 3. 18.

QUORSUM.

Quam timeo, *quorsum* evadas. *And.* I. 1. 100. At ego nescibam, *quorsum* tu ires. *Eun.* I. 2. 75. *Quorsum* istuc? *Adelph.* I. 2. 20. Sanè curae est, *quorsum* eventurum hoc fiet. *Hec.* I. 2. 118.

QUORSUMNAM.

Quorsumnam istuc? *And.* II. 2. 24.

QUORSUS.

Misera timeo, incertum hoc *quorsus* accidat. *And.* I. 5. 29.

QUOT.

Quot modis contemptus, spreus? *And.* I. 5. 13. *Quot* res dedere, ubi

possem persentiscere? *Heaut.* V. 1. 43. Scire equidem volo, *quot* mihi sint domini. *Adelph.* IV. 2. 16. *Quot* commodas res attuli? *quo* autem ademi curas? *Hec.* V. 3. 19. *Quot* homines, tot sententiae. *Phorm.* II. 4. 14.

QUOTIENS.

Vel hic Pamphilus iurabat *quotiens* Bacchidi. *Hec.* I. 1. 3.

QUOVIS.

Immo abeat potius malo *quovis* gentium. *Heaut.* V. 1. 55.

R.

RABIES.

Ludum iocumque dicas fuisse illum alterum, praeterea huius *rabies* quae dabit. *Eun.* II. 3. 10.

RAPIO.

Sublimem hunc intro *rapi*, quantum potes. *And.* V. 2. 20. *Rapere* in peiorem partem. *Adelph.* Prol. 3. Ceteros ruerem, agerem, *raperem*, funderem & prosternerem. *Adelph.* III. 2. 21. vide Notas. *Rapi* hunc. *Phorm.* V. 8. 92.

RAPTIO.

Audivi filium una adfuisse in *raptione*. *Adelph.* III. 3. 2.

RARO.

Huc *raro* in urbem commeat. *Hec.* I. 2. 100. Si modeste ac *raro* hoc fecit. *Hec.* IV. 1. 37.

RASTRUM.

Istos *rastr*os interea tamen adpone. *Heaut.* I. 1. 35. Mihi illic vere ad *rastr*os res rediit. *Heaut.* V. 1. 58.

RATIO.

Incerta haec si tu postules, *ratione* certa facerè, nihilo plus agas, quam si des operam, ut cum *ratione* insanias. *Eun.* I. 1. 17. & 18. *Qua ratione* illam amisti? *Eun.* II. 3. 31. Num parva causa aut prava *ratio* est? *Eun.* III. 5. 27. vide Notas. Conturbasti mihi *rationis* omnis. *Eun.* V. 2. 30. *Ratio* de integro lucundast mihi. *Haut.* IV. 2. 7. Cepi *rationem*, ut neque egeres. *Heaut.* V. 2. 11. Mea sic est *ratio*. *Adelph.*

I. 1. 3. Frustra has egomet mecum *rationes* puto. *Adolph.* II. 1. 54. vide Notas. Vosttram nequeo mirari satis *rationem*. *Adolph.* III. 3. 21. Eandem illam *rationem* antiquam obtine. *Adolph.* V. 3. 26. Ne nimium modo bonae tuae istae nos *rationes*, Micio, & tuus iste animus aequos subvertat. *Adolph.* V. 3. 50. Si vis veram verba ad *rationem* exigi. *Hec.* III. 1. 26. vide Notas. Haec cum *rationem* ineas quam sint suavia. *Phorm.* II. 2. 30.

RATIUNCULA.

Erat ei de *ratiuncula* iam pridem apud me reliquum paucillulum nummorum. *Phorm.* I. 1. 2.

RATUS.

Neu, quod ego egissem, esset *ratum*. *Hec.* IV. 1. 30. Quod modo *ratum* erat, inritumst. *Phorm.* V. 8. 58.

RECENS.

Dum aegritudo est haec *recens*. *Adolph.* III. 2. 14.

RECEPTO.

Quo in testum te *receptos*. *Heaut.* V. 2. 15. Meum *receptas* filium ad te. *Hec.* V. 1. 17.

RECIDO.

Nollite finire per vos artem musicam *recidere* ad paucos. *Hec.* Alt. Prol. 39.

RECIPIO.

Ibi tum hanc eiectum Chrysidis patrem *recepisse*. *And.* I. 1. 19. Ego excludor: ille *recipitur*. *Eun.* I. 2. 79. Vos oro, ut me in vestrum gregem *recipiat*. *Eun.* V. 8. 55. Hominem amicum *recipere* ad te. *Heaut.* III. 3. 6. Ad me *recipio*; faciat. *Heaut.* V. 5. 12. Animam *recipere*. *Adolph.* III. 2. 26. Ipsum video in tempore huc se *recipere*. *Phorm.* II. 4. 24. Neque me domum nunc *reciperem*.

RECTA.

Cur non *recta* introibas? *Eun.* I. 2. 7. Tu rus hinc ibis. v. *Recta*. *Adolph.* III. 3. 79. vide Notas. *Recta* consequor. *Hec.* III. 3. 12.

Recta ad Chremem sanus profecti. *Phorm.* V. 6. 19.

RECTA.

Qui utramvis *recta* norit, ambas noverit. *And.* Prol. 10. Ut curentur *recta* haec. *And.* I. 1. 3. *Recta* putas. *And.* I. 1. 114. *Recta* dicis. *And.* II. 2. 26. Non *recta* accipis. *And.* II. 2. 30. Ego istaec *recta* ut fiant videro. *And.* II. 6. 25. *Recta* ego nempse has fugi nuptias. *And.* IV. 4. 27. vide Notas. Quid vos, quo pacto hic? satine *recta*? *And.* IV. 5. 9. *Recta* seras. *Eun.* I. 1. 33. Rogo num quid velit. *recta*, inquit. *Eun.* II. 3. 51. Si quis *recta* aut commode tractaret. Porro *recta* spero. *Heaut.* I. 1. 100. & 107. Quod dem ei, *recta*. *Heaut.* II. 1. 16. *Recta* sano. *Heaut.* III. 2. 27. *Recta* datur. *Adolph.* V. 8. 28. Ex te *recta* eum natum. *Hec.* III. 3. 39. Quid es tam tristis? PAM. *Recta*, mater. *Hec.* III. 2. 20. Absque eo esset, *recta* ego mihi vidissem. *Phorm.* I. 4. 12.

RECTIUS.

Ita fiat, & istoc si quid potis est *rectius*. *Adolph.* IV. 1. 5. Ad omnia alia aetate sapimus *rectius*. *Adolph.* V. 3. 46. Multo *rectius*. *Adolph.* V. 7. 22.

RECTUS.

Facile omnes, cum valeamus, *recta* consilia aegrotis damus. *And.* II. 1. 9. Ipse eam rem *recta* reputavit via. *And.* II. 6. 11. vide Notas. Hinc in pistrinum *recta* proficiscar via. *And.* III. 4. 21. Consilium illud *rectum*st. *Eun.* IV. 7. 14. Pravam an *rectum* sit. *Heaut.* III. 1. 76. vide Notas. Immo ut *recta* via rem narret ordine omnem. *Heaut.* IV. 3. 28. Nisi quod ipse fecit, nil *rectum* putat. *Adolph.* I. 2. 19. Praeterito hac *recta* platea sursum. *Adolph.* IV. 2. 35. *Recta* via quidem illuc. *Phorm.* II. 1. 80. Iis nunc praemium est, qui *recta* prava faciunt. *Phorm.* V. 2. 6.

RECURRO.

Iam hūc *recurret*. *Adolph.* IV. I. 10.

RECUSO.

Numquam ausus sum *recusare* eam. *Hec.* III. i. 16.

REDDO.

Hic *reddes* omnia, quae nunc sunt certe ei consilia, incerta ut fient. *And.* II. 3. 16. Quos me ludos *redderes*? *And.* III. I. 21. vide Notas. Ut suis restitutam ac *reddam*. *Eun.* I. 2. 67. Pamphilam ergo huc *redde*. *Eun.* IV. 7. 26. Dīctum ac factum *reddidi*. *Heaut.* IV. 5. 12. Tam placidum, quam ovis est, *reddo*. *Adolph.* IV. I. 18. Facilem benivolūque lingua tua iam tibi me *reddidit*. *Hec.* V. I. 35. Iudicium de eadem causa iterum ut *reddant* tibi. *Phorm.* II. 3. 57. Fructum, quem Lenui uxoris *reddunt* praeinia. *Phorm.* IV. 3. 75. Satin est si te delibutum gaudio *reddo*? *Phorm.* V. 6. 16.

REDDUCO.

Redduxi animum. *And.* II. I. 33. vide Notas. Scelera & lacrumae *redducens* animum aegrotum ad misericordiam. *And.* III. 3. 27. Iam dudum res *redduxit* me ipsa in gratiam. *And.* V. 4. 45. De *redducenda* id facias, quod in rem sit tuam. *Hec.* III. 3. 31. In ludum ducere, & *redducere*. *Phorm.* I. 2. 36.

REDEO.

Redeo inde. *And.* I. I. 110. Ut *redeat* iam in viam. *And.* I. 2. 19. Incommoditas denique huc omnis *redit*. *And.* III. 3. 35. Ad me lege *redierunt* bona. *And.* IV. 5. 4. Omnia haec nunc verba huc *redunt* denique. *Eun.* I. 2. 78. *Redeo* rursus. *Eun.* IV. 2. 6. Postremo adeo res *rediit*. *Heaut.* I. I. 61. In eum res *rediit* iam locum. *Heaut.* II. 3. 118. Rursus ad ingenium *redit*. *Adolph.* I. I. 46. Ad te *redit*. *Adolph.* V. 3. 8. Iamne enumerasti id, quod ad te *rediturum* putes? *Adolph.* II. 2. 28. Istoc verbo animus mi *rediit*. *Hec.* III. 2. 12. Ad

hos ea *redibat* lege hereditas. *Hec.*

I. 2. 97. Ut ad pauca *redam*. *Hec.* I. 2. 60. Peregre *rediens*. *Phorm.* II. I. 13. Quod si eo mense fortunae *redunt*. *Phorm.* I. 4. 23. Ad restim mi quidem res *redit* planissime. *Phorm.* IV. 4. 5. Ad te summa solum, *Phormio*, rerum *redit*. *Phorm.* II. 2. 2.

REDIGO.

En quo *redactus* sum. *Eun.* II. 2. 7. Eo *rediges* me, ut quid emerim egomet nesciam? *Eun.* IV. 4. 23. vide Notas. Ad tuopiam *redigat* patrem. *Redigam*, ut quo se vortat, nesciat. *Meut.* V. I. 56. & 73. *Redige* in memoriam. *Phorm.* II. 3. 36. Ego *redigam* eas in gratiam. In id *redactus* sum loci, ut quid agam ex illo prorsus nesciam. *Phorm.* V. 8. 73. & 86. vide Notas.

REDIMO.

Ut te *redinquas* captum. *Eun.* I. I. 29. Si *redimas*, magnum esse in ea re lucrum. *Heaut.* III. 3. 48. vide Notas.

REDITIO.

Quid huc tibi *reditio*? *Eun.* IV. 4. 4. vide Notas.

REDUCO.

Quo vis illos tu die *reducas*. *Adolph.* V. 3. 44. *Reduc* uxorem. *Hec.* IV. 4. 32.

REDUX.

Reducem me in patriam facis. *Heaut.* II. 4. 18. Qui ab Orco mortuum me *reducem* in lucem feceris. *Hec.* V. 4. 12.

REFELLO.

Aut ea *refellendo* tibi aut purgando corrigemus. *Hec.* II. 2. 12. Cum tu horum nil *refalles*, vincam scilicet. *Phorm.* I. 2. 82. Si id falsum fuerat, filius cur non *refellit*? *Phorm.* II. 3. 54.

REFERIO.

Referire non audebam. *Adolph.* V. 2. 28.

REFERO.

Illis crucibus nunc *referam* gratiam. *Eun.* II. 3. 94. Par tu parti *referto*. *Eun.* III. I. 55. vide Notas.

Inveniam pol' hodie, parem ubi *referam* gratiam. *Eun.* IV. 4. 51. Et habetur & *referetur* gratia. *Eun.* IV. 6. 12. vide Notas. Studet par *referre*. *Adolph.* I. 1. 48. *Refero* denuo. *Hec.* Alt. Prol. 30. Quod ab illo adlatumst, sibi esse id *vellatum*. putet. *Phorm.* Prol. 21. Quo consilia haec *referam*? *Phorm.* V. 1. 1.

REFERT.

Quid *retulis*? *And.* III. 2. 16. Mea nihil *refert*. *Eun.* II. 2. 29. Illud permagni *referre* arbitrator. *Heaut.* III. 1. 58. Id mea minime *refert*. *Adolph.* V. 4. 27. Tua quod nil *refert*, percontari desinas. *Hec.* V. 3. 12. Quid tua, malum, id *refert*? *Phorm.* IV. 5. 11.

REFLECTO.

Neque illum misericordia repres-
sit, neque *reflexit*. *Adolph.* III. 2. 9.

REFRIGESCO.

Nihil est: *refrizeris* res. *Adolph.* II. 2. 25.

REGINA.

Eunuchum dixi velle te, quia
solae utuntur his *Reginae*. *Eun.* I. 2. 88.

REGIO.

Cur te ergo in his ego conspicio
regionibus? *Eun.* V. 8. 32. Agrum
in his *regionibus* meliorem neque
preti maioris nemo habet. *Heaut.*
I. 1. 11.

REGNO.

Quandoquidem solus *regnas*.
Phorm. II. 3. 58.

REGNUM.

Regnumne, Aeschine, hic tu pos-
sides? *Adolph.* II. 1. 21.

REGO.

Eam rem confidio *regere* non po-
tes. *Eun.* I. 1. 13.

RELICIO.

Reiciit se in eum flens quam fa-
miliariter. *And.* I. 1. 109. Capil-
lus sparsus, promissus, circum cap-
ut *reictus* neglegenter. *Heaut.* II.
3. 50. vide Notas. Ille ad famem
huic ab studio studuit *reicere*. *Phorm.*

Prol. 18. Forfitan nos *reicias*.
Phorm. IV. 5. 5.

RELIGIO.

Nova nunc *religio* te istaec in-
cessit cedere? *And.* IV. 3. 15. Dignus
es cum tua *religione*, odium. *And.*
V. 4. 38. vide Notas. Nihil esse
mihi *religiosum* dicere. *Heaut.* II.
1. 16.

RELIGIOSUS.

Ut stultae & miserae omnes su-
mus *religiosus*. *Heaut.* IV. 1. 37.
vide Notas.

RELINO.

Relvi dolis omnia, omnis serlas.
Heaut. III. 1. 51.

RELINQUO.

Qui igitur *relictus* est obiurgandi
locus? *And.* I. 1. 127. Si illum *re-
linquo*, eius vitae timeo. *And.* I. 3.
5. Erus me *relictis* rebus iussit Pam-
philum hodie observare. *And.* II.
5. 1. vide Notas. Nihil est praeci
loci *relictum*. *And.* III. 4. 22. Qui
mihi *reliquit* haec, quae habeo,
omnia. *Eun.* I. 2. 40. Ea mortuast:
reliquit fillam adulescentulam. *Heaut.*
III. 3. 41. Illi nil viti est *relictum*,
quin id idem sit tibi. *Heaut.* V. 3.
19. Animam *relinquam* potius,
quam illas deferam. *Adolph.* III. 4.
52. Sibi vero hanc laudem *relin-
quunt*: vixit, dum vixit, bene. *Hec.*
III. 5. 11. Memini, *relinqui* me,
Deo irato meo. *Phorm.* I. 2. 24.

RELIQUIAE.

Huius generis *reliquias* restare
video. *Phorm.* III. 3. 90.

RELIQUUS.

Ut pernoscatis, ecquid spes sit
reliquum. *And.* Prol. 25. Itan pa-
rasti te, ut spes nulla *reliqua* in te
sit tibi? *Eun.* II. 2. 9. Quid *reli-
quum* est, quin habeat quae quidem in
homine dicuntur bona? *Heaut.* I.
2. 19. Hoc *reliquum* est. *Adolph.*
III. 2. 48. Hoc mi unum ex plu-
rimis miseriis *reliquum* fuerat ma-
lum. *Hec.* IV. 1. 55. Erat ei de ra-
tiuncula iam pridem apud me *reli-
quum* pauxillum nummorum.
Phorm. I. 1. 3.

RELLEVO.

Illi iam animum *rellevaris*.
Adolph. IV. 3. 11.

REMEDIUM.

Quod *remedium* nunc huic malo inveniam? *And.* III. 1. 10. Id ut ne fiat, haec res solast *remedio*. *Eun.* III. 1. 49. Magnarum saepe id *remedium* aegritudinum est. *Heaut.* III. 2. 28. Solus mearum est miseriarum *remedium*. *Adolph.* III. 1. 7. Inveni, opinor, *remedium* huius rei. *Phorm.* IV. 3. 11. Ego nulla possum *remedio* me evolvere ex his turbis. *Phorm.* V. 4. 5.

REMINISCOR.

Cum orata eius *reminiscor*. *And.* III. 3. 25.

REMITTO.

Remittas iam me onerare iniuriis. *And.* V. 1. 8. Nullum *remittis* tempus. *Heaut.* I. 1. 18. Si *remittent* quippiam Philumenam dolores, *Hec.* III. 2. 14. vide Notas. Cum ego vestri honoris causa repudium alterae *remiserim*. *Phorm.* V. 8. 36.

REMOROR.

Ne quod vestrum *remoror* commodum. *And.* IV. 3. 24. Qui hodie me *remoratus* sit. *Eun.* II. 3. 11.

REMOVEO.

Poetam restitui in locum, prope iam *remotum* iniuria adversarium. *Hec.* Alt. Prol. 14.

RENUMERO.

Renumeras dotem huc, eat. *Hec.* III. 5. 52.

RENUNTIO.

Huc *renuntio*. *And.* III. 4. 15. Quid nunc *renuntiam* abs te responsum, Chreme? *Heaut.* IV. 8. 18. Deliberet, *renuntiet*que hodie mihi. *Hec.* III. 5. 58. Illis repudium *renuntiet*. *Phorm.* IV. 3. 72.

REOR.

Teque ante quod me amare *rebar*, ei rei firmasti fidem. *Hec.* IV. 8. 5. vide Notas. Uxorem, quam nunquam est *ratus* posthac se habiturum, reddo. *Hec.* V. 3. 21.

REPENTE.

Repente ad studium se applicasse hunc musicum. *Heaut.* Prol. 23. Quae res tam *repente* mores mutavit tuos? *Adolph.* V. 9. 27. An dolor *repente* invasis? *Hec.* III. 2. 21.

REPENTINUS.

Mirando hoc tante tam *repentino* bono. *And.* V. 4. 35.

REPERIO.

Vel melius tute *reperi*, me missum face. *And.* IV. 1. 56. Causam, ut ibi manerem, *repperit*. *Eun.* III. 3. 6. Simul rem & gloriam armis belli *repperi*. *Heaut.* I. 1. 60. Ego in hac re nil *reperio*, quamobrem lauder tantopere. *Adolph.* IV. 3. 1. Verum *reperis*. *Hec.* V. 4. 3. Nisi aliquod iam consilium celere *repereris*. *Phorm.* I. 4. 1. vide Notas. Quam causam *reperient*? *Phorm.* II. 1. 4.

REPETO.

Repudiatus *repetor*. *And.* I. 5. 14. Hanc tibi dono do, neque *repeto* pro illa quicquam abs te preti. *Eun.* IV. 6. 11. *Repeton* quem dedi? *Adolph.* I. 2. 56. Cum argentum *repetent*. *Phorm.* IV. 4. 14.

REPOSCO.

Curare ambos, propemodum *repscero* illum est, quem dedisti. *Adolph.* I. 2. 52.

REPREHENDO.

Locum *reprehensum*, qui praeteritus negligentiast. *Adolph.* Prol. 14. Me *reprahendi*. *Adolph.* IV. 4. 15. Haec *reprehendens* & corrigere quem. *Adolph.* V. 9. 37. vide Notas.

REPRIMO.

Neque illum misericordia *repraesfit*. *Adolph.* III. 2. 9. *Reprimo* iracundiam, atque ad te redi. v. *Repreffi*, redii. *Adolph.* V. 3. 8. & 9. *Repprimam* me, ne aegre quicquam ex me audias. *Hec.* V. 1. 39.

REPUDIO.

Repudiatus repetor. *And.* I. 5. 14. *Repudio* quod consilium primum intenderam. *And.* IV. 3. 18. Quae

tibi putaris prima, in expersundo
ut *repudies*. *Adelph.* V. 4. 4.

REPUDIUM.

Illis *repudium* renuntiet. *Phorm.*
IV. 3. 72. Cum ego vestri honoris
causa *repudium* alterae remissem.
Phorm. V. 8. 36.

REPUTO.

Ipfus eam rem recta *reputavit*
via. *And.* II. 6. 11. Dum haec me-
cum *reputo*. *Eun.* III. 5. 44.

REQUIESCO.

Requiescere tibi volebat. *Eun.* III.
I. 15.

REQUIRO.

Ibo, ac *requiram* fratrem. *Adelph.*
III. 4. 65. Abi, Phaedria, eum
require. *Phorm.* II. 2. 79.

RES.

Ad pudicitiam & ad rem tutan-
dam. *And.* I. 5. 53. Certa *res* est.
And. II. 2. 31. Sic *res* est. *And.*
III. 4. 9. Si in *rem* utrique. *And.*
III. 3. 14. Abhorrenti ab *re* uxoria.
And. V. 1. 10. Relistis *rebus* omni-
bus. *Eun.* I. 2. 86. Alias *res* agis.
Eun. II. 3. 56. Aliam *rem* ex alia
cogitare. *Eun.* IV. 2. 3. Quid istuc
est *rei*? *Eun.* IV. 3. 10. Quid cum
illa *rei* tibi est? *Eun.* IV. 7. 34. Ita
res est, fateor. *Heaut.* I. 1. 106.
Pergit istuc prius diludicare, quam
scias quid *rei* fiet? *Heaut.* II. 2. 8.
vide Notas. Quid est *rei*? *Heaut.*
IV. 4. 21. Quibus nunc sollicitor
rebus? *Adelph.* I. 1. 11. Quibus
res sunt minus secundae. *Adelph.*
IV. 3. 14. Tuam *rem* constabilif-
ses. Quasi *re* bene gesta. *Adelph.*
V. 1. 9. & 13. *Rem* ipsam putemus.
Adtentiores sumus ad *rem* omnes,
quam sat est. *Adelph.* V. 3. 10. &
48. *Rei* serviens. *Hec.* II. 1. 27.
Magis *rem* in vestram & nostram id
esset. *Hec.* II. 2. 7. Si cum illo
habuerit *rem* postea. *Hec.* IV. 4.
95. Ad te summa solum, *Phormio*,
verum redit. *Phorm.* II. 2. 3. *Res*
magna est. *Phorm.* II. 4. 18. *Rem*
ipsam putasti. *Phorm.* IV. 5. 6. Non
hercle ex *re* istius me instigasti.
Phorm. V. 8. 76.

RESARCIO.

Difcidit vestem, *resarcitur*.
Adelph. I. 2. 41.

RESCINDO.

Mihi non videtur, quod sit factum
legibus, *rescindi* posse. *Phorm.* II.
4. 16.

RESCISCO.

Certe si *resciverim*. *And.* III. 2.
14. Ubi rem *rescivi*. *Heaut.* I. 1.
47. Dum id *rescium* tibi credit,
tantisper cavet. *Adelph.* I. 1. 45.
Qua *resciscerem*? *Adelph.* IV. 5. 57.
Postmodo *resciscas*. *Hec.* II. 1. 11.
Priusquam id *rescitum* sit. *Hec.* III.
1. 7. Ne uxor aliqua hoc *resciscat*
mes. *Phorm.* IV. 1. 19. Quo pacto
aut unde haec hic *rescivit*? *Phorm.*
V. 8. 59.

RESCRIBO.

Illud mihi argentum rursus iube
rescribi. *Phorm.* V. 8. 29.

RESPISCO.

Respisco. *And.* IV. 2. 15. Te
intellego *respisse*. *Heaut.* IV. 8. 3.

RESISTO.

Ades: *resisto*. *And.* II. 2. 7. Qui
resisterim. Heus, heus, tibi dico,
inquit. *Resisti*. *Eun.* II. 3. 11. & 46.
Nisi *resstis*, verbero. *Phorm.* V.
6. 10.

RESPECTO.

Quid *respicias*? *Adelph.* II. 1. 3.
Respecto.

Quasi de improvviso *respice* ad
eum. *And.* II. 5. 6. Nisi quid Di
respiciunt. *And.* IV. 1. 18. Me in
tuis secundis *respice*. *And.* V. 6. 11.
Cum huc *respicio* ad virginem. *Eun.*
II. 3. 51. Neque te *respicis*. *Heaut.*
I. 1. 18. Nemo hercle alius *respi-*
cit nos. *Adelph.* III. 2. 55. Nec
qui eam *respiciat*, quisquam est.
Adelph. V. 8. 9. Neque has *respi-*
cere Deos opinor. *Hec.* V. 2. 6. *Re-*
spice aetatem tuam. *Phorm.* II. 4.
87.

RESPIRO.

Timeo. *CLIT.* *Respira*. *Heaut.*
II. 2. 12.

RESPONDEO.

Etiam tu hoc *responde*. *And.* V.

2. 8. vide Notas. Quære qui *respondet*. *Eun.* IV. 7. 40. Pro Menedemo nunc tibi ego *respondes*. *Heaut.* III. 3. 49. Quid mihi *respondes*? *Adolph.* III. 4. 53. Nec quicquam certi *respondes* mihi. *Hic.* IV. 4. 84. Hic *respondere* voluit, non lacerare. *Phorm.* Prol. 19. *Responde* hoc mihi. *Phorm.* II. 1. 25. vide Notas. Aliud mihi *respondes* ac rogo? *Phorm.* IV. 4. 3.

RESPONSUM.

Non Apollinis magis verum atque hoc *respondum* est. *And.* IV. 2. 15. Is sibi *respondum* hoc habeat. *Phorm.* Prol. 16.

RESTRINGO.

Haec verba una mehercule falsa lacrimula *restringunt*. *Eun.* I. 1. 24. Hisce ego illam distis ita tibi incensam dabo, ut ne *restringas*, lacrimis si extillaveris. *Phorm.* V. 8. 82.

RASTIS.

Tu inter eas *rastis* ducens saltabis. *Adolph.* IV. 7. 34. Ad *rastim* mi quidem res redit planissime. *Phorm.* IV. 4. 5.

RESTITO.

At etiam *restitas* fugitive? *Eun.* IV. 4. 1.

RESTITUO.

Amico filium *restitueris*. *And.* III. 3. 38. Tu rem inpeditam ac perditam *restituas*? *And.* III. 5. 13. *Restitus* quem a me accepisti locum. *And.* IV. 1. 57. vide Notas. Ut suis *restituam* ac reddam. *Eun.* I. 2. 67. Fores effregit, *restituentur*. *Adolph.* I. 2. 40. Poetam *restitui* in locum. *Hec.* Alt. Prol. 13. Rursam in gratiam *restituas*. *Hec.* III. 1. 11. Actoris virtus nobis *restituit* locum. *Phorm.* Prol. 33. *Restitui* in integrum. *Phorm.* II. 4. 11.

RESTO.

Restat Chremes, qui mi exorandus est. *And.* I. 1. 139. At mi unus scrupulus etiam *restat*. *And.* V. 4. 37. In qua re nunc tam confidenter *restas* stulta. *Heaut.* V. 3. 7. Id misero *restat* mihi mali. *Adolph.* III. 3. 3. Quid *restat*, nisi porro ut

siam miser? *Hec.* HE. 1. 20. Nunc una mihi res etiam *restat*. *Phorm.* V. 5. 3.

RESŪPINO.

Pone adprehendit pallio, *resupinat*. *Phorm.* V. 6. 23.

RATA.

Non *rata* accipitri tenditur neque millio. *Phorm.* II. 2. 16.

RETICKO.

Fac me ut sciam. Ne *retice*. *Heaut.* I. 1. 33. Enimvero *reticere* nequeo. *Heaut.* II. 3. 79. Nil *reticuit*. *Adolph.* III. 3. 51.

RETINEO.

Id faciebat *retinendi* illius causa. *Eun.* IV. 1. 6. Ab, *retine* me, obsecro. *Heaut.* II. 4. 23. Pudore & liberalitate liberos *retinere*. *Adolph.* I. 1. 33. Ut neque mi ius sit amittendi, nec *retinendi* copia. *Phorm.* I. 3. 24. Neque quo pacto a me remittam, neque uti *retineam*, scio. *Phorm.* III. 2. 22. vide Notas.

RETRAHO.

Retraham hercle opinor ad me idem illud fugitivum argentum tamen. *Heaut.* IV. 2. 11. *Retrahere* ab studio. *Phorm.* Prol. 2.

RETRO.

Est mihi ultimis conclave in aedibus quoddam *retro*. *Heaut.* V. 1. 29.

RETUNDO.

Ut eius animum, qui nunc luxuria & lascivia diffuit, *retundam*. *Heaut.* V. 1. 73.

REVEREOR.

Adventum tuum ambas scio *revertitur*. *Hec.* III. 1. 10. Ne *revertatur*, minus iam quo redeat domum. *Hec.* IV. 4. 8. Non similitatem meam *reverteri* saltem? *Phorm.* II. 1. 3.

REVERTOR.

Mox ego huc *revertor*. *And.* III. 2. 5. Iam *revertere*. *Eun.* II. 1. 13. Numquam tam mane egredior, neque tam vespere domum *revertor*. *Heaut.* I. 1. 16. Prius nox oppressisset illic, quam huc *reverti* posset iterum. *Adolph.* IV. 1. 9.

REVINO.

Revisa quid agant, *And.* II. 4. 1. *Reviso*, quidnam Chaerea hic rerum gerat, *Eun.* V. 4. 1.

REVIVISCO.

Ille *reviviscet* iam numquam, *Hec.* III. 5. 15.

REVOCO.

Exclusit; *revocat*, *Eun.* I. 1. 4. *Revocamus* hominem, *Phorm.* I. 4. 17. Num novum aut mirumst *revocari*, cursum cum institueris? *Phorm.* V. 6. 8.

REVOLVO.

In eandem vitam te *revolutum* denuo video esse, *Hec.* IV. 4. 69.

REX.

Vel *Rex* semper maxumas mihi agebat, *Regem* elegantem narras, *Eun.* III. 1. 7. & 18. In Asiam ad *Regem* militatum abitis, *Heaut.* I. 1. 65. *Regem* me esse oportuit, *Phorm.* I. 2. 20. Nemo satis pro merito gratiam *Regi* refert, *Phorm.* II. 2. 24.

RHAMNUSIUS.

Rhamnusium sese aibat esse, *And.* V. 4. 27. vide Notas.

RHODIUS.

Quo pacto *Riodium* tetigerim in convivio, *Rhodium* adolescentulus, *Eun.* III. 1. 30. & 33. Illud de *Rhodio* dictum in mentem cum venit, *Eun.* III. 2. 45.

RHODUS.

Samia mihi mater fuit: ea habebat *Rhodi*, *Eun.* I. 2. 27.

RIDEO.

Hicce ego non paro me ut *rideam*, *Eun.* II. 2. 18. Quid tibi est? quid *ridetis*? desecta iam sum misera te *risendo*, *Eun.* V. 6. 6. & 7. Quid *risisti*? *Heaut.* V. 1. 13. *Rideo* hunc, *Adolph.* IV. 2. 9. Ille *riugitur*: tu *rideas*, *Phorm.* II. 1. 27.

RIDICULE.

Ridicule rogas, *Hec.* IV. 4. 46.

RIDICULUS.

Hui, tam cito? *ridiculum*, *And.* III. 1. 16. *Riticulum* caput, *And.* II. 2. 34. Neque *ridiculus* esse, neque plagas pati possum, *Eun.* II.

2. 13. Mihi solae *ridicule* fuit, *Eun.* V. 6. 3. *Ridiculum* est, te istuc me admonere, *Heaut.* II. 3. 112.

RIMA.

Plenus *rimarum* sum, hac atque illac perpluo, *Eun.* I. 2. 25. vide Notas.

RINGOR.

Ille *ringitur*: tu rideas, *Phorm.* II. 2. 27.

RISCUS.

Ubi stas? *τῆς* in *risco*, *Eun.* IV. 6. 16.

RISUS.

Risu omnes qui aderant, emoriri, *Eun.* III. 1. 42. Gemitus, screatus, tussis, *risus* abstinere, *Heaut.* II. 3. 132.

RIVALIS.

Video *rivalis* servom, *Eun.* II. 2. 37. Militum ego *rivalem* recludendum censeo, *Eun.* V. 8. 42.

ROGITO.

At *rogitas*? *And.* V. 1. 9. vide Notas. Ab *rogitare*, quasi difficile fiet, *Eun.* II. 1. 3. *Rogitando* obtundat, enicet, *Eun.* III. 5. 6. *Rogitas*, audacissime? *Eun.* V. 4. 26. *Rogitas* quid fiet? *Heaut.* II. 3. 10.

ROGO.

At etiam *rogas*? Dic quod *rogo*, *And.* IV. 4. 23. & 25. *Rogare* ad cenam, ut veniat, *Eun.* II. 2. 35. vide Notas. *Rogas* quis, *Eun.* III. 3. 5. De istac *rogas* virgine? *Eun.* IV. 4. 53. Men *rogas*? *Heaut.* II. 3. 5. *Rogabis* me: ubi fuerim, *Adolph.* IV. 1. 11. vide Notas. *Rogas* me? *Adolph.* IV. 5. 31. *Ridicule* *rogas*, *Hec.* IV. 4. 46. Aliud mihi respondes ac *rogo*? *Phorm.* IV. 4. 3.

RUBICUNDUS.

Magnus, *rubicundus*, crispus, crassus, caesus, *Hec.* III. 4. 26.

RUFUS.

Rufanne illam virginem, caesam, sparso ore, adunco naso? *Heaut.* V. 5. 17.

RUMOR.

Meum gnatum *rumor* est amare, *And.* I. 2. 14. *Rumores* distulerunt

malevoli. *Heaut.* Prol. 16. Rumor venit. *Hec.* Alt. Prol. 31. Qui erit rumor populi? *Phorm.* V. 8. 18.

RUMPO.

Isme *rumperet* hoc mihi licet? *Eun.* III. 5. 2. vide Notas. Ut me ambulando *rumperet*. *Hec.* III. 4. 81.

RUO.

Vide sis, nequid imprudens *ruas*. *Heaut.* II. 3. 128. Quid si nunc caelum *ruat*? *Heaut.* IV. 3. 41. Ceteros *ruerem*. *Adelph.* III. 2. 21.

RURSUM.

Bellum, pax *rursum*. *Eun.* I. 1. 16. Quicquid dicunt, laudo: id *rursum* si negant, laudo id quoque. *Eun.* II. 2. 20. Redeo *rursum*. *Eun.* IV. 2. 6. Dic dum hoc *rursum*. *Eun.* IV. 4. 39. Optabit *rursum* ut abeat abs se filius. *Heaut.* IV. 5. 8. *Rursum* ad ingenium redit. *Adelph.* I. 1. 46. *Rursum* in gratiam restitues. Curfari *rursum* prorsum. *Hec.* III. 1. 11. & 35. Illud mihi argentum *rursum* iube referri. Nolo, volo: volo, nolo *rursum*. *Phorm.* V. 8. 29. & 57.

RUS.

Rus ibo. *Eun.* I. 2. 107. Video *rurs* redeuntem senem. *Eun.* V. 4. 45. Ex meo propinquo *rurs* hoc capio commodi. *Eun.* V. 5. 1. *Ruri* agere vitam. *Adelph.* I. 1. 20. Senex *rurs* addit sese. *Hec.* I. 2. 100. *Rus* habitatum abii. *Hec.* II. 1. 27. *Ruri* fere se continebat. *Phorm.* II. 3. 16.

RUSTICUS.

Qui opere *rustico* faciundo facile sumptum exercebant suum. *Heaut.* I. 1. 90. vide Notas.

S.

SACELLUM.

Est ad hanc modum *sacellum*. *Adelph.* IV. 2. 37.

SACRIFICO.

Spatium *sacrificandi* dabitur pauperum. *Phorm.* IV. 4. 20.

SACRILEGUS.

Quid ais, *sacrilega*? *Eun.* V. 1. 13. Hunc perterrebo *sacrilegum*.

Eun. V. 3. 13. O scelera, o genera *sacrilega*. *Adelph.* III. 2. 6.

SACULUM.

Olim quondam apud *saculum* prius. *Eun.* II. 2. 15. Hocine *saculum*. *Adelph.* III. 2. 6.

SÆPE.

Sæpe iam me spes hæc frustra-
tast. *And.* II. 2. 37. Scis te mihi
sæpe pollicitum esse. *Eun.* II. 3. 17. Aduiescentulus *sæpe* eadem & graviter audiendo victus est. *Heaut.* I. 1. 62. Venit ad me *sæpe* clamans. *Adelph.* I. 1. 35. vide Notas. Hunc videre *sæpe* optabamus diem. *Hec.* IV. 4. 29. *Sæpe* interea mihi senex narrabat. *Phorm.* II. 3. 18.

SÆPIUS.

Ne me obtundas de hac re *sæpius*. *Adelph.* I. 2. 33. Postquam accersit *sæpius*. *Hec.* I. 2. 112. Quo magis novi, tanto *sæpius*. *Phorm.* II. 2. 14.

SÆVIDICUS.

Ne te iratus suis *sævidicis* dictis protelet. *Phorm.* I. 4. 35.

SÆVIO.

Ah ne *sævi* tantopere. *And.* V. 2. 27.

SÆVITIA.

Num meam *sævitiā* veritus? *Eun.* V. 2. 15.

SÆVOS.

Ego ille agrestis, *sævos*, tristis, parcus, truculentus, tenax. *Adelph.* V. 4. 12. Conclusam hic habeo uxorem *sævā*. *Phorm.* V. 1. 17.

SAL.

Qui habet *sal*, quod in te est. *Eun.* III. 1. 10. vide Notas.

SALSAMENTUM.

Salsamenta hæc fac macerentur pulchre. *Adelph.* III. 3. 26.

SALSUS.

Hoc *salsum*st, hoc adustumst, hoc lautumst parum. *Adelph.* III. 3. 71.

SALTEM.

Saltem aliquot dies profer. *And.* II. 1. 28. Si illud non licet, *saltem* hoc licebit. *Eun.* IV. 2. 12. *Saltem* salutare. *Heaut.* II. 3. 138. *Saltem* quanti emptast. *Adelph.* II. 2. 41.

Ut *saltem* sciam, quid de hac re dicat. *Phorm.* II. 4. 3.

SALTO.

Tu inter eas restim dūctans *sal-
tabis*. *Adolph.* IV. 7. 34.

SALVE.

Satine *salve*? dic mihi. *Eun.* V. 5. 8.

SALVE.

Quis hic loquitur? *Myris*? *Sal-
ve*. M. O *salve*, Pamphile. *And.* I. 5. 32. O *salve*, bone vir. *And.* V. 2. 5. O festus dies! o meus ami-
cus! *salve*. *Eun.* III. 5. 12. vide No-
tas. Menedeme, *salve*. *Heaut.* III. 1. 18. *Salvo*, Demea. *Adolph.* III. 4. 15. Philotis, *salvo* multum. *Ph.*
O *salvo*, Parmeno. *sy.* *Salve*, me-
castor, Parmeno. *Hec.* I. 2. 6. & 7. Mi patruē, *salve*. D. *Salve*. *Phorm.* II. 1. 24.

SALVERE.

Salvere Hegionem plurimum iu-
beo. *Adolph.* III. 4. 14.

SALVETE.

Set quos perconter video. *Sal-
vete*. *And.* IV. 5. 5.

SALUS. *Dea Salutis.*

Ipsa si cupiat *Salus*, fervare pro-
fus non potest hanc familiam. *Adolph.* IV. 7. 43. Quod te, Aesculapi, &
te, *Salus*, ne quid sit huius, oro. *Hec.* III. 2. 3.

SALUS.

Ad advenio, spem, *salutem*,
consilium, auxilium expetens. *And.* II. 1. 19. Quae adsolent quaeque
oportet signa esse ad *salutem*, omnia
huc esse video. *And.* III. 2. 2. Non iam ad *salutem* posse converti
hoc malum. *And.* IV. 1. 48. Plu-
rima *salute* Parmenonem summum
suum impertit Gnatho. *Eun.* II. 2. 39. Nosse omnia haec *saluti* est
adulescentulis. *Eun.* V. 4. 18. Quod
eum *salute* eius fiat. *Adolph.* IV. 1. 3.

SALUTO.

Salutant: ad cenam vocant. *Eun.* II. 2. 28. *Saltem salutare*. *Heaut.* II. 3. 138. Oppertat hominem hic,
ut *salutem* & conloquar. *Adolph.* III.

3. 92. Ego Deos Penatis hinc *sa-
lutatum* demum devortar. *Phorm.* II. 1. 82.

SALVOS.

Salvos sis Crito. *And.* IV. 5. 7. *Salvos* sum, si haec vera sunt. *Eun.* V. 6. 9. Et re *salva* & perdita. *Eun.* II. 2. 27. Ehem, *salvum* te
advenisse gaudeo. *Eun.* V. 5. 6. vide Notas. Si me vis *salvum* esse
& rem & filium. *Heaut.* V. 2. 68. *Salvos* nobis, Deas quaeso, ut fiet.
Adolph. III. 1. 11. Erubuit: *salva*
res est. *Adolph.* IV. 5. 9. Gaudeo
natum illum, & illam *salvum*. *Hec.* IV. 4. 21. vide Notas. Venire *sal-
vum* volupest. *Phorm.* IV. 3. 5.

SAMUS.

Samia mihi mater fuit: ea habi-
tabat Rhodi. *Eun.* I. 2. 27.

SANCTE.

Vel hic Pamphilus iurabat quo-
tiens Bacchidi, quam *sanctē*. *Hec.* I. 1. 3. *Sanctē* adiurat. *Hec.* II. 2. 26.

SANCTUS.

Nimis *sanctas* nuptias student
facere. *Adolph.* V. 7. 1. *Sanctius*
quam iusturandum. *Hec.* V. 1. 25.

SANDALIUM.

Utinam tibi committigari videam
sandalio caput. *Eun.* V. 7. 4.

SANE.

Sane quidem. *And.* I. 2. 24. *Sane*
pol. *And.* I. 4. 2. Bene *sane*. *And.* V. 2. 7. *Sane* hercle ut dicis. *Eun.* III. 5. 59. Recte *sane* interrogasti.
Eun. V. 5. 11. Ita non ut olim, sed
uti nunc, *sane* bona. *Heaut.* III. 2. 13. *Sane* volo. *Heaut.* IV. 8. 31. *Sane* nollem huc exitum. *Adolph.* V. 1. 13. *Sane* hercle homo vo-
luptati obsequens fuit, dum vixit.
Hec. III. 5. 9. Redeat *sane* in gra-
tiam. *Phorm.* V. 9. 40.

SANGA.

Eunuchi persona est.

SANGUIS.

Sine *sanguine* hoc non posse fieri.
Eun. IV. 7. 9.

SANNIO.

Eunuchi & Adelphorum persona est.

SANUS.

Satin sanu's, qui me id rogitas? *And.* IV. 4. 10. *Sanus* sim an ne infaniam? *Eun.* III. 5. 8. Au au, mi homo, *sanu* es? *Adolph.* III. 2. 38. *Sanumne* te credis esse? *Adolph.* IV. 7. 30. Si *sanus* fies, iube illam redire. *Hec.* III. 5. 43.

SAPIENS.

Omnia prius experiri, quam arma, *sapientem* decet. *Eun.* IV. 7. 19. vide Notas. Tu verba fundis hic *sapientia*? *Adolph.* V. 1. 7. At tu qui *sapiens* es, magistratus adl. *Phorm.* II. 3. 56. Dicitum *sapienti* *sat* est. *Phorm.* III. 3. 8. Mulier *sapiens* es. *Phorm.* V. 9. 57.

SAPIENTER.

Sapienter vitam instituit. *And.* I. 1. 40. Pulchre mehercle dictum, & *sapienter*. *Eun.* III. 1. 26. Bene & *sapienter* dixi dudum. *Adolph.* V. 8. 30.

SAPIENTIA.

Tu, quantus quantus, nil nisi *sapientia* es. Pro mea *sapientia*. *Adolph.* III. 3. 40. & 73.

SAPIO.

Tu pol, si *sapis*, quod scis nescis. *Eun.* IV. 4. 53. Illuc est *sapere*. Quanti est *sapere*? *Eun.* IV. 7. 12. & 21. Foris *sapere*. *Heaut.* V. 1. 50. Ad omnia alia aetate *sapimus* rectius. *Adolph.* V. 3. 46. *Sapiunt* mea sententia. *Phorm.* II. 2. 21. vide Notas.

SAT.

Sat est. *And.* I. 1. 143. *Sat* habeo. *And.* II. 1. 35. *Sat* habet, tum si recipitur. *Sat* scio. *Eun.* III. 2. 32. & 34. Eho, nonne id *sat* erat? *Eun.* IV. 4. 10. Esi is quoque rerum suarum *sat* agit. *Heaut.* II. 1. 13. vide Notas. Tantum *sat* habes? *Heaut.* IV. 3. 40. *Sat* recte hoc mihi in mentem venit. *Heaut.* V. 2. 43. *Sat* adhuc tua nos adhuc frustrasti fides. *Adolph.* IV. 4. 13. Adtentiores sumus ad rem

omnes, quam *sat* est. Quod illos *sat* aetas acuet. *Adolph.* V. 3. 48. & 49. Non signi hoc *sat* est? *Hec.* II. 1. 39. Dicitum sapienti *sat* est. *Phorm.* III. 3. 8. Paene plus quam *sat* erat. *Phorm.* V. 3. 14.

SATIAS.

Ubi *satias* coepit fieri, commutato locum. *Eun.* V. 5. 3. *Satias* iam tenet studiorum istorum. *Hec.* IV. 2. 18.

SATIETAS.

Sicubi eum *satietas* hominum, aut negoti siquando odium ceperat. *Eun.* III. 1. 13. Quo pacto *satieta-*tem amoris ait se velle absumere? *Phorm.* V. 4. 6. vide Notas.

SATIN. SATINE.

Satin sanu's, qui me id rogitas? *And.* IV. 4. 10. *Satine* hoc mandatumst tibi? *Eun.* II. 1. 2. *Satin* sanus es aut sobrius? *Heaut.* IV. 3. 29. *Satin* hoc certumst? *Adolph.* III. 2. 31. *Satin* omnia ex sententia? *Phorm.* II. 1. 26.

SATIS.

Satis cum periculo. *And.* I. 1. 104. *Satis* iam, *satis*, Simo, spectata erga te amicitia mea: *satis* periculi incepti adire. *And.* V. 1. 1. & 2. Plus *satis*. *Eun.* I. 2. 5. Nequea *satis* mirari. *Eun.* III. 4. 9. *Satis* certo scio. *Heaut.* I. 1. 19. *Satis* iam, *satis* pater durus fui. *Heaut.* III. 1. 30. Si *satis* cerno. *Adolph.* III. 3. 85. Quod *satis* fit, faciet ipsa. *Hec.* V. 2. 17. *Satis* iam verborumst. *Phorm.* II. 3. 89. Si *satis* commemini. *Phorm.* III. 2. 53.

SATIUS.

Quanto *satiust* te id dare operam. *And.* II. 1. 7. Mori me *satiust*. *Eun.* IV. 7. 2. *Satius* est, quam te ipso herede haec possidere Baechidem. *Heaut.* V. 2. 16. Pudore & liberalitate liberos retinere *satius* esse credo quam metu. *Adolph.* I. 1. 33. Ne quid, faciam plus, quod post me minus fecisse *satius* sit. *Hec.* V. 1. 4. Emort hercle *satius* est. *Phorm.* V. 8. 63.

SATRAPA.

Satrapa si fiet amator, numquam sufferre eius sumptus queat. *Heaut.* III. 1. 43.

SATUR.

Omnia rerum *satur*. *Adolph.* V. 1. 3. Cum tu *satura* atque ebria es, & puer ut *satur* sit facito. *Hec.* V. 2. 3. vide Notas.

SAXUM.

Satis diu iam hoc *saxum* volvo. *Eun.* V. 8. 55.

SCAENICUS.

Dubiam fortunam esse *scaenicam*. Ludos *scaenicos*. *Hec.* Alt. Prol. 8. & 37.

SCAPULA.

Senibus fidelis dum sum, *scapulas* perdidit. *Phorm.* I. 2. 26. vide Notas.

SCLERATUS.

Scleratus DAVOS. *And.* I. 1. 132. Ecce *scleratum* Syrum. *Adolph.* IV. 2. 14.

SCELEROSUS.

Ubi ego illum *sclerosum* inveniam? *Eun.* IV. 3. 1.

SCELESTUS.

Ne me attigas *sceleste*. *And.* IV. 4. 51. vide Notas. O *scelestum* atque audacem hominem. *Eun.* IV. 4. 41. *Scelesta*, ovem lupo commisit. *Eun.* V. 1. 16. vide Notas. Eho *sceleste*, quo illam ducis? *Heaut.* II. 3. 71.

SCELUS.

Ubi illic est, *scelus*, qui me hodie. Perii. *And.* III. 5. 1. vide Notas. Quid hoc est *scleris*? *Eun.* II. 3. 35. Quid ego tantum *scleris* admisi miser? *Heaut.* V. 2. 3. O *sclera*, o genera sacrilega. *Adolph.* III. 2. 6.

SCILICET.

Id populus curat *scilicet*. *And.* I. 2. 5. *Scilicet* faciundum est quod vis. *Eun.* I. 2. 105. *Scilicet* facturum me esse. *Heaut.* II. 3. 117. *Scilicet* ita tempus fert. *Adolph.* V. 3. 53. Huic suum reddas *scilicet*. *Hec.* IV. 4. 47. Cum tu horum nil reselles, vincam *scilicet*. *Phorm.* I. 2. 82.

SCIO.

Quod si ego *scissem* id prius. *And.* I. 5. 23. vide Notas. Etsi *scio*? *And.* II. 2. 11. vide Notas. Iam *scio*, ah vix tandem sensi solidus. *And.* III. 1. 11. Unde id *scis*? *And.* III. 2. 31. Qui *sciam*? *And.* IV. 4. 52. Nec quid agam *scio*. *Eun.* I. 1. 28. Neque *scie* quid dicam, aut quid conlectem. *Eun.* III. 4. 5. Tam *scio* quam me vivere. *Eun.* IV. 4. 50. Si sapias, quod *scis* nescis. *Eun.* IV. 4. 54. Satis certo *scio*. *Heaut.* I. 1. 19. Experiundo *scis*. *Heaut.* II. 3. 90. Te *scientem* faciam, quicquid egero. *Heaut.* IV. 8. 32. Age, *scis* quid loquar? *Adolph.* II. 2. 7. Non *scis* inoscere homines. *Adolph.* II. 2. 12. vide Notas. Non equidem istas, quod *sciam*. *Adolph.* IV. 5. 7. *Scire* est liberum ingenium atque animum. *Adolph.* V. 3. 48. Ut illam quae te *scirs* credas, nescias. *Adolph.* V. 4. 3. Omnem rem *scio*, ut sit gesta. *Hec.* III. 5. 18. Hinc iam *scibo* quid sit. *Hec.* II. 2. 4. vide Notas. *Scis*si uti foro. *Phorm.* I. 2. 29. Ut saltem *sciam*, quid de hac re dicat. *Phorm.* II. 4. 3. *Scito* huc opus. *Phorm.* V. 9. 14. Ut meam iam *scias* sententiam. *Phorm.* V. 9. 54.

SCIRPUS.

Nodum in *scirpo* quaeris. *And.* V. 4. 38.

SCIRTUS.

Andin quid dicam, *Scirts*? *Hec.* I. 2. 3.

SCISCITOR.

Procul hinc lubet prius quid sit *sciscitari*. *Eun.* III. 4. 10.

SCITE.

Satis *scito* promittit tibi. *Heaut.* IV. 4. 7. Si *scias* quam *scite* in mentem venerit. *Scito* poterat fieri. *Heaut.* IV. 5. 16. & 37.

SCITUS.

Per ecastor *scitus* puer est natus Pamphilo. *And.* III. 2. 6. *Scitum* hercle hominem. *Eun.* II. 2. 23. Hoc *scitum* est. *Heaut.* I. 2. 36. Satis,

inquit,, *scitasti*. *Phorm.* I. 2. 16.
Quam *scitum*st. *Phorm.* V. 4. 2.

SCOPULUS.

Qui te ad *scopulum* e tranquillo
auferat. *Phorm.* IV. 4. 8.

SCORTOR.

Scortari crebro nolunt. *Heaut.*
I. 2. 32. Non est flagitium, credo
mihi, adulescentulum *scortari*.
Adelph. I. 2. 22.

SCORTUM.

Forte habui *scortum*. *Eun.* III. 1.
34. Obsonare cum fide, *scortum*
adducere. *Adelph.* V. 9. 8.

SCREATUS.

Gemitus, *screatus*, tussis, risus
abstine. *Heaut.* II. 3. 132.

SCRIBO.

In prologis *scribendis* operam
abutilur. *And.* Prol. 5. Etiam nunc
mihi *scripta* illa sunt in animo di-
cta Chrysidis. *And.* I. 5. 48. *Scri-
bendo* male. *Eun.* Prol. 7. vide No-
tas. In thesauro *scripsit*. *Eun.*
Prol. 10. Qui orationem hanc *scri-
psit*, quam dicturus sum. *Heaut.*
Prol. 15. Nunc novas qui *scribunt*,
nil parcunt seni. *Heaut.* Prol. 43.
Homines nobilis eum adiutare, ad-
fidueque una *scribere*. *Adelph.* Prol.
16. Ut inbeat *scribere* alias, mihi-
que ut discere alias expediat. *Hec.*
Alt. Prol. 48. Ego te cognatum di-
cam, & tibi *scribam* dicam. *Phorm.*
I. 2. 77. En unquam iniuriarum
audisti mihi *scriptam* dicam?
Phorm. II. 2. 15. Sescentas proinde
scribito iam mihi dicas. *Phorm.* IV.
3. 63.

SCRIPTOR.

Quod si *scriptorem* sprevissem in
praesentia. *Hec.* Alt. Prol. 16. vide
Notas.

SCRIPTURA.

Postquam poeta sensit *scripturam*
suam ab iniquis observari. *Adelph.*
Prol. 1. Ne cum Poeta *scriptura*
evanesceret. *Hec.* Alt. Prol. 5. Te-
nuis esse oratione & *scriptura* levi.
Phorm. Prol. 5.

SCRUPULUS.

Mi unus *scrupulus* etiam restat.
And. V. 4. 37. Inieci *scrupulum*
homini. *Adelph.* II. 2. 20. Qui fuit
in hac re *scrupulus*. *Phorm.* V. 9.
30.

SECIUS.

Nihilo *secius* mox puerum huc
deferent ante oclum. *And.* III. 2. 27.

SECTOR.

Sectari iussit. *Eun.* II. 2. 31. Cer-
vam videre fugere, & *sectari* ca-
nes. *Phorm.* Prol. 7. *Sectari*, in
ludum ducere, & redducere. *Phorm.*
I. 2. 36. Potius quam lites *secter*.
Phorm. II. 3. 61.

SECUNDUM.

Conlaudavi *secundum* facta &
virtutes tuas. *Eun.* V. 8. 60.

SECUNDUS.

Age, me in tuis *secundis* respi-
ce. *And.* V. 6. 11. Si mihi *secundae*
res de amore meo essent. *Heaut.* II.
2. 1. Quae *secunda* ei dos erat,
peritit. *Adelph.* III. 2. 47. Quibus
res sunt minus *secundae*. *Adelph.*
IV. 3. 14. Cum *secundae* res sunt
maxime. *Phorm.* II. 1. 11.

SECUS.

Numquam *secus* habui illam, ac
si ex me esset nata. *Hec.* II. 3. 5.
Si tu illam attigeris *secus* quam di-
gnum est liberam. *Phorm.* II. 3. 91.

SEDECIM.

Anni? *sedecim*. *Eun.* II. 3. 27.
vide Notas. Ea si vivit, annos na-
tast *sedecim*. *Eun.* III. 3. 20. Ille
alter venit natus annos *sedecim*.
Eun. IV. 4. 26.

SEDEO.

Virgo in conclavi *sedet*. *Eun.* III.
5. 35. An *sedere* oportuit domi virgi-
nem tam grandem? *Adelph.* IV.
5. 38.

SEBITIO.

Filiam darem in *sebitionem*, at-
que in incertas nuptias. *And.* V. 1.
12. vide Notas.

SEDO.

In peccato maximo, quod vix
sedatum satis est. *Adelph.* V. 1. 12.

Eam calamitatem vestra intellegendis sedabis. *Ilec. Alt. Prol. 24.*

SEDUCO.

Me solum seducis foras. *Hoc. I. 2. 69.*

SEDULO.

Ego illud *seculo* negare factum. *And. I. 1. 119.* Pactam *sedulo*, dabo operam, adiutabo. *Eun. II. 3. 71.* vide Notas. Pro se quisque *sedulo* faciebant. *Heaut. I. 1. 74.* vide Notas. Ego quod potero, *sedulo*. *Heaut. V. 4. 15.* vide Notas. Fit *sedulo*. *Adolph. III. 3. 99.* Te *sedulo* & moneo & hortor. *Hec. I. 1. 6.* Ego *sedulo* hunc dixisse credo. *Phorm. II. 4. 13.*

SEGNITIA.

Nil loci *segnitiae* neque socordiae. *And. I. 3. 1.*

SEGREGO.

Ne abs te hanc *segreges*, neu dederas. *And. I. 5. 56.* Volgus quae abs se *segregant*. *Heaut. II. 4. 6.* *Segreganda* aut miter a me est, Phidippe, aut Philumena. *Hoc. III. 5. 30.* *Segregatum* habuisse, uxorem ut duxit, a me Pamphilum. *Hec. V. 1. 26.* Nupta meretrici hostis est, a viro ubi *segregata* est. Si est, ut haec nunc Pamphilum vere ab se *segregasti*. *Hoc. V. 2. 23. & 30.*

SEMI.

Animus ubi *semel* se cupiditate devinxit mala. *Heaut. I. 2. 34.* Vobis cum uno *semel* ubi aetatem agere decretum est viro. *Heaut. II. 4. 12.* Si *semel* tuum animum ille intellexerit. *Heaut. III. 1. 69.* An veremini ne non id facerem, quod receptissem *semel*? *Phorm. V. 8. 9.*

SEMOTEO.

Vos *semotas*: nos soli. *And. I. 3. 50.*

SEMPER.

Eri *semper* lenitas verubar quorsum evaderet. *And. I. 2. 4.* Quia vero haec mihi patent *semper* sores. *Eun. I. 2. 9.* Huiusmodi mihi res *semper* comminiscere. *Heaut. IV. 6. 8.* Numquam unum intermittit

diem, quin *semper* veniat. *Adolph. III. 1. 7.* Cum interea *semper* mortem exspectabam miser. *Hec. III. 4. 8.* Non obsecro es quem *semper* te esse didicisti? *Phorm. V. 1. 16.*

SEMPITERNUS.

Ego Deorum vitam *sempiternam* esse arbitror. *And. V. 5. 3.*

SENECTA.

Nimum ad rem in *senecta* attenti sumus. *Adolph. V. 8. 31.*

SENECTUS.

Cur meam *senectutem* huius sollicito amentia? *And. V. 3. 16.* Aquilae *senectus*. *Heaut. III. 2. 10.* Solum unum hoc vitium *senectus* adfert hominibus. *Adolph. V. 3. 47.* Habebis quae tuam *senectutem* oblescet. *Phorm. II. 3. 87.* *Senectus* ipsa est morbus. *Phorm. IV. 1. 9.* Non iam tum erat senex, *senectus* si verecundos facit? *Phorm. V. 9. 34.* vide Notas.

SENEX.

Fuit olim hinc quidam *senex*, mercator. *And. I. 3. 16.* vide Notas. Olera & pisciculos minutos ferre in cenam obolo *seni*. *And. II. 2. 32.* vide Notas. Mi *senex*. *And. IV. 4. 49.* Falli per servum *senem*. *Eun. Prol. 39.* *Senem* mulierem. *Eun. II. 3. 66.* vide Notas. Hic est vietus, vetus, veterinosus *senex*. *Eun. IV. 4. 21.* Iratus *senex*. *Heaut. Prol. 37.* Ille fuit *senex* importunus semper. *Heaut. I. 2. 23.* Intendenda in *senem* est fallacia. Hunc difficilem invitum servaret *senem*. Nonne ad *senem* aliquam fabricam fingit? *Heaut. III. 2. 2. 24. & 34.* Aequom esse censent nos iam a pueris ilico nasci *senes*. *Heaut. II. 1. 2.* Nos quoque *senes* est aequom *senibus* obsequi. *Heaut. III. 1. 10.* Non potuisse verberare hominem *senem*? *Adolph. IV. 2. 23.* *Senex* delirans. *Adolph. IV. 7. 43.* Eodem ut iure uti *senem* liceat, quo iure sum usus adulescentior. *Hoc. Alt. Prol. 2.* Nos iam fabula sumus, *Senex* atque anus. *Hoc. IV. 3. 15.* *Senis* essem

ultus iracundiam. *Phorm.* I. 4. 12.
In me omnem iram derivem *senis*.
Phorm. II. 2. 9.

SENTIUM.

Ut illum Di Deae omnes *sentium*
perdant. *Eun.* II. 3. 11.

SENSUS.

Ego illius *sensum* pulchre calleo.
Adolph. IV. I. 17.

SENTENTIA.

Quantum intellexi modo *senis*
sententiam. *And.* I. 3. 2. Ne is mu-
tet suam *sententiam*. *And.* II. 3. 19.
Stat *sententia*. *Eun.* II. 1. 18. Sici-
ne est *sententia*? *Heaut.* I. 1. 114.
Istuc tibi ex *sententia* tua obtigisse
laetor. *Heaut.* IV. 3. 5. Errat lon-
go, mea quidem *sententia*. *Adolph.*
I. 1. 40. Pifcis ex *sententia* natus
sum. *Adolph.* III. 3. 66. Sin aliter
de hac re est eius *sententia*. *Adolph.*
III. 5. 5. Itidem illae mulieres sunt,
ferme ut pueri, levi *sententia*. *Hec.*
III. 1. 32. Sin est, ut aliter tua fiet
sententia. *Hec.* IV. 4. 15. Quid de
hac re dicat, quidve sit *sententia*.
Quot homines, tot *sententiae*.
Phorm. II. 4. 4. & 14. Visum est
mi, ut eius temptarem prius *senten-*
tiam. *Phorm.* IV. 3. 14. Vestra
puerili *sententia*. *Phorm.* V. 8. 36.

SENTIO.

Quem quidem ego si *sensero*. *And.*
I. 1. 137. Vix tandem *sensu* stolidus.
D. Quid hic *sensisse* ait? *And.* III.
1. 12. *Sentiat*, qui vir siem. Nunc
ego & illam scelestam esse, & me
miserum *sentio*. *Eun.* I. 1. 21. & 26.
Hosce aliquot dies non *sentiat*. *He-*
aut. IV. 5. 4. Ne *sentiat* me *sensisse*.
Heaut. IV. 8. 20. Mores cave in-te
esse istos *sentiam*. *Heaut.* V. 4. 9.
Iste tuus ipsa *sentiat* posterius.
Adolph. I. 2. 59. Idem quod ego
sensio. *Adolph.* IV. 2. 29. vide No-
tas. Ego *sentio*. *Adolph.* V. 3. 67.
Quod si tibi res sit cum eo lenone,
quocum mihi est, tum *sentias*.
Phorm. I. 3. 19.

SENTUS.

Video *sentum*, squalidum, ae-

grum, paupis annisque oblitum.
Eun. II. 2. 5.

SERORSUM.

Omnibus gratiam habeo: & *ser-*
sum tibi praeterea. *Adolph.* 5. 9. 14.

SEPELIO.

Sepultus sum. *Phorm.* V. 8. 50.

SEPTEM.

His mensibus sex *septem* prorsus
non vidisse proxumis. *Eun.* II. 3. 41.

SEPTIMUS.

Mensis agitur hic iam *septimus*.
Hec. III. 3. 34.

SEPULCRUM.

Ad *sepulcrum* venimus. *And.* I.
1. 101.

SEQUOR.

Funus interim procedit: *sequi-*
mur. I prae, *sequor*. *And.* I. 1.
101. & 144. Lites *sequi*. *And.* IV.
5. 16. Comites *secuti* scilicet sunt
virginem. *Eun.* II. 3. 55. Simasio,
Donax, Syritice, *sequimini*. *Eun.*
IV. 7. 2. *Sequere* me intro hac.
Heaut. IV. 1. 51. *Sequere* hac me occlus.
Heaut. IV. 7. 4. Ego hanc clemen-
tem vitam urbanam, atque otium
secutus sum. *Adolph.* I. 1. 18. Potius
quam litis *sequar*. *Adolph.* II. 2. 40.
Is, quod mihi de hac re dederit confi-
lium, id *sequar*. *Adolph.* III. 4. 54.
Pietas matris potius commodum
suadet *sequi*. *Hec.* III. 5. 31. Cum
eam *sequitur* alienus puer. *Hec.*
IV. 4. 27. vide Notas.

SERIA.

Relevi dolla omnia, omnis *serias*.
Heaut. III. 1. 51.

SERIO.

Id vero *serio* triumphat. *Eun.* III.
1. 3. Misit porro orare, ut venirem,
serio. *Eun.* III. 3. 22. locon an *se-*
rio ille haec dicat nescio. *Heaut.*
III. 2. 30. Non ego dicebam *serio*.
Heaut. IV. 5. 53. vide Notas. Her-
cle vero *serio*. *Adolph.* V. 9. 18.

SERIUS.

Rem *seriam* velle agere mecum.
Eun. III. 3. 7.

SERMO.

Sermonem quaerere. *Eun.* III. 3.
10. Ibi illa cum illo *sermonem* occi-

pit. *Eun.* IV. 1. 8. Interea dum sermones caedimus. *Heaut.* II. 3. 1. Haut invito ad aures sermo mi accessit tuus. *Hec.* III. 5. 32. Quem cum illoc sermonem habueris, prochi hic astans accepi. *Hec.* V. 3. 1. Ut voluptati obitus, sermo, adfatus tuus, quocumque adveneris, semper sit. *Hec.* V. 4. 19. vide Notas. Animum coepi attendere, hoc modo sermonem captans. *Phorm.* V. 6. 29.

SERO.

Hodie sero ac nequicquam voles. *Heaut.* II. 3. 103. Hoc mihi dolet, nos paene sero scisse. *Adelph.* II. 4. 8.

SERVATRIX.

O Bacchis, o mea Bacchis, servatrix mea. *Hec.* V. 4. 16.

SERVIO.

Servitas liberaliter. *And.* I. 1. 11. Qui minus quam Hercules servivit Omphalae? *Eun.* V. 7. 3. Cur infano serviat? Quam maxime servio vobris commodis. *Heaut.* Prol. 32. & 50. Laborans, quaerens, parcens, illi serviens. *Heaut.* I. 1. 87. Rei serviens. *Hec.* II. 1. 27. Matris servio commodis. *Hec.* III. 5. 45. Ea serviebat lenoni inpurissimo. *Phorm.* I. 2. 33.

SERVITIUM.

Hoc tibi pro servitio debeo. *And.* IV. 1. 52.

SERVITUS.

A parvulo ut semper tibi apud me iusta & clemens fuerit servitus. *And.* I. 1. 9. In servitutem pauperem ad dittem dari. *Phorm.* IV. 3. 48.

SERVO.

Me inensus servat. *And.* I. 3. 7. Ut servem fidem. Accepi: acceptam servabo. *And.* I. 5. 45. & 63. Hem, serva. *And.* II. 5. 5. Iuno Lucina, ser opem, serva me, obsecro. *And.* III. 1. 15. Cuius tibi potestas summa servandi datur. *And.* III. 3. 9. Neque pol servandum tibi quicquam dare auiam, neque te servare. *Eun.* V. 2. 64. & 65. O Iupiter, serva

obsecro haec bona nobis. *Eun.* V. 8. 19. Hunc difficilem invitum servare senem. *Heaut.* III. 2. 24. Servas, castigas, mones. *Heaut.* III. 3. 31. Serva, quod in te est, filium & me & familiam. *Heaut.* IV. 8. 4. Servus quod labore invenenit. *Heaut.* V. 4. 17. Servusne an perdas totum, dividuum face. *Adelph.* II. 2. 33. Ipsa si capiat Salus, servare prorsus non potest hanc familiam. *Adelph.* IV. 7. 44. Servare in eo certumst, quod dixi, fidem. *Hec.* III. 3. 42. Quod mihi es pollicita, tute ut servas. *Hec.* V. 2. 20. Solus servare hunc potes. *Phorm.* III. 3. 6. Ita me servus Iuppiter. *Phorm.* V. 3. 24.

SERVOLUS.

Observabam mane illorum servulos venientis aut abeuntis. *And.* I. 1. 56. Servolum ad eam in orbem misit. *Heaut.* I. 2. 17. Falli te finas technis per servolum. *Heaut.* III. 1. 62. Ut captus servolorum est. *Adelph.* III. 4. 34. vide Notas. Miseram mulierem & me servolum, qui referre non audebam, vicit. *Adelph.* IV. 2. 27.

SERVOS.

Feci ex sero ut esses libertus mihi. *And.* I. 1. 10. Volgus servorum. *And.* III. 4. 4. Servon fortunam meam me commisisse Iuli? *And.* III. 3. 3. Currentis servos scribere. *Eun.* Prol. 36. Apparet servum hunc esse domini pauperis miserique. *Eun.* III. 2. 33. Servos currens. *Heaut.* Prol. 37. Servos non pluris. *Heaut.* I. 1. 14. vide Notas. Servos tardiusculus. *Heaut.* III. 2. 4. Servi calliditates. *Heaut.* V. 1. 13. Servum haut inliberalem praebes te. *Adelph.* V. 5. 5. Servos spectatus satis. *Adelph.* V. 6. 5. Servum hominem causam orare leges non sinunt. *Phorm.* II. 1. 62.

SERCENTI.

Sescentas proinde scribito iam mihi dicas. *Phorm.* IV. 3. 63. vide Notas.

SET.

Set quidnam Pamphilum exanimatum video? *And.* I. 4. 7. *Set* concrepuit hinc a Glycario ostium. *And.* IV. 1. 58. vide Notas. Contumeliae me non fecisse causa, *set* amoris. *Eun.* V. 2. 39. Dum quod te dignum sit, facies: *set* si id non facis. *Heaut.* I. 1. 55. *Set* me reprehendi tamen. *Adelph.* IV. 4. 15. *Set* reprimam me. *Hec.* V. 1. 39. *Set* ea causa nihilo magis defecimus. *Phorm.* III. 1. 8.

SEU.

Seu tibi morigera fuit in rebus omnibus. *And.* I. 5. 59.

SEVERITAS.

Tristis *severitas* inest in voltu. *And.* V. 2. 16.

SEVERUS.

Hoc nemo fuit minus ineptus, magis *severus* quisquam. *Eun.* II. 1. 21. Ipse egreditur: quam *severus*. *Heaut.* V. 3. 21.

SEX.

Sex ego te totos, Parmeno, hos menses quietum reddam. *Eun.* II. 2. 46. His mensibus *sex* septem. *Eun.* II. 3. 41. An non *sex* totis mensibus prius olsecissem? *Adelph.* III. 3. 42.

SEXAGESIMUS.

Anno demum quinto & *sexagesimo*. *Adelph.* V. 8. 15.

SEXAGINTA.

Annos *sexaginta* natus es, att plus, ut concilio. *Heaut.* I. 1. 10.

SI.

Quid est, si hoc non contumelia? *And.* I. 5. 2. vide Notas. Si hic auctor tantum poterit a facundia. *Heaut.* Prol. 13. vide Notas. Si vivo. *Heaut.* V. 1. 77. Nisi si me in illo credidisti esse hominum numero. *Adelph.* IV. 3. 3. Si quando ad eam accesserat confabulatum. *Hec.* I. 2. 106. Mirabar si tu mihi quicquam afferres novi. *Phorm.* II. 2. 3.

SI. Etiam si.

Redeam? non si me obsecret. *Eun.* I. 2. 4. Id quidem ego, si tu

neges, certo scio. *Heaut.* IV. 1. 19. Non, si ex capite sis meo natus. *Heaut.* V. 4. 12. Si multum sit, tamen faciundum est. *Adelph.* V. 8. 27. Ut ne reslinguas, lacrumis si extillaveris. *Phorm.* V. 8. 82.

SI. An.

Vitam, si domisti. *Eun.* III. 4. 7. Sto expectans, si quid mi imporent. *Eun.* III. 5. 46. Illa si iam laverit, mihi munda. *Heaut.* IV. 1. 5. Si forte frater redierit, viso. *Adelph.* IV. 2. Id si forte est, nescio. *Hec.* III. 1. 41. Vide opis si quid potes adferre huic. *Phorm.* II. 3. 20.

SIC.

Sic vita erat. *And.* I. 1. 35. *Sic* soleo amicos. *Eun.* II. 2. 48. *Sic* hoc. *Heaut.* III. 1. 49. Mea *sic* est ratio, & *sic* animum induco meum. *Adelph.* I. 1. 43. Qui *sic* sunt, haec multum heredem luvant. *Hec.* III. 5. 10. *Sic* sum: si placeo, utere. *Phorm.* III. 2. 42.

SICINE.

Sicine me atque illam opera tua nunc miseros sollicitari? *And.* IV. 2. 6. *Sicine* agis, Parmeno? *Eun.* I. 2. 19. vide Notas. *Sicine* est sententia? *Heaut.* I. 1. 114. *Sicine* mi interloquere? *Heaut.* IV. 3. 73. *Sicine* hunc decipis? *Phorm.* III. 2. 43.

SICURI.

Sicuri eum satietas hominum, aut negoti si quando odium ceperat. *Eun.* III. 1. 13.

SIGNUM.

Magnum *signum*. *And.* II. 1. 29. *Signa* ad salutem. *And.* II. 2. 2. Pudoris *signum*. *And.* V. 3. 7. Hoc est *signi*. *Eun.* IV. 1. 14. Animi est pudentis *signum* & non infremi. *Heaut.* I. 1. 68. Multa in homine *signa* insunt. *Adelph.* V. 3. 36. Non *signi* hoc sat est? *Hec.* II. 1. 39.

SILENTIUM.

Cum silentio animum attendite. *Eun.* Prol. 44. Statariam agere ut liceat per silentium. *Heaut.* Prol. 36. Otium & silentium est. Date silentium. *Hec.* Alt. Prol. 35. & 47.

Adeste aequo animo per *silentium*.
Phorm. Prol. 30.

SILESCO.

Dum hae *flescunt* turbas. *Adolph.*
V. 2. 10.

SILETUR.

De iurgio *fiscitur*. *Phorm.* V.
2. 13.

SILICERNIUM.

Ego te exercebo hodie, ut dignus
es, *silicernium*. *Adolph.* IV. 2. 48.

SIMALIO.

Muta Eunuchi persona est.

SIMIA.

Domini *simia* es. *Eun.* III. 2. 42.
vide Notas.

SIMILIS.

Nonne hec monstrum *similest*? *Eun.*
II. 3. 43. Perpulchra crede dona,
aut nostris *similia*. *Eun.* III. 2. 15.
vide Notas. Si quid huius *simile*
forte aliquando evenierit. *Heaut.* III.
2. 40. Tui *similis* est probe. *Heaut.*
V. 3. 18. Nullum huius factum
simile. *Adolph.* I. 2. 16. Spero erit
similis maiorum suum. *Adolph.* III.
3. 57. vide Notas. Viris adversari
aeque studium est, *similis* pertina-
ciast. *Hec.* II. 1. 5. Ne *simili* uta-
mus fortuna atque usi sumus.
Phorm. Prol. 31. Ecce autem *similia*
omnia. *Phorm.* II. 1. 34. Quam
uterque est *similis* sui. *Phorm.* III.
2. 16.

SIMO.

Andriae persona est.

SIMPLEX.

Simplex quae ex argumento fa-
cta est duplici. *Heaut.* Prol. 6. vide
Notas.

SIMUL.

Hi tres tum *simul* amabant. *And.*
I. 1. 6. *Simul* consilium cum re
amissi? *Eun.* II. 2. 10. *Simul* rem
& gloriam armis belli repperi. *Heaut.*
I. 1. 60. Omnes *simul* laetae
exclamant. *Hec.* III. 3. 7. *Simul*
argentum repperit, cura se expedi-
divit. *Phorm.* V. 4. 4.

SIMULATIO.

Non meumst *simulatio*. *Heaut.* IV.
3. 34. vide Notas.

SIMULO.

Ea gratia *simulari*, vos ut per-
temptarem. *And.* III. 4. 9. *Simu-
lare* mortem verbis, reipsa spem
vitae dare. *Heaut.* IV. 1. 23. Quid
est quod amplius *simulatur*? *Heaut.*
V. 1. 28. Si non ipsa re tibi istuc
dolet, *simulare* certe est hominis.
Adolph. IV. 7. 16. Ille alias res
agere se *simulare*. *Hec.* V. 3. 28.

SIMULTAS.

Non *simultatem* meam revereri
saltem? *Phorm.* II. 1. 2.

SIMULUS.

Is nostro *Simulo* fuit summus.
Adolph. III. 2. 54. Nostrum ami-
cum noras *Simulum*, atque aequa-
lem? *Adolph.* III. 4. 19.

SIN.

Si illum relinquo, elus vitae ti-
meo: *sin* opitulator, huius minas.
And. I. 3. 5. *Sin* falsum audierim
ac fictum, continuo palamst. *Eun.*
I. 2. 24. vide Notas. *Sin* aliter ani-
mus vester est. *Adolph.* III. 4. 46.
Sin item est ob eam rem iratus. *Hec.*
V. 2. 14. vide Notas. Si uxorem
velit, lege id licere facere: *sin* ali-
ter, negat. *Phorm.* I. 2. 66.

SINCERE.

Si istuc crederem *sincere* dici.
Eun. I. 2. 97.

SINER.

Sine omni periculo. *And.* II. 3. 17.
Non potest *sine* malo fateri. *Eun.*
IV. 4. 46. *Sine* auro: tum orna-
tam, ita ut quae ornantur sibi.
Heaut. II. 3. 47. vide Notas. Uxor
sine dote venit. *Adolph.* IV. 7. 41.
Sine comite. *Hec.* V. 3. 25. *Sine*
nostra cura maxima. *Phorm.* V. 1.
34. vide Notas.

SINGULATIM.

Quid ego nunc commemorare *sin-
gulatim*? *Phorm.* V. 9. 43.

SINISTER.

Tu, Simalio, in *sinistrum* cornu;
tu, Syrisce, in dexterum. *Eun.* IV.
7. 5. Hem ad *sinistram*. *Eun.* V. 1.
19. Ad *sinistram* hac recta platea.
Adolph. IV. 2. 43.

SINO.

Sino nunc meo me vivere interea modo. *And.* I. 1. 126. *Sino* paululum ad me redeam. *And.* III. 5. 16. *Sino* modo. *Eun.* I. 1. 20. *Sino* veniat. *Eun.* IV. 6. 1. *Si finis*, dico. *Heaut.* II. 3. 76, vide Notas. Falli te *finis* technis per servolum. *Heaut.* III. 1. 61. Tu illum corrumpi *finis*. *Adelph.* I. 2. 17. At enim non *finam*. *Adelph.* II. 1. 14. *Sinito* exorator ut sim. *Hec.* Alt. Prol. 2. *Sino* me obsecro hoc effugere. *Hec.* IV. 2. 24. Servom hominem causam orare leges non *finunt*. *Phorm.* II. 1. 62. Exoret *finis*. *Phorm.* III. 2. 30.

SINUS.

Vidin ego te modo manum in *sinum* huius meretrici inferere? *Heaut.* III. 3. 2. Hicine non gestandus in *sinu* est? *Adelph.* IV. 5. 75.

SIGUANDO.

Negoti *figuando* odium ceperat. *Signando* illa mentionem Phaedriae facit. *Signando* illa dicet. *Eun.* III. 1. 14. 47. & 51. *Signando* ad eam accesserat. *Hec.* I. 2. 106.

SIGUIDEM.

Actumst, *siquidem* haec vera praedicat. *And.* III. 1. 7. *Siquidem* me amaret, tum istuc prodesset. *Eun.* III. 1. 56. *Siquidem* id sapere est. *Heaut.* II. 3. 83. *Siquidem* porro tu tuum officium facies. *Adelph.* V. 9. 22. *Siquidem* ille ipse non volt. *Hec.* IV. 1. 45. *Siquidem* quisquam crederet. *Phorm.* II. 1. 72.

SIS. Si vis.

Fac *sis* nunc promissa appareant. *Eun.* II. 3. 20. Cave *sis*. *Eun.* IV. 7. 29. Vide *sis*. *Heaut.* I. 2. 38. Illuc *sis* vide. *Adelph.* V. 1. 4.

SITUS.

Quas semper in te intellexi *fitas*, fide & tacturnitate. *And.* I. 1. 6. Si in te sit solo *firmum*. *And.* I. 5. 41. Adulecens quam in minima spe *fitus* erit. *Heaut.* V. 2. 44. In quo

nostrae spes opesque omnes *fitas*. Peiore res loco non potis est esse, quam in quo nunc *fitas*. *Adelph.* III. 2. 33. & 46.

SIVE.

Si ista uxor *sive* amica est. *And.* I. 3. 11. vide Notas. *Sive* adeo digna res est, ubi tu nervos intendas tuos. *Eun.* II. 3. 21.

SOBRINUS.

Estne hic Crito *sobrinus* Chrysidis? *And.* IV. 5. 6. Eho tu *sobrinum* tuum non noras? *Phorm.* II. 3. 37.

SOBRIVS.

Tu pol homo non es *sobrius*. *And.* IV. 4. 39. Dum accubabam, quam videbar mihi esse pulchre *sobrius*! *Eun.* IV. 5. 2. Satin sanus es, aut *sobrius*? *Heaut.* IV. 3. 29. Ruri esse parcum ac *sobrinum*. *Adelph.* I. 2. 15.

SOCOVS.

Adcurrunt servi: *soco*s detrahunt. *Heaut.* I. 1. 72.

SOCER.

Hic *socer* est. *And.* IV. 5. 53. Noster *socer*, video, venit. *Hec.* V. 2. 4.

SOCIUS.

Socium esse in negotiis. *Heaut.* III. 1. 9.

SOCORDIA.

Nil locist segnitiae neque *socordiae*. *And.* I. 3. 1.

SOCORS.

Nolim ceterarum rerum te *socordem* eodem modo. *Adelph.* IV. 5. 61.

SOCRVS.

Uno animo omnes *socrus* oderunt nurus. *Hec.* II. 1. 4. vide Notas. Ita animum induxerunt, *socrus* omnis esse iniquas. *Hec.* II. 3. 4.

SODALIS.

Si frater aut *sodalis* esset, qui magis morem gereret? *Adelph.* IV. 5. 74.

SODES.

Dic *sodes*. *And.* I. 1. 58. Tace *sodes*. *Heaut.* III. 3. 19. I *sodes* iure.

SPERNO.

Quot modis contemptus, *speratus*? *And.* I. 5. 13. Ob haec facta abs te *spernor*. *Eun.* I. 2. 91. Quae colet quos *spernere*. *Heaut.* II. 3. 122. Sin *sperveris* mo. *Phorm.* IV. 1. 18.

SPERO.

Ita *spero* quidem. *And.* I. 5. 63. Nam quod tu *speres*, propulsabo facile. *And.* II. 3. 21. Utinam id sit, quod *spero*. *And.* V. 4. 26. *Spero* aeternam inter nos gratiam fore. *Eun.* V. 2. 33. Porro recte *spero*. *Heaut.* I. 1. 107. Quod de argento *sperem*, nihil est. *Heaut.* IV. 2. 4. *Spero* erit similis maiorum faum. *Adolph.* III. 3. 57. vide Notas. *Spero* ecastor. *Hec.* IV. 3. 5. Sed quid *sperem*? *Phorm.* V. 9. 33.

SPES.

Ecquid *spes* sit reliquum. *And.* Prol. 25. Adempta *spes* est. *And.* II. 1. 4. Mo *spes* haec frustratast. *And.* II. 2. 37. Praeter *spem* evenit. *And.* II. 6. 5. Animus in *spe* atque in timore usque antebac adtentus fuit. *And.* II. 1. 3. Nisi me *laetasses* amantem, & falsa *spe* produceres. *And.* IV. 1. 24. Itan parastis te, ut *spes* nulla reliqua in te sit tibi? *Eun.* II. 2. 9. Una haec *spes* est. *Eun.* II. 3. 4. Quanto minus *spes* est, tanto magis amo. In te *spes* est. *Eun.* V. 8. 23. & 24. Quanta de *spe* decidit. *Heaut.* II. 3. 9. *Spem* nuptiarum omnem eripis. *Heaut.* IV. 3. 35. In *spe* pendeat an' mi. *Heaut.* IV. 5. 5 vide Notas. Ego *spem* pretio non emo. *Adolph.* II. 2. 11. In te *spes* omnis nobis sita est. *Adolph.* III. 4. 9. Hac illi *spe* hoc inceptum. *Adolph.* II. 2. 19. In quo nostrae *spes* opesque omnes sitae. *Adolph.* III. 2. 34. *Spe* incerta, certum mihi laborem sustuli. *Hec.* Alt. Prol. 9. In me omnis *spes* mihi est. *Phorm.* I. 2. 29. Non multum habet quod det sortasse. c. Immo nihil, nisi *spem* moram. *Phorm.* I. 2. 96. Comme-

dus esse opinor, duplici *spe* utitur. *Phorm.* IV. 2. 13.

SPOTIO.

Spoties, mutiles, laceres, quemquam nata sis. *Hec.* I. 1. 8.

SPONSA.

Sponsam hic tuam amat. *And.* II. 1. 24. Scis *sponsam* mihi? *Eun.* V. 8. 6. *Sponsam* aurum, vellem, ancillas, opus esse. *Heaut.* V. 1. 20. vide Notas. Quantum ab hac accipio, quae *sponsam* mihi. *Phorm.* IV. 3. 52.

SPONTE.

Age, si hic non insanit satis sua *sponte*, instiga. *And.* IV. 2. 9. Sua *sponte* recte facere. *And.* I. 1. 50.

SQUALIDUS.

Video sentum, *squalidum*, segrogum, pannis annisque oblitum. *Eun.* II. 2. 5.

ST.

De fallacia dicis? St: Inveni nuper quandam. *Heaut.* III. 3. 36. Non obsecro es quem semper te esse dixitasti? c. St. *Phorm.* V. 1. 16.

STABILIS.

Qui imperium credat gravius esse aut *stabilius*. *Adolph.* I. 1. 41.

STATARIUS.

Statarium agere ut liceat per silentium. *Heaut.* Prol. 36.

STATIM.

Ex his praediis talenta argenti bina capiebat *statim*. *Phorm.* V. 3. 7.

STATUO.

Si numquam avare prothum *statui* arti meae. Exemplum *statuite* in me. *Heaut.* Prol. 48. & 51. Capite pronum in terram *statuor*. *Adolph.* III. 2. 18. vide Notas. Haut opinor commode finem *statuisse* orationi militem. *Hec.* I. 2. 21.

STATUS.

Qui esset *status*. *Eun.* III. 5. 50.

STEPHANIO.

Servi nomen. *Adolph.* III. 2. 26.

STERCULINUM.

Non pudet vanitatis? D. Mini-
mo, dum ob rem. G. *Sterculinum*.
Phorm. III. 2. 41. vide Notas.

STERNO.

Festinare, lectos *sternere*, cenam
apparare. *Heaut.* I. 1. 73. Est intro-
latus lectus; vestimentis *stratus* est.
Heaut. V. 1. 30. Lectulos iube *sterni*
nobis. *Adolph.* II. 4. 21.

STERTO.

Stertis noctes & dies. *Eum.* V.
2. 49.

STILPNO.

Hic vero nomine Chremes est.
Phorm. II. 3. 42. & 43.

STILUS.

Et tamen dissimili oratione sunt
factae ac *stilo*. *And.* Prol. 12. vide
Notas.

STIMULO.

Magis nunc me amicae dista *sti-*
mulant. *Heaut.* II. 1. 11.

STIMULUS.

Insectiast, advorsum *stimulum* cal-
ces. *Phorm.* I. 2. 29.

STIPES.

Caudex, *stipes*, afinus, plum-
bens. *Heaut.* V. 1. 4.

STIPULA.

Meridie ipso faciam ut *stipulam*
colligat. *Adolph.* V. 3. 62.

STO.

Si poterit fieri, ut ne pater per
me *stetisse* credat, quo minus hæc
fierent nuptiae, volo. Set si id non
poterit, id faciam, in proclivi quod
est, per me *stetisse* ut credat. *And.*
IV. 2. 16. & 18. Quid *stas*? quid
cessas? *And.* V. 6. 15. *Stat* sen-
tentis. *Eum.* II. 1. 18. Quid agitur?
P. A. *Statutur*. *Eum.* II. 2. 40. I; quid
stas, lapis? *Heaut.* V. 7. 3. vide
Notas. Olim cum *stetis*, actoris
opera magis *stetisse* quam sua,
Phorm. Prol. 10. *Sta* illico, *Phorm.*
I. 4. 17.

STOLIDUS.

Vix tandem sensi *stolidus*. *And.*
III. 1. 12. *Stolidus* est. *Heaut.* III.
2. 34.

STOMACHOR.

Id equidem adveniens mecum
Stomachabor modo. *Eum.* II. 3. 32.

STRATO.

Quaeso, inquam, *Strato*, cone-
es ferox, quia habes imperium in
beluas? *Eum.* III. 1. 24.

STRENUUS.

Abi prae, *strenuus*. *Adolph.* II.
1. 13.

STRENUUS.

Strenuus hominem praebuit.
Phorm. III. 1. 12.

STREBITUS.

Comitum conventus, *strepitus*.
Hec. Alt. Prol. 27.

STRO.

Num me sefellit hocce id *stro*?
Heaut. III. 2. 3.

STUNGO.

Horum ille nihil egregie praeter
cetera *studebat*. *And.* I. 1. 32. Si
quisquam est, qui placere se *stu-*
deant bonis quam plurimis. *Eum.*
Prol. 1. vide Notas. Id cum *studui-*
sti, isti formae ut mores confimiles
forent. *Heaut.* II. 4. 2. Utin' omnes
mulieres eadem aequae *studeant*, no-
lintque omnia? *Hec.* II. 1. 2.

STUDIOSE.

Coepit *studiose* omnia docere.
Eum. I. 2. 36. Texentem telam *stu-*
diose ipsam offendimus. *Heaut.* II.
3. 44.

STUDIJUM.

Ut antequam ad aliquod *studium*
adiungant. *And.* I. 1. 29. Eorum
obsequi *studiis*. *And.* I. 1. 37. Vide
quam iniquos sis prae *studio*. *And.*
V. 1. 6. Repente ad *studium* se ap-
plicasse hunc musicum. *Heaut.* Prol.
23. Quo *studio* vitam tuam te absen-
te exegerit. *Heaut.* II. 3. 39. Is
adeo dissimilis *studio* est. *Adolph.* I.
1. 16. vide Notas. Populus *studio*
stupidus. *Hec.* Prol. 4. Ne illum ab
studio abducerem. Prope iam remo-
tum iniuria adversarium ab *studio*.
Hec. Alt. Prol. 11. & 15. Viris advor-
sari aequae *studium* est. *Hec.* II. 1. 5.
Satias iam tenet *studiorum* istorum.

Hec. IV. 2. 19. Poëtam non potest retrahere ab *studio*. *Phorm.* Prol. 2.

STULTA.

Quid illo faciemus, *stulta*? *Eun.* V. 1. 21. Ut *stultas* & miserae omnes sumus religiosae. *Heaut.* IV. 1. 36. In qua re nunc tam confidentes rectus *stulta*. *Heaut.* V. 3. 7.

STULTYR.

Factum a nobis *stulte* est. *Haute* *stulto* sapis. *Heaut.* II. 3. 8. & 32. Bis facere *stulte*. *Hec.* III. 2. 8.

STULTISSIME.

Ut *stultissima* quidem illi rem gesserimus. *Phorm.* V. 2. 7.

STULTITIA.

Ego pretium ob *stultitiam* fero. *And.* III. 5. 4. Ut meae *stultitiae* iustitia tua sit aliquid praefidi. *Heaut.* IV. 1. 33. vide Notas. Exsuperat eius *stultitia* haec omnia. *Heaut.* V. 1. 5. Tibi prospexi & *stultitiae* tuae. Ibi tuae *stultitiae* semper erit praesidium. *Heaut.* V. 2. 8. & 14. *Stultitia* ista haec, non pudor. *Adolph.* II. 4. 10. Pro Iuppiter, hominis *stultitiam*. *Adolph.* III. 3. 13. Illius *stultitia* victa, ex urbe tu rus habitatum migres? *Hec.* IV. 2. 13. Culus de *stultitia* dici, ut dignum est, non potest. *Phorm.* II. 3. 55. Utrum *stultitia* facere ego hunc an malitia dicam. *Phorm.* IV. 3. 54.

STULTITIA.

Homini homo quid praestat? *stulto* intellegens quid interest? *Eun.* II. 2. 1. Hic homines prorsum ex *stultis* insanos facit. *Eun.* II. 2. 23. Tu quod cavere possis, *stultum* admittit-est. *Eun.* IV. 6. 23. Numquam pol hominem *stultiores* vidi, nec videbo. *Eun.* V. 6. 8. Tu iam pendebis, *stulte*. *Eun.* IV. 6. 20. vide Notas. Vin tu homini *stulto* mi auscultare? *Heaut.* III. 3. 24. Quae sunt dicta in *stultum*. *Heaut.* V. 1. 4. O *stulto*, tu de psalteria somnias agere. *Adolph.* IV. 7. 6. vide Notas. *Hominum* homo *stultissimus*. *Adolph.* II. 3. 40.

STURGO.

Lassus, cura confectus *super* *And.* II. 1. 4. Quid *stuperis*? *Heaut.* II. 4. 24.

STRUPINUS.

Populus *studio* *stupidus*. *Hec.* Prol. 4.

SUADERO.

Suadere noli. *And.* II. 3. 11. Numquam desistit instare, *suadere*, orare, usque adeo donec perpulit. *And.* IV. 1. 33. Itane *suades*? *Eun.* I. 1. 31. Recte *suades*. *Heaut.* V. 9. 43. Pietas matris potius commodum *suadet* sequi. *Hec.* III. 5. 31. Sane hercle pulchre *suades*. *Phorm.* III. 3. 9.

SUASUS.

Ne ob meum *suasum* indigne iniuria adficiatur. *Phorm.* V. 1. 3.

SUAVIS.

Tibi autem porro ut non sit *suavis* vivere. *Heaut.* III. 1. 73. *Suavia* in praesentia quae essent, prima habere. *Heaut.* V. 2. 9. Nil *suavis* merita est. *Phorm.* II. 1. 75. vide Notas. Quam sint *suavia* & quam cara sint. *Phorm.* II. 2. 30. Ha, ha, ha, homo *suavis*. *Phorm.* II. 3. 64.

SUAVIUM.

Meum *suavium*, quid agitur? *Eun.* III. 2. 3.

SUA.

Mater, cuius *sub* imperio est, mala. *Heaut.* II. 2. 4. Agelli est hic *sub* urbe paulum. *Adolph.* V. 8. 26.

SUBDITUS.

Subditum se suspicatur. *Heaut.* V. 3. 12. vide Notas.

SUBDUCO.

Se illinc *subducat*. *Eun.* IV. 1. 14. Cum eo clam te *subduxisti* mihi. *Eun.* IV. 7. 25. Numquam ita quicquam bene *subducta* ratione ad vitam fuit. *Adolph.* V. 4. 1.

SUNTO.

Amicam *subigitare*. *Heaut.* III. 3. 6. vide Notas.

SUNTIPIO.

Si meministi id quod olim didicisti, *subitico*. *Phorm.* II. 3. 40.

SUBITO.

Cui tam *subito* tot contigerint commoda. *Eun.* V. 8. 3. Unde ego nunc tam *subito* huic argentum inveniam miser? *Phorm.* III. 3. 1.

SUBITUS.

Quae istaec *subita* est largitas? *Adelph.* V. 9. 28. Nam quod ego huic nunc *subito* exitio remedium inveniam miser? *Phorm.* I. 4. 22.

SUBLATUS.

Quia paulum vobis accessit pecunias, *sublatis* animi sunt. *Hec.* III. 5. 57.

SUBLIMIS.

Sublimem hunc intro raper. *And.* V. 2. 20. *Sublimem* medium arripere. *Adelph.* III. 2. 18.

SUBOLEX.

Ut ne paululum quidem *suboleas* esse amicam hanc Cliniae. *Heaut.* V. 1. 26. vide Notas. Num patri quid *suboles*? *Phorm.* III. 1. 10. vide Notas.

SUBSENTIO.

Esti *subsensu* id quoque, illos ibi esse. *Heaut.* III. 1. 62.

SUBSERVIO.

Tu, ut *subservias* orationi, utcumque opus, verbis vide. *And.* IV. 3. 20.

SUBSIDIUM.

Ego in *subsidiis* hic ero succenturiatus. *And.* I. 4. 51.

SUBSTERNO.

Ex ara hinc sume verbenas tibi, atque eas *substerno*. *And.* IV. 3. 12.

SUBSTO.

Metuo, ut *substas* hospes. *And.* V. 4. 11.

SUBTEMEN.

Antea *subtemen* nebat. *Heaut.* II. 3. 53.

SUBTRISTIS.

Subtristis visus esse aliquantillum mihi. *And.* II. 6. 16. vide Notas.

SUBVENIO.

Huic ut *subvenias*. *Eun.* V. 4. 47. *Subvenis* inopi. *Adelph.* II. 1. 2. Orare ut *subvenias* sibi. *Phorm.* ProI. 9. *Subveni*. *Phorm.* II. 2. 6.

SUBVERTO.

Ne nimium modo nos tuus ista animus aequos *subvertat*. *Adelph.* V. 3. 51.

SUCCERO.

Hac non *succeris*, alia adgrediemur via. *And.* IV. 1. 46. Parum *succedis* quod ago. *And.* IV. 1. 55. Quando hoc bene *succeris*, hilare hunc fumamus diem. *Adelph.* II. 4. 23. vide Notas.

SUSCENSEO.

Si id *suscenseas*. *And.* II. 3. 2. Et, quod *suscenseas* tibi. *And.* II. 7. 17. Ut mihi nunc ego *suscenseo*. *Heaut.* V. 1. 42. vide Notas. Nil *suscenseo*. *Heaut.* V. 2. 23. An id *suscenses* nunc illi? Nil fecit quod *suscenseas*. *Phorm.* II. 1. 29. & 33a.

SUCCENTURIATUS.

Ego in *subsidiis* hic ero *succenturiatus*. *And.* I. 4. 51.

SUCCURRO.

Succurrendum est. *Adelph.* V. 3. 6.

SUCCUS.

Corpus solidum & *succi* plenum. *Eun.* II. 3. 27.

SUDO.

Hela *sudabis* satis, si cum illo inceptas homine. *Phorm.* IV. 3. 23.

SUFFARGINATUS.

Vidi *Cantharam suffarginatam*. *And.* IV. 4. 31.

SUFFERO.

An ut pro huius peccatis ego supplicium *sufferam*? *And.* IV. 3. 17. Vix *suffero*. *Heaut.* II. 4. 10. Saepe trapa si fiet amator, numquam *suffero* eius sumptus quaeat. *Heaut.* III. 1. 44.

SUGGERO.

Cur tu his rebus sumptum *suggeris*? *Adelph.* I. 1. 37.

SUL.

Unum hac scio, esse meritam, ut memor esses fui. *And.* I. 5. 146. Qui scis eos nunc discordare inter se? *And.* III. 3. 43. Quid *sibi* hic voluit quaerit? *Eun.* III. 5. 10. Ita ut res *se* habet. *Heaut.* IV. 3. 24. Parce ac duriter *se* habere. *Adelph.* I. 1. 21. Si ex me illa libera vel

let *sibi*. *Hec*. IV. 4. 33. Is *sibi* re-
sponsum hoc habeat. *Phorm.* Prol.
15. Sic habent principia *sese*.
Phorm. III. 1. 15. Quam uterque
est similis *sui*. *Phorm.* III. 2. 16.

SUM.

Nullus *sum*. *And.* III. 4. 20.
Quis tu homo *es*? quis mihi *es*?
And. IV. 1. 11. Ea res *est*. *And.*
IV. 2. 10. Sentiet qui vir *sem*.
Eun. I. 1. 21. Videt me *esse* tanto
honore. *Eun.* II. 2. 29. Fortasse tu
profectus alio *fueras*. *Eun.* II. 2.
49. Non *est* mentiri meum. *Heaut.*
III. 2. 38. *Esse*. *Heaut.* III. 3. 11.
Ne istuc in animum inducas tuum,
alienum *esse* te. c. l. *Sum*. *Heaut.*
V. 4. 6. Pater *esse* discis ab illis,
qui veri *sunt*. *Adelph.* I. 2. 45.
vide Notas. Sit ita *est*, facturus
ut sit officium *sum*. *Adelph.* III. 5.
4. vide Notas. A me argentum,
quantum *est*, sumito. *Adelph.* V. 9.
30. *Est* quod me transire ad forum
iam oportet. *Hec*. II. 2. 31. Cui
tanta *erant* res, & supererat?
Phorm. I. 2. 19. *Est* ubi vox ulci-
scar probe. *Phorm.* V. 8. 96.

SUMMA.

De *summa* nil decedet. *Adelph.*
V. 3. 30. Ad te *summa* solum,
Phormio, rerum reddit. *Phorm.* II.
2. 3.

SUMMONEO.

Summonis me Parmeno ibi ser-
vus, quod ego arripui. *Eun.* III.
5. 22.

SUMMUS.

Quod habui *summum*, pretium
persolvi tibi. *And.* I. 1. 12. Unicam
gnatam suam cum dote *summa* filio
uxorem ut daret. *And.* I. 1. 74. Cu-
ius tibi potestas *summa* servandi da-
tur. *And.* III. 3. 9. *Summum* bo-
num esse eras deputabam hunc
Pamphilum. *And.* IV. 3. 2. vide
Notas. *Summo* cum probro. *And.*
V. 3. 10. Pater amicus *summus* no-
bis. *And.* V. 6. 6. *Summa* forma
semper, conservam domi videbit.
Qui templa caeli
consecrit. *Eun.* III.

5. 42. Clamere *summo*. *Heaut.*
Prol. 40. Propter quam in *summa*
infamia sum. *Heaut.* II. 3. 18. Ius
summum saepe *summa* est malitia.
Heaut. IV. 5. 48. Is nostro Simule
fuit *summus*. *Adelph.* III. 2. 54.
Summa vi defendam has. *Adelph.*
III. 4. 47. vide Notas. Amicus
summus meus. *Phorm.* I. 1. 1. Pro
maleficio si beneficium *summum* no-
lunt reddere. *Phorm.* II. 2. 22.

SUMO.

Cum non habeo spatium, ut de te
sumam supplicium. *And.* III. 5. 17.
Ex ara hinc *sumo* verbenas tibi.
And. IV. 3. 11. Quod in opere fa-
ciundo operae consumis tuas, si
sumas in illis exercendis, plus agas.
Heaut. I. 1. 22. *Sumas*, consumat,
perdat. *Heaut.* III. 1. 56. Frustra
operam opinor *sumo*. *Heaut.* IV.
3. 15. Eum hic locum *sumpsit* sibi
in Adelphos. *Adelph.* Prol. 10. Hi-
lare hunc *sumamus* diem. *Adelph.*
II. 4. 23. Ex aliis *sumo* exemplum
sibi. *Adelph.* III. 3. 62. A me ar-
gentum quantum *est* sumito. *Adelph.*
V. 2. 20. In deterrendo voluissim
operam *sumere*. *Hec*. Alt. Prol. 17.
Cena dubia apponitur. e. Quid istuc
verbi est? p. Ubi tu dubites quid
sumus potissimum. *Phorm.* II. 3. 29.

SUMPTUOSUS.

Meast petax, procax, magnifi-
ca, *sumptuosa*, nobilis. *Heaut.* II.
1. 15. Domus *sumptuosa*. *Adelph.*
IV. 7. 42.

SUMPTUS.

Nimium parce facere *sumptum*.
And. II. 6. 19. Ut tuo amoris sup-
peditare possint sine *sumptu* tua
omnia haec. *Eun.* V. 8. 46. vide
Notas. *Sumptus* domi tantos ego so-
lus faciam? *Heaut.* I. 1. 78. Ope-
re rustico faciundo facile *sumptum*
exercirent, suum. *Heaut.* I. 1. 91.
Numquam sufferre eius *sumptus*
queat. *Heaut.* III. 1. 44. Praebent
exiguo *sumptum*. *Heaut.* I. 2. 33.
Sperabit *sumptum* sibi levatum esse.
Heaut. IV. 4. 24. Cum tolerare illius

sumptus non *quest.* *Heaut.* III. 2. 33. Ubi videbit tantos sibi *sumptus* domi cotidiano fieri. *Heaut.* IV. 5. 6. vide *Notas.* Si illius pergo *suppeditare sumptibus.* *Heaut.* V. 1. 57. vide *Notas.* Cur tu his rebus *sumptum* suggeris? *Adolph.* I. 3. 37. Dedit praeterea in *sumptum*, dimidium minae. *Adolph.* III. 3. 16. Sibi *sumptum* fecit. *Adolph.* V. 4. 11. Paulo *sumptu.* *Adolph.* V. 4. 22. *Sumptum* admittet. *Adolph.* V. 7. 15. *Sumptum* filii quem faciunt. *Adolph.* V. 3. 21. *Sumptus* vestros otiumque ut nostra res posset pati. *Hec.* II. 1. 28. *Sumptus* quos fecisti in eam. *Hec.* IV. 4. 63. Sine *sumptu.* *Phorm.* I. 3. 16. Et cura & *sumptu* absuitur. *Phorm.* II. 2. 26. Opus est *sumptu* ad nuptias. *Phorm.* IV. 3. 65.

SUNIUM.

Abreptam e *Sunio.* *Eun.* I. 2. 35. Rus *Sunio* ecquid habeam. *Eun.* III. 3. 13. vide *Notas.* Ego me ire senibus *Sunium* dicam. *Phorm.* V. 3. 9.

SUPELLEX.

Suppellex opus est. *Phorm.* IV. 2. 61.

SUPERBE.

Satis pot' *superbe* inluditis me. *Phorm.* V. 8. 22.

SUPERBIA.

Quorum opera in bello, in otio, in negotio, suo quisque tempore fuit sine *superbia.* *Adolph.* Prol. 21.

SUPERBUS.

Non cognosco vestrum tam *superbum.* *Eun.* V. 8. 36. Reddi patri autem, cui tu nil dicas viti, *superbum* est. *Hec.* I. 2. 80.

SUPERI.

Ut te quidem omnes, Di Deae, *Superi Inferi*, malis exemplis perdant. *Phorm.* IV. 4. 6.

SUPERO.

Haec *superat* ipsam *Thaidem.* *Eun.* II. 1. 25. Numquam ita magnifice quicquam dicam, id virtus quin *superet* tua. *Adolph.* II. 3. 4.

SUPERSTES.

Deos quaeso, ut sit *superstes.* *And.* III. 2. 7. Ita mihi atque huic sis *superstes.* *Heaut.* V. 4. 7.

SUPERSUM.

Set porro ausculta, quid *superfallaciae* est. *Heaut.* IV. 5. 23. vide *Notas.* Cui tanta erat res, & *supererat*? *Phorm.* I. 2. 19. Tibi, quia *superest*, dolet. *Phorm.* I. 3. 10.

SUPPEDITO.

Ut tuq' amor *suppeditare* possint sine *sumptu* tuo. *Eun.* V. 8. 46. vide *Notas.* Si illius pergo *suppeditare* *sumptibus.* *Heaut.* V. 1. 57. vide *Notas.*

SUPPLEX.

Ne cuiquam suorum aequalium, *supplex* fiet. *Phorm.* V. 7. 4.

SUPPLICIUM.

Cur non habeo spatium, ut de te sumam *supplicium*? *And.* III. 5. 17. An ut pro huius peccatis ego *supplicium* fufferam? *And.* V. 3. 17. Pro peccato magno paulum *supplici* satis est patri. *And.* V. 3. 32. Dabis ultro ei *supplicium.* *Eun.* I. 1. 25. Usque illi de me *supplicium* dabo. *Heaut.* I. 1. 86. Satis mi id habeam *supplici.* *Adolph.* III. 2. 19. Iam *supplici* satis est mihi. *Phorm.* V. 9. 40.

SUPPLICO.

Huc *supplicabo.* *And.* II. 1. 12. Haec tibi aderit *supplicans* ultro. *Eun.* IV. 7. 41. Man is nunc sibi me *supplicaturum* putat? *Hec.* III. 5. 50.

SUPPONGO.

Puerum *supponi.* *Eun.* Prol. 39. Qui hunc *supposuit* nobis. *Eun.* V. 3. 3. vide *Notas.*

SUPRA.

Adeo modesto, adeo venusto, ut nil *supra.* *And.* I. 1. 93. Facete, lepide, laute, nil *supra.* *Eun.* III. 1. 37. Nil *supra* pote. *Adolph.* II. 3. 11. vide *Notas.*

SUPREMUS.

Pro *supremo* Iuppiter. *Adolph.* II. 1. 42.

SURDUS.

Utinam aut hic *surdus*, aut haec muta facta sit. *And.* III. 1. 5. Ne ille haut scit, quam mihi nunc *surdus* narret fabulam. *Heaut.* II. 1. 10. Orando *surdus* iam auris reddideras mihi. *Heaut.* II. 3. 89.

SURREO.

Postquam *surrexi*, neque pes, neque mens satis suum officium facit. *Enn.* IV. 5. 3. Ut triduo hoc perpetuo prorsum e lecto nequeat *surgere*. *Adelph.* IV. 1. 4.

SURSUS.

Ne *sursus* deorsum carsites. *Enn.* II. 2. 47.

SURSUS.

Praeterito hac recta platea *sursus*. *Adelph.* IV. 2. 35. vide Notas.

SUSCIPIO.

Pollicitus sum *suscepturum*. *And.* II. 3. 27. Cum puella anum *suscepisse* inimicitias non pudet? *Hec.* II. 1. 34. Parvi rettulit non *suscepisse*. *Phorm.* IV. 3. 42. Ex qua filiam *suscepit*. E medio excessit unde haec *suscepisti* tibi. *Phorm.* V. 8. 50. & 74. Inde filiam *suscepit* iam unam. *Phorm.* V. 9. 18.

SUSPECTO.

Virgo in conclavi sedet, *suspectans* tabulam quandam pictam. *Enn.* III. 5. 36.

SUSPECTOR.

Postquam video nescio quid *suspectarier*. *Hec.* V. 3. 29. vide Notas.

SUSPECTUS.

Scio nemini aliter *suspectum* fore. *Hec.* III. 3. 38. Non clam me est, gnate mi, tibi me esse *suspectam*. *Hec.* IV. 2. 1. Nolo esse falsa fama gnatum *suspectum* tuum. *Hec.* V. 1. 32. Nostras mulieres *suspectas* fuisse falso nobis. *Hec.* V. 2. 11. Qua re *suspectus* suo patri & Phidippo fuit, exsolvi. *Hec.* V. 3. 22.

SUSPENDO.

Id mihi visisti dicere, abi cito & *suspende* te. *And.* I. 5. 20.

SUSPENSUS.

Suspense gradus placide ire peroxi. *Phorm.* V. 6. 27.

SUSPICIO.

Qui tibi istaec incidit *suspicio*? *And.* III. 2. 21. In amore haec omnia insunt vitia: invidiae, *suspiciones*, inimicitiae, indutiae, bellum, pax rursum. *Enn.* I. 1. 20. Iam erat tum *suspicio*. *Enn.* III. 3. 8. In hunc *suspicio* est translata amoris. *Heaut.* IV. 5. 52. *Suspicionem* istanc ex illis quaere. *Heaut.* V. 2. 41. Tanta nunc *suspicio* de me incidit. *Adelph.* IV. 4. 7. Illas errore & te simul *suspicionem* exsolves. *Hec.* V. 2. 26.

SUSPICIOSUS.

Omnes, quibus res sunt minus secundae, magis sunt nescio quo modo *suspiciosi*. *Adelph.* IV. 3. 15.

SUSPICOR.

Nil *suspiciens* etiam mali. *And.* I. 1. 89. Quantum *suspisor*. *Enn.* I. 2. 62. Mihi nunc nil rerum omniumst quod malim, quam me hoc falso *suspiciarier*. *Heaut.* II. 3. 27. Sensi illico id illas *suspiciari*. *Adelph.* IV. 4. 15. Nec pol me multum fallit: quin quod *suspisor* sit quod velit. *Hec.* V. 1. 2.

SUSTENTO.

Solus omnem familiam *sustentat*. *Adelph.* III. 4. 36.

SUSTINEO.

Prima coitio est acerrima: si eam *sustinueris*, post illa iam, ut lubet, ludas licet. *Phorm.* II. 2. 33.

SUSURRO.

Iam *susurrari* audio, civem Atticam esse hanc. *And.* IV. 4. 20.

SUUS.

Fatetur transivisse, atque usum pro suis. *And.* Prol. 14. Desinant maledicere, malefacta ne noscant sua. *And.* Prol. 23. Eduxit mater pro sua. *Enn.* I. 2. 75. Etsi is quoque suarum rerum sat agit. *Heaut.* II. 1. 13. vide Notas. Aliena ut melius videant & distudicent quam sua. *Heaut.* III. 1. 96. Patris pacem in leges conficiet sua. *Heaut.* V. 2.

45. *Suum* ius postulat. *Adelph.* II. 1. 47. *Suo* sibi gladio hunc iugulo. *Adelph.* V. 8. 35. Actoris opera magis stetit quam sua. *Phorm.* Prol. 10. Te suas rogavit rursus ut ageres. *Phorm.* V. 5. 8. vide Notas.

SYCOPHANTA.

Clamitent, me *sycophantam*. *And.* IV. 5. 20. *Sycophanta* impudens. *Heaut.* Prol. 38.

SYMBOLA.

Symbolam dedit, cenavit. *And.* I. 1. 61. In hunc diem ut de *symbolis* effemus. *Eun.* III. 4. 2. Set interim de *symbolis* quid actumst? *Eun.* III. 5. 59.

SYNAPOTHNESCONTES.

Synapothnescontes Diphili Comœdia. *Adelph.* Prol. 6.

SYRA.

Hecyrae persona est.

SYRISCUS.

Simalio, Donax, *Syrisce*, sequimini. *Eun.* IV. 7. 2. Edepol, *Syrisce*, te curasti molliter. *Adelph.* V. 1. 1.

SYRUS.

Heautontimorumeni & Adelphorum persona.

T.

TABESCO.

Dolore ac miseria *tabescis*. *Adelph.* IV. 3. 12.

TABULA.

Suspectans *tabulam* quandam pilam. *Eun.* III. 5. 36.

TACRO.

Quin *taces*. *And.* II. 3. 25. Quid *taces*? *And.* III. 2. 18. *Taceri* si vis, vera dicito. *Eun.* I. 2. 26. Era mea *tace*, *tace* obsecro. *Eun.* V. 1. 18. *Tace* sodes. *Heaut.* III. 3. 19. In quos es, qui me *tacere* de re tanta postules. *Heaut.* V. 3. 9. *Tace* modo. *Adelph.* II. 4. 16. Ignovimus, *tacitumst*. *Adelph.* III. 4. 28. Quoquo pacto *tacito*st opus. *Adelph.* III. 2. 44. Enimvero prorsus iam *tacere* non queo. *Hec.* IV. 4. 51. Quid nunc *taces*? *Phorm.* II. 3. 38.

TACITURNITAS.

Fide & *taciturnitate*. *And.* I.

1. 7.

TACITUS.

Tacitus citius audies. *Eun.* III. 5. 23. Uti *tacita* mecum gaudeam. *Hec.* I. 2. 32. Uti adversa eius per te *tecta tacita*que apud omnis fient. *Hec.* III. 3. 28. Corripuit derepente *tacitus* sese ad filiam. *Hec.* IV. 1. 3.

TÆDET.

Et *tædet*: & amore ardeo. *Eun.* I. 1. 27. *Tædet* cotidianarum harum formarum. *Eun.* II. 3. 6. Vt deo, & me *tædet*. *Eun.* III. 2. 11. Credo iam omnium *tædebat*. *Adelph.* I. 2. 71. *Tædet* iam audire eadem milies. *Phorm.* III. 2. 2.

TALENTUM.

Dos, Pamphile, est decem *talenta*. *And.* V. 4. 48. Quasi *talenta* ad quindecim coegi. *Heaut.* I. 1. 93. Tibi perdere *talentum* hoc parvo satius est, quam illo minam. *Heaut.* III. 1. 66. Porro hæc *talenta* dotis adposcet duo. *Heaut.* IV. 7. 10. vide Notas. Duo *talenta* pro re nostra ego esse decrevi satis. *Heaut.* V. 1. 67. Si *talentum* rem reliquisset decem. *Phorm.* II. 3. 46. Siquis daret *talentum* magnum. *Phorm.* IV. 3. 39. Ex his præditi *talenta* argenti bina capiebat statim. *Phorm.* V. 3. 6.

TALIS.

Qui gnatum haberem *tali* ingenio præditum. *And.* I. 1. 71. *Talentum* laborem capere ob *talentum* filium? *And.* V. 2. 29. Ne illum *talentum* præcipiat tibi. *Eun.* I. 2. 81. *Talentum*, nisi tu, nulla pareret filium. *Heaut.* V. 3. 20. *Talentum*, *tali* ingenio atque animo. *Adelph.* III. 1. 10. Hanc matrem habens *talentum*. *Hec.* IV. 2. 26. Ut de *tali* causa nuptae mulieri se ostenderet. *Hec.* V. 1. 31. Faxo eum *tali* magistram atque hic est infortunio. *Phorm.* V. 9. 39.

TEMPUS.

Dum *tempus* ad eam rem tulit. *And.* I. 2. 17. Dum *tempus* datur. *And.* III. 3. 24. Per *tempus* advenis. *And.* IV. 4. 44. Non sat commode divisa sunt temporibus tibi haec. *And.* III. 1. 18. In *tempore* ipso mihi adventis. *And.* V. 6. 10. Praeterit *tempus*. *Eun.* III. 4. 4. Ad eam rem *tempus* non erat. *Eun.* IV. 1. 7. Ut diei *tempus* est. *And.* I. 1. 116. In *tempore* ad eam veni, quod rerum omnium primum. *Heaut.* II. 3. 123. Nullum remittis *tempus*. Vacivum *tempus* ne quod tibi laboris. *Heaut.* I. 1. 18. & 39. Ita *tempus* fert. *Adolph.* V. 3. 53. Dum aetatis *tempus* tulit. *Hec.* IV. 2. 18. Non est nunc *tempus*. *Hec.* IV. 4. 77. *Temporis* mihi punctum ad hanc rem est. *Phorm.* I. 4. 7.

TEMULENTUS.

Temulentat mulier & temeraria. *And.* I. 4. 2.

TENAX.

Ego ille agrestis, saevos, tristes, parcos, truculentus, *tenax* duxi uxorem. *Adolph.* V. 4. 12.

TENDO.

Miles *tendere* inde ad furtum. *Eun.* IV. 1. 12. Non rete accipitri *tenditur* neque milio. *Phorm.* II. 3. 16.

TENEbrae.

Forma in *tenebris* nesci non quita est. *Hec.* IV. 1. 57.

TNEO.

Andriam illi id erat nomen. so. *Teneo.* *And.* I. 1. 59. *Teneo*, quid erret. *And.* III. 2. 18. Rem *tenes*. *And.* II. 2. 12. Flabellum *tenere* te asinum tantum. *Eun.* III. 5. 50. *Tenere* te, Antiphilla, maxime animo exoptatam meo? *Heaut.* I. 4. 27. *Tenos*, quid dicam? *Heaut.* IV. 3. 22. Neque legem putat *tenere* se ullam. *Adolph.* I. 2. 6. Amor me graviter consuetudoque eius *tenet*. *Hec.* III. 3. 44. Satias iam *tenet* studiorum istorum. *Hec.* IV. 2.

18. Auribus *tenet* lupul. *Phorm.* III. 2. 21.

TENUIS.

Quas ante hic fecit fabulas, *tenuis* esse oratione, & scriptura lev. *Phorm.* Prolog. 5. vide Notas.

TENUITER.

Quid rei gerit? a. Sic, *tenuiter*. *Phorm.* I. 2. 95.

TERGUM.

Syrus mihi *tergo* poenas pendet. *Heaut.* IV. 4. 6. Numquam tam di-ces commode, ut *tergum* meum tuam in fidem committam. *Hec.* I. 2. 33.

TERO.

Oculos *terendo*. *Eun.* I. 1. 29.

TERRA.

Terram intuens modeste. *Eun.* III. 5. 32. O caelum, o *terra*, o maria Neptundi. *Adolph.* V. 3. 4. Quoquo hinc asportabitur *terrarum*. *Phorm.* III. 3. 18. Non hoc publicus scelus hinc deportaret in fo-las *terras*? *Phorm.* V. 8. 86.

TERRIVO.

Ita memiferam *terrivas*. *And.* IV. 4. 22.

TERTIO.

Non hercle veniam *tertio*. *Eun.* III. 3. 24.

TESSERA.

Ita vitast hominum, quasi si las *teffiris*. *Adolph.* IV. 7. 21.

TESTIMONIUM.

Neque *testimoniis* dictio est. *Phorm.* II. 1. 63.

TESTIS.

Testis faciet illico, vendidisse me. *Adolph.* II. 1. 49. *Testis*, mecum est anulus. *Adolph.* III. 2. 49. Ut cum illa vivas, *testem* hanc cum abs te amoveris. *Hec.* IV. 4. 72. Quin mihi *testis* adhibeam. *Phorm.* IV. 5. 2.

TESTOR.

Neque mea culpa id discidium *evenisse*, id *testor* Deos. *Hec.* III. 5. 26.

TEXO.

Textum telam studiose ipsam of-fendimus. Praeterea una ancillula

erat; ea *texbat* una. *Heaut.* II. 3. 44. & 53.

THAIS.

Eunuchi persona est.

THESAURUS.

In *Theſauro* ſcriptis, cauſam dicere prius unde petitur, aurum quare ſit ſuum, quam illic qui petit, unde is ſit *theſaurus* ſibi. *Eun.* Prol. 10. & 12.

THRASO.

Persona est Eunuchi.

TIBICINA.

Hoc mihi moraeſt, *tibicina*, & hymenaeum qui cantent. Hymenaeum, turbas, lampadas, *tibicinas*. *Adelph.* V. 7. 7. & 9.

TIMEO.

Eius vitae *timeo*. *And.* I. 3. 5. Nunc noſtrae *timeo* parti. *And.* II. 5. 8. Non nil *timeo* miſera. *Eun.* IV. 1. 1. *Timeo* omnia. *Heaut.* I. 2. 15. Tibi *timui* male. *Heaut.* III. 2. 20. Ne *time*. *Adelph.* II. 4. 15. Egon *timeo*? *Phorm.* V. 9. 10.

TIMIDUS.

Set quid hoc, quod *timida* ſubito egreditur Pythias? *Eun.* IV. 2. 14. Video *timidum* & propterantem Getam. *Adelph.* III. 2. 7. Eum tum *timidum* ibi obſtupescit pudor. *Phorm.* II. 1. 54.

TIMOR.

Animus in ſpe atque in *timore* uſque antehac adtentus fuit. *And.* II. 1. 3. Animus prae *timore* obſtupuit. *Adelph.* IV. 4. 4. vide Notas. Delirat miſer *timore*. *Phorm.* V. 9. 9.

TITUSO.

Verum illa nequid *titubat*. *Heaut.* II. 3. 120.

TOLERABILIS.

Paulo qui eſt homo *tolerabilis*. *Heaut.* I. 2. 31.

TOLERO.

Cum *tolerare* illius ſumptus non queat. *Heaut.* III. 2. 33. Speraffe, eas *tolerare* poſſe nuptias. *Hec.* I. 2. 72. Quaeque eius mores *toleret* ſua modestia. *Hec.* III. 5. 28. Una tecum bona, mala, *tolerabimus*.

Phorm. III. 3. 23. Patrem aduſcentis ſaſta haec *tolerare* audio uolenter. *Phorm.* V. 1. 4.

TOLLO.

Quicquid peperiffet, decreverunt *tollere*. *And.* I. 3. 14. Propra adeo puerum *tollere* hinc ab ianua. *And.* IV. 4. 20. Si puellam parem, nolle *tolli*. *Ch.* Scio quid feceris. *Suſtuliffi*. *Heaut.* IV. 1. 14. & 15. Tu illos duo olim pro re *tolabas* tua. *Adelph.* V. 3. 23. Spe incerta certum mihi laborem *ſuſtuli*. *Hec.* Alt. Prol. 9. Cum ſciat alienum puerum *tolli* pro ſuo. *Hec.* IV. 1. 61. Puerum iniuſſu credo non *tollent* meo. *Hec.* IV. 4. 82.

TONSTRINA.

Ex aduerſo illico *tonſtrina* erat. *Phorm.* I. 2. 39. vide Notas.

TOT.

Tot me impediunt curae. *And.* I. 5. 25. Cui tam ſubito tot contigerint commoda. *Eun.* V. 8. 3. Tot peccata in hac re oſtendis. *Heaut.* IV. 1. 2. Tot concurrunt veriſimilia. *And.* IV. 4. 19. Quacum *tot* conſueſſet annos. *Hec.* IV. 1. 40. Quot homines, tot ſententiae. *Phorm.* II. 4. 14.

TOTIENS.

An ego *totiens* de eadem re audiam? *Adelph.* I. 2. 48.

TOTUS.

Totus tremo horreoque. *Eun.* I. 2. 3. Lacrimis opplet os *totum* ſibi. *Heaut.* II. 4. 65. Quam ego nunc *totus* diſpilceco mihi. *Heaut.* V. 4. 20. Sex *totis* menſibus. *Adelph.* III. 3. 42. *Totam* hanc odiſſet domum. *Hec.* II. 1. 24. Fruſtra ubi *totum* deſedi diem. Cuſando atque ambulando *totum* hunc contrivi diem. *Hec.* V. 4. 2. & 17. Abi, tange: ſi non *totus* friget, me enica. *Phorm.* V. 9. 5.

TRACTO.

Staſtu rem *traſtauit*. *Eun.* V. 4. 2. Si quis recte aut comode *traſtat*. *Heaut.* I. 1. 101. Haec arte *traſtabat* virum. *Heaut.* II. 3. 125. Ego te, ſi uſus ueniat, magnifice

Ddd

trahere possim. *Heaut.* III. 2. 46.
Qui artem *trahant* musicam.
Phorm. Prol. 17.

TRADO.

Huic nostro *tradit* provincia.
Heaut. III. 2. 4. Causam *tradere*
adversariis. *Phorm.* II. 1. 7. *Tradunt*
operas mutuz. *Phorm.* II. 1. 37.

TRADUCO.

Transendum nunc tibi ad Men-
edemum est, & tua pompa eo *tra-*
ducenda est. Ancillas omnes Bac-
chidis *traduce* hic ad vos propere.
Heaut. IV. 4. 18. & 22. *Traduco* &
matrem & familiam omnem ad nos.
Tu illas abi & *traduce*. *Adolph.* V.
7. 12. & 19.

TRANQUILLUS.

Qui me hodie ex *tranquillissima*
re coniecisti in nuptias. *And.* III.
5. 14. Meo fratri gaudeo amorem
omnem esse in *tranquillo*. *Eun.* V.
8. 8. Adhuc *tranquilla* res est.
Phorm. III. 1. 15.

TRANSCURRO.

Dum ego hinc *transcurro* ad fo-
rum. *Eun.* IV. 6. 25.

TRANSDO.

Retrahere ab studio, & *transde-*
re hominem in otium. *Phorm.*
Prol. 2.

TRANSEO.

Amabo, ut illuc *transeas*, ubi
illast. *Eun.* III. 3. 31. *Transendum*
nunc tibi ad Menedemum est. *He-*
aut. IV. 4. 17. Est quod me *transi-*
re ad forum iam oportet. *Hec.* II. 2.
31. *Transito* ad uxorem meam.
Phorm. IV. 5. 7. *Transi* sodes ad
forum. *Phorm.* V. 8. 28.

TRANSFERO.

In Andriam ex Perinthia hic fa-
tetur *transulisse*. *And.* Prol. 14. vide
Notas. Culpam in te *transferes*.
And. II. 3. 5. Quia enim in hunc
suspiciosi *translata* amoris. *Heaut.*
IV. 5. 53. Maledicta, famam,
meum amorem, & peccatum in
se *transulit*. *Adolph.* II. 3. 10.

TRANSIGO.

Fasta, *transacta* omnia. *And.*
I. 5. 13. Intus *transfigitur*, si quid
est, quod restet. *And.* V. 6. 17.
Transacta re. *Adolph.* II. 4. 22.
Inter se *transigant* ipsi. *Hec.* III.
5. 61.

TRANSMOVEO.

Labore alieno magno partem
gloriam verbis saepe in se *transmo-*
vet. *Eun.* III. 1. 10.

TREMO.

Totus *tremo* horreoque. *Eun.* I.
2. 4.

TREMULUS.

Incurvus, *tremulus*, labiis demis-
sis, gemens. *Eun.* II. 3. 45.

TREPIDO.

Quid est quod tu *trepidas*? *Eun.*
V. 5. 8. vide Notas. *Trepidari* fen-
tio, & cursari rursus prorsum.
Hec. III. 1. 35.

TRES.

Hi *tres* tum simul amabant. *And.*
I. 1. 60. Hic sunt *tres* minae. *Eun.*
III. 2. 18. Mensis *tris* abest. *Heaut.*
I. 1. 66. Haec *tria* primum addidi.
Adolph. V. 5. 3. *Tria* non commu-
tabitis verba hodie inter vos.
Phorm. IV. 3. 33.

TRIBULIS.

Estne Hegio *tribulis* noster?
Adolph. III. 3. 85.

TRIDUUM.

Bidui est aut *tridui* haec sollicitu-
do. *And.* II. 6. 9. Tandem non ego
illa caream, si sit opus, vel totum
triduum? *Eun.* II. 1. 17. *Triduo* hoc
perpetuo. *Adolph.* IV. 1. 4. Nequeo
te exorare, ut maneat *triduum*
hoc? *Phorm.* III. 2. 4. Quod si his
pote fuisset exorari *triduum* hoc.
Phorm. III. 3. 3.

TRIENNIUM.

Abhinc *triennium*. *And.* I. 1. 40.

TRIGINTA.

Dies *triginta* aut plus eo in navi
sui. *Hec.* III. 4. 7. Solae *triginta*
minae. *Phorm.* III. 3. 24. Prius-
quam dilapidat nostras *triginta* mi-
nas. *Phorm.* V. 8. 4.

TRISTIS.

Tristis interim nonnumquam con-
sacrumabat. *And.* I. 1. 81. *Tristis*
severitas inest in vultu. *And.* V. 2.
16. Quid tu es *tristis*, quidve es
alacris? *Eun.* II. 3. 13. Nescio quid
tristis est. *Heaut.* IV. 1. 7. Ego ille
agrestis, saevos, *tristis*, parvus,
truculentus, tenax. *Adolph.* V.
4. 12.

TRISTITIA.

Ut sciam, numquidnam haec
turbae *tristitia* adferat. *And.* I. 4. 8.
vide Notas.

TRISTITIES.

Omitte vero *tristitiam* tuam.
Adolph. II. 4. 3.

TRIUMPHO.

Id vero serio *triumphas*. *Eun.*
III. 1. 4. *Triumpho*, si licet me te-
sto latere abscedere. *Heaut.* IV. 2.
5. Non *triumpho*, ex nuptiis tuis
si nil nanciscor mali? *Phorm.* III.
3. 10.

TRUCULENTUS.

Ego ille agrestis, saevos, *tristis*,
parvus, *truculentus*, tenax. *Adolph.*
V. 4. 12.

TRUDO.

Fallacia alia aliam *trudit*. *And.*
IV. 4. 40. Quo *trudis*? perculeris
iam tu me. *Eun.* II. 3. 88.

TU.

Nuptias effugere ego istas malo,
quam *tu* adipiscier. *And.* II. 1. 38.
Id paves, ne ducas *tu* illam:
tu autem, ut ducas. *And.* II. 2. 12.
Non tam ipso quidem dono, quam
abs *te* datum esse. *Eun.* III. 1. 3. *Tui*
similis est probe. *Heaut.* V. 3. 18.
Ex *te* adeo est ortum. *Adolph.* V. 4.
11. Ego *te* & *tu* me seres. *Hec.* IV.
3. 11. Dum sit, *tibi* quod placeat,
ille ringitur: *tu* rideas. *Phorm.* II.
3. 27. vide Notas.

TUTE.

Tute ipse his rebus finem prae-
scripti. *And.* I. 1. 124. Quamob-
rem *tute* id non facis? *And.* IV. 3.
12. Lepus *tute* es, & pulmentum
quaeris? *Eun.* III. 1. 36. vide No-

tas. Ita *tute* attente illorum officia
fungere. *Heaut.* I. 1. 14. Numquid
tute prospexi tibi quid fiores?
Adolph. IV. 5. 55. Et *tute* nobiscum
una. *Adolph.* IV. 7. 35. vide No-
tas. *Tute* loqueris, me vetas. *Hec.*
III. 1. 37. Ubi *tute* verbum non re-
spondeas. *Phorm.* II. 1. 50.

TUTEMET.

Tutemet mirabere. *Heaut.* II.
3. 133.

TUBER.

Colaphis *tuber* est totum caput.
Adolph. II. 2. 37.

TUM.

Tum autem hoc timet. *And.* I. 5.
34. Quid *tum*? *Eun.* II. 3. 47. *Tum*
praeterea. *Heaut.* V. 3. 20. Ama-
bat, ut cum maxime, *tum* Pam-
philus. *Hec.* I. 2. 4. Non iam *tum*
erat senex? *Phorm.* V. 9. 34. vide
Notas.

TUMULTUON.

Tumultuantur, clamant, pu-
gnant de loco. *Hec.* Alt. Prol. 33.
Nescio quid iam pridum audio hic
tumultuari. *Hec.* III. 2. 1.

TUMULTUS.

Nil ornati, nil *tumulti*. *And.* II.
2. 28. Quid fuit *tumulti*? *Hec.* III.
2. 21. Per *tumultum* noster græc mo-
tus locost. *Phorm.* Prol. 32.

TUNDO.

Tundendo atque odio denique ef-
fecit senex. *Hec.* I. 2. 48.

TURBA.

Numquidnam haec *turbas* *tristitia*
adferat. *And.* I. 4. 8. vide Notas.
Tum illae *turbas* fient. *And.* II. 3.
6. Quid *turbas* aput forumst? *And.*
IV. 4. 6. Te omni *turba* evolves.
Iam *tum* inceperat *turba* inter eos.
Eun. IV. 4. 56. & 58. Quas *turbas*
dedit? *Eun.* IV. 3. 11. Quantas
turbas concivi inficiens? *Heaut.* V.
2. 17. Quomodo me ex hac expe-
diam *turba*, nescio. *Adolph.* IV. 4.
6. Dum hae fiescunt *turbas*.
Adolph. V. 2. 10. Nunc *turba* non
est: otium & silentium est. *Hec.*
Alt. Prol. 35. Ego nullo possum
remedio me evolvere ex his *turbis*.

Phorm. V. 4. 5. Quid istuc *turbasti*? *Phorm.* V. 9. 1.

TURBO.

Nescio quid profecto absente nobis *turbatum* est domi. *Eun.* IV. 3. 7. *Turbet* porro, quam velit. *Hec.* IV. 4. 12. vide *Notas*.

TURPIS.

Pudet dicere hac praesente verbum *turpe*. *Heaut.* V. 4. 19. *Turpe* dictu. *Adolph.* II. 4. 10. Vestitus *turpis*. *Phorm.* I. 2. 57. Ut ne quid clivis *turpe* in sese admitteret. *Phorm.* II. 3. 68. *Turpe* inceptu est. *Phorm.* II. 4. 16. Viduam extrudi *turpisti*. *Phorm.* V. 8. 20.

TURPITER.

Mirum, ni ego me *turpiter* hodie hic dabo. *Eun.* II. 1. 24. Hercle abs te est factum *turpiter*. *Hec.* IV. 4. 2.

TUSSIS.

Gemitus, creatus, *tussis*, risus abstine. *Heaut.* II. 3. 132.

TUTELA.

Qui in *tutela* meam studium suum, & se in vestram commisit fidem. *Hec.* Alt. Prol. 44.

TUTO.

Satis *tuto* tamen. *Eun.* III. 5. 29. Loquere. *ex.* At *tuto*. *Heaut.* V. 2. 20.

TUTOR.

Te isti virum do, amicum, *tutorem*, patrem. *And.* I. 5. 60. Amicum, *tutorem*. *And.* IV. 3. 3. vid. *Not.*

TUTOR.

Et ad pudicitiam & ad rem *tutandam*. *And.* I. 5. 3. Ego interea meum non potui *tutari* locum. *Hec.* Alt. Prol. 34. Mores facile *tutor*. *Hec.* V. 1. 8. Vitam tuam *tutandam* aliis dedisse. *Phorm.* III. 1. 2. Mei patris bene parta indiligenter *tutatur*. *Phorm.* V. 3. 6.

TUTUS.

Consilium hoc, quod cepi, reatum esse & *tutum* scio. *Heaut.* II. 3. 86. Amici quoque res, est videndum, in *tuto* ut collocetur. Qui ille poterit esse in *tuto*? *Heaut.* IV. 3. 11. & 30. In *tuto* est omnis res. *Adolph.* II. 4. 3. Id *tutissimum* est.

Adolph. IV. 2. 13. Vita ut in *tuto* foret. *Phorm.* V. 1. 7. Non satis *tutus* est ad narrandum hic locus. *Phorm.* V. 3. 35.

TUTUS.

Tutus est nunc Chremes. *And.* V. 6. 12. Ego non tangam meam? *ch.* *Tuam* autem, furcifer? *Eun.* IV. 7. 26. Ita tu istaec *tua* misceto, ne me admisceas. *Heaut.* IV. 5. 35. Quando ego *tuum* non curo, ne cura meum. *Adolph.* V. 3. 16. *Tua* quod nil refert, percontari definas. *Hec.* V. 3. 12. *Tutus* est damnatus gnatus, non tu. *Phorm.* II. 3. 75.

V.

VACIVOS.

Sine me, *vacivum* tempus ne quod dem mihi laboris. *Heaut.* I. 1. 38.

VACUUS.

Ne *vacuum* esse me nunc ad narrandum credas. *And.* IV. 2. 23.

VADUM.

Omnis res est iam in *vado*. *And.* V. 2. 4.

VASE.

Vas misero mihi. *And.* II. 1. 2. *Vas* mihi. *Eun.* IV. 4. 42. *Vas* miseræ mihi. *Adolph.* III. 2. 29.

VAGIO.

Audivisse vocem pueri visus *vagiensis*. *Hec.* IV. 1. 2.

VAH.

Vah consilium callidum. *And.* III. 4. 10. *Vah*, quanto nunc formosior videre tibi quam dudum? *Eun.* IV. 5. 5. *Vah*, nunc demum intellego. *Heaut.* II. 3. 12. *Vah*, quibus illum lacerarem modis? *Adolph.* III. 2. 17.

VALEO.

Facile omnes, cum *valemus*, res et consilia aegrotis damus. *And.* II. 1. 9. *Valeant*, qui inter nos disidium volunt. *And.* IV. 2. 13. Habeat, *valeat*, vivat cum illa. *And.* V. 3. 18. Vos *valate* & plaudite. *Eun.* V. 8. 64. Bene *vale*. *Heaut.* I. 1. 115. Ut *vales*? *Heaut.* II. 4. 26. *Valeas*, habeas illam quae placet.

Adolph. IV. 4. 14. Et tu bene vale.
Hec. I. 2. 122. Inpurum vide, quan-
tum valet. Phorm. V. 8. 94.

VALIDUS.

Salvum atque *validum. Hec. III.*
5. 7.

VANITAS.

Non pudet *vanitatis? Phorm. III.*
2. 41.

VAPULO.

Verba dum sint: verum si ad rem
conferentur, *vapulabis. Eunn. IV.*
6. 4. Non committet hodie um-
quam, iterum ut vapulet. Adolph.
II. 1. 5. Ego vapulando, ille ver-
berando, usque ambo defessi sumus.
Adolph. II. 2. 5. Molendumst in pi-
strino: vapulandum: habendumst
compedes. Phorm. II. 1. 19. Vapu-
la. Phorm. V. 6. 10. vide Notas.

VARIUS.

Quia *varia* veste exornatus fuit.
Eunn. IV. 4. 16.

VAS.

Nil relinquo in aedibus, nec *vas*,
nec vestimentum. *Heaut. I. 1. 89.*

UBI.

Ubi inveniam Pamphilum? *And.*
II. 2. 1. Ubi quaeram? *ubi* investi-

gem? Eunn. II. 3. 3. Hoc quod sit,
ubi non vere vivitur. *Heaut. I. 1.*
102. vide Notas. Si abis uspiam,
aut ubi si cesses. *Adolph. I. 1. 4.*
Ubi te oblectasti tamdiu? *Hec. I. 2.*
9. Ubi ego illas nunc iam reperire
possim, cogito. *Phorm. IV. 5. 15.*

UBI. Relativum.

Tabulam quandam pictam, *ubi*
inerat pictura haec. *Eunn. III. 5. 36.*
Quot res dedere, *ubi* possem per-

sentiscere? *Heaut. V. 1. 43. In co-*
moediis, omnia omnes ubi rescis-

cent. *Hec. V. 4. 27.*

UBI. Si, quando.

Ubi voles, adcersse. *And. V. 2. 7.*
Requiescere *ubi* volebat. *Eunn. III.*
1. 15. Nolunt ubi velis: *ubi* nolis
cupiunt ultro. *Eunn. IV. 7. 43. Ubi*
me illic non videbit. *Adolph. IV.*
1. 10. Ubi voltis, uxorem date.
Phorm. V. 8. 14.

UBI. Postquam.

Ubi ea causa, quamobrem haec
faciunt, erit adempta his. *And. V.*
1. 18. Eludet, ubi te visum sense-

rit. *Eunn. I. 1. 10. Quid ait, ubi*
me nominas? *Heaut. II. 3. 62. Ubi*
illinc rediero. *Adolph. II. 2. 24.*
Hoc *ubi* ex te audiverit. *Hec. V. 3.*
15. Ubi era pepererit: *ubi* erit pue-

ro natalis dies: *ubi* loquabunt.
Phorm. I. 1. 13. 14. & 15.

UBI UBI.

Ubi ubi erit, inventum tibi cu-
rabo. *And. IV. 2. 1. Ubi ubi* est,
diu celari non potest. *Eunn. II. 3. 3.*
Tu frater *ubi ubi* est, fac quam pri-
mum haec audiat. *Eunn. V. 8. 13.*
vide Notas.

UBICUMQUE.

Utrumque, *ubicumque*, opus est,
obsequi. *Heaut. III. 3. 17. Ubi-um-*
que datum erat spatium solitudinis.

Hec. I. 2. 55. Ubi-umque opus sit.
Hec. IV. 3. 2.

UBINAM.

Pamphilus *ubinam*st? *And. V. 6.*
1. vide Notas. O Iuppiter, ubinam
est fides? Heaut. II. 3. 15. Ubinam
Getam invenire possim? Phorm. V.
4. 8.

UBIVIS.

Ubivis facilius passus sim, quam
in hac re, me deludier. *And. I. 2.*
32. Ubivis gentium. *Hec. III. 1. 4.*

U. E.

Quid tu es tristis? quidve es ala-
cris? *Eunn. II. 3. 13. Si id nunc facis*
saturave es. *Hec. V. 1. 13. Nequid*
plus minusve faxit. *Phorm. III.*
3. 21.

VECORDIA.

Tanta *vecordia* innata cuiquam
ut fiet? *And. IV. 1. 2.*

VECTIS.

In medium huc agmen cum *vecsti.*
Eunn. IV. 7. 4.

VEHEMENS.

Ne haec quidem satis *vehemens*
causa ad obiurgandam. *And. I. 1.*
123. Vehemens utramque in partem
es nimis. *Heaut. III. 1. 31. Quod*

illi maledictum *vehemens* esse existimant. *Adolph.* Prol. 17.

VEHEMENTER.

Ego vos credere ambos hoc mihi *vehementer* volo. *Eun.* V. 3. 39. Id mihi *vehementer* dolet. *Adolph.* IV. 5. 48. *Vehementer* desidero. *Hec.* III. 5. 38.

VENO.

Coemisse hinc quae illuc *vehetas* multa. *Adolph.* II. 2. 17. Qui mecum una *vellust*. *Hec.* III. 4. 19. vide Notas. Audivi ex nauta, qui illas *vexerat*. *Phorm.* IV. 1. 10.

VEL.

Vel hoc quis non credat, qui te norit, abs te esse ortum? *And.* III. 2. 9. Tandem non ego illa caream, si sit opus, *vel* totum triduum? *Eun.* II. 1. 7. *Vel* me monere hoc *vel* percontari puta, *Heaut.* I. 1. 26. *Vel* hic Pamphilus irabatur quotiens Bacchidi, quam sanctae. *Hec.* I. 1. 3. Ubi ego hinc abiero, *vel* occidito. *Phorm.* I. 2. 93.

VENDO.

Pretium sperans illico producit: *vendis*. *Eun.* I. 2. 54. Omnis produxi ac *vendidi*. *Heaut.* I. 1. 92. Neque *vendundam* censeo, quae libera est. *Adolph.* II. 1. 39. Ob eam rem noluit iterum referre, ut iterum posset *vendere*. *Hec.* Prol. 7.

VENEFICA.

Quid ais *venefica*? *Eun.* V. 1. 9.

VENEFICUS.

Ut ego unguibus facile illi in oculos inoleam *venefico*? *Eun.* IV. 3. 6.

VENEO.

Vel uti quae sum faceret, vel uti *venires* palam. *Heaut.* IV. 1. 27.

VENIA.

Da *veniam*. *And.* V. 3. 30. Da mi hanc *veniam*. *Hec.* IV. 2. 39. Non, si redisset, ei pater *veniam* daret? *Phorm.* I. 2. 69. Primum abs te hoc bona *venia* expeto. *Phorm.* II. 3. 31.

VENIO.

Huc face ad me *venias*, siquid poteris. *And.* IV. 2. 29. *Veni* in

tempore. *And.* IV. 4. 19. Mihi istuc non in mentem *venerat*. *Eun.* III. 1. 61. An in actu *venis*? *Eun.* V. 5. 17. Hoc quod coepi, primum enarrem: post istuc *veniam*. *Heaut.* II. 3. 33. Miror, quomodo tam ineptum quicquam tibi *venire* in mentem potuerit. *Heaut.* V. 3. 3. Nunc demum *venis*? *Adolph.* II. 2. 25. Uxor sine dote *veniat*. *Adolph.* IV. 7. 41. Ut *veni*, itidem incertum amissi. *Hec.* II. 2. 9. Imus, *venimus*: videmus. *Phorm.* I. 2. 53. Postquam ad iudices *ventum* est. *Phorm.* II. 1. 53. Mihi *venitas* in mentem eius incommodi. *Phorm.* IV. 3. 47. Ubi ad uxores *ventum* est, tum sunt senes. *Phorm.* V. 9. 21.

VENOR.

Canes ad *venandum*. *And.* I. 1. 30.

VENTER.

Pugnos in *ventrem* ingere. *Phorm.* V. 8. 95.

VENTULUS.

Cape hoc stibellum, & *ventulum* huic sic facito. *Eun.* III. 5. 47.

VENUS.

Sine Cerere & Libero friget *Venus*. *Eun.* IV. 5. 6.

VENUSTAS.

Quis me est fortunatior? *venustatis*que adeo plenior? Antiquamque adeo tuam *venustatem* obtines. *Hec.* V. 4. 8. & 18.

VENUSTE.

Quam *venuste*: quod dedit principium adveniens. *Eun.* III. 2. 4.

VENUSTUS.

Voltu adeo modesto, adeo *venusto*, ut nil supra. *And.* I. 1. 93.

VERBENA.

Ex ara hinc sume *verbenas* tibi. *And.* IV. 3. 11.

VERBERA.

Verberibus caesum te in pistrinum, Dave, dedam usque ad necem. *And.* I. 2. 28. Tibi erunt parata verba, huic homini *verbera*. *Heaut.* II. 3. 115.

VERBERO. *Nomen.*

Eho, *verbero*, aliud mihi respondes ac rogo? *Phorm.* IV. 4. 3. Id quidem tibi iam fiet, nisi resistis, *verbero*. *Phorm.* V. 6. 10.

VERBERO. *Verbum.*

Domo me eripuit, *verberavit*. *Adelph.* II. 1. 44. Ego vapulando, ille *verberando*, usque ambo defessi sumus. *Adelph.* II. 2. 5. Non potuisse *verberare* hominem senem? *Adelph.* IV. 2. 23.

VERBUM.

Quid *verbis* opus est? *And.* I. 1. 72. Verum illud *verbum* est, vulgo quod dici solet. *And.* II. 5. 15. Numquam cuiquam nostrum *verbum* fecit. *And.* I. 2. 7. *Verbum* unum cave de nuptiis. *And.* I. 5. 65. *Verbum* unum mihi, praetereaquam quod te rogo, faxis cave. *And.* IV. 4. 13. vide Notas. Bona *verba*, quaeso. *And.* I. 1. 33. Dari tibi *verba* censeres falso. *And.* III. 2. 25. vide Notas. Numquam hodie tecum commutaturum patrem unum esse *verbum*. *And.* II. 4. 8. *Verbum* si addideris. *And.* V. 1. 19. Tute adeo iam eius *verba* audies. *And.* III. 3. 47. Tristis severitas inest in vultu, atque in *verbis* fides. *And.* V. 2. 16. Ut beneficium *verbis* initum dudum, nunc re comprobes. *And.* V. 1. 5. Istuc *verbum* vere in te accidit. *And.* V. 3. 14. Munus nostrum ornato *verbis*. *Eun.* II. 1. 8. Quid multa *verba*? *Eun.* III. 5. 20. Usque adeo illius serie possum ineptiam & magnifica *verba*, *verba* dum sint. *Eun.* IV. 6. 3. & 4. Labascit, victus, uno *verbo*. *Eun.* I. 2. 98. vide Notas. Tibi sunt parata *verba*, huic homini verbera. *Heaut.* II. 3. 115. Inversa *verba*. *Heaut.* II. 3. 131. Quantum audio huius *verba*. *Heaut.* IV. 3. 4. Pudet dicere hac praesente *verbum* turpe. *Heaut.* V. 4. 19. Neque tu *verbis* solves umquam, quod mi re malefeceris. *Adelph.* II. 1. 10. Tu *verba* fundis hic sapientia? *Adelph.*

V. 1. 7. *Verbum* de verbo expressum extulit. *Adelph.* Prol. 11. Iam si *verbum* ullum posthac. *Adelph.* II. 1. 55. Fortasse unum aliquod *verbum* inter eas iram hanc concivisse. *Hec.* III. 1. 33. vide Notas. Istoc verbo animus mi rediit. *Hec.* III. 1. 12. Si vis veram *verba* ad rationem exigi. *Hec.* III. 1. 26. vide Notas. Non hercle *verbis* dici potest tantum, quam re ipsa navigare incommodum est. *Hec.* III. 4. 2. Huc evoca meus *verbis*. *Hec.* IV. 4. 98. Quid istuc *verbi* est? *Phorm.* II. 2. 29. *Verbum verbo*, par pari ut respondeas. *Phorm.* I. 4. 35. Ubi tute *verbum* non respondeas. *Phorm.* II. 1. 50. Satis iam *verborum* est. *Phorm.* II. 3. 89. *Verba* istaec sunt. *Phorm.* III. 2. 32. Ego curabo ne quid *verborum* duit. *Phorm.* IV. 5. 1. *Verba* fiunt mortuo. *Phorm.* V. 9. 26.

VERE.

Istuc *verbum vere* in te accidit. *And.* V. 3. 14. Utinam istuc *verbum* ex animo ac *vere* diceres. *Eun.* I. 2. 95. Hoc quod sit, ubi non *vere* vivitur. *Heaut.* I. 1. 102. vide Notas. Profecto hoc *vere* dicunt. *Adelph.* I. 1. 3. Idque si nunc memorare velim, quam fideli animo & benigno in illam & clementi fui, *vere* possum. *Hec.* III. 5. 23.

VERECUNDUS.

Non iam tum erat senex, senectus si *verecundus* facit? *Phorm.* V. 9. 34. vide Notas.

VEREOR.

Vereor quid fiet. *And.* I. 4. 7. Hoc quid sit *vereor*. *Eun.* IV. 3. 2. Nil magis *vereor*. *Heaut.* I. 2. 24. *Vereor*, ne indiligens nimium sis. *Adelph.* IV. 5. 50. Firmas haec *vereor* ut sint nuptiae. *Hec.* I. 2. 26. Nihil est quod *vereor*. *Phorm.* V. 1. 11.

VERISIMILIS.

Mi quidem non sit *verisimile*. *And.* I. 3. 20. Videbitur magis *verisimile* id esse. *Heaut.* IV. 5. 54. Tot com-

currunt *verisimilia*. *Adelph.* IV. 4. 2. 36. *Veris vincor. Phorm.* III. 19. Non *verisimile* dicis: neque verum arbitrator. *Hec.* I. 2. 65.

VERISSIME.

Iis nunc praeonium est, qui recta prava faciunt. *G. Verissime, Phorm.* V. 2. 7.

VERITAS.

Obsequium amicos, *veritas* odium parit. *And.* I. 1. 41.

VERO.

Itane *vero* obturbat? *And.* V. 4. 23. Redeo rursus, male me *vera* habens. *Eun.* IV. 2. 6. Quam bene *vero* abs te prospectum est. *Heaut.* IV. I. 25. Alio *verq.* *Hec.* I. 2. 8. Minue *vero* iram. *Phorm.* II. 3. 88.

VERSOR.

Nescis quantis in malis *verser* miser. *And.* IV. 1. 25.

VERUM.

Verum aliter evenire multo intellegit. *And.* Prol. 4. Siquidem biddum. *Verum* ne fiant isti viginti dies. *Eun.* I. 2. 103. Dicam: *verum* ut aliud ex alio incidit. *Heaut.* III. 3. 37. *Verum* enim quando bene promeruit, fiat. *Adelph.* II. 1. 47. *Verum* hoc te moneo unum. *Hec.* V. 1. 40. *Verum* enim metuo malum. *Phorm.* III. 3. 22.

VERUMTAMEN.

Verumtamen, potius quam te inimicum habeam, faciam ut iusseris. *Eun.* I. 2. 94. *Verum tamen* potius quam lites seker. *Phorm.* II. 3. 60.

VERUS.

Sum *verus*? *And.* II. 5. 12. *Vera* volto. *And.* V. 1. 20. Quae *vera* adivi. *Vera* dicito. *Eun.* I. 2. 23. & 26. Possumne ego hodie ex te exculpere *verum*? *Eun.* IV. 4. 45. *Vera* causa est. *Heaut.* II. 3. 95. Pater esse discere ab illis, qui *veri* fient. *Adelph.* I. 2. 45. vide Notas. Et recte & *verum* dicis. *Adelph.* IV. 3. 18. Si vis *veram* verba ad rationem exigi. *Hec.* III. 1. 26. vide Notas. *Vera* haec praedicat. *Hec.* I.

2. 36. *Veris vincor. Phorm.* III. 2. 16.

VESTER. VOSTER.

Vestrum iudicium fecit. Arbitrium *vestrum*, *vestra* existimatio valebit. *Heaut.* Prol. 12. & 25. Quam maxime servire *vestris* commodis. *Heaut.* Prol. 50. Cum narret senex *vester* nostro. *Heaut.* IV. 3. 34. Novi ego *vestra* haec. *Adelph.* II. 1. 11. Sumptus *vestros* otiumque ut nostra res posset pati. Ubi duxere impulsu *vestro*, *vestro* impulsu easdem exiunt. *Hec.* II. 1. 28. & 45. Cum ego *vestri* honoris causa repudium alterae remissem. *Phorm.* V. 8. 35.

VESTIMENTUM.

Nec vas, nec *vestimentum*. *Heaut.* I. 1. 89. Huc est intro latus lectus: *vestimentis* stratus est. *Heaut.* V. 1. 30.

VESTIO.

Ancillae tot me *vestiant*? *Heaut.* I. 1. 78. Mediocriter *vestitam* veste lugubri. *Heaut.* II. 3. 45.

VESTIS.

Capias tu illius *vestem*. *Eun.* II. 3. 79. *Vestis* quid mutatio? *Eun.* IV. 4. 4. vide Notas. Ut *vestem* cum illo mutem. *Eun.* III. 5. 24. *Varia veste* exornatus fuit. Tuam *vestem* detraxit tibi? *Eun.* IV. 4. 16. & 39. Virgo conscissa *veste* lacrumans opticeret. *Eun.* V. 1. 4. Nolo me in via cum hac *veste* videat. *Eun.* V. 2. 68. Ubi *vestem* vidit illam esse eum indutum. *Eun.* V. 6. 15. Aurum, *vestem*. *Heaut.* II. 3. 7. Mediocriter *vestitam veste* lugubri. *Heaut.* II. 3. 45. Ancillas secum adduxit plus decem, oneratas *veste* atque auro. *Heaut.* III. 1. 43. Discidit *vestem*, refarcietur. *Adelph.* I. 2. 41.

VESTITUS.

Qui color, qui nitor *vestitus*; quae habitudo est corporis? *Eun.* II. 2. 11. vide Notas. Ubi siem *vestitum* hunc nactus. Quid sibi hic *vestitus* quaerit? *Eun.* III. 5. 8. & 10. *Vistus, vestitus*, quo in testum

te receptes. *Heaut.* V. 2. 15. *Vestitu* nimio indulges. *Adolph.* I. 1. 38. *Vestitus* turpis. *Phorm.* I. 2. 57.

VETERATOR.

Quid hic volt *veterator* sibi? *And.* II. 6. 26. *Veterator.* *Heaut.* V. 1. 16.

VETERNOSUS.

Hic est vietus, vetus, *veternosus*, senex. *Eun.* IV. 4. 21.

VETUS.

Quaeso paulisper. *sv. Veto*, *Heaut.* II. 3. 137. Tute loqueris, me *vetas*. *Hec.* III. 1. 37. *Aruspex vetuit.* *Phorm.* IV. 4. 28. Alit esse *vetitum* intro ad eam accedere. *Phorm.* V. 6. 24.

VETUS.

Malevoli *veteris* Poetae maledictis respondeat. *And.* Prol. 7. *Plauti veterem* fabulam. Quae *veteris* factitarant si faciunt novi. *Eun.* Prol. 25. & 43. Vietus, vetus, *veternosus*, senex. *Eun.* IV. 4. 21. *Vetus* verbum hoc quidemst. *Adolph.* V. 3. 17. *Vetere* in nova coepi uti consuetudine. *Hec.* Prol. 29.

VIA.

Ut redeat iam in *viam*. *And.* I. 19. Ipsus eam rem recta reputavit *via*. *And.* II. 6. 11. In pistrinum recta proficiscar *via*. *And.* III. 4. 21. Hac non successit, alla adgre-diemur *via*. *And.* IV. 1. 46. Illis quae sunt intus clamat de *via*. *And.* III. 2. 11. Tota erras *via*. Ego adeo hanc primus inveni *viam*. *Eun.* II. 2. 14. & 16. Qua insistam *via*. *Eun.* II. 3. 3. Inter *vias*. *Eun.* IV. 2. 1. Non noverunt *viam*. *Heaut.* II. 3. 7. Ad Dominas qui adflectant *vias*. *Heaut.* II. 3. 60. Vi & *via* pervolgata patrum. *Heaut.* I. 1. 49. Servo currenti in *via* decesse populum. *Heaut.* Prol. 31. Ut recta *via* rem narret ordine omnem. *Heaut.* IV. 3. 28. Capite pronum in terram statuerem, ut cerebro dispergat *viam*. *Adolph.* III. 2. 19. vide Notas. Puerperam hac nunc duci per *viam*. *Adolph.* V. 7. 23. Qua *via* capient

te isti, eadem ipsos capl. *Hec.* I. 1. 16. Certum offirmare est *viam* me, quam decrevi persequi. *Hec.* III. 5. 4. In *via*. *Hec.* V. 3. 30. Hi gladiatorio animo ad me adflectant *viam*. *Phorm.* V. 8. 71.

VICINIA.

Commigravit hoc *viciniae*. *And.* I. 1. 43. Vidi virginem hic *viciniae*. *Phorm.* I. 2. 43.

VICINITAS.

Vicinitas, quod ego esse in aliqua parte amicitiae puto. *Heaut.* I. 1. 5. vide Notas.

VICINUS.

Set istam Thaidem non scivi nobis *vicinam*. *Eun.* II. 3. 68. Hunc Menedemum nostin nostrum *vicinum*? *Heaut.* I. 2. 6. Huius *vicini* proximi. *Hec.* I. 2. 49.

VICIS.

Ita me Di amabunt, ut nunc Menedemi *vicem* miseret me. *Heaut.* IV. 5. 1.

VICISSIM.

Doml focique fac *vicissim* ut meminere. *Eun.* IV. 7. 45. Agedum *vicissim*, Syre, dic quae illast altera. *Heaut.* II. 3. 69. Da te mihi *vicissim*. *Heaut.* IV. 3. 10. *Vicissim* partis tuas asturast. *Phorm.* V. 5. 7.

VICISSITUDO.

Omnium rerum heus *vicissitudo* est. *Eun.* II. 2. 45.

VICITRO.

Et enim bene libenter *vicititas*. *Eun.* V. 8. 44.

VICIUS.

Lana ac tela *vicium* quaeritans. *And.* I. 1. 48. Tam facile *vicium* quaerere. *Eun.* II. 2. 30. *Vicium* volgo quaerere. *Heaut.* III. 1. 38. *Vicius*, vestitus, quo in testum te receptes. *Heaut.* V. 2. 15.

VIDELICET.

Hic de nostris verbis errat *videlicet*. *Heaut.* II. 3. 22. *Videlicet* de psalteria hoc audivit. *Adolph.* III. 4. 5.

VIDEO.

Davom optume *video*. *And.* II. 1. 36. Si id facis, hodie postremum

me *vidis*. *And.* II. 1. 22. *Vide* quo me inducas. *And.* II. 3. 25. Ego, cum illam *vidi*, virginem forma bona memini videre. *And.* II. 9. 18. vide Notas. Ego *istæ* recte ut fiant *videro*. *And.* II. 6. 25. Tu plus *vides*. *And.* IV. 3. 23. Ego commodiorem hominem, adventum, tempus, non *vidi*. *And.* V. 2. 3. Cum faciem *videas*, videtur esse quantivis pretii. *And.* V. 2. 15. Prudens sciens, vivus *vidensque* pereo. *Eun.* I. 1. 28. *Vide* quid agas. *Eun.* II. 1. 18. Numquidnam hic quod nolis *vides*? *Eun.* II. 2. 41. Si non tangendi copia est, ego ne *videndi* quidem erit? *Eun.* IV. 2. 11. Aliud lenius fodes *vide*. *Heaut.* III. 2. 90. Aliena ut melius *videant* & diludicent, quam sua? *Heaut.* III. 1. 95. *Vide* quam rem agas. *Adolph.* III. 2. 45. Duxi uxorem: quam ibi miseriam *vidi*? *Adolph.* V. 4. 13. Post de matre *videro*. *Hec.* IV. 4. 78. Hunc *videre* sæpe optabamus diem. *Hec.* IV. 4. 27. *Videas* te atque illum, ut narras. *Phorm.* II. 3. 21. Fieat: me *vide*. *Phorm.* IV. 4. 30.

VIDEOR.

Quis *videor*? *And.* IV. 2. 19. Adeo *videmur* vobis esse idonei, in quibus sit inludatis? *And.* IV. 4. 19. Audire vocem *visa* sum modo militis. *Eun.* III. 2. 1. Quid *videtur* hoc tibi mancipium? *Eun.* II. 2. 42. Quid *videtur*? *Eun.* IV. 7. 16. Amici quoque res, est *videndum*, in tuto ut conlocetur. *Heaut.* IV. 3. 11. vide Notas. *Videre videtur* iam diem illum. *Adolph.* III. 3. 30. Credo ita *videri* tibi. *Hec.* I. 2. 66. Te *visum* aut auditum velim? *Phorm.* II. 3. 85. Quid hæc *videtur*? *Phorm.* V. 3. 12.

VIDUA.

Non, ita me Di ament, audeat facere hæc *viduas* mulieri, quæ in me fecit. *Heaut.* V. 1. 81. *Viduam* extrudi turpest. *Phorm.* V. 9. 20.

VIRTUS.

Vetus, *virtus*, veterinosus, senex. *Eun.* IV. 4. 21.

VIGILANTIA.

Vigilantiam tuam tun mihi? *Adolph.* III. 3. 44. vide Notas.

VIGILO.

Num ille fomniat ea, quæ *vigilans* voluit? *And.* V. 6. 8. *Vigilabis* lassus. *Eun.* II. 1. 15. Neve usque ad lucem *vigiles*. *Eun.* II. 2. 47.

VIGINTI.

Heri minas pro ambobus *viginti* dedi. *Eun.* I. 2. 89. vide Notas. Siquidem biduum. Verum ne fiant isti *viginti* dies. *Eun.* I. 2. 103. Minis *viginti* tu illam emisisti. *Adolph.* II. 1. 37. Quasi iam usquam tibi sint *viginti* minæ. *Adolph.* II. 2. 15. Dinumeret ille Babylo *viginti* minas. *Adolph.* V. 7. 17. vide Notas.

VILIS.

Istec *vilius*. *Adolph.* V. 9. 24. Istæc vero *vilis* est. *Phorm.* III. 3. 25. Rebus *vilioribus*. *Phorm.* V. 3. 8. vide Notas.

VILITAS.

Hæcine erat ea quæ nostros minuit fructus *vilitas*? *Phorm.* V. 9. 24.

VILLA.

Praeterli imprudens *villam*. *Villam* praetereo sciens. *Eun.* IV. 2. 5. & 13. Modo iste homo quam *villam* demonstravit. *Heaut.* IV. 4. 9. Aput *villam*st. *Adolph.* IV. 1. 1. A *villa* mercenarium *vidi*. *Adolph.* IV. 2. 2.

VILLUM.

Edarmiscam hoc *villi*. *Adolph.* V. 2. 11.

VINCIBILIS.

Iustam illam causam, facilem, *vincibilem*, optumam? *Phorm.* I. 4. 49.

VINCIO.

Cura adservandum *vincium*. *And.* V. 2. 24. Demissis humeris esse, *vincio* petere. *Eun.* II. 3. 23. Hunc

abduco, *vinsi*, quere rem. *Adolph.* III. 4. 36.

VINCO.

Vicis. *And.* V. 3. 21. Eludet, ubi te *victum* senserit. *Eun.* I. 1. 10. Labascit, *victus*, uno verbo. *Eun.* I. 2. 98. vide Notas. *Vicit* vinum quod *bibi*. *Eun.* IV. 5. 1. Adulescentulus saepe eadem & graviter audiendo *victus* est. *Heaut.* I. 1. 62. Si te tam leni & *villu* esse animo ostenderis. *Heaut.* III. 1. 29. Peccavi, fateor: *vincor*. *Heaut.* IV. 1. 31. Me servolum, qui referre non audebam, *vicit*. *Adolph.* IV. 2. 28. Animus *victus* huius iniuria. *Hec.* I. 2. 93. Patrio animo *victus*. *Hec.* II. 2. 2. Illius stultitia *victa*, ex urbe tu rus habitatum migres? *Hec.* IV. 2. 13. Cum tu horum nil reselles, *vincam* scilicet. *Phorm.* I. 2. 82. Veris *vincor*. *Phorm.* III. 2. 16.

VINOLENTUS.

Vinolentus mulierculam eam compressit. *Phorm.* V. 9. 28.

VINUM.

Vicit vinum quod *bibi*. *Eun.* IV. 5. 1. Quid *vini* absumpsit? *Heaut.* III. 1. 49. Heri in *vino* quam immodestus fuisti! *Heaut.* III. 3. 7. Persuasit nox, amor, *vinum*, adulescentia. *Adolph.* III. 4. 24. *Vini* plenum. *Hec.* V. 3. 25.

VIOLENTER.

Ita patrem adulescentis facta haec tolerare audio *violenter*. *Phorm.* V. 1. 4.

VIOLENTISSIMUS.

Ille ubi id rescivit factum frater *violentissimus*. *Eun.* V. 4. 32.

VIR.

Te isti *virum* do, amicum, tutorem, patrem. *And.* I. 5. 60. Ut *virum* fortem decet. *And.* II. 6. 14. Ehdum bone *vir*. *And.* III. 5. 10. O, salve bone *vir*. *And.* V. 2. 5. Bonus est hic *vir*. s. Hic *vir* sit bonus? *And.* V. 4. 12. Filiae invenias *virum*. *And.* III. 3. 39. *Virum* in quovis loco paratum. *And.* IV. 3. 3. Sentiet qui *vir* siem. *Eun.* I. 1.

21. *Vir* es. *Eun.* I. 2. 74. Nunc, Parmeno, te ostenderis, qui *vir* sis. *Eun.* II. 3. 16. Qui tibi nunc *vir* videtur esse, hic nebulo magnus est. *Eun.* IV. 7. 15. vide Notas. Nescis cui maledicas nunc *viro*. *Eun.* IV. 7. 29. *Virum* bonum eorum cum Parmenonem incedere video. *Eun.* V. 3. 9. Nobis cum uno semel ubi aetatem agere decretum sit *viro*. *Heaut.* II. 4. 12. Neque boni neque liberalis functus officium est *vir*. *Adolph.* III. 4. 18. *Abi, virum* te iudico. *Adolph.* IV. 2. 25. Esse ex allo *viro*, nescio quo, puerum natum. *Adolph.* IV. 5. 23. *Viris* advorsari aequae studium est. *Hec.* IV. 1. 5. vide Notas. An quia non delinquant *viri*? *Hec.* IV. 4. 41. O, *vir* fortis atque amicus. *Phorm.* II. 2. 10. At quem *virum*? quem ego viderim in vita optimum. *Phorm.* II. 3. 20. Ut est ille bonus *vir*. *Phorm.* IV. 3. 33. *Vir viro* quid praestat? *Phorm.* V. 3. 7. Mihi *vir*, non mihi diis? *Phorm.* V. 9. 13.

VIRGO.

Una parva *virgo*. *And.* V. 4. 21. Haud similis *virgo* sit *virginum* nostrarum. *Eun.* II. 3. 22. *Virgo* in conclavi sedet. *Eun.* III. 5. 35. *Virginum* vitiare civem. *Eun.* V. 2. 18. Forma videt honesta *virginem*. *Eun.* I. 2. 52. Ad *virginem* animum adlecit. *Eun.* I. 2. 63. Etus filiam ille amare coepit *virginem*. *Heaut.* I. 1. 45. vide Notas. Pro *virgine* dari nuptum non potest. *Adolph.* III. 2. 48. *Virgo* ex eo congressu gravida facta est. *Adolph.* III. 4. 28. An federe oportuit domi *virginem* tam grandem? *Adolph.* IV. 5. 39. Narratque, ut *virgo* ab se integra etiam tum fiet. *Hec.* I. 2. 70. Nocte illa prima *virginem* non attigit. *Hec.* I. 2. 61. Cum *virgine* una adulescens cubuerit plus potius, sese illa abstinere ut potuerit? *Hec.* I. 2. 63. *Virgo* ipsa facie egregia, *Virgo* pulchra. *Phorm.* I. 2. 50. & 54. Ille indotatam *virginem* atque ignobilem da-

get illi? *Phorm.* I. 2. 70. Ut potui, nuptum *virginem* locavi huic adulescenti, *Phorm.* V. 1. 25.

VIRILIS.

Animo *virili* praesentique sis, para. *Phorm.* V. 8. 64.

VIRTUS.

Imperatoris *virtutem* noveram, & vim militum. *Eun.* IV. 7. 8. Conlaudavi secundum facta & *virtutes* tuas. *Eun.* V. 8. 66. Haec sunt tamē ad *virtutem* omnia. *Heaut.* I. 2. 33. Ornatus esses ex tuis *virtutibus*. *Adelph.* II. 1. 22. Numquam ita magnifice quicquam dicam, id *virtus* quin superet tua. *Adelph.* II. 3. 4. Antiqua *virtute* ac fide. *Adelph.* III. 3. 88. Facio te aput illum Deum: *virtutes* narro. *Adelph.* IV. 2. 88. Quem actoris *virtus* nobis restituit locum. *Phorm.* Prolog. 33.

VIS.

Haut verear, si in te solo sit situm: set ut *vim* queas ferre. *And.* I. 5. 42. vide Notas. Uua falsa lacrimula, quam oculos terendo misera vix *vi* expresserit. *Eun.* I. 1. 33. Vel *vi*, vel clam, vel precario. *Eun.* II. 3. 28. Sine *vi*. *Eun.* IV. 7. 20. Huc redde, nisi *vi* mavis eripi. *Eun.* IV. 7. 26. Si *vim* faciet, in ius ducito hominem. *Eun.* IV. 7. 30. Ne quam in illum Thais *vim* fieri sinat. *Eun.* V. 4. 41. *Vi* & via pervolgata patrum. *Heaut.* I. 1. 49. Hic me magnifice efero, qui *vim* tantam in me & potestatem habeam tantae astutiae. *Heaut.* IV. 3. 32. Errat longe, mea quidem sententia, qui imperium credat gravius esse aut stabilius, *vi* quod sit, quam illud quod amicitia adiungitur. *Adelph.* I. 1. 42. Cui miserae indigne per *vim* vitium obtulerat. *Adelph.* III. 2. 10. Summa *vi* descendam has, Quod vos *vis* cogit, id voluntate impetret. *Adelph.* III. 4. 45. & 47. vide Notas. *Vis* est haec quidem. *Adelph.* V. 8. 20. *Vi* coepi cogere. *Hec.* II. 2. 26. Ipse eripuit *vi*, in digito quem habuit,

virgini abiens anulum. *Hec.* IV. 1. 59. Homo se fatetur *vi* in via nescire quam compressisse. *Hec.* V. 3. 30. Ni *vis* boni in ipsa inesset forma, haec formam extinguerent. *Phorm.* I. 2. 57. *Vi* coactum te esse. *Phorm.* I. 4. 56.

VISO.

Id *viso*, tum an illi infantant. *And.* III. 3. 3. Ego hanc *visam*. *And.* IV. 2. 25. Idque adeo *visam*, si domist. *Eun.* III. 4. 7. Si forte frater redierit *viso*. *Adelph.* IV. 2. 10. Nostra illico it *visere* ad eam. *Hec.* I. 2. 114. Quod heri nemo voluit *visentem* ad eam te intro amittere. *Hec.* II. 1. 40. Nunc ad eam *visam*. Ne mittas quidem *visendi* causa quemquam. *Hec.* III. 2. 4. & 7. Voltisne eamus *visere*? *Phorm.* I. 2. 52. Demiphonem, si domi est, *visam*. *Phorm.* V. 8. 6.

VITA.

Id ego arbitror, adprime in *vita* esse utile. *And.* I. 1. 34. Habere suae *vitalis* modum. *And.* I. 1. 68. *Vitalis* qui auxilium tulit. *And.* I. 1. 115. Sapienter *vitam* instituit. Pudice *vitam* parce ac duriter agebat. *And.* I. 1. 40. & 47. Hic dies allam *vitam*, desit. *And.* I. 2. 18. vide Notas. Quae mihi suum animum atque omnem *vitam* credidit. *And.* I. 5. 37. Paene inlusi *vitam* filiae. *And.* V. 1. 3. Mea quidem hercle certe in dubio *vitalis*. *And.* II. 2. 10. Ego Deorum *vitam* ea propter sempiternam esse arbitror. *And.* V. 5. 3. Ne hoc gaudium contamineat *vitalis* aegritudine aliqua. *Eun.* III. 5. 4. Usquequid ille *vitam* illam colet inopem. *Heaut.* I. 1. 84. *Vitalis* eadem. *Heaut.* II. 3. 24. Quo studio *vitam* suam te absente exegerit. *Heaut.* II. 3. 39. Cotidianae *vitalis* consuetudinem. *Heaut.* II. 3. 42. Spem *vitalis* dare. *Heaut.* IV. 1. 23. Deorum *vitam* apti sumus. *Heaut.* IV. 3. 15. Ullamne ego rem unquam in *vita* mea volui? *Heaut.* V. 3. 4. Ego hanc clementem *vi-*

tam urbanam, atque otium secutus sum. Ruri agere vitam. Adolph. I. 1. 17. & 20. Nostram omnium vitam. Adolph. III. 2. 33. vide Notas. Gnatae vires in dubium veniet. Adolph. III. 2. 42. Non tu hoc argentum perdis, set vitam tuam. Adolph. III. 3. 56. Hancine vitam? hoscine mores? Adolph. IV. 7. 40. Inspicere, tanquam in speculum, in vitas omnium iubeo. Adolph. III. 3. 61. Numquam ita quisquam bene subducta ratione ad vitam fuit. Ego vitam duram, quam vixi usque adhuc, prope decurso spatio omitto. Ille suam semper egit vitam in otio, in conviviis. Contrid in quaerendo vitam atque aetatem meam. Adolph. V. 4. 1. 5. 9. & 15. Alienam a vita mea videtur. Adolph. V. 8. 21. Id non fieri ex vera vita. Adolph. V. 9. 30. Quo quisque pacto hic vitam vestrorum exigit. Hec. II. 1. 19. vide Notas. Hancine ego vitam parsi perdere? Hec. III. 1. 2. In eandem vitam te revolutum denuo video esse. Hec. IV. 4. 69. Tua quidem hercle certo vita haec expetenda optandaque est. Phorm. I. 3. 12. Nullast mihi vita expetenda. Phorm. II. 1. 24. Cui in opere vita erat. Phorm. II. 3. 16. vide Notas. At quem virum? quem ego viderim in vita optimum. Phorm. II. 3. 20. Vita ut in tuto foret. Phorm. V. 1. 7.

VIRGO.

Virginem, quam eras dono dederat miles, *vitiavit. Eun. IV. 3. 19. Filiam eius virginem vitiavit. Adolph. III. 4. 21. Virginem vitiasti, quam te non ius fuerat tangere. Adolph. IV. 5. 32.*

VITIUM.

Quam rem vitio dent. *And. Prol. 8. Neque de vitio virginis. Eun. IV. 4. 54. In amore haec omnia insunt vitia. Eun. I. 1. 14. Date crescendi copiam; novarum qui spectandi faciunt copiam vitiis.*

Heaut. Prol. 30. Illi nil vitii est relictum, quin id iidem sit tibi. Heaut. V. 3. 19. Laudin an vitio duci factum id oporteat. Adolph. Prol. 5. Cui miserae indignel per vim vitium obtulerat. Adolph. III. 2. 10. Hoc vitio datur. Adolph. III. 3. 65. Solum unum hoc vitium senectus adfert hominibus. Adolph. V. 3. 47. Ei novum intervenit vitium & calamitas. Hec. Prol. 2. Illud mihi vitium est maximum. Hec. I. 2. 37. Vitium est oblatum virgini. Hec. III. 3. 23.

VITUPERO.

Id isti vituperant factum. *And. Prol. 15. Multimodis tum istoc animo es vituperandus. Phorm. III. 1. 1.*

VIVO.

Libera vivendi fuit potestas. *And. I. 1. 26. vide Notas. Prope adest, cum alieno more vivendum est mihi: sine nunc meo me vivere interem modo. And. I. 1. 125. & 126. Potius quam honeste in patria pauper viveret. Eun. IV. 5. 3. vide Notas. Ego pol hodie, si vivo, tibi ostendam. And. V. 2. 25. Habeat, valeat, vivat cum illa. And. V. 3. 18. Si tecum vivit. Eun. III. 1. 20. Egon formidolosus? nemo est hominum qui vivat, minus. Eun. IV. 6. 19. Non sibi soli postulat te vivere. Eun. III. 2. 28. Ecquis me hodie vivit fortunatio? Eun. V. 8. 1. Hoc quod sit, ubi non vere vivitur. Heaut. I. 1. 102. vide Notas. Hancine erat aequom ex illius more, an illum ex huius vivere? Heaut. I. 2. 29. Tibi autem porro ut non sit suave vivere. Heaut. III. 1. 73. Desertae vivimus. Heaut. II. 4. 11. Et vivo & valeo. Heaut. II. 3. 3. vide Notas. Valet atque vivit. Heaut. III. 1. 21. Modo liceat vivere, est spes. Heaut. V. 2. 28. Qui se sine hac iurabat unum numquam viturum diem. Adolph. III. 2. 34. Vivere etiam nunc lubet. Adolph. III. 3. 91. Vitam duram quam vi-*

usque adhuc. *Adelph.* V. 4. 5. Sibi *vixit*: sibi sumptum fecit. *Adelph.* V. 4. 11. *Vixit*, dum *vixit*, bene. *Hec.* III. 5. 11. O omnium, quantum est qui *vivunt*, hominum homo ornatus. *Phorm.* V. 6. 13. Ut sit qui *vivat*. *Phorm.* V. 2. 5.

VIVUS.

Vivus vidensque pereor. *Eun.* I. 1. 23. Me *vivo*. *Heaut.* I. 1. 51. Si me *vivum* vis, pater, ignosce. *Heaut.* V. 5. 7. Illum *vivum* & salvum vellem. *Hec.* III. 5. 14.

VIX.

Vix tandem sensi stolidus. *And.* III. 1. 12. *Vix* me contineo. *Eun.* V. 2. 20. *Vix* suffero. *Heaut.* II. 4. 20. *Vix* humane patitur. *Adelph.* I. 2. 65. Cupio, & *vix* contineor. *Hec.* IV. 3. 9. *Vix* tandem. *Phorm.* II. 1. 4.

ULCISCOR.

Hoc tempus, praecavero mihi me, haut te *ulcisci*, monet. *And.* III. 5. 18. vide *Notas*. Malo ego nos prospicere, quam hunc *ulcisci*, accepta iniuria. *Eun.* IV. 6. 24. Injurium autem est *ulcisci* adversarios? *Hec.* I. 1. 15. Hunc impuratum poterimus nostro modo *ulcisci*. *Phorm.* V. 8. 69.

ULCUS.

Quid minus utile fuit, quam hoc *ulcus* tangere? *Phorm.* IV. 4. 9.

ULLUS.

Censen me verbum potuisse *ullum* proloqui? aut *ullam* causam? *And.* I. 5. 21. Nolo tibi *ullum* commodum intercludier. *And.* III. 3. 41. vide *Notas*. Nec mora *ulla* est, quin iam uxorem ducam. *And.* V. 6. 7. Quae res in se neque consilium, neque modum habet *ullum*. *Eun.* I. 1. 13. Ne vim facias *ullam* in illam. *Eun.* IV. 7. 37. Ut numquam *ulla* amoris vestro incidere possit calamitas. *Heaut.* II. 4. 15. Neque legem putat tenere se *ullam*. *Adelph.* I. 2. 6. Si facere possum *ullo* modo. *Hec.* II. 2. 24.

ULTERIOR.

Set eecum ipsum. Qui est *ulterior*? *Phorm.* IV. 2. 10.

ULTIMUS.

Est mihi *ultimis* conclave in aedibus quoddam retro. *Heaut.* V. 1. 29. Quis hic est senex, quem video in *ultima* platea? *Phorm.* I. 4. 37.

ULTRO.

Ultro ad me venit. *And.* I. 1. 73. Te *ultro* accusabit: & dabis *ultro* ei supplicium. *Eun.* I. 1. 24. & 25. vide *Notas*. Novi ingenium mulierum: nolunt ubi velis: ubi nolis cupiunt *ultro*. *Eun.* IV. 7. 43. Sibi fieri iniuriam *ultro*. *Adelph.* IV. 3. 4. vide *Notas*. Etiamne *ultro* accusatum advenit? *Phorm.* II. 3. 13.

UMQUAM.

Cavet, ne *umquam* infamiae ea res sibi esset. *And.* II. 6. 13. Neque agri neque urbis odium me *umquam* percipit. *Eun.* V. 5. 2. Mihi si *umquam* filius erit. *Heaut.* II. 1. 5. Neque tu verbis solves *umquam*, quod mihi re malefeceris. *Adelph.* II. 1. 10. Si salvos domum redisset *umquam*. *Hec.* III. 4. 21. En *umquam* cuiquam contumeliosius audistis factam iniuriam? *Phorm.* II. 3. 1.

UNA.

Cum quibus erat cumque *una*, ille sese dedit. *And.* I. 1. 36. Haut convenit *una* ire cum amica imperatorem in via. *Eun.* III. 2. 42. Eecum Dromonem cum Syro *una*. *Heaut.* II. 2. 12. vide *Notas*. Quaesit ut *una* mecum ad matrem virginis eas. *Adelph.* IV. 3. 7. Cum virgine *una* adulescens cubuerit. *Hec.* I. 2. 63. *Una* tecum bona, mala, tolerabimus. *Phorm.* III. 3. 23.

UNCIATIM.

Unciatim vix de demenso suo, suum defraudans gentium, conperit miser. *Phorm.* I. 1. 9.

UNCTUS.

Ten alymbolum venire, *unctum* atque lautum & balneis? *Phorm.* II. 2. 25.

UNDE.

Unde id fcis? *And.* III. 2. 30. E praedonibus, *unde* emerat. *Eun.* I. 2. 35. Istam quam habes, *unde* habes vestem? *Eun.* IV. 4. 28. *Unde* illi sunt ancillae? *Heaut.* II. 3. 5. Si esset, *unde* id fieret, faceremus. *Adelph.* I. 2. 26. *Unde* exordiar narrare. *Hec.* III. 3. 2. Quo pacto aut *unde* haec hic rescivit? *Phorm.* V. 8. 59.

UNGUENTUM.

Obsonat, potat, olet *unguenta*; de meo. *Adelph.* I. 2. 41.

UNGUIS.

Ut ego *unguibus* facile illi in oculos invellem venefico? *Eun.* IV. 3. 6.

UNICUS.

Unicam gnatam suam cum dote summa filio uxorem ut daret. *And.* I. 1. 73. Huic iam mansisset *unicus* gnatus domi. *Heaut.* III. 2. 29. Senem sese esse dicere, illum autem esse *unicum*. *Hec.* I. 2. 43. Quid si filiam suam *unicam* locaret? *Phorm.* V. 3. 41.

UNIVERSUS. UNIVORSUS.

Hui, *univorsum* triduum? *Eun.* II. 1. 18. Qui vobis *universis* & populo placent. *Adelph.* Prol. 19. Id illa *univorsum* abripiet. *Phorm.* I. 1. 11.

UNIUSMODI.

Parentum iniuriarum *uniusmodi* sunt ferme. *Heaut.* I. 2. 31.

UNUS.

Unus & item alter. *And.* I. 1. 50. At mi *unus* scrupulus etiam restat. *And.* V. 4. 37. Qui mihi nunc *uno* digitulo forem aperis. *Eun.* II. 2. 53. *Unum* hoc scito. *Eun.* V. 2. 38. *Unus* est dies dum argentum eripio. *Heaut.* IV. 3. 39. Numquam *unum* intermittit diem, quin semper veniat. *Adelph.* III. 1. 6. Meretrix & meter familias *una* in domo? *Adelph.* IV. 7. 29. *Uno* animo omnes socrus oderunt nurus. *Hec.* II. 1. 4. vide Notas. Fortasse *unum* aliquod verbum inter eas iam hanc

concivisse. *Hec.* III. 1. 33. vide Notas. Beatus, ni *unum* hoc desit. *Phorm.* I. 3. 18. vide Notas. *Una* iniuriast tecum; altera est tecum. *Phorm.* V. 8. 90.

UNUSQUISQUE.

Unum quidquid, quod quidem erit bellissimum, carpam. *Adelph.* IV. 2. 51.

UNUSQUISQUE.

Una harum quaevis causa ut famam monet. *And.* V. 4. 1.

VOCABULUM.

Tanquam Philosophorum habent discipuli ex ipsis *vocabula*. *Eun.* II. 2. 32. vide Notas.

VOCO.

Iam ferme moriens me *vocat*. *And.* I. 5. 49. Ad cenam *vocat*. *Eun.* II. 2. 28. Qui *vocare*? *Adelph.* V. 6. 3.

VOLGO.

Volgo quod dici solet. *And.* II. 5. 15. *Volgo* audio dici. Visum *volgo* quaerere. *Heaut.* III. 1. 12. & 38. *Volgo* faciunt. *Heaut.* V. 2. 4.

VOLGUS.

Volgus servorum. *And.* III. 4. 4. *Volgus* quae ab se fegregant. *Heaut.* II. 4. 6. *Volgus* quod male audit mulierum. *Hec.* IV. 2. 24.

VOLNUS.

Qui abstergerem *vulnera*? *Eun.* IV. 7. 9.

VOLO.

Quid cessas? *vola*. *Hec.* III. 4. 24.

VOLO.

Paucis te *volo*. *And.* I. 1. 2. Ita *volo*, itaque postulo ut fiat. *And.* III. 3. 18. Quis me *vols*? *And.* V. 3. 1. Sine me pervenire quo *volo*. *Eun.* I. 2. 44. Nolunt, ubi *velis*; ubi nolis cupiant ultro. *Eun.* IV. 7. 43. Omnis vos oratos *volo*. *Heaut.* Prol. 26. Quid *vis* tibi? *Heaut.* I. 1. 9. Numquid *vis*? *Adelph.* III. 3. 78. Quam *vellem*. *Adelph.* IV. 2. 16. Quae numquam quicquam erga me commeritasti, pater, quod nollem, & saepe meritam quod *vellem*

scio. *Hec*. III. 5. 37. Numquid aliud
sine vis? *Phorm.* I. 2. 101.

VOLTUS.

Volui adeo modesto, adeo venu-
sto, ut nil supra. *And.* I. 1. 93.
Vero *volui*. *And.* V. 1. 20. Tristis se-
veritas inest in *volui*. *And.* V. 2. 16.
Voluit quoque hominum fingit scelus
Heaut. V. 1. 14. *Voluit* contem-
plamini. *Phorm.* I. 4. 32. Nunc gestus
mihi *voluit*que est capiendus novus.
Phorm. V. 7. 7.

VOLUNTAS.

Tu coactus tua *voluntate* es. *And.*
IV. 1. 34. Praeter civium morem
atque legem, & sui *voluntatem* pa-
tris. *And.* V. 3. 9. Diftus filius
tuus tua *voluntate*. *Heaut.* V. 4. 2.
Quod vos vis cogit, id *voluntate*
impetret. *Adelph.* III. 4. 45. vide
Notas. Ut sua *voluntate* id quod
est faciendum faciat. *Phorm.* V.
3. 2.

VOLVO.

Satis diu iam hoc saxum *volvo*.
Eun. V. 8. 55.

VOLVIT.

Bene factum; & *volupest*. *Hec.*
V. 4. 17. Venire salvum *volupest*.
Phorm. IV. 3. 5.

VOLUPTAS.

Egon huius memoriam patiar
meae *voluptati* obstare? *And.* V. 4.
41. *Voluptates* eorum propriae sunt.
And. V. 5. 4. O mearum *volupta-
tum* omnium inventor, inceptor,
perceptor. *And.* V. 8. 4. *Volupta-
tem* magnam nuntias. *Heaut.* I. 2.
10. Haec non *voluptati* tibi esse,
latis certo scio. *Heaut.* I. 1. 19.
Nec fas esse ulla me *voluptate* hic
frui. *Heaut.* I. 1. 97. Abs te ut
blanditiis suis quam minimo pretio
suam *voluptatem* expleat. *Hec.* I.
1. 12.

VORO.

Quo pacto ex iure hesterno pa-
nem atrum *vorent*. *Eun.* V. 4. 17.

VORSUM.

Clivos deorsum *vorsum* est.
Adelph. IV. 2. 36.

VERSURA.

Vorsura solvis. *Phorm.* V. 2. 15.
vide Notas.

VORTO. VERTO.

Bene *vertendo*. *Eun.* Prol. 7. Redi-
gam, ut quo se *vortat*, nesciat.
Heaut. V. 1. 73. Di bene *vortant*.
Adelph. III. 4. 10. Quae res tibi
vortat male. *Adelph.* III. 1. 37.
Quo me *vortam*? *Hec.* IV. 1. 1. Di
vortant bene quod agas. *Hec.* I. 2.
121. Quae quidem illi res *vortat*
male. *Phorm.* IV. 3. 73.

VOVO.

Vovisse hunc dicam, si salvos do-
mum redisset umquam, ut me am-
bulando rumperet. *Hec.* III. 4. 20.

VOX.

Andre *vocem* visa sum modo mili-
tis. *Eun.* III. 2. 1. Matris *vox* vi-
sist Philuminae. *Hec.* III. 1. 38.
Neque *vocis* alia, ac res monobat
ipsa, poterat conqueri. *Hec.* III. 3.
15. vide Notas. Enimvero *vocem*
opus. *Phorm.* V. 8. 92.

URBANUS.

Clementem vitam *urbanam*.
Adelph. I. 1. 17.

URBS.

Neque agri neque *urbis* odium
me umquam percipit. *Eun.* V. 5. 2.
Servolum ad eam in *urbem* misit.
Heaut. I. 2. 17. Agelli est hic sub
urbe paulum. *Adelph.* V. 8. 26.
Huc raro in *urbem* comiteat. *Hec.*
I. 2. 100. Ex *urbe* tu rus habita-
tum migres? *Hec.* IV. 2. 13. Pam-
philamne hac *urbe* privari fines?
Phorm. III. 2. 32.

URO.

Uro hominem. *Eun.* II. 2. 43.
Te ut male *urat*. *Eun.* III. 2. 48.

USPIAM.

Si absis *uspiam*. *Uspiam* ceciderit.
Adelph. I. 1. 3. & 12.

USQUAM.

Neque istic, neque alicubi tibi erit
usquam in me mora. *And.* II. 5. 9.
Numquam eius color pudoris signum
usquam indicat? *And.* V. 3. 7. Ne-
que virgo est *usquam*; neque ego.
Eun. II. 3. 2. Numquam etiam sui

usquam, quin me omnes amarint plurimum. *Eun.* V. 8. 62. Ita, ut *usquam* fuit fide quisquam optima. *Adelph.* II. 1. 7. Quasi iam *usquam* tibi sint viginti minae. *Adelph.* II. 2. 15. An proferendum hoc tibi videtur *usquam*? *Adelph.* III. 2. 39. Quod minimè est opus *usquam* efferri. *Adelph.* IV. 4. 16. An quisquam *usquam* gentiumst aequè miser? *Hec.* III. 1. 13.

U S Q U Æ.

Usque ad necem. *And.* I. 2. 28. *Usque* adhuc. *And.* I. 5. 27. *Usque* adeo donec perpulit. *And.* IV. 1. 38. Ut defeuger *usque*. *Eun.* II. 1. 14. *Usque* ad lucem vigiles. *Eun.* II. 2. 47. Ex Aethiopia est *usque* haec. *Eun.* III. 2. 18. *Usque* illi de me supplicium dabo. *Heaut.* I. 1. 86. *Usque* ad necem. *Adelph.* II. 1. 28. *Usque* ambo defessi sumus. Ei *usque* os praebui. *Adelph.* II. 2. 5. & 7. *Usque* advorsa tempestate usi sumus. *Hec.* III. 4. 9. Progeniem vestram *usque* ab avo atque atavo proferens. *Phorm.* II. 3. 48.

U S U S.

Nec magis ex *usu* tyō. *Eun.* V. 8. 47. Mihi sic est *usus*. *Heaut.* I. 1. 28. Tibi quod ex *usu* fiet. *Heaut.* I. 2. 36. Non *usus* veniet, spero. *Heaut.* III. 2. 42. Quid factō *usus* sit. *Adelph.* III. 3. 75. Siquid *usus* venerit. *Adelph.* V. 6. 7. Non *usus* factō est mihi. *Hec.* III. 1. 47. Si esset nostro ex *usu*. *Hec.* IV. 1. 33. Ex *usu* quod est, id persequar. *Hec.* IV. 3. 10. Mi *usus* venit. *Phorm.* I. 2. 23.

U t.

Modo *ut* possim. *And.* II. 4. 6. Amabo *ut* illuc transeas. *Eun.* III. 3. 31. Si ita est, facturus *ut* sit officium suum. *Adelph.* III. 5. 4. vide Notas. Hicne *ut* tibi respondeat? *Phorm.* V. 9. 3.

U t. Quomodo.

Age age, *ut* lubet. *And.* II. 1. 10. *Ut* tu plus vides. *And.* IV. 3. 23. vide Notas. *Ut* sit. *Eun.* I. 2. 18. Ita *ut* res sese habet. *Heaut.*

IV. 3. 24. *Ut* quisque suum volt esse, itast. *Adelph.* III. 3. 45. Faciam *ut* mones. *Hec.* IV. 4. 97. *Ut* homo st. *Phorm.* V. 2. 9.

U t. Postquam.

Ut hinc te introire iussi. *And.* III. 4. 11. *Ut* hosce instruxit. *Eun.* IV. 7. 12. *Ut* hinc forte ea ad obsecratricem erat missa. *Adelph.* IV. 4. 10. Uxorem *ut* duxit. *Hec.* V. 1. 26. *Ut* abili abs te. *Phorm.* IV. 3. 12.

U t. Quomodo. Quam valde.

Ut falsus animi es. *Eun.* II. 2. 43. vide Notas. *Ut* errat. *Heaut.* IV. 8. 2. O Fortuna, *ut* numquam perpetua es data. *Hec.* III. 3. 46. vide Notas. *Ut* ludos facit. *Phorm.* V. 8. 52.

U t U t.

Ut ut erat. *Heaut.* I. 1. 26. Haec *ut* ut sunt. *Heaut.* IV. 8. 29. vide Notas. *Ut* ut haec sunt acta. *Adelph.* II. 2. 40. *Ut* ut haec sunt. *Phorm.* III. 2. 46.

U t u m q u e.

Utrumque opust. *And.* IV. 3. 21. *Utrumque*, ubicumque opus est. *Heaut.* III. 3. 17.

U t e r.

Harum duarum conditionum nunc *utram* malis, vide. *Heaut.* II. 3. 85. *Utrum* volt. *Heaut.* V. 5. 14. *Utrum* malis scio. *Hec.* III. 5. 15.

U t e r q u e.

Utraque res. *And.* I. 5. 52. *Uterque*, mater & pater. *Eun.* V. 2. 1. *Utrique* ab *utrisque* devincimur. *Heaut.* II. 4. 14. Vehemens *utramque* in partem es nimis. *Heaut.* III. 1. 31. vide Notas. Curemus aequam *uterque* partem. *Adelph.* I. 2. 50. Quam *uterque* est similis sui. *Phorm.* III. 2. 16. *Uterque* *utrique* est cordi. *Phorm.* V. 3. 17.

U t e r v i s.

Qui *utramvis* recte norit, ambas noverit. *And.* Prol. 10. In aurem *utramvis* otiose ut dormias. *Heaut.* II. 3. 101. Si *utrumvis* horum, mu-
Ecc

